S.ta Z.l N.o 93.

1.669

TOMVS SECVNDVS SELECTARVM DISPVTATIONVM.

EX VNIVERSA THEOLOGIA SCHOLASTICA,
ID EST TOMI SECVNDI PARS PRIMA,
CONTINENS DISPVTATIONES SELECTAS
DE PRÆDESTINATIONE ET TRINITATE.

IN PRIORIBVS SPECIALITER ADSTRVITVR NECESSITAS scientiæ mediæ ad conciliandã infallibilitatem prædeſtinationis, & efficaciam gratiæ cum noſtra libertate, aduerſus impugnationes omnes Recentiũ Thomiſtarum: oſtenditurque, omnipotentiſsimam Dei poteſtatem ad flectenda liberè hominum corda non fundari in poteſtate phyſicè prædeterminandi, ſed in omnipotenti facilitate pulſandi varijs & miris modis liberum arbitrium per auxilia indifferentia, etiam per vnicum, variatis circunſtantijs; quin ſit, adhuc metaphyſicè, poſsibilis eventus, in quo nullum per ſcientiam mediam appareat efficax ad exprimendum à voluntate creata conſenſum liberum. Vbi etiam latè diſſeritur de præfinitionibus diuinis; & ſtabilitur, ad libertatem noſtram requiri, quòd Deus auxilium congruum exequatur per decretum indifferens. Fusèque monſtratur, repugnare Deo decretum efficax intentiuum finis, quod non ſit eiuſdem immediatè executiuum: nec non præfinitionem efficacem pœnitentiæ ante præviſum abſolutè peccatum; neque componi cum ſimplici & ſincera voluntate ſaluandi omnes, quòd nullus de facto ſaluetur, quin fuerit efficaciter præelectus ad gloriam ante merita abſolutè præviſa: ac proinde electionem efficacem ad gloriam, vt coronam, regulariter, & vt plurimùm fieri poſt præviſionem abſolutam meritorum, neque aliter ſenſiſſe Auguſtinum. Vbi etiam vindicatur ſchola Societatis ab impoſturis Pſeudo Philaletis, vanum Thomiſtarum triumphum de ſcientia mediæ temerè iactantis, apertèque demonſtratur, Auguſtinum nullibi propoſitionem hanc retractaſſe: Vt velimus, ſuum eſſe voluit & noſtrum; ſuum vocando, noſtrum ſequendo: in qua ille merito cenſet, doctrinam Societatis contineri; ſed in illa ſemper conſtantem perſtitiſſe.

IN POSTERIORIBVS AVTEM

SPECIALITER PROBATVR, IDEO SECVNDAM PERSONAM PRÆ TERTIA ESSE Verbum, & Filium, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis, vt præciſæ ab omni prædicato abſoluto, ſeu ratione formalitatis productæ, eſt de genere repræſentativo, & eſt imago Patris: quod non habet Spiritus Sanctus; quamvis ex vi ſuæ proceſsionis procedat vt Deus, & formaliter accipiat naturam divinam non minùs primariò quàm ſecunda perſona. Inſuper latè oſtenditur, potentiam proximam, ſeu principium *quò* agendi ad intra conſiſtere adæquatè in relativo: & relationes ratione ſui formaliter dicere perfectionem relativam, & hanc in Deo realiter multiplicari: & nihilominus nullam eſſe perfectionem in vna perſona, quæ non ſit in alia: indeque omnimodam æqualitatem inter divinas perſonas eſſe ſumendam, quòd omnes per circuminſeſsionem ſunt in qualibet illam ſecundùm ſe totas perficiendo: & Pater v.g. non minùs perficitur filiatione, & ſpiratione paſsiva, quàm paternitate.

AVTHORE,

RR.P.THYRSO GONZALEZ

DE SANTALLA, SOCIETATIS IESV, SACRAE THEOLOGIÆ DOCTORE, AC MAGISTRO, ET IN SALMANTICENSI ACADEMIA PRIMARIO ANTECESSORE.

Salmanticæ: Apud LVCAM PEREZ, Typographum Vniverſitatis, anno 1686.
SVPERIORVM PERMISSV.

TOMVS SECVNDVS
SELECTARVM
DISPVTATIONVM.

EX VNIVERSA THEOLOGIA SCHOLASTICA,
ID EST TOMI SECVNDI PARS PRIMA,
CONTINENS DISPVTATIONES SELECTAS
DE PRÆDESTINATIONE ET TRINITATE.

ILLVSTRISSIMO, NOBILISSIMOQVE DECANO, ET CAPITVLO SANCTÆ METROPOLITANAE, ET PATRIARCHALIS ECCLESIAE HISPALENSIS.

INGRATVS Sanè audirem, Viri clariſsimi, ſi in Patrono huic operi præfigendo diù hæſiſſem; cùm opus ipſum ſponte ſua properet, vt tot Heroum vmbram nõ ſine lucis fænore excipiat: *Multa*, inquit Plinius, *ideò prætioſa ſunt, quia Templis dicata.* Verùm opus hoc Hiſpalenſis Eccleſiæ Aris dicatum, eiuſque tholo appẽſum, vel hoc nomine minus prætioſum apparet: ſiquidẽ temerario impulſu audet altiùs evolare, quàm humilis ingenij fortuna patiatur. Hoc tamen fœlix auſum, ſi arrogans, ſi ſuperbum ſit, vobis ad nobilem culpam vertetur: cum eo amore, eaque beneficentia me iam dudum proſequamini, vt hac humaniſsima comitate fretus, quamvis ea videar abuti, volumen hoc vobis fauſta temeritate dicatum velim; quod cùm incomptè, inelegantérque ſit elaboratum, non vnicũ Mecœnatem, ſed plures, ſed nobiles, ſed egregios ſibi conſciſcere prudenter ſtatuit; quo fiet, vt ſereniore fronte evolvatur. Verùm dummodo vobis placere meæreatur, etiam ſi cæteris diſpliceat, votis meis abundè ſatisfactum eſt.

Amœniſsimi flores, qui in hoc latè fuſo Theologiæ cãpo deflagrant, quoſque vobis conſecro, cùm in lucidiſsimam Trinitatis caliginẽ, in arduumque divinæ Prædeſtinationis verticem enitantur, adeò ſublimes, adeò excelſi affulgent, vt inter humiles etiã, inornataſque penicilli mei lineas, altè ſplendeant, neceſſe ſit.

Scio elucubrationes has iam pridem veſtris Aris deſtinatas, meque iam diu fuiſſe pollicitum, typis illas ſub tanto auſpicio mandaturum. Verùm innumeris ferè curis diſtractus, ad alia divertere, votumque differre coactus fui; ipſa tamẽ mora, quæ me ingratum reddere opinabar; impenſius me gratum commendat: oſtendit enim, extra temporis, fortunæque iactum exiſtere gratitudinẽ meam, cùm poſt longam annorum ſeriem ſuperſtes memoria, beneficijque tenax, ei, quo poteſt munere, reſpondeat. Accedit, hanc diuturnam operis excuſsionem, non moræ, ſed venerationis naturam redolere; æquiſsimum namque erat diu

meditari, elegantiuſque depingere tabellam, quam inclyto Senatui offerre decreveram. *Qui tardè fecit, diu noluit*, ait Seneca; aſt ego diu, magiſque volui, quia tarde feci: nihil enim offerre putarē, ſi citò offerrē; ideoque bis offero, quia ſerò.

Iam vt illud vobis dicarem, maximè impellebat eximia ipſa Hiſpalenſis Capituli magnitudo, quam ego propiùs, ſæpeque inſpexi, vt propiùs obſtuperem: quamque vt fontem lucis, ſapientiæ flumen, pietatis occeanum miratur orbis: cuius in nobili cętu efloruere, florētque ſemper micantiſsimi Heroes, qui in excelſius dignatum faſtigium enixi fuere: ideoque Antiſtitum, ſapientum, virtutum, ceu elegans officina reſplendet: & maieſtate, ſplendore, magnificentia inter omnes Hiſpaniæ cætus palmam arripit. Inque ſuo egregio throno ſedentes olim venerata eſt Pios, Maximos Laureanos, Leandros, Iſidoros. Cæterùm non emendicatis hiſce ſplendoribus eges, Cætus nobiliſsime, vt mirè affulgeas: à te ipſo petis regiam magnitudinem, pietatem florentiſsimam, dignitates, litteras, omne decus.

Deinde, prodierat meum aliud volumen ſub vmbra Illuſtriſsimi D. D. Ambroſij Spinola & Guzman, Hiſpalenſis Eccleſiæ quondam fauſtiſsimi Principis: cuius in favillis ardet pietas, ardet exemplum, ardet fama, quam vel extincti cineres accendunt. Non illi egregium, venuſtumque marmore ſepulchrum conſtruere opus eſt: in omnium namque memoria ſepelitur; ipſaque pro epitaphio eſt. Vnde non viatoribus ad tumulum ſiſtendum eſt; ſed tumulus ipſe ſiſtit, vt viatores audiat alloquentes:

Hic ſitus eſt Magnus, placet hoc fortuna ſepulchrum.

Verùm ſi qua par eſt magnificencia, illuſtre cadaver condere vellis, ſævumque fatum deplorare; modum accipe:

Pro tumulo ponas orbem, pro tegmine cælum,
Sydera pro facibus, pro lachrymis Maria.

Cùm igitur Hiſpalenſi Hierarchæ opus iam conſecratum haberem, Illuſtriſsimum Capitulum aliud quaſi devoluto iure ſibi vendicabat; quod ego libentiſsimè dedico, quia prætioſiora vobis debeo. Me namque apud florentem vrbem veſtram concionantem, ſacraque Miſsionū munera gratiſsimè obeuntem, anno 1669. à magnanimo Principe Illuſtriſsimo D. D. Antonio Payno vocatum: tum anno 1672. tum etiam 1679. ab Illuſtriſsimo Spinola tractum, illectumque, humaniſsimè excepiſtis, in animarum fructum ſtrenuè conſpiraſtis, exemploque accendiſtis omnes. Cùm enim è tanto Senatu deſcenderet, nobilius, altiuſque efluxit exemplum: virtuſque ipſa tot nobilitata Patronis, dignitatem quandam veſtro è pectore hauriebat, qua pulchrior, gratiorque ſe cunctis amplexandam præberet.

Cæterùm cùm frequens populus concurreret, ideoque opus eſſet, vt concio haberetur è ſuggeſtu, qui inter vtrumque chorum eminet, cùm vt immenſam ferè turbam fuſius ſolum caperet: tum vt è digniori loco maiorem quandam maieſtatem ſibi compararet ſacra concio; votis meis lubēter, ſemel, iterum, iterum-

rumque annuistis: eoque magis eflorvit hæc erga me singularis comitas, quò nulli vnquam extra Missarum solemnia aditum ad suggestum illum patere, cõpertum erat.

Vlteriùs, qua religione, quo zelo, qua pietate omnes in nobile agmen collecti occurristis fœlicissimæ Agarenorum turbæ, numerum ferè quadragesimum explenti, quæ concionum, veritatisque pondere cõvicta, & cœlitus illustrata ad salutares vndas quasi inhianti ore currebat? Quæ Mahometicum Paradisum averno horridiorem; Paradisum, in quem ceu in scopulum innocẽtia colliditur: Paradisum, non voluptatis, vt desipiunt, sed doloris, sed ærumnarum; Paradisum, vbi mors, & quidem æterna, dominatur; Paradisum, qui à vero Paradiso nil nisi teterrimos fallacesque serpentes assumpsit. Turba, inquam fœlix, quæ monstrum hoc pro ortodoxa fide, virtute, cœlo commutavit: vtque denuò nascerentur, in limpidissimis Baptismatis vndis naufragium fecere anteactæ vitæ flagitia: indeque enatavit fœlicitas, vt ad portum salutis appellerent. O fortunatos homines! qui per faustissima servitutis vincula ad amæniſsimam libertatis oram devenere: quique dimidiam priùs Lunæ sphæram colentes in nocte iacebant; nunc verò orto veritatis iubare, Soli micantissimo litant. Proh glorioſum Hispalensis Ecclesiæ Senatum! qui perditissimas mentes è tenebris ad splendorem, vel per fidei caliginem revocasti.

Nec solùm eluxit hic vestra erga miseros pietas, erga me beneficẽtia, latius adhuc diffusa est. Errabat hinc inde dira pestis, teterrima lues, florentissimas Beticæ vrbes lamentabili strage depascẽs, exhaustas incolis Regiones luxit Hispania. Detonabat vndique instar procellæ tabes; ideoque miseri accolæ velut fulmine tacti, insperatoque vulnere, non sanguinem, sed horrorem profundentes iacebant. Nubes pestifero rore madent: heu! quàm altè assurgunt calamitates! Non iam per vicos infœlix Bætica perit, sed per populos, per vrbes, per Regiones. Aer horrida sanie infectus, neces secum deferens, eas vbique Pagorum civitatumque spargebat, cogebatque oppressos incolas, vt non possent vitali respiratione auram carpere, quin simul cum aere mortem hauirent. Mors armata in omnium cervice sedet, vt tyrannum luculenter ageret. In his parvo in vulnere ingens malum, multaque mors latet; in his totum pæne corpus vulnus est. Hos crudeliùs vrget dolor, non quia dolor, sed quia immedicabilis. Illorum tumet corpus acri veneno correptũ, quasi mors superbiret, inflaretur que, quia immensam ferè multitudinem vinceret. Nec tot erant, qui perirent, quàm quos tabes prosternere poterat. Tristissima vndique lamenta sonant; cadẽtium gemitus campos, vrbes, sylvas, littora personabant: ab his mortis dolor, ab illis morientium amor expressit fletus; omnia planctu, dolore, cædibus, strage miscentur. Ha! miseras vrbes vno quasi torrente infœlicitatis devastatas, cœlestique fulmine tactas! nam vt ille lusit:

Iuvat æthereis adscribere causis,
Quod pereant, cæloque mori.

Ergo

Ergo cùm vrgens malum finitimos iam Pagos, vrbesque invaderet, Hiſpalenſis vrbis mœnia & ſonitu, & metu quatiebat. circumtorres it vaga peſtis, aditum quærens, cunctiſque imminens. Verùm licèt hæc extra munitam civitatẽ ingrueret, ſævior alia peſtis intra vrbem exundabat. Etenim phalerata ſcenicorũ turba mentes dulci elegantique tabe inficiebat. Illa corpus ſolũmodo ferit; hæc ad animã vſque deſcendit, vt immortale vulnus impingat: ab illa fugiũt omnes, quia terret; ad hanc plerique confugiunt, quia demulcet, etiã dum vulnerat, ſyrenarum inſtar, quæ cum blando ſonitu nautas èlittore devinxerint, in ſcopulos, in ſyrtes collidendas rates cient, vt lulibrio ſint ventis & vndis.

Igitur hanc animarum peſtem procul avertere fas erat, vt corporum tabes profligaretur. In hoc qua potui energia inſtiti, totiſque viribus incubui; ſed quâ ope? quo auxilio? quo; niſi veſtro, qui omnes ſimul cũ Præſule ornatiſsimo curã adhibuiſtis immortalem, vt ſcænicum agmẽ fugaretur. Itaque ſedulitate veſtra actũ eſt, vt peſtem illã vrbs excuteret. Ideo vobis grates referre iuvat quàm maximas, voſque alloqui animoſa illa Tullij oratione: *Tandem aliquãdo Quirites, ſcelus anhelantes, peſtem Patriæ nefarie molientes ex vrbe eiecimus.* Itaque ſcenica lue fugata, nec imminens alia peſtis civitatis limina pulſare, eiuſve Pagos pervagari auſa eſt, horreſcens cives, qui ita peſtem excuterent; abijtque victa, quaſi à prima tabe fugam didiciſſet.

Arriſit ergo Deus votis, diligentiæ, zeloque Hiſpalenſis Capituli, cui hoc inſigne pietatis facinus deberi fateor; funditus enim peſtẽ evertit; nec Bætis placidiſsimam oram, Hiſpalimque hactenus invadere tentavit; nec vnquam eius excelſa penetralia calcare audebit (vti credo) dummodo à ſacro ſcænicorum turbas expelendi voto non deſiſtat; cœlo ibi oſtendente, aditum in vrbem iſtius ab aditu illius peſtis pendere. Cumque quandam nominis affinitatem cum Hiſpania præferat Hiſpalis, fortunatiſsimam, ab ærumniſque liberam fore Hiſpaniam noſtram monſtrat Deus, ſi infamen Comædorum turbam à ſuis finibus arceret, & à publicis theatris relegaret.

Ingratas forte auribus veſtris laudes attigi; cæterùm iniuſtè egiſſem, ſi reliquarum virtutum agmen intactum reliquiſſem, ne in vnam modeſtiam offenderem; nunc verò iam ſilentio mulctor, quia incomptè, inornateque de præclariſsimo Senatu verba feci. Cui tota mente me devotum profiteor; & in obſervantiæ meæ immortale pignus hoc munus dico, vel potius exolvo; certus equidẽ, quod licèt magnificentius, elegantiuſque offerre poſsint alij, nullus tamen amantius. Ergo vivite diu fœlices, incolumeſque ad Bæticæ ſplendorem, Hiſpaniæ decus, & Religionis gloriam. Salmanticæ 6. Novembris anno Domini 1686.

ILLVSTRISSIME ECCLESIÆ HISPALENSIS SENATVS;

Illuſtriſsimæ Dominationis veſtræ obſequentiſsimus cliens,

M. Thyrſus Gonçalez de Santalla, è Societate IESV.

AV-

AVTHOR LECTORI.

NE Mireris, benevole Lector, quòd post primam, tertiamque Selectarum mearum partem sub initium anni 1680. prælo commissas, nunc demùm secundã, quartamque inverso ordine atque præposteró in lucem producam. Erat tunc animus, speſque firma satis, fidem meam quantocius exolvendi, exhibito secundo suscepti operis tomo, quem ut ad optatum finem deducerem, moliebar pauca, paraveram plura. Enim vero multiplici negotiorum, tum ad animarum salutem, tum ad Almam nostram Academiam spectantium, molimine hinc indè distractus, ac pene etiam obrutus, intercepto laborimanum ultimam apponere ea celeritate, quam spe, animoque conceperam, omnino non potui. Apposui tamen; serò nimis, fateor; at si tibi labor iste probetur ut rectus, excipiatur ut utilis; citò me illum absoluisse difficebitur nemo: citò namque fieri, quæ rectè fiunt, vetus edocet, firmatque pronuntiatum.

Dum autem in unicum corpus tres simul tractatus, videlicet, de Prædestinatione, Trinitate, & Pura Natura, cogere, & concinnare meditabar; animadverti, hanc secundam partem reliquis duabus molestò grandiorem evasuram, si omnes illi tractatus in unum volumen convenirent. Placuit itaque illam in duos tomos dividere, secundum, scilicèt, & quartum. In hoc tomo tractatum de Prædestinatione, & de Trinitate damus; tractatum de Pura Natura, cum disputationibus de Gratia ei annexis, in quartum tomum reijcimus. Quare qui unum, eumque ordine secundum, tomum speraveras, quartum pariter excipies; ut vel inde facilius desveniam interpositæ moræ, quandoquidem cum fœnore promissa restituo.

Subierat autem opus istud censuram, suffragiumque virorum planè illustrium, qui tunc Theologiæ laurea, pluribusque in scholastico pulvere triumphis inclarescebant in hac nostra Academia Salmantina: quæ, ut est Heroum præstantissimorum feracissima, iam modò tres suos, ac sapientissimos Doctores suspicit in editioribus Ecclesiæ culminibus colocatos, nec in Hispania solùm, sed in toto etiam orbe Catholico conspicuos: videlicèt Illustrissimum Doctorem D. D. Didacum de la Cueva & Aldana, Episcopum modò Vallis Oletanum, tuncque post purpureum insigne Vallis-Oletani Sanctæ Crucis Collegij, in Salmantina Ecclesia Scripturæ Sacræ Interpretem, & in nostra Academia Cathedræ Vespertinæ Moderatorem. Insuper Illustrissimum, ac Reverendissimum D.D. Fr. Michaelem de Fuentes iam modò Lucensem Antistitem, priusque sacri sui Ordinis Cisterciensis Generalem, & Academiæ huius Antecessorem Primarium. Quos inter eximiè eminet Eminentissimus D.D. Iosephus Saenz de Aguirre, prius in hac nostra Academia post quinque Cathedras Theologiæ Scholasticæ, & Doctrinæ Morum, Primarius Sanctæ Scripturæ Interpres, Regij, ac Supremi Sanctæ Inquisitionis Senatus tredecim ob hinc annis vocatus Censor, & à Secretioribus Consilijs, insignis Collegij D. Vincentio sacri, semel & iterum meritissimus Abbas, nunc verò die 2. Septembris, labentis anni 1686. à SS. D. N. Innocentio Papa Vndecimo ad sacram

Car-

Cardinalitiam Purpuram fauſtiſsimè & meritiſsimè exaltatus ob notiſsimam, miramque pietatis, ſapientiæ, eruditionisque præſtantiam, qua Rempublicam litterariam decem magnis volumimibus illuſtravit; præſertim verò ob præclarum illud opus, quod in defenſionem Cathedræ Divi Petri contra Declarationem Cleri Gallicani anno 1683. in lucem edidit. Faxit Deus vita ſuperſtite Neſtoreos annos peragat incolumis, tum ad Vniverſalis Eccleſiæ bonum atque præſidium, tum ad Hæreticorum, præſertim Janſeniſtarum extremam perniciem, quorum dogmata, etiam nunc, perſonata licet fronte, caput erigentia, eruditiſsimè inſectatus eſt tomo tertio Theologiæ S. Anſelmi: tum denique ad Academiæ noſtræ decus, ornamentumque Hiſpaniæ totius, quam iam dudum illuſtrare molitur quinque iuſtis voluminibus Conciliorum omnium Hiſpanorum, Epiſtolarum Decretalium, pluriumque monumentorum ſacræ antiquitatis, hucuſque magna ex parte latentium, quorum omnium ſpecimen, compendiariũque notitiam protulit hoc ipſo anno, Regique noſtro Carolo Secundo dicavit. His igitur clariſsimorum Heroum ſuffragijs præmunitus prodeat laboriſte, hac etiam fœlicitate moræ prolixitatem compenſaturus, quod tantorum nomina Cenſorum in ipſa operis fronte exibere potuerit, & faventiſsimæ eorum fortunæ adgratulari, quam interminabili cœleſtique fœlicitate cumulet immortale Numen, cuius in maiorem gloriam hæc omnia conſpirent.

LICENTIÆ SVPERIORVM ET APPROBATIONES CENSORVM.

LICENTIAE ILLVSTRISSIMI EPISCOPI SALMANTINI, Regij Senatus Caſtellæ, Domini Cancellarij Vniverſitatis, & Provincialis Societatis Ieſu, & approbationes Cenſorum eædem omnino ſunt cum ijs, quæ habentur in principio primi tomi; quia totum Selectarum opus in tres partes diſtributum, ſimul reviſum, & approbatum eſt, & facultates neceſſariæ ad ipſum edendum obtentæ ſunt; vt conſtat ex reviſorum Cenſuris exhibitis primo tomo.

ERRATA.

ERRATA CORRIGENDA INVENIES AD FINEM HVIVS operis poſt Indicem rerum.

INDEX

INDEX DISPVTATIONVM, SECTIONVM, ET PARAGRAPHORVM, QVÆ IN HOC TRACTATV DE PRÆDESTINATIONE CONTINENTVR. NVMERVS PAGINAM DENOTAT.

DISPVTATIO I.

De eſſentia prædeſtinationis, p. 1.

Sect. 1. Quid prædeſtinatio ſignificet, & quibus modis accipiatur? ibidem.

Sect. 2. Celebris Auguſtini definitio expenditur, pag. 3.

Sect. 3. Quid ſit prædeſtinatio ſecundum D. Thomam, & quomodo cum providentia comparetur, pag. 5.

Sect. 4. Inferũtur aliqua ex dictis circa exiſtentiam, & proprietates prædeſtinationis, p. 6.

DISPVTATIO II.

An prædeſtinatio ſit actus intellectus, vel voluntatis, an vtriuſque? pag. 8.

Sect. 1. Aliorum placita, ibidem.

Sect. 2. Quinam ſit actus intellectus, in quo D. Thomas prædeſtinationem conſtituit? p. 9.

Sect. 3. Expenditur, an repugnet imperium intellectuale à iudicio diſtinctum, & hac ratione ſit falſa ſententia Thomiſtarum? p. 10.

Sect. 4. Oſtenditur, prædeſtinationem non conſiſtere in imperio Thomiſtico, p. 11.

Sect. 5. Reſolvitur quæſtio, pag. 12.

DISPVTATIO III.

Ad quæſtionem 22. & 23. de providentia, & prædeſtinatione vtrum ſcientia media ſit neceſſaria ad negotium prædeſtinationis, pag. 14.

Sect. 1. Scientia media eſt eſſentialiter requiſita, ſi Deus eligat homines efficaciter ad gloriam, vt coronam ante præviſa merita, ibidem.

Sect. 2. Evertitur fundamentum à priori Thomiſtarum, & exponitur, quo pacto debeat explicari concordia noſtræ libertatis cum illa electione, ſi detur, pag. 17.

Sect. 3. Solvitur obiectio contendens, ex vi collectionis infinitæ auxiliorum indifferentium poſſe Deum habere illam electionem ſine ſcientia media, pag. 20.

Sect. 4. Oſtenditur, ſcientiam mediam eſſe neceſſariam ad prædeſtinationem, etiam in ſententia negante illam electionem, pag. 21.

Sect. 5. Solvitur obiectio prima, & ſecunda, vbi exponitur quænam ſit hypotheſis, ſub qua ſcientia media affirmat ſuum obiectum. ibidem.

Sect. 6. Solvitur tertia obiectio contendens, ex neceſſitate ſcientiæ mediæ ad prædeſtinationem ſequi, hanc dependere à noſtris meritis, p. 24.

Sect. 7. Solvitur obiectio contendens, ſcientiam mediam tollere à Deo libertatem prædeſtinandi: oſtenditurque, hoc abſurdum non ſequi, quamvis admittatur, collectionem infinitam auxiliorum indifferentium non fundare metaphyſicam infallibiſitatem converſionis liberæ ſub aliquo ex illis, pag. 26.

Sect. 8. Oſtenditur cum Eximio Doctore, fruſtra Thomiſtas adducere in favorem ſuæ ſententiæ D. Auguſtinum, qui nullibi gratiam efficacem explicuit per prædeterminationẽ, ſed ſemper per vocationem congruam, cui homo reſiſtere poſſit, pag. 31.

Sect. 9. Solvuntur argumenta, quibus recentiores Thomiſtæ contendunt, ſcientiam mediam non eſſe neceſſariam ad providentiam, & prædeſtinationem; quia ſcientia media affirmat ſuum obiectum ſub conditione decreti indifferentis; quod tamen decretum videtur repugnare, p. 35.

Sect. 10. Continuatur materia præcedentis; vbi dicuntur multa circa naturam decreti, quo Deus applicat omnipotentiam ad concurrendum ad actum peccati, pag. 43.

Sect. 11. Solvuntur argumenta facta à Gonet contra decretum indifferens, quod ſcientia media aſſumit pro conditione, pag. 48.

§. 1. Solvuntur argumenta contendentia, decretum indifferens ſubtrahere à Deo rationem cauſæ primę reſpectu determinationis liberæ noſtræ voluntatis: vbi demonſtratur authoritate, & ratione, omnipotentiam præparari per eiuſmodi decretum ad concurrendũ in actum liberũ, p. 49.

§. 2. Solvuntur argumenta contendentia, decretum indifferens tollere, vel ſaltem limitare perfectum Dei dominium in voluntatem, & cor hominis, pag. 56.

§. 3. Repelluntur reliqua inconvenientia allata à Gonet contra decretum indifferens, pag. 59.

Sect. 12. Detegitur levitas argumenti, quo illuſtriſsimus Caramuel neceſsitatem ſcientiæ mediæ impugnat. pag. 63.

Sect. 13. Infertur ex dictis, quam innani conatu Pſeudo-Philalethes vanum Thomiſtarum triumphum de ſcientia media iactaverit, & deteguntur eius manifeſtæ impoſturæ contra Societatis Doctores, pag. 64.

§. 1. Quis ſit iſte Author, & quam indigno dolo vſus ſit ad ſcribendum? ibidem,

§. 2. Repellitur prima impoſtura, quâ Pſeudo-Philalethes probat, ſcientiam mediam eſſe gratiæ inimicam, quia affirmat (*inquit*) aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non eſt effective ab auxilio gratiæ, pag. 65.

§. 3. Secunda Pſeudo-Philalethis impoſtura, iuxta Authores ſcientiæ mediæ gratiam eſſe voluntatis pediſſequam, pag. 70.

§. 4. Tertia Pſeudo Philalethis impoſtura, iux-

ta deffenſſores ſcientiæ mediæ initium fidei, & primam radicem diſcretionis eſſe ex nobis, p. 71.

§. 5. Quarta impoſtura Pſeudo Philalethis, deffenſſores ſcientiæ mediæ non excludere dependentiam gratiæ ab operibus ſub conditione prævijs, ſed ſolum ab operibus præſentibus, aut ſaltem abſolute futuris, pag. 75.

§. 6. Quinta impoſtura: deffenſſores ſcientiæ mediæ in eo ſe à Semipelagianis diſcernere, quod hi aſſererent, fidem dari his, quos Deus prævidit credituros ex naturæ viribus: illi vero ex viribus gratiæ, pag. 76.

§ 7. Sexta impoſtura Pſeudo Philalethis, Patrem Anatum obiectionem errantium ſumpſiſſe pro ſolutione Auguſtini: vbi oſtenditur, Auguſtinum nunquam retractaſſe hanc propoſitionem, in qua adverſarij fatentur contineri doctrinam Societatis: vt velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum: ſuum, vocando, noſtrum, ſequendo p. 78.

§. 8. Detegitur innanitas trium rationum, quibus Pſeudo Philalethes probat, ſcientiã mediam evertere libertatem, pag. 84.

§. 9. Infertur ex dictis perperam Pſeudo Philalethem contendere Molinæ diſcipulos deficere inexplicando concurſum gratiæ, vi cuius Deus diſcernit bene operantem a non operante, p. 85.

Sect. 14. Detegitur deceptio, quam paſſus eſt M. Ferre, qui ex vna parte vere fatetur, ſententiam Societatis contineri in doctrina de vocatione congrua tradita ab Auguſtino, q. 2. ad Simplicianum, & ex alia falſo affirmat, illam doctrinam fuiſſe ab Auguſtino retractatam, pag. 89.

Sect. 15. Solvuntur argumenta, quibus Illuſtriſſimus Godoy contendit, ſcientiam mediam non eſſe neceſſariam ad conciliandam certitudinem prædeſtinationis, gratiæque efficaciam cum noſtra libertate, pag 91.

§. 1. Primum argumentum ab authoritate Auguſtini, ibidem.

§. 2. Secundum argumentum petitum ab omnipotentiſſima Dei poteſtate, & qua magis habet in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas, pag. 96.

§. 3. Tertium argumentum petitum à læſsione divinæ libertatis in prædeſtinando, & divini dominij in convertendo. pag. 99.

§ 4. Quartum argumentum deſumptum ex eo, quod ex noſtra ſententia videatur ſequi, prædeſtinationem ſolum eſſe certam certitudine præſcientiæ; non autem certitudine ordinis, & cauſalitatis, pag. 103.

§. 5. Vltimum argumentum.

DISPVTATIO IV. ad quæſt. 23 art. 6.

An collectio auxiliorum indifferentium fundet metaphyſicam infallibilitatem conſenſus liberi futuri ſub aliquo ex illis, ſeu an ex ſententia Societatis ſequatur, poſsibilem eſſe metaphyſice evẽtum, in quo Deus nequeat hominem convertere libere, illumvè prædeſtinare ad gloriam vt coronam, pag. 105.

Sect. 1. Status quæſtionis, & Authorum placita, pag 106.

Sect. 2. Eligitur, & probatur ſententia affirmans, collectionem fundare metaphyſicam infallibilitatem, pag. 107.

Sect. 3. Oſtenditur, in præſenti materia non valere argumentum à ſingulis ad omnia, p. 109.

Sect. 4. Solvuntur reliqua argumenta, p. 112.

Sect. 5. Exponitur quo pacto in moralibus recte cohæreat neceſsitas ad aliquod extremum vage cum libertate ad ſingula determinate, p. 115.

Sect. 6. Denuo oſtenditur, impoſsibilem eſſe metaphyſice eventum, in quo voluntas creata nullo auxilio indifferenti totius collectionis appareat in ſtatu conditionato conſentiens, p. 119.

Sect. 7. Solvitur difficilis obiectio, pag. 121.

Sect. vlt. Ep logus totius diſputationis, & dilucida noſtræ ſententiæ explicatio, pag. 124.

DISPVTATIO V.

An cum vnico auxilio, variatis circunſtantijs, in omni eventu ſit Deus proxime potens convertere libere voluntatem? pag. 127.

Sect. 1. Explicatio ſententiæ Societatis, & manuductio ad reſolutionem quæſtionis, ibidem.

Sect. 2. Reſolvitur quæſtio affirmative, p. 128.

Sect. 3. Solvuntur obiectiones contra noſtram rationem, pag. 132.

Sect. 4. Solvuntur aliæ obiectiones, pag. 135.

DISPVTATIO VI.

An ſit poſsibilis præfinitio efficax noſtri operis liberi independens à ſcientia media ineſſendo, dependens tamen in operando, pag. 139.

Sect. 1. Aliqua præſuppoſita ad quæſtionẽ, ibi.

Sect. 2. Multiplici ratione oſtenditur repugnantia talis præfinitionis, pag. 141.

§. 1. Probatur concluſio ab authoritate ibid.

§. 2. Prima ratio repugnantiæ talis præfinitionis, pag. 142.

§. 3. Secunda ratio, p. 143. §. 4. Tertia ratio, p. 145. §. 5. Quarta ratio, p. 146. §. 6. Quinta ratio, p. 147. §. 7. Sexta ratio, ibid. §. 8. Septima ratio, pag. 148.

Sect. 3. Præcluditur evaſio contendens, voluntatem creatam poſſe impedire decretum illud antevertens ſcientiam mediam, pag. 149.

Sect. 4. Præcluditur alia evaſio contendens, illud decretum antevertens ſcientiam mediam cohærere cum libertate, quamvis neque ſit fruſtrabile, neque impedibile à nobis. pag 150.

Sect. 5. Solvitur fundamentum à priori, quo aliqui contendunt, illam præfinitionem non evertere libertatem, pag. 152.

Sect. 6. Solvitur argumentum contendens, hominem ſubiacentem illi præfinitioni antecedenti poſſe omittere actum præfinitum, quamvis neque poſsit componere illam omiſsionem cum ea præfinitione, neque cum carentia ipſius. p. 156.

Sect. 7. Præcluditur evaſio contendens poſſe voluntatem omittere actum præfinitum præfinitio-

tione in impedibili, quamvis nequeat adquirere carentiam talis præfinitionis, pag. 158.

Sect. 8. Solvitur argumentum à paritate contẽdens, poſsibilem eſſe hanc præfinitionem Dei antecedenter ad ſcientiam mediã : volo efficaciter, vt exiſtat contritio Petri, vel per auxilium indifferens, ſi apparuerit per ſcientiã mediã congruũ, vel per auxilium prædeterminans, pag. 160.

Sect. 9. Solvitur argumentum petitum à paritate decreti divini, quo, ſuppoſita ſcientia media, Deus prædefiniat noſtram operationem, non determinando medium, vel præſcindendo à medio indifferenti, vel prædeterminanti, pag. 162.

Sect. 10. Solvitur argumentum petitum à paritate ſcientiæ mediæ reflexæ, pag. 163.

Sect. 11. Reliquæ obiectiones, pag. 164.

DISPVTATIO VII. ad quæſt. 23. art. 6. An poſsit dari decretũ ab intrinſeco efficax pure intentivum finis à ſolo Deo ponendi? Vbi multa ſpectantia ad illam quæſtionem, an Deus eligat ad gloriam vt coronam ante abſolutam prævisionem meritorum? pag. 167.

Sect. 1. Senſus quæſtionis, & Authorum placita, ibidem.

Sect. 2. Noſtra ſententia negans poſsibilitatem illius decreti pure intentivi, pag. 169.

Sect. 3. Præcluduntur evaſiones noſtræ rationis, ibidem.

Sect. 4. Reijcitur modus, quo aliqui Recẽtiores diſtingunt ordinẽ intentivũ ab executivo, p. 171.

Sect. 5. Reijcitur modus, quo P. Ripalda explicat decretum pure intentivum finis, pag. 172.

Sect. 6. Impugnatur modus diſtinguendi ordinem intentivum ab executivo traditus à P. Alderete, pag. 175.

Sect. 7. Impugnatur reliqui modi diſtinguendi ordinem intentivum ab executuivo, pag. 177.

Sect. 8. An cum noſtra ſententia componatur, Deum elegiſſe homines ad gloriam vt coronam, ante merita abſolute prævisa? pag. 180.

§. 1. Quamvis intentio antecedẽs gloriæ ſit immediate exequntiva gloriæ, poteſt deffendi, neceſſariam eſſe novam voluntatem executivam ſupponentem merita, ibidem.

§. 2. Poteſt Deus exequi gloriam vnice per voluntatem antecedentem, quin interveniat voluntas ſupponens merita; & tamen dare gloriam propter merita, pag. 183.

Sect. 9. Solvuntur reliqua argumenta, p. 185.

Sect. 10. Quædam reſponſio ad noſtram rationem reijcitur, pag. 188.

Sect. 11. Solvuntur obiectiones aliquæ contendentes: dari poſſe decretum pure intentivum finis à Deo exequendi, ibidem.

DISPVTATIO VIII. ad quæſt. 25. An Deus elegerit efficaciter prædeſtinatos ad gloriam ante abſolutam previsionem meritorum? pag. 191.

Sect. 1. Senſus quæſtionis, & Authorum placita, ibidem.

Sect. 2. Prima pars noſtræ ſententiæ. Deus vere, & proprie eligit efficaciter homines ad gloriã ante abſolutam prævisionem meritorum, ibidem.

Sect. 3. Secunda pars noſtræ ſententiæ : Deus non eligit omnes prædeſtinatos ad gloriam vt coronam electione antecedenti omnino abſoluta, pag. 193.

§ 1. Authores pro noſtra ſententia, ibidem.

§. 2. Præmittitur ad probationem noſtræ ſententiæ, Deum ſincere, & ex animo velle quantum eſt ex ſe voluntate beneplaciti omnes homines recte operari, & ſalutem æternam obtinere, ibid.

§. 3. Præmittitur ſecundo, voluntatem ſalvandi omnes eſſe volitionẽ virtualiter indiviſibilem communem prædeſtinatis, & reprobis, p. 196.

§. 4. Conficitur ex dictis prima probatio noſtræ ſententiæ : quia cum voluntate generali ſalvandi omnes non componitur, quod communiter docẽt aſſertores electionis efficacis antecedentis, nempe neminem de facto ſalvari, qui non fuerit ſpecialiter electus electione formali abſoluta ante prævisionem meritorum, pag. 197.

§. 5. Convelluntur reſponſiones, quæ noſtro argumento adhiberi poſſunt, pag. 198.

Sect. 4. Quo pacto nobilis Recentior componat cum voluntate generali, quam Deus habet ſalvandi omnes, quod nullus de facto ſalvus fiat, niſi antecedenter electus, pag. 202.

Sect. 5. Infertur ex dictis, falſam eſſe ſententiam aſſerentem, Deum non habere voluntatem virtualiter indiviſibilem ſalvandi omnes homines, nullo excepto, pag. 205.

Sect. 6. De lege ordinaria Deus non eligit efficaciter ad gloriã, niſi poſt prævisa merita, p. 206.

Sect. 7. Oſtenditur, Deum de lege ordinariæ non eligere prędeſtinatos ad gloriam vt coronam ante prævisionem abſolutam meritorum, quia nequit aſsignari connotatũ, vel mutatio ad extra, per quam Deus compleatur in ratione intendentis efficaciter gloriam vt coronam, pag. 209.

Sect. 8. Expenduntur fundamenta à ratione ſententiæ adſtruentis electionem efficacem antecedentem, oſtenditurque nullum eorum eſſe efficax, pag. 211.

Sect. 9. Expenduntur fundamenta Sacræ Paginæ pro noſtra ſententia, pag. 214.

Sect. 10. Solvuntur fundamenta contrariæ ſentẽtiæ petita ab authoritate Sacræ Paginæ, p. 215.

Sect. 11. Mens Auguſtini, & Maſsilienſium error exponitur, & oſtenditur, nihil Auguſtinum poſtea docuiſſe contra ſententiam negantem electionem antecedentem ad gloriam, quam tradidit lib. 1. ad Simplic. cap. 2. pag. 219.

Sect. 12. Argumenta varia ad probandum, nullibi docuiſſe Auguſtinum electionem antecedentem omnino abſolutam, & efficacem ad gloriam vt coronam, pag. 222.

DISPVTATIO IX. An ſaltem ſit poſsibilis electio efficax, & abſolu-

ta ad gloriam vt coronam ante prævisionem absolutam meritorum? pag. 227.

Sect. 1. An electio repugnet titulo incompossibilitatis cum libertate nostra? ibidem.

§. 1. Proponitur ratio à priori pro sententia affirmante illam electionem cohærere cum libertate, ibidem.

§. 2. Proponitur ratio communis, qua P. Vazquez, Lessius, & alij probant, illam electionem tollere libertatem: & cõmunis eius solutio, p. 229.

§. 3. Proponuntur specialia argumenta, quæ videntur probare illam electionem pugnare cum libertate, pag. 232.

Sect. 3. An repugnet absolute electio absoluta antecedens ad gloriam vt coronam, eo quod tollat causalitatem meritorum? pag. 234.

Sect. 3. Proponitur peculiaris ratio, qua probari videtur, non posse homines eligi efficaciter ad gloriam vt coronam ante absolutam prævisionem meritorum, pag. 238.

Sect. 4. Quomodo præcedens ratio solvi possit? pag 240.

Sect. 5. Illatio circa electionem B. Virginis, pag. 241.

DISPVTATIO X.

An prius præfiniverit Deus numerum formalem prædestinatorũ, quam numerũ materialẽ? p. 242.

DISPVTATIO IX.

An scientia media antecedat prioritate *à quo* voluntatem collativam auxilij efficacis? p. 245.

Sect. 1. Sensus quæstionis, & Authorum placita, ibidem.

Sect. 2. An hęc antecessio sit necessaria, vt Deus speciale beneficium conferat prædestinatis; ibi deffenditur pars negativa, pag. 147.

Sect. 3. Scientia media vere, & proprie dirigit ad collationem auxilij congrui, & habet prioritatem *à quo* respectu decreti collativi ipsius, pag. 250.

Sect. 4. Quænã directio, & antecedentia scientiæ mediæ respectu decreti conferentis auxilium congruum debeat admitti? pag. 251.

Sect. 5. Solvitur quędam obiectio, cuius occassione ostenditur, non adigi Scriptores Societatis ex decreto R. P. N. Claudij Aquaviva ad deffendendas præfinitiones ex se ab intrinseco efficaces circa nostros actus liberos, pag. 252.

Sect. 6. Solvuntur obiectiones impugnantes directionem scientiæ mediæ, eiusvè antecessionem respectu decreti conferentis auxiliũ, p. 259.

DISPVTATIO XII.

An Deus conferens auxilium congruum ex directione scientiæ mediæ, debeat illud immediate exequi per decretum indifferens; an vero possit exequi vnice per præfinitionem operis? Ideſt est: an ad libertatem requiratur, quod auxilium congruum ad consensum, conferatur per decretum indifferens compossibile cum dissensu? p. 266.

Sect. 1. Sensus quæstionis, & Anthorum placita, ibid.

Sect. 2. Prima ratio ostendens non salvari libertatem sine decreto indifferenti collativo auxilij; quia sine hoc decreto nequit voluntas nostra impedire præfinitionem, pag. 267.

Sect. 3. Ostenditur amplius, voluntatem non manere liberam ad dissensum, quando ponit consensum per auxilium vnice pendens à præfinitione, pag. 271.

Sect. 4. Probatur alia ratione nostra conclusio, pag. 273.

Sect. 5. Solvitur fundamentum à priori sententiæ contrariæ, pag. 274.

Sect. 6. Solvitur fundamentum Patris Quiros, pag. 276.

DISPVTATIO XIII.

An Deus conferat prædestinatis auxilia congrua ex præfinitione efficaci operum? pag. 279.

Sect. 1. Referuntur Authorum placita, & refelluntur aliquæ sententię minus probabiles, ibid.

Sect. 2. Patris Vazquez sententia de præfinitione concomitanti proponitur, & impugnatur, pag. 280.

Sect. 3. Proponitur, & impugnatur sententia P. Ribadeneyra de decreto concomitanti, p. 281.

Sect. 4. Præfinitio efficax nequit esse essentialiter prærequisita ad agendum, pag. 283.

Sect. 5. Solvuntur obiectiones, pag. 285.

Sect. 6. An præfinitio efficax possit esse principium immediatum operis liberi, pag. 289.

Sect. 7. An præfinitio efficax, quæ nec sit prærequisita, nec principium immediatum, cohæreat cum libertate prout adstruitur à Patre Suarez, pag. 291.

DISPVTATIO XIV.

Præambula ad statuendam repugnantiam præfinitionis. An hæc duo inter se cohærere possint; Deum præfinire efficaciter nostros actus liberos, & libertatem esse essentialem actibus liberis Dei? pag. 293.

Sect. 1. Ostenditur illa duo inter se non cohærere, ibidem.

Sect. 2. Solvuntur obiectiones, pag. 294.

Sect. 3. Præcluduntur aliæ evasiones, p. 297.

Sect. 4. Solvuntur aliquæ alię obiectiones contra nostram sententiam, pag. 298.

DISPVTATIO XV.

An suppossita scientia media, possibilis sit præfinitio simplex ex se, & ab intrinseco efficax circa actus nostros liberos honestos? pag. 303.

Sect. 1. Proponitur multiplex ratio dubitandi contra eiusmodi præfinitiones, ibidem.

§. 1. Prima ratio dubitandi contra præfinitiones iuxta vera principia complentia decreta libera per connotata ad extra, ibidem.

§. 2. Secunda ratio dubitandi iuxta sententiam constituentem actus liberos Dei per formalitatem contingentem Deo intrinsecam, pag. 307.

§. 3. Tertia ratio ostendens, non posse Deum efficaciter præfinire operationẽ liberam, p. 309.

§. 4.

§.4. Quarta ratio contra præfinitionem operis liberi ab intrinſeco efficacem, pag. 310.

§.5. Enervatur quædam evaſio, & oſtenditur, non poſſe oriri ex intentione finis ſolam electionem materialem medij, pag. 311.

§.6. Præcluditur quædam evaſio, pag. 314.

§.7. Ratio pro repugnantia præfinitionis, pag. 315.

§.8. Sexta ratio repugnantiæ præfinitionis efficacis, ſpecialiter militans contra præfinitionem formalem, quæ ſit intentio efficax noſtræ operationis liberæ in ſeipſa, pag. 316.

§.9. Confirmatur ſexta ratio repugnantiæ ſpecialiter impugnans præfinitiones formales amantes operationem noſtram in ſeipſa, pag. 317.

§.10. Septima ratio oſtendens, præfinitionem efficacem formalē pugnare cum libertate, p. 320.

§.11. Octova ratio, pag. 322.

§.12. Inſtaurantur rationes præcedentes, ibid.

§.13. Nona ratio repugnantiæ, vbi oſtenditur pugnare cum libertate quod auxilium vnice pendeat à præfinitione, pag. 323.

Sect. 2. An ſufficienter ſolvi valeant obiectiones contendentes, Deum poſſe efficaciter præfinire noſtra opera libera præfinitione ſimplici, pag. 324. §.1.

§.2. Solvuntur aliæ obiectiones, & exponitur quo pacto ſcientia media dirigat ad decretum collativum auxilij congrui, pag 328

§.3. Solvitur alia obiectio, & explicatur, quo pacto ſine præfinitione ab intrinſeco efficaci operis liberi, Deus conferat auxilium efficax, non collaturus, ſi videret inefficax, pag. 329.

§.4. Exponitur quo pacto poſsimus impedire ſcientiam mediam reflexam, per quam Deus affirmat, ſe collaturum auxilium ſufficiens, ſi per ſcientiam mediam directam præviderit fore efficax; & negaturum, ſi præviderit fore inefficax, pag. 330.

§.5. Solvuntur reliquæ obiectiones, pag. 331.

Sect. 3. An ſpeciali titulo repugnare videatur præfinitio formalis, quæ ſit ententio efficax noſtri conſenſus liberi neceſsitans Deum ad eligendum auxilium congruum, quo obtineat illum finem, pag. 335.

§.1. Quæſtionis ſenſus, & Authorum placita, ibidem.

§.2. Prima ratio dubitandi contra præfinitionem illam ex eo quod videatur incompoſsibilis cum decreto indifferenti oblativo cōcurſus, ibid.

§.3. Secunda ratio dubitandi contra præfinitionem formalem, quia videtur quod per illam applicabitur omnipotentia ad concurrendum, quod non componitur cum libertate, p. 336.

§.4. Tertia ratio dubitandi, quia ſi ſemel intentio efficax ſupponens ſcientiam mediam, poteſt eſſe pure intentiva noſtri actus, ac proinde cohærens cum libertate; etiam videtur quod præfinitio independens à ſcientia media ineſſendo, & dependens ab ea in operando, foret pure intentiva, & cohærens cum libertate, pag. 341.

Sect. 5. An ſufficienter ſolvi poſsint fundamenta, quæ adduci ſolent ad probandam poſsibilitatem præfinitionis formalis ſupponentis ſcientiam mediam, pag. 342.

§.1. Proponuntur fundamenta illa, ibidem.

§.2. Enervantur præcedentia fundamenta ſententiæ affirmantis, pag. 345.

Sect. 6. Vltimum iudicium noſtrum de præfinitionibus, varijs concluſionibus explicatum, pag. 349.

Sect. 7. Quomodo præfinitio ſimplex concordanda ſit cum libertate noſtra? pag. 352.

Sect. 8. Quomodo poſsint molliri difficultates contra præfinitionem ſimplicem formalem poſitę ſect. 3. pag. 354.

DISPVTATIO XVI.

An Deus poſsit præfinire pœnitentiam ante præviſum abſolute peccatum? pag. 361.

Sect. 1. Eligitur ſententia negans; & probatur multiplici ratione: & enervatur fundamentum ſententiæ contrariæ, ibidem.

Sect. 2. Oſtenditur ſingulari ratione, Deum non poſſe præfinire pœnitentiam ante præviſum abſolute peccatum, p. 363.

Sect. 3. Præcluduntur effugia adverſariorum, pag. 365.

Sect. 4. Solvuntur aliæ obiectiones contra rationem, qua probavimus, Deum non poſſe efficaciter præfinire pœnitentiam ante præviſum abſolute peccatum, p. 371.

Sect. 5. Inſtauratur noſtra ratio ſpecialiter contra Prædeterminatores, pag. 375.

Sect. 6. Breviter proponuntur validiores rationes oſtendentes, Deum efficaciter præfinire pœnitentiam ante præviſum abſolute peccatum, ibidem.

Sect. Vlt. Solvuntur fundamenta ſententiæ adſtruentis intentionem efficacem pœnitentiæ ante præviſum abſolute peccatum, pag. 377.

DISPVTATIO XVII.

De effectibus prædeſtinationis, pag. 382.

Sect. 1. An permiſsio peccati ſit effectus prædeſtinationis? ibidem.

Sect. 2. An iuſtificationes, & merita interrupta per peccatum ſint effectus prædeſtinationis? pag. 385.

INDEX

INDEX DISPVTATIONVM,

SECTIONVM, ET PARAGRAPHORVM, QVAE IN TRACTATV de Trinitate continentur.

P. significat paginam illius tractatus.

DISPVTATIO PRIMA.

De processionibus divinis, pag. 1.

Sect. 1. An processiones divinæ sint immediatè per naturam, præscindendo ab intellectu, & voluntate? Ibidem.

Sect. 2. Concluditur ex dictis, processiones in Deo esse formaliter per actus intelligendi, & amandi, & ideo esse duntaxat duas, pag. 3.

DISPVTATIO SECVNDA.

Cur secunda persona potius quàm tertia sit Verbum? pag. 4.

Sect. 1. Præmittitur ad dicenda, Verbum in divinis dici relativè, pag. 4.

Sect. 2. Nequit salvari, secundam personam potius quàm tertiam esse Verbum, quin ratione proprietatis personalis vt virtualiter distinctæ à natura, sit de genere representativo, ibidem.

Sect. 3. Examinatur sententia affirmans, ideo secundam personam esse Verbum, quia est divinæ mentis notitia, à qua omnes divinæ personæ redduntur intelligentes, p. 7.

Sect. 4. An saltem ideo Verbum procedat per intellectum, quia est formalis sapientia, qua Pater denuò redditur intelligens? p. 9.

Sect. 5. An ideo secunda persona potius quàm tertia sit Verbum, quia est intellectio passiva, à qua obiecta denominantur intellecta, & obiectivè præsentia? p. 11.

Sect. 6. Præmittitur ad resolutionem quęstionis, quomodo in creatis comparentur inter se verbum mentis, & intellectio, pag. 13.

Sect. 7. Proponitur genuina D. Tho. sententia circa verbum mentis, & intellectionem? p. 16.

Sect. 8 Commodum sententiæ D. Thomæ ad explicandum, cur secunda persona potius quàm tertia sit Verbum, pag. 18.

Sect. 9. Solvuntur obiectiones contra sententiam D. Thomæ, p. 19.

Sect. 10. Redditur legitima ratio cur secũda persona potius quàm tertia sit Verbum, pag. 23.

Sect. 11. Nostra sententia de verbo mentis, & intelligere creato breviter exponitur, pag. 26.

Sect. 12. Alia quæstionis resolutio, p. 28.

DISPVTATIO TERTIA.

Cur secũda persona potius quàm tertia sit Filius, eiusque processio sit generatio? pag. 30.

Sect. 1. Proponitur dubitandi ratio, & summa quæstionis difficultas, ibidem.

Sect. 2. Reijciuntur aliquæ rationes discriminis minùs probabiles, p. 32.

Sect. 3. An ideo secunda persona potius quàm tertia sit Filius, quia accipit naturam fœcundam? p. 36.

Sect. 4. Colligitur obiter ex doctrina Cõcilij Florentini ratio, cur secunda persona potius quàm tertia sit Filius: & explicatur, quo pacto Pater & Filius sint vnum principium Spiritus Sãcti, p. 39.

Sect. 5. Solvuntur fundamenta sententiæ affirmantis, ideo Spiritum Sanctum non esse Filium, quia non accipit naturam fœcundam, pag. 43.

DISPVTATIO QVARTA.

An ideo Verbum sit Filius, quia procedit per intellectum, cuius est assimilare: Spiritus verò non ita, quia procedit per voluntatem, cui non convenit assimilare? p. 46.

Sect. 1. Proponitur sententia D. Thomæ, ibid.

Sect. 2. Impugnatur modus, quo Caietanus, Ferrariensis, & alij Thomistæ explicant sententiam D. Thomæ. Ibidem.

Sect. 3. Impugnatur modus, quo P. Arrubal explicat sententiam S. Thomæ, pag. 50.

Sect. 4. Examinatur modus, quo Eximius Doctor sententiam D. Thomæ explicat; & præsentem difficultatem expedit, p. 52.

Sect. 5. Ostenditur, non ideo Verbum potius quàm Spiritum Sanctum esse Filium, quia procedit per primam potentiam naturæ divinæ, pag. 55.

Sect. 6. Proponitur sententia P. Vazquez, & quid in ea à nobis desideretur? p. 58.

Sect. 7. Redditur vera ratio, cur Verbum potius quàm Spiritus Sanctus sit Filius, eiusque processio sit generatio, pag. 59.

Sect. Vlt. Solvuntur obiectiones, pag. 65.

DISPVTATIO QVINTA.

An Verbum per se procedat ex cognitione solius essentiæ, & attributorum, an totius Trinitatis? pag. 67.

Sect. 1. Status quæstionis, Authorum placita, & verioris sententiæ propositio, ibidem.

Sect. 2. Solvuntur obiectiones, pag. 68.

Sect. 3. Expenditur sententia P. Vazquez, p. 69.

DISPVTATIO SEXTA.

An Verbũ per se procedat ex cognitione possibilium? pag. 71.

Sect. 1. Eligitur, & probatur sententia affirmans, ibid.

Sect. 2. Solvuntur obiectiones, p. 75.

Sect. 3. An negata relatione transcendentali, Verbum per se procederet ex cognitione possibilium? Fundamenta sententiæ affirmantis, p. 76.

Sect.

Sect. 4. Probatur vera ſententia, pag. 78.

Sect. 5. Solvuntur fundamenta ſententiæ affirmantis, p. 81.

Sect. 6. An Verbum per ſe procedat ex cognitione poſsibilium in ſeipſis? p. 83.

Sect. vlt. An ſicut Verbum procedit ex cognitione poſsibilium, ita & Spiritus Sanctus ex amore eorum? p. 84.

§. 1. Proponitur ſententia affirmans, Spiritum S. non procedere per ſe ex amore poſsibiliũ, licèt Verbum procedat ex cognitione eorum, p. 85.

DISPVTATIO SEPTIMA.

An Verbum per ſe procedat ex cognitione futurorum contingentium, & Spiritus Sanctus ex amore eorum? p. 88.

Sect. 1. Evertitur fundamentũ, quo aliqui probant, Verbum non procedere ex ſcientia viſionis: vbi an decreta libera ſupponant perſonas conſtitutas? ibidem.

Sect. 2. Oſtenditur, Verbum ex nulla ſcientia contingenti per ſe procedere, p. 91.

Sect. 3. Solvuntur obiectiones, p. 92.

DISPVTATIO OCTAVA.

An, ſi Spititus Sanctus non procederet à Filio, diſtingueretur ab illo? p. 96.

Sect. 1. Præmittuntur aliqua certa, & proponitur vtilitas, & ſtatus quæſtionis, ibid.

§. 1. Præmittuntur certa circa proceſsionem Spiritus Sancti, ibid.

§. 2. Vtilitas, & ſtatus quæſtionis, ibidem.

§. 3. Quid ſit, aliquid ſequi per locum intrinſecum? p. 99.

§. 4. Reſolvitur duplex dubium circa quæſtionis intelligentiam, p. 100.

Sect. 2. Eligitur, & probatur ſententia communis, ibid.

Sect. 3. Solvuntur Scoti fundamenta, p. 102.

Sect. 4. Nobilis Recentioris opinio examinatur, p. 106.

DISPVTATIO NONA.

An dentur in Deo potentiæ notionales, ſeu poſſibilitiæ, quæ ſint virtus agendi ad intra? p. 109.

Sect. 1. Proponitur, & reijcitur ſententia negativa Aureoli, ibid.

Sect. 2. Solvuntur Aureoli fundamenta, p. 112.

Sect. 3. Explicatur amplius, quo pacto Pater non ſit potentior Filio, quamvis in illo detur potentia generandi, & non in iſto, pag. 115.

DISPVTATIO DECIMA.

An principium *quo* divinarum proceſsionum, ſeu potentia & virtus proxima producendi ad intra conſiſtat in abſoluto, vel in relativo, vel in vtroque? p. 118.

Sect. 1. Referuntur Doctorum ſententiæ, in quo conſiſtat potentia notionalis, ibidem.

Sect. 2. Eligitur ſententia affirmans, principiũ formale *quo* divinarum proceſsionum, ſive virtutem proximã producendi ad intra, conſiſtere adæquatè in proprietate relativa, & primum caput id probandi ab authoritate Patrum, p. 122.

§. 1. S. Thomas hanc ſententiam tenuit in aliquibus locis, p. 125.

Sect. 3. Secundum caput idem probandi, quia alioqui eſſentia verè & propriè generaret, p. 126.

Sect. 4. Tertium caput, quia principium *quo* eſt verè, ac propriè principium, ac proinde debet realiter diſtingui à termino, p. 128.

Sect. 5. Ex eo quòd eſſentia divina ſit forma, à qua Pater redditur ſimilis, & æqualis Filio, non benè arguitur, etiam eſſe formam, à qua Pater redditur potens generare, p. 132.

Sect. 6. Quartum caput idem probandi, quia Pater, & Filius producunt Spiritum S. per ſpirationem activam tanquam per principium *quo* agẽdi, p. 134.

Sect. 7. Quintum caput probandi, virtutem generandi conſiſtere adæquatè in relativo; ex eo, quòd paternitas, vt talis, eſt generatio activa per ſe ſubſiſtens, id eſt, generatio generans; ac proinde generatio potens generare, quæ per ſeipſam ſit potentia generandi, & exercitium activum generandi, p. 139.

Sect. 8. Sextum caput idem probandi, quia cùm Pater non generet, quatenus eſt Deus, & quatenus eſt vnũ cum Filio, ſed quatenus eſt Pater, & perſona diſtincta à Filio, debet generare per virtutem generandi diſtinctam à Filio, p. 140.

Sect. 9. Solvitur prima obiectio, vbi exponitur, quomodo paternitas poſsit eſſe tota ratio producendi Filium, quamvis non præcontineat totam perfectionem Filij, pag. 141.

Sect. 10. Solvitur ſecunda obiectio; cuius occaſione exponitur, quomodo Filius procedat per intellectum, quamvis intellectio eſſentialis neque ſit principium *quo*, neque productio activa Verbi, p. 142. §. 1.

§. 2. In Deo præter intellectum abſolutum datur notionalis, & qualis ille ſit, p. 143.

§. 3. Cur præter intellectum abſolutum detur in Deo intellectus notionalis, cuius munus ſit eſſe virtutem productivam Verbi, & actionem productivam ipſius, p. 144.

§. 4. Quomodo inter ſe cõparentur intelligere, & dicere, ſeu intellectio & dictio, vbi vendicatur ſententia Scoti ab impugnationibus P. Vazq. p. 145.

§. 5 Proponuntur duo modi, quibus explicari poſſet, productionem activam Verbi eſſe formaliter intellectionem relativam, p. 147.

§. 6. Vterque modus id explicandi difficilis eſt, p. 147.

Sect. 11. Solvitur tertia obiectio, vbi de perſonarum æqualitate, p. 148.

Sect. 12. Solvitur quarta obiectio, vbi cur potentia producendi ad extra non ſit perfectior, quã potentia producendi ad intra, quamvis illa conſiſtat ie eſſentia, iſta verò in relatione, p. 150.

Sect. 13. Solvitur quinta obiectio; & oſtenditur id, in quo genitus evadit ſimilis generanti, nõ de-

debere esse id, quo agens agit tãquam virtute proxima productiva, sed satis esse, quòd genitus evadat similis in principio remoto, vel productivo termini, vel purè communicativo sui ad terminum, mediante virtute realiter productiva, quam postulat, p. 151.

Sect. 14. Solvũtur reliquæ obiectiones, p. 154.

DISPVTATIO XI.

An actio notionalis, sive productio activa constet in relativo, an in absoluto, an in vtroque? p. 166.

Sect. 1. Referuntur Doctorum placita, ibi.

Sect. 2. Eligitur sententia affirmans, actionem generãdi, seu generationem activam esse idẽ adæquatè cum paternitate, & distingui realiter à productione passiva, & primò probatur ab authoritate, p. 157.

Sect. 13. Confirmatur authoritate Bessarionis Patriarchæ, & S. Tho. distinctio realis inter generationẽ activam, & passivam. Et exponitur per quid constituantur divinæ personæ, p. 158.

Sect. 4. Ostenditur à ratione, generationem activam in divinis distingui realiter à termino genito, & consequenter identificari adæquatè cũ paternitate, p. 164.

Sect. vlt. Solvitur præcipua difficultas contra nostram sententiam, p. 168.

DISPVTATIO XII.

An relationes divinæ vt distinctæ virtualiter ab essentia, dicant perfectionem? p. 169.

Sect. 1. Eligitur, & probatur sententia affirmans, p. 170.

Sect. 2. Alijs rationibus probatur eadem veritas, p. 173.

Sect. 3. Probatur authoritate Patrum relationes divinas ratione sui dicere aliquam perfectionem distinctam virtualiter ab essentia, p. 176.

Sect. 4. Ostenditur perfectionem relativam, quam dicunt relationes, vt distinctæ ab essentia, multiplicari realiter in divinis; ac proinde dari tres perfectiones personales relativas inter se realiter distinctas. Vbi quid sit bonitas transcendentalis, quæ est passio entis, p. 177.

Sect. 5. Proponitur præcipua ratio, qua Scotus contendit, relationes divinas ratione sui non dicere perfectionem: & instatur, ostendendo, quòd sicut cum eo, quòd essentia sit entitas infinita, cõponitur, quòd relatio addat perfectionem relativam, ita cum eo quòd essentia sit perfectio infinita componitur, quòd relatio addat perfectionem relativam, p. 182. §. 1.

§. 2. Ratio Scoti solùm probat, relationem non superaddere essentiæ perfectionem infinitam in genere entis, non autem superaddere perfectionem infinitam in proprio genere v. g. in genere paternitatis, p. 184.

Sect. 6. Solvitur secunda ratio Scoti, vbi exponitur definitio perfectionis simpliciter simplicis tradita ab Anselmo, & ostenditur relationes esse perfectiones simpliciter simplices, p. 185.

Sect. 7. Solvitur tertia ratio Scoti, p. 188.

Sect. 8. Ex eo quòd relatio ratione sui dicat perfectionem, non sequitur, quòd aliqua perfectio sit in Patre, quæ non sit in Filio, neque sequitur vnam personam seorsim esse minus perfectam, quàm omnes simul, p. 189.

§. 1. Proponitur difficultas, ibi.

§. 2. Prima huius difficultatis enodatio, affirmans, essentiam eminenter continere perfectionem relationum, ac proinde per illas non perfici formaliter, nec constituere aliquid intensivè perfectius, ibi.

§ 3. Præmittitur ad genuinam difficultatis solutionem, essentiam formaliter perfici per relationes, & Deum, vt Trinum, esse quid intensivè perfectius, quàm Deum, vt præcisum à relationibus, p. 190.

§. 4. Solvuntur obiectiones contendentes, essentiam divinam non perfici formaliter per relationes, p. 194.

§. 5. Ideo, quamvis relationes ratione sui dicant perfectionem, nulla est perfectio in vna persona, quæ non sit in alia; neque omnes tres personæ simul sunt quid perfectius, quàm vna; quia in qualibet persona sunt omnes personæ illam perficientes, quatenus omnes perficiunt naturam divinam, p. 196.

§. 6. Solvuntur obiectiones contendentes; per circuminsessionem vnius personæ in alia, non rectè salvari, *nullam* perfectionem esse in vna persona, quæ non sit in alia, p. 198.

Sect. 9. Solvitur fundamentum Thomistarum desumptum à magnitudine, quæ in Deo non multiplicatur, p. 205.

Sect. 10. Solvuntur argumenta recentis Scriptoris, p. 206.

Sect. 11. Solvitur vltimum argumentum. Vbi an relationes divinæ, quatenus præcisæ ab essentia, sint inter se æquales, p. 210.

Sect. 12. Aliquæ illationes ex dictis circa multiplicationem prædicatorum divinorum, p. 211.

Sect. vlt. Ex dictis in tota disputatione infertur, non magis essentiam esse de conceptu relationum, quàm relationes sint de conceptu essentiæ, p. 213.

DIS-

DISPVTATIONES SELECTÆ, EX TRACTATV DE PRAEDESTINATIONE.

DISPVTATIO PRIMA DE ESSENTIA PRAEDESTINATIONIS.

SECTIO PRIMA.

Quid prædeſtinatio ſignificet, & quibus modis accipiatur?

DESTINARE, vnde verbum *prædeſtinare* derivatur, multiplicem habet ſignificationem tam in ſacris, quàm in profanis litteris. Alijs autem omiſsis, duæ ſunt apud Scripturas, & PP. præcipuæ. Prima, vt idem ſit deſtinare, ac aliquid apud ſe ſtatuere, firmiterque decernere. Secunda, vt idem ſit ac mittere, dirigere, vel ordinare. D. Tho q. 6. de Verit. a. 1. vult, has ſignificationes ita inter ſe comparari, „ vt prima à ſecunda originem trahat, deſti- „ natio, inquit, vnde nomen prædeſtinationis „ aſſumitur, importat directionem alicuius in „ finem, vnde aliquis dicitur nuntium deſti- „ nare, qui eum dirigit ad aliquid faciendum, „ & quia illud, quod proponimus, ad execu- „ tionem dirigimus, ſicut ad finem, ideo illud, „ quod proponimus, dicimur deſtinare ſecun- „ dùm illud Machab. 6. de Eleazaro, quod de- „ ſtinavit in corde ſuo non admittere illicita „ propter vitæ amorem.

2 Particula, *præ*, vt animadvertit Tolet. in epiſt. ad Rom. annotat. 8. tam apud Græcos, quã apud Latinos non ſolum antecedentiam temporis, ſed antecedentiam dignitatis, ſeu ordinem ſignificat. Prædeſtinatur enim quod prius tempore deſtinatur: prædeſtinatur etiam, quod præ alijs deſtinatur: ſicut præeligitur, quod ante eligitur, & quod alijs in electione præfertur. Verum ex communi conſenſu Theologorum cum Alenſi 1. p. q. 16. art. 1. & cum D. Thom. vbi nuper dicit anteceſsionem æternitatis ad tempus, dum ſcilicet Deo applicatur, vt idem ſit, Deum prædeſtinare, ac abæterno deſtinare.

3 Iuxta primam nominis ſignificationem ea omnia dicuntur à Deo prædeſtinari abæterno, quæ ab ipſo in tempore fiunt, vt enim inquit Hugo Victor lib. 1. eruditionum Theologicarũ p. 2 cap. 11. Poteſt prædeſtinatio generaliter aliquando intelligi ipſa faciendorum diſpoſitio, vt dicatur Deus quidquid

 factu-

facturus fuit, abæterno destinasse. Vnde sola peccata excluduntur à prædestinatione sic sūpra: id, quod PP. passim affirmant, dum asserunt, Deum præscire quidē peccata, non autem prædestinare, horumque patēre præscientiam, quam prædestinationem. Vnus pro multis sufficiat Augustinus cap. 10. de prædest. Sanct. dicens: *Prædestinatio est, quæ sine præscientia esse nō potest, potest autem esse sine prædestinatione præscientia, prædestinatione quippe Deus ea præscivit, quæ fuerat ipse facturus, præscire autem potest etiam, quæ ipse non fecit; sicut quæcumque peccata.* Hinc quia Deus causat supplicium æternum, quo peccata puniuntur, dicitur etiam illud prædestinasse. Sic loquitur C. Valentinum sub Lotario can. 3. *Confitemur prædestinationem electorum ad vitam & prædestinationem impiorum ad mortem.* Sic Augustinus lib. 15. de Civit. cap. 1. vbi distinguit duas Civitates, vnam prædestinatam ad vitam æternam, alteram ad ignem æternum.

4 Licet autem prædestinatio in hac significatione generaliter extendatur ad omnia bona, etiam naturalia, quæ Deus abæterno decernit in tempore fieri: specialiter tamen solet restringi ad opera gratiæ, vt idem sit prædestinare, ac aliquid gratuitum decernere: & in hoc sensu videtur prædestinationem accepisse D. Thom. 3. p. q. 24. art. 1. vbi inquit: *Prædestinatio est quædam divina præordinatio abæterno de his, quæ per Dei gratiam fienda sunt in tempore.* In eodem quoque locutus Augustinus videtur, dum passim prædestinationem appellat *Gratiæ præparationem*, vt cap. 10. de prædestinat. Sanctor. inquiens: *Nihil aliud est prædestinatio, quàm gratiæ præparatio.* Et rursus: *Inter gratiam porrò & prædestinationem hoc tantum interest, quòd prædestinatio est Gratiæ præparatio, Gratia verò iam ipsa donatio.* Qui loquendi modus adeò frequēs est apud Augustinum, vt P. Annatus in apolog. Scientiæ Mediæ pag. 257. doceat apud illum pro eodem sumi prædestinationem, & gratiæ præparationem: idque optimè deducit ex *conclusione* cap. 17. *de Bono perseverantiæ.* Nomine autem gratiæ vult P. Vazq. 1. p. disp. 89. n. 59. intelligi dona gratuita, quæ sunt medium ad comparandam vitā æternā; non verò ipsam æternā vitā, reprehenditque eos, qui confundunt electionem ad Gloriam cum prædestinatione, existimās hanc non versari circa finem gloriæ, sed circa media gratiæ. Verum negari non potest, ab Augustino etiam prædestinationem referri ad ipsum finem gloriæ: nā tractatu in Psal. 83. inquit: *Sed quia prædestinatis ad gloriam &c.* Et epistol. 175. *Quos in sui Regni gloriam prædestinare dignatus est.* Et de bono perseverant. cap. 21. affirmat, Perseverantiam non nisi ab eo donari, *qui nos prædestinavit in suum Regnum, & Gloriam.* Vnde ex eo quòd Augustinus vniversaliter pronuntiet, prædestinationem esse gratiæ præparationem, malè infertur, non esse præparationem gloriæ: oppositum enim potius deberet inferri, vt argumētatur optimè P. Ruiz disput. 4. sect. 2. num. 13. nam apud Augustin. & alios PP. Gloria est præstātissima gratia, quia licet reddatur meritis, attamen gratis data sunt merita eò fine, vt illis Gloria redderetur: propterea que tota series prædestinationis, & præmij gratis confertur: vnde Rom. 6. dicitur, *Gratia Dei vita æterna.*

5 Et confirmatur ex Fulgentio fidelissimo Augustini Discipulo, qui lib. 1. ad Monim. cap. 20. inquit: *Nec enim alia est eius prædestinatio quàm operum eius æterna præparatio.* Atqui vita æterna est maximè opus Dei: ergo æterna eius præparatio strictè est prædestinatio. Consulatur P. Petavius tom. 1. de dogmat. Theolog. lib. 9. cap. 12. vbi contra P. Vazq. latè probat, falli eos, qui dicunt, Augustinum loqui de prædestinatione ad Gratiam, & non ad Gloriam.

6 Iuxta posteriorem acceptionem sola subiecta dicuntur propriè prædestinari, hæc enim sola mittuntur, & diriguntur ad finem, non autem eorum accidentia: quia hęc vel sunt finis ipse, ad quem subiectum dirigitur, vel medium, per quod dirigitur. Prætérea cum (vt inquit D. Thomas in primum dist. 40. q. 2.) *illud propriè dicatur dirigi in aliquod, quod nō habet in se, vnde in illud vadat*; ideo propriè subiectum, scilicet homo, vel Angelus non dicitur prædestinari, nisi ad id, quod proprijs viribus consequi non potest, scilicet ad Gratiam, & gloriam, eaque propter meritō dixit Damascen. *Prædestinationem esse eorum, quæ non sunt in nobis.*

7 Quamvis autem iuxta hanc significationem propriè dicatur aliquis prædestinari tum ad gratiam, tum ad gloriā, vt ostēdit Ruiz disput. 4. sect. 2. & 3. nihilominus in communi sensu Authorum absolutè, & sine addito *illi tantùm dicuntur prædestinati, qui te ipsa consecuturi sunt gloriam per gratiam*, vt loquitur D. Thom. vbi num. præced. Hinc D. Augustinus de corrept. & Grat. cap. 19. aiebat: *Qui cumque in providentissima dispositione prædestinati sunt, omnino perire nō possunt.* Hinc antiqui Theologi definiunt prædestinationem ex Augustino vt sit *præparatio gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro*: seu vt loquitur Gabriel in primū dist. 40. vt sit præordinatio alicuius creaturæ rationalis ad Gratiam in futuro. Quam definitionem D. Thomas ibidem q. 1. art. 2. *Magistralem* appellat.

Et de prædestinatione sic sumpta nobis fu-

futurus eſt ſermo. Cuius obiectum, ſeu ſubiectum eſt ſuppoſitum rationale creatum, terminus verò vita æterna: media autem opera gratiæ, & alia omnia, quibus in ſalutem dirigitur.

SECTIO SECVNDA.

Celebris Auguſtini definitio expenditur.

8 PRædeſtinationẽ ſic ſtrictè ſumptã definivit Aug. de bono perſever. cap. 14. his verbis: *Prædeſtinatio Sanctorum nihil aliud eſt, quam præſcientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicumque liberantur.* Vbi non modicam difficultatem ingerit, quænam ſit illa præſcientia, an conditionata, an abſoluta? Quidam volunt eſſe ſcientiam conditionatam, per quam Deus cognoſcit, qua ſerie auxiliorum homo ſit rectè operaturus, & vſque ad finem perſeveraturus: cui ſcientiæ ſi adiungatur decretũ auxilia illa conferendi, homo intelligetur prædeſtinatus: atque adeo dicunt, iuxta Auguſtin. prædeſtinationem conſiſtere in complexo Scientiæ Mediæ, & decreti conferentis ſeriem illam auxiliorum, & hominem è vita rapiẽdi dum eſt in gratia. In quo ſenſu præſcientiã accepit P. Molina dum in præſenti Auguſtini definitionem explicans, inquit: *Prædeſtinatio eſt ratio ordinis, ſeu mediorum in Deo, quibus prævidet creaturam rationalem perducendam in Vitam æternam, cum propoſito eum ordinem exequendi.*

9 Quæ opinio ſi conformis foret Auguſtini menti, expeditè explicaret illam definitionem: ar. itror autem ei non conformari, & Auguſtinũ loqui de præſciẽtia abſoluta. Quod probo primo ex ipſo contextu, in quo contendit prædeſtinationem divinam non tollere vtilitatem prædicationis. Idque probat ex eo, quòd iuxta Apoſt. *Deus operatur in nobis velle, & operari* Et iuxta Evang. Ioannis, *Nemo credit in Chriſtum niſi ei fuerit datum à Patre*: Quin propterea tollatur vtilitas prædicationis, & exhortationis ad credendum, & rectè operandum: & cum fieri non poſsit vt homo ex dono Dei credat in Chriſtum, quin Deus id ab æterno præſciverit, conſequens eſt, vt id fieri non poſsit, quin illud ab æterno prædeſtinaverit. *An quiſquam dicere audebit* (inquit Auguſtin.) *Deum non præſciiſſe, quibus eſſet daturus vt crederent, aut quos daturus eſſet filio ſuo vt ex eis non perderet quẽquã? Quæ vtique ſi præſciuit, profectò beneficia ſua, quibus nos dignatur liberare, præſciuit. Hæc prædeſtinatio Sanctorum nihil aliud eſt,* &c. ergo ibi ſermonem habet de præſcientia abſoluta.

10 Quod confirmatur ex cap. 18. & 19 de prædeſtinatione Sanctorum, vbi negat aliter præſcitum initium fidei, *quam, quia prædeſtinatum.* Vbi neceſſe eſt ſermonem eſſe de præſcientia abſoluta eſſentialiter ſupponente prædeſtinationem; non verò de conditionata, quæ omnino indepẽdens eſt ab illa, vtpotè antevertens omne liberum Dei decretum. De quo conſuli poteſt P. Annatus diſp. 3. cap. 4. num. 74.

11 Secundo, quia Proſper eodem modo coniungit præſcientiam cum prædeſtinatione, cum tamẽ ſermonẽ habeat de præſcientia abſoluta: nam in reſponſione ad capitula Gallorum reſponſione 15. ita loquitur: *In malis operibus noſtris ſola præſciẽtia Dei intelligenda eſt: quia ſicut præſciuit, & prædeſtinauit quæ ipſe facit, & vt faceremus dedit: ita præſciuit tantùm, non etiam prædeſtinauit, quæ nec ipſe fecit, nec vt faceremus exegit.* Quis autem non videat hic ſermonem eſſe de præſcientia abſoluta, nam per conditionatã non præſcit quid ipſe facit, ſed quid faceret, vel quid faceremus. Denique, quia ideo Auguſt. dicit, prædeſtinationem eſſe præſcientiã, quia novit Deus *quid facturus ſit*, atſi loqueretur de conditionata, dicere debuiſſet, novit Deus, quid talis homo facturus eſſet, ſi talem gratiarum ſeriem haberet.

12 Alij ergo cum P. Leſsio ſupponentes loquì de præſcientia abſoluta, dicunt, Auguſtinum tantum velle dicere, prædeſtinationem non ſolum eſſe præſcientiam bonorum operum futurorum hominis, ſicut iuxta Pelagij ſententiam dicendum erat; ſed etiam præparationem, & voluntatem ea conferendi, niſi enim ea præparaſſet, homo non poſſet ea habere, & in illa definitione præſcientiam eſſe veluti genus, quia eſt indifferens ad reprobos, & prædeſtinatos. *Quaſi diceret* (inquit Ruiz diſp. 1. ſect. 7 num. 2.) *prædeſtinatio eſt ſcientia practica, & vltimo determinata, vt exequatur dilectionem Dei, quà liberè decreuit quibuſdã hominibus conferre talia beneficia, quibus certiſsime liberarentur.*

13 Hæc tamen expoſitio textui non congruit, primo nam præſcientia illa eſt beneficiorũ Dei, quibus certiſsime liberantur, &c. Hæc autem non eſt communis electis cum reprobis. Secundo, quia Pelagius admittebat quidem præſcientiam operum liberi arbitrij, quibus homo liberaretur, non tamen præſcientiam beneficiorum gratiæ, de quibus Auguſt. ergo etſi ille dumtaxat diceret, prædeſtinationem eſſe præſcientiam beneficiorum Dei, &c. ſufficienter diſtingueret ſententiam Catholicã ab errore Pelagij. Demum quia illa gloſſa adhibita à Ruizio ſupponit, Deum ante illam præſcien-

tiam, in qua Auguſt. collocat prædeſtinationem habuiſſe decretum efficax ſalvadi homines pro priori ad eorum merita abſolutè prævisa: definitio autē Auguſtini hoc non ſupponit: ſiquidem prædeſtinatio, de qua loquitur, eſt illa quę neceſſario infertur ex eo quòd Deus tribuat hominibus beneficia ſuæ gratiæ, quibus certiſſimè liberentur, vt patet ex textu adducto, & alijs ſtatim adducendis. Atqui prędeſtinatio includens, vel ſupponens illam electionem ex hoc non infertur, cum ad illud ſatis ſit, vt Deus habuerit decretum conferēdi homini auxilia, quæ per Scientiam Mediam prævidentur fore efficacia: ergo, &c.

14 Hac ergo expoſitione reiecta, aliæ quatuor ſunt: duæ mihi occurrunt, quæ videntur ad Auguſtini mētem. Primo namque dici poteſt, *præſcientiam* & *præparationem*, apud Auguſt. idem ſignificare, Deumque abæterno prædeſtinare, nihil aliud eſſe, quam abæterno præſcire beneficia ſuę gratiæ, quibus homo in tempore abæterno interitu liberabitur: atque adeò prædeſtinationem nihil aliud eſſe, quam gratiæ deſtinationē, vt abæterno exiſtentem in cognitione divina.

15 Quæ expoſitio colligitur ex lib. de bono perſev. cap. 18. propè finem, ibi: *Prædeſtinaſſe eſt hoc præſcijſſe, quod fuerat ipſe facturus.* Et ex cap. 17. *Hæc Dei dona ſi nulla eſt prædeſtinatio, quam defendimus, non præſciuntur à Deo præſciūtur autem: hæc eſt igitur prædeſtinatio, quam defendimus.* Et cap. 19. vt probet, Antiquos PP. veluti Ciprianum, & Nazianzenum, prędeſtinationem non ignoraſſe, inquit: *Num quid autem quiſquam eos dicturus eſt ita confeſſos iſtam Dei gratiam, vt auderent negare eius præſcientiam, quam non ſolùm docti, ſed indocti etiam agnoſcunt? Porrò ſi hæc ita Deum noverant dare, vt non ignorarent, eam daturum ſe eſſe præſcijſſe, & quibus daturus eſſet non potuiſſe neſcire, procul dubio noverant prædeſtinationem.* Denique lib. de prædeſt. Sanct. cap. 10. inquit: *Prædeſtinatione Deus ea præſciuit, quæ fuerat ipſe facturus.*

16 Quod autem idem ſit præparare, ac præſcire apud Auguſt. colligitur ex cap. 17. de bono perſever. poſt init. *Ita igitur ſua dona, quibuſcumque Deus donat, procul dubio donaturum ſe eſſe præſciuit, & in ſua præſcientia præparavit. Nam in ſua, quæ falli, mutarique non poteſt præſcientia opera ſua futura diſponere, hoc omnino nec aliud quidquam eſt niſi prædeſtinare.* Quid eſt autem in ſua præſcientia præparare, quàm per ſuam præſcientiam cognoſcere præparationem gratiæ, quâ hominum voluntates perducturus eſt ad vitam æternam: cum enim illa præſcientia ſit abſoluta, non poteſt dici, Deum in ſua prę ſcientia præparaſſe, quia ex vi illius motus fuit ad habendum decretum conferendi dona gratiæ: nam præſcientia abſoluta præſupponit, non autem præſupponitur ad illud decretum. Quid rurſus eſt opera ſua in præſcientia diſponere, niſi per ſcientiam diſpoſitionem operum ſuorum prævidere? nec enim, vt vult P. Ruiz diſp. 55. ſect. 9. num. 3. *in ſua præſcientia opera diſponere*, eſt ex vi Scientiæ Mediæ habere decretum, quo reddat abſolutè futura opera ſua: iam enim probatum eſt, Auguſtinum loqui de præſcientia abſoluta ſupponente opera iam futura. Denique, quia apud Auguſt. Deus prædeſtinatione cognoſcit: ergo prædeſtinatio eſt præſcientia. Antecedens conſtat ex cap. 17. de prædeſt. Sanct. *Electi ſunt itaque ante mundi cōſtitutionem prædeſtinatione, qua Deus ſua futura opera præſciuit.*

17 Nec novum videri poteſt, quod dicamus, præſcientiam, & præparationem eſſe idem; ſiquidem in cauſa ſimili P. Ruiz diſp. 9. ſect. 1. explicans illud Apoſt. *Quos præſciuit, & prædeſtinauit*, aſſerit, idem eſſe præſcientiam, & prędeſtinationem apud Paulum; & duplici voce eūdem conceptum obiectivum clarius explicaſſe.

18 Secundo poteſt dici, præparationem ibi ſignificare decretum, quo Deus abęterno diſpoſuit conferre in tempore creaturis rationalibus ea beneficia, quibus certiſſimè liberentur. Ita exponit Faſſolus quæſt. 22. art. 1. à num. 3. aſſerens cum Gregorio, idem eſſe apud Auguſt. prępara tionem, diſpoſitionem, & propoſitum, omniaque ad voluntatem propriè pertinere. Quo ſuppoſito dici valet Auguſt. in ea definitione cōiunxiſſe duplicem definitionem prædeſtinationis à ſe aſsignari ſolitam, addendo ordinem infallibilem ad gloriam; in quarū altera prædeſtinationem per ſolam præſcientiam operum, quæ Deus facturus erat, explicabat, in altera verò per gratiæ præparationem, & ex vtraque vnam confeciſſe: ita tamen, vt quælibet ex illis particularis ſit ſufficiens definitio, vt ſenſus ſit, *prædeſtinatio eſt præſcientia beneficiorum Dei, quibus &c.* Et etiam *eſt præparatio beneficiorum &c.* Vt tam in præſcientia, quam in præparatione beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur quicumque liberantur, ſalvetur ſufficienter quidditas prædeſtinationis.

19 Sed obijcies, Auguſtinum nomine prædeſtinationis non potuiſſe intelligere prę ſcientiam abſolutam: quia prędeſtinatio eſt ſpecies quædam providentiæ: providentia autem ſecundùm omnes eſt practicum aliquod principium rerū effectivum, vt loquitur Faſſolus quæſt. 22. art. 1. nu. 5. ac proinde debet eſſe

pra-

practica aliqua directio rerum cauſativa, quæ tendat in res futuras, non præcisè vt obiectum, ſed vt effectum: hoc autem quadrare nequit præſcientiæ abſolutæ, quæ cum res factas pro ſua differentia temporis ſupponat, nequit eſſe earum principium: vnde noſtri DD. communiter docent, ſcientiam viſionis non eſſe cauſam rerum contra Prædeterminatores oppoſitum aſſerentes, vt habes apud Albeldam 1. p. diſp. 28. ſect. 2. n. 11.

20 Reſponderi poteſt primo, vt prædeſtinatio ſit cauſa gratiæ, ſatis eſſe, quod illam cauſet ratione illius, quod importat in recto, nempe ſcientiæ neceſſariæ Dei: vel ratione decreti, quod ſupponit: ad modum quo D. Th. qui prædeſtinationem in actu intellectus conſtituit, nihilominus q. 6. de Veritat. art. 1. ad primum docet, prædeſtinationem quandoque appellari electionem, & propoſitũ, eo quod præſupponit electionem, & in actibus animę precedens includitur in actu ſequenti virtualiter.

21 Secundo dici poteſt, præſcientiam de qua Auguſt. eſſe quidem abſolutam, non tamen eſſe propriè ſcientiam viſionis, quia vt animadvertit P. Ruiz diſp. 1. ſect. 6. n. 5. non omnis ſcientia abſoluta rei vt futuræ eſt propriè ſcientia viſionis, ſed ea dumtaxat, quę rem intuetur in ſe ipſa: ſcientia autem, de qua Auguſt. poteſt eſſe ſcientia cognoſcens futura in decreto, ſi ſermo ſit de futuris ſoli Deo liberis; vel in complexo decreti, & Scientiæ Mediæ, ſi ſermo ſit de futuris nobis liberis: hæc autem poteſt eſſe cauſa rerum.

22 Aliæ particulæ definitionis facilè expediuntur: per *beneficia Dei*, intelligũtur non ſolum auxilia gratiæ internæ motionis, & externæ protectionis, ſed etiam noſtri actus ſalutares, quibus gloriam conſequimur; hi enim ſunt propriè beneficia, imo comprehenditur potiſsimè ipſa æterna beatitudo, per quam perfectè liberamur à ſervitute peccati, vt probat P. Ruiz diſp. 4. ſect. 2. *Quibus certiſsime liberantur*: in hac particula involvitur Scientia Media: cum enim auxilia gratiæ non ſint in rinteeè efficacia, tota ipſorum infallibilitas deſumitur à præſcientia conditionata.

SECTIO TERTIA.

Quid ſit prædeſtinatio ſecundum D. Thomam & quomodo cum providentia comparetur.

23 DIV. Thomas in præſenti art. 1. prædeſtinationem diffinit vt ſit: *Ratio in mente Dei præexiſtens tranſmiſſionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ.* Et art. 2. inquit: *Prædeſtinatio eſt quædam ratio ordinis aliquorum in ſalutem æternam in mente Diuina exiſtens.* Dicitur *ratio*, quia eſt actus practicus Divini intellectus, quo iuxta D. Thom. Deus abæterno ordinat executionem mediorum, quibus finis præintentus obtineatur. Hinc Capreol. in primum d. 40. quæſt. 1. accuratè obſervat, Div. Thomam non dicere, ordinem, qui eſt in creaturis, vt conceptum à Deo eſſe prædeſtinationem, ſed rationem illius ordinis. Propterea autem dicitur, creaturam rationalem tranſmitti ad finem vitæ æternæ, quia ad illum propriis viribus pervenire non poteſt: *Ad illud autem, ad quod non poteſt aliquid pervenire virtute ſuæ naturæ*, inquit Angelicus Doctor, *Oportet, quod ab alio tranſmittatur, ſicut ſagitta à ſagittante mittitur ad ſignum.*

24 Prædeſtinatio ſecundum omnes Theologos cum Div. Thoma in præſenti, & quæſt. 6. de Veritat. art. 1. eſt pars providentiæ; eſt autem providentia, actus, quo Deus per media proportionata res in finem dirigit, vt ex Div. Thoma definit in præſenti Fallolus; ille enim quæſt. 22. art. ic. 1. aſſerit, *Providentiã eſſe rationem ordinis rerum in finem.* Prædeſtinatio vero eſt actus, quo Deus creaturas intellectuales per ſupernaturalia gratiæ media dirigit in finem vitæ æternæ infallibiliter obtinendum.

25 Differt itaque prædeſtinatio à providentia vt expendit D. Thom. in opuſc. de præſcient. & prædeſt. Primo, ex parte ſubiecti, quia cum Providentia Dei ſit omnium rerum; prædeſtinatio verò eſt ſolùm volentem habentium, vt hominum, & Angelorum. Secundo, ex parte finis, nam cùm providentia reſpiciat ordinem vniuſcuiuſque boni ad quemlibet finem, prædeſtinatio eſt tantum eorum, quæ homo viribus ſuis conſequi non poteſt, nempe reſpectu gratiæ, & gloriæ.

26 Tertio, ex modo tendendi in finem, nam cum in qualibet ordinatione ad finem duo poſsimus conſiderare, ſcilicet ipſum ordinem, vel exitum, & eventum ordinis, quia non omnia, quæ ad finem ordinantur finem conſequuntur: Providentia ordinem in finem reſpicit tantum: vnde per Dei providentiam omnes homines ad Beatitudinem ordinantur: ſed prædeſtinatio reſpicit etiam exitum, vel eventum ordinis: vnde non eſt, niſi eorum, qui gloriam conſequuntur, vt inquit Angelicus Præceptor q. 6. de Verit. art. 1.

27 Dubitari autem poteſt primo, an ſecundùm D. Thom. prædeſtinatio ſit pars ſubiectiva providentiæ, an integralis? Reſp. eſſe partem ſubiectivam: nam vt docet ille in primam diſt. 40. quæſt. 3. artic. 1. Prædeſtinatio includit in ſuo intellectu providentiam: pars

autem integralis non includit in ſuo intellectu totum, cuius eſt pars, vt anima nõ includit hominem; pars verò ſubiectiva includit totum potentiale, cuius eſt pars, vt homo includit animal. Vnde prædeſtinatio comparatur cũ providentia tanquam ſpecies cum genere, & ideo Div. Thom. poſtquam quæſt. 22. egit de Providentia vt ſic, in hac quæſt. 23. deſcendit ad providentiam circa electos, quæ prædeſtinatio appellatur.

28 Dices, D. Thomam hic art. 1. aſſerere prædeſtinationem quantùm ad obiecta eſſe quandam partem providentiæ: ergo ſentit providentiam eſſe velut totum integrale, cuius vna pars circa vnum, & alia verſetur circa aliud. Reſpond. negando conſequentiam. Id circo enim ex parte actus non ponitur prædeſtinatio pars providentiæ, quoniam actus Diuinus nec partis, nec totius rationem habet: ad hoc autem vt prædeſtinatio eſſet pars ſubiectiva Providentiæ Diuinæ ex parte actus, opus erat vt Providentia Diuina vt ſic eſſet ratio cõmunis contrahibilis per varios actus inter ſe diſtinctos, quorum vnus eſſet providentia electorum, v g. alius providentia reproborum, &c. Quod in Deo locum non habet, vtpote qui per vnicam, & indiviſibilem formalitatem reſpicit omnia obiecta. Dicitur ergo pars quantum ad obiectum, quia actus ille indiviſibilis non diſtinguitur ratione in plures, niſi per ordinem ad obiecta, & quia Providentia ſe extendit ad omnem finem, prædeſtinatio verò ſolùm ad finem gloriæ, qui tanquam pars ſubiectiva continetur ſub fine vt ſic.

29 Dubitabis autem ſecundo, qua ratione diſcrimen ſtatutum à D. Thom. inter providẽtiam, & prædeſtinationem; quod ſcilicet illa non ſemper aſſequatur ſuum finem, ſecus iſta: qua ratione, inquam; poſſit componi cum eo, quod docet 3. contra Gent. cap 94. & 1. p. q. 22 art. 2. ad primum: Videlicet, nihil eſſe in rerum natura, quod Dei ſubterfugiat providentiam, & cum eo quod docet ibidem, nimirum, ea omnia, quæ à Deo providentur, evenire: ſi enim Providentia Dei non ſemper conſequeretur ſuum finem, multa eam ſubterfugerent. Propter hanc rationem Caiet. 1. part. q. 22. artic. 1. cenſet, Doct. Angelicum locis allegatis mutaſſe ſententiam, quã prius docuerat in primũ diſt. 40. q. 1. art. 2. & q. 6. de Verit. art. 1. additque, meritò id feciſſe, eo quod Providentia ad voluntatem Dei conſequentem ſpectet, quæ ſemper impletur.

31 Verùm hæc Caietani doctrina nec eſt D. Thomæ, nec vlla ratione defendi poteſt, vt inquit P. Vazq. 1. p. diſp. 87. num. 16. Ad difficultatem reſp. cum Ferrar. 3. contra Gent. in comment. cap. 94. ordinem Diuinæ Providentiæ in rebus proviſis poſitum eo modo, quo ad Diuinam Providentiam ſpectat, certum eſſe, & infallibilem, & caſſari non poſſe, vt in eo cap. aſſerit S. D. nil tamen inde concludi, quia bifariam aliqua ordinantur in finem per Diuinam Providentiam. Primò præcisè quia hæc diſponit, vt habeant ea, quibus ad ſuum finem pervenire poſſint. Secundo, quia non ſolum diſponit, vt habeant ea, quibus ad finem pervenire poſſint, ſed ea, quibus re ipſa perveniant; vtroque autem modò Diuina Providentia eſt infallibilis: Cæterùm erga reprobos ſe habet illo primo modo, non autem ſecundo.

32 Adde ex P. Vazq. vbi ſup. n. 18. ea, quæ Deus providit, infallibiliter evenire, quia id, quod Deus providit, ſemper ſtatuit voluntate efficaci: nõ dicitur autem Deus providere finẽ, ſed media ad illũ: vnde nõ oportet, vt eius providentia ſit efficax circa finem, quando nimirum iſte dependet ab arbitrio agẽtis creati, cui Deus ſe attemperat; non tamen propterea ſequitur aliquid ſubterfugere Dei Providentiam: aliud enim eſt, omnia, quæ eveniunt, ſub Diuinam Providentiam cadere, aliud, omnem finem ab illa intentum re ipſa evenire. Primum, ſemper accidit. Secundum, deficere poteſt: & quamvis finem hunc ſalutis reproborũ primario intentum Deus non conſequatur, obtinet tamen alios, vt oſtenſionem divitiarum gratiæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, alioſque nobis occultos; non permitteret autem peccata, niſi ſciret illos fructus à ſe colligendos ex eorum permiſsione.

33 Ad rationem Caiet. reſp. cum Providentia duo includat, ſcilicet volitionem finis aliquo modo, & volitionem mediorum ad finem; reſpectu mediorum ſpectare ad voluntatem conſequentem; reſpectu autem finis ad voluntatem dumtaxat antecedẽtem, qua vult omnes homines ſalvos fieri: ac proinde de conceptu providentiæ vt ſic ſolum eſſe reſpicere efficaciter ordinem in finem, præſcindendo ab eventu conſecutionis finis, ita vt hanc ſequi neque includatur in conceptu Providentiæ, nec ab illo excludatur.

SECTIO QVARTA.

Inferuntur aliqua ex dictis circa exiſtentiam, & proprietates Prædeſtinationis.

34 EX definitionibus traditis conſtat, prædeſtinationem actu exiſtere, & Deum aliquos homines prædeſtinaſſe ad gloriam: cum enim certum ſit aliquos per beneficia gratiæ re ipſa Gloriam conſequi, & cùm evidens ſit fieri non poſſe, quin Deus ab æterno præſciverit, & præparaverit beneficia, quibus illam conſequuntur, & quin illa media ordi-

ordinaverit in eum finem; conſequens manifeſtum eſt ſecundum definitiones Auguſtini, & Thomæ, aliquos abæterno fuiſſe prędeſtinatos. Id quod ad fidem ſpectat, ſumpta prædeſtinatione pro infallibili providentia, qua Deus creaturam rationalem ad Beatitudinem perducit, præſcindendo ab eo, an prædeſtinatio importet, vel non importet electionem efficacem ad Gloriam ante præviſa merita, vt conſtat ex illo Act. 13. *Crediderunt quotquot erant præordinati in vitam æternam.* Et ex illo Rom. 8. *Quos autem prædeſtinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & iuſtificavit; quos autem iuſtificavit illos & glorificavit* Item ex alijs pluribus. Aliquos etiam Angelos eſſe prędeſtinatos conſtat ex prima Pauli ad Thimoth. vbi Angelos appellat, *Electos ad Gloriam.* Et ex illo Math. 18. *Angeli eorum ſemper vidēt faciem Patris mei.*

35 Hinc meritò ab omnibus reprehenditur Catherinus, qui aſſeruit, plures re ipſa conſequi ſalutem, qui prędeſtinati non ſunt. Non tamen ſententia hæc meretur notam erroris, quam illi inurit Sotus in cap. 9. Epiſt. ad Roman. non enim in re, ſed in modo loquendi Theologicè, erravit: exiſtimavit enim, nullum dici prædeſtinatum, qui non ſit efficaciter electus ad Gloriam ante præviſa merita, & plures de facto ſalvari, quin ita fuerint electi: ac proinde particula *Præ*, apud ipſum non ſignificat antecedentiam temporis, ſed dignitatis, vt idē ſit eſſe prædeſtinatum, ac eſſe præ alijs electum illa ſpecialiſsima electione; accepto autem nomine prædeſtinationis in hoc ſenſu non eſt periculoſa illa doctrina. Modus tamen loquendi opponitur Patribus & Doctoribus aſſerentibus, illam particulam ſignificare antecedentiā æternitatis ad tempus, vt vidimus ſect. 1. & propterea reprehenditur.

36 Interrogabit aliquis, an ſaltem in alia rerum ſerie fieri poſsit, vt quis ſalvetur, quin ſit prædeſtinatus? Affirmat P. Quiròs, quia poteſt Deus conferre homini auxilia, quæ prævidet fore efficacia ad conſequendam ſalutem, illa eodem modo collaturus, quamvis prævideret fore inefficacia, & proinde quin illa conferat ex intentione gloriæ, ſed ob alios fines: tūm autem non prædeſtinaret hominem illum, quia illum non deſtinaret ad finem vitæ æternæ.

37 Reſpondeo tamen caſum illum eſſe impoſsibilem, ſi ſtandum ſit definitioni Auguſtini. Tum quia licet Deus non conferret illi homini auxilia ex intentione gloriæ: nihilominus ille per beneficia gratiæ certiſsimè liberaretur: ac proinde abæterno Deus prævideret, per beneficia ſuæ gratiæ certiſsimè liberādum, eaque beneficia præpararet: hoc autem eſt prædeſtinare: ergo, &c. Tum quia fieri non poteſt, vt homo finem vitæ æternæ per media gratiæ obtineat, quin Deus illa ordinaverit in eum finem, ad quem ſuapte natura ordinantur, eo ſaltem affectu, quo vult, auxilia ſufficiētia collata reprobis eſſe propter finem vitæ ęternę. Et ratio eſt, quia vbi res aliqua eſt propter aliam, ſicut Gratia eſt propter gloriam, ad quam eſt ius per modum hæreditatis, implicat Deū velle vt res illa exiſtat, quin velit, vt exiſtat propter aliam, ac proinde quin ipſam ad aliam ordinet. Quod autem Deus eſſet collaturus illa auxilia, quāvis videret fore inefficacia, non probat fieri poſſe, vt homo ſalvetur, quin illum Deus dirigat in gloriam, eo ſaltem affectu, quo de facto dirigit reprobos: ſed ſolùm probat, poſſe ſalvari, quin dirigatur ſpeciali affectu.

38 Infertur ſecundo, prædeſtinationem eſſe actum immanentem intellectus, vel voluntatis Divinæ, qui Deum denominat intrinſecè prædeſtinantem, & creaturam extrinſecè prædeſtinatam. Vnde nihil ponit formaliter in prædeſtinato, ponit tamen aliquid effectivè, quatenus eſt principium beneficiorū gratiæ quibus homo liberatur. Infertur denique prædeſtinationem eſſe æternam, quia actus immanētes Dei in tempore non incipiunt: & differre à gubernatione, nam vt docet D. Thom. quæſt. 22. art. 1. ad ſecundum, Providentia, cuius prædeſtinatio eſt ſpecies, dicit cauſam, gubernatio verò effectum: illa rationem æternam, per quam Deus gubernat, iſta temporalem eius executionem.

DISPVTATIO SECVNDA:
AN PRAEDESTINATIO SIT ACTVS INTELLECTVS, VEL VOLVNTATIS, AN VTRIVSQVE?

HÆC quæſtio, vt animadvertunt PP. Suarez, & Vazquez, non parũ habet de nomine, ac proinde in ea præcipua cura debet eſſe, ſcire quo pacto loquãtur Doctores, præſertim quid ſentiat Div. Thomas.

SECTIO PRIMA.

Authorum placita.

1 PRIMA ſententia docet prædeſtinationem conſiſtere in ſolo actu voluntatis. Ita Scotiſtæ cum Scoto in primum diſt. 40. q. vnica, & ibidẽ Bonavẽt. Gregor. Aureol. & alij. Sequuntur hanc ſentẽtiã P. Vazq. 1. p. diſp. 87. cap. 3. P. Suar. lib. 1. de Prædeſt. cap. 17. Leſsius de Prædeſt. ſect. 1. P. Arriaga, Martinon, & alij.

Differentia autem eſt inter hos AA. nam quidam ponunt prædeſtinationem in efficaci electione ad Gloriam ante præviſa merita: alij in decreto eius collativo poſt præviſa merita: alij in decreto conferendi media, quibus infallibiliter obtineatur finis gloriæ antecedenter ſolùm intentus voluntate generali, & efficaciter amatus poſt præviſa merita; & ita loquuntur Leſsius num. 1. & Vazq. num. 14. Alij volunt, prædeſtinationem includere voluntatem efficacem mediorum, & finis, vt Scotus, cuius ſententiam defendit Smiſingus diſp. 6. de Provid. num. 29. Item Petavius tom. 1. lib. 9. cap. 1. n. 10 conſentit P. Suar. qui num. 15. aſſerit, ſi Prædeſtinatio tribuatur voluntati, ponendam eſſe in tota præparatione gratiæ, & gloriæ, quę intelligitur in Deo â 1. decreto electionis ad Gloriam vſque ad omnem voluntatem mediorũ, & vltimi finis, qui eſt ipſa gloria vt executioni mãdanda. Quam ſententiam probant eius AA. authoritate Scripturæ, & PP. referentium prædeſtinationem ad actum voluntatis.

2 Secunda ſententia affirmat, prædeſtinationem, & providentiam conſiſtere in ſolo actu intellectus, & ſupponere actum voluntatis. Ita omnes Thomiſtæ cum D. Thoma in præſenti art. 1. ad ſecundum, & quæſt. 22. ar. 1. & quæſt. 5. & 6. de veritat. Durand. & Richar. in primũ diſt. 40. ar. 2. Item ex noſtris Bellarm. lib. 2. de Grat. & lib. arb. cap. 9. in fine. Fonſeca 6. Meth. cap. 2. queſt. 7. Valent. tom. 1. queſt. 22. punct. 1. & quæſt. 23. punct. 2. Granad. hic tit. 5. diſp. 2. P. Ruiz diſp. 1. ſect. 6. Faſiolus q. 23. art. 1. num. 9. Salas, & alij apud ipſos: qui Authores inter ſe non conveniũt: nam quidam eorum volunt, prædeſtinationem eſſe actum practicum, qui poſt intentionem finis dictat ea, quæ eligenda ſunt. Ita Faſiolus: Thomiſtæ verò dicunt, eſſe actum imperij ſubſequentem electionem mediorum, & moventem ad voluntatem executivam cum quadam intimatione, vt videre eſt apud Albeld. diſp. 69. num. 36.

3 At P. Ruiz vbi ſup. num. 10. & diſp. 3. de Provid. ſect. 9. affirmat, Prædeſtinationem, & Providentiam eſſe iudicium intellectus affirmans exiſtere Dei volitionem decernentem de fine gloriæ, & de ordinatione mediorum ad ipſum; & eo ipſo affirmans creaturam rationalem ad illum infallibiliter perducendam. Probant verò hanc ſententiam, quia prædeſtinatio eſt ſpecies providentiæ; hæc autem ad intellectũ refertur à Patribus, & Scripturis, vt probat ibi Ruizius.

4 Tertia ſententia docet, prædeſtinationem partim conſiſtere in actu intellectus, partim in actu voluntatis. Ita P. Molina 1. par. quæſt 22. art. 1. diſp. 2. & quæſt. 23 art. 1. diſp. 2. Becanus cap. 14. quæſt. 2. Herize diſp. 22. c. 6. Arrubal diſp. 63. num. 15. & 18. & diſp. 70. num. 3. & alij apud ipſos. Hæc ſententia, cùm ſit inter duas prędecedentes media, ab vtraque ſumit fundamentum: ſi autẽ quæras, quinam ſint iſti actus? Reſp. ex mente Patris Arrubal, Molinæ, & Herize eſſe cognitionem mediorum congruentium ad finis allecutionem, & propoſitum illa conferendi. Vnde cognitio illa intellectus, licèt ſecundùm rationem cognitionis præcedat actum voluntatis; tamen ſecundùm denominationem Providentiæ, & prædeſtinationis eſt illo poſterior, quia non ſuſcipit eam denominationem, quouſque media cognita accepten-

tur à voluntate.

* * *

SECTIO SECVNDA.

Quiſnam ſit actus intellectus, in quo Div. Thomas prædeſtinationem conſtituit?

5 AD intelligentiam huius dubij ſuppõnẽdum eſt primo, imperium in ſententia D. Thomę eſſe actum intellectus, & ſupponere actum voluntatis. Ita docet 1. 2. quæſt. 17. art. 1. Quod ſit actus intellectus, probat, quia imperãs ordinat eum, cui imperat, ad aliquid agendum, intimando, vel denuntiando: ſic autem ordinare per modum cuiuſdam intimationis, eſt proprium rationis. Hinc artic. 5. dicit, imperium nihil aliud eſſe, quam actum rationis ordinantis cum quadam motione ad aliquid agendum: & art. 2. ad primum, vim appetitivam eatenus dici imperare motum, quatenus movet rationem imperãtem. Quod autem ſupponat actum voluntatis, probat, quia movere imperando eſt, movere quarum ad exercitium; primum autem movens in viribus animæ quoad exercitium actus eſt voluntas: vnde cum ſecundum movens non moveat niſi in virtute primi, ſequitur hoc ipſum, quod ratio movet imperando, eſſe ei ex virtute voluntatis.

6 Animadvertit autem, dupliciter poſſe rationem aliquid intimare, vel denuntiare; vel per actum, qui exprimitur per verbum indicativi modi, vt ſiquis alicui diceret, *Hoc eſt tibi faciendum*: vel per actum, qui exprimitur per verbum imperativi modi, vt cum alicui dicitur, *Fac hoc*, per quem actum ratio intimat aliquid alicui eum ad hoc movendo.

7 Secundo ſupponendum eſt Div. Thomam concedere hunc actum imperij non ſolum in aliquo reſpectu aliorum, quod ſolet appellari *imperium œconomicum, & ciuile*, ſed reſpectu ipſius, quod ſolet nuncupari *Monaſticum*: & inſuper aſſerere, hunc actum imperij reſpectu ſui ſupponere electionem; non tamen determinare immediate ad actum imperatum, ſed medio actu voluntatis, qui *vſus* dicitur, nempe activus. Vtrumque colligitur ex 1. 2. q. 17 art. 3. ad primum, ibi: *Aliquis actus voluntatis præcedit hunc actum rationis, qui eſt imperium, ſcilicet electio, & aliquis ſequitur ſcilicet vſus: quia poſt determinationem conſilij, quæ eſt iudicium rationis, voluntas eligit & poſt electionem ratio imperat ei per quod agendum eſt quod eligitur, & tũc demum voluntas alicuius incipit exequendo imperium rationis: quãdoque quidem voluntas alterius cùm aliquis imperat alteri; quandoque voluntas ipſius imperantis cùm aliquis imperat ſibi ipſi.* Hoc ipſum docet 2. 2. q. 82. art. 1. aſſerens hominem per actum intellectus imperare ſuis potentijs.

8 Denique ſupponendum eſt D. Thomam 1. 2. q. 17. & 2. 2. q. 47. aſſerere ex Philoſopho 6. Æthicor. tres actus pertinere ad prudẽtiam, vel formaliter, vel præſuppoſitive: primus eſt conſilium, quod ſitum eſt in indagatione mediorum ad finem, & collatione eorum ad invicem, & pertinet ad virtutẽ intellectus practici, quæ Græcè dicitur *Eubulia*. Secundus eſt iudicium, ſeu ſententia, id eſt, concluſio conſultationis, & pertinet ad virtutem aliam, quæ dicitur Synefis, id eſt, *perſpicacia*. Tertius eſt imperium, quod pertinet ad virtutem, quæ Græcè *Gnomi* appellatur: & hunc actum dicit Philoſophus eſſe præcipuum prudentiæ, & à iudicio diſtingui. Vnde D. Thom. 1. p. q. 22. ar. 1. ad ſecundum dicit, ſecundum Philoſophum prudentiam propriè eſſe præceptivam eorum, de quibus Eubulia rectè conſiliatur, & Synefis rectè iudicat.

9 Si autem quæras, quiſnam ſit ille actus, de quo in ſecundo præſuppoſito, qui *Vſus* appellatur. Reſp. ex eodem D. Thoma 1. 2. quæſt. 16. art. 1. eſſe motionem, qua voluntas applicat Potentiam executivam, *Vti namque eſt applicare aliquod principium actionis ad actionem*, vt definit ibi art. 2. Iam vero applicare potentias Animæ ad operandum ſpectat ſecundum ipſum ad voluntatem: ac proinde vſus primo, & principaliter eſt actus voluntatis, tanquam primò moventis, rationis vt dirigentis, aliarum autem potentiarum tanquam exequentium. Et hanc eſſe Doctoris S. mentem teſtatur duo Thomiſtarum Principes Capreol. & Caier. ille in primũ diſt. 1. quæſt. 2. concluſione 8. iſte 1. 2. quæſt. 16. art. 4. & P. Vazquez ibidem diſp. 49. num. 20. Obſervandum autem eſt obiter, illam applicationem voluntatis non habere denominationem vſus, donec ad ipſam ſequatur operatio Potentiæ executivæ, vt enim inquit S. Thom. ibi quæſt. 17. art. 3. in corp. *Vſus vtentis coniunctus eſt cum actu eius, quo quis vtitur.*

10 His ſuppoſitis mihi probabilius videtur, apud D. Thom. prædeſtinationem conſiſtere, non in iudicio intellectus cognoſcente convenientiam mediorum ante ipſorum electionem, quod in nobis eſt poſt conſultationẽ, ſed in imperio practico, quo Divinus intellectus ſuppoſita intentione efficaci perducendi homines ad Gloriam per hęc media, ordinat vt illa executioni mandentur: & propterea in preſenti art. 4. dixiſſe, prædeſtinationem ſupponere electionem ad Gloriam. Quod ſequenti diſcurſu elicio.

11 Prædeſtinatio, vt vidimus diſput. præced. eſt formaliter providentia ſecundum

D. Thom.

D.Thom. At prouidentia eſt principalis actus prudentiæ ſecundùm doctrinam eiuſdem 1.p. q.22. art. 1. ad quam aliæ duæ ordinantur, ſcilicet memoria præteritorum, & intelligentia præſentium, quatenus ex præteritis memoratis, & præſentibus intellectis providemus de futuris: ergo prædeſtinatio eſt principalis actus prudentiæ. Atqui iſte eſt imperium: vt conſtat ex tertio præſuppoſito: & probat vlterius Angelicus D. 2.2. q.4.ar.8. ex eo quod cum Prudentia ſit ratio agibilium, ille debet eſſe principalis actus prudentiæ, qui eſt principalis actus rationis agibilium: ille autem eſt huiuſmodi, qui magis appropinquat operationi, quæ eſt ipſius finis: hic verò eſt actus imperij: ergo de primo ad vltimum Prædeſtinatio eſt imperium.

12 Confirmatur primo, quia ibidem expreſsè docet ex illis tribus actibus prudentię iudicium ſpectare ad rationem ſpeculativam: ergo cum iuxta eundem Prædeſtinatio ſpectet ad rationem practicam, nequit conſiſtere in iudicio. Secundo, quia iudicium intellectus diuini, quod ſecluſis imperfectionibus correſpondet iudicio à nobis poſt conſultationem formato de conuenięntia mediorum, convenit Deo pro priori ad intentionem Gloriæ, cum ante omne decretum liberum cognoſcat per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, vel per Scientiam Mediam efficaciam mediorum ad cuiuslibet finis conſecutionem. At prædeſtinatio iuxta S. Thom. 1.p.q.23. art.4. ſupponit illam intentionem: ergo non conſiſtit in iudicio de conuenientia mediorum.

SECTIO TERTIA.

Expenditur an repugnet imperium intellectuale a iudicio diſtinctum, & hac ratione ſit falſa ſententia Thomiſtarum.

13 EX duplici capite ſolet ea ſententia impugnari. Primo, quatenus aſſerit dari imperium intellectuale à iudicio diſtinctum. Secũdo, quatenus aſſerit, dari in Deo reſpectu ſui, quaſi neceſſariũ ſit diuinũ intellectum aliquid imperare, vt illud omnipotentia exequatur. De primo cap. in hac ſect. de ſecũdo dicemus in ſeq.

14 Igitur ex priori capite eam ſentẽtiam impugnant P. Suarez lib. 1. de Prædeſtin. cap. 16. & P. Vazq. 1. 2. diſp. 49. & alij quos refert, & ſequitur P. Tanner. tom. 2. diſp. 2. q. 3. n. 59. Communis impugnatio eſt, quia actus intellectus adæquatè dividitur in apprehenſionem, iudicium, & diſcurſum: ergo repugnat illud imperium.

15 Huic tamen obiectioni facilè occurrent Thomiſtæ ex D. Thomà 2. 2. q. 83. art. 1. Vbi docet, orationem eſſe actum rationis, & cum ſibi obiecciſſet hanc difficultatem, reſpondet, intellectum vt ſpeculativum habere illos dumtaxat actus, cæterùm vt practicum, ſeu quatenus executionem reſpicit, habere alios duos, nempe orationem, quà à ſuperiore petit, & imperium, quo inferiori præcipit. Et lect. 7. in lib. 1. de interpret. ait, ab oratione enuntiativa, quę eſt propoſitio vocalis, ſignificari conceptum, in quo eſt verum, vel falſum; ab oratione autẽ vocali imperativa, aut deprecativa non ſignificari conceptum, in quo eſt verum, vel falſum, ſed ordinem rationis ad hoc conſequentem.

16 Mihi valdè probabilis apparet hæc doctrina, quam etiam ex noſtris plures ſequuntur, quos citat P. Ribad. diſp. 18. de Prædeſt. num. 7. proinde cenſeo, imperium, quo ſuperior præcipit ſubdito, importare actum, quẽ nec ſit ſimplex apprehenſio, nec iudicium: nam illa eſt ſimplex quædam notitia ordinata ad aſſerendum aliquid; iſtud verò intrinſecè affert veritatem, aut falſitatem: Imperium verò non ordinatur ad aſſerendum, cum ſit poſterius iudicio affirmante obiectum eſſe conueniens, nec affert veritatem, aut falſitatem conſiſtentem in conformitate, aut difformitate cum obiecto, vt patet ex modo imperandi, nam qui imperativè dicit, *Hoc eſt faciendum*, non dicit falſum, quamvis res non fiat; ſed conſiſtentem in conformitate cum appetitu recto ſecundùm illud Philoſophi 6. Æthic. cap. 2. Activę virtutis veritas eſt, quæ appetitui recto conſentanea eſt, vt expendit P. Valent. tom. 2. diſp. 2. quæſt. 12. punct. 1.

17 Probatur autem poſsibilitas huius actus: nam ſicut Imperium vocale eſt externa locutio, qua ſuperior intimat ſubdito, quid facere debet, quin aliquid affirmet, vel neget: ita imperium mentale debet eſſe interna locutio, qua interiùs intimatur quod faciendũ eſt. Neque eſt ratio, cur magis repugnet interna locutio, in qua nec verum, nec falſum reperiatur, quàm externa.

18 Probatur ſecundo, nam vt omnes fatentur cum D. Thom. 2. 2. quæſt. 83. art. 1. Ita ſe habet oratio ad ſuperiorem, ſicut imperium ad inferiorem: ſed oratio mentalis importat actum intellectus à iudicio diſtinctum: ergo & imperium. Prob. Minor, nam teſte Iſidoro in lib. ætimologiarum, orare idem eſt ac dicere, qui enim petit internè, hoc ipſo internè loquitur alteri: at *dicere* eſt actus intellectus: ergo & orare: ſed non eſt actus intellectus aliquid affirmantis, vel negantis, qui enim petit, nihil per petitionem affirmat, aut negat: ergo

&c. Dices

19 Dices primo, ex P. Vazq. 1. 2. diſp. 49. n. 14. petitionem eſſe iudicium intellectus, quo inferior vt talis exprimit deſiderium ſuũ, quo deſiderat aliquid tanquam indigens à ſuperiore obtinere: ſed contra quia per hoc præcisè, quod quis cognoſcat, ſe habere deſiderium impetrandi aliquid ab alio, non propterea loquitur ipſi, aut ab eo aliquid petit.

20 Dices ſecundo, ex P. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de orat. cap. 3. num. 13. Orationem purè mentalem, quam interius experimur, dum aliquid à Deo petimus, non aliter fieri poſſe, quam per conceptus ipſarum vocũ, quos non vltimatos appellant: nemo enim, inquit, loquitur interius aliter, quàm exprimendo mẽtalia verba in eo idiomate, quod novit. Eandem ſolutionem reddit lib. 1. de Prædeſt. cap. 16. n. 8. loquens de imperio. Sed cõtra primo, nam licet dum interiùs aliquid petimus, apprehendamus verba illius idiomatis, in quo ſolemus loqui; nihilominus falſum eſt, eam locutionem ſiſtere in vocibus, & non tranſire ad obiecta: alioquì idem dici poſſet de quacunque alia locutione interna, quia experientia non magis favet vni, quàm alteri.

21 Contra ſecundo, quia illa interna locutio quomodocũque fiat, nihil affirmat, aut negat: ergo iam poteſt dari intellectualis locutio diſtincta à iudicio. Denique, quia nos non negamus illum actum imperij, & petitionis eſſe propriè cognitionem; repugnaret enim eſſe actum intellectus, & non eſſe intellectionem; ſed dicimus eſſe cognitionem, nec purè apprehenſivam, nec iudicativam, ſed habentem peculiarem modum tẽdendi: contra hoc autem non militat ratio P. Suar. vt eum legenti conſtabit.

SECTIO QVARTA.

Oſtenditur, Prædeſtinationem non conſiſtere in Imperio Thomiſtico.

22 PROBATVR autem hæc veritas: quia cùm imperiũ illud iuxta Thomistas non ſit neceſſariũ ad intentionem finis, nec ad electionem mediorum, nequit eſſe neceſſarium ad negotium prædeſtinationis, nam per electionem efficacem mediorũ omnino manet determinata omnipotẽtia ad eorum poſitionem. Si enim voluntas Divina poteſt ſine alio imperio prævio determinare intellectũ ad actum imperij, cur non poterit determinare ſe ipſam ad ponenda media?

23 Confirmatur. In nobis actus ille imperij neceſſarius non eſt ad operis executionem: ergo multò minùs in Deo. Probatur antecedens, nam per hoc præcisè, quod voluntas efficaciter amet motum externarum potẽtiarum, ille ponetur: nam ſi bruta, in quibus imperium illud non admittetur, per appetitum efficacem ſufficienter determinant potentias exteriores ad motum, cur homo per efficacem volitionem hoc non præſtabit?

24 Confirmatur ſecundo, quia vel illud imperium foret neceſſarium per modum moventis quoad ſpecificationem, vel moventis quoad exercitium: neutro autem modo eſt neceſſarium: non primo, quia movere quo ad ſpecificationem, eſt movere, quoad propoſitionem obiecti, ad hoc autem ſufficit iudicium conſultationis, quo proponitur convenientia mediorũ: non ſecundo, quia movere quoad exercitium pertinet ad voluntatem tanquam ad primum movens, vt docet D. Thom. 1. 2. q. 9. art. 2. vtimur enim alijs potentijs, cùm volumus: ergo, &c.

25 Vnde inferes nec in nobis, nec in Deo vſum activum eſſe neceſſario diſtinctũ ab electione mediorum: nam ſuppoſita intentione efficaci finis, & cognita vtilitate mediorum, poteſt voluntas per actum electionis immediate determinare potentias executivas ad eorum poſitionem, in qua determinatione cõſiſtit vſus activus.

26 Dixi non eſſe neceſſario diſtinctum: cæterum poteſt eſſe in nobis, quia non eſt neceſſe, vt poteſt electionem mediorum ſtatim ſequatur eorum executio. Vnde intellectus reflectens ſupra electionem factam, iudicat, neceſſariũ eſſe vt impleatur, & hoc iudicio practico determinat voluntatẽ ad vſum activum, & probabile eſt D. Thomam nomine imperij intellexiſſe hoc iudicium practicum.

27 Quamvis autem in nobis non ſit neceſſarius ille actus imperij, ſæpè tamen intervenit, quia cùm humana voluntas poſtquam media elegit difficultatibus arceatur ab eorum executione, poteſt per imperium rationis ſe ipſam ſtimulari, & veluti exhortari ad operãdum. Et ſic David Pſalm. 114. dicebat: *Convertere anima mea in requiem tuam.* Et Pſalm. 102. *Benedic anima mea Domino.*

28 Ex quo ſequitur, in Deo eſſe omnino inutile illud imperium; quia cum Deo nõ magis ſit difficilis mediorum executio, quam eorum electio, non potiùs ad vnum, quam ad aliud debet eſſe vtile. Atqui ad eligendum eſt inutile: ergo ad exequendum. Imò eſt impoſsibile, quia qui ſibi imperat, hoc ipſo ſe ipſum in ſuperiorem, & inferiorem per quandam fictionem diſtinguit, quæ Deo repugnat.

29 Quare locutio illa Scripturæ Geneſ. 1. *Dixitque Deus, fiat lux, & facta eſt lux*, non probat, dari in Deo illud imperium intellectuale, quo ſibi, vel creaturis inſenſibilibus

libus imperet: ea metaphorica locutione ſolum ſignificat, tam facilè Deum omnia feciſſe, quam facile eſt alicui dicere, vt aliquid fiat: vel ſolùm explicant efficacem eius voluntatem, vt exponit Suar. hic cap. & num. 6.

SECTIO QVINTA.

Reſoluitur quæſtio.

30 NOSTRA ſententia ſit, bifariam nos poſſe loqui de prædeſtinatione, vel prout ab Auguſtino & alijs PP. definitur, vel propriè, & Theologicè, quatenus eſt pars ſubiectiva providentiæ, ſeu providentia efficax perducens creaturam rationalem per media gratiæ in finem gloriæ. Si primo modo de illa loquamur, non poteſt ſtatui, in quo conſiſtat, niſi proferēdo in medium aliquam definitionem, qua admiſſa inquiratur, quem actum importet, cùm non debeamus in Theologia rerum definitionibus aliter vti, quā ipſæ ſignificant, quamque à veteribus accipi ſolent, vt recte admonuit Ioannes Theologus in Concilio Florentino ſeſſ. 21. in fine, & cum iuxta varias definitiones varij poſsint actus aſſignari.

31 In primis ergo conſtat iuxta definitionem Auguſtini explicatam diſp. 1. ſect. 2. ſufficienter ſalvari prædeſtinationem in præſcientia abſoluta beneficiorum gratiæ, quibus certiſsimè liberantur quicunque liberantur. Quod comprobatur ex illo Pauli Rom. 11. *Non repulit Deus plebem ſuam, quam præſciuit.* Nam hoc *præſciuit*, vt inquit Auguſt. cap. 18. de bono perſeverantiæ, non rectè intelligitur, niſi *prædeſtinauit.* Quod apertè probat ex contextu.

32 Conſtat rurſus iuxta eandem definitionem ſufficienter ſalvari in decreto efficaci præparandi ea beneficia: nam licet D. Th. quæſt. 23. art. 2. ad tertium, præparationem referat ad actum Divini intellectus: nihilominus videtur magis ſpectare ad volūtatem, vt inquit P. Suar. lib. 1. cap. 17. n. 8. quia voluntarium agens per propoſitum & voluntatem ſuam eſt proximè præparatum ad agendum. Id quod colligitur ex alia definitione, quam omnes ferè Scholaſtici referunt ex Auguſt. vt ſit *propoſitū miſerendi*: conſtat enim, propoſitum pertinere ad voluntatem.

33 Iuxta aliam verò definitionem, in qua ex Auguſtino eſt præparatio gratiæ in præſenti; & gloriæ in futuro, conſiſtet in decreto collativo gratiæ, & gloriæ, ſive illud quatenus collativum gloriæ ſit ante, ſive poſt præviſa merita: quia cum actus intellectus, in quo Thomiſtæ ponunt prædeſtinationem, debeat ſupponere voluntatem intentivam gloriæ; & præcedere executivam, proindeque verſari directè ſolùm circa media: licèt poſſet appellari præparatio gratiæ ad gloriam; non tamen propriè dici ipſius gloriæ præparatio: hoc ergo munus ſolùm convenire poteſt voluntati intentivæ, & executivæ ipſius; & cum præparatio gratiæ in eodem ſenſu ſumatur; vtraque debet conſiſtere in actu voluntatis. Et ſic facile cuique erit per alias diſcurrere definitiones.

34 Si autem de prædeſtinatione Theologicè ſumpta loqui velimus, aſſero, importare formaliter actum intellectus, & voluntatis. Ante probationem ſuppono ex P. Ruiz diſp. 11. de Prædeſt. ſect. 9. num. 4. omnes Scholaſticos præter Aureolum eodem modo diſcurrere de Providentia, ac de Prædeſtinatione, vt vel vtrāque, vel neutram dicant importare actum intellectus.

35 Igitur quod importet actum intellectus probant Thomiſtæ, ex D. Tho. quæſt. 6 de Verit. art. 1. Quia *prædeſtinare* eſt, ordinare creaturam rationalem ad finem vitę æternæ: ordinare autem vnum in aliud eſt propriū intellectus. Sed contra, quia vt rectè argumentatur Scotus, voluntas etiam propriè ordinat vnum in aliud, dum vult vnum propter aliud: quod ex ipſo D. Thoma probat Suar. lib. 1. de Legib. cap. 5. num. 13. quia 1. p. q. 107. artic. 1. dicit, vnum Angelum per voluntatem ſuum conceptum referre ad alium, & ita loquī illi.

36 Melius ergo probatur. Prædeſtinatio eſt formaliter providentia, ſed hæc importat actum intellectus: ergo & illa. Probatur Min. quia providentia eſt pars principalis prudentiæ: at hæc importat formaliter actum intellectus, cum ſit virtus intellectualis, vt docent omnes cum D. Thoma 2. 2. q. 47. art. 1. ergo, &c. Maior eſt expreſſa Ariſtotelis Æthic. c. 8. & 12. & D. Thom. q. 5. de Verit. art. 1. & 1. p. q. 22. art. 1. *Nam munus prudentiæ*, inquit Philoſophus, *eſt ordinare res in finem*: hoc eſt etiam munus providentiæ, quę ideò à Div. Thoma definitur: *Ratio ordinandorum in finem.*

37 Explicatur. Munus prudentię eſt diiudicare, & præſcribere ea, quę attentis omnibus circunſtantijs facienda ſunt, ſive à nobis, ſive ab alijs, qui ſub noſtra cura, ſeu poteſtate ſunt: ſub hac autem generali ratione continetur providentia, qua quis curam gerit eorum, quæ ſpectant ad illos, quos gubernat, diſponendo illa, quę eis neceſſaria ſunt ad finis præfixi cōſecutionem. Hinc factum eſt, vt propter nimiā affinitatem, etiam quoad nominis etymologiam conveniant: nam & providus, & prudens dicitur, *quaſi porrò videns*, id eſt, procul & à lon-

longè cognoſcens,vt ex Cicer. Auguſt. Boetio, & Iſidoro refert P. Ruiz diſp. 1. de Provident. ſect. 1.

38 Quod verò providentia actum voluntatis includat vltrà actum in intellectus,ſuadetur;quia non cenſetur quis providus per hoc præcisè quod practicè cognoſcat quæ media adhiberi oporteat ad finis executionem. Vnde Damaſcenus lib. 2. Fidei,cap. 19. dicebat, Providentiam eſſe voluntatem Dei, per quam omnia, quæ ſunt, convenientem gubernationem ſuſcipiunt.

39 Vtraque pars noſtræ concluſionis comprobatur ex illa definitione, quam omnes Theologi ſuſcipiunt ex Boetio;iuxta quam *Providentia eſt ipſa Diuina ratio in ſummo omnium Principe conſtituta, quæ cuncta diſponit.* Id enim importat cognitionem dirigentem,& voluntatem exequentem.

40 Aſſero ſecundo,prædeſtinationem formaliter verſari circa media, & ſupponere ratione noſtra intentionem finis. Eſt expreſſa D. Thom. in præſ. art. 4. & q. 22. art. 1. ad tertium, Et probatur:nam prædeſtinatio eſt formaliter providentia,& providentia eſt formaliter prudentia: ſed hæc non verſatur circa finem,ſed circa media:ergo nec illa. Probatur Min. quia cùm triplex ſit actus prudentiæ, rectè conſiliari,rectè iudicare de inventis per conſultationẽ, & applicare conſiliata, & iudicata ad operandum,vt ex Ariſtotele docet D. Thom. 2. 2. q. 47 art. 8. certè ſi primus actus verſatur circa media,etiam reliqui. At teſte Philoſopho tertio Æthic. & D. Thom. 1. 2 quæſt. 14. art. 1. conſilium non eſt de fine,ſed de his,quæ ſunt ad finem:ergo,&c.

41 Quæ doctrina certa eſt apud Philoſophos morales cum Ariſtotele 6. Æthic. & cum D. Thoma 2. 2. q. 47. art. 6. qui propterea dicunt,prudentiam ſupponere virtutes morales per quas appetitus ſe habeat ad bonum: & idcirco dixit ibi Philoſophus, oportere omnem prudentem eſſe virtuoſum,quia cum vnuſquiſque iudicet prout eſt affectus, nequit habere verum iudicium prudentiæ,niſi ſit affectus ergà virtutem. Conſulatur D. Thom. q. 5. de Veritate art. 1. & P. Leſsius lib. 1. de Iuſtit. & iure cap. 1.

42 Sed explicandum reſtat, quiſnam ſit actus ille,qui ex parte intellectus conſtituit prædeſtinationem. Reſpond. poteſt primo, eſſe ſcientiam illam, qua Deus pro priori ad intentionem finis gloriæ cognoſcit, per quæ media infallibiliter obtinendus ſit. Secundo in ſententia dante electionem efficacem ante prævia merita,poteſt dici cõſiſtere in iudicio practico,quo ſuppoſita tali intentione,Deus iudicat,talia vel talia media neceſſario à ſe eligenda eſſe,ne fruſtretur intentio. Quæ ſcientia cum cum moveat ad electionem mediorum, practica eſt,& proportionata ad conſtituendam prædeſtinationem:& correſpondet iudicio practico, quod inhumanis eſt cõcluſio conſultationis.

43 Peres,quid ſentiendum de ſententia Ruiz relata ſup. ponentis prædeſtinationem in actu iudicij ſupponente electionem efficacem mediorum,poſtquam iuxta ipſum nõ ſequitur alia volitio. Reſpond. eſſe falſam,quia cognitio Divina eatenus movet ad operandum ad extra, quatenus movet voluntatem ad applicandam omnipotentiam; cum ad illam ſpectet determinare immediate potentias executivas, vt ſupra vidimus ex D. Thoma. Vnde cum illa cognitio iam ſupponat omnem actum voluntatis,nequit ad operandum movere, ac proinde non eſt practica prout ad providentiam requiritur. Vnde inferes, quod licèt aliqua ſcientia habita in decreto poſsit eſſe cauſa rerum,nempe illa,quæ habetur in decreto intentivo, poſt quod ſequitur executivum,non tamen illa,quæ habetur in iſto.

44 Sed obijcies, prædeſtinationem & providentiam debere importare illum actum intellectus, qui eſt præcipuus prudentiæ: hic autem non eſt iudicium præcedens electionẽ, ſed imperium illam ſubſequens, nam vt inquit Ariſtoteles 6. Æthic. cap. 10. *Non eſt idem Syneſis,ſeu ſagacitas,ac prudentia: prudentia nanque præceptiua eſt, finis enim ipſius eſt, quidnam ſit agendum, aut non agendum, præcipere ſagacitas autem vis iudicandi dũtaxat.* Reſp. cum P. Vazq. 1. 2. diſp. 49. cap. vltim. Ariſtotelem eo loci per præceptum non intelligere propriè actionem imperandi, ſed iudicium practicum,quo prudentia præſcribit id,quod agẽdum eſt;in quo ſe habet inſtar Magiſtri imperantis,& præcipientis: nam ibi agit de iudicio, & præcepto, quod eſt ante electionem,& quo ducitur voluntas vt eligat:hoc autem non poteſt eſſe imperium, quod iuxta Thomiſtas poſt electionem ſequitur, nec illud poteſt eſſe præcipuus actus prudentiæ,cum tota difficultas virtutis in bona electione conſtat,ideo autem ait ſagacitatis eſſe præcipere, quia ipſa non deducit per conſultationem iudicium de agendis, ſed de illo per prudentiam deducto prompte iudicat quaſi reflexè, an iuxta regulas prudentiæ rectè fuerit ita iudicatum.

45 Addo iudicium illud non habere rationem imperij prudentiæ, donec in actu ſecundo moveat,nõ enim prudens eſt,qui practicè iudicat, hoc eſſe faciendum hic & nunc, vt obſervat P. Leſsius lib. 1. de Iuſt. & iure cap. 1. num. 26. niſi ex iudicio tranſeat ad voluntatis exercitium, ex quo deducitur, formam, quæ

deno-

denominat prudentem, non conſiſtere in ſolo actu intellectus, ſed addere actum voluntatis, ex quo ad rem noſtram deducitur, idem dicendum de Providentia, & Prædeſtinatione.

DISPVTATIO TERTIA AD QVAESTIONEM XXII. ET XXIII. DE PROVIDENTIA, ET PRAEDESTINATIONE.

Vtrùm Scientia Media ſit neceſſaria ad negotium Prædeſtinationis?

SVPPONIMVS ad id neceſſariam eſſe ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, per quam Deus cognoſcit, ſibi poſsibile, & honeſtum eſſe creaturam rationalem ad vitam æternam efficaciter dirigere: neceſſariam item eſſe ſcientiam viſionis ad ipſius complementum, quia nequit reddere gloriam vt coronam noſtris meritis debitam, niſi per ſcientiam viſionis videat ea merita. Dubium ergo eſt, an ad hoc negotium neceſſaria ſit ſcientia conditionatorum, per quam independenter à decreto actu exiſtenti Deus cognoſcit, hominem cum tali ſerie auxiliorum ex natura ſua indifferentium recte operaturum, & in iuſtitia perſeveraturum vſque ad tale tempus; ſi ei conferantur, & Deus paratus ſit concurrere, ſeu omnipotentiam indifferenter applicet ad vtrumque contradictionis extremum; ita vt pro conditione aſſumatur liberum arbitrium creatum cum proxima indifferentia ad vtrumque, quæ coaleſcit ex cognitione indifferenti, & auxilio ſufficienti, & ex applicatione omnipotentiæ facta per decretum indifferens, & coniugibile cũ alterutro contradictionis extremo. Quam ſcientiam Schola Societatis Mediam appellat, nimirum inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & ſcientiam viſionis; quia ſupponit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & convenit cum illa in hoc quod eſt non eſſe liberam; ſicut enim liberum non eſt Deo cognoſcere veritates neceſſarias; ita liberum non eſt Deo cognoſcere veritates contingentes conditionatas, ad quarum exiſtentiam vnicè determinat arbitrium creatum ſub conditione quod conſtituatur proximè indifferens ad vtrumque: v. g. quod Petrus ſit peccaturus ſub conditione, quod ponatur in tali occaſione cum tali auxilio ſufficienti, & relinquatur in manu conſilij ſui: ad hanc enim veritatem ſolus Petrus determinat; neque ideo Deus abæterno cognoſcit, quod Petrus peccabit ſi ponatur ſub tali hypotheſi, quia decreverit vt eliceret actum peccati ſub illa hypotheſi, ſed quia Petrus poſitus ſub illa hypotheſi pro nutu ſuo ſe determinabit ad actum peccati, potens ſe determinare ad actum oppoſitum. Rurſus, quia antecedit ſcientiam viſionis, & convenit cum illa in eo quod vtraque eſt contingens; licet differat, quod ſcientia viſionis ſupponit liberum Dei decretum, nimirum decretum producendi cauſas actus liberi, cuius exiſtentiam abſolutè affirmat, & decretum indifferens concurrendi ad illum actum; ſcientia autem media antecedit omne liberum Dei decretum, ab illoque eſt independens. De hac ſcientia latè egi tomo primo: & nunc illam ſuppono. Poteſt autem hæc quæſtio agitari, & in ſententia dante electionem efficacem od gloriam antè merita abſolute prævisa, & in ſententia illam negante.

SECTIO PRIMA.

Scientia Media eſt eſſentialiter requiſita, ſi Deus eligat efficaciter homines ad gloriam vt coronam ante prævisa merita.

1 VT *Coronam*, inquam, dandam ob noſtra merita, quę ſimpliciter potuerint omitti: nam ad gloriam vtcunque, certum eſt, Deum poſſe efficaciter eligere independenter à Scientia Media, cum poſsit hominem neceſsitare ad recte operandum. Hanc concluſionem firmiter tenet vniverſa Societatis Schola cum P. Molina in concord. diſp. 53. memb. 3. §. *Nos vero*. Cum Patre Suar. lib. 1. de Prædeſt. cap. 7. lib. 5. de Grat. cap. 53. num 24. cum Ballarm. lib. 2. de Grat. & lib. arb. cap. 15. §. *Reſp. poteſt ille*. & lib. 4. cap. 15. ad quintum argumentum, & cap. 16. §. Ra-

Reſp. Voluntas. Contra Prædeterminatores cũ Mag. Albarez diſp. 7. & 41. de Auxilijs, & Albel. 1. p. diſp, 44. 45. & 47. à n. 36. licet enim non omnes Doctores Societatis admittant illã electionem, nemo tamen illam admittit, qui ad eius concordiam cum noſtra libertate non iudicet eſſe neceſſariam Scientiam Mediam. Conſultatur P. Ruiz diſp. 55. de Prædeſt. à ſect. 6. vbi probat Auguſtinum, & alios Patres per hanc ſcientiam conciliaſſe prædeſtinationem cum libertate.

3 Probatur autem noſtra concluſio: Deum eligere efficaciter hominem ad gloriam vt coronam ante merita abſolute prævisa, eſt Deum efficaciter velle, vt homo habeat merita, quibus eum finem conſequatur, & velle vt poſt ipſa illi conferatur ea corona. At nequit Deus hoc efficaciter velle, niſi habeat Scientiam Mediam: ergo, &c. Reliqua ſunt conſpicua. Minor probatur: nequit Deus efficaciter velle, vt homo per merita obtineat gloriam, niſi propriori ad illam volitionem cognoſcat, ſe habere auxilia, quibus homo pulſatus infallibiliter recte operabitur (alioqui imprudenter ageret, ſuam intentionẽ efficacem exponens fruſtrationi) hoc autem nequit cognoſcere, niſi habeat Scientiam Mediam: quia auxilia, quibus homo præmoveri debet ad operandum liberè, nequeunt eſſe intrinſece efficacia, ſeu prædeterminantia; ſed debent eſſe indifferentia, & coniungibilia cum alterutro contradictionis extremo, vt ſuppono ex noſtris principijs, & probavi ex Tridentino Concilio, & Senonenſi t. 1. diſp. 17. Vbi autem auxilia ſunt ex ſe indifferentia, nequit Deus cognoſcere, ſe habere media, quibus infallibiliter homo ſit permovendus, niſi pro illo ſigno habeat iam ſcientiam de aliquorum efficacia, vel ſaltim cognoſcat, ſe illam habiturũ pro alio ſigno: ſi enim neutrum cognoſcit, cæco modo procedet, & imprudenter ſe geret intendendo efficaciter finem, quin propriori ad illam intentionem cognoſcat, ſe cogniturum eſſe alicuius medij efficaciam: quod poſtea magis explicabitur.

4 Argumentator ſecundo: electio efficax ad gloriam omnino independens à Scientia Media everteret libertatem; proindeque foret ſibi ipſi cõtraria, nam ex vno capite vellet vt homines liberè obtinerent ſalutem: & ex alio eis neceſſitatem imponeret: ergo, &c. Antecedens probari poſſet omnibus argumentis, quæ in materia de Auxilijs confici ſolent contra auxilium prædeterminans: pluribus tamen omiſſis, vnam, vel alteram, modo proponam rationem. Homo prædeſtinatus ea efficaci electione non maneret cum poteſtate antecedenti ad imperſeverantiam finalem, ac proinde non libere, ſed neceſſario perſeveraret. Probatur: nam manere cum poteſtate antecedenti ad imperſeverantiam, eſt formaliſsime manere cum poteſtate antecedenti ad faciendum, vt exiſtat à parte rei imperſeverantia. At homo ea electione prædeſtinatus nõ maneret cum hac poteſtate: ergo, &c. Probatur minor: implicat exiſtere à parte rei imperſeverantiam, quin coexiſtat cum illa electione, vel eius carentia: atqui homo ſic prædeſtinatus non maneret cũ poteſtate antecedenti ad faciendum, vt illa imperſeverantia coexiſtat cum tali electione, nec ad faciendum, vt coexiſtat cum ipſius carentia: ergo non maneret cum potentia ad faciendum, vt exiſtat.

5 Conſequentia huius diſcurſus eſt legitima; alioqui maneret homo ille cum poteſtate ad faciendum, vt exiſtat imperſeverantia, quin coexiſtat cum illa electione, nec cum eius carentia; & cum hoc ſit chymæra, maneret cum poteſtate antecedenti ad chymæram. Maior eſt exterminis nota, cum inter duo cõtradictoria nõ detur medium. Minor quoad primam partem eſt manifeſta, quia homo non habet potentiam antecedentem ad fruſtrandam electionem efficacem Dei: quoad ſecundam vero probatur: quia nequit homo prædeſtinatus manere cum potentia antecedente ad faciendũ, vt imperſeverantia coexiſtat cum carentia illius electionis, niſi maneat cum potentia antecedenti ad faciendum, ne exiſtierit illa electio; atqui non manet cum tali potentia: quia electio illa eſt ſuppoſitio antecedens, & omnino independens à noſtra libertate iuxta adverſarios, vt autem inquit Auguſt. lib. 1. Retract. cap. 11. in fine: *In poteſtate noſtra non eſt, niſi quod noſtram ſequitur Voluntatem*: ergo, &c.

6 Et confirmatur: quia homo ſubiacens illi electioni, neque habet poteſtatem ad ponendam imperſeverantiam coniunctam cũ electione efficaci ad gloriam: neque habet poteſtatem ad ponendam imperſeverantiam coniunctam cum carentia talis electionis, quia dũ ſubiectum eſt ſub vna forma eatenus eſt abſolute potens coniungere ſuum exercitium cum carentia talis formæ, quatenus eſt potens impedire exiſtentiam talis formæ: homo autem non eſt potens impedire exiſtentiam illius electionis omnino antecedentis. Neque denique habet poteſtatem ad ponendam imperſeverantiam in eo ſtatu, in quo neque ſit coniuncta cũ illa electione, vel cum eius carentia; cum ſtatus ille ſit chymæricus: ergo homo ſubiacens electioni illi non habet poteſtatem abſolutam, & proximam ad imperſeverantiam.

7 Reſpondere ſolent nunc Recentes Thomiſtæ, prædeſtinatum manere cum potentia antecedẽti ad imperſeverantiam ſecundum

ſe;

le: & hoc vocant manere cum potentia ad imperſeverantiam in ſenſu diviſo præciſivo Sed contra primo: quia licet imperſeverantia poſſit ſecundum ſe a nobis conſiderari, quin conſideremus electionem illam, nec eius carentiã; in re tamen nequit exiſtere, quin coniungatur cum vno è duobus illis contradictorijs: ergo nequit voluntas manere cum potentia antecedenti ad imperſeverantiam ponẽdam in re, quin maneat cum potentia ad illam componendam cum vno è duobus contradictorijs: ergo ſi cum neutro poteſt componere, nequit abſolute ponere. Contra ſecundo, quia ſicut potentia ad ponendam imperſeverantiam in ſenſu compoſito electionis eſſet potentia ad componendam Imperſeverantiam cum electione: ita potentia ad ponendam in ſenſu diviſo debet eſſe potẽtia ad dividendum ab electione: implicat autem imperſeverantiam ab electione dividere, niſi illam coniungendo cum carentia electionis: ergo ſi voluntas manet cum potẽtia ad imperſeverantiam in ſenſu diviſo, manet cum potentia ad dividendam imperſeverantirm ab electione, & illam coniungendam cum carentia eius: at hoc repugnat in illa ſententia, quia ſolum à noſtris poſſumus dividere ea, quæ à noſtro conſenſu dependent: illa autẽ electio iuxta adverſarios eſt à noſtro conſenſu omnino independens, cum ſolum ſupponat ſcientiam ſimplicis intelligentiæ à noſtra libertate prorſus independentem: ergo, &c.

8 Quare licet prædeſtinatum damnari ſit poſsibile in ſenſu diviſo; nihilominus in ſententia Thomiſtarum, prædeſtinatus nequit habere potentiam liberam vt damnetur, ſicut cæcus non habet potentiam liberam vt videat. Ratio eſt, quia prædeſtinatus non magis poteſt à ſe dividere electionem, quam cæcus poſſit cæcitatem: at propterea iſte non habet potentiam liberam ad videndum: ergo nec ille, &c. Quapropter prædeſtinatum damnari, ſolum erit poſsibile in ſententia Thomiſtarum relative ad Deum potentem potentia antecedenti dividere ab illo electionem efficacem; non autem relative ad ipſum.

9 Ex quo infertur, tunc ſolum ſalvari libertatẽ per poſsibilitatem oppoſiti exercitij in ſenſu diviſo, quando ſuppoſito connexa cum noſtra operatione eſt conſequens, & à noſtra libertate dependens, quam ſcilicet poſſumus impedire. Sic voluntas amans habet potentiam antecedentem ad omiſsionem amoris in ſenſu diviſo, quia poteſt dividere à ſe amorem; non quidem potentia conſequenti, ſeu ex ſuppoſitione, quod illum poſuerit, ſed potẽtia antecedenti, quæ ab hac ſuppoſitione præſcindit. Hinc Doctores Societatis, qui admittunt illam electionem efficacem ante præviſa merita, dicunt eſſe ſuppoſitionem aliquo modo conſequentem reſpectu noſtri, ac proinde nos poſſe potentiã antecedenti illam à nobis dividere, quatenus potentia antecedenti poſſumus à nobis dividere Scientiam Mediam, cui ipſa vt fundamento innititur.

10 Argumentor tertio: Prædeſtinatus illa electione Thomiſtica neceſſario, & abſque aliqua ſui libertate caret privatione eius electionis, cum neceſſario, & abſque aliqua ſui libertate habeat electionem: nec pro libito ſuo poteſt eam privationem habere: ſed qui neceſſario, & abſque aliqua ſui libertate caret aliqua forma, nec illam poteſt prolibito ſuo habere, non habet potentiam liberam antecedentem ad coniungendam illam formam cum aliquo exercitio ſuæ libertatis, vt ex terminis apparet notum: ergo prædeſtinatus ea electione Thomiſtica, non habet potentiam liberam antecedentem ad coniungendam privationem illius electionis cum imperſeverantia finali Tũc ſic, atqui prædeſtinatum habere potentiam liberam antecedentem ad ponendam à parte rei imperſeverãtiam finalem, eſt formaliſsime habere potentiam liberam antecedentem ad coniungendam illam imperſeverantiam cum privatione electionis efficacis ad gloriam, & cõſequenter ad coniungendam eam privationem cum imperſeverantia: ergo prædeſtinatus ea electione Thomiſtica non habet potentiam liberam antecedentem ad ponendam à parte rei imperſeverantiam, ac proinde neceſſario perſeverat. Minor probatur, nam prædeſtinatum habere potentiam liberam ad ponendam à parte rei imperſeverantiam finalem, eſt habere potentiam liberam ad coniungẽdam illam imperſeverantiam cum omnibus eſſentialiter requiſitis ad ipſam: nam hæc duo ſe habẽt vt definitũ, & definitio: at vnũ ex requiſitis ad imperſeverantiam finalem eſt privatio illius electionis efficacis ad gloriam, & auxilij ad perſeverandum orti ex illa iuxta Thomiſtas: tum quia ſicut iuxta ipſos electio efficax, & auxiliũ prædeterminans ſunt prærequiſita ad perſeverantiam, ita eorum carentiæ ad imperſeverantiam: tum quia licet illa non forent prærequiſita ad perſeverantiam, tamen eorum carentiæ forent ad imperſeverantiam, cum implicatorium ſit hominem iſtam elicere, niſi proprio naturæ careat electione efficaci, & prædeterminatione ad perſeverandum: ergo prædeſtinatum habere potentiam ad ponendam à parte rei imperſeverantiam, eſt habere potentiam ad illam coniungẽdam cum privatione illius electionis, & conſequenter ad coniungendã privationem electionis cum imperſeverantia: ergo ſi non habet potentiam ad hanc coniunctionem, nec habet ad poſitionem imperſeveran-

ſantiæ; ac proinde non libere perſeverat.

11 Denique vt alia omittam, impugno Thomiſtas ex eo, quod iuxta illos reprobus non haberet potentiam liberam ad perſeverantiam finalem, & argumentor ſic: homini habenti potentiam liberam ad perſeverandum poteſt Deus præcipere, vt perſeveret: ſed in illa ſententia non poteſt præcipere reprobo vt perſeveret: ergo, &c. Probatur minor: Reprobus neceſſario, & abſque ſui libertate caret electione efficaci ad gloriam, & auxilio prædeterminante, ad perſeverandum eſſentialiter requiſito iuxta adverſarios, nec illud poteſt pro ſuo libito habere: atqui homini neceſſario, & abſque ſui libertati carenti auxilio eſſentialiter ad perſeverandum requiſito, & illud impotenti habere pro libito ſuo, nequit Deus præcipere, vt perſeveret: ergo, &c. Probo minorem: quia homini illi nequit præcipere, vt coniungat cum perſeverantia eiuſmodi auxilium, hoc enim eſſet impoſsibilia præcipere: at præcipere illi homini, vt eliciat perſeverantiam, eſt illi præcipere, vt illam coniungat cum eiuſmodi auxilio: nam eſt præcipere vt coniungat perſeverantiam cum auxilio quæ ſunt omnino idem. Probatur minor, quia elicere perſeverantiam eſt, illam coniungere cũ omnibus ad perſeverandum præ requiſitis: & per te vnum ex illis eſt electio illa efficax, & auxilium prædeterminans.

12 Confirmatur: quia Deus præcipiens reprobo, vt eliciat perſeverantiã, præcipit vt illam eliciat modo non chymęrico: atqui eam elicere, non coniungendo cũ auxilio prædeterminante, eſt elicere modo chymærico, quia eſt elicere ſine aliquo eſſentialiter ad eleciendum requiſito: ergo præcipit, vt eliconiungendo cũ auxilio illo. Confirmatur ſecundo, vel Deus reprobo carẽti auxilio prædeterminãte præcipit vt eliciat perſeverantiam cũ ſolo auxilio ſufficienti, quod habet, vel cum illo, & auxilio prędeterminãte, quod nec habet, nec pro ſua libertate poteſt habere: quodcũque autẽ ex his faciat, præcipit chymęram. Quo ad primũ patet, quia cum Deus illi non præcipiat, vt poſsit perſeverare, ſed vt actualiter perſeveret, & ad hoc ſit prærequiſitum perte auxiliũ prædeterminans, præcipere illi, vt operetur cũ ſolo auxilio ſufficienti, eſt præcipere vt operetur ſine aliquo ad operandũ eſſentialiter requiſito. Quoad ſecundũ vero conſtat: quia perinde eſt præcipere homini vt operetur cum auxilio, quod nec habet, nec poteſt habere pro ſua libertate, ac illi præcipere vt volet cũ alis, quibus neceſſario caret.

13 Reſpõdere ſolent adverſarij, propterea Deum poſſe præcipere reprobo perſeverantiã, quia ad illam habet auxiliũ ſufficiens. Sed cõtra, quia hoc nequit in eorũ ſententia ſalvari, vt enim inquit Eximius Doctor lib. 5. de grat. c. 23. *Impoſsibile eſt me habere in mea poteſtate effectũ niſi habeam actu, vel in mea poteſtate quidquid eſt neceſſariũ vt effectus fiat.* Conſulatur ibi à c. 10. vbi plane demonſtrat, non inveniri auxiliũ ſufficiẽs in eo, qui caret auxilio prædeterminante, ſi hoc ſit ad operadũ prærequiſitum: & c. 16. prope finẽ poſtquã late examinaverat omnia argumenta Thomiſtrũ, fatetur Modeſtiſsimus Author: *Nihil ſe inuenire, quod vel apparenter, vel veriſimiliter ſibi illã repugnantiam cõponeret*: id ipſum docet opere de vera intelligẽtia auxilij efficacis c. 44. p. 341. iis verbis: *Dicimus nullũ auxilium eſſe ſimpliciter ſufficiẽs etiam ad poſſe, quod indiget ad operandũ alio præuenięte auxilio, quod homini non datur, neque eſt in poteſtate eius habere illud, quod credimus ex terminis per ſe notum.*

14 Nec mirum hoc fuiſſe Suarij iudiciũ, quandoquidẽ Ioannis Vincentius inſignis Dominicanæ Familię Theologus in diſſolubilem reputavit hanc difficultatẽ; & ideo à ſuorũ caſtris diſcesſit quo ad hanc partẽ, aſſerens, poſſe quidem Deum phiſicè prædeterminare; non tamen hoc eſſe neceſſariũ, vt homo operetur, quia alioqui dum caret prędeterminatione, non haberet auxilium ſufficiens. Ita refert Ledeſma de aux. art. 11. *§. inter diſcipulos.* Verum planè inconſequẽter, quia ſi homo carens auxilio prædeterminante non haberet auxiliũ ſufficiens ad perſeverandum, caſu quo prædeterminatio foret neceſſaria: ergo licet neceſſaria non ſit, tollet libertatem. Patet conſequentia, quia licet ipſa non ſit neceſſaria ad perſeverantiam; eius tamen carentia eſt neceſſaria ad imperſeverantiã, cum ſit impoſsibile iſtam elici ab homine prędeterminato ad perſeverandũ. Atqui homo ſic prædeterminatus prædeterminatione non prærequiſita, nec habet, nec poteſt habere pro ſua libertate carentiam illius prædeterminationis: ergo nõ habet potentiam ſufficientẽ ad imperſeverantiam; ad proinde neceſſario perſeverat.

SECTIO SECVNDA.

Euertitur fundamentum à priori Thomiſtarum, & exponitur, quo pacto debeat explicari concordia noſtræ libertatis cum illa electione, ſi detur.

15 THomiſtę, vt libertatẽ ſalvent in prædeſtinato, recurrunt tãquam ad aſylum ad efficaciã divinæ voluntatis, ex doctrina D. Thom. 1. p. q. 19. art. 8. & 1. cõtra Gent c 85. vbi inquirit, vtrum divina volũtas rebus volitis neceſsitatem imponat, & 1. p. q. 22. art. 4 & 3. contra Gent. cap. 19. vbi hoc ipſum quærit de providentia. Et in præſenti q. 23. artic. 6. vbi agit de certitudine prædeſtinat. quibus in locis docet, ex hoc quod

hæc conditionalis ſit vera, *ſi Deus prouidit, vel voluit, hoc eſſe futurum, hoc erit*, minime ſequi; quod illud eveniet neceſſario, ſed quod eveniet, prout à Deo proviſum, & volitum fuerit; nimirum libere, ſi Deus voluit evenire liberè, & neceſſariò, ſi voluit evenire neceſſariò: *Nam cum voluntas Diuina ſit efficaciſsima*, inquit Angelicus Doctor, *non ſolum ſequitur, quod fiant ea, quæ Deus vult, ſed quod eodem modo fiant, quo Deus ea fieri vult.* Videatur Albelda diſp. 75. à n. 34. & Ferrar. ad illud c. 94.

16 Admittimus libenter hoc Divi Thomæ principium; cæterum ex illo neutiquam poteſt colligi, Deum independenter à Scientia Media poſſe efficaciter velle, vt homo libere operetur, eumve eligere ad gloriam ante præviſa merita. Quia enim Deus voluit, vt aliqui effectus evenirent neceſſario, & alij contingenter; ideo (inquit eo artic. 4. quæſtion. 22.) *quibuſdam effectibus præparauit cauſas neceſſarias, vt euenirent neceſſario, alijs vero cauſas contingentes, vt euenirent contingenter ſecundum conditionem proximarum cauſarum*: ergo ſi Deus voluit vt effectus eveniret libere, debuit illi præparare cauſam proximam *ſe habentem ad oppoſita*, & non determinatam ad vnum: ſiquidem iuxta Divum Thomam quæſt. 14. artic. 13. circa medium corporis, *illa eſt conditio cauſæ proximæ contingentis*: ergo ad effectus liberos non potuit præparare auxilia prædeterminantia; hæc enim ſunt determinata ad vnum, & voluntas illis præmota non ſe habet ad oppoſita. Atqui ſi independenter omnino à Scientia Media eligeret efficaciter homines ad gloriam, cogeretur illis præparare auxilia prædeterminantia: ergo negata Scientia Media, non poſſet Deus iuxta principia Divi Thomæ eo modo eligere homines ante præviſa merita: fatemur ergo ſi Deus velit efficaciter actum fieri libere, evidenter ſequi, illum faciendum eſſe libere. Cæterum negamus hoc poſſe velle, ſi careat Scientia Media.

17 Quod confirmatur: nam potius ex eo quod Deus velit voluntatem noſtram operari libere ſequitur, Deum velle vt operetur per media indifferentia, quibus ipſa reſiſtere; & diſſentire valeat; vt enim oſtendi tom. 1. diſput. 17. & diſput. 36. ſect. 8. Concilium Tridentinum, & Senonenſe vt libertatem tuerentur contra Lutherum, & Calvinum, definierunt, auxilium illud, quo Deus facit, vt faciamus, & laudabiliter, atque meritoriè operemur, tale eſſe, cui voluntas poſsit reſiſtere, & diſſentire, ſi velit: quod verificari non poſſet, niſi auxilium illud eſſet intrinſecè indifferens; ſiquidem auxilio ab intrinſeco efficaci, & prædeterminanti reſiſtere, & diſſentire nō poſſumus, vt probavi ea diſp. 17. & illā Concilij doctrinam prius tradiderat D. Thom. quodlib. 1. art. 7. ad ſecundum ijs verbis, *Deus mouet omnia ſecundum modum eorū, & ideo diuina motio à quibuſdam participatur cum neceſsitate, à natura autem rationali cū libertate, propter hoc quod virtus rationalis ſe habet ad oppoſita; & ideo ſic Deus mouet mentem rationalem ad bonum, quod tamen poteſt huic motioni reſiſtere.*

18 Præterea vt probavi t. 1. d. 36. ſect. 5. & 8. & oſtendit P. Suar. lib. 5. de grat. à cap. 43. vſque ad 50. ex communi conſenſu Patrū, & antiquorum Theologorum ad libertatem requiritur, quod voluntas determinet ſe ipſam, & non determinetur ab alio: id quod perſpicuè docet S. Thom. locis ibi citatis, præſertim in 2. diſt. 39. q. 1. art. 1. vbi ait: *Ipſa quidem potentia voluntatis, quantum eſt in ſe, eſt indifferens ad plura, ſed quod determinate exeat in hunc actum, vel in illum, non eſt ab alio determinante.* Sic habet editio noviſsima Pariſienſis operum D. Thom facta anno 1659 correcta à R. P. F. Ioanne Nicolai Ordinis Prædicatorum, & ita legendum evincit Petrus à Sancto Ioſeph *indefenſione S. Thom. aduerſus quoſdam Recentiores, qui phiſicam prædeterminationem illi falsò affigūt*, diſp. 1. ſ. 3. Antiquæ editiones ob errorem typographi habebant, *non eſt ab alio determinatè*. Et hanc fuiſſe mentē Angelici Doctoris patet ex fideliſsimo; & litteraliſsimo eius interprete Capreolo in 2. diſt. 24. q. 1. art. 3 ad ſextum, vbi ex ſua, & D. Thomæ, & reliquorum Theologorum mente inquit: *Voluntas quantum eſt de ſua natura eſt ad oppoſita, ipſa tamen ratione ſuæ libertatis ſe determinat ad id, quod vult, & ita non indiget alio determinante.* Et ratio à priori eſt, quia ad libertatem requiritur quod voluntas relinquatur in manu conſilij ſui; non relinqueretur autem, ſi nihil poſſet eligere niſi mediante phiſica prædeterminatione; vt enim ſapienter inquit Sapientiſsimus Bellarminus lib. 4. de grat. & libero arbitrio cap. 14. *Quomodo relinquitur in manu conſilij ſui, qui in omnibus actionibus ſuis determinatur ab alio, cui reſiſtere nullo modo poteſt?* Quare ex eo quod Deus velit efficaciter hominem operari liberè, legitimè infertur, eum dirigi Scientia Media ad ita profiniendum; quia niſi beneficio Scientiæ Mediæ nequit Deus præfinire vt voluntas operetur per media indifferentia, & non prædeterminantia. Tantum ergo abeſt vt illa authoritas D. Thomæ impugnet neceſsitatem Scientiæ Mediæ, vt potius illam probet.

19 Adde Caiet. 1. p. q. 22. in comment. art. 4. acriter contendere D. Thom. nunquā explī-

pliciſſe, quo pacto cohæreat cum immutabilitate, & efficacia Divinæ providentiæ, quod effectus proviſus evitabilis ſit abſolute, & ſimpliciter, ſed ſolum ſtudijſſe ſalvare contingentiam, nempe per reſpectum ad cauſam proximam, quæ ſecundum ſe non eſt determinata, licet ſuppoſita efficaci providentia actus non ſit illi evitabilis. Quod dictum graviter ferunt poſteriores Thomiſtæ ex hoc capit. impugnantes Scientiam Mediam, quia Divus Thomas illa vſus non fuit ad explicandam hanc difficultatem. Additque Caietan. nihil ſe in alijs Doctoribus legiſſe circa illam, niſi ea, quæ communiter dicuntur deſenſu compoſito, & diviſo: de neceſsitate conſequentiæ, & conſequentis, quæ intellectum non quietant: ſtatim vero impugnat communem ſolutionem, qua dici ſolet, actum eſſe evitabilem, & inevitabilem, evitabilem quidem ſecundum ſe; inevitabilem vero prout eſt proviſus: licet enim hoc ſit verum, inquit, non tamen ſolvit nodum: quoniam actus eveniens defacto eſt iam proviſus ab æterno: & eſſe proviſum, vincit conditiones eius ſecundum ſe, & conſequenter actus eveniens eſt ſimpliciter, ideſt, omnibus conſideratis, inevitabilis, & ſecundum quid, ideſt ſolitarie ſumptus evitabilis: ſicut proiectio mercis tempore naufragij eſt ſimpliciter volita, quia omnibus conſideratis, eſt volita, & ſecundum quid eſt nolita, quia ſecundum ſe diſplicet.

20 Vt autem conſtet quot difficultatibus irretiti ſint, qui Scientiam Mediam non agnoverunt, operæ prætium erit in medium proferre ſolutionem adhibitam huic difficultati ab hoc inſigni Doctore. Igitur poſtquam rei difficultatem exageravit, putat, non aliter ſolvi poſſe, quam aſſerendo, Deum ex ſua altiori, quam cogitare poſsimus, excellentia, ſic rebus, eventibuſque providere, vt eſſe proviſum ab eo ſequatur aliquid altius, quam evitabilitas, vel inevitabilitas; vt ſic ex paſsiva proviſione eventus neutrius combinationis alterum membrum oporteat ſequi. Itaque iuxta Caietanum, hæc non eſt bona conſequentia: actus proviſus non eſt à me evitabilis: ergo eſt inevitabilis. Hoc tamen eſſe figmentum, fatentur etiam ipſi Thomiſtæ cum Ferr. 3. contra Gentes c. 94. etenim eſſe evitabile, & inevitabile ſunt contradictoria, inter quæ nō reperitur medium; ſicut enim hæc eſt evidens conſequentia: exiſtentia huius rei à nulla cauſa poteſt evitari: ergo eſt omnino inevitabilis, qualia ſunt prædicata neceſſaria Dei: ita hæc debet eſſe evidens: exiſtentia actus proviſi à me evitari non poteſt, ergo eſt mihi inevitabilis.

21 Eſt autem ratio, quæ Caietan. compulſit, indiſolubilis, niſi recurramus ad Scientiam Mediam, quia hac negata evidenter videtur ſequi, eventum proviſum, & efficaciter à Deo præfinitum, inevitabilem eſſe nobis; nam hæc conditionalis eſt omnino neceſſaria, & omni cauſæ inevitabilis: *Si Deus præfiniuit efficaciter Petri perſeuerantiam, ille perſeuerabit.* Deinde in ſententia negante Scientiam Mediam, Deum hoc præfiniſſe, eſt inevitabile ipſi Petro, quia eſt ſuppoſitio antecedens reſpectu illius, omnino independens ab eius libertate, cum nec illa electio, nec auxilij efficacis collatio dependeat ab aliqua diſpoſitione poſitiva, vel negativa arbitrij, vt teſtatur Alvarez lib. 3. reſponſ. capit. 6. ex communi ſententia ſuorum: ergo abſolute, & ſimpliciter perſeverantia eſt inevitabilis Petro: nam quod mihi inevitabile eſt ex aliqua ſuppoſitione, abſolute mihi inevitabile eſt, ſi talis ſuppoſitio ſit abſolute mihi inevitabilis. Hinc omnis ſuppoſitio antecedens aufert libertatem conſequentis ex ea neceſſario illati iuxta principia Societ. nam ſi eſt antecedens, non eſt in mea poteſtate impedire ne ponatur, nec poſitam tollere; ſi autem infallibiliter inducit effectum, non eſt in mea poteſtate facere, ne ſemel exiſtens illum inducat; ac proinde effectus illius omnino eſt mihi inevitabilis.

22 Vt ergo cohæreat libertas prædeſtinati cum electione illa efficaci ad gloriam, opus eſt fateri, ſuppoſitionem illius electionis non eſſe omnino antecedentem reſpectu noſtri, ſed quodam modo conſequentem, quia dependet à Scientia Media; ac proinde non minus eſt nobis evitabilis, quam illa. Vnde licet perſeveratia finalis, vt ſubeſt illi electioni ſit neceſſaria, non tamen eſt neceſſaria abſolute; ſed ex ſuppoſitione à me impedibili, nempe ex ſuppoſitione conſequenti, qua neceſſe eſt vt cum hoc auxilio perſeverem ex ſuppoſitione quod fuerim à Deo præviſus cum eo perſeveraturus. Hinc actus præfinitus neceſſario eveniet neceſsitate conſequentiæ, quia valet *eſt præfinitus: ergo eueniet*; non tamen neceſsitate conſequentis, quia poſſum impedire antecedens, ex quo neceſſario infertur; ac proinde licet conſequentia ſit neceſſaria, conſequens tamen eſt liberum. Fruſtrà autem Thomiſtæ cum Alvarez d. 25. de auxil. v untur illa diſtinctione de neceſsitate conſequentiæ, & conſequentis, conditionata, & abſoluta, quia non habet locum in eorum ſententia relative ad voluntatem noſtram, cui ea electio, & ſuppoſitio eſt antecedens; ſed ad Divinam, cui eſt conſequens.

23 Hanc concordiæ rationem colligo ex Capreolo illam tradente ex mente Divi Thomæ in primum diſt. 40. quæſt. 1. art. 3. ad argumentum contra tertiam concluſionem. Vbi reddens rationem, cur prædeſtinatus libere ſalvetur, etſi non poſsit mutari de prædeſtinato in reprobum, nec cum prędeſtinatione componere damnationem: *Quia prædeſtinatus*, inquit, *poſt taliter facere, quod ipſe nunquam fuerit prædeſtinatus.* Item ex Victorino lib. de Sacram. p. 2. cap. 22. in medio, vbi ſic ait: *Si mutaretur euentus, quod fieri poteſt, nec mutaretur, nec caſſaretur prouidentia, ſed potius nunquam fuiſſet præuiſum.*

SECTIO TERTIA.

Soluitur obiectio contendens ex vi collectionis infinitæ auxiliorum indifferentium poſſe Deum habere illam electionem ſine Scientia Media.

24 SVPPONIT hæc obiectio impoſsibilem eſſe metaphiſicè euentum, in quo nullum detur in tota collectione auxiliorum indifferentium, cum quo voluntas conuertenda ſit. Quæ ſuppoſitio valde probabilis eſt, vt conſtabit ſect. ſept. hoc autem ſuppoſito videtur, Deum poſſe efficaciter eligere hominem ante prævisa merita, quamvis careat Scientia Media, quia per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ſecurus eſt, ſibi in tota collectione non de futurum aliquod auxilium cum quo homo actu convertatur: quod videtur inſinuaſſe Div. Thom. q. 6. de veritate art. 3. in fine corp. ibi: *In eo, quem Deus prædeſtinat, tot adminicula præparat, vt vel non cadat, vel ſi cadat, reſurgat.*

25 Sed contra, quia Deum decernere decreto executivo collationem auxilij, quin ante decretum noverit quem ſit ſortiturum effectum, & expectare rei eventum abſolutum, vt concedat novum auxilium in defectum prioris, eſt Deum cæco modo, & quaſi tentando procedere, & quod homo convertatur cum auxilio determinato, erit merè fortuitum, & caſuale reſpectu Dei; ac proinde ille modus eſt Deo indignus. Secundo, quia vel Deus ante prævisa merita præfigit prædeſtinato terminum vitę, vel non? ſi ſecundum, ſuppoſita illa electione erit in ipſius poteſtate facere, vt illum Deus in hac vita magis, ac magis conſerver, cum illum nequeat eripere, niſi prævisa converſione, quam ille poteſt ſingulis inſtantibus omittere. Si primum, poterit fruſtrare electionem, quia hæc relinquit indifferentiam ad reſiſtendum auxilio pro quocũque inſtanti. Ponamus ergo illum eripiendum è vita in inſtanti C. & reſtitiſſe auxilijs collatis in inſtantibus antecedentibus ante B. iam non ſuperſt niſi B. vel tunc ergo neceſsitat illum Deus ad converſionem, & ſic ipſe irritam facit ſuam electionem, per quam voluerat, vt Petrus libere ſalvaretur: vel non neceſsitat? & tunc ipſe Petrus poteſt electionẽ fruſtrare, quia poteſt reſiſtendo auxilio converſionẽ omittere.

26 Poſſet hic aliquis dicere Deum in vltimo inſtãti poſſe adhuc rebellem expugnare voluntatem, quia ſi concedat vnum auxilium, & videat cum illo non converti, poterit pro poſteriori naturæ aliud fortius admouere: quod ſi nec cum hoc convertatur, admovebit aliud, & ſic perſeverabit in conferendis auxilijs pro diverſis ſignis donec ſuaviter extorqueat conſenſum; nec videtur conditio in hoc involvi: nam voluntatem non converti nunc cum auxilio A. & converti cum B. non videntur contradictoria, quia dum voluntas diſſentit auxilio A. virtualiter dicit, ſe nolle converti ob illud motivum: ergo per eiuſmodi diſſenſum ſolum excluditur aſſenſus reſpiciens illud motivũ, non vero aſſenſus reſpiciẽs aliud.

27 Sed contra, quia licet gratis concedamus in hoc non involvi repugnantiam, ſuſtineri adhuc non debet illa doctrina; nam ſi collectio infinita auxiliorum fundat metaphiſicam infallibilitatem converſionis, nequit tota poni ſimul in voluntate, quia illam neceſsitaret, ac proinde fruſtraretur electio amans converſionem liberam: ergo ſuppoſita illa electione cogeretur Deus determinare numerum aliquem auxiliorum conferendum Petro in vltimo inſtanti: implicat enim eſſe neceſsitatum ad conferendum numerum aliquem, & non eſſe neceſsitatum ad determinandum, quiſnam debeat eſſe ille numerus: quia ſi eſt neceſsitatus ad non conferenda infinita: ergo nequit facere, vt Petrus in vltimo inſtanti accipiat, non tot, quin plura: ergo tenetur facere, vt accipiat tot & non plura. At poſita quacumque collectione finita, poteſt adhuc Petrus reſiſtere: ergo poſſet fruſtrare electionem.

28 Ad authoritatem Reſpondeo D. Thomam eo loci ſolum voluiſſe explicare ſuavitatẽ prędeſtinationis, quæ ſic conectitur cum ſalute præpeſtinati, vt non impediat permiſſionem peccati, ſed ſolum poſtulet, vt vel non permittatur peccatum, vel poſt lapſum tribuatur auxilium efficax ad reſurgendum.

SE-

SECTIO QVARTA.

Oſtenditur, Scientiam Mediam eſſe neceſſariam ad prædeſtinationem, etiam in ſententia negante illam electionem.

29 CONCLVSIONEM probo: quia prædeſtinatio eſt providentia efficax circa prædeſtinatos, connexionem habens cum ipſorum ſalute, vt enim vidimus diſp. 1. ſect. 3. ex Div. Thoma in hoc differt à providentia, quod hæc vt talis præcisè reſpiciat ordinem mediorum in finem, non tamen poſtulat exitum ordinis, illa vero vtrumque petit: atqui hæc providentia efficax neceſſario requirit Scientiam Mediam, imò illam includit, quia importat ſcientiam de efficacia mediorum, & voluntatem ea conferendi, vt diximus diſp. præc. ſect. vlt. ergo, &c.

30 Confirmatur primo: quamvis negetur illa electio efficax; prædeſtinatio iuxta Auguſtinum eſt, *præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsime liberantur, &c.* id eſt decretum conferendi beneficia gratiæ, quibus homo certiſsime liberetur: hoc autem decretum debet ſupponere ſaltim prioritate logica ſcientiam infallibilem, per quam Deus cognoſcat hominem, cui talia, vel talia conferat beneficia, illis re ipſa liberandum: nam ea prædeſtinatio poſtulat vt independenter à decreto præparante eiuſmodi beneficia, Deus cognoſcat illis infallibiliter liberandum; alioqui dum confert illa beneficia, non eſſet certus de ſalute prædeſtinati, contra id, quod ea definitio poſtulat: illa autem Scientia debet eſſe Media, quia nec poteſt eſſe ſimplicis intelligentiæ, cum beneficia illa non habeant infallibilem connexionem cum ſalute prædeſtinati: nec viſionis; cum hæc non ſit independens à decreto conferendi illa beneficia.

31 Confirmatur ſecundo: quia prædeſtinatio debet importare ex parte Divinæ Voluntatis, ſaltim decretum conferendi auxilia, quibus homo re ipſa ſalvetur: at implicat, Deum conferre talia auxilia, quin independenter ad hoc decreto cognoſcat quem effectum ſunt ſortitura; quia de ratione perfectiſsimi providentis eſt, vt non conferat media, quibus re ipſa obtineatur finis, quin cognoſcat per illa media obtinendum independenter à decreto ea conferendi, ne alioqui conſecutio finis merè caſualiter, & fortuito accideret ipſi; ſicut fodienti terram accidit adinventio theſauri: hoc autem nequit cognoſcere, niſi per Scientiam Mediam: ergo, &c.

32 Dices: id eſſe ſolum de ratione providentis perfectiſsimi intendentis efficaciter finem, ſecùs ſi ſolum intendat in efficaciter. Sed contra, quia licet in efficaciter intendat, magna tamen eſt eius imperfectio applicare media ad conſecutionem finis re ipſa ſecuturi ſine cognitione illius eventus: nam hoc ipſo finis conſecutio erit fortuita, & caſualis, ſicut ſors alearum. Replicabis: illâ eſſe imperfectionem eius, vt cognoſcentis; non tamen vt providentis. Sed contra, quia ad rationem perfectiſsimi providetis, vt talis, ſpectat, quod media à ſe adhibita non pertingant ad finis conſecutionem, vel ab illa deficiant, quin id præ cognoverit, vt ita eventus non ſit illi caſualis, & poſtea illum facti pœniteat. Imo ad rationem perfectiſsimè providentia requiritur, vt ante quodlibet liberum decretũ cognoſcat omnem veritatem contingentem conditionatam cognoſcibilem per Scientiam Mediã; ne poſt liberam determinationem reſultet improviſa, & in opinata aliqua rerũ combinatio, & habitudo, quæ Deo perfectè volũtaria nõ ſit.

33 Omitto aliam probationem petitam ex eo quod prædeſtinatus ſpeciale beneficium accipiat præ Reprobo: quæ ſpecialitas non videtur poſſe ſalvari, quin auxilium conferatur cum præſcientia futurę efficaciet omitto, inquam, quia tangit difficultatem poſtea diſcutiendam. An directio Scientiæ Mediæ requiratur, & ſufficiat, vt Deus ſpeciale conferat beneficium ei, cui tribuit auxilium, cum quo re ipſa operatur, licet phiſicè non ſit maius auxilio collato non operanti.

SECTIO QVINTA.

Soluitur obiectio 1. & 2. vbi exponitur quænam ſit hypotheſis, ſub qua Scientia Media affirmat ſuum obiectum.

34 PLVRA obijcere ſolent Prædeterminatores, præſertim Albel. diſput. 45. ſect. 3. contra neceſſitatem Scientiæ Mediæ ad prędeſtinationem, quæ lato calamo diſſolvit P. Faſſol. quęſt. 14. artic. 13. à num. 529. Ego ea tantum ſeligam, quæ maioris ſunt mõmenti, nam multa procedunt ex ſiniſtra noſtræ ſententiæ intelligentia, & ſola illius expoſitione evaneſcunt. Obijcies ergo primo ad probandum Scientiam Mediam non eſſe neceſſariam ad providentiam, per quam Deus obtinet infallibiliter noſtrum conſenſum, & conſequenter nec ad prædeſtinationem. Deus videns per Scientiam Mediam Petrũ convertendũ, ſi detur ipſi auxiliũ A. non affirmat convertendum, ſi detur ſine providentia ſimpliciter requiſita, vt convertatur: quia hoc eſſet affirmare falsũ: ergo affirmat convertendũ

ſi detur cum eiuſmodi providentia: ergo hæc non importat Scientiam Mediam. Probatur conſequentia, quia ſi eam importaret, deſtrueretur Scientia Media, quia perinde foret affirmare Petrum convertendum ſi detur ei auxilium A. cum providentia ad converſionem requiſita, ac affirmare convertendum, ſi detur cum ſcientia affirmante converſionem ſub illa hypotheſi: illa namque conditionalis reflexa eſt omnino neceſſaria, ac proinde pertinet ad ſimplicem intelligentiam.

35 In primis hoc argumento vti non poſſunt Prædeterminatores, qui licet dicant auxilium prædeterminans eſſe neceſſarium ad converſionem, nihilominus cum M. Alvar. lib. 1. reſp. cap. 3. & diſp. 7. de Auxil. concedunt in Deo ſcientiam conditionatam contingentem, non quidem mediam inter liberam, & neceſſariam, ſed liberam, fundatam ſcilicet in decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti: qualis eſt ſcientia, qua Chriſtus Matth. 11. prædixit, futuram pœnitentiam Tyriorum, ſi apud ipſos facta fuiſſent miracula, quæ facta ſunt apud Iudæos; ſimili namque arguendi forma poſſumus contra ipſos probare, illam ſcientiam non fuiſſe liberam, quia vel Deus cognovit, Tyros convertendos ſub conditione, quod illa miracula fierent, cum providentia prædeterminante, & ſic illa ſcientia foret neceſſaria: vel ſine ea: & ſic foret falſa.

36 Sicut ergo Adverſarij dicere debent, illam ſcientiam, ex parte hypotheſis præſcindere ab auxilio prædeterminante, & eius carentia, ſolumque affirmare converſionem ſub conditione miraculorum; ita nos dicimus, Scientiam Mediam ex parte hypotheſis ſolum reſpicere auxilium indifferens, & reliqua, quæ conſtituunt voluntatem proxime potentem operari, & ſub hac conditione affirmare eam convertendam.

37 Dices: ex parte hypotheſis ſaltim implicite includi ea, quæ ex parte Dei concurrunt ad conferendum auxilium. At ex parte Dei concurrit providentia efficax actus: ergo hæc includitur. Reſpondeo, ex parte Dei ſolum includi, ea, quæ ſunt neceſſaria, vt exiſtat auxilium: providentia autem efficax circa actum ad hoc non eſt neceſſaria, ſed ſufficit providentia, quæ poſsit componi cum omnibus, cum quibus poteſt componi auxilium, nempe providentia complectens ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & decretum collativum auxilij.

38 Replicabis: per nos Scientia Media eſt ſimpliciter neceſſaria ad perfectam Dei providentiam: ergo eſt neceſſaria, vt Deus conferat hic, & nunc auxilium, cum quo homo eſt re ipſa operaturus: ergo cum Deus dicit: *Si dedero auxilium, Petrus operabitur*, debet intelligi: ſi dedero cum Scientia Media de ipſius efficacia. Probatur conſequentia, quia omnes cauſæ, quibus operatio indiget in ſtatu abſoluto, debent neceſſario comprehendi in ſtatu conditionato ſub illa particula *Si*: conſequens autem eſt abſurdum: ergo, &c.

39 Reſpondeo Scientiam Mediam eſſe ſimpliciter neceſſariam ad providentiam, non quia ſit neceſſaria à priori ad habendam voluntatem collativam auxilij; ſed quia Providentia eſt quaſi totum reſultans ex ſcientia de efficacia mediorum, & voluntate illorum collativa: hoc autem totum complectitur duas partes, quarum neutra ex conceptu ſuo debet habere prioritatem per modum principij per ſe reſpectu alterius. Hinc conceſſo antecedenti diſtinguo conſequens: eſt neceſſaria, vt Deus conferat auxilium per modum circunſtantiæ concomitantis eius collationem, vel per modum circunſtantiæ ſolum per accidens antecedentis, & dirigentis ad collationem auxilij, concedo: per modum circunſtantiæ neceſſario antecedentis inſtar principij per ſe, nego conſequentiam: quia ex parte hypotheſis non debent poni omnia, quæ ſunt neceſſaria ad exiſtentiam effectus, alioquin etiam poneretur eius productio, quod conſtat eſſe falſum: ſed ea ad ſummum, quæ ſunt neceſſaria per modum principij mediati præ requiſiti, vel immediati: inter quæ Scientia Media non numeratur. Vnde ſolum debet poni ex parte conditionati, hoc modo: *Si dedero Petro auxilium, ille operabitur, me præſciente hanc veritatem*: ac proinde Scientia Media reflectit ſuper ſe ipſam.

40 Deinde dico ex parte hypotheſis ſolum debere poni ea, quibus voluntas indiget per modum prærequiſiti ad ponendum actum; non autem ea, quibus Deus indiget ad conferendum auxilium modo perfectiſsimo: iam vero licet ad hoc Deus indigeat Scientia Media, non tamen noſtra voluntas illa indiget, vt operetur: ergo, &c.

41 Dices: voluntas noſtra indiget ad operandum omnibus his, quibus indiget Deus ad conferendum auxilium, eaque omnia præſupponit conſenſus noſter propriorī naturæ: quidquid enim requirit cauſa ad producendum effectum, requirit effectus, vt producatur à cauſa. Reſpondeo effectum vt producatur præſupponere ex parte cauſę propriorī naturæ ea omnia, quæ ex parte illius ſunt ſimpliciter neceſſaria, vt producat effectū, nēpe vt illum perfecte contineat, ſitque debite propor-

tionata, & approximata: non autem illa, quæ neceſſaria non ſunt titulo producendi abſolute effectum, ſed titulo illum producendi cum aliqua perfectione propria agentis, quæ in effectum non deriva ur. In præſenti autem Scientia Media de efficacia auxilij non eſt neceſſaria ſimpliciter ex parte Dei, vt illud producat, & cum eo concurrat ad actum noſtrum: eſi enim per impoſsibile illa careret, poſſet totum hoc præſtare vi ſuæ omnipotentiæ, & ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, per quæ redditur ſumme proportionatus ad illius productionem per inde ac poſſet, ſi per impoſsibile non foret Trinus: ſolum ergo eſt n ceſſaria illa ſcientia, vt Deus producat auxilium cum infallibilitate antecedenti conſenſus conſequuturi, quæ infallibilitas non eſt perfectio derivanda in effectum. Quamvis autem concederē operationem ipſam ſupponere eſſenti liter Scientiam Mediam de ipſa vt futura ſub illo auxilio ſub quo defacto ponitur; nihil cōtra nos: quia hinc ſolum ſequitur Scientiam Mediam eſſe eſſentialiter prærequiſitam, vt Deus faciat cum infallibilitate, & ſecuritate, vt voluntas noſtra ponat operationem honeſtam cum auxilio determinato: & hoc eſt veriſsimum. Hinc autem non poteſt inferri, ex parte hypotheſis poni aliquid eſſentialiter connexum cum operatione; quia ex parte hypotheſis ſolum ponuntur ea, quæ ſunt per ſe prærequiſita, vt exiſtat actus primus proximus creaturæ ad operandū; non autem ea, quæ ſunt prærequiſita vt Deus faciat actionem liberam honeſtam creaturæ exiſtere per medium indifferens determinatum. Iam verò vt exiſtat ille actus primus proximus non requiritur Scientia Media ſecuturæ operationis liberæ: ſed tantum requiritur, vt Deus per medium indifferens determinatum faciat illam operationem exiſtere.

42 Obijcies ſecundo ex Albel. ſup. ex noſtra ſententia ſequi non eſſe neceſſariā prædeſtinationem, & ſpecialem providentiam ad perſeverandum vſque in finem; quod eſt contra Tridentinum Seſſ. 6 Can. 22. decernens: *Iuſtificatum ſine ſpeciali auxilio Dei in accepta iuſtitia perſeuerare non poſſe.* Sequela probatur, quia in noſtra ſententia fieri poteſt, vt Deus videat Petrum cum auxilio A. perſeveraturum, & Paulum ſub ſimili, & æquali auxilio non perſeveraturum, vt ergo Petrus perſeveret, ſatis erit conferre illi illud auxilium A. hoc autem non eſt ſpeciale, ſed commune reprobo. Reſpondeo planum eſſe Concilium non loqui de auxilio prædeterminante, dum definit: *Non poſſe iuſtificatum perſeuerare ſine ſpeciali auxilio*; nam auxilium prædeterminans etiā requiritur iuxta adverſarios ad opus ſummè facile, cum tamen certum ſit ad iſtud non requiri auxilium ſpeciale, de quo Concilium. Ergo loquitur Concilium de auxilio intrinſecè indifferenti, ac proinde ſpecialitas illa non debet deſumi per comparationem ad auxilium cum quo reprobus non perſeverat; nam contingere poteſt, vt hoc ſit entitativè æquale, imo maius quam illud, cum quo prædeſtinatus perſeverat. Dicitur ergo illud auxilium ſpeciale, vel per comparationē ad ipſam gratiam iuſtificantem, & auxilium, quo adquiſita eſt, vt ait Molina in concordia diſput. 14. memb. 13. vel per ordinem ad illud, quod ex debito prouidentiæ ordinariæ conferretur, vt vult Ripalda diſp. 117. n. 27. ſemper tamen auxiliū, quo iuſtus perſeverat, in ratione gratiæ, & beneficij eſt maius quam auxilium reprobi. Quare licet auxilium Petri prædeſtinati ſit phiſicè æquale auxilio Pauli reprobi; eſt tamen ſpeciale in ratione gratiæ, & beneficij: & Deus decernens illud Petro conferre cum præſcientia futuræ efficaciæ, Petrum prædeſtinat, quia ei confert beneficium, quo certiſsime liberetur: nam, vt inquit Auguſtinus lib. 1. q. 2. ad ſimpl. *Cuius Deus miſereatur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat*, & vt ibidem dicit. *Illi electi, qui congruenter vocati.* Quamvis ergo vtrique conferret auxilium phiſicè æquale, vnius tamen miſereretur, & non alterius, vnūque eligeret, & non alterum, & ratio eſt, quia, vt inquit Bellarm. lib. 1 de Grat. & lib. arb. cap. 13. §. *at cōtra. Ad gratiam non ſolum ſpectat motio, ſiue excitatio interna, ſed circunſtantia loci, temporis, perſonæ, &c.*

43 Quapropter licet per Scientiam Mediam Deus videat Petrum perſeveraturum cum auxilio phiſicè æquali auxilio Pauli reprobi, non tamen cum gratia, & providentia æquali, ſed potius affirmat operaturum operatione proveniente ab ſpeciali providentia, quia affirmat Petrum ſub conditione illius auxilij operaturum, sè hoc præſciente, ac proinde conferente ſpeciale beneficium. Vnde Scientia Media ſupra ſe ipſam reflectens ex parte conſequentis reſpicit ſpecialem providentiam, licet non exparte antecedentis, ſeu hypotheſis. Conſulatur P. Suar. lib. 1. de Grat. cap. 12. lib. 5. cap. 52. & in opuſc. lib. 13. de Auxil. cap. 20. vbi oſtendit, contingere poſſe, vt ex duobus hominibus æquali auxilio pulſatis, alter convertatur, & alter non convertatur.

SECTIO SEXTA.

Soluitur tertia obiectio contendens, ex neceſſitate Scientiæ Mediæ ad prædeſtinationem ſequi, hanc dependere à noſtris meritis.

44 OBIICIES tertio: Prædeſtinatiõ non dependet à noſtris meritis, vt docent omnes Theologi cum D. Thoma hac q. 23. art. 5. ſi autem penderet à Scientia Media, penderet etiam à noſtris meritis conditionatis, quæ ſunt obiectum illius. Quod tamen eſſe abſurdum conſtat ex „illo Pauli ad Rom 9. cùm nondum nati fuiſ„ſent, vel aliquid boni egiſſent, vel mali, non „ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, &c. Quo teſtimonio vtitur Auguſtinus lib. 2. contra duas Epiſtolas Palagij cap. 7. paulò ante finem ad probandum, Deum non moveri ex meritis, vel demeritis conditionatis ad prædeſtinandum, vel reprobandum, his verbis: „*Profectò* deſipitis, qui dicente veritate, non „ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt: vos „dicitis, ex futuris operibus, quæ Deus illum „facturum eſſe præſciebat, Iacob fuiſſe dile„ctum: atque ita contradicitis Apoſtolo di„centi, non ex operibus; quaſi non poſſet dicere, non ex præſentibus, *ſed ex futuris.*

45 Confirmatur primo: quia ſi prædeſtinatio dependeret à Scientia Media, hoc ipſo dependeret à conſenſu, & electione noſtræ voluntatis per eam prævisà, ſaltim tamquam à conditione; quia quod pendet à ſcientia, pendet ab obiecto ſcientiæ. Hoc autem eſt contra Auguſt. cap. 17. de Prædeſt. Sanct. di„centem: Nam quid eſt, quod ait Apoſtolus, „ſicut elegit nos ante mundi conſtitutionem? „quod profectò ſi propterea dictum eſt, quia „præſcivit Deus credituros, non quia facturus „erat ipſe credentes, contra iſtam præſcien„tiam loquitur Filius Dei dicens: non vos me „elegiſtis, *ſed ego eligo vos.*

46 Confirmatur ſecundo, quia in noſtra ſententia verum eſt, ideo Deum prædeſtinare Petrum per hæc auxilia, & non Paulum, quia prævidit Petrum conſenſurum cum illis, & non Paulum: ergo datur ratio prædeſtinationis ex parte voluntatis creatæ in noſtra ſententia contra communem Theologorũ.

47 Confirmatur tertio: quia ſi inter homines Pater habens duos filios prævideret, vnum bene vſurum medijs, quæ illi poteſt dare ad ſtudium, & alium male vſurum; poſſet ex hac cooperatione prævisà rationabiliter moveri ad vnum potius, quam alium mittendum in Scholas: ergo ſi ante omne decretum Deus cognoſcit per Scientiam Mediam, Petrum bene vſurum medijs, quibus illum poteſt ad ſalutem dirigere, & Paulum non ita, poterit ab hac cooperatione prævisa rationabiliter moveri, vt illum potius, quam iſtum dirigat in ſalutem: ergo poſita Scientia Media dabitur ex parte Petri ratio prædeſtinationis.

48 Confirmatur quarto: ſi Scientia Media foret neceſſaria ad prædeſtinationem, non poſſet Deus independenter omnino à noſtro conſenſu libero præparare nobis media efficacia ad ſalutem: At hoc eſt contra doctrinam Auguſtini c. 10. de prædeſtinatione Sanct. dicentis: *Quod promiſit Deus filios Abrahæ, qui eius fidem ſequerentur, non de noſtræ voluntatis poteſtate, ſed de ſua prædeſtinatione promiſit.* Cuius rationem ſubdit: *Alioqui vt Dei promiſſa impleantur, non in Dei, ſed in hominum eſt poteſtate.* Quod ipſum docet cap. 12. de Corrept. & Grat.

49 In primis obiectio iſta inſtatur cõtra adverſarios: quia in ipſorum etiam ſententia implicat, Deum eligere hominem efficaciter ad gloriam, niſi ante hanc electionem cognoſcat merita futura ſub aliqua conditione, nempe ſub conditione auxilij prædeterminantis, quia niſi haberet media, cum quibus cognoſceret hominem infallibiliter eliciturum eſſe merita, illum non eligeret ad gloriam, vt coronam: ſicut ergo merita illa prævisa ſub conditione prædeterminationis nõ ſunt in ea ſententia ratio prædeſtinationis, ita nec in noſtra ſententia merita prævisa ſub conditione auxilij indifferentis.

50 Poſſent huic inſtantiæ Adverſarij reſpondere, diſparem eſſe rationem in ſua, ac in noſtra ſententia: nam in noſtra, ſcientia illa conditionata eſt libera nobis, & à noſtra electione dependens: vnde ſi electio Divina penderet ab illa ſcientia, penderet à noſtra electione: at in ipſorum ſententia, ſcientia conditionalis affirmans meritum ſub conditione prædeterminationis, nobis libera non eſt: vnde licet electio Divina pẽdeat ab illa, nõ propterea pendebit à noſtra electione. Sed contra, quia licet hoc diſcrimen ſit verum, nihil proficit Adverſarijs: nã iuxta ipſos vt noſtra operatio ſit cauſa meritoria, non eſt opus quod ſcientia illam cognoſcens ſit nobis libera, vt patet in ſcientia viſionis habita in decreto prædeterminandi ad actum meritorium, quæ ſolũ Deo libera eſt; & tamen actus per illam repræſentatus, vt talis movet ad præmiũ: ergo quod ſcientia illa conditionata antecedens iuxta Thomiſtas prædeſtinationem non ſit nobis libera, nihil impedit rationem meriti: ſi ergo opus prævisum per illam ſcientiam, vt ſic non movet per modum meriti, ideo eſt, quia non videtur, niſi vt futurum conditionate: hæc autem

rem ratio in noſtra ſententia etiam militat.

51 Directe autem ad argumentum reſpondeo, Scientiam Mediam ſolum eſſe necessariam ex parte Dei prædeſtinantis, quatenus nequit efficaciter intendere gloriam, vt coronam ante merita abſolute prævisa, quin habeat media, quibus poſitis infallibiliter obtineatur finis: vel quatenus nequit conferre beneficia gratiæ, quibus homo infallibiliter convertatur, quin cognoſcat eorum efficaciam; non esse autem necessariam ex parte hominis prædeſtinati, vt ſcilicet Deus cognoſcat in illo aliquid, quo moveatur ad ipſum prędeſtinandum. Vt enim docet Auguſtinus cap. 2. de prædeſt. Sanct. & cap. 9. de bono perſevera. Nullus eſt laude, aut vituperio dignus propter illa, quæ faceret, ſi hoc vel illo modo vocaretur ad operandum benè, vel tentaretur ad operandum male, ſed propter illa, quæ aliquando facit, ad quæ vnice Deus attendit, vnde interdum hominem rapit è vita dum eſt Sanctus, quia prævidit lapſurum, ſi diutius viveret iuxta illud, *Raptus eſt ne malitia, &c.* Tantum abeſt, vt à peccato futuro ſub cōditione moveatur ad reprobandum, & à merito conditionato ad prædeſtinandum.

52 Quare ex parte prædeſtinati nulla poteſt aſsignari ratio prędeſtinationis. Quod vel inde patet, quia nullus eſt homo adeo malus, de quo non videat Deus bonam operationem ſub conditione alicuius vocationis, quam illi poteſt tribuere: nec adeo bonus, de quo nō videat peccatum ſub conditione alicuius tentationis, quam illi poteſt permittere; imo nullus eſt, de quo non videat vtrumque: ſi ergo attenderet ad opera cōditionate futura, inquolibet reperiret ſimul meritum prędeſtinationis, & reprobationis, nec in vno potius quàm in alio rationem inveniret.

53 Quam ſolutionem colligo ex D. Thoma in præſenti q 23. art 5. ad primum, vbi aſsignat rationem cur non detur ex parte prædeſtinati ratio prædeſtinationis: *Quod vſus gratiæ præſcitus non eſt ratio collationis gratiæ, niſi ſecundum rationem cauſæ finalis.* Quia ſcilicet Deus non dat gratiam, quia homo futurus eſt Sanctus, ſed vt ſit Sanctus. Ex quo ſequitur, vſum gratiæ præſcitum non habere rationem meriti, quia reſpectu eiuſdem voluntatis nequit idem eſſe finis, & cauſa meritoria: finis enim non impetrat media, cum potius per illa futurus ſit; merita autem impetrant finem. Hanc rem explicat optime Eximius Doctor in libro de vera intelligentia auxilijs, „ efficacis cap. 44. p. 340. his verbis: *Pelagius* „ *nomine gratiæ* fatum introduci aſſerebat, „ ſi gratia non ſecundum merita datur, quæ „ collectio ſtultiſsima erat: nam licet gratia „ gratis detur, poteſt dari accomodata ad vſum „ libertatis, vt revera datur. Nec inde fit vt detur propter vſum liberum, tanquam propter meritum, ſed tanquam propter finem: prævenitur autem homo per gratiam, vt habere poſſit primum vſum libertatis ſuæ, & vt illud habeat, ſi velit: & inter dum datur, vt infallibiliter habeat ex propoſito Dei mere gratuito. Illa vero infallibilitas non eſt ex tali neceſsitate, ſed ex infinita Dei præſcientia, & providentia. Hæc ille.

54 Dices: licet ad prædeſtinandum Deus non moveatur à perſeverantia futura cōditionate, tanquam à cauſa meritoria; movebitua tamen ab illa, vt à cauſa finali: hoc autem ſufficit, vt ex parte prædeſtinati detur ratio prædeſtinationis, quia cauſa finalis eſt vere ratio, quare exiſtat electio, quam finalizat. In primis inſtatur argumentum in perſeverantia futura ſub conditione prædeterminationis. Deinde reſpondeo, rectum vſum gratiæ prævisum per Scientiam Mediam eſſe finem, propter quem datur gratia, id eſt ad quem ordinatur, non tamen à quo movetur Deus ad eligendum hunc, potius quam illum. Quod non ſolum exiſtimo verum propter rationem D. Thomæ eo art. 5. in corp. quia ſcilicet non poteſt aſsignari cauſa Divinæ volūtatis ex parte actus volendi, ſed ſolum ex parte volitorum, inquantum ſcilicet Deus vult vnum eſſe propter aliud. Quod ipſe ſatis ſignificanter expreſſerat q. 19. art. 5. in fine corporis dicens: *Quod Deus vult hoc eſſe propter hoc, ſed non propter hoc, vult hoc.* Non ſolum inquam, ob hanc rationem, ſed quia, cum in ſingulis hominibus videat Deus merita conditionata, hæc nequeunt eſſe ratio, cur vnum præ alio eligat. Ex quo patet diſcrimē ad exemplum adductum in tertia confirmatione, nam parens ille non haberet in ſua poteſtate voluntatem vtriuſque filij, vt eam quò vellet, inclinaret: vnde ex præſcientia diligentiæ adhibendæ ab vno, & non ab alio prudenter moveretur, vt vnum potius, quam alium deſtinaret ad ſtudia. At Deus, vt inquit Auguſt. C. 26. de Grat. & lib. arb. *Sine dubio habet humanorum cordium quò placet inclinandorum omnipotētiſsimam poteſtatē.* Quare reſpectu cuiuslibet hominis videt media, quibus infallibiliter converteretur, ſi eis pulſetur, ac proinde quod vni potius, quam alteri tribuat illam vocationem, cum qua novit perſeveraturum, ex ſolo ipſius beneplacito dependet. Ex quibus prompta erit ſolutio ad authoritates in contrarium adductas.

55 Ad primam reſpondeo Auguſtinum eo teſtimonio Pauli ſolum contendere, prædeſtinationem eſſe independentem à præſcientia abſoluta meritorum elicitorum viribus arbi-

arbitrij solius; quia alioqui non esset gratia: nam vt inquit Apost. Rom. 11. *Si gratia, iam non ex operibus, alioqui gratia iam non est gratia.* Quem locum expendit optimè P. Vazquez disp. 191. num. 115. Quod autem id solum contendat, patet ex his, quæ ibi adducit; quia enim Pelagiani recurrebant ad merita arbitrij tanquam ad rationem propter quã Deus prædestinat vnum præ alio, existimantes Deum alioqui fore acceptatorem personarum, apponit exemplum Iacob, & Exau, erga quos diversimode se habuit Deus, vnum eligens, & alium relinquens antequam quidquam boni, vel mali egissent; quia vero recurrebant ad opera, quę facturi erant, eos convincit testimonio Apostoli, qui Deo vocanti tribuit hanc discretionem, non autem futuris operibus. Et insuper eos vrget exemplo gemellorum, „ quorum alter sine „ Baptismo, & alter baptizatus moritur: Vt „ vobis auferretur (inquit) omnis vestræ cali„ ginis latebra, propterea geminos tales pro„ posui, ne diceretis Deum, sicut de Iacob, & „ Exau contra Apostolum dicitis, opera eorum „ futura præscijsse, quomodo enim præscivit „ ea futura; quæ illis in infantia morituris „ præscivit potius non futura? Ergo Pelagiani, quos ibi convincit Agust. testimonio Apost. loquebantur de præscientia absolutà meritorum solius arbitrij.

56 Quamvis autem loquerentur de præscientia conditionata (vt revera loquuti sunt Semipelagiani, contra quos disputat Augustinus de prædest. SS. & cap. 10. de bono pers. qui vt effugerent argumentum Augustini recurrebant ad merita conditionata, vbi non poterant obtendere absoluta) nihil tamen inde contra nostram sententiam: tum quia Semipelagiani volebant opera conditionata esse rationem, cur vnus præ alio eligatur; tum quia opera illa iuxta ipsos non videbantur futura sub conditione virium supernaturalium gratiæ, sed præcise sub conditione virium naturalium arbitrij, vt constat ex Augustino cap. 17. de bono pers. Vtrumque autẽ inficiatur Schola Societatis, quæ negat merita conditionata sufficere vt propter illa aliquid decernatur in præmium: & asserit, nullam operationem conducentem ad salutem posse elici ab homine, quin præveniatur auxilio gratiæ.

57 Hinc ad primam confirmationem respondeo, illa solum confici, prædestinationem dependere à scientia media, & consequenter à nostro consensu conditionate futuro, tanquam à conditione necessaria ex parte Dei ad prædestinandum modo iam explicato. Authoritas autem Augustini solum convincit Deum non eligere ad regnum, quia præscivit hominem viribus naturæ crediturum, vt volebant Semipelagiani asserentes fidem non esse donum Dei, vt constabit ex dicendis postea de causis prædestinationis. Solum itaque contendit Deum non aliter videre hominem crediturum, nisi quia illum prædestinavit ad fidem, id est, quia decrevit illi conferre vocationem congruam, *quæ ita suadeat, vt persuadeat, quam ipse appellat altam & secretam*, Epist. 107.

58 Ad secundam confirmationem respondeo: illam causalem esse veram, si denotet conditionem *sine qua non* necessariam ex parte Dei ad eligendum, secus si denotet causalitatem meritoriam ex parte hominis Consule à me dicta tom. 1. disp. 36. sect. XI. num. 69. pag. 550. vbi ex P. Molina explicui, prædestinationem non fieri sine præscientia, non tamen secundum præscientiam conditionatam. Tertia iam est soluta. Ad quartam admitto sequelam: nego tamen illam esse contra Augustinum, quippe qui nihil aliud eo loci intendit, quam fidem esse donum Dei, quod de sua prædestinatione promisit, quia prædestinavit filios Abrahæ, vt crederent: quæ prædestinatio locum non haberet, si fides esset opus solius arbitrij, vt volebant Semipelagiani, vt enim inquit Augustinus. *Promisit Deus, quod ipse futurus fuerat, non quod homines, scilicet viribus proprijs.* Solum itaque intendit, Deum nõ ita promisisse fidem, sicut Astrologus promittit futuram eclypsim, quam de sua tãtum præscientia promittit, cùm eius causam apud se non habeat: sed longè aliter, qui cum fidei causam, nempe gratiam, in sua habeat potestate, non potest illam promittere, nisi de sua prædestinatione, idest, de decreto præparandi eam vocationem, quæ faciat vt homo credat. Vide à me dicta tom. 1. disp. 37. sect. 6. Vbi hæc obiectio latè discussa est.

SECTIO SEPTIMA.

Soluitur obiectio contendens scientiam mediam tollere à Deo libertatem prædestinandi; ostenditurque hoc absurdum non sequi, quãvis admittatur, collectionem infinitam auxiliorum indifferentium non fundare metaphysicam infallibilitatem conversionis liberæ sub aliquo ex illis.

59 CArmelitæ disp. 11. de scient. nu. 24. contendunt, ex nostra sententia sequi, Deum non habuisse libertatem ad prædestinandum Iudam, v.g. quod probant, nam antecedenter ad omne decretum habuit necessario in nostra sententia vnam ex his duabus contradictorijs: *Si Iudas creetur, morietur in peccato; etsi creetur, non morietur in*

peccato

peccato. Et altera eorum fuit determinate vera: at non ſecunda: ergo prima: ergo ante omne liberum decretum novit Deus Iudam damnandum, ſi crearetur: hac autem ſcientia ſuppoſita impoſsibile fuit illum prædeſtinare: ergo neceſſario reprobavit. Reſpondeo negando ſequelam. Ad eius probationem, concedo totum præter vltimam conſequentiam. Ratio ergo cur libere reprobaverit Iudam, quãvis ex ſuppoſitione illius ſcientiæ non potuerit prædeſtinare, eſt, quia illa ſcientia eſt libera ipſi Deo; potuitque ab ipſo impediri: ideo enim propriori ad decretum creandi Iudam novit, illum damnandum ſi crearetur, quia ſub illa conditione novit, ſe collaturum ipſi hoc auxilium, quod de facto contulit: vnde ſicut loco illius potuit tribuere aliud, cum quo eſſet operaturus; ita potuit videre, illum eſſe ſalvandum, ſi crearetur. Quamvis enim ſcientia media tendens ſub conditione omnium, quæ neceſſaria ſunt ex parte actus primi ad operandum, non ſit libera Deo; tamen ſcientia tendens ſub conditione remota, vltra quam debet à Deo liberè poni alia, vt voluntas ſit expedita ad vtrumque; illa eſt libera Deo, qualis eſt ſcientia affirmans peccatum ſub conditione creationis.

60 Dices: ergo ſaltem non potuit prædeſtinare Iudam ad converſionem ex ſuppoſitione, quod per ſcientiam mediam prævideret ipſum non convertendum cum hoc auxilio: ſiquidem hæc ſcientia non eſt libera Deo. Reſpõdeo primo, ex ſuppoſitione ſcientiæ mediæ de inefficacia auxilij *A*, & in ſenſu compoſito eius, Deum non poſſe prædeſtinare Iudam per auxilium *A* ad converſionem, quia in ſenſu compoſito illius ſcientiæ, Iudas non poteſt ſe convertere; cæterum ſicut Iudas præſcindendo ab illa ſcientia, & in ſenſu diviſo illius, poteſt ſe convertere, ita Deus poteſt illũ convertere dependenter à conſenſu libero eius, iuxta ea, quæ dicemus ad argumentum ſequens num. 63. & 64. & latè diximus tom. 1. diſp. vltima, ſect. vltima. Secundo reſpondeo, admiſſo antecedenti, & diſtinguendo conſequens: per illud auxilium præciſe, admitto: quia ex ſuppoſitione, quod novit, non convertendum cum illo, non potuit illud præciſe conferendo efficere, vt converteretur: conferendo aliud, nego: quia ita novit non convertendum cum hoc auxilio, vt ſimul noverit convertendum cum alio: vnde potuit ſuppoſita illa ſcientia præbere auxilium congruum, & ſic prædeſtinare.

Nec abſurdum eſt, quod Deus non potuerit facere vt Iudas converteretur tribuendo præciſe illud auxilium, quod per ſcientiã mediam apparebat inefficax: ſicut in ſententia contraria abſurdum non eſt, quod nequeat cõvertere hominem tribuendo præciſe auxilium ſufficiens. Dices: Iudas potuit ſe ipſum convertere cum illo præciſe auxilio, cum quo de facto converſus non eſt: abſurdum autem videtur, quod in his circunſtantijs, in quibus Iudas potuit ſe ipſum convertere, non potuerit Deus facere vt converteretur. Reſpondeo id abſurdum non eſſe; nam quod ſuppoſito eo auxilio, & negato omni alio poſsit Iudas ſe convertere, & tamen nequeat Deus facere vt convertatur, provenit ex eo, quod ſemel collato auxilio, & oblato concurſu, ſolus Iudas manet liber ad faciendum vt exiſtat, vel non exiſtat converſio: Deus autem facta ea ſuppoſitione, iam nõ manet liber, ſed determinatus, vt ſimultaneè concurrat ad illum actum, quem voluntas elegerit: ac proinde iam non poteſt convertere Iudam, quia hoc non ſonat, poſſe præcisè concurrere ſimultaneè modo non libero, & pro nutu alterius: ſed poſſe facere, vt voluntas convertatur eam impellendo vocatione congrua ad conſenſum: quod tamen præſtare nequit ex ſuppoſitione, quod voluerit conferre præciſe illud auxilium, cum quo noverat non convertendum. Quod autem ſolus Iudas facta ea ſuppoſitione maneat liber ad determinandum conſenſum, naſcitur ex natura libertatis; nam hoc ipſo, quod voluntas relicta ſit in manu conſilij ſui, nequit ſuppoſito actu primo proximo indigere prædeterminatione Dei ad hoc vt exeat in actum ſecundum, vt enim ſapienter loquitur Bellarm. lib. 4. de Grat. & lib. arb. cap. 14. *Quomodo relinquitur in manu conſilij ſui, qui in omnibus actionibus ſuis determinatur ab alio, cui reſiſtere nullo modo poteſt?*

61 Ex quo patet, non eſſe idem Deum poſſe libere convertere hominem, & hominem poſſe liberè convertere ſe ipſum; nam illud convenit Deo pro priori ad collationem auxilij, eatenus enim poteſt convertere hominem, quatenus poteſt media vocatione congrua facere vt convertatur: vt enim inquit Auguſt. cap. 16. de Grat. & lib. arb. *Ille facit vt velimus bonum, de quo dictum eſt præparatur voluntas à Domino*; iſtud vero non convenit homini; niſi ſuppoſito auxilio, & cæteris prærequiſitis. Si autem hæc duo non ſunt idem, patet non eſſe abſurdum, quod facta aliqua ſuppoſitione poſsit homo ſe ipſum convertere, & Deus non poſsit facta eadem facere pro libito ſuo vt convertatur. Vide circa hoc argumentum, quæ latius ſcripſi tom. 1. diſp. 17. ſect. 12. à num. 135. & diſp. 37. ſect. 4. à n. 34. & ſect. 8. num. 72. vſque ad finem ſectionis. Et diſp. 38. ſect. vltima.

62 Melius probant RR. Thomiſtæ idem abſurdum. Quia in noſtra ſententia Deus

non

non habet libertatem prædeſtinandi, niſi quatenus habet libertatem conferendi illud auxilium, cum quo per ſcientiam mediam prævideret hominem convertendum libere: ergo ſi nullum eiuſmodi auxilium prævideret, non poſſet illum prædeſtinare ad gloriam, vt coronam. Atqui ex noſtra ſententia ſequitur poſſibilem eſſe metaphyſice illum caſum; cum enim omnia auxilia moventia ad libere operandum, debeant eſſe intrinſece indifferentia; poteſt voluntas ſingulis reſiſtere: poſſe autem reſiſtere ſingulis, eſt poſſe reſiſtere omnibus: ergo ex noſtra ſententia ſequitur poſsibilem eſſe caſum, in quo Deus nequeat prædeſtinare hominem. Hoc autem eſt abſurdum, quia vt inquit Auguſt. in Enchirid. cap. 98. init: *Quis tam impie deſipiat, vt dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, & quomodo voluerit non poſſe in bonum conuertere?*

63 P. Ripalda in manuſcriptis de prædeſt. fatetur, poſsibilem eſſe metaphyſice caſum, in quo nullum auxilium appareat efficax per ſcientiam mediam: contendit tamen, adhuc in illo eventu poſſe Deum convertere hominem, non quidem poteſtate independenti à conſenſu libero hominis, ſed poteſtate ab illo dependenti: ſicut enim nullum eſt auxiliũ, cum quo homo non poſsit re ipſa ſalvari, ita nullum eſt, cum quo Deus non poſsit illum ſalvare: ac proinde ſicut homo in illo caſu poſſet abſolute converti, ita Deus poſſet illum abſolute convertere.

64 Eſt hæc reſponſio probabilis; eiuſque probabilitatem promovi tom. 1. diſp. vltima, ſect. vltima à num. 71. quia in eo ſigno, in quo voluntas eſt proxime potens ſe cõvertere, præſcinditur à ſcientia media de inefficacia illius auxilij, & ſicut voluntas creata poteſt determinare converſionis exiſtentiam, ita poteſt facere, vt Deus conferendo illud auxilium, illam converterit: quia implicat voluntatem converti cum auxilio ſibi à Deo donato, & quod Deus per collationem illius auxilij illam non converterit. Si autem loquamur de voluntate creata vt ſubeſt ſcientiæ mediæ de inefficacia auxilij, ſub hac reduplicatione non poteſt ſe convertere; & ſic non eſt mirum, quod ſub eadem reduplicatione nequeat Deus illam convertere. Et quamvis ea impotentia ſit conſequens reſpectu voluntatis creatæ; quia tamen impoſsibile eſt, vt illa poſito auxilio ſe convertat, quin Deus poſito auxilio concurrat ad converſionem, & quin per collationem auxilij faciat vt convertatur; ideo Deus poteſt convertere voluntatem in omni eventu, in quo voluntas poteſt ſe convertere, dependenter tamen à conſenſu voluntatis. Conſulantur etiam quæ dixi tom. 1. diſput. 17. à num. 135.

65 Sed age admittamus, Deum non habere poteſtatem ſimpliciter talem convertendi voluntatem mediante aliquo auxilio, quando videt illud fore inefficax. Ac proinde fore vt non poſſet convertere libere voluntatem, ſi eſſet poſsibilis eventus, in quo per ſcientiam mediam nullum appareret auxilium congruum. An admittendum erit ex ſententia Societatis ſequi poſsibilem eſſe metaphyſicè eventum, in quo Deus nequeat libere convertere voluntatem?

66 Aliqui RR. hanc ſequelam abſurdã reputantes totis viribus inficiantur poſſibilitatem illius eventus. Ego tamen licet exiſtimen caſum repugnare, vt oſtendam diſp. ſeq. arbitror ſententiam Societatis non eſſe ad hanc opinionem reſtringendam: ſed independenter ab illa ſufficientiſsime ſolvi argumentum Thomiſtarum. Antequam autem ſolutionem adhibeam, ad moneo, ex Auguſtino non poſſe probari, ideo impoſsibilem eſſe illum caſum, quia in omni eventu poſsit Deus prædeterminare voluntatem ad conſenſum liberum, vt contendunt Thomiſtæ: ſed quia Auguſtinus impoſsibile iudicavit, inter tot, tãque diverſas, & fortes vocationes, quibus Deus poteſt hominum pulſare voluntates, non reperiri aliquam, quæ futura ſit congrua. Vt conſtat perſpicuè ex eius doctrina lib. 1. ad Simplician q. 2. Vbi pro illis omnibus, qui ita vocantur, vt non conſentiant, hanc regulam generalem tradit: *Si vellet Deus illorum miſereri, poſſet ita vocare, quomodo illis aptum eſſet, vt & mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur: nam cuius miſeretur, ſic eum vocat, ſicut ſcit ei congruere vt vocantem non reſpuat & poſtmodum ſubdit: cùm ergo alius ſic, alius autem ſic moueatur ad fidem, eademque res ſæpe alio modo dicta moueat, & alio modo dicta non moueat, aliũque moueat, alium non moueat: quis audeat dicere, defuiſſe Deo modum vocandi, quo etiã Eſau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iuſtificatus eſt:* Vbi notandum eſt minime dixiſſe, non defuiſſe Deo modum, quo ipſe Deus mentem Eſau determinaret, ſed quo ita illum vocaret, vt ipſemet ſuam mentem, & voluntatem determinaret ad credendum, & volendum: ergo loquitur de modo vocationis congruo, non determinante quoad exercitium actus, & de illo dicit: *Quis audeat dicere Deo defuiſſe?* ſentiens nullo modo admittendum eſſe caſum, in quo Deo impoſsibilis ſit talis vocatio.

67 Subdit vero: *Quod ſi tanta quoque poteſt eſſe obſtinatio voluntatis, vt contra omnes modos vocationis obdureſcat mentis auerſio, quæritur etiam vtrum de diuina*

pœna

pœna ſit ipſa duritia? Ac ſi dicat (vt exponit P. Suar.) nunquam eſſe poſſe tantam duritiem, quin aliqua valeat vocatione emolliri, & ideo quod negetur talis vocatio, in divinam pœnam eſſe referendum: vnde ſtatim ſubiungit: *Cum enim Deus deſerit non ſic vocando, quomodo ad fidem moueri poteſt, quis etiam dicat modum quo ei perſuaderetur, vt crederet, etiã omnipotenti defuiſſe?* Ergo Auguſtinus non probat impoſsibilitatem illius eventus ex eo quod Deus poſsit trahere voluntatem media prædeterminatione, ſed ex eo, quod cùm poſsit varijs & miris vocare modis, impoſsibile eſt, vt inter tot non detur aliquis congruus. Hinc lib. 1. contra duas Epiſt. Pelagianorum cap. 19. inquit: *Voluntatem noſtram trahi varijs, & miris modis, vt velit.* Et cap. 5. de correct. & grat. *Homines diuerſis & innumerabilibus modis vocari, & moueri ad rectè operandum*: ergo poteſtatem Dei ad convertendam voluntatem non explicuit per poteſtatem prædeterminandi, nam hic modus trahendi vniformis eſſet reſpectu omnium, ſed per poteſtatem congrue vocandi, qui multiplex & varius eſt: ergo ſi ex mente Auguſtini repugnat ille caſus, non valet argumentum à poteſtate fruſtrandi ſingulas vocationes, ad poteſtatem fruſtandi omnes: ac proinde Authorite Auguſtini perperam vtuntur Adverſarij.

68 Igitur ad argumentum bifariam, poteſt ſufficientiſsimè reſponderi. Primo aſſerendo cum Auguſtino, illum eventum omnino repugnare: de quo late diſputatione ſequenti. Secundo admittendo poſsibilitatem purè metaphyſicam illius, & negando abſurdũ eſſe, quod Deus in aliquo caſu purè metaphyſico, & moraliter infinities repugnante nequeat pro libito ſuo efficere, vt voluntas convertatur omnino libere. Nam Thomiſtæ confidentes hoc argumentum ſupponunt, idem eſſe voluntatem poſſe reſiſtere ſingulis auxilijs, ac poſſe reſiſtere omnibus. Si autem hæc duo ſunt idem, ſanè omnia argumenta, quibus Schola Societatis oſtendit ad libertatem requiri, vt auxilium, quo trahitur voluntas ad conſenſum liberum, ſit de ſe indifferens, probant poſsibilitatem illius eventus, ac proinde hæc nequit eſſe contra Dei dominium, cum involuatur in ipſa poteſtate Dei ad convertendam libere voluntatem.

69 *Nam hæc eſt poteſtas ad mouendam voluntatem per vocationem cui ipſa poſsit diſſentiri ſi velit, vt definit* Tridentinum ſeſ. 6. Can. 4. *Eſt poteſtas trahendi per auxilium, cui ipſa poſsit reſiſtere.* Vt docet Concilium Senonenſe in decretis fidei, decreto 15. & Divus Thom. quodlib. 1. art. 7. ad 2. *Eſt poteſtas ita ſuauiter vocandi, vt tamen non determinet voluntatem:* quia vt inquit D. Thom. in 2. diſt. 39. q. 1. ad 1. *Ipſa potentia voluntatis indifferens eſt ad plura, ſed quod determinate exeat in hunc actum, vel illum, non eſt ab alio determinante, ſed ab ipſa voluntate.* Quod ipſum docet aperte alijs in locis adductis à Bellarm. lib. 4. de grat. & libero arbitrio, cap. 14. Id etiam Auguſtinus, & alij Patres, & omnes Scholaſtici conſtanter docẽt, quorum teſtimonia proferunt P. Fatiolus tom. 2. q. 14. ar. 13. à num. 156. P. Ruiz diſp. 59. de ſcientia, & P. Ripal. tom. 2. diſp. 104. n. 46. & 47. eãdem enim expreſsione, qua D. Thomas; affirmant, ad libertatem requiri, vt voluntas non determinetur ab alio: in poteſtate autem vocandi per auxilia, quæ non determinent voluntatem, & quibus ipſa reſiſtere poſsit, involuitur formaliter poſsibilitas illius eventus; quia per te voluntatem poſſe reſiſtere ſingulis auxilijs indifferentibus, eſt poſſe reſiſtere omnibus, in quo conſiſtit poſsibilitas illius eventus.

70 Quare tantùm abeſt, vt illa poſsibilitas ſit contra Dominium Dei ſupra noſtram voluntatem, vt potius ſit de concepta illius dominij: ac proinde Deum velle, vt voluntas maneat libera, eſt formaliſsime velle, vt ſit metaphyſice poſsibilis ille eventus. Poteſtas itaque proxima Dei ad convertendam voluntatem libere non dicit perfectionem quoad omnia ſui conſtitutiva, ſed præciſe, quoad id, quod importat in recto; nam in recto dicit potentiam infinitam Dei ad mouendam voluntatem varijs, & infinitis modis: de obliquo autem dicit ſcientiam mediam de futuro conſenſu: quia eſt poteſtas ponendi media indifferentia infallibiliter inductura conſenſum, hæc autem poteſtas involuit ſcientiam mediam, aqua illa infallibilitas conſenſus provenit; ſcientia autem media de futuro conſenſu non eſt perfectio Dei ſecundum id, quod addit ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, quia vt ſic potuit non eſſe in Deo. Vnde vt ſapienter ſcripſit Eximius Doctor in opuſc. lib. 3. de Auxil. cap. 14 n. 16. Ex poſsibilitate illius eventus nihil ſequitur contra divinam omnipotentiam, ſed ſolum ſequitur voluntatem vere, ac proprie manere liberam poſita quacumque vocatione ad opus moraliter bonum.

71 In huius rei confirmationem adducam optimam inſtantiam contra Thomiſtas, nam illi cum D. Thoma 1. p. ar. q. 64. ar. 2. docent, Angelos eſſe inflexibiles, & immobiliter adhærentes obiecto, quod ſemel elegerunt, ac proinde incapaces agendi pœnitentiã de peccato commiſſo. Nam ſi Divinæ miſericordiæ, & gratiæ Dei iniurioſum nõ eſt, quod voluntatem Angeli ſemel deliberate lapſam in pecca-

peccatum, ad pœnitentiam excitare non poſsit: nec iniurioſum erit omnipotentiæ Dei, quod in aliquo eventu pure metaphyſico nequeat voluntatem aliquam rebellem trahere ad aſſentiendum relinquendo illi perfectam libertatem.

72 Quamvis autem in illo eventu non poſſet Deus convertere voluntatem relinquendo ei libertatem ad omittendam ſimpliciter converſionem, poſſet nihilominus ſimpliciter convertere illam, non ſolum omnino neceſsitando, ſed relinquendo libertatem ſufficientem ad meritum; nam in ſatis probabili multorum ſententia apud P. Suar. diſp. 46. Metaphyſ. ſect. 4. n. 5. qualitates non habent minimum intenſionis: ac proinde poſsibilis erit actus charitatis magis ac magis remiſſus, ſine termino. Iuxta hanc autem ſententiam poſſet Deus neceſsitare voluntatem ad vnum ex infinitis actibus honeſtis inæqualibus in infinitum verſus minimum: & tunc eſſet metaphyſice infallibile, voluntatē eliciturum actum meritorium, quia infallibile foret, non eliciturum minimum, quia minimus non eſſet poſsibilis; quocumque autem alio elicito meretur, quia potuiſſet alium elicere imperfectiorem.

73 Ad Authoritatem Auguſtini reſpondeo, impium & inſipientem fore, qui negaret Deum poſſe voluntatem quantumvis rebellem convertere. Primo, quia ſaltim neceſsitando certum eſt, in omni eventu poſſe. Secundo, quia licet metaphyſice ſit poſsibilis caſus, in quo non poſsit convertere non neceſsitando, certum eſt de facto poſſe, quia de facto habet infinitas vocationes congruas ad libere trahendam quamcumque voluntatem. Id autem nobis conſtat tum ex ſcripturis commendantibus poteſtatem Dei ad flectenda hominum corda. Vt Prover. 21. ver. 1. Math. 39. Roman. 9. verſ. 18. & 21. Hierem. 18. verſ. 6. Pſal. 134. ver. 6. tum ex ratione, quia certum eſt ſaltem eſſe moraliter infinities repugnantem illum caſum: non exiſtit autem de facto eventus ita repugnans; & ſufficit eſſe impoſsibilem hoc modo, vt ſtultus, & imprudens foret, qui negaret, Deum abſolutè poſſe liberè convertere aliquem hominem. Aliud enim eſt poſsibilem eſſe metaphyſice eventum, in quo non poſsit: aliud abſolute non poſſe. Primum prudenter aſſeritur: ſecundum impiè, & ſtultè diceretur; ſtultè quidem; quia ſtultus eſt, qui affirmat exiſtere illud, quod eſt moraliter ſummè repugnans, ſicut ſtultus foret, qui affirmaret, omnes homines ſimul cras digitum in cœlum intenturos, quod ſolum moraliter repugnat: impie vero, tum quia ſcripturæ clamant, Deum habere pleniſsimam poteſtatem ad flectenda hominum corda: tum quia impietas quædam eſt, ſine aliquo fundamēnto Deo denegarē, quod omnes ſapientes ipſi concedunt.

74 Quod ſi rem intimè & penitus inſpiciamus, Deum, non poſſe tunc convertere liberè voluntatem, nihil aliud eſt, quam Deum non poſſe convertere, ſub conditione quod velit relinquere illam in manu conſilij ſui cum plena indifferentia ad vtrumque: quod autem Deus voluntatem adeo rebellem, quæ videatur diſſenſura ſingulis auxilijs indifferentibus, nequeat convertere, ſi velit conſervare illæſa omnino iura libertatis, nullam arguit imperfectionem in Deo, neque defectum poteſtatis; quia id provenit ex eſſentia libertatis; in cuius conceptu eſſentialiter imbibitur poſsibilitas illius eventus. Vnde idem eſt Deum poſſe producere cauſam liberam, ac illum eventum eſſe poſsibilem; & quia eſt magna Dei perfectio poſſe producere cauſas liberas, eſt magna perfectio Dei, quod ſit poſsibilis ille eventus purè metaphyſicè: licet foret magna Dei imperfectio, ſi caſus ille eſſet moraliter poſsibilis; quia hoc procederet ex defectu poteſtatis divinæ ad pulſandam voluntatem maioribus, & maioribus auxilijs indifferentibus in infinitū. At quod ſit metaphyſicè poſsibilis, non provenit ex defectu poteſtatis Dei ad movendum; ſed ex natura, & eſſentia libertatis creatæ, quæ conſtituitur per decretum liberum Dei relinquendi hominem in manu conſilij ſui, & non prædeterminandi ipſum ad aliquod extremum contradictionis determinatē. Vnde quod Deus nequeat prædeterminare voluntatem ex ſuppoſitione quod voluerit illam relinquere in manu conſilij ſui cum indifferentia proxima ad vtrumque, idem eſt ac non poſſe prædeterminare ex ſuppoſitione, quod voluerit non prædeterminare, quæ eſt impotentia conſequens.

75 Quapropter idem eſt Deum non poſſe convertere liberè voluntatem creatam ex ſuppoſitione quod nullum auxilium indifferēs ex tota collectione appareat congruum, ac Deum non poſſe facere aliquid impoſsibile, nempe quod voluntas illa coniungat converſionem liberam cum non converſione: ſeu Deum non poſſe facere prædeterminando vt ponat operationem, quæ eſſentialiter petit non prædeterminari, ſeu quod non poſsit determinare voluntatem noſtram ex ſuppoſitione quod efficaciter decreverit illam non determinare. Illa vero impotentia convertendi liberè ſeu relinquendo libertatem, eſt impotentia ſecūdum quid; quia quod Deus in illo eventu non poſsit convertere voluntatem, ſi vult illam convertere, relinquendo ipſi determinationem, & electionem ſui exercitij, non tollit quod poſsit abſolutè convertere, nimirum eam ita fortiter immutando, vt iam non poſsit diſſentire, & reſi-

reſiſtere Deo impellenti ad converſionem, ſed neceſſario rapiatur ad illam.

SECTIO OCTAVA.

Oſtenditur cum Eximio Doctore fruſtrà Thomiſtas adducere in fauorem ſuæ ſententiæ D. Auguſtinum: qui nullibi gratiam efficacem explicuit per prædeterminationem; ſed ſemper per vocationem congruam, cui homo reſiſtere poſſit.

76 EXimius Doctor P. Franciſcus Suarez tom. poſthum. de vera intelligentia auxilij efficacis cap. 31. pag. 168. reſpondens ad argumenta petita ab authoritate ſcripturæ ſacræ, quibus Thomiſtæ moderni contendunt non poſſe ſine auxilio prædeterminante explicari infallibilitatẽ prædeſtinationis, & efficaciam divinæ poteſtatis ſupra voluntatem creatam; & quibus contendunt dari auxilium per ſe efficax, & prædeterminans voluntatem, reſpondet ijs verbis: Ad quæ nos (inquit) generatim dicimus, Calvinum hæreticum his teſtimonijs abuti, vt ſuadeat voluntatem ita moveri à Deo in omnibus ſuis operibus, vt ſua libertate vti non ſinatur. Cui ipſimet Catholici Doctores reſpondent, perperam in patrocinium ſui erroris talia teſtimonia congerere, quia Deus ſapientia ſua & potentia, poteſt omnia illa efficere circa voluntatem humanam, & opera eius, nullam ei neceſsitatem imponẽdo. Eodem ergo modo nos reſpondemus malè ex eiſdem locis colligi auxilium vel motionem Dei vi ſua ſola prædeterminantem hominis voluntatem, quia ſine tali prædeterminatione facere poteſt Deus ea omnia, quæ in illis locis proferuntur; & alioqui prædeterminatio illa voluntatis ad vnum neceſsitas quædam eſſe videtur contraria libertati. Vnde Auguſtinus illis eiſdem locis contra Pelagianos vtens, ſolum ex illis colligit neceſsitatem prævenientis gratiæ, & vocationis congruæ, non autem auxilij ex ſe prædeterminantis.

77 Poſtea verò cap. 37. poſtquam adduxit ea Auguſtini teſtimonia, quibus adverſarij vtuntur, vt probent gratiam efficacem eſſe ab intrinſeco efficacem, ſeu eſſe phyſicè prædeterminantem, triplicem adhibet ſolutionem. Reſpõdet ergo primo, ex illis locis Auguſtini ſufficienter colligi dari aliquod auxilium præveniens hominis voluntatem, & procedens ex abſoluto, & efficaci propoſito voluntatis Dei, qui apud ſe ſtatuit hominem ſalvare, vel cõvertere ad fidem, aut iuſtitiam, quod proinde auxilium ita eſt efficax, vt infallibiliter conſequatur effectum; propter quem à Deo præſtatur.

78 Secundo addit, ex hac ſola generali veritate dictos Authores malè inferre peculiarem modum ab ipſis excogitatum de efficacitate talis motionis. Duobus enim (inquit) modis poteſt intelligi quod talis motio voluntatem præmovens infallibiliter habet effectum. Primò quia illa motio ſeu entitas, quidquid illa ſit, ita eſt natura ſua determinata ad vnum in agendo, tàm quoad ſpecificationem, quàm quoad exercitium, vt ſemel impreſſa voluntati, eodem modo illam determinet, & ſecum trahat ad agendum. Secundò poteſt talis efficacitas intelligi per infallibilem quandam directionẽ, excitationem, & inclinationem voluntatis ad agendum: quæ infallibilitas non in ſola phyſica vi agendi talis qualitatis fundetur, ſed in infinita Dei ſapientia, & præſcientia cum voluntatis propoſito dandi hominibus auxilium opportunum. Qui ergo ex ſolo illo generali principio certo in doctrina Auguſtini, quod Deus habet in theſauris ſuæ ſapientiæ, & providentiæ prævenientia auxilia, quibus voluntatem hominis trahat, quò vult, inferunt, priorem modum efficacitatis de mente Auguſtini, malè colligunt à ſuperiori ad inferius affirmativè, ſeu ab amplo ad non amplum (vt Sumuliſtæ dicunt:) oportet ergo vt illationem illam vel ratione probent eſſe neceſſariam, demonſtrando alium modum eſſe impoſsibilẽ, vel ex Auguſtino aliquid afferant, quo illam inſinuet. Et quidem ad introducendum priorem probationis modum aliqui conati ſunt negare Deo præſciẽtiam futurorum contingentium ſub conditione. Quia revera illa ſublata, eſt impoſsibile dari auxilium præueniens habens infallibilem connexionem cum effectu, niſi illam habeat ex vi naturalis modi agendi per phyſicam determinationem. Verumtamen id aſſequi non poſſunt, quia illam præſcientiam evidenter tribuit Deo divina ſcriptura, & maximè iuxta ſenſum, & expoſitionem Auguſtini, de cuius doctrina nunc ſpecialiter tractamus, vt in alijs oꝑculis de illa materia fusè à nobis oſtenſum eſt. De alio verò genere probationis ex doctrina Auguſtini nihil peculiare affertur ad illam conſequentiam perſuadendam, præter generalia verba citata, quæ revera ſufficientia non ſunt, vt ex dicendis conſtabit.

79 Et ſtatim pag. 260. addit: tertiò vero dicimus in punto tàm gravi, & difficili magna conſideratione dignum eſſe nunquam Auguſtinum vſum eſſe verbo determinandi, aut prædeterminandi, nedum voce phy-

„ physicæ prædeterminationis ad explicandã
„ efficacitatem illius gratiæ præveniẽtis, quæ
„ à nostra voluntate infallibiliter obtinet no-
„ strum liberum consensum: ego enim hacte-
„ nus illum modum loquendi non reperi, quã-
„ vis diligenter quæsierim; neque ab adversa-
„ rijs profertur Augustini locus, in quo illa
„ forma loquendi vsus fuerit. Non est autem
„ Augustino imponendum in re tàm arduà &
„ difficili quidpiam, quod ipse expresse non
„ dixerit, maximè si periculum alicuius erro-
„ ris involvat. Et confirmat non parum hanc
„ iecturam, quod Augustinus in locis quam
„ plurimis in omnem partem se vertit, vt hanc
„ efficaciam explicet, & varijs modis, & locu-
„ tionibus eam declaraviſſe, & nihilominus
„ nunquam fuisse vsum illis vocibus præde-
„ terminationem significantibus, cum tamen
„ viderentur non solum aptæ, & claræ, sed
„ etiam necessariæ ad declarandam illam effi-
„ caciam, si talem esse credidisset, qualem nũc
„ isti noni Theologi illam docent. Hæc ibi Eximius Doctor.

80 Quia verò adversarij, respondere solent, quamvis apud Augustinum non reperiatur gratia ab intrinseco efficax sub ijs terminis, vel sub terminis physicæ prædeterminationis; reperiri tamen sub terminis æquivalentibus; contra contendit Eximius Doctor ibidem, talem sentẽtiam neque terminis æquivalentibus reperiri apud Augustinum. Idque probat, ex illa celebri sententia, qua frequenter & S. Doctor, & Concilium Arausicanum, & alij Patres eiusdem temporis vtuntur: *Præparatur voluntas à Domino.* Hoc enim *modo facit Deus ex nolentibus volentes & ex repugnantibus consentientes, quia præparatur voluntas à Domino*, inquit Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap 9. in fine. Sic etiam *cùm plures audiunt verbum veritatis, alij volunt credere, alij nolunt, quia illis præparatur voluntas à Domino* ait idem August. de Prædest. Sanct. c. 6. atque hoc modo efficacitatem prævenientis gratiæ vbique ponit in præparatione voluntatis. Constat autem (inquit Eximius Suarez) ex vi & proprietate vocis longe aliud, & generalius esse præparari voluntatẽ, quàm determinari: præparatur enim voluntas etiam per internam doctrinam, & per aliquam affectionem, aut delectationem sibi inditam, iuxta doctrinam eiusdem Augustini lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 17. & 19. vbi hanc præparationem congruam vocat *certam scientiam & delectationem victricem*, & in Epist. 107. postmedium dicit voluntatem præparari per *occultam inspirationem, & antecedentem gratiam.* Ergo vel vox *præparatio* nullo modo potest ad physicam prædeterminationem accomodari, quia illa neque est interna doctrina, neque inspiratio, neque gratia excitans, seu præveniens, sed ipsamet affectio physica voluntatis consensus: vel saltem evidentissimum est, illas voces non esse æquipollentes, & vocem præparationis magis generalem esse, & sine fundamento in Augustino rahi ad significandam physicam prædeterminationem.

81 Constatque Augustinum nomine præparationis non aliud intelligere quam internam illuminationem consistentẽ in actu intellectus, vel inspirationem consistentem in actu voluntatis. Nam cùm de Prædest. Sanctor. cap. 6. de his qui volunt, vel nolunt credere, dixisset: *Cum alijs præparetur voluntas, alijs nõ præparetur, discernendum, quid veniat de misericordia quid de iudicio*; subiũgit cap. 8. *Cum Euangelium prædicatur, quidam credunt, quidam non credunt; sed qui credunt prædicatori forinsecus insonanti, intus à Patre audiunt, & discunt.* Igitur quod prius dixerat *præparari voluntatem* postea declarat per hoc quod est *audire à Patre tali modo vt discant*, ideſt credant, prout statim explicat. Atque adeo tàm ibi, quàm sæpe alibi, per *præparationem voluntatis*, in qua absdubiò ponit gratiam efficacem, per quam Deus facit vt faciamus, intelligit internam doctrinam consistentem in illuminatione interna, & inspiratione: ergo nõ intelligit physicam prædeterminationem; hęc enim neque est actus intellectus, neque est actus voluntatis, neque potest nomine internæ doctrinæ, & auditionis significari.

82 Quare apud Augustinum præparatio congrua, per quam Deus facit vt voluntas nostra eliciat consensum salutarem, consistit in interna vocatione congrua, seu in interna illuminatione & inspiratione, per quam hominem suaviter trahit in consensum liberum. Et hanc vocationem congruam alibi appellat operantem gratiam. Sic lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. quod Paulus ad Philipenses 2. dicit: *Deus est qui operatur in nobis velle*, declarat per illud sapientiæ, *præparatur voluntas à Domino.* Et cap. 17. Quis (inquit) istam *etsi paruam cæperat dare charitatem, nisi ille, qui præparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incipit?* Ergo apud Augustinum, Deum præparare voluntatem, idem est ac incipere operari in illa mediante cogitatione congrua, & sancta inspiratione, nam vt docet ipse Augustinus lib. 2. contra duas epist. Pelagianorum, & sæpè alibi, hoc initium fit per sanctam cogitationem, & inspirationem.

83 Et quidem quod præparatio illa voluntatis, in qua Augustinus reponit gratiam efficacem, non fiat per prædeterminationem;

sed

ſed per vocationem, & inſpirationem, facile denuo ſuadetur. Nam præparatio voluntatis, per quam Deus facit infallibiliter, vt ipſa velit, conſiſtit in tactu cordis per excitantem gratiã, & divinam inſpirationem atque illuminationem. Vt enim ait Cœleſtinus Papa in Epiſt. 1. ad Epiſcopos Galliæ cap. 8. *Ideo aliquid inſtinctu Dei fit, quia præparatur voluntas à Domino & vt aliquid agant, paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangit corda ſeruorũ.* Et Concilium Arauſicanum cap. 4 neceſsitatem divinæ inſpirationis probat ex illis verbis: *Præparatur voluntas à Domino.*

83 Præterea efficaciſsimè ſuadetur, apud Auguſtinum non conſiſtere gratiam efficacem, per quam Deus facit vt faciamus, in prædeterminatione phyſica, ſed in vocatione congrua, & ſancta inſpiratione. Nam in libro de ſpiritu, & litera (in quo, vt ipſe teſtatur 2. retract. cap. 37. acriter cõtra inimicos gratiæ diſputavit) cap. 34. agens de voluntate credendi, ſic loquitur: *Non ideo tantùm iſta voluntas diuino muneri tribuenda, quia ex libero arbitrio eſt, quod nobis naturaliter cõcreatum eſt: verum etiam, quod viſorum ſuaſionibus agit Deus vt velimus, & vt credamus, ſiue extrinſecus, ſiue intrinſecus, vbi nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem, ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt.* Ergo apud Auguſtinum ſola divina vocatio eſt gratia illa per quam Deus facit vt credere velimus: quam vocationem explicat per motiones vitales, quas appellat viſorum ſuaſiones; & vocat etiam mentis excitationem, vt patet ex illis verbis: *Vbi nemo habet in ſua poteſtate, quid ei veniat in mentem.* Patetque non agnoſcere prædeterminationem; quia illi vocationi immediate adiungit conſenſum.

84 Eſtque ſatis planum, Auguſtinum conſtituiſſe gratiam efficacem, per quam Deus facit vt velimus bonum, in vocatione congrua; vt conſtat ex lib. de Prædeſtinat. Sanctor. cap. 8. & ex libro de bono perſever. cap. 14. & ex libro de corrept. & gratia cap. 14. Item ex libro 83. quæſtionum quæſt. 68. Vbi ait: *Quoniam neque velle quiſquam poteſt niſi admonitus, & vocatus, vel intrinſecus vbi nullus hominum videt, ſiue extrinſecus per ſermonem ſonantem, aut alia ſigna viſibilia, efficitur vt ipſum etiam velle Deus operetur in nobis.* Et infrà concludit: *Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur, ac propterea* etſi quiſquam ſibi tribuat, *quod veniat vocatus, non poteſt ſibi tribuere quod vocatus ſit.* Vbi apertè, vt inquit Pater Suarez, ſolam gratiam vocationis dicit fieri à Deo in nobis ſine nobis, nimirum inter gratias actuales; nam habituales etiam Deus ſolus infundit. Recognovit autem hunc locum Auguſtinus libro 1. retract. cap. 26. eandemque ibi doctrinam confirmat, dicens, illam Dei miſericordiam, quæ dicitur prævenire, & præparare voluntatem hominis, eſſe vocationem. Et quia hæc vocatio multipliciter fit pro temporum, & perſonarum varietate, dicit modum & diſtributionem eius eſſe *altæ, atque profundæ ordinationis diuinæ.* Idemque late declarat Epiſt 107. oſtendens vocationem illam non conſiſtere in ſola lege ac doctrina, ſed in inſpiratione occulta per quam præparatur voluntas à Domino, & per quam Deus operatur in nobis & velle & perficere, & hanc vocationem quando efficax eſt, vocat *altam, atque ſecretam: quia per eam ſic Deus hominis agit ſenſum, vt legi atque doctrinæ accommodet aſſenſum.* Ergo Auguſtinus efficacem gratiam collocat in vocatione congrua, ſeu collata in ea opportunita, in qua habitura eſt effectum.

85 Conſulantur quæ dixi tom. 1. diſput. 17. ſect. 12. Vbi oſtendi Div. Auguſtinum vbique explicare gratiam efficacem per vocationem congruam; & nullibi agnoſcere medium inter vocationem, quæ ſpectat ad actum primum, & actum ipſum ſecundum ſalutarem nobis liberum; ac proinde procul eſſe prædeterminationem phyſicam, quæ iuxta ſuos Authores mediat inter actum primum, & actum ſecundum, à mente Auguſtini. Vnde merito Eximius Doctor, in evolendis Auguſtini libris diligentiſsimus, pronunciavit in opuſculo de vera intelligentia auxilij efficacis capit. 37. pagin. 263. colum. 1. initio, nunquam apud Auguſtinum reperiri hoc genus gratiæ actualis, motionem ſcilicet prædeterminantem nobis à Deo impreſſam: *Nec medium aliquod auxilium inter vocationem, & actualem Dei cooperationem, ſeu adiuvantem gratiam, quæ actualiter non iuvat, niſi eum, qui ſimul conatur.* Vt enim inquit ipſe Auguſtinus lib. 2. de peccatorum meritis, *Deus adiutor noſter dicitur, neque adiuvari poteſt, niſi qui ſponte aliquid conatur.*

86 Id conſtat primo, ex quæſtione 2. ad Simp. vbi docet, ratione *vocationis dictum eſſe: Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis. Quia nemo* (inquit) *poteſt credere niſi velit, nemo velle, niſi vocetur, nemo autem ſibi præſtare poteſt, vt vocetur*; ideo ergo etiam ipſum velle miſerentis eſt Dei, *quia nihil velle poſſumus niſi vocati.* Vnde concludit: *Vt velimus, ſuum eſſe voluit, & noſtrũ, ſuum vocando, noſtrum ſequendo.* Conſtat 2. ex libro

propoſitionem ſuper Epiſt. ad Romanos cap. 61. vbi inquit: *Quia neque velle poſſumus niſi vocemur, ideo veriſsimum eſt, miſerentis Dei eſſe, quod velimus & operemur.* Conſtat 3. ex cap. 34. de ſpiritu, & lit. vbi ait: *Vocare hoc vel illo modo ſolius Dei eſt; venire autem ſemper eſt in voluntate, vel ſola ſi non venit; vel adiuta, ſi venit.*

87 Denique probat Eximius Doctor D. Auguſtinum non collocaſſe gratiam efficacem in phyſica prædeterminatione, ex attributis, & proprietatibus, quibus excellentiam gratiæ efficacis in multis locis explicat. Interdum enim ait hanc gratiam infundi in cordibus noſtris per operationem Spiritus Sãcti, innumerabilibus, & occultiſsimis modis; vt patet ex lib. de corrept. & grat. cap. 5. vbi ait: *Quare iſti ſic, illi aliter, atque alij aliter, diverſis, & innumerabilibus modis vocentur, vt reformentur, abſit, vt dicamus, iudicium debere eſſe luti, ſed figuli.* Et lib. 5. contra Iuli cap. 3. dicit, operari Deum in cordibus hominum miris, & ineffabilibus modis. At vero ſi efficacitas hæc in motione phyſicè prædeterminante poſita foret, vnus & idem modus efficaciæ eſſet in omni vocatione efficaci; neque oporteret diverſos modos vocationum intervenire, ſed ſolum ordinariæ & communi vocationi illam motionem prædeterminantem adiungere. Deinde ſi hæc efficacitas ſolum eſſet ſita in concurſu primæ cauſæ, ac proinde communis eſſet, tàm naturalibus actibus, quàm gratuitis, & tàm malis, quàm bonis, nihil eſſet peculiari admiratione dignum in hac gratia efficaci. Ait autem Auguſtinus lib. de grat. Chriſti cap. 24. Deum *interna atque occulta, mirabili, & ineffabili poteſtate operari in cordibus hominum, non ſolum veras revelationes, ſed bonas voluntates.* Non ergo ſpectat hic operandi modus ad ſolam eſſentialem ſubordinationem inter cauſam ſecundam & primam; nam illa ſubordinatio, cùm communis ſit cauſis naturalibus, & ratione naturali cognoſci poſsit; non eſt adeo occulta aut ineffabilis, vel mirabilis; aliàs eodem modo dicere poſſemus, operari Deum in homine occulta, & ineffabili poteſtate naturales motus voluntatis, non ſolum bonos; ſed etiam pravos. Vnde eodem libro de gratia Chriſti cap. 13. dicit idem Auguſtinus, hanc efficaciam conſiſtere *in interiore doctrina, quam Deus altius, & interius cum ineffabili ſuavitate infundit*, etiam per ſeipſum, qui incrementũ ſuum miniſtrat occultiùs. Et lib. de correp. & grat. cap. 9. ſimiliter ait, hanc gratiam conſiſtere in medicina, quam Deus occultiſsima & potentiſsima ratione interiùs applicat. Et de Prædeſt. Sanct. cap. 8. dicit, eſſe gratiam, *quæ occultè humanis cordibus diuina largitate tribuitur.* Et cap. 20. ait, Deum per illam gratiam *mirabili, & ineffabili modo operari velle in nobis* Et Epiſt. 107 eandem gratiam vocat *inſpirationem occultam, & altam, atque ſecretam.* Et Epiſt. 106. *vocationem ſecundum propoſitum appellat* Et multa ſimilia habet Epiſt. 105. Et in Pſal. 87. vbi vocat gratiam *nimis occultam.* Et in Pſal. 134. vocat etiam *interiorem doctrinam.* De qua etiam dixit lib. de Prædeſt. San. c. 8. *Valdè remota eſt a ſenſibus carnis hæc ſchola, in qua Pater audit, & docet.* Et ideo ait ibidem, gratiam hanc eſſe ſecretã.

88 Hæc autem accomodari non poſſint motioni primæ cauſæ: optimè vero conveniunt vocationi congruæ. Nam cum ingenia, affectus, vel inclinationes hominum tam varia ſint; neceſſe eſt, vt modi vocandi efficaciter ſint varij & innumerabiles, vt vnicuique tribuatur, qui illi accomodatus eſt: & quia ſolus Deus poteſt comprehendere totam hanc varietatem vocationum, & inter illas diſcernere quæ ſit habitura effectum, ideo merito dicitur hæc gratia occulta, atque ſecreta, & altæ atque profundæ conſiderationis. Denique quia hic modus efficaciæ quatenus prævenit conſenſum hominis, conſiſtit in morali inductione per internas inſpirationes, illuminationes & apprehenſiones, ideo merito appellatur hæc gratia interna doctrina; & quia ſolus Deus recognoſcit modum talis doctrinæ, ita vnicuique congruentẽ, vt non ſolũ ſuadeat, ſed etiam perſuadeat, ideo meritò dicit Auguſtin. eſſe valde remotã à ſenſibus ſcholã, in qua Pater ita docet.

89 Hæc & alia, quæ adducit Eximius Doctor eo cap 37 planè evincunt, omnipotentiſsimam poteſtatẽ Dei ad flectenda hominum corda, non conſiſtere ex mente Auguſtini in poteſtate prædeterminandi, ſed in poteſtate vocandi varijs, & miris modis: & gratiã efficacem iuxta Auguſtinum conſiſtere in vocatione accomodata genio & conditioni ſubiecti: nec dari medium inter vocationem & cõſenſum; ſed iſtum ſequi immediatè poſt vocationem, cui acquieſcit voluntas.

90 His addo ſpeciale argumentum deſumptum ex eodem Auguſtino lib. 1. de gratia Chriſti cap. 17. vbi contra Pelagium ſic argumentatur: *Nõ poterat Pelagius tribuere Deo noſtra bona opera ex eo capite, quod ipſe dedit liberum arbitrium, à quo ſunt talia opera. Ne ſibi reſponderetur ſi quod benè agimus loquimur, cogitamus, ideo eſt noſtrum & Dei, quia ille hoc poſſe nobis dãnauit ergo & quod malum agimus, loquimur, & cogitamus & noſtrum eſt & Dei, quia illud poſſe ad vtrumque donauit. Atque ita* (quod abſit) *quemadmodum cum Deo laudamur in operibus*

bo-

bonis: ita cum illo culpamur in malis: poſsibilitas quippe illa, quam dedit, tam nos facit bona poſſe, quam mala. Hinc efficaciter arguo Auguſtinum non repoſuiſſe gratiam efficacem per quam Deus facit vt faciamus bonum, in phyſica prædeterminatione; nam hæc iuxta ſuos aſſertores communis eſt actibus bonis, & malis: ergo ſi ratione prædeterminationis Deus eſt Author bonorum operum, ratione eiuſdem eſt Author malorum. Cum ergo nefas ſit aſſerere, Deum eſſe Authorem operum malorum; falſum, & contra Auguſtini mentem eſt aſſerere, Deum eſſe Authorem operum bonorum ratione prædeterminationis: ergo iuxta Auguſtinum, & iuxta veritatem, ideo Deus eſt Author operum bonorum, quia media vocatione congrua, & ſancta inſpiratione facit vt faciamus bona opera: & ideo non eſt Author operum malorum, quia ad illa facienda non impellit, neque adiuvat. Vnde idem Auguſtinus ſer. 13. de verbis Apoſtoli inquit: *Agis quidem illo non adiuvante libera voluntate, ſed malè: cum dico tibi ſine adiutorio Dei nihil agi, nihil boni dico: nam ad malè agendum habes ſine adiutorio Dei liberam voluntatem.* Hinc conſtat manifeſtè tantum abeſſe vt Div. Auguſtinus concedat prædeterminationem ad actum malum, quod etiam concurſum ſimultaneum videatur negare. Ergo certiſsimum eſt iuxta Auguſtinum gratiam efficacem non conſiſtere in phyſica prædeterminatione, ſed in vocatione congrua.

91 Verùm dicere aliquis poſſet, quamvis gratia efficax conſiſtat in vocatione congrua iuxta Auguſtinum; illam tamen congruitatem cognoſci per ſimplicem intelligentiam, quia nimirum licet vocatio ſecundum ſe non habeat connexionem infallibilem cum conſenſu, ipſa tamen, vt accomodata hinc ſubiecto in iis circunſtantijs, habet infallibilem connexionem. Sed contra, quia hoc pacto penitus evertitur libertas: cum enim vocatio conſtituat actum primum, & det ſimpliciter poſſe; ſane ſi illa in tali ſubiecto, & in talibus circunſtantijs haberet connexionem eſſentialem cum actu; conſtitueret actum primum eſſentialiter connexum cum actu ſecundo: ac proinde non conſtitueret actum primum liberum; non enim eſt actus primus liber ille, qui nulla potentia poteſt ſeparari ab actu ſecundo. Conſtatque ex Tridentino ſeſ. 6. Canon. 4. ad libertatem requiri, quod liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum poſsit diſſentire Deo vocanti, & vocationi reſiſtere; vt oſtendi tomo 1. diſput. 17. requiritur quod poſsit abijcere vocationem, ſeu illam ſine effectu relinquere, vt definit idem Tridentin. ſeſ. 6. cap. 5. quod non ſtat, vbi vocatio habet eſſentialem connexionem cum conſenſu.

92 Deinde in principijs Auguſtini ſuppoſita vocatione eſt in poteſtate voluntatis obtemperare vocationi, vel illi reſiſtere; nam iuxta principium eiuſdem lib. 3 de libero arbitrio cap. 18. *Quæcumque cauſa eſt voluntatis* (nempe pravæ) *ſi ei reſiſti non poteſt ſine peccato ei cedit ur.* Vnde quæcumque cauſa eſt honeſtæ voluntatis, ſi ei reſiſti non poteſt, ſine merito ei cedit ur. Ergo cum vocatio ſit cauſa conſenſus ſalutaris, ſi ei reſiſtere non poteſt homo per illam vocatus, ſine merito ei cedit, ſeu illi obtemperat. Vltimo Auguſtinus ipſe manifeſtè ſupponit, ſuppoſita vocatione congruâ eſſe in poteſtate voluntatis, ei conſentire, vel reſiſtere; vt conſtat ex cap. 34. de ſpiritu & littera, vbi ait: *Miſericordia Dei præuenit nos, conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, propriæ voluntatis eſt.* Et ex lib. de dogmat. Eccleſiaſt. cap. XI. vbi inquit: *Initium ergo ſalutis Deo miſerante habemus; vt acquieſcamus autem ſalutiferæ eius inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt.*

93 Quarè congruitatem vocationis non cognoſcit Deus per ſcientiam neceſſariam, ſed per ſcientiam mediam; eatenuſque Deus media vocatione congrua infallibiliter facit, vt homo conſentiat libere, quatenus ſcit, eum, ſi pulſetur tali vocatione, liberè præſtiturum conſenſum, illamque confert ex directione huius ſcientiæ. Vnde quoties Auguſtinus explicuit efficaciam gratiæ per congruitatem vocationis, toties ſcientiam mediam ſuppoſuit.

SECTIO NONA.

Soluuntur argumenta, quibus Recentiores Thomiſtæ contendunt, ſcientiam mediam non eſſe neceſſariam ad prouidentiam, & prædeſtinationem; quia ſcientia media affirmat ſuum obiectum ſub conditione decreti indifferentis: quod tamen decretum videtur repugnare.

94 SVPPONO ex noſtris principijs ſcientiam mediam attingere ex parte hypotheſis ſeu conditionis, non ſolum entitatem auxilij indifferentis, ſed etiam decretum indifferens, quo applicatur in noſtris principijs omnipotentia ad concurrendum cum voluntate noſtra ad actum liberum; quod decretum explicui tom. 1. diſput. XI. ſection. 3. Deus namque per ſcientiam mediam affirmat, voluntatem creatam operaturam liberè ſub conditione,

quod illi conferat tale auxilium indifferens, & præparet omnipotentiam ad concurrendum cũ illa, ſeu illi offerat ſuum concurſum, per decretum ita amans exiſtentiam illius concurſus, vt poſsit pro nutu voluntatis creatæ determinari ad nõ concurrendum in illum actum. Etſi enim illud decretum ſit efficax ad applicandam omnipotentiam ad concurrendum in actum liberum, ita vt iam per Deum nequeat ſtare quod non fiat actus liber; tamen non eſt efficax ad inducendum actum ipſum; quia in concurrendo attemperatur arbitrio creato, cui Deus reliquit determinationem, & electionem actus: quia hoc ipſo quod voluit relinquere hominem in manu conſilij ſui, voluit non concurrere per decretum connexum cum exiſtentia concurſus externi, qui indiſtinctus eſt ab ipſa actione creaturæ. Quare argumenta quæ probaverint, Deum non poſſe concurrere ad noſtros actus liberos per decretum indifferens, ſeu per decretum non connexum cum exiſtentia actus liberi, probant repugnare ſcientiam mediam; ac proinde neceſſariam non eſſe ad negotium prædeſtinationis.

95 Hoc ſuppoſito arguunt Recentiores Thomiſtæ. Actus liber exigit eſſentialiter à Deo provide cauſari; ſed poſito ſolùm decreto indifferenti, abſque providentia Dei exiſteret: quia non ſufficit ad eius exiſtentiam decretum indifferens. Probatur minor, quia poſito ſolum decreto indifferenti non exiſteret, v.g. amor præ odio ex diſpoſitione divina; quia exiſteret abſque providentia Dei. Probat antecedens, quia ex vi decreti indifferentis Deus non diſponit eſſe potius amorem quàm odium, cùm decretum indifferens in vtrumque indifferẽter feratur; & in noſtra ſententia ponatur amor, v.g. ſolum ex determinatione creaturæ: quia poſito ſolum decreto indifferenti non exiſteret amor præ odio ex diſpoſitione divina. Conſequentiã autem probat ex definitione providentiæ tradita à Boetio lib. 4. de conſolat. proſſa 6. adducta à D. Tho. 1. par. quæſt. 22. ar. 1. quæ talis eſt: *Providentia eſt ipſa diuina ratio in ſupremo omniũ Principe conſtituta, qua cuncta diſponit.* Ergo id, quod ex Dei diſpoſitione non exiſtit, abſque Dei providentia exiſtit.

96 Confirmatur primo. Nam poſito ſolum decreto indifferenti, exiſtere amorem potius quàm odium, eſſet caſuale reſpectu Dei, & præter illius intentionem: ſed hoc & in ſe eſt abſurdum, & eſt exiſtere amorem abſque providentia Dei: quia poſito ſolum decreto indifferenti, non exiſteret amor ex providẽtia Dei. Minor conſtat; maiorem probat; quia illud eſt à caſu reſpectu Dei, & præter illius intentionem, quod eſt præter illius voluntatem, & quod exiſtit, quin Deus exiſtere velit: qua ratione vtitur D. Thomas 1. eo. cap. 78. ratione 4. Sed poſito ſolum decreto indifferenti, amor determinatè præ odio exiſteret præter Dei voluntatem; non enim Deus vult amorem determinatè præ odio, ſed vtrumque indifferenter recipit: ergo, &c. Confirmat 2. Id quod exiſtit Domino non iubente, abſque Dei providentia exiſtit. Quapropter teſte D. Thoma 3. contrag. cap. 90. ex perſona blaſphemantium inducitur thren. 3. *Quis eſt iſte*, qui dixit, vt fieret Domino non *iubente*; ſed amor præ odio exiſteret, Domino non iubente, cum Deus non vellet vnum præ alio exiſtere: ergo, &c.

97 Confirmat tertio, quòd non exiſtit ex determinatione divina, exiſtit abſq; Dei providentia, ſi exiſtat: ſed amor potius quàm odium exiſtit abſque determinatione Dei, ergo abſque Dei providentia. Minor, vltro (inquit) conceditur ab adverſarijs, qui ideo decretum indifferens adſtruunt, vt determinatio ſoli tribuatur voluntati creatæ. Maiorem dicit eſſe D. Tho. 1. p. q 22. a. 1. & 3. contrag. c. 90. ibi enim fatetur, quod negare Deum prædeterminare electiones noſtras, eſt auferre ab illo illarum providentiam; quapropter Damaſcenum, qui id videtur negare, interpretatur de prædeterminatione neceſsitante, non autem de prædeterminatione non cogente, quam nõ negavit Damaſcenus: quia neque providentiam. Conſeq. eſt legitima. Hæc ad verbũ Recentiores Thomiſtæ in tractatu manuſcripto de divina providentia circa actus liberos dub. 1. §. 4.

98 Hæc tamen facile ſolvuntur. Pro ſolutione nota, quando adeſt in nobis libertas ad bonum, & ad malum, v.g. ad amorem honeſtum, & ad odium turpe, & Deus concurrit ad bonum decreto indifferenti, illud decretum non dici indifferens in amando, quaſi indifferenter amet bonum, & malum, amorem honeſtum, & odium turpe, hoc enim falſiſsimum eſt, quia decretum illud, quo Deus concurrit ad actum honeſtum, vnice amat exiſtentiam illius actus, & nullo pacto amat exiſtẽtiam actus turpis oppoſiti. Sed dici indifferens, in concurrẽdo, quia ita applicat omnipotentiam ad concurrendum in actum bonum, vt voluntas creata poſsit facere vt concurrat omnipotentia ſic applicata in actum malum: nam per illud decretũ applicatur omnipotẽtia ad hoc vt volũtas producat actum bonũ liberè, ac proinde vt producat cum potentia ad producendum actum turpẽ oppoſitũ, ac proinde cũ potentia determinandi omnipotentiam ad concurrendũ in actũ malũ. Vnde decretũ illud eſt indifferens in concurrendo, non tamen in amando: quia vi illius decreti Deus permittit voluntati actum malum, ac proinde permittit vt vtatur omnipotentia

in

in ordine ad producendum actum malum, cuius exiſtentiam Deus non amat.

99 Hoc ſuppoſito ad argumentum reſpondeo negando minorem. Ad cuius probationem imprimis negari poteſt antecedens; nam quamvis Deus concurrat ad actum amoris honeſtum decreto indifferenti; tamen exiſteret amor præ odio ex diſpoſitione divina, non quidem determinante immediate ad actum amoris præ odio, ſed ex diſpoſitione divina determinante mediate, & faciente vt voluntas eligat amorem honeſtum præ odio turpi media vocatione congrua; cum enim implicet vt voluntas creata eligat potius amorem honeſtum, quàm odium turpe, quin Deus illi tribuat cogitationem congruam ad hanc electionem faciendam, & quin media illa cogitatione & vocatione faciat vt voluntas eligat potius amorem honeſtum quam odium turpe; poſito decreto indifferenti exiſteret amor præ odio ex diſpoſitione divina. Deinde quamvis illud decretum ſit indifferens in cauſando, & concurrendo, cum non ſit indifferens in amando, ſiquidem determinate vult vt exiſtat amor præ odio (eſtò non determinet ad exiſtentiam amoris præ odio) non ſequitur exiſtere amorem præ odio ſine providentia Dei, ex eo quod Deus concurrat decreto indifferenti.

100 Præterea falsò in argumento ſupponitur hic ſolum intervenire illud decretum indifferens, quo Deus applicat indifferenter omnipotentiam ad concurrendum ad actum bonum, vel ad actum malum; nam præter illud decretum neceſſario reſpectu operis boni intervenit quædam præfinitio efficax. Deus enim prævidens per ſcientiam mediam, quod Petrus eliciet actum amoris honeſtum ſub conditione quod ei tribuat tale auxilium, & præparet indifferenter concurſũ, ex directione huius ſcientiæ: habet decretum efficax conferendi auxiliũ congruum, & hoc decretum eſt quædam præfinitio efficax operis; quia dat auxilium quod prævisum eſt efficax ex ſeria intentione vt ſequatur operatio honeſta: & per ſcientiam ipſam medium conſtituitur illud decretum in ratione efficacis. Idemque eſt Deum ex intentione boni operis applicare medium, quod prævisum eſt efficax ad obtinendum finem boni operis, ac efficaciter velle ipſum bonum opus. Vnde ſemper operatio honeſta ſupponit eſſentialiter providentiam Dei efficacem erga ipſam. Nam vt ex S. Tho. 1. p. q. 23. ar. 1. definit Faſſolus: *Prouidentia eſt actus, quo Deus per media proportionata, res in finem dirigit.* Vnde providentia efficax Dei erga noſtros actus liberos honeſtos, eſt actus divinus, quo Deus applicat media proportionata ad obtinendum à nobis eos actus, ſeu ad faciendum vt nos efficiamus eos actus. Quare ſicut implicat voluntatem facere actum honeſtum, quin Deus illam moveat efficaciter per vocationem congruam, & ſanctam inſpirationem; ita implicat exiſtere actum honeſtum, quin Deus illum præfinierit, non quidem præfinitione formali quæ ex ſe & ab intrinſeco ſit efficax & amans immediate efficaciter actum honeſtum nobis liberum, ſed præfinitione virtuali illum amante in vocatione congrua. Vnde quamvis ſola voluntas creata in executione determinet immediate ſuppoſita proxima indifferentia ad vtrumque, ad amorem honeſtum præ odio turpi, tamen amor ille præ odio exiſteret ex diſpoſitione divina; quia Deus nimirum confert vocationem congruam ad actum honeſtum præ turpi eliciendum, cum potuiſſet conferre vocationẽ incongruam; & concurrit per decretum, quod quantũ eſt ex ſe vult vt exiſtat actus honeſtus.

101 At inſtat Recentior ille, quia ex noſtra ſententia ſequitur ſaltem actum malum exiſtere abſque providentia Dei: & ex providentia Dei ſolum exiſtere potentiam proximam peccandi. Reſpondeo ex noſtra ſententia ſequi actum malum exiſtere abſque providentia Dei determinate ad exiſtentiam actus mali præ oppoſito, & illam procurante, non autem abſque providentia Dei permittente, & per accidens, & ex determinatione alterius influente; & hoc eſſe veriſsimũ. Nam vt inquit Auguſt. lib. 5. de civit. c. 9. *Omnium poteſtatum dator eſt Deus, non omnium voluntatũ: malæ quippe voluntates à Deo non ſunt, quoniam cõtra naturam ſunt quæ ab illo eſt* forent autem à Deo malæ volunrates, ſi ad illas Deus præterminaret, earumque exiſtentiam ſuo decreto efficaci procuraret. Vnde merito idẽ Auguſt. ibidem ait: *Nuſquam legimus. Non eſt voluntas niſi à Domino, & ideo non ſcriptum eſt, quia verum non eſt.* Et vt inquit idem Auguſt lib. 2. de peccat. merit. & remiſ. *Malam voluntatem ad Authorem Deum eſſe referendam nefas eſt dicere.* Quid eſt autem actus malus, niſi mala voluntas? nefas ergo eſt dicere actum malum cadere ſub providentiam Dei præfinientem eius exiſtentiam, & ad illam prædeterminantem. Dicimus ergo actum malum cadere ſub providentiam Dei permittentem eius exiſtentiam, & ad illam concurrentem ex electione, & determinatione arbitrij creati. Quare adverſarij vt extollãt providentiã Dei erga omnes actus creaturæ, & ſubiectionẽ creaturæ ad Deũ, ipſum faciunt Authorem peccati; quod non eſt extollere Dei dominium, ſed deprimere; vnde Eximius Doctor Pater Franciſcus Suarez in opere de vera intelligentia auxilij efficacis cap. 44. pagin. 338. ſub initium contra Authores admittentes efficacem prædc-

terminationem ad actum peccati ſic loquitur: *Multum profecto a tota antiquitate, & vt liberè pro Deo loquar, à vera pietate diſcrepant nam vt homines faciant diuinæ motioni nimium ſubiectos, faciunt ipſos Sacrilegos, dum malitiæ originem in Deum ipſum refundunt.* Quod non ideo dixit, quia Authores illi Catholici hoc aſſerant, ſed quia ex aſſerta prædeterminatione ad actum peccati videtur illud abſurdum manifeſtè ſequi: quamvis illi ſequelam negant. Sed hoc prætermitto, redeamus ad argumenti principalis confirmationes ſolvendas.

102 Ad primam confirmationem, nego ſequelam, nempè fore caſualem reſpectu Dei, & præter illius intentionem quod exiſtat amor præ odio. Nam vt probavi, quamvis Deus concurrat ad amorem honeſtum per decretum indifferens, ideſt per decretum non connexum eſſentialiter cum exiſtentia amoris; concurrit tamen per decretum amans exiſtentiam amoris præ odio; deinde dat auxilium ad actum honeſtum per decretum vnicè intendens actum honeſtum; auxilium enim dicitur indifferens; non quia indifferenter inclinet ad bonum, & ad malum, ſed quia quamvis vnice inclinet in bonum, & vnice in bonum influere poſsit; tamen eſt id ifferens permiſsivè ad malum, ſeu permittit vt poſsit coniungi cum actu malo. Quamvis autem foret exiſtentia amoris præ odio præter intentionem Dei, non propterea foret caſualis reſpectu Dei: vt patet in peccato, quod exiſtat præter intentionem Dei, & tamen non exiſtit caſualiter reſpectu Dei; ſiquidem dum Deus confert potentiam proximam, cum qua de facto homo peccat, infallibiliter ante decretum conferendi talem potentiam cognoſcit, quod ſi illam conferat, ſequetur peccatum; vnde voluntas conferendi eſt voluntas permittendi peccatum, quod præviſum eſt futurum infallibiliter poſita ea conditione. Non exiſtit autem caſualiter reſpectu alicuius id, quod ab ipſo prævidetur certo futurũ. Ad probationem ſequelæ, ſeu maioris, reſpondeo, illud quidem eſſe præter voluntatem Dei quod exiſtit, quin Deus exiſtere velit voluntate tam conſequenti, quàm antecedenti, ideſt quin Deus habeat vllam voluntatem antecedentem terminatam ad eius exiſtentiam, nego tamen amorem præ odio exiſtere, quin Deus velit voluntate antecedenti, vt exiſtat amor præ odio: tum quia ipſa volitio præparativa concurſus vult vt exiſtat amor præ odio, licet non determinet effectivè ad exiſtentiam amoris præ exiſtentia odij: tum quia dum Deus cõfert vocationem congruam inclinantem ad amorem directus ſcientia media congruitate talis vocationis, vult vt exiſtat amor præ odio. Præterea falsò, & abſque fundamento confundit illa duo, *exiſtere præter intentionem, & exiſtere caſualiter*; cum tamen ſint diverſa; nã peccatum exiſtit præter intentionẽ Dei, & tamen non exiſtit caſualiter; quia non fit niſi Deo permittente, & præſciente ipſum futurum, ſub conditione quod permittatur, ideſt ſub conditione, quod Deus conferat tale auxilium, & neget omne aliud.

103 Ad ſecundam confirmationem reſpondeo, nihil exiſtere in rerum natura Deo non iubente, ideſt Deo ſaltem non permittente; nam iuſsio ibi permiſsionem ſignificat; vt conſtat ex contextu D. Thomæ eo cap. 90. in quo probat, quod electiones & voluntates humanæ ſubduntur divinæ providentiæ. Nam electiones bonæ & honeſtæ ſubduntur Deo vt intendenti ipſas, & facienti vt exiſtant media vocatione congrua: electiones autem pravæ ſubduntur Deo vt permittenti. In peſſima blaſphemantium dicitur de Deo Iobi 22. circa *cardines terræ ambulat, neque noſtra conſiderat.* Et Ezech. 9. *de reliquit Dominus terram & Dominus non videt* Et Threnor. 3. *quis eſt: qui dixit, vt fieret Domino non iubente?* Quæ loca adducit ibi D. Thomas. Quare, res fieri Deo iubente, eſt res fieri Deo providente, nimirum, vel voluntate poſitiva, vel voluntate permiſsiva, & Deo præſciente, & conſiderante. Si autem loquamur de electionibus honeſta, ad illam ſecundam confirmationẽ, reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Quãvis enim Deus non determinaret immediate vt exiſteret amor præ odio; tamen media vocatione congrua faceret vt voluntas ſe determinaret; eiuſque providentia eſſet ſimpliciter cauſa, cui tribueretur ſimpliciter exiſtentia amoris honeſti præ odio turpi. Vt enim inquit Auguſt. in libro propoſitionum ſuper Epiſtolam ad Romanos cap. 61. *Quia neque velle poſſumus niſi vocemur, ideo veriſsimum eſt, miſerentis Dei eſſe, quod benè velimus, & operemur.*

104 Ad tertiam confirmationem reſpõdeo, imprimis maiorem eſſe falſam: nam peccatum exiſtit: & non exiſtit ex determinatione divina; & tamen nõ exiſtit abſque providentia Dei. Deinde loquendo de bonis, diſtingo maiorem: quod non exiſtit ex determinatione divina affectiva, & intentiva, exiſtit abſque providentia Dei, admitto maiorem: quod non exiſtit ex determinatione divina effectiva, & executiva, nego maiorem. Nam de conceptu libertatis eſt, quod voluntas determinet exiſtentiam ſui actus, & non determinetur ab alio; vt oſtendi ex communi conſenſu Patrum, & Theologũ t. 1. p. 518. n. 14. & p. 529. n. 43. & demõſtrat.

Sua-

Suarez lib. 5. de grat. à cap. 43. vſque ad 50. Et diſtingo minorẽ, amor prę odio exiſtit abſque determinatione Dei effectiva, & executiva, concedo minorem: abſque determinatione Dei affectiva, & intentiva, negò minorem: implicat enim voluntatem noſtram in tempore ſe determinare ad amorem honeſtum præ odio turpi, quin Deus abæterno, non ſolum præſcierit, ſed etiam efficaciter intenderit illam electionem honeſtam; quia fieri non poteſt vt voluntas noſtra in tempore eligat amorem honeſtum præ odio, quin Deus abæterno decreverit illi dare auxiliũ congruum ad illã electionem præſcius evẽtus futuri; quod eſt intendere efficaciter illum electionem amoris honeſti.

105 Neque maior eſt Div. Thomæ niſi in ſenſu à nobis intento; D. Thomas enim nullibi docuit Deum phyſicè prædeterminare voluntatem noſtram ad ſuos actus liberos; ſed vbique conſtanter docuit, ad libertatem requiri quod voluntas moveatur ad ſuos actus liberos per media indifferentia, quibus poſsit reſiſtere; vt conſtat ex quodl. 1. art. 7. ad 2. & quod ipſa ſe determinet, & nõ determinetur ab alio, vt conſtat ex locis à me expenſis tom. 1. diſp. 136. ſect 8. vt late expendit P. Suarez lib. de vera intelligentia auxilij efficacis c. 40. Idque clariſsimè liquet ex q. 3 de poa ar. 2. vbi inquirit: *An operetur Deus in omni operante*, & cum in argumento 13. propoſuiſſet, quod ſi voluntas noſtra non poſſet operari niſi Deo in ipſa operante, non eſſet domina ſui actus, quia non eſt domina divinę operationis, reſpõdet: *Quod voluntas dicitur habere dominium ſui actus, non per excluſionem cauſæ primæ, ſed quia cauſa prima, nõ ita agit in voluntatem vt eam de neceſsitate ad vnum determinet, ſicut determinat naturam.* Explicans vero, quo pacto Deus non de neceſsitate determinet voluntatem, ſubiungit: *Et ideo determinatio actus relinquitur in poteſtate rationis, & voluntatis.* Ergo iuxta S. Thomam ideo determinatio voluntatis non eſt ex neceſsitate, quia licet cauſa prima concurrat cum ipſa ad illam determinationem, tamen non illam prædeterminat, ſed relinquit determinationem in poteſtate volũtatis. Eandemque difficultatem tangens in 2. d. 25. q. 1. ar. 1. arg. 3. eam ſolvit ijs verbis: *Deus operatur in omnibus, ita tamen quod in vnoquoque ſecundum eius conditionem. Vnde in rebus naturalibus operatur ſicut miniſtrans virtutem agendi, & ſicut determinans talem naturam ad talem actionem*: in libero autem arbitrio *hoc modo cogit vt virtutẽ agendi ſibi miniſtret, & ipſo operante liberum arbitrium agat; ſed tamen determinatio actionis, & finis in poteſtate liberi arbitrij conſtituitur; vnde remanet ſibi dominiũ ſui actus, licet non ita ſicut primo agenti.* Quia nimirum, licet arbitrium determinet ſeipſum ad ſpeciem actus, & non determinetur ab alio; tamen hanc ipſam determinationem nequit efficere ſine influentia, & concurſu ſimultaneo ſuperioris agentis; vt autem inquit Sanct. Doctor in 2. diſt. 37. quæſt. 2. ar. 2. *Hoc eſt de ratione primi principij, vt poſsit agere ſine auxilio prioris agentis, & ſine influentia eius.* Ideo ergo licet arbitrium creatum habeat dominium ſui actus, non tamen ſicut primum agens, quia nequit ſe determinare ſine auxilio, & influentia ſuperioris agentis, licet ſe determinet, quin prædeterminetur. Idque ipſum perſpicuè docuit Sanctus Doctor 1. con ra gent. cap. 68. dicens: *Dominium, quod habet voluntas ſupra ſuos actus, per quod in eius poteſtate eſt velle, vel nolle, excludit determinationem virtutis ad vnum, & violentiam cauſæ exterius agentis, non tamen excludit influentiam ſuperioris cauſæ, à qua eſt ei & eſſe & operari.* Ergo iuxta S. Thomam dominium, quod habet *voluntas* ſupra ſuos actus excludit phyſicam prædeterminationem, nam per hanc virtus determinatur ad vnum, nempe ad ſpeciem actus ad quem prædeterminatur.

106 Itaque dum Div. Thomas 3. contra gentes cap. 90. ad providentiam Dei requirit, quod Deus prædeterminet noſtras actiones honeſtas, non loquitur de prædeterminatione phyſica impreſſa voluntati, quæ ita ipſam ad conſenſum rapiat, vt impoſsibile ſit ab ea ſeparare conſenſum, ſed loquitur de prædeterminatione intentionali æterna, conſiſtente in Dei decreto. Id patet manifeſtiſsimè ex verbis, quibus exponit Nyſſenum, & Damaſcenum: ſic enim ait in fine illius capitis: *Quod* Greg. Nyſſ. dicit in libro quẽ de *homine fecit, prouidentia eſt eorum, quæ non ſunt in nobis, non autem eorum, quæ ſunt in nobis. Et Damaſcen. eum ſeq. dicit, quod ea, quæ ſunt in nobis, Deus præno ſcit, ſed non prædeterminat, exponenda ſunt, vt intelligantur ea, quæ ſunt in nobis, diuinæ determinationi non eſſe ſubiecta, quaſi ab ea neceſsitate accipientia.* Itaque Div. Thomas affirmat Deum non ſolum habere præſcientiam noſtrarum electionum honeſtarum, ſed eas abæterno præfinijſſe: quod nos libenter fatemur: dicimus tamen non præfinijſſe actiones noſtras liberas, niſi beneficio ſcientiæ mediæ. Quia enim fieri non poteſt, vt homo in tempore libere, & honeſte operetur, quin Deus medio auxilio ſuo efficaci faciat, vt honeſte operetur, & quia implicat Deum aliquid in tempore facere, quin illud ipſum abæterno decreverit facere; implicat hominem recte operari quin

Deus abæterno præfiniverit, & prædeterminaverit vt in tempore operetur. Authoritas autem Damaſceni evincit Deum abæterno non præfinire & prædeterminares omnes noſtras actiones decreto omnino abſoluto, & antecedenti, & minimè regulato per ſcientiam mediam: ſic enim ait lib. 2 ortodoxæ fidei cap. 30. *Omnia quidem præcognoſcit Deus: non autem omnia prædeterminat; non enim vult malitiam, neque compellit virtutem.* Quare ſolum excludit perfectionem omnino antecedentem, & quæ non ſupponat præſcientiam conditionatam futuri conſenſus liberi.

107 Quod ſi obijcias ſaltem ex noſtra ſententia ſequi, actus malos exiſtere ſine providentia Dei. Reſpondeo, exiſtere ſine providentia amante eos actus: & poſitivè procurante eorum exiſtentiam: non tamen ſine providentia permittente: & hæc eſt communis Patrum ſententia vbique clamantium, Deum *prædeſtinare abæterno omnia bona, mala vero non prædeſtinaſſe, ſed tantum præſciiſſe.* Vnde Leo Nonus in confeſsione fidei, quam mittit ad Petrum Antiochenum, dicit ſe credere, *Deum prædeſtinaſſe tantùm bona, præſciuiſſe vero bona, & mala.* Et Concilium Arauſicanum canone 23. anathemate *deteſtatur eos, qui dicere volunt aliquos ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos.* Item Trident. ſeſſ. 6. cap. 17. decernit, *nullos eſſe homines diuina poteſtate prædeſtinatos ad malum.* Et Auguſtinus lib. 5. de ciuitat. cap. 9. clamat: *Omnium poteſtatum dator eſt Deus, non omnium voluntatum; malæ quippe voluntates à Deo non ſunt.* Proſper, & Fulgentius expreſſe docent, prædeſtinationem Dei nunquam extra iuſtitiam, & ſanctitatem eſſe: vide locum Proſperi diſput. 1. num. 12 & locum Auguſtini diſp. 1. num. 3. Conſulantur P. Suarez lib. 3. de grat. cap. 48. P. Annatus in Apologia pro ſcientia media diſp. 1. cap. 5. §. 3. Et P. Ruiz diſp 32. de voluntate. Vnde nos ad litteram ſequimur ſententiam Damaſceni lib. 2. de fide ortodoxa cap. 19. dicentis: *Ex ijs, quæ in noſtro arbitrio conſiſtunt*, ea quidem, *quæ bona ſunt, primariè vult Deus, grataque habet, mala vero neque primariò, neque ſecundariò*, verum *libero arbitrio ea permittit.* Vide quæ diximus contra prædeterminationem ad actum peccati tom. 1. diſput. 13. ſect. 3. & diſput. XI. à ſect. 5. vſque ad vndecimam.

108 Quod ſi rurſus obijcias, ex data ſolutione ſequi, neceſſario prærequiri ad exiſtentiam actus liberi honeſti præfinitionem aliquam efficacem, qua Deus abæterno velit efficaciter, ipſum in tempore exiſtere: hoc autem eſſe contra principia Societatis, iuxta quæ omnis ſuppoſitio antecedens connexa cum operatione noſtra, tollit eius libertatem. Reſpondeo illam præfinitionem boni operis, quæ neceſſario prætedit in Deo abæterno, hoc ipſo quod homo ſit bene operaturus in tempore, non tollere libertatem, quia quatenus efficax eſt ſuppoſitio conſequens impedibilis per exercitium libertatis: decretum enim collativum auxilij congrui conſtituitur in ratione efficacis, & præfinitivi operis per ſcientiam mediam futuri conſenſus: vnde quamvis illa præfinitio ſpecificative ſumpta non ſit impedibilis, quia ſicut auxilium impedire non poſſumus, ita neque voluntatem immediatè executivam auxilij impedire valemus, tamen quatenus efficax eſt impedibilis. Quamvis enim ſcientia media de congruitate auxilij neceſſario præcedat voluntatem collativam auxilij, quando hoc coniungendum eſt cum operatione; quia tamen auxilium eſt indifferens vt coniungatur cum carentia operis, decretum collativum ipſius ſolum exigit oriri à ſcientia media congruitatis, quando auxilium coniungendum eſt cum operatione. Vnde ſicut eſt in poteſtate voluntatis facere, vt auxilium non coniungatur cum operatione; ita eſt in poteſtate voluntatis facere vt decretum collativum auxilij non ſit præfinitivum operis: quia illud decretum non eſt ab intrinſeco & ex ſe efficax præfinitio operis, ſicut auxilium ipſum efficax non eſt ex ſe & ab intrinſeco efficax. Hæc fuſius à nobis exponentur poſtea, cum agamus de directione ſcientiæ mediæ, & de præfinitionibus. Ego enim exiſtimo fieri non poſſe vt Deus conferat auxilium quod prævideat fore efficax, quin illa ſcientia influat in decretum collativum, non quidem tanquam notitia per ſe petita à decreto ipſo immediate, ſed petita ab ipſo Deo; qui hoc ipſo quod præcognoſcat auxilium fore congruum, habet maiorem inclinationem ad illud conferendum, quàm ſi ciret fore incongruum. Vnde ſcientia media congruitatis neceſſario dirigit ad decretum collativum auxilij; quamvis decretum ipſum ex ſe non exigat oriri ab illa ſcientia.

109 Prætermitto aliam rationem, qua idem Recentior probat ſcientiam mediam non eſſe neceſſariam ad providentiam, & prædeſtinationem; quia in obiecto ſcientiæ mediæ ex parte hypotheſis ſeu conditionis ingreditur providentia divina; & tamen non ingreditur ipſa ſcientia media; quia alioquì conditio haberet eſſentialem connexionem, cum conditionato, ac proinde ſcientia illæ foret neceſſaria. Ergo ſcientia media non eſt neceſſaria ad providentiam. Prætermitto, inquam, hanc rationem, quia iam ſectione

ne quinta ſoluta manet. Et ex ibi dictis reſpondeo ſcientiam mediam ex parte hypotheſis attingere ſolum providentiam neceſſariam ad exiſtentiam auxilij indifferentis, & conſequenter ſolum attingere illud decretum divinum, quod eſt neceſſarium vt exiſtat auxilium indifferens, & illam ſcientiam, quam auxilium immediatè ex propria ſua ratione poſtulat vt à Deo conferatur; auxilium autem indifferens ſolum per ſe poſtulat immediate ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, per quam Deus penetrat naturam auxilij indifferentis: ac proinde ſolum dicit, ſi ego dedero hoc auxilium indifferens cum quo per ſimplicem intelligentiam cognoſco liberum arbitrium poſſe operari, & poſſe non operari; voluntas reipſa operabitur: hac autem ſcientia media inſtructus, & ex directione illius confert in ſtatu abſoluto hoc auxilium præ alio prævifo inefficaci, quod tunc poterat largiri, & conferendo illud confert ſpeciale beneficium, & exercet peculiarem providentiam erga hominem, cui confert vocationem cõgruam; quæ ſpecialitas conſurgit partim ex ſcientia media, partim ex decreto collativo auxilij, quod per ipſam conſtituitur in ratione efficaciter præfinientis operationem. Vnde cum ſcientia media per tendentiam directam non reſpiciat ſe ipſam, non attingit ex parte hypotheſis ſpecialem providentiam: attingit autem quaſi reflexe ex parte conſequentis, ſeu ex parte conditionati, quia affirmat: *Si dedero Petro tale auxilium Petrus operabitur, me præſciente eius futuram operationem, & me conferente ipſi ſpeciale beneficium.*

110 Quod ſi ſuppoſita ſcientia media Deus intendat operationem honeſtam per præfinitionem formalem ab intrinſeco efficacem terminatam immediate ad operationem ipſam; vt multi ex aſſertoribus ſcientiæ mediæ probabiliſsimè docent; tunc ſcientia media omnino præſcindit ex parte hypotheſis ab hac præfinitione; quia illa nec eſt eſſentialiter prærequiſita vt exiſtat auxilium indifferens ſecundum ſe; neque eſt prærequiſita vt Deus conferat auxilium ex ſuppoſitione quod prævideritfore congruum: ſcientia enim media repræſentans futuram operationem ſub conditione auxilij A. v.g. non neceſsitat Deum, vt caſu quo collaturus ſit auxilium illud, prius intendat efficaciter operationem; quia immediate poſt ſcientiam mediam poteſt Deus concipere decretum executivum auxilij congrui proportionatum naturæ auxilij, ideſt ab intrinſeco indefferens, vt coniugatur cum omiſsione operis, vnde ſuppoſita ſcientia media Deus eſt proximè indifferens iuxta illos Doctores ad præfiniendam operationem per præfinitionem formalem ab intrinſeco efficacem; vel ad præfiniendum per præfinitionem virtualem, quæ in ratione efficacis conſtituatur formaliter per ipſam ſcientiam mediam: ac proinde ſcientia media præſcindit à præfinitione, & à carentia præfinitionis, non ſolum quatenus præſcindit ab exiſtentiæ conditionis, quia nec affirmat extituram, neque affirmat non extituram: ſed quatenus ex parte conditionati præſcindit ab illa; non enim dicit Deus per illam, ſi ego *dedero auxilium A* voluntas operabitur, & ego præfiniam efficaciter operationem illam; quia operatio illa non ſupponit eſſentialiter eiuſmodi præfinitionem: infra enim probabimus, præfinitionem formalem operationis noſtræ liberæ, ſi detur, non eſſe neceſſariam ad illius exiſtentiam.

111 Sed pergit citatus Recentior Thomiſta, & tertio probat ſcientiam mediam non eſſe neceſſariam ad providentiam, & prædeſtinationem. Nam Deum præparare concurſum prævidendo quem actu n ſit elicitura voluntas, non eſt providere de actu, ſed ſolũ diſponree principia actus, ergo in noſtra ſententia non ſalvatur providentia erga actus liberos creaturæ; contra id quod docet D. Thomas 1.p.q. 22. art. 3. vbi ſtatuit Deum immediate habere providentiam omnium, & omnia ſe ſolo diſponere; & quamvis admittat conſortium in exteriori gubernatione, non tamen admittere conſortium in providentia. Probat conſequentiam, nam providentia Dei erga actus liberos creaturæ, non debet eſſe ſola prævifio determinationis creaturæ, ſed diſpoſitio, & determinatio Dei, cuius executio, & ad impletio ſit ipſa determinatio creaturæ:

212 Facile tamen reſpondeo, veriſsimum eſſe quod D. Thomas ibi docet, nempe Deum immediate omnibus providere; quia Deus immediate per ſe ipſum, & non tantum per intermedios miniſtros res omnes ad ſuos fines dirigit. Providentia autem Di immediate erga actus liberos honeſtos conſiſtit in eo, quod Deus ab æterno ſerio intendit, vt voluntas creata libere eliciat tales, vel tales actus honeſtos, & in eum finem applicat ſuam omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate ad eos actus, & ſuo decreto libero diſponit media proportionata in eum finem: quando autem præcedit ſcientia media de efficacia, & congruitate mediorum, per quam ſcilicet Deus pręcognovit, quod voluntas eliciet talem actum ſi ei offerat concurſum, & inſuper tribuat talem vocationem inclinantem ad actum honeſtum eliciendum; tunc providẽtia Dei eſt efficax, & infallibilis non ſolum circa media, ſed etiam circa finem; quia Deum conferre media ex directione ſcientiæ mediæ re-

repræſentantis eorum congruitatem ad exprimendum à voluntate actum honeſtum, eſt Deũ conferre ipſum actum, illumque præfinire; & eſt diſponere non ſolum vt voluntas creata poſsit operari honeſtè, & meritoriè, ſed vt reipſa operetur. Quando autem Deus prævidet voluntatem non operaturam rectè, & nihilominus illi offert concurſum ad rectè operandũ, & confert auxilium inclinans ad rectè operandum, & confert auxilium inclinans ad rectè operandum; ſicut de facto contingit quoties homo peccat; tunc providentia eſt efficax circa media, non eſt autem efficax circa finem; vt autem dixi diſp. 1. ſect. 3. nõ eſt de ratione providentiæ, vt ſit efficax circa finem, ſed ſatis eſt quod ſit efficax circa media.

113 Arguit quartò, implicat Deũ cæco, & ignoranti modo concurrere ad noſtros actus liberos; at hoc modo concurreret, ſi concurreret decreto indifferenti: & coniungibilis cum carentia operis: ergo concurrit decreto ex ſe efficaci; ac proinde ſcientia media, non eſt neceſſaria ad providentiam. Minorem, in qua ſola eſt difficultas, ſic probat: quia ille cæco, & ignoranti modo concurrit ad aliquem actum, qui præparat concurſum neſciens quinam effectus ponendus ſit ex determinatione alterius. Sic qui præparat manum ad ſcribendum ex determinatione alterius, neſciens an ab illo formanda ſit littera A. vel B. cæco, & ignoranti modo concurrit ad formandos caracteres. At hoc pacto præpararet Deus concurſum, ſi illum præpararet decreto indifferenti; quia neque per ſimplicem intelligentiam ſciret quinam actus eſſet ponendus à voluntate creata, cum ſcientia illa ſolum repræſentet veritates neceſſarias; neque per ſcientiam viſionis, cum hæc ſit pro poſteriori ad decretum præparativum concurſus: neque per ſcientiam mediam, cum hæc non antecedat voluntatem præparativum concurſus.

114 Hæc obiectio pervetuſta eſt; ad quam reſpondeo cum Eximio Doctore in opuſcul. lib. 1. cap. 15. num. 4. Deum non ignoranti, ac cæco modo influere cum voluntate noſtra, ſed clariſsimis oculis prævidendo, quid ipſa factura ſit, & volendo ad illud efficiendum potentiam ſuam, & voluntatem applicare: *Vnde etiam in æternitate* (inquit ibi Magnus Suarez) non prius Deus applicat ſuam potentiam ad concurrendum, quam prævideat quid ex illa applicatione in tempore eventurum ſit: quia totum hoc ſupponitur innoteſcere ipſi per ſcientiã conditionatã. Quare ad argumentum reſpondetur, negando minorem, & ad eius probationem, nego minorem, quæ non probatur ab arguente: nam falsò ſupponit, & minime probat ſcientiam mediam futuri eventus non præcedere decretum oblativum concurſus. Eſt enim primum principium noſtræ ſcholæ ſcientiam mediam antevertere omne liberum decretum, neque Deum poſſe tribuere auxilium homini ad recte operandum, eique præparare concurſum, quin prius ad decretum conferendi auxilium, & prius ad decretum oblativum concurſus, præcedat ſcientia conditionalis contingens, de eo quod reipſa factura ſit voluntas, ſi Deus reipſa conferat auxilium, & offerat concurſum. Quarè falſiſsimum eſt, quod ille Recentior docet, nempe decretum indifferens concomitanter ſe habere cum ſcientia media, & inſigno, quaſi diſparato: falſiſsimum, inquam, eſt, quia antequã Deus præparet concurſum debet prælucere ſcientia media repræſentans quid reipſa voluntas factura ſit; ſi ei præparetur concurſus; quia id poſtulat ſumma Dei perfectio; ne aliquid inopinato ei accidere poſsit; & ne ipſum pœniteat, quod præparaverit indifferenter concurſum. Audiamus Emimium Doctorem eximie explicantem lib. 1. de concurſu Dei cap. 15. num. 2. providentiam Dei erga noſtros actus liberos, & neceſsitatem ſcientiæ mediæ ad illam. *Aduertendum ergo eſt* (inquit) *diuinam prouidentiam* (*vt more noſtro loquamur*) *partim voluntatis, partim intellectus actibus conſtare: antecedit enim diuina cognitio, quæ repræſentat Deo omnia, quæ ab ipſo fieri poſſunt: vnde etiam repræſentat quidquid per cauſas ſecundas, & voluntates creatas cum hoc vel illa auxilio, & concurſu fieri poteſt. Quæ cognitio ſcientia ſimplicis intelligentiæ à Theologis dicitur. Sed, quod mirabilius eſt, non ſolum cognoſcit Deus hac infinita, & anteriori ſcientia quid omnes voluntates poſſint facere, ſed etiam quid facient, ſi cum hoc vel illo auxilio, vel occaſione ad hoc vel illud volendum procreentur. Et hæc ſcientia vocari ſolet conditionalium contingentium, & à nonnullis appellatur ſcientia media inter ſimplicem intelligentiam, & ſcientiam viſionis. De qua propter eius difficultatem, & quia ab antiquis Scholaſticis non videtur tàm apperte tradita, moderni Theologi nonnulli ſub dubitant: alij etiam negare audent, quod repugnantiam inuoluere videatur: ego vero exiſtimo iuxta doctrinam Antiquorum Patrũ, clariſsimis Scripturarum teſtimonijs munitam eſſe, nec poſſe in dubium reuocari, quin Deus hanc ſcientiam eminentiſsime habeat. Cenſeo præterea hanc ſcientiam eſſe ſummè neceſſariam Deo, vt perfectam, Deoque dignam effectuum omnium futurorum prouidentiam, ac gubernationem habere poſsit.*

116 Sed inſtat citatus Recentior; nam cum iuxta principia Societatis poſsit voluntas

luntas eliciendo amorem præ odio acquirere ſcientiam mediam amoris, & omittendo amorem, impedire ſcientiam mediam amoris; illa ſcientia eſt conſequens ad amorem, & conſequenter ad concurſum Dei cum voluntate ad actum amoris· ergo ſcientia illa non deſervit ne Deus ceco modo concurrat. Confirmat nã Deus per ſcientiam mediam cognoſcit, quod ſi præparet concurſum per decretum indifferens, concurret ad actum, ad quem voluntas ſe determinabit: ergo videt ſe cæco modo concurrentem; atque adeò ſic concurret purificata conditione. Verum hæc inſtantia facile diluitur. Nam ratio facta, quod ſcilicet ſuppoſito auxilio poſsimus acquirere indirecte, vel impedire ſcientiam mediam; ſolum probat ſcientiam mediam ex ſuppoſitione auxilij collati, & omnipotentiæ præparatæ pendere aliquo pacto à noſtra voluntate, ac proinde non esse cauſam immediate influentem in conſenſum, nec eſſe rationẽ, cur voluntas noſtra conſentiat; ſed eſſe rationem, cur Deus præcognoverit conſenſuram ſub illa conditione. Non probat autem illa ratio, ſcientiam mediam non antecedere decretum collativum auxilij, & decretũ oblativum concurſus. Nam cum ſcientia illa ex ſe præſcindat ab exiſtentia auxilij, & ab exiſtentia decreti oblativi concurſus, non pẽdet abſolute a conſenſu libero noſtræ voluntatis, ſed pendebit poſita cõditione; vnde antecedere poteſt poſitionem conditionis, & in illam influere: optime enim cohærent, ſcientiam mediam antecedere collationem auxilij per accidens, & tanquam cauſam non requiſitam ad exiſtentiam auxilij, & tamen non antecedere conſenſum ipſum: & ratio eſt, quia licet auxilium pendeat hic, & nunc à ſcientia media de congruitate ipſius, & influat in conſenſum; non influit tamen in conſenſum, quatenus pẽdet à ſcientia media; ſed quatenus pendet à ſcientia ſimplicis intelligentiæ: nam in ſigno indifferentiæ, in quo voluntas noſtra intelligitur proxime expedita vi auxilij indifferentis ad eliciendum conſenſum, prę ſcinditur à ſcientia media, ac proinde pro illo ſigno ſolum intelligitur auxiliũ vt dependens à ſcientia ſimplicis intelligentiæ repræſentante conſenſum vt poſsibilem. Vnde hic non valet hoc argumentum: *Quod eſt cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati* ſed ſcientia media eſt cauſa auxilij, ergo ſcientia media eſt cauſa conſenſus cauſati ab auxilio. Illud namque proloquium verum eſt de cauſa per ſe, non autem de cauſa per accidens, quæ coniungitur cum alia cauſa per ſe: ſicut ſcientia media coniungitur cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ: ſiquidem ſcientia media per accidens influit in exiſtentiam auxilij: ſcientia autem ſimplicis intelligentiæ influit per ſe. Et quando auxilium intelligitur proxime potens cauſare conſenſum noſtrum, pro eo ſigno non intelligitur pendens à ſcientia media, ſed duntaxat à ſcientia ſimplicis intelligentiæ,

117 Ad confirmationem reſpondeo, Deum per ſcientiam mediam non cognoſcere, quod ſi præparet concurſum per decretum indifferens, concurret ad actum ad quem voluntas ſe determinaverit, ſed cognoſcit, ad quem actum ſe determinabit voluntas: vnde ſic tendit Deus per ſcientiam mediam: ſi ego dedero voluntati auxilium A. & obtulero ei concurſum, eliciet amorem me cooperante; ideſt determinabit meam omnipotentiam vt concurrat ad amorem potius quam odium. Illam autem veritatem, quod poſito decreto indifferenti concurret Deus ad illum actum, ad quem determinabit voluntas creata; non cognoſcit per ſcientiam mediam, ſed per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: quia ex ſuppoſitione quod Deus voluerit applicare ſuam omnipotentiam noſtro arbitrio, iam eſt neceſſariam quod influat in illud extremum libertatis, quod arbitrium elegerit. Vnde hæc eſt veritas neceſſaria: *Si Deus præparet concurſum per decretum indifferens, concurret ad eum actum, quem Voluntas determinabit.*

SECTIO DECIMA.

Continuatur materia præcedentis. Vbi aguntur multa circa naturam decreti, quo Deus applicat omnipotentiam ad concurrendum ad actum peccati.

118 ARGVIT quinto citatus Recentior, & impugnat decreta indifferentia; nam ſi ſufficeret decretum indifferens ad exiſtentiam actus liberi, abſque aliquo inconvenienti negaretur eius neceſsitas; quod conſequens tamen nos nõ admittimus: ergo non ſufficit eiuſmodi decretum. Probat ſequelam; quia inconveniens non debet cenſeri in noſtris principijs, quod voluntas inſtructa omnibus principijs intrinſecis ad amandum, vel odio habendum, ſe & omnipotentiam determinet ad productionẽ amoris potius quam odij ſine novo decreto applicante omnipotentiam ad concurrendum cum libero arbitrio, ſiquidẽ poſito illo decreto, adhuc manet indifferens, & nullo pacto determinat ad amorem præ odio, ſed ipſa ſe determinat, & determinat omnipotentiam ad productionem amoris potius quàm odij: ergo non eſt cur non habeat hanc potentiam poſitis præciſè omnibus principijs intrinſecis illam

con-

conſtituentibus potentem amare, & odio habere: ſaltem ſi ſuper addatur decretum non impediendi ipſam ab eliciendo amore, nec ab eliciendo odio. Quare decretum poſitivum concurrendi ſuppoſitis principijs intrinſecis neceſſarijs ad amandum, & odio habendum, & conſtituentibus voluntatem potentem eligere inter amorem, & odium; non videtur neceſſarium, ſi ſemel non eſt neceſſarium ad determinandam voluntatem. Ergo ad hoc vt voluntas eligat amorem præ odio, neceſſarium eſt efficax Dei decretum ſupponens cognitionem indifferentem, & omnia principia intrinſeca, & prædeterminans voluntatem ad eliciendum v. g. amorem præ odio.

119 Quod confirmat: nam in ſententia plurium è noſtris authoribus, abſque decreto indifferenti terminato ad materiale peccati, quod negant poſsibile, voluntas eſt omnino expedita ad ſe determinandum ad illud materiale, & ad determinandam omnipotentiam ad concurrendum cum illa ad illud materiale, ex qua ſuppoſitione Deus non poteſt impedire determinationem voluntatis ad illud, neque concurſum omnipotentiæ: ergo inconveniens non eſt, quod abſque decreto indifferenti ex ſuppoſitione aliàs Deo libera ſit impotens ad impediendam determinationem voluntatis creatæ, & concurſum ſuæ omnipotentiæ.

120 Verum hoc argumentum non eſt ſpeciale contra nos: nam etiam adverſarij ponere debent decretum indifferens offerens curſum ad vtrumque, & conſtituens potentiam proximam ad eligendum inter actus oppoſitos. Nam decretum efficax prædeterminandi ad amorem liberum libertate contrarietatis ſupponit potentiam proxime expeditam ad odium: ergo ſupponit omnipotentiam applicatam ad concurrendum in odium. Vt enim inquit Albelda diſp. 97. ſect. 3. num. 45. *Sicut ſuppoſito auxilio ſufficienti Volũtas noſtra habet in ſua poteſtate concurrere ad actũ ſecundum, ita etiam coniunctam & applicatam habet cauſam primam, vt cum illa cõcurrat.* Ergo in ſententia adverſariorum quando voluntas proxime potens odio habere prædeterminatur ad amorem, habet coniunctam, & applicatam omnipotentiam ad concurrendum cum illa ad odium. Et quidem dari decretum indifferens applicativum omnipotentiæ, & conſtituens proximam potẽtiam ad vtrumque, ſatis perſpicuè docet Illuſtriſsimus Godoy q. 23. de prædeſtinat. diſp 67. §. 5. num. 90. ijs verbis: *Præter Voluntatem, qua Deus omnipotentiam ſuam applicat Voluntati creatæ, eamque in actu primo conſtituit vt Voluntas actu operetur, eſt eſſentialiter neceſſaria ex parte Dei noua, & diſtincta Voluntas, quæ non dat poſſe ſolum, ſicut illa.* Quibus verbis ſupponit dari in Deo duplex decretum, aliud quo Deus applicat omnipotentiam ad vtrumque contradictionis extremum, vi cuius voluntas conſtituitur proxime potẽs amare, vel odio habere; aliud quo illa proxima indifferentia determinatur v. g. ad amorem præ odio.

121 Negarique non poteſt, voluntatem noſtram compleri in ratione proximè potentis operari per decretum applicãs omnipotentiam: quia cum voluntas creata ſit cauſa ſecunda eſſentialiter poſtulans ad operandum concurſum primæ, nequit eſſe abſolute potens operari, vſque dum cauſa prima ſit parata concurrere: paratur autem per decretum concurrendi: ergo nequit intelligi abſolute potens operari, vſque dum intelligatur in Deo decretum concurrendi. Viderint nunc adverſarij quomodo explicent decretum iſtud parans cõcurſum ad vtrumque contradictionis extremũ, vi cuius voluntas propriori ad prædeterminationem amoris, v. g. eſt abſolutè, & proximè potens ad amorem, & odium, ſimultate poteſtatis, licet non poteſtate ſimultatis. Si dixerint ipſum decretum conferendi, volũtati cognitionem indifferentem, & omnia principia intrinſeca prærequiſita ad amorem, & odium, eſſe decretum, quo Deus præparat omnipotentiam ad amorem, & ad odium, & tribuit volũtati facultatem proximam eligendi inter vtrũque: pariter ego dicam, non requiri novum decretum poſitivum; ſed Deum ſufficienter præparare omnipotentiam vt voluntas creata ſit abſolutè, & proximè potens amare, & odio habere diviſive, per hoc per te quod tribuat voluntati cognitionem neceſſariam ad amandum, & odio habendum, & omnia comprincipia neceſſaria ad productionẽ illorum actuũ; & per hoc quod inſuper habeat decretum efficax, nec prædeterminandi ad amorem, neque prædeterminandi ad odium: nam hoc ipſo relinquit voluntatem in manu conſilij ſui, vt poſsit eligere, vel amorem, vel odium. Quod ſi dixerint, voluntatem non intelligi proximè expeditam ad vtrumque præcisè in vi decreti conferentis cognitionem indifferẽtem, & omnia comprincipia intrinſeca; ſed inſuper eſſe neceſſarium novum decretum, quo Deus offerat concurſum ad actus illos, ad quos voluntas habet omnia principia, & prærequiſita intrinſeca: ſimiliter ego diſcurram.

122 Sed revera in ſententia adverſariorum nequit intelligi quo pacto Deus ſit paratus quantum eſt ex ſe cõcurrere ad odium, dum phiſice prædeterminat ad amorem. Vt enim inquit Eximius Doct. lib. 5. de grat. cap. 23. num. 8. *Quis dicat Deum eſſe paratum ad dandum, vel faciendum, quod ex ſe abſo-*

luto

luto decreto ſtatuit non dare vel non facere. Dum autem Deus prædeterminat ad amorem ſtatuit abſoluto, & efficaci decreto non concurrere ad odium: ergo tunc non eſt paratus ad concurrendum in odium. Conſulãtur quæ dixi t. 1. diſp. 11. ſect. 2. & ſect. 3. Quare dicendum eſt: ſuppoſita proxima indifferentia ad amorem, & odium, Deum non poſſe prædeterminare ad amorem, v.g. quia hoc ipſo quod Deus velit præparare voluntati concurſum ad odium vult illam non prædeterminare ad amorem: & hoc ipſo quod præparet concurſum ad amorẽ, vult illam non prædeterminare ad odium, ac proinde proxima indifferentia ad vtrumque conſtituitur per carentiam prædeterminationis ad alterutrum, ipſumque decretum offerẽs concurſum ad vtrumque, eſt decretum efficax ad neutrum prædeterminandi.

123 Hæc dicta ſunt ad inſtandum argumentum, cui etiam adverſarij reſpondere debent. Ad illud directè reſpondeo negando ſequelam: ex eo enim quod voluntas noſtra ſeipſam, & omnipotentiam poſſit determinare ad producendum amorem prę odio, ex ſuppoſitione, quod Deus illi obtulerit ſuum concurſum ad amorem, & ad odium, non ſequitur, quod poſſit independenter ab hoc decreto. Deus enim *operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*, vt inquit Apoſtolus ad Eph. 1. 11. & vt conſtat ex Scripturis, & Patribus apud Ruiz diſp. 11. de volunt. ſect. 4. & diſp. 14. ſect. 1. *Ideo res ſunt, quia Deus vult.* & vt inquit Auguſtinus lib. 83. quæſt. 3. *Hoc eſt fieri aliquid Deo agente, ac Deo volente.* Cum ergo omne bonum fiat in nobis Deo agente, omnis actus bonus fit in nobis Deo volente. Ergo implicat voluntatem noſtram elicere actum honeſtum, quin Deus applicet illi ſuam omnipotẽtiam per decretum, quo velit illum actũ exiſtere: quia Deũ concurrere ad illum actum, & illum actum exiſtere ſunt omnino idem, ſiquidem actio creaturæ eſt eſſentialiter actio omnipotentiæ, quia perſeipſam dependet immediate ab omnipotentia: ergo idem eſt Deum velle concurrere ad actionẽ noſtram honeſtam, ac velle vt exiſtat illa actio honeſta; non quidem volitione efficaci rapienti voluntatem ad agendum, ſed volitione ſufficienti, vt voluntas noſtra poſſit pro libito ſuo operari, ſeu volitione relinquente voluntatem noſtram in manu conſilij ſui. Cum enim actio noſtra eſſentialiter dependeat ab omnipotentia; & abſurdum ſit omnipotentiam ex ſe eſſe neceſſitatam ad cooperandum cum voluntate creata pro nutu ipſius independenter à decreto libero divinæ voluntatis; conſequens eſt vt omnis actio creaturę eſſentialiter ſupponat decretum applicativum omnipotentiæ: & cum Deus applicet omnipotentiam ad actum bonũ, & ad actum malum eo fine vt libere exiſtat actus bonus, & libere vitetur peccatum, ſeu actus malus, implicat, vt præparet omnipotentiam ad actum bonum eliciendum, quin id præſtet per decretum amans ſerio, & quantum eſt ex ſe exiſtentiam actus boni. Quare quamvis decretum poſitivum Dei erga actum honeſtum non ſit neceſſarium titulo determinandi voluntatem; quia potius hæc prædeterminatio pugnat cum libertate: eſt tamen neceſſarium titulo applicandi omnipotentiam, & illã quaſi ſubijciendi arbitrio creato in ordine ad illas actiones, quæ relinquuntur in ipſius libera poteſtate, ſeu vt poſſit vti omnipotentia pro libito ſuo in ordine ad illas actiones determinatas amoris, vel odij.

124 Abhorret enim à communi perfectione divini dominij omnipotentiam divinam abſque conſilio libero divinæ voluntatis eſſe quaſi ſubditam creaturæ, & quaſi naturaliter ſervilem, ſicut ingens imperfectio eſt, meam potentiam executivam poſſe me non conſentiente determinari ab alio: Non eſt autem imperfectio, ſed ſumma perfectio omnipotentię, quod pro nutu divinæ voluntatis poſſit applicari, & attempari, & quaſi ſubijci arbitrio creato quoad agendum, vel non agendum talem, vel talem actionem; hoc enim eſt relinquere illud in manu conſilij ſui, vt ad quod voluerit porrigat manum. Et quod ſuppoſita libera applicatione omnipotentiæ, arbitrium creatum quaſi invitum determinet Deum ad concurrendum in actum peccati, nihil abſurdi continet, ſed potius commendat ſummam Dei largitatem. Vnde adverſarij etiã fatentur Deum concurrere ad actum peccati, *veluti inuitum, & coactum*, vt loquitur Gonet diſp. 14. de ſcientia art. 6. num. 200 quod ego latè explicui t. 1. p. 161. & pag. 175. & pag. 568. Quare licet ſupremo dominio repugnet ſubiectio innata, ſeu ſervitus ex natura; ſecus voluntaria ex dignatione libera, iuxta illud Iſaiæ 43. 24. *Seruire me feciſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis.*

125 Neque ex eo quod Deus concurrat ad actum peccati ſine voluntate amante exiſtentiam illius actus, ſequitur poſſe etiã cõcurrere ad actum bonum ſine voluntate amante eius exiſtentiam. Sicut ex eo quod homo poſſit facere actum malum, quin Deus ipſum ſimpliciter, & abſolute iuvet ad illum faciendum, non ſequitur quod ſimiliter poſſit facere actum bonum ſine adiutorio Dei. Vnde Auguſtinus ſerm. 13. de Verbis Apoſtoli: *Agis quidem*, inquit, *illo non adiuuante, libera voluntate, ſed male; cum dico tibi, ſine adiuto-*

rio Dei nihil agi, nihil boni dico, nam ad male agendum habet ſine adiutorio Dei liberam voluntatem.

126 Quare licet nihil poſsit fieri ſine voluntate Dei, vel amante, vel permittente; poteſt tamen fieri ſine voluntate Dei amante. Vnde Auguſtinus in Enchiridio cap. 95. cum dixiſſet, *non fit aliquid, niſi omnipotens fieri velit*, ſtatim adiecit, *vel ſinendo vt fiat, vel ipſe faciendo*. vt ſignificaret reſpectu actus mali non habere Deum niſi voluntatem permiſsivam, qua ſinit actum malum fieri à voluntate. Etſi enim poſitive applicet omnipotentiam arbitrio creato, vt poſsit eligere inter bonum, & malum; illa tamen volitio non eſt amor, & proſecutio actus mali adhuc ſpecificative ſumpti, quem vere Deus prohibet, ſed reſpectu illius ſe habet permiſsive; ac proinde permittit arbitrio creato vt abutatur omnipotentia in ordine ad actum malum efficiendũ. Ratio à priori eſt, quia decretum applicans omnipotentiam eſſentialiter ſupponit complacentiam Dei in actu bono, vt liberè ev tantem peccatum, & applicat omnipotentiam vnice intendendo exiſtentiam actus boni, & illam præferendo exiſtentiæ actus mali, quam purè permittit; caterumque Deus parat concurſum ad actum malum, quia ſine poteſtate eliciendi actum malum non poteſt homo conſequi gloriam illam, *quod potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus, facere mala, & non fecit*. vt enim pulchrè ait Bernardus lib. Grat. & liber. arbitrio prope medium: *Soli inter animantia datum eſt homini poſſe peccare, ob prærogatiuam liberi arbitrij. Datum eſt autem non vt proinde peccaret, ſed vt glorioſior appareret, ſi non peccaret, cum peccare poſſet. & de illo diceretur: quis eſt hic? &c. Vnde quod actus peccet, non fuit culpa dantis, ſed abutentis, qui ipſam videlicet facultatem conuertit in vſum peccandi, quam acceperat ad gloriam nõ peccandi.*

127 Vnde licet Deus non poſsit concurrere, quin velit concurrere, voluntate permittente arbitrio creati concurſum omnipotentiæ in actionem peccati, v. pote virtualiter identificatũ cum ipſa actione arbitrij, qua producit actum peccati: poteſt tamen concurrere, quin velit concurrere voluntate amante concurſum illum externum ad actum peccati. Quæ eſt ſententia expreſſa Anſelmi lib. de caſu diaboli cap. 27. & 28. vbi affirmat, concurſum Dei in actum peccati, *non eſſe à Deo ſponte dante, ſed vt rapiatur permittente*; prout late explicui t. 1. diſp. 11. ſect. 10. eſt etiam ſententia Tertulliani, qui in exhortatione ad caſtitatem inquit: *Quod à Deo permitti dicitur, quaſi de inuita venit voluntate.*

128 Idque non ſolum ego verum cenſeo, qui explicui t. 1. diſp. 11. ſect. 3. voluntatem applicativam omnipotentiæ ſine volitione poſitive terminata ad entitatem actus peccati, affirmans, hoc ipſo quod Deus voluerit producere voluntatem, eique conferre cognitionem ſufficientem ad honeſte, vel prave operandum, voluiſſe illi applicare, attemperaret, & quaſi ſubijcere ſuam omnipotentiam in ordine ad vtrumque extremum, per hoc præciſe quod haberet decretum liberum, quo amaret exiſtentiam actus bonis, & carentiam omnis impedimenti ad actum malum. Non ſolum, inquam, ego hoc verum exiſtimo; ſed & P. Andreas Iunius, qui tomo de providentia, & prædeſtinatione ſect. 7. cap. 7. latiſsime contendit Deum applicare omnipotentiam ad actum malum per decretum diſiunctivam, quo vult vt exiſtat vel actus bonus, vel actus pravus, & nihilominus ibidem pag. 110 n. 20. eſſerit, dum Deus vult concurrere ad actum bonum, vel ad actum malum, non affici ſimpliciter, propriè poſitive, ſtrictè ad actum peccati, ſed ſolum ſecundum quid, laxe, permiſsive, impropriè, negative, ac proinde dicit ipſam volitionem diſiunctivam non perinde ferri in bonum, & malum; nam in bonum tendit, inquit, etiam formaliter ſumptum, in malum vero materialiter: item determinate amando bonum, & deteſtando malum hoc modo: volo actum A. quem amo quia bonum, vel B. quem odij, quia malum. Et pag. 176. n. 23. affirmat volitionem diſiunctivam concurrendi ad amorem honeſtum, vel odium turpe non amare neque diſiunctive odium turpe, ſed potius illud odio habere. Quod explicat pag. 197. num. 14. & 15. nàm qui abſolutè, & ſimpliciter rem odit, vultque ipſam non eſſe, & nullatenus determinatè vult illam eſſe, ſed neque vage vult illam eſſe potius qui rem oppoſitam, vel diſparatam; non cenſetur illam velle abſolute, & ſimpliciter, proprie, & ſtrictè, ſed ad ſummum laxe, ſecundum quid, permiſsive, indeterminate, &c. Deus autem abſolute, & ſimpliciter odiũ obit, prohibet, punit, & vult illud non eſſe, licet volitione diſtincta ab ea, qua omnipotentiam applicat, & per hanc minus vult odium, quam amorem, & nullatenus vult ipſum determinate: ergo non vult odium, abſolute, & ſimpliciter, ſed ſolum cum termino diminuente ſignificationis rigorem: ita vt abſolute, & ſimpliciter malit odium non eſſe, quam eſſe.

129 Quod confirmat, quia ille actus non eſt abſolute, & ſimpliciter volitio rei A. & inclinatio ad ipſam, cuius toti exigentiæ phiſicæ, & intentionali æque, vel melius ſatisfit, excluſa quam poſita re A. ſed diſiunctiva illa volitio odij magis eſt volitio amoris quàm odij

odij, quia illa volitio v. g. eſt determinate amoris amor, & odium odij, ideoque in ſolum amorem fertur appretative, vt motivũ, ac propter ipſum, ex complacentia in ipſo vt fine; & in odium tendit averſative, & per diſplicentiam, atque adeo per totam ſuam entitatem eſt odium peccati, etiam materialiter ſumpti, & amor honeſti tum materialiter, tum formaliter accepti: ergo magis petit amorem, & magis amore faciatur. Ergo non eſt abſolute, & ſimpliciter volitio actus peccati.

130 Quod ſi huic authori obijcias; *Nemo* poteſt velle id, quod eſt malum; ſed dari actum bonum, vel malum, eſt malum: ergo Deus non poteſt velle hoc disiunctum. Reſpondet pag. 212. num. 9. neminem poſſe licite velle ſimpliciter & determinate id, quod eſt malum; poſſe tamen aliquem licite velle ſecũdum quid, & vage malum, vel bonũ. Aſſeritque diſiunctum ex actu bono, vel malo, eſſe obiective bonum, adeoque amabile: nam ſicut in disiunctivis veritas eſt ex veritate vnius partis, quantũvis minimę; & falſitas ex falſitate omniũ; ita in disiunctivis bonitas eſt ex bonitate vniuspartis etiam levi, licet reliquæ omnes ſint graviter malæ; & malitia non niſi ex malitia omniũ nulla dempta. Quia licet disiunctum in cludat vage malum ac bonum, potius tamen denominatur bonum quam malũ, quia disiunctum eſt. Contrarium accidit in copulativis, in quibus bonum eſt ex integritate conſtitutivorum debitorum, & requiſitorum ad bonum: malũ vero in ijs contingit ex defectu quolibet. Ita docet pag. 213. num. 17. Multaque alia ſatis ſubtilia, ſed non minus implexa, & obſcura adijcit. Quare hic autor ea ſect. 7. cap. 1. num. 21. p. 175. & 198. num. 16. affimat poſſe dari affectum, qui non ſit odium, ſed amor rei, cuius eſt nolitio: item poſſe dari affectum, qui non ſit amor, ſed odium rei, cuius eſt volitio. Ac proinde aſſerit, poſſe volitionem, vel nolitionem disiunctivam duarum rerum eſſe determinate amorẽ vnius, vel vtriuſque, & determinate odium alterius: ſicut affirmatio, vel negatio disiunctiva duarũ rerum eſt determinate, & abſolute apprehenſio vtriuſque.

131 Clare autem, & dilucide poteſt dici, Deum habere volitionem disiunctivam qua poſitive vult concurrere, vel ad amorem honeſtum, vel ad odium turpe: cæterum per illam volitionem non amare odium turpe adhuc vage, quia illa volitio vaga oritur ex complacentia in amore honeſto tanquam in fine, & ſupponit eſſentialiter diſplicentiam in odio, eatenuſque vult vage concurrere ad illud, quia hoc velle eſt neceſſarium vt poſsit poni amor honeſtus cum tali honeſtate, & laudabilitate. Quare illa volitio non eſt pondus, & inclinatio in odium, ſed vnicè in amorem; ac proinde per illa vnice amatur amor honeſtus, odium vero turpe ſolum permittitur. Vnde ſtat volitionem eſſe poſitivam, & eſſe permiſsivã, dum modo ſit disiunctiva, & disiunctio verſetur inter bonum, quod ratione ſui placet, & malum, quod diſplicet. Idque poteſt explicari; quia poteſt dari nolitio, quæ non ſit odium rei, quæ illam terminat; verbi gratia, nolitio, qua Deus non vult vt detur Incarnatio Spiritus Sãcti. Ergo poterit dari volitio, quæ non ſit amor rei, quæ illam terminat, nimirum, ſi ſit vaga, inclinans magis in extremum oppoſitum, quia placet, & duntaxat tendens in extremum malum, quia id eſt neceſſarium vt exiſtat extremum bonum.

132 Hoc dixi occaſione ſententiæ Patris Iunij; verum hac doctrina nõ egeo; quia probabilius cenſeo omnipotentiam non applicari ad concurrendum in actum malum per volitionem vage volentem exiſtentiam actus boni vel mali; vt explicui t. 1. diſp. 11. ſect. 3. ſed per volitionem poſitive amantem actum honeſtum, vt libere eliciendum cum cognitione ſufficiente ad odium turpe, & amantem carentiam omnis impedimenti antecedentis ad illud odium.

133 Sed quæres an decretum applicans indifferenter omnipotentiam ad concurrendum in amorem honeſtũ, & odium turpe ſit diſtinctum virtualiter à decreto conferendi cognitionem indefferentem ad amorem, & odium, & à decreto auferendi omne impedimentum antecedens ad vtrumque actum? ſeu an Deus ſufficienter applicet omnipotentiam ad amorem honeſtum libere aliciendum, per hoc quod conferat voluntati cognitionem inclinãtem ad amorem, & cognitionem retrahentem, & ſimul decernat non prædeterminare voluntatem ad amorem? Reſpondeo, probabiliter hoc dici poſſe, præſertim ſi aſſeramus, voluntatem noſtram inſtructam hac numero cognitione, in ijs circunſtantijs loci, & temporis, & aliorum, non poſſe elicere multos actus ſolo numero diſtinctos, ſed eſſe determinatam ad tales numero actus amoris, vel odij in maiori, vel minore intenſione. Quod ſi dicamus, reſpectu eiuſdem voluntatis exiſtentis ſub eiſdem numero circunſtantijs eſſe poſsibilia infinita individua amoris, & infinita individua odij: vt dicamus Deum præparare concurſum in ijs circunſtantijs ad determinatum individuum amoris, & ad determinatum individuum odij, & negemus decretum præparativum concurſus diſtinctum à decreto conferendi principia intrinſeca actus, dicere poſſumus producere cognitionem indifferentem per actionem habentem eſſentialem reſpectum ad talia individua;

quia

quia dum confert cognitionem deſignat individua, ad quæ ponenda confert libertatem; ac proinde illam cognitionem indifferẽtem producit per actionem habentem eſſentialem reſpectum ad illa individua. Habet hic diſcurrendi modus hoc commodum, quod iuxta illum, nequit homo tranſire de ſimpliciter impotente amare, & odio habere ad ſimpliciter potentem ſine mutatione intrinſeca; poſſet autem ſic trãſire; ſi Deus applicaret ſuam omnipotentiam per decretum omnino extrinſecum ſubiecto, & nullam in illo inducens mutationem: nam ſi Petro habenti cognitionem indifferentem in inſtanti A. Deus non offerat concurſum; illo inſtanti erit Petrus ſimpliciter impotens amare, & odio habere: ſi autem offerat pro inſtanti B. erit ſimpliciter potens. Et iuxta hunc diſcurrendi modum dici debet, dum Deus confert omnia principia intrinſeca neceſſaria ad amãdum, & odio habendum, eſſe neceſsitatum ad deſignanda individua amoris, & odij, quæ relinquenda ſunt in poteſtate voluntatis, & hanc deſignationem fieri debere per ipſam actionem productivam utriuſlibet, ita vt Deum conferre poteſtatem ad hæc individua amoris potius quam ad alia, idem ſit ac producere cognitionem indifferentem per actionem dicentem reſpectum ad illa individua potius quam ad alia. Quæ doctrina eſt conformis ad ea, quę dixi t. 1. diſp. 27. ſect. 7. n. 95. & 96. vbi aliam ſolutionem probabilem adnibui, aſſerens Deum compleri in ratione offerentis concurſum ad amorem, & odium liberum per motionem impreſſam voluntati, quæ ſit indifferens, & coniungibilis cum alterutro contradictionis extremo, & ſit diſtincta pro diſtinctione actuũ, ad quos Deus præparat concurſum; vi cuius moveat Deus voluntatẽ quoad exercitium, ſicut media cognitione movet quoad ſpecificationem: quam motionem ſatis probabiliter probat Cardinalis Eſſo. cta 12. diſp. 6 art. 12. ex D. Thoma 12. q. 9. art. 4.

134 Claudo hanc ſectionem egregia doctrina P. Mol. in cõcordia d. 32. p. mihi 201. verſu *Septimũ*. Vbi explicãs, cur Deo tribuantur noſtra bona opera moralia mere naturalia; non vero noſtra mala opera, & peccata, inquit: *Huius rei ratio non ſolum eſt, quod Deus mala opera, & peccata ſeuerè prohibuit; bona vero moralia præcepit, & quod ſuis conſilijs & doctrina ad hæc tanquam ſibi grata hortatur atque inuitat, illaque diſſuadet, & execratur; ſæpeque particularia auxilia ad bona opera mere naturalia præſtat, nunquam vero ad mala & peccata, quæ vellet vt non committerentur, ſi & nos noſtra libertate ita vellemus; ſed etiam ac præ cæ quoniam vt Auguſtini 2. lib. de liber. arbit. cap. vlt. & lib. 3. cap. 1. & 6. ac alibi egregiè tradit facultatem arbitrij eo fine nobis contulit collatamque generali ſuo concurſu adiuvat, vt bene conſentaneeque ad rectam rationem, ac legem ſuam operemur ſicque ad naturalem fœlicitatem, & inſuper ad ſupernaturalem ipſius Numinis Diuini ope pertingamus; non vero vt ijs ad pernitiem abutamur: tameſi facultatem eis abutẽdi eo ipſo quod liberos effinxit, nobis reliquit, vt ea ratione in noſtrũ maius cõmodum actuum noſtrorum eſſemus domini, ac bene acceptam libertatem impendentes, pro recte factis præmium, laudemque aſſequeremur: quia ergo noſtra moralia bona opera, quæcumque ea ſint finis ſunt, ad quẽ concurſum ſuum generalem nobis impendit, inde eſt, quod non minus quam quæcumque naturalia bona, ad quæ in cauſis ſecũdis nulla eſt libertas, in Deum tamquam in naturæ authorem, primamque rerum omnium cauſam referantur. At vero quoniam opera noſtra moraliter mala extra finem ſunt, ad quẽ naturæ author facultatem arbitrij nobis tribuit, ſuumque concurſum generalem nobis impendit à nobiſque ipſis prouenit, quod hiſce donis ad alium finem nobis à Deo collatis, ita abutamur inde efficitur vt noſtra mala opera moraliter, non in Deum tanquam in naturæ authorem ſed in nos metipſos, tanquam in eorum cauſam referenda ſint. Hactenus Molina, qui iterum ibidem pag. mihi 207. verſu* Decimum *hoc ipſum magis exponit.*

SECTIO XI.

Soluuntur argumenta facta à Gonet contra decretum indifferens, quod ſcientia media aſſumit pro conditione.

134 SCientia media non affirmat ſuum obiectũ niſi ſub conditione quod voluntas creata conſtituatur cum proxima indifferentia ad vtrumque: hæc autem indifferentia completur per decretum præparans omnipotentiam, & offerens concurſum ad vtrumque, vt conſtat ex ſectione præcedenti num. 121. vnde ex parte conditionis attingi decretum, quo Deus concurrit ad noſtros actus liberos, ac proinde argumenta, quæ probaverint, Deum non poſſe concurrere ad actum liberum medio decreto indifferenti, ſed debere concurrere medio decreto ab intrinſeco efficaci, evertunt ſcientiam mediam, & probant illam non eſſe neceſſariam ad providentiam infallibilem Dei erga noſtros actus liberos, de qua diſputamus.

Sol-

§. I.

Soluuntur argumenta contendentia, decretum indifferens ſubtrahere à Deo rationem cauſæ primæ reſpectu determinationis liberæ noſtræ voluntatis, vbi demonſtratur authoritate, & ratione, omnipotentiam præparari per eiuſmodi decretum ad concurrendum in actum liberum.

135 ASSVMPTVM multipliciter probat Gonet t. 1. diſp. 5. de volunt. art. 3. §. 1. *Imprimis enim cum determinatum, & indifferens inter ſe opponantur, ſicut frigidum & calidum, album, & nigrum: quemadmodum repugnat calidum produci a frigido, album à nigro, & vnum contrarium ab alio; ita & determinatum ab indifferenti. Vnde dicit Commentator 2. phiſ. tex 48. a principio indifferenti, vt indifferens eſt, non exit actus determinatus, niſi ab aliquo determinetur ad vnum.* Idem docet Div. Thom. 3. contrag cap. 2.

136 Sed quam debile ſit hoc fundamentum, ſatis oſtendimus t. 1. diſput. 36. ſect. 11. p. 557. & pag. 558. n 95. & ibidem ſect. 8. pag. 528. Dicimus ergo cum P. Suarez in opuſcul lib. 1. de concurſu Dei c. 8. à n. 4. & lib. 3. de grat. c. 42. & in opere de vera intelligentia auxilij efficacis c. 30. à p. 155. indifferens indifferentia electiva, & dominativa, & determinatum determinatione orta ab illa indifferẽtia minime opponi, vt patet in Deo, qui eſt indifferens ad producendum, vel non producendũ mundum indifferẽtia electiva, & dominativa, & vi huius indifferentiæ ſe determinat. Imo eſſe indifferens indifferentia propria libertatis, nempe indifferentia activa, & electiva, antecedenter, & conſequenter eſſe determinatum, eſt de concep u liberi vt ſic. Et vt oſtendit Eximius Doctor lib. 5. de grat. à c 43. vſque ad 50. ex communi conſenſu Patrum, & Theologorum ad libertatem requiritur, quod voluntas determinet ſe, & non determinetur ab alio, vt probavi t. 1. diſp. 36. ſect. 8. Patetque reſponſio hæc ex D. Thom. q 3. de malo art. 3. ad quintũ, vbi proponit hoc fundamentũ his verbis: *Omne quod ſe habet ad vtrumlibet, indiget aliquo determinante ad hoc quod exeat in actũ; ſed liberum arbitriũ hominis ad vtrũlibet ſe habet*: ergo &c. cui argumento reſpondet: *Quod cum voluntas ſit ad vtrumlibet, per aliquod determinatur ad vnum, ſcilicet per conſilium rationis neq; hoc oportet eſſe per aliquod agẽs extrinſecum.* Vnde merito Eximius Doct. lib. 3. de grat. c. 42. n. 1. dixit, tantum abeſſe vt voluntas noſtra indigeat concurſu prævio prædeterminante, quia eſt potentia indifferens, vt potius ob hoc ipſum illum excludat: *Quia indeterminatio* (inquit) *libera, non eſt ſola indeterminatio potentiæ paſſiuæ, ſed eſt indeterminatio potentiæ actiuæ, habentis ſufficientiam, & integrã vim producendi varios actus ad quos dicitur libera, & aliunde habet talem modum operandi, vt ſuum actum intrinſece per ſeipſam voluntarie eliciat, aut non eliciat.* Quam doctrinam latiſsime comprobat per nulla capita authoritate Scripturæ, Patrum, & Theologorum; præſertim Div. Thomæ.

137 Ad illud vero principium pro quo citatur textus commentatoris, reſpondet optime Scotus in 2. diſtinct. 25 q. vnica ad vltimum, illud eſſe verum in principijs ſeu potentijs, quæ licet aliquomodo vniverſalia ſint, ſunt tamen imperfecta quantum ad hoc quod non habẽt dominium ſuæ actionis, & ideò indigent aliquo determinante ad alterutram partem. Alioqui vt docet Ariſtoteles 9. metaph. cap. 5. tex. 10. ſi ex ſe & ſine alio determinante procederent in actũ, ſimul efficerẽt contraria, quia vtrumque poſſunt, & non eſſet maior ratio de vno, quam de alio. Et hoc (inquit P. Suarez lib. 3. de grat. cap 50. num. 1.) aperte patet in exemplo potentiæ motivæ, & idem eſt de intellectu, & arte, & ſimilibus. Secus vero eſt de voluntate, quæ eſt perfecta potentia cum dominio ſui actus, & ideo licet ſit potentia contrariorum, vel contradictoriorum, poteſt obiecto præſente ad vnam partem ſe determinare. Vide alia multa, quæ ibi adducit P. Suarez.

138 Probat ſecundo aſſumptum Gonet: Nulla cauſa ſupponit vel expectat ſuũ effectũ, ſed potius illum cauſat, & prævenit prioritate ſaltẽ cauſalitatis, & naturæ. Atqui decretũ indifferens ſupponit, vel expectat determinationẽ liberi arbitrij creati, vt determinate in noſtros actus influat, vt docẽt authores ſcientę medię: ergo illam determinationẽ non cauſat. Reſpõdeo, minorẽ eſſe falſam, & falsò tribui noſtris Doctoribus. Etſi enim liberũ arbitriũ determinet decretũ vt influat in hunc actũ prę oppoſito, hoc non præſtat per determinationem vel actionẽ aliquã, quæ antecedat influxũ, & actionẽ decreti, ſed per determinationẽ, quæ oritur immediatiſsime ab omnipotentia, vt applicata per decretũ, & conſequenter, quæ oritur ab ipſo decreto, ſicut volũtas determinat habitũ ad hoc vt cauſet actum (habitibus enim vtimur cum volumus) & tamẽ non determinat illũ per aliquã actionẽ prævíam actioni habitus, ſed per actionẽ indiviſibiliter prodeuntẽ ab habitu, & ab ipſa voluntate: nõ enim poteſt exiſtere, imo neque concipi aliqua actio, oriens à voluntate creata, quę non oriatur, & cõcipiatur oriri immediate ab omnipotẽtia: quia tamẽ omnipotẽ-

tia cõcurrit ad hũc actũ præoppoſito ex electione volũtatis creatę, ſuppoſita libera applicatione omnipotentiæ, per quam Deus libere voluit committere electioni voluntatis, quod omnipotentia ſua concurrat ad amorem potius quã ad odium: ideo voluntas creata determinat omnipotentiam ad concurrendum.

139 Et quamvis ſuppoſita applicatione libera omnipotentiæ, ideo Deus cooperetur ad amorem potius quam ad odium, quia voluntas noſtra vult, hoc non eſt abſurdum, quia non ſignificat actionem noſtram præcedere concurſum Dei, ſed tantum denotat prioritatem electivam in noſtra voluntate reſpectu concurſus divini; vt enit docet Ariſtoteles 5. Metaph. capit. 11. *Id dicitur prius, cuius electioni cætera conformantur*: Deus autem in cooperando ad actionem liberam conformatur electioni voluntatis noſtræ; quia hæc conſtituta in actu primo proximo per liberam applicationem omnipotentiæ, ſicut eligit ponere amorem potius quam odium, ita eligit vt omnipotentia concurrat ad amorem potius quam ad odium, quia concurſus vnius identificatur realiter cum concurſu alterius, & actio creaturæ eſt impræſcindibiliter actio omnipotentiæ. Hoc pacto cum dicimus: *Habitus concurrit, quia voluntas vult*, non ſignificamus actionem iſtius præcedere actionem illius, cum vtriuſque ſit vna, & eadem, ſed ſolum ſignificamus, non habitum, ſed voluntatem eligere illam actionem.

140 Habet enim omnipotentia ex benignitate, & indulgentia Dei reſpectu noſtræ actionis liberæ, id quod habet habitus ex ſua imperfectione: habitus enim ex ſua natura eſt determinatus, vt in concurrendo ſequatur nutum voluntatis, cui inhæret: omnipotentia vero ex libera determinatione Dei eſt determinata vt in cooperando ad actiones illas, quas Deus reliquit in arbitrio noſtro, ſequatur nutum arbitrij; vnde habitus concurrit, vt ſubordinatus ſimpliciter arbitrio, cui inhæret: omnipotentia vero licet ſimpliciter, & abſolute non concurrat vt ſubordinata arbitrio creato ad actiones eius; tamen concurrit quaſi ſubordinata ex indulgentia Dei; quia ſuppoſita applicatione omnipotentiæ, ſequitur in concurrendo electionem arbitrij creati; quia actio arbitrij creati eſt illi immediate libera, & conſequenter concurſus omnipotentiæ identificatus cum illa actione: at nec actio illa, neque concurſus omnipotentiæ eſt immediate liber Deo, ſed tantum mediate.

141 Abſolute vero, & ſimpliciter omnipotentia ſubordinat ſibi arbitrium creatũ in ordine ad actionem liberam honeſtam; quia licet ad ſervanda iura libertatis Deus applicet ſuam omnipotentiam decreto indifferenti, ita vt determinatio huius actionionis præ oppoſita, ſuppoſita proxima indifferentia ad vtrumque, tota maneat penes arbitrium; tamen mediante vocatione congrua facit vt voluntas ſe determinet ad actionem honeſtã potius quam ad turpem; & principaliter diſcernit bene operantem à non operante; quia ordine intentionis ipſe præfinit actionem honeſtam; & ordine executionis tribuit vires ſe ſolo voluntati, vt elicere poſsit illam actionem, & media vocatione congrua facit vt exerceat illas vires in eliciendo actũ honeſtum, & ſimultaneè cooperatur cum illa ad eius elicentiam.

147 Probat tertio idem aſſumptum, & impugnat decretum indifferens Gonet: ſi decretum illud determinationem noſtram cauſaret, non eſſet amplius indifferens, ſed determinans, imo & prædeterminans; quia illam prioritate ſaltem naturæ antecederet; cum omnis cauſa ſit prior ſaltem naturà ſuo effectu. Sed hoc repugnat: ergo implicat contradictionem, liberi arbitrij determinationem à decreto indifferenti cauſari. Sed quis non videat huius argumenti debilitatem, vtpote quod pariter probaret nec habitum, nec vllum principium indifferẽs poſſe influere in determinationem voluntatis noſtræ, quia hoc ipſo quod determinationem noſtram cauſaret, non eſſet amplius indifferens, ſed determinans, imo & prædeterminans: imo probaret nullam voluntatem, neque creatam, neque increatam poſſe cauſare ſuam determinationem immediatè liberam, quia hoc ipſo, quod illam cauſaret, non eſſet amplius indifferens, ſed determinans, imo & prædeterminans. Peccat ergo manifeſte argumentum, quia ex eo quod aliquod principium influat in determinationem noſtræ voluntatis, & illam antecedat prioritate naturæ, infert, illud principium eſſe prædeterminans. In forma igitur, nego antecedens, quia ſtat principium aliquod eſſe antecedenter indifferens, vt concurrat, vel non concurrat ad actionem liberam; & conſequenter determinari ad concurrendum, vel à ſe, ſi ſit principium electivum, vel ab alio, ſi ſit ſubordinatum, vel quaſi ſubordinatum, & attemperatum in concurrendo principio eligenti: vt contingit in præſenti, vbi decretum indifferens attemperatur ex indulgentia Dei arbitrio creato in concurrendo. Vnde illud decretum, neque eſt determinans ad noſtram determinationem, quia non eſt principium electivum illius, per eam ſcilicet amans, & eligens; neque eſt prædeterminans; quia non connectitur cum noſtra determinatione. Eſt ergo principium antecedẽter indifferens vt influat, vel non influat, & conſequẽter influens ex determinatione alterius, nẽpe arbitrij noſtri.

Quar-

143 Quarto impugnat decretum indifferens. Nulla cauſa à ſuo effectu, tanquam à conditione dependet, ſed decretum illud indifferens, quod Doctores Societatis fingunt in Deo, & quod Suarez, Leſsius, & Molina, & alij volunt eſſe conditionatũ, dependet à determinatione liberi arbitrij, tanquã à conditione, quam expectat, & per quam purificatur, & tranſit in abſolutum, vt illi docent: ergo illã non cauſat.

144 Confirmat primo, voluntas conditionata nihil cauſat, niſi purificata conditione. Sed hæc volitio, *Volo concurrere ad hunc actum, ſi voluntas Petri conſenſerit, vel ſe determinauerit*, eſt conditionata, & dependens à conſenſu, & determinatione Petri, vt à conditione: ergo nihil poteſt cauſare, niſi purificata tali conditione; hoc eſt ſuppoſito conſenſu, & determinatione voluntatis Petri: ergo divina voluntas iſtum conſenſum, & determinationem non cauſat, ſed ſupponit cauſatam à voluntate Petri.

145 Confirmat ſecundo, ſi determinatio libera noſtræ voluntatis poſſet intelligi cum fundamento in re antecedens aliqualiter concurſũ primæ cauſæ, non dependeret ab illo. Sed iuxta principia Societatis intelligi poteſt cum fundamento in re in aliquo ſigno rationis aliqua anteceſsio determinationis noſtræ liberæ ad actualem Dei concurſum: ergo in ſententia Societatis libera noſtra determinatio, ex proprio conceptu, non habet eſſentialem dependentiam à concurſu, & cooperatione cauſæ primæ. Maior conſtat, quia dependens vt tale nequit intelligi antecedenter ad id, à quo dependet. Minorem probat, quia iuxta noſtra principia conſenſus, ſeu determinatio voluntatis creatæ determinat divinum concurſum quantum ad ſpeciem actus, ſed determinans vt tale, debet præcedere id quod determinatur, ſaltem prioritate naturæ, quia ad illud comparatur vt forma: ergo ſi determinatio voluntatis creatæ, decretum, & concurſum Dei ad ſpeciem actus determinat, illum aliqualiter præcedit, & per cõſequens illius cauſalitatem aliqua ratione ſubterfugit.

146 Reſpondeo Societatis Doctores non fingere, ſed authoritate Scripturæ, Conciliorum, Patrum, Antiquorum Theologorum, & validiſsimis rationibus evincere decretum illud indifferens. Imprimis enim illud clariſsime colligitur ex verbis illis Eccleſiaſtici 15. 14. *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui.* Vt enim ſapienter inquit Sapientiſsimus Bellarminus lib. 4 de gr. & lib. arb. c. 14. *Quomodo relinquitur in manu conſilij ſui, qui in omnibus operibus ſuis prædeterminatur ab alio, cui reſiſtere nullo modo poteſt?* Sane ſi voluntas creata nihil poſſet operari, niſi ad operandum traheretur efficaci Dei decreto ipſam prædeterminante, & ita fortiter impellenti, vt huic impulſui, & motioni nullatenus refragari, aut reſiſtere valeret, eius ve impetum cohibere, non ipſa in manu conſilij ſui relinqueretur, ſed conſilium Dei ſequi fatali neceſsitate conpelleretur. Colligitur rurſus ex ijs quæ ſtatim addit Spiritus Sanctus: *Adiecit mandata, & præcepta ſua: ſi volueris mandata ſeruare, conſeruabunt te. Appoſuit tibi aquam, & ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi.* Et iterum ibidem: *Poſuit ante illum bonum & malum, ad quod voluerit extendat manũ ſuã.* Colligitur item ex illo Ioſue 24. 15. *Optio vobis datur: eligite hodie quod placet, &c.* Idque pluribus alijs Scripturę teſtimonijs cõprobat P. Molina in concordia d. 23. memb. 2.

147 Secundo, id ipſum perſpicuè deducitur ex Concilio Tridentino, & Senonenſi definientibus, ad libertatem requiri, quod liberum arbitrium motũ, & excitatum à Deo poſsit omni gratiæ prævenienti diſſentire, & reſiſtere, vt oſtendi t. 1. diſp. 17. quod eſſet falſum, ſi Deus concurreret cum libero arbitrio, non ex vi decreti indifferentis, ſed ex vi decreti ex ſe, & ab intrinſeco efficacis, & prædeterminantis: gratiæ enim prævenienti, quæ ſit prædeterminans, nequit in vllo vero ſenſu arbitrium diſſentire, & reſiſtere, vt ibi oſtendi. Tertio, id ipſum docent aperte Patres Eccleſiæ, quorum verba adducit Bellarminus lib. 4. de gr. & lib. arb. c. 14. & Ruiz d. 56. 57. & 58. de ſcientia. Nobis nunc ſufficiat authoritas S. Clementis Papæ Epiſt. 13. dicentis: *Nihil eſt, quod audientes fidem ad credendum determinet, niſi arbitrium eorum* Et S. Anſelmi in concordia aſſerentis: *Sola voluntas determinat ibi, quid teneat, neque aliquid facit vis neceſsitatis, vbi operatur ſola electio voluntatis.*

148 Quarto, quia id clariſsime teſtantur omnes antiqui Scholaſtici, qui ſcripſerunt ante Magiſtrũ Bañez. Vnde Eximius Doctor Suarez in opuſc. lib. 1. de concurſu Dei c. 14. n. 10. affirmat, ſe hactenus nullum reperiſſe Scholaſticorum, qui ante exortam controverſiã de alijs inter Patres Dominicanos, & Patres Societatis, divinũ cõcurſum cũ libero arbitrio aliter declararit, quã declaratur ab ipſo Suario, & à Societatis Schola, idque plane oſtendit expendẽdo verba D. Thom. D. Bonav. Alexandri Aleſis, Caietani, Capreoli, Egidij Romani, Henrici, Marſilij, Gregorij, Gabrielis, Adami, Andreæ de Caſtronovo, Almaini, Angeſti, Ochami, Dioniſij Ciſtercienſis, Armachani, Adriani, Conradi, Magiſtri Soto, Andreæ

de Vega & Corduvæ. Nobis ſufficiat referre verba Sapientiſsimi Dominici de Soto lib. 1. de natura, & grat. cap. 16. vbi ait. *Quidquid Deus vult voluntate abſoluta, & quæ dicitur beneplaciti, fit, iuxta illud, Voluntati eius quis reſiſtet? Quando autem cum libero homine concurrit, non vult illud fieri, niſi ſalua humana natura, & libera voluntate, quæ id circo reſiſtere Deo poteſt.* Sentit ergo, Deum concurrere, cum voluntate noſtra ad actionem liberam per decretum, cui voluntas noſtra reſiſtere valeat. Ergo non per decretum ab intrinſeco efficax, & prædeterminans; nam huic reſiſtere nequit arbitrium creatum; vt tã quam certum ſtatuunt M. Bañez 22. quæſt. 10. art. 1. colum 575. & Magiſter Alvarez, diſp. 32. de auxilijs num. 27. contra quos, & contra certam veritatem abſurdiſsime concedit Gonet diſp. 4. de ſcientia Dei num. 179. & in Apologia Thomiſtarum num. 26. arbitrium creatum poſſe diſſentire, & reſiſtere efficaci Dei voluntati; quem late impugnavi t. 1. diſp. 17 ſect. 5.

149 Denique validiſsima ratione id ipſum demonſtrant Societatis Doctores; quia ſi voluntas nequit agere quin Deus cum illa concurrat ex vi decreti prædeterminantis, ſequitur voluntatem prædeterminatam ad amorem non habere poteſtatem, & ſufficientiam ad odium; ac proinde non libere, ſed neceſſario eligere amorem: ſequela probatur, quia voluntas ſubiacens decreto prædeterminanti ad amorem non habet neque per libitum ſuo habere poteſt decretum prædeterminans ad odium; qui autem non habet neque pro libito ſuo poteſt habere aliquid eſſentialiter prærequiſitum ad aliquem effectum, non habet veram ſufficientiam, & liberam poteſtatem ad illum effectum; quod principium appellat per ſe notum Pater Suarez locis citatis in hac diſput. ſect. 1. numer. 13. ergo voluntas ſubiacens decreto prædeterminanti ad amorem non manet libera ad odium. Rurſus ſequitur voluntatem prædeterminatam ad odium turpe, non habere auxilium vere ſufficiens ad amorem honeſtum; ac proinde ſequitur neceſsitari à Deo ad peccandum. Videat nunc prudens lector, quo iure dixerit Gonet, Doctores Societatis fingere decretum indifferens, quo Deus concurrat cum cauſis liberis. Ipſique Thomiſtæ negare nequeunt, Deum vere præparare omnipotentiam ad concurrendum per decretum indifferens, licet vltra illud ſuperaddant decretũ prædeterminans: nam dum voluntas actu amat, habet potentiam proximam antecedentem ad odium, ergo habet paratum concurſum Dei ad odium: at non paratum vi decreti efficacis connexi cum odio: ergo vi decreti indifferẽtis. Recoledicta à nobis ſupra n. 120. ex quibus conſtabit, quam immerito dixerit Gonet Doctores Societatis finxiſſe decretum indifferens applicativum omnipotentiæ.

150 Ipſe vero fingit hoſtem, quem feriat, dum affirmat noſtros Doctores aſſerere, Deum parare concurſum cauſis liberis per decretum conditionatum; non enim dicunt illud decretum eſſe verè, & propriè, & formaliter conditionatum; *ſed quaſi conditionatum*, ideſt conditionatũ improprie, & tantum æquivalenter; quia nimirũ in ordine executionis ita Deus per illud decretũ applicat omnipotentiã ad cõcurrendum cum voluntate, vt eam non determinet, ſed potius ab ea determinari debeat ad influendum in hunc actum præ oppoſito; & quia perinde ſe habet in ordine ad relinquendã determinationem voluntati, ac ſi eſſet conditionatum, & proprie expectaret determinationem voluntatis, vt tranſiret in abſolutum, & induceret concurſum externũ Dei ad actionem creaturæ.

151 Quod autem res ita ſe habeat, patet ex ipſo Eximio Doctore lib. 1. de concurſu Dei c. 14. n. 5. vbi mentem ſuam his verbis exponit: *Obſeruandum eſt*, duobus modis „ poſſe intelligi, divinam voluntatem velle influere in actum liberum humanę voluntatis: „ prior eſt, ſimpliciter, & abſolute volendo „ vt talis actus à tali voluntate, tali tempore, & „ modo fiat; voluntate ſcilicet, quæ ſecundum „ rationem antecedat præſcientiam abſolutam „ talis effectus vt futuri, & ſit ipſa efficax, & „ potenter efficiat, aut per ſe ipſam, aut (more noſtro loquendi) applicando ſuam omnipotentiam vt efficaciter influat, & ſecum ferat, ac determinet humanam voluntatem: & „ hunc modum hactenus impugnavimus. Alius „ ergo modus, quo hoc intelligi poteſt, hic eſt, „ Deum non abſolute, ſed quaſi ſub conditione, velle, vt hic actus fiat à voluntate creata, „ ſi ipſa ſe ſe ad illum determinaverit; & ſub „ eadem conditione velle influere, & cõcurrere in eundem actum, expectando tamen (vt „ ſic dicam) influxum creatæ voluntatis, non „ quia non poſſet ipſe aliter illum actum efficere, ſed quia vult ſe ſe noſtrę voluntati accommodare, vt eius non lædat libertatẽ. Ex „ vi autem huius divinæ voluntatis ita manet „ applicata divina omnipotentia ad influendũ „ in actum humanę voluntatis, vt hac influente, abſque nova Dei voluntate, aut applicationem ſuæ potentiæ, Deus etiam influat, „ quaſi neceſsitate quadam orta ex eius voluntate, quæ ad id, quod vult, & quomodo vult efficax eſt, & immobilis. Hæc ibi; & rurſus prologom 2. de gr c. 8. n. 16. in fine de hoc decreto applicativo omnipotẽtiæ ad actus libe-

liberos, inquit, *eſt autem tale decretum quaſi conditionatũ, quia vt ſaluetur libertas quoad exercitium, non determinatur per tale decretum ſimpliciter Deus ad agẽdum ſed quaſi conditionate, vtique ſi arbitrium creatum coagere voluerit.* Et ſtatim numero ſequenti explicat non obſtare quod illud decretum ſit quaſi conditionatum, vt Deus vi illius ſine novo decreto poſsit concurrere: *Quia quantum eſt ex parte Dei*, inquit, *eſt abſolutum, quia reuera Deus, quantum eſt ex ſe paratus eſt ad concurrendum tam ad hunc, quam ad illũ actum: ergo hoc ſatis eſt, vt efficiat illum, ad quem coagendum liberum arbitrium inclinatur.* Eodem modo loquitur t. 2. de grat. lib. 5. cap. 23. n. 3. & in opere de vera intelligentia auxilij efficacis cap. 45. p. 352. ad quartam obiectionem, vbi ex D. Th. 1 p q 83. artic. 2. ad quintum ſic concludit: *Igitur neceſſe eſt omnẽ motionem vel concurſum, quatenus præuiũ, ſeu antecedenter oblatum, dari cum illa indifferentia, & quaſi dependentia ab actuali influxu voluntatis*, quam doctrinam dicit eſſe communem Theologorum, vt ipſe probaverat in opuſculis lib. 1. capit. 14. & in hoc opere à capit. 40. ad 43. & poſtea latius oſtendit lib. 3. de grat. à cap. 42. vſque ad 51. & lib. 5. 1 cap. 47. vſque ad 51.

152 P. Molina concurſum generalem Dei indifferentẽ vocat; vt patet ex concordia d. 26. v. *neuter vero influxus* p. mihi 170 *Deus namque*, inquit, *generali concurſu influit vt cauſa vniuerſalis influxu quodam indifferenti ad varias actiones, & effectus; determinatur vero ad ſpecies actionum & effectuum à particulari influxu cauſarum ſecũdarum, qui pro diuerſitate virtutis cuiuſcumque ad agendum diuerſus eſt: aut ſi cauſa libera ſit, in ipſius poteſtate eſt, ita influere, vt producatur potius hæc actio, quam illa, puta velle, quam nolle, aut ambulare, quam ſedere, & hic effectus potius, quam ille; nempe hoc artefactum potius quam aliud, vel etiam ſuſpendere omnino influxum, ne vlla ſit actio. Porro concurſus Dei generalis determinatur à particulari concurſu cauſarum ſecũdarum, non ſecus ac influxus ſolis, qui etiam vniuerſalis eſt determinatur ab influxu hominis vt producatur homo & ab influxu equi, vt oriatur equus: ſolenim & homo generant hominem, vt 2. Phiſ habetur, & ſimiliter ſol, & equus generant equum.*

153 Dum autem Molina aſſerit Deum influere vt cauſam vniverſalem influxu quodam indifferenti, non loquitur de influxu ipſo vt in re exhibito, quaſi influxus Dei in amorem poterit eſſe influxus in odium: nam vt ipſe explicat diſp. 31. *Verſus ad primum, ergo argumentum*, influxus Dei in effectum cauſæ ſecundæ, non diſtinguitur realiter ab influxu ipſius cauſæ ſecundæ, loquitur ergo de influxu Dei vt oblato, & quaſi in actu primo, quia nimirum offertur à Deo cum indifferentia, vt pro nutu volũtatis determinetur omnipotentia ad concurrendum potius in amorem, quam in odium. Vt enim ipſe ait ea diſp. 26. pag. mihi 173. *Cum Deus* perſpiceret cauſas ſecũdas nihil omninò poſſe efficere, niſi vnà cum illis in operationes, & effectus earum ipſe influeret, æterna ſua voluntate ſtatuit, ita accommodare, quaſi ater̃perrae ſuum influxum, ac eo modo auxilium ac iuvamen illis conferre, vt non ipſe ſolus ad earum prę-ſentiam actiones, & effectus produceret, ſed ſuum locum, atque influxum ſic illis relinqueret, vt operationes ac effectus eſſent proprij earum, quod in creaturarum dignitatem redundabat. Ipſe vero influxu quodam rebus omnibus communi, qui pro diverſitate concurſuũ cauſarum ſecũdarum ad varias operationes, & effectus diſtrahi, ac limitari poſſet (qua ratione concurſus generalis Dei dicitur) ſuppleret earum imbecillitatem, tum quoad productionem, tum quoad conſervationem ſuorum effectuum: atque ea ratione æterna ſuà voluntate ſtatuit, ita omnibus cauſis pręſtò eſſe per eiuſmodi generalẽ concurſum, vt quoties cauſæ ſecundæ, vel naturæ neceſsitate, vel ſpõte ſua ac libertate cooperarentur, perinde eiuſmodi influxus ex determinatione ſuæ voluntatis perpetuo, ordinariaque ſtatuta lege ſequeretur, ac ſi ipſe cauſa eſſet ex neceſsitate naturæ influens: paucis duntaxat eventibus exceptis, in quibus, futurorum omnium præſcius, eadem æternæ ſuæ volũtatis determinatione ſtatuit illum ſuſpendere, cauſiſque ſecundis ob aliorem quẽdam finem miraculoſæ denegare.

154 Itaque dum hic author diſp. 26. pag. 172. ait: *Concurſum generalem Dei in cauſas ſecũdas immediatè emanare in ſingulas earum operationes, indifferentem ex ſe vt pro diuerſitate cauſæ ſecundæ cooperantis varia actio, variuſque effectus reſultet*: non loquitur de indifferentia intrinſeca ipſius concurſus externi; hic enim cum identificetur cũ concurſu creaturæ, nequit eſſe indifferens ad aliam actionem diſtinctam: ſed loquitur de indifferentia extrinſeca, quam habet concurſus ille in oblatione, & præparatione. Atque adeo docet, quod licet Dei concurſus generalis in amorem v. g. præ odio, ſit identificatus cum concurſu voluntatis; tamen non habet ille influxus eſſe potius in amorem quam in odium, quia oritur à Deo tanquã à cauſa vniverſali, ſed quia oritur à voluntate, vt à cauſa particulari.

Quod ipſe explicuit d. 31. verſu ad primũ argumentũ ijsverbis: *Neq; a parte rei influxus illi* (nẽpe cauſæ primæ, & cauſæ ſecundæ) *diſtinguntur, niſi comparando vnã & eandem numero actionem ad diuerſas cauſas diuerſo modo in totam actionem ipſam influentes, quarum ea, quæ cauſa vniuerſalis eſt, licet conferat actioni totum eſſe partialitate cauſæ, actio tamen à modo influendi illius, non habet quod ſit talis vel talis ſpeciei actio. Ab altera vero vt à cauſa particulari, ſimiliter partialitate cauſæ habet actio totum ſuum eſſe. Verum ex modo influendi illius, ſicut habet quod ſit propria & peculiaris actio eiuſdem cauſæ, ita habet quod ſit talis actio diſtincta ſpecie à cæteris.*

155 Quare P. Molinæ licet doceat Deum præparare ſuum concurſum cauſis liberis per decretum indifferens, nunquam tamen docuit illud decretum eſſe propriè conditionatum Sed ſolum improprie, & æquivalenter, quatenus vi illius non neceſsitatur Deus abſolute ad concurrendum ad hanc actum in ſpecie potius quam ad oppoſitum, ſed duntaxat ad illum, quem elegerit arbitrium creatum. Idque ſignificare voluit dum diſp. 26. verſu, *Vt melius*, pag. mihi 172. dixit, *Deum ſuo æterno decreto velle vt concurſus ſuus accomodatus ſit cauſis ſecundis iuuandis ac proinde ſit talis, vt ſi illæ ſimul influant, emanet: ſi vero influere ceſſent aut ad influendum nunquam accedant, neque ille emanet.* His enim verbis ſolum ſignificare voluit illum concurſum externum omnipotẽtiæ in actionem liberam voluntatis eſſe liberum voluntati, quia ad voluntatem ſpectat determinare vt omnipotentia influat potius in amorem, quam in odium, Idque ipſum ſignificavit d. 32. verſu *nonum* pag. mihi 207. dum dixit: *Deum opera noſtra bona moralia, quæ à cooperatione libera noſtri arbitrij & non à ſolo concurſu Dei generali dependent, velle voluntate conditionata, ſi & nos pro noſtra libertate ea velimus, eo pacto, quo vult omnes homines ſaluos fieri, ſi & ipſi velint.*

156 Et in eodem ſenſu loquitur P. Leſsius in opuſculo de auxilijs; ibi enim cap. 4. n 8. explicans quo pacto Deus concurrat in actum peccati, quin ſit author peccati, inquit: *Quoad concurſum attinet, etſi non poſsit in rerum natura exiſtere niſi determinatus: facile eſt intelligere & explicare. quomodo ſecundum ſe & ex parte Dei ſit indeterminatus Ratio eſt, quia concurſus Dei quatenus conſideratur præcisè, vt à Deo procedens, eſt generalis & indeterminatus ad hanc vel illã ſpeciem actus. neque dat illum eo fine. vt talis ſpecies actus* (v. g. odium Dei) *eliciatur. Vnde ex eo quod velit talem concurſum dare, non ſequitur illum velle illam ſpeciem actus, quem voluntas cum illo concurſu elicit: nam quod talis ſpecies actus producatur, nõ prouenit ex ratione concurſus Dei, quaſi ille per ſe ad illam ſpeciem tendat, ſed ex concurſu voluntatis humanæ, quæ generalem Dei concurſum ſuo concurſu modificat, & contrahit ad hanc ſpeciem actus.*

157 Itaque Leſsius cum alijs Doctoribus Societatis, non docet Deum exhibere concurſum in actum liberum per decretum vere, & formaliter conditionatum, amans ſcilicet concurſum omnipotẽtiæ ſub conditione quod voluntas propriori ſe determinet ad eum actum eliciendum: hoc enim decretum eſt implicatorium; primo, quia quoties Deus libere vult aliquid exiſtere ſi exiſtat certa quędam conditio, hæc debet eſſe ſeparabilis ab exiſtentia ipſius conditionati; nam veritas neceſsaria, non poteſt eſſe obiectum decreti liberi: ſic Deus non poteſt libere velle, vt ſi exiſtat actio, exiſtat terminus; vt ſi exiſtat fundamentũ, & terminus; exiſtat relatio, vt ſi exiſtat homo, exiſtat animal rationale, quia hoc eſt neceſsariũ; & quod eſt neceſsariũ nequit Deus decreto libero præfinire, ſicut Deus nequit decreto ſuo libero præfinire, vt duo, & tria ſint quinque: ſecundo illud decretũ formaliter conditionatũ eſt implicatorium; quia ſupponit voluntatem ſe determinare quin Deus cum illa concurrat ad eam determinationem, quod eſt falſiſsimũ, & conſtanter negatur à Leſsio eo c. 4. n. 16. v. *hinc tamen*, & ab omnibus Societatis Doctoribus. Dicitur ergo illud decretũ, quo Deus ſuum concurſum ad quamlibet actionem liberã exhibet libero arbitrio in actu primo, quaſi cõditionatum, quia per illud decretum ita ponit ſuum concurſum in poteſtate voluntatis, vt nihil deſideretur vt voluntas actu operetur, niſi quod ipſa velit vti cõcurſu ſibi oblato: & poſito illo decreto, iam per Deũ ſtare nequit, quod voluntas non operetur, ſed vnice per ipſam. Vt enim inquit Leſſ. ibi n. 15. *vi illius decreti oblatiui concurſus potentia executiua Dei manet determinata veluti cauſa naturalis ad quemuis illorũ cõcurſuũ cauſandũ, quẽ quisquis operatio requirit, ſi cauſa creata ſe ad illũ determinauerit. ſicut habitus voluntatis naturaliter eſt determinatus ad exhibendũ illũ cõcurſum, quẽ operatio ad quã voluntas ſe applicuerit, poſtulabit. Vnde potentia diuina ſe habet inſtar cauſæ naturalis concurrẽtis cũ cauſa libera: ſicut enim cauſa naturalis, quæ concurrit cũ libera, eſt determinata ad cauſandũ cõcurſũ cõgruentẽ operationi adquã libera ſe flectere voluerit; ita potentia diuina eſt determinata ad præbendũ concurſum congruentẽ operationi,*

vo-

voluntatis creatæ, ſolum eſt diſcrimen, quod hæc determinatio proueniat ex vi decreti diuini, illa ex determinatione naturæ.

158 Qua propter licet decretum applicans omnipotentiam ad concurrendam, cum voluntate ad actum liberum non ſit efficax ex ſe ad inducendum illum concurſum externum identificatum cum actione voluntatis, eſt tamen efficax ad applicandam omnipotentiam; & ad conſtituendum in poteſtate voluntatis concurſum ad actum amoris, & ad actum odij, vt ſcilicet iam integrum non ſit Deo ſuppoſita præparatione concurſus impedire vſum libertatis per ſuſpenſionem concurſus; ſed tota electio, & determinatio vnius exercitij præ alio manet penes arbitrium; cui vnice iam poteſt imputari quod non ponatur actus honeſtus ad quem habet paratum concurſum. Vnde decretum applicatiuum omnipotentiæ eſt abſolutum, prout decretum abſolutum opponitur decreto purè conditionato; quia per illud decretum quantum eſt ex ſe Deus vult, vt exiſtat actus honeſtus, non tamen eſt abſolutum, prout decretum abſolutum ſignificat voluntatem ab intrinſeco efficacem, & infruſtrabilem; quia enim per illud decretum vult Deus, vt voluntas ſe determinet; & per illud conſtituitur poteſtas libera voluntatis ad ſe determinandum, illud decretum quatenus reſpicit operationem debet eſſe fruſtrabile, & conſequenter indifferens, & coniungibile cum carentia actus honeſti, quem amat, & propter quem offert etiam concurſum ad actum malum, & quia ità vult operationem liberam voluntatis, vt ad illam non determinet, ſed totam determinationem relinquat voluntati, dicitur determinare Deum ad concurrendum dumtaxat ſub conditione, quod voluntas velit operari, & explicatur à nobis, ac ſi eſſet conditionatum: *Nec bene ſequitur* (vt bene inquit P. Leſius eo cap. 4. num. 16. in fine) *creaturæ determinationem eſſe priorem natura, quam ſit concurſus Dei: quia non omnis conditio requiſita, vt aliquid fiat, eſt illo prior natura. Sic materia vt ſuam cauſalitatem ad effectum conferat, expectat, vt agens formam imprimat, & tamen non prius natura agens formam imprimit, quam materia illam ſuſcipiat, aut ſe ipſam in effectum expendat. Simili modo etiã ſi Deus, vt ſuum concurſum conferat, expectat concurſum liberi arbitrij; tamen concurſus liberi arbitrij non eſt prior natura, quam concurſus Dei. Idem cernitur in concurſu habitus & apprehenſionis obiecti cum voluntate. Et ſtatim ſubdit: nec obſtat, quod dicamus liberum arbitrium inchoare ſuam actionem, quia non inchoat ſine concurſu Dei; ſed per hoc tantum ſignificatur, ipſum propriè eſſe cauſam, quod actus hic, & nunc in hac vel illa ſpecie fiat.*

159 Nec vlla ſolida difficultas poteſt adduci contra modum præparandi omnipotentiam per decretum indifferens. Quis enim non videat, Deum poſſe ſic apud ſe ſtatuere? *Quantum eſt ex me paratus ſum concurrere cum voluntate ad actum amoris honeſtum, vel ad actum odij turpem: vel ſic? volo conſtituere in poteſtate voluntatis concurſum meæ omnipotentiæ ad amorem, & ad odium, vt voluntas poſſit inter illa extrema eligere quod maluerit: vel ſic? volo vt voluntas eliciat amorem A. honeſtum cum proxima poteſtate ad odium A. turpe; & quia hãc poteſtatẽ ad odium turpe nequit habere, quin ego paratus ſim ad concurrendum cum ipſa ad actũ odij, ideo vt poſſit cum laude, & merito elicere amorem honeſtum, qui mihi placet, paratus ſim concurrere cum ipſa ad odium turpe, quod mihi diſplicet.* Quænam repugnãtia in hoc modo applicandi omnipotentiam? certe nulla: poſita autem hac applicatione indifferenti, ſicut in poteſtate voluntatis relinquitur eligere inter amorem, & odium, ita in eius poteſtate relinquitur eligere inter concurſum externum Dei ad amorem, & concurſum ad odium, ac proinde ſicut voluntas determinat ſeipſam ad amorẽ præ odio, vel econtra, ita determinat omnipotentiam ad concurrendum in amorem præ odio, vel econtra: ergo decretum indifferenter applicans omnipotentiam nullam repugnantiam involvit.

160 His poſitis facile iam reſpondebimus ad fundamentum Goneti. Reſpondeo igitur diſtinguendo maiorem; nulla cauſa ab effectu, tanquam à conditione dependet; vt ipſa ſit, concedo maiorem; vt ipſa operetur, ſub diſtingo, vt à conditione antecedenti propriori natura, & propriè tali, concedo maiorem; vt à conditione concomitanti, & impropriè tali, nego maiorem, & diſtingo minorem, decretum indifferens dependet à determinatione liberi arbitrij, tanquam à conditione antecedenti, & propriè tali, quam expectat; nego minorem; tanquam à conditione concomitanti, & impropriè tali, quam expectat, concedo minorem, & nego conſequentiam. Falsòque ſupponit argumentum, Patrem Suarez, Molinam, & Leſium velle, illud decretum eſſe conditionatum propriè. Vt enim inquit Pat. Suarez prologom. 2. de grat. cap. 8. num. 17. *Illud decretum quantum eſt ex parte Dei eſt abſolutum, quia reuera Deus quantum eſt ex ſe paratus eſt ad concurrendum tam ad hunc, quam ad illum actum.*

161 Itaque illud decretum dicitur virtualiter, equivalenter, & impropriè conditionatũ,

quia non habet vim neceſsitãdi Deũ ad concurrendũ in hunc actũ præ illo, niſi ſub conditione, quod volũtas ſe determinet ad hunc actum præ illo, & quia in concurrendo attemperatur electioni voluntatis, ad illamque concurrit, quam ipſa elegit; neque determinat ad vnum actum efficiendum præ oppoſito. Propter hanc rationem appellatur quaſi conditionatum à Patre Suarez, & ab aliquibus appellatur conditionatum; non quia ſit propriè cõditionatum, ſed quia illius decreti influxus ſubijcitur voluntati, & Deus manet vt illius decreti neceſsitatus ad cõcurrendum cum voluntate ad amorem, ſi ipſa velit. Quæ propoſitio conditionalis non ſignificat conditionatũ eſſe diſtinctum à conditione, ſed ſolum ſignificat conditionatum eſſe liberum voluntati nõ minus quam ipſam conditionem.

162 Et hic modus loquendi familiaris eſt etiam ipſis Concilijs: nam Tridentinum Seſſ. 6. Can. 4 definit: *Liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum poſſe diſſentire ſi velit*; & per illam conditionalem non ſignificatur aliqua volitio diſtincta à diſſenſu; ſed duntaxat ſignificatur poſita motione & excitatione gratiæ prævenientis, integrum eſſe volũtati, vel illi obtemperare, vel illi diſſentire, ſeu reſiſtere. Et ſimiliter Concilium Arauſicanum ſecundum Canon. 25. definit: *Omnes baptizatos Chriſto auxiliante, & cooperante poſſe ac debere adimplere, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, ſi fideliter laborare voluerint.* Et tamen ibi conditio non diſtinguitur à conditionato, tantumque ſignificatur, liberum eſſe baptizatis cum gratia Chriſti obſervare præcepta, & per eorum obſervationem vitam æternam promereri. Sic etiam dicimus voluntatem poſſe, ſi velit, vti habitu charitatis, & aliarum virtutum; poſſe, ſi velit, amare, poſſe ſi velit omittere amorem; quibus locutionibus non ſignificamus debere ante vſum habitus præcedere volitionem vtendi, cum ipſa volitio ſit vſus habitus; nec ante amorem debere præcedere volitionem reflexam amoris; ſed ſolum ſignificamus actionem habitus, & actionem amandi eſſe liberam voluntati. Quia ergo poſito decreto indifferenti, liberum eſt voluntati creatæ quod Deus concurrat ad hunc actum præ illo, dicimus Deum velle concurrere ſi voluntas velit; ſeu Deum vi ſuæ volitionis eſſe neceſsitatum ad concurrendum, ſi voluntas velit.

163 Ad primam confirmationem ex numer 144. conceſſa maiore intellecta de voluntate propria, & formaliter conditionata; nego ſuppoſitum minoris; ſupponit enim Deum præparare ſuam omnipotentiam ad actum amoris, v.g. per decretum propriè, & formaliter conditionatum, quo Deus ſic ſtatuat; volo concurrere ad actum amoris, ſi voluntas Petri ſe determinaverit ad illum eliciendum; quod tamen eſt falſum, quia vbi actus amoris eſt honeſtus, concurrit Deus per voluntatem abſolute amantem exiſtentiam amoris quantum eſt ex ſe: vbi autem eſt turpis, concurrit per voluntatem abſolute permittentem exiſtẽtiam amoris libero arbitrio, & conſequenter permittentem concurſum omnipotentiæ ad illum actum.

164 Ad ſecundam confirmationem conceſſa maiori, nego minorem: nam in ſententia Societatis in nullo ſigno poteſt intelligi determinatio voluntatis ad producendum amorem, v. g. quin intelligatur concurſus Dei: quia nimirum illa determinatio cum ſit aliquid productum, & cauſatum, immediate dependet à cauſa prima, vt ſimul influente, & cooperante cum cauſa ſecunda; ac proinde impreſcindibilis eſt per conceptus noſtros ab influxu cauſæ primæ. Atque adeo illa determinatio tota oritur à voluntate, & tota ab omnipotentia; à voluntate vt eligente, & amante per ipſam, & per eam exercente ſuam libertatem; ab omnipotentia vt pure efficiente ex determinatione alterius: ſic determinatio noſtræ voluntatis ad eliciendum actum ſupernaturalẽ nequit præſcindi ab influxu principij ſupernaturalis.

§. II.

Soluuntur argumenta contendentia decretum indifferens tollere, vel ſaltem limitare perfectum Dei dominium in voluntatem, & cor hominis.

165 EX hoc capite ſic argumentatur Gonet diſput. 5. de volunt. art. 3. §. 2. ſi Deus circa noſtros actus liberos habeat decreta purè indifferentia, & expectantia conſenſum, & determinationem noſtræ voluntatis, ſequitur Deum non habere circa noſtros actus liberos, tàm perfectum, & abſolutum dominium, quàm voluntas creata, quod per ſe eſt abſurdum, & contra illud Auguſtini cap. 14. de correptione, & gratia, Deus magis habet in ſua poteſtate, *voluntates hominum, quàm ipſi ſuas.* Conſequens eſt abſurdum, ergo & antecedens, ex quo ſequitur. Probat ſequelam maioris primo: *Nam voluntas creata ratione perfecti dominij, quod habet in ſuos actus liberos, poteſt illæſſa, & in columi ſua libertate, ſeipſam libere determinare, & talem determinationem incipere, nec debet illam ſupponere, vel expectare ab alia cauſa creata: ergo ſi Deus non poſſet idem præſtare, & facere ſine læ-*

læſione libertatis, vt à voluntate creata incipiat, & exeat talis determinatio, ſed eam debeat à libero arbitrio expectare, & veluti emendicare: euidens eſt quod non habebit tàm perfectum, & abſolutum dominium in noſtros actus liberos, quàm ipſa voluntas creata, & quod magis habebit homo in manu ſua voluntatem ſuam, quam Deus, quæ eſt contradictoria propoſitionis S. Auguſtini lib. de correp. & grat. cap. 14. dicentis quod *Deus magis habet in poteſtate volũtates hominum, quàm ipſi ſuas.* Secundo probat ſequelam eiuſdem maroris à paritate cauſarum non liberarum, quarum determinationem non expectat Deus, ſed illam cauſat decreto ſuo efficaci antecedenti.

166 Reſp. tamẽ facile, quod Deus cõcurrat cũ volũtate noſtra ad actus liberos decreto indifferenti, non tollere quod habeat perfectiſsimum dominium ſupra noſtram voluntatem; quia nimirum in theſauris ſuæ omnipotentiæ habet innumera media congrua ad faciendum, vt illa libere convertatur: quæ media nequeũt eſſe ab intrinſeco efficacia & prædeterminantia; ſiquidem iuxta definitionem Tridentini ſeſ. 6. can. 4. ideo gratia efficax Dei noſtram nõ tollit libertatem, *quia liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum poteſt diſſentire ſi velit*. Ideſt, quia gratia illa præveniens, qua Deus facit vt faciamus bonum, talis eſt naturæ vt poſsimus illi diſſentire. Illum enim canonem edidit contra Calvinum, qui vt ſuum errorem tueretur, quod ſcilicet voluntas noſtra non operetur liberè libertate indifferentiæ opera pietatis, aſſumebat tanquam principium, Deum illam præmovere ad agendum motione ita valida, vt ea poſita non maneat in poteſtate voluntatis vel illi obtemperare, vel refragari, ſed neceſſe ſit illi conſentire. Vt enim conſtat ex Bellarmino lib. 6. de grat. & lib. arb. cap 9. & ex Ruardo Taper art. 7. pag. 240. & ex Alberto Pighio apud M. Alvarez diſp. 92. de auxilijs, Calvinus lib. 2. inſtitut. cap. 2. §. 10. ſententiam Catholicorum de motione gratiæ efficacis impugnans inquit: *Voluntatem movet gratia, non qualiter multis ſæculis traditum eſt & creditum, vt noſtræ poſtea ſit electionis motioni obtemperare aut refragari, ſed illam efficaciter efficiendo*, ideſt trahendo & rapiendo per motionem præviam, cui ipſa reſiſtere & diſſentire non valeat. Concilium vero vt concluſionem Catholicam tueretur, aſſumpſit principium oppoſitum, nimirùm, Deũ nos excitare & movere per motionem præviam, ſeu per auxilium gratiæ prævenientis, cui voluntas poſsit diſſentire. Ergo Concilium virtualiter definivit entitatem gratiæ prævenientis efficacis, qua Deus facit vt faciamus, talem eſſe, vt ea poſita, noſtræ poſtea ſit electiones, vel obtemperare, vel refragari entitati talis gratiæ; vt Catholica Eccleſia tradebat & credebat, etiam ex confeſsione ipſius Calvini. Ex quo legitimè infertur, eam gratiam non eſſe prædeterminantem, nam poſita gratia prædeterminante non manet in noſtra poteſtate vel obtemperare illi gratiæ, vel reſiſtere, ſeu refragari, ſed neceſſe eſt obtemperare; cum impoſsibile ſit prædeterminationem exiſtere & obedientiam non ſequi. Hunc Concilij textum latè ponderavi tom. 1 diſp. 17.

167 Idemque conſtat ex Concilio Senonenſi in decreto 15. vbi definit, ideo gratiam efficacem non tollere libertatem, *quia tale non eſt Dei trahentis auxilium, cui reſiſti non poſsit*; ſeu quia auxilium illud, quo Deus nos trahit ad rectam operationem, ſeu quo facit vt rectam operationem eliciamus, tale eſt, vt ei reſiſtere poſsimus. Atqui auxilio prædeterminanti reſiſtere non poſſumus, quia auxilium prædeterminans eſt irreſiſtibile; & chymæreri cum eſt reſiſtere gratiæ irreſiſtibili. Et ſicut in nullo vero ſenſu poſſumus reſiſtere efficaci Dei voluntati, ita in nullo vero ſenſu poſſumus auxilio prædeterminanti efficaciter ſupponenti efficacem Dei voluntatem erga actum, ad quem datur, vt demonſtravi diſp. ea. 17. ſect. 7. Quarè implicationem involuit doctrina, quam ſupponit Gonet diſp. 5. de volunt. num. 72. in fine, & quam ſtatuit diſp. 4. de ſcientia Dei num. 179. & in Apologia Thomiſtarum num. 26. nempe voluntatem noſtram motam auxilio prædeterminanti, etſi de facto nunquam reſiſtat Deo moventi per illud auxilium, poſſe tamen reſiſtere potentia antecedenti. Implicationem, inquam, involuit, quia nequit dari potentia antecedens ad chymæram; chymæra autem eſt actu reſiſtere auxilio prædeterminanti, ergo chymæra eſt habere poteſtatem ad actu reſiſtendum.

168 Conſtatque ex doctrina D. Th. dominium perfectiſsimum Dei ſupra arbitrium creatum non poſtulare, vt poſsit illud prædeterminare ad actus liberos, ſed potius poſtulare, vt ipſum moveat prævie per media indifferentia, quibus ipſa poſsit reſiſtere: vt enim ipſe ait quodlib. 1. ar. 7. ad 2. cum Deus moveat omnia ſecundum conditionem, & naturam mobilium, & voluntas ſe habeat ad oppoſita, *ſic movet voluntatem ad bonum, quod tamen poteſt huic motioni reſiſtere.* Et vt ipſe ait 12. q. 10. ar. 4. *Quia voluntas eſt activum principium non determinatum ad vnum, ſed indifferenter ſe habens ad multa; ſic Deus ipſam movet, quod non ex neceſsitate ad vnum determinat, ſed manet motus eius contingens.* Ergo iuxta D. Thomam Deus non movet voluntatem

tatem ad actum virtutis per auxilium prædeterminans, nam hoc ad vnum determinat, nempe determinate ad exercitium ad quod datur. Et vt vidimus ſupra ſect. 9. num 105. ex 1. cõtragent. cap. 68. dominium quod *habet Voluntas ſupra ſuos actus, excludit determinationem Virtutis ad vnum* Ergo excludit prædeterminationem, nam per hanc determinatur ad vnum. Et vt vidimus ſupra ſect. 2. num. 18. & ſect. XI num. 147. ex D. Thoma, & communi conſenſu Patrum, & antiquorum Theologorum, ad libertatem requiritur, quod voluntas non determinetur ab alio. Quid fusè oſtendit P. Suarez lib. 3. de grat. à cap 43. vſque ad 50. & in opere de vera intelligentia auxilij efficacis à cap. 40. vſque ad 43. incluſive. His poſitis in forma ad argumentum ex num. 165. nego ſequelam maioris. Et ad eius probationem cõceſſo antecedenti, nego conſequentiam: quamvis enim dominium quod voluntas habet ſupra ſuos actus petat, quod voluntas ſuppoſita proxima indifferentia ad vtrumque, ſe poſsit determinare ad amorem præ odio, vel è contra: tamen dominium perfectiſsimum, quod habet Deus ſupra illos actus, non poſtulat, vt ſuppoſita illa indifferentia proxima Deus determinet voluntatem ad amorem præ odio, vel è contra; ſed potius ſuppoſita illa proxima indifferentia, Deus nequit determinare ad vnũ præ alio, quia hoc ipſo quod voluit relinquere hominem in manu conſilij ſui, voluit ipſum non determinare ad vnum præ alio; quia implicat vt relinquatur in manu conſilij ſui ille, qui nihil poteſt operari, niſi prædeterminetur ab alio, cui ipſe reſiſtere non poteſt. Vnde dominium Dei ſupra voluntatem vt liberam non exercetur, ſed potius aboletur, & ligatur per phyſicam prædeterminationem, vt probat P. Ruiz diſp. 52. de ſcientia ſect. 9. Sic quamvis dominium, quod habet voluntas ſupra ſuos actus poſtulet, vt per illos vivat formaliter: tamen dominium perfectiſsimum quod ſupra illos habet Deus, non poſtulat vt vivat per illos, quia hoc eſſet maxima imperfectio.

169 Dominium ergo perfectiſsimum Dei ſupra voluntatem creatam ſolum petit, vt abſolute poſsit facere vt volũtas quodcumque obiectum honeſtum amplectatur; poſſitque illam movere infallibiliter ad bonum, & cum illa cooperari ad quodcumque exercitium liberum. Id autem cumulatiſsime præſtare poteſt Deus varijs & miris modis congruè vocando. *Cor enim Regis in manu Domini, quocumque Voluerit Vertet illud* Prover. 12. nullum enim eſt tàm rebelle cor, quod Deus non poſsit ſubito emollire, & per vocationem congruam efficaciter trahere ad amandum bonum honeſtum, quod antea deteſtabatur. Vnde magis habet in ſua poteſtate voluntates hominũ, quam ipſi ſuas; quia facilius poteſt liberum arbitrium trahere quo voluerit, quàm arbitriũ poſsit ſeipſum determinare. Nam ſæpe arbitrium experitur luctam & reſiſtentiam vi tentationis impellentis ad malum, & licet poſsit abſolute reſiſtere tentationi, non poteſt illam à ſe pellere; Deus autem poteſt mille modis tentationem fugare, ſe dando paſsiones, & ita vivide proponendo obiectum honeſtum, vt iam facile, & promptũ ſit virtutem ſequi; ac proinde magis habet in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas. Nam ſæpe homines maximam experiuntur difficultatem in ſectando virtutis viã; nec poſſunt difficultatem illam propulſare; Deus autem poteſt facile illã tollere, & ita inclinare cor hominis, vt prompte & cum delectatione viam virtutis carpat. Eius ergo poteſtas ad vtendum voluntate creata ad actus honeſtos eliciendos, & obiecta honeſta amanda, maior eſt, quam poteſtas, quam habet voluntas; nam voluntas creata non habet hanc poteſtatem niſi ex ſuppoſitione auxilij ſibi gratioſe collati, & ex ſuppoſitione quod Deus voluerit applicare omnipotentiam ſuam ad cooperandum cum illa: At Deus ex ſe habet poteſtatem immutandi arbitrium infinitis modis, illudque ſuaviter flectendi quo voluerit; quam poteſtatem non exercet per prædeterminationem, ſed per media ex ſe non cõnexa cum converſione; quæ media varia ſunt: vt enim inquit S. Thomas ad illud Ioan. 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater meus traxerit eum; hominẽ multipliciter trahit Deus, reuelatione interna Veritatis, perſuaſione, operatione miraculorum, blanditijs, admirabili delectatione, & amore Veritatis.*

170 Quare quod voluntas ſuppoſita proxima indifferentia ſibi collata à Deo ſe poſsit determinare, & Deus non poſsit illam determinare; non eſt, voluntatem *magis* habere in ſua poteſtate ſuum exercitium, quam illud habeat Deus in ſua; ſed habere *aliter*: quia nimirum voluntas habet in ſua poteſtate illud exercitium, quatenus per illud exercetur immediate libere; Deus vero habet in ſua poteſtate mediate dumtaxat, quatenus mediante vocatione congrua poteſt facere vt exiſtat illud exercitium: magis autem habet in ſua poteſtate exercitium aliquod, qui poteſt producere ſe ſolo cauſam adæquatam illius exercitij, & cum illa ſimultaneè cooperari, & inſuper facere vt cauſa immediata illud ponat; quàm qui dumtaxat ſuppoſita poteſtate ſibi collata, poteſt cum adiutorio alterius ad illud ſe determinare; Deus autem ſe ſolo producit voluntatem, & ſe ſolo illi tribuit facultatem eliciendi actum bonum, & inſuper cum illa concurrit immediate

diate ad eius eliciendam, & media vocatione congrua infallibiliter facit vt voluntas illud ponat. Ergo magis habet in ſua poteſtate actum liberum honeſtum voluntatis,quam ipſa.

171 Vnde non evidens, ſed apertè falſum eſt,quod aiebat Gonet ſuprà num. 165. nempè Deum non habere tam perfectum dominium ſupra noſtros actus liberos,ac nos habemus,ſi ad illos non prædeterminat. Conſtat enim habere ſupra illos perfectius dominium, quamvis ſolum media vocatione congrua faciat vt voluntas illos eliciat. Neque falſum eſt, ſed veriſsimum, quod poſtquam Deus vocavit hominem ad virtutis exercitium,expectet voluntatem eius vt cum cooperatione gratiæ ad conſenſum ſe determinet; vt conſtat ex illo Apoc. 3. *Ego ſto ad oſtium & pulſo, ſiquis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum.* & ex alijs Scripturæ locis,quæ in hunc ſcopum adduxi tom. 1. diſp. 37. num. 36. p 573. vt clariſsimè demonſtrat P. Suarez in opere de vera intelligentia auxilij efficacis cap. 6. Quamuis autem Deus hoc pacto expectet conſenſum,non tamen illum quaſi emendicat, quia mediante vocatione & cooperatione facit vt illum faciamus.

172 Secunda probatio illius ſequelæ ex num. 165. in fine, nihil valet; aliter enim concurrit Deus cum cauſis naturalibus; aliter cum liberis; nam cum cauſa naturalis ſit ex ſe determinata ad vnum, neque Deus illi imprimit motionem vt operetur; prout evincit P. Suarez lib. 3 de grat. cap. 39. & in opuſculis: nam vt ignis comburat ſolum indiget applicatione locali ad combuſtibile, & concurſu ſimultaneo Dei: nec expectat ab illo determinationem, quia cum ignis, v.g. ſit determinatus ad comburendum, hoc ipſo quod Deus dedit illi talem naturam, & vidit eius applicationem ad paſſum, vult decreto omnino abſoluto vt cõburat; ac proinde non expectat ab ipſo combuſtionem, ſed illam determinat ſuo efficaci decreto.

§. III.

Repellantur reliqua in conuenientia allata à Gonet contra decretum indifferens.

173 PERGIT Gonet & proponit alia incommoda & inconvenientia eâ diſp. 5. à n. 74. *Imprimis*, inquit, *modus concurrendi per concurſum indifferentem & ſine intentione & volitione alicuius actus & effectus particularis cum ſola intẽtione generali agendi, quod volet creatura, eſt cæcus, ignarus & imprudens, & confuſus, facitque Deum ſimilẽ piſcatoribus, qui mittunt rete in mare ignorantes quot piſces apprehendent, & in ſuis retibus concludent.* Sed hæc obiectio ſupra ſect X. n. 113. & 114. propoſita & diluta manet: & latius tom. 1. diſ. 37. ſect. 7. falſaque ſuppoſitione laborat; Deus enim per concurſum indifferentem, ſeu per decretum offerens concurſum indifferenter ad bonum, & ad malum, determinatè intendit actum bonum in individuo, ad quem parat cõcurſum, & permittit determinatum actum in individuo, ad quem hic & nunc parat concurſum; & per ſcientiam medium certo cognoſcit ad quam partem ſe determinabit voluntas: vnde potius eſt ſimilis piſcatori, qui evidentiſsimè cognoſcens omnes ſpecies, & individua piſcium, quæ ſunt in mari, reiicere mitteret in aliquam partem maris, præſciens quot & quinam piſces capiendi forent. Deus enim ſcit, quod ſi præparet voluntati concurſum, in tali occaſione ad individuum amoris *A* honeſtum, & ad individuum odij turpe, eliciet, v.g. potius actũ honeſtum quàm turpem, offert concurſum ex intentione actus honeſti, & ſic media obligatione concurſus, & collatione auxilij congrui piſcatur actum illum honeſtum.

174 Quartum inconveniens proponit num. 75. *Quia modus ille concurrendi eximit ab ordine diuinæ prouidentiæ & prædeſtinationis, id quod eſt perfectiſsimum & nobiliſsimum in natura intellectuali, ſcilicet determinationem voluntatis humanæ.* Sed reſpondemus hoc inconveniens nõ habere fundamentum in noſtra ſententia, ſed in falſa imaginatione Goneti exiſtimantis determinationem noſtræ voluntatis in ſententia Societatis non eſſe efficiẽter à cauſa prima, ſed præcedere natura concurſum eius; quod iam oſtẽdimus eſſe falſum toto §. antecedenti, præſertim à num. 160. Et quamvis Deus vi ſolius decreti indifferentis non ſit cauſa cur voluntas ſe determinet potius ad actum honeſtum, quàm ad turpem; tamen per vocationem congruam facit vt voluntas vtatur concurſu ſibi indifferenter oblato ad actum honeſtum potius quã ad turpem, & Deus veriſsimè & propriſsimè facit media vocatione congrua, vt ſe determinet ad actum honeſtum; & ratione huius vocationis gratuito à Deo conceſſæ, dictum eſt ab Apoſtolo: *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis*, iuxta ſententiam Auguſtini in Enchirid. cap. 32. dicentis: *Quomodo non volentis, &c. niſi quia & ipſa voluntas à Domino præparatur.* Præparatur autem per ſanctam & congruam cogitationem, ſeu vocationem, vt ipſe declarat cap 8. de bono perſev. & in quæſt. 2. ad ſimpl. dicens: *Niſi vocando præcedat miſericordia Dei, neque credere quiſquam*

quam poteſt, &c. Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, qui hoc modo vocauit, quomodo aptũ erat eis, qui ſequuti ſunt vocationem. Deus ergo ratione vocationis congruæ facit, vt voluntas ſe determinet, vt enim inquit idem Auguſtinus: *Ille facit vt faciamus, de quo dictum eſt, præparatur voluntas à Domino.* Vnde quod voluntas ſimpliciter ſe determinet ad bonum, potius quam ad malum, præcipue Deo tribuendum eſt; nam vt inquit idem Auguſtinus lib. 83. quæſt. 68. *Licet homo ſibi tribuere poſsit, quod vocatus venerit, non tamen quod vocatus ſit.* Conſule quæ dixi tom. 1. diſp. 17. ſect. 12. & 13.

175 Quintum inconveniens proponit num. 76. *Quia ordo diuinæ prouidentiæ debet eſſe infallibilis & certus, non ſolum certitudine præſcientiæ, ſed etiam certitudine cauſalitatis: At in decreto indifferenti non poteſt fundari ordo infallibilis & certus certitudine cauſalitatis, ergo tale decretum derogat perfectioni diuinæ prouidentiæ.* Reſpondeo ex dictis tom. 1. diſp. 20. nu. 10. & 12. ordinem divinæ providentiæ debere eſſe certum non ſolum certitudine præſcientiæ abſolutæ, ſed inſuper certitudine cauſalitatis, non quidem independenter à ſcientia media, ſed ea ſuppoſita, nam ſcientia media ſuppoſita, Deus efficaciter intendit, & cum infallibilitate cauſat noſtras operationes ſalutares, prębendo vocationem congruam, cum qua novit voluntatem convertendam. Vnde infallibile eſt voluntatem eſſe convertendam, quia Deus efficaciter præfinit eius converſionem, & media vocatione congrua facit vt ponatur; neutrum autem præſtat, niſi ſuppoſita ſcientia media, & ex directione illius. Vnde quamvis ordo infallibilis & certus non fundetur in decreto indifferenti oblativo concurſus; iſtud tamen non derogat perfectioni divinæ providentiæ, ſed potius eſt neceſſarium ad hoc vt providentia obtineat ſuum finem, quia Deus media vocatione congrua nequit facere vt homo eliciat operationem liberam ſalutarem, niſi ei offerat concurſum indifferentem. Vnde in forma, poſſunt cõcedi præmiſſæ, & negari conſequentia. Ordo enim certus divinæ providentiæ fundatur in eo, quod ſuppoſita ſcientia media Deus præfiniat efficaciter conſenſum, & tribuat vocationem congruam: decretum vero indifferens etſi non fundet ex ſe infallibilitatem operationis ſalutaris futuræ, eſt tamen medium neceſſarium, vt illa ponatur.

176 Quintum inconveniens contra decreta indifferentia *deducitur* (inquit Gonet num. 8.) *Ex complicatione & inſuperabili difficultate, qua premuntur & ferè deuorantur aduerſarij in declarando quomodo hoc decretum indifferens determinetur ad cõcurrendum cum voluntate, pro conſenſu magis quam pro diſſenſu, ex illis duobus, quæ offert ad vtramque partem.* Verùm meo iudicio hæc difficultas adeò non devorat Authores ſcientiæ mediæ, vt neque dentes habeat, quibus illos leviter mordeat: ego ſane illos non ſentio, & facillimè reſpondeo, non maiorem dari difficultatem in hoc declarando, quàm in declarando, quomodo habitus de ſe indifferens ad concurrendum, vel non concurrendum, determinetur ad concurrendum. Et citò dico, ideo determinari, quia voluntas vult potius elicere actum charitatis, quàm illum ſuſpendere. Similiter ergo dico, ideo decretum indifferens concurrere potius ad amorem quàm odium, quia conſtituit vnum principium proximum & adæquatum cum voluntate, cui in concurrendo attemperatur, & quaſi ſubijcitur; & voluntas vult potius elicere amorem quã odium; cum enim actio creaturæ ſit per ſeipſam indiviſibiliter & impræſcindibiliter actio etiam cauſæ primæ (ſiquidem actio cauſæ ſecundæ immediatè dependet à cauſa prima, & non dependet per dependentiam à ſe diſtinctam, ſed per ſeipſam) idem eſt, decretum indifferens, ſeu potius omnipotentiam applicatam decreto indifferenti, concurrere in amorem potius quàm odium, ac voluntatem noſtram elicere potius amorem quam odium. Vnde non magis laboramus in explicando, cur decretum indifferens influat potius in amorẽ quàm in odium, quàm in explicando, cur voluntas eliciat potius amorem quam odium.

177 Totaque difficultas, quam apprehendit Gonet in hac edentula difficultate, naſcitur ex ſiniſtra intelligentia noſtræ ſententiæ. Arbitratur enim Gonet noſtros Authores aſſerere, illud decretum indifferens eſſe proprie & formaliter conditionatum; ſed manifeſtè fallitur, vt conſtat ex §. antecedenti, præſertim ex num. §1. nam illud decretum revera eſt abſolutum, quia per illud Deus quantum eſt ex ſe vult vt exiſtat actio honeſta, & conſequenter vult concurrere cum voluntate ad illam; explicatur tamen à nobis ac ſi eſſet conditionatum, quia per illud decretum non determinatur voluntas, ſed in ſenſu compoſito illius manet indifferens ad omittendam actum: & quia voluntas in ratione abſolutè potentis conſtituitur per omnipotentiam ſibi aſsiſtentem vi illius decreti; & ſicut poteſt ſeipſam determinare, poteſt determinare reliqua omnia comprincipia, quæ ipſam iuvant ad efficiendam, & conſequẽter poteſt determinare omnipotentiam vt influat in actionem honeſtam, ideo per illud decretum dicitur Deus paratus ad concurrendum, ſi voluntas creata velit; ſicut habitus per ſeipſum

ſum eſt paratus & determinatus ad concurrendum cum voluntate ad eliciendam actus, ſi voluntas velit actum elicere.

178 Vnde infero, decretum quo Deus vult concurrere ad actionem honeſtam, eſſe formaliſsimè decretum, quo vult vt exiſtat actio honeſta; nec aliam libertatem exercere Deum in præparanda omnipotentia ad concurrendum in actionem honeſtam, præter illã, quam exercet in volendo vt exiſtat actio honeſta Et ratio eſt, quia concurſus omnipotentiæ in actionem honeſtam eſt virtualiter idẽtificatus cum actione honeſta, & in illa formaliter imbibitus: actio enim creaturæ nequit præſcindere ab eo, quod ſimul ſit actio omnipotentiæ. Quod ſi aliam ibi Deus libertatem exerceret, non ſolum diſtingueretur realiter actio creaturæ à concurſu Dei, ſed etiam foret ab illo ſeparabilis; & dum libere diceret: *Volo concurrere ad actionem honeſtam A*, poſſet dicere: *Nolo concurrere ad actionem A* Supponeretque ex modo volendi liberè, actionem *A* eſſe indifferentem indifferentia phyſica & ſubiectiva, vt Deus concurrat vel non concurrat ad illam. Vnde fieret actionem *A* poſſe exiſtere ſine concurſu Dei.

179 Hinc rurſus infero omnipotentiam eſſe eſſentialiter determinatam ex ſe ad aſsiſtendum cauſis creatis ad operandum ſub conditione quod Deus libere velit cauſas ſecundas operari. Vnde per hoc præciſe quod Deus velit voluntatem elicere actionem *A* honeſtam, manet omnipotentia applicata ad concurrendum cum voluntate ad actionem *A*.

180 Septimum inconveniens contra decretum indifferens proponit Gonet eâ diſp. 5 num. 80. ex eo quod illud decretum indifferens evertit ſcientiam mediam: *Quia obiectum eius* (inquit) *ſic componit, Vt non pertineat ad ſcientiam contingentẽ. ſed ad ſcientiam neceſſariam.* Quod probat; quia in noſtra ſententia ſcientia media ſic tendit: ſi Petrus in tali occaſione, & in talibus circunſtantijs vocetur, & non deſit illi concurſus meus ad conſentiendum, conſentiet Vnde cum non deeſſe concurſum Dei, idem ſit ac concurſum Dei adeſſe; & concurſus Dei ſimultaneus ſit inſeparabilis à conſenſu; ſanè Deum affirmare cõſenſum ſub conditione quod ad illum concurrat, eſt affirmare veritatem neceſſariam. Reſpõdeo hoc inconveniens eſſe imaginarium dumtaxat, & ortum ex ſiniſtra intelligentia noſtræ ſententiæ, iuxta quam ſcientia media ex parte hypotheſis non attingit concurſum ipſum externum omnipotentiæ, qui in ſe nunquam eſt indifferens ad diverſos actus, cum ſit identificatus cum illa actione ad quam datur: ſed attingit ex parte hypotheſis oblationem concurſus factam per decretum indifferens: ſic enim tendit: ſi ego dedero Petro tale auxilium in talibus circunſtantijs, & obtulero illi meum cõcurſum ad amorem honeſtum, & ad odium turpe, eliciet potius amorem quàm odium; & conſequenter determinabit meam omnipotentiam vt concurrat ad amorem potius quàm odium. Quare concurſus ipſe ſimultaneus externus & actualis attingitur à ſcientia media ex parte conditionati, ſeu conſequentis; oblatio autem concurſus, ſeu præparatio omnipotentiæ per decretum indifferens, attingitur ex parte conditionis, ſeu antecedentis.

181 Octavum inconveniens deducit Gonet à num. 81. ex doctrina apud noſtros Authores familiari, quod noſtra voluntas determinat decretum, & concurſum Dei ad ſpeciem actus, & determinatur ab eo quoad individuum, ſeu ad eliciendam hanc numero actionem amoris potius quam aliam eiuſdem ſpeciei. Cæterum hæc obiectio non aliam ſolutionem poſtulat, quam dilucidam illius doctrinæ explicationem, quam exhibui tom. 1. diſp. 27. ſect. 7. ad cuius conſpectum evaneſcet, ſicut nebulæ ad conſpectum radiorum Solis. Igitur Deus dicitur determinare voluntatem noſtram quoad individuum; quia cum intra quamcumque ſpeciem ſint hic & nunc poſsibilia infinita individua, Deus parat concurſum ad determinatum individuum intra ſpeciem amoris, v. g. excludendo reliqua; & ſimiliter intra ſpeciem odij. Vnde Deum determinare quoad individuum, & non quoad ſpeciem, nõ eſt determinare vt exiſtat ratio individualis actus *A*, & non determinare vt exiſtat ratio ſpecifica: hoc enim eſt impoſsibile: ſed eſt Deũ conſtituere in poteſtate voluntatis intra ſpeciem amoris individuum *A*, & non alia eiuſdem ſpeciei: & ſimiliter intra ſpeciem odij conſtituere in eius poteſtate individuum *A*, & non alia. Facta autem hac præparatione, integrum eſt voluntati noſtræ determinare potius ad exiſtentiam amoris, quam odij, inter quas ſpecies diſcernit: quia vero ſolum determinare poteſt ad exiſtentiam illius actus ad quem habet paratũ concurſum, hoc ipſo quod Deus præparaverit concurſum ad individuum amoris *A*, & non ad individuum *C* vel aliquod aliud eiuſdem ſpeciei, nequit voluntas ſe determinare ad amandum potius quam ad odio habendum, quin ex conſequenti determinet ad exiſtentiam individui *A* amoris, potiùs quam individui *A* odij. Vnde quod eliciat potiùs amorem quam odium, tribuitur voluntati: quod autem dum elicit amorem, eliciat potiùs individuum *A*, quàm individuũ *B*, tribuitur Deo, qui paravit concurſum ad individuum *A*, & noluit parare ad individuũ *B*, vo-

lun-

lantas namque non decernit inter individuationes vnius ſpeciei: & ſicut modo elicit amorem *A*, quia Deus tribuit ipſi potentiam ad individuum *A*; & non ad individuum *B*; ità eliceret amorem *B*, ſi ad illum, & nõ ad amorem *A* Deus tribuiſſet concurſum.

182 Nec hinc ſequitur quod infert Conet, nempe in noſtra ſententia tribui Deo id quod eſt minus perfectum, nempe rationem individualem; & voluntati id quod eſt magis perfectum, nempe rationem ſpecificam, quæ eſſentiam & ſpeciem conſtituit. Non, inquam, ſequitur: etſi enim tribuatur voluntati noſtræ quod ſuppoſita proxima indifferentia ad amorem & odium, eliciat potius amorem honeſtum, quàm odium turpe; quia ſuppoſita proxima indifferentia, *ſola voluntas determinat ibi quid teneat*, vt aiebat Anſelmus ſupra num. 147. quia ſola voluntas eſt quæ ordine executionis eligit amorem præ odio: tamen abſolute id ipſum tribuitur Deo, non quidem vt eligenti & determinanti effectivè, ſed vt determinanti affectivè & præfinienti, & media vocatione congrua facienti vt voluntas ſe determinet ad amorem honeſtum præ odio turpi: vt enim vidimus ex Auguſtino num. 174. operatio noſtra honeſta tribuitur Deo quia media vocatione congrua præparat voluntatem, & illi perſuadet vt vtatur gratia adiuvante ſibi oblata; & vt inquit idem Auguſtinus in libro propoſitionum ſuper Epiſtolam ad Romanos propoſ. 61. *Quia nec velle poſſumus, niſi vocemur, ideo veriſsimum eſt, miſerentis Dei eſſe, quod bene velimus & operemur*: & vt ipſe in Enchirid cap. 32. exponens illud Apoſtoli: *Non eſt volentis, neque currentis*, &c. concludit: *Reſtat vt propterea dictum intelligatur, non volentis eſt hominis, ſed miſerentis Dei, vt totum Deo detur, qui voluntatem hominis præparat adiuvandam, & adiuvat præparatam.*

183 Nec rurſus ſequitur quod contra noſtram ſententiam infert idem Author n. 83. nempe in noſtra ſententia Deo ſolum tribui poſsibilitatem volendi & operandi; ipſum vero velle & operari tribui dumtaxat libero arbitrio ſe determinanti ſuppoſito decreto & auxilio indifferenti. Non inquam ſequitur: nam licet in noſtra ſententia Deo vt effectivè & phyſicè determinanti ſolum tribuatur poſsibilitas, vel potius potentia proxima volendi & operandi: tamen Deo vt affective determinanti, & moraliter efficienti vt voluntas ſe determinet, & cooperanti per gratiam adiuvantem ad noſtram voluntatem honeſtam, veriſsime & propriſsime tribuitur ipſum noſtrum velle liberum; quod in ſententia Conciliorum & Patrum tribuitur Deo, quia vocatione & inſpiratione ſua congrua facit vt velimus bonum; & ideo eſt Dei donum, quod liberè ab eo accipimus. Id conſtat manifeſte ex doctrina Auguſtini q. 2. ad Simplicianum, vbi ait: *Si quæramus, vtrum donum Dei ſit voluntas bona, mirum, ſi negare quiſquam audeat; at enim quia non præcedit voluntas bona vocationem, ſed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo rectè tribuitur, quod bene volumus; nobis vero tribui non poteſt, quod vocemur* Ergo iuxta Auguſtinum bona voluntas eſt donum Dei, non quia media phyſica prædeterminatione nobis eam donet Deus, ſed quia donat media vocatione congrua. Quarè quod voluntas determinet ſe, & non determinetur à Deo ad eliciendum amorem honeſtum præ odio, non tollit, quod amor ille ſit donum Dei. Quod perſpicue docuit Auguſtinus cap. 34. de ſpiritu & lit. ijs verbis: *Miſericordia eius in omnibus præuenit nos; conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, voluntatis eſt. Quæ res nõ ſolum non infirmat, quod dictum eſt, quid habes, quod non accepiſti? Verùm etiam confirmat, accipere quippe & habere anima non poteſt dona de quibus hoc audit, niſi conſentiendo: & per hoc, quid habeat, & quid accipiat Dei eſt, accipere autem & habere, vtique accipientis & habentis eſt* Lege in hunc ſcopũ quæ ſcripſi tom. 1. diſp. 17. pag. 282. n. 123. & ibi reperies iuxta Dionyſium, Auguſtinum, Anſelmum, & Thomam, rationem cur iſte non habeat gratiam efficacem, quæ dat conſenſum ſalutarem, non eſſe, quia Deus noluit dare, qui lumen ſuæ gratiæ efficacis omnibus offert, ſed quia ille noluit accipere; & non ideo Angelos malos caruiſſe perſeverantia, quia Deus noluit dare, ſed quia ipſi noluerunt accipere: quæ doctrina non componitur cum eo quod gratia prædeterminans ſit neceſſaria ad rectè operandum.

184 Ex dictis etiam num. 182. ſuâ ſponte corruũt, quæ idem Author ad hominem obijcit contra nos num. 84. & 85. nempe fore, vt Deus determinans quoad individuum tolleret libertatem & eſſet cauſa peccati; quia determinaret ad exiſtentiam huius actus pravi potiùs quam alterius numero diſtincti. Corruunt, inquam, ſua ſponte, quia Deus non determinat ad individuum, quia determinet ad exiſtentiam huius actus in individuo, ſed quia tribuit voluntati poteſtatem ad hunc actum in individuo, & non tribuit illi poteſtatem ad aliũ actum eiuſdem ſpeciei: facta autem tota determinatione quoad individuum à Deo, manet libera voluntas vt eligat inter individuum honeſtum & individuum turpe; vnde ſi iſtud eligat potiùs quam illud, & liberè agit, & eſt cauſa mali.

Deni-

186 Denique ex dictis in hac ſection. §. 1. à n. 151. facile corruit vltimum inconveniens, quod nobis obijcit n. 68. deſumptum à contradictione, quæ involuitur in decreto indifferenti: hæc enim obiectio ſupponit decretum indifferens aſſertum à Doctoribus Societatis eſſe propriè & formaliter conditionatum, amans ſcilicet concurſum Dei ſub conditione quod voluntas concurrat. Hoc autem eſt ſupponere falſum, & fingere hoſtem, quem ferias; quia noſtri Doctores nõ dicunt eſſe ſimpliciter conditionatum, ſed quaſi conditionatum; ac proinde ſolum æquivalenter, & improprie eſſe conditionatum, propter rationem aſsignatam num. 161. 162. & n. 177. & P. Suarez expreſsè aſſerit eſſe formaliter abſolutum, prout abſolutum opponitur conditionato, vt vidimus num. 151. licet non ſit abſolutum, prout abſolutum ſignificat decretum efficax.

SECTIO XI.

Detegitur leuitas argumenti, quo Illuſtriſsimus Caramuel neceſsitatem ſcientiæ mediæ impugnat.

186 VLTIMO obijcit contra decretum indifferens & in favorem decreti prædeterminantis argumẽtum, quo vtitur Caramuel in Theologia fundamentali cap. 1. n. 26. Vbi hæc habet: *Duæ circunferuntur ſententiæ; altera, quæ docet cauſam ſecundam determinari à prima; altera, quæ primam à ſecunda; & ad hanc ſpectare videntur Propugnatores ſcientiæ mediæ. Ergo quando cauſa ſecunda determinat primam, vel tollit primæ libertatem vel non tollit? At illud prius dici non poteſt. Ergo debet dici hoc poſterius: tum ſic. Per vos cauſa ſecunda poteſt determinare primam, illæſa libertate primæ: ergo prima poterit determinare ſecundam illæſa libertate ſecundæ. Patres Ieſuitæ cum volunt ſuam opinionem ſuadere, ſententiam Thomiſtarum perſuadent, & ſeipſos impugnant; ideo enim negant Deum cauſas liberas determinare, quod determinatio libertati opponitur.* Hæ Caramuel.

187 Verum hic acutus & ingeniosus vir ſententiam Societatis non penetravit. Et hoc eius argumentum parum momenti habet. Sententia Thomiſtarum Recentium poſt Magiſtrum Bañez affirmat cauſam ſecundam, nempe voluntatem creatam, determinari & prædeterminari à Deo ad actionem ipſi volũtati immediatè liberam; ac proinde docent Deũ imprimere voluntati motionem prævium ita valide impellentem ad eliciendam volitionem, vt ei voluntas reſiſtere & refragari nequeat, cohibendo eius impulſum & efficaciam enervãdo, & nihilo minus dicunt volitionem liberè elici à voluntate: & Ieſuitæ conſtanter docent, illa duo componi non poſſe, & quod voluntas illo modo prædeterminetur ad volendum, & quod nihilominus liberè velit. At Ieſuitæ non docent, voluntatem creatam determinare Deum ad actionem Deo immediatè liberam, ſeu ad volitionem liberam, per quam Deus ſuam libertatem exercet; hoc enim eſſet ingens chymæra, & immane figmentum: quomodo enim poſſet voluntas creata imprimere voluntati immutabili impulſum, quo illam prædeterminaret ad volendum? Et quomodo voluntas creata, quæ nihil habet, quod non acceperit per liberam Dei volitionem, poteſt determinare Deum ad volitionem ipſi immediate liberam? Solum ergo docent, voluntatem creatam in vi decreti liberi, quo Deus illi ſuam omnipotentiam applicavit, determinare omnipotentiam ad actionem externam, per quam Deus libertatem non exercet, ſed quæ eſt effectus decreti interni, quo ſuam libertatem ipſe exercet à ſeipſo & à nullo alio determinatus. Quare ideo non tollit libertatem Dei, quia actio creaturæ eſſentialiter ſupponit libertatem Dei exercitam in præparanda omnipotentia, & offerendo concurſu; & voluntas determinans omnipotentiam ad concurrendum, hoc non præſtat niſi in vi decreti liberi Dei, quo ipſe voluit ſuam omnipotentiã aſsiſtere voluntati, vt pro libito ſuo vteretur illa in ordine ad producendum amorem vel odium, & dum voluntas determinat hoc pacto Deum, id non præſtat imprimendo omnipotẽtiæ aliquem impulſum prævium, quo illam adigat ad concurrẽdum cum ipſa: ſed hoc præſtat determinando ad exiſtentiam ſuæ actionis, quæ indiviſibiliter eſt actio omnipotentiæ. At dum Deus prædeterminat voluntatem creatam ad volendum, hoc non præſtat in vi volitionis liberæ ipſius creaturæ, per quam ipſe conſtituatur abſolute potens prædeterminare, ſicut voluntas conſtituitur potens operari per decretum liberum Dei: ſiquidem prædeterminatio iuxta ſuos aſſertores præcedere neceſſario debet ad omnem volitionem creatam.

188 Denique; ideo voluntas creata poteſt determinare Deum ad cooperandum cum ipſa in omni actione ſua; quia eſt eſſentialiter ſubordinata Deo in operando, nihilque poteſt agere, quin Deus cum ipſa concurrat; ac proinde nec poteſt ponere actionem ſibi immediate liberam, quin Deus influat immediate in illam actionem. Ergo ad hoc vt Deus poſſet illo pacto determinare creaturam ad concurrendum, deberet Deus in agendo eſſe eſſentialiter ſubordinatus creaturæ, ita vt nõ poſſet ponere actionem ſibi immediatè liberam, quin creatura

cum

cum ipſo immediatè influeret in illam. At repugnat Deum eſſe eſſentialiter ſubordinatum creaturæ in agendo: ergo repugnat vt Deus determinet creaturam ad cooperandum ſimultaneè ſecum ad actionem ſibi immediatè liberam: ergo repugnat Deum determinare creaturam in eo ſenſu, in quo creatura determinat Deum. Patet ergo manifeſtè, debile eſſe illud Caramuelis argumentum; eiuſque proinde Authorem ſententiam Societatis non penetraſſe, dum pronunciavit, Ieſuitas impugnantes Thomiſtas ſeipſos quoque impugnare: mirorque Gonetum eo argumento vti adverſus noſtram ſententiam.

SECTIO XII.

Infertur ex dictis, quàm inani conatu Pſeudo Philalethes vanum Thomiſtarum triumphum de ſcientia media iactauerit: & deteguntur eius manifeſtæ impoſturæ contra Societatis Doctores.

§. I.

Quis ſit iſte Author, & quàm indigno dolo vſus ſit ad ſcribendum.

189 REM hanc declarat P. Franciſcus Foumeſtraux è Societate Ieſu Profeſſor Theologiæ in Collegio Duacenſi, in præclaro opuſculo, quod anno 1673. Duaci excuſsit, cui titulus: *Iuſta defenſio aduerſus conuicia & impoſturas Pſeudo Philalethis vanum Thomiſtarum triumphum de ſcientia media temerè nuper iactantis. Exponuntur eiuſdem errores, & inanis conatus ad conciliandos Pſeudo Auguſtini* (ideſt Ianſenij) *Diſcipulos cum Neotericis Thomiſtis.* In præfatione huius operis, quis fuerit Pſeudo-Philalethes, & quo artificio vſus ſit ad ſcribendum, iis verbis declarat: *Duaci anno 1669 typis Ioannis Patrè, in lucem prodierat ſcientia media authoritatum pondere & veritate geſtorũ validiſsimè propugnata a Germano Philalethe Eupeſtino. Hoc nomen induerat R. P. Iacobus Platel Societatis Ieſu, vt nomine ipſo veritatem, quam ſolicitè quæſierat, profiteretur. Diſplicuit opus Pſeudo-Philalethi ideſt R.P. Carolo ab Aſſumptione, aliàs de Brias Carmelitæ Diſcalceato, S. Theologiæ Lectori Duaci) & palmas ſuas illic relatas inuidit. Continuò igitur contra ſcribere aggreſſus; nec tam atramento, quam felle calamum imbuens, manuque præcipiti ex nimio ardore deproperans anno ſequenti Duaci librum vulgauit, quem inſcripſit: Scientia Media ad examen reuocata per Germanum Philalethem Eupeſtinum. Non ſatis illi fuit prioris Philalethis nomen aſſumpſiſſe, ſed in ſua ad lectorem præfatione non erubuit eundẽ ſe inſigni dolo fingere, qui re maturiꝰ expẽſa, deceptum ſe in priori ſuo opuſculo agnoſcens, palinodiam in poſteriori caneret. Dignũ equidem Pſeudo-Philalethe commentum: dignũ illo plurimæ, quibus ſcientiam mediam traducit, palpabiles impoſturæ: digni eodem multiplices, quibus liber turget, errores grauiſsimi.*

190 *Non hæſere in prima editione ardentes conatus Pſeudo-Philalethis; ſed ex modeſto aduerſariorum ſilentio audacior factus, duobus poſt annis in altera eiuſdem libri editione, vt paginis, ita & calumnijs auctiore, ridiculè triumphum cecinit Thomiſtarum, minimè ipſe Thomiſta: vel hoc nomine ipſis etiam Thomiſtis non parum iniurius, cùm in hoc triumpho ſuo ex impoſturis, & erroribus concinnato, Thomiſtam non agat niſi ſpurium. Vnde hoc nomine illum inſigniuit vt eum diſtinguerem, non modo ab antiquioribus Thomiſtis, ſed etiam ab hodiernis, quorum doctrinam de prædeterminatione, quamvis improbem, non habeo tamen quod vllius erroris arguam.*

Hunc ſuum vmbratilem triumphum, quæ viri modeſtia eſt, illis ipſis, videlicet inclytis, vt vocat, Almæ Societatis Profeſſoribus, per publicum ludibrium voluit dicatum, quos à ſe velut diuictos inani ſtrepitu trahit iactabundus in triumphum. Non erubuit illis offerre ſuam in eos male dicentiam cenſuras grauiſsimas, quas earum doctrinæ inurit impoſturas falſiſsimas, quibus ſcientiam mediam ab ipſis propugnatam iniquiſsimè deturpat: errores plurimos à quibus maxime abhorrent: ſuas denique aduerſus Ethicam Societatis vt chriſtianæ diſciplinæ corruptiuam intolerandas calumnias. Hæc ad verbum P. Fourmeſtraux.

191 Quid faceret tot ſtimulis laceſsita modeſtia? Diluit per tres annos: ſed cum in poſterioribus editionibus ſæpius Pſeudo-Philalethes ſilentium noſtrum ex probaret, & reſpondendi impotentiam interpretaretur; calamum arripuit gravis hic Theologus, & obiectas criminationes manifeſtiſsimè diluit, & non pauca huius Authoris periculoſa dogmata ex Ianſenij fonte hauſta retexit. Et in eodem prologo ſubiungit: *Non leue illud præiudicium eſt de doctrinæ eius falſitate, quod illã, dũ ſcientiam mediam impugnat, ex Ianſenio deſumpſerit, & quidem quandoque ad verbum: atque ex eodem errores ſuos hauſerit, vt pluribus locis in decurſu oſtendetur* &c. Probat autem in poſtrema parte ſui libri P. Fourmeſtaux,

nem,

hempe cap. 5. à pag. 332. Pſeudophilalethem non recte ſentire de libertate hominis lapſi ad actus bonos. Id autem ſpecialiter oſtendit pag. 361. ex eo quod doceat, ad libertatem actus non requiri, vt poſsit quis illum ſuſpendere, aut ab eo ceſſare, & pag. 365. eundem errorem aperit ex eo quod aſſerat, neceſsitatem inclinationis non officere libertati, & pag. 368. ex eo quod admittat amorem beatificum eſſe proprie liberum, & pag. 372. ex eo, quod confundat liberum cum voluntario. Deinde à pag. 374. probat, Pſeudophilalethem quoad rem admittere primam propoſitionem è quinque damnatis ab Innocentio X. Præterea à p. 391. demonſtrat, Pſeudophilalethem non recte ſentire circa ſecundam propoſitionem damnatam; & denique à pag. 398. probat, eum re ipſa equivalenter admittere tertiam propoſitionem ab Innocentio X. damnatam.

193 Addit præterea P. Foumeſtraux in prologo: *Hoc vnum doleo, Pſeudophilalethem reformati Carmeli diſciplinã profeſſum; atque adeo Magnæ Matris Thereſiæ filium, quæ Societatem noſtram maximo ſemper habuit in prætio & amore, eò deueniſſe, vt præcipuam eiuſdem Societatis doctrinam, cum Scholaſticam, tum moralem cenſuris vetitis, conuicijs, & calũnijs maxima ex parte ex Ianſenio, & neſcio quo calumniatore Anonymo (cuius exitioſa, & contumelioſiſsima lucubratio aduerſus Ethicam noſtram, iuſſu Chriſtianiſsimi Regis non ita pridem Lutetiæ Pariſiorum manu carnificis palam lacerata eſt, & flammis tradita) mutuatis, fœdiſsime lacerarit. Confido futurũ, vt per ſapiẽtiſsimos huius Illuſtriſsimi, & Religioſiſsimi Ordinis Moderatores* Pſeudo-Philalethis *calamus deinceps cohibeatur. Vt ſunt oculatiſsimi, facile aduertent, quam ſit res plena diſcriminis, Theologiæ Lectorem aliis erudiendis maiorum authoritate conſtitutum, in Fratrum ſuorum animos, quos erudit, Ianſeniſmum artificioſe laruatum inſtillare.* Hæc ille.

194 Si illuſtre hoc opuſculum Patris Fourmeſtraux in omnium Theologorum manibus per Hiſpaniam verſaretur, ſuperva caneum foret, vt huic operi ego mentionem infererem *Pſeudo Philalethis*, aut eius doctrinam impugnarem: cæterum, quia ſcio ad aliquorum manus perveniſſe opuſculum Pſeudophilalethis *de ſcientia media ad examen reuocata*, qui illius impugnationem à Patre Franciſco Fourmeſtraux editam nunquam viderunt; operæ pretium me facturum exiſtimavi, ſi huic operi infererem argumenta præcipua, & impoſturas, quibus Pſeudophilalethes ſcientiam mediam expungere, & inviſam reddere conatus eſt, vt omnibus conſtet, inani ſtrepitu triumphum contra Scholam Societatis ceciniſſe. Omittam tamen contumelias, & cenſuras vetitas Lovanienſium, & Duacenſium, quas Pſeudophilalethes contra expreſſam prohibitionem Sedis Apoſtolicæ innovavit, iam enim tom. 1. diſputat. 36. ſect. 9. oſtendi, quam immerito adducatur à Gonet contra ſcientiam mediam cenſura Academiæ Lovanienſis, quam eodem ſpiritu ſecuta eſt Duacenſis; cum ea fuerit à Sede Apoſtolica reprobata, vtpote à Baio, eiuſque fautoribus lata, & quæ præcipue directa eſt contra Patrem Leſsium, quia aſſerebat, dari auxilium vere ſufficiens, vbi non adeſt efficax, v. g. in homine tranſgrediente præceptum, quo graviter obligabatur: quæ eſt ſententia omnium Catholicorum, quam tunc Lovanienſes cum Baio negabant, aſſerentes nullum auxilium eſſe vere ſufficiens, quod non ſit efficax. Omittam etiam convicia, & calumnias Pſeudophilalethis adverſus ſcientiæ mediæ defenſores; quia non apologiã ſcribo, ſed ſcholaſticè defendo ſcientiæ mediæ neceſsitatem ad prouidentiam, & prædeſtinationem.

§. II.

Repellitur prima impoſtura, qua Pſeudophilalethes probat, ſcientiam mediam eſſe gratiæ inimicam, quia affirmat (inquit) aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non eſt effectiue ab auxilio gratiæ.

195 IMprimis hic author in illo opuſculo cap. 1. art. 1. n. 4. ſic ſcientiam mediam aggreditur. Scientia media affirmat aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non eſt effective ab auxilio gratiæ: ergo ſcientia media eſt gratiæ inimica. Antecedens probat: quia Petrus non accipit effective ab auxilio gratiæ, quod ſe determinet ad amandum; ſed Petrus accipit à libero arbitrio quod ſe determinet ad amandum: ergo Petrus accipit aliquid a libero arbitrio, quod non accipit effective ab auxilio gratiæ. Maiorem probat: quia auxilium gratiæ determinatur à libero arbitrio ad amorem; cũ enim auxilium gratiæ de ſe ſit indifferens ad amorem, & ad odium, liberum arbitrium ſua determinatione facit, quod ſit ad amorem. Implicat autem, quod aliquid effective determinet illud, à quo effective determinatur.

196 Neque opus eſſet (inquit num. 5.) in hoc amplius immorari, cum Molinæ diſcipuli hoc ipſum non diſſiteantur: Leſsius enim aperte fatetur lib. de grat. capit. 11.

numer. 8. & 1. *liberum arbitrium directe eſſe cauſam, cur hic & nunc Deus influat in opus, tum per ſua dona, tum per ſe ipſum, non autem donum & gratiam, cur liberum arbitrium hic & nunc influat. Ita omnes alij, qui non poſſunt concipere, quomodo amor, vt eſt à libero arbitrio, poſsit eſſe à Deo ſubiſtita præciſa ratione. Hæc ille.*

197 Verum hoc argumentum ex dictis in hac diſpoſitione ſua ſponte corruit. Primum enim antecedens eſt falſiſsimum; & à nullo Doctore Societatis conceditur: & maior ſyllogiſmi, quo falſum antecedens probatur, falſa quoque eſt. Probatio autem huius maioris falsò ſupponit, auxilium gratiæ eſſe indifferens ad amorem, & ad odium, quaſi indifferenter inclinet ad amorem ſalutarem, & ad odium turpe, & potens ſit influere in alterutrum: quod tamen eſt falſum, quia auxilium gratiæ vnice, & determinate inclinat in amorem ſalutarem, & in illum vnice poteſt influere: ſolumque eſt indifferens ad odium permiſsive, quatenus permittit vt poſsit coniugi cum odio: quia enim ita inclinat in amorem, vt non connectatur cum eius exiſtentia, relinquit locum vt in ſenſu compoſito eius poſsit voluntas elicere odium, non quidem in vi illius auxilij, & ex inclinatione, & influentia illius; ſed quia pro ſua innata libertate poteſt reſiſtere auxilio inclinanti ad amorem, & elicere actum oppoſitum. Vnde liberum arbitrium minime efficit, quod auxilium ſit ad amorem: id enim habet auxilium ex ſuis prædicatis eſſentialibus, per quæ vnice inclinat ad amorem honeſtum, & retrahit ab odio turpi; ac proinde in vi inclinandi, & alliciendi non eſt indifferens ad amorem, & odium, ſed ſolum dicitur indifferens, quia ita inclinat, vt non neceſsitet ad ponendum amorem; ac proinde relinquit locum vt voluntas ſuis viribus proprijs eliciat odium turpe, quo reſiſtat auxilio impellenti ad amorem honeſtum: ſic qui alteri ſuadet vt Religionem ingrediatur, non exhibet conſilium indifferens ad Religionem, & ad matrimonium, ſed conſilium determinate reſpiciens Religionis ſtatum; ſolumque illud conſilium dici poteſt indifferens; quatenus eſt fruſtrabile, & in ſenſu compoſito illius poteſt alter eligere matrimonium, non quidem ſequendo conſilium, ſed illud abijciendo, ſive reſiſtendo.

198 Quare Petrus accipit ab auxilio gratiæ, quod ſe determinet ad amandum; quia auxilium gratiæ influit phiſice ſimul cum arbitrio in actum ſalutarem per modum principij elevantis arbitrium ad operandum ſalutariter, & cum ipſo cooperantis: ſive illud auxilium phiſice influens in actum liberum ſalutarem ſit aliquis habitus ſupernaturalis, ſive ipſe Spiritus Sanctus ſpeciali influxu concurrerens cum voluntate ad elicientiam actus ſalutaris: vt enim docet Pat. Suarez lib. 3. de grat. capit. 18. num. 10. quando liberum arbitrium elicit ſupernaturales actus ſine habitu, non iuvatur per aliquam gratiam, quæ ſit principium proxime coefficiens phiſice talem actum: ſed vt ipſe probat ibidem capit. 19. Spiritus Sanctus immediate adiuvat voluntatem vt principale principium proxime, & phiſice faciens ſupernaturalem actum, quando ſine habitu elicitur: ſive illud auxilium phiſice influens ſit ipſa vocatio, & inſpiratio ſupernaturalis, in qua conſiſtit gratia excitans, quæ non ſolum habeat moraliter excitare voluntatem, & impellere ad elliciendum actum ſupernaturalem, ſed inſuper tanquam principium effectivum phiſice influat in actum ſalutarem, ſaltem dum non adeſt habitus ſupernaturalis; vt docent moderni Theologi apud Patrem Suarez lib. 3. de grat. capit. 17. quam ſententiam tuetur Pat. Molina in concordia olyſiponenſi diſputat 39. verſu *dixi toties*. Et diſputat. 40. initio, item diſputat. 38. verſu *Poſſumus*, quem textum adducemus infra numer. 206. eandem tenet Leſsius de auxilijs capit. 12. numer. 7. cuius verba adducemus infra numer. 213. Eamque ſequuntur Ripalda, Eſparza, & alij. Secundo Petrus accipit ab auxilio quod ſe determinet ad amandum, quia Deus media vocatione congrua facit, vt voluntas eliciat actum ſalutarem. Vt enim inquit Auguſtinus lib. 1. ad ſimplicianum q. 2. *Quia non præcedit voluntas bona vocationem, ſed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus: nobis vero tribus non poteſt, quod vocemur.* Et vt oſtendi ſupra numer. 183. bona voluntas eſt donum Dei, quia per congruam vocationem perſuadet homini vt eliciat bonam voluntatem, ad eamque ſimul cum illo cooperatur per gratiam adiuvantem.

199 Vocatioque illa congrua determinat moraliter arbitrium vt efficiat actum ſalutarem; ſicut quando homo per exhortationes, & conſilia alteri perſuadet vt aliquid operetur, moraliter illum determinat ad illam operationem, & eſt cauſa cur hic & nunc operetur. Simulque determinatur ab arbitrio, vt actu influat in actum liberum ſalutarem: quia enim illa vocatio ſe-

ſecundum ſe non eſt connexa cum conſenſu libero, ab arbitrio pendet quod reipſa perſuadeat illud quod ſuadet, & in poteſtate arbitrij eſt reddere illam congruam. In poteſtate namque hominis ſufficienter vocati à Deo, eſt reddere congruam ſuam vocationem, vt patet ex illo Auguſtini quæſt. 2. ad ſimpl. *Noluit Eſau, & non cucurrit, nam ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui etiam velle, & currere vocando præſtaret, niſi vocatione contempta reprobus fieret.* Quare dum Deus vocatione ſupernaturali vocat hominem ad eliciendum actum ſupernaturalem liberum, & paratus eſt cum illo cooperari, quantum eſt ex ſe donat actum ſalutarem, ideoque illa vocatio non eſt congrua, quia homo non vult acceptare donum ſibi oblatum; vnde in ipſius poteſtate eſt reddere congruam vocationem ſibi collatam, ſeu reddere efficax auxilium ſufficiens, ſibi donatum: & ideo merito imputatur arbitrio, quod gratia ſit incongrua. Vnde Auguſtinus lib. 83. quæſtionum quæſt. 68. de vocatis ad cœnam dicit: *Neque omnes illi, qui vocati ſunt, venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire poſſent, niſi vocarentur; ideoque nec illi debent ſibi tribuere, quod venerunt, quia vocati venerunt; neque illi, qui venire noluerunt, debent alteri tribuere, ſed tantum ſibi, quia vt venirent vocati, erat in eorum libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. Propterea, etſi quiſquam ſibi tribuit quod venit vocatus, non ſibi poteſt tribuere quod vocatus eſt.*

200 Quotieſcumque ergo homo ſe determinat ad aliciendum actum ſalutarem, ab auxilio gratiæ habet, quod ſe determinet; non quidem ab auxilio vt prædeterminante, ſed ab auxilio, vt principaliter cooperante, & efficiente, ſeu potius à Deo per auxilium principaliter efficiente, & antecedenter moraliter determinante vt homo eliciat illam determinationem, ſeu faciente vt faciat: nam ſuppoſita ſcientia media, Deus conferendo vocationem congruam cum infallibilitate facit vt homo eliciat actũ ſalutarem, vt explicabo ſtatim num. 202. cum Pat. Suarez. Atquè adeo arbitrium per modum principij proximi immediate liberi, & eligentis, determinat auxilium gratiæ vt efficiat actu conſenſum ſalutarem, quia auxilium illud ſemel exiſtens, expectat determinationem voluntatis, vt actu influat in illam ſimul cum arbitrio: quamvis enim Deus non expectet connatum naturalem hominis tanquam diſpoſitionem, vel meritum vt eum pro poſteriori temporis, vel naturæ vocet vocatione ſua ſalutari, ſiquidem, vt definitum eſt in Concilio Arauſicano contra Semipelagianos, initium ſalutis à Deo vocante, & inſpirante ſumendum eſt, quod etiam ſtatuit Tridentin. Seſſ. 6. cap. §. declarans: *Ipſius iuſtificationis exordium in adultis à Dei per Ieſum Chriſtum præueniente gratia ſumendum eſſe, hoc eſt ab eius vocatione: Tamen de homine iam ſufficienter vocato* (inquit Pat. Suarez in opere de vera intelligentia auxilij efficacis capit. 45. pag. 351) *certiſſimum eſt, Deum expectare cooperationem eius, vt illum actu conuertat; quia poſt vocationem iam non Deus ſolus infundit conſenſum voluntatis in ipſam, ſed infundit cum ipſa, & ideo expectat liberam cooperationem eius. Nec circa hoc ſupereſt aliquid addendum præter duo notanda teſtimonia. Primum eſt Diu. Thomæ in id Apocal. 3. Ecce eſto ad oſtium, & pulſo. Sto* (ait Div. Thomas) *per expectationem paratus recipere, ad oſtium ſcilicet voluntatis, & pulſo per excitationem. Ergo ex ſententia Diui Thomæ ſtat Deus pulſando, & excitando, nam ad hoc non expectat, expectando tamen, vt homo aperiat cordis ianuam pœnitendo, paratus quidem ad adiuuandum, & ad introeundum per gratiæ infuſionem, ſi homo per obedientiam conuertatur.* Aliud teſtimonium eſt Dominici Soto lib. 1. de nat. & grat. circa finem: *Cum Deus*, inquit, *tam ex animo præcipiat Eccleſiam ſuam eo eſſe decoram, cui talem ſponſum deceat: & irradiare corda ſol ipſe iuſtitiæ nunquam ceſſet, quid in cauſa eſſe poteſt cur non inſtauratur, niſi quia aſſenſum noſtrum expectat, & opera.*

201 Itaque gratia determinat voluntatem, & ſimul determinatur à voluntate ſine vlla contradictione, aliter tamen & aliter; nam gratia ſolum mediate determinat voluntatem, moraliter inclinando, alliciendo, & ſuadendo, vt voluntas cum gratia adiuvante cooperetur libere, voluntas vero ipſa determinat immediate phiſice gratiam vt actu influat; quia actualis influxus gratiæ prævenientis in actum noſtrum liberum ſalutarem non diſtinguitur ab actione libera voluntatis, ad quam per modum principij immediati eligentis vnice determinat ipſa voluntas, quæ hoc ipſo determinat omnia comprincipia, quæ immediate influunt in illam actionem, & ſic determinat habitus ſupernaturales ad influendum; vtendo illis quando vult, & prout vult. Hic adverto Patrem Suarez in opuſculis libr. 1. de concurſu Dei capit. 17. numer. 8. docere, *ſimpliciter aſſerendum eſſe, Deum determi-*

nare voluntatem, non ſine illa, ſed cum illa, quia nimirum Deus tanquam cauſa prima immediate influat in illam determinationem, & mediante ſua vocatione, & inſpiratione perſuadet voluntati, vt vtatur concurſu omnipotentiæ, & gratiæ adiuvantis ſibi oblato ad efficiendum actum ſalutarem.

202 Vt enim docet idem Eximius Doctor in opuſculis lib. 3. cap 15. n. 11. *Deus per ſuam vocationem facit vt velimus & faciamus* (vt probaverat ex Auguſt. ibidem cap. 4. & 5.) facit autem vt velimus, non phiſice determinando, ſed moraliter perſuadendo, & bonum affectum inſpirando facit autem hoc efficaciter quando dat vocationem congruam. Et tunc dicitur ſpecialiter Deus non ſolum dare poſſe, ſed etiam dare velle, & operari: non quia excludat propriam hominis determinationem ad ipſum velle, ſed quia talis vocatio ex intentione, & ſpeciali providentia Dei datur, vt infallibiliter affectum volendi in homine conſequatur. Tum etiam, quia talis vocatio ſecum habet infallibiliter coniunctam gratiam adiuvantem, ratione cuius dicitur etiam Deus principalis author noſtri velle & operari. Propter quam cauſam ſæpe Auguſtinus totum attribuit huic efficaci vocationi, maxime q. 2. ad ſimpl. & de ſpiritu, & lit. capit. 34. & de Prædeſtinat. Sanctor. cap. 5. & ſequentibus.

203 Ex ijs conſtat eſſe manifeſtam impoſturam quod Pſeudophilalethes aſſeruit, nempe Patrem Leſium, & reliquos aſſeclas Patris Molinæ, non diffeteri, *aliquid eſſe à libero arbitrio* (in opere ſalutari) *quod non eſt effectiue à gratia.* Id manifeſtum fiet, ſi in medium proferamus verba illorum Doctorum, qui ſcholæ noſtræ anteſignani ſunt. Et imprimis Pat. Leſius, quim vnice citat Pſeudophilalethes, manifeſtiſsime docet oppoſitum in ipſis eiſdem locis, quos in contrarium allegat: nam cum eo opere de auxilijs cap. 11. numer. 8. propoſuiſſet quandam obiectionem adverſariorum, in qua dicebatur quod Pater Molina adſtruere non verebatur, *hominem ex ſola innata ſua libertate diuinæ gratiæ conſentire, & ſe ad illam vltima diſpoſitione præparare:* ſtatim ſubiungit quæ ſequuntur. Reſpondeo apertam calumniam iſtis verbis contineri. Quis enim dixit, aut ſcripſit, hominem ex ſola innata libertate divinæ gratiæ conſentire, & ad illã vltima diſpoſitione ſe præparare? Contrarium ſupra n. 1. ex Molina oſtenſum eſt: ſane pluſquam decem locis aperte contrarium tradit. Viderit, qui hæc toties imponit, qua fide, aut conſcientia id faciat. Dicimus igitur hominem divinæ gratiæ pro ſua innata libertate poſſe conſentire, ſed non niſi cum auxilio eiuſdem gratiæ; ſicut qui habitu alicuius virtutis ſupernaturalis eſt præditus, poteſt pro ſua innata libertate vti ea virtute, ſed non niſi cum auxilio eiuſdem virtutis, vt ſupra cap. 10. numer. 14. fuſe oſtenſum eſt. Solum enim negamus auxilium, quod voluntatem ad conſenſum prædeterminet. Quare libenter admittimus, hominem nihil poſſe accipere ad ſalutem pertinens, niſi datum fuerit de cœlo. Negamus tamen id quod author hinc vult inferre, ſcilicet, nos gratiam oblatam non poſſe acceptare abſque præſidio alterius gratiæ prævenientis, qua ad acceptandum prædeterminemur. Habita enim gratia præveniente, quæ ſit ſufficiens, in noſtra poteſtate eſt per eandem gratiam acceptare gratiam (ideſt conſentire in id ad quod invitat) abſque vlla prædeterminatione. Hæc Leſius, quibus verbis egregie explicuit Patris Molinæ, & totius Societatis doctrinam.

204 Quamvis autem verba, quæ Pſeudodhilalethes ſupra numer. 196. ex Leſſio retulit, à contextu avulſa poſsint minus oculatis fucum facere; tamen ſi penitus inſpiciantur, & cum reliquis legantur, nihil aliud continent, niſi quod numero præcedenti explicuit. Si enim ait eo capit. 11. numero. 11. *Neque ex eo quod gratia dicitur non prædeterminare voluntatem, ſequitur, nos Deum proprie trahere ad operandum, non ab eo trahi: nam bene operari non poſſumus, niſi à Deo præuenti, ideſt, attracti, & illecti diuina inſpiratione, qua voluntas noſtra præparetur, vt iam bonum opus ſit in ipſius poteſtate. Sed neque voluntas ſic præparata præuenit Deum in efficiendo opere bono, quia non niſi per vires gratiæ illud efficere poteſt. Fatemur tamen liberum arbitrium directe eſſe cauſam, cur hic & nunc Deus influat in opus, tum per dona ſua, tum per ſe ipſum; non autem Deum aut gratiam, cur liberum arbitrium hic & nunc influat. Non enim hic & nunc fit hoc opus, quia Deus abſolute vult illud hic & nunc fieri, aut gratia ex ſe determinat voluntatem, vt hic, & nunc illud faciat; ſed quia voluntas diuinitus præparata vult hic & nunc illud facere. Non tamen ſolis naturæ viribus liberum arbitrium eſt illius cauſa; ſed vna cum viribus gratiæ: ſicut vicißim gratia eſt cauſa cur ſit ſupernaturale, vt ſupra oſtenſum eſt. Hinc tamen non ſequitur nos proprie trahere Deum ad operandum, quia Deus nos antea traxit. Quamuis id quodam ſenſu admitti poſſit, quatenus liberum arbitrium eſt cauſa cur hic & nunc Deus influat*

in

in opus vt dictum eſt. Hæc ibi Leſsius, qui propterea aſſeruit non ideo opus hic, & nunc fieri, *quia Deus abſolute vult illud hic, & nunc fieri*; quia hic author negat Deum præfinire noſtros actus liberos præfinitione abſoluta, & ex ſe efficaci: quam tamen præfinitionem ſuppoſita ſcientia media, & ex directione illius, admittit comunior ſententia Doctorum Societatis cum Patre Suarez. Verbaque ipſa, quæ Pſeudophilalethes ex Leſsio retulit: *Nempe liberum arbitrium directè eſſe cauſam, cur hic & nunc Deus influat in opus, tum per dona ſua, tum per ſe ipſum: non autem Deum aut gratiam, cur liberum arbitrium hic, & nunc influat*; ipſa, inquam verba, ſufficiunt ad redarguendam impoſturã. Si enim his verbis Leſsius aſſerit, Deum influere in opus tum perſe, tum per dona ſua, quomodo ex illis colligit Pſeudophilalethes, *aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non eſt effectiue à gratia?*

205 Leſsius ergo ſolum vult, liberum arbitrium ſuppoſita exiſtentia gratię prevenientis, & poteſtatis proximę ad eliciendum actum ſupernaturalem, quæ completur per vires ſupernaturales, eſſe cauſam, cur gratia influat in actum, quatenus libere cum illa cooperatur, potens non cooperari, ac proinde potens facere vt gratia illa maneret ſine effectu; quod eſt veriſsimum. Idque apertiſsimè docuit S. Iuſtinus Martyr in reſponſione ad Chriſtianos de neceſſarijs quæſtionibus, in reſponſione ad octavam ijs verbis: *Deus nõ ſolum eam vim nobis dedit, vt eſſemus, bonumque, & malum cognoſceremus atque faceremus, ſed etiam liberum arbitrium nobis conceſsit, poteſtatemque fecit eligendi id, quod videtur: neque virtutẽ aut vitium noſtrum in cognitione eorum, quæ cognoſcuntur, poſuit, ſed in electione eorum, quæ diligguntur. Non igitur cauſa eſt Deus virtutis noſtræ, ac vitij, ſed propoſitum noſtrum ac voluntas.* Quod ideo dixit, quia ſuppoſita proxima indifferentia ad eligendum inter actum bonum, & malum, ſicut quando actus malus fit, voluntas eſt cauſa cur fiat, ita cum fit actus bonus, voluntas eſt cauſa cur fiat, quia ipſa eſt, quæ determinat ad exiſtentiam vnius actus præ oppoſito. Abſolute vero, & præſcindendo ab exiſtentia gratiæ, & principiorum, quibus voluntas vtitur ad actum bonum eliciendum, Deus eſt cauſa cur eligat illum actum; tum quia in ſententia comuniori noſtrorum, ſuppoſita ſcientia media efficaciter præfinit exiſtentiam omnium actuum ſalutarium; tum quia mediante gratia prævenìente congrua facit vt faciamus, quia ex intentione efficaci boni operis liberi confert homini auxilium congruum, quo infallibiliter novit recte operaturum.

206 Et quidem voluntarem noſtram, ſuppoſita vocatione, & gratia prævenìente, eſſe cauſam, cur Deus hic & nunc influat in opus, tum per dona ſua, tum per ſe ipſum, docet clare Auguſtinus, tum locis citatis ſupra numer. 199. tum capit. 34. de ſpiritu, & litter. ijs verbis: *Miſericordia eius in omnibus præuenit nos; conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, propriæ voluntatis eſt*, &c. Et alibi ſæpe: idque ipſum clariſsime conſtat ex Trident. Seſſ. 6. Can. 4. definiente, *liberum dominis arbitrium à Deo motum, & excitatum poſſe diſſentire, ſi velit*: & cap. 5. decernente, *poſſe hominem abijcere vocationem quam recipit*, ideſt vacuam, & ſine effectu relinquere. Nihilominus abſolute loquendo, & præſcindendo à ſuppoſitione aulij iam collati, Deus ſimpliciter eſt cauſa cur voluntas recte operatur: vt enim inquit idem Auguſtin. lib. contra duas Epiſtol. Pelagian. capit. 6. *Multa Deus facit in homine bona quæ non facit homo, nulla vero facit homo, quæ non faciat Deus, vt faciat homo.*

207 Sed vt omnibus evidenter conſtet Pſeudophilalethem per manifeſtam impoſturam affinxiſſe Patri Molinæ, & alijs noſtris Doctoribus: *Aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non ſit effectiue à gratia*, in medium proferam illorum verba, quæ falſitatis convincant aſſertionem Pſeudophilalethis. Imprimis enim Pater Molina in concordia quæſtion. 14. articul. 13. diſputat. 38. editionis oliſypponenſis pagin. 231. & diſputat. 40. editionis Antuerpienſ. hæc habet: „ *Quo ſit* vt conſenſus liberi arbitrij „ Deo excitanti, & vocanti per gratiam præ„ venientem, nihil in re ſit, quod non ſit „ ſupernaturale, & quod non ſimul à Deo „ emanet; non ſolum tanquam ab alliciente, „ excitante, & invitante ad id arbitrium noſtrum, ſed etiam tanquam à cooperante „ per auxilium gratiæ; atque adeo fit, vt „ nihil omnino habeat adultus ex ijs, quæ „ ad iuſtificationem ſunt neceſſaria, & quibus à non iuſtificato diſcernitur, de quo „ gloriari poſsit, quaſi à Deo non acceperit.

208 Secundo Eximius Doctor P. Franciſcus Suarez idem docet in opuſculis lib. 1. capit. 17. numer. 8. *Deus*, inquit, *efficit determinationem voluntatis, quia illa determinatio aliquid eſt, quod non poteſt fieri ſine Deo.* Et ibidem cap. 15. numer. 6. vbi ait determinationem voluntatis non effici ab ipſa ſine influxu immed. cauſæ 1. & n. 7. ait,

ait, determinationem cauſæ ſecundę non antecedere natura influxũ cauſæ primæ, nec econtra; ſed eſſe ſimul natura, & lib. 3. cap. 15. n. 9. *Huic autem veritati*, inquit, *non obſtat vt ſupra cap. 9. ex Auguſtino retuli, quod homo ſua libera determinatione hoc bonũ accipiat, quia hanc ipſam liberam determinationem ſine Deo inſpirante, & adiuuante habere non poteſt. Vnde totius illius boni principalis author eſt Deus. Ita fere Auguſtinus lib 83. quæſt. q. 68. & lib. 2. de nupt & concup c. 16. & ſequent. Item ibidem n. 14. reſpondet, non derogari gratiæ, attribuendo in ſuo genere voluntati determinationem liberã ad conſenſum, quia non attribuitur ipſi vt operanti per vires naturæ, ſed vt præparatæ & adiutæ à Deo, & conſequenter nec illi ſoli, nec principaliter tribuitur, ſed vt cooperanti gratiæ Dei.* Idem docet eodem lib. 3. opuſculorum cap. 22. num. 5. & t. 2. de gratia lib. 3. cap. 21. num. 10. & lib 5. cap. 36. num. 16. & denique in opere *de vera intelligentia* auxilij efficacis cap. 4. pag. 24. acriter conquæritur de adverſarijs quod de Doctoribus Societatis dixerint: *Eos adſtruere non vereri, hominem ex ſola innata ſibi libertate diuinæ gratiæ conſentire, & ſe ad illam vltima diſpoſitione præparare.* Et poſtquam noſtram ſententiam explicuit, ſic concludit: *Videtur ergo authores illos voluiſſe illa ſpecie verborum inuidiam, & infamiam noſtræ ſententiæ ac doctrinæ generare, vt lectores, præſertim minus eruditos, ac perſpicaces deterrerent. Quod ſemel dictum ſit, propter plures alias propoſitiones erroneas, quas defẽſores phiſicæ prædeterminationes nobis imponunt.*

209 Tertio P. Vazquez eandem doctrinam profitetur 1. p. diſp. 88. cap. 9. ijs verbis: *Obſeruandum eſt eandem vocationem & cogitationem ſanctam, & primum motum voluntatis ſubitum, dici gratiam operantem, & præuenientem, & cooperantem, & concomitantem, eandem, inquam, diuerſo modo conſideratam: nam quatenus conſenſum noſtrum antecedit, eſt operans, & præueniens; quatenus vero permanens in nobi efficit nobiſcum conſenſum, eſt cooperans; & comitans. Nam ita conſenſus noſter eſt à Deo, & nobis vt Deus non ſolum immediate phiſice in illum concurrat, ſed etiam media cogitatione (ſancta quam immiſit) illum in nobis efficere dicatur, eo modo quo intellectus voluntatem mouet, & allicit.*

210 Denique Pat. Valentia, qui ſcientiam mediam contra Sectatores Magiſtri Bañez coram Clemente 8. fœliciter æque ac fortiter propugnavit, id ipſum diſſerte teſtatur tom. 2. poſtquam enim diſput. 8. quæſt. 3. puncto 3. §. 1. neceſsitatem gratiæ excitantis per varias propoſitiones expoſuit, poſt modum §. 2. neceſsitatem gratiæ adiuvantis adſtruit, & tandem ſic concludit: *Cum igitur ex Scriptura, & Concilijs, & ex D. Auguſtino conſtet, hominem iam vocatum & excitatum debere præterea tãquam infirmum, & imbecillum iuvari à Deo, vt vocationi conſentiat, & conuertatur, fatendum eſt gratiam adiuvantem, quæ præter vocationem, & excitationem requiritur, non conſiſtere in ſolo actuali Dei concurſu, ſed in aliquo etiam dono, quo mens hominis roboretur ad hunc conuerſionis effectum.* Sentit ergo manifeſte actionem illam, qua voluntas ſe determinat ad ſequendum Deum vocantem, non oriri à ſolo libero arbitrio, ſed ab illo, & à dono gratiæ adiuvantis confortantis eius imbecillitatem.

§. III.

Secunda Pſeudophilalethis impoſtura, iuxta authores ſcientiæ mediæ gratiam eſſe voluntatis pediſſequam.

211 SÆPE *Pſeudophilalethes* præfidenter affirmat, ſecundum aſſertores ſcientiæ mediæ determinationem liberi arbitrij præcedere influxum gratiæ; vnde infert gratiam eſſe voluntatis pediſſequam. Id ante ipſum obiecerunt contra noſtram ſententiam Ledeſma, & Franciſcus Davila apud Pat. Suarez tom. 2. de grat. lib. 5. capit. 42. numer. 2 & ad hoc probandum inducunt contra nos duplicem Canonem Concilij Arauſicani; nempe Canonem 25. in quo dicitur: *Hoc ſalubriter profitemur, & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus.* Et Canonem ſextum, in quo damnat eos, *qui humilitati aut obedientiæ ſubiungunt gratiæ adiutorium.* Probant ergo aſſumptum, quia ſi Deus non prædeterminat voluntatem noſtram, ipſa præcedit ſaltem ordine naturæ inchoando ſuam determinationem, & obedientiam, & applicando ſe ad opus. Eſt ergo gratia pediſſequa voluntatis, & non è contrario. Arguitque Davila hoc inconveniens non vitari, quamvis gratia in eſſendo præcedat, quia ſaltem in operando eſt poſterior in noſtris principijs. Verum cũ hæc impoſtura ſupponat illam aliam, quam §. antecedenti impugnavimus, *nempe in negotio noſtræ ſalutis aliquid eſſe à libero arbitrio quod non eſt effectiue à gratia*: ex dictis §. antecedenti ſatis confutata manet.

Vi

212 Vt autem conſtet, quam ſine fundamento hoc abſurdum nobis obijciatur, audiamus Eximium Doctorem, qui poſtquam Canones illos late explicuit eo capit. 42. ſic concludit num 9. *Vnde*, inquit, *colligo* fruſtra nobis obijci, quod gratiam faciamus pediſſequam arbitrij, vel quod illam humanæ obedientiæ ſubijciamus. Quia impriſmis obedientia, quæ per hanc determinationem liberam datur Deo vocanti, non fit ſine adiutorio gratiæ, vt dixi: ergo illa non poteſt dici obedientia humana in ſenſu, in quo loquebantur Semipelagiani, quos damnat Concilium, ſpecialiter illa voce vtens Can. 3. & 6. ſed dicenda eſt obedientia ſupernaturalis, & quodammodo divina; ſicut invocatio humana dicitur, quæ fit ſine ſpiritu fidei, quæ autem à ſpiritu fidei fit iam non eſt humana. Deinde iſta obedientia ſupponit gratiam prævenientem, & eſt effectus eius: ergo determinatio ex parte voluntatis eſt pediſſequa illius gratiæ, & non econverſo. Nam per illam gratiam inducitur voluntas, dirigitur, & gubernatur, & voluntas illi ſubijcitur. Vnde hæc gratia non tantum præcedit in eſſendo, vt obijciebatur, ſed etiam in cauſando, vel formaliter phiſice afficiendo intellectum, & voluntatẽ effective moraliter, ſuadendo, & excitando, ac finaliter alliciendo, & quatenus eſt principium adiuvans, actualiter etiam præcedit ordine naturæ. Ipſe vero influxus gratiæ adiuvantis eſt omnino ſimul, & ideo neque reſpectu illius poteſt gratia adiuvans dici pediſſequa, ſed ſolum comitans, quod veriſſimum eſt. Igitur ex eo quod prædeterminatio phiſica non præcedat, non ſequitur præcedere noſtram determinationem ad influxum gratiæ concomitantis, & ideo nullo modo ſequitur gratiam eſſe pediſſequam liberi arbitrij.

213 Audiamus etiam P. Leſsium in opuſculo de auxilijs cap. 12. vbi notat, omnia, quæ pro gratia prædeterminante à ſuis defenſoribus adferuntur ex Scriptura, Concilijs, & Patribus, ſolum ad hoc valere, vt contra Pelagianos, eorumque reliquias probetur nos nihil ſine auxilio gratiæ prævenientis ad ſalutẽ poſſe; eaque perperam detorqueri in favorem gratiæ prædeterminantis. Et in ſpeciali expendit Canones Concilij Arauſicani, quos adverſarij in favorem ſuæ ſententiæ perperam expendunt. Ibi autem num. 2. *tribuunt*, obiectionem adverſariorum, vel potius impoſturam, & calũniam, qua noſtris auctoribus tribuitur, voluntatem noſtram præire in opere ſalutis, gratiam vero, tanquam pediſſequam ſequi, his verbis repellit: *Aperte*, inquit, *falſam impo-*

nitur, cum dicitur; hanc enim præire, illam pediſſequam ſequi in opere, confitentur. *Quis id confitetur, & vbi? oſtẽſum enim eſt ſupra, gratiam ſemper præuenire alliciendo, & trahendo voluntatem ad opus, in opere autem ipſo producẽdo nõ præuenire, (vt vult author) non etiam ſequi (vt ipſe imponit) ſed omnia ſimul natura in opus influere, vt oſtenſũ eſt cap. 10.* Idque ipſum magis confirmat, ijs verbis: *Falſum* eſt noſtros ponere gratiam ſufficientem, quæ liberi arbitrij velle præcedat in ratione entis tantum, non in ratione cauſæ: quia antequam velle ſit, incitat, impellit, & vires tribuit libero arbitrio, vt illud eliciat. Dum autem liberum arbitriũ illud elicit, ſimul cooperatur, vt cauſa partialis principalis. Vnde ipſum velle procedit ab auxilio iſto tanquam à cauſa morali, nempe ratione tractus, & ſuaſionis præcedentis, & tanquam à cauſa phiſica principali ratione influxus realis in illud velle, à quo influxu habet, quod ſit actus ſupernaturalis. Vnde etiam falſum eſt, liberum arbitrium noſtrà ſententia prius eſſe, quam gratiam, in cauſando velle: quia etſi liberum arbitriũ quodammodo determinet gratiam, quatenus ea vtitur vt hic, & nunc influat in opus (quod ſalva fide negari non poteſt) id tamen non facit niſi iam corroboratum gratia, & ea ſimulcooperante. Hucuſque Leſsius, qui hanc doctrinam hauſit ex Molina in concordia q. 14. art. 13. diſput. 39. editionis Olyſiponenſis, diſp. 41. Antuerpienſis, verſu *Cæterum*. Vbi docet eandem gratiam eſſe excitantem, ſeu prævenientem, & ſimul adiuvantem: excitantem, & prævenientem, quatenus allicit, & inclinat voluntatem noſtram ad eliciendum actũ ſalutarem, adiuvantem vero quatenus ſimul cum voluntate phiſice influit in actum illum, tribuendo vires voluntati ad illũ producendũ.

§. IV.

Tertia Pſeudophilalethis impoſtura, iuxta defenſores ſcientiæ mediæ initium fidei & primam radicem diſcretionis eſſe ex nobis.

214 VT omnibus conſtet, nos minime fingere hoſtem, quem feriamus, in medium proferam verba huius authoris in 1. capite ſui operis, *de ſcientia media ad examen reuocata*, art. 1. §. 3. auctioris editionis hæc habet formalia verba: *Quis adeo cæcus non videat aduerſarios è diametro opponi Appoſtolo dicenti; quis enim te diſcernit? Quid autem habes, quod non accepiſti? Quibus verbis prima radix*

diſcretionis ſtatuitur auxilium gratiæ, quam tamen Moliniſtæ dicunt eſſe determinationem arbitrij.

Hanc impoſturam deduxit Pſeudophilalethes ex prima impoſtura, quam deteximus, & & confutavimus §. 2. ſic enim argumentatur eo cap. 1. §. 2. n. 10. ſecundum primam editionem: *Hoc ipſo quod Petrus non habeat effectiue ab auxilio gratiæ, quod ſe determinet ad amandum, gratia debet dari ex operibus: ergo ſcientia media, quæ hoc affirmat, erit inimica gratiæ* Patet conſequētia ex illo Apoſtoli Rom. 11. *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia, iam non eſt gratia. Prob Antec. Gratiam dari ex operibus, eſt gratiam dari dependenter ab aliquo opere præſuppoſito ad gratiam: ſed hoc ipſo, quod Petrus non habeat ex auxilio gratiæ ſe determinare ad amandum, gratia datur dependenter à determinatione liberi arbitrij, quæ præſupponitur ad gratiam.*

215 Hinc manifeſte convincitur, eſſe manifeſtam impoſturam, quod iuxta aſſertores ſcientiæ mediæ prima radix diſcretionis ſit ex nobis, nam eſt manifeſta impoſtura, Petrum iuxta principia ſcientiæ mediæ non habere effectiue à gratiæ auxilio, quod ſe determinet ad amandum obiectum honeſtum, ſeu ad eliciendum actum ſalutarem. At in hoc ſecūdo innititur illud primum: ergo ſicut hoc ſecundum eſt manifeſta impoſtura, ita & illud primum.

Nec huius impoſturę neceſſaria eſt alia probatio, quam verba Patris Molinæ, & Patris Suarez referre. P. Molina in concordia q. 14. art. 13. diſput. 9. initio ita ſcribit: *Ex dictis diſput.* præcedente intelligitur facile, initiū actus credendi, vt ad ſalutem oportet, eſſe à ſolo Deo per gratiam prævenientem, & excitantem. Etenim liberum noſtrum arbitrium, niſi à Deo auxilio gratiæ ſuæ præveniatur, & excitetur, non ſolum producere nequit eum actum, ſed etiā quidquid ex ſolis ſuis naturalibus homo efficiat, ſive actu mere naturali revelatis aſſentiatur, ſive vt poſtquam edoctus fuerit ſupernaturalem aſſenſum eſſe ad ſalutem neceſſarium, optet ita credere, aut etiam conetur ex dono, & auxilio Dei ſupernaturali aſſentiri, ſive denique auxilium illud ſibi donari petat, aut ad illud recipiendum ſatagat ſe diſponere, ſane id totum nullius eſt meriti, aut vigoris, vt ei gratia prævenīēs propter eiuſmodi diſpoſitiones impendatur; ſed quoties conferrur, ex ſolis Chriſti meritis, donoque Dei, ac proinde miſericorditer omnino; non ſolum tanquam ſubiecto non digno, ſed etiam tanquam indigno, propter peccatum originale ſaltem, in quo eſt, tribuitur, & mere gratis ea, quæ merito gratia dicitur, conferri ſolet cuicumque datur.

216 Poſtea vero q. 23. artic. 4. & 5. diſp. 1. mem. 6. reſpondens ad ſecundam obiectionem contendentem ex noſtra ſententia ſequi: *Initium noſtræ ſalutis ſaltem quoad eū influxum, à quo illa pendet, eſſe à nobis, & non à Deo*, inquit: *Ad* ſecundam dicendū eſt, cum arbitrij noſtri influxum, de quo diſputamus, antecedant dona gratiæ prævenīētis, atque excitantis idem arbitrium ad conſentiendum, & cum eis cooperandum vltimam diſpoſitionem ad gratiam, manifeſtū eſſe, non recte ex eo capite inferri initium noſtræ ſalutis (in ſenſu, in quo ab Auguſtino, & Concilijs negatur) eſſe à nobis, quod influxus ille ſit à libero arbitrio cooperante cum auxilijs gratiæ, eaque efficacia reddēte. Neque enim influxus ille principiū & origo eſt noſtræ ſalutis: cum multa illum antecedant, quæ ad gratiam, ſalutemque noſtram ſpectant; neque iſte influxus à parte rei ſit vel res, vel formalis aliqua ratio, quæ non ſit ſimul à Deo cooperante per auxilia gratiæ; ſed ſit ſupernaturalis ipſa actio à Deo pariter, & ab arbitrio emanans.

Idem clariſsimè explicat in eadem concord. q. 14. art. 13. diſp. 12. ijs verbis. Illud poſtremo in hac diſputatione addiderim, noſtram ſententiam eſſe, nullum omnino darī non ſolum actum, ſed neque rationem formalem actus noſtri liberi arbitrij ex ijs, quī ad credendum, ſperandum, diligendum, ac pœnitendum vt ad ſalutem oportet, & denique ex ijs, qui ad iuſtificationem tamquā diſpoſitiones cōmenſuratæ proximæ, vel remotę sūt neceſſarij, qui à ſolo libero arbitrio eliciantur, elicive poſsint, ſed ad omnē talē actum, ad omnemque rationem formalem ipſius concurrere principaliter Deum, influereque, & cooperari per auxilia gratiæ; ex eiuſmodique influxu tam eos, quam rationes formales eorum habere, quod ſupernaturales ſint, & quod in ſuo gradu proxime, vel remote diſponāt cōmenſurate ad iuſtificationem. Atque hinc eſt, quod iuxta doctrinam Pauli, nullum eiuſmodi actum, nullamve illius rationem formalem habeat is, qui iuſtificatur, ipſum ab eo, qui non iuſtificatur, diſcernentem, quam non acceperit ſupernaturaliter à Deo, atque adeò de qua gloriarī poſsit quaſi non acceperit.

217 Idem ſæpe teſtatur Eximius Doctor: nimirum in opuſculis lib. 3. de auxilijs cap. 20. num. 11. & cap. 23. num. 5. & tom. 2. de gratia lib. 5. cap. 35. num. 4. præcipuè vero id copioſius explicat in tomo de vera intel-

ligen-

ligentia auxilij efficacis toto cap. 5. cuiu titulus eſt, *initium ſalutis non tribui libero arbitrio iuxta ſententiam de Vocatione congua, ſed Deo Vocanti.* Vt rem autem probet, adducit authoritatem Tridentini ſeſſ. 6. capit. 5. declarantis: *Iuſtificationis exordium in adultis à Dei per Ieſum Chriſtum prævenie-te gratia ſumendum eſſe, hoc eſt ab eius Vocatione, qua nullis eorum exiſtentibus meritis Vocantur. Ex quibus Verbis euidenter conſtat, inquit Suarez, initium ſalutis iuxta Concilij doctrinam non eſſe ſumendum a determinatione libera Voluntatis, ſed à Vocatione, & præueniente gratia.* Et ſtatim ſubiungit, hanc fuiſſe olim controverſiam Gallorum ſeu Semipelagianorum cum Auguſtino, vt cõſtat ex Epiſtolis Proſperi, & Hilarij ad eundem, & ex reſponſione Auguſtini in libro de Prædeſtinatione Sanctorum, & de bono perſever. Galli enim, inquit, *dicebant, quamuis ad opera ſupernaturalia neceſſarium ſit, Vt Deus nos præueniat, & adiuuet; nihilominus oportere, vt homo per liberum arbitrium ſe diſponat, & aliquomodo promereatur primum auxilium Dei, potendo, deſiderando, aut aliquid ſimile bonum ſuis viribus, & libertate præſtando, & hoc modo ſubijciebant gratiam voluntati, eiuſque pediſſe quam faciebant. Ac denique initium ſalutis ponebant in illo actu bono liberi arbitrij. At vero Auguſtinus, & Patres ſemper intellixerunt, nullum naturæ bonum poſſe primam gratiam auxiliantem promereri, & ideo contra Gallos ſtatuerunt, initium ſalutis non libero arbitrio, ſed Deo Vocanti adſcribendum eſſe, & ratione Vocationis gratiam ſemper præire Voluntatem vero eius pediſſequam eſſe.* Idque probat authoritate Concilij Arauſicani ſecundi contra Semepelagianos congregati, nam in Can. 3. ſic definit: *Si quis ad inuocationem humanam gratiam Dei dicit conferri, nõ autem ipſam gratiam facere Vt inuocetur à nobis, is contradicit Iſaiæ, & Apoſtolo, &c.* Et Can. 4. in eodem ſenſu definit: *Deum non expectare Voluntatem noſtram, Vt à peccato purgemur, ſed ipſum per Spiritus Sancti inſpirationem, & operationem facere, vt purgari velimus iuxta illud, præparatur Voluntas à Domino.* Et hunc poſteriorem Canonem late exponit ibidem cap. 6. & to. 2. de grat. lib. 5. cap. 42. & in epiſc. lib. 3. de auxilijs cap. 15. quibus locis docet, Deum non expectare voluntatem hominis non vocati, vt illum vocet, expectare tamen voluntatem hominis iam vocati, vt conſentiat: verumque ſenſum illius canonis eſſe, Deum non expectare diſpoſitionem, aut meritum aliquod proprium voluntatis humanæ, ideſt proprijs, & ſolis viribus ſuę libertatis factum, vt in eã opus ſuæ gratiæ inchoet per vocationem, & inſpirationem, & alia prævenientia auxilia: probat deinde authoritate Auguſtini, Proſperi, & Fulgentij initium ſalutis tribui vocationi gratiæ Dei. Et poſtquam hoc probavit, ſic ſubiungit.

218 *Ex hoc igitur certiſſimo fundamento manifeſtum eſt tam lõge diſtare noſtram ſententiam à ſententia Gallorum, & Semipelagianorum, quantum diſtat cælum à terra. Primo, quia Galli loquebantur de primo auxilio gratiæ prævenientis, & vocantis, & illius initium inuenire volebant in libero arbitrio: nos autem cum dicimus liberum arbitrium non prædeterminari phyſicè, ſed ſeipſum determinare cum auxilio gratiæ, loquimur de effectu gratiæ cooperantis: qui iam ſupponit vocationem, & gratiam prævenientem gratis datam. Secundo, quia Galli loquebantur de homine nondum vocato, & illi per ſolum liberum arbitrium tribuebant vim impetrandi, vel merendi primam gratiam auxiliantem, & excitantem: nos autem loquimur de homine iam vocato, qui que iam gratis recepit primam gratiam auxiliantem, de quo ſolum dicimus, ex libertate eius pendere determinationem ad conſentiendũ gratiæ vocanti. Tertio, quia Semipelagiani omnino diſtinguebant inter conatus ſolius arbitrij, & conatus gratiæ, & ex prioribus ſolis dicebãt voluntatem elicere aliquem actum, vel bonũ motum liberum, quod eſſet initium omnium motionum gratiæ: nos autem non ſeparamus conatum liberi arbitrij à conatu gratiæ, ſed illos ita coniungimus, tam in conſenſu libero, quam in determinatione ad ipſum conſenſum, vt ſeparari non poſſint, & in re ſint idem, & ratione diſtinguantur. Ac deinde ante hæc omnia fatemur præcedere gratiam vocationis, quam Deus in nobis ſine nobis operatur tanquam initium cuiuſcumque boni conatus poſtea futuri.*

Vnde tantum abeſt, vt dicamus initium ſalutis eſſe ex ſolo libero arbitrio, vt potius dicamus eſſe à ſolo Deo operante in nobis ſine nobis libere operantibus, quia non poteſt voluntas libere, & bene velle ſine prævia vocatione, & ad vocationem nullo modo cõcurrere poteſt voluntas libera. Quæ eſt frequens doctrina Auguſtini, præſertim q. 2 ad ſimplicianum, vbi hac ratione explicat illud Rom. 9. *Non eſt volentis neque currentis, ſed Dei miſerentis*, ideſt, *ſolius Dei quia ſolus ipſe ſine cooperatione liberi arbitrij operatur in nobis vocationem, quæ eſt fons bonæ voluntatis, & ratione eiuſdem vocationis, & omnium bonorum motuum, quos includit, dixit Auguſt. lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelagia-*

gianorum cap. 8. multa eſſe in homine bona, quæ non facit homo, nulla tamen bona facere hominem, quin faciat Deus vt faciat homo. Hæc ibi Eximius Doctor, vbi teſtatur hanc eſſe ſententiam P. Molinę, & omnium Doctorum Societatis.

219 Ex quibus liquido conſtat, quã falsò dixerit Pſeudophilalethes initium fidei, & primam radicem diſcretionis eſſe ex nobis iuxta aſſertores ſcientiæ mediæ. Et ſane ſicut adverſarius dicit, initium fidei non eſſe ex nobis, ſed ex Deo, quia ante voluntatem credendi præcedit gratia prædeterminans, vi cuius Deus facit iuxta adverſarios, vt homo eliciat voluntatem credendi: ita nos dicimus, initium fidei non eſſe ex nobis, ſed ex Deo, quia ante voluntatem credendi præcedit vocatio, & inſpiratio, vi cuius Deus facit ſuaviter vt voluntas libere ſe determinet ad volitionem credendi, & cum ipſa cooperatur, vt author ſupernaturalis, eamque adiuvat ad elicientiam illius actus ſalutaris. Vocatio enim, & inſpiratio non minus immutat phyſice animam, quam prædeterminatio; verèque præmovet, & impellit Deus efficaciter animam ad credendum media vocatione, & inſpiratione, dum eã confert cum præſcientia futuri eventus: quod autem vocatio, & inſpiratio ex ſe non habeant connexionem cum conſenſu voluntatis, illam vero habeat prædeterminatio, ſolum probat, Deum mediante vocatione, & inſpiratione facere, vt voluntas ſe libere determinet; mediante vero phiſica prædeterminatione illam neceſsitare ad eliciendum actum. Prętera cum phiſica prædeterminatio iuxta ſuos aſſertores ſit neceſſaria etiam ad hoc vt Deus concurrat ad actus pravos, non poteſt in illa conſiſtere illa gratia prævenięs ratione cuius fides, & alij actus conducentes in ſalutem ſpecialiter tribuuntur Deo; & ratione cuius Deus facit vt faciamus actus ſalutares: nam Deus non facit, vt faciamus actus pravos, neque eſt illorũ ſpecialis author, quamvis iuxta adverſarios ad illos concurrat concurſu prędevio prędeterminante.

220 Conſtanſque eſt in principijs Auguſtinĩ Deum facere vt faciamus bonum, quatenus gratioſe nobis immittit vocationem congruã; vt conſtat ex dictis num. 198. & num. 202. & num. 84. 85. & 86. & præterea conſtat ex libro de Prædeſtin. Sanct. cap. 19. vbi ait: *Non quia credimus, ſed vt credamus, vocamur: & illa vocatione, quæ ſine pœnitentia eſt, id prorſus agitur, & perficitur, vt credamus.* Hinc vocationi ſemper tribuit initium ſalutis, & hoc maxime contendit contra Semipelagianos. Vnde l. b. 2. contra duas Epiſtolas Pelag. cap. 8. inde probat non ſolum profectum, ſed etiam initium boni operis eſſe ex Deo: *Quia non ſumus idonei cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis.* Significans à Sancta cogitatione, & inſpiratione ſumi ſalutis initium. Idẽ probat lib. de Prædeſtat. Sanct. cap. 3. & lib. 83. quæſtionum quæſt. 68. docet Deum operari ipſum velle ratione vocationis: *Quoniam*, inquit, *neque velle quis quam poteſt, niſi admonitus, & vocatus, ſiue intrinſecus vbi nullus hominum videt, ſiue extrinſecus per ſermonem ſonantem, aut per aliqua ſigna viſibilia, efficitur vt ipſum velle Deus operetur in nobis.* Conſtatque Auguſtinum loqui de vocatione non prædeterminante, ſed de vocatione, quam homo poterat fruſtrare: nam immediate ſubiungit: *Ad illam enim cœnam, quam Dominus dicit in Euangelio præparatam, nec omnes, qui vocati ſunt, venire voluerunt: neque illi, qui venerunt, venire poſſent, niſi vocarentur. Itaque neque illi debent ſibi tribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt; neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, ſed tantum ſibi, quoniam vt venirent vocati, erat in libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. Propterea etſi quiſquã ſibi tribuit, quod venit vocatus, non ſibi poteſt tribuere, quod vocatus ſit.* Ergo iuxta Auguſtinum, vt quis poſt vocationem veniat, ſeu conſentiat, non indiget prædeterminatione: nam ſi hac indigeat, ſane illi, qui vocati noluerunt venire, poſſent alteri tribuere, nempe Deo, qui noluit illis exhibere prædeterminationem neceſſariã adveniendum. Ergo iuxta Auguſtinum Deus operatur in nobis velle liberum honeſtum media vocatione de ſe indifferenti, & quam fruſtrare valemus, ſicut fruſtraverunt illi, qui vocati ad cœnam noluerunt venire: ergo Deus facit, vt faciamus bonum media vocatione de ſe indifferenti; collata tamen in ea occaſione, in quã prævidetur futura congrua; vt ſæpe repetit Auguſtinus q. 2. ad ſimplicianum: *Non volentis*, inquit, *ſed miſerentis eſt Dei, qui eo modo vocauit, quo aptum erat eis, qui ſecuti ſunt vocationem*: & infra: *ſi vellet etiam ipſorum miſereri, poſſet ita vocare, quomodo illis aptum eſſet, vt mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur*: & rurſus: *illi electi, qui congruenter vocati. Illi autem qui non congruebant, neque contemperabantur vocationi, non electi, quia non ſecuti, quamuis vocati*; & infra: *etſi multos vocet, eorum tamen miſeretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum eſt vt ſequantur*; & rurſus: *cuius miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat.* Quare manifeſtum eſt, Auguſtinum non poſſuiſſe gratiam efficacem in phiſica prædetermina-

tione,

tione, quæ qualitas mortua eſt, ſed in vocatione, & inſpiratione congrua, ideſt collata in ea occaſione, & opportunitate, in qua habitura eſt effectum. Dum enim Deus vult conferre vocationem, quam prævidet fore congruam, hoc ipſo eligit efficaciter hominem ad eum actum ad quem confert eam vocationem, & illius miſeretur ſpecialiter; quam miſericordiam non exercet erga illum, cui confert vocationem, quam novit fore incongruam.

§. V.

Quarta impoſtura Pſeudophilalethis, defenſores ſcientiæ mediæ non excludere dependentiam gratiæ ab operibus ſub conditione prævviſis, ſed ſolum ab operibus præſentibus, aut ſaltem abſolute futuris.

221 QVOD id nobis imponat, conſtat ex cap. 1. ſui operis art. 1. poſtquam enim §. 1. ſuo iudicio ſufficienter probaverat antecedens, vel potius manifeſtam impoſturam: *Quod ſcientia media affirmet aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non ſit effectiue ab auxilio gratiæ*: poſtea §. 2. ex illo antecedenti falſo, novam falſitatem intulit, nempe iuxta ſcientiam mediam gratiam dari ex operibus, reclamante Apoſtolo ad Rom. 11. *Si autem gratia, iam nõ ex operibus*. Sequelam vero probavit, *quia gratiam dari ex operibus, eſt gratiam dari dependenter ab aliquo opere præſuppoſito ad gratiam: at hoc ipſo quod Petrus non habeat ex auxilio gratiæ ſe determinare ad amandum, gratia datur dependenter à determinatione liberi arbitrij, quæ præſupponitur ad gratiam ergo &c.* Poſtquam vero ſic ſequelam probavit, ſtatim num. 12. adiecit, *Reſpõdent*, inquit, *Molinæ diſcipuli Apoſtolum non excludere dependentiam gratiæ ab operibus ſub conditione prævviſis, ſed ſolum ab operibus præſentibus, aut ſaltem abſolute futuris.*

222 Quod vero id ſit impoſtura, conſtabit legenti Patrem Molinam in cõcordia q. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. penes medium verſu, *Nunc ab Auguſtini*, ſecundum editionem Antuerpienſem pag. 331. vbi „ hæc habet: *Sane vt ex* hactenus dictis conſtat, & ex ijs, quæ in huius materiæ progreſſu ſubiungemus, erit manifeſtum, eam „ ſententiam amplectimur, quatenus affirmat, „ prædeſtinationis quoad actum voluntatis „ divinæ, per quem in eſſe prædeſtinationis „ completur, nempe quo ſtatuit his adultis, „ & non alijs, conferre ea media, per quæ „ prævidebat eos pro ſua libertate perventuros „ in vitam æternam, nullam dari cauſam vel „ rationem, imo neque conditionem ſine qua „ non, ex parte vſus liberi arbitrij ipſorum „ prævijſi; ſed quod hi fuerint prædeſtinati, & „ non alij, ex ſolà libera, & miſericordi vo„ luntate Dei pendere, quæ ſua dona diſtri„ buere voluit pro ſolo libero ſuo beneplacito.

223 Et pag. ſequenti verſu, *quoad Auguſtinum*, inquit, *Deinde cum communis eorum Patrum, qui ipſum præciſſerunt, ſententia fuerit, prædeſtinationem fuiſſe ſecundum præſcientiam vſus liberi arbitrij, vt inferius dicemus, Auguſtinus re diligentius (occaſione hæres Pelagianæ) examinata, merito aſſeruit, non fuiſſe ſecundum eam præſcientiam, quaſi Deus dona gratiæ & prædeſtinationis pro qualitate vſus liberi arbitrij præuiſa ſtatuerit conferre, ſed fuiſſe pro ſola ſua voluntate: id quod D. Thomas, & communior Scholaſticorum ſententia, atque nos cum illis amplexati ſumus.*

224 Item in eadem diſput. membr. 5. refert ex D. Thom. quorundam Theologorum opinionem, qui dicebant, bonum vſum liberi arbitrij prævijſum, qui poſt primam gratiam comparatam in adultis cernitur, eſſe rationem quare Deus ex æternitate eiſdem primam gratiam conferre voluerit, quam ſententiam ipſe cum D. Thoma ita interpretatur, vt ille bonus vſus prævijſus non ſit meritum ad gratiam antecedentem, ſed tantum congruitas ob quam Deus gratiam donare voluerit potius bene vſuris, quam male vſuris ſuo beneficio. Non ſecus ac ſi Rex equos gratis donare vellet ſuis militibus, prævideretque, quinam bene illis eſſent vſuri, qui non item; rationi conſentaneum indicaretur, vt equos ijs potius qui bene illis forent vſuri, quam alijs, donaret: bonus namque ille vſus equorum ex parte militum, prævijſus à Rege, inæqualitatem illã in diſtributione donorum rationabilem reddit. Sententiam vero hanc gravi cenſura notat ijs verbis: *Sententia hæc etiam hoc modo explicata, non minus falſa eſt, & à ſcripturis ſacris aliena, quam quæ membro præcedenti impugnata eſt, argumentaque, quibus illa refutata eſt, non minus hanc impugnãt, oſtẽdunt que ſatis eſſe in fide periculoſam, ne aliquid amplius dixerim.*

225 Denique in eadem diſput. mẽb. 11. editionis Antuerpienſis in 6. concluſ. pag. 364. hæc habet: *Nulla datur cauſa, ratio aut conditio, etiam ſine qua non, ex parte vſus liberi arbitrij ipſorum, aut aliorũ præuiſi, ob quam illos prædeſtinauerit, voluerit de illis ea media, per quæ præuidebat perueniuros*

turos illos in vitam æternam, aut cur potius hæc ipſa voluerit eis, quam alijs, ſed totum id in ſolam liberam ac miſericordem voluntatem Dei eſt referendum, qui pro ſuo beneplacito id ita voluit.

Conſtabit hoc ipſum legenti Eximium Doctorem tom. 2. de grat. lib. 5. cap. 36. num. 10. vbi ita ſcribit: *Ad primam vero inſtantiam, quia ſi poſt vocationem noſtra determinatio expectatur, vt trahamur, potius nos trahimus Deum, reſpondetur negando ſequelam, primò quia vt Deus det nobis vocationem congruam, nullo modo trahimus Deum: nam eius vocatio omnia noſtra opera antecedit. Nec refert, quod libera noſtra determinatio ſub conditione cognoſcatur, quia illa præſcientia talis determinationis ſub conditione futuræ non allicit Deum, nec mouet, vt det nobis cognitionem, ſed potius dat nobis Deus vocationem vt illam determinationem habeamus, quod facit ex ſola miſericordia, quam alijs non præſtat, licet ſimilem præſcientiam conditionatam de illis habeat, vt in Tyrijs & Sydonijs manifeſtum eſt.* Idē docet 1. p. lib. 2. de prædeſt. cap. 5. & 6. Item Vazquez 1. p. diſp. 91. numer. 69. vbi inquit: *Catholica igitur ſententia eſt, nullam cauſam, nullumue initium, ſeu occaſionem ex parte prædeſtinati excogitari poſſe, ob quam Deus in tempore gratiam ſuam ipſi donauerit, aut in præſcientia dare decreuerit.* Idque ipſum docent reliqui Societatis Doctores.

226 Ex ijs conſtat falſo, & per calumniam affirmaſſe Pſeudophilalethem, defenſores ſcientiæ mediæ non excludere dependentiam gratiæ ab operibus conditionate prævijs. Iam autem in hac diſputatione ſect. 6. explicui, quomodo ex eo quod ſcientia media ſit neceſſaria ad prædeſtinationem, minimè ſequatur, hanc dependere à noſtris meritis. Ibique explicui, vſum gratiæ præſcium non eſſe rationem collationis gratiæ in genere cauſæ meritoriæ, ſed ſolum in genere cauſæ finalis; quatenus Deus non poteſt intendere noſtram rectam operationem efficaciter, quin præcedat ſcientia media repræſentans illius exiſtentiam futuram ſub conditione auxilij indifferentis; neque poteſt dare auxilium propter rectam operationem, quin hanc intendat vt finem collationis auxilij.

§. VI.

Quinta impoſtura: Defenſores ſcientiæ mediæ in eo ſe à Semipelagianis diſcernere, quod hi aſſererent, fidem dari ijs, quos Deus præuidit credituros ex naturæ viribus: illi vero ex viribus gratiæ.

227 QVOD hoc nobis imponat, & defenſoribus ſcientiæ mediæ tribuat, patet ex capite 1. libri Pſeudophilalethis art. 1. §. 6. poſterioris editionis, vbi hæc habet: *Se acutè Moliniſtæ diſcernunt ab impugnatoribus S. Auguſtini. Fatentur, impugnatores Sancti Auguſtini admiſiſſe ſcientiam mediā, ſed ea fuiſſe abuſos. Qui abuſus in hoc cōſiſtit, quod aſſereret, fidem dari illis, quos præuidit Deus credituros ex viribus naturæ. Hunc abuſum aduerſarij putant ſe tollere dicentes: fidem dari illis, quos præuidit Deus credituros viribus gratiæ. Et certe quis prima facie non agnoſcere in iſtis verbis magnū inter vtroſque diſcrimen? ſed cordate lector, credito mihi, larua eſt, ſub qua earum defenditur aſſertio. Hæc ille.* Non citat Pſeudophilalethes aliquem è noſtris authorem, in quo hæc legerit: forſam quia in nullo legit, ſed finxit. Facileque eſt erit evincere, Doctores Societatis minime docere id, quod hic eis affingit hic author, videlicet fidem dari ijs, quos prævidit Deus creditūros ex operibus gratiæ, quaſi iſta fides conditionate ex auxilio prævia moverit Deum, vt illis potius quam alijs donum fidei concederet.

228 Ad hoc evincendum ſufficiat luculentum P. Molinæ teſtimonium in concordia q. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 11. editionis Antuerpienſis circa medium pag. 364. §. „ *his ita conſtitutis*, vbi ſcribit: *Itaque dici-* „ *mus præſcientiam* vſus liberi arbitrij præ- „ deſtinatorum, futuræve talis cooperationis „ eorum cum donis, & auxilijs Dei, vt ad vi- „ tam æternam in hoc ordine rerum, quem „ Deus creare ſtatuit, pervenirent, non fuiſſe „ cauſam, rationem, aut conditionem, quare „ vel prædeſtinati, aut hi potius quam alij; vel „ quare ea ipſa numero prædeſtinatione, quaſi „ Deus voluerit ex ſua parte illis conferre ea „ ipſa media, quæ donare illis ſtatuit, per ea- „ que eos prædeſtinare, quia prævidit illos ita „ pro ſua libertate cooperaturos, vt ea via ad „ vitam æternam pervenirent, aut quaſi id fue- „ rit conditio, qua exiſtente, aut qua prævi- „ ſa, id Deus erat facturus, & ſine qua id non „ erat voliturus; ſed pro ſua tantum voluntate „ ea media illis conferre voluiſſe, per quæ il- „ los prædeſtinavit. Licet enim Deus nulli

adul-

„ adultorum deneget auxilia ad ſalutem neceſ-
„ ſaria; non tamen pro ratione vſus liberi ar-
„ bitrij præviſi, ſed pro ſua tantum libera vo-
„ luntate diſtribuit ſua dona quibus vult, quã-
„ do vult, quantum vult, atque eo modo, quo
„ vult, pro eadem ſua libera voluntate ex ſua
„ æternitate eo pacto diſtribuere ſtatuit, quo
„ in tempore ea diſtribuit. Hucuſque Molina, qui non potuit clarius exprimere omnimodam donorum gratiæ independentiã à bono eorum vſu præviſo.

229 Quinam fuerit error Semipelagianorum, ſupra expoſuimus num. 217. & 218 cum P. Suarez: & ſect. 6. num. 51. & 52. reddidimus rationem ex Auguſtino, cur merita conditionate futura nequeant eſſe ratio collationis gratiæ in genere cauſæ meritoriæ, & n. 53. cum D. Thoma explicuimus ſolum eſſe poſſe rationem in genere cauſæ finalis, ſeu rationem ad quam ordinet Deus collationem gratiæ. Vt autem ob oculos ponamus non niſi per iniuriam poſſe nobis obijci, quod conſentiamus in aliquo cum Semipelagianis, eorum errorem breviter proponamus.

230 Igitur Semipelagiani licet contra Pelagium ſentirent gratiam Dei eſſe neceſſariam ad ſancte vivendum, & ad obtinendam æternam ſalutem media perſeverantia; exiſtimabant tamen, gratiam non dari omnino gratis, ſed ex aliquo hono vſu liberi arbitrij, quẽ ponebant vel in naturali affectu credendi, vel in deſiderio ſalutis, vel in aliqua humana oratione, vel alia ſimili diligentia, quæ minime à gratia procederet, arbitrantes, ſententiam Auguſtini ſtatuentis contra Pelagianos gratiam Dei non ſolum eſſe neceſſariam ad ſancte vivendum, & vltimo perſeverandum, ſed etiam ad primum initium ſalutis per actum honeſtũ; ac proinde omnino gratis dari quin præcederet vllum meritum de condigno, vel de congruo; ac propterea revocantis totum humanæ ſalutis negotium ad electionem, & propoſitum Dei, quo vnos potius quam alios prædeſtinavit ad gratiam, quin ex parte illorum præcederet vlla meritorium diſparitas; fatalem inducere neceſſitatem, homines agere in deſperationem, & Deum facere acceptatorem perſonarum. Contra hos viros, qui magnæ erant authoritatis in Gallia, præſertim in vrbe Maſſiliæ, vnde Maſſilienſes dicti ſunt, acerrime diſputavit Auguſtinus pluribus in locis, præcipue in lib. de Prædeſt. Sanct. & de bono perſeverantiæ, & ad eos cõvincendos adduxit exemplum Iacob, & Eſau erga quos diverſimode ſe habuit Deus, vnum eligens, & alterum relinquens antequã quid quam boni, vel mali egiſſent. Quia vero illi recurrebant ad merita Iacob poſtea futura, & ad demerita Eſau; eos vrgebat exemplo gemellorum, quorum alter ſine baptiſmo, alter vero cum baptiſmo moritur, in quibus non erat recurrere ad merita, vel demerita futura: *Quomodo enim* (aiebat Auguſtinus) *præſciuit ea futura, quæ illis infantia morituris, præſciuit potius non futura?* Hoc argumento turbati Semipelagiani confugiebant ad merita vel demerita conditionata, quæ Deus videbat in illis parvulis, vt propterea vni ſit collatus baptiſmus, ſecus alteri, quia Deus prævidit, illum, ſi viveret, habiturum merita bona, iſtum vero mala. Vt hoc delirium convinceret Auguſtinus, argumentatus eſt ex illo ſapientiæ 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius*, ex quo conſtabat, eum, qui in iuſtitia raptus eſt, poſtea peccaturum, ſi viveret, quin peccatum illud conditionate futurum aliquid conduxerit, vt propter illud damnaretur; cum potius raptus fuerit, vt illud evaderet. Quod argumentum ita preſsit adverſarios, vt propterea negaverint librum ſapientię eſſe canonicum, vt teſtatur idem Auguſtinus cap. 14. de Prædeſt. Sanct.

231 Itaque Semipelagiani dupliciter errabant circa merita conditionata, primo, quia arbitrabantur propter merita pure naturalia, & humana, & proprijs viribus arbitrij elicita Deum conferre gratiam, qui titulus communis erat in eorum principijs meritis præteritis, præſentibus, & abſolute futuris, atque etiam meritis pure conditionatè futuris. Secũdo, quia exiſtimabant merita purè conditionata poſſe exercere cauſalitatem meritoriam, ita vt in præmium, & mercedem illorum poſſet conferri gratia, quando merita erant bona, vel negari, quando erant mala. Hoc autem erat delirium, quia lumine naturæ notum eſt, neminem eſſe nunc premio, vel ſupplicio dignum propter id, quod nunc non facit, nec antea fecit, nec vnquam facturus eſt, ſed duntaxat faceret, ſi certa quædã poneretur conditio. Deinde, cum nullus ſit homo, de quo Deus non videat plura merita conditionata, nimirum ſub conditione quod illi tribueret auxilia gratuita vehementiſsime impellentia ad bonum; & de quo Deus ſimiliter nõ videat plura demerita, & peccata conditionata, videlicet ſub conditione quod tenuia ei cõferret auxilia, & graviſsimas permitteret tentationes: evidenter deducitur, neque merita cõditionata eſſe ſufficientem rationem meritoriam, vt gratia conferatur; neque demerita conditionata eſſe ſufficientem rationem meritoriam, vt gratia ſubtrahatur: alioqui homo ſimul eſſet dignus, vt propter merita conditionata ipſi conferretur gratia; & vt propter demerita conditionata ipſi ſubtraheretur gratia, quod eſt implicatorium.

232 Ex quibus manifeſte patet, toto cœ-

tæſo diſtare ſententiam Societatis ab errore Semipelagianorum, quia nos fatemur gratiam non ſubſequi, ſed antecedere omne meritum, nullumque actum ſalutarem, ſeu conducentem in vitam æternam poſſe ab homine elici, quin præcedat gratia Dei per Chriſtum, quæ omnino gratuito detur, fatemurque opera noſtra ſalutaria, quæ Deus prævidet per ſcientiam mediam futura ſub conditione auxilij indifferentis, non poſſe ſortiri rationem cauſæ meritoriæ reſpectu illius gratiæ; ſicut Thomiſtæ id ipſum fatentur de operibus ſalutaribus prævijs per ſcientiam ſimplicis intelligẽtiæ ſub conditione auxilij prædeterminantis.

§. VII.

Sexta impoſtura Pſeudophilalethis, Patrem Annatum obiectionem errantium ſumſiſſe pro ſolutione Auguſtini. Vbi oſtenditur Auguſtinum nunquam retractaſſe hanc propoſitionem in qua aduerſarij fatentur contineri doctrinam Societatis: Vt velimus, & ſuum eſſe voluit; & noſtrum; ſuũ vocando, noſtrum ſequendo.

233 PAnnatus diſputatione 1. de ſcientia media, cap. 4 num. 57 agens contra Tuiſium Calviniſtã, Pſeudophilalethis in impugnanda ſcientia media vel commilitonem, vel anteſignanum, ſic alloquitur: *Et ſi quis obmurmuret, quod in conſtituenda diuinæ gratiæ congruitate illa, partes eſſe aliquas dicamus creatæ libertatis, Auguſtinum appellem, cuius eſt illa vox ad ſimplicianum; Vt velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum; ſuum vocando noſtrum ſequendo.* Hunc locum cum ſibi obijciſſet Pſeudophilathes cap. 1. art. 1. num. 14. illi reſpondet his verbis: *Reſpondeo quod iſte locus diſputando profertur ſecundum ſuum errorem, quo ante Epiſcopatum tenebatur; ſed poſtea in eodem loco refutatur.*

234 Hoc referens P. Fourmeſtraux cap. 2. ſui operis contra Pſeudophilalethem ſect. 6 num. 271. *Neſcio* (inquit) *qua impudentia auſus fuerit Pſeudophilalethes rem adeò falſam Annato affingere: cum nullum extet in loco, quem citat Annatus, huius rei vel tenue veſtigium: habeantur autem & in Pſeudophilalethe certiſſima fraudis indicia, vt iam demonſtrabo: niſi forte paulò mitiùs de eo ſentiens dixero, Pſeudophilalethem deceptum fuiſſe à Pſeudo-Auguſtino* (ideſt Ianſenio) *Doctore ſuo familiari, qui libro 2. de gratia Chriſti capit. 51. col 224. impudentiſsime idem imponit Doctoribus Societatis, Bellarmino, Suario, Leſsio; & ex quo calumniari hanc, vt multa alia, in librum ſuum tanquam inſigne aliquod triumphi ſui ornamentum tranſtulerit, &c.* Et poſtquam retulit verba Annati numero præcedenti adducta, ſubdit P. Fourmeſtraus.

234 Diſplicuit id Pſeudophilalethi, vti & Tuiffio Calviniſtæ: *Doctorem igitur ſuũ ſuper hac re conſuluit Auguſtinũ Leerdamenſem* (*ſic à patria appellat Ianſenium*) *& ex eo hanc commentitiam reſponſionem didicit.* Eſt ſtatim apponit verba Pſeudophilalethis, quæ paulò ante retuliamus, & poſt illa addit: *Hæc ſunt vero Pſeudo Auguſtini verba loco citato: Reſpondeo & iſtum locum ab Auguſtino pro ſuo errore, quo ante Epiſcopatum tenebatur, diſputando proferri, & poſtea in eodem loco refutari. Quis non videat ex vtriuſque reſponſionis ſimilitudine, ac propemodum verborum omnium identitate, reſponſum Pſeudophilalethis ex reſpõſo Pſeudo Auguſtini profluxiſſe? eiſdem probationibus vterque vtitur, ijſdem dolis, vt id perſuadeat.*

235 Sed vt conſtet, ſententiam illã quam Annatus citavit ex Auguſtino, non eſſe obiectionem errantium, ſed legitimam Auguſtini ſolutionem, & mentem, textum legamus, & ex antecedentibus, & conſequentibus genuinam Auguſtini ſententiam clariſsime conſpiciemus. Igitur Auguſtinus tom. 4. q. 2. ad ſimplicianum explicat locum illum Pauli Romanorum 9. *Cum nondum nati eſſent, &c.* de quo interrogatus fuerat, & in ipſius quæſtionis initio, dicit ſe adiutorio gratiæ confiſſum aggredi illorum verborum explicationẽ; *Quo adiutorio*, inquit, *fidentior factus aggrediar, & primo intentionem Apoſtoli, quæ per totam epiſtolam viget, tenebo, quam conſulam. Hæc eſt autem vt de operum meritis nemo glorietur, &c.* ait ergo Auguſtinus ſcopum Pauli in eo loco eſſe: *Quod gratia non detur ex meritis, ſed ex liberalitate Dei* Hoc ſuppoſito multa de mente Apoſtoli diſputat, & late probat, fidem eſſe donum Dei, *quia nemo poteſt credere niſi velit, nemo velle, niſi vocetur, nemo autem ſibi præſtare poteſt vt vocetur* & ſic, *vocando Deus præſtat & fidem, quia ſine vocatione non poteſt quiſquam credere.* Ita loquitur initio colũnæ quintæ illius quæſtionis, ideſt paulò ante medium quæſtionis. Et poſtmodum ſubiungit hæc aurea verba: *Nemo itaque credit, niſi vocatus; ſed nõ omnis credit vocatus. Multi enim ſunt vocati, pauci vero electi. Vtique ij, qui vocantem nõ contempſerunt, ſed credendo ſecuti ſunt, volentes autem ſine dubio crediderunt. Quid eſt ergo quod ſequitur, igitur non volentis neque*

que currentis, ſed miſerentis eſt Dei. An quia neque velle poſſumus niſi vocati, & nihil valet velle noſtrum, niſi vt perficiamus adiuuet Deus? opus eſt ergo velle, & currere. Non enim fruſtra diceretur. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et ſic currite vt comprehendatis. Non tamen volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, vt quod volumus adipiſcamur, & quo volumus perueniamus. Noluit Eſau, & non cucurrit, ſed ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui ei etiam velle, & currere vocando præſtaret, niſi vocatione contempta reprobus fieret. Aliter enim Deus præſtat vt velimus, aliter præſtat quod voluerimus. Vt velimus enim & ſuum eſſe voluit & noſtrum, ſuum vocando, noſtrum ſequendo. Quod autem voluerimus ſolus præſtat: ideſt poſſe bene agere, & ſemper beate viuere. Hæc Auguſtinus ibi: vt autem exponit Pat. Suarez in opuſcul. lib. 3. de auxilijs capit. 5. numer. 7. *& de vera intelligentia auxilij efficacis* capit. 36. pag. 249. illud *quod* non eſt adverbium, ſed relativum, vt ſenſus ſit, velle beate vivere, noſtrum eſt cum Dei adiutorio: quod autem per hunc actum volumus, nempe poſſe bene agere, & ſemper beate vivere, ſolus Deus præſtat.

236 Quid quæſo eſt in iſs verbis, quod fundamentum præbere potuerit Pſeudophilalethi ad aſſerendum, ea non continere ſententiam Auguſtini, ſed obiectionem, errantium? vnde hoc collegit? vnde intulit? Nũquid quia Auguſtinus aliquas clauſulas ſub interrogatione illa, *An*, propoſuit, dicere debemus, eum non fuiſſe locutum ex proprio ſenſu? Minime gentium. Vt enim ſapienter obſervat P. Suarez tom. 2. de grat. lib. 5. cap. 46. num. 3. *Ille modus interrogandi, quo Auguſtinus vtitur, non eſt indicium dubitantis, nec ex alterius ſententia loquentis: nam ille eſt ordinarius modus procedendi Auguſtini ſubtiliter inquirentis veritatem.* Imo non eſt argumentum, Auguſtinum non docendo, ſed diſputando illam doctrinam propoſuiſſe, vt oſtendit idem Suarez in opere de vera intelligentia auxilij efficacis pag. 248. col. 2. quia frequens eſt Auguſtino à principio vſque ad finem ſuarum quęſtionum interrogationibus, & reſponſionibus, ac replicis propoſitis magis ac magis difficultatem vrgere: hic eſt frequens & ſubtilis Auguſtini filus. Vnde ſi attente legatur, dũ interrogat, & reſpondet, priuſquam replicet, aliquid adiungit, quo reſponſionem, vel reijciat vel approbet, & tunc ad vlteriora progreditur iterum interrogando, ſeu replicando.

237 Quid eſt in illa ſententia, quod catholicum non ſit? *Vt velimus ſuum eſſe voluit, & noſtrum, ſuum vocando, noſtrum ſequendo.* Certiſsimum enim eſt, Deum in ſententia Auguſtini operari in nobis velle media vocatione, ſeu mediante vocatione facere, vt velimus, & credamus. Id conſtat manifeſtè primo ex hac ipſa quæſtione 2. ad ſimplician. tum ex illis verbis citatis num. 235. *qui etiam velle, & currere vocando præſtaſſet, niſi vocatione contempta reprobus fieret*, tum quia in eadem quæſtione expreſſe docet bonam voluntatem eſſe donum Dei, quia Deus media ſua vocatione facit vt bene velimus, *ſi quæramus*, inquit, *vtrum donum Dei ſit voluntas bona, mirum ſi negare quiſquam audeat: at enim, quia non procedit voluntas bona vocationem, ſed vocatio bonam voluntatem propterea vocãti Deo recte tribuitur quod bene volumus.* Tum quia columna vltima illius quæſtionis probat fidem eſſe donum Dei, quia nemo poteſt credere, niſi Deus gratuito cõferat illi vocationem, & ſuavitatem internam, qua trahatur ad credendum: *Quis*, inquit, *poteſt credere niſi aliqua vocatione, hoc eſt aliqua rerum iuſtificatione tangatur? quis habet in ſua poteſtate tali viſo attingi mentem ſuam, quo eius voluntas moueatur ad fidem? quis autem animo amplectitur aliquid, quod eum non delectat? aut quis habet poteſtatem, vt vel occurrat quod eum delectare poſsit, vel delectet cum occurrerit? cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inſpiratur hoc & præbetur gratia Dei, non nutu noſtro, & induſtria, aut operum meritis comparatur.*

238 Secundo conſtat, quia certũ eſt Deum media gratia efficaci facere vt faciamus, & operari in nobis opera ſalutaria. At conſtantiſsimum eſt gratiam efficacem apud Auguſtinum non conſiſtere in motione phiſice prædeterminante, ſed in vocatione congrua, vt fuſe oſtendimus in hac diſp. tota ſect. 8. Tertiò quia ſi illa verba, *vt velimus ſuũ eſſe voluit & noſtrũ*, &c. errorẽ continet; errorẽ etiam continebunt hæc alia ex cap. 34. de ſpiritu, & litte ra: *Miſericordia eius in omnibus præuenit nos, conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire propriæ voluntatis eſt.* Item illa, quæ habet libro de dogmatibus Eccleſiaſt. cap. 11. *Vbi*, inquit, *initium ergo ſalutis Deo miſerãte habemus, vt autem acquieſcamus ſalutiferæ eius inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt.* Eundem enim ſenſum continent, vt eſt manifeſtum: errorem etiam continebunt verba illa, quibus lib. 1. retract. capit. 23. probat fidem eſſe donum Dei, retractans illud quod docuerat prius in quadam expoſitione Epiſtolæ ad Romanos, *quod ergo credimus noſtrum eſt.* Nam retractans hoc dictum, inquit: *Profectò hoc*

non

non dicerem, si iam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem spiritu. Vtrũque ergo nostrũ est propter arbitrium voluntatis, & vtrumque tamen datum est per spiritum fidei & charitatis: & quod paulò post dixi. nostrum est credere, & velle, illius autem dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi per Spiritum Sanctum, per quem charitas diffunditur in cordibus nostris; verum est quidem, sed eadem regula. & vtrumque ipsius est, quia ipse præparat voluntatem, & vtrũque nostrum quia non fit nisi volentibus nobis. Quod ipsum repetit in libro de bono perseverat cap. his verbis: *Vtrumque nostrum est, credere ac bene operari, propter arbitrium voluntatis; & vtrumque tamen datum est per spiritum fidei & charitatis.* Atque iterum: *Vtrumque ipsius est, quia ipse præparat voluntatem, & vtrumque nostrum, quia nõ fit, nisi volentibus nobis.* Cum ergo certum sit hæc non fuisse ab Augustino pronuntiata secundum errorem, quo ante Episcopatum tenebatur; neque istud, *vt velimus suum esse voluit & nostrum: suum vocando, nostrum sequendo*; potest nisi per fraudem, & calumniã asseri, dictum fuisse ab errante Augustino.

239 Deinde si illa verba continent errorem, cur Augustinus illa non retractavit, dum libro 2. Retract. cap. 1. re cognovit illas quæstiones, quas scripsit ad Simplicianum? & tamen manifestum est, ea non revocasse, vt constabit legenti illud caput primum libri 2. retractationem. Et constabit etiam legenti caput quartum libri de Prædest. Sanct. vbi laudat doctrinam illius quæstionis 2. ad simplicianum: *In cuius quæstionis solutione* inquit, *elaboratum est pro arbitrio voluntatis humanæ, sed vi it Dei gratia.* Cur illius erroris nõ meminit in libro de bono persever. capit. 20. vbi approbat, & laudat doctrinam illius quæstionis secundæ ad Simplicianũ, vtpote in quà plenius sapere incæpit, gratiam Dei non dari secundum merita humana, sed secundum beneplacitum Dei? *Quod plenius*, inquit, *sapere incæpi in ea disputatione, quam scripsi ad beatæ memoriæ Simplicianum Episcopum Mediolanensis Ecclesiæ, in mei Episcopatus exordio, quando & initium fidei donum Dei esse cognoui & asserui.* Planum ergo est illam sententiam, *Vt velimus suum esse voluit & nostrum* nullum continere errorem, sed doctrinam Catholicam, quia enim arbitrium nostrũ elicere nequit bonam voluntatem, nisi Deus illud prævenia sua vocatione sancta, & mediante illa faciat vt bene vtatur adiutorio sibi oblato à Deo; illa volitio tribuitur Deo: quia vero arbitrium libere consentit Deo vocanti, & libere cooperatur Deo adiuvanti, etiam ipsi arbitrio tribuitur. Negari enim nequit Augustinum collocasse in vocatione congrua gratiam illam, qua Deus facit vt faciamus, & ratione cuius dicitur operari in nobis velle liberum honestum, & meritorium, vt sæpe ostẽdi in hac disput. præsertim num. 220. Relinquitur ergo falsissimum esse, quod Pseudophilalethes respondit, nempe sententiam illam ab Augustino disputando prolatam secundũ errorem quo ante Episcopatum tenebatur. Falsissimum etiam est, quod addidit, nempe postea in eodem loco fuisse ab eo refutatum; cum in tota illa quæstione 2. ad Simplicianum, in quâ eam sentẽtiam protulit, nullum verbum reperiatur, quo illam retractet, sed plurima, quibus sæpe confirmet, vt constat ex num. 237.

240 Sed videamus, quomodo Pseudophilalethes persuadeat, illa verba: *Vt velimus suum esse voluit, & nostrum &c.* prolata fuisse ab Augustino secundum pristinum suum errorem: *Sciendum est* (inquit Pseudophilalethes cap. 1. §. 1. num. 15.) *S. Augustinum aliquando credidisse, quod Deo vocanti ad bene viuendum, voluntas non ex inspiratione diuina, sed ex propria libertate vellet bene viuere, qua voluntate posita Deus dat artem, siue potestatem bene viuendi: sicut enim ars pingendi est quædam potestas pingendi, quia illa habita potest quis recte pingere; ita ars, & industria, qua bene viuitur, vocatur ab Augustino potestas bene viuendi, quæ phrasis est multum notanda.*

242 *Hic error fuit Semipelagianorum, qui dicebant; necessariam esse quidem vocationem Dei, non tamen ex inspiratione diuina hominem habere voluntatem credendi; sed ex propria libertate illam habere, sicut & voluntatem bene viuendi, cui postea Deus præstaret bonam vitam, artem & industriã bene viuendi conferendo. Iuxta quem errorẽ dixit loco citato Augustinus: Aliter præstat Deus vt velimus, aliter præstat Deus quod voluerimus; vt velimus enim, & suum esse voluit & nostrum; suum vocando, nostrum sequendo. Quod autem voluerimus solus præstat, idest posse bene agere, & semper beatè viuere. Quorum verborum germanus sensus est: aliter præstat Deus vt velimus bene viuere, aliter præstat ipsum* bene vivere, *quod iam voluimus. Vt velimus bene viuere, & suum esse voluit & nostrum; suum vocando, nostrum sequendo. Bene autem viuere, quod iam voluimus solus præstat, artem & industriam bene agendi conferendo. In quo elucet error prædictus Semipelagianorum; siquidem volitionem bene vivendi tribuit tantum Deo ratione vocationis, non ratione benæ inspiratio-*

rationis: Velitio autem, quæ nobis competit ex propria libertate, & applicatione, & non ratione bonæ inſpirationis, noſtra rectiſsime dicitur. Hunc errorẽ retractauit D. Auguſt. Cũ enim dixiſſet: quod ergo credimus (Vocanti Deo) noſtrũ eſt: quod autem bonum operamur illius eſt, qui credentibus dat Spiritũ Sanctũ (per quẽ facultas bene operandi cõfertur) ſtatim corrigendo ſubiungit. Hoc profectò nõ dicerẽ, ſi iam ſcirem fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem ſpiritu. Hucuſque Pſeudophilalethes.

242 Quis autẽ hunc vltimũ paragraphrum legens, quẽ ſcribit initio n. 16. & illũ conferẽs cum verbis, quæ ſupra n. 233. in fine ex ipſo retulimus, & quæ apud illum habentur ad finẽ n. 14. in quibus affirmat locũ illũ: *Vt Velimus ſuũ eſſe voluit, & noſtrũ; ſuum vocando, noſtrũ ſequendo*, qui habetur in q. 2. ad Simpl. *ab Auguſtino diſputãdo proferri ſecundũ ſuum errorẽ, quo ante Epiſcopatũ tenebatur, ſed poſtea in eodẽ loco refutari.* Quis, inquã, hæc inter ſe conferẽrens, non iudicaret, verba illa, quę adducit ad probandũ, Auguſtinũ retractaſſe illũ errorẽ, ab Auguſtino ſcripta fuiſſe in eadẽ quęſtione ad Simplicianum paulò poſt verba illa, *Vt Velimus ſuũ eſſe voluit è noſtrum*, &c. Et tamen non ita eſt.

243 Quare vt conſtet, Pſeudophilalethẽ non ſyncere, & ex bona fide proceſiſſe, ſed inſigni fraude vſum eſſe, vt incauto lectori fucum faceret: & legentibus perſuaderet, D. Auguſt. in eadem quæſtione ad Simplicianũ ſententiã in illis verbis contentam retractaſſe: ſciendum eſt, aliũde priorẽ locũ, aliunde poſteriorẽ deſumptũ eſſe. Non error, quẽ retractat Aug. non continetur in illis verbis ex q. 2. ad Simpl. *Vt Velimus ſuũ eſſe voluit*, &c. ſed in alijs longe diverſis, quę habentur t. 4. in libro expoſitionis quarundã propoſitionũ Ep. ad Rom. in qua ita dixerat: *Quod ergo credimus noſtrũ eſt; quod autẽ bene operamur illius eſt, qui in ſe credẽtibus dat Spiritum Sanctum.* Et rurſùm paulò inferius: *non ergo elegit Deus bene operantes, ſed credentes potius, vt ipſe faciat illos bene operari. Noſtrũ enim eſt credere & velle; illius autẽ dare credentibus & volentibus facultatẽ bene operandi*, &c. Hæc Auguſtinus, vbi inter velle & credere ex vna parte, & bene operari ex altera ſtatuit hoc diſcrimen; quod credere & velle non ſint ex Deo, ſed ex libero arbitrio: bene autem operari ſit ex Deo, ſive ex eius gratia: cuius doctrinæ pars prima continet errorem Semipelagianorum. Hanc autem opinionem ſuam etroneam ad limam revocãs Auguſt. lib. 1. retr. c. 23. eam corregit ijsverbis. *Proinde quod continuo dixi: dicit enim idem Apoſtolus idem Deus, qui operatur omnia in omnibus; nunquam autẽ dictũ eſt, Deus credit omnia in omnibus: ac deinde ſubiũxi: quod ergo credimus noſtrũ eſt; profectò non dicerem, ſi iam ſcirem, etiã ipſam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem ſpiritu.*

244 Quid autẽ affine cũ hoc errore habet ſententia illa, quam ex Aug lib. 1. ad Simpl. q. 2. retulit P. Annatus, *Vt Velimus ſuum eſſe voluit & noſtrum, ſuum vocando noſtrum ſequendo*? Nam error præcedentis loci in eo cõſiſtit, quod ille ſolum opera tribuit Dei gratiæ non autem ipſum *credere & velle*. At in ſententia illa, quã ex q. 2. ad Simpl. citavit Annatus, etiam ipſum velle credere tribuitur grtiæ Dei miſericorditer vocantis ad volendum: ergo tantum abeſt vt illa ſententia contineat errorem illum, quem antea tradiderat in libro expoſitionis quarundam propoſitionum Epiſtolæ ad Roman. vt potius illum damnet Ergo evidens eſt, Auguſtinum, quando 1. retractat. cap. 23. protulit verba relata ad finem num. 241. non retractaſſe ſententiam relatam ab Annato ex q. 2. ad Simplic. ſed errorem contentum in libro expoſitionis quarundam propoſitionum Epiſt. ad Rom. Quod vlteriùs inde convincitur, quod Auguſtinus in capite illo 23. libri primi retractationum non recognovit libros quos iam Epiſcopus ſcripſit ad Simplic. vt evidens erit legenti: ſed hos libros, vel potius quæſtiones vnius libri, recognovit lib. 2. c. 1. vbi illam ſententiam non retractavit, ſed potius vt ipſe teſtatur libro de Pręd. Sanct. cap. 4. & lib. de bono perſev. cap. 20. (vt vidimus ſupra num. 229.) doctrinam illius laudat, quia in illa, *etiam initium fidei donum Dei eſſe cognouit & aſſeruit.*

245 Tantumque abeſt, vt Auguſtinus in eo cap. 23. libri primi retractationum, retractaverit ſententiam illam ex q. 2 ad Simplicianum adductam ab Annato, vt potius illam expreſsè confirmaverit: nam poſtquam illic revocavit quod ſcripſerat: *Quod ergo credimus noſtrum eſt*, &c. ſubdit: *Vtrumque ergo* (nẽpe credere & bene operari) *noſtrum eſt propter arbitrium libertatis, & vtrumque tamen datum eſt propter ſpiritum fidei & charitatis*: hæc autem verba eundem ſenſum reddunt, eandemque ſententiam continent ac illa, quæ ex q. 2. ad Simplic. retulit Annatus, *Vt Velimus ſuum eſſe voluit & noſtrum; ſuum Vocando, noſtrum ſequendo:*

246 Falſiſsimumque eſt, quod Pſeudophilalethes ſupra num. 240 dicebat, *Auguſtinum aliquando credidiſſe, quod Deo vocante ad bene viuendum, voluntas nõ ex inſpiratione diuina, ſed ex propria libertate velit bene viuere.* Nam apud Auguſtinum idem eſt aliquid fieri Deo vocante, ac fieri Deo inſpirante: ſiquidem vt ſupra oſtendimus n. 220. Auguſtinus frequenter docet, Deũ ope-

rari in nobis ipsũ *velle*, quatenus tribuens nobis ſuã internam vocationem ſine meritis, mediante illa facit vt velimus. Sic enim habet in lib. 83. queſt. q. 68. *quoniã nec velle quiſquam poteſt, niſi admonitus, & vocatus: efficitur, vt ipſum velle Deus operetur in nobis.* Et paulò poſt, *vocatio ergo ante meritum voluntatẽ operatur.* Quaſi diceret, Deũ operari in nobis ipſum velle, quatenus ante omne noſtrum meritũ nobis donat vocationẽ congruã ad volendum, & in lib. de ſpirit. & litt. c. 34. *viſorũ* (inquit) *ſuaſionibus agit Deus vt velimus & credamus*, &c. conſule, quæ ſcripſimus n. 237. Vnde lib. 2. contra duas Epiſtilas Pelagianor. c. 8. inde probat initium ſalutis eſſe ex Deo, ideſt ex gratia Dei, *quia non ſumus idonei cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis.* Et in lib. de prædeſt. Sanct. c. 3. exinde probat non ſolum bonũ opus, ſed etiã ipſam fidem, & voluntatem credendi eſſe ex Deo, ideſt ex gratia Dei; quia nemo poteſt concipere voluntatẽ bonã, & deſiderium credendi, quin præcedat ſancta cogitatio. *Quis enim non videat* inquit, *prius eſſe cogitare quã credere: nullus quippe credit aliquid niſi prius cogitauerit eſſe credendum.* „ Quod ergo pertinet ad religionem, & pieta„ tẽ, de qua loquebatur Apoſtolus, ſi non ſu„ mus ſufficiẽtes cogitare aliquid quaſi ex nõ„ bis metipſis, ſed ſufficiẽtia noſtra ex Deo eſt: „ profecto non ſumus idonei credere aliquid „ quaſi ex nobis metipſis, quod ſine cogitatio„ ne non poſſumus, ſed ſufficiẽtia noſtra, qua „ credere incipimus, ex Deo eſt. Quo circa ſi„ cut nemo ſibi ſufficit ad incipiendũ vel per„ ficiendũ quodcumque bonum opus, quod iã „ iſti fratres (nempe Semipelagiani Maſilien„ ſes) verũ eſſe conſentiunt, vnde in omni ope„ re bono incipiendo, & perficiendo, ſufficiẽ„ tia noſtra ex Deo eſt: ita nemo ſibi ſufficit ad „ incipiendã vel perficiendã fidẽ, ſed ſufficien„ tia noſtra ex Deo eſt: quoniã fides, ſi nõ co„ gitetur, nulla eſt, & non ſumus idonei cogi„ tare aliquid ex nobis, quaſi ex nobiſmet ip„ ſis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.

247 Deinde probatur, iuxta Auguſtinum idẽ eſſe aliquid fieri ex vocatione Dei, ac fieri ex inſpiratione Dei; quia certũ eſt Deũ media gratia efficaci facere vt faciamus opera ſalutaria; vnde quidquid fit ex gratia Dei, fit ex inſpiratione Dei; atqui gratia efficax iuxta Auguſtinũ conſiſtit in vocatione congua, vt conſtat ex dictis n. 220. & ex n. 84. 85. 86 & 87. ergo inſpiratio divina efficax iuxta Auguſtinũ conſiſtit in vocatione congrua.

248 Et modus iſte loquendi, quo vocatio ipſa inſpiratio dicitur, conſtat ex Conc. Trid. Seſſ. 6. c. 5. vbi ait: *Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationẽ, neque homo ipſe nihil omnino agat inſpirationẽ illã recipiens:* vbi quã vocaverat illuminationẽ, poſtea inſpirationẽ vocat: & initio illius capitis declarat: *ipſius inſtificationis exordiũ in adultis à Dei per Ieſum Chriſtũ præueniente gratia ſumendũ eſſe, hoc eſt ab eius vocatione.* Et poſtea Canone 3. *hanc gratiam præuenientem appellat inſpirationem.*

249 Quare iuxta Auguſtinũ illuſtratio intellectus, qua Deus excitat hominẽ ad libere eliciendã volitionẽ ſupernaturalẽ, vel ſe ſola dicitur inſpiratio, quia inter illã, & actũ liberum ſalutarem non mediat ſemper alius actus voluntatis, indeliberatus ſcilicet: vel dicitur inſpiratio ipſa vocatio, quia nomine vocationis non intelligit Auguſtinus ſolam illuſtrationem intellectus, ſed etiam affectionem quandã indeliberatam voluntatis, quæ neceſſario reſultat ex illuſtratione; ita vt ante actionem liberã voluntatis meritoriam præcedat motio voluntatis indeliberata, quę immediatiſsime per modum cuiuſdam ponderis inclinet ad actionem liberam, & hoc tenet cõmunis ſententia Theologorum apud P. Suarez t. 2. de grat. lib. 3 c. 7. n. 5. quæ affirmat excitantem gratiam non ſolum in intellectu, ſed etiam in voluntate infundi ante deliberatum conſenſum ſalutarem. Quamvis autem quis diceret, inter vocationẽ ſeu illuſtrationem ſupernaturalẽ intellectus, & actũ deliberatum voluntatis, ad quẽ Deus excitat mediante vocatione, nihil mediare; non iri cideret in errorẽ Pelagij, vt notat P. Suar. ibidẽ n. 4. nã Pelagius gratiã ſolũ ponebat in doctrina externa, quatenus naturali modo poteſt intellectũ excitare, & inſtruere; hæc vero ſententia requirit ſpecialẽ illuminationẽ internã, quã Pelagius nõ agnoſcebat, & ideo Aug. in libro de grat. Chriſti c. 13. vocat illã internam doctrinã quã Deus cũ mira ſuavitate infundit: *Si doctrina dicẽda eſt*, inquit, *certe ſic dicatur, vt altius & interius eã Deus cũ incredibili ſuauitate credatur infundere, non ſolum per eos, qui plantant & rigant extrinſecus* (vtique vt dicebat Pelagius) *ſed per ſe ipſum*, quod eſt proprium catholicæ doctrinæ.

250 Quare dum Auguſtinus dixit, *vt velimus ſuum eſſe voluit, & noſtrum, ſuũ vocando, noſtrum ſequendo*; nomine vocationis non intelligit ſolum externam vocationem, quæ fit per Evangelij prædicationem, aut per ſigna aliqua prodigioſa, quæ fiunt in fidei confirmationem; ſed vocationem internã, quæ fit per illuminationẽ internã, ſeu per illuſtrationẽ ſupernaturalẽ, quam Deus in intellectu cauſat vt author ſupernaturalis. Neque ſolum intelligit hanc illuſtrationem, ſed inſuper affectionem in deliberatam inde reſultatem erga bonum propoſitum per illuſtrationem, & totũ ſignificatur nomine vocationis, & nomine inſpirationis. Dum autem Auguſtinus docet Deũ me-

media vocatione operari in nobis *velle*, videtur docere ſententiam, quam ſequuntur P. Molina, & P. Leſius locis citatis ſupra n. 198. Item P. Vazquez loco ſupra citato n. 209. P. Ripalda, P. Eſparza, & alij plures; quod nimirum vocatio illa non ſolum concurrit moraliter, alliciendo, & inclinando voluntatem noſtram ad conſenſum liberum ſalutarem; ſed etiam phiſicè influit immediate per modum principij efficientis in illum conſenſum, ſaltem quando non adeſt habitus ſupernaturalis, qui per modum virtutis agendi ſimul cum voluntate influat. Vel ſaltem Auguſtinus tenet doctrinam, quam ſequutus eſt P. Suarez in opere de vera intelligentia auxilij efficacis cap. 4. cuius titulus eſt: *Quamuis ſola gratia non prædeterminet voluntatẽ humanam, tamen phiſice efficere conſenſũ eius, & determinationẽ ad illum.* ibi enim verſu *Vnde addo* ait, non eſſe neceſſarium vt vocatio ipſa, & gratia excitans influat in actum liberi conſenſus per phiſicam efficientiam adiuvando ipſum liberum arbitrium; ſed ſolum eſſe neceſſarium vt intelligamus Deum hoc ipſo quod liberum arbitrium excitat per prævenientem gratiam, eſſe paratum ad adiuvandum illum. Quod ipſum docet in opuſc. lib. 3 de auxiliis c. 4. & t. 2. de grat. lib. 3. cap. 18. & 19. vbi probat in homine libere ac ſupernaturaliter operante ſine habitu, principium adiuvans ad eliciendum ſupernaturalem actum eſſe ipſum Spiritum Sanctum, qui ad exigentiam gratiæ excitantis immediate adiuvat voluntatem vt principale principiũ proxime, & phiſice faciens actũ ſupernaturalẽ.

251 Quando igitur Auguſtinus ait conſenſum noſtrum tribui Deo ratione vocationis, non excludit inſpirationem, vt perperã inferebat Pſeudophilalethes; vel quia ipſa vocatio ſupernaturalis eſt formaliter inſpiratio, vel quia ad vocationem exiſtentem in intellectu conſequitur inſpiratio exiſtens in voluntate, ideſt affectus ſupernaturalis indeliberatus, quo Deus cum mira ſuavitate inclinat voluntatẽ ad conſenſum liberum: ex eo enim quod mentionẽ faciat ſolũ vocationis male infertur ipſum negaſſe inſpirationem, ſicut ex eo quod quis adſtrueret actum intellectus vt neceſſarium ad aliquid agendum, perperam inferretur ipſum negare actũ voluntatis: præſertim quando ex natura rei actus voluntatis conſequitur ad actũ intellectus; vt hic contingit; nã hoc ipſo, quod Deus vt author ſupernaturalis infundat in intellectu illuſtrationem ſupernaturalem, ex cõſequenti imprimit voluntati affectionẽ indeliberatam erga bonum repræſentatum per illuſtrationem; & per illuſtrationem intellectus, & inſpirationem voluntatis movet hominem ad eliciendũ conſenſum liberũ ſalutarem, & hoc ipſo quod ſic Deus excitet per gratiam prævenientem manet paratus ad phiſice influendum cum arbitrio in actum ſalutarem non ſolum concurſu ſimultaneo vniverſali, ſed concurſu ſupernaturali ſpeciali.

252 Ad finem adverto, hunc authorẽ, dum contendit, illa verba, *vt velimus ſuã eſſe voluit & noſtrũ; ſuum vocando, noſtrã ſequendo*, continere errorẽ, eo videri collimare vt neget libertatẽ indifferentiæ, & adſtruat, in operatione, quã gratia cauſat, nihil eſſe noſtrum. Sic enim proponit obiectionẽ contra ſe in ſuo opuſculo c. 1. a. 1. §. 3 n. 14. *Obijcies; S. Aug. lib. ad Simp. q. 2. ait, quod ipſum velle ſit Dei, vocando noſtrum ſequendo, ergo non poteſt dici quod in operatione gratiæ nihil ſit noſtrũ.* Cui obiectioni reſpondet, id ab Auguſtino dictũ ſecundum errorẽ, quo ante Epiſcopatum tenebatur. Ergo ſentit in operatione gratiæ nihil eſſe noſtrũ. Id autẽ eſt plane falſum; nã actus noſtri liberi meritorij ſunt operationes gratiæ; & tamen in illis actibus aliquid eſt proprie noſtrũ, ideſt à nobis vere productum; quia de fide eſt, nos proprie operari libere libertate indifferẽtiæ per actiones meritorias; quãvis quidquid ibi eſt noſtrũ ſit principalius effectus gratiæ, quia voluntas non elicit actu ſalutarẽ, niſi vt excitata per gratiã prevenientem, & confortata per gratiã adiuvantẽ. Totaque actio meritoria eſt à gratia, & ſimul tota eſt à lib. arb. totalitate effectus, quãvis ſit à lib. arb. vt moto per gratiã & antecedenter excitato. Vnde Aug. ſer. 15. de verb. Apoſt. c. 11. ait: *Non partim gratia partim liberũ arbitriũ, ſed totũ ſingula opere individuo peragunt.* Quod idẽ dicit Bern. lib. dẽ grat. & lib. arb. circa finẽ: vbi de gratia ſic loquitur: *Ipſa liberũ excitat arbitriũ cũ ſeminat cogitatũ ſanat cũ immutat affectũ, roborat vt perducat ad actũ, ſeruat ne ſentiat defectũ, ſic autẽ iſta cum libero arbitrio operatur, vt tantum illud in primo præueniat, in cæteris comitetur. Ad hoc vtique præueniens, vt iam ſibi deinceps cooperetur; ita tamen quod à ſola gratia cæptũ eſt, pariter ab vtraque perficitur, vt mixtim, non ſingillatim, ſimul, non viciſim, ſingulos profectus operentur.*

253 Quare licet nihil ſit noſtrũ in operatione gratiæ, quæ antecedit noſtrũ conſenſum liberũ, quia gratiã prævenientẽ Deus operatur in nobis ſine nobis libere cooperantibus: tamẽ aliquid eſt noſtrum in operatione gratiæ, quã Deus in nobis per gratiã cooperantem efficit; quia illa operatio nõ ſolũ eſt à gratia, ſed à lib. arb. & ratio ſumitur ex D. Th. 12 q. 111. a 2. dicente, motũ qui eſt in mobili, tribui movẽti, noſtrã autẽ mentẽ ad Deum vt moventẽ cooperari, *& ideo quando mens noſtra* (inquit) *eſt mota & non mouẽs* (vtique libere) *ſolus autẽ Deus eſt mouens, operatio Deo tribuitur, & ſecundũ hoc dicitur gratia operans in illo autem*

tẽ effectu, in quo mẽs noſtra & mouet, & mouetur, operatio non ſolum tribuitur Deo, ſed etiam animæ, & ſecundum hoc dicitur gratia cooperans. Ergo cum actio libera meritoria talis ſit, vt per illam non ſolum anima moveatur à Deo, ſed anima ſe ipſam moveat, actio meritoria proprie tribuitur arbitrio, licet non illi ſoli, ſed illi & gratiæ, & huic principaliùs. Quare cum de fide ſit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum aliquid proprie agere cooperando Deo moventi, & excitanti; ſit conſequens, aliquid habere liberum arbitrium in actione ſupernaturali meritoria: ergo falſiſsimum eſt, quod intendit Pſeudophilalethes, *nempe in operatione gratiæ nihil eſſe noſtrum.*

§. VIII.

Detegitur inanitas trium rationum, quibus Pſeudophilalethes probat ſcientiam mediam euertere libertatem.

259 HAS rationes proponit hic author c. 1. a. 3. §. 1. Primam ſic formatn. 35. *Illa ſcientia* evertit libertatem, quæ non ſubijcit illam ſuo creatori; ſed ſcientia media non ſubijcit libertatẽ ſuo creatori: ergo, &c. Minorem probat, quia ſcientia media non poteſt defendi, quin aſſeratur aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non ſit à primo libero. Vanitas huius rationis conſtat ex dictis §. 2. huius ſectionis, vbi probavimus voluntatẽ non poſſe ſe determinare, quin Deus influat tanquã primum liberum, & prima cauſa in hanc determinationem. Ad depellendam hanc impoſturam, & convincendum de falſitate minorem argumenti, & eius probationem, ſufficiat legere Eximium Doctorem in opere de vera intelligentia auxilij efficacis capit. 4. cuius titulus eſt: *Determinationem voluntatis ad conſenſum liberum, licet à ſolo Deo non fiat, non fieri à ſolo libero arbitrio.* Et ſanè quod ſcientia media ſubijciat libertatẽ ſuo creatori, à priori probatur; quia affirmat voluntatem operaturam ſub conditione quod Deus illi concedat auxilium ſufficiens, & paratus ſit cum illa concurrere. Vnde iuxta aſſertores ſcientiæ mediæ voluntas creata nihil poteſt operari ſine auxilio primi liberi, & ſine influentia eius; ergo eſſentialiter eſt liberum ſecundum ſubordinatum primo. Vt enim inquit D. Thom. in 2. diſt. 37 q. 2. art. 2. *Hoc eſt de ratione primi principij, vt poſsit agere ſine auxilio prioris agentis, & ſine influẽtia eius.*

260 Hinc corruit ſecunda ratio, quã ipſe tertio loco proponit num. 37. ſcientia, quæ inflat liberum arbitrium, deſtruit libertatem; ſed ſcientia media inflat liberum arbitrium: ergo, &c. Probat minorem, quia ſcientia media tribuit libero arbitrio aliquid non ab alio acceptum, nempe determinationem, qua ſe ad agendum determinat. Corruit, inquã, hæc ratio; nam eius minor propoſitio falſa eſt, & eius probatio falſa ſuppoſitione laborat; ſupponit enim, iuxta aſſertores ſcientiæ mediæ liberum arbitrium non accipere à Deo, quod ſe determinet ad eliciendum actum honeſtum præ turpi: quod eſt evidenter falſum, vt in hac ſectione ſæpe demonſtravimus. Si autem loquamur de determinatione ad actum turpem præ honeſto, verum quidem eſt, liberum arbitrium non eam accipere à Deo, quia Deus non eſt author actus peccati, neque eſt cauſa cur arbitrium eliciat potius actum peccati, quam oppoſitum; licet illum actum non efficiat arbitrium ſine concurſu ſimultaneo Dei: quia enim Deus exhibet illum concurſum per decretum indifferens, vnice amans exiſtentiam actus honeſti, non habet homo à Deo quod ſe determinet ad actum pravum, licet non habeat ſine Deo, eiuſve concurſu. Quod autem homo non habeat à Deo, ſed à ſe, quod ſe determinet ad actum pravum, & determinet Deum vt influat potius in actum pravum, quã in honeſtum, non eſt materia inflationis, & ſuperbiæ, ſed materia humiliationis.

261 Tertia ratio, quam ipſe ſecundo loco proponit, ſic formatur ab hoc authore eo art. 3. §. 1. n. 35. ſcientia, quæ exigit ad libertatem potentiam ad peccandum, deſtruit libertatem iuxta illud Ioan. 8. *Si ergo filius vos liberauerit, vere liberi eritis.* Sed ſcientia media exigit ad libertatem potentiam ad peccandum: ergo, &c. Probat minorem, quia coniungere negationẽ amoris, v.g. cum præcepto vrgente ad amorem, eſt peccare. Scientia autem media exigit potentiam ad coniungendam negationem amoris cum præcepto amandi; quia iuxta principia ſcientiæ mediæ non poteſt ſtare libertas, quin ſit poteſtas ad coniungendum tam actum, quam negationem actus cum omnibus antecedentibus ad actum; ſed præceptum vrgens ad amorem, eſt quid antecedens amorem: ergo iuxta principia ſcientiæ mediæ non poteſt ſtare libertas ad implendum præceptum amoris, quin ſimul ſit potentia ad coniungendum negationem amoris cum præcepto vrgente ad amorem, quæ eſt formaliſsime potentia ad peccandum: ergo, &c.

262 Reſpondeo Doctores Societatis non exigere ad libertatem potentiam peccandi; Nam Deus perfectiſsimam libertatem habet; & tamen non habet potentiam peccandi: ſimiliter Chriſtus. Potentiã ergo peccandi ſolum exigimus, in homine habente præceptum alicuius actus eliciendi; ſi præceptum illud non imponat neceſsitatem antecedentẽ, ſed in-

in ſenſu cõpoſito eius maneat voluntas cũ proxima potentia antecedenti ad omiſsionem talis actus, implicat enim quod voluntas ligata præcepto indiſpenſabili poſsit omittere actum præceptum, quin poſsit peccare, vt latè oſtendo tom. 3. diſp. 30. ſect. 2. & diſp. 31.

257 Argumentũ fallaciam cõtinet propter multiplicem acceptionẽ huius vocis *libertas*. Eſt enim æquivoca, alia eſt enim libertas à miſeria, quæ appellatur libertas gloriæ, de qua Rom. 8. *Tunc & ipſa creatura liberabitur à corruptione in libertatem gloriæ filiorũ Dei.* Alia eſt libertas à ſervitute peccati, quæ appellatur libertas gratiæ, de qua Apoſtolus 2. ad Corinth. 3. *Vbi ſpiritus Domini, ibi libertas.* Et Chriſtus Ioan. 8. *Si filius vos liberauerit, vere liberi eritis.* Tertia eſt libertas à neceſsitate, quæ appellatur libertas naturæ, & libertas indifferentiæ, de qua 1. Corinth. 7. *non habens neceſsitatem, ſed poteſtatem habens ſuæ voluntatis.* has acceptiones libertatis plurimis ſcripturæ teſtimonijs illuſtrat Bernardus de grat. & lib. arbitr. col. 3. & ſequentibus: & Magiſter in 2. diſt. 25. ex Auguſt. 4. eſt libertas à coactione; ſecundum quam acceptionem liberum dicitur quidquid eſt voluntarium, & ſpõte fit, & ſine violentia, & coactione, & in hac acceptione amor beatificus eſt liber, quia eſt ſpontaneus, & abſque coactione, & violentia elicitur. Et in hoc ſenſu accepit libertatem Michael Baius; qui in p. 39. & 66. damnatis ab Eccleſia aſſeruit: *ſolam violentiam repugnare libertati hominis naturali: item, quod voluntarie fit, etiam ſi neceſsitate fiat, libere tamen fieri.* Hoc pacto Vvicleph us apud Vvaldenſem lib. 1. doctrinalis fidei cap. 22. & 23. & 24. docet *Deum libere producere Verbum, & Spiritum Sanctum, licet abſolute neceſſariò illud agat: & eſſe libertatem in Angelis confirmatis, qui tamen ad hoc agendum quod agunt, ſumma neceſsitate trahuntur.*

258 Et hanc tantum libertatem à coactione admittunt in ſtatu naturæ lapſæ Lutherus, & Calvinus, vt probat P. Ripalda contra Baium diſput. 14. ſect. 3. productis eorum teſtimonijs, & hunc errorem ſecutus eſt Ianſenius; & id circo aſſeruit: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiri in homine libertatem à neceſsitate, ſed ſufficere libertatem à coactione*: quæ propoſitio cum alijs quatuor eiuſdem tanquam hæretica damnata eſt ab Innocentio Decimo, vt vidimus tom. 1. diſputat. 17. ſect. 18.

259 His poſitis patebit fallacia rationis, quam ex Pſeudo-Philalethe retulimus numer. 261. ex hoc enim quod ſcientia media, vel potius aſſertores ſcientiæ mediæ ad libertatem in obſervando præceptum indiſpenſabile (ſi obſervandum ſit cum plena indifferentia ad non obſervandum) exigant potentiam peccandi, non ſequitur deſtruere libertatem indifferentiæ, ſeu libertatem à neceſsitate, quæ datur in homine obſervante libere præceptum, iuxta illud: *Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus*: neque ſequitur deſtruere libertatem à ſervitute peccati; nam homines, qui ob ſanguinem Chriſti iuſtificantur, vere liberi ſunt à ſervituti peccati, & tamen habent potentiam peccandi; nam hæc propoſitio eſt vera, *iuſtus poteſt peccare.* Quamvis enim libertas à ſervitute peccati cum omnimoda perfectione non obtineatur niſi in patria, vbi homines non poſſunt iam peccare; quia viſio beatifica illos reddit impeccabiles: tamen, qui per Chriſti redemptionem iuſtificantur à peccato, iam non ſunt ſub ſervitute peccati: Nam ſolus is, *qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati*, dum non liberatur per iuſtificationem à ſervitute diaboli: is vero, qui potens facere peccatum, nihilominus peccatum non facit, non vincitur à diabolo, neque ſub eius poteſtate conſtituitur, ac proinde vere liber eſt à ſervitute peccati, dum conſervatur ſine omni mortali.

260 Neque verba illa Chriſti: *ſi filius vos liberaverit, vere liberi eritis*, quidquam favent adverſario. Vt enim ad litteram exponit Maldonatus cum Chriſoſtomo, Theophilacto, & Euthimio, illa particula *vere* duo indicat; alterum eſt, eam libertatem, quam iactabant Iudæi, quod filij eſſent Abrahami, veram non eſſe, quia componitur cum ſtatu peccati, & ſervitute diaboli: alterum eſt non poſſe eos alia ratione veram conſequi libertatem, niſi filius liberaverit, ideſt niſi Chriſtus Filius Dei naturalis eos à ſeruitute, & ſtatu peccati eduxerit. Quid autem faciunt hæc ad probandum ſcientiam mediam tollere libertatem? eſt ergo illa ratio omnino frivola, ne ridiculam appellem.

§. IX.

Infertur ex dictis perperam Pſeudo-Philalethem contendere Molinæ diſcipulos deficere in explicando concurſu gratiæ, vi cuius Deus diſcernit bene operantem à non operante.

261 HIC author c. 1. ſui opuſc. 2. 1. §. 4. explicãs in quo, ſuo iudicio, deficiant Molinæ diſcipuli, aſſerit, in hoc deficere, quod non diſtinguant inter prin-

cipium actus, & principium movens ad actũ. Cũ enim gratia in ſententia Societatis ſit principium indifferens; & in doctrina D. Thomæ principium actus, quod quandoque eſt agens, quandoque non agens, non poſsit ſibi eſſe cauſa, quod actio fiat: fit inde, gratiam in ſententia Societatis nõ eſſe cauſam, quod actio fiat, quãvis ſit cauſa, quod actio, quæ fit, ſit ſupernaturalis. *Iſta*, inquit, *ſunt valde diſtinguenda, hæc actio quæ fit, eſt ſupernaturalis, & hæc actio ſupernaturalis fit: à gratia habetur quod actio, quæ fit à libero arbitrio, ſit ſupernaturalis; ſed non habetur à gratia, quod actio ſupernaturalis fiat à libero arbitrio.* Vnde infert, remanere difficultatem de libero arbitrio nõ ſolum nude ſumpto, ſed etiam de libero arbitrio informato gratia: *Cum enim gratia* (inquit) *& quodlibet principiũ ſupernaturale tenẽs ſe ex parte virtutis non dent libero arbitrio quod agat; quæritur à quo liberum arbitriũ informatum habet, quod agat? Si dicas à libero arbitrio determinante ſe ipſum, contradicis Apoſtolo dicẽti 1. Corinth. 4. Quis te diſcernit? &c. Illud enim quod eſt ſibi cauſa quod agat, ſe diſcernit à non agente. Si dicas à Deo ſpecialiter applicante, conſentis Apoſtolo dicenti quid autem habes quod non accepiſti? Primũ Molinæ diſcipuli aſſerunt; ſecundũ S. Auguſtini & D. Thomæ diſcipuli vnanimiter tuẽtur. Qui prævaleant? iudicet cordatus Theologus. Ecce lapis offenſionis, in quo offenderunt omnes ſcientiæ mediæ defenſores.* Hæc ille.

262 Verũ hęc ex dictis facile evaneſcunt. Aſſertores namque ſcientiæ mediæ non ſolum dicimus neceſſariam eſſe gratiam adiuvantem, quæ per modũ virtutis ſimul cum libero arbitrio influat phiſicè in actum ſalutarẽ; ſicut influit habitus charitatis in actum charitatis, & relinqui habitus ſupernaturales influũt in ſuos actus; ſed inſuper dicimus eſſe neceſſariam gratiam excitantem, & prævenientem, per quam Deus excitat liberum arbitrium vt vtatur habitu ſupernaturali, & cooperetur cum Deo, qui tanquam author ſupernaturalis paratus eſt adiuvare ipſum ad elicientiam actus ſalutaris. A gratia adiuvante habetur, quod actio, quæ fit à libero arbitrio, ſit ſupernaturalis; non enim eſt ſupernaturalis quia ſupponit liberum arbitrium tanquam principium ſui; ſed quia ſupponit aliquod principium ſupernaturale. A gratia vero excitante, quæ conſiſtit in vocatione, & inſpiratione gratuita, habetur, quod actio ſupernaturalis fiat à libero arbitrio. Habetur, inquam, non quidem tanquam à principio eligente, vel tanquã à principio phiſice prędeterminante, ſed tanquã à principio moraliter applicante, vi cuius Deus propriſsime facit vt liberũ arbitriũ vtatur principio ſupernaturali, & cũ illo cooperetur, & libere & laudabiliter eliciat actũ ſalutarem vt enim vidimus ſupra n. 202. Deus facit vt velimus, non phiſice determinando, ſed moraliter perſuadẽdo. Vnde nihil habet liberũ arbitrium de quo gloriari poſsit, quaſi non acceperit, quia quod ſe determinet ad eliciendum actũ ſalutarẽ, habet à gratia adiuvante tanquã à principio efficiente, & à gratia excitante tanquam à principio moraliter inclinante, & obtinente, vt homo ſe determinet, vĩ cuius Deus facit vere, & proprie vt homo eliciat actum ſalutarem.

263 Vnde Molinę diſcipuli, vt genuini D. Thom. & Auguſt diſcipuli dant gratiæ quidquid illi tribuunt magna hæc Eccleſiæ lumina. Nã hoc ipſum dicimus, quod ex mente D. Th. docet Thomiſtarum Princeps Capreolus in 2. diſt. 28. q. 1. a. 3. ad 12. cuius verba vſurpantes, dicimus: *Non ſolũ iuuat nos Deus ad bonum velle partialiter coefficiendo, ſed etiã quodammodo ſpeciali faciẽdo ipſam voluntatẽ partialiter concurrere, ita quod ipſa volũtas partialiter cõcauſat applicata, & quaſi inſtrumẽtaliter mota à Deo ad ſic partialiter concurrendũ.* Etenim neque in ſententia D. Thomæ neque in ſententia D. Auguſt. Deus applicat liberũ hominis arbitriũ ad eliciendũ actũ ſalutarẽ media phiſica prædeterminatione, quæ eſt qualitas mortua, ſed medijs actibus vitalibus, quos in nobis ſine nobis merẽtibus, & ſine nobis libere cooperantibus operatur: vt enim inquit D. Thom. citatus ſupra n. 169. *hominem multipliciter trahit Deus, reuelatione interna veritatis perſuaſione, operatione miraculorũ, blanditijs, admirabili delectatione, & amore veritatis*: vbi vt vides, S. Doct. enumerans modos, quibus Deus applicat arbitriũ hominis ad elicien dum actum ſalutarẽ, faciendo vt faciat, & trahendo illud ad agendum, non meminit, niſi motuum intentionalium.

274 Quod etiã docuit lect. 6. ſuper cap. 8. Ep ad Rom. vt expendi t. 1 pag. 275. n 96. vbi duplicẽ diſtinguit vocationẽ, aliam exteriorẽ, quæ fit ore prædicatoris, aliã interiorem: *quæ nihil aliud eſt*, inquit, *quã quidã mẽtis inſtinctus, quo cor hominis mouetur à Deo ad aſſentiendũ ijs, quæ ſunt fidei vel virtutis & hæc vocatio neceſſaria eſt, quia cor noſtrũ nõ ſe ad Deũ conuerteret, niſi ipſe Deus nos ad ſe traheret. Ioan. 6. nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſsit me, traxerit eum. Thren. 5. conuerte nos Domine & cõuertemur. Et etiã hæc vocatio eſt efficax in prædeſtinatis, qui ita huiuſmodi vocationi aſſentiunt* En Div. Thomas ab ſcripturis edoctus ponit gratiam efficacem, non in qualitate phiſica mortua modo prædeterminante; ſed in vocatione, & illuminatione, quæ non ſit efficax ab intrin-

intrinſecò, ſed efficax reddatur ab effectu: idque roboratur, quia vt vidimus num. 168. motio, qua Deus iuxta Div. Thomam efficaciter movet arbitrium ad eliciendum actum ſalutarem, eſt motio, cui poteſt reſiſtere, eius influxum cohibendo, & vt ibidem, & numer. 137. conſtitit, ad libertatem in ſententia D. Thomæ & communi Patrum, & Theologorum requiritur, quod voluntas non determinetur ab alio, quæ eſſent falſa, ſi voluntas indigeret prædeterminatione. Præterea, vt ait ipſe Angelicus Doctor q. 6. de malo art. vnico ad 15. *Cauſa illa, quæ facit voluntatem aliquid velle, non oportet, quod neceſsitate id faciat*, ideſt, quod faciat neceſsitando: redditque rationem, *quia poteſt per ipſam voluntatem impedimentum præſtari, vel remouendo talem conſiderationẽ, vel conſiderando oppoſitum.* Ergo ſupponit D. Thomas motionem illam, per quam Deus facit voluntatem noſtram aliquid velle, eſſe intrinſecam, & ita facere voluntatem velle, vt poſsit per eandem voluntatem impediri, quod phiſicæ prædeterminationi cõuenire nõ poteſt.

265 Deinde exploratum eſt gratiã efficacem, per quam Deus applicat liberum arbitrium ad operandum bonum, & per quam facit, vt faciamus, non conſiſtere iuxta Auguſtinum in phiſica prædeterminatione, ſed in vocatione congua, *qua id prorſus agitur, & per agitur vt credamus*, vt ipſe ait cap. 19. de prædeſtin. Sanct. & vt ipſe inquit ibidem cap. 16. explicans illud Rom. 9. *non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei, quia maior ſeruiet minori; dictum eſt ex vocante, non quacumque vocatione, ſed qua vocatione fit credens.* Et vt loquitur ipſe Auguſtinus Epiſt. 107. ad Vitalem explicans naturam vocationis, in qua ponit gratiam efficacẽ per quam Deus facit vt faciamus, *vocatio illa alta atque ſecreta ſic mouet ſenſum, vt accomodet aſſenſum.* Sæpeque in hac diſputatione oſtendimus Deum iuxta Auguſtinum facere vt faciamus bonum, quatenus gratioſè nobis immittit vocationem congruam, vt patet ex num. 220. Et vt ipſe docet lib. 83. quæſtionum quæſt. 68. id circo non poteſt quis gloriari de fide, alijsque actibus ſalutaribus, quibus operans diſcernitur à non operante, *quia etſi quiſquam ſibi tribuat, quod veniat vocatus, nõ tamen quod vocatus ſit.* Ac proinde bona opera ſalutaria debent tribui Deo, qui miſericorditer, & nullis præcedentibus meritis tribuit homini principia ſupernaturalia neceſſaria ad operandum, & inſuper media vocatione congrua, & inſpiratione facit vt homo vtatur illis principijs, & ſalutariter operetur.

266 Vnde ſi quæramus, à *quo* habeat liberum arbitrium informatũ gratia, quod agat; reſpondere debemus, habere à ſe, & à gratia; à ſe quidem, vt eligente, & determinante, ſuppoſito auxilio ſufficienti, & proxima poteſtate ad vtrumque: à gratia vero vt principaliter influente, & faciente moraliter vt homo ſe determinet. Vnde cum Deus tribuendo principiũ ſupernaturale, quo homo conſtituitur potens operari, & inſuper conferendo vocationẽ congruam, quà illi perſuadet vt operetur, & cum illo cooperãdo principaliter, ſit cauſa, cur homo recte operetur, ideo hominem bene operantem à nõ operãte principaliter diſcernit. Homo etiã ipſe in aliquo vero ſenſu ſe diſcernit, non quidem viribus proprijs, ſed viribus gratiæ, quia de fide eſt hominem libere operari, & vere & proprie ſe determinare (quidquid ſit, an ſe determinet, quia à Deo prædeterminatur) ac proinde in eodem ſenſu, in quo verum eſt ſe determinare ad actum ſalutarem; verum eſt ſe diſcernere; minus tamen principaliter. Vnde non prohibetur gloriari, ſed prohibetur gloriari, quaſi non acceperit, & iubetur gloriari in Domino, à quo accepit.

267 Id egregiè explicat Auguſtinus lib. de prædeſt. Sanct. c. 5: expendens enim illa verba Apoſtoli: *Quis te diſcernit, quid habes quod non accepiſti*, inquit, *poſſet dicere homo inflatus aduerſus alterum: diſcernit me fides mea, iuſtitia mea, vel ſi quid aliud. Talibus occurrens cogitationibus bonus Doctor, quid autem habes*, inquit, *quod non accepiſti? A quo, niſi ab illo, qui te diſcernit ab alio, cui non donauit, quod donauit tibi? Si autem accepiſti*, ait, *quid gloriaris, quaſi nõ acceperis? Numquid, quæſo, agit aliud, niſi vt qui gloriatur, in Domino glorietur? Nihil autẽ huic ſenſui tam contrarium eſt, quam de ſuis meritis ſic quemquam gloriari, tanquam ipſe ſibi ea fecerit, non gratia Dei.* Quare qui de ſuis meritis gloriatur quaſi ipſe ea fecerit, non gratia Dei: iſte contra Apoſtolũ gloriatur; qui autem gloriaretur de ſuis meritis, non quaſi ipſe ſolus ea fecerit, ſed quia ipſe cũ gratia Dei fecerit, iſte non vitioſe gloriaretur; ſic enim gloriabatur Apoſtolus, quando dicebat: *Abundãtius omnibus laboraui, non ego autẽ, ſed gratia Dei mecũ.* Vnde optime Bernardus de verbis Apoſtoli: *Non ait Apoſtolus, ſi autẽ accepiſti, quid gloriaris; ſed quid gloriaris quaſi nõ acceperis, nõ vt prohibeat, ſed doceat gloriari.* Quod prius obſervaverat Auguſtinus Ep. 116. vbi exponens hunc locũ Apoſtoli, inquit: *Hoc vtique totum ideo, non vt homo non glorietur, ſed qui gloriatur in Domino glorietur, quia opera ex gratia, non ex operibus gratia.* Ratio ergo vnica, cur homo recte operans nequit in ſe ipſo gloriari, iuxta Auguſtinum, & iuxta veritatem eſt, quia illa opera non facit niſi vt

inſtrumentum Dei moventis ipſum per gratiam: & ideo non poteſt inflari adverſus alium quaſi non acceperit, quia Deus contulit ipſi illum actum ſalutarem, eo ipſo quod contulit vocationem congruam ad illum eliciendum. Vnde idem Auguſtinus in Enchiridio cap. 32. aiebat: *Non eſt volentis neque currẽtis, &c. quomodo non volentis? quia & ipſa voluntas præparatur à Domino.* Conſtat autem voluntatem præparari à Domino per vocationem, & inſpirationem, vt vidimus ſupra num. 80. & docet inſuper Auguſt. lib 2. de peccator merit. cap. 18. & de prædeſt. Sanct. cap. 16. Item q. 2. ad ſimpl. ijs verbis: *Niſi vocando præcedat miſericordia Dei, neque credere quiſquam poteſt, vt ex hoc incipiat iuſtificari & accipiat facultatem bene operandi. Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, qui hoc modo vocauit, quo aptum erat eis, qui ſecuti ſunt vocationem.*

68 Id explicat pulchra ſimilitudine Anſelmus in concordia pag. 82. col. 1. *Si quis* (inquit) *largiatur veſtem alteri, cui nihil debet, & qui nullum poteſt à ſe indumentum habere, quamuis ipſe habeat poteſtatem vtendi, & non vtendi ipſa veſte, non ideo ſi illa vtatur, imputandũ eſt illi quod ſit inautus, ſed veſtem dãti, præſertim ſi non ſolum veſtẽ dediſſet ſed poteſtatem ſeruandi & vtendi, & ad bõnum eius vſum illum excitaret. E contra vero, ſi veſtem proiiceret, ei tantum imputaretur nuditas.*

269 Ergo quando Deus gratioſe tribuit homini vires ſupernaturales non eſt imputandum homini ſi bene vtatur, ſed Deo danti illas vires, & media vocatione congrua facienti, vt illis bene vtatur. Si autem abutatur, ſibi ſoli debet tribuere, & ſic Auguſtinus lib 83. q. loquens de vocatis ad cœnam dicebat ſupra num. 220. eos qui venerunt, non poſſe ſibi tribuere, quia nimirum venire non poſſent niſi vocarentur: eos autem, qui vocati noluerunt venire, non poſſe alteri tribuere; quia vt venirent vocati, erat in eorum poteſtate. Vnde concludit Auguſtinus: *Propterea etſi quiſquam ſibi tribuit quod venit vocatus, nõ poteſt ſibi tribuere quod vocatus ſit* ac proinde non poteſt abſolute, & ſimpliciter homo ſibi tribuere, quod elicuerit actum ſalutarem, quem non elicit niſi mediante gratia ſibi abſque meritis conceſſa: licet poſſit tribuere ſibi ſecundum quid, & ex ſuppoſitione gratiæ collatæ. Cum enim conſentiens à non conſentiẽte diſcernatur per ipſum conſenſum, & de fide ſit, hominem liberè ponere conſenſum ſuum ſalutarem, certum eſt, ſecundario, & ſuppoſita exiſtentia auxilij ſufficientis, ſe diſcernere tanquam inſtrumentum Dei per gratiam ipſum principaliter diſcernentis. Conſule quæ dixi 1. diſp. 17. ſect. 13 pag. 287.

270 Neque ex eo quod gratia ſit principium indifferens in principijs Societatis, ſequitur non poſſe eſſe cauſam quod actus fiat. Quia non eſt indifferens ad movendum, vel non movendum quantum eſt ex ſe, ſiquidem determinate allicit, & inclinat ad agendum, & fieri non poteſt vt exiſtat in anima, quin illam inclinet ad recte agendum; ſed dicitur indifferens permiſsive quoad exercitium; quia non connectitur cum exiſtentia exercitij ad quod movet, ſed permittit, quod pro nutu voluntatis poſsit coniungi cum exercitio oppoſito Sic conſilia & exhortationes, quibus vnus homo perſuadet alteri vt aliquid eligat, ſunt cauſa moralis, quod exiſtat illa electio, & tamen non connectuntur cum illa electione, ſed ſunt indifferentia negative, vt pro nutu voluntatis illius hominis, cui exhibentur, relinquantur ſine effectu. Ratio autem à priori eſt, quia gratia excitans, & præveniens, quæ Deus facit vt faciamus, licet in inclinando, & alliciendo non attemperetur libero arbitrio, ſiquidem ante omne exercitium liberum arbitrij hoc ipſo quod exiſtat, illud allicit & inclinat: tamen in concurrendo actualiter attemperatur arbitrio, penes quod manet electio, & ideo concurrit actualiter ad actum virtutis, ad quem quantum eſt ex ſe neceſſario inclinat in actu primo, & in genere cauſæ formalis, quia arbitrium vult elicere illum actum, & acquieſcere impulſui gratiæ: in cuius proinde poteſtate erat relinquere gratiam illam ſine effectu. Quare optime componũtur, gratiam prævenientem eſſe cauſam moralem, quod actio honeſta fiat, & tamen gratiam illam eſſe indifferentem in efficiendo, ideſt non connexam cũ efficientia actuali, vt patet in conſilijs, & exhortationibus.

271 Quod autem ex D. Thoma afferebatur num. 267. *nempe principium actus, quod quandoque eſt agens, quandoque non agens, non poſsit eſſe ſibi cauſa quod actio fiat,* iam ſupra in hac diſput. num. 137. explicatum eſt. Et nequit intelligi de principio electivo habente dominium ſui actus; hoc enim poteſt eſſe cauſa, quod actio fiat, quin à Deo prædeterminetur, in præſenti autem materia intellectum de gratia præveniente, quæ in agendo, & operando attemperatur arbitrio, & pro nutu ipſius concurrit, ſolum probat, gratiam non poſſe eſſe cauſam eligentem, & phiſice determinantem, quod actio fiat, hoc enim ſpectat ad voluntatem; non probat autem, quod non poſsit eſſe ſibi cauſa moralis, quod actio fiat, quatenus eſt cauſa moralis, quod voluntas ſe determinet ad agendum. Sic conſilium vnius ho-

hominis reſpectu alterius eſt ſibi cauſa quod actio conſiliata fiat, quatenus eſt auſa moralis, quod alter homo eliciat illam actionem: idem enim eſt hominem motum à conſilio eligere illam actionem, ac conſilium eſſe cauſam moralem, quod actio fiat.

SECTIO XV.

Retegitur deceptio, quam paſſus eſt M. Ferre; qui ex vna parte vere fatetur ſententiam Societatis contineri in doctrina de vocatione congrua tradita ab Auguſtino q. 2. ad Simplicianum; & ex alia falſo affirmat illam doctrinam fuiſſe ab Auguſtino retractatam.

272 R. P. M. Ferre è Sacra Prædicatorum Familia tom. 2. in 1. partem tract. 6 quæſt. 3. §. 10. pag. 70. obijcit contra ſe, & in favorem ſcientiæ mediæ celebrem illam doctrinam Divi Auguſtini in q. 2. ad Simplicianum, vbi gratiam efficacem explicat per vocationem exhibitam in ea occaſione, in qua homo ei libere adiungit conſenſum, potens eidem reſiſtere, & eam ſine effectu relinquere; cuius mentionem fecimus in hac diſput. num. 66. & 67. num 86. & num. 220. Poſtquam vero ea verba contra ſe, & pro ſcientia media attulit, num. 112. inquit: *Non poſſum negare in prædictis verbis Ieſuiticam tradi de ſcientia media doctrinam, & pluſquã Ieſuiticam.* Addit tamen, eam doctrinam non tradi ab Auguſtino aſſertive, ſed diſputative, & curando pro viribus partes agere liberi arbitrij. Vt autem hoc perſuadeat, notat, illam quæſtionem duas habere partes, in prima autem parte Auguſtinum quæſtiones movere de diſcretione vnius præ alio, & eas ſolvere ſecundum doctrinam Ieſuiticam, in poſteriore autem parte quæſtiones illas ſolvere iuxta doctrinam Thomiſticam, dando primatum gratiæ, & diſcretionem vnius præ alio reducendo in ipſam electionem, & prædeſtinationem Dei. Et in huius rei confirmationem adducit authoritatem eiuſdem Auguſtini, qui libro ſecundo retractationum capit. 1. recognoſcens quæſtionem illam ad Simplicianum vt genuinum opus ab ipſo ſcriptum, inquit, *In cuius quæſtionis ſolutione laboratũ eſt quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, ſed vicit Dei gratia, nec niſi ad illud potuit perueniri vt liquidiſſima veritate dixiſſe intelligatur Apoſtolus, quis enim te diſcernit? quid autem habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? quod volens etiam Martyr Cyprianus oſtendere, hoc totum ipſo titulo definiuit dicens, in nullo gloriandum, quoniam noſtrum nihil eſt.* Sic Auguſtinus.

273 *In quibus* (ſubdit M. Ferre gloſſans Auguſtini verba) *ipſe docet, in prima parte illius quæſtionis ad Simplicianum, in qua continetur doctrina adducta contra nos, elaboraſſe pro libero arbitrio, ideſt in fauorem eius: in ſecunda vero elaboraſſe in fauorem gratiæ & viciſſe Dei gratiam, ideſt conuictum fuiſſe ad ſtandum pro illa, non obſtantibus ijs, quæ in fauorem liberi arbitrij ſcripſerat. Quod ipſemet Auguſtinus in eodem lib. 2. Retract cap. 1. docet, & ſimul dicat locum Scripturæ Sacræ, quo cõuictus fuerat. Sic enim habet. Quod volens etiam Martyr Cyprianus oſtendere, hoc totum ipſo titulo definiuit dicens: in nullo gloriandum, quando noſtrum nihil eſt. Ecce quare dixi ſuperius hoc Apoſtolico præcipue teſtimonio etiam me ipſum fuiſſe conuictum, cum de hac re aliter ſaperem, quam mihi in hac quæſtione ſoluenda, cum ad Epiſcopum Simplicianum, ſicut dixi, ſcriberem, Deus reuelauit. Hoc itaque Apoſtolicum teſtimonium, vbi ad reprimendam hominum inflationem dixit, quid enim habes, quod non accepiſti? non ſinit quemquã fidelium dicere: habeo fidem quam non accepi, reprimiturque his Apoſtolicis verbis huius reſponſionis elatio.*

274 Verum enimvero facile erit probare ex conceſsis à Magiſtro Ferre ſententiam Societatis de indifferentia auxiliorum ac ſcientia media eſſe genuinam Auguſtini ſententiam: quia certum eſt ex confeſsione huius authoris eam doctrinam contineri in verbis Auguſtini loquentis de vocatione congrua in prima parte quæſtionis ſecundæ ad Simplicianum. At non minus certum eſt, eam doctrinã nunquã fuiſſe ab Auguſtino retractatam. Ergo doctrina Societatis de ſcientia media, & indifferentia auxiliorum eſt Auguſtini doctrina. Probatur minor, quia Auguſtinus non retractavit eam doctrinam in eo loco, quem Magiſter Ferre citat, nempe lib. 2. retractationum cap. 1. neque verba quæ adducit tanquam ſcripta ab Auguſtino in eo loco, in quo recognovit quæſtiones illas ad Simplicianum, ab eo ibi ſcripta ſunt; vt evidenter conſtabit legenti caput illud primum ſecundi libri retractationũ: in quo manifeſtum eſt ea verba non contineri: ſex ego vel ſeptem editiones operum D. Auguſtini conſului, & in nulla ea verba reperi in eo quem M. Ferre citat, loco, nam in eo loco ſtatim poſt illa verba: *Quod volens etiam Martyr Cyprianus oſtendere, hoc totum ipſo titulo definiuit dicens, in nullo gloriandum, quoniam noſtrum nihil eſt*, adijcit: *in ſecundo libro tractantur cæteræ quæſtiones, &c.*

verba autẽ illa: *Ecce quare dixi ſuperius, &c.* quę Magiſter Ferre citat tanquam ab Auguſtino ſcripta lib. 2. retract. cap. 2. non ibi ſcripta ſunt, ſed in libro de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 4. non quidem ad retractandum quidquam ex ijs, quæ dixerat in quæſtione illa 2. ad Simplicianum; nam potius eam doctrinam ibi laudat tanquam ſibi revelatam à Deo contra inimicos gratiæ; quod etiam facit lib. de bono perſeverant. cap. 20. quia in illa quæſtione in capit rectè ſapere, & aſſerere, *etiam initium fidei donum Dei eſſe.* Quod antea non cognoverat. Quare in verbis illis trãſcriptis à Magiſtro Ferre nihil retractavit Auguſtinus ex ijs, quæ docuerat in illa quæſtione ad Simplicianum, vt exiſtimat hic author, ſed aliud longe diverſum, quod docuerat in libro expoſitionis quarundam propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos, vbi aſſeruit, fidem non eſſe donum Dei; vt vidimus ſupra num. 243. dixerat enim in illo libro: *Quod credimus noſtrum eſt, quod autem benè operamur, illius eſt, qui in ſe credentibus dat Spiritum Sanctum.* Quẽ errorem retractavit lib. 1. retract. cap. 23. & huius retractationis iterum mentionem facit lib. de Prædeſtinat. Sanct. cap. 4. vbi eam retractationem confirmat, & laudat doctrinam illius quæſtionis ſecundæ ad Simplicianum, vbi hunc errorem primo correxit motus illis verbis Apoſtoli: *Quid habes quod non accepiſti?* quibus reprimitur ſuperbia humana, ne poſsit dicere, *habeo à me fidẽ* & convincitur error Semipelagianorum, qui volebant, fidem, & initium ſalutis eſſe ex nobis, & non ſubſequi, ſed præcedere gratiam, quaſi Deus gratiã daret ſecundum meritum fidei habitæ viribus ſolius arbitrij.

275 Debileque nimis eſt fundamẽtum, quo adductus eſt M. Ferre ad aſſerendum, D. Auguſtinum retractaſſe, quod in prima parte illius quæſtionis dixerat de vocatione congrua, nimirum quia Auguſtinus lib. 2. retract. cap. 1. dixit: *In ſolutione illius quæſtionis laboratum eſſe quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, ſed viciſſe Dei gratiam.* Hoc enim Auguſtini dictum non ſignificat, ipſum retractaſſe, quæ prius dixerat de libertate arbitrij in ſectando vel repudiando vocationem, ſed ſignificat id quod omnes catholici confitentur, viciſſe ſcilicet Dei gratiam, quatenus ſcilicet abunde probavit gratiã non conferri ex meritis, ſed eſſe initium omnis meritii, ita vt non ſolum bona operatio, ſed ipſa fides, bonaque voluntas credendi procedat ex gratia: hic enim eſt ſcopus totius quæſtionis, ſcilicet oſtendere gratiam non dari ex meritis, ſed ex mera libertate Dei, quia neque fides, neque bona voluntas credendi, neque deſiderium ſalutis habetur, niſi præcedat vocatio interna gratuita, quæ ſit initium ſalutis, vt conſtat ex dictis ſupra num. 218.

276 Conſtatque Div. Auguſtinum non diſputando, ſed aſſerendo collocaſſe gratiam efficacem in vocatione congrua, & aſſe fuiſſe, in poteſtate hominis, qui cõtempſit vocationem, fuiſſe illam reddere efficacem; vt patet ex illis verbis, quæ habentur columna 6. illius quæſtionis: *Noluit Eſau, & non cucurrit, ſed ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio peruenijſſet, qui etiam velle, & currere vocando præſtaret, niſi vocatione contẽpta reprobus fieret.* Videturque manifeſtum, Auguſtinum aſſertive poſuiſſe gratiam efficacem in vocatione congrua: nam paulò poſt verba adducta à M. Ferre, nimirum col. 7. illius quæſtionis ſic ait. *Verum ergo eſt, multi ſunt vocati, pauci vero electi: nam illi electi, qui congruenter vocati: illi autem, qui non congruebant, neque contemperabantur vocationi, non electi, quia non ſecuti. Item verum eſt, non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei; quia etſi multos vocet, eorum tamen miſeretur, quos ita vocat, quos modo eis vocare aptum eſt, vt ſequantur.* Idque conſtat ex columna vltima illius quæſtionis, vbi probat fidem eſſe donum Dei, quia nemo poteſt credere, niſi Deus conferat illi vocationem, & ſuavitatem internam, qua trahatur ad credendum, vt vidimus ſupra num. 237. Item conſtat ex col. 7. eiuſdem quæſtionis, vbi ait: *Si quæramus vtrum Dei donum ſit voluntas bona, mirum, ſi negare quiſquam audeat. At enim quia non præcedit voluntas bona vocationem ſed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus, nobis vero tribui non poteſt quod vocamur. Non igitur ideo dictum eſt putandũ: non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, quia niſi eius adiutorio non poſſumus adipiſci quod volumus, ſed ideo potius, quia niſi eius vocatione non volumus.* Quis non videat hæc aſſertive ab Auguſtino dicta eſſe? in quibus tamen eadem doctrina continetur, ac in verbis relatis à M. Ferre, in quibus ipſe putat manifeſte contineri doctrinam Societatis. Deinde cap. 34. de ſpiritu & litt. & in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus eandem doctrinam habet, vt conſtat ex dictis num. 235. & 236. quam tamen nemo dixerit Auguſtinum retractaſſe.

277 Denique omnino incredibile eſt, Div. Auguſtinum in prima parte illius quæſtionis ad Simplicianum doctrinam falſam in re tam gravi tradidiſſe; & tamen periculum eius à ſe cognitum poſtea, nullibi notaſſe, neque retractaſſe. Conſtat autem evidenter ex

lib.

lib. 2. retractationum cap. 1. & ex lib. de prædeſtin. Sanct. cap. 4. & ex lib. de bono perſeverantiæ capit. 20. Auguſtinum non retractaſſe, neque correxiſſe illam doctrinam, ſed potius illam commendaſſe; vt liquidum fiet legenti, quæ diximus ſectione præcedenti §. 8. à num. 238. contra Pſeudophilalethem.

278 Hinc conſtat debilem nimis eſſe coniecturam, quam M. Ferre ibidem num. 113. adducit ad perſuadendum doctrinam poſitam ab Auguſtino in priori parte quæſtionis ſecundæ ad Simplicianum continere errorem Pelagianorum de fide prævisa ante electionem, quaſi Deus ideo eligat ad gratiam, quia prævidet fidem habitam ex viribus arbitrij. Coniectura eſt, quia Auguſtinus lib. de bono perſeverant. cap. 21. commemorans libros, in quibus contra Pelagianos probavit, gratiã non dari ſecundum merita noſtra, recenſet quæſtionem illam ſecundam ad Simplicianum, & remittit adverſarios, nempe Maſilienſes, ad illam quæſtionem, in qua legere poſſent impugnationem ſui erroris: *Videant*, inquit, *vtrũ in primi libri poſterioribus partibus eorum duorum, quos ad Simplicianum ſcripſi, remãſerit aliquid, quod vocetur indubium, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari. Et vtrum ibi non ſatis egerim, etiam initium fidei eſſe donum Dei.* Ad ſuam coniecturam faciendam, ponderat M. Ferre illa verba, *in primi libri poſterioribus partibus*: dicitque Auguſtinum his verbis innuere, ſe quidem in prioribus partibus illius quæſtionis docuiſſe, gratiam dari ſecundum merita arbitrij; cæterum in poſterioribus partibus aſſeruiſſe, etiam initium fidei eſſe Dei donum.

279 Miror virum doctum tam levi coniectura duci potuiſſe. Nam verba illa *in primi libri poſterioribus partibus*, non referuntur ad priores partes illius quæſtionis ſecundæ ad Simplicianum, ſed ad priores partes illius libri primi ad Simplicianum, qui cum duas contineat quæſtiones; & in prima non agat de neceſſitate gratiæ ad initium fidei, ſed de re aliâ longe diverſa, ſuper illa verba Apoſtoli Rom. 7. *Quid ergo dicemus? Lex peccatum eſt?* &c. in ſecũda vero parte agat de neceſſitate gratiæ ad omnes actus ſalutares etiã ad initium fidei, ad illa verba Rom. 9. *Cum nondum nati eſſent neque aliquid boni egiſſent, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei, quia maior ſeruiet minori &c.* Patet verba illa *in primi libri poſterioribus partibus* referri ad ſecundam quæſtionem illius libri primi ad Simplicianum ab initio vſque ad finem eius. Idque clariſsimè liquet ex initio vel proæmio illius ſecundæ quæſtionis, in quo dicit Auguſtinus, intentionem Apoſtoli in tota Epiſtola eſſe: *Vt de operum meritis nemo glorietur, de quibus audebant Iſraelitæ gloriari, quod datæ ſibi legi ſeruiſſent, & ex hoc Euangelicam gratiam tanquam debitam meritis ſuis percipiebant, quia legi ſeruiebãt.* Vnde in tota illa quæſtione à principio vſque ad finem hoc agit Auguſtinus, vt probet electionem gratiæ non fieri ex præſcientia meritorum liberi arbitrij, ſed mere gratuito ex propoſito, & beneplacito Dei; nullumque eſſe actum ſalutarem, etiam initium fidei, quĩ non procedat à gratia. Quomodo ergo credibile fit, Auguſtinum in ea ipſa quæſtione, in qua ab initio aſſumit probandum, fidem eſſe donum Dei, renovaſſe errorem, quo ante Epiſcopatum tenebatur? & in priori parte eiuſdem quæſtionis aſſeruiſſe errorem priſtinum, in poſteriori vero illum revocaſſe? Quomodo credibile fit, Auguſtinum in priori parte illius quæſtionis docuiſſe, fidem non eſſe donum Dei; & tamen hoc poſtea non notaſſe: ſed potius doctrinam illius quęſtionis ſæpe commendaſſe? & ad illam remiſsiſſe Semipelagianos? Patet ergo Magiſtrum Ferre deceptionem paſſum eſſe.

SECTIO XVI.

Soluuntur argumenta, quibus Illuſt. Godoy contendit, ſcientiam mediam non eſſe neceſſariam ad conciliandam certitudinem prædeſtinationis, gratiæque efficaciam cum noſtra libertate.

280 HÆc argumenta proponit tom. 2. in 1. partem diſput. 67. à num. 11. vſque ad finem.

§. I.

Primum argumentum ab authoritate Auguſtini.

ARGVIT primo. S. Auguſtinus reddi cũ noſtra libertate certitudinem prædeſtinationis, & efficaciam gratiæ conciliavit: & tamen vt hæc componeret, ſcientiæ mediæ non meminit, neque illa vſus eſt: ergo abſque illa componenda, atque concilianda eſt certitudo prædeſtinationis, & efficacia gratiæ. Minorem probat primo, ex confeſsione P. Molinæ, qui in concordia Olyſiponenſi pag. 489. §. *nos pro noſtra tenuitate*, fatetur illam concordię rationem petitam à ſcientia media, non fuiſſe aſsignatam ab Auguſtino. Probat ſecundo authoritate Auguſtini lib. de corrept. & grat. cap. 4. vbi hæc habet: *Deo volenti ſal-*

ſaluum facere nullum hominis reſiſtit arbitrium, ſic enim velle, & nolle in volentis, & nolentis eſt poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat, neque ſuperet poteſtatẽ.

281 Ex quibus verbis ſic arguit: *quia, ſi vt Deus vellet voluntati efficaci ſaluum facere, neceſſasium eſſet præuidere conſenſum noſtrum in ſtatu conditionato, quod Deo ſaluum facere volenti non reſiſteret humanum arbitrium, non deberet Auguſtinus id probare ex eo quod arbitrium humanum nõ ſuperat poteſtatem diuinam; ſed hac cauſali vtitur Auguſtinus; ergo ſentit Deum in prædeſtinando, & in volendo efficaciter noſtrum liberum conſenſum non ſupponere neceſſario illum præuiſum in ſtatu conditionato, neque huiuſmodi præſcientia indigere, vt conſenſum liberum velit, & efficaciter prædefiniat; ac proinde ſine præſcientia conſenſus liberi in ſtatu conditionato conciliauit Auguſtinus efficaciam gratiæ, & prædeſtinationis diuinæ certitudinem cum libertate creata.* Maiorem, in qua eſt difficultas, probat, *quia ad hoc ſtatuitur prædicta neceſsitas, vt impotentia reſiſtendi Deo volenti efficaciter, non ſit antecedens, ſed conſequens libertatem creatam: ergo prædictâ neceſsitate ſuppoſitâ, quod arbitrium humanum non reſiſtat, neque reſiſtere poſsit Deo efficaciter volenti, non eſt referendum ad ſupereminentiam poteſtatis diuinæ, ſed ad libertatem creatam, quia nempe antequã Deus efficaciter velit, vt voluntas creata cõſentiat, ſupponitur conſentiens in ſtatu conditionato, & hac ſuppoſitione præuiſa, Deus efficaciter vult vt conſentiat.*

282 Reſpondeo, argumentum hoc imprimis manifeſtè retorqueri poſſe contra aduerſarios: quia Auguſtinus rectè conciliauit certitudinem prædeſtinationis cum noſtra libertate; & tamen vt hæc componeret, non meminit phiſicæ prædeterminationis, neque illa vſus eſt. Ergo, &c. Et ſane potiori titulo nos vti poſſumus hac forma arguendi contra aduerſarios; qui in ſcholas invexerunt auxiliũ phiſice prædeterminans, vt ſalvarent perfectiſsimum Dei dominium ſupra noſtram voluntatem, & omnipotentiſsimam Dei poteſtatem ad flectenda hominum corda. Sic enim arguemus. Auguſtinus rectè explicuit omnipotentiſsimam Dei poteſtatem ad flectenda hominum corda. Atqui vt illam explicaret numquam recurrit ad poteſtatem phiſice prædeterminandi; ſed ad poteſtatem congrue vocandi, & varijs & miris modis interne illuminandi, & inſpirandi: ergo poteſtas phiſice prædeterminandi non eſt neceſſaria ad ſalvandum perfectiſsimum Dei dominium ſupra voluntatem creatam, omnipotentiſsimamque Dei poteſtatem ad flectenda libere hominum corda. Minor conſtat ex ſect. 7. num. 66. & 67. & ex ſect. 14 num. 220. & vt teſtatur Eximius Doctor tom. 2. de grat. lib. 5. capit. 26. numer. 3. *Vbique Auguſtinus non aliter explicat gratiam efficacem, quam per internam ſuaſionẽ, & affectionem.* Quod probauerat ibidem cap. 24. num. 18. & latius oſtendit eodem lib. 5. cap. 46.

283 Deinde directe reſpondeo ex dictis tom. 1. diſp. 36. ſect. 9. num. 64. & ſequentibus, & diſp. 38. ſect. 10. à num. 45. vbi idem argumentum propoſitum, & dilutum eſt, Auguſtinum recte conciliaſſe illa duo, quia in victis argumentis probavit, certitudinẽ ſcientiæ, & prædeſtinationis divinæ atque efficaciã gratiæ non opponi cum libertate humana, & virtualiter vſum fuiſſe ſcientia media, quam in pluribus locis ſupponit dari in Deo, vt oſtẽdi tom. 1. diſp. 16. ſect. 2. p. 245. idque ſpecialiter facit, quoties docet in poteſtate hominis non operantis, eſſe recte operari, & efficacem reddere vocationem, qua ſufficienter vocatur ad agendum: & quoties docet Deum infallibilliter facere vt faciamus conferendo vocationem congruam, quæ talis naturæ ſit, vt cum illa libere coniugat homo aſſenſum, potens in ſenſu diviſo coniungere diſſenſum, ſeu potens eam reddere incongruam. Id patet primo ex lib. 8 3. quæſt. q. 68. in verbis citatis ſupra num. 220. pag. 74. vbi docet, eos, qui vocati ad cænam noluerunt venire, non poſſe alteri tribuere, quod nõ venerint, niſi ſibi, *quia vt venirẽt vocati erat in eorum libera poteſtate*: eos vero, qui vocati venerunt, propterea non poſſe ſibi abſolute tribuere, quod venerint: *quia quamuis ſibi tribuere poſsint, quod vocati venerint, non tamen quod vocati ſint.* Patet ſecundo, ex q. 2. ad Simplicianum in verbis citatis ſupra num. 235. pag. 79. vbi ait: *Noluit Eſau, & non cucurrit, ſed ſi voluiſſet, & cucuriſſet, Dei adiutorio peruenisſet, qui etiam velle, & cucurrere vocando præſtaret, niſi vocatione contẽpta reprobus fieret.* Quibus verbis ſignificat in poteſtate hominis ſufficienter vocati eſſe, reddere vocationem efficacem, quia habet paratum, & oblatum Dei adiutorium ad actualiter operandum, ſi illo velit vti, quin ſit neceſſarium novum auxilium præveniens dependens à ſolius Dei voluntate. Patet tertio, ex cap. 34. de ſpiritu, & litt. vbi inquit: *Miſericordia eius in omnibus præuenit nos; conſentire autem vocationi Dei vel ab ea diſſentire, propriæ voluntatis eſt.* Et ex libro de dogmat. Eccleſiaſt. cap. 11 vbi ait: *Initium ſalutis Deo miſerante habemus, vt autem acquieſcamus ſalutiferæ eius*

inſ-

inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt.

284 Supponit etiam virtualiter ſcientiam mediam, quoties docet, inter vocationem per quam conſtituitur homo potens operari, & ipſum conſenſum ſalutarem non mediare aliam gratiam prævenientem, ſed per ipſam vocationem Deum facere vt homo conſentiat, quoties ſcilicet antecedenter prævidet hominem conſenſurum, ſi ei conferatur talis vocatio in tali rerum opportunitate. Id autem ſupponit in locis nuper citatis, & inſuper in q. 2. ad Simpl. dum docet: *Credere, Dei eſſe & noſtrum; Dei vocando, noſtrum ſequendo.* Quod etiam ſupponit eius diſcipulus Proſper lib. 2. de vocat.gent.cap.26.vbi cum deſcripſiſſet modum vocandi Dei per inſpirationes, & illuminationes, immediate ſubiungit: *Sed voluntas ſubiungitur huic gratiæ, quæ ideo excitata eſt, vt incipiat velle cum merito, quod diuino ſemine conceperat.* Id quoque ſupponit Bernardus libro de grat. & lib. arbitrio circa finem, cuius verba adduximus ſupra ſect. 14. num.24. Quare merito dixit Pater Suarez tom.2. de grat. lib. 5. cap.25. num. 3. in Sanctis Patribus non inveniri ſpeciale auxilium actuale diſtinctum ab excitante, & prævium ad actum, ac proinde diſtinctum ab influxu ſimultaneo imbibito in ipſo actu; quale eſt auxilium prædeterminans poſitum à modernis Thomiſtis. Et idem author eodem lib. 5 cap.47.inquirit an Auguſtinus phiſicæ prædeterminationi aliquando faveat; & ſubiungit: *Reſpondemus nullum reperiri apud Auguſtinum teſtimonium, in quo id doceat, vel ex quo ſatis probabili coniectura talis mens colligi poſsit.*

285 Denique ſcientiam mediam ſupponit Auguſtinus quoties gratiam efficacē, per quam Deus facit infallibili er vt faciamus, ponit in vocatione congrua. Quia Deus nequit infallibiliter facere media vocatione congrua vt volūtas liberè operetur, niſi quia ante decretū conferendi illā vocationē ſcit voluntatē infallibiliter operaturam, ſi ei conferatur in tali tempore, & ocaſione; id enim eſt vocationem eſſe congruam, ideſt ita congruentem genio, & diſpoſitioni hominis, cui confertur, vt ei ſit libere exhibiturus conſenſum. Plurima autem ſunt loca, in quibus id docet, vt conſtat ex ſæpe dictis in hac diſputatione, præſertim ſect. 8. & ex dictis ſect. 14.num. 220. Fatemur tamen nunquam Auguſtinum explicite adhibuiſſe ſcientiam mediam ad explicandam concordiam inter certitudinem prædeſtinationis, & libertatem creatam: quia nunquam laboravit Auguſtinus in explicanda hac concordia: nec mirum, eum D. Thomas, qui magis ſcholaſticè difficultates has tractavit, *Nec verbum quidem fecit de hac concordia*, vt inquit litteratiſsimus eius interpres Caietanus 1. p.q.22. art. 4. ſin aſsignent nobis adverſarij rextum Auguſtini, in quo hanc concordiā explicuerit. Cur autem id non fecerit, explicui tom. 1. pag. 538. num.65. Quare vt communiter monent authores, præſertim Ioannes de Roa Davila lib.2. de ſuprema Dei providentia, & prædeſt. ſect. 2.num.76.p.326. *Auguſtinus, alijque antiqui huius concordiæ fuerunt potius aſſertores, quam explanatores.* Itaque Auguſtinus ea tradidit principia, ex quibus poſtea P. Molina, & Societatis Schola hanc concordiā elicuit. Si autem capaciſsimam mentem divinūque illud ingenium applicuiſſet ad hanc concordiam explicandam, palmam præripuiſſet Molinæ; qui licet non primus ſcientiam mediam aſſerverit, ſiquidem illa quoad rem ſignificatam in Patribus, & Scripturis iacebat: tamen primus illa vſus eſt ad hanc concordiam dilucide exponendam.

286 Iam vero ad authoritatem Auguſtini allatam num 268. ex lib.de corrept.& gratia, quæ habetur non quidem capit. 4. ſed cap.14. reſpondeo, ibi tantum doceri ab Auguſtino, non eſſe Deum ſicut homines, qui poſſunt aliquid efficaciter velle, quin obtineāt id quod volūt, quia poſſunt alij homines, aliæve cauſæ impedire ne voluntas illa obtineat finem intentum, eam fruſtrando, & irritam reddendo. Deus autem hoc ipſo quod aliquid efficaciter intendat, omnipotenti facilitate illud obtinebit, vt loquitur idem Auguſtinus Epiſt. 107. Itaque duo denotantur in illa authoritate; primum eſt, nullum eſſe hominem cuius æternam ſalutem non poſſet Deus efficaciter intēdere, & præfinire: ſecundū eſt ſuppoſita hac intentione efficaci, nullam cauſam poſſe facere vt Deus non obtineat id, quod efficaciter vult: & vtrumque eſt veriſsimum, & à nobis conceditur. Nam cum Deus ſit omnipotens, & habeat infinitos modos vocandi ad bonum quamcumque rebellem voluntatē, nullus eſt homo reſpectu cuius non habeat Deus infinita auxilia congrua ad faciendum vt libere convertatur, quarum congruitatem Deus per ſcientiam mediam novit; hac autem ſcientia ſuppoſita, poteſt præfinire cuiuſcumque hominis ſalutem, ſimul decernendo relinquere illum in manu conſilij ſui: hæc autem voluntas efficax Dei eſt irreſiſtibilis, & infruſtrabilis; quia per nullam potentiam fieri poteſt, vt illa exiſtat quin obtineat finem intentū. Quia „ enim Deo *ſubeſt cum voluerit poſſe*, & quia „ nihil abſolute vult niſi prudentiſsimo conſilio, habenſque in theſauris ſcientiæ, & potentiæ ſuæ media, quibus poſsit infallibiliter exequi quidquid abſolute vult, ideo omnis

„ nis talis voluntas eius infallibiliter ſit: inquit P. Suarez tom. 2. de grat. lib. 5. cap. 33. num. 8. ex quo ſequitur neminem poſſe reſiſtere voluntati divinæ, quia nemo poteſt efficere, ne impleatur voluntas, cui eſſentiale eſt infallibiliter impleri ille enim dumtaxat poteſt reſiſtere alterius voluntati, qui poteſt efficere ne illa impleatur, & obtineat quod intendit.

287 Nec obſtat ponderatio facta à Godoy num. 269. Pro cuius ſolutione nota, quod ſcientia media, quæ debet præcedere ante decretum efficax ſalvandi hominem; non eſt ſcientia, per quam Deus novit quod ipſi ſalvum facere volenti voluntate efficaci, non reſiſtet humanum arbitrium: hæc enim eſt ſciẽtia ſimplicis intelligentiæ, cum aſſumat conditionem eſſentialiter connexam cum conditionato: ſed eſt ſcientia per quam, Deus cognovit Petrum convertendum libere, & perſeveraturum in bono, ſi ei tribuat tale auxilium indifferens cum proxima indifferentia ad vtrũque. Hoc notato, concedo neceſſarium eſſe, quod ante decretum efficax ſalvandi Petrum, v. g. debeat præcedere illa ſcientia media; nego tamen, hinc ſequi, quod non deberet Auguſtinus tribuere omnipotentię, quod nemo poſſit reſiſtere uoluntati Dei efficaci Nam in omni ſententia antequam Deus intendat efficaciter aliquem finem debet præcedere ſcientia conditionalis, per quam infallibiliter Deus cognoſcat, quod ſi adhibeat talia media, infallibiliter obtinebit talem finem. Alioqui temere intenderet finẽ (& ſic in ſententia Thomiſtarum ante decretum præfinituum operis noſtri præcedit ſcientia cõditionalis neceſſaria, repreſentans opus illud infallibiliter ponendum, ſi ad illud prædeterminet) hoc aute non tollit, quo minus infallibilis conſecutio ſalvationis Petri fundetur in omnipotẽtia Dei: propterea enim neceſſe eſt, vt Deus habeat media, quibus poſitis Petrus infallibiliter convertatur, quia eſt omnipotẽs, & poteſt immutare volũtatem Petri varijs & miris modis. Et inſuper eſt infinite ſapiens, & determinatus ad ſciendum quid reipſa factura ſit voluntas, ſi tali medio pulſetur, & moveatur ad agendum. Vnde quod Deus poſsit cuiuſcumque rebellis voluntatis converſionem præfinire præfinitione infallibiliter connexa cum converſione, & cui nemo poſsit reſiſtere, fundatur in omnipotentia, & infinita ſapientia Dei. Quamvis enim Deus ſciret, quod voluntas illa rebellis convertenda ſit, ſi detur illi tale auxilium, nõ eſſet potens illam convertere, ſi non eſſet potens conferre auxilium, & amovere impedimenta, quæ illud ab effectu conſequendo retarda.e poſſent. Sicut ſi Deus communicaret Angelo ſcientiam mediam eventus futuri ſub quocumpue auxilio: & negaret illi poteſtatem diſtribuendi auxilia, non eſſet potens convertere hominem, neque eſſet capax ita volendi ſalutem Petri, vt Petrus non poſſet reſiſtere ei, & ipſius voluntatẽ fruſtrare. Poteſtas ergo præfiniendi converſionem hominis præfinitione infruſtrabili, cui homo reſiſtere nequeat, fundatur in omnipotentia Dei; licet non in illa ſola, ſed inſuper in ſapientia infinita.

288 Quare ex illa authoritate ſo„ lum concluditur, dari aliquod auxiliũ præ„ veniens hominis voluntatem, & procedens ex „ abſoluto, & efficaci propoſito voluntatis „ Dei, quo apud ſe ſtatuit hominem ſalvare, & „ dare illi fidem, & iuſtitiam neceſſariam ad „ conſequendam ſalutem; quod auxilium ita „ ſit efficax vt infallibiliter conſequatur effe„ ctum vt aiebat P. Suarez ſupra lect. 8. n. 17. „ At quod hoc auxilium ſit prædeterminans, „ minime inde colligitur; aliunde vero ex alijs Auguſtini locis citatis paulo ſupra num. 271. & 272. clare deprehenditur, infallibilitatem illam coniunctionis auxilij cum converſione Petri, non fundari in ſola entitate auxilij, ſed in hac, & in infinita Dei ſapientia comprehẽdente non ſolum quid poſsit facere voluntas cum quocumque auxilio, ſed quid reipſa factura ſit: Patetque ex contextu Auguſtini, eum eo loco ſolum intendere Deum habere omnipotentiſsimam poteſtatem ad flectenda hominum corda, & ad ſe trahendi quamcumque rebellem voluntatem, & ex nolente facere volentem, quia ſtatim poſt illa verba: *Sic enim velle, & nolle in uoluntis ac nolentis eſt poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat, neque ſuperet poteſtatem*, immediate ſubivngit: *De ijs enim qui faciunt, quæ non vult, facit ipſe, quæ vult.*

289 Hinc in forma ad argumentũ Godoy ex num. 269. nego maiorem, ad cuius probationem, nego ſimiliter antecedens, nempe ad hoc adſtrui neceſsitatem ſciẽtiæ mediæ præcedentis ante decretũ ſalvandi, vt impoſſibilia reſiſtendi Deo volenti efficaciter, non ſit antecedens, ſed conſequens. Etenim impotentia reſiſtendi voluntati efficaci Dei eſt omnino antecedens, & eſſentialis noſtræ voluntati, quia noſtra voluntas nunquam poteſt facere vt voluntas efficax Dei non conſequatur effectum. Etſi enim neceſsitas proveniens à præfinitione eſſentialiter imbebente, vel ſupponente ſcientiam mediam, ſit neceſsitas conſequens noſtram libertatem, quatenus voluntas noſtra potens impedire actum præfinitum per hoc auxilium, poteſt facere, ne Deus præfinierit; idemque ſit, neceſſariũ eſſe quod exiſtat actus præfinitus ex ſuppoſitione quod ſit præfinitus,

ac

ac eſſe neceſſarium quod exiſtat ex ſuppoſitione quod prævisus ſit exiturus. Tamen impotentia reſiſtendi voluntati efficaci Dei, illâve fruſtrandi, eſt omnino antecedens & fundatur in omnipotentia Dei, eſt enim metaphiſicè impoſsibilis eventus, in quo Deus aliquid efficaciter velit, & illud non fiat. Idque eſt, quia ipſe eſt omnipotens. Nulla enim creatura eſt incapax habendi volitionem abſolutam, & efficacem, cui poſsit reſiſti, ſeu quæ poſsit à fine intento ſeparari. Aliud ergo eſt voluntatem noſtram habere poteſtatem antecedentem impediendi præfinitionem, ſeu faciendi, ne vnquam Deus præfinierit eius operationem liberam per illud auxilium, cum quo defacto operatur, aliud eſt habere poteſtatem reſiſtendi præfinitioni, illamve fruſtrandi. Primum eſt verum: ſecundum eſt falſum. Quare impotentia reſiſtendi præfinirioni eſt omnino antecedens: impotentia autem impediendi eſt conſequens; quia quâvis ex ſuppoſitione quod exiſtat præfinitio nequeat voluntas illam impedire: abſolute tamen dum habet auxiliũ ſufficiens ad operandum, habet potentiam antecedentem ad faciendum, ne vnquam exteterit præfinitio. Sicut licet non poſsit voluntas impedire amorem iam exiſtentem, quia vnum quodque ex ſuppoſitione quod ſit, neceſſe eſt eſſe; tamen in inſtanti quo amat, habet potentiam antecedentem ad impediendum amorem.

290 Præterea argumentum Godoy non probat voluntatem efficacem, quà Deus vult Petrum ſalvum facere, eſſe voluntatem efficacem prædeterminandi, ſed ad ſummũ probaret, eſſe voluntetem efficacem cõferendi aliquam vocationem congruam ex infinitis, quas Deus habet in theſauris ſuæ omnipotentiæ, ideoque Petrum non poſſe fruſtrare illam efficacem Dei voluntatem, quia licet poſsit fruſtrare ſingula auxilia congrua ſpecificative ſumpta, nunquã tamen poteſt fruſtrare omnia. Vnde Deo volenti ſalvum facere nullum reſiſtere poterit arbitrium, quia licet poſsit reſiſtere cuicumque medio indifferenti vi cuius Deus faciat vt arbitrium libere conſentiat, nũquam tamen contingere poterit, vt reſiſtat omnibus collective: & quia illa præfinitio nulli determinate eſt alligata; ſalvabitur impotentia abſoluta reſiſtendi præfinitioni, quamvis detur potentia reſiſtendi ſingulis auxilijs, quibus illa poteſt adimpleri.

291 At inſtat Godoy 1. pag. 793. „ num 13. nam etiamſi poteſtas divina non ſu- „ peremineret, neque eſſet ſupra voluntatem „ creaturæ, dummodo vt illius conſenſum vel- „ let illam conſentientem in ſtatu cõditiona- „ to ſupponeret, Deo volenti ſalvare non poſ- „ ſet humanum arbitrium reſiſtere: ergo ſi vt „ Deus velit ſalvare, prædicta ſuppoſitio, & „ illius prævisio requiritur, vt Deum vo- „ lenti ſalvare humanum arbitrium non „ reſiſtat, ſuperfluè ab Auguſtino recurritur ad „ ad ſupereminentiam poteſtatis divinæ, & ſi- „ ne neceſsitate vtitur prædicta cauſali, nempe „ quia arbitrium humanum non ſuperat po- „ teſtatem divinam. Reſpondeo; propterea ſecundum Auguſtinum Deo volenti ſalvum facere nullum reſiſtere arbitrium, quia Deus non ſolum habet poteſtatem volendi & quaſi deſiderandi vt arbitrium convertatur, ſed habet pleniſsimam poteſtatem immutandi arbitriũ per ſe ipſum immediate, & faciendi vt rectè operetur, & ſalutem cõſequatur; ac proinde ita velle & nolle eſt in poteſtate liberi arbitrij, vt divinam voluntatem non impediat quominùs efficaciter velit, & præfiniat eius operationem, nec ſuperet poteſtatem, quominus faciat, vt arbitrium convertatur, ipſum immediate immutando per illuſtrationem intellectus, & affectionem neceſſariam voluntatis, quas Deus immediate cauſet per ſe ipſum; quam poteſtatem ſupra arbitrium humanũ Angelus non habet, vt enim inquit D. Thom. 1. p. q. 106. articul. 2. *Ex parte ipſius potentiæ voluntas nullo modo poteſt moueri niſi à Deo: operatio enim voluntatis eſt inclinatio quædam volentis in bonum; hanc autem inclinationẽ ſolus ille immutare poteſt, qui virtutẽ voledi cõtulit.* Quod ipſum docet 12. q. 8. a. 1. & 2. vnde Angelo volenti vt homo convertatur poteſt arbitrium humanũ reſiſtere; & ſic velle & nolle eſt in poteſtate noſtræ voluntatis, vt Angelicam voluntatem impedire poſsit, & ſuperare poteſtatem. Vnde negandum eſt antecedens inſtantiæ factæ. Nam ſi poteſtas divina non ſupereminereret, neque eſſet ſuper voluntatem creaturæ; Deo volenti ſalvum facere poſſet arbitrium creatum reſiſtere, quia tunc non haberet poteſtatẽ faciendi vt convertatur. Vnde quamvis vt Deus præfiniat efficaciter ſalutem humanam obtinendam per merita, debeat ſupponi in Deo ſcientia media, non fruſtra recurrit Auguſtinus ad ſupereminentiam poteſtatis divinæ; quia ſine illa neque Deus poteſt efficaciter præfinire converſionem voluntatis, neque infallibiliter facere vt convertatur. Sã enim Deus non haberet ſupereminentem poteſtatem ſupra arbitrium creatum, poſſet quidem deſiderare converſionem hominis deſiderio, & voluntate fruſtrabili ab homine, non tamen præfinire præfinitione infruſtrabili, & irreſiſtibili.

***

§. II.

Secundum argumentum petitum ab omnipotentiſsima Dei poteſtate, quâ magis habet in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas.

292 HOC argum. proponit ibidem Godoyn. 14. nam iuxta Auguſtinũ lib. de correpr. & grat. cap. 14. *Efficacia vocationis diuinæ oritur ex omnipotentiſsima poteſtate, qua magis habet in ſua poteſtate voluntates hominum, quã ipſi ſuas; at ſi indigeret ſcientia media ad vocandũ vocatione efficaci, non magis haberet in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas, ac proinde Dei poteſtas in vocando, & decernendo non eſſet omnipotentiſsima. Ergo non indiget tali ſcientia.* Probat minorem ſecundo, *quia hoc ipſo quod Deus nequeat efficaciter vocare, neque efficaciter præfinire liberũ conſenſum, niſi prius per ſcientiam mediam cognoſcat voluntatem creatam libere vocationi conſentientem, ſupponitur voluntas creata ſe determinans ad conſenſum, & determinans vocationem diuinam, cum impotentia in Deo ad determinandum voluntatem creatam, vt liberè vocationi conſentiat, & vt ſuã vocationem determinet: ergo voluntas creata magis habet in ſua poteſtate propriam determinationem, & conſequenter conſenſum, quam ipſe Deus.*

293 Probat ſecundo eandem minorem. *Nam hoc ipſo quod præſcientia conſus liberi in ſtatu conditionato neceſſaria ſit, vt Deus efficaciter illum decernat, de illoque diſponat, mediante iſta cognitione conſtituitur proxime complete potens ad decernendum, & diſponendum de illo, & vocandum vocatione efficaci; ſed cum hoc ſtare non poteſt quod Dei poteſtas omnipotentiſsima ſit in vocatione efficaci, & in decernendo efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ: ergo, &c.* Minorem probat primo, *quia ſi Deus nõ non à ſe, ſed ab alio conſtitueretur proxime potens ad aliquid efficiendum, non eſſet omnipotens in efficiendo. Rurſus ſi non à ſe, ſed ab alio redderetur potens proxime ad intelligendum, non eſſet infinitus ad intelligẽdum. At præſcientia conſenſus liberi in ſtatu conditionato, non conuenit Deo à ſe, ſed ab alio, nempe à voluntate creata, alias eſſet Deo libera: ergo ſi per illam conſtituitur Deus complete proxime potens ad vocandum vocatione efficaci, & ad efficaciter decernendum conſenſum liberum voluntatis creatæ; illius poteſtas in vocando efficaciter, & in decernẽdo efficaciter omnipotens eſſe nequit.* Probat ſecundo eandem minorem, *quia ſi Deus ab alio poſſet reddi impotens ad aliquid efficiendum, vel ad aliquid intelligendum, non eſſet in efficiendo omnipotẽs, neque in intelligendo infinitus. Ergo pariter, ſi ab alio poteſt reddi impotens ad vocãdum vocatione efficaci, & ad decernendum efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ, non erit ſumme potẽs in vocando vocatione efficaci, neque in decernendo conſenſum liberum efficaciter. At dato quod per ſcientiam mediam cõſtituatur potens proxime ad vocandum, & efficaciter decernendum, per carentiam ſcientiæ mediæ conſtituitur impotens vocare efficaciter, & decernere; quæ carentia non conuenit Deo à ſe, ſed ab alio, nempe à voluntate creata, alias eſſet libera Deo, quod non minus repugnat, quam quod ipſa ſcientia media ſit libera.*

294 Confirmat primo: *nam iuxta nos per ſcientiam conſenſus in ſtatu conditionato conſtituitur diuina voluntas proxime potens ad illum efficaciter decernendum: ergo per carentiam eiuſmodi præſcientiæ reddetur proxime impotens ad illum efficaciter decernendum; ſed carentia ſcientiæ mediæ non eſt libera Deo, ſed voluntati creatæ: & conſequenter non conuenit Deo à ſe, ſed à voluntate creata ergo ab alio à ſe conſtituitur proxime impotens ad efficaciter decernendum, & vocandum: quod non cohæret cum ſumma poteſtate in decernendo, & vocando.*

295 Confirmat ſecundo: *nam iuxta principia ſcientiæ mediæ non poteſt Deus efficaciter præfinire conſenſum liberum, niſi præcedat eiuſmodi ſcientia; ſed hanc ſcientiã non habet Deus à ſe, ſed à voluntate creata; ergo à ſe non eſt potens prædiffinire efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ: & conſequenter non habet omnipotentiſsimam poteſtatem in præfiniendo noſtrum cõſenſum liberum; & cõſequenter efficacia in vocatione diuina non oritur ex omnipotentiſsima poteſtate, qua Deus in ſe continet voluntatem creatam contra Auguſtinum vbi ſupra, & contra manifeſtiſsimam veritatem.*

296 Reſpondeo ex illo Auguſtini loco ſolum colligi Deum habere omnipotentiſsimam poteſtatem ad flectenda hominum corda, & ad faciendum vt ex nolentibus fiant volentes; quod veriſsimum eſt: inde tamen minime colligi, quod habeat poteſtatem id faciendi per prædeterminationem, quando volitio eſt libera homini. Veri simumque eſt Deum magis habere in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas, quamvis non poſsit prædeterminare ad actum liberum; vt ſatis explicui in hac diſp. num. 169. & 170. homo enim non habet in ſua poteſtate ſuam vo-

volitionem, niſi ex ſuppoſitione quod Deus illi contulerit proximam indifferentiam ad vtrumque conferendo omnia comprincipia neceſſaria ad agendum, & excitando per cognitionem, & offerendo concurſum: at Deus *omnipotentiſſima facilitate* confert homini omnia comprincipia neceſſaria ad agendum, & cũ illo cooperatur, poteſtque varijs & miris modis per vocationem, illuſtrationem, & inſpirationem facere vt homo libere operetur, vt amet quod antea odio habebat, & mira cum delectatione amplectatur, quod antea execrebatur. Iam enim oſtendi in hac diſput. n. 84. 85. & 86. num. 198. & n. 220. Deum iuxta Auguſtinum non facere vt voluntas noſtra libere & laudabiliter ſe exerceat, mediante prædeterminatione, ſed mediante vocatione congrua, non mediante motione pure phiſica, ſed mediante directione, illuſtratione, inſpiratione, & motione intentionali. Idque denuò cõprobatur ex eodem Auguſtino lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. vbi inquit: *certum eſt nos mãdata* ſervare ſi volumus, ſed quia præparatur voluntas à Domino, ab illo petendum eſt, vt tantum velimus, quantum ſufficit vt volendo faciamus. Certum eſt nos velle cum volumus; ſed ille facit vt velimus bonum, de quo dictum eſt, *quod præparatur voluntas a Domino* de quo dictum eſt Pſ. 36. *à Domino greſſus hominis dirigitur & viã eius volet*: de quo dictum eſt ad Philip. 2. *Deus eſt qui operatur in vobis & velle & operari*. Certum eſt nos facere cum facimus, ſed ille facit vt faciamus præbendo vires efficaciſſimas voluntati, qui dixit Ezech. 36. *Faciam vt in iuſtificationibus meis ambuletis, & iudicia mea obſeruetis, & faciatis.* Cum dicit *faciam vt faciatis*, quid aliud dicit, niſi, auferam à vobis cor lapideum, vnde non faciebatis, & dabo cor carneum, vnde faciatis? Et hoc quid eſt, niſi auferam cor durum, vnde non faciebatis, & dabo cor obediens, vnde faciatis? Ille facit vt faciamus, cui dicit homo Pſalm. 110. *Pone Domine cuſtodiam ori meo*: hoc eſt enim dicere, fac vt ponam cuſtodiam ori meo. Quod beneficium Dei iam fuerat conſecutus, qui dixit, *Poſui ori meo cuſtodiam.* Pſalm. 38.

297 Quare Deus habet magis in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas, quia ſumma facilitate poteſt mutare eorum diſpoſitionem, auferendo cor lapideum, & durum, & conferendo cor carneum, & molle; quia poteſt præparando voluntatem facere vt amet obiectum honeſtum, & deſinat amare obiectum turpe: præparatio autem illa non fit per qualitatem mortuã, qualis eſt prædeterminatio phiſica, ſed per actus vitales intellectus, & voluntatis, infundẽdo intellectui illuſtrationem, & imprimendo voluntati inſpirationẽ, ſeu affectionẽ & inclinationem vitalem indeliberatã, quæ ſuaviter inclinet arbitriũ ad volitionem liberam honeſtam eliciendam; vt oſtendimus ſupra n. 169. ex D. T. & n. 80. & 81. ex Concilio Arauſicano, & ex D. Auguſtino.

298 In forma ad argumentũ ex n. 290. reſpondeo, diſtinguendo maiorẽ: oritur ex omnipotentiſſima poteſtate, ſuppoſita præſcientia conditionata, concedo maiorẽ: non præſuppoſita, nego maiorẽ. Nam poteſtas omnipotentiſſima Dei ad faciendũ vt voluntas creata libere operetur, eſt poteſtas exercẽda per applicationẽ gratiæ prævenientis, cui voluntas reſiſtere poſſit: eſt poteſtas exercendi per media indifferentia, ſeu non prædeterminãtia, vt oſtendimus ex ſcripturis, & Concilijs, & Patribus, ex Theologis, & manifeſtis rationibus, vt conſtat ex dictis t. 1. d. 11. 14 & 17. n. 69. & hic tota ſ. 8. & ſ. 9. n. 105. & 106. & ſ. 10. n. 136. & 187. & n. 146 cum quatuor ſequentibus. Item n. 166 cũ quatuor ſequentibus. Poteſtas autem ad faciendum vt voluntas infallibiliter convertatur per media non prædeterminantia, ſeu non habentia eſſentialẽ connexionẽ cum conſenſu, completur per præſcientiã conditionatã futuri conſenſus. Vel abſolute poteſt reſponderi concedendo maiorẽ, & negando minorẽ, ad cuius probationẽ reſpondetur, quod dum Deus intelligitur proximè potens facere vt voluntas cõvertatur libere, ſupponitur quidem voluntas creata ſe determinãs conditionate, & determinans vocationẽ ad influendũ actualiter in cõſenſum liberũ; & ſupponitur Deus impotens determinare ad conſenſum liberũ per modum principij eligentis, vel per modũ phiſice prædeterminantis; non tamẽ per modum principij moraliter determinantis: Deus enim media vocatione congrua determinat moraliter voluntatem noſtrã ad conſenſum liberum, illi efficaciter perſuadendo, vt ſe determinet. Et vt ſupra vidimus numer. 161. P. Suarez docet: *Simpliciter aſſerendum eſſe, Deum determinare voluntatem, non ſine illa, ſed cum illa*, quatenus concurrit ſimultanee cum illa, & media vocatione congrua facit vt voluntas cooperetur cum ipſo. Quod ſufficit vt falſiſsimum ſit conſequens illatum à Godoy eo num. 290. nempe voluntatem creatam magis habere in ſua poteſtate ſuam determinationem, quam illam habeat Deus in ſua. Vnde conceſſo antecedenti, nego conſequentiam.

299 Ad ſecundam probationem minoris ex numer. 291. conceſſa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem, cõceſſa maiori, nego minorem Falſum enim eſt ſcientiam mediam noſtri conſenſus liberi,

non convenire Deo à ſe, ſed ab alio, nempe à voluntate creata: nam cum Deus habeat ab æterno illam ſcientiam, & voluntas creata ab æterno non ſit; & cum habeat ab æterno illam ſcientiam conditionatam reſpectu actuum voluntatis, quæ nunquam extitura eſt, patet, Deum non à voluntate creata, ſed à ſe ipſo determinari ad habendam illam ſcientiam; à ſe ipſo, inquam, non elective & libere, ſed neceſſario neceſsitate attemperanti ſe alterius electioni liberæ; ſeu neceſſario neceſsitate oppoſita electioni & libertati propriæ, non tamen neceſſario neceſsitate oppoſita contingentiæ, & electioni atque libertati alienæ. Deus enim non accipit ſcientiam à rebus, ſed ex ſe eſt completiſsimus ad intelligendum in omni linea; ſummeque determinatus vt cognoſcat non ſolum quid poſsit facere voluntas creata, ſi cõſtituatur in tali occaſione cum proxima indifferentia ad vtrumque, ſed quid reipſa factura ſit ſub illa conditione. Vnde illa, quæ ſufficiunt vt voluntas creata, ſi conſtitueretur in tali occaſione, ſe determinaret ad vnum actũ præ oppoſito, ſatis ſunt, vt ex æternitate Deus cognoſcat electionem voluntatis futuram ſub illa conditione. Atqui vt voluntas ſe determinaret ſub conditione quod conſtitueretur in tali occaſione cum proxima indifferentia ad vtrumque, nõ requiritur aliqua ſuppoſitio præſens antecedens ſcientiam, & connexa eſſentialiter cum eo quod voluntas poſita ea conditione ſe determinaret (nam ad effectum, qui eſſet, non requiritur præparatio cauſæ, quæ iam ſit) imo requiritur carentia talis ſuppoſitionis, tum propter libertatem, tum ne Deus ponens à ſe, & ex ſe illam connexionem erga actus malos, ſit author peccati: ergo neque illa ſuppoſitio requiritur vt Deus cognoſcat.

300 Deus ergo ob eminentiam ſui intellectus eſt eſſentialiter determinatus ad cognoſcendum quid voluntas creata ſit electura poſita illa conditione; & quamvis non ſit connexus cum eo quod voluntas creata poſita illa conditione eligat potius hoc exercitium, quam oppoſitum; tamen eſt determinatus ad cognoſcendam hanc partem præ oppoſita, per hoc præcisè quod poſita conditione voluntas eligat hanc partem præ oppoſita, quia eſt eſſentialiter determinatus ad affirmandum omne vere affirmabile; & per hoc præcisè, quod poſita tali conditione voluntas creata ſe determinet potius ad hanc partẽ quã oppoſitam, antecedenter ad decretum purificandi conditionem eſt verum affirmare, quod voluntas ſi conſtituatur ſub tali hypotheſi eliget potius hanc partem, quam oppoſitam.

301 Hæc latè explicui tomo 1. diſput. 14. ſect. 3. pag. 224. & diſput. 19. pag. 351. Quare Deus à ſe habet ſcientiam mediam; licet in habendo illam ſe attemperet arbitrio creato, id enim à ſe cognoſcit, quod arbitrium creatum poſita conditione eliget. Neque ſciẽtia media eſt proprie libera creatæ voluntati, ſed improprie; quia ſolum eſt libera ipſi obiective, tanquam principio potenti ponere vel non ponere obiectum, quod ſcientia media affirmat; idque non abſolute, ſed conditionate; eatenus enim eſt libera creaturæ obiective, & improprie ſcientia media, quatenus obiectum affirmatum à ſcientia media, proprie, & ſubiective eſt liberum creaturæ, ſed obiectum affirmatum à ſcientia media non eſt de præſenti, & abſolute liberum creaturæ, ſed foret poſita conditione, quia ſolum poſita conditione, poſſet voluntas ponere, & non ponere obiectum: ergo ſcientia media adhuc obiective, & improprie non eſt libera abſolute voluntati creatę; ſed conditionatè, ideſt, erit libera poſita conditione. Tunc autem non eſt proprie libera voluntati, vtpote quæ non proprie determinat ad ſcientiam affirmantem, ſed ſolum ponit conditionem obiectivam, in ordine ad quam Deus eſt neceſsitatus ad determinandam exiſtentiam ſcientiæ mediæ affirmantis: neque proprie impedit ſcientiam negantem, ſed ponit conditionem obiectivam relate ad quam Deus eſt eſſentialiter impeditus ad illam habendam; vt explicui t. 1. pag. 611. num. 44.

302 Vnde abſurdum non eſt Deum reddi potentem proxime præfinire noſtram operationem liberam per ſcientiam mediam, quia hæc non eſt aliquid creatum, neque ab aliquo creato proprie dependens, ſiquidem exiſteret eodem modo ſcientia media in Deo, quamvis nulla creatura vnquam exiſteret; non dependet autem ab alio id quod exiſtit, quamvis aliud nunquam exiſtat. Vnde ex eo quod Deus non foret omnipotens ad efficiendum, ſi ab aliquo à ſe diſtincto redderetur potens ad aliquid efficiendum; minime ſequitur non eſſe infinite perfectum in præfiniendo, ex eo quod nequeat præfinire operationem liberam non præcedente ſcientia media; ſed potius ſequitur eſſe infinite perfectum in præfiniendo, cũ non poſsit præfinire operationem liberam quouſque habeat medium proportionatum, quo poſſito infallibiliter ponetur operatio libera, ideſt medium indifferens, quod volũtas fruſtrare valeat, hoc enim duntaxat eſt medium proportionatũ ad faciendũ vt exiſtat operatio libera.

303 Hinc patet ad ſecundam probationem ex num. 261. ad quam concedo antecedenti, nego ſuppoſitum conſequentis. Deus enim neque à ſe, neque ab alio poteſt conſtitui impotens præfinire noſtrã operatione liberã, qui-

quia quamvis poſsit deficere Deo ſcientia media de congruitate huius auxilij determinate, & illius determinate; non tamen poteſt deficere ſcientia media de congruitate omnium: quia fieri non poteſt vt inter tot auxilia indifferentia, quibus Deus poteſt facere vt voluntas convertatur liberè, nullum appareat efficax ad exprimendam à voluntate converſionem liberam. Vnde contingere poterit vt ſit impotens præfinire converſionem liberam per auxilium *A*. item per auxilium *B*. & ſic de ſingulis ſeorſim, non poteſt tamẽ contingere vt neque auxilium *A*. neque *B*. neque aliquod aliud ex tota collectione auxiliorum indifferentium appareat efficax ad eliciendam converſionem liberam à voluntate. Vnde neceſſarium eſt, vt Deus ſit potens proxime præfinire converſionem liberam voluntatis creatæ. Quod ſi dicas ſaltem contingere poſſe, vt Deus non ſit proxime potens præfinire conſenſum liberum per auxilium *A*. v. g. determinate. Reſpondeo id quidem ſequi, ſed non eſſe abſurdum; quia nõ ſpectat ad perfectionem Dei quod per quodcumque medium poſsit facere vt voluntas libere convertatur, vt conſtat ex dictis ſect. 7. n. 60. verſu *Nec abſurdum eſt*. Tunc autem non redderetur impotens ab alio, ſed à ſe, quia ſciẽtiam mediam de inefficacia auxilij *A*. non habet Deus ab alio, ſed à ſe, cum attemperatione tamen ad electionem alterius, quę foret poſsita conditione; vt conſtat ex nuper dictis.

304 Hinc patet ad primam confirmationem ex num. 292. ad quam dico, quamcumque ſcientiam mediam de congruitate auxilij alicuius, v. g. auxilij *A*. ſufficere ad hoc vt Deus ſit proxime potens præfinire, quia ad conſecutionem finis ſufficit vnum medium: ad hoc autem vt ſit impotens præfinire requiri carentiam ſcientiæ mediæ cuiuſcumque auxilij, ſeu carentiam omnium collective: illam autem carentiam eſſe impoſsibilem. Quamvis autem foret poſsibile quod Deus careret omni ſcientia media de congruitate auxiliorum, illã carentiam non haberet ab alio, nempe à volũtate creata, ſed à ſe cum attemperatione ad carentiam electionis liberæ voluntatis creatæ, quæ feret poſito quocumque auxilio indifferẽti. Licet autem in eo eventu, in quo per poſsibile vel impoſsibile nullum appareret auxilium congruum ad convertendam voluntatem relicta libertate, Deus non poſſet facere vt cõverteretur libere; poſſet nihilominus abſolutè & ſimpliciter convertere ipſam, nimirum illam determinando, & neceſsitando ad converſionem.

305 Ex dictis patet etiam ad ſecundã confirmationem ex n. 293. ad quam conceſſa maiori, nego minorem; quamvis enim Deus non ſit proxime potens præfinire conſenſum liberum niſi dependenter à ſcientia media; hãc tamen non habet à voluntate creata, ſed à ſe, quia à ſe determinatur ad cognoſcendum illud quod eſſet factura voluntas creata, & ſcientiã illam minime accipit à creatura.

§. III.

Tertium argumentum petitum à læſione diuinæ libertatis in prædeſtinando, & diuini dominij in convertendo.

305 HOC argumentum proponit Godoy diſp. 67. §. 2. n. 34. & eſt illud ipſum, quod nos propoſuimus ſupra ſect. 7 n. 62. quia ex noſtra ſententia ſequitur poſsibilem eſſe metaphiſice eventum, in quo Deus nequeat aliquem hominẽ prædeſtinare. Cui reſpondemus primo, illum eventum eſſe metaphiſice impoſsibilem; quia ſaltẽ neceſsitando, & prædeterminando rebellem voluntatem ad opera ſalutaria, quibus evitentur peccata mortalia, poteſt in omni eventu poſsibili Deus hominem deſtinare efficaciter ad gloriam. Quod ſi obijcias, ſaltem ſequi poſsibilem eſſe metaphiſicè eventum in quo non poſsit prædeſtinare ad gloriam vt coronã meritorum, quę potuerint ſimpliciter omitti, quia hæc prædeſtinatio eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam. Reſpondeo primo hunc caſum etiam eſſe metaphiſice impoſsibilem, vt late oſtendam diſp. ſequenti, quia cum Deus in theſauris ſuæ omnipotẽtiæ habeat infinita auxilia indifferentia, quorum ſingula neceſsitãt moraliter; impoſsibile metaphiſice eſt, vt inter tot non appareat aliquod congruum ad faciendum, vt voluntas cum illo libere convertatur. Deinde etiam loquendo de auxilijs non neceſsitantibus moraliter, cum Deus varijs, & miris, & infinitis modis poſsit quamcumquẽ rebellem quatere voluntatem, impoſsibile metaphiſice eſt, vt inter tot non appareat aliquod congruum ad expugnandam ſuaviter voluntatem, & ita reſpondet primo loco P. Suarez t. 2. de grat. lib. 5. cap. 24. num. 18. cuius verba dabimus diſp. ſequenti n. 2.

307 Qui ſubinde num. 19. novam ſubiungit ſolutionem ſimilem illi, quam tradiderat in opuſc. lib. 3. de auxilijs cap. 14. n. 16. & quam ſupra ſect. 7. n. 70. retulimus *Si arguens* (inquit) vrgeat, vt caſum admittamus; illo poſito reſpondemus, in eo nihil aliud ſupponi, niſi dari voluntatem hominis ita diſpoſitam, vel affectam in aliquo caſu, vt conſenſura non ſit, quocũque modo allicia,tur vel attrahatur, donec neceſsitetur; perinde

„ enim eſt dicere, non eſſe conſenſuram niſi „ per efficaciam extrinſecam Dei determine- „ tur, quod arguens ſupponit, ac dicere, nō eſſe „ conſenſuram, niſi neceſsitetur, nàm v pro- „ bavi, illa duo idem ſunt. Sicut ergo arguens „ dicit, ex illa hipotheſi Deum non poſſe ab- „ ſolute velle vt conſentiat, niſi volendo etiam „ prædeterminare phiſice eius voluntatem ex „ parte ipſius, præter omnem motionem mo „ ralem; ita nos dicimus, non poſſe Deum „ tunc velle abſolute vt ille conſentiat, niſi „ volendo vt ſaltem neceſſario velit, cū præſ- „ ciat nullo modo eſſe libere voliturum.

308 Quapropter ſi ex eo quod voluntas poſsit reſiſtere ſingulis auxilijs indifferentibus, ſequitur poſſe reſiſtere omnibus: ideſt, ſi ex eo quod nullum eſt aſsignabile auxilium indifferens, cui in ſtatu conditionato non poſsit apparere reſiſtens, ſequitur contingere poſſe, vt appareat in ſtatu conditionato reſiſtēs omnibus, ideſt ſingulis nulli excepto: ſanè Deum velle, vt voluntas creata maneat libera, eſt Deū velle vt ſit metaphiſice poſsibilis evētus, in quo nullum appareat auxilium congruū ad faciendum vt voluntas libere convertatur; vnde poſsibilitas metaphiſica illius evētus involvitur eſſentialiter in ipſo conceptu eſſentiali libertatis creatæ; ac proinde non eſt cōtra Dei dominium ſupra voluntatem creatam vt liberam; ſiquidem hoc dominium eſt poteſtas ad movendam voluntatem præcisè per auxilia reſiſtibilia, & fruſtrabilia; vt ſatis oſtenſum eſt in hac diſp. ſect. 2. n. 17. & 18. & ſect. 7. n. 69. Loca autem D. Auguſt. ſolum probant Deum habere defacto, & in omni eventu moraliter poſsibili media congrua ad faciendū vt voluntas libere convertatur; vt oſtendi ſect. 7. n. 73. & patet exemplo petito à Concilio Tridentino, iuxta quod homo ſine ſpeciali privilegio non poteſt vitare omnia venialia; tamen illa impotentia eſt ſolum moralis; quia metaphiſice non repugnat vt homo ſine ſpeciali privilegio vitet omnia venialia. Sufficit ergo impoſsibilitas moralis illius eventus, vt ſimpliciter dicere poſsimus: *impoſsibile eſt quod Deus non poſsit facere vt voluntas creata libere convertatur.* Nam impoſsibilitas moralis quod omnia auxilia indifferentia appareant inefficacia, eſt multo maior, quam impoſsibilitas moralis, quod omnia venialia vitentur ſine auxilio ſpeciali. Ergo ſi hæc poſterior eſt ſufficiens, vt ſimpliciter, & abſolute vere pronunciemus: *impoſsibile eſt quod homo ſine ſpeciali privilegio vitet omnia venialia*: Ergo à fortiori illa prior eſt ſufficiens, vt veriſsime dicamus, *impoſsibile eſt quod Deus non poſsit facere, vt voluntas libere convertatur.*

309 At inſurgit Godoy ea diſp. 67. num. 41. quia ſi collectio auxiliorum indifferentium fundat metaphiſicam infallibilitatem converſionis liberæ ſub aliquo ex illis auxilijs vage & confusè loquendo; poterit Deus independenter à ſcientia media præfinire efficaciter conſenſum noſtrum liberum: ſi enim independenter à ſcientia media per ſimplicem intelligentiam cognoſcit Deus, neceſſarium metaphiſice eſſe vt voluntas cōvertatur cum aliquo ex infinitis auxilijs indifferentibus; poterit vi ſolius ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ præfinire efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ; illumque obtinere. Verum hoc argumentum præocupatum manet in hac diſp. ſect. 3.

310 Et ſanè quamvis illa præfinitio foret independens à ſcientia media in eſſendo; eſſet tamen dependens ab illa in operando. Deus enim efficaciter intendens vt Petrus cōvertatur libere in inſtanti A, v. g. debet vi illius præſinitionis applicare aliquod auxilium efficax vi cuius infallibiliter obtineatur finis; neque enim ſimul poteſt conferre totam collectionem auxiliorum: & cum non poſsit applicare auxilium prædeterminans ad obtinendam operationem liberam; debet applicare auxilium indifferens: medio autem auxilio indifferenti nequit Deus infallibiliter obtinere cōſenſum liberum, niſi præcedente ſcientia media. Conſule quæ diximus illa ſect. 3. Præterea eiſp. 6. oſtendemus, quamvis metaphiſice ſit neceſſarium, vt non appareant per ſcientiam mediam omnia auxilia indifferētia incongrua ad converſionem, & conſequenter ſit neceſſarium vt aliqua appareant congrua: tamen Deū non poſſe præfinire converſionem liberam priori ad ſcientiam mediam.

311 Sed inſtat ſecundo ibidem n. 46. p. 804. quia ſaltem ex noſtra ſententia ſequitur, Deum non poſſe extorquere conſenſum liberum à voluntate creata media gratia auxiliante in ſingulari, niſi prævideat illam cōſentientem in ſtatu conditionato; ac proinde ſi voluntas in illo ſtatu diſſentiens prævideatur, Deus eſt impotens ad extorquendum conſenſum; ex quo vlterius ſequitur negationem cōſenſus vt obtinendi per hoc auxilium ſingulare eſſe neceſſariam Deo. Reſpondeo numquam Deum videre, voluntatem creatam non convertendam ſub auxilio ſingulari v. g. A. niſi ſub conditione quod Deus illud conferat, & neget omne aliud: ſiquidem nullum eſt auxilium inefficax, quod non redderetur efficax ſi Deus circunſtantias mutaret, auferendo illas quæ magis retrahunt à conſenſu, & ſuperaddēdo alias, quæ magis invitant ad conſenſum, videlicet ſuperaddendo novam illuſtrationem,

&c

& inſpirationem, vel illuſtrationem iam exiſtentem denuo augendo, & intendendo. Quare poſtquam Deus prævidit Petrum non convertendum cum auxilio *A.* poteſt facere vt convertatur cum auxilio *A.* videlicet mutando circunſtantias, & ſuperaddendo novam illuſtrationem in intellectu, & novam inſpirationem, ſeu affectionem indeliberatam in voluntate, ſi autem velit conferre auxilium *A.* & ſimul negare omne aliud auxilium; non eſt abſurdũ quod nequeat per illud determinate auxilium negando omne aliud facere vt convertatur, hæc enim eſt impotentia conſequens, proveniens ex eo quod Deus non vult concedere aliud auxilium. Sicut non eſt abſurdum in ſententia adverſariorũ, quod Deus nequeat convertere Petrum conferendo præcisè auxiliũ ſufficiens, & negando auxilium prædeterminans. Ratio autem à priori eſt, quia ad perfectionem libertatis divinæ non ſpectat, quod poſsit per quodcumque medium obtinere finẽ; ſed quod in theſauris ſuæ omnipotentiæ habeat media efficacia ad obtinendum quemcũque finem honeſtum. Nec attinet ad perfectionem divini dominij quod per quãcumque vocationem quantumvis languidam poſsit flectere quamcumque rebellem voluntatem: ſed ſolum attinet, quod in theſauris ſuæ omnipotentiæ habeat media efficacia ad converrẽdum quemcumque rebellem peccatorem, ſervata eius libertate, & quod nullum ſit obiectum honeſtũm, ad quod amandum, & quærendum non poſsit efficaciter movere quãcumque voluntatem, vt conſtat ex ijs, quæ latius dixi tom. 1. diſputat. 28. ſection. vltima numer. 62.

312 At inſtat tertiò Godoy ibidem numer. 48. pag. 804. nam inconveniens maximum eſt, quod id quod erat abſolute poſsibile Deo, reddatur impoſsibile ipſi ex ſuppoſitione libera creaturæ, & non libera Deo, cum in hoc Dei poteſtas & libertas ſubijciatur poteſtati, & libertati creaturæ. At pro priori ad ſcientiam mediam erat Deo abſolute poſsibilis conſenſus liber voluntatis creatæ per hoc auxilium, & ex ſuppoſitione ſcientiæ mediæ de inefficacia illius auxilij, redditur abſolute impoſsibilis Deo conſenſus liber per illud determinate auxilium, quod prævidetur ineffi-cax, quæ ſuppoſitio eſt libera creaturæ, & non eſt libera Deo. Ergo niſi in ſingulis gratiæ efficacis auxilijs admittatur intrinſeca efficacia minuitur Dei poteſtas, & ſuprema Dei libertas deſtruitur.

313 Inſtat quartò num. 49. quia eſt contra poteſtatem divinam, quod aliquid ſit abſolute poſsibile creaturæ, & non ſit Deo abſolute poſsibile, cum ex hoc ſequatur creaturã eſſe potentiorem Deo. At hoc ſequitur ex noſtra ſententia de indifferentia auxiliorum: ergo &c. Probat minorem, quia quod eſt impoſsibile ex ſuppoſitione ſubiecto nõ libera, eſt abſolute ſubiecto impoſsibile; ſecus autem, ſi ex ſuppoſitione ſubiecto libera ſit impoſsibile. At ſuppoſitio ſcientiæ mediæ de inefficacia auxilij *A.* v. g. eſt libera voluntati creatæ, & nõ eſt libera Deo: ergo impoſsibilitas coniunctionis conſenſus cum auxilio ex ſuppoſitione quod prævideatur inefficax per ſcientiam mediam eſt abſoluta reſpectu Dei, ſecus autem reſpectu voluntatis creatę: & conſequenter ex eo quod Deus non poſsit per tale auxilium extorquere cõſenſum, ſequitur, quod aliquid ſit abſolute poſsibile creaturæ, quod non eſt poſsibile Deo.

314 Hæc tamen facile diluuntur ex ijs, quæ fuſius dixi c. 2. d. 38. ſect. vlt. n. 72. & ſequentibus, eiſdem inſtantijs reſpõdens: Ad tertiam ex n. 310. reſpondeo admittendo maiorẽ, & diſtinguendo minorem. Propriori ad ſcientiam mediam erat Deo abſolute poſsibilis cõſenſus liber voluntatis creatæ per hoc auxiliũ; erat abſolute poſsibilis Deo vt determinanti ad exiſtentiam auxilij, & vt cooperanti ad conſenſum ex determinatione voluntatis creatæ, concedo minorẽ; erat poſsibilis Deo vt determinanti ad exiſtentiã conſenſus liberi ſuppoſito auxilio, nego minorem, quoad primam partem, & ſimiliter, nego reddi abſolutè impoſsibilem Deo conſenſum creaturæ per ſuppoſitionem ſcientiæ conditionatæ; ſiquidem non obſtante illa ſcientia manet potens determinare ad exiſtentiam auxilij; & ſuppoſita exiſtentia auxilij manet potens cooperari ad conſenſum liberum ex determinatione voluntatis creatæ; ſicut enim non obſtante ſcientia media voluntas creata habet abſolute poteſtatem ad ponendum conſenſum, ita habet poteſtatem determinandi Deum ad concurrendũ in conſenſum. Si autẽ ſummamus voluntatem creatam reduplicativè vt coniunctam cum ſcientia media de inefficacia auxilij; reſpectu illius ſic ſumptæ non eſt poſsibilis conſenſus liber; vnde nihil mirũ quod non ſit ſub eadem reduplicatione poſsibilis Deo. Vnde in eo ſenſu in quo voluntati creatæ, vt eligenti & determinanti eſt poſsibilis conſenſus, eſt poſsibilis Deo vt efficienti, & cooperanti ex determinatione alterius ſuppoſito auxilio. Quare per ſcientiam mediam de inefficacia auxilij indifferẽtis nihil deperit Deo de potentia, quam ante ſcientiam mediam habebat ad conſenſum liberũ per tale auxiliũ determinate; quia habet poteſtatem non obſtante ſcientia illa determinandi ad exiſtentiam auxili, & ſuppoſita exiſtentia auxilij concurrẽdi ad conſenſũ, & hanc eandem, & non maiorem

habebat propriori ad ſcientiam mediam.

315 Ad quartam inſtantiam ex n. 311. reſpondeo, diſtinguendo maiorem; eſt abſurdum, quod aliquid ſit abſolute poſsibile creaturæ, & non ſit poſsibile Deo neque vt determinanti, neque vt efficienti ex determinatione alterius, admitto maiorem, & non ſit poſsibile Deo præcisè vt determinanti; nego maiorem. Et nego in eodem ſenſu minorem, & conſequentiam. Ad probationem minoris, negandum eſt ſuppoſitum; quia ſcientia media de inefficacia auxilij ōn facit, vt Deo ſit impoſsibile convertere hominem per illud auxilium; quia cum ſcientia illa cohęret in voluntate creata poteſtas antecedens ſe determinandi ad conſenſum; hæc autem eſt poteſtas determinandi Deum vt concurrat ad conſenſum; & conſequenter eſt poteſtas faciendi, vt Deus cōferendo auxilium illud ſingulare fecerit vt voluntas libere convertatur: implicat enim voluntatem creatam poſito auxilio indifferenti ſe determinare cum illo potius ad conſenſum, quam diſſenſum, quin Deus conferendo illud auxilium fecerit voluntatem libere converti: ac proinde quamvis ſuppoſita collatione auxilij ſufficientis, & negatione omnis alterius auxilij iam Deus non exerceat novam libertatem circa poſitionem conſenſus, quia concurrit ex determinatione arbitrij creati ad cōſenſum liberum: tamen ſufficit exercuiſſe libertatem in poſitione auxilij, & oblatione concurſus, & reipſa concurrere, vt vere dicatur facere vt volūtas convertatur: quando enim dedit auxilium ſufficiens, & obtulit concurſum ad conſenſum ſalutarem ex ſeria intentione conſenſus, quantum eſt ex ſe dedit conſenſum, neque ſtat per ipſum, quod conſenſus non ſequatur; ſolumque deeſt, quod arbitrium creatum velit accipere donum ſibi oblatum, quod donum vtique accipit dum conſentit. Cum ergo ſcientia media futuri diſſenſus non auferat à voluntate creata potentiam antecedentem ad acceptandum donum ſibi oblatum, ideſt conſenſum ſalutarem, libere cooperando Deo vocanti; conſequens eſt vt non auferat à Deo potentiam ad convertendam voluntatem per collationē eiuſmodi auxilij, vt enim inquit Auguſtinus loquendo de Eſau, qui noluit ſequi vocationem: *Deus velle & currere illi vocando præſtaſſet niſi vocatione contempta reprobus fieret.* Vide textum Auguſtini ſupra n. 235. vide etiam alios Auguſtini textus in huius doctrinæ confirmationem, & plura alia t. 1. pag. 624.

316 Inſtat denique Godoy ea diſp. 67. pag. 805 num. 50 quia eſt contra ſummam Dei libertatem, quod aliquid in ſtatu abſoluto ſit liberum creaturæ & non ſit liberum Deo. At in noſtra ſententia aliquid eſt liberum creaturę, quod non eſt liberum Deo, ſiempe carentia coniunctionis conſenſus cum auxilio prævisō inefficaci, quia illa carentia coniunctionis eſt conſequens libertatem humanam, & non eſt conſequens libertatem divinam, ſiquidem oritur ex ſuppoſitione ſcientiæ mediæ, quæ eſt libera creaturę, & non eſt libera Deo: ergo noſtra ſententia eſt contra ſummam Dei libertatem. Hoc argumentum latè propoſui, & latius diſſolvi t. 1. pag. 619. à num. 63. vſque ad 70. ex ibi diſputatis.

317 Reſpondeo eſſe quidem contra ſummam Dei libertatem quod aliquid ſit liberum creaturæ, quod non ſit mediate liberū Deo; ſiquidem nihil poteſt eſſe liberum creaturæ, quin Deus & ipſi liberam poteſtatem ad operandū tribuat, & offerat illi ſuum concurſū: nō oportet autem vt id quod eſt liberū creaturę ſit immediate liberū Deo, vt ſpecialiter cernitur in actibus liberis peccaminoſis, quorū exiſtentiam Deus non amat; & talis exiſtentia ſolum eſt libera Deo mediate, quatenus libere contulit potentiam peccandi, & obtulit concurſum ſuum ad finem obſervandi præceptum, ſeu ad finem non peccandi. Iam verò carentia coniunctionis conſenſus cum auxilio prævisō inefficaci eſt mediate libera Deo, quatenus libere contulit libertatem, vi cuius arbitrium ſe determinavit ad non coniungendum conſenſum cum auxilio illo. Ex ſuppoſitione autem ſcientię medię repræſentantis inefficaciam auxilij *A.* ad exprimendum conſenſum ſalutarem à voluntate, non eſt libera voluntati carētia coniunctionis conſenſus cum auxilio illo, ſed eſt neceſſaria neceſsitate conſequenti, quæ ſicut non tollit libertatem antecedētem ad ponendum conſenſum, ita non tollit libertatem antecedentem ad faciendum vt Deus conferendo auxilium *A.* ad conſenſum, contulerit cōſenſum. Quod autem ſcientia illa ſit libera voluntati creatæ, & non ſit libera Deo, probat quidem, quod Deus ſuppoſita exiſtentia auxilij, & oblatione concurſus non exercet novam libertatem, neque determinat phiſice ad exiſtentiam exercitij liberi, non probat autē quod non influit immediate ex vi libertatis exercita in præparando concurſum: ac proinde probat carentiam coniunctionis conſenſus cum auxilo *A.* eſſe quidem immediate liberam voluntati creatæ, & non eſſe immediate liberam Deo; non tamen probat illam carentiam coniunctionis non eſſe mediate liberam Deo; quod ſufficit ad ſalvandum perfectiſsimum Dei dominium, & libertatem.

)o(

Quar-

§. VI.

Quartum argumentũ deſumptum ex eo, quod ex noſtra ſententia videatur ſequi prædeſtinationem ſolum eſſe certam certitudine præſcientiæ: non autem certitudine ordinis & cauſalitatis.

318 EX hoc capite ſic arguit ea diſp. 67. num. 71. nam ex noſtra ſententia videtur ſequi, prædeſtinationẽ prout à generali providentia diſtinguitur, ſolum eſſe certam certitudine præſcientiæ, non autem cauſalitatis, & ordinis; conſequens autem eſt falſum, & contra dictum S. Thomæ q. 6. de verit. art. 3. Reſpondetur prędeſtinationem in eo à providentia communi differre, quod divina providentia communis reprobis non ſemper conſequitur finem ad quem ſubiectũ ordinat: Nam Deus per ſuam providentiam omnes homines ordinat ad ſalutem, & tamen hæc communis providentia non connectitur cum ſalute reproborum: At prædeſtinatio non reſpicit dumtaxat ordinem ad finem, ſed illius ordinis exitum, vt vidimus ex D. Thoma diſp. 1. ſect. 3. num. 26. ac proinde eſſentialiter connectitur cum conſecutione finis, inducitque nõ ſolum media ſufficientia ad finem, ſed efficacia. Dicitur autem certa non ſolum certitudine præſcientiæ, ſed certitudine ordinis & cauſalitatis, quia non differt tantum à providentia communi, quatenus ſupra illam addat ſolum præſcientiam abſolutam eventus abſolute ſecuturi, quaſi affectus, & benevolentia Dei erga reprobos, & prædeſtinatos ſit idem, ſolumque detur differentia, quod Deus prævideat per ſcientiam viſionis in prędeſtinatis perſeverantiam vſque in finem, & conſecutionem gloriæ, quam non prævidet in reprobis: ſed differt ratione ordinis & cauſalitatis, quia in ſententia D. Th. & S. Auguſtini, quæ communis etiam eſt inter Doctores Societatis, Deus eligit efficaciter prædeſtinatos ad gloriam vt coronam ſuppoſita ſcięntia media, & ex intentione gloriæ confert prædeſtinatis auxilia efficacia quia efficacia. Præterea ex parte ordinis ad finem prædeſtinatio eſt certa, quia in ſententia omnium aſſertorum ſcientiæ mediæ propriori ad ſcientiam viſionis eventus ſecuturi, Deus vere & proprie amat efficaciter perſeverantiam finalẽ prędeſtinati, & præfinit omnia opera neceſſaria ad ſalutem, quia ex directione ſcientiæ medię vult conferre auxilium efficax ad perſeverandum, & recte operandum, quod eſt velle efficaciter perſeverantiam, & præfinire opera neceſſaria ad ſalutem; vnde quia habet decretum abſolutum & efficax ſuppoſita ſcientia media, prædeſtinatio eſt certa certitudine ordinis: vt explicui ſupra ſect. 10. num. 175. certitudo autem illa ordinis non fundatur in medijs, quibus prædeſtinatus movetur ad merendam ſalutem, quia hæc ſunt indifferentia; ſed fundatur in ipſa intentione efficaci Dei ſupponente ſcientiam mediam, vi cuius neceſsitatur Deus ad conferenda auxilia, quæ per ſcientiam mediam apparuerãt vt congrua ad exprimendos à voluntate actus ſalutares. Quare certitudo illa ordinis petit vt Deus ex intentione ſalutis conferat media, quæ novit infallibiliter habitura effectum; quia vero illa intentio tendit vt exiſtat finis ex vi meritorum, petit vt media non ſint infallibilia ab intrinſeco, ſed ſolum ab extrinſeco, nempe ratione ſcientiæ mediæ.

§. V.

Vltimum argumentum.

319 ILLVD proponit hic author ibidem pag. 816. §. 5. contenditque præter voluntatem, qua Deus ſuam omnipotentiam applicat voluntati creatæ, vi cuius conſtituitur proxime expedita ad vtrumque; requiri novam Dei decretum, vt de facto operetur vnum extremum contradictionis præoppoſito. Id autem probat, quia conſenſus liber voluntatis creatæ eſt ſub dominio Dei immediate, & formaliter, quia Deus eſt ſupremus dominus voluntatis creatæ, & conſenſus liberi illius; hoc autem non haberet, ſi conſenſus non eſſet liber Deo immediate & formaliter. Nam ſi conſenſus non eſſet immediate formaliter ſub dominio Dei, ſolum eſſet ſub illo virtualiter & mediate; ſubiectio autem virtualis & mediata non ſufficit ad ſalvandum perfectum Dei dominium. Quod probat à paritate, quia non minus eſt de ratione dominij ſubiectio rei ſub dominio cadentis, quam de ratione cauſæ efficientis dependentia effectus ab illa: ſed non ſalvatur ratio primæ, & ſupremæ cauſæ efficientis per dependentiam mediatam, & virtualem; vnde omnes Theologi docent cõtra Durandum Deum immediate influere in omnes effectus creatos, quia ſine influxu immediato nequit ratio primæ cauſæ ſubſiſtere; ergo non ſalvatur ratio ſupremi dominij per ſubiectionem mediatam, & virtualem, & conſequenter, ſi conſenſus liber voluntatis creatæ non eſt ſubiectus immediate, & formaliter dominio Dei, Deus ſupremus dominus illius non eſt. Probat præterea idem aſſumptum; quia ſi Deus non haberet formale, & immediatũ dominium ſupra actus liberos voluntatis creatę, non eſſet ita perfectè dominus illorum actuum

ac eſt perfecte dominus aliarum entitatum quę ſub dominio creaturæ non cadunt, erga quas habet dominium formale immediatum.

320 Secundo probat, præter voluntatem divinam conſtituentem arbitrium creatum in actu primo proximo, eſſe omnino neceſſariam novam, & diſtinctam voluntatem divinam, vt arbitrium creatum de actu primo tranſeat ad actum ſecundum; nam arbitrium conſentire in actu ſecundo eſt novum beneficium divinum diſtinctum à conſtitutione illius ſolum in actu primo; novitas autem beneficij novam & diſtinctam volũtatem requirit; ergo in tranſitu arbitrij creati de actu primo ad actum ſecundum nova Dei voluntas neceſſario intercedit.

321 Verum ex ſolidiſsimis principijs Societatis facile eſt probare perfectiſsimũ Dei dominium ſupra actus liberos voluntatis creatæ ſolum importare dependentiam immediatam illorum actuum à Deo per concurſum ſimultaneum, & inſuper poteſtatem ſupremam ex parte Dei ad immutandum arbitrium per gratiam prævenientẽ, faciendo vt eliciat actus liberos, quando ſunt honeſti; vel poteſtatem permittendi tentationes inclinantes ad malum quando actus ſunt peccaminoſi, nam dominiũ ita immediatum circa actus liberos creaturæ, vt Deus prædeterminet voluntatem ad vnum actum præ alio, eſt dominium repugnans, & involuens duo contradictoria: Nam ad libertatem requiritur vt volũtas relinquatur in manu conſilij ſui, vt ad quodcumque voluerit porrigat manum; vt autem Sapienter docet Bellarminus lib. 4. de grat. & liber. arbitr. cap. 14. *quomodo relinquitur in manu conſilij ſui, qui in omnibus actionibus ſuis determinatur ab alio, cui reſiſtere nullo modo poteſt?* Secundo ad libertatem requiritur, quod Deus paratus ſit concurrere cum volũtate ad vtrumque contradictionis extremum, tam ad amorem quam ad odium; nam voluntas creata conſtituitur proxime potens operari per decretum divinum applicans ipſi omnipotentiam; vt fatetur ipſe Godoy in ſuo argumento, & oſtendimus ſupra ſect. 10. à num. 120. Non ſtat autem Deum eſſe paratum ex ſe ad concurrendum ad amorem vel odium, & tamen decreto ſuo efficaci à ſe & ex ſe prædeterminare voluntatem ad eliciendum potius amorem quam odium: vt enim inquit P. Suarez lib. 5. de grat. c. 23. n. 8. *Quis dicat Deum eſſe paratũ ad dandum, vel faciendũ quod ex ſe abſoluto decreto ſtatuit non dare, vel nõ facere?* Tertio, quia vt ſæpe oſtendimus in hac diſput. præſertim ſect. 1. n. 17. & ſect. 11. à num. 146. ex ſcripturis, Concilijs, Patribus atque Theologis, præſertim D. Thom. ad libertatem requiritur, quod voluntas non prædeterminetur ab alio. Quarto quia ſi ad eliciendum actum odij requiritur decretum efficax Dei, ſequitur, voluntatem noſtram dum amat non habere veram ſufficientiã antecedentem ad odium; vt conſtat ex illo primo principio noſtræ ſcholæ, quod P. Suarez ſæpe *per ſe* notum appellavit, vt conſtat ex dictis ſect. 1. num. 13. *nimirum impoſsibile eſſe, me habere in mea poteſtate effectum, niſi habeam actu vel in mea poteſtate, quidquid eſt neceſſarium, vt effectus fiat.* Denique quia Deus perfectiſsimum dominium habet ſupra actus liberos pravos, & tamen non poteſt determinare voluntatem noſtram ad illos eliciendos; quia hoc ipſo determinaret illam ad peccandum: vt enim inquit Eximius Doctor lib. 3. de grat. cap 36. *Hæc propoſitio videtur ex terminis nota. Qui efficaciter facit alium facere opus, quod ſine peccato facere nõ poteſt, facit eum peccare.* Vide quæ ſcripſi t. 1. diſput. 11. ſect. 6. & 7.

322 Reſpondeo ergo ad argumentum Godoy, perfectiſsimo dominio Dei erga actus liberos creaturæ repugnare, quod ſit immediatum in determinando phiſicè; ſed ſolum debere eſſe immediatum in influendo; mediatum vero in determinando moraliter ad actus honeſtos, media vocatione, & inſpiratione, quod ſufficit vt ſit perfectiſsimum dominium ſupra voluntatem creatam, quia poteſt illa vti & non vti vt inſtrumẽto in ordine ad actus bonos eliciendos, faciendo vt libere ſe determinet ad amandum obiectum honeſtum, & ponendos actus, ad quos eliciendos Deus ipſam adiuvat per concurſum ſimultaneum: poteſtque ſuſpendendo ſuum concurſum quotieſcumque voluerit impedire illorum actuũ exiſtentiam. Dominium etiam ſupra actus malos eſt perfectiſsimum, quia quoties voluerit poteſt eorum exiſtentiam impedire, & permittere vt diabolus, vel alia cauſa inclinet efficaciter ad illos eliciendos; nequit tamen facere vt exiſtant, quia dominium perfectiſsimum ſupra actus malos nequit eſſe illorum inductivum, ſed duntaxat permiſsivum, nec minus perfectum eſt dominium Dei circa actus noſtros liberos, quamvis non poſsit determinare immediate ad ipſorum exiſtentiam; quam dominium erga alias res à noſtra voluntate independentes, ad quarum exiſtentiam immediate phiſice determinat: quia perfectio dominij nõ deſtruit naturam rei cui dominatur, ſed debet eſſe proportionatum ipſi. Sic dominium Dei ſupra actus vitales non minus perfectum eſt, quam ſupra alias res; quamvis iſtas, & non illos poſsit ſe ſolo producere.

323 Nec paritas influxus immediati primæ cauſæ in omnes effectus cauſæ ſe-

cundæ

cundæ probat, pariter Deum debere immediate phiſice determinare ad exiſtentiam actus liberi: nam cauſam primam influere immediate in omnes res creatas non opponitur cum eo quod cauſæ ſecundæ etiam immediate influant; quia optime ſtat cauſas diſtinctas immediate influere in eundem effectum; & aliũde Theologi habent argumenta efficacia ab authoritate, & ratione ad probandum contra Durandum, Deum immediate concurrere cum cauſis ſecundis ad omnes earũ actiones. Cauſa enim ſecunda eſſentialiter ſubordinata eſt primæ in agendo: *Hæc autem ſubordinatio* (inquit P. Suarez lib. de vera intelligentia auxilij efficacis pag. 149.) *conſiſtit in hoc, quod tota virtus, & motio prævia recepta in cauſa ſecunda eſt imperfecta ſimpliciter, & incompleta ad agẽdum ſe ſola, indigetque natura ſua naturali cooperatione ipſiuſmet cauſæ, à qua recipit virtutem agendi.* At nõ ſtat voluntatem creatam relinqui in manu conſilij ſui, & tamẽ indigere prædeterminatione phiſica Dei vt eliciat hunc actum præ illo; vt evincunt noſtra argumenta.

324 Neque ſecunda probatio ex numero 318. quidquam obtinet: quia licet actus ipſe ſecundus ſalutaris, ſeu conſenſus liber voluntatis noſtræ, quo complectitur obiectum honeſtum, ſit donum Dei, eiuſque beneficium; non tamen eſt novum beneficium diſtinctum à collatione actus primi, & vocationis ſub ijs circunſtantijs, in quibus vocatio cognoſcitur habitura effectum; quia Deum tribuere homini actum primum proximum ad actum ſalutarem eliciendum, illumque vocare vocatione congrua, ſeu vocatione, cui prævidetur cõſenſura voluntas, idem eſt moraliter ac dare ipſum conſenſum. Et quamvis is, qui conſentit cum vocatione, maius beneficium à Deo accipiat, quam is qui non conſentit; ideo eſt, quia eſt maius beneficium conferre vocationẽ in circunſtantijs in quibus prævidetur habitura effectum, & multum profutura, quam illam conferre in circunſtantijs, in quibus prævidetur non profutura, nec habitura effectum.

325 Conſtatque hæc doctrina ex Auguſtino, qui vbique docet, Deum ratione vocationis operari vt velimus, vt ſæpe oſtendimus in hac diſputat. præſertim num. 246 & conſen um ſalutarem, ſeu bonam voluntatem eſſe donum Dei, quia ratione vocationis facit vt illam eliciamus, vt conſtat ex illis eius verbis q. 2. ad Simpl. *Si quæramus, vtrum donum Dei ſit voluntas bona, mirum, ſi negare quiſquam audeat. At enim quia non præcedit voluntas bona vocationem, ſed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus, nobis verò tribui non poteſt, quod vocamur.* Nuſquam libique Auguſtinus medium agnoſcit inter vocationem & conſenſum, vt notavit P. Suarez lib. 5. de grat. cap. 25. num. 3. & de vera intelligentia auxilij efficacis cap. 37. pag. 263. cuius verba adduxi in hac diſput. num. 85. & num. 284. & conſtat ex illis verbis Auguſtini q. 2. ad Simpl. *Vt velimus, ſuum eſſe voluit & noſtrum; ſuum vocando, noſtrum ſequendo.* Et ex cap 34. de ſpiritu & litt. *Miſericordia eius in omnibus prævenit nos; conſentire, autẽ vocationi Dei, vel ab ea diſſentire propriæ voluntatis eſt.* Et lib. de dogmat. Eccl. c. 11. *initium ergo ſalutis Domino miſerante habemus, vt autem acquieſcamus ſalutiferæ eius inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt.*

DISPVTATIO QVARTA.

AD QVAEST. XXIII. ARTIC. VI.

An collectio auxiliorum indifferentium fundet metaphiſicam infallibilitatem conſenſus liberi futuri ſub aliquo ex illis, ſeu an ex ſententia Societatis ſequatur poſsibilem eſſe metaphiſice euentum, in quo Deus nequeat hominem conuertere libere, illumve prædeſtinare ad gloriam vt coronam.

HANC Diſputationem inſtituo, vt penitus eneruem præcipuum fundamentum Thomiſtarum ſect. 7. diſputationis præced. ſufficienter ſolutum, cui illi maxime fidunt arbitrantes poſitionem ſcientiæ mediæ dum libertati creaturæ conſulit, divinam auferre.

SE-

SECTIO PRIMA.

Status quæſtionis & authorum placita.

1 SVpponit hæc quæſtio illum caſum eſſe infinities moraliter repugnantem: cũ enim Deus nullo negotio poſsit diſpoſitiones corporis, & animi mutare, luce clariſsima ſupernaturalium bonorum pulchritudinem oſtendere intellectui, & voluntatem, prius virtutis opera faſtidientem, illorũ amore inflammare, & ſuaviſsima voluptate perfundere, dæmonum tentationes propulſare, & paſsiones tranquillas reddere, profecto poteſt quando voluerit ita voluntatem impellere ad converſionem, vt moraliter ſit certum re ipſa convertendam. Habet itaque infinitos modos trahendi illam ad conſenſum, quorum ſinguli moralem certitudinem fundent. Vnde attentis illis omnibus, infinities moraliter eſt certum, non de futurum Deo modum congrue vocandi peccatorem, quantumvis obſtinatum. Dubium ergo eſt, an in cumulo illo auxiliorum fundari valeat metaphiſica infallibilitas, ita vt repugnet evẽtus, in quo per ſcientiam mediam nullum auxilium appareat efficax ad faciendum vt homo libere ſalvetur. Igitur hunc evẽtum metaphiſice poſsibilem eſſe docent Herize diſp. 71. cap. 6. num. 32. & diſp 22. cap. 3. à num. 18. P. Arriaga tom. 1. in 1. p. diſp. 35. n. 5. Albertinus 5 princip. philoſophico q. 3. circa tertium Corollar. n. 16. P. Suar. lib. 1. de prædeſt. cap. 7. num. 15. & 18. favet etiam in opuſc. lib. 3. de Auxil. cap. 14. n. 14. licet hic non ita clare loquatur, nam initio numeri dicit, illum eventum eſſe ſimpliciter impoſsibilem, poſtea vero admittere videtur hanc impoſsibilitatem non eſſe, niſi tantum moralem. Pat. Ripalda, & Aldrete in manuſcriptis, & aliqui RR.

2 Repugnare autem imprimis videtur ſatis perſpicue tradere P. Suar. lib. 5. de grat. cap. 24. n. 18. *Quia licet quælibet vocatio* (inquit) *ſingularis & determinata non habeat de ſe infallibilem, ſed contingentem effectum, nihilominus cum Deus infinitis modis poſsit vocare; confuse & indeterminate loquendo impoſsibile eſt non eſſe aliquam vocationem habituram effectum, quam Deus pro infinita ſua ſcientia diſtincte, & in particulari nouit, & pro ſua omnipotentia facere poteſt.* Vbi cum nullam limitationem adhibeat, ſatis clare videtur loqui de impoſsibilitate metaphiſica, ac proinde retractaſſe quod 1. p. docuerat.

3 Eandem ſententiam tenent P. Coninch. diſp. 7. de Incarnat. n. 36. & diſp. 2. de ſuperlit. dub. 7. n. 112. Meratius tom. 2. pag. 99. n. 3. Tannerus tom. 2. diſp. 6. q. 2. n. 110. Sforzia de Deo cap. 42. Ribaden. diſp. 10. de prædeſt. n. 55. Faſtolus q. 14. art. 13. n. 437. Maſcareñas diſp. 3. de auxil. p. 4. n. 10. Granad. tract. 4. de ſcient. viſionis diſp. 4. ſect. 4. Ruiz diſp. 10. de provid. ſect. 4. & diſp. 55. de prædeſt. ſect 2. n. 7. & 8. & ſect. 3. n. 3. & ſect. 4. n. 4. favet non obſcure P. Vazquez 1. p. diſp. 94. n. 57. 58. & 61. Vbi aſſerit, non eſſe dicendum, in poteſtate alicuius fuiſſe non prædeſtinari, quem ſequitur Alarcon diſp. 5. de prædeſt. ſect. 6. n. 2. fuiſſet namque in poteſtate cuiuslibet, ſi poſſet fruſtrare omnia auxilia, quia hoc ipſo poſſet efficere, ne ipſum Deus poſſet eligere ad gloriam vt coronam. Denique Bellarm. lib. 2. de grat. & liber. arbitr. cap. 17. *§. eadem ratione.*

4 Itaque hæc ſententia aſſerit neceſſarium eſſe, vt in tota collectione reperiantur aliqua auxilia, ſub quibus voluntas videatur libere conſenſura, ſcilicet loquendo vage, & in ſuppoſitione confuſa, non vero in ſuppoſitione determinata. Pro cuius intelligentia recolendum eſt ex ſumulis, quænam ſit ſuppoſitio confuſa, quænam determinata. Prior teſte Fonſeca lib. 8. inſtit. cap. 31. eſt quæ explicatur ſolo deſcenſu diſiuncto. Poſterior, quæ exponitur deſcenſu diſiunctivo: porro deſcenſus disiunctus eſt ille, qui fit per particulam *vel* disiunctim acceptam, ſeu vt nectit partes termini vnius propoſitionis, non vero integras propoſitiones. Disiunctivus autem, qui fit per particulam *vel* disiunctive acceptam, id eſt nectentem integras propoſitiones. Exemplum ſuppoſitionis confuſæ cernitur in hac propoſitione: *Aliquis oculus eſt neceſſarius ad videndum*, quæ ſic debet exponi: *Dexter vel ſiniſter eſt neceſſarius*: non autem ſic, *dexter eſt neceſſarius, vel ſiniſter eſt neceſſarius.* Exemplum determinatæ cernitur in hac: *Aliquis homo eſt iuſtus*, quæ debet exponi: *Petrus, vel Paulus eſt iuſtus, &c.*

5 Igitur in noſtro caſu ex eo, quod ſit vera hæc propoſitio: *Neceſſe eſt, vt voluntas videatur per ſcientiam mediam conuertenda ſub aliquo auxilio*, non licet inferre in hac ſententia: *ergo neceſſe eſt vt videatur convertenda ſub A. vel neceſſe eſt, vt videatur conuertenda ſub B. &c.* quia deſcenſus poſitus in conſequenti eſt disiunctivus, & terminus *aliquis* poſitus in antecedenti ſupponit confuſè: ſed ſolum poteſt inferri per deſcenſum disiunctum ſic: *ergo neceſſe eſt, vt videatur convertenda vel ſub A vel ſub B. & ſic de reliquis*; ita vt tota collectio ingrediatur ſub illa particula *vel* ad ſuſcipiendam prædicationem in illa propoſitione. Quare licet auxilia, quæ videntur efficacia, debeant eſſe de-

ter-

terminata, cum nihil vaguum detur aparte rei, quia tamen non eſt neceſſe vt illa determinate videantur, ſed illa vel alia, ideo in hac ſententia dicitur neceſſarium eſſe, vt aliqua auxilia ſage videantur efficacia.

Advertendum eſt autem, dum in hac diſputatione inquiritur, an ex eo, quod voluntas poſsit reſiſtere ſingulis determinate, ſequatur poſſe reſiſtere omnibus collectivè, ſermonem non eſſe de reſiſtentia in ſtatu abſoluto, quia ſupponitur voluntatem non poſſe ſimul pulſari omnibus auxilijs, ſed de reſiſtentia in ſtatu cõditionato relative ad idem inſtans, vt ſit ſenſus, an ex eo, quod voluntas poſsit videri reſiſtens in ſtatu cõditionato huic auxilio, & poſſit videri reſiſtens illi, &c. poſsit videri reſiſtẽs omnibus, ita vt nullum aſsignetur, cui non videatur reſiſtens.

SECTIO II.

Eligitur, & probatur ſententia affirmans, collectionem fundare metaphyſicam infallibilitatem.

EGO ſecundæ ſententiæ ſubſcribo, eamque probo primo authoritate Sacræ Paginæ, quæ dum commendat poteſtatem Dei ad emollienda hominũ corda illam tradit. Nimirũ Prov. 21. *Sicut diuiſiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quò cumque voluerit inclinabit illud.* Rom. 3. v. 18. *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat.* Et v. 21. *An non habet poteſtatem figulus ex eadem maſſa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?* Hierem. 18. 6. *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu mea,* & ſimilia.

7 Secundò authoritate Auguſtini, qui lib. 1. ad Simpli quæſt. 2. ex varietate vocationum, quibus Deus poteſt hominum corda tangere, deducit abſolutam impoſsibilitatem illius eventus, vt conſtat ex ſect. 7. diſputationis præcedentis: & dum in Enchiridio cap. 98 dicebat: *Quis tam impiè deſipiat, &c.* plane videtur ſentire, illa duo inter ſe pugnare, nempe Deum eſſe, *& non poſſe malas hominum voluntates, quando voluerit & quomodo voluerit in bonum convertere.* Item quia cap. 14 de corrept. & Gratia ait: *Sic velle & nolle in volentis, ac nollentis eſt poteſtate, vt Diuinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem:* Ergo ſentit ita eſſe in poteſtate peccatoris fruſtrare auxilium ſibi collatum eliciendo velle, vel nolle, vt tamen nequeat privare Deum proxima poteſtate illum convertendi aliquo alio auxilio, aut impedire ne velit efficaciter eius converſionem: quod tamen poſſet, ſi valeret fruſtrare omnia auxilia, quia vt inquit idem Auguſt. de ſpirit. & litt. cap. 31. *Hanc dicimus poteſtatem, vbi voluntati adiacet facultas faciendi.* In illo autem eventu Divinæ voluntati non adiaceret facultas faciendi, vt peccator ille converteretur liberè. Huc ſpectat decantatiſsimum illud eiuſdem dictum eodem cap 14. *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quò placet inclinandorũ omnipotentiſsimam poteſtatem.* Item illud in fine cap. *Magis habet in poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas.* Nec non illud ex lib. 14. de Civit. cap 27. *Quis audeat credere, aut dicere vt neque Angelus, neque homo caderet, in Dei poteſtate non fuiſſe?* Item illud ex quæſt. 2. ad Simpli. *Non poteſt effectus miſericordiæ Dei eſſe in hominis poteſtate, vt fruſtra illius miſereatur, ſi homo nollet.* Similia habet lib. de grat. & liber. arbitr. cap. 16. & de corrept. & grat. cap. 5. & de gratia Chriſti cap. 24. & de prædeſt. Sanct. cap. 8. & de bono perſ. cap. 8.

8 Tertio ratione, & argumentor primò: quia perfectiſsimum Dei dominium ſupra noſtrum arbitrium, eiuſque omnes actiones, & ſubiectio creatæ voluntatis ad Divinam poſtulant, vt homo nequeat privare Deum proxima poteſtate ipſum prædeſtinandi, & trahendi quocumque voluerit: ergo nequit homo efficere, vt in tota collectione nullum videat auxilium efficax ad ipſius liberam converſionem. Confirmatur. Dominium eſt poteſtas vtẽdi, & non vtendi: ergo implicat caſus, in quo Deus non ſit pleniſsime potens vti voluntate creata ad fines Divinæ bonitati congruentes; ſicut implicat caſus, in quo non ſit perfectè Dominus illius: Atqui *vti eſt applicare aliquod principium actionis ad actionem*, vt definit S. Thom. primæ ſecundæ, quæſt. 16. art. 2. Ergo implicat caſus, in quo non habeat pleniſſimam poteſtatem applicandi voluntatem noſtram ad merendam gloriam vt coronam: hæc autem applicatio non poteſt fieri media prædeterminatione: ergo debet media vocatione congrua, qua ita Deus ſuadet, vt perſuadeat, ſicut loquitur Auguſtinus: ergo repugnat eventus, in quo non ſit potens media vocatione congrua efficere vt voluntas eliciat actum meritorium.

9 Argumentor ſecundo: quia ex forma arguendi à ſingulis ad omnia, planè ſequitur, quemlibet hominem habere potentiam phyſicam antecedentem ad vincendas omnes tentationes, quantumvis graves, & conſentiendum ſingulis auxilijs, quantumvis exiguis, & vitandam omnem imperfectionem moralem; ac proinde poſsibilis erit caſus, in quo Petrus v. g. videatur conſentiens in ſtatu conditiona-

ſo cuilibet auxilio; & reſiſtens cuilibet tentationi. Hoc autem nimis durum apparet: primò, quia Tridentinum Seſsion. 6. Can. 22. definit, iuſtificatum ſine ſpeciali auxilio Dei in acceptа iuſticia perſeverare non poſſe: tunc autem Petrus non indigeret ſpeciali auxilio ad perſeverandum, ſiquidem quolibet ſibi collato, quamvis exiguo, & debili, eſſet perſeveraturus. Secundò, quia tunc non poſſet Petrus dicere Deo: *Domine tibi gratias ago, quia non permiſiſti me in peccatum labi.* Siquidem nō potuiſſet peccatum aliquod, imò nec imperfectionem moralem illi permittere. Tertiò, quia ſi ſemel hoc poſſet videre de Petro, poſſet videre de omni homine, imò de omni creatura rationali iuxta formam arguendi Adverſariorum: ac proinde poſsibilis foret caſus, in quo nullam poſſet deſerere, nec ex eadem maſſa facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam, contra Apoſtolum.

10 Quartò, quia iam poſſet reddi perſpicua ratio, cur vnus aſſumeretur; alius verò relinqueretur: ſi ponatur enim Deus Petrum videre cuilibet auxilio conſentientem, & Paulum cuilibet diſſentientem, iam in promptu foret ratio, cùr Petrum eligeret ad gloriam, ſcilicet, quia eum non potuit deſerere, & cùr non eligeret Paulum, ſcilicet, quia relicta libertate non potuit prædeſtinare. Vnde in hoc caſu ceſſaret illud Auguſtini monitū tract. 26. in Ioan. *Cur hunc trahat, & non illum; noli velle iudicare, ſi non vis errare*: Hinc Petrus nimiùm ſibi tribuere poſſet in negotio ſuę ſalutis, nempè non ſolùm, quod vocatus veneri, ſed etiam quod ita vocatus ſit, vt venturus eſſet. Vnde principaliter ſe ipſum diceret à Paulo, cōtra illud Apoſtoli: *Quis enim te deſcernit? &c.* Vt enim docet Bellarm. lib. 1. de Grat. & lib. arbitr. cap 13. §. *Ad noſtra, propterea, qui diſcernit principaliter credentem à non credente eſt Deus, quia vni dat gratiam efficacem, & non alteri, cum poſsit è converſo facere.* Quæ ratio ceſſaret in noſtro caſu. Hinc Auguſtin. cap. 5. de prædeſtin. Sanctor. docet ſemper agnoſcendum eſſe Dei iudicium in eo, quod vnus malè operetur, & miſericordiam in eo, quod alius operetur benè, quia licet ex ſuppoſitione, quod vterque vocatus ſit, ipſis imputari debeat, quod alter benè, alter pravè operetur; nihilominus occultum eſt Dei iudicium, quod vni potius, quam alteri præparaverit vocationem congruam: *Multi audiunt verbum veritatis* inquit, *ſed alij credunt, alij contradicunt: volunt ergo iſti credere, nolunt illi; quis hoc ignoret? Sed cum alijs præparetur; alijs non præparetur voluntas à Domino, diſcernendum eſt vtique, quid veniat de miſericordia eius, quid de iudicio.*

11 Argumentor tertiò: quia ſic videntur ſe habere infinitæ tentationes, quarum ſingulæ neceſsitent moraliter, in ordine ad fundandam metaphyſicam infallibilitatē lapſus: ac tentationes finitę, quarum nulla neceſsitat moraliter, in ordine ad fundandam infallibilitatem moralem, cùm par vtrobique ſit extremorum diſtantia: ſed in collectione finita eiuſmodi tentationum fundatur moralis infallibilitas lapſus, vt patet in collectione tentationum longo tempore occurrentium ad peccandum venialiter, quæ nequeunt collectivè vinci ſine ſpeciali privilegio, vt definitum eſt in Tridentino Seſſ. 6. Can. 23. cùm tamen poſſint ſingulæ ſeorſim: ergo in collectione infinita tentationum, quarum ſingulæ neceſsitent moraliter, poteſt fundari metaphyſica infallibilitas. Idemque argumentum fieri valet in collectione auxiliorum, quorum ſingula neceſsitent moraliter, &c.

12 Argumentor quartò: quia etiam ſi nullum auxilium determinatè ſumptum fundaret moralem certitudinem conſenſus futuri ſub ipſo determinatè, nihilominus in collectione infinita auxiliorum, quæ diverſa ſint in modo movendi, poſſet fundari metaphyſica certitudo conſenſus futuri ſub aliquo illorum vagè; quo enim maior eſt multitudo auxiliorum, quibus poteſt pulſari voluntas, eo eſt difficilius non eſſe convertendam cum aliquo illorum, creſcitque arithmeticè difficultas pro incremento multitudinis: difficilius enim eſt, non eſſe convertendum cum aliquo è mille, quàm cum aliquo è centum: & quantum vna multitudo excedit aliam, tantundem vna difficultas excedit alteram: ergo vbi multitudo eſt ſumma, difficultas erit ſumma: ergo eſt ſummè difficile non inveniri in infinita collectione aliquod ſub quo videatur convertenda voluntas: ergo eſt ſummè neceſſarium vt inveniatur, ac proinde metaphyſice infallibile.

13 Hinc conſequenter affirmo: ſi actu exiſteret infinita multitudo hominū, foret ſumme difficile vt omnes ſervarent vniformitatem operandi ſeclusa ſpeciali providentia: nam quo maior eſt multitudo, eò eſt difficilior vniformitas, ſiquidem eò ſunt plures cauſę potētes illam impedire, & quò plures ſunt eiuſmodi cauſæ, eò arithmeticè eſt difficilius vniformitatem non impediri, & certius re ipſa impediendam: Si ergo multitudo eſt ſumma, continens ſcilicet infinitas cauſas potentes impedire vniformitatem, eſt ſummè difficile illam non impediri; ac proinde ſummè certum, eſſe impediendam: Vnde neceſſe foret, vt ex infinitis hominibus aliqui benè, & aliqui male operarentur, ſicut defacto moraliter eſt neceſſarium, vt ex exiſtentibus aliqui pec-

cent;

cent, iuxta illud Christi: *Necesse est, vt scandala veniat*: Sicut autem non propterea defacto est necesse, vt hic homo peccet, nec est necesse, vt ille, sed aliquis vagè; ita similer, &c. nec indignum Deo foret producere tunc methaphysicam infallibilitatem, vt aliquis homo vagè peccaret, quia hæc non consisteret in aliquo prædicato cogente aliquem hominem determinatè, sed in ipsa indifferentia, & volubilitate tot voluntatum: nec vnquam deveniri posset ad aliquem hominem determinatum illius multitudinis, qui esset physice necessitatus ad peccandũ. Dum autẽ ad homine non pervenitur, nihil absurdi continet illa necessitas, quia peccatum non fit, nisi ab hoc determinato. Et confirmatur: quia non minus distant multitudo finita, & infinita, quam necessitas moralis, & physica: ergo si in prima fundatur moralis necessitas, vt aliquis peccet, poterit physica fundari in secunda.

14 Denique argumentor: quia si componi potest cum nostra libertate metaphysica infallibilitas fundata in collectione, proculdubio illa admitti debet, quia id magis cõmendat omnipotentissimam Dei potestatem ad flectenda hominum corda: at potest: ergo, &c. Probatur minor: quia voluntas nostra proculdubio operatur libere, si in eo instanti, in quo operatur, nihil existit in rerum natura habens antecedentem cõnexionem cum eo, quod operetur: at ita se haberet in nostro casu, quia collectio auxiliorum licet habeat connexionem cum consensu in statu conditionato; non tamen in statu absoluto; & licet exigat vt voluntas videatur consensura cum aliquo, vagè & confusè loquendo; non tamen vt videatur consensura cum hoc determinatè: ac proinde ex suppositione quod hoc detur, & omne aliud negetur, non exigit vt absolutè operetur cum hoc determinatè: ergo, &c.

SECTIO III.

Ostenditur in præsenti materia non valere argumentum à singulis ad omnia.

15 QVIA adversarij non possunt aliunde probare, voluntatẽ nostram posse resistere omnibus auxilijs collective in statu conditionato, seu posse impedire omnes formalitates Scientiæ Mediæ affirmantes consensum liberum vt conditionate futurum, nisi quia potest resistere singulis auxilijs, impedirevè singulas formalitates Scientiæ Mediæ, operæ pretium erit hoc fundamentum evertere, vt ea sententia ruat: igitur illam arguendi formam esse fallacem, ostendo primo per instantiam necessitatis moralis: nam vt constat ex quarta probatione nostræ sententiæ aliqua fundatur infallibilitas in collectione, quæ non fundatur in singulis: aliqua ergo potentia potest voluntas impedire singulas formalitates Scientiæ Mediæ, quà nõ potest omnes: non ergo valet hic ex vi formæ argumentum à singulis ad omnia.

16 Secundò per rationem. Stat, potentiam aliquam posse impedire singula extrema alicuius collectionis, quin possi totam collectionem impedire, seu facere vt nullum extremum collectionis maneat existens: ergo stat, voluntatem nostram posse impedire singulas formalitates Scientiæ Mediæ de futuro consensu, quin possit impedire totam earum collectionem, seu facere, vt nulla detur Scientia in Deo de futuro consensu. Probatur antecedẽs primò: stat, potentiam aliquam posse ponere singula extrema alicuius collectionis quin possit ponere totam, seu facere vt nullum maneat non positum, vt cernitur in Deo, qui potest in hoc instanti ponere singulas creaturas possibiles; & tamen non potest ponere omnes, ita vt nulla maneat non posita: ergo similiter de potentia impediendi. Secundò, quia de facto existunt actu infinitæ carentiæ, earum scilicet rerum, quas Deus nunquam ploducet, quarum singulas potest Deus potentia antecedenti impedire, nimirum producẽdo earum oppositum; & tamen non potest impedire totam collectionem; alioqui posset facere, vt existeret collectio opposita, nempe multitudo omnium possibilium; quod tamen est impossibile ex communi sententia, quæ vel possibilitatem cuiuslibet infiniti in actu negat: ergo stat, voluntatem posse impedire singulas formalitates Sciẽtiæ Mediæ de efficacia auxiliorum, quæ proculdubio sunt infinitæ respectu cuiuslibet hominis, quin possit impedire totam collectionem, imò nec eius infinitatem tollere.

17 Dices primò: hoc argumentum petitum à carentijs recte ostendere, posse dari infinitum actu, quia alioqui de facto daretur collectio infinitarum carentiarum necessariò existens; cuius tamen singula extrema existerent liberè: hoc autem non minus repugnare videtur, quam dari aliquam collectionem, quæ liberè existat, & tamen singula eius extrema existant necessariò. Sed contra, quia vt ostendi disp. 19 phys. sect. 3. saltem negari nequit repugnare aliquod genus infiniti, v.g. corporum discretorum. Secundò, quia licet Deus posset ponere actu infinitos Angelos, tamen supposito decreto non producendi infinitos, necessariò existeret collectio infinitarum carentiarũ, cuius singula extrema existerent liberè, quia adhuc supposito illo decreto posset producere singulos Angelos, & impedire singulas carentias;

tias; & tamen non poſſet impedire omnes collectivè : ergo à poteſtate impediendi ſingula extrema alicuius collectionis non valet argumẽtum ad poteſtatem impediendi omnia collectivè.

18 Et ratio eſt, quia aliud eſt ſimul cum potentia ad impediendum hoc extremum exiſtere potentiam ad impediendum illud, & ſic de potentia ad reliqua, quod ſignificatur per poteſtatem impediendi ſingula: aliud exiſtere potentiam ad impediendum hoc ſimul cum illo, & illo, &c. quod ſignificatur per potentiam impediendi collectionem: prima namque eſt ſi multas poteſtatis. Secuda poteſtas ſi multatis: non debet autem iſta neceſſario conſiungi cum illa; quia poteſt dari ſpecialis repugnantia in eo, quod coniungantur omnia exercitia, quæ non datur in eo quod coniungantur poteſtates, vt patet in Deo, qui ſimul habet potentiam ad omnia; non tamen ad omnia ſimul producenda.

19 Dices ſecundò, illo argumento evinci, non dari eiuſmodi carentias diſtinctas ab omni poſitivo, per quas formaliter verificetur propoſito negans exiſtentiam rei, ſed carẽtias rerum nunquam exiſtentium conſiſtere in decreto divino nunquam res producẽdi; illudque eſſe formale verificativum propoſitionis negantis exiſtentiam. Fateor me hoc argumento probaſſe diſputatione quarta metaph. eiuſmodi carentias conſiſtere in decreto divino, quia exiſtimabam tunc optimum eſſe argumẽtum à libera exiſtentia ſingulorum ad liberam exiſtẽtiam collectionis, idque probabam, quia valet: ſingula extrema alicuius collectionis exiſtunt: ergo tota collectio exiſtit: ſingula depẽdent ab alio: ergo tota collectio dependet ab alio: ſingula exiſtunt neceſſario : ergo tota collectio exiſtit neceſſariò : ergo ſimiliter valere debet: ſingula exiſtunt liberè : ergo tota collectio exiſtit liberè: ergo ſi darentur illæ carentiæ, daretur collectio, quæ ſimul exiſtere liberè, & neceſſariò; *liberè*, quia ſingula eius conſtitutiva exiſterent liberè, *neceſſariò* quia non poſſet Deus ponere oppoſitam collectionem; quæ doctrina, ſi vera foret, deſtrueret ſentẽtiam hucuſque probatam: quia ſi ſingulæ formalitates Scientiæ Mediæ de efficacia auxiliorum exiſtunt liberè reſpectu noſtri: ergo tota collectio exiſtit liberè: ergo poſſumus facere, ne exiſtat, inducendo ſcilicet collectionem oppoſitam formalitatum Scientiæ Mediæ de inefficacia auxiliorum.

20 Nvnc autem re maturiùs conſiderata exiſtimo, illud argumentum non eſſe efficax: & in primis quod eiuſmodi carentiæ debeant admitti, videntur ſentire omnes Philoſophi, qui cum Ariſtotele docent, privationem eſſe principium corporis naturalis : hæc enim aliquam carentiam importat diſtinctam ab omni ente poſitivo. Deinde, ſententia communis negans decreta libera addere aliquam formalitatem intrinſecam ſupra prædicata neceſſaria, debet dicere, decretum non producendi Angelum compleri per carentiam actionis creativæ; ſicut decretum producendi completur per ipſam actionem.

Quod autem argumentum illud non ſit efficax, oſtendo in primis: quia licet daremus, carentias rerum nunquam exiſtentium conſiſtere in decreto, Deo adæquate intrinſeco, res nunquam producendi: ſanè decretum producẽdi tot creaturas, & non plures, denominaret ſingulas, quarum productionem Deus omiſit, libere excluſas : nulla enim eſt determinate ſumpta, quam Deus non potuerit producere, & tamen non denominaret totam collectionem infinitam liberè excluſam ; alioqui potuiſſet non excludi ab exiſtendo, ac proinde exiſtere actu, quod communiter negant Theologi cum D. Thoma, & Philoſophi cum Ariſtotele: ergo non valet hic argumentum, &c.

21 Ratio autẽ à priori cur nõ veleat à ſingulis liberè exiſtẽtibus ad exiſtentiam liberam collectionis, eſt, quia liberè exiſtere, eſt exiſtere à potentia potente impedire exiſtentiam rei; ſtat autem potentiam poſſe impedire exiſtentiam huius extremi, & poſſe impedire exiſtentiam illius; & tamen non poſſe impedire exiſtentiam omnium collectivè, præſertim vbi collectio eſt infinita; quia cum hæc ſit infinite maior ſingulis extremis, eſt argumentum à minori ad infinitè maius, arguere à poteſtate impediendi ſingula ad poteſtatem impediendi omnia ſimul. Valet tamen argumentum à ſingulis neceſſario exiſtentibus ad exiſtentiam neceſſariam collectionis; quia exiſtere neceſſariò eſt, exiſtere à potentia non potente impedire exiſtentiam: potentia autem, quæ non poteſt impedire hoc extremum, nec poteſt impedire illud, &c. à fortiori non poteſt impedire totam collectionem. Quomodo enim poſſit facere, vt totaliter deſinat exiſtere collectio involuens *A*. qui nequit facere, vt deſinat exiſtere *A*?

22 Illud tamen argumentum: ſingula extrema collectionis exiſtunt : ergo tota collectio exiſtit: ſingula dependent &c. eſt planè evidens, quia non alia ratione poteſt eſſe exiſtens aliqua collectio entium, niſi quia in illa nullum eſt ens, quod non exiſtat, nec alia ratione poteſt eſſe dependens, niſi quia in illa nullum eſt, quod non dependeat. Atqui ſingula extrema collectionis dependere, idem eſt, ac nullum eſſe in collectione, quod non dependeat: ergo ſi ſingula dependent, etiam tota collectio

lectio dependet,non quidem vna ſingulari dependẽtia,aut actione,ſed collectione omnium. At in noſtro caſu diſpar eſt ratio:quia non valet: potentia poteſt impedire ſingula extrema collectionis:ergo poteſt totam.Valeret autem: ſingula ſunt impedita:ergo omnia: ſic non valet: Deus poteſt producere ſingulas creaturas: ergo poteſt producere omnes collectivè Valeret autem,ſingulæ ſunt productæ : ergo omnes collectivè. Ratio diſcriminis , quia in prima propoſitione diſtributio cadit ſupra potentiã, ſolumque ad ſui veritatem poſtulat ſimultatem poteſtatis,quæ non neceſſariò coniungitur cũ poteſtate ſimultatis. At in ſecunda cadit ſupra exercitia potentiæ,ac proinde poſtulat illorum ſimultatem ad ſui veritatem.

23 Dices, totam collectionem dependere nihil aliud eſt,quam nullum extremũ eſſe,quod non dependeat: ergo totam collectionem exiſtere liberè,nihil aliud erit, quam nullum extremum eſſe , quod non exiſtat liberè. Nego conſequentiam:diſparitas eſt, quia liberè exiſtere collectionem, aliquid amplius ſignificat,nempè potentiam poſſe efficere,vt omnia ſimul deſinant:cum eo autem,quod nullum ſit extremum in collectione , de quo potentia non poſsit efficere,vt deſinat eſſe ; optimè cõponitur non poſſe facere,vt omnia ſimul deſinant:ſicut cum eo, quòd nulla ſit carentia , de qua Deus non poſsit facere,vt deſinat eſſe,rectè cohæret non poſſe facere, vt omnes ſimul deſinant.Et ratio eſt:quia potentia eſt capax neceſſitatis vagæ,cuius non ſunt capacia exercitia: ac proinde denominationes , quæ ſumuntur à potentia,poſſunt eſſe neceſſariæ quoad aliquod extremum vagè,licet ſint liberæ quò ad ſingula determinatè. Quod ſi collectionem exiſtere liberè, nihil aliud ſignificaret , quam nullum eſſe in illa extremum,quod non exiſtat liberè; tunc libenter admitteremus illam collectionem formalitatum Scientiæ Mediæ exiſtere liberè reſpectu noſtri;non tamen propterea admittẽdum foret , voluntatem poſſe totaliter ipſam impedire,nullum ſcilicet extremum relinquendo,quia ſimul cum libertate ad impedienda ſingula habet neceſsitatem ad non impedienda omnia ſimul.

24 Sed inſurges : hæc eſt bona conſequentia : ſingula auxilia ſunt fruſtrata : ergo omnia: igitur hæc erit bona : ſingula ſunt indifferentia,& in connexa:ergo omnia. Reſpõdeo,eo modo,quò ſingula ſunt indifferentia,& in connexa , collectionem eſſe indifferentem, & inconnexã : ſingula autem ſunt inconnexa cum futuritione actus ſub ipſis determinatè; & hoc modo etiam collectio eſt inconnexa: quia ſicut auxilium *A*. non petit,vt ſub ipſo determinatè videatur conſenſus , ita nec collectio: at ſicut iſta poſtulat vt videatur,vel ſub *A*. vel ſub *B*. &c. ita auxilium *A*. poſtulat vt videatur vel ſub ipſo , vel ſub *B*. &c. quia cum ſit ſuapte natura ordinatum ad movendam voluntatem eſſentialiter ſubordinatam Deo, dicitur poſtulare,quod illa poſtulat:hæc autem eſſentialiter poſtulat vt videatur convertenda ſub aliquo totius collectionis. Vnde quodlibet auxilium , licèt quia indifferens ſit compoſsibile cum fruſtratione ſui;non tamen cum fruſtratione omnium,vt probant noſtra fundamenta:ac proinde ex eo quod voluntas poſsit videri in ſtatu conditionato reſiſtens cuilibet determinatè,non ſequitur,poſſe videri reſiſtẽtem omnibus,quia non eſt bona conſequentia à ſingulis ad omnia collectivè in his prædicatis, quorum exiſtentia in aliquibus eſt incompoſsibilis cum exiſtentia eorumdem in omnibus.

25 Vnde patet diſcrimen ad alia exempla: nam extremum *A* exiſtens & dependens non poſtulat vagè,vt detur in collectione aliquod , quod non ſit exiſtens, & dependens; hoc enim eſſet poſtulare chymæram, cùm cuilibet ſit eſſentiale dependere. At rectè poteſt poſtulare, vt vel ipſum, vel aliud videatur coniungendum cum opere.

26 Quod ſi dicas,hoc non eſſe infallibilitatem fundari in auxilijs,ſed in ipſa voluntate eſſentialiter incapaci vt videatur fruſtrãs omnia in ſtatu conditionato. De hoc non multum contendam: dummodo enim mihi concedas, impoſsidilem eſſe methaphyſice eventum, in quo nullum appareat efficax ; de reliquo ſolicitus non ero:quia non in alio ſenſu contendo,fundari infallibilitatem in collectione; niſi quia voluntas nequit videri fruſtrans conditionatè ſingula,ita vt nulli videatur conſentiens.

27 Hinc deduces fallacem eſſe hãc arguendi formam:voluntas poteſt reſiſtere ſingulis auxilijs:ergo poteſt videri ſingulis reſiſtens:ſed videri reſiſtentem ſingulis , eſt videri reſiſtentem omnibus:ergo poteſt videri reſiſtẽs omnibus.Quia hoc argumentum primò inſtatur in neceſsitate morali. Rurſus clariſsimè ſic: Deus poteſt producere ſingulas creaturas: ergo poteſt videri ſingulas producens , ſed videri producentem ſingulas,eſt videri producentem omnes:ergo,&c. Fallacia autem ſtat in eo,quod in primo conſequenti diſtribuuntur poteſtates,non autem exercitia,quia ad ſalvandam veritatem illius propoſitionis ſufficit, vt ſimul cum potentia ad reſiſtẽdum vni, habeat voluntas potentiam ad reſiſtendum alteri , licèt reſiſtentiæ ſint incompoſsibiles. At in minori ſubſumpta diſtribuuntur exercitia. Hinc conceſsis omnibus , negari poteſt vltimum conſequens,quod facit ſenſum cõpoſitum;ac proin-

de

de non ſequitur ex præmiſſis, quia variatur ſuppoſitio: cæterum claritatis gratia, diſtinguatur primum conſequens: poteſt videri reſiſtens ſingulis ſeorſim, & in ſenſu diviſo reſiſtentiæ reliquorum, concedo: diſtributivè, diſtributione cadente ſupra reſiſtentias, ſeu in ſenſu compoſito reſiſtentiæ reliquorum, nego.

SECTIO IV.

Soluuntur reliqua argumenta.

28 Ojcies ſecundò. Collectio infinita auxiliorum nequit exiſtere ſecũdum ſe totam: ergo in illa nequit fundari connexio metaphyſica cum conſenſu in ſtatu conditionato. Reſpondeo, ad hoc ſatis eſſe, vt omnia illius collectionis extrema ſimul ſint poſsibilia, licet nequeant ſimul exiſtere: quia hoc ipſo poſſunt ſimul aſſumi per modũ hypotheſis ab infinitis formalitatibus Scientiæ Mediæ, quarum ſingulæ tendant ſub ſingulis auxilijs: nam Scientia Media non petit exiſtẽtiam, ſed ſolam poſsibilitatem conditionis, ſub qua tendit. Quod ſi roges, vbinam exiſtat modo illa connexio tanquam in ſubiecto, quandoquidem non exiſtit collectio illa infinita? Reſpondeo, exiſtere in omnipotentia, vt continente voluntatem, & potente illam movere varijs & infinitis modis in hoc inſtanti diviſive; ipſa autem volũtas dum exiſtit habet in ſe illam connexionem; antequam autem exiſtat habet eam obiective in cogni ione divina. Et ſane argumentum clarè inſtatur in neceſsitate morali.

29 Dices, non poſſe dari illam neceſsitatem vagam adhuc moralem, vt videatur voluntas conuertenda cum aliquo collectionis, ſi non poſsit aſsignari aliquod determinatè cũ quo ſit neceſſarium vt videatur convertenda. Sed contra, quia neceſsitas ſaltem moralis relativè ad aliquod vagè, quæ non ſit neceſsitas ad aliquod determinatè, negari nequit; tum propter dicta in quarta probatione noſtræ ſententiæ: tum, quia ita ſentiunt communiter Doctores. Conſulatur P. Ruiz diſp. 8. de Provid. vbi latè probat, dari neceſsitatem vagam in rebus ipſis fundatam, & ſect. 1. num. 6. ait, Chriſtum Dominum in illis verbis Math. 18. *Neceſſe eſt vt veniant ſcandala, &c.* apertè ſignificare neceſsitatem vagari per varias perſonas, & varia ſcandalorum genera, & in eodem ſenſu exponunt P. Suar. lib. 1. de Grat. cap. 24. n. 13. P. Molina q. 14. diſp. 20. P. Vazquez prima ſecundæ diſp. 189. num. 40. & D. Hieronymus ad illum locum, qui ait: *Ideò væ ei eſt homini, qui quod neceſſe eſt, vt fiat in mundo, vitio ſuo facit vt per ſe fiat.* Idque clariſsimè docuit Ariſtoteles ſecundo de Cœlo cap. 12. dicens: *Rectè agere multa, aut ſæpè, difficile eſt, vt talos coenſes mille proijcere impoſsibile eſt, ſed vnum, vel duos facilius.*

30 Id ipſum ſentiunt communiter Theologi docentes, hominem lapſum gratiæ viribus deſtitutum non poſſe longo tempore vitare omnia mortalia cõtra legem naturalem, vt videre eſt apud P. Suar. lib. 1. de Grat. cap. 26. num. 4. quod verum eſſe teſtatur cum communi num. 10. licèt longo tempore nulla occurre et tentatio tam gravis, quæ moraliter neceſsitaret. Item Tridentinum hoc non obſcurè docet, dum definit Seſ. 6. Can. 23. neminẽ in tota vita poſſe omnia venialia ſine ſpeciali privilegio cavere. De quo cõſulendus eſt idem Suar. lib. 9. de Grat. cap. 8. qui rectè probat Concilium agnoſcere hanc impotentiam ſimpliciter relatè ad omnia collectivè, quam non agnoſcit relativè ad aliquod determinatè. Legatur ibi num. 22. 27. & 28. & lib. 1. cap. 24. num. 13. & 15. & cap. 28. num 14. & 15. Vbi rem à priori explicat, & ſolvit vulgare argumentum à ſingulis ad omnia.

31 Præterea, hoc ſentiunt communiter noſtri Theologi cum P. Suar. lib. 1. de Grat. cap. 13. aſſerentes cogitationem congruã non eſſe gratiam reſpectu naturæ humanæ ſecundum ſe: ex eo enim quod ſingulis hominibus debita ſit cogitatio honeſta ſufficiens, deducunt, vagè, & confusè loquendo debitam eſſe aliquibus cogitationem congruam, quia poſita cogitatione ſufficienti in omnibus, *Velati naturali neceſsitate, ſequitur* (vt inquit ibi n. 6. Eximius D.) *vt cum illa aliquæ voluntates liberæ benè operentur.*

32 Hinc apud P. Ruiz diſp. 65. de Scientia à ſect. 3. plures Antiqui Patres ad illam celebrem quæſtionem, cur Deus ſummè potens, ac benignus non impedierit omnia peccata hominum, & Angelorum; reſpondent, ſalva libertate, quæ ipſis naturaliter debetur, id non potuiſſe facere; licèt potuerit iuxta alias extraordinariæ providentiæ leges. Sentiunt ergo attenta illorum natura neceſſarium moraliter fuiſſe, vt aliqui peccarent.

33 Et certè à poſteriori habemus argumentum ſatis efficax; experimur enim, nũquam homines vniformiter, ſemper verò diffomiter operari: ergo quia in illorum multitudine datur aliqua connexio potius cum vno, quã cum alio: nam ſicut ex eo, quod ſemper ignis calefaciat, colligimus ſuapte natura eſſe ad hoc determinatum; ita ex eo quod ſemper homines difformiter operentur, debemus colligere in illorum collectione fundari aliquam neceſsitatem, vt non omnes vniformiter operentur; quæ tamen cohæreat cum indifferentia, quam vnuſquiſque in ſe experitur.

Dices,

34 Dices,hanc difformitatẽ naſci ex decreto divino,eo quod Deus ob pulchritudinẽ vniverſi & alios fines extrinſecos decrevit non cõcurrere vniformiter cũ cauſis cõtingentibus.Sed cõtra, quia nõ potuit à ſe,& ex ſe intendere pulchritudinẽ reſultantẽ ex eo,quod alij bene, alij prave operentur: primo, quia ex ſe vult omnes homines ſalvos fieri.Secũdo,quia inde ſequeretur,dũ eis diſtribuit ſeriem aliquam auxiliorũ, nõ diſtributurũ,ſi videret omnia fore efficacia, hoc autem eſt abſurdũ , quia ſi deſinit dare hoc auxiliũ,quia videt fore efficax , & de induſtria dat aliud, quod videt inefficax, arguitur amare inefficaciam potiuſquam efficaciam ac proinde peccatum.

35 Deinde eſt ratio à priori;quia ex ipſis terminis apparet probabilius , impediendum eſſe, quod habet plures cauſas adæquatas impeditivas ſui,quã quod habet pauciores; nã quælibet fundat al qualẽ ſpẽ impeditionis, & quo plures ſunt,maior eſt ſpes,cũ finitum additũ finito faciat maius at in multitudine mille hominũ v.g. plures ſunt cauſę impeditivę vniformitatis,quã difformitatis in operãdo:ergo certius eſt, impediendã illã,quã iſtã: ac proinde homines difformiter operaturos.Prob. min. quia duo quilibet ſunt ſufficientes,vt alius velit, alius nolit:altero nolente,iã eſt impoſsibile,vt detur omnimoda vniformitas in collectione: tot ergo ſunt ibi cauſæ potentes illã impedire, quot ſunt binarij hominũ. Cauſæ autẽ impeditivæ difformitatis non ſunt tot.Pone difformitatẽ eſſe omniũ minimam,& quæ proinde facilius impediri valet, qualis eſt illa,qua omnes vniformiter operẽtur præter vnũ.Ad hãc impediendã non ſufficit binarius hominũ,quia licet ambo recte operentur & ſic conentur quantũ poſſunt ad eã impediendam; nihilominus non manebit impedita, quia quilibet aliorũ poteſt prave operando facere, vt detur in collectione difformitas illa minima:requiritur ergo quaternarius , vt ſe ſolo ſufficiat impedire difformitatẽ,quia hic,& non alius numerus minor,eſt ſufficiẽs,vt duo velint,& duo nolint: quibus hoc modo ſe habentibus quidquid conentur reliqui,efficere non poterunt, vt maneat impedita illa difformitas;ſi autẽ de alia maiori ſit ſermo,plura individua requirũtur ad eius impeditionẽ;ac proinde pauciores erunt in collectione cauſę ſe ſolis ſufficientes eã impedire,iã vero ſi quęramus causã ſufficientẽ ſe ſola impedire omnẽ difformitatem, hæc vnica eſt, nempe tota collectio: veriſsima ergo eſt minor, quam probandam aſſumpſimus.

36 Hæc dixi,vt cõſtet, negari non poſſe ſaltẽ aliquã neceſsitatem moralẽ fundari in collectione,quæ in nullo determinate fundatur, quatenus aliquo pacto eſt neceſſarium, vt voluntas videatur convertẽda ſub aliquo totius collectionis vagę, & confusè loquendo , quo non eſt neceſſariũ vt videatur convertenda ſub aliquo determinate. Et hanc exiſtimo eſſe irrefragabilem inſtantiã,qua pleraque fundamenta cõtraria infringuntur. Vnde cõcludo,ex eo quod ſingula auxilia ſint phiſice indifferentia,ſolũ argui,omnia eſſe phiſice indifferentia in eo ſenſu , quo ex eo quod ſingulæ creaturæ ſint poſsibiles, infertur, omnes eſſe poſsibiles; ſicut enim ſcitũ hic infertur,omnes eſſe poſsibiles in ordine ad exiſtendũ ſeorſim,non autẽ ad exiſtendũ ſimul;ita ibi ſolum infertur, omnia eſſe indifferentia vt fruſtrentur ſeorſim ; non autem vt fruſtrentur ſimul.

37 Objcies tertio principaliter.Nequit Deus amare connexionẽ infallibilẽ antecedentẽ cũ peccato quin amet peccatũ.Qua de cauſa licet prædeterminaret ad actus bonos, non poſſet ad malos,iuxta principia Societatis.At ſi collectio auxiliorũ fundaret metaphiſicã infallibilitatẽ,eã connexionẽ amaret; quia ſicut collectio connectitur antecedenter cũ eo quod voluntas videatur conſenſura alicui vagę, ita cũ eo quod videatur reſtitura alicui,& conſequenter peccatura.Reſp. Deũ amantẽ connexionẽ antecedentẽ cum peccato determinate in ſtatu abſoluto, hoc ipſo amare peccatũ;quia implicat dari illã connexionem,quin detur tale peccatũ; ſecus de connexione cum peccato in ſtatu conditionato ſub aliquo auxilio vagę ; quia illa poteſt dari, quin vnquam detur aliquod peccatum.

38 Dices, hoc recte probare Deum amantem illam neceſsitatem, non amare peccatum in ſtatu abſoluto; amare tamen in ſtatu conditionato ; quod ei non minus repugnat. Reſpondeo,abſurdum quidem eſſe , vt Deus ex ſe amet futuritionem conditionatam peccati, quia hæc nihil aliud eſt,quam voluntatem peccaturam, ſi ponatur talis conditio ; hoc autem Deus nequit velle: nego tamen hoc abſurdum ſequi, quia qui amat neceſsitatem vagam, vt voluntas videatur peccatura ſub hac , vel illa conditione, imprimis non amat , vt videatur peccatura ſub hac determinate, nec vt videatur ſub illa determinate : ac proinde non amat aliquam futuritionem peccati determinate , nec rurſus amat aliquam vage, quia hoc eſſet amare vtramque ſub diſiunctione: ſtat autem Deum amare neceſsitatem huius vel illius extremi, quin amet vtrumque vage, vt patet in neceſsitate eliciendi actum bonum, vel malum, quam Deus amat, quin tamen amet diſiunctive actũ bonum & malum : alioqui vtrumque propriè amaret, & pro illo ſigno non poſſet determinate diſplicere peccatũ. Igitur Deus amaret præciſè neceſsitatem vt detur aliqua futuritio libera peccati, quia omnis huiuſmodi futuritio mala eſt.

39 Dices : implicat Deum amare neceſsitatem honeſte vel prave operandi, quin

amor huius neceſsitatis attingat alterum extremum illius contradictionis : ergo ſimiliter in noſtro caſu, &c. Reſp. antec implicare ratione materiæ, non autē ratione formæ: nā ex terminis neceſsitatis ad vnū è duobus extremis non ſequitur, eū qui amat illā neceſsitatē, amare vtrumque vage; alioqui defacto Deus amare peccatū, dū amat actū primum ad benè vel male operandū: nec ſequitur amare alterum determinate, niſi neceſsitas illa ſit ſuapte natura ordinata ad exiſtentiam vnius potius quā alterius: nā ſi ita ordinata non ſit, nulla eſt ratio, cur ea amata ametur potius vnū quam aliud: igitur ideo antecedens ratione materiæ implicat, quia neceſsitas bene vel male operandi ex ſe ordinatur ad rectā operationē præcisè; at in noſtro caſu neceſsitas huius, vel illius futuritionis peccati ad nullā ordinatur, ſed potius illamet neceſsitas ordinatur ad futuritionē actus boni, quia voluntas, quæ eſt neceſsitas alicuius futuritionis peccati, & alicuius futuritionis actus boni, eſt vnice propter actū bonū. Vt enim inquit Bern, lib. de grat. & lib. arb. *Soli inter animantia datum eſt homini poſſe peccare ob prærogatiuam liberi arbitrij: datum eſt autem non vt proinde peccaret, ſed vt glorioſior appareret, ſi non peccaret, cum peccare poſſet.*

40 Obijcies quarto: ſi collectio fundaret metaphiſicā infallibilitatem, Deus per ſcientiā ſimplicis intelligentię cognoſceret, non defuturum ſibi aliquod auxilium congruum ad exprimendū ab homine conſenſum liberū: ergo in vi huius ſcientiæ præcisè poſſet habere decretum efficax intentivum illius conſenſus: quod ſcilicet in eſſendo foret independens à ſcientia media, dependens tamen ab illa in operando, quatenus non poſſet Deus exequi auxilium, niſi illa præluceret ad decretum executivum. Probatur conſequentia, quia qui infallibiliter ſcit ſibi nō defuturū medium efficax ad finem, poteſt iſtum intendere antequā ſciat quodnam ſi determinate illud medium. Reſpondeo cōſequentiā eſſe nullam, quia collectio non habet connexionē eſſentialem cum exiſtētia abſoluta conſenſus, ſed cū aliqua futuritione conditionata illius: at decretum haberet priorē illam connexionem: certum autem eſt, minus officere libertati id, quod non connectitur cū exiſtentia actus, quam illud quod connectitur. Rurſus collectio non petit vt voluntas convertatur determinate cum hoc auxilio, adhuc ex ſuppoſitione, quod illud præcisè detur; ſecus decretum: denique iſtud videtur æquivalere collectioni, hæc autem ſi actu exiſteret, neceſsitaret voluntatem: nulla ergo eſt paritas. An vero abſolute poſsit admitti illud decretū, dicemus poſtea diſp. 6.

41 Ad probationem conſequentiæ reſpōdeo, non poſſe Deū efficaciter intendere finem nobis liberū ex directione ſcientiæ nobis nō liberæ: quia hoc ipſo illa intentio foret à nobis inimpedibilis, ac proinde libertatem everteret. Vnde propriori ad ſcientiā mediā nō eſſet Deus adhuc proxime expeditus ad præfiniendū, quia adhuc non haberet ſcientiā à nobis impedibilē, ac proinde non cognoſceret noſtram operationem liberam vt amabilem efficaciter pro illo priori, ſed vt amabilem pro poſteriori.

42 Ex dictis in hac diſp. infero non eſſe contra libertatem actus, quod ſit neceſſario futuris in ſtatu conditionato ſub aliquo auxilio vage, quia hoc nihil aliud eſt quam dari phiſicā neceſsitatē vt ſit libere futurus ſub hoc, vel illo auxilio, diſcurrendo per infinita quæ ſolum eſt neceſsitas excludens potētiam impediendi omnes futuritiones conditionatas collective; non autem potentiam impediendi ſingulas determinate: dum autem hæc maneat, integra manet libertas, quia hęc nunquam exercetur, niſi per auxilia determinata, vnde ſi ſingulis poteſt reſiſtere, libere operatur, quia hoc ipſo operatur quin detur aliquid antecedens connexum cum operatione. Nec vnquam inferri poteſt, actū neceſſario exiſtere, ex eo, quod neceſſarium fuerit, videri futurū conditionate ſub aliquo auxilio vage, dum modo neceſſariū non fuerit, videri ſub illo met, cū quo defacto fit. Quod appoſito explicatur exemplo: nā quod detur neceſsitas, vt voluntas videatur operatura ſub cōditione prędeterminationis, non facit vt non operetur libere quando operatur cum ſolo auxilio indifferēti: ergo ſimiliter quod detur neceſsitas, vt voluntas videatur operatura ſub aliquo ex infinitis, non facit, vt nō opereturi libere nunc, quādo operatur cum auxilio, cui reſiſtere poteſt.

43 Infero ſecundo, abſurdum non eſſe dari neceſsitatē phiſicā vt Petrus peccet in ſtatu conditionato ſub aliqua ex infinitis tentationibus vage, ſeu dari neceſsitatem, vt detur aliqua futuritio conditionata peccati Petri, abſurdum autem foret, dari illam neceſsitatem, vt Petrus peccaret in ſtatu abſoluto: nam ſi eſſet neceſsitatus antecedenter ad peccandū in vno è quatuor inſtantibus v. g. tranſactis tribus primis ſine peccato, abſolute eſſet neceſsitatus ad peccandum in vltimo, quin haberet potentiam ad illud cavendum: quod tamen repugnat: nam vt inquit Auguſtinus lib. 3. de libero arbitrio: *quæcumque cauſa eſt voluntatis ſi ei reſiſti non poteſt, ſine peccato ei cedit ur.*

44 Infero vltimo, quantum noſtra ſententia præſtet ſententiæ Prædeterminatorum: nam in ipſorum principijs nequit Deus voluntatem, quo voluerit, trahere, niſi ei injiciendo durum prædeterminationis vinculum. At in noſtris poteſt hoc fortiter, & ſuaviter in omni eventu præſtare: fortiter, quia per medium infallibile, non ratione ſui, ſed ratione præſcientiæ: ſuaviter, quia illud

medium de ſe eſt indifferens,& cui ipſa reſiſtere poteſt,& diſſentiri, ſi velit,vt definiunt concilia.Illi libertatem diuinam ſalvant, ſed creaturam evertunt: nos vtramque amico fœdere conciliamus.

45 Nec vero poſſunt noſtram ſententiam impugnare,contendentes voluntatem potentem fruſtrare in ſtatu conditionato ſingula auxilia, hoc ipſo poſſe fruſtrare omnia: ſiquidem cũ D. Th. 1.2.q.109 a.8.& 3.contra gent.c. 160. in caſu ſimili docent, non valere argumentum à ſingulis ad omnia;quod recte explicat Ferrar. in comment.illius cap. §.*conſiderandũ*.Vbi ex mẽte S.Thom. ait,hominẽ lapſũ poſſe vitare omnia peccata diviſim, quia oſtẽſo quocumque in particulari,verum eſt dicere, poteſt hoc vitare; non poſſe tamẽ omnia coniunctim, ita ſcilicet, quod neque hoc neque illud committat, ſingulis enumeratis: ſed neceſſe eſſe,vt hoc committat,aut illud.Idem nos aſſerimus,voluntatẽ ſcilicet poſſe fruſtrare in ſtatu conditionato omnia diviſim, quod perinde eſt ac poſſe ſingula; non tamen omnia coniunctim.Legatur etiãCai. in comm.art. §.*ſimilitudo*:vbi hanc impotentiã vitandi omnia collective explicat, quia fieri nõ poteſt vt voluntas libera circa ſingula, omnia viter.Id autem nos aſſerimus de impotentia phiſica relative ad infinita auxilia.

SECTIO QVINTA.

Exponitur quo pacto in moralibus recte cohæreat neceſsitas ad aliquod extremum vage cum libertate ad ſingula determinate.

46 QVamvis ex dictis ſect.2.in 4 probatione noſtræ ſententiæ,& ſect.4. in ſolutione ſecundi argumenti clariſsime liqueat,negari nõ poſſe neceſsitates vagas,ſaltem morales: nihilominus difficilia contra eas conficiuntur argumenta, eiſque poteſt noſtra ſententia impugnari.Sic ergo poteſt demum contra noſtram ſententiã opponi:ſi poſſet cum libertate phiſica ad reſiſtẽdum ſingulis auxilijs in ſtatu conditionato cõponi phiſica neceſsitas ad non reſiſtendum omnibus collective, quando collectio eſt infinita;poſſet quando collectio eſt finita cum libertate morali ad reſiſtẽdum ſingulis in ſtatu cõditionato componi neceſsitas moralis ad non reſiſtendum omnibus collective;ita videlicet, vt quãvis moraliter ſit poſsibile voluntatẽ nõ videri conſentientẽ cuilibet determinate ſumpto, nihilominus non ſit moraliter poſsibile,eã non videri conſentiẽtem alicui vagetur hoc falſum eſt: ergo illud ex quo ſequitur.Sequela maioris videtur perſpicua in noſtris principijs.Eam vero eſſe falſam, probatur,transferendo maioris claritatis gratia neceſſitatẽ moralẽ,vt voluntas in ſtatu conditionato videatur convertenda ſub vno è finitis auxilijs in hoc inſtanti,ad neceſsitatẽ vagã abſolutã vt recte operetur in vno è pluribus inſtantibus;vel vt peccet;quia planum eſt eandẽ eſſe difficultatẽ vtrobique. Igitur non poſſe cõponi neceſsitatẽ moralẽ peccandi aliquando cum potentia morali vitandi peccata in ſingulis inſtantibus; ſic probatur: ſi iuſtus eſſet neceſsitatus moraliter ad peccãdum intra aliquod tẽpus;ſaneDeus,qui cõprehendit infirmitatẽ humanã, illud tẽpus diſcerneret.Ponamus ergo dies,quos non poteſt iuſtus trãſigere ſine peccato,eſſe decẽ.Tunc fiet ergo iuſtus ille non eſt moraliter neceſsitatus vt peccet in aliquo è novẽ; alioqui deſcendendo perveniremus ad primum diẽ,imo ad primã horã primi diei,in qua eſſet neceſsitatus:ergo habet potentiã moralẽ vt vitet peccatum in primis novẽ diebus:tranſactis ergo illis novẽ ſine peccato,in decimo eſſet moraliter neceſsitatus ad peccandum.Hoc autẽ durum apparet; quia quod vitaverit peccatũ in antecedentibus, non impedit,imo iuvat,vt vitet in ſequenti:ſi ergo tentatio tunc occurrens non eſt fortior præcedentibus,ſed relinquit voluntatẽ in æquilibrio, non magis poteſt eſſe tunc neceſsitatus ad peccandum,quam ſi in præcedẽtibus peccaſſet.At ſi in præcedentibus peccaſſet,non foret tunc neceſsitatus,&c.

47 Confirmatur:qui vitat ſingula peccata illius denarij vnum poſt aliud, vitat collective omnia:at iuſtus poteſt vitare ſingula vnum poſt aliud,quia ad nullũ determinate ſumptũ neceſsitatur moraliter vi tentationis vehemẽtis:ergo poteſt vitare omnia collective.minor probatur; nã vitato primo,poteſt moralitervitare ſecũdũ, ſiquidem in ſecunda hora nihil habet adigens ipſum ad peccandum magis quam in prima; & vitato ſecundo,poteſt moraliter vitare tertium, & ſic de reliquis: ergo,&c.

48 Secũdo principaliter impugnatur neceſsitas,quę vagatur per multas perſonas:nã ſi eſſet neceſſariũ,vt aliqui ex hominibus de ſe moraliter indifferentibus,& quorũ nullus determinate foret neceſsitatus moraliter, peccarent, Deus cognoſceret numerũ determinatũ hominũ,inter quos vagaretur illa neceſsitas. Ponamus exẽpli gratia vagari inter decẽ: ergo non eſſet neceſſarium moraliter vt aliqui è novẽ peccarent; ac proinde contingere moraliter poſſet vt novẽ ſimul vitarent peccatum: ergo tunc decimus maneret moraliter neceſsitatus ad peccandum.Hoc autẽ eſt abſurdum; quia quod alij recte operentur,nullam mihi peccandi neceſsitatem imponit:ergo impoſsibile eſt vt detur neceſsitas illa moralis vaga. P.Molina in conc. diſp.20. agẽs de neceſsitate morali peccandi venialiter,aſſerit in ijs eventibus fortuitis non poſſe definiri tẽpus determinatum,intra quod aliquid moraliter

fieri poſsit, in maiori vero non poſsit, aut in quo effici non poſsit, in minori autem poſsit verum hoc tempus determinatum ſaltē à Deo non ignoratur; vt probat optime P. Ruiz d. 8. de providentia ſ. 8. & P. Gran 1.2. controv. 8. de grat tr. 2 diſp. 9 n. 4. & quidē cum ex duabus contradictorijs neceſſe ſit alteram eſſe determinate veram, & à Deo cognoſci: quocumque tempore aſsignato, cognoſcere debet Deus, an ſit, vel non ſit neceſſarium moraliter hominem peccare intra illud.

50 multi exiſtimant voluntatem neceſsitatam moraliter vt in aliqua è decem horis peccet, proinde eſſe neceſsitatatā vt peccet in prima, ex ſupoſitione quod non ſit peccatura in reliquis: & ſimiliter eſſe neceſsitatā moraliter vt peccet in vltima, ex ſuppoſitione quod nō peccaverit in reliquis: quia neceſsitas vaga cōmittendi peccatum in aliquo è pluribus inſtātibus, eſt neceſsitas conditionata cōmittendi in hoc ſub conditione quod nō cōmittatur in reliquis: vnde ex ſuppoſitione conſequenti nota Deo, quod non cōmittendū ſit in futuris, eſt neceſſariū moraliter vt cōmittatur in primo. Verū hęc doctrina mihi falſa apparet propter ipſas rationes dubitandi ſupra adductas, quia me evitaturū eſſe poſtea peccata, non facit vt in hoc inſtanti aliter cōparer cum tentatione nunc occurrenti, quā ſi poſtea peccaturus nō eſſem, quantū attinet ad poteſtatē antecedentē: ergo quandoquidē voluntas comparata cum hac tentatione habet poteſtatē moralē illā vincendi, eā poteſtatē retinet non obſtāte ſuppoſitione illa conſequenti. Si enim quod Deus ſciat me peccaturū in inſtāti *A*. non tollit à me poteſtatē moralē antecedentem non peccandi in *A* multo minus, quod ſciat me recte operaturum poſtea, tollet à me poteſtatem male operandi nunc.

51 Pro enodatione dubij præmitto primo, neceſsitatem moralē peccandi eſſe duplicē; aliā fundatam in vehementia tentationis inclinantis ad peccandū: aliā fundatā in nativa incōſtantia voluntatis indifferentis, quæ potens varie operari, nequit facile eundē tenorē operandi dudū ſervare, præſertim in ijs, quæ eius inclinationi adverſantur Præmitto ſecundo, moralē vtrāque neceſsitatē eſſe duplicē, alterā pure antecedentē; alterā antecedentē & conſequentē ſimul. Prima videtur definita à P. Molina in conc. d 20. illis verbis: *neceſsitas moralis nihil aliud eſt, quam difficultas tanta, quod res aliqua contingat, vt merito arbitrio prudentis ſpectatis circunſtantijs euenire non poſſe iudicetur.* Secunda nihil aliud eſt, quā difficultas magna, ſuperabilis quidē viribus voluntatis, nunquā tamen re ipſa ſuperanda. Prima appellari poteſt neceſsitas moralis ſecundū quid; ſecunda neceſsitas moralis ſimpliciter: ſolū nāque dicitur abſolute & ſimpliciter, moraliter impoſsibile id, quod nunquā contingit. Hinc quia ob ingentem difficultatē vitandi omnia venialia longo tempore, nunquā contingit ea vitare cōmunibus gratiæ auxilijs, abſolute dicitur, hominem non poſſe ſine ſpeciali auxilio vitare diu omnia venialia: ſimiliter, quia tentatio vrgens dæmonem ad peccandum, ita vehemens eſt, vt nunquam ſuperetur, dicitur ſimpliciter neceſsitare moraliter.

52 His poſitis, dico, voluntatem comparatam cum multitudine tentationum longo tēpore occurrentiū eſſe neceſsitatā moraliter, vt alicui ſuccūbat, vage & confusè loquendo, ſcilicet huic, vel illi, vel illi ſub disiunctione, & cū hoc recte cohęrere, quod non ſit neceſsitata moraliter, vt ſuccūbat huic, nec ſit neceſsitata moraliter, vt ſuccūbat illi, & ſic de reliquis disiūctive, & determinate ſumptis. Ratio eſt, quia inſpecta frigilitate voluntatis, datur fundamentū, vt quis prudenter iudicet, illam non operaturam vniformiter contra propriā inclinationem, per decē continuos dies; ac proinde ad aſſerendū in aliquo ipſorū, vage & confusè loquendo, peccatura: quod tamen fundamentū nō datur ad aſſerendū, illā non operatura vniformiter in prima die determinate, nec ad aſſerendū non operaturā in ſecunda determinatè, & ſic de reliquis. Si quidē vt conſtat ex dictis ſ. 2. & 4. ex natura rei eſt difficilius voluntatē indifferentē eundē operandi tenorē ſervare in longo tempore, quā in parvo: quia conſtat eſſe neceſsitatā moraliter ad peccandm in aliquo vage; quin vlla dies poſſit determinari in ordine ad quam determinate ſumptam detur illa neceſsitas.

53 Deinde aſſero, cum hoc recte cohærere, quod ſi ſupponamus illam vitaviſſe peccata omnia in novē prioribus diebus, adhuc non ſit neceſsitata moraliter ad peccandum in decimo. Ratio eſt: quia licet inſpecta natura voluntatis & multitudine tentationum valde difficile ſit, eas omnes ſuperare, & propterea prudenter iudicemus in aliquo inſtanti lapſuram; nihilominus hæc difficultas non datur in eo quod ſuperet tentationem occurrentem in vltimo inſtanti, ex ſuppoſitione quod ſuperaverit reliquas, ac proinde prudenter iudicare non poſſumus re ipſa lapſuram in illo vltimo inſtanti: cum ergo neceſsitas moralis importet illam difficultatem antecedentem, & illud fundamentum iudicij prudentis; conſequens eſt, vt facta illa ſuppoſitione non detur neceſsitas moralis peccandi in vltimo; licet præſcindendo ab illa ſuppoſitione detur neceſsitas moralis, vt peccet in aliquo inſtanti illorum dierum.

54 Quamvis autē voluntas nō ſit neceſsitata moraliter ad peccandū in vltimo, nihilominus ſi habuit neceſsitatem moralem ſimpliciter talē peccandi in aliquo vage, & ſupponatur nō peccaviſſe in aliquo ex antecedētibus, certiſsimum erit

erit quod peccabit in vltimo,nõ quia id neceſſariũ ſit neceſsitate aliqua antecedenti, ſed eſt neceſſariũ neceſsitate pure conſequenti:nã hoc ipſo quod ſupponatur habuiſſe neceſsitatẽ moralem ſimpliciter talẽ peccandi in aliquo vage, ſupponitur Deum cognoviſſe illã lapſuram in aliquo inſtanti determinato; & hoc ipſo quod ſupponatur non peccaviſſe in antecedentibus, ſupponitur inſtans illud fuiſſe inſtans vltimũ: ac proinde ſicut eſt neceſſariũ voluntatẽ peccare ex ſuppoſitione quod Deus viderit ipſam peccaturã,ita eſt neceſſariũ voluntatẽ peccare in vltimo,ex ſuppoſitione quod fuerit neceſsitata ſimpliciter moraliter ad peccandũ in aliquo, & nõ peccaverit in antecedentibus: & ſimiliter eſſet neceſſarium, quod peccaret in primo, ſi videretur à Deo non peccatura in reliquis.

55 Cõfirmatur, propterea eſt neceſſariũ moraliter,hominẽ deſtitutũ ſpeciali gratiæ auxilio aliquãdo labi venialiter intra longũ tẽpus;quia attenta remiſſa attentione rationis ad bonũ honeſtũ,nimia propenſione appetitus ad bonũ delectabile,frequentia occaſionũ delinquendi venialiter,& nativa inconſtãtia voluntatis indifferẽtis;eſt nimis difficile,vt homo diu abſtineat ab omni labe;& propter hanc difficultatẽ videt Deus non eſſe aliquem hominẽ,qui vitaverit,vel vitaturus ſit omnia venialia. Vt ergo eſſet moraliter neceſſariũ,vt homo,qui vitavit longo tempore omnia venialia, laberetur in vltimo inſtãti,opus erat,vt tunc daretur ingens illa difficultas vitandi vltimũ ex ſuppoſitione,quod ſint vitata reliqua: tũ vt Deus cognoſceret, nullũ eſſe hominem,qui vitatis omnibus antecedentibus, vitaturus eſſet vltimum. Vtrumque autem hic deficit, ergo & neceſsitas moralis.

56 Ex quo colligo, in moralibus non eſſe bonũ argumentũ:volũtas habet neceſsitatẽ moralẽ labendi in aliquo inſtanti totius vitæ: ergo habet neceſsitatẽ moralẽ labendi in vltimo ſub conditione quod non fuerit lapſa in prioribus; nã cũ hæc neceſsitas moralis potiſsimũ fundetur in inconſtantia, & vertibilitate voluntatis, quæ hoc ipſo quod in multis inſtantibus ſit in æquilibrio,difficilimũ eſt,quod in omnibus inclinetur ad eandẽ partẽ;quæ difficultas eſt maior,quo in pluribus exiſtit; certe ſi ſecundũ ſe cõparetur cũ omnibus illis inſtantibus, præbet fundamentũ nobis, vt prudenter iudicemus lapſurã in aliquo. At ſi ſupponatur viciſſe ferè totã hanc difficultatẽ,&contra propriã inconſtantiã vniformiter operatã fuiſſe in omnibus præter vltimum,nõ eſt illa difficultas,vt operetur quoque in vltimo. Quod tamen erat neceſſarium vt foret neceſsitata ad labendum in vltimo ſub cõditione quod non fuerit lapſa in antecedẽtibus. Valet tamẽ illud argumentũ in neceſsitate phiſica; nã hoc ipſo, quod detur neceſsitas phiſica vt voluntas operetur in vno è quatuor inſtantibus,datur neceſsitas phiſica vt operetur in quarto ex ſuppoſitione quod non fuerit operata in anterioribus: quia cum illa conſiſtat in aliquo prædicato indiviſibili eſſentialiter connexo cũ eo quod voluntas operetur in aliquo,conſiſtit in prædicato eſſentialiter cõnexo cũ eo quod operetur ex illa ſuppoſitione in vltimo: quam connexionẽ non haberet, ſi facta illa ſuppoſitione adhuc voluntas maneret libera in vltimo:at in noſtro caſu neceſsitas moralis ſecundum illud quod dicit de ſuppoſitione antecedenti nõ conſiſtit in indiviſibili, quia conſiſtit in illa difficultate,quæ maior eſt,quo inſtãtia, & occaſiones ſunt plura; poteſtq; vinci ex parte,quin vincatur tota,nec habet connexionẽ eſſentialẽ cum ſuo termino,quando quidẽ relinquit potentiam phiſicã ad vincendã totã illã difficultatem; ac proinde ad faciendum,vt illa difficultas non ſit ſimpliciter neceſsitas moralis; quia hanc denominationẽ non habet vſque dum ei adiungitur carentia omnimodæ vniformitatis in operando.

57 Ex his infero,voluntatẽ in omnibus inſtantibus habere potentiã moralẽ ad evitãda venialia inſingulis,in nullo vero habere potentiam moralẽ ad evitandum in omnibus:quod perindè eſt,ac dicere,potentiam moralem evitãdi venialia cum omni inſtanti coniungi; cæterum exercitium vitandi non poſſe coniungi moraliter cum omni. Ac proinde voluntatẽ habere ſimultatem poteſtatis ad omnia venialia vitanda: non tamen poteſtatem moralẽ ſimultatis. Quod ſub alijs terminis explicari poteſt dicendo, voluntatem poſſe quidẽ diviſsive vitare omnia:fieri tamen non poſſe,vt vitet omnia. Quã diſtinctionẽ videtur tradere D. Th. 1.2.q.99.a 8. in corpore vbi de homine lapſo loquens,inquit,*poteſt ſingula peccata mortalia vitare:ſed quod diu maneat abſque peccato mortali,eſſe nõ poteſt*. Vnde dum dicitur: voluntas poteſt vitare ſingula venialia,non tamẽ omnia,propoſitio facit hunc ſenſum: poteſt ſingula, fieri tamen non poteſt vt vitet omnia:quia fieri nequit, vt voluntas libera circa ſingula,omnia vitet, vt loquitur Caiet. in illo articulo §. *ſimilitudo*. Hinc cum vitari vnum poſt aliud ſine vlla interruptione, ſit vitari omnia collective:non habet potentiã moralẽ, vt vitetur vnum poſt aliud ſine interruptione,licet quolibet vitato habeat potentiam moralem ad vitandum aliud. Vnde hæc propoſitio: *Iuſtus poteſt vitare ſingula peccata vnum poſt aliud*;diſtinguenda eſt:& concedenda, ſi diſtributio cadat ſupra poteſtates:negãda vero, ſi cadat ſupra exercitia: nã ſi cadat ſupra poteſtates, perinde eſt,ac dicere, iuſtum in omnibus inſtãtibus habere potentiã moralẽ ad vitanda venialia, quod eſt verum: ſi cadat ſupra exercitia, perinde eſt, ac dicere, iuſtum in omnibus habere

potentiam moralem, & in omnibus illam reduducturum ad actum, quod eſt falſum.

58 At inſurges. Suppoſito quod iuſtus vitaverit omnia peccata in antecedentibus inſtantibus, perinde eſt, illum in vltimo habere potentiam moralem ad vitandũ tunc peccatũ, ac habere potentiã moralem ad coniungendam vitationem vltimi cum antecedentibus: quia implicat facta illa ſuppoſitione vincere tentationẽ tunc occurrentẽ dividẽdo ilam à victorijs præcedentibus, ac proinde eſt neceſſarium vincere coniungendo cũ præcedentibus. Reſpõdeo, potentiã moralem, quã habet in vltimo, de ſe pręſcindere à victorijs præcedentibus, ac proinde habere voluntatẽ potentiã moralẽ in vltimo, nõ arguere, quod habeat abſolute potentiam moralem ad ponendm victoriam illius tentationis in ſenſu compoſito reliquarum. Facta autẽ ſuppoſitione, quod vitaverit reliqua omnia, reſpondeo, voluntatẽ vt veſtitam illa ſuppoſitione habere potentiã moralẽ ſecundũ quid, ſeu ſecũdum id, quod potẽtia moralis importat de ſuppoſitione antecedenti ad coniungendã victoriã vltimæ tentationis cum victoria præcedẽtium; nihilominus habere illã potentiã moralẽ coniũctam cũ impotentia cõſequenti; quia licet poſſit vincere tentationem in illo vltimo inſtanti, certiſsimũ eſt, nõ eſſe victurã; quia id Deus novit. Ideo autẽ novit, quia ſupponimus Deũ vidiſſe voluntatẽ non victurã tentationẽ in omni inſtanti, & tamen ſupponitur viciſſe in omnibus antecedentibus. Si autem loquamur de neceſsitate morali, quatenus præciſe importat ſuppoſitionẽ antecedentẽ, ſeu difficultatẽ illam magnam, vt voluntas vniformiter operetur; reſpondeo, voluntatẽ vt veſtitã victorijs præcedentibus habere potentiã moralẽ ad operandũ vniformiter toto illo tempore; quia poſtquã ſuperavit fere totã difficultatem, non eſt moraliter impoſsibile vt non ſuperet exiguam eius particulã, quæ reſtat. Tunc autem non ſequitur, antecedenter ad illã ſuppoſitionem dari potentiam moralem ad operandum moraliter, quia antecedenter ad omnem ſuppoſitionem datur ingens difficultas, quæ appellatur impotentia moralis.

59 Dices: qui habet potentiã moralem ad aliquid faciendũ facta aliqua ſuppoſitione, habet abſolute potentiã moralem ad illud faciendũ ſi habeat potentiã moralem ad ponendã talem ſuppoſitionem: ſed facta ſuppoſitione, quod voluntas vitaverit omnia venialia in inſtantibus antecedentibus ante decimũ (Ponamus claritatis gratia neceſsitatẽ moralem eſſe ad pecandũ, in vno è decem inſtantibus) habet potentiã moralẽ ad vitandũ decimũ peccatũ in ſenſu cõpoſito reliquorũ omnium: & aliunde habet potentiam moralem ad ponendã eam ſuppoſitionem vitandi collective novem: ergo, &c. Reſpõdeo, diſtingo maiorem, ſi habet potentiã moralem ad ponendam ſuppoſitionem, coniũctam tamen cum difficultate fere æquali illi, quã involuit impotentia moralis, nego maiorẽ: ſi habet potentiam moralẽ expertẽ illius difficultatis, cõcedo maiorẽ. At in noſtro caſu licet volũtas dicatur habere potentiã moralẽ ad vitanda novẽ collective, ea tamen coniuncta eſt cũ difficultate fere æquali illi, quam habet ad vitanda decem collective, ad quã collectionẽ dicitur eſſe impotẽs moraliter.

60 Pro intelligentia ſolutionis nota, propterea volũtatẽ dici abſolutè impotentẽ reſpectu collectionis decenariæ, non autẽ reſpectu collectionis novenariæ, quia ad vitanda decẽ collectivè eſt magna difficultas, & inde naſcitur vt nullũ hominẽ Deus videat, qui cũ auxilijs ordinarijs vitaturus ſit decẽ collectivè. At in collectione novenaria licet ſit fere æqualis difficultas, illi tamẽ non adiungitur illa ſuppoſitio cõſequens, quod nullũ ſcilicet Deus videat hominẽ, qui cum axilijs ordinarijs vitaturus ſit novẽ collectivè. Illud enim eſt impoſsibile moraliter quod ita eſt difficile, vt licet contingere poſsit, nũquã tamẽ contingat. Quare licet magnã difficultatẽ habeat voluntas in vitandis novẽ collectivè; quia tamen ſimilis difficultas videtur ab aliquo ſuperanda cũ ſimilibus auxilijs; abſolute dicitur habere potentiã moralẽ ad vitanda novẽ collective. Quod ſi à nullo videretur ſuperanda, etiã reſpectu illius collectionis diceretur impotens moraliter. Ex hoc autẽ non licet in ferre, ſi habet hanc potentiã moralẽ ad vitanda novẽ; & vitatis novẽ habet potentiã moralẽ ad vitandũ decimũ, abſolute habere potentiam moralem ad vitanda decẽ collective. Nã potius reſpectu collectionis decenariæ habet impotentiam moralem: quia reſpectu illius habet magnã difficultatem ſuperabilem quidem ab omnibus, à nullo tamen vnquã ſuperandã, quã non habet reſpectu novenariæ, quia reſpectu illius habet magnam difficultatem non ſuperabilem ſolũ, ſed re ipſa ab aliquo ſuperandam, nec rurſus habet impotentiam moralem reſpectu decimi, vitatis iam novem, quia licet non ſit ipſum ſuperatura, non habet tamen ingentem difficultatem illud ſuperandi: quæ tamen difficultas involuitur in cõceptu impotentiæ moralis. Rurſus ad hoc vt vitatis novem diceretur moraliter impotens vitare decimum, opus erat vt Deus nullum videret hominem, qui vitatis novem eſſet vitaturus decimum cum auxilio ordinario. Quod tamen nõ ita evenit: ergo rectè cohæret impotentia moralis ad vitanda decem collective cum potentia morali ad vitanda novem collective, cui ſuccedat poteſtas moralis vitandi decimum.

61 Hinc loquendo de neceſsitate, quæ vagatur per diverſas perſonas, v.g. vt aliquis è de-

decem hominibus nunc peccet ; dico ſingulos eſſe indifferentes, & potentes moraliter vincere rentationem ſibi occurrentem , & ſingulos eſſe impotentes coniungere victoriam ſuæ tentationis cum victorijs omnium aliarum. Vnde omnes ſunt indifferentes moralirer, vt recte operentur ſeorſim, non autem vt recte operentur ſimul, habentque ſimultatem poteſtatũ, nõ tamen poteſtatem ſimultatis. Si autẽ ponamus novem vitaſſe peccata, admitto decimũ vt veſtitum hac circũſtantia habere potentiam moralem coniungendi victoriam ſuæ tentationis cum victorijs aliorum, quam tamen ſecundum ſe non habet. Ex hoc autem, & ex eo, quod moraliter poſsit contingere novem evitare ſimul peccata, non ſequitur poſſe contingere vt decẽ evitent. Propterea illud poteſt moraliter contingere, quia difficultas vt novem conveniant, non eſt ex ijs, quas Deus videt à nulla collectione ſimili, & ſimiliter prẽventa eſſe ſuperãdas. Ex hoc autem quod difficultas hæc non ſit eiuſmodi ; & ex eo quod facta ſuppoſitione quod novem vitaverint peccatum, decimus habeat potentiam moralem ad coniungendã victoriam ſuam cũ reliquis omnibus; non ſequitur poſſe contingere moraliter, vt decem ſimul evitent peccatum; quia ad hoc ſatis eſt , vt à nulla collectione ſimili , & ſimiliter prævenra videat Deus ſimul vitanda illa peccata: & hoc ſecundum componitur cum illo primo. Quarẽ ex ſuppoſitione quod ſit neceſſarium moraliter vt aliquis è decem peccet in hoc inſtanti; & ex ſuppoſitione quod novem vitaverunt, recte deducitur decimum peccaturum, nunquam tamẽ deduci poteſt , eſſe neceſsitatum ad operandũ. Et ex ijs patet ad rationes dubitandi.

62. Ex dictis in fero ſolutionẽ ad hãc obiectionem contendentem non dari neceſsitates vagas reſpectu diverſorũ ſuppoſitorũ. Sic enim arguunt. Omnes ſumus moraliter certi, quod in collectione mille hominum, aliquis ſit ociosè locuturus in inſtanti *A*. & tamen poteſt Deus ex omnibus poſsibilibus ſeligere mille homines, quorum nullus otioſe loqueretur in inſtãri *A*. ergo moralis noſtra certitudo fundatur in experiẽtia, quà diſcimus nunquam tantã multitudinem evitare ſimul verbum otioſum: ergo non fundatur in rebus ipſis. Reſpondeo, negãdo cõſequentiã: quia ſi multitudo mille hominum à Deo ſelecta eſſet omnino ſimilis huic, quæ defacto datur ; tunc tantumdem fundamentũ nobis præſtaret, vt iudicaremus aliquem illius locuturũ otioſè, ac nobis præſtat collectio exiſtens; debemus enim ponere omnia eſſe vtrobique paria, quod ſcilicet ſingula individua vtriuſque ſint ęque indifferentia: quia inſpectis cauſis de ſe ſufficiẽtibus impedire vniformitatẽ non loquendi otioſe, prudẽter iudicamus, nõ eſſe impediendã, licẽt rẽ ipſa non impediretur; ac proinde noſtrũ iudiciũ etſi prudens & maxime probabile, falsũ tamen foret: ſicut in ſententia contraria dici etiam debet, nã experientia eorũ, quæ defacto accidũt, eſſet fundamentũ vt intellectus idẽ iudicaret de illa collectione, ac proinde vt deciperetur. Si tamẽ ſupponamus dari neceſsitatẽ moralem abſolute talem vt in collectione milliũ aliquis nunc loquatur otioſe; negandum eſt Deum poſſe ſeligere mille homines omnino ſimiles in ſuis paſsionibus , & inclinationibus cũ eis, qui defacto dantur , & ſimilibus prẽventos auxilijs , quorũ nullus loqueretur tunc otioſe. Et ratio eſt, quia neceſsitas moralis, vt aliquis è collectione millinaria otioſe loquatur, nihil aliud eſt quam difficultas vniformiter vitandi verba otioſa , ſuperabilis quidem, nunquam tamen ſuperanda nec ab alia omnino æquali, & ſimili: quia illud dicitur moraliter impoſsibile reſpectu alicuius collectionis, quod nunquã continget in ſimili collectione. Ex hac autẽ ſuppoſitione, iam Deus nequit producere eiuſmodi multitudinem , quæ ſimul vitaret omne verbũ otioſum. Si autẽ neceſsitas moralis non conſtituatur per hoc, quod nullam Deus videat collectionẽ ſimilem, qaę eſſet vniformiter operatura: ſed per hoc quod nulla vnquam extiterit, nec aliquando extitura ſit. Reſpondeo, defacto in collectione mille hominum reperiri neceſsitatem moralẽ, vt aliquis otioſe loquatur; quæ tamen non reperiretur in illa collectione à Deo ſelecta: nã quamvis in actu primo eadem appareat difficultas, hæc tamẽ à collectione defecto exiſtente nunquã ſuperatur; ſuperaretur vero ab ea collectione, quod diſerimẽ ſufficit vt in vno caſu detur neceſsitas moralis & non in alio , quandoquidem non affert ſolum difficultatem in actu primo, ſed carentiam victoriæ vniformis in actu ſecundo.

SECTIO VI.

Denuo oſtenditur impoſsibilem eſſe metaphiſice eventum, in quo voluntas creata nullo auxilio indifferenti totius collectionis appareat in ſtatu conditionato conſentiens.

63. POſtremo ſic ſuadeo illũ eventum eſſe metaphiſice impoſsibilem. Stat creaturã rationalem eſſe ab intrinſeco neceſsitatã vt in ſtatu conditionato appareat cõſentiẽs huic vel illi auxilio ex tota collectione; & tamen libere operari in ſtatu abſoluto: ergo creatura rationalis eſt ab intrinſeco neceſsitata vt in ſtatu conditionato appareat operans libere ſub aliquo ex infinitis auxilijs diverſis & inæqualibus. Probo conſequentiam, quia ex nullo alio capite poteſt aſsignari

repugnantia antecedentis, niſi quia illa neceſſitas vaga in ordine ad ſtatum conditionatum pugnat cum libertate in ſtatu abſoluto: ergo ſi non pugnat, ex nullo capite repugnat eiuſmodi creatura rationalis. Antecedens vero probatur: quia neceſsitas illa, vt voluntas appareat in ſtatu conditionato operatura libere ſub aliquo ex infinitis auxilijs diuerſis, & inæqualibus, non infert neceſsitatem metaphiſicam, vt operetur determinate cum aliquo: ac proinde non facit vt dum voluntati confertur aliquod ſingulare auxilium, cum illo operetur neceſſario.

64 Aliqui Recentiores ſolum defendunt poſsibilem eſſe eventum, in quo non videat Deus ex infinita collectione auxiliorum aliquod efficax ad flectẽdam voluntatem rationalem, idque non aliter probant, quam ſolvẽdo argumenta, quibus oppoſitę ſcientię authores contendunt talem eventum eſſe impoſsibilem: ij autem ſic impugnandi ſunt; voluntas noſtra eſt ab intrinſeco neceſsitata, vt appareat in ſtatu conditionato conſentiens alicui auxilio collectionis: ergo non eſt poſsibilis ille eventus. Probatur antecedens: non repugnat ſubſtantia rationalis creata ex ſe metaphiſice neceſsitata vt in ſtatu conditionato appareat conſentiens alicui auxilio totius collectionis: ergo talis eſt voluntas noſtra: nam ſemel admiſſa, poſsibilitate illius naturæ, nullum ſuppetit fundamentum vt negemus noſtram volũtatem habere ſimilem indolem: nam illa admiſſa, recte talis neceſsitas cohæret cum libertate. Si autem cohæret, cur negetur noſtræ voluntati? certe ſi eſſet poſsibilis ſubſtantia rationalis creata, quæ poſsit phiſice prędeterminari ad actionem liberam; nullum eſſet fundamentum ad aſſerendum noſtram voluntatem incapacem eſſe prædeterminari ad actionem liberam: ergo pariter.

65 Et quidem qui poſitive affirmat poſsibilem eſſe illum eventum; poſitive affirmat eſſe contra naturam noſtræ voluntatis habere ex ſe neceſsitatem vt appareat pro ſtatu conditionato conſentiens alicui auxilio: nam idem eſt poſsibilem eſſe illum eventum; ac voluntatem noſtram non habere talem neceſsitatem: ergo ſi nullum eſt fundamentum ad aſſerendum, eſſe contra naturam noſtræ voluntatis, quod habeat illam neceſsitatem, nullum eſt fundamentum ad aſſerendum poſsibilem eſſe metaphiſice eventum, in quo nullum per ſciẽtiam mediam appareat efficax auxilium ad converſionem liberam noſtræ voluntatis. Atqui ad primum nullum eſt fundamentum: ergo nec ad ſecundum. Probatur minor, nam ſi poſsibilis eſt ſubſtantia rationalis habens eiuſmodi neceſsitatem; nullum eſt fundamentum ad aſſerendum noſtram voluntatem non habere eiuſmodi neceſsitatem. Quare dum adverſarij non aſsignaverint poſsitivam repugnantiam in illa neceſsitate, non poſſunt reddere rationem ſufficientem concluſionis.

66 Sed forſam dabunt rationem repugnantiæ: quia ſi ſemel adſtruitur poſsibilis neceſsitas vt voluntas appareat conſentiens alicui ex infinitis auxilijs; nulla erit ratio cur non ſit poſsibilis voluntas libera habens neceſsitatem vt appareat pro ſtatu conditionato conſentiens alicui auxilio ex collectione finita. Sed in primis paritas non vrget: nam vna neceſsitas poteſt eſſe contra libertatem, quamvis non ſit alia. Sic eſſet contra libertatẽ diuinã neceſsitas vt in rerum natura detur collectio aliqua finita determinata carentiarum: & tamẽ non eſt contra libertatem divinam quod detur neceſsitas, vt in rerum natura exiſtat collectio infinitarum carentiarũ. Quod patet, quia Deus non poteſt facere, vt exiſtant in rerum natura omnes ſubſtãtiæ poſsibiles ſimul, & tamẽ poteſt facere, vt ſimul exiſtat quicumque numerus finitus ſubſtantiarum: ergo pariter licet voluntas noſtra non poſsit facere vt exiſtant ſimul omnes ſcientię medię de efficacia auxiliorum, quæ ſeorſim exiſtere poſſunt. poterit tamen facere vt exiſtat ſimul quilibet numerus finitus illarum ſcientiarum.

67 Deinde dico non militare eandẽ rationem, nam ſi ſemel voluntas eſſet metaphiſice neceſsitata vt appareret conſentiens auxilio *A.* vel *B.* eſſet metaphiſice neceſsitata vt appareat conſentiens *B.* ſub conditione quod appareat diſſentiens *A.* Vnde ſuppoſita ſcientia de inefficacia auxilij *A.* & collato auxilio *B.* iam eſſet metaphiſice neceſsitata ad conſentiendum *B.* quia ſi poſſet illi diſſentire, poſſet coniungere diſſenſum ad auxilium *B.* cũ ſcientia media de diſſenſu ad ud auxilium *A.* quia diſſentiendo auxilio *B.* non impediret ſcientiã mediam repręſentantem diſſenſum ſub *A.* ergo coniungeret diſſenſum ſub *B.* cũ tali ſcientia media: ergo faceret vt exiſterent ſimul ſciẽtia repræſentans diſſenſum ſub *A.* & ſcientia repræſentans diſſenſum ſub *B.* quod eſt contra ſuppoſitionem. At hoc abſurdum non ſequitur in collectione omnium auxiliorum; nam perveniri non poteſt ad caſum, in quo voluntas appareatat diſſentiens omnibus præter vnum; ſiquidem ſi ſemel apparet conſentiens alicui, hoc ipſo apparet conſentiens infinitis maioribus, & maioribus intra eandem ſpeciem: nam ſi apparet conſentiens ſub auxilio vt quatuor; etiam apparet conſentiens ſub auxilio vt quinque quoad cætera ſimili ipſi, niſi penes intenſionem.

Di-

68 Dices auxilia indifferentia non poſſe creſcere in infinitum verſus maximum, ſed habere terminum fixum vltra quem ſi aſcendatur, perit libertas; ſed contra, quia hoc gratis dicitur. Dices ſecundo: ergo ſaltem voluntas nequit eſſe metaphyſicè neceſſitata vt appareat conſentiēs alicui ex infinitis auxilijs æqualibus & diverſis; nàm defacto appareret conſentiens aliquibus, & aliquibus diſſentiēs; vel ergo illa auxilia, quibus apparet diſſentiens ſunt infinita, vel finita. Ponamus eſſe infinita: ergo illa quibus defacto apparet conſentiens erunt numero finita: hoc autem admiſſo, nulla erit repugnantia in eo quod appareat omnibus diſſentiens præter vnum: nam ſi defacto appareret diſſentiens omnibus præter centum, v. g. quæ repugnantia eſſe poterit in eo, quod appareat diſſentiens omnibus præter vnum? Conferatur ergo illud vnum. Certè huic poterit diſſentire: & conſequenter inducere Scientiam Mediam repræſentantem diſſenſum ſub illo: ergo poterit coniugere Scientiam Mediam de inefficacia huius cum Scientia Media de inefficacia reliquorum; eo planè argumento, quod nos nuper fecimus contra neceſſitatem vagam apparendi conſentiētem alicui auxilio ex collectione finita.

69 Ego in peculiari diſputatione de hac re explicui quo pacto cohæreat libertas cum eo quod appareat diſſentiens omnibus præter vnum; quamvis ſit neceſſitas, vt appareat conſentiens alicui vagè, quia nimirū dum poteſt diſſentire illi vni, poteſt impedire ſciētiam repræſentantem diſſenſum ſub reliquis omnibus. Nunc aliter probo non eſſe fundamentum ad aſſerendum poſsibilem eſſe eventum, quem adverſarius intendit: nam omnia in commoda præcluduntur, ſi dicamus voluntatem noſtram eſſe neceſſitatam metaphyſicè, vt appareat pro ſtatu conditionato conſentiens infinitis auxilijs; hoc autem optimè dici poteſt: quia ſtat illam eſſe neceſſitatam vt appareat conſentiens infinitis aſſumptis ab infinitis Scientijs Medijs pro hypotheſi, & tamen non eſſe neceſſitatam vt appareat conſentiens alicui determinatè. Sic Deus eſt metaphyſicè neceſſitatus vt appareat per ſcientiam viſionis videns infinitas carentias à parte rei, & tamen non eſt neceſſitatus vt appareat vidēs aliquam determinatè; quia nulla eſt carētia, quam Deus non potuerit excludere per productionem rei illi oppoſitæ; & tamen Deus non potuit facere vt non darentur à parte rei infinitæ carentiæ. Hoc poſito ceſſat illud inconveniens, quia nūquam poteſt reduci voluntas ad ſtatum, in quo appareat diſſentiens omnibus præter vnum. Demum dicito, in illa multitudine infinita auxiliorum indifferentium æqualium & diſsimiliū, fore infinita, quibus videretur cōſentiēs, & infinita quibus videretur diſſentiens; quia quælibet multitudo infinita includit infinitos binarios, & infinitos ternarios & vnde negandum eſt ſuppoſitum, quando ponit arguens, eſſe finita auxilia, quibus apparet conſentiens voluntas.

SECTIO VII.

Soluitur difficilis obiectio.

70 PRobavimus ex dominio Dei ſupra voluntatem creatam impoſsibilem eſſe metaphyſicè eventum in quo Deus non habeat proximam poteſtatem convertendi liberè noſtram voluntatem, ſeu faciēdi vt liberè convertatur. Cōtra hanc rationem militat hoc argumentum: nam ad dominium Dei non ſpectat habere poteſtatem proximam ad faciendum vt voluntas convertatur per hanc numero converſionem: ergo nec ad dominium Dei ſpectabit habere poteſtatem ad faciendum vt convertatur per aliquam converſionem liberam. Probatur conſequentia: quia Deus nō habet minus perfectum dominium ſupra voluntatem vt contentivam huius numero actionis liberæ, quam ſupra voluntatem abſolutè: ergo ſi dominium Dei ſupra voluntatem vt contentivam huius numero actionis liberæ non poſtulat vt Deus in omni eventu poſsit facere vt voluntas convertatur per hanc numero converſionem liberam, nec dominium Dei ſupra voluntatem abſolutè conſideratam poſtulabit vt in omni eventu poſsit facere, vt voluntas liberè convertatur. Antecedens vero ſuadetur; quia poteſt Deus per Scientiam Mediam videre, voluntatem non convertendam, ſi ei conferatur præcisè auxilium A. Iam vero ſuppoſita hac ſcientia nequit Deus facere vt voluntas convertatur per illam numero converſionem, quæ alligata eſt auxilio A, vt principio: etenim vel hoc poteſt facere conferendo præcisè auxilium A; & hoc non, vt patet: vel adiungendo aliud auxilium, quod prævidit fore efficax. Et hoc non poteſt dici: quia adiungendo hoc novum auxilium, faceret quidem vt voluntas converteretur per converſionem eſſentialiter ſupponentem vt principium hoc novum auxilium; non vero per converſionem eſſentialiter ſupponentem præcisè auxilium A: nam eadem numero actio converſionis non eſt indifferens vt oriatur ab hoc vel ab illo principio movente, ſed potius variatis auxilijs variantur actiones.

71 Huic argumento bifariam reſponderi poteſt: primò admittendo antecedens, & negando conſequentiam; ad probationem con-

conceſſa maiori & minori, negatur conſequē-tia: eſt enim argumentum à paritate, quod red-dita diſparitate ſufficien er ſolvitur. Dico ergo perfectum Dei dominium ſupra voluntatem vt contentivam huius numero actionis non poſtulare vt Deus poſsit in omni eventu facere vt voluntas ponat illam actionem; nam domi-nium Dei ſupra voluntatem vt contentivam huius numero actionis, idem eſt formaliſsimè, ac dominium Dei ſupra hanc numero actionē: hoc autem dominium non poſtulat vt Deus valeat in omni eventu facere vt exiſtat illa actio, ſed ſolum poſtulat vt Deus immediatè concurrat ad illam, poſsitque impedire eius exiſtentiam præcisè per hoc quod nolit ſuam omnipotentiam applicare ad concurrendum cum voluntate ad eiuſmodi actionem; & poſsit producere omnia quæ ex parte actus primi ſunt neceſſaria ad eius exſtentiam: non requi-ritur autem vt poſsit inducere eius exiſtētiam: quia nec hoc poteſt facere per prædetermination nem, quia hæc lædit libertatem; nec per aliud auxilium indifferens, quia hoc non movet ad illam actionem, ſed ad aliam diverſam. At vero dominium perfectiſsimum Dei ſupra vo-luntatem ſecundum ſe, non eſt præciſe domi-nium ſupra actionem aliquam in particulari; ſed eſt poteſtas vtendi & non vtendi voluntate pro libito ſuo in ordine ad fines ſuæ bonitati, & providentię congruentes: ac proinde eſt po-teſtas applicandi voluntatem ad conſecutio-nem finis intenti à divina providentia: nam vti eſt applicare principium actionis ad agen-dum: ergo eſt poteſtas applicandi voluntatem ad merendam gloriam, illamque obtinendam vt coronam: ergo ſicut repugnat metaphyſicè eventus, in quo Deus non habeat perfectiſsi-mum dominium ſupra voluntatem humanam, ita repugnat eventus in quo Deus non poſsit facere vt voluntas liberè convertatur. Quare perperam arguitur ab vno ad aliud: nam ex eo quod Deus habeat perfectiſsimum dominium ſupra voluntatem poteſt ſe ſolo plura in illa producere: ex eo vero quod habeat perfectum dominium ſupra voluntatem vt continentem hanc determinatè actionem, non ſequitur poſ-ſe facere ſe ſolo vt ponat hanc numero actio-nem.

72 Et quidem longè aliud eſt Deum non poſſe ſimpliciter convertere libere volun-tatem; aliud non poſſe per hanc numero actio-nem: primum argueret defectum virtutis in Deo: ſecundum vero ſolum arguit ſpecialem limitationem, & alligationem ex parte actio-nis; quæ quia eſſentialiter alligata eſt huic nu-mero principio, nō eſt capax vt Deus per aliud medium poſsit movere ad ipſam ponendam. Primum auferret perfectum à Deo dominium ſupra voluntatem creatam: ſecundum verò non tollit hoc dominium. Primum viſum eſt ab-ſurdiſsimum Auguſtino: ſecundum vero nulli-bi ab ipſo reijcitur. Quid enim contra perfe-ctiſsimum Dei dominium, quod nequeat con-vertere voluntatem per hanc numero conver-ſionem, ſi abſolutè poteſt illam convertere? Sa-nè in ſententia Thomiſtarum abſurdum non eſt quod Deus per quodcumque medium ne-queat facere vt voluntas convertatur, ſiquidem nequit facere vt convertatur per auxilium pure ſufficiens. Ratioque à priori videtur eſſe; quia in ordine ad fines, quos divina providentia in-tendere poteſt in converſione libera voluntā-ris, & in ordine ad oſtenſionem divinarum per-fectionum & attributorum, quæ relucet in eo, quod Deus infallibiliter trahat voluntatem ad ſui converſionem; de materiali omnino ſe ha-bet, quod hoc fiat per hanc numero actionem potius quam per illam: nihil ergo adimitur Deo per hoc quod ſit poſsibilis caſus, in quo ipſe non poſsit convertere voluntatem per hāc numero actionem potius quam per illam, quā-vis enim non poſsit per hanc, poteſt tamen per aliam omnino æquivalentem, & omnino pa-rem in ordine ad oſtenſionem divinorum at-tributorum.

73 Et confirmatur: nam perfectiſsi-mum Dei dominium ſupra ſubſtantiam crea-tam poſtulat, vt Deus nullo à ſe diſtincto indi-geat ad ipſius productionem, vt enim inquit D. Thomas 3. contra Gentes cap. 1. *Dominiū ſupra res à ſe productas perfectum habet, vt-pote qui ad eas producendas non exterioris agentis adminiculo indiget, nec materiæ fun-damento.* & tamen perfectiſsimum Dei domi-nium ſupra voluntatem vt contentivam huius actionis, ſeu perfectiſsimum Dei dominium ſupra actionem creaturæ non expoſcit, vt Deus non indigeat aliquo à ſe diſtincto ad produ-ctionem illius actionis; evidens enim eſt indi-gere creatura ad poſitionem illius actionis: er-go plura expoſcit perfectiſsimum Dei domi-nium ſupra voluntatem ſecundum ſe, quàm ſu-pra voluntatem vt contentivam huius actio-nis: non ergo rectè arguitur ab vno ad aliud.

74 Aliter ſecundo poteſt ſolvi ar-gumentum, negando antecedens, ad eius pro-bationem reſpondeo, ſuppoſita Scientia Media, per quam Deus videt voluntatem non conver-rendam cum auxilio *A*, poſſe Deum facere vt convertatur cum auxilio *A*, per eandem numero converſionem, quæ apparebat non fu-tura: non quidem tribuendo illud auxilium ſub iijs circunſtantijs, ſub quibus videbatur non futurum efficax; hoc enim eſſet chymæra; ſed conferendo illud auxilium ſeiunctum ab illis circunſtantijs, in quibus, & propter quas vide-ba-

batur futurum inefficax: ſi enim Deus videt per ſcientiam mediam, volunatem, quamvis invitetur ad bonum honeſtum per auxilium *A*. nihilominus illud non amplexuram; ſine ſimul videre debet ob quam rationem hoc ſit factura voluntas; nunquam enim voluntas deſerere poteſt bonum honeſtum præcisè vt deſerat, ſed quia apparet aliqua ratio mali, vel incommodi in amplectendo illud bonum, vel quia illud eſt incompoſsibile cum bono delectabili, erga quod voluntas ipſa eſt affecta. Quare ſi Deus conferat auxilium *A*. invitans ad amorem obiecti honeſti, & auferat à voluntate omnem cognitionem inclinantem ad non amandum illud bonum, infallibiliter obtinebit conſenſum, & faciet vt voluntas ſe convertat per illã numero converſionem, quæ tanquam principium ſui reſpicit eſſentialiter auxilium *A*. determinate.

75 Dices primo: quamvis Deus auferat à voluntate omnem cognitionem inclinantem ad non amandum bonum honeſtum, ad quod invitat auxilium *A*. adhuc voluntas manet indifferens ad amandum bonum honeſtum vi auxilij *A*. vel ad pure omittendum illius amorem, quia quantumvis auxilium *A*. invitet ad amandum bonum honeſtum; non tamen neceſsitat: nam ſola propoſitio intuitiva boni infiniti habet vim rapiendi volũtatem ad amorem: non autem propoſitio abſtractiva boni honeſti finiti: ergo poterit contingere vt Deus videat voluntatem invitatam ad amorem honeſti per auxilium *A*. non amplexuram bonum honeſtum, quamvis nihil habeat poſitive inclinans ipſam ad non amandum illud bonum. In hoc autem caſu iam Deus non poterit facere vt voluntas convertatur per illam converſionem, quæ eſſentialiter reſpicit vt principium ſui ſolum auxilium *A*.

76 Reſpondeo in illo eventu voluntatem non manſuram cum proxima indifferentia ad omittendum amorem obiecti honeſti, ad quem invitat auxilium *A*. quia implicat voluntatem omittere actum honeſtum, quin poſſit reddere rationem cur omittat, ac proinde quin adſit aliquod motivũ inclinans ad omittendum, omnis enim operatio, ad quam non determinamur à natura, debet eſſe eiuſmodi, vt de illa poſsimus reddere rationem; de ijs autem ad quæ natura nos determinat, ſatis eſt, quod poſsit natura reddere rationem, & hæc eſt cauſa cur non ſit neceſſe vt poſsimus reddere rationem de primis principijs aut ſpeculativis, aut practicis, quando illis aſſentimur. De ijs autem quæ non ſunt naturaliter nota, ac proinde quæ non ſunt nota omnibus, tenetur vnuſquiſque reddere rationẽ, & conſequenter poſſe dicere, cur ijs præbeat aſſenſum; & de ijs, quæ non ab omnibus naturaliter appetuntur, & neceſſario, ſed libere: nam huius appetitus rationem reddere non pertinet ad naturam, vtpote quæ condidit nos indifferentes ad ea appetenda: à contrario à nemine quæritur, vt ait Ariſtoteles, cur ei placeat voluptas, & diſpliceat dolor; nõ enim debemus reddere rationẽ iſtius affectionis, quæ non eſt imputabilis nobis, ſed naturæ, ad eam nos determinãti: repugnat ergo noſtram voluntatem eſſe proxime expeditam ad omittendum actum quin cognoſcat aliquod motivum, aliquamve rationem, ob quam poſſit omittere.

77 Dices, ſufficientem rationem eſſe ad omittẽdum, quod bonitas cognita ſit finita. Sed contra, quia cum natura rationalis creata non ſit ex ſe beata & fœlix; ſed ex ſe indigeat bono à ſe diſtincto vt ſit beata, ad quam beatitudinem habet neceſſariam inclinationem; implicat vt ceſſet ab amore boni per hoc præciſè, quod bonitas cognita non ſit ſimpliciter infinita; nam non eſſe infinitã, eſt non eſſe ſummam, eſt poſſe dari aliam maiorem: poſſe autem dari aliam bonitatem maiorem, non eſt ratio cur ceſſem ab amore minoris bonitatis, ſi vtraque indigeo, & vna non impedit aliam. Quod à poſterio confirmatur, quia motus primo primi verſantur circa bonum finitum obſcure cognitum, & tamen non ſunt liberi: ergo non ſufficit bonum cognitum eſſe finitum vt affectus regulatus per eiuſmodi boni cognitionem ſit liber. Quare motus primo primi propterea ſunt neceſſarij, quia proponitur obiectũ vt delectabile, quin voluntas advertat aliquam rationem mali, & propterea neceſſario afficitur voluntas erga bonum delectabile, donec evigilat ratio, & animadvertit bonum illud delectabile habere coniunctam rationem malĩ moralis; qua advertentia adveniente, iam conſtituitur in æquilibrio, & manet libera ad omittendum amorem boni delectabilis: ergo in eventu in quo voluntas haberet rationem invitantem ad amorem boni honeſti, & nullam haberet cognitionem retrahentem, neceſſario amaret.

78 Ad illud vero quod dicitur, eſſẽ proprietatem boni infiniti clare cogniti rapere ad ſui amorem. Reſpondeo, hoc eſſe verum ex meritis ipſius obiecti: nam bonum infinitum clare viſum talis eſt indolis, vt à nulla alia cognitione poſsit impediri, quo minus rapiat voluntatem in ſui amorem. At in noſtro caſu, quamvis voluntas noſtra neceſſario amaret bonum honeſtum, id non ideo contingeret, quia obiectum cognitum ex meritis ſuis raperet ipſam ad amorem; ſed quia voluntas eo quod ſit finita, & indigens bono à ſe diſtincto vt ſit beata, eſt neceſsitata vt amet bonum, quo indi-

higet, in caſu in quo nullam rationem mali videat in illo amando, nec in obiecto amato, nec advertat illud eſſe incompoſsibile cum alio.

79 Sed obijcies: poſsibilis eſt actio honeſta eſſentialiter libera; quæ nimirum ſupponat tum cognitionem invitantem ad ſui exiſtentiam, tum cognitionem retrahentem: hanc autem actionem non poterit Deus extorquere à voluntate, ſi ſemel per ſcientiam mediam videat voluntatem ſub tali actu primo, quem eſſentialiter ſupponit illa actio, non elicituram illam actionem. Reſponderi poteſt, impoſsibilem eſſe actionem eſſentialiter liberam: ratioque poteſt reddi; quia alioqui Deus nō haberet perfectiſsimum dominium ſupra talē actionem; quia nimirum non poſſet facere vt exiſteret, quantumvis honeſta & laudabilis foret, & hoc poteſt eſſe optimum fundamētum ad probandum libertatem eſſe extrinſecam actioni liberæ: aliaque à priori poteſt reddi ratio, quod actio nequeat eſſentialiter ſupponere id quod inclinat in non exiſtentiam ſui; ac proinde ſolum poteſt ſupponere indifferentiam voluntatis qua parte includit cognitionem inclinantē in ipſius exiſtentiam, non autem qua parte includit cognitionem propendentem in ſui non exiſtentiam.

80 Dices: iuxta Patrem Suarez prolog. 1. de grat. cap. 9. actio ſemel orta à volūtate vt prædeterminata nequit oriri à voluntate vt indifferenti; quia eſſentialiter diverſa eſt actio per quam voluntas operatur dum determinatur ab alio, quam cum determinatur à ſe: ergo nequit eadem actio tranſire de libera in neceſſariam. Reſpondeo negando conſequentiam. Et quidem ipſe Suarius ibidem num. 21. docet & explicat quo pacto poſsit tranſire eadem actio de libera in neceſſariam. Igitur dico actionem ortam à principio inclinante in ipſius exiſtentiam eſſentialiter ſupponere principium illud: vnde ſi illud ita inclinet vt determinet; illa eſſentialiter ſupponit illud principium vt determinans ad ſui exiſtentiam; ac proinde incapax eſt vt oriatur à voluntate vt indifferenti. Hinc vero minime ſequitur, quod actio, quæ ſemel eſt libera, nimirum quia oritur à voluntate habente indifferentiam ad vtrūque, ſeu cognitionem retrahentem à tali poſitione: non ſequitur, inquam, quod hæc actio non poſsit tranſire in neceſſariam, nimirum per ſubtractionem cognitionis indifferentis: nam cum illa eſſentialiter ſolum ſupponat cognitionem inclinantem ad ſui exiſtentiam, poteſt manere deficiente omni cognitione retrahente, quo in eventu foret neceſſaria. Vnde per mutationē cognitionis retrahentis poteſt actio tranſire à libera in neceſſariam, & è contrario per poſsitionem talis cognitionis poteſt à neceſſaria tranſire in liberam.

81 Hinc in ſeres poſsibilem quidem eſſe in noſtra voluntate actionem eſſentialiter neceſſariam, nimirum, illam, quæ eſſentialiter ſupponeret actum efficaciter imperantem, vel prædeterminationem phiſicam, vel viſionem infiniti boni: hinc vero neutiquā deduci poſsibilē eſſe actionē eſſentialiter liberā. Ratio diſparitatis eſt, quia eſto actio eſſentialiter ſupponere poſsit principium inclinans, & determinans ad ſui exiſtentiam, neutiquam tamen principium retrahens.

82 Dices: Angelus reflectens ſupra indifferentiam proximam ad amandum, vel nō amandum aliquod obiectū poteſt elicere hunc affectum, *quia habeo indifferentiam* ad amandum vel non amandum, volo elicere amorem talis obiecti: hic autem affectus eſt eſſentialiter liber, vtpote ſupponēs eſſentialiter indifferentiam proximam ad amandum, vel non amandum. Reſpondeo primo, hoc argumentum non evincere intentum; quia ille actus reflectens ſupra indifferentiam illam, non reflectit ſupra indifferentiam voluntatis Angelicę ad ipſum ponendum, vel non ponendum; ſed ſupra indifferentiam proximam ad amandum, vel nō amandum directe obiectum. Secundo & melius reſpondeo, illum affectum eſſe impoſsibilem in Angelo; tum quia ſequeretur poſsibilem eſſe actum non cadentem ſub perfectum Dei dominium: tum quia illa indifferentia qua parte retrahit à ponendo amore, nequit eſſe motivum vt Angelus ſe determinet ad amandum: hoc enim motivum dumtaxat poteſt eſſe bonitas inclinans ad amandum.

83 Secundo ad argumentum reſponderi poteſt diſtinguendo illam propoſitionem: poſsibilis eſt actio eſſentialiter libera, libertate eſſentialiter ſupponente hanc numero indifferentiam, ſeu hanc numero cognitionem retrahentem ab amore, nego: libertate ſupponente hanc numero cognitionem invitantem ad amorem, concedo: & nego conſequentiam. Denique ſi ſit poſsibilis actio eſſentialiter libera, & ſupponens eſſentialiter hanc numero indifferentiam: reſpondendum eſt iuxta dicta diſp. 3. ſect. 7. n. 70. & ſect. 16. n. 311. & t. 1 diſ. 11. ſect. 4. nō eſſe abſurdum, quod Deus nequeat aliquando facere vt exiſtat talis actio.

SECTIO VLTIMA.

Epilogus totius diſputationis & dilucida noſtræ ſententiæ explicatio.

84 ASSERIMVS cumulum infinitum auxiliorum, quibus diviſive poteſt inquocumque inſtanti Deus hu-

ma-

manam pulſare voluntatem, fundare infallibilem & metaphiſicam connexionem cum eo quod voluntas noſtra per ſcientiam mediam appareat pro quolibet inſtanti convertenda ſub aliquo illius collectionis, vage & confuſè loquendo. Quod perinde eſt ac dicere, voluntatem creatam propter eſſentialem ſubordinationem, quam habet ad Deum vt potentem diviſive movere illam ad operandum in quocumque inſtanti varijs & miris modis, infinitiſque vocationibus maioribus & maioribus ſine fine, eſſentialiter poſtulare, vt Deus per ſcientiam mediam videat, illam vel eſſe convertendam ſub hoc auxilio, vel ſub illo, diſcurrendo per ſingula collectionis; ita vt ſit metaphiſice impoſsibilis eventus, in quo Deus per ſcientiam mediam nullum in tota collectione & cumulo auxiliorum indifferentium, quibus diviſive in quocumque inſtanti poteſt pulſare voluntatem, reperiat, quo videat voluntatem reipſa convertendam, ſi ei conferatur.

85 Itaque ſi voluntas comparetur cum quocumque auxilio determinato, verum eſt dicere: nõ eſt neceſſe vt per ſcientiam mediam Deus videat voluntatem convertendam eſſe cum hoc auxilio *A*. nec item eſt neceſſe vt videatur convertenda ſub *B*. nec eſt neceſſe vt videatur convertenda ſub *C*. & ſic de ſingulis: tamen ſi comparemus illam cum tota collectione, non quidem vt ſimul conferenda, & aſſumendo illam per modum vnius hypotheſis (quia hoc eſt impoſsibile, & non cohæret cum libertate) ſed vt conferenda diviſive, & aſſumendo illam vt continentem infinitas hypotheſes infinitarum formalitatum ſcientiæ mediæ. Sic neceſſe eſt vt appareat convertenda, vel ſub auxilio *A*. vel ſub auxilio *B*. vel ſub *C*. vel ſub aliquo alio totius collectionis. Itaque contingens eſt vt Deus per ſcientiam mediam videat voluntatem non eſſe convertendam ſub *A*. item contingens eſt vt videat non eſſe cõvertendam ſub *B*. item contingens eſt vt videat non convertendam ſub *C*. & ſic de reliquis diviſive & determinate ſumptis: non tamen eſt contingens, vt Deus videat nec convertendam ſub *A*. nec ſub *B*. nec ſub *C*. nec ſub aliquo alio totius collectionis.

86 Ad modum quo contingens eſt moraliter vt in mundo non veniat ſcandalum per Petrum determinate; item contingens eſt moraliter vt non veniat per Paulum determinate; & ſic de ſingulis diviſive & determinate ſumptis: & tamen non eſt moraliter contingens vt nec per Petrum, nec per Paulum, nec per aliquem alium hominem ſcandalum veniat; nam iuxta verbum Chriſti: *neceſſe eſt vt ſcandala veniant*; ſimiliter contingens eſt moraliter vt Petrus in inſtanti *A*. non loquatur: ſimiliter contingens eſt vt non loquatur Paulus: & ſic de ſingulis determinate ac ſeorſim, & tamen non eſt contingens, vt nec Petrus, nec Paulus, nec vllum aliud individuum totius generis humani loquatur in inſtanti *A*. Item contingens eſt moraliter vt quilibet noſtrorum abſque ſpeciali privilegio eviter peccatum *A*. item contingens eſt vt eviter peccatum *B*. & ſic de reliquis ſingillatim ac ſeorſim; & tamen non eſt contingens vt abſque ſpeciali privilegio nec comittat peccatum veniale *A*. nec *B*. nec *C*. nec aliquod ex tota collectione. Solumque datur diſcrimen ab ijs exemplis ad noſtrum caſum; quod in ijs neceſsitas eſt moralis, in noſtro eventu eſt metaphiſica: in ijs neceſsitas vaga eſt in ordine ad plures perſonas, vel plura inſtantia temporis; in noſtro vero caſu neceſsitas vaga eſt in eadem voluntate in ordine ad vnum determinate inſtans, cæterum reſpicit vage aliquod ex infinitis auxilijs diverſis, & inæqualibus verſus maximum.

87 Et hanc neceſsitatem metaphiſicam à priori probamus ex eſſentiali ſubordinatione noſtræ voluntatis ad Deum, vt potentem illam movere efficaciter ad bonum libere amplectendum; hæc enim ſubordinatio poſtulat, vt in nullo eventu poſsibili adhuc metaphiſice, careat Deus proxima poteſtate convertendi illam libere; qua proxima poteſtate careret, niſi collectio auxiliorum fundaret eam metaphiſicam infallibilitatem. Ratio, ob quam aſſerimus collectionẽ auxiliorum fundare metaphiſicam infallibilitatem converſionis liberæ futuræ ſub aliquo illorum vage, eſt, quia hæc metaphiſica connexio fundata in collectione auxiliorum ex vna parte ſalvat perfectiſsimum Dei dominium ſupra voluntarem creatam, nam vi illius in omni eventu poſsibili erit *cor regis in manu Domini, vt quocumque voluerit vertat illud; & ſic velle & nolle in volentis, ac nolentis erit poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem.* Vt loqui ur Auguſtinus capit. 14. de corrept. & grat. ſiquidem vi illius repugnat metaphiſice eventus, in quo Deus non ſit proxime expeditus ad faciendum vt voluntas libere convertatur: ex alia parte ſalvat libertatem creaturæ: nam abſdubio voluntas noſtra libere operatur; ſi in eo inſtanti, in quo elicit operationem, nihil datur in rerum natura habens antecedem connexionem cum eo quod operetur. At ita ſe habet res in noſtro caſu: quia licet collectio auxiliorum, vel potius omnipotentia vt potens movere noſtram voluntatem inquolibet inſtanti per aliquod ex infinitis auxilijs; & noſtra voluntas vt ſubiacens potentiæ Dei, habeat connexionem infallibilem cum

ope

operatione libera in ſtatu conditionato, non tamen in ſtatu abſoluto: & licet eſſentialiter collectio poſtulet vt voluntas videatur per ſcientiam mediam operatura ſub aliquo vage, non tamen ſub aliquo determinate. Vnde collectio non petit eſſentialiter vt voluntas operetur cum auxilio illo determinate, quod in ſtatu abſoluto voluntati confertur: cum illo ergo voluntas libere operatur: noſtra ergo ſententia vtrumque ſalvat, & perfectiſsimum dominium Dei ſupra voluntatem creatã, & iſtius libertatem. Sententia Prædeterminatorum ſalvat quidem Dei dominium; ſed minime ſalvat libertatem creaturæ: ac proinde nec dominium Dei ſalvat circa operationes liberas, ſed illud de medio tollit. Sententia vero admittens poſſibilitatem pure metaphiſicam eventus, in quo nullum appareat auxilium per ſcientiam mediam efficax ad convertendam voluntatem relinquendo ei plenam libertatem, optime ſalvat libertatem creaturæ; minus tamen bene dominium Dei.

88 Breviſsime ſic: eſſentialis ſubordinatio voluntatis creatæ ad Dei dominium expoſcit, vt in omni eventu poſsibili poſsit Deus facere vt illa libere operetur. Rurſus libertas creaturæ poſtulat vt auxilia, quibus ad operandum moveatur, ſint intrinſece indifferentia. Hæc duo optime cohærent, ſi dicamus, voluntatem creatam talis eſſe naturæ vt comparata cum quolibet auxilio determinate poſſit apparere in ſtatu conditionato ei reſiſtens, comparata vero cum omnibus ſit eſſentialiter incapax, vt appareat in ſtatu conditionato reſiſtens huic & illi & illi & ſic de ſingulis, nullo excepto. Primum ſufficit ad libertatem, quia voluntas nunquam operatur niſi cum auxilio determinato; & illa non petit eſſentialiter vt videatur determinate operatura ſub illo. Secundum ſufficit ad Dei dominium; quia licet poſsit fieri vt Deus non habeat ſcientiam mediam de efficacia auxilij *A*. & poſsit fieri vt non habeat ſcientiam mediam de efficacia auxilij *B*. & ſic de ſingulis; nunquam tamen poteſt fieri vt Deus nec habeat ſcientiam mediam de efficacia auxilij *A*. nec de efficacia auxilij *B*. nec de vllo alio.

89 Potiſsimum fundamentum, quo nitor ad negandam poſsibilitatem metaphiſicã illius eventus, eſt autoritas Auguſtini, vbique clamantis: *Deum habere omnipotentiſsimam poteſtatem humanorum cordium quo voluerit inclinandorum: magis habere in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas*: & vt certum ſupponentis *poſſe Deum malas hominum voluntates quas voluerit, quando voluerit, & quomodo voluerit in bonum conuertere*. Hæc Auguſtini teſtimonia avide Prædeterminatores arripiunt vt ſuam ſententiam de gratia intrinſece efficaci confirment. Ego vero firmiſsime mihi perſuaſum habeo, Divum Auguſtinum Prædeterminatoribus non favere, ſed potius ſententiam, quam modo defendo, tradere. Quamvis enim probabilius ſit ex his locis apud Auguſtinũ non tantum infinities moraliter repugnantem eſſe eventum, in quo Deus nequeat efficaciter hominem trahere ad converſionem plenè liberam quo ad ſubſtantiam, ſed penitus eſſe metaphiſicè impoſsibilem? tamen hanc impoſsibilitatem metaphiſicã, nuſquam Auguſtinus fundavit in eo, quod impoſſibile ſit voluntatem motam auxilio intrinſece efficaci non converti: ſed in eo quod cum Deus poſsit varijs & infinitis modis vocare voluntatem, impoſsibile eſt, vt inter tot, tamque diverſas vocationes, non appareat aliqua congrua ad exprimendum conſenſum. Ipſum audiamus q. 2. ad Simplic. vbi pro illis omnibus, qui ita vocantur vt non conſentiant, hanc regulam generalem tradit: *Si vellet Deus illorum miſereri, poſſet ita vocare quomodo illis aptum eſſet, vt mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur: nã cuius Deus miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem nõ reſpuat*: & hinc ita infert: *cum ergo alius ſic, alius autem ſic moueatur ad fidem, eademque res vno modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat, aliumque moueat, alium non moueat; quis audeat dicere* (perpendite illationem) *defuiſſe Deo modum vocandi, quo etiam Eſau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iuſtificatus eſt*? Quid clarius pro noſtra ſententia? quam non minus perſpicue tradidit lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap 9. vbi ait, *voluntatem noſtram trahi à Deo varijs & miris modis vt velit*, & cap. 5. de corrept. & gratia vbi ait: *homines varijs & innumerabilibus modis vocari & moueri ad recte operandum*. Et in hoc fundat Auguſtinus impoſsibilitatem evẽtus, in quo Deus non poſsit homines convertere: non ergo vnquam Auguſtinus explicuit omnipotentiſsimam Dei poteſtatem ad flectẽda hominum corda per poteſtatem prædeterminandi phiſice; nam hic modus trahendi ad converſionem non eſt varius & multiplex, ſed vniformis reſpectu omnium: ſed per poteſtatem vocandi hoc vel illo modo ex infinitis diſſimilibus, & inæqualibus & miris, quos intra theſauros ſuæ omnipotentiæ continet, inter quos impoſsibile eſt eſt aliquos non eſſe congruos ad emoliendam duritiem cordis humani. Ex hac poteſtate vocandi quamcumque rebellem voluntatem varijs & miris modis indulſit Auguſtinus in q. 2. ad Simpl. hanc illa-

tio-

tionem, quæ eſt ipſiſsima noſtra concluſio: *Cum Deus deſerit non ſic vocando, quomodo ad fidem moueretur, quis dicat modum, quo ei perſuaderetur vt crederet, omnipotenti defuiſſe?*

DISPVTATIO QVINTA

AN CVM VNICO AVXILIO, VARIATIS CIRCVNSTANTIIS, IN OMNI EVENTV SIT Deus proxime potens convertere libere voluntatem?

SECTIO PRIMA.

Explicatio ſententiæ Societatis, & manuductio ad reſolutionem quæſtionis.

1 SOCIETATIS ſententiam de intrinſeca indifferentia auxiliorum, & neceſſitate ſcientiæ mediæ ad conciliandam efficaciam gratiæ, & infallibilitatem prædeſtinationis cum noſtro libero arbitrio, inde potiſsimum impetunt Moderni Thomiſtæ poſt Illuſtriſsimum Didacum Alvarez inter Prædeterminatores facile principem: quod ex illa ſequi videatur, poſsibilem eſſe metaphiſice eventum, in quo ſalva libertate nequeat Deus convertere humanam voluntatem: nam ſi ſingula auxilia moventia ad operandū libere ſunt ſuapte natura indifferentia, ſingula poſſunt in ſtatu conditionato apparere per ſcientiam mediam inefficacia ad obtinendam cōverſionem: ſi autem ſingula poſſunt apparere inefficacia; poſſunt omnia: poſsibilis ergo erit eventus, in quo Deus in toto cumulo auxiliorum indifferentium vt coniungantur cum non converſione, nullum inveniat efficax ad obtinendā converſionem; ac droinde, in quo non ſit proxime, & abſolute potens convertere voluntatem, integra manente ipſius libertate: non enim eſt Deus ſimpliciter potens obtinere finem, vbi nullum habet medium efficax ad illius conſecutionem. Quid autem (inquiunt) hac ſequela abſurdius? vt enim clamat Auguſtinus: *Quis tam impie deſipiat, vt dicat, Deum non poſſe convertere quem voluerit, vbi voluerit, quando voluerit, & quomodo voluerit?*

2 Hæc eſt ratio, qua adverſarij arbitrantur ſe triumphum egiſſe de Societatis ſententia. Verum noſtri Doctores huic argumento duplicem adhibent ſolutionem, & vtrāque ſolidiſsimam. Primo: Eximius Doctor Pater Franciſcus Suarius in opuſculis, & cum eo alij non pauci reſpondent admittendo ppſsibilitatem pure metaphiſicam illius eventus; & negando eius abſurditatem: tum quia Deus ſaltem neceſsitando in omni eventu metaphiſico poteſt convertere voluntatem: tum quia ſatis ſuperque eſt, illum eventum eſſe infinities moraliter repugnantem, vt ſtultus, & impius foret, qui diceret, Deum non poſſe convertere libere voluntatem: aliud enim eſt, Deū non poſſe: aliud, poſsibilem eſſe pure metaphiſice eventum, in quo non poſsit: hoc ſecundum prudenter aſſeritur; illud primum ſtulte, & impie affirmaretur: ſtulte quidem, quia ſtultum eſt, affirmare exiſteniam eventus ſumme repugnantis moraliter, etſi poſsibilis metaphiſice: ſicut ſtultiſsimum foret, aſſerere, nullum hominem vnquam peccaturum; impie vero; tum quia Scripturæ clamant, Deum habere pleniſsimam poteſtatem ad flectenda libere hominum corda; & argumenta Societatis contra Prædeterminatores evincunt hanc poteſtatem non convenire ipſi independenter à ſcientia media. Vnde in locis illis ſcripturæ, in quibus illa poteſtas exprimitur, virtualiter eſt revelatum, Deum defacto per ſcientiam mediam videre infinita auxilia congrua ad converſionem liberam voluntatis: tum quia impietas quædam eſt, ſine aliquo fundamento denegare Deo, quæ ſapientes omnes ipſi concedunt.

3 Secundo: idem Eximius Doctor tomo poſthumo de auxilijs, qui eſt ſecundus de gratia, Pater Coninch, Cardinalis Sfortia, Pater Antonius Perez, & alij multi, quibus ego diſput. præcedenti libenter ſubſcripſi, arbitrantur, illum eventum eſſe metaphiſice impoſsibilem: ſicut enim adverſarij dicunt, voluntatem creatam propter eſſentialem ſubordinationem, quam habet reſpectu divinæ, eſſentialiter poſtulare, prædeterminari à Deo in omni ſuo exercitio: ita nos aſſerimus, propter eandem ſubordinationem, eſſentialiter exigere,

vt

vt vel per ſcientiam mediam appareat converrenda ſub auxilio *A*. indifferenti, vel appareat ſub auxilio *B*. vel ſub *E*. vel *D*. vel aliquo alio ex infinitis diverſis, & inæqualibus verſus maximum: optime enim cohærent hæc duo, nempe voluntatem ab intrinſeco eſſe neceſſitatam metaphiſice, vt appareat in ſtatu conditionato convertenda ſub *A*. vel ſub *B*. vel ſub *C*. vel ſub *D*. & ſic de reliquis; & tamen nec eſſe neceſſitatam, vt appareat ſub *A*. determinate; nec eſſe neceſſitatam, vt appareat ſub *B*. determinate, & ſic de ſingulis: quemadmodum ſuppoſito decreto efficaci aliquid producendi ad extra, Deus eſt vage neceſſitatus ad producendam creaturam *A*. vel *B*. vel *C*. vel aliquã aliam; & tamen nec eſt neceſſitatus ad producendum *A*. determinate, nec eſt neceſſitatus ad producendum *B*. determinate, & ſic de ſingulis. Hoc pacto ex vna parte ſalvamus perfectiſsimum Dei dominium ad flectenda libere hominum corda in omni eventu poſsibili; & ex alia ſalvamus noſtram libertatem: cum enim voluntas noſtra nunquam in ſtatu abſoluto pulſetur; imo nec pulſari poſsit cumulo omnium auxiliorum, ſed per aliquod determinatum, & cum ipſa non ſit neceſſitata, vt ſub illo determinate appareat conſentiens, ſane cũ illo libere operatur.

4 Adverſarij autem quamvis optime videantur ſalvare dominium Dei, neutiquam tamen ſalvant noſtram libertatem; ac proinde nec dominiũ Dei ſupra noſtras actiones liberas. Et hoc dumtaxat probant teſtimonia Auguſt. ille enim abſurditatem eventus, in quo Deus nequeat, convertere libere creatam voluntatem, non deduxit, ex eo quod ſemper ſit potens prædeterminare ad converſionem liberam, qui modus trahendi eſt ſemper vniformis; ſed ex eo quod *varijs, & mirijs modis poſsit trahere noſtram voluntatem vt velit*; ſicut ipſe loquitur libro 1. contra duas Epiſtolas Pelag. cap. 19. *& diuerſis, & innumerabilibus modis illam vocare, & mouere*; vt loquitur cap. 5. de correptione, & gratia. Hinc quæſt. 2. ad Simpl. *Cum alius*, inquit, *ſic, alius autem ſic, moueatur ad fidem, eademque res ſæpe alio modo dicta moueat, & alio modo dicta non moueat, aliũque moueat, alium non moueat, quis audeat dicere, defuiſſe Deo modum vocandi, quo etiam Eſau ad eã fidem mentem applicaret, in qua Iacob iuſtificatus eſt?* Quare ſi ex mente Auguſtini repugnat metaphiſice eventus, in quo Deus non ſit proxime expeditus ad movendam efficaciter voluntatem ad converſionem liberam, ideo eſt, quia ex mente illius eſt impoſsibile, vt inter tot tamque varios, & miros modos, quibus Deus pulſare poteſt noſtram voluntatem, non appareat aliquis congruus ad conſenſum liberum exprimendum.

SECTIO SECVNDA.

Reſoluitur quæſtio affirmatiue.

5 NVNC vt magis exarmemus fundamentum Prædeterminantium, magiſque commendemus dominium Dei ſupra creatam voluntatem, aſſerimus Deũ cum eodem numero auxilio poſſe convertere libere voluntatem, quando voluerit, quomodo voluerit, & vbi voluerit. Sumo auxilium *A*. collatum voluntati in occurſu tentationis *A*. retrahentis à bono honeſto, & impellentis ad bonum turpe; & ſic argumentor: vel Deus videt voluntatem pulſatam auxilio *A*. in occurſu talis tentationis convertendam, vel videt nõ convertendam. Si primum; ergo in auxilio *A*. habet quidquid requiritur, vt obtineat cõverſionem liberam à voluntate. Si ſecundum: ergo videt, ob quam rationem voluntas deſinet cõverti ſub auxilio *A*. voluntas namque cum ſit potentia rationalis de ſe inclinata in bonum honeſtum, nunquam deſerit bonum honeſtum, vt deſerat, ſeu nunquam deſerit illud, quia honeſtum, ergo ſemper deſerit ob aliquam determinatam rationem, qua deficiente non deſeret, ſi enim ita deſereret bonum honeſtum ex vi tẽtationis *A* graviter impellentis ad malum, vt pariter foret hic & nunc deſertura ob ob quãcumque aliam tentationem minorem, & minorem ſine termino, deſereret præcisè, vt deſerat, & conviceretur, de ſe non habere inclinationem ad bonum honeſtum.

6 Quod voluntas de ſe ſit inclinata in bonum rationis, patet primo à poſteriori, quia alioqui peccatum non eſſet contra naturam rationalem. Secundo: quia vt Caietanus 1. 2. q. 59. art. 6. ex D. Thoma probat, voluntas non indiget, quantum eſt ex ſe, bono ſuper addito continentiæ, vt inclinetur in bonũ proprium huius virtutis, quia iam ſupponitur inclinata, ſed ſolũ vt reſiſtat inſurgentibus paſſionibus appetitus ſenſitivi. Tertio à priori; quia finis, ad quem præcipue deſtinatus eſt appetitus rationalis, nequit eſſe alius, quam bonum rationis: Deus ergo videns voluntatem non convertendam ſub auxilio *A*. videt non convertendam ob aliquam determinatã rationem boni delectabilis repertam in obiecto turpi, qua deficiente hic & nunc non deſereret; nam ſi non eſſet deſertura ob quamcum tentationem: ergo non deſerit bonum honeſtũ præcisè, quia tentatur: ergo quia tentatur tali tentatione, & cum tali, vel tali vehementia: ergo deficiente illa tentatione, & occurrente alia lon-

longè minori non deſereret ob illam bonum honeſtum: ergo in ipſo modo deſerendi bonum honeſtum ex vi tentationis *A.* cognoſcet infallibiliter Deus, non fore voluntatem deſerturã hic & nunc bonum honeſtum, ſi non pulſaretur tentatione *A.* ſed alia minori: ergo videt auxilium *A.* quod in occurſu tentationis *A.* apparet inefficax ad obtinendam converſionem, fore efficax, ſi occurrat ſub alia tentatione minori, idque videt in ipſo modo deſerendi bonum honeſtum ob tentationẽ *A.* repræſentato per ſciẽtiam mediam: ergo per hoc præcisè, quod in ſtatu abſoluto conferat auxilium *A.* ſub occurſu illius tentationis minoris, & non ſub occurſu tentationis *A.* vel alterius maioris, infallibiliter obtinebit converſionem: ergo cum ſolo auxilio *A.* eſt proximè potens Deus convertere libere voluntatem ſub occurſu variarum circunſtantiarum, vel tentationum; ac proinde eſt metaphiſice impoſsibilis eventus, in quo Deus non videat, auxilium *A.* fore efficax ad converſionem liberam voluntatis ſub aliqua ex infinitis tentationibus minoribus, & minoribus, ſub quibus poteſt conferri.

7 Noſtra hæc ratio duo continet principia, & vtrumque indiget probatione. Primũ eſt, voluntatem noſtram nunquam poſſe ita deſerere bonum honeſtum, vt eſſet ipſum deſertura ob quãcumque tentationem minorem, & minorem ſine termino. Secundum eſt, hoc ipſo quod illud deſerat, non præcisè, quia tentatur, ſed quia tentatur tali vel tali tentatione, & in tali vel tali gradu, in ipſo modo deſerendi bonum honeſtum poſſe Deum infallibiliter deprehendere, non fuiſſe deſerturam, ſi loco talis tentationis occurreret alia minor.

8 Ex primo ergo capite poteſt obijci; nullum eſſe fundamentum ad aſſerendum, non poſſe voluntatem ita deſerere bonum honeſtum proprioſitum per auxilium *A.* vt eſſet illud deſertura ob quamcumque aliam tentationem minorem, & minorem ex ijs, quæ relinquunt libertatem phiſicam ad peccandum: nam ex eo quod voluntas hoc modo deſerat bonum honeſtum nihil ſequitur contra naturam ipſius voluntatis: ſi enim aliquid ſequeretur, maxime quod voluntas illa haberet ſummam adhæſionem ad malum: id vero abſurdi minime ſequitur; ſicut enim componitur optime cum inclinatione, quam habet voluntas de ſe ad bonum, quod ſub infinitis tentationibus minoribus, & minoribus retineat potentiam antecedentem illud deſerendi, cur pariter cum illa inclinatione non cohærebit, quod ſub infinitis illis tentationibus videatur illud deſertura?

9 Varijs modis poteſt explicari ratio repugnantiæ reperta in eo quod voluntas ita deſerat bonum honeſtum, vt eſſet illud deſertura ob quamcumque tẽtationem minorem, & minorem. Dico ergo, illum eventum pugnare cum inclinatione, quam habet de ſe natura rationalis ad bonum honeſtum: nam hoc ipſo, quod voluntas de ſe habeat inclinationem ad bonum honeſtum, impoſsibile eſt, vt videatur operatura ſub quacumque tentatione minori, & minori contra bonum honeſtum: nam quo minor eſt tentatio, eo maior eſt vis auxilij proponentis bonum honeſtum. Vnde illud auxilium poteſt coniungi cum aliqua tentatione adeò levi, vt in occurſu illius neceſsitetur moraliter voluntas ad amplectendum bonum honeſtum; ſi autem poteſt coniungi cum aliqua tentatione talis debilitatis, poteſt coniungi cum infinitis, atque adeo illud auxilium pro infinitis circunſtantijs potens eſt neceſsitare moraliter: implicat autem contradictionem, vt voluntas videatur deſertura bonum honeſtum pro infinitis circunſtantijs, in quorum ſingulis eſt neceſsitata moraliter ad illud non deſerendum: quo enim plures ſunt circunſtantiæ, in quibus poteſt vi illius auxilij apparere neceſsitata moraliter ad bonum honeſtum, eo eſt arithmeticè difficilius, non apparere operaturam bonum honeſtum: ergo vbi ſunt illæ circunſtantiæ infinitæ, difficultas illa erit infinita; ac proinde inſuperabilis à voluntate: quantum enim multitudo infinita ſuperat finitam, tantum neceſsitas fundata in collectione infinitatum circunſtantiarum, quarum ſingulæ ſeorſim neceſsitant moraliter, ſuperat neceſsitatem fundatã in collectione finitarum circunſtantiarum: ergo talis neceſsitas fundata in collectione infinitarum circunſtantiarum eſt ſimpliciter infinita, ac proinde metaphiſica. Et ſane cum nihil violentum ſit perpetuum, implicat vt voluntas appareat vniformiter vincẽs infinitas neceſsitates morales. Sic quia voluntas dœmonis eſt in ſingulis inſtantibus neceſſitata moraliter ad peccandũ, impoſsibile metaphiſice videtur, quod per totam æternitatem à parte poſt vinceret illam inclinationem, & moralem neceſsitatem, & appareret vniformiter operatura bene per totam æternitatem.

10 Ex his infero quodlibet auxilium cõparatum cum infinitis tentationibus maioribus, & maioribus ſine termino fundare metaphiſicam infallibilitatẽ peccati futuri ſub aliqua ix illis tentationibus; quia voluntas, quæ appareret reſiſtens infinitis tentationibus maioribus, & maioribus ſine termino; hoc ipſo non eſſet ex ſe fragilis, ſed potius ex ſe eſſet confirmata in bono; quod ei repugnat.

11 Dices; hanc formam arguendi eſſe fallacem; quia quantumvis, quo maior

eſt multitudo hominum, ſit difficilius, totam illam multitudinem vniformiter operari, non ſequitur, eſſe ſumme ſeu infinite ſimpliciter difficile, multitudinem infinitam vniformiter operari, alioqui eſſet metaphiſice neceſſarium, vt aliqui eorum operarentur bene, & aliqui eorum operarentur male: ac proinde eſſet metaphiſice neceſſariũ, vt infiniti viderentur operantes vniformiter: nam ſi ex multitudine infinita aliqui operantur bene, & aliqui male: ergo vel male operantes ſunt infiniti; vel bene operantes: ſi enim tam bene operantes, quam male operantes ſunt finiti, ex vtriſque non reſultabit multitudo infinita. Ergo iam non eſt neceſſe, admittere multitudinem infinitam vniformiter operantem, videlicet, infinitos homines operantes vniformiter cum eiſdem omnino auxilijs: nam poſito eodem auxilio in infinitis hominibus, vel infiniti operantur bene cũ illo, vel infiniti operantur male: ergo iam dantur infiniti vniformiter operantes, ſive bene, ſive male.

12 Reſpondeo, eſſe metaphiſice impoſsibile, ſecluſa ſpecialiſsima providentia, quod tota multitudo infinitorum hominum operantium cum eadem indifferentia, & æquilibrio conveniat in operando bene, vel conveniat in operando male; ſed neceſſarium eſt metaphiſice, vt ſi exiſtat multitudo infinita hominum, & illis conferatur eadem indifferentia, & idem æquilibrium ad vtrumque, alteri operentur bene, & alteri operentur male. Nam quo maior eſt multudo, eo difficultas conveniendi in exercitio libero eſt maior: ergo vbi fuerit infinita multitudo, erit difficultas infinita, ac proinde metaphiſica. Vnde ad argumentum reſpondeo, quod in illa multitudine infinita hominum, vel erunt infiniti male operantes, vel erunt infiniti bene operantes: cæterum infiniti operantes bene intermixti erunt cum plurimis operantibus male: infiniti autem operantes male intermixti erunt cum plurimis operantibus bene. Et ſane argumentum æque probat, non intercedere neceſsitatem moralem, vt ex infinita multitudine hominum aliqui operentur bene, & aliqui operentur male, ſecluſa ſpecialiſsima providentia; quod tamen eſt contra communem ſententiam, & apprehenſionem.

13 Dices, Deum per ſcientiam mediam videre infinitos homines vniformiter operantes cum eiſdem auxilijs, licet videat alios infinitos operantes difformiter ab illis, & inter ſe conformiter: ergo poterit in ſtatu abſoluto producere illos infinitos homines, quos videt vniformiter operantes, illoſque ſeparare à reliquis, quos vidit non convenire cum illis in operando, quo in eventu darentur infiniti homines vniformiter operantes, videlicet, operantes bene, quin eſſent intermixti alijs operantibus male. Ergo non eſt metaphiſice impoſsibile, vt dentur infiniti homines vniformiter operantes, quin ibi interveniant alij operantes male. Inſto argumentum in neceſsitate morali. Deinde reſpondeo, Deum non poſſe producere infinitos homines omnimoda conformitate operantes bene cum eiſdem auxilijs, niſi vtendo ſpeciali induſtria, & providentia peculiari, ſeparando nimirum vnos ab alijs ſpeciali cura; quare niſi ſpecialiter dirigatur ſcientia media impoſsibilis erit caſus Pone, Deum carere ſcientia media, & producere infinitos homines, eiſque conferre auxilia æqualia tunc erit impoſsibile metaphiſice, quod illi omnes ſic producti convenirent in operando bene.

14 Adverſarij vtentes hoc argumento negabunt, fundari neceſsitatem moralem in illa multitudine, quia hac neceſsitate admiſſa evidenter inſtatur totum argumentum. Verum hanc neceſsitatem negari non poſſe, ſatis oſtendi; & ſane ſi non daretur aliqua neceſsitas fundata in ipſis rebus, non poſſet dari ratio, cur ſemper ita contingat, quod homines difformiter operentur, alijs peccantibus, alijs bene operantibus, nec enim hoc revocari poteſt in Dei decretum: alioqui Deus de induſtria ſeligeret auxilia in congrua aliquibus, quia intenderet perſe difformitatem in operando reſultantem eo quod alij bene, alij male operentur. Sed de hoc copioſe egi ſupra.

15 Confirmatur, & vrgetur ratio: nam auxilium *A.* comparatum cum infinitis tentationibus minoribus, & minoribus verſus minimum æquivalet infinitis auxilijs maioribus, & maioribus verſus maximum; nam quo minor eſt tentatio, eo maior eſt vis auxilij impellens voluntatem ad bonum. Vnde ſi auxilium conferretur ſine occurſu alicuius tentationis retrahentis à bono voluntas neceſſario operaretur, vt aliunde ſuppono. At voluntas eſt eſſentialiter determinata, vt appareat in ſtatu conditionatu conſentiens alicui ex infinitis auxilijs maioribus, & maioribus ſine termino: ergo eſt eſſentialiter determinata, vt appareat conſentiens auxilio *A.* ſuo aliqua ex infinitis tentationibus minoribus, & minoribus ſine termino. Probatur minor, quia voluntas, quæ appareret reſiſtens infinitis auxilijs maioribus, & maioribus ſine termino, & ſequens malum ſub omni tentatione minori, & minori ſine fine, ex ſe eſſet moraliter neceſsitata ad deſerendum bonum honeſtum, & ſequendum bonum turpe: nam illę infinita

vni-

vniformitas in deſereddo bonum honeſtum, & amplectendo bonum turpe, hoc evincit. Sicut quod voluntas aliqua videatur per totam æternitatem à parte poſt deſertura bonum honeſtum, eſt argumentum moralis neceſsitatis; vt patet in dæmonibus. At implicat, vt voluntas, quæ ex ſe eſt ordinata ad bonum rationis, ſit ex ſe moraliter neceſsitata ad illud deſerendum: ergo, &c.

16 Confirmatur: nam voluntas, quæ ſub omni auxilio retrahente, & ob quamlibet tentationem minorem, & minorem deſereret bonum honeſtum, certe non diſcederet à bono honeſto ob tentationem impellentem: ſi quidem infinite plus inclinaretur per auxilia ad bonum honeſtum: ergo deſereret ob proprium genium, & indolem: ergo haberet ex ſe indolem illam inclinantem ad deſerendum bonum honeſtum; quod repugnat.

17 Hinc quia eadem tentatio ſub infinitis auxilijs minoribus, & minoribus ſine termino æquivalet infinitis tentationibus maioribus, & maioribus; eodem modo probatur, voluntatem eſſentialiter eſſe determinatam ob ſuam fragilitatem ad ſuccumbendum tentationi *A*. ſub aliquo ex infinitis auxilijs minoribus, & minoribus ſine termino: ſicut eſt eſſentialiter determinata, vt appareat ſuccumbens alicui ex infinitis tentationibus maioribus, & maioribus ſine termino (ſi ſemel iſte progreſſu poſsibilis ſit; quod ego alibi nego, aſſerens eſſe metaphiſice neceſſarium, vt voluntas appareat bene operans in ſtatu conditionato, non tamen eſſe metaphiſice neceſſarium, vt appareat male operans) nam voluntas quæ appareret reſiſtens vniformiter omnibus tentationibus maioribus, & maioribus ſine termino, non eſſet ex ſe fragilis, ſed potius ex ſe eſſet confirmata in bono.

18 Hinc à priori noſtra concluſio probatur: voluntas creata duo habet, nimirum & habere ex ſe inclinationem ad bonum honeſtum, eſſeque ad illud inclinatam; & eſſe ex ſe fragilem, & defectibilem. Omnis autem actio debet ſapere naturam ſui principij, & illam explicare: ergo omnis actio libere elicita à noſtra voluntate, eius naturam explicare debet; dum ergo rectè operatur duo explicat noſtra voluntas, directe inclinationem ad bonum, indirecte ſuam fragilitatem; ſimiliter dũ peccat voluntas duo explicat, directe ſuã fragilitatem; quia ſuccumbit tentationi; indirecte ſuam inclinationem ad bonum, quia ita ſuccumbit, vt non ſuccubuiſſet, ſi tentatio eſſet minor; cum enim ipſa ſit ordinata ad bonum virtutis, adhuc dum peccat, explicat illam inclinationem quodammodo, quia peccat cum aliqua reverentia virtutis, non illam proſus contemnendo, ſed ita vt in ipſo modo adhærendi bono turpi ſignificet, ſe ſinere ab illo hic & nunc trahi in actu ſecundo, quia movet cum tanta efficacia, fore tamen, vt non ſineret ſe moveri ab illo, ſi eſſet propoſitum minori cum efficacia. Et in hoc ſenſu explicari poteſt, quod dixit D. Thom in 2. diſt. 42. q. 2. art. 5. ad 2. nempe; *in quolibet peccato eſſe aliquid virtutis, & peccatũ habere aliquam per mixtionem ad virtutem*. Et quod in omni peccato explicet voluntas aliquo pacto inclinationem ad bonum rationis, probatur ex cõmuni proloquio Theologorum, *quod omnis peccans eſt ignorans*: in omni enim peccante neceſſario datur aliqua ignorantia ſaltem negativa; quia non peccaret, ſi loco huius cognitionis haberet aliam cognitionem vividiorẽ de bono virtutis: vt enim inquit Cardinalis Sfortia 1. 2. diſp. 6. quæſt. 1. art. 6. num. 13. cum ſcientia poſsibilis de turpitudine peccati ſit ſyncategorematice infinita propter infinitatem bonitatis divinæ, ſemper eſt verum, quod hic homo cum aliqua cognitione de malitia peccati, quam cognitionem re ipſa non habet, non peccaret, & quamvis poſſet peccare etiam cũ illa cognitione, implicat tamen, quod videatur peccaturus cum quacumque cognitione poſsibili. Itaque in omni peccante ex terminis arguitur aliqua ignorantia; nulla autem alia eſſe poteſt, niſi quam expoſuimus.

19 Sed objcies ad probandum, non poſſe Deum in præſenti actu bono noſtræ voluntatis cognoſcere, quod ipſa eſſet peccatura ſub aliquo auxilio minori, nec poſſe electionem rectam habere illam connexionem cum electione prava futura, ſi loco huius tentationis occurriſſet alia maior: nam ſi electio bona habet hanc connexionem: ergo Angelus qui antecedenter ad operandum comprehendit illam electionem, amat illam connexionem cum eo, quod ipſe eſſet peccaturus ſub conditione, quod occurriſſet hic & nunc maior tentatio. Reſpondeo, Angelum amantem ſuam electionem, & cognoſcẽtem omnia illius prædicata, hoc ipſo amare illam connexionem conditionatam cum peccato; non tamen amare peccatum, ſeu terminum illius connexionis, quia hæc eſt connexio pure ſpeculativa, & cõcomitans cum eo, quod voluntas hic & nunc peccaviſſet, ſi loco huius tentationis parvæ pulſatata fuiſſet alia maiori: ſiquidem hæc cõnexio nunquam poteſt influere in conditionatum, ſiquidem non poteſt coexiſtere cum poſitione conditionis; eſtque connexio cũ aliquo, quod fuiſſet ſub conditione quod ipſa non exiſteret, non cũ aliquo, quod erit ſub cõditione, cum qua talis conexio poſsit coexiſtere, nõ eſt autem neceſſe, vt qui amat connexionem

ſpeculativam cum aliquo termino, & mere concomitantem, amet terminum, vt patet in Deo amante ſcientiam viſionis de peccato, & pœnitentiam illius, quin amet peccatum: & patet, quia Deus iuxta omnes poteſt producere revelationem, per quam affirmet, voluntatem, quæ hic & nunc recte operatur, nunc fuiſſe prave operaturam, ſi loco huius tentationis pulſata fuiſſet quadã alia longe maiori: in hoc autẽ eventu Deus amat connexionẽ cõditionatam cum peccato, nempe revelationem: & tamen amare illam connexionem, non eſt amare conditionate peccatum. Similiter dum Deus ſpeciali decreto confert auxilium, præciſè quia eſt efficax, illudque decretum amat, amat per ipſum met connexionem cum eo, quod hic & nunc abſolute nõ fuiſſet collatum auxilium, ſi videretur inefficax; & tamen non amat conditionate terminum illius connexionis per tale decretum: nam cum decretum illud eſſentialiter ſupponat ſcientiam de efficacia auxilij, ſi amaret non exiſtentiam illius auxilij ſub conditione, quod non exiſteret talis ſcientia, amaret ſub conditione, quod non exiſteret ipſum met, quod tamen repugnat. Vt ergo ex amore connexionis conditionatę inferatur amor termini, debet illa connexio nõ eſſe ſpeculativa, ſed practica, & antecedens.

SECTIO TERTIA.

Soluuntur obiectiones contra noſtram rationem.

20 DICES primo: ex eo quod voluntas noſtra inclinetur ex aliquo motivo determinato ad deſerendum hic & nunc bonum honeſtum, nõ ſequi, quod deficiente illo motivo, & ſuccedente alio minori in ipſius locum, hic & nunc non deſereret: hæc enim inter ſe optime cohærent, nimirum & quod deſerat ob hoc motivum, & quod eſſet deſertura ob aliud minus. Reſpondeo, ſi hoc motivum *A.* verbi gratia, non obtinuit hic & nunc aſſenſum præciſè ſecundum rationem, qua differt ab alio motivo minori, verbi gratia, *B.* ſed inſuper ob aliam rationem communem quoque motivo *B.* optime illa duo cohærere: ſecus vero ſi motivum *A.* hic & nunc obtinuit aſſenſum præciſè ſecundum rationem, qua differt à motivo *B.* minori. Itaque aſſerimus, quoties voluntas movetur in actu ſecundo ad aliquid eligendum, ſemper aliqua ratio eſt conditio, ſine qua hic, & nunc non eligeret ſimpliciter & abſolute, quamvis poſſet; ſicut enim dum voluntas eligit, quia movetur à tali motivo cum energia vt quatuor verbi gratia, in ipſo modo eligendi explicat, ſe hic & nunc electuram ſimiliter fuiſſe tale obiectum, ſi moveretur reliquis paribus cum energia vt quinque, pariter explicare debet, ſe non fuiſſe hic & nunc electuram, ſi moveretur cum energia vt tria.

21 Sed rogabis, an dum voluntas eligit aliquod obiectum ob motivum vnum taliter propoſitum, in ipſo modo eligendi ob illud motivum explicet, ſe hic & nunc fuiſſe ſimiliter electuram ob aliud motivum propoſitum cum ſimili, vel maiori energia, & efficacia, verbi gratia, dum eligit obſervationem præcepti ob præmium gloriæ propoſitum cum efficacia vt quatuor, an explicet, ſe fuiſſe ſimiliter obſervaturam præceptum ob motivum pœnarum inferni propoſitum cum energia vt quatuor, vel quinque? Reſpondeo, id contingere poſſe: quia attenta complexione, & indole ſubiecti, eiuſque diſpoſitionibus, poteſt fieri, vt reſpectu illius perinde ſit ad exprimendam hic & nunc obſervationem præcepti ſpes mercedis, ac timor ſuplicij; vnde poteſt ita moveri ab ſpe gloriæ, vt tamen ratio formalis obtinendi aſſenſum non tam ſit differentia ſpecifica illius motivi ab altero; quam ratio quædam communis vtriſque; non tamen eſt neceſſarium, vt ita contingat, ſed poſſunt optime hæc duo cohærere; nempe quod voluntas hic & nunc moveatur ad obſervationem præcepti, quia merces gloriæ proponitur cum energia vt quatuor, & tamen quod non moveretur hic & nunc, ſi loco huius motivi propoſitum fuiſſet motivum pœnarum cum æquali, imo cum maiori energia.

22 Ad noſtram autem concluſionem tuendam ſatis eſt, quod hoc motivum nequeat hic & nunc obtinere conſenſum ſub his circunſtantijs; quin in ipſo modo aſſentiendi tali motivo cognoſcat infallibiliter Deus, quid faceret ex vi eiuſdem motivi volũtas ſub alijs circunſtantijs magis inclinãtibus, vel ſub alijs minus impellentibus: ſimiliter non poſſe Deũ videre, hoc motivum hic & nunc fore inefficax ſub talibus circunſtantijs, quin videat fore efficax ſub alijs minus retardantibus eius impulſum.

23 Notandum vero eſt, ex eo quod idẽ motivum poſsit ſub vnis circunſtantijs obtinere conſenſum, & non ſub alijs (v. g. motivum bonitatis divinæ, quod poteſt efficaciter movere ad obſervationem præcepti, quando illa non eſt nimis ardua; ſecus vero, quando eſt nimis ardua) nihil contra nos deduci; aliud enim eſt, quod propter ingruentem difficultatem retardetur quis ab eliciendo actu, quem aliàs eliceret, ſi illa difficultas non ingrueret: aliud, quod hic & nunc eliciat

actum

actum ob motivum in conſpectu talis difficultatis v. g. vt duo, & quod non eſſet illum eliciturus ob illud motivum, ſeu in vi illius motivi in conſpectu alterius difficultatis. Dicimus itaque in ipſo modo acquieſcendi motivo inclinanti ad actum, voluntatem explicare non ſolum, quid faceret, ſi illud motivū propoſitum fuiſſet vividius, ſed quid faceret, ſi eſſet propoſitum minus vivide, & cum tali vel tali remiſsione: dicimus ergo idem motivum poſſe eſſe indifferens, vt pro varietate circunſtantiarum retardantium, vel impellentium re ipſa deſinat obtinere conſenſum, vel illum obtineat. Cæterum aſſerimus hoc ipſo, quod aliquod motivum re ipſa obtineat conſenſum ſub talibus, vel talibus circunſtantijs, in ipſo modo aſſentiendi tali motivo poſſe Deum infallibiliter deprehendere, quod non obtinuiſſet conſenſum ſub alijs circunſtantijs minoribus.

24 Dices; ex eo quod Deus videat, voluntatem conſentire tali motivo in inſtanti *A*. non ſequitur, quod videat illam ſimiliter conſenſuram eidem motivo eodem modo propoſito in inſtanti *B*, imo efficacius propoſito: ergo pariter ex eo quod Deus videat voluntatem conſenſuram tali motivo in inſtanti *A*. taliter, vel taliter propoſito, nō ſequitur, quod deprehendere poſsit, quod voluntas hic & nunc non conſenſiſſet tali motivo, ſi remiſsius moveret, vel ſi propoſitum eſſet cum minori efficacia in actu primo. Nego conſequentiam; nam voluntatem conſentire in inſtanti *A*. ob hāc rationem, & ob eandem non conſentire in *B*. ſeu non eſſe conſenſuram in *B*. non opponuntur: At voluntatem conſentire in inſtanti *A*. ob hanc rationem, quia propoſita eſt cum efficacia vt quatuor v g. & non fuiſſe conſenſuram ob eadem ſi fuiſſet propoſita cum efficacia vt quinque, eſt penitus impoſsibile. Rurſus conſentire ob hāc rationem, præcisè quia propoſita eſt cum efficacia vt quatuor, & ſimiliter conſenſuram fuiſſe, quamvis propoſita fuiſſet cum efficacia vt vnum, eſt etiam implicatorium. Quare voluntas exiſtens in duobus inſtantibus eſt equivalenter multiplex in ordine ad non explicandū in vno inſtanti id quod faceret in alio: exiſtens vero in vno non eſt æquivalenter multiplex, &c.

25 Hic etiam advertendum eſt ad veritatem noſtræ rationis non requiri, quod in præſenti conſenſu voluntatis poſsit Deus infallibiliter cognoſcere, quid feciſſet hic & nūc voluntas ſub alio motivo, quo non eſt pulſata, dū conſentit cum motivo *A*. ſed quid feciſſet ſub motivo *A*. caſu quo illud fuiſſet propoſitum cum maiori efficacia, vel cum minori Et ratio eſt; quia voluntas ſolum approbat, vel reprobat motivum illud, quo de facto pulſata eſt; non autem illud, quo de facto non eſt pulſata. Vnde ex eo quod diſſentiat motivo timoris, non ſequitur, quod diſſentiret motivo amoris. At Deus, qui ſimul cognoſcit omnia motiva, quibus poteſt duci ad aliquid decernendū, in ipſo exercitio operandi vnice ob aliquod motivum; v. g. in ipſo exercitio mittendi Chriſtum vnice ob redemptionem generis humani, poteſt infallibiliter deprehendere, ſe hic & nunc non fuiſſe decreturum illud obiectū materiale ob aliud motivum deficiente iſto, ob quod vnice motus eſt de facto, & ideo ſi ſemel Deus decrevit incarnationem vnice ob motivum redimēdi genus humanum à peccato originali, in ipſo decreto debet cognoſcere, ſe non fuiſſe decreturum incarnationem ob aliud motivum, caſu quo defuiſſet iſtud. Noſtra ratio inde à nobis confirmatur; quia ſi voluntas hic & nunc deſereret bonum honeſtum propoſitum per auxilium *A*. vt illud eſſet deſertura ob iſtud bonū ſub quacumque tentatione minori, & minori, argueretur adhęſionem illam voluntatis ad bonum turpe eſſe ſummam in actu ſecundo, & voluntatem ferri ſummo conatu in illud bonū turpe: nam adhæſio in actu ſecundo, quæ fundat veritatem illam conditionalem, quod voluntas non deſereret hic & nunc illud bonum turpe, quantumvis magis, ac magis vrgeretur ad proſecutionem boni honeſti oppoſiti, videtur eſſe ſumma adhæſio, ſicut quando intellectus ita adhæret alicui concluſioni, vt nulla ratione in oppoſitum ab illa dimoveri valeat, adhæſio illa eſt ſumma, quia in ratione adhæſionis non poteſt creſcere.

26 Dices, illam adhæſionem ad bonum turpe propoſitum per tentationem *A*. nō eſſe ſummam; quia adhæret bono turpi propoſito per tentationem *A*. eo quod bonum honeſtum languide propoſitum eſt, non adhæſura, ſi bonum honeſtum oppoſitum eſſet propoſitum cū magna energia, & efficacitate in actu primo. Sed contra, quia quando voluntas ita adhæret bono turpi propoſito per tentationem *A*. intenſam vt quatuor v. g. vt eſſet eidem bono adhæſura, quantumvis eſſet propoſitum per tentationem minorem, & minorem ſine termino; ſane ita adhæret, vt quantumvis bonū honeſtum oppoſitum eſſet propoſitū vividiſsime, & efficaciſsime, ei non adhæreret; etenim bonum honeſtum, ſicut eo vehementius movet, quo eius propoſitio intenſior, & efficacior eſt, quamvis tentatio ſit ſemper eadem, nec decreſcat; ita eo vehementius movet, quo tentatio minor eſt, quamvis eius boni cognitio, & propoſitio ſit ſemper eadem: quare eandem vim habet auxilium vt quatuor comparatum cum tentatione minori, & minori

ſine termino, quam auxilium maius, & maius ſine termino comparatum cum tentatione vt quatuor: ergo voluntas ita deſerens bonum honeſtum propoſitum per auxilium vt quatuor in vi tentationis vt quatuor, vt illud eſſet deſertura in vi cuiuſcumque tentationis minoris, & minoris ſine termino; profecto in vi tentationis vt quatuor ita illud deſeret, vt perſeverante eadem tentatione vt quatuor, eſſet illud deſertura, quamvis auxilium eſſet maius, & maius ſine termino; eadem enim eſt proportio tentationis vt quatuor ad auxiliũ maius, ac maius ſine termino, ac auxilij vt quatuor ad minorem, & minorem tentationem ſine fine; ſicut enim vis motiva auxilij vt quatuor creſcit magis ac magis, decreſcente tentatione oppoſita magis ac magis; quo enim tentatio eſt minor, magis movet auxilium (ſiquidem vbi tentatio eſt nulla, neceſsitat) ita tentatio vt quatuor decreſcit, creſcenti magis auxilio. Vnde perinde eſt comparare voluntatem cum auxilio vt quatuor, & tentatione minori, & minore ſine termino, ac illam comparare cum tentatione vt quatuor, & auxilio maiori, & maiori ſine termino.

27 Dices ſecundo; adhæſionem ad aliquam concluſionem non fore ſummam, niſi intellectus ita illi adhæreat, vt ob nullam rationem, nullumvè motivum, vel medium adductum ad probandum contrarium poſsit ab illa dimoveri: ergo pariter non erit ſumma adhæſio voluntatis ad bonum turpe, niſi ita illi adhæreat, vt ob nullum motivum oppoſitum, nullumve auxilium dimovenda foret ab amore boni turpis. At in noſtro caſu non ita res ſe haberet; nam voluntas ſolum deſereret bonum honeſtum propoſitum per auxilium *A.* ita vt in ſenſu compoſito auxilij *A.* eſſet illud deſertura ob quamcumque tentationem minorem, & minorem ſine termino, non tamẽ ita vt in ſenſu compoſito cuiuſque alterius auxilij proponentis aliud motivum ad complectendum bonum honeſtum eſſet iſtud deſertura: ergo quamvis convinceretur, voluntatem noſtram amplecti bonum turpe cum ſumma adhæſione, ſi nullum appareret auxilium efficax in tota collectione ad illam dimovendam à bono turpi, non tamen ſequitur hoc abſurdum, ex eo quod auxilium *A.* verbi gratia in nulla circunſtanaia appareat efficax ad dimovendam voluntatem à bono turpi.

28 Reſpondeo primo; non minus implicare, quod voluntas deſerat bonum honeſtum, quatenus propoſitum per auxilium *A.* per ſummam adhæſionem ad bonum turpe; quam quod deſerat bonum honeſtum abſolute per ſummam adhæſionem ad malum; nam voluntas noſtra vt cognoſcens bonum honeſtum per auxilium *A.* habet inclinationem ad illud: implicat autem, vt ab inclinatione ad bonum honeſtum oriatur ſumma adhæſio ad bonum turpe. Reſpondeo ſecundo: ex eo quod voluntas ita deſerat bonum honeſtum propoſitum per auxilium *A.* ob quamcumque tentationem minorem, & minorem ſine termino, rectè argui, quod in vi tentationis alicuius determinatæ, verbi gratia, tentationis *A.* poſsit ita deſerere bonum honeſtum, vt illud eſſet deſertura ſub quocumque auxilio occurrenti cum tentatione *A.* non enim minus difficile apparet, quod voluntas vincat impulſum auxilij *A.* ſub infinitis occaſionibus neceſsitantibus moraliter; quam quod in vi alicuius tentationis determinatæ appareat vincens infinita auxilia diverſa inclinantia diverſimode ad vincendam illam tentationem.

29 Dices tertio; nullam implicationem eſſe in eo, quod voluntas ſumma adhæſione amplectatur bonum turpe: ſicut nulla eſt implicatio in eo quod intellectus ſumma adhæſione aſſentiatur alicui concluſioni. Reſpondeo, ſicut eſt impoſsibile, vt intellectus adhæreat falso ſumma adhæſione, ita impoſsibile eſt, vt voluntas adhæreat bono turpi, & apparenti ſumma adhæſione. Dices: ergo ſaltem bono honeſto poterit adhærere ſumma adhæſione voluntas; ſicut poteſt intellectus adhærere veritati. Reſpondeo poſſe adhærere bono honeſto infinito, ſecus bono honeſto finito: nam omne bonum honeſtum finitum comparatur veritati probabili, ſeu non apparenti cum evidentia ex apprehenſione terminorum. Vnde ſicut repugnat, vt intellectus adhæreat ſumma adhæſione veritati probabili, ita repugnat, vt adhæreat voluntas ſumma adhæſione bonitati finitæ, ſaltem vbi proponitur cum aliqua indifferentia. Dixi *ſaltem*, nam etſi daremus, voluntatem ferri ſumma adhæſione ad bonum, quando illud amplectitur neceſſario, quia nihil datur retrahens ab eius amore; non poſſet ferri ſumma adhæſione in illud, quando proponitur cum aliqua indifferentia, ſicut intellectus nequit ferri ſumma adhæſione in aliquam concluſionem, quãdo adeſt aliqua ratio vt cumque ſufficiens ad diſſentiendum; niſi forſam interveniat fides, quæ facit, vt intellectus ſumma adhæſione amplectatur obiecta obſcura. Abſolute vero repugnat, vt aliquod bonum finitum voluntas amplectatur cũ ſumma adhæſione: nam ita illud amplectitur neceſſario, quod ſi adeſſet cognitio vehemẽtiſsime inclinans ad oppoſitũ, nõ amplecteretur; neceſsitas namque illius amoris non oritur ex meritis obiecti, ſed ex defectu cog-

cognitionis repræſentantis bonum turpe delectabile.

20 Dices quarto: quamvis ita intellectus aſſentiatur alicui veritati evidenter propoſitæ, vt ob nullam rationem dimoveri poſsit ab illius aſſenſu: non ſequitur, ferri ſummo conatu in illam veritatem: ergo pariter quamvis ita voluntas amplecteretur bonum turpe, vt in omni eventu eſſet illud amplexura in hoc inſtanti, quamvis magis, ac magis vrgeretur ad bonum honeſtum, non propterea ſequitur, illum conatum fore ſummum. Conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam illa conditionalis in intellectu evidenter cognoſcente non eſt neceſſe, quod fundetur in conatu ipſius potentiæ, ſed fundatur in meritis obiecti propoſiti evidenter per apprehenſiones prævias ad aſſenſum. At in voluntate amplectentente bonũ turpe nequit fundari in meritis obiecti, vtpote quod non rapit ex ſe voluntatem ad ſui amorem: ergo debet fundari in ipſo conatu voluntatis: ſi ergo voluntas ita amplectitur bonum turpe, vt illud eſſet amplexura, quamvis fortius, & fortius impelleretur ad bonum honeſtum: ſequitur illud amplecti ſummo conatu ſibi poſsibili.

SECTIO QVARTA.

Soluuntur aliæ obiectiones.

31 OBijcies vlterius, Deum in determinatione præſenti noſtræ voluntatis non poſſe infallibiliter ſcire, quid feciſſet hic & nunc noſtra voluntas ſub alijs circunſtantijs: ergo ex eo quod Deus per ſcientiam mediam cognoſcat, voluntatem noſtram reſtituram auxilio *A.* ſi eo pulſetur in occurſu talis tentationis, non ſequitur, quod in hac reſiſtentia prævisa per ſcientiam mediã poſsit infallibiliter cognoſcere, quod non eſſet reſtitura, ſi illud auxilium hic & nunc daretur in occurſu alterius tentationis minoris. Conſequentia eſt legitima. Probatur antecedens: nam Deus in determinatione præſenti ſuæ voluntatis nequit cognoſcere, quid ipſe eſſet decreturus caſu quo deficerent circunſtantiæ illæ à quibus præſens eius determinatio libera dependet: ergo multo minus poterit ſcire, quid eſſet volitura noſtra voluntas hic & nunc, ſi deficerent illæ circunſtantiæ, à quibus præſens eius determinatio eſſentialiter dependet. Probat antecedens: nam dum Theologi diſputant, an ſi Adamus non peccaret, Chriſtus veniret, quæſtionem inſtituunt ex vi præſentis decreti, quaſi inquirerent, an vi præſentis decreti, quo præfinita eſt incarnatio, Chriſtus non veniret, Adamo non peccante: dicunt que, quæſtionem in alio ſenſu eſſe inutilem: nã ſi inquiratur, an ſi Adamus non peccaſſet, Chriſtus extitiſſet vi alterius decreti, ſeu an tunc haberet Deus decretum mittendi Chriſtum, nihil poteſt reſponderi in alteram partem. Audiamus P. Vazquez t. 1. in 3. p. diſp. 10. n. 4. vbi ait, controverſiam non eſſe inter Theologos, an ſi Adamus non peccaſſet, habuiſſet Deus voluntatem aliam circa incarnationem: *nam de voluntate, quam Deus non habuit, ſed in tali, vel tali caſu habuiſſet, non licet* (inquit) *diſputare. Vnde enim alicui inoteſcere poteſt?* Idẽque docet P. Suar. 3. p q. 1. in comentario articuli tertij, & P. Valent. tom. 4. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. vbi diſtinguit duplicem illius quæſtionis ſenſum. Primus eſt, an Chriſtus veniſſet vi præſentis decreti. Secundus, an veniſſet vi alterius, ideſt, an ſi Adamus non peccaſſet, habuiſſet Deus aliud decretum mittendi Chriſtum: aitque, hancque quæſtionem in hoc ſecundo ſenſu nullam fere vtilitatem habere, nullumque mortaliũ prudenti, atque probabili cogitatione id aſſequi poſſe: ergo nequit Deus in decreto ſuo voluntatis nunc exiſtenti ſcire, an ipſe habuiſſet aliud decretum circa finem eũdem, caſu quo non exiſterent circunſtantiæ, à quibus dependet decretum præſens.

32 Reſpondeo, Deum in determinatione præſenti ſuæ voluntatis dignoſcere poſſe, quid ipſe eſſet decreturus, deficiente aliqua circunſtantia, vel fine, dependenter à quo defacto aliquid præfinit. Sic in decreto, quo defacto dat auxilium, quia efficax, cognoſcit, ſe non collaturum fuiſſe illud auxilium, ſi videret inefficax: nam ex communi ſententia noſtrorum ſæpe Deus ita dat auxilium, vt non eſſet collaturus, ſi videret inefficax: & hic modus dandi identificatur virtualiter cum decreto collativo (non dico cum decreto immediate exequenti) auxilij: ergo in modo tendendi talis decreti cognoſcit Deus, ſe non collaturum fuiſſe hic & nunc illud auxilium. Quod hic modus dandi identificetur virtualiter cum illo decreto, ſuadetur: nam hoc, quod eſt, Deum ita dare auxilium, vt non eſſet collaturus, ſi videret inefficax, eſt aliqua ſpecialis benevolentia, quam exercet erga hominem, cui confert auxilium, & ſpecialis affectus erga rectã operationem; quæ ſpecialis benevolentia identificari debet virtualiter cum aliquo exercitio divinæ libertatis; non eſt autem aliud exercitium, cum quo identificetur, niſi decretum, quo Deus vnice motus ab efficacia auxilij illud decernit. Rurſus in ipſo decreto negandi auxilium incongruum aliquibus hominibus cognoſcit Deus infallibiliter, ſe non fuiſſe negaturum, ſi illud auxilium apparuiſſet congruum per ſcientiam mediam:

negat enim præcisè, quia in cõgruũ, & in hoc oſtendit ſpecialem benevolentiã erga hominẽ iuxta illud Auguſtini pronũtiatũ: *male vſurus eo, quod vult accipere, Deo miſerante non accipit*. Aliquãdo enim ita Deus ſubtrahit auxiliũ quod videt incongruũ, vt eſſet eodẽ modo ſubtracturus, ſi videret congruũ: ille autem prior modus ſubtrahendi eſt ſpecialis benevolentia erga hominẽ, cui denegatur illud auxiliũ: ergo in modo ſpeciali tendendi ſui decreti poteſt Deus cognoſcere, quid ipſe eſſet in alio eventu decreturus.

33 Iam ad id, quod adducitur ad oppoſitum ſuadendum, dico, Deum in ipſo decreto mittendi Chriſtum cognoſcere poſſe, an eſſet venturus Chriſtus, Adamo non peccante, id quod non obſcure mihi videtur docuiſſe, Sanctus Thomas 3. p. q 1. art. 3. in corpore, vbi hæc habet: *Cum in Scriptura Sacra vbique incarnationis ratio ex peccato primi hominis aſſignetur, convenientius dicitur incarnationis opus ordinatum eſſe à Deo in remedium contra peccatum, ita quod peccato nõ exiſtente incarnatio non fuiſſet: quamuis potentia Dei ad hoc non limitetur; potuiſſet enim etiam peccato non exiſtente Deus incarnari.* En D. Thomas affirmat, Deum ita ordinaſſe incarnationem in remedium peccati, vt Adamo non peccante, Chriſtus abſolute nõ veniret: non enim aſſerit, quod in illo eventu non veniret ex vi præſentis decreti, ſed quod non veniſſet ſimpliciter quamvis poſſet: ergo ex eo quod defacto venerit Chriſtus in remedium peccati, colligit Div. Thomas abſolute non venturum; idemque videntur ſentire plures Eccleſiæ Patres, qui in hac controverſia, vt inquit Pater Vazquez vbi ſupra num. 1. in hæſitanter decernere non dubitarunt, quid, ſi Adamus non peccaſſet, de myſterio Incarnationis futurum fuiſſet: nam ſi loquerentur de adventu, vel non adventu cum limitatione, & cum hoc addito diminuente *ex vi præſentis decreti*, falsò abſolutè pronuntiaſſent, Chriſtum venturum non fuiſſe, Adamo non peccante: quare quamvis Recentiores Theologi dicant quæſtionem illam: *An Chriſtus veniret Adamo non peccante?* intelligendam eſſe de adventu ex vi præſentis decreti; nihilominus nos cum Divo Thoma aſſerimus, intelligi poſſe de adventu ſimpliciter, & abſolute, ſive ex vi huius decreti, ſive ex vi alterius.

34 Sed age demus adverſarijs, quæſtionem illam non diſceptari à Theologis niſi cum illa limitatione, an ſcilicet veniret ex vi præſentis decreti: an propterea cogimur dicere, Deum non poſſe in præſenti determinatione cauſæ liberæ infallibiliter cognoſcere, quid ipſe hic & determinaſſet ſub alijs circunſtantijs? minime gentium. Dico ergo propterea nos non poſſe decernere, an abſolute veniret Chriſtus Adamo non peccante, quia licet ex ſcripturis, & Patribus ſatis ſuperque colligamus illum veniſſe de facto in remedium peccati, ignoramus tamen, an ſimul cum hoc motivo concurrerit defacto aliud motivum independens à peccato, quod ita defacto amaverit, vt vi illius miſiſſet Chriſtum, quamvis Adamus non peccaſſet: item; quia ignoramus, an ita defacto Deus executus fuerit incarnationem dependenter à peccato, vt decretum ipſum intentivum incarnationis eſſentialiter ex ſe connexum ſit cum peccato; an potius ita executus ſit incarnationem in remedium peccati, vt tamen decretum intentivum non reſpiciat determinate finem redemptionis. Quod ſi ſciremus, remedium peccati fuiſſe vnicum motivum intendendi Chriſtum, nobis tunc liceret colligere, abſolute Chriſtum non venturum, Adamo non peccante. Vnde quia Divus Thomas arbitratus eſt, hoc fuiſſe motivum adæquatum incarnationis, quandoquidẽ aliud in ſcripturis non exprimitur; ideo abſolute pronuntiavit, Chriſtum non venturum Adamo non peccante. At quamvis nos ignoremus. Deus tamen, qui comprehenſive penetrat ſua decreta, & modum tendendi illorum, optime in decreto mittendi Chriſtum defacto habito cognoſcere poteſt, an fuiſſet miſſurus Chriſtum, ſi Adamus non peccaſſet: ergo ſimiliter in noſtro caſu optime poteſt in determinatione libera noſtræ voluntatis cognoſcere infallibiliter, quid eſſet electura voluntas hic & nũc ſub alijs circunſtantijs.

35 Sed inſurges denuo: quamvis decretum intentivum reſpiciat pro vnico motivo redemptionem generis humani à peccato, non poteſt Deus in illo infallibiliter cognoſcere, quod non eſſet Chriſtus venturus abſolute, Adamo nõ peccante: ergo pariter in noſtro caſu non poterit Deus in determinatione præſenti noſtræ voluntatis infallibiliter cognoſcere, quid ipſa eſſet volitura hic & nunc ſub alijs circunſtantijs, & deficiente illo motivo, quo defacto allecta eſt, atque ſuccedente loco illius alio minori. Antecedens probatur, quia non videtur, quo pacto decretum reſpiciẽs pro motivo vnico redemptionem generis humani habere poſsit connexionem cum eo, quod non peccante Adamo, ſimpliciter Chriſtus non veniret. Reſponderi poterit, decretum illud non habere hanc connexionem, ſive non fundare illam veritatem conditionatam ex eo quod reſpiciat pro motivo redemptionem, ſed quia ex ſuo peculiari modo tendendi ſupponit, Deum hic & nunc non motum fuiſſe aliunde, quam ab honeſtate redemptionis ad mittendũ Chriſtum:

ſtum : nam hoc ipſo , quod Deus per illud decretum explicuerit, ſe vnice motum fuiſſe à bono redemptionis ad mittendum Chriſtum, nequit cum illo decreto componi ſcientia,qua Deus affirmet ; *Veniret Chriſtus , quamuis non eſſet redimendum genus humanum.*

36 Sed de hoc ipſo vrget dubitatio, nam quod illud decretum excludat alia motiva, & ſupponat , Deum non aliunde, quam à bono redemptionis inductum fuiſſe ad producendum Chriſtum ; probat quidem , quod in ſenſu compoſito illius decreti non potuerit Chriſtus venire ex alio motivo, caſu quo defuiſſet hoc motivum, ſeu iſtud decretum innitens huic motivo. Reſpondeo , aliquod motivum poſſe eſſe conditionem, ſine qua non moveretur Divina voluntas ad aliquid decernendum , quamvis poſſet moveri : hæc enim duo recte cohærent , nempe quod voluntas hic & nunc non faceret aliquid,ſi defuiſſet talis, vel talis circunſtancia , & tamen quod poſſet hic &nunc,facere illud ſine talibus circunſtantijs. Quod ſi ſemel aliquod motivum , vel aliqua circunſtantia poteſt eſſe conditio ſine qua Divina voluntas non decerneret tale obiectum, ſane modus ipſe decernendi tale obiectum ob illud motivum , illam ve circunſtantiam, explicare debet, hoc ipſum,& eſſe fundamentum talis veritatis conditionatæ;ſeu ſcientiæ affirmantis, voluntatem non decreturam fuiſſe tale obiectum , ſi defuiſſet tale motivum , talis vè circunſtantia. Et hoc pacto dicimus , modum tendendi illius decreti , quo Deus decerneret incarnationem vnice ob motivum redemptionis , ſufficienter explicare , peccatum Adami fuiſſe conditionem , ſine qua Deus non decerneret incarnationem, quamvis poſſet. Vnde nõ ſolum tale decretum eſt incompoſsibile cum exiſtentia alterius decreti decernentis incarnationem ob aliud motivum, ſed etiam eſt incõpoſsibile cum ſcientia conditionata affirmante incarnationem extituram ex vi alterius decreti , caſu quo Adamus non peccaret; quemadmodum decretum præfiniens exiſtentiam auxilij vnice ob eius efficaciam , ſeu quia eſt efficax, non ſolum eſt incompoſsibile cum decreto alio decernente idem auxilium ob aliud motivum , ſed etiam cum ſcientia affirmante, conferendum fuiſſe illud auxilium , quamvis videretur inefficax : quare ſicut hæc duo ſunt inter ſe connexa: *Auxilium confertur vnice, quia eſt efficax : ergo non erat conferendum, ſi videretur inefficax*; ſimiliter ſunt connexa hæc duo : *Chriſtus mittitur vnice in remedium peccati, ſeu propter redemptionem generis humani : ergo non erat mittendus , ſi non daretur peccatum , in cuius remedium veniret.* Ratio autem videtur eſſe ; nam dum Deus ita confert auxilium , vt eſſet collaturus ipſum , quamvis videret inefficax , hoc ipſo evincitur, in ipſo cõferendo reſpicere ad aliud motivum præter quam ad efficaciam auxilij: ergo dum in ipſo conferendo reſpicit vnice ad efficaciam auxilij , ècontrario ſequitur, non fuiſſe abſolute collaturum,ſi vidiſſet inefficax: pariter ergo in noſtro caſu dum Deus ita mittit filium ſuum, vt eſſet miſſurus illum,quamvis Adamus non peccaſſet , evincitur , non reſpicere in mittendo filio vnice ad remedium peccati, & ècontra dum in illo mittendo vnice reſpicit ad motivum redemptionis , ſequitur non fuiſſe abſolute miſſurum , ſi mundus non eſſet redimendus.

37 Dices; ex eo qnod Deus conferat auxilium vnice quia eſt efficax, ſolum ſequi, quod deficiente efficacia non eſſet collaturus illud per hoc decretum; non autem quod non eſſet collaturus abſolute : ergo pariter in noſtro caſu. Sed contra:nam quamvis Deus nõ cõferret auxilium efficax vnice ob efficaciam, ſed ob efficaciam , & aliud motivum , adhuc eſſet verum, quod deficiente efficacia non eſſet collaturus per tale decretum : ergo dum confert vnice ob efficaciam , aliquid amplius ſequitur , nempe quod ſimpliciter , & abſolute non eſſet collaturus , ſi non daretur talis efficacia.

38 Ratio à priori noſtræ aſſertionis deſumenda eſt ex natura voluntatis , quæ in modo aliquid volendi propter tale , vel tale motivum explicare debet, an eſſet, vel non eſſet abſolute volitura tale obiectum , deficiente tali motivo ; alioqui in modo aſſentiendi alicui obiecto, quia eius honeſtas proponitur cũ intenſione vt quatuor, non explicaret, ſe aſſenſuram fuiſſe,ſi illa honeſtas proponeretur cum intenſione vt ſex , vel ſi proponeretur cum intenſione omnino ſimili , & ſolo numero differenti, quod probavimus eſſe falſum. Et hinc ſumimus confirmationem noſtræ ſententiæ: ſicut enim voluntas noſtra in modo aſſentiendi alicui motivo ſufficienter oſtendit , ſe fuiſſe hic & nunc conſenſuram , ſi illud motivum propoſitum eſſet eodem modo per aliud auxilium, vel per aliam cognitionem,ſive per cognitionem maiorem, & intenſiorem , ita ſufficienter oſtendere debet , ſe non fuiſſe aſſenſuram, ſi illud motivum propoſitum fuiſſet cum tali, vel tali remiſsione, & languiditate.

39 Et ſane quod Deus in decreto mittendi Chriſtum reſpiciente pro vnico motivo , vel fine redemptionem generis humanĩ cognoſcere poſsit , ac debeat, Chriſtum non venturum , ſi humanum genus non eſſet redimendum; ſuadetur: nam motivum illud propter quod poſſet venire Chriſtus quamvis Adamus

mus non peccaſſet, & conſequenter quamvis humanum genus non eſſet redimendum: de facto quando Deus decrevit incarnationem vnice ob redemptionem generis humani (ſupponimus diſputandi gratia ita reipſa accidiſſe) ipſum inclinabat in actu primo ad mittendum Chriſtum: ergo ſi defacto, quando ſimul aderat aliud motivum inclinans ad hoc ipſum, nõ movet in actu ſecundo, ſi ſeorſim exiſteret, & proponeretur ſolitarie non moveret: quod enim ſeorſim exiſtat, non addit illi vim motivam, & inclinationẽ divinę voluntatis: quare hoc ipſo quod defacto voluntas divina noluerit ſinere ſe moveri ab illo, in hac eius determinatione fundari debet veritas conditionalis, quod non ſineret ſe moveri ab illo, ſi ſeorſim proponeretur.

39 Quod voluntas noſtra in modo amandi aliquod motivum, vel amandi aliquod obiectum propter tale motivum, debeat ſufficienter explicare, quid ipſa faceret circa illud obiectum, deficiente eõ motivo, vel mutatis aliquibus circunſtantijs, ſeu quod in affectu præſenti fundari valeant veritates conditionatę, ſuadetur iterũm; nam vt inquit Cardinalis Eſtortia 1. 2. diſp. 4. quæſt. 2. art. 15. numero. 3. *Vnuſquiſque ex his obiectis, quæ Petrus voluit nunc, colligit, quid voluiſſet, ſi aliqua alia circunſtantia fuiſſet ipſi manifeſtata:* Idque colligit non tantum dubitative, ſed certo; nemo enim eſt, qui dubitet, nũ Petrus, qui emit pomum neſciens, in qua arbore natum fuerit, empturus eſſet idem pomum, ſi ſciviſſet, natum eſſe in arbore *A*. vel ſi ſciviſſet, quod tunc Turca ſaltabat, & iſta veritas conditionalis eſt adeo certa, vt nemo vereatur iurare, ſe ſi id ſciviſſet, idem facturum fuiſſe, quod fecit. Similiter in affectu, & voluntate præſenti Petri comedendi ovum *A*. evidenter poteſt deprehendi, quod hic & nunc voluiſſet comedere ovum *B*. ſi fuiſſet repoſitum loco ovi *A*.

40 Idque poſſumus declarare alio exemplo: diſtinguunt Theologi cum D. Thoma 1. 2. q 6 art. 8. duplicem ignorantiam, alteram antecedentem, alteram concomitantem, dicuntque ignorantiam antecedentem eſſe illam, quæ privat cognitione, quæ ſi adeſſet impediret effectum, qui ponitur, ſtante ea ignorantia, & propterea hæc ignorantia dicitur cauſa effectus: ignorantiam vero concomitantem, dicunt, eſſe eam, quæ privat cognitione, quæ quamvis adeſſet, non impediret effectum, qui cauſatur, ſtante tali ignorantia, & propterea hæc ignorantia non eſt cauſa effectus. Exemplum ignorantiæ concomitantis eſt, cum quis ignorans occidit inimicum, quem, ſi ſciviſſet eodem modo occidiſſet; vel cum quis iacit ſagittam ad occidendam feram, quam exiſtimat eſſe aprum, & re ipſa occidit cervum, ad quem occidendum eodem modo iaceret ſagittam, ſi exiſtimaret, feram illam eſſe cervum. Exemplum ignorantiæ antecedentis eſt, cum quis occidit amicum exiſtimans inimicum; nullo enim pacto occideret amicum, ſi illum agnoſceret: ignorantia antecedens cauſat involuntarium. Et ratio eſt, quia vt aliquid ſit involũtarium, oportet, quod ſit contra aliquem internum impetum voluntatis: id autem quod ſit cum ignorantia concomitanti non eſt contra aliquem internum impetum voluntatis, quia etiãm ſi ſciret ille, qui ſic ignorat, nihilominus faceret idem, & poſt factum non ſentit dolorem; quod ſufficit ne effectus ille ſit illi poſitive involuntarius.

41 Iam in eventu ignorantiæ concomitantis ita fit effectus, vt eodem modo fieret, quamvis adeſſet ſcientia oppoſita illi ignorantiæ: in eventu ignorantiæ antecedentis ita fit effectus, vt non fieret, ſi adeſſet ſcientia oppoſita illi ignorantiæ: iſtæ autem veritates conditionatæ fundantur in affectu abſoluto ipſius voluntatis exiſtenti de præſenti; nam datur de præſenti diſcrimen inter operantem cũ ignorantia concomitanti, & operantem cum ignorantia antecedenti, & vni effectus ſubſecutus eſt in voluntarius poſitive, & non alteri; quod nequit eſſe verum, niſi vi præſentis diſpoſitionis voluntatis: ergo in affectu abſoluto voluntatis defacto exiſtenti fundari poteſt veritas conditionalis: nihil ergo mirum, quod in præſenti affectu volũtatis poſsit Deus infallibiliter dignoſcere, quid eſſet nunc facturа noſtra voluntas, ſi deficeret ratio illa motiva, à qua hic & nunc permota eſt, & ſuccederet alia minor.

42 Sed oppones, affectum abſolutũ, qui modo eſt dependenter à tali motivo, non poſſe eſſe medium cognoſcendi, quid eſſet electura voluntas deficiente hoc motivo, nã deficiente hoc motivo deficeret hic actus; nihil autem poteſt eſſe medium cognoſcendi ſub cõditione, quod ipſum met deficeret: medium enim ad cognoſcendum extiturum eſſe aliquid poſita tali conditione, debet eſſe aptum coniungi cum poſitione conditionis, vt ita ex exiſtentia illius, inferatur exiſtentia conditionati. Reſpondeo, quando medium cognoſcendi eſt cauſa eventus, qui cognoſcitur, requiri, vt poſsit coniungi cum exiſtentia conditionis, vt ſic cauſet conditionatum: cæterum ex terminis id non requiri, vt patet exemplis; nam in voluntate efficaci occidendi aprum, quia fera eſt, poteſt cognoſci evidenter quod is, qui iacit hic & nunc ſagittam, ad occidendum aprum, illam iaceret ad occi dendã cer-

cervum, ſi cognoſceret, feram illam eſſe cervum; & tamen tunc non daretur voluntas illa occidendi aprum. Similiter in voluntate efficaci comedendi ovum *A*. quia hic & nunc apponitur, poteſt cognoſci evidenter, quod daretur voluntas comedendi ovum *B*. ſi loco illius poneretur: & in actu, quo quis conſentit, quia vocatur auxilio *A*. proponente pœnas inferni cum intenſione vt quatuor, poteſt cognoſci evidenter, quod conſentiret ſi eędem pœnæ proponerentur cum intenſione vt ſex: falſum ergo eſt ex terminis non poſſe id, quod nequit coexiſtere cum poſitione conditionis, eſſe medium cognoſcendi, quid fieret, ſi exiſteret talis conditio. Similiter in voluntate efficaci, qua quis ſtatuit, reſtituere decem, quia retinere alienum Deo diſplicet, ſeu quia retẽtio rei alienę in quantitate gravi eſt gravis Dei offenſa poteſt cognoſci infallibiliter, quod hic & nunc haberet voluntatem efficacem reſtituendi duodecim, ſi deberet duodecim Similiter in voluntate efficaci dandi auxilium præciſe quia eſt efficax, cognoſcit Deus ſe no fuiſſe collaturum, ſi videret inefficax. Ratio à priori eſt, quia vt aliquid ſit medium cognoſcendi, quid exiſteret, poſita conditione, ſatis eſt, quod ex ſe habeat connexionem cum eo quod poſita conditione ponatur conditionatum, poteſt autem hanc connexionem habere quamvis nequeat componi cũ exiſtentia conditionis: nam ad illam cõnexionem ſatis eſt, quod nequeant illa duo componi, nempe exiſtere illum actum, & tamen verum eſſe affirmare, non extiturum conditionatum poſita conditione. Hoc pacto conſenſus ſub auxilio *A*. eſt medium ad cognoſcendum, voluntatem conſenſuram ſub auxilio *B*. omnino ſimili, ſi daretur loco auxilij *A*. quia non poſſunt componi hæc duo; voluntas conſentit, quia vocatur auxilio *A*. & tamen non eſſet conſenſura, ſi vocaretur auxilio *B*. omnino ſimili.

DISPVTATIO SEXTA.

AN SIT POSSIBILIS PRAEFINITIO EFFICAX NOSTRI OPERIS LIBERI INDEPENDENS A Scientia Media in eſſendo, dependens tamen in operando.

SECTIO PRIMA.

Aliqua præſuppoſita ad quæſtionem.

1 AD præſentem quæſtionem ſupponimus lædere noſtram libertatem decretum Dei efficax tàm in eſſendo quàm in operando independens à ſcientia media: nam decretum ſic independens eſſet prædeterminativum noſtræ voluntatis, decretum autem prædeterminativum noſtræ voluntatis infallibiliter inferens eius actum, lædit libertatem: nam vt inquit Div. Thomas 1. contra gen. c. 68. num 6. *Dominium quod habet Voluntas ſupra ſuos actus, per quod in eius poteſtate eſt Velle, Vel non Velle, excludit determinationem Virtutis ad Vnum.* Atqui per decretum prædeterminans determinatur voluntas *ad Vnum*, nempe ad actum ad quem prædeterminatur: *ergo dominium quod habet Voluntas ſupra ſuos actus*, excludit decretum prædeterminativum. Ratioque à priori eſt, nam ad libertatem requiritur quod voluntas relinquatur in manu conſilij ſui cum plena & proxima indifferentia ad eligendum inter extrema oppoſita; non relinqueretur autem in manu conſilij ſui, ſi nihil poſſet eligere, niſi quod Deus efficaci decreto prædeterminaſſet: vt enim ſapienter inquit Bellar. lib. 4. de grat. & lib. arb. cap. 14. *Quomodo relinquitur in manu conſilij ſui, qui omnibus actionibus ſuis determinatur ab alio, cui reſiſtere nullo modo poteſt?*

2 Quare ad hoc vt volũtas ſit proxime indifferens ad vtrumque nõ ſufficit quod detur iudicium indifferens ex parte intellectus: *requiritur enim præterea* inquit idem Bellar. ibidem, *vt homo ſit dominus ſuæ actionis, & poſsit agere & non agere; qui autem determinatur ab alio ad aliquam actionem, certe non eſt dominus illius actionis.* Vnde vt inquit D. Thomas in ſecundam diſt. 28. quæſt. 1. art. 1. *non eſſet homo liberi arbitrij niſi ad eum determinatio ſui operis pertineret.* Itaque ſuppo nimus ad præſentem quæſtionem de concepru agentis liberi eſſe quod ſeipſum determinet ad

ſuam

ſuam operationem, & non determinetur ab alio, quod pluribus in locis expreſſe docet D. Thom. præſertim in 2. diſt. 39. q. 1. art. 1. vbi ait: *Ipſa quidem potentia voluntatis, quantum in ſe eſt, indifferens eſt ad plura, ſed quod determinate exeat in hunc actum, vel in illum, non eſt ab alio determinate.* Sic habet editio noviſsima Pariſiensis anni 1659. operum D. Thomæ correcta à Fr. Ioanne Nicolay Ordinis Prædicatorum, & ſic legendum probat Petrus à S. Ioſeph. Ordinis Ciſtercienſis maximũ decus in Apolog. pro S. Tho. adverſus quoſdã Recentiores, qui phyſicam prædeterminationẽ falſo illi affigunt diſp. 1. ſect. 3. nam antiqui codices per errorem typographi, habent; *Sed quod exeat &c. non eſt ab alio determinate.* Revera autem idem eſt ſenſus, nam quamvis voluntas poſsit ab alio accipere quod feratur in hoc, vel in illud extremum vage; ſiquidem omnis indifferentia ad vtrumque eſt neceſsitas quædam vaga eliciendi hoc vel illud extremũ contradictionis: tamen quod exeat in hoc extremum determinate præ illo, non poteſt eſſe ab alio, nimirum vt determinante.

3 Quod D. Thomas hic affirmat; affirmat quoque Anſelmus in concordia Cap. 1. Vbi cum dixiſſet, neceſsitatem antecedentem, *quæ cauſa eſt vt res ſit*, opponi cum libertate, & ſolum cohærere cum libertate neceſsitatem conſequentem, *quam facit ipſemet operans*, addit: *ſola voluntas determinat ibi quid teneat, neque aliquid facit vis neceſsitatis, vbi operatur ſola electio voluntatis.* Ita Clemens Papa Epiſt. 13. dicens: *Nihil eſt quod audientes fidem ad credendum determinet, niſi arbitrium eorũ.* Ita alij Patres apud Eximium Doctorem lib. 3. de grat. à cap. 43. vſque ad 49. Ita omnes antiqui Thomiſtæ, & Theologi apud eundem lib. 5. de grat. cap. 50. ſufficiant verba Thomiſtarũ Principis Capreoli in 2. diſtinct. 24. q. 1. art. 3. ad 6. *Dicendum, quod voluntas quantum eſt de ſua natura eſt ad oppoſita, ipſa tamẽ ratione ſuæ libertatis determinat ſe ad id quod vult, & ita non indiget alio determinante.*

4 Vnde iuxta Societatis fixa principia definitio illa libertatis, iuxta quam potẽtia libera dicitur, quæ poſitis omnibus prærequiſitis ad agendum poteſt agere, & non agere, debet intelligi in ſenſu compoſito, ita nimirum vt ad libertatem requiratur vt voluntas poſsit cum omnibus prærequiſitis ad agendum coniungere non actionem; hoc enim poſtulat indifferentia proxima, & veribilitas ad vtrumque, & in hoc differt à potentia neceſsaria, quæ ita eſt determinata ad vnum, vt cum prærequiſitis ad actionem ſolum poſsit coniungere actionem: potentia vero libera ita eſt ad vtrumque, vt cum omnibus prærequiſitis ad actionem poſsit vel actionem, vel omiſsionem actionis coniungere. Vnde repugnat inter prærequiſita ad actionẽ liberã numerari aliquid eſſentialiter connexũ cum actione. Nam vbi aliquid prærequiſitum ad actionem eſſentialem connexionem habet cum actione, voluntas nullam habet poteſtatem ad ſeiungenda illa prærequiſita actionis ab actione: nam illa ſeiunctio eſt chymæra ex terminis ſuis, & nullam habet poteſtatem ad chymæram. At vbi nulla eſt poteſtas ad ſeiugenda prærequiſita actionis ab actione, datur omnimoda neceſsitas ad coniungenda prærequiſita actionis cum actione: ergo &c. At omnimoda neceſsitas ad coniungenda prærequiſita actionis cum actione, eſt omnimoda neceſsitas ponendi actionẽ: nam ponere actionem ex terminis eſt illam coniungere cum omnibus ad agendum prærequiſitis; ergo vbi aliquid prærequiſitum ad actionem eſſentialem connexionem habet cum actione, datur omnimoda neceſsitas ponendi actionem, ac proinde tollitur libertas.

5 Secundo ad præſentem quæſtionem ſuppono rem mihi veriſsimam, nempe nõ ſolum moraliter infinities eſſe impoſsibilem, ſed etiam metaphyſice repugnare eventum, in quo Deus ex auxilijs ſuapte natura indifferentibus nullũ in tota collectione videat cum quo voluntas ſit libere convertenda: ac proinde metaphyſice neceſſarium eſſe, vage & inſuppoſite confuſa loquendo, vt inter auxilia indifferentia appareant per ſcientiam mediam multa congrua. Hæc ſuppoſitio conſtat ex dictis diſp. 4. & 5.

6 Hoc ſuppoſito, iam apparet vrgẽtiſsima dubitandi ratio ad ſuadendum, poſſe Deum ante ſcientiam mediam efficaciter decernere converſionem liberam. Cum enim per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ cognoſcat ſe poſſe pulſare voluntatem infinitis modis diverſis, & inæquaiibus, & ſimul cognoſcat implicatorium eſſe dari aliquam voluntatem, quæ contra omnes vocationes indureſcat, ita vt de ea verum ſit affirmare, nec convertetur cum auxilio A. ſi detur, neque cum B. neque cum C. &c. Certus omnino eſt in ſigno ſimplicis intelligẽtiæ, ſe pro poſteriori per ſcientiam mediam prævisurum multa auxilia congrua ad convertendam voluntatem: ergo propriori ad ſcientiam mediam poteſt ſic decernere: volo vt Petrus libere convertatur pro tali tempore: nam hoc decretum licet in ſui exiſtentia non pendeat à ſcientia media, pendet tamen in operando; quia vi illius decreti ſolum cogitur Deus ad conferendum aliquod ex auxilijs, quæ per ſcientiam mediam apparuerint congrua. Vnde vi illius decreti in executione ſolum ap-

plicat

plicat Deum voluntati auxilium ſuapte natura indifferens, quod per ſcientiam mediam prævisum eſt efficax: ergo illud decretum non lædit libertatem; quia vbi omnia principia proxima ſunt indifferentia ad vtrumque voluntas libere operatur, prorſus enim implicat voluntatem noſtram elicere actum cum proxima indifferentia ad illum omittendum, & tamen nõ elicere libere.

SECTIO SECVNDA.

Multiplici ratione oſtenditur repugnantia talis præfinitionis.

7 FIrmiſsime tamen aſſerimus eiuſmodi præfinitionem antevertentem ſcientiam mediam pugnare cum noſtra libertate: concluſionem probamus primo ab authoritate, deinde ratione.

§. I.

Probatur concluſio ab autoritate.

EX doctrina Anſelmi lib. 2. cur Deus homo cap. 18. vbi diſtinguens neceſsitatem antecedentem, quæ cũ libertate cohæret, *ait, neceſsitatem conſequentem eſſe quam res ipſa facit; & neceſsitatem antecedentem eſſe quæ facit rem eſſe, eſt* (inquit) *neceſsitans antecedens, quæ cauſa eſt vt ſit res, & eſt neceſsitas ſequens, quam res facit.* Idemque latius docet in concordia cap. 1. vbi docet non cohærere cum libertate neceſsitatem aliam, *niſi quam facit voluntas, ſeu quæ deſcendit de voluntate*; & exponens concordiam liberi arbitrij cum Dei providentia, & *præſcientia*, ait, *Dei ſcientiã & prouidentiam eſſe neceſsitatem conſequentem, quia neceſsitas conſequens deſcendit de libera voluntate.* Vnde adiunxit: *ſola voluntas determinat ibi quid teneat, neque aliquid facit vis neceſsitatis, vbi operatur ſola electio vrluntatis.*

8 Idem ex Anſelmo docet Beatus Albertus Mag. 1.p.ſum.q.62.memb.8. in medio: *Duplex eſt* (inquit) *neceſsitas, abſoluta ſcilicet, quam vocat Anſelmus antecedentem, quæ eſt ex cauſis proximis ad effectum ordinatis: & eſt neceſsitas conſequens rei poſitionem, ſicut ſedentem ſedere, dum ſedet: quod ſubiacet neceſsitati primæ nullo modo concordat cum libero arbitrio.* Anſelmi doctrinam optime explicat Vvaldenſis lib. 1. doctrinalis fidei cap. 25. vbi poſtquam ex Anſelmo diſtinxit duplicem illam neceſsitatem, antecedentem, & conſequentem, ſubdit: *Periculoſe ergo, vt mihi videtur, quidam magni viri neceſsitatem iſtam præcedentem ponunt in humanis operibus, etiam eo quod fluat ex voluntate Dei; maxime cum antiquis Eccleſiæ Patribus nihil conſonans reperire poſſunt, cũ conantur: & illud, quod adducitur, cor regis in manu Domini, & quocumque voluerit inclinat illud, ipſe textus exponit ſe intelligi de neceſsitate tractionis, vel inclinationis, non autem de neceſsitate illa, quæ præcedit ſecundum Anſelmum.*

9 Ex qua doctrina ſic argumentor: ex illo decreto efficaci prouenit neceſsitas vt voluntas creata operetur; cum impoſsibile ſit Deum habere illud decretum præfinitiv ſi operationum Petri, & Petrum non operari: at neceſsitas proveniens ex illo decreto non eſt neceſsitas conſequens, cum neceſsitatem illius decreti non faciat libertas creata, nec deſcendat de fonte liberi arbitrij creati, ſed ſolius arbitrij divini: ergo eſt neceſsitas illa eſt antecedens reſp. arbitrij creati: ſed omnis naceſsitas antecedens iuxta Anſelmum pugnat cum libertate: ergo, &c.

10 Secundo argumentor authoritate & ratione D. Thomæ in quartum diſt. 49. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ad primam, vbi hęc habet verba: *creatura rationalis ſe habet ad oppoſita in eis, quæ ei ſubſunt, & hæc ſunt illa, quæ per ipſam determinantur, non autem poteſt in oppoſita illorum, quæ ſunt ei ab alio determinata; & ideo voluntas non poteſt in oppoſitum eius, quod ex diuina impreſsione determinatur.* Qua authoritate imprimis cõtra Thomiſtas fit, voluntatem prædeterminatam ad actum amoris per impreſsionem diuinæ prædeterminationis, non poſſe in omiſsionem amoris, quia non poteſt in oppoſitũ eius quod ſibi determinatur per impreſsionem divinam. Deinde etiam fit argumentum contra illam præfinitionem antecedentem ſcientiam mediam, nam cum per illam præfinitionẽ determinatur à Deo immobiliter, & irreſiſtibiliter vt Petrus operetur, non poteſt Petrus in oppoſitum eius, quod ſibi determinatur per illam præfinitionem, quia alioqui poſſet fruſtrare illud decretum, ei ve reſiſtere.

11 Tertio argumentor, ex doctrina Auguſtini, qui lib. 3. de lib. arbitr. cap. 18. & lib. de natura & grat. c. 67. generaliter affirmat, quoties voluntas cedit cauſæ alicui moventi illam, quia non poteſt ei reſiſtere, nõ illi imputari ad culpam vel ad premium: *quæcumque*, inquit, *iſta eſt cauſa voluntatis, ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur.* quod ideo verum eſt, quia tunc voluntas ſine libertate conſentit, nulla enim alia cauſa poteſt illam excuſare à culpa, ſi alias actio de ſe peccaminoſa ſit: ergo perinde fuit dicere, ſine peccato ei ceditur, ac ſive libertate ei ceditur. Er-

go iuxta Auguſtinum quæcumque cauſa eſt voluntatis honeſtæ, ſi ei reſiſti non poteſt, ſine laude, ac proinde ſine libertate ei ceditur. Sed Deus prædefiniens operationẽ noſtram prefinitione antecedente ſcientiam mediam eſt cauſa, cui reſiſti non poteſt: ſiquidem voluntati efficaci Dei nemo poteſt reſiſtere: ergo ſine laude, ac proinde ſine libertate ei ceditur: ergo præfinitio efficax Dei antevertens ſcientiam mediam pugnat cum libertate noſtræ operationis.

§. II.

Prima ratio repugnantiæ talis præfinitionis.

11 IAM à ratione ſic argumẽtor primo: voluntas creata ſubiacens præfinitioni illi efficaci antecedenti ſcientiam mediam, non habet proximam poteſtatem antecedentem ad actum oppoſitum actui per talem præfinitionem effieaciter amato: ergo non libere, ſed neceſſario ponit actum præfinitum, conſeq. eſt legitima. Prob. ant. voluntas ſubiacens illi præfinitioni non habet nec pro libito ſuo poteſt habere vel acquirere carẽtiam talis præfinitionis; cum enim noſtra voluntas eatenus poſsit impedire decretum Dei, quatenus poteſt impedire ſcientiam, cui innititur; & illud decretum innitatur ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ omnino in impedibili ab aliquo agente; non poteſt voluntas noſtra impedire illud decretum. Atqui voluntas non habens nec pro libito ſuo potens habere carentiam decreti eſſentialiter cõnexi cũ amore, non habet poteſtatem antecedentem ad actum vel exercitium oppoſitum amori: ergo, &c. Probatur minor: nam carentia decreti antecedentis exiſtentiam amoris & cum illo eſſentialiter connexi eſt prærequiſitum eſſentiale ad exercitium oppoſitum amori: voluntas autem non habens, neque pro libito ſuo patens habere aliquid eſſentialiter prærequiſitum ad exiſtentiã alicuius exercitij, non habet proximam potentiam ad illud. Sic quia cognitio ſancta eſt eſſentialiter prærequiſita ad ſalutariter operandum; natura non habens ex ſe ſufficientiam ad ſanctam cogitationem, non habet ex ſe ſufficientiam ad recte operandum, vt Auguſtinus arguit cõtra Pelagianos lib. de Prædſte. Sanct. cap. 2. ſic quia cognitio eſſentialiter prærequiritur ad amandum; qui non habet nec pro libito ſuo poteſt habere cognitionem obiecti, non habet in ſua poteſtate amare obiectum: & qui non fruitur nec pro libito ſuo frui poteſt luce eſſentialiter prærequiſita ad legendum, non habet libertatem ad legendam epiſtolam in mediis noctis tenebris, & qui non habet neque pro libito ſuo poteſt habere medium eſſentialiter prærequiſitum ad conſecutionem finis, non habet in ſua libera poteſtate finem, & hoc eſt firmiſsimum & primum principium in ſchola Societatis, quod Eximius Doctor lib. 5. de grat. cap. 23. per ſe notũ appellat, quo principio probamus, ſi phiſica prędeterminatio ſit neceſſaria & prærequiſita eſſentialiter ad operandum, peccatorem, dum actu peccat, non habere auxilium ſufficiens ad recte operandum, quia in eo inſtanti, in quo peccat, non habet nec pro libito ſuo poteſt habere prædeterminationẽ ad recte operandum. Et ſimili argumento evincitur cõtra Ioannem Vincentium (qui ad ſalvandũ auxilium ſufficiens in homine carente prædeterminatione, aſſeruit prædeterminationẽ nõ eſſe prærequiſitam ad operandum) voluntatẽ prædeterminatam ad amandum, non habere ſufficientiã ad omiſsionẽ amoris, etſi enim prędeterminatio amoris nonſit neceſsaria ad amãdũ; eius tamen carentia eſt neceſſaria ad omittẽdum amorem: voluntas autem dũ patitur prædeterminationem ad amorem non habet neque pro libito ſuo poteſt habere carentiam talis prædeterminationis: ergo non habet poteſtatem proximam ad omiſsionem amoris.

13 Quod autem carentia illius decreti antecedentis efficaciter amantis exiſtentiam amoris ſit eſſentialiter prærequiſita ad exercitium oppoſitum amori v.g. ad odium vel ad nolitionem; conſtat: nam potẽtia proxime expedita ad aliquod exercitium conſtituitur per carentiam omnis impedimenti antecedentis reſpectu talis exercitij, ſeu per carentiam impedimenti non cõſtituti in poteſtate ipſius potentiæ: at decretum antecedens efficaciter amãs exiſtentiã amoris eſt impedimẽtum reſpectu odij; cum impoſsibile ſit exiſtere illud decretũ & ſimul exiſtere odium: & eſt impedimentum non deſcendens ex libertate hominis. Ergo eſt impedimentum antecedens odij: ergo carentia talis decreti eſſentialiter eſt prærequiſita ad odium.

14 Id ipſum magis explicatur in medium producendo argumentum, quo Auguſtinus lib. de prædeſt. Sanct. capit. 2. probat nos non habere ſufficientiam ad fidem ex eo quod non habemus ſufficientiam ad cogitationem prærequiſitã ad credendum: *Quis non vi-*
„ *det* prius eſſe cogitare quam credere, nullus
„ quippe credit niſi prius cogitaverit eſſe cre-
„ dendum, quod ergo pertinet ad religionem
„ & pietatem de qua loquebatur Apoſtolus, ſi
„ non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex
„ nobis quaſi ex nobis, ſed ſuficientia noſtra
„ ex Deo eſt, profecto non ſumus idonei cre-
„ dere à nobis quaſi ex nobis, quod ſine co-
„ gitatione non poſſumus. Et ſubiungit Au-

guſti-

„ guſtinus nemo ſufficit ad fidem, ſed ſuffi-
„ cientia noſtra ex Deo eſt, quoniam fides ſi-
„ ne cogitatione nulla eſt, & non ſumus ido-
„ nei cogitare.

15 Applicemus hoc Auguſtini argumentum ad noſtrum intentum: quis non videt, prius eſſe carere impedimento antecedenti alicuius exercitij, quam illud exercitium ponere; nullus quippe ponit aliquod exercitium niſi prius careat impedimento antecedenti illius. Quod ergo pertinet ad exercitium odij ponendum, non ſumus ſufficientes habere odiũ ex nobis, ſi non ſumus ſufficientes habere carentiam decreti antecedentis afferentis ſecum infallibiliter amorem à ſe præfinitum. At certum eſt nos non habere ex nobis ſufficientiam ad habendam carentiam illius decreti antecedentis afferentis ſecum infallibiliter amorem; cum illud decretum ſoli Deo liberum ſit & ab ipſo ſolo impedibile · ergo certum debet eſſe nos non habere ſufficientiam ad odium, quando adeſt decretum efficax antecedens afferens ſecum infallibiliter amorem.

16 Explicatur: nam bifariam poteſt impediri exiſtentia decreti divini, & induci talis decreti carentia; vel mediate tantum, nimirum auferendo ſcientiam, quam eſſentialiter ſupponit decretum: & hoc modo in ſententia ſatis communi inter Doctores Societatis poſſumus impedire præfinitionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam, quatenus poſſumus impedire ſcientiam mediam, quam præfinitio ſupponit: & in ſententia omnium reprobus poteſt impedire decretum divinum inflictivum pœnæ æternæ, quia poteſt impediendo exiſtentiam peccati impedire ſcientiã viſionis eſſentialiter ſupponentem peccatum, à qua ſcientia regulatur illud decretum. Secundo poteſt impediri decretum liberum immediate, nempe ſuppoſita potentia proxima ad habendum vel non habendum tale decretum: & hoc pacto ſolus Deus poteſt impedire exiſtentiam ſui decreti ponendo decretum oppoſitum. Ex quo infertur decretum illud antevertens ſcientiam mediam, & regulatum per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ſolum poſſe impediri ſecundo modo, & conſequenter ſolum poſſe impediri à Deo per poſitionem decreti oppoſiti. Nam cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſit omnino neceſſaria in exiſtendo, à nullo agente eſt impedibilis; ac proinde nullũ agens poteſt impedire illud decretum mediate duntaxat, nimirum impediendo ſcientiam per quam regulatur; ergo ſolum poteſt illud decretum impediri immediate ſuppoſita proxima indifferentia ad ipſum habendum vel non habendum; & hoc pacto impedire decretum illud eſt libere ponere decretum oppoſitum, quod ſoli Deo competit. Ergo evidens eſt voluntatem creatam non habere libertatem ad faciendum vt detur à parte rei carentia illius decreti antecedenter ad ſcientiam mediam præfinientis noſtram operationem: quia evidens eſt, illud decretum ſolum poſſe excludi per exercitium liberum oppoſitum; & evidens quoque eſt voluntatem creatam non habere libertatem ad faciendum vt in Deo exiſtat exercitium liberũ immediate regulatum per ſolam ſciẽtiam ſimplicis intelligentiæ: nam evidens eſt primum liberum non poſſe determinari à ſecundo libero ad ſua decreta ipſi primo libero immediate libera.

17 Hinc elucet denuo vis noſtri argumenti: voluntas creata ſubiacens illi decreto antecedenti ſecum infallibiliter afferenti amorem, non habet neque pro libito ſuo poteſt habere exercitium liberum divinæ voluntatis tali decreto oppoſitum, in quo exercitio vnice conſiſtit carentia talis decreti: ergo voluntas creata ſubiacens decreto antecedenti infallibiliter ſecum afferenti amorem non habet actu neque pro libito ſuo poteſt habere carentiam talis decreti. Atqui carentia decreti antecedentis ſecum infallibiliter afferentis amorem eſſentialiter prærequiſita eſt ad odium; ergo voluntas ſubiacens decreto antecedenti infallibiliter ſecum afferenti amorem non habet actu neque pro libito ſuo poteſt habere aliquid eſſentialiter prærequiſitum ad exiſtentiam odij. Atqui voluntas non habens neque pro libito ſuo potens habere aliquid eſſentialiter prærequiſitum ad exiſtentiam odij, non habet potẽtia liberam expeditam ad odium; iuxta illud primum principium ſcholæ Societatis: ergo, &c. Vnde ſect. 7. vbi præcludemus evaſionem.

§. III.

Secunda ratio.

18 ARgumentor ſecundo, voluntas ſubiacens decreto antecedenti ſecum infallibiliter afferenti amorem nõ habet poteſtatem ad odium neque in ſenſu compoſito, neque in ſenſu diviſo: ergo voluntas ſubiacens illi decreto, non libere, ſed neceſſario ponit amorem. Conſequentia eſt manifeſta; nam vbi ſupoſitio, cui voluntas ſubiacet, non relinquit poteſtatem ad exercitiũ oppoſitum eiuſmodi ſuppoſitioni neque in ſenſu diviſo neque in ſenſu compoſito, aufert plane libertatem & ideo Thomiſtæ, vt ſalvent libertatem in actu prædeterminato, dicunt voluntatem creatam ſubiacentem prædeterminationi ad amorem habere poteſtatem ad odium in ſenſu diviſo; quod ſi nullam poteſtatem ad

odium

odium vel omiſsionem amoris relinqueret in voluntate prædeterminatio amoris, abſdubio tolleret libertatem. Et ideo Calvinus & Lutetus affirmantes decretum prædeterminans tollere libertatem creatam, & neceſsitatem inducere, hoc ipſo affirmant voluntatem prædeterminatam ad actum malum non habere auxilium ſufficiens ad actum bonum; & voluntatem prædeterminatam ad actum bonum non habere libertatem ad actum malum; vt conſtabit legenti Bellarmin. lib. 1. de liber. arbitr. cap. 11.

19 Solum reſtat probandum antecedens. Et imprimis probatur quoad primam partem, nempe, voluntatem ſubiacentem decreto antecedenti afferenti infallibiliter amorem non habere poteſtatem ad ponendum odiũ in ſenſu compoſito talis decreti; quia habere poteſtatem in ſenſu compoſito eſt habere poteſtatem ad componendum odium cum decreto efficaci antecedenti amoris; ad hanc autem compoſitionem nullam habet poteſtatem voluntas; quia nullam habet poteſtatem ad reſiſtendum decreto efficaci Dei, illudque fruſtrãdum: vt eſt per ſe ſatis manifeſtum, & conſtat ex ſcriptura dicente: voluntati eius quis reſiſtet? & vel inde patet, nam ſi voluntas noſtra poſſet componere odium cum decreto infallibiliter afferenti amorẽ poſſet componere odiũ cum amore eiuſdem obiecti, quod eſt chymæra.

20 Deinde probatur quoad ſecundam partem, videlicet non poſſe ponere odiũ in ſenſu diviſo talis decreti. Nam ſicut poteſtas ad ponendum odium in ſenſu compoſito eſt poteſtas componendi odium cum tali decreto, ita poteſtas ponendi odium in ſenſu diviſo eſt poteſtas dividẽdi odium à tali decreto. At voluntas ſubiacens decreto antecedenti infallibiliter afferenti amorem non habet poteſtatem dividendi illud odium à tali decreto; ergo non habet poteſtatem ponendi odium in ſenſu diviſo. Probatur minor: quia nequit voluntas ſubiacens illi decreto antecedenti habere poteſtatem dividendi odium à tali decreto, niſi habeat poteſtatem impediendi decretum per poſitionem odij, ſeu dividendi à ſe illud decretum per poſitionem odij; ſicut voluntas amans non poteſt habere poteſtatem ad odium in ſenſu diviſo, ſeu poteſtatem dividendi odiũ ab amore, niſi habeat poteſtatem ad dividendum à ſe amorem per ipſam poſitionem odij. Voluntas autem creata ſubiacens decreto antecedenti infallibiliter ſecum afferenti amorem non habet poteſtatem dividendi à ſe illud decretum per poſitionem odij; quia cum illud decretum eſſentialiter reguletur per ſimplicem intelligentiã, ſolus Deus poteſt eius exiſtentiam impedire, quia non poteſt aliter impediri eius exiſtentia quam per poſitionem decreti liberi eſſentialiter incompoſsibilis cum ipſo, ſolus autem Deus poteſt determinare ad exiſtentiam huius decreti: ergo ſolus Deus poteſt impedire exiſtentiam decreti antecedentis infallibiliter ſecum afferentis exiſtentiam amoris.

21 Reſpondebunt adverſarij voluntatem ſubiacentem decreto antecedenti infallibiliter afferenti ſecum amorem, poſſe impedire illud decretum per poſitionem odij arguitive, quia poteſt ponere odium, quod ſi exiſteret arguereret Deum non habuiſſe decretum illud præfinitvum amoris. Sed contra, quia cũ carentia illius decreti antecedentis eſſentialiter afferentis amorem ſit eſſentialiter prærequiſita ad exiſtentiam odij, nequit voluntas ſubiacẽs eiuſmodi decreto habere poteſtatem ad odium ponendum, quin habeat poteſtatem ſe expediendi ab illo decreto inducendo illam carentiam: quod tamen eſt impoſsibile; nam mediante odio nequit induci carẽtia aliqua eſſentialiter præſuppoſita ad exiſtentiam odij: ergo non habet potentiam ad impediendum arguitive decretum antecedens infallibiliter afferens amorem per poſitionem odij.

22 Reſpondebunt ſecundo cum modernis Thomiſtis, voluntatem ſubiacentem illi decreto antecedenti afferenti ſecum infallibiliter amorem habere poteſtatem ad odium in ſenſu diviſo præciſivo, licet non in ſenſu diviſo poſitivo. Nam poteſtas in ſenſu diviſo poſitivo eſt poteſtas ad dividendum à ſe ſuppoſitionem incompoſsibilem cum odio per ipſius odij poſitionem; & hanc poteſtatem ad odium in ſenſu diviſo habet voluntas amans dum libere amat, quia per poſitionem odij poteſt à ſe amovere ſuppoſitionem ipſius amoris. At poteſtas in ſenſu diviſo præciſivo non eſt poteſtas ad dividendum, ſed poteſtas ad odium ſecundum ſe, & ſecundum ſua prædicata eſſentialia. Sic moderni Thomiſtæ affirmant voluntatem prædeterminatam ad amorem habere poteſtatem ad omiſsionem amoris in ſenſu diviſo, non quia habeat poteſtatem ad dividẽdam à ſe illam prædeterminationem, illiuſve exiſtentiam impediendi, ſed quia non obſtante prædeterminatione ad amorem remanet in voluntate poteſtas proxima antecedens ad omiſsionem amoris ſecundum ſe, vel ad odium quando adeſt libertas contrarietatis.

23 Verum hæc ſolutio ſatis oſtendit eandem fere difficultatem pati illud decretum antecedens ac phiſicam prædeterminationem. Vnde eadem opera vtramque ſententiam impugno, oſtẽdendo commentitium eſſe illum ſenſum diviſum præciſivum, & minime ſufficientem ad ſalvandam libertatem; nam licet

nos

nos poſsimus per conceptus noſtros præſcindere omiſsionem amoris à carentia prædeterminationis ad amorem, & odium à prædeterminatione ad odium; tamen implicat poni à parte rei omiſsionem amoris quin à parte rei pro priori detur carentia prædeterminationis ad amorem, & implicat iuxta Thomiſtas poni à parte rei odium quin propriori detur prædeterminatio ad odium: ergo voluntas prædeterminata ad amorem non habet proximam poteſtatem antecedentem ad odium ſecundum ſe, & ſecundum ſua prædicata eſſentialia, & conſequenter neque in ſenſu diviſo pręciſivo Probo conſequentiam; nam odium exiſtere ſecundum ſe, eſt odium coniungi cum prædeterminatione ad odium, ſeu oriri à tali prædeterminatione: cum rem exiſtere extrinfece ſit oriri à ſuis cauſis & ab omnibus ad agendum prærequiſitis. At voluntas prædeterminata ad amorem non habet poteſtatem proximam ad faciẽdum vt odium coniungatur cum prædeterminatione ſui, ſeu voluntas dum è prædeterminata ad amorem non habet poteſtatem proximam ad faciendum, vt odium criatur ab ipſa vt prædeterminata ad odio habendum: ſiquidem voluntas dum eſt prædeterminata ad amorem, neceſſario, & abſque ſua libertate caret prædeterminatione ad odium; voluntas autem dum neceſſario caret prædeterminatione ad odium, nõ habet poteſtatem proximam ad faciendum vt odium coniungatur cum prædeterminatione illa, qua neceſſario & abſque ſua libertate caret, ſeu ad faciendum vt coniungatur cum ſua voluntate vt prædeterminata ad odio habendum: ſicut enim voluntas dũ neceſſario & abſque vlla ſua libertate caret prædeterminatione ad odium, non habet poteſtatem ad coniungẽdam prædeterminationem, qua caret cum odio; ita non habet poteſtatem ad coniungendũ odiũ cum tali prædeterminatione; cum idem omnino ſit coniungere prædeterminationẽ cum odio & coniungere odium cum prædeterminatione. Ergo voluntas prædeterminata ad amorẽ non habet poteſtatẽ ad faciendũ vt exiſtat odiũ ſecundũ ſe: nã ſic exiſtere eſt oriri à volũtate noſtra vt prædeterminata ad ipſum ponẽdum, & cõſequẽter eſt coniungi cũ prędeterminatione ad odio habendum, & eſt talem prædeterminationem coniungi cum odio: voluntas autem dũ eſt ſub prędeterminatione ad amorẽ, caretque abſque vlla ſui libertate prædeterminatione ad odio habendũ non habet poteſtatem proximam ad coniungendum odium cum prædeterminatione qua caret, & quam pro libito ſuo nequit acquirere; ergo non habet poteſtatem ad odium ſecundum ſe. Quare reipſa & ſecluſis vocum latibulis, & verborum ac diſtinctionum involucris voluntas dum eſt prædeterminata ad amorem, ſolum habet potentiam quandam conditionatam ad ponendum odium nimirum ſub conditione quod expediatur à prædeterminatione amoris & prędeterminetur ad odium, quam poteſtatem ad non amandum vel odio habendum etiam habet voluntas creata dum videt Deus, nimirum ſub conditione quod expediatur à viſione Dei, & illi detur cognitio indifferens.

24 Hinc deduco nullam aliam habere poteſtatem ad ponendum odium voluntatem creatam dum ſubiacet decreto antecedẽti infallibiliter ſecum afferenti amorem: nam odium poni à parte rei eſt odium illud coniungi cum carentia decreti antecedentis ſecum afferentis infallibiliter amorem, ſeu coniungi cum decreto libero Dei excluſivo talis decreti; nam odiũ poni à parte rei eſt ex terminis odiũ illud coniungi cum omnibus prærequiſitis ad ſui exiſtẽtiam; vnum autem ex prærequiſitis ad exiſtentiam odij eſt carentia impedimenti antecedentis eſſentialiter incompoſsibilis cum tali odio, quale eſt decretum antecedens ſecum infallibiliter afferens amorem. Quare voluntas creata cum ſubiacet decreto divino antecedenti eſſentialiter afferenti ſecum amorem, ſolum habebit potentiam quandam conditionatam ad ponendum odium, ſub conditione, quod Deus illam expediat ab eo decreto antecedenti. Vnde decretum illud antecedens eſſentialiter incompoſsibile eſt cum potentia proxima indifferenti ad vtrumque non minus quam prædeterminatio, ac proinde ſcientiam mediam evertit, & nequit ab illa in operando pendere: nam ſcientia media non affirmat voluntatem operaturam libere præcisè ſub conditione quod detur tale auxilium indifferens, ſed inſuper ſub conditione quod voluntas careat omni impedimento antecedenti odij. Quo circa cum illud decretum per ſe ipſum ſit eſſentialiter impedimentum antecedens odij, per ſe ipſum tollit indifferentiam proximam voluntatis, & hypoteſim ſub qua tendit ſcientia media; & conſequenter nequit ab illa pendere in operando: ſed vel debet illud decretum eſſe fruſtrabile, vel rapere voluntatem ad amandum, predeterminando illam vt elicias amorem.

§. VI.

Tertia ratio.

25 TERTIO principaliter probo tollere libertatem eiuſmodi decretum: voluntas ſubiacens decreto antecedenti infallibiliter afferenti ſecum amorem nullam habet poteſtatem antecedentem ad

impediendam exiſtentiam amoris: ergo voluntas ſubiacens illi decreto non libere, ſed neceſſario amat. Patet conſequentia quia vbi voluntas nullam habet poteſtatẽ impediendi ſeu cohibendi amorem, neceſſario erũpit in amore, ſiquidem hoc ipſo nequit ſeiungere actum primũ ab actu ſecũdo, ac proinde neceſſario cõiungit actum primum cum actu ſecundo. Prob. antec. voluntas ſubiacẽs illi decreto antecedenti nullam habet poteſtatem ad faciendum ne exiſtat amor, ergo nullam habet poteſtatem antecedentẽ ad impediendam exiſtentiam amoris. Prob. antec. nam conſeq. eſt evidens. Voluntas dum ſubiacet decreto illi antecedenti infallibiliter ſecum afferenti exiſtentiam amoris, nullam habet poteſtatẽ ad faciendũ ne Deus actualiter influat in amorem, ſeu in actionẽ amãdi: nã hoc eſt actionẽ amandi exiſtere à parte rei, cũ influxus ſimultaneus Dei & influxus voluntatis ſint realiter idẽ: ergo voluntas dũ ſubiacet decreto antecedenti ſecum infallibiliter afferenti exiſtentiam amoris nullam habet poteſtatem ad faciendum ne amor ille exiſtat à parte rei. Conſequentia eſt legitima; & minor omnino certa. Prob. mai. Volũtas nullam habet poteſtatem ad faciendum ne Deus influat pro poſteriori in amorẽ ex ſuppoſitione quod pro priori habeat decretum efficax infallibiliter ſecum afferens exiſtentiam amoris; quia id eſſet facere vt fruſtretur decretum efficax Dei, ſeu facere vt careat effectu decretum, cui eſſentiale eſt, vt ad ipſum ſequatur effectus. Rurſus nullam habet poteſtatem ad faciẽdum ne detur pro illo priori illa ſuppoſitio decreti antecedẽtis cum decretum illud ſoli Deo ſit liberũ, & ab ipſo ſolo impedibile: ergo nullã habet poteſtatem ad faciendum ne Deus influat in actionem amandi. Prob. conſ. quia ex terminis non eſt alius modus poſsibilis faciendi ne Deus influat in aliquẽ effectum, niſi vel faciendo ne ad decretũ, quo Deus vult quãtũ eſt ex ſe influere, actu ſequatur ille influxus, quo pacto voluntas noſtra dum peccat facit ne Deus influat in actum bonum: vel faciendo ne exiſtat decretũ illud, quo Deus amat influxum.

§. V.

Quarta ratio.

26 Implicat dari propriori natura proximam potentiam ad odiũ, & pro poſteriori natura advenire ſuppoſitionem omnino independentem à noſtra voluntate, quæ eſſentialiter ſecũ afferat amorẽ: ergo cõtra ſimiliter implicabit dari propriori ſuppoſitionem omnino independentem à noſtra volũtate, quæ ſecum infallibiliter afferat amorẽ; & pro poſteriori ſequi proximam potentiã ad odium: antec. eſt certum in ſchola Societatis contra Prædeterminatores, dicimus enim prædeterminationẽ ad amorẽ evertere proximam potentiã ad odiũ; ac proinde aſſerimus impoſsibile eſſe, quod poſtquã volũtas ſupponitur proxime expedita ad amãdum & odio habendum poſsit ſupervenire prædeterminatio Dei determinans illam potentiam ad amorem. Conſeq. vero probatur; non enim minus difficile eſt, quod ad ſuppoſitionẽ omnino antecedentẽ connexã eſſentialiter cum amore illũque afferentem ſequatur pro poſteriori potẽtia proxime expedita ad odium, quam quod ad illam potentiã expeditã ſequatur talis ſuppoſitio: imo quodãmodo eſt difficilius: nam voluntas proxime expedita ad amandum & odio habendũ cõſtituitur per decretum applicativum omnipotentiæ, quod licet ſit efficax ad applicandam omnipotentiam arbitrio creato, de ſe eſt tantum ſufficiens reſpectu cuiuslibet extremi determinate; ac proinde illud decretum ſolum inefficaciter amat concurſum ad odium; item concurſum ad amorẽ: difficilius autem eſt, quod poſtquam Deus efficaciter propriori amavit concurſum ad amorem, & efficaciter odio habuit concurſum ad actum odij pro poſteriori natura habeat decretum novum in efficaciter amans concurſum ad amorem iam pro priori efficaciter amatum, & concurſum ad odium iã pro priori efficaciter odio habitum, quam quod poſtquã amavit inefficaciter cõcurſũ ad amorem, & concurſum ad odium, pro poſteriori amet efficaciter concurſum ad amorem determinate, & omnino excludat concurſum ad odium, eumque concurſum odio habeat.

27 Quod ſub alijs terminis explicatur difficilius eſt, quod poſtquam Deus efficaciter decrevit non concurrere ad odiũ pro poſteriori concipiat novum decretum, quo paratus ſit concurrere ad tale odium; quam è converſo, poſtquam Deus concepit decretum indifferens quo paratus fuit concurrere ad odium, concipiat pro poſteriori decretum efficax non concurrendi ad odium. Primum ex ijs contingeret in caſu quo Deus antecedenter ad ſcientiam mediam haberet decretum efficax ſecum infallibiliter afferẽs amorem; nam per illud decretum efficaciter amaret cõcurſum & influxum ſuum in amorem, & efficaciter nollet cõcurſum in odiũ; & tamen cum ex illo decreto deberet concedere pro poſteriori voluntati potentiam proximã ad amandum, & ad odio habendũ, deberet ex tali decreto oriri decretũ offerens concurſũ ad odiũ, non enim poteſt in-

intelligi voluntas creata eſſe proximè expedita ad odium, quin habeat paratum concurſum ad ipſum: ſecundum vero ex illis duobus contingit in ſcientia prædeterminatorũ nam dum voluntas intelligitur propriori proxime expedita ad amorem, & ad odium, intelligitur Deus paratus concurrere ad amorem & ad odium, dum autem pro poſteriori prædeterminat ad amorem, habet decretum novum concurrendi ad amorem determinate, & non concurrendi ad odium. Ergo nullus ex aſſertoribus ſcientiæ mediæ poteſt defenſare decretum illud antecedens ſcientiam mediam.

28 Confirmatur: ſi voluntas amans dum amat haberet potentiam ad odium conſecutam ad ipſum odium, & intellectam pro poſteriori ad amorem: haberet potentiam à coniungendum odium cum amore rurſus ſi voluntas prædeterminata ad amorem haberet potentiam ad odium conſequentem talem prædeterminationem, haberem poteſtatem coniungendi odium cum prędeterminatione amoris: & ideo Thomiſtæ totis viribus contendunt voluntatem prædeterminatam ad amorem ſolum habere potentiam antecedentem ad odiũ non vero potentiam conſequentem talem prædeterminationem: ergo ſi pro poſteriori ad decretum præfinitivum amoris poteſt ſupervenire potẽtia proxima ad odium cauſata à tali decreto, & conſequens ad illud, voluntas noſtra habebit potentiam ad odium conſecutam tamen conſequentem ad decretum præfinitivum amoris: ergo poterit coniungere odium cum decreto præfinitivo amoris. Quoties enim ad aliquam ſuppoſitionem omnino antecedentem potentiã noſtræ libertatis conſequitur poteſtas proxima ad aliquod exercitium, illa debet eſſe poteſtas ad coniungendum illud exercitium cum tali ſuppoſitione.

§. VI.

Quinta ratio.

29 VOLVNTAS ſubiacens decreto antecedenti ſecum infallibiliter afferenti amoretu non habet poteſtatẽ determinandi omnipotentiam ad cõcurrendum in odium: ergo voluntas ſubiacens decreto antecedenti infallibiliter afferenti amorem non habet paratum concurſum ad odium, & conſequenter non eſt proximè potens elicere odium. Patet conſequentia, quia cum voluntas in ratione proximè potentis operari conſtituatur per omnipotentiam vt ſibi applicatam & ſibi aſsiſtentem; & cum iuxta firma Societatis principia ad libertatem requiratur quod voluntas determinet omnia cõprincipia ad cooperandum ſecum in actu; certe nequit voluntas habere poteſtatem ſe determinandi ad eliciendum odium, quin habeat poteſtatem determinandi omnipotentiam ad concurrendum in odium, ſeu faciendi vt omnipotentia concurrat in odium. At voluntas ſubiacens decreto antecedenti ſecum infallibiliter afferenti amorem, non habet poteſtatem ad faciendum vt omnipotentia concurrat in odium. Nam implicat omnipotentiam concurrere in tempore ad odium, quin ab æterno careat decreto afferenti ſecum infallibiliter amorem: atqui voluntas creata ſubiacens illi decreto nullam habet poteſtatem ad faciendum vt Deus ab æterno illo caruerit; ergo nullam habet poteſtatem ad faciendum vt omnipotentia concurrat in odium.

Quare decretum illud antecedens eſſentialiter pugnat cum decreto oblativo concurſus ad odium, & conſtituente omnipotentiam in manu voluntatis in ordine ad vtrumque extremum, vi cuius poſsit voluntas pro nutu ſuo omnipotentiam determinare ad concurrendum in odium; ſed illud decretum per ſe ipſum immediate applicat omnipotentiam ad concurrendum in amorem, quia amat efficaciter amorem antecedenter, & conſequenter amat efficaciter concurſum omnipotentiæ in amorem affectu antecedenti immediate terminato ad illum concurſum: ergo eſt decretum immediate adplicativum omnipotẽtiæ, & executivum illius concurſus. Ergo cum illo decreto non componitur, quod Deus concurrat decreto indifferenti.

§. VII.

Sexta ratio.

30 HINC oritur ſexta ratio, & probatio. Implicat voluntatem noſtram libere amare, quin amor oriatur ab omnipotentia vt pro priori indifferenti ad concurrendum vel non concutrendum pro nutu voluntatis creatę. Nam iuxta Societatis principia etſi Deus exerceat libertatem in applicanda omnipotentia ad concurrendum pro nutu & libitò voluntatis creatæ in amorem vel odium verbi gratia & in conferendis comprincipijs ſe tenẽtibus in actu primo; ex ſuppoſitione tamen quod omnipotentiam applicaverit, & voluntatem reliquerit in manu conſilij ſui, iam non exercẽt novã libertatem in influendo; vnde tota indifferentia quã habet exhac ſuppoſitione ad cõcurrendũ vel nõ con-

concurrendum eſt indifferentia determinanda ab alio, ſicut indifferentia quam habet habitus, qui ſubijcitur voluntati quoad vſum: quod enim habet habitus ex ſua natura, iuxta quam in concurrendo ad actus liberos ſubordinatur voluntati; habet omnipotentia non ex ſe, ſed ex indulgentia divinæ libertatis, & ex ſuppoſitione divini decreti liberi, quo Deus voluit relinquere voluntatem, in manu conſilij ſui, & quo ſibi neceſsitatem impoſuit concurrendi ad illud extremum ad quod voluntas voluerit, ſive ad amorem ſive ad odium, licet enim omnipotentia non ſubijciatur voluntati creatæ; attemperat tamen ſe illi in ordine ad actionem liberam, & ſubijcit voluntati creatæ concurſum illum externum, quem exhibet voluntati; quatenus valet vt maneat penes electionem arbitrij, quod in ordine executionis ſuppoſita proxima indifferentia ad vtrumque ponatur concurſus externus omnipotentiæ in amorem potius quam in odium vel è contra.

31 Quare ſicut nequit voluntas libere amare, quin amor oriatur ab ipſa vt indifferenti ad ipſum ponendum vel non ponendum; ita implicat quin amor oriatur ab omnipotentia vt indifferenti ad concurrendum vel non concurrendum. Atqui dum voluntas ſubiacet decreto antecedenti ſecum infallibiliter afferenti amorem amor non oritur ab omnipotentia vt indifferenti ad concurrendum vel non concurrendum; quia oritur ab omnipotentia vt determinata ad concurrendum per illud decretum antecedens: ſiquidem per illud decretum antecedens ita amat Deus ſuum concurſum externum in actionem amandi, vt in ſenſu compoſito eius ipſi impoſsibile ſit non concurrere. Ergo dum voluntas ſubiacet decreto antecedenti infallibiliter ſecum afferenti amorem non libere, ſed neceſſario elicit amorem.

§. VIII.

Septima ratio.

32 DECRETVM illud antevertens ſcientiam mediam cum efficaciter amet operationem noſtram, & non determinet auxilium, efficaciter vult vt exiſtat per auxilium *A.* congruum determinate, ſi illud pro poſteriori concedatur & omne aliud negetur. Ergo facta ſuppoſitione collationis auxilij *A.* & negationis omnis alterius auxilij, efficaciter vult vt determinate operetur cum auxilio *A.* ergo determinat voluntatem ad operandum cum auxilio *A.* nam cum amor ille ſit efficax non ſolum circa auxilium, ſed circa operationem, aliquam vim debet habere ſuppoſito auxilio circa operationem; ergo per illud decretum Deus efficaciter vult concurrere in amorem ſub conditione quod exiſtat auxilium *A.* & negetur omne aliud. Ergo ſuppoſito auxilio *A.* & negato omni alio Deus neceſsitatur ad concurrendum in amorem *A.* alioqui non amaret efficaciter amorem ſub conditione auxilij *A.* collati, & omnis alterius auxilij negati; ſed eſſet affectus quidam ſenſus amoris de ſe compoſsibilis cum carentia amoris, & ſolum efficax circa auxilium, qualis eſt affectus ille, ſeu illud decretum quo Deus confert homini auxilium ſufficiens prævidens fore inefficax, quod quidem decretum efficaciter amat exiſtentiam auxilij, cæterum exiſtentiam rectæ operationis non amat efficaciter ſed ſolum ſufficienter, & quantum eſt ex ſe, & quaſi conditionate, nimirum niſi per voluntatem creatam extiterit. Ergo conceſſo auxilio *A.* & negato omni alio Deus neceſsitat voluntatem ad ponendum amorem, quia determinat ſeipſum ad concurrendum, & nequit determinare ſeipſum ad concurrendum in actionem amandi, quin determinet voluntatem; idem autem eſt determinare voluntatem ad cõcurrendum in actionem amandi ac neceſsitari.

33 Quodſi decretum illud poſito auxilio *A.* & negato omni alio non determinat Deum ad concurrendum; ſed relinquit determinationem concurſus Dei penes arbitrium creatum: ergo poteſt hoc fruſtrare illud decretum. Nam per ſe illud decretum efficaciter vult vt poſito auxilio *A.* & negato omni alio exiſtat concurſus divinus in amorem, ſeu vt exiſtat amor. Sed arbitrium creatum poteſt facere vt poſito auxilio *A.* & negato omni alio non concurrat Deus ad amorem, & non detur amor, ergo poteſt fruſtrare decretum.

34 Ex dictis in probatione noſtræ ſententiæ, facile ſolvitur ratio dubitandi in contrarium propoſita ſection. 1. numer. 6. Etſi enim propriori ad ſcientiam mediam per ſimplicem intelligentiam cognoſcat, ſibi non defuturum auxilium congruum ad faciendum; vt voluntas libere convertatur; non propterea poteſt pro illo ſigno ante ſcientiam mediam præfinire efficaciter converſionem liberam: quia cognoſcit converſionẽ liberã capacem

cem non eſſe terminandi præfinitionem efficacem antecedentem, & in impedibilem: ſolumque eſſe capacem terminandi præfinitionem ſupponentem ſcieneiam mediam, quia hęc ſola eſt, quæ cohæret cum libertate: ac proinde cognoſcit ſe non poſſe præfinire efficaciter operationem liberam, niſi pro poſteriori ad ſcientiam mediam.

SECTIO TERTIA.

Præcluditur cuaſio contendens, voluntatem creatam poſſe impedire decretum illud anteuertens ſcientiam mediam.

34 DICES ex Pater Ribadeneyra diſputat. 22. de prædeſtinat. capit. 3. numer. 23. componi cum noſtra libertate decretum anteversens ſcientiam mediam, quo Deus efficaciter ſtatuat, vt detur ſubſtantia conſenſus, ſive per media prædeterminantia, & neceſsitantia, ſive per media indifferentia, quæ pro poſteriori apparuerint per ſcientiam mediam congrua ad exprimendum conſenſum liberum à voluntate noſtra. Rationem reddit: *Nam hoc decretum*, licet ſecundum ſe ſumptum non petat eſſentialiter ſcientiam mediam, tamen illam indiſpenſabiliter petit prout coniunctum cum decreto negandi media prædeterminantia, & neceſsitantia. Quo fit, vt ijs medijs negatis, & conceſsis indifferentibus, ſit in voluntate poteſtas pro eo ſigno mediorum indifferentium, & negationis mediorum neceſsitantium ad impediendum per diſſenſum exiſtentiam ſcientiæ mediæ conſenſus ſub his medijs indifferentibus, & conſequenter ad impediendam exiſtentiam coniunctionis eorum decretorum, quorum coniunctio requirit eſſentialiter ſcientiam mediam. At voluntas nequit impedire eam coniunctionem decretorum ſuo diſſenſu impediendo decretum negans media neceſsitantia ad conſenſum, cum potius diſſenſus inevitabiliter connectatur cum hoc decreto: ergo ſolum impedire ſic poteſt eam coniunctionem impediendo exiſtentiam prædicti decreti præciſivi. Ex quibus infert hoc decretum vt vt coniunctum cum decreto negante media neceſsitantia cohærere cum libertate creata: quia ſolum repugnare poterat cum illa ex eo, quod connectatur cum conſenſu non requirens ſcientiam mediam, neque potens impediri per diſſenſum. At vt coniunctum cum decreto excludente media neceſsitantia, & requirit neceſſario ſcientiam mediam, & impedibile eſt à voluntate per diſſenſum; ergo vt ſic coniunctum optime cohæret cum libertate ad conſenſum, & diſſenſum.

35 Sed contra; quia noſtra argumenta evincunt illud decretum præſcindens à medijs indifferentibus, & à medijs prædeterminantibus evertere libertatem, quia quatenus antecedenter ad vſum noſtræ libertatis prævisum amat efficaciter ſubſtantiam conſenſus, amat efficaciter concurſum immediatum omnipotentiæ in conſenſum, ac proinde determinat omnidotentiam ad concurrendum in conſenſum; vnde non relinquit locum, vt poſsit ſupervenire decretum oblatum concurſus cum indifferentia, ac proinde non relinquit locum vt voluntas creata poſsit determinare omnipotentiam ad concurrendum in hunc actum præ oppoſito, & per conſequens evertit libertatem. Quare illud decretum eſt implicans in terminis. Nam qua parte amat antecedenter ſubſtantiam conſenſus, determinat omnipotentiam ad concurrendum: qua parte præſcindit à circunſtantia mediorum indifferentiam, & relinquit locum libertati, non determinat omnipotentiam ad concurrendum; ac proinde contradictoria involvit.

36 Si Deus non concurreret concurſu ſimultaneo immediato ad conſenſum illum, ſed ſolum mediate, vel per media neceſsitantia, quando conſenſus elicitur neceſſario, vel per media indifferentia, quando elicitur libere; nimirum inclinando voluntatem vt viribus ſuis eliceret conſenſum; tunc illud decretum ſolum haberet influxum mediatum in conſenſum: principium autem mediatum conſenſus nequit tollere eius libertatem, ſi relinquit omnia principia proxima indifferentia. Vnde quando infert media indifferentia præciſè, non aufert libertatem; nam connexionem eſſentialem non habet tunc propter id, quod infert, ſed propter id, quod inferret, caſu quo videret voluntatem non operaturam cum medijs indifferentibus. Vnde ſolum ſequitur quod neceſsitaret, caſu quo voluntas non eſſet operatura cum medijs indifferentibus. Quare tunc illud decretum foret pure intentivum, & nullo modo immutaret modum agendi noſtræ voluntatis, ſi illi exhiberet præciſè media indifferentia. At in vera ſuppoſitione illud decretum foret executivum, quia immediate

determinaret omnipotentiam ad concurrendum, & immediate influeret in conſenſum implicat autem vt conſenſus ſit liber voluntati creatæ, vbi Deus concurrit ad illum per decretum eſſentialiter connexum cum ipſo.

37 Noſtra etiam argumenta ex alio capite evincunt voluntatem creatam non poſſe impedire illius decreti exiſtentiam, quia illud decretum vt ſit non indiget ſcientia media, ſed ſolum poſtulat ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: noſtra autem voluntas ſolum poteſt impedire illud Dei decretum, quod vt ſit & exiſtat prærequirit ſcientiam mediam, vel ſcientiam viſionis nobis liberam. Illud quidem decretum requirit ſcientiam mediam, ad hoc vt coniungatur cum decreto negante media prædeterminantia: & hinc recte quidem infertur, voluntatem noſtram potentem mediante diſſenſu impedire ſcientiam mediam conſenſus eſſentialiter prærequiſitam ad coniunctionem illius decreti præſcindentis cum decreto negandi media prædeterminantia, poſſe per diſſenſum impedire illam coniunctionem, impediendo decretum negandi media prædeterminantia, vtpote quod vt exiſtat prærequirit, ſuppoſito decreto præſcindente, ſcientiam mediam futuri conſenſus ſub medio indifferenti. Aliunde vero ſequitur non poſſe voluntatem impedire illam coniunctionem impediendo decretum negandi media prædeterminantia: quia cum diſſenſus liber voluntatis creatæ eſſentialiter ſupponat carentiam decreti neceſsitantis ad conſenſum, non poteſt illam carentiam inducere. Vnde ſequitur vtraque pars contradictionis: & hinc evincitur, eiuſmodi decretum præſcindens eſſe chymæricum. Quia hoc ipſo illud decretum eſſet fruſtrabile à voluntate creata; quia illud eſſentialiter poſtulat, vt voluntas creata poſito auxilio indifferenti, & negato auxilio prædeterminante operetur: & voluntas noſtra poſito auxilio indifferenti, & negato prædeterminante poteſt non operari in ſenſu compoſito auxilij indifferentis: ergo poteſt fruſtrare illud decretum: ſiquidem cum illud ſit independens in eſſendo à noſtra operatione, non poſſumus illud impedire.

38 Cerniturque clare implicatio in decreto illo præciſsivo antevertente ſcientiam mediam, quo Deus præfiniret efficaciter ſubſtantiam conſenſus, vel per medium *A.* indifferens, ſi per ſcientiam mediam apparuerit congruum: vel per medium *B.* prædeterminans. Nam huiuſmodi decretum eſſentialiter poſtulat, vt ſi conferatur auxilium *A.* cum illo operetur voluntas, & ponat conſenſum. Voluntas autem creata poſito auxilio *A.* poſſet ponere diſſenſum, illumque componere cum auxilio *A.* Ergo poſſet facere chymæram. Probo conſequentiam, quia chymæra eſt, quod Deus velit efficaciter, quod ponatur conſenſus, ſi exiſtat auxilium *A.* per decretum omnino antecedens, & independens à nobis: & quod per ipſum decretum concedat homini poteſtatem faciendi vt non exiſtat conſenſus, quamvis exiſtat auxilium *A.* quia hoc eſſet concedere homini facultatem ad fruſtrandum decretum omnino infruſtrabile, vel ad impediendum decretum omnino independens à noſtra libertate, & vtrumque eſt chymæra.

39 Quæ implicatio amplius declaratur. Nam voluntas habens in ſtatu abſoluto auxilium *A.* indifferens ex vi decreti antecedentis præfinientis ſubſtantiam conſenſus, vel per auxilium *A.* indifferens, vel per auxilium *B.* prædeterminans, poſſet ponere diſſenſum: ergo poſſet facere per diſſenſum, vt Deus prædeterminaret ad conſenſum, quod eſt prorſus chymæricum; quia exiſtentia vnius dontradictorij nequit eſſe acquiſitio alterius contradictorij. Probo conſequentiam, quia cum Deus in vi illius decreti præciſivi ſit eſſentialiter determinatus prædeterminare ad conſenſum caſu quo voluntas non ſit elicitura conſenſum per auxilium *A.* hoc ipſo quod voluntas diſſenſura ſit auxilio *A.* cogitur Deus vi decreti præciſivi prædeterminare ad conſenſum, vnde dabitur in voluntate pulſata auxilio *A.* indifferenti poteſtas ad acquirendum medio diſſenſu auxilium prædeterminans ad conſenſum; & conſequenter ad acquirendum conſenſum medio diſſenſu; quæ eſt poteſtas chymærica.

SECTIO QVARTA.

Præcluditur alia euaſio contendens, illud decretum anteuertens ſcientiam mediam cohærere cum libertate, quamvis neque ſit fruſtrabile, neque impedibile à nobis.

40 DICES ſecundo, illud decretum componi cum libertate, quamvis neque poſſimus illud fruſtrare, neque impedire, quia ſtat vo-

voluntatem noſtram manere cum potẽtia proxima ad ponendam à parte rei omiſsionẽ operis præfiniti, quin maneat cum potentia ad illam componendam cum decreto, nec cum ipſius carentia. Nam vt docet P. Molina in Conc. diſp. 51 & Eximius Doctor in opuſc. lib. 1. de ſcientia Dei cap. 9. à num. 9. Granado, Tanner. & alij apud Montoyam eos referentem, & ſequentem diſp. 31. de ſcientia, voluntas creata nequit impedire ſcientiam Dei, quam habet de eius actibus liberis vt futuris, eo quod ad ad præteritum non datur potentia: ergo iuxta hos Doctores voluntas creata manet cum potẽtia proxima ad ponendam à parte rei omiſsionem actus præſciti à Deo, quin maneat cum potentia ad componendam talem omiſsionem cum ſcientia Dei, nec cum carentia ſcientiæ; quia primum eſſet falſificare ſcientiam, & ſecundum impedire: ergo ſimiliter in noſtro caſu &c.

41 Verum hæc doctrina ſuſtinenda non eſt, quia voluntatem noſtram ponere à parte rei omiſsionem operis, eſt voluntatem noſtram facere, ne ab æterno præextiterit ſcientia repræſentãs ipſam operaturam, ac proinde poſſe ponere illam omiſsionem, eſt poſſe facere ne ab æterno præextiterit illa ſcientia, nam omiſsio operis eſſentialiter connectitur cum carentia ſcientiæ repræſentantis exiſtentiam operis, non connectitur autem ſupponendo ordine cauſalitatis propriori carentiam illam; ſicut enim ſcientia viſionis noſtrorum actuum liberorum non eſt cauſa illorum, ita neque carentia illius ſcientiæ eſt cauſa carentiæ noſtrorum actuum; ac proinde omiſsio operis non connectitur cum carentia illius ſcientiæ ſupponendo illam carentiam propriori: ergo connectitur inferendo illam pro poſteriori, vel ſaltem illam afferendo concomitanter pro eodem ſigno. Ergo voluntas noſtra determinans ad exiſtentiam omiſsionis actus determinat ad exiſtentiam carentiæ ſcientiæ viſionis repræſentantis actum: & cõſequenter impedit ſciẽtiam illam viſionis. Negari ergo nequit voluntatem noſtram poſſe impedire ſcientiam Dei, ideſt facere ne vnquam Deus viderit ipſam operantem. Nec mirum, nam ſi ideo Deus ab æterno cognoſcit me modo diſputare, quia ego modo diſputo: ergo ſi ego nunc neceſſarie diſputarem, Deus ab æterno nõ cognoviſſet me nunc libere diſputare. Sed nunc diſputo cum potentia proxima ad non diſputandum: ergo diſputo cum potentia ad faciendum, ne Deus ab æterno cognoverit me nunc diſputare. Quæ in tractatu de ſcientia fuſius exponuntur; & ibi declaratur quo pacto poſsit eſſe, potentia ad præteritum.

42 Et quidem ſi admittitur illud decretum antecedens infruſtrabile, & inimpedibile via aperitur ad defendẽdum, prædeterminationem non lædere libertatem; aſſerendo ſcilicet, prædeterminationem ad amandum ex conceptu ſuo ſupponere potentiam proximè expeditam ad vtrumque extremum, eiuſque munus eſſe illam differentiam determinare, non autem tollere. Quia ſicut tu dicis decretum illud antevertens ſcientiam mediam non tollere libertatem, quia licet nec poſsit fruſtrari, nec impediri; hoc non provenit ex eo quod ſit incompoſsibile cum proxima potentia ad omiſsionem actus præfiniti; ſed quia eſt incompoſsibile cum ipſa omiſsione: ſimiliter dicent prædeterminatores de prædeterminatione amoris liberi; illam ſcilicet non tollere libertatem, quia licet nequeat fruſtrari, nec impediri, hoc non provenit ex eo quod ſit incompoſsibilis cum proxima potentia ad omittendum, ſed ex eo quod eſt incompoſsibilis cum ipſa omiſsione. Et ſicut tu dicis illud decretum relinquere potentiam proximam ad ponendam à parte rei omiſsionem operis, quin relinquat potentiam ad componendam illam omiſsionem cum decreto, vel cum carentia ipſius, idem dicent ipſi de prædeterminatione. Quod ſi reddas diſcrimen quod prædeterminatio ex igitur ab ipſa operatione, & potentia illam exigit vt ſe determinet: at nec operatio vt operetur exigit decretum antevertens ſcientiam mediam: contra eſt primo, quia ſaltem ſequitur prædeterminationem non requiſitam non evertere libertatem, contra eſt ſecundo, quia diſſenſus vt exiſtat eſſentialiter poſtulat carentiam præfinitionis efficacis terminatæ ad conſenſum: & potentia ipſa productiva diſſenſus, vt ponat diſſenſum exigit etiam illam carentiam: quia talis potentia proxime expedita involvit applicationem omnipotentiæ: implicat autem omnipotentiam eſſe paratam ad concurrendum ad diſſenſum, dum à ſe, & ex ſe habet præfinitionem efficacem antecedentem terminatam ad conſenſum.

43 Quare fixum eſſe debet iuxta principia Societatis, ad libertatem requiri, vt poſsimus impedire omnem ſuppoſitionem connexam eſſentialiter cum noſtro opere, & conſequenter, quod poſsimus impedire ſcientiam viſionis, & ſcientiam mediam noſtrorum operum. Et hanc ſententiam tenent in numeri Doctores apud Ruiz diſput. 55. de prædeſtinat. ſect. 5. num. 14. eamque vt manifeſtam ſupponit Pater Conich diſputat. 2. de ſupernat. n. 100. & P. Vazquez 1. p. diſp. 68.

num.48.& diſp.39 num.49.& 96. Nec mihi perſuadere poſſum Eximium Doctorem,& Patrem Molinam in re nobis eſſe contrarios; ſolum enim videntur negare nos poſſe impedire ſcientiam Dei, quia (vt explicuit Vazquez eo n.45.) nobis liberum non eſt ſcientiam Dei, quâ de vna parte contradictionis eſſe,ſupponimus, in aliam mutare: *Siue quia* (vt loquitur ibi Eximius Doctor) *in nobis non eſt potentia ad auferendum à Deo determinationem ſcientiæ, quam ſemel habuit*, ideſt ad faciendum, vt deſinat habere ſcientiam ex ſuppoſitione, quod illam habuerit & in hoc ſenſu veriſsimum eſt nos non poſſe impedire ſcientiã Dei. Poſſumus tamen illam impedire in alio ſenſu; quatenus ex vi actus primi, quo de facto operamur, qui actus primus ex ſe præſcindit ab hac ſcientia, & à ſcientia oppoſita; poſſumus facere, ne vnquam Deus habuerit illam ſcientiam, non quidem faciendo, vt ſcientia ſemel exiſtens deſinat,ſed faciendo ne vnquam fuerit.

44 Quare vbi præteritum ex conceptu ſuo ſupponit voluntatem ſe poſtea libere determinaturam,ex conceptu ſuo ſupponit habituram potentiam ad faciendum,non quidem vt non fuerit præteritum ex ſuppoſitione,quod extiterit, ſed ad faciendum ne extiterit. Nec propterea Deus deſinit eſſe ſumme certus de ſua cognitione, quia evidenter cognoſcit voluntatem quamvis poſsit impedire, nunquam tamen re ipſa impedituram eam ſcientiam; ſicut cognoſcit non impedituram operationem, quamvis ad hoc habeat potentiam antecedentem.

SECTIO QVINTA.

Soluitur fundament à priori quo aliqui contendunt illam præfinitionem non euertere libertatem.

45 NObilis Recentior in manuſcriptis probat præfinitionem illam antevertentem ſcientiam mediam in eſſendo, & dependentem ab illa in operando non tollere libertatem; quia licet ſit connexa cũ operatione, & inimpedibilis à voluntate creata, tamen eſt principium remotum non petitum à principio proximo, nec petitũ ab ipſa operatione, ac proinde cohæret cum proxima potentia indifferenti ad vtrumque; ſiquidem Deus per illam præfinitionem vult vt illa operatio ponatur per principia proxima indifferentia ad vtrumque,quæ per ſcientiam mediam apparuerint coniungenda cum operatione. Vbi autem principia proxima ſunt indifferentia, operatio evadit libera, vt enim inquit D.Thomas 1. contra gent.cap.67 n.5. *ſi cauſa proxima fuerit contingens, eius effectum contingentem oportet eſſe, etiam ſi cauſa remota neceſſaria ſit.* Ergo quamvis cauſa remota ſit neceſſaria, ideſt inevitabilis & neceſſario connexa cum effectu, effectus erit liber ſi cauſa proxima fuerit proxime indifferens ad vtrumque. Quod confirmat ex eodem S.Doctore 1.p.q.23.art.6. vbi ait: *Prædeſtinatio certiſsime & infallibiliter conſequitur ſuum effectum,nec tamen imponit neceſsitatem, quia non omnia, quæ prouidentiæ ſubduntur, neceſſaria ſunt, ſed quædam contingenter euentunt ſecundum conditionem cauſarum proximarum, quas ad tales effectus diuina prouidentia ordinauit. Et tamen prouidentiæ ordo eſt infallibilis.*

46 Fateor principium remotum omnino extrinſecum operanti, & quod nullatenus illud immutat, nec infert aliquid determinans arbitrium,ſed relinquit proximam indifferentiam ad vtrumque, non poſſe tollere libertatẽ, quia vbi actio oritur à potententia proximẽ potẽte omittere ipſam,oritur cum plena libertate. Dico tamẽ impoſsibile omnino eſſe quod Deus antecedenter ad ſcientiam mediam efficaciter præfiniat noſtrum conſenſum, & quod pro poſteriori ad ſcientiam mediam conferat noſtrę voluntati proximam indifferentiam ad vtrumque; quia per illud decretum applicatur immediate omnipotentia ad concurrendum,vt vidimus ſect. 2. num. implicat autem vt voluntas ſit proxime expedita ad omittendum actum,quando habet omnipotentiam ſibi aſsiſtentem & applicatam in vi decreti eſſentialiter connexi cum conſenſu.

47 Dices, illud decretum eſſe purè intentivum, ac proinde per illud non applicari immediate omnipotentiam. Reſpondeo, negando aſſumptum,quia illud decretum eſt omnino antecedens, & amat immediate concurſum externum in noſtrum actum,ſiquidem efficaciter vult vt exiſtat noſter conſenſus,qui ſecum identificat virtualiter concurſum omnipotentiæ, ac proinde immediate & formaliter amat concurſum omnipotentiæ: decretum autem divinum omnino antecedens, & immediate amans concurſum omnipotentiæ, eam applicat immediate ad concurrendum.

48 Probat deinde à priori laudatus Recentior ſuam ſententiam, quia vt inquit Eximius Doctor tom 1. in 3.p. diſp. 37. ſect. 3. §. *Vltimo ergo, Vt tollatur libertas ex aliqua ſuppoſitione, non ſatis eſt, Vt ipſa ſuppoſitio antecedat Voluntatis conſenſum, & ab illo non pendeat, etiam ſi tali ſuppoſitione poſita infallibiliter ſequatur talis actus ſed præterea neceſſarium eſt Vt id, quod per talem*

ſup-

ſuppoſitionem ponitur aliquo efficaci, & velati phiſico modo determinet voluntatem ad talem actum: nam hoc eſt proprie neceſsitatem inferre. Vnde ſi id, quod ſupponitur, non habeat huiuſmodi vim, non poteſt tollere connaturalem modum operandi voluntatis, neque eius libertatem, quæ in tali modo operandi conſiſtit. Reſpondeo eam doctrinam à P. Suarez aſſerri ad probandum vnionem hypoſtaticam, quamvis ſit eſſentialiter incompoſsibilis cum omiſsione actus præcepti, ac ſit ſuppoſitio omnino antecedens vſum libertatis humanitatis Chriſti, ac proinde ſit connexa cum obſervatione præcepti, tamen componi cum libertate humanitatatis Chriſti ad non obſervandum præceptum. Illa autem doctrina ſatis difficilis, eſt, & communiter deſeritur à noſtris Doctoribus, eamque ego late impugno tom. 3. diſp. 30. ſect. 1.

49 Deinde admitto, ad hoc vt tollatur libertas ex aliqua ſuppoſitione, neceſsarium eſſe, quod vel illa ſuppoſitio per ſe ipſam determinet voluntatem, vel inducat aliquid determinans voluntatem & phiſice immutans & faciens, vt illa non determinetur à ſe. Dico tamen ex eo quod Deus præfiniat efficaciter noſtrum conſenſum ante ſcientiam mediam, neceſsario inferri, quod phiſice immutet volũtatem, rapiendo illam ad agendum; quia illud decretum applicat immediate omnipotentiam, ipſamque determinat ad producendũ actũ noſtrum, vt enim probat idem Eximius Doctor tom. 2. de grat. lib. 5 cap. 24. num. 11. *impoſsibile eſt quod Deus decreto omnino antecedenti velit vt voluntas operetur, & quod ſimul velit vt operetur libere, quia non poteſt efficacia actus cõtraria eſſe obiecto ſuo.* Foret autẽ contraria efficacia actus obiecto, ſuo ſi Deus decreto efficaci antecedenti vellet, vt voluntas operetur libere: nam velle vt operetur libere, eſt velle vt ſe determinet, & non determinetur ab alio: aliunde autem velle efficaciter efficacia antecedenti eſt Deum determinare ad exiſtentiam talis actus, & auferre determinationem voluntati. Quare tunc vi illius decreti induceretur actio non ſubiacens dominio voluntatis creatæ, quia illud decretum impediret oblationem concurſus ad actum oppoſitum, ac proinde prædeterminaret voluntatem ad agendum, vt enim probat idem P. Suarez ibidem n. 13. 14. & 15. & num. 20. *implicat Deum neceſsitare voluntatem creatam ad agendum per ſuum decretum, quin actio inducta ſit diuerſa ob ea, quam eliceret voluntas vi decreti indifferentis.* Idque late oſtendit Prologomen. 1. de gratia, quare actio quã eliceret voluntas creata in vi præfinitionis antevertentis ſcientiam mediam non ſubderetur dominio ipſius, neque eſſet à voluntate vt determinante ſeipſam ad agendum, ſed ab ipſa vt prædeterminata à Deo.

50 Arguit præterea idem Recentior à priori, quoties pro ſigno aliquo ſcit Deus ſibi non defutura media infallibilia, quibus obtineat à creato arbitrio operationem liberam, poteſt apud ſe efficaciter decernere exiſtentiam talis operationis per talia media. Sed pro ſigno non conſtituto ex ſcientia media, ſeu pro ſigno ſimplicis intelligentiæ ſcit Deus in theſauris ſuæ omnipotentiæ fore media infallibilia, quibus obtineat à creato arbitrio operationem liberam: ergo pro tali ſigno poteſt efficaciter eius exiſtentiam decernere. Minorem probat quia in noſtris principijs collectio infinita auxiliorum indifferentium fundat metaphiſicam infallibilitatem converſionis liberæ futuræ ſub aliquo ex illis vage & indeterminate loquendo. Et quamvis illa connexio negetur, poterat (inquit) Deus ita decernere: *Efficaciter amo exiſtentiam talis actionis eliciendæ per auxilia prædeterminantia, caſu quo non ſint auxilia indifferentia congrua, quibus libere creatura conſentiat.* Eiuſmodi autem decretum eſt in eſſendo inimpedibile à creatura, vtpote independens à priori ab eius operatione, & nihilominus vi illius non determinatur Deus, vt tribuat auxilia prædeterminantia, niſi non viderit indifferentia: ergo indifferentibus prævisis, illa conferret Deus, quin ratione decreti illis addat vllam efficaciã. Probat hanc conſequentiam, quia aliter Deus ſe habebit per tale decretum caſu quo non videat auxilia indifferentia; ſed his non viſis tolleret libertatem præciſe in vi auxiliorum prædeterminantium; ergo prævisis congruis ſalvabit libertatem præcisè in vi auxiliorum indifferentium.

51 Hoc fundamentum ſupponit, Deũ poſſe concipere aliquod decretum liberum pro priori ad ſcientiam mediam. Hoc autem eſt falſum, quia cum Deus pro priori ad omne liberum decretum cognoſcat per ſimplicem intelligentiam quid poſsit facere voluntas ſub quacumque hypotheſi poſsibili; ob ſummam perſpicaciam divini intellectus eſt determinatus ad ſciendum quid reipſa factura ſit voluntas ſub tali hypoteſi ſtatim in ſigno immediato ad ſimplicem intelligentiam ante omne liberum decretum: atque adeo perfectio divinĩ intellectus, & divinæ providentiæ poſtulat, vt ante omnem electionem liberã cognoſcat omnem veritatem contingentem conditionatam cognoſcibilem per ſcientiam mediam, nequæ poſt liberam determinationem improviſa, & inopinata rerum combinatio vel habitudo reſultet fortuito, vt late & nervoſe probat P. Iunius de prædeſt. ſect. 3. cap. 3. & ſect. 5. cap. 5.

vbi

vbi probat, omne possibile decretum Dei prærequirere vage scientiam mediam affirmativam vel negativam circa quancumque veritatem conditionatam liberam. Et rursus sect. 9. cap. Probat omne decretum Dei, omnemque divinam determinationem liberam, in quacumque providentia possibili supponere necessario omnes actus scientiæ mediæ directę, & reflexæ, qui in ea providentia dantur, saltem vt negative priores, quatenus nullum ex illis potest positione antevertere, adeoque supponere saltem vage affirmationem vel negationẽ circa quamcumque futuritionem conditionatam liberam; & consequenter omnem actum scientiæ medię esse ante omnem liberum voluntatis actum, vel positione, si proponat motivum saltem extrinsecum, vel permissive, si proponat remotam, vel negative si neutrum. Et cum P. Aldrete testantur hanc esse communem sententiam Societatis, & Patrum.

52 Eamque probat duplici ratione: primo, quia actus liber antevertens aliquem actum scientiæ mediæ non esset perfectè providus, & immunis ab omni casualitate: secundo, quia Deus scit omnem veritatem quã primum, & quam perfectissime illa scibilis est: sed omnis futuritio conditionata libera, sive divini actus, sive creati, est vera & scibilis antecedenter, & independenter ab absoluta determinatione divinæ libertatis quacumque: ergo ita scitur; ipsam autem vt talem sciri, est formaliter dari scientiam mediam, & quidem omnem in data providentia existentem: ergo nullus est actus scientiæ mediæ in vlla providentia existens, qui non sit saltem negative anterior omni divina absoluta determinatione libera, ad eam providentiam pertinente. Minorem probat duobus principijs nobis sufficiat alterum insinuasse; nimirum, omnes futuritiones conditionatas liberas esse simul obiective, seu simul veras, eoque simul cognoscibiles, cũ sint vicissim inconnexæ, independentesque: ergo sicut possibilitates rerum contingentium simul cognoscuntur per scientiam naturalem, ita contingentes futuritiones conditionatæ simul cognoscuntur per scientiam mediam: ergo vel omnes cognoscuntur ante absolutam divinæ libertatis determinationẽ, vel omnes post. Sed non potest dici hoc secundum; cum certum sit aliquam scientiam mediam dirigere ad aliquod decretum liberum: ergo debet dici illud primum.

53 Sed quamvis aliquod decretum liberum posset præcedere scientiam mediam; non tamen ante scientiam mediam posset præcedere præfinitio efficax consensus nostri liberi, vt evicunt nostra fundamenta. Vnde quamvis in signo scientiæ simplicis intelligentiæ sciat Deus sibi non defutura media congrua ad faciendum vt voluntas creata libere convertatur, non id circo potest pro eo signo præfinire operationem liberam creaturæ. Ratio est, quia per simplicem intelligentiam cognoscit, scientiam mediam non affirmare suum obiectum, nisi sub conditione quod offeratur voluntati creatæ concursus ad vtrumque extremũ per decretum indifferens, cognoscitque hoc decretum indifferens esse incompossibile cum decreto efficaci antecedenti. Vnde licet Deus cognoscat in signo simplicis intelligentiæ operationem liberam creaturæ esse à se præfinibilem, cognoscit tamen non esse præfinibilem pro eo signo, sed pro signo supponente scientiam mediam; vt iam dixi disp. 4. n. 41. & in had disputat. sect. 2. in fine.

54 Illud autem decretum in argumento adductum num. 6. amans efficaciter existentiam actionis per media prædeterminantia quãdo nullum mediũ indifferens, appareat cõgruum; est omnino implicatorium, tum quia supponit eandem numero actionem posse oriri à voluntate creata vt indifferenti, vel ab illa vt prædeterminata: iam autem ostendimus ex Patre Suarez, actionem quæ oritur à voluntate vt prędeterminata esse essentialiter diversam ab ea, quæ oritur ab illa vt indifferenti. Tum quia illud decretum quatenus antecedenter amat efficaciter existentiam actionis, determinat omnipotentiam ad illam efficiendam cum voluntate, ac proinde non relinquit locum, vt voluntas creata in executione possit determinare omnipotentiam ad concurrendum in illã potiusquam in oppositam: quatenus vero solum amat actionem vt ponendam media prædeterminatione sub conditione, quod non appareat per scientiam mediam auxilium aliquod indifferens congruum ad exprimendum consensum liberum; relinquit locum vt Deus non determinet in executione existentiam concursus in illam actionem potiusquam in oppositam: ac proinde habet illud decretum prædicata innicem repugnantia, & sibi contradicentia.

55 Respondebit aliquis ex P. Aldrete disp. 3. de præd. sect. 10 n. 4. & 10. & ex P. Izquierdo tom. 2. de Deo disp. 39 num. 51. voluntatem creatam posito auxilio indifferenti posse impedire existentiam illius decreti: quia quamvis illud decretum ex se non postulet, vt Deus ponat actionem illam per media indifferentia determinate, sed per media indifferentia vel prædeterminantia; tamen ex suppositione quod Deus contulerit medium indifferens, & negaverit prædeterminans, postulat vt operetur cum illo medio; ac proinde cum voluntas creata supposito auxilio indifferenti, posit

ſit non operari poteſt facere ne præextiterit illud decretum. Sed contra, quia hoc ipſo quod illud decretum antecedat ſcientiam mediam, vt hic ſupponitur antecedere, non dependet quaſi à priori à noſtra operatione libera neque abſolute neque conditionate, quia non ſupponit voluntatem noſtram operaturam cum illo auxilio ſi detur; vnde ſi aliunde eſſentialiter poſtulat, vt poſito illo auxilio ponatur operatio, vel neceſsitabit voluntatem, vel erit fruſtrabile, vt in ſimili oſtendi ſect. 3. contra P. Ribadeneyra: proindeque erit implicans in terminis ſi efficaciter vult vt voluntas operetur libere, quia hoc ipſo quod velit vt operetur libere, vult vt habeat potentiam proximam ad omittendum actum præfinitum: potentia autẽ proxima ad omittendum actum præfinitum, ſi non ſit potentia ad faciendum ne extiterit præfinitio, eſt potentia ad faciendum, vt præfinitio maneat fruſtrata & ſine effectu; vt ſupponit P. Aldrete. At non eſt potentia ad faciendum ne extiterit præfinitio, quę non ſupponit ſcientiam mediam, ſed præcisè ſcientiam ſimplicis intelligentiæ; quia talis præfinitio eſt à nobis inimpedibilis. Ergo eſt potentia ad faciendum vt talis præfinitio maneat ſine effectu: quæ eſt potentia ad chymæram. Aliter ſe res haberet, ſi ſuppoſita ſciẽtia media de efficacia auxilij *A.* indifferentis, Deus ſic decerneret; *Volo* vt Petrus eliciat amorem vel per auxilium *A.* indifferens, quod prævideo fore efficax, vel per auxilium *B.* prædeterminans. Nam hæc præfinitio poſito auxilio *A.* eſſet impedibilis; quia ſupponit voluntatem operaturam poſito auxilio *A.* ac proinde eſt impedibilis à voluntate quæ poſito auxilio *A.* poteſt impedire operationem. Vt magis conſtabit ſect. 9. à num. 78.

56 Dices ex P. Izquierdo vbi ſupra, voluntatem noſtram poſſe impedire decretum illud antevertens ſcientiam mediam, quo Deus ſtatuat vt fiat actus vel per medium indifferens, ſi appareat congruum, vel per prædeterminans ſi medium indifferens non appareat congruum: *Quia quamuis tale decretum ad exiſtentiam ſuam non magis poſtulet medium indifferens, quam prædeterminans, ſed cum vtrouis indifferenter poſsit exiſtere: nihilominus quando defacto apponitur medium liberum, ſeu indifferens, ab eius influxu dependet in ſua exiſtentia, & conſequenter ab arbitrio voluntatis prout tali medio inſtructæ. Etenim decretum ab ea cauſa dependet in ſua exiſtentia defacto, à qua defacto dependet actus cum quo illud connexum eſt, ſed quando defacto ponitur medium indifferens à voluntate prout tali medio inſtructa accipit actus exiſtentiam: ergo quando defacto ponitur medium indifferens, à voluntate prout tali medio inſtructa dependet exiſtentia decreti; per illiuſque, ſubde, arbitrium impedibile eſt.*

57 Verum hæc ſolutio facile impugnatur: *quia illud principium decretum ab ea cauſa dependet in ſua exiſtentia defacto, à qua defacto pendet actus cum quo illud cõnexum eſt*, illud, inquam principium falſiſsimum eſt, ſi ſemel admittitur præfinitio efficax antevertens ſcientiam mediam. Eodem quippe principio poterit Scotiſta, imo & Thomiſta defendere præfinitionem ſuam de noſtro actu libero, poſſe à nobis impediri; quia connectitur cum exiſtentia actus à nobis impedibilis. Nam ſi ſemel voluntas creata poteſt impedire decretum, quod vnice ſupponit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ vt dirigentem ad ſui exiſtentiam, & conſtituentem vnice proximam potẽtiam præfiniendi; non eſt ratio, cur non poſsit impedire ſimiliter præfinitionem Scoticam, & Thomiſticam. Abſolute vero impoſsibile eſt, quod voluntas creata poſsit impedire exiſtentiam decreti divini, ad quod habendum vel non habendum Deus ex ſe eſt proxime expeditus. Nam duobus tantum modis poteſt impediri exiſtentia actus liberi, primo mediate auferendo ſcilicet proximam potentiam ad decernendum: quo pacto poteſt voluntas noſtra impedire decretum divinum damnandi hominẽ, quia proxima poteſtas ad habendum illud decretum cõſtituitur per ſcientiam viſionis de exiſtentia peccati, quam ſcientiam poteſt homo impedire. Alio modo immediate, ſuppoſita proxima indifferentia ad vtrumque, & hoc pacto exiſtentia actus liberi ſolum poteſt impediri ab ipſa potentia libera, quæ ex conceptu potentię liberæ habet, quod poſitis omnibus prærequiſitis ad agendum poſsit agere & non agere, ſe ipſam determinando ad agere, vel ſe determinando ad non agere; eſt enim de conceptu potentiæ liberæ, quod ſe determinet, & non determinetur phiſice & immediate ab alio; vt ſæpe oſtendimus; & quamvis hoc non foret de conceptu primæ potentiæ liberæ, nempe voluntatis divinæ, quę ſeipſam debet determinare, & de ſtatu proximæ indifferentiæ reducere ad ſtatum determinationis. Iam vero evidens eſt, non poſſe priori modo impediri præfinitionem, ad quam Deus à ſe & ex ſe eſt proximè expeditus, qualis eſt præfinitio antevertens ſcientiam mediam, & vnice pendens à ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quia cum evidens ſit nullam cauſam poſſe facere vt Deus non ſit proximè expeditus ad habendam illam præfinitionem. Ergo illa præfinitio ſolum eſt impedibilis ſecundo modo; nempe per exercitiũ liberum oppoſitum præfinitioni; hoc autem pacto à ſolo Deo poteſt impedire, quia ſolus Deus ex ſe proxime potens præfinire, & non

præ-

præfinire, ſe poteſt determinare ad non præfiniendum. Ergo manifeſtum videtur, non poſſe præfinitionem antevertentem ſcientiam mediã impediri à voluntate creata, vlla facta ſuppoſitione.

SECTIO SEXTA.

Soluitur argumentum, contendens hominem ſubiacentem illi præfinitioni antecedenti poſſe omittere actum præfinitum, quamuis neque poſsit componere illam omiſsionem cum ea præfinitione, neque cum carentia ipſius.

58 CErtum eſt, chymæricum eſſe quod exiſtat omiſsio aſſenſus, i deſt diſſenſus, quin coexiſtat cum præfinitione conſenſus vel cum carentia præfinitionis, cum enim inter contradictoria non detur medium, & neceſſe ſit vt vel exiſtat præfinitio conſenſus, vel carentia talis præfinitionis, implicatorium erit quod exiſtat diſſenſus quin coexiſtat vel cum præfinitione conſenſus, vel cum carentia talis præfinitionis. At dicent aduerſarij voluntatem creatam ſubiacentem præfinitioni conſenſus poſſe quidem facere vt exiſtat diſſenſus, quin poſsit facere vt coexiſtat cũ præfinitione conſenſus, quia non habet potẽtiam ad fruſtrandam talem præfinitionem, & quin poſsit facere vt diſſenſus coexiſtat cum carentia talis præfinitionis, quia non poteſt talem præfinitionem impedire: inde tamen non inferri, quod poſsit facere vt exiſtat diſſenſus quin coexiſtat cum præfinitione conſenſus, vel cum carentia talis præfinitionis cum enim impoſsibile ſit vt exiſtat diſſenſus, quin coexiſtat cum altero è duobus contradictorijs; qui poſſet facere vt exiſteret diſſenſus, quin haberet coexiſtentiam cum altero è duobus contradictorijs, poſſet facere chymæram. Aliud enim eſt exiſtere diſſenſum, quin coexiſtat cum præfinitione conſenſus, vel cum carentia talis præfinitionis; aliud poſſe facere vt exiſtat, quin poſsit facere vt coexiſtat cum tali præfinitione, & quin poſsit facere vt exiſtat cum carentia talis præfinitionis. Quamvis enim primum ſit impoſsibile poteſt eſſe poſsibile ſecundum, Vt cernitur in hoc exemplo. Nam implicat me ponere diſſenſum, quin diſſenſus coexiſtat cum locutione tua, vel cum carentia tuę locutionis; & tamen nec poſſum facere vt coexiſtat cum locutione tua, cum penes me non ſit facere vt loquaris, neque poſſum facere vt coexiſtat cum carentia tuæ locutionis, cum penes me non ſit facere, vt taceas. Sicut ergo in hoc caſu habeo potentiam ad ponendum diſſenſum, quin habeam potentiam ad illum componendum cum locutione tua, neque habeam potentiam ad illum componendum cum carentia tuæ locutionis, quin propterea habeam potentiam ad chymęram: ſimiliter voluntas ſubiacens præfinitioni conſenſus poterit habere potentiam ad ponendum diſſenſum, quin habeat potentiam ad illum componendum cum præfinitione, vel cum carentia præfinitionis: & quin propterea ſequatur habere potentiam ad chymæram. Ratio autem à priori eſt (inquit nobilis Recentior) *quia tunc ſequitur eſſe potentiam ad terminum, quin ſit potentia ad alterũ è duobus contradictorijs, quando nulla alia ſupponitur potentia, quæ poſsit alterum è duobus ponere: tunc enim debet eſſe bona argumentatio ſaltem ratione materiæ, ſic quia ſcientia media Deo libera non eſt, & conſequenter neque potentia proxima præfiniendi per hoc determinate auxilium, vtpote conſtituta per eiuſmodi ſcientiam: potentia ad omittendum amorem eſt etiam potentia à priori ad faciendum ſaltem mediate ne exiſtat in Deo ſcientia media, neque præfinitio amoris illã ſcientiam ſupponens.*

59 Quare quod nequeat exiſtere diſſenſus quin coexiſtat cum præfinitione conſenſus vel cum carentia talis præfinitionis oritur ex lege contradictoriorũ, inter quæ nõ datur medium; ſicut quod nequeat exiſtere quin coexiſtat cum locutione tua, vel cum carentia tuæ locutionis, oritur ex lege contradictoriorum. Vnde potentia ad ponendum diſſenſum erit potentia ad terminum, cuius exiſtentia arguat coexiſtentiam cum altero è duobus contradictorijs; quin ſit neceſſe vt cauſa potens ponere diſſenſum poſsit ponere coexiſtentiam quoad vtrumque eius extremum. Pariter ergo in noſtro caſu, ſolum ſequitur voluntatem potentem ponere diſſenſum, poſſe ponere terminum ex cuius exiſtentia legitime inferatur illum coexiſtere vel cum præfinitione conſenſus, vel cum carentia præfinitionis.

60 Reſpondeo argumentum à nobis factum non inſtari exemplo adducto. Nam ex terminis hoc ipſo quod voluntas dum eſt coniuncta cum aliquo decreto, illique ſubiacet, poſsit ponere diſſenſum, recte infertur, vel poſſe componere diſſenſum, cum illo decreto, vel poſſe impedire exiſtentiam talis decreti: nam vel illud decretum dependet ab exercitio libero voluntatis eſtque aliquo pacto ſuppoſitio conſequens reſpectu illius: vel eſt omnino independens, ab exercitio libero voluntatis, ſi primum voluntas ſubiacens illi decreto, & dum eſt coniuncta cum illo, poterit habere potentiam antecedentem ad faciendum ne illud decretum extiterit, ſicut dum eſt coniuncta cum amore libero habet potentiam antece-

den-

dentem ad omiſsionem, ad impediendam ſuppoſitionem amoris. Si ſecundum, habebit potentiam ad fruſtrandum illud decretum, ſeu ad componendam omiſsionẽ amoris cum illo decreto amante amorem. Ex terminus enim recte arguitur: voluntas dũ eſt coniuncta cum aliqua ſuppoſitione habet potentiam antecedẽtem ad omiſsionem amoris; ergo ſi talis ſuppoſitio non ſit ſuppoſitio conſequens, & impedibilis à voluntate, poteſt voluntas coniungere omiſsionem amoris cum tali ſuppoſitione. Vnde ſi voluntas mea in eo inſtanti in quo coexiſtit cum locutione tua habet potentiam antecedentem ad omiſsionem amoris; habet potentiam antecedentem ad coniungendam eam omiſsionem cum locutione tua. Nam quamvis omiſsio amoris ex terminis non ſit coniunctio ſui cum locutione tua; tamen hoc ipſo quod eliciatur à voluntate coexiſtente cum locutione tua erit coniunctio ſui cum tua locutione. Sic ergo quãvis ex terminis exiſtere diſſenſum non ſit coniungi cũ decreto amãte conſenſũ; tamen hoc ipſo quod ſimul cum decreto amante conſenſum adſit potentia proxima ad ponẽdum diſſenſum, & illi non ſit potentia ad dividendum à ſe illud decretum, erit potentia proxima ad coniungendum diſſenſum cum illo decreto. Vnde Vniverſaliter verum eſt. Quoties voluntas ſubiacens alicui ſuppoſitioni, & dum eſt coniuncta cum illa habet potentiam proximam antecedentem ad omittendum, vel eſt potens dividire à ſe illam ſuppoſitionem, vel eſt potens coniungere omiſsionem cum illa ſuppoſitione.

61 Præterea cum locutio tua non ſit impedimentum ad meum exercitium, ſed omnino impertinenter ſe habeat ad illud, non eſt neceſſe vt eius carentia preſupponatur, ad hoc vt ego ſim proxime potẽs omittere amorem, neque eſt neceſſe vt ego per omiſsionem amoris poſsim acquirere carẽtiam tuæ locutionis. At cum præfinitio efficax amoris ſit impedimentum omiſsionis, vel debet præſupponi carentia talis præfinitionis ad hoc vt ego ſim proxime potens omittere; vel debet eſſe acquiribilis, & inducibilis per ipſum exercitium omittendi amorem. Vnde ſi non ſit acquiribilis; voluntas ſubiacens præfinitioni amoris non erit potens omittere quia qui nõ habet neque pro libitu ſuo poteſt habere aliquid eſſentialiter requiſitum ad ſuum exercitium, nõ habet in ſua poteſtate libera exercitium illud.

62 Deinde non facimus hoc argumentum: implicat exiſtere omiſsionem amoris; quin coexiſtat cum præfinitione amoris, vel cum carentia talis præfinitionis: ſed voluntas creata poteſt facere vt coexiſtat cum præfinitione amoris, vel vt coexiſtat cum carentia talis præfinitionis. Hoc enim argumentum recte inſtatur exemplo adducto. Nam etiam implicat exiſtere meam omiſsionem amoris, quin coexiſtat cum tua locutione locutione vel cum carentia tuæ locutionis: & tamẽ ego nõ poſſum facere vt coexiſtat cum tua locutione, vel vt coexiſtat cum carentia talis locutionis, neutram enim coexiſtentiam poſſum facere: ſolum enim poſſum ponere terminum, qui propter legem contradictoriorum neceſſario debet coexiſtere vel cum locutione tua, vel cum locutione tua, vel cum locutione tua, vel cum carentia tuæ locutionis, quia neceſſe eſt vt dum ego omitto amorẽ vel tu loquaris, vel taceas. Sed inſtituimus argumentum ſub hac forma: voluntas ſubiacens præfinitioni amoris, dum ſic ſubiacet habet potentiam antecedentem ad faciendum vt exiſtat omiſsio amoris, ſed implicat, quod voluntas dũ ſubiacet præfinitioni amoris habeat potentiam antecedentem ad faciendum vt exiſtat omiſsio, quin habeat potentiam antecedentem vel ad dividendam à ſe præfinitionem amoris per omiſsionem amoris, vel ad coniungendam omiſsionem amoris cum præfinitione amoris. Sic ſi dum ego ſum potens omittere, haberem potentiam omittendi coniunctam & coexiſtentem cum tua locutione, eſſem potens vel ad impediendam tuam locutionem vel ad coniungẽdã omiſsionem amoris cum tua locutione ſi enim potentia ad omittendum eſt coniuncta cum locutione, & non eſt potentia ad impediẽdam locutionem, vtpote independentẽ omnino à potentia omittendi, hoc ipſo eſt potentia ad coniungendam omiſsionem cum locutione, quæ ſupponitur coexiſtens, & coniuncta cum potentia.

63 Dices tunc potentiam ponendi aliquod exercitium eſſe potentiam componẽdi illud exercitium cum altero è duobus contradictorijs, quando talis potentia ſupponit per ſe illud contradictorium, vel quando mediante tali exercitio poteſt illud contradictorium inducere. Sic potentia ponendi amorem eſt potentia coniungendi illum cum cognitione, quia potentia amandi ſupponit cognitionem vel per illam conſtituitur: & potentia peccandi eſt potentia coniungendi peccatum cum ſcientia viſionis Dei, quia peccatum infert talem ſcientiam viſionis. Iam vero potentia voluntatis creatę non ſupponit per ſe illam præfini-

tio-

tionem antevertentem ſcientiam mediam; quia talis præfinitio neque eſt neceſſaria vt voluntas ſit libera in actu primo, ſeu vt habeat proximam indifferentiam ad vtrumque; neque eſt neceſſaria vt ſe determinet in actu ſecundo; quia illa præfinitio amoris v.g. non eſt neceſſario vt voluntas amet, quare quamvis voluntas creata ſubiacens illi præfinitioni poſsit ponere omiſsionem actus præfiniti, non propterea poteſt componere illam omiſsionẽ cum eiuſmodi præfinitione. Sed contra quia quamvis præfinitio amoris non ſit neceſſaria ad amorem, ſufficit præſupponi in voluntate divina, & eſſe independentem à voluntate creata, vt voluntas creata ſubiacens illi præfinitioni poſsit cõponere omiſsionem cum illa præfinitione, ſi ſemel dum ſubiacet tali præfinitioni habet poteſtatem ad omiſsionem amoris, & non habet poteſtatem impediendi præfinitionem per poſitionem talis omiſsionis. Sic quamvis aliqua illuſtratio ſupernaturalis ſuperaddita cognitioni naturali & inclinans per accidens ad amorem naturalẽ non ſit prærequiſita ad amorem naturalem, ſufficit quod defacto præcedat in voluntate, & cum illa coniungatur antecedenter ad operationem, ad hoc vt voluntas potens omittere amorem, & impotens impedire illuſtrationem illam, poſsit componere cum illa omiſsionem amoris.

64 Contra ſecundo quia quamvis præfinitio illa amoris non ſit prærequiſita ad exiſtentiam amoris; tamen carentia illius præfinitionis eſt eſſentialiter prærequiſita vt voluntas omittat amorem, ſeu vt ponat actum incompoſsibilem cum amore: cum implicet, quod Deus concurrat cum voluntate creata ad exercitium excludendi amorem, dum habet decretum efficax concurrendi ad amorem, ſeu dum efficaciter præfinit amoris exiſtentiam. Hinc autem clare infertur, vel voluntatem creatam dum ſubiacet præfinitioni efficaci amoris non habere poteſtatem proximam & liberam ad omiſsionem amoris, ſeu ad exercitium incompoſsibile cum amore, vel habere poteſtatem ad coniungendam omiſsionem amoris cum carẽtia talis præfinitionis: ſi enim exiſtere omiſsionem amoris ex terminis eſt coniungi cum carentia præfinitionis ad amorem; ſane poſſe facere, vt exiſtat illa omiſsio, eſt poſſe facere vt coniungatur cum carentia talis præfinitionis.

65 Hinc denuo confirmatur ratio illa qua ſect. 2. §. 2. probavi præfinitionem illam amoris antevertentem ſcientiam mediam tollere libertatem; quia voluntas ſubiacens illi præfinitioni non habet nec pro libito ſuo poteſt habere carentiam talis præfinitionis, atqui talis carentia eſt eſſentialiter prærequiſita ad omiſsionem amoris: ergo voluntas ſubiacens præfinitioni antecedenti amoris nõ habet poteſtatem antecedentem ad omiſsionem amoris: qui enim non habet, nec pro libito ſuo poteſt habere aliquid eſſentialiter prærequiſitum ad aliquod exercitium, non habet liberam poteſtatem ad illud exercitium.

SECTIO SEPTIMA.

Præcluditur euaſio contendens poſſe voluntatem omittere actum præfinitum præfinitione in impedibili, quamuis nequeat acquirere carentiam talis præfinitionis:

66 SED ecce Recentiores illi, quos impugnavimus ſect. præcedenti, dicunt, primum illud principium noſtræ ſcholæ ſtabilitum à Patre Suarez lib. 5. de grat. cap. 23. *Nimirum, impoſsibile eſſe me habere in mea poteſtate effectum, niſi habeam actu vel in mea poteſtate quidquid eſt neceſſarium vt effectus fiat* (de quo diximus diſp. 3. num. 13. pag. 17. in hac diſp. num.) veriſsimum eſſe ſi intelligatur de requiſitis antecedentibus & influentibus in actum qualis eſt phiſica prædeterminatio in ſententia Recẽtium Thomiſtarum; ſi enim illa ſit neceſſaria ad operandum, clare concluditur, voluntem carentem illa prædeterminatione, nec potentem illam acquirere, hoc ipſo non habere veram ſufficientiam ad actum cæterum non eſſe verum ſi intelligatur de requiſitis merè concomitantibus exercitium voluntatis, qualis eſt carentia talis præfinitionis; quia illa carentia neque immediatè, neque mediate influit in omiſsionem amoris: vnde mere concomitanter ſe habet cum omiſsione amoris: *Inſtaturque* (inquiunt) *in carentia omnis præfinitionis quæ requiritur ad omiſsionem amoris; & tamen impedibilis non eſt: licet enim voluntas creata poſsit auferre à Deo potentiam proximam præfiniendi ſuum actum per hanc vel illam præfinitionem; non poteſt auferre potẽtiam præfiniendi per aliquam, cum impedire nequeat omnem ſcientiam mediam de bono vſu ſub aliquo auxilio: & tamen talis carentia non debet intelligi pro priori, neque incompoſsibilis cum potentia, licet hæc non poſsit illam inducere. Ratio eſt quia quando aliquod requiſitum per ſe non exigitur à termino vt immediate influens, ſed tantum vt remoueat quod prohibet exiſtentiam, aatendendũ eſt, an id, quod remouet, ſit cum potentia vel ſolum cum termino incompoſsibile, vt intelligatur pro priori vel ſecus. Atqui præfinitio amoris per aliquod auxilium ex iis, quæ præuideantur*

tur

tur congrua, non oponitur cum potentia proxima omittendi, ſed ſolum cũ omiſsione amoris: ergo carentia talis præfinitionis non debet intelligi propriori ad omiſsionem, ſed pure concomitanter.

67 Sed contra primo, quia cum impoſsibile ſit vt Deus influat in nolitionẽ amoris, vel alium actum inducentem omiſsionem amoris: dum habet decretum efficax terminatũ ad exiſtentiam amoris; neceſſe eſt, vt prius natura careat præfinitione amoris quam actu influat in exercitium oppoſitũ amori: quia prius eſt Deum eſſe proxime expeditum ad influendũ in exercitium oppoſitum amori, quam actu influere: at Deus expeditur per carentiam præfinitionis amoris. Ergo prior eſt illa carentia, quam exercitium ipſum oppoſitum amori. Quare licet carentia præfinitionis illius antecedentis non influat poſitive in omiſsionem amoris, ſeu in exercitium oppoſitum amori, tamen quia per illam conſtituitur Deus proxime potens influere in illud exercitium, debet ſe habere propriori ad ipſum.

68 Contra ſecundo, quia licet quoties impedimentum actus eſt auferibile à voluntate noſtra per ſuum exercitium liberum, carentia talis impedimenti non debeat intelligi propriori, vt patet in odio impediente amorem; cuius odij carentia non debet præſupponi ad amorem. Et patet in gratia, quæ eſt impedimentum peccati, quia enim gratia eſt impedimentum auferibile per exercitium ipſum peccandi, non debet intelligi carentia gratiæ propriori ad peccatum, & tanquam conſtituẽs proximam potentiam peccandi. Tamen vbi impedimentum actus eſt inauferibile per exercitiũ potentiæ liberę, nequit intelligi potentia expedita ad actum, vſque dũ intelligatur carẽs impedimento illo. Sic quia phiſica prædeterminatio ad amorem eſt impedimentum ad omiſsionem amoris, inauferibile per exercitium voluntatis creatæ, nequit in principijs Societatis intelligi voluntas proxime potens omittere, quin intelligatur carens prædeterminatione amoris: & quia vnio hypoſtatica eſt impedimentum peccati inauferibile per exercitium voluntatis creatæ, nequit humanitas intelligi proxime potens peccare, quin intelligatur carens vnione hypoſtatica, & ideo in ſigno in quo præſcinditur ab vnione hypoſtatica, & ab eius carentia, præſcinditur à potentia vel impotentia peccandi, & impotentia peccandi non intelligitur vſque dum intelligatur vnio hypoſtatica, neque potentia peccandi vſque dũ poſitive intelligatur carentia vnionis hypoſtaticę. Ratio autem à priori cur potentia in ratione proxime potentis ponere aliquod exercitium conſtituatur per carentiam omnis impedimenti inauferibilis per illud exercitium, eſt quia vt quis ſit abſolute potens ponere exercitium debet actu vel ſub ſua poteſtate habere, quidquid eſt requiſitum, vt illud exercitiũ ponatur. Ergo carentia præfinitionis in auferibilis per exercitium voluntatis eſt eſſentialiter requiſita non ſolum vt voluntas actu omittat actum ad quem terminatur præfinitio, ſed vt ſit proxime potens omittere.

69 Contra tertio, quia licet daremus carentiam præfinitionis ad amorem cõcomittanter ſe habere cum omiſsione amoris; nõ poſſumus intelligere in voluntate noſtra veram poteſtatem ſufficientem ad inducendam omiſsionẽ amoris, niſi intelligamus veram poteſtatem ad inducendam carentiam talis præfinitionis, vt enim ſtatuit P. Suarez lib. 4. de grat. cap. 2. n. 4. tanquam firmiſsimum principiũ *Auxilium proximum & complete ſufficiens ad aliquem actum ita dat poteſtatem operandi vt vel actu in homine ponat quidquid ad actualem operationem neceſſarium eſt tanquã præuium, & ab operatione diſtinctum, ac ſeparabile, vel in eius poteſtate conſtituat, quidquid ex parte Dei concomitanter neceſſarium eſt, etiam ſi ab operatione hominis non ſit diſtinctum, neque ſeparabile.* Ergo cum carentia decreti præfinientis amorem ſit ſaltem concomitanter eſſentialiter requiſita ad odium, vel ad nolitionem amoris, ſeu ad eius omiſsionẽ non habebit voluntas potentiam proximam & completè ſufficientem ad omittendum amorẽ niſi habeat poteſtatem ad inducendam illam carentiam: vbi enim aliquid eſt eſſentialiter requiſitum ad actũ, ſi ſit prævium debet præſupponi exiſtens ad hoc vt voluntas intelligatur proxime potens ponere actum illum: ſi autem ſit requiſitum dumtaxat concomitanter, ſicut concurſus ſimultaneus Dei eſt requiſitus ad hoc vt voluntas operetur, debet eſſe in poteſtate voluntatis determinare ad eius exiſtentiam. Quare vt voluntas ſit proxime potens omittere amorem vel debet præſupponi carentia præfinitionis efficacis erga amorem, ſi illa præfinitio ſit ſuppoſitio omnino antecedens: vel debet voluntas eſſe potens inducere carentiam illius præfinitionis, ſi illa ſit ſuppoſitio conſequens, quia ſupponit ſcientiam mediam; & tunc in ſigno indifferentiæ ad amandum vel omittendum amorem, præſcinditur à præfinitione amoris, & à carentia talis præfinitionis.

70 Nec quidquam valet inſtantia adducta ab adverſario de carentia omnis præfinitionis, quam carentiam nequit inducere volũtas creata; cum tamen carentia illa omnis præfinitionis erga amorem ſit neceſſaria ad omiſsionem amoris. Nam quamvis voluntas noſtra

ſolum

ſolum poſsit inducere carentiam illã præ-finitionis, quæ ſuppoſita ſcientia media de congruitate auxilij *A.* v. g. vult vt voluntas operetur cum auxilio *A.* (ſiquidem voluntas ſolum poteſt impedire præfinitionem illam, quæ amat operationem per auxilium quod ei defacto confertur) & non poſsit impedire alias præfinitiones poſsibiles, quæ amant operationem per alia auxilia, quæ defacto non conferuntur voluntati; tamen carentia aliarum præfinitionum præſupponitur ante operationem, nam dũ Deus præfinit efficaciter operationem, & confert auxilium *A.* congruum, negat alia auxilia, per quæ poſſet præfinire operationem. Vnde præfinitio tendens in operationem per auxilium *A.* eſt impedibilis à voluntate operante cum auxilio *A.* ſeu eſt impedibilis à voluntate prout ſubeſt auxilio *A.* ſibi collato, ac proinde carentia illius præfinitionis non intelligitur in ſigno vllo, in quo voluntas eſt proxime potens elicere amorẽ præfinitum, vel illum omittere, ſed in illo ſigno præſcinditur à præfinitione, & carẽtia præfinitionis tendentis per auxilium *A.* in operationem. At vero carentiæ aliarum præfinitionum poſsibilium tendentium per alia auxilia, quæ Deus negat, intelliguntur inductæ à Deo antecedenter ad exiſtentiam operationis præfinitæ per auxilium *A.* Vnde ſemper ſalvatur non poſſe voluntatẽ noſtram omittere amorem, quin ſupponatur carentia omnis præfinitionis inimpedibilis à voluntate hic, & nunc; & quin poſsit inducere carentiam illius præfinitionis, quæ amat efficaciter operationem per auxilium indifferens, cum quo defacto operatur. Carentiæ aliarum præfinitionum intelliguntur in illo inſtanti in quo voluntas operatur cũ auxilio *A.* quia hoc ipſo quod Deus noluerit concedere alia auxilia niſi *A.* excluſit omnes alias præfinitiones poſsibiles erga illum operationem, & ſolum voluit habere præfinitionem amantem operationem per auxilium quod defacto contulit. At carentia præfinitionis amantis operationem per auxilium *A.* non intelligitur in illo inſtanti, in quo voluntas operatur cum auxilio *A.* ſed in illo inſtanti eſt poſsibilis in ſenſu diviſo; quatenus voluntas potens ſeparare operationem ab auxilio *A* potentia antecedente, poteſt potentia antecedente facere, vt non extiterit eiuſmodi præfinitio.

71 Dices, ad libertatem ſufficere quod voluntas attentis principijs proximis poſsit facere vt exiſtat omiſsio actus præfiniti; licet non poſsit facere attentis principijs remotis, non impedientibus principia proxima proxime expedita ad omiſsionem. Sed contra, quia licet ad libertatem amoris ſufficiat quod voluntas attentis principijs proximis poſsit omittere actum præfinitum; repugnat tamen, quod hoc poſsit, ſi præfinitio ſit inimpedibilis: nam hoc ipſo quod Deus præfinitione antecedenti & inimpedibili amaverit efficaciter amorem, applicavit omnipotentiã ad faciendũ amorem; vnde in ſenſu compoſito talis decreti nequit illam applicare modo indifferẽti relinquente determinationem arbitrio creato prout ad libertatem requiritur. Quare dum adverſarius ſupponit, hic intervenire principium remotum connexum cõnexione antecedenti cum operatione, & tamen relinquere principia proxima indifferentia ad actum & ad eius omiſsionem, petit principium, & contradictoria immiſcet, quia implicat actum eſſe præfinitum præfinitione in impedibili, & tamen penes voluntatẽ creatam eſſe proximam potentiam ad faciendum vt exiſtat omiſsio ſecum infallibiliter afferens carentiam talis præfinitionis.

SECTIO OCTAVA.

Soluitur argumentum à paritate contendens poſsibilem eſſe hanc præfinitionem Dei antecedenter ad ſcientiam mediam: Volo efficaciter vt exiſtat contritio Petri vel per auxilium indifferens, ſi apparuerit per ſcientiam mediã congruum, vel per auxilium prædeterminans.

72 HINC infero præfinitionẽ præciſivam repugnare, tum quia repugnat Deũ concipere decretum liberum ante ſcientiam mediam; tum quia hoc decretum evertere libertatẽ, oſtendimus ſect. 5. Nunc diſſolvendum eſt argumentum, quo Nobilis Recentior contendit poſsibilem eſſe eiuſmodi præfinitionẽ præciſivam, fitque ex doctrina Patris Coninch in tomo de actibus ſupernat. diſp. 2. quæ eſt de libero arbitrio dub. 7. vbi num. 99. inquirit an poſsit cum libertate conſiſtere præfinitio efficax noſtri operis liberi per media indifferentia prævisa congrua per ſcientiam mediam; quæ præfinitio nulli auxilio determinato ſit alligata; & affirmat hanc præfinitionem ſi detur cohærere cum libertate idque probat à priori, quia cum „ illa præfinitio ſit extrinſeca voluntati, ne„ que impedit, quin ſpectatis præciſè ijs, „ quæ volũtati ſunt intrinſeca, aut ad actio„ nem concurrunt, ipſa manet intrinſece in-

„ indifferens, & potens agere & non agere; vt „ autem voluntas libere agat, non requiritur, „ vt ipſius non actio poſsit conſiſtere cum „ omnibus ijs, quæ cum voluntate ad agen- „ dum concurrunt. Quod varijs confirmatio- „ nibus illuſtrat; tandemque num. 11. aſſump- „ tum probat hoc exempli.

73 *Quia* ſi Angelus omnino ſta- „ tuiſſet efficere, vt ſponte aut coactus cer- „ to tempore ad certum locum accederem, „ & ſub ſpecie amici mihi apparens me ad il- „ lum locum invitaret; credenſque eum eſſe „ hominem, ei ſponte obſequendo ad eum lo- „ cum accederem, libere omnino hoc facerem, „ cum nihil eſſet, quod defacto me neceſsita- „ ret; cum tamen mihi eſſet impoſsibile abſo- „ lute non accedere; quia cum mihi ſit impoſ- „ ſibile ei vim inferenti reſiſtere, & ipſe ſta- „ tuerit hanc inferre, niſi ſponte accedam, im- „ poſsibile mihi eſt abſolute non accedere. „ Quia tamen illa voluntas inferendi vim eſt „ ſolum conditionata, & defacto nihil opera- „ tur, nullo modo immutat meũ modum ope- „ randi. Hucuſque P. Coninch eo num. 110. „ Qui poſtea numer. 114. ſolvens argumenta „ contraria, ait illa nihil obſtare: *Solum enim* „ (inquit) probant mihi eſſe impoſsibile ab- „ ſolute non facere opus à Deo ita præfinitum; „ non autem probant, mihi eſſe impoſsibile id „ non facere ſpectatis præcisè ijs circunſtan- „ tijs & gratijs, cum quibus id defacto facio, „ & eo modo quo id facio, & conſequenter nõ „ probant me id non libere facere. Hinc ar- guunt Recentiores non tollere libertatem de- cretum illud præciſivum, quo Deus ſtatuat an- te omnem ſcientiam mediam, vt exiſtat con- tritio Petri, vel per auxilium indifferens, ſi ap- paruerit per ſcientiam mediam congruum, vel per medium prædeterminans: nam decretum il- lud dum non confert voluntati niſi auxilium indifferens, non immutat modum operandi, ſolumque habet vim conditionatam neceſsi- tandi, nimirum ſi per ſcientiam mediam auxi- lium indifferens non appareret congruum, quia tunc induceret phyſicam prædeterminationem, & immutaret voluntatem; dum autem de præ- ſenti ſolum exhibet medium indifferens, non magis poteſt immutare voluntatem, quam ſi illud auxilium indifferens daretur, non præ- cedente illo decreto antecedenti.

74 Reſpondeo ex ſæpe dictis de- cretum illud, quatenus antecedenter amat ef- ficaciter exiſtentiam contritionis determina- re vltimo omnipotentiam vt producat illam contritionem; vnde non relinquere locum vt pro poſteriori paret Deus concurſum per decretum indifferens, vt eſt neceſſarium ad libertatem; ac proinde non relinquere locum vt voluntas creata determinet in executione omnipotentiam vt concurrat in contritio- nem; quia ex vi illius decreti antecedentis maneret vltimo determinata: & ſic omnino perimere libertatem. Nec obſtat paritas illa Angeli, ad quam reſpondeo in eo caſu dum Angelus mihi appareret in ſpecie hominis me libere illi acquieſcere, quia poſſum abſo- lute eius conſilio reſiſtere eiuſque volunta- ti quatenus operanti mediante conſilio oblu- ctari: quia decretum illud Angeli non ha- bet eſſentialem connexionem cum eo quod ego accedam ad locum, quando dumtaxat mihi applicatur per conſilium: quare in il- lo inſtanti mihi liberum eſſet accedere vel non accedere ad locum: vnde illud decretum Angeli ſolum haberet connexionem condi- tionatam cum mea acceſsione ad illum locum pro alio inſtanti in quo applicaret vim ne- ceſsitantem. In noſtro autem caſu decretum illud efficax haberet connexionem eſſentia- lem cum contritione vt ponenda in tali in- ſtanti determinato; raperetque omnipoten- tiam ad concurrendum, ad illum actum; vn- de immutaret modum operandi libere, impe- diendo decretum libere applicativum omnipo- tentię cum indifferentia ad vtrumque.

75 Quod ſi decretum illud Angelici haberet eſſentialem connexionem cum eo quod ego deambularem dum mihi ſuadet Angelus deambulationem, auferret mihi libertatem ad ambulandum; Deuſque concurrens cum Ange- lo ad illud decretum, hoc ipſo nollet mihi pa- rare concurſum indifferentem ad deambulan- dum vel non de ambulandum: quia ſi relinque- ret libertatem, poſſem ego illi decreto reſiſte- re, illudque fruſtrare.

76 Hic adverto non poſſe Recentio- res defendentes poſsibilitatem illius præfini- tionis antevertentis ſcientiam mediam, citare in favorem ſuæ ſententiæ P. Coninch; quia cer- tum eſt, hunc authorem loqui de præfinitione concepta poſt ſcientiam mediam; vt conſtat ex „ ea diſp. 2. n. 98. vbi inquit: Tertio poteſt „ intelligi Deum opus meum bonum præfini- „ re ſuppoſita quidem præſcientia omnium „ quæ quavis conditione poſita futura ſunt; in- „ dependēter tamen à quavis particulari præſ- „ cientia, qua præſcit me huic vel illi gratiæ „ in particulari conſenſurum, &c. Et de hac præfinitione dicit cohærere cũ libertate; quod nos fatemur, vt late dicemus ſec. ſequenti: vn- de ſententia aſſerens præfinitionem efficacem antevertentem ſcientiam mediam cohærere cũ noſtra libertate eſt contra communem ſenten- tiam Doctorum Societatis, ſolumque pro ſe habet aliquos Recentiores in manuſcriptis.

SECTIO IX.

Soluitur argumentum petitum à paritate decreti diuini, quo supposita scientia media Deus prædefiniat nostram operationem non determinando medium; vel præscindendo à medio indifferenti, vel prædeterminanti.

77 OBijcies præterea: supposita scientia media, potest Deus efficaciter intendere nostrum actum liberum per aliquod auxilium è pluribus, quæ prævidet fore congrua. In hac autem præfinitione eadem videtur esse difficultas, ac in præfinitione antevertente scientiam mediam: ergo si illa nõ tollit libertatem, nec ista. Probatur minor, quia etiam voluntas nostra nec potest frustrare, nec impedire eam præfinitionem. Primum patet, secundum suadetur primo, quia voluntas nostra eatenus potest impedire præfinitionem, quatenus potest auferre Deo potentiam proximam præfiniendi, auferendo scilicet scientiam de congruitate auxilij, per quam scientiã Deus constituitur proxime potens præfinire, nam supposita scientia congruitatis auxilij, & potentia proxima præfiniendi, soli Deo liberum est impedire, vel non impedire præfinitionem. At voluntas nostra nequit auferre Deo potentiam proximam præfiniendi, quia nequit à Deo auferre omnem scientiam mediam de cõgruitate auxiliorum, qualibet autem manente, manet quidquid requiritur, vt Deus præfiniat. Suadetur secundo, quia voluntas nostra nequit impedire præfinitionem, nisi frustrando auxilium sibi collatum: at hoc pacto nequit impedire eam præfinitionẽ vagam de qua loquimur, quia frustrando auxiliũ sibi collatũ, solũ potest impedire scientiã mediã de congruitate auxilij illius; impediendo autẽ præcisè hanc scientiã, non impediret præfatam præfinitionẽ vagam, quippe quę non pendet determinate ab ea sciẽtia, sed vage ab ea vel ab alia ex infinitis.

78 Resp eam præfinitionẽ vagã determinatè supponere scientiã mediã de congruitate omnium illorũ auxiliorũ, per quæ vagatur; quãvis enim non postulet, vt operatio existat per auxiliũ A determinate, nec per auxiliũ B determinate, & sic de reliquis, per quæ vagatur; postulat tamen vt existat per A determinate; si illud conferatur, vel per B si illud donetur, &c. Vnde determinate supponit scientiã mediã, de congruitate auxilij A, & scientiã mediã de cõgruitate auxilij B. Vnde voluntas habens auxiliũ A & potens impedire scientiã mediã de cõgruitate ipsius, hoc ipso potest impedire ea præfinitionẽ amantẽ opus per auxiliũ A vel per B. Quare illa præfinitio non intẽdit opus per hoc vel illud auxiliũ vagè sub disiunctione successiva, quasi velit voluntatẽ nostrã operari cũ B si non operetur cũ A & cũ C si non operetur cũ B tũ quia hæc disiũctio supponeret in Deo ignorantiã; tũ quia illa præfinitio tendit ad opus pro determinato instanti. Sed intendit opus sub disiunctione divisiva, amando scilicet, vt opus fiat per auxiliũ A si illud donetur, vel per B si hoc potius conferatur, & supponendo vtriusque congruitatem.

79 Quare licet voluntas nostra nequeat Deũ privare proxima potestate præfiniẽdi nostrũ opus liberũ, quia nequit privare ipsũ omni scientia media de congruitate auxiliorũ, & quælibet sufficit ad præfiniendũ: nihilominus potest ipsum privare potestate proxima præfiniendi per hanc determinate præfinitionẽ: nam vel præfinitio est determinata, volens nimirũ vt Petrus operetur libere cũ auxilio A & tunc voluntas Petri habens auxiliũ A potest absdubio impedire eam præfinitionẽ, vel vaga, volẽs scilicet, vt operetur cũ auxilio A vel B & tũc voluntas habens quodlibet ex illis auxilijs, potest Deũ privare potestate proxima habendi eã præfinitionẽ, quia potestas proxima ad illa præfinitionẽ constituitur per scientiã mediã de cõgruitate vtriusque auxilij, & voluntas habens auxiliũ A v g. potest privare Deũ scientia media de congruitate ipsius: vnde nulla præfinitio supponens scientiam mediam tollet libertatem eo modo, quo illam tolleret præfinitio antevertens omnem scientiam mediam.

80 Ex ijs infero, posse sine novo inconvenienti admitti præfinitionẽ tendentẽ in nostrũ opus præscindendo à circunstantia necessitatis vel libertatis; nimirũ quæ decerneret voluntatẽ converti in instanti A vel per auxilia indifferẽtia, quæ Deus videt congrua ad conversionẽ, vel per auxilia prædeterminantia: & consequenter relinqueret Deũ indifferentẽ ad movendã voluntatẽ medio auxilio congruo, vel media prædeterminatione. Ratio est, quia licet ea præfinitio ad sui implectionem non postulet dari libertatẽ voluntati, supponit tamen recte vsuram ea libertate, si detur, vnde volũtas habens libertatẽ & potens illa abuti, hoc ipso potest impedire præfinitionẽ illa suapte natura supponẽtẽ scientia media recti vsus futuri. Non tamen cohæreret cũ libertate similis præfinitio si anteverteret scientiã mediã, quia esset suppositio antecedens connexa cum opere, minime impedibilis, nec frustrabilis per operis omissionem.

81 Adverto tamen illã præfinitionẽ vagã non amare eadem numero actionem, quia impossibile est, vt actio quæ oritur à Deo mediante auxilio indifferenti. Oriatur mediante auxilio intrinsecè efficaci.

SE-

SECTIO X.

Soluitur argumentum petitum à paritate ſcientiæ mediæ reflexæ.

82 OBijcies principaliter; ſtat, aliquã ſuppoſitionẽ eſſentialiter connexã cum opere eſſe inimpedibilẽ à nobis; & tamen libertatẽ noſtrã non læderet: ergo præfinitio antevertens ſcientiã mediã non pugnaret cũ libertate. Antec. probt nam admiſsis præfinitionibus ſupponentibus ſcientiã mediã, prout ad præſentẽ quæſtionẽ ſupponimus, & admiſſa directione ſciẽtiæ mediæ, Deus dat auxiliũ quia efficax, non collaturus, ſi videret inefficax, ergo antecedenter ad decretũ conferens auxiliũ quia efficax, habet Deus hanc ſcientiã mediã reflexã: *ſi præuidero hoc auxiliũ fore efficax* (v.g. ad cavendũ furtum) *dabo illud, ſi autẽ præuidero fore inefficax, illud negabo*; ſi enim poſita ſcientia repræſentante efficaciã, Deus dat auxiliũ eo quod videt fore efficax: ergo antecedenter ab exiſtẽtiã illius ſcientiæ noverat ſe daturũ illud auxiliũ: ſi exiſteret illa ſcientia: tum ſic, at illa ſciẽtia media reflexa imprimis eſt ſuppoſitio eſſentialiter connexa cũ carentia peccati, quia eſſentialiter petit, vt non detur potentia peccandi; niſi pro caſu, in quo exercẽda ſit per omiſsionẽ peccati. Deinde eſt inimpedibilis ab homine; quia ſiue homo evitaturus ſit furtũ, ſive non exiſtet illa ſcientia, ſolũque eſt impedibilis à Deo, cui ſoli liberũ eſt conferre auxiliũ illud quia efficax, ac proinde facere vt antecedenter fverit verũ atfirmare illud auxiliũ collatũ iri, ſi videatur efficax, & negatũ ſi videatur inefficax. Hoc argumento probavit P. Antonius Perez in tract. de prov. ſcientiã mediã non poſſe eſſe causã collationis auxilij illæſa libertate, ideſt non poſſe ita movere, & dirigere ad conferedũ auxiliũ, vt ea defficiente, auxilium non eſſet conferendum.

83 Huic argumento in primis reſpondeo, ex præfinitionibus & directione ſcientiæ mediæ admiſsis nõ ſequi admittendã eſſe illã ſcientiã mediã reflexã, quę ſit prior ſcientia media directa eãque aſſumat pro hypoteſi: ſed ſolum ſequi Deũ in ipſo decreto conferente auxiliũ quia efficax cognoſcere illud auxiliũ nõ fuiſſe à ſe cõferendũ, ſi apparuiſſet inefficax. Vnde nulla ſciãtia hic intervenit connexa cũ opere, quã homo nequeat impedire, quia poteſt impedire ſcientiã mediã directã, & impedita hac ſcientia, impeditur decretũ cõferens auxiliũ, quia efficax, & hoc impedito, impeditur ſcientia illi innixa. Ratio autẽ cur non debeat admitti illa ſcientia media reflexa; eſſe poteſt, quia illa eſſet prior, & nõ eſſet prior ſciẽtia media directa: eſſet quidẽ prior quia illã aſſumit pro cõditione, proindeque debet ab eius exiſtentia preſcindere, eãque præcedere, eo modo quo ſciẽtia media directa præcedit decretũ collativũ auxilij; non eſſet autẽ, quia cũ Deus cognoſcat per ſimplicẽ intelligentiam hominẽ poſſe operari cũ auxilio, ſi ei cõferatur, ſitque sũmè determinatus ad cognoſcendũ quid re ipſa facturus ſit, ſi pulſetur illo auxilio; ſtatim immediate poſt ſignum ſimplicis intelligentiæ debet habere ſcientiã mediã de efficacia illius auxilij, vel ſcientiã mediam de inefficacia: ergo nequit ante ſcientiã mediã directam præcedere ſcientia media reflexa. Conſule quæ diximus ſupra num. 51. & 52.

84 Secũdo, quia admiſsis præfinitionibus, & directione ſciẽtię medię, dici poteſt, omnẽ ſciẽtiã mediã debere eſſe potentẽ movere ad aliquid decernẽdũ; proindeque repugnantẽ eſſe ſcientiã mediã; quę nequeat ad aliquid movere. Talis autẽ foret ſcienria illa media reflexa; illa enim nec movere poſſet ad conferendũ auxiliũ, ſi videatur efficax, nec ad negandũ ſi videatur inefficax, quia movere nequit ad id quod ſupponit; ſupponit autẽ auxiliũ conferendũ ſi videatur efficax, & negandum ſi videatur inefficax: ergo, &c.

85 Tertio, quia nullus ordo nullaque prioritas excogitari poteſt in ſcientia media illa reflexa reſpectu ſcientiæ mediæ directæ, vt conſideranti conſtabit: nullũque eſt fundamentũ ad ponendas illas ſcientias inter ſe virtualiter diſtinctas: nulla eſt ergo neceſsitas admittendi ſciẽtiã mediã reflexã: quia ſi admittatur, debet eſſe prior & virtualiter diſtincta reſpectu ſcientiæ mediæ directæ. Quarto, quia admiſſa illa ſciẽtia media reflexa, intelligeretur aliquid contingens, vt abſolute futurũ pro priori ad omne decretũ liberũ; nã incõplexo ſcientiæ medię affirmantis auxiliũ conferendũ, ſi videatur efficax, & ſcientiæ medię affirmantis auxiliũ fore efficax, ſi cõferatur, evidenter cognoſcit Deus auxiliũ conferendũ, & Petrũ cũ illo recte operaturũ, illud autẽ cõplexum eſt pro priori ad omne decretum liberum.

86 Secundo reſponderi poteſt, illã ſcientiam mediã reflexã eſſe à nobis impedibilẽ, ac proinde nullã paritatẽ poſſe fieri ab illa ad præfinitionẽ antevertentẽ ſcientiam mediam, quæ proculdubio eſt inimpedibilis. Quod autem ſit impedibilis, probatur; quia licet ex ſe non pendeat à futura hominis operatione, ſiquidem exiſtet, ſive homo videatur operaturus, ſive non: nihilominus pendet conditionate, ideſt pendebit, poſita conditione, quia affirmat non extiturum in Deo decretum collativũ auxilij, niſi præexiſtente ſcientia media de ipſius efficacia. At poſito iam auxilio, poteſt homo facere, vt exiſtat in Deo decretum collativum auxilij non præexiſtente ſcientia de ipſius efficacia, quia poteſt impedire ſcientiam mediam de efficacia auxilij cum namen nequeat impedire auxilium, qui autem impedit ſcientiam, & non impedit auxiliũ, facit vt maneat auxilium ſine ſcientia: ergo cum ſciẽtia illa media reflexa ordine rationis ſuppopat non extiturũ decretũ collativũ auxilij niſi

præexiſtente ſcientia media de ipſius efficacia; ſane homo potens ſuppoſito auxilio impedire veritatem illam obiectivam, poterit impedire ſcientiam; nam ille poteſt impedire ſcientiam divinam, qui poteſt impedire obiectum, quod ipſa ordine rationis ſupponit.

87 Confirmatur, & explicatur: ideo nos poſſumus impedire ſcientiã mediã directã affirmãtẽ operationẽ ſub conditione auxilij; quia illa ſcientia media ſupponit, exiſtente auxilio, extiturã operationẽ, & nos ſuppoſito iã auxilio, poſſumus facere, vt eo exiſtente, nõ exiſtat operatio: ergo ſimiliter poterimus impedire ſcientiã media reflexa affirmantẽ non extiturũ auxiliũ, niſi præexiſtente ſcientia de ipſius efficacia, ſiquidẽ ſuppoſito auxilio, poſſumus facere vt exiſtat auxiliũ quãvis non exiſtat illa ſcientia, ſeu nõ exiſtente ea ſcientia. Quare videtur eſſe eadẽ ratio de illa ſciẽtia reflexa, ac de ſciẽtia media directa, vt eã poſsimus, vel non poſsimus impedire: nam ſcientia media directa nõ dependet abſolute, ſed dũtaxat conditionatẽ à noſtro opere, ideſt pẽdebit poſita conditione: at poſita conditione, etiã ſciẽtia media reflexa pendet à noſtro opere, quia ſupponit auxiliũ non extiturũ, niſi præexiſtente ſcientia media de efficacia, ideſt non extiturũ ſeiunctũ ab efficacia, & poſita illa cõditione, nos poſſumus facere vt exiſtat ſeiunctũ ab efficacia.

88 Sed dices: ideo nos poſſe impedire ſcientiã mediã directã, quia illa ſupponit ex ſe futuritionẽ conditionatam noſtri operis, ideo enim exiſtit, quia homo poſito auxilio operabitur. At ſcientia media reflexa nõ ſupponit ex ſe futuritionẽ conditionatã operis noſtri, ſiquidẽ exiſteret eodẽ modo, quãvis opus noſtrũ non eſſet futurũ ſub cõditione: ergo non poſſumus impedire eã. Sed contra, quia ſcientia media directa nõ ſupponit aliquã futuritionẽ cõditionatã noſtri operis, quia chymærica eſt futuritio noſtri operis liberi diſtincta à ſcientia media, & ab ipſo opere, vt ſuppono ex materia de ſcientia. Vnde dũ dicitur ideo cognoſcit Petrũ operaturum, ſi pulſetur auxilio A, quia pulſat° illo auxilio operabitur; non denotatur aliqua prioritas, quam de præſenti habeat noſtra operatio reſpectu ſciẽtię ratione alicuius ſtatus præſentis diſtincti à ſciẽtia & ab ipſamet operatione; ſed ſolũ denotatur prioritas, quam ipſa operatio habebit reſpectu ſcientiæ ſi ponatur cõditio. Atque adeò illa cauſalis non denotat dependentiã aliquã, quã ſciẽtia media de præſenti habeat, ſed quam habebit ſi ponatur conditio: vnde ſcientia media nõ habet rationẽ à priori de præſenti extra intellectũ divinũ, ſed habebit, ſi ponatur conditio, ſi autem nõ ponatur, nullã vnquã habebit rationẽ à priori. Ratio ergo vnica cur poſſumus impedire illã ſciẽtiã eſt, quia illa ex ſe ſupponit hominẽ operaturũ, ſi ponatur auxiliũ, & homo poſito auxilio poteſt oppoſitũ facere. At ſimiliter ſcientia media reflexa, quãvis ex ſe nõ petat ſciẽtiã mediã noſtræ operationis, ex ſe tamẽ petit & ſupponit auxiliũ non extiturũ niſi in conſortio illius ſcientiæ: ergo homo, qui poſito auxilio poteſt facere vt exiſtat ſeorſim ab illius cõſortio, poteſt impedire eam ſcientiam reflexam.

89 Dices ſecundo illã ſcientiã reflexã à ſolo Deo poſſe impediri; quia ſi à nobis quoque impediri poſſet, eſſet libera duplici agẽti: repugnat autẽ eamdẽ indiviſibilẽ formalitatẽ eſſe liberã duplici agenti. Reſp. non poſſe quidẽ eãdem formalitatẽ eſſe poſitive liberã duplici agẽti; ita vt vterque pro libito ſuo videat eius exiſtẽtiã inducere, & impedire. Cæterũ optime poteſt eſſe poſitive libera reſpectu vnius agentis, & libera negative reſpectu alterius: ita vt vnus dũtaxat valeat eius exiſtentiã inducere; vterque vero poſsit eã impedire: ſic præfinitio ſupponẽs ſciẽtia mediã poſitive ſoli Deo eſt libera; quia ſolus Deus poteſt facere vt exiſtat: at negative etiã nobis libera eſt, quia poſſumus facere ne extiterit, quatenus poſſumus facere, ne extiterit ſcientia media, cui ipſa innititur. Et hoc pacto ſcientia media reflexa ſoli Deo libera erit poſitive; quia ſolus Deus determinat ad ipſius exiſtentiã, cum ſolus ipſe faciat, vt fuerit verũ non extiturũ auxiliũ niſi videatur efficax, quod præſtat dũ efficaciter præfinit operationẽ, vel tribuit auxiliũ quia efficax. Cæterũ negative eſt etiã libera nobis; quia dum poſito auxilio poſſumus impedire ſcientiã mediã de efficacia ipſius impotẽtes ipſũ impedire, ſane poſſumus facere, vt fuerit verũ dicere, extiturũ auxiliũ quãvis videatur ineficax, ac proinde vt non extiterit ſcientia reflexa oppoſitũ affirmans. Nec vero ex eo quod poſsito auxilio poſſumus determinare ad exiſtentiã ſcientiæ mediæ repręſentãtis in efficaciã ipſius, propterea poſſumus determinare ad exiſtentiam illius ſcientiæ reflexę: quia hæc non affirmat extiturã illa ſcientiã mediã directã, ſed ſub cõditione, quod illa exiſtat extiturũ decretũ collativũ auxilij: ille vero dũtaxat poteſt determinare ad exiſtentiã ſcientiæ mediæ; qui poſita conditione poteſt determinare ad exiſtentiã cõditionati; nõ autẽ qui præcisè poteſt determinare ad exiſtentiam conditionis In præſenti vero ſolus Deus poteſt poſita conditione ſcientiæ mediæ directæ determinare ad exiſtentiã conditionati affirmati per ſcientiam reflexam, nempe ad exiſtentiam decreti collativi, & ad exiſtentiam ipſius auxilij; nos vero ſolum poſſumus determinare ad exiſtentiam illius conditionis; nempe, ad exiſtentiam ſcientiæ mediæ directæ: ergo, &c.

SECTIO XI.

Reliquæ obiectiones.

90 OBijcies præterea hoc decretum non repugnat Deo titulo noſtræ liber-

bertatis: *Si præuidero Petrum rectè vſurum libertate, & poteſtate peccandi, eam libertatem ipſi concedam, ad maiorem ipſius gloriam & coronam; ſi autem præuidero ea libertate abuſurum, non concedam.* Et tamen hoc decretum eſt incompoſsibile cum peccato Petri, & ab ipſo Petro inimpedibile: ergo nõ pugnat cum libertate ad peccandum ſuppoſitio aliqua eſſentialiter incompoſsibilis cum peccato, & inimpedibilis ab operante: ergo licet decretum antevertens ſcientiam mediam ſit eſſentialiter incompoſsibile cum omiſsione operis decreti, & aliunde inimpedibile ab homine, non propterea eiùs lædet libertatẽ. Quod hoc decretum conditionatum ſit incompoſsibile cum peccato, patet, quia eſſentialiter poſtulat vt non exiſtat potentia peccandi, niſi pro caſu quo coniungenda ſit cum omiſsione peccati: quod autem ſit inimpedibile à nobis, ſuadetur; quia nos eatenus poſſumus impedire aliquod Dei decretum, quatenus poſſumus impedire ſcientiam; cui innititur, & privare Deũ proxima poteſtate habendi illud decretum: nec enim ſuppoſita poteſtate proxima, poſſumus facere ne exiſtat decretum divinum, quia ſuppoſita ea poteſtate, non exiſtere vnum decretum liberum eſt formaliſsime exiſtere aliud cũ ipſo incompoſsibile, & nos non poſſumus facere vt in Deo exiſtat decretum liberum. Iam vero decretum illud conditionatum aſſumens pro conditione ſcientiam mediam anteverteret omnem ſcientiam contingentem, & nobis liberam, ac proinde ſolum ſupponeret ſcientiã ſimplicis intelligẽtiæ; ac proinde Deus in ratione proximè potentis habere illud decretum cõſtitueretur per ſuã præcisè entitatẽ; nos autem nõ poſſumus impedire ſcientiã ſimplicis intelligẽtiæ, nec privare Deum proxima poteſtate conſiſtente præcisè in entitate neceſſaria Dei: ergo non poſſumus impedire illud decretum.

91 Quod autem hoc decretũ non pugnet cum noſtra libertate, ſuadetur; quia eius incõpoſsibilitas cum peccato, non oritur ex aliquo quod de præſenti inferat; ſed ex eo quod inferat caſu quo per ſcientiam mediam non appareret auxiliũ indifferens congruum ad vitandũ peccatum: ideſt non oritur ex eo quod de præſenti determinet voluntatẽ ad non peccandũ per ſe, vel per aliquẽ effectũ ab ipſo inductũ, ac proinde ex eo quod de præſenti aufferat libertatẽ ad peccandũ, ſed ex eo quod auferret caſu quo homo non videretur libere conſenſurus: ergo de præſenti non immutat modũ operandi libertatis: ergo illam relinquit cum proxima indifferentia ad vtrumque, & conſequenter liberam.

92 Reſpondeo tamen, illud Dei decretum pugnare cũ noſtra libertate, quia dũ eſt eſſentialiter incõpoſsibile cũ peccato pro inſtãti A. v.g. ſupponit, vel imbibit efficax & abſolutũ decretũ Dei omnino antecedens: quo apud ſe ſtatuit vt detur carentia peccati in rerũ natura hoc autẽ decretũ nequit in homine relinquere potentiã proximã ad ponẽdũ peccatũ: quia ſi hãc potentiã relinqueret, profectò relinqueret potentiã ad chymerã quod repugnat; relinqueret, inquam; quia relinqueret potentiã hoc ipſo ad ponendũ peccatum, vel in ſenſu cõpoſito, vel in ſenſu diviſo talis decreti; & vtrũque eſt chymæra; nã imprimis potentia ad ponendũ peccatũ in ſenſu cõpoſito illius decreti eſt potẽtia ad cõponendũ peccatũ cũ illo decreto; & hæc eſt potentia ad chymerã, quia eſt potentia ad fruſtrandũ decretũ infraſtrabile; deinde potentia ad ponendũ peccatũ in ſenſu diviſo illius decreti eſt potentia ad impediendũ decretũ eſſentialiter inimpedibile ab homine; eſſentialiter autẽ eſt inimpedibile ab homine decretum ſolum ſupponens prædicata neceſſaria Dei, & præcisè regulatum per ſcientiã ſimplicis intelligentiæ, quale eſt decretũ de quo loquimur: ergo, &c. quare decretum illud de præſenti immutaret modũ operandi, quia impediret decretũ oblativum concurſus indifferentis ad vtrũque, per quod decretum conſtituitur potentia proxima ad vtrumlibet indifferens.

93 Deinde ſuadetur, illud decretũ auferre libertatẽ; quia eſt decretũ efficax Dei omnino antecedens, determinans immediatè omnipotentiã ad concurrendũ ad actũ incompoſsibilẽ cũ exiſtẽtia actꝰ peccati; ac proinde eſt decretũ non relinquens arbitrio creato determinationẽ actionis identificatæ cum illo concurſu, ac per conſequens eſt decretum rapiens voluntatem creatam, eamque neceſsitans.

94 Obijcies amplius Deus poteſt habere hoc decretũ: *Volo præſeruare matrẽ meam ab omni actuali peccato: aut nolo donare ipſi aliquod auxiliũ inefficax*: in hoc autẽ decreto eadẽ videtur eſſe difficultas, ac in præfinitione antevertente ſcientiã mediam, quia B. Virgo nec fruſtrare potuit, nec impedire illud decretum, quod tamẽ erat eſſentialiter connexũ cũ omiſsione omnis venialis. Reſp. in ſententia negãte præfinitiones eſſe cõnexas cũ opere libero illud decretũ quatenus efficax, nõ terminari immediatè ad opera virtutis B. V. quibꝰ vitabat venialia; ſed ſolũ ad vocationes congruas ſpecificativẽ ſũptas; vnde decretũ illud perinde fuit, ac iſtud, volo Matri meæ cõferre vocationẽ A. B. C. &c. quibus prævideo vitaturã omnia venialia; non tollebat autẽ libertatẽ, quia B. Virgo habuit poteſtatem ad faciendum, vt illud nõ eſſet præſervatio ab omni peccato, quia illud in rationẽ præſervationis conſtituitur per ſcientiam mediam futuræ congruitatis auxilij, quam ſcientiam non afferret ex ſe; vnde Beata

Virgo potens impedire illam ſcientiam potuit facere ne fuerit præſervata; licet non potuerit impedire illud decretum.

95 Cæterum in ſententia admittente eas præfinitiones ſupponentes ſcientiam mediam, dicendum eſt illud decretum terminari quidem quatenus efficax ad opera Beatę Virginis, non tamen propterea eſſe inimpedibile, quia licet vt vxecutioni mandetur, non petat determinate hoc auxilium, petit tamen vt Beata Virgo cum hoc determinate operetur, caſu quo hoc determinate cooperatur; & ſupponit cum illo determinate recte operaturam. Vnde per hoc præcisè quod illa poſsit coniũgere omiſsionem operis cum eo determinate auxilio, poteſt impedire illud decretum ipſam præſervandi, vt patet ex dictis in ſolutione ad primam obiectionem.

96 Obijcies vltimo ſaltem poſsibilis eſt Deo ſcientia iſta: ſi nõ habuiſſem media indifferentia congrua ad convertendũ hominem imponerem ei neceſsitatem ſuę converſionis. In hac autem ſcientia eadem videtur eſſe difficultas, ac in decreto antevertente ſcientiam mediam, vel ſaltem eadem, quæ in illo decreto conditionato de quo in tertia obiectione; ſiquidem hæc ſcientia nec falſificari poteſt ab homine, nec impediri; & tamen illa eſſentialem connexionem habet cum eo quod homo rectè operetur; quia implicat Deum illam ſcientiam habere, & in ſenſu compoſito illius hominem non converti. Quis autem dicat illam ſcientiam libertatem lædere; quando quidem nihil de præſenti immutat, ſed ſupponit immutandum caſu quo homo non operaretur cum auxilio indifferenti: ergo, &c.

97 Reſpondeo primo: illam conditionalem repugnare Deo, quia ſupponit poſsibilem eſſe caſum, in quo Deus nullum auxilium indifferens videat congruum ad convertendum hominem, quod eſt ſupponere falſum vt conſtat ex diſp. 4. quod autem ſupponat, patet, quia omnis cognitio divina aliquid affirmans ſub conditione, ſupponit poſsibilem eſſe conditionem illam; quia ſub conditione repugnante nihil Deus poteſt affirmare. Reſpõdeo ſecundo admittendo illam conditionalem eſſe poſsibilem; cæterum illa ideo poſsibilis erit, quia poſsibile eſt decretum efficax Dei convertendi hominem ſive per media congrua ſive per media prædeterminantia: in hoc enim decreto vt in medio cognoſcit Deus hominem motum iri ad converſionem per media prædeterminantia caſu quo non converteretur per media indifferentia. Cæterum hoc decretum impedibile eſſet ab homine, quia ſupponeret eſſentialiter ſcientiam mediam de congruitate aliquorum mediorum indifferẽtium; ac proinde ſupponeret hominem converſum iri libere cum vno ex illis medijs indifferentibus, ſi illud præcisè conferatur, idque eſſentialiter exigeret: vnde homo operans cum illo auxilio indifferẽti ſicut potens eſſet cum illo coniungere omiſsionem operis: ita potens eſſet impedire illud decretum, & cognitionem conditionalẽ ei innixam, non officit autem libertati ſuppoſitio connexa cum opere, ſi ab operante impedibilis eſt; vide quæ diximus ad primam obiectionem.

98 Quod ſi contendas illam ſcientiam poſſe fundari in decreto efficaci, quo Deus antecedenter ad ſcientiam mediam præfiniat converſionem ſive per media prædeterminãtia, iam ſupra oſtenſum eſt hoc decretum pugnare cum libertate & in terminis implicare, quia quatenus vagè vult, vt homo convertatur per media indifferentia, ſupponit in ſenſu compoſito ſui poſſe hominem habere proximam potentiam ad omittendum opus præfinitum; quatenus autem eſt antecedens, & impedibile à nobis eſſentialiter eſt incapax relinquendi illam proximam potentiam, quia hoc ipſo relinqueret potentiam ad chymeram.

99 Tertio reſpondeo, & ſi illa cõditionalis ſit ſcientia media, & omnino ſit independens à decreto actu exiſtenti; tamen eſt impedibilis à nobis, quia ſupponit Deum habere ſcientiam mediam de congruitate aliquorum auxiliorum indifferentium, & cum aliquo illorum hominem converſum iri abſolute, nimirum cum illo, quod ipſi conferendum eſt. Vnde homo potens impedire ſcientiam mediã de congruitate illius auxilij, hoc ipſo poteſt impedire illam conditionalem. Abſolute vero dicendum eſt illam conditionalem non poſſe eſſe ſcientiam mediam; quia ſi Deus poſſet habere ſcientiam mediam reflexam aſſumentem pro conditione ſcientiæ mediæ directæ carentiam; etiam poſſet habere ſcientiam mediam reflexam aſſumentem pro conditione ſcientiam mediam directam, quod ſupra ad ſecundam obiectionem diximus eſſe falſum.

DISPVTATIO SEPTIMA
AD QVAEST. XXIII. ART. VI.

AN POSSIT DARI DECRETVM AB INTRINSECO efficax, pure intentivum finis à ſolo Deo ponendi? Vbi multa ſpectantia ad illam quæſtionem, An Deus eligat ad gloriam vt coronam ante abſolutam prævisionem meritorum.

HANC quæſtionem hic pro dignitate diſcutere neceſſarium duxi, quia multum deſeruit eius deciſio ad ea, quæ poſtea dicturi ſumus de electione hominum ad gloriam, & de præfinitionibus.

SECTIO PRIMA:

Senſus quæſtionis & Autorum placita.

1 PRO intelligentia quæſtionis aliqua prænotanda ſunt. Prænotandum eſt primo; nobis ſermonem eſſe dumtaxat de fine immediate exequendo ab ipſo Deo; non autem de fine immediate exequendo à voluntate creata, qualis eſt omnis eius operatio libera; & ſi enim ad hanc immediate concurrat Deus, tamen cauſa immediate illam exequens per modum principij determinantis ad eius exiſtentiam eſt ſola voluntas creata; quæ iuxta principia noſtræ Societatis nequit determinari ab alio ad exercitium ſui actus. Inquirimus ergo, an Deus poſsit intendere efficaciter aliquem finem ab ipſo ſolo vt agente libero ponendum, quin hæc intentio vim habeat immediate influendi in finis illius exiſtentiam v. g. coronam glorię conferendam Petro?

2 Prænotandum eſt ſecundum: nos non inquirere, an Deus poſsit ita intendere illum finem v. g. gloriam, vt ad illius executionem non ſit neceſſe vt ſuperveniat aliud decretum ſupponens exiſtentiam mediorum: ſed tantum inquirere an poſsit antecedenter intendere efficaciter finem, gloriam v.g. per decretum, quod nequeat immediate influere in gloriæ executionem.

3 Prænotandum eſt tertio hanc quæſtionem inſtitui iuxta principia de conſtitutione actuum liberorum per formalitatem, & terminationem intrinſecam Deo contingentem, vel per aliud connotatum diſtinctum à temporali rerum productione: nam in ſententia: quæ complet decretum liberum per externam rerũ productionem, certiſsimum eſt decretum immediate executivum gloriæ cõpleri debere per ipſiuſmet gloriæ productionem, & omne decretum terminatum ad exiſtentiam gloriæ, & non completum per gloriæ productionem, ſed per productionem alicuius medij deſtinati ad gloriæ conſecutionem, vel per promiſsionem gloriæ eſſe pure intentivum glorię: nam in hac ſententia complente decreta libera, per actionem temporalem ad extra; omnipotentia per modum agentis liberi perfectiſsimi eſt immediate libera ad agendum, vel non agendum; nec indiget applicatione prævia alligante ipſam ad productionem termini, ſed ipſa per ſe ipſam ſe determinat immediate ad agendum extra ſe, ſicut noſtra voluntas ſe determinat immediate per ſe ipſam ad agendum intra ſe, quin ante actionem liberam præcedat aliquid connexum cum illius exiſtentia: nam ſi ante actionem ad extra eſſet iam omnipotentia efficaciter applicata ad agendum, ſane Deus in ratione volentis efficaciter exiſtentiam mundi, v. g. non compleretur per mundi productionem; ſed per illam applicationem pręviam: quæ cum anteverteret natura & cauſalitate omnem actionem ad extra, & aliunde eſſet libera deberet eſſe aliqua terminatio contingens intrinſeca Deo, vim habens complendi Deum in ratione amantis efficaciter exiſtentiam mundi.

4 Vt ergo quæſtio locum habeat procedere debet iuxta principia, quæ aſſerunt Deũ propriori natura ante actionẽ ad extra, v.g. ante productionem mundi, ſupponi iam efficaciter determinatum ad agendum in vi decreti liberi efficacis aliunde conſtituti applicantis omnipotentiam ad mundi productionem. Iuxta hæc principia actio ad extra eſt effectus decreti efficacis vt efficacis, & nunquam eſt

immediate libera. Iuxta principia oppoſita actio ad extra plerumque eſt immediate libera quia non oritur ab omnipotentia vt iam determinata ad ipſius productionem, ſed ab omnipotentia vt indifferenti: vnde non eſt effectus decreti efficacis vt efficacis. Sed eſt complementum, & conſtitutivum illius; quemadmodum in ſententia Societatis actio noſtra libera non eſt effectus gratiæ efficacis vt efficacis, ſed eſt effectus gratiæ quæ per ipſam met actionem redditur efficax, nec per ſe ſupponit propriori naturæ efficaciam gratiæ, ſed illam conſtituit.

5 Queſtio ergo noſtra eſt, an Deus poſsit intendere efficaciter gloriam per decretum, quod nullatenus habeat vim immediate determinandi omnipotentiam ad externam executionem gloriæ, ſed ſolum mediate, quatenus inducat aliud decretum, cui adæquate competat munus determinandi immediate omnipotentiam & illam applicandi ad exequendam gloriam. Quod perinde eſt ac inquirere an Deus poſit concipere intentionem efficacem finis, quæ ſit decretum pure intentivum, & nullatenus immediate executivum illius.

6 In qua controverſia partem affirmantem tueri debent omnes, qui in mente divina diſtingunt ordinem intentivum ab ordine executivo finis, aſsignantes vnum decretũ pure intentivum finis, quod antevertat exiſtentiã mediorum, & ſit radix eorum, & aliud executivum ſupponens iam media executioni mandata, ij autem ſunt Eximius Doctor Pater Frãciſcus Suarez tomo 1. in tertiam partem diſp. 9. ſect. 1. & in opuſculis lib. 3. de auxilijs cap. 18. & 19. & 1. p. lib. 1. de prædeſtinatione cap. 14. Pater Arrubal 1. p. diſp. 65. n. 20. Pater Ribadeneyra tract. de prædeſtinatione diſp. 14. cap. 1. Pater Quiros tom. 2. in primam partem diſp. 12. n. 37. Pater Aldrete tom. 1. de incarnatione diſp. 26 ſect. 6. & P. Ripalda in manuſcriptis de prædeſtinatione, vbi licet defendat poſſe Deum intendere efficaciter finem per decretum, quod antevertat media, & ſuppoſitis medijs vim habeat exequẽdi immediate finem; nihilominus etiam dicit poſſe dari in Deo decretum efficax pure intentivum finis. Ita etiam communiter Thomiſtæ, Magiſter Albelda 1. p. diſp. 73. præſertim n. 18. vbi citat Sanctum Thomam, Capreolum, Herveum, Egidium, Scotum, Maiorem, Ricardum, Sotũ, & Zumel Carmelitæ tom. 1. in primam partem q. 23. art. 4. diſp. 9. Ioannes à Sancto Thoma tom. 2. in primam partem q. 19. diſp. 5. art. 1. num. 16. pagina. 153.

7 Partem vero negantem debent tueri omnes qui in mente divina negant diſtinguendum eſſe ordinem intentivum ab ordine executivo ij autem ſunt P. Vazquez 1. p. diſp. 89. cap. 7. n. 93. & 3 p. diſp. 23 cap. 8. & 1. 2. q. 47. cap. 5. Moncæus in opuſculis diſp. 4. cap. 4. §. *ſed hæc reſponſio* Becanus 1. p. cap. 14. q. 4. & cap. 11 q. 4. Granadus de prædeſt. tractat. 7. diſp. 4 ſect. 4. n. 33. Ruiz diſp. 12 de prædeſtinatione ſect. 7. Bernal diſp. 17. de incarnatione à num. 16. Bekenus 1. p. diſp. 26. cap. 6. Petrus Hurtadus diſp. 13. de incarnatione ſect. 9. Bellarminus de grat. & lib. arbitr cap 14. ad tertium. Secunda ſolutione Pennotus lib 6. de auxilijs cap. 21 per totum: & cap. 27. n. 4. Alvarez de auxilijs lib 3. diſp. 22. n. 17. ex ijs autoribus P. Vazquez & aliqui alij dicunt Deum poſſe efficaciter intendere finem antequam decernat media, quãdo media illa ſunt pure phiſica, quæ habent cauſalitatem in finem, quin moveant voluntatem ipſius agentis: verbi gratia, poſſe efficaciter præfinire & intendere abſolute abundantiam frumenti, antequam decernat pluviam, illamque prævideat. Secus vero quando media illa ſunt moralia, & quæ non aliter cauſant finem, quam movendo, & alliciendo divinam voluntatem ad eius executionem; qualia ſunt merita, orationes & preces; exiſtimant enim non poſſe verificari, Deum intuitu illorum mediorum exequi finem, quin voluntatem intentivã finis concipiat poſt prævisionem illorum. Et hinc conſequenter Pater Vazquez arbitratur Deum non elegiſſe efficaciter & abſolute homines ad gloriam ante merita abſolute prævisa: quia merita non aliter poſſunt cauſare gloriam, quam movendo Deum ad habendum decretum efficax illã conferendi, quod non haberet locum iuxta hunc Doctorem, ſi ante prævisionem abſolutam meritorũ decreviſſet efficaciter gloriam: quia tũc verificaretur quidem, Deum velle gloriam ſequi ex meritis ſeu ſequi poſt merita; non tamen verificaretur Deum velle gloriam intuitu meritorum dare.

8 At Pater Ruiz & cum illo P. Ripalda in manuſcriptis dicunt poſſe Deum efficaciter intendere finem, antequam decernat, vel prævideat exiſtentiam mediorum, quamvis media illa ſint moralia. Et ita arbitrantur defacto Deum intendiſſe efficaciter gloriam ante merita abſolute prævisa. Exiſtimantque proinde, vt Deus in tẽpore vere dicatur dare gloriã propter merita, non requiri quod actus internus divinæ voluntatis amans efficaciter exiſtentiam gloriæ moveatur à meritis, ſed ſatis eſſe vt amet gloriam vt conferendam præcedente intuitu meritorum, & non aliter.

)*(

SE-

SECTIO SECVNDA.

Noſtra ſententia, negans poſsibilitatem illius decreti pure intentiui.

9 EGO veriſsimum cenſeo omnino repugnare Deo decretum efficax gloriæ, vel alterius finis ab ipſo producendi tanquam à principio determinante, quod non habeat vim exequendi immediate per ſe ipſum illum finem. Quidquid ſit an ſimul cum illo decreto poſsit poſt prævisa merita advenire aliud, cum ipſo concurrens etiam ad executionem gloriæ de quo non curo. Concluſionem hanc breviter probavi tract. de voluntate diſp. 13. ſect. 3. & nunc ſic eam ſuadeo. Intentio efficax gloriæ, quatenus efficax immediate amat finem illum; nam immediatius & formalius reſpicit affectus ille efficax, quatenus efficax, finem, quam ipſa media: ergo habet vim immediatam exequēdi finem, poſtquā executioni mandaverit media dependentia à Deo vt determinante. Antecedens eſt certum; nam affectus ille non tendit immediate dumtaxat erga media, quia ſic non eſſet intentio finis expreſſa, & formalis; atque adeò principalius reſpicit immediate finem, nā media amat propter finem, hunc vero propter ſe ipſum. Conſequentia vero ſuadetur; nam certum eſt Deum habere aliquod decretum efficax exequens immediate gloriam. At omnis intentio efficax gloriæ convenit cum decreto hoc in illo prædicato propter quod illud eſt executivum gloriæ: ergo omnis intentio efficax gloriæ eſt executiva glorię. Conſequentia eſt legitima, quia ſicut omnis entitas conveniens cum Petro in illo prædicato propter quod Petrus eſt homo, eſt ſimiliter homo; ita omne decretum conveniens cum decreto executivo in illo prædicato propter quod illud eſt executivum gloriæ, debet ſimiliter eſſe executivum gloriæ. Iam probatur minor ſubſumpta; nam decretum immediate executivum gloriæ non alia ratione eſt executivum gloriæ, niſi quia immediate & formaliter amat efficaciter exiſtentiam gloriæ. At omnis intentio efficax gloriæ immediatc & formaliter amat efficaciter exiſtentiam gloriæ: ergo omnis intentio efficax gloriæ eſt decretum immediate executivum gloriæ.

SECTIO TERTIA.

Præcluduntur euaſiones noſtræ rationis.

10 RESpondebis primo: voluntatem immediate executivam gloriæ non ideo præcisè hoc habere; quia amat efficaciter exiſtentiam gloriæ: ſed quia amat reſpiciendo illam vt finem exequibilem; quod non competit voluntati intentivæ, vtpote quæ reſpicit gloriam vt obiectum amabile non autem vt effectum exequibilem. Vt enim inquit Eximius Doctor lib. 1. de prędeſtinatione cap. 14. n. 6. *Donum gloriæ eſt obiectum quoddam amabile, cui voluntas per affectum coniungi poteſt, & eſt etiam res quædam factibilis a tali operante, qui poteſt applicare potentiam ſuam ad talem effectum exequendum.* Priori modo verſatur voluntas Dei circa tale obiectum, quando ordine tantum intentionis procedit: poſteriori autem modo, quando iam inchoat *executionem.*

11 Sed contra, quia cum vtraque volitio ſit formaliter amor gloriæ, vtraque fertur in gloriam vt eſt quoddam obiectū amabile, & cum vtraque ſit efficax, & eſſentialiter regulata per ſimplicem intelligentiam glorię vt factibilis, vtraque reſpicit gloriam vt factibilem & exequibilem, quare licet per affectum ſimplicem poſsit voluntas divina vniri affective cum gloria, vt cum obiecto quodam amabili, quin illam reſpiciat vt effectum factibilem, tamen impoſsibile eſt, vt per affectum efficacem reſpiciat gloriam vt obiectum amabile, quin illam reſpiciat vt effectum exequibilem; nam Deum efficaciter intendere gloriam, eſt Deum efficacirer velle vt gloria exiſtat & producatur ab ipſo met Deo: nam cum impoſsibile ſit gloriam exiſtere, quin producatur à Deo impoſsibile quoque eſt Deum intendere efficaciter gloriam, quin efficaciter intendat vt illa producatur ab ipſa. Cum ergo gloriam exiſtere, & produci à Deo, ſit gloriam executioni mandari; impoſsibile erit Deum efficaciter intendere gloriam, quin per talem intentionem efficacē gloriæ velit efficaciter vt gloria executioni mandetur: ergo intentio efficax gloriæ reſpicit illam vt effectum exequibilem. Quid enim eſt aliquam voluntatem reſpicere obiectum ſuum vt effectum exequibilem, quam voluntatem illam amare efficaciter executionem illius effectus, ad illamque determinare ipſum agens?

12 Dices forſam, voluntatem executivam gloriæ, quæ iam ſupponit merita abſolute prævisa, non ideo præcisè reſpicere gloriam vt effectum factibilem, quia efficaciter amat productionem, & executionem gloriæ; ſed quia inſuper per ſe ipſam immediate & formaliter determinat vltimo omnipotentiam divinam (quæ ratione noſtra diſtinguitur ab intellectu & voluntate) ad ipſius productionem. Iam vero intentionem efficacem gloriæ, quæ antevertit prævisionem meritorum, & eſt radix illorū, non applicare immediate omnipotentiam ad exe-

executionem gloriæ; & id circo non reſpicere gloriam vt effectum exequibilem. Quæ ſolutio colligitur ex ijs quæ docet ibi Eximius Doctor n. 7. Sed contra, quia non alia ratione voluntas ſupponẽs merita prævisa habet vim applicandi immediate omnipotentiam ad productionem gloriæ, niſi quia eſt voluntas efficaciter amans exiſtentiam gloriæ. Atqui hoc etiã habet intentio efficax gloriæ antevertens prævisionem, ſi detur talis intentio; ergo etiã talis intentio erit immediate executiva gloriæ. Quod ſi dicas eatenus illam intentionem applicare omnipotentiam, quatenus inducit ſuppoſita prævisione meritorum voluntatem applicantem, contra eſt, nam illa intentio non eatenus amat efficaciter gloriam, quatenus inducit voluntatem amantẽ illam ſuppoſita prævisione meritorum; ſic enim non eſſet intentio & amor finis, ſed præcisè actus imperans amorem finis: ſed per ſe ipſam & ratione ſui formaliter eſt amor efficax gloriæ: ergo per ſe ipſam applicat immediate omnipotentiam ad productionem gloriæ: nam voluntas ſupponẽs prævisionem meritorum eatenus applicat immediate omnipotentiam ad productionẽ gloriæ, quatenus amat efficaciter gloriam: ergo ſi hoc etiam habet voluntas illa intentiva, etiam illa debet eſſe executiva illius.

13 Dices voluntatem ſupponentem merita non ideo præcisè eſſe executivam gloriæ, quia illam amat efficaciter, ſed quia amat efficaciter, & aliunde ſupponit iam exiſtentia media neceſſaria ad conſecutionem finis, ſeu quia aliunde movetur à meritis. Sed cõtra primo, quia quod voluntas vna ſupponat merita & alia non ſupponat, ſed antecedat merita, non eſt ratio diſparitatis; ſi aliũde vtraque cõvenit in prædicato amantis efficaciter exiſtentiam finis: nam quod vna ſupponat merita, probat quidem illam non cauſare merita, quia iam ſupponit cauſata; quod autem non cauſet merita non eſt prædicatum propter quod talis voluntas ſit executiva gloriæ potius quam alia in reliquis conveniens cum illa: nec tale prædicatum poteſt eſſe differentia contrahens rationem communem voluntatis amantis efficaciter gloriam ad hoc vt ſit executiva gloriæ: nam defectus activitatis erga vnum effectum formaliter ſumptus, probare nequit activitatem erga alium. Deinde quod alia voluntas antecedat merita, probat quidem eam habere activitatem in ipſa merita ſeu eſſe radicem illorum: iam vero quod ſit radix meritorum, habeat ve activitatem in merita, non eſt titulus vt careat activitate immediata erga gloriam: ſi vtrũque amat efficaciter ſiquidem vna activitas non eſt incompoſsibilis cum alia; ſi enim Deus vtrũque cauſat, cur vtrumque non poterit cauſare eadem voluntate virtualiter indiviſsibili?

14 Contra ſecundo, quia Deus poteſt eadem voluntate virtualiter indiviſsibili cauſare merita, & eis ſuppoſitis cauſare gloriam: ergo non ideo voluntas ſupponens merita habet vim cauſandi gloriam, quia ſupponit merita. Conſequentia eſt legitima, antecedens vero probatur; nam eadem voluntate virtualiter indiviſsibili poteſt Deus cauſare plura obiecta inter ſe diſparata; quis enim dubitet Deũ eodem actu virtualiter indiſsibili potuiſſe decernere totam hanc vniverſi fabricam? ergo ſimiliter eadem voluntate virtualiter indiviſsibili poterit cauſare obiecta inter ſe ordinata; ordo enim obiectorum non reddit ipſa incapacia terminandi eandem voluntatem efficacẽ executivam, ſed potius iuvat vt terminẽt; quia quo maiorem habent vnitatem inter ſe, eo maiorem habent aptitudinem terminandi eandem voluntatem; ergo eadem voluntate virtualiter indiviſsibili poterit Deus cauſare media & finem; ergo ex termtnis voluntas divina exequẽs finem non debet ſupponere media executioni mandata; ergo voluntas ſupponens merita non ideo eſt executiva gloriæ, quia ſupponit merita; ergo præſcindendo à prædicato ſupponendi merita habet illa voluntas aliud prædicatũ, vi cuius conſtituitur in ratione executivæ gloriæ. Quod prædicatum nequit eſſe aliud, quã eſſe affectum efficaciter amantem exiſtentiam gloriæ; ergo cum in hoc prædicato conveniat cum voluntate intendente efficaciter gloriam ante merita abſolute prævisa; hæc quoque volũtas erit immediate executiva gloriæ; ergo repugnat Deum intendere efficaciter gloriam per aliquod decretum; quin illud ſit immediate executivum gloriæ.

15 Reſpondent ſecundo alij propterea voluntatem intentivam gloriæ ante merita abſolute prævisa, non habere vim exequẽdi immediate gloriam, quia vult vt gloria mãdetur executioni mediante alia voluntate ſupponente merita, & mota ab illis; nam illa intentio amat gloriam vt coronam, ſeu vult vt gloria in executione detur propter merita; gloriam vero in executione dari propter merita nihil aliud eſt, quam gloriam executioni mandari per voluntatem motam à meritis. Vnd idẽ eſt primam intentionem velle gloriam vt coronam, ac velle vt in executione detur per voluntatem novam motam à meritis. Sed contra; quia hæc reſponſio non probat illam voluntatem intentivam gloriæ nõ influere immediatè in executionem gloriæ, ſed ſolum probat præter illam concurrere debere aliam voluntatem motam à meritis: ſicut enim Patrem producere Spiritum Sanctum, mediante Filio, non tollit quod Pater etiam producat Spiritum Sanctum

per

per ſe ipſum immediate: & ſicut animam producere intellectionem mediante intellectu à ſe diſtincto, non tollit quod anima etiam immediate influat in intellectionem, in ſententia Patris Suarez: ita quod intentio illa velit gloriam executioni mandari mediante voluntate mota à meritis, non tollit, quod per ſe ipſam immediate illam ſimul exequatur.

16 Quod ſi dicas non poſſe illam intentionem exequi immediate gloriam hoc ipſo quod velit, vt gloria executioni mandetur mediante alia voluntate, quæ ſupponat merita; quia nequit ſimul executioni mandari duplici voluntate; contra eſt primo, quia ſi repugnat gloriam ſimul executioni mandari duplici voluntate altera antecedente merita, altera ſubſequente merita; repugnabit vt gloria dãda propter merita præfiniatur efficaciter ante prævisa merita, quia ex hac præfinitione neceſſario infertur mandandam eſſe executioni duplici illa voluntate, quia cum vtraque illa voluntas amet efficaciter gloriam immediate & formaliter, vtraque debet immediate influere in gloriam; nam vis immediate efficiendi gloriam fundatur in vi affectiva efficaciter reſpiciente gloriã. Quod ſi gloria, non obſtante quod in executione detur propter merita, & producatur per decretum motum à meritis, nihilominus præfinitur omnino abſolute & efficaciter ante prævisionem meritorum: etiam eo non obſtante debet pariter mãdari executioni immediate ab illa intentione.

17 Contra ſecundo: quia ex nullo capite poteſt oſtendi repugnantia in eo quod gloria ſimul mandetur executioni duplici illa voluntate, etſi enim voluntas ſupponens merita ſit ſufficiens ad exequendam gloriam ſe ſola; hoc non tollit quo minus hic & nunc ex liberalitate & indulgentia Dei coniungatur ad exequendam gloriam cum alia voluntate, quæ ſimul cum activitate erga gloriam habeat activitatem erga merita.

SECTIO QVRATA.

Reijcitur modus, quo aliqui Recentiores diſtingunt ordinem intentiuum ab executiuo.

18 HINC reiectus manet modus, quo Pater Antonius de Quiros tom. 2. in 1.p.diſp.12.n.38. conatur aſsignare diſcrimen inter voluntatem intentivam, & executivam. Aſſerit enim tunc voluntatem intentivam finis debere diſtingui à voluntate executiva, quando vt operetur intendens indiget ſpecialiter moveri ex bonitate prægnita, quę non potuit movere ad voluntatem intentivam. Ex quo infertur tunc voluntatem intentivam finis eſſe pure intentivam ſeu carentem activitate immediata erga finẽ, quando vi illius intentionis nequit finis mandari executioni, quin Deus moveatur ad exequendum finem ab aliqua bonitate, à qua moveri non potuit ad intendendum. Sic autem contingit in præſenti: nam intentio antecedens gloriæ cum reſpiciat illam vt coronam, petit vt gloria non mandetur executioni, quin Deus ad illam ponendam moveatur à meritis, à quibus moveri non potuit ad habendam illam intentionem antecedentem, ſiquidem merita ante ſui prævisionem abſolutam ſunt incapacia movendi per modum meriti, ſeu exercendi cauſalitatẽ meritoriam: ergo intentio efficax gloriæ amans illam vt coronam nequit immediate exequi gloriam.

19 Hinc, inquam, reiectus manet iſte dicendi modus: nam licet demus non poſſe Deum dare gloriam propter merita, quin poſt illorum prævisionem abſolutam concipiat intuitu illorum voluntatem exequentem, hinc minime probatur volũtatem intentivam, ſi detur, non debere ſimul cum illa alia voluntate concurrere immediate ad executionem gloriæ, ſiquidem ſi detur, convenit cum illa alia voluntate in prædicato propter quod illa immediate exequitur gloriam: ſiquidem dumtaxat differunt ex motivo. Voluntas vero ſupponens merita non habet vim immediatam exequendi gloriam ex ſuo motivo, ſed ex modo reſpiciendi immediatè affective efficaciter obiectũ materiale: nam certum eſt Deum poſſe exequi gloriam ex alio motivo. Quod ſi repugnet gloriã immediate mandari executioni, per vtramque voluntatem ſimul: id quidem probat repugnare intentionem antecedentem efficacem gloriæ vt coronæ, quia vt noſtra ratio evincit, repugnat illam intentionem dari, & non habere vim immediatam exequendi gloriam. Ex eo ergo quod Deus poſt illam intentionem indigeat moveri à bonitate meritorum, ad exequendam gloriam, à qua moveri non potuit ad habendam illam intentionem, non colligitur diſtinctio adæquata inter ordinem intentivum, & executivum, vt ille autor contendit, ſeu non colligitur decretum antecedens intentivum finis non eſſe pariter eiuſdem executivum. Poſtea vero abſolute decernemus an gloria poſsit executioni mandari ſimul duplici decreto, altero reſpicienti motivum miſericordiæ; ſeu moto à ſola Dei bonitate, qui à ſe præciſe motus, & allectus voluerit intendere efficaciter gloriam vt coronam.

20 Probatur deinde efficaciter intentionem efficacem antecedentem gloriæ non carere vi exequendi immediate gloriam ex eo

quod

quod antecedat præviſionẽ meritorum, & poſtea Deus in executione det gloriã intuitu meritorum: nam ſi Deus poteſt intendere efficaciter gloriam vt coronam ante prævisionem abſolutam meritorum; ſane poteſt intendere efficaciter gloriam ſecundum ſe præſcindendo à circunſtantia coronæ : nam cum gloria ſit bonum conſequibile tum per merita , tum ſine meritis, non eſt neceſſe vt intentio efficax illius determinet an ſit danda ex meritis, an ſine illis. Sicut quia Chriſtus ſecundum ſe ſumptus eſt indifferens vt naſcatur ex hac fœmina , vel ex illa, & vt veniat in carne paſsibili, vel in carne impaſsibili, non fuit neceſſe vt primum decretum intentivum Chriſti determinaret circunſtantiam huius Matris & paſsibilitatis. Et ſane decretum intendens efficaciter gloriam Petri vt coronam, tria intendit inter ſe ſeparabilia Primo enim vult vt Petrus habeat gloriam; ſecundo vult vt habeat merita, tertio vult vt gloria in executione exiſtat propter merita, quod cum iuxta adverſarios nihil aliud ſit; quam gloriam produci per decretum ſupponẽs merita, & reſpiciens illa vt motivum , illa intentio vult vt gloria executioni mandetur per eiuſmodi decretum. Cum ergo illa obiecta ſint in ſe ſeparabilia, quia gloria poteſt exiſtere ſine meritis, & ſine decreto ſupponente merita; & gloria atque merita poſſunt exiſtere , quin ſequatur illud decretum; poterit intentio illa verſari circa gloriam, & locum relinquere , vt pro poſteriori determinet Deus an conferenda ſit ex meritis. Quod ſi hoc habeat, profecto illa intentio vim habebit determinandi immediate ad exiſtentiam gloriæ: nam ſi Deus pro poſteriori decernat ne dentur merita , non indigebit nova voluntate , vt in executione conferat gloriam, vt quid enim? Quandequidem nihil adeſt de novo, à quo debeat moveri , & per ſe non eſt neceſſaria voluntas executiva diſtincta ab intentiva, niſi quando adeſt nova bonitas movens ad exequendum, quæ movere non potuit ad intendendum. Quod ſi illa intentio per ſe ipſam immediate exequeretur gloriam, caſu quo non ſuperveniret bonitas meritorum: ergo licet ſuperveniant merita poſt eam intentionẽ, & propter illa deberet gloria mandari executioni, adhuc illa intentio debet influere immediate in gloriam ſimul cum voluntate ſuperveniente & ſupponente merita: nam ſi ſemel ex ſe habet vim immediate influendi, neceſſario debet influere: nam merita ſupervenientia ſicut illam non privant vi immediate influendi, ita nec actuali influxu privare poſſunt: nam in voluntate efficaci Dei vis immediata influendi neceſſario coniungitur cum influxu actuali. Quare illa intentio haberet vim ponendi ſe ſola gloriam , ſi non ſuperveniat nova voluntas, vel ſimul cum alia voluntate, ſi illa ſuperveniat: ergo ex eo quod Deus debeat ſuppoſitis meritis moveri ab illis ad exequendam gloriam , non recte intulit Pater Quiros voluntatem intentivam gloriæ eſſe pure intentivam, ſeu carere vi exequendi immediate gloriam.

21 Reſpondebit forſam aliquis omnino repugnare quod Deus in executione det gloriam propter merita; & tamen quod antecedenter gloriam efficaciter intenderit præcindẽdo à circunſtantia coronæ: nam repugnat vt ſit præmium meritorum Petri illud donũ, quod in vi præſentis decreti eodem modo exiſteret in Petro quamvis ille nulla haberet merita. At qui ſi Deus intenderet efficaciter gloriam Petro præſcindendo à circunſtantia coronæ ; Petrus eodem modo haberet gloriam ex vi illius decreti, quamvis nulla haberet merita; ſiquidẽ illa intentio vt cauſet gloriam non indiget meritis, alioqui enim non præſcinderet à circunſtantia coronæ: ergo ſi Deus intenderet gloriam Petro præſcindendo à circunſtantia coronæ; gloria non poſſet in executione exiſtere propter merita Petri: ſiquidem Petrus eodem modo illam haberet, quamvis nullum haberet meritum.

22 Hoc argumentum non tam impugnat noſtram doctrinam, quam ſententiam aſſererentem Deum eligere homines ad gloriam vt coronam ante merita abſolute prævisa: nam admiſa illa ſententia neceſſario dicendum eſt potuiſſe Deum intendere efficaciter gloriam præſcindendo à circunſtantia coronæ, & tamen illam in executione conferre vt coronam: nam ſi poteſt antecedenter intendere gloriam & ſimul merita vnico & indiviſibili virtualiter decreto, ſane poterit primo per vnum decretum gloriam intendere, & ſubinde per aliud virtualiter diſtinctum præfinire merita: dependenter à quibus gloria in executione conferatur: vt noſtrum argumentum probat: nam cum in genere Deus poſsit intendere finem; quin per illam intentionem determinet media per quæ finis mandandus eſt executioni; nulla eſt ratio cur non poſsit intẽdere efficaciter gloriam, quin determinet per illam intentionem media dependenter à quibus ponenda eſt gloria, ſi ſemel non repugnat Deo præfinire efficaciter gloriam vt coronam ante merita abſolute prævisa.

SECTIO QVINTA.

Recicitur modus, quo P. Ripalda explicat decretum pure intentiuum finis.

23 PATER Ripalda in manuſcriptis de prædeſtinatione diſp. 1. ſect. 7. aſſer-

tis

tis 1.n.82. item aſſert. 4.n. penultimo, aſſerit poſſe dari voluntatem antecedentem intentivam finis, quæ non ſit immediate executiva illius, eſto illum efficaciter amet non minus, quam voluntas ſupponens media, ait autem tunc voluntatem intentivam finis non eſſe immediate executivam illius, quando ita vult finem mandari executioni vt ſimul velit non mandari executioni immediate per ipſam, ſed per voluntatem ſupponentem exiſtentiam mediorum. Cum ergo nulla ſit repugnantia in eo quod voluntas intentiva finis velit finem non mandari executioni per ipſammet intẽtionem, ſed per aliam voluntatem; nulla erit repugnãtia quod detur voluntas pure intẽtiva finis; intentio namque efficax amans, vt finis non mãdetur executioni immediate per ipſam, ſed per aliam, non eſt capax exequendi immediate finem, vt eſt manifeſtum: quia hoc ipſo, quod per ſe ipſam influeret immediate in finem, fruſtraretur.

24 Sed contra, quia intentio *A*. efficaciter amans exiſtentiam gloriæ v. g. & ſimul efficaciter amans vt gloria non mandetur executioni per ipſammet intentionem *A*. involuit duo prædicata contradictoria; nam quatenus intendit & amat efficaciter exiſtentiam gloriæ, habet vim immediate exequendi gloriam, quia efficacitas ad exequendum immediate finem fundatur in efficacia immediata affectiva erga finem. Quatenus vero efficaciter vult vt gloria non mandetur executioni per ipſammet intentionem, non habet vim exequendi immediate gloriam, quia non habet vim fruſtrandi ſe ipſam.

25 Quod clarius deduco in hunc modum: Deus per illam intentionem *A*. duo efficaciter amat libere: primum eſt gloriam exiſtere: ſecundum eſt gloriam non oriri immediate ab intentione *A*. ergo illamet intentio ſupponit poſsibile eſſe ipſam influere immediate in exiſtentiam gloriæ; ſicut ſupponit poſsibile eſſe gloriam non exiſtere: ſicut enim hoc ipſo quod Deus libere amet exiſtentiam alicuius termini, convincitur illum terminum eſſe contingentem & potuiſſe non exiſtere: ita hoc ipſo quod libere velit aliquid non exiſtere convincitur illud potuiſſe exiſtere, Deus enim nequit libere velle vt non exiſtat id quod eſt omnino impoſsibile exiſtere: ergo ſi Deus per intentionem *A*. libere vult vt intentio *A*. non influat immediate in exiſtentiam gloriæ, hoc ipſo illa intentio ſupponit, ſe potuiſſe influere immediate in exiſtentiam gloriæ. Tum ſic: aliunde vero ſequitur ipſam non poſſe immediate influere in executionem gloriæ, quia ſi poſſet influere, poſſet fruſtrari, ſiquidẽ illa vult vt gloria non ponatur immediate per ipſam: implicat autem vt fruſtretur, quia eſt intentio efficax: ergo illa intentio eſſet & non eſſet capax influendi immediate in executionem finis, quę ſunt duo prædicata contradictoria.

26 Id ipſum clarius ad huc oſtendo: Autor ille dicit expreſſe Deum potuiſſe antecedenter gloriam intendere per voluntatem habentem vim exequendi illam immediate: quod manifeſte colligitur ex ſolutione tradita, nam vt defendat intentionem non habentem vim immediate exequendi, dicit illam intentionem non ſolum debere velle exiſtentiam finis, ſed inſuper debere velle vt gloria non mandetur executioni per talem intentionem; quæ reſpõſio manifeſte ſupponit fore immediate executivam finis intentionem, quæ præcisè amaret exiſtentiam finis. Hinc ſic argumentor. Per te aliqua intentio antecedens glorię habet vim immediate exequendi gloriam: ergo ſi intentio *A*. quam aſsignas, non habet illam vim; ideo eſt, quia per illam intentionem duo dicit Deus, nimirum, *volo vt exiſtat gloria*, & nolo vt exiſtat immediate ab iſtamet intentione *A*. ergo illa intentio *A*. libere amat exiſtentiam gloriæ; & libere excludit influxum immediatum ipſiuſmet intẽtionis *A*. in gloriam; ergo ſupponit, potuiſſe intentionem *A*. influere immediate in exiſtentiam gloriæ; nequit enim Deus habere nolitionem liberam termini impoſsibilis, & ideo nequit habere actum liberum quo dicat, *nolo vt Petrus ſit Paulus*: *nolo vt hircocervus exiſtat*: quia iſti actus ſupponerent Petrus poſſe eſſe Paulum, & hircocervum poſſe exiſtere: ergo intentio *A*. eſt capax, & non eſt capax influendi immediate in gloriam. Eſt capax, quia ille influxus libere excluditur à Deo: & non excluditur à Deo, niſi illud quod eſt poſsibile: non eſt capax, quia illa intentio identificat ſecum virtualiter exclusionem efficacem influxus immediati: non eſt autem capax influxus immediati voluntas, quæ eſſentialiter eſt efficax excluſio illius.

27 Dices forſam, Deum libere nolle vt intentio *A*. influat immediate in gloriã, cæterum hanc nolitionem eſſe diſtinctam virtualiter ab ipſamet intentione *A*. ſed contra primo, quia hoc pacto iam habeo intentum, nimirum intentionem *A*. ſecundum ſe ſumptam habere vim influendi immediate in exiſtentiam finis: nolitio enim illa ſupponit hanc vim, & tantum impedit eius executionẽ. Contra ſecundo, quia Deus libere nolens vt intentio *A*. influat immediate, vult chymæram: quia vult vt intentio efficax infinita habens vim immediatam influendi in executionem gloriæ non influat immediate. Quod tamen eſt velle impoſsibile: implicat enim exiſtere voluntatem abſolutam & efficacem Dei & non obtinere

effectum, ad quem habet efficaciam. Et ſane cum voluntatem aliquam Dei immediate influere in effectum, nil aliud ſit quam voluntatem illam applicare omnipotentiam ad agendum, & omnipotentiam agere: implicat vt exiſtat in Deo voluntas efficax habens hanc vim, & quod illa non influat immediate in gloriã: quia illa exiſtente neceſſario exiſtit effectus; aliunde vero illa per ſe ipſam in genere cauſæ formalis habet applicare omnipotentiam: ergo effectus oritur ab omnipotẽtia vt applicata per illam voluntatem; quod eſt illam voluntatem immediate influere in eiuſmodi effectum. Qua propter Deus eatenus poteſt impedire ne intẽtio A habens vim immediate influẽdi, influat, quatenus poteſt impedire eius exiſtentiam: ergo vt ita impediat, debet ſic ſtatuere, nolo vt exiſtat intentio A non autem ſic, nolo vt intentio A influat immediate nam hic ſecundus modus nolendi ſupponit Deum velle vt influat aliquo pacto, & tamen nolle vt influat immediate.

28 Dices ſecundo, non poſſe quidẽ Deum habere nolitionem aliquam formalem liberam, per quam ſic dicat: *nolo vt intentio A* influat immediate in gloriam; poſſe tamen habere nolitionem, virtualem, incluſam nimirum in ipſa intentione A ita vt tota libertas ſit ad habendam, vel non habendam illam intentionem; nihilominus indirecte, ex conſequenti ſit libertas ad nolendum vt finis mãdetur executioni per intentionem A quatenus ipſa intentio A ex ſuo modo tendendi eſt incapax influendi immediate in finem intentum.

29 Sed contra primo, quia intentio A nequit implicite velle vt finis à ſe intentus non mandetur executioni per ipſam immediate; niſi quia finis ipſe quem reſpicit eſſentialiter poſtulat non mandari executioni per talem intentionem; quemadmodum intentio efficax noſtri actus liberi eatenus implicite vult, vt opus noſtrum liberum non mandetur executioni immediate per illammet intentionẽ; quia formaliter amat exiſtentiam finis incapacis oriri à decreto efficaci Dei tanquam à principio immediato. Atqui finis intentus ab intentione A nempe gloria ipſa, non poſtulat non oriri immediate ab intentione efficaci antecedenti, vt adverſarius ipſe ſupponit & facile ſuadetur, quia finis ille poſtulat oriri immediate à decreto efficaci Dei. ergo ſi aliunde eſt capax terminare volitionem efficacem antecedentem, capax debet eſſe oriendi immediate ab illa voluntate.

30 Contra ſecundo, quia Deus per intentionem A antecedentem non vult virtualiter finem non mandari executioni immediate per intentionem antecedentem præciſẽ quatenus antecedenter ad præviſionem meritorum amat efficaciter exiſtentiam gloriæ, quia ſtat per te Deum ita antecedenter amare gloriam, & tamen illam exequi immediate per illam intẽtionem, vel ſolam, vel ſimul cum alia voluntate ſupponente merita: ergo eatenus per illam intentionem vult Deus vt finis non mandetur executioni per voluntatem antecedentem merita, quia illa intentio eſt ſimul volitio & nolitio libera reſpectu diverſorum: volitio reſpectu gloriæ, & nolitio reſpectu influxus immediati intentionis antecedentis in finem gloriæ: ergo eatenus intentio A eſt incapax influendi immediate in gloriam, quia eſt volitio, & nolitio libera explicata ijs verbis: *Volo vt exiſtat gloria & nolo, vt exiſtat cum dependentia immediata ab aliqua voluntate antecedente præviſionem meritorum*, ſeu ijs: *volo vt exiſtat gloria, & nolo vt dependeat ab hac ipſa volitione immediate*. At iam ſupra oſtendimus omnino repugnare, vt cum intentione A efficaci antecedenti gloriæ identificetur virtualiter nolitio libera, qua Deus nolit gloriam procedere immediate ab intentione A: ergo non ſubſiſtit illa evaſio.

31 Contra tertio: nam ſi intentio A antecedens gloriæ eſt incapax exequendi immediate gloriam: vel id habet ex obiecto libere nolito, vel aliunde; non primum, quia obiectum volitum eſt gloria, quæ capax eſt iuxta adverſarium vt ponatur immediate per voluntatem efficacem conceptam ante prævisionẽ abſolutam meritorum. Non ſecundum, quia obiectum libere nolitum eſſet influxus immediatus ipſiuſmet intentionis A in gloriam; implicat autem vt idemmet actus, quo Deus libere vult vt exiſtat gloria, ſit ſimul nolitio, qua libere nolit vt gloria mandetur executioni per talemmet actum; quia quatenus nolitio libera illius influxus, ſupponit talem influxum eſſe poſsibilem; quatenus vero idẽtificatur virtualiter cum ipſa intentione A reddit impoſſibilem illum influxum; quia implicat vt intẽtio A identificans ſecum virtualiter nolitionẽ efficacem alicuius influxus, poſsit talem influxum præſtare, vt eſt manifeſtum: non denique tertium, quia ſi ſemel poteſt dari intentio efficax antecedens habens vim cauſandi immediate gloriam, nequit explicari in quo conſiſtit ille modus tendendi, vi cuius intentio aliqua ſpecialis A v.g. eſt incapax influendi immediate in gloriam, non enim habet incapacitatẽ illam ex eo quod eſt intentio antecedens gloriæ; nec item ex eo quod eſt nolitio talis influxus. Vnde ergo illam habeat? rurſus ſi illa intentio A nõ eſt nolitio illius influxus, vt probatum manet; ergo eſt pura volitio antecedens glo-

gloriæ: in pura autem volitione efficaci antecedenti finis nequit dari modus tendendi, vi cuius ſit incapax influendi immediate in finem. ſi ſemel finis ille capax eſt proveniendi immediate à voluntate efficaci antecedenti: nam nec ille modus tendendi convenire poteſt tali volitioni ex obiecto, vt patet, nec ex ſubiecto, nempe Deo: nam cum Deus ſit capax amandi antecedenter finem gloriæ per voluntatem efficacem, quæ habeat vim influendi in gloriam immediate; ſane voluntas aliqua, quę eſt pura volitio gloriæ nequit habere illum modum tendendi ex ſubiecto magis, quam ex obiecto: ſicut enim ideo nequit illum habere ex obiecto, quia iſtud eſt capax mandari executioni immediate per volitionem antecedecentem prævisionem meritorum, ita nec poterit habere ex ſubiecto, nempe Deo, cum iſte ſit capax exequendi immediate gloriam per voluntatem efficacem conceptam ante prævisionem meritorum.

32 Sed vt doctrina tradita magis perſpicua fiat, contra illam opponam obiectionem; cuius ſolutio ſit dilucida noſtræ doctrinæ explicatio. Sic ergo oppones: ſi ſemel ex eo quod Deus aliquid libere nolit, ſequitur illud potuiſſe exiſtere: ergo pariter ex eo quod Deus aliquid libere velit, ſequitur illud potuiſſe non exiſtere. Tum ſic, ſed Deus libere vult vt actio eſſentialiter libera pendeat à principio indifferenti, vt indifferenti: ergo poſsibile eſt actionem eſſentialiter liberam non pendere à principio indifferenti vt indifferenti. Cũ igitur hoc conſequens ſit abſurdum, dicendum erit principium illud eſſe falſum nempe, *ſi Deus libere vult vt aliquid fiat, potuit illud non fieri.* Ergo pariter erit falſum iſtud aliud: *ſi Deus libere nolit aliquid fieri, potuit illud fieri.* Ergo ex eo quod Deus libere nolit gloriam oriri ab intentione *A* efficaci antecedenti non ſequitur potuiſſe oriri ab illa vt nos aſſumebamus contra Ripaldam.

33 Reſpondeo hoc principium eſſe certiſsimum: *Deus volitione libera vult vt aliquid fiat: ergo illud poterat non fieri*: nam Deus non poteſt habere volitionem, ſeu intentionem liberam, cuius primarium vel vnicum munus ſit intendere vt exiſtat ens neceſſarium: alioqui poſſet habere volitionem liberam pure terminatam ad ſui exiſtentiam. Hinc ad argumentum reſpondeo diſtinguendo illam propoſitionem: Deus libere vult vt actio eſſentialiter libera pendeat à principio indifferenti vt indifferenti; vt pendeat quiditative & ſignate, nego; vt pendeat exercite, concedo, non enim libere vult Deus vt actio eſſentialiter libera habeat hanc quiditatem, vt dependeat à principio indifferenti vt indifferenti ex ſuppoſitione quod exiſtat; nam hoc eſt omnino neceſſarium, & circa neceſſarium, vt neceſſarium non exercet Deus ſuam libertatem: licet libere velit vt dependeat exercite, quod idem eſt ac velle vt exiſtat actio, cuius eſſentia eſt dependere ab indifferentia principij, vel alijs terminis diſtinguo eandem propoſitionem: *Deus libere vult vt actio eſſentialiter libera*, &c. diſtingo, libertate exercita præcisè circa exiſtentiam talis actionis, ſeu quatenus vult vt talis actio exiſtat; concedo, libertate exercita circa dependentiam illius actionis ab indifferentia principij ex ſuppoſitione exiſtentiæ, ſeu volendo vt dependeat ex ſuppoſitione quod exiſtat, nego. Ad hunc modum Deus libere vult vt homo ſit exercite animal rationale; non tamen vult vt ſit ſignate animal rationale, libere vult vt ſit exercite animal rationale, quia libere vult vt exiſtat: non vult autem libere vt ſit ſignate animal rationale, quia non vult libere, vt ſit animal rationale ex ſuppoſitione quod exiſtat.

34 Hinc diſtingo illam propoſitionem deductam in conſequenti, ergo ex eo quod Deus libere nolit gloriam oriri immediate ab intentione efficaci antecendi, non ſequitur potuiſſe gloriam oriri immediate ab illa intentione; diſtingo, ſi libere nolit oriri ab illa intentione, præcisè nolendo vt exiſtat talis intẽtio, concedo: ſi libere nolit oriri ab illa intentione ex ſuppoſitione quod talis intentio exiſtat, nego. Hoc autem ſecundo modo ſe haberet res in noſtro caſu; nam Deus per ipſamet intentionem *A* exiſtentem vellet; ne gloria oriretur ab ipſamet intentione *A* exiſtenti: ergo ſupponeret potuiſſe ab intentione *A* exiſtenti oriri immediate gloriam. Itaque hoc ipſo quod nolitio aliqua libera divina excludat terminum, evidenter infertur illum terminum eſſe poſsibilem. Si ergo Deus poteſt habere nolitionem liberam, per quam dicat, nolo vt ab intentione efficaci antecedenti gloriæ exiſtenti, oriatur immediate gloria; evidenter infertur gloriam potuiſſe oriri immediate ab illa intentione antecedenti.

SECTIO SEXTA.

Impugnatur modus diſtinguendi ordinem intentivum ab executivo traditus à P. Aldrete.

35 PATER Aldrete diſp. 27. de incarnatione ſect. 6. num. 3. aſſerit illam eſſe voluntatem efficacem finis purè intentivam, ſeu non executivam immediate eiuſdem, quæ ita tendit in obiectum efficaciter amatum, vt de ſe inferat volitionem circa idem obiectum ſufficientem applicare om-

omnipotentiam abſque alia volitione termina-ta ad tale obiectum: illam vero eſſe executivã quæ modo dicto non tendit in obiectum, quã-vis ſit efficax. Hinc conſequenter ait, volitio-nem efficacem requiſitam ad exiſtentiam obie-cti, vel determinantem indifferentiam volitio-nis requiſitæ, eſſe executivam obiecti. Vnde propterea iuxta ipſum præfinitio efficax noſtri operis liberi eſt voluntas pure intentiva, quia inducit volitionem indifferenter applicantem omnipotentiã, quæ volitio eſt ſufficiens ad hoc vt voluntas noſtra operetur, quamvis non de-tur præfinitio, nec aliqua alia volitio efficaci-ter amans exiſtentiam operis liberi. Similiter propterea electio efficax ad gloriam antever-tens abſolutam prævisionem meritorum eſt pure intentiva gloriæ, quia inducit pro poſte-riori ad prævisionem meritorum voluntatem efficacem gloriæ motam à meritis, quæ de ſe ſecluſa illa intentione antecedenti erat ſuffi-ciens ad exiſtentiam gloriæ.

36 Ex dictis tamen in ſuperioribus hic dicendi modus facile impugnatur: nam li-cet intentio efficax gloriæ vt coronæ de ſe in-ferat voluntatem aliam efficacem circa gloriã, exequentem gloriam intuitu meritorum; hoc non probat eam eſſe pure intentivam gloriæ, quia ſtat inducere pro poſteriori ad prævisio-nem meritorum voluntatem aliam, quæ de ſe ſufficiens eſſet ſe ſola determinare ad exiſten-tiã gloriæ, ſi ſeorſim exiſteret, & tamen quod immediate influat in gloriam ſimul cum tali voluntate: nam quamvis talem voluntatem in-ducat, nihilominus convenit cum illa in illo prædicato propter quod talis voluntas vim ha-bet exequendi immediate gloriam: voluntas enim ſupponens merita non ex eo habet vim exequendi immediate gloriam, quia movetur à meritis, cum conſtet Deum poſſe exequi im-mediate gloriam per voluntatem non motam à meritis: ſed ex eo quod efficaciter amat exi-ſtentiam gloriæ; in quo prædicato convenit intentio illa cum ipſa, nec refert, quod volun-tas inducta ex ſe ſit ſufficiens exequi gloriam ſe ſola; nam ſtat cauſam eſſe adæquatam in actu primo, & ſufficientem ponere ſe ſola ef-fectum, & tamẽ de facto illum ponere in con-ſortio alterius, quod in cauſis intentionalibus connaturaliter ſæpe contingit: nam ſæpe quis operatur in actu ſecundo motus à duplici ra-tione, quarum quævis eſt in actu primo adæ-quata; ideſt ſufficiens perſuadere ſe ſola con-ſenſum. Et in Deo facillime intelligitur illum ad oſtendendam maiorem benevolentiam erga creaturam rationalem, conferre illi gloriam duplici voluntate, altera antecedenti merita, altera ſupponenti, quamvis iſta ſecundum ſe ſufficeret ſecluſa omni alia.

37 Ratio autem cur illa intentio, eſto inducat novam voluntatem, nihilominus ipſa etiam per ſe ipſam ſit immediate executi-va gloriæ; vlterius reddi poteſt ex eo quod in-tentio illa antecedens non ideo inducit novam voluntatem, quia eſt intentio antecedens glo-riæ; ſed quia eſt intentio antecedens volens vt exiſtat gloria, & inſuper volens vt exiſtat tan-quam corona meritorum, ſeu vt conferatur in executione per voluntatem motam à meritis; vnde intentio illa duo habet: imprimis enim eſt intentio efficax illius finis ſecundum ſe, & ex hac parte vim habere debet influendi im-mediate in illum: ex alia parte eſt actus impe-rans reſpectu novę voluntatis ſupponentis me-rita, & reſpicientis illa vt motivum: & ex hac parte influit mediante tali voluntate, ita-que illa intentio æquivalet duplici volitioni virtualiter diſtinctæ; quarum prima amaret ef-fica citer gloriam ſecundum ſe præſcindendo à circunſtantia coronæ: ſecunda vero intenderet efficaciter circunſtantiam coronæ.

38 Quod ſi antecedens intentio glo-riæ præcisè quatenus eſt intentio efficax gloriæ haberet vim inducendi novam voluntatem, illamve neceſſario induceret: tunc æquiori iu-re dici poſſet, illam non eſſe immediate exe-cutivam gloriæ: ſicut intentio efficax noſtri operis liberi, quia quatenus talis habet vim inducendi novam voluntatem executivam ope-ris liberi, ſeu applicantem omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate noſtra, non eſt principium immediate influens in noſtrum opus liberum. Verum nec intentio gloriæ, nec intentio alterius finis à Deo vt determinante producendi poteſt exigere novam voluntatem, præcisè quatenus eſt intentio antecedens effi-cax illius finis: nam cum finis ille debeat poni mediante voluntate efficaci Dei, ſi aliunde ca-pax eſt terminandi intentionem efficacem an-tecedentem exiſtentiam mediorum, debet quo-que eſſe capax mandari executioni immediate per illam intentionem. Quemadmodum ſi ope-ratio noſtra libera poſtularet ex ſe oriri à de-creto efficaci; ſeu ſi decretum applicans imme-diate omnipotentiam ad concurrendum cum cauſis liberis deberet eſſe abſolutum & effi-cax; nulla eſſet ratio cur præfinitio efficax an-tecedens noſtrorum actuum liberorum, non eſſet quoque principium imme-diate influens in illos.

SECTIO VII.

Impugnantur reliqui modi diſtinguendi ordinem intentionum ab executiuo.

39 REcentiores, aliqui, quos cum laude citat Pater Aldrete diſp. 26 ſect. 3. num. 4. arbitrantur in eo diſtingui voluntatem Dei pure intentivam ab executiva; quod purè intentiva reſpicit finem, & non determinat actionem, per quam finis mandandus eſt executioni, ſed ſolum vage intendit vt ponatur per aliquam, ſive hanc, ſive illam. Voluntas vero executiva reſpicit determinatè actionem illam, per quam de facto finis producitur. Sed hæc ſententia impugnari ſolet primo; quia in ſententia diſtinguente hos ordines poteſt Deus intendere antecedenter actū liberum noſtræ voluntatis determinatè, præfiniendo efficaciter actum *A.* verbi gratia potius quam *B.* actus autem liber in ſententia cōmuniori non diſtinguitur ab actione productiva ipſius: ergo iam poteſt dari decretū pure intentivum reſpiciēs determinatè aliquem ſingularem terminum. Secundo quia ſi ſemel Deus poteſt antecedenter ad merita abſolute prævisa efficaciter intēdere gloriam vt coronam decreto pure intentivo, ſeu non habente vim exequendi gloriam poſt prævisionem meritorum, non eſt ratio cur nequeat etiam intendere efficaciter vt coronam hanc numero gloriam, ſeu hanc numero viſionem beatificam vt productā per hanc numero actionem. Tertio, quia rationes, quibus communiter probatur, poſſe Deum efficaciter præfinire noſtrum conſenſum liberum, vel nihil probant, vel evincunt, poſſe præfinire actionem liberam determinatè ſumptam: inde enim probatur; quia poſtquam Deus per ſcientiam mediam prævidet voluntatem noſtrā elicituram conſenſum liberum, nihil eſt quod impedire valeat, ne illum conſenſum efficaciter præfiniat: ergo poſtquam Deus per ſcientiam media prævidit, voluntatem, ſi præveniatur tali auxilio, elicituram eſſe actionē *A.* determinatè, poteſt actionem *A.* præfinire, & in eum finē conferre auxiliū, ſub quo prævisa eſt voluntas elicitura talem actionem.

40 Contra quarto Nam poteſt voluntas divina non amans determinate aliquem terminum eſſe immediate executiva illius; vt patet in voluntate indifferenti, qua Deus applicat omnipotentiam ad concurrendum cum noſtra voluntate, vel ad actum amoris *A.* vel ad odium *A.* vel nolitionem *A.* quæ volitio determinatè influit in amorem *A.* verbi gratia, ex determinatione noſtræ voluntatis, quin determinatè amet illum actum: ergo voluntas intentiva gloriæ, etſi non amet determinatè actionem illam, per quam gloria de facto producitur, poterit tamen eſſe principium immediatum illius, nimirum, ſi per poſteriorem aliquam volitionem determinetur ad influendū in illam actionem potius, quam in aliam, quam vage amabat.

41 Quod hoc fieri poſsit, ſuadetur; nam poteſt Deus efficaciter decernere finem vt ponendum per actionem *A.* vel per actionem *B.* & pro poſteriori excludere actionem *B.* in quo eventu poſito ſecundo decreto vt conditione, ex vi primi decreti manet Deus omnino determinatus ad producendum terminum per actionem *A.* ergo decretum vagum poteſt determinari per aliquam aliam volitionem ad influendum immediate in terminum. Quod in illo eventu ſecundum decretum ſit pura conditio, vt vi decreti prioris disiuncti vi Deus immediate determinetur ad actionem *A.* ſuadetur; quia hoc decretum, *nolo vt exiſtat actio B.* ex ſe nullam habet activitatem ad dandum eſſe actioni *A.* ſed ſolum ad tollendam vel impediendam actionem *B.* ergo ſolum in vi prioris decreti habet vim determinandi ad actionem *A.* & quamvis daremus decretum illud excluſivum ſimul cum decreto vago determinare per modum rationis formalis ad exiſtentiam actionis *A.* nihil contra nos; quia ſi abſque novo decreto amante determinate actionem *A.* Deus ponit actionem *A.* determinate, clare concluditur, decretum illud vagum immediatè influere in exiſtentiam termini.

42 Confirmatur: nam decretum efficax producendi terminum per actionem *A.* vel *B.* eſt æquivalenter decretum efficax conditionatum producendi determinatè per *A.* ſub conditione quod excludatur *B.* & producendi determinate per *B.* ſub conditione quod excludatur *A.* Atqui decretum conditionatum poſita conditione immediate, & formaliter tranſit in abſolutum, & inducit immediate per ſe ipſum terminum volitum, quin ſit neceſſe expectare novum decretum ſupponens exiſtentiam conditionis ad hoc vt inducatur conditionatum: ergo pariter decretum vagum amans terminum, vt ponendum perhanc, vel per illam actionem, vim habet inducendi immediate actionem *A.* determinate per hoc præcisè quod excludatur actio *B* per novum decretum. Probatur minor quia ſi Deus habeat decretum efficax creandi animum rationalem in hac materia ſub conditione quod illa ſit diſpoſita; vi illius decreti poſita

poſita conditione creabit animam, quin ad hanc creationem ſit neceſſarium novum decretum ſuperveniens poſt prævisam diſpoſitionem.

43 Reſpondebis ex Patre Aldrete diſputat. 26. ſect. 5. numer. 2. decretum vagum amans hunc vel illum finem non poſſe inducere hunc finem præ alio ſine novo decreto amante determinate hunc finem; & ſimiliter decretum amans hunc finem per actionem *A*. vel *B*. non poſſe inducere determinatè actionem *A*. ſine novo decreto amante determinatè actionem *A*. rationem reddit, quia omnis effectus ad extra in ſe bonus debet eſſe perfectè voluntarius, ita vt effectus determinatus debeat à Deo in ſingulari determinatè amari: ideoque quamvis omnipotentia in ordine ad opus malum ſufficienter applicetur per volitionem non impediendi, tamen in ordine ad opus bonum non applicatur ſufficienter niſi per decretum amans exiſtentiam illius. Quod confirmat; quia ſi per illud decretum vagum non amaretur formaliter actio *A*. quamvis ſuperveniente novo decreto excludente actionem *B*. maneret omnipotentia determinata ad producendum terminum per actionem *A*. tamen non poſſet illam producere ſine novo decreto amante formaliter ipſam actionem *A*. ergo quod omnipotentia ex vi primi decreti vagi, & ex vi ſecundi excludentis actionem *B* maneat determinata ad producendum terminum per actionem *A*. non probat non eſſe neceſſarium novum decretum.

44 Sed hæc reſponſio non ſatisfacit, nihilque adducit, quod difficultatem ingerat, vel momenti ſit. Fateor, omnem effectum à Deo productum debere eſſe illi perfectè voluntarium; nego tamen ad hoc requiri, quod ponatur per decretum amans determinatè eius exiſtentiam: aliud enim eſt à Deo amari effectum determinatum, & in ſingulari, aliud amari determinatè, ſeu amari per decretum præcisè tendens in illius exiſtentiam. Primum requiritur ad hoc vt effectus ſit Deo perfectè voluntarius; cæterum ſufficienter præſtatur per decretum vagum, vtpote quod tendit ex ſe in effectus ſingulares & determinatos, ſeu in actiones ſingulares & determinatas, verbi gratia, *A*. & *B* licet ex ſe non determinet potius ad exiſtentiam vnius, quam alterius, niſi ſuperveniat nova volitio. Secundum vero minime eſt neceſſarium vt effectus ſit perfectè Deo voluntarius: alioqui ſi vnico decreto virtualiter indiviſibili ponat ſimul quatuor effectus in rerum natura, nullus eorum determinatè ſumptus eſſet perfectè voluntarius, quia nullus eorum poneretur per decretum præcisè tendens in illius exiſtentiam. Et quidem non requiri decretum determinatè connexum cum exiſtentia termini, vt ille ſit Deo perfectè voluntarius, patet: nam vi decreti præparantis omnipotentiam ad vnum è duobus actibus oppoſitis, vel vtrumque bonum, vel alterum bonum, & alterum malum, aut indifferentem; actus bonus, qui ponitur à noſtra voluntate, eſt Deo perfectè voluntarius; & tamen decretum illud non eſt determinatè connexum cum illius exiſtentia. Nec refert quod actus noſter bonus liber non ſit voluntarius Deo vt determinanti, ſicut voluntaria debet eſſe Deo vt determinanti actio *A*. per quam producenda eſt gloria. Nam totum hoc diſcrimen ſalvatur penes hoc quod Deus ad influendum in noſtrum actum bonum determinatè vi decreti vagi antecedentis, determinatur à voluntate noſtra: at adinducendum vi decreti vagi actionem *A*. potius quam *B*. determinatur à ſe ipſo per decretum excludens actionem *B*.

45 Et ſane vt actio *A*. ſit Deo perfectè voluntaria, parum refert quod decretum illam amans immediate & formaliter in ſe ipſa, ſit ex ſe connexum cum illa determinatè, vel hanc connexionem habeat ratione novi decreti: nam in vtroque eventu verificatur actionem *A*. oriri à Deo vt amante illam efficaciter in ſe ipſa immediatè & formaliter: quod eſt illam actionem eſſe Deo perfectè voluntariam. Hinc conſtat, nullam eſſe paritatem actus mali: hic enim ideo non eſt perfectè voluntarius Deo, quia ita ad illum concurrit vt non amet eius exiſtentiam. Conſtat etiam nullam eſſe confirmationem argumenti: ſi enim per decretum vagum non amaretur actio *A*. in ſe formaliter, neceſſarium eſſet novum decretum amans illam immediatè & formaliter: quia non ſtat effectum eſſe perfectè voluntarium, & non amari in ſe ipſo formaliter: non ſufficit ergo, omnipotentiam eſſe determinatam ad producendum effectum, vt excludatur neceſſitas novi decreti, ſi non ſit determinata ex vi decreti amantis illum effectum immediate & formaliter in ſe ipſo. Vbi autem vtrumque concurrit, & eſſe determinatam, & eſſe ex vi decreti amantis effectum in ſe ipſo, nihil amplius deſideratur vt effectus ſit Deo perfectè voluntarius.

46 Reſpondebis ſecundo ex eodem Aldrete ea diſput. 26. ſect. numer. 8. & ſect. 5. n. 9. decretum conditionarum non habere vim inducendi effectum poſita conditione, niſi qua-

quatenus poſita conditione habet vim inducẽdi decretum omnino abſolutum: nam vt vi decreti conditionati ponatur affectus, non ſufficit conditionem eſſe poſitam, ſed requiritur quod adſit cognitio repræſentans eius poſitionem: cognitio autem non habet vim determinandi immediate ad actionem externam, vel applicandi potentiam exequentem, ſed ſolum habet vim determinandi, & applicandi potentiam exequentem mediante actu interno voluntatis: ergo nunquam poſita conditione ponitur conditionatum, niſi poſita conditione ſuperveniat nova voluntas. Hæc tamen doctrina voluntaria mihi videtur, & ſolido fundamento carens. Cum enim effectus ponendus, ſupponitur antecedenter ad poſitionem conditionis efficaciter amatus, non eſt opus vt ſuperveniat novus eius amor ad dandam illi exiſtentiam. Nec video cur Deus non poſſit ita apud ſe ſtatuere: *Volo introducere formam ignis in materiam per hoc præcisè, quod videam illam eſſe diſpoſitam*; aut cur non poſsit neceſsitare ſe ipſum ad dandam exiſtentiam formę poſita illa conditione, quin neceſſitet ſe ipſum ad habendum novum decretum: nam obiectum illius decreti conditionati eſt præcisè introductio externa formæ in materiam; quia non adducitur ratio, quæ evincat Deum non poſſe amare introductionem formæ in materiam ſub illa conditione, quin ſub illa conditione amet novum decretum. Si autem obiectum illius decreti eſt ſola actio externa, vnde quæſo, oritur neceſsitas habendi novum decretum poſita conditione? Deus enim non aliunde poteſt neceſsitari ad habendum novum decretum niſi ab illo decreto antecedenti; ab illo autem nequit neceſsitari, niſi per illud amet expreſſe & formaliter novum decretum: quia introductio ipſa formæ facienda poſt exiſtentiam conditionis non poſtulat provenire à duplici decreto, ſed contenta eſt vno decreto efficaci, ſive illud ſupponat conditionem, ſive à conditione præſcindat; ſive illam ſimul cauſet; ac proinde decretum illud conditionatum ex eo quod expreſſe & formaliter amet introductionem formæ, non amat virtualiter exiſtentiam novi decreti: ergo ſi aliunde illam non amat expreſſe & formaliter, nequit Deum neceſsitare ad habendum ſuppoſita exiſtentia conditionis novum decretum.

47 Principium autem illud, quod cognitio non habet vim determinandi ad actionem externam niſi mediante affectu voluntatis; verum eſt ſi intelligatur de cognitione repræſentante illam actionem, nempe vt bonam & convenientem: hæc enim cognitio numquam ſufficit ad ponendam actionem externam, niſi ad ipſam ſequatur affectus internus, quia cognitio alicuius boni eatenus movet agens ad conſecutionem externam illius boni, quatenus movet ad amorem illius. Si autem illud principium intelligatur de cognitione, non quidem ipſius actionis externæ quæ eſt finis intentus, ſed de cognitione repræſentante exiſtentiam medij requiſiti ad poſitionem finis: diſtinguendum eſt, non habet cognitio vim applicandi potentiam executivam ad actionem externam niſi mediante affectu voluntatis, vel præſuppoſito ad talem cognitionem, vel ſubſecuto ad illam & concepto intuitu illius; concedo, determinate ſubſecuto, nego. Itaque cognitio repræſentans exiſtentiam vltimæ diſpoſitionis non habet vim determinandi ad introductionem formæ niſi in virtute alicuius affectus efficacis divinæ voluntatis; non eſt tamen opus, quod ille affectus ſit poſterior diſpoſitione & intuitu illius conceptus; ſed ſatis eſt quod ſit affectus efficax terminatus ad exiſtentiam illius finis, ſive ſit conſequens, ſive antecedens ad diſpoſitionem. Vbi enim affectus non reſpicit pro obiecto efficaciter amato, & quaſi deſiderato bonitatem repræſentatam per cognitionem non eſt neceſſe vt ſubſequatur ad cognitionem: affectus autem efficax terminatus ad introductionem formæ non reſpicit pro obiecto amato & deſiderato exiſtentiam diſpoſitionis, quam repræſentat cognitio determinans ad introductionem formæ quatenus repræſentat diſpoſitionem illam vt iam exiſtentem: ergo non eſt neceſſe vt ille affectus ſubſequatur ad talem cognitionem. ſed ſatis eſt quod exiſtat in Deo, ſive ante ſive poſt illam conditionem.

48 Sed age, concedamus, non poſſe decretum vagum influere in effectum, quin ſuperveniat novus affectus determinate amans eundem effectum, an propterea dicemus, illud decretum vagum non influere immediate in effectum? minime gentium: ſed adhuc hoc admiſſo, dicimus, decretum vagum influere immediate in exiſtentiam effectus. Ratio eſt, quia decretum vagum eſt æquivalenter conditionatum, verbi gratia, decretum amans effectum vt ponendum per actionem *A.* vel per *B.* eſt æquivalenter decretum efficax ponendi effectum per actionem *A.* ſub conditione quod excludatur actio *B.* vt ſupra expoſui: ergo amat immediate & formaliter actionem *A.* efficaciter determinate ſub ea conditione: ergo poſita conditione, nimirum excluſione actionis *B.* vim habet immediate determinandi ad exiſtentiam actionis *A.* quamvis demus poſita illa excluſione

neceſſario reſultare novum decretum. Probo conſequentiam; quia illud decretum non amat actionem *A*. ſolum mediante affectu de novo reſultante, ſed per ſe ipſum immediate & formaliter: ergo non exequitur dumtaxat mediante affectu de novo reſultante, ſed per ſe ipſum etiam immediate; quia ſicut efficaciter immediante vult vt exiſtat actio *A*. ſub conditione quod excludatur actio *B*. ita ſub illa conditione habet vim determinandi immediate omnipotentiam ad eius exiſtentiam; quamvis aliunde admittamus gratis, reſultare neceſſario novum decretum. Quod ſi dicas non poſſe reſultare neceſſario novum decretum, ſi primum decretum haberet vim determinandi immediate ad exiſtentiam effectus: reſpondeo, hoc non impugnare noſtram aſſertionem: ſed ſolum impugnare neceſſariam illam reſultantiam novi decreti: quia ex hac reſultantia neceſſaria ſequitur, primum decretum influere & non influere immediate in actionem *A*. influere quidem, quia convenit cum decreto de novo reſultante in prædicato propter quod illud immediate determinat ad actionem *A*. non influere autem, quia ſi influeret, non eſſet ratio cur neceſſario reſultaret novum decretum.

SECTIO OCTAVA.

An cum noſtra ſententia componatur, Deum elegiſſe homines ad gloriam vt coronam ante merita abſolute præviſa.

49 QVAMVIS ſententia negans hanc electionem acriter propugnetur à Patre Vazquez, Læſio, Albertino, Moncæo, Meratio, Amico, Herice, Becano, & noviſſime à Patre Martinon diſputat 19. de Deo numer. 32, tamen ſententia affirmans communior eſt in Scholis; nam defenditur ab omnibus Thomiſtis cum Caietano 1. par. quæſtione 23. articul. 4. & Scotiſtis cum ſuo Scoto, & à pleriſque noſtrorum cum Patre Suarez, & Bellarmino: & ideo ad præſentem quæſtionem diſputandi gratia admitto ſententiam iſtam communiorem; ne inter diſputandam præſentem quæſtionem cogamur divertere ad illam de electione ad gloriam ante præviſa merita. Poterit ergo aliquis ſic contra noſtram ſententiam inſurgere; Deus defacto ante merita abſolute præviſa intendit efficaciter omnibus electis gloriam vt coronam. At illa intentio non eſt executiva gloriæ immediate: ergo falſum eſt quod aſſerimus, nempe omnem intentionem efficacem finis à Deo vt determinate producendi eſſe executivam immediate eiuſdem finis. Maior ſupponitur probata ex ijs, quæ tum ab authoritate, tum à ratione afferuntur in favorem ſententiæ communis. Minor vero ſuadetur nam mandat executioni gloriam immediate per voluntatem ſupponentem merita, & motam ab illis: reddit enim coronam gloriæ vt iuſtus iudex propter merita præviſa; quod non ſalvatur, quin intuitu meritorum concipiat voluntatem efficacem dandi gloriam & mercedem laborum. Nam vt vere dicatur dare gloriam propter merita, requiritur quod moveatur à meritis ad dandam gloriam; merita autem eatenus movent ad dandam gloriam, quatenus movent Deum ad decretum executivum eiuſdem, non movent autem niſi quatenus prævidentur vt abſolute exiſtentia, nam pro ſtatu conditionato non poſſunt exercere cauſalitatem meritoriam, vt eſt certum: ergo Deus poſt merita abſolute præviſa concipit intuitu illorum voluntatem efficacem immediate executivam gloriæ. Quod ſi Deus exequitur immediate gloriam per voluntatem ſupponentem merita abſolute præviſa: ergo non exequitur immediate per voluntatem intentivam antecedentem; tum quia ſi exequeretur per voluntatem intentivam ſuperflueret nova voluntas executiva; tum quia ſi exequeretur per voluntatem intentivam, illa executio non tam pertineret ad iuſtitiam quam ad miſericordiam.

50 Reſpondeo admittendo pro nunc, & quantum ſpectat ad præſentem controverſiam, Deum de facto elegiſſe homines ad gloriam ante merita abſolute præviſa. Nego tamen illam intentionem non eſſe immediate executivam gloriæ Bifariam autem poſſumus defendere illam intentionem eſſe executivam, vel negando novam voluntatem ſupponentem merita abſolute præviſa. Quod defendit P. Ruiz diſputat. 12. de prædeſtinatione, & Pater Ripalda in manuſcriptis de prædeſtinatione, vel admittendo novam voluntatem motam à meritis.

§. I.

Quamuis intentio antecedens gloriæ ſit immediate executiua gloriæ, poteſt defendi, neceſſariam eſſe nouam voluntatem executiuam ſupponentem merita.

51 ET inprimis ſequendo hanc ſecundam ſolutionem; negamus ſuperfluere ſe-

ſecundam voluntatem ex eo quod voluntas intentiva ſit executiva: nam voluntas intentiva duo amat immediate & formaliter: primo amat exiſtentiam finis : ſecundo amat circunſtantiam coronæ. Quatenus amat exiſtentiam finis eſt immediate executiva illius; nam vis immediate effectiva fundatur in affectu efficaci immediate terminato ad finem ponendum ab ipſomet agente. Quatenus amat circunſtantiam coronæ inducit novam voluntatem, quæ ex motivo iuſtitiæ exequatur gloriam. Itaque prima voluntas eſt incapax influendi immediate in finem illum , quin ſimul influat ſecunda voluntas , quia nimirum illa hanc ſecum trahit : ſecunda vero voluntas ſecundum ſe ſumpta capax eſt inducendi ſe ſola illum finem; quia potuit Deus non intendere antecedenter gloriam efficaciter, ſed prius conferre hommi merita, & poſtea intuitu illorum concipere decretum efficax gloriæ: tamen quia defacto inducta eſt vi intentionis antecedentis , non exequitur ſe ſola gloriam , ſed ſimul cum illa intentione; in quo nulla eſt implicatio ; quia ſtat cauſam intentionalem influere ſimul cum alia, quamvis de ſe foret ſufficiens ſe ſola influere , vt patet in duplici fine adæquato movente ad eandem actionem: nam ita voluntas operatur propter vtrumque, vt quilibet ſeorſim ſumptus ſufficeret. Nec vero ex eo quod illa prima intentio influat immediate in executionem gloriæ , ſequitur non pertinere ad iuſtitiam ipſam collationem gloriæ : nam vt pertineat ad iuſtitiam , ſitque corona iuſtitiæ, ſatis eſt, quod illa collatio externa gloriæ ſit debita ex iuſtiiia. Vt enim Pater Benedictus Iuſtinianus inquit explicans locum illud Pauli 2. ad Thimoteum 4. *Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ* , &c. *Hæbreorum more corona iuſtitiæ dicitur, hoc eſt iuſta corona & merces , quæ iure debeatur quæque iuſte negari non poteſt.* Et vt exponit locum illum Caietanus : *Coronam iuſtitiæ dicit, quoniam ſibi debitam ſignificat.* Vel ſi præterea aliquid aliud requiritur, ſufficit ſi externa illa collatio gloriæ ametur quia debita meritis , quod eſt conferri intuitu meritorum , ſeu per voluntatem eliciam à iuſtitia.

51 Dices: actio exterior pertinet ad illam virtutem ad quam ſpectat volitio interna eam imperans immediate : ergo ſi collatio externa gloriæ oritur immdiate ab intentione efficaci antecedenti, & à voluntate ſupponente merita ; illa collatio gloriæ erit ex liberalitate, & ex iuſtitia. Ex liberalitate, quia procedit immediate ab intentione antecedenti , quæ eſt actus liberalitatis : ex iuſtitia quia procedit immediate ex nova voluntate mota à meritis, quæ pertinet ad iuſtitiam , vel fidelitatem , implicat autem aliquam actionem externam ſimul eſſe ex liberalitate , & iuſtitia ; quia eſſe ex iuſtitia eſt eſſe debitam: eſſe ex liberalitate eſt eſſe in debitam.

52 Reſpondeo intentionem illam antecedentem gloriæ non eſſe actum elicitum à virtute liberalitatis : nam ſecundum doctrinam Divi Thomæ 2. 2. quæſtion. 117. & Philoſophi 4. Ethicorum capit. 1. actus elicitus liberalitatis habet pro obiecto collationem gratioſam doni : intentio autem illa reſpicit pro obiecto non collationem gratioſam gloriæ, ſed oneroſam & remuneratoriam: vult enim dare gloriam non gratis, ſed tanquam mercedem meritorum. Vt autem collatio gloriæ orta immediate ab illa intentione diceretur eſſe ex liberalitate, opus erat vt illa intentio eſſet actus elicitus à liberalitate. Nec refert quod illa intentio ſit ſubiective liberalis, quatenus non eſt debita (nec enim Deus obligatus erat ad intendendum hominibus gloriam vt coronam meritorum) vt enim aliquis actus ſit elicitus à liberalitate non ſufficit quod ipſe non ſit debitus , ſed etiam requiritur quod reſpiciat pro obiecto donationem gratioſam, ſeu non debitam aut non remuneratoriam. Quod autem illa intentio ſit indebita , probat quidem illam intentionem poſſe imperari à liberalitate, & amari tanquam obiectum : nam illa intentio eſt maximum quoddam bonum hominis electi, cum ſit radix meritorum & æternæ fœlicitatis , & eſt bonum in debitum ipſi: ergo poſt Deus imperare illam intentionem ex motivo liberalitatis ; ſicut poteſt amare alia dona proficua homini ex motivo liberalitatis.

53 Vt autem hæc melius intelligantur , & tota data doctrina facilius percipi poſsit, notandum eſt cum P. Theophylo Raynaudo libr. 4. de virtutibus & vitijs ſection. 2. capit. 19. numer 205. quænam ſit materia & honeſtas liberalitatis inter homines: obiectum materiale proximum „ eſt donatio ſeu erogatio rerum ſuarum: in „ hoc autem materiale obiectum (inquit „ hic author) homo fertur ſub huius virtutis honeſtate; honeſtiſsimum quippe eſt , & civilem vitam agenti maxime congruum, erogare in alios, quæ habet; non quia alius eget , quæ eſt honeſtas „ miſericordiæ, aut quia alius iam non affecti

„ beneficijs, quæ eſt honeſtas gratitudinis; aut „ quia eſt amicus, quæ eſt communicatio illa „ tantopere internæ amicitiæ: vel ſpe repen„ ſionis, aut maius aliquid capietur, qui eſt „ amor concupiſcentiæ, & vt Philo. elegan„ ter dixit libr. de Plantatione Noe, eſt libe„ ralitas piſcatorum: Plinius libr. 9. Epiſtol. „ 30. *Viſcata, & hamata beneficia nominat.* „ Sed præcisè quia honeſtum eſt, & homini „ conſentaneum alijs benefacere, & donare. „ Talis ergo donatio eſt adæquatum liberali„ tatis obiectum. Hæc ille: ex quibus deducitur tunc Deum exercere actum liberalitatis, cum vult aliquod donum grutuitum conferre homini propter honeſtatem, quæ relucet in conferendo alijs beneficia: vnde cum Deus, dum intendit conferre homini gloriam vt coronam, non reſpiciat collationem gloriæ, vt donum gratuitum; ſed vt mercedem debitam meritis non exercet actum libertatis.

54 Dices per illam intentionem Deus vult conferre homini merita: collatio autem meritoram eſt donatio gratioſa: ergo illa intentio reſpicit donationem gratioſam, ac proinde poteſt pertinere ad liberalitatem non ſolum imperative, ſed elicitive. Reſpondeo primo, illam intentionem non tantum reſpicere collationem gratioſam meritorum, ſed collationem gloriæ, remuneratoriam, & debitam: & hoc ſufficere vt non ſpectet ad liberalitatem; quia materia adæquata actus eliciti à virtute liberalitatis debet eſſe donatio gratuita. Reſpondeo ſecundo, admittendo quod illa intentio pertineat elicitive ad liberalitatem, non adæquate, ſed præcisè ſecundum aliquid ſui, nimirum quatenus reſpicit merita. Hoc autem licet ſufficiat vt collatio externa meritorum pertineat ad liberalitatem; non tamen vt ad eam pertineat collatio gloriæ: nam hæc collatio gloriæ non eſt effectus immediatus illius intentionis ſub ea ratione, ſub qua illa eſt elicitive à liberalitate, nimirum, quatenus illa eſt amor efficax meritorum: ſed eſt effectus illius intentionis, ſub alia ratione, ſecundum quam illa non pertinet ad liberalitatem, ſed ad aliam virtutem, nimirum quatenus illa eſt amor efficax gloriæ vt coronę meritorum.

55 Addo, quod licet intentio illa antecedens foret actus elicitus à liberalitate; hoc non ſufficeret vt collatio externa gloriæ ſit abſolute & ſimpliciter liberalis, nam vt aliqua actio externa dicatur abſolute & ſimpliciter liberalis non ſatis eſt quod immediate oriatur ab actu interno liberalitatis, ſed requiritur vlterius, quod actio illa ſimpliciter & abſolute non ſit debita. poteſt autem actus internus eſſe indebitus, & pertinens ad liberalitatem; quamvis actio aliqua externa orta immediate ab ipſo ſit debita, nimirum, quia poteſt ille actus ſimul eſſe radix meritorum, quibus homo facit ſibi debitam collationem externam glorię; ex quo ſequitur vt ille actus & aliqua actio externa ab eo dimanans, nempe collatio meritorum, ſint indebiti: & tamen ſit debita aliqua alia actio immediate orta ab ipſo, nempe collatio glorię, quia hæc ſecunda actio non oritur niſi ex ſuppoſitione prioris facientis vt illa ſit debita homini.

56 Sed rogabis, ad quam virtutem pertineat illa intentio antecedens, ſi non pertinet ad virtutem liberalitatis? Reſpondeo, poſſe illam intentionem pertinere ad multiplicem virtutem: nam ſi Deus intendit efficaciter gloriam vt coronam; quia placet ipſi vt homines accipiant gloriam; erit actus charitatis erga ſe ipſum: ſi illam intendit, quia illa corona eſt hominibus convenientiſsima, erit actus charitatis erga homines. Si illam intendat, ex complacentia in honeſtate, quæ relucet in eo quod Deus ſtet promiſsis, erit actus elicitus fidelitatis. Imo poteſt illa intentio eſſe actus elicitus à virtute iuſtitiæ, ſi hæc datur in Deo: nam ſi ſemel Deus in executione dat homini gloriam, ad quam ipſe homo habeat ſtrictum ius ratione promiſsionis divinæ; poterit illam honeſtatem iuſtitiæ relucentem in eo, quod Deus reddat homini coronam gloriæ debitam ex iuſtitia, per modum finis intendere, allectus ab eiuſmodi bonitate: actus autem, quo quis intendit exercitium externum alicuius virtutis propter honeſtatem propriam illius virtutis in eo relucentem, pertinet ad eandem virtutem, ad quam pertinet illud exercitium. Quare licet illa intentio non ſit debita ex iuſtitia, poterit eſſe actus elicitus à virtute iuſtitiæ: quia licet materia circa quam verſatur iuſtitia, debeat eſſe debita, ſiquidem materia iuſtitiæ eſt reddere vnicuique ius ſuum, ſeu rem illam ad quam habet ius: non eſt tamen neceſſe, vt actus elicitus à virtute iuſtitiæ ſit debitus: nam deſiderium reddendi vnicuique quod ſuum eſt conceptum à iudice antequam adminiſtret iuſtitiam, eſt actus elicitus à virtute iuſtitiæ ſi reſpiciat vt motivum honeſtatem illam, quæ relucet in reddendo vnicuique quod ſuum eſt; tamen ille actus non eſt debitus ex iuſtitia. Imo nullus actus internus elicitus ab ſpeciali virtute iuſtitiæ eſt debitus ex iuſtitia ſed ſolum ſunt de-

debitæ actiones externæ, & actus interni, quatenus ſunt neceſſarij ad exiſtentiam actionum externarum; non ſunt autem neceſſarij ad exiſtentiam illarum, quatenus moventur ab ſpeciali honeſtate iuſtitiæ: ſed præcisè quatenus ſunt imperium efficax illarum actionum: ergo non ſunt debiti ex iuſtitia actus eliciti ab ſpeciali virtute iuſtitiæ vt tales. Rem exponamus exemplis. Debeo centum Petro indigenti: illa reddere teneor exiſtentia: non tamen teneor ex iuſtitia illa reddere per actum elicitum virtute iuſtitiæ: nam ſatisfaciam debito reddens illa centum ex motivo ſublevandi miſeriam Petri. Similiter Deus ob promiſsionem tenetur ex iuſtitia reddere gloriam homini habenti merita condigna cõconſumata per perſeverantiam finalem: cui debito ſatisfaciet, quamvis non reddat homini gloriam ex ſpeciali motivo iuſtitiæ; dummodo illam abſolute reddat, v. g. ſi reddat gloriam, quia homo dignus eſt illa ex vi meritorum: præſcindẽdo omnino à iure acquiſitio vi promiſsionis: nam talis actus non eſt elicitus à virtute iuſtitiæ; ſiquidem non reſpicit vt motivum honeſtatem relucentem in eo quod quis habeat id, ad quod habet ſtrictum ius nam ſecluſo omni pacto, & promiſsione homo non haberet ius ſtrictæ iuſtitiæ, & tamen haberet merita condigna, nam condignitas meritorum coaleſcit ex opere honeſto ſupernaturali, & ex gratia ſanctificante.

§. II.

Poteſt Deus exequi gloriam vnice per voluntatem antecedentem, quin interueniat voluntas ſupponens merita: & tamen dare gloriam propter merita.

57 ALIO modo poſſumus defendere, quod intentio efficax gloriæ ſit immediate executiva gloriæ, quamvis ad hoc eſſet neceſſarium dicere, gloriam non mandari executioni per novam voluntatem ſupponentem merita, & ab illis motam. Dico ergo, Deum poſſe conferre in executione gloriam propter merita, & poſſe ſalvari quidquid ſcripturæ dicunt, quin Deus de facto habuerit voluntatem executivam gloriæ conceptam intuitu meritorum: nam vt Deus in executione conferat gloriam propter merita, ſatis eſt, quod intentio gloriæ, quæ ſubiective liberalis eſt, ſit obiective oneroſa, amans ſcilicet gloriam vt conferendam intuitu meritorum, ſeu præcedente intuitione meritorum, & non aliter: nam hoc ipſo verificabitur hominem accipere gloriam, qua habet merita, non acceptaturus ſi non habuiſſet merita, quibus correſpnnderet talis gloria tanquam merces: nam vt homo vere accipiat gloriam propter merita, ſatis eſt quod merita quantum eſt ex ſe ſint apta allicere divinam voluntatem ad conferendum præmium: & quod aliunde influant in executionem externam præmij, vel mediante voluntate formaliter ſubſecuta ad ipſorum præviſionem, vel mediante voluntate formaliter antecedente, & ſubſequente dumtaxat virtualiter, qualis eſt voluntas antecedens merita, quæ habet vim exequendi gloriam poſtquam merita mediante ſui præviſione quantum eſt ex ſe moveant ad collationem præmij.

58 Dices primo: merita ſunt cauſa moralis præmij, & non cauſa phyſica: ergo non influunt in præmium, niſi quatenus mediante ſui præviſione alliciunt remunerantem ad concipiendam voluntatem dandi præmium. Reſpondeo ſicut in ſententia contraria quamvis Deus vi intentionis antecedentis omnino abſolutæ & efficacis ſupponatur determinatus ad conferendum præmium, nihilominus merita vere dicuntur movere ad dandum præmium, quia voluntas immediate exequens gloriam non inducitur dumtaxat ex vi motionis antecedentis, ſed etiam ex vi motionis ipſorum meritorum: ita in noſtra ſententia merita vere movent in actu ſecundo ad collationem præmij externam; quia nimirum executio externa non inducitur dumtaxat ex vi motionis intentionis antecedentis, ſed etiam ex vi meritorum, quæ vt cognita alliciunt ad executionem externam. Vnde cauſa moralis in eo diſtinguitur à cauſa pure phyſica; quod hæc non influit movendo mediante ſui exiſtentia vt cognita, ſeu mediante ſui intuitione cauſam principalem ad producendum effectum. At cauſa moralis non influit in effectum niſi ſolum movendo cauſam principalem mediante ſui repræſentatione intuitiva; quod bifariam præſtare poteſt; vel intercedente voluntate concepta pro poſteriori ad illam intuitionem, vel media voluntate antecedente, quæ nequeat inducere effectum niſi intuitio illius cauſæ moralis adiuvet ipſius motionem.

59 Sed replicabis: bonitas meritorum vt cognita nequit movere immediate ad executionem externam: ergo ſolum poteſt movere mediate, nimirum, quatenus movet ad affectum internum cauſantem illam executionem exernam. Probatur antecedens; quia ſi bonitas vt cognita poteſt immediate movere ad actionem externam: ergo bonitas finis præcisè vt cognita poteſt

immediate inclinare potentiam executivam ad executionem mediorum, quin ſit neceſſe vt præcedat intentio finis, à motue illius. Reſpondeo diſtinguendo primum antecedens, non poteſt movere immediate ad executionem externam; ſi illa executio ſupponatur amata iam efficaciter amore antecedenti ſolum expectãte intuitionem illius bonitatis meritoriæ ad hoc vt inducat talem executionem, nego antecedens. Si non ſupponatur amata, concedo antecedens: ad cuius probationem, nego ſequelam. Itaque dico, quando bonitas cognita movet per modum finis, quia movet vt ipſa ſit & ponatur in re, non poſſe movere immediate ad executione externam, quia nequit agens rationale à cognitione bonitatis procedere ad illius executionem, niſi mediante amore; quia illa executio, & acquiſitio bonitatis finis debet eſſe voluntaria agenti, & non eſſet voluntaria niſi eſſet volita. At quando bonitas non movet per modum finis, & vt ſit, ſed per modum meriti, & quia eſt, & movet vt ponatur aliquid aliud non eſt neceſſe vt illa bonitas moveat ad amorem illius termini, qui ponendus eſt intuitu illius, ſi ille terminus ſupponitur antecedenter amatus: ſed ſolum id eſt neceſſe, quando non ſupponitur antecedenter amatus, quia ſi tunc non moveret ad amorem illius termini, ille mandaretur executioni ab agente rationali abſque amore quod eſt impoſsibile. Itaque bonitas meritorum poteſt interdum movere immediate ad executionem externam, non ex meritis ſuis, ſed in vi volitionis antecedẽtis amãtis efficaciter exiſtentiam illius termini ſub conditione quod exiſtat talis bonitas meritoria.

60 Dices ſecundo, bonitatem meritorum non poſſe cauſare vere præmium in vi illius intentionis antecedentis, niſi adſit nova voluntas ſupponens merita, & mota ab illis. Alioqui ſi Deus decerneret conferre homini gloriam ſub conditione actus mere naturalis honeſti, vel indifferentis, etiam gloria diceretur dari propter illum actum, quia non mandaretur executioni vi decreti antecedentis, niſi dependenter à præviſione exiſtentiæ illius cõditionis. Reſpondeo negando ſequi abſurdum hoc. Ratio eſt, quia vt executio gloriæ vere dicatur eſſe propter merita; requiritur vt illa de ſe habeant ſufficientiam ad movendam divinam voluntatem ad concipiendam voluntatem executivam gloriæ intuitu illorum: licet non requiratur quod actu moveant, ſi antecedenter ſupponitur Deus determinatus ad conferendam gloriam ſub conditione illorum: nã ſicut in ſententia contrariorum nequit Deus præfinire antecedenter gloriam vt coronã actus naturalis, vel actus indifferentis, nec intuitu illius moveri ad habendum decretum executivum gloriæ, licet poſsit præfinire gloriam vt coronam actus ſupernaturalis; & intuitu illius moveri in executione ad conferendam gloriam per voluntatem novam. Ita in noſtra ſententia non poteſt Deus moveri intuitu actus naturalis, vel actus indifferentis ad executionem externam glorię; licet poſsit moveri intuitu actus ſupernaturalis. Itaque ſi Deus intenderet dare gloriam ſub conditione actus naturalis, vel indifferentis; tunc licet eſſet expectanda illa cõditio ad executionem gloriæ, tamen tota motio deſcenderet ab intentione illa antecedenti, & non daretur gloria propter actum indifferentem, ſed mere gratuito & liberaliter. At in noſtro caſu motio ad dandam gloriam non tota deſcendit à decreto antecedenti, ſed partim ab ipſis meritis, quæ independenter à decreto Dei habent vim alliciendi mediante ſui intuitione ad collationem præmij. Alliciunt autem ad collationem externam, alliciendo ad actum internum, quando non præſupponitur voluntas efficax antecedens dandi gloriam ſub conditione illorum meritorum: alliciunt autem ad collationem externam non alliciendo ad actum internum; quando iſte iam præſupponitur.

61 Ex hucuſque dictis concluditur, ſi objiciatur hoc argumentum: Deus de facto eligit efficaciter homines ad gloriam ante prę-viſa merita: ergo non omnis intentio efficax finis eſt immediate executiva illius; permittendum eſſe antecedens, & neganda conſequentiam, ſi quis autem voluerit ita intra limites noſtræ quæſtionis contineri, vt nullo pacto ab illa divertatur, ſic reſpondere poterit. Diſtingo antecedens, ne ab hac quæſtione divertamur ad aliam: eligit electione habente vim exequendi immediate gloriam poſt prę-viſa merita, admitto antecedens. Electione non habente talem vim, nego antecedens, & conſequentiam. Quod ſi adverſarius inſtet: eligit abſolute de facto: ergo electione non habente vim immediate exequendi gloriam. Iterum diſtingo antecedens: ſi cum electione antecedenti habente vim immediate exequendi gloriam poſt prævisa merita componatur, gloriam dari in executione propter merita, concedo antecedens: ſi non componatur, nego antecedens. Itaque nos non diſputamus, an Deus de facto elegerit, vel non elegerit efficaciter homines ad gloriam ante prę-viſa merita, concipiendo intentionem efficacem antecedentem illius finis: ſed ſolum aſſerimus, ſi talis intentio detur, illam debere habere influxum immediatum in exiſtentiam gloriæ. Quod ſi ex alijs capitibus ſit repugnantia in eo, quod gloria mandetur executioni per voluntatem non ſupponen-

tem

tem merita abſolute prævisa; hoc quidem erit optimum argumentum ad probandum, eiuſmodi intentionem antecedentem repugnare, vt aſſerunt graviſsimi Theologi cum Patre Vazquez: fiet enim iſte legitimus diſcurſus. Repugnat dari intentionem efficacem gloriæ, quę non influat immediate in ipſam gloriam; ſed repugnat intentionem efficacem antecedentem glorię influere immediate in gloriam: ergo repugnat dari intentionem efficacem antecedentem glorię. Maiorem oſtendunt fundamenta noſtrę ſententię, niſi impugnentur: minorem vero ſupponimus, vel probamus cum adverſarijs. Quare ſi adverſarij intra cancellos noſtrę diſputationis contineantur; nequeunt contendere abſolute, Deum antecedenter elegiſſe efficaciter homines ad gloriam ante prævisa merita. Quod ſi nihilominus pertinaciter contendant, permittatur antecedens, & negetur conſequentia.

62 Sed inſurges: nam licet negetur Deum elegiſſe homines abſolute efficaciter ad gloriam ante merita abſolute prævisa, negari tamen non poteſt habuiſſe de facto voluntatem efficacem conditionatam dandi gloriam omnibus ſub conditione quod decedant in gratia; quia defacto promiſsit infallibiliter gloriam omnibus decedentibus in gratia, quæ promiſsio conditionata gloriæ ſupponit intentionem conditionam dandi gloriam ſub conditione deceſſus in gratia. Atqui intentio hæc conditionata in noſtris principijs poſita conditione debet habere vim determinandi immediate ad exiſtẽtiam gloriæ: ergo nos iuxta noſtra principia cogimur aſſerere Deum de facto exequi immediate gloriam, vt coronam ex vi voluntatis non ſupponentis merita, nec motæ à meritis: ergo ſi adverſarij oſtenderint repugnantiam eſſe in eo, quod corona gloriæ mandetur executioni immediate ex vi voluntatis antecedentis, quoad ſui exiſtentiam abſolutam prævisionem meritorum, probabunt contra nos: nam ſive Deus eligat abſolute, ſive non eligat abſolute ad gloriam ante merita abſolute prævisa, in noſtris principijs gloria mandanda eſt executioni immediate ex vi alicuius voluntatis antecedentis, ſive abſolutæ ex ſe, ſive quæ fiat abſoluta der prævisionem vltimæ perſeverantiæ.

63 Reſpondeo, ex noſtris principijs id non ſequi, quia ſi negetur abſoluta & efficax intentio gloriæ antevertens abſolutã prævisionem meritorum, non eſt neceſſe admittere in Deo aliquam intentionem gloriæ immediate & formaliter terminatam ad illam ante prævisionem abſolutam meritorum, adhuc ſub illa conditione quod homo decedat in gratia. Ratio eſt, quia ad ſalvandam veritatem illius promiſsionis conditionalis ſufficit ponere in Deo decretum conditionatum terminatum immediate & formaliter per modum imperij efficacis conditionati ad decretum abſolutum dandi gloriam ſupponens merita; ita vt per illud ſic Deus tendat. Volo habere decretum abſolutum dandi gloriam propter merita, ſi prævidero merita vt abſolute exiſtentia confirmata per mortem in gratia: non eſt autem neceſſe ponere decretum conditionatum immediate & formaliter terminatum ad gloriam, ſeu quod ſit intentio formalis conditionata. Iam vero noſtra principia ſolum evincunt intentionem formalem finis efficacem conditionatam poſita conditione, habere vim exequendi immediate finem: quia activitas immediata fundatur ſupra efficaciam affectivam immediatam: id autem minime perſuadent de imperio illo cõditionato; iſtud enim ſicut non terminatur immediate ad gloriam; ſed ſolum ad decretum executivum gloriæ poſt prævisa merita, ita non exequitur immediate gloriam; ſed ſolum determinat immediate ad exiſtentiam decreti exequẽtis immediate. Quemadmodum, ſi Deus per imperium omnino abſolutum ſe determinet ad decretum executivum termini, nõ propterea illud imperium erit intentio formalis illius termini, nec habebit vim immediate illũ exequendi: quia per illum non amat immediate finem, ſed amat amorem finis.

SECTIO IX.

Soluuntur reliqua argumenta.

64 QVÆ ſuperſunt argumenta vulgaria & facilia ſunt. Objcies ergo primo: in humanis realiter diſtinguntur voluntas intentiva finis, & voluntas eiuſdem executiva; nec enim voluntas creata immediate applicat potentiam executivam ad productionem finis, vel ad actionem aſſecutivam finis eadem volitione, qua intendit ipſum finem: prius enim intendit efficaciter finem; deinde conſultat de medijs; poſtea eligit media; & poſtremo applicat potentiam executivam ad operandum: ergo in Deo diſtinguntur ratione huiuſmodi actus & ſervata idẽtitate reali habent inter ſe prioritatem aliquam ita vt intentio finis præcedat, & ſubſequatur voluntas executiva illius. Probatur conſequẽtia, quia de divinis rebus philoſophari non poſſumus, niſi ex creatis ſervando proportionem & tribuendo Deo, quæ attinent ad perfectionem, ablatis imperfectionibus. In nobis autem ij duo ordines intentionis, & executionis ſunt diſtincti, & neceſſarij ad operandum ſtricte propter finem: ergo iſti ordines ſunt po-

nen-

tendi in Deo ablatis imperfectionibus, diſtinctionis realis vnius actus ab alio, compoſitionis, & ſimilibus.

65 Reſpondeo, in creatis plerumque contingere vt ij ordines diſtincti ſint, cæterum hanc diſtinctionem prouenire ex imperfectione; proindeque non eſſe transferendam ad Deum. Quod plerumque contingat; experientia conſtat, nam ſæpe antequã explorata habeamus media neceſſaria ad conſecutionem finis, vel magis conducentia, finem intendimus; deinde de conueniẽtiã mediorum conſultamus: inuentis autem medijs opportunis, vtiliora ſeligimus, eaque applicamus, tandemque finem acquirimus. Quod autẽ diſtinctio inter voluntatem intentiuam finis, & voluntatem executiuam proueniat ex imperfectione, ſuadetur: nam ideo poſt inuenta media dicimus nouam voluntatem ad cauſandum finem, quia intentio efficax finis phyſice iam non perſiſtit, vel ſi exiſtit, nimis elanguit, & debilitata eſt; vnde ad ſuperandas difficultates de novo occurrentes, opus eſt nova volitione. Quę rationes ceſſant in Deo, qui vbi ſemel concepit intentionem efficacem alicuius finis, eãdem ſemper conſeruat; nec vllam difficultatem poteſt inuenire in exequẽdo fine. Vnde eodem actu virtualiter indiviſibili poteſt, ac debet finem intendere, & exequi. Imo poteſt eodem actu finem efficaciter intendere & medium neceſſarium eligere; cũ ante intentionem perſpecta habeat media neceſſaria ad finem, proindeque non indigeat conſultatione. Quamvis autem nos diuina ad inſtar creatorum cognoſcentes vel potius ſæpe fingentes abſque vllo fundamẽto, poſsimus actum illum diuinæ voluntatis qui indiviſibilis eſt, partiri in duas formalitates, concipiendo vnam prius, & alteram poſterius, ſeu concipiendo vnam eſſe priorem & alteram eſſe poſteriorem: tamen totum hoc fit ſine fundamento petitio ab ipſo Deo; & non fit ſine aliqua fictione, & nõ ſufficit vt vere dicamus Deum exequi finem per voluntatem ſupponentem prævisionem mediorum: illum autem intendere per voluntatem antecedentem: nam ad hoc ſecundum opus erat vt daretur diſtinctio virtualiter intrinſeca inter intentiuam volũtatem, & executiuam, quæ nõ datur hoc ipſo, quod eademmet formalitas volitionis virtualiter indiviſibilis intendat finem ante prævisionem abſolutam mediorum, & illum exequatur poſt illam prævisionem.

66 Ad illud autem primum non requiritur talis diſtinctio. Hoc pacto omnipotentiam concipientes ad inſtar virtutum creatarum, eam ex modo noſtro ſignificandi & concipiendi diſtinguimus in varias formalitates, cum tamen ex parte obiecti ſit vna formalitas omnino indiviſibilis virtualiter: ſic etiam intellectum & voluntatem diuinam ad inſtar potentiarum creatarum apprehendentes, concipimus dimanare ab eſſentia diuina, & in ea recipi; cum tamen ex parte rei conceptæ, nec emanatio ſit, nec receptio, nec fundamentum ad ita concipiendum; quia in Deo ipſa eſſentia diuina per ſe ipſam eſt intellectus & volũtas; imo & intellectio & volitio iuxta veriorem ſententiam.

67 Quapropter in Deo intentio efficax finis non diſtinguitur virtualiter intrinſece à voluntate executiua finis, nec datur prioritas vlla ex parte rei conceptæ inter illas. Solum ergo diſtinguitur ex modo noſtro ſignificandi & concipiendi cum aliqua fictione diuina ad inſtar creatorum, nõ autem ex parte rei conceptæ, & cum fundamento in ipſo Deo. Addo increatis non diſtingui ſemper intentionem finis ab electione mediorum & voluntate executiua eiuſdem: ſed poſſe naturam rationalem eodem actu indiviſibili intendere efficaciter finẽ & eligere medium, & ad vtrumque applicare potentiam executiuam.

68 Obijcies ſecundo authoritatem Diui Thomæ, qui 1.2.q. 16. art. 4. ad primum & q. 17. art. 3. ad primum diſtinguit intentionem finis ab electione mediorum, & poſt electionem ponit imperium rationis, & poſt imperium ponit vſum, qui vt explicat Caietanus, & communiter Interpretes Diui Thomæ nihil aliud eſt, quam voluntas efficax vltimo applicans potentiã activam ad agendum, *aliquis actus* (inquit Angelicus Doctor eo artic. 3. ad primum) *aliquis actus voluntatis præcedit imperium rationis, ſcilicet electio, & aliquis ſequitur, ſcilicet vſus; quia poſt determinationem conſilij, quæ eſt iudicium rationis, voluntas eligit, & poſt electionem ratio imperat ei per quod agendum eſt quod eligitur, & tunc demum voluntas incipit exequendo imperium rationis.* Ergo iuxta Diuum Thomam voluntas immediate applicans potentiam ad executionem medij eſt diſtincta ab electione efficaci eiuſdem: ergo etiam à fortiori intentio efficax finis debet eſſe diſtincta à voluntate executiua. Quos autem actus Angelicus Doctor ponit in voluntate creata, eoſdem ablatis imperfectionibus, ponit in volũtate diuina, vnde 1 p q. 23 ponit prædeſtinationem in actu imperij intellectualis ſupponentis electionem mediorum, & ante-

ver-

vertentis vſum actuum ſeu applicationem potentiæ ad operandum; nam vt inquit ipſe Div. Thomas 1.2.q.16.art.1. *Vti eſt applicare aliquod principium actionis ad actionem.*

69 Reſpondeo in voluntate creata inveniri diſtinctionem illam actuum propter eius imperfectionem, quia poſtquam intendit quis finem, & elegit media, ſupervenire ſolent difficultates in executione mediorum, & ad illas vincendas poteſt voluntas per imperiũ rationis ſe ipſam ſtimulare, & veluti exhortari ad operandum; & efficaciter applicare potentias externas per novum effectum voluntatis. In Deo autem locum non habet ex parte rei ſignificatæ & conceptæ illa diſtinctio actuum; non indiget enim illo imperio rationis, nec novo actu voluntatis ſupervenienti ad electionem mediorum, vt illa mandet executioni; quia non minus facilis eſt ad exequenda media poſtquam illa elegit, quam facilis erat ad illa eligenda poſtquam intendit finem. Vnde ſicut non indiget imperio rationis ad eligendum vnum medium potius quam aliud, ita nec ad exequendum medium prę electum indiget imperio illo aut novo actu volutatis, qui à Thomiſtis appellatur vſus activus, ipſa enim electio efficax medij eſt vſus activus, quia applicat potentiam ad illud exequendum. Quare in Deo ſolum habebit locum illa diſtinctio actuum ex modo noſtro ſignificandi & concipiendi divina cum aliqua fictione ad inſtar creatorum, non tamen ex parte rei ſignificatę, ita vt ibi detur aliqua diſtinctio virtualis inter electionem medij, & vſum activum, inter intentionem efficacem finis; & voluntatem internam executivam illius: & in hoc ſenſu credendus eſt loqui Divus Thomas, dum videtur ponere diſtinctionem inter voluntatem intentivam & executivam.

70 Nec video qua ratione Thomiſtæ probare poſsint neceſsitatem imperij & vſus activi ſupervenientium ad electionem efficacem medij Ioannes à Sancto Thoma tom. 1. in 1.p.diſp.5.art.1. num. 22. aſſerit providentiam omnem, quæ deſervit ordini executionis, requirere ſpecialem actum, qui dicitur imperium vt vincãtur difficultates in executione inventæ: & ideo principalem actum prudentiæ eſſe imperium, quia reſpicit principales difficultates vincendas, quæ ſunt in executione, & non ſolum à potentijs imperatis, quia neceſſe eſt voluntatem in decreto ſuo firmari, & velle executionem etiam contra impedimenta, quæ ſe offerunt in exequendo. Hęc ille: ergo cum iſtæ difficultates nullum locum habeãt in Deo, nullum eſt fundamentum ad ponendum imperium in Deo poſt electionem efficacem medij, & vſum poſt imperium: ſed inquit ibi idem author, *ſi nulla impedimenta ſint, requiri illum actum vſus, ſaltem vt executio ipſa voluntarie fiat, & potentiæ exequentes, quæ voluntati miniſtrant, voluntarie obſequantur.* Verum licet hoc locum habeat in voluntate creata; quæ forſam tempore executionis non retinet voluntatem efficacem, qua primo amavit exiſtentiam medij, dum illum elegit, locum habere non poteſt in divina, quæ tempore executionis retinet electionem medij, quæ eſt voluntas efficax illius, ſufficienſque proinde, vt eius executio externa ſit ipſi perfecte voluntaria.

71 At reſpondet hic autor ibidem n. 28. pag. 157. *§. reſpondeo iſtos ordines*, nullam quidem eſſe difficultatem reſpectu ipſius Dei & potentiæ ipſius: eſſe tamen difficultatem ex parte ipſorum obiectorum, quatenus vnum impedit aliud, aut ei repugnat: & ſic ratione obiectorum requiri actum imperij, & vſus. Mira ſolutio, ſi nulla ex parte Dei poſt electionem medij eſt in exequendo medio difficultas: ergo nullum eſt fundamentum vt intelligamus ex parte Dei ſupervenire actum imperij & vſus poſt actum electionis: nã tota ratio adſtruendi hos actus increatis eſt difficultas, quæ vinceda eſt ab agente in exequendo poſtquam elegit. Quis non videat difficultatem obiecti eſſe relativam ad potentiam? proindeque obiectum illud non eſſe difficile reſpectu Dei: cur ergo in Deo ponis illos actus? certe ad hoc nullum, nec leve fundamentum ego invenio. Quare ſolum ex modo noſtro ſignificandi vel potius fingendi divina ad inſtar creatorum admitti poteſt illa diſtinctio actuum in Deo; non autem ex parte rei conceptæ: quia illi ex terminis ſuis dicunt imperfectionem.

72 Obijcies tertio: electio medij ſupponit intentionem finis: ergo electio medij efficacis ſupponit intentionem efficacem finis. Sed Deus eligit media efficacia vt prædeſtinati conſequantur ſalutem: ergo ante hanc electionem ſupponitur intẽtio efficax ſalutis. Admitto totum, ſed quid inde contra nos? nunquid inde colligitur, intentionem illam antecedentem finis non influere immediate in finem? Deinde abſolute falſum eſt electionem medij efficacis ſupponere antecedentem intentionem efficacem finis: nam ſatis eſt vel quod ſupponat, vel identificet ſecum amorem efficacem finis; poſt enim agens, qui ante intentionem cognoſcit medium efficax ad conſecutionem finis, eodem actu finem intendere efficaciter, & medium eligere, quod de Deo videtur mihi negari non poſſe. Cur enim eodem actu virtualiter indiviſibili nequeat decernere exiſtentiã finis & exiſtentiam medij? Præterea ſi ſermo ſit de fine obtinendo à Deo mediante operatio-

tione nobis liberæ, qualis est gloria vt corona, exploratum est iuxta verissima Societatis principia, non esse necessariam intentionem gloriæ de se ab intrinseco efficacem vt homo reipsa consequatur salutem, quia alioquin reprobus qui non habet nec habere potest pro libito suo illam intentionē efficacem, non haberet sufficientiam ad cōsequendam salutem, quia is qui non habet, nec pro libito suo potest habere mediū essentialiter prærequisitum ad consecutionem finis, non habet in sua libera potestate finē. Vnde nullus Doctorum Societatis dicit illam intentionem esse essentialiter prærequisitam ad consequendam salutem. Quare ad illam consequendam, sufficit intentio, quæ de se quidem sit indifferens, & reddatur efficax per finis consecutionem, sicut auxilium sufficiens redditur extrinsece efficax per nostram cooperationem liberam. Quādo medium est suapte natura efficax & intrinsece connexum cum existentia finis, electio medij efficacis est etiam amor efficax; seu intentio finis si autem sit suapte natura indifferens, qualia sunt auxilia gratiæ, quę redduntur efficacia per scientiam mediam; bene potest Deus conferre homini medium efficax ad salutem, quin illa electio sit formaliter amor efficax finis, nec talem amorem de se efficacem supponat: quia nimirū potest amare auxilium efficax quin illud amet vt efficax: erit tamen illa electio moraliter amor efficax finis, quia in ratione amoris efficacis completur per scientiam mediam eventus secuturi.

73 Itaque ex eo quod Deus applicet media efficacia ad aliquem finem, neutiquam probari potest, pro aliquo priori virtuali precedere intentionem ex se efficacem finis, quæ sit principiū virtuale electionis, licet nos concipientes divina ad instar creatorum, ibi præcedentiam, & prioritatem concipiamus: alia est ratio de intentione in efficaci: nam antequam Deus conferat media sufficientia ad salutem necessario complacet in salute; & illa complacentia dici potest intentio inefficax finis. Vnde sicut amor necessarius præcedit liberū ita intentio finis inefficax precedit electionem medij sufficientis. Si autem termo sit de intentione libera, dico non esse necesse vt prioritatem virtuali ante electionem auxilij sufficientis præcedat intentio finis: quia eodē actu virtualiter indivisibili potest Deus finem intendere, & medium sufficiens conferre; illum tamen actum nos concipientes ad instar intentionis, & electionis creatæ distinguimus in duos, & concipimus prioritatem in intentione respectu electionis, cum tamē ex parte rei conceptæ nulla prioritas detur.

SECTIO X.

Quædam responsio ad nostram rationem reijcitur.

74 CVM hæc disputarentur in Salmanticensi Academia, fuit ex Thomistis Magister magni nominis nimirum Illustrissimus Godoy, tunc Primarius Sacræ Thologiæ Professor qui diceret, non satis probari quod intentio debeat influere immediate in gloriam ex eo quod ipsam amet efficaciter: nam aiebat decretum supponens merita non propterea gloriam exequi, quia amat efficaciter, sed quia amat ex motivo exequibilitatis. Verum hæc solutio paće tanti viri, non satisfacit, quia decretum executivum non habet vim exequendi ex motivo, sed ex modo recipiēdi obiectum materiale, ad quod determinat; negarique non potest Deum posse moveri à sua bonitate ad exequendum finem sicut ad illam intendendam: ergo ex motivo non potest sufficienter distingui vnum decretum ab alio Contra etiam; nam exequibilitas finis nempe gloriæ, non distinguitur ab ipsa gloria, Deus autem ad exequendam gloriā non movetur ab ipsa gloria, sed à meritis; vel si movetur à gloria etiam potuit moveri ab illa ad primam intentionem concipiendam. Si enim bonitas exequibilitatis gloriæ proposita per simplicem intelligentiā movet supposītis meritis ad amandam efficaciter gloriam; etiam movere potest ante prævisa merita, cum pro illo signo cognoscatur vt exequibilis.

SECTIO XI.

Soluuntur obiectiones aliquæ contendentes dari posse decretum pure intentiuum finis à Deo exequendi.

75 OBijcies primo ex nostra sententia sequi Deum defacto conferre gloriam immediate per duplex decretum, alterum intentivum, & alterum executivum: nam defacto dat gloriam in executione motus à meritis, & consequenter per decretum supponens merita; & insuper defacto intendit efficaciter gloriam ante prævisa merita. Respondeo, ex nostra sententia sequi Deum conferre per illud duplex decretum immediate, si defacto

&o habet vtrumque illud decretum; quod nos non diſputamus. Si autem abſurdum eſt gloriam conferri immediate vtroque illo decreto, abſurdum erit vtrumque illud de facto admittere; abſolutè vero negamus aliquid abſurdi in hoc contineri: quia Deum moveri a ſola ſua bonitate ad intendendam efficaciter gloriam antecedenter, & velle, vt in executione detur non ſolum ex hoc motivo, ſed inſuper ex motivo meritorum, non ſunt obiecta oppoſita.

76 Obijcies ſecundo ex noſtra ſententia ſequi Deum non potuiſſe in executione dare gloriam vt coronam, quin illam exequeretur per duplex decretum; quia nec potuit dare, quin exequeretur per decretum motum a meritis, nec potuit in executione ita ſe gerere, quin antecedenter ad merita abſolute prævita eandem gloriã efficaciter intenderit. Reſpondeo, ſi neceſſe ſit vtrumque illud decretum intervenire in hoc negotio, etiam eſſe neceſſe, quod gloria mãdetur executioni immediate ab vtroq; quod ſi eſt abſurdum vtroque ſimul mandari executioni ex neceſsitate, abſurdum erit, vtrũque illud ex neceſsitate intervenire in hoc negotio.

77 Nego tamen hoc eſſe neceſſarium; nam quamvis defacto Deus elegerit homines efficaciter ad gloriam ante prævisa merita; tamen potuit res aliter diſponere ita vt non haberet voluntatem efficacem abſolutam dandi gloriam, vſque dum prævideret merita, & quidem ex Doctoribus Societatis plerique cum Patre Suarez defendunt illam electionem efficacem antecedentem contra Patrẽ Vazquez, Læſium, & multos alios; nullus tamen eſt in Societate Doctor, qui dicat fuiſſe illam electionem antecedentem ſimpliciter & abſolute neceſſariam ad hoc vt homines actu obtinerent gloriam.

78 Habemuſque efficaciſsimum argumentum ad perſuadendum electionem illam non eſſe ſimpliciter & abſolute neceſſarium ad obtinendam actu coronam gloriæ; nam reprobi poſſent, ſi vellent, coronã gloriæ obtinere; & ideo in inferno perpetuo cruciabuntur, quia illam ſua culpa amiſerunt. At reprobi non habuerunt defacto, nec pro libito ſuo habere potuerunt electionem illam efficacem antecedentẽ ad gloriam vt coronam: ergo talis electio non eſt neceſſaria. Patet hæc conſequentia ex illo primo principio Scholæ Societatis, quod Eximius Doctor P. Franciſcus Suarez Author Moderatiſsimus, appellat lumine naturæ notum: *Nempe quod qui non habet, nec pro libito ſuo poteſt habere medium eſſentialiter prærequiſitum ad conſecutionem finis, nõ habet in ſua libera facultate conſequi finem.* Si ergo ad conſequendam actu coronã gloriæ eſſet eſſentialiter prærequiſita illa electio efficax antecedens ad gloriam. Reprobi non habentes, nec pro libito ſuo potentes habere illam electionem, non haberent liberam facultatem obtinendi pro libito ſuo coronam gloriæ.

79 Sed aliqui moderni Thomiſtæ ad probandum neceſſarium eſſe quod præcedat illa intentio efficax ad ſalutem re ipſa obtinendam; arguunt primo: nam ordo agendi propter finem expoſcit neceſſario, vt ordo intentionis præcedat ordinem executionis, & quod finis in intentione ſit prior, poſterior vero in executione. Sed hoc fundamentum leve eſt, vtpote quod ſolum probat intentionem efficacẽ finis in omni eventu præcedere executionem externam eiuſdem. Si autem ſermo ſit de intentione erga finem, vt eſt cauſa mediorum, ſic neceſſe quidem eſt, vt ante electionem mediorum præcedat aliqua intentio finis; non eſt tamen neceſſe, vt illa intentio ſit efficax erga finem, niſi quando media ſuapte natura ſunt efficacia erga finem & connexa eſſentialiter cum eius exiſtentia. At merita noſtra vt cõſumata per perſeverantiam finalem non ſunt media ex ſe connexa cum cõſecutione gloriæ; alioqui noſtra merita cogerent Deum ad conferendam gloriã. Quare licet admittemus Deũ phyſice prædeterminare voluntatẽ noſtram ad merita elicienda, adhuc non foret neceſſe, vt præcederet electio efficax ad gloriam vt coronam: nam ex cõcomitantia erga gloriam vt coronam poſſet Deus moveri ſufficienter ad conferendum nobis merita, quibus conſtitueremur digni illa corona. Defacto quidẽ merita conſumata perſeverantia finali ſunt medium efficax ad ſalutem; non quidem ab intrinſeco, & ratione ſui, ſed quia Deus promiſit gloriam hominibus decedentibus in gratia. Cæterum hęc promiſsio cum libera ſit, ipſa ſuponit, potuiſſe Deum oppoſitum decernere.

80 Hinc ruit aliud fundamentum, ita ſe habens; omnis intentio finis, ex qua oritur electio efficax mediorum efficacium ad conſecutionem talis finis, eſt intentio efficax finis; & ex intentione ineffici finis nequit oriri electio efficax mediorum efficacium. Ruit, inquam, hoc fundamentum; nam vbi media ſunt efficacia ad finem non ſuapte natura, ſed quia Deus libere vult vt poſitis illis mediis ſequatur finis, potens velle oppoſitum; media illa non debent ori-

ri ex intentione ex se efficaci erga finem, sed ex intentione, quæ efficax reddatur ab extrinseco, nempe per ipsius finis executionem, quã ipsa non postulat, seu cum qua ipsa non connectitur. Quomodocumque autem media sint efficacia ad finem, illa intentio, ex qua oriuntur, non est reipsa inefficax: sed est efficax re ipsa, non ab intrinseco, sed ab extrinseco: ex se tamen solum est sufficiens, & indifferens vt sit efficax, vel inefficax circa finem.

81 Hinc deduces, implicatorium quidem esse, quod Deus conferat gloriam in executionem, quin habuerit ante prævisionem absolutam meritorum aliquam intentionem, quæ reipsa constituatur efficax per ipsam gloriæ collationem: non est tamen implicatorium quod ita conferat gloriam in executione, quin ante illam prævisionem meritorum habuerit intentionem gloriæ ex se efficacem & connexam cum existentia gloriæ: nam cum merita non sint media suapte natura connexa cum existentia gloriæ, non postulant oriri ex intentione gloriæ ex se connexa cum existentia gloriæ: nam si ex natura sua, & ex se postularent prouenire à tali intentione, ex se essent connexa cum consecutione glorię.

82 Dices, etsi merita nostra consumata per perseverantiam finalem non postulẽt essentialiter illam intentionem efficacem antecedentem gloriæ; postulare tamen illã ex natura rei: sicut ex natura rei postulãt vt gloria conferatur propter ipsa alioqui posset Deus sine miraculo denegare gloriam homini decedenti in gratia. Respondeo merita quidem ex natura rei postulare gloriam, si consumẽtur per perseverantiam finalem: nego tamen ex natura rei postulare intentionem antecedentem gloriæ ex se efficacem: quia talis intẽtio antecedens gloriæ nec est necessaria, vt existant ipsa merita, nec est necessaria vt gloria conferatur propter merita; ad hoc enim sufficit, vt suppositis meritis Deus intuitu illorum concipiat decretum efficax conferendi gloriam.

83 Obijcies vlterius: intentio efficax est, quæ reipsa causat effectum: sed implicat Deum conferre in executione gloria propter merita, quin habuerit intentionem antecedentem gloriæ, quæ reipsa causat finem: ergo quin habuerit intentionem efficacem antecedentem gloriæ. Distingo maiorem: Intentio efficax vel ex se, vel ab extrinseco; concedo maiorem, solum intentio ex se efficax: nego maiorem: & concessa minori, distingo consequẽs, vel ex se efficacem vel efficacem ab extrinseco, concedo consequentiam; ex se determinate, nego consequentiam.

84 Et sane ego non capio cur Deus ex complacentia erga gloriam vt coronam, non potuerit sic decernere: quia complaceo in corona gloriæ, *Volo hominibus concedere merita consumata per perseuerãtiam finalem, quibus constituantur digni, vt à me decernatur illis efficaciter corona gloriæ.* Ita vt ex illa cõplacentia immediate progrederetur ad præfinienda merita, & post merita præfinita & prævisa decerneret dare efficaciter gloriam propter merita. Sane modus iste se habendi, non solum de potentia absoluta, sed connaturaliter fuit possibilis.

85 Dices, nos nullum aliud habere indicium vt colligamus intentionem aliquam finis fuisse efficacem, nisi quia videmus existere aliqua media efficacia finis illius, præsertim si nobis constet intendentem finem non casu elegisse, & apposuisse media efficacia. Respondeo, nos quidem nullum aliud fundamentum habere: cæterum assero, illud non esse sufficiens, vt censeamus intentionem, ex qua oritur medium reipsa obtinens finem, fuisse ab intrinseco efficacem: nam si aliunde nobis per discursum constat, Deum potuisse connaturaliter conferre illud medium absque intentione antecedenti ex se efficaci; sane ex existentia illius medij, non possumus inferre præcessisse in Deo intentionem efficacem finis, sic ex eo quod homo actu operetur bene, quamvis recte inferamus, Deum antecedenter intendisse eius bonam operationem, non possumus inferre, eam intendisse efficaciter antecedenter, quia aliunde scimus, repugnare Deo intentionem efficacem omnino antecedentem nostræ operationis liberæ.

86 Opponunt deinde; Deus vult merita vt media formaliter & reduplicatiuè ad gloriam: ergo ante præsionem meritorum præcedit intentio efficax gloriæ. Respondeo admittendo Deum de facto velle merita consumata per perseverantiam finalem vt media efficacia ad consecutionem gloriæ, & consequenter de facto intendere efficaciter gloriam ante merita absolute prævisa; cæterum potuit Deus amare merita illa, quin amaret vt efficacia, quia ex se & ab intrinseco solum sunt sufficientia vt Deus propter ipsa moveatur ad conferendam gloriam: vnde ex se solum supponunt intentionem gloriæ sufficientem, non autem intentionem ex se efficacem: deinde ex antecedenti, vt iacet, perperam infertur illud consequens: nam Deus potest amare merita vt media ad gloriam, quin per talem amorem amet efficaciter gloriam, quia potest amare vt media sufficientia, quin amet vt media efficacia.

* * * * * * * * * * * *

DIS-

DISPVTATIO OCTAVA

AD QVEASTIONEM XXV.

AN DEVS ELEGERIT EFFICACITER PRÆDESTINATOS ad gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum.

SECTIO PRIMA.

Senſus quæſtionis, & authorum placita.

1 SENSVS eſt, an Deus habuerit voluntatem ex ſe abſolutam & efficacem dandi gloriam eis, quibus diſpenſat in tempore auxilia efficacia ſuæ gratiæ, quibus infallibiliter perveniunt ad regnum cœlorum, propriori ad prędeſtinationem illorum mediorum: ita vt prius fuerit ordine rationis, & cauſalitatis virtualis, Deum intendere efficaciter prædeſtinatis coronam gloriæ, quam decernere conferre eis auxilia congrua ad promerędam coronam illam. An vero potius Deus expectaverit prævisionem abſolutam meritorum, vt decerneret prædeſtinatis coronam gloriæ, ita vt ordine rationis prius fuerit Deum præparaſſe prædeſtinatis ſeriem illam auxiliorum, quibus coronam gloriæ promerentur, & vſque in finem perſeverent, quam illos efficaciter ad gloriam eligere.

2 Affirmant dari illam electionem antecedentem ex noſtris Eximius Doctor Pater Franciſcus Suarez in opuſc. lib. 3. de auxil. cap. 15. lib. 1. de prædeſt. cap. 8. & lib. 5. de grat. cap. 53. Bellarm. tom. 4. lib. 2. de gratia, & libero arbitrio cap. 15. quos ſequuntur Arrubal, Faſolus, Ruiz, Granados, Arriaga, Tann. Ribadeneyra, & alij. Ex alienis Scotiſtæ cum Scoto in primum diſt. 42. & Thomiſtæ cum Caietano 1. p q 23. art. 4, quibus non parum favet D. Thomas ibidem.

3 Negat vero illam electionem antecedentem P. Vazquez 1. p. diſp. 89. qui primus pro dignitate hanc quæſtionem diſcuſit, & ſuam ſententiam acerrime propugnavit per tredecim capita, oſtendens, ante merita gratię prævisa nullum peculiarem affectum dădi gloriam Deum habuiſſe erga prædeſtinatos, ſed circa omnes etiam reprobos habuiſſe communem voluntatem ſimplicem & antecedentem, quæ omnibus vitam æternam tanquam braviũ & præmium commune æque propoſuit, & deſideravit. Hunc authorem vt ducẽ ſecuti ſunt poſtea Leſsius, Albertinus, Meracius, Mõcæus, Herice, Becanus, Amicus, & noviſsime Martinon, apud quos ſtant pro eadẽ ſententia Alenſis, Bonaventura, Aureolus, Ocham, Rubion, Bachon, Gabriel, Argentinas, Medina: Item è noſtris Molina, Valentia.

4 Ad hanc autem quæſtionem ſupponimus cum omnibus Doctoribus Societatis, non potuiſſe Deum efficaciter eligere homines ad gloriam vt coronam ante prævisionem conditionatam meritorum; quia nequit eligere, niſi habeat media efficacia ad obtinendum finem: non habet autem media, quouſque per ſcientiam mediam præcognoverit quænam auxiliæ futura ſint efficacia ad hoc vt homines rectè operentur, & eliciant merita condigna vitæ æternæ: cum enim auxilia, quibus Deus movet voluntates creatas ad rectè operandum, ſint ex ſe indifferentia, vt coniungantur cum omiſſione recti operis; nequit Deus efficaciter intendere finem obtinendum per actus liberos arbitrij creati, quin habeat propriori ſcientiam mediam, per quam cognoſcat hominem reipſa operaturum cum illis auxilijs, ſi conferantur.

SECTIO SECVNDA.

PRIMA PARS NOSTRÆ SENTENTIÆ.

Deus vere & proprie elegit efficaciter homines ad gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum.

5 AD conficiendam rationem probativam noſtræ ſententiæ, ſuppono Deum habere voluntatem efficacem ſubiectivè abſolutam, & obiective cõditionatum dandi omnibus gloriam ſub conditione, quod decedant in gratia. Id autem conſtat ex promiſsionibus divinis; ex illa Matth. 19. *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata.* Et ex illa Apoſt. 1. ad Thimot. 4. *pietas ad omnia vtilis eſt, promiſsionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* Et Iacob 1. *accipiet coronam vitæ, quam repromiſsit Deus diligentibus ſe.* Ex vniverſaliter probat Cardinalis Bellarm. tom. 4. lib. 4. cap. 2. de iuſtificatio-

ne, ex doctrina Apoſtoli, promiſsiones Evangelicas eſſe conditionatas, vt patet ex illo Rom. 8. *ſi ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Et ibidem, *cohæredes autem Chriſti, ſi tamen compatimur*: Et ex illo 2. ad Thim. 2. *ſi ſuſtinebimus, & conregnabimus.* Conſtatque hoc ipſum ex illo Ezech. 18. *Si impius auerterit ſe ab iniuſtitia ſua, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, vita viuet.* Et confirmatur ex doctrina Tridentini Seſsion. 6. de reformation. capit. 16. vbi hæc habet: *Bene operantibus vſque in finem, & in Deo ſperantibus proponenda eſt vita æterna, & tanquam gratia Filijs Dei per Chriſtũ Ieſum miſericorditer promiſſa, & tanquam merces ex ipſius Dei promiſsione bonis ipſorum operibus & meritis fideliter reddenda. Hæc eſt enim illa corona iuſtitiæ, quam poſt ſuum certamen & curſum repoſitam ſibi aiebat Apoſtolus, à iuſto iudice ſibi reddendam: non ſolum autem ſibi, ſed & omnibus, qui diligunt aduentum eius.* Ex promiſsione autem conditionata Dei dandi gloriam fidelibus recte operantibus, & vſque in finem perſeverantibus, manifeſtè infertur decretum illud conditionatum: nam talis promiſsio vel complet, vel ſupponit eſſentialiter eiuſmodi decretum.

6 Suppono ſecundo, Deum ab æterno præparaſſe omnibus prædeſtinatis beneficia ſuæ gratiæ, quibus infallibiliter perſeverent vſque in finem. Id conſtat manifeſtè ex illa celebri definitione prædeſtinationis tradita ab Auguſtino lib. de bono perſeverant. cap. 14 ijs verbis: *Prædeſtinatio Sanctorum nihil aliud eſt, quam præſcientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsime liberantur quicumque liberantur.* Prorſuſque implicatorium eſt aliquem obtinere æternam ſalutem per exercitium bonorum operum, quin Deus ab æterno decreverit conferre illi in tempore auxilia gratiæ, quæ præcognovit fore congrua ad obtinendum finem.

7 His ſuppoſitis probatur, Deum vere & propriè eligere homines efficaciter ad gloriam vt coronam ante abſolutam prævisionem meritorum: nam decretum illud conditionatũ dandi gloriam ſub conditione quod homo finaliter perſeveret, præcedit abſolutam prævisionem meritorum: rurſus decretum illud dandi perſeverantiam finalem, ideſt auxilia congrua ad perſeverandum finaliter, etiam præcedit abſolutam prævisionem meritorum, ab illaque eſt independens à priori: coniunctum autem vtriuſque decreti conſtituit intentionem efficacem gloriæ: Deus enim efficaciter volens dare gloriam ſub conditione quod homo finaliter perſevere; & aliunde pro poſteriori volens dare homini perſeverantiam finalem, hoc ipſo efficaciter vult dare homini gloriam. Cum implicet vtrumqoe coniungi, & Deum nolle dare gloriam: ergo ante merita abſolute prævisa Deus vere & proprie intendit efficaciter homini gloriam vt coronam.

8 Dices, in principijs Doctorum negantium præfinitiones ab intrinſeco efficaces immediatè terminatas ad noſtras operationes liberas, in quam ſententiam nos valdè propendemus, voluntatem illam, qua Deus confert homini auxilia congrua ad formaliter perſeverandum, ex ſe eſſe indifferentem, & coniungibilem cum impœnitentia finali; cum ex ſe non ſit præfinitiva perſeverantiæ finalis. Ergo per illam non amat Deus efficaciter perſeverantiam finalem: ergo coniunctum ex illa voluntate, & ex primo decreto ſuppoſito ad promiſsionem conditionatam gloriæ, vel in illa imbibito, nõ conſtituit intentionem efficacem gloriæ. Reſpondeo, Deum verè & propriè amare efficaciter perſeverantiam finalem per voluntatem illam, qua confert homini auxilium congruum ad perſeverandum; quamvis illa voluntas in ſe intrinſece inſpecta, & ſecundum ſe ſumpta nõ ſit connexa eſſentialiter cum perſeverantia, ſed de ſe ſit indifferens, vt coniungatur cum carentia ipſius; ſicut per illud auxilium congruum Deus vere & propriè movet efficaciter hominẽ ad perſeverandum, quamvis illud ex ſe non ſit intrinſecè connexum cum perſeverantiæ. Ratio autem vtrobique eſt eadem; nam ſicut auxilium conſtituitur in ratione efficacis quaſi in actu primo, per ſcientiam mediam de futura cooperatione libera humani arbitrij: ita volitio executiva talis auxilij, quæ quantum eſt ex ſe amat perſeverantiam finalem, conſtituitur in ratione efficaciter amantis & præfinientis talem perſeverantiam, per ſcientiam mediam, quæ repræſentat illam perſeverantiam futuram ſub conditione talis auxilij. Itaque voluntas collativa auxilij, licet ex ſe non ſit eſſentialiter amor abſolute efficax perſeverantiæ finalis, eſt tamen ex ſe amor conditionate efficax, nimirum ſub conditione quod propriori ad ipſam exiſtat in Deo ſcientia media de congruitate & efficacia auxilij. Vnde per illam ſcientiam mediam conſtituitur abſolute efficax verè & propriè. Non antecedit tamen auxilium tanquam principium neceſſarium ad ipſius exiſtẽtiam, quatenus eſt voluntas amans efficaciter perſeverantiam, ſed quatenus eſt voluntas amãs efficaciter exiſtentiam auxilij, & ſufficienter amans operationem liberam, ad quam illud ordinatur: ac proinde licet illa volitio ſit præfinitio efficax verè & propriè; non eſt tamen antecedens quatenus efficax, ſed ſecundum ſe.

9 Et ſicut in ſententia Societatis non minus propriè movet Deus efficaciter homines

mines ad operandum per auxilia indifferentia collata sub scientia media futuræ efficaciæ, quàm in sententia Dominicanorum per auxilia prædeterminantia: ita in nostra sententia non minus propriè amat Deus efficaciter operationem liberam creaturæ per volitionem de se indifferentem, dum existit sub illa scientia media, quàm in sententia adversariorum: imo magis volitio divina serio quantum est ex se amans nostrum consensum salutarem, potest constitui efficax per scientiam mediam congruitatis auxilij, quam ipsum auxilium ad illũ consensum inclinans: siquidem scientia media est intrinseca volitioni exequenti auxilium, & cum illa realiter identificatur: at prorsus est extrinseca auxilio, cum istud existat in nobis, & illa in Deo.

SECTIO TERTIA.

Secunda pars nostræ sententiæ: Deus non eligit omnes prædestinatos ad gloriam, vt coronam electione antecedenti omnino absoluta.

§. I.

Authores pro nostra sententia.

10 HANC Sententiam defendunt omnes qui dicunt electionem ad gloriam esse post prævisa merita, & insuper Ocham, Gabriel, & Catharinus, citati à P. Suar. lib. 1. de Prædest. c. 8. n. 28. Item Isambertus, & Maynam t. 1. Philos. sacræ c. 14. prop. 19. qui dicunt aliquos eximie dilectos, vt B. Virginem, Ioannem Baptist. Apostolos & aliquos alios fuisse electos ante prævisionem absolutam meritorũ electione omnino absoluta & efficaci.

11 Qui autem dicunt electionem absolutam Prædestinatorum omnium ad gloriam vt coronam non nisi post prævisa merita esse factã, plurimi sunt & gravissimi. Pro ea citat P. Lessius dis. de Præd. sect. 2. n. 8. Alex. Allensem, B. Albertum. D. Bonav. Henricum, Thomã de Argentina, Guillelmum à Rubione, Ioan. Maiorem, Albertũ Pighium, Hieron. Osforiũ, Ruardum Taper, Driedonem, Cardinalem Sodaletum, Cardinalem Cantarenum, Ioann. Echium, Turrianum, Stapletonium, Camerarium, Ioan. à Bononia, Franc. Cartagena, Ludovic. Molina, Greg. de Valentia, & Gabr. Vazq. quam ipse „Lessius latissime defendit, qui subiungit: Eandem tenent multi viri doctissimi, qui nõdum „sua scripta typis mandarunt, quibus cum ego „hanc rem contuli. Hos omnes ex consilio ad„duxi, vt appareat quantus in hoc puncto sit omnium penè doctorum consensus.

12 Eandem defendit P. Præpositus; Pat. Franc. Amicus t. 1. disp. 15. pro ea citans n. 61. præter allegatos Aureolum, Baconium, Michaelem de Medina, Becanum, atque Monceum, quibus adde Meratium Herice, Martinonem, & P. Iacobum Platel in synopsi cursus Theologici c. 4. §. 3. n. 121. item Petavium t. 1. Theol. Dog. à c. 6. vsque ad 9. & S. Franc. Salesium Epist. 61. Gallica, Hispanica & idque testatur Maynam t. 2. Philos. sacræ c. 42. vbi pluribus sancti Episcopi locis, quos Gallicè & Latine excribit aperte demonstrat hanc esse eius mentem, & hanc sententiã late probat ipse Maynam t. 1. c. 14. „prop. 15. vbi hanc conclusionem statuit: De „lege ordinaria neminem adultum Deus vult „neque ab æterno voluit, seu decrevit vel de„stinavit in statum æternæ fœlicitatis recipe„re, nisi quem prius viderit se tanto bono dig„num exhibuisse per bonũ vsum donorũ gratiæ. P. Martinon d. 19. de Deo pro hac sententia refert Bekenum, Cornel. à Lapide, Francisc. Turrianum, Pennotum, Ioannem Marianam, & alios, vsque ad 26. quibus adde P. Alarcon, P. Ortegam tr. 2. de Deo contr. 7. d. 2. q. 3. certam. 8. & Breserum lib. 6. de conscientia à n. 267.

§. II.

Præmittitur ad probationem nostræ sententiæ, Deum sincere & ex animo velle quantum est ex se voluntate beneplaciti omnes homines rectè operari, & salutem æternam obtinere.

13 THeologi cum D. Th. 1. p. q. 19. art. XI. distingunt in Deo duplicem voluntatem, nempe & voluntatẽ signi, & voluntatem beneplaciti: voluntas signi (inquit P. Vazq. 1. p. d. 83. n. 1.) dicitur quando Deus exterius ita fegerit circa rem aliquam, vt indicet, se habere voluntatem, cum tamen revera eam non habeat, sicut quando præcepit Abrahamo vt sibi sacrificaret filium suum vnigenitũ Isaac. Volũtas beneplaciti, est, qua Deus vere & propriè rem vult & amat. Quę divisio (vt notat Maynã t. 1. c. 12. prop. 16. n. 1.) perinde est ac si dicamus: *Alia est voluntas* propriè dicta, alia metaphoricè: seu potius alia est beneplaciti, quæ est propriè dicta, & alia est signi, quæ non nisi metaphorice est Dei voluntas; vel dicamus sic: alia est voluntas secundum rem, quæ est voluntas beneplaciti, alia secundum nomen, seu nomine tenus tantum, quę est voluntas signi; quatenus aliquando signum voluntatis vocatur nomine ipsius voluntatis, quã significat, & ita metaphoricè pro ea sumitur. Id constat ex D. Th. eo art. ad 2. cum primum sibi obiecisset, signa divinæ voluntatis fore falsa, si non concordent cum voluntate, quã significant, aut si cõcordent, frustra assignari: Resp. * Dicendum (inquit) quod signa voluntatis dicuntur voluntates divinæ, non quia sint signa, quod Deus velit; sed quia ea, quę in nobis sunt signa volendi, in Deo volũtates dicuntur. Sicut punitio non est signum, quod in Deo sit ira; sed punitio eo

ipſo quod in nobis eſt ſignum iræ, in Deo dicitur ira. * Vnde nõ recte P. Vazq. explicuit voluntatem ſigni; nõ enim dicitur voluntas ſigni, quia Deus per illam ſignificet ſe interne habere volũtatem; ſic enim eſſet falſum illud ſignũ; ſed quia illud ſignũ in nobis ſignificat internã voluntatẽ; ſic qui præcipit aliquid, ſignificat ſe habere voluntatẽ vt fiat res præcepta: * Vnde præceptũ divinũ (inquit D. Th. eo a. 11. corp.) quandoque metaphorice voluntas Dei dicitur, ſecundum illud Mat. 6. Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra. Et ſtatim ſubiungit: Sed hoc diſtat inter voluntatem & irã, quia ira de Deo nunquã propriè dicitur, cum in ſuo proprio intellectu includat paſsionẽ: voluntas autem proprie de Deo dicitur. Et ideo in Deo diſtinguitur voluntas proprie, & metaphorice dicta. Voluntas enim proprie dicta vocatur voluntas beneplaciti. Voluntas autem metaphorice dicta eſt voluntas ſigni, eo quod ipſum ſignum voluntas dicitur. *

14 Igitur Alexander, Bonaventura, Maior, Marſilius, & Caietan. apud P. Vazq. d. 83. n. 2. dicunt, in Deo non eſſe voluntatem beneplaciti, quæ proxime referatur ad ſalvationem omnium & ad obſervationem præceptorum in omnibus hominibus, ita vt hęc ſecundum ſe reipſa ſint volita à Deo, ſed voluntatem Dei terminari ad media tantum, quæ Deus tribuit omnibus hominibus, quibus ſalvari poſsint, & ad præcepta, quæ eiſdem tradit vt bene operẽtur. Quare dicunt eandem voluntatem relate ad obſervationẽ præceptorum & ad ſalvationem hominum, tantum eſſe ſigni. Exiſtimant enim omnem voluntatem beneplaciti divini eſſe efficacem, & ſemper impleri.

15 Cui ſententiæ favet Auguſtinus, qui ne concederet, Deum aliquid velle vere, & propriè, & tamẽ id non fieri, varijs modis conatus eſt explicare illam propoſitionem Apoſt. 1. ad Thimot. 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri.* Nam imprimis in Enchir. c. 103. illam explicat per diſtributionem accomodã, vt ſit ſenſus: *Deus vult ſaluos fieri omnes homines, qui ſaluantur*; non quia nullus ſit *homo*, quem ſalvum fieri non velit; ſed quia nullus ſalvus fit, quem non velit ſalvum fieri. Sicut de aliquo præceptore dicere ſolemus: *Docet omnes pueros huius ciuitatis*, nõ quia nullus ſit puer in civitate, qui non doceatur; ſed quia nullus docetur, qui non doceatur ab ipſo. Secundo in eodem loco exponit, ita vt fiat diſtributio incõpleta pro generibus ſingulorum, & non pro ſingulis generum: vt ſit ſenſus, Deus vult de quolibet ſtatu hominũ ſalvos fieri aliquos, nimirum mares, & fœminas; divites, & pauperes, Iudæos, & Gentiles, Græcos, & Latinos, non tamen omnes de ſingulis ſtatibus. Tertio in lib. de corrept. & grat. c. 15. dicit, ideo verum eſſe, quod Deus velit omnes homines ſalvos fieri; quia nimirum facit, vt velint omnes ſalvi fieri: iuxta illud ad Rom. 8. *Spiritus poſtulat pro nobis*, id eſt ſpiritus poſtulare nos facit. Et Gen. 22. *Nunc cognoui, quia timeas Deum*, id eſt, nunc feci, vt cognoſcas, quia timeas Deum.

16 Communis tamen & vera ſententia Theologorum ac Patrum docet, Deum vere & proprie velle volũtate beneplaciti omnes omnino homines, nullo excepto, ſalvos fieri, & recte operari. Quæ ſententia adeò conformis eſt ſacris litteris, & doctrinæ Patrum, *vt prorſus non videam* (inquit Vazq. diſp. 83. n. 6.) *qua ratione aliquis eam inficiari audeat.* Idque ipſe ibi late probat, item P. Molina 1. p. q. 19. a. 6. d. 1. fuſe & nervoſe hoc evincit; ſolidiſsime probans, dari in Deo formaliter voluntatẽ, qua vult vt impleamus conſilia & præcepta, quæ nobis tradit: hanc enim verbis illis orationis Dominicæ: * Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra, petimus à nobis impleri. * De eadem 1. ad Theſalon. 4. ait Paulus: * Scitis quæ præcepta dederim vobis per Dominum Ieſum. Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, vt abſtineatis vos à fornicatione, &c. * Præceptaque ipſa & conſilia ab vniverſis Theologis, comparatione Dei voluntas ſignĩ dicuntur, neque alia ratione, nĩſi qui voluntatẽ in Deo formaliter exiſtentem exprimunt, qua id vult, ſi nos quoque pro noſtra ſententia idẽ velimus, eaque ratione id nobis præcepit. * *Ridiculũque* eſt (ſubdit Mol. pag. 282.) & ſcripturiſque ſacris minime conſonum arbitrari, Deum quidem formaliter & proprie id non velle, ſed ſolum metaphorice dici id velle, quia perinde exhibet præcepta & conſilia, ac ea exhiberet qui id vellet, eo modo, quo de eo iraſci dicitur ſolum metaphorice, quia punit, vt punire ſolent homines irati. * Multa ad hoc comprobandum adducit Molina, & tandẽ concludit ijs verbis: Denique ſi in Deo non eſſet voluntas conditionalis, de qua loquimur, ſanè invitationes ad pœnitentiam, atque ad vitam æternam, quæ ex perſona Dei in ſcripturis ſanctis fiunt, potius fictiones dicendæ eſſent comparatione eorum, qui non convertuntur. Veteratoris enim eſſet præcepta ſubditis dare, nec velle, vt ea implerent, velle nihilominus tranſgreſſores punire: quare id Deo nulla ratione eſt tribuendum; quin potius dicendum eſt, revera velle fieri quæ præcipit, ſervata tamẽ libertate arbitrij creati, ac proinde ſub conditione quod homines ac Angeli id ipſum *velint*. *

17 Verus ergo ſenſus Pauli (vt inquit P. Suar. li. 4. de Præd. c. 1. n. 5.) eſt, quẽ verba ſimpliciter ac proprie intellecta præferunt, Deum quantum in ſe eſt, velle & cupere omnium ſalutem.

Et

Et ſtatim citat Chriſoſtomum, Oecumenium, Theophilatum, Ambroſium, Hieronimũ, Proſperum, Athanaſium, & Damaſcenũ, qui in hoc ſenſu exponunt verba Pauli, & ſubdit: *Eſtque iam communiter recepta ſententia*, eamque tandem ſecutus eſt Aug. lib. de ſpiritu & litt. c. 33. *Vbi* interrogat, ſi voluntas credendi donũ Dei eſt, cur nõ detur omnibus hominibus, cũ Deus velit omnes homines ſalvos fieri? (& reſpondet) *Vult* quidẽ Deus omnes homines ſalvos fieri, & in agnitionẽ veritatis venire; nõ ſic tamẽ vt eis adimat liberum arbitrium, quo vel benè vel male vtẽtes, iuſtiſsime iudicetur, quod cum fit, infideles contra voluntatẽ Dei faciunt, cum eius Evangelio non *credũt*, &c. Et in libro ad articulos falſo ſibi impoſitos, ſecundus erat, *quod Deus nolit omnes ſaluare*: cui reſpondet. *Sinceriſsime credendum eſt, atque profitendum, Deum velle, vt omnes homines ſalui fiant, ſiquidẽ Apoſtolus, cuius eſt illa ſententia, ſolicite præcipit, quod in omnibus Eccleſijs fideliſsime cuſtoditur, vt Deo pro omnibus hominibus fideliter ſupplicetur.* Quæ verba habentur apud Proſperum ad obiectiones Vincentianas reſp. 2. Quare quando Auguſtinus illud Apoſtoli: *Vult omnes homines ſaluos fieri*, reſtrinxit ad ſolos Prędeſtinatos, Pauli verba accepit de voluntate ſimpliciter dicta, quę eſt abſolute efficax reſpectu ſalutis, ſed tamen poſtea vidit, etiam poſſe accipi verba Pauli de voluntate magis generali, vt obſervavit noſter Antonius Perez de Provid. Dei diſp. 1. c. 5. n. 70. Poſtquã hanc cõmunem ſententiam Patrum ex ſcripturis probavit Exim. Doct. n. 7. inquit: *Vnde cõſtat, concluſionẽ poſitã tanquã certã*, & extra omnem opinionem accipiendam eſſe, quia eſt ſatis in ſcriptura expreſſa, & communi SS. PP. conſenſu recepta. Cõſulatur P. Ruiz diſ. 19. & 20. de volunt. in qua congerit authoritates Patrũ pro hac ſententia, & oſtendit voluntatẽ Dei ſalvandi omnes eſſe ſeriam & veram.

18 Itaque Deus habet voluntatem efficacem propriè conditionatam dandi omnibus vitam ęternam ſub conditione, quod decedant in gratia, & inſuper quantũ eſt ex ſe ſerio vult vt homines decedãt in gratia; & omnibus media ſufficientia ad ſalutem providet; vultque ſerio & ex animo vt eius præcepta obſervent, & rectè vivãt; cæterum quia ſimul vult vt moneant liberi, hæc voluntas non habet vim determinandi voluntatem eorum ad obſervanda præcepta, ſed potius relinquendi illos in manu conſilij ſui; ac proinde licet circa media, quæ à ſolius Dei voluntate dependent, ſit omnino efficax; tamen circa finem operationis honeſtę liberæ creaturæ, mediâ quâ eſt obtinẽda ſalus, non eſt efficax abſolutè, ſed quaſi cõditionatè; quia ſolũ eſt efficax ad faciendum, ne per Deũ ſtet, ſed vnice per hominem, quod ille non recte operetur. Vnde Ambroſius exponens verba Pauli, inquit: *Si Deus, qui omnipotẽs dicitur, omnes homines ſaluos vult fieri, cur nõ impletur eius voluntas?* Deinde reſpondet: *Conditio latet: vult enim Deus ſaluos fieri, ſed ſi accedant ad eum, ſi & ipſi velint, &c.* Item Hieronymus in eundem locum: *Si & ipſi* (inquit) *vocati Deo conſentire velint.*

19 Sed quamvis ſeria voluntas Dei erga ſalutem hominũ facile explicetur per cõditionalem illam, nimirum ſe homines velint cooperari Deo ſufficienter vocanti & offerenti concurſum ſimultaneum ad opera ſalutis; difficilius explicatur quoad ipſa opera libere ſalutaria, hæc enim non vult Deus ſub conditione quod homo velit; nam hominem libere velle obſervare præceptum ſibi impoſitum eſt opus ſalutare, quod nequit Deus velle ſub conditione, quod homo velit; eſſet enim nugatoria volũtas, qua Deus ſic ſtatueret: *Volo vt homo velit ſub conditione quod velit.* Ergo voluntas, qua Deus vult vt homo obſervet pręceptũ non eſt conditionata: ergo eſt abſoluta: ergo iam Deus aliquid vult voluntate abſoluta, quod tamen non fit. Reſp. voluntatem illam Dei æquivalenter eſſe conditionatam; quia quamvis ſit efficax in ordine ad determinandum Deum vt cooperetur cum arbitrio noſtro ad volitionem noſtram caſu quo arbitrium creatum, vt poteſt, ſe determinet ad illam eliciendam; non eſt tamen efficax ad determinandũ arbitriũ creatũ, vt eliciat volitionẽ, ſed illud relinquit in manu conſilij ſui, ſolumque eſt efficax ad inducẽdum auxilium ſufficiens, quod quantum eſt ex parte ſua, ſeu ex parte Dei eſt efficax, & ſolum poteſt reddi inefficax & privari effectu ob culpã arbitrij creati. Quare voluntas illa Dei, qua quantum eſt ex ſe vult vt homo obſervet præceptum, neẽ eſt de ſe abſolutè efficax, cum non habeat eſſentialem connexionem cum obſervatione præcepti; nec abſolute inefficax; ſiquidem poteſt ad effectũ pervenire, quin ſuperaddatur nova Dei voluntas: ſed eſt abſolute ſufficiens, & quantum eſt ex ſe efficax, & æquivalenter eſt conditionatè efficax.

20 Dices, hoc eſſe contra Auguſtinũ, qui in Enchir. c. 103. permittit illum locũ Apoſto-
„li: Deus vult omnes homines ſalvos fieri, ex-
„plicari poſſe alio modo, quam ab ipſo ibi ex-
„plicatur, dũ tamen (inquit) credere non co-
„gamur, aliquod omnipotentem Deum voluiſ-
„ſe fieri, factũque non eſſe. Redditque rationẽ:
„Qua omnipotens velle inaniter, non poteſt quodcũque voluerit. Multũ laborat Maynã t. 1. Philoſ. ſacræ c. 14. prop. 9. in explicando quomodo ſemper omnis Dei voluntas impleatur. Facilius reſpondemus, Auguſtinũ eo loco exiſtimaſſe, nihil Deum poſſe propriè velle, quin

eius voluntas impleatur: & propterea expoſuiſſe locum Apoſtoli modis ſupra relatis. Poſtea tamen doctior factus, vere ſenſit, non omnem voluntatem Dei impleri; quia Deus vult vt homines non peccent, & contra voluntatem Dei agunt quando peccant: & vt aiebat ſup. Auguſtinus: *In fideles contra voluntatem Dei faciunt, cum eius Euangelio non credunt.* Nec inaniter vult Deus obſervationem præcepti, quamvis illa non ſequatur; quia, quod non ſequatur, provenit ex malitia hominis; quod illam intendat, & procuret, oritur ex bonitate Dei, qui muneri ſuo non ſatisfacit, niſi procuret omnium ſalutem, tribuendo ſingulis auxilia ſufficientia; nec tenetur conferre hominibus auxilia efficacia; quia non tenetur facere miracula, nec tenetur omnibus æqualiter benefacere, nec privilegia eximia facere communia. Vide inter alios Albeldam diſp. 56 ſec. 3. n. 32. probantem, non omnem voluntatem beneplaciti in Deo impleri.

22 Difficilius forſam oppones, Deũ conferentem auxilium ſufficiens, quando futurum eſt inefficax, non poſſe ſerio intedere rectam operationem, quam certo ſcit non extituram: quomodo enim Deus ſerio intendere poteſt vt fiat recta operatio, quando ſcit infallibiliter non futuram? nemo enim prudenter concipere poteſt ſeriam intentionem finis, quando videt illam intentionem fruſtrandam: At Deus prævidens Petrum non operaturum cum auxilio *A*, ſi ei conferatur, hoc ipſo cognoſcit fruſtrandam eſſe ſuam intentionem rectæ operationis, ſi cum illa conferat auxilium *A*, ergo non poteſt tunc conferre auxilium *A*, ex ſeria intentione rectæ operationis. Sed hanc difficultatem ſolvemus diſputat. 10. cum agamus de direct. ſcientiæ mediæ. Nunc reſp. cum P. Leſſ. diſp. de Præd. ſect. 2. in 2. ratione §. *Dices ſerio. Sicut homo poteſt ſerio deſiderare & cum vero deſiderio ſuadere id, quod ſcit non eventurum, & dolere quod non fiat: ita etiam Deus. Neque ideo cupit aliquid fieri contra ſuam præſcientiam, ſed cupit aliquid fieri, quod ſi fiat, ſequetur, in eo non fuiſſe illam præſcientiam: vellet enim, vt ſic dicam, ſe non habere illam præſcientiam, quatenus vellet, non eſſe eius obiectum, a quo illa præſcientia ſuo modo pendet. Quare quando bonum pendet a conſenſu alterius* (inquit idem Leſſ. ſect. 5. n. 52.) *poteſt Deus illud intendere*, & ad illud excitare, non quidẽ vt abſolute fiat, quod ſcit non futurum, ſed vt fiat, ſi ipſe velis; vt autem velis, ille quam maximè deſiderat. Deinde vt ſatisfaciat ſuo erga te affectui, quo cupit tuam ſalutem, eumque affectum declaret alliciendo, vocando, & totum ponendo in tua poteſtate. Denique vt conſtet ex ſua parte ipſum tibi non defuiſſe, & tibi omnino imputandum ſi excidas à ſalute.

§. III.

Præmittitur ſecundo, voluntatem ſaluandi omnes eſſe velitionem virtualiter indiuiſibilem communem Prædeſtinatis & reprobis.

23 ITA Nimirũ, vt prius ſit ordine rationis Deum velle intendere quantum eſt ex ſe gloriam omnibus, & habere quandam voluntatem generalẽ dandi omnibus media ſufficientia ad ſalutem, quã habere voluntatem ſpecialem ſalvandi hos potius quam illos, ſeu tribuendi aliquibus media extraordinaria, & indebita vi providentiæ communis, vi quorum æternam glorię coronam aſſequantur. Quod autem res ita ſe habeat, & quod ante electionem abſolutam & efficacem, quam adſtruunt aſſertores electionis efficacis antevertentis prævisionem abſolutam meritorum, precedat voluntas illa generalis ſalvandi omnes, ſupponit ex cõmuni cõſenſu Patrum, & Theologorum P. Ruiz. diſp. 12. de Præd. ſect. 4. n. 18. & diſp. 20. de volunt. ſect. 1. n. 2. & ſect. 2. n. 3. P. Suar. in Opuſc. lib. 3. de auxilijs c. 19. n. 12. & lib. 1. de Præd. c. 8. n. 1. P. Vazq. 1. p. d. 89. c. 9. initio. Amicus t. 1. d. 15. n. 101. Tannerus t. 1. d. 3. q. 5. dub. 5. n. 15. Albel. d. 56. n. 19. Smiſing. tr. 3. d. 5. dub. 5. n. 15. & denique P. Faſolus q. 23. a. 1. dub. 3. n. 68. vbi ait: *Deum veriſsime, & ſinceriſsimè voluiſſe ſalutẽ omniũ hominũ, quia ex formali, ac proprio affectu finis omnibus largitus eſt ſufficientiſsima media ad ſalutis finẽ conſequendũ. Quod autẽ præter hoc miſericordiæ decretũ, omnibus cõmune, facere voluerit aliud maioris miſericordiæ decretũ dandi quibuſdã, & non alijs, media non ſolũ ſufficientia, ſed etiã efficacia, atque infallibilia ex efficaci, & abſoluta voluntate finis, non tollitur vera, ac ſincera voluntas ſaluandi omnes, ſed ſolũ additur maior quædã benevolẽtia erga aliquos.* Idem docet ibidem n. 92. his verbis: *Reſpõdeo, poſita ſententia D. Th. de Præd. Chriſti, & hominũ in Chriſto, poſt prævi ſionem peccati, meruiſſe omnes homines excludi poſitiue a gloria, in quo ſenſu paſsim docet Auguſt. factã eſſe ex omnibus hominibus maſſam quandã perditionis. Hinc benigniſsimus Dñs miſericordia motus fecit liberum decretum de Incarnatione, & morte Chriſti pro omniũ ſalute, & gloria: quo primo affectu certum eſt de fide nullum fuiſſe excluſum à gloria, ſed omnes planè incluſos, quia Chriſtus pro omnibus Incarnatus & mortuus eſt, nemine prorſus excepto. Poſt hoc aſſerimus factum eſſe aliud decretũ, quo Deus ſtatuit dare efficaciter, & abſolute gloriam Prædeſtinatis & media efficacia: reprobis vero ſtatuit nõ dare efficaciter, & abſolute gloriã, nec media efficacia.* Hæc ille.

§. IV.

§. IV.

Conficitur ex dictis prima probatio noſtræ ſententiæ: quia cum voluntate generali ſalvandi omnes non componitur, quod communiter docent aſſertores electionis efficacis antecedentis; nempe neminem defacto ſalvari, qui non fuerit ſpecialiter electus electione formali abſoluta ante præviſionem meritorum.

24 QVOD id communiter doceant aſſertores illius ſententiæ, patet, nã P. Suarez lib. 1. de Prædeſt. c. 12. n. 4. tanquam ſententiam inter Theologos cõmunem ſtatuit, electionem omnium Prædeſtinatorum poſt Chriſtum ſimul & in eodem ſigno rationis factam eſſe: & ſuadetur, quia rationes, quibus probant Deum elegiſſe homines efficaciter ad gloriam ante præviſionem abſolutam meritorum, vel nihil probant, vel id concludunt de omnibus, qui ſalvantur, nimirum quod electio mediorum efficacium ad finẽ ſupponit intentionem efficacem eiuſdẽ. Vnde nobilis Recentior ex aſſertoribus electionis antecedentis invehitur in eos, qui admittentes electionem antecedentem, & gratuitam aliquo tum ad gloriam; concedunt etiam plures alios antecedenter non electos defacto ſalvari: *Non eſt enim*, inquit, *cur noſtra ſententia hoc modo temperari debeat.* Nam omnia fere ſcripturæ loca, & argumenta rationes, quæ cõmuniter afferri ſolent ad probãdam electionem gratuitã prædeſtinatorum ad gloriã, vel vniverſaliter probant fuiſſe antecedenter electos eos omnes, qui defacto ſalvantur; vel neminẽ probant fuiſſe electum.

25 His poſitis, iam probo, illa duo nõ cõponi, nempe Deum ante præviſionem abſolutã meritorum eligere efficaciter ad gloriã omnes illos, qui ſalvandi ſunt, & tamen pro priori ad hanc electionem habere voluntatem generalẽ ſeriam & ſinceram ſalvandi omnes. Et ſic argumentor; quia implicat Deum ex vi illius volũtatis providere omnibus & ſingulis hominibus auxilia ſufficientiſsima ad obtinendam æternã ſalutem, & tamen quod vi illius nullus hominũ obtineat auxilia, quibus defacto ſalvetur. Quomodo enim contingere poſsit, vt omnes omnino homines, nullo excepto, habẽtes auxilia ſufficientiſsima ad obſervãda præcepta, in æternã mortem ruant? quomodo verificabitur, Deum ſerio & exanimo per illam primam voluntatẽ procurare omnium hominum ſalutem; ſi nulli diſtribuat auxilia, cum quibus ſalvetur? erit ne adeo ſterilis illa prima voluntas, vt in nullo ſit coniungenda cũ fine intento? Certe non videtur hoc cõtingere poſſe, niſi auxilia collata ſingulis ſint nimis debilia, & quæ ingentem difficultatem relinquant in hominum arbitrijs ad ſequẽdam virtutem: vel niſi Deus de induſtria ex omni cumulo auxiliorũ cuilibet ſeligat ea, quæ minus congruunt ipſius genio, & indoli: quod nõ componitur cum ſeriã & ſincera voluntate ſalvandi omnes. Si enim Deus ſingulis daret auxilia nimis debilia, vel ſeligeret cuilibet ea, quæ minus congrua ſunt eius genio & indoli, non ſincere; ſed ſimulatoriè vellet homines ſalvare; & inſidiaretur hominum ſaluti. Vt ergo hoc non dicatur, dicendum eſt, Deum ſingulis providere auxilia ſufficientiſsima, quæ viam virtutis reddant planam, & quæ ſine magna difficultate poſsit perambulari, & cuilibet cõferre ea auxilia, quę curſus & occurſus naturalis rerum fert. Et quamvis permittat multos à ſalute excidere, id ideo eſt, quia finit vt homines libere operentur; & hoc ipſo quod illis relinquatur liberum arbitrium, pro ſua libertate multi reſiſtunt gratiæ & pereunt. Et vt inquit D. Thom. 1. p. q. 22. a. 2. ad 2. *Cum Deus ſit vniverſalis probiſor totius entis, ad ipſius providentiam pertinet, vt permittat quoſdam defectus eſſe in aliquibus particularibus rebus, ne impediatur bonum vniverſi perfectum. Si enim omnia mala impedirentur, multa bona deeſſent vniverſo: non enim eſſet vita leonis, niſi eſſet occiſio animalium; nec eſſet patientia martyrum, niſi eſſet perſecutis tyrannorũ.* Vnde dicit Aug. in Enchir. c. 11. *Deus omnipotens nullo modo ſineret aliquod malum eſſe in operibus ſuis, niſi eſſet vſque adeo omnipotens & bonus, vt benefaceret etiam de malis.* Hinc idẽ D. Thom. q. 23. a. 3. probat, ad divinam providentiam pertinere, vt permittat aliquos à ſalute æterna deficere: *Quia ad providentiam Dei pertinet permittere aliquem defectũ in rebus, quæ providentiæ ſubduntur; vnde, cum per diuinam providentiam homines in vitam æternam ordinentur, pertinet ad diuinam providentiam, vt permittat aliquos ab iſto fine deficere.*

26 Non pertinet autem ad divinam providentiã permittere, vt omnes à fine intento deficiant. Imo hoc repugnat divinæ providentię. Ergo cum per illam voluntatem generalẽ, qua Deus propter merita Chriſti, voluit quantũ eſt ex ſe, omnes homines ſalvos fieri, intenderit ſerio & ex animo omnium ſalutem; conſequens eſt, vt contingere non poſsit, quod nullus vi illius voluntatis ad ſalutem perveniat. Quod confirmo; quia ſi vi illius voluntatis generalis nullus homo ſalutẽ conſecuturus eſt: ergo contingere potuit, quod Deus voluerit ſerio, & ex animo omniũ hominum ſalutem, illamque ſerio procuraverit; & tamen quod nullus ſalutem obtineret. Nimirum ſi Deus poſt illam volun-

tatem generalem non adijceret voluntatem aliam ſpecialem; vt ſane potuit; cum enim noua illa voluntas collativa ſpecialium auxiliorum, quæ debita non erant ex vi generalis voluntatis, ſit novum & ſpecialiſsimum beneficium; non conſequitur neceſſario ex vi prioris voluntatis: ac proinde potuit omnino ſuſpendi. Quis autem nō videat ſequelam eſſe abſurdam? Ergo moraliter neceſſarium eſt, vt vi illius voluntatis generalis, quamvis non ſuperadatur alia ſpecialis, aliqui reipſa ſalventur. Ergo quamvis admitteremus aliquos fuiſſe efficaciter electos ante prævisa merita, non poteſt vniverſaliter hoc dici de omnibus, qui ſalvantur. Prob. Conſeq. quia ſi ex vi voluntatis generalis ſalvantur aliqui, nullum eſt fundamentum, vt dicamus, Deum circa illos habuiſſe aliā electionem abſolutam. Si enim vi voluntatis generalis obtinuerunt auxilia congrua ad ſalutem, vt quid ſuperadderetur noua & ſpecialis voluntas, vt illa ipſa, & non maiora auxilia ſuſciperent?

27 Confirmatur, quia vt inquit S. Th. in 1. diſt. 46. art. 1. corp. *Huius voluntatis* (nempe illius generalis ſalvandi omnes) *effectus eſt ipſe ordo naturæ in finē ſalutis, & promouentia in finem omnibus communiter propoſita, tam naturalia, quam gratuita, ſicut potentiæ naturalis, & præcepta legis, & huiuſmodi.* Vnde & ad hanc voluntatē generalem ſpectat voluntas mittendi Chriſtū in redemptorem: vt enim inquit S. Ioannes Epiſt. 1. cap. 2. *Hunc* (nempe Chriſtum filium ſuum) *propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris; non ſolum autem pro noſtris, ſed etiam pro totius mundi.* Quo loco vtitur Trident. Seſſ. 6. cap. 2. vt definiat, Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe: quod teſtatur Paul. 1. ad Thimot. 2. *Qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus*; & iterum Ioannes Epiſt. 1. c. 1. *Et ipſe eſt* (inquit) *propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris tantum, ſed & pro totius mundi.* Quod ipſe Chriſtus ſæpe in Evang. teſtatur, vt Ioan. 3. & 6. & 17. Mat. 17 & 18. Vnde Innocentius X. in ſua conſt. an. 1653. de quibuſdam propoſitionibus Ianſenij, quintā, quæ ſic habet: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuū eſſe, aut ſanguinem fudiſſe*; his verbis confixit: *Falſam, temerariam, ſcandaloſam: & intellectam in eo ſenſu, vt Chriſtus pro ſalute dūtaxat Prædeſtinatorū mortuus ſit, impiam, blaſphemam, contumelioſam, diuinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & vt talem damnamus.* Quā quidem cenſuram, & alias quatuor Alexander VII an. 1656. confirmavit, approbavit, innovavit. Ergo de Fide eſt, Chriſtum nōn pro ſolis Prædeſtinatis mortuum eſſe: ergo non pro ſolis Prædeſtinatis à Patre miſſus. Ergo Pater non habet voluntatem ſalvādi ſolos Prædeſtinatos: ſed quantum eſt ex ſe vult etiam reprobos ſalvare. Voluit ergo Deus, Chriſtum pro omnibus mori, & pro omnibus Chriſtus fundavit Eccleſiam, & vult vt omnes ad illam veniant per veram fidem; & vt exiſtentes in Eccleſiâ mandata obſervent, & pro omnibus inſtituit Baptiſmum cum reliquis Sacramentis. Ergo ex vi voluntatis generalis ſalvandi omnes, neceſſe moraliter eſt, vt aliqui ſalvi fiant: Prob. conſ. quia ex vi voluntatis generalis inſtituit Baptiſmum, & Eccleſiam Catholicam fundavit: ergo cum multi infantes moriantur ante vſum rationis, moraliter certum eſt, aliquos ſalvari ex vi voluntatis generalis ſalvandi omnes. Quod confirm. ex verbis S. Clementis lib. 2. conſt. c. 55. vbi ſic ait: *Nos igitur, quos voluit eſſe teſtes aduentus ſui vna cum Iacobo fratre Domini, & alijs 72. diſcipulis ac ſeptē Diaconis ſuis, audiuimus ex ore Dñi noſtri Ieſu Chriſti, & optimè edocti didicimus, quænā ſit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta, quæ nobis per Ieſum Chriſtum declarata eſt: ſcilicet, ne vllus pereat: ſed potius homines, cum ei vno conſenſu crediderint, laudibus eum vno animo & ore celebrātes, ijdem in ſempiternum viuant.* Ergo cum vi voluntatis generalis ſalvandi omnes fundata ſit Eccleſia, & inſtituta ſint Sacramenta; neceſſe eſt, vt vi illius aliqui ſalvi fiant. Ergo falſum eſt, omnes eos, qui ſalvantur; fuiſſe electos electione ſpeciali, ſeu voluntate abſoluta eſſentialiter ex ſe connexa cum eorum perſeveratia in gratia.

§. V.

Conuelluntur reſponſiones, quæ noſtro argumento adhiberi poſſunt.

28 REſpondebis, ante decretum diſtribuēdi auxilia reprobis, & Prædeſtinatis, Deum per ſcientiam ſimplis intelligentiæ cognoviſſe, quæ auxilia expediat ſingulis hominibus dare ſecundū ordinariā providētiam, talia nimirum, qualia curſus rerum, & opportunitas circunſtantiarum poſtulat; per ſcientiam enim neceſſariā ſcit, quę auxilia poſtulet providentia connaturalis, ſub conditione quod velit Chriſtum mittere, & pro omnibus mori. Rurſus ante decretū mittendi Chriſtū, & diſtribuendi illa auxilia cognoſcit per ſcientiam mediam, quid reipſa eventurum ſit ſingulis hominibus ſub auxilijs illis, quæ congruunt occurſui naturali cauſarū & circunſtātiarum. Vnde vidit per ſcientiā mediā, quinam ſint operaturi ſub illis auxilijs, & quinā ſint nō operaturi. Nemini autem ex ijs, quos prævidit ope-

operaturos, & vſque in finẽ perſeveraturos ſub illis auxilijs, largitur illa auxilia, quin illũ eligat efficaciter ad gloriã: alijs vero, qui pręvidẽtur non operaturi, confert auxilia illa, nõ quia in congrua, ſed quia ſufficientia, ea collaturus libentiùs, ſi prævideret fore congrua. Vnde ideo præciſe hos, quos prævidit non operaturos cum ſerie auxiliorum, quæ congruit naturali cauſarum occurſui, non elegit, quia non prævidit ſic operaturos; eoſdem electurus, ſi prævidiſſet operaturos. Vnde ſi omnes reipſa operarentur cum auxilijs ſufficientibus, quæ defacto receperunt, vt revera potuerũt & Deus quãtum eſt ex ſe optabat, omnes fuiſſent electi efficaciter ad gloriam ante merita abſolutè prævisa.

29 Sed contra, quia iuxta hanc ſolutionem non datur in Deo voluntas ſingularis cõmunis Prædeſtinatis & reprobis, quã velit omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire; ſed datur vna pro Prædeſtinatis, quæ ſit electio abſoluta & efficax ad gloriam ante prævisa merita; & altera pro reprobis, quæ ſit electio conditionata, & quæ nunquam tranſitura ſit in abſolutam ex defectu ipſorum reproborum. Id autem eſt contra id, quod §. 3. ex communi conſenſu Patrum, & Theologorum præmiſimus.

30 Contra ſecundò, quia Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentię cognoſcit, expediens eſſe vt iuxta communem providentię ſupernaturalis curſum ſingulis hominibus tribuatur certa ſeries auxiliorum, ſive futura ſint efficacia, ſive futura ſint inefficacia; quam ſeriem Deus concederet eodem modo, quamvis per impoſsibile careret ſcientia media: nec enim providentia illa communis attendit ad congruitatem vel incongruitatẽ, ſed ad ſufficientiam, & vim intrinſecam movendi volũtatem. Sane ſi per impoſsibile Deus careret ſcientia media, vel hæc nõ antecederet decretum purificandi conditionem, ſub qua illa affirmat ſuum obiectum, vt falſo affirmat Maynam t. 1. Philoſopiæ ſacræ cap. X. prop. 6. n. 29. Deus vi voluntatis generalis ſalvandi omnes; in aliquibus cauſaret ſeriem auxiliorum, cum qua reipſa conſequerentur ſalutem; quam ſeriẽ eodem modo cauſaret Deus, quamvis cum illa non eſſent reipſa ſalvandi: ergo quamvis præcedat ſcientia media, tamen Deus illa ipſa auxilia, quę fert occurſus naturalis rerum, ita dat, vt eſſet collaturus, quamvis reipſa forent inefficacia. Ergo aliqui ſalvantur in vi auxiliorum commenſuratorum communi providentiæ: ita vt non alia eis auxilia conferantur, quam quæ conferrentur, ſi per impoſsibile Deus careret ſcientia media, vel illa non antecederet decretum collativum ipſorum. Ergo ſalvantur, quin eis conferantur ea auxilia vnicè ex motivo cõgruitatis, & ita vt non eſſent conferenda, ſi viderentur inefficacia. Idque defendit Cardinalis de Lugo in manuſcriptis de ſcientia, in quibus docet, ita ſæpe Deum conferre auxilium efficax, vt eſſet abſolutè collaturus, ſi videret inefficax; vt teſtatur P. Henao t. 1. de ſcientia media Theologicè defenſata n. 1635.

31 Quod amplius vrgeo: nam providẽtia generalis debita Redemptioni Chriſti, & proportionata naturali cauſarum curſui poſtulat ſeriem quandam auxiliorum pro ſingulis hominibus, quã ſeriem Deus cognoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: & per eam dirigitur per ſe ad illorum collationem. Eamque ſeriem auxiliorum daret, quamvis non daretur ſcientia media. Ergo ita dat Deus illa auxilia communia quando futura ſunt efficacia, vt ratio vnica illa conferendi, non ſit efficacia: ergo ita dat, vt illa dediſſet, quamvis futura fuiſſent inefficacia.

32 Vrgetur amplius; quia ſi ſingula auxilia congrua, quæ Deus hominibus confert, diſtribuit vnicè ex motivo efficaciæ, & ita vt non eſſet collaturus, ſi videret fore inefficacia: ergo nullus ſalvatur cũ ſolis auxilijs ordinarijs, quæ oriuntur ex voluntate generali ſalvãdi omnes. Probatur conſequentia, quia illa auxilia ordinaria tribuerentur, quãvis quis cum illis prave operaretur, & ſalutem æternam amitteret. Infinita enim Dei ſapientia agnoſcit ſeriem auxiliorum, quę propter merita Chriſti ſingulis diſtribuenda ſint iuxta curſum naturalem cauſarum; quæ auxilia expedit cõferre, ſive futura ſint congrua, ſive non. At abſurdum eſt aſſerere, neminem ſalvari cum auxilijs ordinarijs, quæ connaturaliter diſtribuuntur ſingulis, ſuppoſito decreto mittendi Chriſtum. Ergo nõ omnia auxilia congrua, quæ Deus hominibus confert, confert vnicè ex motivo congruitatis, & ita vt non eſſet collaturus, ſi videret foret incongrua.

33 Et hanc noſtram ſententiam expreſſe tenet Cardinalis de Lugo in manuſcriptis de Prędeſtinat. ſect. 2. vbi docet, tres poſſe conſiderari ordines inter eos, qui defacto ſalvantur: *Primus eſt* (inquit) *eorum, quos Deus eximia quadam beneuolentia eligit omnino ad gloriam independenter à mediis ordinarijs, quia Deus vult illos omnino ſaluare, ſiue per media ordinaria, ſiue per extraordinaria, ſi ordinaria non ſufficiant: quæ peculiaris Dei dilectio aliquando ex ipſis effectibus colligitur; ſæpè enim Deus ad ſalutẽ alicuius multa ſupra communem rerum ordinem in eo contra debitum naturæ curſum operatur; quod arguit peculiarem Dei affectum erga ſalutem illius, quam omnibus mo-*

dis vult obtinere. Alij ſunt, quos Deus per ſcientiam conditionatam, qua cognoſcit, hunc hominem cum auxilijs ordinarijs & per media ordinaria bene operaturum, elegit illum ad gloriam per hæc media ordinaria obtinendam, intendendo ſimul ea omnia media ordinaria, &c. Denique alius tertius ordo ſaluandorum conſiderari poteſt, eorum ſcilicet, qui ſaluantur, etiam per media ordinaria, ſed talia, vt aliquod, vel aliqua ex illis ſint peccata aliena, quæ niſi interuenirent, hic homo non ſaluaretur. Sæpe enim occurrit, aliquem exiſtentem in peccato mortali rapi ad martyrium, qua occaſione habeat attritionem de ſuo peccato, & ſalutem per martyrium, qui, niſi interueniret peccatū tyranni eum occidentis, non ſalvaretur. Sic etiam multi ex pueris innocentibus ſalui facti ſunt propter peccatum Herodis, qui alio modo ſalui non fuiſſent. Sic etiam multis tribulationes ex iniurijs ſibi ab aliquo illatis occaſio extitit humilitatis & compunctionis, & denique ſuæ ſalutis, quam aliter non aſſequerentur, &c. Hactenus Lugo. Ergo multi ſalvantur per auxilia ordinaria, cum quibus alij damnantur, & quæ auxilia ipſis conferrentur, quamvis cum ipſis forent male operaturi. Nam qui ita operātur cum auxilijs ordinarijs, vt ſi cum illis non operarentur, operaturi fuiſſent cum auxilijs extraordinarijs; hi pertinent ad primum ordinem eorum, qui eximiè ſunt dilecti à Deo; quos nimirum ita Deus decrevit ſalvare, vt ſi media ordinaria non forent efficacia, adhiberet extraordinaria & miraculoſa. Ergo qui pertinent ad ſecundum ordinem, ſunt illi, qui ita ſalvantur cum auxilijs ordinarijs, vt ſi cum illis non ſalvarentur, omnino perirent.

34 Et ſane hæc doctrina deſervit, vt nullus reproborum poſsit apparenter conqueri de Deo, quaſi minus ſincere, & minus ſerio procuraverit eius ſalutē: nam ſi conqueratur, quod Deus illum nō elegerit efficaciter ad ſalutem: reſpondebit Deus, quid conquereris, nam tibi conceſsi tot tantaque auxilia ad ſalutem, quot & quanta conceſsi multis, qui ſalvati ſunt cum illis ſolis: tibi vnicè imputa; qui noluiſti cum illis operari, ſicut alij operati ſunt. Si autem nullus cum medijs ordinarijs ſalvaretur; cum aliquo apparenti colore dicerēt reprobi: quid mirum, quod nos perierimus, & illi omnes ſalvati ſint; quandoquidem Deus nobis dumtaxat conceſsit auxilia ordinaria, illis autem omnibus aliqua extraordinaria conceſsit. Sane ſi illis ſola ordinaria conceſsiſſet, pariter perijſſent ac nos: rurſus ſi nobis extraordinaria conceſsiſſet, pariter ad ſalutem pervenirēmus ac illi pervenerunt.

35 At contra dicta opponēs, ex noſtra ſententia ſequi, Prędeſtinatum non debere agere Deo ſpeciales gratias præ reprobo; ſiquidem vtriſque contulit Deus æqualia auxilia cum affectu illo ſalvandi omnes; vnde quod vnus præ alio ſalutem conſecutus ſit, non proveniet ex eo, quod ſpeciale beneficium Deus illi contulerit, & ſpecialem benevolentiam erga illum exercuerit; ſed ex eo, quod Prędeſtinatus voluit vti illis auxilij, & reprobus noluit. Cæterum huic argumento omnes reſpondere debent, quia adverſarij non negant, Deū potuiſſe eligere Prædeſtinatos ad gloriam poſt prævisa merita; quamvis defacto ſentiant elegiſſe ante prævisa merita. Vnde Cardinalis de Lugo in manuſcriptis de Prædeſt. ſect. 2. ſic ſtatuit: *Dico ergo primo loquendo de poſsibili, Deum vtroque modo potuiſſe ſe gerere, ſcilicet vel eligendo Prædeſtinatos ante, vel non niſi poſt prævisa merita omnia, imo potuiſſe etiam dare omnem ſeriem auxiliorū efficacium, quibus defacto ſalui fiunt, ſine vlla ſpeciali benevolentia maiori, aut peculiari affectu antecedente circa eos magis, quàm circa reprobos. Hæc concluſio certa mihi eſt, loquendo de poſsibili: nam licet auxilium efficax ſit medium vtilius ad ſalutē, quam non efficax, & Deus cognoſcat illam maiorem vtilitatem; poteſt tamen nō moueri ab eo exceſſu ad dandum illud auxilium, ſed ab alio fine: ergo poteſt velle dare illud auxilium præciſe quia reddit hominē potentem in ordine ad ſuam ſalutē, & quatenus hoc ipſum, quod eſt, hominem ſaluari, pertinet ad gloriam Dei. Ergo poteſt ex eodem fine, & eodem omnino affectu dare auxilium efficax, & inefficax; tunc autem non haberet ſpecialem affectum benevolentiæ erga prædeſtinatum. Ex quo etiam fit, multo magis poſſe dare auxilium illud ante omnem electionem abſolutam illius hominis ad gloriam.* Hęc ille. Quod ergo dixerint adverſarij de prædeſtinatione facta in caſu poſsibili poſt prævisa merita, nos reſpondebimus de prædeſtinatione poſt prævisa merita eorum, qui ſalvantur cum auxilijs ordinarijs.

36 Et quidem iuxta principia Societatis accidere poteſt, vt è duobus habentibus auxilia gratię omnino ęqualia, vnus cooperetur, & ſalvetur, alter non cooperetur, & damnetur. Quod abſolutè veriſsimum eſſe, luculenter probat Mainam ex ſacra Familia Minimorum, in egregio opere Philoſophiæ ſacræ cap. 14. propoſit. 20. Ex quo principio deducit cum P. Leſsio, contingere poſſe, vt maius beneficium non receperit, qui cum illis auxilijs ſalvatur, quam ille, qui cum illis ſalvari noluit: ſiquidem ibi numer. 11. affirmat: *Ne-*

qui

quidem intra prouidentiam ordinariã (vbi generalis eſt Dei affectus, ac de ſe ad omnes æque expoſitus) *beneficia diuina æſtimanda eſſe ex eventu futuro; qui à nobis ita pendet, vt quod non ponatur, ſola noſtra ſit culpa; non aliquis defectus gratiæ: ſed æſtimanda eſſe ex ipſa rei præſtantia & magnitudine boni, ad quod valẽt, & vi ſua perducere apta ſunt, perducerentque defacto, ſi non eis noſtra deeſſet cooperatio. Nam* (vt ait Leſsius de Prædeſt. ſect. 5. num. 51.) *ſine dubio maius beneficium fuit vocatio Iudæ ad Apoſtolatum, in quo dãnatus fuit, quam fuerit vocatio multorum ad matrimonij ſtatum, in quo ſaluati ſunt. Nec ideò cenſendum eſt, minus eſſe beneficium aut ex minori donantis affectu proficiſci, quod eo homo abutatur: præſertim quia Dei præſcientia (de effectu non ſecuturo, qui noſtra ſola culpa ſecuturus non eſt) non magis minuit affectum Dei, quam ſi prorſus Deus neſciſſet, ſecuturus ne eſſet effectus, an non. Quatenus non ideo Deus dat eam gratiam, vt effectus non ſequatur, aut quod ſciat non ſecuturum; ſed è contra eam dat ſyncere vt effectus ſequatur, & quia ſcit poſſe revera ex ea ſequi, & defacto ſecuturum, ſi non ei homo, ſua negligentia vel contumacia deſit.* Hactenus ille. Quæ doctrina confirmatur ex Cyrillo lib. 11. in Ioan. cap. 21. vbi inter cætera dicit, Iudam non minus auxilij à Domino habuiſſe ad perſeverandum, quàm cæteros Apoſtolos, ſed ſua pravitate perijſſe.

37 Nihilominus mihi veriſsimum eſt prædeſtinatum ſpeciales gratias debere Deo præ illo, qui cum auxilijs entitativè æqualibus ſalutem non obtinet: ac proinde aſſero, contingere non poſſe, vt Deus conferat auxilium, quod prævidet futurum congruum ad ſalutem Petro, quin ei maius conferat beneficiam, quã Ioanni, cui confert ſimile auxilium prævidens non fore efficax; tum quia dum prævider fore efficax, non ſolum dat cum præſcientia, ſed ex præſcientia, vere enim movetur ab illa ſcientia ad habendum hic & nunc decretum collativum auxilij congrui: quia licet illud decretum ſecundum ſe non poſtulet provenire à ſcientia congruitatis, ſiquidem potuit coexiſtere cum ſcientia incongruitatis; tamen ex ſuppoſitione quod exiſtat illa ſcientia, poſtulat provenire ab illa; ac proinde Deus vere dat auxilium *quia* prævidit fore efficax; ly *quia* dicente nõ quidem motivum intrinſecum decreti, ſed motivum extrinſecum, vel potius conditionem, per quam Deus conſtituitur in ratione dantis auxilium cum maiori inclinatione. Tunc quia tunc non ſolum dat Petro auxilium, ſed dat etiam Petro ipſum conſenſum ſalutarem in re & cum effectu: vt enim definit Tridentinum Seſſ. 6. cap. 16. *Deus voluit hominum eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona*; ac proinde ipſe conſenſus ſalutaris liber, eſt donum Dei, quod tamen libere accipit homo, quatenus liberè cooperatur gratiæ prævenienti, & adiuvanti. Vnde Auguſtinus q. 2. ad Simph. *Si quæramus* (inquit) *an donum Dei ſit bona voluntas, mirum eſt, ſi negare quis audeat.* Tum quia decretum collativum auxilij congrui etſi ſecundum ſe non eſt volitio efficax noſtri conſenſus liberi, tamen in ratione efficacis conſtituitur per ſcientiam mediam ſecum realiter identificatam. Vnde auxilium vere & proprie procedit ex propoſitio efficaci conſenſus: quod non contingit quando auxilium prævidetur fore incongruum; tunc enim quamvis Deus ſerio deſideret & quantũ eſt ex ſe velit vt ponatur conſenſus cum illo auxilio; non tamen abſolute conſenſum præfinit; nec abſolutè & ſimpliciter abſolute vult.

38 Neque rationem beneficij minuere poteſt, quod Deus non moveatur ab efficacia auxilij ad illud conferendum, ſed vnice à ſua bonitate; quia vere & proprie vult totam vtilitatem auxilij Petro, & vult vt auxilium exiſtat propter illam, eamque efficaciter intendit vere & proprie, ſicut vere & proprie facit vt Petrus efficiat conſenſum ſalutarem medio auxilio non connexo cum conſenſu; idque nõ minus proprie quam id facit in ſentẽtia Thomiſtarum media prędeterminatione. Quare quenadmodum in ſententia Societatis nõ minus beneficus eſt Deus erga Petrum dum per auxilium ex ſe non connexum infallibiliter cũ conſenſu, & ſolum connexum extrinſece ratione ſcientiæ mediæ, facit vt Petrus eliciat conſenſum ſalutarem, quam ſi id faceret per auxilium eſſentialiter connexum: ita non minus beneficus eſt erga Petrum, dum per decretum ſuapte natura non connexum, ſed ſolum connexum ratione ſcientiæ medię, vult efficaciter vt Petrus conſentiat, quam ſi hoc vellet per decretum ex ſe connexum cum conſenſu.

39 Sed hęc magis explicabuntur infra, dum agamus de directione ſcientiæ mediæ, ibi enim explicabimus quomodo poſsit creſcere beneficium, quamvis phyſice non creſcat affectus dantis donum.

***

SEC-

SECTIO QVARTA.

Quo pacto nobilis Recentior componat cum voluntate generali, quam Deus habet saluandi omnes; quod nullas de facto saluus fiat, nisi antecedenter electus.

40 PERSPICACIS & clarissimi ingenij è nostris Recentior, & in nostro Vallis-Oletano Collegio Primarius in tractatu de Prædestinatione disput. 6. cap. 5. omnium optimè, illam difficultatem dissolvere tentat. Respondet ergo: *Licet Deus velit omnes homines saluos fieri, & ex hac intentione omnibus præparet media sufficientia; tamen ijs, quibus de facto confert auxilia, quæ præuisa sunt efficacia, tribuere illa ex amore efficaci salutis, quia amare, & ponere media efficacia in ordine ad finem, maximè vero vbi amor est comprehensiuus, & prosequens omnem bonitatem in medio prævisam, vti est amor diuinus, est amare efficaciter, seu infallibili connexione ipsum finem: alijs autem, quos non perseueraturos prævidit, auxilia cõferre cum inefficaci tantum intentione salutis; eadem tamen auxilia proculdubio collaturum, si efficacia præuiderentur, & tunc quidem efficaciter intendendo. Ex his vero sequitur, neminem ex antecedenter non electis saluandum: non quia Deus eos positiue reprobet ante peccata absolutè præuisa, aut de industria quærat auxilia in efficacia; sed quia si ipsi, vt possunt, sub auxilijs sibi præstitis rectè essent operaturi, hoc Deus prævidisset ante auxiliorum collationem per scientiam mediam, & eadem media præstaret voluntate electiua, & præfinitiua perseverantiæ finalis; quoties enim tribuit auxilia efficacia ad salutem, tribuit ipsa ex amore efficaciæ ipsorum, & intentione absoluta salutis. Vnde nulla potest esse maior difficultas in eo, quod nullus saluetur præter antecedenter electos, quam in eo quod nemo perseueret, nisi per media gratiæ, quæ prævisa sunt futura efficacia ad perseuerandũ.*

41 Hinc negat, Deum ante voluntatẽ auxiliorum præparativam hos eligere, alios autem negligere aut reprobare, & deinde electis quærere auxilia cõgrua, vt electioni respõdeant, & non electis incongrua, ne aliquis eorum salvetur; sed dum omnibus præparat auxilia gratiæ ex syncero amore salutis, & sine vllo affectu procurante peccatum, eligere efficaciter omnes, quos sub ijs auxilijs finaliter perseveraturos prævidit, & reliquos finere excidere à gloria, quorum finalis perseverantia præscita non est. Vnde nihil mirum, quod nullus præter electos gratiam congruam sortiatur, & salvetur, etiamsi Deus non seligat auxilia inefficacia ex certo consilio; quandoquidem eos tantũ eligere desinit, quos nõ perseveraturos prævidit sub hac auxiliorum distributione, quæ nihil supponit, vi cuius damnationis procurativa esse debeat, sed potius oritur ex sincera intentione salutis omnium.

42 Quod si ei objicias, nisi Deus seligat non electis auxilia inefficacia ex certo cõsilio, impossibile moraliter esse, vt nemo prorsus ex tanta multitudine gratiam congruam sortiatur, & salvetur; repugnat enim in magna multitudine agentium liberorum convenire omnes in agendo vniformiter benè vel malè; nisi id sit aliqua speciali providentia provisum. Cum ergo ex tam immensa hominum multitudine, qui non sunt antecedenter electi, nemo salvetur, signum est, Deum de industria fecisse, vt nulli eorum obtingeret gratia congrua ad perseverandum finaliter. Si hoc, inquam, objicias; respondet, verum id quidem esse, si sumatur aliqua multitudo seorsim, & per se existens; secus vero, si ad mixta sit multitudini aliorum diverso modo operantium: In præsenti autem reprobos admixtos esse cum electis, & non perseverantes cum alijs perseverantibus. Quare nihil mirum esse, quod omnes reprobi sortiantur auxilia inefficacia sine speciali Dei consilio: non enim hi sunt omnes Angeli, aut omnes homines; sed pars quædam illorum. Sic est moraliter impossibile collectionem omnium venialium vitare, aut frustrare evẽtu collectionem omnium auxiliorum cœlestium: & tamen intermixtis vicibus potest qui vitare innumera peccata venialia, scilicet committendo alia plura, aut frustrare innumera auxilia, cooperando aliquibus alijs.

43 Quod si objicias iterum: si in Deo non esset præscientia conditionata, qua sciret, quę gratia sit caritura effectu, si detur; & sic distribueret gratias verè sufficientes cum desiderio cooperationis humanæ, nemo dubitaret, quin in plurimis essent habituræ effectum, & homines essent cooperaturi, & futuri salvi: ergo quod nemo eorum, qui non sunt antecedenter electi, cooperetur, provenit ex eo, quod Deus de industria gratias incongruas pro illis eligat. Quia in tanta multitudine idem semper aut omnibus contingere non potest certò & infallibiliter, nisi vel naturali necessitate eveniat, vel ex directione alicuius causæ liberæ, sic res disponentis consilio certo & arte infallibili. Cum ergo, quòd tot non electis, solis, & omnibus obvenerint media in congrua, non fuerit ex naturali rerum necessitate;

con-

conſequens eſt, vt fuerit ex libera Dei directione & induſtria. Si hoc, inquam, obijcias, reſpondet, conceſſo antecedenti, negando cõſequentiam: quia in antecedenti ſumitur collectio omnium hominum: in conſequenti verò ſegregatur collectio illorum, qui non ſunt antecedenter electi: quoniam ſub hac auxiliorum ſerie, quæ ſolùm dari oportuit, præciſi ſunt per ſcientiam mediam non perſeveraturi. Itaque fatemur, inquit, ſi in Deo non eſſet præſcientia conditionata, quâ ſciret eventum gratiæ futurum, & ſic diſtribueret gratias verè ſufficientes cum deſiderio cooperationis humanæ, plures abſdubio eſſe cooperaturos, vti de facto contingit; cæterum nemo eorum, qui de facto non perſeverant, eſſet tunc perſeveraturus: quia eadem omninò auxilia accepturi eſſent illi omnes, quæ modò accipiunt; cùm Deus non ſeligat de induſtria auxilia inefficacia, & conſequenter idem omninò effectus in illis ſequeretur, non naturali neceſsitate, aut peculiari Dei conſilio. Hactenus laudatus Recentior, qui dilucidè & perſpicue ſentẽtiã P. Suarez, explicuit; licet nõ eodẽ modo illã defendat ac Eximius Doctor: nam Eximius Doctor ante voluntatem diſtribuendi Prædeſtinatis ſeriem illam auxiliorum, cum quibus de facto ſalvantur, aſſerit præcedere intentionem efficacem gloriæ; hic verò Recentior nõ diſtinguit virtualiter intentionem finis ab electione mediorum.

44 Sed quamquam ſolutio illa ſpecioſa ſit, ſatisfacere non poteſt: nam iuxta illam nõ datur in Deo voluntas generalis ſalvandi omnes, quæ ſit communis Prędeſtinatis & reprobis; ſed datur vna voluntas pro ſolis reprobis, & alia pro ſolis Prædeſtinatis: ſiquidem per te voluntas conferens Prædiſtinatis auxilia efficacia ad ſalutem amat illa, quatenus efficacia, & per conſequens ex ſe eſt efficaciter intentiva finis, & cum eius conſecutione eſſentialiter connexa. At voluntas conferens auxilia reprobis, amat illa quatenus ſufficientia ad ſalutem: & eſt intentio re ipſa inefficax finis. Ergo diſtinguntur virtualiter. Ergo Recentior ille non dat voluntatem aliquam ſingularem ſalvandi omnes, quæ ſit communis Prædeſtinatis & reprobis. Hoc autem eſt contra communem ſententiam Patrum & Theologorum, vt conſtat ex §. 2.

45 Quod ſi dixerit, illa auxilia ordinaria, quæ in aliquibus ſunt congrua ad ſalutem, dari per electionem antecedentem gratuitam amãtem illa auxilia quatenus efficacia, & aliũde admittat voluntatem generalem communem Prædeſtinatis & reprobis; neceſſe eſt, vt dicat, dari illa auxilia per duplicem voluntatem, tum per voluntatem generalem ſalvandi omnes; tum per voluntatem ſpecialem eligentem abſolutè illos, qui præviſi ſunt bene operaturi, & vſque in finem perſeveraturi per auxilia ordinaria. Hoc autem non componitur cum doctrina communi Doctorum adſtruentium illam electionem abſolutam: qui docent, Deum ex vi illius ita conferre auxilia congrua, vt non eſſet collaturus ſi videret incongrua. nam cum voluntas generalis non amet illa auxilia quatenus congrua, ſed quatenus ſufficientia; ita Deus per illam voluntatem confert eiuſmodi auxilia, vt ea eſſet collaturus, quamvis videret inefficacia. implicat autem Deum ſimul & ſemel conferre eadem auxilia per duplicem voluntatem, quarum vna probet, ea fuiſſe conferenda, quamvis viderentur inefficacia; alia verò probet, non fuiſſe conferenda, ſi viderentur inefficacia. Quod ſi prædictus Recentior dixerit, ſe ſolùm contendere, Deum conferre illa auxilia per voluntatem amantem illa, quatenus efficacia, & conſequenter cõnexam eſſentialiter cum perſeverantia finali, & ſalvatione; cum hoc autem rectè componi, quòd illa eadem auxilia forent conferenda vi voluntatis generalis, quamvis prævviderentur inefficacia: ſi hoc inquam, dixerit, cogitur admittere, non omnes antecedenter electos fuiſſe eodem modo, & electione æque benevola: nam cum multis ita Deus conferat auxilia, vt non eſſet collaturus, ſi prævidiſſet fore inefficacia: ijs verò, qui ſalvantur per auxilia ordinaria, ita conferat, vt eſſet collaturus, quamvis videret inefficacia: ſane ſi hi ſunt etiam antecedenter electi, duplex electio antecedens ab eo aſsignari debet. Fruſtraque dicitur antecedenter elegi illum, cui ita conferuntur auxilia congrua ad ſalutem, vt eademmet eſſent conferenda, quãvis viderentur incongrua. iſte enim non plus amatur quàm ille, cui per voluntatem generalem conferuntur auxilia, quæ prævisa ſunt efficacia.

46 Quod explicatur & confirmatur. nam vi voluntatis generalis eademmet auxilia conferret Deus Prędeſtinatis & reprobis, quamvis per impoſsibile ea conferret non prælucente ſcientia media ſeu non exiſtente. Et cũ illis auxilijs aliqui tunc ſalvarentur, & multo plures non ſalvarentur. Et eademmet auxilia, quæ tunc conferret, confert nunc prælucente & dirigente ſcientia media. Ergo ita illa confert, vt eſſet collaturus eodem modo, quamvis plura, vel omnia viderentur inefficacia: quia Deus in diſtribuendis auxilijs vi voluntatis generalis non attendit ad congruitatem provenientem ex cooperatione libera voluntatis creatæ, ſed ea confert ſecundùm varias occaſiones, & opportunitates, quæ ſe offerunt, & va-

variam hominum capacitatem, & varios perfectionis & gloriæ gradus, ad quos cupit homines evehere. Quemadmodum in gratijs ſuis Angelicæ naturæ conferendis non conſideravit Deus, quænam eſſent habituræ effectum; quænam non; nec hac conſideratione, & veluti regula in illis diſtribuendis eſt vſus, ſed illas diſtribuit accomodatè naturalibus, prout gradus cuiuſque naturę congruebat: prout enim quiſque erat pręſtantioris naturæ, eo quoque gratiæ dona collata ſunt ei pręſtantiora, vt gratia correſponderet naturæ; prout docet D. Thomas 1. p. q. 66. art. 6. & paſsim cum illo Doctores. Ergo ſingula auxilia congrua, quę conferuntur vi voluntatis generalis, ita conferuntur, vt eſſent pariter conferenda, quamvis pręviderentur incongrua. Ergo omnia auxilia ordinaria, quæ Deus conferret vi voluntatis generalis ſi per impoſsibile careret ſcientia media, confert nunc vi voluntatis generalis, quamvis præcedat ſcientia media. At tunc conferret vi voluntatis generalis aliqua auxilia congrua ad ſalutem: ergo etiam confert nunc. Rursùs tunc ita conferret illa auxilia congrua, vt eſſet eodem modo collaturus, quamvis videret incongrua. Ergo pariter nunc ea auxilia ordinaria ita confert, vt eſſet eodem modo collaturus, quamvis videret incongrua. Ergo non confert per pręfinitionem antecedentem intendentem efficaciter operationem rectam, & perſeverantiam in gratia: nam auxilia collata per eiuſmodi intentionem ſeliguntur de induſtria, & non conferrentur, ſi prævisa fuiſſent incongrua.

47 Prętera impugno eam doctrinam. nam Recentior ille expreſsè affirmat, in ſua ſententiâ electionẽ ad gloriam non eſſe priorem voluntate præparativa auxiliorum efficacium ad perſeverantiam finalem, ſed virtualiter cum illa identificatam, indeque probat, Deum ex amore efficaci ſalutis tribuere auxilia congrua ad perſeverandum: *Quia amare & ponere media efficacia in ordine ad finem, maximè verò vbi amor comprehenſivus eſt, & proſequens omnem bonitatem in medio prævisam, vt eſt amor diuinus, eſt amare efficaciter, ſeu infallibili connexione ipſum finem.* Vnde infertur quod ſicut in eius ſententia Deus confert media efficacia ad ſalutem, quin ante electionem mediorum præcedat intentio abſoluta efficax finis; ita confert Deus auxililium efficax ad vltimum actum liberum, quo iuſtus in gratia perſeverat, quin prędat propriori intentio efficax & abſoluta illius actus liberi, ſeu quin præcedat præfinitio efficax. Hoc autem poſito, non poteſt probari, Deum conferentem auxilium efficax ad vltimum actum liberum perſeverantiæ, moveri à congruitate auxilij prævisi per ſcientiam mediam ad illud conferendum; quia eatenus Deus eligeret auxilium quia efficax, non electurus ſi videret fore inefficax, quatenus antecedenter intenderet efficaciter operationem liberam honeſtam, cuius conſecutio eſſentialiter prærequirit auxilium congruum: ſi enim antecedenter intenderet ſolùm per ſimplicem affectum illum finem, ſat eſſet quod eligeret medium ſufficiens, & non cogeretur vi intentionis ad conferendum medium efficax. Ergo vt dicatur Deum eligentem auxilium congruum ad perſeverandum amare efficaciter per illam electionem amore formali ex ſe connexo cum fine, perſeverantiam; dici deberet, ante illam electionem intendiſſe efficaciter perſeverantiam. Cum ergo hoc nõ dicat hic Author; ſane in eius ſententia voluntas collativa auxilij congrui ſolũ per ſcientiam mediam conſtituitur efficax, & connexa infallibiliter cum fine: ad modum quo ipſum auxilium conſtituitur in ratione congrui & infallibiliter habituri effectum per ſcientiam mediam.

48 Vlteriùs, ſi Deum amare auxilium efficax ad ſalutem, ex terminis eſt Deum eligere ad ſalutem electione ex ſe efficaci, & connexa cum ſalute: ſequitur, electionem efficacem abſolutam eſſe eſſentialiter prærequiſitam ad ſalutem; ſicut auxilium efficax eſt eſſentialiter requiſitum ad perſeverandum. Sequela autem eſt abſurda: primò, quia reprobus habet poteſtatem proximam antecedentem vt ſalvetur, & non habet poteſtatem proximam vt eligatur electione illa abſoluta, vt enim ait Eximius Doctor lib. 1. de Prædeſt. cap. 8. n. 48. talis electio nec datur, nec eſt in reproborum poteſtate, cum ſit à ſolo arbitrio Dei, ſine merito, vel diſpoſitione libera hominis. Secundò, quia, vt ſupra dicebat Cardinalis de Lugo, certum eſt, potuiſſe Deum eligere Prędeſtinatos poſt prævisa merita. Tertiò, quia alioqui ex vi voluntatis generalis nec de potentia abſoluta potuiſſet Deus conferre alicui auxilium efficax ad perſeverandum, ac proinde voluntas illa generalis foret ex ſe incapax exequendi auxilium congruum, niſi ſuperveniat nova voluntas ex ſe abſoluta & efficax; ac proinde non foret de ſe ſufficiens ad ſalutem, ſicut auxilium indifferens non foret verè ſufficiens ad operandum, ſi non poſſet pervenire ad operationem, niſi ſuperadderetur aliud auxilium præveniens ex ſe connexum cum operatione, vt ſtatuit Societatis ſchola contra Prædeterminatores. Quare ſicut certum eſt, voluntatem noſtram poſſe reddere efficax auxilium ſufficiens, quo impellitur ad agendum, cooperando illi: ita certum eſt poſ-

ſe

ſe reddere efficacem illam Dei intentionem, qua ſerio procurat & quantum eſt ex ſe deſiderat noſtrum conſenſum ſalutarem, dum nobis confert auxilium ſufficiens; poſſe, inquam, illam reddere efficacem, efficiendo ſcilicet vt obtineat finẽ intentum. Quartò, quia Deus potuit habere decretum efficax non eligendi vllum hominem efficaciter ad gloriam, niſi poſt præviſa merita; vt noſtri Doctores affirmant cum Eximio Doctore; & tamen habere voluntatem generalem conditionatam ſalvandi omnes, vi cuius omnibus tribueret auxilia ſufficientiſsima ad ſalutem; tunc autem aliqui ſalvarentur, alioqui ipſa voluntas generalis ex ſe eſſet incapax coniungi immediatè cũ auxilio congruo, & ſolùm ex illa poſſet immediatè oriri incongruum; ac proinde vi illius cogeretur Deus ſeligere de induſtria auxilia incongrua, ſi nollet aliquem antecedenter eligere, vt certe potuit.

49 Neque ex eo quod Deus amore comprehenſivo amet media efficacia ad ſalutem, eaque illo amore & decreto conferat, ſequitur illum amorem eſſe ex ſe ab intrinſeco efficacem, & eſſentialiter connexum cum ſalutis conſecutione: tum quia, vt nuper probabam, poteſt conferre per decretum ex ſe coniungibile cum carentia ſalutis, ſeu cum damnatione, quale eſt decretum generale; & tamen illud decretum eſſet amor comprehenſivus auxilij congrui, ſeu medij efficacis ad ſalutem; nihil enim eſſet in illo auxilio, quod non amaretur, nam entitas auxilij, & ſufficiẽtia ipſi eſſentialis amaretur efficaciter, ſiquidem ad eius exiſtentiam determinaret; efficaciam verò amaret quidem ſerio & quantum eſt ex ſe, non tamen omnino abſolutè, quia enim illa efficacia dependet à cooperatione arbitrij creati, ad quam cooperationem non determinat decretum, non eſt caput, vnde probetur, quod eam amet efficaciter. Tum quia aliud eſt, Deum amare efficaciam auxilij, aliud eſt Deũ moveri ab illa efficacia ad eam amandam. Primum requiritur ad amandum comprehenſivè auxilium efficax; ſecundum verò non requiritur: quia Deus vnicè motus à ſua bonitate increata poteſt concipere decretum dandi homini auxilium, quod prævidit fore efficax; quod decretum amaret comprehenſivè auxilium, & tamen non amaret efficaciter ratione ſui præcisè efficaciam præviſam. non enim eſt neceſſe vt omne decretum collativũ auxilij, quod prævidetur fore efficax, amet efficaciter ex ſe efficaciam auxilij, ſicut amat eius entitatem. Et ſanè cum iuxta veram ſententiam, quam probavi tom. 1. diſp. 34. divina voluntas non moveatur à bonitate creata (vt enim inquit D. Thom. *Deus vult hoc eſſe propter hoc; non tamen propter hoc vult hoc.* Vnde quamvis Deus velit auxilium eſſe propter operationem noſtram, & ad illam obtinendam à nobis, illud conferat; non tamen propter operationem tanquam motivum & finem ſui actus vult auxilium) non poteſt probari decretum collativum auxilij efficacis amare illud quatenus efficax, nimirum per tendentiam affectivam, eſſentialiter connexam cũ efficacia præviſa, niſi ſupponatur propriori Deum intendiſſe efficaciter operationem liberam creaturæ, ad quam obtinendam eſt medium illud auxilium: hoc autem non ſupponitur, imò negatur ab adverſario; neque poteſt ſupponi, niſi dicamus, præfinitiones formales noſtrorum actuũ liberorum ex ſe cũ illis cõnexas, neceſſarias eſſe ad ipſorum exiſtẽtiam. Hoc autem falſiſsimum eſſe, infrà latè patebit, cum impugnaverimus illas præfinitiones neceſſarias: ergo nullo argumento ſatis probatur, Deum conferentem auxilium efficax ad perſeverandum intendere formaliter affectu abſoluto, & efficaci ſalutem; ſed ſolùm virtualiter, modo à nobis expoſito ſect. 1. Quarè licèt reſponſio prælaudati Recentioris infringat vim argumentorum, quæ contra electionem illam antecedentem opponit P. Martinon diſp. 19. ſect. 5. à n. 58. noſtram tamen probationem non enervat.

SECTIO QVINTA.

Infertur ex dictis, falſam eſſe ſententiam, aſſerentem, Deum non habere voluntatem virtualiter indiviſibilem, ſaluandi omnes homines, nullo excepto.

50 HANC Sententiam defendit Averſa 1. p. q. 23. ſect. 3. affirmans, Deum velle quidem omnes homines ſalvos fieri, non tamen per vnicam virtualiter indiviſibilem voluntatem, ſed per duplicem; quatenus erga Prædeſtinatos habet voluntatem efficacem antecedentem abſolutam; erga reprobos verò ſolùm conditionatam, & inefficacem: quod ſufficit vt verè dicatur velle omnes homines ſalvos fieri. Ex dictis tamen conſtat Deum habere voluntatem antecedentem dandi omnibus hominibus nullo excepto auxilia illa, quæ ordo connaturalis, & commẽſuratus occurſui carviarum expoſcit: eaque auxilia diſtribuere per hanc voluntatem, quæ conferret, ſi per inpoſsibile careret ſcientia media: nam in illis diſtribuendis vi providentiæ cõmunis & generalis & debitæ ordini gratiæ, non attendit ad effectum, quem ſunt habitura, ſed ad ipſorum entitatem & vim mo-

movendi proportionatam causis naturalibus excitantibus. Vnde sicut pro casu, in quo per impossibile careret scientiâ mediâ, vi illius voluntatis tribueret aliquibus auxilia congrua ad salutem: ita illa tribuit nunc, quamvis præcedat scientia media. Deus enim per scientiam simplicis intelligentię cognoscit certam seriem auxiliorum pro singulis hominibus, quam expedit ipsis conferre: & hanc seriem singulis dat, sive sit habitura effectum, sive non. Vnde ijs etiam, in quibus habitura est effectum, ita illam dat, vt foret collaturus, quâvis non esset habitura in illis effectum. Ergo non dat auxilia illa ordinaria, debita secundùm regularem ordinem provididentiæ supernaturalis, per electionem specialem absolutè ex se efficacem: per hanc enim ita conferuntur auxilia efficacia ad salutem, vt nullatenus essent conferenda, si pręviderentur inefficacia. Frustraque, & sine vllo fundamento dicetur, Deum aliquos eligere efficaciter ad gloriam ante absolutam prævisionem meritorum, si decernit, illis duntaxat conferre auxilia ordinaria, quæ eodem modo conferrentur, quamvis pręvisa fuissent inefficacia. Quod enim conferat per volitionem essentialiter connexam cum meritis, eo quod supponat essentialiter scientiam mediam, nihil auget affectum divinum; si auxilia illa erant absolutè conferenda, quâvis forent inefficacia: nam secluśa connexione essentiali, Deus per volitionem non connexam cum meritis, verè & propriè amat efficaciter merita, quando confert auxilium in ijs circunstantijs, in quibus pręvidet fore efficax; pręsertim cum conferat ex directione scientiæ mediæ; quæ licet non præsupponatur essentialiter à decreto; ex suppositione tamen quod semel existat in Deo, nequit Deus concipere decretum conferendi auxilium, quin ad illud habendum impellat illa scientia.

51 Quod si adversarius contendat Deum conferentem auxilia ordinaria, quæ prędivet fore efficacia ad salutem, hoc ipso intendere efficaciter salutem, quamvis auxilia illa hoc ipso quod ordinaria sint, forent absolutè conferenda, quamvis prędiverentur inefficacia: cogitur fateri, Deum intendere efficaciter salutem, quin vi huius intentionis cogatur seligere de industria auxilia efficacia ad illum finem: quandoquidem solùm cogitur largiri ea ipsa auxilia, quæ absolutè largiretur, quamvis forent inefficacia. Vnde cogitur admittere duplicem electionem antecedentem absolutam ad gloriam; alteram ita conferentem auxilia congrua, vt absolutè essent conferenda, quâvis apparerent incongrua: alteram conferentem ita auxilia congrua, vt nullo modo essent conferenda, si viderentur incongrua? vnde multis Prædestinatis non seliget Deus de industria auxilia congrua, sed ea confert, quæ fert occursus naturalis rerum: quod tamẽ alienum est à mente assertorum electionis absolutæ antecedentis; qui constanter docent; vi illius Deum de industria seligere auxilia congrua, minimè collaturus, si videret fore incõgrua.

SECTIO SEXTA.

De lege ordinaria Deus non eligit efficaciter ad gloriam, nisi post prævisa merita.

52 QVÆ Hucusque diximus, solùm probant aliquos salvari ex vi voluntatis generalis; ac proinde non omnes Prædestinatos fuisse efficaciter absolutè electos ad gloriam vt coronam ante absolutam pręvisionem meritorum. Certum tamen est multos esse, qui non salvantur vi illius voluntatis generalis: quia multi sunt, de quibus Deus prævidit non salvandos, si ipsis conderet duntaxat auxilia ordinaria: & tamen eos misericorditer elegit efficaciter ad gloriam, eis seligendo de industria auxilia multa extraordinaria, cum quibus prędivet eos recte operaturos, & vsque in finem perseveraturos, videns enim Deus paucos admodum esse, qui eum auxilijs ordinarijs gratiæ salutem consecuturi sunt: & sciens conveniens esse, vt numerus Prædestinatorum maior sit; & penetrans quisnam determinatè numerus Prędestinatorum convenientius adderetur exiguo illi numero eorum, qui salvandi prævidebantur per auxilia ordinaria; illum numerum efficaciter elegit ad gloriam vt coronam; decernẽs pluribus alijs conferre certam auxiliorum seriem extraordinariam, cum quibus prævidet eos salvandos, & quæ magis congruebat ipsorum indoli, & genio. Probabilius autem mihi est, hanc seriem non contulliśe ex intentione absoluta efficaci salvandi illos; sed ortum immediatè traxisse decretum conferendi illam seriem auxiliorum ex cognitione, qua Deus cognoscebat expediens esse, & ad manifestanda divina attributa convenientius, quod numerus salvandorum esset tantus, quantus de facto decretus est. Quamvis enim Deus voluntate antecedenti velit omnes homines salvos fieri per auxilia ordinaria, quæ illis dare decrevit; non vult tamen omnes salvos fieri per quęcumque auxilia: sed supposito, quod videat per scientiam mediam, per auxilia ordinaria paucos esse salvandos, decernit salvare alium certum numerum per auxilia specialia, quæ ex vi providentiæ cõmunis non debentur: quia

non

non expedit hæc auxilia omnibus concedere: ac proinde per hanc providentiam ſpecialem non vult omnes homines ſalvos fieri: vnde ex illa ſuppoſitione eſt certus numerus electorum in divino decreto: quia novit Dominus, quod ad maiorem ſuam gloriam expedit conferre auxilia ſpecialia & extraordinaria certo cuidam numero hominum, illaque ſeligere, quæ habitura ſint effectum.

53 Probabilius itaque iudico, ſine intentione prævia abſoluta dandi gloriam illis Prædeſtinatis ſpecialiter electis, decreviſſe illis conferre quædam auxilia ſpecialia, quæ prævidebat fore congrua. an autem per hanc ipſam electionem auxiliorum ſpecialium, quæ minimè contulliſſet, ſi prævidiſſet fore inefficacia, amaverit illa auxilia quatenus efficacia & infallibiliter connexa cum ſalute, dicam poſtea.

Nunc autem probatur noſtra aſſertio. Nam Deus in hac providentia omnibus hominibus promittit vitam æternam ſub conditione quod præcepta obſervent, & decedant in gratia; eiſdemque cominatur æternam mortem ſub conditione quòd præcepta tranſgrediantur, & decedant ſine pœnitentia; vt conſtat ex Scripturis, & ex Tridentino ſeſ. 6. cap. 20. vbi docet, promiſsiones vitæ æternæ eſſe conditionatas, & ſemper tacitam vel expreſſam continere hypoteſim, nimirum, ſi omnia mandata ſervaveris; ſi perſeveraveris. Ergo etiam voluntas, quâ nobis vult vitam æternam ante prævisionem perſeverantiæ eſt conditionata: probatur conſequentia, quia promiſsio conditionata vel complet, vel ſupponit voluntatem conditionatam: ergo Deus de lege ordinaria habet voluntatem conditionatam dãdi gloriam hominibus ſub conditione perſeverantiæ finalis: ergo nequit habere voluntatem abſolutam dandi gloriam alicui, niſi ex ſuppoſitione quod videat eius perſeverantiam. Non enim ſtat Deum habere voluntatem conditionatam circa aliquod obiectum, & ſimul habere voluntatem abſolutam circa idem obiectum antequam videat poſitam conditionem.

54 Quod explicatur à paritate. Nam ſi Rex proponeret aliquod præmium benè certantibus eâ lege, vt nullus eo potiretur, niſi qui victor evaderet, nunquam decerneret alicui conferre præmium illud, quamvis eum amaret, & præmium ei deſideraret, antequam victorem videret; licet poſſet ei meliora arma, aptioremque equum tribuere, ſpecialiterque ipſi victoriam optare. Cum ergo Deus vitam æternam omnibus hominibus proponat vt coronam ſolùm conferendam legitimè certantibus, non poterit alicui eam abſolutè decernere, donec illum legitimè certantem, hoc eſt vſque in finem perſeverantem, videat, licet ei poſsit vberiora conferre auxilia, ardentiuſque victoriam deſiderare. Nam vt inquit P. Leſſ. diſp. de Prædeſt. ſect. 5. n. 59. *Ordinatiſsimè volens aliquod bonum in meritum præmij & mercedis, non ſtatuit illud alicui concedere, donec videat eius meritum.* Quod etiam optimè explicat P. Molina 1. p. q. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 7. §. *ad fundamentum*, pag. mihi 334. dicens: *Eum, qui vult quidem finem, non tamen ſuum, ſed alterius, cui illum vult tanquam præmium & ſub conditione, ſi ad illum per propria merita, gratia tamen innixa, pervenire voluerit, non prius velle alicui voluntate abſoluta præmium, quam prævideat futura, velitque eidem voluntate abſoluta media, quibus ad finem perveniet: beatitudo autem non eſt finis Dei, ſed eſt creaturarum rationalium finis, ac præmium per propria merita, cooperante gratia, ex ordinatione diuina obtinendum, iuxta illud Mat. 19.* Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata. *Vt innumera alia ſacræ Scripturæ teſtimonia omittam. Quare neque prius vult Deus nobis voluntate abſoluta finem quàm media, neque prius prævidet nos habituros finem, quàm prævideat habituros media. Exemplum habemus accommodatum in eo, qui conducit operarium. Denarius enim diurnus non eſt finis patris familias conducentis, ſed eſt finis ac præmium laborum operarij conducti: cum verò pater familias nõ velit illi finem & præmium, niſi dependenter ab opera, quam ille præſtiturus eſt, non prius illi voluntate abſoluta vult, vel abſolutè videt adepturum præmium, quàm videat laboraturum.*

55 Dices, hoc argumentum rectè probare, quod non præcedat in Deo intentio abſoluta & efficax gloriæ vt coronæ pro priori ad voluntatem efficacem dandi auxilium congruum ad perſeverandum: cæterum ipſam voluntatem dandi auxilium ad perſeverandum, eſſe volũtatem abſolutam dandi gloriam; quia amat auxilium illud quatenus efficax ad gloriam. Vnde iam voluntas efficax dandi gloriã non erit poſt prævisionẽ abſolutam meritorũ. Reſpondetur, ad ſummum voluntatem collativam auxilij ad perſeverandum amare illud quatenus efficax ad perſeverandum; non tamẽ quatenus efficax ad gloriam: cum enim Deus habeat voluntatem efficacem dandi gloriam ſub conditione quod homo perſeveret, per hoc decretum imponit ſibi neceſsitatem non habendi decretum abſolutum conferendi gloriam quouſque videat hominem perſeveran-

tem

tem in gratia: vnde decretum conferendi homini donum perseverantiæ non est decretum conferendi gloriam: licet illud decretum, simul cum Decreto conditionato dandi gloriã sub conditione perseverantiæ, inferat decretum dandi gloriam propter merita.

56 Respondeo secundò, voluntatem collativam auxilij congrui ad perseverandum nõ amare illud auxilium quatenus congruum: ita vt motivũ amandi sit ipsa congruitas: vt enim ita amaret, deberet voluntas illa oriri ex intentione absoluta dandi donum perseverantiæ, & dandi gloriam; ille enim qui amat medium quatenus efficax ad finem, ideo sic amat, quia electio illa oritur ex intentione efficaci finis. Deus autem propriori ad decretum dandi auxilium congruum ad perseverandum, non habet intentionem absolutam & efficacem circa perseverãtiam, & circa gloriam; vt supponit respondens, & nos infrà probabimus disp. ostendentes repugnare Deo intentionem formalem omninò absolutam & efficacem circa nostros actus liberos. Quare motivum intrinsecum voluntatis conferentis auxilium congruum ad perseverandum non est congruitas auxilij, sed divina bonitas, quæ Deum movet ad conferenda auxilia specialia ad perseverandum, vt sic augeatur numerus eorum qui per auxilia ordinaria salvandi sunt, & compleatur numerus salvandorum, quem Deus videt esse magis convenientem, & in quo specialiter complacet. Verum quidem est, quòd illud auxilium non conferretur, si foret incongruum ad perseverandum: & quod Deus de industria illud selegit, aliud selecturus, si istud non foret efficax: hoc autem solùm probat, congruitatem prævisam per scientiam mediam esse conditionẽ, sine qua divina bonitas non moveret ad collationem illius auxilij.

57 Quod confirmatur & explicatur: quia cum auxilium non conducat ad consecutionem gloriæ, nisi mediante perseverantiâ libera ipsi Prædestinato; nequit Deus amare illud auxilium vt efficax ad salutem, nisi illud amet vt efficax ad perseverantiam; ac proinde nisi intendat efficaciter perseverantiam vt connexam cum salute. Quare si ante collationem auxilij non præcedat intentio absoluta perseverantiæ, & intentio absoluta & efficax salutis, non amabit Deus illud auxilium vt connexum cum salute. At intentio illa absoluta & efficax salutis antevertens collationem auxilij non componitur cum voluntate conditionata dandi gloriam sub conditione perseverantiæ: ergo neque cum hac voluntate conditionata cõponitur quòd Deus det auxilium ad perseverandum per voluntatem amantem absolutè efficaciter salutem.

58 Argumentor præterea, quia si Deus eligit homines absolutè efficaciter ad gloriam ante absolutam prævisionem meritorum: sane ex illa intentione oriuntur omnia media, quæ de facto influunt in consecutionem salutis. Atqui promissiones divinæ conditionatæ dandi gloriam homini si observaverit præcepta divina, & perseveraverit: & minæ amissionis regni, & æternæ damnationis inturrendæ, si ea violaverit, & sine pœnitentia decesserit, sunt media, quę de facto influunt in omnium adultorum salutem; siquidem illi efficaciter moventur ad fugienda peccata, & observanda præcepta, quia certa fide credũt æternam mercedem repositam esse benè operantibus, & perseverantibus; & æternam pœnam servatam esse transgressoribus. Ergo si Deus eligit homines ad gloriam ante prævisionem absolutã meritorum, ex illa electione absoluta oriuntur promissiones illæ, & comminationes conditionatæ. Atqui impossibile est, vt ex decreto absoluto & efficaci dandi Petro v.g. gloriam, oriatur seria comminatio privandi Petrum gloria sub conditione quod peccet, & impœnitens decedat: cum enim absoluta & efficax intentio dandi Petro gloriam, vt coronam, reddat impossibilem imperseverãtiam seu impœnitentiam finalem, reddit vanam & deluforiam comminationem pœnæ æternæ sub cõditione illâ: comminatio enim pœnę nequit oriri ex voluntate reddente impossibilem purificationem conditionis, sub qua pœnã Deus comminatur. Ergo Deus non eligit efficaciter homines ad gloriam ante prævisionem absolutam meritorum.

Confirmatur, quia vt inquit P. Lessius disp. de Prædest. sect. 2. num. 12. insolens planè est inter homines, id sub conditione promittere, quod iam voluntate absoluta decreverunt. Vnde cum de rebus divinis non possimus iudicare nisi ex analogia rerum humanarum, rectè ex modo promittẽdi gloriam sub conditione observationis mandatorum, & perseverantię, colligimus non esse in Deo electionem absolutam ad gloriam ante prævisionem meritorum.

59 Nobilis Recentior agnoscens deluforiam fore comminationem conditionatam pœnę æternæ, quæ supponeret electionem absolutam ad gloriam ante absolutam prævisionem meritorum, vt vim huius argumenti declinet, respondet, promissiones & comminationes conditionatas non supponere, sed antecedere illam electionem: censet enim illas comminationes oriri ex voluntate generali salvandi omnes sub conditione observantię præceptorum & perseverantię, & damnandi sub conditione transgressionis præceptorum,

&

& impœnitentiæ finalis. Verum hoc effugium præoccupatum manet. nam in ſententia dante illam electionem, omnia media, quæ re ipſa influunt in finis conſecutionem, oriuntur ex efficaci & abſoluta eius intentione. Ergo cum promiſsiones æterni præmij, & minæ æterni ſupplicij ſint media influentia in finis conſecutionem, multi enim re ipſa ſalvantur, quia infernum ſibi inferendum, ſi male agant, firmiter credunt, & gloriam conferendam, ſi rectè vivant: ergo in Prædeſtinatis oriuntur promiſsiones præmij,& minę ſupplicij ex electione abſoluta, ſeu intentione antecedenti gloriæ, ſi illa datur.

60 Et ſane Recentiores aſſerentes antè decretum conferendi eam ſeriem auxiliorum, cum quibus homo prędvidetur ſalutem obtenturus, non præcedere intentionem abſolutam & efficacem gloriæ vt coronæ; & ſimul aſſerentes decretum illud eſſe intentionem efficacem gloriæ vt coronæ, nihil aliud dicunt, quã id quod nos faſsi ſumus in prima parte noſtrę ſententiæ propoſitæ ſec. 2. complexum namque decreti conditionati dandi gloriam ſub conditione perſeverantiæ finalis, & decretum dandi perſeverantiam finalem in vocatione congrua ad perſeverandum, eſt connexum eſſentialiter cum retributione glorię vt coronę; ac proinde decretum dandi auxilium congruũ ad perſeverandum virtualiter amat retributionem gloriæ vt coronæ. Prędens autem quæſtio eſt de decreto abſoluto & efficaci amante formaliter in ſe ipſa gloriã vt coronam; & nõ de decreto amante dũtaxat materialiter mediatè, atque virtualiter: quo pacto in ſententia P. Vazquez, licet repugnet Deo intentio efficax abſoluta antevertens collationem auxilij congrui immediatè terminata ad actionem noſtrã liberam, eamque formaliter prædefiniens: tamen ipſi convenit decretum amans efficaciter noſtram operationem in vocatione congrua; velle enim efficaciter conferre vocationem congruam,eſt amare virtualiter & æquivalenter ipſum conſenſum: ipſaque volitio auxilij congrui per ſcientiam mediam conſtituitur in ratione amoris efficacis erga ipſum actum noſtrum liberum.

61 Vnde P. Iacobus Platel in ſynopſi curſus Theologici cap. 4. n. 70. ante deciſionem huius quæſtionis, in qua ipſe noſtram ſententiam ſectatur, inquit: * *Certum eſt, radicalem* „ ſeu virtualem electionem ad gloriam factam „ eſſe antecedenter ad merita; cum fide con„ ſtet, Deum independẽter à meritis, pro ſuo „ beneplacito Prædeſtinatis decreviſſe eã ſe„ riem gratiarum, quas prævideràt fore finali„ ter efficaces, idque ex intentione ſaltem in„ efficaci dandi gloriam: atqui iſtud de„ cretum ſuppoſita generali voluntate, quã ha„ bet Deus ſalvandi omnes in charitate fina„ liter perſeverãtes, eſt virtualiter efficax vo„ litio, Prędeſtinatis dandi gloriam; cũ vi il„ lius decreti Deus ſit ita determinatus ad for„ malem electionem ad gloriam, vt eos in po„ ſteriori rationis non poſsit non eligere; ac „ proinde vi illius, etiam ante ſcientiam vi„ ſionis meritorum, certus ſit, quinam ſint ab„ ſolutè ſalvandi, quinam damnandi. Ex qui„ bus patet, virtualem hãc electionem ad glo„ riam à formali (de quâ hic tantopere dif„ ceptatur, an fiat ex meritis) ſolùm differre „ quoad affectum ex parte Dei, non quoad ef„ fectum ex parte *Prædeſtinati*. * Hæc ille; ex quibus patet, Recentiores illos à nobis re ipſa non diſsidere.

SECTIO SEPTIMA.

Oſtenditur Deum de lege ordinaria nõ eligere Prædeſtinatos ad gloriam vt coronam ante prævisionem abſolutam meritorum, quia nequit aſsignari connotatum, vel mutatio ad extra, per quam Deus compleatur in ratione intendentis efficaciter gloriam vt coronam.

62 FVNDAMENTA hucuſque expreſſa militant in omni ſententia de conſtitutione actuum liberorum, ſive dicamus decreta libera addere ſupra prædicata neceſſaria Dei aliquam formalitatem intrinſecam Deo contingentem; ſive dicamus, ſolùm addere aliquam mutationem ad extra, vt ego latè probavi tom. 1. diſput. 27. Nunc probanda eſt repugnantia iuxta noſtra principia.

Igitur ſupponendo pro nunc veram ſententiam de conſtitutione actuum liberorum, probo Deum non eligiſſe efficaciter homines ad gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum. Et argumentor ſic. Nam iuxta oppoſitam ſententiam ideo Deus confert Prædeſtinatis dona gratiæ, & omnia alia media, quibus conducuntur in gloriam, quia ad illam illos efficaciter elegit ante prævisa merita. Ergo ordine cauſalitatis præcedit illa electio tanquam principium movens ad collationem mediorum. Hoc autem eſt impoſsibile: quia nequit intelligi per quid propriori naturæ ad productionem omnium mediorum compleatur Deus in ratione efficaciter intendentis gloriam; quia pro illo priori nihil intelligi poteſt habens eſſentialem connexionem cum ſalute æterna hominum, & cũ meritis, quibus illa obtinenda eſt. Siquidẽ pro illo priori ſolùm intelliguntur prædicata Dei, quæ ex ſe nul-

nullam connexionem habent cum meritis hominum, & cum eorum æterna corona: & ad ſummum intelligitur ſubſtantia ipſius Prædeſtinati, quæ etiam illius connexionis expers eſt. vbi autem nihil intelligitur eſſentialiter connexum cum ſalvatione hominum, non intelligitur Deus efficaciter amãs eorũ ſalutem.

63 Dices, Deum compleri in ratione efficaciter intendentis gloriam vt coram Petro per hoc quod Petrum producat per actionem eſſentialiter connexam cum eo quod Petrus habiturus ſit merita gratiæ & coronam glorię. Sed contra, quia productio Petri cum ſit ſuppoſitio ſimpliciter antecedens, & eſſentialiter prærequiſita vt Petrus operetur liberè (quia nequit intelligi proximè potens mereri, quin intelligatur poſitivè exiſtens & productus) debet eſſe indifferens illa productio Petri, vt coniungatur cum carentiâ meritorum & cum damnatione: nequit ergo eſſe connexa eſſentialiter cum finali perſeverantia & ſalute. Quod confirmatur: nam Petrus prædeſtinatus à Deo ad gloriam poteſt coniungere ſecum impœnitentiam finalem: ergo poteſt coniungere impœnitentiam finalem cum ſui productione: ergo illa nequit eſſe eſſentialiter connexa cum perſeverantia finali, & ſalute ipſius Petri.

64 Quare non video quomodo poſsit expeditè defendi illa electio, niſi aſſeramus, Deum ab æterno ſe determinare ad eligendos homines eliciendo, vel quaſi eliciendo volitionem liberam. quod tamen chymæricum apparet. Quid enim magis repugnans, quàm aliquid contingens & defectibile identificari cum Deo? vel producendo ab æterno aliquam connexionem, denominationem, vel entitatulam, per quam compleatur in ratione liberè decernentis: quod acuti RR. verum exiſtimant.

65 Mihi tamen falſum apparet: illa enim denominatio aliquid creatum verum, & reale eſt, cum extra omnem fictionem detur, nec ſit pura negatio, imo non exiguę perfectionis, cum ſit per ſe ſtans, & nullo indigens ſubiecto inhæſionis ad ſui exiſtentiam, ſitque eſſentialiter æterna, & ab intrinſeco incapax, vt deſtruatur. Vel niſi denique aſſeramus, Deum pro priori ad productionem omnium mediorum conducentium in ſalutem producere in tempore aliquid eſſentialiter connexum cum ſalvatione hominum, per quod compleatur in ratione efficaciter intendentis eorum ſalutem; nihil autem eiuſmodi Deum produxiſſe, ſuadetur: quia imprimis hoc connotatum, nequeunt eſſe promiſsiones contentæ in Scriptura: tum quia, vt ait Tridentinum ſeſsione 6. can. 20. *Promiſsiones vitæ æternæ ſunt conditionatæ, & ſemper tacitã, vel expreſſam continẽt hypotheſim, nimirum, ſi omnia mandata ſervaveris, ſi perſeveraveris, &c.* Vnde voluntas, quæ per illas promiſsiones completur, ſolùm erit conditionata: tum quia illę promiſsiones computantur inter media obtinendi ſalutem. Vnde nequeũt complere voluntatem efficacem, quæ ordine cauſalitatis antecedit collationem omnium mediorũ. Deinde præter has promiſsiones nihil apparet aliud, per quod compleri poſsit illa volitio.

66 Dices primò, compleri illam volitionem per aliquem modum diſtinctum ab actione productiva mediorum gratiæ, cuius modi eſſentia ſit conſtituere Deum proximè capacem, vt per ſuam infinitam volendi perfectionem (quę in ſe eſt quid neceſſarium) conſtituatur efficaciter intendens gloriam ante pręviſa merita. Sed contra, quia modus ille gratis confingitur, ad quodnam enim prędicamentũ ſpectabit? vel in quo ſubiecto exiſtet? non in Prædeſtinato; quia vt hic in gloriam perducatur, nihil in ipſo Deus producit, pręter media gratiæ, quibus ad illam conducitur. Nec extra Prędeſtinatum; quia vt Deus velit efficaciter Petro dare gloriam, non debet extra ipſum Petrum aliquid operari, niſi illa quæ ipſum vt media iuvant ad finis conſecutionem.

67 Dices ſecundò, ex P. Arrub. d. 73. n. 9. illam intentionem glorię non terminari ad hanc in ſe, ſed in cauſa, ideſt, in gratia efficaci, ac proinde compleri per eius productionem. Sed contra primò, quia illa productio inter media gratiæ cõputatur; ideo enim Deus iuxta adverſarios tribuit Prædeſtinato gratiã efficacem ad perſeverandum, quia ipſum antecedenter elegit: ergo &c. Contra ſecundò, quia vt productio auxilij efficacis compleat intentionem efficacem gloriæ vt coronæ, opus eſt, vt habeat eſſentialem connexionem cum exiſtentia meritorum, vt per ſe patet. Poſtea autẽ probabo, hoc pugnare cum libertate, ad quam requiritur, vt produtio auxilij ſit cõiungibilis cum vtroque extremo contradictionis.

68 Secundò probatur noſtra concluſio, quia cum actus liberi Dei ex parte ipſius ſolũ importent ſimpliciſsimam eius entitatem, altero ſolùm è duobus modis poteſt aſsignari prioritas inter ipſos: primò per analogiam, & proportionem ad creatos, vt eumdem ordinem aſsignemus ratione noſtra, in volitionibus divinis, quem ſervat voluntas creata in ſuis, dum ordinatè procedit. Secundò ex ordine obiectorum, vt ſcilicet illa volitio divina dicatur prior ordine, & cauſalitate, quam alia, cuius obiectũ fuerit prius natura, quã obiectũ alterius. Quam doctrinam explicare non eſt

hu-

huius loci. Interim conſulatur P. Vazquez 1. p. diſp. 82. cap. 5. videatur etiam diſputatio 30. primi tomi, in qua explicuimus ordinem prioris & poſterioris inter divina decreta. Ex his duobus modis prior mihi minus congruè apparet ad præſentem difficultatem enodandam: quia in Deo militat oppoſita ratio, quàm in nobis: nàm voluntas noſtra à fine intento movetur ad eligenda media: divina autem non movetur à fine gloriæ ad conferenda media gratiæ, quia non propter gloriam vult gratiam, ſed ſolùm vult gratiam eſſe propter gloriam. Quare poſterior duntaxat modus videtur hic attendendus. Ex quo deduco, decretum efficax dandi gloriam eſſe ordine cauſalitatis poſterius decreto dandi merita, id eſt, auxilia congrua ad merendum ex ipſorum meritorum prævisione, cum enim non detur aliud obiectum, per quod compleatur voluntas efficax gloriæ, vt coronæ, præter productionem gloriæ ſuaptè natura ſupponentem merita, & cum hęc productio ſit poſterior meritis, quibus completur eorum prævisio; cõſequens eſt, &c.

69 Ex dictis infero, veriſimum eſſe principium, quod paſsim inculcat Pater Vazquez, nempe eumdem eſſe ſervandum ordinem inter merita, & mercedem in tempore, & in præſcientia; vt ſi aliquid in tempore detur ex meritis, non fuerit efficaciter præfinitum, niſi ex meritis: quod comprobatur, quia ſcholaſtici omnes cum Divo Thoma 3. part. quæſt. 24. art. 4. dicunt, Chriſtum fuiſſe cauſam meritoriam noſtræ prædeſtinationis; quod dum aſſerunt, non ſentiunt fuiſſe cauſam prædeſtinationis quoad ipſum actum increatum, vt docet idem Divus Thomas 1. p. quæſt. 23. art. 4. ſed ſolùm quoad effectus: ergo ex eo, quod aliquid ſit cauſa meritoria effectus prædeſtinationis, concluditur eſſe cauſam meritoriam prædeſtinationis: ergo idem ordo aſſignandus eſt inter merita, & id, quod datur ex meritis in tempore, & in præſcientia.

70 Denique prob. noſtra ſententia, quia fundamenta adverſariorum vel nihil probant, vel probant omnes Prædeſtinatos de lege ordinaria fuiſſe electos ante prævisa merita. Atqui probavimus ſupra, non omnes fuiſſe electos ante prævisa merita: ergo nullum eſt fundamentum obligans ad negandum electionem omnium eſſe de lege ordinaria poſt prævisa merita.

SECTIO OCTAVA.

Expenduntur fundamenta à ratione ſententiæ adſtruentis electionem efficacem antecedentem, oſtenditurque nullũ eorum eſſe efficax.

71 PRIMVM fundamentum à priori deſumptum ex Scoto in primum diſtinct. 41. §. *Poteſt aliter dici*, quo frequenter vtuntur Thomiſtę, eſt huiuſmodi: volens ordinate finem, & ea quę ſunt ad finem, prius vult iſtum, quàm illa, quia propter iſtum vult illa: ergo voluntas finis prior eſt voluntate mediorum ordine cauſalitatis, & rationis: Atqui voluntas eligendi homines ad gloriam eſt voluntas finis, & voluntas dandi merita, eſt voluntas mediorum: ergo prior eſt illa, quàm iſta: illa autem voluntas dandi gloriam debet eſſe efficax, quia ex intentione ineffi-caci finis nequit oriri voluntas mediorum efficacium.

72 Hęc tamen ratio multum probat; quia concludit, Deum non potuiſſe prævidere merita, quin pro priori ad voluntatem ea conferendi habuerit intentionem efficacem gloriæ: hoc autem falſiſsimum eſt; quia ſi illa intentio efficax foret neceſſaria, vt homines re ipſa obtinerent ſalutem, reprobi non haberent potentiam proximam ad ſalutem; ſiquidem non habent, nec habere poſſunt pro libito ſuo electionem efficacem ſui ad ſalutem. Et quidem poſſe Deum providere media efficacia gratiæ ad conſequendam gloriam, quin præceſſerit pro priori intentio efficax gloriæ; probatur efficaciter, quia vt quis eligat media efficacia ad aliquem finem, ſatis eſt voluntas perfecta alicuius finis, ad quem media vtilia eſſe concipiantur. Quamvis autem Deus non intendat efficaciter gloriam Prædeſtinatis pro priori ad electionem mediorum gratię, poteſt ab amore ſui ſufficienter moveri immediatè ad concipiendum decretum conferendi auxilia congrua ad obtinendam coronam gloriæ; ergo, &c.

73 Pater Vazquez ea diſput. 98. num. 117. reſpondet, illud Scoti axioma tum ſolùm eſſe verum, quando quis finem ſibi conſequendum proponit, non verò quando illum proponit alteri, eiuſque libertati conſequendum relinquit, nam hoc ipſo eius intentio debet eſſe fruſtrabilis ab illo, cuius arbitrio finis conſequendus committitur, proindeque hęc non poteſt ex ſe eſſe omnino abſoluta, & efficax.

74 Addo ego, tunc ſolùm habere locum quando intendens finem movetur ab illo, eũque

que respicit non solùm vt finem, ad quem ordinentur media, sed vt motivũ sui actus: Deus autem intendens finem gloriæ, præcisè respicit illum vt finem meritorum, non autem vt motivum suæ intentionis, quia non propter gloriam vult merita, sed solùm vult merita esse propter gloriam, vt constat ex doctrina S. Th. 1.p.q.19. art.5. & q. 23. art. 4. & ipsius Scoti in 4.dist.49. q.8.ad 4. Quapropter cũ Deus à sola sua bonitate moveatur ad intendendum nobis finẽ gloriæ, & media gratiæ, solus amor increatæ bonitatis debet necessariò præcedere ordine causalitatis amorẽ gratiæ, & gloriæ.

75 Secundum fundamentum. Deus habet ante merita prævisa efficacem voluntatẽ dandi gloriam sub conditione perseverantiæ finalis, cũ ex se velit omnes homines salvos fieri: rursùs ante merita absolutè prævisa habet voluntatem efficacem dandi perseverantiam finalẽ: ergo ante illa habet voluntatem efficacem absolutam dandi gloriam. Sed neĉ ista ratio cõvincit, quia facilè respondebitur, Deũ non habere voluntatem ab intrinseco efficacem dandi perseverantiam, sed solùm voluntatem dandi auxilium, cum quo prævidet hominem perseveraturum, quæ de se sit indifferens, vt coniungantur cũ carentia perseverantiæ: ac proinde solùm æquivalenter habebit voluntatem efficacem dandi gloriam; in hac autẽ non reperitur ea difficultas, quæ in intentione ex se efficaci, quâ antecedenter velit Deus gloriam, vt coronam: nam prior illa intentio, quatenus absolutè efficax, & connexa cum gloria, est nobis libera; hæc autẽ posterior quatenus efficax est soli Deo libera: & aliunde à nobis inimpedibilis, vt dicemus de præfinitione; nam par est vtriusque ratio quoad auferendam vel non auferendam libertatem.

76 Tertium fundamentum: quia ex effectibus, & modo providentiæ circa aliquos, satis colligitur, eos fuisse à Deo efficaciter electos, ante merita prævisa, nam quosdam specialiter prævenit à pueritia, & deinde speciali cura toto vitæ tempore sine peccato gravi eos conservat: alios toto vitæ tempore male vivẽtes in fine miraculosè convertit: quod signum est electionis efficacis antecedentis. Ita arguit P. Saurez eo c. 8. n. 42. sed contra, quia cum iuxta ipsum potuerit Deus homines in gloriã perducere sine illa antecedenti electione, profecto ex effectibus, & modo providentiæ, quem servat erga aliquos, nequit illa electio deprehendi: sed satis est, quòd illis specialem gratiam prævenientem contulerit; consulatur P. Lessius d. de Prædest. sec. 5. n. 56. Deinde potest dici, Deum absque illa electione efficaci antecedenti habuisse specialem providentiã erga aliquorum salutẽ. Nimirum quia specialiter sibi cõplacuit in salvatione aliquorum, & ex hac speciali complacentia, motus est ad dispẽsandum eis specialissima auxilia. Illa autem cõplacẽtia specialis nõ est intentio ab intrinseco efficax ex se connexa cum eorum salute, quia complacuit in salute, vt liberè obtinenda ab ipsis; & hoc ipso supponit ipsam non esse connexam cũ salute, quia id pugnat cum libertate; & nihilominus est specialis amor erga illos electos, virtualiter distinctus à voluntate generali salvandi omnes. Potestque illa specialis cõplacentia in gloria, & æterna fœlicitate aliquorum probari ex illis verbis Christi, Luc. 12. *Nolite timere pusillus grex, quoniã cõplacuit patri vestro dare vobis regnum.*

77 Quartum eiusdem P. Suarez ibidem n.45. quia in statu gloriæ totus salvandorũ numerus futurus est ex directa, & absoluta intẽtione divina: nam vt ait Bernard. serm.78. in cantic. *Tota illa ciuitas electa est, vt esset vna sponsa Christi, quæ postea per gratiam ita præparata est, sicut fuit electa.* Et confirmatur: quia in vnoquoque negotio exitus rei declarat intentionem agentis: & terminus ille, quo obtento, cessat sollicitudo, & gubernatio, solet esse primum obiectũ intentionis agẽtis: videmus autem totam Dei providentiam eo tendere, vt civitas illa cœlestis tali numero pondere, & mensurâ compleatur. Vnde omnes Theologi dicunt, tũc rerum generationes esse finiendas, & gubernationem Dei erga illas, quando numerus electorum fuerit finitus: ergo signum est, Deum ante omnia merita prævisa efficaciter destinasse in gloriam certum, ac determinatum numerum hominum.

78 Hoc etiam argumentum solide diluitur à P. Lessio ibidem à n. 58. Igitur respondeo, totũ salvandorum numerũ fore ex directa & absoluta intẽtione divina, non quæ ex se sit antecedenter efficax, sed quæ in ratione talis constituatur per scientiã mediã futuri evẽtus, modo explicato supra num. 9. vel quæ superveniat post merita absolutè prævisa. Ad confirm. dico, exitũ rerũ sæpe deflectere ab intentione gubernãtis, vt patet in dãnatione reproborum, quæ est contra antecedentẽ Dei intentionẽ seriò amantẽ eorũ salutem. Falsum autẽ est Providentiã divinã eo tendere, quantũ est ex parte Dei, vt illa civitas tali numero, põdere, & mensurâ cõpleatur: nã potius quantũ est ex parte Dei, eo tendit, vt omnes salventur, & eũ gradum gloriæ consequãtur, qui proportionatus est medijs, & auxilijs collatis. Vnde quod hic numerus dũtaxat salvetur, & in hac determinata mẽsurâ gloriam obtineat, provenit ex malitia, vel negligentia hominũ, quorũ alij abvtuntur medijs sibi collatis, alij remisse operãtur. Quod autẽ dicitur, mundum finitum iri

cõ-

cõpletõ numero Prædestinatorũ,nõ propterea est, quòd Deus antecedenter præfiniverit efficacitèr certum numerum, extra quem nullus salvetur: sed quod prævisa hominum malitia tantà deinceps futurà,Deus mundo finẽ imponet,contẽtus eo numero Prædestinatorum,qui in die iudicij reperietur. Ita difficultatem hãc solvit cum Lessio P. Martinon d. 19. n. 167.

79 Quintum fundamẽtum. Nequit ex intentione gloriæ oriri voluntas cõferendi medium efficax ad consecutionem illius, quin ea voluntas amet illud medium quatenus efficax, & connexum cum consecutione gloriæ. At voluntas amans medium connexũ cum fine quatenus tale, efficaciter amat finem: ergo nequit oriri ex intentione gloriæ voluntas conferens mediũ efficax ad eius consecutionẽ, nẽpe auxilium efficax ad perseverãdũ;quin illa voluntas amet efficaciter gloriã: ergo datur voluntas efficax gloriæ ante merita absolutè prævisa.

80 Respondeo admittẽdo, pro nunc,suppositum maioris,nẽpe ante voluntatem conferendi media gratiæ necessariò debere præcedere ordine causalitatis intentionẽ saltem inefficacẽ gloriæ; de quo tamen dubitari potest, quia eodem decreto virtualiter indivisibili potest Deus finem gloriæ intendere, & media gratiæ conferre: & nego maiorẽ illam,quia vt Deus cõferat mediũ efficax ad aliquẽ finẽ ex intentione antecedẽti illius duntaxat inefficaci, nõ est necesse, vt amet illud quia efficax: quia si ita amaret,hoc ipso sic conferret, vt non esset collaturus, si videret inefficax: non est autem necesse, vt ita conferat medium ille,qui antecedenter non vult omnino absolutè finem,sed solùm per simplex desiderium.

81 Dices: nequit ex simplici desiderio, vel cõplacentia finis oriri immediate voluntas efficax midij,quin attingat intrinsece motivũ illius complacentiæ,vt valide probat P. Aldrete t. 1. de Incarnat. d. 20. sec. 7. ergo voluntas conferens auxilium efficax ad salutem , eã intrinsecè attingit; at hoc ipso efficaciter illam amat; quia hoc ipso est amor finis illi? intrinsecè connexus cũ eius consecutione: ergo &c. Respondeo,admittendo illud principium contentũ in antecedenti: ex eo tamen perperã infertur, volũtatem amantẽ medium efficax esse amorem efficacem finis de se connexum cum eius cõsecutione;nã sicut ex intentione gloriæ habet Deus voluntatem conferendi reprobis auxilium sufficiens ad perseverandum, attingentem intrinsicè gloriã tãquã finem ad quem ordinat illud mediũ, quin eum finem attingat efficaciter: ita potest ex eadem intentione cõferre Prædestinatis auxiliũ efficax ad perseverandũ per voluntatem attingentem intrinsecè finem gloriæ, quin illum attingat efficaciter;solùm enim datur differentia(quod in vno casu auxiliũ apparet efficax per scientiam mediã,& non in alio: hoc autẽ non facit, quod voluntas ipsum conferens debeat amare , quia efficax; ly *quia* dicente motivũ intrinsecũ, & per se respectu actus,& non solùm motivũ extrinsecum & per accidens;quod tamẽ necessariũ erat,vt esset amor efficax finis.

82 Sed instat P. Aldrete, cuius est præcedens argumentum. Intentio inefficax gloriæ non inclinat in electionem doni perseverãtiæ, nisi media cognitione specialis vtilitatis, quã habet in ordine ad talem finem. At cognitio nõ movet nisi vt amentur intrinsecè illud medium,quatenus sic specialiter vtile: igitur amatur quatenus connexum cum gloria, propter quam amatur: hoc autem est amare efficaciter gloriam ante prævisa merita: ergo &c. Et cõfirmatur: quia ex intentione gloriæ confert Deus auxilium efficax ad perseverãdum propter omnem vtilitatem, quam videt in ipso in ordine ad finem gloriæ: ergo amat quatenus infallibiliter connexum cum gloria.

83 Facile tamen respondeo negando maiorem; nam illa intentio potest inclinare in electionem auxilij congrui ad perseverandum, præcisè mediante cognitione repræsentante sufficientiam illius,quin ad ipsum conferendũ dirigatur per se Deus à scientia media congruitatis;nimirum respiciendo congruitatem illam, vt motivum intrinsecum voluntatis cõferentis tale auxilium,quia non est necesse,vt, si ex intentione efficaci gloriæ confert auxilium efficax ad cõsecutionem illius finis, illud conferat, quia efficax, sed potest conferre per decretum,vi cuius posset existere, quamvis foret inefficax,licet hic & nunc oriatur à scientia illa per accidens, quatenus illa scientia cõplet maiorem Dei inclinationem ad conferendum auxilium, modo infrà explicando, quando agamus de directione scientiæ mediæ.

84 Ad confirmationem respõdeo, Deum conferre auxilium efficax propter omnem vtilitatem, quam in illo videt, id est, intendere quantum est ex se, vt homo percipiat omnem illam vtilitatem: non tamen conferre propter illam vtilitatem; ita vt ab ea moveatur per se, ipsãve efficaciter intẽdat. Vnde non amat auxiliũ,quatenus connexũ cũ consecutione finis.

85 Omitto fundamentum,quo aliqui RR. à priori probare contendunt possibilitatẽ huius electionis efficacis ante prævisa merita, eo quod antè illã habeat Deus mediã efficacia ad faciendũ,vt homines eliciãt actus, quibus mereantur coronã gloriæ: etenim nisi prius ostẽdatur, in illa electione nullam involvi repugnantiam, nihil illo argumento evincitur. Hoc autem non præstant hac ratione.

SECTIO NONA.

Expenduntur fundamenta ſacræ paginæ pro noſtra ſententia.

86 ALIQVI ex aſſertoribus tam affirmantis, quàm negantis, ſententiæ exiſtimarunt, neutram ſatis efficaciter ſuaderi ex ſacris litteris; vt inter alios probat P. Alarcon diſp. 2. de Prædeſtinat. cap. 5. & 6. Cæterum eruditiſsimus Petavius lib. 10. Theologic. Dogmat. cap. 2. noſtram ſententiam ſine hęſitatione defendit vt magis cõſonam ſacris litteris; quod latè etiam proſequitur P. Martinon d. 13. ſec. 3. ego breviter attingam validiora teſtimonia.

87 Primum deſumitur ex illo Matt. 25. *Venite benedicti Patris mei*: vbi apertè inſinuatur, regnum cœlorum ab æterno eſſe præparatum iuſtis ob præviſa eorum merita, vt patet ex illa cauſali: *Eſurui enim & dediſtis, &c.* quia ſimiliter dicitur de reprobis: *Ite in ignem æternum, eſurui enim & non dediſtis, &c.* Atqui hic ignis non eſt paratus diabolo niſi poſt eius prævisa demerita: ergo nec regnum cælorum paratum eſt iuſtis, niſi ob eorum merita prævisa. Sicut enim redditur pro ratione vocandi iuſtos ad regnum, quod exercuerint opera miſericordiæ: ita redditur pro ratione excludendi malos à regno, quod omiſerunt illa opera. Vnde ſicut omiſsiones illæ præceſſerunt in præſcientia Dei decretum æternum abſolutum & efficax deputandi illos ad pœnam æternam: ita bona opera miſericordiæ facta ex gratia præceſſerunt ordine rationis in præſcientia divina æternum decretum abſolutum & efficax dandi coronam gloriæ. eſt enim hic antitheſis electorum, & reproborum, bonorum operum, & malorum, regni & ignis æterni. Quare ſicut prævisio abſoluta demeritorum non ſolùm antecedit executionem externam pœnæ, & inflictionem ſupplicij; ſed etiam antecedit decretum obſolutũ & efficax puniendi: ita prævisio abſoluta meritorum non ſolùm debet præcedere executionem & collationem externam præmij; ſed etiã debet præcedere decretum abſolutũ, & efficax coronandi merita, & conferendi gloriam vt coronam illorum.

88 Secundum ſumitur ex parabola operariorum Mat. 20. qua ſignificatur, quo pacto agat nobiſcum Deus in ſalutis cauſa. Proponitur enim nobis tanquam Pater familias cõducens operarios ad vineæ ſuæ culturã. At nullus pater familias decernit alicui operario abſolutè mercedem antequam videat, an diurnum opus præſtiterit. Ergo ſimiliter Deus. Quod idem proponit Apoſt. 1. Chorint. 9. ſub parabola agonotetæ proponentis bravium legitimè certantibus: ſicut enim bravium non confertur, niſi poſt prævisam victoriam: ita Deus non decernit coronam gloriæ, quæ eſt corona iuſtitiæ, niſi poſtquam prævidet curſum conſumatum, & victoriam obtentam.

Tertium ex 2. Petri 1. *Satagite fratres, vt per bona opera certam veſtrã vocationẽ & electionem faciatis.* Ergo electio divina quãdiu durat hęc vita, nõ eſt omnino abſoluta & efficax quatenus antecedit prævisionem perſeverantiæ finalis; ſed eſt dũtaxat conditionalis, quatenus eſt ſuppoſitio antecedens merita; ac proinde de ſe coniungibilis cum imperſeverantia finali, & capax vt per bona opera certa & efficax abſolutè reddatur.

89 Præterea ſic ex Scripturis argumentor. Nam in illis voluntas Dei circa gloriam dandam hominibus non proponitur nobis vt abſoluta, ſed vt ſuſpenſa, & velut non habitura effectum niſi poſt impletam conditionem ex parte noſtra bonorum operum. Hoc autẽ ſignũ eſt, Deum nõhabere abſolutam voluntatem antecedentem dandi gloriã omnibus, qui ſalvantur de facto: ſed ſolum habere voluntatem antecedentem conditionatam dandi gloriã omnibus, qui in præceptis eius ambulaverint, & vitam in gratia finierint: omnibus enim Deus promittit vitã æternã, ſi in præceptis eius ambulaverint; omnibus etiam cõminatur ęternã mortem, ſi à præceptis eius deficiant: non poteſt autem Deus ſerio cõminari mortẽ æternã illis, quos decreto omnino abſoluto & efficaci elegit ad gloriam: ergo non datur electio efficax antecedens a dgloriã ante prævisa merita. Aſſumptum probatur clariſsimis Scripturæ teſtimonijs. Apoc. 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuã.* Ad Philipp. 2. *Cũ metu & tremore veſtram ſalutẽ operamini.* Et Rom. 11. *Vide ergo bonitatem & ſeueritatem Dei: in eos quidem, qui ceciderunt, ſeueritatem; in te autẽ bonitatem, ſi permanſeris in bonitate; alioquin & tu excideris.* Ergo Deus per Apoſtolum promittit gloriam perſeveranti, & cõminatur exciſionẽ, & ęternam perditionem non perſeveranti: ergo electio ad gloriam cõponitur cum periculo, ne perſeveret Prędeſtinatus, & ne excidatur propter imperſeverantiam: ſi enim periculũ non eſt, vt quid prędicatur metus ac tremor tanquam neceſſarius operãti ſalutem? At nullum eſſet periculum, ſi abſoluta foret prædeſtinatio ante prævisionem operum, præſertim perſeverantiæ, cum voluntas efficax & abſoluta Dei ſit omnino infruſtrabilis: ergo non eſt abſoluta prędeſtinatio ante pręviſionem meritorum.

90 Rursùs, ſi ante pręviſa bona opera

ra homo eſſet efficaciter abſolutè prædeſtinatus ad gloriam, fruſtrà diceceret Petrus *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis*: tunc enim certus eſſet, & non ſuſpenſus effectus vocationis & electionis. Eatenùs ergo Apoſtolus hortatur fideles, vt certam ſuam vocationem & electionem faciant, quia illa electio eſt conditionata, & non poteſt reddi certa, id eſt, certò & infallibiliter inducens effectum, niſi poſitis operibus, præſertim pœnitentia finali.

Confirmatur primò, nam Rom. 8. promittitur vita æterna ſub nomine hęreditatis, aut cohęreditatis, ſed ſub conditione, quòd Chriſto patienti ſimiles efficiamur: *Si filij & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autẽ Chriſti, ſi tamen cõpatimur, vt & conglorificemur*: & ſimiliter 2. ad Thim. 2. *Si quis ergo emundaverit ſe ab iſtis, erit vas in honorem, ſanctificatum, & vtile Domino*. Promiſsio autem conditionata vel complet vel ſupponit voluntatem conditionatam dandi gloriam ſub illa cõditione. Implicat autem, vt ex voluntate abſoluta & efficaci dandi gloriã oriatur voluntas conditionata eiuſdem, ſub conditione ſcilicet bonorum operum & perſeverantiæ finalis; volũtas enim conditionata præſcindit à conditione, & poteſt coniungi cũ eius carentia: implicat autem vt ex voluntate efficaci & abſoluta dãdi gloriam vt coronam, & conſequenter dandi perſeverantiam, oriatur voluntas dandi gloriam ſub conditione perſeverantię. Poteſt quidem in Deo priori dari voluntas dandi gloriam ſub conditione perſeverantiæ, & pro poſteriori dari voluntas abſoluta dandi perſeverantiam, & conſequenter gloriam. Cæterum non poteſt ècontra fieri, vt pro priori detur in Deo voluntas efficax dandi gloriam & donũ perſeverantiæ, & pro poſteriori detur voluntas conditionata dandi gloriã ſub conditione perſeverantiæ. Sic poſt ſcientiam conditionatã poteſt ſupervenire ſcientia abſoluta & viſionis; non tamen ècontra: implicat enim, vt poſtquam Deus per ſcientiam viſionis vidit: *Petrũ ponendum in tali occaſione, & in illa negaturum eſſe Chriſtum*, ſic affirmet: *Si Petrus ponatur in tali occaſione, negabit Chriſtum*.

91 Confirmatur ſecundò, ex Tridentino ſeſ. 6. can. 20. *Si quis dixerit, &c. Quaſi verò Evangeliũ ſit nuda & abſoluta promiſſio vitæ æternæ ſine conditione obſervationis mandatorum*. Ergo Evangelium non eſt nuda & abſoluta promiſsio vitę æternæ, ſed promiſsio onerosa & conditionata, nimirum ſub conditione obſervationis mandatorum, vt patet ex illis Chriſti verbis Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi ſerva mandata*. Ergo voluntas, in qua Deus ad vitam vult inducere, vel admittere, non eſt independens ab ea conditione: ergo implicat eſſe abſolutam ante impletam illam conditionem, ſaltem in prævisione. Et ſane voluntatem Dei, quâ nos elegit ad gloriam, non fuiſſe omninò abſolutam, ſed ſolùm conditionatam ante prævisionem abſolutam meritorum, colligitur ex verbis Chriſti Mat. 2. *Venite benedicti Patris mei poſsidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi: eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare, &c.* Quaſi diceret: venite, poſsidete regnum, quod vobis ab origine mundi paratum eſt, ex voluntate Dei parantis conditionata, nimirum ſub conditione bonorum operum: nunc verò, quia impleta eſt conditio, & dediſtis mihi mãducare &c. voluntas illa Dei prius conditionata, tranſit impleta conditione in abſolutam; atque adeò vi eius voluntatis iam abſolutę vobis dicitur: *Venite, poſsidete*.

SECTIO DECIMA.

Soluuntur fundamenta contrariæ ſententiæ petita ab auctoritate ſacræ paginæ.

MVLTA ſunt, quę nobis obijciunt adverſarij: ea late proponit, & diluit P. Martinon ſec. 7. & Leſſius ſect. 6. à n. 127. ego validiora attingam.

92 Argunt primò ex illo Rom. 8. *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum ijs, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt Sancti*. Nam vt exponit Toletus hic, hæc vltima verba ſunt limitativa, ac ſi diceret, non omnibus diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ſed ijs, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt, ſcilicet electis & Prædeſtinatis: non enim omnes, qui diligunt Deum de præſenti, in ea permanent dilectione, ſed cadunt & retrocedunt, & ij non ſunt ſecundùm propoſitum vocati, ſed qui dilectionem vſque ad mortem conſervant: iſtis enim omnia cooperantur ad bonum & ad *ſalutem*. Et ita etiã exponit eadem verba P. Iuſtinianus inſignis interpres epiſt. D. Pauli. Ergo per propoſitum intelligit Paulus æternã electionem abſolutam, quę antecedit merita, & eſt cauſa vocationis ad ſanctitatẽ. Ergo datur electio efficax ad gloriam antè merita abſolutè prævisa ſecundùm Apoſt. Idque confirmat ex verbis, quę ſubdit Apoſtolus: *Nam* quos „ pręſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri „ imaginis Filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus „ in multis fratribus: quos autẽ prędeſtinavit, „ hos & vocavit; & quos vocavit, hos & iuſti„ ficavit, quos autẽ iuſtificavit, illos & *glorificavit*. Qua gradatione oſtẽdit Paulus, ex æterno propoſito ſalvandi homines ſeu ex æterna

electione ad gloriã oriri in tẽpore media illa gratiæ, quibus infalibiliter gloriam obtineãt, vt enim inquit P. Iuſtinianus exponens hunc locum, clauſula illa: *Nam quos præſciuit &c. Superioris ſententiæ vehemens atque elegans probatio eſt: adhibita enim gradatione oſtendit, nihil poſſe accidere electis, quod eorum beatitudinem intervertat, aut perdat. Vnde nomine præſcientiæ, inquit Iuſtinianus, intelligimus ibi ſcientiam approbationis, quomodo loquitur David: Novit Dominus viam iuſtorum: ac ſi Paulus dixiſſet: nam quos ille admirabili ſua prouidentia ante omnem æternitatem approbavit, eoſdem incredibili benevolentia prædeſtinavit, vt conformes fiant imagini filij ſui, quo ille eſſet primogenitus inter multos fratres. Atqui quos prædeſtinavit, eoſdem etiam vocavit; quos autem vocavit, illos quoque iuſtificavit: quos porrò iuſtificavit, eoſdem immortali gloria donavit.*

95 Imprimis ad hanc auctoritatem reſpond. primò, admittẽdo in eo loco Apoſtolum loqui de ſolis Prædeſtinatis, quia nimirum ijs duntaxat omnia cooperantur in bonum: nego tamen inde colligi, dari electionem efficacem ad gloriam, quæ de ſe ſit efficax quatenus eſt actus divinæ voluntatis; ac proinde nego, intelligi nomine propoſiti illam electionem antecedentem omninò abſolutam dãdi gloriam. Nam nomine *propoſiti* intelligit Paulus prædeſtinationem, vt exponit rectè Pater Valent. tom. 1. diſput. 1. q. 23. pun. 1. *Prædeſtinatio autem*, vt ibidem loquitur Valentia, *etiam ſecundum modum, quo loquitur Paulus, appellatur æternum illud propoſitum ſeu decretum, quo Deus homines quoſdam ordinat ac dirigit ad beatitudinem ſupernaturalem per media ſupernaturalia re ipſa conſequendam.* Et prædeſtinatio propriè accepta verſatur immediatè & formaliter circa media gratiæ, quibus homines infallibiliter obtinent finem glorię, iuxta illam celebrem Auguſtini definitionem, cap. 14. de bono perſeverantiæ: *Prædeſtinatio ſanctorum* (inquit) *nihil aliud eſt quàm præſcientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur quicumque liberantur.* Quod à priori conſtat, nam prædeſtinatio ſecundùm omnes Theologos cum D. Thom. 1. p. q. 23. art. 1. & q. 6. de veritate, eſt pars providentiæ; providentia autẽ, vt aſſerit Angel. Doctor, quæſt. 22. art. 1. *Eſt ratio ordinis rerum in finem, ſeu eſt actus, quo Deus per media proportionata res in finem dirigit. Vnde prædeſtinatio eſt actus, quo Deus creaturas rationales per ſupernaturalia media dirigit in finem vitæ æternæ infallibiliter conſequendum.* Vnde Div. Thomas q. 23. art. 4. ait: prædeſtinationem ſupponere intentionem gloriæ; non ergo conſiſtit in illa intentione. Id magis patebit numero 97.

94 Falſumque eſt, nomine *præſcientiæ* in illis verbis, *quos præſciuit & prædeſtinavit*, intelligi decretum efficax abſolutum intentivum gloriæ, ex quo oriatur decretum cõferendi media gratiæ, quibus homines conformes fiant imagini Filij Dei; tum quia vt probat Toletus in expoſitione illius loci annot. 32. * *Verbum illud* præſcivit *ad intellectum, non ad volun atem pertinet.* Siquidem relativum illud *quos*, inquit Toletus, refertur ad præcedentes, nempe ad eos, qui vocati ſunt ſecundùm propoſitum: hos enim præſcitos, & præcognitos antequam eſſent, magno eſt proſecutus beneficio, prædeſtinavit enim ab æterno eos, vt eſſent conformes imagini Filij Dei: tum quia licet verbum *præſcivit* ad voluntatem pertineat, non debet ſignificare decretum antecedens purè intentivum gloriæ, ſed decretum efficax conferendi media gratiæ, ita vt præſcientia & prædeſtinatio circa idem verſentur, & vnum verbum per aliud explicetur; vt dicit P. Suarez lib. 1. de Prædeſtinat. cap. 17. Deinde, vt docet P. Valentia t. 1. diſp. 1. q. 23. de Prædeſtinat. punt. 6. Apoſtolus eis verbis *quos præſciuit & prædeſtinavit*, planè indicavit, omnes eos, qui imagini Chriſti conformes futuri ſunt, & vt tales à Deo ſunt præſciti, eſſe etiam Prædeſtinatos *vt tales ſint.* * Vnde præſcientia ibi ſignificat ſcientiam approbationis, quatenus repræſentat opera futura ex gratia & dona Dei. Nullum ergo eſt ſufficiens fundamentum ad aſſerendum, præſcientiam ibi ſupponere pro abſoluta & efficaci electione hominum ad gloriam ante præviſa merita.

95 Itaque admittimus, Apoſtolum per *propoſitum Dei* intelligere voluntatem efficacem, qua Deus ante omnem æternitatem quoſdam elegit, vt gratiam & ſanctitatẽ, adeoque etiam ſalutem ſempiternam re ipſa adipiſcantur. Vt Auguſtinus interpretatur lib. de corrept. & grot. cap. 7. & 9. lib. de Prædeſt. ſanct. cap. 16. & lib. 2. contra duas epiſtolas Pelagian. cap. 9. & alibi: nam cum duplicem ſtatuat vocationem, alteram communem, alteram Prædeſtinatorum propriam; hanc poſteriorem ſimpliciter atque abſolutè vocationem ſecundum propoſitum appellat. Dicimus autem voluntatem illam efficacem nihil aliud eſſe quàm volũtatem vocandi congruè ad gratiam & ſanctitatem, & concedendi auxilia congrua ad perſeverandum in gratia & ſanctite vſque ad vltimum vitæ terminum, ſeu

æter-

æternam præparationē beneficiorum gratiæ, quibus certiſsime liberantur quicumque liberantur, quæ quidem voluntas licet immediate & formaliter ſolum terminetur ad gratiam, ſolumque proinde ſit æterna prædeſtinatio ad gratiam, etiam dicitur prædeſtinatio ad gloriam, eo quod gratia ad hunc finem præfinitur, vt gloriam conſequamur; vt obſervavit P. Vazquez 1.p.diſp.91.n.16.& diſp. 89. n. 72. Hęc autem voluntas efficax Dei conferendi hominibus auxilia gratię quibus ſanctitatem obtineant, & in illa vſque ad finem perſeverent, coniuncta cum illa voluntate generali concedendi omnibus gloriam ſub conditione quod decedant in gratia, continet voluntatē abſolutā & efficacem dandi gloriā: & antevertit prævisionem abſolutā meritorum. De hac autem voluntate dandi gloriam exponendę ſunt omnes authoritates ſcripturæ, quas adducunt adverſarij ad probandum dari electionem efficacem antecedentem, quæ præcedat voluntatem prędeſtinandi ad media gratiæ, quia nihil amplius probant, quam Deum ordinaſſe prædeſtinatos ad gloriam per aliquam providentiam ſpecialem eſſentialiter connexam cum perſeverantia in gratia & cum conſecutione gloriæ ſuppoſita promiſsione divina, quam providentiam omnes admittere debent, quamvis negent abſolutam & efficacem intentionem gloriæ, quæ antecedat voluntatem conferendi media gratię.

96 Vnde inferes, ex illis verbis Actuū: *Crediderunt quotquot erant præordinati in vitam æternam*, minime colligi illam electionem antecedentem ad gloriam: nam ad vitam æternam præordinantur efficaciter homines per prædeſtinationem gratiæ efficacis ad obtinendam ſanctitatem, & perſeverādum in ea vſque infinem. Vnde ſenſus eſt: *Crediderunt quotquot erant Prædeſtinati*; id eſt omnes illi, quibus Deus decreverat conferre beneficia ſuæ gratiæ, quibus certiſsime liberentur ab æterno interitu. Non eſt autem ſenſus: crediderunt omnes illi, quos antecedenter ad omne meritum Deus efficaciter & abſolute elegit ad gloriam, per electionem, ex qua oriatur voluntas cōferendi media gratiæ.

97 Admiſsi Apoſtolum in illis verbis, *diligentibus Deū omnia cooperātur in bonū*, loqui de ſolis Prædeſtinatis: & hoc admiſſo, primam ſolutionem, eamque ſatis ſolidam, adhibui argumento deſumpto ex verbis Apoſtoli. Sed ſecundo reſponderi poteſt cum P. Leſsio, Apoſtolum eo loci non loqui de ſolis Prædeſtinatis: ſed ſcopum Apoſtoli in eo capite eſſe, omnes fideles Romæ degentes ad hortari ad patientiam in perſecutionibus, & non ſolos Prędeſtinatos, vt patet ex verſ. 14. vbi docet, omnes iuſtificatos eſſe filios, & hæredes Dei. Ne quis autem putaret ſe iam ſecurum, oſtendit hanc hæreditatem non eſſe paratam niſi ſub certa quadam conditione, vnde ſubdit: ſi tamen compatimur. Ad quam conditionem exhibendam eos tribus potiſsimum rationibus hortatur. Prima ex magnitude gloriæ, cui nulla tribulatio poſsit conferri. Secunda ex auxilio Spiritus Sancti, qui noſtram adiuvat infirmitatem. Tertia ex eo quod diligentibus Deum omnis tribulatio cooperatur in bonum, ijs, inquam, qui ſecundum propoſitum, id eſt, qui ſecundum gratuitum Dei beneplacitum vocati ſunt, quod ideo addit, ne quis putaret in Iudęos competere, qui operibus legis gloriabantur, ſed in ſolos fideles: nam quos præſcivit, nempe ſibi amicos & dilectos ſua gratia futuros, etiam prędeſtinavit, ad hoc ſcilicet vt paterentur, & conformes fierent filio ſuo; quos autem ad hoc prædeſtinavit, hos vocavit, &c. quibus verbis enumerat media omnia, quibus ad hunc finem conformitatis cū Chriſto eos perduxit; ex qua factum eſt, vt ſicut omnis tribulatio verſa eſt Chriſto in gloriam, ita & illis.

98 Hinc infert Leſsius, falsò adverſarios exiſtimare nomine *Vocationis ſecundum propoſitum* intelligi ab Apoſtolo vocationem ortam ex propoſito dandi gloriam: ſolum enim intelligi vocationem collatam non ex operibus, ſed ex gratuito Dei beneplacito; vt conſtat ex 2. ad Thim. 1. ibi: *Qui nos liberavit, & vocavit vocatione ſua ſancta, non ſecundum opera noſtra, ſed ſecundum propoſitum ſuum, & gratiam, quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu ante tempora ſæcularia.* Deinde, vt ait Cornelius à Lapide poſt Auguſtinum de corrept. & grat. cap. 7. dum ait Apoſt. Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, ijs, *qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti*, propoſitum ibi eſt liberale, & gratuitum Dei conſilium, & decretum, quo propoſuit, ſtatuit, decrevit ab æterno ex mera ſua bonitate ac clementia, quin & ex benevolentia per Chriſtum, homines peccato perditos, & ſine vllo eorum merito vocare ad gratiam & ſanctitatem. *Itaque diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, ſcilicet tribulationes & ærumnæ, de quibus paulo antea egerat. Qui enim diligunt Deum, prius diliguntur à Deo. Diliguntur autem â Deo, quatenus Deus ex benevoli cordis propoſito, eos vocavit ad fidem & ſanctitatem. Et cum eos diligat ſincere ac ſerio, conſequenter eoſdem, ita protegit & omnia, quæ circa illos ſunt, ita diſponit, vt omnia illis in bonum cedant, quandiu ipſi permanent in dilectione Dei. Cum enim Deus iuſtos non de-

deſerat, niſi prius deſeratur ab ipſis; quantum eſt de ſe, neque dilectionem ſuam, neque protectionem eorum à ſe ſuſceptam intermittit, niſi ipſi gratiæ, atque dilectioni defuerint.

99 Arguunt ſecundo adverſarij ex illo Pauli Rom. 9. *Cum non dum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali, vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictũ eſt ei, quia maior ſeruiet minori, ſicut ſcriptum eſt, Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.* Vbi ſignificatur in electione non haberi rationem operum: Ergo electio efficax ad gloriam non eſt facta ex operibus præviſis, ſed mere gratuito, & ante prævisionem operum. Quod confirmatur; nam cum D. Auguſtinus lib. 2. contra duas epiſtolas Pelagianorum cap. 7. adduxiſſet hunc locum Apoſtoli, ſtatim ſubdit: *Propter quod profecto deſipitis, qui dicente veritate, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, vos dicitis, ex futuris operibus, quæ Deus illum facturum eſſe præſciebat, Iacob fuiſſe dictum, atque ita contradicitis Apoſtolo dicenti: non ex operibus: quaſi non poſſet dicere, non ex præſentibus, ſed ex futuris operibus.* In quibus verbis Auguſtinus cum Apoſtolo loquitur de electione ad gloriam exemplo illius temporalis electionis, loquitur enim de electione ad præmium: ergo ſecundum Apoſtolum electio ad gloriam non eſt ex operibus prævisis, ſed omnino gratuita, præcedens omnia merita: aſſimilatur enim dilectioni Iacob, quæ non fuit ex meritis nec præſentibus, nec futuris, ſed ex gratuito Dei beneplacito.

100 Verum nihil in hoc Apoſtoli teſtimonio contineri, quod perſuadeat antecedentem illam electionem hominum ad gloriam; facile eſt probare. Vt enim optimus huius Epiſtolæ interpres Cardinalis Toletus inquit: *Omnia quæ Paulus* in hac collatione & comparatione narrat, ad temporalia pertinent quantum ad litteram, vt per ea probet, quæ ſpiritualia ſunt; nempe filios & poſteritatem Abrahæ, in quibus benedictio & ſalus per Evangelium futura promiſſa eſt, non ſecundum Abrahæ carnalem generationem, ſed ſecundum divinam electionem eſſe accipiendam. Et vt inquit P. Vazquez in annotatione ſuper hunc locum, tota doctrina illius capitis eo ſpectat, vt oſtendat plures ex populo Iſrael omnino eſſe exortes gratiæ & promiſsionis Dei, & promiſsiones factas Abrahamo, & Iſraeli ad multos ex gentibus pertinere, ſed non propterea eſſe irritas: quia non omnes nati ex ſemine Iſraelis ſunt verè Iſraelitę, & filij Habraæ, ſed quibus Deus hanc gratiam donavit, vt per fidem imitarentur Abraham & Iacob: adducit autem ſimilitudinem Iacob & Eſau, vt oſtendat, non omnes, qui ſunt ex Iſrael, eſſe veros Iſraelitas ſecundum ſpiritum: ſicut non omnes, qui ſunt nati ſecundum carnalem generationem ex ipſo Abraham, & Iſac, fuerunt hæredes ipſorum, & cenſentur in eorum poſteritate.

101 Notat autem Vazquez, notat Toletus, & P. Iuſtinianus, illud: *Vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, coniungendum eſſe cum ſequentibus; vt ſit ſenſus totius contextus*: (inquit Vazquez) *cum duo illi fratres non dum nati eſſent, nec aliquid boni vel mali egiſſent: vt ſecundum electionem gratuitam, propoſitum gratiæ & liberalitatis Dei effectum haberet, non propter merita ipſorum, ſed ex gratuita vocatione, quæ ex ſolo Deo eſt, dictum eſt Geneſ. 15. Quia maior ſerviet minori, ſicut Malach. 1. Scriptum eſt, Iacob dilexi, Eſau autem odio habui, hoc eſt Iacob decreui dare terram fertilem, Eſau autem reieci ad aſpera ſaxa.* Quare eo loci nec ad litteram loquitur Apoſtolus de electione Iacob ad gloriam, & de reprobatione Eſau à gratia, nec ſcopus Apoſtoli eſt, hinc gradum facere ad probandum, homines electos fuiſſe omnino gratis antecedenter ad omnia merita ad coronam gloriæ, ſed hinc aſſurgit ad probandum, vocationem ad fidem, & prædeſtinationem ad gratiam non duxiſſe ortum ex meritis liberi arbitrij, & obſervatione legis Moſſaycæ, ſed ex mero Dei beneplacito: Sicut enim ex duo-
„bus fratribus vterinis minorẽ maiori Deus
„prætulit (verba ſunt Toleti) non ex ope-
„rum merito, aut demerito; cum enim non dũ
„tunc nati eſſent, nihil boni, aut mali egerãt,
„nec ex nativitatis dignitate, quia non maior
„minori, ſed minor maiori prælatus eſt: ſed
„ex voluntate Dei, qui ſemen Abrahæ voca-
„vit, vt proprositum eius, quod erat ſecundũ
„electionem, id eſt, quo pro ſua voluntate, ſe-
„men illis, quos, quibuſdam repulſis, elege-
„rat, firmum maneret, & ſtabile: nec accede-
„ret ſemini aliquis, quem ipſe non elegiſſet,
„nec excluderetur aliquis ab ipſo electus. Ita eligit Deus ad fidem, & ad ſpiritualem filiationem Abrahæ, quem vult; nec hanc gratiam confert ex meritis præcedentibus, nec futuris, ſed pro ſuo beneplacito. Ergo perſpicuum eſt Apoſtolum in hoc capite non adſtruere electionem ad gloriam omnino gratuitam; ſed electionem ad fidem, & ad gratiam Evangelicam.

102 Quod amplius patebit ex expoſitione eruditiſsimi Petavij lib. 3. Theolog. dogmatum cap. 1. n. 5. aſſerentis cum D. Auguſtino, propoſitum Apoſtoli in ea Epiſtola

fuiſ-

fuiſſe, oſtendere gratiam Evangelicam non debere diſtribui ſecundum operum merita, vt contendebant Iudæi, dicentes, ſibi propter obſervatiam legis Moſſaicę, & non gentibus deberi, ſed ſecundum electionem & beneplacitum gratuiũ Dei, & in hunc ſcopum adduxiſſe exemplum Iacob & Eſau, quorum primum Deus dilexit evehendo ad regnum & alia beneficia, ſecundum vero odio habuit, id eſt minus dilexit, negando hęc beneficia, & ſubijciendo eius poſteros, nempè Idumæos, poſteris Iacob, id eſt Iſraelitis, quin ex parte illorum præceſsiſſet vlla ratio diſcriminis.

103 Hinc patet abſre adduci teſtimonium illud Auguſtini ex lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelagianorum: nam ibi ſolum contendit vocationem ad fidem ipſamque fidem non dari ex meritis arbitrij, vt volebant Pelagiani; ſed mere gratuito ſecundum propoſitum & beneplacitum Dei, nec vnquam Auguſtino cum Pelagianis controverſia fuit, an homines eligerentur ad gloriam, ex prævijs meritis gratiæ, an ante prævijſionem illorum meritorum: ſed an gratia daretur ex meritis arbitrij. Certumque eſt, doctrinam Auguſtini contra Pelagianos eſſe de fide: & rurſus apud omnes certum eſt, non eſſe de fide, quod Deus elegerit efficaciter homines ad gloriam ante prævisa abſolutè merita. Ergo certum debet eſſe, Auguſtinum non adſtruiſſe contra Pelagianos electionem ad gloriam ante previsa merita gratię.

104 Locum illum Marci 13. *Sed propter electos, quos elegit, breuiauit dies*, explicat Maynam in Philoſophia ſacra t. 2. cap. 14. prop. 15. n. 28. Duo ibi dicit Chriſtus: primum eſt, tantam ac talem futuram eſſe perſecutionem Antichriſti: *Vt niſi breuiaſſet dies illos, non fuiſſet ſalua omnis caro*, id eſt nullus Chriſtianus in perſecutione illa remaneret ſuperſtes: alterum, quod Chriſtus dicit: *Sed propter electos breuiabuntur*, id eſt propter eximie ſanctos vel tunc viventes, vel ex tunc viventibus prodituros, vt videre eſt apud Cornelium à Lapide. Nimirum id illi precibus à Deo impetrabunt, ſive ad ſui ipſorum, ſive aliorum, ſive ad commune ſolatium. Illud autem, quod Marcus eodem cap. & Matth. 24. dicunt: *Ita vt in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi*, intelligitur de fidelibus, qui ſunt non quaſi de vulgo, ſed inter cæteros pietate eximij, & firmiter in charitate radicati, & in opere efficaces: eos enim lõge difficilius eſt perſecutione moveri, quam alios vulgari modo fideles, non ita fervidos charitate ac fide: imo, eſt ſecundum ſe difficillimum. Quod vero difficillimum eſt, pro impoſsibili habetur in moralibus. Nullum autem eſt argumentum, quo probetur, per illa verba, *ſi fieri poteſt*, intelligi impoſsibilitatem phyſicam. Et ſi forſam aliquam talem eſſe contendas, dicam ego, talem eſſe ſolum in ſenſu compoſito, qualis eſt illa ſecundum quam 1. Ioann. 3. dicitur: *Qui natus eſt ex Deo, non poteſt peccare, quoniam ex Deo natus eſt.*

105 Mitto alia teſtimonia minoris apparentiæ contra noſtram ſententiam, vt illud ex cap. 1. ad Epheſ. *Elegit nos in ipſo, vt eſſemus ſancti*, quod non debet intelligi de electione ad gloriam, quæ ſit radix gratię & ſanctitatis, vt volunt adverſarij: ſed de electione, & vocatione ad fidem, & chriſtianam ſanctitatem, vt teſtatur P. Iuſtinianus in explanatione huius loci n. 5. & conſtat ex Div. Auguſtino lib. de prædeſtinat. ſanct. cap. 19. vbi exponit Apoſtolum de electione ad gratiam, quamvis lib. 1. ad Simph. q. 2. ea intellexiſſet de electione ad gloriam.

106 Mitto etiam illud ex cap. 15. Ioann. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos*, quod non intelligitur de electione ad gloriam, ſed de electione ad Apoſtolatum, vel de electione ad gratiam, vt evincit P. Vazquez diſp. 89. n. 114. Mitto, inquam, hæc & alia teſtimonia nobis obiecta ab adverſarijs, quæ rectè exponuntur à Leſsio, Martinon, & alijs: vt enim docet Petavius lib. 10. Theol. dogmat. cap. 1. in fine: *Nullum eſt ex his, quod non fuerit in alio ſenſu explicatum a pluribus Eccleſiæ Patribus tam Græcis, quam Latinis: ac proinde* (inquit ille) *nulla nos ad illam ſententiam diuinam cogit authoritas, imo ab ea magis abſterrere videtur.*

SECTIO VNDECIMA:

Mens Auguſtini, & Maſsilenſium error exponitur & oſtenditur, nihil Auguſtinum poſtea docuiſſe contra ſententiam negantem electionem antecedentem ad gloriam, quam tradidit lib. 1. ad Simpli. cap. 2.

107 CElebris eſt in hac materia D. Auguſtini ſententia lib. 1. ad Simplician. q. 2. vbi expendens verba illa Apoſtoli: *Cum nondum nati eſſent, nec aliquid boni, vel mali egiſſent, vt ſecundũ electionem propoſitum Dei maneret: non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori*; connectit cum antecedentibus illud, *vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret*, non cum ſubſequentibus, vt ſit ſenſus: *Antequam illi aliquid boni vel mali egiſſent, vt inde ſecundum elec-*

tio-

ctionem propoſitum Dei maneret, hoc eſt, cum nullam adhuc bonam, malamve actionem ei cuiſſent, vt ipſarum actionum intuitu, merito eius electio fieret, qui bene egiſſet; non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, Maior ſeruiet minori, quandoquidem nulla bene agentis electio eſſe poterat. Quod autem ita Auguſtinus annectat verba Apoſtoli, conſtat; nam eis relatis, ſtatim ſic infert: *Non ergo ſecundum electionem propoſitum Dei manet, ſed ex propoſito electio, id eſt non quia Deus inuenit opera bona in hominibus, quæ eligat, ideo manet propoſitum iuſtificationis; ſed quia illud manet, vt iuſtificet credentes, ideo iam inuenit opera, quæ eligat ad regnum cœlorum: nam niſi eſſet electio, non eſſent electi, nec rectè diceretur: quis accuſabit aduerſus electos Dei? Non tamen electio præcedit iuſtificationem, ſed electionem iuſtificatio: nemo enim eligitur niſi iam diſtans ab eo, qui reijcitur.* Vbi duo docet Auguſtinus, ſcilicet propoſitum ſeu decretum iuſtificationis eſſe in Deo ante electionem, itẽ electionem nullo modo poſſe eſſe ante iuſtificationem. Ergo ex mente ipſius electio ad gloriã non eſt ante, ſed poſt præviſa merita Hoc teſtimonium latè expendit Vazq. diſp. 89. cap. 6. & euidentiſsimum iudicat pro noſtra ſententia, quod ipſum præſtat P. Alarcon diſp. 2. de Prædeſt. cap. 9.

109 Reſpondet primo Cardinalis Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 15. Auguſtinum adhuc Iuniorem, nempe initio ſui Epiſcopatus ſcripſiſſe libros illos ad Simplicianũ: poſtea vero exortâ hæreſi Semipelagianorum eam doctrinam retractaſſe. Sed contra inſurgit Vazquez ibi n. 50. quia cum Auguſtinus illius libri meminerit 2. Retract. cap. 1. nihil in eo contentum retractat, ſed potius doctrinam de gratia ibi explicatam mirificè commendat, eamque tanti facit, diſputans cõtra Maſilienſes lib. 1. de Prædeſt. Sanct. cap. 4. vt eos ad eam quæſtionem remittat, ſi veram ſententiam de gratia intelligere velint; quod ſane non faceret, ſi aliquid in ea quæſtione falſum, aut hæreticis fauens dictum fuiſſet.

110 Pro maiori intelligentia doctrinæ Auguſtini obſeruandum eſt, eum multo tempore, in ea fuiſſe opinione circa ſignificationem huius nominis *electio*, vt exiſtimaret non conuenire illud nomen, niſi illi electioni, quæ fit præmiſſo examine, & ſupponit inæqualitatem meritorũ inter eum, qui aſciſcitur, & eum, qui relinquitur. Ita docuit adhuc Iuuenis ante Epiſcopatum lib. 1. expoſitionis quarundam propoſitionum Epiſtol. ad Rom. cap. 60. *Non enim* (aiebat) *poteſt inter æquales electio nominari.* Vnde intulit concluſionem erroneam, quam poſtea Semipelagiani auide exceperunt in confirmationem ſui dogmatis. Cum enim videret, paſsim vti ſcripturam nomine electionis ad gratiam, ad iuſtificationem, & ſanctitatem, illo principio vocali deceptus aſſeruit, in præſcientia Dei præcedere in hominibus, qui eliguntur, fidem ex viribus arbitrij, quæ non reperitur in illis, qui reijciuntur.

111 Sed poſtquam ad Epiſcopatum peruenit, hunc errorem depoſuit, & ſententiam quoad rem ipſam mutauit, vt teſtatur Petauius lib. 9. cap. 14. n. 2. Siquidem in libris ad Simplic. (qui fuerunt primi, quos Epiſcopus ſcripſit, vt conſtat ex 2. retract. cap. 1.) primo tradidit veram doctrinam de gratia, quam poſtea latius explicuit diſputans cum Pelagianis, docens, gratiam Dei præcedere fidem, non ſubſequi: *Sicut enim non vt ferueat calefacit ignis, ſed quia fervet, nec ideo bene currit rota, vt rotunda ſit, ſed quia rotunda eſt: ſic* (ait illa quæſtio 2.) *nemo propterea bene operatur, vt accipiat gratiam* (intelligit primam) *ſed quia accepit*: ac proinde docuit fidem ipſam eſſe donum Dei. Licet autem quoad rem ipſam ſententiam tunc mutauerit, non tamen quoad vocabulum electionis, quia in illa quæſtione ad Simplician. adhuc cenſuit non poſſe dari electionem, niſi inter diſtantes, ita vt ideo vnus eligatur, & non alius, quia ille potius, quam iſte habet merita. Vnde loca illa Pauli, in quibus ſermo eſt de electione, conſequenter explicuit de electione ad gloriam præſupponente in eo, qui eligitur, merita, non quidem ex arbitrio, vt olim Iuuenis errabat, ſed ex gratia Dei, per quæ is, quĩ eligitur, ſupponitur diſtans ab eo; qui reijcitur. Vnde in hac quæſtione nomen electionis non accomodauit decreto, & propoſito gratuito Dei conferendi vni potius, quam alterĩ gratiam, quin inter eos, ſupponatur inæqualitas meritorum, ac proinde non agnouit electionem gratuitam, quæ fit inter æquales; vt teſtatur Petauius, vbi nuper, dicens Auguſtinum non agnouiſſe hoc genus electionis omnino gratuitæ, donec contra Semipelagianam perfidiam ſumpto prælio, vehementius in illam diſputationem cepit incumbere.

112 Ex tunc autem duplex genus electionis admiſit, alterum ex iuſtitia, quando vnus præ alio eligitur, præmiſſo examine, quia ſcilicet hic potius, quam ille dignus inuenitur: alterum quaſi liberale, & ſine examine. Vt patet ex cap. 7. de correptione, & grat. ex cap. 13. de Prædeſt. Sanct. & ex Epiſt. 106. vbi ait: *aliqua electio non inuenit eligendos, ſed facit*: Et ex lib. 5. contra Iulian. cap. 3. vbi

3. vbi inquit: *Nullum eligit dignum, ſed eligendo facit dignum.* Et ſermo 7. de Verbis Domini ſecundum Mat. vtramque electionem ſimul admittit, dum docet: *Deum elegiſſe Apoſtolos ſecundum ſuam gratiam, & ſecundum illorum iuſtitiam*, circa quem locum conſulatur P. Vazquez 3 p. diſp. 23. n. 43.

113 Hinc elicitur noſtræ ſententiæ confirmatio: nam licet Auguſtinus poſtea extenderit nomen electionis ad ſignificandam electionem omnino gratuitam, & inter æquales; & hac in parte retractaverit, quod docuerat quæſtione illa 2. ad Simplician. circa nomen *electionis*: Cęterum rem ipſam de electione ad gloriam ſupponente propoſitum iuſtificandi, & merita prævisa, nullibi retractavit; quod tamen feciſſet, ſi illa doctrina non videretur illi conſentanea ſcripturis, aut in aliquo favens Semipelagianis: ſicut fecit de doctrina illius expoſitionis Epiſtolæ ad Rom. quam retractavit lib. 1. retract. cap. 23. & lib. de Prædeſt. Sanct. cap. 4.

114 Secundo reſpondet P. Suarez lib. 3. de auxilijs cap. 18. & 19. ea in quæſtione loqui Auguſtinum de electione ad gloriam per modum executionis; præter hanc autem admittere aliam per modum intentionis ante merita, eamque ſignificare nomine propoſiti, cum dicit electionem oriri ex propoſito. Sed contra primo, quia illa diſtinctio ordinis intentivi, & executivi falsò adſtruitur. Secundò, quia ibi Auguſtinus per propoſitum expreſſe intelligit propoſitum iuſtificationis. Tertiò, quia illa negativa: *Nemo eligitur, &c.* foret falſa, ſi aliqua electio præcederet ante merita. Quartò, quia ait electionem, de qua Apoſtolus, intelligendam in præſcientia; quo indicat eſſe ante præſcientiam meritorum.

115 Tertiò, & melius reſponderi poteſt, Auguſtinum in ea quæſtione non negaſſe voluntatem efficacem glorię antevertentem merita, ſed ſolum negaſſe eam vocandam eſſe electionem, quia ſcilicet hoc nomen dicit vnius aſſumptionem, & alterius excluſionem; ac proinde electio aliquorum ad gloriam connotat excluſionem aliorum: *Nemo enim eligitur, &c.* Vnde quia Deus neminem excludit à gloria, niſi poſt prævisa demerita, ideo non dicitur eligere ad gloriam, niſi poſt prævisa merita. Et confirmatur, quia in ea quæſtione concedit, Deum ante vllam inæqualitatem meritorum habuiſſe voluntatem donandi gratiam, cum doceat neminem propterea bene operari, vt accipiat gratiam, ſed quia accepit; ſicut non ideo bene currit rota, vt rotunda ſit, ſed quia rotunda eſt: & tamen ibi negat electionem ad gratiam, cenſens nimirum talem voluntatem non eſſe appellandam electionem: ergo ſimiliter de voluntate dandi gloriam.

116 Sed contra, quia legenti contextum, conſtabit, Auguſtinum ibi contendere, radicem omnium meritorum eſſe vocationem Dei, ac proinde gratiam iuſtificationis non conferri ex meritis arbitrij: quod comprobat exemplo Iacob, & Eſau, qui diſparem ſortem acceperunt, non ex operibus, ſed ex libertate Dei volentis vni potius, quam alteri conferre beneficium. Ex quo infert, non ideò Deum habere propoſitum iuſtificationis, id eſt, voluntatem conferendi gratiam, quia prędedant merita, ſed potius iſta dari, quia præcedit voluntas dandi gratiam. Quare de iſta manifeſte docet, præcedere omne meritum ſalutare; quia ſcilicet ipſa gratia non confertur ob merita, cum ſit principium omnis meriti: at de voluntate dandi gloriam, potius docet eſſe poſt ipſa merita, idque à contraria ratione, quia videlicet gloria confertur propter merita orta ex propoſito iuſtificationis, atque adeò voluntas ipſam conferendi illud ſupponit; vt enim recte probat P. Vazquez n. 60. & 81. eadem ſemper fuit Auguſtino cum Pelagianis, & Semipelagianis contentio de gratia, ac de Prędeſtinatione, cum de meritis agebatur: vnde quia gratia non datur ex meritis, concludebat non fuiſſe prædeſtinatam ex meritis. Quia vero in expoſitione quarundam propoſitionum Epiſtolæ ad Rom. olim falsò exiſtimavit, gratiam dari ex meritis arbitrij, etiam tunc cenſuit homines eligi ex meritis ad gratiam. Quem errorem poſtea retractavit; illumque aſſumpſerunt Semipelagiani ad ſui dogmatis confirmationem: cum ergo certum ſit, gloriam dari propter merita gratię: conſequens eſt, vt Auguſtinus cenſuerit, neminem eligi ad gloriã vt coronam, niſi ex prędviſione meritorum gratiæ.

117 Quod ſi in hac quæſtione ad Simplicianum agnoviſſet voluntatem efficacem antecedentem merita dandi gloriam, ſicut agnovit voluntatem dandi gratiam; ſane illam explicuiſſet, ſicut explicuit iſtam; & in libris contra Pelagianos mentionem illius feciſſet, eamque vocaſſet electionem ad gloriam ante merita etiam gratię. Quod nullibi tamen præſtitit.

118 Plura nobis opponunt adverſarij, ad probandum Auguſtinum diſputantem contra Semipelagianos, docuiſſe illam electionem, in quibus exponendis non poſſumus immorari, ſatis ſit inſinuare loca Authorum, apud quos legitima expoſitio reperietur. Præcipuum teſtimonium, quod contra nos vrget P. Suarez lib. 3. de auxilijs cap. 16. n. 11. & lib. 1. de Prędeſtinatione cap. 3. n. 36. deſumitur

ex

ex lib. de corrept. & grat. cap. 7. ibi tamen nobis contrarium non eſſe, oſtendit Alarcon hic diſ. 2. cap. 7. poſt Vazquez diſ. 89. n. 70. docens, ex contextu capitis manifeſte concludi, ſermonem eſſe de electione, qua Prædeſtinatus à prima vocatione vſque ad finalẽ vocatur ad ſtatum gratiæ, & non ex meritis arbitrij, in quibus glorietur; non autem de electione efficaci ad gloriam independenti à meritis gratiæ. Quare electio illa ad regnandum cum Chriſto omnino gratis, & ſine merito facta, quam ibi admittit Auguſtinus, non eſt voluntas efficax immediate terminata ad gloriam in ſe, ſed ad media gratiæ, quibus illa infallibiliter obtinetur; quæ propterea dicitur eſſe ad regnandum cum Chriſto, quia eſt electio ad donum perſeverantiæ, quo pervenitur ad Chriſtum.

119 Alterum teſtimonium principale proponit Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arbitrio cap. 12. deſumptum ex cap. 8. de bono perſeverantiæ prope finem; ex quo tamẽ ſolum concluditur, Deum abſque meritis arbitrij, pro mero ſuæ voluntatis beneplacito ab æterno præparaſſe vni potius, quam alteri illam ſeriem auxiliorum, qua novit infallibiliter operaturũ; hæc enim præparatio vocatur ab Auguſtino prædeſtinatio, vt conſtat ex diſp. 1. ſect. 2. & per eam vnus potius, quam alius à maſſa perditionis ſecernitur; ibi namque cum dixiſſet, inſcrutabilia eſſe Dei iudicia, cur è duobus iuſtis huic donetur perſeverantia vſque in finem; illi autem non donetur: addit, *illud tamen fidelibus debere eſſe certiſſimum, hunc eſſe è Prædeſtinatis, illum non eſſe.* Ex hoc autem non poteſt concludi, prędeſtinationem, de qua ibi agit, conſiſtere in electione antecedente ad gloriã; ſed ſolũ conſiſtere in illa præparatione beneficiorum gratiæ. Conſulatur P. Martinon diſp. 19. n. 124.

120 Tertium teſtimonium deſumitur à P. Arrubal diſp. 72. cap. 5. & 6. ex Epiſt. Proſperi ad Auguſtinum: cæterum hinc nihil contra nos concludi, ſatis clare oſtendit P. Alarcon diſp. 2. cap. 8.

SECTIO DVODECIMA.

Argumenta varia ad probandum, nullibi docuiſſe Auguſtinum electionem antecedentem omnino abſolutam & efficacem ad gloriam vt coronam.

121 VT autem clarius conſtet Auguſtinum non docuiſſe illam electionem ad gloriam antecedentem præviſionem meritorum gratiæ, nec in lib. de corrept. & grat. cuius occaſione turbati ſunt Maſſilienſes, vt refert Proſper in ſua Epiſtola ad Auguſtinum, nec in lib. de Præd. ſanct. & de bono perſeverantiæ, quos ſcripſit per motus Epiſtola illa Proſperi, & alia Hilarij: aliqua in medium proferam argumenta.

122 Sit primum; quia Maſſilienſes turbati ſunt, non ob electionem ad gloriam antevertentem merita gratiæ, quam Auguſtinus adſtruxerit; ſed ob propoſitum mere gratuitum, nulla ſcilicet ſupponens merita arbitrij, quo Deus ab æterno decrevit quibuſdam conferre vocationem congruam, qua ſalvarentur, & non alijs, ſeu quo quibuſdam, & non alijs præparavit beneficia ſuę gratiæ, quibus certiſsime liberarentur: vt enim teſtatur Proſper in ſua Epiſtola, illi clamabant contra Auguſtinianum: *Propoſitum vocationis Dei, quo eligendorum, & reijciendorum dicitur* (nempe ab Auguſtino lib. de corrept. & grat.) *facta diſcretio, vt ſecundum quod placuit creatori alij vaſa honoris, alij vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem, teporis afferre.* Ex quo conſtat, non propoſitum glorificationis, ſed propoſitum vocationis, id eſt, propoſitum vocandi congruè hos potius, quam illos, prævenientes omnem conatum, & merita arbitrij, turbaſſe Maſſilienſes.

123 Sit ſecundum: quia vt erudite probat P. Annatus in Apologia pro ſcientia media diſp. 3. cap. 4. §. 4 à num. 92. pag. mihi 385. prædeſtinatio, pro qua pugnat Auguſtinus contra Maſſilienſes, non eſt alia, quam quę ſequitur neceſſariò ex eo, quod initium fidei, & perſeverãtia vſque in finem ſit donum Dei: & quod gratia non detur ſecundum merita; atqui electio illa efficax ad gloriam ante præviſa merita non ſequitur neceſſario ex hoc; vt fatentur adverſarij cum P. Suarez: ergo prędeſtinatio, pro qua pugnat Auguſtinus contra Maſſilienſes, non eſt illa electio efficax, nec eam neceſſario ſupponit. Reliqua conſtat; maior vero ſuadetur clariſsimis Auguſtini teſtimonijs prolatis à P. Anat. ſufficiat nobis vnum tranſcribere ex cap. 16. de bono perſeve. Vbi ita loquitur: *Aut ſic prædeſtinatio prædicanda eſt, quemadmodum Sancta Scriptura euidenter loquitur, aut gratiam Dei ſecundum noſtra dari merita confitendum, quod ſapiunt Pelagiani.* Et aliud ex Epiſtola Proſperi; cum enim Proſper dixiſſet, Maſſilienſes contẽdere gratiam non prævenire merita, ſed ſubſequi; ſtatim ſubdit: *Quia ſi profiterentur, ab ea omnia bona merita præueniri, neceſsitate concederent, Deum ſecundum propoſitum, & conſilium voluntatis ſuæ aliud vas condere in honorem, aliud in contumeliam: ſed refugiunt iſtud fateri:*

diui-

diuinoque adſcribere operi ſanctorum merita formidant.

124 Confirmatur, quia Auguſtinus non aliam prædeſtinationem defendit contra Pelagianos, & Semipelagianos, niſi illam, quæ neceſſario colligitur ex eo quod initium fidei, & in ea vſque in finem perſeverantia ſit donum Dei. Atqui electio efficax ad gloriam ante merita abſolute prævisa hinc nõ neceſſario colligitur, vt conſtat: ergo, &c. Aſſumptum probatur ex Auguſtino de bono perſeverant. cap. 21. vbi hæc habet: *Et initium fidei; & in ea vſque in finem perſeuerantiam ſecundum ſcripturas, vnde iam multa diximus, dona Dei eſſe defendimus: quoniam ſi a nobis dicimus initium fidei, vt eo cætera Dei dona mereamur accipere, concludunt Pelagiani, gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari. Quod ita exhorruit Catholica Fides, vt damnari timens, hoc Pelagius ipſe damnauerit. Itemque ſi dicimus a nobis eſſe perſeverantiam noſtram, non à Domino, reſpondent illi, ita nos a nobis habere initium fidei ſicut finem: ſic argumentantes, multo magis nos habere à nobis illud initium fidei, ſi a nobis habemus permanere vſque in finem: cum perficere quam inchoare ſit maius: ac ſic identidem concludunt, gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari. Si autem vtrumque Dei donum eſt, & hæc Deus dona ſua (quod negare quis poteſt:) datum ſe eſſe præſciuit, prædeſtinatio prædicanda eſt, vt poſſit vera Dei gratia, hoc eſt, quæ non ſecundum merita noſtra datur, inſuperabili munitione defendi.* Hæc ille. Ergo Auguſtinus non aliam prædeſtinationem agnovit, quam illam, quę neceſſario colligitur ex eo quod initium fidei & perſeverantia ſit donum Dei.

125 Sit tertium, quia prædeſtinatio, pro qua pugnat Auguſtinus contra Maſſilienſes, etiam in illis locis, ex quibus maxime arguunt adverſarij, eſt prædeſtinatio, quæ ſine errore contra Scripturam, negari nequit: Vt etenim ipſe cap. 18. de bono perſ. inquit: *Hoc ſcio, neminem contra prædeſtinationẽ iſtam, quam ſecundum Scripturas Sanctas defendimus, niſi errando diſputare poſſe.* Atqui electio efficax ante pręviſa merita, & prædeſtinatio hanc electionem ſupponens, ſine errore aliquo, vel temeritate contra Scripturas negari poteſt, & defacto negatur à tot, tamque præclaris Doctoribus: ergo prædeſtinatio, pro qua pugnat Auguſtinus, nec in illa electione conſiſtit, nec eam neceſſario ſupponit.

126 Sit quartum, quia vt præclare oſtendit P. Vazq. ea diſp. 89. n. 35. nunquam Auguſtinus cum Pelagianis, & Semipelagianis diſputat, an electio ad gloriam ſit facta ex meritis gratię, ſed an gratia ex aliquo bono initio, aut merito arbitrij fuerit præparata ab æterno, & in tempore detur, quia non alium errorem de prędeſtinatione, quam de gratia tenuerunt. Aſſumptum probatur; nam, vt de ipſis refert Proſper in ſua Epiſtola eorum errorem exponens Auguſtino, dicebant: *Quantum ad Deum pertinet omnibus paratam vitam æternam, quantum autem ad arbitrij libertatem ab eis eam apprehendi, qui Deo ſponte crediderint, & auxiliũ gratiæ merito credulitatis acceperint, voleban que priorem eſſe obedientiam, quam gratiam, vt initium ſalutis ex eo, qui ſaluatur, non ex eo credendum ſit ſtare, qui ſaluat: & voluntas hominis diuinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubiiciat voluntatem.* Hæc expreſſe Proſper de illis teſtatur. Comparabant namque gratiam Dei publico fonti, ex quo qui vellet, poſſet aquam haurire, vel ſoli, qui omnes illuminat, dummodo ipſi oculos aperiant, vel liberaliſsimo Medico, qui omnes prius volentes curare paratus ſit, vt notat P. Vazquez, vbi ſupra n. 31. Vnde dum Semipelagiani, vt refert Proſper, clamabant: *Tolli virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem inducí neceſsitatem*: non loquebantur de conſtitutione conſiſtente in decreto efficaci dandi gloriam antevertente pręviſionem meritorum arbitrij, & nomine prædeſtinationis non intelligebant illam electionem antecedentem ad gloriam, quam ponunt adverſarij, ſed propoſitum gratuitum Dei, quo antecedenter ad omnia merita arbitrij decrevit, quibuſdam conferre ea beneficia ſuę gratiæ, quibus certiſſime pervenirent ad gloriam, & non alijs, quamvis ex parte ipſorum nulla præceſſerit inæqualitas.

127 Dices cum P. Suarez lib. 3. de auxilijs cap. 19. n. 2. præcipuam quidem controverſiam Auguſtini cum Pelagianis, & Semipelagianis non fuiſſe de electione ad gloriam poſt pręviſa merita gratiæ, ſed de electione ad gratiam ante omnia merita arbitrij, idque ſolum evincere argumenta à nobis facta: cæterum occaſione hinc arrepta, etiam Auguſtinum egiſſe de electione ad gloriam ante merita gratię, eamque defendiſſe, non vt chatholicam veritatem, ſed vt magis probabilem doctrinam.

128 Verum gratis hoc dicitur; quia Auguſtinus nõ de alia prædeſtinatione loquitur, niſi de ea, quam exiſtimat manifeſte deduci ex teſtimonijs ſacræ paginæ. Et confir-

ma-

matur ad hominẽm contra P. Suarez, qui lib. 3. de prædeſt. cap. 6. n. 3. docet electionem ad gloriam antecedentem à ſe adſtructam, eſſe illud propoſitum æternum, ex quo fatalem neceſsitatem colligebant Semipelagiani. Atqui illud propoſitum, gratuitamque electionem, qua alij præ alijs à maſſa perditionis ſecernũtur, validiſsimè confirmat Auguſtinus ex ſacra pagina, aſſerens nihil eſſe in Scriptura clarius, vt patet tum ex teſtimonio adducto ex cap. 18. de bono perſeveratiæ; tum ex cap. 8. eiuſdem libri prope finem, vbi ait: *Patent libri Dei, non auertamus aſpectum, clamat Scriptura diuina, non auertamus auditum.* Ergo ſi nomine illius propoſiti gratuiti facientis diſcretionem inter Prædeſtinatos & Reprobos, intellexit Auguſtinus electionem efficacem ad gloriam antecedentem pręviſionem meritorum gratiæ; ſequitur eam electionem defendiſſe, non tantum vt magis probabilem ſententiam, vt vult P. Suarez, ſedut catholicam veritatẽ. Si ergo illa electio non adſtruitur vt neceſſario deducta ex ſacra pagina, ea non eſt ad mẽtem Auguſtini. Atqui ſic adſtrui non poteſt: ergo, &c.

129 Dices rurſus, aliquos Maſſilienſes fuiſſe, qui etiam initium boni operis faterentur ex Deo, vt teſtatur Auguſtinus de Prædeſt. Sanct. cap. 1. dicens, illos eo peruenisſe: *Vt præueniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ad nullũ opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum, ſibi quemquam ſufficere conſentiunt.* De quibus addit: *Si in ijs ambulent, & orent eum, qui dat intellectum, ſi quid de prædeſtinatione aliter ſapiunt, ipſe illis quoque reuelabit.* Hi ergo id circo male de prædeſtinatione ſentiebant, quia electionem ad gloriam ex meritis gratiæ factam fuiſſe exiſtimabant.

130 Cæterum legenti initium Epiſtolæ B. Hilarij, ex qua Auguſtinus illorum ſenſum deprehendit, manifeſte conſtabit, hos Maſſilienſes inter bona opera non computaſſe nec fidem, nec orationem, nec bonam voluntatem, qua quis ſanari deſiderat: vt enim de illis narrat Hilarius, aſſerebant: *Non negari gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem quidquam ipſa iam valeat.* Proindeque dicebant in illis verbis: *Crede, & ſaluus eris, vnum exigi, & aliud offerri, vt propter id, quod exigitur, ſi redditum fuerit, id, quod offertur, deinceps tribuatur.* Quod patet etiam ex comparationibus ſupra adductis, quibus ſuam ſententiam explicant. Contra hunc errorem diſputavit Auguſtinus in lib. de Prędeſt. Sanct. & de bono perſeverantiæ, in quibus reſpondet Proſpero, & Hilario, & primo omnium oſtendit, fidem eſſe donum Dei, ipſamque bonam voluntatem credendi ex gratia procedere, atque adeo non tantũ ſalutẽ ſpiritualẽ animę, ſed voluntatẽ quoque quęrendi medicum à Deo eſſe. Quod probat, quia ante illam bonam voluntatem neceſſe eſt, prędcedat ſancta cogitatio, quę à Deo eſt iuxta illud Pauli: *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiẽtia noſtra ex Deo eſt.* Scopus ergo Auguſtini in ijs libris ſolum fuit: prædeſtinationem, quam ipſe definit per hoc, *quod ſit gratiæ præparatio*, non ſupponere ex pate noſtra aliquod meritum, aliquodve initium, ex quo Deus occaſionem ſumat prędeſtinandi, ſed eſſe mere gratuitam, à ſolius Dei nutu pendentem.

131 Dices, Auguſtinum ſatis expreſſiſſe electionem ad gloriam ante præviſa merita lib. de corrept. & grat. cap. 7. vbi inquit: *Illi electi, qui ſecundum propoſitum vocati, qui etiam prædeſtinati. Horum ſi quiſquam perit, fallitur Deus, ſed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus: horum ſi quiſquam perit, vitio humano vincitur Deus: ſed nemo eorum perit, quia nulla re vincitur Deus.*

132 Reſpondeo primo, hoc argumento ad ſummum probari, Deum prędiniviſſe efficaciter aliquorum perſeverantiam vſque in finem, eoſque prædeſtinaſſe potius, quam alios, quia eis præparavit beneficia ſuæ gratię, quibus certiſsime liberarentur potius quam alijs. Horum ſi quiſquã perit, *vincitur Deus*, quia cum Deus efficaciter voluerit eos perſeverare, ipſi tamen non perſeverant. Neutiquã tamen bene probatur, Deum ante illud decretum præparans alijs potius, quam alijs perſeverantiam vſque in finem, habuiſſe decretum abſolutum & efficax tribuẽdi his potius, quam illis coronam gloriæ, propter rationes ſpeciales, quas confecimus contra illud decretum independenter à titulo libertatis, qui etiam communis eſt præfinitionibus. Quare hęc authoritas nihil vrget pro electione ad gloriam ante præviſa merita, licet videatur vrgere pro præfinitionibus.

133 Reſpondeo ſecundo, nec hoc argumento oſtendi, in ſententia Auguſtinĩ Deũ habere aliquod decretum ex ſe eſſentialiter connexum cum exiſtẽtia actus liberi; ſed ſolum evinci Deum ab ęterno his potius, quã illis præparaſſe ea beneficia ſuæ gratiæ, quibus noverat infallibiliter liberandos, quod non probat illud decretum ex ſe habere connexionem cum ſalute, ſed vel illam habere ex ſe, vel ratione præſcientiæ conditionatę per

quam

quàm ſicut conſtituitur in ratione efficacis, ita & in ratione infallibiliter connexi cum opere. Dices, ſi decretum, quo Deus ſtatuit conferre homini auxilium efficax ad perſeverandum, ex ſe non eſt efficax: ergo quamvis ille homo damnaretur, non propterea vinceretur Deus, quia non vincitur per hoc, quod fruſtretur decretum, quod nõ eſt de ſe efficax, ſed per hoc, quod fruſtretur decretum efficax. Solum ergo ſequeretur, Deum falli, quatenus homo non perſeveraret cum auxilio, cum quo ipſe noverat perſeveraturum. Reſpondeo facile, eſto decretum illud ex ſe non habeat efficaciam, nihilominus illam habet abſolute, & quidem ratione alicuius formalitatis ſecum realiter identificatę, nẽpe ratione ſcientiæ mediæ: hoc autem ipſo Deus propriè voluit efficaciter prędeſtinatum ſalvare: hoc autem ipſo propriè diceretur vinci, ſi homo non ſalvaretur, quia non fieret id, quod ipſe efficaciter præfinivit.

134 Sed vrgebis: nam Auguſtinus nomine propoſiti nihil aliud videtur intelligere, quam electionem efficacem ad gloriam ante prævisa merita, & vocatio ſecundum propoſitum apud ipſum videtur eſſe vocatio orta ex illa intentione efficaci, quia hac vocatione ſoli electi dicuntur vocati, vt conſtat ex loco nuper citato, item ex cap. 3. de prædeſtinat. Sanctorum, & alijs locis citatis à Ruicio diſp. 6. de provident. ſect. 4. Reſpondeo tamen hinc nihil contra nos evinci: quia apud Auguſtinum vocatio ſecundum propoſitum nihil aliud eſt, quam vocatio congrua; vnde apud ipſum electi ſimpliciter dicuntur, qui congruenter vocati ſunt ad ſalutem obtinendam, vt enim ipſe inquit lib. 1. ad Simplician. q. 2. *Illi electi, qui congruenter vocati, illi autem, qui non congruebant, nec contemperabantur vocationi, non electi, quia non ſecuti, quamuis vocati*: ergo apud ipſum illi dicuntur vocati ſecundum propoſitũ, qui congruenter vocati ſunt, quia illi electi, qui ſecundũ propoſitũ vocati, item illi electi, qui congruenter vocati. Ergo apud Auguſt. propoſitũ ſignificat aliquem actũ divinũ, quem vocatio congrua ex ſuo cõceptu affert; ſiquidẽ apud ipſum repugnat aliquem eſſe congruenter vocatum, & non eſſe electum; & eſſe electum idem eſt, ac eſſe ſecundum propoſitum vocatum: ergo apud eundem non ſignificat electionem efficacem ad gloriam ante prævisa merita. Patet hæc vltima conſequentia, quia apud omnes Socitatis Scriptores poteſt aliquis ſalutem conſequi, & ad illam obtinendam eſſe congruenter vocatus, quin antecedenter ſit efficaciter ad gloriam electus: alio qui illa electio antecedens eſſet eſſentialiter neceſſaria ad ſalutem obtinendam; vnde reprobus illam non habens, nec pro libito ſuo potens habere, non haberet media ſufficientia ad ſalutem; cum ergo Auguſtinus nullibi docuerit, adhuc ex mente adverſariorum, illam electionem eſſe neceſſariam; conſequens planè eſt, vt nomine vocationis ſecundum propoſitum non intelligat vocationem ortam ex illa intentione antecedenti ad ſtructa ab adverſarijs.

135 Iudico ergo cum Pat. Vazquez diſput. 88. cap. vltimo, propoſitum apud Auguſtinum nihil aliud eſſe, quam voluntatem divinam congrue vocandi, nihilque aliud ſignificare, quam æternam præparationem, qua Deus diſpoſuit in tempore quibuſdam conferre ea ſuæ gratiæ beneficia, quibus noverat eos liberandos; quę voluntas vbi terminatur ad vocationem congruam reſpectu ſalutis, ſeu ad donum perſeverantiæ, dicitur ſimpliciter Prędeſtinatio, electio, & propoſitum. Cæterum vbi terminatur ad vocationem congruam reſpectu alicuius operis particularis dumtaxat, qualia ſunt omnes actus boni eliciti à reprobis, non dicitur ſimpliciter prædeſtinatio, quia ab illa nõ denominatur homo ſimpliciter prædeſtinatus, nec dicitur ſimpliciter electio propter eandem rationem, ſed dicitur prædeſtinatio in alio ſenſu, nempe relatè ad ipſam operationem, quatenus ſcilicet eſt cuiuſdam gratiæ præparatio; ſeu prædeſtinatio ſecundum quid, à qua homo non denominatur prædeſtinatus ſimpliciter, ſed cum addito, nempe ad fidem, ad iuſtificationem, &c. & vocatio orta ab illa non dicitur ſimpliciter vocatio ſecundum propoſitum. Vocatio itaque ſecundum propoſitum ſimpliciter, & ſine addito, ſonat apud Auguſtinum, vocatio orta ex voluntate divina, qua Deus ab æterno diſpoſuit conferre homini eam vocationem, qua noverat perventurum ad ſalutem, quod nomen ſortitur non ſolum vocatio congrua ad perſeverantiam finalem, ſed omnes aliæ, quæ in gloriã cooperantur; eo quod poſt illas ſequitur vocatio ad perſeverandum, quę eſt vltimum complementum prædeſtinationis, vt diſtinguentis prędeſtinatum à reprobo.

136 Hanc expoſitionẽ pręter dicta ſuadeo ex cap. 17. de bono perſeverantiæ, vbi ſic loquitur: *Quos prædeſtinauit: ipſos & vocauit vocatione illa, quam me ſæpe commemorare non piget, de qua dictum eſt, ſine pœnitentia ſunt dona, & vocatio Dei, nam in ſua, quæ falli, mutarique non poteſt præſcientia, opera ſua futura diſponere, id omnino, nec aliud quidquam eſt prædeſtinare.* Vocatio ſine pœnitentia idem eſt apud Auguſtinum, ac vocatio ſecundum propoſitum, vt eſt manifeſtum. Rurſus, Deum prędeſtinare, nihil aliud eſt, quam Deum ab

ęterno diſponere, vt futura ſint opera ſua, nẽpe operationes ſupernaturales, quibus gloriam promeremur, præſertim vltima perſeverantia; quod facit decernendo dare illam vocationẽ, quam novit ſortituram effectum: ergo vocatio ſecundum propoſitum apud Auguſtinum nihil aliud eſt, quam vocatio orta ex decreto coniuncto cum ſcientia futuræ operationis; non tamen omnis vocatio coniuncta cum ſcientia futuræ operationis, dicitur abſolute ſecundum propoſitum; ſed illa dumtaxat, quæ tandem cooperatur in conſecutionem vitæ æternæ. Vt enim ille docet lib. de Corrept. & grat. cap. 7. illi: *Qui credunt, & iuſtificantur, nec tamen in gratia perſeuerant, ſunt quidem vocati, non tamen electi, nec ſecundum propoſitum vocati.* Ergo vt aliqua vocatio ſit ſecundum propoſitum, opus eſt, vt cooperetur in gloriam, quatenus ad ipſam mediate, vel immediate conſequitur perſeverantia in gratia, propoſitumque apud Auguſtinum non eſt qualiſcumque voluntas dandi gratiam cõgruam, ſed voluntas dandi gratiam congruam, vſque in finem perſeverantem, id eſt, voluntas dandi eam ſeriem auxiliorum, cum qua novit Deus hominem infallibiliter liberandum.

137 Denique ex lib. de bono perſev. efficaciſsimum poſſumus aſſumere argumentum ad probandum prædeſtinationem Auguſtinianam hominum ad gloriam, non importare electionem abſolutam & efficacem ad gloriam ante merita abſolute pręviſa. Nam cum Maſsilienſes, ſeu Semipelagiani legiſſent librum Auguſtini de correptione & gratia, clamarunt contra eam Auguſtini doctrinam de prædeſtinatione, dicentes, ea admiſſa neminem poſſe correptionis ſtimulis excitari ad pietatem; & homines agi in deſperationem; vt referunt Proſper & Hilarius in Epiſtolis ſuis ad Auguſtinum, quam obiectionem iis verbis diluit Auguſtinus cap. 15. *Iſta cum dicuntur, ita nos à confitenda vera Dei gratia, id eſt, quæ non ſecundum merita noſtra datur, & à confitenda ſecundum eam prædeſtinatione Sanctorum deterrere non debent: ſicut non deterremur à confitenda præſcientia Dei, ſi quis de illa populo ſic loquatur, vt dicat: ſiue nũc rectè viuamus, ſiue non rectè, tales vos eritis poſtea, quales vos Deus futuros eſſe præſciuit, vel boni, ſi bonos, vel mali, ſi malos.*

138 Ex quibus verbis ſic argumentor: ſecundum Auguſtinum ſicut non eſt, quod deterrere nos debeat à confitenda præſciẽtia; ita non eſt, quod deterre debeat à confitenda prædeſtinatione: ergo iuxta Auguſtinum eodem modo ſe habet prædeſtinatio, quo præſcientia, quantum ad perſeverantię ſalutiſque ſpem relinquendam, & conſequenter quantum ad effectionem ceſſationis ab obedientia vel excluſionis à regno: ergo iuxta Auguſtinũ prædeſtinatio illa non niſi conſequenter ſe habet ad eos effectus; ſicut non niſi conſequẽter ſe habet præſcientia: in hoc enim eſt cardo paritatis: ſiquidem niſi conſequenter ſe habeat prædeſtinatio, ſicut ſe habet præſcientia, non eodem modo à prædeſtinatione relinquitur locus ſperandi, quo relinquitur à præſcientia, ac proinde non eodem modo nõ eſt quod deterreat à confitenda prędeſtinatione, quo non eſt quod deterreat à confitenda prędſcientia. Eſt enim evidenter longè diſparatio, ſi hęc conſequenter ſe habet ad eos effectus, illa antecedenter. At certum eſt prędſcientiam ſe habere conſequenter, in quantum ſuum obiectum non facit, ſed ſupponit, vt docet Auguſtini lib. 5. de Civit. cap. 10. lib. 3. de liber. arbitr. cap. 2. 3. 4. & 6. ergo ſimili modo, ex mente Auguſtini prædeſtinatio ſe habet conſequenter & non antecedenter; quoad illos, inquam, effectus, qui ſunt ceſſatio ab obedientia, & excluſio à regno & gloria. Habet autem ſe ad eos conſequenter ſolum, quia licet antecedenter ad omnia noſtra merita præparetur & detur gratia (quod ſolum contra Maſsilienſes contendit Auguſtinus) & licet ipſa faciat, nos velle & facere, credere, & perſeverare; talis tamen eſt, vt ex ſe connexionem non habeat cum noſtra operatione, ac proinde non neceſsitet ad faciendum vel perſeverandum: & omnibus detur ſaltem quoad ſufficientiam, vt faciant, & perſeverent, & ſalventur; ita vt ſi non faciant, vel non perſeverent, non defectui gratiæ, vel prędeſtinationis tribuere debeant, ſed ſuę malitię, vel negligentiæ: *Quoniam vt venirent vocati, in libera eorum erat voluntate*, vt ait Auguſtin. lib. 83. quęſtionum, quæſt. 68. & lib. 1. ad Simplicianum: *Noluit Eſau, & non cucurrit; ſed & ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, niſi vocatione contempta reprobus fieret.*

139 Sed quamquam quæ adduximus ſufficienter probare videantur, Div. Auguſtinum non tradidiſſe electionem abſolutam ad gloriam ante merita abſolutè prævisa; tamen S. Franciſcus Saleſius, vir non ſolum ſanctit. ſed & doctrina priſcis Patribus comparandus, Epiſt. 61. Gallica, Hiſpanica octava, fatetur, D. Auguſtinum longe aliam tradidiſſe ſententiam circa prędeſtinationem, quam Patres Antiquiores docuiſſent; docuiſſe enim prędeſtinationem eſſe ante pręviſa merita, quod antiqui negaverant, quod teſtimonium eo pluris faciendum eſt, quod mellifluus hic Doctor, quãvis eã credat eſſe Aug. ſententiã, eã deſerit

&

& aliorũ Patrum ſententiã ſectatur, qui docent electionem efficacẽ ad gloriam non fieri niſi poſt pręviſionem abſolutam meritorum; vt conſtat ex pluribus eius locis, quos congerit atque excribit Latinè & Gallicè Maynam t. 2. Philoſophiæ ſacræ cap. 42. præſertim à n. 29.

140 Idem eſt iudicium P. Dioniſij Petavij t. 1. Theolog. Dogmat. lib. 9. nam à cap. 6. vſque ad 9. latiſsime probat ex Auguſtini ſententia electionem prędeſtinatorũ ad gloriam fieri ante pręviſa merita; quamvis ipſe lib. 10. à cap. 2. cum Patribus Antiquis & multis Theologis Recentioribus contendat electionem abſolutam ad gloriam nõ niſi poſt prævisionem abſolutam meritorum gratiæ à Deo fieri.

DISPVTATIO NONA.

AN SALTEM SIT POSSIBILIS ELECTIO EFFICAX ET ABSOLVTA AD GLORIAM VT CORONAM ante prævisionem abſolutam meritorum.

1 DIſputatione prædeděti factum potius examinavimus, quam poſsibilitatẽ; nunc de poſsibilitate diſſerendum nobis eſt. Supponimus autem poſsibilem eſſe electionem neceſsitátem ad aliquod meritum vage, & relinquentem libertatem ad hoc meritum prę alio: & de hac nobis ſermo non eſt, ſed de electione relinquente proximam indifferentiam ad merendum, & non merendum; & ex qua naſcatur proxima potentia ad perſeverandum, vel non perſeverandum, ſeu ad moriendum in gratia, vel in peccato mortali. Hanc electionem eſſe poſsibilem affirmant quotquot illam defacto exiſtentem tuentur. Hi autem ſunt communitèr Thomiſtæ cum Div. Thoma apud Godoy de prædeſtinat. diſputat. 66. ſect. 1. Scotiſtæ cum Scoto, apud Smiſingum tractat. 3. de Deo diſputat. 6. quæſt. 3. à numer. 491. & plurimi è noſtris cum Eximio Doctore, apud Ribadeneyram, Aldrete, & Quiros, Et inſuper aliqui ex his, qui exiſtentem negant, poſsibilem admittunt, vt Pat. Platel in Synopſi curſus Theologici cap. 4. §. 3. numer. 118. & 119. eam vero omnino repugnantem acerrimè propugnant P. Vazquez, Leſsius, Meratius, Herice, Moncæus, Amicus, Alarcon, Martinon, & alij multi apud ipſos.

SECTIO PRIMA.

An illa electio repugnet titulo incompoſsibilitatis cum libertate noſtra.

§. I.

Proponitur ratio à priori pro ſententia affirmante illam electionem cohærere cum libertate.

2 EAM eſſe poſsibilem, & cum libertate noſtra compoſsibilẽ, probant à priori nobiles Recentiores: quia quilibet poteſt efficaciter intẽdere finem, etſi media non præexiſtant nec præintelligantur exiſtentia; dummodo cognoſcat ſub ſua eſſe poteſtate ponere omnia media, quę ad finis conſecutionem requiruntur: at meritis nec abſolutè præexiſtentibus, nec abſolutè præcognitis, cognoſcit Deus ſe habere poteſtatem inducendi merita ad glorię coronã requiſita & ſufficientia: in ſententia Thomiſtarum, quia poteſt Petrum, quem prædeſtinat, in cuiuſcumque meriti electionem prædeterminare: in ſententia Societatis, quia per ſcientiam mediam eam eſſe videt auxiliorum indifferentium efficáciam, vt quodlibet bonũ opus poſsit ex Petro conſequi, illæſa eius libertate: igitur non expectata bonorum operum abſoluta prævisione, poteſt Deus medijs operibus gloriam vt coronam & pręmiũ eorũ efficaciter intendere. Maior huius ſyllogiſmi ſuadetur, reliqua enim perſpicua ſunt. Etenim quiſque poteſt intendere, quod ſibi poſsibile eſſe cogitat. At quamvis media ad finem aliquem neceſſaria non prævideantur vt abſolutè futura, vel exiſtentia; dum tamen Deus, vel alius cognoſcat, ſub ſuo eſſe dominio, videt ſibi eſſe poſsibilem huiuſmodi finem: ergo poteſt illum efficaciter velle; præſertim quãdo

finis eſt bonus,honeſteque amabilis, cuiuſmodi cenſenda eſt gloria vt corona reſpectu Dei.

3 Verum hæc ratio efficax non eſt. Similique argumento poſſet Recentior ille oſtendere, Deum in vi collectionis auxiliorũ poſſe pro priori ad ſcientiam mediam intendere efficaciter noſtram operationem liberã, ſiquidem per ſimplicem intelligentiam evidẽter cognoſcit ex infinitis auxilijs indifferentibus plurima apparitura congrua,& efficacia ad faciendum, vt voluntas liberè convertatur, poterit ergo ex vi ſcientiæ ſimplicis intelligentię concipere eiuſmodi intentionem efficacem noſtri liberi conſenſus : quod tamen Recentior ille non admittit;& nos latè oſtendimus repugnare diſp. 6. huius tractatus. In forma reſpondebitur diſtinguendo maiorem; quilibet poteſt efficaciter intendere finem, &c. Si finis ille ſit liber alteri agenti , & obtinendus medio concurſu ipſius intendentis indifferenter oblato;nego maiorem;aliter cõcedo maiorem, & conceſſa minori nego conſequentiam. Itaque reſpondebitur, Deum non poſſe intendere efficaciter gloriam vt coronã ante prævisionem abſolutam meritorum; quia ſic intendere gloriam, eſſet intendere efficaciter merita, quæ ſunt actiones liberæ agentis creati, ad quas Deus concurrere debet vi decreti indifferentis offerentis concurſum etiam ad oppoſitum actum. Non poſſe autem Deum intendare efficaciter actionem liberã creaturę per intentionem formalem amantem efficaciter actionem illam in ſeipſa: quia hoc pugnat cum libertate actionis , ad quam requiritur quod Deus concurrat ad ipſam per decretum indifferens;non ſtat autem concurrere per decretum indifferens, & tamen quantum eſt ex ſe intendere efficaciter illam actionem , quia cum velle Dei ſit efficere,ſane ſi amat efficaciter aliquem terminum, per hunc amorem influit immediate in illum, applicando immediate omnipotentiam ad concurrendum: quod non componitur cum eo quod concurrat per decretum indifferens.

4 Sed inſtat nobilis alius Recentior, probando, poſsibilem eſſe præfinitionem Dei efficacem, amãtem formaliter noſtrum actum, quin eius libertatem lædat , quia poteſt , inquit, Deus efficaciter intendere finem,quoties videt ſibi ſuppetere media efficacia , quibus finis obtineatur, qui aliunde eſt honeſtus. At finis boni operis, vt liberè & laudabiliter à nobis eliciendi, honeſtiſsimus eſt ; & aliunde videt Deus per ſcientiam mediam ſibi ſuppetere media efficacia, quibus hoc modo infallibiliter obtinebitur: ergo intentio ſeu prędinitio efficax boni operis vt liberè à nobis eliciendi; abſolutè poſsibilis eſt.

5 Quod confirmat , quia maxima videtur imperfectio voluntatis Dei non poſſe abſolute decernere finem conſequendum media actione agentis liberi, niſi dempta omnino eius libertate.Sicut enim pertinet ad perfectionem omnipotentiæ divinæ poſſe voluntatem humanam efficaciter flectere ad bonum illæſa eius libertate: ita etiam ſpectare videtur ad perfectionem & libertatem voluntatis divinę poſſe efficaciter velle , quod in omni eventu debet poſſe efficaciter præſtare.Neque vlla ratio eſt, vt dicatur eſſe contra ſupremum Dei dominium, non habere media efficacia, quibus infallibiliter obtinere poſsit noſtrum conſenſum liberum, niſi quia in illo eventu non poteſt Deus efficaciter velle donare nobis ipſum conſenſum liberum ſalutarem. Si igitur Deo iniurius eſſet , qui diceret , eum non poſſe noſtras voluntates infallibiliter trahere ad bonum, ſalva libertate ; ſimiliter iniurius erit, qui aſſerat, eum non poſſe efficaciter velle noſtrum conſenſum ſalutarem ſine detrimento libertatis.

6 Reſponderi tamen poterit ex dictis, Deum propriori ad decretum dandi auxilium congruum nõ poſſe intendere efficaciter conſenſum noſtrum liberum per intentionem formalem immediatè terminatum ad noſtrum conſenſum , & eſſentialiter connexam cum eius exiſtentia: quia hæc intentio foret immediatè executiva conſenſus & applicativa omnipotentiæ; ac proinde læderet libertatem conſenſus;ſiquidem de eſſentia conſenſus liberi creati eſt, quod oriatur immediatè ab omnipotentia vt applicata per decretum indifferens; non ſtat autem, oriri ab omnipotentia, vt applicata per decretum indifferens; & oriri ab omnipotentia, vt applicata per eiuſmodi intentionem. Ordo enim intentivus debet eſſe immediatè executivus eius, quod immediatè amat, & ideo repugnat decretum efficax intentivum gloriæ, quod non ſit eiuſdem executivum, vt oſtendi diſp. 7.

7 Mediaque ipſa prævisa per ſcientiam mediam efficacia ad obtinendum conſenſum, ſupponunt , danda eſſe per voluntatem indifferentem; & concurſum præparandum eſſe per decretum indifferens:Deus enim per ſcientiam mediam ſic affirmat: *Si ego dedero Petro tale auxilium , & obtulero ipſi concurſum ad actum honeſtum, & ad actũ oppoſitum , eliciet actum honeſtum* Hæc autem ſcientia ex parte hypotheſis non præſcindit à decreto collativo auxilij : ergo ſupponit illud decretum fore indifferens : nam ſcientia ſic affirmans : *Si ego dedero Petro auxilium indifferens per decretum connexum cum operatione , Petrus opera-*

rabitur ; eſt ſcientia neceſſaria , quia affirmat conditionatum ſub conditione connexa eſſentialiter cum eius exiſtentia. Hic autem ordo invertitur, ſi Deus intendat efficaciter operationem intentione antecedenti collationem auxilij; ſiquidem tunc auxilium dabitur ex vi præfinitionis eſſentialiter connexæ cum operatione: ergo non ex vi decreti indifferentis. Rurſus ſcientia media ex parte hypotheſis attingit voluntatem oblativam cõcurſus cum indifferentia. Dum autem ponitur illa intentio efficax antecedens,per illam præparatur concurſus ſine indifferentia: ergo videtur, quod ſcientia media non deſervit , vt Deus poſsit intendere & prefinire noſtrum conſenſum liberum immediate in ſeipſo efficaciter: ſed ſolum deſervire videtur, vt poſsit illum præfinire in vocatione congrua ; ita vt tota efficacia affectus ſiſtat invocatione congrua, & non tranſeat ad ipſum conſenſum liberum.

8 Quare reſpondebitur, non eſſe abſurdum, quod Deus nequeat antecedenter ad collationem auxilij, ſeu antecedenter ad decretum conferendi habere intentionem efficacem formalem immediatè terminatam ad noſtrum conſenſum liberum ; quia hæc intentio pugnare videtur cum libertate ; quia debet eſſe immediatè effectiva eius, quod immediatè efficaciter amat; ſiquidem habet vim applicandi omnipotentiam ad efficientiam eius, quod efficaciter immediatè amat : quod non cohæret cum libertate , ad quam requiritur, quod omnipotentia applicetur per decretum indifferens.Quare niſi adverſarius probaverit, per illam intentionem nec omnipotentiam applicari ad concurrendum cum voluntate creata ad conſenſum liberum , neque auxilium congruum immediatè mandari executioni per eiuſmodi intentionẽ,nõ probabit illã eſſe poſsibilẽ. Ex eo autem quod pertineat ad omniporentiam Dei poſſe voluntatem humanam efficaciter flectere ad bonum , illæſſa eius libertate; ſolum ſequitur quod Deus verè & propriè poſsit efficaciter velle conſenſum noſtrum liberum: quod non negabunt , neque negare poſſunt qui negant eiuſmodi præfinitiones: quia certũ eſt: Deũ ex directione ſciẽtię mediæ velle conferre auxilia congrua prędeſtinatis, & ſæpè reprobis:Deum autem velle conferre auxilia cõgrua ex directione ſciẽtiæ mediæ repræſentantis congruitatem , eſt Deum verè & propriè prędefinire efficaciter conſenſum liberum : ergo ex eo quod ſit potens velle efficaciter conſenſum liberum honeſtum, non ſequitur, quod poſsit illum intẽdere efficaciter intentione formali immediatè terminata ad ipſum.

§. II.

Proponitur ratio communis , qua P. Vazquez, Leſsius, & alij probant, illam electionem tollere libertatem : & communis eius ſolutio.

9 HAnc rationem fusè & nervoſe proponit P. Vazquez 1.p.diſp. 89.c.10. „ Nam poſita tali electione antece„ denti, ſeu decreto abſoluto, vel poteſt ho„ mo non perſeverare in gratia, & damnari, „ vel non poteſt. Si non poteſt, fit, vt in eo non maneat indifferẽtia ad vtramque partem, ac proinde nec libertas: hæc enim nihil aliud eſt, quam in differentia ad vtrumvis , & cum impoſsibilitate & implicatione contradictionis ad alteram partem, manere non poteſt; ſic enim facultas libera expedita ad vtrumque non eſt ; ſed ad vnam partem neceſſario alligata & determinata; ſi vero adhuc poteſt non perſeverare, & damnari, ponatur in re. Nam ſi id, quod poſsibile eſt, ponatur in re, nullum ſequitur impoſsibile, teſte Ariſtot.lib.1.Prior. cap.12. quod ſi ex alicuius poſitione impoſsibile ſequitur, illud non eſt poſsibile. Ponamus ergo aliquem electum non conſequi gloriam; ſequitur, decretum efficax Dei irritum fueri: at hoc eſt impoſsibile: ergo & antecedens. Ita argumentatur ibi num.91.

10 Verum hoc argumentum ſub hac forma propoſitum facile ſolvitur: reſpondebitur enim, poſito illo decreto poſſe hominem non perſeverare in ſenſu diviſo,licet non poſsit in ſenſu compoſito: quia nimirum voluntas hominis efficaciter electi ad gloriam habet poteſtatem proximam antecedentem ad ponendam imperſeverantiam finalem in ſenſu diviſo electionis antecedentis, licet non in ſenſu compoſito. Poteſtatem vero ad ponendum in ſenſu diviſo habet , quia habet poteſtatem ad faciendum, ne præceſſerit in Deo illa electio efficax ad gloriam ; eo quod illa electio eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam futuræ perſeverantiæ ſub illis auxilijs indifferentibus, ſub quibus liberè perſeverat; ſi autem non perſeveraret, vt potuit, non habuiſſet Deus ſcientiam mediam perſeverantię ſub illis auxilijs, ſed ſcientiam oppoſitam , & tunc non elegiſſet efficaciter antecedenter ad gloriam.

Itaque reſpondebitur, hæc duo exiſtere ſimul, nempe ex parte Dei,electionem abſolutã hominis ad gloriam, & ex parte hominis poteſtatem proximam antecedentem , ad non perſeverandum, & damnationem incurrendã: ſiquidem illa electio licet ſit eſſentialiter incompoſsibilis cum damnatione ; eſt tamen compoſsibilis cum proxima poteſta-

te libera ad damnationem, imo illam eſſentialiter poſtulat: ſicut præſcientia abſoluta futuræ perſeverantiæ liberæ eſt incompoſpoſibilis cum imperſeverantia, & compoſsibilis cum proxima potentia ad imperſeverantiam. Dum autem ſimul cum electione datur poteſtas ad imperſeverantiam: hęc poteſtas nõ eſt ad coniungendam imperſeverantiã cũ electione, ſed ad dividendam imperſeverantiam ab electione, faciendo ne vnquam extiterit talis electio. Dum autem dicimus electum poſſe damnari in ſenſu diviſo electionis, ex parte ſubiecti ſumitur electus ſpecificativè ſecundum prędicata intrinſeca: ſi autem ſumatur electus quatenus electus reduplicativè, ſic electum damnari, eſt impoſsibile, quia propoſitio facit ſenſum compoſitum & hunc ſenſum reddit propoſitio poſita à P. Vazquez.

11 Melius probat idem Vazquez illam electionem antecedentem tollere libertatem, quia illa electio eſt neceſsitas quędam, vt prædeſtinatus ſalvetur, & vltimo perſeveret: & eſt neceſsitas antecedens, quæ iuxta doctrinam Anſelmi lib. de concordia liberi arbitrij & prædeſtinationis cap. 1. tollit libertatem. nam vt inquit ibi S. Doctor, alia eſt neceſsitas prędecedens, alia vero ſequens; præcedens eſt, quæ noſtram præcedit libertatem: ſequens vero eſt, quę ſequitur libertatem noſtram, hoc eſt, quæ ſuppoſitione facta eius, quod ex noſtra libertate futurum eſt, neceſſario infertur. Ex ijs vero duabus neceſsitatibus prior tollit libertatem; non autem poſterior iuxta Anſelmum. At neceſsitas proveniẽs ab illo electione abſoluta antecedenti, eſt neceſsitas prędecedens noſtram libertatem, quia eſt cauſa, cur Deus faciat voluntatem noſtram perſeverare in bono, & ſalvari: ergo eſt neceſsitas tollens libertatem.

Confirmatur, quia vt eleganter expendit P. Annatus in Apologetico pro ſcientia media diſp. 1. c. 6. §. 4. *Suppoſitio ſeu neceſsitas conſequens eſt illa, quam res facit*; noſter autem actus, non facit illam electionem eſſe, ſed potius illa electio facit vt actus noſter ſit: *Rurſus neceſsitas conſequens eſt ea, quæ decendit ex libera voluntate, & qua neceſſe tantum eſt, aliquid eſſe, quia eſt.* Neceſsitas autem noſtri actus ſequens illam electionem nõ deſcendit de noſtra voluntate, ſed de divina; nec eſt neceſsitas vt exiſtat noſter actus ex ſuppoſitione quod exiſtit, ſed ex ſuppoſitione quod exiſtit cauſa ipſum infallibiliter inducens. Ergo non eſt neceſsitas conſequens, ſed antecedens, quæ iuxta Anſemum: *Rem præcedit, & cauſa eſt vt res ſit.*

12 Reſponſio communis noſtrorum, qui cum P. Suarez defendunt illam electionem antecedentem eſt; hoc argumentum rectè probare electionem efficacem poſitam à Thomiſtis independenter à ſcientia media, eſſe neceſsitatem ſimpliciter antecedentem, ac proinde inimicam libertati: id vero non probare de electione poſita à Patre Suarez, quæ eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam, qua Deus prævidit hunc hominem rectè operaturum & finaliter perſeveraturum. nam cum ſupponat voluntatem libere operaturam ſub talibus auxilijs, & ſolum cogat Deum ad conferenda illa auxilia, non tollit libertatem.

13 Contra hanc reſponſionem invehitur P. Vazquez ea diſp. 89. num. 96. dicens: *Hac ſcientia conditionali, quam Deus habet, ad mille difficultates explicandas nonnulli Theologi abutuntur, quæ ſi rectè expendatur, in præſenti difficultate nihil momenti habet, ſed perinde eſt ad ſaluandam noſtram libertatem, ac ſi Deus nihil ſub conditione præuidiſſet.* Quod probat. Primo, nam Deum prius ſub conditione cognoviſſe meam perſeverantiam ſub hac vocatione, non tollit quominus electio illa præcedat meum conſenſum abſolutum, neque vllo modo in mea fuerit poteſtate, ſicut eſt ſcientia Dei. Si ergo non fuit in mea poteſtate, & ex illa mihi neceſsitas oritur, non relinquet in me libertatem. Nam tametſi prius noverit Deus ſub conditione in me liberam perſeverantiam; illa tamen electio abſoluta facit vt perſeverantia in ſtatu abſoluto neceſſaria ſit: ſuppoſitio enim illa electionis abſolutę facta non fuit ex eo quod præviſa fuit ſub conditione mea libertas: alioqui omnes reprobi fuiſſent electi: nullus enim eſt, de quo Deus non præviderit perſeveraturum liberè ſub cõditione, quod tali vel tali vocatione pulſaretur. Probat ſecundo, quia vt in ordine abſoluto eadem libertas ſervaretur, quæ erat in ordine illo ſub conditione, oportebat eandem ſeriem in omnibus conſtitui: adverſarij autem (inquit P. Vazq.) in prædicta ſolutione vno modo conſtituunt ordinem ſub conditione; alio vero abſolutè: quare mirum non eſt, ſi in eo, qui eſt ſub conditione, libertas inveniatur; in abſoluto autem libertas eſſe nequeat. nã in conditionali ita ſupponunt: ſi Petrus vocaretur hac & illa vocatione per ſingulas occaſiones vſque in finẽ vitę liberè perſeveraret, & libere beatitudinem cõſequeretur. At in ſtatu abſoluto hic ordo non ſervatur; quia ſuperadditur electio abſoluta & efficax ad gloriã, quæ in ſtatu conditionato non fuerat attacta: non enim Deus affirmaverat, Petrum perſeveraturum libere ſub conditione quod vocaretur hac & illa vocatione, & inſuper Deus illum elegerit efficaciter ad gloriam ante

ſe prævisa merita. Quare vt in ſtatu abſoluto ſervetur idem ordo, qui prævisus fuerat in ſtatu conditionato; ſolum debet in ſtatu abſoluto poni decretum purificandi cõditionem, ſub qua per ſcientiam mediam Deus vidit Petrum libere perſeveraturum.

14 His tamen inſtantijs occurrunt aſſertores illius electiones antecedentis, quæ præfinitiva eſt meritorum. Et imprimis ingenioſus Recentior veſtigia Patris Suarij premens, ſic explicat concordiam illius electionis,& præfinitionis cum noſtra libertate,*quia præfinitio efficax*, inquit, regulata per ſciẽtiam mediam relinquit omnia principia immediata actus omnino indifferentia,nec enim ponitur à nobis tanquam principium per ſe influens in conſenſum, neque vt imprimens voluntati noſtræ qualitatem aut motionem aliquam pręviam determinate connexam cum operatione, ſed tanquam imperans efficaciterque determinans omnia & ſola principia proxima & indifferentia ad vtrumque, ſub quibus prævisa eſt voluntas libere elicitura talem actum. Vbi autem omnia principia immediata actus ſunt indifferentia, poteſtas voluntatis relinquitur omnino indifferens,ac libera, & eodem modo agit ac ſi nulla in Deo exiſteret prædefinitio, nam modus agendi nequit mutari propter cauſam non influentem, aut propter circunſtantias omnino extrinſecas, quæ cauſam non diſponunt;nec virtutem, aut inclinationem eius augent vel minuunt; hæc enim omnia perinde ſe habent in ordine ad effectum, ac ſi non eſſent. Quam doctrinam confirmat ex D. Thom.q.6.de verit.art.3.cor. & 1.p.q.19.art.3.corp.

15 Et hęc abſdubio eſt ſolutio ad quam recurrit P. Suarez, ſiquidem lib. 5. de gratia cap. 53. num. 24. explicans concordiam illam electionis antecednetis cum noſtra libertate, inquit: *Neque talis actus eſt ſuppoſitio ita antecedens, vt tollat libertatem, quia per ſe non eſt executiua, neque determinatiua voluntatis creatæ, & quia virtute claudit habitudinem ad media efficacia nõ ſine libera determinatione voluntatis humanæ conditionaliter prævisæ. Et ideo ad illam intentionem gloriæ non eſt neceſſarium auxilium prædeterminans,ſed congrua vocatio ſufficit. Vnde conſequenter dicimus, vt Deus poſsit habere hunc actum ſalua eius efficacia & prædeſtinatorum libertate, neceſſario ſupponi in Deo ſcientiam conditionatorum, quam nos veriſsime ſupponi cenſemus.* Ad eandem recurrit 1. p. lib. 1. de Prędeſtinat. cap. 10. n. 5. vbi probat electionem illam antecedentem ad gloriam non repugnare libertati; *Quia Deus per hanc* (inquit) *intentionem non mutat voluntatem humanam impediendo modum operandi eius, ſed potius accomodat media, quæ ſuauiter illam moueant, & infallibiliter.* Item in opuſculis lib. 3. de auxilijs cap. 19. num. 19. Hinc eo cap. 53. num. 31. fatetur, non poſſe voluntatem humanam reſiſtere illi decreto efficaci Dei eligentis ad gloriam ante prævisa merita: *Sicut non poteſt reſiſtere vocationi congruæ, vt congrua eſt,& prævisæ vt tali. Neque hæc impotentia* (inquit) *reſiſtendi eſt contrariæ libertati, quia non eſt impotentia ſimpliciter,ſed ex ſuppoſitione vſus liberi iam prævisi. Nam ſi voluntas prævisa eſt hoc volitura in tali tempore & occaſione, iam non poteſt aliter velle, illa hypotheſi ſuppoſita, & nihilominus liberè eſt volitura, quia hoc ita futurum ſupponebatur. Eodem ergo modo non poteſt voluntas reſiſtere illi intentioni, ſeu decreto intentiuo gloriæ, quod ex efficacia ſua, & ſapientia, poteſt applicare media, cum quibus nouit voluntatem conſenſuram.*

16 Ex hac doctrina, reſponderi poteſt ad inſtãtias adductas à P. Vazquez;electionem illam antecedentem ad gloriam licet non ſit in noſtra poteſtate, quatenus homini liberum non eſt, quod Deus ipſum elegerit; nihilominus non tollere noſtram libertatem,quia licet ſit ſuppoſitio aliquo pacto antecedẽs,quatenus eſt principium conferendi auxilium congruũ; tamen etiam eſt ſuppoſitio aliquo pacto cõſequens; quia eſto non cõſequatur neceſſario ad ſcientiam mediam de cõgruitate auxilij;illam eſſentialiter ſupponit;ac proinde ex ſe ſupponit volũtatem noſtram operaturam libere ſub illo auxilio, & inſuper habet vim determinãdi ad exiſtentiam ipſius. Vnde eſt ſuppoſitio conſequens reſpectu noſtræ voluntatis nõ minus quam ſcientia media, licet ſit antecedens reſpectu auxilij, non quidem per ſe, cum non ſit neceſſaria ad auxilij exiſtentiam,ſed per accidens, cũ hic & nunc influat in eius exiſtentiam. Vnde ad authoritatem Anſelmi reſpondetur, neceſsitatem antecedentem, quæ cauſa eſt vt res ſit, tollere libertatem; quia eſt neceſsitas ſimpliciter antecedens: & facit immediate cauſam agere; ac proinde immutat modum agendi proprium agentis liberi, quod debet eſſe proximè indifferẽs ad vtrumque, & ſeipsũ determinare,& non determinari ab alio. Iam verò neceſsitas proveniens ab illa efficaci intentione gloriæ regulata per ſcientiam mediam, non eſt cauſa vt voluntas operetur, ſed ſolũ eſt cauſa, vt exiſtat vocatio, quæ prævisa eſt congrua;vocatio autẽ eſt cauſa moraliter faciens vt volũtas ſe determinet:

voluntas tamen ipſa libere ſe determinat, potens ſe non determinare. Vnde intentio illa efficax gloriæ eſt ſuppoſitio ſimpliciter conſequens. Neque immutat ordinem prævisum per ſcientiam mediam; ſed ponit in executione illa ipſa auxilia, quæ per illam prævisa fuerant congrua, vt voluntas libere ſe determinaret.

17 Vnde Eximius Doctor in primo opuſculo lib. 3. de auxilijs cap. 19. num. 19. reſpondens P. Vazquez, inquit: *Neque hic eſt abuſus huius ſcientiæ conditionatæ, vt alij nobis obijciunt, quia nihil eſt magis proprium prudentis artificis, quam velle efficaciter optimos effectus, per ſe, vel per miniſtros ſibi ſubordinatos efficiendos, ſi in potentia, & in ſapientia ſua habet modum, quo poſſit infallibiliter & efficaciter facere, vt illi effectus fiant, eo modo, quo ille fieri decreuit: ad hanc autem Dei ſapientiam ſpectat illa conditionalis ſcientia.*

18 Hinc num. 2. dicit: *Suppoſitionem antecedentem, quæ tollit libertatem, talem eſſe debere, vt non includat reſpectum ad aliam ſuppoſitionem conſequentem, quam virtute includat, & in qua nitatur aliquo modo, ſaltem quantum ad hoc vt ipſa exhiberi poſſit; alioquin illa ſuppoſitio iam non eſt omnino antecedens, & ille reſpectus, quem habet ad conſequentem, ſatis eſt, vt non tollat libertatem: quod manifeſte declaratur ita eſſe in illo decreto: nam licet Deus illud præhabeat antequam videat merita per vſum liberum abſolute futura; neceſſario tamen ſupponit ſcientiam conditionatam illius, ſine qua non poſſet habere illud decretum de actu libero, vt ſic: & ex hac parte iam fundatur illa ſuppoſitio antecedens in altera conſequente: & illam virtute includit; quia ex vi illius decreti cogitur, vt ita dicam, Deus ad applicanda illa media, quibus ſcit voluntatem humanam mouendam ad vſum liberum; atque ita planè fit, vt nullum libertatem tollat.* Hucuſque Eximius Doctor, qui non recurrit pro ſalvanda libertate ad potẽtiam impediendi eiuſmodi electionem. nec ad hoc recurrit laudatus Recentior; imo expreſſe docet diſp. 7. de Prædeſt. cap. 3. ad ſecundum, voluntatem noſtram non poſſe impedire prẽfinitionem divinam in ſenſu formali & proprio, licet habeat poteſtatem proximam omittendi amorem prædefinitum, atque adeo poſſit agere aliquid eſſentialiter incompoſsibile cum eius exiſtentia. Idemque neceſſario dicere debet de ſcientia media, cui innititur illa prædefinitio, nimirum illam non eſſe à nobis impedibilem. Et quidem P. Molina 1. p. q. 14. art. 13. diſp. 16. & in concordia diſp. 51. & P. Ruiz diſp. 55. de Prædeſt. ſect. 2. & diſp. 31. de ſcientia, & P. Suarez in opuſculo de ſententia futurorum conting. lib. 1. cap. vltim. n. 9. & alij apud P. Aldrete diſp. 23. de ſcient ſec. 1. docent, non eſſe in poteſtate hominis libere operantis impedire ſcientiam Dei de tali operatione.

19 Expeditius tamen & facilius occurritur argumento petito à lęſione libertatis, ſi dicamus cum Cardinali de Lugo, cum Ripalda, Aldrete, Quirós, Ribadeneyra & communi ſentẽtia Scriptorũ Societatis Ieſu huius ſęculi, poſſe volũtatem noſtrã impedire ſcientiam Dei ſive abſolutam, ſive conditionatam de futura eius libera operatione; quam ſententiam late, & nervoſe probat P. Aldrete ea diſ. 23. de ſcientia pro ea plurimos alios referens. Hinc enim manifeſte deducitur, nos poſſe impedire electionem illam ad gloriam, eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam de congruitate illius auxilij, cum quo homo libere perſeverat. Evidens autem eſt non lædere libertatem cõſenſus ſuppoſitionem illam, quam voluntas poteſt impedire per poſitionem diſſenſus. Vnde quamvis illa electio non ſit libera voluntati creatæ poſitivè, ſiquidem non poteſt facere vt electio illa facta ſit à Deo; eſt tamen libera negative facta ſuppoſitione auxilij; nam poſito auxilio poteſt homo ponere imperſeverantiam finalem; & eam ponendo facere, ne Deus prẽviderit, eum perſeveraturum ſub illo auxilio; & conſequenter ne Deus illum elegerit ad gloriam vt coronam meritorum ponendorum vi illius auxilij. Vnde niſi amplius vrgeatur argumentum petitum à læſione libertatis, non oſtenditur ex hoc capite repugnare illam electionem ad gloriam.

§. III.

Proponuntur ſpecialia argumenta, quæ videntur probare, illam electionem pugnare cum libertate.

20 ANTE hæc argumenta ſuppono, ad libertatem requiri, quod voluntas poſsit impedire omnem ſuppoſitionem eſſentialiter connexam cum exiſtentia ſui actus; vt docent communiter noſtri Doctores in hoc ſæculo. Hoc poſito, ſic argumentor: quia ſi Deus poſſet eligere ad gloriam vt coronam abſolute & efficaciter ante prævisionem abſolutam meritorum, poſſet eligere ad gloriam, vt coronam huius determinate actionis meritoriæ pendentis ab hoc determinato auxilio. Deus enim prẽvidens Petrum perſeveraturum ſub hoc determinato auxilio, & eliciturum talem numero actũ meritorium, poterit iuxta adverſarios ſuppoſita hac ſcientia

tia media intendere efficaciter Petro gloriam vt coronam huius numero actionis,& in hunc finem conferre Petro hoc numero auxilium, à quo eſſentialiter pendet hæc numero actio. At Deus non poteſt eligere ad gloriam vt coronam huius numero actionis meritoriæ pendentis ab hoc determinato auxilio: ergo non poteſt eligere abſolutè ad gloriam vt coronam ante præviſionem abſolutam meritorum. Sequela maioris videtur clara: & conſequentia eſt legitima. Probatur minor: quia ſi hoc Deus poſſet, ſane poſſet exequi auxilium, per ipſammet electionem gloriæ vt coronæ:ſiquidem illa intentio efficax foret amor efficax illius determinati auxilij, à quo determinatè pẽdet illa actio meritoria, cuius præmium Deus determinatè intẽdit per illam electionem abſolutam: qui autem efficaciter amat finem eſſentialiter pendentem ab vnico medio conſtituto in ipſius poteſtate, quod non ſupponitur poſitum, per illam intentionem amat efficaciter illud medium. Vt autem latè probatum manet diſp. 7. omnis volitio divina efficaciter amans entitatem à Deo ponendam, eſt eiuſdem immediate executiva. At cum libertate non componitur, quod Deus exequatur auxilium per intentionem abſolutam & efficacem glorię vt coronæ: ergo non componitur cum libertate quod Deus eligat ad gloriam vt coronam huius determinatę actionis. Prob. minor, quia cum libertate nõ componitur quòd Deus exequatur auxilium per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere: qualis eſt illa intentio efficax gloriæ vt coronæ,quę eſſentialiter connexa eſt cum merito. Quod autem hoc cum libertate non cõponatur, infra latè probabo, cum oſtendero, ad libertatem requiri, quod auxilium mandetur executioni per decretum indifferens. Et nunc breviter ſuadetur: quia ad libertatem requiritur, quod voluntas poſsit impedire omnem ſuppoſitionem eſſentialiter connexam cũ conſenſu; nequit autem voluntas impedire voluntatem executivam auxilij: ergo voluntas executiva auxilij congrui nequit eſſe eſſentialiter connexa cũ conſenſu. Quod nequeat impedire voluntatem executivam auxilij, ſuadetur: quia ſi id poſſet, poſſet facere vt auxilium maneret in rerum natura, ſine omni voluntate exequente, quæ eſt poteſtas chymærica. Sequela ſaudetur: quia cum voluntas conſtituta in actu primo per auxilium *A*, nequeat per exercitium illius actus primi impedire exiſtẽtiam illius auxilij;& aliunde non poſsit determinare Deum, vt loco huius voluntatis exequentis auxilium, & præſinientis conſenſum, exequatur auxilium per aliam voluntatem cõpoſsibelem cum diſſenſu; ſanè ſi poſſet impedire voluntatem executivam auxilij, à quâ illud hic & nunc vnicè pendet; poſſet vtique facere vt maneat in rerum natura ſine omni voluntate exequente.

21 Deinde alia via vniverſaliter tendi poteſt, repugnare illam antecedentem intentionem abſolutam gloriæ vt coronæ; quia vi illius cogitur Deus conferre auxilium quia congruum, minime collaturus, ſi videret incongruum: implicat enim vt ex intentione efficaci gloriæ vt coronæ oriatur voluntas dandi auxilium, quod prævidetur fore incongruũ ad perſuadendam perſeverantiam: ergo vi illius intentionis cogitur Deus dare auxilium ad perſeverandum, quia congruum, ſeu propter congruitatem: ergo vi illius intentionis cogitur conferre auxilium congruum per voluntatem eſſentialiter connexam cum conſenſu. Patet conſequentia, quia voluntas amans auxilium quatenus congruum,eſſentialiter cõnectitur cum conſenſu, & eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam futuri conſenſus ſub illo auxilio. At pugnat cũ libertate, quòd Deus conferat auxilium congruum per voluntatem eſſentialiter connexam cum conſenſu; ſiquidem, vt modo probabam, nequit arbitrium creatum impedire voluntatem executivam auxilij;& aliundè ad libertatem requiritur,quod poſsit impedire omnem ſuppoſitionem eſſentialiter connexam cum conſenſu, qualis eſt voluntas conferens auxilium quatenus congruum.

Hinc deducitur, illam intentionem antecedentem gloriæ vt coronæ invertere ordinem prævi ſum per ſcientiam mediam. Probatur illatio: quia dum Deus affirmat voluntatem noſtram operaturam liberè ſub conditione quod illi conferat tale auxilium; ſcientia hęc conditionalis ex parte hypotheſis nõ præſcindit à decreto collativo & executivo auxilij: nam Deum conferre auxilium eſſentialiter importat decretum collativum; & implicat, vt intellectus infinitus, qui omnia comprehẽdit, affirmet voluntatem noſtram operaturam ſub conditione, quòd Deus illi conferat auxilium *A*, quin ex parte conditionis attingat decretum collativum & executivum auxilij. Decretum autem attactum à ſcientia media ex parte hypotheſis, debet eſſe indifferens non minus quàm ipſum auxilium; nam ſi ſit eſſentialiter connexum cum conſenſu, ſcientia illa conditionalis non erit media,ſed erit ſcientia neceſſaria: hæc enim ſcientia neceſſaria eſt: *Si conferam auxilium A per decretum eſſentialiter connexum cum conſenſu, voluntas conſentiet.* Vt ergo ſcientia illa conditionalis ſit contingens, & media, debet decretum attactum ex parte hypotheſis eſſe indiffe-

differens, ſeu non connexum cum conſenſu. Ergo intentio efficax gloriæ vt coronæ invertit ordinem prævisum per ſcientiam mediam. Probo conſequentiam: nam vi illius intentionis cogitur Deus dare auxilium per decretum eſſentialiter connexum cum conſenſu; ſcientia autem media, quâ innititur illa intentio efficax, ſupponit dandum per decretum indifferens: ergo illa intentio invertit ordinem prævisum per ſcientiam mediam.

22 Hoc argumentum non facile ſolves, niſi dicas, vel Deum conferre auxilium congruum Prædeſtinatis per duplex decretum, alterum indifferens, quod attingitur à ſcientia media, ex parte hypotheſis, alterum præfinitivum conſenſus, à quo ſcientia media præſcindit: vel niſi dicas, Deum ex vi illius intentionis efficacis gloriæ vt coronæ, cogi quidem ad imperandum decretum executivum auxilij de ſe indifferens, non cogi verò immediatè ad exequendum ipſum auxilium: proindeque voluntatem creatam potentem impedire illam electionem ad gloriam, poſſe facere, vt exiſtat ſine imperio decretum executivum auxilij, eſtò non poſsit facere, ne exiſtat decretum executivum auxilij: vel niſi dicas Deum ex vi intentionis gloriæ vt coronæ non cogi ad amandum auxilium quia congruum, ita vt congruitas ſit motivum intrinſecum decreti collativi; ſed ſolùm cogi ad electionem materialem auxilij congrui, ita vt ſcientia media congruitatis ſit conditio extrinſeca, ſine qua hic & nunc Deus non daret illud auxilium, eſto voluntas collativa talis auxilij non ſupponat per ſe & eſſentialiter illam ſcientiam. Quælibet tamen ex ijs ſolutionibus ſuas patitur difficultates: prima quidem, quia illa multiplicatio decretorũ ſuperflua videtur; rursùs, quia difficile intelligitur, quo pacto illa duo decreta poſsint concomitanter ſe habere. Secunda verò, quia to. 1. diſp. 32. attuli non contemnenda argumẽta ad probãdum decretum divinum ſemel exiſtens vi imperij antecedentis, incapax eſſe vt exiſtat immediatè liberè. Tertia denique, quia communiter reijcitur electio materialis medij neceſſarij ad conſecutionem finis, & conſtituti in poteſtate operantis. Ego hic rem non determino, quia pendet ex ijs, quæ infra dicturi ſumus circa præfinitiones; ſolùm propono ea, quæ ſtando rationi mihi difficultatem videntur ingerere, eaque alijs diluenda expono.

23 Ex alio capite oſtendi poteſt, illam intentionem efficacem gloriæ vt coronæ, non componi cum libertate: quia Authores illius intentionis dicunt, Deum prefinire merita per præfininitionem formalem amantem efficaciter immediatè & formaliter noſtras actiones liberas. Quæ tamen præfinitio videtur pugnare cum libertate, quia omnis volitio Dei efficax debet eſſe immediatè executiva illius entitatis, quam immediatè amat efficaciter; nam vis affectiva efficax decreti divini eſt etiam effectiva. Vnde cum præfinitio illa formalis non ſolùm amet efficaciter auxilium, ſed noſtrum conſenſum; imo hunc amet formalius & principalius, ideo enim amat auxilium congruum, quia amat efficaciter noſtrum conſenſum liberum, & non ècontra; eius activitas non debet ſiſtere in auxilio, ſed tranſire ad actum liberum. Ergo habet vim determinandi non ſolùm ad exiſtentiam auxilij, ſed etiam ad exiſtentiam actus. Hoc argementum latè expendemus poſteà, dum inquiramus, an ſit poſsibilis intentio abſoluta & efficax Dei terminata immediatè ad noſtrum actum liberum; ſeu prefinitio formalis amans efficaciter actũ liberum in ſe ipſo, & cauſans auxilium congruum.

24 Sed quamvis demus repugnare præfinitionem illam formalem noſtrorum actuum liberorum; adhuc poſſet defendi, intentionem efficacem glorię vt coronæ, non pugnare cum noſtra libertate: dici enim poſſet, de conceptu actus noſtri liberi eſſe, quod non ametur antecedenter efficaciter in ſe ipſo, quia de conceptu eius eſt, quòd oriatur ab omnipotentia, vt applicata per decretum indifferens; ac per conſequens, quòd non proveniat ab omnipotentia vt applicata per decretum efficax. At omne decretum amans efficaciter aliquem effectum immediatè & formaliter in ſe ipſo, applicat immediatè omnipotentiam ad concurrẽdum in ipſum; vt infra probare conabimur: ergo de conceptu noſtri actus liberi eſt, quod non ametur efficaciter à Deo immediatè & formaliter. Vnde cognoſcens Deus naturam noſtri actus liberi, nequit ex intentione gloriæ vt coronę, cogi ad amandum noſtros actus liberos meritorios efficaciter in ſe ipſis; ſed ſolùm cogitur ad amandum illos efficaciter mediatè in vocatione congrua; quatenus ex vi illius intentionis cogitur de induſtria ſeligere auxilia congrua ad faciendum vt voluntas noſtra eliciat merita, quibus digna reddatur gloria vt corona. Quamvis enim Deus intendens efficaciter finem, cogatur amare efficaciter immediatè media illa, quorum exiſtentia ab ipſo immediatè determinanda eſt; non cogitur tamen efficaciter immediatè amare media illa, quorum exiſtentia determinanda eſt ab arbitrio creato cum concurſu divino ſibi indifferenter oblato; qualia ſunt noſtra merita; quia hæc ſunt incapacia terminandi amorem Dei immediatum & efficacem. Quod ſi objicias, non poſſe Deum ex intentione efficaci antecedenti gloriæ eligere auxilium congruũ

qua-

quatenus congruum, quin amet efficaciter ipſam congruitatem, & conſequenter quin amet efficaciter noſtrum actum liberum. Reſpondebitur, electionem auxilij congrui immediatè ſolùm amare formaliter entitatem auxilij cõgrui, effectum tamen illius auxilij, nempe operationem noſtram, non amare efficaciter formaliter; licet amet virtualiter: & ratio eſt, quia licet illa electio ſit eſſentialiter connexa cum noſtra operatione libera, non eſt connexa propter id quod infert tanquam obiectum à ſe immediatè amatum; ſed propter id, quod ſupponit; quatenus ſcientia congruitatis per ſe ſupponitur ad electionem illius auxilij. Vnde minor eſt difficultas in decreto eligente auxilium quatenus congruũ, quam in decreto formaliter amante immediatè tanquam obietum *quoa* noſtram operationem liberam.

25 Vel dici poteſt, Deum vi illius intentionis gloriæ vt coronæ cogi ad eligendum potius auxilium congruum quam incõgruum; non quia decretum eligens auxilium congruũ intrinſecè moveatur à congruitate; ſed quia movetur extrinſecè, quatenus Deus nequit eligere auxilium illud ſuppoſita illa intentione, quin præcedat ſcientia congruitatis. Ipſa enim intentio finis poſtulat, vt non amentur efficaciter noſtri actus immediatè & formaliter; quia amor efficax antecedens tollit libertatem, & conſequenter rationem meriti; illa autem intentio eſſentialiter petit vt dentur merita; & per conſequens eſſentialiter petit, ne poſt ipſam ſequatur actus divinus auferens à noſtris actionibus rationem meriti.

26 Hæc à me dicta ſunt, vt aperirem, quæ mihi maiorem difficultatem ingerunt in concordanda illa electione efficaci antecedenti cum noſtra libertate. vltimum autem huius rei iudicium, & reſolutio pendet ex deciſsione illius quæſtionis, an ſuppoſita ſcientia media poſsibilis ſit præfinitio formalis efficax noſtrorum actuum liberorum. ſi enim ſit poſsibilis, evidenter infertur, titulo libertatis nõ repugnare electionem abſolutam & efficacem ad gloriam ante prævisa merita. Ex eo autem quod ſit impoſsibilis eiuſmodi formalis præfinitio, non ſtatim ſequitur, quòd ſit impoſsibilis illa electio ad gloriam; quia licet illa debeat eſſe immediatè executiva glorię, quam amat immediatè & formaliter; non tamen debet eſſe immediatè executiva meritorum, neque immediatè applicativa omnipotentiæ ad concurrendum cum voluntate creata ad cauſanda illa merita; ſiquidem merita non amat immediatè formaliter, ſed tantum mediatè & virtualiter, quatenus vi illius cogitur Deus exhibere omnia media, quæ ex parte Dei ſunt neceſſaria, vt voluntas eliciat merita.

SECTIO SECVNDA.

An repugnet abſolutè electio abſoluta antecedens ad gloriam vt coronam, eo quod tollat cauſalitatem meritorum.

27 PATER Vazquez 1. p. diſp. 89. cap. XI. ſuam opinionem de electione ad gloriam poſt prævisa merita probat ex virtute & efficacitate meritorum; quæ ratio vel nihil de facto probat, vel probat ex terminis. Sic igitur argumentari ex ipſo poſſumus: nam ſi antecedenter ad merita abſolutè prævisa, Deus decrevit efficaciter dare gloriam, tollitur virtus, & efficacitas meritorum: nam ſi non elegit homines ad gloriam intuitu meritorum, ſed ex ſola ſua gratuita liberalitate & miſericordia, decrevit ab ęterno eos tali tempore beare; non tribuet in tempore gloriam intuitu meritorum, ſed gratis & ex miſericordia, ſicut gratis & ex miſericordia decrevit dare, nam ex eo motivo in tempore debet dare, quo ab æterno inductus fuit ad decernẽdum dare. Quemadmodum ſi aliquis Rex ſemel apud ſe decernat eligere Petrum in conſiliarium, non ex meritis ipſius, quia videlicet eſt doctus vel prudens, ſed ſola ſua voluntate gratuita & miſericordi conſtituat illum eligere; quamvis poſtea cognoſcat eſſe doctum & prudentem, ex vi tamen prioris decreti eum eliget, non ex meritis ipſius, ſed quia placet.

28 Quod ſi reſpondeas, poſſe voluntatem intentivam gloriæ eſſe abſolutam à meritis, id eſt non habitam intuitu meritorum, licet beatitudo executioni mandetur propter merita: ſicut accidit in humanis, vbi ordine intentionis prius decernimus conſequi finem, deinde conſultamus de medijs, & tamen executio fit per media. Contra inſurgit P. Vazquez ibi num. 100. Nam ſi Deus omnino gratis ab æterno decrevit dare gloriam in tempore, id eſt, ſi non ex gratitudine, ſed ex ſola ſua liberali & miſericordi voluntate decrevit dare aliquid; certè decrevit talem donationem in tempore, ex eadem voluntate liberali, & non remuneratoria executioni mandari: voluit ergo eam eſſe in tempore gratis: neque enim voluntas illa fertur ad rem ſecundùm ſe tãtùm conſideratam, ſed prout in tempore futuram, & executioni mandandam: quod enim ex motivo liberalitatis & miſericordiæ decernitur aliquando donandum; decernitur certè donãdum abſque vllis meritis, quia decretum refertur ad donationẽ ex eodem motivo futuram; ex quo decernitur, niſi prior voluntas mutetur. quando enim eadem voluntate, quâ quis donare decrevit, poſtea donat, eadem causâ & ratio-

ratione ad donandum adducitur, qua apud se consti tuit donare. Quod confirmo, quia gloria in executione debet dari ex illo motivo, cui innititur decretum executivum gloriæ. At decretum efficax intentivum gloriæ conceptum ex motivo misericordiæ & gratuito est eiusdem gloriæ executivum, vt ostendimus d. 7. ergo gloria in executione dabitur ex motivo misericordiæ & gratuito, si semel detur electio absoluta & efficax ad gloriã ante prævisionem absolutam meritorum.

29 Datur autem latum discrimen inter medium physicum, quod physice cooperatur ad consecutionem finis, vt medicina ad sanitatem: & meritum quod est medium morale: nam hoc non influit in consecutionem præmij, nisi quatenus intuitu illius remunerator decernit conferre præmium. Quare si independenter à meritis habuit voluntatem efficaciter dandi donum gloriæ; & hæc voluntas non mutatur, nihil influit meritum. At mediũ physicum per se ipsum influit in consecutionem finis. Vnde licet ante positionem illius vel eius pręvisionem finis fuerit efficaciter intentẽtus, poterit habere suam causalitatem.

Communis solutio ad hoc argumentum est, illam electionem esse gratuitam subiectivè, non verò obiectivè; id est, Deum gratis voluisse hominibus dare gloriam; non tamen voluisse dare gratis, seu vt gratis acciperent, sed potius suis meritis. Vnde, vt notavit Scotus in reportatis super 1. sent. dist. 41. q. 1. hæc propositio est ambigua: *Deus vult Petrum præmiari propter merita.* Nã ly *propter merita*, potest (inquit) construi cum ly *vult*; vt sit sensus: *Deus propter merita vult Petrum præmiari.* Et hæc est falsa: vel cum ly *præmiari*, vt sit sensus: *Deus vult, Petrũ præmiari propter merita.* Et hæc est vera. Quod explicari solet exemplo vulgari. Quia quando Petrus sciens, id alteri fore gratum, vult illi vendere equum, hæc volitio in se est gratiosa, & liberalis, quia non datur illi pecunia, vt velit vendere; nihilominus illa volitio ex parte obiecti non est gratuaita & liberalis, quia non est de equo donando, sed vendendo. Vnde licet Petrus gratis habeat illam voluntatem, non tamen per eam vult equũ dare gratis, sed pro iusto prætio.

Instatque argumentum P. Suarez lib. 1. de Præd. cap. 8. n. 26. & 27. nam saltem simplici affectu gratis voluit Deus gloriam Prædestinatis; & tamen hoc simplici affectu non voluit, vt illam obtinerent gratis. Et exemplis explicat, quo pacto inter se cohęreant, aliquid existere ex meritis, & tamen non fuisse prædestinatum ex meritis. Nam Deus contulit B. Virgini beneficium Maternitatis ex aliquo merito: & tamen ex nullo ipsius merito eam elegit ad hanc dignitatem; siquidem hæc electio fuit radix omnium gratiarum B. Virginis. Sic Abrahamum sine ipsius meritis elegit in Christi progenitorem; cum tamen ille in executione hanc dignitatem non obtinuerit sine meritis, sic Apostoli non receperunt dignitatem Apostolatus sine meritis; & tamen ad illam sunt electi omninò gratis, iuxta illud Christi Domini: *Non vos me eligistis, sed ego elegi vos.* Id est, non vos me elegistis primo, sed per meam electionem ego feci, vt vos me eligeretis.

30 Hæc tamen non videtur penitus enervare vim argumenti. & imprimis hęc vltima exempla omninò negantur à P. Vazquez, qui ex illo principio 3. p. disp. 23. cap. 3. & disp. 23. n. 20. probat incarnationem non fuisse in tempore factam ex meritis Sanctorum Patrum & B. Virginis, si fuit absolutè præfinita ante eorum merita. Ad instantiam autem de simplici complacentia respondere posset, ex illa non fieri argumentum ad voluntatem efficacem; quoniam Deus ex motivo purę misericordiæ volens efficaciter dare gloriam Petro, hoc ipso vult, vt gloria detur ex illo motivo, quia hoc est proprium voluntatis efficacis, vt sicut vult effectum poni ex vi suæ efficacitatis, ita velit poni ex eo motivo, quo ipsa ducitur. At simplex complacentia cum tendat in rem secundùm se, neque velit vt ponatur vi suæ efficacitatis, quandoquidem hanc non habet; potest respicere motivum misericordiæ, & tamen complacere in eo, quod gloria executioni mandetur per volitionem efficacem respicientem motivum gratitudinis & iustitiæ.

Posset que amplius ratio P. Vazquez in hunc mundum roborari: quia merita eatenus influunt in præmij collationem, quatenus media sui prævisione alliciunt voluntatem remunerãtis ad decernendum præmium: ergo si iste antecedenter ad merita absolutè determinatus supponitur ad producendum præmium, nequeunt merita ipsum allicere ad hoc faciendum, ac proinde neque influere in pręmij collationem. Quare dicere, Deum ex se ipso efficaciter absolutè voluisse hominibus dare gloriam, & insuper voluisse, vt detur propter merita, est contradictoria asserere, inquit P. Vazquez ibi n. 85. Nec vim huius argumenti effugies per instantiam voluntatis conditionatæ dandi gloriam sub conditione observationis præceptorum & perseverantiæ finalis; quæ voluntas conditionata positâ conditione necessitat ad dandam gloriam, & tamen non impedit causalitatem meritorum. Non, inquam, effugies. Nam quod supposita prævisione meritorum, vi illius & decreti conditionati,

Deus

Deus ſit iam neceſsitatus ad habendam voluntatem collativam præmij, non obſtat meritorum cauſalitati, quia iſta neceſsitas provenit inadæquate ab ipſis meritis: obſtaret autem neceſsitas abſoluta habita indepẽdenter à meritis: nàm cum ex illa ſequatur omninò infallibiliter voluntas executiva gloriæ, non videtur manere locus, vt illa exiſtat vi meritorum.

31 Poſſumuſque novum robur adijcere argumento P. Vazquez; nam vt docent Pater Ruiz diſp. 12. de Prędeſt. ſec. 7. Granadus diſp. 4. ſec. 4. Hurtado, Bernal, Ripalda in manuſcriptis de Prędeſt. & alij è noſtris cum Molina 1.p. q. 13. art.4. diſp. 1. & Magiſter Alvarez diſp.22. de auxil. n. 12. decretum illud abſolutum & efficax circa gloriam habet vim applicãdi immediatè omnipotentiam ad ipſius executionem: & vt nos latè oſtendimus diſp.7. omnis voluntas efficax finis à Deo ponendi ex terminis ſuis eſt eiuſdem executiva. Ergo hoc ipſo quòd Deus ex motivo miſericordiæ intenderit efficaciter gloriam ante pręviſa merita, voluit vt gloria in executione daretur ex vi & efficacitate illius intentionis, & conſequenter ex motivo illius: gloria enim in executione debet dari ex motivo illo, quod intrinſecè reſpicit voluntas executiva: ergo non potuit velle, vt gloria in executione daretur ex motivo iuſtitiæ, ſeu propter merita. Quarè voluntas efficax dandi gloriam propter merita antevertens abſolutam prævisionem meritorum videtur velle duo contradictoria: nam quatenus ex motivo miſericordiæ amat efficaciter gloriam,vult vt gloria in executione detur ex motivo miſericordiæ: quatenus vero efficaciter vult vt detur in executione propter merita, vult vt detur in executione ex motivo iuſtitiæ.

32 Deinde argumenta illa, quibus moti ſunt Eximius Doctor Suarez in opuſ. 1. lib.3. de auxil. cap. 19. n. 17. & lib. 1. de Prędeſt. cap. 14. & lib.5. de grat. cap. 53. & cum ipſo P. Aldrete, P. Arrubal, P. Ribadeneira, & P. Quiros diſp. 12. de Prędeſt. ſec. 6. item Albelda, Ioannes à S. Thoma & Godoy t. 2. in 1. p. diſp. 59. §. 2. & communiter Thomiſtæ: illa, inquam,argumenta, quibus hi Authores moti ſunt ad aſſerendum non poſſe merita exercere ſuam cauſalitatem, quin poſt prævisionem abſolutam eorum, Deus concipiat decretum efficax dandi gloriam intuitu meritorum: hęc argumenta probare videntur, non pręceſsiſſe ante merita intentionem abſolutam gloriæ; quia alioqui gloria in executione dabitur ex vi duplicis decreti, quorum quodlibet ſit & non ſit ſufficiens ad exequendam gloriam; ſit, quia quodlibet ama: efficaciter exiſtentiam gloriæ; decretum autem divinum efficaciter amans exiſtentiam gloriæ, ſufficienter ſe ſolo applicat omnipotentiam ad glorię productionem: non ſit autem; quia illud decretum non eſt ſufficiens ad executionem finis, quod ſuaptè natura poſtulat conſortium alterius ad finis executionem; iam verò intentio illa abſoluta antecedens ſuaptè natura poſtulat vt poſt prævisionem glorię ſuperveniat novum decretum executivum gloriæ. Deinde hoc decretum ſupponens merita,cum etiam ſupponat intentionem efficacem glorię; & hæc neceſſariò ſit etiam gloriæ immediatè executiva, ſit conſequens,vt poſtulet,vt ſecum concurrat in executionem gloriæ aliud decretum. Ergo ex ſententia adſtruente intentionẽ antecedentem abſolutam & efficacem circa gloriam, ſequitur, gloriam in executione dari per duplex decretum, quorum quodlibet ſeorſim ſit ſufficiens, & non ſit ſufficiens exequi gloriam ſe ſolo. Cum ergo hoc repugnet; repugnantia ſequi videtur ex illa intentione antecedenti gloriæ.

33 Et quidem pro explicanda cauſalitate meritorum, neceſſarium eſſe, quod poſt prævisionem meritorum ſuperveniat novum decretum conceptum intuitu meritorum:probatur primò à priori iuxta vera principia complente decreta libera Dei per mutationem ad extra; nam cum productio externa glorię ſupponat prævisionem meritorum, & talis productio compleat decretum executivum glorię; ſequitur dari decretum executivum gloriæ ſupponens merita. Deinde etiam loquendo iuxta aliam ſententiam conſtituentem decreta libera per formalitatem contingentem intrinſecam Deo, probatur idem intentum:quia niſi Deus intuitu meritorum concipiat voluntatem executivam gloriæ, perit meritorum cauſalitas; quia merita non cauſant præmium; niſi quatenus media ſui prævisione movent ad illius executionem; quod non præſtant, niſi quatenus movent ad volũtatem executivam habendam: etenim cognitio bonitatis eatenus movet ad executionem externam, quatenus movet ad amorem illius;neque vnquam poteſt cognitio determinare potentiam executivam, niſi mediante volitione: alioqui poſſet cognitio finis movere ad poſitionem illius & poſitionem mediorum abſque affectu voluntatis intendentis finem,& eligentis media. Et ſanè ſicut preces & conſilia ordinantur ad flectendam voluntatem, vt moveat potentiam executivam, non autem immediatè ad movendam iſtam; ita ſimiliter merita, &c.

Confirmatur primò, quia Deum velle, vt gloria detur propter merita, non eſt præciſsè velle, vt exiſtat poſt prævisionem meritorum; ſiqui-

siquidem etiam potest velle vt existat post prę-visionem operum naturalium, quin velit vt detur propter illa in præmium: ergo est velle, vt detur gloria per voluntatem executivam decernentem ipsam intuitu meritorum. Negari ergo nequit voluntas executiva gloriæ supponens merita absolutè prævisa.

34 Dices cum Ripalda, verum quidem esse, quamvis Deus intenderet conferre gloriam post prævisionem operum naturalium, illam nihilominus non collatum iri in præmium eorum operum. Cęterum non posse velle, vt gloria conferatur post merita supernaturalia, quin illa conferat propter merita. Discrimen est, inquit, nam in primo casu prę-visio & complacentia operum naturalium non movet Deum ad exequendam gloriam motione distincta à motione decreti intendentis: at in secundo prævisio operum supernaturalium & complacentia in illis peculiariter movet ad exequendam gloriam. Sed contra Ripaldam sic inferre quis poterit: ergo nequit Deus in executione conferre gloriam propter merita, nisi ista media sui cognitione & complacentiâ moveant ad executionem illius: At hoc præstare nequeunt, nisi quatenus movent ad voluntatem efficacem exequendi: ergo, &c.

Confirmatur secundò, quòd Prædestinati rogare possunt Deum, vt ipsos velit efficaciter salvare, iuxta consilium Augustini cap. 103. in Enchirid. dicentis: *Nullus fit saluus, nisi, quem Deus voluerit saluare, & ideò rogandus est, vt velit, quia necesse est fieri, si voluerit.* Qui autem petit vt Deus velit ipsum salvare, hoc ipso supponit, Deum intuitu orationis habere decretum salvandi: neque enim petit, vt habeat decretum antevertens illam orationem. Ex quo sic confirmatur ratio P. Vazquez. Implicat vt gloria detur propter merita, nisi post eorum prævisionem Deus habeat voluntatem dandi illam: hanc autem non haberet, si antecedenter habuisset intentionem efficacem; siquidem ista sufficeret ad exequendam gloriam: ergo implicat Deum dare gloriam propter merita, & tamen antecedenter ad prævisionem absolutam meritorum habere intẽtionem efficacem absolutam illius.

35 Sed quamquam ista argumenta valdè probabilia sint; tamen censeo per illa nõ probari impossibilitatem intentionis absolutæ & efficacis gloriæ antevertentis prę-visionem absolutam meritorum. vt enim ostendi disp. 7. sec. 8. quamvis intentio efficax gloriæ antecedens, sit immediatè executiva gloriæ, potest defendi necessariam esse novam voluntatem executivam glorię. vnde non sequitur, illam intentionem esse & non esse sufficientem se sola exequi immediatè gloriam. vt enim voli-tio aliqua sit se sola sufficiens exequi immediatè gloriam, non sufficit quod amet efficaciter gloriam; sed insuper requiritur quod nõ amet adventum novæ voluntatis exequentis meritum: nam per hoc præcisè, quod amet efficaciter gloriam, & non amet circunstantiam coronæ, in qua involvitur novum decretum supponens merita, erit sufficiens se sola exequi gloriam. At quamvis amet efficaciter gloriam, si tamen simul amet circunstantiam coronę, & velit gloriam conferri ex meritis, erit insufficiens exequi se sola gloriam, quandoquidem ex se postulat adventum novę voluntatis exequentis gloriam intuitu meritorum.

36 Rursùs eadem disp. 7. sec. 8. §. 2. latè ostendi, hęc duo rectè cohærere, nempe intentionem absolutam antecedentem gloriæ esse adæquatè executivam illius, quin interveniat nova voluntas supponens merita; & tamẽ gloriam dari propter merita. Vnde ex termi-nis non videtur repugnare homines ante prævisa absolutè merita eligi efficaciter ad gloriam, & tamen vi meritorum illam coronam obtinere. Quare argumenta adducta à Patre Vazquez non concludunt id quod ab ipso intenditur; nimirum neminem posse per merita obtinere gloriam, si fuerit efficaciter ad ipsam electus ante prævisionem absolutam meritorũ.

SECTIO TERTIA.

Proponitur peculiaris ratio, qua probari videtur, non posse homines elegi efficaciter ad gloriam vt coronam ante absolutam prævisionem meritorum.

37 HANC Rationem, quâ aliquoties vsus sum in publicis disputationibus, sic efformo. Si Deus posset homines antecedenter eligere efficaciter ad gloriam vt coronam meritorum; posset pro priori eligere ad gloriam præscindendo à circunstantia coronæ; & pro posteriori determinare circunstantiã coronæ, eligendo ad merita, quibus gloria antecedenter intenta obtineatur vt corona. At hoc secundum repugnat: ergo & illud primum, ex quo sequitur. Sequela maioris probatur: Nam decretum intendens gloriam vt coronam, tria intendit inter se separabilia: primò enim vult vt Petrus v. g. habeat gloriam: secundò vult vt habeat merita: tertiò vult vt illam gloriam in executione nõ habeat nisi ex meritis: quod cum iuxta communem sententiam adversariorum nihil aliud sit, quàm Deum exequi gloriam per voluntatem

rem ſupponentem merita, & illa reſpicientem vt motivum, illa electio ſeu intentio vult vt gloria executioni mandetur per eiuſmodi voluntatem. Cum ergo illa obiecta ſint inter ſe ſeparabilia, quia gloria poteſt exiſtere ſine meritis, & ſine decreto ſupponente merita, & merita poſſunt exiſtere quin ſequatur illud decretum; poterit intentio illa verſari circa gloriam, & locum relinquere vt pro priori determinet Deus, an danda ſit ex meritis, ſicut in ſententia Scoti, & Patris Suarez Deus ante peccatum abſolutè præviſum præfinivit adventum Chriſti, præſcindendo à circunſtantia paſsibilis, vel impaſsibilis; & poſt præviſum peccatum præfinivit vt veniret in carne paſsibili.

38 Iam probatur minor, nempe quod repugnet Deum pro priori efficaciter præfinire gloriam præſcindendo à circunſtantia coronæ, & tamen pro poſteriori velle vt gloria illa non exiſtat niſi vt corona meritorum. Nam repugnat eſſe coronam meritorum illud donũ, quod ex vi præſentis decreti eodem modo exiſteret in Petro, quamvis ille nullum eliceret meritum: merens enim tendit ad lucrandum aliquid, quod non haberet ſi non eliceret meritum; nam propterea præmium & bravium proponitur vt eſca & incitamentum ad pugnandum, & merendum: nemo enim excitatur ad laborandum ex dono dando in præmium, ſi ſciat, ſe habiturum eſſe infallibiliter illud donum, quamvis nihil laboret. Atqui ſi Deus intendiſſet efficaciter gloriam præſcindendo à circunſtantia coronæ, Petrus eodem modo haberet gloriam ex vi illius decreti, quamvis nulla haberet merita: ſiquidem illa intentio vt cauſet gloriam non indiget meritis, alioqui enim non præſcinderet à circunſtantia coronæ. Ergo ſi Deus intendiſſet efficaciter gloriam Petro præſcindendo à circunſtantia coronæ, gloria non poſſet in executione exiſtere propter merita Petri, ſiquidem Petrus eodem modo illam haberet, quamvis nullum haberet meritum. Ergo repugnat Deum eligere ad gloriam præſcindendo à circunſtantia coronæ; & pro poſteriori eligere ad merita ob quæ in executione detur gloria vt corona.

39 Dices, licet decretum illud præfiniens gloriam præſcindendo à circunſtantia coronę, poſsit exiſtere quin exiſtant merita Petri, quia vi illius non cogitur Deus conferre Petro potentiam proximam merendi: non poſſe tamen exiſtere, quin Petrus eliciat merita ex ſuppoſitione quod ei collata ſit poteſtas proxima merendi: hoc autem ſufficere, vt gloria ſit corona meritorum: nam quamvis non poſsit eſſe corona meritorum illud donum, quod eodem modo quis haberet, quamvis liberè & voluntariè omitteret meritum; ſuppoſita proxima potentia merendi: bene tamen poteſt eſſe corona meritorum illud donum quod abſolutè & ſimpliciter exiſteret ex vi præſentis decreti, quamvis nulla exiſterent abſolutè merita, ſi id proveniret ex defectu potentiæ merendi.

40 Sed contra poteſt argui primò, quia ſicut decretum illud intentivum gloriæ præſcindendo à circunſtantia coronæ, poteſt exiſtere quin exiſtat in Petro proxima potentia merendi, ita poteſt exiſtere, quin ſuppoſita illa proxima potẽtia merendi, exiſtat meritum: gloria enim efficaciter præintenta per illud decretum, ſicut ex ſe non poſtulat, vt Petrus habeat potentiam proximam merendi, ita nec ex ſe poſtulat vt ſuppoſita hac potentia habeat meritum: ergo vi illius decreti Petrus acciperet gloriam, quamvis ſuppoſita proxima potentiâ merendi, non eliceret vllum meritum. Contrà ſecundò, quia ſi decretum illud intentivum gloriæ poſtularet, vt ſuppoſita proxima potentia merendi, exiſteret meritum: Petrus poſſet fruſtrare illud decretum: nam Petrus poſſet ſuppoſita tali potentia omittere meritum: ergo poſſet coniungere omiſsionem meriti cum decreto intentivo glorię, vel cum carentia talis decreti. At non poſſet coniungere cum carentia; nimirum impediendo exiſtentiam illius decreti, quia talis decreti exiſtentia non eſt ſuppoſitio conſequens ad noſtram operationem liberam, vtpote non ſupponens ratione ſui obiecti noſtram operationem vt futuram abſolutè, vel vt futuram conditionatè: ergo poſſet coniungere talem omiſsionem cum decreto. Ergo falſum eſt, quod decretum illud poſtulet, dari meritum ſuppoſita proxima potentia merendi.

41 Confirmatur: nam ad meritum gloriæ requiritur quod ſaltem ſuppoſita proxima potentia merendi, non haberet Petrus gloriam, ſi non eliceret meritum. At ſi Deus intendiſſet efficaciter & abſolutè gloriam Petro præſcindendo à circunſtantia coronę, Petrus haberet gloriam, quamvis ſuppoſita potentia proxima merendi non eliceret meritum. Ergo ſi Deus intendiſſet efficaciter & abſolutè gloriam Petro præſcindendo à circunſtantia coronæ; Petrus non poſſet ſuis meritis obtinere gloriam vt coronam. Probatur minor: quia ſi tunc Petrus haberet gloriam, vel ideò foret, quia fruſtraret decretum intentivum gloriæ, vel quia impediret: at neutrum poteſt dici: ergo dicendum eſt, quod tunc Petrus haberet gloriam, quamvis nullum eliceret meritum. Quod non poſsit dici, quòd fruſtraret, conſtat. Quod autem nec poſsit dici, quod impediret, probatur: nam Petrus ſolùm poteſt impedire eos actus divinos qui ex ſuo obiecto ſupponũt futu-

futuritionem abſolutam vel conditionatam operationum liberarum Petri; vt patet in ſcientia viſionis, & in ſcientia media, & in decreto amante auxilium quia efficax, quod ex ſuo modo tendendi eſſentialiter ſupponit, Petrum operaturum ſi pulſetur tali auxilio: ac proinde Petrus, dum potens eſt non operari ſub illo auxilio, eſt potens facere ne præextiterit illud decretum. At decretum efficaciter & abſolutè intendens gloriam præſcindendo à circunſtantiâ coronæ, nec ſupponit futuritionem abſolutam, nec futuritionem conditionatam meritorum Petri, ſiquidem nullo modo reſpicit pro obiecto merita Petri: ergo Petus omittendo liberè meritum nō poteſt impedire decretum efficaciter & abſolutè intendens gloriam præſcindendo à circunſtantia coronæ.

42 Roboratur amplius: quia decretum illud eligens ad gloriam præſcindendo à circunſtantia coronæ, non eſt incompoſsibile cum peccato finali eius, qui ſic eligitur, quia de potentia abſoluta Deus hominē in peccato mortuū ad gloriam poteſt evehere, ei remittendo peccatum habituale per gloriæ infuſionem, ſicut hominem, qui antea peccavit, poteſt nunc de potentia abſoluta iuſtificare per infuſionem gratiæ, ſine vlla retractatione peccati præcedente ex parte ipſius. Conſulatur Mag. Soto in 4. diſt. 15. articulo 5. prope finem, vbi aſſerit, vbi docet poſſe de potentia abſoluta Deum transferre hominem peccatorem immediatè de ſtatu peccati ad viſionem beatificam: ergo vi illius decreti præſcindentis obtineret homo electus gloriam, quamvis ſuppoſita proxima potentia merendi, omitteret meritum, & peccaret finaliter. Quamvis, enim id repugnet ſuppoſita lege vniverſali, quam Deus promulgavit, damnandi omnes, qui decedunt in peccato mortali; tamen ex terminis hoc non repugnat. At implicat vt ſit præmium & corona meritorum donum illud, quod exiſteret neceſſariò, & poſsideretur ab homine, quamvis voluntariè omitteret omne meritum, & decederet in peccato: ergo repugnat decretum illud amans gloriam abſolutè & efficaciter præſcindendo à circunſtantia coronæ. At tale decretum legitimè videtur inferri ex illa ſententia adſtruente electionem abſolutam & efficacem gloriæ vt coronæ ante prævisa merita: ergo illa ſententia ex terminis videtur falſa.

43 Vnde deduci videtur primò intentionem efficacem & abſolutam gloriæ vt coronæ, ſi ſit ex ſe ab intrinſeco efficax, & antevertens prævisionem abſolutam meritorum, contradictoria involvere: nam qua parte eſt abſoluta & efficax voluntas gloriæ antevertens merita, habet vim cauſandi gloriam, quamvis nulla eſſent merita: qua parte autem vult gloriam illam vt coronam, caret tali vi: quia idē eſt velle gloriam vt coronam, & velle vt gloria non detur niſi propter merita.

44 Deduci videtur ſecundò, illam intentionem gloriæ antecedentem, & omninò abſolutam tollere cauſalitatem meritorum, quia non relinquit locum vt gloria in executione detur propter merita, ſiquidem ſecundùm prædicatum illud, in quo convenit cum intentione gloriæ præſcindente à circunſtantia coronæ, habet vim exequendi gloriam independēter à meritis, at ſecundùm aliud prædicatum differentiale, habet incapacitatem exequendi gloriam niſi dependenter à meritis.

SECTIO QVARTA.

Quomodo præcedens ratio ſolui poſsit?

45 QVAMVIS ratio facta ſpecioſa & valida ſit; nihilominus poteſt ſufficienter ſolvi. Miſsis verò iis, quæ circa hoc decretum præciſivum diſputant P. Izquierdo diſp. 41. de Deo q. 1. propoſit. 4. & P. Ribadeneira diſp. 14. de Prædeſt. cap. 5. & P. Iunius ſec. 14. cap. 4. poſt Eximium Doctorem opuſc. 1. lib. 3. de auxilijs cap. 20. n. 26. ego vt difficultati occurram, dico illud decretum ſi ſit ita præciſivum, vt nec poſtulet dari homini potentiam merendi, nec poſtulet, vt potentia merendi coniungatur cum meritis; omninò repugnare cum cauſalitate meritorum; vt probat ratio facta, præſertim confirmatio adhibita nu. 42. Nequit autem eſſe ita præciſivum, ſi ſupponat eſſentialiter ſcientiam mediam de futuris meritis ſub talibus, vel talibus auxilijs, nam ſi illam eſſentialiter ſupponat, erit decretum vage amans, vt vel gloria detur Petro illum rapiendo in infantia antequam per potentiam peccandi poſsit reddi dignus in æternum illa privari: vel ſi hoc modo non confertur, vt conferatur propter merita, quę prævidentur futura conditionatè ſub talibus auxilijs; volendo efficaciter dare illa auxilia, hoc ipſo quod illum non rapiat in infantia; vt ſic merita ponantur in ſtatu abſoluto, & exercere valeant cauſalitatem meritoriam.

46 Dico ergo illud decretum ita præciſivum pugnare non ſolùm cum libertate noſtra amittendi gloriam; ſed etiam cum cauſalitate meritoria erga gloriam vt coronam. Quod pugnet cum libertate, patet ex dictis d. 6. quia nec poſſumus impedire eius decreti exiſtentiam, faciendo vt nunquam extiterit; ſiquidem eatenus poſſumus impedire decretū Dei quatenùs poſſumus impedire ſcientiam,

cui

cui innititur; illud autem decretum ſolùm innititur ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quam impedire non poſſumus. Nec poſſumus cum illo decreto componere amiſsionem gloriæ. Ergo non habemus poteſtatem amittendi gloriam, neque in ſenſu compoſito, nec in ſenſu diviſo illius decreti: ergo illud decretum privat hominem poteſtate amittendi gloriam. Quod autem pugnet cum cauſalitate meritoria, probatur: quia cum illo decreto componitur quod quis accipiat gloriam, quamvis liberè tranſgrederetur præcepta, & in peccato decederet; nequit autem eſſe corona meritorum illud donum, quod abſolutè conferretur, licet quis voluntariè tranſgrederetur præcepta, & in peccato decederet.

47 Dicò ſecundò, ex eo quod Deus poſſit eligere ad gloriam vt coronam ante prævisionem abſolutam meritorum, minimè ſequi, quòd poſsit habere illud decretum ita præciſivum: nam ſicut ex eo, quod poſsit eligere ad gloriam vt coronam ante prævisionem abſolutam meritorum; non ſequitur quod poſsit eligere ad gloriam vt coronam ante ſcientiam mediam, & independenter ab illa: ita non ſequitur, quòd poſsit eligere ad gloriam per decretum ita præciſivum, vt mininè ſupponat eſſentialiter ſcientiam mediam. Dico tertiò, Deum poſſe habere hoc decretum; volo creare Petrum, & efficaciter decerno illi dare gloriam, vel illum rapiendo è vita antequam illâ mereri vel demereri poſsit; vel dando illi auxilia congrua, quibus illam vt coronam obtineat. Hoc decretum licet non habeat connexionem eſſentialem cum eo, quod Petrus mereatur gloriam vt coronam; habet tamen connexionem eſſentialem cum eo quòd illam mereatur; ſi ei detur potentia merendi; ac proinde eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam de congruitate auxiliorum; & per conſequens eſt impedibilis illa electio ab homine habente illam potentiam merendi, vt dixi in ſimili d. 6. n. 8. de decreto amante efficaciter actum bonum vt ponendum vel mediante prædeterminatione, vel mediante auxilio congruo: quod decretum licet non poſtulet, vt homini detur libertas ad illum actum; poſtulat tamen vt ſi datur libertas, illa ſit liberè coniungenda cum actu: & per conſequens ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam. Ad hoc autem vt aliquod donum ſit præmium actus meritorij, ſufficit quod iuxta providentiam exiſtentem in Deo quando homo habet potentiam merendi; non eſſet habiturus illud donum, ſi non eliceret actum meritorium: quidquid ſit an eſſet habiturus in alia providentia incompoſsibili cum ea, quæ de facto datur: vt enim inquit P. Suarez vbi ſupra: *Quando dicitur ex vi præſentis decreti æterni diuinæ voluntatis fieri non poſſe, vt electi conſequantur gloriam ſine meritis, ſatis eſt, id verificari reſpectu adæquati decreti, vt comprehendit finem & media, licet non verificetur vi intentionis finis, à nobis præcisè conceptæ.*

SECTIO QVINTA.

Illatio circa electionem B. Virginis.

1 INFERTVR ex dictis tanquam valdè probabile B. Virginem electam fuiſſe efficaciter ad Maternitatem & gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum; quia electio efficax & abſoluta ad gloriam vt coronam ante prævisionem abſolutam meritorum non repugnat ex terminis: quia nec ſufficiêter oſtenditur pugnare cũ cauſalitate meritorum, vt vidimus ſec. 4. & 3. neque cum libertate: nam vel actus noſter liber eſt capax præfinitionis efficacis formaliter intendentis eius exiſtentiam; vel non: ſi primum, planum eſt, poſſe ex intentione gloriæ vt coronæ, oriri præfinitionem formalem meritorum: ſi ſecundum, adhuc hoc non obſtante poteſt admitti electio efficax ad gloriam: quia vt intentio efficax gloriæ vt coronæ impleatur, ſatis eſt, quod Deus vi illius cogatur dare Prædeſtinato auxilia congrua: ad quod ſufficit decretum amans immediatè & formaliter exiſtentiã auxilij congrui, ex directione ſcientiæ cõgruitatis; quod decretum non debet amare efficaciter immediatè tanquam obiectum *quod* conſenſum liberum. Si autem ſemel illa electio ſit poſsibilis, non debet denegari B. Virgini, cuius prędeſtinatio non debet eſſe ſecũdùm ordinariæ providentiæ leges. Primaque radix omnium gratiarum, quę collatæ ſunt B. Virgini, fuit electio eius efficax in Matrem Filij Dei: ideo enim Deus illam à peccato originali pręſervavit, alijſque innumeris gratijs & privilegijs cumulavit, quia illã in Matrem Filij ſui eligerat: illaque electio in Matrem Dei eſſentialem cõnexionem habet cum glorificatione æterna Virginis; quia impoſsibile eſt, vt Deus permittat Matrem Vnigeniti Filij ſui in æternum perire. Vndè per ipſam electionem Virginis in Matrem Chriſti, Deus ſibi neceſsitatem impoſuit conferendi B. Virgini auxilia cõgrua ad obtinendam beatitudinem tantę dignitati proportionatam.

(o)

DISPVTATIO DECIMA

AN PRIVS PRAEFINIVERIT DEVS NVMERVM FORMALem Prædeſtinatorum, quàm numerum materialem?

1 IDEST, an Deus prius elegerit ad gloriam tot homines in tanto numero v.g. cẽtum millones, quam determinaverit, quinam ſint illi, qui re ipſa tanquam lapides vivi completuri ſunt cœleſte illud ædificium: quemadmodum ſapiens architectus palatium conſtructurus, prius in idæa ſua decernit, quãta futura ſit magnitado ædificij, quot ſcilicet feneſtras, ianuas, atria, cubicula, & quantæ altitudinis & longitudinis parieres habere debeat; quã deſignet hos potius numero lapides, quàm illos, ex quibus pulchritudo reſultet; nam ad hoc de materiali ſe habet, quod ſit potius lapis *A*, quàm lapis *B*. Vnde inquiritur, an ſicut in ædificio materiali prior eſt numerus lapidum in mente architecti, quàm huius vel illius lapidis electio; reprobatio autem huius aut illius lapidis coniuncta eſt cũ alterius ſubſtitutione in locum eius, qui dum incideretur, polliretur, invẽtus eſt inutilis. Ita in ſpirituali cœleſtis civitatis ædificio, numerus electorum ſit prior intentione, quàm huius aut illius hominis ſalus: & reprobatio eius, qui erat vocatus & iuſtificatus ſemper coniuncta ſit cum alicuius alterius ſubſtitutione?

2 In qua quæſtione affirmat P. Didacus Ruiz d. 53 de Prædeſt. ſec. 4. qui pro ea citat P. Alcazar in hunc ſenſum exponentem verba illa Apocal. 3. v. 11. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam*: cũ Auguſtino, Gregorio, Primaſio, Beda, Ruperto, Haymone, & Lyra: affirmat etiam P. Izquierdo d. 41. q. 3. prop. 2. à n. 99. item Card. de Lugo in manuſcriptis de Prædeſt. qui illam probant ex Aug. lib. de correpț. & grat. c. 13. vbi hæc habet: * *De his loquor*, qui prædeſtinati ſunt in regnum Dei, quorũ ita certus eſt numerus, vt non addatur eis quiſquam nec minuatur. Certum vero eſſe numerum electorum, neque augendũ, neque minuendum, quamvis & Ioannes Baptiſta ſignificet, vbi dicit: Facite ergo dignum fructum pœnitentiæ, & nolite dicere apud vos metipſos: Patrem habemus Abraham. Potens eſt enim Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ: vt oſtendat ſic iſtos eſſe cõputandos, ſi non fecerint fructum, vt non deſit numerus, qui promiſſus eſt Abrahæ: tamen apertius in Apocalyp. dicitur: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si enim alius non eſt accepturus, niſi iſte perdiderit, certus eſt *numerus*. *

3 Item ex Gregorio lib. 34. Moral. cap. 8. aliàs 10. vbi circa illud Iob. 34. * *Conteret* multos & innumerabiles, & ſtare faciet alios pro eis, ſic ait: Dum, alijs cadentibus, alij ſolidari perhibentur; electorum numerus certus ac definitus oſtenditur. Vnde etiam dicitur: Tene quod *habes*, &c. * Confirm. ex Naziãzeno orat. 33. quæ eſt prima de Theologiâ, colum. penult. n. 28. vbi docet, prius prædefinitas eſſe à Deo manſiones in gloria, & poſtea deſignatos eſſe homines, qui manſiones illas impleant: * *Multæ ne* (inquit) apud Deum manſiones ſunt, quemadmodum Scriptura docet, an vna tantum? Multæ, inquies, non vna. Rectè. Age vero, eas ne omnes impleri, an quaſdam quidem impleri, cæteras autẽ minimè, vt inanes, & fruſtrà paratas? Vtique omnes. Nec enim à Deo quidquam temere aut in caſſum *factum eſt*. * Poſtea verò addit Nazianzenus, has manſiones nihil aliud eſſe, quàm requiem & gloriam, quæ Beatis in cœlo recondita eſt. Ergo prius prẽfinitæ ſunt manſiones, quàm deſignatæ ſint perſonæ, quæ illas impleant: nam quia Deus illas manſiones non præfinivit in caſſum, inde colligit, determinandas eſſe perſonas, quæ manſiones illas impleant.

4 Favet D. Th. 1. p. q. 23. ar. 6. ad 1. vbi explicans locum illum Apocal. *Tene quod habes, ne alius*, &c. inquit: *Alius illam coronã amiſſam accipit, inquãtum loco eius ſubrogatur: non enim permittit aliquos cadere, quin alios erigat, ſecundum illud* Iob. 34. *Cõvertet multos & innumerabiles, & ſtare faciet alios pro eis. Sic enim in locũ Angelorum cadentiũ ſubſtituti ſunt homines, & in locũ Iudæorum Gentiles*. Sic etiam Saulí labenti ſubrrogavit Deus Davidem, Tertulliano Cyprianum, Origini Cyrillum, Ruffino Hieronymum, Pelagio Auguſtinum; infœlicĩ Sapricio ſacerdoti Nicephorum laicum, qui loco eius palmam martyrij obtinuit, vt legitur in Martyrologio 9. Februarij. Denique in locum Iudæ proditoris ſuffectus eſt Mathias, iuxta illud Pſalmi 108. *Fiant dies eius pauci, & Epiſcopatum eius accipiat alter*.

5 Confirmatur ex ijs, quę Dominus Sancto Franciſco in exordio ſuæ religionis prędixit, vt ſcribit Sanctus Bonaventura; cum enim Sanctus pertimeſceret, ne deficeret ordo à ſe inſtitutis, ſic eum Dominus eſt conſolatus: *Ego illos retinebo & ſervabo: ego illis*

illis cadentibus, alios erigam, atque ſubſtituam, ac ſi vnus ad vomitum redeat, ego in eius locum alterum excitabo, qui illius coronam accipiat; iſque, ſi nõ dũ natus fuerit, efficiã, vt naſcatur. A fortiori ergo dicendũ hoc erit de grege Prædeſtinatorum, quẽ Deus Filio ſuo tradidit; nimirum illum gregem cõtinere certum numerum formalem, intra quẽ poteſt vnus ſubſtitui pro alio.

6 Ego huic ſententiæ ſubſcribo, mẽtemque meam varijs concluſionibus explico. Aſſero primò, Deus non potuit à ſe, & ex ſe, & nulla ſumpta occaſione ex malitia hominum vel Angelorum, antecedenter determinare numerum ſalvandorum; ſic ſtatuendo: *Volo tot homines creare*, v.g. *mille; ex eis vero volo, vt centum tantum ſalutem obtineant æternam.* Ratio eſt, quia hoc ipſo reliquos omnes excluſiſſet à regno ante vllum eorum demeritum: quod repugnat infinitæ Dei bonitati: & de induſtria quæreret auxilia incongrua eis, quos à numero ſalvandorũ excluſit. Vnde poſtquam decreviſſet dare centum hominibus gratiam congruam ad ſalutem; reliquis omnibus cogeretur dare incongruam, eam minimè collaturus, ſi videret fore congruam: vnde inſidiaretur hominũ ſaluti, & ſatageret, ne vllus præter centum finaliter perſeveraret; vt non fruſtraretur decretum ſtabile & fixum ſalvandi ſolùm centum v.g.

7 Aſſero ſecundò, ſuppoſito peccato originali, potuit Deus determinatum numerũ hominum eligere in gloriam, reliquis relictis in maſſa perditionis. Prob. nam in pœnam peccati originalis potuit omnes filios Adæ ęterna beatitudine privare; ſiquidem peccatum originale reddit hominem hac pœna dignũ: ergo potuit gratiam conferre alicui determinato numero hominum, illos prædeſtinandi in gloriam; ſimulque decernere, nulli alteri ſimile beneficium conferre: vt enim inquit D. Th. 1.p.q.23.ar.5.ad 3.* *Non propter* hoc eſt iniquitas apud Deum, ſi inæqualia, non inęqualibus præparet. Hoc enim eſſet contra iuſtitiæ rationem, ſi prædeſtinationis effectus ex debito redderetur, & non daretur ex gratiâ. In his enim quæ ex gratia dantur poteſt aliquis pro libito ſuo dare cui vult plus vel minus, dũmodo nulli ſubtrahat debitum, abſque prędiuditio iuſtitiæ. Et hoc eſt quod dicit paterfamilias Mat. 20. Tolle quod tuum eſt, & vade, an non licet mihi quod volo *facere*? *

8 Aſſero tertiò in præſenti providentia, iuxta quam Deus decrevit mittere Filium ſuũ redemptorem pro omnibus, & omnibus providet media ſufficientia ad ſalutem, non habet Deus voluntatẽ antecedentem, quâ velit tot & non plures ſalvare. Patet, quia vt oſtendi d.8. ſec.3.§.2.3.& 4. Deus adhuc ſuppoſito peccato originali verè & ex animo, *Vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Vnde Proſper ad caput 8. Gallorũ: * *Qui dicit* (inquit) *quod non* omnes homines velit Deus ſalvos facere; ſed certum numerum Prædeſtinatorum, duriùs loquitur quàm loquendum eſt de altitudine inſcrutabilis gratiæ Dei, qui & omnes homines ſalvos vult fieri, atque id ad agnitionem veritatis *venire.* * Cum voluntate autem ſeriâ & ſincera ſalvandi omnes non componitur, quòd Deus à ſe & ex ſe ante præviſum abſolutè demeritũ velit aliquos excludere à regno: prout ſanè vellet; ſi præfigeret antecedenter certum & determinatum numerum ſalvandorum, volendo vt tot, & non plures ſalvarentur. Confirm. ex ijs, quæ addit Proſper loco cit. vbi ſic tandem concludit: * *Vt qui* ſalvantur, ideo ſalvi ſint, quia Deus voluit eos ſalvos fieri; & qui pereunt, ideo pereant, quia perire *meruerunt.* * Ergo iuxta Proſperũ reprobi non ideo pereunt, quia Deus noluerit eos ſalvos facere, ſed quia ipſi ſalvi fieri noluerunt. Non enim cum ſeriâ & ſincera voluntate ſalvãdi omnes conceptam poſt præviſum peccatum originale, componitur, quòd à ſe & ex ſe, nulla pręcedente cauſa novâ ex parte hominis, velit aliquem à regno excludere: debet ergo expectare eius deceſſum in peccato, vt illum à regno excludat.

9 Aſſero quartò, in præſenti providentia ex ſuppoſitione conſequenti, quòd Deus præviderit paucos eſſe ſalvandos, ſi omnibus largiatur duntaxat auxilia ordinaria, quæ fert providentia cõmunis; potuit Deus decernere & pręfigere numerum determinatum electorũ prius ratione ſtatuendo numerum formalem, quàm materialem. Quamvis enim primaria Dei intentio, adhuc ſuppoſito peccato originali, ſit quod omnes homines ſalvi fiant cum illis auxilijs, quæ ſecundùm providentã cõmunẽ diſpenſatur: ac proinde non poſsit antecedenter velle, vt tot & non plures ſalvi fiant; tamen ex ſuppoſitione conſequenti, quod videat paucos ex vi illius voluntatis generalis eſſe ſalvandos; poteſt decernere, ſalvare per media extraordinaria, & per nova auxilia certum numerum, & non maiorem, iuxta dicta d.8.ſec.3.§.5.àn.28. & 52. cum enim Deus cõprehendat numerum eorũ, qui damnandi ſunt, ſi relinquantur cũ ſolis auxilijs ordinarijs; & ſciat non eſſe conveniens dare omnibus auxilia extraordinaria, & ſpecialiſsima; quia privilegia, & gratiæ extraordinarię non debent eſſe cõmunia omnibus: Conſequens eſt, vt ſciat, conveniens eſſe, dare illa auxilia aliquibus duntaxat: debet autem Deus ſcire, in quo numero determinato ſit convenientius illa auxilia extraordinaria diſtribuere. Et ſanè cum Deus de facto ſemper faciat id, quod eſt melius, & convenientius ad

ſuam gloriam & manifeſtationem ſuorũ attributorum; & de facto ſalvaturus ſit determinatum numerum hominum, illum nimirum, qui maiorem proportionem habet cum numero reprobrorum: conſequens eſt, Deum per ſcientiam ſimplicis intelligentię cognoſcere, quot homines expediat per gratias extraordinarias introducere in regnum cœlorum: & quot quãtiſque lapidibus vivis conſtrui debeat cœleſtis Hieruſalem, vt pulchrior evadat, maioremque habeat proportionem cum Babylone infernali. Si autem cognoſcit ad maiorem pulchritudinem illius civitatis ſpectare, quod mille v.g. per gratias extraordinarias ſalventur, & non amplius; poterit numerum ſalvãdorum formalem decretare, & præfigere, prius quam decernat numerũ materialẽ; ſicut architectus prius deſignat numerum columnarum, quibus dom⁹ conſtare debet, vt pulchra evadat, quam lapides hos eligat ad illas erigendas. Neque in hoc modo decernẽdi vlla imperfectio involvitur; quæ enim repugnantia eſt in hoc decreto: quia video per auxilia ordinaria ſolùm eſſe ſalvandos centum v.g. & ſcio ad manifeſtationẽ meę gloriæ expedire, vt ſalventur mille per gratias extraordinarias, volo mille ſalvare per gratias extraordinarias; quia hic numerus ſalvandorũ maiorem proportionem habet cũ numero eorum, quos certò ſcio damnandos. Poſito autem hoc decreto, & ſuppoſita ſcientia, quod ſolùm centum v.g. ſalvandi ſint cum auxilijs ordinarijs; iã manet deſignatus numerus certus ſalvãdorum; quin pro illo ſigno deſignentur homines illi, qui numerum illum expleturi ſunt. Sanè quòd hoc ſit poſsibile, non poteſt negari.

10 Suppoſita autem poſsibilitate; propter authoritatem Auguſt. & aliorum PP. ita exponentium locum illum Apocalypſis, factum ipſum probabiliter affirmamus. Itaque ex verbis illis Apocalypſis: *Tene quod habes vt nemo accipiat coronam tuam*: duo colligimus: primum eſt, Prædeſtinatos non eſſe antecedenter omninò abſolutè electos ad gloriam: homini enim abſolutè antecedenter electo, nequit dici cum veritate: *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam*: ita enim ille habet depoſitam in manu Dei coronã gloriæ, vt neque vllus alius rapere, nec ipſe electus illam amittere poſsit: Quarè vt hoc cum veritate & ſine ſimulatione homini Prædeſtinato dici poſsit, videtur neceſſarium, quòd Deus ſolùm habeat antecedentem voluntatem dandi illi gloriam ſub conditione quòd perſeveret: ita vt vi ſolius voluntatis Dei antecedentis nõ ſit omninò certum, hunc hominẽ eſſe ſalvandum. Quare ſenſus illorum verborum: *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam*: eſt iſte, vt explicat noſter Cornelius cum Ruperto: *Tam* fortiter & fœliciter in ſtadio Evangelicæ vitæ & doctrinæ decurrendo, & decertando victor penè coronam tenes, illa iam quaſi eſt tua, quia in tuis manibus, & tua eſt poteſtate: vide ergo, vt illam conſtanter retineas, nec ab alio eripi ſinas. Secundum, quod colligimus ex illis verbis, eſt, in poteſtare hominis prędeſtinati eſſe, amittere gloriam; non tamen in eius poteſtate eſſe, minuere numerum Prędeſtinatorũ; quia hoc ipſo, quòd ipſe caderet, & coronam amitteret, Deus ſubrogaret aliũ loco illius; eo quod pro priori ad electionem materialem huius & illius Prædeſtinati determinat numerum formalem Prædeſtinatorum, qui proinde minui non poteſt, nec augeri, vt enim inferebat Aug. *Si alius non eſt accepturus, niſi iſte perdiderit; certus eſt numerus.* Quare ſi vir ſanctus qui videbatur iam coronam gloriæ in capite habere, in fine vitæ laberetur in peccatũ mortale, & ſic moreretur; Deus id ab æterno prævidiſſet, & loco illius eligeret alium ad cõplẽdum numerum formalẽ prędignatum: quod non prędtaret, ſi ille prim⁹, vt poterat, perſeveraret.

11 Vnde inferes, ex ſuppoſitione quòd Deus numerum formalem Prædeſtinatorũ deſignaverit, non poſſe permittere vt omnes deficiant; licet nullus determinatè deſignari poſſit, cui non poſsit permittere finalem imperſeverantiam; vnde quilibet electus debet ſpeciales gratias Deo, quod illũ præ alio elegerit ad cõplendum illum numerum. Vnde non ſolùm debet Deo gratias agere, quòd determinaverit ſalvos facere aliquos ex hominibus, illũ comprehendendo vagè in illo numero formali, & ſpem faciendo, quod forsàm ille futurus ſit ex electis: ſed ſpecialiſsimè, quod cum poſſet De⁹ alios homines deſignare ad explendum illum numerum, ipſum prætermittendo; maluit ipſum deſignare, prætermittendo alios.

12 Hic noto cum Ruiz, malè aliquos Expoſitores ex illo loco Apocalypſis deducere, nunquam Deum permittere, vt iuſtus aliquis cadat, & condemnetur, quin alium loco ipſius ſubſtituat, & ſalvet: quia inde cõſequens foret, multitudinẽ cadentiũ à gratia, & incidentium in damnationẽ non eſſe maiorẽ, quàm ſit multitudo peccatorum hominum, qui per pœnitentiã reſipiſcẽtes perſeverant, & gloriã obtinent. Conſequens autẽ eſſe falſum, prob. nam in lege natutæ poſt remediũ infantibus datũ, aut poſt contritionẽ peccatorum, & in lege Moyſi poſt circumciſionem, aut poſt contritionẽ; & in lege gratię poſt baptiſmum, aut poſt ſacramentũ pœnitentię multi corruerunt in idolatriam, aut hæreſim, aut Mahumeticã ſuperſtitionẽ, aut in alia peccata finalia, propter quæ dãnantur; & hi ſunt multò plures, quã illi, qui ſalvantur, vt facilè cõſtabit ſacras & Eccleſ. hiſtorias legẽti. Vnde fieri poteſt vt multi cadant, & erigantur pauci; & propterea Iob 34. cũ dixiſſet: *Cõteret mul-*

multos & innumerabiles, non dixit: *Stare faciet alios innumerabiles pro eis*, ſed tantum dixit: *Stare faciet alios pro eis*. Quia nimirum pauciores ſunt, qui ſalvantur, quàm qui damnantur. Ius autem boni continet ſalvatio paucorum, quàm mali contineat dānatio multorum; vnde vt Deus ſalvet paucos, permittit damnationem multorum; non permittit autem ingens malum, vt colligat exiguum bonum; ſed permittit minus malū, vt colligat maius bonū.

13 Illa ergo verba: *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam*: intelliguntur de quolibet Prædeſtinato; qualis erat Epiſcopus Philadelphiæ ad quem direxit Chriſtus verba illa; de illo namque dicit ibi Chriſtus: **Ego dilexi te*, quoniam ſervaſti verbum patientiæ meæ, & ego ſervabo te ab hora tentationis, quæ ventura eſt in orbem vniverſum tentare habitantes in terrâ. Ecce venio citò: tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Cuilibet ergo Prædeſtinato verè dicitur: *Tene quod habes, vt nemo &c.* quia ſi ipſe, vt poteſt potentia antecedenti, non perſeveret, Deus alium loco illius ſuſtituet, quia numerus Prædeſtinatorum à Deo præſtitutus, minui nō poteſt. Non verè autem dicitur de quolibet iuſto; quia fieri poteſt vt aliquis cadat, & dānetur, quin alius loco illius aſſumatur; alioqui ex ijs, qui aliquando iuſtificati ſunt, non perirent aliqui, quin totidem ſalvarentur: ac proinde ex Chriſtianis verè baptizatis, cōprehendendo ſchiſmaticos, & hæreticos, & ex Iudeis ſacramentū circumciſionis recipientibus, & ex ijs, qui aliquando veri iuſti fuerunt, totidem ſaltem ſalvarentur, quot damnantur. Imò loquendo de iuſtis adultis, fieret inde, tot ſaltem Prædeſtinatos in cœlo futuros, quot iuſti adulti fuerunt; quia nimirum Deus non permitteret eos cadere, & damnari, quin alios totidem erigeret & ſalvaret. Quod tamen eſt falſum, vt probant quæ diſputat P. Ruiz d. 54. circa paucitatem ſalvandorum.

14 Ex dictis infero, veriſimum eſſe, quod D. Th. 1. p. q. 23. ar. 5. ad 3. & cōmuniter cum eo Theologi docent apud Ruiz d. 7. ſec. 4. ex parte Dei dari cauſam propter quā congruum ſit, vt aliquos homines vagè prædeſtinet; alios autem homines vagè permittat à gloria deficere, ad oſtendendam miſericordiam & iuſtitiam. Cęterum ex parte Dei nullam dari rationem, cur velit miſericordiam exercere in hoc homine, potius quā in illo. Vnde Aug. tr. 26. in Ioan. aiebat: *Quare hunc trahat, & illū non trahat, noli velle iudicare, ſi nō vis errare.*

DISPVTATIO XI.

AN SCIENTIA MEDIA ANTECEDAT PRIORITATE *A QVŌ* voluntatem collativam auxilij efficacis.

SECTIO PRIMA.

Senſus quæſtionis, & Authorum placita.

1 SENSVS eſt, an ſcientia media de efficacia auxilij moveat Deum ad eius collationem, ita vt nō ſolùm conferat auxilium cum præſcientia efficaciæ, ſed ex præſcientia, ideſt, non ſolùm præſciens, ſed quia præſcit: ita vt ſcientia media aliquem influxū habeat in decretum collativū, ſicut habet ſimplex intelligentia. Igitur ſcientiam mediā hoc modo præcedere voluntatem collativā auxilij negat P. Ant. Perez d. 4. & 5. de Provid. aſſerens, eam ſolùm eſſe priorem decreto prioritate ordinis ſecūdùm propinquitatem ad primum, & receſſum ab vltimo. Primum in hoc genere eſt Deus, ad cuius naturales proprietates magis accedit ſcientia media, quàm decretum, quia illa veluti naturaliter ineſt Deo; iſtud verò non niſi ex electione: illa non cōnectitur cum exiſtentia creaturæ; ſecus iſtud. Vltimum verò in hoc ordine eſt ſtatus abſolutus operationis, à quo magis recedit ſcientia media, quā decretum: nam hoc eſſentialiter connectitur cum exiſtentia alicuius electionis, ſecus illa.

2 In quo ſenſu videntur communiter loqui Theologi, dum aſſerunt, in Deo naturalia eſſe priora liberis: non enim hoc dicunt, quia omnia naturalia habent prioritatem *a quo* reſpectu actuum liberorum: nam ex cōmuni ſententia apud Phaſol. q. 44. ar. 6. Trinitas Perſonarum non eſt per ſe requiſita, vt hic numero Deus operetur ad extra, ac proinde neque vt liberè velit: ergo ſolùm hic numero Deus eſt prior prioritate *a quo* reſpectu actuum liberorū: vt talis autem eſt quid omninò abſolutum, & præcedens virtualiter relationes, vt cum D. Th. & Soto docet P. Suar. lib. 4. de Trin. c. 14. & ego veriſimū puto: ergo relationes nec per modum virtutis, nec per modum conditionis habent prioritatē *a quo* reſpectu actuū liberorū. Solùm ergo dicuntur priores prioritate ordinis per maiorem propinquitatem ad vnum primum, nempe naturam divinam. Pro hac ſuā ſententia citat ille Author P. Hurt. & alios RR.

3 Favet huic ſententiæ non parū P. Vazq. to. 1. in 3. p. d. 23. n. 127. vbi aſſerit, Deum antè præſcientiam abſolutam non præfiniſſe vocationem vt efficacem, ſed ſolùm præfiniſſe vocationem, quā ſub conditione novit effectum

habiturã. Item P. Herize d.23.n.192. vbi ait, ſcientiam Dei nõ eſſe cauſam vocationis,quatenus eſt conditionata, & media,ſed pręcisè quatenus eſt ſimplicis intelligentiæ. Item P. Leſius in opuſc.de Prædeſt.ſec.5.n.51.vbi docet, Deum non ſecernere pro electis eas vocationes quas videt habituras effectum,eo potiſſimum nomine, quia effectus ſequetur, alioquí eas non daturum, & n.53. vbi ait, Deum non ſeligere gratias congruas dando illas principaliter,quia ſunt congruæ; nec,vt aliqui putant, illi ſententiæ apertè contradicit P. Molina in cõcord.q.11.d.52.§. *His ita explicatis*.dum docet, Deum eſſe cauſam noſtrorum actuum honeſtorum remotè per ſcientiã ſimplicis intelligentiæ, & per mediam; proximè vero per decretum: poteſt namque rectè exponi, quatenus Deus non eſt proximè potens concedere auxilium, quo homo ſit rectè operaturus, niſi quatenus cognoſcit per ſcientiam mediã illius efficaciã;quod recte cohæret cum eo quod illa nõ moveat ad decretum, & ad hominem patet contra Rip. d.3. de Prædeſt. ſec. 3. plus iuſto ſuccenſentem illis Recentioribus, eorumque ſententiam notantem vt contrariam omnibus Societatis Scriptoribus; ſiquidem ille licet de facto admittat hanc directionem, non negat, poſſe ſine illa cõferri auxilium efficax. Ex quo ſic argumentor: In illo eventu conferret Deus Petro v.g. potius auxilium efficax,quàm inefficax: ergo pro priori ad decretum collativum eſſet proximè potens eligere inter illa auxilia: hæc autem poteſtas proxima cõſtitueretur per ſcientiam mediã: ergo ſtat actum primum eligendi conſtitui per ſcientiam mediam, quin hæc præcedat prioritate *à quo* decretum.

4 Nec rursùs illis contrarij eſſe videntur Authores Societatis,dum cum P. Molina ibidem d.53.§. *Illud poſtremò*, aſſerunt,ſcientiã mediam eſſe ante omnem actum liberum:Item eſſe lumen & notitiam prærequiſitam ex parte divini intellectus ad perfectiſsimã providentiam: hoc enim loquendi modo non videntur ſignificare prioritatẽ *à quo* ſtrictè talem; alioquí ſcientia de inefficacia auxilij,eam quoque prioritatem haberet; ſed ſolùm intendere, ſcientiam illam eſſe independentem à decreto actu exiſtenti,vt à medio cognoſcendi,eſſeque requiſitam ad perfectam Dei providentiã modo à nobis explicato d. 3.ſec.4.valdèque mihi diſplicet cenſura P.Rip. vbi ſupra exiſtimãtis, inutilem fore ſcientiam mediam ad prędeſtinationem, niſi dirigeret ad cõferenda auxilia. Quãvis enim non dirigeret,adhuc foret neceſſaria,quia Deus nõ poſſet proximè potens cõcipi eligere hos,& relinquere illos, niſi haberet ſcientiam mediam.

5 Neceſsitas ergo illius independens eſt ab eo quod dirigat, vel non dirigat ad conferenda auxilia. Vnde prioritas, quã omnes debent admittere in illa, ſolùm eſt prioritas rationis conſiſtens in eo,quod Deus non ſit proximè potens conferre homini media, quibus infallibiliter ſalvetur liberè, quin cognoſcat quid faciet pro ſua libertate homo, ſi tali, vel tali præveniatur auxilio,ad quod non requiritur, vt omnia conſtitutiva illius potentiæ proximæ habeant prioritatem *à quo* reſpectu decreti. Sic Deus in ratione proximè potentis permittere peccatum conſtituitur per ſcientiã mediam de inefficacia auxilij, quæ tamen non habet prioritatem *à quo* reſpectu decreti: & ratio eſt, quia licet illa ſcientia ſit neceſſaria vt Deus conferat auxilium cum infallibilitate eventus ſequuturi;non tamen vt exiſtat decretum ſecundùm ſe, vtpote quod ad ſui exiſtentiã ſolũ præſupponit ſcientiã ſimplicis intelligentiæ: neque videtur poſſe influere in illud decretũ, quia ſolùm videtur poſſe influere in decretum amans auxiliũ quia efficax;quod decretum eſt præfinitivum operis, & ſcientiam mediam de efficacia eſſentialiter ſupponit.

6 Dices: non poteſt ignis conſtitui in ratione proximè potentis calefacere per applicationem,quin hæc habeat prioritatem *à quo* reſpectu calefactionis: ergo ſimiliter, &c. Sed reſpondebitur negando conſequentiam, quia calefactio nequit oriri ab igne,niſi vt applicato;at decretum illud poteſt eſſe à voluntate divina non cognoſcente efficaciam auxilij; quia poteſt exiſtere in circunſtantia ſcientiæ oppoſitæ. Sed replicabis,hanc rationem rectè probare decretum illud nõ ſupponere determinatè hanc ſcientiã: poterit tamen ſupponere vagè hanc,vel oppoſitã. Sed contra inſurget,quí cum P.Antonio Perez negaverit illam antecedentiam,& directionem ſcientiæ mediæ; quia implicat eũdem affectum voluntatis per ſe vagè poſtulare cognitiones oppoſitas: cum enim vnum contradictoriũ nõ ſuppleatur per aliud, nequit ſcientia repræſentans vnum motivum, ita præcedere affectum,vt eius pręcedẽtia ſuppleri valeat per ſcientiam oppoſitam:ergo,&c

7 Communior tamen & vera ſententia tenet,ſcientiam mediam per ſe pręcedere collationem auxilij efficacis,pręſertim in Prædeſtinatis:ita omnes,qui cum P. Suar.defendunt electionem efficacem ante pręviſa merita, & præfinitiones noſtrorũ actuum eſſentialiter ſupponentes ſcientiã mediã, & inferentes auxilia, quæ prævisa ſunt fore efficacia: quos in ſequent. diſputat. citabimus. Nos etiam infrà ſec.3.explicabimus hanc directionem, & præcedentiam independenter à præfinitionibus, & ab omni decreto divino eſſentialiter ſupponente ſcientiam mediam: prius tamen examinabimus, an hæc anteceſsio ſit neceſſaria, vt collatio auxilij cõgrui ſit ſpeciale benefitium.

SEC-

SECTIO SECVNDA.

An hæc anteceſsio ſit neceſſaria vt Deus ſpeciale beneficiũ cõferat Prædeſtinatis: vbi deſenditur pars negatiua.

8 SVPPONIMVS, iuxta noſtra principia contingere poſſe, vt ex duobus hominibus æquali vocatione pulſatis alter conſentiat,& ſalvetur,alter non conſentiat,& damnetur, ita vt tota diſparitas vnius ab alio ſit ſuppoſitio conſequens ab eorũ arbitrio dependens. Quo ſuppoſito,P.Rip.cũ alijs probat hanc ſcientiæ mediæ anteceſsionẽ ex eo quod Deus conferens auxilia efficacia Prædeſtinatis exercet erga illos maiorẽ benevolentiã, quam erga reprobos,quibus ſolũ concedit auxilia ſufficientia, vt docent cõmuniter Scriptores Societatis cũ Bellarm.lib.6.de grat.& lib.arbitr. c.15.cum Suar.lib.3.de auxil.c.20.n.10.&lib. 5.de grat. c.52.cum Vazq.1.p. d.98.à n.37.& 1.2. d.189.n.134.exiſtimant autẽ hanc maiorem benevolentiã importare affectũ eſſentialiter ſupponentẽ ſcientiam mediã de cõgruitate auxilij,quia exiſtimãt illũ affectũ eſſe eſſentialiter diverſum phyſicè ab affectu,quo Deus cõferret idẽ auxilium prævidens fore inefficax.

9 Arbitror tamen cũ P.Aldrete d. 10. de Prædeſt.ſ.1.& cũ alijs,hanc directionem ſcientiæ mediæ non eſſe eo titulo neceſſariã,& hãc exiſtimo eſſe perſpicuã ſententiam Bellarm.& P.Vazq.quam ſequẽti ratione mihi perſuadeo. Implicat Deũ conferre vni potius,quàm alteri auxilium congruũ,quin vni potius , quã alteri conferat ſpeciale benefitiũ: At poteſt vni potius,quã alteri conferre auxiliũ congruũ, quin dirigatur à ſcientia media directione illa importante eiuſmodi affectum: ergo hęc directio non eſt neceſſaria,vt vni potius, quã alteri cõferat ſpeciale benefitiũ. Conſequẽtia eſt perſpicua. Minor ab Adverſarijs non negatur, nec meritò ab aliquo negari poteſt,vt conſtabit ex dicẽdis.Minor,in qua ſola eſt difficultas,prob. primò: quia, vt inquit Bellarm. modò citatus: *Gratia* Dei ſingularis eſt,vt dignetur ita movere hominẽ,ſicut vidit congruũ eſſe illi, vt perſuadeatur, atque conſentiat: ergo implicat vt vnum potius, quàm alium moveat, ſicut ſcit ei congruere, quin vni potius quàm alteri conferat ſpecialem *gratiam*.

10 Secundò,quia vt docet idem Bellarm. lib.1.de grat.& lib.arb. c.13.§. *At noſtra*. Si „proponatur quæſtio,vtrũ ſi duo homines ha„beant eãdem omninò gratiã excitantẽ,& ad„iuvantẽ,ſaltem in actu primo,& eũdem con„cionatorem audiant,& eadem ſigna videant, „vtrum,inquam,fieri poſsit,vt vnus credat,al„ter non credat.Noſtra ſententia reſpondebit, „poſſe quidẽ fieri,vt duo homines eadẽ inter„nâ motione acceptâ, eũdem concionatorem „audiant,& eadẽ ſigna videant & vnus credat, „& alter non credat, tamen non poſſe fieri vt „ſi eãdem omninò gratiã excitantẽ duo homi„nes accipiant,vnus credat, alter non credat: „ſiquidẽ ad gratiã non ſolùm pertinet motio, „ſive excitatio interna, ſed circũſtantia loci, „tẽporis,perſonæ, &c. nã ſi eadẽ motione ac„cepta,alius credit, alius nõ credit,ſine dubio „vnus accepit motionẽ eo modo,loco,& tem„pore,quò Deus pręvidit eius ingenio cõgrue„re,alter nõ ita accepit,acproinde lõgè maio„rẽ habuit Dei gratiã,is,qui credit,quã qui nõ „credit: iſte habuit gratiã, per quã poſſet cre„dere;qui autẽ credidit,habuit gratiã qua poſ„ſet,& vellet credere:tũc enim Deus in nobis „operatur velle,cũ ita vocat,vt videt ſequutu„ros,&ideo vere nõ poteſt fidelis adverſus in„fidelẽ gloriari,aut inflari,quia qui eũ princi„paliter diſcernit ab infideli, non eſt ipſe per „liberũ arbitrium, ſed Deus per gratiã effica„cẽ,quã ei dedit,& alteri non dedit.Hæc ille. Quam doctrinam dicit ſe hauſiſſe ex Aug. c.5. de Prædeſt. Sanct. Quæ verba retuliſſe libuit, quia ſimul rationẽ continent, & tanti viri authoritatẽ: ergo implicat vt vnus conſentiat,& alter non conſentiat cũ eadẽ vocatione, quin Deus ſpecialẽ gratiã contulerit vni & non alteri;non implicat autẽ vt hoc contingat,quin ſcientia media antecedat ea prioritate *à quo* voluntatẽ vocandi: ergo hæc prioritas non eſt neceſſaria ad conferendũ ſpeciale benefitium.

11 Confirmatur:quia ibidẽ affert illũ caſum propoſitũ à D.Aug.lib.12.de civit.c.6.de duobus eadẽ tẽtatione,eodẽ modo loco, & tẽpore tentatis, & æquè affectis; quorũ vnus reſiſtat,& alius cadat. Et inquit Bellarm. *Causã* „diverſitatis referendã in liberum arbitriũ, vt „Auguſt. eo loco rectè probat, ſed non primã „cauſam: nam prima cauſa fuit,quia Deus vni „dedit inſpirationẽ , quã prævidit ab illo per „liberũ arbitrium amplectendam; alteri dedit „eandẽ,ſed quã pręvidit ab eo per liberum ar„bitriũ reijciendã. Ergo collatio auxilij congrui ex terminis ſuis eſt maior gratia,quã collatio auxilij purè ſufficientis: ergo maius benefitiũ. At collatio illa non poſtulat directionem illã ſcientiæ mediæ iuxta adverſarios:ergo vt Deus conferat benefitium ſpeciale per collationem auxilij congrui, nõ debet cõferre quia congruum & ex directione illa ſcientiæ mediæ. Vide Suar. lib.3.de auxil. c.20. n.11.

12 Propter hanc rationem P. Vazq. 1.p. d.98.n.40. docet Prædeſtinatũ diſtingui à reprobo non ſolũ ipſo cõſenſu,& cooperatione, ſed etiã donatione gratiæ prævenientis & operantis,& ait,hunc eſſe ſenſum illorum verborũ Pauli 1. Chorint. 4. *Quis enim te diſcernit, &c.ac ſi dicat* (inquit Vazq.) *non tu te diſcernis, ſed Deus ſolus, qui tibi potius quàm alteri congruam præparavit vocationem.*

13 Tertiò probatur: implicat vt quis in gratia perseveret vsque ad mortẽ, quin à Deo acceperit specialissimũ donũ: vt ex scriptura, & PP. probat Bellar. lib. 2. de grat. & lib. arbitr. cap. 12. & constat ex communi Theologorũ propterea asserentium cum D. Th. 1. 2. q. 114. art. 9. donum illud non cadere sub meritum condignum purę creaturæ. At si directio illa scientiæ mediæ foret necessaria ad conferendum speciale beneficium, id non implicaret; quia posset Deus conferre homini auxiliũ, quo prævidit finaliter perseveraturum, quin ad illud conferendum intrinsecè moveretur à scientia media, id est, quin conferret per decretum essentialiter supponens scientiã mediam: ergo.

14 Quartò, quia certissimum est, nostrum consensum liberum conducentem ad salutem esse donum Dei, vt cõstat ex illo Pauli ad Philip. 1. *Vobis donatum est pro Christo, nõ solùm vt in illum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini.* Item ex Trid. sess. 6. c. 16. *Hominum voluit esse merita, quæ sunt ipsius dona.* Et ex Aug. q. 2. ad simpl. *Si quæramus vtrum donum Dei sit bona voluntas? mirũ est, si negare quis audeat.* Et probat Bellarm. lib. 1. de grat. & lib. arbitr. c. 12. ex Aug. & probari potest perspicuè ex cap. 11. & 12. de corrept. & grat. vbi distinguit duplex adiutorium, aliud *sine quo aliquid non fit*, aliud, *quo posito continuò fit*: quod vltimum comparat Beatitudini, qua posita continuò fit quis Beatus: sentit ergo manifestè, ipsum actum liberũ supernaturalem esse adiutoriũ Dei, quo simus volentes. Ex quo sic argumentor: ergo implicat vt ex duobus hominibus æquali motione pulsatis alter consentiat, alter non consentiat, quin ille acceperit maiorem gratiam, quã iste: ac proinde ad hoc non requiritur directio illa scientiæ medię.

15 Ratio à priori desumitur ex natura beneficij, vt enim inquit Seneca: *Cõtingit vt beneficia opportunitate grata sint, & non vulgaria, quæ etiamsi prætiosa natura non sint, tempore, & loco fiunt.* Quod exemplis explicat P. Vazquez locis citatis init. sec. ergo vt vocatio dicatur gratia peculiaris, multum refert, quod detur in ea opportunitate, in qua cognoscitur habitura effectum: Deus enim tũc dans vocationem, hoc ipso censetur dare etiã ipsum consensum, quod non præstat, quando duntaxat concedit vocationem prævisam inefficacem; quia licet quantum est ex se det cõsensum, quasi conditionatè, nimirum si volũtas voluerit vti auxilio, non tamen dat absolutè, ac proinde minus benefacit, quàm conferens vocationem congruam.

16 Confirmatur primò, quia licet Deus per se non dirigatur à scientia media, tamen decretum collativum auxilij propriè amat nõ solùm entitatem eius, sed etiam efficaciam; vult enim vt homo cum illo rectè operetur, nec ipsum tribuit, vt inde aliquam vtilitatem capiat ipse, sed purè liberaliter: hic autem affectus coniunctus scientiæ defutura congruitate sufficit ad speciale beneficium: quia sufficit vt Deus non invitus, aut ignorans, aut intuitu proprij commodi tribuat homini totum illud emolumentum: si enim invitus aut ignorans tribueret, non propterea censeretur magnum illi tribuisse beneficium; quia, vt inquit Seneca 1. de beneficijs cap. 5. *Beneficia ingrata sunt licet re, ac specie magna videantur, quæ danti, aut extorquentur, aut excidunt.* Rursùs si tribueret intuitu proprij commodi præcisè, formaliter beneficus non foret: vt enim inquit idem lib. 6. cap. 12. *Multum interest, vtrum aliquis beneficium nobis det sua causa, an nostra; an sua, & nostra: ille, qui totus ad se expectat, & nobis prodest, quia aliter sibi prodesse non potest, eo mihi loco habendus videtur, quo qui pecori suo pabulum proiicit.* A quo longè abest Deus, qui non sua & nostra causa dat nobis auxilium congrum, quod ad beneficentiam sufficeret, sed præcisè nostra: nihil ergo in præsenti deficit ad rationem specialis beneficij.

17 Hanc doctrinam colligo ex D. Thoma 1. contra gentes cap. 91. n. 1. vbi hęc habet: *Ad veritatem amoris requiritur, quod bonum alicuius, prout est eius, velit. Cuius enim bonum aliquis vult solùm prout in alterius bonum cedit, per accidens amatur: sicut qui vult vinum conservari, vt illud bibat, aut hominem, vt sibi sit vtilis, aut delectabilis, per accidens amat vinum, aut hominẽ: per se autem se ipsum. Sed Deus vult bonum vniuscuiusque secundùm quod in se bonum est; licet etiam vnum ordinet in bonum alterius.* Cum ergo Deus velit auxilium congruum prout est bonom hominis, illudque conferat, vt homo rectè operetur, speciale ei confert beneficium, quamvis non conferat, quia cum illo rectè operabitur.

18 Confirmatur secundò, quia vt inquit D. Thomas. 2. 2. q. 106. art. 3. in beneficio duo considerantur, affectus, & donum: & licet ille sit pars principalis, & veluti forma beneficij: nihilominus istud illud constituit, non quidem nudè sumptum, sed informatum affectu: ergo vbi donum est maius, & totum informatur affectu dantis, beneficium debet esse maius. Ita autem se habet res in præsenti: nam Deus conferens homini auxilium congruum, dat non solùm entitatem illius, sed ipsum cõsensum salutarem; siquidem voluntas collati-

va

va de ſe eſt cauſativa illius; per ſcientiam autem mediam conſtituitur in ratione cauſæ efficacis, ſeu infallibiliter cauſaturæ: & vtrumque informat affectu benefico, quo vult vt exiſtat auxilium, & conſenſus ſalutaris: ergo confert maius beneficium.

19 Obijcies tamen primo: Deus conferens homini auxilium congruum potius, quam in congruum, amat non ſolum entitatem auxilij, ſed eius congruitatem: at omnis vollitio ſupponit cognitionem obiecti, quod amat, prioritate *a quo*, quia nihil volitum, quin præcognitum: ergo illud decretum ſupponit prioritate *a quo* cognitionem congruitatis; ſed hęc eſt ipſa ſcientia media: ergo, &c. Reſpondeo concedendo reliqua; & negando minorem ſubſumptam, quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ repræſentans exiſtentiam congruitatis vt poſsibilẽ, ſufficit, vt Deus velit illam congruitatem exiſtere; ac proinde præter iſtam ſcientiam non eſt neceſſe, vt pręcedat prioritate *a quo* alia decretum collativum, niſi iſtud ſecundum ſe ſit efficax & eſſentialiter connexum cum opere: quod tamen non eſt neceſſarium: vt ipſi adverſarij fatentur; qui licet cum P. Suarez aſſerant, Deum defacto habere eiuſmodi decreta præfinitiva, præſertim circa actus ſupernaturales; cum eodem tamen lib. 2. de cõcurſu Dei cap. 7. docent illa non eſſe neceſſaria ad perfectam Dei providentiam.

20 Obijcies ſecundo ex Ripalda, vt prædeſtinati experiantur maiorem Dei benevolentiam, requiritur, quod Deus non ſolum materialiter donaverit eis aliquid vtilius, ſed formaliter, quia vtilius: nam vt non eſt liberalis, ac miſericors erga me, qui confert mihi bonum non ex animo benefaciendi, ſed ex alio fine diverſo; ita non eſt magis liberalis, ac miſericors, qui dat maius bonum, ſi non dat ex animo magis benefaciendi. Reſpõdeo, ſicut ad meritum in ratione meriti conſtituẽdum duo concurrunt, nempe libertas, & honeſtas actus; ita ad beneficium conſtituendum duo ingrediuntur, nempe affectus, & donum: ſicut ergo vt creſcat meritum ſatis eſt, quod creſcat bonitas actus; ſiquidem actus magis intenſus cum eadem libertate elicitus, eſt magis meritorius: ita vt creſcat beneficium, ſatis eſt, quod creſcat donum, licet affectus ſit phyſicè idem, ſicut autem ad hoc vt actus ſit magis meritorius propter maiorem intenſionem, requiritur, quod omnes gradus intenſionis informentur libertate; vnde ſi aliquis eliceretur neceſſario, non augeret meritum; ita, vt donum ſit maius beneficium propter maiorem vtilitatem, requiritur, vt hæc tota informetur animo benefico dantis; ſi autẽ tota informatur, beneficium erit maius, quamvis affectus non ſit phyſice maior. Ita autem contingit in noſtro caſu. Quare licet non ſtet beneficium ſine animo benefaciendi; ſtat tamen maius beneficium ſine animo magis benefaciendi: id eſt ſine affectu phyſice maiori: nam moraliter, & æquivalenter, dum Deus dat auxilium præſcius de futura ipſius efficacia, habet animum magis benefaciendi, quam ſi per idemmet decretum daret idem auxilium ſine tali pręſcientia: quia illud dum pręvidetur efficax, eſt aliquid æſtimabilius.

21 Adde, per ſcientiam mediam de futura efficacia conſtitui volitionem collativam auxilij in ratione amoris efficacis reſpectu operis, vt explicabimus poſtea: implicat autem vt Deus non ſit ſpecialiter beneficus erga illum, cui confert auxiliũ per amorem efficacem operis.

22 Obijcies tertio, ſi ſcientia media de congruitate auxilij, eſto non antecedat voluntatem collativam, auget beneficiũ; ſcientia de incongruitate ipſum minuet: vnde ſicut Deus maius confert beneficium, dum dat auxilium prævidens fore efficax, quam ſi per impoſsibile daret cum ignorantia eventus ſequuturi; ita minus conferet beneficium, cum prębet auxilium prævidens fore inefficax, quam ſi conferret cum illa ignorantia. Reſpondeo, diſparitatem eſſe manifeſtam: quia cum auxilium ſuapte natura ordinetur ad rectam operationem, & ad carentiam peccati, Deus conferẽs illud, neceſſario debet velle, vt ſit propter rectam operationem, & propter carentiam peccati, qui affectus non tollitur per ſciẽtiam defuturo peccato, quia hæc eſt præter, imo contra intẽtionem Dei conferentis auxilium; ac proinde non minus eſt beneficus, quam ſi careret per impoſsibile omni ſcientia media, quia tunc non maius bonum cauſaret, nec maiori affectu: At ratione præſcientiæ recti vſus futuri creſcit beneficium, quia voluntas collativa auxilij, quæ de ſe eſt cauſativa operis boni, conſtituitur per illam ſcientiam in ratione infallibiliter cauſaturæ, ac proinde in ratione magis beneficæ.

23 Rogabit aliquis, an ſi per impoſsibile ſolum daretur ſcientia ſimplicis intelligentię & ſcientiæ viſionis, & Deus conferens duobus hominibus auxilia omnino ęqualia, & pari affectu, cum ignorantia eventus ſequuturi, conferret maius beneficiũ operanti, quam non operanti. Negat P. Vazquez 1.p.diſp.93.n.4. & diſp.98.num.39. quia ſicut is, qui rem pretioſam donaret, ignorans valorem ipſius non diceretur multum donare, ita ſimiliter, &c. Probabiliter tamen affirmat P. Aldrete: nam beneficia ipſa acceptatione creſcunt

cunt, ideoque homines interdum ſolent munera ſibi oblata non accipere, ne ſcilicet maiori maneant remunerationi obnoxij. Id quod non leviter firmatur ex ipſa diffinitione beneficij: *Eſt enim actio benevola gaudium tribuens recipienti.* Vnde ſi media acceptatione maius affert gaudium, totumque id fuerit intentum à benefaciente, hoc ipſo maius cenſetur beneficium.

24 Ad exemplum adductum à Pat. Vazq. Reſpondeo, eum, qui conferret gemmã ignorando eius valorem, tunc parum dare, quando magnus ille valor eſt illi involuntarius, quia ſcilicet eo affectu dat, vt ſi cognoſceret valorem, non daret. At ſi daret ignorans quidem eventum determinatè ſequuturum cæterum cognoſcens, contingens eſſe, vt gemma illa ſit magni pretij, & ſincero animo intendens, vt totum illud emolumentum obveniat donatario, eoque affectu dans, vt eſſet eodem modo collaturus, quamvis certo ſciret, eſſe magni pretij: in hoc caſu creſceret donum, ſi re ipſa eſſet magni valoris. Et hoc poſteriori modo ſe haberet Deus in caſu propoſito, quia licet ignoraret congruitatem futuram, ſciret tamen auxilium poſſe reddi congruum, idque ipſe deſideraret, eoque affectu daret, vt ſi videret fore congruum, libentius concederet; non tamen tantumdem creſceret tunc beneficium, quantum creſcit modo ratione ſcientiæ mediæ futuræ congruitatis. Quia modo non ſolum apparet diſcrimen in actu ſecundo, ſed in ipſa donatione actus primi: quia Deum cõferre auxilium cum præſcientia efficaciæ, eſt conferre aliquid æſtimabilius, & diſcernere vnum ab alio per ipſam gratiæ donationem.

SECTIO TERTIA.

Scientia media vere & proprie dirigit ad collationem auxilij congrui: & habet prioritatem à quo *reſpectu decreti collatiui ipſius.*

25 ASSERO primo decretum collativum auxilij indifferentis eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam eventus reipſa futuri, ſi conferatur illud auxilium & voluntas creata per illud conſtituatur proxime indifferens ad vtrumque: ac proinde eſſentialiter ſupponit, Deum in ſigno, in quo eſt proxime potens conferre auxilium, iam cognoſcere, quid reipſa futurum ſit, ſi Deus conferat illud auxilium, eamque potentiam proximam. Probatur aſſertio; quia decretum illud eſſentialiter ſupponit providentiam Dei vt infinite ſapientem; ad providentiam autem Dei vt infinite ſapientem ſpectat, vt antequam quidquam libere decernat non ſolum ſciat omnem veritatem neceſſariam, ſed omnem veritatem conditionatam per ſcientiam mediam repræſentabilem; ne qua poſt liberam determinationem, improviſa, & inopinata rerum cõbinatio vel habitudo reſultet fortuito: ergo decretum illud eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam futuri evẽtus: ac proinde eſſentialiter ſupponit vage vel ſcientiam mediam futuri conſenſus ſub illo auxilio & indifferentia, vel ſcientiam mediã futuri diſſenſus.

26 Quare Deus non eſt proximè potens cõferre homini proximam potentiam ad peccandum, quouſque ſciat, quid continget, ſi conferat illam potentiam: ſpectat enim ad Dei perfectionem vt poſsit retardari à conferenda libertate peccandi per ſcientiam conditionatam peccati futuri ſub illa libertate, & vt poſsit inclinari ad conferendam illam libertatem per ſcientiam conditionatam bonĩ operis futuri ſub illa libertate: eſſetque Deus obnoxius pœnitentiæ, ſeu quod eum facti pœniteret; ſi poſſet quidquam decernere, quin prævideret incommoda omnia, quæ ex rei illius poſitione ſecutura ſunt.

27 Hanc ſcientiæ mediæ antecedentiam & directionem, latè & nervoſe probat P. Aldrete diſp. 2. de Prædeſt. ex Scriptura & Patribus. A nobis breviter res cõficietur. Probatur autem noſtra cõmuniſque ſententia, ex illis verbis ſap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam illius.* Ergo Deus motus eſt à ſcientia conditionata, per quam cognovit, iuvenem illum peccaturum, ſi diutius conſervaretur in vita, vt illum raperet è vita. Nam ibi contineri ſcientiam infallibilem futuri lapſus ſub conditione quod diutius conſervaretur in vita, teſtatur Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 8. illis verbis: *Reſpondeant, ſi poſſunt*, cur illos Deus, cum fideliter ac pie viverent, non tunc de vitæ huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum? An hoc in poteſtate nõ habuit, an eorum futura mala neſcivit? Nempe nihil horum niſi in ſaniſsime & perſeſsime dicitur.

* Vide noſtrum primum tomum diſp. 16. ſect. 2. num. 13. & 14. vbi oſtendi Auguſtinum loqui de ſcientia cõditionata peccati futuri ſub conditione diuturnioris vitæ, eaque omnino independenti à decreto, & conſequenter de ſcientia media. Supponit ergo Auguſtinus tãquam quid manifeſtum, Deum potuiſſe dirigi ab illa ſciẽtia, vt homines illos, qui antea fuerunt iuſti, & poſtea mortui ſunt in peccato, raperet è vita, antequam peccarent; ſicut rapuit iuvenem, de quo loquitur liber ſapientiæ.

Hanc

28 Hanc etiam directionem probat textus ille ex 1. Reg. 23. vbi David conſuluit Dominum, dicens: *Si deſcendet Saul in Zeilam, & tradent me viri Zeilæ in manus eius?* Cui reſpondit, *deſcendet, & tradent.* Ergo Deus per ſcientiam mediam agnoverat, Davidem tradendum à Zeilitis in manus Saulis; ſi deſcenderet in Zeilam, & ideo illi dixit, ne deſcenderet. Ergo motus fuit Deus à ſcientia media futuræ proditionis ad conſulendum Davidi, vt fugeret à Zeila. Eandem probat textus alius ex 3. Reg. 11. vbi refertur, Salomonem accepiſſe vxores Gentiles: *Super quibus dixit Dominus filijs Iſrael, non ingrediemini ad eas, certiſsime enim avertent corda veſtra.* Ergo certiſsime noverat Deus, filios Iſrael pervertendos, ſi ingrederẽtur ad mulieres alienigenas; eaque ſcientia vſus eſt, ad deterrendum Iſraelitas ab eo ingreſſu.

Eadem directio ſuadetur ex illis verbis Chriſti ad Paulum Actor. 12. *Feſtina, & exi velociter ex Hieruſalem, quoniam non recipient teſtimonium tuum de me.* Item ex illa oratione Eccleſiæ, *te ſupplices exoramus, vt noxia cuncta ſub moueas, & omnia nobis pro futura concedas.*

29 Hoc etiam perſuadent preces, quas fundimus, dum dicimus, præſta nobis Domine perſeverantem in tua voluntate famulatũ. Itẽ celebris illa ſentẽtia Auguſtini dicentis ſerm. de Verbis Domini: *Male vſurus eo, quod vult accipere, Deo miſerante non accipit,* & illa Bernardi ſer. 52. in Cant. *interdum ſubtrahitur gratia, ſiue retrahitur, non propter ſuperbiam, quæ iam eſt, ſed quæ futura eſſet, niſi ſubtraheretur.* Item illa Auguſtini lib. quæſtion. contra Paganos Epiſt. 49. q. 2. *Tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, quando ſciebat, & vbi ſciebat eſſe, qui in eum fuerant credituri.* Mitto alia.

SECTIO QVARTA.

Quænam directio & antecedentia ſcientiæ mediæ reſpectu decreti conferentis auxilium congruum debeat admitti.

30 ASSERO præterea; quamvis quis negaret præfinitiones ſtabilitas à Pat. Suarez, quę ſunt actus voluntatis divinæ, qui ex ſe amant efficaciter, & immediate intendunt efficaciter exiſtentiam noſtræ actionis liberę & honeſtæ; tamen admittere poteſt ac debet directionẽ ſcientiæ mediç; eiuſque antecedentiam, & prioritatem *à quo* reſpectu decreti conferentis auxilium congruum, quia quamvis dicamus Deum non conferre auxilium congruum per decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediã congruitatis; adhuc dici poteſt ac debet, ſciẽtiam mediam vere & proprie dirigere ad collationem auxilij congrui; non quia congruitas auxilij repreſentata per ſcientiam mediam ſit motivum intrinſecum volitionis conferentis auxilium: ſed quia eſt circunſtantia, quæ dum repræſentatur, facilitat collationem auxilij, quia cum Deus ex ſe habeat inclinationẽ ad bonum creaturæ rationalis, & neceſſario complaceat in eo quod homo operetur cum auxilio ſufficienti, abſolute & ſimpliciter eſt magis pronus, & inclinatus ad conferendum auxilium *A* Petro, quando præſcit cum eo recte operaturum, quam quando præſcit non recte operaturum: & ſcientia media de inefficacia auxilij, quantum eſt ex ſe retrahit ab ipſius collatione, quia nunquã Deus confert auxilium prævidens fore inefficax; quin eſſet libentius collaturus idem auxilium, ſi videret efficax, quia ex ſe habet maiorem inclinationem ad collationem auxilij, quando ex illo maior fructus colligendus eſt. Omniaque auxilia, quæ reprobis confert, & quibus illi abutuntur, & pereunt, contuliſſet ipſis, ſi prævidiſſet cum eis recte operaturos, & ſalutem æternam conſecuturos. Vere enim & ſincere vult voluntate antecedenti omnes homines ſalvos fieri, & ſalutem obtinere per illa media, quę defacto eis confert, licet non velit eos ſalvos fieri per alia media, quæ defacto eis denegavit iuſtiſsime; quia non expediebat ad maiorem eius gloriam conferri reprobis auxilia alia extraordinaria, quæ ſi contuliſſet, reprobi non fuiſſent.

31 Itaque ſcientia media antecedit collationem auxilij per modum circunſtantiæ complentis maiorem inclinationem Dei ad conferendum auxilium, & removentis ſcientiam oppoſitã, quę ex ſe retraheret à tali collatione. Quod autem ſcientia media abuſus auxilij retrahat ab eius collatione, probatur ex communi doctrina Patrum, qui explicantes verba illa Geneſis: *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram:* affirmãt, illa eſſe verba trium divinarum perſonarum, quaſi ſe exhortantium ad creandum hominem, quem prævidebant peccaturum, ac proinde ad vincendam illam quaſi difficultatem, quam hominis ingratitudo prævia opponebat creationi; vt expendit illuminatus ille Doctor Venerabilis Pater Ludovicus à Põte ſexta parte meditationum, meditatione 25. ergo negari nequit abuſum auxilij prævium per ſcientiam mediam, quantum eſt ex ſe retra-

trahere à collatione auxilij: & per conſequens ſcientiam mediam de congruitate auxilij ex ſe facilitare ad eius collationem, & eo modo illam præcedere: non quidem tanquam circunſtantiam eſſentialiter præſuppoſitam à volitione collativa auxilij, & ab ipſa petita: ſed tanquam circunſtantiam aliquomodo inclinantem ad exiſtentiam volitionis abſolute potentis exiſtere ſine illa circunſtantia.

32 Si autem queras, in quo conſiſtat, hoc quod eſt ſcientiam mediam de congruitate auxilij dirigere actualiter, & in actu ſecundo ad volitionem collativam auxilij: reſpondeo, conſiſtere in coexiſtentia vtriuſque, quia implicatorium eſt, Deum per ſcientiam mediam præ cognoſcere, Petrum recte operaturum cum vocatione *A* ſi ei conferatur, & illam vocationem conferre, quin ad conferendum aliquomodo inclinetur, & quaſi facilitetur per illam ſcientiam; etſi enim Deus ad volitionem illam ſolum moveatur à ſua increata bonitate, bonitas tamen increata ex ſe magis prona eſt ad conferendum auxilium pro circunſtantia, in qua prævideatur fore efficax, quam pro oppoſita, in qua prævideatur fore inefficax.

33 Ex dictis inferes primo, non poſſe probari præfinitionem ex ſe efficacem operis liberi, ex præciſa directione & antecedentia ſcientiæ mediæ reſpectu decreti conferentis auxilium congruum: motivum enim intrinſecum illius decreti non debet eſſe congruitas auxilij prævisa per ſcientiam mediam; ſed ſola bonitas divina, quæ per modum principij magis propenſa eſt ad conferendum auxilium pro caſu congruitatis, quam pro caſu incongruitatis.

34 Inferes ſecundo, eatenus eſſe liberum Deo dirigi, vel non dirigi ad conferendum auxilium, quatenus ſuppoſita ſcientia media de congruitate auxilij liberum eſt ipſi habere vel non habere decretum collativum auxilij; cæterum eo ipſo quod ſuppoſita illa ſcientia velit conferre auxilium, eſt omnino neceſſarium, quod dirigatur à ſcientia congruitatis quia impoſsibile eſt, quod exiſtente ſcientia congruitatis conferat, quin conferat ex præſcientia illa, ſeu ex eius motione & directione.

35 Hinc infero tertio, in eodem ſenſu, in quo gratia efficax eſt prærequiſita ad ſalutariter operandum, ſimiliter aliquam præfinitionem Dei eſſe neceſſariam & prærequiſitam ad omnem actum ſalutarem; nimirum præfinitionem complexam conſiſtentem in decreto collativo auxilij, concepto ex directione ſcientiæ mediæ congruitatis auxilij, qua ſcientia vere movet & inclinat ad illud decretum, & per illam tale decretum conſtituitur in ratione voluntatis efficaciter amantis exiſtentiam actionis noſtræ libræ & ſalutaris; illud enim decretum ex prædicatis ſuis eſſentialibus eſt conditionatè efficax, & in ratione efficacis abſolutè, conſtituitur per ſcientiam mediam, quę ante ipſum præcedit, vt explicui diſp. 8. ſect. 1. num. 8. & ſicut Deus per gratiam efficacem vere facit vt faciamus actum ſalutarem: ita per decretum illud, à quo eiuſmodi gratia quoad ſuam entitatem oritur, conſtituitur Deus in ratione volentis efficaciter, vt ſalutariter operemur: quod non minus propriè vult Deus per illud decretum, quã vellet per decretum ex ſe & ab intrinſeco eſſentialiter efficax: ſicut in ſententia Societatis non minus proprie Deus facit vt faciamus per gratiam congruam, quam ſi illa gratia ex ſe & ab intrinſeco haberet connexionem eſſentialem cum exiſtentia operis ſalutaris.

SECTIO QVINTA.

Soluitur quædam obiectio, cuius occaſione oſtenditur, non adigi ſcriptores Societatis ex decreto R. P. N. Claudij Aquauiua ad defendendas præfinitiones ex ſe ab intrinſeco efficaces circa noſtros actus liberos.

36 OBijcies tamen, admitti debere ab ſcriptoribus Societatis ex mandato R. P. N. Claudij Aquaviva (quod tranſcribunt P. Tannerus tom. 2. diſp. 6. q. 2. dub. 5. num. 86. & P. Henao tom. 1. de ſcientia media Theologice defenſata ſect. 157. num. 1641.) aliam directionem ſcientiæ mediæ, nempe eam, quę importet præfinitionem formalem ſimplicem noſtri conſenſus liberi ſalutaris ſupponentem eſſentialiter ſcientiam mediam, & antevertentem conſenſum in ſtatu abſoluto, ſeu quæ ſit cauſa inducens auxilium congruum; ſeu vi cuius Deus neceſsitetur ad exequendum auxilium congruum, quia congruum, nimirum per volitionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam, & reſpicientem efficaciam auxilij vt motivum intrinſecum. Aſſumptum probatur; nam in eo decreto R. P. N. Claudij iubemur docere: *Quod poſita ſcientia conditionali, ex efficaci Dei propoſito, atque intentione efficiẽdi certiſsime in nobis boni, de induſtria ipſe ea media ſeligit, atque eo modo & tempore confert, quo videt effectum infallibiliter habitura, alijs vſurus, ſi hæc inefficacia præuidiſſet.* Ergo ex mandato P. Claudij tenemur defendere præfinitiones illas poſitas à Pat. Suarez, & directionem ſcientiæ mediæ, quę illis eſt annexa.

Reſ-

37 Reſpondeo tamen Patrem Claudium eo decreto minime intendiſſe adigere ſcriptores Societatis ad defenſandas præfinitiones illas. Id teſtatur in primis P. Tannerus, qui quamvis illas præfinitiones defendat cum P. Suarez tom. 1. diſp. 2. q. 10. dub. 8. nihilominus tom. 2. loco nupercitato, poſtquam num. 86. tranſcripſit illud decretum, ſtatim num. 87. adiungit hanc notationem: *In eo decreto, vt per ſe ſatis notum eſt, minime decerni, ſiue prædeſtinationem ad gloriam fieri ante præuiſa merita, ſiue ipſius prædeſtinati pios & ſalutares actus prædefinire ante liberam determinationem eiuſdē*: en P. Tannerus, *per ſe ſatis notum appellat*, Patrem Claudium non adegiſſe Magiſtros Societatis ad defenſandas præfinitiones illas poſitas à P. Suarez. Idem teſtatur P. Gabriel de Henao, vbi ſupra numer. 1645. ijs verbis: *Perſuadeoque mihi, neque in litteris Claudij hanc obligationem fuiſſe intentam: nam verba illa, ex efficaci Dei propoſito, atque intentione efficiendi certiſsime in nobis boni, poſſunt accipi de propoſito, & intentione efficaci concomitanter ad ſcientiam mediam de bono efficiendo in nobis ſub hypotheſi, quam Deus purificans dicatur habere propoſitum, & intentionem efficacem operandi in nobis liberos actus conducentes ad ſalutem æternam, & vere facere, vt reipſa faciamus.*

Tertio, quia poſt decretum Claudij graviſsimi ſcriptores Societatis negant illas præfinitiones efficaciter intentivas noſtrorū actuum liberorum, nimirum P. Herice, Pat. Puente Hurtado, P. Alarcon, P. Bekanus, Pat. Gaſpar Hurtadus, P. Moncæus, P. Vvadingus, P. Meratius, Suarez Luſitanus, P. Chriſtophorus de Ortega, apud P. Andræam Iunium de prædeſt. ſect. 6. cap. 1. num. 7. eos referente, & inſuper Pat. Ioannem Antonium Vſon, eis ſubſcribentem, & alijs multis: credique non poteſt tot & tam præclaros ſcriptores contra mandatum P. N. Claudij ita ſcripſiſſe.

38 Quarto, idem probatur; quia cum mortuo P. N. Claudio Aquaviva ſuborta eſſet difficultas ſuper intelligentia ordinationis illius traditæ ab ipſo; R. P. N. Mutius Vitelescus Præpoſitus Generalis, & qui tunc Aſsiſtentes erant, & Secretarius, qui decreto illi conficiendo præſentes interfuerunt, & mentem R. P. Claudij probe perſpectam habebant; item PP. ad id à Congregatione ſeptima Ge„ nerali deputati, cenſuerunt non intendiſſe „ R. P. Claudium in hoc ſuo decreto decer„ nere, Deum ſua voluntate prædeterminaſſe, „ vel prædefiniſſe aliquod opus noſtrum bo„ num independenter à cooperatione liberæ „ noſtræ voluntatis: nec etiam, quod in gra„ tia efficaci ſit aliqua entitas realis, vel ali„ quis modus phyſicus in actu primo, qui non „ ſit in gratia ſufficienti: ſed hoc tantū, quod „ fuerit ſpeciale beneficium Dei, dediſſe vni, „ v. g. Petro, ex propoſito boni in eo faven„ di, gratiam eo tempore & loco, quo facien„ tia conditionalium præſcivit illum ea gra„ tia bene vſurum; quod beneficium non cō„ tulit alteri, v. g. Ioanni, cui dedit gratiam „ eo tempore & loco, quo præſcivit, illū ſua „ culpa ea non vſurum. Ita in litteris tranſcriptis à P. Tannero q. 3. dub. 10. num. 278. & à P. Henao tom. 1. n. 1644. ergo ex mente ſeptimę Congregationis Generalis & R. P. Mutij non coarctantur ſcriptores Societatis ad defenſandas illas prefinitiones efficaciter intendentes immediate & formaliter noſtras operationes liberas; ſed poſſunt illas negare: dummodo concedant, Deum propriori ad noſtram operationem liberam conferre gratiam efficacem per modum actus primi, per quam facit vt voluntas eliciat actum ſalutarem, nimirum beneficio ſcientiæ mediæ dirigentis ad collationem auxilij congrui; vi cuius confert ſpeciale beneficium ei, cui confert auxilium congruum, quod non fortuito invenit, ſed de induſtria ſeligit, per propoſitum, & voluntatem conferendi actum ſalutarem mediante illo auxilio.

39 Id magis conſtabit referendo integrum decretum R. P. N. Claudij, quod ita habet: *Noſtri in poſterum omnino doceant, inter eam gratiam, quæ effectum reipſa habet, atque efficax dicitur, & eam, quā ſufficientem nominant, non tantum diſcrimen eſſe in actu ſecundo, quia ex vſu liberi arbitrij, etiam cooperantem gratiam habentis, effectum ſortiatur, altera non itē: ſed in ipſo actu primo, quod poſita ſcientia conditionalium, ex efficaci Dei propoſito, atque intentione efficiendi certiſsime in nobis boni, de induſtria ipſe ea media ſeligit, atque eo modo & tempore cōfert, quo videt effectum infallibiliter habitura, alijs vſurus, ſi hæc ineficacia præuidiſſet. Quare ſemper moraliter & in ratione beneficij plus aliquid in efficaci, quam in ſufficienti gratia eſt, in actu primo contineri: atque hac ratione efficere Deum, vt reipſa faciamus, non tantum quia dat gratiam, qua facere poſsimus.* Ita P. Claudius in ille decreto, ſeu in illa orditatione: *In quo decreto* (inquit Pat. Tannerus poſt initium huius ſectionis citatus) *tametſi, vt per ſe ſatis notum eſt, minime decernatur, ſiue prædeſtinationē ad gloriam fieri ante præuiſa merita, ſiue ipſius prædeſtinati pios & ſalu-*

ta-

tares actus prædefiniri ante liberam determinationem eiuſdem; negari tamen nullo modo poteſt, in eo plane definiri gratiæ efficaciam formaliter non eſſe ſitam in ipſamet cooperatione noſtra, ſed etiam in actu primo prius natura efficacem eſſe, quam cooperatio noſtra abſolute ſecutura ſit: quatenus nempe ſubeſt (vt concludit dub. 6. n. 95.) *infallibili ſcientiæ Dei mediæ, qua Deus ante omne liberum decretum ſuæ Voluntatis infallibiliter præſciuit, hominem, ſi tali gratia præueniretur, conſenſurum eſſe.* Hactenus ille.

40 Quod ſine illis præfinitionibus, & ſine decreto eſſentialiter ſupponente ſcientiam mediam, poſsint ſalvari omnia, quæ in illo decreto ordinavit P. N. Claudius, ſuadetur. Imprimis enim hoc ipſo, quod ſcientia media dirigat modo à nobis explicato ad collationem auxilij congrui, ſalvatur efficacia gratiæ per modum actus primi, & ſpeciale beneficium; quia Deum velle conferre auxilium quod prævidet fere efficax, potius quam aliud, quod pręvidit fore inefficax, eſt Deum vere & proprie velle efficaciter conſenſum ſalutarem, illumque præfinire præfinitione efficaci antecedenti conſenſum vt abſolute futurum; ſiquidem illa præfinitio antecedit exiſtentiam auxilij, & mediate antecedit opus; cum ſcientia media antecedat ad decretum, & decretum ad auxilium, & auxilium ad operationem: vnde vtrumque conſtitutivum illius prędfinitionis complexę antecedit mediate cõſenſum; & cum Deus moveatur ab illa ſcientia ad conferendum auxilium, augeſcit ex hoc capite beneficium: ac proinde pro priori ad ſuam cooperationem iam homo recipiens auxilium ex directione ſcientiæ futuræ congruitatis, recipit moraliter maius beneficium, quam alius, qui recipit ſimile auxilium in circunſtãtijs, in quibus Deus prævidet fore inefficax: & in ordine ad rationem beneficij perinde ſe habet illa præfinitio complexa, ac ſi Deus conferret auxilium per præfinitionem ſimplicem operis ſalutaris amantem illud efficaciter efficacia ipſi volitioni eſſentiali, ſeu quę ipſi volitioni ſpecificative & ſecundum ſe ſumptæ foret eſſentialis. Sicut Deus non minus beneficium confert, dum facit vt operemur per auxilium ſuapte natura indifferens, quod per ſcientiam mediam conſtituitur efficax, quam ſi faceret per auxilium ſuapte natura connexum cum operatione; caſu quo id componeretur cum libertate: & auxilij congrui collatio oritur ex efficaci Dei proposito donandi nobis conſenſum ſalutarem, quia oritur ex decreto regulato per ſcientiam mediam congruitatis; decretum autem dandi auxilium ad conſenſum, regulatum per ſcientiam mediam futuri conſenſus eſt voluntas efficax conſenſus, & propoſitum efficax illius. Deum enim velle dare auxilium, quod prędvidet fore efficax potius quam aliud, quod prævidet fore inefficax, eſt velle dare conſenſum liberum; quem non aliter poteſt donare, quam faciendo per vocationem congruam, quod homo eliciat conſenſum cum principio ſupernaturali, quod habet.

41 Solum reſtat explicandum, quomodo negata præfinitione ſimplici immediate amante conſenſum noſtrum liberum, verificetur, Deum de inſtria ſeligere auxilium cõgruum ad conſenſum & ita illud conferre, vt non eſſet collaturus, ſi videret fore inefficax. Hoc autem à nobis explicabitur per doctrinã traditam diſp. 8. ſect. 1. in qua probavimus, Deum vere & proprie eligere efficaciter homines ad gloriam ante abſolutam prędviſionẽ meritorum. nam ante hanc prævisionem habet decretum efficax conditionatum dandi gloriam homini decedenti in ſtatu gratiæ; & inſuper habet decretũ efficax dãdi vocationẽ congruam ad perſeverandum in gratia, vel ad acquirendum ſtatum gratiæ in vltima parte vitæ: & coniunctio vtriuſque decreti conſtituit electionem abſolutam ad gloriam. Dicimus ergo Deum ſæpe dare prædeſtinatis auxilia congrua, quæ minime daret, ſi prævideret fore in congrua: quia voluntas collativa illorũ auxiliorum oritur ex voluntate dandi donum perſeverantiæ; ideo enim pro tempore antecedenti dat homini prędeſtinato gratiam efficacem ad recte operandum, non collaturus, ſi prævideret inefficacem, quia decrevit dare illi homini donum perſeverantiæ, ad quod obtinendum eſt medium recta & ſalutaris operatio tempore præcedens: Donum enim perſeverantiæ, quod eſt vltimum in executione, eſt primum in intentione, ac proinde prius eſt ordine rationis Deum amare homini donum perſeverantiæ, quam velle ipſi gratiam congruam ad alia opera ſalutaria tempore antecedentia, ſine quibus non daret Deus ipſum donum perſeverantiæ. Ergo ſecluſa prędfinitione formali ſimplici efficaciter ex ſe amanti operationem ſalutarem, verificatur Deum ſępe conferre auxilia congrua, non collaturus ſi ſi videret incongrua. Salvatur ergo totũ quod P. Claudius poſtulavit in illa ordinatione. Alias etiam rationes aſsignabimus infra diſp. 14. ex quibus conſtabit abſque eo quod Deus habeat intentionem ſimplicem ex ſe amantem efficaciter noſtrum conſenſum liberum, poſſe verificari, quod ita conferat gratiam congruã in illum conſenſum, vt non conferret, ſi videret incongruam.

Prę-

42 Præterea id clariſsime conſtat ex dictis diſput. 8. ſect. 3. §. 2. 3. & 4. & tota diſput. 10. nam cum pauci ſint, qui ſalvantur per auxilia ordinaria, quæ diſpenſantur ex vi voluntatis generalis ſalvãdi omnes;& Deus videat conveniens eſſe ad manifeſtationem ſuæ miſericordiæ multo plures ſalvare per auxilia ſpecialia, & extraordinaria, de induſtria ſeligit auxilia congrua ad ſalutem plurium,illaque ita confert, vt non eſſet collaturus,ſi videret in congrua; quia ſi videret fore in congrua, non deſervirent vt reipſa augeretur numerus prædeſtinatorum. Imo,vt diximus cum Auguſtino & alijs Patribus diſ. 10. Deus prius deſignavit numerum formalem prædeſtinatorum; ita vt ſint tot, & non pauciores, & pro illo ſigno non deſignavit numerum materialem; ſed id præſtat pro poſteriori : vnde nunquam confert huic homini, v.g. Petro , auxilia extraordinaria , quibus perſeveret , quin præcedat ſcientia media tanquam conditio ſine qua non conferret Petro illud auxilium, ſi non prævidiſſet efficax.non eſt autem neceſſe, vt per præfinitionem formalem intendat efficaciter perſeverantiam Petri in bono, ad hoc vt de induſtria ſeligat ipſi auxilium cõgruum; ſatis enim eſt, quod ſcientia media efficaciæ ſit conditio,ſine qua non daret illud auxilium. Ex intentione enim ſalvandi tot homines , & non pauciores , nequit oriri voluntas dandi Petro auxilium ad perſeverandum , quin præcedat ſcientia futuræ perſeverantię, illa autẽ ſcientia movet Deum ad amandum efficaciter exiſtentiam auxilij , quia ſine amore efficaci Dei immediate terminato ad ipſam , illa exiſtentia poni non poteſt;non movet autem ad amandam perſeverantiam liberam efficaciter in ſeipſa, quia amor ille formalis non eſt neceſſarius vt ponatur perſeverantia libera prævisa per ſcientiam mediam ; imò forſam eſt neceſſarium, quod non præcedat amor ille formalis efficax , ad hoc vt libere ponatur perſeverantia prævisa per ſcientiam mediam: ſcientia enim media non repręſentat hominem libere perſeveraturum ſub conditione quod illi conferatur tale auxilium per decretum amans efficaciter perſeverantiam; ſed ſub conditione quod conferatur per decretum quantum eſt ex ſe intendens perſeverantiam, & quod poſsit reipſa fruſtrari.

43 Quare licet ex intentione ſalvãdi , tot homines nequeat oriri medium efficax, vt Petrus ſit de illo numero prædeſtinatorum,quin Deus conferens illud medium velit,vt ſit propter perſeverantiam tanquã propter finem ipſius auxilij,& quin quantum eſt ex ſe amet illam perſeverantiam , ad quam dat auxilium; poteſt tamen velle illud auxilium, quin velit propter perſeverantiam tanquam propter finem, & motivum intrinſecum ipſius decreti: & multo magis poteſt id velle , quin velit efficaciter ipſam perſeverantiam; efficacia enim affectus , ne tollat libertatem perſeverantiæ,videtur, quod debet ſiſtere in auxilio; nam ſi tranſeat ad perſeverantiam ipſam, eam in ſeipſa amando formaliter , applicabit immediate omnipotentiam ad efficiendam perſeverantiam, & tollet libertatem.

Præterea quamvis admittamus , quoties Deus dat auxilium efficax, non collaturus , ſi videret inefficax, amare auxilium propter efficaciam tanquam propter motivum intrinſecum amandi auxiliũ , non inde ſequitur quod amet efficaciter ipſam efficaciam, ſeu exiſtentiam conſenſus:ex terminis enim non omne motivum amandi & volendi debet eſſe amatum, & volitum. nam per actum miſericordię vis pauperi ſucurrere propter eius miſeriam, quam non amas, nec vis, ſed potius deſtruere intendis: vnde miſeria eſt motivum amandi ſublevationem pauperis, quin ipſa ametur: ſimiliter iuſtus iudex per actũ iuſtitię vult delinquenti pœnam propter culpam, quam non amat, ſed averſatur. Similiter ſubditus vult exequi rem arduam quia præcepta eſt: & tantũ abeſt, vt amet præceptum , à quo movetur, vt potius illud ægrè ferat. Ex eo ergo , quod Deus amet auxilium efficax quia efficax , non ſequitur quod amet efficaciter ipſam efficaciam. Et ratio à priori eſt; quia ex eo quod Deus videat voluntatem noſtram bene vſuram auxilio *A*, ſi ei conferatur, & offeratur ipſi concurſus indifferens ad amandum; etſi poſsit moveri intrinſece ad purificandam conditionem, ſeu ad amandam efficaciter exiſtentiam auxilij, & volitionis offerentis concurſum indifferenter; non poteſt tamen inde moveri ad amandum efficaciter ipſum bonum vſum auxilij *A*,quia hoc feret amare efficaciter concurſum Dei in illum bonum vſum; & conſequenter imperare efficaciter omnipotentiæ vt concurreret; ex quo ſequeretur omnipotentiam non applicari per decretum indifferens.

44 Dices,auxilium amatur propter efficaciam; ergo magis amatur efficacia. Reſpondeo ex terminis id non ſequi, idque præter dicta inde confirmatur: nam Deus hominem iuſtum amat propter gratiam , & tamen non magis amat gratiam, quam hominem ipſum. Deinde diſtingo conſequens: ergo magis amat efficaciam; diſtinguo: maioritate complacentiæ ſpeculativę , concedo : maioritate affectus practici, nego; nam amor erga auxilium eſt practicus & efficax,& habens vim efficiendi auxilium;amor autem erga efficaciam eſt pure ſpeculativus; gaudet enim Deus;quod po-

poſito auxilio ſecutura ſit bona operatio, & per affectum efficacem practicum non tendit in bonam operationem. Deinde dico, ex eo quod Deus amet auxilium propter efficaciam, ſolum inferri, quod ordinet auxilium ad efficaciam tanquam ad finem.

45 Præterea ex eo quod Deus ſæpe conferat auxilium efficax non collaturus, ſi videret inefficax; non probatur, quod antecedenter ad collationem auxilij efficaciter intendat noſtram operationem liberam, indeque moveatur ad eligendum auxilium efficax: ſed ad ſummum probat, Deum antecedenter ad abſolutam prævisionem meritorum intendiſſe efficaciter gloriam vt coronam, & ex hac intentione moveri ad ſeligendum de induſtria auxilia congrua. Stat autem, Deum ab intentione efficaci gloriæ vt coronæ, neceſsitari ad ſeligenda auxilia congrua, minimeque collaturum fuiſſe illa, ſi vidiſſet incongrua; & tamen quod non præfiniat formaliter merita ipſa; vt ſatis oſtendi diſp. 9. ſect. 2.

46 Denique adverto, mentem Pat. Claudij non fuiſſe adigere noſtros ad defendendum, omnem gratiam efficacem, qua Deus facit vt faciamus actus honeſtos, ortum trahere ex præfinitione efficaci formali, qua Deus efficaciter intendat noſtrum actum liberum, & in eum finem de induſtria ſeligat auxilium congruum, minime collaturus ſi videret incongruum. Hoc enim falſum eſt: nam ex vi providentiæ generalis ſæpe reprobis dat Deus auxilia congrua ad actus ſalutares: cum enim ex vi providentiæ generalis omnibus conferat auxilia ſufficientiſsima ad bene & ſalutariter operandum; impoſsibile eſt, vt non obtingant ſæpe hominibus auxilia efficacia ad honeſtè & ſalutariter operãdum ex vi providentiæ generalis in ordine ſupernaturali: auxilia autem congrua collata ex vi providẽtiæ generalis non oriuntur ex efficaci intentione efficaci antecedenti præfiniente formaliter actus liberos honeſtos, & obligante Deũ ad ſeligendum de induſtria auxilia congrua, ita vt non conferrentur, ſi apparerent incongrua, vt efficaciter probatum manet diſp. 8. ſect. 3. §. 5. à num. 30. & ſect. 4. nam in diſtribuendis auxilijs per providentiam generalem non attendit Deus ad congruitatem illorum, ſed ad ipſorum entitatem, quam etiam ex vi illius providentiæ daret Deus, quamvis videret non coniungendam cum actu ſalutari.

47 Nec eius mens fuit adigere noſtros ad defendendum, Deum ſuppoſita ſcientia media præfinire efficaciter præfinitione formali omni bona, quæ fiunt ab electis, & reprobis cum omnibus ſuis conditionibus intenſionis, durationis, & alijs circunſtantijs. Nam quod Deus omnia bona opera ipſorum prædeſtinatorum ſic præfinierit, *incredibile* appellat P. Martinon diſp. 19. de Deo n. 74. idque late probat: incredibile quoque appellat P. Leſsius diſp. de prædeſt. ſect. 2. in octava ratione num. 27. verſu: *Dices ſicut*, & latius id probat. Incredibilius vero eſt, Deum ſic præfiniiſſe omnia bona opera rebroborum. Miſsis vero alijs rationibus, quas hi Authores expendunt: illa mihi videtur valde efficax, quam poſt Leſsium expendit Martinon n. 75. *Nam talis modus præfiniendi non eſt conſentaneus rectæ rationi, & prudentiæ. Si enim Deus ex ſe omnia bona opera prædefiniuit, cur tam pauca, tam imperfecta, tam languida, & remiſſa, qualia ſunt plerumque Chriſtianorum opera: maxime vero cum ipſe gratiam ſuppeditet, qua poſsimus præſtare longè plura & perfectiora? Qua ratione hæc conſentiunt, dare gratiam copioſam, & præfinire opera pauca, tepida, & exigua? Item quomodo nos hortatur ad ſummam perfectionem*: Eſto te, *inquit*, perfecti, ſicut pater veſter cœleſtis perfectus eſt: *Et interim ex ſe non prædefinit nobis niſi imperfecta opera, imperfecta merita, ſanctitatem exiguam.*

48 *Hoc ipſum eſt*, inquit Leſsius, *quod nobis incredibile videtur. Cum enim Deus ex ſe nihil aliud deſideret, quam vt omnes ſint quam perfectiſsimi, ipſique ardentiſsimo amore copulentur (vt ex oratione Dominica, ex Ioan. 17. aliiſque ſcripturæ locis colligitur) cur tam curtum limitem & cœleſti gloriæ & operibus plurimorum ſtatuat? Cur ſancti omnes ſuum teporem accuſant? Cur queruntur, ſe diuinæ vocationi & gratiæ acceptæ non ita reſpondiſſe vt poterant & debebant? Si enim Deus ex ſe non maiorem menſuram intendit, ſed hanc abſolute præfiniuit, cur queruntur, illam ſe non exceſiſſe?*

Quod ſi reſpondeas, Deum præfinire opera imperfecta, & remiſſa, vt ſe accommodet hominum imbecillitati; ſciebat enim, quod acceptata vberi gratia, tepide eſſent operaturi. At (vt meritò inſtat P. Martinon) multò meliùs ſe accomodaſſet hominum imbecilitati; ſi nihil præfiniviſſet de ipſo opere, ſed totum reliquiſſet ipſorum arbitrio; nempe vt facerent plura vel pauciora, perfectius, vel imperfectius, prout vellent. Accomodat ſe Deus noſtræ imbecillitati; non imbecilla, & parva efficaciter præfiniendo; ſed ad perfectiora non cogendo, & noſtrum teporem tolerando.

49 Et ſanè cum P. Suarez, qui illarum præfinitionum ſupponentium ſcientiam

me-

mediam præcipuus aſſertor eſt, in 1.opuſc.lib. 2.c.7.n.4.expreſſe affirmet: *Præfinitionẽ non eſſe neceſſariam, vt Deus non ſolum vere ac propriè, ſed neque vt perfectè habeat prouidentiam talium actuum*, nempe actuũ moralium liberorum & honeſtorum: & ibidẽ n.6.ex certis principijs cõcludat: *Præfinitionem cuiuſcumque actionis cauſæ ſecundæ ex ſe & abſolute conſideratam, neque pertinere ad diuinã perfectionem, neque diuinæ voluntati eſſe vllo modo neceſſariã.* Nõ poteſt efficaciter oſtendi, Deũ efficaciter omnes eiuſmodi actus prædifiniviſſe. Per ſcientiã mediam novit Deus, Petrum rectè operaturum, ſi illi conferat tale auxilium. Adverſarij dicũt, Deũ ita ſe gerere: *Efficaciter volo vt Petrus rectè operetur; & in hunc finẽ volo illi cõferre auxiliũ A, quod præuidi fore efficax.* Nos dicimus, immediatè poſt ſcientiã mediã & ex directione illius habere decretũ conferẽdi auxiliũ illud, quod prævidit fore efficax, eo fine vt ponatur recta operatio, in qua Deus neceſſario complacet. Et quamvis quis cum Pat. Arrubal diſp. 73. n. 6. dicat, ante voluntatem concedendi homini auxilia efficacia ad ſalutẽ Deum magis amare hominem illum, cui dat hęc auxilia, quam alium, cui dat auxilia inefficacia; tamen maior ille amor non debet eſſe intentio efficax, ſed poteſt eſſe maior quædam complacentia. Rationem reddit: *Quia intra limites complacẽtiæ nõ efficacis eſſe poteſt maior complacentia ſalutis ſine voluntate efficaci, ſicut enim neceſſario plus amatur ille, cui cæteris paribus maius bonum amatur & procuratur; ita etiã neceſſario plus placet finis, ad quem efficacius mediam eligitur, & adhibetur, vt patet à paritate rationis, hoc tamen non probat amorem finis debere eſſe efficacem, niſi talis ſit finis, ex quo ſumatur intrinſeca perfectio volitionis, qua voluntas moueatur ad electionem.*

50 Supponit in hac ſolutione doctrinam, quam tradiderat ibidem num. 3. vbi probat, poſſe Deum prębere homini auxilia efficacia ad ſalutem, quin ante electionem mediorum præcedat intentio efficax ſalutis, quia intentio finis ideo debet præcedere electionem mediorum, quia eſt illius principium actuale, aut virtuale, atque ex fine habet perfectionem intrinſecam, per quam eſt principium electionis, Deus autem ex nullo fine creato, qualis eſt gloria prędeſtinati, habet aliquam perfectionem in ſua volitione; nam totam ſuam perfectionem habet ex bonitate increata: quare voluntas & amor huius bonitatis eſt principium idoneum ad danda media efficacia, ac proinde perſeverantiam cuicumque pro ipſius beneplacito; etiam ſi nullius alterius finis creati præcedat efficax voluntas.

51 Verumque exiſtimo, fieri non poſſe, vt Deus conferat alicui media efficacia ad ſalutem, quin ante voluntatem conferendi auxilium congruum præcedat maior aliquis amor Dei erga hominem illum cui confert auxilia efficacia. Ratio eſt, quia Deus neceſſario quidem complacet in ſalute Petri repræſentata vt poſsibili ſub hoc medio cognito per ſcientiã ſimplicis intelligentię, pro priori ad ſciẽtiã mediã; hæc autẽ cõplacẽtia & amor Petri neceſſario creſcit, ſi pro poſteriori ſubſequatur ſciẽtia media repræſentãs ſalutẽ Petri vt infallibiliter futuram ſub illo auxilio, vnde ſcientia media futurę operationis ſub tali auxilio identificat ſecum virtualiter complacẽtiam ſpecialem erga operationem illam honeſtam; & accedente libero decreto conferente auxilium, Deus abſolute amat exiſtentiam rectæ operationis maiori affectu, non ſolum moraliter, ſed etiam phyſice, quam ſi conferret idem auxilium non præcedente ſcientia media futuræ operationis honeſtæ ſub illo auxilio. Ergo ex eo quod Deus conferat auxilium congruum ſpeciali affectu, non ſequitur, quod conferat ex præfinitione formali præcedente electionem auxilij.

52 Probo vlterius non præcedere intentionem efficacem operationis honeſtæ propriori ad decretum eligens auxilium congruum ad obtinendum illum finem. Nam vt illa intentio ſit prior quam electio, debet finis ille eſſe conſequibilis per varia media: nam ſi ſolum poſſet obtineri per vnicum medium, non eſſet vllum fundamentum ad diſtinguendum inter intentionem finis & electionem medij. Intendit ergo Deus finem rectæ operationis conſequibilem per hoc vel per illud auxilium congruum. Cur ergo non applicat medium, vi cuius ponatur finis cum tota intenſione & perfectione hic & nunc poſsibili homini operanti? Si enim intendit efficaciter, vt operetur homo honeſte in inſtanti *A*, & habet auxilia congrua ad faciendum vt operetur perfectè illam operationem, videtur imperfectio, quod eligat potius auxilium, cum quo operatio eſt ponenda cum tepore, & imperfectione, quam auxilium cum quo poneretur ſine imperfectione: nam qui intendit effficaciter finem conſequibilem per varia media, ex vi intentionis debet eligere mediũ, quo finis perfectius & melius obtineatur. Quoties ergo homo imperfectè moraliter operatur, Deus ante electionẽ medij nõ intendit efficacitèr illã operationem moraliter imperfectam: ſed immediatè poſt ſcientiam mediam tribuit illud auxilium,

cum quo prævidit imperfecte moraliter operaturum, quia aliud auxilium non debetur : & Deus iudicat convenientius, vt illud, & non aliud robuſtius conferatur: quod iudicare non poſſet, ſi intendiſſet efficaciter illam operationem ante electionem auxilij. Ergo ex decreto R.P.N.Claudij non coguntur ſcriptores Societatis propugnare præfinitiones illas aſſertas àP.Suarez,quas ſic explicat ille in opuſ. 1.lib.2.c.7. n.5. his verbis: *Nomine præfinitionis intelligimus decretum diuinæ voluntatis abſolutum & efficax, quo voluit talẽ actum à me fieri,antequam præſciret abſoluta præſcientia me illum facturum,& antequam voluerit vel permiſſerit eſſe, & applicari cauſas, quæ illum effectum ſunt in tempore producturæ.*

53 Præterea quamvis diceremus, Deum præfinitione formali prẽfinire efficaciter omnes actus ſalutares,quibus prædeſtinati merentur coronam gloriæ: non eſt fundamentum ad aſſerendum prẽfinire omnes actus ſalutares reproborum,& ad illos de induſtria ſeligere auxilia congrua. Primo, quia ſi ſemel dicamus præfinire omnes actus honeſtos reproborum ordinis ſupernaturalis, pariter dicere debemus prẽfinire omnes actus honeſtos naturales, & ad illos de induſtria ſeligere auxilia cõgrua ordinis naturalis: cum non ſit maior ratio de illis, quam de iſtis. At actus honeſtos ordinis naturalis, non præfinit Deus illa præfinitione formali antecedenti electionem mediorum:vt optime probat Pat. Arrubal diſput. L X V I. cap. 1. quamvis cum P. Suarez admittat illas præfinitiones erga actus prædeſtinatorũ : ergo nec præfinivit omnes actus ſalutares roproborum.Et ſane ipſe P.Suar.in opuſ.1.lib.2.c.7.n. 11.inquirit:*An omnes boni actus ſint à Deo præfiniti?*Et reſpondet, *probabilius videri aliquas ex his actionibus præfiniri à Deo, non vero omnes.* Ergo nullum eſt fundamen- ad aſſerẽdum,Deum præfinire omnes actiones honeſtas liberas reproborum, etiam ſalutares: ergo dat gratiam efficacem ad illas actiones, quin gratia illa efficax oriatur ex præfinitione antecedẽti ſimplici amante efficaciter illas actiones, & neceſsitante Deum ad ſeligendum de induſtria auxilia congrua ad eas actiones obtinendas à voluntate creata : Ergo quando P.Claud.iubet,vt noſtri doceant: * *Quod* poſita ſcientia conditionali ex efficaci Dei propoſito atque intentione efficiendi certiſsime in nobis boni,de induſtria ipſe ea media ſeligit,atque eo modo & tempore cõfert, quo videt effectũ infallibiliter habitura, ſi ea inefficacia prævidiſſet.* Nõ intendit hoc agere Deũ in omni actione honeſta, tum predeſtinatorũ, tum reproborum;ſed ſolũ contendit, ſæpe hoc agere Deum,nimirũ dum prædeſtinatis diſtribuit auxilia peculiaria ad conſecutionẽ finis gloriæ,& vt compleatur numerus prædeſtinatorum, quem ipſe prẽſignavit, & prædefinivit prout explicuimus diſp. 10.

54 Idque colligitur ex Aug. qui vocationem *ſecundum propoſitũ* appellat vocationẽ ortam ex propoſito efficaci ſalvandi,vt conſtat ex lib.de Præd. Sanct. c. 3. vbi ait: * Vocatio ſecundum propoſitum,non omnium,qui vocãtur,eſt,ſed tantum electorum. * Item ex lib.de corr. & grat. c. 7. vbi inquit: * *Qui* credunt, & iuſtificantur,neque tamẽ in gratia perſeverant,ſunt quidem vocati,non tamen electi,neque ſecundum propoſitum vocati. (Et iterum ibi)illi electi,qui ſecundum propoſitum vocati,qui etiam prædeſtinati. Horum ſi quiſquam perit,fallitur Deus,ſed nemo eorum perit,quia non fallitur Deus. Horum ſi quiſquam perit, vitio humano vincitur Deus,ſed nemo eorum perit,quia nulla re vincitur Deus. * Item lib. 1.de Præd.Sanct.cap.16.ſic inquit: * Ad hanc vocationem qui pertinent,omnes ſunt docibiles Dei.(Et infra)omnes docibiles Dei veniũt ad filium. (Et inferius:) Iſtorum autem nemo perit,quia omne:quod dedit ei Pater,non perdet ex eo quidquam:ſi quis ergo inde eſt, omnino non perit:nec erit inde qui pereat.Propter quod ſcriptum eſt : ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. nam, ſi fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum. * Ergo ſecundũ Auguſt. vocatio ſecundum propoſitum , quam Deus ſeligit de induſtria ad obtinendi finem intentum,eſt vocatio orta ex propoſito, ſeu ex electione ad ſalutem. Et hanc providentiã ſeligentem de induſtria auxilia cõgrua ad recte operandum agnoſcit etiam D. Thomas q.6.de verit.art.3.in corp.ibi:*In eo, quẽ Deus prædeſtinat,tot adminicula præparat,vt vel nõ cadat,vel ſi cadat,reſurgat.* Ad mentem ergo Sanctorum Auguſt.&Thomæ locutus P.N. Claudius,ſolum iubet noſtros docere, Deũ de induſtria ſeligere auxilia congrua prædeſtinatis ad obtinendum finem glorię : nõ iubet autem, vt doceant, Deum de induſtria ſeligere auxilia congrua pro omni opere bono elicito etiam à reprobis.

55 Ex dictis in tota hac ſectione concludo,nihil docere contra P.Claud. qui docuerit gratiæ efficaciam formaliter non eſſe ſitã in ipſamet cooperatione noſtra;ſed gratiã in actu primo prius natura efficacem eſſe, quã voluntas noſtra abſolute operetur,quia nimirũ Deus confert auxiliũ ex directione ſcientiæ mediæ; illudque auxiliũ vt collatũ ex directione ſciẽtię mediæ eſt gratia efficax in actu primo, & eſt ſpecialis gratia in ratione gratię & beneficij comparatione ad auxilium aliud

entitative æquale, cum quo reprobus non operatur. Et qui dixerit, illud auxilium oriri ex propoſito efficaci Dei dandi homini operationem ſalutarem, quam ille elicit ex vi illius auxilij, & ex ſpeciali amore Dei erga hominem illum: & Deum ſæpe eiuſmodi auxilia de induſtria ſeligere, & ita illa conferre, vt non eſſet collaturus, ſi videret incongrua. At hæc omnia ſalvari poſſunt ſine præfinitione illa formali poſita à P. Suarez maxima cum probabilitate: ergo decretum illud P. Claudij non adigit ad defenſandas eiuſmodi præfinitiones. Minor probata manet, quoad omnes ſuas partes in tota hac ſectione. Et quidem, quod gratiæ efficacia per modum actus primi ſalvetur ſine illa præfinitione, patet; quia vt vidimus num. 49. præfinitio illa non eſt neceſſaria ad ſalvandam perfectam Dei providentiam erga hominum ſalutem; vt expreſſe docet Eximius Doctor, ſiquidem quamvis Deus non præfiniret illo modo opera noſtra ſalutaria, poſſet per perfectiſsimâ providentiâ facere vt homines obtinerent ſalutem. At efficacia gratiæ in actu primo eſt neceſſaria, vt Deus ſpecialiter benefaciat prædeſtinatis præ reprobis, & vt perfectiſsime faciat, vt illi bene operentur: ergo illa præfinitio poſita à Pat. Suarez non eſt neceſſaria ad explicandum efficaciam gratiæ per modum actus primi.

56 Nec item eſt neceſſaria illa præfinitio, vt Deus dicatur dare nobis auxilium ex propoſito efficaci & intentione donandi nobis actum ſalutarem; ſiquidem ipſa voluntas dandi auxilium congruum, quia præviſum eſt congruum, eſt propoſitum efficax donandi actum ſalutarem; quia illud decretum per eiuſmodi ſcientiam, à qua procedit, conſtituitur in ratione propoſiti & intentionis efficacis dandi operationem rectam, vt conſtat ex dictis ſect. 4. præſentis diſputationis & ex dictis diſ. 3. ſect. 7. & 8. vbi id probavimus ex mente Auguſtini.

57 Nec item eſt neceſſaria illa præfinitio, vt Deus conferens auxilium congruũ dicatur ſpecialiter amare hominem illum, cui confert tale auxilium, præ alio, cui confert auxilium æqualis entitatis & ſimilis in circunſtantijs, in quibus prævidet non fore efficax: tum quia ſine tali præfinitione vere Deus vult efficaciter bonam operationem vnice ob vtilitatem hominis, quam non vult efficaciter, dum confert auxilium, quod prævidit fore inefficax. Tum quia, dum confert auxilium congruum, confert ex ſpeciali complacentia, vt conſtat ex n. 51.

58 Neque denique eſt neceſſaria illa præfinitio, vt Deus ſeligat de induſtria auxilium congruum præ incongruo, vt conſtat dictis num. 41. & 42. & num. 52. Idque patet. Nam propter orationem iuſti poteſt Deus conferre peccatori gratiam congruam ad cõverſionem, quin præfiniat antecedenter converſionem peccatoris: nec enim iuſtus petit vt det auxilium congruum per intentionem efficacem converſionis; ſed ſolum petit, vt det auxilium, cum quo prævidet convertendum, potius quam aliud, cum quo prævidet non cõvertendum: & Deus exaudiet orationem iuſti illius, per hoc præciſe, quod habeat decretum conferendi auxilium, quod prævidet fore efficax, quamvis illud non præſtet per decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam: ergo de primo ad vltimum non eſt neceſſaria prædefinitio ſtabilita à Pat. Suarez ad ſalvandum decretum P. N. Claudij, quidquid ſit, an illa reipſa detur; de quo in præſenti non diſputo.

SECTIO SEXTA.

Soluuntur obiectiones impugnantes directionem ſcientiæ mediæ, eius ve anteceſſionem reſpectu decreti conferentis auxilium.

59 OBijcies primo, illam anteceſſionem ſcientiæ mediæ reſpectu decreti conferentis auxilium, tollere noſtram liberratem: quia ſi ſcientia illa antecedit decretum collativum auxilij; complexum ex illa ſcientia & tali decreto, erit ſuppoſitio infallibiliter connexa cum noſtro opere, & erit ſuppoſitio antecedens ordine cauſalitatis noſtram operationem: quia ſcientia media ordine cauſalitatis per nos antecedit decretum: decretũ veto collativum auxilij antecedit ipſum, & auxilium antecedit conſenſum: ergo de primo ad vltimum complexum illud quoad vtrumque ſui partem antecedit noſtram operationem. At omnis ſuppoſitio antecedens eſſentialiter connexa cum conſenſu, tollit eius libertatem: ſiquidem illa ſuppoſitio eſt neceſſitas quędam, vt ſit conſenſus, & aliunde eſt antecedens: ergo eſt neceſsitas antecedens.

60 Huic tamen obiectioni facile reſpondeo, ſcientiam mediam non antecedere noſtram operationem *ſimpliciter*, ſed ſolum *ſecundum quid*: quia non antecedit tanquam principiũ immmediatum, neque tanquã principiũ mediatum per ſe requiſitũ ad exiſtentiã principij immediati: nam entitas auxilij & totus actus primus proximus potuit exiſtere, non exiſtente ſcientia media de efficacia auxilij: nec eſt neceſſaria ad exiſtentiam noſtræ operationis, ſeu ad hoc quod voluntas noſtra operaretur cum illo auxilio, ex exigentia ipſius operationis, neque ex exigentia

ipsius auxilij,quasi auxilium indigeat illa scientia ad hoc vt influat in nostram operationem: nam auxilium eodem modo influeret in operationem, & voluntas nostra eodem modo illam poneret, quamvis per impossibile Deus contulisset ei auxilium, ignorans,an reipsa esset cum illo operatura, sed solum illa scientia est necessaria ex perfectione Dei, ne scilicet cæco modo conferat auxilium; & vt conferẽs auxilium,quando coniungendum est cum operatione, specialiter benefaciat, & amorem suum specialiter ostendat.

Hinc in forma distinguo maiorem: complexum ex scientia media, & decreto conferente auxilium, seu complexum ex illa scientia & auxilio, est suppositio connexa, & antecedens; distinguo, antecedens simpliciter,nego maiorem; antecedens secundum quid, concedo maiorem: quia licet altera pars complexi, nempe entitas auxilij,imo & ipsum decretum executivum auxilij, antecedat simpliciter nostrum consensum; altera tamen solum antecedit secundum quid,nempe ipsa scientia media; & ita antecedit, vt etiam sit suppositio consequens respectu nostri consensus. non enim ideo voluntas nostra operatur sub eo auxilio, quia Deus novit illam operaturam sub illo auxilio si daretur; è contra vero, ideo novit Deus,operaturam sub illo auxilio si detur, quia posito auxilio operabitur. Similiter distinguo minorem,omnis suppositio antecedens essentialiter connexa eum opere, tollit libertatem; si sit antecedens simpliciter; concedo minorem; si sit solum antecedens secundum quid;& simpliciter sit suppositio consequens; nego minorem,& consequentiam.

61 Aliam rationem reddit P. Aldrete disp.2.de Prædest. sect. 8.num. 7. cur scientia media non sit simpliciter causa operis, sed solum secundum quid : quia licet aliquo pacto causet auxilium; tamen auxilium cum intelligitur proxime potens causare opus,non intelligitur scientia media, sed ab ea præscinditur: ad hoc autem vt aliqua causa dicatur simpliciter causa, etiam mediata effectus, necesse est, vt cum causa immediata est proxime potens influere; non debeat per se prescindi à causa mediata; si enim per se prescinditur à causa mediata, non agit immediata prout recipiens suum esse ab illa mediata, & non requisita; & consequenter causa mediata nõ influit simpliciter in effectum illum vltimum.

62 Quod si obijcias, *quod* est causa causæ, est causa causati, sed scientia media est simpliciter causa auxilij simpliciter causantis nostrum consensum salutarem : ergo scientia media est simpliciter causa nostri cõsensus liberi.Responderi potest consequenter ad hanc doctrinam P.Aldrete; distinguendo maiorem: quod est causa, &c. quando causa immediata, vt dependens à causa mediata operatur effectum, concedo maiorem; si causa immediata in producendo effectum præscindat à dependentia à causa mediata; nego maiorem: & similiter distinguo minorem;scientia media est causa auxilij, & hoc operatur consensum quatenus dependens à scientia media consensus, nego minorem: & operatur consensum, quatenus præscindens à scientia media, concedo minorem, & nego conseq. Itaque insigno indifferentiæ proximę ad operandum & nõ operandum, auxiliũ intelligitur dependens à Deo vt causante ipsum per scientiã simplicis intelligentiæ repræsentantẽ possibilitatẽ actionis honestæ,ad quã inclinat auxiliũ : præscinditur vero à scientia media repræsentante operationẽ illã vt futuram sub cõditione illius auxilij.

63 Vt hęc solutio solida sit, ad nostram debet revocari.Nam quod in signo indifferentię præscindatur à scientia media futuri consus, fundari debet in eo, quod illa scientia neque sit principium immediatum consensus;neque principium mediatum & remotum per se petitum immediate ab ipso cõsensu libero, ad hoc vt existat, nam etiamsi per impossibile Deus conferret auxilium illud sine scientia media futuri consensus sub illo, adhuc voluntas creata eodem modo operaretur; & intelligeretur insigno indifferentię vi auxilij vt collati ex directione solius scientiæ simplicis intelligentiæ proxime indifferens ad vtrumque. Vnde consensus solum mediate supponit sciẽtiam mediam; quatenus essentialiter postulat provenire à Deo: & Deus nequit esse expeditus ad dandum auxilium,quin cognoscat, quẽ effectum reipsa habebit, si detur. Sic effectus creatus non postulat ex se immediate & formaliter oriri à Deo vt Trino, sed à Deo vt vno. nam per hoc præcise, quod Deus foret omnipotens & vnus in essentia, esset potens producere illũ effectũ, quamvis per impossibile non foret Trinitus. Vnde Trinitatem solum postulat mediate formaliter,quatenus essentialiter postulat provenire à Deo vno, & Deus vnus postulat esse Trinus.

64 Solida ergo ratio cur scientia media antecedit solum secundum quid nostrum consensum,est, quia ita causat auxilium,à quo dependet consensus,vt ipsa aliquo pacto dependeat à nostro consensu; non quidem absolute, sed conditionate,quatenus supponit voluntatẽ nostrã operaturã si ei cõcedatur eiusmodi auxiliũ;vnde posito auxilio iã dependet absolute à nostra operatione; non tanquã à principio influente in scientiã, vel habente aliquã prioritatem naturæ propriè talem respectu illius,

sed

ſed tanquam à conditione obiectiva,cui Deus attemperatur in cognoſcendo ;quatenus Deo liberum non eſt eligere ſcientiam illam conditionatam, ſed ex ſe eſſentialiter determinatus eſt vt cognoſcat, quid reipſa ſit electura voluntas creata ſub quacumque hypotheſi cõſtituatur cum proxima indifferẽtia ad vtrumque; ac proinde eſſentialiter determinatus, vt in cognoſcendo noſtras operationes liberas, illas non præoccupet determinando ad earum exiſtentiam,ſed in cognoſcendo ſequatur electionem alterius.

65 Vnde datur mutua prioritas in diverſo genere inter ſcientiam mediam conſenſus, & noſtrum conſenſum : nam ſcientia media habet prioritatem naturę reſpectu conſenſus mediatam, quatenus habet prioritatem immediatam reſpectu auxilij influentis immediate in noſtram operationem : noſtra vero operatio habet prioritatem quãdam per modum puræ cõditionis obiectivæ reſpectu ſcientiæ mediæ, quatenus, quod voluntas noſtra ſit operatura poſito auxilio, ſeu ſi ponatur, & ſit elicitura potius conſenſum , quam diſſenſum, eſt conditio, cui Deus ſe attemperat in cognoſcendo, & quæ prius ordine rationis debet intelligi, quam intelligamus Deum determinatum ad affirmandum potius conſenſum, quam diſſenſum ſub conditione auxilij , & proxime indifferentiæ ad vtrumque. Quæ prioritas dici poteſt ac debet prioritas attemperationis, & accomodationis : quæ eſt alia prioritatis ſpecies tradita ab Ariſtotele 4.metaphiſic. cap. 11. & convenit his rebus, quorũ electioni cętera cõformantur. Hoc genere prioritatis eſt prior determinatio voluntatis actione habitus; non quia determinatio volũtatis ſit prior natura, quam actio habitus; cum enim actio habitus ſit indiſtincta realiter à determinatione voluntatis vtentis habitu ad ſe determinandum, nequit vna eſſe prior natura reſpectu alterius:ſed quia habitus in concurrendo ſubijcitur & attemperatur voluntati; habitibus enim vtimur cum volumus ; & ideo hæc cauſalis eſt vera, ideo habitus concurrit, quia voluntas vult illo vti; & è contra hæc eſt falſa; ideo voluntas vult, quia habitus concurrit.Ad hunc ergo modũ determinatio libera voluntatis creatæ eſt prior prioritate attemperationis reſpectu ſcientiæ medię: quia Deus in cognoſcendo quid eſſet factura volũtas creata, attemperatur, & accomodatur electioni voluntatis; & voluntas creata in eliciendo ſub hoc auxilio & ſub hoc actu primo proximo hunc actum prę illo, non attemperatur ſcientiæ medię: non enim ideo voluntas ſub hoc auxilio elicit potius conſenſum quam diſſenſum,quia Deus novit, illam eliciturum potius conſenſum, quam diſſenſum; ſed è contra, ideo Deus cognovit eliciturum conſenſum potius quam diſſenſum ſub illa conditione, quia voluntas ſi conſtitueretur ſub illa indifferentia & conditione,pro ſua innata libertate ſe determinaret ad eliciẽdum conſenſum cum auxilio, potius quam ad eliciendum diſſenſum pravum viribus proprijs. Solumque datur differentia, quod habitus ex natura ſua ſubordinatur voluntati: Deus vero in concurrendo mediante auxilio ad conſenſum , non ſubordinatur quidem noſtræ voluntati , illi tamen attemperatur ex indulgentia & benignitate, quatenus relinquere voluit hominẽ in manu conſilij ſui,& illi indifferẽter applicuit ſuam omnipotentiam; vt ita poſſet pro libito ſuo eligere conſenſum vel diſſenſum.

66 Et hæc eſt ratio, cur ſcientia media, & ſcientia viſionis , quamvis infallibiliter connectantur cum obiecto affirmato , nihilominus eius libertatem non lędunt; quia nimirum non ſunt cauſa ſui obiecti, ſed potius illud ordine rationis ſupponunt, tanquam conditionem obiectivam, cui Deus in cognoſcendo attemperatur,& quaſi rationem à priori,curDeus cognoſcat:& ad hanc doctrinã recurrunt Eccleſię Patres apud P. Ruiz diſput. 33. de ſcient. ſect. 4. & apud Faſolum q. 14. art.8.à num.48.vt explicent, quo pacto ſcientia Dei non ſit cauſa peccatorum, quia videlicet non ideo peccata futura ſunt, quia Deus cognoſcit illa futura eſſe , ſed è contra ideo cognoſcit futura , quia reipſa futura ſunt ex malitia voluntatis creatę pro libito ſuo ſe determinantis ad actum malum potius quam ad actum bonum; quin à Deo prædeterminetur ad actũ malum, neque ad illum vllo modo directe inclinetur, ſed potius ab illo retrahatur quantum eſt experte Dei. Vnde Auguſt.lib. 5. de Civit. cap. 10. *Non ideo* (inquit) *peccat homo, quia Deus illum peccaturum præſciuit; imo ideo non dubitatur ipſum peccare,cum peccat,quia non fatum,non fortunã, ſed ipſum peccaturum eſſe præſciuit: qui ſi nolit, omnino non peccat: ſed ſi peccare noluerit, etiam hoc ille præſciuit.*Et Hieronymus Dialogo 4. adverſus Pelagianos:*Nõ ideo peccauit Adam, quia Deus hoc futurũ noueras, ſed præſciuit Deus,quaſi Deus, quod ille erat propria voluntate facturus.* Quod fuſe explicat idem Aug.lib.3.de lib.arb.capit. 2. 3. & 4. vbi diſputans adverſus Evodium, qui capere non poterat, quomodo fieri poſsit, vt Deus ſit præſcius omnium futurorũ, & nos nulla neceſsitate peccemus, rem hanc explicat cap. 4. exemplo præſcientiæ humanæ , ſiquidem is, qui videt alium peccare, non cogit hac ſua viſione alterum peccare.

67 Eſtque hęc doctrina adeo communis inter Eccleſiæ Patres, & Antiquos Scholaſticos, vt RR. Franciſcus Romæus Mag. Generalis Ordinis Prædicatorũ, apud Faſolum q. 14. a.8.n.45. dicat: *Si ad Antiquos Doctores te conuertas, reperies, fere omnes in hanc vnã conuenire ſententiam, non ex eo, quod Deus ſcit aliquid futurum, idcirco futurũ eſt: ſed quia futurũ eſt, id Deus nouit, qui eſt præſcius futurorum; ſic enim loquuntur Hieronymus, Auguſtinus, Origines, & Chriſoſtomus, & plerique alij ortodoxi Doctores.* Conſulatur eruditiſsimus Faſolus vbi nuper, qui poſtquam innumeros ſcholaſticos pro hac ſententia retulit, ſic tandem concludit n. 47. *Eodem modo loquuntur ac ſentiunt reliqui omnes; ſaltem cum vniuerſos pene legerim, neminem inuenire potui, qui vel leuiter indicet opinionem ianiorum Thomiſtarũ*, qui videlicet affirmant, ideo Deum infallibiliter cognoſcere peccata futura, quia habet decretũ efficax prędeterminandi ad actum peccati.

68 Dices, ſcientiam mediam omnino independentẽ eſſe à noſtra operatione, ac proinde noſtram operationem nullam prioritatem habere reſpectu illius; ac per conſequens, nos non poſſe impedire illam ſcientiã. Quod ſciẽtia media ſit omnino independens à noſtrã operatione, probatur: quia ſcientia media daretur, quamvis Deus habuiſſet ab æterno decretum nihil omnino producendi: tum quia ſciẽtia media antecedit omne liberum decretum, & cum nullius exiſtentia connectitur; priora autem non connexa cum poſterioribus, poſſunt ab illis abſolvi: tum quia ſcientia media eſt conditionalis: conditionalis autem nihil ponit in eſſe. Reſpondeo, ſcientiam mediã ex ſe non pendere abſolute à noſtra operatione; quia non poſtulat, vt ponantur principia neceſſaria ad hoc vt noſtra operatio exiſtat, ſeu non poſtulat, vt detur actus primus proximus ad vtrumque, ſub cuius conditione, affirmat noſtrum conſenſum liberum; dependet tamen conditionatè, id eſt pẽdebit abſolute purificata conditione: quia enim ſupponit, voluntatem noſtram libere elicituram cõſenſum potius quam diſſenſum ſub conditione quod ipſi conferatur talis vocatio in talibus circunſtantijs, & quia voluntas noſtra pulſata tali vocatione ſub talibus circunſtantij poteſt deſſentire; poteſt facere, ne Deus ab æterno pręviderit, ipſam conſenſuram ſub conditione, quod detur illi talis vocatio in talibus circunſtantijs.

69 Hinc infero, voluntatem noſtram non habere poteſtatem impediendi ſcientiã mediã de ſuo conſenſu futuro ſub conditione talis auxilij, donec exiſtat in ſtatu abſoluto, & pulſetur tali auxilio: nam antequam exiſtat, cum ſit purum nihil, & nõ entis nullę ſint qualitates, nihil poteſt facere, aut impedire. Rurſus id patet manifeſte; nam voluntas noſtra eatenus poteſt impedire ſcientiam de futuro cõſenſu, quatenus poteſt per poſitionẽ diſſenſus impedire exiſtentiam conſenſus: voluntas autem nõ poteſt impedire conſenſum, quouſque exiſtat in ſtatu abſoluto in actu proximo indifferente ad eliciendum conſenſum, vel diſſenſum. Vnde poteſtas impediendi ſcientiã mediam, vel determinandi ad eius exiſtentiam non convenit voluntati noſtrę quouſque exiſtat cũ omnibus comprincipijs neceſſarijs ad conſentiendum, vel diſſentiendum, vt explicui t.1.d.19.ſect.3. & d.38.n.41. quia non eſt poteſtas determinãdi vel impediendi ſcientiam Dei immediate, ſed ſolum mediate, quatenus eſt poteſtas immediata determinandi vel impediendi actum liberum noſtrum affirmatum per ſcientiam.

70 Neque voluntas noſtra proprie determinat ad ſcientiam Dei, neque propriè illam impedit; cum voluntas noſtra non ſit ab æterno, quando ſcientia Dei determinatur, vel impeditur; ſed ſolum determinat obiectiue, & ſecundum quid, per modum exhibentis materiã & cõditionem obiectivam, relate ad quam intellectũ divinus ab æterno vere & proprie determinat ſubiective ad ſcientiam, quatenus eſt eſſentialiter determinatus ad habendam ſcientiam conſenſus per hoc pręciſe quod voluntas creata poſito auxilio & actu primo proximo ſit ſeipſam libere determinatuar ad cõſenſum: & eſſentialiter determinatus eſt ad impediendam illam ſciẽtiam per hoc præciſe quod voluntas ſit impeditura exiſtentiam conſenſus, & determinatura exiſtentiam diſſenſus; vt explicui tom.1.diſp.38.ſect.9.num.44.

71 Idemque reipſa, & non aliud probat id quod dicit è noſtris Recentior, quem laudavi d.8.n.40. nimirum P. Ioſephus de Alfaro, dum d.7. de Præd. in fine concedit, ſcientiam mediam non eſſe à nobis evitabilem proprie loquendo, ſicut neque determinabilem: *Repugnat enim* (inquit) *vt quod æternum eſſe debet, impediatur, aut determinetur ad exiſtendũ in tempore.* Et ſtatim ſubiungit. *Sed* non ideo læditur noſtra libertas. Tum quia æterna hæc Dei præſcientia potuit abſolute non eſſe, & defacto non fuiſſet, ſi voluntas, vt poteſt, aliter nunc operaretur, quam prævisa eſt libere operatura. Tum quia non antecedit noſtrã operationẽ immediate, neque per ſe influit in illã, ſed tantũ eſt ratio cõferendi proximã facultatem agendi, quę ex determinatione libera voluntatis prævidetur coniungenda cum opere ſalutari. Vnde quod hæc eadem auxilia non eſſent nobis conferenda, niſi præ-

ce-

cederet ſcientia media de efficacia ipſorum, ſolum eſt verum pro ſigno, in quo Deus exercet ſuam libertatem eligendi: non vero in illo, in quo homo exercet, vel exercere poteſt ſuam libertatem operandi cum his auxilijs: in hoc enim ſigno nulla prę finitio, aut ſcientia media exiſtit. Neque vero hæc diſtinctio ſignorum eſt ſolum præciſio quædam aut conſideratio noſtra nihil ponens in rebus. Nam vere & à parte rei independenter à noſtris conſiderationibus datur, quod ſcientia media non ſit principium immediatum, *à quo*, aut vi cuius ſit ipſe effectus operationis noſtræ, quę ita comparatur cum prę finitione, aut ſcientia media, ac ſi illa non eſſent in ordine ad inducendam ratione ſui eius *exiſtentiã*. * Hactenus ille.

72 Idem, inquam, & non aliud probat hoc huius Recentioris aſſertum, quam illud, quod nos diximus num. 70. nimirum voluntatẽ creatã, non determinare proprie ad ſciẽtiam Dei, neque illam impedire; ſed ſolum proprie ponere veritatem obiectivam, relatè ad quã intellectus divinus determinat ad ſciẽtiam, vel illam impedit, determinando ad oppoſitam: neque enim voluntas noſtra media ſua operatione libera vllo pacto influit proprie in ſcientiam Dei terminatam ad talem operationem. Hinc autem perperam infert ille Recentior ſcientiam Dei non eſſe impedibilem à nobis, neque determinabilẽ. Id enim falſiſsimum eſt. Nam ſcientia viſionis, qua Deus ex ſpecula æternitatis intuetur peccatum Petri, impedibilis eſt à Petro. Nam ordine rationis prius eſt Petrum peccare in tẽpore, quam Deum ab æterno intueri eius peccatum. Vnde in eo inſtanti, in quo Petrus peccat, poteſt poteſtate antecedenti facere ne Deus ab ęterno viderit eius peccatum; nam habet poteſtatem antecedentem ad obſervandum præceptum, ſi autem, vt poteſt, obſervet præceptum, & vitet peccatum, facit, ne Deus ab æterno viderit peccatum, ſed obſervationem præcepti: ergo Petrus poteſt impedire ſcientiam divinam viſionis de exiſtentia ſui peccati; non quidem in virtute ſua, aut per modum virtutis influentis in ſcientiam, ſed in virtute intellectus divini, qui eſſentialiter determinatus eſt, vt ex ſpecula æternitatis videat id quod libere voluntas noſtra reipſa operatur, oppoſitum viſurus, ſi oppoſitum operaretur: quod eſt determinare ad ſcientiam per modum exhibentis materiam, in quam feratur divinus intuitus.

73 Illud autem principium, quod tanquam per ſe notum ſupponit ille Recẽtior: *Nimirum repugnare, vt quod æternum eſſe debet impediatur, aut determinetur ad exiſtendum in tempore*; diſtinguendum eſt, nam repugnat vt id, quod eſt æternum, impediatur, aut determinetur ad exiſtendum in tẽpore, id eſt ab aliquo incipiente in tẽpore tanquam à principio influente & determinante ſubiective ad eius exiſtentiam: non repugnat autem vt id quod eſt æternum, & ſubiective & quaſi efficienter determinatur ab aliquo æterno, nempe ab intellectu divino; determinetur in tempore obiective & verificative, id eſt determinetur ab aliquo incipiente in tempore, tanquam ab exhibente materiam, inquam feratur divinus intuitus; nimirum à voluntate creata; quę dũ poteſt facere, ne exiſtat peccatũ, poteſt facere, ne divinus intuitus ab ęterno ſuper illud feratur; vt conſtat ex communi doctrina PP. ac Theologorum, quos citavimus num. 66. & 67.

74 Nec aliter poteſt ſalvari noſtra libertas, niſi in aliquo vero ſenſu poſsimus facere, ne Deus ab æterno præſciverit noſtra opera. Nã hæc propoſitio eſt neceſſaria, & omni agẽti inevitabilis: *Si Deus ſcit, Petrũ peccaturũ, Petrus peccabit.* Nulla enim eſt potentia ad faciendum, quod, ſi Deus ſcit Petrum peccaturum, non ponatur Petri peccatum; cum nulla detur potentia falſificandam ſcientiã Dei. Vnde ſi Deum ſcire, Petrum peccaturum, abſolute eſt inevitabile Petro; peccatum Petri, erit inevitabile Petro. Sic enim licebit argumentari: *Si Deus ab æterno ſcit, Petrum in tempore peccaturũ, Petrus in tẽpore peccabit: & hoc eſt ineuitabile Petro:* ſed Deus ab ęterno ſcit Petrum in tempore peccaturum; & hoc per te eſt abſolute Petro inevitabile: ergo Petrus peccabit, & hoc eſt abſolute Petro inevitabile. Quare vbi concluſio per neceſſariam illationem deducitur ex prę miſsis, nequit eſſe evitabilis agenti, cui vtraque prę miſſa inevitabilis eſt, ac proinde vt concluſio neceſſario deducta ex præmiſsis, ſit evitabilis alicui agenti, debet ſaltem altera ex præmiſsis eſſe ipſi evitabilis. Quod arguẽdi genus colligo ex Bartholomęo de Medina Dominicano 1.2.q.13. a.6. vbi inquit: *Quamuis ſit neceſſariũ in ſenſu cõpoſito, quod ſi diſputo, loquor: at non neceſſario loquor, quia non neceſſorio diſputo. Si enim neceſſario diſputarem, neceſſario loquerer.* Ergo pariter, propterea quãvis ſit neceſſarium Petrum peccare in ſenſu compoſito ſcientiæ divinæ affirmantis Petri peccatũ; nõ eſt abſolute neceſſarium Petro, & ab ipſo inevitabile, peccare; quia non eſt neceſſariũ Petro, & ab ipſo inevitabile, quod Deus ſciat, Petrum peccare: è contra ergo, ſi foret neceſſariũ Petro, & ab ipſo inevitabile, quod Deus ſciat Petrũ peccare, peccatum Petri foret Petro neceſſarium, & inevitabile.

75 Neque recte probat ille Recentior non tolli libertatem ex eo, quod non poſsimus impedire ſcientiam Dei, faciendo ne vnquam extiterit. Reddit enim primam rationem his verbis: *Quia æterna hæc Dei præſcientia potuit abſolute non eſſe, & defacto non fuiſſet, ſi voluntas, vt poteſt, aliter nunc operaretur, quam præuiſa eſt libere operatura.* Hæc enim ratio pariter probaret, decretum efficax Thomiſticum, vel Scoticum eſſentialiter connexum cum noſtra operatione, non tollere eius libertatem: nam etiam illud æternum Dei decretum potuit abſolute non eſſe, & defacto non fuiſſet, ſi voluntas, vt poteſt, aliter nunc operaretur; quã in illo decreto prævisa eſt operatura. Ex eo enim quod voluntas omittat actum amoris, evidenter infertur, Deum ab æterno non præfiniſſe efficaciter illum actum. Rurſus ſi voluntas, vt poteſt, omitteret actum prædeterminatum, evidenter inferretur, illum actum non fuiſſe prædeterminatum. Nec poteſt dari diſparitas à ſcientia media & viſionis ad decretum Thomiſticum, & Scoticum; niſi ex eo, quod ſcientia media & viſionis ſupponunt ordine rationis noſtrum actum liberum, & ab illo aliquomodo quaſi à priori dependent: decreta autem illa non ſupponunt, ſed antecedunt actum noſtrum, illumque cauſant. Vnde ex defectu noſtræ operationis ſolum à poſteriori arguitur, Deum non præfiniſſe illam; at ex defectu operationis noſtræ à priori arguitur defectus ſcientiæ terminatæ ad ipſam. Hęc autem diſparitas probat, ſcientiam eſſe evitabilem nobis, quia ſupponit operationem à nobis evitabilem: decretum vero non eſſe evitabile, quia non ſupponit, ſed antecedit operationem. Si autem ſcientia terminata ad actum Petri non minus ſit inevitabilis Petro, quam decretum Thomiſticum, vel Scoticum, non minus tollet libertatem, quam illud.

76 Secunda ratio, qua Recentior ille probat ſcientiam & præfinitionem non tollere libertatem, erit optima, ſi ſupponat ſcientiam & præfinitionem illi ſubnixam, eſſe impedibilem; ſi enim præfinitio ſit in impedibilis, nequit componi cum potentia proxima ad omiſsionem actus prędefiniti, vt oſtendi diſp. 6. ſect. 2. & 6.

77 In fine noto, quoad negotium noſtræ libertatis, minorem difficultatem reperiri in complexo ſcientiæ mediæ dirigentis, & decreti conferentis auxilium; quam in præfinitione ſimplici ſupponente ſcientiam mediam per ſe & eſſentialiter, & amante efficaciter noſtrum conſenſum. Ratio diſparitatis eſt evidens: quia decretum collativum auxilij ſi non ſupponat eſſentialiter ſcientiam mediam de efficacia auxilij, de ſe eſt coniungibile cum diſſenſu, & quamvis voluntas creata nequeat illud impedire, poterit impedire ſcientiam illam, à qua ſolum per accidens pẽdet, inducendo ſcientiam oppoſitam: vnde poterit impedire ſuppoſitionem connexam eſſentialiter cum conſenſu, quatenus connexam; quia licet non poſsit impedire decretum illud ſpecificative ſumptum, poteſt tamen impedire illud vt connexum cum operatione, ſiquidem in ratione connexi conſtituitur per formalitatem ſcientiæ mediæ, quam noſtra voluntas poteſt impedire. At non apparet, quo pacto voluntas noſtra poſsit impedire præfinitionem, & decretum collativum auxilij; quia ſi illa præfinitio datur, vel per illam, vel per decretum eligens auxilium, quia efficax, & conſequenter per decretum eſſentialiter cõnexum cum conſenſu libero, exequetur immediate auxilium congruum. Vbi autẽ auxilium vnice pendet ab vno decreto, non videtur quo pacto poſsit voluntas noſtra impedire illud decretum; quia nequit determinare Deum ad conferendum auxilium per decretum incompoſsibile cum præfinitione, eo quod decretum illud immediate liberum eſt Deo, ſolus autem Deus poteſt determinare ad decretum ipſi ſoli liberum: ſi autem hoc non poteſt; & aliunde poteſt impedire decretum, à quo vnice pendet auxilium; certe poteſt facere, quod auxilium maneat in rerum natura ſine omnĩ voluntate exequente; quæ eſt poteſtas chymærica. Simile autem abſurdum non ſequitur ex præfinitione complexa: hanc enim nequit voluntas noſtra impedire, quoad formalitatem decreti conferentis auxilium; ſed ſolum poteſt impedire quoad formalitatem ſciẽtiæ mediæ: non eſt autem abſurdum, quod voluntas noſtra poſsit impedire formalitatem ſcientiæ mediæ affirmantis conſenſum ſub conditione talis auxilij, *A*, v. g. quia non eſt abſurdum, quod obiective poſsit determinare Deum ad formalitatem ſcientiæ negantis cõſenſum ſub illo auxilio; ſiquidem ſcientia media non eſt libera Deo: præfinitio autem eſt libera Deo.

78 Vnde ex directione ſcientiæ medię ſolum arguitur, quod voluntas creata poſsit facere, vt decretũ collativum auxilij, quod hic & nunc oritur à ſcientia de congruitate auxilij, non oriatur ab illa ſcientia; ſed à ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ. Nam ſi voluntas creata, vt poteſt, aſſentiat auxilio, impedit ſcientiam congruitatis auxilij, & inducit ſcientiam incongruitatis, à qua oriri non poteſt auxilium, vel decretum executivum auxilij; cum enim eſſentiale ſit decreto collativo auxilij ſufficientis tendere ad faciendum, vt detur recta operatio, nequit ſcientia incongrui-

gruitatis, ſeu ſcientia repræſentans voluntatem, non rectè cum illo operaturum, movere ad ipſum conferendum. Solùm ergo tunc decretum collativum oriretur à ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ. Nunc autem, quando auxilium eſt congruum, & ſcientia congruitatis dirigit ad illud conferendum, decretum collativum eius oritur à duplici ſcientiâ, nempè à ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ repreſentante poſsibilitatem rectę operationis ſub illo auxilio, & à ſcientiâ mediâ repreſentante futuritionem illius ſub conditione talis auxilij; ab illâ per ſe, ab iſta vero per accidens. Vnde nullum eſt inconveniens, quòd poſsit voluntas creata impedire ſcientiam mediam, à quâ hic & nunc oritur per accidens, & ex abundanti decretum collativum auxilij; quia hoc ſolùm eſt poſſe facere, vt decretum collativum auxilij maneat cum ſolâ dependentiâ à ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ, quam eſſentialiter ſupponit tanquam ſufficientem ad ſui exiſtentiam: & conſequenter quod maneat ſine dependentia à ſcientiâ illâ, quàm decretum illud ſecundùm ſe non poſtulat, eſtò poſtulet oriri ab illâ ex ſuppoſitione quòd cum illa coexiſtat.

78 Vnde inferes, prædefinitionem complexam conſiſtentem in decreto collativo auxilij: & ſcientiâ mediâ de ipſius congruitate, à quâ per accidens oritur tale decretum; ſecundùm illud, quod importat in recto, eſſe ſuppoſitionem ſimpliciter antecedentem, inimpedibilem à voluntate creata; nempe ſecundùm decretum executivum auxilij, ſiquidem actus primus proximus conſtitutus per auxilium vt à Deo collatum, non præſcindit à decreto collativo & executivo auxilij, ſed illud ex ſe eſſentialiter importat; ac proinde illud decretum eſt inimpedibile non minus, quàm ipſum auxilium. Secundum illud verò, quod importat de obliquo, nempe ſecundùm ſcientiam mediam, eſt ſuppoſitio ſecundùm quid antecedens, nempe per modum principij remoti non requiſiti ad exiſtentiam principij immediati, & eſt ſuppoſitio ſimpliciter conſequens, & impedibilis à noſtra volũtate ſuppoſito auxilio: nã per hoc præcisè quòd Deus purificet conditionem, ſub qua ſcientia media affirmat ſuum obiectum, conferendo auxilium, & conſtituendo voluntatem noſtram proximè potentem elicere, vel nõ elicere operationem affirmatam per ſcientiam mediam; iam ſcientia illa pendet abſolutè à noſtrâ operatione, & in ſigno indifferentiæ voluntatis creatæ præſcinditur ab illâ ſcientia; quia pro illo ſigno decretum collativum auxilij ſolùm intelligitur dependens à ſcientia ſimplicis intelligentiæ; & vi auxilij voluntas creata eſt potens facere, vt præceſſerit ſcientia media ante collationem auxilij; quia eſt potens operari; ex eo autem, quod operetur ſub auxilio indifferenti; quaſi à priori deducitur, quod antecedenter ad decretum conferendi illud auxilium, Deus noverit, illam operaturam, ſi ei conferreretur tale auxilium. Rursùs eſt potens facere in ſenſu diviſo, ne præceſſerit talis ſcientia; quia eſt potens ponere diſſenſum ſub illo auxilio; quem ſi poneret, faceret vt exiſteret in Deo ſcientia media oppoſita.

79 Sed vlteriùs argues, ex hac directione ſcientiæ mediæ ſequi, quòd voluntas noſtra poſsit impedire exiſtẽtiam auxilij; quæ eſt potentia thymærica; ſiquidem per exercitium potentiæ nequit impediri exiſtentia potentiæ; potentia autem proxima noſtræ volũtatis ad eliciendam liberè operationem ſalutarem conſtituitur per exiſtentiam auxilij: ergo per vſum huius potentiæ, nequit impediri exiſtentia auxilij. Sequela probatur: nã Deus non ſolùm confert auxilium quia eſt efficax, impellente ſciẽtiâ mediâ de efficaciâ ad illud conferendum; ſed ita ſæpè dat auxilium quia eſt efficax, vt non eſſet collaturus, ſi videret inefficax. Ergo verum eſt dicere: hoc auxiliũ non exiſteret, ſi Deus videret fore incongruũ. Tunc ſic: atqui voluntas creata poteſt facere, quòd Deus viderit fore incongruum: ergo poteſt impedire exiſtentiam auxilij. Reſpondetur, negando ſequelam, ad eius probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ergo verum eſt dicere: *Hoc auxilium non exiſteret, ſi Deus videret fore incongruum.* Eſt verum pro ſigno libertatis divinæ, concedo; in ſigno libertatis creatæ, quando iam collato auxilio & præparato concurſu indifferenti, voluntas creata eſt proximè potens operari, vel non operari cum illo auxilio, nego cõſequentiam, & diſtinguo minorem ſubſumptam: voluntas creata poteſt facere quod Deus viderit fore incongruum, poteſt facere pro ſigno libertatis divinæ, nego minorem: pro ſigno libertatis creatæ ſupponente iam collatum auxilium, & præparatum concurſum; concedo minorem, & nego conſequentiam.

80 Itaque abſolutè verum eſt, quòd Deus non contuliſſet de facto hoc auxilium, ſi prævidiſſet fore inefficax, ſiquidem ſcientia media de efficacia talis auxilij, fuit conditio ſine quâ non contuliſſet Deus illud auxilium, ſiquidem illud de induſtriâ ſelegit ex complacentia ſpeciali erga rectam operationem. Cum iſta autem veritate rectè componitur, quod ſuppoſitâ exiſtentiâ auxilij, & præparatione concurſus indifferentis, poſsit voluntas creata facere, vt illud auxilium coniungatur cũ ſcientia de ineffiçacia; ac proinde, quòd poſsit facere

tere vt Deus contulerit hoc auxilium quamvis videret inefficax. Sicut enim ex parte Dei hæc duo rectè cohærent, nempè quod de facto det hoc auxilium quia eſt efficax, ita vt de facto non contuliſſet, ſi prævidiſſet inefficax: & tamen quod habeat potentiam antecedentem ad dandum tale auxilium quamvis prævidiſſet inefficax: ita optimè componuntur hæc duo: nempe quod abſolutè non contuliſſet Deus hoc auxilium, ſi prævidiſſet fore inefficax: & tamen, quòd per ipſum auxilium tribuat homini poteſtatem ad faciendum, vt hoc auxilium collatum fuiſſet, quamvis videretur inefficax. Non quia volũtas creata poſsit facere vt Deus habeat decretum collativum auxilij: ſed quia ſuppoſito tali decreto, habet poteſtatem ad illud ſeparandum à ſcientiâ efficaciæ, & coniungendum cum ſcientia inefficaciæ.

81 Quarè licet iſtæ duæ propoſitiones ſint oppoſitæ: *Deus abſolutè non dediſſet hoc auxilium, ſi prævidiſſet fore inefficax: Deus abſolutè dediſſet hoc auxilium, quamvis prævidiſſet fore inefficax.* Tamen iſtæ duæ non ſunt oppoſitæ: *Deus abſolutè non dediſſet hoc auxilium, ſi prævidiſſet fore inefficax. Voluntas creata ſuppoſito auxilio poteſt facere, vt Deus illud contuliſſet, quamvis prævidiſſet fore inefficax.* Legantur quæ ſcripſi in hoc tractatu diſp. 7. ſec. 10. num. 86. & tom. 1. diſputat. 20. ſectione 3.

DISPVTATIO XII.

AN DEVS CONFERENS AVXILIVM CONGRVVM EX DIrectione ſcientiæ mediæ, debeat illud immediatè exequi per decretum indifferens; an verò poſsit exequi vnicè per præfinicionem operis?

Id eſt, an ad libertatem requiratur, quòd auxilium congruum ad conſenſum, conferatur per decretum indifferens compoſsibile cum diſſenſu.

SECTIO PRIMA.

Senſus quæſtionis, & Authorum placita.

1 SVPPONIMVS primò, ad libertatem requiri, quòd omnia principia proxima conſenſus ſint indifferentia, & cõiungibilia cum diſſenſu; id enim poſtulat conceptus potentię liberæ: *Quæ poſitis omnibus prærequiſitis ad agẽdũ poteſt agere, & non agere.* Quæ definitio intelligenda eſt in ſenſu cõpoſito, vt docet ſchola ſocietatis cũ Eximio Doctore prolog. 1. de grat. c. 3. & nos probavimus tom. 1. diſp. 13. ſec. 2. à num. 23. ita nimirũ, vt cum omnibus prærequiſitis ad actionem poſsit componi nõ actio, ſeu exercitium oppoſitum. Supponimus ſecundò, ad libertatem conſenſus requiri, quòd Deus in eo inſtanti, in quo concurrit ad conſenſum ex determinatione noſtrę voluntatis, paratus ſit concurrere ad diſſenſum; ita vt omnipotentia præparetur ad concurrendum in conſenſum liberum per decretum indifferens, offerens quantum eſt ex ſe concurſum ad diſſenſum, vt probavimus tom. 1. diſp. 10. ſec. 2. Supponimus tertiò, ad pręſentem quæſtionem ſupponi, vel permitti, Deum præfinire ſuppoſita ſcientia media conſenſum ſalutarem pręfinitione ab intrinſeco efficaci, quæ ſit intentio efficax cõſenſus ſalutaris, & determinet Deũ ad conferendũ auxilium congruum, ad exprimendum conſenſum. Quæſtio ergo eſt, an cum libertate componatur, quòd auxilium congruum ad conſenſum vnicè cõferatur per præfinitionem conſenſus; an vero neceſſe ſit ad libertatem conſenſus, quòd auxilium congruum ad conſenſum conferatur per decretum compoſsibile cum diſſenſu; quod decretum vel ſit per accidens imperatum à pręfinitione conſenſus, vel concomitanter exiſtat cum illa, ita vt auxilium congruum ad conſenſum mandetur executioni immediatè per duplex decretum, nempè & per pręfinitionem conſenſus, & per decretum indifferens compoſsibile cum diſſenſu.

2 His poſitis, affirmat ſalvari libertatem, quamvis auxilium vnicè conferatur per præfinitionem conſenſus, proindeque quamvis nullum interveniat decretum executivum auxilij indifferens & compoſsibile cum diſſenſu; P. Antonius de Quiros diſp. 8. de Prędeſt. ſec. 5. P. Auguſtinus de Herrera q. 3. de

Prę-

Prædeſt. eſtque ſatis communis inter noſtros Recentiores Complutenſes. Negant verò, tunc ſalvari libertatem P. Aldrete 1. p. to. 2. tr. de Prædeſt. diſp. 4. ſec. 2. & 3. præſertim num. 13. vbi probat, nõ poſſe in ſigno indifferentiæ præſcindi à prærequiſitis mediatis conſenſus. Decretum autem executivum auxilij eſt prærequiſitum mediatum, conſenſus, per ſe ab illo poſtulatum. Ergo non præſcinditur in ſigno indifferentiæ à decreto executivo auxilij iuxta hunc Authorem; cum tamen iuxta ipſum in ſigno indifferentiæ pręſcindi debeat à præfinitione. Non tamen directè, & ex propoſito diſputat hanc quæſtionem. Diſputat autem P. Ribadeneira: & latè contendit ad libertatem requiri, quòd auxilium immediatè mandetur executioni per decretum indifferens, diſp. 2. de Prædeſt. cap. 1. aſſerens, hanc partem illuſtraſſe doctiſsimos Recentiores ex noſtris; eamque tradidit in manuſcriptis de auxilijs P. Mathæus de Moya, vt ipſe mihi narravit Matriti anno 1681. Quæſtio hæc in proprijs terminis excitata non eſt à Prioribus Theologis noſtræ Societatis: quãvis enim omnes illi, qui negant pręfinitiones ab intrinſeco efficaces noſtrorum actuum liberorum, quæ ſint cauſa conferendi auxilia congrua; conſtanter affirment, ad libertatem requiri, quòd auxilia conferantur per voluntatem, quæ non ſit ex ſe præfinitiva operis: tamen ij, qui cum P. Suarez admittunt præfinitiones illas, non diſputarunt, an præter pręfinitionem aſsignandum ſit decretum executivum auxilij, quod ſit indifferens ſicut ipſum auxilium. Ego anno 1656. in tract. de Prædeſtinatione conſtanter docui, non ſalvari libertatem, niſi auxilium mandetur executioni per decretum indifferens; & nunquam ſententiam oppoſitam capere potui. Proponamque ſectione ſequenti rationem, quâ vſus ſum in domeſticis diſputationibus adverſus P. Quiros, qui oppoſitam ſententiam defendebat.

SECTIO SECVNDA.

Prima ratio oſtendens non ſaluari libertatem ſine decreto indifferenti collatiuo auxilij; quia ſine hoc decreto nequit Voluntas noſtra impedire præfinitionem.

1 SVPPONO, ad rationem conficiendam principium familiare apud Authores Societatis, præſertim Recentiores, nimirum ad libertatem requiri, quòd voluntas poſsit impedire omnem ſuppoſitionem eſſentialiter conuexam cum exiſtentiâ actus: quod principium ſolidiſsimè fundat P. Aldrete diſp. 23. de ſcientia poſt P. Arrubal diſp. 33. cap. 6. & Patrem Valentiam q. 14. punct. 5. §. 3. circa finem: & nunc breviter ſuadetur, quia ſi voluntas ſubiacens ſuppoſitioni eſſentialiter connexæ cum conſenſu, nequit impedire illã ſuppoſitionem faciendo ne vnquam extiterit; non poterit ponere diſſenſum, quin illum cõponat cum ſuppoſitione illa; quod eſt implicatorium. Vel enim debet per poſitionem diſſenſus dividere à ſe ſuppoſitionem connexam cum conſenſu; vel diſſenſum cõponere cũ illa ſuppoſitione; vel carere potẽtia ad diſſenſum. Vnde ſi ſub illa ſuppoſitione habet potentiam proximam antecedentem ad diſſenſum; ſanè cum non habeat potentiam ad diſſenſum in ſenſu compoſito ſuppoſitionis connexæ cum conſenſu, ſeu ad componendum diſſenſum cũ eiuſmodi ſuppoſitione; debet habere potentiam ad diſſenſum in ſenſu diviſo talis ſuppoſitionis; ſeu ad dividendum à ſe illam ſuppoſitionem per poſitionem diſſenſus, faciendo ne vnquam extiterit ſuppoſitio illa. Vide quæ dixi diſp. XI. à num. 71.

4 Hoc poſito, ſic argumentor: voluntas non ponit liberè conſenſum pręfinitum, niſi quando habet potentiam antecedentem ad impediendam præfinitionem cõſenſus. Sed dum voluntas habet auxilium vnicè pendens à pręfinitione conſenſus, non habet potentiã antecedentem ad impediẽdam præfinitionem conſenſus: ergo dum voluntas habet auxilium vnicè pendens à pręfinitione conſenſus, non ponit liberè conſenſum præfinitum. Ergo vt ponat liberè, debet habere auxilium per decretum indifferens coniũgibile cum diſſenſu. Maior conſtat ex dictis numero antecedenti. Minor probatur: quia ſi voluntas dum habet auxilium vnicè pendens à præfinitione, haberet potentiam antecedentem ad impediendam pręfinitionem, haberet potentiam antecedentem ad faciendum vt exiſteret auxilium in rerum natura ſine omni voluntate exequente. At hoc repugnat; quia hoc eſt habere potentiam ad faciendum vt detur à parte rei chymęra, ſiquidem chymęra eſt, auxilium exiſtere in rerum natura abſque omni voluntate divina ipſum exequente: ergo voluntas dum habet auxilium vnicè pendens à præfinitione, non habet poteſtatem ad impediendam præfinitionem. Conſtãt reliqua: & probatur ſequela maioris: quia voluntas potens impedire decretum executivum auxilij, à quo vnicè iſtud dependet, & impotens loco illius inducere aliud decretum executivum auxilij, poteſt facere, vt auxilium maneat ſine omni decreto executivo: ſiquidem conſtituitur in actu primo proximo per auxilium, & nequit per exercitium illius actus primi impedire exiſtentiam ipſius actus pri-

PROPIEDAD INTELECTUAL

primi, & consequenter neque existentia auxilij. Quare si potest facere vt auxilium vnicè pendens à præfinitione maneat sine præfinitione, & aliunde nequit inducere aliud decretum loco præfinitionis, à quo pendeat auxilium, potest facere vt auxilium maneat in rerum naturâ sine omni voluntate exequenti. Atqui voluntas nequit inducere in Deũ aliud decretum loco præfinitionis, à quo pendeat auxilium: ergo si aliunde potest impedire decretum præfinitivum consensus, à quo per se vnicè dependet auxilium, potest facere vt maneat auxilium sine omni voluntate exequente: ergo si voluntas, dum habet auxilium vnicè dependens à præfinitione consensus, posset impedire præfinitionem illam, posset facere vt existat auxilium sine omni voluntate vel decreto divino executivo.

5 Quod autem voluntas nequeat inducere in Deum decretum executivum auxilij loco præfinitionis; probatur: quia licet voluntas nostra possit impedire decretum liberum Dei, quatenus potest impedire scientiam divinam, quam illud decretum essentialiter supponit, & cui innititur: non tamen potest affigere Deo decretum ipsi immediatè liberum, Deumve determinare ad decretum, quia determinare ad existentiã decreti suppositã proxima potentiâ determinandi, aut præfiniendi, ad solum Deum spectat. Voluntas verò creata determinans ad existentiam scientiæ, quam illud decretum essentialiter supponit; & quæ constituit potentiam proximam præfiniendi, non determinat ad existentiam decreti, vtpote quod suppositã potẽtiâ proximâ potest suspendi. Quare posse impedire scientiam mediam de efficaciâ & congruitate auxilij, sub quo Deus præfinit efficaciter consensum liberum, est posse impedire præfinitionem; quia carentia scientiæ mediæ habet connexionem essentialem cum carentiâ præfinitionis per illud auxilium; at posse inducere scientiam mediam de efficaciâ auxilij $\mathcal{A}$, non est posse inducere existentiam præfinitionis per illud auxilium, quia scientia media de congruitate auxilij $\mathcal{A}$ non connectitur cum existentia præfinitionis per illud auxilium. Vnde licet nos possimus determinare Deum ad non habendum decretum essentialiter dependens à scientiâ nobis libera; quia ablato fundamento, necessariò tollitur id, quod supra fundamentum innititur: non tamen possumus determinare Deum ad habendũ decretum essentialiter supponens scientiam nobis liberam: quia posito fundamento, non necessariò ponitur id, quod supra fundamentum innititur; siquidem iacto fundamento, liberum adhuc est construere ædificium supra ipsum.

6 Ratio autem à priori cur non possit voluntas creata determinare ad existentiam decreti exequentis auxilium loco præfinitionis, est, quia illud decretum deberet esse immediatè liberum Deo; siquidem pro signo indifferentię, in quo voluntas est proximè indifferens ad ponendum dissensum, non intelligitur aliud decretum, à quo induceretur decretum exequens auxilium loco præfinitionis: siquidem illud signum coexistit cum præfinitione efficaci consensus, quæ impedienda est per positionem dissensus; supponimus autem, nullum aliud intervenire decretum, quando voluntas habet auxilium congruum collatum vi præfinitionis consensus, præter illam præfinitionem. Vnde si voluntas creata per dissensum impediret præfinitionem & induceret aliud decretum executivum auxilij, istud decretum esset immediatè liberum Deo. Implicat autẽ, vt volũtas creata possit determinare divinam ad decretum ipsi immediatè liberum: quia de ratione actionis immediatè liberæ alicui agẽti est, quòd determinetur ab ipso, & non ab alio: sola enim voluntas eligens per aliquam actionem est, quæ determinat vt existat potiùs illa actio, quàm opposita; vt sæpè probavi to. 1. disp. 36. num. 14. & num. 13. & in hoc to. & tractatu disp. 3. sectione 11. §. 1. & 2.; ergo implicat decretum aliquod esse immediatè liberum Deo; & tamen posse creaturam determinare ad eius existentiam.

7 Quod rursùs paritate vrgentissimâ evincitur. Implicat actionem aliquam esse liberã creaturæ, præsertim libertate immediatâ, & creatorẽ determinare ad illius existentiam; vt constat ex principijs Societatis sæpè in hoc tomo, & in priori stabilitis, iuxta quæ physica prædeterminatio pugnat cum libertate. Ergo à fortiori implicabit actionem aliquam vel decretum esse immediatè liberum creatori, & tamen creaturam determinare ad eius existentiam. Patet consequentia; quia ideo repugnat actionem aliquam esse immediatè liberam creaturæ, & tamen eius existentiam determinari à creatore; quia de conceptu actionis liberæ alicui agenti est, quòd eius existentia determinetur ab ipso agente, & non ab alio: quæ ratio vniversalis est, & Deum comprehendens. Et sanè ex terminis est manifestum, non minus, sed multò magis repugnare, quòd actio vel volitio immediatè libera creatori, determinetur à creatura; quàm quòd actio immediatè libera creaturæ determinetur à creatore. Ergo si hoc secundum repugnat, à fortiori repugnabit illud primum.

8 Dices, ex terminis repugnare, quòd aliqua volitio vel actio sit immediatè libera alicui agenti, & quod aliud agens efficienter

&

& per modum principij immediati phyſici determinet ad eius exiſtentiam: non repugnare autem,quòd actio vel volitio ſit immediatè libera Deo, & tamen quòd creatura obiectivè & eſſentialiter determinet ad eius exiſtẽtiam; quia determinare ſolùm obiectivè &intentionaliter, non eſt propriè determinare. Sed cõtra: quia an non minus implicat eſſe liberam agenti actionem ad cuius exiſtentiam determinat obiectivè aliud agens, quàm illam, ad cuius exiſtentiam determinat phyſicè:vt patet exemplis: nam reprobus committens peccatũ imperſeverantiæ, ſolùm obiectivè determinat Deum ad decretum executivum damnationis, quatenus ponit conditionem obiectivam, ſub qua Deus decrevit damnare peccantem; & tamen illud decretum non eſt immediatè liberum Deo. Similiter peccator, dum peccat,ſolùm obiectivè determinat Deum ad ſcientiam viſionis de exiſtentia peccati: & tamen hoc ſufficit, ne ſcientia viſionis ſit immediatè libera Deo, non minus quàm ſi determinaret phyſicè ad exiſtentiam illius ſcientiæ. Ergo implicat aliquam actionem eſſe immediatè liberam Deo, & tamen creaturam poſſe determinare ad eius exiſtentiam.

9 Reſpondebis forsàm, eſſe quidem contra libertatem immediatam divini decreti,quod creatura nulla facta ſuppoſitione libera Deo, poſsit determinare ad eius exiſtentiã; non eſſe autem contra eius libertatem immediatam, quod facta ea ſuppoſitione, videlicet facta ſuppoſitione auxilij indifferentis, poſsit per diſſenſum determinare ad exiſtentiam decreti exequentis auxilium loco præfinitionis. Sed contra: Deus nulla facta ſuppoſitione poteſt determinare creaturam ad actionem ipſi immediatè liberam; vt eſt manifeſtũ in principijs Societatis: ergo à fortiori nullâ factâ ſuppoſitione poteſt creatura determinare creatorem ad volitionem ipſi immediatè liberam.

10 Adverſarij communiter dicunt,repugnare quidem,quòd creatura nulla facta ſuppoſitione determinet Deum ad decretum executivum auxilij; bene tamen poſſe factâ ſuppoſitione auxilij. Sed contra hanc reſponſionem denuò inſurgo: ſiquidem voluntas noſtra abſolutè & præſcindendo ab omni ſuppoſitione nequit determinare Deum ad ſcientiam mediam affirmantẽ conſenſum ſub conditione talis auxilij, ſed ſolùm hoc poteſt factâ ſuppoſitione auxilij:quia eatenus poteſt determinare ad ſcientiam mediam de conſenſu, quatenus poteſt ponere diſſenſum; hunc autem non poteſt ponere niſi facta ſuppoſitione auxilij: & tamen hoc ipſo quòd facta ſuppoſitione poſsit determinare ad formalitatem ſcientiæ mediæ, illa formalitas non eſt libera Deo, ſed duntaxat eſt libera nobis. Ergo pariter,quamvis præſcindendo ab exiſtentia auxilij non poſsimus determinare ad exiſtẽtiam decreti exequentis auxilium; ſi tamen poſſumus facta ſuppoſitione auxilij; formalitas decreti non erit libera Deo, ſed duntaxat nobis.

11 Dices, Deum liberè determinare ad exiſtentiam decreti exequentis auxilium, quod decretum ſit indifferens, & compoſsibile cum diſſenſu, ſuppoſita ſcientia media de inefficacia auxilij, & antecedenter ad collationem auxilij,quia illud eſt ſignum libertatis divinæ; at ſuppoſita exiſtentia auxilij indifferentis poſſe voluntatem creatam acquirere illud decretum indifferens, quatenus poteſt ponere diſſenſum, & mediante diſſenſu acquirere ſcientiam mediam de inefficacia auxilij: & conſequenter facere vt auxilium coniungatur cum ſcientia de inefficacia: cum enim impoſsibile ſit,quòd auxilium indifferens exiſtat ſub ſcientia de inefficacia; & quòd conferatur per decretum incompoſsibile cum diſſenſu,neceſſe eſt, vt dum eſt ſub ſcientia de inefficaciâ, conferatur per decretum compoſsibile cum diſſenſu, ſeu per decretum indifferens: vnde cum voluntas creata poſsit facere, vt exiſtat auxilium ſub ſcientia de inefficacia, poteſt facere, vt exiſtat auxilium vi decreti indifferentis.

12 Sed contrà:quia implicat voluntatem creatam ſuppoſitâ exiſtentia auxilij liberè determinare ad exiſtentiam illius decreti indifferentis; & quòd pro priori ad exiſtentiam auxilij Deus determinaverit liberè per modum principij eligentis: ſed potius hoc ipſo quòd ſuppoſita exiſtentia auxilij voluntas creata determinet liberè ad exiſtentiam talis decreti, arguitur Deum pro priori ad exiſtentiam auxilij determinaſſe per modum principij purè phyſici ad exiſtentiam talis decreti ſe attemperando in determinando ad decretum electioni liberę voluntatis creatæ futurę ſuppoſito auxilio. Sic implicat voluntatem creatam ſuppoſita exiſtentia auxilij determinare ad formalitatem ſcientiæ mediæ, & quod pro priori ad exiſtentiam auxilij Deus determinaverit per modum principij eligentis ad illam formalitatem: ſed potius ex eo quòd ſuppoſita exiſtentia auxilij voluntas creata liberè determinet ad ſcientiam mediam, arguitur Deum pro priori ad exiſtẽtiam auxilij determinaſſe exiſtentiam ſcientiæ mediæ per modum principij purè phyſici ex ſe determinantis exiſtentiam illius ſcientiæ mediæ, quæ conformis ſit electioni liberæ creaturæ.

13 Et ſanè quòd intellectus divinus pro prio-

priori ad auxilium determinet ad ſcientiam mediam, non quidem liberè, ſed neceſſariò & cum attemperatione & quaſi ſubordinatione ad electionem liberam voluntatis creatæ; videtur manifeſtum. Nam ſcientia media antecedit omne liberum Dei decretum, & exiſtit in Deo, quamvis nunquam ſit extitura voluntas creata, cuius operatio libera affirmatur cõditionatè per ſcientiam. Quamvis enim Deus ab æterno decreviſſet nullam vnquam creaturam producere; tamen per ſcientiam mediam cognoſceret, quid eſſet facturus Petrus, ſi crearetur, & conſtitueretur ſub tali auxilio indifferenti cum proxima indifferentia ad vtrũque. Tunc autem voluntas creata non determinaret ad illam ſcientiam, quia non entis nullæ ſunt proprietates, & voluntas creata tũc eſſet non ens. Deinde id patet, quia voluntas creata eatenus poteſt determinare ad ſcientiã Dei, quatenus poteſt determinare ad propriã operationem; nec enim ſcientia Dei eſt immediate libera creaturæ, ſed ſolùm dicitur libera creaturæ, quatenus ipſi libera eſt operatio, quam ſcientia ſupponit: voluntas autem creata nullibi, & nunquam exiſtens, non eſt potens determinare ad ſuam operationem: ergo non eſt potens determinare ad ſcientiam Dei. Quod ſi voluntas creata nõ eſt tunc principium determinans ad exiſtentiam ſcientiæ mediæ; ſequitur intellectum divinum eſſe tũc vnicum principium determinans, nõ quidem liberè eligendo ſcientiam, ſed neceſſariò erũpendo in illam, quæ ſi exiſtat, erit conformis electioni liberæ, quam voluntas creata poneret, poſito auxilio: implicat enim dari de præſenti in Deo aliquam formalitatem contingentem, & non dari aliquod principium producens virtualiter illam formalitatem, vel liberè, vel ſine libertate propria & cum attemperatione ad libertatem ſeu electionem alienam: idem autem eſt producere formalitatem ſcientiæ, & determinare ad eius exiſtentiam, non quidem liberè, ſed per modum principij determinati ad cognoſcendum nunc illud determinatè, quod voluntas creata elegerit poſito auxilio indifferenti.

14 Imò voluntas creata non propriè determinat ad ſcientiam mediam, ſed dicitur determinare, quatenus ponit conditionem obiectivam in ordine ad quam Deus ex ſe eſt determinatus habere ſcientiam illam; ſoluſque intellectus divinus eſt, qui propriè determinat ad ſcientiam mediam, cum attemperatione tamen ad noſtram electionem liberam; neque enim nos affigimus Deo ſcientiam illam, ſed Deus ipſe ob ſummam ſuam in cognoſcendo perſpicaciam eſt eſſentialiter determinatus vt habeat hanc ſcientiam mediam præ oppoſita, per hoc præciſè, quòd voluntas creata poſita conditione ſe determinatura ſit ad hoc exercitium liberum præ oppoſito: vt explicui to. 1. d. 19. n. 29. & diſp. 38. tota ſec. 8. & in hoc 2. to. diſp. 3. ſect. 16. à n. 299. vnde Deus ſolus determinat ſubiectivè & propriè ad ſcientiam mediam, non liberè & elective, ſed neceſſariò, non quidem neceſsitate oppoſita cõtingentiæ, ſed neceſsitate oppoſita libertati propriæ habentis ſcientiam illam.

15 Quapropter antecedenter ad poſitionem & purificationem conditionis Deus determinat ad ſcientiam per modum principij purè phyſici ſe attemperantis in cognoſcendo liberę electioni alterius: poſita autem conditione, voluntas creata determinat obiectivè liberè ad ſcientiam illam, impropriè tamen, quia nullatenus influit in illam. Ad hunc ergo modũ ſi ſuppoſito auxilio voluntas creata determinaret liberè ad exiſtentiam decreti exequentis auxilium; ſanè ante poſitionem auxilij Deus determinaret purè phyſicè & per modum principij neceſsitati ad erumpendum in illud decretum executivum auxilij, ad quod ſuppoſito auxilio voluntas creata determinaverit.

16 Neque ex eo, quòd neceſſe ſit auxilium dari per decretum indifferens ex ſuppoſitione quòd exiſtat ſub ſcientia media de inefficacia auxilij, ſequitur voluntatem determinantem ad exiſtentiam diſſenſus determinare ad exiſtẽtiam decreti indifferentis exequentis auxilium: ſed ſolùm ſequitur, quòd hoc ipſo quòd ſupponatur auxilium exiſtens ſub ſcientia media de inefficacia ipſius, ſupponitur illud auxilium cauſatum per decretum indifferens, quod non minus ſit inimpedibile à volũtate creata, quam ipſum auxilium: voluntas enim creata, quatenus ponens diſſenſum ſub auxilio *A*, eſſentialiter ſupponit illud auxilium cauſatum à Deo per decretum compoſsibile cum diſſenſu; ſicut enim per ſe & eſſentialiter ſupponit auxilium eſſe productum à Deo, ita ſupponit eſſe productum per decretum indifferens; cum ex terminis implicet auxilium coniungi cum diſſenſu, niſi quatenus productum per decretum indifferens: ergo auxilium indifferens quatenus influens indirectè in diſſenſum, & quatenus coniungitur cum diſſenſu, non determinat ad exiſtentiam decreti indifferentis, ſed illam exiſtentiam per ſe ſupponit tanquam cauſam per ſe requiſitam ex exigentia ipſius effectus.

17 Dices, hoc argumento pariter probari, voluntatẽ vt coniungentem auxilium cũ diſſenſu, non determinare ad ſcientiam mediam de inefficacia auxilij, ſed illam ſupponere determinatam ab intellectu divino. Sed ne-

go

go ſequelam: quia licet diſſenſus per ſe ſit connexus cum ſcientia media de inefficacia auxilij; non tamen per ſe ex exigentia effectus illã ſupponit: nec ſcientia de inefficacia auxilij præcedit ordine cauſalitatis eius collationem, quia non inclinat ad eius collationem, ſed potius retrahit ab ipſa; ac proinde non antecedit ordine cauſalitatis collationem auxilij; ſed potius poteſt antecedere eius ſubtractionem: quare diſſenſus per ſe ſolùm ſupponit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quę ſufficit vt Deus cauſet auxilium indifferens; ſcientiam autem mediam de inefficacia auxilij non ſupponit ordine cauſalitatis. Rursùs quamvis permittatur ſupponere, non ſupponit ex exigentiâ effectus, ſed ex perfectione Dei: quamvis enim Deus per impoſsibile careret ſcientia media; voluntas ex vi auxilij indifferentis eodem modo poneret diſſenſum, & auxilium ad ſui exiſtentiam illam per ſe non poſtulat, ſed contentũ eſt ſciẽtia ſimplicis intelligentiæ. At ſi Deus per impoſsibile nõ eſſet capax habendi decretum compoſsibile cum diſſenſu, volũtas eſſet impotens coniungere auxilium cum diſſenſu, & conſequenter eſſet impotens ponere diſſenſum: vnde ad hoc vt intelligatur proximè potens ponere diſſenſum per auxiliũ à Deo cauſatum, debet illud auxilium eſſe cauſatum mediante decreto compoſsibili cum diſſenſu: nam auxilium vt cauſatum per decretum incompoſsibile cum diſſenſu, non dat poteſtatem ad diſſenſum, quatenus autem præſcindens ab eo quòd ſit cauſatum per decretum connexum cum conſenſu, vel per decretum compoſsibile cum diſſenſu, præſcindit ab eo, quòd det poteſtatem proximam ad diſſenſum.

18 Quòd ſi iterum dicas, auxilium ſecundùm ſe poſtulare, quòd conferatur vel per decretum incompoſsibile cum diſſenſu, vel per decretum compoſsibile: ac proinde volũtatem vt inſtructam auxilio illo, poſſe comparare decretum compoſsibile cum diſſenſu. Cõtrà eſt primò: quia voluntas non habet hanc poteſtatem ad diſſenſum, niſi quatenus habet in re cauſatum auxilium: auxilium autem in re non cauſatur, niſi vel per decretum incompoſsibile cum diſſenſu, & connexum cum cõſenſu, vel per decretum indifferens, & compoſsibile cum diſſenſu: ergo voluntas non habet poteſtatem ad diſſenſum niſi quatenus habet auxilium cauſatum ab aliquo ex illis decretis. Sed voluntas quatenus habet auxilium cauſatum vnicè per præfinitionem conſenſus, non habet poteſtatem ad diſſenſum; quia vt ſic reduplicat impedimentum diſſenſus: ergo ſolùm habet poteſtatem ad diſſenſum, quatenus habet auxilium cauſatum per decretum compoſsibile cum diſſenſu. At quatenus habet auxilium ex vi decreti compoſsibilis cum diſſenſu non eſt potẽs impedire illud decretum, ſed potius illud ſupponit: ergo nunquam eſt potens acquirere decretum compoſsibile cum diſſenſu. Probo conſequentiam: quia quando habet auxilium vnicè dependens à præfinitione conſenſus, non habet auxilium dependens à decreto compoſsibili cum diſſenſu; ac proinde non poteſt tũc cauſare diſſenſum per auxilium vt cauſatum à decreto indifferenti: ergo ſi eſt potens tunc ponere diſſenſum, habet hanc poteſtatem per auxilium quatenus cauſatum à præfinitione conſenſus. At hoc eſt impoſsibile: ergo voluntas habens auxilium vnicè pendens à præfinitione conſenſus non habet poteſtatem ad diſſenſum. Quod magis cõfirmabitur ſectione ſequenti.

SECTIO TERTIA.

Oſtenditur amplius Voluntatem non manere liberam ad diſſenſum, quando ponit conſenſum per auxilium Vnicè pendens à præfinitione.

19 SIC argumentor: quando voluntas ponit conſenſum per auxilium vnicè pendens à præfinitione conſenſus, nõ habet neque pro libito ſuo poteſt comparare aliquod eſſentialiter prærequiſitum ad diſſenſum: ergo tunc non manet libera ad diſſenſum. Patet conſequẽtia ex illo primo principio ſcholę Societatis, quod P. Suarez appellavit per ſe notum, vt expendimus to. 1. diſp. 13. num. 18. & in hoc 2. to. & tractatu diſp. 3. ſect. 1. numero 13. videlicet, tunc potentiam non manere liberam ad aliquod exercitium, quando neque actu, neque ſub ſua poteſtate habet omnia prærequiſita ad illud exercitium, qui enim non habet, neque pro libito ſuo poteſt habere aliquod medium eſſentialiter prærequiſitum ad exiſtentiam finis, quomodo habet in ſua libera poteſtate finem? Iam probatur antecedens: nam quando voluntas ponit conſenſum per auxilium vnicè pendens à præfinitione conſenſus, non habet decretum executivum auxilij compoſsibile cum diſſenſu, cum tamen certiſsimum ſit, hoc decretum eſſe eſſentialiter prærequiſitum ad diſſenſum. Deinde neque poteſt hoc decretum comparare. Quod ſic probo: quia voluntas creata nequit determinare divinam ad aliquod decretũ vel volitionem, niſi in vi alicuius ſuppoſitionis liberè amatæ à Deo, quatenus amatæ & volitæ ab ipſo. Suppoſitio enim præſcindens ab eo quòd ſit liberè amata à Deo, quatenus ſic præſcindens, nequit deſervire ad explicandam libertatem illius decreti ad cuius exiſtentiam

tiam determinat voluntas creata: ergo ſolùm poteſt ad hoc deſervire ſuppoſitio liberè volita à Deo, quatenus liberè volita; vt hoc pacto totam vim determinandi voluntatem divinam ad decretum illud, habeat arbitrium creatum ex vi alterius decreti divini, & ſic ſalvetur Deum non ab extrinſeco, ſed à ſe ipſo determinari ad novum illud decretum, ad quod dicitur arbitrium creatum ipſum determinare.

20 At quando voluntas creata habet auxilium vnicè pendens à præfinitione conſenſus, non datur ſuppoſitio, quæ, quatenus liberè volita à Deo, det ipſi voluntati creatæ facultatem determinandi Deum ad decretum illud indifferens compoſsibile cum præfinitione: ſiquidem ibi ſolùm intervenit ſuppoſitio auxilij amata & volita à Deo per præfinitionem: ſuppoſitio autem auxilij vt volita à Deo per præfinitionem conſenſus nequit tribuere voluntati creatæ facultatem determinandi Deum ad decretum exequens auxilium loco præfinitionis, & compoſsibile cum diſſenſu, ſiquidem præfinitio conſenſus deſinet exiſtere, quando ponitur auxilium per decretum indifferens: ergo in vi præfinitionis conſenſus nequit arbitrium creatum determinare ad decretum incõpoſsibile cum tali præfinitione, & exequens auxilium loco illius. Nam quando arbitrium creatum in vi vnius decreti poteſt determinare ad exiſtentiam alterius, debet manere decretum in cuius vi determinat ad aliud, in ſenſu compoſito illius alterius: ſic quia in vi decreti promittentis vitam æternam decedentibus in gratia Prædeſtinatus determinat Deum per perſeverantiam finalem vt ipſi conferat coronam gloriam; decretum promiſsivum gloriæ debet inducere decretum eiuſdem executivum, & cum illo coexiſtere: ſic quia homo eliciens contritionem determinat Deum vt ipſi remittat peccatum in vi decreti efficacis remittendi peccata omni peccatori, qui de illis contritionem elicuerit; decretum hoc debet coexiſtere cum decreto remiſsivo peccati, illudque inducere. At præfinitio conſenſus non manet, quando Deus exequeretur auxilium per decretum cõpoſsibile cum diſſenſu. Ergo voluntas creata in vi decreti prę finientis cõſenſum non accipit poteſtatem determinandi Deum ad decretum executivum auxilij, quod decretum ſit cõpoſsibile cum diſſenſu.

21 Si Deus haberet hoc decretum, antecedenter ad ſcientiam mediam: ſi prævidero auxilium *A* fore efficax ad conſenſum, dabo illud vnicè per præfinitionem conſenſus: ſi autem prævidero fore inefficax, dabo illud per decretum indifferens compoſsibile cum diſſenſu: tunc quidem voluntas in inſtanti in quo ponit cõſenſum prę finitum, haberet poteſtatẽ antecedentem acquirendi per diſſenſum decretum illud indifferens; nõ quidem in vi prę finitionis conſenſus, quia hæc impeditur per diſſenſum, & non coexiſteret cum decreto illo indifferenti; ſed in vi illius decreti conditionati, quod ſuppoſita ſcientia media de inefficacia auxilij *A*, induceret decretum illud indifferens executivum auxilij, & coexiſteret cum illo tanquam cauſa vel quaſi cauſa cum effectu. At vbi in Deo nullum aliud intervenit decretum circa auxilium præter decretum præfinitivum conſenſus, non poteſt in vi huius decreti voluntas creata per diſſenſum determinare ad exiſtentiam decreti oppoſiti, & indifferentis, ſiquidem præfinitio impediretur per diſſenſum, ac proinde non maneret in ſenſu compoſito decreti indifferentis.

22 Dices, voluntatem creatam in vi ſuppoſitionis volitæ à Deo, nempe ex vi auxilij vnicè collati per præfinitionem conſenſus, poſſe determinare Deum ad decretum indifferens executivum auxilij; non quidem in vi illius reduplicativè vt volitæ, ſed in vi illius ſpecificativè volitæ, id eſt in vi auxilij quod Deus amat per præfinitionem conſenſus, ſeu in vi auxilij liberè voliti, non tamen vt voliti liberè. Sed contra: quia, ſi vt voluntas poſsit determinare Deum ad aliquod decretum, deſideratur ſuppoſitio liberè volita à Deo diſtincta ab ipſa voluntate; certè illa ſuppoſitio deſideratur propter libertatem, quam Deus exercet in illâ conferendâ; quia hoc pacto Deus non tã determinatur propriè à voluntate creata, quam à ſuo decreto libero, quo contulit illam ſuppoſitionem; ac proinde volũtas creata non neceſsitat Deum ad habendum decretum indifferens, ſed Deus ipſe ſibi neceſsitatem impoſuit mediante decreto, quo amavit illam ſuppoſitionem, ad illud alterum decretum: ergo non poteſt voluntas creata determinare divinam ad aliquam, volitionem, niſi in vi ſuppoſitionis amatę à Deo, quatenus ab ipſo amatæ, & in vi decreti, quo amavit illam ſuppoſitionem: ergo non in vi ſuppoſitionis liberè volitæ ſpecificativè, ſed in vi ſuppoſitionis vt liberè volitę reduplicativè debet habere voluntas creata poteſtatem determinandi Deum ad exiſtentiam alicuius decreti.

23 Præterea ſic argumentor: dum Deus confert auxilium vnicè per præfinitionem cõſenſus, nullo pacto amat decretum indifferens executivum auxilij; imò efficaciter amat non exiſtentiam talis decreti: quia idem eſt efficaciter velle vt auxilium vnicè pendeat à præfinitione conſenſus, ac velle efficaciter vt non pendeat à decreto indifferẽti, ac proinde velle

effi-

efficaciter vt nõ existat decretum indifferens. Non potest autem salvari perfectio & libertas divina in habendo aliquo decreto per suppositionem illam, quam dum Deus amat nullo pacto amat tale decretum, sed potius amat efficaciter carentiam illius. Cum ergo dum Deus amat existentiam auxilij vnicè per præfinitionem consensus, amet efficaciter non existentiam indifferentis; consequens est vt suppositio auxilij volita vnicè per præfinitionem non possit deservire ad explicandam libertatem, quam Deus debet exercere in habendo decreto indifferenti. Et sanè ex terminis videtur perspicuum voluntatem creatam non accipere à Deo potestatem determinandi Deum ad decretum indifferens ex vi præfinitionis efficaciter amantis non existentiam talis decreti indifferentis. Ergo vbi auxilium vnicè existit per præfinitionem consensus, non accepit voluntas creata potestatem determinandi Deum ad decretum indifferens.

SECTIO QVARTA.

Probatur alia ratione nostra conclusio.

24 DEINDE probo voluntatem habentem auxilium vnicè per præfinitionem consensus non habere potestatem ad dissensum, ac proinde non manere liberum: quia ad dissensum essentialiter prærequitur decretum causativum auxilij compossibile cum dissensu; siquidem dissensus essentialiter pendet ab auxilio vt liberè causato à Deo, & consequenter essentialiter dependet ab aliquo decreto divino executivo auxilij: at non potest essentialiter dependere à decreto incompossibili secum: ergo essentialiter dependet à decreto compossibili secum, & consequenter à decreto indifferenti. At voluntas creata per dissensum nequit comparare decretum illud, quod ipse dissensus essentialiter supponit determinare ex essentia & indigentiâ suâ: nam decretum, quod comparatur per dissensum, existit vi dissensus; nequit autem existere vi dissensus decretum, quod ipse dissensus supponit per se vt causam necessariam ad sui existentiam.

25 Dices voluntatem per dissensum non posse quidem comparare causam immediatam ipsius dissensus, vel aliquod ex prærequisitis, quæ constituunt actum primum proximum ad dissentiendum; benè tamen posse comparare principium mediatum, quale est decretum indifferens producens auxilium; nam istud decretum nullo pacto influit immediatè in dissensum, sed totã suam causalitatem explicet in productione auxilij. Sed contrà primò, quia ideò per dissensum non potest voluntas comparare aliquod ex prærequisitis immediatis, quia ex se & ex indigentiâ suâ dissensus supponit omnia prærequisita immediata ad ipsum: sed etiam dissensus ex se & ex illis prærequisitis essentialiter supponit tanquam prærequisitum decretum indifferens executivum auxilij; quia essentiale est dissensui causari ab auxilio vt causato & pendenti actualiter à Deo per decretum indifferens: ergo nequaquam potest voluntas per dissensum comparare decretum indifferens executivum auxilij. Contrà secundò, quia causa mediata simpliciter requisita ad existentiam effectus, & ab ipso determinatè postulata non minus simpliciter est absolutè pro priori ad effectum, quàm causa immediata: ergo non magis potest comparari per affectum, quàm causa mediata. Contrà tertiò, quia quotiescumque possumus comparare aliquam formalitem divinam, nimirum scientiam aliquam, vel volitionem divinam, in signo, in quo voluntas nostra est proximè indifferens ad agendum, & non agendum præscinditur ab illa formalitate. Sic præscinditur à scientia visionis de existentia nostri peccati in eo signo, in quo voluntas nostra est indifferens ad peccandum, & non peccandum: & in eo signo, in quo voluntas reprobi est indifferens ad pœnitentiam finalem, præscinditur à decreto inflictivo damnationis propter impœnitentiam. Atqui in signo, in quo voluntas nostra est indifferens ad consensum, vel dissensum, non præscinditur à decreto executivo auxilij: quia in eo signo intelligitur auxilium vt positivè existens & causatum à Deo per decretum aliquod determinatum, quamvis enim auxilium ad sui existentiam non postulet produci per decretum indifferens determinatè, nec per præfinitionem consensus determinatè: tamen implicat in re esse causatum, quin sit causatum per decretum determinatum. Quare dum hic & nunc voluntas est proximè indifferens ad consensum, & dissensum, debet intelligi auxilium hic & nunc causatum à Deo per actionẽ determinatam; & consequenter volitum hic & nunc per decretum executivum determinatum, tum quia decretum executivum auxilij in vera sententia completur per actionem productivam auxilij; tum quia licet decretum sit formalitas contingens Deo intrinseca etiam quoad terminationem; tamẽ actio determinata productiva auxilij, quæ intelligitur in signo indifferentię, supponit determinatum decretũ. Ergo signum indifferentiæ prout hic & nunc existens non præscindit à decreto executivo auxilij, sed illud essentialiter vel includit, vel supponit. Ergo voluntas per dissensum nequit

comparare decretum indifferens executivum auxilij; quia per diſſenſum nequit comparare decretum, à quo non præſcinditur in ſigno indifferentię.

26 Sed inſtabis, voluntas poteſt per conſenſum comparare ſcientiam mediam, quãvis hæc antecedat immediatè collationem auxilij, & mediate ipſum conſenſum: ergo pariter poterit comparare decretum executivum auxilij; nam iſtud immediatè ſolùm antecedit ad auxiliũ, ad cõſenſum verò ſolùm antecedit mediatè. Reſpondeo, conceſſo anteced. negando conſequentiam: quia in ſigno indifferentiæ, in quo voluntas eſt indifferens ad operandum vel non operandum cum auxilio, prę ſcinditur à ſcientia media de futura operatione, ſolùmque ibi intelligitur auxilium, vt dependens à Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ; intelligitur enim auxilium vt cauſatum à Deo, & conſequenter vt volitum, & cognitum per ſimplicem intelligentiam; nequit enim Deus decernere exiſtentiam auxilij, quin cognoſcat illam eſſe poſsibilem: in eo autem ſigno non præſcinditur à decreto executivo auxilij; quia arbitrium in vi auxilij vt cauſati & voliti à Deo, eſt potens ponere aſſenſum, & diſſenſum; ac proinde ex parte hypotheſis ſcię tiæ mediæ ponitur decretum executivum auxilij; intendit ſcientia media: *Si ego dedero auxilium A.* v.g. veluntas operabitur; ideſt ſi ego per meum decretum executivum poſuero auxilium in voluntate operabitur: nequit autem ex parte hypotheſis attingere ſcientia media aliquid eſſentialiter connexum cum operatione: ergo decretum executivum nequit eſſe cõnexum cum operatione, ſed debet eſſe indifferens ſicut ipſum auxilium.

27 Quare ſcientia media ita prę cedit collationem auxilij, & in illam influit, vt in ſigno indifferentiæ ab ea præſcindatur: cum enim ex ſe ſupponat voluntatem operaturam ſi ponatur conditio, purificata conditione ſupponit abſolutè voluntatem operaturam, ac proinde ſuppoſito auxilio non minus eſt pro poſteriori natura ad operationem quã ipſa ſcientia viſionis. Quæ ratio non militat in decreto executivo auxilij, quia illud decretum nõ ſupponit operationem, ſed infert; & auxilium nõ influit in operationem, niſi quatenus dependet à decreto: at verò auxilium non influit in operationem quatenus depẽdet à ſcientia media, ſed quatenus dependet à ſimplici intelligentia.

28 Datur ergo maximum diſcrimen: nam operatio noſtra cum per ſe ex indigentia ſua ſupponat auxiliũ vt cauſatum à Deo, ſupponit decretum vt cauſans auxilium: at operatio noſtra non ſupponit ſcientiam mediam ex indigentia ſua, ſed ex ſumma pẽrfectione ſupremi Artificis, qui non poteſt aliquid producere, quin videat commoda omnia vel incommoda, quæ ſecutura ſunt, ſi apponatur auxilium, vnde in ſigno indifferentię ſola intelligitur ſciẽtia ſimplicis intelligentiæ, quæ per ſe ſupponitur ab auxilio, non autem ſcientia media, quæ non ſupponitur per ſe ab auxilio, ſed ſolùm ratione perfectionis cauſæ; ſicut effectus non ſupponit per ſe Deum vt Trinum, ſed tantum Deum vt vnum; quamvis mediatè, & ob ſummam perfectionem agentis ſupponatur Deus vt Trinus.

29 Dices, in ſigno indifferentiæ ſolùm intelligi principia proxima & immediata actus; ſatiſque eſſe, quòd hęc ſint indifferentia, vt effectus evadat liber, quamvis principium remotum ſit connexum cum actu. Reſpondeo, in ſigno indifferentię intelligi non ſolùm illa, quæ influunt immediatè, ſed principia mediata per ſe requiſita, ideſt principia illa, à quibus per ſe pendent principia immediata, quatenus influunt in effectum: auxilium autem influit in effectum, quatenus pendet à decreto executivo; non influit autem in effectum, quatenus pendet à ſcientia media, ſed quatenus pendet à ſimplici intelligentia; vnde ſcientia media non intelligitur in ſigno proximæ indifferentiæ, ſed ab illa præſcinditur; at intelligitur in ſigno decretum executivum auxilij, vt cauſans auxilium; quia ſine decreto vt cauſante, nequit intelligi effectus vt cauſatus. Vnde deducitur decretum immediatè executivũ auxilij debere eſſe indifferens; quia voluntas ex vi auxilij vt cauſati, hic & nunc à Deo, debet eſſe indifferens ad agendum, & non agendum; ac proinde omnia principia per ſe requiſita ad exiſtentiam auxilij debent eſſe indifferentia.

SECTIO QVINTA.

Soluitur fundamentum à priori ſententiæ contrariæ.

30 NON requiri ad libertatem, quòd auxilium congrum mandetur executioni per decretum indifferens, probat nobilis Recentior à priori: quia tunc datur libertas ad vtrumque, quando ſimul cum plena poteſtate ad conſenſum, datur plena poteſtas ad diſſenſum. At licet auxilium congruũ vnicè pendeat à præfinitione cõſenſus, ita tũc datur poteſtas proxima ad conſenſum, vt detur quoque poteſtas proxima ad diſſenſum: ergo tunc datur libertas ad vtrumque. Minor, in qua ſola eſt difficultas, probatur, quia tunc datur plena poteſtas proxima ad diſſenſum, quando dantur ea omnia, quæ proximè iuvant ad ipſum, ſive vt cauſa, ſive

sive vt conditio, seu quando nihil deest ex præcedentibus proximè ad dissensum, vt videtur notum ex terminis, potentia enim proxima tota conflari debet ex præcedentibus proximè ad productionem effectus, neque potest includi intra actum primum proximum quod præcisè habet præcedentiam remotam ad effectũ, aliàs quælibet causa remota posset etiam vocari proxima. Tum sic: sed licet auxilia seu principia proxima consensus, & dissensus non causentur decreto indifferente ad dissensum, sed solùm per connexum cum consensu, adhuc stabunt ea omnia, quæ se habent pro priori proximo ad dissensum: ergo adhuc stabit plena potestas proxima ad dissensum: probat hanc minorem, quia pro priori proximo & immediato ad dissensum, solùm potest requiri quòd voluntas habeat cogitationem invitantem ad dissensum, & omnipotentiam paratam ad concurrendum in dissensum, cum exclusione cuiusvis principij proximè prædeterminantis ad consensum: sed totum hoc datur, quando deest dictum decretum indifferens, quia totum id datur per decretum connexum cum consensu.

31 Confirm. primò, quia si tunc aliquid deesset ex proximè præcedentibus ad dissensum, maximè decretum indifferens, quo principia proxima causentur, sed hoc decretum non est ex proximè præcedentibus ad dissensum, atque adeò nec pertinet ad actum primũ proximum seu potentiam proximam ad dissensum: ergo nihil tunc deest ex constitutivis potentiæ proximæ ad dissensum. Maior est certa, & probatur minor, quia decretum hoc indifferens causans principia proxima solùm habet mediatam præcedentiam erga hæc principia, & solùm interventu istorum præcedit ad dissensum, ac per consequens purè remotè; neque potest cogitari aliqua alia influentia immediatior & proximior, quam post causata principia proxima, exerceat circa ipsum dissensum: ergo deficiente hoc decreto stat totalis potentia proxima ad dissensum, proindeque libertas. Confirm. secundò, quia quoties voluntas à nullo principio determinatur ad consensum, sed ipsa potius determinat omnia sua comprincipia, tunc vtique liberè consentit, vt patet. Sed in casu, in quo auxilia indifferentia vnicè causentur per præfinitionem consensus, seu per decretum connexum cum consensu, tunc voluntas à nullo comprincipio determinatur ad consensum, quia non ab auxilijs, quæ supponimus esse indifferentia, & imbibere carentiam prædeterminationis: nec item à præfinitione, seu decreto cõnexo, quia hoc non est comprincipium voluntati cooperans ad consensum, sed purè influens in ipsa auxilia indifferentia: ergo voluntas est quæ tunc determinat se, & sua comprincipia ad consensum, ac proinde liberè consentit.

32 Respondeo tamen, dum voluntas accepit auxilium indifferens vnicè per præfinitionem consensus, tunc non habere potentiã proximam ad dissensum: quia quãvis habeat cognitionem invitantem ad dissensum, non habet paratum concursum divinũ ad dissensum: arguens verò supponit, minimè vero probat oppositum. Quòd autẽ non habeat paratũ tunc concursum ad dissensum probatur primò omnibus rationibus, quibus nostram sententiam stabilivimus; quia si haberet hanc potestatem proximã ad dissensum, haberet potentiã proximã ad cõparandũ decretum indifferens executivum auxilij, ac proinde haberet potentiã proximã ad determinandum Deum ad decretum ipsi immediatè liberum, quod probavimus repugnare. Secundò, quia cum decretum executivum auxilij sit prærequisitum ad dissensum simpliciter antecedens, dissensus supponit per se illud decretum tanquam principium mediatum sui: ergo nequit determinare ad eius existentiam; siquidem ab eo, ad cuius existentiam determinat arbitrium, præscinditur in signo indifferentiæ; nõ præscinditur autem in eo signo ab actione productiva auxilij, ac proinde neque à decreto executivo eiusdem.

Ratio autem à priori cur non componatur decretum offerens concursum ad dissensum cũ eo, quod auxilium vnicè pendeat à præfinitione consensus, est: quia Deum velle, vt auxilium vnicè pendeat à præfinitione consensus, est Deum velle determinare ad existentiam consensus; quia est ponere impedimentum dissensus inauferibile per ipsum dissensum: siquidem voluntas dum habet auxilium vnicè pendens à præfinitione consensus, non est potens impedire illam præfinitionem; vt ostẽdi inter probandam meam conclusionem. Quare decretum ipsum exequens auxilium indifferens ex fine actionis liberæ, debet esse decretum offerens etiam concursum ad dissensum, & vi cuius possit dissensus poni: vnde implicat vt decretum præfinitivum consensus sit vnicè executivum auxilij indifferentis, sed debet exequi auxiliũ illud mediante alio decreto, vel si exequitur immediatè, debet intervenire aliud decretum executivum auxilij, quòd sit indifferens: nam decretum offerens concursum ad dissensum nequit esse incompossibile cum dissensu: decretum autem aliquod executivum auxilij ex fine honestę operationis debet esse collativum concursus, ac proinde repugnat, vt auxiliũ collatũ ex cõplacẽtia honestæ & liberę vnicè pẽdeat à præfinitione consensus. Quod autẽ ali-

quod decretum executivũ auxilij indifferentis ex fine operationis liberæ, ſit oblativũ cõcurſus,ſuadetur,quia implicat Deum exequi auxilium indifferens ex fine conſenſus liberi honeſti,& ex eodem fine negare auxilium prędeminans, quin per ipſammet volitionem, per quam confert auxilium indifferens ad conſenſum & diſſenſum:& negat prædeterminans,ſit paratus cõcurrere ad conſenſum & diſſenſum.

33 Vnde falſum eſt, quòd decretum indifferens exequens auxilium ſit tantum principium mediatum cõſenſus, nam decretũ illud applicat omnipotentiam ad concurrendum in conſenſum liberum;ac proinde conſtituit actũ primum proximum; quia voluntas creata non intelligitur proximè potens elicere cõſenſum & diſſenſum donec omnipotentia eſt parata concurrere ad conſenſum & diſſenſum. Quod decretum illud applicet omnipotentiam, ſuadetur, quia Deum ex cõplacentia in operatione honeſta conferre auxilium ſuaptè natura inducens ad illam operationem, & negare auxilium prædeterminans, eſt Deum velle vt exiſtat illa operatio liberè: at operationẽ aliquã exiſtere,idem realiter eſt ac Deum influere in illam: ergo Deum ex complacentia operationis honeſtæ conferre auxiliũ indiſlerens,quod inducat ad illam,& negare auxilium prędeterminans,eſt, Deum velle quantum eſt ex ſe influere in illam operationẽ: ergo eſt Deũ velle concurrere.At Deus pręparat omnipotentiam ad concurrendum per decretum,quo vult concurrere: ergo Deus præparat omnipotentiam ad concurrẽdum per decretum,quo ex fine rectæ operationis confert auxilium indifferens, & negat prædeterminans: ergo decretum exequens auxiliũ indifferens ex cõplacentia in recta operatione, & negans auxilium prædeterminans,conſtituit actum primum.At nihil cõnexum eſſentialiter cum conſenſu conſtituit actum primũ ad operandum liberè:ergo Deus nequit exequi auxiliũ indifferens ex cõplacentia operationis honeſtæ per decretũ cõnexum cum illa operatione:ergo ſolùm poteſt exequi per decretum non connexum, ſeu indifferens.

34 Deinde quamvis decretum applicans omnipotentiam ad concurrendum cum arbitrio in conſenſum liberum,foret diſtinctum à decreto exequente hic & nunc principia proxima indifferentia,&negante prædeterminantia:nihilominus decretum offerens concurſum ad vtrumque eſſentialiter ſupponit auxilium collatum vi decreti indifferentis:quia non ſtat Deum offerre concurſum ad diſſenſum,& exequi auxilium vnicè per decretum connexum cum conſenſu: quia eiuſmodi decretum foret impedimentum diſſenſus inauferibile per ipſũ diſſenſum, vt patet ex probatione noſtræ ſententiæ. Itaque concedimus,voluntatem manere liberam,dum omnia conprincipia proxima ad conſenſum ſunt cõiungibilia cum diſſenſu; negamus tamẽ poſſe hoc contingere, dum voluntas habet auxilium vnicè per præfinitionẽ; quia tunc non habet proximam potentiam ad diſſenſum;quia hęc proxima potentia involvit decretum indifferens executivum auxilij, per quod decretum parat Deus concurſum ad diſſenſum: vel quod eſſentialiter ſupponitur ante decretum præparativum omnipotentiæ.

SECTIO SEXTA.

Soluitur fundamentum Patris Quiros.

35 PATER Quiros d.8.de prędeſt. ſec.5. probat,cohęrere cum libertate,quod auxilium vnicè conferatur per præfinitionem cõſenſus, ſeu per decretum eſſentialiter connexum cum conſenſu,quale eſt decretum conferens auxilium quia efficax, ſeu ex motivo intrinſeco efficaciæ. Probat, inquam, hoc argumento: *Nam* licet Deus nullã aliam poſſet habere voluntatem de auxilio, niſi quæ vellet ipſum quia efficax,eo ſcilicet quod Deus apud ſe ſtatuiſſet: *Nollo dare auxilium, niſi quia efficax ſit.* Vel ficta per impoſsibile in Deo impotentiâ ad vllã habendã aliam voluntatem,niſi quæ diceret: *Volo auxilium quia prævideo efficax*, adhuc maneret libertas. Reſp. volitionem, qua Deus amaret auxilium quia congruum,ſeu quia per ſciẽtiam mediam apparet efficax ad exprimendum conſenſum liberũ,ex modo ſuo tendendi ſupponere, quod auxilium conferẽdum eſt per decretum indifferens;quia ſcientia media nõ repræſentat voluntatem operaturã liberè ſub auxilio *A*, niſi ſub conditione quod conferatur per decretum indifferens,vt evincunt noſtra argumenta.Vnde velle conferre auxilium,quia per ſcientiam mediam apparuit efficax ad exprimendũ conſenſum liberum; eſt velle conferre auxilium per decretum indifferens, quia Deus prævidit auxiliuꝫ ſic collatum coniungẽdum cum operatione libera.Quod ſi repugnaret Deo decretum indifferens collativum auxilij,repugnaret ſcientia media: ac proinde repugnaret omnis præfinitio eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam: vnde tunc volitio amans auxilium quia efficax, amaret illud quia intrinſecè efficax, vel quia efficax ratione decreti determinantis natura ſua arbitrium, & non relinquẽtis determinationem arbitrio.

36 At inſtat P. Quiros ea diſp. 8. num. 34. quia ſi mihi reveletur, quòd ſi petam librum à Petro, dabit, potero velle petitionem præcisè & vnicè per voluntatem efficaciter intendentem librum: ergo pariter quan-

quando Deus ſcit Petrũ convertendum, ſi pulſetur auxilio *A*, poterit conferre auxilium vnicè ob motivum efficaciæ, ſeu vnicè per voluntatem intendentem efficaciter operationem liberam. Conceſſo anteced. nego conſeq. quia Deus per ſcientiam mediam nõ videt Petrum convertendum liberè ſub auxilio *A*, niſi ſub conditione quòd illud accipiat per decretum indifferens. At ego poſſum ſcire Petrum mihi conceſſurum librum, ſi illum petam, quamvis illa petitio vnicè pendeat hic & nunc ab illa ſcientia mea. Quamvis enim ad libertatẽ operationis provenientis ab auxilio, requiratur, quod decretum executivum illius auxilij, ſit indifferens ſicut ipſum auxilium: tamen ad libertatẽ Petri dandi, vel negandi mihi librum, nõ requiritur, quòd ego petam librum per petitionem, quæ ex ſe nõ ſupponat ſcientiam futurę donationis libri ſub conditione quod petatur. Libertas enim Petri dandi vel negandi librum mihi petenti, non conſtituitur per meã petitionem, & multò minus per voluntatẽ petendi regulatã per ſcientiã futuræ donationis; ſed conſtituitur per notitiam meæ petitionis, quæ notitia eodẽ modo exiſteret quãvis mea petitio non ſupponeret ſcientiã conditionatã futuræ donationis libri, & inſuper quod mea petitio ſupponat illam ſcientiã, non impedit libertatem Petri dandi vel negandi librum à me petitum: quia quamvis daremus meã petitionem ſupponere eſſentialiter revelationem futuræ donationis libri ſub conditione meæ petitionis; tamen Petrus liberè donaret librũ; quia licet poſſet negando librum, impedire revelationem futuræ donationis libri, & voluntatem internam petendi regulatam per eam ſcientiam; nihilominus non poſſet impedire notitiam petitionis externæ libri, quia hæc notitia conſtituit actum primũ dandi vel negandi librum. Vnde tunc poſſet facere, vt hæc notitia maneret, deficiente revelatione, & deficiente voluntate petendi librũ regulata per illã; imò deficiente petitione externâ: ac proinde poſſet facere vt illa notitia eſſet falſa.

37 Sed pone caſum, quòd petitio ipſa externa eſſentialiter ſupponat revelationem futuræ donationis libri ſub conditione quòd petam à Petro, manebit ne tunc Petrus liber ad donandum vel negandum ſuppoſita notitia petitionis, ſi talis notitia ſupponat eſſentialiter ipſam petitionem? Reſpondeo, ſi notitia petitionis conſtituat actum primum ad dandũ vel negandum librum, & ſit eſſentialiter vera; tunc non liberè donaturum; quia actus primus eſſentialiter cum actu ſecundo cõnexus nõ eſt actus primus liber: tunc autẽ actus primus cõnecteretur eſſentialiter cũ actu ſecundo, ſiquidem notitia illa ſupponeret eſſentialiter petitionem, & hæc ſupponeret revelationem affirmantem donationem ſub conditione petitionis cognitæ à Petro. Caſus tamen eſt implicatorius, quia ſcientia contingens conditionata affirmans aliquid ſub conditione, nunquam aſſumere poteſt pro conditione aliquid eſſentialiter ſupponens talem ſcientiã. Sic hoc ipſo quòd per ſcientiã mediã Deus cognoſcat, Petrum convertendum ſub auxilio *A*, ſi ipſi donetur, entitas illius auxilij nequit ſupponere eiuſmodi ſcientiã. Quare Petrus negans librũ petitũ, & impediens revelationem, faceret vt petitio libri maneret ſeparata à revelatione; in quo nulla eſt contradictio: quia petitio externa libri non ſupponit per ſe revelationem futuræ donationis, ſed ſolùm per accidens, ſufficienterque regulatur per cognitionem probabilem, quod forsàm Petrus dabit, ſi petam; poteſtque illa exterior petitio ſubſiſtere, nulla præcedente revelatione.

38 Præterea, quamvis ego ſciens, mihi donandum eſſe librum à Petro, ſi illum petã, poſſim illum petere per volũtatem efficaciter intendentẽ librũ: inde non ſequitur, quòd Deus ſciens Petrum convertendum, ſi pulſetur auxilio *A*; poſſit conferre auxilium *A* per voluntatem efficaciter intendentem converſionem Petri. Ratio diſparitatis eſt evidens, quia voluntas mea efficaciter intendens, vt Petrus donet mihi librũ, non influit immediatè in illã donationẽ, neque determinat potentiam executivã Petri; neque eſt principium talis donationis. At voluntas divina efficaciter amans converſionem Petri eſt principiũ immediatũ converſionis Petri; & cũ amet efficaciter concurſum externum Dei in illã converſionẽ, applicat immeditè omnipotentiã ad illum concurſum exhibendum, cum enim velle Dei ſit efficere, omnis voluntas efficax Dei immediatè amans aliquem terminum, in illum immediatè influit, quatenꝰ applicat immediatè omnipotentiã ad efficiendum. Implicat enim decretum divinum, quod non ſit executivum, & immedite cauſativum effectus, cuius fuerit efficaciter intentivum formaliter; vt late probavi tr. de Præd. an. 1656. & nunc video nervosè probatum à P. Andræa Iunio t. de Præd. ſec. 6. c. 11. & vt probavi to. 1. d. 31. & in hoc opere d. 7. ſec. 2. & ſequentibus, ordo intentivus efficax non diſtinguitur ab executivo. Ergo non benè arguitur ab vno ad aliud.

39 Quarè P. Arrubal d. 67. c. 7. n. 3. meritò dixit de humana voluntate dubiũ nõ eſſe, quin poſsit eſſe intentio efficax circa bonas aliorũ voluntates, quia nõ eſt principium immediatum illarum: de voluntate autem divina eſſe maximã difficultatem, quod poſsit habere intentionẽ efficacem circa operationes liberas creaturę; nimirum quia intentio & voluntas efficax Dei influit immediatè in ſuum ob-

iectum reſpicitque proinde illũ etiã vt effectũ.

40 Arguit vlterius P. Quiros. Fingamus cum Durando, Deum nõ concurrere cum cauſis ſecundis, ſed in ipſis eſſe adæquatam ſufficientiam immediatam independenter à Deo. In hoc caſu auxilium, ſive detur ex hac intentione Dei, ſive ex illa, eodẽ modo operabitur; vti ignis eadem ratione calefaceret, ſi approximaretur in hac hypotheſi; quidquid eſſet de volũtate Dei. Tum ſic. In tali caſu poſſet Deus dare auxiliũ ex ſola intentione efficaci operis, ſi videret auxilium fore efficax, nõ enim petit efficacia intentionis, quod ipſe intendens immediate influat in finem, vt patet, quando nos intendimus finem conſequendum independenter à nobis, vt ſalutem producendam à medicamentis. Tum vltrà: ſed talis intentio efficax Dei non tolleret libertatem voluntatis creatæ: ergo quãtũvis auxiliũ vnicè dependeat à præfinitione efficaci non tollet libertatem.

41 Reſpondeo, ab illo caſu chymærico nõ rectè argui ad ſtatum præſentem, in quo Deus concurrit immediatè cum voluntate creata, nam hoc ipſo quòd intendat efficaciter operationem noſtram, applicat per hanc intẽtionem omnipotentiam ad concurrẽdum in illã: vnde eiuſmodi intentio non relinquit locum, vt concurrat omnipotẽtia ex determinatione voluntatis creatæ, prout requiritur ad libertatem; vt dicemus d. 15. ſ. 1. §. 7. & ſ. 3. §. 3. Admiſſo illo caſu chymærico, quod Deus nõ cõcurreret immediatè cum voluntate creata ad actum liberum, dico, quod non poſſet conferre auxilium vnice per prę̃finitionem operis, quin illa intentio foret fruſtrabilis; quia vt noſtræ rationes evincunt, voluntas creata nequit impedire exiſtentiã volitionis divinæ, à quâ vnicè pendet auxilium: vnde ſi dum habet auxiliũ vnicè per præfinitionem, manet expedita ad omittẽdũ actũ præfinitũ, manet cum potentia ad cõponendam omiſsionem illam cum præfinitione, & conſequenter ad illam fruſtrãdam. Nec ſcientia media deſervire poteſt, vt Deus conferat auxilium vnicè per præfinitionem, quia non repræſentat hominem operaturum liberè ſub auxilio, niſi ſub conditione, quòd ipſi donetur tale auxilium per voluntatem indifferentem, ſeu non connexam cum conſenſu: nam ſcientia media ex parte hypotheſis non prę̃ſcindit à decreto conferente auxiliũ, quandoquidem nequit ex parte hypotheſis attingere decretum præfinitivum conſenſus, ſeu decretum connexum eſſentialiter cum conſenſu; cum ſcientia conditionalis attingens eiuſmodi decretum ex parte hypotheſis non ſit ſcientia contingens, ſed neceſſaria.

42 Denique arguit P. Quiros. Poſsibilis eſt præfinitio ſine læſione libertatis; vt ſupponimus ad præſentem quæſt. licet dicamus, non eſſe requiſitam, neque vnicam cauſam auxilij indifferẽtis, ſed hoc procedere poſſe à volitione collativa etiã indifferenti, & inſuper poſſe ſuperabundanter à voluntate hac præfiniente procedere. Hinc ſic arguit: collatio auxilij pẽdet in hoc caſu à duplici cauſa adæquata, ſcilicet à duplici volitione Dei: ergo quamtumvis vna deficeret, v.g. volitio collativa indifferẽs, cõſervari adhuc poſſet tale auxilium ex vi alterius, ſcilicet volitionis præfinientis (aliàs nõ foret adæquata) quæ volitio præfiniens tunc eſſet cauſa vnica & per ſe requiſita ad auxiliũ, hoc enim per ſe pendet ab aliqua volitione Dei. Tum ſic: ſed prę̃finitio adhuc in hoc caſu non læderet libertatem; nã, vt ſupponitur, nõ immutat potentiam proximam adæquatã; ſed vi auxilij immediati ita manet volũtas noſtræ omninò cõpleta proximè, ac ſi non penderet à Deo; prę̃finitioque purè mediatè & affectivè eſſet efficax, non autem effectivè, quibus ſtantibus implicat lædi libertatem creatam: ergo ſine læſione libertatis poteſt collatio auxilij vnicè pendere à præfinitione, eſſeque iſta neceſſariò requiſita ad talem collationem.

Reſpondeo arguentem falsò ſupponere prę̃finitionem eſſe cauſam adę̃quatam auxilij pro caſu quem admittimus, quod ſcilicet poſsit Deus præfinire efficaciter noſtrum conſenſum liberum, ſi cõferat auxilium per decretum indifferens: nam licet decretũ indifferẽs ſit cauſa adæquata & ſufficiens auxilij, ſiquidẽ, quamvis Deus non præfiniret conſenſum, per hoc præcisè quòd per decretũ indifferens daret auxiliũ prævi ſum congruum per ſcientiã mediã, voluntas operaretur, & Deus faceret vt faciat conſenſum ſalutarẽ. Tamen contrà, præfinitio non foret cauſa adę̃quata: nam hoc ipſo, quòd velit vt conſenſus fiat liberè, vult vt auxilium mandetur executioni per decretũ indifferens; quia nequit efficaciter velle, vt conſenſus fiat liberè, quin ipſa præfinitio ſit impedibilis; & nequit eſſe ipſa impedibilis, quin auxilium indifferens in ſigno differentiæ intelligatur dependens à volitione divina coniungibili cum omni eo, cũ quo coniungibile eſt auxiliũ. Quare præfinitio tunc eſſentialiter afferret ſecum decretũ indifferens: vnde vel non exequeretur immediatè auxiliũ, ſed imperaret volũtatẽ indifferentẽ executivam; vel ſi exequeretur, id præſtaret tanquàm cauſa eſſentialiter poſtulãs aliam; ac per conſequens non tanquam cauſa adę̃quata: ſic intẽtio efficax gloriæ vt coronę, quãvis exequatur immediatè gloriã, quia illam amat efficaciter; non tamen exequitur ſe ſola, ſed neceſſariò poſtulat aliã voluntatem ſupponentem merita: ſiquidem amat gloriam vt coronam, & gloria nequit dari vt corona, niſi interveniat decretũ ipſam exequens intuitu meritorum; vt explicui d. 9. n. 35. & d. 7. ſect. 8.

DIS-

DISPVTATIO XIII.

AN DEVS CONFERAT PRAEDESTINATIS AVXILIA CONGRVA EX PRAEFINItione efficaci operum.

1 IDEST, an auxilium congrum ortum ducat ex voluntate, qua Deus abſolutè & efficaciter velit, vt Prædeſtinati eliciant actus meritorios: quæ voluntas ratione ſui ſit eſſentialiter cõnexa cum opere, ac proinde omninò infruſtrabilis.

SECTIO PRIMA.

Referuntur Authorum placita, & refelluntur aliquæ ſententiæ minus probabiles.

PRIMA ſententia eſt Prædeterminatorum cum Magiſtro Albarez lib. 2. Reſpenſ. cap. 1. aſſerentium ad ſingulas actiones cauſarum ſecundarum neceſſariam eſſe efficacem Dei præfinitionem, qua Deus ab æterno ſtatuat cauſas ſecundas in tẽpore phyſicè præmovere. Quæ ſententia ſatis impugnata manet diſp. 3. ſectione 1. & latius to. 1. diſputatione 11.

2 Secunda ſententia eſt Scotiſtarum aſſerentium, neceſſarias eſſe præfinitiones efficaces, non quidem antecedentes ordine naturæ aut inducentes phyſicam præmotionem, ſed concomitanter ſe habentes cum determinatione cauſæ ſecundę; omnino tamen independentes à ſcientia media; ita Smiſing. t. 3. de Deo, diſp. 2. q. 2. Montepiloſus to. 2. diſp. 47. art. 4. Pontius in curſu Philoſoph. d. 6. q. 8. n. 600. & alij plures. Quæ ſententia impugnatur eiſdem argumentis, ac Thomiſtica: nam ſi illa præfinitio à ſoliusDei nutu dependens, neceſſaria eſt ad ſingulos actus, voluntas dum pravè operatur, non habet potentiam antecedentem ad rectè operandum, quia non habet, nec poteſt habere pro libito ſuo illam præfinitionem, ſine qua impoſsibile eſt, vt rectè operetur. Rurſùs voluntas rectè operans non habet potentiam antecedentem ad omittendam rectam operationem, quia non habet, nec poteſt habere pro libito ſuo carentiam illius præfinitionis, cum qua operatur; quæ tamen carentia eſt neceſſaria ad ommittendam illam operationem. Contra has præfinitiones plura dixi tom. 1. diſput. 11. ſect. 11. & 13.

3 Huiuſmodi præfinitiones independentes à ſcientia media vt contrarias libertati reijciunt omnes SocietatisDoctores, ſi Ruizium, & Granadum excipias, quorum ille d. 10. de Provid. ſect. 4. iſte verò 1. p. tom. 1. controverſ. 2. tr. 4. diſp. 4. ſect. 4. & tr. 5. diſp. 2. aſſerunt Deum independenter à ſcientia media poſſe efficaciter præfinire actum liberum, nimirum in vi auxiliorum neceſsitantium moraliter voluntatem & inferentium infallibilitate morali conſenſum. Sed contra, quia auxilia ſolùm moraliter neceſsitantia ad cõſenſum poſſunt abſolutè componi cum diſſenſu: ergo ex vi illorum præcisè nequit Deus concipere prefinitionem metaphyſicè infallibilem: nec enim prefinitio habita in vi alicuius medij poteſt habere maiorem incompoſsibilitatem cum carentia actus prefiniti, quàm ipſum medium.

4 Dices ex P. Ruiz ibi ſec. 3. n. 9. de ratione auxilij neceſsitantis moraliter eſſe, vt nunquam fruſtretur, licet ſit abſolutè fruſtrabile. Hoc autem ſufficere ad infallibilitatem metaphyſicam præfinitionis nitentis illi medio. Reſpondeo, ideò hoc ita eſſe, quia neceſsitas moralis ſimpliciter dicta non eſt ſuppoſitio omnino antecedens, ſed partim conſequens: quia dicit difficultatem magnam ſuperabilem quidem viribus voluntatis, nunquam tamen ſuperandam: hoc autem vltimum non cognoſcitur ex vi actus primi per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, ſed in ipſa determinatione in actu ſecundo per ſcientiam mediam: vnde independenter ab iſta nequit dari huiuſmodi infallibilitas: ergo nec præfinitio.

Tertia ſententia affirmat, poſsibiles eſſe præfinitiones efficaces noſtrorum actuum antecedentes conſenſum in ſtatu abſoluto, eſſentialiter tamen ſupponentes ſcientiam mediam & inferentes auxilia congrua. Ita Eximius Doctor lib. 1. de concurſu Dei, cap. 16. & lib. 2. cap. 7. lib. 3. de auxil. cap. 17. & lib. 5. de grat. capite vltimo & alibi paſsim. Hanc ſententiam ſequuntur frequentius noſtri Doctores, Faſol, Ruiz, Bellarminus, Toletus, Arrubal, Amicus, Coninch. & alij, quos refert, & ſequitur Ribadeneira diſp. 12. de Prædeſt. numero tertio. Circa factum, alij cenſent, Deum de facto prefiniſſe omnes actus honeſtos, tàm naturales, quàm ſupernaturales,

vt Ruiz diſp. 9. de Provid. ſect. 10. alij ſolùm circa ſupernaturales, vt P. Faſſol. quæſt. 23. art. 4. num. 75. P. Suar. cap. 17. valde probabtle cenſet, præfiniſſe omnes actus ſupernaturales, quibus Prædeſtinati promerentur gloriam, præſertim illos, qui ordinantur ad commune bonum Eccleſiæ.

5 Hi ferè omnes aſſerunt eas præfinitiones non eſſe neceſſarias ad perfectam Dei providentiam cum P. Suar. lib. 2. de concur. Dei cap. 7. & lib. 5. de grat. cap. vlt. n. 25. vbi ait, eas pertinere ad quamdam ſupererogationem divinæ providentiæ, additque, fore nimiam limitationem divinæ libertatis, ſi cogeretur ſingulas actiones etiam bonas determinatè præfinire. P. tamen Faſſol. q. 14. art. 13. num. 542. & q. 23. art. 1. num. 60. & art. 2. num. 2. ſentit illas præfinitiones quoad actus ſupernaturales eſſe neceſſarias, non ex exigentia effectus, ſed ex perfectione Dei. Eãdem ſententiam tuentur aliqui RR. apud Ribadeneir. diſp. 4. de Prædeſt. eamque noviſſimè omnium optimè illuſtrat P. Ant. de Quiros to. 2. in 1. p. tit de prędeſt. item P. Eſparza, P. Carleton, & P. Michael de Avendano infra citandi. Hæc ſententia latè impugnabitur ſect. 4. nunc illa diſtinctio adhibita à Phaſſol. reijcitur, quia ſi ſemel præfinitio non eſt requiſita ex parte effectus, nequit eſſe abſolutè requiſita, quia conſenſus ad ſui exiſtentiam aliquam exigit volitionem collativam auxilij: ſi ergo non exigit determinatè præfinitionem, volitio alia compoſsibilis cum diſſenſu ſatis erit ad conſenſus exiſtentiam. Deus verò vt producat effectum non tenetur adhibere, niſi illam volitionem, quę huic muneri ſufficiens ſit: quia oppoſitum eſſet nimis coarctare divinam libertatem, vt aiebat Suar. & confirmatur, quia alioqui Deus prędvidens hominem remiſsè operaturum cum auxilio movente ad operandum ferventer, neceſsitatus foret ad non conferendum illud auxilium, niſi prędiniendo actum illum moraliter imperfectum, quod eſt abſurdum: imò abſolutè videtur impoſsibile, Deum poſſe præfinire imperfectionem moralem: quomodo enim hæc duo cohęrere valent, ſcilicet ſuadere homini, vt eliciat actum ferventem; & tamen efficaciter præfinire, vt eliciat actum remiſſum, qui ex conceptu ſuo eſſentialiter incompoſsibilis eſt cũ illo, vt ſuppono ex lib. de Anima. Et dici debet ab omnibus negantibus puram omiſsionem: nam voluntatem potẽtem elicere actum ferventem, illum non elicere, eſt aliquod exercitium eſſentialiter incompatibile cum tali elicientia: ſed non eſt exercitium conſiſtens in pura omiſsione: ergo conſiſtens in aliquo poſitivo.

6 Quarta ſententia negat illas prędfinitiones, vt contrarias libertati: Ita P. Vazq. 1. p. diſp. 89. cap. 10. & diſp. 99. cap. 3. & 3. p. d. 23. cap. 10. quem ſequuuntur Patres Leſius, Herize, Alarcon, Becanus, Gaſpar Hurt. Martinon. Item Puente Hurtado diſp. 13. de Incarn. §. 192. Monceus diſp. 4. cap. 6. Valent. to. 1. diſp. 1. q. 23. punct. 4. §. 6. Antonius Perez, P. Vvadingus, P. Suarez Luſitanus, P. Mœratius, P. Chriſtophorus de Ortega, & P. Ioannes Antonius Vſon apud P. Andræam Iunium de Prędeſt. ſect. 6. cap. 1. num. 7. apud quem ibi num. 1. P. Vſon diſp. 2. de prędeſtinat. memb. 2. opinatur, prędfinitionem ſi per ſe connecteretur cum conſenſu, everſuram eius libertatem, licet ſupponeret ſcientiam mediam: putat tamen abſolutè non ſic connecti intrinſicè, ideòque non officere libertati. Ipſeque P. Iunius ibidem cap. 11. latè reijcit præfinitiones formales intrinſecè efficaces, & purè intentivas, quales ponuntur à P. Suarez, & hanc ſtatuit concluſionem: *Implicat decretum diuinum, quod nõ ſit executivum, & immediatè cauſatiuum effectus, cuius fuerit efficaciter intentiuũ formaliter.* Vnde tales præfinitiones vt repugnantes latè reijcit, & eo cap. 1. n. 7. plures alios adducit affirmantes illas prędfinitiones contrarias eſſe libertati. Huiuſque ſententiæ mihi videtur eſſe P. Molina, qui nõ aliam concedit noſtrorum actuum præfinitionem, quàm decretum purificãdi hypoteſim, ſub qua per ſcientiam mediam noverat eventum futurum: vt conſtat ex concordia d. 52. §. *Deinde dicimus*, & diſp. 53. §. *Ad hoc argumentum*, & 1. p. q. 23. art. 13. diſp. 18. memb. 3. §. *Hoc ita conſtituto.*

SECTIO SECVNDA.

Patris Vazquez ſententia de præfinitione concomittanti proponitur, & impugnatur.

7 QVAMVIS hic Author totis viribus neget præfinitiones illas à Patre Suar. adſtructas: nihilominus admittit alias comitantes conſenſum: nam illa diſp. 99. num. 34. ait, Deum ſingula opera, quę facit nobiſcum in tempore, ab æterno diſtinctè, & ſigillatim prędfinijſſe. Propterea autem vult, præfinitionem eſſe comitantem conſenſum, quia vt ipſe inquit n. 40. idem ordo aſsignandus eſt inter determinationem noſtrã exiſtentem in præſcientia, & præfinitionem Dei, qui aſsignatur inter determinationem noſtram in ſe exiſtentem, & concurſum ſimultaneũ Dei. Vnde ſicut ſe habent concomitan-

ter

ter, idemque eſt ſupponi exiſtentem noſtram determinationem,& ſupponi exiſtentem concurſum Dei: ita ſe habent cõcomitanter æternum decretum cõcurrendi nobiſcum & præſcientia abſoluta, qua Deus videt noſtram determinationem vt futuram: idemque eſt iſtam ſupponi abſolute futuram, ac illud ſupponi exiſtens. Hinc ea diſput. 99. cap. 6. explicat, quo pacto illa præfinitio non lędat libertatẽ, quia cum non antecedat ordine cauſalitatis noſtram determinationem, ſed illam comitetur, neceſsitas, quę ſequitur poſsitionem illius prefinitionis, eſt neceſsitas conſequens noſtram libertatem.

8 Hanc ſententiam recte impugnat P.Suarez prolog.2.de grat.cap.8. à n. 16.Eam ſic reijcio: vel illud decretum eſt in poteſtate noſtra, vel non? ſi ſecundum: ergo is, qui diſſentit, non habet in ſua libera poteſtate conſenſum; ſiquidem non habet, nec pro libito ſuo poteſt habere decretũ eſſentialiter requiſitum ad ipſum:ſi primum (quod ſatis perſpicue docet hic author ea diſput. 99. n. 14. & 34.) ergo illud decretum non eſt liberum ipſi Deo immediate: quia nequit eſſe mihi immediate liberum exercitium illud, quod alius pro libito ſuo poteſt mihi imprimere.Quare licet vera ſit ſententia huius Authoris conſtituens actum liberum inadęquate per obiectum; nihilominus per exiſtentiam concurſus ſimultanei nequit conſtitui decretum, per quod ſuppoſito actu primo proximo Deus velit concurrere ad conſenſum: nam eo ſuppoſito,quod exiſtat potius cooperatio Dei ad conſenſum, quam ad diſſenſum,ſoli voluntati creatæ liberum eſt, quia ad libertatem requiritur, vt ſola voluntas determinet ad exercitium actus, vt vidimus tom. 1.diſp.36.ſect.8.& ibidem ſect. 5.n. 14. & in eodem tom. diſp. 11. & in hoc tomo diſp. 3 tota ſect.9. latiſsime ex communi Doctorum cum S. Thoma: ergo ſuppoſito actu primo non advenit novum Dei decretum decernens exiſtentiam conſenſus, potiuſquam diſſenſus.

9 Secundo impugnatur: quia in ſententia huius Authoris ibi n. 49. Deus etiam præfinit actum peccati decreto comitanti: repugnat autem Deo libere determinare ad exiſtentiam actus peccaminoſi:ergo decretum comitans hunc actum non eſt liberum Deo; ac proinde prædicata contradictoria involuit, nempe eſſe leberum, & non eſſe liberum.

10 Tertio, quia ille n. 46. aſſerit, ſuam ſententiam veram fore, etiamſi daremus decreta libera eſſe adęquate Deo intrinſeca. In hac autem ſententia imperceptibile eſt illud decretum; eſſet enim, & non eſſet immediate liberum; eſſet quidem, quia Deus per decretum, quo conceſsit voluntati proximam potentiam ad conſenſum, & diſſenſum, non impoſuit ſibi neceſsitatem eliciendi decretum comitans conſenſum: ergo ita illud eliceret, vt propriori non prędederet aliquid determinans ad eliciendum, ac proinde immediate libere. Non eſſet vero;quia hoc ipſo quod voluntas ſuppoſito actu primo determinet libere ad exiſtentiam conſenſus, determinare debet exiſtentiam decreti ipſum neceſſario comitantis: non eſt autem immediate liber alicui agenti actus ille, ad cuius exiſtentiam determinat aliud agens.

11 Omitto brevitatis cauſa alias impugnationes fieri ſolitas contra doctrinam, quam ibi habet n. 43. circa conditionem ſub qua tendit ſcientia media, quæ ſane eſt valde difficilis & recte impugnatur àP.Alarcon diſ. 5. de ſcientia cap.8.n.4.

SECTIO TERTIA.

Proponitur, & impugnatur ſententia P. Ribadeneyra de decreto concomitanti.

12 EX dictis refellenda eſt ſententia, quã P.Ribad. diſp.10.de præd.late ſuadere conatur; aſſerit enim præter decretum indifferens, quo offertur concurſus ad vtrumque extremum, & per quod cõſtituitur voluntas in actu primo proximo, requirĩ aliud concomitans pro exercitio actus boni, quod ſit immediate liberum Deo; & tamen conſtitutum in noſtra poteſtate, ita vt voluntas pro libito ſuo poſsit facere, vt exiſtat, vel non exiſtat, quatenus poteſt ponere ſuam determinationem afferentem ſecum illud decretum. Itaque aſſerit dari eſſentialem connexionem inter decretum Dei & noſtrã determinationem ſine aliquo ordine cauſalitatis inter vtrumque: & ſuppoſito actu primo proximo voluntatis, Deum eſſe proxime expeditum ad determinandam exiſtentiam noſtri conſenſus, quatenus eſt proximè expeditus ad habendum decretum afferens ſecum concomitanter adiunctam determinationem noſtræ voluntatis, & hanc eſſe proxime expeditam ad determinandam exiſtentiam illius decreti, quatenus eſt proxime expedita ad ponendam determinationem habentem ſecum annexam exiſtentiam illius.

13 Fundamentum à priori pro hac ſententia eſt, quia omne bonum creatum exiſtens debet exiſtere proprijſsime pro libertate Dei: at converſionem Petri exiſtere per auxilium *A*, eſt bonũ creatum: ergo debet exiſtere proprijſsime pro libertate Dei: ergo per exer-

exercitium divinę voluntatis infallibiliter inferens illam converſionem; ſiquidem poſſe exiſtere aliquod extremum pro alicuius agentis libertate, nihil aliud eſt, quam hoc agens poſſe pro libito ſuo ſe exercere per exercitium infallibile inferens illud extremum.

14 Hæc ſententia nimis falſa mihi videtur, & parum conſona principijs Societatis: falſam eſſe oſtendo primo, quia imperceptibile eſt: Deum ſuppoſita proxima indifferẽtia voluntatis habere adhuc perfectiſsimam libertatem, vt inducat, vel non inducat conſenſum; & tamen eſſe eſſentialiter determinatum vt ſequatur nutum voluntatis: quo modo enim perfecte liberum dicetur illud agens, quod determinatum eſt, vt pro libito alterius agat, vel deſinat agere? Certe hæc ſervitus potius, quam libertas dicẽda eſt. Quare dum adverſarius extollere vult dominium Dei, eius deprimit libertatem. Atque ex terminis ipſis libertatis ad volendum, & nolendum, videtur conſtare, nõ poſſe dari duo agentia, quorum quodlibet ſit liberum ad amandum, & non amandum, & tamen ſit eſſentialiter determinatum ad vniformitatem operandi cum altero, ita vt nequeat omittere amorem, quãdo alius amat, nec amare quando alius omittit. Hinc Theologi omnes probant vnitatem Dei ex eo, quod ſi eſſent plures Dij, diſtinctam haberent libertatem, ac proinde poſſet alter efficaciter velle producere mundum, altero nolente. Vnde vel vtriuſque, vel alterius volũtas fruſtraretur: ac proinde alter ſaltem non foret Deus, cum poſſet impediri ab exequendo id, quod efficaciter decrevit. Quę ratio infringeretur, ſi vera foret ſententia, quã impugnamus: ſi enim ſtat, Deũ habere perfectiſsimam libertatem ad inducendam, vel non inducendam immediate exiſtentiam noſtri conſenſus, quamvis ſit eſſentialiter determinatus ad ſequendum nutum voluntatis noſtrę: etiam poſſet ſtare, quemlibet ex illis Dijs habere perfectiſsimam libertatem ad volendum, vel nolendum producere mundum, etiamſi eſſet eſſentialiter determinatus, vt altero volente vellet, & altero nolente nolet.

15 Oſtenditur ſecundo: quia concurſus ſimultaneus ſupponit ordine cauſalitatis omnipotentiam, vt proxime potentem illum ponere, & vltimo applicatam ad agendũ: at in hac ſententia non intelligitur omnipotentia vltimo applicata ad agendum, donec intelligatur illud decretum efficax, alioqui hoc non foret neceſſarium, vt Deus concurreret ad conſenſum: ergo concurſus ſimultaneus ſupponit ordine cauſalitatis illud decretum: ergo iſtud non eſt concomitans, ſed antecedens.

16 Deinde hanc ſententiam contrariam eſſe Societatis principijs, probatur: quia noſtri Doctores non ſolum dicunt, ſcientiam mediam eſſe neceſſariam, ne Deum lateant veritates contingentes conditionatę, ſed vt infallibilitas prædeſtinationis, & efficacia gratiæ cohęreat cum noſtra libertate, vt habes apud Faſolum q. 14. art. 13. num. 524. Quod adeo certum putat P. Suarez lib. 1. de prædeſt. cap. 7. num. 4. vt dicat, nullum aſſertorem ſcientiæ mediæ poſſe hoc negare. Hęc autem poſterior neceſsitas nulla foret in hac ſentẽtia; etſi enim Deus careret ſcientia media, adhuc per ſimplicem intelligentiam cognoſceret, implicatorium eſſe voluntatem noſtram elicere conſenſum, niſi ipſe determinet per decretum concomitans exiſtentiam illius. Rurſus per eandem cognoſceret voluntatem infallibiliter conſenſuram, ſi ipſe habeat illud decretum: ergo ſecluſa ſcientia media haberet proximã poteſtatem convertendi infallibiliter volũtatem. Et confirmatur: quia omnes Doctores Societatis impugnant decreta Scotiſtarum, quia vel poſſunt fruſtrari, vel tollunt libertatem. At in hac ſententia ſtabit, illa eſſe infruſtrabilia, & tamen cohærere cum libertate.

17 Ad fundamentum contrarium reſpondeo, vt converſio per auxilium *A*, exiſtat pro libertate Dei, non requiri, quod ſuppoſito auxilio, & proxima indifferentia, Deus determinet ad exiſtentiam conſenſus; ſed ſatis eſſe, vt medio illo auxilio infallibiliter faciat voluntatem converti: vt enim inquit Auguſt. q. 2. ad Simplician. *Vt velimus & ſuũ eſſe voluit, & noſtrum, ſuum vocando, & noſtrum ſequendo.* Itaque non facit, vt voluntas convertatur mediante decreto efficaci ſupponente actum primum proximum, ſed mediante vocatione congrua, vt enim inquit. Idem Auguſt. cap. 16. de Grat. & liber. arbitr. *Ille facit vt velimus bonum, de quo dictum eſt, præparatur voluntas à Domino.* Certũ eſt autem, voluntatem non præparari decreto comitanti, ſed vocatione congrua. Quæ doctrina firmatur egregio eiuſdem teſtimonio cap. 18. de natur. & grat. vbi ait: *Quid ſtultius, quam orare, vt facias quod in poteſtate habeas?* Ergo poſtquam voluntas habet auxilium *A*, & eſt proxime indifferens, vt cum illo convertatur, non poteſt prudenter à Deo poſtulare, vt ipſam cum eo convertat, poſſet autem, ſi ad converſionem vlterius requireretur, Deum exercere liberaliter ſuam libertatem decernendo converſionem decreto comitanti: ergo id non requiritur: vide alia contra hanc ſententiam t. 1. diſp. 11. ſect. 12.

***

SEC-

SECTIO QVARTA.

Præfinitio efficax nequit eſſe eſſentialiter prærequiſita ad agendum.

18 HÆC concluſio eſt contra P. Eſparça 1.p.lib.1.q.27. contra P. Quiros diſp.8. de prædeſt. contra P. Carletonem diſ. 37.de providentia ſect.5.& contra P. Michaelem de Avendaño diſput.11. de prædeſt. cap. 2. cum alijs paucis. Eſt autem communis noſtrorum cum Eximio Doctore opuſc.1.lib.2.cap.7.n. 4.vbi ponit hunc titulum: *Quauis præfinitione ſecluſa, diuina prouidentia perfecta, omnibuſque numeris abſoluta manet.* Et lib.5.de grat.cap. vltimo, vt dixi ſup.num.3. pro qua videndi ſunt Pat. Aldrete diſp.4. de Prædeſt. P.Arriaga diſ.32. ſect.4.Ruiz diſ.9. de provident.ſect.11.& diſ. 13. de ſcientia.

19 Probatur concluſio primo, vt homo recte operetur, ſatis eſt, vtDeus ei conferat auxilium, cum quo prævidit recte operaturũ: at hoc poteſt præſtare ſine præfinitione ſimplici, ex ſe connexa cum conſenſu, nimirum per decretum potens coexiſtere cum ſcientia in congruitatis: ſicut enim dum decernit creare Angelum, quem prævidit recte operaturum, id præſtat per decretum de ſe indifferens,vt coniungatur cum omni exercitio, cum quo poteſt ipſe Angelus coniungi: ita dũ decernit conferre auxilium, quod prævidet fore efficax, id præſtare valet per decretum coniungibile cum omni exercitio, cum quo poteſt coniungi auxilium.

20 Probatur ſecundo: quia ſi præfinitio eſſet eſſentialiter requiſita ad agendum, deſtrueretur ſcientia media, nam Deus affirmans hominem operaturum, ſi ei conferatur auxilium, ex parte hypotheſis attingeret præfinitionem, quia implicat vt cognoſcat hominem operaturum ſub conditione,quod illi cõferat auxilium, quin ex parte conditionis attingat voluntatem collativam: Vnde perinde foret dicere: *Petrus operabitur: ſi ei conferam auxilium A*, ac dicere: *Petrus operabitur, ſi ei conferam auxilium A, per Voluntatem efficaciter præfinitiuam operis.* Hæc autem non eſt ſcientia media, ſed mere naturalis.

21 Dices: ex parte hypotheſis ſolum debere intelligi ea, quæ ſunt principium immediatum operis, & quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria, vt ea principia immediata exiſtãt. Iam vero præfinitio efficax licet ſit eſſentialiter prærequiſita, vt opus exiſtat, non tamen vt exiſtant illa principia immediata,quæ coniungi poſſunt cum carentia operis. Sed cõtra, quia licet præfinitio operis boni nõ ſit neceſſaria ſimpliciter, vt exiſtant principia immediata; eſt tamen neceſſaria, vt exiſtant, quando re ipſa coniungenda ſunt cum bono opere; hoc autem ſufficit,vt ſcientia media affirmans exiſtentiam boni operis ſub conditione illorum principiorum, non poſsit præſcindere ex parte hypotheſis à prẹfinitione:Deus enim affirmans voluntatem operaturam ſub conditione,quod illi conferat illa principia immediata; neceſsario id debet affirmare vno è duobus modis: nimirum vel iſto: *Voluntas recte operabitur ſub conditione, quod illi concedam auxilium* (nomine auxilij intelligo potentiam proximam) *per præfinitionem efficacem operis*: vel iſto: *Voluntas operabitur ſub conditione quod illi cõcedam auxilium ſiue per Voluntatem præfinitiuam operis, ſiue non præfinitiuam.* Neceſſario, inquam, debet aliquo ex ijs modis affirmare:cum enim ad collationem auxilij ſit eſsentialiter prærequiſita aliqua volitio, non poteſt ſcientia attingens collationem auxilij prẹſcindere ab omni volitione collativa. At ſi prẹfinitio ſit prærequiſita non poteſt affirmare poſteriorĩ modo, quia ille ſupponit poſſe exiſtere operationem ſine præfinitione : ergo debet priorit hoc autem non eſt proprium ſcientiæ mediæ, ſed ſimplicis intelligentiæ: ergo, &c.

22 Probatur tertio, quia ſi præfinitio eſſet eſsentialiter requiſita ad operandum, tolleret libertatem, ſiquidem ad hanc requiritur vt voluntas poſsit coniũgere omiſsionem operis cum tali præfinitione, vel cum carentia ipſius: neutrum autem poteſt, ſi præfinitio ſit prærequiſita. Non poſſe coniungere cum prẹfinitione, eſt certum, quia non poteſt eam fruſtrare:non poſſe autem coniungere cum carentia illius, ſcilicet impediendo ipſam prẹfinitionẽ,ſuadetur: nã ſi præfinitio ſit prærequiſita adconſenſũ,hoc ipſo quãdo voluntas conſentit,auxiliũ vnice pendet à prẹfinitione; nã ſi præter iſtam adeſſet alia volitio executiva auxilij ex ſe coniungibilis cum vtroque contraditionis extremo, & per accidens coniuncta cum præfinitione, illa ſufficeret tunc, vt exiſteret auxilium; ac proinde præfinitio non foret prærequiſita. At voluntas non habet poteſtatem antecedentem ad impediendam volitionem, à qua vnice pendet auxilium, cui conſentit: ergo non habet potentiam antecedentem ad impediendam prẹfinitionem.

23 Probatur minor, quia ſi hanc potentiam haberet, haberet potentiam ad faciendum, vt auxilium exiſtat in rerum natura ſine omni volitione Dei, quod ex terminis repugnat. Probatur ſequela. Volutas non eſt potẽs facere, vt loco præfinitionis exiſtat alia

vo-

volitio ei oppoſita à qua pẽdeat auxilium: ergo ſi aliunde poteſt impedire præfinitionem, aqua vnice pendet, poteſt facere, vt maneat ſine omni volitione. Antecedẽs ſuadetur, quia volitio collativa auxilij eſſentialiter incõpoſſibilis cum præfinitione eſt immediate libera Deo: implicat autem vt voluntas noſtra poſſit pro libito ſuo facere, vt in Deo exiſtat volitio aliqua ipſi immediate libera, tum quia ex terminis repugnat, mihi eſse liberum immediatè id, quod alius poteſt facere immediatè, vt in me exiſtat: tum quia implicat, eandem formalitatem eſse immediatè, & poſitivè liberam duplici agenti: voluntati autem noſtræ poſitivè libera eſt ea formalitas, ad cuius exiſtentiam determinare valet: ergo ea formalitas nequit eſse poſitivè libera Deo, hoc pacto ſcientia media de noſtra operatione, quia nobis libera eſt, Deo non liberè, ſed neceſsario ineſt. Similiter quia nos poſſumus determinare ad ſcientiam viſionis noſtri peccati, hęc nobis vt determinantibus, non autem Deo libera eſt in ſe immediatè.

24 Confirmatur, quia voluntas noſtra eatenus poteſt impedire præfinitionem conſenſus, quatenus poteſt impedire ſcientiam mediam de efficacia auxilij, aqua eſsentialiter pendet, inducendo ſcilicet ſcientiam oppoſitam de inefficacia auxilij. At hoc non ſufficit, vt poſsit inducere volitionem collativam auxilij eſsentialiter in compoſsibilem cum præfinitione: ſiquidem talis ſcientia de inefficacia auxilij non infert eam volitionem, quandoquidem Deus poſtquam prævidit auxilium fore inefficax, poteſt non habere illam volitionem collativam, ſicut poſtquam prævidit fore efficax, poteſt non habere præfinitionem.

25 Dices: voluntatem noſtram non poſſe antecedenter ad collationem auxilij facere vt exiſtat volitio illa collativa incompoſſibilis cum prefinitione. Cæterum facta ſuppoſitione auxilij bene hoc poſſe preſtare; ſicut antecedenter ad exiſtentiam auxilij non poteſt impedire ſcientiam mediam; & tamen hoc poteſt facta ſuppoſitione auxilij. Sed contra, quia licet voluntas antecedenter ad exiſtentiam auxilij non poſsit inducere exiſtentiam ſcientiæ mediæ, quia tamen poſito auxilio id poteſt, ſcientia media nobis dumtaxat libera eſt: ergo licet non poſſet inducere exiſtentiam illius volitionis antecedenter ad poſitionem auxilij; ſi tamen eo poſito, hoc poſſet, illa volitio illi dumtaxat foret libera vt determinanti ad eius exiſtentiam, non autem Deo.

26 Contra ſecundo, quia vbi ſupponitur auxilium exiſtens & collatum à Deo, ſupponitur exiſtens aliqua determinata voluntas divina in illud influens; quamvis enim auxilium non exigat determinate hanc volitionem divinam, ſed hanc vel illam vagè; tamen vbi ſupponitur exiſtens auxilium, & collatum à Deo, ſupponitur exiſtens, & collatum per aliquam voluntatem determinatam Dei, etſi non determinatè exactam ab effectu, quia nihil vagum exiſtit in rerum natura; ſed quidquid exiſtit determinatum eſt: ergo in ipſa ſuppoſitione auxilij collati involvitur aliqua voluntas executiva auxilij determinata: hoc autem ipſo quod ſupponatur voluntas determinata, arbitrium creatum per diſſenſum non poteſt determinare ad exiſtentiam illius voluntatis, ſicut neque ad exiſtentiam auxilij, à quo hic & nunc oritur, licet talis diſſenſus eiuſmodi auxilium determinatè non poſtulet. Deinde ſi hic & nunc auxilium vnicè pendet à præfinitione, dum ſupponitur auxilium collatum à Deo, per aliquam volitionem, & non ſupponitur collatum per volitionem incompoſsibilem cum prefinitione: ſupponitur collatum per prefinitionem: ergo vi illius auxilij non habet hic & nunc arbitrium creatum poteſtatem ad faciendum vt auxilium fuerit collatum per volitionem incompoſsibilem cũ præfinitione: nam in vi præfinitionis impediendæ per exiſtentiam diſſenſus, nequit arbitrium creatum habere poteſtatem ad faciendum vt exiſtat volitio incompoſsibilis cum prefinitione: Deus enim per præfinitionem nequit neceſsitare ſeipſum ad habendam volitionem incompoſsibilem cum prefinitione: ac proinde neque arbitrium in vitalis præfinitionis poteſt neceſsitare Deum ad habendam eiuſmodi volitionem. Quare niſi ſupponatur in Deo decretum vagum, quo velit vt caſu quo dandum ſit auxilium, detur vel per præfinitionem operationis noſtræ, vel per volitionem incompoſsibilem cum tali præfinitione; nequit voluntas creata ex ſuppoſitione auxilij determinare, vt auxilium fuerit collatum per volitionem incompoſsibilem cum præfinitione. Poſito autem illo decreto vago, optime poterit: quia illud decretum etſi ſit vagum obiective, eſt tamen ſubiective determinatum, & vi illius manet Deus determinatus ad dandum auxilium per volitionem incompoſsibilem cũ prefinitione, ſub conditione quod prevideatur fore inefficax; vnde cum voluntas creata poſsit determinare ad exiſtentiam ſcientię de inefficacia auxilij, poteſt determinare Deum ad volitionem collativam incompoſsibilem cum præfinitione. Cæterum illud decretũ vagum non poteſt poni ab adverſarijs, qui dicunt præfinitionem eſſe immmediatè liberam Deo, & ſimiliter volitionem incompoſsibilem cum præfiuitione. Con-

27 Contra tertio, quia Deus conferens auxilium per præfinitionem conſenſus non amat exiſtentiam volitionis incompoſsibilis cum tali præfinitione: ergo exiſtentia auxilij collati per prę finitionem conſenſus nō poteſt mihi tribuere facultatem ad faciēdum, vt exiſtat in Deo volitio illa. Quid enim prodeſt ad ſalvandam libertatem divinam in habenda volitione aliqua; ſuppoſitio, quam dum Deus amat, nullo modo amat exiſtentiam talis volitionis? Contra quarto, quia volitio auxilij collativa incompoſsibilis cum perfectione conſenſus præcepti eſt donum gratuitum ex conceptu ſuo: ergo voluntas noſtra nequit inducere exiſtentiam illius volitionis. Probatur conſequentia: quia nec poteſt mediante conſenſu prę cepto, & præfinito, vt patet, nec mediante diſſenſu, quia iſte eſt peccaminoſus; implicat autem, vt mediante actu peccaminoſo inducatur neceſſario exiſtentia alicuius doni gratuiti.

28 Ex hac ratione deduco ad libertatem requiri vt auxilium executivū mandetur per decretum indifferens, ſeu coniungibile cum alterutro contradictionis extremo; ac proinde non poſſe Deum per ſcientiam mediam affirmare, Petrum libere convertendum cum auxilio *A*, niſi id affirmet ſub conditione, quod ei conferatur illud auxilium cum volitione indifferenti, vt oſtendit diſp. 12. Quare licet prę finitio non ponatur vt determinate prę requiſita ad opus; ſi tamen ab illa ſola pendet exiſtentia auxilij; non manebit voluntas prę venta eo auxilio cum proxima potentia ad diſſentiendum illi. Ratio eſt, quia libertas ad diſſentiendum auxilio eſſentialiter poſtulat, vt poteſtas ad diſſenſum ſit ſoluta ab impedimentis ipſum prohibentibus, quorum exiſtentiam ipſa evitare nequit per diſſenſum. At vbi auxilium vnice pendet à præfinitione conſenſus, nequit voluntas per diſſenſum evitare exiſtentiam illius præfinitionis, quæ eſt impedimentum diſſenſus, quia alioqui poſſet facere, vt auxilium maneret in rerum natura ſine omni volitione divina: ergo voluntas prę venta auxilio vnice pendente à præfinitione conſenſus, non manet cum potentia proxima ad diſſentiendum auxilio. Quare in ratione proxime potentis diſſentire debet conſtitui per carentiam præfinitionis vnice influentis in exiſtentiam auxilij.

29 Ex quo patet irrita eſſe argumenta, quibus adverſarij contendunt probare præfinitionem efficacem conſenſus, quantumvis prærequiſitam, non tollere libertatem ad diſſenſum; quia non tollit potentiam proximam conſtat namque, illam præfinitionem tollere hanc potentiam proximam, quia tolit carentiam ſui, & per hanc conſtituitur voluntas proxime potens diſſenſum elicere: ſicut conſtituitur proxime potens ad diſſenſum per carentiam phyſicę prædeterminationis ad cōſenſum nam præfinitio conſenſus non minus, quam prędeterminatio impedit diſſenſum, nec magis quam illa poſt evitari per diſſenſum, ſi ſit prærequiſita ad cōſenſum, & vnice cauſans auxilium: ergo non minus determinat ad conſenſum.

30 Accedit quarto ratio communis ſatis efficax deſumpta ex eo, quod volūtas diſſentiens auxilio non haberet libertatem ad conſentiendum, quia non haberet præfinitionem eſſentialiter requiſitam ad conſenſum, nec illam medio ipſo conſenſu poſsit comparare: ſiquidem conſenſus nequit eſſe acquiſitio illius formæ, quam ex conceptu ſuo ſupponit exiſtentem propriori: qua rarione nullus poteſt per exercitium potentiæ eiuſdem potentiæ exiſtentiam comparare; nec media volitione acquirere exiſtentiam cognitionis præ requiſitæ ad illam. Qua ratione innixi Theologi negant principium meriti poſſe cadere ſub meritum. Idemque argumentum formari poteſt ad probandum iuxta illam ſententiam voluntatem conſentientem auxilio non habere libertatem ad diſſenſum, quia non habet decretum eſſentialiter prę requiſitum ad illum, nec medio diſſenſu poteſt comparare: hanc rationem late expendit P. Ribadeneyra diſp. 2. de Prædeſt.

31 Denique probatur: quia ſi prę finitio eſſet prærequiſita ad operandum, eſſet prærequiſitum immediatum; nam illa præ ciſe defficiente, & reliquis omnibus manentibus, defficeret aliquod prerequiſitum. At ſalva libertate nequit eſſe prærequiſitum mediatum ad agendum aliquid incompoſsibile cum omiſsione operis.

SECTIO QVINTA.

Soluuntur obiectiones.

32 SED obijciunt primo: ſcientiam mediam neceſſario anrecedere voluntatem collativā auxilij: in qua antecedentia non minor reperitur difficultas, quā in prę finitione prærequiſita: ergo, &c. Reſpōdeo admiſso antecedenti, negando conſequentiam: etſi enim ſcientia media neceſſario antecedat collationem auxilij congrui; quia implicat Deum conferre auxilium in circunſtantijs, in quibus coniungendum eſt cum opere, quin antecedenter præviderit, illud futurum eſſe efficax: hinc perperam infertur, præfinitionem poſse eſse prę requiſitam, nam optime poteſt vo-

voluntas noſtra impedire ſcientiam mediam, quamvis hæc neceſsario antecedat collationẽ auxilij congrui, quia illa præcedentia conſiſtit in ipſamet ſcientia, quæ per ſe ipſam habet præcedere: noſtra autem voluntas poteſt impedire illam ſcientiam inducendo ſcientiam oppoſitam. Non poſset autem impedire præfinitionem prærequiſitam ad operandum: quia non poſset inducere in Deum aliud decretum oppoſitum præfinitioni, vi cuius exiſteret auxilium. Vide quæ ſupra diximus explicantes directionem ſcientię mediæ.

33 Obijciunt ſecundo: præfinitionem prærequiſitam optime cohærere cum eo, quod omnia principia immediata ſint indifferentia; ac proinde cum libertate. Sed falſum eſse antecedens, ſatis conſtat ex dictis in hac ſectione.

34 Obijciunt tertio: eſto Deus poſſit conferre auxilium efficax, quin moveatur ab efficacia, non tamen quin amet circunſtãtiam efficaciæ. Implicat enim ipſum conferre, quin velit, vt habeat efficaciam, quam prævidet: ergo volitio collativa eſsentialiter ſupponit cognitionem repræſentantem illam circunſtantiam efficaciæ: hæc autem cognitio eſt ſcientia media: ergo hanc eſsentialiter ſupponit, ac proinde eſt pręfinitio operis, ſaltem virtualis. Hoc argumentum ſolutum manet ex dictis diſp. 11. ſect. 2. ad primam obiectionem. Itaque decretum executivum auxilij amare quidem debet efficaciam, ſed in efficaciter dumtaxat: ad hoc autem ſatis eſt, quod ſupponat eſsentialiter ſimplicem intelligentiam repræſentantem illam efficaciam, vt poſsibilem; nec vero illud decretum amare poteſt efficaciter congruitatem auxilij, quod exequitur: nam decretum executivum non magis poteſt impediri, quam ipſum auxilium: vnde debet eſse fruſtrabile, ne lædat libertatem: non foret autem fruſtrabile ſi eſset ab intrinſeco efficax.

35 Vnde ſi Deus poſset conferrẽ auxilium quia efficax, & intendere efficaciter noſtram operationem liberam, id debet præſtare per decretum aliud, quod comparetur cum executivo tanquam intentio efficax finis cum electione medij: vel tamquam actus imperans cum imperato: ſiquidem ad libertatem requiritur, vt voluntas poſsit impedire decretum eſsentialiter connexum cum operatione; nequit autem impedire decretum executivum auxilij, vt late oſtendi diſp. 11. ergo iſtud decretum debet eſſe diſtinctum ab illo.

36 Obijciunt quarto: Deus poteſt moveri ab efficacia auxilij prævisa per ſcientiam mediam ad eius collationem, vel ergo movetur, vel non? quodcumque autem ex his faciat, habet decretum eſſentialiter connexum cum ſcientia media congruitatis auxilij: ergo nequit conferre auxilium congruum, niſi per volitionem connexam cum opere. Si movetur ab efficacia. Suadetur, quia hoc quod eſt moveri, eſt aliquid diſtinctum à ſcientia, & habens eſſentialem reſpectum ad illam: ergo eſt decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam, & inferens auxilium; ac per conſequens eſt præfinitio ſaltem virtualis. Si & non movetur; probatur, quia hoc ipſo habet hoc decretum: *Volo auxilium, & non propter efficaciam, quam video*: hoc autem decretum eſſentialiter connectitur cum ſcientia media congruitatis.

37 In primis reſponderi poteſt ex S. Thomu citato diſp. 11. ſect. 3. Deum non poſſe moveri ab efficacia prævisa, quia eſt aliquid creatum. Reſpondeo; ſecundo Deum non poſſe conferre auxilium: congruum quin moveatur ab efficacia prævisa vel extrinſece, vel intrinſece: poſse tamen, quin moveatur intrinſece. Quid ſit moveri extrinſece, explicuĩ diſp. 11. ſect. 1. & 3. ibique explicui, quo pacto Deus, neceſsario moveatur extrinſece per ſciẽtiam de efficacia auxilij, quatenus illa auget neceſsario inclinationem Dei ad conferendũ auxilium. Tertio licet decretum executivum auxilij poſset reſpicere vt motivum intrinſecum aliquid creatum; non tamen efficaciam auxilij, quia hoc ipſo eſset eſsentialiter connexum cum opere; quod repugnat. Admittendo Deum poſse moveri intrinſece ab efficacia auxilij, idque libere; dicendum eſt, ſicut quãdo moveretur intrinſece ab efficacia, decretũ reſpiciens illud motivum deberet eſse diſtinctum ab executivo: ita quando non vult moveri, nolitio illa debet eſse diſtincta à volitione executiva auxilij. Itaque Deus primo haberet tunc hoc decretum: nolo conferre auxiliũ ex motivo efficaciæ, eoque decreto ſuppoſito, adhuc maneret indifferens, vt conferret, vel non conferret ex alio motivo. Vnde dum conferret, quin moveatur ab efficacia, id præſtaret per decretum coniungibile cum ſcientia inefficacię, ac proinde non habens modum illum tendendi, quem vult adverſarius.

38 Obijcies quinto ſuppoſito ſciẽtia efficaciæ, decretum amans exiſtentiam auxilij debet eſse intrinſeca connexum cum ea ſcientia; ac proinde virtualis quædam præfinitio operis: ergo, &c. Probatur antecedens: nam ea ſcientia ſuppoſita, decretum amans exiſtentiam auxilij fit coexiſtens illi ſcientiæ; quæ coexiſtentia, cum bona ſit, debet efficaciter à Deo amari. At non per alium actum: ergo per ipſummet decretum: ergo iſtud amat efficaciter coexiſtẽtiam ſui cum ſcientia cõ-

grui-

gruitatis; ac proinde eſſentialiter cum illa cõnectitur. Minor ſuadetur primò: quia de hoc alio actu redibit eadem difficultas, & in infinitum abibimus. Secundò, quia actus ille vel eſſet antecedens, vel conſequens illam coexiſtentiam: neutrum autem poteſt dici: non ſecundum, quia hoc ipſo illa coexiſtentia ſupponeretur poſita prꝛeter intentionem efficacem Dei, non primum, quia hoc ipſo decretum executivum auxilij non poſſet eſſe immediate liberum.

39 P.Ribaden. diſp.4. de Prædeſt. num. 55. reſpondet, Deum debere amare efficaciter illam coexiſtentiam per aliud decretum concomitanter ſe habens cum decreto executivo auxilij, & cum illa coexiſtentia eſſentialiter connexum. Verum hꝛc ſolutio difficillima eſt, quia nequit intelligi, quo pacto duo decreta ſint immediate libera; & tamen inter ſe eſſentialiter connexa. Hac ergo ſolutione omiſſa, imprimis animadverto, hoc argumentũ, vel nihil probare, vel pariter evincere decretum executivũ auxilij debere amare coexiſtentiam ſui cum omni alio decreto libero, vel ſcientia media: quod tamen eſt falſum; alioqui voluntas potens impedire ſcientiam mediam, poſſet impedire omne decretum liberum Dei, etiam illud, quod terminatur ad eius conſervationem; quod repugnat.

40 Directe reſpondeo, coexiſtentiam illius decreti cum ſcientia incongruitatis bonam eſſe; non tamen propterea debere amari efficaciter ſecundum vtranque ſui partem: quia vbi coexiſtentia coaleſcit ex extremis, quorum alterum eſt liberum Deo, alterum nobis; Deus ſolum debet efficaciter amare extremum ſibi liberum, alterum vero non ita; imo interdum non eſt opus, vt amet adhuc inefficaciter: alioqui dum confert auxilium incongruum, per hoc decretum amaret inefficaciter ſcienriam incongruitatis; quod tamen eſt falſum, quia cum illud decretum ex ſe tendat ad rectam operationem, ex ſe vult ſcientiam congruitatis. Decretum ergo executivum auxilij, ſicut quantum ex ſe vult, vt homo recte operetur cum ipſo, ita vult, vt ſibi coexiſtat ſcientia congruitatis; non tamen efficaciter, quia cum velit, vt ab ipſo oriatur libere operatio, vult vt oriatur cum potentia ad non oriendum, ac proinde ad fruſtrandum ipſummet decretum.

41 In fine adverto, me in hac ſectione ſolum probaſſe, præfinitionem ſimplicem, conſiſtentem in decreto divino intentivo noſtræ operationis honeſtæ & liberæ, & ex ſe cum illa connexo. Nihilominus dicimus, aliquam præfinitionem efficacem antecedentem exiſtentiam auxilij, eſſe neceſſariam ad ſingula opera honeſta, nempe præfinitionem complexam, quam explicui diſput. 11. ſect. 3. & 4. præſertim num. 38. conſiſtentem in decreto collativo auxilij, ex directione ſcientiæ mediæ de eius congruitate. Neque aliud ſuadet argumentum P. Quiros; qui diſ. illa 8. ſect. 6. n. 43. affirmat præfinitionem formalem non eſſe neceſſariam ad collationem auxilij efficacis; bene tamen præfinitionem virtualem. Primam partem probat: *Quia præfinitio formalis eſt Volũtas efficax intentiua operis determinans Deum ad eligenda media, ſeu collationem auxilij, ex fine Vt fiat opus.* vt diffinit P. Suarez lib. 2. de concurſu Dei cap. 7. num. 6. & ex illo de Provid. diſp. 9. ſect. 11. num. 6. *At talis Voluntas, non datur* (inquit) *neceſſario in Deo; non enim tenetur Deus moveri determinate ex hoc motiuo potiuſquam illo, Vnde dare poteſt auxilium, quod videt efficax, quin moueatur, quia efficax, ſed ex fine Vniuerſaliori, ob quem daret, licet non eſſet efficax.* Quemadmodum iuxta Scotum licet Incarnatio prꝛevideatur efficax in Redemptionem, decretat tamen eſt ex alio motivo, ita vt Deus veniret, licet homo redimendus non eſset, quod de poſsibili nemo negabit. Ergo ſimiliter poteſt conferri auxilium efficax, & non ex motivo efficaciæ, ſeu ex præfinitione formali. Addit, que, hanc eſse mentem P. Suarez.

42 Secundam vero partem, videlicet præfinitionem virtualem eſse prærequiſitam, probat: quia nequit conferri à Deo auxilium efficax, niſi ex voluntate efficaciter amante circunſtantiam efficaciæ, licet ex ea Deus non moveatur: quæ duo bene (inquit) componuntur, quia ſcilicet Deus vult auxilium habere eam efficaciam, quam prævidet, licet det tale auxilium ex intentione alterius finis ab efficacia diſtincti; daret enim etiam, licet foret inefficax, eo quod adhuc ſerviret in oſtenſionem ſuæ gloriæ, & libertatis creatæ, quam intendit. Tunc ſic: ſed talis voluntas ſic efficaciter amans circunſtãtiam efficaciæ eſt virtualis præfinitio. Ergo hꝛc eſt neceſſario requiſita. Conſequentia eſt clara, item maior, quia Deus neceſsario amat omnem bonitatem, quam ponit; item neceſsario amat poſsibilitatem efficaciæ; qui autem amat effectum, ponit medium, ex quo prꝛevidet effectum ſecuturum, iam cenſetur amare efficaciter effectum. Minorem probat; nam talis voluntas eſt antecedens, vtpote cauſa auxilij: itẽ eſsentialiter connexa cum opere: hoc autem ad prꝛeſens æquivalet præfinitioni. Hucuſque P. Quiros.

43 Hic autem eius diſcurſus recte quidem probat, non eſse neceſsarium, vt ante de-

decretum conferendi auxilium efficax præcedat intentio efficax noſtri conſenſus ſalutaris, à qua intentione Deus neceſsitetur conferre auxilium efficax ex motivo efficaciæ, nõ collaturus, ſi videret inefficax: recte etiam probat, non poſſe Deum conferre auxilium quod prævidet fore efficax, quin velit auxilium habere eam efficiam; neutiquam tamen probat, eam volitionem eſſe eſſentialiter connexam cum opere; quod erat neceſſarium ad obtinẽdum intentum, quia ſtat Deum habere voluntatem efficacem dandi auxilium, quod prævidet fore efficax; quin efficacia illius voluntatis porrigatur vltra entitatem auxilij: etſi enim quantum eſt ex ſe intendat vt detur efficacia in actu ſecundo, nempe operatio libera honeſta; ſi tamen motivum amandi ipſam non eſt ipſa, ſed quidam aliud, nullum eſt caput, vnde illud decretum debeat amare efficaciter efficaciam illam; quia illa efficacia eſt diſtincta ab exiſtentia auxili, quam efficaciter amat, & ad quam determinat; & non eſt ponenda ex determinatione Dei, ſed ex determinatione voluntatis creatæ. Et quamvis Deus dans auxilium, quod prævidet fore efficax ex ſincera intentione, vt ſequatur recta operatio, moraliter cenſeatur dare rectam operationem; & vere & proprie dicatur velle efficaciter, ſicut vere & propriè dicitur movere efficaciter; tamen in ratione volentis efficaciter conſtituitur formaliter per ſcientiam mediam, ſicut in ratione moventis efficaciter, vt probavi & explicui diſp. 11. num. 35. ipſe tamen affectus dans auxilium ſecundum ſe ſumptus nõ eſt eſſentialiter connexus cum operatione; quia ille affectus attactus eſt à ſcientia media ex parte hypotheſis; à qua tamen nihil attingitur ex parte hypotheſis connexum eſſentialiter cum opere. Nec adverſarius vnquam probabit, voluntatem conferentem auxilium amare efficaciter operationem, & cum illa connecti, niſi probaverit Deum conferre auxilium ex motivo intrinſeco efficaciæ.

44 Hinc facile diluitur argumentum, quo aliqui contendunt decretum collativum auxilij efficacis neceſſario debere eſſe præfinitivum operis, quia eſt electio auxilij efficacis prę inefficaci. Diluitur, inquam, quia eſto illud decretum, hic & nunc ratione ſcientiæ mediæ præcedentis per accidens, ſit electio auxilij efficacis præ inefficaci, non tamẽ hoc habet eſſetialiter; ſiquidem potuit exiſtere idem decretum pro caſu ſcientiæ mediæ de inefficacia.

45 Dices, Deus in ratione proximè potentis conferre auxilium efficax conſtituitur per ſcientiam mediam de efficacia illius. Decretum autem collativum auxiliorum ſupponit eſſentialiter ſcientiam illam, per quã Deus conſtituitur proximè potens illa conferre: ergo decretum collativum auxilij efficacis ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam de eius efficacia. Reſpondeo, ſicut auxilium ſuapte natura eſt indifferens, vt ſit efficax, vel inefficax; ita decretum collativum illius auxilij eſt indifferens vt ſit collativum auxilij efficacis, vel inefficacis. Vnde ex eſſentia ſua ſolum habet quod ſit collativum auxilij ſufficientis; ac proinde ex eſſentia ſua ſolum ſupponit per ſe determinate ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de ſufficientia auxilij, & poſsibilitate rectę operationis, quia tamen eſt decretum agentis infinitè ſapientis & perfectiſsime providentis, poſtulat, vt ante ipſum præcedat, vel ſcientia media de efficacia illius auxilij, vel ſcientia media de ipſius inefficacia: quia Deus non conſtituitur proxime potens decernere exiſtentiã auxilij indifferentis, quouſque ſciat, quid determinatè eveniet ſi conferat illud auxilium. Vnde comparando Deum cum entitate auxilium, non poſtulat conſtitui proximè potẽs conferre illud, determinatè per ſcientiã de efficacia; neque determinare perſcientiã de inefficacia, ſed vagè per vnam, vel per alterã.

46 His poſitis in forma ad argumentum, reſpondeo diſtinguendo maiorem; Deus in ratione proximè potentis conferre auxilium efficax conſtituitur per ſcientiã mediam de efficacia auxilij; conſtituitur per ſe ex exigentia auxilij, & ex natura decreti conferentis illud; nego maiorem; per accidens, eo quod ſupponitur auxilium coniungẽdum cum operatione; concedo maiorem. Et diſtinguo minorem, decretum collativum auxiliorum ſupponit eſſentialiter ſcientiam illam, per quã conſtituitur proximè potens illa conferre, diſtinguo; per quam conſtituitur per ſe, concedo minorem; per quam conſtituitur per accidens, nego minorem, & conſequentiam. Vnde quamvis ex ſuppoſitione, quod auxilium ſit coniungendum cum operatione, & conſequẽter ex ſuppoſitione, quod detur ſcientia media futuræ operationis, poſtulet decretum collativum huius auxilij procedere ab hac ſcientia; non tamen poſtulat abſolutè & ſecundum ſe ſumptum; quia ſicut hoc numero auxilium poteſt à Deo conferri prẽcedente ſcientia de efficacia, vel præcedente ſcientia de inefficacia: ita hoc numero decretum executivum huius numero auxilij potuit à Deo concipi prẽcedente ſcientia de efficacia, & movente ſimul cum ſcientia ſimplicis intelligentię ad concipiendum tale decretum, vel præcedente ſola ſcientia ſimplicis intelligentię directè, & ſimul præcedente in directè ſcientia de inefficacia. Quod manifeſte cernitur in decreto obla-

oblativo concurſus; quod idem omnino eſt, quando præcedit ſcientia media boni vſus futuri, ac quando præcedit ſcientia media abuſus futuri.

SECTIO SEXTA.

An præfinitio efficax poſsit eſſe principium immediatum operis liberi?

47 NON poſſe eſſe principium immediatum prærequiſitum, patet à fortiori ex dictis ſect. præced. an vero poſsit eſſe principium immediatum, non requiſitum, modo examinandum eſt. Negat ſatis clare P. Suarez lib. 5. de Gratia cap. vltimo n. 11. & cap. 24. num. 10. quem communiter ſequuntur Recentiores eumque late probat P. Aldrete diſp. 5. de Prædeſt. quibus ergo libenter ſubſcribo.

48 Vt vero hanc ſententiam probem, ſuppono, non poſſe præfinitionem eſſe principium immediatum operis, quin huius productio illam eſſentialiter ſupponat: nam omnis actio eſſentialiter ſupponit principium immediatum ſui termini; cum ſit dependentia huius ab illo. Ex quo ſequitur, non poſſe præfinitionem eſſe principium immediatum operis, quin ſit eſſentialiter prærequiſita ad actionem, media qua influit in ipſum. Quo ſuppoſito probatur, voluntatem non elicere libere illam actionem, cuius ſit principium immediatum præfinitio; ac proinde hanc tollere libertatem, ſi immediate influat: & argumentor ſic. Ad libertatem requiritur, vt poſitis omnibus prærequiſitis ad agendum, voluntas poſsit agere, & non agere, id eſt, vt poſsit cum omnibus illis coniungere non ſolũ actionem, ſed eius carentiam, vt oſtendit Suarez prol. 1. de Grat. c. 3. Sed voluntas, poſitis omnibus prærequiſitis ad agendum, non poſſet agere, & non agere, ſi inter illa numeraretur præfinitio; ſiquidem hac ſuppoſita, ſolũ poſſet agere, quia cum illa ſolum poſſet coniungere actionem: ergo, &c.

49 Dices, ad libertatem non requiri, quod voluntas poſsit coniungere omiſsionem actionis cum omni principio immediato actionis; ſed ſatis eſſe, quod poſsit coniungere omiſsionem actionis cum ipſamet voluntate hoc autem poſſe præſtare, quamvis præfinitio ſit principium immediatum actus, quia poteſt omittẽdo actum impedire actionem eſſentialiter ſupponentem præfinitionem; & conſequenter impedire ipſam præfinitionem. Sed contra, quia ad libertatem requiritur, vt poſtquam voluntas intelligitur proxime expedita ad ponendam actionem, poſsit eam ſuſpendere, quia alioqui illa actio non oriretur libere à voluntate; ab hac enim non oritur actio niſi quatenus proxime expedita ad illam ponendam: ergo ſi poſtquam voluntas intelligitur proxime expedita ad ponendam actionem, nequit eam ſuſpendere, hæc oritur neceſſario: at poſtquam voluntas intelligitur proxime expedita ad ponendam actionem, nequit eſſe potens eam ſuſpendere; niſi ſit potens coniungere ſuſpẽſionem cum omni principio immediato, vi cuius conſtituitur proxime potens, quia poſtquam intelligitur ſic potens, nequit iam impedire aliquod principium immediatum, quia per illa omnia conſtituitur proxime potens: ergo ſi ex illa ſuppoſitione poteſt ſuſpendere actionem, poteſt eius ſuſpenſionem cõiungere cum omni principio immediato actus; cum ergo hoc repugnet, implicat, præfinitionem eſſe principium immediatum.

50 Deinde noſtra concluſio efficaciter probatur: quia ſi præfinitio efficax eſt principium immediatum noſtri actu liberi; ſane conſtituit actum primum proximum ad illam; omne enim principiũ actionis, eſt actus primus reſpectu illius. At præfinitio efficax nequit conſtituere actum primum reſpectu actionis libertę: ergo præfinitio efficax nequit eſſe principium proximum reſpectu actionis liberæ. Probatur minor: quia actus primus ad actionem liberam nequit eſſe eſſentialiter cõnexus cum tali actione: ſiquidem ad libertatem requiritur, quod voluntas liberè coniungat actum primum actionis cum actione; nam operari; ex terminis, eſt cõiungere actum primum cum actu ſecundo: ergo libere operari, eſt libere coniungere; non libere autem coniungit voluntas actum primum cum actu ſecundo, quando actus primus eſt eſſentialiter connexus cum actu ſecundo, quandoquidem ab illo actu primo nequit ſeiungere actum ſecundum; ac proinde non libere, ſed neceſſariò coniungit actum ſecundum cum illo: ergo præfinitio efficax nequit conſtituere actum primum proximum reſpectu actionis liberæ.

51 Confirmatur: quia ſi præfinitio eſt principium immediatum actionis noſtræ liberæ: ergo voluntatẽ creatam ponere actionem, eſt coniungere actionem cum præfinitione tanquam cum principio immediato: ergo voluntatem creatam ponere libere actionem, eſt libere coniungere actionẽ cum præfinitione tanquam cũ principio immediato: ergo eſt coniungere cum potentia ſeiungendi: ergo voluntas creata poteſt ſeiungere actionem à præ-

finitione tanquam à principio immediato: ergo poteſt facere, vt præfinitio maneat ſeiuncta & ſeparata ab actione prefinita: & conſequenter poteſt fruſtrari, quod eſt impoſsibile.

52 Reſpondebis, ad hoc vt voluntas libere coniungat actionem cum præfinitione, non requiri, quod poſsit coniungere omiſsionem actionis cum præfinitione; quia hoc eſſet fruſtrari præfinitionem; ſed ſatis eſſe, quod poſsit dividere à ſe præfinitionem, impediendo eius exiſtentiam, per omiſsionem actionis. Sic in ſententia communi admittente præfinitionem tanquam principium remotum non requiſitum; voluntatem operari eſt coniungere operationem cum præfinitione; & tamen operari liberè, non eſt poſſe coniungere omiſsionem operationis cum præfinitione, ſed eſt poſſe impedire præfinitionem per omiſsionem operationis. Sed contra; quia cum libertas attendatur penes principia proxima, vt docent Theologicum Sanct. Thom. q. 6. de verit. art. 3. & 1. p. q. 19. art. 8. dicente: *Quia Deus voluit effectus contingenter euenire, contingentes cauſas ad eos præparauit.* Hinc elicitur, vt libere operari ſit libere coniungere operationem cum principijs proximis ad operandum; ac proinde poſſe coniungere omiſsionem operationis. At cum libertas non attendatur penes principia remota, præſertim non requiſita; operari liberè non eſt coniungere liberè operationem cum principio remoto: ſed eſt coniungere libere cum principio proximo; ac proinde coniungere, cum potentia ſeiugendi operationem ab actu primo proximo, ſeu cum potentia coniungendi omiſsinem operationis cum principio proximo operationis, ſeperãdo actũ primum proximum ab omni principio remoto eſſentialiter cõnexo cũ operatione. Quare impoſsibile quod eſt, volũtas noſtra poſsit per omiſsionem operationis impedire principium proximum operationis. Vnde omnia principia proxima operationis liberæ debent eſſe indifferentia, & vertibilia ad vtrumque: ergo implicat, vt præfinitio ſit principium immediatum operationis liberę.

53 Reſpondebis ſecundo ad libertatem requiri, quod voluntas liberè coniungat actionem cum principio proximo requiſito ad operandum; ac proinde quod cum eodem poſsit coniungere omiſsionem actionis: non requiri autem quod libere coniungat cum omni principio proximo; nam vt aliquod ſit ſuperabundans, & minime requiſitum, ſatis eſt, quod iſtud poſsit impedire, coniungendo omiſsionem cum principio proximo requiſito ad agendum. Sed contra primo, quia impoſsibile eſt, vt per omiſsionem actionis poſsit voluntas impedire principium proximum actionis. Nam ad libertatem requiritur, quod inſigno poteſtatis proximæ ad agendum, vel non agendum, pręſcindatur ab omni ſuppoſitione connexa cum operatione, ſicut præſcinditur ab ipſa operatione: in ſigno autem poteſtatis proximæ non præſcinditur à principio proximo: ergo nullum principium proximum actionis liberæ poteſt eſſe ſuppoſitio eſſentialiter connexa cum operatione.

54 Contra ſecundo, quia vt principia proxima requiſita ad agendum conſtituant voluntatem proxime potentem agere, & non agere debent eſſe coniuncta cum carentia principij proximi determinantis ad exiſtentiam actionis: ergo implicat vt voluntas per principia proxima requiſita ſit proxime potens agere, & non agere, & quod ſimul adſit aliquod principium proximum eſſentialiter connexum cum exitentia efficaci actionis; hoc enim determinat ad exiſtentiam actionis, quia facit vt actio ponatur, & facit cum infallibilitate. Antecedens patet; alioqui poſſet phyſica prædeterminatio non requiſita coniungi cum proxima potentia ad agendum, & non agendum; vnde phyſica prædeterminatio, ſi non foret requiſita, non tollere tlibertatem, poſſetque ex directione ſcientiæ mediæ Deus prædeterminare phyſice ad actum prędeterminatione non requiſita ſicut iuxta adverſarios poteſt præfinire ex directione ſcientię mediæ prefinitione non requiſita, quæ ſit principium immediatum, quod eſt contra principia noſtrę ſcholæ.

55 Denique à priori probo præfinitionem efficacem non poſſe eſſe principium immediatum actionis liberę, quia præfinitio eatenus poteſt eſſe principium immediatum actionis liberæ, quatenus immediate applicat omnipotentiam ad influendam in actionem liberam. Implicat autem omnipotentiam applicari ad concurrendum in actionem liberam creaturæ per præfinitionem efficacem talis actionis. Nam ad libertatem requiritur, quod exiſtentia actionis liberæ præ oppoſita determinetur à voluntate creata, & non determinetur ab alio agente; vt conſtat ex diſputatione 3. numero 18. & à numero 143. omnipotentia autem concurrens in aliquam actionem ex vi decreti efficacis eſſentialiter connexi cum illa, non concurrit ex determinatione voluntatis creatæ, ſed concurrit vt determinans voluntatem creatam: ergo non componitur cum libertate creaturæ, quod præfini-

finitione efficax actionis ſit principium immediatum illius.

56 Confirmatur primo, omnipotentiam cõcurrere ad actionem liberam creaturę; eſt concurrere ex determinatione, & electione creaturæ. At implicat, vt concurrat ex determinatione & electione creaturę, dum concurrit per decretum efficax immediate ipſam applicans & neceſsitans ad concurrendum ad illum actum præ oppoſito: ergo implicat vt concurrat ad actionem liberam creaturæ, dum præfinitio efficax eſt principium immediatum actionis.

Confirmatur ſecundo, quia actio libera oritur ab omnipotentia vt attemperata, & applicata voluntati creatæ per decretum indifferens: ergo nequit oriri ab omnipotentia vt determinata per decretum efficax ad ipſam ponendam: nam dum oritur ab omnipotentia vt ſic determinata, oritur ab omnipotentia vt determinante reliqua comprincipia, & rapiente illa ad agendum. At ſi præfinitio eſſet principium immediatum, oriretur actio ab omnipotentia vt determinata per decretum efficax, & vt determinante reliqua comprincipia: ergo,&c.

Confirmatur tertio, quia cum iuxta principia Societatis omnipotentia debeat applicari decreto indifferenti ad congruendum cum cauſis liberis; implicat, vt in actu primo proximo intelligatur præfinitio tãquam principium immediatum operis liberi: quia nequit pro eodem ſigno intelligi omnipotentia applicata decreto indifferenti, & decreto determinante: ſic autem intelligeretur, ſi præfinitio eſſet principium immediatum operis liberi.

SECTIO SEPTIMA.

An præfinitio efficax, quæ nec ſit prærequiſita, nec principium immediatum cohæreat cum libertate, prout adſtruitur à Patre Suarez?

57 PATER SVAREZ locis citatis ſectione 1. & 5. aſſerit, præfinitionem efficacẽ noſtri operis liberi eſſe in Deo ſolum permodum intentionis; non autem per modum voluntatis exequentis: ac proinde cenſet, eſſe dumtaxat principium mediatum non requiſitum, non explicat autem, an non ſolum ſit pure intentiva reſpectu operis, ſed etiam reſpectu auxilij. Ex dictis tamen ſectione 4. & late diſputat. XII. conſtat, hoc ſecundum eſse dicendum; quia ad libertatem requiritur, vt voluntas executiva auxilij ſit coniungibilis cum vtroque extremo contraditionis. Id quod ipſe Suarez ſatis inſinuat prologo 1. de Gratia capit. 5. num. 13. vbi docet, præfinitionem nihil per ſe ipſam & immediate ad extra operari.

58 Explicat autem Eximius Doctor lib. 1. de concurſu Dei capit. 16. numero 11. cum hæc præfinitio libertatem non tollat, nimirum quia per illam non immutat Deus modum operandi voluntatis, nec eam determinat, ſed ei applicat media, quæ per ſcientiam conditionatam prævisa ſunt fore efficacia, vt ſe libere determinat. Hic aſſerit, non eſſe ſuppoſitionem ſimpliciter antecedentem, quia ſupponit vſum libertatis prævisum per ſcientiam mediam, cui ſe attemperat. Vnde numero 13. inquit, ſuppoſita præfinitione voluntatem ſimpliciter poſſe omittere actum præfinitum, quia per eam præfinitionem Deus vult, vt faciat actum cum proxima potentia ad illum omittendum: *Ac proinde hæc potentia non eſt* (inquit) *ad repugnandum diuinæ voluntati, ſed ad impediendum effectum, quem præfiniuit vt fiat, quia ſimul præfinivit, vt impedibiliter fiat.*

59 Contra hunc diſcurrendi modum acriter invehitur Pat. Vazquez diſputat. 89. & numer. 14. & 23. quia licet præfinitio illa ſupponat conſenſum in ſtatu conditionato; eum præcedit in abſoluto: ergo neceſsitas inde orta eſt antecedens. Et confirmatur, quia ex illa præfinitione oritur neceſsitas quędam, cum implicet dari præfinitionem, & non dari actum, aliunde vero illa præfinitio non eſt in noſtra poteſtate, ſicut eſt ſcientia Dei, nec enim poſſumus facere, quod Deus præfinivit noſtram operationem, ſicut quod cognovit: ergo illa tollit libertatem. Hinc ea diſput. 89. numer. 97. & diſputat. 99. numer. 14. clamat, à Suarez inverti in ſtatu abſoluto, ordinem, qui fuerat prævisus in ſtatu conditionato; nam per ſcientiam mediam non videt Deus voluntatem convertendam libere, niſi ſub coditione, quod ei detur auxilium indifferens ſine aliqua ſuppoſitione antecedenti connexa cum opere. Vnde ſi in ſtatu abſoluto ponitur talis ſuppoſitio invertitur ordo previsus per ſcientiam mediam, perinde ac ſi ponerẽtur prædeterminatio.

60 Nihilominus huic difficultati communiter occurritur, præfinitionem, hoc ipſo quod eſſentialiter ſupponat ſciẽtiam mediam, non antecedere ſimpliciter, ſed ſolum ſecundum quid operationem in ſtatu abſoluto, quia hoc ipſo poteſt impediri à nobis, non minus quam ipſa ſcientia; ſuppoſito autem, quod poteſt impediri, non officit libertati,

quia hoc ipſo eſt ſimpliciter conſequens. Ita reſpondet P. Ripalda contra Baium diſputat. 16. num. 134. Pat. Aldrete, & communiter Patres. Vnde illa præfinitio erit in noſtra poteſtate negative, quatenus poſſumus facere, ne extiterit; non autem poſitive, quia nō poſſumus facere, vt extiterit.

61 Hinc ad obiectionem reſpondetur, per prefinitionem non inverti ordinem prævisum à ſcientia media, quia per hanc Deus ſolum affirmat, voluntatem liberè convertendam ſub conditione, quod ei conferat auxilium indifferens, ſeu potentiam proximam ad vtrumque: qui ordo non invertitur, ſed conſervatur per præfinitionem: Deus enim hoc videns intendit efficaciter vt voluntas converratur libere, & in eum finem ipſi concedit media illa, quibus prævidit liberè convertendam. Vnde ſcientia media omnino præſcindit à præfinitione, & eius carentia: quia nec affirmat voluntatem operaturam liberè ſub conditione, quod ei detur auxilium cum prefinitione operis, nec ſub conditione, quod detur ſine tali præfinitione; ſed ſolum affirmat id ſub conditione quod detur ei auxilium indifferens per decretum executivum indifferens; ſive inſuper præfiniatur, ſive non præfiniatur operatio: vnde quod præfiniatur ſolum facit, vt per præfinitionem Deus imponat ſibi neceſsitatem habendi volitionem indifferentem executivam auxilij, & offerentem concurſum ad vtrumque. Alia eſt ratio de prædeterminatione; nam cum huius carentia conſtituat proximam indifferentiam, nequit Deus per ſcientiam mediam affirmare Petrum liberè operaturum niſi ſub conditione, quod careat prędeterminatione. Vnde ſi iſta ponatur in ſtatu abſoluto, invertitur ordo prevíſus.

62 A priori roboratur. Hæc Suar. ſententia quia vbi omnia principia immediata, cum quibus voluntas operatur ſunt indifferentia, liberè operatur, vt conſtat tum ex doctrina Sanct. Thomæ 1.par. quęſt. 19. art. 8. & quæſt. 23. artic. 6. tum ex ratione: quia hoc ipſo non coniungit neceſſariò actionem cum aliquo illorum principiorum: ergo cum illis poteſt coniungere carentiam actionis, hoc autem eſt formaliſsime operari liberè. At illa prefinitio relinquit omnia principia immediata indifferentia, quia per eam vult Deus vt voluntas operetur præcisè cum illis principijs immediatis, cum quibus per ſcientiam mediam prævisa eſt liberè operatura: ergo, &c. Confirmatur, quia quod principium remotum fit connexum cum opere, nequit determinare voluntatem, ſi omnia immediata ſunt indifferentia, quia illud non operatur effectum, niſi quatenus operatur principia immediata, vnde ſi hęc ex ſe non determinant ad hunc actum potius quam oppoſitum, nec illud determinare valent.

63 Eſt hæc ſententia Eximij Doctoris probabiliſsima, & ſtando authoritati probabilior oppoſita, & conformior menti Auguſtini, Thomæ, & Anſelmij, vt probant ea, quæ pro illa adducit Eximius Doctor, & latius Pat. Didacus Ruiz diſput. 6. de Providentia. Stando tamen ſoli rationi ingentes patitur difficultates; & oppoſita planior, & facilior eſt: & in eam ſolo diſcurſu naturali ductus, magis propendeo. Specialem autem agnoſco difficultatem in præfinitione formali, quę eſt intentio efficax noſtrę operationis liberæ, ex qua oritur electio auxilij congrui: quam in præfinitione virtuali conſiſtente in decreto amante auxilium, quia efficax per tendentiam cauſalem ſupponentem eſſentialiter ſcientiam mediam, quia vt dixi diſput. X. ſect. 5. probabiliſsimum eſt, illam volitionem immediate ſolum amare efficaciter exiſtentiam auxilij; vnde nullum eſt fundamentum ad aſſerendum per illam applicari omnipotentiā ad concurrendum in noſtrum actum liberum. At præfinitio formalis cum amet immediatè formaliter cum efficacia noſtrum actum liberum, videtur applicare immediate omnipotentiam ad concurrendum; quod non componitur cum libertate; vt expendemus diſput. 15. ſect. 3. in qua, inquiremus an ſpeciali titulo repugnet illa præfinitio formalis, ſect. autem 1. illius diſputationis expendimus rationes, quæ videntur impugnare præfinitionem ſimplicem tam virtualem, quam formalem; vt vltimum poſtea iudicium feramus. Antequam autem illas rationes dubitandi in medium proferamus, neceſſario præmittenda eſt diſp. ſequens.

DIS-

DISPVTATIO XIV.

PRAEAMBVLA ADSTATVENDAM REPVGNANTIAM PRAEFINITIONIS. AN HAEC DVO inter ſe cohærere poſsint, Deum præfinire efficaciter noſtros actus liberos, & libertatem eſſe eſſentialem actibus liberis Dei.

1 ID eſt, añ cum eo quod actus ſemel imperatus ſit eſſentialiter imperatus, & impotens exiſtere immediate libere, & ſine omni imperio, cohærere poſsit, Deum præfinire efficaciter noſtros actus liberos. Recentiores noſtræ Societatis vtrumque ſimul aſſerunt, cum enim omnes, vel fere omnes aſſerant libertatem eſſe eſſentialem actioni liberæ, ita vt quæ ſemel libera eſt, non potuerit eſſe neceſsaria, & quę ſemel eſt imperata non potuerit eſse ſine imperio: nihilominus communiter docent cum Patre Suarez, Deum præfinire actus noſtros honeſtos, præſertim ſupernaturales, & meritorios, quibus Prædeſtinati obtinent gloriam.

SECTIO PRIMA.

Oſtenditur illa duo inter ſe non cohærere.

2 EGO arbitror hæc duo nullatenus componi poſse; ſed ad defendendas præfinitiones neceſsarium eſse aſserere, volitionem aliquam divinam, quæ exiſtit ex vi imperij antecedentis, ex ſe eſse indifferentem, vt maneat ſine omni imperio.

3 Concluſionem vt probem, ſuppono, voluntatem executivam auxilij congrui debere eſse indifferentem, & coniungibilem cum alterutro contradictionis extremo: nec cum libertate operis componi poſse, quod auxilium indifferens vnice pendeat à præfinitione operis. Hoc ſuppoſitum late oſtenſum eſt diſputatione præcedent. ſectione 4. & tota diſputatione 12. & modo breviter ſuadetur; quia ſi poſſemus impedire præfinitionem vnice cauſantem auxilium, poſſemus facere, vt iſtud maneret in rerum natura ſine omni volitione libera Dei; quod repugnat. Probatur ſequela; quia voluntas noſtra non habet vim inducendi decretum liberum in divinam voluntatem, nam ad volitionem liberam nequit arbitrium aliunde, quam à ſe ipſo determinari: ergo ſi auxilium vnice pendet à præfinitione, & hanc poteſt tollere noſtra voluntas, poterit facere vt maneat ſine omni volitione. Qui enim poteſt facere, vt maneat ſine hac, à qua vnice modo dependet, & aliunde nequit facere vt loco iſtius ſuccedat alia ſupplens eius vices, poteſt certe facere, vt maneat ſine omni. Supponimus enim, voluntatem noſtram non poſſe impedire exiſtentiam auxilij; ſiquidem per exercitium potentiæ impoſsibile eſt, vt potentia impediatur: auxilium autem conſtituit potentiam proximam ad vtrũque extremum: ergo nequit per aliquod ex illis impedire.

4 Vt ergo voluntas noſtra libere operetur, opus eſt, vt auxilium mandetur executioni per decretum indifferens, quod ſane decretum debet eſse imperatum à præfinitione efficaci operis, ſi hæc detur; ſiquidem præfinitio operis eſt intẽtio efficax eiuſdem: intentio autem efficax finis determinat Deum ad ponenda media neceſsaria ad finis conſecutionem: vnde cum voluntas exequens auxilium ſit medium ad eius poſitionem, debet induci ex vi præfinitionis, vt imperij efficaciter determinantis ad eius exiſtentiam; debet enim eſse vera hæc cauſalis: ideo Deus exequitur auxilium congruum, quia præfinivit operationem. Id quod clarius cernitur, ſi præfinitio talis ſit, qualis adſtruitur à Patre Suarez, & ſequacibus, nimirum, quæ intendat efficaciter finem rectæ operationis, & non determinet media: ex hac enim intentione opus eſt vt oriatur voluntas eligens medium determinatum congruum ad finis conſecutionem.

5 Tum ſic: atqui ſi libertas ſit eſſentialis actibus liberis, præfinitio hęc an-

tecedens voluntatem executivam auxilij, eamque induces inſtar imperij efficacis, tollet libertatem: ergo ſi libertas ſit eſſentialis actibus, præfinitio non coheret cum noſtra libertate. Probo minorem ſubſumptam: nam vt voluntas noſtra maneat libera circa opus præfinitum. Opus eſt vt poſsit impedire omnẽ ſuppoſitionem eſſentialiter connexam cum opere; quia ſi eiuſmodi ſuppoſitionem impedire nequit, nec impedire poterit ipſum opus: prout ad libertatem requiritur: atqui ſi libertas ſit eſſentialis actibus, non poterit noſtra voluntas impedire præfinitionem illam. Quod probo: nam ſi libertas ſit eſſentialis actibus, volitio exequens auxilium, quæ defacto exiſtat ex vi præfinitionis, aut imperij efficacis, incapax erit ex ſe exiſtendi ſine omni imperio, ſiquidem incapax eſt ex ſe exiſtendi immediatè liberè. At hoc ipſo non poterit noſtra voluntas impedire præfinitionem illam; quia alioqui poterit facere, vt volitio divina eſſentialiter imperata maneat ſine omni imperio, ſiquidem poterit facere, vt maneat ſine hoc imperio conſiſtente in præfinitione; & aliunde nequit facere, vt exiſtat aliud imperium ſupplens vices præfinitionis in ordine ad inducendam eam voluntatem executivam auxilij: ergo, &c.

SECTIO SECVNDA.

Soluuntur obiectiones.

6 OBIICIES primo: Implicat, voluntatem operari neceſſario, cum omnia principia proxima ſunt indifferentia; nam cum ipſa non operetur niſi per principia immediata, certè ſi hęc omnia ſunt indifferentia, & coniungibilia cum alterutro contradictionis extremo, voluntas ita operatur, vt potens ſit non operari, in quo conſiſtit conceptus operantis liberè. Atqui ſtat, omnia principia immediata eſſe indifferentia, quamvis detur præfinitio; quia præfinitio non eſt principium immediatum, ſed remotum: ergo ex eius poſitione ſolum ſequitur dari aliquod principium remotum connexum cum opere; non autem dari principium proximum. Reſponderi poteſt, cum illa præfinitione non componi potentiam proximam ad vtrumque extremum; vbi autem non adeſt potentia proxima ad vtrumque extremum, non intelliguntur omnia principia proxima eſſe indifferentia. Probo aſſumptum primo à poſteriori; quia ſi illa præfinitio relinqueret potentiam proximam ad vtrumque extremum, relinqueret potentiam ad chymęram, quia relinqueret potentiam proximam ad ponendam à parte rei omiſsionem operis, quę nec eſſet potentia ad componendam illam omiſsionem cum præfinitione operis, nec cum eius carentia, cum tamen implicet in terminis omiſsionem operis poni, quin componeretur cum præfinitione, vel cum ipſius carentia. Sequela probatur: quia in primis non relinqueret potentiam proximam ad componendam omiſsionem operis cum præfinitione, nam hoc eſſet relinquere potentiam proximam ad fruſtrandam præfinitionem, quę ex ſe eſt eſſentialiter infruſtrabilis. Deinde nec relinqueret potentiam proximam ad componendam omiſsionem operis cum carentia præfinitionis, quia hoc eſſet relinquere potentiam proximam ad impediendam præfinitionem, & conſequenter ad faciendum vt voluntas executiva auxilij, quæ eſſentialiter ſupponit imperium aliquod efficax, maneret ſine omni imperio.

7 Deinde à priori poteſt idem aſſumptum probari: quia cum illa præfinitione non cõponitur potentia proxima ad omiſsionem operis: nam voluntas ſubiacens præfinitioni efficaci operis, non haberet, nec pro libito ſuo poſſet habere aliquid eſſentialiter requiſitum ad ponendam à parte rei omiſsionem amoris: qui autem non habet, nec pro libito ſuo poteſt habere aliquid eſſentialiter requiſitum ad aliquod ſuum exercitium, non habet potentiam expeditam ad illud, vt per ſe apparet conſpicuum, & patet ex principijs Societatis contra Prædeterminatores, contra quos arguimus, voluntatem carentem auxilio Prędeterminante, non habituram auxilium ſufficiens, ſi ſemel auxilium prædeterminans eſt neceſſarium ad operandum. Quod autem voluntas ſubiacens præfinitioni ita ſe haberet, probatur, quia nec haberet, nec pro libito ſuo poſſet habere carentiam talis præfinitionis, cum tamen illa carentia ſit eſſentialiter requiſita ad omiſsionem operis, cum implicet voluntatem omittere opus in ſenſu compoſito præfinitionis. Quod non poſſet habere illam carentiam ſuadetur, quia alioqui poſſet impedire præfininitionem: quod probavimus repugnare, ſi ſemel libertas ſit eſſentialis actibus. Quare illa præfinitio, quamvis non ſit principium immediatum operis, eſt tamen impedimantum tollens aliquid conſtituens proximam indifferentiam ad vtrumque extremum; quia tollit ſui carentiam; & hæc conſtituit proximam potentiam ad omittendum: nam pro-

xi-

ximā potentia ad omittendum actum conſtitui debet per carentiam impedimenti in auferibilis ab ipſa voluntate ; qui enim habet impedimentum ad omiſsionem ſine proxima potentia ad illud tollendum non habet proximam indifferentiam ad omiſsionem.

8 Obijcies ſecundo, rationem à nobis factam non evincere intentum ; quia poteſt Deus præfinire efficaciter noſtra opera per præfinitionem concomitanter ſe habentem cum voluntate executiva auxilij; ita vt auxilium immediate executioni mandetur per duplicem voluntatem ; alteram indifferentem , alteram præfinitivam operis; quorum neutra ſit ordine cauſalitatis prior altera, ſed vtraque exiſtat immediate libere; in hoc enim caſu ceſſat abſurdum à nobis illatum, quamvis enim poſsimus impedire præfinitionem , non poſſumus facere vt auxilium maneat ſine omni volitione divina, nec vt volitio aliqua eſſentialiter ſupponens imperium aliquod maneat ſine omni imperio: ſed ſolum poſſumus facere, vt auxilium dependens à Deo per duplicem voluntatem maneat dependens per vnicam.

9 Sed contra primo : quia ſi illæ volitiones mere concomitanter ſe habent, neutra habebit dependentiam ab altera , ſed quælibet ſeorſim ab alia exiſtere poterit. Vnde & volitio indifferens ſeorſim à præfinitione & præfinitio ſeorſim à volitione indifferenti exiſtere poterit. Ex quo deducitur, poſſe contingere vt auxilium indifferens , quo homo operatur libere , vnice pendeat à præfinitione: quod ſupra probavimus eſſe impoſsibile. Aſſumptum probo, quia ſi præfinitio concomitanter ſe habet cum volitione indifferenti, certe non amat exiſtentiam illius: ſi autem eius exiſtentiam non amat , quomodo poteſt cum illa connecti ? Quod non amet eius exiſtentiam probatur, quia ſi amaret, ſane illud decretum indifferens exiſteret pro poſteriori ad præfinitionem , ideo enim exiſteret , quia Deus vult efficaciter ipſum exiſtere. Dices, præfinitionem connecti eſſentialiter cum illo decreto idifferenti , quia amat efficaciter exiſtentiam actus liberi , qui quatenus liber dependet eſſentialiter ab auxilio vt collato per decretum indifferens. Sed contra, quia hoc ipſo præfinitio inducit pro poſteriori illud decretum indifferens. Intentio enim efficax finis debet inducere pro poſteriori ad ſe omnia media neceſſaria ad conſecutionem finis , niſi hæc præſupponantur poſita. Atqui antecedenter ad perfectionem operis non ſupponitur poſita volitio indifferens executiva auxilij , quæ eſt medium neceſſarium ad exiſtentiam actus præfiniti: ergo debet induci ex vi præfinitionis.

10 Contra ſecundo ; quia eſto gratis admitteremus , poſſe præfinitionem operis , & voluntatem indifferentem executivam auxilij exiſtere concomitanter; adhuc ſubſiſteret robur noſtri argumenti ; quia ſaltem voluntas offerens concurſum ad vtrumque extremum contradictionis debet exiſtere ex vi præfinitionis , ea enim quæ conſtituunt voluntatem noſtram in ratione proxime potentis elicere actum præfinitum, debent eſſe effectus, vel quaſi effectus voluntatis intendentis efficaciter finem; atqui volitio divina offerens concurſum , & auxilium , conſtituunt voluntatem noſtram in ratione proxime potentis : ergo deberent exiſtere ex vi præfinitionis: ideo enim Deus dat auxilium , & offert concurſum ad actum honeſtum , quia illum præfinivit. Vnde in voluntate illa offerente concurſum vrget noſtra ratio : nam illa exiſtit ex vi præfinitionis tanquam imperij efficacis: vnde voluntas noſtra potens impedire præfinitionem, & impotens inducere aliud imperium ſuccedens loco præfinitionis , poterit facere , vt voluntas oblativa concurſus de ſe ſupponens aliquod imperium maneat ſine omni imperio.

11 Reſpondebis , intentionem efficacem finis ſolum debere inducere exiſtentiam illius medij , quod non præſupponit iam poſitum , vt patet; nam eſto exiſtentia noſtræ voluntatis ſit medium neceſſarium ad finem operationis liberę , Deus tamen præfiniens operationem liberam, non debet mediante præfinitione cauſare exiſtentiam noſtræ voluntatis. Atqui volitio ablativa concurſus poteſt ſupponi exiſtens in Deo antecedenter ad præfinitionem : ergo non eſt neceſſe vt inducatur per præfinitionem. Reſpondeo , verum eſſe , per præfinitionem non debere induci niſi ea media , quæ non ſupponuntur exiſtentia pro priori ad præfinitionem ; nego tamen volitionem oblativam concurſus præſupponi antecedenter ad præfinitionem : nam præfinitio ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam affirmantem voluntatem noſtram operaturam ſub conditione , quod ei detur tale auxilium , & ipſi offeratur concurſus ad vtrumque extremum : ergo præfinitio ex conceptu ſuo ſupponit ſcientiam præſcindentem ab exiſtentia volitionis offerentis concurſum indifferentem , nam ſcientia conditionata ex ſuo conceptu præſcindit ab

exiſtentia conditionis, ſub qua affirmat conditionatum: at volitio ſupponens eſſentialiter ſcientiam prę ſcindentem ab exiſtentia alicuius medij, non ſupponit illud medium: ergo præfinitio non ſupponit eſſentialiter volitionem oblativam cōcurſus. Tum ſic. Sed intentio efficax finis debet inducere exiſtentiam medij, quod non ſupponit iam poſitum: ergo præfinitio operis liberi, quę eſt intentio efficax eiuſdem, debet inducere volitionem oblativam concurſus indifferentis.

12 Et confirmatur; quia præfinitio operis liberi nequit ſupponere exiſtentiam auxilij indifferentis, vt patet, quia in omnium ſententia non ideo exiſtit præfinitio, quia exiſtit auxilium congruum ad opus; ſed potius è converſo, ideo exiſtit auxilium congruum, quia exiſtit præfinitio; ideo enim Deus dat auxilium congruum ad rectam operationem, quia ipſam præfinivit. Quod vel inde ſuadetur; quia prę finitio debet habere aliquem influxum in operationem præfinitam; non immediatum; quia alioqui determinaret ad exiſtentiam illius, & adimeret libertatem: ergo mediatum; quatenus ſcilicet determinat ad exiſtentiam auxilij. Tum ſic: ergo nec præfinitio operis liberi poteſt ſupponere volitionem oblativam concurſus: nam hæc ſupponit iam auxilium collatum, & exiſtentia omnia illa, quę ex parte voluntatis requiruntur ad electionionem actus liberi; prius enim eſt Deum conferre cauſæ ſecundæ omnia, quæ ex parte illius ſunt neceſſaria ad productionem actus; quam ei offerre concurſum, nam per oblationem concurſus vltimo complet cauſam ſecundam ad operandum. Quod confirmo, nam Deus parat concurſum indifferentem vt author naturæ ad exigentiam cauſarum ſecundarum: ergo prius eſt cauſas ſecundas habere reliqua comprincipia, ratione quorum exigunt ſibi parari concurſum, quam habere paratum concurſum.

45 Reſpondebis, præfinitionem operis liberi non ſupponere ſcientiam mediam, quæ pro hypotheſi ſumat auxilium ſimul cum voluntate oblativa concurſus; ſed ſcientiam, quæ pro hypotheſi præcisè ſumat auxilium, & ſupponat voluntatem oblativam concurſus, habeatque hunc modum tendendi: *Si ego conferam auxilium A Voluntati*, cui iam obtuli concurſum indifferentem, voluntas operabitur; quo poſito, præfinitio ſolum debet determinare ad exiſtentiam auxilij, quia ſolum debet determinare ad exiſtentiam conditionis ſub qua ſcientia media affirmat ſuum obiectum.

14 Sed contra primo, quia præ poſterus modus procedendi eſt, parare concurſum cauſæ ſecundę; antequam cauſa ſecunda exiſtat: ergo cum auxilium ſit cauſa ſecunda noſtri operis indigens influxu Dei ad hoc vt voluntati noſtræ cooperetur, prius debet exiſtere auxilium, quam Deus offerat concurſum voluntati ad operandum cum illo. Contra ſecundo, quia ſcientia media antevertit omne liberum decretum: ergo ſcientia media affirmans noſtram operationem liberam nequit ſupponere decretum offerens concurſum ad vtrumque extremum. Dices ſcientiam mediā affirmantem Petrum converſum iri, ſi pulſetur hoc auxilio, ſupponere decretum producendi Petrum: ergo abſurdum non eſſe id quod nuper inferebamus. Reſpondeo illam ſcientiam hoc non ſupponere, ſed potius ab hoc præſcindere; imo ante decretum producendi Petrum, Deum cognoviſſe, ipſum converſum iri, ſi creetur, & ponatur in tali occaſsione, &c. Fateor præfinitionem, qua Deus decerneret converſionem Petri, ſuppoſituram eius creationem, quia Deus non prę finit operationes Petri vſque dum eius exiſtentiam prę finiat.

15 Obijcis tertio: poteſt voluntas noſtra facta ſuppoſitione auxilij inducere in Deum volitionem incompoſsibilem cum præfinitione inferentem pro poſteriori ad ſe volitionem executivam auxilij: ergo ex hoc capite non repugnat præfinitio. Antecedens probatur; quia licet abſurdum ſit nos poſſe cogere Deum ad habendum aliquod decretum independenter ab omni ſuppoſitione libera Deo; at quod facta eiuſmodi ſuppoſitione id poſsimus præſtare, nihil abſurdi continet, quia nimirum totum hoc dimanaret à divina voluntate nobis conferente libertatem; nam hoc ipſo quod voluit conferre nobis libertatem ad omittendum actum præfinitum, voluit efficaciter habere volitionem imperativam volitionis exequentis auxilium incompoſsibilem cum prę finitione; ſub conditione, quod voluntas noſtra videatur omiſſura actum præfinitum. Vnde cum voluntas noſtra poſsit apponere conditionem ſub qua Deus ſibi neceſsitatem impoſſuit habendi volitionem incompoſsibilem cum præfinitione, nihil mirum quod facta ſuppoſitione auxilij poſsit Deum determinare ad habendam illam volitionem. Sic hoc ipſo, quod Deus prohibens peccatum ſub pœna æterna, voluerit efficaciter punire hominem pœna æterna ſub conditione quod impœnitens moriatur; peccator ipſe ſua impœnitentia finali determinat Deum ad habendum decretum executivum æterni ſupplicij.

16 Sed contrà: quia ex terminis implicatorium eſt, aliquod decretum eſſe Deo im-

immediatè liberum, & Deum cogi à creatura ad illud habendum: nàm ſi cogitur à creatura, ideo eſt, quia Deus ipſe hanc ſibi neceſsitatem impoſuit medio decreto efficaci conditionato, & creatura ſolùm apponit conditionem, qua poſita reſultat neceſsitas abſoluta: hoc autem ſolùm habet locum in decreto, quod ſolùm eſt mediatè liberum, & exiſtit ex vi prioris decreti ipſum inducentis; non autem in decreto, ante quod non antecedit natura aliud decretum, ad iſtud enim nullo modo poteſt determinare creatura. Ita autem contingit in præſenti, namque ſicut ipſa præfinitio eſt decretum immediatè liberum minimè habitum ex vi prioris decreti, nec inductum aliquo pacto à creatura; ita deberet eſſe volitio illa incompoſsibilis cum præfinitione, & antecedēs voluntatem executivam auxilij. Deinde inquiro, quænam ſit volitio efficax conditionata, vi cuius ſimul cum ſcientia media de omiſsione operis inducitur volitio incompoſsiblis cum præfinitione? Imprimis hæc volitio non eſt ipſa præfinitio, nam hæc non manet, quando exiſtit volitio incompoſsibilis; volitio autem inducens aliam debet cum illa coeſiſtere: nec eſt ipſa volitio executiva auxilij: alioqui volitio incompoſsibilis cum præfinitione potius eſſet imperata à voluntate executiva auxilij, quàm imperans illam, contra id quod ſupponitur: ſupponimus enim voluntatem executivam auxilij eſſentialiter ſupponere vt imperium ſui, vel prę̃finitionem operis, vel aliã volitionem incompoſsibilem cum præfinitione, & ab aliqua ex illis debere induci, neutram autem poſſe inducere: nulla verò hic intervenit voluntas alia divina neceſsaria, vt voluntas noſtra eliciat opus præfinitum: ergo implicatorium eſt aſſerere, voluntatem noſtram facta ſuppoſitione auxilij poſſe inducere in Deum voluntatem imperativam volitionis executivę auxilij incompoſsibilem cum prę̃finitione.

17 Dices forſam, Deum ſimul cum præfinitione ſeu concomitanter cum illa habere decretum conditionatum, quo vult habere volitionem imperativam voluntatis exequentis auxilij incompoſsibilem cum præfinitione, caſu quo impediartur præfinitio, vi cuius volitionis, poſitâ ſcientiâ mediâ de futura omiſsione operis, Deus inducet volitionem imperativam voluntatis exequentis auxilium: quæ voluntas conferens ſimul cum præfinitione auxilium, dat nobis poteſtatem ad impediendam prę̃finitionem & inducendam volitionem incompoſsibilem cum præfinitione. Sed contrà primò, quia illa voluntas conditionata repugnans eſt: nam eo ſigno, in quo Deus præfinit operationem, videt voluntatem operaturam ſub auxilio *A*; in eo autem ſigno, in quo videt voluntatem operaturam ſub auxilio *A*, non poteſt ſic decernere, volo *habere* volitionem incompoſsibilem cum præfinitione ſub conditione, quod videam voluntatem non operaturam ſub auxilio *A*; quia hæc volitio conditionata de ſe prę̃ſcindit ab illa ſcientia, & conſequenter nequit in eodem ſigno ſimul cum illa coexiſtere. Contrà ſecundò, nam vel illa volitio eſt neceſsaria vt exiſtat opus noſtrum liberum, vel non: ſi non eſt neceſsaria: ergo illâ ſeclusâ manent omnia quæ requiruntur ad ſalvandam in nobis poteſtatem impediendi præfinitionem; quod ex numero præcedenti conſtat eſſe falſum. Si eſt neceſsaria, vt noſtra voluntas operetur liberè: ergo non exiſtit concomitanter cum præfinitione, ſed pro poſteriori ad illam: nam omnis volitio libera neceſsaria ad hoc vt exiſtat opus præfinitum, debet induci à præfinitione, niſi ab illa prę̃ſupponatur poſita, vt ſupra in ſimili arguebamus. Nec intelligi poteſt, quo pacto præfinitio efficax afferat ſecum eſſentialiter illam volitionem, ſi nec ab illa dependet, nec ipſam inducit, nunquàm enim duæ volitiones liberæ poſſunt concomitanter ſe habere eſſentialiter, ſi vtraque eſt immediatè libera, quomodo enim vna neceſsariò afferret ſecum exiſtentiam alterius, ſi illam non inducit?

SECTIO TERTIA.

Præcluduntur aliæ evaſiones.

18 OBIICIES quartò, optimè cohærere quòd libertas ſit eſſentialis decretis divinis, & tamen quod poſsit Deus prę̃finire noſtros actus liberos: nam licet volitio executiva auxilij exiſtat ex vi prę̃finitionis, non propterea definit exiſtere immediatè liberè, quia nimirum actus imperans efficax non tollit immediatam libertatē actui imperato, ſiquidem actus imperans eſt determinatio per modum exercitij ad imperatum, & ſe habet inſtar actionis reſpectu illius, actio autem non tollit immediatam libertatem termino: ergo actus exiſtens ex vi imperij exiſtit immediatè liberè: ergo quamvis voluntas noſtra potens impedire præfinitionem poſsit facere vt voluntas executiva auxilij exiſtat immediatè liberè, non propterea poteſt facere vt exiſtat ſine aliquo prædicato ſibi eſſentiali, nam eſſe immediatè liberam illi eſſentiale eſt.

19 Imprimis hæc obiectio nititur falſo fundamento; nam communis & vera ſententia (vt videre eſt apud Ripaldam diſp. 68. de ente ſupernaturali) docet, imperium efficax & determinatum adimere libertatem im-

me-

mediatam actui imperato, quia actus imperãs non se habet per modum actionis respectu imperati, sed potius se tenet ex parte actus primi: voluntas enim intendens efficaciter actum misericordiæ, intelligitur quidem determinata ad producendum actum misericordiæ, non tamen intelligitur adhuc vt producens illum, siquidem productio activa, & passiva in creatis non distinguntur; & certum est, imperium efficax non esse productionem passivam actus misericordiæ: nam actum misericordiæ fieri à voluntate, aliquid intrinsecum est illi, actus autem charitatis non est aliquid intrinsecum actui misericordiæ.

20 Admisso tamen gratis eo falso fundamento, nostra subsistit ratio: etenim actus imperatus essentialiter est imperatus, vt suppono ad præsentem quæstionem, ad quam parum refert, quòd imperium efficax sit principium, vel sit actio respectu imperati: tàm enim repugnat terminum manere sine actione per quam producitur, quàm manere sine principio, à quo producitur. Vnde voluntas nostra potẽs facere, vt volitio executiva auxilij, quæ est actio essentialiter imperata, maneret sine omni imperio, posset facere vt maneret quidem immediatè libera, cæterum cum libertate immediata essentialiter diversa ab illa, quam illa ex se habet: nam illa habet libertatem immediatam supponentem essentialiter imperium, & voluntas nostra posset facere vt maneret sine hac libertate.

21 Dices, volitionem executivam auxilij, quando existit vi imperij, produci virtualiter duplici actione, altera consistente in imperio, altera consistente in ipsomet actu imperato. Cæterum ex se capacem esse, vt existat vi vnius duntaxat, nimirum vi illius, quæ cum ipsa virtualiter identificatur. Sed contra primò, quia hoc pacto actionis dabitur actio: & naturaliter idem terminus producetur duplici actione adæquata. Contrà secundò, quia similiter quamvis imperium foret principium antecedens actum imperatum, posset dici, actũ imperatum oriri quidem ab illo tanquam à principio per accidens necessitante; cæterum ex se habere indifferentiam, vt oriatur à sola divina voluntate, nullo imperio prædeterminata ad ipsum ponendum. Cum ergo in præsenti supponatur volitionem divinam ortam ab imperio tanquam à principio, non posse manere sine omni imperio, pariter hoc ipsum

supponi debet, quamvis imperium determinet per modum actionis ad actum imperatum.

(o)

SECTIO QVARTA.

Soluuntur aliquæ aliæ obiectiones contrà nostram sententiam.

22 OBIICIES primò posse præfinitionẽ efficacem habere rationem imperij efficacis respectu voluntatis exequentis auxilium, quin ipsam inducat; non enim est de conceptu imperij efficacis inducere actualiter pro posteriori ad se actum imperatum, vt probant nonnulli apud Ripaldam disp. 67. num. 6. quoniam potest (inquiunt) existere affectus efficax, & determinatus actus imperati, quin actus imperatus fiat ex vi actus imperantis, sed concomitanter se habeat cum illo; nam actus imperatus potest fieri seorsim, & independenter ab imperante, quando realiter non sit actus imperans: ergo potest fieri seorsim, & independenter ab illo, quando existit actus imperans: nam potest Deus concomitanter cum actu imperante tribuere voluntati auxilia efficacia, quibus fieret actus in eo instanti seorsim ab imperio. Tunc autem voluntas eliceret actum imperatum independenter ab imperante, sicut eum eliceret in eo instanti si non existeret actus imperans; quod si præfinitio potest habere rationem imperij efficacis respectu voluntatis exequentis auxiliũ, quin eam inducat, sanè poterit dari præfinitio illæsa nostra libertate, siquidem in illo eventu voluntas executiva auxilij existeret immediatè liberè, & præfinitio non antecederet illam ordine naturæ & causalitatis: ergo posset optimè nostra voluntas impedire præfinitionem, manente voluntate executiva auxilij cũ eadem libertate, quam habebat in consortio præfinitionis.

23 Respondeo primò, non posse voluntatem executivam auxilij concomitanter existere cum præfinitione efficaci: nam præfinitio efficax est intentio efficax operationis nostræ liberæ: volitio autem executiva auxilij est electio medij necessarij ad consecutionem finis. At vbi medium est in potestate intendẽtis finem, & non supponitur positum antecedenter ad eius intentionem, debet ex vi intentionis poni. Vnde quamvis seorsim ab illa intentione posset Deus immediatè liberè exequi auxilium, repugnat, vt hoc præstet stante intentione efficaci finis. Sed age demus arguenti remisè se habere posse. Cæterum negare non poterit adversarius, ex vi præfinitionis posse induci auxilium: etenim præfinitio ex conceptu suo debet habere efficaciam, in actu primo saltem, ad inducenda media necessaria ad finem rectæ operationis, cuius ipsa est intentio efficax: si autem ex vi præfinitionis potest

in-

induci auxilium, & exiſtere volitio executiva ipſius; deducitur chymæricam eſſe illam præfinitionem: nam in eventu illo, in quo induceret voluntatem executivam auxilij, ipſa vellet efficaciter, vt opus noſtrum poneretur liberè, & conſequenter induceret omnia media neceſſaria ad exercitiũ noſtræ libertatis; ex alio autem capite neceſsitaret ad ponendum opus, vt probat noſtra ratio.

24 Obijcies ſecundò, poſſe Deum cõcomitanter cum præſinitione habere aliam volitionem imperantem efficaciter decretum executivum auxilij, quæ tamen volitio ſit indifferens, & coniungibilis cum opere, vel cũ carentia operis, quatenus tota eius efficacia, & connexio eſt reſpectu auxilij, & nullo pacto reſpectu operis. Quænam enim oſtendi poteſt repugnantia in hac concomitantia imperiorum? Quo ſuppoſito, licet volitio executiva auxilij ſit eſſentialiter imperata, optimè poterimus impedire præfinitionem, quin ſequatur, volitionem executivam auxilij, quæ eſſentialiter eſt imperata, manere ſine omni imperio; ſiquidem eſto maneret ſine præfinitione, non tamen ſine alio imperio, quod concomitanter exiſtit cum præfinitione.

25 Sed contrà, quia inquiro, an illud imperium ſit medium omnino neceſſarium ad hoc vt præfinitio, quæ eſt intentio efficax noſtræ operationis liberæ, eam obtineat? Vel non? Si ſecundum, ergo independenter ab illo imperio explicanda eſt noſtra libertas; quod tamen eſſe impoſsibile, noſtra evincit ratio, & obiectio facta fatetur. Si primum, ergo præfinitio illa debet inducere illud imperium, vel ſaltem ex ſe habere vim inducendi ipſum. Qui enim intendit efficaciter finem & habet media in ſua poteſtate, debet ex vi illius intentionis adhibere media omnia, quæ non præſupponuntur antecedenter ad intentionem poſita. Vnde illud imperium foret pro poſteriori ad præfinitionem, eſſetque actus imperatus ab illa: ac proinde eadem reddiret de illo difficultas, quæ examinata eſt de voluntate executiva auxilij orta à prẽfinitione.

26 Adde, illud imperium merè per accidens concomitari præfinitionem: ſiquidem duæ volitiones immediatæ liberæ, & quarum neutra eſt ratio cur exiſtat altera, nequeunt eſſe eſſentialiter inter ſe connexę. Si autem merè per accidens comitatur: ergo potuit prẽfinitio exiſtere abſque illo imperio: ergo independenter ab illo explicanda eſt noſtra libertas: ergo ſi hoc non poteſt fieri, repugnans eſt illa prẽfinitio.

27 Hinc ſolvenda erit tertia obiectio, poſſet enim quis contendere ſimul cum voluntate exequente auxilium inducta per præfinitionem, & eſſentialiter imperata, exiſtere aliã immediatè liberam, & independentem à præfinitione. Vnde licet impeditâ prẽfinitione, maneret impedita voluntas executiva, quæ eſſentialiter imperata eſt, adhuc maneret auxilium dependens ab illa volitione immediatè libera. Solvenda, inquam, eſt ex dictis hęc obiectio: nam iuxta hanc ſolutionem, ad hoc vt maneat integra noſtra libertas, requiritur auxilium exiſtere per volitionem immediatè liberam & incapacem oriendi à prẽfinitione; hoc autem ipſo actus noſter liber incapax eſt præfiniri, quia cum prẽfinitio ſit intentio efficax noſtri operis liberi; & voluntas executiva auxilij congrui ſit medium, certè debet eſſe capax illa volitio exiſtendi ex vi prẽfinitionis: quod tamen ei repugnat, ſi ſit immediatè libera. Confirmatur, vel vtraque illa volitio executiva auxilij eſt neceſſaria, vt voluntas noſtra liberè ponat actum prẽfinitum, vel non. Si ſecundum, fruſtra ad illam recurritur; ſi primum, ergo vtraque debet eſſe capax exiſtere ex vi præfinitionis; quod tamen repugnat, ſi altera ſit immediatè libera eſſentialiter.

28 Obijcies quartò, nõ implicat imperiũ efficax, quãvis antecedat per modũ principij efficaciter determinãtis ad exiſtẽtiam actus imperati, nihilominus componi cum immediata & propria libertate actus imperati; quia cum ex vna parte actus imperans non ſit neceſſarius ad actum imperatum, v.g. actus charitatis ad actum miſericordię; & aliunde cum ſit radicale, & virtuale quoddam exercitium libertatis continentis actum ſubſequentem imperatum, poteſt componi cum proxima indifferentia ad ipſum; ac per conſequens cum propria & immediata ipſius libertate. Ita diſcurrunt Recentiores aliqui apud Ripaldam diſp. 68. n. 1. ex quo ſic poteſt concludi contra noſtram ſententiam: ergo ſtat volitionem executivam auxilij eſſe immediatè liberam, & tamen per accidens eſſe imperatam à præfinitione: ergo ſtat libertatem eſſe eſſentialem divinis decretis, & tamen Deum poſſe præfinire noſtram operationem liberam; nam in hoc caſu, quamvis noſtra voluntas impediret præfinitionem, & non induceret aliam volitionem imperantem decretum executivum auxilij, nihil abſurdi ſequeretur: quia ſolùm deduceretur, volitionem executivam auxilij, quæ ex ſe eſt immediatè libera, & per accidens imperatur, manere ſine omni imperio; quod nullum eſt abſurdum; quia maneret cum omni prædicato ſibi eſſentiali, & ſolum maneret ſine aliquo prædicato accidentali.

29 Sed contrà, quia ſi imperium abſolutum & efficax ſe habeat per modum princi-

pij

pij antecedentis pro priori natura actum imperatum, certè nequit componi cum proxima & immediata eius libertate: alioqui etiã phyſica prædeterminatio non tolleret libertatem, ſi non foret prærequiſita ad actum prædeterminatum, ſiquidem illud imperium non minus inducit, nec minus antecedit actum imperatum, quàm prædeterminatio actum prædeterminatum. Quod autem imperium ſit liberum voluntati, non autem prædeterminatio, probat quidem diverſitatem in principijs inducentibus, non autem in terminis inductis. Probatur à priori ex definitione neceſsitatis antecedentis traditæ ab Anſelmo lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 18. vt enim inquit ibi: *Eſt neceſsitas præcedens, quæ cauſa eſt, vt ſit res, & eſt neceſsitas ſequens quam res facit. Præcedens & efficiens neceſsitas eſt cœlum volui: ſequens verò, & quæ nihil efficit, eſt te ex neceſsitate loqui quia loqueris.* Ergo iuxta Anſelmum ſuppoſitio conſequens, cuius connexio indemnem relinquit libertatem, eſt effectus, ſeu quaſi effectus ipſius rei, hoc eſt ipſius actus liberi, quia ab eius exiſtentia antecedenti dependet. At actus imperans non eſt effectus vel quaſi effectus actus imperati, ſed potius eius principium. Ergo actus imperans non eſt ſuppoſitio conſequens, ſed potius antecedens. Itaque ſuppoſitio conſequens non dicitur, quia ſequatur libertatem in actu primo, ſed in actu ſecundo; quoniam ipſa libertas in actu primo neceſſaria eſt & extra poteſtatem voluntatis conſtituta, & ſola libertas in actu ſecundo contingens eſt, & in arbitrio voluntatis poſita. At actus imperans charitatis non ſequitur libertatem voluntatis in actu primo miſericordiæ, quia nec eſt actus ab ea libertate elicitus, nec ab eius actu dependens: ergo actus imperans charitatis non rectè dicitur ſuppoſitio conſequens libertatis miſericordiæ. Ita expendit hanc authoritatem Ripalda diſp. 68. num. 9.

30 Remque confirmo, nam ſi imperium efficax antecedens cohæret cum proxima indifferentia ad eliciendum, vel non eliciendum actum imperatum, v.g. imperium efficax chariratis cum proxima indifferentia ad eliciendum, vel non eliciendum actum miſericordiæ: ergo poteſt voluntas cõiungere tàm actum miſericordię, quàm eius omiſsionem illo imperio efficaci. Probo conſequentiam: nam omnis forma compoſsibilis cum proxima indifferentia voluntatis ad alterum è duobus extremis, eſt compoſsibilis cum quolibet ex illis, niſi ſit exercitium illius indifferentię, & ſit vnum ex extremis, quæ reſpicit illa indifferentia. At imperium efficax charitatis nõ eſt exercitium proximæ indifferentię ad eliciendum, vel non eliciendum actum miſericordię; cum nec ſit actus miſericordię, nec carentia actus miſericordię, vel aliquid incompoſsibile cum actu miſericordiæ: ergo ſi aliũde eſt compoſsibile cum ea proxima indifferentia, erit incompoſsibile cum alterutro cõtraditionis extremo.

Hinc P. Ripalda vbi ſupra reſpondet, voluntatem pro priori ad imperandum vel nõ imperandum actum charitatis non eſſe proximè indifferentem ad eliciendum vel non eliciendum actum miſericordiæ; ſed proximam indifferentiam ad actum miſericordiæ, vel eius carentiam conſtitui per carentiam imperij, ſicut conſtituitur per carentiam prædeterminationis.

31 Quòd ſi illi obijcias, hinc ſequi, proximam indifferentiam ad omittendũ amorem completum iri per excluſionem odij, & proximam indifferentiam ad odium per excluſionem amoris: nam ſicut determinatur voluntas per imperium efficax antecedens ad actum imperatum; ſic determinatur per amorem obiecti ad omiſsionem odij, & per odium ad omiſsionem amoris. Sequela autem eſt abſurda, quia alioqui quando voluntas eſſet libera libertate contrarietatis ad omittendũ amorem, & odium, mutuò ſe ſupponerent excluſio amoris, & excluſio odij: quod ſanè eſt parum phyloſophicum. Si hæc, inquam, obijcias; reſpondet ea diſp. 68. num. 12. negando ſequelam, & reddit diſcrimen: *Nam excluſio* (inquit) *impedimenti* auferibilis per cauſalitatem principij non debet præcedere naturæ cauſalitatem principij: quare corruptio formæ antiquæ non præcedit natura generationem novæ, etiam ſi forma antiqua ſit incompoſsibilis in eadem materia cum forma nova, quia antiqua depellitur à ſubiecto per generationẽ formæ novæ. At odium eſt auferibile per cauſalitatem voluntatis ad amandum & non amãdum: actus verò imperans non eſt impedimentum auferibile per cauſalitatem indifferentiæ proximæ ad actum miſericordiæ, & eius omiſsionem, cum nec actus miſericordiæ imperatus, nec eius omiſsio cauſa ſint determinans excluſionem actus charitatis imperantis: ergo quamvis excluſio odij non præcedat amorem; excluſio tamen actus imperantis debet præcedere imperatum. Quæ reſponſio rectè procedit ſi libertas ſit extrinſeca: nam ſi res ita ſe habet, impoſsibile eſt vt pro priori ad imperium charitatis detur proxima indifferẽtia ad actum miſericordiæ qui imperatur. Cæterum ſi ſit libertas intrinſeca, optimè poteſt dari illa indifferẽtia; quia eſſet proxima indifferentia ad producendum actum miſericordiæ per actionem incompoſsibilem cum imperio:

in

in ordine autem ad actum vt ponendum per actionem ponentem imperium non eſſet indifferentia proxima, ſed remota.

32 Confirmo ſolutionem Ripaldæ: nam vt argumentum valeat, opus eſt vt odium inducat poſt ſe carentiam amoris, & amor carentiam odij, ſicut actus imperãs infert imperatum. Ad hoc autem neceſſe eſt aſſerere, voluntatem præcisè eſſe indifferentem ad amandum, & odio habendum, quin reſpiciat alia extrema libertatis: nam ſi eſſet v.g. indifferens ad amandum, & nolendum amare, ſeu ad purè omittendum amorem. Et ſimul eſſet indifferens ad odio habendum, & nolendum odio habere ſeu ad purè omittendum odium; non eſſet neceſſe vt amor elicitus à voluntate induceret poſt ſe carentiam odij, ſicut neceſſe eſt vt actus imperãs inducat imperatum; ſiquidem poſſet voluntas prius ſe determinare ad purè omittendum odium, & ex hac ſuppoſitione, ſeu concomitanter cum illa ſe determinare ad amandum: quo in eventu illa omiſsio, ſeu carentia actus non induceretur pro poſteriori ad odium, ſiquidem iam intelligeretur poſita independenter ab amore. Quod ſi ad paritatem requiritur, voluntatem eſſe præcisè indifferentem ad amandum & odio habendũ, ita vt odium præcisè valeat excludi per amorem & contrà: nihil concludit argumentum: quia tunc amor & odium erunt extrema eiuſdem indifferentiæ, & vnum erit impedimentum purè conſequens alterius. Quando autem res illa ita ſe habeat, non debet excluſio vnius prę ſupponi ante exiſtentiam alterius, quandoquidem vnus non excluditur, niſi quia alius exiſtit. At in noſtro caſu imperium efficax actus miſericordiæ, & omiſsio actus miſericordiæ non ſunt extrema eiuſdem indifferentiæ, ſiquidem daretur duplex indifferentia proxima, altera ad actum miſericordiæ & eius carentiam, altera ad imperium & eius carentiã.

33 Obijcies quintò, poteſt dari in Deo ſcientia media reflexa, qua Deus cognoſcat, auxilium conferẽdum per prę finitionem, ſi exiſtat ſcientia media de ipſius efficacia: vel per decretum incompoſsibile cum præfinitione, ſi hæc impediatur per exiſtentiam ſcientię mediæ oppoſitæ. At poſita hac ſcientia media reflexa, non ſequetur inconveniens à nobis illatum ſiquidem nõ ſequetur manſurum decretum executivum auxilij abſque omni imperio, ſiquidem impedita prę finitione ſubrogabitur loco illius aliud imperium cum ea incompoſſibile, à quo induceretur illa voluntas executiva, quæ ſupponitur eſſe eſſentialiter imperata.

34 Reſpondeo, diſtingo maiorem, eamque admitto, ſi intelligatur de ſcientia media reflexa non fundata in præfinitione: eam autem nego ſi intelligatur de ſcientia reflexa fundata in præfinitione. Et diſtingo ſimiliter minorem: nam ſi ſermo ſit de ſcientia media reflexa non fundata in prę finitione, quam ſcientiam vt poſsibilem admittimus, falſum eſt, poſita hac ſcientia reflexa non ſequi inconveniens à nobis illatum: ſi autem ſermo ſit de ſcientia media reflexa fundata in præfinitione, idem iudicium ferendum eſt de hac ſcientia reflexa, ac de præfinitione, in qua fundatur; ac proinde impoſsibilis eſt non minus vna, quàm alia. Vnde negandum eſt ſuppoſitum minoris, quatenus ſupponit, poſſe dari talem ſcientiam reflexam, vel ſi non ſupponat, ſed ſolùm habeat vim conditionalis, neganda ſimiliter eſt minor, quia ſi daretur talis ſcientia, ſequeretur tale abſurdum, ſicut ſequitur ſi daretur præfinitio. Admiſsi ſcientiam illam mediatam reflexam non fundatam in prę finitione noſtri operis liberi. Et negavi ex illius poſitione ſequi noſtræ ſententiæ falſitatem; & meritò: quia potius ex eius poſitione evidẽter infertur, poſſe manere voluntatem executivam auxilij ſine omni imperio, quod erat abſurdũ à nobis illatum (non enim contendimus infalibiliter manſuram, ſed poſſe manere) etenim ſi ſcientia reflexa, per quam Deus affirmat impedita prę finitione extituram voluntatem incompoſsibilem cum prę finitione, à qua imperetur voluntas executiva auxilij; ſi, inquam, hæc ſcientia reflexa eſt media: ergo impeditio prę finitionis, quam aſſumit pro conditione, nõ habet eſſentialem connexionem cum exiſtentia illius alterius voluntatis: ergo poſita illa conditione, poſſet Deus pro libito non habere decretum incompoſsibile cum præfinitione ſiquidem ipſa ſcientia affirmat illud decretum liberè habendum poſita ea conditione, ac proinde poſſe non haberi ſuppoſita illa conditione: ergo ex illa ſciẽtia media reflexa evidenter infertur, poſſe contingere eventum, in quo decretum executivum auxilij eſſentialiter ex ſe ſupponens imperium maneat ſine imperio conſiſtente in præfinitione, & ſine imperio oppoſito præfinitioni.

35 Admiſsi, inquam, illam ſcientiam mediam reflexam, & tamen non conceſsi, tum quia ſcientia media reflexa aſſumens pro conditione ſcientiam mediam directam à multis negatur, & à me negata eſt tom. 1. diſp. 20. num. 17. & hoc tom. & tractatu diſp. 7. ſec. 10. tum quia hoc ipſo quod Deus conferat auxilium ex vi præfinitionis efficacis noſtri operis, confert quia efficax, non collaturus, ſi videret inefficax. Vnde poſſet quis contendere, in illo eventu potius debere dari ſcientiam mediam reflexam ſic affirmantem: *Si prævidero*

dero auxilium fore efficax, dabo; ſi prævidero fore inefficax, negabo. Abſolutè verò poteſt concedi illa ſcientia reflexa: quia licet ſuppoſitâ præfinitione, & eâ manente nõ eſſet Deus collaturus auxilium, ſi videret inefficax; abſolutè potuit Deus affirmare ſic: ſi prævidero auxilium fore efficax, dabo illud per præfinitionem operis; ſi non prævidero fore efficax, dabo illud per voluntatem indifferentem incompoſsibilem cum præfinitione.

36 Objcies ſextò: Deus poteſt per ſcientiam mediam reflexam cognoſcere ſe habiturum imperium incompoſsibile cum præfinitione, caſu quo impediatur præfinitio: hæc autem ſcientia media poſita, cur non poterit præfinire noſtrum opus per præfinitionem eſſentialiter ſupponentem eiuſmodi ſcientiam reflexam? Talis autem præfinitio haberet connexionem cum eo, quod in defectum ſui ſuccederet aliud imperium inferens voluntatem executivam auxilij: ergo, &c.

37 Reſpondeo, implicatorium eſſe, quod præfinitio noſtri operis ſupponat eſſentialiter illam ſcientiam reflexam, ſiquidem præfinitio efficax ſolùm debet ſupponere ſciẽtiam verſantem circà opus ab ipſa præfinitum: ergo præfinitio noſtri operis ſolùm debet ſupponere ſcientiam mediam directam de noſtro opere vt futuro ſub conditione huius vel illius auxilij. Deinde, quia nequit ſuponi per ſe ad aliquam volitionem ſcientia illa, ſine qua poteſt eiuſmodi volitio exiſtere; at ſine illa ſcientia media reflexa poteſt exiſtere præfinitio noſtri operis, quia quamvis Deus cognoſcat oppoſitum eventum, nimirum, quod impedita præfinitione non eſſet habiturus aliud imperium, non propterea deſineret eſſe proximè expeditus ad præfiniendum noſtrum opus, ſiquidem adhuc haberet media efficacia ad eius poſitionem.

38 Objcies ſeptimò, rationem à nobis factam non magis procedere quando libertas ſupponitur intrinſeca decretis divinis, quã ſi ſupponeretur eiſdem extrinſeca. Etenim abſurdum, quod deducimus contra præfinitiones coniunctas cum libertate intrinſeca divinorũ decretorum, eſt, quòd ex illis ſequeretur, nos poſſe determinare ad exiſtentiam decreti liberi Dei: par autem abſurdum ſequitur, ſi libertas ſtabiliatur extrinſeca: nam ſi libertas extrinſeca ponatur; profectò voluntas noſtra potens impedire præfinitionem efficacem noſtrorum actuum, inducentem per modum imperij efficacis volitionem executivam auxilij, ac proinde ei adimentem libertatem immediatam, & impotens inducere imperium, poterit facere, vt volitio executiva auxilij exiſtat cum immediata libertate: ergo iam volitio executiva auxilij in ratione immediatè liberæ pendet à noſtra voluntate. Quod ergo abſurdi erit in eo quòd nos poſsimus determinare ad exiſtentiam divini decreti liberi?

39 Reſpondeo, voluntatem noſtram, ſi libertas ſit extrinſeca decretis divinis, ſine abſurdo poſſe facere vt voluntas executiva auxilij, quæ de facto eſt mediatè tantum libera, fuerit immediatè libera, non quidem determinando ad exiſtentiam ipſius volitionis, quæ denominatur immediatè libera, hoc enim ad ſolam voluntatem divinam ſpectat; ſed determinando ad exiſtentiam alicuius conditionis puræ, neceſſariæ ad hoc vt illa denominetur immediatè libera, nimirum ad carentiam imperij, per quam conſtituitur proxima indifferentia divinæ voluntatis, quę voluntatem executivam auxilij denominat immediatè liberam: in quo nullum abſurdum reperitur; ſiquidem non oportet, vt forma, à qua volitio denominatur immediatè libera, ſit ipſi eligenti libera, ſed potius poni poteſt ex determinatione alterius agentis. Sic proxima indifferentia creatæ libertatis, à qua noſtra actio denominatur libera, eſt à Deo determinante, quamvis ipſa actio, quæ denominatur immediatè libera, cum ita denominatur, nequeat eſſe à Deo determinãte. At ſi libertas ſit eſſentialis divinis decretis, opus erit, vt noſtra voluntas poſsit determinare ad exiſtentiam ipſius decreti, quod ex ſe eſt immediatè liberum: quod omninò repugnat, multò magis, quàm repugnat, Deum Determinare voluntatem creatam ad actionem ipſi liberam: ergo quamvis ratio à nobis facta vim non habeat pro caſu, in quo libertas ſit extrinſeca, evincet intentum pro caſu, in quo ſit intrinſeca & eſſentialis. Quod ſi difficile quoque apprehenditur, quòd voluntas noſtra poſsit facere, vt decretum divinum exiſtens cum mediata libertate, fuerit immediatè liberum: ſanè: hoc probabit libertatem non poſſe eſſe extrinſecam divinis decretis: ac proinde abſolutè repugnare præfinitiones; nihil tamen contra nos concludet, qui ſolum hic aſſerimus eas ſaltem repugnare, ſi libertas ſit eſſentialis divinis decretis.

(o)

DISPVTATIO XV.

AN SVPPOSITA SCIENTIA MEDIA POSSIBILIS SIT PRAEFINITIO SIMPLEX EX SE, ET AB INtrinſeco efficax, circa actus noſtros liberos honeſtos?

AD Finem diſputationis 13. dixi, probabiliſsimam eſſe ſententiam Eximij Doctoris, qui illas præfinitiones ſæpè docet; & cum eo communior ſententia noſtrorum: & cenſeo, ſtando authoritati probabiliorem eſſe oppoſitâ; vt oſtendunt, quæ in favorem illarum adducit ipſe Eximius Doctor lib. 2. de concurſu Dei cap. 7. & lib. 3. de auxilijs cap. 17. & lib. 5. de gratia, cap. vlt. & alibi ſæpè & quæ adducit P. Ruiz tom. de providentia tract. 2. ſtando tamen intra limites rationis naturalis, magnas invenio difficultates in illis præfinitionibus; præſertim in præfinitionibus formalibus, quæ ſint intentiones efficaces noſtrorum actuum liberorum, & inducant electionem auxilij congrui, eas autem difficultates in hac diſputatione proponam, non tam definiendo, quàm dubitando, & ſapientiorum iudicio exponendo. Prius autem proponam difficultates, quæ in genere impugnant omnem præfinitionem ſimplicem antecedentem conſenſum in ſtatu abſoluto, & cum illo ex ſe ab intrinſeco, & eſſentialiter connexã. Deinde, quæ impugnant præfinitiones formales per modum intentionis efficacis immediatè intẽdentis noſtras operationes honeſtas.

SECTIO PRIMA.

Proponitur multiplex ratio dubitandi contra eiuſmodi præfinitiones.

2 LOQVOR in genere de omni præfinitione ſimplici, ex te ab intrinſeco connexa cum noſtro conſenſu, quatenus præcisè eſt actus voluntatis divinæ, & vt diſtincta virtualiter à ſcientia media; ſive ſit præfinitio formalis amans conſenſum noſtrum immediatè in ſe ipſo; ſive ſit tantum virtualis, quatenus eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam, & immediatè amat auxilium congruum. Claritatis autem gratiâ ſectionem hanc, quia longa eſt, in varios parraphos diſtinguam.

(o)

§. I.

Prima ratio dubitandi contra præfinitiones iuxta vera principia complentia decreta libera per connotata ad extra.

3 DENOMINATIO Dei efficaciter & abſolutè præfinientis operationem liberam creaturæ cum ſit contingens, importare debet aliquam mutationem ad extra, per quam Deus compleatur in ratione liberè præfinientis: nam tom. 1. diſp. 27. latè probavi omninò repugnare intra Deum formalitatem contingentem, & defectibilem. At nequit aſsignari mutatio ad extra, per quã Deus compleatur in ratione liberè præfinientis actionem liberam creaturę: ergo repugnat eiuſmodi præfinitio. Probatur minor: nam hęc mutatio imprimis nequit eſſe ipſa actio libera creaturæ; tum quia cum præfinitio libera, quatenus præfinitio libera antecedat collationem auxilij, & ſit cauſa mediata operationis liberæ, nequit per ipſam conſtrui, & compleri in ratione præfinitionis: tum quia cum præfinitio ſit actus liber Dei, nequit voluntas creata ad exiſtentiam talis præfinitionis determinare: ſi enim pugnat cum libertate creaturæ quod creator determinet ad exiſtentiam noſtræ actionis liberæ iuxta veriſsima Societatis principia; à fortiori pugnabit cum libertate creatoris, quod creatura determinet ad exiſtentiam decreti liberi; determinaret autem ad exiſtentiam decreti liberi, ſi determinaret ad actionem illam, per quam volitio neceſſaria Dei completur in ratione decreti liberi.

Deinde nequit eſſe ipſa productio auxilij congrui, & præter illam nequit aliud aſsignari pro complemento illius præfinitionis: vt infra probabimus. Quod autem nequeat eſſe productio auxilij congrui, nunc ſuadetur: nam cum præfinitio efficax eſſentialiter connectatur cum operatione libera præfinita, debet actio, per quam Deus completur in ratione liberè præfinientis operationem liberam creaturæ eſſentialiter connecti cum tali operatione.

ne. At productio auxilij congrui nequit esse essentialiter connexa cũ operatione: ergo per illam nequit Deus compleri in ratione liberè præfinientis efficaciter operationem liberam creaturæ. Probatur hęc minor multipliciter: primò, quia omnia quæ constituunt actum primum proximum creatæ libertatis debent esse indifferentia ad vtrumque; nihilque essentialiter connexum cum altero extremo contradictionis determinatè, potest constituere actum primum proximum; at actio productiva auxilij congrui constituit illum actum primũ: nam entitas talis auxilij cõstituit illum actum primum quatenus actualiter pendet à Deo; pẽdet autem à Deo per sui productionem: ergo talis auxilij productio nequit esse essentialiter connexa cum operatione libera creaturæ, sed debet esse indifferens, sicut indifferens est ipsa entitas auxilij: cum ad libertatem requiratur, quòd voluntas possit coniungere omissionem operis cum auxilio, cum quo operatur, ac proinde cum actione, per quam pendet à Deo illud auxilium, dum voluntas cum illo operatur.

4 Probatur secundò, nam productio actus primi proximi est essentialiter prærequisita ad existentiam actus primi proximi; cum implicet dari actum primum proximum creatum, quin sit productus: omnia autẽ, quæ sunt essentialiter prærequisita ad actum primum proximum, sunt suppositio simpliciter antecedens respectu actionis liberæ: ergo productio auxilij congrui est suppositio simpliciter antecedens respectu actionis liberæ: ergo talis productio nequit esse essentialiter connexa cũ actione libera: nam pugnat cum libertate suppositio simpliciter antecedens nostram actionem liberam, essentialiterque connnexa cum illa.

5 Probatur tertiò, nam ad libertatem requiritur, quòd voluntas nostra possit impedire omnem suppositionem essentialiter connexam cum operatione. At voluntas operans cum auxilio, nequit impedire actionem productivam talis auxilij, nec ad id habet potestatem vllam: ergo productio auxilij, cum quo voluntas liberè operatur, nequit esse essentialiter connexa cum operatione libera. Probatur minor: quia cum omninò impossibile sit, vt voluntas nostra per omissionem liberam ortam ab aliquo actu primo, impediat existẽtiam talis actus primi; etiam debet esse impossibile, vt impediat actionem productivam talis actus primi. Quæ impossibilitas magis probatur: nam cum voluntas nostra nequeat impedire existentiam auxilij, quo operatur; sanè si posset impedire actionem, per quam tale auxilium dependet à Deo, posset facere vt auxilium maneret in rerũ natura sine omni actione, & cum hoc sit chymæra, posset proinde facere chymæram.

6 Quod autem id posset, suadetur; quia voluntas nostra nequit facere, vt loco actionis producentis auxilium, quando coniungendum est cum operatione, ponatur in sensu diviso alia actio productiva talis auxilij, quando coniungendum est cum carentia operationis: cum enim existentia talis actionis producentis auxilium soli Deo sit immediatè libera, ipsique soli, vt principio liberè determinanti ad ipsi⁹ existentiam correspondeat; impossibile est, vt voluntas creata per aliquod exercitium liberum ortum ab auxilio, possit Deum determinare ad productionem talis auxilij. At voluntas potens impedire actionem, per quam auxilium de facto dependet à Deo, & impotens determinare ad existentiã alterius actionis productivæ talis auxilij, profecto potest facere, vt maneat in rerum natura sine omni actione productiva.

7 Dices, actionem productivam auxilij congrui, seu auxilij, quando coniungendum est cum operatione, essentialiter supponere scientiam mediam futuræ operationis sub cõditione, quod tale auxilium detur: & similiter actionem productivam eiusdem auxilij, quando coniungendum est cum carentia talis operationis, essentialiter supponere scientiam mediam non futuræ operationis, quamvis tale auxilium detur. Hinc autem fieri, vt voluntas nostra possit impedire actionem illam, quæ essentialiter suponit scientiam mediam futurę operationis, nimirũ impediendo scientiã mediã talis operationis: & inducere aliam actionẽ essentialiter supponentem scientiam mediã oppositam: cum enim Deus vt perfectissimus provisor sit essentialiter determinatus ad non producendum auxilium, & ad non conferendum voluntati actum primum proximum, quin sciat, an voluntas sit operatura cum illo actu primo, necne: consequens est vt cõstituatur in actu primo proximo ad producẽdum auxiliũ, quando coniungẽdum est cum operatione per scientiam mediam congruitatis talis auxilij, seu futuræ operationis, si tale auxilium detur: & vt constituatur in actu primo proximo ad producendum idem auxilium, quando coniungendum est cum omissione libera operis, per scientiam mediam incongruitatis auxilij, seu futuræ omissionis sub tali auxilio. Et cũ Deus sit necessitatus ad habendam vnam ex illis duabus scientijs oppositis, erit etiam necessitatus, vt producat auxilium vel per actionem essentialiter supponentem scientiam congruitatis auxilij, vel per actionem supponentem scientiam incongruitatis. Ergo voluntas humana

mana potens facere, vt non producat per actionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam congruitatis, poteſt facere, vt producat per actionem ſupponentem ſcientiam incongruitatis: ac proinde non ſequitur illud abſurdum, nimirum quod poſsit facere, vt maneat auxilium in rerum natura ſine omni actione.

8 Verum hæc ſolutio non ſatisfacit. Vt autem appareat inſufficientia illius, obſerva bifariam poſſe impediri actionem liberam agentis, vel mediatè tantum, impediendo nimirum aliquid eſſentialiter prærequiſitum ad ipſius exiſtentiam; quo pacto qui poteſt impedire cognitionem, qua voluntas conſtituitur proximè potens elicere actionem liberam, poteſt impedire talem actionem liberam: & ſic poteſt Deus impedire omnem actionem liberam creaturæ. Vel immediatè & formaliter, inducendo, ſcilicet, exercitium oppoſitum: & hoc pacto duntaxat poteſt impedire actionem liberam ipſum agēs, quod immediatè exercetur liberè per illam, & determinat ad ipſius exiſtentiam. Vnde Deus non poteſt impedire hoc modo exiſtentiā actionis liberæ creatæ: quia ſuppoſita proxima indifferentia voluntatis noſtræ ad agendū, & non agendum, ſola ipſa ſe poteſt determinare ad nō agendum, ac proinde ſola ipſa poteſt immediatè impedire ſuam actionem liberam.

9 His prænotatis, facilè intelligitur, quòd voluntas creata poſsit mediatè impedire actionem liberam Deo videlicet impediendo ſcientiam mediam per quam Deus conſtituitur proximè potens ponere talem actionem. Vnde ſi detur præfinitio operis liberi eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam, optimè poterit voluntas noſtra impedire illam præfinitionē; impediendo ſcientiam mediam, quæ ad ipſam neceſſariò præſupponitur. Proinde ſi actio productiva auxilij congrui eſſentialiter ſupponeret ſcientiam mediam congruitatis auxilij, poſſet voluntas noſtra mediatè impedire illam actionem. At voluntas humana nequit immediatè & formaliter impedire actionem liberam Deo, nimirum inducendo actionem liberam oppoſitam: hoc enim modo ſolus Deus poteſt impedire ſuam actionem liberam.

10 Hinc fit omnino impoſsibile eſſe, quòd volūtas humana poſsit inducere actionem productivam auxilij. Quod rurſus patet; nam voluntas humana ſolùm poteſt facere vt Deus habeat ſcientiam mediam incongruitatis auxilij: hoc autem non ſufficit, vt poſsit determinare Deum ad actionem liberam ſupponentem eiuſmodi ſcientiam: ſiquidem ſuppoſita tali ſcientia eſt Deus indifferens ad producendum vel non producendum auxilium. Quod autē Deus ſit ex ſe neceſsitatus ad non producendum auxilium niſi vel cum ſcientia congruitatis, vel cum ſcientia incongruitatis: probat ad ſumum productionem auxilij eſſentialiter poſtulare vagè vel ſcientiam congruitatis, vel ſcientiam incongruitatis, ac proinde de ſe eſſe indifferentē vt coexiſtat cum vna, vel cum alia, ſicut ipſum auxilium: non probat autem eſſe neceſsitatum ad producendum auxilium, vel per actionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam incōgruitatis, vel per actionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam incongruitatis. Quod ſi eſſet ſic neceſsitatus, hæc neceſsitas eſſet determinanda ab ipſo; quia eſſet neceſsitas vaga ad actiones oppoſitas ipſi immediatè liberas; ſicut neceſsitas noſtræ voluntatis ad amorem vel odium, ab ipſa ſola poteſt determinari ad amorem potius quàm ad odium.

11 Dices, voluntatem noſtram antecedenter ad collationem auxilij non poſſe facere vt exiſtat productio auxilij eſſentialiter ſupponēs ſcientiam mediam incongruitatis: quia antecedenter ad collationem auxilij, ſuppoſita talī ſcientia incongruitatis, adhuc Deus eſt indifferens vt ponat, vel non ponat talem actionem: cæterum id poſſe facere ſuppoſita exiſtentia auxilij: quia ſuppoſito, quòd auxilium exiſtat, eſt neceſſarium, quòd dependeat à Deo per actionē eſſentialiter ſupponentem ſcientiam incōgruitatis, ſi ſemel non dependet per actionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam congruitatis; vnde voluntas noſtra, quę ſuppoſito auxilio poteſt facere, vt non depēdeat per actionē ſupponentem ſcientiam congruitatis, hoc ipſo poteſt facere, quod dependeat per actionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam incongruitatis. Quod autem voluntas noſtra poſsit id facere ſuppoſita exiſtentia auxilij, quamvis non poſsit antecedenter ad exiſtentiam auxilij; explicare poſſunt exemplo ſcientiæ mediæ, quam voluntas noſtra poteſt impedire inducendo oppoſitā, ſuppoſita exiſtentia auxilij; non poteſt autem antecedenter ad exiſtentiam auxilij.

12 Sed contra primò: nam hoc ipſo, quòd voluntas noſtra poſsit ſuppoſita exiſtentia auxilij, facecere vt in Deo præceſserit ſcientia media repræſentans incongruitatem illius; talis ſcientia non eſt libera Deo, ſed eſt libera nobis: ergo ſi ſuppoſita entitate auxilij poteſt voluntas facere, vt dependeat à Deo per auxilium per actionem *A* v.g. talis actio non erit libera Deo, ſed erit libera nobis; ac proinde erit incapax complere præfinitionem, quæ quoad ſui exiſtentiam ſoli Deo libera eſt.

13 Contra ſecundò, quia Deus conferens auxilium congruum per actionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam congruitatis non amat exiſtentiam actionis oppoſitæ eſſentialiter ſupponentis ſcientiam mediam incongruitatis: ergo collatio auxilij congrui nō con-

fert mihi poteſtatem ad faciendum vt exiſtat actio productiva auxilij ſupponens ſcientiam incongruitatis. Quid enim prodeſt ad ſalvandã libertatem divinam in producenda actione aliqua ſuppoſitio illa, quam dum Deus amat nullo modo amat actionem illam? Deus autem amans exiſtentiam auxilij congrui vt congrui, id eſt, exiſtentiam auxilij ſuppoſita ſcientia media cõgruitatis; nullo modo amat exiſtentiam actionis eſſentialiter incompoſsibilis cum congruitate auxilij, ſeu exiſtentiam actionis eſſentialiter connexæ cum incongruitate.

14 Quare eſt omnino implicatorium, quòd ſuppoſita exiſtentia auxilij poſsit voluntas noſtra facere vt exiſtat actio productiva auxilij. Et ratio à priori eſt, quia hoc ipſo, quod ſupponatur auxilium exiſtens, in ipſa ſuppoſitione involvitur exiſtentia actionis producentis auxilium; ac proinde talis ſuppoſitio nequit tribuere nobis facultatem ad faciendũ vt exiſtat actio productiva auxilij: nam vbi per auxilium conceditur nobis facultas ad faciendum vt exiſtat aliquid; in ſigno auxilij & poteſtatis proximæ ad operandum vel non operandum præſcindi debet ab exiſtentia illius, quod media actione libera à nobis induci valet. Hinc quia per auxilium ſufficiens conceditur mihi poteſtas ad faciendum vt exiſtat in Deo ab æterno ſcientia viſionis repræſentans exiſtentiam mei actus; in ſigno indifferentiæ ad operandum vel non operandum, ſicut pręſcinditur ab exiſtentia mei actus liberi, ita præſcinditur à ſcientia viſionis terminata ad ipſum.

15 Hinc concluditur, actionem productivam auxilij congrui debere imitari naturam ipſius auxilij, vt ſit indifferens ad vtrumque extremum noſtræ libertatis, ſicut ipſum auxilium, vt poſsit coniungi tam cum ſcientia media cõgruitatis, quàm cum ſcientia media incongruitatis auxilij.

16 Et quamvis Deus quatenus perfectiſsimus proviſor poſtulet nõ producere auxilium, quando voluntas cum ipſo operatura eſt, quin pro priori ad talem productionem præcedat ſcientia media repræſentans voluntatem operaturam cum illo auxilio, ſi detur, ipſum tamen auxilium non poſtulat tunc produci per actionem eſſentialiter ſupponentem illam ſciẽtiam: quia illam ſcientiam non poſtulat auxilium ex ſe, vtpote quod ęquè bene exiſteret, quamvis per impoſsibile Deus non cognoſceret futura contingentia conditionata: ſicut actio ad extra non poſtulat exiſtentiam Dei, vt eſt trinus, ſed contenta eſt cum exiſtentia Dei, vt eſt vnus; quia ęquè bene exiſteret, quamvis per impoſsibile Deus non foret trinus.

17 Imò quamvis Deus ex ſe ſit eſſentialiter neceſsitatus ad non producendum auxilium, quin pro priori noverit quod futurum ſit ſi detur; idque eſſentialiter poſtulet quatenus perfectiſsimus proviſor: tamen actio productiva auxilij ex parte ſua non poſtulat adhuc vagè procedere vel à ſcientia media congruitatis, vel à ſcientia incongruitatis: quia æquè benè ſe haberet, quamvis per impoſsibile Deus careret ſcientia media; contenta cum ſcientia ſimplicis intelligẽtiæ, quam ſolam per ſe ſupponit. Quod etiam inde ſuadetur; nam quando effectus poſtulat vagè hanc vel illam cauſam; vna ſupplet defectum alterius: at ſcientia media incongruitatis non poteſt ſupplere ſcientiam congruitatis, cum ſint oppoſitæ, & vnum contraditorium non ſuppleat defectum alterius.

18 Ex quibus omnibus conſtat, Deum non poſſe compleri in ratione efficaciter præfinientis actionem liberam creaturæ per productionem auxilij congrui ad talem actionem: ergo per nihil poteſt compleri: nã præter actionem liberam creaturæ, & præter actionem productivam auxilij nihil poteſt aſsignari pro cõplemento illius præfinitionis. Nec enim poteſt aſsignari extra operantem; quia vt Deus præfiniat meam operationem liberam, non eſt neceſſe vt immutet aliquod aliud ſubiectum, vel aliquod extra me faciat: nec item poteſt aſsignari intra operantem: nam quod non deſervit vt voluntas noſtra operetur, nec ad id movet ipſam; nequit complere præfinitionem efficacem noſtri operis liberi: non movent autem ad operãdum niſi ea, quæ ſe tenent ex parte actus primi; nempe auxilium, cognitio, inſpiratio, & alia huiuſmodi.

19 Quòd ſi contendas, Deum imprimere in voluntate modum aliquem vi cuius compleatur in ratione prędefinientis efficaciter actũ liberum ipſius, quia talis modus eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam: facile impugnaberis; quia ſi talis modus eſt intrinſecus voluntati, erit quædam prędeterminatio phyſica movens infallibiliter ad operandũ: vnde iam admittes prædeterminationem eſſentialiter ſupponentẽ ſcientiam mediam; quod eſt chymæricũ. Quod ſi dixeris, Deum per illum modum non movere voluntatem creatam ad operandum; ſed neceſſitare ſe ipſum ad conferendum voluntati auxilium congruum: dices rem incredibilem, & repugnantem, quia hoc ipſo ſentis, Deũ non poſſe immediatè procedere ad conferendum auxilium congruum, quin prius immutet voluntatem per illum modum. Propterea facile impugnaberis; quia ſicut actio, per quam Deus producit auxilium cõgruum, nequit eſſentialiter ſupponere ſcientiam mediam congruitatis: ita nec ille modus per hoc prędisè quòd determinet ad talem productionem poterit ſupponere eiuſmodi ſcientiam.

Se-

§. II.

Secunda ratio dubitandi iuxta ſententiam conſtituentem actus liberos Dei per formalitatem contingentem Deo intriſecam.

20 SED ne repugnantiam præfinitionis alligemus noſtris principijs de conſtitutione actuum liberorum; & quia Authores illorum præfinitionum communiter diſtingunt in Deo ordinẽ intentivum ab executivo,& plerique intentivum non ſolùm reſpectu noſtræ operationis, ſed reſpectu auxilij congrui; quæ diſtinctio ſtare nequit, quin admittantur in Deo formalitates intrinſecæ cõtingentes, quarum vna ſit pura intentio finis, & alia ſit executiva mediorũ. Ideò impugnandæ nobis ſunt præfinitiones illæ,etiam in ſententia admittente illas formalitates intraDeũ.

21 Contra illas ergo formo ſecundam rationem in hunc modum:ſi Deus habere poſſet prę̃finitionem, ſeu intentionem abſolutam ex ſe efficacem circà noſtram operationem liberam,vel per illã intentionem exequeretur immediatè auxilium congruum,ſeu medium efficax ad conſequendum finem illum noſtrę operationis ; vel exequeretur per aliã volitionem imperatam ab eiuſmodi intentione, ſeu præfinitione. At neque poteſt Deus exequi immediatè auxilium congruum per præfinitionem illam,nec per voluntatẽ imperatã ab ipſa:ergo Deus habere non poteſt illam præfinitionem.

22 Reliqua patent,præter minorem: hæc autem probatur imprimis quoad primam partem: nàm ſi Deus exequeretur immediatè auxilium congruum per prę̃finitionẽ ipſam,tunc exiſtentia auxilij vnicè penderet à præfinitione, quandoquidẽ nulla alia tunc interveniret volitio in exequendo auxilium,cum ipſa præfinitio eſſet ſufficientiſsima ad munus illud:at repugnat auxilium congruum vnicè pendere à præfinitione:quod probatur eiſdem argumentis, quibus diſp. 42. impugnavi præfinitiones neceſſarias; & quibus ſec.præced. oſtendi non poſſe auxilium cõgrum produci per actionem eſſentialiter connexam cum operatione noſtra libera: nam eadem eſt ratio de volitione exequente auxilium immediatè,ac de actione productiva: vtraque enim eſt ſuppoſitio ſimpliciter antecedens: ſiquidem auxilium ſecundũ ſe ſicut eſſentialiter ſupponit actionem productivam ſui, ita eſſentialiter ſupponit volitionem divinam executivam ſui:vtraque etiam eſt inimpedibilis à voluntate noſtra,propter eãdem rationem.Argumentor igitur ex dictis:nam ad libertatem requiritur, vt voluntas noſtra poſſit impedire omnem ſuppoſitionẽ eſſentialiter connexam cum operatione libera: at ſi auxiliũ vnicè pendet à præfinitione operis , nõ poſſet voluntas noſtra eiuſmodi ſuppoſitionẽ,ſed prę̃finitionem impedire:nã cum non poſsit inducere in Deum aliam volitionem executivam auxilij incompoſsibilem cum præfinitione,ſanè ſi poſſet impedire præfinitionẽ à qua vnicè pẽdet auxiliũ, poſſet facere vt auxiliũ maneret in rerũ natura ſine omni volitione exequenti.

23 Dices non ſequi abſurdum: quia Deus eſt metaphyſicè neceſſitatus vt caſu quo collaturus ſit auxilium *A* v.g.illud conferat vel per volitionem præfinitavam operis,nimirum pro caſu,in quo videat per ſcientiam mediam, voluntatem noſtrã operaturam cum illo ſi detur; vel per volitionem eſſentialiter incõpoſsibilẽ cum præfinitione, nimirũ pro caſu, in quo videat oppoſitum.Vnde ex eo quòd voluntas noſtra poſsit ſuppoſita exiſtentia auxilij impedire exiſtentiã præfinitionis, nõ ſequitur poſſe facere vt maneat auxiliũ ſine omni volitione exequenti;quia nimirum pro caſu,in quo prę̃finitio impediretur, Deus conferret auxilium per volitionẽ incõpoſsibilẽ cum præfinitone.

24 Sed contra, quia ſi Deus habet illam neceſsitatem: ergo voluntas noſtra potens impedire præfinitionem , eſt potens determinare Deum ad volitionem executivam auxilij incõpoſsibilem cum præfinitione. Si enim eſt metaphyſicè infallibile extiturã volitionem collativam auxilij *A* incõpoſsibilem cum præfinitione operis, ad quod movet auxiliũ *A*,caſu quo nõ exiſtat præfinitio talis operis:ergo voluntas noſtra, quę ſuppoſito auxilio *A* poteſt facere ne exiſtat talis præfinitio , poteſt ſuo exercitio libero facere vt exiſtat volitio incõpoſsibilis cum præfinitione,ac proinde Deum determinare ad habendã eam volitionem.Hoc autem eſt incõpoſsibile:quia nulla facta ſuppoſitione,poteſt creatura determinare creatorem ad habendum decretũ immediatè liberum: eſt enim de eſſentia agentis liberi,vt à nullo alio, quàm à ſe ipſo poſsit determinari ad exercitiũ ſibi immediatè liberũ.Quod ſi iuxta veriſsima principia Societatis nulla facta ſuppoſitione, poteſt creator determinare noſtrã voluntatem ad actionem ipſi immediatè liberam;à fortiori nulla facta ſuppoſitione poterit noſtra voluntas determinare creatorem ad decretum ipſi immediatè liberum. Formalitas namque divina,ad cui⁹ exiſtentiam determinat voluntas creata,nequit eſſe in ſe libera Deo,vt patet in ſcientia media, & in ſcientia viſionis noſtrorum actuum liberorum: ergo nequit Deus eſſe metaphyſicè neceſsitatus,vt caſu quo dandum ſit auxilium *A*, detur per præfinitionem operis, vel per volitionem incompoſsibilem cum præfinitione. Quo poſito, evidenter infertur , poſſe contingere vt auxilium maneat in rerum natura ſine omni volitione exe-

quenti. Si enim voluntas nostra potest impedire præfinitionem, à qua vnicè pendet auxilium; & aliunde non potest suo exercitio libero determinare Deum ad habendam volitionem executivam auxilij incõpossibilem cum præfinitione (in eo sensu in quo potest determinare Deum ad scientiam mediam de inefficacia auxilij) ergo poterit cõtingere, vt maneat auxilium sine omni volitione exequenti. Quarè ex eo quod auxilium vnicè pendeat à præfinitione operis, vnũ duobus necessariò sequitur; nimirum vel volũtatem nostram posse determinare Deum ad decretum ipsi Deo immediatè liberũ, vel posse facere, vt maneat auxiliũ in rerum natura sine omni volitione exequenti: & vtrumque est chymæra: de secundo ex se, patet: de primo etiã constat ex dictis, & vlterius explicatur. Nam voluntas nostra nihil potest immediatè circa decreta libera Dei, sed solùm mediatè quatenus potest inducere scientiã contingentem præsuppositam ad eiusmodi decreta, & hoc pacto potest impedire omnem voluntatem divinã essentialiter supponentem scientiã mediã de congruitate & efficacia auxilij indifferentis quod infert & causat, nimirũ impediendo scientiã illã, quæ constituebat actum primum proximũ ad eiusmodi volitionem: at non potest inducere volitionem oppositã inducendo scientiam de inefficacia auxilij; nam Deus adhuc supposita illa scientia manet indifferens ad conferendũ auxilium: nam qui impedit actum primum proximũ ad actionem liberam, hoc ipso impedit actionem liberã: at qui ponit actum primum proximum ad actum liberum, non propterea ponit actum liberum. Vnde impeditio actus liberi dupliciter potest fieri; primò mediatè, videlicet impediendo aliquid essentialiter prærequisitũ: secundò immediate, nimirum ponendo exercitium oppositum; & hoc modo ipsum agens liberum duntaxat potest impedire suam actionem liberam. At positio & determinatio actus liberi vno duntaxat modo fit, nimirum ab ipso agente libero, quod supposito actu primo proximo ad vtrumque, se determinat ad actum: nam ponere actum primum proximum ad actum liberum, non est ponere ipsum actum liberũ; sicut tollere actum primum, est tollere & impedire actum secundum liberum: vnde ponere actum liberum, est proprium solius agentis liberi.

25 Probatur deinde minor quoad secundam partem; nimirum quod Deus, qui nequit exequi immediatè auxilium cõgruũ per præfinitionem, nõ possit etiam exequi per volitionem imperatam à præfinitione. Id autem sic suadetur: quia sicut voluntas nostra non potest impedire præfinitionem, quando immediatè & vnicè auxilium pendet à præfinitione; ita non potest illam impedire, quãdo auxilium pendet mediante alia volitione exequente imperata per præfinitionem. Nam volitio divina semel existens ex vi imperij efficacis antecedentis est essentialiter incapax existendi sine omni imperio, & procedendi à divina voluntate cũ immediata libertate; vt latè probavi disp. 31. Vnde si voluntas nostra posset impedire præfinitionem imperantem voluntatem executivã auxilij, posset facere vt volitio executiva auxilij, quæ essentialiter est imperata, maneret sine omni imperio: siquidem posset impedire imperium constituens in præfinitione, & non posset inducere aliud imperium incompossibile cum præfinitione, à quo talis volitio executiva auxilij procederet; vt constat ex modo dictis, & ex fusè disputatis disputatione præcedenti, vbi latè ostendi, hæc duo inter se cohærere non posse, nempe Deum præfinire efficaciter nostros actus liberos, & libertatem esse essentialem actibus liberis Dei, ita nimirum vt volitio divina semel imperata essentialiter sit imperata, & volitio divina orta à divina voluntate cum immediata libertate essentialiter sit inimperabilis.

26 Consulantur quæ dixi disp. 31. ad probandam hanc doctrinam, ex ibi fusè disputatis, hic breviter probo, volitionem executivã auxilij existentem ex vi præfinitionis & imperij efficacis non potuisse in vllo eventu existere cum immediata libertate: nam si posset vnquam sic existere, sequeretur de facto existere sine immediata libertate, & cum libertate immediata, ac proinde esse & nõ esse immediatè liberam. Sequelam vt probem, suppono divinam voluntatem ex se esse proximè expeditam ad habendam volitionem executivam auxilij: quis enim dicat Deum non potuisse incipere procurare nostram operationem liberã per volitionem executivam auxilij? Aut quis asserere audeat, Deum non potuisse habere aliquam volitionem auxilij immediatè liberam? Cũ enim evidens sit, Deum posse amare aliquod obiectum per volitionem immediatè liberam; certum debet esse, posse circa existentiam auxilij exercere aliquam volitionem immediatè liberam. Idque à priori probatur: nam divina volũtas à se habet cognitionem cõprehendentem bonitatẽ auxilij indifferentis, quæ illã amabilem reddit; & à se habet virtutem elicitivã vel quasi elicitivam volitionis efficacis circa talem bonitatem: ergo potest immediatè post illam cognitionem necessariam prorumpere in volitionem efficaciter amantem existentiam talis auxilij, seu in volitionem executivam talis auxilij.

27 Hoc supposito, probo volitionem executivam auxilij ortã à præfinitione sine libertate im-

immediata, de facto habere etiam libertatem immediatam, ſi ſit capax exiſtendi cum immediata libertate. Et arguo ſic: volitio illa per ſe ipſam oritur à divina voluntate quatenus divina voluntas eſt; & per ſe ipſam efficaciter vult oriri à divina voluntate. Atqui divina voluntas, quatenus talis, eſt proximè indifferens de ſe ad habendam vel non habendam illam volitionem: ergo oritur per ſe ipſam à divina voluntate vt proxime indifferenti ad ipſam habendam vel non habendam, & per ſe ipſam efficaciter vult oriri à divina voluntate vt ſic indifferenti: ergo oritur cum immediata libertate, & hunc ortum efficaciter amat. Aliũde verò oritur mediante imperio efficaci auferenti ab illa libertatem immediatam. Ergo vtrumque ſequitur, & habere libertatem immediatam, & ſimul exiſtere vi imperij efficacis auferentis eam libertatem. Ne ergo hoc abſurdum ſequatur, dicendum eſt, volitionem divinam executivam auxilij, quæ ſemel oritur mediante imperio à voluntate divina, non poſſe oriri cum immediata libertate; ac proinde voluntatem divinam, etiam ſi poſsit ponere aliam volitionem executivam auxilij cũ libertate immediata, non tamen hanc; quia cum hæc de ſe eſſentialiter ſupponat imperium, non eſt divina voluntas ex ſe potens ponere illam, niſi mediante imperio.

28 Dices volitionem imperatam à præfinitione, etſi ſit capax oriri cum immediata libertate, tamen non denominari immediatè liberam quando adeſt imperium efficax eam inducens; quia divina voluntas vt eam denominet immediatè liberam requirit carentiam imperij. Sed contrà: quia ſi ſemel divina volantas eſſentialiter ſumpta, & ſecundùm ſe eſt proximè indifferens ad habendam vel non habendam volitionem *A* executivam auxilij, atque adeò hęc proxima indifferentia intelligitur pręſcindendo ab imperio & à carentia imperij; ſanè divina voluntas ſecundùm ſe ſumpta erit ſufficiens ad tribuẽdam illam denominationem; nam ea quæ ſufficiunt, vt potentia ſit proximè indifferens, ſatis ſunt vt denominet actionem immediatè liberam; eatenus enim ſic denominat, quatenus ponit, potens immediatè non ponere: ſi ergo carentia imperij non ingredietur ad conſtituendam proximam indifferentiam divinæ voluntatis; nec ingredi debet ad conſtituendam denominationem immediatè liberæ, quæ ab illa indifferentia derivatur in decretum *A*. Vnde imperium efficax ſicut non tollit quominus pro poſteriori ad ipſum oriatur volitio *A* à divina voluntate vt tali, ac proinde vt proximè indifferenti ad illam habendã vel non habendã, ita non tollit quominus oriatur immediatè liberè.

29 Confirmatur primò, quia ſi phyſica prædeterminatio non deſtrueret, ſed ſupponeret proximam indifferentiam voluntatis ad amandum & non amandum, non lęderet libertatem amoris: ergo paritèr ſi imperium efficax non tollit, ſed ſupponit proximam indifferentiam voluntatis divinæ ad habendam vel non habendam volitionem *A* executivam auxilij, non deſtruit immediatam eius libertatem.

30 Confirmatur ſecundò, quia quod non impedit formam ſufficientem denominare, nec ſubiectũ capax determinari, nec vtriuſque vnionem, impedire nequit denominationem. Atqui proxima indifferentia divinæ voluntatis ad ponendam vel non ponendam volitionem *A* eſt forma adæquata, & ſufficiens denominare illam immediatè liberam; & ipſa eſt ſubiectum capax denominari: imperium autem efficax non impedit illam indifferentiam, nec volitionem *A*, nec vtriuſque vnionem, vtpote indiſtinctam ab extremis: ergo nec impedit denominationem immediatè liberæ. Aliunde quia eſt principium antecedẽs, illam impedit; ſequitur ergo vtraque pars cõtraditionis.

§. III.

Tertia ratio oſtendens, non poſſe Deum efficaciter præfinire operationem liberam.

31 PRÆFINITIO efficax operis liberi eſt actus divinæ voluntatis, qui ex ſe intendit efficaciter noſtram operationem liberam & cum illius exiſtentia eſſentialiter connexus eſt. Deum igitur nõ poſſe habere hunc actum, hac ratione ſuaderi poteſt, ſi Deus poſſet habere illam intentionem ex ſe efficacem noſtri operis liberi, vel per illã exequeretur auxiliũ efficax ad noſtrum opus, vel ſaltem ab illa intẽtione poſſet intrinſecè moveri ad exequendum auxilium: ſed nec per intentionem efficacem noſtri operis poteſt Deus exequi auxilium efficax, nec ab illa poteſt intrinſecè moveri ad illud exequẽdum: ergo nequit Deus habere intentionẽ efficacẽ ex ſe noſtri operis liberi: ſeu præfinitionem. Conſeq. eſt legitima: nunc pręmiſſæ ſingillatim probandæ ſunt.

32 Et imprimis maiorem ſuadeo: nã quicumque intendit efficaciter finem, ad cuius conſecutionem eſt neceſſarium medium in ipſius poteſtate conſtitutum, cogitur ex vi talis intentionis exequi medium illud: ergo vel cogitur exequi illud per ipſãmet intentionẽ, vel per aliã voluntatẽ poſteriorẽ. Hæc autẽ voluntas poſterior eligens mediũ ex vi intentionis, poteſt moveri intrinſecè ab ipſamet intẽtione: nã qui intendit efficaciter finẽ, & videt ſe

hac intẽtionẽ cogi ad exequẽdũ mediũ, poteſt exhoc motivo eligere mediũ hoc affectu: *Quia intendi efficaciter hunc finem, volo exequi tale medium, quo video infallibiliter obtinendum finem.* Quodnam enim motivum magis proportionatum reſpectu electionis medij, quàm intentio efficax finis? Aut quomodo fieri poteſt, vt natura rationalis reflectens ſuprà ſuam intentionem, non valeat ab ipſa moveri ad exequendum medium, ita vt vnicum motivum exequendi medium, ſit, intendiſſe finem? Quo in eventu motivum intrinſecum erit ipſa intentio; cum enim electio medij debeat ferri in aliquod motivum intrinſecum, ſanè ſi nullũ adſit motivum eligendi medium iſtud, præter hoc, quod eſt intendiſſe finẽ, ſanè hoc erit motivum intrinſecũ talis electionis. Ergo ſi Deus poteſt intendere efficaciter noſtrã operationẽ liberam, poteſt exequi auxilium efficax, vel per ipſammet intentionẽ, vel per electionem ortã ex illa intentione, & reſpiciẽtem intentionẽ vt motivũ intrinſecum. Itaque hoc ſit principium immobile. Quotieſcũque natura rationalis cogitur ex vi intentionis ad exequendũ medium, vel id præſtare debet per ipſammet intẽtionẽ, vel ſi id per ipſam intentionẽ non præſtat, poteſt ſaltẽ moveri ab ipſa ad exequendũ mediũ per volitionem reſpicientẽ vt motivũ intrinſecum ipſam intentionem, quæ explicetur his verbis: *Quia intendi efficaciter finem, volo ponere hoc medium, quo ille obtinendus eſt.* Dixi, *poteſt moveri*, & non dixi, *debet moveri*: quãvis enim admitterem, poſſe quem ſuppoſita intentione efficaci finis, eligere mediũ electione materiali, quæ ſcilicet per ſe nõ ſupponat intentionem, nec ab illa intrinſecè moveatur, nihilominus negari nequit, poſſe etiam eligere electione formali per ſe ſupponẽte intentionem, & reſpiciẽte illam vt motivum intrinſecum; quod mihi ſufficit ad intentum.

33 Reſtat nunc probanda minor, videlicet, Deum nec per intentionem efficacẽ noſtri operis poſſe exequi auxſliũ efficax, nec per volitionem ex illa ortã, & ipſam reſpicientem vt motivum intrinſecum, quam ſic probo: nequit Deus exequi auxilium efficax ad operationem liberam per volitionem ex ſe eſſentialiter cõnexã cum tali operatione; at tam intentio efficax noſtri operis, quàm volitio ex illa orta, illam que ſupponens, & reſpiciens vt motivũ intrinſecũ, eſt eſſentialiter connexa cum noſtro opere libero: ergo per neutrã poteſt Deus exequi auxiliũ efficax. Conſequentia eſt legitima. Minor quoad primã partem eſt per ſe nota, & quoad ſecundam eſt etiã manifeſta: nã volitio exequens auxilium, quę movetur intrinſecè ab intentione efficaci noſtri operis liberi eſſentialiter ſupponit cognitionem divinam repręſentantem illam intentionem vt exiſtentem: ergo eſſentialiter ſupponit ipſam intentionẽ: ergo eſt inſeparabilis ab illa: ergo eſſentialiter conectitur cum exiſtentia operis liberi, ſicut ipſa intentio, ſeu præfinitio. Tota ergo difficultas revocatur ad maiorem.

34 Probo iraque maiorẽ, nẽpe non poſſe Deum exequi auxiliũ congruũ per volitionem ex ſe cõnexã eſſentialiter cũ exiſtentia operis liberi: non ſtat in voluntate noſtra libertas ad impediendũ opus prę̃finitum, niſi poſſet impedire præfinitionem, omnẽque ſuppoſitionem eſſentialiter connexã cum opere, vt modo ſuppono ergo non ſtat in voluntate noſtra libertas ad impediendũ opus præfinitũ, quin poſsit impedire voluntatem executivã auxilij eſſentialiter connexã cum exiſtentia talis operis. At voluntas noſtra nequit impedire voluntatem executivã auxilij congrui, quæ per ſe eſt eſſentialiter connexa cũ opere: ergo non poteſt impedire opus ipſum, & conſequenter non manet libera. Minorẽ hanc ſuadeo: quia voluntas noſtra nequit facere, vt auxilium maneat in rerũ natura ſine omni volitione exequente; poſſet autẽ hoc facere, ſi poſſet impedire voluntatem executivam auxilij; ſiquidẽ voluntas noſtra nõ habet poteſtatẽ ad inducẽdam aliã volitionem exetutivã auxilij loco illius, quam impedit, cũ volitio executiva auxilij ſoli Deo ſit libera, ab illoque ſolo poſsit determinari ad exiſtendum: ergo ſi poteſt impedire hanc, per quam de facto auxilium dependet à Deo, poteſt facere vt maneat ſine omni volitione divina in rerum natura. Hanc rationẽ nõ fuſius hic proſequor, quia alibi latè à me oſtenſum eſt, nõ poſſe voluntatem noſtram impedire voluntatem divinam executivam auxilij, nempe diſp. 12.

§. IV.

Quarta ratio contra præfinitionem operis liberi ab intrinſeco efficacem.

35 PAVLO aliter eamdem concluſionem poterit quis ſuadere. Præfinitio efficax noſtri operis liberi eſt intentio efficax noſtri operis: ergo vi illius cogitur Deus eligere mediũ congruum ad finis cõſecutionẽ; qui enim intendit efficaciter finẽ, ab hac intentione neceſsitatur ad eligendũ potius mediũ, quo videt finem obtentũ iri, quàm mediũ aliud, quo videt non obtinendum: ergo ex illa intentione operis liberi oritur in Deo electio auxilij congrui amans ipſum, quia cõgruũ: ergo oritur electio eſſentialiter connexa cũ opere. Poſtmodum probabitur prima conſequentia, modò probemus vltimam: nã volitio amãs auxilium quia congruũ, ex ſuo modo tendendi ſupponit eſſentialiter ſciẽtiã mediã de cõgruitate;

tatẽ; cum ab illa moveatur; & aliunde infert auxilium: ergo ex ſe habet illa volitio eam connexionem cum noſtro opere, quam habet complexum ex ſciẽtia media & auxilio. Prima verò conſequentia ſuadetur: nam electio auxilij congrui orta ex intentione efficaci noſtri operis liberi dirigitur propriè, & per ſe à ſciẽtia media repreſentante efficaciam illius auxilij: ideo enim intentio finis cogit ad electionẽ huius auxilij potius, quã alterius, quia hoc potius, quam alterum repræſentatur per ſciẽtiam mediam vt congruum ad finis conſecutionem. Volitio autẽ directa propriè & per ſe per cognitionem, debet amare obiectum ſuum materiale ob illam rationem formalem, quæ proponitur per cognitionem dirigẽtem: ergo electio auxilij congrui orta ex intentione efficaci operis liberi amat auxilium ob congruitatẽ ſeu quia congruum: ergo electio eſt eſſentialiter connexa cum noſtro opere: ergo hoc ipſo quod Deus præfiniat efficaciter noſtram operationem liberam, cogitur exequi auxiliũ congruum per volitionem eſſentialiter connexam cum opere: ſiquidem exequitur auxilium per electionem formalem ipſius, ortam ex tali præfinitione ſeu intentione efficaci, qui enim ex intentione finis eligit medium conſtitutum in ſua poteſtate, cuius poſitio pendet vnicè ab ipſius voluntate, per ipſammet electionem ipſum exequitur; fruſtra enim poſt electionem ſuperveniret alius actus. At non cohæret cum libertate operis, quod volitio exequens auxilium ſit eſſentialiter connexa cũ ipſo, vt fuse probavi diſp. 12. ergo nõ cohæret cum libertate noſtri operis intentio efficax, ſeu præfinitio illius.

26 Confirmatur: nam inde communiter impugnari ſolet intentio efficax pœnitẽtiæ ante præviſum abſolutè peccatum, quia cũ vi illi9 cogatur Deus conferre potius auxilium inefficax, quam efficax ad rectè operandum & obſervandum præceptum, vi illius cogitur amare auxilium, quia inefficax, & conſequenter cogitur amare peccatum: ergo pariter in noſtro caſu cum ex intentione efficaci noſtri operis liberi cogatur Deus exequi potius auxilium congrum, quàm incongruum, cogitur exequi illud auxilium quia congrum: ergo cogitur exequi per volitionem eſſentialiter connexam cum congruitate illius auxilij, & conſequenter cum noſtra operatione.

§. V.

Enervatur quædam evaſio; & oſtenditur, non poſſe oriri ex intentione finis ſolam electionem materialem medij.

37 RESPONDEBIT aliquis cum Patre Ripalda, & alijs poſsibilem eſſe electionem materialem, ideſt amantem medium propter ſe, quin amet vt vtile, & quæ poſsit exiſtere abſque intentione, ac proinde poſſe ex intentione efficaci noſtri operis liberi oriri voluntatem executivam auxilij, quæ ſolùm per accidens, & materialiter ſit electio, quatenus hic & nunc oritur ex intentione noſtri operis liberi, de ſe verò ſit indifferens, vt exiſtat abſque illa intentione, & coexiſtat cum carentia operis, ad modum quo ex actu charitatis imperante poteſt per accidens oriri actus miſericordiæ, qui de ſe eſt indifferens vt exiſtat ſeorſim ab imperio illo.

38 Sed contra hanc ſolutionem poterit quis ſic validè inſurgere, quia repugnat ex intentione finis oriri electionem medij, quę non amet medium, quatenus vtile ad finem præintentum: ergo repugnat in Deo oriri virtualiter ex intentione efficaci noſtri operis liberi electionem auxilij congrui, quin illa electio amet illud auxilium quia congruum. Probatur antecedẽs: nam qui intendit efficaciter finem, nequit eligere potius hoc medium, quam illud ex vi intentionis, niſi quia videt hoc potius, quàm illud eſſe vtile ad finem præintentum: ergo ex vi intentionis cogitur amare potius hoc, quàm illud, ob vtilitatem in illo repertã potius quàm in alio: implicare enim videtur, vt ex vi intentionis cogatur amare vnum potius, quàm aliud, niſi ob aliquam rationem boni repertam in vno potius, quàm in alio: ergo qui ſuppoſita intentione efficaci finis elegit medium congruum ad finis conſecutionem, id præſtat per electionem amantem illud ob illã ſpecialem bonitatem congruitatis.

39 Confirmatur & explicatur: qui intendit efficaciter finem, nequit eligere medium, niſi directus à cognitione repræſentante eius vtilitatem: cognitio ergo vtilitatis dirigit voluntatem ad amandum medium: ergo ad amãdum ob aliquam rationem boni in ipſo repertam: ſed non ob aliam, quam ob vtilitatem; cognitio quippe repræſentãs vtilitatem & cõgruitatem medij, quatenus talis eſt, & quatenus opponitur cognitioni repræſentanti incongruitatem eiuſdem medij, ſolùm repræſentat bonitatem congruitatis: ergo ſolùm movet ad amandum medium ob illam congruitatem: ergo ſolùm movet ad electionem formalem amantem medium quia congruum, & vtile ad finem: non autem ad amandum ipſum propter bonitatem ſibi intrinſecam. Exemplo rem explicemus. Deſiderat quis ſanitatem efficaciter, cognoſcit potionem eſſe medium congruum ad eam obtinendam, & ab hac cognitione movetur ad amandam potionem: certè ab hac cognitione nec movetur, nec moveri poteſt ad amandam potionem

quia dulcem; ſed quia vtilem ad ſanitatẽ: cognitio enim repræſentans rationẽ vtilitatis nõ dirigit immediatè & directè ad amãdã potionẽ ob rationem illã, quam ipſa non repræſentat. Pariter ergo in noſtro caſu, quandoquidem præſuppoſita intentione efficaci operis noſtri liberi, ſola cognitio repræſentans congruitatem auxilij poteſt movere ad eius amorẽ, certè illa non movet ad amandum auxilium, niſi ob congruitatem, ſeu quatenus congruum.

40 Confirmatur rurſus: qui intendit efficaciter finem, qui poteſt obtineri hoc vel illo medio, non tranſit ab intentione finis ad executionem externam medij, niſi mediante electione interna medij determinatè: ad hanc autem electionem aliqua cognitio dirigit directè & per ſe: at non alia, niſi illa quę repræſentat congruitatem medij ad finis conſecutionem: ergo hæc per ſe & directè dirigit. At cognitio non dirigit per ſe ad executionem externam medij, niſi quatenus immediatè dirigit ad effectum internum amãtem executionem medij ob illam rationem boni, quam ipſa in eo medio repræſentat: ergo cognitio cõgruitatis medij non dirigit & movet ad amandum medium, niſi ob illam congruitatem: ergo nequit Deus ex intentione efficaci noſtri operis liberi eligere auxilium congruum ad operandum, quin eligat per amorem amantem ipſum, quia congruum.

41 Confirmatur tertiò, quia ſi cognitio congruitatis movere poſſet directè ad executionem medij cõgruĩ, quin moveret ad amorem illius congruitatis; ſanè poſſet voluntas poſt intentionem finis tranſire ad executionẽ medij, quin amaret illam executionem. Etenim ratio, ob quam nequeat tranſire ab intentione finis conſequibilis per varia media ad executionem alicuius medij determinati, niſi mediante amore illius medij determinati, eſt, quia intentio illa non movet immediatè, & per ſe ad executionem mediorum, ſed mediante cognitione repræſentante illorum vtilitatem, & congruitatem ad finis conſecutionem: cognitio autem eatenus dirigit ad executionem externam, quatenus dirigit ad effectum internum. At ſi ſemel cognitio repræſentans congruitatem, movet ad executionem medij, quin moveat ad amorem illius congruitatis, ſeu ad affectum amantem medium & imperantẽ eius executionem ob ipſius congruitatem; ſi ſemel, inquam, res ita ſe habeat; ceſſat omninò hæc ratio: ergo cognitio cõgruitatis auxilij nequit directè movere Deum ad eius executionem, niſi mediante amore illius congruitatis: ergo ex intentione efficaci noſtri operis, nequit Deus eligere auxilium congruum, niſi per affectum amantem illud quia congruum.

42 Dices, cognitionem repręſentantem congruitatem medij bifariam poſſe movere ad electionem ipſius, nimirum, vel directè, ſcilicet repræſentando rationem boni, ob quam voluntas feratur in executionem medij: vel indirectè, nimirum, removendo prohibens ſcilicet, removendo oppoſitam cognitionem, quæ, ſi adeſſet, impediret executionem illius medij: ſtante enim intentione efficaci boni operis, non poſſet Deus conferre auxilium *A* ſi prævidiſſet illud fore incongruum ad finis conſecutionem. In noſtro autem caſu, nõ movere directè, ſed ſolùm movere indirectè, & eſſe puram conditionem *ſine qua non* exequeretur Deus hoc auxilium, quod de facto diſpenſat ijs, qui rectè operantur, & quorum opera ſunt efficaciter prędefinita. Ad modum, quo timor pœnarum inferni movet quandoque indirectè ad amandum ſuper omnia Deum, nimirum, pro caſu, in quo homo mortalis culpæ conſcius conſtitutus eſt in vltimo vitæ diſcrimine abſque copia Confeſſoris, in quo videt, vnicum medium ad obtinendam ſalutem, eſſe actum cõtritionis perfectæ, & dilectionis Dei ſuper omnia: in hoc quippè eventu timor & cognitio pœnarum inferni non movet, niſi indirectè ad actum contritionis (directè ſolùm movet cognitio repręſentans bonitatem divinam amabilem ſuper omnia) quatenus ſcilicet removet cognitionem oppoſitam, qua homini repræſentaretur, non manere ipſi poſt hanc vitam tormentum ęternum, quamvis in peccato decedat; quæ cognitio, ſi adeſſet, non eliceret homo actum contritionis, quantumvis pulſatus cognitione divinæ bonitatis vt ſummè amabilis, quia nimirum, talis cognitio & perſuaſio falſa minueret vim movendi, quã ex ſe habet cognitio proponens Deum, vt ſummè amabilem. Sicut ergo in hoc eventu non eliceretur actus contritionis, niſi præcederet timor & cognitio inferni imminentis, & nihilominus talis cognitio non movet directè ad dilectionem Dei ſuper omnia; ita in noſtro caſu, quamvis Deus non conferret auxilium *A*, niſi præcederet ſcientia repręſentans eius congruitatem, non propterea talis cognitio debet movere directè: ergo non eſt neceſſe, vt electio auxilij congrui orta ex intentione efficaci operis liberi amet auxilium, quia congruum: & conſequenter poterit, ſuppoſita tali intentione, Deus exequi auxilium congruum per volitionem non connexam cum opere, ſed de ſe indifferentem vt coniungatur cum carentia operis.

43 Hoc eſt vnicum effugium, quo adverſarij recurrere poterant. Præcluditur tamẽ, quia in noſtro caſu cognitio dirigens directè Deum ad exequendum auxilium congruum, quod

quod eſt medium vnicum ad obtinendum finem efficaciter præintentum, nequit eſſe alia quam cognitio repræſentans illius auxilij cõgruitatem:at neceſſe eſt vt aliqua cognitio per ſe & directe ad hoc dirigat: ergo illa dirigit. Quod nequeat eſſe alia, ſuadetur ; quia ſi aliqua, maxime ſcientia ſimplicis intelligentiæ repræſentans bonitatem intrinſecam auxilij cum ipſo identificatam , proponenſque illam vt amabilem; patet enim nullam aliam hic ſupereſſe ſcientiam, quæ poſsit directe movere ad electionem auxilijs congrui. At ſcientia ſimplicis intelligentię repræſentans entitateni auxilij vt poſsibilem , & proponens illam vt amabilem nequit directe movere,ſaltem ſe ſola, Deum ad exequendum medium congruum ad conſecutionem finis efficaciter præintenti: ergo debet directe movere ſcientia media repręſentans congruitatem auxilij, vel ſe ſola, vel ſimul cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ. Minorem probo; quia ſi ſcientia ſimplicis intelligentiæ per ſe ipſam eſſet ſufficiens movere Deum ad executionem illius medij , ſane quãvis ſimul cum illa exiſteret ſcientia repræſentans incongruitatem illius auxilij , poſſet Deus ,ſuppoſita tali intentione efficaci boni operis,ab illa ſcientia ſimplicis intelligètię moveri ad exequendum eiuſmodi auxilium, quemadmodum , quia cognitio repræſentans Deum vt ſummè amabilem eſt ſufficiens movere directe ad amorem Dei, poteſt inconſortio cuiuſcumque alterius cognitionis retardantis movere: voluntas enim pro ſuo nutu poteſt ſinere ſe moveri ab illa cognitione, cõtempta cognitione retardante, quia nimirum cognitio,quæ ſolum movet per modum removentis prohibens, licet tollat impedimentum quod hic & nunc retardaret, non tamen quod ex ſe eſſentialiter impediat affectum:hic enim non impeditur neceſſario ex abſentia cognitionis, niſi illa directe moveat. Quare cognitio ſolum indirecte movens nequit eſſe eſſentialiter prę requiſita ad affectum , ad quem indirecte movet. At ſcientia media repræſentans congruitatem auxilij eſt eſſentialiter prę requiſita ad conferendum illud ex intentione efficaci operis, quia implicat Deum , ſuppoſita intentione efficaci operis conferre auxilium, niſi ſciat, eſſe congruum. Confirmatur, quia ſi ſuppoſita intentione efficaci operis , à ſola ſcientia ſimplicis intelligẽtiæ directe dirigeretur Deus ad conferendum auxilium, ſane vi illius ſcientiæ intelligeretur proxime potens decernere auxilium: ergo ſi per impoſſibile careret Deus ſcientia media illa repræſentante incongruitatem auxilij, quin haberet ſcientiam mediam oppoſitam repręſentantem congruitatem, eſſet vi ſolius ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ proxime expeditus ad conferendum illud auxilium ex intentione efficaci operis. Quandoquidem tunc haberet ſcientiã ſufficienter moventem; & careret ſcientia retardante. At hoc eſt falſum: implicat enim vt Deus ſuppoſita intentione efficaci noſtri operis, intelligatur proxime expeditus ad conferendum auxilium , niſi quatenus noſcit futurum eſſe congruum: ſiquidem non poteſt , poſita tali intentione conferre auxilium cum periculo vt fruſtretur intentio.

44 Dices , ſcientiam mediam de congruitate auxilij eſſe quidem eſſentialiter prærequiſitam ad conferendum hoc auxilium ex ſuppoſitione, quod opus ſit efficaciter præfinitum, non tamen ad hoc vt exiſtat decretum collativum illius auxilij ſecundũ ſe ſumptum; quia potuit Deus non præfinire noſtrum opus, & tunc non eſſet ſcientia de congruitate auxilij eſſentialiter prę requiſita ad illud decretum:vt autem aliqua ſcientia dirigat per ſe & directe ad aliquem affectum debere eſſe per ſe, & in omni eventu poſsibili prærequiſita ad talem affectum: ergo ſcientia media de cõgruitate auxlij non dirigit per ſe ad decretum conferens auxilium ex ſuppoſitione præfinitionis efficacis operis.

45 Sed contra, quia quamvis auxilium illud, ſecluſa prę finitione operis , poſſet executioni mandari,vel eligi per decretum non directum à ſcientia media : nihilominus ſuppoſita tali intentione , ſeu prę finitione , iã nequit eligi, niſi per decretum directũ à ſciẽtia media cõgruitatis: nam ſuppoſita tali præfinitione, ideo Deus exequitur hoc auxilium, quia videt congruum. Quare præfinitio ipſa operis cogit Deum ad non conferendum iam auxilium, niſi per decretum eſsentialiter ſupponens ſcientiam mediam congruitatis.

46 Quod magis confirmabitur ſequenti conſideratione. Dum Deus præfinit efficaciter noſtrum opus , vel præfinit opus , vt eliciendum per auxilium A determinate : vel per A vel per B, aut aliud ex ijs, quæ Deus videt congrua ad eiuſmodi operationem. Si primum: ergo per ipſammet præfinitionem operis amat efficaciter exiſtentiam auxilij A determinate: ergo per ipſammet præfinitionẽ exequitur auxilium A: decretum enim executivum nihil aliud eſt,quam decretum efficaciter & determinate amans rem ſub libera Dei poteſtate conſtitutam:fruſtraque poſt hoc decretum ſuperveniret aliud, ſiquidem nullum munus obire poſset , quod non eſſet iam efficaciter præſtitum per illud decretum efficax & determinatum : ergo ſicut ipſa præfinitio dirigitur per ſe à ſcientia media congruitatis auxilij, vt eſt manifeſtum; ita

&

& voluntas executiva auxilij. Si ſecundum: ergo præfinitio efficax operis per ſe & eſſenticliter ſupponit ſcientiam mediam cuiuſcumque auxilij congrui ad hanc operationem; ita vt ſi hæc operatio videatur re ipſa elicienda, vel cum auxilio *A*, ſi detur, vel cum *B* vel cũ *C*, & ſupponat per ſe illa præfinitio illas tres ſcientias medias, quarum vna repræſentat cõgruitatem auxilij *A* ad hanc operationem, & alia congruitatem auxilij *B*, &c. ergo ſicut ipſa præfinitio dirigitur per ſe ab omnibus illis ſcientijs, eo quod efficaciter vagè velit exiſtere operationem, vel per auxilium *A* vel per *B* vel per *C* ita decretum qood ex tali intentione oritur & amat auxilium *A* potiuſquam *B*, debet dirigi determinate à ſcientia congruitatis illius auxilij: eſt enim nova tendentia efficax in illum finem: qui enim ex electione vaga mediorum procedit ad electionem determinatam, vt ita finis reipſa ponatur, per talem electionem habet novum motum, novumque affectum erga finem, ſiquidem procurat magis eius exiſtentiam: ergo per eiuſmodi decretum amat Deus auxilium quia congruum ad finis conſecutionem: ergo de primo ad vltimum ſequitur, non poſſe Deum efficaciter præfinire noſtrum opus liberum, quin exquatur auxilium per volitionem eſſentialiter connexam cum opere. At ſupponimus hoc non cohærere cum libertate, vt probavi late in diſp. 12.

§. VI.

Præcluditur quædam euaſio.

47 ERIT qui ob rationem à nobis quarto loco factam ingenuè fateatur, non poſſe Deum præfinire noſtrũ opus liberum, quin eligat auxilium congruum per volitionem amãtem ipſum, quia congruũ, eo quod omnis electio medij debet amare ipſum, quatenus vtile ad finis conſecutionem, vt videntur ſuadere rationes à nobis factæ: cæterum dicet, hinc non probari, voluntatem executivam auxilij eſſe eſſentialiter connexam cum opere: quia nimirum volitio immediate executiva auxilij erit diſtincta virtualiter ad illa electione auxilij congrui, & ſe habebit reſpectu illius ſicuti actus imperatus reſpectu imperantis. Itaque dicent, triplicem ibi intervenire volitionem. Prima eſt intentio efficax operis. Secunda electio medij determinati. Tertia volitio exequens auxilium illud.

48 Sed contra primo: quia hæc inutilis volitionum multiplicatio ſatis oſtendit reſponſionis falſitatem. Contra ſecundò, quia implicet, vt Deus habeat volitionem efficacem de exiſtentia auxilij *A*, quin per talem volitionem mandet executioni illud medium: hæc enim volitio habet omnia prædicata, ob quæ aliqua volitio poteſt eſſe immediate executiva auxilij: ergo illa electio auxilij *A*, quæ vult efficaciter, vt exiſtat auxilium *A*, eſt voluntas executiva eiuſdem. Contra tertiò, quia ſi interveniret volitio executiva auxilij, quæ non amaret ipſum quia connexum cum opere, ſane electio formalis orta ex intentione finis, non verſaretur immediate circa auxilium, ſed circa voluntatem executivam auxilij: hoc autem eſt abſurdum, quia cum auxilium ipſum ſit medium immediate conducens ad conſecutionem finis; ſane ex intentione finis poteſt ac debet oriri voluntas immediate amans exiſtentiam auxilij, quia cõgruam ad finis executionem: qui enim intendit efficaciter aliquem finem, & videt per poſitionem medij *A* eſſe re ipſa obtinendum, ab ipſa intentione debet moveri ad amandam immediate poſitionem illius medij, eiuſve exiſtentiam. Quod enim ratione ſui influit immediatè in conſecutionẽ finis, poteſt ac debet immediate amari ex intentione finis. Sicut enim, quia finis eſt in executione vltimus, in intentione operantis eſt primus; ita medium influens immediate in conſecutionem finis, quia eſt in executione poſt alia media, debet in amore & deſiderio operantis eſſe immediate poſt intentionem finis: ergo ex intentione efficaci noſtri operis, ſi illa datur in Deo, debet immediate oriri volitio efficax terminata immediate ad exiſtentiam auxilij congrui. At volitio immediate orta ex intentione finis eſt electio formalis; ergo ſi intentio efficax noſtri operis detur in Deo, ex illa debet oriri electio formalis auxilij congrui, quæ ad eius exiſtentiam immediate terminetur, & conſequenter, quæ ſit immediate executiva eiuſdem: ergo de primo ad vltimum ſequitur ex præfinitione efficaci noſtri operis liberi, auxilium mandari executioni immediatè per volitionem eſſentialiter cõnexam cum opere.

49 Dices, naturam finis intenti poſtulare vt auxilium immediate influens in ipſum executioni mandetur per volitionem indifferentem, quia alioqui non ſtat libertas illius finis, nempe operationis noſtræ. Quare Deus videns noſtram operationem non poſſe libere exerceri, quin auxilium exiſtat per voluntatem executivam indifferentem, hoc ipſo, quod efficaciter præfiniat operationem liberam, vult auxilium non poni immediate per volitionem, quæ ſit electio formalis, amans ipſum, quia congruum, ſed per volitionem indifferentem, ab electione formali auxilij imperatam. Sed contra, quia hæc eſt petitio prin-

principij, & ratio facta probare videtur, ſequi ex illa intentione efficaci noſtri operis liberi, vtramque partem contraditionis, nempe auxilium cõgruum mandari executioni immediatè per volitionem indifferentem, & non mandari per volitionem indifferentem: mandari quidem, quia id poſtulat natura ipſius operis præfiniti: non mandari verò per volitionem indifferentem, ſed per electionem formalem eſſentialiter connexam cum opere, quia id poſtulat natura intẽtionis efficacis, & immediata conducentia auxilij congrui in operationem liberam: etenim omnis intentio efficax finis potens movere ad electionem formalem mediorum, potens debet eſſe movere immediatè ad electionem immediatè amantem medium proximum. Qui enim intendit efficaciter finem, & videt infallibiliter à ſe obtinendum finem illum, ſi ipſe ponat, & exequatur mediũ illud, poteſt ab intẽtione finis moveri ad exequendum immediatè medium illud, ita vt ipſa volitio exequens medium immediatè cauſans finem, ideò exequatur, quia immediatè cauſaturum eſt finem; ſeu quia prævidetur immediatè cauſaturum.

§. VII.

Ratio pro repugnantia præfinitionis.

50 RATIONES factæ probare videntur præfinitionem tollere libertatem, quia non ſtat Deum præfinire efficaciter noſtrum opus liberum, quin exequatur auxilium congruum per volitionem eſſentialiter connexam cum opere: & volitio executiva auxilij debet eſſe indifferens ad hoc vt opus evadat liberum; ſiquidem volitio illa non eſt impedibilis per omiſsionem operis: ergo debet eſſe fruſtrabilis per talem omiſsionem, quandoquidem voluntatem omittere amorem v.g. eſt vel impedire vel fruſtrare volitionem inclinantem ad amorem. At fruſtrabilis nequit eſſe, niſi ſit indifferens: ergo debet eſſe indifferens. Hoc, inquam, probare videntur rationes iam factæ. Ratio verò ſtatim efformanda aliâ viâ oſtendere videtur, ſequi everſionem libertatis ex præfinitione, vt quamvis volitio executiva auxilij connexa eſſentialiter cum opere non tolleret eius libertatem, quia eſt principium mediatum operis: nihilominus ex præfinitione ſequatur everſio libertatis.

51 Antequam autem rationem efformem ſuppono ad libertatem requiri vt omnia, quibus voluntas conſtituitur in actu primo proximo ad actum liberum, ſint indifferentia, & per ſe coniungibilia cum carentia operis; nequit enim eſſe actus primus ad operandum liberè, ille, qui nequit coniungi cum carentia operis: ſi enim nulla datur poteſtas antecedẽs, vt hic actus primus coniungatur cum carentia operis: ergo datur omnimoda neceſsitas antecedens, vt coniungatur cum operatione: illud enim eſt omninò neceſſarium neceſsitate antecedenti, ad cuius oppoſitum nulla datur poteſtas antecedens; atqui nulla datur poteſtas ad faciendum, ne actus primus eſſentialiter connexus cum operatione, coniungatur cum illa, ſeu ad faciendum, vt coniungatur cum carentia ipſius: ergo datur omnimoda neceſsitas antecedens, vt ille actus primus coniungatur cum operatione: ergo actus ſecundus prodit neceſſariò neceſsitate antecedenti à tali actu primo.

52 Suppono ſecundò, voluntatem noſtram non intelligi proximè expeditã ad operandum & non operandum, donec intelligatur habens concurſum Dei ſibi oblatum ad vtrumque extremum: cùm enim compleri debeat in actu primo per omnipotentiam ſibi aſſiſtentem, & hæc intelligatur aſsiſtere vi decreti liberi ipſam applicantis ad concurrendum pro nutu noſtræ voluntatis; ſanè debet conſtitui in actu primo proximo per omnipotentiam vt ſibi applicatam per decretum liberum. Ex dictis autem numero præcedenti colligitur, hoc decretum debere eſſe indifferens, & coniungibile cum vtroque contradictionis extremo ad hoc vt voluntas maneat libera: nihil enim conſtituens actum primum ad operandum liberè poteſt eſſe eſſentialiter connexum cum operatione.

53 His ſuppoſitis, ſic argumentum cõficio: ſi Deus poſſet præfinire efficaciter noſtram operationem liberam, illamve efficaciter intendere vt finem; poſſet actus primus ad operandum liberè conſtitui per aliquid eſſentialiter connexum cum operatione: ſed nequit actus primus ad operandum liberè conſtitui per aliquid eſſentialiter connexum cum operatione: ergo nequit Deus efficaciter præfinire noſtram operationem liberam. Conſequentia eſt legitima: & minor conſtat ex præmiſſis. Sequela verò maioris ſuadetur: ſi Deus poſſet efficaciter præfinire operationem liberam, poſſet actus primus ad operandum liberè conſtitui per decretum liberum Dei eſſentialiter ſupponens illam præfinitionem, illique innitẽs vt motivo intrinſeco: poſſet namque Deus offerre concurſum indifferentem ad actum, & eius omiſsionem, per decretum innitens illi præfinitioni vt motivo intrinſeco, ſiquidem Deus reflectens ſupra illam ſuam intentionem noſtri operis liberi, & videns illam ad ſui impletionem poſtulare, vt Deus ipſe offerat concur-

cursũ, poſſet ſic ſtatuere: *Quia præfiniui operationem liberam, quæ exiſtere nequit, quin ipſe offeram concurſum ad vtrumque extremum, ideo offero illum concurſum, & quantum eſt ex me paratus ſum concurrere cum voluntate ad actum A, vel ad eius oppoſitum.* Quicumque enim intendit aliquẽ finem efficaciter, poteſt ab hac ſua intentione moveri intrinſece ad decernẽdum id, quod eſt neceſſarium ad finis conſecutionem: ergo Deus intendens finem noſtræ operationis, & videns, illam non poſſe poni à noſtra voluntate, niſi hæc propriori habeat omnipotentiam ſibi applicatam, & videns omnipotentiam applicandam eſſe per hoc quod ipſe, quãtum eſt ex ſe velit concurrere ad actum bonum, & efficaciter decernat auferre omne impedimentum ad actum oppoſitum: hoc, inquam, videns poteſt ſic ſtatuere: *Quia præfiniui efficaciter operationem liberam, quantum eſt ex me volo cõcurrere ad illam operationem, & volo, vt voluntas careat omni impedimento ad oppoſitam operationem.* At huiuſmodi decretum innititur, vt motivo intrinſeco ipſi intentioni efficaci operis, illamque eſſentialiter ſupponit: ergo aliquid eſſentialiter ſupponens prefinitionem efficacem operis poteſt conſtituere actum primum ad operandum liberè. At quod eſſentialiter ſupponit præfinitionem operis, eſſentialiter connectitur cum opere, vt patet: ergo aliquid eſſentialiter connexum cum opere conſtituet actum primum ad operandum liberè, ſi ſemel Deus poteſt efficaciter intẽdere noſtram operationem liberam: ergo repugnans videtur eiuſmodi intentio, ſeu præfinitio.

54 Reſpondebunt Adverſarij, Deũ ab intentione efficaci noſtri operis liberi poſſe intrinſece moveri ad imperandam volitionem indifferentem efferentem concurſum ad vtrumque extremum; non poſſe tamen intrinſece moveri ad ipſam volitionem indifferentem, id eſt poſſe concipere imperium innitens præfinitioni, vt motivo intrinſeco, & inferens volitionem oblativam concurſus, nõ tamen poſſe concipere immediate ipſam volitionem oblativam concurſus reſpicientem prefinitionem, vt motivum intrinſecum. Rationem vero eſſe, quia ipſa intentio efficax operis vt liberè ponendi, eſſentialiter poſtulat, vt volitio offerens concurſum ad vtrumque extremum ſit inconnexa cum opere, ac proinde prohibet ne moveatur ab intentione.

55 Sed contra, quia hęc eſt petitio principij, & ex ſententia adverſariorum vtraque pars contradictionis videtur ſequi: nempe poſſe, & non poſſe moveri volitionẽ præparativam concurſus ab intentione efficaci finis: non poſſe, quia hoc eſt contra libertatem operis præfiniti: poſſe verò, quia qui intendit efficaciter finem, & videt ad conſecutionẽ illius finis eſſe neceſſarium amare aliquod obiectum, poteſt ob motivum implendi illam intentionem amare obiectum: ergo Deus videns neceſſarium eſſe ad implendam præfinitionem efficacem operis amare inefficaciter, & quantum eſt ex ſe concurſum ad illud opus, poterit ex motivo illius præfinitionis amare illud opus inefficaciter. Contra ſecundo, quia cum volitio oblativa concurſus perfectiſsime reflectat ſupra ſeipſam, & amet ſui exiſtentiam, repugnare videtur in Deo alia volitio, cuius munus vnicum ſit imperare exiſtentiam ipſius; ſed hanc rationem inſinuaſſe ſufficiat, quia tomo 1. diſp. 33. late probo, repugnare in Deo actum, cuius vnicum munus ſit imperare alium actum, ſicut repugnat actus, cuius vnicũ munus ſit gaudere de exiſtentia alterius.

§. VIII.

Sexta ratio repugnantiæ præfinitionis efficacis ſpecialiter militans contra præfinitionem formalem, quæ ſit intentio efficax noſtræ operationis liberæ in ſe ipſa.

56 Antequam illam proponam, ſupono, volitionem, qua Deus præparat concurſum ad actum bonum, eſſe volitionem, qua quantum eſt ex ſe vult, vt exiſtat actus bonus *A*, v. g. & efficaciter vult, vt voluntas careat omni impedimẽto antecedenti ad omittendum illum actum bonum, vel ad eliciendum actum malum contrarium *A* v. g. Illa namque volitio præparans concurſum ad actum bonum aliquid amat præter ſe ipſam; nullum autem obiectum aſſignari poteſt præter ipſam operationem rectam, & carentiam impedimentorum ad pravim; id modo ſupponendum potius quam diſputandum; nec enim in hoc admittendo difficultatem vllam habebunt adverſarij; cum ipſi id paſsim doceant: conſtatque hoc ex 1. tom. diſp. 11. ſect. 3.

57 Nunc argumentor: Deus præfiniens efficaciter noſtram operationem vult efficaciter, vt exiſtat noſtra operatio: ergo nequit pro poſteriori naturæ velle ſolum inefficaciter, & quantum eſt ex ſe, vt exiſtat eademmet operatio: quamvis enim poſt volitionem inefficacem poſsit ſupervenire volitio efficax; at poſt volitionem efficacem, nequit pro poſteriori naturæ ſupervenire volitio inefficax eiuſdemmet operationis: ergo præfinitio effi-

efficax divina noſtri operis liberi nequit eſſe principium virtuale volitionis ſolum inefficaciter amantis eandem operationem: at ſi eiuſmodi præfinitio daretur, vel dari poſſet, eſſet principium volitionis inefficacis: ergo nequit dari. Probatur minor: ſiquidem eſſet principium virtuale volitionis præparantis concurſum: ideo enim Deus haberet voluntatem executivam auxilij, & volitionem offerentem concurſum; quia præfinivit efficaciter operationem. Etenim præfinitio, quę per ſe dirigitur per ſcientiam mediam affirmantem voluntatem operaturam ſub conditione, quod ei conferatur tale auxilium, & offeratur concurſus ad vtrumque extremum; habet vim determinandi ad purificationem conditionis: ergo habet vim determinandi ad purificationem conditionis: ergo habet vim determinandi ad volitionem oblativam concurſus; ac proinde eſt principium virtuale ipſius: hæc autem eſt volitio inefficax operis: ergo iam volitio efficax operis eſt principium volitionis inefficacis eiuſdem.

58 Nec ſatisfacit ſolutio vulgaris dicens, non pugnare voluntatem efficacem conſequentem, & volitionem inefficacem antecedentem: illam vero præfinitionem eſſe conſequentem noſtram operationem, volitionem vero præparativam concurſus eſſe antecedentem. Non, inquam, ſatisfacit: quia licet præfinitio dicatur eſſe conſequens reſpectu noſtrę operationis, non tamen eſt conſequens reſpectu voluntatis offerentis concurſum, cum ſit principium virtuale illius: ergo intra Deū habet volitio efficax prioritatem naturæ reſpectu volitionis inefficacis.

59 Dices, poſſe decretum oblativum concurſus antecedere præfinitionem efficacem operis quia poteſt Deus prius decernere concurrere cum voluntate Petri indifferenter, & prout ipſe voluerit, idque ſub quocumque auxilio ipſi conferendo. Deinde prævidens, Petri voluntatem; cui ſimili indifferentia proponatur concurſus omnipotentię, determinaturam omnipotentiam ad conſenſum, poteſt ſic ſtatuere: *Siquidem præuideo*, voluntatem Petri, cui indifferenter meam omnipotentiam pręparavi, determinaturam omnipotentiam ſic præparatam, ad conſenſum, ſi vocetur auxilio *A*, volo illum ſic vocare, vt reipſa & cum effectu conſentiat. Hoc ordine poſito inter decretum indifferens, & præfinitionem, ceſſat incommodum adductum; nam optime poteſt Deus prius velle inefficaciter conſenſum Petri, deinde eundem conſenſum efficaciter præfinire. Sed contra primo, quia hæc ſolutio falſo ſupponit, Deum ante ſcientiam mediam repræſentantem conſenſum futurum ſub auxilio *A* poſſe habere decretum liberum, vi cuius ſit paratus indifferenter cōcurrere cum Petro ſuo, quocumque auxilio, ſive *A*, ſive *B*. Hæc autem ſuppoſitio eſt falſiſſima; quia ſcientia media antevertit omne liberum decretum, ab illoque eſt independens. Contra ſecundo, quia cum Deus offerat concurſum ad exigentiam cauſę ſecundæ habentis ex parte ſua omnia comprincipia neceſſaria ad operandum: prius eſt, Deum conferre illa comprincipia, v. g. auxilium *A*, quam præparare omnipotentiam ad concurrendum. Contra tertio, quia ſi Deus poteſt conſenſum efficaciter intendere, id præſtare poteſt antequam applicet media ad conſenſum, & conſequenter antequam omnipotentiam præparet indifferenter: ergo ſi ſemel poteſt Deus intendere efficaciter conſenſum noſtrum liberum, poteſt ex illa intentione oriri decretum afferens indifferenter concurſum ad vtrumque extremum.

§. IX.

Confirmatur ſexta ratio repugnantiæ, ſpecialiter impugnans præfinitiones formales amantes operationem noſtram in ſe ipſa.

60 COnfirmatur ratio petita ab incompoſsibilitate illarum volitionum: nam Deus præfiniens efficaciter noſtrum opus liberum, vult efficaciter exiſtere noſtram operationem: ſed noſtram operationem exiſtere idem eſt, ac exiſtere concurſum omnipotentiæ in illam: ergo Deus præfiniens noſtrum opus liberum efficaciter vult omnipotentiam ſuam concurrere ad illud: ergo per illam præfinitionem applicat omnipotentiam ſuam ad concurrendum; ſiquidem vī illius manet omnipotētia determinata ad influendum: ergo omnipotentia, vt applicata ad concurrendum ad opus liberum eſſentialiter connectitur cum ipſo opere: ſed omnipotentia vt applicata ad concurrendum conſtituit actum primum proximum noſtræ voluntatis: ergo actus primus proximus noſtræ voluntatis ad eliciendum libere opus, conſtituitur per aliquid eſſentialiter connexum cum opere: quod eſt plane abſurdum. Ne ergo in illud dicamus, videtur, quod debemus negari huiuſmodi præfinitionem.

61 Dices, Deum per prędfinitionem operis non applicare ſuam omnipotentiam ad concurrendum, ſed ſolum ſe ipſum determinare ad applicandam omnipotentiam per volitionem indifferentem: vnde ex vi præfinitionis non manet omnipotentia determinata ad con-

concurrendum, ſed ſolum manet Deus determinatus ad applicandam omnipotentiam per decretum indifferens. Sed contra primo: ideo manet Deus ex vi præfinitionis determinatus ad habendum decretum indifferens in tua ſententia, quia implicat, vt in ſenſu compoſito præfinitionis ponatur carentia decreti indifferentis: ſed etiam repugnat vt in ſenſu compoſito præfinitionis ponatur carentia concurſus omnipotentię in actum liberum: ergo ex vi illius præfinitionis manet omnipotentia determinata ad exhibendum concurſum in actũ amoris v.g.

62 Contra ſecundo, nam ſi ex vi præfinitionis ſolum maneret Deus determinatus ad habendum decretum indifferens: ſanè præfinitio ſolum amaret efficaciter illud decretum indifferens, non autem ipſum concurſum externum; nam eatenus manet Deus determinatus ex vi præfinitionis ad aliquid faciendum, quatenus efficaciter vult illud facere: ergo ſi ſolum manet determinatus ad ponendum decretum indifferens, non autem concurſum externum, ſolum per præfinitionem amaret efficaciter decretum indifferens, non autem concurſum externum, omnipotentię. At falſum eſt Deum per præfinitionem non amare efficaciter concurſum externum omnipotentiæ: ergo falſum eſt Deum ex vi præfinitionis ſolum manere determinatum ad ponendum decretum indifferens, non autem concurſum externum.

63 Contra tertio, quia ſi ex vi præfinitionis ſolum manet determinatus Deus ad habendum decretum indifferens, ſanè illa ſolum eſt præfinitio efficax decreti indifferentis, & auxilij, non autem noſtri operis; ſiquidem tota eius efficacia ſiſtit in poſitione decreti indifferentis & auxilij: ergo per illam præfinitionem Deus non amat efficaciter actũ ſecundum creatæ voluntatis, ſed præciſe actũ primum. Ratioque à priori, cur amor Dei non ſit efficax circa concurſum externum, ſi id ipſum non determinat, deſumitur ex ipſa natura amoris. Vt enim docet Ariſtoteles lib. 2. Rethoric. ad Theodetem cap. 2. definiens amorem amicitiæ: *Amare eſt velle alicui, quæ bona putat*, illius, *non ſui gratia, eorumque actiuum eſſe quantum poteſt.* Itaque amor iuxta Ariſtotelem debet eſſe non tantum affectivus, ſed effectivus quantum eſt in poteſtate operantis. Vnde amor abſolutè efficax debet eſſe abſolutè effectivus: ergo amor Dei efficax circa aliquem terminum habere debet vim non ſolum affective, ſed effective determinandi ad illius termini exiſtentiam: alioqui non eſſet amor abſolutè, & ſimpliciter efficax, id eſt ex ſua energia, & modo tendendi connexus cum exiſtentia termini, ſed ſolum eſſet efficax quantum eſt ex ſe, quaſi pure ſpeculative, & affective, nimirum per modum cuiuſdam deſiderij, quo quis quãtum eſt ex ſe deſiderat, vt alius aliquid faciat, quin habeat vim determinandi vt ita faciat: ergo ſi præfinitio efficax ſolum habet vim determinandi ad actum primum voluntatis noſtræ, non autem ad actum ſecundum, non eſt abſolute amor efficax circa actum ſecundum, ſed ſolum ſecundum quid, quatenus vi illius Deus quantum eſt ex ſe vult, vt voluntas noſtra determinet omnipotentiam ad concurrẽdum; ſolumque eſt efficax circa actum primum, ad cuius exiſtentiam determinat.

64 Confirmatur: amor efficax debet eſſe effectivus, quantum poteſt ipſe amãs; ergo cum Deus poſsit determinare voluntatem noſtrã ad exiſtentiã amoris; nequit Deus velle efficaciter vt voluntas noſtra amet, niſi per hunc amorem determinet ipſam ad exiſtentiam amoris: ergo amor liber, qui vt liber debet poni ex determinatione voluntatis creatæ, non eſt capax terminandi amorẽ Dei efficacem.

65 Dices, præfinitionem licet ſolum habeat vim determinandi ad exiſtentiam actus primi proximi, nihilominus non ſolum eſſe amorem efficacem circa actum iſtum primum, ſed etiam circa actum ſecundum, v. g. circa amorem; quia nimirum affective ſaltem determinat ad exiſtentiam amoris, amando, vt voluntas noſtra determinet; & aliunde habet eſſentialem connexionem cum eo, quod voluntas noſtra ſit determinatura ad exiſtentiam amoris, quandoquidem ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam de futura determinatione noſtræ volũtatis ſub conditione actus primi proximi, & inſuper cauſat actum illum primum proximum. Iam vero nomine amoris efficacis noſtri operis liberi nihil aliud intelligitur, quam amor connexus eſſentialiter cum exiſtentia illius: ergo illa præfinitio erit amor efficax noſtri operis liberi.

66 Reſponderi tamen poteſt, amorem efficacem alicuius termini eſſe illum, qui ex energia propria, & modo inclinationis in illum terminum habet connexionem cum illius exiſtentia, illamque cauſat. Quare connexionem iſtam debet habere ex obiecto ſuo materiali, & ex modo recipiendi illud, non præciſe ex obiecto formali: vnde ſi Deus habeat præciſe hunc actum, volo conferre Petro auxilium *A*, quia video illum recte cum *eo operaturum*; non propterea habebit amorem efficacem operationis Petri; quia ſcilicet ille actus non habet connexionem cũm operatione Petri ex modo profecutivo illam reſpiciẽdo,

di, & ex obiecto volito, & materiali, ſed præciſe, quia ſupponit ſcientiam mediam, & quia illam reſpicit vt motivum: vnde non ex modo reſpiciendi obiectum materiale, ſed ex modo preſupponendi obiectum formale erit eſſentialiter connexus cum operatione Petri: ac proinde non erit verè, & propriè amor efficax operationis Petri. Vt enim expendi diſp. 10. ſect. 5. num. motivum volendi non debet eſſe volitum, præſertim affectu practico, & operativo. Adverſarij autem admittẽtes præfinitiones, ponunt decretum divinum, quod ex ſua energia, & modo quo verſatur circa operationem liberam, illamque amat vt obiectum materiale, habet eſſentialem connexionem tum ipſa. Hoc autem videtur non poſſe ſtare, quin amor ille vim habeat determinandi ad exiſtentiam operationis; quia ſi hanc vim non habeat, tota eius efficacia verſatur præciſe circa actũ primũ nimirũ circa exiſtentiã auxilij & reliquorũ prærequiſitorũ, & non tranſit ad ipsũ amorẽ. Vnde ſolum eſt amor efficax reſpectu actus primi, nõ vero reſpectu actus ſecũdi.

67 Quod autem non ſufficiat, decretum divinum eſſe cõnexum ex modo præſupponendi ſcientiam mediam cum opere noſtro ad hoc, vt dicatur amor efficax illius, ſuaderi poteſt hac via. Pone Deum averſari Petrum, vt inimicum, qui meretur puniri ſubſtractione auxilij congrui, & non obſtante hoc demerito, ſic ſtatuere: *Quamuis videam Petrum bene operaturum cum auxilio hoc, & ipſe mereatur deſtitui auxilio, quo præuidetur recte operaturus, nihilominus volo illi conferre hoc auxilium, ob meam bonitatem*: ſane hoc decretum expeculiari modo tendendi, quo præſupponit ſcientiam mediam operationis futuræ; habet eſſentialem connexionem cum operatione futura: & tamen quia hanc connexionem non habet ex vi tendentiæ affectivæ erga Petrum, eiuſque operationem, nemo dixerit illud decretum eſſe amorem efficacem operationis Petri: ergo nõ ſufficit quævis connexio decreti amantis cum obiecto amato ad hoc, vt illud decretum ſit amor efficax illius obiecti: ergo præter hoc requiritur vt habeat vim determinãdi ad exiſtentiam illius obiecti.

68 Quod iterum ſuaderi valet: poteſt aliquod Dei decretum habere eſſentialem connexionem cum aliqua operatione, quin ſit amor illius: ergo poterit etiam decretũ amans aliquod obiectum habere eſſentialem connexionem cum exiſtentia illius, quin ſit amor efficax eius. Antecedens patet in hoc decreto, quo Deus ſic ſtatuat: *Quamuis video Petrũ praue operaturum, ſi ei conferatur auxilium A, nihilominus volo ei conferre auxilium A.* quod quidem decretum ex modo præſupponendi ſcientiam incongruitatis auxilij habet eſſentialem cõnexionem cum peccato Petri, cum tamen non ſit amor peccati. Conſequentia vero probatur; quia ideo caſus antecedentis eſt verus, quia decretum non habet eſſentialem connexionem cum operatione ex modo affectivo reſpiciendi illam, ſed quia præſupponit ſcientiam mediã illius operationis. At ſimiliter in caſu conſequentis licet decretum amet obiectum, connexio tamen cum exiſtentia illius non ei convenit ex modo tendendi affective in obiectum, ſed ex modo præſupponendi ſcientiam de efficacia auxilij: ergo, &c.

69 Deinde reſponderi valet, non poſſe dari actum divinæ voluntatis amantem auxilium, quia præviſum eſt efficax, quin antecedenter ad ipſum præcedat decretum abſolutum & efficax, quo Deus efficaciter decernat exiſtentiam operationis: ideo enim dat auxilium, quia eſt efficax ad operationem obtinendam, quia illam operationem antecedenter intendit efficaciter. Vnde decretum illud, quod ex modo ſupponendi ſcientiam mediam eſt connexum eſſentialiter cum operatione, neceſſario videtur præſupponere decretum, quod ex modo tendendi in operationem, ſit eſſentialiter connexum cum ipſius exiſtentia: ergo ſi hoc ſecundum decretum pugnat cum libertate, quia omnino determinat omnipotentiam ad concurrendum ad extra, illud primum etiam pugnabit cum libertate ſaltem arguitivè, quia ſcilicet ſupponit decretum quod ex modo amandi operationem habet eſſentialem connexionem cum ipſius exiſtentia.

70 Dices, Deum dare poſſe auxilium, quia eſt efficax, quin antecedenter ad iſtud præcedat aliud abſolute decernens exiſtentiam operationis. Deus enim prævidens per ſcientiam mediam voluntatem operaturã, ſi præveniatur auxilio *A*, v. g. ab ipſa operatione futura conditionatè moveri poteſt ad decernendam exiſtentiam auxilij, quin præceſſerit vlla intentio efficax illius operis. Sed contra, quia iuxta communiorem, & veriorẽ ſententiam, quam defendemus tom. 1. diſp. 34. Deus nequit moveri à bonitate creata, ſed præciſe à ſua bonitate ad aliquid decernendũ: ergo nequit moveri à futuritione conditionata operis ad decernendum auxilium: ergo dum decernit auxilium, quia eſt efficax, ly *quia* nõ videtur denotare, illud decretũ ſupponere eſſentialiter ſcientiam mediam, eo quod reſpicit vt motivum futuritionem conditionatam operis: ſed præciſe, quia ſupponit eſſentialiter intentionem efficacem ipſius operis, & ſcientia media eſt conditio, ſuppoſita tali intenten-

tentione ad exiſtentiam auxilij: quatenus ſuppoſita intentione efficaci operis, nequit Deus dare auxilium, niſi videat eſſe congruum. Porrò differentia, inter vnum & aliud decretum eſt manifeſta. nam vnum immediate verſatur circa opus, illudque efficaciter amat: aliud vero immediate ſolum verſatur circa auxilium: illud habet cõnexionem eſſentialem cum opere ex propria efficacitate, & energia proſecutiva: iſtud ex propria efficacitate ſolum habet connexionem cum exiſtentia auxilij; cum opere vero non ex propria efficacia, ſed quatenus præſupponit ſcientiam mediam. Illud ex propria efficacia determinat omnipotentiam ad producendum ipſum actum, proindeque non relinquit determinationem voluntati: iſtud ex propria energia ſolum determinat ad exiſtentiam auxilij, non vero ad actum.

71 Sed age demus, poſſe Deum moveri à bonitate creata ad aliquid decernendũ, & conſequenter poſſe moveri à futuritione conditionata operis ad decernendam exiſtentiam auxilij, erit ne huiuſmodi decretum incompoſsibile cum decreto offerente concurſum ad vtrumque extremum? Reſpondeo non eſſe: quod enim Deus videat hominem recte operaturum, ſi ei conferat auxilium, & offerat concurſum ad vtrumque extremum, & hac ratione motus ſic apud ſe ſtatuat: *Quia video hominem* recte operaturum ſi ei offeram concurſum ad vtrumque extremum, *volo offerre.* Quod, inquam, Deus ſic ſtatuat, nihil affert incompoſsibile cum voluntate offerente concurſum ad vtrumque extremum, nam tale decretum non verſatur immediate circa operationem noſtram; ſed præciſe circa voluntatem offerentem concurſum; hæc vero verſatur circa operationem. Vnde illud decretum ſe habet, vt actus imperans reſpectu volitionis offerentis concurſum, & nihil amplius amat. At vero voluntas abſoluta & efficax, qua Deus apud ſe ſic ſtatuat: *Volo vt exiſtat recta operatio*; incompoſsibilis videtur eſſe cum voluntate offerente concurſum, tum quia poſtquam voluntas efficaciter aliquid decrevit, nequit hoc ipſum inefficaciter iterum poſteriori amare, tum quia prior voluntas omnino rapit omnipotentiam ad concurrendum, & conſequenter ipſam determinat: ſecunda vero ſupponit determinationem omnipotẽtiæ manere penes arbitrium voluntatis creatę, qui modi tendendi ſunt eſſentialiter oppoſiti.

(o)

§. X.

Septima ratio oſtendens præfinitionem efficacem formalem pugnare cum libertate.

72 ARGVMENTOR ſic: omnipotentia, vt applicata ad concurrendum cum voluntate noſtra debet non eſſe connexa eſſentialiter cum opere. At ſi detur præfinitio abſoluta & efficax operis omnipotentia, vt applicata noſtræ voluntati, erit connexa cum opere: ergo non datur nec dari poteſt eiuſmodi præfinitio. Probatur minor: nam omnipotentia vt applicata involvit decretum liberum illam applicans: at ſi detur illa præfinitio involvit ipſam: ergo involvit aliquid eſſentialiter connexum cum opere. Probatur minor: quia implicat Deum habere decretum abſolutum, & efficax circa noſtrum opus non ſupponens omnipotentiam iam applicatam ad concurrendum ad illud opus: quin illam applicet: etenim vi talis decreti adigitur omnipotentia ad concurrendum, & ſibi neceſsitatem imponit influendi in actum. At præfinitio abſoluta, & efficax noſtri operis non ſupponit iam omnipotentiam applicatam per aliud decretum, quod de ſe ſit indifferens, & coniungibile cum vtroque contradictionis extremo, cum potius ſit prima radix, & origo aliorum decretorum, quæ neceſſaria ſunt ad exiſtentiam operationis: ergo præfinitio abſoluta, & efficax applicat omnipotentiam ad concurrendum: ergo ſi detur præfinitio abſoluta, & efficax omnipotentia vt applicata involvit aliquid eſſentialiter connexum cum opere.

73 Confirmatur: inſigno indifferentiæ, in quo voluntas noſtra intelligitur proxime indifferens ad operandum, vel non operandum, debet intelligi poſsitive exiſtens decretum ipſam applicans, nimirum decretum indifferens: ergo vel intelligitur exiſtens cum libertate immediata: vel cum libertate tantum mediata. Si primum: ergo illud decretum non exiſtit ex vi præfinitionis efficacis: hęc enim ſe habet, vt actus efficaciter imperans decretum oblativum concurſus, & auferens ab illo libertatem immediatam: vnde repugnat intelligi cum immediata libertate, & aliunde exiſtere ex vi præfinitionis, quia alioqui ſimul haberet libertatem immediatam, & libertatem dumtaxat mediatam, quod repugnat. Si ſecundum: ergo in illo ſigno intelligitur præfinitio efficax auferens immediatam libertatẽ decreto offerenti concurſum: ergo in ſigno indifferentiæ intelligitur aliquid eſſentialiter connexum cum opere: hoc autem eſt impoſsibile:

bile: quia ſignum indifferentiæ debet dumtaxat complecti ea, quæ ſunt coniungibilia cum alterutro contradictionis extremo, alioqui non foret ſignum indifferentiæ. Confirmatur, quia in illo ſigno præſcinditur ab eo quod voluntas operetur, vel non operetur pro illo inſtanti: ergo in illo ſigno nihil intelligitur connexum cum eo, quod voluntas operetur: ergo non intelligitur præfinitio efficax.

74 Vrgetur vlterius: nequit actus noſter fieri liberè niſi oriatur ab omnipotentia, vt indifferenti ad ipſum ponendum: (non quidem indifferentia electionis, quam ipſamet omnipotentia debeat determinare, ſed indifferentia attemperationis, quam voluntas creata determinare debet, admodum quo actus liber oritur ab habitu, vt indifferenti indifferentia determinanda à voluntate, & non ab ipſo) ſed actus efficaciter præfinitus non oritur ab omnipotentia, vt indifferenti ad ipſum non ponendum: ergo non oritur liberè. Probatur minor: actus præfinitus oritur ab omnipotentia habente determinationem antecedentem ad ipſum ponendum; nam prius natura, quam influat in actum eſt per præfinitionem efficaciter determinata ad influendum. At non oritur ab omnipotentia, vt indifferenti actus ille, qui oritur ab omnipotentia habente determinationem antecedentem ad ipſum ponendum. Etenim repugnat omnipotentiam eſſe determinatam per præfinitionem ad ponendum actum, & ſimul habere indifferentiam proximam ad illum non ponendum ex ſuppoſitione talis præfinitionis, ſeu conſequentem talem præfinitionem; ſi autem ſimul cum præfinitione haberet hanc indifferentiam, certè illa indifferentia eſſet conſequens præfinitionem; quia eſſet conſtituta per decretum indifferens ortum ex præfinitione: ergo actus præfinitus non oritur ab omnipotentia, vt indifferenti.

75 Confirmatur: quotieſcumque datur potentia liberè expedita conſequens aliquam ſuppoſitionem, illa potentia potens eſt coniungere quodcumque extremum contradictionis cum ſuppoſitione illa; ideoque voluntas amans non habet poteſtatem odio habendi conſequentem amorem, quia hoc ipſo poſſet coniungere odium cum amore: ergo ſi datur in omnipotentia proxima indifferentia ad concurrendum, vel non concurrendum pro arbitrio noſtræ voluntatis conſequens præfinitionem efficacem, poterit coniungi cum præfinitione tam actus, quam carentia actus, quod repugnat. Ergo vi præfinitionis ita manet omnipotentia determinata ad concurrendum, vt pro poſteriori ad præfinitionem non intelligatur indifferens ad concurrendum, vel non concurrendum. Quod in ipſa proxima indifferentia voluntatis clarius proponitur. Si daretur præfinitio efficax, hæc eſſet principium potentiæ proximæ exiſtentis in voluntate noſtra; ideo enim Deus conferret voluntati potentiam proximam ad operandum, quia præfinivit eius operationem: ergo voluntas noſtra haberet potentiam proximam conſequentem ipſam præfinitionem: ergo poſſet coniungere tam operationem, quam carentiam operationis cum illa præfinitione.

76 Reſpondebunt adverſarij, tunc potentiam proximam poſſe coniungere quodcumque extremum contradictionis cum ſuppoſitione, à qua oritur, cum ab illa oritur per ſe, eamvè præſupponit, vt principium neceſſarium ad ſui exiſtentiam: ſecus quando ſolum per accidens oritur ab illa, tanquam à principio minimè requiſito ad ſui exiſtentiam; hoc autem modo comparari potentiam proximam noſtræ voluntatis ad præfinitionem, à qua oritur, quia non oritur per ſe ab illa, nec illam prærequirit ad ſui exiſtentiam, ſiquidem abſque præfinitione poteſt ille actus primus conſiſtere. Et ratio eſt, quia vbi principium potentiæ proximæ eſt prærequiſitum ad eius exiſtentiam, nequit eſſe ſuppoſitio dependens ab exercitio illius potentiæ proximæ, & per omiſsionem talis exercitij potens impedire; ſecus quando eſt principium potentiæ proximæ minimè requiſitum ad illam, quia tunc poteſt eſſe ſuppoſitio dependens ab vſu libero illius potentiæ proximæ, & per carentiam talis vſus potens impediri.

77 Sed contra, quia ſufficit aliquam ſuppoſitionem eſſe principium potentiæ proximæ liberæ, vt non poſsit impediri per exercitium talis potentiæ: nam ſi eſt principium intelligitur exiſtens propriori ad exiſtentiam potentiæ: ergo illa potentia proxima, non habet poteſtatem ad faciendum ne extiterit: poſtquam enim aliquid intelligitur exiſtere in inſtanti *A*, nequit ſupervenire potentia in illo inſtanti ad faciendum ne extiterit in illo inſtanti. Dices: in ſigno potentiæ proximæ præſcindi ab eo, quod præ extiterit præfinitio. Sed contra primo; nam ſigno antecedenti ad potentiam proximam intelligitur poſitivè exiſtens præfinitio: vbi autem aliquid intelligitur poſitivè exiſtens pro ſigno alicuius inſtantis, nequit pro ſigno poſteriori ab eius exiſtentia præſcindi. Cõtra ſecundo, quia licet potentia proxima ſecũdũ ſe præſcindat à præfinitione quatenus ex ſe non poſtulat præfinitionem, nihilominus hic

& nunc, & vt exiſtens ex vi præſentis providentiæ, non præſcindit; quandoquidem hic, & nunc oritur à prefinitione. Effectus autem ortus à cauſa, in inſtanti in quo oritur non præſcindit ab eius exiſtentia, quamvis ex ſe illam non poſtulet. Sic actus noſter ſi ſit qualitas abſoluta non exigit oriri ab hoc auxilio determinatè, & tamen dum hic & nunc oritur non præſcindit ab illius exiſtentia inſigno, in quo exiſtit: nam in illo ſigno dependet ab illo principio. Pariter ergo in noſtro caſu: nam in ſigno indifferentiæ intelligitur dependens auxilium à voluntate exequente auxilium, hæc vero intelligitur dependens à prefinitione: ergo in illo ſigno intelligitur auxilium dependens mediate à prefinitione.

§. XII.

Octava ratio.

78 PRæterea ſic argumentor; quia præfinitio efficax operis noſtri liberi nõ amat tantum efficaciter exiſtentiam auxilij, ſed etiam exiſtentiam noſtri actus liberi; imo hanc magis & immediatius amat; quia intendit illam vt finem, auxilium vero amat tantum, vt medium: ergo non ſolum vult vt exiſtat auxilium, ſed etiam vult vt poſt auxilium exiſtat noſtra operatio libera: ergo eius activitas non ſiſtit in auxilio, ſed tranſit ad operationem noſtram; probo hanc conſequẽtiam, quia activitas fundatur inefficacia affectus; ideo enim efficit auxilium, quia efficaciter vult vt exiſtat auxilium: ergo cum efficaciter velit, vt poſt auxilium exiſtat operatio libera, habet vim efficiendi, vt exiſtat operatio libera poſt auxilium, ſicut enim vis affectiva non ſiſtit in auxilio, ſed tranſit ad operationem, ita vis effectiva non debet ſiſtere in auxilio, ſed debet tranſire ad operationem, ſiquidem in Deo idem eſt efficaciter affectivè velle, ac efficere; affectus enim efficax omnipotens per ſeipſum eſt formaliter efficiens: *Omnia enim quæcumque voluit* (voluntate vtique efficaci) *fecit in cœlo, & in terra. Et voluntati eius qui reſiſtet?*

§. XIII.

Inſtaurantur rationes præcedentes.

79 IMPLICAT operationem aliquam liberè poni à noſtra voluntate, quin oriatur ab omnipotentia, vt indifferenti ad producendam, vel non producendam illam actionem; ſed implicat actionem oriri ab omnipotentia, vt ſit indifferenti; & tamen eſſe efficaciter præfinitam à Deo: ergo implicat aliquam actionem liberè poni à noſtra voluntate, & tamen eſſe efficaciter præfinitam à Deo. Probatur maior: implicat actionem aliquam liberè poni à noſtra voluntate, & tamen oriri ab omnipotentia, vt antecedenter determinata ad illam ponendam: ergo implicat actionem aliquam liberè poni à noſtra voluntate, quin oriatur ab omnipotentia, vt indifferenti ad illam ponendam, vel non ponendam. Antecedens conſtat: quia implicat actionem aliquam liberè poni à noſtra voluntate, quin omnipotentia determinetur à nobis ad concurrendum: implicat autem omnipotentiam à nobis determinari ad concurrendum, & tamen actionem oriri ab illa vt antecedenter determinata ad ponendam illam actionem.

80 Probatur minor, omnis actio efficaciter præfinita oritur ab omnipotentia, vt antecedenter determinata: ergo implicat actionem oriri ab omnipotentia, vt indifferenti, & tamen eſſe efficaciter præfinitam. Probatur antecedens: omnis actio præfinita efficaciter oritur ab omnipotentia, vt applicata per decretum efficax; nempe per ipſammet præfinitionem efficacem: ergo omnis eiuſmodi actio oritur ab omnipotentia, vt antecedenter determinata. Probatur antecedens: præfinitio efficax applicat omnipotentiam ad producendam actionem præfinitam: ergo omnis actio efficaciter præfinita oritur ab omnipotentia, vt antecedenter determinata ad illam producendam. Probatur antecedens: decretum, quod per ſeipſum formaliter excludit carentiam applicationis; per ſeipſum applicat omnipotentiam: ſed præfinitio efficax operationis per ſe ipſam excludit carentiam applicationis: quia repugnat Deum præfinire efficaciter operationem liberam, & tamen non applicare omnipotentiam ad concurrendum.

81 Deinde ſuadetur; omnis operatio noſtra oritur ab omnipotentia, vt applicata liberè: ergo vel oritur ab illa, vt applicata per decretum immediatè liberum: vel ab illa, vt applicata per decretum liberum dumtaxat mediatè; operatio autem præfinita nequit oriri ab omnipotentia, vt immediate applicata per decretum immediatè liberum; quia vbi ad eſt præfinitio, illa neceſsitat ad decretum applicativum omnipotentiæ: ergo oritur ab illa, vt applicata per decretum mediatè liberum: ergo oritur ab illa, vt antecedenter neceſsitata; nam decretum illud, vt liberum denominativè à præfinitione includit præfinitionem: præfi-

ni-

nitio autem non relinquit indifferentiam ad non concurrendum.

82 Sic rurſus inſtituo argumentum: voluntas noſtra conſtituitur proxime indifferens ad vtrumque per omnipotentiam vt ſibi liberè applicatam : ergo repugnat præfinitio efficax operis liberi poſita à te. Probatur conſequentia: nam conſtitui per omnipotentiam, vt ſibi liberè applicatam eſt conſtitui per omnipotentiam, & per libertatem ipſam in actu ſecundo, quam Deus exercet in applicanda omnipotentia. At hoc ipſo repugnat illa præfinitio, nam implicat voluntatem noſtram conſtitui proxime indifferentem per exercitium divinæ libertatis, & tamen Deum præfinire efficaciter noſtram operationem liberam: nam ſi Deus præfiniret efficaciter noſtram operationem liberam; voluntas noſtra conſtitueretur proxime indifferens per ipſam præfinitionem: quod implicat. Sequelam probo: quia voluntas noſtra conſtituitur proximè potens operari per exercitium divinæ libertatis: atqui ſi adeſt præfinitio ; nullum aliud exercitium divinę libertatis, datur præter illam præfinitionem, quo conſtituatur voluntas noſtra proximè indifferens : ergo. Probatur minor: nam ſi datur præfinitio ; pro poſteriori ad illam non exercet Deus novam libertatem, ſiquidem omnis alia volitio neceſſaria ad operationem, & ſubſecuta ad præfinitionem eſt omnino neceſſaria ex ſuppoſitione prefinitionis: ergo eatenus eſt libera, quatenus præfinitio eſt libera : ergo omnis alia volitio ſubſecuta ad prefinitionem conſtituitur in ratione liberæ per ipſam præfinitionem ; ſiquidem eſſe liberam eſt eſſe evitabilem; eatenus autem eſt evitabilis volitio neceſſaria ſubſecuta ad præfinitionem, quatenus ipſa præfinitio eſt evitabilis ; ſed per te voluntas noſtra conſtituitur proximè potens operari per volitionem aliquam ſubſecutam ad prefinitionem, quatenus talis volitio eſt libera Deo: ergo conſtituitur per prefinitionem potens operari: ergo non operatur libere.

83 Brevius ſic inſurgo, voluntas noſtra conſtituitur proxime potens operari per omnipotentiam, vt ſibi liberè applicatam à Deo: ergo repugnat prefinitio à te poſita. Antecedens concedetur, & ſic ſubſumo: voluntatem noſtram conſtitui proximè potentem operari per omnipotentiam, vt liberè applicatam ; eſt conſtitui per applicationem omnipotentiæ, vt liberam. At hoc probat repugnare præfinitionem: ergo repugnat prefinitio. Probatur minor: nam ſi voluntas noſtra conſtituitur proxime potens operari per applicationem omnipotentiæ, vt liberam, & datur præfinitio; conſtituetur proximè potens operari liberè per præfinitionem. At hoc repugnat: ergo ſi voluntas noſtra conſtituitur proximè potens operari per applicationem omnipotentiæ, vt liberam, repugnat præfinitio. Probatur minor, quia ſi datur præfinitio, volitio applicans omnipotentiam in ratione liberæ conſtituitur per illam præfinitionem : quia per illam conſtituitur in ratione evitabilis.

§. XIV.

Nona ratio repugnantiæ, vbi oſtenditur pugnare cum libertate, quod auxilium vnice pendeat à præfinitione.

84 DENIQVE ſic argumentor. Ad libertatem requiritur, quod auxilium mandetur executioni per decretum indifferens, coniungibile cum vtroque contraditionis extremo. Atqui ſi eſſet poſsibilis præfinitio ex ſe & ab intrinſeco efficax conſenſus liberi id non requireretur, ſed poſſet auxilium immediate poni per volitionem eſſentialiter connexam cum opere, ab illaque vnice pendere: ergo, &c. Minor ſufficienter probata manet ex dictis in hac diſputatione, & diſp. 12. Nunc probanda eſt maior. Quia ſi hoc ad libertatem non requiritur, poterit ſalvari libertas, quamvis auxilium vnicè pendeat à volitione executiva eſſentialiter connexa cum conſenſu, quæ proinde ſit præfinitiva illius, ſaltem virtualiter. At hoc eſſe falſum, ſic oſtendo: quia ſi ſuppoſita ſciantia media de congruitate auxilij, poteſt Deus immediatè exequi auxilium per decretum amans ipſum, quia efficax, & habens hūc modum tendendi formaliter: *Quia video Petrum benè operaturum, ſi conferam ei auxilium A, volo ei conferre auxilium A*: certe poterit Deus eodem decreto virtualiter indiviſibili exequi creationem Angeli & conferre illi auxilium congruum ad rectè operandum in primo inſtanti : Deus enim videt ſic per ſcientiam mediam: *Si ego creem Michaelem, & conferam ei auxilium A, rectè operabitur*: ergo poterit concipere hoc decretum, *quia hoc video volo creare Angelum, eique conferre auxilium A* : in hoc enim nulla poteſt eſſe ſpecialis repugnantia, ſi ſemel non datur in eo, quod Deus exequatur auxilium quia efficax, ſeu per volitionem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam: ſiquidem non repugnat quod Deus eodem decreto virtualiter indiviſibili præfiniat obiecta diſtincta, v.g. ſubſtantiam & eius proprietates: ſubiectum, & eius accidens.

85 At repugnat Deum creare Angelum per eiuſmodi decretum; quod probo: quia Angelus tunc maneret, & non maneret liber: maneret vt ſupponitur. non maneret vero; quia non poſſet impedire illam præfinitionem, nequit enim Angelus impedire decretum illud, quo creatur à Deo, ac proinde repugnat decretũ illud eſſe præfinitivum operationis liberæ Angeli. Quod autẽ nequeat impedire decretũ, quo creatur à Deo, ſuadeo, tũ quia illud decretum conſtituitur de obliquo per actionẽ creativam Angeli; Angelus vero nequit impedire actionem creativam ſui: tum quia quamvis illud decretum eſſet adæquate intrinſecum Deo & inferens pro poſteriori natura ad ſuam efficaciam, actionem creativam Angeli, nequit iſte facere, ne exiſtat decretum à quo creatur, & à quo eius eſſe vnicè dependet, quia alioqui poſſet Angelus facere, vt ipſe exiſteret in rerum natura ſine omni decreto creativo, quia qui poteſt impedire decretum creãs Angelum, à quo eius exiſtentia hic & nunc vnicè pẽdet, & non poteſt facere, vt detur aliud decretum creativum Angeli loco illius, & ſupplens eius vices, poteſt facere, vt Angelus maneat ſine omni decreto creativo, quod eſt poſſe facere chymæram. Sed per ſe Angelus poteſt impedire decretum creativum ſui, & ſimul præfinitivum operationis, à quo vnicè hic & nunc dependet; aliunde vero non poteſt affigere aliud decretum creativum Angeli incompoſsibile cum iſto: ergo, &c. Probo iam partẽ minoris; quia Angelus nequit determinare Deum, vt ipſum creet; determinaret autem, vt creet ſi determinaret ad habendum decretum creativum, à quo vnicè Angelus pendeat.

86 Dices, Angelum non poſſe abſolutè determinare Deum, vt ipſum creet, quia antequam Angelus exiſtat non habet poteſtatem ad faciendum, vt Deus concipiat decretum ipſum creandi: ex ſuppoſitione tamẽ quod creatus ſit poſſe facere, vt creatus ſit per decretum *B* potiuſquam per *A*, id eſt per decretum creativum incompoſsibile cum præfinitione operis, potiuſquam per decretum creativum, quod ſimul ſit præfinitivum operis. Sed contra, quia Angelus ex ſuppoſitione quod creatus ſit, iam ſupponitur quod creatus eſt per aliquod determinatum decretum, v.g. per decretum præfinitivum operis. Etſi enim Angelus, vt exiſtat non poſtulet magis produci per decretum *A*, quam per *B*; tamen dum ſupponitur creatus, ſupponitur creatus per decretum determinatum; cum nihil vagum, & ſubiectivè indeterminatum detur à parte rei. Vnde idem eſt facere ſuppoſitionem, quòd creatus eſt, ac facere ſuppoſitionem quòd Deus habuit determinate aliquod decretũ ipſum creãdi: vbi autem ſupponitur Angelus creatus per aliquod decretum Dei, v. g. per decretum *A* præfinitivum operis, nequit ad eſſe potentia in Angelo ad faciendum, vt creatus ſit per decretum *B* oppoſitum, & incompoſsibile cum præfinitione operis: quia Angelus ex ſe non habet poteſtatem ad faciendum, vt Deus abſolutè ipſum creet per decretum *B*: ſolum ergo habet poteſtatem hanc in vi alicuius decreti divini, quo Deus ſibi ipſi neceſsitatem imponere voluit creandi per decretum *B* ſub conditione quod Petrus non ſit eliciturus conſenſum ſalutarem. Atqui decretum *A* creativum Angeli & ſimul præfinitivum conſenſus, per quod ſupponimus creatum fuiſſe Angelum, non eſt tale, vt per illud ſibi Deus impoſuerit neceſsitatem creandi per decretum *B* ſub conditione quod Petrus non ſit eliciturus conſenſum: quia decretum *A* eſt eſſentialiter incompoſsibile cum *B*, & ſicut efficaciter abſolutè amat ſui exiſtentiam, ita efficaciter abſolutè amat non exiſtentiam decreti *B*: decretum autem divinum efficaciter abſolutè amans non exiſtentiam decreti *B*, non habet vim determinandi & neceſsitandi Deum ad ipſum ponendum, quia decretum neceſsitans ſub conditione ad poſitionem alicuius termini debet poſita conditione coexiſtere cum termino illo: decretum autem *A* præfiniens conſenſum, poſito diſſenſu non coexiſtit cum decreto *B*, ſed potius ſi poneretur diſſenſus, non exiſteret ipſum decretum *A*: ergo Angelus creatus per decretum *A* præfinitivum conſenſus, non habet in vi talis decreti poteſtatem neceſsitãdi Deum, vt ipſum creet, vel creaverit per decretum *B*: ergo Angelus creatus hic & nunc per decretum *A* præfinitivum operis, neque ex vi decreti *A* habet poteſtatem ad faciendum vt Deus ipſum creaverit per decretum *B*: ergo ſi habet poteſtatem impediẽdi decretum *A* creativum ipſius, & ſimul præfinitivũ conſenſus, habet poteſtatem ad faciendum, vt ipſe Angelus exiſtat in rerum natura ſine omni voluntate exequenti. Multa poſſent hic dici in in confirmationẽ huius argumenti, quæ omitto, quia ex dictis diſp. 12. facile intelligitur.

SECTIO SECVNDA.

An ſufficienter ſolui valeant obiectiones contendentes, Deum poſſe efficaciter præfinire noſtra opera libera præfinitione ſimplici?

§. I.

87 OBijcies primo: poteſt Deus intrinſece moveri à ſcientia media de cõgruitate auxilij, ad ipſũ conferendũ, concipiẽdo decretũ ex modo ſuo tendendi eſſentialiter ſup-

ſupponẽs illam ſcientiam, & amans auxiliũ, quia efficax: at huiuſmodi decretum eſt virtualis quæda n præfinitio operis liberi: ergo, &c. Maior quæ ſola indiget probatione ſic ſuadetur: nam ſicut ſi ego ſciens Petrum mihi collaturum eſſe librum ſub conditione, quod petam ab ipſo, poſſum ab illo petere ductus illa ſcientia, vt motivo, & per affectum petendi ex ſe ſupponentem illam notitiam; quin propterea auferam ab ipſo libertatem dandi, vel negandi. Ita Deus ſciens me bene operaturum cum auxilio *A* poterit mihi illud conferre per affectum eſſentialiter ſupponentem eiuſmodi ſcientiam.

88 Reſponderi poteſt, negando paritatem: nam ſcientia illa, qua ego mihi perſuadeo, Petrum collaturum eſſe mihi librum ſub conditione, quod ego ab illo poſtulem, eſt talis vt poſsit falſificari à Petro: nam in eo inſtanti, quo ego peto ductus illa perſuaſione, & ex ſuppoſitione eiuſmodi petitionis, poteſt Petrus nolle dare librum, ac proinde cum illa notitia componere eiuſmodi nolitionem. At ſcientia media futuri operis liberi eſt infalſificabilis.

89 Sed vrgebis: poſſum ego per rẽvelationem infallibilem cognoſcere, Petrum mihi collaturum liberum ſub cõditione quod poſtulem ab ipſo; & ductus hac notitia poſtulare quin propterea auferam à Petro libertatem negandi librum illum: ergo pariter Deus infallibiliter cognoſcens Petrum operaturum ſi conferatur auxilium *A* poterit hac notitia ductus ei conferre eiuſmodi auxilium, quin propterea auferat ab illo libertatem non operandi. Reſpondebitur, bifariam poſſe intelligi, quod ego ducar illa revelatione ad poſtulandum; primo indirectè, quatenus nimirum illa revelatio removet prohibens petitionem, videlicet quatenus removet dubietatem de conceſsione futura, qua ſtante ego non poſtularem. Secundo directe, & formaliter, ita vt revelatio illa influat in voluntatem petendi librum, ad illamque eſſentialiter præſupponatur. Si primo modo moveat me revelatio illa, caſus nullam continet implicationem: nam Petrus ſuppoſita petitione illa, poterit cum illa coniungere negationem libri, & impedire revelationem, cum qua oratio illa, & voluntas orandi per accidens coniungebãtur. Si ſecundo modo dicatur movere; caſus eſt implicatorius: nam ſuppoſita oratione, vt mihi libera, ſeu vt à me prolata ex vi voluntatis interioris liberum eſt Petro concedere, vel negare librum, ac proinde coniungere negationem libri cum mea voluntate petendi: quapropter ſi mea voluntas petendi eſſentialiter ſupponeret revelationem de conceſsione libri, liberum foret Petro coniungere negationem libri cum ea voluntate, ac proinde falſificare revelationem, quod repugnat. Ad hunc igitur modum dico bifariam ſcientiam mediam poſſe movere ad conferendum auxilium. Primo indirecte, & quaſi per modum removentis prohibens, quatenus removet ſcientiam oppoſitam de incongruitate illius auxilij, quæ ſi adeſſet, Deus non haberet decretum conferendi auxilium quod perinde eſt ac movere, vt conditionem ſine qua hic, & nunc non exiſteret eiuſmodi decretum, eſto poſſet. Secundo directe, & per modum conditionis eſſentialiter præſuppoſitę ad decretum conferendi auxilium. Primo modo concedimus movere: nam ſuppoſito decreto collativo auxilij poteſt voluntas noſtra cum illo decreto coniungere omiſsionem operis non minus, quam cum ipſo auxilio; ac proinde poteſt impedire ſcientiam mediam congruitatis auxilij, quandoquidem decretum illud eam ex ſe non poſtulat magis quam oppoſitam. At ſi decretum illud ex ſe ſupponeret eſſentialiter ſcientiam mediam, non poſſet voluntas noſtra cum illo coniungere omiſsionem operis: ac proinde non poſſet ponere omiſsionem operis: quia propter rationem noſtræ concluſionis non poteſt impedire decretum illud; implicat autem poſſe ponere omiſsionem operis, quin poſsit decretum operis impedire, vel fruſtrare.

90 Obijcies ſecundo: poteſt homo ſciens per revelationem Deum conceſſurum ſibi auxilium, ſi ab ipſo petat, poſtulare auxilium per orationem eſſentialiter ſupponentem huiuſmodi revelationem, quin propterea eiuſmodi oratio auferat à Deo libertatem dandi, vel negandi auxilium: ergo pariter poterit Deus ſciens hominem recte operaturum ei conferre auxilium per voluntatem eſſentialiter ſupponentem illam ſcientiam. Reſpondeo negando antecedens, & ratio videtur manifeſta; nam ſi revelatio repræſentat Deum libere conceſsurum homini id, quod ipſe expoſcit, neceſse eſt vt ſuppoſita oratione poſsit Deus conferre, vel non conferre auxilium poſtulatum: at hoc ipſo eiuſmodi oratio nequit ſupponere eſsentialiter revelationem illam: nam Deus in ratione proximè potentis exaudire orationem conſtituitur per ſcientiam intuitivam orationis ſupponentem ipſam eſsentialiter. Vnde ſi oratio eſsentialiter ſupponeret revelationem, ſupponeret eſsentialiter aliquid connexum eſsentialiter cum collatione auxilij; ac proinde ipſa ſcientia viſionis, qua Deus cõpletur in ratione proximæ potẽtis exaudire orationẽ eſset eſsentialiter connexa cũ collatione auxilij: ergo actus primus proximus ad

exaudiendã, vel nõn exaudiendam orationem poſtulantẽ auxiliũ cõſtitueretur per aliquid eſſentialiter connexum cum callatione auxilij. Quod tamen apud omnes eſt implicatoriũ, nã actus primus liber debet eſſe indifferens, & coniungibilis cum alterutro contradictionis extremo.

91 Hinc obſerva, vt hoc argumentum ſit contra nos debet eſſe de revelatione affirmante Deum mihi conceſſurum libere auxilium ſi ab ipſo poſtulem, ita vt in ſenſu cõpoſito notitiæ orationis à me fuſę Deus maneat liber ad dandum, vel negandum quod poſtuletur; ſicut voluntas noſtra poſito auxilio congruo manet libera ad operandum, vel non operandum. Si enim revelatio affirmaret, Deum mihi conceſſurum auxilium, ſi ab ipſo poſtulem, omnino neceſſario, & abſque libertate negandi in ſenſu compoſito orationis, paritas nihil valeret: nam ſcientia media affirmat voluntatem noſtram ſub conditione, quod præveniatur auxilio indifferenti operaturam liberè, ita vt in ſenſu compoſito illius poſsit omittere operationem: at revelatio illa non repræſentaret Deum ſub conditione orationis meę mihi conceſurum liberè auxilium ita vt in ſenſu compoſito orationis poſſet negare. Vnde non fieret paritas ab vno ad aliud.

92 Hinc ſi revelatio ſupponat decretum efficax conditionatum, quo Deus apud ſe ſtatuit mihi dare auxilium, ſi poſtulem, in hoc eventu concedam me poſſe poſtulare per orationem eſsentialiter ſupponentem revelationem: cæterum tunc ſuppoſita oratione nullam Deus habebit libertatem ad negandum, ſed omnimodam neceſsitatem, ſolumque dicetur dare libere denominativè à libertate decreti conditionati. Hinc vero nullum argumentum fit contra nos; quia ſuppoſito auxilio congruo voluntas noſtra manet indifferens ad non operandum in ſenſu compoſito illius: vnde cum non poſsit impedire præfinitionem, poſset ſane fruſtrare, ſi illa daretur: quemadmodum ſi ſuppoſita oratione eſsentialiter ſupponente decretum conditionatum dandi auxilium, poſſet Deus auxilium negare, poſſet fruſtrare decretum ſuum efficax.

93 Sed vrgebis: hoc ipſo quod quis per revelationem infallibiliter ſciat. Deum ſibi collaturum auxilium ſub conditione, quod illud expoſcat, iſtud non poſsit poſtulare per orationem eſſentialiter ſupponentem revelationem; nihilominus poteſt imperare orationem per actum eſſentialiter ſupponentem revelationem, & habentem hunc modum tendendi: *Quia certo ſcio Deum mihi collaturum auxilium ſub conditione quod illud poſtulem, volo illud poſtulare*: Ergo pariter Deus ſciens hominem recte operaturum ſub conditione quod ei conferat auxilium congruum, poteſt imperare illius auxilij collationem per voluntatem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam de efficacia. Reſpondeo non ſolum orationem ipſam externam, ſed nec animum internum orandi poſſe eſſentialiter ſupponere illam revelationem. Et ratio eſt, quia Deus non movetur ab oratione niſi vt bona moraliter, & vt libere elicita, vt ſic autem includeret imperium illud eſſentialiter ſupponens revelationem: ac proinde eadem in hoc datur implicatio, ac in eo quod ipſa oratio eſſentialiter ſupponeret revelationem. Ratio autem à priori cur eiuſmodi revelatio nequeat eſſe motivum intrinſecum propoſiti interni orandi, ſeu imperij inducentis orationem, eſt, quia illa revelatio repræſentat Deum conceſſurum liberè auxilium ſub conditione, quod apud eum fundatur oratio, quæ vt libera, & meritoria non ſit connexa eſſentialiter cum exiſtentia rei poſtulatę.

94 Obijcies tertio ex nobili Recentiore: poteſt Deus decreto efficaci velle gratiam efficacem, vt efficacem: at eiuſmodi decretum foret præfinitio efficax: ergo, &c. Probatur maior, quia Deus poteſt velle decreto efficaci, quæ nos oramus, & petimus ab ipſo: ſed nos petimus ab ipſo gratiam congruam, & efficacem reduplicativè, vt talem: ergo. Secundo probatur eadem maior, quia in Deo datur ſpecialis affectus miſericordiæ, & liberalitatis circa bene operantem, quem non habet circa male operantem, cum Deus non ſolum in effectu, ſed etiam in affectu diſcernat bene operantem à male operante. Sed circa male operantem habet Deus voluntatem efficacem conferendi auxilium ſufficiens propter bonitatem propriam auxilij ſufficientis, vt ſufficiens eſt: ſimiliter etiam habet in efficacem intentionem tribuendi auxilium congruum, vt congruum, quia tribuit auxilium ſufficiens male operanti ex intentione, vt recte operetur: ergo circa bene operantem Deus habet intentionem efficacem auxilij efficacis, vt efficax eſt.

99 Reſponderi poteſt, diſtinguendo illam propoſitionem: Deus poteſt velle decreto efficaci, quæ nos petimus ab ipſo; efficacia decreti terminata ad id, ad quod Deus immediate determinat, concedo: efficacia decreti terminata directe, atque efficaciter ad id quod Deus non determinat, nempe ad operationem noſtram liberam, nego. Vnde conceſſa minori, neganda eſt conſequentia. Quamquam ergo homo poſsit efficaciter quãtum eſt

ex

ex ſe nunc deſiderari vt ipſe in poſterum recte operetur, & Deum orare vt ipſum efficaciter moveat ad recte operandum: nequit tamen niſi ex errore, & falſa exiſtimatione poſtulare, vt Deus efficaciter decernat eius operationem liberam per decretum ex ſe eſſentialiter connexum cum exiſtentia operis liberi: quia hoc eſſet poſtulare chymæram.

96 Ad id autem quod dicitur de ſpeciali affectu reſpondeo, ex terminis non eſſe neceſſarium, vt Deus in affectu antecedenti ſecundum ſe, & phyſicè inſpecto diſcernat operantem à non operante; ſed ſatis eſſe quod in effectu diſcernat phyſice & in affecto moraliter; ſiquidem contingere poteſt, vt cum eodem actu primo, eademque inclinatione, vnus operetur; & alius non operetur; in quo eventu affectus antecedens erga vtrumque eſt phyſice æqualis; quia ſtante eodem decreto erga vtrumque, contingere poteſt vt vnus operetur, & alius non operetur. Et quidem argumentum probaret, præfinitiones illas eſſe ſimpliciter neceſſarias, quod eſt contra communem ſententiam præfinientium. Sequela probatur; quia per te implicat vt Deus diſcernat operantem à non operante, quin habeat ſpecialem affectum erga operantem, quæ ſpecialitas per te, conſiſtit in decreto ex ſe connexo eſſentialiter cum exiſtentia operis liberi, dixi: *Moraliter in affectu*, quia dum *Deus* confert homini auxilium, cum quo prævidet ipſum operaturum, perinde eſt ac ſi haberet decretum ab intrinſeco efficax; quia per illum affectum non ſolum dat entitatem auxilij, ſed etiam dat actualem operationem.

97 Reſpondeo ſecundo: quotieſcumque aliquis recte operatur non ſolum in effectu, ſed in affectu phyſice diſcerni à non operante, & oppoſitum implicare contradictionem. Ratio eſt, quia implicat hominem recte operari, quin Deus per ſcientiam mediam cognoſcat recte operaturum, ſi ei conferatur auxilium; quæ ſcientia affert ſecum ſpecialem complacentiã per modum gaudij in eo quod homo ſit operaturus, ſi vocetur: eo quod Deus ob ſuam infinitam bonitatẽ eſt eſſentialiter determinatus vt per hoc præciſe, quod videat hominem recte operaturum; ſi ei conferatur auxilium, de hoc gaudeat. Vnde erga operantem non ſolum habet affectum conſiſtentem in decreto efficaci dãdi auxilium, qui affectus communis eſt non operanti, ſed inſuper habet affectum complacentiæ ſpecialis identificatum virtualiter cum ſcientia media, vel illam ſupponentem.

98 Obijciunt quarto ijdem recentiores: Deus poteſt habere hoc decretum efficax conditionatum: volo vt voluntas operetur, ſub conditione quod ei concedatur proxima poteſtas ad operandum. Cum enim habeat ſcientiam affirmantem operationem ſub conditione auxilij, cur ſimiliter habere non poterit eiuſmodi decretum? hoc autem decretũ poſita conditione redditur abſolutum, & efficax circa operationem: ergo, &c. Verum hęc obiectio levis eſt, negamus enim, & exiſtimamus negandum ab omnibus Doctoribus tuentibus ſcientiam mediam, eiuſmodi decretum efficax: nam ſi efficax eſt debet habere efficaciam circa aliquid, ſeu vim, & energiam determinandi ad alicuius obiecti exiſtentiam. Non habet autem vim determinandi ad exiſtentiam conditionis: nam hoc ipſo non foret conditionatum, ſed purificativum conditionis: ergo debet habere vim determinandi ad conditionatum, nempe ad actum: hoc autem pugnat cum libertate: nam iuxta veriſsima Societatis principia, poſtquam voluntas noſtra intelligitur proxime indifferens ad vtrumque extremum, ad ipſam ſpectat vnice determinare ad exiſtentiam auxilij: nec ſimile eſt de ſcientia media, quæ non determinat, ſed potius determinatur à noſtra operatione.

99 Obijcies quinto ex Patre Antonio de Quiros tom. 2. diſput. 7. num. 19. ſi per impoſsibile in Deo non daretur ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſed præciſe ſcientia media, adhuc Deus directus à ſcientia mediæ poſſet conferre auxilium congruum, illęſam ſervando libertatem: & tamen in illo eventu decretum collativum auxilij congrui ſupponeret eſſentialiter ſcientiam mediam, cum debeat ex ſe eſſentialiter ſupponere aliquam, & tunc non eſſet alia: ergo quod decretum collativum auxilij ſupponat eſſentialiter ſcientiam mediam, ſitque proinde eſſentialiter cõnexum cum exiſtentia operis non officit libertati. Primo reſpondetur negando maiorem; quia vt illæſa ſervaretur libertas, deberet voluntas poſſe impedire ſcientiam mediã: at in illo eventu non poſſet; quia ſi impediret ſcientiam mediam, impediret decretum executivum auxilij illam eſſentialiter ſupponens, & cum non poſſet inducere aliud decretum loco illius, poſſet facere, vt decretum maneret in rerum natura ſine omni voluntate exequenti, quod repugnat. Deinde ſecundo reſpondeo admiſsa maiori, diſtinguendo minorem: in illo eventu decretum collativum auxilij ſupponeret eſſentialiter ſcientiam mediam, diſtinguo, congruitatis determinate nego; congruitatis, vel incongruitatis vage, concedo minorem; & nego conſequentiam. Itaque in illo eventu decretum collativum auxilij congrui illæſam ſervans libertatem, ſupponeret ſcientiam mediam

congruitatis auxilij ſecundùm prædicata communia ſibi cum ſcientia media incongruitatis eiuſdem auxilij: vtraque enim ſcientia in illa hypotheſi eſſet repreſentatio contingens comprehenſivè penetrans quidditatem auxilij, & in hoc convenirent, licet differrent in eo, quòd altera affirmaret illam quidditatem re ipſa coniungendam cum operatione; altera id negaret. Supponeret ergo tunc decretum executivum auxilij ſcientiam congruitatis quatenus eſt comprehenſio auxilij, non verò quatenus vltra hoc habet affirmare operationem vt futuram ſub conditione ipſius. Quo poſito, nõ ſequeretur inconveniens à nobis nuper adductum: nam voluntas noſtra impediens ſcientiã congruitatis, hoc ipſo induceret loco illius ſcientiam incongruitatis de ſe ſufficientem ad exiſtentiam illius numero decreti: ac proinde non impediret decretum: nec faceret auxilium manere in rerum natura abſque omni voluntate exequente.

100 Obijcies ſextò, quamvis ego non haberem vllam aliam cognitionem præter illam, qua cognoſcerem per revelationem, Deum mihi conceſſurum gratiam, ſi ab ipſo poſtularem: poſſem à Deo petere, & conſequenter habere affectum vnicè pendentem ab illa revelatione vt à regulante; & nihilominus Deus mihi liberè concederet rem poſtulatam; quamvis ad id moveretur à meo deſiderio regulato per illam revelationem: ergo ſtat aliquid movere antecedenter ad decretum liberè concipiendum, & tamen habere ex ſe infallibilem connexionem cum exiſtentia decreti liberi: ergo pariter ſtabit Deum conferre auxilium per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere, & nihilominus opus manere liberum. Reſpondeo, ipſam revelationem, vel quãcumque aliam cognitionem eſſentialiter veram, quæ repræſentat Deum mihi liberè conceſſurum aliquid ſub conditione, quod ab ipſo illud petam, ſupponere meam orationem regulatam iri per cognitionem diſtinctam ab ipſamet revelatione, & de ſe coniungibilem cum carentia rei petitæ, quia illamet revelatio ſupponit in ſenſu cõpoſito orationis meæ Deum poſſe concedere, vel negare rem poſtulatam, quod eſſet falſum, ſi mea oratio regularetur per ſcientiam, quæ ſimul cum oratione haberet infallibilem connexionem cum exiſtentia rei poſtulatæ. Quare neganda eſt maior: quia ſi nulla alia datur cognitio præter revelationem, non ponitur conditio, ſub qua revelatio affirmat opus futurum.

§. II.

Soluuntur aliæ obiectiones, & exponitur quo pacto ſcientia media dirigat ad decretum collatiuum auxilij congrui.

101 OBIICIES ſeptimò, ſcientia media inclinat ad voluntatem collativam auxilij, ad illamve dirigit: Deuſque verè confert auxilium quia videt efficax: ergo decretum collativum auxilij oritur à ſcientia media, ad illamque inclinat. At hoc explicari nequit ſine aliqua formalitate libera in Deo ſupponente eſſentialiter ſcientiã, quæ ſit dependentia paſsiva decreti à ſcientia media. Reſpondeo, hoc quod eſt decretum collativum auxilij oriri à ſcientia congruitatis cõſiſtere in coexiſtentia illius decreti, & ſcientię; nam decretum per ſe ipſum eſt eſſentialiter determinatũ vt oriatur ab hac ſcientia cõgruitatis per hoc præcisè, quod cum illa coexiſtat, quamvis poſsit cum illa non coexiſtere. Ad modum quo vt intelligamus, hunc numero amorem oriri ab hac numero cognitione non eſt neceſſe vt actio productiva amoris ſupponat determinatè hanc numero cognitionem, ſed vagè hãc vel aliam omninò ſimilem; cognitio enim non movet ad amandum quatenus eſt hæc numero potius, quam illa, ſed quatenus proponit talem bonitatem cum tali vel tali claritate, in qua ratione convenit cum alia cognitione: vnde oriri ab hac potius, quã ab illa conſiſtit in hoc, quod potius coexiſtat cum hac, quam cum illa.

102 Dices primò, actum voluntatis eſſentialiter ſupponere ſcientiam dirigentem: ergo ſi decretum collativum auxilij dirigitur à ſcientia congruitatis, illam per ſe ſupponit eſſentialiter. Reſpondeo duplicem eſſe directionem: aliam per ſe, quam ſcilicet exigit eſſentialiter ipſe affectus, ne feratur in incognitum: & hoc pacto non dirigere ſcientiam congruitatis ad decretum collativum auxilij, quia eſto non daretur illa ſcientia, non ferretur in incognitum; ſiquidem totum illud, quod amatur per decretum illud, ſupponitur cognitum per ſimplicem intelligentiam: aliam per accidens, quam nimirum affectus eſſentialiter non poſtulat, eo quod ſupponat per ſe aliam ſcientiam repræſentantem obiectum, in quod fertur. Et hoc pacto dicimus ſcientiam mediam dirigere ad decretum collativum auxilij; quia ita movet & inclinat ad poſitionem illius decreti, vt tamen non exigatur determinatè ab illo. Itaque ſcientia media duntaxat movet per modum cauſæ impulſivæ minimè requiſitæ ad exiſtentiam decreti.

Di-

103 Dices ſecundò: poſſe coexiſtere voluntatem collativam auxilij cum ſcientia congruitatis, quin ab illa moveatur: quia ſtat ſcientiam illam de ſe inclinare in exiſteniiam decreti, & decretum poni, quin oriatur ab illa ſcientia. Quemadmodum in creatis ſtat aliquam cognitionem vel complacentiam inclinare in exiſtentiam alicuius voluntatis efficacis, & exiſtere voluntatem illam, quin oriatur ab eiuſmodi cognitione. Vt dum quis complacet in obiecto turpi, & ſcit egreſſum è domo eſſe medium ad obtinendum illum finem, eiuſmodi complacẽtia & cognitio de ſe inclinant ad voluntatem egrediendi domo; & tamen non eſt neceſſe, vt ſi quis in ſenſu compoſito illius complacentiæ & cognitionis habeat voluntatem egrediendi domo, egrediatur ob finem pravum ab illove moveatur in actu ſecundo.

104 Reſpondeo, ex terminis rectè componi aliquam cognitionem inclinare ex ſe ad aliquem affectum, & affectum poni, quin oriatur ab illa cognitione, vt in exemplo adducto: cæterum in noſtro caſu non poteſt cõponi: ratio eſt, quia cum decretum collativum auxilij ex ſe inclinet ad rectam operationem, & ſit conformis inclinationi & complacentię neceſſariæ, quam Deus habet erga ipſam; ab illaque oriatur; implicat vt non oriatur pariter à ſcientia media augente inclinationem erga illudmet obiectum: quemadmodum ſi volitio oriatur à cognitione intenſa vt duo, & creſcat intenſio cognitionis, implicat coexire cum tota illa intenſione, & non oriri à tota illa; vbi enim cognitio proponit idemmet obiectum, quod proponitur à cognitione regulante affectum, augetque inclinationem in affectum, nequit cum illo coexiſtere, quin in illum influat. Vnde ſi quis in creatis haberet affectum regulatum eſſentialiter per cognitionem proponentem bonitatem aliquam vt poſſibilem, & ſimul cum illa cognitione haberet aliam repræſentantem illam vt futuram ſub conditione quòd ponatur affectus erga illam, ille affectus neceſſariò oriretur ab vtraque, ab altera eſſentialiter & per ſe, ab altera per accidens. Et quamvis id in creatis non poſſet contingere, deberet admitti in Deo, qui ob ſuam infinitam bonitatem & inclinationem ad benefaciendum, eſt eſſentialiter determinatus vt moveatur ad habendum aliquem affectum, ab omni cognitione repræſentante commoda ſecutura ex poſitione talis affectus.

105 Dices, Deus cognoſcens hominem rectè operaturum cum auxilio *A*, ſi detur, poteſt conferre illud auxilium per decretum amans illud præcisè, quia ſufficiens, & non quia efficax; in hoc autem eventu decretum collativum non oriretur à ſcientia efficatiæ, ſed præcisè à ſcientia ſufficientię: ergo ſtat decretum collativum auxilij coexiſtere cum ſcientia efficatię, quin ab illa oriatur. Reſpond. primò Deum nec à ſufficientia auxilij, nec ab efficatia præviſa, nec ab vlla re creata poſſe moveri ad decretũ collativum, ſed vnicè à ſua bonitate; hęc enim vnicè per modũ rationis formalis motivæ inclinat ad dandum auxilium, quod cognoſcitur eſſe ſufficiens ad rectam operationem: & inclinat magis vt cõferatur, quando adeſt ſcientia futuræ operationis: vnde hac poſita, magis inclinat divina bonitas ad ipſius collationem, quam ſi adeſſet ſcientia inefficatiæ. Quapropter impoſsibile eſt vt conferatur auxilium in ſenſu compoſito ſcientiæ mediæ de efficatia ipſius, quin decretum collativum oriatur ab illa ſcientia. Reſpondeo ſecundò: quamvis Deus poſſet moveri intrinſecè à ſufficientia auxilij cognita per ſimplicem intelligentiam ad habẽdum decretum collativum auxilij, nihilominus adhuc in illo eventu oriretur decretum illud à ſcientia congruitatis; quia licet non daret *quia* congruum, ly *quia* denotante motivum intrinſecum, daret tamen quia congruum, ly *quia* denotante cauſam impulſivam & motivum extrinſecum concurrens ex parte operantis.

106 Ex his deduces, decretum collativum auxilij congrui ex ſe eſſentialiter dũtaxat poſtulare ſcientiam ſimplicis intelligentiæ repræſentantem divinam bonitatem, vt motivum intrinſecum, cui innititur, & auxiliũ & rectam operationem vt obiecta materialia in quæ fertur: ab illaque ſcientia ſola oriri poſſe, quando adeſt ſcientia repræſentans incongruitatem auxilij: hæc enim, cum quantum eſt ex ſe retrahat à collatione auxilij, non eſt capax vt ab illa oriatur decretum collativum illius. At quando adeſt ſimul cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſcientia media congruitatis, oriri ab vtraque, ab illa per ſe & eſſentialiter, ab iſta vero per accidens.

§. III.

Soluitur alia obiectio, & explicatur, quo pacto ſine præfinitione ab intrinſeco efficaci operis liberi, Deus conferat auxilium efficax, non collaturus, ſi videret inefficax

107 OBIICIES octavò, Deus ſæpè dat auxilium efficax non collaturus ſi videret inefficax: at in hoc eventu dat per decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam: ergo illæſa libertate po-

poteſt Deus conferre auxilium efficax per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere. Hanc difficultatem latè explicuimus dip. 11. ſec. 5. vbi oſtendimus multipliciter poſſe ſalvari abſque prę finitione formali noſtrorum actuum liberorum, Deum ita conferre Prædeſtinatis ſæpe auxilia, vt non eſſet collaturus, ſi videret fore incongrua. Nunc reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: nam vt verificetur Deum ita conferre auxilium, vt non eſſet collaturus, ſi videret inefficax, non eſt neceſſe vt decretum collativum eſſentialiter ſupponat ſcientiam mediam. Quemadmodum ſæpe poteſt contingere, vt homo ita eliceat actum contritionis, vt non eſſet eliciturus, ſi non prævideretur timor pœnarum inferni excitans per modum cauſæ impulſivæ; quin indè liceat inferre actum contritionis per ſe & eſſentialiter ſupponere cognitionem & timorem pœnarum inferni. Rurſùs ſæpè contingit vt quis non eliceret actum circa obiectum honeſtum, & arduum, niſi videret illum actum eſſe præceptum & non poſſe omitti ſine peccato; quin inde liceat inferri illum actum eſſentialiter ſupponere cognitionem præcepti, hoc enim non habet niſi actus ſpecialis obedientiæ, qui fertur in rem quia præceptam; non vero actus obedientiæ materialis, qui fertur in rem ob honeſtatem illi intrinſecam. Et ratio à priori eſt, quia poteſt aliquid eſſe conditio, ſine qua actus hic & nunc non exiſteret, quamvis non ſit conditio eſſentialiter prærequiſita ad exiſtentiam actus. Quare in noſtro caſu ideo illa conditionalis eſt vera, quia ſi exiſteret ſcientia media oppoſita repræſentàs incongruitatem auxilij, illa retraheret à collatione auxilj: vnde ſcientia media repræſentans efficatiam, concurrit per modum removentis prohibens, ſicut timor pœnarum concurrit ad actum contritionis. Vnde affectus ille quo de facto Deus confert auxilium ex ſe non ſupponit eſſentialiter ſcientiam incongruitatis, licet eius occaſione exiſtat.

108 Deinde quin Deus habeat decretum efficax, quo intendat efficaciter operationem liberam honeſtam creaturæ, poteſt facilè explicari, quo pacto ſępè det auxilium, non collaturus, ſi videret inefficax: nimirum ſi aſſeramus, Deum ſpecialiter complacere in operatione libera Petri; & ex hac complacentia inclinari ad dandum auxilium congruum, quod minimè hic & nunc daret, niſi videret congruum. Quamvis enim illa complacentia non ſit eſſentialiter connexa cum operatione libera; eſt tamen talis naturæ, vt hic & nunc non daret auxilium Deus, niſi videret congruum, collato tamen auxilio ſicut voluntas creata poteſt impedire ſcientiam de efficatia auxilij, ita poteſt facere, vt auxilium conferretur, quamvis videretur inefficax, vt explicui tom. 1. diſp. 21. ſec. 3. num. 15.

§. IV.

Exponitur, quo pacto poſsimus impedire ſcientiam mediam reflexam, per quã Deus affirmat, ſe collaturum auxilium ſufficiens ſi per ſcientiam mediam directam prævi-derit fore efficax; & negaturum, ſi prævideritfore inefficax.

109 DICES: ergo Deus habet ſcientiam mediam reflexam, per quã cognoſcit ſe collaturum auxilium, ſi per ſcientiam mediam directam cognoſcat fore congruum; & negaturum, ſi videat incongruum. At hoc ipſo ad libertatem non requiritur, vt poſsimus impedire ſuppoſitionem eſſentialiter connexam cum opere libero, quo fundamento ablato, nulla eſt ratio, cur præfinitio tollat libertatem, quamtumvis ſit inimpedibilis vt ratio noſtræ concluſionis probat fore, ſi daretur. Sequela probatur: nam cum ſcientia media reflexa per quam Deus cognoſcit ſe non collaturum auxilium, ſi homo cum illo ſit peccaturus, nequit componi peccatum, quia vel auxilium non dabitur, vel ſi detur cũ illo infallibiliter operabitur: & nihilominus illa ſcientia non aufert libertatem peccandi, quamvis ſit inimpedibilis. Quod non auferat libertatem, patet: quod autem nequeat à nobis impediri, ſuadetur: nam ille ſolus poteſt impedire ſcientiam mediam, qui poteſt impedire conſequens ab illa affirmatum: iam verò Deus ſolus eſt, qui poteſt impedire conſequens affirmatum per illam ſcientiam mediam reflexam: nam quod illa ſcientia affirmat, eſt tum exiſtentia decreti negãdi auxilium, vtrumque autem decretum ſoli Deo liberum eſt: ergo ſolus Deus poteſt impedire illam ſcientiam mediam reflexam, ſuppoſita ſcientia media directa de efficatia auxilij.

110 Sed permittendo pro nunc, quòd detur illa ſcientia, quod facilè poſſet negari, loquendo de ſcientia reflexa antevertente ſcientiam mediam directam: (nam ex noſtra aſſertione ſolùm ſequitur, Deum cognoſcere ſe dare auxilium ex motione ſcientiæ mediæ de congruitate auxilij, & quod non conferret ſi daretur ſcientia oppoſita) permittendo, inquam, hoc: reſpondeo non ſolùm Deum, ſed etiam voluntatem creatam poſſe impedire illam ſcientiam mediam reflexam: licet diverſimodè; nam Deus poteſt impedire illam ſcientiam, quatenus ſuppoſita ſcientia media directa poteſt impedire decretum collati-

lativum auxilij: voluntas vero creata non poteſt impedire ſcientiam illam reflexam vſque dum intelligatur exiſtens auxilium: poſito autem auxilio poteſt impedire illam ſcientiam, illa ſupponit non extiturum auxilium, niſi cõiunctum cum efficatia: voluntas autem noſtra, ſuppoſito auxilio, poteſt facere vt illud exiſtat coniunctum cum inefficacia: poteſt ergo auferre illud, quod ſupponit ſcientia illa reflexa; ac proinde illam impedire. Quapropter licet illa ex ſe non pendeat abſolutè à noſtra voluntate, pendet tamen conditionatè; id eſt, pendebit poſito auxilio: conſulãtur quæ ſcripſi tom. 1. diſp. 21. ſec. 3. p. 368.

§. V.

Soluuntur reliquæ obiectiones.

111 OBIICIES nonò: Deus poteſt abſolutè promittere finem conſequẽdum actione libera: ergo poteſt illum abſolutè decernere: tum, quia promiſsio divina habet tantam connexionem cum effectu, quantam habet decretum; tum, quia promiſsio abſoluta continet eſſentialiter decretum abſolutum de re promiſſa. Antecedens probatur ex illo Ezechiel 23. *Spiritum meũ ponam in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea cuſtodiatis.* Item probatur ex fide gentium promiſſa Abrahamo. Reſpondeo, ex promiſſione non probari decretum ab intrinſeco efficax, & de ſe connexum cum actu libero; ſed decretum efficax dandi auxilium, quod per ſcientiam mediam novit efficax ad obtinendum illud, quod externè promittit. Quod patet: nam communiter Præfinitores cum Patre Suarez dicunt, eiuſmodi præfinitiones nõ eſſe neceſſarias ad perfectam Dei providentiam: potuit ergo Deus nolle præfinire efficaciter noſtros actus liberos; & tamen adhuc in illo eventu poſſet promittere converſionem liberam peccatorum: quia adhuc in illo eventu poſſet facere vt homines liberè converterentur, nimirum, dando eis auxilia congrua ad converſionem. Deus autem poteſt promittere illud, quod poteſt facere. Vnde Auguſt. de prædeſtinatione Sanctorum cap. 11. expendẽs locum Ezechielis nuper citatum: *Attendite* (inquit) *fratres & videbitis Deum illa promittere facturum ſe vt faciant, quæ iubet vt fiant.* Quare promiſsio externa abſoluta de opere libero futuro duo ſupponit erga opus illud, tum ſcientiam mediam repræſentantem illud vt infallibiliter futurum ſub cõditione talis auxilij; tum decretum efficax cõferendi illud auxilium. Vnde voluntas creata conſtituta in actu primo indifferenti poterit impedire promiſsionem illam externam per hoc præcisè, quòd impediat ſciẽtiam mediam, licet non impediat decretum terminatum ad opus liberum & collativum auxilij.

112 Obijcies decimò: Deus poteſt efficaciter decernere actionem agentis naturalis relinquendo media omninò immutata: ergo etiam finem conſequendum actione agẽtis liberi: nã ideo Deus poteſt efficaciter decernere finem conſequendum opera agentis naturalis relinquendo medium omnino immutatum, quia prævidet medio naturali omnino immutato conſequendum finem, ſed ſimiliter prævidit media indifferentia efficatia ad conſequendum finem actione agentis liberi, etiamſi non immutentur: ergo ſimiliter. Reſpondeo, negando paritatem, nam decretũ abſolutum & efficax non opponitur cũ actione agentis naturalis, imò requiritur. At opponi videtur cum actione agentis liberi. Vnde neceſſariò immutantur media; quia ſcientia media non repræſentat opus futurum liberè, niſi ſub conditione quòd auxilium conferatur per voluntatem indifferentem vt noſtra ratio videtur oſtendere.

113 Cui rationi novum robur à priori adiungo: nam voluntas noſtra in ratione proximè potentis operari conſtituitur per omnipotentiam vt liberè ſibi applicatam: ergo actus primus proximus conſtituitur per libertatem applicationis omnipotentiæ: hæc autem libertas, ſi præfinitio detur, conſiſtit in ipſa præfinitione, nã ea ſuppoſita nullus actus ſubſecutus divinus habet propriam & formalem libertatem: ergo ſi præfinitio detur, actus primus proximus voluntatis noſtræ ad operãdum vel non operandum conſtituitur per aliquid eſſentialiter connexum cum opere: quod eſt planè abſurdum: nam ad libertatem requiritur, vt actus primus ſit indifferens, & coniungibilis cum alterutro contraditionis extremo. Quapropter ſcientia media non poteſt deſervire ad præfiniendum efficaciter opus; quia repræſentat opus non extiturum liberè, niſi ſub conditione quod auxilium conferatur per voluntatem indifferentem minimè connexam cum opere.

114 Obijcies vndecimò & inſtaurabis argumentum novum. Poteſt Deus mihi promittere converſionem liberam peccatoris ſub conditione, quòd pro illo orem: & ſuppoſita oratione poteſt intrinſecè moveri à mea oratione, & ſua promiſsione ad conferendum peccatori auxilium congruum, quo infallibiliter convertatur: hoc autem decretum haberet eſſentialem connexionem cum converſione libera, vtpotè ſupponens eſſentialiter promiſ-

miſsionem conditionatam & inferens conditionem, per cuius poſitionem tranſit illa promiſsio in abſolutam: ergo poteſt Deus conferre auxilium congruum per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere libero, & conſequenter iſtud efficaciter præfinire. Reſpondeo, hic diſtinguendum eſſe inter promiſsionem externam, & promiſsionem internam: promiſsio externa conditionata de converſione peccatoris ſub conditione orationis, ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam de congruitate alicuius auxilij ad converſionem liberam peccatoris, & inſuper decretum efficax conditionatum dandi illud auxilium peccatori ſub conditione quod pro illo fundatur oratio. Promiſsio interna importat in recto decretum illud conditionatum, & de obliquo ſcientiam mediam, per quam illud decretum conſtituitur in ratione promiſsionis conditionatæ de converſione, ſeu in ratione decreti efficacis circa converſionem ſub conditione orationis: quia illud decretum ex ſe non ſupponit illam ſcientiam mediam nec efficaciter terminatur ad converſionem, ſed ſolùm ad entitatem auxilij: vnde ſolùm quaſi extrinſecè conſtituitur efficax circa converſionem per ipſam ſcientiam mediam. Hoc ſuppoſito dico, Deum non poſſe intrinſecè moveri ad conferendum auxilium ab illa promiſsione externa; quia illa promiſsio eſt ſuppoſitio conſequens à nobis impedibilis; decretum verò collativũ auxilij eſt ſuppoſitio ſimpliciter antecedens, & à nobis inimpedibilis, vt probat noſtræ concluſionis ratio: ſuppoſitio autem inimpedibilis nequit eſſentialiter inniti in ſuppoſitione impedibili; inniteretur autem ſi illam reſpiceret vt motivum intrinſecum: nequit ergo ita reſpicere. Quare ſolùm poterit intrinſecè moveri à promiſsione interna ſecundùm illud, quod importat in recto, nempe à decreto illo conditionato; hinc autem nihil contra nos infertur; quia illud decretum non ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam, nec habet connexionem eſſentialem cum opere ſub conditione orationis, ſed præcisè habet connexionem eſſentialem cum entitate auxilij congrui: à promiſsione autem externa conditionata poteſt Deus moveri extrinſecè ſicut movetur à ſcientia media.

115 Dixi poſſe extrinſecè Deum moveri ad conferendum auxilium à promiſsione externa conditionata, non tamen poterit moveri à promiſsione externa omninò abſoluta: nam promiſsio externa omninò abſoluta non videtur eſſe practica, ſed purè ſpeculativa; quia ſolùm videtur eſſe externa quædã teſtificatio decreti efficacis abſoluti, quod Deus habet dandi auxilium aliquod peccatori ex ijs, quæ novit fore congrua ad eius converſionem: hæc autem teſtificatio nullatenus influere poteſt in executionem externam auxilij, cum non antecedat, ſed ſubſequatur ad decretum immediatè executivũ illius auxilij. Quẽadmodum ſcientia viſionis, quam Deus habet de exiſtentia Angeli in decreto immediatè executivo illius, nequit influere in productionem Angeli: quia ſcientia eatenus poteſt influere in actionem Dei ad extra, quatenus influit in decretum executivum rei: ſcientia autem illud decretum ſupponens, in illud influere nequit.

116 Objcies duodecimò: Deus poteſt negare auxilium, quia inefficax per decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam de ipſius inefficatia: ergo poterit conferre auxilium, quia efficax per decretum eſſentialiter ſupponens ſciẽtiam mediam de ipſius efficatia. Conſequentia eſt legitima à paritate rationis. Antecedens verò ſuadetur: quia quodnam motivum magis aptum & proportionatum ad negandum alicui benefitium, quã videre illius abuſum futurum? Poterit ergo Deus concipere decretum habens hunc tendendi modum: *Quia video Petrum peccaturum cum hoc auxilio, nollo illud ipſi concedere.* Quod ſanè decretum ex ſuo modo tendendi ſupponit eſſentialiter ſcientiam incongruitatis auxilij ad rectè operandum. Reſponderi poteſt imprimis, negando antecedens, quia rationes noſtræ concluſionis efficaciter probant, Deum non poſſe exequi auxiliũ congruum per voluntatem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam: poſſet autem, ſi valeret hoc argumentum: nam decretum illud negans auxilium ex motivo intrinſeco ineffica-tiæ per ſe ipſum immediatè determinat ad carentiam auxilij, & excludit decretum executivum; quia ſuppoſita ſcientia media de ineffi-catia auxilij, nequit Deus præfinire opus, ac proinde nec poteſt habere nolitionem præfiniendi: vnde ſi habet nolitionem, illa directè & immediatè opponitur decreto immediatè executivo auxilij: ac proinde ſi paritas valet, conficitur, poſſe Deum exequi immediatè auxilium congruum per voluntatem præfinitivã operis ex ſe, & ab intrinſeco talem: vnde potius contra nobis argumentari licebit in hunc modum: Deus nequit exequi auxilium per voluntatem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam mediam de ipſius efficatia: ergo nec poterit negare per voluntatem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam de ipſius inefficatia. Meliuſque arguitur à decreto ad negationem decreti, quã ècontrà, quia negatio cognoſcenda eſt per affirmationem, & non ècontrà, affirmatio per negationem. Vnde ſicut nos probavimus, ſciẽ-

tiam

tiam mediâ de efficacia ſolùm extrinſecè movere ad decretum conferendi, iſtudque poſſe componi cum ſcientia de inefficacia: ita à paritate rationis probari valet; decretum negandi ſolùm extrinſecè moveri à ſcientia de inefficacia, & poſſe componi cum ſcientia de efficacia. Iuxta quam ſolutionem, dicendum erit, nõ eſſe poſsibile decretum, quod in ſe intrinſecè & formaliter habeat modum illum tendendi, de quo in argumento: licet æquivalenter, & virtualiter habeat illum; quatenus extrinſecè movetur à ſcientia de inefficacia.

117 Reſponderi poteſt ſecundò, admiſſo antecedenti; negando conſequentiam: nam in eo, quod ad negandum auxilium moveatur intrinſecè Deus ab inefficacia prævisa, nulla apparet ſpecialis repugnantia, ſuppoſito quòd poſsit moveri ab aliquo creato. At in eo, quod moveatur intrinſecè ab efficacia prævisa ad exequendum auxilium, datur ſpecialis repugnantia: quod nimirum illud decretum eſſet ſimpliciter antecedens, & non eſſet ſimpliciter antecedens, eſſet inimpedibile, & non eſſet inimpedibile.

118 Obijcies decimò tertiò ex Patre Quiros tom. 2. diſp. 8. n. 11. *Poteſt Deus habere huiuſmodi decretum: Volo efficaciter quod exiſtat opus nihil aliud ponendo in principijs immediatis indifferentibus, niſi ea quæ prævideo per ſcientiam mediam.* Tale autem decretum eſt præfinitio; vt patet: ergo, &c. Probatur maior: nam tale decretum imprimis non vult aliquid impoſsibile, ſiquidem de facto in nobis ita contingit, quod ſcilicet operemur, & tamen principia immediata ſint omninò indifferentia, & immutata. Aliunde verò tale decretum non procedit temere: nam vt quis prudentiſsimè velit finem, neceſſe non eſt, vt media, quæ abhibet, maiorem connexionem habeant cum fine, quàm eã, quæ re ipſa conſequitur *finem*. Reſpondeo illud decretum eſſe impoſsibile: quia ſupponeret, & non ſupponeret eſſentialiter ſcientiam mediam: ſupponeret vt docet adverſarius: non ſupponeret; quia everteret eius hypotheſim, ſiquidem ſcientia media non repræſentat opus futurum liberè, niſi ſub conditione quod auxilium conferatur per voluntatem indifferẽtem, coniungibilem cum carentia operis; vt evincit noſtra ratio.

119 Obijcies decimo quarto ex eodem ibidem num. 12. *Patentiſsimam confirmationem*, vt ipſe loquitur, præcedentis argumenti, in hoc decreto, quo ita efficaciter ſtatuat Deus: *Volo* quod ſi exiſtat auxilium omninò immutatum, quin aliquid ei ſuperaddatur, exiſtat opus: & volo etiam *Quod exiſtat tale auxilium*. Quod decretum nullo, inquit, titulo negari poteſt poſsibile, cum nihil contradictorium, nihil inconſequibile decernat. Tale autem decretum eſſentialiter eſt cõnexum cum opere: ergo. Verum multum ego fallor, ſi hæc confirmatio, quæ patentiſsima videtur ſuo Authori, nõ eſt patenter falſa: nã decretum efficax quo Deus practicè decernat, volo vt voluntas operetur ſub cõditione, quòd detur ei hoc auxilium, ſeu ſub cõditione, quòd conſtituatur in actu primo proximo, quatenus tale, aliquam efficaciam habet conditionatam circa operationem; alioqui non erit niſi puræ quædam complacentia per modum gaudij regulata eſſentialiter per ſcientiam mediam, de eo quod voluntas ſit operatura ſub tali conditione. Si autem aliquam efficaciam habet circa opus: ergo poſita potentia proxima. Vim habet influendi in opus immediatè; alioquì nec mediatè, nec immediatè erit efficax circa opus; quia quatenus conditionata non influit in conditionem, & poſita conditione per ſe non influit in opus. Si autem vim habet influendi: ergo poſita conditione determinat voluntatem, quod pugnat cum libertate & cũ principijs noſtræ ſcholæ, iuxta quam ad ſolam voluntatem creatam ſpectat determinare ad exiſtentiam actionis ſuppoſita proxima indifferentia ad vtrumque.

120 Quòd ſi adverſarius velit, illam volitionem eſſe puram complacentiam ſpeculativam de eo, quòd voluntas ſit operativa ſub conditione quod præveniatur auxilio indifferenti tali; & aliunde velit vt cum hac complacentia identificetur virtualiter decretum executivum auxilij; etiam pugnantia dicit: nam decretum executivũ auxilij eſt ſuppoſitio ſimpliciter antecedens opus: illa verò complacẽtia eſt ſimpliciter conſequens; rursùs illa complacentia eſt ſeparabilis ab auxilio non minus quàm ſcientia ipſa media; decretum verò executivum auxilij ab illo ſeparabile non eſt: ergo non poſſunt identificari virtualiter.

121 Obijcies decimo quinto ex eodem ibidem num. 20. nam Deus dirigitur à ſcientia media ad conferendum auxilium; & decretum collativum auxilij oritur ab illa: idque eſt planè liberum & voluntarium Deo: ergo Deus efficaciter vult vt decretum executivum auxilij oriatur à ſcientia media: ergo vel id vult per ipſummet decretum executivum, & ſic iam hoc erit eſſentialiter connexum cum opere, vtpotè efficaciter amans ortum ſui à ſcientia congruitatis, & cum hoc ortu eſſentialiter connexum, vel per aliud decretum reflexum ſe habens per modum imperij efficacis reſpectu decreti exequentis; & ſic iam hoc decretum erit efficax præfinitio operis.

122 Reſpondeo, Deum efficaciter vel-

le

le vt decretum executivum auxilij oriatur à ſcientia media, efficacia terminata ad id, quod importat in recto, non verò efficacia terminata ad id, quod importat tàm in recto quàm in obliquo: nam decretum illud oriri à ſcientia media importat coexiſtentiam vtriuſque, & Deus ſuppoſita ſcientia determinat ad illam coexiſtentiam, illamque amat efficiter, determinando & amando exiſtentiam decreti per ipſummet decretum: non verò determinando vel efficaciter amando exiſtentiam ſcientiæ mediæ: hoc enim non ſpectat ad Deum ſed ad voluntatem creatam, cui ſoli libera eſt exiſtentia ſcientiæ mediæ.

Deinde inſto argumentum: nam ſicut Deus dirigitur à ſcientia media ad conferendum auxilium, ita ad præparandum concurſum: ſicut enim quòd Deus videat Petrum benè vſurum auxilio indifferenti, ſi ei conferatur, inclinat Deum ad conferendum; ita, quòd Deus ſciat, Petrum benè vſurum ſuo cõcurſu, ſi ei indifferenter præparetur, inclinat ad præparandum: ergo ſi decretum collativum auxilij ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam; etiam illam ſupponeret decretum oblativum concurſus, quod tamen eſt apertè falſum: quia illud decretum conſtituit actum primum, nihil autem conſtituens actum primum liberum, poteſt eſſe connexum cum actu ſecundo.

123 Objicies decimo ſexto ex eodem num. 24. nam coexiſtentia decreti exequentis auxilium cum ſcientia congruitatis perfectè voluntaria eſt Deo, ab ipſoque efficaciter amata & determinata: ergo Deus habet decretum efficaciter amans illam coexiſtentiam, & conſequenter eſſentialiter connexum cum illa & per conſequens cum opere. Reſpondeo, ſicut ad præcedens, & diſtingo conſequens: efficaciter amans illam coexiſtentiam quoad vtrumque eius extremum, nego; quoad alterum, nempe, quoad decretum, concedo. Nec vero vt illa coexiſtentia perfectè voluntaria ſit Deo, quidquam aliud requiritur, quàm quòd Deus, ſuppoſita ſcientia media, quæ ex ſe antevertit omne liberum decretum, velit habere decretum per ipſummet decretum.

124 Et inſto argumentum: nam iuxta ſententiam communem adverſariorum poteſt Deus non præfinire efficaciter opus liberum, & conſequenter habere decretum non conferendi auxilium congruum per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere. Et nihilominus cõferret auxiliũ, & faceret vt coexiſtat cum ſcientia, ita vt hæc coexiſtentia ſit illi perfectè voluntaria: ergo &c. Deinde inſtatur argumentum in decreto oblativo concurſus. Addo benè poſſe Deum per complacẽtiam conſequentem, quæ iam ſupponat exiſtentiam decreti, complacerè in coexiſtentia illius cum ſcientia. Verum hæc complacentia erit ſuppoſitio omninò conſequens, & à nobis impedibilis.

125 Objicies decimo ſeptimo: ſi ego relinquar cum ſola cognitione fidei in articulo mortis, per quam cognoſcam Deum mihi conceſſurum auxilium ad eliciendam contritionem, ſi ab ipſo poſtulem; potero ductu illius notitiæ poſtulare: ergo pariter Deus vi ſolius ſcientiæ mediæ vt dirigentis poterit conferre auxilium congruum. At decretum conceptum vi ſolius ſcientiæ mediæ de congruitate auxilij illam ſcientiam eſſentialiter ſupponit: ergo poteſt Deus conferre mihi auxilium congruum per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere. Reſpondeo, diſtingo antecedens: ſi cognitio fidei repreſentet Deũ, ſuppoſita mea oratione mihi conceſſurum liberè auxilium, nimirum cum poteſtate ad negandum in ſenſu compoſito orationis, nego antecedens: (quia ſi ego non habeam niſi illã notitiam fidei, mea oratio illam vt dirigentem per ſe ſupponet, ac proinde Deus conſtituetur in ratione proximè potentis exaudire orationem meam per notitiam orationis meæ vt elicitæ vi fidei infallibilis, ac proinde conſtituetur per notitiam eſſentialiter connexam cum exauditione; quod repugnat cum eo, quòd exauditio ſit libera ſuppoſita oratione) ſi cognitio fidei repreſentet Deũ mihi conceſſurum auxilium ſub conditione, quòd poſtulem illud, Deum, inquam, conceſſurum abſque libertate negandi ſuppoſita oratione, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia in caſu antecedentis cognitio fidei non repreſentaret Deum collaturũ liberè ſub conditione orationis, ſed potius repræſentat, vel ſalem ſupponit Deum conceſſurum neceſſariò, ſuppoſita oratione: at in caſu conſequentis ſcientia media repræſentat operationem noſtram futuram liberè ſub conditione quòd conferatur auxilium.

126 Imò hinc retorqueo argumẽtum: implicat me fundere orationem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam infallibilem de conceſsione auxilij; quin poſita oratione maneat Deus neceſsitatus ad concedendum id quod poſtulatur: ergo pariter implicabit Deum mihi conferre auxilium per voluntatem eſſentialiter ſupponentem ſcientiam infallibilem de futura operatione, & quod, poſito illo decreto, ego maneam liber.

SE-

SECTIO TERTIA.

An ſpeciali titulo repugnare videatur præfinitio formali, quæ ſit intentio efficax noſtri conſenſus liberi neceſsitans Deum ad eligendum auxilium congruum, quo obtineat illum finem?

§. I.

Quæſtionis ſenſus & Authorum placita.

127 PRÆFINITIO virtualis ſimplex eſt decretum amans auxilium quia efficax, ideſt decretum, tendens immediatè in exiſtentiam auxilij congrui, illamque efficaciter amans ex motivo intrinſeco efficacię; ac proinde eſt decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam de congruitate auxilij, & inferens exiſtentiam auxilij; ac proinde ſolùm mediatè & virtualiter fertur in operationem honeſtam, quæ eſt effectus auxilij congrui. Præfinitio virtualis complexa, eſt decretum ſupponens per accidens ſcientiam mediam de efficacia auxilij, & hic & nunc ortum trahens ex illa ſcientia, & inferens auxilij exiſtentiam. Quamvis enim tale decretum poſsit exiſtere quin exiſtat ſcientia media de efficacia auxilij; ex ſuppoſitione tamen quòd exiſtat eiuſmodi ſcientia, impoſsibile eſt, vt exiſtat eiuſmodi decretum, quin oriatur à tali ſcientia, & quin verè conferat auxilium quia eſt efficax, ly *quia* denotante motivum extrinſecũ decreti: vnde eiuſmodi decretum conſtituitur in ratione efficacis per talem ſcientiam, vt explicui diſp. 11. ſec. 3. Hæc poſterior præfinitio virtualis tantum abeſt, vt ſit contraria libertati, vt potius ſit neceſſaria ad omnẽ actum liberum honeſtum, præſertim ſupernaturalem, vt dixi diſp. 13. ſec. 4. circa finem: quia impoſsibile eſt vt homo rectè & ſalutariter operetur, quin Deus ex directione ſcientiæ mediæ illi contulerit auxilium congruum; decretum autem conferens auxilium indifferens ex directione ſcientiæ congruitatis, eſt virtualis præfinitio operis, quâ Deus verè & propriè vult efficaciter vt homo rectè operetur; ſicut per auxilium indifferens ortum ex ſcientia media congruitatis verè nos movet Deus efficaciter ad actum ſalutarem, & facit vt faciamus. De priore præfinitione virtuali, an tollat libertatem vel formaliter vel arguitivè, rationes dubitandi multas propoſui ſec. 1. Nunc ſpecialis difficultas eſt, de præfinitione formali immediatè amante noſtrum conſenſum liberum efficaciter per modum cuiuſdam intentionis efficacis, vi cuius neceſsitetur Deus ad conferẽdum auxilium.

128 Has præfinitiones formales eſſe poſsibiles ſuppoſita ſcientia media, ardenter propugnat P. Suarez locis citatis diſp. 13. ſec. 1. & cum eo communior ſententia Doctorum Societatis apud P. Ribadeneyra diſp. 12. de Prædeſt. cap. 1. & apud P. Herrera q. 10. ſec. 2. eas verò impoſsibiles eſſe, pugnaciſsimè defendit P. Vazquez, & cum eo vltra quindecim Authores graves è Societate, quos recenſet P. Andræas Iunius ſec. 6. de Prædeſt. cap. 1. à num. 7. cum alijs multis extra Societatem. Et hanc ſententiam validè propugnat hic Author ibidem cap. 11. vt vidimus diſp. 13. ſec. 1. in fine: ego quouſque hanc ſententiam latè firmavi in tract. de Prædeſt. anno 1656. Nunc verò in hac ſectione tantum proponam rationes ſpeciales dubitandi, quæ mihi contra illas præfinitiones occurrunt.

§. II.

Prima ratio dubitandi contra præfinitionem illam, ex eo quòd videatur incompoſsibilis cum decreto indifferenti oblato concurſus.

129 ANTEQVAM proponam rationem iſtam dubitandi, ſuppono, noſtros Doctores cum communi Theologorum communiter aſſerere, Deum parare concurſum ſuum ſimultaneum cauſis liberis per decretum entitativè indifferens, quod nimirum ita applicat omnipotentiam ad concurrendum in conſenſum, vt de ſe ſit coniungibile cum omiſsione conſenſus; vt conſtabit legenti Eximium Doctorem lib. 1. de concurſu Dei cap. 14. num. 5. Prologom. 2. de grat. cap. 8. num. 16. & lib. 5. de grat. c. 23. num. 3. & poſtea latius à cap. 42. vſque ad 51. & lib. 5. à cap. 47. vſque ad 51. & conſtabit legenti Molinam in concordia diſp. 26. pag. mihi 173. & diſp. 31: verſu *Ad primũ argo argumentum*: item in concordia q. 14. art. 15. diſp. 19. §. *Neuter eſt*: item diſp. 32. §. *Quintum*: & 1. p. q. 19. art. 6. diſp. 3. & legenti P. Leſsium in opuſculo de auxilijs, c. 4. num. 8. & num. 16. Quorum verba habes ſupra diſp. 3. ſec. 11. à num. 151. idque efficaciſsimè probant ex Scripturis, Patribus, & antiquis Theologis, vt conſtat ex dictis ibidẽ à num. 146. conſtabit etiam legenti Cardinalem Bellarminum tom. 3. lib. 4. de ſtatu peccati, cap. 8. cuius egregia verba tranſcripſi to. 1. diſp. 11. num. 72. & 73. item legenti P. Faſolum 1. p. q. 14. art. 13. num. 202. 417. 420. 497. & 498. & Patrem Didacum Ruiz, diſp. 45. de volunt.

130 Secundò ſuppono hoc decretum com-

communiter adſtrui à noſtris diſtinctum virtualiter à decreto dandi voluntati principia, quæ ex parte eius ſunt neceſſaria ad operandum; vt ſupponit P. Aldrete diſp. 2. de Prædeſt. ſec. 8. num. 9. his verbis: *In alio ſigno poſtquam Deus prævidit entitatem auxilij, nempe ipſius cogitationis, & piæ affectionis, præbet concurſum indifferentem voluntati creatæ per voluntatem præparativam concurſus.* Idem affirmat & probat P. Iunius de Prædeſt. ſec. 7. cap. 3. à num. 13. Conſtatque ex ratione, quâ noſtri Recentiores poſt Patrem Suarez diſp. 22. metaph. ſec. 1. num. 12. probant, concurſum immediatum Dei cum cauſis creatis, quam petunt à perfectione divini dominij; ad quam ſpectat, vt poſitis omnibus prærequiſitis ex parte cauſæ ſecundæ ad operandum, poſsit Deus ſe ſolo per nudum beneplacitum ſuæ voluntatis impedire eius actionem, vt olim impedivit ignem Babylonicum, ne tres pueros inter ſuas flammas collocatos, combureret; quod facere non poſſet, niſi concurreret immediatè cum cauſa ſecunda, & poſitis omnibus requiſitis ex parte eius, poſſet per ſuſpenſionem concurſus impedire actionem cauſæ ſecundæ.

131 His poſitis, conficitur prima ratio dubitandi contra illam præfinitionem: quia cum voluntate illa antecedenti, quâ Deus abſolutè ſtatuit, vt exiſtat concurſus liber, non videtur componi poſſe volitionem illam præparativam concurſus, quæ eſt voluntas quaſi conditionata, vt explicant PP. Suarez, Molina, Leſsius, & Faſolus, hic enim affectus videtur Deo indignus: *Ego efficaciter volo, vt Petrus ponat conſenſum ſalutarem, ſi ipſe voluerit.* Quem tamen habere poſſet Deus, ſi poſſet præfinire illo modo actum ſalutarem: nam ex intentione efficaci finis poteſt agens moveri ad exhibenda media neceſſaria ad cõſecutionem finis. Cum ergo voluntas illa quaſi conditionata, præparativa concurſus, ſit iuxta noſtros Doctores neceſſaria ad hoc vt voluntas noſtra liberè operetur; ſanè ſi Deus poteſt efficaciter intendere noſtrum conſenſum, liberum ſalutarem, poterit ex intentione abſoluta & efficaci operationis moveri ad amãdam illam quaſi conditionatè. Confirmatur, quia hic actus videtur Deo indignus, & repugnans: ego efficaciter volo quantum eſt ex me, vt eliceat talem amorem: nam ex voluntate abſoluta & efficaci nequit oriri voluntas inefficax eiuſdem obiecti. Conſulantur quæ dixi ſec. 1. §. 8. à n. 57. & §. 10. num. 71.

(o)

§. III.

Secunda ratio dubitandi contra præfinitionem formalem, quia videtur, quod per illã applicabitur omnipotentia ad concurrendum, quod componitur cum libertate.

132 HANC rationem propoſui ſec. 1. §. 10. à num. 60. & nunc inſtauranda & confirmanda multipliciter eſt. Sic igitur argumentor: præfinitio efficax nequit eſſe principium immediatum noſtri actus liberi; vt oſtendi diſp. 13. ſec. 5. ſeu nequit applicare immediatè omnipotentiam ad concurrendum in actum liberum. At ſi daretur præfinitio formalis efficaciter intendens noſtrum actum liberum, illumque immediatè amans, illa eſſet principium immediatum noſtri actus liberi, applicaretque immediatè omnipotentiam ad concurrendum in illum: ergo nequit dari eiuſmodi formalis præfinitio. Probatur minor, ex dictis diſp. 7. ſec. 2. & ſequentibus, vbi oſtendi omnem intentionem efficacem finis à Deo ponendi, debere eſſe immediatè executivam eiuſdem; proindeque non poſſe Deum intendere efficaciter gloriam ante merita abſolutè prævisa, quin hæc intentio ſit immediatè executiva gloriæ: & probatur etiam ex dictis tom. 1. diſp. 31. vbi oſtendi ordinem intentivum in Deo non diſtingui ab ordine executivo: & præſertim num. 16. rationem à priori aſsignavi, cur repugnet intentio divina formalis & immediata circa noſtram operationem liberam, quæ intentio ſit effectus ab intrinſeco efficax. Nam ſi Deus intẽdit efficaciter noſtrum conſenſum liberũ, ſanè illa intentio quatenus efficax, ad illum terminatur immediatè & directè: ergo habet vim determinandi ad eius exiſtentiam. Probo conſequentiam: quia ſi tota efficacia illius intentionis ſit in auxilio, & poteſtatè proxima, certè illa nihil aliud erit, quàm voluntas efficax purificandi conditionem ſub quâ per ſcientiam mediam prævisus eſt noſter conſenſus, quæ voluntas ex ſe non eſt intentio efficax operis, cum certum ſit poſſe purificari illam conditionem per decretum non connexum cum opere: ſi autem præter hoc habet ex ſe efficaciam circa ipſum conſenſum: ergo poſtquam determinavit ad exiſtentiam actus primi, & exercuit munus, poſt quod convenit cum decreto non præfinitivo conſenſus, vlterius determinat ad conſenſum. Quod amplius explicatur: nam illa intentio immediatius & formalius reſpicit cõſenſum amatum per modum finis, quàm auxilium amatum per modum medij; ideo enim habet vim determinandi ad au-

auxilium, quia eſt amor efficax conſenſus, & non è converſo: ergo præter efficaciam erga auxilium debet exercere efficaciam circa conſenſum: ergo debet determinare ad exiſtentiam conſenſus: nam ſicut efficacia affectiva circa auxilium fundat efficaciam effectivam circa ipſum: ita efficacia affectiva circa conſenſum debet fundare efficaciam effectivam circa ipſum. Hanc rationem attigi ſectione prima huius diſputationis §: 12. num.78.

133 Deinde ſic argumentor: implicat Deum velle efficaciter vt exiſtat noſter conſenſus, quin efficaciter velit, vt omnipotentia concurrat immediatè in ipſum: ſed implicat Deum efficaciter velle, vt omnipotentia concurrat in conſenſum noſtrum, quin per hoc decretum omnipotentia formaliter applicetur ad cõcurrendũ: ergo implicat efficaciter velle vt exiſtat noſter conſenſus, quin per hoc decretũ applicetur omnipotẽtia ad concurrẽdũ. Tũ ſic: ſed implicat omnipotẽtiã applicari ad concurrẽdum in noſtrum actum liberũ per decretũ efficax eſſentialiter connexũ cum eius exiſtentia: ergo repugnat Deũ intendere efficaciter noſtrum conſenſum liberum per præfinitionem formalem, quæ ſit formalis amor efficax noſtri conſenſus. Minor ſubſumpta conſtat ex dictis; quia decretum applicans omnipotentiam ad concurrendum, conſtituit actum primum proximum, nihil autem connexum cum actu ſecundo poteſt conſtituere actũ primum liberum, quia actus primus liber debet eſſe indifferens & vertibilis ad vtrũque, ac proinde inconnexus cum actu ſecundo.

134 Maior præcipui ſyllogiſmi patet: quia cum idem ſit exiſtere noſtrum conſenſum, & dependere actu à Deo vt influente, & concurrente in ipſum; idem omnino eſt, Deum velle efficaciter vt exiſtat noſter conſenſus, ſeu noſtra actio honeſta, ac Deum velle, vt omnipotentia concurrat: & è contra, idem eſt velle, vt omnipotentia actu concurrat, ac velle vt exiſtat noſter conſenſus: Minor verò eiuſdem ſyllogiſmi ſuadetur: nam omnipotentia applicatur ad concurrendum in noſtrum conſenſum, per decretum liberum amans aliquod obiectum; nullum autem amare poteſt præter ipſum concurſum externum, quem exhibitura eſt omnipotentia in noſtrum conſenſum, ſeu in noſtram actionem honeſtam, vt oſtendi tom. 1. diſputat. 11. ſectione tertia. Et cum hic concurſus identificetur virtualiter intrinſecè cum actione noſtra, quia hæc per ſe ipſum eſſentialiter dependet à creatura, & à creatore; & eſt inintelligibilis formalitas aliqua poſitiva proveniens immediatè à noſtra voluntate, quæ non proveniat etiam immediatè à Deo; alioqui facilè quis poſſet defendere ſententiam Durandi negantis Deum concurrere immediatè ad actiodem creaturæ: conſequens eſt, vt idem ſit, Deum efficaciter velle, vt exiſtat actio noſtræ voluntatis, ac velle vt exiſtat concurſus ſuæ omnipotentiæ in illam actionem: ergo implicat Deum velle efficaciter, vt exiſtat noſter conſenſus, quin efficaciter velit, vt omnipotentia concurrat immediatè in ipſum, quę erat maior primi ſyllogiſmi. Iam probatur minor eiuſdem primi ſyllogiſmi, nimirum, quod implicet Deum efficacaciter velle, vt omnipotentia concurrat in conſenſum noſtrum, quin per hoc decretum omnipotentia applicetur ad concurrendum: cum enim omnipotentia ſubiaceat divinæ voluntati, voluntas efficax, vt omnipotentia concurrat, illam per modum imperij determinat ad concurrendum; debet enim omnipotentia exequi id, quod divina voluntas efficaciter vult, vt exequatur. Quod vrgetur à fortiori; nam ſi omnipotentia applicatur ad concurrendum per decretum indifferens, quo Deus paratus eſt concurrere cum voluntate noſtra ad amorem, & quo quantum eſt ex ſe vult vt exiſtat amor: ergo multo magis applicabitur per decretũ efficax, quo efficaciter vult vt exiſtat amor, & conſequenter, quo vult vt exiſtat concurſus omnipotentię in amorem.

135 Deinde probatur, præfinitionem illam formalem noſtri conſenſus applicare formaliter omnipotentiam ad concurrendum: nam prę finitio illa convenit cum decreto oblativo concurſus, & applicativo omnipotentiæ in prædicato illo, ob quod eſt formalis applicatio omnipotentiæ: nam propterea decretum oblativum concurſus applicat formaliter omnipotentiam, quia Deus ſerio, & ex animo quantum eſt ex ſe vult vt exiſtat cõſenſus, & conſequenter vult vt exiſtat concurſus omnipotentię in conſenſum; & ſuppoſito hoc decreto, iam non poteſt ſtare per Deum quod conſenſus non fiat, ſed vnicè hoc debet provenire à voluntate creata: applicat ergo omnipotentiam, quia ſuppoſito eo decreto oblativo concurſus, nequit Deus habere decretũ efficax non concurrendi: quia non ſtat Deum eſſe paratum ad concurrendum in conſenſum, & tamen à ſe, & ex ſe efficaciter decernere nõ concurrere. At ſuppoſita prę finitione formali, quâ Deus efficaciter vult vt exiſtat conſenſus, nequit habere decretum non concurrendi, ſiquidem per illam præfinitionem efficaciter vult concurrere in conſenſum: ergo per illam præfinitionem applicatur formaliter omnipotentia ad concurrendum. Hùc applicari poſſunt argumenta illa, quibus diſp. 7. à ſect. 2. oſtendi repugnare Deo decretum efficax purè intentivum finis à ſolo Deo ponendi, v.g. glo-

riæ, quia illa intentio efficax eiuſmodi finis convenit cum decreto executivo illius finis in eo prædicato, ob quod eſt executivum; ac proinde ipſa debet quoque eſſe immediatè executiva finis. Poſſunt, inquam, hùc applicari, quia pariter probant repugnare Deo decretum efficax purè intentivum finis ponendi à Deo ſimul cum voluntate creata: quia etiam hoc decretum convenit cum decreto executivo, ſeu immediatè applicativo omnipotentiæ in prædicato illo, ob quod eſt executivum, & immediatè applicativum omnipotentiæ, nempe in prædicato amandi immediatè, & formaliter concurſum omnipotentiæ in illum finem. Et quidem cum intentio illa efficax ſit decretum intentivum efficaciter operationis potentiæ immediatè, & perfectè ſubditæ voluntati divinæ (omnipotentia enim perfectè ſubeſt voluntati divinæ; quia Deus omnia operatur ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ) debet eiuſmodi intentio eſſe decretum executivum: nam decretum divinum non aliter eſt executivum, niſi quatenus immediatè applicat potentiam divinam ad agendum: decretum autem efficax, quo Deus immediatè, & formaliter amat efficaciter actionem immediatam omnipotentiæ, nequit non applicare omnipotentiam ad agendum illam actionem.

136 Reſpondebis ex Patre Herrerà quæſtion. 10. de prædeſtinatione num. 37. non omnem voluntatem divinam alicuius actionis ſe ipsâ eſſe immediatè executivam illius actionis. Ait ergo tunc voluntatem efficacem divini concurſus eſſe applicationem omnipotentiæ ad eum concurſum, quando eſt voluntas efficax concurſus, vt ponendi ex determinatione divina, ſecus ſi ſit voluntas efficax concurſus habita ex directione vtilitatis mediorum indifferentium; & non poſitivè concurſus ponendi ex determinatione divina. Quam ſolutionem prius tradiderat Pater Gaſpar de Moncada controver. 5. de prædeſtinat. num. 31. vbi reddit hanc rationem, cur præfinitio non applicet omnipotentiam: *Quia præfinitio* (inquit) *non imperat omnipotentiæ vt ex ſe prorrumpat in actionem, imò potius vult efficaciter, ne ſic proſiliat; ſed vt ſolùm influat tracta ex aliena determinatione, ac proinde caret omnino vi determinandi omnipotentiam ad conſenſum.*

137 Sed contra primò, quia vt aliquod decretum ſit applicativum omnipotentiæ ad concurrendum cum voluntate creata, non debet eſſe voluntas amans concurſum omnipotentiæ vt ponendum ex determinatione divina: nam decretum divinum offerens concurſum ad actum liberum, non amat concurſum omnipotentiæ vt ponendum ex determinatione divina, ſed potius vt ponendum ex determinatione creata: cum enim ille concurſus ſit indiviſibiliter etiam concurſus creaturę, & concurſus voluntatis creatę debeat poni ex determinatione ipſius; ſit conſequens, vt concurſus actualis omnipotentiæ in actionem liberam creaturę ponatur ex determinatione voluntatis creatæ; imò ſecundùm doctrinam Anſelmi lib. de Concordia cap. 1. *Sola voluntas determinat ibi quid teneat.* Et vt ait S. Clemens Romanus epiſt. 13. *Nihil eſt, quod audientes fidem ad credendum determinet præter arbitrium eorum.* Quæ eſt doctrina D. Thomę, & antiquorum Theologorum, vt oſtendi t. 1. diſp. 36. ſec. 8. ergo dū Deus vult vt exiſtat concurſus omnipotētię in actionem liberam noſtrę voluntatis, vult vt ille concurſus exiſtat ex determinatione ipſius, & non ex determinatione omnipotentiæ. Contrà ſecūdò, quia videtur implicare Deum efficaciter velle, vt exiſtat concurſus omnipotentiæ in actionem creaturę, & non velle, vt exiſtat ex determinatione omnipotentiæ; quia Deum velle efficaciter vt exiſtat concurſus omnipotentiæ in actionem creaturæ, non eſt præcisè velle vt exiſtat auxilium, ſiquidem poteſt Deus efficaciter velle vt exiſtat auxilium ſufficiens, quin efficaciter velit vt exiſtat operatio honeſta, vt patet, quando dat homini auxilium ſufficiens cum quo non operatur: ergo eſt velle vt exiſtat auxilium, & inſuper velle efficaciter, vt exiſtente auxilio exiſtat operatio: ergo illa volitio efficax non ſolùm habet vim determinandi ad auxilium, ſed etiam, vt exiſtente auxilio, exiſtat actio creaturæ.

138 Quare volitio illa, quatenus vult concurrere ad actionem liberam creaturæ, vult vt voluntas creata determinet exiſtentiam illius concurſus; aliunde verò quatenus id vult efficaciter, ſibi ipſi contradicit; ſicut ſibi ipſi contradiceret decretum efficax prædeterminandi ad actionem liberam: ſiquidem volitio illa, quatenus vult vt omnipotentia concurrat, applicat omnipotentiam ad concurrendum, & conſtituit actum primum proximum noſtræ voluntatis; quatenus autem amat efficaciter, conſtituit actum primum connexum cum actu ſecundo, ac proinde actum primum, qui flecti non poteſt ad exercitium oppoſitum: ergo conſtituit actum primum neceſſariò prorrumpentem in actum ſecundum.

139 Sed addit Pater Herrera, actum affectivè efficacem eſſe purè intentivum, vel intentivū & executivū ſimul pro modo ſcientię, quâ dirigitur: nam ſi intrinſecè ſupponat

ſcien-

ſcientiam mediam efficaciæ auxilij, attemperatur huic ſcientiæ; & ſolùm determinat ad ponendum medium indifferens, quia hoc medium ſufficit, ne intentio fruſtretur, ideoque conſenſus ſecurè relinquitur determinationi creatæ; at ſi volitio efficax conſenſus non dirigatur à ſcientia media efficaciæ auxilij, eſt executiva per ſe, vel per prędeterminationem; nam cum ex ſcientia media ſecuritatem non habeat, debet illam aliunde habere, nempe ex energia ſua, & vi determinandi ad conſenſum, ſive per ſe ipſam, vel mediante prædeterminatione.

140 Sed contra eſt, nam intentio illa formalis efficax immediatè terminata ad conſenſum, vt ponendum ex determinatione voluntatis creatę, ſibi ipſi videtur contradicere, & mutare hypotheſim, ſub qua per ſcientiam mediam pręviſa eſt voluntas creata operatura ſub tali auxilio. Videtur contradicere ſibi ipſi, quia dum vult efficaciter vt conſenſus ponatur ex determinatione volũtatis creatæ, vult vt Deus paret concurſum ad conſenſum per voluntatem indifferentem coniungibilem cũ diſſenſu; ac proinde efficaciter amat carentiam ſui; ſiquidem non ſtat Deum parare concurſum purè per voluntatem indifferẽtem, & ſimul parare per volitionem efficacem; quare volitio efficax dum ex vna parte parat concurſum ad conſenſum, determinando ad illum, & ex alia vult efficaciter vt voluntas creata vnicè determinet ad conſenſum; videtur eſſe ſibi ipſi contraria, & ſubiectivè deſtruere formaliter id, quod obiectivè amat efficaciter; videtur immutare etiã hypotheſim ſcientiæ mediæ, & evertere: ſiquidem ſcientia media non aliter affirmat voluntatem operaturam ſub auxilio indifferente, niſi ſub conditione, quòd Deus applicet omnipotentiam ad concurrendum per decretum indifferens, ſic enim tendit: ſi ego dedero Petro auxilium *A* indifferens, & paratus fuero concurrere per decretum indifferens, Petrus liberè conſentiet: hæc autem hypotheſis evertitur, dum Deus in ſtatu abſoluto efficaciter amat conſenſum; nam per hoc decretum parat concurſum, ſeu applicat omnipotentiam ad concurrendum, & cum hoc decretum ſit connexum cum conſenſu, & conſtituat actum primum proximum ad illum, evertit libertatem conſenſus.

141 Quare ſcientia media non videtur dirigere poſſe ad volitionem efficacem amantem formaliter noſtrũ conſenſum immediatè in ſe ipſo, ſed duntaxat ad volitionem amantem noſtrum conſenſum mediatè in vocatione congrua; quia ſolùm poteſt movere ad purificandã conditionem, ſub qua præviſus eſt conſenſus futurus: quia enim Deus cognovit voluntatem conſenſuram liberè ſub conditione quòd ei conferatur auxilium *A*, & omnipotentia paretur decreto indifferenti; poteſt hac ſcientia moveri ad conferendum auxilium, & præparandam omnipotentiam indifferenter: non poteſt autem hac ſcientiâ moveri ad amãdum efficaciter conſenſum in ſe ipſo, quia hic affectus deſtruit hypotheſim ſcientię mediæ, & reddit impoſsibilem præparationem indifferentem omnipotentiæ. Itaque affectus conceptus ex directione ſcientiæ mediæ nequit eſſe efficax, & practicus erga id quod ſupponit, nẽpe erga conſenſum, qui prævidetur futurus ſub conditione auxilij & præparatione indifferente omnipotentiæ; ſed duntaxat erga conditionem: quia ſi eſſet efficax etiam circa conſenſum, non ſolùm haberet vim determinandi ad collationem auxilij, ſed etiam determinandi ad conſenſum, ſuppoſito auxilio: nam cum volitio divina efficax habeat ſibi ſubiectam omnipotentiam, efficaciter determinat omnipotentiam ad efficiẽdum id, quod ipſa efficaciter vult, vt fiat ab omnipotentia. At illa præfinitio formalis non ſolùm efficaciter vult, vt ponatur auxilium, ſed etiam vt poſito auxilio ponatur conſenſus: ergo non ſolum habet vim determinandi ad exiſtentiam auxilij, ſed etiam poſito auxilio ad exiſtentiam conſenſus.

142 P. Ribadeneira diſp. 12. de Prædeſt. num. 27. reſpondet, divinum decretum actionis *A* non eſſe executivum illius, ſed purè intentivum abſque vllo immediato influxu, quando tale eſt ſuapte natura, vt ad ſui coniunctionem cum actione petat aliunde dari plenam, & adæquatam ſufficientiam immediatam ad illam actionẽ. Idque probat: quia quod tàm invalidum eſt ad effectum, ac ſi nullam haberet vim cauſativam, non influit immediatè in effectum: tale autem eſt id, quod ex eſſentia ſua, vt coniungatur cum effectu poſtulat aliunde dari plenam ſufficientiam, & adæquatam vim; cuiuſmodi eſt præfinitio noſtri conſenſus eſſentialiter ſupponens ſcientiã mediam; nam vt coniungatur cum effectu petit eſſentialiter talem ſufficientiam, quâ datâ, & pręciſa præfinitione, aliaque quavis re non incluſa in eadem ſufficientia, daretur actu conſenſus noſter: ergo quod tale eſt, videlicet præfinitio, non habet immediatum influxum in conſenſum. Quod confirmat: nam quod connexum eſt cum principio proximo adæquato non eſt principium immediatum adæquatum, de cuius ratione eſt, ſe ſolo ſufficere: nec inadæquatum; de cuius ratione eſt, præcisè indigere alio inadæquato, non autem adæquato, vt reſultet plena, & adæquata ſufficientia: ſicut de ratione partis eſt, non

indigere toto adæquatè à ſe diſtincto, ſed aliâ duntaxat comparte, vt reſultet totum.

143 Sed contra primò, quia P. Ribaden. in hac reſponſione ſupponit, cum prę finitione formali amante efficaciter conſenſum cõponi decretum oblativum concurſus de ſe indifferens, & coniungibile cum diſſenſu; ac proinde ſupponit prę finitionem illam eſſe per ſe intentivam conſenſus; quod eſt ſupponere concluſionem, & id, quod erat probãdum. Sequæla probatur: nam ex terminis videtur implicare, prę finitionem conſenſus eſſe executivam conſenſus, applicando immediatè omnipotentiam ad concurrendum, & inducere decretum indifferenter offerens concurſum ad conſenſum, & diſſenſum: nam hoc ipſo, quòd decretũ efficax conſenſus ſit immediatè executivum illius, determinat ad eius exiſtentiam, ac proinde neceſsitat; implicat autẽ vt ex decreto neceſsitante ad conſenſum oriatur decretum indifferens conſtituens proximam libertatem ad diſſenſum: ergo dum P. Ribadeneira ſupponit prę finitionem conſenſus inducere decretũ collativum conſenſus ad vtrumque, & componi cum proxima indifferentia ad diſſenſum, ſupponit illud decretum eſſe purè intentivum, ac proinde ſupponit id, quod erat probandum. Falſo ergo ſupponit præfinitionem conſenſus componi cum libertate ad vtrumque proxima & immediata: quia de hoc eſt tota controverſia: & nos oſtendimus, omne decretum efficax immediatè terminatum ad concurſum immediatè influere in ipſum, applicando omnipotentiam ad concurrendũ; ac proinde determinare ad exiſtentiã conſenſus, vtpote qui eſt virtualiter indiſtinctus à concurſu omnipotentiæ in ipſum.

144 Contra ſecundò, quia non benè probat P. Ribadeneira, divinum decretum actionis *A* non eſſe executivum, ſed purè intentivũ illius abſque vllo influxu immediato, ex eo quòd tale eſt ſuapte natura, vt ad ſuam coniũctionem cum actione petat aliunde dari plenã ſufficientiam immediatam ad illam actionem: nam ſtat aliquam cauſam immediatè influere in effectum, & tamen eſſentialiter ſupponere aliunde plenam ſufficientiam ad illum, ſiquidẽ omnis cauſa ſecunda habens activitatem immediatam in effectum eſſentialiter ſupponit primam, quæ de ſe habebat plenam ſufficientiam ad illum effectum. Nec dici poteſt repugnare, quòd cauſæ creatę ſufficienti poſsit Deus adiungere aliam concauſam: ſi enim ſibi poteſt adiungere cauſam creatam; cur non & creatæ ſufficienti poterit adiungere aliam cõcauſam? Rurſus in principijs Societatis ſtante iudicio indifferente ad aſſenſum, & diſſenſum, poteſt Deus prædeterminare ad conſenſum neceſsitando ad illum noſtram voluntatem, quæ ſecluſa prędeterminatione haberet ſufficientiam plenam ad eſſenſum, & diſſenſum: ergo ex eo, quòd ſecluſa præfinitione conſenſus, haberet voluntas noſtra plenam ſufficientiam ad conſenſum, non tollit, quòd dum adeſt præfinitio, concurrat immediatè in cõſenſum; ſic poſſunt dari in communi ſententia duæ cauſæ in actu primo adęquatæ eiuſdem effectus, ita attemperantes ſuum concurſum, vt neutra ſe ſola producat actu effectum, ſed producat ſimul cum alia, quamvis altera ſeorſim ſufficerer ad eius productionem: ſic vnus adiuvat alium ad ſublevandum pondus, ad quod ille alius ſe ſolo abſolutè ſufficeret. Sic etiam habitus acquiſitus influit immediatè in actum, ad quem potẽtia habet ſe ſola abſolutam ſufficientiam. Quãquam ergo voluntas creata ſecluſa prę finitione poſſet ponere conſenſum; tamen cum hoc componitur, quòd influat immediatè præfinitio, ſi ſemel datur. Ad confirmationem reſpõdeo, præfinitionem formalem, ſi daretur ſimul cum decreto oblativo concurſus indifferenti, fore principium immediatum, & executivum conſenſus inadęquatum, quia illa eſſentialiter poſtularet principium proximum adæquatum conſenſus diſtinctum adæquatè ab ipſa: falſumque eſt, quòd ſit de conceptu principij inadæquati indigere alio inadæquato: nam principium inadæquatum ex terminis ſuis ſolùm dicit principium non valens ſine conſortio alterius producere effectum; ſive illud alterum ſit principium de ſe ſufficiens producere ſe ſolo effectum, ſive ſit inſufficiens. Sic habitus adquiſitus eſſentialiter eſt principium inadæquatum actus, & tamen concurrit cum potentia, quæ de ſe habet ſufficientiam ad actum. In illo ergo caſu concurreret præfinitio immediatè, & ſimul concurreret decretum indifferens; & in actu ſecundo etiam decretum indifferens eſſet principium inadæquatum, quia produceret actum ſimul cum præfinitione; licet decretum indifferens haberet ex ſe ſufficientiam, vt abſente prę finitione, ſe ſolo influeret in actũ. Non evaderet autem tunc actus liber, quia ſi ſemel decretum indifferenter offerens concurſum ad conſenſum, & diſſenſum poteſt componi cum decreto efficaciter amante conſenſum immediatè & formaliter, non ſufficit vt actus evadat liber; quia tunc voluntas creata non determinaret ad actum, ſed divina, non quatenus vult per decretum indifferens, ſed quatenus vult per decretũ prę finitivum, vi cuius exhiberet concurſum determinando voluntatem creatam.

§. IV.

Tertia ratio dubitãdi, quia ſi ſemel intentio efficax ſupponens ſcientiam mediam, poteſt eſſe purè intentiva noſtri actus, ac proinde cohærens cum libertate; etiam videtur quòd præfinitio independens à ſcientia media in eſſendo, & dependens ab ea in operando, foret purè intentiua, & cohærens cum libertate.

145 ANTEQVAM Rationem hanc dubitandi proponam, ſuppono actionem noſtram dici liberam in ordine ad principia proxima, quia nimirũ, ita ponitur, vt voluntas noſtra in eo inſtanti, in quo illam elicit, habeat potentiam proximã antecedentem ad non eliciendum. Id patet ex ijs, quæ diximus ex D. Thoma ſupra diſp. 3. ſec. 2. vt enim inquit Sanctus Doctor 1. p. q. 22. ar. 4. *Quia Deus voluit, aliquos effectus evenire neceſſariò, & alios contingenter, ideò quibuſdã effectibus præparavit cauſas neceſſarias, vt evenirent neceſſariò; alijs verò cauſas contingentes, vt evenirent cõtingenter ſecundùm conditionem proximarum cauſarum.* Et vt ait 1. contra gent. c. 85. n. 3. *A cauſa variabili effectus contingentes ſequuntur, non enim poteſt eſſe effectus firmioris eſſe, quàm ſua cauſa. Vnde videmus, quamvis cauſa remota ſit neceſſaria; ſi tamen cauſa proxima ſit contingens, effectum contingentem eſſe, &c.*

146 Et ratio à priori eſt, quia quòd Deus habeat apud ſe intentionem, & quaſi deſiderium efficax conſenſus noſtri, ſi vi illius intentionis non immutat modum operandi noſtræ voluntatis, ſed perinde illam relinquit indifferentẽ, & expeditam ad vtrumque, ac ſi talis intentio non exiſteret, illa nequit libertatem conſenſus impedire. Quare principium purè remotum, & intentivum noſtri actus nequit eius libertatem impedire, quamtũvis ſit connexum cũ cõſenſu; ſi non obſtante illo principio purè remoto, & purè intentivo, omnia principia proxima manent immutata, & prorſus indifferẽtia; cum enim non influat per ſe, ſed præcisè mediante alio, ſanè ſi iſtud non minus indifferẽs eſt, quando oritur à principio connexo, quàm ſi oriretur à principio remoto inconnexo; non magis poteſt tollere libertatem quando oritur à principio connexo, quàm ſi oriretur à principio inconnexo. Quapropter vbi omnia principia immediata actus ſunt indifferentia; poteſtas voluntatis relinquitur omninò indifferens ac libera, & eodem modo agit ac ſi nulla in Deo exiſteret præfinitio: nam modus agendi nequit immutari propter circunſtantiam omnino extrinſecam, quæ cauſam non diſponit, neque virtutem aut inclinationem eius auget, aut minuit.

147 Hoc ſuppoſito, ſic argumentor: nam ſi ſemel ſuppoſita ſcientia media, & dependẽter ab illa poteſt Deus habere decretum abſolutum & efficax immediatè amans noſtrũ cõſenſum, quin illud decretum immediatè influat in conſenſum, aut immediatè applicet omnipotentiam ad concurrendum, ſed ſit principiũ purè remotum, & purè intentivum noſtri conſenſus inducens pro poſteriori ad ſe decretum indifferens, quo immediatè applicetur omnipotẽtia: nulla eſt ratio, cur ex vi ſcientiæ ſimplicis intelligẽtiæ, quâ cognoſcit in collectione auxiliorum indifferentiũ, non defectura auxilia congrua ad faciendum vt voluntas liberè convertatur, nequeat intendere efficaciter noſtrum conſenſum, quin illa intentio influat immediatè in conſenſum, ſed ſit decretum purè intentivum illius, neceſsitans Deum, vt poſt ſcientiam mediam conferat auxilium cõgruũ, & præparet indifferenter concurſum, prout requiritur vt cõſenſus liberè ponatur. Si enim ſemel de conceptu amoris efficacis divini terminati ad aliquem terminum, non ſit eſſe activum illius termini, contra id quod docet Ariſtoteles 2. Rethoric. cap. 2. & nos expendimus ſec. 1. §. 10. num. 63. non poteris probare, amorem efficacem noſtri conſenſus conceptum ex vi ſimplicis intelligentiæ debere eſſe immediatè activum noſtri conſenſus, ſeu immediatè applicativum omnipotentiæ.

148 Reſpondebis, ideo præfinitionem conſenſus independentem à ſcientia media eſſe executivam conſenſus, & tollere eius libertatem, quia eſt ſuppoſitio omninò antecedens, & inimpedibilis à noſtra voluntate. At præfinitio conſenſus ſupponens ſcientiam mediam eſt ſuppoſitio conſequens, & impedibilis à voluntate: ergo non eſt executiva conſenſus, ſed purè intentiva. Sed contrà, quia ſi ſemel Deus dum certus eſt, ſe habiturum medium indifferens, quo poſsit infallibiliter facere, vt homo liberè convertatur, nequit intendere pro tunc efficaciter illam controverſiam, quia hæc intentio immutare deberet modum agendi voluntatis, & non relinqueret locum oblationi indifferenti concurſus. Pariter quamvis ſciat ſe iam habere medium indifferens, quo poſsit infallibiliter facere, vt voluntas liberè convertatur; non poterit habere intentionem efficacem illius converſionis, quia hæc intentio efficax immutare debet modum agendi voluntatis, & non relinquet locum oblationi concurſus: nam ſcientia media, vi cuius Deus ſcit ſe habere medium ad convertendam liberè voluntatem,

eſt ſcientia repræſentans, Petrum convertendum ſub conditione, quòd Deus concedat illi tale auxilium indifferens, & præparet illi indifferenter omnipotentiam per decretum entitativè indifferens, & conjungibile cum diſſenſu: ordo autem repræſentatus per hanc ſcientiam omnino videtur immutari, ſi Deus intendat efficaciter cõſenſum illum, quia hæc intentio, cum non minus immediatè, neque minus efficaciter amet conſenſum, quàm intentio independens à ſcientiâ mediâ in eſſendo, & dependens in operando, non minus videtur immediatè activa, & applicativa omnipotentiæ, ac illa.

149 Præterea, præfinitio ſupponens ſcientiam mediam non minus antecedit voluntatem collativam auxilij, & oblativam cõcurſus, quàm præfinitio non ſupponens ſcientiam mediam, illam tamen poſtulans ad exequenda media: ergo non minus illa, quàm iſta impedire videtur volitionem oblativam concurſus, quæ virtualiter eſt conditionata. Vltimò adverſarius, dum ſupponit, præfinitionem efficacem habitam poſt ſcientiam mediam eſſe impedibilem à nobis, ſupponit, quòd erat probandum: nam hoc ipſo quòd amet efficaciter noſtrum conſenſum immediatè, & formaliter in ſe ipſo, non videtur quo pacto non applicet immediatè omnipotentiam non minus, quàm illa altera præfinitio; ſi autem applicat immediatè, non minus debet eſſe inimpedibilis, quàm illa.

150 Hæ ſunt rationes dubitandi, quæ videntur non leviter impugnare poſsibilitatem omnis præfinitionis formalis immediatè terminatæ ad noſtrum conſenſum liberum: quas non ideo propoſui, vt omnino pronuntiarem, illas præfinitiones repugnare; ſed vt ſapientioribus anſam præberem illuſtrandi amplius ſententiam Eximij Doctoris, in medium producendo congruam ad illas rationes dubitandi ſolutionem. Iudicium vero meum de tota hac controverſia aperiam ſectione quinta. Prius tamen proponam fundamenta, quæ Recentiores adducunt ad ſtabiliendas eiuſmodi præfinitiones; & conabor oſtendere, illa intentum non concludere, ſed poſſe commodè ſolvi.

SECTIO QVARTA.

An ſufficienter ſolui poſſint fundamenta, quæ adduci ſolent ad probandam poſsibilitatem præfinitionis formalis ſupponentis ſcientiam mediam.

151 VT Nihil intactum relinquamus in hac graviſsima quæſtione, & ne diſsimulare videamur graviſsima fundamenta, quibus nititur ſententia P. Suarez, omnia in medium proferre libet, vt videamus, an ſufficiens ſolutio eis adhiberi poſsit.

§. I.

Proponuntur fundamenta illa.

152 HÆC Fundamenta dilucide, & nervosè proponit Nobilis Recentior Complutenſis tract. de Prædeſt. controv. 5. cap. 2. videlicet P. Doctor Gaſpar de Moncada, cuius manuſcripta videre potui Matriti anno 1681. poſt finitam Miſsionem, cui per quadrageſsimam vacavi. Aſſerit ille, hanc ſententiã placere debere omnibus ſcientiæ mediæ patronis. Tum quia potiſsimus fructus, qui ex eâ poteſt colligi, eſt, quod eâ dirigente poſsit Deus ex affectu efficaci benefaciendi nobis per donationem converſionis, & operum ſalutarium præparare nobis media opportuna, & congrua; qui modus prævidendi digniſsimus Deo eſt, & non ſine duritie poteſt ei negari poſsibilis. Tum quia ſæpe numero inſinuatur apertè ab Auguſtino & Thoma. Tũ quia in controverſijs Romæ habitis coràm Clemente Octavo, & Paulo Quinto, ea propoſita fuit tanquàm doctrina Societatis, eaque tanquam talis propoſita & comendata poſtea fuit à R.M. P. Generali Claudio Aquaviva in litteris ad vniverſam Societatem datis Romæ die 14. Decembris ann. 1613. per hæc verba: *Poſita ſcientia conditionalium ex efficaci Dei propoſito atque intentione efficiendi certiſſimè in nobis boni, ipſe ea media eligit, atque eo modo & tempore confert, quo videt effectum infallibiliter habitura, aliys vſurus, ſi hæc inefficacia prævidiſſet.*

153 Præterea explicatur, & probatur poſsibilitas huius præfinitionis. Modus enim, quo Deus ſe gereret ad ipſam concipiendam, eſt hic. Suppoſita ſcientia naturali de poſsibilitate conſenſus liberi, & auxiliorum, ſub quibus fiat, habet ſcientiam mediam, qua ſic videt: *Si dedero Petro hæc auxilia ex ſe prorſus indifferentia ad vtrumvis, & ei præparavero meam omnipotẽtiam decreto quodam indifferente ad vtrumvis, ipſe vtetur toto iſto actu primo proximo ſe determinãdo ad conſenſum.* Hinc certiſsimè videt eſſe in ſua poteſtate ponere media, cum quibus homo ſe determinabit ad bonum conſenſum; & ex hac previſione efficaciter decernit, vt homo ponat conſenſum liberũ, decreto nimirum purè intentivo, & per quod ſolùm intendit, vt ille cõſenſus ponatur eo modo libero, quo præviderat fore ponendum caſu quo illi homini con-

conferatur totus prędictus actus primus proximus indifferens

154 Hinc arguit primo, vt probet poſsibilitatem huius præfinitionis antecedentis collationem mediorum. Nam vt Deus efficaciter intendat aliquem finem, ſufficit, quod prævideat eſſe proxime & complete in ſua poteſtate ponere media, quibus eum finem certiſsime conſequetur. Sed ante poſitionem mediorum, viſa per ſcientiam mediam efficacia auxiliorum, videt eſſe proxime & complete in ſua poteſtate ponere talia media, & quod ſub ipſis certiſsime ponetur conſenſus: ergo poteſt ante poſitionem mediorum concipere decretum efficax, ſeu præfinitionem de conſenſu vt libero.

155 Secundo, nam ea præfinitio ſolum poteſt reputari impoſsibilis, quatenus ſub efficacia antecedente ad media, & ad conſenſum abſolutum deſtrueret abſolutam huius libertatem, quam intendit. At hoc non ſequitur: ergo planè poſsibilis eſt. Maior eſt certa, & minor probatur; nam efficacia huius præfinitionis eſt pure remota, nullũque omnino exercens influxum erga conſenſum, præterquã poſt ſe adducere actum primum proximum ſecundum ſe totum prorſus indifferentem: ſed efficacia hæc non poteſt tollere libertatem: ergo &c. Probatur minor, tum quia dum ea prędfinitio nullum exercet munus proximum erga cõſenſum, non poteſt ad eum ſimpliciter neceſſitare. tum quia vbi tota potẽtia proxima voluntatis eſt plenè indifferens ad vtrumvis, cõſenſus egreditur à voluntate vt indifferenti; itemque voluntas ipſa determinat omnia cõprincipia, & à nullo determinatur, quod eſt formaliſsime ſe exercere libere: ergo vbi præfinitio hæc ſe habet pure remote erga influxũ in conſenſum, nequit eius libertatem lædere.

156 Arguit tertio, nam quando voluntas ita ſe ipsã proximè determinat, vt à nullo cõprincipio proxime determinetur, tũc ſine dubio liberrimè operatur (vt eſt evidentiſsimũ ex ſe, & ex Anſelmo lib. de concord. c. 1. aiente: *Sola ꝟolũtas determinat ibi quid teneat, neque aliquid facit ꝟis neceſsitatis, ꝟbi apparet electio ſola ꝟoluntatis.*) ſed ſtãte præfinitione efficaci purè intentiva, voluntas ſe ſe proxime determinat ad cõſenſum, & à nullo alio principio proxime ad conſenſum determinatur. Ergo cum ea præfinitione ſtat oprime libertas conſenſus. Minor patet; quia ibi debet dari aliquod principiũ proxime determinans conſenſum, alias conſenſus non fiet: hoc autem nõ eſt aliud, niſi ſola voluntas; quia principia proxima, quibus voluntas inſtruitur (nempe auxilia, & decretum prędparans immediatè omnipotentiam) nequeunt proxime determinare voluntatem, ſiquidem, vt ponimus, ſunt intrinſece indifferentia; deinde præfinitio ipſa nequit proximè determinare volũtatem, hoc enim ipſo quod ſit pure intentiva, nullum proximum munus obit erga conſenſũ, ſed functa eſt totaliter ſuo munere, & tota ſua vi determinativa, per id, quod induxit auxilia, ſeu eum actum primum proximũ, ſub quo prędviſum erat per ſcientiam mediam, conſenſum libere exercendum: poſitis vero auxilijs, neque ipſis phyſice cooperatur erga cõſenſum, neque ea vllatenus impellit ad cõſenſum, ſed ea omnino relinquit cum ſua indifferentia, & iam nihil magis agit erga conſenſum, ac ſi nõ eſſet: ergo data illa prędfinitione, ſola voluntas eſt, quæ proxime determinat cõſenſum, ſola ſeipſam immediate trãsfert ab ſtatu indifferentiæ ad vtrumvis ad ſtatum determinationis ad cõſenſum, ac per conſequens liberrime cõſentit.

157 Confirmat primo, quia Deus antequam cõcipiat prędfinitionem, certiſsime noſcit ex vi ſcientiæ mediæ, cõſenſum liberè ponendum ſub tali actu primo proximo indifferenti, licet eum Deus nullatenus immuter, nec eum impellat ad operationẽ: ergo poterit decernere quod fiat cõſenſus ſub illo actu primo immutato, ſeu quod fiat cum illo relicto cum tota ſua proxima indifferentia, ſi enim videt, quod etiamſi eum ita relinquat, adhuc certiſsime fiet conſenſus liber, & quod vt hic fiat, non eſt vllo modo neceſſariũ, quod ipſe faciat aliquam immutationem, aut additionẽ tali actuĩ primo proximo; cur non poterit velle quod fiat conſenſus ſub illo vt ſic immutato? ſed eo ipſo quod præfinitio afferat eum actum primũ proximũ cum ſua totali indifferentia, & prorſus immutatum, neceſſe eſt, vt non auferat, ſed potius afferat libertatem. ergo, &c.

158 Confirmat ſecundo, nam pone, quod Deus poneret eum actum primum proximum abſque præfinitione conſenſus; tunc abſdubio conſenſus libere fieret ſub ipſo: ergo ſimiliter, quamvis actus ille primus cauſetur vi præfinitionis. Patet conſ. quia quod eum cauſet præfinitio, ſi tamen eum non immutat, ſed ipſum relinquit in ſua totali indifferentia proxima, perinde eſt in ordine vt operetur tanquã principium proximum indifferens, ac ſi nullatenus à præfinitione cauſaretur.

159 Confirmat tertio, nam hoc ipſo, quod prędfinitio ita purè pertineat ad ordinem intentionis, vt ſolum ſit influxiva in poſitionẽ auxiliorũ; his vero iã poſitis nõ habeat aliũ influxum proxime in cõſenſum, erit impedibilis à voluntate vt prævẽta eis auxilijs; ſed hoc ipſo quod ſit impedibilis abſolute pro libito volũtatis, nequit lędere eius libertatẽ: ergo cũ ſit, vt ſupponimus, ſic purè intentiva, nequit lædere

te libertatem. Minor patet, quia hoc ipſo, quod homo poſsit pro ſuo nutu impedire præfinitionem poteſt ſe expedire ab ea quali quali neceſsitate conſentiendi, quam ipſa inducit, proindeque poterit ſine impedimẽto ad libitum diſſentire. Maior autem probatur: nam eo ipſo quòd præfinitio totum ſuũ influxum occupet in ſola poſitione auxiliorum indifferentium, tota potentia proxima ad cõſenſum manet indifferens ad vtrumvis, ſicut erat præviſa per ſcientiam mediam, quia præfinitio eam non immutabit, ſed purè ipſam transferet ad ſtatum abſolutum: ergo pro ſigno exiſtentiæ abſolutæ talium auxiliorum, ſeu talis potentiæ proximæ, voluntas habebit plenam poteſtatem proximam diſſentiendi, nempe eam ipſiſsimam, ſub cuius hypotheſi præviderat ſcientia media futurum conſenſum: ſed eo ipſo quòd habeat plenam poteſtatem diſſentiendi, habet poteſtatem impediendi ſuo diſſenſu ſcientiam mediam de cõſenſu, & præfinitionem ipſi ſubnixam, quia diſſenſus ipſe eſſentialiter eſt impeditio ſciẽtiæ mediæ, atq; item præfinitionis de conſenſu: ergo hoc ipſo quòd præfinitio tota ſe habeat in cauſatione auxiliorum abſque vllo immediatiori influxu in ipſum conſenſum, eſt abſolutè impedibilis pro nutu voluntatis, proindeque cum libertate cohærens.

160 Confirmat quartò: nam Deus non ſolùm poteſt efficaciter velle, vt fiat conſenſus, ſed etiam vt fiat ſine neceſsitate cogẽte ad ipſum (quod eſt conſenſum prædefinire vt liberum) At dum velit quòd conſenſus fiat ſine neceſsitate cogente, nequit inducere neceſsitatem cogentem, vt patet, ac proinde neque tollere libertatem: ergo poteſt Deus præfinire conſenſum, vt liberum, quin ideo tollat libertatem. Cætera conſtant, & maior patet: quia volendo vt fiat conſenſus ſine neceſsitate cogente, volet obiectum poſsibile in ſe, vt liquet, atque item poſsibile Deo, & proximè cõſtitutum in ſuo dominio ex vi ſcientię mediæ: ergo ſecuriſsimè poteſt id efficaciter velle, ſeu præfinire, taliſque præfinitio tam longè aberit à neceſsitando, vt potius eſſentialiter inferat, conſenſum poni ſine neceſsitate. Addit hanc rationem pulchrè ab Anſelmo traditam lib. de concord. cap. 1. colum. 3. *Quoniam quòd Deus vult non poteſt non eſſe, cùm vult hominis voluntatem nulla cogi neceſsitate ad volendum, & vult effectum ſequi voluntatẽ, tunc neceſſe eſt voluntatẽ eſſe liberã, & eſſe id quod vult.* Et hinc patet (inquit) cur potius ſit poſsibilis hęc noſtra præfinitio, quàm Thomiſtica; quia cum noſtra velit, conſenſum fieri ſub actu primo proximo completo ſecundùm ſe totum indifferenti, benè inde vult, vt fiat ſine neceſsitate cogente; & cum Thomiſtica velit, cõſenſum fieri ſub actu primo proximo, qui ſaltem prout proximè completus prædeterminet ad conſenſum, ſibi ipſi implicabit præfinitio dum velit conſenſum fieri ſine neceſsitate cogente.

161 Confirmat quintò: quia ea ſolùm neceſsitas nocet libertati conſenſus, quæ eſt propriè & ſimpliciter antecedens ipſum; (vt eſt Theologis receptum cum D. Anſelmo) ſed neceſsitas ex præfinitione attemperata ſcientiæ mediç, & influente ſolùm remotè, & per media prorſus indifferentia, non eſt propriè, & ſimpliciter antecedens conſenſum, ſed ſolùm ſecundùm quid, & impropriè: ergo non nocet libertati. Cætera conſtant, & minor probatur apertè ex ipſo conceptu neceſsitatis antecedentis ex Patribus accepto. Primò quidem: nam Auguſtinus lib. 1. de Civit. cap. 10. ſic probat libertatem noſtrorum actuum: *Si neceſsitas noſtra illa dicenda eſt, quæ non eſt in noſtra poteſtate, ſed etiam ſi nolumus efficit quod poteſt, manifeſtum eſt, voluntates noſtras, quibus rectè vel perperam viuitur, ſub tali neceſsitate non eſſe.* Ergo ea ſola eſt neceſsitas antecedens, & libertati nocens, quæ non eſt in noſtra poteſtate: at præfinitio in noſtra eſt poteſtate, & ſi nolimus nõ efficiet adhuc remotè conſenſum, quia ſi nolimus conſentire, ipſa non erit, ideoque nihil faciet: ergo &c. ſecundo, & maximè ex Anſelmo, nam lib. 2. *Cur Deus homo* cap. 18. definit neceſsitatem antecedentem, *quæ cauſa eſt vt res ſit*: item, *quæ eſt præcedens, & efficiens rem*: item, *quæ* v.g. *te facit loqui, ſeu agere*: & lib. de concord. cap. 1. *quando neceſsitas ita ſit præcedens, quæ faciat rem eſſe, ita vt res ideo ſit, quia neceſſe eſt vt ſit.* Atqui prædefinitio non eſt neceſsitas, quæ cauſa ſit, vt ſit cõſenſus, quæ præcedat efficiendo ipſum, quæ te faciat conſentire; quæ ita faciat eſſe cõſenſum, vt ideo tu conſentias, quia neceſſe eſt tibi vi præfinitionis conſentire. Etenim præfinitio nihil aliud efficit præter ipſa media indifferentia; atque adeo licet ſit aliqualis neceſsitas conſenſus, ſed non neceſsitas eum faciens, ac proinde conſenſus non fit ex neceſsitate, quia non fit ex præfinitione, ſed fit ex libertate, quia fit ex medijs indifferentibus, quæ præfinitio præparavit: ergo cũ præfinitio non ſit neceſsitas faciens, non eſt neceſsitas propriè antecedens, & ſic nec libertati nocens.

162 Hanc ſuam doctrinam eleganter applicuit D. Anſelmus ipſi præfinitioni actuum liberorum, quam verſamus. Nam eo libro concordiæ cap. 2. ſic ait: *Quamvis neceſſe ſit fieri quæ prædeſtinantur; quædam*

ta-

tamen prædeſtinata non eveniunt ea neceſſitate, quæ præcedit rem, & facit, ſed ea, quæ rem ſequitur. Non enim Deus ea, quãvis prædeſtinat, facit voluntatem cogendo, ſed in ſua illam dimittendo poteſtate. Ecce prædeſtinatio conſenſus, ideo non eſt neceſſitas ſimpliciter antecedens, quia non eſt neceſsitas faciens conſenſum, exindeque voluntatem non cogit, ſed eam in ſua voluntate relinquit. Per prædeſtinationem autem conſenſus intelligit abs dubio præfinitionem ipſius: tum quia prædeſtinatio alicuius rei nunquam dicitur niſi de voluntate efficaci præcedente ad ipſam: tum quia immediate ante præmiſerat, quòd prædeſtinatio idem eſt, quòd *præordinatio*, ſeu *præſtitutio*. Legatur toto eo libro de concordia, & toto cap. 18. ex libro 2. *Cur Deus homo*, vbi tam ex attributis neceſſitatis antecedentis, quàm neceſsitatis conſequentis liquidum fiet, neceſsitatem ortam ex noſtra præfinitione ſolùm ſecundùm quid eſſe antecedentem, & ſimpliciter potius conſequentem.

163 Denique cohærentia prædefinitionis remotè antecedentis conſenſum cum libertate conſenſus efficaciter probatur à noſtris ad hominem contra Patrem Vazquez, & aſſeclas. Fatentur enim, & negare nequeunt, ſæpe ante conſenſum liberum pręcedere auxilium collatum à Deo quia efficax, ac per conſequens decretum auxilij regulatum, & motum ex ſcientiâ efficaciæ: tunc autem neceſſe eſt, vel quòd decretum auxilij ſe ipſo, & ab intrinſeco decernat auxiliũ quia efficax, proinde habeat connexionem cum conſenſu, nec minus eſſentialem, neque minus antecedentẽ, quàm præfinitio, vel ſaltem quòd præcedat ante auxilium ordine cauſalitatis decretum, prout coniunctum cum ſcientiâ efficaciæ, ſeu conflatum decreti, & talis ſcientiæ, quod ſimpliciter habet cõnexionem cum conſenſu nec minus eſſentialem, neque minus antecedentẽ, quàm præfinitio, vt patet. Sicut ergo cùm Deus per prædeſtinationem diſponit homini cum ſpeciali benevolentia auxilium efficax, prout tale eſt, præcedit ad conſenſum abſolutum decretum regulatum ex ſcientiâ efficaciæ, ac proinde cum tali ſcientiâ coniunctum, exindeque cum conſenſu connexum; & tamen quia tota hęc connexio remota eſt, & quę tãdem reſolvitur in determinationem voluntatis ſub conditione præviſam, rectè libertati cohæret; ſic eodem prorſus titulo præfinito cohærebit. Iam quòd præfinitio hæc non ſolùm poſsibilis ſit, ſed etiam de facto detur erga actus ſalutares, hac ipſa paritate ſatis convincitur, & videri poteſt latè mõſtratum àP. Suarez, lib. 3. de auxilijs, cap. 17. hucuſque laudatus Recentior.

§. II.

Enervantur præcedentia fundamenta ſententiæ affirmantis.

164 HÆC Tamen fundamenta, quãvis ſpecioſa, intentum non concludunt, vt patet ex probationibus ſententię negantis adductis ſectione 3. & in eo deficit arguens, quòd ſupponat, quòd ipſi probandum erat, nempe præfinitionem efficacem operis noſtri liberi amantem immediatè efficaciter ipſum opus in ſe ipſo, eſſe decretũ purè intentivum operis; eſſe principium purè remotum, ſolùmque habere activitatem immediatam in auxilium, & actum primum proximum; ſuppoſito vero auxilio nullatenus influere immediatè in opus ipſum: & quòd ſupponit, cum hac præfinitione componi, quòd omnipotentia applicetur per decretum indifferens, ac proinde ipſam præfinitionem non applicare immediatè omnipotentiam: quæ tamen nos probavimus eſſe falſa: & inde facile erit ſingula fundamenta contraria diſſolvere.

165 Et imprimis quod dicitur, illã ſententiam debere ab omnibus aſſertoribus ſcientiæ medię defendi, quaſi potiſsimus fructus, qui ex ſcientia media poteſt colligi, ſit, quòd poſsit Deus ex affectu efficaci noſtrorum operum ſalutarium diſpenſare nobis auxilia congrua: id falſum eſt: nam ſcientia media, præſcindendo à titulo præfiniendi affectu ſimplici ab intrinſeco efficaci noſtrum opus liberum in ſe ipſo; eſt eſſentialiter neceſſaria ad providentiam, & prędeſtinationem: nam prædeſtinatio iuxta Auguſtinum, *Eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicumque liberantur.* Quę pręparatio ſalvari nequit ſine ſcientia media; cum enim Deus non poſsit facere, vt voluntas creata libere operetur per media ab intrinſeco efficacia, & prædeterminantia; & cum per media indifferentia nequeat hoc infallibiliter facere ſine ſcientia media; & poſsit infallibiliter facere ſine præfinitione formali immediata operum ſalutarium; conſequens eſt, vt ſcientia media ſit neceſſaria ad prędeſtinationem; ad eamque non ſit neceſſaria prędfinitio illa noſtrorum actuum liberorũ. Quamvis enim Deus non intendat antecedenter noſtram operationem liberam intentione formali ab intrinſeco efficaci; per hoc præcisè quòd ex intentione antecedenti gloriæ habeat decretum efficax conferendi ea auxilia, quæ per ſcientiam mediam pręviſa ſunt efficacia, verificatur definitio prædeſtinationis, quia Deus præparat homini benefitia gratiæ, qui-

quibus certiſsimè homo liberatur ab æterna morte, & vitam æternam conſequitur. Vnde communis eſt ſententia Doctorum Societatis cum P.Suarez præfinitionem illam noſtrorum actuum liberorum non eſſe neceſſariam ad eorum exiſtentiam; proindeque neque ad prouidentiam infallibilem, quâ Deus facit vt obtineamus gloriam vt coronam.

166 Scientia itaque media potiſsimum inventa eſt ad explicandum, quo pacto Deus poſsit cum infallibilitate facere, vt voluntas creata liberè convertatur, & actus ſalutares eliciat. Deus autè ſine præfinitione formali ab intrinſeco efficaci terminata ad opus noſtrum in ſe ipſo, poteſt infallibiliter facere vt voluntas noſtra liberè convertatur: nã per hoc precisè quòd ſuppoſita ſcientiâ mediâ futuri conſenſus ſub tali auxilio habeat decretũ efficax dandi illud auxilium, mediante illo facit vt voluntas noſtra liberè convertatur. Deſervit quoque ſcientia media ad explicandum, quo pacto Deus conferat ſpeciale beneficium ei, cui tribuit auxilium indifferens, cum quo re ipſa operatur, prę illo, cui confert auxiliũ, cum quo non operatur. Quæ ſpecialitas, vt oſtendit P.Aldrete 1.p.to.2.diſp.10.de Præd. ſalvatur per hoc præcisè quòd Deus conferat auxilium pręſciens fore efficax, ſeu cum præſcientia efficacię, quâvis non conferat ex pręſcientia, ſeu motus ab efficacia prævisa. Et quamvis non ſalvaretur, quin Deus moveatur ab efficacia prævisa; poteſt ſic moveri, quin detur præfinitio formalis, quæ ex modo tendendi in obiectum materiale ſit amor efficax noſtri conſenſus: tum quia poteſt moveri extrinſecè ab efficacia viſa, quin decretum collativum auxilij eſſentialiter ſupponat ſcientiam mediam; vt explicui diſp. 11. agens de directione ſcientiæ mediæ: tum quia licet nõ poſſet moveri ab efficacia prævisa, quin decretũ collativum auxilij ſupponat eſſentialiter ſciẽtiam mediam; tamen illud decretum nõ amat efficaciter operationem liberam immediatè in ſe ipſa; ſed mediatè in vocatione congrua; nec eſt præfinitio formalis, ſed duntaxat virtualis, quæ habet connexionem eſſentialem cum cõſenſu, non ex modo practico tendendi in obiectum materiale volitum, ſed ex modo ſpeculativo ſupponendi obiectum formale, vt explicui diſp.11. ſec.5. num.43. ver. *præterea.*

167 Præterea quod dicitur, præfinitionem hanc formalem propoſitam, & injunctam fuiſſe à R. P. N. Claudio; iam oſtendimus eſſe falſum diſp. 11. ſec. 5. Licet enim probabiliter ex illo decreto Claudij arguatur, non tamen convincenter. Deinde ex illo decreto ad ſummum convincitur præfinitio virtualis ſimplex, videlicet decretum immediatè amans auxilium congruum, quia congruum, ità vt congruitas ſit ratio eligendi auxilium; & propterea decretum ſupponat eſſentialiter ſcientiam mediam congruitatis. Non tamen ex illo decreto concluditur exiſtentia præfinitionis ſimplicis formalis amantis efficaciter immediatè noſtram operationem liberam in ſe ipſa. Vt enim Deus conferat auxilium quia efficax, non collaturus, ſi videret inefficax, & conferat per decretum eſſentialiter ſupponens ſcientiam mediam congruitatis; non requiritur, quod pro priori ad illud decretum præcedat intentio efficax noſtræ operationis liberæ ex ſe illam immediatè amans; & cum illius exiſtentia eſſentialiter connexa. Satis enim eſt, quòd præcedat ſpecialis quædam complacentia ſimplex erga noſtram operationem liberam, & quod Deus, vt faciat exiſtere operationem, in qua ſpecialiter complacet, eligat auxilium quia congruum, & efficax ad faciendum vt ponatur illa operatio. Vt enim Deus eligat medium efficax ad finem quia efficax, non requiritur, quòd ante electionem medij intendat efficaciter finem illum, ſed ſufficit, quod in illo ſpecialiter complaceat.

168 Poteſtque facilè reſponderi ex dictis §. antecedenti, operationem noſtram immediatè liberam eſſe incapacem terminandi voluntatem efficacem Dei immediatè verſantem circa ipſam; quia talis voluntas applicaret omnipotentiam ad concurrendum; ac proinde tolleret libertatem actionis, & foret ipſi ſibi contraria, quia vellet, vt fieret liberè actio ad quam ipſamet neceſsitaret.

169 Hinc ad argumentum primum ex num. 154. reſpondetur, vt Deus efficaciter intendat aliquem finem ante collationem mediorum, tunc ſufficere, quòd pręvideat eſſe proximè, & completè in ſua poteſtate ponere media, quibus eum finem certiſsimè conſequetur; quando finis ille ponendus eſt ex determinatione ipſius Dei: ſecus quando ponendus eſt vnicè determinante arbitrio creato ad eius exiſtentiam, qualis eſt finis operationis creatæ liberæ, ad cuius exiſtentiam vnicè determinare debet in executione arbitrium creatum; vt oſtendi ſupra num. 137. & ſæpè alibi. Deus enim non videt per ſcientiam mediam operationem liberè ponendam à creaturâ, niſi ſub conditione quòd illi concedat auxilium indifferens, & præparet illi indifferenter imnipotentiam; quę præparatio indifferens omnipotentię videtur incompoſsibilis cum illa intentione formali talis operationis, vt videntur probare argumenta propoſita §. antecedenti.

170 Ad ſecundum ex n. 155. conceſſa maiori, nego minorem primi ſyllogiſmi, & ad probationem illius, nego, illam intentio-

tionem efficacem ſi detur, nullum exercere influxum in operationem præfinitam, & efficaciter in ſe amatam. Nam ſect. 3. ſufficienter probatum eſt, non poſſe Deum efficaciter amare immediate aliquam entitatem, quin applicet omnipotentiam immediate per eiuſmodi amorem; non ſtat autem Deum applicare omnipotentiam per decretum efficax ad concurrendum cum voluntate creata, & hanc liberè ponere actionem illam.

171 Ad tertium ex num. 156. conceſſa maiore, nego minorem; in cuius probatione falsò ſupponitur, illam præfinitionem eſſe purè intentivã: quia quæ adduximus ſect. 3. oppoſitum videntur ſufficienter probare. Quare adverſarius non debebat ſupponere, ſed probare, Deum poſſe decreto pure intentivo amare immediate efficaciter operationem aliquam noſtræ voluntatis.

172 Ad primam confirmationem ex num. 157. conceſſo antecedenti, negatur conſequentia, quia ex eo quod Deus videat conſenſum libere ponẽdum ſub tali actu primo proximo indifferenti, licet eum Deus nullatenus immutet, neque eum impellat ad operandum; ſolum ſequitur, quod Deus mediatè, & in vocatione congrua poſsit præfinire conſenſum, nimirum decernendo conferre illum actum primum proximum, vt ponatur operario: ſeu ſolum ſequitur, quod Deus poſsit facere infallibiliter vt ponatur libere cõſenſus, adhibendo precisè illum actum primum proximum, ſub quo prævidebatur futurus libere conſenſus: non ſequitur autem quod poſsit præfinire eificaciter conſenſum immediate in ſeipſo, decernendo efficaciter vt poſt illum actum primum immutatum ſequatur conſenſus. Quæ enim adducta ſunt ſect. 3. videntur probare, id repugnare: quia huiuſmodi præfinitio immediata videtur evertere hypotheſim ſub qua ſcientia media affirmat conſenſum liberum; nam ſcientia media non affirmat conſenſum ponendum libere ſub tali actu primo proximo, niſi quatenus ex parte hypotheſis, ſeu conditionis apponitur decretum indifferenter offerens concurſum, quo conſtituitur actus primus proximus. Iam vero præfinitio formalis immediate amans efficaciter conſenſum in ſeipſo incompoſsibilis videtur eſſe cũ illo decreto indifferenti oblativo concurſus: vt enim dicebam in hac diſp. num. 131. hic affectus videtur Deo indignus: *Ego efficaciter & abſolute volo, vt Petrus ponat conſenſum ſalutarem; & quia id efficaciter & abſolute volo; volo vt ponat conſenſum ſalutarem ſub conditione quod ipſe velit ponere.* Nam iuxta ſententiam communem noſtrorum cum Eximio Doctore decretum indifferens, quo Deus præparat concurſum ad actũ liberum, eſt decretum quaſi conditionatum, quo Deus quantũ eſt ex ſe vult, vt exiſtat actus, ſi voluntas creata velit illum ponere. Præterea ſcientia media affirmans cõſenſum libere ponendum ſub conditione talis actus primi proximi, affirmat libere ponendum ſub conditione quod Deus conferat tale auxilium & præparet indifferenter concurſum. Hæc autẽ hypotheſis videtur inverti per illam præfinitionem formalem amantem efficaciter conſenſum immediate in ſeipſo: quia hæc præfinitio applicat immediate omnipotentiam, vt videntur probare, quæ adduximus ſectione præcedenti: ac proinde poſita illa præfinitione, omnipotentia non eſt applicata indifferenter, ſed determinatè, & cum neceſsitate ad vnum.

173 Ad ſecundam confirmationem ex num. 158. conceſſo antec. negatur conſequentia; in cuius probatione falſo ſupponitur, præfinitionem efficacem conſenſus in ſeipſo, non immutare actum primum proximum, quẽ ſcientia media aſſumit pro conditione. Argumenta enim adducta ſect. 3. ſatis videntur probare præfinitionem illam applicare immediate omnipotentiam, ac proinde non eſſe decretum pure intentivum conſenſus, ſed potius eſſe intentivum & ſimul executivum. Hinc facile reſpondetur ad tertiam confirmationem ex num. 159. in ea namque falſo ſupponi videtur, illam præfinitionem formalem eſſe decretum pure intentivum conſenſus, ſolumque influere in auxilium. Nam ex dictis ſect. 3. cum illa præfinitio formalius, & principalius amet conſenſum immediate, non ſolũ debet influere immediate in auxilium, ſed etiam in ipſum conſenſum, ac proinde eius activitas non debet ſiſtere in auxilio, ſed tranſire ad ipſum conſenſum; conſulantur, quæ diximus ſect. 1. §. XII. num. 78. in octava ratione.

174 Ad quartam confirmationem ex num. 160. reſpondeo, Deum quidem poſſe efficaciter velle vt fiat conſenſus, ſine neceſsitate cogente ad ipſum; cæterum non videtur, quod poſsit hoc efficaciter velle per volitionem immediate amantem exiſtentiam conſenſus in ſeipſa; quia huiuſmodi volitio ex dictis applicaret immediate omnipotentiã, ac proinde neceſsitaret ad conſenſum; vnde ſibi ipſi foret contraria, quatenus ex vna parte vellet, vt libere ponatur conſenſus, & ex alia neceſsitaret ad eius poſitionem. Solum ergo poterit efficaciter velle vt conſenſus fiat ſine neceſsitate cogente ad ipſum; quatenus poteſt efficaciter velle, vt voluntati conferantur dumtaxat auxilia, ſub quibus videtur libere elicitura conſenſum, & negẽtur auxilia & comprincipia determinantia ad vnum.

Nec

175 Nec oppoſitum evincit authoritas Anſelmi ibi citata. Fatemur enim: *Cum Deus vult hominis voluntatem nulla cogi neceſsitate ad volendum, & vult effectum ſequi voluntatem, tunc neceſſe eſſe, voluntatem eſſe liberam, & eſſe id quod vult*, videlicet Deus. Cæterum reſpondebitur, Deum non poſſe efficaciter velle vt effectus ſequatur voluntatem cum libertate, ſeu cum indifferentia proxima ad oppoſitum, per volitionem immediate terminatam ad conſenſum noſtrę voluntatis in ſeipſo, ſed ſolum id poſſe efficaciter velle per volitionem immediate terminatam ad cogitationem congruam. Si enim Deus efficaciter vult vt voluntas creata non neceſſitetur ad conſenſum, & aliunde efficaciter vult, vt ipſi conferatur cogitatio ſub qua per ſcientiam mediam prævidetur operatura, vult efficaciter vt operetur libere: & ex hac ſuppoſitione neceſſe eſt vt operetur, & vt operetur libere: cęterum iſta neceſsitas eſt conſequens, & deſcendens ex fonte arbitrij creati, quia provenit à ſcientia media, quæ nobis libera eſt, & non Deo. Si autem interveniret prędefinitio efficax conſenſus ipſum amans immediate in ſeipſo, illa prędefinitio eſſet neceſsitas quędam conſenſus, & non videtur quomodo non ſit neceſsitas antecedens, quando quidem videtur, per illam applicari immediate omnipotentiam, vt ſuadent, quæ diximus ſection. 3.

176 Ad quintam confirmationem, ex n. 161. reſp. verum quidem eſſe, ſolam neceſsitatem antecedentem tollere libertatem; cęterum non ſufficienter probari, neceſsitatem provenientę à præfinitione formali amãte efficaciter conſenſum noſtrum immediate, non eſſe antecedentem; quia falsò dicitur, & ſine probatione, illam præfinitionem eſſe tantum principium mediatum: nam rationes adductæ ſect. 3. videntur probare illam applicare immediate omnipotentiam, ac per conſequens influere immediate in noſtram operationem. Et cum neceſsitas oppoſita libertati iuxta Anſelmum lib. 2. *Cur Deus homo* cap. 18. *ſit neceſsitas, quæ eſt præcedens & efficiens rem*; videtur, illam præfinitionem tollere libertatem; quia eſt neceſsitas prędens, & efficiens rem, ſiquidem omnipotentia, vt applicata per illam præfinitionem, efficit conſenſum noſtrum. Vnde illa præfinitio erit, & non erit impedibilis: erit quidem impedibilis, quia iuxta adverſarios ſupponit eſſentialiter ſcientiam mediam, quæ impedibilis eſt: non erit impedibilis, quia applicat immediate omnipotentiam ad concurrendum; decretum autem applicativum omnipotentiæ non eſt impedibile à voluntate noſtra.

177 Neque authoritas Anſelmi adducta num. 162. favet illi prędefinitioni: ſed potius oſtendit, præfinitionem iuxta Anſelmum nõ importare præfinitionem ſimplicem noſtri conſenſus liberi ex ſe amantem efficaciter noſtrum conſenſum; ſed potius conſiſtere in decreto dandi auxilia, quibus homo libere operaturus eſt, & in ſcientia media conſenſus futuri ſub illis auxilijs. Sic enim apprime ſalvantur verba Anſelmi: *Quod quamvis neceſſe ſit fieri, quæ prædeſtinantur: quædam tamen prædeſtinata, non eueniũt ea neceſsitate, quæ præcedit rem & facit, ſed ea, quæ rem ſequitur.* Neceſsitas enim proveniens à ſcientia media, eſt neceſsitas cõſequens, vnde prædeſtinatio conſiſtens incomplexo ſcientiæ mediæ & decreti conferentis auxilium congruum, eſt neceſsitas conſequẽs, quia illa neceſsitas quatenus eſt neceſsitas, & connexio cum noſtro conſenſu, eſt neceſsitas, & connexio conſequens. At ſi darentur præfinitiones ſimplices efficaciter amantes conſenſum in ſeipſo; neceſsitas ab illis proveniens videtur quod foret neceſsitas antecedẽs, quę rẽ præcedit, & facit: ſiquidem ex dictis ſect. 3. & ſect. 1. §. 12. & 13. videtur quod illa præfinitio debet immediate influere in ipſum conſenſum. Ergo ex verbis Anſelmi nõ probatur, Deum præfinire præfinitione ſimplici efficaci conſenſum ante collationem auxilij: Sed potius ſatis probabiliter colligitur, Anſelmum ſolum admittere prędefinitionem complexam conſiſtentem in decreto collativo auxilij de ſe non amante efficaciter conſenſum, & in ſciẽtia media, per quam conſtituitur efficax. Nam cum ſcientia media ſit ſupppſitio conſequens reſpectu noſtri, ſane ſi decretum collativum auxilij in ratione efficacis conſtituitur per ſcientiam mediam; tale decretum quatenus efficax, & quatenus prædeſtinatio noſtri conſenſus, eſt ſuppoſitio conſequens.

178 Denique intentum non evincit paritas adducta num. 163. nimirum paritas petita à complexo ſcientiæ mediæ & decretĩ conferentis auxilium, quod complexum præcedit noſtrum conſenſum, quin tollat eius libertatem; ex quo adverſarius inferebat, neque prędefinitionem ſimplicem tollere libertatem. Non, inquam, intentum evincit: quia diverſa longe eſt ratio de præfinitione ac de illo complexo. Primo, quia complexum illud poteſt voluntas creata impedire: quia poteſt impedire ſcientiam mediam de efficacia auxilij inducendo loco eius ſcientiam mediam de inefficacia; ſiquidem cum ſcientia media non ſit libera Deo, bene poteſt voluntas creata ſuppoſito auxilio determinare obiective, & ſecundum quid ad eius exiſtentiam. At difficillimũ

eſt

eſt explicatu, quo pacto poſsit voluntas creata impedire præfinitionem efficacem conſenſus, à qua iuxta adverſarios vnice pẽdet auxilium; quia non poteſt determinare Deum ad decretum aliud executivum auxilij loco præfinitionis, vt conſtat ex dictis diſput. XII. & in hac diſp. ſect. 1. §. XIV. à num. 84. Secundo, quia per illud complexum ex ſcientia media, & decreti cõferentis auxilium non applicatur omnipotentia ad concurrendum: at ſect. 3. huius diſputationis ſatis validis rationibus videtur oſtenſum, præfinitionem ſimplicem amantem efficaciter conſenſum in ſeipſo immediatè, applicare immediate omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate ad illum conſenſũ.

SECTIO V.

Vltimum iudicium noſtrum de præfinitionibus, variis concluſionibus explicatum.

179 QVÆ in tota hac diſputatione diximus, non reſolvendo, & vltimum iudicium ferendo, ſed dubitando, & ſapientiorum iudicio exponendo, protulimus, vt præmonui in procemio huius diſputationis pag. 303. ex illis tamen ſatis conſtat, nullum hucuſque adductum eſſe argumentum à ratione, quod convineat poſsibiles eſſe præfinitiones ſimplices efficaces noſtrorũ actuum liberorum, præſertim præfinitiones formales, quæ ſint intentio efficax noſtri conſenſus liberi, & immediate ad illum terminẽtur. Proinde ſi conſulerem ſolam rationem naturalem, dicerem, eiuſmodi præfinitiones ſimplices repugnare. Quia tamen in re Theologica potiſsimum momentum habent argumenta petita ab authoritate, & hæc pro illis præfinitionibus graviſsima ſunt, ideo vltimate pronuntio, ſimpliciter & abſolute probabilius eſſe, & defacto exiſtere eiuſmodi præfinitiones, præſertim virtuales, quę nimirum immediate ſolum ament exiſtentiam auxilij congrui, & actus primi proximi, ſub quo per ſcientiam mediam prævisus eſt futurus cõſenſus noſter liber, ſupponant tamen eſſentialiter ſcientiam mediam vt proponentem rationem, aqua potiſsimum poſt ſuam bonitatem Deus per motus eſt ad conferendam auxilium congruum, ita vt non eſſet collaturus, ſi videret inefficax. Vt autem totam mentem meam breviter apperiam, aliquas concluſiones ſtatuam.

180 Aſſero igitur primo. Deus vere & proprie præfinit efficaciter omnes actus ſalutares prædeſtinatorum, imo & reproborum, præfinitione antecedenti ordine cauſalitatis exiſtentiam auxilij congrui. Probatur concluſio ex dictis diſp. 11. ſect. 3. & 4. Nam ſcientia media vere & proprie dirigit ad collationem auxilij congrui, ad illamque antecedit prioritate *a quo*, impellendo & inclinando Deum ad illud conferendum. Vnde decretum collativum auxilij conſtituitur in ratione efficacis efficacia antecedenti collationem auxilij per ſcientiam mediam de eius congruitate: quamvis enim illud decretum ex ſe nõ habeat connexionem cum conſenſu libero, vt ſubeſt tamen illi ſcientiæ, & quatenus hic & nunc ab illa oritur, eſt vere, & proprie voluntas efficax conſenſus: & ſicut in ſententia Societatis Deus non minus vere & proprie movet efficaciter voluntatem noſtram ad cõſenſum liberum ſalutarem per auxilium ſuapte natura indifferens & cõiungibile cum diſſenſu, vt collatum vi ſcientiæ medię de ipſius congruitate, quam in ſententia Thomiſtarum moveat per auxilium prædeterminans ex ſe connexum cum conſenſu: Ita in ſententia negante præfinitiones ſimplices ab intrinſeco efficaces & ex ſe connexas cum conſenſu, Deus non minus vere & proprie vult efficaciter cõſenſum noſtrum ſalutarem per decretum collativum auxilij ſuapte natura indifferens, vt habitum hic & nunc ex vi ſcientiæ medię repræſentantis congruitatem, & conceptum ex eius directione: quam in ſententia Patris Suarez vult efficaciter conſenſum per præfinitionem ſimplicem ex ſe ab intrinſeco efficacem, & connexam cum conſenſu. Vnde ſicut auxilium ſuapte natura indifferens, conſtituitur in ſententia Societatis vere & proprie efficax, quaſi in actu primo, & efficacia diſtincta ab operatione ipſa & conſenſu, qui eſt efficacia auxilij in actu ſecundo, per ſcientiam mediam de futuro conſenſu ſub illo auxilio: ita in ſententia negante prędinitiones ſimplices ab intrinſeco efficaces, decretum collativum auxilij ſuapte natura indifferens conſtituitur vere & proprie efficax per ſcientiam mediam congruitatis auxilij. Et paritas eſt à fortiori: nam cum ſcientia media realiter identificetur cum decreto collativo auxilij; realiter verò diſtinguatur ab ipſo auxilio, aptior eſt, vt per ipſam conſtituatur efficax decretum, quam vt conſtituatur efficax auxilium.

181 Aſſero ſecundo: præfinitio hæc efficax complexa conſiſtens in decreto collativo auxilij & in ſcientia media dirigente & movente ad tale decretum, neceſſaria eſt ad exiſtentiam cuiuslibet actus ſalutaris: Hæc aſſertio patet ex dictis in hac diſp. n. 127. & diſp. 13. ſect. 5. n. 41. & diſp. 11. num. 35. nam cum impoſsibile ſit, vt homo recte & ſalutariter operetur, quin Deus ipſi contulerit auxi-

lium

lium, & hominem ſalutariter operari cum illo, quin Deus ante decretum dandi auxilium noverit per ſcientiam mediam, hominem ſalutariter operaturum, ſi detur; & impoſsibile etiam ſit Deum conferre auxilium ſuapte natura ordinatum ad rectam operationem, præſciẽdo recte cum illo operaturum, quin impellatur ab illa ſcientia ad ipſum auxilium conferendum; impoſsibile eſt, hominem recte operari, quin Deus præfinierit illam rectam operationem præfinitione illa complexa conſiſtente in decreto collativo auxilij,& in ſcientia media de cõgruitate auxilij, impellente & dirigente ad dandum illud auxilium. Etſi enim ſuppoſita ſcientia media de congruitate auxilij Deus ſit liber ad dandum, vel non dandum auxilium; tamen impoſsibile eſt, vt ſuppoſita ſcientia media de congruitate auxilij, Deus velit illud dare, quin ſerio & ex animo intendat totum illud emolumentum, quod à nobis colligendum eſt ex eiuſmodi auxilio,& conſequenter quin moveatur ſaltem per accidens ad conferendum per talem præſcientiam conditionatam, vt explicui diſp. 11. ſect. 4. à numer. 30.

182 Aſſero tertio: præfinitio ſimplex & ex ſe connexa cum noſtro conſenſu libero non eſt neceſſaria ad noſtrum conſenſum liberum. Hanc concluſionem late probavi diſput. 13. ſect. 4. eſtque communis noſtrorum cũ Eximio Doctore Suarez opuſculo 1. lib. 2. cap. 7. num. 4. vbi de hac præfinitione ſimplici, & incomplexa loquens, inquit: *Quauis præfinitione ſecluſa, diuina prouidentia perfecta, omnibuſque numeris abſoluta manet.* Argumenta autem, quæ P. Eſparça, P. Quirós, & P. Michael de Avendaño citati diſp. 13. n. 18. conficiunt ad probandum, præfinitionem efficacem eſſe neceſſariam ad omnia & ſingula opera honeſta & ſalutaria, ſolum probant, eſſe nedeſſariam præfinitionem complexam à nobis poſitam; minime autem probant, eſſe neceſſariam præfinitionem ſimplicem & incomplexam; vt conſtat ex dictis ea diſp. 13. tota ſect. 5. Conſule quæ diximus diſp. 11. ſect. 6. n. 77. vbi oſtendimus multo minorem difficultatem eſſe in præfinitione complexa, quam in ſimplici, & incomplexa.

183 Aſſero quarto: præfinitio ſimplex & incomplexa, etiamſi admittatur, nequit eſſe principium immediatum noſtri conſenſus, conſtituens nimirum actum primum proximum ad noſtrum conſenſum, & applicans immediate omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate noſtra in conſenſum, ſed ſolum poteſt eſſe principium remotum non requiſitum, quatenus ſcilicet eſt principium immediatum auxilij congrui minime requiſitum ad eius exiſtentiam. Hanc concluſionem late probavi diſp. 13. ſect. 6. & nunc breviter probatur, quia ad libertatem requiritur, vt omnia principia proxima actus ſint vertibilia & indifferentia ad vtrumque, ſi enim aliquod eorũ ſit connexum cum conſenſus, voluntas non operatur libere cum illo principio, quia nequit facere, ne oriatur operatio à principio immediato eſſentialiter connexo cum actione.

184 Aſſero quinto: præfinitio ſimplex, ſi detur, nequit eſſe vnicum principium conferendi auxilium; ſed ad libertatem requiritur, quod auxilium congruum conferatur per decretum ex ſe non minus indifferens, quam ſit ipſum auxilium ſecundum ſuam entitatem. Hanc concluſionem late probavi tota diſp. XII. & iterum diſp. 13. ſect. 4. à n. 22. & hac diſp. XV. ſect. 1. §. XIV. à num. 84. Nunc breviter ſuadetur; quia ad libertatem requiritur, quod voluntas poſsit impedire præfinitionem ſimplicem eſſentialiter ex ſe connexam cum conſenſu: non poſſet autem impedire præfinitionem illam, ſi auxilium congruum vnice penderet ab illa, quia cum non poſsit affigere Deo decretum aliud executivum auxilij indifferentis conſtituentis actum primum, incompoſsibile cum præfinitione conſenſus, & compoſsibile cum diſſenſu, quia determinare ad exiſtentiam decreti immediate liberi, quale foret decretum exequens auxilium pro caſu, in quo foret incongruum (quod non minus debet eſſe immediate liberum, quam ſit ipſa præfinitio) attinet ad ſolam voluntatem divinam: ſane ſi poſſet impedire præfinitionẽ, poſſet facere, vt maneat auxilium in rerum natura ſine omni voluntate exequenti. Quæ enim nequit impedire exiſtentiam auxilij, ſicut non poteſt voluntas noſtra (eindens enim eſt non poſſe impediri exiſtentiam actus primi per exercitiũ talis actus primi) ſane ſi habeat auxilium vnice pendens à præfinitione, & poſſit impedire illam, & nequeat inducere loco præfinitionis aliud decretum executivum auxilij, poteſt facere, vt maneat auxilium ſine omni voluntate exequente, quę eſt poteſtas chymęrica.

185 Aſſero ſexto, ſi detur præfinitio ſimplex & incomplexa conſenſus liberi, vnum è duobus neceſſario dicendum eſt; nimirum vel illam non eſſe immediate executivam auxilij, ſed per modum imperij inducere decretum indifferens immediate executivum auxilij; quod ſit per accidens imperatum, vel auxilium mandari executioni duplici decreto, altero indifferenti, altero præfinitivo conſenſus, & connexo eſſentialiter cum illo, concomitanter ſe habentibus: & id circo poſſe volun-

luntatem noſtram impedire præfinitionem illam ſimplicem; quia quamvis illam impediat, & non inducat mediante diſſenſu aliud decretum executivum auxilij; manebit auxilium dependens à decreto indifferenti. Vnde ſolum ſequitur, vel decretum indifferens, quod hic & nunc oriebatur à præfinitione tanquam ab imperio efficaci, manere ſine omni imperio: vel auxilium, quod hic & nunc dependebat immediate à duplici decreto, manere cum dependentia ab vnico, nempe à decreto indifferenti, quod eſt per ſe neceſſarium ad exiſtentiam auxilij, & attingitur à ſcientia media ex parte hypotheſis, per illam particulam, *ſi ego dedero*; per ſcientiam enim mediam ſic Deus affirmat: Si ego dedero tale auxilium, voluntas operabitur, vbi particula *ſi dedero* attingit decretum indifferens dandi auxilium. Hęc cõcluſio neceſſario ſequitur ex antecedenti; ſi enim neceſſe eſt, vt interveniat decretum indifferens, quando Deus confert auxilium congruum: ſane ſi ſimul cum illo decreto habet aliud præfinitivum operis; omnino eſt neſſarium, vt decretum præfinitivum vel ſe habet propriori natura ad decretum indifferens; vel pro poſteriori natura, vel concomitanter. At nequit ſe habere pro poſteriori naturę: ergo vel debet ſe habere propriori, vel concomitanter. Quod autem nequeat ſe habere pro poſteriori, eſt manifeſtum: quia ſi præfinitio cõſenſus eſſet pro poſteriori ad decretum auxilij executivum, ſupponeret iam auxilium, vt mãdatum executioni: hoc autem eſt impoſsibile; quia cum præfinitio illa ſit efficax, ſi non influit in medium, debet immediate influere in actum, ad illũque determinare. implicat enim eſſe decretum efficax, & nullam habere activitatem, & vim determinandi: ergo ſi non determinat ad exiſtentiam auxilij, ſeu ad exiſtẽtiam actus primi proximi, debet determinare ad exiſtentiam actus ſecundi, ſeu conſenſus, quod omnino pugnat cum eis libertate.

186 Aſſero ſeptimo, non obſtantibus rationibus dubitandi propoſitis tota ſect. 1. huius diſputationis, quæ videntur ſuadere, repugnare omnem præfinitionem ſimplicem, & incomplexam conſenſus liberi, ſeu omne decretum ex ſe eſſentialiter connexum cum exiſtentia conſenſus liberi & antevertens exiſtentiam auxilij congrui ad conſenſum: non obſtantibus, inquam, his rationibus dubitandi, dicendum eſt, abſolute probabilius eſſe dari eiuſmodi præfinitiones. Primo, quia dari eiuſmodi præfinitiones videtur conſenſus communis Theologorum. Vnde Eximius Doctor lib. 1. de Prædeſt. cap. 8. num. 18. ait: *Sententiam negantem eiuſmodi præfinitiones eſſe contra omnes fere Theologos, præſertim antiquos.* Secundo, quia id eſt conformius menti Auguſtini, & Thomæ. Nam Auguſt. in Encherid. cap. 103. inquit: *Nullus ſit ſaluus niſi quem Deus voluerit ſaluari. Et ideo rogandus eſt, vt velit, quia neceſſe eſt fieri, ſi voluerit.* Quæ Auguſtini verba exponens S. Thomas 1. p. q. 19. a. 8. ad primum ait, *quod per illud verbum Auguſtini intelligenda eſt neceſsitas in rebus volitis a Deo, non abſoluta, ſed conditionalis; neceſſe eſt enim hanc conditionalem veram eſſe: ſi Deus hoc vult, neceſſe eſt hoc eſſe.* Ergo S. Auguſtinus, & S. Thomas agnoſcunt voluntatem Dei ab intrinſeco efficacem circa noſtros actus liberos; nimirum decretum infallibiliter connexum cum eorum exiſtentiam. nam de ſola voluntate ex ſe efficaci, & connexa cum re volita eſt vera hæc conditionalis: *Si Deus hoc vult, neceſſe eſt, hoc eſſe.*

187 Præterea id colligitur ex eodẽ Auguſt. cap. 14. de bono perſeverantiæ, vbi de Tyrijs & Sydonijs loquẽs, inquit: *Quoniam vt crederent non erat eis datum, etiam vnde crederent eſt negatum.* Quibus verbis ſignificat Auguſtinus, ideo Deum non contuliſſe Tyrijs & Sydonijs auxilium congruum, quo converterentur ad fidem, quia eos non elegerat ad fidem, ſeu quia eorum fidem non præfinierat efficaciter: plane innuens, Deum ab æterno prefiniſſe efficaciter fidem eorum, quibus in tempore tribuit auxilium congruum ad ſuſcipiendam fidem. Vt enim optime expendit hunc locum Eximius Doctor in opuſculis lib. 3. de auxilijs cap. 17. n. 12. *Non loqui poteſt Auguſtinus in hoc loco de donatione fidei in re, ſeu in executione, quia oportuiſſet prius datum eſſe vnde crederent, loquitur ergo de donatione in intẽtione, ſeu prædeſtinatione, vt ſtatim idem Auguſtinus manifeſte declarat. Docet igitur Auguſtinus, auxilium accomodatum inde homo credit inde prouenire, quia Deus intentione, & præfinitione ſua iam illi homini donauit fidem: cui autem tale auxilium Deus non prouidet, ſignum eſt non illum elegiſſe ad fidem.*

188 Colligitur etiam ex eodem Auguſtin. in lib. de corrept. & grat. cap. 14. vbi inquit: *Non eſt itaque dubitandum, voluntati Dei, qui in cœlo, & in terra omnia quæcumque voluit fecit, humanas voluntates non poſſe reſiſtere quominus faciat ipſe quod vult, quando quidem etiam de ipſis hominum voluntatibus quod vult facit.* Ergo Auguſtinus agnoſcit voluntatem Dei erga noſtros actus libros, cui reſiſtere non poſsimus: ergo agnoſcit voluntatem prefinitivam actum liberorum ex ſe connexam cum ipſo-

rum

rum exiſtentia; huic enim ſoli reſiſtere non poſſumus. Quod paulo ſuperius ſatis expreſſerat initio illius capitis, dicens: *Cui volenti ſaluum facere nullum hominum reſiſtit arbitrium: ſic enim velle vel nolle involentis, aut nolentis eſt poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat, neque ſuperet poteſtatem.*

SECTIO VI.

Quomodo præfinitio ſimplex concordanda ſit cum libertate noſtra.

189 RESTAT explicandum quo pacto præfinitio hæc poſsit cohærere cũ libertate, ſeu quo pacto poſsimus illam impedire. Nam ad libertatem requiritur quod auxilium indifferens, cũ quo homo ponit actum liberum præfinitum, executioni mãdetur per decretum indifferens, vt conſtat ex aſſer. 5. n. 184. vnde ſi datur inſuper præfinito, vel illa erit etiam immediate executiva auxilij, & concomitanter exiſtet cum decreto indifferenti executivo: vel exiſtet pro priori ad tale decretum, illudque inducet tanquam actus imperans imperatum; quia vt conſtat ex num. 185. nequit præfinitio illa ſe habere propoſteriori ad decretum indifferens executivum auxilij. Neutrum autem videtur admitti poſſe. Imprimis enim præfinitio conſenſus nequit ſe habere concomitanter cum decreto indifferenti executivo auxilij; vt videtur evincere ratio adducta diſp. 14. ſect. 2. n. 9. Deinde nequit inducere per modum imperij decretum illud indifferens, ad illudque comparari tanquam actus imperans cum imperato. nam vt probavi tomo 1. diſp. 32. libertas eſt eſſentialis divinis decretis: ita vt in Deo nequeat reperiri decretum per accidẽs imperatum. Ad hoc autem vt voluntas poſsit impedire præfitionem inducentem inſtar imperij decretum executivum auxilij, requiritur, vt illud decretum poſsit exiſtere ſine omni imperio, vt late oſtendi diſput. 14. huius tomi. Siquidem ad libertatem requiritur, quod voluntas noſtra poſsit impedire præfinitionem divinam: ergo voluntas poterit facere, vt decretum executivum auxilij exiſtens vi præfinitionis, exiſtat ſine imperio conſiſtente in præfinitione: & cum aliunde nequeat determinare Deum ad habendum loco præfinitionis aliud decretum imperans decretum executivum auxilij; poterit facere vt actus divinus eſſentialiter imperatus maneat ſine omni imperio.

Fateor me non poſſe defendere præfinitionem ſimplicem incomplexam retinendo illa principia ſtabilita tom. 1. diſp. 32. vbi oſtẽdi, actum divinum ſemel imperatum, nõ poſſe exiſtere ſine omni imperio; ſed eſſe eſſentialiter imperatum. Nunc tamen, vt poſsim defendere huiuſmodi præfinitionem, vtpote magis conformem doctrinę S. Auguſtini, & S. Thomæ, & magis communem in Schola Societatis; libenter illa principia temperabo, & quantum fuerit opus, corrigam.

190 Dico ergo, decretum executivum auxilij eſſentialiter eſſe immediate liberum Deo; quia eſſentiale ipſi eſt oriri à divina voluntate quatenus divina voluntas eſt; divina autem voluntas quatenus talis, eſt perſeipſam proxime & immediate indifferens ad conferendum, vel non conferendum auxilium indifferens homini à ſe producto: ergo eſſentiale eſt illi decreto oriri à divina voluntate, vt proxime indifferenti ad ipſum habendum, vel non habendum. Quod eſt, illud decretum eſſe eſſentialiter immediate liberum. Aſſero tamen nunc, cum hoc componi, quod decretũ illud exiſtat vi imperij efficacis antecedentis; quia ſtat denominari liberum immediate, & mediate; immediate ab indifferentia proxima, quam habet divina voluntas ex ſe eſſentialiter ad concipiendum immediate decretum executivum auxilij: mediate, ab imperio efficaci. Sicut enim Pater Æternus producit Spiritũ Sanctum mediante Filio, & ſimul producit immediate per ſeipſum; ſiquidem Spiritus Sanctus procedit à Patre, & Filio, tanquam ab vno principio. Ita divina voluntas virtualiter producit decretum executivum auxilij mediante præfinitione tanquam imperio, & immediate per ſe ipſam, & ſicut cauſa prima producit effectus mediante cauſa ſecunda, & ſimul immediate per ſeipſam: ita in noſtro caſu, &c.

191 Et quemadmodum licet effectus creatus poſsit produci à Deo, quin producatur mediante cauſa ſecunda; non tamen poteſt produci mediante cauſa ſecunda, quin immediate quoque oriatur à Deo: ita decretum executivum auxilij poteſt virtualiter produci à Deo, quin producatur mediante imperio; nequit tamen produci mediante imperio, quin pariter producatur immediate. Vnde libertas immediata eſt eſſentialis decreto illi executivo auxilij; libertas vero mediata eſt accidentalis; quia non poteſt exiſtere ſine libertate immediata; poteſt tamen ſine mediata. Vnde non eſt eſſentiale ipſi habere vtramque ſimul, ac proinde dum voluntas creata poteſt impedire præfinitionem, ſolum poteſt impedire libertatem mediatam decreti executivi, non tamen immediatam; ſolum poteſt impedire libertatem accidentalem, vel quaſi accidentalem tali decreto, non tamen eſſentialem: ſolum denique poteſt facere, ne habeat vtramque ſimul;

mul; minimè verò, ne habeat alteram, nimirum immediatam ipſi eſſentialem.

192 Dicimus ergo, imperium efficax in Deo non tollere libertatem immediatam actui imperato; ſed ſupra immediatã addere mediatam illi, vt ſic ſit duplici titulo liber actus imperatus. Argumenta autem, quæ confecimus tom. 1. diſp. XI. ad probandum libertatem eſſe eſſentialem divinis decretis, recte quidem probant, decretum illud, ad quod habendum, vel non habendum Deus ex ſe eſt proxime potens, nunquam poſſe exiſtere ſine immediata libertate: hinc vero neutiquam infertur, quod nequeat exiſtere vi imperij efficacis antecedentis: hoc enim ſicut non aufert proximam indifferentiam, quam ex ſe habet divina voluntas ad ponendum, vel non ponendum illud decretum executivum; ita non tollit, quod ab illa denominetur immediatè liberum tale decretum. Vnde iſtud & erit immediatè liberum propter indifferentiam proximam, quam habet ex ſe divina voluntas ad illud ponendum, vel non ponendum; & erit mediatè liberum propter imperium efficax, à quo oritur.

193 Et quidem vt defendamus has præfinitionus ſimplices ſtabilitas ab Eximio Doctore Suarez cum Auguſtino, & Thoma, integrum nobis eſt recurrere ad ſolutionem datam; quandoquidem ipſe Eximius Doctor lib. 12. de grat. cap. 11. num. 8. & 11. expreſſe docet, actum imperantem non tollere libertatem actui interno voluntatis imperato, ſiquidem vbi voluntas ſupponitur proxime indifferens ad amandum & non amandum, actus amoris elicitus ab illa in eo inſtanti, ſemper evadit immediatè liber, quamvis ponatur mediante imperio efficaci: quia imperium illud ſicut non tollit indifferentiam proximam ad amandum & non amandum; ita non tollit quominus ab illa denominetur amor immediatè liber; quamvis aliunde etiam denominetur liber ab imperio: ac proinde habet duplicem libertatem ſimul, nimirum mediatam, & immediatam: maiuſque eſt meritum in actu imperante & imperato ſimul, quam in ſolo imperante; quamvis enim dicamus actionem externam non augere meritum actus interni ipſam inducentis: tamen actus amoris Dei auget meritum imperij efficacis ipſum inducentis, vt docet ibi Eximius Doctor, numero 7.

194 Ex dictis infero, actum primum proximum voluntatis creatæ conſtitui per auxilium, vt libere collatum à Deo, & per voluntatem oblativam concurſus, vt liberam; quin conſtituatur per præfinitionem conſenſus: quia quamvis decretum executivum, & collativum auxilij, & decretum oblativum concurſus, hic & nunc oriantur à præfinitione conſenſus, & ab illa denominentur libera; habent tamen aliam libertatem, quæ præſcindit à præfinitione, nempe libertatem immediatam ſibi eſſentialem; & hæc libertas intelligitur in ſigno indifferentiæ voluntatis creatæ, in quo per gratiam ſibi collatam libere à Deo, conſtituitur proxime potens operari, & non operari. Ex eo autem quod exercitium libertatis diuinę intelligatur in ſigno proximæ indifferentiæ voluntatis creatę; & illud exercitium libertatis divinæ oriatur hic & nunc à præfinitione, non ſequitur; præfinitionem intelligi in ſigno indifferentiæ voluntatis creatę: & ratio eſt, quia præter libertatem præfinitionis, quæ eſt accidentalis illi exercitio, habet illud aliam libertatem, nempe libertatem immediatam, ſibi eſſentialem.

195 Vt autem defendamus præfinitionem ſimplicem ex ſe connexam cum cõſenſu, non eſt neceſſe admittere intentionem efficacem immediate terminatam ad conſenſum in ſe ipſo: (nam in hac ſpecialiſsimę ſunt difficultates expenſæ ſection. 3.) ſed ſufficit admittere præfinitionem virtualem immediate amantem auxilium congruum ex motivo efficacię, quod motivum ſupponatur amatum per complacentiam ſpeculativam: neque enim eſt neceſſe, vt motivum amandi amore practico efficaci terminet amorem illum efficacem, vt oſtendi diſputation. XI. ſection. V. numero 43. & 44. Vnde volitio illa, qua Deus efficaciter vult exiſtentiam auxilij, eo quod per ſcientiam mediam videt eſſe congruum ad exiſtentiam conſenſus liberi, in qua ſpecialiter complacet, eſt eſſentialiter connexum cum exiſtentia conſenſus, non propter id, quod infert, ſed propter id, quod ſupponit, & quamvis Deus per illud decretum ita conferat auxilium, vt non eſſet collaturus, ſi videret inefficax; inde non probatur, hoc decretum ſupponere eſſentialiter intentionem efficacem amantem immediate conſenſum in ſeipſo: quamvis enim dicamus, illam intentionem formalem repugnare, vt videntur probare argumenta facta ſect. 3. adhuc poſſumus dicere, Deum ſpecialiter complacentem in eo quod Petrus libere ſit operaturus, ſi conferatur ei auxilium A, ab hac complacentia impelli, vt amet auxilium congruum eo affectu, vt non eſſet collaturus ſi videret in congruum: tunc enim non moveretur ad cõferendum ex complacentia ſpeciali erga conſenſum, ſed ex complacentia erga ſufficiẽtiam auxilij, daret enim auxilium, non quia congruum; ſiquidem ea tũc congruitas non appareret; neque quia incongruum, quia hoc repugnat divinæ bonitati; ſed

quia ſufficiens ad rectam operationem.

196 Et quamvis admitteremus, poſſibilem eſſe intentionem efficacem conſenſus liberi immediate terminatam ad ipſum; non eſt neceſſe, vt hæc intentio præcedat ante decretum amans auxilium, quia efficax. Satis enim eſt, quod precedat complacentia ſpecialis erga operationem liberam, quæ repræſentatur futura ſub auxilio *A*, vt Deus ab hac cõplacentia ſpeciali moveatur ad conferendum auxilium per affectum eſſentialiter ſupponentem eiuſmodi ſcientiam, vt enim Deus ordinet auxilium ad conſecutionem rectę operationis per affectum ſupponentem, finem eſſe obtinendum per illud medium; non requiritur, quod affectus ipſe faciat vt finis exiſtat; ſed ſufficit, quod faciat vt exiſtat medium, illudque ordinet ad finem, quem videt obtinendum. Sic enim affectus ille applicat dumtrxat omnipotentiam ad ponendum medium; non autem ad ponendum finem. Et ratio eſt, quia finem ſupponit ponendum ex vi decreti indifferenter præparantis concurſum; medium autem non ſupponit. Vnde connexio cum medio eſt practica propter id, quod infert: cum fine vero eſt ſpeculativa, propter id quod ſupponit.

197 Pro maiori intelligentia nota, Deum complacere quidem neceſſario in recta operatione repræſentata vt poſsibili ſub auxilio *A* per ſcientiam ſimplicis intelligentię, hæc tamen complacentia antecedit ſcientiam mediam, & deſervit vt Deus in omni eventu poſsit ordinare auxililium ad rectam operationem tanquam ad finem ipſius auxilij, etiam quando per ſcientiam mediam videt fore inefficax; & ad amandum auxilium, quia ſufficiens: non tamen ſufficit, vt poſsit amare auxilium, quia efficax. Ad hoc ergo requiritur ſpecialis alia complacentia, ſupponens ſcientiam mediam de futura recta operatione ſub auxilio *A*. Deus namque videns Petrum recte operaturum ſub auxilio *A*, complacet ſpecialiter in recta operatione futura. Et hæc complacentia ipſum impellit vt propter rectam operationem imperet decretum indifferens executivum auxilij & offerat concurſum indifferentem, quia vtrumque decretum eſt medium neceſſarium vt exiſtat libera operatio, & vtrumque attingebatur à ſcientia media ex parte hypotheſis, & vtrumque ſupponitur per ſe ex parte actus primi propriori ad operationem liberam.

*** ***
*** ***

SECTIO VII.

Quomodo poſsint molliri difficultates cõtra præfinitionem ſimplicem formalem poſitæ ſect. 3.

198 VIdimus ſect. 3. huius diſputationis numer. 130. in ſententia communi Doctorum Societatis Deũ parare concurſum ſuum cauſis liberis per decretum entitative indifferens, quod ſupponat collata omnia principia, quæ ex parte voluntatis ſunt neceſſaria ad hoc vt ſit potens proxime producere actum. Quare iuxta illa principia prius eſt Deum conferre voluntati auxilium ſufficiens ad eliciendum amorem ſupernaturalem, & negare illi auxilium prædeterminans & neceſsitans ad amandum, quam Deum offerre concurſum per decretum indifferens. Deinde decretum illud indifferens ſuperveniens ad omnia principia intrinſeca homini & prærequiſita ex parte illius ad eliciendum amorem, iuxta ſententiam communem debet amare ipſum concurſum externum omnipotentię in actum bonum; & nequit eſſe proprie conditionatum, nimirum voluntas cõcurrendi ſub conditione quod voluntas creata concurrat ad illum actum; tum quia, cum ſit neceſſarium quod Deus concurrat ſub conditione quod voluntas concurrat; nequit hoc amari per decretum liberum, ſicut per decretum liberum nequit Deus velle, vt exiſtat terminus ſub conditione quod exiſtat actio, & quod Petrus moveatur ſub conditione quod currat. Tum quia cum illa volitione conditionata poteſt componi efficax nolitio concurrẽdi, quæ incompoſsibilis eſt cum eo quod omnipotentia ſit præparata. Tum quia quoties Deus vult aliquod ſub aliqua conditione, conditio diſtinguitur à conditionato: actio autem creaturę non diſtinguitur realiter ab actione creatoris: alioqui daretur aliqua realitas creata, ad quam Deus immediatè non concurreret, videlicet actio cauſæ ſecundæ. Ergo decretum illud nequit eſſe propriè conditionatum, ſed propriè debet eſſe abſolutum, vt oſtendi tomo 1. diſputation. XI. ſection. 3. nimirum decretum, quo Deus quantum eſt ex ſe vult vt exiſtat actio honeſta creaturæ; & per quod idcirco manet paratus concurrere pro nutu voluntatis ad illam actionem; quod decretum appellatur à Patre Suarez quaſi conditionatum, quia in ordine ad non determinandam voluntatem perinde ſe habet, ac ſi foret formaliter, & propriè conditionatum.

Vi-

192 Vidimus inſuper ea ſect. 3. cum hoc decreto non recte componi aliud decretum omnino abſolutum & efficax, quo Deus efficaciter velit vt exiſtat actio creaturæ; cũ enim idẽ realiter ſit, exiſtere actionẽ creaturæ, & illã dependere immediate à Deo vt concurrente in ipſam, idem eſt Deum efficaciter velle, vt exiſtat actio creaturę, & velle vt exiſtat concurſus divinus in illam actionem; & conſequenter idem eſt, ac velle concurrere. Ergo per illud decretum omnino abſolutum manet omnipotentia applicata, & determinata ad concurrendũ in illam actionem: ergo nequit pro poſteriori ſupervenire aliud decretũ, quo Deus ſolũ quaſi conditionate velit concurrere, ſub conditione quod voluntas cõcurrat.

193 Hæc & aliæ difficultates ponderatæ ſect. 3. ceſſabunt, ſi dicamus obiectum immediate amatum à decreto præparante cõcurſum indifferentem, non eſſe ipſam actionem creaturæ, ſeu concurſum externum omnipotentię identificatum cum illa actione; ſed eſſe productionem auxilij indifferentis, & negationem auxilij prædeterminantis: ita vt Deum præparare ſuam omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate in actionem honeſtam liberam amandi, idem ſit, ac habere decretum conferendi voluntati auxilium ſufficiens ad eliciendam illam actionem, & negandi auxilium prædeterminans ad illam actionem. Et Deum parare ſuum concurſum ad actum malum idem ſit, ac Deum concedere voluntati cognitionem ſufficientem ad eliciendum talem actum; & velle efficaciter, vt careat omni impedimento antecedenti illius, actus ponibili à Deo. Vnde cum prędeterminatio actus boni ſit impedimentum antecedens ad actum malum; Deum parare concurſum ad actum malum involvit decretum non prædeterminandi ad actum honeſtum oppoſitum, vel etiam ad actum indifferentem incompoſsibilem cum illo actu turpi. Ratio à priori videtur eſſe, quia cum omnipotentia ſit per ſe ipſam intime præſens, & applicata omni cauſæ creatæ, ſummeque proportionata ad concurrendum cum ipſa; & ſit ex ſe ſumma neceſsitas vt nihil poſsit operari vlla cauſa creata ſine eius concurſu; non videtur fieri poſſe, vt Deus velit voluntatem noſtram habere omnia conprincipia intrinſeca, quæ ex parte ſua ſunt neceſſaria ad eliciendam actionem honeſtam cum pleno dominio illius, ſeu cum poteſtate ad exercitium oppoſitum; quin hoc ipſo ſit paratus concurrere cum voluntate ad vtrumque extremum libertatis pro arbitrio ipſius voluntatis, nam velle vt voluntas habeat cognitionem indifferentem ad amorem, & odium, & omnia conprincipia neceſſaria ad vtrumque; & nolle efficaciter illam determinare ad vllum ex extremis contradictionis, quando vtrumque eſt prædeterminabile à Deo, vel ad alterum dumtaxat; v.g. amorem, quando alterum, v.g. odium non eſt prædeterminabile à Deo; eſt velle, vt voluntas habeat plenam poteſtatem, ſe terminandi ad amorem, vel odiũ: ergo hoc eſt applicare formaliter omnipotentiam ad concurrendum pro nutu voluntatis in amorem vel odium.

194 Confirmari poſſunt hæc ex ijs, quæ dixi tr. de viſione a n. 1680. d. 6. ſect. 7. vbi probavi repugnare ſubſtantiam, cui connaturale ſit videre Deum; quia huiuſmodi ſubſtantia neceſſario videret Deum, quia foret de ſe non minus proportionata ad videndum Deum, quã ignis ad comburendum ſtuppam ſibi applicatam: nam cum Deus ſit per ſe ipſum ſumme intelligibilis, & ſit intime præſẽs omni intellectui; ſane hoc ipſo quod aliquis intellectus creatus eſſet per ſua naturalia proportionatus ad videndum Deum, ipſum neceſſario videret; quia à potentia proportionata & ab obiecto debite applicato neceſſario paritur notitia. Imò tanquam probabile intuli, Deum nõ poſſe negare concurſum illi ſubſtantię ad videndum Deum, ſic enim aiebam: *Nam* cum ſubſtantia illa ſit per ſe ipſam ordinata ad videndum Deũ & ad id proportionata; & Deus ſit per ſe ipſum actu intelligibilis, ipſum decretum producendi illam ſubſtantiam, foret decretum concurrendi cum ipſa ad viſionem; quia videtur implicare, quod Deus velit exiſtere cauſam neceſſariam de ſe determinatam ad aliquem effectum, & carere omni impedimento intrinſeco ad agendum, atque eſſe debite approximatam, & quod nihilominus nolit cum ipſa cooperari: nam Deum velle, vt exiſtat, & ſit approximata, & careat omni impedimento ad agendum, eſt Deum velle, vt operetur: ergo eſt Deum velle concurrere cum illa ad operandũ; cum enim implicet contradictionem, cauſam ſecundam agere, quin Deus immediate concurrat cum illa, & idem ſit impræſcindibiliter cauſam ſecundam agere, ac Deum cum illa concurrere; implicat Deum velle, vt cauſa ſecunda agat, quin velit cum illa coagere. Neque enim aliam libertatem exerceret Deus in amando ſuum concurſum externum ad actionem creaturæ præter illam, quam exercet in volendo vt exiſtat actio creaturę. Deus enim non parat concurſum ad concurrendum cum igne, v. g. per decretum liberum formaliter conditionatum, qui ſic tendat: *Volo concurrere cum igne ſub conditione quod ignis agat*: nam ſi ita ſtatueret, poſſet habere decretum oppoſitum, nempe iſtud: *Quãuis ignis agat, nolo concurrere cum ipſo*; quod tamen eſt

impoſsibile. Et ſanè cùm neceſſarium ſit Deum concurrere cum igne, ſi ignis agat; nequit id eſſe materia decreti liberi: ſiquidem Deus nequit velle libere id, ad quod ex ſe eſt neceſsitatus: ex ſe autem eſt neceſsitatus ad agendum cum igne, ſi ignis agat. Ergo Deus ſolum parat concurſum ad concurrendum cum igne per decretum, quo ſic ſtatuat: *Volo vt ignis calefaciat*. Probo conſequentiam, quia ſi non parat concurſum ſuum ad concurrendum cum igne ad calefactionem per decretum formaliter conditionatum: ergo parat per decretum formaliter abſolutum: ergo abſolute vult, vt exiſtat concurſus omnipotentiæ in actionem calefaciendi. At exiſtere illam actionem, eſt formaliter ignem calefacere: ergo parat concurſum per decretum, quo vult, vt ignis calefaciat. At implicat Deum velle, ignem eſſe applicatum materiæ combuſtibili, & hanc carere impedimento intrinſeco, vt ab igne comburatur, quin velit vt ignis comburat.

195 Quare non videtur aliter Deum poſſe impedire actionẽ ignis, quam vel amovendo ignem, vel illum privando calore, vel avertendo materiam combuſtibilem, vel huic imprimendo aliquam qualitatem impediẽtem introductionem caloris. Nec eſt argumentum convincens non ita contigiſſe in igne Babylonico. Quamvis enim Sap. 16. v. 23. dicatur: *Quod ignis virtutis ſuæ oblitus eſt*, hoc non ſignificat, tunc à comburendo abſtinuiſſe per meram ſuſpenſionem concurſus, vt vult communis ſententia, ſine aliquo impedimento immiſſo à Deo. Imò textus ipſe Danielis 3. v. 49. videtur inſinuare, ibi appoſitum eſſe impedimentum, dum ait: *Angelus Domini deſcendit cum Azaria, & Socijs eius in fornacem, & excuſsit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis, quaſi ventum roris flantem, & non tetegit eos omnino ignis*. Ergo vel Deus impreſsit pueris qualitatem impedientem introductionem caloris, vel interpoſuit auram aliquam frigidam inter ipſos, & ignem; vel privavit calore eam partem caloris, quæ pueros circundabat.

196 Præterea confirmatur hic diſcurrendi modus; quia cum auxilium ſufficiens ordinetur ad rectam operationẽ, tanquam ad finem; Deum velle, vt homo habeat auxilium ſufficiens ad recte operandum, eſt Deum velle quantum eſt ex ſe, vt homo recte operetur; alioqui quando tranſgreditur præceptum, non ageret contra Dei voluntatem, neque reſiſteret Spiritui Sancto, quod tamen eſſe falſum, conſtitit diſputat. 8. ſection. 3. à numero 14. vſque ad 24. At Deum velle vt homo recte operetur, eſt Deum velle concurrere cum ipſo ad rectam operationem: ergo implicat Deũ velle vt homo habeat auxilium ſufficiẽs ad recte operandum, & careat omni impedimento intrinſeco ad bene operandum, quin velit concurrere cum ipſo ad rectam operationem. Confirmatur: nam iuxta ſententiam communem ideo Deus nequit infundere homini habitum vitioſum; quia cum hic inclinet ad pravã operationem, Deus illum infundens, neceſſario deberet intendere ipſam pravam operationem. Nec poteſt ſolum intendere inclinationem in actu primo ad prave operandum; ſic enim poſſet infundere habitum vitioſum, intendendo, vt homo illi reſiſteret. Ergo nequit Deus infundere homini auxilium ſuapte natura inclinans ad recte operandum, quin quantum eſt ex ſe intendat vt homo recte operetur: At hominem recte operari, eſt Deum actu concurrere cum homine ad recte operandum: ergo nequit Deus infundere homini auxilium inclinans ad recte operandum, quin quantum eſt ex ſe velit concurrere cum homine ad rectam operationem. Ergo Deus parat concurſum cauſis liberis ad operandum libere honeſte per decretam conferendi illis comprincipia intrinſeca neceſſaria ad operandum honeſte, quæ in operando ſint ſubordinata arbitrio ipſarum: ergo Deum velle vt voluntas habeat cognitionem ſufficientem ad amandum, & nolendum amare, vel ad amandum, & odio habendum, & carere impedimento intrinſeco ad vtrumque exercitium, eſt Deum eſſe paratum concurrere cum voluntate ad amandum, & nolendum amare, vel odio habendum diviſivè.

197 Neque obijcias, per eiuſmodi decretum Deum non parare concurſum ad aliquod individuum amoris determinate, v.g. *A*, neque ad aliquod individuum odij determinate: ſed tantum ad aliquod vage; quia auxilium *A* poteſt deſervire ad quodlibet individuũ amoris: ac proinde vt Deus determinet quoad individuum, neceſſarium eſſe decretum ſuperadditũ, quo vellit concurrere ad individuũ amoris *A* v.g. determinate. Non, inquã, obijcias; quia poteſt reſp. primo, ſub omnibus his circunſtãtijs loci & tẽporis, ac reliquis alijs intra ſpeciem amoris ſolum eſſe poſsibilem hanc individuã actionem amandi illud obiectũ, & illi correſpondẽte aliam individuam actionem odij, vel nolitionis amoris. Poteſt reſp. ſecundo, Deum cõferre auxilium per actionem habentẽ reſpectum ad amorem *A* potiuſquã ad *B*: vnde voluntas cõferendi auxilium per illam actionem, erit voluntas parandi concurſum ad actionem *A* potiuſquam *B*, vel aliquã aliã poſsibilẽ intra ſpeciẽ amoris circa illud obiectum. Poteſt reſp. tertio, Deũ per decretũ conferendi auxilium ad amandũ, paratum eſſe concurrere ad

ali-

aliquod individuum amoris vage, illud nimirum quod ipſe non excluſerit. Vnde per hoc præciſe quod per aliud decretum excludat efficaciter ab exiſtendo omnia individua amoris, hic & nunc poſsibilia, prȩter individuum A; iam intelligitur paratus concurſus ad individuum *A amoris*, & negatus ad reliqua omnia individua.

198 Et hucuſque dicta vrgent in concurſu, quem Deus præbet ad actum peccati: hunc enim concurſum Deus non amat, nec efficaciter, neque inefficaciter, neque vagè, neque determinatè; vt late oſtendi t. 1. diſp. XI. ſect. 2. à n. 11. cum enim concurſus Dei in actionẽ peccaminoſam non diſtinguatur ab ipſa actione peccaminoſa, Deum velle, vt exiſtat concurſus omnipotentiæ in illam actionem, idem foret, ac Deum velle, vt exiſtat actio peccaminoſa. Deus autem neque efficaciter, neque inefficaciter, neque determinate, neque vage poteſt velle actionẽ peccaminoſã. Quare concurſum externũ omnipotẽtiæ in actionẽ peccaminoſã potius quam in actionem honeſtam, non amat Deus, ſed permittit voluntati, quatenus vult vt voluntas habeat cognitionem ſufficientem ad peccandum, & careat omni impedimento ad actionem peccaminoſam, illam autem cognitionem & carentiam impedimenti non vult Deus, ad hoc vt exiſtat actio peccaminoſa, ſed vt maiori cum laude ponatur actio honeſta oppoſita; & de homine verificetur illud ſcripturæ: *Quia potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus; facere mala, & non fecit*, vt enim inquit Bernardus tr. de grat. & lib. arb. propè medium: *Soli inter animantia datum eſt homini poſſe peccare ob prærogatiuam liberi arbitrij: datum eſt autem, non vt proinde peccaret, ſed vt glorioſior appareret, ſi non peccaret, cum peccare poſſet. Vnde quod actu peccet, non fuit culpa dantis, ſed abutentis, qui ipſam videlicet facultatem conuertit in vſum peccandi, quam acceperat ad gloriam non peccandi.*

199 Prȩterea, quamvis decretum collativum auxilij ſufficientis ad amandum, & ablativum omnis impedimenti antecedentis amoris, non amaret mediate exiſtentiam amoris, ſed ſiſteret in ipſo actu primo: adhuc maneret omnipotentia indifferenter applicata, vt voluntas creata pro libito ſuo poſſet ponere vel ſuſpendere amorem. Cum enim omnipotentia ſit intime præſens voluntati, & ſit ſumma neceſsitas, vt nihil agat voluntas, ſine concurſu immediato ipſius; ſane Deum velle, vt voluntas habeat auxilium, ſeu principium intrinſecum ſufficiens ad amorem; & nolle ipſam prædeterminare ad amorem; neque ad aliud exercitium incompoſsibile cum amore; foret idem ac velle, vt voluntas ſit proxime expedita ad eliciendum, vel non eliciendum amorem. nam hoc ipſo daret voluntati poteſtatem dominativam ſupra amorem, & illi per ſe ipſam aſsiſteret, vt illa poteſtate vti poſſet.

200 Admiſſa autem hac doctrina, minor datur difficultas in præfinitione formali amante efficaciter, ſeu efficaciter intendente, & deſiderante vt voluntas creata liberè ſe determinet ad eliciendum amorem, & liberè determinet omnipotentiam, vt concurrat in illam actionem. Hæc enim præfinitio non induceret poſt ſe aliud decretum, quo Deus vellet quaſi conditionate concurrere cũ voluntate, ſi voluntas concurrat, ad amorem: ſed ſolum induceret decretum purificativum conditionis, nimirum decretum ſolum immediate amans exiſtentiam auxilij ſufficientis ad eliciendum amorem, & carentiam auxilij prædeterminantis ad amorem, vel ad exercitium incompoſsibile cum amore, neque ipſa eſſet applicatio omnipotentię formalis, ſed eſſet principiũ remotum illius; quia eſſet principiũ decreti indifferentis conferentis auxilium ſufficiens ad amorem, & negantis auxilium prædeterminans ad amorem, & ad aliud exercitium incompoſsibile cum amore: applicatio autem formalis omnipotentiæ conſtituens tũc actum primum proximum, conſiſteret in collatione paſsiva auxilij ſufficientis, & negatione auxilij prædeterminantis; per ſe ſupponentibus decretum indifferens, vt principium immediatum ſui: applicatio autem activa conſiſteret in decreto illo indifferenti. Illa autem intentio eſſet principium pure remotum; ex quo oriretur potentia proxima ad vtrumque, vt enim docet Div. Thomas 1. par. quęſtion. 22. articul. 4. *Quia Deus voluit, vt aliqui effectus euenirent contingenter, quibuſdam effectibus aptauit cauſas contingẽtes, vt euenirent contingenter ſecundũ conditionem cauſarum proximarum.* Quare illa intentio ſolum haberet efficaciam determinandi ad exiſtentiam potentiæ proximæ, per cuius collationem paſsivam voluntas conſtitueretur proxime indifferens ad vtrumque, & conſequenter omnipotẽtia intelligeretur formaliter applicata; poſita vero illa potentia proxima, non haberet vlteriorem activitatem. Eiuſque efficacitas in intendendo, & deſiderando determinationem liberam voluntatis creatæ, non eſt explicanda per vim determinandi ad operationẽ creaturæ, quia vult vt volũtas creata ſe determinet, & agat, quin determinetur ab alio: ſed efficacitas conſiſtit inhoc, quod eo affectu deſiderat vt voluntas ſe determinet libere, vt ſi per auxiliũ A nõ eſſet deter

minãda, cogeret Deum ad dandũ aliud auxiliũ, quo libere prævideretur determinãda: vt enim inquit Augustinus: *Cuius Deus miseretur, sic eũ vocat, quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat.* Id est ille, cuius conversionem, fidem, vel perseverantiam Deus efficaciter intendit, sic eum vocat, quomodò, &c.

201 Dices, omnipotentiam applicari immediate ad producendum Angelum per decretum efficax creandi Angelum: ergo etiã applicabitur immediate ad concurrendum in amorem liberum creaturæ per decretum efficaciter amans illum amorem. Resp. omnipotentiam per se ipsam esse proxime applicatam ad agendum ea, quæ à solo Deo fiunt: omnipotentia enim ex se est potentia libera proxime expedita ad creandum, vel non creandum Angelum, idque habet necessariò ex se. Vnde decretum efficax creandi non pertinet ad actum primum, neque constituit Deum proxime potentem creare; sed pertinet ad actum secundũ creandi, denominatque Deum creantem active. Omnipotentia autem ex se non est proxime expedita ad concurrendum in actum liberum creaturę; sed in ratione proxime potentis influere in determinationem creaturæ constituitur per id, per quod voluntas creata constituitur proxime potens se determinare. Vnde prius natura est, Deum velle libere conferre voluntati creatæ auxilium sufficiens ad amorem, & negare auxilium prædeterminans ad eundem amorem, & ad omne exercitium incomposibile cum amore, quam omnipotentiam esse formaliter applicatam ad concurrendum in amorem pro nutu voluntatis creatæ. Consule quæ dixi tom. 1. disp. 27. sect. 4.

202 Dices secundo, ex hac doctrina sequi, voluntatem nostram operari libere, quin omnipotentia applicetur per decretum entitative indifferens, & inconnexum cum operatione; si enim voluntas creata constituitur proxime potens elicere libere amorem per collationem passivam auxilij indifferentis, & per negationem auxilij prædeterminantis ad amorem, & omnis medij necessitãtis ad exercitium incomposibile cum amore; sane quãvis Deus per ipsam præfinitionem consensus immediate exequeretur auxilium sufficiens, & negaret prædeterminans, & removeret omnem formam incomposibilem antecedenter cum amore; maneret voluntas creata proxime indifferens; nam applicatio passiva omnipotentiæ, quæ sola iuxta hanc doctrinam constituit actum primum, eadem est, sive causetur per decretũ indifferens, sive per decretum cõnexum cum consensu. Respondeo negando sequelam. nam applicatio passiva omnipotentię indifferens ad vtrumque, postulat provenire immediate ab applicatione activa indifferenti, id est à decreto non connexo cum consensu; quia vt late ostendimus disputat. 12. ad libertatem requiritur, quod auxilium congruum immediate mandetur executioni per decretum indifferens: vnde si decretum executivum auxilij est applicatio activa omnipotentiæ; debet talis applicatio non minus esse indifferens, quam applicatio passiva & formalis, à qua voluntas creata denominatur absolute potes elicere consensum liberum. Foretque contra cõmunem sensum scriptorum Societatis dicere, quod omnipotentia applicetur ad concurrendum cum voluntate creata ad consensum liberum, per decretum incomposibile cum dissensu.

203 Sed replicabis: nam probabilis est sententia, quę docet auxilium congruum immediate mandari executioni per pręfinitionem simplicem consensus, quin ibi interveniat decretum indifferens executivum auxilij: Ergo pariter erit probabile, quod quãvis negetur voluntas entitative indifferens oblativa concursus supponens collatum auxilium: tamen applicetur omnipotentia ad consensum liberum per præfinitionem efficacem consensus absque vllo decreto indifferenti; quatenus pręfinitio illa causat auxilium indifferens ad consensum, & negationem prædeterminationis consensus, & carentiam omnis principij necessitantis ad exercitium oppositum consensui. Si enim effectus iste præfinitionis, est formalis applicatio omnipotentiæ ad concurrendum in consensum, vel dissensum; nulla est ratio, cur per præfinitionem efficacem vnius extremi, non possit omnipotentia applicari ad vtrumque, sicut nulla est repugnantia in eo, quod ex intentione efficaci consensus liberi oriatur potentia proxima ad dissensum.

204 Respondeo, modum illum loquendi, quod scilicet præfinitio efficax consensus, quæ est nolitio efficax dissensus, sit applicatio omnipotentiæ non solum ad consensum, sed etiam ad dissensum; esse contra communem apprehensionem, & contra communem modum loquendi Doctorum Societatis: nomine enim decreti applicantis omnipotentiam ad aliquem effectum, omnes concipimus decretum composibile cum illo effectu, & omnino necessarium ad eius existentiam: & concipimus, voluntatem creatam constitui proxime potentem elicere effectum per eiusmodi decretum; quia constituitur proxime, & absolute potens per omnipotentiam, vt sibi applicatam, & concipimus denominari applicatam à suo decreto libero. In re tamen ipsa, si semel di-

dicatur; præfinitionem illam ſolum applicare effectiue omnipotentiam, applicationem vero formalem fieri per effectũ illius decreti, nẽpe per collationẽ auxilij ſufficiẽtis,& negationẽ auxilij prædeterminantis ad conſenſum, ad quem datur auxilium illud indifferens, & per carentiam omnis principij neceſsitantis ad exercitium oppoſitum conſenſus. Si ſemel,inquam, hoc admittatur, in re non eſt difficultas, quod per decretum connexum cum conſenſu, applicetur effectiue omnipotentia ad concurrendum in diſſenſum; quia non eſt abſurdum, ſed neceſſarium, quod ex præfinitione intendente efficaciter conſenſum vt libere ponendum, oriatur potentia proxima ad diſſenſum:at iuxta illam ſententiam,proxima potentia ad diſſenſum eſt paſsiva & formalis applicatio omnipotentię ad concurrendum in diſſenſum : ergo iuxta illam ſententiam per præfinitionem conſenſus eſſentialiter incompoſsibilem cum diſſenſu applicatur effectiue omnipotentia ad concurrendum in diſſenſum.

205 Quod confirmatur : quia ſicut in ſententia Doctorum aſſerentium Deũ conferre auxilium cõgruum vnice per præfinitionem conſenſus, & admittente decretum oblativum concurſus entitative indifferens ; illa præfinitio inducit pro poſteriori decretum indifferens offerens concurſum non ſolum ad conſenſum efficaciter volitum, ſed etiam ad diſſenſum efficaciter nolitum. Ita in ſententia affirmante auxilium congruum vnice mandari executioni per præfinitionem conſenſus, & inſuper negante decretum oblativum concurſus entitative indifferens;dici poteſt ac debet, illam præfinitionem effectiue applicare omnipotentiam non ſolum ad cauſandum conſenſum, ſed etiam vt poſsit ex electione noſtræ voluntatis concurrere ad diſſenſum ; quia ex illa præfinitione oritur potentia proxima ad diſſenſum, in qua conſiſtit paſsiva & formalis applicatio omnipotentię ad diſſenſum,iuxta illam ſententiam. Abſolute tamen , & ſine addito diminuente, non poteſt admitti hæc propoſitio:*Præfinitio efficaciter volens conſenſum, & efficaciter nolens diſſenſum eſt ſufficiens applicatio ad diſſenſum.* Quia applicatio abſolute prolata ſignificat applicationem formalem omnipotentiæ, quæ conſtituit actum primum proximum ad diſſenſum, quæ applicatio debet eſſe coniungibilis cum diſſenſu, ad quem applicat omnipotentiam. Solum ergo poteſt admitti cum addito illo *purè effectiue*. Sic enim non eſt abſurdum, quod per præfinitionem conſenſus, pure effectiue applicetur omnipotentia ad diſſenſum, quia non eſt abſurdum, quod ex præfinitione conſenſus eriantur principia creata, quæ conſtituant voluntatem creatam proxime potentem elicere diſſenſum.

206 Abſolute vero vtraque ſententia eſt falſa, quatenus vtraque negat auxilium cõgruum immediate mandari executioni per decretum indifferens,aſſerens vnice conferri per præfinitionem.Si tamen vtraque dicat, præfinitionem illam eſſe principium pure remotum conſenſus, & non eſſe ſimpliciter neceſſariam ad illius exiſtẽtiam;& eſſe impedibilem à noſtra voluntate per poſitionem diſſenſus ; vtraque erit probabilis in re: illa vero, quæ affirmat omnipotentiam non applicari ad actũ liberum per decretum indifferens, contraria eſt modo loquendi noſtrorum Doctorum; quamvis bene explicata non minus in re opponitur prædeterminatoribus , quam ſententia Recentiorum aſſerentium auxilium congruum vnice conferri per præfinitionem; quæ ſententia nunquam à me aſſenſum extorquere potuit.Si autem vlterius addatur,illam præfinitionem ſimplicem non ſolum vnice cauſare auxilium;ſed inſuper neceſſariam eſſe ad conſenſum; erit mihi non ſolum falſa, ſed parum probabilis, nec dicam, improbabilis, vt conſtat ex dictis diſp.XIII.ſect.4.

207 In veris autem principijs conſtanter tenendum eſt,omnipotentiã ſemper applicarĩ per decretum entitative indifferens,ad concurrendum cum cauſis liberis;ſive illud decretum ſubſequatur ad decretum conferendi voluntati comprincipia intrinſeca,& cõditiones,quæ ex parte eius ſunt neceſſariæ,vt illa operetur:ſive identificetur cum decreto conferendi illa cõprincipia, & auferendi omnia impedimenta antecedentia ad quodlibet extremũ libertatis. Si ſubſequatur,res eſt clara;quia tunc formaliter conſtituit actũ primũ proximũ; ſiquidẽ voluntas non eſt proxime expedita ad agendũ id, quod ſine Dei cõcurſu agere non poteſt,quouſque Deus ſit paratus cũ illa concurrere.Si autẽ identificetur cũ decreto dãdi comprincipia,& auferendi impedimenta ad omnia libertatis extrema:probatur,quia implicat voluntatẽ noſtram eſſe proxime potentẽ elicere diſſenſum, quin Deus ſit paratus concurrere cum illa ad diſſensũ: Deũ autẽ eſſe paratũ concurrere ad diſsensũ,involuit exercitiũ liberũ divinę volũtatis:eſt enim paratus ſic cõcurrere,quiavult. Hoc autem exercitiũ liberũ divinę voluntatis, nequit eſſe præfinitio efficax conſenſus ; quia hæc eſt nolitio efficax diſſenſus , implicat autem, Deum eſſe paratum ad concurrendum in diſſenſum per nolitionem efficacem diſſenſus. Ergo volitio illa , qua paratus eſt concurrere ad diſſenſum , debet eſſe indifferens , & coniungibilis cum diſsenſu.

208 Parat ergo Deus concurſum voluntati noſtræ ad conſenſum, & diſſenſum, quia hoc ipſo quod voluit producere voluntatem ex ſe radicaliter liberam, & electivam; & ex ſe impotentem aliquid eligere, quin Deus ſimultanee concurrat ad hanc electionem: & hoc ipſo quod inſuper velit, vt voluntas habeat cognitionem de ſe ſufficientem ad amandum, vel nolendum amare, & efficaciter velit vt careat impedimento antecedenti tum ad amorem, tum ad nolitionem amoris, vult eſſe paratus cõcurrere tum ad amorem tum ad nolitionẽ amoris: quia cum ex ſe ſit intime præſens & applicatus ex parte ſua ad operandum; hoc ipſo quod velit, vt voluntas creata habeat omnia principia intrinſeca tum poſitiva, tum negativa, quę neceſſaria ſunt ad eliciendam tum volitionem, tum nolitionem, hoc ipſo eſt paratus concurrere cum illa, ad quodcumque libertatis extremum, ex vi voluntatis liberæ, qua produxit voluntatem, & dedit illi omnia principia intrinſeca neceſſaria tum ad volendum tum ad nolendum, non ſolum poſitiva, ſed etiam negativa, & ideo inſigno ipſo indifferentiæ, in quo voluntas intelligitur habere poteſtatem, acceptam à Deo, & ſibi gratioſe conceſſam tum ad amandum, tum ad nolendũ amare, intelligitur voluntas divina executiva illorum principiorum & ideo illa debet eſſe indifferens. Et cum in noſtris principijs Deus compleatur libere volens per actionem ad extra; ſane decretum oblativum concurſus completur per actionem productivam cognitionis indifferentis, ſeu auxilij indifferentis, & per carentiam actionis producentis impedimentũ cuiuſvis ex extremis libertatis in actu ſecundo. Et ſicut inſigno indifferentiæ nõ præſcinditur ab eo quod auxilium ſufficiens, & totus actus primus ſit productus à Deo, non præſcinditur à decreto executivo auxilij & præparativo concurſus: & propterea illud decretum debet eſſe indifferens & coniungibile cũ vtroque conditionis extremo.

209 Iuxta hæc principia facilius defendi poteſt præfinitio formalis noſtri cõſenſus liberi; quæ ſit decretum purè intentivum; eo quod eſſentialiter ſupponit, auxilium ſufficiens, & cætera comprincipia conſtituentia actum primum eſſe ponenda per decretum indifferens, quod à ſcientia media attingitur ex parte hypotheſis, & eſt prærequiſita ad operãdum; & conſequenter ſupponit omnipotentiã applicandam per eiuſmodi decretum indifferens: quia applicatio omnipotentiæ in ijs principijs nequit fieri per decretum immediatè terminatum ad ipſum actũ liberum in ſeipſo; ſed per decretum immediate terminatum ad comprincipia. Vnde quod illa præfinitio immediate amet actionem, vt ponendam ex determinatione creaturæ, non probat, quod per illam debet applicari omnipotentia ad actum liberum, ſed potius probat oppoſitum; quia decretum applicativum omnipotentiæ immediate & formaliter debet terminari ad comprincipia.

210 Dices, falſum omnino eſſe, quod omnipotentia applicetur ad concurrendum cum voluntate noſtra ad amorem liberum per decretum dandi illi omnia principia intrinſeca neceſſaria ad amandum, & nolendũ amare, & per decretum nõ determinandi ad amorem, neque ad nolitionem amoris, & auferendi impedimenta omnia ad illa extrema, quia hęc duo decreta in Deo recte cohærent: volo vt voluntas creata habeat cognitionẽ ſufficiẽtẽ ad amandum, & nolendũ amare; & inſuper careat principio neceſſitante ad amorem, vel ad carentiam amoris, & careat omni impedimento ad illa extrema: & nihilominus efficaciter nolo, vt amet. Tunc autem non eſſet expedita ad amandum; quia implicat vt voluntas ſit proxime expedita ad faciẽdum id, quod Deus per ſuam nolitionem efficacem excludit. Nam hoc ipſo, quod Deus efficaciter nolit exiſtere amorem, efficaciter vult vt omnipotentia non concurrat ad amorem: nequit autem voluntas creata eſſe expedita ad faciendũ actum, ad quem Deus efficaciter vult non concurrere: ergo vt voluntas creata intelligatur expedita ad eliciendum amorem, debet excludi illa nolitio efficax: At hęc non excluditur niſi per amorem: ergo volitio hæc eſt neceſſaria ad hoc vt omnipotentia ſit præparata ad amorem producendum. Reſpondetur, hoc argumento ad ſummum probari, omnipotentiã non applicari ſufficienter ad concurrendum in amorem liberum per decretum dandi cognitionem indifferentem, & negandi principiũ determinans ad amorem, & etiam negandi principium determinans ad nolitionem amoris, ſed inſuper in hac applicatione involui excluſionem illius nolitionis efficacis, quia debet includi in actu primo proximo excluſio omnis impedimenti ad amandum: nolitio autem efficax divina amoris creati eſt impedimentum ad hoc vt voluntas creata amet. Hinc autem perperam infertur, quod requiratur volitio divina amans immediate exiſtentiã amoris ad hoc vt omnipotentia ſit parata concurrere ad amorem. Nam nolitio efficax amoris poteſt excludi, vel per puram omiſsionem, vel per hoc quod Deus nolit habere illam nolitionem. Vnde omnipotentia ſufficienter manebit applicata ad concurrendum in amorem liberum noſtræ voluntatis per collationem cognitionis indifferentis, & excluſionem prin-

ci-

cipij neceſsitantis, & omnis impedimenti antecedentis, quin interveniat affectus poſitivus immediatè terminatus ad exiſtentiam amoris. Quod maximè vrget, quando amor eſt prohibitus, quia tunc repugnat omnis affectus divinus terminatus ad eius exiſtentiam. Quare ad argumentum conceſsis reliquis, nego minorem ſubſumptam.

211 Reſpondeo ſecundò, hoc ipſo quòd Deus velit, voluntatem habere cognitionem & omnia principia intrinſeca neceſſaria ad amandum, & nolendum amare, & nolit neceſsitare ipſam ad vllum ex his extremis; velle vt voluntas relinquatur in manu conſilij ſui, & quòd electio huius extremi præ illo maneat in ſola ipſius poteſtate: ac proinde ex hac ſuppoſitione non poſſe efficaciter nolle; vt voluntas amet, ſeu efficaciter velle, vt detur carentia amoris.

212 Ex dictis ſatis conſtat, quàm probabiliter dicatur, omnipotentiam præparari ad concurrẽdum in noſtros actus liberos, abſque voluntate amante immediatè concurſum externum in illos actus; & conſequenter abſque voluntate amante exiſtentiam illorum actuum. Imò quando actus ſunt mali, præparari ſine voluntate, vllo pacto amante neque mediatè, neque immediatè illos actus; nimirum per volitionẽ conferendi omnia principia neceſſaria ad eliciendum eos actus, & per exclusionem omnis impedimenti. Admiſſa autem hac doctrina, non eſt difficile defendere, Deũ poſſe poſt ſcientiam mediam amare efficaciter noſtrum actum liberum per decretum purè intentivum, quod nimirum non applicat immediatè omnipotentiam, ſed neceſsitat Deum ad illam applicandam per decretum conferendi omnia principia intrinſeca neceſſaria ad amãdum, & nolendum amare, & non prædeterminandi ad extremum ex ſe prædeterminabile, & auferendi omne impedimentum antecedens ad extremum turpe.

213 Si Deus præparare deberet omnipotentiam ſuam ad concurrendum in amorem liberum honeſtum per actum amantem concurſum externum in illum amorem; non video, quo pacto poſsit componi cum libertate præfinitio efficax formalis amans immediatè illum amorem in ſe ipſo: non enim mihi occurrit ſuffficiens ſolutio ad argumenta, quæ contra illam præfinitionem confeci in hac diſputatione, ſect. 3. neque video, quomodo ex illa præfinitione amante efficaciter concurſum externum omnipotentiæ in amorem, oriri poſsit volitio amans quaſi conditionatè cõcurſum illum, nimirum ſub conditione, quòd voluntas creata concurrat.

DISPVTATIO XVI.

AN DEVS POSSIT PRAEFINIRE POENITENTIAM ANTE PRAEVISVM ABſolutè peccatum.

1 OMNES Societatis Doctores ſupponunt non poſſe Deum efficaciter præfinire pœnitentiam ante prævisum conditionatè peccatum, ſeu ante ſcientiam mediam repræſentantem peccatum futurum ſub tali conditione: quia nequit intendere efficaciter finem quouſque habeat medium infallibile ad eius conſecutionem. Diſputatio eſt, an ante ſcientiam viſionis repræſentantem exiſtentiam peccati poſsit talem præfinitionẽ habere.

SECTIO PRIMA.

Eligitur ſententia negans; & probatur multiplici ratione: & enervatur fundamentum ſententiæ contrariæ.

2 RESPONDEO Negativè cum P. Suarez, P. Vazquez, P. Arrubal, Lugo, Alderete, & alijs, contra communem receſſiorum Thomiſtarum, quam e noſtris tuentur Granadus, Arriaga, Ripalda, & alij. Et concluſionem probo primò: qui ex intentione efficaci finis cogitur amare vnum medium potius, quàm aliud, certè cogitur illud amare ob aliquam rationem in ipſo repertam, & non in alio. Atqui Deus ex intentione efficaci pœnitentiæ cogitur amare auxilium inefficax ad obſervationem præcepti potius quàm efficax. Ergo cogitur amare auxilium inefficax propter aliquam rationem in ipſo repertam, quæ non reperitur in vllo auxilio efficaci: hęc autem nequit eſſe alia, quàm ipſa inefficacia; nã in omnibus alijs auxilium inefficax convenit cum efficaci: ergo cogitur amare auxilium inefficax propter ipſius inefficaciam: ſed hęc cõſiſtit in eo, quòd auxilium coniungendum ſit cum peccato, & per ipſummet peccatum conſtitui-

ſtituitur: ergo cogitur amare peccatum, ſeu amare auxilium propter coniunctionem cum peccato.

3 Secundò, qui eo affectu amat auxilium inefficax, vt non eſſet amaturus, ſi videret efficax, convincitur illud amare, quia inefficax, & ex ſe deſiderare potius, vt ſit ineffi-cax, quàm efficax: ſicut à contrario, qui eo affectu amat auxilium efficax, vt nõ eſſet amaturus, ſi videret inefficax, convincitur illud amare, quia efficax, & ex ſe deſiderare, &c. Atqui Deus, ſuppoſita intentione efficaci pœnitentiæ ante pręviſum abſolutè peccatum, cogitur ita amare auxilium inefficax, vt non eſſet illud amaturus, ſi videret efficax, ſiquidem eligere eſt amare, & cogitur ita eligere, vt non eſſet electurus, ſi videret fore efficax, vt per ſe patet: ergo cogitur amare auxilium inefficax, quia inefficax, ſeu velle ex ſe, vt ſit potius inefficax, quàm efficax, quod proculdubio eſt amare peccatum: ergo, &c.

4 Tertiò, implicat, vt Deus conferat homini auxilium ſuaptè natura inclinans ad obſervandum præceptum, quin intendat, vt homo cum illo obſervet præceptum; quomodo enim poteſt ſincerè, & ſeriò ſaudere homini, vt obſervet præceptum, quin hoc ipſum amet? Aut quomodo poteſt applicare medium vt vitetur peccatum, quin hoc ipſum expetat? At ſi intenderet efficaciter pœnitentiam ante prævi-ſum abſolutè peccatum, hoc contingeret; quia ex illa intentione cogeretur conferre homini auxilium ſufficiens ad obſervandum præceptum, & ad id inclinans; & tamen per voluntatem collativam auxilij ortam ex illa intentione non poſſet intendere, vt homo obſervet præceptum; quia ex intentione efficaci pœnitentiæ nequit oriri voluntas applicans medium, vt exiſtat finis incompoſsibilis cum pœnitentia; qualis eſt voluntas applicans medium, vt exiſtat obſervatio præcepti; hoc enim eſt contra rationem electionis, quæ ex conceptu ſuo debet tendere, vt exiſtat finis intentus potius quàm alius oppoſitus: ergo, &c.

5 Quartò, implicat, vt ex intentione divina efficaci, alicuius finis oriatur electio medij ex ſe tendens ad fruſtrandam, vel impediendam eam intentionem. Primum patet: ſecundum ſuadetur, quia electio orta ab intentione eam ſupponit pro priori exiſtentem, vt ſui principium; implicat autem effectum ex ſe tendere ad impediendam exiſtentiam ſui principij. Tum ſic: Sed electio auxilij ſufficientis ex ſe tendens, vt homo cum illa obſervet præceptum, ex ſe tenderet ad fruſtrandam, vel impediendam intentionem efficacem pœnitentiæ: nam hominem obſervare præceptum, ex terminis ipſis eſt fruſtrare, vel impedire eam intentionem; quia eſt illam obſervationem præcepti coniungere cum ea intentione, quod eſt formaliſsimè illam fruſtrare; vel cum ipſius carentia, quod eſt formaliſsimè illam impedire: ergo nequit ex intentione efficaci pœnitentiæ oriri electio auxilij ſufficientis ex ſe tendens, vt homo obſervet præceptum. Ergo non ſtat Deum ſic intendere pœnitentiam, & tamen conferre homini auxilium, vt cum eo rectè operetur: ergo illicita, ac repugnans eſt Deo illa intentio; ſiquidem nequit eſſe licitus Deo actus ille, qui ex ſuo fine habet impedire, ne Deus conferendo auxilium ſufficiens ſyncerè velit, vt homo cum illo rectè operetur.

6 Vltimò, qui intendit efficaciter aliquem finem, vi huius intentionis cogitur eligere medium efficax ad ipſum conſequendum, eiuſque efficaciam, & vtilitatem amare, quia ſuppoſita intentione efficaci, nequit applicare vnum medium potius quàm aliud, quin ad illud applicandum dirigatur per cognitionem repręſentantem vtilitatem in illo potius quàm in alio; cognitio autem non dirigit potentiam ad applicandum vnum potius, quàm aliud, propter vtilitatem in ipſo repertam, niſi quatenus dirigit voluntatem ad amandum vnum potius quàm alterum ob illam ſpecialẽ vtilitatem; vtilitas enim cognita nõ movet ad executionem medij, niſi quatenus movet ad eius amorem; quia cognitio non movet immediatè ad exequendum, ſed ſolùm mediatè, quatenus ſcilicet movet ad amãdam executionem: vt patet à ſimili in bonitate finis, quæ cognita eatenus movet ad eligenda media, quatenus movet ad ſui amorem; bonum enim cognitum, vt tale, eſt obiectum voluntatis. Tum ſic: ergo Deus intendens efficaciter pœnitentiam ante pręviſum abſolutè peccatum, ex hac intentione cogitur eligere medium efficax ad hunc finem, illiuſque efficaciam, & vtilitatem amare. Atqui medium efficax ad pœnitentiam antecedenter præintentam eſt auxilium incongruum ad evitandum peccatum; ſiquidem auxilium congruum, & efficax ad hunc finem eſt prorſus invtile, & inefficax ad conſecutionem pœnitentiæ, eiuſque vtilitas, & efficacia ad obtinendum finem pœnitentię, conſiſtit in ipſa incongruitate, & in efficacia ad vitandum peccatum, vtpote cum illo incompoſsibilis: ergo ex intentione pœnitentiæ cogitur Deus eligere auxilium incongruum ad vitandũ peccatum, eiuſque incongruitatem amare: at illa incongruitas conſtituitur per peccatum: ergo cogitur amare peccatum.

7 Dices ex eo quòd Deus vi intentionis pœnitentiæ cogatur eligere auxilium incongruum, non ſequi, quòd cogatur amare illud quia incongruum: nam Deus poteſt vi ali-

alicuius decreti ſibi neceſsitatem imponere permittendi peccatum: ſuppoſito hoc decreto, iam eſt neceſſe, vt amet auxilium incongruum, & tamen illud non amat quia incongruum: ergo, &c. Reſpondeo ex vi intentionis pœnitentiæ ita cogitur eligere auxilium incongruum, vt non eſſet electurus, ſi videret congruum: at ex vi illius decreti terminati ad decretū permiſsivum, non ita. Decretum permiſsivum eſt decretum, quo Deus ſtatuit conferre auxilium *A* v.g. quod prævidet inefficax, cæterum hoc decretum ex ſuo fine non petit, vt auxilium *A* ſit inefficax, ſed potius eſt talis naturæ, habetque talem tendendi modum circa rectam operationem, vt eſſet eodem modo collaturus auxilium *A*, ſi videret efficax, vnde decretum reflexum, quo Deus ſibi neceſsitatem imponit habendi hoc decretum permiſsivum, talis etiã eſt naturæ, vt ſupponat Deum eodem modo collaturum auxilium illud, imò libentius, ſi videret fore congruum; cum enim Deus in collatione auxilij ſyncerè intendat rectã operationem, non deſineret dare auxilium illud, ex eo quòd videret eſſe cõgruum ad illum finem: nemo enim ſeriò intendens finem poteſt deſiſtere ab applicando medio, ex eo quòd videat per illud finem infallibiliter obtinendum.

8 Confirmatur: quia ex intentione efficaci pœnitentię cogeretur Deus amare permiſsionem paſsivam peccati, ſeu negationem auxilij efficacis, quatenus vtilem ad conſecutionem finis pœnitentiæ præintentæ: at talis permiſsio non eſſet vtilis ad finem pœnitentiæ, niſi quatenus eſt vtilis ad exiſtentiam peccati, de quo agenda eſt pœnitentia: ergo cogeretur amare permiſsionem vt vtilem ad exiſtentiam peccati: ergo cogeretur amare peccatum: nam, vt inquit Divus Thomas 12. quęſt. 8. art. 3. & quæſt. 12. art. 4. & 1. contra gentes cap. 76. *Amor medij, in quantum huiuſmodi, ſeu quatenus conducentis ad aliquem finem, eſt amor talis finis.* Patet ergo manifeſtum eſſe diſcrimen ab vno caſu ad alium: nam qui ſe ipſum neceſsitat ad conferendum auxilium incongruum per decretum poſtulans, vt auxilium nullo modo daretur, ſi videretur congruum; convincitur velle potius incongruitatem, quàm cõgruitatem. At qui ſe ipſum neceſsitat ad conferendum auxilium incongruum per decretum poſtulans, vel ſupponens, eodem modo, vel libẽtius fuiſſe conferendum, ſi videretur congruum, potius convincitur amare congruitatem.

9 Vnicum eſt fundamentum à ratione pro ſententia contraria, cui P. Arriaga, & Ripalda maximè inſiſtunt. Qui intendit efficaciter aliquem finem, ex vi illius intentionis ſolùm cogitur habere eas volitiones, quæ neceſſariæ ſunt, vt exiſtat finis. Atqui vt exiſtat finis pœnitentiæ, non eſt neceſſaria volitio amans exiſtentiam peccati, ſed ſufficit volitio eam exiſtentiam permittens: ergo ex intentione efficaci pœnitẽtiæ non cogitur Deus amare peccatum, ſed dũtaxat permittere. Reſpondeo tamen facilè ex dictis. Quamvis, vt exiſtat pœnitentia ſecundùm ſe, vel per modũ finis intenti voluntate conſequentĩ, ſcilicet poſtquam pręviſum eſt abſolutè peccatum, ſufficiat volitio divina permittens peccatum, vt tamen exiſtat ex vi intentionis antecedentis eam prævisionem, hoc non ſufficere, iam verò intendens finem efficaciter, vi illius intentionis cogitur habere eas omnes volitiones, quæ neceſſariæ ſunt, vt ex vi intentionis antecedentis ponatur finis.

SECTIO SECVNDA.

Oſtenditur ſingulari ratione, Deum nõ poſſe præfinire pœnitentiam ante prævisum abſolutè peccatum.

10 RATIONEM Aliam magni apud me ponderis ſic inſtituo: ſi Deus poſſet efficaciter præfinire pœnitentiam ante prævisum abſolutè peccatum; poſſet exequi auxilium ſufficiens ſuaptè natura deſtinatum ad rectam operationem, per volitionem eſſentialiter ſupponentem intentionem illam efficacem pœnitentiæ: at repugnat Deum exequi auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem intentionem illam efficacem pœnitentię: ergo Deus non poteſt efficaciter pręfinire pœnitentiam ante prævisum abſolutè peccatum. Conſequentia eſt legitima. Pręmiſſę ſeorſim nobis probandę ſunt.

11 Et imprimis minor, quòd ſcilicet Deus nequeat exequi auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem intentionem pœnitentiæ, ſic ſuadeo: nam intentio efficax pœnitentiæ eſſentialiter connexa eſt cum peccato, & conſequenter cum carentia operis præcepti, ad quod eliciendum datur auxilium ſufficiens: implicat enim Deum efficaciter intendere pœnitentiam pro inſtanti *A*, & quòd in illo inſtanti non detur peccatum, pro quo agitur pœnitentia: ſupponimus enim, Deum præfinire efficaciter pœnitentiam eliciendam ob peccatum revera commiſſum. Quòd ſi intentio efficax pœnitentię eſſentialiter connexa eſt cum peccato, eandem connexionem habere debet cũ peccato volitio exequens auxilium ſufficiens, ſi ſupponat eſſentialiter illam intentionem: nam ſi eſſentialiter ſupponit illam intentionem: ergo eſt inſepara-

rabi-

rabilis ab illa intentione: ergo infallibiliter habet coexiſtere cum omni eo, cum quo talis intentio coexiſtat: ergo ſi illa intentio ex ſe habet infallibiliter coexiſtere cum peccato, etiam talis volitio hoc habebit, & conſequenter eſſentialiter connexa erit cum exiſtentia peccati. At repugnat Deum exequi auxilium ſufficiens ſuaptè natura deſtinatum ad rectam operationem, & obſervationem præcepti, per volitionem eſſentialiter connexam cum omiſſione talis operationis, ſeu cum tranſgreſione præcepti, ſeu cum peccato. ergo repugnat Deũ exequi auxilium ſufficiens ſuaptè natura deſtinatum ad obſervationem præcepti, rectamvè operationem, per volitionem eſſentialiter ſupponentem intentionem efficacem pœnitentiæ.

12 Minor ſubſumpta, ad quam tota revocatur difficultas, ſuadetur: nam volitio exequens auxilium ſufficiens ſuaptè natura deſtinatum ad rectam operationem (ſicut reverà deſtinatur omne auxilium nobis à Deo collatum) & obſervationem præcepti, quantum eſt ex ſe intendit vt exiſtat obſervatio præcepti, & oriatur ab illo auxilio à ſe cauſato: ergo intendit quantum eſt ex ſe vt recta operatio obſervans præceptum coexiſtat cum illo auxilio, & cum ipſamet volitione: omnis enim volitio de ſe tendens vt exiſtat aliquis effectus, vult adimpleri, & conſequenter vult vt cum ipſa coexiſtat effectus volitus. At implicat, vt volitio divina intendens coexiſtentiam ſui cum obſervatione præcepti, habeat eſſentialem cõnexionem cum tranſgreſsione præcepti: nam ſi volitio illa haberet eſſentialem connexionem cum tranſgreſione præcepti, & aliunde intenderet coexiſtentiam ſui cum eius obſervatione, profecto intenderet quantum eſt ex ſe, vt daretur à parte rei chymæra: nam intenderet, vt coexiſteret cum vna parte contradictionis forma eſſentialiter connexa cum altera, ſeu intenderet, vt coexiſteret cum obſervatione præcepti forma ab intrinſeco, & ratione ſui incapax coexiſtere cum tali obſervatione; coexiſtere autem cum vna parte contradictionis formam eſſentialiter connexam cum exiſtentia alterius, eſt dari à parte rei chymeram: ergo intenderet quantum eſt ex ſe, vt daretur à parte rei chymæra: ergo repugnat, Deum exequi auxilium ſufficiens ſuaptè natura deſtinatum ad obſervationem præcepti, per volitionem eſſentialiter connexam cum tranſgreſione præcepti, quæ erat ſubſumpta, quam probandam aſſumpſimus. Habemus ergo iam, veram eſſe minorem noſtri primi diſcurſus, nempe Deum non poſſe exequi auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem intentionem efficacem pœnitentiæ.

13 Nunc probanda eſt maior, nempe quòd ſi Deus poſſet efficaciter præfinire pœnitentiam ante præviſum abſolutè peccatũ, poſſet exequi auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem eiuſmodi intentionem. Eam ſic ſuadeo: nam quicumque intendit efficaciter finem, ad cuius executionem debet adhibere medium, poteſt ab illa intentione intrinſece moveri ad exequendũ medium: nam poteſt reflectere ſupra ſuam intentionem efficacem, & videns, eam non poſſe adimpleri, niſi ipſe adhibeat medium neceſſariũ, ex vi illius intentionis ſic reflexè cognitæ cogitur ad exhibendum illud medium; ab illaque intentione poteſt intrinſecè moveri ad volitionem executivam talis medij, habendo hunc affectum: *Quia intendi efficaciter hunc finem, & video illum non poſſe à me obtineri, niſi adhibeam hoc medium, volo hoc medium adhibere.* Quid enim rationabilius quã voluntatem ſumere ab intentione ſua efficacẽ motivum ad exequendum medium? Ergo Deus intendens efficaciter pœnitentiam Divi Petri v.g. ante eius peccatum abſolutè præviſum, & videns illam pœnitentiam obtineri à ſe non poſſe, niſi prius conferat Divo Petro auxilium ſufficiens ad rectè operandum (non ſtat enim Divum Petrum peccare, niſi habeat auxilium ſufficiens ad vitandum peccatum) poteſt ab illa intentione moveri ad exequendum auxilium ſufficiens; ita ſcilicet, vt volitio exequens eiuſmodi auxilium moveatur intrinſecè ab intentione pœnitentiæ, habeatque hunc tendendi modum: *Quia intendi efficaciter pœnitentiam Petri, volo ei conferre auxilium ſufficiens, ſine cuius collatione impoſsibile eſt à me obtineri finem intentum.* Etenim intentionem Dei non poſſe adimpleri, quin Deus adhibeat illud medium, eſt motivum honeſtiſsimum, vt propter ipſum exequatur tale medium. Tum ſic: at volitio divina exequens auxilium ſufficiens, & reſpiciens vt motivum intrinſecum intentionem efficacem pœnitentiæ, ſupponit eſſentialiter intentionem pœnitentiæ, ſiquidem ſupponit eſſentialiter ſuum motivum, cum enim moveatur ab illa intentione, dirigitur à cognitione ſua repræſentante illam intentionem vt exiſtentem: volitio autem directa à cognitione eſſentialiter vera, repræſentante intentionem vt exiſtentẽ, eſſentialiter ſupponit intentionem illam vt exiſtẽtem: ergo ſi Deus poſſet intendere efficaciter pœnitentiam ante præviſum abſolutè peccatũ, poſſet exequi auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem talem intentionem.

SECTIO TERTIA.

Præcluduntur effugia aduerſariorum.

13 VT Noſtræ rationis efficacia magis eluceſcat, operæ pretium erit præcludere effugia, quibus vim eius adverſarij eludere conabũtur. Primò ergo reſpondere poterunt, Deum intendentem efficaciter pœnitentiam ante præviſum abſolutè peccatum, poſſe quidem moveri ab illa intentione ad exequendum auxilium, non tamen debere moveri intrinſecè, ita nimirum vt volitio exequens auxilium ſufficiens reſpiciat tãquàm motivum intrinſecum illam intẽtionem, ſed ſatis eſſe quòd reſpiciat vt motivũ extrinſecum, ad modum, quo quando ex intentione charitatis elicit quis actum miſericordiæ, iſte nõ movetur niſi extrinſecè à motivo charitatis, per accidenſque duntaxat ſupponit intentionem charitatis. Sed contra obijcitur: quia ego non contendo, Deum intendentem efficaciter pœnitentiam ante præviſum abſolutè peccatum hoc ipſo neceſsitatum manere vt conferat auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem illam intentionem, & reſpicientem ipſam tanquam motivum intrinſecum; ſed ſolùm contendo, Deum ſic intendentem poſſe ab illa intẽtione intrinſecè moveri, & conſequenter poſſe conferre auxilium ſufficiens per volitionem eſſentialiter ſupponentem eiuſmodi intentionem. Aliud autem eſt, Deum ſuppoſita illa intentione, poſſe ab illâ intrinſecè moveri, aliud quòd debeat: nos primum duntaxat intendimus, quia id ſufficit nobis: ſiquidem ex eo deducimus, admitti ab adverſarijs poſsibilem in Deo voluntatem ſeriò amantem exiſtentiam chymeræ, quod eſt planè abſurdum: illud autem ratio noſtra evincit: nam qui intendit efficaciter finem, poteſt illam ſuam intentionem reſpicere vt motivum intrinſecum exequendi medium neceſſarium: poteſt enim habere affectum cum hoc modo tendendi: *Quia intendi efficaciter finem, volo exequi medium neceſſariũ ad illius executionẽ.* Quod ex ipſis terminis videtur perſpicuum: porrò affectus eiuſmodi intentionem reſpicit vt motivum intrinſecum, illamque per ſe, & non per accidens reſpicit.

15 Secundò reſpondebunt adverſarij, intentionem efficacem finis poſſe quidem in omni eventu intrinſecè movere ad volitionem exequentem media immediatè influentia in finem: ac proinde intentionem efficacem pœnitentiæ poſſe movere Deum ad exequenda auxilia efficacia, quibus homini lapſo perſuaderur converſio: non tamen ſemper poſſe movere ad exequenda media, quæ ſolùm remotè conducunt in conſecutionem finis, & non influunt in finis conſecutionem adhuc mediatè, ſed præcisè ſe habent, vt conditio ſine qua nõ: quo pacto cõparatur auxilium ſufficiẽs collatũ ad obſervandũ præceptum reſpectu pœnitentiæ prẽintẽtę (ſiquidẽ illud auxilium ſufficiẽs eatenus eſt neceſſariũ ad obtinẽdum finem pẽnitẽtiæ, quatenùs hic nequit exiſtere, niſi præexiſtat peccatũ: peccatũ vero nequit poni, quin prẽcedat potẽtia peccãdi, quæ involuit auxiliũ ſufficiens ad rectè operandum, quod auxilium eſt conditio ſine qua homo non peccaret; non tamen cauſat peccatum) Rationem reddent, quia vbi medium non influit in finis conſecutionem, ſed præcisè eſt conditio, ſine qua non obtinetur finis, finis ipſe vt efficaciter intentus poſtulat, ne volitio exequens illud mediũ, moveatur ab intentione finis: quia ſi non influit in finis conſecutionem, ideo eſt quia ex ſe tendit vt exiſtat aliquid incompoſsibile cũ conſecutione finis, ſicut auxilium ſufficiens collatum ad obſervandum præceptum tendit ad hoc vt exiſtat obſervatio præcepti, quæ de ſe eſt incompoſsibis cum conſecutione pœnitentiæ. Hoc autem ipſo quòd medium illud ex ſe tendat vt exiſtat aliquid incompoſsibile cũ conſecutione finis, ipſe finis vt intentus, ſeu ipſa intentio efficax finis poſtulat, ne ab ipſa moveatur intrinſecè volitio exequens eiuſmodi medium, quia alioqui talis volitio tendet quantum eſt ex ſe ad chymæram: quod repugnat.

16 Verum hęc reſponſio voluntariè eſt ex cogitata, non ad ſolvendam, ſed ad diſsimulandam, vel obnubilandam noſtri argumẽti vim. Etenim nulla eſt diſparitas quoad præſens inter medium proximum, & influens, ac medium remotum non influens. Satis enim eſt aliquid eſſe conditionem *ſine qua non*, ad conſecutionem finis, vt intendens efficaciter illum finem, poſsit ab illa intentione moveri ad ponendam eiuſmodi conditionẽ. Qui enim intendit efficaciter finem *A*, & cognoſcit aliquid conſtitutum in ſua poteſtate eſſe conditionem omninò neceſſariam ad eius conſecutionem, dum reflectit ſupra ſuam intentionem, non minus poteſt ab illa moveri ad exequendam illam conditionem, quàm ad exequendum medium immediatè influxurum in cõſecutionem finis: ad hoc enim exequendum non movetur, quia influit, ſed quia eſt neceſſarium ad conſecutionem finis. Quę ratio communis eſt *conditioni ſine qua non.* Quare cum impoſsibile ſit, Deum ab intentione pœnitentiæ moveri ad exequendum auxilium ſufficiens, patet illam intentionem eſſe impoſsibilem; quia ſi ea eſſet poſsibilis, ab illa poſſet Deus moveri. Itaque vtraque pars contradictionis ſequitur,

nam

nam ſequitur, Deum poſſe moveri, & non poſſe moveri ab illa intentione, ſi illa admittatur: poſſe quidem, quia connaturale eſt cuilibet agenti rationali poſſe moveri ab intentione efficaci finis ad exequendum medium neceſſarium, quod non præſupponitur poſitum, & aliunde eſt in ipſius poteſtate conſtitutum: non poſſe vero, quia inde ſequeretur, volitionẽ exequentem auxilium ex motivo illius intentionis tendere, quantũ eſt ex ſe, ad dandam exiſtẽtiam chymæræ. Vt ergo hæc contradictio vitetur, neganda neceſſariò eſt illa intentio efficax pœnitentię antevertens pręviſionem abſolutam peccati, quandoquidem ex eius aſſertione manifeſta ſequitur contraditio.

17 Reſpondebunt tertiò: auxilium ſufficiens ad rectè operandum non debere oriri ex illa prędinitione antecedenti pœnitentiæ, ſed ex voluntate generali ſalvandi omnes, quâ fit vt omnibus Deus prouideat auxilia ſufficiẽtia ad vitanda peccata, & fugiendum æternæ damnationis malum. Vnde voluntas exequens auxilium ſufficiens non reſpiciet vt motivum intrinſecum intentionem efficacem pœnitentiæ, ſed voluntatem generalem ſalvandi omnes, ab illa quippe movetur Deus ad diſpenſandum ſingulis auxilia ſufficiẽtia ad ſalutem, quare non ſequetur abſurdum à nobis illatum. Sed contra, quia intentio efficax pœnitentiæ, cum antevertat pręviſionem abſolutam peccati, ſanè antevertere debet, vel ſaltem non poteſt ſubſequi voluntatem exequẽtem auxilium ſufficiens, nam concomitanter cum hac volũtate exiſtit in Deo ſcientia viſionis repræſentans peccatum vt abſolutè futurũ (videt quippè Deus per ſcientiam mediam peccatum futurum ſub cõditione quòd ipſe præveniat hoc auxilio noſtram voluntatem: vnde poſita conditione iam videt peccatum, vt abſolutè futurum) ergo ſi intentio efficax pœnitentiæ eſt poſt voluntatem exequentem auxilij ſufficientis, eſt poſt peccatum abſolutè prævisum; quod eſt contra hypotheſim quæſtionis: ergo intentio efficax pœnitentiæ, de qua loquimur, non ſupponit collatum auxilium ſufficiens. Tum ſic, ſed intentio efficax finis non ſupponens exiſtentiam medij omninò neceſſarij ad conſecutionem ipſius, poteſt movere ad executionem illius medij: ergo intentio efficax antecedens pœnitentiæ poteſt movere Deum ad exequendum auxilium ſufficiens: ergo ſi Deus poteſt ante pręviſum abſolutè peccatum intendere efficaciter pœnitentiam, poterit exequi auxilium ſufficiens per volitionem innitentem illi intentioni vt motivo intrinſeco.

18 Sed dices ad confirmandam reſponſionem modo datam: Deum concomitanter cum voluntate generali ſalvandi omnes, habere intentionem efficacem pœnitẽtię Petri: non tamen debere ab hac intentione moveri ad exequendum auxilium ſufficiens, quandoquidem videt auxilium illud neceſſariò mandandum eſſe executioni ex vi illius voluntatis generalis, per quam ſibi Deus neceſsitatẽ impoſuit diſpenſandi ſingulis media ſufficientia ad ſalvationem, quamvis in eius auxilij executionem nullum influxum exhibeat intẽtio pœnitentiæ: non ergo reflectens ſupra hanc intẽtionem debet ab illa moveri: tunc enim ab intentione cognita moveri debet intendens finẽ ad exequendum medium, quando non videt aliunde ponendum medium, quamvis ipſe ab ea intentione non moveatur: ſi enim hoc videt, non debet moveri ab illa intentione, quẽadmodum non moveretur ab illa, ſi independenter ab illa medium ſupponeretur iam executioni mandatum. Sed contra primò, quia hæc reſponſio, licet probaret Deum non debere neceſſariò moveri ab intentione pœnitentiæ ad exequendum auxilium ſufficiens, non tamen probat, quòd non poſsit moveri: etenim executio huius medij eſt neceſſaria ad obtinẽdum finem pœnitentiæ, & aliunde non ſupponitur poſita antecedenter ad intentionem: vbi autem intentio finis non ſupponit executionẽ medij neceſſarij, poteſt movere ad ipſam; eſto admittamus non debere, nimirum quando aliunde videt agens, medium illud ponendum, quamvis intentio illa non influat in eius poſitionem. Quod ad hominem patet, nam eodem argumento, quo adverſarius contendit, executionem illius medij non debere oriri ab intentione pœnitentiæ, quia adeſt voluntas generalis ſalvandi omnes, à qua efficaciter poteſt oriri, eodem, inquam, argumento ego cõtendam non debere tunc oriri à voluntate illa generali, quia adeſt intentio efficax pœnitentiæ, à qua ſufficienter dimanet. At iam probatum relinquimus, ab intentione efficaci pœnitentiæ, nec debere oriri, nec poſſe oriri volũtatem exequendi auxilium ſufficiens.

19 Contrà ſecundò, quia in ijs circunſtantijs, in quibus adeſt intentio efficax pœnitentiæ antecedens, nequit ex vi voluntatis generalis conferri auxilium ſufficiẽs, quod pręviſum ſit futurum efficax ad obſervandum pręceptum, quamvis tale auxilium efficax poſſet dari ex vi illius voluntatis generalis, ſi non adeſſet ea intentio efficax pœnitentiæ, ſed neceſſariò debet conferri auxilium illud, quod pręviſum fuit fore inefficax: ergo voluntas illa exequens auxilium inefficax ortum ducit ex intentione efficaci pœnitentiæ: ergo non ſtat, Deum intendere efficaciter pœnitentiam ante præviſum abſolutè peccatum, quin ex illa ortum ducat collatio auxilij ſufficientis. At quo-

ties

tres executio medij poteſt oriri ex intentione efficaci finis, poteſt oriri per volitionem reſpicientem vt motivum intrinſecum intentionem illam finis: ergo, &c.

20 Reſpondebunt quartò, rationem à nobis factam concludere, Deum intendentē efficaciter pœnitentiam ante pręviſum abſolutè peccatum, poſſe moveri intrinſecè ab illa intentione ad exequeudum auxilium ſufficiēs; cęterum hanc motionem intrinſecam non debere reperiri in ipſa volitione immediatè exequente auxilium ſufficiens, ſed in alia inter media inter ipſam, & intentionem pœnitentiæ, quæ ſcilicet ſit electio formalis illius medij ex intentione talis finis, & ſe habeat vt actus imperans reſpectu voluntatis exequentis. Dummodo autem voluntas immediatè exequens auxilium ſufficiens non ſit connexa eſſentialiter cum intentione pœnitentiæ, & cōſequenter cum tranſgreſione præcepti, parum referre, quòd alia voluntas prior ſit ſic connexa: nam ſola voluntas exequens immediatè auxilium ſufficiens eſt, quæ intendere debet obſervationem præcepti, & quę proinde nequit eſſe eſſentialiter connexa cum ipſius tranſgreſione: quod autem alia voluntas hanc connexionem habeat, parum intereſſe.

21 Sed contra primò, quia qui intendit efficaciter finem, poteſt ab illa intentione immediatè progredi ad voluntatem executivam medij, quin ſit neceſſe aliam volitionem interponere, cum vnica volitio ſit ſufficiens ad executionem medij: ergo ſi ab intentione efficaci pœnitentię poteſt Deus moveri intrinſecè ad exequendum auxilium ſufficiens, poterit immediatè illud exequi per volitionē eſſentialiter ſupponentem illam intentionem, & reſpicientem ipſam vt intrinſecum motivum. Contra ſecundò, quia Deus reflectens ſupra illam volitionem intermediam, quę per ſe eſſentialiter connexa eſt cum tranſgreſione præcepti non minus, quàm ipſa intentio pœnitentiæ, poterit ab illa moveri ad exequendum immediatè auxilium, ne procedamus in infinitum: ergo iam voluntas exequens immediatè auxilium ſufficiens, poterit reſpicere vt motivum intrinſecum aliquid eſſentialiter cōnexum cum tranſgreſione præcepti, & habere connexionem eſſentialem cum tali tranſgreſione: quod tamen oſtendimus eſſe impoſsibile.

22 Reſpondebunt quintò, non ſequi contradictionem à nobis intentatam; quia vt illa ſequatur, neceſſarium eſt, vt omnis volitio immediatè exequens auxilium ſufficiens ad obſervationem præcepti, intendat, quantū eſt ex ſe illam obſervationem: hoc autem videtur falſum: quia poteſt Deus conferre auxilium ſufficiens non ex fine boni operis, ſed ex alio: nec enim eſt neceſſe, vt Deus conferens auxilium deſerviens ad rectè operandum, moveatur ad ipſum conferendum ab ipſo bono opere, quod poteſt eius auxilij eſſe fructus. Sed contrà, quia quamvis Deus non debeat moveri à fine aliquo creato ad aliquid decernendū, imò nec poſsit iuxta veriorem, & communiorem ſententiam, quę aſſerit, ſolam bonitatem increatam poſſe habere rationem obiecti motivi reſpectu volitionis increatæ; nihilominus impoſsibile eſt, vt conferat homini auxilium ſuaptè natura inclinans ad rectè operandum, quin intendat, hominem illum rectè operari: alioqui poſſet producere naturam rationalem de ſe inclinatam, & ordinatam ad bonum honeſtum, quin vellet, quantum eſt ex ſe, naturam rationalem honeſtè operari. Aliud autem eſt, Deum intendere, vt homo rectè operetur, aliud, Deum moveri à recta operatione: primū eſt verum, ſolùmque petit, vt recta operatio ſit finis auxilij collati à Deo, non autem quòd ſit finis volitionis divinæ: ſecundum eſt falſum: quia poſtulat, vt Deus à bonitate creata moveatur ad ita intendendum. Et ſanè quis nō videat, Deum à ſua bonitate poſſe moveri ad intendendum nobis rectam operationem, & ſalutem illâ mediante?

23 Confirmatur primò, finis proximus naturæ rationalis potentis obſervare, vel non obſervare præceptum, eſt præcepti obſervatio: implicat autem, Deū efficaciter velle, vt natura rationalis reſpiciat aliquem finem, quin, quantum eſt ex ſe, velit, vt finem illum re ipſa obtineat. Confirmatur ſecundò, quia alioqui poſſet contingere, vt Deus conferret homini auxilia, quibus re ipſa obtineret finalem perſeverantiam, & ſalutem, quin in Deo daretur aliqua volitio amans illam perſeverantiam: volitio quippe divina ſiſteret in entitate auxilij, quod inducit, quin tranſiret ad amādam operationem bonam, quę eſt fructus illius auxilij. Idque patet ex ſequenti conſideratione; nam eadem volitione, qua Deus confert auxilium prævidens fore inefficax, potuit conferre idem auxilium prævidens fore efficax: id quod aſſerunt communiter Doctores Societatis, aſſerentes, poſſe Deum conferre auxilium efficax, quin conferat quia efficax, ſeu quin per ſe dirigatur à ſcientia media, cōcedendo auxilium per decretum eſſentialiter ſupponens talem ſcientiam: quamvis enim plurimi cēſeant, Deum de facto ſemper per ſe dirigi à ſcientia media ad conferenda auxilia congrua; fere omnes tamen conſtanter docent cum P. Suarez, potuiſſe Deum aliter res diſponere, vt latè probavi diſp. 13. ſect. 4. Ex hac autem ſententia evidenter infertur, potuiſſe Deum conferre auxilium congruum, quin inten-

tenderet rectam operationem per voluntatem executivam talis auxilij: ſi enim hæc voluntas potuit coexiſtere cum ſcientia de incongruitate talis auxilij, & coexiſtens cum illa ſcientia non intenderet ex ſe rectam operationem: ergo nec coexiſtens cum ſcientia congruitatis, intenderet ex ſe rectam operationem, ſiquidem vtrobique eſſet eadẽmet volitio. Quis autem non videat abſurdum eſſe aſſerere, poſſe contingere, quòd homo rectè operetur, & finaliter perſeveret, quin hoc Deus intendat?

24 Dices, poteſt Deus producere in homine qualitatem vehementer ipſum inclinantem ad actionẽ peccaminoſam, quin propterea Deus ex ſe intendat talem actionem, vt patet ex appetitu ſenſitivo nobis conceſſo à Deo, per quem ad obiecta delectabilia prohibita allicimur: ergo pariter poterit conferre auxilium inclinans hominem ad rectè operandum, quin propterea ex ſe debeat intendere rectam operationem. Reſpondeo negando cõſequentiam: nam Deus conſtituens voluntatem in actu primo proximo ad vnum è duobus contradictorijs, vel vagè debet intendere vtrũque, vel alterum determinatè. Vbi autem alterum ex illis eſt peccaminoſum, nec illud determinatè, nec vagè poteſt intendere: vnde determinatè debet intendere extremum bonum, ac proinde quoties in nobis cauſat qualitatem inclinantem ad malum, intendit, quãtum eſt ex ſe, vt hæc inclinatio vincatur, certamenque forte dat homini, vt vincat, non vt vincatur. At vbi confert auxilium inclinans in obſervationem præcepti, cum non poſsit trãſgreſionem, nec determinatè, nec vagè intendere, debet vnice intendere obſervationem. Quod non poſsit vagè intendere vel obſervationem, vel tranſgreſionem, patet, tum quia, qui vagè duo extrema amat, vtrumque verè amat, Deus autem nequit amare peccatum: tũ quia ſi vagè vtrumque Deus intenderet, ſane peccator tranſgrediens præceptum, voluntati Dei ſatisfaceret, eamque impleret: voluntati enim petenti hoc, vel illud vagè, fit ſatis cõceſſo quolibet determinatè. Confirmatur, quia fieri non poteſt, vt Deus ſeriò, & ex animo conſulat aliquam actionem, quin, quantum eſt ex ſe, velit illam actionem poni. At Deus cõferens auxilium ad rectè operandum, verè cõſulit rectam operationem: ergo, quantum eſt ex ſe, vult rectam operationem poni.

25 Et ſane diſparitas inter qualitatem impellentem ad malum, & auxilium impellens ad bonum eſt manifeſta: nam voluntas humana, vt affecta qualitate inclinante ad malum, non reſpicit malum vt finem; at vero voluntas, vt affecta auxilio inclinante ad bonum, reſpicit bonum vt finẽm: quãquam ergo Deus infundens auxilium inclinans ad bonum, hoc ipſo intendere debeat bonum; non propterea cauſans in homine qualitatem inclinantem ad malum, debet intendere malum, ſed potius bonum, ad cuius exercitium datur illa inclinatio ad malum; vt enim pulchrè dixit Bernardus lib. de gratia, & lib. arbitr. propè mediũ: *Soli inter animantia datum eſt homini poſſe pecare ob prærrogatiuam liberi arbitrij; datum eſt autem non vt proinde peccaret, ſed vt glorioſior appareret, ſi non peccaret, cum peccare poſſet. & de illo diceretur: Quis eſt hic, &c. Vnde quòd actu peccet, non fuit culpa dantis, ſed abutentis, qui ipſam videlicet facultatem convertit in vſum peccandi, quam acceperat ad gloriam non peccandi.*

26 Obijcies ſextò: nam per nos, quamvis ex eo quòd Deus intendat efficaciter finem pœnitentiæ, ſequatur poſſe moveri intrinſecè ex illa intentione ad exequenda media; non tamen eſt neceſſe, vt moveatur intrinſecè, ſed poteſt moveri purè extrinſecè. Hinc autem ſequitur, poſsibilem eſſe intentionem efficacem pœnitentię ſuaptè natura incapacem movere intrinſecè ad voluntatem executivam mediorum pro poſteriori dimanantẽ ab intentione: nam intendens finem, poteſt voluntariè per ipſam intentionem finis determinare ſe ipſum ad non exequenda media per voluntatem intrinſecè moram ab ipſa intentione, ſed præcisè per voluntatem ſolùm extrinſecè motam, quod à paritate ſuadetur: nam vbi finis obtineri poteſt per diverſa media, quarum ſingula ſunt ſufficientia, poteſt agens per ipſammet intentionem velle conſequi finẽ per hoc mediũ determinatè, & non per aliud: ergo pariter vbi finis eſt conſequibilis per voluntatem executivam mediorum reſpicientem vt motivum intrinſecum ipſam intentionem; item per voluntatem reſpicientem vt motivũ purè extrinſecum ipſam intentionem, poterit agens per aliquam intentionem velle conſequi finem præcisè per voluntatem reſpicientem extrinſecè intentionem finis. Probatur conſequentia, nam hoc principium debet eſſe verum: *Quoties finis* poteſt obtineri per varia media, varioſque modos, poteſt intendens finem per ipſammet intentionem determinare ſe ad obtinendum finem per hæc media potius quàm per illa, per hos modos potius, quàm per illos.

27 Reſpondeo, omninò implicatorium eſſe, vt Deus intendens efficaciter pœnitentiam, vel aliquem alium finem (& ſimiliter de alio agente rationali) per ipſammet intentionem finis poſsit velle non conſequi finem

per

per voluntatem executivam non motam intrinſece ab intentione, ita vt idemmet actus virtualiter indiviſibilis ſit intentio finis, & nolitio excludens voluntatem executivam intrinſece motam ab intentione. Id autem hac ratione, mihi plana, evinco; nam hoc ipſo quod finis ſit capax, vt intendatur per intentionem aliquam, quæ poſsit movere intrinſece ad electionem mediorum ſubſecutam, vt argumentum hoc ſupponit; (quandoquidem ex eo quod detur intentio potens movere tum intrinſece, tum extrinſece ad voluntatem executivam mediorum, deducit poſsibilem eſſe aliam intentionem, quæ ſolum extrinſece valeat movere) ſequitur planè, nullam intentionem illius finis ex eo præcisè quod ſit intentio efficax illius finis eſſe incapacem movere intrinſece ad voluntatem executivam ſecuturam pro poſteriori: ergo ſi aliqua intentio efficax eſt incapax movere intrinſece ad executionem mediorum id habebit ex aliqua differentia peculiari, & non ſolum ex eo, quod ſit amor efficax formalis ipſius finis, & amor virtualis mediorum: ergo id habebit, quia non ſolum dicit; volo, vt exiſtat finis, ſed inſuper dicit: nolo, vt media ponantur per volitionem executivam à me intrinſece motam. At hoc eſt plane implicatorium: nam illa nolitio libera, manifeſte ſupponit, illam intentionem eſſe capacem movere intrinſece, nam omnis nolitio libera excludens aliquem terminum, ſupponit eſſe poſsibilem illum terminum; ſic nolitio qua Deus dicit: *Nolo vt exiſtat alius mundus*, ſupponit eſſe poſsibilem alium mundum. Et hac de cauſa, nequit Deus habere nolitionem liberam, qua dicat: *Nolo vt Petrus ſit Paulus*. Quia hæc nolitio ſupponeret, Petrũ poſſe eſſe Paulum: ergo ſi Deus diceret nolo, vt intentio *A* moveat intrinſece ad electionem mediorum ſupponeret manifeſte, poſsibilem eſſe eventum in quo intentio *A* moveat intrinſece ad electionem mediorum. Hoc autem repugnat, hoc ipſo quod ipſa intentio identificet virtualiter illam nolitionem: quia in ſenſu compoſito illius nolitionis nequit movere intrinſece: ergo ſi ratione ſui identificat ſecum virtualiter illam nolitionem eſt incapax movere intrinſece: ac proinde ſequitur vtraque pars contradictionis.

28 Quapropter ad argumentum reſpondeo negando paritatem adductam ex intentione excludente hæc media, & aſſumente illa. Imo ex illa inſto argumentũ, quia ſi agens per aliquam intentionem finis poteſt velle libere aſſequi finem per hæc media, & non per illa, ſupponitur finem potuiſſe obtineri per media illa, quæ libere excludũtur: ergo ſi agẽs liberum per aliquam intẽtionem vult, vt ipſamet intentio non moveat intrinſece ad electionẽ mediorũ, ſupponitur illam intentionẽ poſſe movere intrinſece, quod eſt implicatoriũ. Quare actus ille, quo Deus vel aliud agens vult, vt aliqua intentio ſua erga finem non moveat intrinſece ad voluntatem executivam mediorum, debet eſſe diſtinctus ab ipſa intentione, & cum illa per accidens coniunctus.

29 Hinc diſtinguenda eſt illa propoſitio: quoties finis eſt conſequibilis per varios modos poteſt agens per ipſammet intentionẽ velle conſequi finẽ per hos modos potius, quam per illos; ſi modi illi ſint obiectivi, & externi non reſpicientes intrinſece ipſam intentionẽ, concedo; ſi ſint ſubiectivi, & reſpicientes intrinſece ipſam intentionẽ, nego. Nam vbi modi, quibus obtineri poteſt finis, reſpiciunt intrinſece intentionẽ *A*, v.g. implicat, vt excludantur per ipſam intentionẽ *A*. Vnde quando adverſarius dicit: per ipſammet intentionem poſſe excludi electionẽ mediorũ reſpicientem intrinſece intentionẽ vel loquitur de electione reſpiciẽte intrinſece intentionem *A*, quæ excludit hos modos: vel de electione reſpicinete intrinſece aliam intentionem. Si primum, ſequitur chymæra iam declarata; nempe illam intentionem poſſe movere, & non poſſe movere: ſi ſecundũ, illa excluſio non tollit, quominus ipſa poſsit intrinſece movere; nã ex eo, quod Deus per intentionẽ *A* dicat, nolo, vt exiſtat actus aliquis reſpiciens intrinſece intentionem *B*, non ſequitur, quod excludat actum reſpicientem ipſam intentionem *A*.

30 Vnde patet apertum diſcrimen ad intentionem illam aſſumentem vna media, & excludentem alia: nam Deus per illam intentionẽ dicit: volo, vt exiſtat finis, & nolo ponere medium *A*, ſed ſolum *B*. Itaque excludit ab exiſtendo medium de ſe indifferens, vt exiſtat, vel non exiſtat: nulla autem eſt implicatio, vt per eundem actum virtualiter indiviſibilem Deus velit exiſtentiam vnius obiecti, & excludat exiſtentiam alterius: quia hæc excluſio libera ſolum denotat, illud medium excluſũ potuiſſe exiſtere: quod eſt veriſsimum. At ſi per eundemmet actum, quo Deus intendit finẽ excludat ab exiſtendo electionem mediorum reſpicientem intrinſece illammet intentionem, ſupponitur poſsibilem eſſe electionem reſpicientem intrinſece illam intentionem, & aliunde probatur illam intentionem eſſe incapacem movendi intrinſece, & ſic ſequitur vtraque pars contradictionis.

31 Ex quibus colligitur, non poſſe impugnare noſtram ſententiam eum quĩ ſupponit poſsibilem eſſe intentionem efficacẽ pœnitentię de ſe potentẽ movere, tũ intrinſece, tum extrinſece ad electionem mediorũ, tũ

quia noſtra ratio evincit, hanc intentionẽ eſſe chymæram; omne autem illud, quod ædificatur ſupra chymęram, chymęricum eſt: tũ quia ſi ſupponit illam intentionem eſſe poſsibilem; nulla intentio, titulo præcisè reſpiciendi illum finẽ, eſt incapax movere intrinſece ad electionem mediorum, quæ amat virtualiter; vnde ſi excludit electionem mediorum intrinſece terminatam ad illam, debet hoc pręſtare, quatenus tendit hoc modo: *Volo vt exiſtat finis per aliquod medium, & nolo vt exiſtat per medium poſitum per electionem reſpicientẽ me ipſam, vt motiuũ intrinſecũ.* Qui modus tendendi eſt chymęricus, vt probatum manet.

32 Quare ad impugnandam noſtram ſententiam debet probari, ex terminis poſſe dari intentionem finis, quæ titulo reſpiciendi talem finem ſit incapax movere intrinſece ad electionem mediorum; nos vero dicimus, vbi finis eſt talis, vt omnis voluntas eligens media ſit incapax moveri intrinſece ab intentione præſuppoſita; eſſe prorſus incapacem, vt intendatur efficaciter ante prævisionem illorum mediorum.

33 Vnde ſic inſto argumentũ: hoc ipſo quod agens voluntarie per intentionem finis excludat aliquod medium. Volens conſequi finem per aliud & non per ipſum, evidenter infertur, finem illum ſaltem in exiſtimatione intendentis potuiſſe obtineri per illud medium, quod libere & voluntarie excluditur: ergo pariter ſi Deus haberet intentionem aliquam, per quam voluntarie, & libere nollet habere electionem intrinſece reſpicientem eiuſmodi intentionem; hæc intentio manifeſte ſupponeret poſsibilem eſſe eiuſmodi electionem; aliunde vero ſequeretur illam intentionẽ reddere impoſsibilem eiuſmodi electionem; ſequeretur ergo vtraque pars contradictionis.

34 Obijcies ſeptimo, ex eo quod ſit abſurdum contra perfectionem Dei, quod moveatur intrinſecè ab intentione efficaci pœnitentiæ ad conferendum auxilium ſufficiens ad obſervandum pręceptum; legitime infertur, Deum non poſſe moveri intrinſece ab illa intẽtione: ergo ex eo quod poſsit intẽdere pœnitentiam efficaciter ante prævisum abſolute peccatũ, nõ ſequitur, quod poſsit moveri intrinſece ab illa ad conferendũ auxilium: nam ex illa intentione non ſequitur, quod Deus poſsit facere aliquid ipſi repugnans. Reſp. diſt. ant. legitime infertur, Deum non poſſe abſolute, & nulla facta ſuppoſitione amãte efficaciter poſsibilitatem illius motionis, conc. ant. Deum nõ poſſe facta ſuppoſitione amante efficaciter poſsibilitatem illius motionis, nego ant. & conſeq. Nam Deum intendere efficaciter pœnitentiam ante prævisum abſolute peccatum, eſt Deũ velle efficaciter poſsibilem eſſe illam motionem, ſeu poſsible eſſe decretum collativum auxilij ſufficientis eſſentialiter connexum cum peccato: tum quia Deum intendere efficaciter pœnitentiam ante prævisum abſolute peccatum, eſt Deum amare virtualiter auxilium ſufficiẽs ad obſervandum pręceptum: tum quia omnis intentio efficax finis antecedens collationẽ medij eſſentialiter prærequiſiti ad conſecutionẽ finis & ponendi ab intendente finem, eſt virtualis amor illius medij. Vbi autẽ voluntas Dei eſſentialiter cõnexa cum peccato, qualis eſt intentio efficax antecedens pœnitentiæ, eſt virtualis amor auxilij ſufficientis, neceſsario arguitur poſsibilẽ eſſe volũtatẽ Dei eſſentialiter connexã cum peccato, quæ ſit amor efficax formalis auxilij ſufficientis. Sicut ſi intentio efficax antecedens pœnitẽtię foret virtualis amor peccati; & poſſet talis intentio antecedens haberi à Deo, hinc rectè inferretur, poſſe. Tum quia ex terminis intentio efficax finis nõ ſupponens poſitũ mediũ prærequiſitum ad conſecutionẽ finis, & ponendum ab ipſo intendente, poteſt eſſe motivum intrinſecum agenti rationali ad ponendum medium; nam nihil rationabilius, quãm hic affectus: ego intendo efficaciter finẽ, qui à me obtineri nõ poteſt, niſi adhibeã ego ipſe mediũ *A*: quia ergo intendo finem, volo adhibere medium neceſsarium ad finis conſecutionem, tum quia intentio efficax antecedens neceſsitat intendentem ad ponendum illud medium, & neceſsario movet ſaltẽ extrinſecè ad illius poſitionem; implicat autẽ, vt intẽtio neceſsitans ad ponendum medium, ſit incapax movendi intrinſece ad illius poſitionem.

35 Quare ſi Deo indecens nõ eſt, quod intendat efficaciter pœnitentiã ante prævisũ abſolute peccatũ; indecens Deo eſſe non poteſt, quod ab illa intẽtione intrinſece moveatur ad ponendũ auxiliũ ſufficiẽs, quod eſt neceſſariũ, ad hoc vt Deus obtineat finẽ pœnitentiæ: quia impoſsibile eſt, vt Deus obtineat illũ finẽ, quin homo pecter: & impoſsibile eſt hominẽ peccare, quin habeat poteſtatẽ obſervandi pręceptum, nemo enim peccat in omittẽdo actũ prãeptũ, quin habeat poteſtatẽ ad obſervãdũ actũ prãeptũ; & impoſsibile eſt, hominem habere poteſtatẽ obſervandi actũ prãeptũ, quin habeat auxiliũ ſufficiẽs ad obſervandũ prãeptũ. Tũ quia evidens eſt, Deũ intendentẽ efficaciter pœnitentiã ante prævisũ abſolute peccatũ neceſsitari ab hac intentione ad conferendũ mediũ ad obſervandũ prãeptũ, ſi autẽ ſemel Deus ex intentione vnius finis poteſt neceſsitari ad applicandũ mediũ ad exiſtẽtiã finis oppoſiti; nulla poteſt eſſe repugnantia in eo quod ex intentioni efficaci vnius finis moveatur intrin-

trinsece ad applicandum medium sufficiens ad finẽ oppositum, quando huius medij applicatio est essentialiter prærequisita ad consecutionẽ finis efficaciter præintẽti antecedenter. Quarè licet ex intentione Deo absolute possibili nequeat moveri Deus ad aliquid sibi indecens; tamen ex intentione antecedenti pœnitentiæ, quam repugnantem censemus, deberet moveri Deus ad aliquid sibi indecens, & ideo talẽ intentionem repugnantem censemus. Indecentia autem elegendi ex intentione pœnitentiæ auxilium sufficiens ad observandum præceptum necessario infertur, vt possibilis ex eo, quod admittatur intentio efficax antecedens pœnitentiæ. Illa ergo non potest admitti, quod si admittatur, nequit esse indecens Deo moveri ex illa intrinsece ad conferendum auxilium sufficiens, cui enim non est indecens intentio efficax antecedens finis, qui ab ipso obtineri non potest, quin applicet medium sufficiens ad existentiam finis oppositi, nequit esse indecens moveri intrinsece ab illa intentione ad applicandum illud medium.

36 Et extra casum præsentis controversiæ non assignabitur possibilis intentio efficax finis antecedens positionem medij necessarij ad obtinendum finẽ illũ, quæ non possit movere intrinsece ad ponendũ illius mediũ. Sic in sententia admittente electionem efficacẽ ad gloriã ante prævisa merita, potest Deus imo iuxta sententiã cõmunem debet applicare media per electionem formalem essentialiter supponentem illam intentionem efficacem gloriæ. Sic in sententia asserente Deum præfinire efficaciter nostrum consensum liberum ante collationẽ auxilij efficacis, ex illa intentione oritur electio formalis amans auxilium, quia efficax & supponens essentialiter illã intentionẽ. Si ergo vbi finis essẽtialiter supponit peccatũ, nequit ex illa intentione moveri intrinsece Deus ad conferendum auxiliũ sufficiẽs ad observãdum præceptum; id ideo est, quia talis intentio essentialiter supponit propriori ad se collatum tale auxiliũ sufficiens & consequẽter supponit permissionem peccati. Si enim non supponeret, vel eodem decreto virtualiter indivisibili posset Deus intẽdere efficaciter pœnitentiã, & permittere peccatũ; vel posset per decretum prius intendere efficaciter pœnitentiam, amando virtualiter permissionem peccati, & per decretũ posterius essentialiter supponens intentionẽ illam amare auxiliũ, quia est sufficiens ad observandũ præceptũ, & cõstituit potẽtiã peccãdi. Cui enim nõ repugnat amare virtualiter mediũ per ipsam intentionem formalẽ finis, repugnare nequit amare efficaciter medium illud formaliter per electionem formalem supponentem essentialiter illa intẽtionem, seu per decretum intrinsece motum ab illa intentione.

37 Quare totum absurdum, quod in præsenti sequitur ex eo, quod Deus conferat auxiliũ sufficiens ad observandum præceptum per decretum essentialiter supponens intentionem efficacem pœnitentiæ, oritur ex illa intentione; & devorari debet ab ijs, qui ponunt illam intentionem.

Hinc infero, Recentiores quosdam, quĩ ne cogerentur admittere Deum amare peccatum, si propriori intenderet efficaciter pœnitentiam, & ex illa intẽtione pro posteriori cogeretur conferre homini auxilium inefficax ad observandum præceptum, potius quam efficax: dixerunt, Deum eodem decreto virtualiter indivisibili & intendere pœnitentiam, & permittere peccatum: infero, inquam, hos Recẽtiores incidisse in scillam cupientes vitare carybdim: quia decretum permissivum peccatĩ est collativum auxilij sufficientis, & serio intendit, vt existat observatio præcepti, & oriatur ab auxilio, vt collato per eiusmodi decretum, ac proinde intendit, vt observatio præcepti coexistat secũ: ergo si ipsummet est præfinitivum pœnitentiæ, est essentialiter incompossibile cum observatione præcepti, vndè dum intendit serio illam coexistentiam intendit serio chymęram.

SECTIO QVARTA.

Soluuntur aliæ obiectiones contra rationem qua probauimus Deum non posse efficaciter præfinire pœnitentiam ante præuisum absolute peccatum.

38 ID probavimus, quia si Deus posset ita intendere pœnitentiam posset ab illa intentione intrinsece moveri ad exequendum auxilium sufficiens, seu ad conferẽdum homini potentiam proximam ad peccandum; quod ostendimus repugnare. Contra hãc rationem poterit quis sic insurgere: stat Deum extrinsece moveri ab illa intentione ad exequendum auxilium, quin possit moveri intrinsece: ergo nulla est nostra ratio. Probatur antecedens; nam ex terminis hæc duo recte cohærent, nempe aliquem actum movere ad aliquid exequendum, & consequenter movere ad voluntatem executivam, quin possit movere intrinsece, seu tanquam motivum intrinsecum voluntatis exequentis: ergo etiam stabit intentionem efficacem pœnitentiæ movere ad exequendum auxiliũ sufficiens, quin possit movere intrinsece. Consequẽtia videtur legitima à paritate rationis. Antecedens vero suadetur ad hominem; nam in sententia negante præfinitiones, Deus movetur aliquomodo à scientia media congruitatis auxilij ad ipsũ exequẽ-

dum, ſiquidem ſcientia illa allicit, & inclinat Deum ad conferẽdum auxilium illud, & ſciẽtia de inefficacia retrahit ab ipſius collatione: & tamen in illa ſententia negante præfinitiones efficaces nequit intrinſece moveri Deus ab illa ſcientia ad exequẽdum auxilium illud; quia hoc ipſo exequeretur auxilium congruũ per voluntatem eſſentialiter connexam cum opere, vtpote ſupponentem eſſentialiter ſciẽtiam de congruitate auxilij, & inferentẽ ipsũ; quod in illa ſententia pugnat cum libertate.

39 In primis dici valet, ex eo quod Deus moveatur extrinſece defacto ad conferendum auxilium à ſcientia media de efficacia auxilij, recte inferri, quod poſsit moveri intrinſece, ſeu quod poſsit conferre auxilium motus intrinſece ab efficacia prævisa per ſcientiã mediam; ac proinde recte hinc inferri, quod ſit poſsibilis præfinitio ſimplex virtualis operationis liberæ, quæ ſcilicet immediate ſolum amet efficaciter exiſtentiam auxilij, non autẽ exiſtentiam operationis liberæ, licet cum illa habeat connexionem eſſentialem non propter id quod efficaciter amat, ſed propter id, quod ſupponit. Hinc autem non infertur, poſsibilẽ eſſe præfinitionem formalem ſimplicem, quæ ſit intentio efficax operationis liberæ, eam immediate amans efficaciter, vt conſtat ex dictis diſp. 15. ſect. 6. num. 195.

40 Secundo reſp. neg. primum antec. ad cuius probationem admitto antecedẽs ex terminis; & nego conſeq. Diſparitas ergo inter ſcientiam, & intentionem efficacem pœnitẽtiæ, vel alterius finis eſt, quod in ſcientia media inclinante quantum eſt ex ſe ad exequendum auxilium, datur repugnantia, ne moveat intrinſece ad exequendum auxilium; quæ repugnantia non datur in eo, quod ipſa exiſtat, & quantum eſt ex ſe alliciat ad conferendum auxilium, repugnãtia vero naſcitur ex eo, quod ipſa ſcientia repræſentat operationem extituram libere ſub conditione, quod executioni mandetur auxilium ſufficiens per voluntatem indifferentem, & non aliter. Vnde ipſa ab intrinſeco incapax eſt movere intrinſece ad voluntatem executivam auxilij. At vero ex ſuppoſitione quod detur intentio efficax finis, nõ poteſt ſupereſſe repugnantia in eo, quod ab illa agens moveatur intrinſece ad exequenda media: nam hic non poteſt eſſe repugnantia niſi titulo libertatis: titulo autẽ libertatis nequit dari repugnãtia in eo quod ſuppoſita intẽtione efficaci finis applicẽtur media ad eius conſecutionem per voluntatem eſſentialiter ſupponentem illam intentionem, & conſequẽter connexam cum operatione nõ minus quã ipſam intentionẽ: nam tota ratio cur pugnet cum libertate, voluntas exequens auxilium, ſi ſit connexa cum opere eſt, quia voluntas, nec fruſtrare, nec impedire poteſt illam volitionẽ, & alterum ex illis eſt neceſſarium ad libertatem. At hoc ipſum verificatur de illa intentione efficaci antecedenti; nam voluntas, nec fruſtrare, nec impedire poteſt illam intentionem; non fruſtrare, vt patet: quia ſi poſſet impedire illam, poſſet facere, vt volitio exequẽs auxilium, quæ eſt actus eſſentialiter imperatus maneat ſine omni imperio. Vt late explico in diſputatione de præfinitionibus.

41 Dices ipſammet intentionẽ efficacem alicuius finis, poſſe habere in capacitatem intrinſecam movendi intrinſece ad exequendum medium; ſicut habet ſcientia media: ideo enim ſcientia repræſentans congruitatẽ auxilij nequit intrinſece movere ad ipsũ exequendum: quia repreſẽtat opus non extiturũ libere, niſi ſub cõditione quod auxilium executioni mandetur per voluntatem indifferentem. At pariter intentio amans efficaciter exiſtentiam operis liberi debet eſſe incapax movere intrinſece ad exequendum auxilium; quia vult, vt actus ponatur libere, & non ſtat poni libere, niſi auxilium mandetur executioni per voluntatem indifferentem. Sed contra, quia ſi ſemel intentio efficax non opponitur cũ libertate operis præfiniti, nec opponi poteſt cum libertate decretum exequens auxiliũ, quod decretum ſit connexum cum opere, vt evincit ratio à nobis adducta contra præfinitiones: nam ratio potiſsima, quæ probaret decretum executivum auxilij tollere libertatem, ſi ſit connexum cum opere, eſt, quia foret in impedibile à nobis: hęc autẽ ratio etiam militat in ipſa præfinitione; quæ ſi detur, hoc ipſo eſt inimpedibilis à nobis; quia hoc ipſo, quod immediate amet efficaciter noſtrum cõſenſum, applicat immediate omnipotentiã ad concurrendum in illum, vt oſtendi diſput. 15. ſect. 3. §. 3. à n. 132. Volitio autem immediate applicans omnipotentiam ad concurrendum in conſenſum, nequit impediri per diſſenſum. Quapropter hoc ipſo quod admittatur præfinitio operis liberi; non erit de conceptu huius exiſtere ex vi auxilij collati per decretum indifferens. Vnde illa præfinitio amans efficaciter exiſtentiam operis liberi, relinquere neceſſariò debet locum, vt decretum executivũ auxilij poſsit intrinſece moveri ab illa præfinitione, ſeu intentione efficaci operis. An in noſtra ſententia negante abſolute præfinitiones formales ſimplices ſcientia media non debet relinquere locum, vt voluntas exequẽs auxilium congrum moveatur intrinſece ab ipſa; quia ipſa repræſentat operationẽ non extiturã libere, niſi ſub conditione quod auxiliũ conferatur per decretũ indifferens. Patet ergo manifeſtũ diſcriſcrimen, cur licet intentio efficax operis liberi, ſi detur, poſsit hoc ipſo

eſſe

eſſe motivum intrinſecum voluntatis exequē-tis auxilium; nequeat vero id habere ſcientia media de congruitate auxilij: nam ipſa ſuppoſitio ſcientiæ mediæ, cum ſit ſuppoſitio conſequens, quam poſſumus inducere, & impedire, non poteſt officere libertati, quantumvis habeat vim inclinandi ex parte efficientis per modum cauſæ impulſivæ ad collationem auxilij. At decretum exequens auxilium, ſi reſpiceret ipſam ſcientiam, vt motivum intrinſecum, & tale decretum foret vnice executivū auxilij, non eſſet ſuppoſitio à nobis impedibilis; ſed potius foret inimpedibilis, vel ſequeretur vtrumque. At vero ſi ſemel admitteretur intentio efficax operis, nihil novi abſurdi contineret decretum exequens auxilium ſuapte natura reſpiciens illam intentionem vt motivum intrinſecum.

42 Dices: in preſenti quęſtione, in qua diſquirimus, an Deus poſsit prefinire efficaciter pœnitentiam ante prævisum abſolute peccatum, ſupponimus poſsibiles eſſe præfinitiones, ac proinde ſupponimus præfinitionē non tollere libertatem: ergo ſupponimus præfinitionem eſſe impedibilē à nobis. At ex eo quod Deus poſsit intēdere efficaciter operationem liberam per intentionem impedibilem à nobis, non ſequitur, quod ab illa poſsit intrinſece moveri ad exequendum auxilium: nam voluntas executiva auxilij eſt ſuppoſitio ſimpliciter antecedens reſpectu operis. Vnde ſi aliàs moveatur intrinſece à præfinitione, ſitque eſſentialiter connexa cum opere, auferet eius libertatem: quia ſuppoſitio ſimpliciter antecedens connexa eſſentialiter cum opere tollit libertatem. Quapropter ſicut ex eo quod admittatur aliqua ſuppoſitio connexa cum opere, quæ ſolum ſecundum quid ſit antecedens, & ſimpliciter ſit conſequens, non infertur poſſe admitti ſuppoſitionem eſſentialiter cōnexam cum opere, quæ ſimpliciter ſit antecedens, ita ex eo quod Deus poſsit efficaciter præfinire, ſive intendere operationem liberam, non ſequitur poſſe intrinſece moveri ab illa intentione ad exequendum auxilium: nam hæc voluntas exequens foret ſuppoſitio ſimpliciter antecedens inimica libertatis; illa vero voluntas intentiva non eſſet ſuppoſitio ſimpliciter antecedens.

43 Reſp. primo hoc ipſo, quod permittatur poſsibilem eſſe prefinitionem formalem conſenſus liberi, debere neceſſario permitti, poſſe Deum ab illa intentione moveri intrinſece ad exequendum auxilium; & poſſe exequi auxilium per volitionē amantē auxilium, quia efficax, ſeu per volitionem, quæ ſit electio formalis medij vt efficacis: quæ eſt volitio eſſentialiter connexa cum opere, & quædā prefinitio ſimplex virtualis illius, vt autē maneat illæſa libertas admiſſa illa præfinitionē, dicendum eſt, auxilium mandari executioni duplici decreto; altero indifferēti, quod ipſa operatio eſſentialiter per ſe ſupponit tanquam principiū per ſe requiſitū ad ſui exiſtentiā, & quod attingitur à ſcientia media ex parte hypotheſis, altero ſupponente eſſentialiter intentionē efficacē conſenſus, quod per ſe non ſupponitur ante conſensū, neque ex exigentia conſenſus, neque ex perfectione Dei, neque attingitur à ſcientia media ex parte hypotheſis. Nam hoc ipſo, quod præfinitio ſupponat eſſentialiter ſcientiā mediā, debet inferre pro poſteriori ad ſe illud, quod ſcientia media eſſentialiter attingit ex parte hypotheſis, & omnia, quę ſunt neceſſaria ad libertatē; ad hanc autē requiritur, vt auxiliū congruū mandetur executioni per decretū indifferens; vt probavi diſp. 12. ergo debet inferre decretū indifferens; aliunde vero debet inferre decretū eligens, & exequēs auxilium, quia efficax, & conſequenter connexum cum opere.

44 Secundo reſp. nos in præſenti quæſt. non ſupponere, nec permittere abſolute prefinitionē operis liberi, ſed ſolum conditionate, nimirū ſub conditione, quod inimpedibilitas præfinitionis non officeret libertati. Senſus enim noſtrę quæſtionis eſt hic: quamvis non repugnaret præfinitio efficax pœnitentiæ ex capite libertatis (ſicut revera in noſtra ſentētia repugnat, eo quod illa prefinitio eſſet inimpedibilis) ſed cum libertate cohęreret ſuppoſitio inimpedibilis connexa cum opere; adhuc repugnaret præfinitio efficax pœnitentiæ ante prævisum abſolute peccatū. Itaque ratio, quam nos adducimus ad probandā repugnantiā illius præfinitionis, pariter probat Deum poſſe exequi auxiliū congruum per voluntatē eſſentialiter connexā cum opere, ſi ſemel poteſt præfinire. Vnde illa efficax etiam eſt ad probandā repugnātiam præfinitionis, ſi aliūde probetur ſuppoſitionem inimpedibilem officere libertati, quando eſt connexa cum opere.

45 Obijcies rurſus, ſtat Deum intendere efficaciter aliquē finem, quin ab illa intentione poſsit intrinſece moveri ad ponēda omnia media requiſita ad finem. nam ad pręſentem quæſtionem ſaltem ſupponimus poſsibiles eſſe præfinitiones ſub conditione, quod earum inimpedibilitas non officiat libertati. At quāvis præfinitio inimpedibilis non officeret libertati, non propterea poſſet intrinſece movere Deū ad adhibēda omnia, quę ſunt requiſita ad cōſecutionem operis præfiniti: nam vt exiſtat opus liberum præfinitum, opus eſt, vt Deus offerat voluntati concurſū indifferentē ad vtrūque extremū: at implicat vt Deus à prefinitione moveatur intrinſece ad offerendū concurſum indifferentem; quia alioqui voluntas offe-

rens cõcurſum ad vtrumque extremũ eſſet eſſentialiter cõnexa cũ opere; quod ex terminis pugnat cum libertate, quia voluntas oblativa concurſus conſtituit actum primum; & omnia, quæ conſtituunt actũ primum liberum, debent eſſe indifferẽtia. Vnde etiã omnes illi, qui ponunt præfinitiones inimpedibiles, dicunt voluntatem oblativam concurſus debere eſſe indifferentem.

46 Reſpondeo voluntatem oblativam concurſus eſſe principium immediatum operis liberi, & ex terminis vis omne principium immediatum operis liberi debere eſſe indifferens, vnde illam non poſſe ſupponere eſſentialiter præfinitionem operis. Cum hoc tamen recte componi, quod ab intentione illa, ſeu præfinitione efficaci operis poſsit Deus moveri intrinſece ad imperandam volũtatem oblativam concurſus; ſicut movetur ad exequendam exiſtentiam auxilij, quia voluntas illa oblativa eſt medium proximum ratione ſui requiſitum ad exiſtentiam operis liberi. Ex eo vero quod à præfinitione poſsit moveri intrinſece Deus ad amandam illam voluntatem oblativam concurſus, non ſequitur, quod ipſamet volitio oblativa concurſus poſsit moveri ab illa præfinitione. Et ratio eſt, quia voluntas oblativa concurſus amat exiſtẽtiam ipſius operis liberi: vnde cum ex vi intentionis ſolum moveri poſsit voluntas ad amanda media prerequiſita ad finem rectæ operationis; & ipſa operatio non ſit medium ad ſe ipſam; non ſequitur quod voluntas oblativa concurſus poſsit intrinſece moveri ab illa intentione. Quod confirmatur: nam ad id ab intentione moveri poteſt intrinſece voluntas in noſtra ſententia, ad quod ponendum determinat ipſa intentio; cum ergo intentio non determinet ad exiſtentiam operis præfiniti, ſed ad exiſtentiam auxilij, & ad exiſtentiam voluntatis offerentis concurſum; ſolum poteſt moveri intrinſece voluntas in noſtra ſententia ad amãdam exiſtentiam auxilij, & voluntatis offerẽtis concurſum. Quod confirmo; nam præfinitio ſicut ſolum movet ad ponendam hypotheſim, ſub qua per ſcientiam mediam operatio prefinita ſupponitur futura; ita ſolum movet ad amorem executivum illius hypotheſis: ac proinde ſolum poteſt exercere munus motivi intrinſeci reſpectu voluntatis inducentis integram illam hypotheſim; ac proinde reſpectu voluntatis inferentis decretum oblatum concurſus; non vero reſpectu ipſius decreti oblativi concurſus.

47 Quod iterum alia via explico: intentio efficax finis poteſt movere intrinſece ad executionem mediorum externorum, quæ cum non ſint actus voluntatis de ſe reſpicientes motivum intrinſecũ, poſſunt referri in finẽ ratione voluntatis interiꝰ reſpicientis illud motivum: non tamen poteſt movere intrinſece voluntatem illam, quæ eſt mediũ, & habet ſuum motivum intrinſecum diſtinctum ab intentione finis; quia voluntas illa ſemel habens ſuum motivum intrinſecum, capax non eſt variandi ipſum, & reſpiciendi aliud. Cum ergo voluntas offerens concurſum de ſe habeat ſuũ motivũ intrinſecũ diſtinctũ ab intentione efficaci operis, non eſt capax reſpiciendi vt motivum intrinſecum illam intentionem.

48 Confirmatur, & explicatur amplius: intentio efficax operis liberi, vel determinat immediate ad exiſtentiam volitionis offerentis concurſum, vel non determinat immediate, ſed mediante alia volitione, quæ ſupponat intentionem illam, & inferat volũtatem oblativam concurſus. Si primum: ergo etiam determinat immediate ad exiſtentiam auxilij, ſiquidem auxilium non minus conſtituit potentiã proximam, quam voluntas oblativa concurſus: ergo intentio illa eſt voluntas executiva auxilij: ergo admiſſa illa intentione non eſt abſurdum quod auxilium mandetur executioni per voluntatem connexam cum opere. Si autem illa intentio efficax non determinat immediate ad voluntatem oblativam cõcurſus: ergo ex illa oritur voluntas determinãs immediate ad volitionem oblativam concurſus, illamque inferens tanquam actum imperatum. Et de hac voluntate intermedia dicimus poſſe moveri intrinſece ab intentione efficaci finis: nam quicumque intendit efficaciter finem, reflectens ſupra ſuam intentionem, poteſt ab illa intrinſece moveri ad imperandam exiſtentiã mediorum requiſitorum ad cõſecutionẽ finis.

49 Objcies tertio: poteſt quis per imperium efficax charitatis determinari ad actũ miſericordię, quin iſte moveatur, moverivè poſsit intrinſece ab ipſo imperio: ergo pariter per intentionem efficacem operis liberi poterit Deus moveri ad decretum executivum auxilij, quin hoc decretum moveri poſsit intrinſece à tali intentione. Reſpondeo negando conſequentiam. Diſparitas eſt; nam dum quis imperat efficaciter actũ miſericordię per imperium charitatis; actus miſericordiæ ſe habet inſtar medij exterioris, & per modum effectus: imperium vero charitatis ſe habet per modum electionis immediate determinantis ad exiſtentiam illius. Vnde ex hac paritate ſolum probaretur, intentionem efficacem pœnitentiæ non poſſe movere intrinſece ad decretum executivum auxilij ſufficientis, ſi ipſa eſſet per ſe ipſam immediate executiva, & determinativa illius auxilij: ſi autem ſit pure intentiva, & ex illa poteſt oriri electio auxilij ſufficientis; hæc electio poteſt ipſam, vt motivum intrinſecum reſpicere.

SEC-

SECTIO QVINTA.

Inſtauratur noſtra ratio ſpecialiter contra Prædeterminatores.

50 NVNC contra Prædeterminatores aſſerentes auxilium prædeterminans eſſe neceſſarium ad obſervationem præcepti, & ad ſingula opera ſalutaria, oſtendo, Deum non poſſe præfinire pœnitentiam ante prævisum abſolutè peccatum; quia poſſet; ſane ex illa intentione cogeretur permittere peccatum. Ergo poſſet pro poſteriori ad illam intentionem vnico decreto amare permiſsionem paſsivam peccati, ſeu illam permiſsionem paſsivam eligere ſecundũ vtilitatem intrinſecam, quam habet ad finem pœnitentiæ, & quatenus eſt neceſſaria ad finem pœnitentiæ. Atqui permiſsio paſsiva peccati in illa ſententia nihil aliud eſt, quam collatio auxilij ſufficientis ad obſervandum præceptum, & negatio auxilij prædeterminantis omnino prærequiſiti ad actualem obſervationẽ: ergo in illa ſententia poteſt Deus eodẽ decreto efficaciter amare collationẽ auxilij ſufficientis & negationem auxilij prædeterminantis. Ad decretum amans efficaciter negationem auxilij prædeterminantis,& collationem auxilij ſufficientis habet eſſentialem connexionem, ſaltem Logicam cum peccato; quia iuxta Prædeterminatores impoſsibile eſt, me habere auxilium ſufficiens, & carere auxilio prædeterminante ad obſervandum præceptum, quin omittam actum præceptum,& conſequenter quin peccem: ergo iuxta ipſos poterit Deus conferre auxiliũ ſufficiens ad obſervandum præceptum per decretum eſſentialiter incompoſsibile cum obſervatione præcepti; nimirum per decretum eſſentialiter connexum cum non obſervatione, ſeu peccato. At hoc eſt impoſsibile: quia decretum conferens auxilium ad obſervandũ præceptum applicat medium ſufficiens ad obſervationem præcepti, & conſequenter ſerio intendit obſervationem præcepti, ſerioque vult impleri per talem obſervationem: ergo ſerio intendit, vt obſervatio præcepti coexiſtat ſecum, tum quia ſolum adimpleri poteſt per obſervationem præcepti ſecum coexiſtentem; tum quia dum intendit,vt exiſtat obſervatio præcepti, intendit, vt obſervatio præcepti oriatur ab auxilio, & coexiſtat cum illo: ergo intendit, vt coexiſtat cũ decreto executivo talis auxilij, & conſequenter intendit, vt coexiſtat ſecum: ergo ſi tale decretum eſt imcompoſsibile eum obſervatione præcepti, ſerio intendit, vt obſervatio præcepti coexiſtat cum aliquo incompoſsibili ſecum; quod eſt intendere coexiſtentiam chymæricam, & ad illam applicare medium: quod plane repugnat; ſiquidem Deus neque inefficaciter poteſt intendere chymæram.

SECTIO SEXTA.

Breuiter proponuntur Validiores rationes oſtendentes, Deum non poſſe efficaciter præfinire pœnitentiam ante præmiſſum abſolute peccatum.

51 QVicumque intendit efficaciter aliquem finem, ad cuius conſecutionem eſt neceſſarium mediũ conſtitutum in poteſtate ipſius, & quod antecedenter ad intentionem non ſupponitur poſitum;poteſt vel per illam intẽtionem exequi immediatè medium illud,vel ſi per intentionem non exequitur immediate illud;poteſt ſupra illam intentionem reflectere, ab illaque intrinſece moveri ad exequendum, nimirum eliciendo volitionem executivam medij, quæ reſpiciat vt motivum intrinſecum ipſam intentionem; eamque proinde eſſentialiter ſupponat: ergo ſi Deus intendere poteſt efficaciter pœnitentiam ante prævisum abſolutè peccatum, poterit exequi immediate auxilium ſufficiens, cum quo homo ponit peccatum, quod eſſentialiter ſupponit ipſa pœnitentia; vel per ipſammet intentionem efficacem pœnitentiæ, vel per voluntatem ſubſecutam,quæ reſpiciat vt motivum intrinſecum illam intẽtionem: ac proinde per volitionem eſſentialiter connexam cum exiſtentia peccati: tam enim intentio illa efficax pœnitentiæ; quam volitio collativa auxilij eam eſſentialiter ſupponens vt motivum intrinſecum ſui, connectitur eſſentialiter cum exiſtentia peccati. At repugnat voluntatem collativam auxilij ſufficientis ad recte operandum, & obſervandum præceptum eſſe eſſentialiter connexam cum exiſtentia peccati; nam hoc ipſo eſſet eſſentialiter incompoſsibilis cum recta operatione, & obſervatione præcepti: quod implicat in terminis: nam hoc ipſo illa voluntas ſerio intenderet exiſtentiam chymæræ, ſiquidem illa,quantum eſt ex ſe vult, vt homo obſervet præceptum, ipſumque adimpleat, ac proinde vt coexiſtat ſecum recta operatio: chymæra autem eſt coexiſtere rectam operationem cũ voluntate eſſentialiter incompoſsibili cum ipſa: ergo hoc ipſo illa voluntas intenderet exiſtentiam chymeræ. Cum ergo hoc repugnet, repugnat intentio efficax pœnitentiæ ante prævisum abſolute peccatum: ex qua hæc implicatio naſcitur.

52 Confirmatur primò: quia ſi ſemel intentio efficax pœnitentiæ ex terminis ſuis non ſupponit propriori ad ſe permiſsionem peccati: ergo poſsibilis eſt intentio efficax pœnitentiæ, quæ ſimul ſit permiſsio peccati, ſeu voluntas exequens auxilium ſufficiēs: nam ſi ex terminis intentio efficax finis non ſupponit exiſtentiam medij vnici ad conſecutionem finis, & illud medium ſit conſtitutum in poteſtate ipſius intendentis, ab ipſoque ponendum eſt; nulla poteſt eſſe repugnantia in eo quod eodem actu virtualiter indiviſibili, & agens intendat efficaciter finem, & exequatur medium illud: ergo cum exiſtentia auxilij ſufficientis ad obſervandum præceptū ſit eſſentialiter requiſita ad finem pœnitentiæ, & conſtituta in proxima poteſtate Dei, ſi non debet præſupponi ante omnem intentionem efficacem pœnitentiæ; poſsibilis erit Deo aliqua intentio efficax pœnitentię: quæ ſimul ſit voluntas executiva illius auxilij. Hoc autem repugnat: quia voluntas identificata cum intentione efficaci pœnitentiæ eſt eſſentialiter incompoſsibilis cū obſervatione præcepti; voluntas autem eſſentialiter incompoſsibilis cum obſervatione præcepti, nequit eſſe executiva auxilij ſufficientis: quia alioquī intenderet, vt recta operatio coexiſteret cum aliquo eſſentialiter incompoſsibili cum ipſa, quod repugnat.

Confirmatur ſecundo: quia intentio efficax pœnitentiæ antevertens permiſsionem peccati ex ſe eſt eſſentialiter connexa cum exiſtentia peccati, & ſimul virtualiter ſaltem determinans ad exiſtentiam auxilij ſufficientis præcedentis exiſtentiam peccati. Si autem ſemel Deus poteſt habere voluntatem ex vna parte eſſentialiter connexam cum peccato, & ex alia determinantem virtualiter ad exiſtentiam auxilij ſufficientis, & potentiæ proximæ peccandi: non poteſt repugnare, quod poſsit habere voluntatem eſſentialiter connexam cū peccato, & ſimul determinantem formaliter ad exiſtentiam auxilij ſufficientis: ac proinde exequentem immediate ipſum: ergo ex illa intentione efficaci redemptionis, ſequitur Deū poſſe conferre auxilium ſufficiens per voluntatem eſſentialiter connexam cum peccato quod repugnat.

53 Quapropter ex terminis repugnat intentio efficax alicuius finis non ſupponens exiſtentiam medij requiſiti eſſentialiter ad conſecutionem finis, & conſtituti in poteſtate ipſius operantis, quæ nec ſit executiva medij illius, nec potens intrinſece movere ad executionem illius. Et ratio à priori eſt; quia nulla intentio reſpiciens finem, & non ſupponens exiſtentiam medij conſtituti in poteſtate intendentis, poteſt eſſe incapax movendi intrinſece ad exiſtentiam voluntatis exequentis medium illud, quod ipſa non exequitur. Ex eo præcisè quod ſit amor efficax illius finis, & amor virtualis mediorum: nam eſſe amorem efficacem finis, & virtualem mediorum, non eſt impedimentum ad exercendum munus motivi intrinſeci reſpectu voluntatis formaliter amantis, & immediate exequentis medium. Si ergo aliqua intentio finis non poſſet movere intrinſece ad executionem medij vnici, hoc non haberet quatenus reſpicit finem; ergo hoc haberet; quatenus ipſa per ſe ipſam eſſet voluntaria & libera excluſio volitionis exequentis reſpicientis ipſam vt motivum intrinſecum. Ita vt haberet intentio illa hunc tendendi modum: *Nolo vt media mandentur executioni per voluntatem reſpicientem me ipſam vt motiuum intrinſecum.* Hoc autem repugnat: quia ille modus excludendi voluntarie, & libere eam volitionem, ſeu electionē mediorum, ſupponit illam electionem eſſe poſsibilem; & aliunde facit vt ſit impoſsibilis; quia cum ſit excluſio illius electionis, & aliunde per ſe identificetur virtualiter cum ipſa intentione, facit vt intentio ſit abintrinſeco incapax movere intrinſece ad electionem mediorum. Cum ergo hæc duo repugnent inter ſe, nempe intentionem eſſe abintrinſeco incapacem movere intrinſece ad electionem mediorum, & aliunde poſsibilem eſſe electionem intrinſece motam ab illa intentione, repugnat vt intentio ſit voluntaria, & libera excluſio electionis intrinſece reſpicientis ipſam.

54 Quare vbi finis talis eſt vt ex terminis ſuis poſtulet non mandari executioni aliquod medium eſſentialiter requiſitum ad exiſtentiam ſui, nec per intentionem efficacem ſui, nec per electionem eſſentialiter ſupponentem illam intentionem; talis finis eſſentialiter poſtulare debet vt intentio efficax ſui ſupponat iam exiſtens illud medium. Cum ergo pœnitentia ſit finis eſſentialiter poſtulans, vt auxilium ſufficiens ad recte operandum, nec mandetur executioni per ipſammet intētionem pœnitentiæ, nec per voluntatem eſſentialiter ſupponentem illam intentionem; conſequens eſt, vt pœnitentia ſit finis eſſentialiter incapax intendi, antequam ſupponatur exiſtens auxilium ſufficiens, & conſequenter antequam ſupponatur peccatum abſolutè præviſum.

55 Confirmatur tertio: nam ſi ſemel Deus poſſet intendere efficaciter pœnitentiam ante præviſum abſolute peccatum, poſſet intendere illam vt obtinendam per medium determinatum, nimirum per hanc nu-

me-

mero permiſsionem peccati, ſeu per collationem huius numero auxilij ſufficientis; ad hoc ipſo illamet intentio foret voluntas executiva auxilij: quia illa intentio eſſet amor efficax illius auxilij determinate, & eius collatio à ſolo Deo ponẽda eſſet independẽter ab omni diſpoſitione creaturæ. Vbi autem decretum efficax Dei terminatur ad aliquem effectum à ſolo Deo producendum independenter à meritis creaturę, vel alijs diſpoſitionibus, illud eſt intentivum ſimul & executivum. Sic decretum efficax producendi Angelum eſt eiuſdem executivum; & ideo Theologi admittentes electionem efficacem ad gloriam ante prę-viſa merita diſtingunt illam à voluntate executiva gloriæ, licet vtraque ſit amor efficax gloriæ; quia intentio gloriæ non ſupponit præſcientiam abſolutam meritorum, ſecus voluntas executiva. Et niſi recurrendo ad hanc rationem, non eſſet fundamentum ad diſtinguendam vnam ab alia: ergo decretum efficax conferendi auxilium ſufficiens, quod decretum identificatur cum intẽtione efficaci pœnitentiæ, eſt executivũ auxilij: ergo ſi Deus poſſet intendere efficaciter pœnitentiam ante prævíſum abſolute peccatum, poſſet exequi auxilium ſufficiens per voluntatem eſſentialiter connexam cum peccato.

56 Reſpondebit forſan aliquis, poſſe quidem Deum exequi auxilium ſufficiens per intentionem efficacem pœnitentiæ; cæterum nõ inde ſequi, quod intendat chymæram. Etſi enim voluntas collativa auxilij ſufficientis, quantum eſt ex ſe, intendat, vt exiſtat recta operatio, & vt coexiſtat cum auxilio ſufficiẽti, & potentia proxime expedita ad ipſam, non tamen intendere, vt coexiſtat cum ipſamet volitione exequente hic & nunc auxiliũ & virtualiter identificata cum intẽtione pœnitentiæ: reddetque rationem; quia talis volitio exequens auxilium hic & nunc, non eſt per ſe requiſita ad exiſtentiam talis auxilij. Non eſſe autem neceſſarium, vt qui vult exiſtentiam operationis, velit coexiſtentiam illius cum principio mediato per ſe non requiſito ad exiſtentiam principij immediati.

57 Sed contra primo, quia illa volitio exequens auxilium ſufficiens, & amans, quantum eſt ex ſe, rectam operationem, quantum eſt ex ſe vult impleri: at volitio non impletur niſi per coexiſtentiam ſui cum obiecto volito: ergo vult illam coexiſtentiam. Contra ſecundo, quia illa volitio vult, vt operatio recta coexiſtat cũ auxllio: ergo vult, vt coexiſtat cũ actuali dependẽtia talis auxilij à Deo: ergo vult, vt coexiſtat cũ aliqua volitione exequẽti illud auxiliũ; cum implicet auxiliũ exiſtere, & non pendere à Deo per aliquam volitionem: at non vult, vt coexiſtat cum alia volitione exequenti auxilium incompoſsibili cum tali præfinitione pœnitentiæ; quia hoc eſſet amare non exiſtentiam ſui: ergo vult, vt coexiſtat cum volitione exequenti auxilium identificata cum tali præfinitione pœnitentiæ, & conſequenter vult, vt coexiſtat ſecum, vel rurſus ſic. At non vult, vt coexiſtat cum volitione executiva auxilij, quæ defacto non datur, quia per hanc defacto auxilium non dependet à Deo: ergo vult vt coexiſtat cũ volitione, quæ defacto datur; ac proinde vult, vt coexiſtat cum ſeipſa.

58 Contra tertio: quia illa volitio vult vt recta operatio coexiſtat cum auxilio ſufficienti, vt libere, & gratioſe collato à Deo: ergo vult, vt coexiſtat cum decreto libero, per quod Deus illud auxilium exequitur, & gratioſe confert: nam illud auxilium conſtituitur in ratione libere exiſtentis, & gratioſe collati per decretum eiuſmodi.

SECTIO VLTIMA.

Soluuntur fundamenta ſententiæ adſtruentis intentionem efficacem pœnitentiæ ante præuiſum abſolute peccatum.

59 OBijciunt primo Authores contrariæ ſententiæ doctrinam Patrum, qui paſsim docent, Deum aliquãdo permittere peccata in electis, vt fiant humiles, & cautiores incedant, & vt proximis compatiantur, ſicut dicunt permiſiſſe lapſum Div. Petri: ſimiliter dicunt, Deum permiſiſſe lapſum Adæ, vt ſequeretur bonum redemptionis per Chriſtum. Ergo docent permiſsionem peccati ortum ducere ex præintenta humilitate, cautela compaſsione proximorum, & redemptione, quæ omnia bona occaſione peccati colliguntur: ergo poteſt Deus permittere peccatum ex præintenta pœnitentia. Aſſumptum probatur primo ex Damaſceno lib. 2. fidei cap. 29. *Permittitur*, inquit, *quemquam quandoque in turpem incidere actionem ad emendationem deterioris affectus; verbi cauſa; quis eſt elatus in virtutibus, & recte factis ſuis; hunc ſinit Deus in adulterium prolabi, vt per caſum, in cognitionem propriæ infirmitatis veniens, humiliatus confiteatur Domino.* Secundo ex Irinæo lib. 4. adverſus hæreſes cap. 74. aſſerente, Deum permittere peccata noſtra, vt erudiamur & emendemur: *Deo magnanimitatem præſtante in apoſtaſia hominis, homine autem erudito per eam, quemadmodum & Propheta ait: emendabit te abſceſsio tua; præfiniente Deo omnia ad hominis perfectionem, vti & bonitas*

nitas oſtendatur, & iuſtitia perficiatur. Tertio ex Iſidoro lib. 2. ſententia de ſummo bono cap. 39. in medio: *Ideo nonnunquam electi lapſu carnali corruunt, vt à vitio ſuperbiæ ſanentur, & carnis vitio humilientur, vt ſurgant.* Quarto ex Auguſtino lib. 11. de Civit. cap. 24. *Deus permiſsit prædeſtinatos ex Iudæis, & gentibus incidere in peccatum in fidelitatis, vt de amaretudine illius pœnitendo confeſsi, & de dulcedine diuinæ miſericordiæ credendo converſi dicant illud.* Pſalm. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te.* Similia habet lib. quæſtionum in Manichæum quæſt. 14. celebreque eſt in hac materia teſtimonium illud D. Auguſtini lib. 14. de Civit. vbi ait: *Audeo dicere ſuperbis eſſe vtile cadere in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum, vnde ſibi diſpliceant, qui iam ſibi placendo ceciderant. Salubrius enim Petrus ſibi diſplicuit, quando flevit, quam ſibi placuit, quãdo præſumpſit. Hoc dicit & ſacer Pſalmus: imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine; id eſt, vt tu eis placeas quærentibus nomen tuum, qui ſibi placuerant quærendo ſuum.* Quinto ex D. Thoma 1.2.q. 79. art. 4. *Deus permittit aliquos cadere in peccatum, vt peccatum ſuum agnoſcentes humilientur, & convertantur.* Et ſic paſsim loquuntur alij Patres, vt Gregorius hom. 21. in Evang. Bernard. ſerm. 54. in Cant. Chryſologus ſerm. 97. Niſenus, & alij: ergo certũ eſt apud Patres Deum permittere peccata propter medicinam ſuperbiæ, ſive propter ſanitatẽ humilitatis ac propriæ diffidentiæ.

60 Vt obiectionem ſolvam, noto bonum pœnitentiæ, & humilitatis ſupponentis cognitionem experimentalem proprij lapſus dupliciter poſſe movere ad permittendum peccatum. Primo directe, quatenus Deus directe intendat bonum pœnitentiæ, & humilitatis, & ad conſequendum hunc finem permittat peccatum. Et hoc pacto aſſero non poſſe bonum pœnitentiæ, & humilitatis eſſentialiter ſupponentis peccatum movere Deum ad permittendum peccatum. Vt enim inquit Auguſtinus in Pſal. 125. ad illa verba: *Euntes ibant & flebant: Melius eſt, vt nullus ſit miſer, quam vt tu facias miſericordiã. Qui enim vt faciat miſericordiã, optat eſſe miſeros, crudelem habet miſericordiam: quomodo ſi medicus, vt exerceat artẽ ſuam, optaret multos eſſe ægrotos, crudelis medicina eſſet. Melius eſt, vt omnes ſani ſint, quam vt exerceatur ars medici: ergo melius eſt, vt omnes Beati regnent in illa patria, quam vt fuerint, quibus impendatur miſericordia.* Et lib. de natura & gratia cap. 15. *Vtinam non fuiſſet miſeria, ne iſta eſſet miſericordia neceſſaria.* Et infra cap. 26. *Sed & medicus ad curandum iam vulneratum paratus eſſe debet, non debet autem vt ſanus vulneretur, optare*: Ergo iuxta Auguſtinum non poteſt Deus ante prævisionem abſolutam miſeriæ eam præfinire miſericordiam, quę neceſſario ſupponit miſeriam culpæ, & Deum neceſsitat ad procurandum, vt ea miſeria in rerum natura exiſtat, vt illi adhibendo remedium obtineat finem oſtendendi miſericordiam præintentam; neque ante abſolutam prævisionem vulneris poteſt præfinire efficaciter curationem pœnitentiæ eſſentialiter ſupponentem vulnus peccati.

61 Secundo poteſt bonum pœnitentiæ, & humilitatis colligendum occaſione peccati movere Deum indirecte ad permittendum peccatum; Deus enim neceſſario cõplacet in eo, quod ſi homo peccet, pœnitentiam agat; & in eo, quod ſi in adulterium, vel aliud fœdum peccatum incidat, inde humilietur, & diſcat non ſuperbire, neque de proprijs viribus confidere. Vnde videnre Deo, quod ſi homo incidat in peccatum, acturus eſt pœnitentiam, & inde humiliandus, magnũque emolumentum ſpirituale percepturus; hęc ſcientia, & complacentia minuant difficultatem, quam haberet in permittendo peccatum; imo vbi homo, qui permittitur cadere, eſt antecedenter electus ad gloriã, nullo pacto Deus permitteret ipſum cadere in peccatum, niſi ſciret per pœnitentiam ſurrecturum, & caſum fore illi occaſionem humilitatis, & aliorum ſpiritualium bonorum. Complacentia ergo in bonis colligendis occaſione peccati indirecte movet ad permittendum peccatum, quatenus ſi Deus non videret illud bonum colligendum occaſione peccati, nullo pacto permitteret peccatum. Quare Deus non permittit peccatum directe, vt homo humilietur, & doleat, ſed potius non impedit peccata, quia affectus erga bonum pœnitentię facit peccatum apparere minus malum, cum ſit reparabile, & quidem cum lucro pœnitentiæ, & humilitatis. Quo ſenſu dicitur Deus non pemittere mala niſi vt habeat occaſionem ad maiorem bona.

62 Et in hoc ſenſu explicat Cardinalis de Lugo diſput. 7. de Incarnat. ſect. 2. quomodo Deus ex affectu erga Chriſtum Redemptorem permiſerit peccatum Adæ, quod non permiſiſſet, niſi prævidiſſet, inde ſumendam occaſionem tanti boni, quanta eſt redẽptio Chriſti: quę eſt doctrina Chryſoſtomi homil. de Adam & Eva; & in hoc ſenſu canit

Ec-

Eccleſia: *O fœlix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem.* Quod explicat Cardinalis, & poſt ipſum P. Aldrete diſp. XI. de Prædeſt. ſect. 2. num. 5. exemplo Patris habentis duos filios, qui licet vtrumque diligat, magis tamen diligit iuniorem, ideoque facile permittit primogenitum navigare, vel militare, non quidem eo animo directè, vt hæreditas devolvatur ad ſecundum; ſed quia propter affectum erga ſecundum non iudicat adeò grave malum, quod forſan primus filius in bello occumbat; cum ex eo malo ſequatur illud bonum, quod ſecundus filius ſit hæres. Sic ergo Deus non vult permittere peccatum directe, vt homo doleat, vel humilietur, ſed tãtum ex affectu erga humilitatem & pœnitentiam permittit facilius peccatum, quod alias forte non permitteret, niſi videret eſſe malum reparabile cum tanto emolumento; ideoque indirecte dici poteſt Deus permittere peccata in prædeſtinato ex affectu erga eius ſalutem. Vnde Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 9. Loquens de Prædeſtinatis, inquit: *Talibus diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, vſque adeò prorſus omnia, vt etiam ſiqui eorum deuiant, atque exorbitant; etiam hoc ipſum faciat eis proficere in bonum; quia humiliores redeunt, atque doctiores.*

63 Hoc pacto etiam permittit Deus peccata reproborum ex complacentia, quam habet erga bonum colligendum in prædeſtinatis occaſione illorum peccatorum. Sic ex complacentia in martyrio permittit eſſe tyrãnos, qui martyres torqueant: non quia directe intendat coronam martyrij eſſentialiter ſupponentem peccata tyrãnorum, & indirecte moveatur ad permittendum peccatum tyrannorum: ſed quia complacentia in bono martyrij minuit difficultatem, quam habebat in permittendo tanto ſcelere, & ita peccata reproborum cooperantur in bonum prædeſtinatorum; permittit enim Deus peccata reproborum, quia ſibi complacet in bonis, quæ inde prædeſtinatis obveniunt; & id circo reprobos dicitur creare propter vtilitatem Sanctorum; vt docet Auguſt. lib. 11. de Geneſi ad lit. cap. 7. & 8. vbi ait: *Fruſtra dicitur non crearet Deus, quos ſciebat malos futuros; cur enim non crearet, quos ſciebat bonis profuturos?* Item Proſper in ſentent. ad caput vndecimum Gallorum inquiens: *Qui ſibi ſua iniquitate nocituri ſunt, ad vtilitatem naſcuntur aliorum.* Et rurſus Auguſtin. lib. 11. de Civit. cap. 18. dicens: *Neque enim Deus vllum, non dico Angelorum, ſed vel hominum crearet, quem malum futurũ eſſe præſciſſet, niſi pariter noſſet, quibus eos bonorum vſibus commodaret; atque ita ordinem ſæculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibuſdam quaſi antitheſis honeſtaret.* Idem docet lib. de corrept. & grat. cap. 10. his verbis: *Saluberrime confitemur, Deum, Dominumque rerum omnium, qui creauit omnia bona valde, & mala ex bonis exoritura præſciuit, & ſciuit magis ad ſuam omnipotentiſſimam bonitatem pertinere, etiam de malis benefacere, quam mala eſſe non ſinere, ſic ordinaſſe Angelorum & hominum vitam, vt in ea prius oſtenderet, quid poſſet liberum arbitrium, deinde quid poſſet gratiæ beneficium.* Ex quibus omnibus conſtat, Auguſtinum ſolum contendere, Deum nunquam permittere peccata, quin prævideat quid boni facturus, ſit ipſe occaſione peccati; quatenus complacentia in illo bono minuit difficultatem permittendi peccatum: nullatenus autem contendere, quod Deus permittat peccatum, quia antecedenter intendit bonum eſſentialiter ipſum ſupponens.

64 Obijciunt ſecundo poteſt fidelis laudabiliter deſiderare, & à Deo petere coronam martyrij, ardenter deſiderando pro Chriſto vitam ponere; quem finem obtinere non poteſt quin interveniat peccatum tyranni: ergo poterit Deus coronam martyrij præfinire exaudiens vota, & preces martyris, & ex illo fine peccatum tyranni permittere. Reſpondeo: martyrem non poſſe licite intendere abſolute finem eſſentialiter ſupponẽtem peccatum tyranni. Sed ex complacentia in aureola martyrij, & ex deſiderio ſubeundi pro Chriſto mortem ſub conditione, quod tyrannus velit illam inferre, vel glorificandi coram tyranno Chriſtum, poſſe abſolute ſe ſiſtere coram ipſo & Chriſtum prædicare, vt vel tyrannum & alios ad Chriſtum trahat, vel Chriſtũ glorificet, caſu quo in odium fidei velit tyrannus ipſum occidere. Quare, deſideriũ martyrij ante pręviſum abſolute peccatum tyranni, non eſt abſolutum, ſed conditionatum; & ſolum eſt abſolutum in ordine ad non impediendam ſui necem, ſi tyrannus velit illam inferre in odium fidei. Poſſumus ergo petere à Deo imprimis ne impediat noſtram paſſionem & necem, ſed vt eam permittat propter finem aliquem gloriæ ſuæ: deinde poſſumus à Deo petere, vt vel nos ponat in occaſionibus profitendi fidem, vel patiendi; ſiquidem ad hoc non eſt neceſſarium, quod mediet peccatum, cum aliud ſit occidi; aliud incidere in manus eorum, qui nos poſſunt occidere. Præterea poſſumus à Deo petere, vt nos in eo periculo conſtitutos confortet auxilijs efficacibus ſuæ gratię, quæ ipſe elargiri optime poteſt,

teſt, quin implicitè amet peccatum. Denique poſſumus à Deo petere, vt eo modo, quo poteſt permittat tyranno occaſionem occidendi nos propter finem: quod Deus præſtare poteſt, quin antecedenter ad peccatum tyranni abſolute prævisum abſolute intendat aureolam martyrij eſſentialiter ſupponentem peccatum tyranni.

65 Obijciunt tertio ex Patre Quiros: poteſt dari in Deo ante prævisũ abſolute peccatum volitio eſſentialiter connexa cum peccato: ergo etiam intentio pœnitentię. Conſequentia patet, quia ſi ex aliquo capite repugnet intentio pœnitentiæ, eſt, quia infallibiliter infert peccatum. Antecedens probatur primo, quia poteſt Deus præfinire permiſsionem peccari, quia in permiſsione peccati nihil mali reperitur: at voluntas efficax permittendi peccatum illud infallibiliter infert. Probatur ſecundo, quia Deus poſtquam decrevit dare auxilium vt duo, ſub quo cognoſcat futurum peccatum, ante ipſum abſolute prævisum vult negare auxilium vt quatuor, quo evitaretur, quæ volitio ex ſuppoſitione illius ſcientię infallibiliter infert peccatum. Cõfirmatur: quia quis neget poſſe Deum habere hoc decretum: *Etiamſi per ſcientiam mediam videam auxilium, vt duo fore inefficax, nolo ei aliud adiungere.* Hæc autem voluntas iuncta cum ſcientia media inefficaciæ antecedit futuritionem peccati, & cum illa infallibiliter connectitur.

66 Reſpondeo diſtinguendo primum antecedens: *Poteſt dari in Deo ante prævisum abſolute peccatum volitio eſſentialiter connexa cum peccato*; propter id quod ſupponit; tranſeat antecedens: eſſentialiter connexa cum peccato, propter id, quod amat; nego antecedens & conſequentiam. Explico diſtinctionẽ. Præfinitio efficax pœnitẽtiæ ante prævisum abſolute peccatum, eſt eſſentialiter connexa cum peccato, propter finem quem amat antecedenter ad permiſsionem peccati, nempe propter pœnitentiã, quę eſſentialiter ſupponit peccatum. Vnde vi illius cogitur Deus procurare exiſtentiam peccati ad hoc, vt obtineat finem præintentum; vt conſtat ex noſtra prima & communi ratione propoſita ſect. 1. At volitio illa, de qua in argumento, non eſt connexa cum peccato propter id quod amat; nam illa ſolum amat exiſtentiam cuiuſdam auxilij ſufficientis, quod hic & nunc prævisum eſt in efficax, & carentiam omnis alterius auxilij: obiectum autem hoc non eſt connexum cum peccato; nam exiſtentia auxilij ſufficientis poteſt per ſe immediate coniungi cum obſervatione præcepti & conſequenter cum carentia peccati, & ad hoc vt coniungatur, conferrur à Deo. Tota autem connexio cum peccato eſt ratione ſciẽtię mediæ de inefficacia auxilij, quam ſcientiam illud decretum ſupponit, minime tamen amat abſolute & antecedenter. Deus enim quantum eſt ex ſe ſicut vult, ne exiſtat in tempore peccatum, ita quantum eſt ex ſe vult non habere ſcientiam repræſentantem exiſtentiam peccati; eamque ſcientiam ſolum vult habere ex ſuppoſitione quod exiſtat, vel exiſteret peccatum.

67 Præterea dico, falſum eſſe, quod volitio amans immediate permiſsionem peccati ſit eſſentialiter connexa cum peccato: nã permiſsio paſsiva peccati, quæ eſt obiectum illius volitionis, nihil aliud eſt, quam collatio talis auxilij ſufficientis, v. g. *A.* & negatio omnis alterius auxilij: collatio autem illius auxilij, & negatio omnis alterius non eſt connexa cum peccato, ſed coniungibilis cum eius carentia, & ad hanc coniunctionem ordinatur illa collatio auxilij: volitio vero terminata ad illam collationem non ſupponit per ſe ſcientiam mediam de inefficacia auxilij: vt evincit noſtra ſecunda ratio: quia illa volitio intendit ſerio, vt exiſtat obſervatio præcepti, & ad hoc applicat medium; implicat autem, vt volitio divina ſit eſſentialiter incompoſsibilis cum eo, quod ſerio intendit, & ad quod applicat medium: ergo volitio illa non eſt eſſentialiter connexa cum peccato; & conſequenter, non ſupponit eſſentialiter ſciẽtiam mediam de inefficacia auxilij.

68 Quare repugnat, quod Deus immediate exequatur auxilium ſufficiens ad obſervandum præceptum per volitionem, quæ intrinſece habeat hunc modũ tendendi: *Quãvis videam, Petrum peccaturum, ſi ei conferam dumtaxat auxilium A, nihilominus volo ei illud dumtaxat auxilium conferre.* Ratio eſt, quia hoc decretum eſſentialiter ſupponit ſciẽtiam mediam peccati futuri nubillo auxilio, ac proinde eſſentialiter cõnectitur cum exiſtentia peccati; & propterea eſt eſſentialiter incompoſsibile cum obſervatione præcepti: implicat autem vt Deus conferat auxilium ab obſervandum præceptum per decretum eſſentialiter incompoſsibile cum obſervatione præcepti; quia decretum illud hoc ipſo intenderet chymæram, nimirum coniũctionem ſui cum obſervatione præcepti. Vnde licet ſuppoſita ſcientia de inefficacia auxilij Deus habeat decretum collativũ talis auxilij, illud decretum non poſtulat eam ſcientiã ſaltem determinate, ſed omnino per accidens coniungitur cum illa. Et licet verificetur, Deũ conferre auxilium, quamvis videat fore inefficax, tamen veritas hęc non eſt eſſentialis ipſi de-

decreto collativo auxilij, vtpote quod conciperetur à Deo libentius, ſi videret auxilium fore efficax: ſed veritas illa conſiſtit in complexo decreti, & ſcientiæ mediæ per accidens præſuppoſitæ ad ipſum.

69 Pro maiori intelligentia nota, diſtinguendam hic eſſe permiſsionem activam peccati à permiſsione paſsiva, & aliud eſſe amare directe permiſsionem activam, aliud amare directe permiſsionem paſsivam peccati. Permiſsio activa eſt ipſum decretum conferendi auxilium *A*, quod hic & nunc prævidetur fore inefficax & negandi omne aliud auxilium. Vnde in recto importat decretum, per accidens ſupponens ſcientiam de inefficacia auxilij, & de obliquo illam ſciẽtiam. Hanc permiſsionem activam poteſt Deus directe amare ſecundum id quod importat in recto per aliud decretum imperans decretum executivum auxilij: cæterum non poteſt amare niſi pro poſteriori ad ſcientiam de inefficacia auxilij: neque poteſt illam amare amore antecedenti ſecũdum illud, quod ea permiſsio importat de obliquo: ſiquidem Deus amore antecedenti non amat ſcientiam de inefficacia auxilij, ſed potius amore antecedenti amat ſcientiam oppoſitam; quia ſicut quantum eſt ex ſe vult, vt homo recte operetur, ita quãtum eſt ex ſe, & amore antecedenti vult, vt præceſſerit in ipſo ſcientia media de efficacia auxilij: ſolumque ex ſuppoſitione conſequenti quod voluntas creata ſit prave operatura, vult habere ſcientiam de inefficacia auxilij. Permiſsio paſsiva peccati ſecundum rectum eſt ipſa collatio externa auxilij *A*, & negatio omnis alterius auxilij. Hanc permiſsionem paſsivam amat directe Deus per decretum executivum auxilij; & hoc decretum nequit ſupponere eſſentialiter ſcientiam mediam de inefficacia auxilij, cum intendat efficaciam auxilij, ſeu obſervationem præcepti. At decretum, quod immediate amat tanquam ſuum obiectum directum, ipſum decretum executivum auxilij, non eſt inconveniens, quod ſupponat eſſentialiter ſcientiam de inefficacia, quia iſtud decretum non amat obſervationem præcepti, ſed amat decretum collativum auxilij & intentivum talis obſervationis.

70 Obijcies quinto, ex Godoy diſp. 63. n. 8. & 38. omne quod cõducit ad aliquem finem, ſi ſit amabile, poteſt ex intentione talis finis præparari & amari: ſed permiſsio peccati conducit ad finem prædeſtinationis, & alias à Deo poteſt amari, & amatur defacto: ergo poteſt amari, & præparari à Deo ex intentione finis prædeſtinationis, qui eſt beatitudo; & defacto ſic præparatur. Aliunde vero medium remotum non eligitur in ordine ad finem, niſi ex amore & intentione medij proximioris, ſi hoc ſit amabile ab intendente finem: at permiſsio peccati eſt medium remotum ad finem prędeſtinationis, pœnitẽtia vero eſt medium proximius, & alias amabilis à Deo: ergo permiſsio peccati non eligitur, vt ad finem prædeſtinationis conducens, nĩſi ex præintento bono pœnitentiæ. Reſpondeo, ſub lite eſſe, an permiſsio peccati ſit effectus prædeſtinationis; vt patebit diſp. ſequenti. Nunc breviter dico, ſi permiſsio peccati non poſsit eſſe effectus prædeſtinationis, quin ante illam præcedat intentio abſoluta & efficax pœnitentiæ, non eſſe effectum prędeſtinationis. Vnde in forma ad argumẽtum reſpondeo, diſtinguendo maiorem: ſi conducat ad finem independenter à peccato; concedo maiorem, ſi non conducat ad finẽ, niſi interveniente peccato, nego maiorem: & diſtinguo minorem, conducit mediante peccato, concedo minorem: independenter à peccato, nego minorem, & conſequentiam. Itaque dici poteſt electionem efficacem alicuius hominis ad gloriam relinquere locum, vt Deus permittat peccatum illi homini, non quidem ex intentione directa pœnitentiæ, vel humilitatis ſupponentis eſſentialiter peccatum; ſed ex intentione alterius boni, quod poſſet obtineri mediante permiſsione peccati materialiter ſumpta, quatenus eſt collatio huius auxilij, & negatio alterius validioris. Nam intentio illa antecedens pœnitentiæ, & cogit Deum amare peccatum: & neceſſario arguit poſſe Deum intẽdere ſerio obſervationem præcepti per volitionem eſſentialiter incompoſsibilem cum tali obſervatione, quod eſt chymæra. Quare pœnitentia etſi ſit bonum amabile à Deo, amore abſoluto & efficaci ſupponẽte permiſsionem peccati: non autem amore efficaci nõ ſupponente permiſsionem. Ac proinde pœnitentia ante prævisum abſolute peccatum ſolũ poteſt amari amore conditionato, volente quod exiſtat pœnitentia ſub conditione, quod homo peccet. Mitto alia minoris momenti, quę ex dictis facile dilui poſſunt.

DIS-

DISPVTATIO XVII.
DE EFFECTIBVS PRAEDESTINATIONIS.

1 NON parum ſolet in hac quæſtione decertari de nomine, dum alij plures, alij pauciores conditiones deſiderant, vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus. In ſententia admittẽte electionem efficacem ad gloriam ante præviſa merita, ea omnia & ſola dici debent prædeſtinationis effectus, quę oriuntur ab hac electione, tanquam à radice, totaque difficultas huius quæſtionis in hac ſententia verſari debet in aſsignandis rebus, quæ ex illa electione oriuntur. In ſententia autem vera eam electionem negante, aliter res explicanda. Aliquæ ab omnibus aſsignantur conditiones requiſitę, vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus. Prima, vt ſit proprie opus Dei, & effectus ab ipſo productus, nam teſte Auguſt. Deus non prædeſtinat, niſi quæ ipſe facturus eſt, licet præſciat plura, quæ ipſe non facit, ſcilicet peccata. Secunda, vt aliquomodo ſit ſupernaturale, & ad providentiam ſupernaturalem ſpectans, quia prædeſtinatio eſt gratiæ pręparatio. Tertia, vt ſit collatum ex intentione vitæ æternę, & in eius conſecutionem aliquomodo cooperetur mediate, vel immediate, quia prædeſtinatio eſt præparatio mediorum in vitam æternam; & ſolum prædeſtinati dicuntur, qui reipſa ſalvãtur. Quarta, ſolet addi, vt ſit gratia per Chriſtum, id eſt, effectus meritorum Chriſti, quæ tamen conditio ex conceptu prędeſtinationis, vt ſic non poſtulatur, vt docet P. Suarez lib. 3. cap. 2. Et forſam nec defacto omnes effectus prædeſtinationis. Sunt ex meritis Chriſti, vt multi dicunt de gratia Adami. In particulari autem multa ſunt de quibus dubitatur, an ſint prædeſtinationis effectus. Potiſsimum eſt permiſsio peccati, de qua primo diſputabimus. Et quia aliqui probant eam non eſſe prædeſtinationis effectum, quia ad hoc opus erat, vt Deus intenderet abſolute pœnitentiam ante præviſum peccatum: ideò præmiſsimus diſputationem præcedentem.

SECTIO PRIMA.

An permiſsio peccati ſit effectus prædeſtinationis.

2 EX eo quod non poſsit Deus abſolute intendere pœnitentem ante prævi-ſum abſolute peccatum deducit P. Vazquez diſp. 93. n. 10. & cum ipſo P. Arrubal diſp. 82. cap. 2. Meratius & alij, permiſsionem peccati non eſſe effectum prædeſtinationis; quia videlicet, vt ſit prędeſtinationis effectus, non ſolum debet ad conſecutionem gloriæ conducere, ſed ex illius intentione eligi. At permiſsio peccati nequit eligi ex intentione gloriæ: ergo nequit eſſe prędeſtinationis effectus. Prob. minor; quia nec poteſt permiſsio peccati immediate eligi, ſeu procedere ex intentione gloriæ, nec mediate. Non immediate, quia cum omne medium eatenus eligatur, quia vtile eſt ad finem conſequendum, certe ſi non eſt vtile per ſe immediate, ſed tãtum mediate per aliud non poteſt eligi immediate ex illo fine, ſeu immediate ex eius intentione procedere; ſed mediate tantum, & per aliud, id eſt mediante electione alterius: ordo enim intentionis contrarius eſt ordini executionis; ac proinde ſicut in executione prius ſemper adhibentur media, quæ remotius conducunt ad aſſecutionem finis, poſterius vero ea quæ vicinius, ita ex oppoſitio in intentione prius eliguntur illa media, quæ vicinius conducunt ad finem, poſterius vero ea quæ remotius: Iam vero permiſsio peccati, non eſt vtillis immediate, & per ſe ipſam ad conſecutionem gloriæ: ergo non poteſt immediate, eligi ex intentione gloriæ. Nec rurſus mediate, nempe mediante electione medij, per quod conducit ad conſecutionem gloriæ; quia hoc medium eſt pœnitentia; mediante autem electione, ſeu intentione pœnitentiæ nequit eligi; quia nequit dari illa intentio pœnitentiæ propriori ad permiſsionem peccati: ergo &c.

3 Cæterum Pat. Suarez lib. 3. de prædeſt. cap. 8. Quamvis repugnantem iudicet illam intentionem pœnitentiæ, adhuc cẽſet permiſsionem peccati eſſe effectum prædeſtinationis, quia licet non præcedat ex fine gloriæ media intentione pœnitentiæ, procedere tamen poteſt media intentione alterius boni, ſeu emolumenti ſpiritualis, colligendi quidem occaſione peccati, per ſe tamen minime ſupponentis peccatum, cuiuſmodi eſt humilitas, odium peccati, propoſitum caute incedendi, & fugiendi occaſiones peccandi. Hęc tamen ſolutio non videtur difficultatem ſedare. Primo, quia licet bonum, & finis proxi-

mus

mus à Deo intentus media permiſsioni peccati non ſupponat ex ſe peccatum, ſi tamen permiſsio nequit deſervire ad illud colligendum niſi interveniente peccato, integra manet difficultas; nam Deus eligens permiſsionem ad colligendum illud bonum, debet illam eligere, vt vtilem ad hunc finem: ergo ſi ad illum non eſt vtilis, niſi vt coniuncta cum peccato, ſeu quatenus ad illam ſequitur peccatum, Deus eliget illam, vt coniunctam cum peccato, ac proinde eliget peccatum. At Eximius Doctor ibi num. 17. & 18. fatetur non ſolum permiſsionem, ſed ipſum peccatum eſſe neceſſarium aliquando, vt colligatur fructus à Deo intentus media permiſsione peccati. Secundo, quia humilitas, ad quam permiſsio peccati non eſt vtilis niſi interveniente peccato, non videtur eſſe alia quam illa, quam quis concipit ex eo, quod certo ſciat ſe peccaſſe; hæc autem non minus ſupponit peccatum quam pœnitentia: ergo non magis poteſt intendi, quam pœnitentia.

4 P. Herice diſp 30. cap. 6. quem ſecutus eſt Alarcon diſp. 4. de præd. cap. 5 §. 2. exiſtimat defacto permiſsionem peccati non eſſe prædeſtinationis effectum, quia videlicet ſecundum providentiam ordinariam peccatum eſt per ſe neceſſarium, vt prædeſtinatus ex illa permiſsione colligat fructum ſpiritualem; ſiquidē hunc fructū nō colligit ex permiſsione, niſi vt ſibi cognita, eam autem ſecluſo miraculo nequit niſi per peccatum cognoſcere. Cenſet tamen in alia rerum ſerie eſſe prædeſtinationis effectum, nimirum caſu quo ante commiſſum peccatum eam permiſsionem cognoſceret prædeſtinatus in ſeipſa per revelationem Dei; quia tunc independenter à peccato concipere poſſet humiliratis affectum, & agnoſceret auxilij congrui collationem non eſſe volentis, nec currentis, ſed Dei miſerentis. Sed contra hos Authores ſic objicio: ergo Deus poteſt ex ſe, & antecedenter intendere aliquē finem, ad cuius conſecutionem neceſſe ſit permittere peccatum, eiuſque permiſsionem revelare homini ante commiſsionem peccati, vt inde fructum intentum colligat. Contra eſt manifeſte, quia humilitas quam quis concipit, ex eo quod per revelationem cognoſcat ſibi permiſſum eſſe peccatum, & infallibiliter à ſe committendum, eſt finis, ad cuius conſecutionem requiritur neceſſario illa permiſsio peccati, & revelatio. Conſequens autem eſt abſurdum; quia ex vi illius intentionis ita Deus conferret homini auxilium, cum quo prēvidit hominem peccaturum, vt non eſſet collaturus, ſi prēvideret cum eo recte operaturum, ſiquidem voluntas collativa auxilij non eſt permiſsio peccati niſi in ijs circunſtantijs, in quibus homo prēvidetur cum eo peccaturus. At repugnat Deo hoc modo conferre auxilium incongruum: ergo, &c.

5 P. Antonius Perez in aſſertis Theologis num. 134. explicat modum alium, quo ſecluſa intentione pœnitentiæ poſsit permiſsio peccati eſſe effectus prædeſtinationis; quia cum illa permiſsio duas partes contineat, quarum prima eſt libertas ad peccandum, ſecunda vero ſcientia media pravi vſus illius libertatis: datio libertatis poteſt eſſe effectus prædeſtinationis, quia Deus ita dat prędeſtinatis libertatem peccandi, vt ſit paratus dare gloriam, ſi non ceciderint, & paratus dare pœnitentiam, ſi ceciderint. In idem recidit ſolutio tradita à P. Aldrete diſp. 20. de Incarnat. ſect. 8. & à P. Ribad. diſp. 24. de Prædeſt. num 20. Verum hæc doctrina licet locum haberet, ſi Deus decerneret auxilium incongruum ignorans eventum ſecuturum: at cum Deus ante decretum collativum illius auxilij certus omnino ſit de futura ipſius inefficacia; locum habere nequit, quia ex ſuppoſitione quod Deus cognoſcat Petrum peccaturū cum auxilio *A*, ſi illud tantum ei conferatur, nequit habere decretum illud conferendi, & ſimul per aliud decretum paratus eſſe ad dandam Petro pœnitentiam, caſu quo non ſit recte operaturus cum eo auxilio; quia hoc decretum conditionatum ſupponit Deum antecedenter ignorare, an Petrus ſit peccaturus cum eo auxilio.

6 Alio inſuper modo tentavit P. Aldrete vbi ſupra num. 2. hanc difficultatem ſolvere; aſſerit ergo, vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus non eſſe opus, vt oriatur directe ex intentione gloriæ, ſed ſatis eſſe quod oriatur indirecte: & hoc modo oriri permiſsionē peccati; quatenus Deus (inquit) intendens efficaciter gloriam Petri ante prævisa ipſius merita, dum videt acturum poſtea pœnitentiam, ſi modo cum hoc auxilio peccat, non negat tale auxilium inefficax, quod negandum erat ex vi talis intentionis, niſi videretur Petrus poſtea acturus pœnitentiam. Sed contra quia intentionem efficacem gloriæ movere indirecte ad collationem auxilij inefficacis, eſt movere per modum removentis prohibens: hoc autem pacto non movet; quia intentio efficax gloriæ non minuit difficultatem quam Deus habet in permittendo peccatum, ſed potius illam auget. Difficilius nāque eſt, quod permittat peccatum hominis quem efficaciter elegit in gloriam, quam ſi non elegiſſet. Quare difficultas illa ſolum minuitur per præſcientiam pœnitentiæ ſecuturę: ac proinde hæc ſcientia, non autem intentio gloriæ, movet indirecte Deum ad permittendum peccatum.

His ergo ſolutionibus reiectis, aſſero pri-

primo permiſsio peccati, vt talis, ſeu quatenus habet connexionem cum peccato, nequit eſſe effectus prædeſtinationis. Patet, quia vt ſic involvit ſcientiam mediam peccati futuri; nam Deus permittit peccatum, quatenus negat auxilium cum quo prævidit peccatum vitandum, & concedit illud cum quo prævidit, non vitandum, ſcientia autem media peccati futuri nequit eſſe effectus prędeſtinationis, alioqui ipſum etiam peccatum futurum, quod eſt in cauſa, cur Deus habeat illam ſcientiam, diceretur effectus prædeſtinationis.

7 Aſſero ſecundo, permiſsio peccati ſpecificative ſumpta, id eſt denegatio auxilij congrui, & collatio auxilij ſufficientis, nequit eſſe effectus prædeſtinationis ex fine aliquo ad quod obtinendum non deſerviat, niſi quatenus ex ipſa ſecuturum eſt peccatum; nam Deus eligens permiſsionem, vt vtilem ad hunc finem, hoc ipſo amaret peccatum.

8 Aſſero tertio, permiſsio peccati poteſt eſſe effectus prædeſtinationis; quia poteſt oriri ex intentione glorię mediante intẽtione alicuius finis proximi, ſeu emolumenti ſpiritualis ad quod obtinendum ipſa deſerviat ſecundum ſe, quatenus præſcindit ab eo, quod ſecuturum, vel non ſecuturum ſit peccatum; nam collatio huius auxilij, & denegatio aliorum, non habent vllam connexionem ex ſe cũ peccato. Explicatur: videns Deus vtile eſſe prædeſtinato ad hoc, vt in propria infirmitate ſibi vileſcat, & agnoſcat quantum à Deo pendeat, ſciatque donum eſſe Dei quod graves tentationes ſæpe non experiatur; videns, inquam, Deus ad hos fines eliciendos, hoſque fructus ſpirituales colligendos, quibus ad gloriam conſequẽdam non parum iuvatur homo; vtile eſſe interdũ movere ipſum ad recte operandum per auxilia in ſua entitate remiſſa, quæ cum tentationibus vehementibus cohæreant, hoc facit; & denegat auxilia vberiora, quæ tẽtationes compeſcerent, & viam virtutis planã & facilem redderent: idque præſtat, quamvis ſciat hominem illo dumtaxat auxilio remiſſo pulſatum tentationi ceſſurum eſſe. Ita tamen, vt ſi videret hominem illo dumtaxat auxilio motum, recte operaturum, adhuc illi concederet auxilium illud, ecce in hoc eventu Deus amat permiſsionem peccati, vt vtilem ad colligendum emolumentum illud ſpirituale, nec tamen amat peccatum; quia illa permiſsio ſecundum ſe quatenus eſt collatio auxilij debilis relinquentis paſsionum rebellionem, & negatio auxilij robuſti impedientis difficultatem operandi virtutem, eſt vtilis ad eum finẽ, ſive coniungatur, ſive non coniungatur cum peccato.

9 Sed obijcies primo, Deus iuxta Apoſt. Rom. 6. *Vt oſtendat diuitias gratiæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, ſuſtinet in multa patientia vaſa iræ*, id eſt ideo denegat vocationes congruas reprobis, vt oſtendat liberalitatem ſuam erga prædeſtinatos, & vt prædeſtinati agnoſcant omnino gratis ſibi fuiſſe collatas vocationes congruas: ergo intendit aliquem finem, ad cuius conſecutionem non eſt vtilis permiſsio peccati, niſi quatenus coniungitur cum peccato: nam prædeſtinatus inde ſolum cognoſcere poteſt, ſibi collatam eſſe gratiam congruam, & alteri negatam, quatenus cognoſcit ſe non peccaſſe, & alterum peccaſſe.

10 P. Vazquez diſp. 93. num. 16. reſpondet, licet prædeſtinati in hac vita non niſi ex eventu peccati cognoſcere valeant liberalitatem Dei erga ſeipſos, quod ipſis conferre eam peculiarem gratiam, quam reprobis negavit, tamen hoc eſſe per accidens ratione ſtatus, ac proinde illam cognitionem, & gratiarum actionem inde ortam, vtpote ſupponentem peccatum, non fuiſſe à Deo antecedenter intentam. At cum prædeſtinati in alia vita cognoſcant ſpecialitatem gratiæ ſibi collatæ, & negatæ reprobis non ex eventu peccati, ſed ex ipſa natura gratiæ potuit, inquit, hæc notitia & gratiarũ actio inde orta cadere ſub primariam, intentionẽ Dei; cum non ſupponat per ſe & ſuapte natura peccatum ipſum. Hanc ſolutionem recte impugnat P. Suarez lib. 3. c. 8. num. 17. nam quando Deus ex permiſsione peccati oſtendit oſtenſionem gratiæ ſuę, illud non tam eſt in ordine ad beatos, quam in ordine ad viatores; nam beatis parum neceſſarium erat medium illud, cum gratiã in ſe cognoſcant. Impugnatur præterea, quia videtur P. Vazquez ſupponere beatos, cognoſcere congruitatem, vel incongruitatem gratię præciſẽ inſpiciendo eius naturam, & naturam arbitrij; quod tamen eſt falſum, quia cum eodem arbitrio, & in eiſdem circunſtantijs in quibus gratia eſt incongrua, potuit eſſe congrua, &c. Denique impugnatur; quia ſaltem ille finis antecedenter à Deo intentus ad ſui conſecutionẽ poſtulat, vt Deus permittat peccatum reprobis, & vt prædeſtinatus agnoſcat liberalitatẽ Dei erga ipſũ, opus eſt, vt agnoſcat permiſsionẽ peccati reproborum. Atqui nec hic finis poteſt à Deo antecedenter intendi; vt ſuper probavi contra P. Herice. Melius reſponderet P. Vazquez hunc obiectioni, id quod reſpondet obiectioni ſequenti.

11 Obijcies ſecundo plura PP. teſtimonia, in quibus ſignificatur Deum, in permittẽdo peccatum intendere bonum aliquod, quod non niſi occaſsione peccati colligitur. Vide hæc teſtimonia apud Suarez ibi num. 5.

Reſ-

Reſpondet Vazquez ea diſputatione 93. num. 14. Patres vulgari modo fuiſſe locutos, vt ſcriptura quoque conſuevit, cum eventum bonum, qui occaſsione peccati futurus eſt tanquam finem exprimit, cum tamen revera non ſit primariæ intentionis Dei, non enim permittit peccatum, vt eliciat bonum, ſed ex peccato iam præviſo elicit bonum. Namque vt ait Auguſtin. in Pſalm. 125. *Qui vt faciat miſericordiam, optat eſſe miſeros, crudelem habet miſericordiam, quomodo ſi medicus, vt exerceat artem ſuam optaret eſſe multos ægrotos, crudelis medicina eſſet.* Reſpondeo ſecundo, & melius cum Cardinali de Lugo diſputat. 7. de Incarnat. num. 13. Eis locutionibus ſolum ſignificari cognitionem pœnitentię, humilitatis, & aliorum bonorum, quę Deus videt colligenda eſſe occaſione peccati, fuiſſe cauſam permiſsionis, non quidem directe movendo per modum finis antecedenter intenti, ſed indirecte dumtaxat, & per modum removentis perhibens; quia Deus non permitteret peccatum prædeſtinatis, niſi ſciret per pœnitentiam reparandum magno cum lucro. Vnde non dicitur permittere mala, vt inde eliciat maiora bona, quia eligat directe permiſsionem mali ad obtinendum bonum, ſed quia non reputat inconveniens permittere mala quando ſunt occaſsio magni boni. Et ad hunc ſenſum exponendus eſt locus Apoſtoli in prima obiectione oppoſitus.

SECTIO SECVNDA.

An iuſtificationes, & merita interrupta per peccatum ſint effectus prædeſtinationis?

12 NEGAT Pat. Vazquez diſp. 93. n. 18. Quem ſequitur Meratius, & alij pauci. Rationem reddunt, quia cum Deus non permittat prædeſtinato peccatum ex intentione illud reparandi, iuſtificationes illæ & merita, quæ peccatum præceſerunt, ſine fructu & extra viam manent ex vi providentiæ antecedentis ſtatum peccati; niſi Deus nova voluntate novaque providentia peccatorem ad viam ſalutis reducat, & bona per peccatum amiſſa ei reſtituat: ergo dona illa ſecundum tempus quo præcedunt peccatum, & ſecundum voluntatem ea dona pro eo tempore concedendi, non ſunt effectus providentiæ ſpecialis, ſed ſolum providentiæ communis: ſolúque ſunt effectus providentiæ ſpecialis, ſeu prædeſtinationis, vt reparata, id eſt ſecundũ tẽpus, quod ſequitur pœnitentiã, & ſecundũ voluntatem ea reparãdi.

13 Communis tamen, & verior ſententia cum P. Suarez lib 3. cap. 4. affirmat, cui ſubſcribo; præſertim in ſententiam admittẽte electionem ante præviſa merita: quia nihil prohibet illas iuſtificationes, & merita præcedere ex intentione efficaci glorię; nec enim ex eo quod Deus antecedenter eligat Petrum ad gloriam conferendam in præmium meritorium eliciendorum in toto vitæ decurſu, propterea obligatur ad non permittendum ipſi peccatum aliquod; poſſunt ergo merita interrumpenda per peccatum oriri ex intentione efficaci dandi gloriam in præmiũ eorum. Si autem hoc habeant nihil illis deeſſe poteſt, vt ſint prædeſtinationis effectus. Nec video quo fundamento P. Vazquez ea diſp. 93. nu. 19. hoc toto admiſſo, negaverit adhuc fore prædeſtinationis effectus, eo quod dum interrumpuntur per peccatum non continuãtur in voluntate divina cum alijs medijs. Nulla nam eſt ratio, quæ perſuadeat eam continuationem requiri, ſi ſemel non obſtante illa diſcontinuatione merita illa oriuntur ab illa electione efficaci, & influunt reipſa in cõſecutionem gloriæ.

14 Difficilius eſt probare concluſionem in vera ſententia negante illam electionem antecedentem. Nam in hac ſententia illa merita non videntur oriri ex aliqua ſpeciali voluntate propria prædeſtinatorum, ſiquidem in hac ſententia prædeſtinatio non conſiſtit in aliqua voluntate virtualiter indiviſibili habita in vno ſigno rationis, à qua oriantur omnia media prædeſtinationis, vt probavi diſp. 9. ſect. 3. ſed inſerie quadam volitionum, quibus homini decernuntur ea media, quibus ad gloriã infallib. proveihitur: ſi enim media habent inter ſe ordinẽ, ita vt vnũ ſit cauſa meritoria alterius, voluntas effectus vnius debet eſſe poſterior voluntate alterius. Quo poſito iam apparet difficultas: nam iuſtificationes prædeſtinati antevertentes peccatum ſolum oriuntur à voluntate efficaci ad ipſas terminata, & voluntate inefficaci gloriæ. Totum autem hoc habent etiam iuſtificationes reprobi: ergo vllæ non oriuntur à voluntate prædeſtinatorum propria.

15 Nihilominus dicendum eſt, adhuc in noſtra ſententia negante electionem ante præviſa merita, iuſtificationes, & merita interrupta per peccatum eſſe prędeſtinationis effectum. Et imprimis ſi ratio dubitãdi modò confecta aliquid probaret, pariter evinceret, etiam iuſtificationem nunquam interrumpendam per peccatum, & vocationem diſponentem ad ipſam non eſſe prædeſtina-

tionis effectum, quia vocatio illa ſolum oritur à voluntate efficaci terminata ad diſpoſitionem iuſtificationis, vel ad ſummum à voluntate efficaci terminata ad ipſam iuſtificationē; non autē à voluntate efficaci gloriæ, & in hoc convenit cum iuſtificatione poſtea interrumpenda per peccatum, quod enim interrumpenda non ſit, eſt aliquid poſterius minime inductum per ipſam, & eſt nova gratia. Aliunde vero vocatio illa non magis immediate cooperatur in gloriam, quam merita interrupta per peccatum: non ergo eſt ratio, cur potius quam illa ſit prædeſtinationis effectus. Quod ſi Deum ſua peculari gratia voluiſſe, vt iuſtificatio interrumperetur deinceps, ſufficit vt non ſolum donum perſeverantię, à quo habet complete non interrumpi, ſed ipſa iuſtificatio ſecundum ſe ſit prædeſtinatio effectus, quamvis ſecundum ſe ſit communis reprobo. Similiter Deum ſua peculiari gratia voluiſſe, vt merita mortificata per peccatum reviviſcerent, & ſic effectum haberent in gloriam, ſufficiet, vt merita illa ſint prædeſtinationis effectus.

16 Confirmatur, quia præſcindēdo à dono perſeverantiæ reliqua omnia antecedentia poſſunt eſſe communia reprobo, & prædeſtinato, etiam inſpiciendo decretum à quo oriuntur: & tamen vbi adiungitur donum perſeverātiæ, ſunt effectus prędeſtinationis: ergo ſimiliter in noſtro caſu, &c.

17 Iam probatur à priori noſtra concluſio. Nam cum prædeſtin. ſit præparatio gratiæ in gloriam, omnis collatio gratiæ ordinata in conſecutionem gloriæ, vt in finem, & ex eius intentione procedens, debet eſſe effectus prædeſtinationis, ſi in illam cooperetur mediate, vel immediate. At iuſtificationes, & merita interrupta per peccatum hoc habent; nā in primis ordinantur in conſecutionem gloriæ, vt in finem, & ex eius intentione procedunt: deinde in illam cooperantur; nā ablato obice peccati per pœnitentiam, merita illa reviviſcunt, & propter ipſa confertur homini corona gloriæ, quæ minime ipſi conferretur in illa menſura, ſi ante peccatum non habuiſſet merita.

18 Ex quo infero voluntatem collativam illorum meritorum conſtitui in ratione ſpecialis providentiæ per voluntatem ſubſequentem vivificandi ipſa: ſicut voluntas conferendi reliqua dona, quæ antecedunt perſeverantiam, in ratione voluntatis ſpecialis proprię prædeſtinatorum, conſtituitur extrinſece, vel quaſi extrinſece per voluntatem dādi donum perſeverantiæ. Vnde non requiritur, vt omnis effectus prædeſtinationis oriatur à peculiari prudentia, vt taliter, id eſt à providentia propria prædeſtinatorum; quia hæc peculiaris providentia completur per voluntatem dandi donum perſeverantię, & non omnes effectus prædeſtinationis procedunt ab hac voluntate; ſiquidem merita, quibus homo meretur de congruo donum perſeverantiæ, non ſupponunt illam voluntatem, ſed eam antecedunt, ac proinde ab ea procedere nequeunt. Explicatur: nam omnis recta operatio procedit ab ſpeciali Dei providentia circa operantem, quam non habet circa non operantem; & tamen non procedit ab ſpeciali providentia, vt tali; quia illa ſpecialis providentia conſiſtit in eo, quod Deus conferat auxilium in ijs circunſtantijs, in quibus ſcit hominem cum eo recte operaturum, vt explicui diſp. 5. vnde conſtituitur formaliter per ipſam ſcientiam mediam; à qua tamen non oritur operatio.

19 Quod ſi quis noluerit hanc doctrinam admittere dicere poterit, prædeſtinationem quidem eſſe peculiarem providentiā, non communem reprobo, quia complectitur aliquid commune, & aliquid differentiale; nihilominus cum prædeſtinatio illa conſiſtat in quadam ſerie, & coordinatione divinorum decretorum terminatorum ad media efficacia ſalutis, non opus eſt, vt ſinguli prædeſtinationis effectus, oriantur ab illa, vt eſt peculiaris providentia; ſed alij oriuntur ab illa ſecundum aliquam partem, quam habet communem cum providentia reproborum, alij ab alia, quam non habet communem. Vel dicito etiam primum effectum oriri ab ſpeciali providentia; quia Deus habet ſcientiam mediam per quam cognoſcit, ſi exiſtat hoc medium prædeſtinationis, extitura eſſe reliqua; vnde etiam primum medium orietur à peculiari providentia; quia decretum illud coniunctum cum illa ſcientia media hanc providentiam conſtituit, quia licet Deus ſimile medium ſæpè concedat reprobo; non tamen ſub ſcientiæ vtilitatis ex illo ſecuturi, quæ ſcientia vtilitatis ſecuturæ beneficium auget, vt diximus diſp. 5.

20 Dices: ea quæ in prædeſtinato ſunt effectus providentię communis, non poſſe eſſe effectum providentiæ ſpecialis; ſiquidem providentia communis, & ſpecialis opponuntur: ergo nec poſſe eſſe effectum prædeſtinationis, quæ eſt providentia ſpecialis. Reſp. bifariam poſſe aliquid dici effectum providentię communis. Primo, quia eſt effectus providentię naturalis debitæ ſubiecto, quæ ad omnes extenditur: vel quia licet ſit effectus providentię ſupernaturalis, tamen

non

non cooperatur in conſecutionem ſalutis: & hoc pacto auxilia inefficacia, quorum collatio nullo modo influit in conſecutionem gloriæ, etiam in prædeſtinato dicuntur effectus providentiæ communis. Secundo, poteſt dici effectus providentiæ communis, quaſi præciſive; quatenus ſcilicet effectus ille, ſi conſideretur ſecundum decretum divinum, à quo oritur, non habet eſſe aliquid proprium ſolius prædeſtinati; quandoquidem in reprobo poteſt reperiri ſimilis effectus à ſimili decreto præveniens. Et in hoc ſenſu omnia beneficia gratiæ præter donum perſeverantiæ poſſunt dici provenire à providentia communi præſciſive, id eſt à providentia, quæ quatenus influit in eiuſmodi dona, præſcindit ab eo, quod ſit propria prædeſtinati, vel reprobi. Iuxta quem ſenſum providentia communis, & ſpecialis non opponuntur, ſicut genus non opponitur cum ſpecie. Si autem providentia communis non ſumatur præſciſive, ſed negative, quatenus ſcilicet eſſe communem negat ſpecialitatem, ſic illa dumtaxat dona gratiæ collata prædeſtinato ſunt effectus providentiæ communis, quę nullo modo influunt in gloriæ conſecutionem, nec immediate, nec mediate qualia ſunt omnia auxilia, quibus homo abutitur, & quorum occaſione nullo modo promovetur ad conſequēdam gloriam.

21 Sed obijcies ex P. Meratio tom. 1. diſp. 39. omnes & ſinguli prædeſtinationis effectus ita inter ſe coordinati eſſe debent, vt quando aliqui per ſe non conducunt hominē immediate in vitam æternam, nec vllam erga ipſam proxime cauſalitatem exercent, id faciant mediate per alios ratione alicuius cauſalitatis, quam circa ipſos exerceant. Hinc depromitur argumentum; nam ſi dona gratiæ, & merita interrupta per peccatum conſiderentur ſecundum tempus, quo præcedunt peccatum, & ſecundum voluntatem Dei ea dona pro eo tempore conferendi, ſic nec immediate per ſe perducunt hominem ad vitam æternam, nec per alia gratiæ dona, cum quibus connexionem cauſalitatis habeant, ſiquidem peccatum ſuperveniens totam hanc connexionem interrumpit: ergo dona illa ſecundum illud tempus, & ſecundum eam voluntatem non ſunt effectus prædeſtinationis, ſed præcisè ſecundum tempus, quod ſequitur pœnitentiam, & ſecundum voluntatem ea reſtaurandi.

22 Reſpondeo merita interrupta per peccatum immediate conducere hominē in gloriam, ablato per pœnitentiam obice peccati; nam propter merita elicita ante peccatum confertur gloria, quæ alias non daretur niſi talia merita præciſiſſent. Vnde ad eā congloriam concurrit gratia, vt primo exiſtens, & ſecundum tēpus quo antecedit peccatum, quia ſecundum illud tempus dignificat merita ad gloriam; quamvis enim homo elicuiſſet ante peccatum eos actus, ſi tamen pro eo tempore non habuiſſet gratiam iuſtificātem, non meruiſſet de condigno gloriam: ergo cum gloria confertur, vt corona iuſtitiæ præcedentium meritorum, confertur intuitu gratiæ, & actuum, quos habuit homo ante peccatum.

23 Confirmatur: loquamur de meritis, quę nunquam interrumpuntur per peccatum, & ponamus donum perſeverātiæ nullo pacto conferri intuitu præcedentium meritorum. Sic argumētor, hæc merita ſunt proculdubio effectus prædeſtinationis: non quia influant in donum perſeverantiæ; ſed quia poſita perſeverantia, vt conditione, ipſa habent influxum immediatum in gloriam; homo enim eliciens merita eſt dignus, vt propter illa merita, vt primo elicita conferatur ipſi gloria, ſi decedat in gratia. Vnde poſita illa conditione merita illa influunt immediate in gloriam. Pariter ergo in noſtro caſu poſita pœnitentia, vt conditione, & inſuper poſita perſeverantia, merita elicita ante peccatum influunt in conſecutionem: ergo, &c.

24 Fateor poſſe iuxta definitionem Auguſtini accipi in aliqua ſtricta ſignificatio prædeſtinationem, iuxta quam non ſit effectus prædeſtinationis, niſi donum perſeverantię, & ea beneficia gratię, quæ ſunt cauſa vel occaſio, vt illud exiſtat; cum enim iuxta illam definitionem prędeſtinatio ſit pręparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsime liberantur quicumque liberantur, nihil erit prædeſtinationis effectus, niſi ſit donum tale, vt videat Deus eo poſito hominem liberādum, vel quia eſt occaſsio, vt exiſtat: iuxta quem dicendi modum merita præcedentia vltimam perſeverantiam non erunt prædeſtinationis effectus, niſi ſint occaſsio, vt homo infallibiliter liberetur, quatenus ſcilicet ſunt occaſsio, vt ipſi conferatur donum illud. Et ſumpta prædeſtinatione in hoc rigore, merita interrupta per peccatum non erunt prędeſtinationis effectus, niſi vera ſit ſententia eorum, qui dicunt hominem iuſtum mereri de congruo reparationem poſt lapſum; ita ſcilicet, vt Deus intuitu præcedentium meritorum conferat ipſi auxilium efficax ad reſurgendum à peccato per pœnitentiam.

25 Abſolute vero non eſt ita limitādus prædeſtinationis effectus, alioqui ſi poſt quam Deus decrevit conferre alicui donum

per-

perſeverantię, decernat ei conferre vberrima gratiæ auxilia, quibus magnum permereatur glorię augmentum, illorum auxiliorum collatio, non eſſet prædeſtinationis effectus, ſi quidem illa non cooperaretur ad certiſsimam liberationem hominis; ſed ſuppoſita liberatione, operaretur ad gloriæ augmentum. Dicendum ergo eſt; omne beneficium gratiæ reipſa influens in aliquem gradum gloriæ eſſe prædeſtinationis effectum, etiamſi nullo modo influat in donum perſeverantiæ.

26 Sed obijcies ex hucusque dictis ſequi gratiam collatam Adamo pro ſtatu innocentię fuiſſe effectum prædeſtinationis illius. Sequela conſtat, quia illa gratia, & merita elicita pro illo ſtatu habuerunt influxum in gloriam. Illa tamen videtur eſſe abſurda, quia Chriſtus ſua morte pro meritis eſt Adamo, & reliquis prędeſtinatis omnes ſua prædeſtinationis effectus, non promeruit autem Adamo gratiam habitam ante peccatum, quia vel abſolute non fuit prędfinitus, niſi poſt præviſum Adami lapſum, vt tenet D. Thomas; vel ſaltem vt poſsibilis non niſi occaſsione peccati præfinitus eſt. Reſpondeo ſi abſurdũ non eſt, Adamum habuiſſe aliquam gratiam independenter à meritis Chriſti, nec abſurdũ eſſe quod independenter ab illis habuerit aliquẽ ſuæ prædeſtinationis effectum; nam Paulus Epheſ. 1. vbi ait, nos fuiſſe electos, & prædeſtinatos in Chriſto, eodem modo loquitur de bendictione in Chriſto, id eſt, de collatione gratiæ per Chriſtum; ait enim de Chriſto loquens: *Qui benedixit nos omni benedictione ſpirituali in Chriſto, elegit nos in ipſo*

27 Dices hinc ſequi, Chriſtum non permeruiſſe abſolute: & ſimpliciter Adami prædeſtinationem: quaſi gratia habita ante lapſum fuit effectus prædeſtinationis Adami: ergo traxit ortum ab illa prædeſtinatio, tanquam à radice: ergo ſicut merita Chriſti ſupponebant gratiam Adami in ſtatu innocentiæ ita ſupponebant eius prædeſtinationem. Reſpondeo, ſi aliquid eſſe effectum prædeſtinationis conſiſteret in eo, quod oriretur ab electione antecedenti ad gloriam, vt vult P. Suarez, argumentum concluderet: in noſtra tamen ſententia facile ſolvitur: quia gratia collata Adamo ante lapſum non oriebatur à prædeſtinatione, vt prędeſtinatio eſt ipſius Adami; quia præcisè oriebatur à decreto conferente illam gratiam ex intentione ſimplici glorię, quod decretum præſcindebat ab eo quod Adamus foret prædeſtinatus, vel reprobatus; & in ratione prędeſtinationis completur per decretũ ſubſequens vocandi Adamum ad pœnitentiam, & conferendi illi donum perſeverantiæ. Quia ergo per merita Chriſti habuit Adamus, vt gratia illa habita ante lapſum non maneret ſine influxu in gloriam, ideo per merita Chriſti dicitur ſimpliciter prædeſtinatus. Imò licet per merita Chriſti non habuiſſet, niſi vltimam perſeverantiam in gratia, diceretur recte prędeſtinatus per merita Chriſti, quia dona antecedentia complentur in ratione effectus prædeſtinationis per donum perſeverantiæ; tanquam per vltimum determinativum.

DISPVTATIONES SELECTÆ EX TRACTATV DE TRINITATE.

DISPVTATIO PRIMA. DE PROCESSIONIBVS DIVINIS.

PROCESSIO in divinis nihil aliud eſt quam emanatio & ortus vnius perſonæ ab alia. Cum autem certum ſit, Filium & Spiritum Sanctum habere eandem naturam cum Patre, inde neceſſario infertur proceſsiones non eſſe ſicut effectus à cauſa: nam quod procedit vt effectus, procedit vt habens diſtinctam naturam à ſua cauſa: proindeque iſtæ proceſsiones nõ ſunt per actionem tẽdentem in exteriorem materiã, ſed per actionem immanentem, quæ non ponit ſuum terminum extra principium; ſed producit terminum diſtinctum quidem perſonaliter à principio, manentem tamen intra ipſum per identitatem eiuſdem naturæ: & cum perſonæ divinæ ſint tantũ tres & prima ſit omnino improducta, duæ tantũ ſunt proceſsiones in divinis, videlicet proceſsio Filij à Patre; & proceſsio Spiritus Sancti à Patre & Filio.

SECTIO PRIMA.

An proceſsiones diuinæ ſint immediate per naturam, præſcindendo ab intellectu & voluntate?

1 IN hac quæſt. habẽt ſingularem ſententiã Dur. in 1. diſt. 6. q. 2. nempe Filium proprie non procedere per intellectum, nec Spiritum Sanctum per voluntatem, ſed proxime vtrumque per naturam divinam ſecundum rationem naturæ, quod ipſe explicat his verbis n. 11. licet natura Dei ſit in Deo intelligẽs & volens, ex hoc tamen nulla fœcunditas ineſt ei ad producendam quamcumque Perſonã; ſed ſicut calor ignis ſi eſſet intelligens, cauſaret calidum ſibi ſimile fœcunditate naturæ ſuæ ſicut nunc facit, neque ad hoc aliquid cooperaretur ſuũ intelligere aut velle: ſic natura divina licet ſit intelligens & volens, ex infinitate ſua habet fœcunditatem, quod virtute eius perſona ſit à perſona, ad quam tamen nihil intelligere aut velle cooperatur: & paulo antea ita cõcluſerat: ergo excluſis à Deo per intellectum intellectu & voluntate, adhuc eſſet in divinis generatio Filij, & ſpiratio Spiritus Sancti. Hanc ſententiam gravi cenſura notant reliqui Theologi, eam appellantes non ſolum temerariam, ſed etiã periculoſam in fide, imo etiam erroneam.

2 Impugnatur autem primo, quia ſi vtraque proceſsio eſt immediate per naturam, vtraque erit generatio, vel neutra, cũ non ſit potior ratio de vna quam de alia. At de fide eſt proceſsionem Filij eſſe generationem, non vero proceſsionem Spiritus Sancti; vt conſtat ex Concilio Nizeno primo & ex Conſtantinop. primo in ſymbolis. Secundo, quia ſi vtraque proceſsio eſt immediate per naturam vt ratione noſtra diſtinctã ab intellectu & voluntate, nõ erit aſsignabilis ratio cur proceſsio non ſit vnica tantũ: nam per vnam actionem naturę infinite ipſa communicabitur. Vnde nõ erit amplius cõmunicabilis. Quod ſi poſtquã infinite communicata eſt per vnam actionem, adhuc eſt communicabilis per aliam, non erit

ratio cur non ſit communicabilis per infiniras actiones. Tertio, quia in opinione Durand. non poteſt aſsignari ratio cur vna proceſsio ſit prior alia. Quarto, quia cũ proceſsiones in divinis debeant eſſe operationes ſpirituales immanentes & in natura intellectuali nulla alia poſsit excogitari operatio immanens præter operationẽ intellectus & voluntatis; conſequẽs eſt vt proceſsiones divinæ debeant eſſe per has operationes. Denique quia in ſententia Dur. Filius non eſſet proprie Verbum Patris, ſiquidem de conceptu Verbi eſt quod ſit conceptio intellectus: at conſtat ex Script. Secundam perſonã eſſe proprie Verbum: nam Ioan 1. dicitur, & Verbum caro factum eſt; & Apocal. 19. & nomen eius Verbum Dei.

3 Nec ſatisfacit Durand. reſpondens, hoc quod eſt Filiũ procedere per intellectũ & Spiritum Sanct. per voluntatem, non eſſe intelligendum proprie, ſed per ſimilitudinem, & accommodationem quandam ad imaginẽm SS. Trinitatis in creaturis intellectualibus repertã, vt quia in ijs prima emanatio eſt per intellectum, & ſecunda per voluntatem, ideo generatio divina dicetur eſſe per intellectum, non quia re vera per intellectũ ſit, ſed quia eſt prima proceſsio Verbi; & Spiritus Sancti dicatur eſſe per voluntatem, quia eſt ſecunda & Filij generationẽ ſupponit. Verum vt optimè advertit P. Suar hæc valde remota analogia eſt, & à longe petita: vnde magna audacia eſt, verba Script. & Sanct. ad ſenſum tam improprium detorquere.

4 Sed videamus, quibus fundamentis ductus ſit Dur. ad ita opinandũ. Arguit ergo primo quia Sancti dicunt Filium procedere à Patre natura, non voluntate: procedit ergo immediate per naturam. Sed in primis reſp. ex Div. Thom. 1 p. q. 30. art. 2. ad 2. in Deo proceſsionem per naturam & per intellectum coincidere, quia natura divina formaliter conſtituitur per actualẽ intellectionem. Secundo reſp. illa loquutione PP. denotare Deum neceſsario & nõ libere generare Filium, vel iſtum eſſe naturalẽ, non adoptivum, per naturam & eſſentiam, non per gratiam, quatenus nimirũ per generationẽ æternam communicatur ipſi natura Patris.

5 Arguit ſecundo, quia ex infinitate naturæ divinæ provenit quod ſit cõmunicabilis tribus perſonis, & ex fœcunditate eiuſdem quod ſit in Deo proceſsio; ergo hæc eſt immediate per naturam. Sed negatur conſequentia: nam infiniras & fœcunditas divinæ naturæ poſtulat vt per actiones immanentes intelligendi & amandi ſe communicet infinitè ad intra, non autẽ quod ſe cõmunicet præſcindendo ab illis.

6 Arguit tertio à paritate creaturarum, in quibus naturalis productio Filij nõ eſt per actũ intellectus vel per alium immanẽtem, etiam in ijs ſubſtantijs, quæ intellectu gaudẽt, ſed immediate per naturam: ergo etia in Deo. In primis argumentum falſo ſupponit tanquam certum potentiam generativam in creatis nõ eſſe diſtinctam à natura; eſt enim res ſub lite & communior ſententia affirmat. Deinde pariter probaret repugnare divinæ ſubſtantiæ ſe cõmunicare ad intra per productionem ſubſtantialẽ, ſiquidem nulla ſubſtãtia ſpiritualis creata habet virtutem producendi ſubſtantiam ſibi ſimilem. Sicut ergo divina perſona eſt potens generare ſibi ſimilem, quamvis perſona Angelica nõ ſit ſic potens, ita erit potens generare mediante actu intelligendi. Et ratio à priori eſt; quia ſicut eſt proprium ſubſtantiæ intellectivæ creatæ producere intra ſe per veram actionẽ Verbũ mentis; ita id debet eſſe proprium ſubſtantiæ increatæ; Verbum autem mentis productũ intra Deum per veram actionem non eſt accidens ipſi inhærens: ergo eſt ſubſtantia per ſe ſubſiſtens, & conſequenter perſona: in divinis ergo procedit perſona per actionem intelligendi, ſeu per internam loquutionem & dictionem, licet in creatis id non poſsit contingere. Hinc neganda eſt paritas: nam quod ſuppoſitũ vel perſona in creatis non generet per intellectũ, provenit ex imperfectione illius generationis, quæ corporea eſt & materialis: at generatio in divinis eſt in linea intelligibili, & immateriali, ac proinde debet fieri per actionem intellectus.

7 Arguit vltimo: quia ſi Verbũ procederet per actum intelligendi, vel id eſſet tanquã per principiũ *quo* producendi, vel tanquam per actionem & productionem ipſam: neutrũ autẽ dici poteſt: non primũ, quia teſte Ariſt 9 Met. actus immanentes non ſunt principia productiva: non ſecundũ, quia intelligere eſt eſſentiale, & commune omnibus perſonis producere autẽ Verbum nõ eſt commune, ſed proprium ſolius Patris: ergo intelligere non eſt producere. Reſ. hanc difficultatem etiam ipſi Duran. ſolvendam; cum enim natura ſit communis tribus perſonis, & producere Verbum ſit proprium ſolius Patris, videtur non poſſe Patrem producere Filium per naturam.

8 Plena huius difficultatis ſolutio pendet ab illa quæſtione poſtea tractanda, an principium *quo* Verbi ſit aliquod relativum, vel aliquid abſolutum; qui dixerint hoc ſecundum, nempe eſſe intellectionem eſſentialem, reſpõdebũt illam intellectionem prout in Patre eſſe principium *quo* & productionẽ activam Verbi; quia licet de conceptu intellectionis divinæ ſit producere Verbũ, nõ tamẽ prout eſt in omni perſona, ſed dumtaxat in prima, quia ita eſt de conceptu illius producere Verbum, vt ſimul ſit de conceptu ipſius eſſe in Verbo & in Spi-

ri-

ritu Sancto, in quibus non poteſt illlud munus exercere. Qui autem dixerint principium *quo* eſſe aliquid relativum, ſcilicet Paternitatem, dicent eãdem eſſe productionem activam Verbi: ſub vtroque autem munere vel includere, vel ſupponere intellectionem eſſentialẽ, quod productio Verbi eſt dictio & perfectiſsima loquutio: hæc autem vel imbibit vel ſupponit cognitionem; nequit enim Pater loqui niſi de ijs, quæ cognoſcit; vnde intellectus non ſe habet de materiali vt volebat Durandus.

SECTIO SECVNDA

Concluditur ex dictis proceſsiones in Deo eſſe formaliter per actus intelligendi & amandi, & ideo eſſe dumtaxat duas.

9 DIcimus ergo proceſsiones divinas nõ eſſe immediate per eſſentiam, vt diſtinctam ab intellectu & voluntate, ſed quidditative eſſe operationes intelligendi & amandi. Hanc concluſionem omnino certã & fidei principijs proximam appellat Ruiz d. 2. de Trin. ſect. 2. n 5. Ratio autem eſt: quia ſecunda perſona eſt opus proprium intellectus, vt intellectus eſt, nempe Verbum & conceptus mentis, Spiritus autem Sanctus eſt opus proprium voluntatis vt voluntas eſt, nempe vinculum amoris, ſeu pondus amatorium. Ex quo fit, naturam divinã vt natura eſt, præciſa operatione intelligendi & amandi non eſſe immediate ſufficientem & proxime aptam, vt ex ea procedat Verbum aut Spiritus Sanctus.

10 Hinc infertur falſum eſſe quod ſupra aiebat Durand. ex Philoſopho, nimirum actus immanẽtes nõ eſſe principia productiva; nam licet hoc verum eſſet de actibus creatis, falſum tamen eſt de divinis, qui ob ſuam infinitam perfectionem habent fœcunditatem ad intra: imo ad extra, quia Deus agit per intellectum & voluntatem; deinde in ſententia Div. Thomæ actus immanens intelligendi etiam in creatis habet activitatem, ſiquidem producit Verbum mentis, vt diſp. ſequenti videbimus. Vnde à fortiori infertur actum intelligendi in Deo producere Verbum mentis; cum autem hoc ſit aliquid per ſe ſubſiſtens diſtinctum à producente; erit proinde perſona: & independenter ab hoc certum eſt actus immanentes in creatis producere habitus, dicuntur autem nihil agere, quia per illos ſubſtãtia intelligens nihil ad extra operatur. Rurſus legitime infertur in Deo duas dumtaxat eſſe proceſsiones, cum proceſsiones divinæ ſint actus immanentes & in Deo ſolum ſint duæ potentiæ vitales immanenter operantes, nempe intellectus & voluntas. Et licet hæc ratio ſolum probet eſſe tantũm duas proceſsiones in ſpecie, quia nulla poteſt eſſe, quæ non ſit per intellectum aut voluntatem, aliunde facile probatur, proceſsionem per intellectum non poſſe numero multiplicari, neque proceſsionem per voluntatem; ac proinde dumtaxat eſſe in Deo duas proceſsiones; id autem probatur, quia vt inquit Div. Thom. in comp. Theol. c. 56 *Cum Deus omnia vno intuitu per ſuum intellectum comprehendat & ſimpliciter vno actu voluntatis omnia diligat; impoſsibile eſt, in Deo eſſe plura verba aut plures amores.* Cum ergo Filius procedat vt Verbum & Spiritus Sanctus vt amor, impoſsibile eſt in Deo eſſe plures filios, vel plures Spiritus Sanctos.

11 Illæ autem duę proceſsiones habent ordinem inter ſe; ſiquidem Verbum procedens à Patre, cum ſit conceptio divinarum perfectionum, & imago bonitatis divinæ, eſt principium Spiritus Sancti, ſicut in creatis Verbum mentis eſt principium amoris. Quare ordo originis non ceſſat in Filio, quia eſt Verbum mentale, omne autem Verbum mentale eſt principium ſpirativum amoris: ceſſat autem in Spiritu Sancto, qui eſt perfectiſsimus amor productus. Vbi autem amans pervenit ad terminum perfectum ſui amoris, poteſt quieſcere tanquam perfecte gaudens, & habens quidquid ſufficit.

12 Deinde ordo ille divinarum proceſsionum probatur: quia omnis multitudo non habens ordinem originis dicit imperfectionẽ, quia hoc ipſo multitudo oritur ex limitatione, vbi autem multitudo habet ordinem originis componitur cum ſumma perfectione, quia tunc multiplicatio poteſt oriri præciſe ex oppoſitione relativa producentis & producti: vbi autem ex hoc capite oritur, bene cohæret cum ſumma perfectione, quia vnum ſuppoſitum habens infinitam perfectionem poteſt totam illam cõmunicare alteri, ita vt diſtinctio ſolum oriatur ex ratione producentis & producti; vnde in Deo non poſſunt multiplicari perſonæ niſi ratione originis vnius ab alia: eſt enim cõmune axioma Patrum & Theologorum deſumptum ex pluribus Concilijs apud Ruiz d. 68. ſect. 4.

In divinis omnia ſunt vnum, vbi non obviat relationis oppoſitio.

DISPVTATIO SECVNDA

CVR SECVNDA PERSONA POTIVS QVAM TERTIA SIT VERBVM?

SECTIO PRIMA.

Præmittitur ad dicenda, Verbum in diuinis dici relatiue.

1 PRO intelligentia quæſtionis aduertendum eſt, controuerſiam eſſe inter Scholaſticos, an ratio Verbi, quæ dicitur de ſecunda Trinitatis Perſona, cõueniat ei ratione naturæ communis omnibus perſonis, ac proinde detur in Deo Verbum eſſentiale & commune: an vero ipſi conueniat ſaltem inadæquate ratione proprietatis perſonalis, ac proinde Verbum dicatur in Deo ſolũ perſonaliter. Durand. in 1. diſt. 7. q. 2. n 18. & diſt 27 q. 3 n. 6. & 10 putat Verbum diuinum proprie ſumptum eſſe prędicatum eſſentiale cõmune tribus perſonis, ſicut ſapientia eſt prædicatum commune ſed appropriari ſecũdæ perſonæ, ſicut amor appropriatur Spiritui Sancto, licet ſit omnibus perſonis cõmunis. Ratio autẽ eſt, quia Verbum mentis conſiſtit in actu noſtro intelligendi, præſertim quando non ſimpliciter rem apprehendimus, ſed eius veritatem enuntiamus, eamque nobis manifeſtamus: Hic autem actus intelligendi communis eſt tribus perſonis.

2 Confirmatur: quia omnes perſonę diuinæ quatenus eſſentialiter intelligunt, intellectuali modo aliquid dicunt, & velut exprimunt id quod intelligunt: ergo hæc notitia eſſentialis vocari poteſt quoddam eſſentiale Verbum. propter has rationes P. Val. d. de Trin pun. 1. §. 3. aſſerit: ſi tantummodo vim vocabuli perpẽdamus, non dubium quin Verbum quoque dici poſſet in divinis eſſentialiter: cęterum ad cavendum periculum erroris ſolitos eſſe Theologos *Verbi* vocabulum tantummodo notionaliter vſurpare, ne quis forte putet Verbum non eſſe niſi quid commune omnibus perſonis.

3 At communis ſententia Theologorũ tenet Verbum proprie acceptum non dici in Deo eſſentialiter, ſed tantum perſonaliter, quã nervoſe probat P. Vazq. d. 51. oſtendens in ſcripturis nunquam eſſentialiter tribui Deo Verbum aut dictionem, niſi quando narratur, Deum aliquid exterius creaſſe; tunc autem omnes fateri, Verbũ vſurpari improprie; dicitur enim res ipſa producta extra Deum Verbum ipſius, & illius productio vocatur Dei loquutio, vel exterior aliqua prolatio, qua ad inſtar hominis dicitur loquutus: contra vero cum de Verbo interiori ipſius Dei fit mentio, ſoli ſecundæ perſonæ tribui. Vt conſtat ex illo Ioan. 1. & Verbum caro factum eſt: & ex illo Apoc. 19. *Et nomen eius Verbum Dei*. certum eſt enim ibi ſermonem eſſe de Chriſto Filio Dei.

4 Idque clare ſæpe docuit Aug. nam l. 5. dẽ Trinit. c. 13. ſic ait: relative dicitur Filius & relative dicitur Verbum; Et lib 6. cap 2. *Eo Filius, quo Verbum, & eo Verbum quo Filius*. Idem docet Sanct. Thom. 1. p q. 34. artic. 1. conſulatur P. Ruiz. diſp. 87. vbi Concilio rum, Rom. Pontific. & Patruum teſtimonijs probat eandem ſententiam: & ſect. 4. num. 10. affirmat notam temeritatis & periculi incurſurum, qui diceret, Verbum ita ſumi pro intellectione eſſentiali, vt proprie dicit valeat, quod *Pater eſt Verbum, ſicut eſt proprie ſapiẽtia*. Hoc ſuppoſito inquirimus an quod habet Verbum de genere repræſentationis conueniat ipſi ratione abſoluti, an ratione relativi.

SECTIO SECVNDA.

Nequit ſaluari, ſecundam perſonam potius quam tertiam eſſe Verbum, quin ratione proprietatis perſonalis vt virtualiter diſtinctæ à natura ſit de genere repræſentatiuo?

5 HAnc concluſionem probabimus breviter impugnando modos dicendi quibus communior ſententia Theologorum defendit ſecundam perſonam eſſe potius Verbum quam tertiam. Multi ergo cum P. Zun. d 2. dub. 20. memb. 8. n. 6. & d. 16. mẽb. 2. n. 6. aſſerunt, ideo ſecundam perſonam potius quam tertiam eſſe Verbum, quia ſecunda potius quam tertia procedit per intellectũ; ideo autem hoc habere, quia intellectio & non volitio eſt principiũ *quo* Verbi. Sed hic modus dicendi fuſe à nobis reiectus eſt tract. de vol. vbi probavimus non dari diſtinctionem virtualem intrinſecam importantem prædicata contradictoria, niſi inter abſolutum & relativum & ratione diſtinctionis realis in tertio: quare ex eo quod intellectio eſſet principiũ reale *quo* Verbi & non volitio, ſequeretur intellectionem & volitionem eſſe formalitates ex natura rei diſtinctas.

6 Deinde cum Verbum procedat per intellectum ſeu intellectionem tanquam

per

per principiũ *quo* habens ſummã & perfectiſsimam inclinationem ad productionem Verbi, procedit quoque per voluntatem realiter: ſiquidem illa perfectiſsima inclinatio intellectionis ad productionem Verbi eſt inclinatio ſapiens & regulata per cognitionẽ & non pure innata. Quare Verbum procedit per intellectum vt voluntarie producẽtem, & ideo generatio Verbi eſt perfectiſsime voluntaria, vt probat ex PP. Ruiz d. 93. non quia ſit libera libertate indifferentiæ, ſed quia eſt ſpontanea, & libera ab omni coactione, & perfectiſsime amans exiſtentiam genitiui: vt enim inquit Baſil. apud Ruiz ſect. 2. *Apud nos non quod vult Pater generat; at vero Deus concurrentem voluntati habens potentiam, genuit dignum ſe ipſo velut ipſe novit.* Hinc Ruiz affirmat voluntatẽ generandi eſſe quodammodo præcedẽtem vt principium generationis, propterea quodammodo verum eſſe Filium genitum eſſe per voluntatem.

7 Ratio ergo cur Verbum procedat potius per intellectum quam Spiritus Sanctus, & è contra Spiritus Sanctus &c. eſt quia Verbũ ſecundum ſuam proprietatẽ perſonalem, qua diſtinguitur à cæteris perſonis eſt de linea intellectiva & de genere repræſentativo potius quam de affectivo, & è contra Spiritus Sanctus. Illaque propoſitio, Verbum non procedit per voluntatem, ideo eſt vera, quia ſignificat Verbum non eſſe terminum de linea affectiva; ac proinde non explicat in actu ſecundo, vim volitivam principij, ſed vim intellectivam. Sic etiã in ſententia identificante potentias cum anima verum eſt intellectionem procedere ab intellectu, & non à voluntate, quia licet procedat ab anima quæ indiviſibiliter eſt intellectus & voluntas, tamen procedit tanquam effectus explicans virtutem intellectivam, non autem volitivam, eo quod ſit intellectio & non volitio; ſic intellectio creata eſt participatio formalis intellectionis divinæ, & non immenſitatis, quamvis intellectio diuina ſit virtuttualiter idem cum immenſitate, quia participat conceptum intellectionis, & non vbicationis & è contra vbicatio eſt formalis participatio immenſitatis, & non intellectionis. Secundus modus dicendi cõmunis inter Thomiſtas cum P. Suarez, affirmat Verbum ideo procedere per intellectũ & non per voluntatem, quia ex vi proceſsionis cõmunicatur ipſi formaliter intellectio potius quam volitio, & è contra Spiritui S. In idem recidit ſolutio P. Ruiz d. 2. ſ. 2. n. 4. vbi docet, propterea Verbum procedere per intellectum & nõ per voluntatem, quia Verbi proprietas illius conſtitutiva formaliter, vt talis eſt, exigit perfectionẽ intellectionis, non autem volitionis; è cõtra vero proprietas conſtitutiva Spiritus S. formaliter vt talis eſt, exigit perfectionem volitionis non autem intellectionis.

8 Hic etiam modus efficaciter impugnatur; quia Pater & Filius producentes Spiritũ S. per modum vnius principij primo & per ſe intendunt producere perſonam diuinam verumque Deum, & Spirit. Sanct. quatenus talis, eſt perſona divina & Deus: ergo vi ſuæ proceſsionis accipit naturam divinam: quidquid enim Spirit. Sanct. eſt & habet, ab ſpiratore accipit vi ſuę proceſsionis. At natura divina formaliter cõſiſtit in actuali intellectione, vt ſupponunt illius ſolutionis Authores: ergo Spiritus S. vi ſuæ proceſsionis accipit intellectionem. Cõfirmatur primo, quia ſpirator intendit communicare Spiritui S. amorem, vt per illum ametur: ergo intendi vt illi cõmunicetur effectus formalis amantis; hic autem involvit cognitionẽ; ergo intendit vt illi communicetur cognitio; ergo vi ſuæ proceſsionis accipit formaliter cognitionem ſeu intellectionem.

9 Confirmatur ſecundo, quia ſpiratio paſsiva formaliter ratione ſui eſt perſonalitas; ergo ratione ſui terminat naturã ergo ratione ſui trahit ad ſe naturam; ergo falſum eſt, quod aſſerit Ruiz, nempe proprietatem conſtitutivam Spiritus Sancti vt talem exigere vt ſibi cõmunicetur volitio, & non intellectio; imo per prius exigit ſibi cõmunicari intellectionem quam volitionẽ, quia per prius exigit ſibi communicari naturam quam proprietatẽ. Nec ſatisfacies ſi dixeris, ordine exequtionis prius ratione cõmunicari Spir. S. naturã, quã proprietatẽ; tamẽ hãc cõmunicari prius ordine intentionis, quia intẽtio ſpiratoris primo & per ſe tendit ad cõmunicandũ amorẽ. Nõ, inquã, ſatisfacies, ſiquidem intentio ſpiratoris debet commẽſurari cum termino producto, illudque intẽdere prtncipalius, quod principalius eſt in termino propter ſe producto, at Spirit. Sãct. propter ſe producitur, & in eo principalius eſt eſſe Deum divinamque perſonã, quam eſſe amantem - ergo principalius intendit communicare illi id, quo conſtituitur Deus, quã id, quo conſtituitur amans.

10 Nec iterũ ſatisfacies, ſi dicas, propterea cõmunicari Filio ſapientiam ſeu intellectionẽ formaliter & ex vi proceſsionis, amorẽ vero, non niſi materialiter, quatenus ſcilicet cũ ſapientia identificatur, vel in illa imbibitur; & è cõtra amorẽ Spiritui S. quia termino ſolũ cõmunicatur formaliter illa per-

ſectio, per quam agēs agit. Iam vero Pater producit Verbum per intellectionem tanquam per principiū *quo* agendi; ſpirator vero producit Spiritum Sanctum per amorem; cōtra enim eſt: quia niſi terminus productus quatenus productus & diſtinctus à producēte, ſit aliquid ratione ſui formaliter de genere repræſentativo & intellectuali, non poteſt aſsignari ratio cur intellectio ſit principiū *quo* illius potius quatenus intellectio, quam quatenus volitio. Sic niſi cognitio noſtra eſſet aliquid pertinens ad lineam intellectualem potiuſquam ad affectivā, non diceretur anima producere illam potius quatenus intellectus quam vt voluntas. Sic etiā niſi infuſio doni & beneficij communicatio eſſet aliquid potius benignitatem ſapiens, quam inflictio pœnæ: non diceretur Deus infundere donum & communicare beneficium, quatenus miſericors potius quam vt iuſtus. Vt ergo dicatur Filius procedere potius per intellectum quam per voluntatem, debet ſecundum formalitatem productam ſapere potius lineam intelligendi quam amandi.

11 Quare falſum eſt quod multi docent Theologi, inter quos P. Mol. hic quæſt. 27. artic 3. diſp 4. §. *qua in re*, nempe totum quod in Filio eſt repreſentationis, & imaginis ei convenire ratione abſoluti, & ratione relativi ſolum ei convenire productionem paſſivam, vi cuius illa repreſentatio & imago conſtituitur in eſſe productæ: etenim Verbum debet eſſe repræſentatio & imago producta denominatioq; producti debet cadere ſupra ratio nē imaginis: nō caderet autē ſi illa eſſet aliquid abſolutum, quia eſſentia & prædicata abſoluta communicantur quidem Verbo, non tamen producuntur. Deinde cum in Spiritu Sancto reperiatur repræſentatio & reperiatur ratio producti, etiam Spiritus Sanctus eſſet imago producta & Verbum: ideo ergo potius Filius quam Spiritus Sanctus eſt imago producta, quia filiatio potius quam ſpiratio paſsiva eſt imago & repræſentatio producta.

12 Affinis eſt præcedenti opinio P. Aldrete in manuſc. de Trinitat. vbi docet ideo Verbum procedere per intellectum & non per voluntatem, & è contra Spiritum Sanctum: quia reſpectu Filij cognitio ſeu natura ſe habet per modum finis *qui* & *cui*: nam intendit Pater naturam communicare Filio, & ideo finis *qui* primario & directe intentus eſt cognitio, in qua conſiſtit natura; finis autem *cui* eſt ipſa natura ſeu cognitio, quia Pater intendit eam communicare Filio vt per ipſam reddatur cognoſcens, at vero reſpectu Spiritus Sancti natura ſeu cognitio ſe habet præcisè vt finis *cui*; amor vero ſe habet vt finis *qui*, ſiquidem ſpirator intendit communicare Spiritui Sancto amorem vt per eum natura in ipſo reddatur amans, deturque perſona amans; conſtat autem (inquit) finem *qui* ſufficere ad diverſificandas illas productiones; nam & ratione finis *qui* diverſificantur virtutes, vt patet in ſpe, quę eſt virtus Theologica, quia reſpicit tanquam finē *qui* Deum, licet reſpiciat creaturam vt finē *cui*.

13 Verum hic dicendi modus difficultatem non explicat, & impugnatur; quia cum intellectio & volitio ſint vna virtualiter indiviſibilis formalitas, implicat vt Pater directe intendat communicare Filio intellectionem, quin intendat directe communicare volitionem, & pariter implicat vt ſpirator directe intendat communicare volitionem, quin directe intendat communicare intellectionem.

14 Nec ſatisfacit hic Author dum permittens illam virtualem indentitatem, dicit, poſſe nihilominus Patrem directe intendere communicationem illius formalitatis, quatenus eſt intellectio & non quatenus eſt volitio, & ècontra ſpiratorem. Non, inquam, ſatisfacit; quia niſi Filiatio ſit realitas potius ſpectans ad lineam intellectivam quam volitivam, capax non eſt illius præciſionis intentio paterna; quia illa eſt intentio practica tendens vt intellectio ſit in Filio; nequit autem intendere vt potius ſit in Filio quatenus intellectio quam quatenus volitio, niſi quia ipſe Filius ratione ſuæ proprietatis ſpectantis potius ad intellectum quam voluntatem ſit formalis participatio potius intellectionis quam volitionis, ſeu formalitas explicans potius vim intelligendi ſui principij, quā vim amandi. Sic Deus infundens gratiam habitualem intendit communicare immitative & analogice naturam potius quam immenſitatem, vel æternitatem, quia gratia per ſe eſt potius participatio naturæ divinæ, quatenus eſt natura & prima dix operationum divinarum, quam vt eſt æternitas, vel immenſitas.

15 Impugnatur prætērea quia cum ſpirator directe intendat producere ſpirationem paſsivam, directe intendit illi communicare omnem illam formalitatem, cuius ipſa eſt paſsiva acceptio: at ſpiratio paſsiva eſt per ſe ipſam acceptio paſsiva naturæ divinæ, & quidem primario & principalius, quia eſt perſonalitas terminans naturam divinam & per ſe ordinata ad conſtituendam tertiam perſonam: ergo ſpirator primario & principaliter intendit communicare naturam divinam Spiritui Sancto. Nec ēnim intenditur communicatio naturæ vt medium, & communicatio amoris quaſi finis; cum enim Spiritus S. producatur propter ſe vt tertia perſona Trin. & in ratione perſonæ conſtituatur per naturā, nequit iſtius cōmunicatio intendi propter cōmunicationem

amoris,

ris, ſed debet intendi propter ſe: ergo primario & directe intendit communicare ſpirator naturam Spiritui Sancto. Solum ergo poterit dici directe & formaliter communicari amor potius quam intellectio, quia ſpiratio paſsiva eſt potius pondus amatorium, quam repræſentatio intellectualis, ſeu ſpecies expreſſa. Deinde, quia vel intentio ſpiratoris a vel elicicommunicandum amorem eſt in nattendens ad ta. Si primum: ergo cum intentio innata commenſuretur termino propter ſe amato, debet principalius intendere communicare termino illud quod principalius in termino eſt; in Spiritu Sancto autem principalius eſt natura divina quam amor. Si autẽ eſt elicita, eſt intentio ſapientiſsima, quæ primario debet intendere terminopropter ſe amato illud quod magis ipſi neceſſarium eſt, & quo magis perficitur; at Spiritus Sanctus magis perficitur per eſſentiam quam per proprietatem, & illa magis ei naturalis eſt, quam iſta: ergo, &c.

Nec hunc Authorem iuvat exemplum, quo ſuam ſententiam explicare conatur, deſumptum ex vnione hypoſtatica, quę indiviſibiliter vniret Verbo corpus & animã, in quo caſu principalius intenderetur à Deo vnio illa quatenus vniens animam, quam vt vniens corpus. Non, inquam, iuvat, ſed potius noſtram ſententiam confirmat. Nam propterea tunc Deus principaliter intenderet illam vnionẽ quatenus terminatur ad animam, quia hæc principalior eſt corpore, & iſtud eſt propter illam, & non ê contra. At ſimiliter natura divina principalior eſt quam proprietas, & non eſt propter iſtam, ſed èconverſo. Ergo ſpirator intendens communicare Spiritui Sancto vtrumque, principalius intendit communicare naturam, quam proprietatem, & iſtam intendit communicare propter naturam, ſicut propter illam intendit communicare omnipotentiam & reliqua attributa.

17 Quod ſi illa diverſitas intentionum præſcindentium inter formalitates virtualiter intrinſece identificatas, & ſolum ratione noſtra diſtinctas, ſufficit ad diverſificandas proceſsiones divinas, poſſent fingi aliæ multæ proceſsiones, nimirum vna, qua intendatur directe tanquam finis *qui* omnipotentia; alia, qua intendatur æternitas & ſic de reliquis attributis; commentitia ergo eſt illa diverſitas intentionum; ſed recurrendum eſt tanquam ad vnicum caput ad diverſitatẽ Filiationis & Spirationis paſsivę, quatenus virtualiter diſtinctæ ſunt à natura & inter ſe realiter.

18 Nec paritas illa petita à virtute ſpei quidquam probat; hæc enim diſtinguitur ab alijs virtutibus Theologis ex motivo diſtincto & diverſo. Nam motivum fidei eſt prima veritas vt revelans; motivum vero ſpei eſt omnipotentia vt promittens, vt recte probat Pater Sparza tractat. de virtut. Theolog. motivum vero charitatis eſt ſummum bonum quatenus bonum ſibi: actuſque harum virtutum eſſentialiter ſunt diverſi. At in ſpiratore motivum communicandi divinitatem & amorem Spiritui Sancto eſt omnino idem, nempe infinita Dei bonitas, & terminus communicatus eſt omnino idem: ergo non magis poteſt dici communicare directe & formaliter amorem quam naturam. Quod ſi dixeris ideo non communicare formaliter naturam, quia iam ſupponitur communicata Filio; eadem ratione dicere poteris non communicare formaliter amorem, quia hic iam ſupponitur communicatus Filio.

SECTIO III.

Examinatur ſententia affirmans, ideo ſecundam Perſonam eſſe Verbum, quia eſt diuinæ mentis notitia, à qua omnes diuinæ Perſonæ reddũtur intelligentes.

19 HANC opinionem tenuit aliquando Auguſt. lib. 83. quæſt. q. 23. vbi de Patre Æterno loquens dicit, quod eam ipſe genuerit, quæ ſapiens dicitur, ſapientiam. Et probatur: quia Verbum divinum ita eſt per ſe neceſſarium ad hoc vt Deus intelligat, vt per locum intrinſecum ſequatur, Deum non intellecturum, ſi non produceret Verbum, vt docent PP. apud Ruiz d. 74. ſect. 4. quomodo Pater, inquit Athanaſ. per Verbum omnia condiderit, ſi non ſit Verbum Patri ſuo ſua ipſius ſapientia?

20 Vnde P. Ruiz ibidem affirmat, Patres Græcos ita inſinuare hanc ſententiam, quod ſcilicet Pater ſapiens conſtituatur formaliter & vnice per ſapientiam genitam; vt parum abſit, ne manifeſte dicant. Tum ſic: atqui ſi Pater antecedenter ad generationem Verbi eſſet ſapiens ſapientia formali ex vi prædicati abſoluti, non ſequeretur per locum intrinſecum, ipſum non fore ſapientem, ſi careret Verbo. Quod confirmatur ex D. Thoma in compend. Theol. cap 43. vbi probat divinitatem Chriſti hoc argumento; *Cum hoc Verbum in Deo ponatur per hoc quod Deus ſe ipſum intelligit, ſui Verbum intelligibile concipiendo, oportet quod ſi aliquando Dei Verbum non fuit, quod Deus ſe ipſum tunc non intellexiſſet.*

21 Sed licet Aug. aliquando in ea fuerit ſententia, mutuatus illam à PP. Græcis, vt teſtatur Ruiz vbi ſupra; ſuſtineri tamen non poteſt, quia ipſe Auguſtin. poſtea ſapientior

factus eam retractavit lib. 1. retract. c. 26. ſe remittens ad lib. de Trinit. dicens ſe in illis melius hanc quæſtionem tractaſſe; in ijs autẽ libris acriter defendit Patrem non eſſe ſapientem ſapientia genita. Sic enim inquit lib. 15. c. 7. *Quis audeat dicere, Patrem, neque ſe ipſum neque Filium, neque Spiritum Sanctum intelligere niſi per Filium, neque diligere niſi per Spiritum Sanctum?* Quare communiter Theologi cum Magiſt. in 1. diſt. 32. §. 3. & D. Thom. 1. p q. 27. art. 2. docent, Patrem non eſſe formaliter ſapientem ſapientia genita.

22 Ratione vero efficaci ſuadetur, Patrem non reddi intelligentem formaliter per intellectionem productam, quia Pater ratione ſui eſt infinite ſimpliciter perfectus, quia imbibit divinam eſſentiam, quæ ratione ſui importat omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicẽ, qualis eſt perfectio intelligendi & amãdi non minus quam omnipotentia, & reliqua attributa: ergo Pater pro priori originis ad generationem Verbi eſt intelligens & amans, nõ minus quam omnipotens & æternus. Confirmatur primo, quia ſi Pater non eſt ſapiens, niſi per ſapientiam, quam genuit: ergo ipſe genitor eſt ſuæ ſapientiæ. *Quod ſi tenemus, cur non & magnitudinis & bonitatis, & æternitatis & omnipotentiæ ſuæ genitor ſit? Vt non ſit ipſe ſua magnitudo & ſua bonitas & ſua omnipotentia: ſed ea magnitudine magnus ſit, quam genuit, & ea bonitate bonus, &c, quæ de illo nata eſt; ſicut ipſe nõ ſua ſapientia eſt, ſed ea ſapientia ſapiens eſt, quæ de illo nata eſt.* Vt arguit Auguſtin. init. lib. 6. de Trinitat.

23 Confirmatur ſecundo. Nam Deus eſt ſumme ſapiens, æternus, omnipotens: ergo ſi Pater ſeorſim ſumptus non eſt ſapientia ſua, ſed ſolum eſt ſapiens ſimul cum Filio, quatenus ab illo ſapiens denominatur; Pater ſeorſim nõ erit Deus, ſed Pater ſimul cum Filio: Ergo Filius non erit Deus, ſed Filius ſimul cum Patre: ergo Filius non erit Deus de Deo: non enim ſimul ambo Deus de Deo, ſed ſolus Filius de Deo, ſcilicet ex Patre: nec ambo ſimul lumen de lumine, ſed ſolus Filius de lumine Patre, vt ait Auguſt. hoc autem eſt contra ſymbol. in quo confitemur, Filium eſſe Deum verum de Deo vero.

24 Confirmatur tertio, quia ſi Pater vnice redderetur intelligens per intellectionem productam, prius ordine originis eſſet potens intelligere, quam actu intelligens; hoc autem eſt improbabile, quia vt docet D. Thomas primo contra gent. c. 16 ex terminis prius eſt intelligens in actu quam intelligens in potentia, quia intelligens in potentia non poteſt reduci ad actum intelligendi niſi ex vi intelligentis in actu: ergo in Deo non eſt prius prioritate originis potens intelligere, quam actu intelligens, quia potens intelligere debet reduci ad actum intelligendi ex vi intelligentis in actu; nemo enim dat quod non habet; qua ratione probatur, intellectum creatum nõ producere intellectionem ſuam ſine concurſu immediato Dei, qui actu eſt intelligens & quatenus talis debet concurrere ad intellectionem creatam, noſtrumque intellectum reducere de potẽtia ad actum intelligendi, quia ex terminis melius eſt actu intelligere, quam præcisè poſſe intelligere; effectus autem nequit eſſe perfectior ſua cauſa adæquata: ergo inter cauſas intelligentis actu debet computari aliqua intelligens actu. Neque poteſt fieri vt intelligens actu ſupponat dumtaxat vt principium ſui intelligens in potentia, vel potens intelligere.

25 Confirmatur vltimo: quia Pater pro priori originis ad productionem paſsivam Verbi habet ſummam inclinationem in bonum generationis Verbi: illa autem inclinatio non eſt cæca, ſed ſapiens: ergo pro illo priori cognoſcit bonum generationis Verbi, in quod tendit. Neque enim dici poteſt illam inclinationem eſſe pure innatam; nam vt oſtendi tract. de volunt. appetitus pure innatus ex terminis ſuis dicit imperfectionem, quia petit ſequi apprehenſionẽ nõ ipſius appetentis, ſed alterius, nempe Authoris naturę ordinantis & dirigentis vnamquamque rem in finem ſibi proportionatum, ſicut ſagitta dirigitur à ſagittante in ſcopum: quo exemplo vtitur D. Thom. 1. p. q. 113. art. 1. ad primum ad rem iſtam explicãdam. Itaque de concepto appetitus, ſeu inclinationis in bonum, vt præſcindit ab innato & elicito, eſt ſequi cognitionem, vt docet Sanctus Doctor in 1. diſt. 1. q. 4. art 1. ad primum, & 1. 2. q. 26. artic. 1 corp. differunt tamen, quod appetitus innatus non ſequitur cognitionem ipſius appetentis, ſed ſuperioris agentis; ſecus vero elicitus.

26 Ad fundamentum illius opinionis petitum ab authoritate Patrum reſpondet Ruiz d. 47 ſect. 3. n. 3. eos non amplius intendere, quam docere, bonam eſſet illationem per quam ex eo quod Verbum nõ extiterit ab æterno, colligitur, Patrem non fuiſſe ſapientem ab æterno, ac defuiſſe illi non modo ſapientiam genitam, quæ eſt Perſona Verbi, ſed etiam ſapientiam eſſentialem, quia hæc non eſt poſsibilis Deo niſi terminetur ad Verbum realiter productum tanquam ad expreſſam imaginem obiecti, ſicut nec in creatis eſt poſsibilis intellectio ſine verbo producto. Fateor itaque PP. illos ſatis clare docere, de concepto intelligentis eſſe producere verbum mentis ità vt ſi per impoſsibile ſubſtantia non produceret verbũ

non

non intelligeret; hinc autẽ non probatur quod reddatur formaliter intelligẽs per ipſum Verbũ productum, ſed vel per ipſum, vel per intellectionem, quæ ſit productio illius.

SECTIO QVARTA.

An ſaltem ideo Verbum procedat per intellectum, quia eſt formalis ſapientia, qua Pater denuo redditur intelligens?

27 SED quamquam abſurdum ſit & ab Auguſt. reprobatum, Patrem producere verbum vt intelligat, quaſi vnice per illud tanquam formam reddatur intelligens; inquirendum reſtat, an ſaltem ſit ſapientia formalis, per quam Pater ex abundantia & novo modo intelliges reddatur: hoc enim non retractaſſe Auguſtinum affirmat P. Alarcon d.8.c.4. Affirmant aliqui ex antiquis, quos impugnant Aureol. in 1 diſt.9. art.1 & Canarienſ. art 5.d.1.p.3. Quam ſententiam maxime illuſtravit nobilis Recentior. Nobis tamen dicendum eſt cum P. Suar. lib.1.de Trinit.c.7. cum Ruiz d.59 à n.7. & cum communi apud Faſſ. q.34.art.3. dub.2. in Filio non reperiri intellectionem formalem virtualiter diſtinctam ab abſoluta.

28 Probatur autem primo ex 6.Syn. Conſtantinopol. Act. 6. vbi hæc habet: *Apoſtolica Eccleſia duas naturales voluntates in Chriſto, & duas naturales operationes prædicat eſſe & confitetur; nam ſi perſonalem quiſque intelligat voluntatem, dum tres Perſonæ in Sancta Trinitate dicuntur, neceſſe eſt, vt tres voluntates & tres naturales operationes (quod abſurdum eſſet & nimis profanum) dicerentur. Sin autem, quod fidei Chriſtianæ veritas continet, naturalis voluntas eſt, vbi vna hæc natura dicitur Sanctæ & inſeparabilis Trinitatis, conſequenter & vna naturalis voluntas, & vna naturalis operatio intelligenda eſt.* Ergo ex mente Concilij ſicut in tribus divinis Perſonis non datur niſi vnica voluntas ſeu potentia volitiva; ita non datur niſi vnica operatio volendi, ſeu vnica volitio ergo in Spiritu Sancto non datur duplex volitio, altera abſoluta & altera relativa: ergo neque in Filio datur duplex intellectio, ſicut non datur duplex intellectus: ergo à fortiori non datur in Patre duplex intellectio, ſicut non datur duplex intellectus.

29 Secundo, quia ſi Pater redderetur formaliter ſapiens per ſapientiam relativã Filij, abſolute eſſet vera hæc propoſitio, Pater eſt ſapiens ſapientia genita; quod enim ſimul reddatur ſapiens per ſapientiam eſſentialem, nõ tollit quod abſolute reddatur ſapiens ſapientia genita, ſi ſemel verum eſt, quod illi RR. affirmant. At illa propoſitio abſolute falſa eſt, vt probat Ruiz diſp. 74. ſect. 4. & 5. ex PP. præſertim Athanaſio in oration. contra gregales Sabellij, vbi ait: *Sapientia Patris eſt Filius, non ita vt in homine, vbi per ſapientiam homo fit ſapiens ſed ex ſapiẽte ſapientia iſta ortum trahit.* Ergo in Verbo non eſt duplex ſapientia virtualiter diſtincta, ſicut in ipſo non eſt duplex eſſentia.

30 Quarto, quia ſi Verbum ſupra ſapientiam eſſentialem addit ſapiẽtiam notionalem, quæ ſit forma intelligendi, quia eſt ſapientia genita; à fortiori Pater, quia eſt ſapientia generans, ſupra ſapientiam eſſentialem addet aliam notionalem virtualiter diſtinctam, à qua denominabitur non ſolum dicens & producens Verbum, ſed formaliter intelligens, quandoquidem Pater intelligendo producit Verbum: ergo ſi aliunde Pater redditur formaliter ſapiens per ſapientiam genitam, vt volunt illi Authores, erit Pater intelligens triplici intellectione, nimirum vna eſſentiali, & duabus relativis inter ſe realiter diſtinctis. Vnde ſapientior erit ſaltem extenſive Pater quam Filius, quãdoquidem Pater denominatur ſapiẽs ſapientia genita; Filius vero non denominatur ſapiens à ſapientia generante; cum intellectio debeat eſſe ab intelligente & ſapientia generãs non ſit à ſapientia genita, ſiquidem in nullo vero ſenſu Pater eſt à Filio, & ſimiliter Pater & Filius ſapientiores erunt quam Spiritus Sanctus, vtpote qui ſolum eſt ſapiens ſapientia eſſentiali, non autem vlla ſapientia notionali, cum nulla ſapientia notionalis ſit ab Spiritu Sancto.

31 Nec dixeris, Spiritum Sanctum poſſe reddi ſapientem à ſapientia notionali, quæ non eſt de ipſo, ſicut redditur ſapiens ſapientia eſſentiali, quæ non eſt ab eo. Non, inquam, dixeris, quia Spiritus Sanctus non intelligit quatenus Spiritus Sanctus eſt, ſed quatenus Deus, id eſt, non ratione ſubſiſtentiæ relativæ, ſed ratione naturæ: intellectio autem eſſentialis eſt ab Spiritu Sancto, quatenus Deo, non quidem tanquã à principio efficienti, ſed tanquam à principio pleniſsime ſufficienti, vt ea intellectio ſit, eo modo, quo Deus eſt à ſe ipſo, non ſolum negative, quatenus non eſt ab alio, ſed poſitive, quatenus eſt ſufficientia poſitiva & pleniſsima ad ſui exiſtentiam.

32 Impugnatur præterea illa ſententia; quia cum Pater infinita cum perfectione ſe ipſum & omnia cõprehendat pro priori ad generationem Verbi, abſurdum videtur, eo nomine Verbum producere, vt ab illo tanquam

à forma denuo denominetur cognoſcẽs: ſi enim producit, quia intelligit infinite ſimpliciter: non ergo producit, vt hoc ipsũ denuo intelligat. Reſpondent, abſurdum quidem eſſe quod producat quia intelligit, & producat vt intelligat eodem modo: non tamen rem ita ſe habe-ee in præſenti, vbi Pater producit Verbũ, quia intelligit perfectiſsime & cõprehenſivo modo in genere vitæ intẽtionalis, & tendit vt intelligat etiam comprehenſive in genere vitæ phiſicæ. Sed contra: quia vita illa producta intentionalis eſt; ſiquidem intelligere ex terminis eſt vivere intentionaliter, ſolumque dicetur vita phiſica, quia habetur per productionem realem. Vnde Pater intelligens infinite & cõprehenſive vita intentionali, producet novam vitã intentionalem vt vivat intentionaliter per vitam productam: quod perinde eſt ac ſubſtantiã habentem à ſe vitam intentionalem, novam vitam intentionalem producere, vt per eam denuo intelligat: hoc autem quod eſt vivere intẽtentionaliter per vitam realiter productam, nõ addit perfectionem intelligendi ſupra vitam, quam Pater habet à ſe; imo imperfectionem videtur præſe ferre. Deinde Pater non ſolum vivit intentionaliter, ſed etiam phiſice per vitam, quam formaliter habet à ſe, ſicut phiſice vivit per immenſitatem, æternitatem, & reliqua attributa, quæ habet ab intrinſeco cũ omni proprietate, & nullo modo accipit ab extrinſeco, ſicut creatura ab extrinſeco accipit ſuam eſſentiam & propietates: ergo titulo vinvendi phiſice non debet Pater producere Verbum à quo reddatur intelligens:

33 Vltimo impugnatur illa ſententia: quia vt expendemus ſect. vlt. cum Angelico, & Eximio Doctore, intellectio debet eſſe forma exiſtens in ſuppoſito, quod denominat intelligens. Vnde intellectio per ſe ſubſiſtens nequit denominare aliam rem per ſe ſubſiſtentem, & ab ipſa realiter diſtinctam. Quamquã ergo Verbum eſſet ſapientia formalis relativa, non poſſet denominare Patrem ſapientem, ſed denominaret ſolum Filium.

34 Dices primo, eſſentiam divinam eſſe ratione ſui formaliter ſubſiſtentiam; & tamen virtualiter producere ſubſiſtentias relativas, à quibus redditur formaliter ſubſiſtens: ergo pariter licet Pater ſit ratione ſui intelligens, poterit producere Verbum, vt eo reddatur denuo intelligens. Reſpondeo, eſſentiam divinã non reddi ſubſiſtentem per ſubſiſtentiam relativam, v. g. per paternitatem, ſicut non redditur relata, alioqui per paternitatem redderetur vlterius incommunicabilis per identitatem & prædicationem; ſiquidem paternitas eſt ſubſiſtentia incommunicabilis pluribus & ſubiectũ vel quaſi ſubiectum, quod afficit & denominat, reddit incommunicabile. Quare eſſentia non petit relationes, vt ratione illarum reddatur ſubſiſtens incommunicabiliter, ſed potius vt communicetur per identitatem pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis. Eſt ergo eſſentia ratione ſui perfectiſsime ſubſiſtens: id eſt, per ſe exiſtens & non indigens aliquo à ſe realiter diſtincto, nec ad exiſtendum, nec ad operandum: & ideo eſt incapax vt exiſtat in alio tanquam in ſubiecto, vel ſuppoſito, cui tribuantur ipſius aperationes, & per ſe habet eſſe ſui & non alterius; paternitas autem eſt ſubſiſtentia, id eſt, ſub omnibus exiſtentia, quatenus eſt ſubſtantia particularis & individua, quæ de vno ſolo prædicatur. Conſulantur quæ dicimus t. 3. d. 27. ſect. 5.

35 Dices ſecundo, verbum nihil aliud eſt quam intellectio, ſeu notitia producta, qua ſubſtantia intellectiva redditur intelligens: ergo ſecunda perſona eſt intellectio producta, qua ſubſtantia divina, videlicet Pater, imo & reliquæ perſonæ, redditur formaliter intelligens. Reſpondeo antecedens ad ſummũ eſſe verum de Verbo creato, quod producitur à ſubſtantia intellectiva, non quia intelligit, ſed vt intelligat: aliter autem ſe rẽ habere in Verbo divino, quod producitur à Patre, non vt intelligat, ſed quia perfectiſsime & comprehenſive intelligit. Dixi *ad ſummum*: nam D. Thom. q 8. de potentia artic. 1. expreſſe docet, vniverſaliter Verbum mentis diſtingui ab actu intelligendi, & cum eo omnes Thom. 4. contra gent. c. 11. & 3 p. q. 27 art. 1. corp. Quam ſententiam ſequitur P. Mol. ibid. d 8. memb. 2. §. perſpice.

36 Dices vltimo. Hæc propoſitio eſt vera & familiaris apud PP. Verbum eſt ſapientia genita, nunquam vero Spirit. Sanct. appellatur ſapientia producta: ergo quia Verbũ eſt intellectio & notitia, à qua Pater denominatur cognoſcens. Reſpondeo negando conſequentiam, quia ideo Verbum dicitur ſapientia genita, quia eſt terminus formalis productus à Patre per actum intelligendi, quod non convenit Spiritui Sancto. Id docet D. Thom. 1. p. q. 34. a. 1. 2. ad his verbis: *Cum dicitur quod Verbum eſt notitia, non intalligitur notitia pro actu intelectus cognoſcentis, ſed pro eo quod intellectus concipit cognoſcendo.* Vnde Auguſt. dicit quod Verbum eſt ſapientia genita. Id fuſius explicat Sanctus Doctor 4. contra gent. c. 12. Deinde quamuis Filius ſit ſapientia formalis, non tamen à qua Pater denominatur ſapiens, ſed à qua denominetur ſo-

Ius Filius.

SEC-

SECTIO QVINTA.

An ideo ſecunda perſona potius quam tertia ſit Verbum, quia eſt intellectio paſsiua, à qua obiecta denominantur intellecta & obiectiue præſentia

36 MAGIS appropinquat veritati ſubtilis noſter Anton. Perez d. 14. de ſcient. c. 7. num. 93. vbi affirmat in Deo diſtingui virtualiter intellectionem actiuam, à qua tres diuinæ perſonæ denominantur intelligentes, ab intellectione paſsiua, à qua obiecta denominantur intellecta: ſicut in diuinis diſtinguntur productio actiua & paſsiua: nam à productione actiua Pater denominatur producens & Filius denominatur productus à productione paſsiua; & Filius in ratione producti includit productionem paſsiuam connotando actiuam: & è contra Pater in ratione producentis includit actiuam, connotando paſsiuam. Sic Pater Æternus vt dicens omnia non includit Verbum ſed connotat; obiecta autem vt à Patre Æterno dicta includunt formaliter Verbum, quia Pater ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt dictio actiua, Filius vero paſsiua. Aſſerit ergo, ideo ſecundam perſonam eſſe Verbum potius quam tertiam, quia ſecunda potius quam tertia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt intellectio paſsiua; eo quod Deus ipſe, Paterque Æternus & omnia denominationem cogniti, ſicuti & dicti habent à Verbo potius quam à Spiritu Sancto: è contra vero ab iſto habent denominationem amati.

37 Hæc ſententia niſi coïncidat cũ ſententia D. Thom. & Tomiſtarum aſſerentium Verbum mentis eſſe imaginem expreſſam obiecti, in qua intellectus illud concipit, difficilis eſt ad intelligendum; nam ſi ſecunda perſona ratione ſuæ proprietatis perſonalis nec eſt repræſentatio formalis per modum formæ, neque eſt repræſentatio obiectiua per modum medij, & tanquam obiectum cognitum, non apparet quo pacto ab illa forma denominentur obiecta cognita & repręſentata. Si ſit repræſentatio formalis, idem eſt ac cognitio, ac proinde ab illa non ſolũ denominabuntur obiecta cognita ſed ſubſtantia diuina denominabitur cognoſcens, ſi ſit repræſentatio obiectiua, poſtea examinabitur hæc ſententia. Nunc autem ex eo impugnatur quia non apparet quomodo ab illa repræſentatione obiectiua denominentur obiecta cognita, cum potius hæc denominatio proueniat à cognitione detegente obiecta in illo medio. Impugnatur præterea, quia forma illa quæ denominat tres diuinas perſonas cognoſcentes obiecta creata, neceſſe eſt vt hæc denominet cognita: ſiquidem obiectum eſſe cognitum eſt denominatio ipſi extrinſeca, quando intellectio eſt illi extrinſeca & prouenit ab eadem forma à qua prouenit denominatio cognoſcentis.

38 Et vrgetur: repugnat cognitio creata à qua intellectus denominetur cognoſcens, quin ab eadem denominentur obiecta paſsiue cognita: ergo pariter repugnat cognitio diuina à qua tres diuinæ perſonæ denominentur formaliter cognoſcentes, quia ab eadem obiecta denominentur paſsiue cognita. Reſpõdet hic Author ibid. n 106. in creatis eamdem omnino eſſe cognitionem actiuam & paſsiuam, quia vere producitur ipſa cognitio formalis, vnde præter illam rationem formalem, à qua potentia denominatur cognoſcens, nõ eſt quærenda alia ratio obiectiua & paſsiua, à qua obiecta denominentur cognita. Quod ideo dicit quia exiſtimat, de ratione cuiuſcumque obiecti, vt intellecti, eſſe, vt ſit genitum in eſſe intellecti. Quare vel debet eſſe, inquit, intellectio producta, vel communicata per veram generationem, vt in diuinis communicatur Verbo.

39 Sed contra quia non poteſt eſſe de ratione obiecti vt ſit genitum in ratione intellecti, vbi non eſt de ratione intelligentis vt ſit genitus in ratione intelligentis. Vnde quia in creatis cognitio eſt producta & genita, non ſolum obiectum in ratione intellecti eſt genitum ſeu productum, ſed etiam intelligens in ratione intelligentis: in diuinis autem intellectio eſt improducta: ergo in diuinis non eſt de conceptu obiecti vt intellecti eſſe genitum in ratione intellecti, ſicut non eſt de conceptu intelligentis eſſe genitum in ratione talis, eadem enim debet eſſe forma à qua obiectũ denominatur intellectum, & intellectus denominatur intelligens. Ergo cum Verbum diuinum non ſit forma à qua intellectus diuinus denominatur intelligens, nec poteſt eſſe forma à qua obiectum denominatur intellectum. Nec ſatisfacit reſpondens eo num. 106. in diuinis per eandem quidem formam obiectum denominari intellectum, & intellectum denominari intelligentem, cæterum cum diuerſa habitione, & ratio eſt, inquit, quia intellectus diuinus eſt intelligens per intellectionem vt pręciſe identificatam cum ipſo intellectu: at obiectum eſt intellectum per eandem intellectionem vt communicatam paſsiue Verbo; ita vt ipſa productio paſsiua Verbi pertineat ad rationem obiecti vt intellecti: quamvis dici poſsit non pertinere tanquam formam, ſed tanquam rationẽ conſtitutiuam præciſè: quemadmodum in creatis actio productiua intellectionis & vnio eiuſdem cum ſubiecto ingreditur ad conſtituendũ effectum formalem intelligentis.

Non

40 Non, inquam, ſatisfacit: nam vt intellectio in divinis præſtet effectũ formalem intellecti ipſi obiecto non pluribus indiget, quã indigeat vt communicet effectum formalem intelligentis ipſi intellectui: non ergo eſt neceſſe vt intellectio eſſentialis tranſeat ad Filium ad hoc vt per modum formæ denominet obiectum intellectum; ſiquidem pro priori ad generationem Verbi denominat intellectum divinum intelligentem; conſequentia eſt legitima. Antecedens probatur, primo à paritate ex creatis, vbi non poſſunt concurrere omnia conſtitutiva intellectus vt intelligentis, quin concurrant omnia conſtitutiva obiecti vt intellecti. Secundo probatur in Deo, & ad probationem loquor de obiecto creato, v.g. de creaturis poſsibilibus. Sane ſicut intellectum divinum cognoſcere obiecta creata, eſt denominatio ipſis extrinſeca; ita & obiecta illa eſſe intellecta ab intellectu divino, eſt denominatio ipſis extrinſeca. At vt obiecta creata accipiant denominationem extrinſecam intellectorum ab intellectu divino, nulla ratione ſuadetur indigere productione paſsiva Verbi, quæ iuxta hunc Authorem non eſt repræſentatio paſsiva, à qua obiecta denominentur repræſentata, ſed eſt acceptio paſsiva repræſẽtationis cõſiſtẽtis in ipſa intellectione. Quid enim cõducit relatio producti ad denominationem obiecti intellecti, ſi non conducit ad denominationem intellectus intelligẽtis? Quare ſicut pro priori originis Pater eſt cognoſcẽs poſsibilia, ita pro illo priori debent hæc ſuſcipere denominationem cognitorum.

41 Reſpondet n 107. in illo priori poſsibilia eſſe cognita quaſi in fieri & gramaticaliter, non tamen in facto eſſe, & philoſophice. Sicut in illo priori, in quo Pater Æternus eſt producens, Filius eſt productus quaſi in fieri & grammaticaliter, quia oratio verbi paſſivi apud grammaticos non ſignificat aliud quã oratio verbi activi; & tamen pro illo priori non dum Filius intelligitur productus in facto eſſe & philoſophice, quia non dum intelligitur exiſtens, & apud Philoſophos res nõ intelligitur producta, vſque dum intelligatur exiſtens.

42 Sed contra, quia pro illo priori Pater non eſt intelligẽs ſolum in fieri, ſed perfecte & in facto eſſe: ergo cum obiecta creata eſſe intellecta à Patre Æterno, ſit denominatio ipſis extrinſeca proveniens ab intellectione tãquam à forma; iam pro illo priori eis convenit ea denominatio perfecte & in facto eſſe, ſiquidem Pater pro illo priori non eſt in via ad intellectionem, ſed eam perfecte poſsidet. Vnde nulla eſt paritas petita à productione Verbi, nam Verbum eſſe productum non eſt denominatio ipſi quaſi extrinſeca, ſed eſt illi adequate intrinſeca nullo modo inducẽs, ſed ſupponens productionem activam. Nec denominatio Patris producentis & Filij producti proveniunt ab eadem forma, imo ab eiſdem omnino conſtitutivis.

43 Diſplicet præterea illa ſententia quatenus ſupponit in Filio non dari formalitatem pertinentem ad genus repræſentationis, prẽter intellectionem eſſentialem vt paſsive acceptam à Filio; iam enim ſect. 2 oſtendimus non poſſe explicari cur ſecunda Perſona potius quam tertia ſit Verbum, niſi in illa detur formalitas vere producta & realiter diſtincta à Patre, quæ ſit de genere repræſentativo. Nam Verbum mentis eſt ſimilitudo intentionalis & imago obiecti expreſſa ſeu producta ab intelligente: Vnde quod in recto ſuſcipit denominationem imaginis, debet ſuſcipere denominationem producti; repræſentario autem abſoluta & eſſentialis hanc denominationem nõ ſuſcipit: ergo illam ſuſcipit formalitas relativa virtualiter diſtincta ab abſolutis. Nec poteſt intelligi quod Verbum ſupra prędicata abſoluta ſolum addat relationem producti, quæ non cadit ſupra illa; vt enim inquit Auguſt. lib. 7. de Trinitat. cap. 1 omnis eſſentia, quæ relative dicitur, eſt aliquid, excepto eo, quod dicitur. Vnde ibid. cap. 3. ſic infert Auguſt. ſi Pater non eſt aliquid ad ſe, non eſt omnino quĩ relative dicatur ad aliud, abſurdum reputans quod denominatio relati ad aliud non cadat ſupra aliquod prædicatum ratione noſtra diſtinctum ab eo, quod eſt referri ad aliud: ergo denominatio producti, ſeu imaginis producẽ cum in Verbo non cadat ſupra aliquod abſolutum, cadere debet ſupra aliquod relativum, quod vt diſtinctum virtualiter ab abſoluto ſit imago expreſſa Patris.

44 Nec ſimile eſt de denominatione dicti ac de denominatione intellecti, vt contendit hic Author. Nam vt inquit D. Thom. 1 p. q 34. artic. 1. ad 3. intelligere importat ſolam habitudinem intelligentis ad rem intellectam, in qua nulla ratio originis importatur; ſed dicere importat grammaticaliter habitudinem ad Verbum conceptum; nihil enim aliud eſt dicere, quam proferre Verbum: ſed mediãte Verbo importat habitudinem ad rem intellectam, quæ in Verbo prolato manifeſtatur intelligenti. Quare licet ab eadem forma denominentur obiecta intellecta, à qua intellectus denominatur intelligens & ſic omnia obiecta ſcibilia denominentur intellecta à tribus divinis perſonis, ſicut omnes tres divinæ perſonæ denominantur intelligentes: tamen non ab eadem forma denominantur obiecta dicta à Patre à qua Pater denominatur dicens: nam obiecta eſſe dicta à Patre nihil aliud eſt quam eſſe pro-

producta à Patre in eſſe repræſentato, id eſt, eſſe repræſentata in Verbo producto à Patre: Patrem autem eſſe dicentem idem eſt ac eſſe proferentem & producentem Verbum, in quo obiecta manifeſtantur. Vnde ſicut in Deo non ſunt virtualiter idem forma, à qua Pater denominatur producens, & forma à qua Filius denominatur productus, ſed vel diſtinguntur realiter, vel ſaltem virtualiter intrinſece; ita nec ſunt idem forma, à qua Pater denominatur dicens, & forma, à qua obiecta denominantur dicta. nam obiecta eſſe dicta à Patre idem eſt, ac eſſe productum Verbum in quo obiecta repræſentantur; Verbum autem eſſe productum à Patre, non eſt idem ac Patrem producere Verbum, Vnde Auguſt. libr. 7. de Trinit. cap. 1. de Patre loquens, inquit: Dicens ergo non ſingulus (id eſt Pater ſeorſim) intelligitur ſed cum ipſo Verbo, ſine quo non vtique dicens. Vel reſponde, Patrem in ratione dicentis Verbum ipſum conſtitui per productionem activam illius: in ratione autem dicentis obiecta medio Verbo producto conſtitui per ipſum Verbum, & ſic ab eadem forma Patrem denominari dicentem obiecta & obiecta denominari dicta.

SECTIO VI.

Præmittitur ad reſolutionem quæſtionis quomodo in creatis comparentur inter ſe Verbum mentis & intellectio?

45 QVIA Auguſt. & alij PP. ad explicandum Verbum in divinis paſsim vtuntur exemplo Verbi mentalis, quod ab intellectu creato concipitur, dum obiectum intelligit: omnes Scholaſtici agentes de Verbo divino, vel obviter, vel ex profeſſo agunt de verbo mentali creato; & ideo P. Zunniga & P. Coninch ad diſput. de Trinit. præmittunt integram diſputationem de Verbo creato. Et Epiſcopus Canarienſis q. 27. artic. 1. tres de hoc puncto diſputationes habet, nempe 3. 4. & 5 nos autem breviter rem percurremus.

46 Prima ſententia eſt Dur. in 1. d. 27. num. 12. & 26. affirmantis Verbum mentis nihil aliud eſſe quam actum ipſum intelligendi, ſeu formam, à qua intellectus denominatur intelligens, idemque eſſe mentaliter dicere, ac intelligere per Verbum, quia vero exiſtimat Verbum mentis per ſe ipſum dimanare ab intellectu creato ſine actione diſtincta, exiſtimat dicere mentaliter nihil importare diſtinctum ab actu intelligendi vt informante intellectum. Secunda ſententia eſt Scoti in 1. d. 3. q. 6. ad finem, vbi tres breves excitat quæſtiones & §. *& primo* affirmat intellectionem & volitionem eſſe de genere qualitatis; & ibi §. *ad argumentum* oſtendit non eſſe de prædicamento actionis, ac proinde ſentit eſſe qualitates abſolutas productas per actionem diſtinctam ex natura rei ab ipſis, ſicut lux diſtinguitur ab illuminatione. Deinde d. 27. in reſponſ. ad 1. q. affirmat Verbum in creatis nihil aliud eſſe quam intellectionem; dicere vero eſſe actionem diſtinctam ab intellectione, per quam ipſa ac Verbum mentis producitur, cum enim iuxta ipſum intelligere & Verbū nō ſit actio proprie dicta, ſed dumtaxat grammaticalis, quatenus verbo activo ſignificatur, & cum aliunde intellectus dum intelligit, mutetur, quia aliter ſe habet, quam ſe haberet, antequam intelligeret, fit inde, concedendam eſſe aliquam actionem propriam, per quam intellectus mutationem ſubeat, & per quam intelligere & Verbum accipiant eſſe.

47 Hæc autem, inquit, non eſt alia qnam elicere ſeu producere intellectionem & Verbum; cum vero dicere mente nihil aliud ſit quam elicere aut producere Verbum, fit, inquit, vt dicere non ſit intelligere, ſed elicere intellectionem, quæ actio diſtinguitur ab intellectione, ſiquidem eſt ipſa intellectionis, Verbique productio. Verbum itaque mentis iuxta Scotum nihil aliud eſt quam intellectio, vel notitia genita; probatque ibi contra S. Thom. Verbum mentis non eſſe terminum aliquem productum per intellectionem, quia actio eſt propter terminum; intelligere autem eſt propter ſe, ac proinde debet eſſe perfectio vltima & non poteſt eſſe actio de prædicamēto actionis, quia hæc ſemper eſt propter aliud, ſcilicet propter terminum productum.

48 Hanc Scoti ſententiam, quatenus in creatis identificat Verbum cum intellectione, atque hanc eſſe de genere qualitatis, ſequitur P. Vazquez 1 p. d. 112. num. 13. & d. 141. num. 17 vbi ait, intellectionem in nobis formaliter eſſe ipſam qualitatem expreſſam in mente, qua fit intellectui res præſens, atque rem intelligere nihil aliud eſſe intellectui, quā ſimilitudine illa informari, docetque ipſam productionem huius qualitatis non eſſe intellectionem, quia ſi eo eſſet intellectio, quo eſt productio illius qualitatis, ſicut dicitur illam qualitatem producere, diceretur etiam illam intelligere; quod tamen falſum arbitratur. Differt tamen ab Scoto P. Vazquez; quia Scotus ſentit illam qualitatem poſſe ab extrinſeco produci, ac proinde poſſe intellectum intelligere per intellectionem ſibi ab extrinſeco infuſſam, Vaz vero 1. 2. d 9. c. 5. acriter contendit oppoſitum. Deinde apud Vazquez non eſt idem dicere, ac pro-

producere illam intellectionem, ſeu Verbum mentis, vt aiebat Scotus; ſed eſt idem ac enuntiare rem & per intellectionem informari, ſeu ab illa intelligentem denominari.

49 Hanc eamdem Scoti ſententiam tuetur Eximius Doctor l. 1. de Trinit. c. 6 n. 7. P. Zuñiga d. 1. d. 4. num. 2. P. Faſſolus quæſt. 12 art. 2 num. 16. & quæſt. 27. art. 1. n. 250. multos referentes: & P. Arrubal d. 123 n. 29. ibique num 43. recte probat actum dicendi in nobis conſiſtere in ipſo verbo mentis, ſeu in ipſa ſpecie expreſſa, à qua intellectus redditur formaliter cognoſcens, quia vt Auguſt. probat l. 15. de Trinitate cap. 10. in ſcriptura ſæpe ſignificatur ipſum actum cogitandi, qui eſt actus cognoſcendi, & percipiendi obiectum, eſſe actum dicendi apud nos & intra nos: quare licet in Deo actus intelligendi eſſentialis non ſit ſecundum ſe dictio; in nobis tamen omnis actus intelligendi eſt actus dicendi; quia omnis actus intelligendi eſt repræſentatio & ſpecies obiecti expreſſa realiter producta ab intelligente; proindeque in nobis coincidunt dicere mentaliter, & intelligere.

50 Tertia ſententia eſt P. Molinæ quæſt. 27. art. 1. d. 8. memb. 3. §. *petes*, vbi ait, cognoſcere nihil aliud eſſe, quam potentiam cognoſcentem exprimere, & producere in ſe vitaliter rei cognoſcendæ imaginem; ac proinde verbum mentis conſiſtere in illa imagine ſeu ſpecie expreſſa producta ab intellectu informato ſpecie impreſſa; in ellectionẽ verò conſiſtere in productione illius imaginis; ita vt ab illa actione denominetur intellectus intelligens, & ideo obi memb 2. §. perſpice, affirmat cum D. Thom. intellectionem eſſe actionem per quam producitur conceptus, ſeu imago expreſſa rei quę intelligitur; noſque intelligere per intellectionem tanquam per actionem; per conceptum vero & imaginem expreſſam tanquam per terminum productum, eo modo quo paries fit albus per albefactionem tanquam per actionem aut paſsionem, & per candorem tanquam per terminum productum per albefactionem; & conſequenter affirmat, conceptum ſeu imaginem expreſſam eſſe verbum diſtinctum ab actu intelligendi, actum vero intelligendi eſſe dicere ac proferre ipſum verbum mentis.

51 Si autem ab hoc Authore quęras, quodnam ſit munus illius conceptus ſeu imaginis expreſſę, ſi per illum tanquam per formam non redditur intellectus intelligens, in primis ibi memb 3. acriter impugnat ſententiam horum aſſerentium verbum mentis eſſe imaginem & ſimilitudinem expreſſam, in qua tanquam in ſpeculo cognoſcitur obiectum. Deinde §. *petes* in fine ſolum dicit ſpeciem illam expreſſam deſervire vt ſit terminus cognitionis, quia cognoſcere non eſt aliud quam vim cognoſcentem in ſe vitaliter rei cognoſcendæ imaginem exprimere. Quod magis explicat memb. 4. initio, vbi conſtituit diſcrimen inter actionẽ tranſeuntẽ & actionẽ immanentẽ intelligendi & amandi; quod prima eſt propter terminum tanquam propter finem, & non è contra: nam calefactio eſt in rerum natura, vt ſit calor, & non è contra, ideo eſt calor vt ſit calefactio; in actionibus autem immanentibus licet per eas ſemper aliquid producatur, vt intellectione verbum, tamen res productæ ipſas productiones tanquam fines reſpiciunt. Necenim ideo intelligimus, vt producatur verbum, ſed ideo intelligendo producitur verbum, quia ſine eo non poſſumus intelligere; quo fit vt verbum ordinetur à natura ad intellectionem tanquam ad finem & non è contra; habitus etiam, quos actus intelligendi tanquam principia efficientia pariunt, ad ipſoſmet actus tanquam ad finẽ diriguntur; habitus enim à natura inſtituti ſunt, vt melius & promptius exerceamus actus ipſos; nec tamen actus dantur vt habitus ſint. Hæc P. Molina.

52 Eſt tamen difficilis hæc ſententia: nam ſicut paries licet denominetur albefactus ab albefactione, id eſt ab actione productiva albedinis in pariete; tamen albus formaliter non redditur niſi ab ipſa albedine; ita licet intellectus denominetur intelligefaciens, ſeu producens in ſe intellectionem ab actione productiva illius imaginis ſeu ſpeciei expreſſæ; tamen videtur reddendum eſſe formaliter intelligentem & percipientem obiectum ab ipſa imagine expreſſa, quam in ſe producit, ſicut ignis redditur formaliter calidus à calore, quem producit in ſe: ergo actio productiva illius imaginis non videtur eſſe repræſentatio formalis & cognitio, ſed pura actio productiva illius. Deinde ſi terminus ille neque eſt ſimilitudo *qua*, nec ſimilitudo in qua intellectus intelligit, non videtur ad quid deſerviat. Nec ſatis concipitur quomodo ordinetur ad intellectionẽ tanquã ad finem, ſi nec in illa influit, nec eſt mediũ intentionale, in quo intellectus intelligit, nec ingreditur ad conſtituendum effectum formalem intelligentis. Certe ſi lignum non redderetur formaliter calidum per calorem productum à calefactione, eſſet inexplicabile; cur ad denominationem calefacientis ſit neceſſarium producere calorem tanquam terminum calefactionis: ergo ſi intellectus, nec redditur formaliter intelligens per illam imaginem expreſſam, nec ea eſt neceſſaria vt in ipſa intelligat; non ordinatur ille terminus ſeu illa imago vt intelligat intellectus; ſed potius intellectio ordinatur, vt exiſtat ille terminus. Neque exemplum habituum in præſenti iuvat, quia habitus genitus

ab

ab actibus in ordinatur tanquam ad finem ad ipſos actus, à quibus oritur, ſed ad alios denuo efficiendos prompte & faciliter. Vnde imago illa expreſſa ſi neque eſt forma intelligendi, nec eſt id in quo per productionem eius cognoſcitur obiectum, non ordinabitur tanquam ad finem ad actum intelligendi, cuius eſt terminus intrinſecus, ſed ad alios actus reflectentes ſupra illam imaginem, & in illa conſpicientes obiectum per eam expreſſum.

53 Quarta ſententia affirmat verbum mentis creatum eſſe ſimilitudinem & ſpeciem qeandam expreſſam obiecti productã per actum intelligeudi, in qua tanquam in imagine & quaſi ſpeculo intellectus cognoſcit obiectum, ita vt verbum illud ſit terminus intrinſecus intellectionis, obiectum autem ſit terminus extrinſecus: cum enim iuxta Phyloſop. lib. de mem. & reminic. idem ſit motus in imaginem, & in rem cuius eſt imago; intellectus cognoſcendo verbum illud quatenus eſt imago obiecti, ipſum cognoſcit: hoc autem præſtat, dum illud verbum primo producit, quia ipſum producendo intelligit in ipſo obiectum, & ſic intelligendo producit & producendo intelligit. Hanc ſententiam docet Capreol. in 1. diſt. 27. quæſt. 2. Caiet. 1. p. quæſt 27. art. 1. *§. aduerte*, Ferrar. 1. cont. gent. cap. 53. *§. aduertendum*. Eandem latè defendit Canar. queſt. 27. art. 1. d. 5. p. 1. in 4. concl. & alij multi Thomiſtæ apud Faſſol. quæſt. 27. art. 1. n. 250. contendentes hanc eſſe ſententiam D. Thom. quod etiam teſtatur P. Vazq. 1. p. d. 39. à num. 8. & ego veriſimum exiſtimo vt probabo ſect. ſeqq.

54 Communiter autem Thomiſtæ affirmant, non eſſe de conceptu intellectionis creatæ producere verbum, vt conſtat ex Caiet. illo art. 1. *§. ad primum dubium*; vbi id expreſſe affirmat, & *§. ad tertium dubium*; vbi aſſerit neque Beatos dum vident Deum, neque Angelum dum intelligit ſeipſum, formare verbum mentis; nam neceſsitas iſtud ponendi in nobis eſt, quia intellectus noſter multa intelligit, quę non ſunt ipſi obiective præſentia; vnde oportet vt fiant actu præſentia ratione imaginis intelligibilis, in qua illa obiecta abſentia intellectus attingat. Rurſus intelligit res materiales, quæ debent abſtrahi à materia, vt intelligantur; non abſtrahuntur autem, niſi quatenus formatur ab intellectu agente ſpecies intelligibilis, qua informatus intellectus potentialis format conceptum mentis, in quo res materiales abſtracte & ſecundum conceptus virtuales intelligit.

55 Conſtat ſecundò ex Capreolo in 4. diſt. 49. æuæſt. 5 art. 3. ad argumenta contra primam concluſionem; vbi cum quæſiſſet, vtrũ videntes divinam eſſentiam forment verbum, ſubiungit: communiter tenetur quod non habent aliud verbum à verbo increato diſtinctum propter intimam præſentiam verbi ad intellectum creatum, ſicut nec habent aliam ſpeciem intelligibilem quam divinam eſſentiam. At Ferrar. vbi ſupra *§. quinta eſt* tanquam probabile affirmat Beatos formare verbum in quo divinam eſſentiam intueantur, aitque hoc non tollere quod Beati immediate videant Deum: quia ſolum medium extrinſecum cognoſcenti & omnino extraneum ab actu intelligendi tollit immediationem cognitionis, non autem medium intrinſecum cognitioni, quod eſt terminus intrinſecus illius & veluti complemẽtum, quia tale computatur tãquam vnum quoddam cum ipſo, tanquam terminus lineæ cum linea. Canarienſis vero illa d. 5. p. 2. acriter impugnat eos Thomiſtas, qui dicunt, per actum intelligendi rem præſentem, ſeu per notitiam intuitivam non produci verbum: & dub. 3. contendit, Angelum intuentem ſeipſum formare verbum, in quo ſeipſum cognoſcat; & dub. 4. tanquam probabilius defendit quod Beati videndo Deum forment verbum.

56 Hæc tamen ſententia Thomiſtarum quatenus abſolute affirmat Beatos non formare verbum mentis, nec Angelos dum ſeipſos intelligunt; in primis eſt aperte contra D. Thom. qui 1. p. quæſt. 27. art. 1. corp. vniverſaliter affirmat quod quicumque intelligit, „ex hoc ipſo quod intelligit, procedit aliquid „intra ipſum, quod eſt conceptio rei intellectæ, & dicitur verbum cordis. Et opuſcul. 13. „quod eſt de differentia divini verbi & humani, inquit: In qualibet re intelligenti, „cui competit intelligere, neceſſe eſt ponere „verbum: de ratione enim intelligentis eſt, „quod intellectus intelligendo aliquid formet, „talis autem formatio dicitur verbum.

57 Eſtque omnino violenta expoſitio Caiet. dicentis ibi 5. ad tertium dubium, quod ly *quicunque* diſtribuit tantùm pro viatoribus; redditque innanem probationem D. „Thomæ: vt enim ſtatim ſubiungit Caiet. D. „Thomas intendit ibi, ex ijs quæ in nobis „videntur, elevare ad incomprehenſibilia Dei. Si autem ſemel intellectus creatus dum intuetur obiectum ſibi præſens, non format verbum mentis, ſed ſolum dum contemplatur rem abſentem per ſpecies alienas; hinc non liceret cũ probabilitate inferre, Patrem æternum per cognitionem intuitivam ſui formare verbum mentale ſuarum perfectionum: immo inde argueretur non producere verbum, dum ſeipſum videt, ſicut verbum non producit intellectus creatur dum Deum videt, vel Angelicus dum ſubſtantiam ſuam ſpeculatur. Vnde vt inquit

Syl-

Sylveſt. 1. p. conflati quæſt. 27. art. 1. §. 4. dub. 2. in fine. *S. Thomas argueret ridiculoſe ſic: omnis viator intelligendo elicit Verbum: ergo Deus.*

58 Eſt etiam violenta expoſitio Goneti aſſerentis D. Thomam loqui de intelligente naturaliter; vt hinc excipiat Beatos, qui non vident naturaliter Deum. Nam Divus Thomas loquitur de conceptu intelligentis vt intelligens eſt. Vnde ſi anima elevaretur ad videndum Angelum, non minus formaret verbũ, quã dum intelligit naturaliter alia obiecta. Et ſi daretur aliqua ſubſtantia creata naturaliter videns Deũ, illa non magis formaret verbũ quã Beati nunc ſupernaturaliter Deum videntes.

59 Deinde illa ſententia eſt contra Auguſt. qui lib. 14. de Trinitat. cap. 17. ait: *In Dei imagine, hoc eſt, in mente noſtra, tunc futuram Dei perfectam ſimilitudinem, cum eius perfectam acceperit viſionem* & lib. 15. cap. 16. cum præmiſiſſet, per Dei cognitionem formari in nobis quoddam Dei verbũ, valde quidem diſsimile, cum in hac mortalitate illum intelligimus per ſpeculum in enigmate, ſtatim ſubdit: cum autem ſimiles ei erimus quando videbimus eum ſicuti eſt, tunc verbum noſtrum verum erit. Eſt etiam contra communem ſententiam Theologorum quam conſtanter defendunt omnes noſtri Doctores cum P. Mol. 1. p. quæſt. 12. art. 2. d. 1. cum P. Vazq ibid. d. 38. cap. 2. & cum Exim. D. lib. 2. de attrib. cap. 11.

60 Impugnatur efficaciſsime illud Thomiſtarum placitum, quia cum de facto eſſentia divina vniatur per modum ſpeciei intelligibilis cum intellectu ad eliciendam viſionem beatificam; ſiquidem iuxta dictum Auguſt. lib. 9. de Trinit. cap. vlt. Ex obiecto & potentia generatur notitia; viſio ipſa beatifica eſt ſimilitudo & repræſẽtatio expreſſa producta in intellectu Beati, ergo eſt verbum mentis: ſiquidem omnis ſimilitudo expreſſa rei producta ab intelligente eſt verbũ mentis. Quod ſit ſimilitudo & repræſentatio, ſuadetur; tum quia cum ad viſionem concurrat ſpecies intelligibilis, nempe eſſentia divina, & ſpecies non concurrat in actum vitalem niſi titulo repræſentationis, debet viſio explicare in actu ſecũdo vim illam repreſentativam ſui principij; tum quia viſio eſt formalis obiecti cognitio illud intellectui repreſentans: ergo eſt repræſentatio formalis: tum quia per viſionem beatificam reddimur ſimiles Deo, & in illum transformamur, ſicut ferrum ignitum transformatur in ignem; iuxta illud Ioan. Epiſt. 1. cap. 3. Similes ei erimus, quia videbimus eum ſicuti eſt. ergo eſt ſimilitudo expreſſa Dei

61 Quod autem ſit ſimilitudo producta, patet, quia viſio illa procedit ab intellectu, cum ſit vita, nec eſt pura actio phyſica de prædicamento actionis; quia cum actio ſit fieri & cauſalitas & via ad terminum, neceſſe eſt vt per illam aliquid fiat & cauſetur: ergo vel viſio illa eſt qualitas diſtincta ab actione per quam fit, vel eſt entitas per ſeipſam eſſentialiter dependens ab intellectu, & à Deo vt obiecto, & conſequenter eſt actio & terminus ſimul: ergo datur ibi ſimilitudo expreſſa Dei vere ab intellectu producta; hoc autem & nihil aliud eſt verbum mentis.

62 Si Thomiſtæ ſolum contenderent, Beatum videntem Deum non formare verbum, in quo ipſum videat; cum tamen illud formet intellectus noſter, dum obiecta abſentia, vel res materiales contemplatur, & Divum Thomam exponerent dicendo, de conceptu intelligentis eſſe formare verbum, ſive quo, ſive in quo intelligat; vel dicerent cum Magiſt. Soto, & Victoriã citatis à Canarienſi quæſt. 27. art. 1 d 4. p. 1. actum intelligendi & verbũ mentale apud S. Thomam, tantũ ratione differre, eandemque entitatem eſſe intellectionem quatenus denominat intellectum intelligẽtem, & eſſe verbum quatenus denominat obiectum intellectum; eſſet eorum ſententia valde probabilis. Cæterum quatenus affirmat intellectum videntem Deum nullam formare ſimilitudinẽ expreſſam Dei, vel in qua intelligat tanquam in ſpeculo, vel qua intelligat tanquam forma; nullam apud me veriſsimilitudinem habet; quia implicat intellectum creatum Deum videre, quin Deum ſibi repræſentet per repræſentationem aliquam immanentem à ſe productam; illa autem eſt proprijſsime verbum.

SECTIO VII.

Proponitur genuina D. Thomæ ſententia circa Verbum mentis & intellectionem.

63 MVLTI Authores contendunt D. Thomam non diſtinguere inter intellectionem formalem, & verbum in creatis, & apud ipſum verbum mentis in nobis non eſſe imaginem in qua, ſed qua intellectus intelligit. Ego tamen veriſsimum exiſtimo, D. Thomam in re illa diſtinguere & apud ipſum intellectionem formalem, à qua intellectus denominatur intelligens, eſſe actionem productivã verbi mentalis, illud vero eſſe imaginem quandam, ſeu ſimilitudinẽ expreſſam, quam ipſe appellat conceptionem mentis, & intentionem intellectam, in qua tanquam in ſpeculo & ſimulacro intellectus rem intelligat.

64 Sed probatur primò ex primò con-

contrag. c.53 vbi inquit: intellectus per ſpeciem rei formatus, intelligendo format in ſe ipſo quandam intentionem rei intellectæ, quæ eſt ratio ipſius, quã ſignificat definitio. Et paulo poſt: per hoc enim quod ſpecies intelligibilis, quę eſt forma intellectus & intelligendi principiũ, eſt ſimilitudo rei exterioris, ſequitur quod intellectus intẽtionem formet illi rei ſimilem, quia quale eſt vnumquodque, talia operatur, & ex eo quod intellectio intellecta eſt ſimilis alicui rei, ſequitur quod intellectus formãdo huiuſmodi intentionem rem intelligat: ergo ſenſit D. Th intellectum intelligendo formare intentionem quandam, ſeu ſimilitudinem, vel imaginem obiecti, quam dum intellectus contemplatur, obiectum ipſum intelligit.

65 Secundo prob. ex q.4 de ver.a.2. poſt medium corporis vbi inquit: *Verbum intellectus noſtri eſt id ad quod operatio intellectus noſtri terminatur, quod dicitur conceptio intellectus, & ſimiliter eſt de omni, quod à nobis intelligitur, ſiue per eſſentiam intelligatur ſiue per ſimilitudinem; ipſa enim conceptio eſt effectus intelligendi.* Prob. tertio quia cum duo dixerimus eſſe de mente D. Th. nempe & quod verbum mentis diſtinguatur ab actu intelligẽdi, & quod ſit ſimilitudo & imago intellecta, in qua obiectum ipſum illigitur; vtrumque conſtat, primum tum ex modo dictis, tum ex verbis relatis ſect. præc. ex q.27.a.1. tum ex q.34. a.1.corp. illis verbis: ipſe conceptus cordis de ratione ſua habet quod ab alio procedat, ſcilicet à notitia concipientis. Denique ex q 8. de potentia art.1. vbi ait: conceptio intellectus & verbum diſtinguitur ab actu intelligendi, quia conceptio conſideratur vt terminus actionis, actus autem intelligendi vt actio.

66 Quod autem verbum ſit ſimilitudo & imago in qua intellectus cognoſcit obiectũ, probatur primo ex textu ſup. citato ex 1. contrag. c.53. Secundo ex 4. contrag. c.11. vbi verbum mentis iterum appellat intentionem, ſeu ſimilitudinem intellectam: ergo iuxta D. Th. verbum mentis non eſt intentio ſeu ſimilitudo qua intellectus intelligit, ſed quam intelligit, & in qua intelligit obiectum, quod eatenus dicitur eſſe in intellectu tanquam intellectum in intelligente, quatenus intellectus intelligendo format illam imaginem obiecti, vi cuius iſtud conſtituitur obiective præſens & terminat extrinſece actum intelligendi, quia illa imago & ſimulacrum obiecti eum actum intrinſece terminat, quatenus intellectus intelligendo producit verbum, & producendo ipſum intelligit, & in ipſo obiectum; vt enim inquit S. Doctor q.4. de verit. art. 2. ad 5. non aliter poſſumus intelligere, niſi huiuſmodi conceptionem exprimendo, & ideo omne intelligere in nobis proprie loquendo, eſt dicere,

67 Probatur quarto clariſsime ex opuſc. 14. quod eſt de natura verbi intellectus, vbi ait, quod prima actio intellectus informati ſpecie impreſſa obiecti eſt formatio ſui obiecti, quo formato intelligit. Et paulo poſt; verbum igitur cordis eſt vltimum, quod intellectus in ſe poteſt operari, ad ipſum enim, in quo quiditas rei reperitur, imo quia ipſemet eſt quiditatis ſimilitudo, terminatur intelligere. Et clariſsime opuſc.13. Illud proprie dicitur verbum interius, quod intellectus intelligendo format; iſtud ergo ſic expreſſum & formatum in anima dicitur verbum interius & ideo comparatur ad intellectum, non ſicut quo intellectus intelligit, ſed ſicut in quo intelligit, quia in iſto ſic expreſſo & formato videt naturam rei intellectæ.

68 Sed ad probandum D. Thom. non ponere intellectionem in actione productiva verbi mẽtalis, adduci ſolet textus ex 1.p.q.34. a.1 ad 3. vbi ait: intelligere importat ſolũ habitudinem intelligentis ad rem intellectam, in quo nulla ratio originis importatur, ſed informatio quędã in intellectu noſtro, prout intellectus noſter fit in actu per formam rei intellectæ. Verum D. Th. ibi minime intendit intellectionem nõ importare actionem in nobis, ſic enim aperte ſibi contradiceret, ſed ſolum intẽdit hoc quod eſt intelligere, ex terminis non ſignificare actionem, ſicut illam ſignificat hoc quod eſt dicere: ſiquidem in Filio & Spiritu Sancto reperitur intelligere, quin reperiatur producere verbum; cum tamen dicere ex terminis explicet productionẽ. Quare iuxta D. Th. repugnat intellectio, quæ nõ ſit productio verbi; licet non omnis intelligens debeat denominari producens verbum, vt dicemus ſect. ſequenti.

69 Alius textus difficilior adduci ſolet ad probandum, apud D. Th. intellectionẽ conſiſtere in verbo mentis, nempe ex 4. contrag. c 11. ante mediũ, vbi inquit: vnde & ipſa intellectio verbum interius nominatur, quod eſt exteriori verbo ſignificatũ; & quod non ſit res intellecta, inde apparet, quod aliud eſt intelligere rẽ, aliud ipſam intentionem, quod intellectus facit, dum ſupra opus ſuum reflectitur; vnde & aliæ ſcientiæ ſunt de rebus, aliæ de intẽtionibus intellectus. Verũ textus ille non fideliter refertur: ſic enim habet. Vltima perfectio vitæ cõpetit Deo, in quo non eſt aliud intelligere & aliud eſſe; & ita oportet quod intentio intellecta in Deo ſit ipſa eſſentia. Dico autem intentionem intellectam id, quod intellectus in ſe ipſo concipit de re intellecta, quæ quidẽ in nobis, neque eſt ipſa res quæ intelligitur, neque eſt ipſa ſubſtãtia intellectus, ſed eſt quædam ſimilitudo concepta intellectu de re intellecta, quã voces exteriores ſignificant; vnde & ipſa intentio verbũ interius nominatur.

70 Quare S. Thom. non dixit, quod ipſa intellectio, ſed quod ipſa intentio intellecta verbum mentis nominatur: eiuſque ſcopus eſt probare quod in nobis illa intentio intellecta non eſt ipſa res quæ intelligitur, ſiquidē quamvis iuxta D. Th intellectus noſter producendo illam intentionem, eam intelligat tanquam imaginem obiecti; intelligit tamen illā propter obiectum intelligendum; ac proinde ipſa non eſt res illa, quam intellectus intendit cognoſcere, dum format verbum licet per actū directum intelligatur; nō quidem quatenus eſt qualitas quædam, in intellectu recepta, ſed quatenus eſt imago obiecti. vnde per actum reflexū cognoſcitur quatenus eſt qualitas quędā & tāquā res, cuius cognitio præcipue intenditur; ac proinde cognitio reflexa terminatur ad verbū mentale, quod ſit imago non quidē rei exterioris, ſed primi verbi directi. Et hanc eſſe mentem D. Th. conſtat primo ex eo quod ibi verbū mētis vocat intentionem intellectā, quod eſſet falſum, ſi illud eſſet ſimilitudo qua, & non in qua intellectus intelligit. Secundo, quia ſibi ipſi aperte contradiceret. Tertio, quia paulo inferius reddens rationem cur intentio intellecta, ſeu verbum in Deo intelligente ſe ipſum ſit Deus; in homine autem intelligente ſe ipſum non ſit homo verus, inquit: *Oportet quod in homine intelligente ſe ipſum, verbum interius conceptum non ſit homo verus, naturale eſſe hominis habēs, ſed ſit homo intellectus tantū quaſi vera ſimilitudo hominis ab intellectu apprehenſa; ipſum vero verbum Dei ex hoc ipſo quod eſt Deus intellectus, eſt verus Deus habens naturaliter eſſe diuinū, eo quod non eſt aliud naturale eſſe Dei, aliud eius intelligere.*

71 Quarto ex opuſc. 14. §. *ad cuius euidentiam*, vbi probat quod licet actio generativa verbi videatur propinquiſsima cognitioni reflexæ, non tamen eſt reflexa: quia reflexio (inquit) fit redeundo ſuper idem; dum autem intellectus noſter informatus ſpecie impreſſa, format verbum, in quo intelligit obiectum, non redit ſupra ſe ipſum, vt informatum illa ſpecie, ſed recto tendit per verbum in obiectum, cuius ſpecie informatur, & propter quod cognoſcendum ſit verbum; & ideo illa cognitio eſt directa; anima enim informata ſpecie impreſſa transformatur in rem illam, cuius ſpeciem habet, vt dicit Div. Thom. paulo ante finem illius opuſc. & virtute illius ſpeciei agit quidquid agit; vnde dum producit verbum, non dicit ſe, ſed rem illam, cuius ſpeciem habet, illamque rem intelligit in verbo formato virtute talis ſpeciei. Denique patet quia ibid. hæc habet: verbum eſt id in quo aliquid intelligitur; ſicut lux eſt in qua perficitur cognitio.

SECTIO VIII.

Commodum ſententiæ Diui Thomæ, ad explicandum cur ſecunda perſona potius quam tertia ſit Verbum.

72 EST ſane illa ſententia aptiſsima ad difficultatem expediendam, ſi enim non aliter intellectus poteſt intelligere quàm formando imaginem expreſſam obiecti, in qua ipſum intelligat: ergo eſt de conceptu Dei intelligentis ſe ipſum formare imaginem, in qua ſe ipſum intelligat, quæ imago ſit intentio intellecta, & Deus ipſe intellectus, & vi cuius Deus ipſe dicitur eſſe vt obiectum intellectum in ſe ipſo vt intelligente. Et ideo ſecunda perſona potius quam tertia erit verbum, quia ſecunda potius quam tertia eſt ſimilitudo expreſſa & imago producta; in qua Pater ſe ipſum & omnia intelligit; tertia verò perſona ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt amor productus & nexus, vel vinculum quoddam ſubſtantiale inter Patrem, & Filium.

73 In hac etiam Div. Thom. ſententia redditur manifeſta ratio, cur nequeat intellectus intelligere per intellectionem ab extrinſeco productam; quia cum intelligere nihil aliud ſit, quam producere verbum mentis, & in illo tanquam in imagine per ipſammet actionem producendi cognoſcere obiectum; non minus implicat intellectum intelligere quin agat, quam formare in ſe imaginem obiecti quin agat. Inſuper hic diſcurrendi modus optime quadrat cum mente Patrum diſputantium cum Arrianis, qui, vt ſupra vidimus ſect. 3. per locum intrinſecum inferebat, Deū ab æterno non fore ſapientem, ſi ab æterno non haberet verbum, vt videre eſt etiam apud Petavium tom. 2 lib. 6. n. 9. Etenim quāvis Pater non ſit formaliter ſapiens per verbum, nequit tamen eſſe ſapiens ſine verbo; quia implicat ſubſtantiam aliquam intelligere, quin formet in ſe imaginem rei intellectæ in qua rem intelligat. Vnde ſicut ex defectu termini arguitur per locum intrinſecum defectus actionis, ita ex defectu verbi arguitur per locum intrinſecum defectus intellectionis.

74 Solumque inter intellectum creatum & increatum datur diſcrimen; quod cum ille non ſit ſua intellectio, non eſt quoque realiter verbum mentis, iſte verò cum ſit ſua intellectio, eſt realiter ipſum verbum, vt explicat Divus Thomas 4. contra gent. capit. 11. verbumque ſolum diſtinguitur realiter in Deo à Patre, qui tanquam principium, *quod* intelligendo pro-

producit Verbum, & in creatis Verbum mentis quod homo format intelligendo ſe ipſum, licet ſit homo intellectus, non tamen eſt verus homo in eſſe naturali, quia cum ſit accidens, eius eſſe non eſt eſſe hominis: at Verbum divinũ quod eſt Deus intellectus, eſt verus Deus, quia eſt per ſe ſubſiſtens, & eius eſſe eſt eſſe Dei, vt explicat ibid. S. Doctor.

75 Et licet de conceptu intellectus intelligentis ſit iuxta principia D. Th. formare verbum quod ſit intellectio intellecta & res ipſa in eſſe repreſentativo, hinc non ſequitur quod ſit de conceptu omnis ſuppoſiti intelligentis formare verbum: nam Filius & Spirit. Sanct. intelligunt per eandẽ intellectionem, per quam Pater intelligit, & intelligendo format verbũ, & tamen verbum non producunt: quare licet omnis intellectio vt ſic habeat eſſentialiter producere verbũ, non tamen in omni perſona in qua eſt, ſed in aliqua ſaltẽ. Vnde de conceptu intelligentis eſt, vel producere verbũ, vel identificari realiter cum intellectu, qui prout eſt in alio ſuppoſito, producit verbũ. Vnde Pater Æternus dum intelligendo producit verbũ, producit nomine ſui & nomine aliarũ Perſonarum. Huius aſſerti ratio eſt quia cum intelligere ſit in imagine expreſſa obiecti ipſum contemplari; iuxta ſententiam D. Th non poſſent Filius & Spir. S. intelligere per intellectionẽ eſſentialẽ, niſi per illam Patar formaſiet verbũ in quo intelligant.

76 Quare D. Th in cõpend. Theol. c. 37. inde probat dari in Deo verbũ mentis, quia cũ Deus intelligat ſe ipſum, neceſſe eſt vt Deus intellectus ſit in ſe ipſo vt intelligente: intellectũ vero prout eſt in intelligente, eſt verbum quoddã intellectus; hoc enim exteriori verbo ſignificamus, quod interiori verbo cõprehendimus. Rurſus 4. contrag. ſic ait: quia manifeſtum eſt Deum ſe ipſum intelligere; omne autẽ intellectum in quantum intellectum eſt in intelligẽte; oportet quod Deus ſit in ſe ipſo tanquã intellectum in intelligente; intellectũ vero in intelligente eſt intentio intellecta & verbũ. Eſt ergo in Deo intelligente ſe ipſum verbum Dei quaſi Deus intellectus; ſicut verbum lapidis in intelligente eſt lapis intellectus.

77 In hac D. Th ratione illud apparet difficile, quia ſi ex eo quod Deus intelligat ſe ipſũ probatur in Deo verbũ mentis diſtinctũ à Patre producente, erit evidens lumine naturæ dari in Deo verbum productũ & pluralitatẽ perſonarũ, ſicut evidens eſt Deũ eſſe intellectũ à ſe ipſo. Propter hanc difficultatẽ Ferrara in comment. illius capitis poſt 5. cõc. dixit rationẽ D. Th. nõ probare ex terminis & independenter à principijs fidei. Et ſimiliter Cai. 1. p. q. 27. a. 1. *§ ad tertiũ dubiũ* aſſeruit illam propoſitionẽ D. Th. *Quicumque intelligit, ex hoc ipſo quod intelligit procedit aliquid intra ipſum, quod eſt conceptio rei intellectæ ex vi intellectiua proueniens & ex eius notitia procedens: eſſe creditam, non ſcitam.*

78 Vnde dicẽdum eſt, ratione naturali recte demonſtrari, Deum intelligere ſe ipſum, & conſequenter eſſe tanquam obiectum intellectũ in ſe ipſo vt intelligente, & dari ibi verbum mentis realiter identificatum cum intellectu & intellectione, quod autem illud ſit realiter productum ab aliquo ſuppoſito intelligente, non demonſtrari ſed credi, ac proinde rationem D. Thomę procedere partim ex lumine naturali, partim ex lumine fidei.

SECTIO IX.

Soluuntur obiectiones contra ſententiam D. Thomæ.

79 MVlta & valida ſunt argumenta, quæ contra illam facta ſunt à DD. Arguitur ergo primo ex Dur. in 1. diſt. 27. q. 2. n. 19. quia experimur nos cognoſcere leonem aut equum prius quam intelligamus nos habere verbum leonis aut equi aut intellectionem eorum: quam experientiam in ſe obſervarunt viri ſapientiſsimi, inquit Ruiz d. 59. ſect. Verum Canarienſ. d. 27. quæſt. 5. p. 1 poſt 4. concluſionem, oppoſitum quoque probat ab experimento: experientia namque diſcimus, inquit, quod dum contemplamur rem aliquam, præſertim abſentem, intus in anima eſt obiectum, quod ipſam repræſentat & in quo tanquam in imagine ipſam conſpicimus. Quare reſpondetur experientiam adductam à Dur. eſſe fallacem, quia non prius contemplamur leonem abſentem, quam inſpiciamus eius imaginem vitalem ab intellectu formatam. Sed contra inſtat Dur. quia obiectum cognitum per intellectionem non poteſt latere cognoſcentem, quin ipſe poſsit ſupra ſe reflectendo deprehendere ſe cognoſcere tale obiectum, atque id certo & evidenter animadvertere.

80 Reſpondeo intellectum certo deprehendere ſe cognoſcere leonem dum de eo cogitat, non autem certo deprehendere an illũ cognoſcat immediate in ſe ipſo, an in imagine ſeu verbo mentis, ſicut qui ſe ipſum videt in ſpeculo certus eſt videre ſe ipſum, & tamen non eſt certus an eius intuitus immediate feratur in imaginem impreſſam ſpeculo, an in ipſum Petrum, ſiquidem res iſta adhuc ſub lite eſt. Nam Auguſt. l. 15. de Trin: cap. 8. diſerte pronuntiat: in ſpeculo niſi imago non cernitur, Et Pater Molina 1. p. q. 12. a. 9. ait *per eandem ſpeciem derivatam in oculum, &*

videri ſpeciē obiecti, quæ apparet in ſpeculo & videri obiectum ipſum, atque ita obiectū ipsū non videri in ſe ſed in ſui imagine, quæ apparet ſpeculo impreſſa. At P. Vazq. 1 p d 38. n. 25. cum Scoto acriter contendit, non videri à nobis ſimilitudinē rei exiſtentē in ſpeculo, ſed per refractionem in quovis corpore polito ſpeciem in oculum derivari, qua rem ipſam, quæ eſt à tergo, intuemur, cum alias non niſi è regione poſita videri poſsit.

81 Sed pergit Dur. n 20. quia illud quod primo, & intuitive cognoſcitur tanquam ratio cognoſcendi aliud, cognoſcitur evidentius & certius, quam illud aliud, quod abſtractive cognoſcitur: ergo ſi dum intellectus noſter aliquid intelligit, id cognoſcit in verbo mentis tanquā in ſpeculo, certius & immediatius cognoſcit verbum, quam rem ipſam quam in illo contēplatur: ergo magis certum & exploratum erit cognoſcenti quod verbum cognoſcat, quā quod rem aliam cognoſcat in illo. Quod tamen eſt aperte falſum: nam certo deprehendimus nos cognoſcere leonem, & tamen non deprehendimus nos cognoſcere illū in eius imagine. Reſpondeo ant. eſſe verum quando cognoſcimus in medio exteriori rem per ſpeciem propriam & quidditativam illius medij, vt quando Beatus videt in Verbo creaturas, tunc enim evidenter diſcernit medium cognoſcendi immediate directe attactū à rebus, quas in illo videt, ſecus eſt quando intellectus ſpeculatur rem in verbo quod format per ſpecies ipſius rei quæ in verbo videtur: tūc enim certus omnino eſt ſe cognoſcere leonem, & tamen evidenter non diſcernit, an hæc cognitio immediate terminetur ad leonem in ſe, an ad imaginē leonis, ſed id per diſcurſum colligit. Quare licet cognitio noſtra immediatius feratur in verbum leonis, quia tamen illud formatur per ſpecies leonis ingredientes per ſenſus, & non cognoſcitur per intellectionem directam, niſi quatenus imago leonis eſt, certificat quidem de leone cognito, relinquit tamen dubium, an attingatur immediate, an in ſui imagine.

82 Vlterius inſtat Dur. n. 21. Nam ſi verbum mentis eſt imago expreſſa in qua intellectus cognoſcit obiectum, ſe habet ad intellectum ſicut imago ad tabulam, in qua eſt depicta; ſicut ergo non poſſumus imaginem in tabula depictam videre, quin tabulam ipſam intueamur, ſic nec poterit intellectus verbum ſuum videre quin ſe ipſum videat actu directo, quod conſtat eſſe falſum. Reſpondeo hanc paritatem deſumptam à viſu corporali, omnino fallere; nam iſte per ſpecies proprias tabulæ & imaginis, vtrumque videt, quia vtrumque è regione poſitum occurrit. At intellectus noſter pro hac vita ſaltem, non habet ſpeciem ſui, ſed obiecti exterioris, qua fœcundatus producit ſpeciem expreſſam eiuſdem obiecti, & illam directe reſpiciendo quatenus eſt obiecti imago, iſtud reſpicit; non autem reſpicit illam per actum directum, quatenus eſt qualitas quædam in intellectu recepta: hoc enim fit per verbum mentale reflexum, quod eſt imago expreſſa verbi directi & ab illo cauſatur tanquam ab obiecto.

83 Arguit præterea Durand. num. 22. quia in voluntate non datur aliqua forma quæ ſit obiective dilecta, & ratio diligendi alterum: ergo in intellectu non datur aliqua forma, quæ ſit primo obiective cognita & ratio cognoſcendi alterum. Sanctus Thomas q. 4. de verit. artic. 2. ad 7. videtur aſsignare diſcrimen inter intellectum & voluntatem, quod cum operatio voluntatis terminetur ad res in quibus eſt bonum & malum; operatio autem intellectus terminetur in mente, in qua eſt verum & falſum, vt dicitur 6. Met. voluntas non habet aliquid egrediens ab ipſa niſi per modū operationis, quæ cum in Deo ſit perfectio operantis, non diſtinguitur ab illo niſi ratione noſtra; at intellectus habet in ſe ipſo aliquid progrediens ab ipſo non ſolum per modū operationis, ſed etiam per modum rei operatæ: *Et ideo verbum* (inquit) *ſignificatur vt res procedens; ſed amor vt operatio procedens; vnde amor non ita ſe habet ad hoc vt dicatur perſonaliter, ſicut dicitur verbum.*

84 Rem hanc optime explicat Caietān. quæſtion. 27. articul. 3. *§. ad euidentiam.* Vt autem hoc præſtet, obſervat, ea quæ ſunt voluntatis, minus nota, minuſque nominata eſſe ijs, quæ in intellectu apparent; & ideo ex ijs quæ in intellectu apparent, proportionaliter explicanda eſſe ea, quæ in voluntate ſunt. Quare ſicut intelligendo formamus intra nos conceptum, ita amando producimus inclinationem quandam in rem amatam. Verum inter intellectum & voluntatem differentia eſt non ſolum in hoc quod terminus illius eſt ſimilitudo, iſtius autem affectio; ſed etiam in hoc quod res quæ in intellectu eſt terminus, habet modum & nomen termini; dicitur enim verbum & conceptus: res vero terminans in volūtate, licet ſecundū rem ſit terminus, nec modū tamē, nec nomē habet termini, quia & eſt & ſignificatur vt in aliud tendens; conſtat autem quod in aliud tendere, conditio eſt, non termini ſed vię. Propter hanc ergo rationem dixit D. Th. verbum in Deo dici perſonaliter, quia ſignificat ſimilitudinem productam ab intelligēte; amorem vero non dici perſonaliter, quia ex modo ſignificandi potius ſignificat operationem, qua amans perficitur, quam terminum realiter productum per voluntatem,

li-

licèt penuria vocabulorum nomen amoris extendatur etiam ad terminum quem voluntas amando producit.

85 Vt enim inquit D.Th.q.37.a.1.corp. ex parte intellectus ſunt vocabula adinvẽta ad ſignificandum reſpectũ intelligẽtis ad rẽ intellectã, vt patet in hoc quod dico, intelligere;& ſunt etiam alia vocabula adinventa ad ſignificandum proceſſum ſpiritualis conceptionis, ſcilicèt ſe ipsũ dicere & verbum; vnde in divinis intelligere ſolũ eſſentialiter dicitur,quia non importat habitudinem ad verbum procedens: ſed Verbũ perſonaliter, quia ſignificat id quod procedit; ipſum vero dicere dicitur notionaliter, quia importat habitudinẽ principij verbi ad verbũ ipsũ;ex parte vero voluntatis prẽter diligere & amare, quæ important habitudinem amãtis ad rẽ amatã,nõ ſunt aliqua vocabula impoſita, quæ importent habitudinẽ ipſius impreſsionis, vel affectionis rei amatæ, quæ provenit in amante ex hoc quod amat, ad ſuum principium, aut econverſo:& ideo propter vocabulorum penuriam huiuſmodi habitudines ſignificamus vocabulis amoris & dilectionis.

86 His poſitis, ad argumentum Durr. reſp. in voluntate noſtra non dari aliquam formam, quæ ſit obiectiue dilecta & ratio diligendi obiectum; dari tamẽ in intellectu noſtro aliquam formam,quę ſit primo obiectiue cognita & ratio cognoſcendi res tanquam earũ imago & ſimulacrum.Ratio diſparitatis,quia proprium eſt intellectus trahere res ad ſe formando illarum ſimilitudinem expreſſam,in qua repreſententur & ratione cuius conſtituantur ipſi obiectiue prẽſentes.At volũtatis proprium eſt trahi à rebus amatis; vnde ratione amoris transformatur amans in rem amatã & in illa eſt iuxta illud Chriſti Mat.6.vbi eſt theſaurus tuus ibi & cor tuum erit.Hinc quia res primo dilecta eſt illa in qua quieſcit voluntas & in quam tanquam in terminum fertur; terminus productus voluntate non dicitur primo, & per ſe amatus,ſed dicitur pondus & inclinatio voluntatis in bonitatem obiecti tanquã in centrum, in quod tendit,dum illud non poſsidet,& in quo quieſcit poſt poſſeſsionẽ; quia ſemper terminus productus per operationem amandi eſt in nobis via ad bonum obiecti , cuius cognitio movet voluntatem ad producendum pondus illud amatorium.

87 Hinc dico voluntatem creatam non ſolum denominari amantem per actionem productivam illius ponderis, ſed etiam per iſtud,quia voluntatẽ eſſe actu amantẽ eſt eſſe actu inclinatam in bonitatem obiecti & eſſe tractam ab illa; inclinatur autẽ & trahitur non ſolum per actionem, ſed per terminum productum,qui etiam eſt via quędam ad bonitatem obiecti.Qui terminus cum ſit accidens & non ſit ſui,ſed ſubſtantiæ, illam poteſt denominare vt forma. Et hinc etiã poſſumus reddere rationem illius doctrinæ inter Theologos communem cũ D.Th.q.37.a.2.corp.& ad 1. quod ſcilicet licet non poſſit dici quod Pater ſit ſapiens vel intelligens Filio; poſſumus tamen dicere quod Pater & Filius diligunt ſe Spiritu S. & ideo quamvis Auguſt. vt vidimus ſect.3.totis viribus contendat Patrẽ non eſſe ſapientẽ ſapientia genita; tamen lib.6.de Trin. c. 5. dicit: *Quod Spiritus Sanctus eſt quo genitus à generante diligitur, genitoremque ſuum diligit.*

88 Obijc. præterea: viſus corporalis immediate conſpicit res in ſe ipſis,&non in aliqua ſpecie expreſſa à ſe formata , in qua tanquam in imagine res conſpiciat:ergo pariter intellectus:ſed reſpondebitur,in modo cognoſcendi longe diſtare intellectũ à ſenſu; nam vt inquit Ariſt.2.de an.text.60. obiectum ſenſuum externorum eſt extra; obiectum vero intellectus eſt in anima.Quod ſępe docet D.Th.prętertim op.14. vbi aſſerit primam actionem intellectus informati ſpecie impreſſa eſſe formare ſuum obiectum,ſeu producere verbum mentis & imaginem expreſſam obiecti exterioris , in qua cognita illud cognoſcat.

89 Addo P.Amic.t.1.d.9.n.43. late probare, potentiã viſivã ſuum obiectũ percipere in ſua viſione tanquã propria imagine expreſſum ab ipſamet potentia virtute ſpeciei viſivæ ab obiecto impreſſæ.Nam variatis tantum ſpeciebus viſivis, variatur obiectum in ratione obiecti formaliter,nõ variato in ratione rei;ſiquidem quãdo ſpecies variantur quoad intenſionem, obiectũ apparet craſsius & intenſius;& quando variantur quoad multiplicationem, vt in conſpicilijs multi angularibus obiectũ apparet multiplex,adeo vt nullũ diſcrimen percipiat oculus inter verũ & apparens obiectũ:itẽ quando ſpecies refrãguntur, obiectũ apparet fractum; hinc deducit viſum nõ terminari immediate ad viſibile in ſe ipſo exiſtens , ſed in propria imagine expreſſum; quia ſi viſibile non cernitur in ſua imagine expreſſum, ſed in propia natura exiſtens, non poſſet cognoſci niſi cum ea diſpoſitione, quam in ſe ipſo haberet,quia nullum medium poteſt eſſe ratio videndi obiectum aliter ac eſt in ſe niſi ipſum mediũ obiectiue aliter ſe habeat ad potentiã.Ergo ſi viſio nõ ſe habeat obiectiue ad potentiã viſivã,nõ poteſt eſſe mediũ videndi obiectum aliter ac eſt in ſe. Probat antecedens,quia quod non ſe habet obiectiue ad potentiam, non poteſt mutare obie-

& ive potentiam, quia nihil poteſt eſſe medium mutandi alterum, quod non eſt mediũ afficiendi illud ſub ea ratione, ſub qua debet ipſum mutare; ergo ſi viſio non afficit oculum obiective, ſed tantum ſubiective, nõ poteſt eſſe medium mutandi illum obiective ſed tantum ſubiective.

90 Idque cõfirmat; quia variata viſione per ſolam variationem ſpecierum viſibilium diverſum quid appareat, quod antea non apparebat; ſed hoc diverſum, quod nũc appareat, non eſt in obiecto in ſe ipſo exiſtẽte; ergo in obiecto per viſionẽ expreſſo. Probat conſeq. quia diverſum quod nunc appareat, eſt aliquid reale exiſtens ac præſens potentiæ, cum ſit obiectum potẽtiæ viſivę, quæ ferri non poteſt niſi ad aliquid reale exiſtẽs ac præſens. Ergo ſi non eſt in obiecto in ſe ipſo exiſtente, neceſſario debet eſſe in obiecto in viſione ipſa expreſſo.

91 Deinde aſſumptum idem probat, nã conſervata tantũ in oculo viſione & corrupto viſibili, cuius eſt viſio, eodem prorſus modo apparet in oculo ipſum viſibile, atque appareret, ſi eſſet exiſtens, & præſens potẽtiæ; ergo oculus non intuetur viſibile immediate in ſe ipſo exiſtens, ſed in viſione intentionaliter expreſſum. Antec. admittunt P. Vaz. 1. p. d. 38. c. 2. & d 208. c. 31. & P. Suarez l. 2. de Ang. c. 11. n. 12. & cum ipſis alij multi: & conſtat experientia, nam ſpecies multiplicatæ in oculo per conſpicilia multiangularia repræſentant obiectum vbi nõ eſt, eodem plane modo, ac repræſentant illud vbi eſt; ergo ſola ſpecies aut viſio in oculo conſervata eodem modo repræſentaret obiectũ, ac ſi illud eſſet exiſtens & præſens potentię. Conſtat etiam ex alia experiẽtia; nam cum quis diu magnam aliquam lucem aſpexit; & deinde ſtatim ad tenebras ſe convertit, adhuc tantisper ſibi videtur lucẽ aliquam aſpicere, quod aliunde provenire nõ poteſt, niſi quia relictæ ſunt aliquæ ſpecies lucis præcedentis, quæ ſimul cum potentia viſiva producant viſionem obiecti abſentis per modum præſentis.

92 Probato in hunc modum antecedẽti, ſic conſeq. deducit. Mutatur obiectum in ſe & non mutatur obiective: ergo oculus nõ intuetur illud in ſe ipſo immediate exiſtens, ſed in ſua imagine expreſſum. Prob. conſeq. quia ſi intueretur illud in ſe ipſo, non poſſet, eo corrupto, illud intueri, cũ non poſſit intueri niſi quod eſt ſibi præſens, quia oculus non fertur niſi ad præſens. Confir. corrupto obiecto, adhuc potentia aliquid reale videt, ſed illud non eſt obiectum realiter exiſtens, cum illud iam ſit corruptũ; ergo eſt obiectum intentionaliter expreſſum cum inter hæc duo nequeat aliud obiectum reale aſsignari.

93 Deinde alia via poteſt illuſtrari ſententia D. Th. aſſerendo intellectum noſtrum ita in verbo mentis tanquã in imagine ſpeculari obiectum, vt per ipſum verbum tanquam per formã reddatur complete & perfecte intelligens; cum enim verbum mentis ſit ſimilitudo expreſſa obiecti, & ſit accidens receptum in intellectu, ipſumque afficiens & immutans, ſygillat intellectum, facitque illum eſſe quodammodo vnum cum obiecto intellecto. Qua ratione D. T. 1. p. 14. a. 1. dixit hoc differre cognoſcentia à non cognoſcentibus, quod cognoſcentia ſunt ita illimitata vt nõ modo ſint ipſa id quod ſunt, ſed aliquomodo ſint illa alia quę cognoſcunt, quatenus eorum imagines in ſe formãt, quibus illa ad ſe trahunt, & ſibi obiective præſentia faciunt; vnde Phil. 3. de an. text. 37. dixit, quod anima eſt quodãmodo omnia; & Averr. l. 3. de an. comm. 5. dixit, ex intellectu & intelligibili fieri magis vnũ, quã ex materia & forma. Quia videlicet materia licet vnum componat cum forma, non tamẽ dicitur eſſe forma; intellectus autem, atque adeo ipſe intelligens dicitur eſſe ipſum intelligibile, nempe intentionaliter & repræſentative.

94 Dico ergo intellectum creatum per actionẽ productivam verbi in ipſo tanquã in imagine intelligere obiectum, & rurſus per ipſum verbum tanquam per formã perfectam; proindeque ibi eſſe duplicem intellectionem, alterã imperfectã & in fieri, alterã perfectã & in facto eſſe; ac proinde in verbo & per verbum intelligere obiectum. Nec hinc ſequitur quod Pater Æternus intelligat per verbum tanquã per formam; datur enim magnum vtrinque diſcrimẽ, nam intellectio eſſentialis per quã Pater intelligit, pro priori ad generationem paſsivam verbi, non eſt ſolũ intellectio in fieri, ſicut increatis productio verbi eſt intellectio in fieri & perficitur in ratione intellectionis per verbum productum. Nam intellectio illa eſſentialis eſt per ſe ſubſiſtens & completiſsima in linea intellectionis formaliter perficientis intellectum; vnde verbum non producit Pater ex indigẽtia vt per ipſum perficiatur in ratione intelligentis, vt contingit in creatis, ſed ex fœcunditate, vt ſcilicet novã perſonam producat quæ ſit imago expreſſa producẽtis, in qua tanquam in termino intellectuali Pater ſe ipſum videat.

95 Rurſus verbum in divinis egreditur à Patre tanquã forma per ſe ſubſiſtens, ac proinde non comparatur ad ipſum tanquam operatio, à qua Pater formaliter perficitur, ſed

ſed tanquà res operata & terminus ſubſiſtẽs. Hoc diſcrimen colligo ex D. Th. in 1. d. 32. quæſt. 2. artic. 1. vbi hac ratione probat Patrem non reddi formaliter ſapientem per Filium: quia ſapientia (inquit) ſignificatur „ per modum formæ manentis in eo, cuius „ eſt: vnde non poteſt denominari aliquis „ ſapiens, niſi per id, quod in ipſo eſt, & „ non per id quod ab ipſo eſt; ſcilicet tan„ quam aliquid per ſe ſubſiſtens. Qua ratione vtitur etiam P. Suar. lib. 9. de Trinit. „ c. 3. ad idem brobandum; ſiquidem Ver„ bum divinum (inquit) eſt per ſe ſubſiſtens; „ res autem per ſe ſubſiſtens vt ſic non eſt forma alterius rei diſtinctæ. Denique vt alia omittam quæ ex dictis ſect. 8. ſolvi poſſunt, obijcitur contra ſententiam D. Thom. quia ſi anima in Verbo tanquam in obiecto cognito cognoſceret obiectũ principale, prius eſſet animam producere Verbum, quam res in Verbo cognoſcere. Concedit ſequelam Canarienſis q. 27. art. 1. d. 5. p. 1 vbi hæc „ habet: ſciendum eſt Verbũ & Verbi pro„ ductionem priora eſſe ſaltem natura ipſo „ actu intelligendi, quia anima noſtra non „ poteſt intelligere, niſi prius ei offeratur „ obiectum; at ei offertur per Verbum: ergo „ prius natura eſt Verbum & Verbi produ„ ctio. Verum hic dicendi modus falſiſsimus eſt, quia ſi prius natura eſt intellectum noſtrum producere Verbum quam intelligere: ergo datur ibi duplex actio realiter diſtincta, altera per quam producitur Verbum, altera per quam ſupppoſito Verbo, producitur intellectio; ergo fieri poterit de potentia abſoluta, vt anima in ſe producat Verbũ mentis, & imaginem expreſſam rei inſe vitaliter habeat, quin intelligat; nã ſi actio intelligendi eſt pro poſteriori ad Verbum, repugnare non poteſt, quod ſuppoſita exiſtentia Verbi, Deus nollit concurrere ad actum intelligendi; hoc autem eſt impoſsibile, quia per exiſtentiam Verbi res eſt in actu ſecundo præſens obiective intellectui, ac proinde iam pro illo ſigno cognoſcitur; ſecundo, nam hoc ipſo ponitur duplex Verbum; nam intellectio illa ſuperveniens non eſt pura actio de prædicamento actionis; ergo eſt repræſentatio producta & conſequenter Verbum.

96 Reſp. ergo negando ſequelã, quia intellectus intelligendo producit Verbũ & producendo, ipſũ intelligit, & in ipſo obiectũ. Quare Verbũ non eſt principiũ, vel obiectum motivũ intellectionis, ſed purus terminus; vnde non debet præſupponi ad ipsã. Sic Pater æternus intelligendo producit Verbum, & in illo videt ſe ipſum & omnia, quin motivum huius intellectionis ſit ipſum Verbum, ſed ſola eſſentia divina, quæ per modum ſpeciei intelligibilis fœcũdat intellectum Patris, vt intelligendo producat Verbum & producendo intelligat ſe ipſum & omnia in illo.

SECTIO X.

Redditur legitima ratio cur ſecunda perſona potius quam tertia ſit Verbum?

97 DIco ergo, ideo ſecundam perſonã potius quam tertiam eſſe Verbũ, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo intentionalis producta omnium divinarum perfectionum & omnium intelligibilium; eſtque viva imago Patris, in qua ille ſe ipſum cognoſcit, & qui vident Filium Patrẽ agnoſcunt; vt enim inquit Baſilius Ep. ad Greg. Niſ. *Perinde ac in ſpeculo* quodã puro, qui impreſſam illi formam conſiderat, evidentem habet imaginati vultus cognitionem, ita & qui Filium cognoſcit Paternæ ſimul hypoſtaſeos caracterẽ per Filij cognitionem in corde ſuo iam ſuſcipit, ita vt hypoſtaſis Filij inſtar formæ ac faciei ſit Paternæ cognitionis.

98 Eſt ergo ſecunda perſona potius quam tertia Verbum, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt imago Dei inviſibilis, nempe Patris, vt ait Ap. ad Col. 1. quia eſt ſplendor gloriæ Patris & figura ſubſtantiæ illius, vt loquitur ad Hebr. 1. quia eſt candor lucis æternę & ſpeculum ſine macula Deĩ maieſtatis; vt dicitur Sap. 7. quæ omnia ſonant prædicatum intentionale propriũ Filij ſpectãs ad lineam intellectivã. Dicitur enim ſpeculum, quia ſicut in ſpeculo apparet effigies rerũ, ita & in Filio effigies Patris: dicitur ſplendor glorię & candor lucis æternæ, quia ſicut proprium lucis & ſplendoris eſt eſſe manifeſtativum rerũ; ita & verbi increati proprium eſt eſſe manifeſtativum Patris, & eorum omniũ, quæ in Patre ſunt. Appellatur etiam facies iuxta illud Pſ. 79 oſtẽde nobis faciem tuam & ſalvi erimus: quia quemadmodum ex facie cognoſcitur homo ita Filij hypoſtaſis facies eſt qua Pater cognoſcitur vt inquit Niſen. lib. de differ. eſſentiæ & hypoſtaſ.

99 Secundo prob. ex definitione verbi; nam vt inquit Per. t. 2. l. 6. de Trin. c. 2. n. 2. omne verbũ mentis expreſſa eſt imago & ſimilitudo rei cognitę; id quod probat ex PP. At ſecũda perſona ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt expreſſa ſimilitudo Patris ad illum repręſentandum producta, quod non habet Spiritus Sanctus; ergo, &c. Minor

probatur tum ex dictis, tum ex eleganti Aug. teſtimonio lib. de fide & ſymb. cap. 3. vbi inquit: *Verbum Patris ideo dictum eſt, quia per ipſum innoteſcit Pater: ſicut ergo Verbis noſtris id agimus, cum verum loquimur, vt noſter animus innoteſcat audienti, & quidquid ſecretum in corde gerimus, per ſigna huiuſmodi ad alterius cognitionem proferatur: ſic illa ſapientia, quam Pater Deus genuit, quoniam per ipſam innoteſcit animus ſecretiſſimus Patris, Verbum eius conuenientiſsime nominatur.* At paulo poſt: *Quod enim aliud mollimur, niſi animum noſtrum, ſi fieri poteſt, cognoſcendum, & proſpiciendum animo auditoris inferre; vt in nobis quidem ipſi maneamus, neque recedamus a nobis, & tamen tale iudicium quo fiat in altero noſtræ notitiæ, proferamus, vt quantum facultas cõceditur, quaſi alter animus ab animo, per quẽ ſe indicet proferatur. Id facimus conantes & verbis, & ipſo ſono vocis, & vultu, & geſtu corporis, tot ſcilicet machinamentis, id, quod intus eſt, demonſtrare cupientes, quia tale aliquid proferre non poſſumus, & ideo non poteſt animus loquentis penitus innoteſcere, vnde etiam mendacij locus patet, Deus autem Pater, qui ſeipſum indicare animis cognituris & voluit, & potuit, hoc ad ſe ipſum indicandum Verbum genuit.* Hactenus Auguſtinus.

100 Vnde patet Verbum diuinum quoad hoc magis conuenire cum noſtro Verbo vocali quam cum mentali. Nos enim hoc producimus vt intelligamus: at Pater Æternus nõ producit ſuum Verbum vt per ipſum intelligat, ſed vt ſe, ſuaſque perfectiones alijs manifeſtet, nempe ipſi Filio & Spiritui Sancto, & omnibus ſubſtantijs intellectualibus, quæ hoc Verbum viderint; ſicut nos non proferimus Verbũ vocale vt intelligamus, ſed quia intelligimus, & vt animũ noſtrum alijs manifeſtemus. Idque obſervavit Petav. Vnde D. Athanaſ. apud S. Thom. in opuſc 1 quod eſt contra Græcor. errores cap. 7 dixit: *Eos qui Verbum diuinũ negant, cogi aſſerere, Patrem Æternum eſſe mutum, quippe qui ſine Verbo loqui non poteſt.* Vnde Auguſt. lib. 15. de Trin. cap. 14. aiebat: *Verbum ergo Dei Patris vnigenitus Dei Filius, per omnia Patri ſimilis & æqualis. Sed ei noſſe de Patre eſt, ſicut eſſe: noſſe enim & eſſe illi vnum eſt, & ideo Patri ſicut eſſe non eſt à Filio, ita neque noſſe: proinde tanquam ſe ipſum dicens Pater genuit Verbum ſibi æquale per omnia. Non enim ſe ipſum integre perfecteque dixiſſet, ſi aliquid minus aut amplius eſſet in eius Verbo quam in ipſo.*

101 Tertio probatur noſtra concluſio: quia ſolus Filius eſt in Trinitate propriè imago, vt docent Patres apud Ruiz d. 46. ſect. 4. & apud Petav. lib. 6. de Trinit. cap. 6. & Theologi cum Mag. in 1. diſt. 27. & 28. & cum D. Thom. p. 1. q 35. art 1 & 2. ergo ſolus Filius ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo producta à Patre ad exprimendam ſuam perfectionem. Vnde Damaſcen. lib. 1. de fide cap. 9. aiebat: *Filium & caracterẽ vocari Paternæ hypoſtaſis, quod perfectus ſit & ſubſiſtens & per omnia Patri ſimilis, excepto quod eſt genitus.*

102 Probatur præterea Filium ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſſe ſimilitudinem intentionalem, in qua repræſentatur Pater atque omnes creaturę ab ipſo factibiles tanquam in idea & arte; vt enim ex Patrib. inquit Petav. tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 8. omnia per Verbum ſuum condidit Pater, tanquam per ideã & exemplar, in quo deſcripta delineataque ſunt opera omnia. In ipſo condita ſunt (inquit Apoſtol ad Coloſ. 1.) vniverſa in Cœlis & in terra, viſsibilia & inviſsibilia, &c. omnia per ipſum & in ipſo creata ſunt.

Vnde Athanaſius in Epiſtol. ad Serapionem dicit *Quod Pater non potuit creare creaturam, niſi per Verbum.* Sicut enim artifex nõ poteſt artefactum fabricare, niſi prius apud ſe illius idæã concipiat; ita neque Pater potuit creaturas producere, niſi per Verbum tanquam per idæam: vt enim inquit D. Thom. 1. p. q. 27 art. 1. ad tertium: *Deus, qui eſt primum principium rerum, comparatur ad res creatas vt artifex ad res artificiatas. Vnde ſicut cum dicimus ædificatorem eſſe principium domus, in ratione huius principij includitur conceptio ſuæ artis: ita cum dicimus Deum eſſe ſupremum artificem rerum creatarum, in ratione huius ſupremi principij includitur conceptio diuinæ artis, id eſt Verbum.* Et ideo Auguſt. lib. 6. de Trinit. c. 10 docet, *exemplaris rationem peculiarem eſſe Filij.* Et ibidem verbum Dei appellat, *artem quandam omnipotentis atque ſppientis Dei.* Et tract. 12. in Ioan. expendens illa verba Chriſti: *Pater diligit Filium, & omnia demonſtrat ei quæ ipſe facit,* inquit: *Dicendo Filio quod facturus erat Pater per Filium, ipſum Filium genuit, per quẽ faceret omnia.* Hinc Petav. vbi ſupra n. 9. poſt expenſa Patrum teſtimonia ſic concludit: *Habet* igitur appellatio verbi reſpectum ad creaturas tanquam cauſæ ad rem effectam ſeu exẽplaris ad opus artis. Id ipſum ſuadetur ex D. Thom. 4 contra gent. cap. 22. vbi explicans quomodo Filius Dei dicatur Dei ſapientia, inquit: *Manifeſtum eſt ex dictis, quod Dei Filius eſt Verbum, & conceptio Dei intelligen-*

tis

tis ſe ipſum. Sequitur igitur quod ipſum Dei Verbũ tanquam ſapienter mente diuina conceptũ proprie concepta, ſeu genita ſapientia dicatur. Vnde Apoſtolus Chriſtũ Dei ſapientiã nominat 1. ad Cor. 1. ipſum autem ſapientiæ Verbum mente conceptum eſt quædam manifeſtatio ſapientiæ intelligentis; ſicut in nobis omnes habitus per actus manifeſtatur: quia ergo diuina ſapientia lux dicitur prout in puro actu cognitionis cõſiſtit, lucis autẽ manifeſtatio ſplendor ipſius eſt, ab ea procedens cõmuniter & Verbum diuinę ſapientiæ ſplendor lucis nominatur: ſecundum illud Apoſtoli de Filio dicentis: *Cum ſit ſplendor gloriæ, &c.*

103 Quare ſicut in creatis Verbum mentis cum perfectum eſt, manifeſtatio quædam eſt ſapientiæ habitualis exiſtentis in intellectu formantis illud Verbum; ita in Deo, in quo non datur ſcientia habitualis, ſed actus puriſsimus cognoſcendi, Verbum eſt manifeſtatio infinitæ ſapientię Dei proferentis Verbum: & ſicut in nobis Verbum mentis eſt imago illius obiecti, per cuius ſapientiam producitur; ita in Deo Verbum diuinum eſt imago ſolius Patris, à quo producitur, ſolus quippe Pater eſt principiũ quaſi efficiens Verbi, & ſimul principium obiectivum, exemplar & prototypon, ad quod exprimendum & repræſentandum producitur.

104 Argumentor denique ex communi phraſi Theologorum 1. p. q. 12. art. 8. nam Beati dicuntur videre in Verbo creaturas & non in Spiritu Sancto: ergo quia Verbum ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſpecies expreſſa in qua relucent omnia, quæ ſunt in ſapientia Patris: & Spiritus Sanctus hoc non habet. Antecedens probatur ex Auguſt. lib de Geneſi ad litt. c. 23. vbi ait multum intereſſe inter cognitionem rei cuiuſque in Verbo Dei & cognitionem in natura ſua, & cap. 24. vbi ait Beatos Angelos vniverſam creaturam in ipſo Verbo Dei prius noviſſe, ac deinde in ipſa creatura; idem docet lib 11. de civit c. 29 & tract. in Pſal. 44 Eodem modo loquitur Iſidorus lib. 1. ſent. cap. 12 & alij Patres apud Petav. lib. 4. de Trinit. cap. 11. Ergo Verbum ratione ſuæ proprietatis perſonalis potius quam Spiritus Sanctus eſt ſpeculum & imago expreſſa, in qua repræſentatur creaturæ: alioqui nõ potius viderentur in Verbo, quam in Spiritu Sancto.

105 Noſtra autem ſolutio non eſt aliganda ſententiæ Thomiſtarum vniverſim diſtinguentium verbum mentis ab intellectione, & exiſtimantium verbum mentis etiam in creatis eſſe id, *in quo*, & non id, *quo* intellectus intelligit; quamvis enim teneamus ſententiam oppoſitam, quæ communis eſt inter reliquos Theologos; dicendum tamen firmiter eſt, verbum in divinis non eſſe id, quo Deus intelligit, ſed id in quo. Ratio diſcriminis eſt, quia in Deo neceſſe eſt vt intellectio actualis præcedat origine verbum, ſiquidem Pater nõ redditur formaliter ſapiens ſapientia à ſe producta; cum enim Deus ſit ſua intellectio, non producit verbum vt intelligat per ipſum tanquam per formam; at ſubſtantia creata cum non ſit ſua intellectio, intellectionẽ debet producere, vt intelligat, intellectio autem producta eſt verbum, quia eſt ſpecies & ſimilitudo expreſſa obiecti ab ipſo cum intellectu producta, & in hoc conſiſtit ratio verbi.

106 Admitto libenter illud principium ſtabilitum à D. Thom. opuſc. 13. prope medium; quod in qualibet re intelligenti, cui cõpetit intelligere, neceſſe eſt ponere verbum, & quod de ratione intelligentis eſt, quod intellectus intelligendo aliquid formet, nempe verbum. Aliter tamen & aliter: nam in creatis principium verbi eſt ſubſtantia intellectiva vt informata ſpecie impreſſa obiecti, à qua oritur imago expreſſa eiuſdem, per quam intelligit; ſed in Deo principium verbi non eſt præciſe ſubſtantia intellectiva, quatenus eſt ſpecies intelligibilis, ſic enim prius ordine originis foret Deum producere verbum quam intelligere, & illud non procederet formaliter à Patre vt intelligente, ſed vt potente intelligere. Vnde productio verbi non eſſet ſapiens, nec foret perfecte voluntaria; ſicut in nobis productio primæ cognitionis nequit eſſe nobis voluntaria. Eſt ergo in divinis principium verbi Pater vt perfecte intelligens, ac proinde verbum divinum nequit produci vt per illud Pater ſapiat; ſed vt ſuam infinitam ſapientiam manifeſtet & declaret; ac per conſequens eſt id in quo, & non id quo Pater intelligit.

107 Duplex eſt hic diſcurrendi modus: in primo Pater propriori originis ſe ipſum intuetur & in ſe ipſo omnia cognoſcibilia comprehendit; & quia ſe ipſum intuetur, per hanc intellectionem redditur fœcundus ad producendum verbum manifeſtativum illius infinitæ ſapientiæ, & licet præſcinderemus à verbo, apprehenderemus Deum vt actu cognoſcentem; eius tamen cognitio foret ſterilis ac proinde imperfecta. In illo autem priori divina eſſentia denominaretur intellecta, & in illa tanquam in medio denominarentur cognita omnia cognoſcibilia. At iuxta modum diſcurrendi ſententiæ aſſerentis nõ poſſe aliter ſubſtantiam intelligere, quam formando verbum ſeu imaginem, in qua obiectum intelligat, intellectio divina licet intelligatur in Patre propriori originis ad verbum, tamen in illo priori non poteſt apprehendi vt cognoſcens eſſentiam divinam & creaturas, niſi quatenus apprę-

prehen ditur producẽs verbum, & in illo cognoſcens omnia.

108 Hæc poſterior ſententia conformior eſt Parrib. Græcis diſputantibus cum Arrianis, quia vt vidimus ſect. 3. ex eo quod verbum non eſſet ab æterno, deducebant per locum inſecum Deum fore inſipientem. Prior eſt conformior Auguſtino, qui lib. 15. de Tri-„nit. cap. 14. inquit: novit omnia Deus Pa-„ter in ſe ipſo, novit omnia in Filio, ſed in ſe ipſo tanquam ſe ipſum, in Filio tanquam verbum ſuum. Vbi Auguſt. agnoſcit in Patre cognitionem omnium poſsibilium in ſua eſſentia tanquam in medio præſcindendo à verbo producto, & iterum in hoc tanquam in imagine expreſſa, in qua omnia quæ erant in ſcientia Patris repræſentantur. Dicitur autem cognoſcere omnia in ſe ipſo tanquam ſe ipſum, non quia cognitio divina non terminetur ad illud eſſe, quod creaturæ poſſunt à Deo accipere, ſed quia creaturæ vt poſsibiles nihil ſunt ab æierno niſi ipſa creatrix eſſentia, à qua denominantur poſsibiles.

SECTIO XI.

Noſtra ſententia de Verbo mentis & intelligere creato breuiter proponitur.

109 EGO imprimis verum cenſeo in creatis actionem phiſicam eſſe de conceptu intelligentis quamvis intellectio creata non conſiſtat in actione, vt volunt Thomiſtæ, ſed in termino, vt docet cõmunior ſententia. Probatur primo, quia ſine actione & vera productione phiſica nequit ſalvari animam proprie & riguroſe vivere dum intelligit. vt enim probat D. Thom. 4. contra gent. cap. 11. *Viuentia ſunt, quæ ſeipſa mouent ad agendum; illa vero, quæ non niſi exteriora mouere poſſunt, omnino ſunt Vitæ experta.* Ergo cum intelligere ſit propriſsime vivere, intelligere eſt ab intrinſeco ſe movere, nec proprie ſalvari poteſt, animam intelligendo ſe movere, ſi ab intrinſeco habeat intellectionem: cum enim etiam ab extrinſeco habeat ſuam ſubſtantiam, nihil includet effectus formalis intelligentis, quod anima habeat à ſe, ſeu ab intrinſeco, niſi producat intellectionem. Deus ſine productione phiſica propriſsime vivit intentionaliter & phiſice, quia à ſe ipſo tanquam à pleniſsima ſufficientia poſitive habet ſuum intelligere, & ſuum velle, & ſine imperfectione motus ſe ipſum ſemper ab intrinſeco movet; quia ab extrinſeco nõ accipit perfectionem intelligendi. Secundo, quia cum impoſsibile ſit voluntatem creatam amare, quin præ cognoſcat bonitatem in quã per amorem ferri debet; & cum hæc cognitio non prærequiratur præciſe ad recipiendam entitatem amoris; conſequens eſt vt prærequiratur ad illam entitatem efficiendam; quatenus voluntas creata non eſt capax amandi niſi quatenus eſt capax ſe movendi in bonitatẽ cognitam per amorem ab ipſa productum. Tertio, quia non minus notum eſt, animam ſe movere dum intelligit, quam dum amat: at implicat amare ſine actione phiſica per quam tendat in bonum cognitum, amare enim ex terminis ſuis eſt voluntarium amanti: voluntarium autem ex conceptu ſuo eſt ab intrinſeco cum cognitione finis: ergo, &c. Quarto, quia repugnat ſubſtantia intellectiva impotens ſe movere per actionem phiſicam ab ipſa elicitam: ergo capacitas intelligendi fundatur ſupra capacitatẽ habendi ab intrinſeco ſpeciem expreſſam obiecti, ſeu ſupra capacitatem exprimendi in ſe ſpeciem & imaginem obiecti virtute ſpeciei impreſſæ ab ipſo: ergo nequit in actu ſecundo exerceri & explicari capacitas intelligẽdi, quin exerceatur capacitas agendi & exprimendi in ſe ſpeciem expreſſam & imaginem vivam obiecti. Quarto, quia Trident. ſeſſ. 6. Can. 5. deducit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum per gratiam prævenientem ſe habiturum vt in anime inſtrumentum, ſi ſimul cum gratia non ageret actum ſalutarem, ſed mere paſsive ſe haberet. At intelligere non eſt ſe habere vt inanime inſtrumentum: ergo intelligere includit agere. Sexto, quia in noſtra ſententia redditur perſpicua & exidens ratio, cur repugnet ſubſtantia creata identificãs realiter ſecum ſuum intelligere, & ſuum velle; ſiquidẽ hoc ipſo haberet pure abextrinſeco ſuum intelligere & velle, ſicut habet ſuũ eſſe. In ſententia autem aſſerente poſſe intellectum intelligere per intellectionem ab extrinſeco productam; non facile aſsignabitur ratio, cur repugnet ſubſtantia creata, quæ ſit ſuum intelligere & ſuum velle, ſaltem reſpectu ſui ipſius. Cum tamen communiter cenſeatur proprium hoc eſſe ſolius Dei. Denique quia intelligere eſt attendere ad obiectum: attendere autẽ ex terminis actionem & connatum potentiæ importat, vt probat P. Vazquez.

109 Secundo cenſeo probabilius cum cõmuni ſententia verbum mentis in creatis eſſe id quo *intellectus* intelligit; & non præciſe id *in quo*: præſertim quando intellectus obiectum intuitive prout eſt in ſe videt, ſicut Beati vidẽt Deum & Angelus intuetur ſeipſum: difficile enim capio Deum prout eſt in ſe videri, & tamen ſolum videri in aliqua ſimilitudine creata ab intellectu formata. Ratio à priori, quia cum productio ſpeciei expreſſæ diſtincta à termino, ſit mera via ad terminum, & fieri illius, nequit eſſe primò & per ſe inten-

ta

ta à natura propter ſeipſam, ſed propter terminum: intelligere autem eſt aliquid per ſe & propter ſe intentum à natura: ergo intelligere nequit conſiſtere, ſaltem principaliter & vnice in actione productiva ſpeciei expreſſæ, ſeu verbi mentalis; ſed vel vnice in ipſo verbo vel ſaltē principaliter; ita vt per actionem productivam verbi intellectus cognoſcat in illo ipſum obiectum tanquam in imagine expreſſa, & ſimul per ipſam imaginem expreſſam tanquam per formam intelligat immediate obiectum; quia cum illa ſpecies expreſſa & imago intentionalis obiecti ſit accidens informans intellectum, illum ſigillat, & transformat in obiectū; ac proinde vi illius fit intellectus quodāmodo obiectū & obiectum fit præſens obiective intellectui: ergo intellectus quatenus potentia intellectiva vltimo perficiturper illā imaginē expreſſam obiecti, ergo per illam tanquam per formā complete redditur intelligens. Ipſa etiam actio productiva illius imaginis cū oriatur ab intellectu vt eſt potentia perceptiva obiecti, & oriatur ab obiecto mediante ſpecie impreſſa; non eſt pura actio phiſica, & pura intellefactio, ſed eſt perceptio obiecti & formalis intellectio; ita vt intellectus formando illam ſpeciem expreſſam, eam vt imago eſt obiecti percipiat, & in illa ipſum obiectū, & per ipſim imaginem productam perficiatur & compleatur in ratione intelligentis. Eatenuſque ſit capax intelligendi per ſpeciem expreſſam obiecti, quatenus eſt capax illam in ſe exprimendi, & in illa percipiendi obiectū, nec illa ſpecies expreſſa erit capax reddendi intelligentem intellectum, qui non intelligat in illa: atque adeo intellectus conſtituetur proxime capax intelligere per illam imaginem ipſa actione intelligendi in illa; ideoque intelliget per illā tanquam per formam, quia producendo intelligit in illa tanquam in imagine: ac proinde intellectus producendo intelliget, & intelligendo producet.

110 Quamvis autem productio illius imaginis foret pura actio phiſica, adhuc non poſſet intellectus intelligere per intellectionem ab extrinſeco productam, non quia de potentia abſoluta nequeat ab extrinſeco produci illa ſpecies expreſſa, vt docet P. Vazq. 12. diſp. 9 cap. 5. cum enim illa ſpecies expreſſa ſit de genere qualitatis, & entitas abſoluta propter ſe intenta à natura, vt fatetur ipſe Vazquez, & recte probat, non poteſt tantā dependentiam habere ab intellectu creato, vt neque divinitus poſsit à ſolo Deo produci, vt conſtat ex doctrina Eximij Doctoris diſp. 48. metaph. ſect. 2. n. 12. firmiter ſtatuentis, nullum eſſe ens creatum habens propriam entitatem, quod nequeat à ſolo Deo produci; quod adeo verum exiſtimavit D. Thom. 1. p. q. 105. art. 2. vt erroneum eſſe dicat, quod Deus non poſſit facere per ſe ipſum omnes effectus cauſæ ſecundæ. Ratio ergo legitima eſt, quia licet Deus poſsit ſe ſolo illam ſpeciem expreſſam in anima producere; tamen anima tunc non intelligeret; quia non eſt capax intelligendi; niſi quatenus eſt capax in ſe vitaliter exprimendi imaginem intentionalem obiecti; ac proinde in ratione proxime capacis intelligendi conſtituitur per productionem phiſicam illius imaginis: quamvis enim repugnet proximam capacitatē ad aliquod exercitium conſtitui per ipſum exercitium, ac proinde proximam capacitatem intelligendi conſtitui per exercitium intelligendi; non tamen repugnat proximam capacitatem ad vnum exercitium conſtitui formaliter per aliud. Sic proxima capacitas ad exercitium amandi conſtituitur per exercitium intelligendi: iam vero hic intervenit duplex exercitium, nimium exercitium producendi intellectionem, & exercitium intelligendi per intellectionem, quæ eſt ſolum actio grammaticalis, per quam omne intelligens percipit obiectum & circa illud verſatur: ergo capacitas proxima ad exercitium intelligendi poteſt optime conſtitui per exercitium producendi intellectionem.

111 Quod ſi obijcias; voluntas noſtra, quæ in actu primo eſt libera ad amandum, & odio habendum, pro ſigno indifferentiæ ad producēdum, vel non producendum amorē iam eſt proxime potens amare, & tamen pro illo ſigno præſcinditur ab actione productiva amoris: ergo nec proxima capacitas ad intelligendū conſtituitur per actionem productivam intellectionis. Reſpondeo voluntatem in illo ſigno intelligi proxime potentem amare, potentia proxima morali, quatenus in illo ſigno eſt proxime potens producere amorem, per cuius productionem conſtituitur proxime potens metaphiſice amare; non tamen pro illo ſigno eſſe metaphiſice proxime potentem amare, ſed ſolum eſſe proxime potentem producere amorem.

112 Quamvis autem ego concederem poſſe intellectum intelligere per intellectionem ab extrinſeco ſibi convenientem; nunquā tamē concederem poſſe intelligere per intellectionem increatam: tum quia cum capacitas intelligendi fundetur ſupra capacitatem producendi ab intrinſeco in ſe intellectionē, prorſuſque repugnet ſubſtantia creata intellectiva quæ nullius intellectionis ſit productiva; intellectus creatus non eſt capax intelligendi per eam intellectionem, cuius in ſe producendæ non eſt capax. Tum quia cum intellectio increata ſit intellectio per ſe ſubſiſtens, ſeu in-

rel-

tellectio intelligens eſſentialiter intellectio ſui & nequit eſſe operatio intentionalis reſpectu alterius, ipſum denominans intelligentem: ſiquidem intellectio eſt forma phiſica intelligẽtis tanquam aliquid illius.

SECTIO XII.

Alia quæſtionis reſolutio.

113 ALia via probabili poſſet quis hanc difficultatem ſolvere, aſſerendo, ideo ſecundam perſonam eſſe Verbum, quia eſt ſapientia formalis genita, non qua Pater ſapiens ſit, ſed qua ſapiens ſit ipſe Filius ſolus, ſeu qua ipſa ſapientia ſapiens ſit: Patremque producere illam, non vt ipſe ſit ſapiens, ſed vt detur perſona quæ ſit ſapientia genita repræſentans formaliter ipſi Filio ſapientiam, & perfectiones Patris, obiectivè vero ipſi Patri, & omni ſubſtantiæ rationali Filium videnti: quia quicumque videt Filium, in ipſo tanquam in imagine expreſſa videt Patrem. Sic viſio beatifica eſt ſpecies expreſſa qua Beatus videt Deum iuxta ſententiam communem: & tamen P. Coninch diſp. 1. de Trin. num. 149. cum Leſsio, Salas, & Granados affirmat, eſſe etiam imaginem obiectivam, in qua cognita cognoſcatur Deus, qui enim videret viſionem D. Petri, Deum ipſum cognoſceret in illa viſione. Et vniverſaliter affirmant illi Authores verbum mentis creatum eſſe imaginem formalem reſpectu producentis ipſum, à qua denominetur cognoſcens, & imaginem obiectivam reſpectu aliorum, qui verbum illud intuerentur, & per illud intuitive & comprehenſive cognitum cognoſcerent quidditative obiectum. Hunc opinandi modum poſſumus probare, primo, quia Filius paſsim à Patribus & Scriptura appellatur ſapientia genita: omnis autem ſapientia aliquam perſonam deitet reddere formaliter ſapientem: at ſapientia hæc non reddit Patrem formaliter ſapientem: ergo reddit formaliter ſapientem Filium, ac proinde ipſa eſt ſapientia ſapiens.

114 Secundo probatur ex illo Auguſtini dicto lib. 5. de Trin. cap. 14. *Sciũt inuicem Pater, & Filius, ſed ille gignendo, iſte naſcendo.* At ſententia probabiliſsima defendit Patrem intelligere per intellectionem notionalem virtualiter diſtinctam ab eſſentiali tanquam includens ab incluſo, quia videlicet intellectio notionalis includit intellectionem eſſentialem, ſicut Pater includit eſſentiam, & addit aliquid ad eſſentiam, nempe aliquid relativum. Ita P. Vazquez diſp. 112. cap. 3. vbi cum Canarienſi, & Caietano affirmat actũ dicendi quo Deus producit verbum, formaliter eſſe intellectionem, & actum ſpirandi formaliter eſſe amorem ſeu dictionem: *vt hac ratione ſit verum, Patrem in Verbo ſuo videre, & intelligere ſe ipſum, & alia; atque Patrẽ, & Filium in Spiritu Sancto ſe ipſos amare, & alia; cum enim ipſamet intellectione Pater producat, & exprimat Verbum, recte in illo,* inquit Vazquez, *& nulla alia perſona dicitur intelligere.* Ergo Vazquez admittit aliquã intellectionẽ notionalem propriam ſolius Patris, ſeu qua ſolus Pater intelligat. Non ergo erit abſurdum ponere in Filio aliquam intellectionem notionalem propriã ſolius Filij, per quam ſcilicet ſolum Filius tanquam terminus productus intelligat perfectiones Patris producentis; ita vt, ſicut Pater formaliter intelligit generando, id eſt, per ipſam generationem activam, ita Filius intelligat naſcendo, ſeu per ipſam generationem paſsivam.

115 Suam ſententiam vt explicet Vazquez, notat aliquam differentiam eſſe inter dicere, & intelligere, ſiquidem omnes perſonæ intelligunt, & ſolus Pater dicit. Differunt itaque, inquit, noſtro modo intelligendi intelligere, & dicere, diligere, & ſpirare, non ſicut duæ rationes particulares, ſed ſicut includens, & incluſum, excedens, & exceſſum: ſicut homo differt ab animali, nam animal in ſuo conceptu non includit hominem, ſed homo includit animal, & aliquid peculiare noſtro modo intelligendi, & ſicut in divinis perſona differt ab eſſentia, quia illam includit, & addit modũ peculiarẽ, quo contrahitur eſſentia vt ſit perſona. Sicut ergo divina perſona formaliter eſt Deus, & ſine Deitate nequit intelligi; ſic productio verbi, ſeu dictio eſt intellectio. Quare in Deo recte, inquit, diſtinguere poſſumus duos actus eſſentiales & duos notionales; ita tamen vt eſſentiales actus in notionalibus includantur: ac proinde non ſint quatuor actus omnino diverſi. Ideoque opinio eorum Thomiſtarum, qui dicũt intelligere, aliud eſſe eſſentiale, aliud notionale, & proprium perſonæ Patris, ſi recte intelligatur, vera eſt, nempe, ſi intelligere eſſentiale in notionali includatur, nec omnino ab eo ſit diverſum.

116 Idem docet P. Valentia t. 1. d. 2. q. 1 puncto 3. à §. *Vt igitur diſtinctio,* vbi docet in Patre præter intellectionem abſolutam admittendam eſſe intellectionem notionalem; & in Patre, & Filio præter volitionem abſolutam, volitionem notionalem, & relativam: *Vt ſicut in latitudine ſubſtantiæ diuinæ eſt ſubſtantia abſoluta, quæ eſt eſſentia communis, & ſubſtantia reſpectiua, quæ eſt perſonalitas; ita etiam in latitudine actioni intellectus, & voluntatis ſit intellectio, &*

volitio abſoluta, quæ ſit communis & intellectio & volitio reſpectiua, quæ ſit propria perſonis producentibus, quæ ſunt verba huius auctoris ibidem §. *hoc autem*. Eandem ſententiam tuetur Argentina in 1. diſt. 10. q. vnica art. 2. poſt medium, vbi ait, quod nemo poteſt negare intelligere eſſentiale & intelligere notionale, *quo intelligere Verbum producitur*, & Marſilius in 1. q. 14. art. 1. poſt medium vbi ſententiam Argentinæ approbat. Et Richardus in 1. diſt. 12. art. 1 q 3. §. *quantum ad ſecundum*, vbi ponit intelligere *eſſentiale*, & *perſonale*, qui authores pro hac ſententia citantur à P. Ruiz d. 59. ſect. 1. n. 3. licet P. Faſſolus illos conetur aliter exponere.

117 Eadem ergo probabilitate, qua in Patre ponitur intellectio notionalis, à qua ſolus Pater denominetur intelligens; ita & in Filio poteſt poni intellectio notionalis, & ſapientia genita, à qua ſolus Filius denominetur intelligens. Et iuxta hunc diſcurrendi modum in Patre, & Filio præter amorem eſſentialem, ponendus eſt amor notionalis, nimirum ſpiratio activa, à qua denominentur formaliter amantes notionaliter, & à qua non denominetur amans Spiritus Sanctus. In Spiritu Sancto aſsignandus eſt amor notionalis productus, à quo ſolus Spiritus S. denominetur amãs, licet etiam in aliquo vero ſenſu Pater, & Filius dicantur amare ſe & omnem creaturam Spiritu Sancto, vt egregie explicat D. Thom. q. 37. art. 2. ad tertium ijs verbis: *Pater non ſolum Filium, ſed etiam ſe, & nos diligit Spiritu Sãcto, quia diligere, prout notionaliter ſumitur, non ſolum importat productionẽ diuinæ perſonæ, ſed etiam perſonam productam per modum amoris, qui habet habitudinem ad rem dilectam: Vnde ſicut Pater dicit ſe, & omnem creaturã Verbo quod generat, in quantũ Verbum genitum ſufficienter repræſentat Patrẽ, & omnem creaturam: ita diligit ſe & omnẽ creaturam Spiritu Sancto, in quantum Spiritus Sanctus procedit, vt amor bonitatis primæ, ſecundum quam Pater amat ſe, & omnem creaturam.*

118 Dices primo, ex hac ſententia ſequi Patrem, & Filium eſſe ſapientiores Spiritu Sancto, ſiquidem Pater, & Filius ſunt ſapientes ſapientia eſſentiali, & ſimul notionali; alter ſapientia generante, & alter ſapientia genita: Spiritus autem Sanctus ſolum eſt ſapiens ſapientia eſſentiali. Reſpondeo Patrẽ, & Filium eſſe pluribus titulis ſapientes, non tamen abſolute ſapientiores, quia intellectio eſſentialis, cum ſit ſimpliciter infinite perfecta in modo intellectionis, non permittit vt aliqua perſona ſit ſapientior Spiritu Sancto. Sic Chriſtus Dominus non eſt ſapientior Patre Æterno quamvis Chriſtus Dominus ſit ſapiens ſapientia creata, & increata ſimul, & Pater ſolum ſit ſapiens ſapientia increata. Et hoc hic reſpondeo, quamvis ſect. 4. ſententiam communem ſecutus, probabiliter reputaverim abſurdum, Patrem, & Filium denominari ſapientes aliqua intellectione, à qua non denominetur Spiritus Sanctus.

119 Id autem non eſſe abſurdum, ſuadetur, quia id imbibitur in conceptu Patris potentis generare Verbum, & in ratione Verbi potentis generari & ſimul producere Spiritum Sanctum. Vnde ſicut non eſt minus perfectus Spiritus Sanctus quam Pater, & Filius, quamvis illi ſint fœcundi ad producendum ad intra, Spiritus autem Sanctus ſit infœcundus, quia cum Spiritus Sanctus ſit amor perfectiſsimus productus, perfectiſsimumque gaudium de bono infinite poſſeſſo, ibi terminatur proceſſionum divinarum ſeries.

120 Dices ſecundo, non poſſe Spiritum Sanctum reddi formaliter amantẽ amore producto, quin etiam reddatur intelligens intellectione producta; ſicut non poteſt eſſe amãs amore eſſentiali, quin ſit intelligens intellectione eſſentiali. Reſpondeo negando antecedens, quia licet vbi amor eſt productus, requiratur intellectio producta, vt principium talis amoris; illa tamen intellectio producens, nimirum ſapientia genita, nequit eſſe in Spiritu Sancto, cum conſtituat perſonam diſtinctam. Alia eſt ratio de amore eſſentiali; cum enim hic ſit improductus, & ſit eadem indiviſibilis formalitas cum intellectione eſſentiali, neceſſe eſt, vt vbicũque reperitur, reperiatur intellectio eſſentialis, vt ergo Spiritus Sanctus ſit amans amore producto, non eſt neceſſe, vt ſit intelligens intellectio ne producta; ſicut vt ſit amor productus, non eſt neceſſe vt ſit ſapientia producta; imo eſt neceſſe quod non ſit ſapientia producta, ſed potius quod à ſapientia producta procedat tanquam à principio.

121 Dices tertio, hanc ſententiam eſſe contra Auguſtinum 7. de Trinitate cap. 2. citatum ſect. 4. dicente: *quia non eſt Verbum, quò ſapientia, quia Verbum non ad ſe dicitur, ſed tantum relatiue ad eum, cuius eſt Verbum: ſapientia vero eſt quo eſſentia & ideo quia vna eſſentia, vna ſapientia.* Reſpondeo ſapientiam abſolute prolatam & ſine addito determinante ſupponere pro ſapientia abſoluta, & eſſentiali; & in hoc ſenſu eo Verbum eſſe ſapientiam, quo eſt eſſentia; cæterum ſapientiam genitam propriam eſſe Verbi, & de hac ſapientia loquendo, eo Verbum, quo ſapientia genita; & eo ſapientia genita, quo Verbum; Filius namque naſcendo, & ex vi generationis paſsivæ no ſcit Patrem, ſicut Pater noſcit

Filium gignendo, & ex vi generationis activæ vt supra aiebat Augustinus: *sunt inuicem Pater & Filius, sed ille gignendo, iste nascendo.* Sic quamvis vna substantia absolute, & simpliciter in Deo detur, triplex tamen admittitur substantia relativa: nam vnaquæque persona divina, vt distincta ab alia, substantia est, & ibi sunt tres entitates, at non tres entitates accidentales: ergo tres substantiales, & consequenter tres substantiæ relativæ & personales.

122 Dices quarto esse hanc opinionē contra authoritatem sextæ Synodus, citatam initio sect. 4. quæ authoritas habetur in Epist. Agathonis Pōtificis ad Imperatores prope medium; & hæc Epistola inserta est in quarta actione illius Synodi, & approbata est actione octava. Ibi enim proponens Summus Pontifex regulam Fidei verba illa protulit, quæ habentur tom. 3. concil. pag. 247. editionis Venetæ anni 1585. Responderi tamen non improbabiliter potest, ibi loqui Concilium de voluntate divina, qua Christus vt Deus aliquid volebat, & cui conformabatur voluntas humana, qua Christus vt homo id ipsum eligebat: hæc autem voluntas divina, qua Deus aliquid ad extra decernit, vna est in tribus divinis personis, quia ad extra operantur, quatenus sunt vnus Deus, & ideo nefas est ibi ponere tres operationes divinas aliquid volendi ad extra, sed vna ponitur communis toti Trinitati, quod non tollit probabilitatem habere sententiam tot Theologorum, quot in Deo ponunt volitionem notionalem. Et argumentum mihi est, quod Eruditissimi Ruiz, & Fassolus licet totis viribus improbent volitionem, & intellectionem notionalem: hac tamen authoritate non vtuntur ad illas improbandas.

DISPVTATIO TERTIA.

CVR SECVNDA PERSONA POTIVS QVAM TERTIA SIT FILIVS, EIVSQVE PROCESSIO SIT GENERATIO.

SECTIO PRIMA.

Proponitur dubitandi ratio & summa quæstionis difficultas.

1 GEneratio substantialis duobus modis sumitur. Primo pro productione cuiuscumque substantiæ corruptibilis; & sic sumpta nihil aliud est quam mutatio de non esse ad esse, v.g. cum ex ligno generatur ignis, quia tunc ignis de novo productus transit de non esse ad esse. Secundo sumitur pro productione viventium propria, quæ nativitas appellatur, & in hoc sensu definitur à Theologis cum Aristotele: *Origo viuentis à viuente à principio coniuncto in similitudinē naturæ*: quæ definitio sic à D. Thom. explicatur 1 p. q. 27. art. 2. *Processio viuentis à principio vitæ coniuncto secundum rationem similitudinis, saltem in specie infima.* Cui consonat definitio Damasceni lib. 1. fidei ortodoxæ cap. 8 *Generatio est ex substantia gignentis proferri, quod gignitur, simile secundum substantiam.*

2 Dicitur imprimis *origo*, vel *processio*, non vero actio, vel mutatio, quia hæc duo nomina significant aliquid creaturarū proprium, nomen vero originis, vel processionis complectitur etiam processiones divinas, quia ab omni imperfectione præscindit: dicitur *viuentis à viuente*; quia vtrūque requiritur ad rationem generationis, & quod principium producens sit substantia vivens, & quod terminus productus sit etiam suppositum vivens. Additur vero *à principio coniuncto* ad denotandum, virtutem, qua vivens substātiam viventem producit, debere esse ipsi principio producenti coniunctam, sicut in animalibus semen antequam decidatur coniunctum est, & insuper aliquomodo coniungi termino producto, vt in illo maneat; quo pacto materia seminis, quod est virtus generandi, permanet in ipso fœtu producto, saltem quoad aliquas partes, ita vt principiū & fœtus sint aliquomodo coniuncta: id enim significari particula illa *à principio coniuncto*, late explicat D. Thom. 4. contrag. cap. 11. Ideoque dixit Aristoteles 8. Ethic. c. 12. *Parentes diligere natos vt aliquid sui: eosque, qui ex parentibus sunt orti, esse quasi ipsosmet parentes, alios ab illis separatione, ideſt decisione.* Et ideo etiam Damascenus in sua definitione generationis dicebat, *genera-*

tio-

tionem eſſe, ex ſubſtantia gignentis proferri quod gignitur, &c. quia nimirum ſubſtantia conſtituens Filium prius coniuncta erat parentibus tanquam pars, vel quaſi pars. Quo autem intimior fuerit ſubſtantia Filij generanti, eo Filiatio erit perfectior. Vnde quia in Deo eadem numero natura divina, quæ eſt in Patre, communicatur per æternam generationem Filio; ideo Filius eſt perfectiſsime vivens à vivente à principio coniuncto.

3 Illa particula *in ſimilitudinem naturæ*; variè exponitur à Doctoribus: quidã volunt genitum debere procedere in eadem natura ſaltem ſpecifica, vt vere genitus & Filius dicatur; alij verò per ſimilitudinem intelligũt imaginẽ; vt idem ſit procedere in ſimilitudinẽ naturæ, ac procedere vt imaginem Patris per ſe productam ad repræſentandam naturam Patris; ſic cum Canarienſi eam particulam explicat P. Vazq. diſp. 113. cap. 7.

4 Ex hac definitione colligit Sanct. Thomas, pilos, & capillos non generari neque eſſe filios; quia licet procedant viventes à vivente, non tamen in ſimilitudinem naturæ. Verum alijs etiam rationibus excluduntur, tum quia probabilius eſt eos non vivere, tum quia licet admittatur vivere, non procedunt ſicut vivens à vivente à principio coniuncto, formati ſcilicet vi ſeminis decili à generante; ſed ſunt partes quædam imperfectæ deſervientes ad ornatum naturæ, & reſultantes per quãdam extenſionem ſubſtantiæ.

5 Ex eadem definitione colligitur Evam non fuiſſe genitam ab Adam, nec filiam eius; quia videlicet, quamvis formata ſit ex ſubſtantia Adæ, nimirũ ex coſta; tamẽ Adamus non cõmunicavit Evæ eam ſuæ ſubſtantiæ partem per actionem propriam: neque enim Adamus per actionem propriam eam coſtã fabricavit, nec per actionem aliquam eam communicavit Evæ.

6 Contra hanc definitionem eſt obiecto vulgaris. Nam equus generat mulum & eſt pater illius, & tamen mulus non procedit in ſimilitudinem eiuſdem naturæ ſpecificæ: quam bifariam ſolvit Vazquez, primo aſſerendo definitionem illam intelligendam eſſe de generationibus perfectis ſolum, & naturalibus, non de generationibus imperfectis, quæ ſunt præter naturam, & monſtruoſæ, qualis eſt generatio muli. Secũdo aſſerendo, illam particulam *inſimilitudinẽ naturæ*, non ſignificare vnitatem naturæ ſpecificæ, ſed imaginem naturæ Patris: mulum autem, & quodvis animal genitum, etiamſi prodeat diverſæ naturæ; imaginem aliquam præſe ferre generantis; & quo maior fuerit imaginis expreſsio, eo perfectiorem eſſe filium, & generationem; & propterea mulum multum degenerare à natura filij, quia minus perfectè exprimit naturam patris: quoniam verò exprimit aliquomodo, eſſe aliqualem eius imaginem & filium, etiamſi ſit diverſæ naturæ ſpecificæ.

7 Hoc poſito iam occurrit ingens dubitandi ratio. Nam fides Catholica docet, Verbum Divinum eſſe verè genitum & Filiũ; Spiritum autem Sanctum non item; vt probat Vazquez diſp. 113. cap. 2. & Arrubal diſp. 98. cap. 2. & 3. Nam de Verbo dicitur Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi Vnigeniti à Patre*. Vbi particula *quaſi*, non eſt nota diminuens, ſed phraſi Hebraica veritatem ipſam ſignificat, vt notarunt Auguſtinus, Ambroſ. Gregorius, Chriſoſtomus, Theophilatus, & Euthimius. Et vt exponit Maldonatus, ſignificare voluit Evangeliſta illis verbis, non ita Verbum fuiſſe factum carnem, vt eius maieſtas obſcuraretur, ſed multis ſe indicijs adeò oſtendiſſe, vt oculis ipſis videri poſſet. Et ideò in eodem capite ſine illa particula dicitur, *Vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris*, &c. Vbi etiam denotatur proprietas illa generationis, quod ſit *à principio coniuncto*, quia hoc eſt eſſe in ſinu Patris. De Spiritu autẽ Sancto dicitur in ſymbolo Athanaſij: *Quod eſt à Patre & Filio nõ factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens*. Et tamen videtur integra definitio generationis convenire Spiritui Sancto: nam eſt vivens à vivente à principio coniuncto, ſiquidem accipit naturam divinam à ſuo principio, & ex vi ſuæ proceſsionis procedit vt Deus, & vt tertia perſona divina; vt oſtendimus diſput. præced. ſect. 2. ergo procedit magis ſimilis in natura principio ſuo producenti quam homo procedat ab homine, ſiquidem accipit naturam divinam cum omnibus attributis, & proprietatibus abſolutis à ſuo principio: ſolumque differt à Patre & Filio in eo quod Pater & Filius ſunt perſonæ divinæ producentes; ipſe verò eſt perſona divina producta ab ipſis.

8 Quo circa *difficillimum eſt generationem à proceſsione diſtinguere*, vt inquit Auguſtinus lib. 5 de Trinit. cap. 27. & propterea idem Sanctus Doctor lib 3. contra Maximinum cap. 14. aiebat: *De Patre eſt Filius, de Patre eſt Spiritus Sanctus, ſed ille genitus, iſte procedens: quid autem inter procedere & naſci interſit, de illa excellentiſsima natura loquens explicare quis poſſit? diſtinguere inter illam generationem & hanc proceſsionem neſcio, non valeo, non ſufficio*. Et Damaſcenus lib. 1. de Fide capit. 10. *Et quidem generationẽ & proceſsionem inter ſe differre compertum habemus; cæterum quid huius differentiæ modus ſit, prorſus nos fugit*. Similiter ſuam ignorantiam fatentur ad

hanc

hanc differentiam explicandam Ambrosius lib. 1. de Fide ad rat. cap. 1. & Hilarius 2 de Trinit. pag. 4. in fine. Et Nazianzenus orat. 5. de Theologia Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 18. *modum illius processionis inexplicabilem esse dicit.* Idque testantur multi alij Patres apud Petav. tom. 2. lib. 3. cap. 13. Hinc Magister sentent. in 1. dist. 13. & Gregorius Arimenensis ibidem q 1 & Gabriel q. vnica; atque Maior in 1. q. 16. art. 2. vi difficultatis oppressi affirmant, huius veritatis Catholicæ discrimen à nullo viatore assignari posse.

9 Quia tamen vt ait Apostolus Petrus, parati esse debemus ad reddendam rationem eius, quæ in nobis est fidei, si id aliqua ratione fieri possit, vt hæreticorum ora obstruantur; ideo Sancti Patres, & Doctores Scholastici conati sunt huius diversitatis aliquas rationes afferre. Nos sententias minus verisimiles, & communiter ab Scholasticis reiectas, breviter refellemus, vt ad celebriores proponendas statim gradum faciamus.

SECTIO SECVNDA.

Reiciuntur aliquæ rationes discriminis minus probabiles.

10 HÆretici Macedoniani, & Eunomiani, divinitatem Spiritus Sancti negarunt, quia capere non poterant, quomodo Spiritus Sanctus poterat à Patre accipere naturam divinam, quin esset Filius vt enim inquit D. Thom. q. 10. de pot. art. 2. corp. *non credebant quod aliquis possit ab alio naturâ accipere, nisi ab illo nascatur, & eius Filius sit.* Vt autem testatur S. Athanasius in Epist. de Spiritu Sancto ad Serapionem, hoc argumento vtebantur adversus Catholicos, vt habes apud Petavium tom. 2. lib. 7. cap. 13. *Si Spiritus Sanctus creatura non est, neque vllus ex Angelis; sed à Patre procedit: igitur & ipse Filius est: & duo sunt fratres, nimirum ille ipse Spiritus, & Verbum. Quod si frater est, quinam vnigenitus est Verbum? aut quomodo non erunt æquales: cur ve alter post Patrem genitus est, iste vero post Filium nominatur? Quomodo etiam, si ex Patre est, non & ipse genitus esse dicitur, nec Filius est, sed simpliciter Spiritus Sanctus? Iam si ex Filij Spiritus, auus ergo Pater erit Spiritus Sancti.* Simili pariter via Maximinus Arianus insultabat Catholicis, sic contra eos arguens: *Cum & Spiritum Sanctum de substantia Patris esse dicatis; si Filius ex substantia Patris est; de substantia Patris & Spiritus Sanctus, cur vnus Filius est & alius non est Filius? Quid spiritus vobis deliquit, cum ex eadem sit substantia, cum æqualis sit Filio, vt dicitis.* Vt refert Augustinus tom. 6. lib. 1. contra Maximinum.

11 Et vt alij exponunt, sic arguebant hæretici contra Catholicos: *Aut Spiritus Sanctus procedit à solo Patre*: & sic erit Filius Patris, & frater Filij, aut procedit à solo filio, & sic erit filius filij, & nepos Patris, aut ab vtroque; & sic vterque erit eius parens; cumque non possit vterque esse Pater, alter erit Pater, alter Mater. Et cum hæc omnia sint absurda, inde concludebant, Spiritum Sanctum non esse Deum; quia ex eo quod Deus sit, existimabant aliquod ex prædictis absurdis devotandum esse. Eadem ratione Abailardus dicebat Spiritum Sanctum non esse de substantia Patris, ne esset illius Filius, vt refert S. Bernardus Epist. 109. Econtra vero Patres Ecclesiæ, quamvis faterentur hoc discrimen inter processionem Spiritus Sancti, & generationē Verbi fide potius esse credendam, quam humano discursu investigandam: tamen aliquas rationes discriminis conati sunt adhibere, quas breviter oportet recensere.

12 Imprimis Sanctus Martialis primus Episcopus Lemonicensis in Epist. ad Burdegalenses, quæ extat in Biblioteca Sanct. Patrum, cap. 10. sic rem hanc explicat *Verbū, in quod credidistis, filius est Vnigenitus; spiritus vero Dei non est genitus sicut Verbum, quia & ipse Spiritus in diuina æqualitate glorioſus processit ineffabiliter ab eo, qui genuit, & ab eo quoque qui genitus est.* Quod perinde fuit ac dicere, propterea Spiritum Sanctum non esse genitum, quia cum procedat ineffabiliter à Patre, qui in productione Filij adæquate exercuit potentiam generandi, & à Filio, qui potentiam generativam adæquate explicuit, nequit vt Filius procedere. Sed hęc ratio inefficax est: quia non probatur Patrem generando Filium, adæquate exercuisse potentiam generandi: quia sicut non obstante, quod per intellectum produxit vnam personam divinam, cui communicavit suam substantiam, adhuc per voluntatem producit aliam personā, cui communicat eandem substantiam & naturam; ita non obstante quod genuerit vnam personam per intellectum poterit dici generare aliam per voluntatem.

13 Coincidit cum hac ratio assignata à D. Athanasio loco nuper allegato, vbi sic ratiocinatur. *Inter homines* potest eadem persona plures filios generare, quia Pater non communicat filio totam suam substantiam, sed partem illius; rursus filius genitus potest alterius personæ pater esse, quia potest eidem partem suæ substantiæ communicare, non quidem eam, quam à suo patre per generationem accipit,

pit, ſed aliã, quam per nutritionẽ acquiſivit: & ſic eadẽ perſona poteſt reſpectu vnius eſſe Filius, & reſpectu alterius. At in Deo non ita cõtingit: Deus enim non habet diviſam naturam, & Pater non eſt diviſus, neque generat Filium diviſum, vt ille rurſus aliũ Filium poſsit generare: quare quia in divinis filius nõ eſt pars Patris, ipſe non gignit, ſicut gignitus eſt, ſed integer eſt integri Patris ſplendor & imago. Hinc infert in Deo filiũ non poſſe eſſe alterius perſonę Patrẽ, ac proinde Spiritum S. non eſſe Filiũ.

14 Hæc etiam ratio inefficax eſt: nam ſi in creatis Filius accipiens partẽ dumtaxat ſubſtantiæ Patris, alium Filiũ gonerat, quando ei cõmunicat partẽm ſuæ ſubſtãtiæ, cur Filius divinus, qui accipit à Patre totã Patris ſubſtantiã & naturã, non dicetur generare Spiritum S. quando ei cõmunicat totã ſuã ſubſtantiã? rurſus ſi increatis pater multos filios generat, quia cui libet cõmunicat partẽ ſuæ ſubſtantiæ; cur prima perſona divina non dicetur duos filios generare, quandoquidẽ producit duplicẽ perſonã, & cuilibet communicat totam ſuam ſubſtantiam & perfectiones abſolutas.

15 Aug. multiplicẽ huius diſcriminis cauſam aſsignavit & nulla animum quietat. Non prima, quã reddit lib. 5. de Trin. c. 14. nimirũ: ideo Verbũ, & non Spiritum S. procedere vt Filiũ, quia Verbũ procedit à Patre vt natus; Spiritus autẽ Sanctus procedit à Patre & Filio vt datus. Siquidẽ de hoc ipſo inquirimus, cur Verbũ, & non Spiritus S. procedat vt natus. Non ſecũda, quã aſsignat l. 9. de Trin. c. 12. ſcilicet, quia cũ Verbum procedat per intellectũ, procedit vt partus quidã & conceptus, quia ad id quod per intellectũ producitur præcedit inquiſitio quædã cum deſiderio reperiendi, quæ autẽ reperiũtur, quaſi pariuntur: & ideo notitia per intellectum producta, partus, ſeu proles dicitur, quia ante productionem illius, intellectus quaſi parturiebat: quod non convenit amori, qui ex voluntate ſine inquiſitione procedit, cũ feratur in rem iã poſſeſſam. Non inquã hæc ratio ſatisfacit: quia modus ille inquirendi veritatem prius eſt intellectus creati: intellectus autem Patris non minus ſine inquiſitione, & ſine labore veluti parturiendi, ſeipſum & omnia cõprehendit, & ſic cõprehendendo producit Verbum, quã Pater & Filius ſeipſos amant & ſeipſos mutuo amando producunt Spiritum Sanctum. Deinde quia licet in nobis Verbum mentis, & notitia producta ab intellecta de re poſt laborem inquirendi ob eam rationem vocetur partus, & proles; id tamen eſt ſolum metaphorice, & per tranſlationem. Vnde ſi ob eam ſimilitudinem terminus producatus à Patre per intellectum partus & proles dicitur, ſolũ metaphorice erit Filius. Conſtat autem Verbum divinum proprie & ſine vlla metaphora eſſe prolem Patris, eiuſque Filium.

16 Non denique animum quietat tertia diſcriminis ratio, quam aſsignat Auguſtin. lib. 15. de Trinit. cap. 26. nempe ideo Verbum eſſe Filium, quia procedit ab vno; Spiritum vero Sanctum non eſſe Filium, quia procedit à duobus & ſic eſſet Filius duorum, *à duobus autem nemo gignitur* (inquit) *niſi vnus ſit Pater, & alter Mater, quod eſt abſurdum ſuſpicari*: qua ratione vtitur etiam Anſelmus in Monolog. cap. 53. & Alliacenſis in primum. Non, inquam, ſatisfacit, quia quamvis in humanis quod procedit vt Filius à duobus, ab altero procedat vt à Patre, ab altero vt à matre, id oritur ex imparfectione generationis humanæ, & non ex conceptu generationis prout ab omni imperfectione præſcindit. Sicut enim quamvis in creatis non reperiatur generatio ſine mari & fœmina, tamen in divinis generatio ſtrictiſsima ponitur ſine hac imperfectione, & ibi eſt operatio ſolius Patris per intellectum generantis ſuum Filium: ſimiliter quamvis in rebus creatis non poſsit procedere ſuppoſitum tanquam Filius, quin procedat à duobus, ab altero vt à Patre, & ab altero vt à Matre: poterit procedere in Deo ſuppoſitum, nempe Spiritus Sanctus, à duobus tanquam Filius & genitus ab vtroque: quia Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum ſibi ſimilem in natura, & communicando ſuam integram ſubſtantiam.

17 D. Baſilius lib. 5. contra Eunomium c. 12. ait: *Ideo Spiritum Sanctum non eſſe Filium, ac proinde nec genitum, quia cum à Filio procedat, foret Filius Filij, & ſic dubitaret ſtatim aliquis, an huius ſecũdi Filij foret alius Filius, vnde in infinitum procederetur.* Sed neque hæc ratio ſatisfacit, quia quãvis tertia perſona foret Filius Filij & Patris, nõ ſequeretur proceſſus ille in infinitum, ſiquidẽ diceretur in Deo duos dumtaxat eſſe Filios; quia duę dũtaxat ſunt operationes vitales, nẽpe intellectio, & volitio, & per primam produci à ſola prima perſona vnum Filiũ; per aliam vero produci ſecundum à prima & ſecunda perſona, quia Pater & Filius ſe mutuo amando producunt tertiam perſonam ſimilem ſibi in natura.

18 D. Bernardus Epiſt. 190 ait propterea Spiritum, etiã ſi ſit de ſubſtantia Patris, non eſſe Filiũ: *Quia non omne, quod de ſubſtantia aliqua eſt, continuo ipſum, à quo eſt, habet genitorem.* Sic vermes ex putredine ligni producũtur, tinea de ſubſtantia panni prodit; & pediculi & lendes ex humore humano procedunt; quin rationem Filij participent. Verum quamvis hæc ratio probet, non omne quod generatur ex alterius ſubſtantia eſſe Filium eius; vel quia non eſt vivens à vivente, vel licet ſit vivens à vivente non eſt tamen à

principio coniuncto & in similitudinem naturæ; tamen non reddit rationem cur non sit Filius alterius, suppositum procedens de substantia alterius suppositi tanquam vivens à vivente à principio coniuncto & simile in natura, vt procedit Spiritus Sanctus à Patre & Filio.

19 D. Bonavent. in 1. dist. 13. q. 2. ad primum Richardus dist. 13. art. 1. q. 3. & Alexander 1. p. q. 43. memb. 1. circa finem vt discrimen constituant inter processionem Filij & Spiritus Sancti, & rationem assignent, cur vna potius quam alia sit generatio, notant triplicem esse modum productionis, nimirum secundum voluntatem, præter naturam, & secundum naturam: primum modum dicunt fuisse in creatione Angeli, qui à Deo voluntate factus est: secundum in productione Evæ, quæ à Deo præter naturam ex costa Adæ formata fuit: tertium in productione Abel ex Adamo & Eva. Hinc colligunt processionem Filij esse generationem, quia est secundum naturam, id est per intellectum; processionem vero Spiritus Sancti non esse generationem, quia est per voluntatem, ac proinde non vi naturæ, nec modo naturali. Hæc etiam ratio insufficiens est, quia Pater & Filius non sunt minus naturaliter determinati ad producendum Spiritum Sanctum, quam Pater sit determinatus ad producendum Filium; si quidem omnino necessario, & absque vlla libertate indifferentiæ illum producunt: ergo non minus Spiritus Sanctus procedet secundum naturam quam Filius.

20 Sed possunt adduci in favorem prædictæ sententiæ verba D. Th. q. 10. de potentia a. 2. in fine corporis, vbi inquit: *Conuenienter dixerunt qui posuerunt, vnã processionem esse per modum naturæ & intellectus, aliam per modum voluntatis, quantum ad id, quod processio, quæ est secundum naturam, vel intellectum non præexigit aliam processionem; processio vero, quæ est per modum voluntatis, aliã processionẽ præexigit, nam amor alicuius rei non potest à voluntate procedere, nisi præintelligatur processisse ab intellectu illius rei Verbum conceptum, bonum enim intellectum est obiectum voluntatis.* Si autem à S. Doct. quæras, cur productio per intellectũ, quia non supponit aliam, dicatur productio per modum naturæ; id explicat in resp. ad 7. dicendo, *quod processio per modum naturæ intelligitur quãdo aliquid procedit ab aliquo sicut illud, quod procedit à natura, processio autem, quæ est à naturali agente, non præsupponit aliam, nisi per accidens in quantũ scilicet vnum naturale agens dependet ab alio naturali agente, sed tamen hoc non pertinet ad rationẽ naturæ in quantum natura est.* Et similiter processio per modum voluntatis intelligitur, quando aliquid procedit sicut id, quod procedit à voluntate, nũquã enim aliquid à voluntate procedit nisi alia productione præsuppositã quia nũquã voluntas tendit in bonum, nisi prius intellectus bonũ intelligat, producendo verbũ mentis, vi cuius bonũ repræsentetur. Hinc concludit S. Doct. *Illã processionem intelligi per modum naturæ in diuinis, quæ nullam aliam præsupponit, illam vero per modum voluntatis, quæ ex præsuppositã processione principium sumit.*

21 Ex hac S. Thom. doctrina ausum arripuere aliqui Recentiores ad asserendum, ideo processionem Verbi esse generationem, quia est per modum naturæ, seu per primã operationem divinam, nimirum per operationẽ intellectus, quæ nullã aliam præsupponit; processionẽ vero Spiritus S. ideo non esse generationem, quia est per secundam operationem. Eorũque placitum potest confirmari ex Godoy t. 3. in 1. p. pag. 90. n. 52. vbi ait: *Quodcumque intelligere Deo* sit primum attributũ, & attributũ assimilativũ velle autem sit secundum attributum, & non assimilativum: & quia cõmunicare naturã, quæ est primum quod invenitur in aliqua re, pertinet ad primum, non ad secundũ attributum: inde fieri vt ex eo quod intellectus identificetur cũ natura non vtcumque, sed per nihil nisi primæ potentiæ & primæ operationis intellectualis, rectè inferatur per intellectionẽ cõmunicari Deo naturã formaliter, secus autem ex identitate voluntionis cum eadem natura, quia neque primũ attributũ est, neque operatio assimilativa.

22 Sed immeritò ex illa doctrina D. Th. illum ansam arripuere; quia S. Doctor in eo articulo non investigat rationẽ, cur vna processio sit generatio, & non alia; sed cur vna processio distinguatur peculiariter ab alia; vt patet ex titulo articuli, qui est hujusmodi, *Verum in diuinis sit vna tantũ processio vel plures.* Eo ratio illa quod vna processio sit per modum naturæ & alia per modũ voluntatis efficaciter persuadet, quod illæ processiones sunt distinctæ, quia scilicet processio per modũ voluntatis necessariò præsupponit processionẽ per modũ intellectus, seu naturæ. Nihil autem omnino conducit ad probãdũ, quod vna potius quã alia sit generatio. Nã secunda processio etiãsi supponat vnã personã divinã productã, aliã producit, eique per se cõmunicat naturã divinã, quia Pater & Filius per se primo intendunt producere tertiam personam divinã: ergo per se primo intendunt illi cõmunicare naturam divinã; quia implicat per se intendi personam, quin per se communicetur natura, per quã persona constituitur. Cõsulantur, quæ dixi disp. præced. sect. 2.

23 Dicere forsan ideo processionem per operationem intellectus esse generationem, quia cùm sit prima operatio petita à natura divina ob suam infinitam fœcunditatem, per illam communicatur infinite natura inita

id

id naturæ; ac proinde terminus productus per illã ex vi ſuæ proceſsionis formaliter evadit ſimilis in natura principio producenti. Poſtquã autẽ natura divina in ratione naturę ſupponitur infinite cõmunicata, iã non eſt vlterius cõmunicabilis directe & formaliter, & ex primaria intentione principij producentis, ſed ſolũ materialiter & quaſi indirecte; quatenus ſcilicet ſpirator nequit intendere cõmunicare amorem quin intendam communicare naturam divinam cum qua amor eſt realiter adæquate identificatus.

24 Sed contra: quia dum Pater per primã operationẽ intendit communicare naturã, intẽdit cõmunicare naturã cum omnibus ſuis perfectionibus abſolutis; & conſequenter naturam cum volitione potentia, æternitate, immenſitate & reliquis attributis. Ergo intendit communicare volitionem: hæc ergo ante productionẽ Spiritus S. ſupponitur iam infinite cõmunicata, & nihilominus vlterius communicatur Spiritui S. ergo ſimiliter licet natura ſupponatur infinite cõmunicata Filio, poterit adhuc vlterius cõmunicari Spiritui S. ex intentione primaria ſpiratoris: nam ſpirator vt talis intendit producere perſonam tertiam.

25 Dicens forſam ſecundo, ideo perſonam procedentem per primam operationem eſſe Filium, non autem perſonam procedentem per ſecundam quia Pater per primam operationem intendit producere perſonam, quę ſit imago naturalis ipſius, cui proinde formaliter communicetur natura divina: per ſecundam autem intendit producere perſonam, quæ ſit vinculum & pondus amatoriũ, quo duæ perſonæ inter ſe ineffabiliter nectuntur tanquam mutuo ſe amantes: ac proinde intendit communicare ipſi primario & formaliter amorem, Sed contra, quia perſonam productam eſſe imaginem naturalem producentis, nihil aliud eſt, quam perſonam productam accipere à producente naturam, vi cuius redditur ſimilis producenti. Hoc autem totum habet etiam Spiritus Sanctus, qui procedit vt tertia perſona divina, ac proin de vt Deus.

26 Durandus in primum diſtin. 6. quæſt. 2. num. 16. & ſequentibus docet, *ſi cõſideretur habitudo virtutis productiuæ ad actum producendi, ſic nullam perſonam procedere in diuinis per modum voluntatis, ſed quamlibet per modum naturæ: cuius ratio*, inquit, *eſt: quia illud quod procedit à virtute agente ex neceſsitate immutabilitatis*, & ex virtute determinata ad vnum, producitur per modum naturæ; ſiquidem modus naturæ in hoc differt à modo voluntatis in eliciendo actum, quia principium naturale agens naturaliter nõ habet in poteſtate actum ſuum, neque eſt indifferens ad oppoſitum; agens autem per voluntatem habet in poteſtate ſua agere vel non agere, & eſt indifferens ad oppoſita, ſed quælibet perſona divina producitur ex neceſsitate immutabilitatis, & virtute determinata ad vnũ, ergo quælibet perſona divina producitur per modum naturæ. Si vero conſideremus ſuppoſita producentia, ait Durandus, ſic Spiritum Sanctum produci per modum voluntatis, Filium autem per modum naturæ; quia modus naturæ in creaturis, inquit, *eſt quod vnus ſit ab vno tantum, & non à pluribus eiuſdem gradus & ordinis, quorũ quodlibet eſſet per ſe ſufficiens ad totũ perfectè faciendum. Quæ autem fiunt per voluntatem, poſſunt fieri à pluribus agentibus eiuſdẽ gradus & ordinis, quorum quodlibet eſſet per ſe ſufficiens ad totum perfectè producẽdum, plures enim concurrunt moderando per voluntatem virtutẽ ſuam, ſicut patet de pluribus trahentibus nauim, vbi alter ad totum ſufficeret. Cum ergo Filius procedat tantum ab vno, Spiritus autem Sanctus à duobus, ſcilicet à Patre & Filio, ita quod æquè perfectè producit vnus ſicut ambo, nec perfectius ambo ſimul quam alter, ideo Spiritus Sanctus dicitur produci per modum voluntatis, Filius autem per modum naturæ.* Hæc Durandus.

27 Vnde talis formatur ratio: de ratione Filij & geniti eſt quod procedat per modum naturæ, non per modũ voluntatis, vt ait D. Bonav. in 1. d. 4. q. 1. n. 8 & colligitur ex Hilario lib. de Synodis dicente: *Omnibus creaturis ſubſtantiam Dei voluntas attulit, Filio vero natura dedit.* Et ex Aug. lib. 15. de Trinit. aſſerente: *Verbum Dei, per quem facta ſunt omnia, eſſe Filium Dei natura.* Atqui ſolum Verbum procedit per modum naturæ, & Spiritus Sanctus procedit per modum voluntatis: ergo ſolum Verbum eſt Filius, & genitus, non vero Spiritus Sanctus.

28 Hic etiam modus explicandi inſufficiens eſt. Pater enim & Filius non conveniũt libera voluntate ad producendum Spiritum Sanctum, ſicut libera voluntate convenit cum alio ad trahendam navim is; qui ſe ſolo ſufficeret ad eam trahendam; ſed naturaliter & neceſſario concurrunt, nec Pater ſeorſim ſumptus, vel Filius ſeorſim ſufficeret ad productionem Spiritus Sancti, ſed vterque ſimul per ſe requiritur, nam Spiritus Sanctus per ſe procedit ex amore amicitiæ quo Pater & Filius mutuo ſe amant, ipſeque Spiritus Sanctus eſt amor quidam amicitiæ productus; vt autem inquit Divus Thomas quæſtion. 10. de potentia artic. 2. ad vndecimum: *Amicitia, quæ eſt amor mutuus, procedit ex duobus adinuicem ſe amantibus.* Ergo falſiſsimum eſt Patrem & Filium in producendo Spiritum Sanctum attemperare ſuum

cõcurſum, quaſi quilibet ſufficeret ad eius productionẽ: ergo Spiritus S. non minus procedit per modum naturæ quã Verbũ: ergo revera erit genitus non minus quã Verbũ. Falſumque ſupponit Dur. quod modus procedendi per modũ naturę ſit procedere ab vno: id enim dũtaxat eſt verum, quando vnus ſufficit: quando autem duplex ſuppoſitum per ſe requiritur ad proceſsionem, modus procedendi per modum naturæ eſt à duobus, vt patet in generatione animalium, quæ per ſe petit marem & fœminam.

29 Scotus in 1. d. 13. hanc vnicam excitat quæſt. *Vnum Spiritus S. ſit genitus, ſiue Virũ productio Spiritus Sancti ſit generatio, vel diſtinguatur ab ea.* Et poſtquã aliorũ Doctorũ ſententias retulit, & impugnavit, tandem ad quæſt. reſpondet: *Quod productiones illæ ſeipſis diſtinguuntur, generatio autẽ ſeipſa eſt generatio; & ſpiratio ſeipſa formaliter eſt ſpiratio: & ex rationibus formalibus earũ impoſſibile eſt generationẽ eſſe ſpirationẽ, circũſcripto per impoſsibile quocumque alio.* Idẽ reſpondet Aureol. ibidem a 2. prop. 4. Sed cõtra, quia hic dicẽdi modus rem omnino inexplicatã relinquit: non enim dubitamus, actionẽ illã, quæ ex ſe eſt generatio, qualis eſt productio Verbi, differre per ſeipſam, ab illa, quæ non eſt generatio, ſed ſpiratio. Sed hoc inquirimus, quænã ſit illa ratio formalis, qua vna conſtituitur vt generatio, & altera vt ſpiratio; cum vtraque ſit vivẽtis à vivente in ſimilitudinem naturę. Eodẽ vitio laborat reſpõſio Egidij Romani illa d. 13. a. 2. aſſerentis illas productiones diſtingui per terminos. Quærimus enim cur terminus productus per ſpirationem non ſit Filius, cum procedat vivens à vivente à principio intrinſeco in ſimilitudinem, imo in vnitatem naturæ.

SECTIO III.

An ideo ſecunda perſona potius quam tertia ſit Filius, quia accipit naturã fœcundam.

30 POſtquam P. Vazq. reiecit aliquas rationes aſsignatas à Patribus vt minus ſufficientes ad rem hanc explicandam, ſic concludit d. 113. n. 22. *Nec mirum alicui videatur, ſi nulla earũ nobis probetur, & rationes Scholaſticorũ illis præferamus, cum enim res hæc iã ſit ab Scholaſticis multo magis examinata & diſputata, efficaciores multo ab eis adinuentæ fuere rationes.* Omiſsis ergo ſententijs minus veriſimilibus, ad probabiliores examinandas deveniamus. Inter quas celebris eſt ſententia Ricardi de S. Vict. l. 6. de Trin. c. 18. 19. 20. & 21. vbi hãc aſsignat rationẽ: quia de ratione Filij eſt eſſe imaginẽ & figurã Patris, quæ in eo præſertim attenditur, vt Filius accipiat naturã à Patre cum eadẽ virtute, & potentia eam cõmunicandi: quia ergo Verbũ in divinis vi ſuæ proceſsionis ita accipit naturã à Patre vt eam poſsit Spiritui S. cõmunicare, eſt genitus & Filius: quia vero Spiritus S. non ita accipit, nec Filius, nec genitus eſt. Pro hac ſententia citat P. Vazq ex Scholaſticis Alexandrũ, & Maiorẽ. Hanc ſententiã maxime illuſtravit & celebrẽ reddidit, & quaſi ſuam fecit P. Zuñiga d. 2. dub. 20. à memb. 9. vſque ad 18. quem ſequitur P. Mart. d. 29. ſ. 9. & multi Recẽtiores.

31 Vt hanc ſententiam probet P. Zuñiga notat primo illam particulam definitionis generationis, *in ſimilitudinẽ naturæ non intelligi de natura*, vt eſt præciſa quidditas, & eſſentia viventis; imo neque vt eſt principium non coniunctum, ſeu extrinſecum operandi ipſius viventis, qui modus operandi communis eſt viventibus, & non viventibus; ſed intelligi de natura viventis vt eſt fœcunda & principium coniunctum, ſeu intrinſecum operandi, & producendi de ſubſtantia ſua aliud ſuppoſitum vivens, qui eſt modus operandi proprius ſubſtantiæ viventis, quia hæc explicatio, & acceptio prædictæ particulæ eſt valde cõſentanea rationi generationis viventis, in qua generans nõ ſolum intendit aſsimilare ſibi genitum in modo eſſendi, ſed etiam in præcipuo modo operandi proprio viventium, qui eſt producere de ſubſtantia ſua aliud ſuppoſitum vivens; & ideo nõ modo cõmunicat ei naturam vt eſſentiam, & quidditatem, & vt principium non coniunctũ, ſeu extrinſecum operandi, ſed etiã vt naturam fœcundam, id eſt vt principium coniunctũ, & intrinſecum operandi, ita vt Filius prodeat omnino ſimilis Patri, tã in eſſendo, & modo operandi cõmuni viventium & non viventiũ, quã in modo operandi proprio viventis, quia maior ſimilitudo eſt in eſſendo, & modo operãdi cõmuni & proprio viventis quã ſolum in eſſendo & modo operandi cõmuni viventis, & non viventis. Atque hanc maiorẽ ſimilitudinẽ, quæ eſt in ratione naturæ fœcundæ ac proprie vivẽtiũ requiri ad generationẽ propriam viventiũ.

33 Vnde infert, ſi per poſsibile vel impoſsibile vivens aliquod creatum procederet à vivente abſque poteſtate ſaltem radicali communicandi alteri ſuam eſſentiam, non fore filiũ: quia licet eſſet ſimile producẽti in eſſendo, & modo cõmuni operandi, non tamen in modo proprio operandi: hoc autem nomen *Filius* ſolum eſſe impoſitum ad ſignificandum ſuppoſitum vivens procedens ab alio ſuppoſito vivente in ſimilitudinem naturæ fœcundæ, ac modo operandi proprio viventium, qualia ſunt omnia vivẽtia creata, quę ab alijs vivẽtibus hucuſque producta ſunt, & de potentia ordinaria in poſterum producentur. Notat ſecundo divinam eſſentiam præſcindendo à relationibus nõ eſſe principium intrinſecum producẽdi ad intra aliud ſuppoſitum vivẽs. Et ideo nec eſſe na-

tu-

turam fœcundã, ſed præciſam eſſentiã & quidditatem omnium perſonarũ: ſed determinari in Patre per paternitatem ad eſſe principium gignendi; in Patre autem & Filio determinari ad ſpirandũ per ſpirationem activam vtrique cõmunem; ad Spiritum S. autem tranſire ſolũ ſub conceptu eſſentiæ & quidditatis, & ſub conceptu principij extrinſeci operãdi ad extra; nõ autem ſub conceptu naturæ fœcundæ, & principij intrinſeci operandi ad intra, quæ ratio principij intrinſeci ſignificatur ſub conceptu naturæ.

43 His prænotatis, cum principium ſaltẽ radicale vtriuſque productionis divinæ ſit Deitas iuxta modum loquendi conciliorũ, ac Patrũ & comunem Theologorum ſententiam, aſſerit per vtramque communicari perſonæ productę totã eſſentiam divinã formaliter & primario, ſeu ex vi proceſſionis, diverſo tamẽ modo: nã Pater ſimul cum Deitate dat Verbo relationem ſpiratoris, quæ determinat Deitatem ad eſſe in Verbo ſicut in Patre principiũ ſpirãdi; ac proinde ad eſſe naturam fœcundam, ita vt Verbũ procedat ſimile Patri in natura fœcunda, hoc eſt nõ ſolum in modo eſſendi, & modo operãdi communi viventibus & non viventibus, ſed etiã in modo operandi proprio viventiũ. At vero Pater & Filius nihil communicant Spiritui Sancto; quod determinet Deitatem in illo ad eſſe principium intrinſecum communicandi eſſentiam; ac proinde Spiritus Sanctus non accipit Deitatem vt naturam fœcundam, ſed vt præciſam eſſentiam, & quidditatem, & vt principiũ extrinſecum operandi ad extra; ac proinde non evadit ſimilis in natura fœcunda; ac proinde neque vere & proprie Filius.

35 Contra hanc ſententiã arg. primo, quia ſi natura poſita in definitione generationis ſumitur pro natura quatenus fœcunda ad producendum ab intrinſeco aliud ſuppoſitũ vivens; Filius divinus non erit perfectè & adæquate ſimilis Patri in natura; nã natura divina prout in Patre eſt fœcunda ad generandum, & ad ſpirandum; in Filio autem ſolum eſt fœcunda ad ſpirandum: ergo ſolum inadæquate erit ſimilis in natura Patri, ſi hæc accipitur pro natura vt fœcunda ad producendum aliud ſuppoſitũ. Hoc autẽ eſt abſurdũ; quia Filius divinus eſt adęquate & perfectiſsime ſimilis in natura P. & ideo participat rationẽ filij cum ſuprema perfectione. Arg. ſecũdo, quia ſi natura accipiatur in illa ſignificatione, Filius divinus potius dicetur diſſimilis, quã ſimilis Patri, ſiquidẽ licet ſit ſimilis in fœcunditate ad ſpirandum, eſt tamen diſſimilis in fœcunditate ad generandum. Ergo dum generatio definitur origo viventis à vivente in in ſimilitudinẽ naturæ; natura nõ accipitur ibi pro principio fœcundo ad producendum aliud vivens. Tertio, quia ſi natura accipiatur in illa ſignificatione, nimirum pro fœcunditate producendi tanquã principium intrinſecum aliud ſuppoſitum vivens; Filius nõ erit eiuſdẽ naturæ cũ Patre; ſiquidẽ non habet eandẽ fœcunditatẽ; ſiquidẽ fœcunditas Patris eſt ad generandum, & ſpirandum; fœcunditas vero Filij eſt ſolum ad ſpirandum.

36 Quarto, quia Pater Æternus cõcipitur in ratione Patris reſpectu Filij præſcindendo à potentia producenti aliã perſonã; nam per relationẽ Patris ſolũ refertur ad Filiũ: & ſimiliter Filius æternus cõcipitur in ratione Filij reſpectu Patris præſcindendo à potẽtia ſpirandi aliã perſonã: ergo vt Filius ſolũ refertur ad Patrẽ: ergo præſcindendo à potentia producendi aliã perſonã intelligitur Filius conſtitutus in ratione Filij nimirũ per hoc quod ſit perfecta imago Patris ab illo ſubſtantiam accipiens, per quam eſt Deus ſicut Pater & ipſi aſſimilatur ſicut perfectiſsima imago. Quinto, quia cũ Spiritus S. accipiat totam eſſentiã Patris & Filij ex vi ſuæ proceſſionis; non tamen evadit ſimilis in natura, prout illa ponitur in definitione generatis: ergo eſſentia divina, quæ in Patre & Filio exercet munus naturæ; in Patre conſtituitur in ratione naturæ ſaltẽ de obliquo per Paternitatẽ, & in Filio per Filiationem: ergo Filius nõ erit ſimilis in natura Patri, cũ Filius non ſit ſimilis Patri in relatione per quam eſſentia in Patre habet rationẽ naturæ; ſufficit enim diſſimilitudo in vna parte vt complexũ dicatur abſolute diſſimile alteri cõplexo. Nec dici poteſt Patrẽ & Filiũ eſſe ſimiles in relatione ſpiratoris, quæ eſt communis vtrique: nam relatio ſpiratoris non convenit Patri propriori ad generationẽ verbi, & tamen pro illo priori iã habet eſſentiã in ratione naturę: ergo cũ in illo priori ſolũ habeat Paternitatẽ ſequitur eſſentiã conſtitui in Patre in ratione naturæ, ſeu fœcundę per Paternitatem: & ſimiliter in Filio conſtitui per Filiationẽ, quia in illo ſigno, in quo primũ cõcipitur generatus à Patre, intelligitur evadere ſimilis in natura Patri, & in pro illo ſigno non dũ concipitur cũ relatione ſpiratoris. Ergo cũ Pater & Filius ſint diſſimiles in relatione Paternitatis, & Filiationis, nõ evadet Filius in illa ſententia perfecte ſimilis Patre in natuta.

37 Sexto, quia adverſarij illã vſurpationem naturæ ſumũt ex definitione naturæ Ariſt. iuxta quã natura dicitur principiũ motus & quietis *eius in quo eſt*: eãque definitionẽ transferunt ad Deũ ablatis imperfectionibus motus. At ſumpta natura in hac ſignificatione, Spiritus S. evadit proprie ſimilis in natura nã eſſentia divina quatenus eſt principium intelligendi & amãdi eſt principiũ motus ablatis imperfectionibus. Nã in definitione vitæ nõ mĩnus importatus motus, quã in definitione naturæ vt enim inquit D. Th. 1. p. q. 18. a. 1. *Vitæ nomẽ impoſitũ*

eſt ad ſignificandam ſubſtantiam, cui conuenit mouere ſe ipſam. Et art. 3. probat Deum viuere, *quia ſe maxime mouet.* Hinc P. Sua. 1. p. lib. 1. cap 13. & diſp. 13. metaph. cum S. Thoma refert dictum Platonis aſſerentis Deum maxime viuere, *quia perpetuo ſe mouet.* Ergo cũ ex vi proceſsionis communicetur Spiritui S. ſubſtantia diuina quatenus eſt principium, vel ratio ſufficiens ad intelligendum & amandum; communicatur ipſi ſub conceptu naturæ: & ſane cum Spiritus S. ſe determinet ad decreta libera, negari non poteſt eſſentiam diuinam non ſolum prout eſt in Patre & Filio, ſed etiã prout eſt in Spiritu S. eſſe principiũ ſe mouẽdi, ablatis imperfectionibus, ad decretum liberum, id eſt principium ſe determinandi ad decretum liberum in ſententia aſſerente decretum liberũ addere ſupra prædicata neceſſaria terminationem intrinſecam contingentem.

39 Confirmatur primo, quia communiter Theologi eſſentiam diuinam conſiderant ſub munere eſſentiæ, quatenus dat eſſe ſimpliciter, nimirum eſſe *Deũ*; & ſub munere naturæ quatenus eſt radix, vel virtualiter, vel ratione noſtra intelligendi & amandi: ſub vtroque autem munere communicatur formaliter Spiritui S. ergo communicatur non ſolum ſub munere eſſentiæ ſed ſub munere naturę. Nec natura definitur ab Ariſt. in ordine ad motum generationis ſubſtãtialis, qui proprie non eſt vitalis, cũ non terminetur ad terminum manentem intra ipſam naturam, ſed ad filium exiſtentem extra generantem: definitur ergo in ordine ad motum perfectionum accidentalium, per quas natura in ſe intrinſece perficitur. Huic autem motui ablatis imperfectionibus aſsimilatur actio intelligendi & amandi, quarũ eſt virtuale principiũ eſſentia diuina etiam quatenus tranſit ad Spiritũ Sanctum, in quo vere exercet operationes intelligendi & amandi.

40 Conf. ſecundo, nam in Angelo proprie reperitur conceptus naturæ; cum in eo reperiatur principiũ motus & quietis ipſius Angeli; & tamen in eo non datur fœcunditas ad producendum aliud ſuppoſitum vivens ſibi ſimile: ergo conceptus naturę non debet explicari per fœcunditatem producendi aliud ſuppoſitum tanquam principium intrinſecum: ergo Spiritus S. procedit ſimilis Patri & Filio non ſolum in eſſentia ſub conceptu eſſentiæ, ſed ſub conceptu & munere naturæ; & ſane Patres & Cõcilia paſsim docent tres divinas perſonas eſſe eiuſdem naturæ, naturã accipientes in propria & rigoroſa ſignificatione, qua cõmuniter dicitur filium debere eſſe ſimilem Patri in natura. Aſſumptum conſtat ex 5. Synodo generali coll. 8. Can. 1. vbi dicetur: *Siquis nõ confitetur Patris & Filij & Spiritus S. vnam naturam*, anathema ſit: & in Conc. Lateran. ſub Innocetio III. cap. Firmiter dicitur: *Tres quidẽ perſonæ, ſed vna eſſentia, ſiue natura ſimplex omnino.* Vnde Damaſc. ex mente Conciliorum, & Sanctorũ Patrum l. 1. de decr. primæ inſtit. c. 1. ſic incipit: *Eſſentia & natura, vt Sanctis Patribus placet, idem valet.*

41 Septimo, quia in creatis non ſolum filius, ſed filia procedit vivens à vivẽte in ſimilitudinẽ naturæ; & eius productio eſt vera generatio, naturaque per ſe intendit productionẽ fœminæ, non minus quam viri, cum ſexus vterque ſit neceſſarius ad conſervationem ſpeciei, & tamen non accipit naturam fœcundã ad producendum aliud ſuppoſitũ vivens tanquã principium intrinſecum. Siquidem iuxta Ariſt. l. 1. de gen. anim. c. 20. & lib. 2. c. 4. & S. Th. 3. p. q. 32. a. 4. mater non concurrit active ad generationem, ſed ſolum paſsivè: & quamvis Gal. lib. de vſu partium corp. c. 11. & lib. 2. de ſemine c. 4. contra Ariſt. probet fœminam emittere ſemen, & hoc eſſe vtile generationi, docet tamẽ illud active non concurrere ad generationem, omnem activitatẽ tribuens ſemini virili, & lib. 2. de natural. facult. c. 3. docet fœminam ſolum concurrere ad generationẽ ſubminiſtrãdo materia, ex qua mediam activitate ſeminis virilis formatur fœtus. Vnde P. Thomas Sanchez l. 2. de matr. d. 32. n. 10. docet eſſe communem ſententiã, ſemen muliebre non eſſe neceſſarium ad generationem: conſtatque ex cõfeſsionibus, fœminas aliquando concipere, quin delectationẽ experiantur, quod tamen eſſet impoſsibile, ſi ſemen ſemper emitterent.

42 Octavo, quia falſum eſt eſſe de cõceptu filij habere fœcunditatem ad producendum aliud ſuppoſitum vivens tanquã principiũ intrinſecum, nam mulus procedit per verã generationem; & tamen ex vi illius non accipit naturã fœcundã ad generandum: ergo non eſt idẽ procedere in ſimilitudinẽ naturæ, ac procedere cum natura fœcũda ſaltem radicaliter. Nec ſatisfacit P. Zuñiga, reſpondens hoc eſſe per accidens ratione alicuius impedimenti, quod quidem aufert potentiã proximã generandi, non tamen radicalem, quæ convenit ſpeciei; nam vt refert Theophraſtus apud Vazq 12. d. 113. c. 1. in Aſia muli gignunt: non inquã ſatisfacit; nã licet ſpeciei muli non repugnet gignere; tamen actio productiva muli in Europa vera generatio eſt, & tamen non cõmunicat omnino nec potẽtiam radicalem generandi; ſiquidem illi actioni eſſentiale eſt producere tale individuum muli habens ab intrinſeco illud impedimentum: ergo eſt origo viventis à vivente in ſimilitudine naturæ, quin ſit cõmunicatio fœcũditatis. Quod ſi dicatur mulũ in Europa habere potentiã radicalẽ generãdi, quia habet formã ſubſtantialẽ muli quæ cum alijs diſpoſitionibus poteſt generare, licet ſit impotẽs generare prout eſt ſub his diſ-

po-

poſitionibus. Contra eſt, quia hoc individuum muli in Europa genitum non habet formam de ſe potentem exiſtere ſub alijs diſpoſitionibus; ſed eius forma cum ſit materialis, dependet neceſſario ab hoc corpore organico; ac proinde eſt incapax ab intrinſeco exiſtendi in alio individuo, in quo poſsit generare.

43 Nec ſatisfacit ſecundo reſpondens mulum eſſe proprie filium; quamvis ſit inhabilis ad generationem, quia illa inhabilitas eſt contra aut præter intentionem naturæ: nam ex intentione naturæ *deberet* (inquit) *oriri habilis ad naturam communicandam*, ſicut & ſpecie ſimilis producenti. Non inquã ſatisfacit: nam licet illa inhabilitas ſit præter intentionem equi, & præter intentionem aſynæ, dum ſecundum ſe conſiderantur; tamen dum inter ſe commiſcentur non eſt contra, ſed iuxta illorum animalium naturam producere mulum infœcundum; ac proinde intentio naturæ equi eſt produce equum dum commiſcetur cum equa; & intentio naturæ equi eſt producere mulum dum commiſcetur cum aſyna. Similiter dico naturam non intendere per ſe vt ex commixtione equi & aſynæ naſcatur animal omnino ſimile equo generanti; ſed ſpecies quædam tertia ſapiens naturam vtriuſque parẽtis Et quamvis illa generatio dicatur monſtruoſa, quatenus monſtruoſum apparet quod cõmiſceantur animalia diverſaru ſpecierum, cum ſimile debeat quærere ſibi ſimile, ſuppoſita tamẽ commixtione, nõ eſt monſtruoſum quod producatur proles neutri parentum perfecte ſimilis, ſed maxime naturale.

44 Argumẽtator præterea; quia vtraq; ſchola, tam ſchola S. Thomę, quã ſchola Scoti, inter ſe maxime diſſentes, in illa celebri quæſt. an ſi per impoſsibile Spiritus Sanct. non procederet à Filio, diſtingueretur realiter ab illo, ſupponunt quod in illo eventu Filius maneret cum conceptu Filij. ergo ſupponunt quod maneret vivens à vivente tãquam à principio intrinſeco productũ in ſimilitudinẽ naturæ: ergo vtraque ſchola convenit in explicanda ſimilitudine in natura propria filij divini præſcindendo ab eo quod filius ſit principium productivum Spiritus Sancti. Vnde adverſarij, dum dicunt fœcũditatem ad producendum Spiritum S. eſſe de conceptu formali & primario Filij divini quatenus Filius eſt, ſupponere debent in illo eventu non manſurum conceptũ Filij: ergo pugnat eorum ſententia cum communi ſententia omniũ Theologorum, qui in illa hypotheſi ſupponunt manere Filium ſub conceptu Filij. Pugnat etiã cum Patribus latinis Concilij Florentini, qui *inde probarunt* Filium eſſe ſpiratorẽ, ſeu principium Spiritus S. quia Filius divinus ex conceptu Filij debet eſſe omnia, quæ Pater præter eſſe Patrem: vnde cũ Pater ſit ſpirator, vt Græci fatebantur, & eſſe ſpiratorem Spiritus S. non ſit eſſe Patrem Filij, debet quoque Filius eſſe ſpirator. Audiamus verba concilij in litteris vnionis promulgatis ab Eugenio Papa, in quibus certum eſt cõtineri fidei definitionẽ *Quoniam omnia quæ Patris ſunt, ipſe Pater vnigenito Filio ſuo gignendo dedit, præter eſſe Patrem, hoc ipſum quod Spiritus S. proceſſit ex Filio, ipſe Filius à Patre Æternaliter habet, à quo æternaliter etiam genitus eſt.* Ergo Cõcilium ad explicandum conceptum Filij ſolum per ſe & immediate recurrebat ad perfectã ſimilitudinẽ cum Patre in reliquis prædicatis præter relationem Patris: quare ſi per impoſsibile Pater Æternus non eſſet potens ſpirare, ſecũda perſona participaret perfectã rationẽ filij, quãvis eſſet infœcunda ad producendam aliã perſonam: ſicut increatis quamvis pater eſſet dũtaxat potens vnum individuum ſibi ſimile producere, perſona ab ipſo producta haberet verã rationem filij. ergo de conceptu filij non eſt immediate & formaliter habere naturã fœcundam ad producendam novam perſonam, ſed ſolum de eius conceptu eſt perfecta ſimilitudo ex vi proceſsionis eum principio producente; ſeu evadere ſimilis principio producenti in eſſentia & omnibus proprietatibus excepta relatione patris.

45 Quare licet per cõſequentias mediatas ex mente concilij inferretur ſecundam perſonã non eſſe Filium, ſi non haberet virtutẽ ſpirandi & conſequenter ſi non ſpiraret Spiritum S. quia hoc ipſo quod ſupponatur Patrẽ eſſe ſpiratorem, & hoc non communicaret Filio, non cõmunicaret Filii omnia, quę ſunt in Patre præter eſſe Patrem; nam in Patre præter eſſe Patrẽ invenitur hoc quod eſt eſſe ſpiratorem: tamen per conſequentiam immediatam non poteſt argui, aliquã perſonam non eſſe Filiũ ex eo quod non habeat fœcunditatem ad producẽdam novam perſonam: argueretur autem, ſi natura poſita in definitione perſonæ ſignificaret principium intrinſecum producendi novam perſonã, vt adverſarij volunt: ergo natura poſita in illa definitione id non ſignificat: & conſequenter illa ſententia eſt falſa.

SECTIO IV.

Colligitur obiter ex doctrina Concilij Florentini ratio cur ſecunda perſona potius quam tertia ſit Filius: & explicatur, quo pacto Pater & Filius ſint vnum principium Spiritus Sancti.

46 EX hac tamen doctrina Concilij Florentini poſſumus cum P. Aldrete ſatis probabilẽ rationẽ adducere ad

explicandum, cur ſpirator non ſit Pater & Spiritus Sanctus non ſit Filius: nam ex mente Concilij proprium eſt Patris quatenus perfecte participat rationem paternitatis communicare filio omnia quæ ſunt in ipſo præter eſſe patrem, ideſt præter hoc quod eſt eſſe principium filij. At ſpirator hoc non habet reſpectu Spiritus Sancti: quia in ſpiratore præter eſſe ſpiratorem datur relatio Paternitatis & Filiationis, ſiquidem Pater & Filius ſunt realiter ſpirator, & ſpirator eſt realiter Pater & Filius: ergo ſpirator non communicat Spiritui Sancto omnia quæ ſunt in ipſo præter hoc quod eſt eſſe ſpiratorem Spiritus Sancti ſeu principium *quod* producens Spiritum Sanctum: nam in ſpiratore præter hoc quod eſt ſpirare Spiritum Sanctum datur hoc quod eſt, eſſe realiter Patrem & Filium, ſeu habere identificatam ſecũ Paternitatem & Filiationem, quæ invicẽ ſunt diſtinctæ: id autem communicare non potuit Spiritui Sancto, cui proprium eſt diſtingui realiter à Patre & Filio, à quibus procedit.

47 Pro cuius intelligentia notanda ſunt verba Concilij Florentini, ſeu potius Eugenij IV. in litteris vnionis approbatis à Cõcilio; vbi hæc habentur: *Græci quidem aſſeruerunt, quod id, quod dicunt Spiritum Sãctum ex Patre procedere, non hac mente proferunt, vt excludant Filium, ſed quia eis videbatur* (vt aiunt) *Latinos aſſerere Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere tanquã ex duobus principijs, & duabus ſpirationibus, ideo abſtinuerunt à dicendo, quod Spiritus Sanctus à Patre procedat & Filio. Latini vero affirmauerunt, non ſe hac mente dicere Spiritum Sanctum ex Filio procedere, vt excludant Patrem, quin ſit fons, ac principium totius Deitatis, Filij ſcilicet & Spiritus Sancti*, aut quod id quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, Filius à Patre non habeat, ſive quod duo ponant eſſe principia, ſeu duas ſpirationes, ſed vt vnum tantum aſſerant eſſe principium, vnicamque ſpirationem *Spiritus Sancti*, prout hactenus aſſeruerunt, & cũ ex his omnibus vnus & idem eliciatur veritatis ſenſus, tandem in infraſcriptam ſententiam Deo amabilem eodem ſenſu, eademque mente vnionem vnanimiter concordarunt & conſenſerunt. In nomine igitur Sanctę Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, hoc ſacro vniverſali approbante Florentino Concilio diffinimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtianis credatur, & ſuſcipiatur, ſicque omnes profiteantur, quia Spiritus Sanctus ex Patre & Filio æternaliter eſt, & eſſentiam ſuam ſuumque eſſe ſubſiſtens habet ex Patre ſimulque Filio, & ex vtroque æternaliter tanquam ab vno principio & vnica ſpiratione procedit, declarantes quod id, quod Sancti Doctores & Patres dicunt ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctam, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc ſignificetur, filium quoque eſſe ſecundum Græcos quidem cauſam, ſecundum Latinos vero principium ſubſiſtentiæ Spiritus Sancti, ſicut & Patrem: *Et quoniam omnia, quæ Patris ſunt*, ipſe Pater vnigenito Filio ſuo gignendo dedit, pręter eſſe Patrẽ, hoc ipſum, quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, ipſe Filius à Patre Æternaliter habet, à quo etiam æternaliter genitus eſt. Hucuſque Concilium. Ex quibus verbis cõſtat, Concilium non probaſſe verbum eſſe Filiũ, quia habet fœcunditatem ad producendum aliud ſuppoſitum, & de conceptu filij vt ſic eſt habere hanc fœcunditatem: ſed ècontra probaſſe verbum habere fœcunditatem ad producendum aliud ſuppoſitum, quia eſt Filius, & de conceptu filij eſt eſſe omnia quæ Pater, præter eſſe patrem, vnde cum patet præter eſſe patrem ſit ſpirator, debet Filius eſſe ſpirator. Si autem per impoſsibile Pater non eſſet ſpirator; verbum eſſet perfectiſſime filius, quamvis non poſſet aliud ſuppoſitum producere.

48 Ex his concilij verbis aliqua notatu digna eliciuntur. Elicitur primo ſpirationem activam eſſe relationem ſuperadditam Paternitati & Filiationi ab eis virtualiter intrinſece diſtinctam, & cum eis realiter identificatam; eandemque numero ſpirationem activam eſſe in Patre & Filio, ſicut eadem numero eſſentia eſt in tribus perſonis. Probatur illatio, quia ſi ſpiratio activa identificaretur virtualiter cum paternitate & filiatione; Pater produceret Spiritum Sanctum per Paternitatem tanquam per ſpirationem, & Filius per filiationem: vnde Spiritus Sãctus procederet à Patre & Filio tanquam à duplici ſpiratione & duplici principio. Elicitur ſecundo ſpirationẽ activam eſſe virtualiter diſtinctam ab amore eſſentiali; nam ſpiratio activa opponitur ſpirationi paſsivæ, ſicut Paternitas opponitur filiationi; nam ſpiratio activa eſt relatio, qua ſpirator conſtituitur in ratione ſpiratoris, ſicut Paternitas eſt relatio, qua Pater conſtituitur in eſſe Patris; ſpirator autem opponitur relative Spiritui Sancto, ſicut Pater opponitur Filio. Ergo ſpiratio activa opponitur ſpirationi paſsivę, ſicut paternitas opponitur filiationi.

49 Elicitur tertio Patrem & Filium non eſſe duos ſpiratores ſubſtantive, ſed vnicum ſpiratorem: quia alioqui Spiritus Sanctus procederet ab illis tanquam à duplici principio partiali, & non tanquam ab vnico & indiviſibili principio; quod eſt contra definitionẽ Concilij Florentini, & contra definitionem Concilij Lugdunenſis ſub Gregorio X. quæ refer-

fertur in cap. vnico de ſumma Trinitate in ſexto, quæ ſic habet: *Spiritus Sanctus* æternaliter ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principijs, ſed tanquam ex vno principio; non duabus ſpirationibus, ſed vnica ſpiratione procedit. Quamquam vero Pater & Filius ſint vnus ſpirator ſubſtantive; poſſunt tamen dici duo ſpirantes adiective, vt probat P. Faſſolus q. 36. art. 1. num. 10. ſic tres divinæ perſonæ ſunt vnus omnipotens ſubſtantive, vt dicitur in ſymbolo, & tamen dici poſſunt tres omnipotentes adiective, id eſt tres perſonæ, quarum quælibet eſt omnipotens.

50 Elicitur quarto Patrem & Filium non ſolum eſſe vnum principium *quo* reſpectu Spiritu Sancti, ſed etiam vnũ principiũ *quod*. Ratio eſt, quia in Deo denominatio principij ſimpliciter & abſolute prolati ſupponit pro principio *quod*. Siquidem importat diſtinctionem realem à principio, ſeu à termino producto: principium autem *quo* in divinis ſecundũ ſententiam communiorem Theologorum cum D. Thoma 1.p q.41. art.5. eſt aliquid abſolutum: vnde dicit potentiam generandi in divinis eſſe naturam divinam: *Quia illud*, inquit; *eſt potentia generandi in aliquo generante, in quo genitum aſsimilatur generanti: Filius autem Dei aſsimilatur Patri in natura*. Abſolutum autem non eſt ſimpliciter & ſine addito principium in divinis, cum abſoluta non diſtinguantur à relativis, & id quod eſt principium ſimpliciter, debeat diſtingui realiter à termino producto. Cum ergo conſtet ex Concilijs Patrem & Filium eſſe ſimpliciter vnum principium Spiritus Sancti, conſtat eſſe vnum principium *quod*. Idque vel ex eo cõſtat, quod Pater & Filius ſunt vnus *ſpirator*. Spirator autem eſt nomen principij *quod* reſpectu Spiritus Sancti, ſicut Pater eſt nomen principij *quod* reſpectu Filij.

51 Elicitur quinto ſpiratorem eſſe concretum reſultans ex ſpiratione activa in recto, & Deitate vel natura divina in obliquo: ſicut Pater eſt concretum quoddam reſultans ex Paternitate in recto, & natura divina in obliquo. Quare ſpirator non ſupponit directe pro ſuppoſito, ſed pro quodam individuo ſingulari communi Patri & Filio: ſicut hic numero Deus non ſupponit pro ſuppoſito, ſed pro individuo Deitatis realiter cõmuni tribus perſonis, quod licet ſit ſubſtantia completa per ſe ſubſiſtens, non eſt ſuppoſitum, quia eſt quid commune pluribus realiter inter ſe diſtinctis: ſuppoſitum autem debet eſſe ſubſtantia completa per ſe exiſtens, & inſuper incommunicabilis pluribus realiter inter ſe diſtinctis per prædicationem & identitatem cum illis; vt explico t. 2. Selectarum diſputationũ ex vniverſa Theologia Scholaſtica, diſp 24. ſect. 3. & 8. conſulatur P. Molina 1.p. q.36. art. 4. diſp. 2. §. *quo loco*, vbi ait, ſe non ſatis videre, qua ratione Pater & Filius dici poſsint vnicum principiũ ſpirans vt *quod Spiritum Sanctum*, vt Eccleſia dicit ac eſſe definivit, ſi non dicatur nomen *ſpirans*, ſignificare immediate quidpiam in ſua ratione formali includẽs ſimul eſſentiã & ſpirationẽ activã, in quo Pater & Filius ſint vnum principium *quod* Spiritus Sancti, licet in ſe ſint plures res, & plura ſuppoſita, quorũ quodvis, quatenus cum altero in illa ratione formali convenit Spiritum Sanctum *ſpirat*. Quod confirmo; quia vt inquit Auguſtinus lib. 5. de Trinit. cap 14 *Sicut Pater & Filius, & Spiritus Sanctus ſunt vnum principium creaturarũ, ita Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti*. At Pater & Filius, & Spiritus Sanctus ſunt vnum principium *quod* creaturarum; ſiquidem hic numero Deus quatenus eſt hic numero Deus eſt principium creaturarum, per ſe petitum ab ipſis creaturis quę ex ſe non poſtulant Deum vt trinũ: ergo Pater & Filius ſunt vnum principium *quod* Spiritum Sanctum.

Quare hoc nomen Deus vt late probo ex diſp. 24. non ſupponit directe & immediate pro ſuppoſito divino vage accepto, vt multi volunt, ſed pro individuo Deitatis communi tribus perſonis, datur enim in divinis ſubſiſtentia abſoluta, vi cuius conſtituitur hoc cõcretum Deus, vt docet Schola D. Thomæ cum Sancto Doctore 1.p.q.39. art. 6. & Schotiſtæ cum Subtili Doctore in 1. diſt. 4. q. 2. & communior ſententia noſtrorũ cũ Eximio Doctore lib. 4. de Trinit. cap. 14 quam ſententiã illuſtrat Faſſolus q. 39. a. 4 dub. 1. & ſimiliter hoc nomen ſpirator non ſupponit directe pro perſona Patris & Filij; ſed pro quodam individuo per ſe ſubſiſtente, communi patri & Filio, conflato ex ſpiratione activa & eſſentia.

52 Vnde Pater & Filius dicentur producere Spiritum Sanctum per amorem eſſentialem, quatenus dum ſe mutuo amant amore eſſentiali & abſoluto, ratione illius amoris ſibi vindicant ſpirationem activam, per quam in recto conſtituitur ſpirator, ſeu per quam tanquam per principium exigunt producere Spiritum Sanctum, qui eſt vinculum quoddam, & nexus per ſe ſubſiſtens productum à duobus ſuppoſitis tanquam inter illos medians vt charitas vtriuſque. Quamvis autem dicatur principium *quo* Spiritus Sancti eſſe amorem eſſentialem, ſeu voluntatem; & principium quo Filij, ſeu principium, quo Pater producit Filium, eſſe intellectum ſeu intellectionem: dici poteſt ſpirationem activam eſſe productionem activam Spiritus Sancti, & paternitatem

eſſe

eſſe productionem activam Filij; aſſerendo Deū quatenus intellectivus eſt exigere perfectionem quandam relativam per ſe ſubſiſtentem, quam fœcundet ad generandum filium, ita vt illa perfectio relativa prima, nempe paternitas vt fœcundata per naturam divinam quatenus eſt intellectus ſeu intellectio infinita, ſit principium quod per ſe ipſum tanquam per productionem activam producens Filium & Deū ipſum quatenus eſt voluntas & amor, exigere vt poſt generatum Filium detur relatio ſpiratoris, quam ipſe amor eſſentialis fœcundet ad producendū Spiritum Sanctum, ita vt relatio illa per ſe ſubſiſtens ſit principium quod Spiritus Sancti & ſimul productio activa eiuſdem, quatenus eſt principium *quod* actualiſsimum, & vltimo determinatum ad producendum ſuum terminum: quando enim principium *quod* per ſe ipſum eſt in vltima actualitate & determinatione ad producendum, ipſum principium *quod* eſt ſimul actio, ſeu productio activa. quod nulli principio creato convenit, & propterea in creatis productio activa, & paſsiva non diſtinguntur realiter; quia cum principium non ſit vltimo determinatum per ſe ad agendum, debet determinari per aliquod exercitium ab ipſo realiter egrediens; à quo principium denominetur producens, & terminus denominetur productus; quippe, qui non eſt per ſe ipſum eſſentialiter determinatus vltimo vt ab hoc principio oriatur: vnde ab eadem forma cauſa creata denominatur producens ſuum effectum, & effectus denominatur productus à cauſa creata. At in Deo cum principium *quod*, ſit per ſe ipſum vltimo determinatum ad producendum ſuum terminum; & iſte ex conceptu ſuo ſit determinatus vt oriatur ab illo principio; principium quod eſt productio activa termini, & terminus eſt productio paſsiva ſui.

53 Et hæc probabilis ratio, quam colligimus ex Concilio Florentino, confirmari poteſt ex Auguſtino lib. 5. de Trinit. cap. 14. aſſerente ideo verbum procedere vt filiū, quia procedit vt natus, & Spiritum Sanctum non procedere vt filium, quia procedit vt datus, procedit enim vt datus; tū quia procedit per operationem voluntatis, cuius eſt dare: tum quia tum operatio producta à voluntate eſſentialiter ſupponat verbum mentis tanquam principium ſui: quia nequit voluntas per amorem productum tendere in bonum, niſi quia bonum illud quatenus cognitum movet & inclinat ad producendum amorem circa ipſum: piritus Sanctus, qui eſt amor productus eſſentialiter ſupponit imaginem illius boni productam, ſeu verbum: vnde eſſentialiter procedit à duobus nempe à Patre, & à Verbo & hoc ſo oritur vt datus; quia Pater vt producens Spiritū Sanctum dat illum Filio; Filius vt producens Spiritum Sanctum dat illum Patri, vt pignus & teſeram infiniti amoris: cum enim Pater & Filius producant Spiritum Sanctum, quia ſe mutuo diligunt amore infinito; alteruter dat alteri Spiritum Sanctum tanquam effectum ſui amoris erga alterum; & ideo Spiritus Sanctus eſt pignus quoddam amoris infiniti, quo ſe Pater & Filius mutuo diligunt, & eſt charitas per ſe ſubſiſtens dulci vinculo nectens Patrem cum Filio. Quæ ratio non militat in Verbo reſpectu Patris, Pater enim non producit Filiū, quia ſe ipſum amat, ſed quia ſeipſum cognoſcit; nec Pater ſibi ipſi proprie dat Filium; quia nemo dat ſibi ipſi, ſed alteri, nec dat Filiū ipſi Filio, quia datio preſſe ſumpta debet ſupponere perſonā dantē, & accipientem, productio autē Filij non ſupponit filiū, cum ipſum producat, neque ſupponit Patrem, cum ipſum conſtituat. At ſpiratio activa, quæ eſt actio, qua Pater & Filius producunt Spiritum Sanctū, ſupponit Patrem & Filium: ac proinde poteſt eſſe datio, qua Pater dat Spiritum Sanctum Filio, & qua Filius dat Spiritum Sanctum Patri.

54 Confirmatur rurſus illa ratio ex alia ratione tradita ab Auguſtino lib. 15. dē Trinitate cap. 26. nempe *ideo Verbum eſſe filium, quia procedit ab Vno*; & Spiritum Sanctum ideo nō eſſe filium, quia procedit à duobus. Nam hoc ipſo quod verbum procedat dūtaxat ab vno, accipit à producente *omnia quæ ſunt in ipſo præter relationem producentis*. Nam in divinis omnia ſunt vnum, vbi non obviat relationis oppoſitio: ac proinde evadit adæquate & perfectē ſimilis ſuo principio, cū accipiat omnia quæ ſunt in Patre præter eſſe Patrem & hoc ipſo quod Spiritus Sanctus procedat à duobus ſuppoſitis, procedit ab illis quatenus ſunt vnum principium, ſeu vnus ſpirator: At hoc ipſo non evadit adæquate ſimilis ſuo principio producenti; quia non accipit ab ſpiratore omnia quæ ſunt in ipſo præter eſſe ſpiratorem. Nam in ſpiratore præter eſſe ſpiratorem eſt eſſe Patrē, & Filium quod non accipit Spiritus Sāctus. Et hinc infertur Spiritum Sanctum non eſſe filium ſpiratoris, quia licet procedat ſimilis in eſſentia, cum ſit Deus de Deo, tamen non procedit ſimilis ſuo principio in omni proprietate & perfectione propria ſui principij, quæ non eſt relatio producentis ad productum: ſiquidem paternitas & filiatio diſtinguntur virtualiter à relatione ſpiratoris, per quam vnice ſpirator refertur ad Spiritum Sanctum, tanquam producens ad productum. Ad rationem autem filij in divinis non ſufficit eſſe ſimilem in eſſentia principio intrinſeco producenti; quia ſicut de fide eſt Spiritum Sanctum eſſe Deum de Deo,

divina ſuo principio : ac proinde cum de fide ſit Spiritum Sanctum non eſſe Filium, certum eſt non ſufficere in divinis ad rationem filij, quod ſit vivens à vivente principio coniũcto, & quod accipiat per ſuam productionẽ naturam divinam per quam reddatur ſimilis Patri: aliud ergo requiritur. Hoc autem aliud commode explicatur aſſerendo, illam perſonam in divinis eſſe filium, quæ eſt ſimillima ſuo principio producenti, cum eo ſcilicet conveniens non ſolum in natura & eſſentia, ſed in omni proprietate ſubſtantiali, quæ ſit virtualiter diſtincta à relatione producentis, quod quidem ſoli filio convenit reſpectu Patris, à quo accipit omnem proprietatem & perfectionem prẽter eſſe Patrem, ſiquidem ab eo accipit relationem ſpiratoris virtualiter diſtinctam à Paternitate ſimul cum natura divina & omnibus attributis. Non convenit autem Spiritui Sancto, qui non accipit ab ſpiratore Paternitatem & Filiationem, quæ ſunt relationes virtualiter diſtinctæ ab ſpiratione activa. Hanc rationẽ hucuſque traditam colligo ex D. Bonavent. in 1. diſtinct. 31. 2. parte diſtinctionis art. 1. q. 2. vbi aſsignãs rationem cur filius in divinis ſit imago ſui principij potius quam Spiritus Sanctus, docet id ideo eſſe, quia in divinis imago eſt ſecundum perfectiſsimam rationem imaginis: perfectiſsima autem ratio imaginis debet eſſe ſecundum omnem modum; id eſt non ſolum ſecundum eſſentiam, ſed etiam ſecundum proprietatem non imbibitam in relatione principij: hęc autem perfectiſsima ſimilitudo ſolum convenit filio reſpectu Patris; quia filius aſsimilatur Patri non ſolum in natura, ſed etiam in proprietate & notione, ſiquidẽ aſsimilatur Patri non ſolum in natura, ſed in ſpiratione, ſeu virtute producendi novam perſonam: Spiritus autem Sanctus ſolum aſsimilatur ſpiratori in natura: ergo non eſt imago neque filius : quia ad rationem filij & imaginis requiritur adæquata ſimilitudo.

56 Quod autem illa adæquata & perfectiſsima ſimilitudo in omnibus præter relationem producentis debeat requiri in Deo ad rationem Filij, probatur: quia vt docet Ariſtoteles 7. metaph. cap 8 *Generatio viuentis eſt opus naturaliſsimum, quia producens intendit facere aliud quale ipſum, ſaltem ſpecie*, id eſt aliud ſibi ſimile in natura & omni proprietate ſubſtantiali, ita vt ſolum diſtinguantur, quatenus vnum eſt producens, & alterum eſt productum. Et ideo Baſilius lib. 2. contra Eunomium aiebat: *Genitum coniunctiſsime ſe habere profecto debet, ac ſimillime ad genitorem* Et Chriſoſtomus citatus à Patribus Latinis Concilij Florentini ſeſſ. 6. & 7 ſic in Ioannem ſcribens, inquit: *Omnia filius eſt, quæ Pater, hoc excepto, quod iſte quidem eſt genitor, hic autem natus.* Et vt explicat Gabriel in 1. diſt. 13. a. 1. *Generatio ſtricte ſumpta eſt productio, qua viuens ratione ſuæ productionis præciſe producitur vt totaliter ſimile & eiuſdem rationis cum producẽte, quantũ ad omnia excepta ſola productione.* Et confirmatur, quia filius debet eſſe perfecta imago genitoris eius perſonam exprimẽs quoad omnia, & cum illa conveniens in omnibus, niſi in relatione producentis: & ideo D. Thom. 1. p. q. 34. a. 2. ad tertium ait, filium dici imaginẽ Patris, *vt oſtendatur eſſe omnino ſimilem Patri.* Ergo cum in divinis ſolum verbum ſit omnino ſimile principio producenti, à quo ſolum differt in relatione producentis & producti, ſolũ Verbum erit filius; non autem Spiritus Sanctus, qui non eſt omnino ſimilis ſpiratori.

67 Itaque de conceptu Filij vt ſic nõ eſt immediate & formaliter habere fœcunditatem ad producendam aliam perſonam : eſt tamen de conceptu Filij vt ſic habere cum ſuo principio perfectam & adæquatam ſimilitudinem in omni proprietate ſubſtantiali, quæ non eſt idem virtualiter cum relatione producentis. Vnde quia Spiritus Sanctus non evadit ſic ſimilis ſpiratori, verbum vero evadit ſimile ſuo principio; ideo iſtud, & non ille participat conceptum filij.

SECTIO V.

Soluuntur fundamenta ſententiæ affirmantis, ideo Spiritum Sanctum non eſſe filium, quia non accipit naturam fœcundam.

58 POtiſsimum huius ſententiæ fundamentum ſumetur ex Concilio Florentino ſeſſ. vlt. duobus folijs poſt initium §. *quoniam Græci.* Vbi Patres Latini ita loquuntur: *Id circo diuinum ſymbolum*, declaratum ac dilucidatum à maioribus noſtris fuiſſe dicimus (addendo ſcilicet illam particulam, qui ex parte filioque procedit) *ne quiſquam ambigens*, an Filius Spiritus Sancti cauſa ſit, in aliquam incideret hæreſim. Nam credentes Sanctum Spiritum ex Filio nequaquam procedere, neceſſe eſt, vt intelligant, Spiritum ex ſolo Patre procedere, ac conſequenter non eſſe Filium. Ex quibus verbis ſic inferunt: ergo Concilium docet, eos, qui negant Spiritum Sanctum procedere ex Filio, conſecutive negare dari Filium in divinis: ergo Filius Dei conſtituitur in eſſe Filij per virtutem producendi Spiritum Sanctum: ergo natura in cuius ſimilitudinem debet procedere Filius eſt natura fœcunda ad producendam aliam perſonam.

Reſ-

59 Reſpondet P. Arriaga, illa verba, *& conſequenter non eſſe Filium*, non eſſe accipienda per modum illationis, ſed per modum referentis doctrinam Catholicam, quaſi diceretur: *Etiam qui negant Spiritum Sanctum a Filio procedere*, debent ſentire Spiritum Sanctum non eſſe Filium, quia Trinitas perſonarũ hoc expreſſe demonſtrat. Hæc tamẽ expoſitio violenta eſt, & contra mentem concilij, ſiquidem ſicut verba illa, *neceſſe eſt vt intelligant*, illationem continent; ita quæ immediate ſequuntur novam illationem ſignificant, nempe illa, *ac conſequenter non eſſe Filium*, quare ſubiectum illius propoſitionis non eſt Spiritus Sanctus, quia Patres ex eo quod Spiritus Sanctus à ſolo Patre procederet, non poterant inferre Spiritum Sanctum non eſſe Filium, cum potius ex illo antecedenti deberent inferre Spiritum Sanctum eſſe Filium; quia tũc non daretur relatio producentis & producti inter Filium & Spiritum Sanctum: in divinis autem omnia ſunt vnum vbi non obviat relationis oppoſitio. Et ſane Patres aliquod abſurdum conabãtur inferre cõtra Græcos aſſerentes Spiritum à ſolo Patre procedere: quodnam autem abſurdum eſſet, inde inferre quod nihilominus Spiritus Sanctus non eſſet Filius?

60 Quare dicendum eſt, illa vltima verba, *ac conſequenter non eſſe Filium*, non cadere ſupra Spiritum Sanctum ſicut ſupra ſubiectum ſed vnice referri ad Filium, & verbum *eſſe* idem ibi ſignificare ac *exiſtere*. Quaſi dicerent: *Nam credentes Sanctum Spiritum ex Filio nequaquã procedere*, neceſſe eſt vt intelligant ex ſolo Patre procedere, & conſequenter non dari, vel non exiſtere Filium. Hunc eſſe ſenſum Concilij conſtat ex noviſsima & correctiſsima editione illius Concilij, in qua adducto pariter textu Græco ſic legitur: *Nam qui negant Spiritum Sanctum ex Filio procedere, manifeſte declarant, quod ex ſolo Patre, fuit ergo quando non erat Filius.* Quare Patres ex eo quod Spiritus Sanctus procederet à ſolo Patre, inferebant, quod Filius non exiſtebat tunc, quando Pater Spiritum Sanctum producebat: nam ſi tunc exiſteret, deberet ſimul cum Patre producere Spiritum Sanctum; nam cum Filius debeat accipere à Patre omnia quæ ſunt in Patre præter eſſe Patrem, ſane ſi Pater haberet virtutem ſpirandi, & generaret Filium, deberet illi communicare eam virtutem, quia non ſtat Filium divinum procedere à Patre potente ſpirare, & non accipere à Patre hanc potentiam ſpirandi: vnde ex eo quod Spiritus Sãctus procedat à ſolo Patre recte infertur nõ dari in divinis Filium; nam ſi exiſteret, deberet habere illam virtutem ſpirandi; non quia ſit de conceptu Filij immediate & formaliter habere naturam fœcundam ad producẽdam aliam perſonam; ſed quia eſt de conceptu Filij procedere ſimilem principio producenti in omni proprietate ſubſtantiali, quæ non involvitur in relatione Patris, ſeu producentis: vnde cum relatio ſpiratoris minime ſit relatio Patris, implicat Patrem producere Filium, quin ei communicet relationem ſpiratoris: ac proinde ex eo quod Filius non eſſet ſpirator ſequeretur non eſſe filium, quia ſequeretur non eſſe adæquate & perfecte ſimilem principio producenti.

61 Confirmatur noſtra expoſitio ex verbis, quæ immediate ſubiungit Concilium poſt verba relata initio ſectionis: *Qui autem proferunt Spiritũ ex ſola Patris perſona procedere, hi proculdubio ſubſtantiã ab hypotheſi ſeparant: & partitionem nugantur diuinæ ſubſtantiæ, quod à ratione valde alienum pie creditur.* Ideo autem ſequeretur ex ea ſententia Græcos partiri divinam ſubſtãtiam: quia ſi Filius non ſpiraret Spiritum Sanctum, non acciperet à Patre virtutem ſpirandi, ac proinde neque totam ſubſtantiam & virtutem Patris, ſiquidem in ſubſtantia patris eſt virtus ſpirandi. Verum quidem eſt ſpiratorem communicare Spiritui Sancto totam ſuam ſubſtantiam, quin ei communicet virtutem ſpirandi, & patrem cõmunicare filio totã ſuã ſubſtantiam, quin ei communicet virtutem generandi, ac proinde quin ſequatur dividi divinam ſubſtantiam: cæterum id ideo eſt, quia cum virtus ſpirandi connotet perſonalem proprietatem, ei perſonæ nequit communicari, cui opponitur perſonalis proprietas, & relatio coniuncta illi, atque adeò id fit ſine partitione divinæ ſubſtantiæ: & ſimiliter de virtute generandi, quæ connotat paternitatem, in qua Pater opponitur Filio, & ab illo diſtinguitur, & ideo non definit communicare totam ſubſtantiam ex eo quod non communicet Paternitatem, quia per Paternitatem diſtinguitur Pater à Filio. At vero quando virtus ſpirandi & relatio ſpiratoris ei coniuncta non repugnat, nec opponitur alteri perſonæ, non poteſt talis virtus ſpirandi ei non cõmunicari, quin dividatur divina ſubſtantia. Nã Pater debet communicare Filio omnia quæ habet præter eſſe Patrem: vnde ſi præter eſſe Patrem habet eſſe ſpiratorem, debet communicare Filio rationem ſpiratoris. Quod ſi non cõmunicaret, partiretur divina ſubſtantia, quia aliqua ratio ſubſtantię reperta in Patre, & non oppoſita relative Filio, non tranſiret ad Filium. Et propterea Patres Latini (vt dicitur in Concilio Florentino eadem ſeſſ. vltima) in quadam confeſsione fidei miſſa ad Græcos, ſic loquuntur: *Porro autem ne identitatem coniunctionemque diuinæ ſubſtantiæ diſtribuere, atque ipſam diuinam ſubſtantiam re, & non ſola*

ra-

ratione ab hypoſtaſibus differre, credere videamur, id circo Verbum, ex Filioque, *neceſſariũ in Symbolo duximus eſſe.*

62 Quare ex Concilio Florentino minime colligitur, ideo ſecundam perſonam eſſe Filium potius quam tertiam, quia accipit naturam fœcundam, neque colligitur eſſe de conceptu Filij vt ſic habere naturam fœcundã ad producendam aliam perſonam; ſed ſolum colligitur eſſe de conceptu filij habere perfectam ſimilitudinẽ cum Patre in omni proprietate ſubſtantiali, quæ diſtinguitur à relatione producentis; ac proinde ſolum ſequitur eſſe de conceptu filij habere virtutem producendi novam perſonam, quando in Patre ſimul cum virtute generandi talem filium datur virtus ad producendam novam perſonam, idque eſt proprietas ſubſtantialis illius; idque deducitur ex eo quod de conceptu filij ſit habere omnia ſubſtantialia, quæ Pater, præter eſſe Patrem. Nam Patres Concilij Florentini non probarunt Verbum eſſe Filium, quia habet virtutem ſpirandi, ſed potius probarunt habere virtutem ſpirandi, quia eſt Filius, & de conceptu filij eſt habere omnia, quæ Pater, præter eſſe patrem. Quare ſi per impoſsibile in Deo daretur ſolum duplex perſona, Verbum eſſet perfecte filius, quãvis non haberet virtutem ſpirandi, quia tunc eſſet omnia, quæ Pater, ſine tali virtute.

63 Ex dictis infertur D. Auguſtinum non ſtare pro ſententia P. Zuñiga, dum lib. 3. contra Maximinum cap. 14. dixit: *Patrem gignendo aediſſe filio, vt de ipſo procedat Spiritus Sanctus.* Etenim Auguſtinus ad convincendum hæreticum illum aſſerentẽ Filium eſſe minorem Patre, aſſeruit Filium eſſe omnia, quæ Pater præter eſſe Patrem ac proinde eſſe ſpiratorẽ ſicut Pater eſt ſpirator: ex hoc autem non ſequitur immediate, eſſe de conceptu filij poſſe producere novam perſonam, ſed ſolũ ſequitur, quod ſit de conceptu filij habere perfectam & adæquatam ſimilitudinem cum patre, quod nos fatemur.

64 Arguit præterea Zuñiga ex Baſilio, qui lib. contra Eunomium cap. 12. dixit: *Quod ſi Spiritus eſſet Filius, etiam ex illo ſecundo filio alius filius naſceretur.* Ergo ſentit Baſilius eſſe de conceptu filij producere aliam perſonã. Reſp negando hanc conſequentiam, quia Baſilius inde intulit, fore vt Spiritus Sanctus haberet virtutem generandi tertium filiũ, ſi ipſe eſſet filius; & ſic in infinitum, quia ſi ſemel per primum filium non exhauritur virtus generandi in divinis, ſed ex primo filio tranſit ad ſecundũ, poterit ex ſecundo tranſire ad tertium, & ſic in infinitum.

65 Obijcit præterea P. Zuñiga, quod eſt de ratione filij tam creati, quam increati eſſe de ratione filij vt ſic. At accipere naturam fœcundam eſt de ratione filij creati, & increati; ergo eſt de ratione filij vt ſic. Minor probatur, quia eſt de ratione filij creati accipere naturam vegetativã & ſenſitivã; de ratione autẽ talis naturæ eſt eſſe radicaliter potẽtem ſe cõmunicare. Rurſus filius divinus quatenus talis accipit naturam fœcundam ad producendũ Spiritum Sãctum. Reſpondeo negando minorem: ad cuius probationem dico de ratione filij creati eſſe accipere naturã ſenſitivam & vegetativam: nego tamen de conceptu talis naturæ eſſe illam fœcunditatem radicalem, quia poteſt natura ſenſitiva & vegetativa eſſe in ſubiecto cui ab intrinſeco ratione conditionis ſuæ ſubſtantialis individualis repugnet ſe communicare per generationem. Deinde etſi filius divinus habeat illam fœcunditatem, illa non ſe habet formaliter & immediate ad rationem filij, ſed ſolum materialiter & mediate, quatenus virtus ſpirandi eſt complementum quoddam ſubſtantiale Patris non attinens ad relationem patris; & cum ſit de conceptu filij divini perfecte & adæquate aſsimilari Patri, ſeu eſſe omnia, quæ Pater præter eſſe Patrem; hinc eſt quod debeat eſſe ſpirator: verum ſicut ſpiratio activa non involvitur in conceptu formali Patris, quia etſi per impoſsibile non eſſet ſpirator, adhuc foret perfectiſsime Pater: ita non involvitur formaliter in conceptu Filij divini, qua in eadẽ hypotheſi haberet perfectã rationem Filij, quãvis non eſſet ſpirator. Quare ſpiratio activa non magis involvitur in conceptu Filij in Deo, quã decreta libera, quæ accipit Filius à Patre ex ſuppoſitione quod illa exiſtant in Patre. Fateor tamen hanc ſententiam P. Zuñiga in eo præſtare multis alijs, quod rationem, quare ſecunda perſona potius quam tertia ſit Filius, fundat in aliquo prædicato vero & reali, qnod apud omnes Catholicos habet Filius potius quam Spiritus Sanctus; cum tamen aliæ multæ ſententię rem explicent per prædicata abſoluta inter ſe ratione noſtra diſtincta, quæ diverſimode videntur communicari: cum tamen illa diverſitas non fundetur in aliquo prædicato reali, quod ex confeſsione omnium ſit potius in Filio quam in Spiritu Sancto, ſed tota videatur reduci ad diverſos modos noſtros concipiendi, vt patebit diſp. ſequenti.

)?(

DISPVTATIO QVARTA

AN IDEO VERBVM SIT FILIVS, QVIA PROCEDIT PER INTELLECTVM, CVIVS EST, aſsimilare: ſpiritus vero non ita, quia procedit per voluntatem cui non convenit aſsimilare.

SECTIO PRIMA.

Proponitur ſententia D. Thomæ.

1 INTER Scholaſticos eminet D. Thomas in enodanda hac difficultate, ſicut plerumque in alijs. Igitur Sanctus Doctor 1.p.q.27.art.2. ait: *Ideo Verbum procedere vt Filium, quia procedit per modum intelligibilis actionis, quæ eſt operatio vitæ;* (quatenus Verbum eſt conceptio intellectus, ſeu terminus productus per actum intelligendi) *& à principio coniuncto, & ſecundum rationem ſimilitudinis, quia conceptio intellectus eſt ſimilitudo rei intellectæ; & in eadem natura exiſtens, quia in Deo idem eſt intelligere ac eſſe: vnde proceſsio Verbi in diuinis eſt generatio, & ipſum Verbum procedens dicitur Filius.* Eandem rationem reddit 4.contra gent.cap.10. & 11. & in compendio Theologiæ, id eſt in opuſc.2.cap.39. & illa q.27. art.4. aſsignat rationem cur Spiritus Sanctus non procedat vt Filius, ex eo quod procedat per voluntatem, quæ non habet aſsimilare, ijs verbis: *Hæc eſt differentia inter intellectum & voluntatem, quod intellectus fit in actu per hoc res intellecta eſt in intellectu ſecundum ſuam ſimilitudinem: voluntas vero fit in actu non per hoc quod aliqua ſimilitudo voliti ſit in voluntate, ſed ex hoc quod voluntas habet quandam inclinationem in rem volitam. Proceſsio ergo quæ attenditur ſecundum rationem intellectus, eſt ſecundum rationem ſimilitudinis & in tantum poteſt habere rationem generationis, quia omne generans generat ſibi ſimile. Proceſsio autem, quæ attenditur ſecundum rationem voluntatis, non conſideratur ſecundum rationem ſimilitudinis, ſed magis ſecundum rationem impellentis & mouentis in aliquid & ideo quod procedit in diuinis per modum amoris non procedit vt genitum, vel vt Filius, ſed magis procedit vt Spiritus: quo nomine quædã vitalis motio & impulſio deſignatur; prout aliquis ex amore dicitur moueri vel impelli ad aliquid faciendum.* Hæc D. Thomas.

2 Quam rationem varie exponunt Doctores: plerumque tamen rationem ſimilitudinis, quam accipit Verbum ex eo quod procedat per intellectum, deſumunt non ex formalitate relativa & producta, ſed ex formalitate communicata & non producta, qualis eſt omnis & ſola perfectio abſoluta & eſſentialis. Ego rationem D. Thomæ optimam eſſe cenſeo, non tamen prout explicatur à Thomiſtis, & ab alijs authoribus communiter, deſumendo ſcilicet ſimilitudinem Verbi cum Patre ex ſola formalitate communicata: nam ſi attendamus ad formalitatem communicatam, etiam Spiritus Sanctus procedit vt ſimilis in natura ſuo principio ex vi ſuæ proceſsionis. Cenſeo ergo ſimilitudinem ſpecialem propriam Verbi præ Spiritu Sancto deſumendam eſſe ex formalitate producta; & propter hanc ſimilitudinem productam Verbum potius quam Spiritum Sanctum eſſe Filium. Antequam autem meam ſententiã proponam, operæ pretium duxi alios dicendi modos refutare.

SECTIO SECVNDA.

Impugnatur modus, quo Caietanus, Ferrarienſis, & alij Thomiſtæ explicant hanc ſententiam D. Thomæ.

3 CAietanus, & cum ipſo communiter Thomiſtæ aſſerunt ideo potius Verbum quam Spiritum Sanctum eſſe filium, & eius proceſsionem eſſe generationem, quia Verbum procedit per intellectum: quod autem procedit per intellectum, ex vi ſuæ proceſsionis producitur ſimile ſuo principio producenti: at Spiritus Sanctus procedit per voluntatem; quod autem procedit per voluntatem, ex vi ſuæ proceſsionis non producitur ſimile principio producenti. Quare ad definitionem Ariſtotelicam generationis addendam eſſe cenſent illam particulam *ex vi proceſsionis.* Vt ita excludant Spiritum Sanctum

à

à ratione Filij; quia Spiritus Sanctus licet procedat ſimilis in natura, principio producenti; id tamen non habet formaliter & ex vi ſuæ proceſſionis, ſed ſolum materialiter & identice, quatenus *eius productio*, quæ eſt per voluntatem, eſt in tali ſubiecto, nempe in Deo; & quidquid eſt in Deo quaſi in ſubiecto debet eſſe Deus. At productio Filij non ſolum quia eſt in tali ſubiecto; ſed quia eſt per intellectum producit ſimile.

4 Si autem ei opponas, Spiritum Sanctum ex vi ſuæ proceſſionis procedere vt amorem divinum: ergo procedere vt ſimilem in natura divina: huic difficultati occurrit q. 38 art. 2. §. *ad euidentiam huius difficultatis quod amor vt ſic contrahitur per differentiam amoris amicitiæ, & amoris concupiſcentiæ.*

5 Vt autem eam explicet, notat formam communem poſſe dupliciter contrahi & à contrahente denominari, primo per aliquam differentiam per ſe illius: ſecundo per aliquid extra latitudinem formalem illius, exemplum primi ponit in colore albo contrahente rationem communem coloris: exemplum ſecundi in colore naturali. Nam differentia albedinis eſt coloris per ſe diverſificativa; & ſic diviſio coloris in album & nigrum eſt diviſio generis per differentias intrinſecas, hoc eſt formales & ſpecificas; at differentia naturalis non eſt coloris per ſe diverſificativa; quia ſumitur ex natura & arte, quæ ſunt extra genus coloris. Amor igitur (inquit ille) dupliciter contrahi poteſt. Primo per amoris proprias differentias, puta amicitiæ vel concupiſcentiæ: ſecundo per naturas amantes, puta Angelicam vel humanam: & ſiquidem amor contrahatur per omnes ſuæ latitudinis per ſe differentias nunquam inveniet aliquam ex qua habebit rationem ſimilis eius quo procedit: tum quia omnes per ſe differentiæ intra appetitus ambitum continentur, in quo nihil habet rationem ſimilis, rum quia amor impulſio quædam eſt: ac per hoc omnes per ſe eius differentias, oportet eſſe impulſionis per ſe diverſificativas, quod à ſimilis ratione, quamvis non cauſaliter, formaliter tamen remotum eſt. Si vero per aliquid extraneum contrahatur, nihil prohibet ſimilis quandoque rationem habere, ſed hoc eſt per accidens, materialiter, & *identice*. Hæc ille.

6 Quo ſuppoſito reſpondet, quando dicitur quod Spiritus Sanctus per ſe procedit vt amor divinus, ſi ly *divinus* non habet amorem extra latitudinem differentiarum per ſe amoris, ſed intra voluntatis, in quantum voluntas eſt, latitudinem ſtando denotet cuius ſit vt obiecti, & amantis, ſcilicet Dei: ſic dicit amorem divinum quatenus amor divinus eſt non eſſe ſimilem in natura principio producenti: ſy autem ly *divinus*, inquit, ſit denominatio ſumpta quaſi ab extraneo, puta à natura cui identificatur, tunc concedendum eſt, ratione identitatis inter amorem & naturam, quod amor divinus *vt ſic eſt ſimilis ei, a quo procedit.*

7 Notat autem ibidem Caietanus, quod quando dicitur Spiritus Sanctus procedit vt amor divinus, duplex ſenſus eſſe poteſt, primo proprie vt denotentur formalia & propria illius modi procedendi: ſecundo extenſive vt denotentur etiam communia & concomitantia modum procedendi, ſive terminum. Aſſerit ergo, quando dicitur, Spiritus Sanctus procedit vt amor divinus, ſi ſumatur amor divinus proprie & intra propriam lineam, non verificari quod procedat vt ſimilis ſuo principio producenti: *Quoniam ex propriis proceſſionis amoris etiam diuini intra latitudinem voluntatis ſolius ſtando, Spiritus Sanctus non habet*, inquit, *quod ſit Deus, ſed quod ſit amor Dei vt amantis & amati.* Si autem amor divinus ſumatur non ſolum ſecundum propria & formalia illius modi procedendi, ſed etiam ſecundum cõmunia & concomitantia, ſic Spiritus Sanctus quatenus procedit vt amor divinus, & formaliter & identice, procedit vt ſimilis ſuo principio producenti, quia includendo in conceptu amoris divini non ſolum propria lineæ amoris, ſed omnia, quæ committantur illam lineam. ſic procedit vt Deus, & vt omnipotens, & vt immenſus Hæc docet Caietanus, & quidem ſatis obſcure.

8 Verum hæc non ſatisfaciunt. Nam amor vt ſic dividitur tanquam per proprias differentias in amorem creatum & increatum, ſicut intellectio vt ſic in intellectionem creatam & increatam: & ſicut intellectio divina intra propriã lineã intellectionis & in modo repræſentandi infinitè ſuperat intellectionem creatam; & non ſolum ratione ſubiecti in quo eſt: ſic amor divinus, ſeu amor, quo Deus amat, infinitè ſuperat amorem creatum intra propriam lineam amoris: Atque adeo amor Angelicus, & humanus, non differunt ſolum ratione naturæ Angelicæ & humanæ, ſicut color naturalis & artificialis differunt quaſi denominative ab arte, & natura à qua cauſantur, vt falſo dicit Caietanus: ſed intra propriam lineam amoris; nam amor Angelicus dicit habitudinem eſſentialem ad voluntatem Angeli tanquam ad principium; & amor humanus ad voluntatem hominis; vnde illi amores non minus differunt inter ſe intra genus amoris, quam voluntas Angelica, & voluntas humana, quæ non minus differunt intra genus potentiæ, quam natura Angelica, & natura humana intra genus naturæ.

9 Hinc validum conficitur argumen-

tum

tum contra Caietanum: nam quamvis terminus productus per intellectum ſit ſimilitudo expreſſa obiecti, tamen ſub illa ratione ſolum habet eſſe imaginem intentionalem obiecti; nã ſubſtantia creata ſeipſam intelligẽs ſolum producit imaginẽ intẽtionalẽ obiecti; neque enim imago producta ab homine ſeipſum intelligẽte eſt verus homo, neque imago Angeli producta ab Angelo es verus Angelus: ergo Deus ſeipſum intelligens & per actum intelligendi producens ſui imaginem, licet producat imaginem intentionalem divinam & infinite perfectam intra lineam imaginis intentionalis, nõ tamen producet imaginem, quæ ratione ſui, & quatenus eſt terminus productus ſit imago ſimul naturalis, id eſt quæ ſit formaliter Deus. Nam imago naturalis Dei, quatenus imago naturalis eſt, includit formaliter eſſentiam ſeu naturam divinam. Imago autem illa producta ab intellectu divino licet quatenus imago producta per intellectum divinum ſit ratione ſui imago divina, tamen prædicatum divinitatis imbibitum formaliter in illa imagine divina, non eſt idẽ virtualiter ac eſſentia, ſed eſt prædicatum quoddam tranſcendens per omnia attributa & relationes: nam relationes vt virtualiter diſtinctæ ab eſſentia divina, ſunt aliquid divinum, nempe entitas divina relativa, & ibi dantur tres entitates relativæ, & tres exiſtentiæ relativæ; ut rectè probat Pat. Suarez lib. 5. de Trinit. cap. 5. & 6. & Faſſolus quæſt. 30. art. 1. dub. 2.

10 Quare quot ſunt attributa divina & proprietates diſtinctæ virtualiter vel ratione noſtra ab eſſentia, tot ſunt prædicata diſtincta virtualiter, vel ratione noſtra ab eſſẽtia; ergo illa imago Dei producta à Patre per actũ intelligendi licet ſit Deus quatenus eſt imago quædam producta intra Deum; & quidquid eſt intra Deum eſt realiter Deus ipſe: tamen quatenus eſt terminus productus per intellectum divinum non magis ratione ſui formaliter eſt Deus, quam terminus productus per voluntatem divinam quatenus voluntas divina eſt: nam etiam terminus productus per voluntatem divinam, quatenus talis, eſt impulſus quidam divinus, ac proinde exprimit formaliter prædicatum divini: ergo ſicut iuxta Caietanum licet Spiritus Sanctus quatenus terminus productus per voluntatem divinam ſit formaliter amor Dei amantis & Dei amati, non tamen formaliter & ex vi ſuæ proceſsionis eſt Deus: ſimiliter quamvis Verbum quatenus terminus productus per actum Dei intelligentis ſeipſum ſit imago intentionalis Dei, non tamen quatenus talis erit Deus formaliter & ideo D. Th. q. 27 art. 2. non probat Verbum eſſe Filium præciſe, quia Verbum eſt conceptio intellectus, & conceptio intellectus eſt ſimilitudo rei intellectæ, ſed inſuper quia conceptio illa & ſimilitudo producta à Patre per intellectum eſt in eadem natura divina, in qua Pater. Et in reſponſione ad ſecundũ, ait, ideo Verbũ mentis quod format homo de ſeipſo, vel Angelus dum ſeipſum intelligit, non eſſe Filium, quia non eſt eiuſdem naturæ cum eo, à quo procedit, Verbum autem mentis, quod format Pater intelligendo ſeipſum, ideo eſſe Filium, quia eſt eiuſdem naturæ cum producente: docetque propterea in creatis Verbum, quod procedit per intelligibilem actionem, non eſſe eiuſdem naturæ cum intelligente, quia in creatis ſubſtãtia intelligens non eſt ſuum intelligere: vnde in creatis Verbum mentis debet diſtingui à natura & eſſentia intelligentis, quia intelligere, per quod procedit, diſtinguitur à natura intelligentis, & ſubſtantia ipſius: in Deo autem cũ intelligere ſit idem cum eſſentia & natura Dei; Verbum productum à Patre per actum intelligendi debet eſſe idem realiter cum eſſentia ac natura Patris: *Verbum* (inquit ad ſecundum) *quod ſecundum intelligibilem operationẽ procedit in nobis, non eſt eiuſdem naturæ cum eo à quo procedit: vnde non proprie & complete competit ſibi ratio generationis: ſed intelligere diuinum eſt ipſa ſubſtantia intelligentis; vnde Verbum procedens, procedit eiuſdem naturæ ſubſiſtens, & propter hoc proprie dicitur genitum, & Filius.* Idem docet q. 34. art. 2. vbi inquirit, vtrũ Verbum ſit proprium nomẽ Filij: nam ibi in reſpõſione ad primum docet, quod cum in nobis non ſit idem eſſe ac intelligere, ideo in nobis Verbum eſt aliquod accidens, ſicut ipſum intelligere, per quod producitur; at cum in Deo idem ſit eſſe Deum ac intelligere, Verbum procedens per actum intelligendi in Deo eſt aliquid per ſe ſubſiſtens in natura divina, ac proinde eſt Deus: & habet veram rationem Filij, cum procedat vivens à vivente vt ſimilitudo expreſſa Patris & in eadem natura cum ipſo.

11 Arguo præterea contra Caietanum, quia ſicut Verbum mentis vt ſic eſt ſimilitudo obiecti producta ab intelligenti, ita terminus productus per amorem vt ſic, eſt vnio amantis cum re amata producta ab amante. Ergo ſi amor divinus quatenus divinus licet intra propriam lineam vnionis affectivæ Dei amantis cum Deo amato, ſeu Dei amantis cum bonitate naturæ divinæ aſſurgat ad infinitam perfectionem, non tamen aſſurgit ad perfectionem vnionis vel potius vnitatis naturalis: ac proinde amor ille divinus productus licet ſit amor Dei vt amantis, & Dei vt amati, non tamen propterea eſt formaliter Deus; ſed ſolum identice quatenus realiter identificatur

tut cum natura divina: ita Verbum divinum licet ſit quatenus tales ſimilitudo producta à Deo vt intelligente, & ſimilitudo Dei vt obiecti, non erit formaliter ſimilitudo naturalis Dei, id eſt ſimilitudo includens formaliter naturam divinam, & quæ quatenus ſimilitudo producta ſit non ſolũ ſimilitudo Dei, vel Deus intellectus, ſed etiã ſit formaliter Deus. Et cõfirmatur: quia Verbum divinum quatenus tale eſt Deus intellectus, vt docet D. Thom. 4. contra gent. cap. 11. & opuſc. 13. cuius Verba attulimus diſp. 2. ſect. 8. in fine. Deus autem intellectus quatenus intellectus diſtinguitur virtualiter à Deo intelligente vt tali, quia Deus vt intellectus eſt aliquid relativum proprium Verbi; Deus autem vt intelligens eſt aliquid commune tribus perſonis: nam vnaquæque eſt Deus intelligens, & tamen ſolum Verbum eſt Deus intellectus, ſeu ſimilitudo Dei producta à Deo intelligente, in qua ſeipſum & omnia intelligit: abſoluta autem diſtinguũtur virtualiter intrinſece à relativis: ergo Verbum quatenus Verbum, ſeu quatenus terminus productus per intellectum non eſt formaliter Deus, ſed ſimilitudo & imago Dei expreſſa ab intellectu.

12 Arguo præterea, quia falſum eſt amorem divinum productum intra Deum ſolũ eſſe Deum quatenus eſt in Deo tanquam in ſubiecto: eſt enim etiam Deus quatenus eſt à natura divina media voluntate: quia voluntas divina vt producens amorem per actum immanentem poſtulat producere amorem identificatum cum voluntate, & cum natura divina vt radicante voluntatem, neque minus per ſe ſupponitur natura ad productionem amoris relativi, quam ad productionem Verbi: ſicut enim intellectus vt radicatus in natura eſt principiũ *quo* Verbi iuxta Thomiſtas; ita voluntas vt radicata in natura eſt principium *quo* Spiritus S. Quod ſi hoc non obſtante Spiritus S. non eſt formaliter Deus quatenus eſt terminus productus per voluntatem divinã, ſed quatenus eſt terminus exiſtens in natura divina tãquam in ſubiecto: ſimiliter Verbum non erit formaliter Deus quatenus terminus productus per intellectum, ſed quatenus terminus productus in natura divina. Adde naturam divinã nõ comparari vt ſubiectũ reſpectu Spiritus S. quatenus eſt amor productus, quia eſt amor per ſe ſubſiſtens, & non comparatur ad ſpiratorẽ per modum operationis, ſicut cum eo comparatur amor activus & eſſentialis, ſed per modum rei operatæ, ſicut Verbum non comparatur ad Patrem cuius eſt Verbũ, ſunt operatio Patris, hanc enim comparationem habet intellectio activa & eſſentialis, ſed comparatur ad Patrem ſicut res operata; quia eſt terminus per ſe ſubſiſtens productus à Patre, à quo non denominatur ſapiens tanquam à ſapientia formali; ſed eſt intellectio paſſiva, in qua Pater ſeipſum & omnia cognoſcit.

13 Clarius & expeditus ſententiam Thomiſtarum explicat Ferrara 4. contra gentes cap. 11. *§. ad huius euidentiam*; dicens: *Secundnm* hoc differre proceſsionem intellectus à proceſsione voluntatis, quia cum intellectus ad hoc ordinetur, vt per ipſum natura intellectualis ſit ipſum intelligibile in eſſe intellectuali, quod fit, dum ipſum intelligibile recipitur in intellectu, tunc intellectus vltimam ſuã perfectionem actualem conſequitur, quando eſt actu informatus ſimilitudine intelligibilis ſecundum actum perfectiſsimum; & quia per ipſam proceſsionem intellectus, qua producitur Verbum, & expreſſa ſimilitudo rei intellectæ cõſtituitur in tali actu perfecto, ideo talis proceſsio ex ſua ratione habet, vt ſit ſecundum rationem ſimilitudinis, id eſt vt procedens per talem actum ſit ſimilitudo rei intellectæ, per quam intellectus actu intelligens rei intellectæ aſsimilatur, & eſt ipſa res intellecta ſecundum eſſe intellectuale, & immateriale, & per conſequens, vt etiam ſit ſimilitudo intelligentis ſpecie obiecti informati, qua ſicut forma conceptum rei intellectæ in ſeipſo producit. Voluntas vero non ad hoc eſt inſtituta, vt ſit ipſa res volita, ſed vt in rem volitam inclinetur, & moveatur, ideo ipſa non conſtituitur in actu completo per hoc quod ſimilitudinem rei volitæ in ſeipſa habet, ſed per hoc quod in rem volitam actualiter inclinetur, & ideo proceſsio illa, qua in actu completo conſtituitur, non eſt ex ſua ratione ſecundum rationem ſimilitudinis, quaſi videlicet ex ipſa procedat ſimilitudo voliti, per quam voluntas illi aſsimiletur, ſed magis ſecundum rationem cuiuſdam impulſus conſideratur, in quantum per ipſam aliquid procedit, quo voluntas inclinatur, & impelli tur in rem volitam.

14 Vt autem rem magis explicet, ait dupliciter poſſe conſiderari proceſsionem Verbi; & quatenus proceſsio Verbi eſt, nimirum ſecundum rationem communem; & ſecundum hanc conſiderationem proceſsionem Verbi non eſſe generationem, cum non omnis Verbi proceſsio ſit generatio: & ſecundum rationẽ ſpecialẽ perfectiſsimæ proceſsionis Verbi, quæ ſcilicet cõmitatur cognitionẽ perfectiſsimã: & ſecundũ hanc rationem eſſe generationem: ratione enim cõmuni proceſsionis Verbi habet, inquit, quod productum ſit ſimile producenti ſecundũ eandẽ rationẽ: lapis enim in anima, & lapis extra animam eiuſdem rationis ſunt, imo vnum eſt alterius ratio ex; eo vero quod eſt perfectiſsima proceſsio habet vt productum habeat etiam idem eſſe naturale cum producente formaliter; ſcilicet cum re intellecta, quanto enim cognitio perfectior eſt,

tanto Verbum per ipſum productum eſt intimius & magis vnitum. Proceſsio autem amoris diuini, neque ex communi ratione proceſsionis amoris, in quantum huiuſmodi, habet quod procedens ſit ſimile producẽti ſecundum eandem rationem ſpeciei, neque ex eo quod eſt perfectiſsima amoris proceſsio, habet, vt procedens idem eſſe naturale habeat cum producente, quia nõ quanto amoris proceſsio eſt perfectior, tanto per illam productum eſt ſecundũ ſe, aut ſecundum ſuam ſimilitudinem intimius producenti, ſed habet quod eiuſdem naturæ ſit cum producente, & eiuſdem eſſe, quia eſt res exiſtens in natura diuina, a qua nihil in diuinis exiſtens poteſt eſſe diverſum.

15 Hæc etiam doctrina facile impugnatur, tum quia falſum eſt quod dicit, proceſsionem Verbi ex communi ratione habere, quod terminus per illam procedens ſit ſimilis producenti ſecundum eandem rationem ſpecificam; & quod lapis extra animam & lapis intra animam ſint eiuſdem rationis; ſolum enim metaphorice ſimilitudo expreſſa lapidis producta ab intellectu eſt lapis, & imago illa intẽtionalis, ſeu Verbum mentis, quod formant Beati videntes Deũ, vt oſtendimus d. 2. ſ. 7. licet proprie ſit quædam ſimilitudo Dei, vi cuius videntes Deũ redduntur ſimiles Deo; non eſt tamen Deus, niſi metaphorice; neque magis convenit Verbũ mẽtis, quod Beati formant de Deo cũ Verbo diuino, quod Deus format dum ſeipſum intuetur, quam amor quo Beati Deũ diligunt convenit cum amore quo Deus ſeipſum diligit, vbique enim datur infinita diſtantia; & non poſſunt duo, quæ inter ſe infinite diſtant, convenire in eadem ratione ſpecifica. Deinde quod proceſsio Verbi diuini ſit per perfectiſsimam cognitionẽ ſolum probat eſſe perfectiſsimam ſimilitudinẽ & imaginem intẽtionalem obiecti primarij ex cuius cognitione procedit: minime autem probat quod ſit imago naturalis illius quatenus eſt terminus productus per coguitionem: nam perfectio creſcendi eſt in illa linea intentionali: alioqui ſi ex eo quod quo cognitio eſt perfectior, Verbum productum per ipſam eſt intimius & magis vnitum cum obiecto, cuius eſt Verbum, deducitur quod Verbum diuinum procedens per cognitionem perfectiſsimam ſit vnum in eſſe naturali cum Deo, cuius eſt Verbum: etiam erit vnum cum Patre non ſolum vnitate eſſentiæ, ſed vnitate perſonalitatis: nam Verbum non ſolum eſt ſimilitudo expreſſa eſſentiæ Patris, & omnium perfectionum abſolutarum, ſed etiam eſt ſimilitudo expreſſa perſonalitatis Patris. Sicut ergo perfectiſsima ſimilitudo cum Patre quoad perſonalitatem, non petit quod habeat Verbum vnitatem naturalẽ cum perſonalitate Patris: ita perfectiſsima ſimilitudo cum eſſentia Patris ex conceptu ſimilitudinis intentionalis perfectiſsimæ non poſtulat quod habeat formaliter vnitatem eſſentiæ; ſolum ergo habet vnitatem eſſentiæ, quia illa ſimilitudo producta eſt intra Deum, & quidquid eſt intra Deum eſt Deus. Quod etiã militat in amore producto: nam quo amor productus eſt perfectior, tanto magis amans transformatur in rem amatam: ergo cum amor Dei erga ſeipſum ſit infinitus in ratione amoris, terminus productus per hũc amorem erit ſumma & perfectiſsima vnio cum Deo amato: ergo erit formaliter Deus. Quare ſicut quamvis vnio affectiva creſcat in infinitum, nunquam poteſt formaliter trãſire ad lineam vnionis naturalis, etiam in ſupremo & perfectiſsimo analogato: ita ſimilitudo intentionalis cum obiecto licet creſcat in infinitum, nunquam poterit pervenire formaliter ad lineam ſimilitudinis naturalis, etiam in perfectiſsimo & ſupremo analogato.

SECTIO III.

Impugnatur modus, quo P. Arrubal explicat ſententiam S. Thomæ.

16 HIC Author diſp. 98. n. 21. aït, intellectum vt ſic conari producere terminum ſimilem principio, etiam in natura, quando non eſt aliquod impedimẽtum, & ideo eius actionem eſſe generationem, quando terminus eſt res vivens: voluntatem autem ex vi ſua non poſſe tendere in ſimilitudinem naturæ, & propterea eius actionem nunquam eſſe generationem ſtricte ſumptam. Propterea autẽ dicit intellectum ex ſe conari in ſimilitudinẽ naturæ, quando non eſt aliquod impedimentũ: quia vt intellectus producat terminum cum ſimilitudine fundata in vnitate naturæ viventis & ſubſtantialis, neceſſarium eſt, inquit, vt vtatur obiecto illi vnito ſecundum eſſe reale, & nõ tantum intentionali modo: ſi enim principium ad intelligendum ſit non obiectum ſecundum ſe, ſed ſpecies intentionalis obiecti, ſolum poteſt producere terminum ſimilẽ inrepræſentando, & intentionaliter. Addit autem, præterea neceſſarium eſſe, vt obiectum, quo vtitur, realiter vnitã habeat naturam, quæ poſſit identificari cum producẽte & producto, ac proinde infinitam; nam ſecus non poterit producere terminum ſimilem in eadem natura, ſed ſolum in repræſentando; quoniam vero intellectus diuinus ſubſtantialis eſt, & principium, quo vtitur, eſt eſſentia diuina infinita, vnita intellectui ſecundum eſſe reale, quæ poteſt cum producente & producto identificari, fit vt diuinus intellectus ex vi & ratione formali ſua tendat ad producendum terminum ſubſtantialem in eadem natura viventis, qua vtitur tanquam principio ad intelligendum.

17 Hinc num. 23. rationem reddit, cur pro-

productio per voluntatem numquã poſsit eſſe generatio; quia voluntas nunquã vtitur obiecto realiter vnito ad volendũ, ſed obiective exiſtẽte in cognitione; & ratio à priori eſt, quia obiectum ſecundũ ſe ſolum poteſt concurrere in genere cauſæ finalis in amorem: at vero intellectus vti poteſt re intellecta realiter vnita, concurrente per ſuam entitatem, & exiſtentiam realem cum intellectu ad cognitionẽ ſui, & ideo intellectus ex vi modi operandi, quem habet, producere poteſt terminũ cum ſimilitudine in natura cum obiecto, quo vtitur ad intelligendũ, ac proinde operari poteſt generationẽ, quando concurrunt cõditiones requiſitæ ad generationem ſubſtantialem. Hæc P. Arrubal.

18 Hic etiam explicandi modus mihi diſplicet primo, quia totam ſimilitudinis rationẽ conuenientẽ Verbo præ Spiritu S. explicat per formalitatem cõmunicatam, & non per formalitatem productã; quod tamen eſſe falſum, oſtẽdam ſect. conſeq. Secundo, quia gratis & falſo ſupponit intellectum præ voluntate connari ex ſe ad producendũ terminum ſimilem principio producenti etiam in natura; quando non eſt impedimentũ. Etenim quando non eſt impedimẽtum vt natura principij producentis per voluntatem tranſeat ad terminum productum, etiam principium operans per voluntatem connatur cõmunicare naturam; quia connatur producere amorem per ſe ſubſiſtẽtem, qui ſit nova perſona, ergo connatur cõmunicare ei naturam diuinam: intentio namque ſpiratoris producentis Spiritum S. eſt producere tertiam perſonã Trinitatis; ergo intẽtio eius eſt cõmunicare illi naturam diuinam. Deinde falſum eſt intellectum connari ex ſe ad producendum terminũ ſimilẽ principio producenti; ſolũ enim connatur producere terminũ ſimilem obiecto motiuo & primario, quod vel per ſe vel per ſui ſpeciem concurrit cum intellectu; quando enim intellectus intelligit lapidem non cõnatur producere imaginem expreſſam ſui, ſed lapidis: quando autẽ intellectus intelligit ſeipſum, intendit producere imaginem & ſimilitudinem expreſſam ſui vt obiecti, potius quam vt principij efficientis ex parte ſubiecti: quamvis autem intellectus diuinus intendat producere terminum ſimilẽ principio producenti non ſolum quatenus principiũ producens eſt obiectum, ſed quatenus eſt principium efficiens ſe tenẽs ex parte ſubiecti; ac proinde intendat producere terminum non ſolum ſimilem intentionaliter ſuo principio obiectiuo, ſed etiã ſimilem naturaliter; id ideo eſt, quia intendit producere imaginem intẽtionalem perfectiſsimam Patris vt obiecti, quæ imago, quia intra lineam intentionalẽ eſt perfectiſsima, eſt per ſe ſubſiſtens & poſtulans idẽtitatem realem cum natura diuina: ac proinde poſtulat producere imaginẽ, quæ ratione prædicati producti ſit imago intentionalis infinitæ perfecta in illa linea, & ratione prædicati abſoluti, cum quo identificatur, ſit imago naturalis, ac proinde ſimul ſit Verbum & filius. At voluntas diuina licet poſtulet producere terminum per ſe ſubſiſtentem & poſtulantem identificari cum natura diuina, ac proinde licet poſtulet producere terminum, qui formaliter & ratione ſuæ proceſsionis ſit Deus de Deo, & perſona diuina: tamen terminus ille cum ſit amor & impulſus, ratione ſuæ proprietatis perſonalis non eſt ſimilitudo & imago ſui principij; ſed ſolũ eſt vnio affectiua & pondus & inclinatio in bonitatem infinitam Patris & Filij, à quibus procedit per modum vnius principij: ac proinde licet terminus ille evadat ſimilis ſuo principio ratione formalitatis communicatæ, non tamen ratione formalitatis productæ: & ideo non eſt filius, vt infra dicemus; quia in diuinis filius eo eſt filius, quo eſt Verbum.

19 Vt vltimam impugnationem huius ſententiæ conficiam, ſuppono illud commune axioma: *Omne agens agit ſibi ſimile ſecundum formam qua agit.* Quo vtitur Div. Thomas 1. p. q. 21. art. 5. ad probandum potentiam generativam in Deo, ſeu principium *quo* generandi eſſe eſſentiam diuinam in recto connotando paternitatem de obliquo, quod axioma explicat ſubtiliter Caietanus 1. p. q. 27. art. 4. *S. ad euidentiam.* Hoc ſane principium vt verum etiam in diuinis ſupponit hic Author, quandoquidem totam ſimilitudinem Filij cum patre reuocat ad prædicatum abſolutum. Ergo cum principium *quo* reſpectu Spiritus Sancti ſit diuina voluntas eſſentialis, ſicut intellectus eſt principium *quo* reſpectu Verbi, Spiritus Sanctus formaliter & ex vi ſuæ proceſsionis evadit ſimilis ſuo principio in voluntate: ergo communicatur ei formaliter & ex vi proceſsionis voluntas diuina. Atqui voluntas diuina vel eſt idem virtualiter cum eſſentia diuina, vel in eſſentia diuina radicatur. Ergo communicatur Spiritui Sancto formaliter & ex vi proceſsionis voluntas diuina, vel quatenus eſt virtualiter ipſa eſſentia, vel quatenus in ipſa eſſentia radicatur: ergo communicatur Spiritui Sancto formaliter & ex vi proceſsionis ipſa eſſentia; quia nequit communicari proprietas radicata in eſſentia, quatenus in eſſentia radicatur, quin cõmunicetur formaliter & ex vi proceſsionis ipſa eſſentia.

Et confirmatur, quia Spiritui S. formaliter & ex vi proceſsionis communicatur voluntas vt actualiter amans; procedit enim Spiritus Sanctus per voluntatem diuinam vt actu amantem, ſiquidem Pater & Filius producunt

Spiritum Sanctum quatenus mutuo ſe amant amore infinito. Atqui voluntas vt amans involvit formaliter naturam divinam, quia ſicut natura divina eſt quæ cognoſcit, ita natura divina eſt quæ amat: ergo formaliter & ex vi proceſsionis communicatur Spiritui Sancto natura divina.

20 Dices cum Godoy t. 3. in 1. par. pag. 105 n. 102 principium radicale non petere ſe communicare termino per omnem potentiam, ſed ſolum per primam: vnde, quia intellectus eſt prima potentia naturę intellectualis, divinam naturam ſolum poſtulare ſe communicare formaliter per intellectum, non autem per voluntatem, vtpote quæ iam ſupponit naturam infinite communicatam. Sed cõtra; quia cum natura divina ex ſe poſtulet eſſe in tribus perſonis, & poſtulet terminari tribus perſonalitatibus, & ſubſiſtentijs relativis; ex ſe poſtulat communicari ſecundæ perſonæ per intellectum; tertiæ vero per voluntatem: implicat enim quod per ſe formaliter poſtulet terminari per ſpirationem paſsivam tãquam per tertiã perſonalitatẽ, & quod non poſtulet per ſe formaliter communicare ſe illi perſonalitati; cũ idem formaliſsime ſit naturam communicari perſonalitati, ac naturam terminari perſonalitate. Contra ſecundo, quia Pater producens Filium intendit formaliter illi communicare non ſolam naturam nudam, ſed naturam amantem, omnipotentem, æternam, & ornatam omnibus attributis: ergo intendit formaliter communicare filio voluntatem & amorem & tamen pro poſteriori intendit communicare eundem amorem Spiritui Sancto. Ergo quãvis intendat formaliter communicare naturam Filio per primã potentiam; poteſt ac debet intendere per ſecundam potentiam communicare eandem Spiritui Sancto. Attente legi integram diſputationem, quam hic author habet de hac quæſtione, & vehementer in illo mihi diſplicet, quod totam difficultatem expedire cõnatur per varias præciſsiones logicas, & diſtinctiones rationis inter naturam divinam, & attributa; cum tamen ratio cur ſecunda perſona, potius quam tertia ſit Filius debeat peti ab aliquo prædicato reali reperto in ſecunda perſona potius quam in tertia; quod verum eſſe debet, quamvis nulla diſtinctio etiam rationis daretur inter naturam divinam & volitionem.

SECTIO IV.

Examinatur modus, quo Eximius Doctor ſententiã D. Thomæ explicat, & præſentem difficultatem expedit.

21 P. Suar. lib. 11. de Tr. c. 5. n 11. vt hãc difficultatem expediat notat, quam vis divina attributa in re non diſtinguantur actu, tamen habere eminentem & virtualem diſtinctionem, quæ ſatis eſt vt vnum poſſit eſſe principium *quo vnius actionis*: & non aliud formaliter loquendo, quamvis realiter vnum in altero includatur: quomodo in actionibus ad extra dicimus, Deum cum ſublevat miſeriam, operari per miſericordiam, & non per iuſtitiam, & e converſo cum punit. In proceſsionibus item ad intra eſt hoc, inquit, certiſsimum; nam prima perſona producit ſecundam intelligendo, non autem amando; & è converſo producit tertiã amãdo & nõ intelligẽdo. Sic ergo dicit, terminũ vniusproceſsionis produci ſub ratione vnius attributi, & non ſub ratione alterius; quia illud quod ex parte producentis eſt principium formale producendi, ſeu principium *quo*, eſt etiam forma per ſe & formaliter communicata termino producto, vt docet D. Thom. q. 41. art. 5.

22 Hoc ſuppoſito ait, Verbo communicari formaliter & ex vi proceſsionis ſapientiã, ſeu intellectionem; & Spiritui Sancto communicari formaliter & ex vi proceſsionis amorẽ, & ſecundam perſonam per ſe & formaliter accipere ſapientiam, & quaſi materialiter amorem, non quia habeat amorem tanquam ex materia aliqua ex qua, vel circa quam, ſed ad eum modum quo obiectum dicitur materialiter cõparari ad rationem formalem ſub qua attingitur: vnde quia ratio formalis ſub qua tendit Pater in filium, quem intelligendo producit, eſt intellectio, & non amor; & ratio formalis ſub qua tendit in Spiritum S. quem producit per amorẽ, eſt amor & non intellectio; ideo dicitur amor cõmunicari materialiter Filio, & intellectio Spiritui Sancto, & eodẽ modo, inquit, id quod datur ex vi proceſsionis dicitur per ſe communicari, non quia alia cõmunicẽtur per accidens, ſed quia non ita formaliter cõmunicãtur. Id explicat hoc exemplo. Nam eadem entitas formæ poteſt à Deo produci per creationẽ, vel per generationẽ: & quãvis terminus productus ſit idem, tamen actiones illæ ſunt diverſæ, quia creatio attingit illam entitatem ſub ratione entis, ſeu quatenus ens, generatio vero quatenus tale ens: *Et ideo magis per ſe fit* (inquit) *per vnam illarum actionũ ratio entis, quã per aliam, quamvis in re non diſtinguantur ratio entis, & ratio talis entis. Quid ergo mirum, quod in diuinis proceſsionibus intelligi poſsit diſtinctio ſimilis, quaſi formalis, ex formalitate terminorum.*

23 Hinc n. 16. infert, cõmunicari Verbo ex vi proceſsionis ſuæ divinã eſſentiã, vt primario cõſtituãin eſſe tali eſſentiæ & naturæ; Spiritui S. autẽ non ita cõmunicari divinã eſſentiã ex vi proceſsionis ſed quatenus per identitatẽ

in

in amore includitur. Quod ſine dubio, ſatis eſt, inquit, vt prior productio habeat verā rationē generationis, nō autē poſterior; quia generatio eſt formalis cōmunicatio naturæ, vt natura eſt; nam Ariſt. *naturaliſsimum opus viuentis generationem vocauit*. Quod autē Verbo formaliter cōmunicetur natura diuina, probat: quia formaliter & ex vi proceſsionis communicatur intellectio; natura autē diuina formaliter in intellectione conſiſtit: natura enim diuina eſt intellectualis, non per habitudinem ad actualem intellectionem à ſe diſtinctam, ſicut eſt intellectualis natura creata; ſed per ſummā actualitatē intellectionis: eſt enim ratione ſui formaliter natura intelligens actu. Vnde manifeſte cōcluditur ipſam actualem intellectionem eſſe quaſi formale conſtitutivum illius naturæ amor vero ex ratione ſua (inquit Eximius Doct.) eſt tanquam *quid conſequens intellectionē*. Sicut vniverſim appetitus conſequitur eſſe rei, & ideo non cenſetur conſtituere formaliter eſſe rei, ſed illam conſtitutam commitari.

24 Hanc ſententiam quatenus aſſerit Verbo communicari formaliter vi proceſsionis intellectionē, impugnat Godoy vbi ſupra p. 86. n. 41. ex eo quod Verbū non conſiſtat in intellectione, ſed in termino intellectionis: ſed perperam, quia licet Verbum ſecundum formalitatem productam non ſit intellectio, ſed terminus intellectionis, tamen ſecundum formalitatem ſibi cōmunicatā ex vi proceſsionis eſt intellectio: quare hic author æquivocationē paſſus eſt ibi, & n. 48. 49. & 67. non diſtinguens inter formalitatem productam in termino, & formalitatē ipſi cōmunicatam ex vi proceſsionis. Nam ex vi proceſsionis cōmunicatur termino illud prędicatū quod ex parte principij eſt ratio agēdi, ſeu principium *quo*, quia in illo prædicato aſsimilatur terminus productus principio producenti, vt docet D. Th. 1. p. q. 41. a. 5. principium autē *quo* producendi Verbū eſt intellectio eſſentialis iuxta D. Thom. ergo intellectio eſſentialis cōmunicatur formaliter termino. Negarique non poteſt cōmunicari formaliter verbo eſſentiam divinam ex vi ſuæ proceſsionis, cum tamē eſſentia divina nō ſit terminus intellectionis, ſed intellectio ergo male hic author probat Verbo non communicari intellectionē ex eo quod Verbum non ſit intellectio, ſed terminus intellectionis.

25 Deinde falſiſsimū eſt & falſa ſuppoſitione laborans, quod ille author ait p. 96. n. 71. nempe paſsivum intelligi, quo Verbum conſtituitur de obliquo, eſſe abſolutum. Eſt quidē falſum, paſsivum intelligi quo conſtituitur Verbū eſſe quid abſolutū: nā paſsivū intelligi eſt terminus productus à Patre per actum intelligendi nam actus intelligendi iuxta D. Th. eſt potentia, qua Pater producit Verbum, tanquā imaginē expreſſam ſui, quæ eſt Deus ipſe intellectus & vi cuius Deus vt intellectus, eſt in ſeipſo vt intelligente, vt vidimus ex D. Th. d. 2. q. 8 in fine: illa autē imago, & Deus intellectus, eſt terminus productus, quia eſt terminus correſpondens intellectioni tanquam virtuti agenti: ergo eſt aliquid relativum: nam formalitas abſoluta non producitur, nec aſsignatur virtus realiter productiva ad intra reſpectu perfectionis, quæ nō ſit realiter diſtincta à producente: ſola autē perfectio relativa eſt realiter diſtincta à producēte: ergo intelligi paſsivum, quo conſtituitur Verbum, non eſt quid abſolutum. Deinde falſo ſupponitur, Verbū conſtitui de obliquo per intelligi paſsivum; nā de obliquo quidē conſtituitur per intellectionē activam & eſſentialem, quæ eſt principium *quo* producendi Verbum; in recto vero conſtituitur per intelligi paſsivū, ſeu per repræſentationē productam, in qua Pater ſeipſum tanquam imagine à ſe expreſſa, & producta intelligit; vt ex explicui diſput. 2. ſ. 10. Deinde falſo hic author p. 95. n. 69. dicit relationem Verbi non eſſe terminū formalem proceſsionis, cum enim Verbū ſit realiter productū à Patre, & nō ſit productū ratione prædicati abſoluti, debet eſſe productum ratione prædicati relativi: ergo prædicatum relativum eſt terminus formalis proceſsionis, nimirū terminus formalis productus; nam proceſsio quatenus productio eſt, nō alium terminum poteſt habere quam prædicatum realiter diſtinctum à producente: licet quatenus communicatio eſt, habeat pro termino formali communicato, eſſentiam; & omnia prædicata abſoluta.

26 Aliter nobis impugnanda eſt Eximij Doct. ſententia, cum ea tamen, qua par eſt erga tantum virum reverentia. Impugnatur autē primo quatenus dicit eo c. 5. n. 10. non conuenire Filio, quod repræſentet, per ipſammet relationem: nam licet non coveniat filio quod repræſentet active, id eſt quod intelligat per relationem tanquā per formam intelligendi, ſed per abſolutum: tamen per relationem tanquam per formam convenit Verbo quod repræſentet obiective, & per modū ſpeculi, & imaginis, in qua Pater ſeipſum & omnia cognoſcit, vt late probavi diſp. 2. ſ. 1. & 10. Idque ſuadetur: nā iuxta Suarium principium *quo* & virtus producendi Verbum eſt intellectio ipſa eſſentialis connota paternitate: ergo intellectioni vt virtuti agendi correſpondet aliqua formalitas producta in Verbo, quæ quatenus terminus productus per actum intelligendi ſit de linea intellectiva & de genere repræſentativo, nam intellectus vt intellectus, & intellectio vt intellectio aliquod prædicatum de genere repræſentativo debet producere: non producit autem prædicata abſoluta, quia hæc omnia præexiſtunt in Patre, & eadem numero deſcendunt ad Filiū; virtus

ius autem agendi eſt ad faciendum, vt quaſi de novo incipiat aliquod prædicatũ exiſtere, quod Pater formaliter inſe nõ habebat pro priori ad productionem Verbi: ergo virtus illa producit aliquod prædicatũ relativũ pertinens formaliter ad lineam intellectivam, & genus repræſentationis: ergo Verbo ratione prædicati relativi conuenit repræſentare, non quidem tanquam id quo Pater intelligat, ſed tanquam id, in quo intelligat, vt explicui illa ſect. 10.

27 Tertio impugnatur illa ſententia, quia eſſentia divina ratione ſui non ſolum eſt intelligens actu, ſed amãs actu, quia ratione ſui eſt formaliter ſumme fœlix & beata; beatitudo autem perfecta nõ includit ſolam intellectionẽ, ſed etiam volitionem, nec vlla datur diſtinctio virtualis intrinſeca inter intellectionẽ & volitionem divinam; vt late probo tom. 1. diſput. 1. nec ibi eſt vna & alia formalitas, ſed vnica indiviſibilis, quæ à nobis concipitur per inadæquatos conceptus, & per vnum repræſentatur quatenus intellectio tantum, & per alium quatenus volitio. Intellectus autem Dei nullam ibi diſtinctionem facit: ſed cognoſcit Pater ſuã eſſentiam eſſe ratione ſui intellectionem & volitionem: ergo dum per ſe intendit communicare Filio intellectionẽ intendit formaliſsimè communicare filio volitionem: & dum per ſe intendit communicare Spiritui S. volitionem, intendit eodem modo cõmunicare intellectionem. Ergo Filius formaliter vi ſuæ proceſsionis accipit intellectionem & volitionẽ: & Spiritus Sanctus accipit formaliter volitionem & intellectionem. Confirmatur: nam filiatio ratione ſui eſt ſubiectum capax accipiendi intellectionem & volitionẽ: & ſpiratio paſsiva ſimiliter: ergo Pater intendens communicare ſpirationi paſsivæ formalitatem illam, quæ indiviſibiliter eſt intellectio & volitio, quin in mente divina ſit ibi vnum & aliud, & quin Deus vnum præſcindat ab alio; vtrumque directe, & æque formaliter intendit communicare Spiritui Sancto; intenditque producere perſonam intelligentem & amantem. Sane ſi daretur ſubiectum capax intelligendi & amandi, & daretur aliqua forma, quæ indiviſibiliter, & per vnicam formaliratem eſſet intellectio & volitio, & agens intenderet illam communicare alicui ſubiecto præciſe propter bonum ipſius ſubiecti, æquè primo intenderet reddere illud ſubiectũ intelligens & amans. Ergo pariter in noſtro caſu. Quare dici non poteſt intellectionem eſſe rationem ſub qua Pater tendit in Verbum, & non in Spiritum S. & amorem eſſe rationẽ ſub qua tendit in Spiritum S. & non in Verbum. Solũque quoad nos, & ex noſtro modo concipiendi poteſt eſſe verum intellectionem communicari formaliter Verbo potius quam volitionem, ſi in Verbo ponatur formalitas producta de genere repræſentativo, quæ quia eſt potius repræſentatio producta, quã amor productus, ſupponat potius divinã eſſentiã quatenus eſt intellectus quam quatenus eſt voluntas, inquantũ ſi per impoſsibile Deus foret intellectivus, & nõ foret volitivus, adhuc poſſet producere verbũ. At hanc repræſentationem productam non agnoſcit P. Suar. in Verbo, ergo in illius ſententia nequit verificari quod ipſi ex vi proceſsionis cõmunicetur formaliter Verbo intellectio eſſentialis potius quam volitio. Conſulãtur quæ dixi diſp. 4. ſect. 1.

28 Nec exemplum adductũ à P. Suar. de actione creativa & eductiva oportunum eſt ad rem hanc explicandum: nam actio creativa, & generativa non poſſunt ſimul exerceri ab eodẽ agente reſpectu eiuſdem termini, cum implicet eundem terminum eſſe ſimul productum independenter, & dependenter à ſubiecto, & quamvis poſſent ſimul exerceri, eſſent tamen actiones eſſentialiter diverſæ, & inter ſe ſeparabiles; at in noſtro caſu per eandẽ indiviſibilẽ actionem Pater communicat Verbo intellectionẽ, & volitionem ſimul; quin in mente divina vel in intentione practica ipſius Patris cõmunicativa divinarũ perfectionũ detur vel poſsit dari præciſio vlla dividens formalitatẽ intellectionis à formalitate volitionis: ergo vtrãque æque primo cõmunicat, neque eſt vllum fundamentũ ad aſſerendum Patrem generantem Verbum reſpicere intellectionem vt rationem formalem ſub qua, potius quam volitionem.

29 Deinde dum dicimus creationẽ attingere ſuum terminum ſub ratione entis, & non ſub ratione talis entis, nolumus ſignificare Deũ per actionem creativã particularem, producere magis per ſe rationem entis in communi, quã rationem talis entis; hoc enim eſſet falſiſsimũ, quia agẽs eatenus producit prædicata communia generica, quatenus producit prædicata ſpecifica & individualia: ſed ſolum volumus ſignificare Deum poſſe producere per creationem quodlibet ens, & non eſſe alligatum ad creandum hoc vel illud particulare ens creatũ: ſicut cũ dicimus viſum tendere ſub ratione coloris, & non ſub ratione albi, vel nigri, ſolũ volumus ſignificare potentiã viſivam extendi ad videndũ quẽcumque colorem in ſpecie, & cum per actionem generatiuã non poſsit agens naturale producere quodlibet ens, vel quamlibet formã, ideo dicitur agens naturale per actionẽ generativã non tendere ſub ratione entis, vel ſub ratione formæ vt ſic, ſed ſub ratione talis formæ. Cũ ergo nulla ſit productio ad intra, per quam Deus non cõmunicet intellectionẽ & volitionẽ, tanquã vnã indiviſibilẽ formalitatẽ; non poteſt Deus tendere in Verbũ per ſuã eſſentiam quatenus eſt intellectio, & non quatenus eſt volitio, & è contra in Spiritum Sanctum.

Dein-

30 Deinde diſtinctio illa rationum formalium ſub qua eſt propria intellectus creati comparantis potentiam ad rationes communes, quas præſcindit à ſingularibus; quando enim dicimus potentiam creativam Dei tendere ſub ratione entis abſtrahimus rationem cõmunem ab omni ente creato ad quod poteſt terminari actio creativa Dei: & dum dicimus viſum tendere ſub ratione coloris abſtrahimus rationem communem ab omni colore particulari, & ſic dum dicimus viſum videre albedinem ſub ratione coloris, comparamus viſum non ſolum cum albedine, ſed cum alijs coloribus, quos omnes comprehendimus ſub ratione communi coloris. Cum ergo Deus genetet filium, & producat Spiritum Sanctum independenter à noſtris conceptibus & præciſionibus; & Pater dum generat Verbum nullo modo cõparet ſuam potentiam cum alio termino, non poteſt dici quod generatio Verbi reſpiciat intellectionem communicandam Verbo potiuſquam volitionem vt rationem formalem ſub qua; cum vtraque ſit eadem formalitas, & vtraque communicetur Verbo.

SECTIO V.

Oſtenditur non ideo Verbum potiusquam Spiritum Sanctum eſſe Filium quia procedit per primam potentiam naturæ diuinæ.

31 P. M. Franc. Maldonatus nobilis è noſtris Recentior & in hac Salmanticenſi Academia Veſpertinus Anteceſſor, d. 6. de Tr. ſ. vltima, & poſt ipſum alij Recentiores extra Societatem hanc reddunt rationẽ cur proceſsio Verbi ſit generatio. Pro cõficiẽda breviter ratione, notãt, naturam diuinã habere duas potentias ad agendũ ad intra, nẽpe intellectum & voluntatem; & harum primam eſſe intellectum, & ſecundam eſſe voluntatem: non quia intellectus & voluntas in Deo diſtinguantur: ſed quia ſubſtantia divina, quæ indiviſibiliter eſt intellectus & voluntas, ſe exercet per duplicem productionem realiter diſtinctam quarum vna ſupponit aliam: non enim voluntas divina producit impulſum & amorem in bonum infinitum, niſi quatenus illud bonum prius ſupponitur repræſentatum per Verbum mentis, quod Deus producit: ex terminis enim productio affectus, & impulſus ſupponit productionem Verbi, vi cuius bonum illud repræſentatur.

32 Hoc ſuppoſito contendunt proceſsionem Verbi potius quam Spiritus Sancti eſſe generationem, quia cum intellectus ſit prima potentia, & proceſsio Verbi ſit prima operatio ad intra, Pater generans Verbum intendit primo & per ſe illi communicare naturam; cum enim natura ſit illud quod præcipuum eſt in Patre, illam primo & per ſe intendere debet communicare per primam operationem; & ſecundario attributum amoris: per ſecundam autem operationem, quæ eſt operatio voluntatis, quæ iam ſupponit communicatam naturam Verbo, nõ intendit primo & perſe cõmunicare eandem naturam, ſed amorem, qui eſt terminus formalis correſpondens voluntati. Vnde Verbum formaliter & ex vi ſuæ proceſsionis ex primaria intentione producentis procedit vivẽs à vivente, & in ſimilitudinem naturæ, quia ex vi proceſsionis communicatur ipſi natura; ac proinde procedit vt Filius. At Spiritus Sanctus non ita, quia ex vi proceſsionis ſuæ iam ſupponentis communicatã naturam non accipit formaliter & directe naturam, ſed amorem, & ideo ex vi proceſsionis non evadit ſimilis; & propterea non eſt filius: quia in divinis illa ſolum perſona eſt Filius, quæ formaliter & ex vi proceſsionis oritur ſimilis in natura principio producenti.

33 Quam ſententiam illuſtrare poſſumus. Nam Verbum habet duos conceptus ratione noſtra diſtinctos, nempe eſſe Verbum, & eſſe Filium: quatenus Verbum procedit per intellectum vt intellectus eſt; quatenus filius procedit per intellectum, vt eſt prima potẽtia: quia quamvis intellectus ſit prima potentia, tamen in illo poſſumus conſiderare munus primæ potẽtiæ, & munus intellectus, ſub munere potẽtiæ primæ habet cõmunicare formaliter naturã divinã ſubconceptu naturæ, & primæ radicis omniũ attributorũ, ſub qua ratione eſt prima Dei formalitas, & habet producere imaginem naturalem Patris, ſeu filium, ſub conceptu filij: ſub munere intellectus habet communicare intellectionem ſub conceptu intellectionis, & habet producere imaginem intentionalem Patris, ſeu Verbum ſub conceptu Verbi. Quare ſi per impoſsibile intellectus in Deo non foret prima potentia, per illum produceretur Verbũ, & non produceretur Filius. Si autem per impoſsibile daretur in Deo alia potentia immanens prior intellectu, per illam produceretur Filius & non Verbum. Quia vero defacto & in vera ſuppoſitione prima potentia & intellectus nõ ſunt duæ formalitates, ſed vnica, ideo terminus productus per intellectum in Deo & eſt Verbum, & eſt filius, imago naturalis, & imago intentionalis Patris; quatenus eſt filius & imago naturalis correſpondet intellectui vt primæ potẽtiæ: quatenus eſt Verbum & imago, intentionalis correſpondet intellectui vt intellectus eſt.

34 Hæc ſententia reipſa non diſtinguitur à ſentẽtia graviũ Theologorũ antiquorũ, aſſerẽtiũ

Verbum divinum eſſe filium, quia procedit per modum naturæ, Spiritum autem Sanctum non eſſe filium, quia procedit per modum voluntatis. Pro qua P. Suarez lib. 11. de Trinit. cap. 6. num. 19. citat Alexandrum Alenſem, D. Bonaventuram, & Richardum. Vt enim inquit D. Thomas q. 10. de potentia art. 2. corp. & ad 7. *illa proceſsio per modum naturæ intelligitur in diuinis, quæ nullam aliam præſupponit; illa vero per modum voluntatis, quæ ex ſuppoſita proceſsione principium petit.* Quã ſententiam videtur tueri Sanctus Doctor in 1. diſt. 13. artic. 3. ad 4. vbi ait: *Natura non eſt principium Spiritus Sancti ſub ratione naturæ, ſed ſub ratione voluntatis, à qua procedit amor, & ideo ſua proceſsio non dicitur natiuitas, cum natiuitas à natura dicatur.* Et pro hac ſententia citat ſupreſſo nomine aliquos Theologos, nimirum, Alenſem, Bonaventuram, & Albertum Magnum (in ſumma parte 1. tract. 7. q 30 memb. 3 art. 2.) quos laudat ea q. 10. de potentia art. 2 in fine corporis ijs verbis: *Conuenienter dixerunt, qui poſuerunt vnam proceſsionem per modum naturæ & intellectus, aliam per modum voluntatis: quantum ad id quod proceſsio, quæ eſt ſecundum naturam non præexigit aliam proceſsionem, proceſsio vero, quæ eſt per modum voluntatis aliam proceſsionem præexigit: nam amor alicuius rei non poteſt à voluntate procedere, niſi intelligatur proceſsiſſe ab intellectu illius rei verbum conceptum: bonum enim intellectum eſt obiectum voluntatis.* Qui tamen legerit titulum illius articuli comperiet ibi non agere Sanctum Thomam cur vna proceſsio potius quam alia ſit generatio; ſed ſolum diſputare, an dentur in divinis plures proceſsiones, hic enim eſt titulus articuli, *vtrum in diuinis ſit vna tantum proceſsio vel plures.* Et ad probandum hanc pluralitatem, ratio illa eſt manifeſta; quia ſi vna proceſsio ſupponit aliam, ergo dantur plures proceſsiones in divinis.

35 Sed quidquid ſit an merito vel immerito poſsit citari D. Thomas pro illa ſententia; illa impugnatur primo, quia illi Recẽtiores non ponunt in Verbo aliquod prædicatum relativum, quod ſit de genere repræſentativo, vi cuius verbum poſtulet produci per intellectionẽ tanquã per principium *quo* potius quã per amorem. Sed totam rationẽ repræſentationis & imaginis intentionalis aſſumunt ex prædicato abſoluto, communicato, & non producto. At hoc ipſo inexplicabile eſt cur Pater per primam operationem intendat communicare primario naturam, & non intendat communicare primario amorem: ſiquidem cũ natura & amor non ſit duplex formalitas, ſed vnica indiviſibilis, ſane ſi relatio Verbi non potius explicat illam formalitatem quatenus eſt natura, quam quatenus eſt amor, participando ab illa tanquam à principio *quo* prædicatum repræſentationis potius quam amoris, ita vt ipſa relatio quatenus eſt formalitas producta, ſit potius ſapientia producta, quam impulſus productus: nequit explicari in quo vero ſenſu dicatur Pater communicare illam formalitatem potius quatenus eſt natura & intellectio, quam quatenus eſt amor. Circa quod videãtur quæ diximus diſp. 2. ſect. 1.

36 Impugnatur præterea, quia quod Pater communicaverit primo & per ſe naturã divinam Verbo, non tollit quod primo & per ſe iterum eandem communicet Spiritui Sancto per ſecundam operationem. Nam Pater poſt productam primam perſonam intendit producere tertiam, quia natura divina exigit eſſe in tribus perſonis; perſona autem divina formaliter includit naturam; ergo Pater poſtquam cõmunicavit naturam *Verbo*, intendit iterum illam communicare Spiritui Sancto. Rurſus Spiritus Sanctus formaliter quatenus eſt Spiritus Sanct. eſt Deus de Deo, & quidquid eſt & habet accipit à ſuo principio, prædicata abſoluta vt communicata, prædicata relativa vt producta. Falſiſsimumque mihi apparet quod affirmat Godoy tom. 3. in 1. p. pag. 104 num. 95. nempe Spiritum Sanctum ex vi ſuæ proceſsionis non procedere formaliter vt perſonam divinam: nã Spiritus Sanctus, formaliter eſt perſona divina producta; & habet perſonalitatem, quam ſpirator ex formali & directa intentione produxit, perſonalitas autem divina producta ex concepto ſuo formali habet terminare naturam; & cõſequenter naturam accipere. Nec dici poteſt, quamvis perſonalitas Spiritus Sancti terminet naturam divinam, & ſimul amorem; intendi principalius à ſuo principio quatenus terminat amorem, quam quatenus terminat naturam. Cũ enim natura & amor ſit vnica formalitas in ſe omnino indiviſibilis, & perſonalitas ſit etiam vnica formalitas indiviſibilis producta ab ſpiratore ex primaria intentione, ſecum identificans formalitatem illam, quę eſt natura & amor, imperceptibile eſt, quod poſſit intendi quatenus terminat amorem principalius quam quatenus terminat naturam; quia nec intellectus divinus, nec intentio practica ſpiratoris poteſt illam præciſionem facere.

37 Deinde cum in Spiritu Sancto, ſi ratione diſtinguamus naturam ab amore, potior ſit natura, quam amor, eſſet inordinata intentio ſpiratoris, ſi produceret perſonalitatem Spiritus Sancti ex primaria intentione vt terminaret amorem, & non vt terminaret naturam. Præterea ſi diſtinguamus inter naturam & amorem, amor eſt proprietas ſupponens naturam,

ram, ergo non poteſt amor communicari, niſi per prius communicetur natura. Nec ſatisfacies ſi dixeris amorem eſſe quidem poſteriorem ordine executionis, priorē tamen ordine intērionis: tum quia cum reſpectu Dei communicantis naturam & amorem Spiritui Sancto nō diſtinguatur natura ab amore, quia Deus concipit vt vnicam indiviſibilem formalitatem naturam & amorem, nec inter illa diſtinguit ſicut nos diſtinguimus, nequit communicare naturam vt medium & amorem vt finem; nam vbicumque aliquid eſt prius in intentione, & poſterius in executione, datur finis diſtinctus à medijs, & iſte ab illis vere cauſatur in eſſe rei: quare transferre ad præſentem materiam illud axioma de fine & medijs, eſt ſolum dare verba pro ſolutione: tum quia cum natura non ſit propter amorem, ſed potius amor ſit propter naturam, ad quam perficiendam per ſe ordinatur, nequit ſpirator communicans Spiritui Sancto naturam & amorem ordinare naturam ad amorem tanquam ad finem, ſed potius deberet è contra ordinare amorem ad naturam, ſi ſemel inter illa diſtingueret, & ſua prædicata cōciperet Deus ad inſtar creatorum, vt nos facimus. Quare cum ſpirator communicet amorem Spiritui Sancto, vt ille ſit amans, debet ordinare amorem communicatum ad naturam perficiēdam in Spiritu Sancto, ſiquidem ratione naturæ redditur Spiritus Sanctus amans, ſiquidem à natura amante denominatur ſuppoſitū amās: ergo etiam ſi ſpirator conciperet naturam & amorem vt diſtinctas formalitates non ordinaret naturam tanquam medium ad amorem, neque communicaret naturam, vt communicet amorem, ſed potius communicaret amorem vt natura principaliter communicata Spirituiſancto, in illo redderetur amans.

38 Dices forſam, ideo ſpiratorem non communicare naturam Spiritui Sancto directe & formaliter, ſed ſolum identice & materialiter, quatenus natura eſt identificata cum amore, quem directe communicat: quia natura ſupponitur infinite & adæquate communicata per primam proceſsionem Filio, & ideo ſecunda proceſsio nō tendit primo & directe ad illam communicandam. Sed contra primo, quia etiam amor ſupponitur directè & formaliter communicatus Filio: Pater enim generans filium non intendit illi communicare naturam nudam, ſed naturam amantem & omnipotentem & ornatam omnibus attributis. Sicut ergo hoc non obſtante, nihilominus communicat per ſecundam productionem amorem Spiritus Sancto: ita quamvis natura ſupponatur infinite communicata Filio per primam productionem; poterit iterum per ſe communicari Spiritui Sancto per ſecundam productionem; quia ipſa poſtulat eſſe in tribus perſonis. Contra ſecundo, quia quamvis per impoſsibile amor diſtingueretur ex natura rei à natura, deberet natura communicari formaliter Spiritui Sancto; quia amor non communicatur Spiritui Sancto, niſi vt per illum amet; amare autem nequit niſi per naturam & ratione naturæ: ergo debet adhuc in illa ſuppoſitione communicari natura: ergo non communicatur ſolum identice natura, quatenus eſt identificata cum amore, qui nequit deſcendere ad Spiritum Sāctum, quin afferat ſecū omnia abſoluta ſecum realiter identificata. Sic quamvis attributa diſtinguerentur ex natura reī à natura, Pater generans filium communicaret illi formaliter naturam & attributa: ſicut in creatis pater communicans naturam, communicat cum illa omnes proprietates. Solum ergo redduntur pro ſolutione verba, nihil reipſa ſignificantia, dum ex prædicatis abſolutis vnum dicitur communicari ſolum identice & materialiter, aliud vero formaliter. Peccatque iſta ſententia, quia transfert ad Deum noſtros modos concipiendi, & quia nos prius concipimus naturam quam attributa, vult vt principium producens ad intra prius communicet naturam quam attributa: & diverſitatem illarum proceſſionum deſumit ex vario noſtro modo diſtinguendi inter prædicata divina omnino identificata formaliter formalitate obiectiva.

39 Impugnatur præterea principaliter illa ſententia, quia intellectus divinus ſub conceptu intellectus habet producere terminum, qui ſit imago intentionalis Patris per ſe ſubſiſtens, & titulo repræſentandi infinita cum perfectione Patrem, exigens identitatem realem cum natura ipſius: vnde terminus productus per intellectum infinitum, quatenus talis, eſt imago intentionalis ſubſtantialis Patris: ac proinde filius; vt dicam ſect. 7. dum propriam ſententiā propoſuero. Quare ſi per impoſsibile daretur in Deo duplex productio per intellectum, quarùm vna ſupponeret aliam, vtraque eſſet generatio; quia vtraque produceret terminum, qui ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſſet Verbū repræſentans naturam & omnes perfectiones principij producentis, & Verbum per ſe ſubſiſtens & conſubſtantiale principio producenti, in hoc autem conſiſtit formaliter ratio filij producti à patre, qui ſit ſubſtantia ſpiritualis intellectiva & infinita, vt dicemus ſect. 7. è contra autem quamvis per impoſsibile voluntas foret prima potentia in Deo, terminus ſubſtantialis productus per voluntatem non eſſet Filius; ſed tunc ſe haberet ad primam perſonā, ſicut ſe habet modo Spiritus Sanctus ad primam & ſecundam, quatenus ſunt vnus ſpirator, quia terminus ille ratione ſuæ proprietatis

per-

perſonalis. Non eſſet ſimilitudo expreſſa ad repræſentandas perfectiones ſui principij, ſed eſſet impulſus & pondus, & inclinatio in bonitatem infinitam principij producentis: & ſe haberet tunc ſicut ſe habet modo Spiritus Sanctus, qui id circo non eſt filius, quia quamvis procedat vt perſona divina, & ſit ſimilis principio producenti in natura, vel potius ſit vnum cum principio producente in natura; tamen hoc non habet ratione proprietatis perſonalis, ſeu ratione formalitatis productæ, ſed ratione naturæ, ſeu ratione formalitatis communicatæ; quod in divinis non ſufficit ad rationem filij; ſiquidem de fide eſt Spiritum Sanctum non eſſe Filium, & tamen certum eſt eſſe Deũ de Deo, & ratione ſui eſſe perſonam divinam productam; & conſequenter habentem vi ſuæ proceſsionis eandem naturam cum principio producente. Quod magis conſtabit ex ſect. 7. ergo ſecunda perſona ideo formaliter eſt filius, quia producitur per intellectum, ſeu quia eſt terminus intellectionis infinitæ, de cuius conceptu eſt eſſe ſimilitudinem expreſſam ſubſtãtialem & per ſe ſubſiſtentem principij producentis: ac proinde intellectus divinus non habet producere filium ſub munere primę potentiæ, ſed ſub munere intellectus infiniti, quo Deus ſe comprehendit, & comprehendendo ſe producit ſui imaginem & Verbum, quod non habet Deus quatenus amans ſe, quia vt ſic non producit ſui ſimilitudinem & imaginem, ſed impulſum & amorem; idque ipſum faceret, quamvis per impoſsibile operatio voluntatis foret prima operatio ad intra.

40 Quare falſa eſt illa diſtinctio in Deo inter Verbum & Filium: nam vt ex Aug. probabimus poſtea, ſecunda perſona *eo Filius quo Verbum, & eo Verbum, quo Filius.* Vnde falſum eſt, quod ſi Verbum procederet per ſecundam operationem intelligendi, nimirum ſi Deus ſe comprehenderet duplici comprehenſione, & terminus productus per vnam ſupponeret terminum productum per aliam, ſicut defacto terminus productus per amorem ſupponit terminum productum per cognitionem: falſum inquam, eſt, quod Verbum ſecundum tunc non eſſet Filius. Nec poteſt poni cũ fundamento in re diſtinctio rationis inter Verbum & Filium comparando Verbum cum Patre dicente, & Filium cum eodem Patre generante: nam ex parte Patris per eandem productionem activam, per quam generat Filium, dicit Verbum: & ex parte Filij per eandem relationem refertur ad Patrem vt dicentem, & vt generantem; hæc enim generatio *eſt per modum intelligibilis actionis*, vt inquit D Thom. q 27. art. 1. ac proinde per eandem productionem paſsigam refertur ſecunda perſona ad primam vt dicentem, & vt generantem, nec poſſunt diſtinguí ex parte formæ communicatæ: nam Verbo quatenus Verbo communicatur intellectio infinita Patris, quæ eſt intellectio per ſe ſubſiſtẽs, ſeu intellectio intelligens, ac proinde communicatur natura intellectiva divina: & communicatur etiam ſub conceptu radicis, tum quia hic conceptus eſt indiſtinctus virtualiter intrinſece à conceptu intellectionis; tum quia intellectio divina prout communicata Verbo etiã in ipſo radicat volitionem neceſſariam, & decreta libera: neque quod nos poſsimus concipere intellectionem divinam ſub conceptu intellectionis præſcindendo à conceptu radicis probat quod Pater dicendo Verbum per ipſum actum dicendi non communicet intellectionem ſub conceptu intellectionis, & ſub conceptu radicis. Dictio enim divina non præſcindit communicationem intellectionis à communicatione radicis.

SECTIO SEXTA.

Proponitur ſententia P. Vazquez, & quid in ea à nobis deſideretur.

41 HIC Author diſp. 113. cap. 7. cum Canarienſi, affirmat, ideo proceſsionem Verbi eſſe generationem, non autem proceſsionem Spiritus Sancti, quia Verbum ratione ratione ſuæ proceſsionis procedit nõ ſolũ ſimile in natura, hoc eſt eiuſdẽ naturæ cum Patre, ſed etiã vt imago Patris; at Spiritus Sanctus procedit quidẽ vt ſimilis in natura, Patri & Filio, à quibus oritur, non autem vt imago illorum: in huius autem ſententiæ confirmationem duo probat; primum in illo capite, nempe de ratione filij quatenus filius eſt, non ſolum eſſe produci ſimilem in natura, ſed etiam vt imaginem producentis, idque arbitratur denotari in definitione generationis, *per illam particulam in ſimilitudinem naturæ*, quia ſignificatur, illud ſolum vivens procedens à vivente principio intrinſeco eſſe filium, quod procedit ad repræſentandam & exprimendum patrem tanquã imago illius. Quaſi diceretur *in ſimilitudinem naturæ, id eſt in imaginem ſubſtantialem eiuſdem naturæ*, inquit Vazq. ibi num. 45. ſecundam vero diſp. 145. ex profeſſo, videlicet in Deo ſolum Verbum eſſe imaginem eius, à quo procedit.

42 Ego ſententiam P. Vazq. veram exiſtimo: illud autem in ea deſidero, quod non explicat an ratio imaginis conveniens filio & non Spiritui Sancto, ſit tantum intentionalis, an ſit naturalis; & quamvis ea diſp. 145. n. 15. dicat rationem imaginis non convenire filio ratione ſolius eſſentiæ, neque ratione ſolius pro-

proprietatis perſonalis, ſed ratione vtriuſque; non tamen explicat, an relatio ſeu proprietas perſonalis filij prout virtualiter diſtincta ab eſſentia, & quatenus eſt formalitas producta ſit repræſentatio illa & ſimilitudo producta, quam importat ratio imaginis, an ratio repræſentationis proveniat à prædicato abſoluto, & ſola relatio producti proveniat à prædicato relativo, & hoc ſecundum innuere videtur diſput. 112. num. 10. vbi ait, intelligere eſſentiale, eſſentialiter imbibi in intelligere notionali, ſicut eſſentia imbibitur in ratione perſonæ.

SECTIO VII.

Redditur vera ratio cur Verbum potius, quam Spiritus Sanctus ſit filius, eiuſque proceſsio ſit generatio.

43 EGO rationem diſcriminis inter proceſsionem Verbi, & Spiritus Sancti, cur vna ſit generatio, & non alia, vnicè petendam eſſe cenſeo ex formalitate producta, & non ex formalitate cõmunicata: nam ſit attendamus ad formalitatem communicatam, certe Spiritui Sancto ex vi proceſsiones formaliter communicatur natura, & procedit formaliter vt perſona divina & vt Deus, non minus quam Verbum. Vnde ex hoc capite non poteſt ſummi diſcrimen, vt enim inquit eruditiſsimus Faſſolus in evoluendis Antiquorum, & Recentium Theologorum ſcriptis nulli ſecundus 1. part. quæſt. 27. art. 2. dub. 8. num. 7. *Certũ apud omnes eſſe debet Spiritum Sanctum procedere ſimpliciter ſimilem in natura diuina Patri & Filio, ſicut certum eſt ipſum eſſe verum Deum de Deo Patre, & de Deo Filio. Vnde oritur, vt quanta certitudine verum eſt, Spiritum Sanctum non eſſe genitum, tanta etiam verum ſit, ad eſſentiam & conceptũ generationis non ſatis eſſe procedere ſimpliciter ſimilem in natura.* Hinc Thomiſtæ exiſtimantes integram illam definitionem generationis traditam ab Ariſtotele, *origo viventis à viuente principio coniuncto in ſimilitudinem naturæ*, vt iacet, convenire Spiritui Sancto, addiderunt novã particulam definitioni Ariſtotelicæ, vt nimirũ proceſsio, quę ſit generatio, nõ ſit vtcumque origo viventis à vivente principio coniuncto in ſimilitudinem naturæ; ſed ex vi proceſsionis formaliter, vt ſcilicet terminus genitus, non aliunde, ſed formaliter ex vi proceſsionis evadat ſimilis principio producenti. Quam particulam D. Thomas non addidit. Hinc autem P. Vazquez, merito eorum ſententiam impugnat diſp. 113. numer. 31. nam cum ex creaturis videatur deſumpta definitio: eodem modo (ſeclusis in imperfectionibus) Deo eſt accommodanda, neque nova aliqua pars addenda. Quare addere aliquam particulam definitioni, quam inhumanis nõ erat neceſſe addere; videtur eſſe effugium inane & inutile: nam ſi licet particulam aliquam addere propter illam difficultatẽ, vnuſquiſque poterit particulam fabricare, vi cuius definitio generationis ſoli proceſsioni verbi conveniat. Deinde quamvis illa particula *ex vi proceſsionis* addatur; integra definitio convenit Spiritui Sancto; ſi attendamus præciſè ad ſimilitudinem provenientem ex formalitate communicata: nam etiam Spiritus Sanctus ex vi proceſsionis accipit naturam divinam, vt ſatis oſtendimus in tota hac diſputatione.

44 Dico ergo ideo Verbum potius quam Spiritum Sanctum eſſe Filiũ, quia ratione ſuę proprietatis perſonalis Verbum & non Spiritus Sanctus eſt ſimilitudo per ſe ſubſiſtens producta ad repreſentandam eſſentiam, & perfectiones ſui principij producentis: ac proinde ſolum Verbum procedit vivens à vivente in ſimilitudinem naturæ, id eſt ad repręſentandam naturam ſui principij: quamvis enim Spiritus Sanctus ſit vivens à vivente ſimilis in natura ſuo principio, vel potius vnum in natura cum ſuo principio; non tamen eſt vivens à vivente in ſimilitudinem naturæ; id eſt vivens, quod quatenus procedens, vt *quod* à vivẽte, & quatenus ſuppoſitum diſtinctum à ſuo principio exprimat & repręſentet perfectiones ſui principij, nam perſonalitas Verbi eſt formaliter ratione ſui ſpecies expreſſa & ſimilitudo Patris producta & expreſſa à Patre ad repręſentandas & manifeſtãdas ſuas perfectiones, vt probo in diſput. 2. ſect. 10. At perſonalitas Spiritus Sancti non eſt ratione ſuĩ ſimilitudo producta & ſpecies expreſſa ſui principij; ſed potius eſt impulſus, inclinatio, & pondus in bonitatem ſui principij, ac proinde Spiritus Sanctũs non procedit in ſimilitudinem naturæ ſui principij, quia non procedit ad repręſentandum & manifeſtandum naturam ſui principij.

45 Pro maiori intelligentia noſtræ ſententia ſciendum eſt, perſonã increatis importare in recto naturam, & de obliquo ſubſiſtentiam, ſeu perſonalitatem, quæ iuxta communiorem ſententiam eſt modus quidam ſubſtantialis, vi cuius natura reddiţer per ſe exiſtẽs: vnde hic homo, nihil aliud eſt (loquendo de puro homine) quam hæc humanitas per ſe exiſtens; nam hic homo ſignifi-

nificat *hoc habens* hanc humanitatem; denominatio autem habentis humanitatem non cadit ſupra illum modum, qui potius habetur ab hac humanitate, quam illam habeat. Deinde hic homo eſt id cui tribuuntur operationes huius humanitatis; illæ autem operationes tribuuntur ipſi humanitati, dum ipſa per ſe exiſtit, & non tribuũtur illi modo. Conſtatque id ipſum ex definitione perſonæ, quæ iuxta Boetium nihil aliud eſt, *quã rationalis naturæ individua ſubſtantia*, id eſt ſubſtantia completa ſingularis, & per ſe exiſtens, quæ de vno ſolo prædicatur, vt enim inquit D. Thomas quæſt. 8. de potentia art. 8. *Hoc nomen hypoſtaſis* (id eſt perſona) *importat ſubſtantiam individuam, id eſt, quæ nõ poteſt de pluribus prædicari.* Et iuxta definitionem Richardi Victorini ab omnibus admiſſam, *perſona eſt rationalis naturæ incommunicabilis ſubſiſtentia; id eſt incommunicabile ſubſiſtens*, vt exponit P. Vazquez, cum communi Theologor. 1. part. diſp. 126. & conſtat ex D. Thom. 3. part. quæſt. 2. art. 3. Duo itaque ſunt de conceptu perſonæ, nempe eſſe ſubſtantiam completam omnino individuam, quæ ſcilicet non poteſt de pluribus realiter diſtinctis prædicari, & eſſe per ſe exiſtentem, id eſt non exiſtentem in alio digniori ſe, cui tribuãtur eius operationes. Dum enim perſona dicitur incommunicabile ſubſiſtens: ly, *incommunicabile*, non eſt accipiẽdum de incommunicabili per vnionem alteri; tum quia vnio phyſica ad aliud, in quo res ſit tanquam in aliquo digniori ſe excluditur per illam particulam *ſubſiſtens*. Vt enim inquit D. Thom. 1. part. quæſt. 29. art. 2. *Ea ſubſiſtere dicimus, quæ non in alio, ſed in ſe exiſtunt.* Tum quia Verbum diuinũ eſt perſona, & tamen communicatur alteri per vnionem, nempe humanitati. Nec dici poteſt ly *incommunicabile*, idem eſſe, ac incommunicabile alteri vt ſuppoſito: ſic enim hic numero Deus foret perſona, cum ſit ſubſtantia completa per ſe exiſtens, & incommunicabilis alteri vt ſuppoſito: repugnat enim vt hic numero Deus vniatur tanquam ſuppoſito alicui enti à ſe realiter diſtincto. Quare incommunicabilitas poſita in definitione perſonę eſt incommunicabilitas per prædicationem: vt enim inquit S. Thomas 3. part. quæſt. 3. art. 1. ad ſecundum: *Perſona dicitur incommunicabilis in quantum nõ poteſt de pluribus prædicari.* Et ideo hic numero Deus, & ſpirator non eſt perſona, quamvis ſit aliquid per ſe ſubſiſtens; quia non eſt aliquid incommunicabile pluribus realiter diſtinctis. E contra vero humanitas Chriſti non eſt perſona, quia licet ſit ſubſtantia individua, quæ de vno ſolo poteſt prædicari, non eſt tamen ſubſiſtens, cum non exiſtat in ſe, ſed in alio digniori ſe, nempe in Chriſto.

46 Ex his deducitur perſonam creatam importare in recto naturam, & de obliquo modum perfectionis, ſeu ſubſtantiæ, quia humanitas ipſa eſt ſubiectum ſupra quod cadit denominatio ſubſtantiæ individuæ, ſeu denominatio ſubſiſtentis, & incommunicabilis, è contra verò deducitur perſonã diuinam importare in recto perſonalitatem, ſeu ſubſiſtentiam relativam, & de obliquo naturam, quia nimirum Perſonalitas diuina non eſt entitas modalis, ſed eſt entitas per ſe ſubſiſtens, dantur enim in Deo tres ſubſtantiæ individuæ, ſeu tria ſubſiſtentia incommunicabilia; & denominatio incommunicabilis cadit ſupra ſubſtantiam relativam, & non ſupra eſſentiam, quæ per Paternitatẽ non redditur incommunicabilis; cum potius vi paternitatis fiat communicabilis Filio. Pater itaque eſt ſubſiſtens incommunicabile; & ſimiliter Filius, & Spiritus Sanctus, non autem hic numero Deus.

47 Hoc ſuppoſito explicatur noſtra ſententia, nam nomen filij eſt nomen ſuppoſiti, & perſonæ, quando ſermo eſt de viventi rationali, vnde quando in definitione filij dicitur, quod debet eſſe vivens à vivente in ſimilitudinem naturæ, illud ſupra quod cadit in recto denominatio perſonæ debet eſſe ſimilitudo ſubſiſtens producta ad repræſentandam naturã patris. Quare cum in creatis perſona importet in recto naturam, iſta in creatis eſt ſimilitudo, quam pater producit ad repręſentandam ſuam naturam. At in Deo cum natura non producatur, quia Pater in Deo non generat extendẽdo naturam, & multiplicando, ſed communicando eandem numero, quam ipſe habet; denominatio ſimilitudinis per ſe ſubſiſtentis productæ ad repræſentandum Patrem eſt ipſa Perſonalitas & ſubſiſtentia relativa Filij. Idque confirmatur: nam relatio ſimilitudinis inter divinas perſonas fundata in vnitate naturæ non eſt realis, ſed rationis tantum, vt rectè probat P. Vazquez 1. part. diſp. 167. At relatio ſimilitudinis filij ad Patrem non eſt rationis tantum, ſed realis, quia eſt relatio imaginis productæ ad repręſentandum Patrem, & exprimendas eius perfectiones. *Imago enim eſt ſimilitudo ad repræſentandum expreſſa*; vt docent Theologi cum D. Auguſt. lib. imperfecto de Geneſi ad litteram cap. 16. & lib. 5. quęſtion. ſuper Deuteronom. quæſt. 4. & lib. 83. quæſtion. q. 74. vbi ait, imaginem non eſſe quancumque ſimilitudinem, ſed eam ſolum, quę eſt expreſſa

ad

ad repræſentandum. Et ideo putat imaginẽ habere originem ab eo quod repræſentat, & cuius eſt imago: & ob hanc rationem dicit vnum ovum eſſe alteri ſimile, non tamen eius imaginem. Cùm ergo filius, quatenus eſt imago Patris ſit ſimilitudo producta ad exprimendas perfectiones patris, debet ſimilitudo iſta fundari in formalitate producta, nempe in ipſa perſonalitate Verbi, quæ ratione ſui eſt ſimilitudo intentionalis perfectiſsima, cõprehenſivè repræſentans omnes perfectiones Patris. Ergo ideo ſecunda perſona potius quam tertia eſt Filius, quia ſecunda potius quam tertia eſt ſimilitudo per ſe ſubſiſtens producta ad exprimendam naturam Patris, & omnes eius perfectiones, & ſimilitudo habens eandem naturam cum Patre. Hanc rationem diſcriminis inter generationes creatas, & divinam; non obſcure tradit D. Bonavent. in primum diſt. 3. quæſt. 2. in reſolutione quæſtionis, §. *Ad illud*, iis verbis: *Differt emanatio in his inferioribus & in Deo: quia in iis inferioribus terminatur ad eſſentiam, vel ſubſtantiam, quæ multiplicatur, ſed in diuinis terminatur ad hypoſtaſes: quoniam ergo hypoſtaſis ad quam terminatur proceſsio eſt amor, & hypoſtaſis ad quã terminatur generatio eſt imago; & amoris & nexus eſt ſpirari, non generari: è converſo imaginis eſt generari, non ſpirari*; id circò proceſsio ſecundæ perſonæ eſt generatio, & proceſsio tertiæ eſt ſpiratio. Sentit ergo Verbum ratione proprietatis perſonalis eſſe ſimilitudinem, & imaginem, & propterea eſſe filium.

48 Probo 2. meã ſententiam: quia vt inquit D. Thom. 4. contragentes capit. 11. *Hæc eſt vera generationis ratio in rebus viuentibus, quod id quod generatur, à generante procedat vt ſimilitudo eius, & eiuſdem naturæ cum ipſo.* Ecce D. Thomas duo requirit ad rationem generationis, & quod genitus procedat à generante, tanquam *vera ſimlitudo eius*, & præterea, quod ſit eiuſdem naturæ cum ipſo. At ſolum verbum, & non Spiritus Sanctus hoc vtrumque habet: nam Spiritus Sanctus etſi procedat eiuſdem naturæ cum Patre & Filio, non tamen procedit vt ſimilitudo Patris & Filij, quia Spiritus Sanctus non eſt ſimilitudo producta, ſed amor productus; Verbum vero vtrũque habet; quia ex cõceptu verbi eſt ſpecies expreſſa Patris, & ſimilitudo producta ad exprimendam eſſentiam, & perfectiones Patris, idque habet ratione proprietatis perſonalis, ſeu ratione formalitatis productæ, vt oſtendi diſput. 2. aliunde vero eſt eiuſdem naturę cum principio producente: ergo Verbum potius quam Spiritus Sanctus eſt Filius, quia eſt ſimilitudo producta.

49 Tertio ſuadetur noſtra ſententia: nam iuxta eundem D. Thomã 1. p. q. 35. art. 2. corpore, ideo Filius & non Spiritus Sanctus dicitur imago, *Licet Spiritus Sanctus accipiat ſpeciem ſimilem Patris; quia Filius procedit vt Verbum, de cuius ratione eſt ſimilitudo ſpeciei ad id, à quo procedit, non autem de ratione amoris.* Ergo iuxta D. Thom. ideo ſecunda perſona potius quam tertia eſt imago, quia ſecunda potius quam tertia procedit vt Verbum, & tanquam ſimilitudo intentionalis ſpecifica producta ad repræſentandum Patrem: ergo ideo ſecunda potius quam tertia eſt Filius, quia ſecunda potius quam tertia eſt ſimilitudo & imago producta ad repræſentandum Patrem. Probo conſequentiam; nam eſſe Filium & eſſe imaginẽ in divinis ſunt omnino idem; illaque perſona procedit vt Filius, quæ procedit vt imago. Dicitur autem Verbum a D. Thoma habere ſimilitudinem ſpeciei ad id, à quo procedit, ſeu ſimilitudinem ſpecificam cũ principio obiectivo, à quo procedit; quia cũ perfecte repræſentet quidditatem, & eſſentiam obiecti eſt ipſum obiectum in eſſe repræſentato ſecundum rationem ſpecificam; cũ enim Verbum divinum in repreſentando comprehendat eſſentiam Patris, eſt vnivoca quędam ſpecies & ſimilitudo illius eſſentiæ; ſicut imago materialis perfectè repræſentans & exprimens ſuum exemplar, eſt ipſum exemplar, quoad figuram & delineamenta exteriora, in quibus ipſi perfectè aſsimilatur.

50 Quod autem in Deo idem ſit eſſe Filium & eſſe imaginem probatur primo ex Auguſt. lib. 6. de Trinitat. cap. 2. dicente: *Filius eo imago quo filius.* Secundo ex Baſilio orat. 16. in illud Ioann. *In principio erat Verbum &c.* dicente: *Cur Verbum? quoniam imago eſt genitoris, totum in ſe monſtrans genitorem.* Tertio ex Athanaſio in epiſtola de decretis Nicænæ Synodi, vbi ita ſcribit: *Quemadmodum vnus eſt Deus, neceſſarium quoque eſt vnam eſſe Dei imaginem, quæ ipſius eſt Filius.* Et paulo poſt: *Si eum imaginẽ nomines, filium hoc ipſo eum eſſe iudicaveris, quid enim ſimile Deo, niſi ſua ipſius progenies?* Quarto ex Nazianzeno orat. 4. Theologiæ, quæ eſt 36. in ordine, vbi hæc habet: *Brevis & compẽdioſa, faciliſque paternæ naturæ declaratio eſt filius, omne enim quod genitum eſt, genitorem ſuum tacita quadam voce definit.* Quinto ex D. Anſelmo in Monologio cap. 53. Vbi cum pro poſuiſſet rationem vrgentiſsimam dubitandi, an Spiritus Sanctus ſit Filius, cum procedat ſimilis in

natura Patri & Filio,à quibus procedit, ſic ſtatim ſubiungit: *Sed ſicut Verbum mox vt conſideratur, ſe prolem eſſe eius, à quo procedit, evidentiſsimè probat promptam præferendo parentis imaginem, ſic amor apertè ſe prolem negat.* Nimirum quia Verbum ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo producta ad exprimendam naturam Patris; Spiritus vero Sanctus non eſt ſimilitudo, ſed amor, & impulſus productus. Sexto ex Sãct. Clemente Papa epiſt 1. ad Iacobum, qui loquens de verbo, inquit: *Eſt & ſpeculum, & character & imago Patris, in omnibus Patri ſimilis.*

51 Probatur quinto noſtra ſententia ex D. Thoma quæſt 27. art. 2. vbi probat, Verbum in Deo eſſe Filium, quia verbũ *eſt conceptio intellectus; conceptio autem intellectus eſt ſimilitudo rei intellectæ*; Et inſuper, *eſt in eadem natura exiſtens.* Ergo ſecũdum Div. Thomam ideo Verbum eſt Filius, quia eſt ſimilitudo producta à Patre intelligente ſeipſum ad exprimendas ſuas perfectiones, & eſt ſimilitudo ſubſiſtens in natura divina, ſeu ſimilitudo habens identitatem cum natura divina, quæ eſt ipſiſsima noſtra ratio. Confir. nam ibidem ad ſecundum, docet propterea Verbum in nobis non perfecte participare rationem generationis, *quia* cum in nobis intelligere non ſit ipſa ſubſtantia intellectus; *Verbum quod ſecundum intelligibilem actionem procedit in nobis, non eſt eiuſdem naturæ cum eo, à quo procedit; vnde non propriè & completè competit ſibi ratio generationis. Intelligere autem diuinũ eſt ipſa ſubſtantia intelligentis: vnde Verbum procedens, procedit eiuſdem naturæ ſubſiſtens, & propter hoc propriè dicitur genitus & Filius.* Itaque iuxta D. Thomã propterea Verbum mentis quod homo format de ſeipſo; dum ſeipſum intelligit, non eſt Filius, quamvis ſit imago quædam hominis, quia cum ſit imago realiter diſtincta à ſubſtantia hominis, non eſt homo: & e contra ideo Verbum productum à Patre intelligente ſeipſum eſt Filius, quia eſt imago producta à Patre ad exprimẽdas ſuas perfectiones, & imago ſubſtantialis exigens ratione ſuæ infinitæ perfectionis in repreſentando, realem identitatem cum natura quam repræſentat ſummè perfectè. Ergo ſententia D. Thomæ eadem eſt cum noſtra.

52 Probatur ſexto noſtra ſententia ex eodem D. Thoma 4. contragent. cap. 11. vbi probat Verbum divinum eſſe Filium Dei, quia eſt imago producta à Patre ad exprimendas ſuas perfectiones, & inſuper eſt imago habens eandem naturam cum Patre; quæ eſt ipſiſsima noſtra ſententia. Aſſumptum patet; nam cum S. Doctor dixiſſet: *Verbum Dei comparari ad res alias intellectas à Deo ſicut exemplar; ad Deum vero cuius eſt Verbum, comparari vt eius imaginem.* Siquidẽ vt paulo antea dixerat; *Verbum interius cõceptum eſt quædam ratio & ſimilitudo rei intellectæ: ſimilitudo autem alicuius in altero exiſtens, vel habet rationem exemplaris, ſi ſe habet vt principium: vel habet potius rationẽ imaginis, ſi ſe habeat ad id, cuius eſt ſimilitudo, ſicut ad principium.* Cum hoc, inquã, dixiſſet, exacte explicat, quomodo Verbum hoc: ipſo quod ſit imago ipſius eſſentiæ & ſubſtantiæ Patris ſit quoque filius, hoc præ „ claro diſcurſu: Eſt differentia inter intel- „ lectum & ſenſum: nam ſenſus apprehendit „ rem quantum ad exteriora eius acciden- „ tia, quæ ſunt color, ſapor, quantitas & alia „ huiuſmodi: ſed intellectus ingreditur ad „ interiora rei: & quia omnis cognitio per- „ ficitur ſecundum ſimilitudinem, quæ eſt „ inter cognoſcens, & cognitum, oportet „ quod in ſenſu ſit ſimilitudo rei ſenſibi- „ lis quantum ad eius accidentia: in intelle- „ ctu vero ſit ſimilitudo rei intellectę quan- „ tum ad eius eſſentiam. Verbum igitur in- „ tellectu conceptum, eſt imago vel exem- „ plar ſubſtantiæ rei intellectæ. Cum ergo „ Verbũ Dei ſit imago Dei, neceſſe eſt quod „ ſit imago Dei quantum ad eius eſſentiam. „ Hinc eſt quod Apoſtolus dicit ad Hebr. 1 „ quod eſt figura ſubſtantiæ Dei. Imago au- „ tem alicuius rei eſt duplex: eſt enim aliqua „ imago, quæ non communicat in natura „ cũ eo, cuius eſt imago, ſive ſit imago eius „ quantum ad exteriora accidentia, ſicut „ ſtatua ænea eſt imago hominis, nec tamen „ eſt homo: ſive ſit imago quantum ad ſub- „ ſtantiam rei; ratio enim hominis in intel- „ lectu non eſt homo. Imago autem alicuius „ rei, quæ eandem naturam habet cum re, „ cuius eſt imago, eſt ſicut filius regis, in „ quo imago patris apparet: & eſt eiuſdem „ naturæ cum ipſo. Oſtenſum eſt autẽ, quod „ Verbum Dei eſt imago dicentis quantum „ ad ipſam eius eſſentiam: & quod in eadem „ natura cum dicente communicat. Relin- „ quitur ergo, quod Verbum Dei non ſolum „ ſit imago, ſed etiam filius, non enim ſic eſ- „ ſe imaginem alicuius, vt eiuſdem naturæ „ cum illo ſit, in aliquo invenitur, qui filius „ dici non poſsit, dummodo hoc in viven- „ tibus accipiatur, nam quod procedit ex „ aliquo viventi in ſimilitudinem ſpeciei „ dicitur filius eius: hinc eſt, quod in Pſal- mo 2. dicitur: *Dominus dixit ad me, filius meus es tu.*

53 Et poſt modum probans proceſſionem Verbi à Patre eſſe naturalem, noſtram ſententiam manifeſtiſsime docet. *Manifeſtum eſt* (inquit) *quod Deus ſeipſum naturaliter intelligit, ſicut naturaliter eſt: ſuum enim intelligere eſt ſuum eſſe. Verbum igitur Dei ſeipſum intelligentis naturaliter ab ipſo procedit: & cum Verbum Dei ſit eiuſdem naturæ cum Deo dicente, & ſit ſimilitudo ipſius, ſequitur quod hic naturalis proceſſus ſit in ſimilitudinem eius, à quo eſt proceſsio, cum identitate naturæ. Hæc eſt autem vera generationis ratio in rebus viuentibus, quod id, quod generatur, à generante procedat vt ſimilitudo ipſius, & eiuſdem naturæ cum ipſo: eſt ergo Verbum Dei genitum vere à Deo dicente, & eius proceſsio generatio, vel natiuitas dici poteſt.* Hinc eſt quod in Pſalmo dicitur: *Ego hodie genui te*, id eſt, *in æternitate, quæ ſemper eſt præſens, & nulla eſt in eo ratio præteriti, & futuri.*

54 Itaque D. Thomas conſtanter docet, ideo Verbum eſſe filium; quia hoc ipſo quod ſit Verbum Dei intelligentis ſeipſum, eſt ſimilitudo & imago producta à Patre ad exprimendas ſuas perfectiones; & cum ſit eiuſdē naturæ cum patre eſt imago ſubſtantialis, quæ eſt Deus ſicut ipſe Pater. Ergo ſecundum Div. Thomam ſpecialis ſimilitudo propter quam Verbum potius, quam Spiritus Sanctus eſt filius, eſt ſimilitudo intentionalis producta, conveniens Verbo ratione formalitatis productæ: vt enim inquit Sanctus Doctor in eo capite: *Eſt de ratione Verbi, quod eſt intentio intellecta, quod procedat ab intelligente ſecundum ſuum intelligere; cum ſit quaſi terminus intellectualis operationis: intellectus enim intelligendo concipit & format intentionem, ſiue rationem intellectam, quæ eſt interius Verbum:* Ergo Verbum quatenus Verbum includit formalitatem productam per actum intelligendi, ratione cuius Verbum eſt ſimilitudo rei intellectæ, producta ad exprimendas eius perfectiones. Ergo ſimilitudo ſpecialis cum principio producente propter quam Verbum potius quam Spiritus Sanctus dicitur procedere in ſimilitudinem naturæ, non ſumitur ex formalitate communicata, nempe ex natura divina, vt contendunt Thomiſtæ; ſed ex formalitate producta; quæ in Verbo eſt ſimilitudo, & ſpecies expreſſa, in Spiritu autem Sancto, non eſt ſimilitudo, ſed impulſus ſeu amor. Ac proinde eſſe eiuſdem naturæ cum principio producente, eamque naturam accipere ex vi ſuæ proceſsionis, non ſufficit in Deo ad rationem filij; quia totum hoc convenit Spiritui Sancto; ſed vlterius requiritur, quod ipſum vivens procedens ab alio, ſecundum formalitatem productam, quam importat in recto, ſit ſimilitudo expreſſa ad repræſentandas perfectiones principij. In creatis autem ſufficit quod vivens accipiat ab alio vivente tanquam principio intrinſeco eādem naturam ſpecificam, vt ſit filius; quia in creatis vivens productum importat in recto naturam; & in ipſo eadem eſt formalitas producta & communicata; ac proinde ipſa natura cum ſit producta in creatis, & producta ad repræſentandam eſſentiam patris, ipſa eſt fundamentum relationis imaginis: in Deo autem fundamentum hoc, non eſt natura, ſed relatio, nam ſimilitudo fundata in natura inter divinas perſonas, eſt communis omnibus perſonis, & non fundat relationem imaginis, quæ debet eſſe realis, & ſoli convenit Verbo reſpectu Patris.

55 Denique mens D. Thomæ ſatis conſtat ex modo, quo in eo cap. 11. & in compendio Theologiæ cap. 37. probat in Deo dari Verbum mentis, nimirum, quia cum neceſſe ſit Deum ſeipſum intelligere, neceſſe eſt vt Deus intellectus ſit in ſeipſo, vt intelligente: *Intellectum autem in intelligente eſt intentio intellecta & Verbum. Eſt igitur in Deo intelligente ſeipſum Verbum Dei quaſi Deus intellectus, ſicut Verbum lapidis in intelligente eſt lapis intellectus.* Et vt paulò poſt addit: *Oportet, quod in homine intelligente ſeipſum Verbum interius conceptum non ſit verus homo, naturale hominis eſſe habens: ſed ſit homo intellectus tantum, quaſi quædam ſimilitudo hominis vera ab intellectu apprehenſa ſeu formata: ipſum vero Verbum Dei ex hoc ipſo quod eſt Deus intellectus, eſt verus Deus habens naturaliter eſſe diuinum, eo quod non eſt aliud naturale eſſe Dei, & eius intelligere.* Ergo iuxta D. Thomā ideo ſecunda potius perſona quam tertia eſt Verbum & Filius, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt Deus, intellectus, id eſt ſimilitudo Dei formata ab intellectu Patris ad repræſentandas infinite perfecte ſuas perfectiones, quæ ſimilitudo eſt Deus verus, quia cum ſit ſimilitudo per ſe ſubſiſtens & ſubſtantialis exigit identitatem realem cum eſſentia Patris.

56 Denique & quidem principaliter probatur noſtra ſententia ex Auguſtino lib. 7. de Trinit. cap. 2. dicente: *Eo Filius quo Verbum, & eo Verbum quo Filius.* Quod prius docuerat Athanaſius Orat. 2. contra Arrianos ijs verbis: *Eo ipſo, quo Verbum Patris ſui, eſt Filius, & Filius eſt Verbum Patris, eiuſque ſapientia.* Quod Auguſtini aſſertum approbant omnes Theologi poſt S. Thomam 1. p. q. 34. art. 2. ad tertium. Ergo ideo ſecunda perſona potius quam tertia eſt filius, quia ſecunda potius quam tertia eſt Verbum. Ac ideo

ſe-

ſecũda perſona potius quam tertia eſt Verbum, quia ſecunda ſecundum ſuam proprietatem perſonalem, qua diſtinguitur ab Spiritu Sancto eſt ſimilitudo producta ad exprimendas perfectiones patris; Spiritus Sanctus vero non eſt ſimilitudo producta ad exprimendas perfectiones ſui principij, ſed pondus, inclinatio, & impulſus in bonitatem Patris & filij, qui ipſum producunt; vt oſtenſum fuit diſp. 2. ſect. 2. & 10. Ergo ideo ſecunda perſona potius quã tertia eſt filius, quia ſecunda potius quam tertia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo intentionalis producta ad exprimendas perfectiones ſui principij, ſeu quia eſt imago intentionalis infinita cum perfectione repreſentans eſſentiam & perſonam Patris; ex qua infinita perfectione provenit vt ſit imago per ſe ſubſiſtens, & identificata realiter cum natura divina. Tertia vero quamvis ratione ſuæ proprietatis perſonalis ſit impulſus quidam productus tendens infinita cum perfectione in bonitatem Dei, ratione cuius perfectionis eſt amor quidam productus per ſe ſubſiſtens, & exigens identitatem realem cum natura divina: ac proinde quãvis ex vi proceſsionis communicetur ipſi formaliter natura divina; tamen non eſt filius, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis non eſt ſimilitudo producta, ſeu imago, ſui principij. Itaque perſonã productam accipere vi ſuæ proceſsionis naturam divinam eſt quidem neceſſarium ad rationem filij in Deo, non tamen ſufficit; ſed vlterius requiritur, quod perſona producta ſecundum id quod importat in recto ſit ſimilitudo producta & imago.

57 Si autem quæras, an aliquo pacto diſtinguantur Filius & Verbum in Deo; reſpondeo non diſtingui virtualiter intrinſece, nec ratione noſtra tanquam duas formalitates diverſas, ſicut diſtinguntur miſericordia & iuſtitia: quia cum generatio in divinis fiat per intelligibilem actionem, terminus productus per actum intelligẽdi in Deo quatenus ſic productus eſt Filius & quatenus ſic productus eſt Verbum; nam Verbum eſt terminus productus per actionem intellectus: *Vnde in nomine Verbi eadẽ proprietas importatur, quæ in nomine Filij*, vt inquit D. Thom. q. 34. art. 2 ad tertium id probans ex Auguſtino. Tamen, vt optime inquit P. Vazq. 1. p. q. 145 quamvis eadem ſit proprietas Filiationis, imaginis & Verbi, differunt ex modo ſignificandi, quatenus aliquid connotatur in vna, quod non connotatur in alia; filius enim ſolum ſignificat relationem procedentis ab aliquo per generationẽ: Verbum autem præter hanc, quam expreſſe & ſpeciatim non ſignificat, connotat etiam reſpectũ rationis ad creaturas, quas repræſentat, eum vero non connotat imago, quæ ſolum dicit reſpectum ad id cuius eſt imago.

Et vt inquit S. Thomas loco nuper citato; *natiuitas Filij*, quæ eſt proprietas perſonalis eius, diverſis nominibus ſignificatur, quæ filio attribuuntur ad exprimendam diverſimode perfectionem eius: nam vt oſtendatur connaturalis Patri, dicitur Filius; vt oſtendatur coæternus, dicitur ſplendor: vt oſtendatur omnino ſimilis dicitur imago: vt oſtendatur immaterialiter genitus dicitur Verbum. Non potuit autem vnum nomen inveniri, per quod omnia iſta deſignarentur.

58 Godoy t. 3. in 1. p. pag. 95. num. 68. ait, licet Verbum & Filius conveniant re & ratione in eo, quod dicunt in recto, nempe in relatione; differre tamen in eo, quod important de connotato & obliquo: nam filius inquit, importat naturam ſub conceptu naturæ, ſeu radicis attributorum; Verbum vero non importat naturam ſub conceptu naturæ & & radicis, ſed ſub conceptu repræſentantis actualiter primo divinam eſſentiam, & ſecundo alia, quæ per divinum intellectum neceſſario attinguntur. Sed hæc ad modum loquendi ſpectant, & non probant Verbum importare aliquam formalitatem ſive productam, ſive communicatam, quam non importet Filius; licet nos ob noſtrum modum imperfectum concipiendi eandem formalitatem virtualiter intrinſece indiviſibilem, poſsimus in ordine ad diverſa connotata diſtinguere à ſeipſa. In eo tamen vehementer diſplicet hic author, quod nullam rationem repræſentationis agnoſcit in Verbo, quæ ei non conveniat ratione prædicati abſoluti: quod revera nihil aliud eſt, quã auferre rationem cur ſecunda perſona potius quam tertia ſit Verbum; vt conſtat ex dictis diſp. 2. ſect. 1. Noſtram ſententiam præter Patres citatos, defendit aperte acutiſsimus Aureolus in 1. diſt. 27. vbi docet, hoc quod eſt repræſentare creaturas convenire Verbo ratione relativi, & non per ſe ratione abſoluti; quia nimirum ratione relativi eſt ſimilitudo producta creaturarum, in qua tanquam in exemplari & arte illæ repræſentantur. Et vt teſtatur Faſſolus q. 27. art. 2. dub. 6 n. 60. Aureolus in 1. diſt. 9. p. 1. art. 2. 3. & 4. docet non eſſe in divinis generationem, quæ ſit productio terminata ad ſubſtantiam, ſed ſolum terminata ad imaginẽ ſive ſimilitudinem, ſive ſpeciem, ſive apparentiam, ſive relucentiam obiectivam. Sentit ergo formalitatem productam in Filio, eſſe ſimilitudinem, ſeu imaginem obiectivam, in qua Pater ſeipſum & omnia cognoſcit; & ideo docet ſecundam perſonam potius quam tertiam eſſe filium, quia ſecunda potius quam tertia eſt imago, & ſimilitudo obiectiva ratione formalitatis productæ.

SE-

SECTIO VLTIMA.

Soluuntur obiectiones.

60 ARgumenta, quibus impugnari ſolet ſententia P. Vaz. magna ex parte militant contra noſtrã ſententiã. Obijcies ergo primo argumentũ, quo Godoy p. 76. n. 13. impugnat P. Vaz. nam ratio imaginis ad generationẽ terminãdã, & ad rationẽ Filij ſufficiens, eſt imago naturalis, vt patet in Filio creato, qui non eſt imago intentionalis Patris, ſed imago naturalis; at hæc cõpetit Spiritui S. eo ipſo quod procedat vt ſimilis in natura ex vi proceſsionis: non enim alia ratione Filius in creatis eſt imago naturalis ſui genitoris, niſi quia per generationẽ accipit naturã formaliter, in qua aſsimilatur illi, quin ad hoc requiratur quod per intellectũ procedat, ergo ſi Spiritus S. accipit ex vi proceſsionis naturam divinã erit imago ſufficienti ratione vt ſit Filius, & eius proceſsio ſit generatio. Reſp. tamẽ ad conceptũ filij ſufficere quod ſit imago naturalis Patris; cæterũ rationẽ imaginis naturalis vt oponitur imagini intentionali, quæ eſt opus potẽtiæ intellectivæ, eſſe ex terminis ſuis imperfectã, & ſolũ cõvenire poſſe ſuppoſito creato; ac proinde minime cõvenire Spiritus S. quãvis huic ex vi proceſsionis cõmunicetur formaliter natura divina, & procedat vt Deus, & vt perſona divina. Ratio eſt, quia vt definit Aug. l. 83. quæſt. q. 74. *imago eſt perfecta ſimilitudo ad ſuũ prototypon repræſentandũ expreſſa*: ſi ſit imago artificialis, eſt ſimilitudo in figura externa: ſi ſit imago naturalis ſubſtãtialis, eſt ſimilitudo fundata in productione naturæ ſubſtantialis; vivẽs enim, quod procedit ab alio tanquã filius; debet procedere vt ſimilitudo eius: ac proinde debet dari ſimilitudo naturalis producta, & cũ ſimilitudo naturalis, prout cõtra diſtinguitur ab intentionali, fundetur in ipſa natura, debet natura procedentis eſſe producta, ad hoc vt procedens ſit imago naturalis ſui principij: vt enim inquit D. Th. 4. contrag. c. 11. *Hæc eſt vera ratio generationis in rebus viuentibus, quod id, quod generatur, à generante procedat vt ſimilitudo ipſius, & eiuſdẽ naturæ cum ipſo.* Quod verificari nõn poteſt vbi natura procedentis eſt eadẽ numero cũ natura principij, niſi perſona procedẽs in recto dicat aliquã formalitatẽ productã, quæ ſit ſimilitudo principij, ſeu ſimilitudo repræſentans principium, quod neutiquã convenit Spiritui Sancto.

61 Quod confirmo: certũ eſt in divinis rationẽ imaginis ſoli filio cõvenire, vt probat S. Th. q. 35. a. 2. ex cõmuni conſenſu P. Lat. Ergo ad rationẽ imaginis proprie ſumptã non ſufficit vnitas eiuſdẽ numero naturæ: ergo non ſufficit quod aliqua perſona procedat ab alia, ab eaque accipiat eandẽ naturã, vt ſit imago naturalis talis perſonæ à qua procedit: ergo requiritur ad rationẽ imaginis naturalis, quod detur natura producta ad repræſentandã naturã Patris, vt enim conſtat ex definitione Aug. imago eſt ſimilitudo expreſſa ad repræſentandũ prototypon, id eſt producta in illũ ſcopũ. Imago ergo vt ſic, importat in recto ſimilitudinem productã: ergo ratio imaginis non convenit Spiritui S. nã iſte non importat in recto formalitatẽ, quæ ſit ſimilitudo producta ad repręſentãdũ, ſuũ principiũ, ſed quæ ſit pondus, & inclinatio affectiva in bonitatẽ infinitã Patris & Filij, à quibus producitur. Natura autẽ divina, quã accipit Spiritus S. ex vi proceſsionis quãvis ſit repræſentatio formalis, quatenus eſt intellectio, & ſapientia, à qua Spiritus S. denominatur intelligens & ſapiens, non eſt tamen repræſentatio producta; cũ prędicata abſoluta in divinis non producãtur. Imago ergo pure naturalis ex terminis ſuis dicit imperfectionẽ, quia ſignificat ſimilitudinẽ fundatã in natura producta ad repræſentandũ ſuũ principiũ: nã relatio imaginis debet fundari in vera productione. Cũ ergo relatio imaginis pure naturalis non fundetur in repræſentatione intellectuali producta, debet fundari in natura producta, ac proinde in natura diſtincta realiter à natura ſui principij, & conſequenter in natura finita & limitata. Quare licet Spiritus S. evadat ex vi ſuæ proceſsionis eiuſdẽ naturæ cũ principio ſuo, ſitque ex vi ſuæ proceſsionis Deus de Deo & perſona divina; non tamẽ eſt formaliter vivẽs à vivẽte in ſimilitudinẽ naturę; quia formalitas producta, quam importat in recto, non eſt ſimilitudo producta ad repræſentandum ſuum principium.

62 Sed obijcies ſecundo: ergo Verbũ non eſt imago naturalis Patris, ſed imago pure intentionalis: at hoc eſt falsũ: Verbũ enim eſt filius; de conceptu autẽ filij eſt eſſe imaginẽ naturalẽ patris. Reſp primo neg. primã conſ quæ ex conceſsis non ſequitur: non enim dixi imaginẽ naturalẽ vt ſic ex terminis ſuis dicere imperfectionẽ; ſed imaginẽ pure naturalẽ: nã imago pure naturalis excludit rationẽ imaginis intellectualis, petitque vt terminus productus per generationẽ non producatur per actũ intelligẽdi; proindeque petit vt Filius non ſit Verbum patris productũ ad repræſentandũ intẽtionaliter perfectiones ſui principij: ac proinde petit vt terminus productus per generationẽ habeat naturã productã, in cuius productione fundetur relatio imaginis: nã relatio imaginis debet fundari in productione ſimilitudinis vnde ſi ſimilitudo illa nõ ſit repræſentativa, qualis eſt, quę cõvenit Verbo ratione ſuæ proprietatis perſonalis, debet eſſe fundata in productione naturæ. At imago naturalis vt ſic prout præſcindit à pure naturali. & à naturali & intẽtionali ſimul ſolũ dicit ſimilitudinem perfectã productã ad repræſentandũ ſuũ prototypon. Si ratio illa con-

trahatur ad imaginẽ puræ naturalem, exprimit imperfectionẽ; quia petit ſimilitudinem fundaram in productione naturæ. Si autem contrahatur ad imaginẽ naturalẽ & intentionalẽ ſimul, nullã imperfectionem dicit, quia dicit ſimilitudinem productam ad repræſentandam naturam Patris, & ſimul exigentem identitatẽ cum illa. Et iuxta hunc ſenſum imago intentionalis vt ſic præſcindit ab imperfectione: nã imago intentionalis vt ſic importat Verbum mentis productum ad repræſentandam naturam ſui principij, ſi imago ſit pure intentionalis excludit idẽtitatem realem Verbi cum natura ſui principij; & ideo imago intentionalis, quam Angelus vel homo format de ſe ipſo, dum ſeipſum intelligit, vel quam format de Deo dũ Deũ intelligit, eſt imperfecta, quia eſt pure intentionalis, & excludit identitatem realem cum natura obiecti repræſentati, per cuius influxũ producitur. At vbi imago intentionalis non eſt pure intentionalis, ita eſt ſimilitudo producta ad repræſentandam naturam ſui principij, vt ratione ſuę perfectionis in repræſentando exigat identitatẽ realem cum illa natura: vnde terminus productus eſt ſimilitudo producta ad repræſentandum ſuum principium & ſimul eſt eiuſdẽ naturæ cum illo, ac proinde eſt Verbũ & ſimul filius. Reſp. ſecũdo diſtinguendo illam propoſitionem: *Ergo Verbum non eſt imago naturalis Patris, ſed pure intentionalis*, ſi ly *pure intentionalis* excludat identitatem realem cũ natura Patris, vel ab illa identitate præſcindat; nego Verbũ eſſe imaginem pure intentionalẽ Patris; nam Verbum diuinũ importat in recto repræſentationem naturæ Patris ita perfectã, vt titulo infinitæ perfectionis in repræſentando naturã Patris exigat identitatẽ realẽ cum natura Patris: ſi ly *pure intentionalis*, excludat rationẽ imaginis fundatã in productione naturę; concedo Verbum eſſe imaginẽ pure intentionalẽ, quia licet ſit ſimilitudo producta ad repræſentandam naturã, & perfectiones Patris; ſimilitudo producta non eſt natura ipſius Verbi, ſed perſonalitas virtualiter intrinſece diſtincta à natura; quã perſonalitatem importat in recto perſona divina; cum tamen perſona creata importet in recto naturã; ob quã cauſam perſona creata nequit eſſe ſimilitudo producta quin eius natura ſit producta. Et licet Verbũ ſit imago pure intentionalis in hoc ſenſu, eſt tamen imago infinite perfecta in illa linea; quia eſt repræſentatio producta per ſe ſubſiſtẽs, & ex cõceptu repræſentandi cum infinita perfectione naturã & attributa Patris, exigit identitatẽ realẽ cum natura Patris & eius attributis, vt enim docet D. Th. q. 27. a. 1. ad ſecundũ: *Manifeſtũ eſt, quod quanto aliquid magis intelligitur, tanto cõceptio intellectualis eſt magis intima intelligenti, & magis vnũ: nam intellectus ſecundũ hoc quod actu intelligit, ſecundũ hoc fit magis vnũ cum intellecto, vnde cum diuinũ intelligere ſit in vltimo perfectionis, neceſſe eſt quod Verbum diuinũ ſit perfecte vnum cũ eo, à quo procedit abſque omni diuerſitate.* Quare quia Pater producit Verbũ per actũ intelligẽdi infinite perfectũ in linea intellectionis, & identificatũ cum ſua eſſentia; producit Verbũ, quod titulo repreſentandi cũ infinita perfectione eſſentiã & attributa Patris petit identificari realiter cum eſſentia Patris, ac proinde producit Verbũ, quod per eandẽ formalitatẽ ſit Verbũ & ſit filius, & eo ſit Verbum, quo eſt Filius, & eo Filius, quo eſt Verbum; quia iſte filius eſt productus per intelligibilem actionem.

63 Iuxta hunc diſcurrendi modum imago pure intentionalis præſcindit ab eo, quod ſit perfecta; vel imperfecta. Si imago intẽtionalis procedat ab intellectu non intelligente per ſuã ſubſtantiã, ſed per actũ à ſe realiter diſtinctum; illa imago pure intentionalis erit imperfecta, quia erit accidens intelligentis ab eius natura diſtinctũ: ſi autẽ imago intentionalis procedat ab intellectu intelligente per ſuã ſubſtantiam, qualis eſt ſolus intellectus divinus, illa imago pure intentionalis erit ab omni imperfectione libera; quia erit imago per ſe ſubſiſtens infinita cũ puritate & limpiditate repræſentans perfectiones ſubſtantiæ intelligentis, & titulo huius perfectionis repræſentativæ exigens identitatẽ cũ eſſentia intelligentis. Quãvis autẽ Verbũ divinũ dicatur imago pure intentionalis in hoc ſenſu, quia non eſt imago naturalis, de cuius conceptu eſt, vt relatio imaginis fundetur in productione naturæ, in qua genitũ aſsimilatur generanti: tamen iſta imago pure intentionalis dicitur naturalis in alio ſenſu, quatenus producitur ex determinatione naturæ, quo pacto naturaliter intelligimus prima principia, ad quorũ cognitionẽ determinamur à natura, & non intelligimus naturaliter cõcluſiones, quarũ notitiam ſtudio & labore adquirimus; prout notavit D. Th. 4. contrag. c. 11. explicans enim quo pacto Verbũ Dei naturaliter generetur, vtitur ſimilitudine intellectus creati, qui dicitur intelligere naturaliter prima principia; non autẽ cõcluſiones, quas cũ ſtudio quęrit & cũ labore invenit. Verbũ ergo Dei quãvis ſit imago pure intẽtionalis, erit imago naturalis in eo ſenſu, in quo Verbũ quod formamus de primis principijs dicitur imago naturalis: quatenus naturaliter procedit ab intellectu. Abſolute vero poteſt etiã in alio ſenſu dici imago intentionalis, & naturalis ſimul, quatenus non ſolũ procedit naturaliter ab intellectu divino; ſed quatenus hęc imago Dei naturaliter procedẽs ab intellectu divino exigit identitatẽ in eſſentia cũ ſuo principio producente; quod non habet vllum Verbũ mentis creatum.

DIS-

DISPVTATIO QVINTA,

AN VERBVM PER SE PROCEDAT EX COGNITIONE SOLIVS ESSENTIAE, ET ATTRIBVTORVM, AN TOTIVS TRINITATIS?

CVM ex ſuperioribus conſtet Verbũ eſſe terminũ productũ per actũ intelligẽdi, inquirimus in præſenti quiſnã ſit ille actus intelligẽdi, an ſit cognitio ſolius eſſentiæ & attributorũ, an totius Trinitatis?

SECTIO PRIMA.

Status quæſtionis, Authorum placita: & verioris ſententiæ propoſitio.

2 DVbiũ eſſe nõ poteſt, an realiter & idẽtice, vel concomitanter omnis omnino, & omnis prorſus obiecti diuina cognitio ſit principium Verbi; eo ſiquidẽ pacto cũ vnica ſit quęſt. locus nõ relinquitur. Dubitatio igitur reduplicatiue procedit de cognitione quatenus per ſe requiritur ad productionẽ Verbi, ſive quatẽnus eſt principium, aut productio Verbi. Non enim omnia, quæ in aliquo principio inueniuntur, ſe habent per ſe ad omnes illius productiones, vt animalitas licet ſit in homine, per accidẽs ſe habet ad diſcurſum humanũ: & ſicut nõ formaliter per naturã, ſed per ſubſiſtentiã Verbũ terminat naturã humanã, & ſicut in præſenti, vt cõmunior ſententia tenet, Verbũ per ſe non procedit ex cognitione futurorũ: & vt alij opinantur, creaturæ non procedunt per ſe à Deo vt Trino. Simili ergo ratione quæſtio in præſenti eſt, quæ obiecta repræſentare debeat diuina cognitio, non vt diuina, vel vt in ſe, & adæquate ſumpta, ſed vt productio, vel vt productiua Verbi eſt.

3 Sed enim de prædicatis neceſſarijs, & abſolutis, tã eſſentialibus, quã attributalibus, omnique adeo perfectione diuina, quę relatiua nõ ſit, nulla eſt inter Theologos controuerſia, omnibus ſcilicet vnanimi conſenſu affirmantibus per ſe Verbũ à cognitione eorũ omniũ procedere. Cuius ſententiæ vel potius certiſsimę ſuppoſitionis fundamentũ à fortiori conſtabit ex ſequentibus, tota igitur difficultas reuocatur ad cognitionem perſonarum: quibus poſitis.

4 Prima ſententia eſt Scoti exiſtimantis Verbũ non procedere ex cognitione vllius perſonæ. Ita explicant Scoti ſententiã Suar. Vazq. Ruiz, & alij mox citandi. Secunda ſententia eſt Verbum procedere ex cognitione primæ perſonæ, ſed non Filij, nec Spiritus S. Ita Ioan. Puteanus q. 34. a. 3. n. 2. Acharius apud Præpoſitũ infra & alij nonnulli apud Arrub. & Faſſ infra: tertia docet procedere ex cognitione Patris, & Filij, ſed non Spiritus S. ita Vaz. d. 141. c. 3. & 4. & d. 143. c. 2. & 3. quem ſequitur Gamach. apud Præp. Ægyd Luſit. t. 1. de Beatit. q. 4. a 24. §. 5. Aloyſius Turr. d 18 dub. 2. & Alarc. tr 5. d. 8. c 7. quarta nonnullorum apud Alarc. docet, procedere ex cognitione Patris, & Spiritus Sanct. ſed non ex cognitione ſui ipſius. Vltima denique & communis tam inter Thomiſtas, quã inter noſtros ſententia eſt, Verbũ per ſe procedere ex cognitione omniũ perſonarũ. Ita cum Aug. 15. de Tr. c. 14. S. Th. 1. p. q. 34. a. 1. ad 3. Exim. Doct. l. 9. de Tr. c. 4. & 5. Mol. Valenc. Zuñ. Gran. Ruiz, Bonav. Gabriel, Rich. & alij apud Amicum illis ſubſcribentem 1. p. d. 76. n. 86.

5 Quæ ſententia efficaciter ſuadetur in hũc modum Verbũ per ſe procedit vt infinite perfectũ in ratione Verbi: ergo per ſe procedit ex cognitione infinite perfecta; ſola autẽ cognitio exacte cõprehenſiva diuinæ eſſentiæ eſt infinite perfecta; ergo procedit ex cognitione exactè cõprehẽſiua diuinæ eſſentiæ. At eiuſmodi cognitio neceſſario debet comprehendere totã Trinitatẽ; ergo per ſe procedit ex cognitione cõprehenſiua totius Trinitatis. Minor ſuadetur, tum quia eſſentia divina eſt prima radix adæquate, & perfectiſsime cõtinens omnes diuinas relationes: implicat autẽ exacte cõprehendere radicẽ ſic continentẽ proprietates, & has non cõprehendere: tũ quia eſſentia diuina ratione ſui formaliter exigit identitatẽ realẽ cum relationibus; imò ratione ſui formaliter eſt idẽtificatio activa cum illis: nequit autẽ exacte cõprehendi illa exigentia, & identificatio, quin terminus exigentiæ, & paſſiva identificatio comprehendatur.

6 Confirmatur Primo, quia Verbum per ſe procedit ex illa cognitione, quam Pater per ſe formaliter cõmunicat ipſi, Pater autẽ per ſe cõmunicat formaliter Filio cognitionẽ cõprehenſiuã totius Trinitatis: ergo, &c. Probo minor; quia Pater per ſe communicat formaliter Filio ſuã eſſentiam: eſſentia autem diuina conſiſtit in perfectiſsima cognitione obiecti perfectiſsimi, ac proinde in cognitione perfecte penetrante myſt. Trinit. ergo per ſe cõmunicat illi cognitionẽ cõprehenſivam Trinitatis. Confirm. ſecundo Pater generat Verbũ, dum ſe ipsũ comprehenſive contẽplatur: vt enim inquit Eximius Doct. l. 9. de Tr. c. 4. n. 14. *certiſsimũ eſt, Patrẽ producere Verbũ vt ſui ipſius imaginẽ,*

& vt ſe in illo & per illud intellectualiter repræſentet: quomodo autē, poteſt vt ſui imaginē Verbū producere, niſi ſe ipſum vt exēplar inſpiciat? ergo procedit Verbū ex cognitione comprehenſiva Patris: ergo ex cognitione cōprehenſiva reliquarū perſonarū: implicat enim Patrem ſe ipſum comprehendere, quin ſuā fœcunditatem ad producendū per intellectum, & voluntatem cōprehendat, ſive quin comprehendat vim generativam, & ſpirativā: has autē nequit comprehendere, quin cognoſcat earum terminos, quos ſane nequit cognoſcere ſolū inadęquate, & non comprehenſive: ergo implicat, Patrem ſe ipſum comprehendere, quin comprehendat Filium & Spiritum S. ergo, &c.

SECTIO SECVNDA.

Soluuntur obiectiones.

7 OBijcies primo de conceptu cognitionis cōprehenſivæ ꝺivinę eſſentiæ nō eſſe quod pro quolibet ſigno attingat omnia, quæ ſunt formaliter in Deo: nā Pater pro priori ad generationē Verbi cōprehēdit eſſentiā diuinā, quin tamen pro illo priori cognoſcat decreta libera: in illo namque ſigno nequit exiſtere ſcientia contingens qualis eſt ſcientia decretorū; cum omnis formalitas cōtingēs ſuppo nat perſonas iam conſtitutas: ergo quāvis Verbum procedat ex cognitione comprehendente eſſentiā divinam pro illo priori, non tamen ex ſcientia pro illo priori attingente Filiū, & Spiritū S. & ratio à priori videtur eſſe, quod ſciētia divina cognoſcens res, prout ſunt in ſe, nequit terminari ad obiectū, antequā obiectū detur; & ideo non terminatur pro illo priori ad decreta, quia hæc pro illo priori non exiſtunt: ergo cum pro illo priori nec Filius, nec Spiritus S. exiſtat, pro tunc ad illos non terminatur.

8 Sed contra eſt, quia cognitio illa nequit præſcindere pro illo primo ſigno ab vllo præſentato tunc exiſtenti, alioqui foret inadæquata, & imperfecta: ergo cognoſcit eſſentiā divinā vt radicē perfectē continentem omnes relationes, ſiquidē illa continentia eſt prædicatum virtualiter indiſtinctu ab eſſētia: hoc autē prędicatū cognoſcere nequit adæquate, quin relationes attingat: ergo, &c. quare licet relationes non exiſtant in ſe ipſis pro illo priori, nihilominus pro illo priori exiſtunt in eſſentia, & ratione illius ſunt pro illo priori cognoſcibiles. Ex quo patet, non eſſe eandē rationē de decretis liberis; hæc enim nō ſunt cognoſcibilia pro illo ſigno; ſiquidē eſſentia exiſtens pro illo primo ſigno non habet connexionē cum exiſtentia alicuius decreti determinate ſumpti. Adde in decretis liberis dari inſuper aliam rationē, ne ſint cognoſcibilia pro illo primo ſigno, quę nō militat in relationibus: nā quatenus libera poſtulāt, vt nihil præcedat origine vel natura habens infallibilē connexionē cum ipſorū exiſtentia: ac proinde poſtulant cognoſci potius per cognitionem ſe habentē pro poſteriori: relationes vero cum neceſſario dimanent ab eſſentia, poſtulant cognoſci cum primum ipſa cognoſcitur. Obijcies ſecundo ex noſtra ſentētia ſequi, Verbū procedere à ſe ipſo, & ab Spiritu S. ſiquidem ab illo obiecto procedit, ex cuius cognitione oritur. Nego ſequelā, & eius rationē: nam tunc ſolum actus notionalis procedens à cognitione obiecti, ab hoc quoque procedere dicitur, quādo obiectū movet ad cognitionē, vel per ſe ipſum immediate, vel mediante ſpecie à ſe producta; non autē quando eſt pure terminativū cognitionis, vt contingit in præſenti. Nam nec perſonæ procedentes, nec Pater ipſe ſunt obiectū motivum illius cognitionis, per quam Verbum procedit: intellectus namque divinus, cum ſit ex ſe in omni linea completus ad intelligendū, habet ratione ſui omne cōplementū, quod intellectus creatus capit ab obiecto. Vnde ipſe eſt facultas intellectiva, & ſpecies intelligibilis, & intellectio actualis omniū intelligibiliū, ac proinde illi repugnat, per aliquid à ſe virtualiter diſtinctū cōpleri. A cognitione autē Spir S. rectē poteſt Verbū procedere, quia cum hæc exiſtat pro priori ab Verbū, rectē poteſt ſuo modo in illud influere; at Spiritus S. cū ſit pro poſteriori, nequit hoc præſtare.

9 Quod ſi vt plures volunt, inter quos eſt P. Vaz. 1. p. d. 112. c. 2. & 3 productio Verbi ſit actus intelligēdi, ita vt detur duplex intellectio, altera eſſentialis cōmunis tribus perſonis, altera notionalis, & propria Patris, per quā intelligendo producat, & producendo intelligat: hæc notionalis intellectio nequit pro obiecto motivo reſpicere perſonas procedentes vtpote origine poſteriores, ac proinde incapaces cōplendi intellectū paternum ad illā intellectionē, ſed ad ſummū reſpiciet Patrē ſecū virtualiter idētificatum: ſi enim intellectio eſſentialis nequit reſpicere pro obiecto motivo aliquod virtualiter à ſe diſtinctum, & origine virtuali poſterius; multo minus intellectio notionalis poterit reſpicere aliquid origine reali poſterius.

10 Nec video, quā vim habeat ratio, quam vrget P. Vaz. illa d. 142. n. 25 nam ſi formaliter (inquit) Verbū procedit cognitione, qua cognoſcitur Spiritus S. ſequitur in illo priori, quo formaliter intelligitur Filius procedere, eſſe etiā Spiritum S cognitū, & ita vt obiectū movere, & eſſe obiective principiū. Non, inquā, video, quā vim habeat hæc ratio: nam ex eo quod pro illo priori intelligatur Spiritus S. cognitus, ſolum ſequitur, pro illo priori terminare cognitionē quaſi extrinſece; ſtat autem obiectū terminare cognitionē: & minime ad illā movere.

12 Obijcies tertio cognitio Spiritus S. vel Filij, ex qua Verbū procederet, deberet eſſe in-

intuitiva: at intuitiva eſſe nequit, quia cognitio intuitiva ſupponit exiſtentiã ſui obiecti: cognitio autẽ, ex qua Verbũ procedit, nequit ſupponere exiſtentiã illius, vel Spiritus S. vt patet: ergo, &c. Propter hoc argumentum aliqui dixerunt, cognitionẽ, quam habet Pater de reliquis perſonis pro priori ad generationẽ Verbi, eſſe abſtractivam: falſo tamen, quia vt recte docet Exim. Doct. l. 9. de Tr. c. 5. n. 8. omnis cognitio abſtractiva, aut in obiecto ſupponit imperfectionem, quantumvis iſtud de ſe abſtrahit ab exiſtentia, & eſt indifferens, vt exiſtat, vel non exiſtat; in quo ſenſu abſtractiva dicitur cognitio divina de creatis poſsibilibus, vel imperfectionem ſupponit in cognoſcente, quatenus iſte non attingit rem illam per proprias ſpecies, & prout eſt in ſe; in quo abſtractiva nuncupatur omnis noſtra cognitio, quam de Deo in hac vita habemus.

13 Quapropter dicendum eſt illam cognitionem eſſe intuitivam, quia reſpicit rem vt exiſtentem, & ſibi coexiſtentẽ, illã attingendo per propriã ſpeciem, & prout eſt in ſe, quod enim perſonæ procedentes ſint poſteriores origine Patre, non tollit, quominus ſint ei præſentes, & exiſtant in eodem ſigno in *quo*, licet pro diſtincto ſigno *à quo*: hoc enim nihil aliud eſt, quã illas eſſe principiatas & nõ eſſe principiũ, quod non tollit, quod ſint in eodem ſigno rationis, vt enim optime animadvertit P. Vazq. vbi ſupra n. 2. prioritas originis ita eſt inter perſonas conſtituenda, vt ſint ſimul natura, & cognitione; nam Pater vt Pater eſt prior origine Filio vt Filio, vt probat idẽ Vaz d. 167. c. 2. & tamẽ vt ſic ſunt ſimul natura, & cognitione, quod ſi ſunt ſimul cognitione, profecto exiſtũt in eodẽ ſigno rationis *in quo*: tunc enim vnũ nõ exiſtit in eodẽ ſigno rationis cũ alio, quãdo cognoſcitur cognitione præſcindente ab exiſtẽtia alterius. Et ideo in creatis cauſa, & effectus non exiſtunt in eodem ſigno rationis *in quo*, ſecus vero actio, & terminus. Hinc conſtat, falsũ eſſe quod aſſumitur, nẽpe cognitionem intuitivam ſupponere exiſtẽtiam ſui obiecti. Quod vel inde patet, nam eſſentia divina ſe ipſam intuitive cognoſcit, quin ad ſe ipsã præſupponatur; & intuitive cognoſcit exiſtentias creaturarum, quas tota æternitate antevertit.

14 Hinc infero, falsũ eſſe, quod aliqui dicunt Patrem quidem intuitive cognoſcere pro illo priori Perſonas procedentes, ſed tamen nõ cognoſcere illas vt productas, ſed vt producendas, non vt exiſtẽtes, ſed vt extituras. Conſtat enim hoc reſpectu intellectus divini attingentis res, prout ſunt in ſe, falſum eſſe, quod enim Pater videat, ſe eſſe producẽtem, & Filiũ v. g. eſſe productum, non ſufficit, vt hunc cognoſcat vt futurum: licet à nobis imperfecte res concipiẽtibus illud, quod eſt origine poſterius, apprehendi ſoleat vt futurum reſpectu ſui principij.

15 Dices cogitationẽ illã non poſſe eſſe intuitiuam perſonarũ, quia non cognoſcit illas in ſe ipſis, ſed in eſſentia tanquã in medio. Reſpondeo ad intuitionẽ nõ requiri, quod res cognoſcatur in ſe ipſa motive, ſed ſatis eſſe, quod cognoſcatur in ſe ipſa terminatiuè; dummodo cognitio illa clare attingat rem vt exiſtentem; imò quando medium eſt perfectius, quã res ipſa, perfectior eſt intuitio rei in medio, quam in ſe ipſa, quia mediũ illud gerit munus ſpeciei; & quanto perfectior eſt ſpecies, perfectior euadit cognitio. Hinc perfectior eſt cognitio, qua Beati cognoſcunt creaturas in Verbo, quam ſit cognitio ſcientiæ infuſæ, per quam illas cognoſcant in ſe ipſis.

16 Obijcies quarto: ſcientia viſionis non eſt cauſa rerum ſibi obiectarum: ergo nec viſio Verbi poteſt eſſe principiũ, ex quo illud procedat. Nego conſeq. nam propterea ant. eſt verum, quia ſcientia diuina, quæ eſt rerum contingentium cauſa, debet dirigere ad volitionem liberã per quam Deus omnia ad extra operatur: ac proinde debet proponere obiectum cum indifferentia ad exiſtendum, vel non exiſtendũ: quod præſtare nequit ſcientia viſionis repræſentans obiectũ vt determinate exiſtens: vnde ſola ſciẽtia ſimplicis intelligentiæ illud repræſentans vt poſsibile poteſt eo munere fungi. Quæ ratio ceſſat in productione Verbi, vt conſideranti patebit.

SECTIO TERTIA.

Expenditur ſententia P. Vazquez.

17 NON negat hic Author, Patrem priori ad generationem Verbi cognoſcere Spiritum S. per cognitionẽ eſſentialem; imò aſſerit illũ attingere per cognitionem notionalem, qua Verbum generat tãquam actionem: nã illa diſ. 143. n. 18. ſupponit, Patrem vnico ſimpliciſsimo intuitu cognitionis notionalis intelligere ſe, Verbum, & Spiritum S. ſed ait cognitionem illam vt terminatã ad Spiritũ S. pure concomitanter ſe habere, ac proinde Spiritũ S. non eſſe per ſe requiſitũ per modum obiecti cogniti ad Generationẽ Verbi.

18 Probat autẽ hanc ſententiã à priori n. 21. quia illud dicitur, inquit, per ſe principium alicuius operationis, quo poſito ponitur, & quo ablato auffertur in noſtra intellectione, ablato autẽ Spiritu S. hoc eſt nõ conſiderato à nobis, intelligimus nihilominus Verbũ integre productũ à Patre virtute ſui intellectus, perfectũ Deũ, omnipotentẽ, & cum alijs perfectionibus, quæ divinæ naturæ tribuuntur. Hoc autẽ ita eſſe probat; nam generatio Verbi, quæ ſimul eſt actio, & cognitio, quæ producendo cognoſcit, & cognoſcendo producit; quatenus productio ſolum terminatur ad Filium, quatenus cognitio autẽ

inſuper terminatur ad aliud correlativũ, nempe Patrem, nõ autem ad Spiritum S ad quẽ Filius, vt Filius, relationem non dicit. Verum cum in Filio præter proprietatẽ perſonalem, qua per ſe conſtituitur vt Filius (inquit ille n. 24) ſit etiã ratio ſpiratoris, quæ noſtro modo intelligendi concipitur vt concomitans perſonam Filij ſecundũ rationẽ Filij; ideo per cognitionẽ Patris quatenus terminatur ad notionem ſpiratoris, & ad perſonam Spiritus Sancti procedit Filius ſecundum quod ſpirator eſt.

19 Secũdo probat eandem à poſteriori n. 16. quia ſi Spiritus S. cõpararetur vt obiectũ per ſe requiſitum ad generationẽ Verbi, illud foret illius imago, cum enim ſit Verbũ, & ſimilitudo Spiritus S. eum perfecte repræſentans, nihil ipſi deeſſet ad rationem imaginis, ſi ab illo vt obiecto cognito per ſe procederet; hoc enim ad rationẽ imaginis ſufficit: nam imagines depictæ imagines ſicut rerum, quas repræſentant, cum tamen ab eis vt obiecto motivo intelligibiliter ſolum procedant.

20 Impugnatur primo, hæc ſententia, nam eadẽ ratione, qua hic Author n. 12. probat Verbum per ſe procedere ex cognitione Patris, & Filij: nimirũ quia eius productio cum ſit ſimul cognitio, ſicut habet Verbum pro termino producto, ita habere debet pro obiecto cognito; & cũ repugnet, attingi vnum correlativũ ſine alio debet ſimul cum Filio Patrẽ repræſentare: eadẽ inquam, ratione poſſumus nos probare per ſe procedere ex cognitione Spiritus S. quia Verbũ non minus per eſſentiã, quã per relationẽ conſtituitur; ac proinde cognitio illa nõ minus eſſentiam, quã relationem debet cõprehẽdere; atqui non minus repugnat cognoſcere eſſentiam comprehenſive, non cognito Spiritui S. quam cognoſcere Filiationem, nõ cognita Paternitate: ergo, &c. adde non minus repugnare Patri cognoſcere per productionem Verbi Filiationẽ quin cognoſcat virtutem ſpirandi illi annexã, ac quin cognoſcat eius correlativum formale.

21 Secundo impugnatur ad hominem eadẽ ratione, qua ipſe n. 10. vt manifeſtum ſupponit, Verbũ per ſe procedere ex cognitione attributorum. Ratio enim, qua vtitur, eſt huiuſmodi: quia omnibus, inquit, compertum eſt in eo primo ſigno rationis, in quo prima perſona intelligitur fœcunda ad generandum, non ſolũ concipi Deũ ipſa eſſentia divina conſtitutũ, verum etiam perfectum omni attributo, & perfectione quæ eſſentiæ divinæ cõvenit, & omnibus perſonis cõmunis eſt: æterna enim generatio ſicut cõmunicat Filio naturã cõmunicat etiam ea, quæ propria illius ſunt, vt ſicut producit Deũ, producat quo que omnipotentem, &c. cumque generatio, & Verbi productio ſit intellectio, fit, vt intellectione, qua Pater intelligit eſſentiam, & attributa, producat Filium ſuum. Hæc ille. Tum ſic; atqui inter perfectiones abſolutas, quæ cõveniunt eſſentiæ divinæ, & ſunt cõmunes toti Trinitati, numerari debet cognitio comprehẽſiva totius Trinitatis, vt patet: ergo Deus cõcipitur in illo ſigno, vt cognoſcens per hanc ſcientiam: ergo cum generatio Verbi ſit intellectio, fit, vt intellectione, qua Pater intelligit comprehenſionem Trinitatis vt perfectionem eſſentiæ, producat Filium ſuum: hoc autem ſtare nequit quin per illam intellectionem notionalem ipſam Trinitatem attingat.

22 Tertio, quia bifariam poſſumus ſecundam perſonam, & quatenus Filiũ, & quatenus Verbum conſiderare. Sub prima conſideratione debet procedere per naturã tanquã per principiũ *quo*, ac proinde illa quatenus talis eſt per ſe requiſita ad generationem Verbi: ſed natura conſiſtit in actuali cognitione, quæ per eandem formalitatẽ etiã ratione noſtra imprefcindibilẽ eſſentiã tãquã obiectũ primũ & in illa relationes attingat tanquam obiectũ ſecundum: ergo cognitio relationũ eſt per ſe requiſita ad generationẽ Verbi, quatenus Filius eſt. Deinde ſub poſteriori etiã conſideratione debet procedere ex cognitione Spiritus S. nã hæc in Patre præcedit, & prout talis non eſt minus fœcunda ad productionẽ Verbi, quã cognitio alterius prædicati neceſſarij: ergo illi debet per modũ termini correſpondere Verbũ. Quare falſum eſt, quod P. Vaz. aſſumit nẽpe ablata per intellectũ cognitione Spiritui S. adhuc Verbũ per manſurũ: nõ enim permaneret hoc, ſed aliud imperfectum, & inadæquatum.

23 Ad rationem à poſteriori reſp. illud abſurdũ non ſequi, quia vt ſimilitudo expreſſa obiecti ſit eius imago, requiritur, vt ab illo, vel tanquã ab exemplari, vel tanquã à principio efficiẽti aut motivo procedat, vt oſtẽdunt P. Suar. l. 9 de Tr c. 8. & P. Ruiz d. 64. ſ. 2 ſicut nõ ſufficit, vnã rẽ eſſe alteri perfecte ſimilẽ, vt ſit imago eius naturalis, ſed vlterius requiritur, vt ab illa procedat. Et ideo Verbũ nec ſui ipſius, nec à ſe naſcentis ſpiritus eſt imago; nam vt loquitur Anſ. in Mon. c. 60. prope finem: *Nec ex ſe ipſo, nec ex procedente à ſe naſcitur.* Imagines ergo depictæ non ideo præciſe ſunt proprie imagines rerũ, quas repræſentant, quia procedunt ex illarũ notitia exiſtente in mente artificis, ſed quia ab ipſis oriuntur tanquam à cauſa exemplari, vel tanquã à motivo remote ſaltem.

24 Aliã rationem addit P. Suar. l. & c. 9. de Tr. n. 8 nimirũ, quia Verbũ non procedit ex vi ſuæ proceſsionis primario ad repræſentandũ Spiritum S. ſed quaſi ſecundario, quatenus ſcilicet non poteſt repræſentare eſſentiam Patris, quin etiam Spiritum Sanctum repræſentet; quod non ſufficit ad rationem imaginis, quæ primario debet eſſe ordinata ad repræſentandum prototypon. Et iuxta hunc dicẽdi modũ li-

ſicet Verbum per ſe procedat ex cognitione Spiritus Sancti, non tamen primario, ſed quaſi ſecundario. Advertendum autem eſt cum eodem Suar. lib. 9. c. 5. n. 4. illud *Primario*, & *Secundario*, ſumendum eſſe ex parte obiecti, non autem ex parte actus: nam ex parte actus primario, & per ſe producitur per cognitionem perſonarum, quia videlicet ille actus per ſe primo habet, quod ſit cognitio, non ſolum eſſentiæ, ſed perſonarum: vnde non concomitanter, ſed per ſe procedit Verbum ex illo actu, vt reſpiciente Spiritum Sanctum.

25 Dices ad rationẽ imaginis non requiri quod procedat à re, cuius eſt imago. Nam cognitiones Angelorum ſunt imagines rerũ inferiorum, quas repræſentant; cum tamen ab ipſis nõ procedant, ſed ab ſpeciebus à Deo inditis. Reſp. ſpecies illas Angelis inditas eſſe vicarias obiectorum, ac nomine illorum agere, & ad ipſa repræſentanda primario ordinari: imo iuxta valde probabilem ſententiam nũquam influere naturaliter in cognitionem, niſi prius exiſtente obiecto, & exigente, vt nomine ipſius non potentis concurre ad ſui cognitionem illę concurrant. Quę ſufficiunt, vt cognitiones ab illis arę eorum obiectorũ proprię dicantur imagines: nihil autem horum militat in Deo. Nam licet eſſentia divina gerat quaſi munus ſpeciei reſpectu relationum, nõ tamen agit illarum nomine, cum enim ſit formaliter à ſe, debet omnino à ſe agere, nec minus ei repugnat nomine alterius agere, quã ab alio eſſe, ac proinde nequit primario deſtinata eſſe ad repræſentandas relationes. Hic obiter nota, quamvis Verbum non procedat à Paternitate vt obiecto motivo; nihilominus ſatis eſſe, quod abſolute procedat à Patre, vt ſit non ſolũ imago naturalis, ſed intẽtionalis illi; ſatis enim eſt P. abſolute diſtinguĩ ratione paternitatis, & movere ratione eſſentiæ ad Verbum, vt iſtud dicatur imago intentionalis ipſius. Hæc autẽ omnia, qua hucuſque de proceſſione Verbi diſputavimus, pariter probant, Spiritum Sanctum per ſe procedere ex amore totius Trinitatis, quia debet per ſe procedere ex amore comprehenſivo eſſentiæ.

DISPVTATIO SEXTA.

AN VERBVM PER SE PROCEDAT EX COGNITIONE POSSIBILIVM?

1 BIfariam poteſt hæc quæſtio diſputari, vel præſcindendo ab eo, quod Deus habeat eſſentialem connexionem cum creaturi poſsibilibus, id eſt cũ eo, quod creaturæ ſint poſsibiles: vel ſupponendo, non habere illam connexionem, & in vtroque ſenſu eã diſputabimus, præſertim in primo; nam ad ſecundum neceſſariũ eſt ſupponere, creaturas habere ex ſe quandam non repugnantiam neceſſariam diſtinctam à Deo, qua deficiente, maneret adhuc Deus, quæ tamen non repugnantia in explicabilis mihi ſemper viſa eſt, & chymæris plena, vt conſtat ex 1. tom. diſp. 35.

SECTIO PRIMA.

Eligitur, & probatur ſententia affirmans.

2 NEgatiuam partem defendunt Scotiſtæ cum Scoto, & P. Arrubal, Turrianus, Alarcon, & alij cum P. Vazq. 1. p. d. 143. c. 3. Partem vero affirmantem tenent cõmuniter Thomiſtę cum D. Thom. 1. p. q. 34. a. 1. ad 3. & cum Caiet. ibidem a. 3. Item noſtri cum Eximio Doct. lib. 9. de Trin. cap. 6. quos refert, & ſequitur P. Amicus diſp. 26. n. 126.

3 Quam ſententiam ego veriſsimam puto, eamque ſequenti ratione ſuadeo. Verbũ per ſe procedit ex cognitione comprehẽſiua diuinæ eſſentiæ: at cognitio comprehenſiua diuinæ eſſentiæ, quatenus talis, eſt cognitio creaturarũ poſsibilium: ergo per ſe procedit ex cognitione creaturarum poſsibilium. Minor probatur; quia cognitio comprehenſiua diuinæ eſſentiæ, illam vt abſolute potẽtem producere creaturas cognoſcit, nam Deum eſſe abſolute potentem, eſt denominatio ipſi adæquate intrinſeca; quia eſt denominatio omnino neceſſaria: nulla autẽ denominatio omnino neceſſaria poteſt conſtitui per aliquid creatum: ſiquidem omne creatũ ſicut ex conceptu ſuo eſt ab alio, ita ex cõceptu ſuo eſt contingens: atqui cognitio diuina Deum vt abſolute potentem repræſentans eſt cognitio creaturarum poſsibilium, vt patet: ergo & cætera. Dices Deum ſolum quantum eſt ex ſe, eſſe potentem producere creaturas, & in ratione abſolute potentis cõſtitui per poſsibilitatem quandam ſe tenentem ex parte ipſarum. Sed contra, quia vel illa poſsibilitas eſt identificata cum ipſis rebus, quæ dicantur poſsibiles, vel diſtincta: ſi primum, ergo ſicut illa poſsibilitas eſt ens neceſſarium & abæterno datur, ita homo, v. g. qui ab illa denominatur poſsibilis, erit ens neceſſariũ & abæterno dabitur. Quis autem non videat, quam hoc ſit abſurdum? certe P. Suar. diſp. 31. Metaph. ſect. 2. principium

secundum fidem certum statuit, creaturam de se, & antequam à Deo in tempore fiat, nullum habere in se prædicatum reale, sed esse purum nihil. Si secundum: ergo hominem esse abæterno possibilem est denominatio extrinseca ipsi. Hoc autem posito nulla est ratio, cur non sit denominatio desumpta ab omnipotentia, tanquam à forma; si enim aliquid creatum habet ex se denominare potius hominem, quam Hircocervum possibilem, cur hoc omnipotentia ex se non habeat?

5 Confirmatur primo, quia vel illa possibilitas existit, vel saltem existere potest. Nam si neutrum ei convenit, profecto chymæra erit. Si existit; ergo aliquid creatum existit abæterno, quod est cõtra fidem: si existere potest, vtique per existentiam illius rei, cuius est possibilitas, v.g. possibilitas hominis per existentiam hominis: at solus homo potest naturaliter per existentiam hominis existere: ergo possibilitas hominis est homo; ergo hic debet abæterno dari sicut illa.

6 Confirmatur secundo, quia vel illa possibilitas est aliquid positivum vel negativum. Primum nefas esset admitteere, & vt loquitur P. Suarez vbi supra n. 3. *non potuit in mentem alicuius Authoris Catholici venire*; quia vel est à se, & hoc ex ipsis terminis apparet repugnans, nempe aliquid finitum paris esse cum Deo independentiæ; vel à Deo, illam necessario causante, & non minori necessitate se illi communicante quam se ad intra communicet, quod æqualis est absurditatis; & præterea sententiam contrariorum evertit: nam si Deus necessario causat illam possibilitatem: ergo ex se est necessitatus ad illam causandam & consequenter de se est absolute potens illam causare, nam si ad hoc expectare deberet aliam illius possibilitatis possibilitatem, daretur processus in infinitum. Secundum etiam dici non potest, nempe illam possibilitatem esse puram negationem consistentem in quadam, non repugnantia creaturæ. Nã ad hoc deberet forma quam negat, esse aliquid positivum, ne alioqui foret negatio negationis, ac proinde quid positivum: forma autem, quam negat, nõ est aliquid positivum: etenim non repugnantia hominis: v.g. negat eiusdem hominis repugnantiam; hæc autem non est aliquid positivum, quia omne positivũ vel existit, vel existere potest veramque essentiam habet: illa autem repugnantia nec existit, nec existere potest, nec vllam essentiam habet; cum sit chymæra de cuius conceptu est nullam essentiam habere, vt notat P. Vazquez 1. p. disput. 104. n. 17.

7 Secundo probo nostram sententiam, evertendo fundamentum à priori contrariæ: nam vt Deus possit producere hominem, v.g. non debet præsupponi ex parte istius aliquod prædicatum complens Deum in ratione absolute potentis; nam si ante actionem Dei præsupponitur aliquod: ergo præsupponuntur omnia; quia, quæ realiter identificantur, nequeunt ad invicem separari: vnde Deus non producet simpliciter hominem, sed homini à se habenti omnia sua prædicata dabit modũ existentiæ, quod non sufficit, vt ipsum dicatur producere; sicut dare alicui edinem parieti, non sufficit, vt quis parietem simpliciter producat. Quod si illud prædicatum præsuppositum ex parte hominis non est illi intrinsecum, frustra præsupponitur, si enim semel homo ex se non est intrinsece non repugnans, ab æterno, nullum erit fundamentum ad asserendum reddi ab æterno non repugnantem per aliquid distinctũ à Deo. Deinde inquiram, cur homo potius, quam Hircocervus habeat illud prædicatum, & quam reddiderit adversarij rationem, eandem nos dabimus, vt possit Deus potius hominem, quam Hircocervum producere.

8 Quapropter extra Deum nulla potest quæri ratio cur ipse sit absolute potens operari: nam cum omnis ratio, quæ Deus non est, à Deo sit, iam supponit Deum obsolute potentem, ac proinde nequit illum in ratione talis constituere. Igitur intra Deum talis ratio quærenda est. Dicimus itaque ideo Deũ posse hominem & non Hircocervum producere, quia primum est perfectio, & omnis perfectio in Deo debet poni; secundum vero est imperfectio, & omnis imperfectio à Deo debet removeri. Si autem vlterius quæratur, cur posse vnum sit perfectio & posse alterum sit imperfectio? Respondendum est de hoc non posse reddi rationem à priori, nec enim de omni prædicato possumus illam reddere. Sic recte dicimus Deum non posse peccare, quia potentia peccandi est imperfectio, de hoc autem non oportet vlterus rationem à priori assignare, ne alioqui abeamus in infinitũ. Sicut autẽ colligimus à posteriori, potentiam peccandi esse imperfectam, quia peccare est imperfectio, ita à posteriori recte deducimus, Deum posse producere hominem, quia ipse homo nullam in se involvit contradictionem: cæterum hominem non involvere in se intrinsece contradictionem quatenus est quædam veritas creata, nequit esse ratio, cur Deus sit potens ipsum producere. Rem itaque non repugnare in se ipsa, est ratio, cur nos iudicemus, Deum posse illam producere, non tamen est ratio cur ipse possit.

9 Deinde ratio cur Deus nequeat producere chymæram est; quia potest producere creaturas; nam cum omnis chymæra consistat in distinctione prædicatorum identificatorum, vel in identitate prædicatorum distin-

&c.

ctorum, ipſamet ratio, cur Deus poteſt prædicata inter ſe identificata producere, eſt ratio cur non poſsit illamet inter ſe diſtincta efficere; & ratio cur poteſt prædicata diſtincta efficere, eſt ratio cur non poſsit illa identificare; vnde ideo, v.g. Deus non poterit producere Hircocervum; quia poteſt producere Hircum, & poteſt producere cervum.

9 Probatur præterea principaliter noſtra ſententia: quia ſi Deus non eſſet de ſe abſolute potens producere creaturas, eſſet potens illas producere ſub cõditione, quod ipſæ non repugnarent: ergo Deus comprehendens eſſentiam ſuam neceſſario per illam comprehẽſionem cognoſceret ſe poſſe producere hominem ſub conditione, quod homo non repugnet: ergo in mente ſua conciperet hominem, quin conciperet eius non repugnantiam: ergo conciperet hominem, quin conciperet hominem, quia tam eſſentiale eſt homini non repugnare, quam eſſe hominem. Rurſus: ergo ſimul cõciperet hominem, vt indifferentem ad repugnantiam, & non repugnantiam, ſi enim non conciperet vt indifferentem: ergo conciperet, vt determinatum ad non repugnantiam: ergo quando quidem comprehendendo ſuam potentiam debet per illam cognitionem attingere hominem ſub aliquo conceptu; conſequens eſt, vt per comprehenſionem ſuæ eſſentiæ attingeret hominem, vt poſsibilem: ac proinde cum Deus ſit eſſentialiter connexus cum comprehenſione ſuę eſſentiæ, erit eſſentialiter connexus cum poſsibilitate hominis per illam affirmata: ergo vel dicẽdum eſt, Deum poſſe cognoſcere hominem, vt indifferentem ad repugnantiam, vel non repugnantiam, vel aſſerendum eſt, habere eſſentialem connexionem cum poſsibilitate hominis: ergo cum primum dici non poſsit, neceſſario debet admitti ſecundum.

10 Deinde ſuadetur noſtra ſententia: Deus eſt impoſsibilitas chymæræ: ergo & poſsibilitas creaturæ: ergo Verbum per ſe procedens ex cognitione comprehenſiva Dei, procedit ex cognitione ipſius poſsibilitati; ac proinde ipſorum poſsibilium. Primum antecedens ad quod tota revocatur difficultas, probatur in hunc modum: nam in primis cum chymæra neceſſario ſit repugnans, eius repugnantia aliquid neceſſarium debet eſſe: deinde hoc neceſſarium nequit eſſe diſtinctum a Deo: quia vel eſſet identificatum cum chymæra, vel diſtinctum a chymæra. Primum dici non valet, quia quod identificatur cum chymæra, chymæricum eſt; chymæram autem repugnare non eſt aliquid chymæricum; ſed potius verum, & reale: ſecundum vero ſi dicatur; inquiro, an illa repugnantia computetur intra ambitum creaturarum, vel extra illum? ſi intra illum; ergo cum illa repugnantia ſit neceſſaria, & æterna, aliquid creatum erit neceſſarium, & æternum: ſi extra illum, vel inter chymæras computatur, quod modo impugnatum eſt; vel inter negationes, quod iã reijcitur; primo, quia inexplicabile eſt, quid neget illa negatio; ſecundo, quia repugnantia chymæræ contradictorie opponitur, cũ non repugnantia eiuſdem, quæ daretur, ſi per impoſsibile chymæra foret non repugnans: at hæc non repugnantia tunc eſſet aliquid negativum iuxta Adverſarios aſſerentes eſſe aliquid negativum non repugnantiam æternam creaturarum: ergo ipſa repugnantia chymæræ eſt aliquid poſitivum; ergo de primo ad vltimum ſequitur repugnantiam chymæræ eſſe aliquid identificatum cum Deo.

SECTIO II.

Soluuntur obiectiones.

11 OBijcies primo cum Smiſingo diſp. 3. de Trinitate num 288. fundamentum à priori pro ſententia Scoti. Quia eſſentia finita, & poſsibilis eſſe, ac non eſſe, qualis eſt omnis eſſentia creata, nequit eſſe prior natura, ente infinito, & neceſſario in eſſendo; nec poteſt eſſentia divina prius natura movere intellectum Dei ad intelligendam eſſentiam finitam, quam ad productionem perſonæ infinitæ: cum enim ſit obiectum primarium intellectus divini, & primum motivum ad ſe, & alia intelligenda, prius debet movere ad ſe intelligẽdum, quam ad alia; prius ergo Deus intelligit ſuam eſſentiam, quam creaturas; in illo autem priori debet concurrere ad generationem filij; ergo & cætera.

12 Verum falſo ſupponit hic Author, creaturam ſecundum eſſe eſſentiæ fore priorem natura generatione Verbi, ſi iſtud ex illius cognitione procederet. Etenim eſſe eſſentiæ non diſtinguitur ab eſſe exiſtentiæ; nec eſſentia creata dicitur indifferẽs ad exiſtendum, & non exiſtendum per aliquam indifferentiam ſibi intrinſice convenientem, antequam à Deo producatur, ſed pure denominative ab indifferentia, quã habet cauſa vt ipſam producat, vel nõ producat. Quare Verbum non procedit ex cognitione repræſentante eſſentiam, quam creaturæ abæterno habeant; ſed quam poſſunt in tempo-

re

re habere ſi Deus velit ipſas producere. Ad hanc autem cognitionem poteſt, ac debet eſſentia movere, antequã concurrat ad productionẽ perſonarum; quia antequam ſic cõcurrat debet movere ad perfectam ſui cognitionem: *Si autem aliquid perfecte cognoſcitur neceſſe eſt, vt virtus eius perfecte cognoſcatur: virtus autem alicuius perfecte cognoſci nequit niſi cognoſcantur ea, ad quæ virtus ſe extendit.* Vt loquitur Divus Thomas 1. part. quæſt. 14. articulo 5. in corpore. Ex quo patet non ideo eſſentiam divinam dici primarium obiectum, quia prius movere debeat ad ſui, quam ad creaturarum cognitionem, ſed quia eſt ratio cognoſcendi creaturas, tanquam medium *in quo*.

13 Objcies ſecundo cum Patre Arrub. diſput. 225. num. 23. fundamentum à priori Patris Vazquez; quia origo, & cognitio obiecti, per quam procedit Verbum, tam neceſſaria debet eſſe in exiſtendo, quam ipſum Verbum: at nullius creaturæ cognitio poteſt eſſe, tam neceſſaria, quam Verbum. Siquidem creaturæ adhuc ſecundum eſſe poſsibile habent minorem neceſsitatem, aut minus perfectam, quam Verbum; ergo Verbum nõ procedit per ſe ex cognitione creaturarum, vt tali. Cõfirmatur ex Patre Vazq. illa diſput. 143. num. 20. quia & ſi per impoſsibile vna, aut altera, aut etiam omnes eſſent impoſsibiles, non ſequeretur, inquit, per locum intrinſecum, aut Verbum divinum non producendum, aut alterius proprietatis, aut naturæ futurum; ergo nullo modo per ſe pertinent creaturæ ad productionem Verbi, nam ſi neceſſario pertinerent, ſequeretur per locum intrinſecum non futurum Verbum eodem modo; ablato enim eo quod per ſe expectat ad productionem alicuius, aut eius productio de medio tollitur, aut alterius omnino rationis res illa producitur.

14 Reſpondeo ad argumentum, negando minorem, & eius probationem; quæ ad ſummum haberet locum contra eũ, qui diceret, creaturam ſecundum eſſe poſsibile, ſeu poſsibilitatem creaturæ eſſe diſtinctam ab omnipotentia; at contra nos, qui efficaciter oſtendimus illam poſsibilitatem debere identificari cum omnipotentia, nullam vim habet. Ad confirmationem reſpondeo, qualibet creatura repugnante, per locum intrinſecum ſequi, Verbum vel non permanſurum, vel non eiuſdem rationis: quia qualibet creatura repugnãte, deficit aliquod prædicatam neceſſarium, nempe creaturam illam non repugnare, quod prædicatum eſt idem realiter cum omnipotentia; deficiente autem aliqua perfectione omnipotentiæ per locum intrinſecum ſequitur, deficere Verbum, vel non manere eiuſdem rationis.

Sed clamat Pater Vazquez numer. 22. hoc eſſe manifeſte abſurdum. Primo, quia nõ ex eo, quod lapis non eſſet poſsibilis, de eſſet Deo aliqua perfectio intrinſeca; cum enim ſit primum ens, ita in ſe perfectus abſolute eſt, vt nulla re poſsibili indigeat. Secundo, quia licet aliqua creatura repugnaret ex his, quas ſupponimus eſſe poſsibiles, adhuc Deus maneret omnipotens; quia non ideo dicitur omnipotens, quia poſsit hanc, & hanc creaturam ſimul cum alijs; ſed quia in ſe ita perfectus eſt, vt quidquid non implicet contradictionem, ab eo fieri poſsit.

15 Hæc tamen parùm vrgent. Ad primam rationem licet Deus nulla re poſsibili ſpecificative ſumpta, indigeat, quia nimirum potuit exiſtere, quin vlla creatura daretur; indiget tamen qualibet creatura, vt poſsibili, ſeu poſsibilitate cuiuslibet creaturæ, quod nihil aliud eſt, quã indigere perfectione aliqua ſuæ omnipotentiæ. Ad ſecũdam reſpondeo, nõ ideo à nobis dici Deum omnipotentem, quia poteſt hanc, & illam creaturã imparticulari producere; ſed quia poteſt quidquid non implicat contradictionem, cum enim numerare non poſsimus omnes eius terminos ſigillatim; debemus omnipotentiam definire in ordine ad aliquam rationem communem omnes illos ſub ſe ambientem; nulla autem invenitur amplior, quam ratio illa communiſsima termini non implicantis contradictionem. Cæterum ex parte obiecti Deum eſſe omnipotẽtem idem eſt ac Deum poſſe abſolute producere hanc & illam creaturam imparticulari & ſic de reliquis, ſeu idem ac eſſe poſsibilitatem cuiuslibet entis imparticulari.

16 Dum ergo omnipotentia definitur, *Virtus producendi, quidquid non implicat contradictionem*, non denotatur prius eſſe ex parte obiecti aliquid in ſe non implicare contradictionem, quam Deum poſſe illud producere; ſed ſolum per illos terminos explicatur in cõmuni, id, quod re ipſa Deus poteſt imparticulari. Vnde hæc cauſalis *ideo Deus poteſt producere aliquid, quia ipſum in ſe non repugnat*, eſt falſa, ſi ſit à priori, in eſſe rei, eſt tamen vera ſi ſit à priori in cognoſci ſolum, quatenus ſcilicet vt iudicemus Deum poſſe producere aliquid, prius iudicare debemus, illud non involuere in ſe contradictionem. Qui autem videret omnipotentiam in ſe ipſa, non prius deberet vnum iudicare quam aliud, ſed ipſe intuitus omnipotentiæ eſſet intuitus illius abſolutæ poteſtatis.

17 Hinc conſtat, nullam inferre vim

ex-

exclamationem illam, qua Pater Vazquez diſp. 104. num. 26. Suario inſultat, ſuppreſſo ipſius nomine; quoniam, vt Deus ſit (inquit ille) nihil refert, ſimiam eſſe poſsibilẽ, talis figuræ, & proprietatis. Quis enim audeat dicere (addit diſp. 143. num. 23.) ideo Deum eſſe Deum, & ſumme perfectum, quia homo, aut ſimia talis naturæ fieri poſsibiles ſint? Non inquam, hæc vllam vim inferunt Theologo recte callenti, ſimiam eſſe poſsibilem eſſe aliquod prædicatum Dei, nõ minus quam ipſum eſſe Trinum.

18 Obijcies tertio, ex eodem Patre Vazquez illa diſputatione 143. num. 15. ſi Verbum per ſe procederet ex cognitione creaturarum, ideo foret; quia divina eſſentia ſecũdum ſuam rationem haberet realem ordinem, & connexionem cum illis, eſſetque in ea intrinſeca quædam perfectio, repræſentare creaturas, ſecundum formalem rationem relativam, quam nomine repræſentationis ſignificamus; at nulla eſt in Deo perfectio præter illam, quam in ſe habet, quatenus eſt ad ſe abſolute: ergo & cætera. Probatur minor ex ijs, quibus ipſe late contenderat diſp. 104. cap. 6. nullam eſſe in Deo relationem realem, hoc eſt intrinſecam; & ex natura rei ad creaturas; ſed eſſentiam divinam ad ſe abſolutam ſine repræſentatione creaturarum infinite perfectam intelligi. In illa autem diſputatione numero 25. probat intentum ex eo, quod omnis natura, quæ re ipſa ad aliam refertur, ita eſt cum illa connexa eamque ſecum poſtulat eo modo, quo ad illam refertur, vt ſine illa eſſe contradictionem implicet: Deus autem vt ſit, inquit, nullam creaturam etiam poſsibilem ſuapte natura poſtulat, nec vlla eſt æqualis neceſsitatis cum ipſo, nec aliqua ablata, tollitur Deus per locum intrinſecum; ergo ad nullã reipſa refertur.

19 Itaque Pater Vazquez arbitratur, divinam cognitionem, quantumvis ſecundum ſe ſumptam perfectiſsimam, & ſufficientiſsimam ad repræſentandas creaturas poſsibiles, nihilominus ex ſe non magis terminari ad illas vt poſsibiles, quam vt impoſsibiles, nec vnum potius, quam aliud poſtulare, ſed ſuppoſita creaturarum poſsibilitate, eas repræſentare, vt poſsibiles, eaſdem repræſentatura vt impoſsibiles, ſi illarum impoſsibilitas ſupponeretur, quemadmodũ ex ſe non magis eas repræſentat, vt futuras, quam vt non futuras; ſed ſuppoſita futuritione terminatur ad eas vt futuras, ad eaſdẽ terminanda, vt non futuras, ſi non futuritio ſupponeretur. Hoc autem fit, inquit ille diſput. 143. num. 16. quia eſſentia divina in ſe & abſolute conſiderata talis perfectionis eſt, vt etiamſi nihil eſſet futurum, vel poſsibile extra illam, eadem eſſet omnino; poſito autem, aut futuro, aut poſsibili, ſine vlla mutatione, aut perfectione relativa, quæ adveniat, per ſolam relationem rationis comparatur vt repræſentans & intelligens.

20 Quam doctrinam impugnat Pater Suarez lib. 9. de Trinitate cap. 6. num. 5. ex eo, quod vix intelligi queat, ſcientiam divinam poſt repræſentationem ipſius Dei, tamquam obiecti intelligibilis, repræſentare vere, & realiter omnes creaturas poſsibiles, non propter connexionem cum eſſentia, ſed per ſe propter perfectionem ſuam; & tamen hoc nihil perfectionis realis dicere in illa eſſentia; cum ex genere ſuo ſcientia cuiuſcumque obiecti ſcibilis dicat perfectionem. Nec in hoc eſt ſimile, inquit, quod affertur de ſcientia viſionis; nam hæc ſupponit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ earũdem omnino rerum, vt poſsibilium, & ideo mirum non eſt, quod illæ eædem res, hoc ipſo quod futuræ ſint, repręſententur per illam ſcientiam immutatam.

21 Qua ratione probat Eximius Doctor, eſſentiam divinam eſſentialiter cõnexam eſſe cum cognitione, vt repræſentante in actu ſecundo poſsibilia, quia licet cognitio, vt actu repræſentans futura non addat perfectionem ſupra cognitionem repræſentantem illa futura, vt poſsibilia, proindeque ſolum ſit perfectio in divina cognitione eſſe formam de ſe ſufficientem repræſentare futura, vt talia; at cognitio vt actu repræſentans quidditates creaturarum perfectionem addit ſupra cognitionem illam vt præcise repræſentantem prædicata Dei: proindeque repugnabit, manere totam perfectionem divinæ cognitionis, caſu quo creaturæ repugnarent. Quod ſi eſſentia divina, ſit eſſentialiter connexa cum cognitione poſsibilium, non erit neceſſe admittere duplicem cognitionem virtualiter, vel ratione diſtinctam, quarum altera repræſentet eſſentiam divinam, altera vero creaturas extra eſſentiam; ſed potius eadem met formalitas repræſentabit eſſentiam divinam, & in illa tanquam in medio creaturas poſsibiles; hic enim proculdubio eſt altiſsimus cognoſcẽdi modus, vt enim ait Eximius Doctor illo lib. 9. de Trinitate cap. 6. num. 8. tanto perfectius & ſimplicius effectus cognoſcuntur, quanto ex vi vnius formaliſsimi actus re, & ratione eiuſdem, quo cauſa comprehenditur, manifeſtantur omnes effectus in illa eminenter contenti.

22 Iam directe ad argumentum Patris

tris Vazquez reſpondet diſp. cap. 6. num. 9. negando, ſequi ex ſua ſententia, Deum referri relatione reali ad creaturas, quamvis enim cenſeat omnipotentiam non minus repugnaturam, repugnante qualibet creatura, quã repugnaret potentia creata, repugnante effectu; adhuc contendit hanc dicere habitudinem tranſcendentalem ad obiectum, quia ab eo ſpeciem ſumit; non autem illam; quia non oportet, inquit, connexionem inter obiectum, & potentiam, quoad cognoſci ex eadem ratione oriri, ſed quod in creaturis facit habitudo potentiæ ad obiectum, in Deo poteſt efficere eminentialis continentiq effectuum in potentia, & eſſentialis dependẽtia creaturarum poſsibilium à creatrice eſſentia. Quam doctrinã etiam ſequitur Amicus diſp. 26. num. 139. putans omnem ordinem, & reſpectum realem aliquam importare dependentiam, præſertim quando eſt ad terminum diverſæ naturæ, proindeque ait Deum eſſe abſolutum ab omni ordine realĩ ad creaturas, licet non ſit abſolutus ab omni connexione cum creaturis.

23 Melius reſpondetur cum Patre Ruiz diſp. 62. de Trinitate nihil abſurdi continere reſpectum tranſcendentalem Dei ad creaturas poſsibiles: nam reſpectus tranſcendentalis, qui ab antiquis appellabatur relatio habitualis, ſive ſecundum dici, aliquid abſolutum eſt, & omnia prædicamenta tranſcendens. Conſiſtit autem in eo, inquit, ille, quod aliquid non poſsit intelligi, niſi alia re intellecta in obliquo: quemadmodũ nec materia ſine forma, nec accidens ſine ſubiecto, nec intellectus ſine intellectione poteſt perfecte cognoſci. Cum ergo nequeat omnipotentia perfecte attingi, quin attingãtur de obliquo creaturæ poſsibiles; conſequens eſt, & cætera.

24 Quare id, quod fidenter pronuntiat Pater Vazquez 1. parte diſput. 104. num. 22. nempe rem eſſe inter Scholaſticos Scriptores extra controverſiam, nullam in Deo eſſe relationem ex natura rei intrinſecã ad creaturas, ſed ſolum rationis; vel intelligendum eſt de relatione prædicamentali, quæ definitur; *cuius totum eſſe eſt ad aliud ſe habere*, vt explicat late Ruiz diſputatione 9. de Trinitate ſect. 3. & ſequentibus, de hac enim intelligendos eſſe Scholaſticos Doctores recte oſtendit idem Author diſp. 62. ſect. 1. vel intelligendum eſt de relatione tranſcendentali afferente connexionem cum entitate intrinſeca ſui termini, qualis eſt relatio actionis ad terminum: hanc autem relationem non habet Deus ad creaturas poſsibiles, quia cum nullo prædicato intrinſeco earum connectitur.

25 Hinc falſum omninõ iudico, quod paulo ante aiebat Amicus, nempe Deũ abſolutum eſſe ab omni reſpectu reali ad creaturas, ſed non ab omni connexione: oppoſitum enim potius dicẽdum erat. Si enim Deus ſecundum ſuam perfectionem non eſt abſolutus à connexione cum creaturis: ergo cum iſtæ à ſuis exiſtentijs non diſtinguantur, connexa erit aliqua perfectio divina cũ exiſtentia creaturarum; proindeque Deus vt habeat illam perfectionem indigebit aliqua creatura: rurſus cum omnis creatura ſit defectibilis, defectibilis quoque erit aliqua perfectio divina. Quod autem Deus ſecundum ſuam perfectionem non ſit abſolutus ab omni reſpectu ad creaturas, non probat ipſum indigere aliquo prædicato creato, ſed ſolum evincit illum ob ſui eminentiam per quam eſt poſsibilitas omnium poſsibilium, non poſſe perfecte cognoſci, quin attingantur creaturæ. Ex quo nulla ſequitur connexio cum eis ſpecificative ſumptis, ſed cum eis, vt poſsibilibus, ſeu cum ipſorum æterna poſſibilitate indiſtincta ab omnipotentia, arbitrorque totam rationẽ ob quam P. Vazquez abſurdam reputavit relationem tranſcendentalem Dei ad creaturas, fuiſſe; quia exiſtimavit importare connexionem cum aliquo prædicato creato, vt conſtat ex modo proponendi hanc tertiam obiectionẽ, cui proinde negamus ſequelam. Totaque deceptionis occaſio fuit exiſtimare creaturas habere ex ſe aliquam non repugnantiam æternam. Si enim extra Deum illa non repugnantia daretur, abſurdum quoque ego exiſtimarem Deum cum illa eſſentialiter connecti.

Hinc infero connexionem Dei eſſe cũ creaturis, vt poſsibilibus, relationem vero eſſe ad creaturas poſsibiles ſpecificative ſumptas ſecundum eſſe ipſis intrinſecum ab exiſtentia indiſtinctum, quia ad id refertur omnipotẽtia, quod poteſt producere: at non poteſt producere æternã rerum poſsibilitatem, ſed præciſsè exiſtentiam: ergo ad iſtam refertur. Ad eum ſane modum, quo ſcientia ſimplicis intelligentiæ reſpicit exiſtentias, eaſque vere repræſentat, non quidem affirmando dari, ſed affirmando poſſe dari.

SECTIO TERTIA.

An negata relatione tranſcendentali Verbum per ſe procederet ex cognitione poſsibilium?

Fundamenta ſententiæ affirmantis.

26 QVam tenet P. Coninch. diſputatione 12. de Trinitate, nam pume-

numero 22. aſſerit nullam fore mutationem in Deo, quamvis omnes creaturæ repugnarent, & numero 57. affirmat Verbum de facto procedere ex cognitione rerũ poſsibiliũ, qua talium, Zuñiga diſp. 9. dub. 6. numer. 7. P. Aldrete diſp. 11. de Trinit. ſect. 3. in eamque non obſcure inclinat P. Suarez lib. 9. de Trinitate cap. 6. num. 20. & cap. 7. num. 2. Fundamenta autem huius ſententiæ poſſunt eſſe, quæ ſequuntur.

27 Primum: nam in ſententia negante relationem tranſcendentalem neceſſario dicendum eſt creaturas habere à ſeipſis quandam non repugnantiam æternam: nam ſi illa foret à Deo, foret à Deo neceſſario illam inferente, ac proinde exigente; omnis enim cauſa ab intrinſeco agens neceſſario poſtulat actionem, qua agit. Si autem illa non repugnantia eſt à ſe, ergo eſt paris neceſsitatis cum ipſo Deo, vt enim, inquit, Eximius Doctor illo capite 6. numero 19. illa non repugnantia ſe tenens ex parte creaturarum plane eſt tam neceſſaria in ſua negatione, ſicut Verbum in ſuo eſſe actuali; quia eſt ſine dependentia ab alio in illa non repugnantia: tota autem neceſsitas Dei eſt neceſsitas independentiæ: ergo in hoc eſt æqualitas. Nec hoc eſt inconveniens, inquit; quia non eſt in re poſitiva æqualitas, ſed in negatione quadam. At ſi illa non repugnantia ſit æqualis neceſsitatis cum Verbo, nulla eſt ratio, cur iſtud non poſsit ex illius cognitione procedere.

28 Secundum: quia cum intellectus divinus ſit de ſe completiſsimus ad cognoſcendum omne cognoſcibile; cum primum intelligitur obiectum, debet in illud ferri. At qui illa non repugnantia creaturarum intelligitur pro priori ad generationem Verbi; ergo pro illo priori debet Deus illam cognoſcere. Sed Verbum per ſe procedere debet ex omni cognitione exiſtente pro priori ad ſui generationem: ergo, &c. Quod autẽ illa non repugnantia intelligatur pro priori ad generationem Verbi, ſuadetur, tum quia cum illa ſit formaliter à ſe, non minus quam eſſentia divina, debet concomitanter cum illa ſe habere pro eodem ſigno; ſed eſſentia divina exiſtit pro priori ad generationẽ Verbi: ergo & illa non repugnantia. Tum quia illud, quod eſt formaliter à ſe, cum nihil expectet, vt ſit, debet eſſe pri⁹ ratione eo, quod non eſt formaliter à ſe, & aliquid expectat vt ſit; at illa non repugnantia eſt formaliter à ſe, Verbum autem eſt ab alio, nempe à Patre, ergo, &c.

29 Tertium; quia licet daremus illam non repugnantiam eſſe minus neceſſariam quàm Verbum, quatenus ſcilicet poſtularet de ſe, poſſe exiſtere dependẽter à Deo, ac proinde huius non repugnantiam exponeret; Deus vero minime poſtularet illam nõ repugnantiam creaturæ; licet, inquam, hoc daremus, illud dumtaxat probat Verbum nõ proceſſurũ determinate ex cognitione poſsibilium; non probat autem non proceſſurũ indeterminate, nimirum vel ex cognitione creaturarum poſsibilium, vel ex cognitione earundem vt impoſsibiliũ. Quare in illa ſententia Verbum poſtularet, vt principium *quo* ſui alteram ex illis ſcientijs. Ita rem hanc explicat Pater Aldrete vbi ſupra n. 8. & P. Ruiz diſput. 63. de Trinit. ſect. 2. n. 6.

30 Quartum; quia vt inquit Pater Suarez lib. 9. cap. 7. numer. 2. vt Verbum dicatur procedere ex aliqua ſcientia ſub aliquo reſpectu, non oportet, vt totum ſuum eſſe habeat per illam ſcientiam, vt ſpectatam ſub illo reſpectu, ſed ſatis eſt, vt ſub aliquo etiam reſpectu ſuo ſit per illam cum proportione, & accõmodando ſingula ſingulis; ergo licet Verbum, quatenus eſt Verbum diuinæ eſſentiæ, & trium Perſonarum, non procedat à ſcientia divina, vt terminata ad poſſibilia; nihilominus, quatenus eſt Verbum ipſorum poſsibilium debet ex illorum cognitione procedere.

31 Quintum; quia ſi Deus non habet connexionem cum creaturis poſsibilibus: ergo eſt de eſſentia Dei illam connexionem non habere; ergo Pater pro priori ad generationem Verbi ſuam eſſentiam comprehendens, cognoſcit ſe non habere connexionem cum creaturis poſsibilibus: hoc autem cognoſcere nequit, quin cognoſcat ipſa poſsibilia; tam enim repugnat cognoſcere inconnexionem vnius cum alio non cognito termino eius, quam cognoſcere cõnexionem, non cognito eius termino: ergo &c. Confirmatur, quia ſi daretur illa æterna rerum non repugnãtia diſtincta à Deo, profecto Deus ſuam eſſentiam comprehendens cognoſceret, ſe eſſe diſtinctum ab illa nõ repugnantia, & infinite excellentiorem: quomodo autem hoc præſtare poſſet, quin attingerit illam non repugnantiam? ergo cum Verbum per ſe procedat ex cognitione cõprehendente divinam eſſentiam, debet procedere ex cognitione non repugnãtiæ creaturarum, adhuc negata relatione tranſcendentali.

32 Sextum; Verbum per ſe procedere debet ex cognitione comprehenſiva omnipotentiæ, vt talis: at licet omnipotentia non referatur ad creaturas poſsibiles, adhuc cognitio comprehenſiva illius debet crea-

tu-

turas comprehendere; ergo & cætera. Probatur minor, quia licet omnipotentia ſit ſolum virtus conditionata ad producendum creaturas, Deus tamen non dicetur illam comprehendere donec ſciat, quid abſolute poſſit producere. Sicut licet propoſitio in ratione veræ conſtituatur per aliquid extrinſecum, nemo dicitur proprie propoſitionem comprehendere, donec ſciat an abſolute ſit vera, vel falſa, & quemadmodum eſto decreta libera compleantur per actionem Dei ad extra, quin vllam addant perfectionem; vt tamen Deus ſe ſtricte comprehendat, debet cognoſcere ſua decreta libera: ſimiliter ergo quamvis denominatio abſolute potentis cõpleatur, per aliquid Deo extrinſecum; non poterit Deus ſeipſum comprehendere, donec, & cætera.

SECTIO QVINTA.

Probatur vera ſententia.

33 HIS tamen non obſtantibus dicendum eſt, Verbum per ſe non proceſſurum ex cognitione poſsibilium, ſeu ex ſcientia affirmante creaturarum poſsibilitatem, ſi Deus cum illa eſſentialiter connexus non foret, ac proinde quoad hoc veram eſſe ſententiam P. Vazquez, quam in hunc modum ſuadeo.

Omnis effectus, vel quaſi effectus procedens ab aliquo principio per ſe, ab eoque in eſſe, & conſervari dependens, ſuapte natura poſtulat eius exiſtentiam, vel determinate, vel ſaltem vage: at Verbum nec determinate, nec vage poſtulat ſcientiam poſsibilium in ſententia negante relationẽ tranſcentalem; ergo in tali ſententia Verbum per ſe non procedit ex ſcientia poſsibilium, nec ab illa in ſuo eſſe, & conſervari dependet. Maior conſtat, quia ſicut vnumquodque de ſua exiſtentia gaudet, & ſui conſervationem poſtulat, ita poſtulare debet exiſtentiã principij, à quo per ſe dependet, nec fieri poteſt, vt non magis appetat eius exiſtentiam, quam alterius rei, à qua oriri non poteſt. Minor ſuadetur, in primis enim dici non poteſt Verbum determinate poſtulare cognitionẽ poſsibilium, vt principium per ſe ſuæ exiſtentiæ; ſi enim eam hoc modo poſtularet, profecto ea repugnante, & ipſum repugnaret, vt enim ſapienter aiebat Pater Vazquez diſp. 143 num. 20. *Ablato eo, quod per ſe ſpectat ad productionem alicuius, aut eius productio omnino tollitur, aut alterius omnino rationis res illa producitur.* At cognitio poſsibilium repugnabit illis repugnantibus: ergo repugnantibus poſsibilibus, Verbum repugnabit: ergo cum hoc nequeat admitti in ſententia negante relationem tranſcendentalem; non poterit in illa ſententia, Verbum per ſe poſtulare cognitionem poſsibilium determinate. Sed nec dici poteſt, eam poſtulare indeterminate, videlicet exigẽdo, procedere à cognitione creaturarum vt poſsibilium, vel à cognitione earumdem, vt impoſsibilium; quia implicat, vt Verbum etiam per ſe poſtulet procedere etiam vage à cognitione chymærica: entitas enim vera, præſertim ſumme perfecta, nequit vllo pacto poſtulare, vt ſui principium, aliquam chymæram: atqui cognitio creaturarum, vt impoſsibilium, eſt omnino chymæra: implicat ergo Verbum etiam vage poſtulare exiſtentiam eiuſmodi cognitionis.

34 Argumentor ſecundo, vel cognitio poſsibilium, vt talis, ſeu quatenus ad poſsibilia terminatur, eſt perfectio, vel non? ſi primum; ergo cum Deus, exigat identificare ſecum omnem perfectionem ſine imperfectione, exiget identificare ſecum cognitionem poſsibilium, vt talem. At illa cognitio vt talis nequit dari, quin detur poſsibilitas creaturarum, quia eſſentiale eſt illi vere affirmare, creaturas eſſe poſsibiles, quod præſtare non poſſet, eis repugnãtibus; ergo Deus exigit eſſentialiter, vt detur poſsibilitas creaturarum, quod eſt contra ſuppoſitionem quæſtionis, ſi autem illa cognitio vt talis perfectionem non dicit, prout aſſeris Pater Vazquez, & aſſerere debent omnes qui negant relationem tranſcendentalem; hoc ipſo quatenus talis nequit eſſe principium *quo* Verbi; hoc enim, vt tale habet infinitam perfectionem relativam; implicat autem, vt quod non habet vllam perfectionẽ, ſit principium *quo* termini habentis perfectionem infinitam. Quod ſi cognitio poſsibilium nequit eſſe principium *quo* Verbi, non poteſt ſalvari, Verbum ex illa procedere, tum quia Verbum procedere per intellectum, ſeu per intellectionem, & procedere ex intellectione idem ſunt; illud autem primum denotat efficientiam per modum principij *quo*: ergo & ſecundum; tum quia licet daremus cognitionem aliquam concurrere ſolum directive ad productionem Verbi, certe hoc munere fungi non poſſet cognitio poſsibilium; quia nulla cognitio poteſt dirigere ad productionem termini, quem non repræſentat.

Confirmatur, & explicatur; nam tribus modis poteſt intelligi, Deum cognoſcere poſsibilia: primo attingendo illa in eſſentia tamquam in medio per eandem indiviſsibilem etiam ratione noſtra formalitatem, qua

ſe ipſum comprehendit,cui ſit eſſentiale nõ minus attingere poſsibilia,quã ipſum Deum. Secundo attingendo illa in ſe ipſis per eandem quidem formalitatem,qua ſe ipſum cognoſcit,cui tamen non ſit eſſentiale, ſed quaſi per accidens terminari ad poſsibilia. Tertio,per novam formalitatem repræſentãtem creaturas in ſe ipſis,cui ſit eſſentiale ad illas terminari.Ex his autem tribus modis ſecundum debent eligere adverſarij,vt facit Pater Vazquez,nam primus in eorum ſentẽtia, locum non habet vt eſt manifeſtum. Tertius, vero abſurdiſsime aſsignaretur, nam, cum illa nova formalitas ſit nova entitas neceſſaria, novaque vitalis repræſentatio, eſt nova perfectio,cum qua abſurdum foret,Deum non connecti. Atqui illa cognitio aſsignata in ſecundo modo dicendi, vt terminatur ad poſsibilia nullam dicit perfectionem; ergo ſi ex illa procederet Verbum,procederet ex cognitione,quatenus nullam dicente perfectionem.

35 Argumentor tertio, hoc ipſo, quod Deus non connectatur cum nõ repugnantia creaturarum, hac deficiente maneret proceſsio Verbi ſolum per cognitionem divinorum: ergo negata connexione Verbum non debet per ſe procedere,niſi per cognitionem divinorum.Conſequentia eſt legitima;nam ſi in illo eventu ſalvaretur integer cõceptus Verbi abſque proceſsione per cognitionem alicuius obiecti non divini; etgo Verbum ex conceptu ſuo non poſtulat,procedere per cognitionem alicuius obiecti nõ divini; ergo ſolum poſtulat procedere per cognitionem divinorum: at non debet procedere per ſe,niſi per eam cognitionem per quam poſtulat procedere;ergo & cętera. Antecedens vero ſuadetur, nam ſi in illo eventu procederet ex cognitione alicuius obiecti,maxime ex cognitione impoſsibilium;at tunc non poſſet procedere ex cognitione impoſsibilium;ergo & cætera.

36 Probatur minor, primo, quia vt oſtẽdi t.1.diſp.9.ens rationis,ſeu impoſſibile non eſt aliquod obiectum diſtinctum ab omni ente reali;ſed aliquod ens reale, v. g.aliqua vera identitas, dicitur chymæra, quatenus per actum eſſentialiter falſum applicatur extremis quibus convenire non poteſt;quo ſuppoſito patet in illo eventu Deũ non poſſe cognoſcere impoſsibilia,cũ enim Deum affirmare aliquid eſſe impoſsibile, nihil aliud ſit quam penetrare meũ actum fingentem,& eius obiectum reale, & conſequẽter aſſerere illud obiectum non poſſe exiſtere,prout affirmatur per actum, ſane in illo eventu in quo Deus nullum obiectum reale creatum cognoſceret,nec etiam cognoſceret aliquid impoſsibile.

37 Secundo probatur eadem minor;nam etiam ſi admittimus dari illud ens rationis,id eſt noſtros actus fingentes reſpicere obiectum diſtinctum ab omni ente reali,adhuc in illo eventu non poſſet Deus cognoſcere eiuſmodi figmentum, vt enim ex communi ſententia docent P. Faſſol. quæſt. 14.art.9.dubio 2.num.8.Pater Ruiz diſputatione 17.de ſcientia ſect. 2. Pater Suarez, diſputat.34.Methap.ſect.2.à numer.13.& lib.1.de attributis cap.13.num.7.P.Arrub. diſputat.24.cap.4.P.Bekenus diſputat. 17. num.26.Deus nequit immediate, & directe cognoſcere entia rationis,ſed ſolum indirecte,& per habitudinem ad modum,quo cognoſcuntur,& finguntur ab intellectu creato, quatenus ſcilicet comprehendit actus noſtros fingentes,& ſic cognoſcit,ad quod obiectum,terminentur. Et ratio eſt,quia cum proprium ſit intellectus divini non poſſe cognoſcere res niſi prout ſunt,& ſecundum eſſe,quod habent vel habere poſſunt, & cum ens rationis eatenus habeat eſſe, vel habere poſsit,quatenus fingitur, vel fingi poteſt, & cum nequeat fingi,niſi ab intellectu creato, conſequens eſt,vt Deus non poſsit cognoſcere ens rationis,niſi vt fictum,vel fingibile ab intellectu creato.Atqui in illo eventu in quo deficeret omnis poſsibilitas creaturæ, non poſſet Deus cognoſcere ens rationis per ordinem ad intellectum creatum;ergo nullo pacto tunc illud poſſet cognoſcere.

Denique probatur eadem minor, quia Deus non aliter poteſt cognoſcere impoſsibilia,ſi tamen poteſt, quam per diſſenſum, nimirum affirmando illa non poſſe exiſtere: non ergo aliter poteſt cognoſcere,v.g. hanc chymæram *hominem eſſe equum*, quam affirmando hominem non poſſe eſſe equum,& hanc *hominem non eſſe animal rationale*,quã affirmando hominem non poſſe nõ eſſe animal rationale;ergo non poteſt cognoſcere chymæram,niſi vbi dentur extrema realia, quæ vere repugnent identificari, vel diſtingui.Atqui in illo eventu,in quo nulla daretur poſsibilitas creaturæ non darentur eiuſmodi extrema;ergo tunc nullam poſſet cognoſcere chymæram ex ijs cum quorum repugnantia non connectitur. Quamvis ergo daremus eiuſmodi chymæras de facto cognoſcere, id non poteſt dici in illo eventu.

38 Confirmatur,non poteſt Deus cognoſcere chymæram,niſi affirmando illá repugnare;at in illo eventu non poſſet affirmare repugnantiam de eiuſmodi chymæris; ergo non poſſet illas cognoſcere; probatur mi-

minor: nam deficiente omni poſsibilitate creaturarum, neceſſario deficeret omnis repugnãtia chymęræ extra Deũ poſita, quia cũ chymęra nequeat eſſe eiuſmodi repugnantia, neceſſario debet idẽtificari cum aliqua creatura in ſtatu poſsibilitatis: ergo ſi deficeret omnis ſtatus poſsibilitatis, deficeret omnis ſtatus repugnantiæ chymęræ, ergo ſicut in illo evẽtu nõ poſſet Deus affirmare creaturas eſſe poſsibiles. v.g. hominem, & equum, ita non poſſe affirmare chymęras eſſe impoſsibiles, v.g. hominem equum.

39 Dices in illo eventu deficeret non repugnantia creaturarum; ſed hanc deficere eſt dari repugnantiam creaturarum, quia deficere vnùm contradictorium eſt dari alterum: ergo & cætera. Reſpondeo negando minorem. Quia licet deficeret vnum contradictorium idem ſit in vera ſuppoſitione, ac dari alterum; non tamen in ſuppoſitione chymærica; & ratio eſt manifeſta, quia repugnantiæ chymęrę. V.g. ex conceptu ſuo importat poſsibilitatem extremorum realium, quæ invicem repugnant; quid enim eſt chymæra, niſi identitas prædicatorum, diſtinctorum, vel diſtinctio prædicatorum identificatorum: ergo vbi nulla ſunt poſsibilia prædicata realia, nulla eſt dabilis repugnantia chymęræ.

40 Sed replicabis, non dari poſsibilitatem creaturarum eſt chymæra: at in caſu in quo deficeret omnis poſsibilitas creaturæ, daretur hoc, quod eſt, non dari poſsibilitatem creaturarum: ergo daretur aliqua chymæra; hanc ergo tunc cognoſceret Deus. Diſtinguo maiorem, eſt chymera in ſuppoſitione vera, concedo maiorem; foret in illo eventu, nego maiorem: & admiſſa minori, nego conſequentiã, & ratio eſt, quia aliquid eſſe chymæram nihil aliud eſt, quam dari veram repugnantiam, vt exiſtat; in vera autem ſuppoſitione datur vera repugnãtia, vt exiſtat defectus poſsibilitatis creaturarũ; ac proinde in vera ſuppoſitione talis defectus eſt chymæra. At hoc ipſo quod deficeret poſsibilitas creaturæ non daretur eiuſmodi repugnantia, vtpote conſiſtẽs in ipſamet poſsibilitate: ergo tunc ille defectus nõ foret chymæra, idque ſupponimus dum ſupponimus dari; quia hoc ipſo, quod concipimus aliquid exiſtere, concipimus non eſſe chymerã. Quare ineptum eſt explicare cõceptum chymæræ per hoc, quod ſi exiſteret, involueret prædicata contradictoria, nam potius ſi exiſteret, illa non involueret, & involuere contradictoria idem eſt formaliſsime, ac dari veram repugnantiam, vt non exiſtat in re, id, quod exiſtit obiective in cognitione fingente.

41 Tandem dices; ſaltem in illo eventu Deum cognoſciturum repugnantiam chymærarum, quas ipſe reddit repugnantes. V.g. mortis Dei, & ſimilium; at Deus cognoſcens repugnantiam iſtarum chymærarũ, aliquid cognoſceret, quod Deus non eſt, nẽpe illas chymæras: ergo & cætera. Reſpondeo negando minorem: nam Deum cognoſcere repugnantiam illarum chymærarum, nihil aliud eſt, quam ſe ipſum perfecte comprehendere, vt autem ſe ipſum perfecte comprehendat, non debet figmentũ aliquod mẽte ſua concipere, nempe mortem divinam, & ſimilia monſtra, hoc enim proprium eſt intellectus valde imperfecti, qui nequit aliquãdo cognoſcere veritatem, quin fingat, vel ſaltem apprehendat id, quod neć eſt nec eſſe poteſt.

42 Denique argumentor pro noſtra ſententia, quia ſi Verbum procederet ex cognitione poſsibilium, vtique procederet non eſſentialiter ſumptum, ſeu quatenus eſt Verbum eſſentiæ divinæ, & perſonarum, vt ſic enim dumtaxat procedit ex cognitione eſſentiæ, & perſonarum, ſed quaſi accidentaliter ſumptum, & quatenus eſt Verbum poſsibilium, quod ei convenit, quaſi per accidẽs in ſententia negãte connexionem; at ne hoc quidem modo poteſt procedere ex cognitione poſsibilium; ergo & cætera. Probatur minor, quia ſub illa reduplicatione incapax eſt, Verbum procedendi ab aliqua ſcientia in illa ſententia; vel enim ſic ſumptum reduplicat aliquid relativum diſtinctum à filiatione, & ſcientia poſsibiliũ, vel nihil diſtinctum reduplicat; primum dici non poteſt, tum quia alias non eſſent quatuor tantum relationes in divinis contra id, quod ſantiũt omnes Theologi cum dico Thoma 1. parte, quæſt. 28. Tum quia explicari nequit munus illius formalitatis: non enim deſideratur, vt per illam ſubſiſtat ſcientia poſsibilium, & quia hæc ſufficientiſsime ſubſiſtit per ſubſiſtentiam abſolutam naturę, vel ſaltẽ per ſubſiſtentias perſonales; & quia cum ſcientia illa vt terminata ad poſsibilia nihil intrinſecum addat ſupra ſe ipſam, vt terminatam ad Deum, non indiget aliquo prædicato relativo, quo terminetur, præter illud, quo terminatur, quatenus reſpicit Deum. Denique quia diſputa. ſequenti late in ſimili impugnabimus eiuſmodi formalitates relativas. Sã autem dicatur ſecundum, nempe Verbum, vt eſt Verbum poſsibilium, nihil reduplicare præter filiationem, & illam ſcientiã, nequit ſub illa reduplicatione à tali ſcientia oriri; nam, ſcientia poſsibilium, vt exiſtens in Patre, nec poteſt eſſe principium ſui ipſius, vt exi-

exiſtentis in filio ſecundum abſolutum quod dicit, nec ſecundum relativum, quia videlicet filiatio non eſt capax oriri ab illa ſcientia poſsibilium vt tali, quando quidem illam nullo modo ex ſe petit, nec ſupponit.

SECTIO QVINTA.

Soluuntur fundamenta ſententiæ affirmantis.

44 AD primum admittimus, illam non repugnantiam fore æqualis neceſsitatis cum Verbo, quod tamen à multis magno cum fundamento negatur; quia nequit eſſe tanta, nec tam perfecta neceſsitas fundata in negatione, ac neceſsitas fundata in ſumma perfectione. Negamus tamen, quod ſubinde infertur, nempe hoc ipſo poſſe Verbum per ſe procedere ex illius cognitione. Primo quia hæc nullius foret perfectionis, vt talis. Secundo, quia Verbum nec determinate ne vage poſtulare valet illam ſcientiam, prout opus erat, vt ab illa per ſe procederet.

44 Ad ſecundum concedo, cum primum intelligitur illa non repugnantia, cognoſci à Deo poſsibilia; nego tamen eam intelligi propriori ad generationem Verbi. Etenim intelligi propriori nihil aliud eſt, quam eſſe principium, vel conditionem ex parte principij ad producendum, ſiquidem præter prioritatem in ſubſiſtendi conſequentia, alia non datur in divinis præter prioritatem originis realis vel virtualis. Prioritas autem in ſubſiſtendi conſequentia hic locum non habet, nam potius in ſubſiſtendi conſequentia prior eſt generatio Verbi, quam cognitio poſsibilium: *Valet enim Deus cognoſcit poſsibilia: ergo generat Verbum: non valet autem: generat Verbum: ergo cognoſcit poſsibilia*, in ſententia quam ſupponimus; illud autem, à quo non valet conſequentia ad aliud, dicitur prius illo in ſubſiſtendi conſequentia. ergo vt adverſarij oſtendant cognitionem poſsibilium intelligi pro priori ad generationem Verbi, prius probare debent illam cognitionem eſſe prærequiſitam ad ipſam. Ad id vero, quod dicunt illam non repugnantiam ſe habere concomitanter cum eſſentia, verum eſt in hoc ſenſu, quatenus, nec eſſentia divina pendet ab illa non repugnantia, nec illa non repugnantia ab eſſentia. Si autem velit adverſarius, concomitanter ſe habere in ordine ad productionem Verbi, falſum aſſumit, & probandum.

45 Ex eo autem, quod illa non repugnantia ſit à ſe, & filius ſit ab alio, non recte infertur cognitionem illius non repugnantiæ debere eſſe priorem Verbo, quia poteſt filius eſſe ab alio quin ſit ab illa cognitione, quod tamen erat neceſſarium, vt cognitio diceretur prior. Quod ſi aliquid probaret argumentum, evinceret, illam non repugnantiam eſſe priorem Verbo ipſo, quod tamen eſt abſurdum: nec enim ideo exiſtit Verbum, quia illa poſsibilitas datur: ex quo ſequitur nec ideo exiſtere, quia exiſtit cognitio talis poſsibilitatis, quia illa poſsibilitas eſt ratio à priori cognitionis, vnde ſi hæc foret ratio à priori Verbi, etiam foret illa: implicat autem, vt aliquid creatum ſit ratio à priori, cur exiſtat Verbum, quod eſt talis naturæ, vt deficiente quolibet creato maneret.

46 Ad tertium patet ex prima noſtræ concluſionis probatione abſurdum eſſe, quod Verbum indeterminate exigat procedere ex cognitione chymærica creaturarum, vt impoſsibilium. Doctrinaque ibi data iterum confirmatur, ex eo, quod vel cognitio eſſentiæ & perſonarum eſt virtus ſufficiens, vt ſe ſola producat, *vt quo* Verbum præſcindendo ab omni alia cognitione, vel non? Si primum; ergo cum illa virtus ſufficiens neceſſario operetur, quantum poteſt, neceſſario ſe ſola producet, quin conſortium alterius virtutis admittat; ſi ſecundum; ergo virtus illa indiget alia virtute partiali eamque exigit, ſicut exigit terminum: ergo vel determinate exigit cognitionem poſsibilium, vel vage. Neutrum autem poteſt dici; quia ſi exigit vage cognitionem creaturarum, vt poſsibilium, vel cognitionem earundem, vt impoſsibilium, exigeret vage poſsibilitatem creaturarum, vel impoſsibilitatem: hoc autem eſt falſum; tum quia nequit exigi etiam vage aliquid impoſsibile, quia exigi vage eſt proprie exigi ſicut amare vage. & vage affirmari, eſt proprie amari, & cognoſci: repugnat autem Deo aliquid impoſſibile proprie exigere: tum quia illud diſiunctum non eſt magis neceſſarium, quam alterum extremum ſeorſim: coniunctum enim ex duplici extremo, altero omnino neceſſario, & altero impoſsibili, nequit eſſe magis neceſſarium, quam extremum neceſſarium: ſi ergo poſsibilitatem non exigit non obſtante eius neceſsitate, nec exiget diſiunctum. Denique: quia etſi per impoſsibile Deus nihil extra ſe cognoſceret, eodem modo procederet Verbum ex cognitione divinorum; ſicut iuxta Adverſarios procederet, &

ſi non cognoſceret poſsibilia.

47 Ad quartum liquet ex vltima probatione noſtræ ſententiæ, Verbum, vt expreſſivum poſsibilium, nihil importare ob quod poſsit à cognitione poſsibilium oriri, quod magis confirmabitur diſputatione ſequenti.

48 Ad quintum reſpondeo, in ſententia negante connexionem non poſſe dici, Deum comprehendentem ſeipſum neceſſario per illam cognitionem debere attingere creaturas poſsibiles; nam cum non poſsit illas attingere, niſi affirmando earum poſsibilitatem, ſequeretur Deum habere connexionem cum illa poſsibilitate, quia habet connexionem cum ſui comprehenſione, & hæc habet connexionem cum illa poſsibilitate; quare illud argumentum ſi efficax eſt ad probandum, Deum non poſſe cognoſcere ſe eſſe inconnexum cum poſsibilitate creaturarum, quin cognoſcat creaturas eſſe poſsibiles, efficax eſt ad probandum, Deum non poſſe eſſe connexum, quin ſimul ſit connexus, ac proinde ad evincendum, chymæram eſſe illam inconnexionem. Ea autem ſuppoſita dicendum eſt Deum comprehendentem ſuam entitatem non debere attingere creaturas: ratio eſt, quia Deum non eſſe connexum cum poſsibilitate creaturarum, non eſt aliquod prædicatum ſpeciale dicens ordinem tranſcendentalem ad creaturas, & ratione noſtra diſtinctum ab immenſitate, & alijs perfectionibus omnino abſolutis, & nullum dicentibus reſpectum ad creaturas: vnde non debet Deus cognoſcere illam inconnexionem relative ad aliquod extrinſecum, ſicut nos facimus ob noſtrum imperfectum cognoſcendi modum; hoc pacto Deus cognoſcit Petrum non eſſe Paulum penetrando perfectè per ſimplicem intuitum vtriuſque entitatem, quin vnam referat ad aliam, cum tamen nos non poſsimus concipere hanc diſtinctionem, quin concipiamus relationem vnius ad alterum.

49 Ad confirmationem reſpondeo Deum per comprehenſionem ſui non concipere ſe eſſe diſtinctum ab illa poſsibilitate per cognitionem correſpondentē his vocibus, ſed per illam cognitionem præcisè attingere ſua prædicata abſoluta, quatenus ſunt ad ſe: per hæc enim ſic ſumpta diſtinguitur ab omni ente creato: per illam autem cognitionem non penetrat diſtinctionem ſui à poſsibilitate ſecundum totum, quod illa diſtinctio importat, ſed præcisè ſecundum id, quod importat ex parte Dei: ſecundum autem id, quod importat ex parte creaturæ eam cognoſcit per novam formalitatem cognitionis, vel per novam terminationem eiuſdem formalitatis.

50 Deinde reſpondeo Deum eodem prorſus modo debere cognoſcere, ſe non eſſe connexum cum poſsibilitate in ſententia negante connexionem, ſicut in omnium ſententia cognoſcit ſe non eſſe connexum cum exiſtentia creaturarum. Vnde ſicut hoc vltimum cognoſcit, quin affirmet, creaturas eſſe exiſtentes, ita illud primum cognoſcere debet, quin affirmet creaturas eſſe poſsibiles: ac proinde in illa ſententia non debet Verbum per ſe procedere ex cognitione affirmante, creaturas eſſe poſsibiles. Iam vero ſi ex illo cognoſcendi modo ſequitur, Deum cognoſcere creaturas vt indifferentes ad poſsibilitatem, vel non poſsibilitatem, ſicut illas cognoſcit, vt indifferentes ad exiſtendum, vel non exiſtendum, totum hoc ſupponit illa ſententia, dum ſupponit, Deum non eſſe connexum cum poſsibilitate creaturarum.

51 Ad vltimum reſponderi poteſt primo iuxta doctrinam Auguſtini Epiſtola 113. *Aſſerentem illud comprehendi, quod ita videtur, vt nihil illius lateat videntem.* Ad comprenſionem omnipotentiæ in ſententia negante connexionem non requiri cognitionem poſsibilitatis creaturarum, quia hæc non eſt aliquid omnipotentiæ, nec cognoſci deſervit ad detegendum aliquod prædicatum ipſi intrinſecum, proindeque poteſt ita videri omnipotentia vt nihil illius lateat pro priori ad cognitionem poſsibilitatis. Et idem dici debet de cognitione actuum liberorum in ſententia aſſerente, illos non importare aliquam formalitatem contingentem Deo intrinſecam, nempe ad Dei comprehenſionem eiuſmodi cognitionem non requiri & idem eſt de comprehenſione propoſitionis, de qua in argumento. Videatur Pater Suarez libro 2. de attribut. capite 29. numero 9. vbi contra Patrem Vazquez aſſerentem diſputatione 53. numero 15. ad comprehenſionem Dei requiri cognitionem poſsibilium omnium, etiam in ſententia negante relationem tranſcendentalem, eo quod tunc res aliqua comprehenditur, quando non tantum cognoſcitur, quidquid in ea eſt formaliter; ſed etiam quidquid ab ea pendere poteſt, quia id omne ad ipſam aliquomodo pertinet: optime oſtendit, tunc ad comprehenſionē rei neceſſarium eſſe cognoſcere omnia, quæ ab illa manere poſſunt, quando hæc in re, vel ex re cōprehenſa cognoſci valēt. Si enim cognitio effectuū nō eſt in cauſa, nec ex cauſa; nullo modo pertinet per ſe ad perfectā cognitionē cauſę

ac

ac proinde nec ad eius comprehenſionem. At in ſententia negante connexionem, nec in Deo tanquam in cauſa cognoſcuntur poſſibilia, nec ex cognitione Dei neceſſario infertur eorum cognitio: ergo in illa ſententia cognitio poſsibilium non confert ad comprehenſionem Dei.

52 Quod ſi obijcias hinc ſequi, quemlibet beatum defacto comprehendere Deum, quia nihil latet ipſum ex his, quæ ſunt formaliter in Deo (ſiquidem iuxta communem Theologorum cum Divo Thoma 1. parte quæſtione 12. articulo 1. ad 2. omnes beati vident cuncta, quæ ſunt formaliter in Deo) nec ex ijs, quæ in Deo cognoſci poſſunt, ſiquidem poſsibilia, quæ latent nequeunt in Deo videri. Reſpondeo id plane ſequi ex illa duplici ſententia; ſi enim beatus nequit præſcindere vnum prædicatum divinum ab alio, & aliunde poſsibilia in Deo videri non poſſunt; certe ita quilibet videt Deum, vt nihil illius lateat videntem: ergo ſi ſtandum ſit definitioni Auguſtini, quilibet comprehendit Deum, id, quod affimant Nominales apud Patrem Suarez libro 2. de attributis cap. 29. numero 4. aſſerentes, Deum non eſſe incomprehenſibilem, ſi comprehenſio vſurpetur ſecundum definitionem Auguſtini. Vnde vt ſalvent Dei incomprehenſibilitatem, recurrunt ad alios modos explicandi comprehenſionem, quod etiam faciunt omnes qui dicunt non ſequi comprehenſionem ex cognitione omnium poſsibilium in Verbo, & facere debent omnes, qui negant relationem tranſcendentalem.

Reſponderi poteſt ſecundo admittendo etiam in ſententia negante connexionem requiri ad comprehenſionem cauſæ cognitionem omnium, quæ ab illa manere poſſunt, eo quod iſta ad eam quodammodo pertinent, & aliquid illius ſunt. Hoc autem admiſſo dicendum eſt Verbum quidem debere procedere ex cognitione comprehenſiva divinæ eſſentiæ, id eſt, potente attingere omnia poſsibilia: non tamen vt comprehenſiva, ſeu potius vt comprehendente, id eſt, vt attingente omnia quæ à Deo fieri poſſunt: id enim Verbum non poſtulat; & ratio eſt quia licet in cognitione divina ſit ſumma perfectio, poſſe terminari ad poſsibilia, proindeque Verbum procedens à cognitione quatenus ſumme perfecta debeat procedere ab illa, vt ſic potente terminari. Cæterum actu terminari ad poſsibilitatem, non eſt perfectio cognitionis illius, ac proinde Verbum non debet procedere ab illa, vt ſic terminata: imo licet foret perfectio, eſſet tamen perfectio ſolum extenſiva: Verbum autem licet debeat procedere à cognitione divina, vt dicente ſummam perfectionem intenſivam; non tamen vt dicente ſummam perfectionem extenſivam. Hinc optime Pater Vazquez diſputatione 53. numero 17. docuit à beatis non comprehenſum iri Deum, quamvis per revelationem cognoſcerent omnia poſsibilia, quia nimirum ad comprehenſionem requiritur, vt ita ſit perfecta viſio obiecti, vt ex ſe ſit ſufficiens ad manifeſtandum quidquid ab eo derivari poteſt per hoc præciſè quod ſupponatur poſsibilitas effectus: quod nulli viſioni creatæ convenit.

SECTIO SEXTA.

An Verbum per ſe procedat ex cognitione poſsibilium in ſe ipſis.

53 TRIBVS modis, vt obſervat Pater Suarez libro 3. de attributis capite 2. numero 2 poteſt intelligi, Deum cognoſcere poſsibilia per ſuam eſſentiam. Primo cognoſcendo illa in ſua eſſentia, tanquam in cauſa: ita vt eſſentia ſit veluti medium cognitum per quod creaturæ poſsibiles quo ad ſuas entitates poſsibiles repræſentantur. Secundo cognoſcendo illa immediate ex vi eſſentiæ determinantis, & complentis divinum intellectum, per modum ſpeciei intelligibilis, ad eas cognoſcendas, non quidem indirecte, & in alio, ſed directe, & in ſe ipſis. Tertio per reflexionem, nimirum vt intellectus divinus refletens ſupra cognitionem, quam de creaturis habet, illas hoc pacto quaſi iterum attingat. Dubitatur ergo an Verbum procedat per ſe ex cognitione tendenti directe, & primario ad creaturas. Et quidem Deum cognoſcere creaturas in ſe ipſis, negant Thomiſtæ, cum Divo Thoma, & plures ex noſtris cum Pater Suario Molina, & Valentia, affirmant vero quam plures cum Scoto, Nominalibus, & Patre Vazquez, quos refert & ſequitur. Pater Rivadeneyra, diſputat. 9. de ſcientia capite 1. Quamvis autem hæc ex profeſſo diſputare, ad tractatum de ſcientia pertineat, breviter tamen pro præſenti inſtituto aliquid nobis dicendum eſt.

54 Igitur exiſtimo Verbum per ſe non procedere ex cognitione poſsibilium in ſe ipſis; quia probabilius iudico, Deum eo pacto illa non cognoſcere. Ratio eſt, quia cum Deo repugnet cognitio pure apprehenſiva, vtpote de ſe imperfectionem dicens, nequit cognoſcere poſsibilia in ſe ipſis, niſi per

cognitionem iudicativam aliquid, ſcilicet affirmantem, vel negantem: hoc autem modo nequit cognoſcere poſsibilia in ſe ipſis. Quæro enim quid de poſsibilibus affirmet? In primis enim affirmare non poteſt æternam aliquam eorum non repugnantiam diſtinctam à Deo, quam in ſe ipſa intueatur; cum illa nõ repugnantia chymærica ſit, vt capite primo probatum manet; deinde nec de illis poteſt affirmare, vel negare exiſtentiam per ſcientiam neceſſariam, & ſimplicis intelligentiæ de qua loquimur, quia hoc attinet ad ſcientiam viſionis. Præterea nequit affirmare prædicata eſſentialia ſub conditione exiſtentiæ, quaſi illa ſcientia nihil aliud ſit quam cognitio, qua affirmet, hominem, verbi gratia eſſe animal rationale ſub conditione, quod exiſtat: omnis enim cognitio conditionata aſſumens conditionem identificatam cum conditionato eſt imperfecta, quia vel obſcure attingit conditionem, vel omnino riducule ſi attingat clare; nã attingendo clare conditionem, idem eſſet dicere: *Homo erit animal rationale ſub conditione, quod exiſtat, ac dicere homo erit animal rationale ſub conditione, quod ſit animal rationale.* Reſtat ergo, vt ſcientia ſimplicis intelligentiæ quam Deus habet de homine, verbi gratia, affirmet hominem poſſe exiſtere: ergo per illam ſcientiam videt Deus directe illud prædicatum, quod affirmat: at illud prædicatum non diſtinguitur ab ipſo Deo, nam hominem poſſe exiſtere idem eſt ac Deum poſſe producere hominem: ergo ſcientia ſimplicis intelligentiæ repræſentans hominem neceſſario debet attingere directe ipſum Deum, & in illo hominem: ergo nequit Deus creaturas in ſe ipſis cognoſcere per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ. Quare non aliter cognoſcit, quod quidditas hominis, eſt animal rationale, niſi quia videt potentiam productivam hominis, eſſe formaliter productivam animalis rationalis.

55 Confirmatur, quia obiectum cognitum à Deo in ſe ipſo debet habere aliquam prioritatem reſpectu divinæ cognitionis ſaltem per modum rationis à priori & conditionis obiectivæ eo pacto quo futura contigentia libera, quæ in noſtra ſententia cognoſcuntur in ſe ipſis, habent aliquam prioritatem reſpectu cognitionis divinæ; & ratio eſt, quia intellectus ſumme verus nequit cognoſcere, niſi aliquo modo præſupponatur cognoſcibilitas paſſiva obiecti; vnde ſi hoc cognoſcitur in alio, debet præſupponi cognoſcibilitas in alio; ſi autem cognoſcitur in ſe, debet præſupponi in ſe: at poſsibilia nequeunt habere prioritatem aliquam reſpectu cognitionis divinæ neceſſariæ ſecundum eſſe ipſis intrinſecum, cum nullum eſſe habeant diſtinctum ab exiſtentia, ſecundum quam nequeunt habere prioritatem reſpectu illius ſcientiæ: ergo nequeunt quatenus poſsibilia cognoſci in ſe ipſis.

56 Sed inquires, quid dicendum foret, ſi Deus cognoſceret poſsibilia in ſeipſis? probabilius puto Verbum non proceſſurum ex eiuſmodi cognitione, & ratio eſt, quia Pater quatenus ſeipſum contemplatur imaginem ſui producit, nempe Verbum; ſicut ipſe, & filius producunt Spiritum Sanctum dum ſe amant: ergo ad productionem Verbi ſolum comparatur per ſe eiuſmodi cognitio: at illa, vt talis non cognoſcit poſsibilia in ſe ipſis, ſed dumtaxat in eſſentia Patris tanquam in medio: ergo, &c. Quare habere fœcunditatem ad producendum Verbum non convenit divinæ cognitioni, niſi vt reſpicienti obiectum increatum: ac proinde cognitio poſsibilium non concurrit per ſe ad productionem Verbi, quatenus poſsibilia ipſa repræſentat; ſed quatenus repræſentat perfectius divinam eſſentiam, quæ nequit cognoſci cognitione infinite perfecta intenſive, quin illa cognitio attingat ipſa poſsibilia. Quod ſi cognitio poſſet eſſe infinite perfecta intenſive circa eſſentiam, quin attingeret poſsibilia, illa ſola ſufficeret ad Verbi generationem, proindeque cognitio poſsibilium ad illam non concurreret.

57 Quapropter cognitio poſsibilium in ſe ipſis non poſſet concurrere ad generationem Verbi, niſi per modum obiecti, ſicut immenſitas, & alia attributa quatenus ſcilicet cognitio, qua pater ſe comprehendit neceſſario attingit omnem perfectionem eſſentiæ; ac proinde cognitionem poſsibilium in ſe ipſis, ſi hæc foret eius perfectio. Non poteſt autem per modum principij quaſi effective magis concurrere, quam volitio neceſſaria, quæ in nulla ſententia eſt principium *quo* Verbi.

SECTIO VLTIMA.

An ſicut Verbum procedit ex cognitione poſsibilium, ita, & Spiritus Sanctus ex amore eorum?

58 PARITATEM negare debent omnes qui aſſerunt, Deum non amare neceſſario creaturas poſsibiles. Hi autem ſunt Ang. & Exim. Doct. ille

ille 1. parte quæſtione 19. articulo 3. iſte diſputat. 30. Meraph. & lib. 11. de Trinitate capit. 2. in fine, item apud Ruiz diſputat. 6. de voluntate ſect. 1. Albertus, Bonaventura, item Alexander, Richardus, Bañez, Zumel, Molina, Valentia, & Pater Conineh, diſputat. 14. de Trinitate num. 59. & alij non pauci, quos referunt, & ſequuntur Carmelitæ tractatu 1. diſputat. 5, num. 13. contra Patrem Vazquez & alios quam plures, quos referunt, & ſequuntur Amicus 1. parte diſputatione 14. & Rivadeneyra diſputatione 13. de voluntate num. 2. omnes tamen Authores, quos ego viderim, paritatem concedunt ex hypotheſi quod Deus neceſſario amaret poſsibilia, ſicut illa neceſſario cognoſcit. Ita Pater Suarez libro 11. de Trinitate capite 2. numero 10. Coninch. diſputatione 14. dubio 2. numero 25. Carmelitæ tractatu 2. diſputatione 15. dubio 6. numero 89. Zuñiga diſputatione 14. dubio 3. numero 2. Bekenus diſputatione 37. numero 21. Ruiz diſputatione 63. de Trinitate ſectione 5. numero 2.

§. I.

Proponitur ſententia affirmans Spiritum Sanctum non procedere per ſe ex amore poſsibilium, licet Verbum procedat ex cognitione eorum.

59 SENTENTIA illa ſic poteſt probari, Deus non amat neceſſario poſsibilia, licet ea neceſſario cognoſcat: ergo, &c. Probatur antecedens: implicat Deum amare poſsibilia, quin eis velit aliquod bonum: nam iuxta definitionem Philoſophi, amare eſt velle alicui bonum, implicat autem, vt velit neceſſario aliquod bonum poſsibilibus; nam cum primum cuiuſque rei bonum, & reliquorum fundamentum ſit exiſtentia, nequit Deus amare neceſſario Petrum, verbi gratia, niſi neceſſario velit ei bonum exiſtentiæ: repugnat autem vt Deus neceſſario velit Petro hoc bonum: ergo, &c. Probatur minor, quia hæc neceſſitas, nec provenire poteſt ab obiecto cognito, nec à ſubiecto amante. Non ab obiecto cognito: nam cum Petrus poſsibilis, quem Deus cognoſcit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſit bonum finitum, & imperfectum, nequit divinam voluntatem rapere ad ſui amorem eique neceſſitatem imponere, vt ſibi velit bonum exiſtentiæ adhuc per ſimplicem amorem; alioqui non video, cur non poſſet etiam rapere, vt per amorem efficacem illud ſibi vellet. Nec à ſubiecto amante: nam Deus ea ſolum debet neceſſario amare, ad quorum amorem ipſum neceſsitat infinitus amor, quo ſeipſum diligit; hic autem amor ſui nequit Deum neceſsitare, vt Petri exiſtentiam diligat; cum enim illa Deus non indigeat vt ſeipſum perfecte poſsideat ſummeque Beatus ſit, non poteſt ex ſui amore ad illam amandam neceſsitari, vt enim inquit Divus Thomas 1. parte quæſtione 19. articulo 3. in corpore rationem reddens, cur alia à ſe Deus non amet neceſſario: *Alia à ſe vult Deus inquantum ordinantur in ſuam bonitatem, vt in finem, ea autem, quæ ſunt ad finem non ex neceſsitate volumus volentes finem, niſi ſint talia, ſine quibus finis eſſe non poteſt.* Idem docet libro 1. contra gentes capit. 81.

60 Confirmatur, Deum diligere creaturas poſsibiles non eſt præcisè diligere ſuam omnipotentiam, cum creaturæ poſsibiles non ſint omnipotentia: ergo eſt diligere aliquod prædicatum creaturis intrinſecum, & cum eis identificatum: at nullum prædicatum identificatur cum creaturis, quod non ſit idem cum ipſarum exiſtentia, quandoquidem eſſentia, & exiſtentia non diſtinguntur: ergo Deum diligere neceſſario creaturas poſsibiles affectu ſimplicis complacentiæ eſt Deum diligere illo affectu creaturarum exiſtentias: atqui affectus Dei erga exiſtentias nequit eſſe neceſſarius. Quæro enim in quo complaceat Deus dum dicitur ferri neceſſario in exiſtentias creaturarum? Vel enim complacet in eo, quod exiſtentia ſit poſsibilis poſsibilitate æterna, & neceſſaria, & hoc non eſt complacere in exiſtentia creaturæ; ſed in Dei omnipotentia, quæ eſt eius æterna poſsibilitas, & hoc pacto etiam complacet Deus in æterna poſsibilitate peccati, quin in peccato complaceat, imò efficaciter amat poſsibilitatem proximam peccati, dum amat proximam expeditionem potentiæ ad peccandum, quin vllo peccato amet peccatum. Vel complacet in eo, quod exiſtat creatura illa, quę denominatur poſsibilis, & hoc dici nequit, quia cum exiſtere creaturam ſit bonum finitũ, ex nullo capite poteſt Deus neceſsitari vt in eo complaceat, vel denique complacet conditionate in ipſis creaturis ſub conditione exiſtentiæ, nimirum in eo, quod Angelus, v. g. ſub conditione, quod exiſtat habiturus ſit talem, vel tal perfectionem, & hoc pacto explicat huiuſmodi complacentiam. P. Ruiz diſp. 6. de vol. ſect. 2. n. 4. & ſect. 3. n. 10. & 11. aſſerens illum affectũ eo dirigi, vt res illa ſi exiſteret eſſet actu bona, quieſcendo in tali bonitate, quæ tunc illi competeret. Hoc autem dici non poteſt, quia eiuſmodi complacentia Deo videtur indigna; perinde enim eſt ac com-

placere in eo, quod res ſit bona ſub conditione, quod ſit bona.

61 Dices cum Patre Quiros diſputatione 66. numero 9. & 14. illam complacentiam non eſſe volitionem adhuc inefficacem exiſtentiæ, nec vllo modo in exiſtentiam inclinare; ſed eſſe actum voluntatis acquieſcentem intellectui proponenti, obiectum eſſe bonum, & pure approbantem creaturæ bonitatem. Sed contra primo: quia vt recte docet Caietanus ex mente D. Thomæ 1. parte quæſtione 82. articulo 3. §. *Ad cuius euidentiam*, nulla res amatur, niſi vt ſit, vel quia eſt, vt enim inquit ibi Angelicus Præceptor: *Actio intellectus conſiſtit in eo, quod ratio rei intellectæ eſt in intelligente, actus vero voluntatis perficitur ex eo, quod voluntas inclinatur in ipſam rem prout in ſe eſt.* Non poteſt autem voluntas inclinari in ipſam rem, prout in ſe eſt, niſi per actum contendentem, vt res ſit vel ſupponentem iam eſſe, & approbantē eius bonitatem: ergo cum Deus nequeat amare bonitatem creaturæ poſsibilis, quia eſt, ſeu per actum ſupponentem illam bonitatem eſſe, debet profecto amare illam, vt ſit, ſeu per actum contendentem, vt exiſtat, & conſequenter inclinantem in eius exiſtentiam. Contra ſecundo; quia amor Dei erga poſsibilia dirigitur per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: hæc autem non repræſentat, creaturas habere actu bonitatem, ſed poſſe habere: ergo actus voluntatis ei acquieſcens, vel inclinant, vt detur bonitas repræſentata vt poſsibilis, vel ſi eſt pure approbativus, non amat ipſas exiſtentias, ſed æternam poſsibilitatem, quam approbat. Nec enim approbat, creaturas exiſtere, ſiquidem hoc non ſupponit: ergo ſolum approbat, creaturas poſſe exiſtere.

62 Denique vt alia omittam, ſic argumentor. Si Deus neceſſario complacet in exiſtentijs creaturarum repræſentatis vt poſsibilibus, ſimul etiam neceſſario complacebit in non exiſtentijs earundem repræſentatis vt poſsibilibus, quia ſicut poteſt eſſe bonum creaturas exiſtere: ita poteſt eſſe bonum, ideſt conveniens Deo, creaturas non exiſtere: ergo ſimul Deus neceſſario complacebit in exiſtentia, & non exiſtentia Petri v. g. ac proinde neceſsitatus erit ad agendum contra propriam inclinationem: ſi enim decernat exiſtentiam, operabitur contra inclinationem, quam habet ad non exiſtentiam: ſi autem iſtam decernat, operabitur contra inclinationem quam habet ad illam. Vnde quodcumque eligat ſibi ipſi vim inferet, & nunquam cum voluntario perfectiſsimo operabitur. Quam rationem colligo ex Divo Thoma primo contragentes cap. 18 numero 2. in fine, vbi probat, Deum non velle neceſſario alia à ſe, quia poteſt velle, non eſſe quamcumque rem aliam præter ſe; eo quod ipſum non eſſe poteſt habere rationem boni, & conuenientis ratione alicuius adiuncti.

63 Aſſero ſecundo; etiam ſi Deus amaret neceſſario poſsibilia, non propterea Spiritus Sanctus per ſe procederet ex eorum amore, ſicut diximus, Verbum procedere ex cognitione: ratio eſt, quia ideo Verbum per ſe procedit ex cognitione poſsibilium, quia cognitio comprehenſiva eſſentiæ, à qua ſola oritur Verbum, neceſſario debet quatenus comprehenſiva eſſentiæ attingere poſsibilia: at amor comprehenſivus divinæ eſſentiæ, ex quo ſolo per ſe procedere debet Spiritus Sanctus, non debet attingere poſsibilia: ergo, &c. Probatur minor: ideo enim cognitio comprehenſiva eſſentiæ debet attingere poſsibilia, quia neceſſario comprehendit eorum poſsibilitatem, vt pote identificatam cum omnipotentia; non ſtat autem comprehendi poſsibilitatem termini, quin terminus cognoſcatur, at licet amor comprehenſivus divinæ eſſentiæ, id eſt ipſam amans, quantum amabilis eſt, debeat neceſſario amare poſsibilitatem creaturarum; ſtat tamen poſsibilitatem termini amari, quin terminus ipſe ametur: ergo, &c. Minor ſuadetur primo à poſteriori, nam Deus neceſſario amat æternam poſsibilitatem peccati, imo poſsibilitatem proximam temporalem conſiſtentem in voluntate habente omnia prærequiſita ad peccandum, quin vllo pacto amet peccatum.

64 Et quidem diverſam eſſe rationem amoris, & cognitionis, vel inde patet primo, quod Deus nequeat permiſsionem peccati cognoſcere, quin cognoſcat peccatum; poſsit autem permiſsionem amare, quin amet peccatum. Patet ſecundo, ex eo quod poteſt res perfectiſsime à Deo cognoſci, quin exiſtat, evidens enim eſt, non clarius à Deo cognoſci rem exiſtentem, quam poſsibilem: non poteſt tamen perfecte amari à Deo res quin exiſtat; quamvis enim concedatur, Deum amare creaturas poſsibiles, certum tamen eſt plus amare exiſtentes: & ratio à priori eſt; quia perfectio, & magnitudo cognitionis attenditur ſecundum perfectionem obiecti, quam cognoſcens ad ſe trahit media cognitione, cum autem intellectus divinus ſe ſolo tam perfectus ſit, quam ipſe ſimul cum obiecto creato, non poteſt eius perfectio creſcere per creaturarum exiſtentiam; ac proinde nec cognitio creaturarum exiſtentium perfectior eſſet, quam creaturarum poſsibilium; at vero perfectio ſeu potius magnitudo, & vehementia amoris conſideratur ſecundum id, quod amans communicat amato, & ſecundum

efficaciam, qua vult illi communicari bonum: hæc autem efficacia ſaltē minor eſt erga creaturas poſsibiles, quam circa exiſtentes; ſicut ergo adverſarij fateri debent, Deum minus amare creaturas poſsibiles, quam exiſtentes, licet non minus cognoſcat; ita nos dicere poſſumus eas neceſſario non amare, quamvis neceſſario cognoſcat, quia nec illis communicat actu aliquod bonum, nec poteſt eſſe neceſſario inclinatus ad hoc bonum illis communicandum.

65 Secundo ſuadetur à priori eadem minor, quia vt inquit Divus Thomas 1.p. q.19. art. 3. ad 6. reddens rationem, cur Deus neceſſario cognoſcat, non tamen neceſſario amet creaturas: *Scientia habetur de rebus ſecundum quod ſunt in ſciente, Voluntas vero comparatur ad res ſecundum, quod ſunt in ſe ipſis.* Et vt repetit articulo 6. ad 2. *Actus cognoſcitiuæ Virtutis eſt, ſecundum quod cognitum eſt in cognoſcente; actus autem appetitiuæ Virtutis eſt ordinatus ad res, ſecundum, quod in ſe ipſis ſunt.* Itaque proprium eſt intellectus trahere ad ſe obiectum, voluntatis vero ad obiectum ferri, ſiquidem vt inquit Dionyſius cap. 4. de divinis nominibus: *Amor amantem extra ſe ponit; & eum quodammodo in amatum transfert.* Ideo Deus neceſſario cognoſcit omnia, non tamen neceſſario amat omnia; maxima enim Dei perfectio eſt omnia ad ſe trahere, & ſibi obiective præſentia facere: maxima vero foret imperfectio ab omni obiecto trahi, & ad illius eſſe neceſſario inclinari. Rurſus vt ſapienter animadvertit P. Ruiz diſput. 6. de voluntate ſect. 5. n. 118 quæcumque ſcientia Dei dirigitur ad perficiendum ipſum Deum, non vero ad perficiendas res in ſe ipſis, amor autem creaturarum dirigitur ad perficiendas creaturas in ſe ipſis: cum ergo abſurdum ſit Deum neceſſario aliquid creatum perficere, ad idque neceſſario rapi: maxima vero perfectio ſit ſeipſum perficere: maxima profecto perfectio erit, omnia neceſſario cognoſcere; maxima vero imperfectio foret omnia neceſſario amarem.

66 Confirmatur: nequit Deus affirmare, creaturas eminenter contineri in ſua omnipotentia, quin creaturas ipſas cognoſcat, vt enim inquit D. Thomas 2. contragentes cap. 6. num. 2. *Virtus non poteſt cognoſci perfecte niſi cognoſcantur omnia in quæ poteſt, cum ſecundum ea quantitas Virtutis quodammodo attendatur.* At poteſt velle, creaturas contineri in ſua omnipotētia, quin creaturas amet; nam cum actus appetitivæ virtutis, vt nuper aiebat Divus Thomas, ordinetur ad res, ſecūdum quod ſunt in ſe ipſis, nequit Deus creaturas amare; quin velit, vt ſint in ſe ipſis; ergo &c. Ratio itaque à priori eſt, quod intellectus divinus poteſt intelligere creaturas, quin affirmet, eas exiſtere, voluntas vero non poteſt illas amare, quin velit illas exiſtere: ratioque diſcriminis eſt illa, quam reddit Divus Thom. 1.p.q.82. art. 3. inter intellectum, & voluntatem, quod intellectus verſatur circa quiddi-tatem prēſcindendo illam ab actuali exiſtentia; voluntas vero ſemper tendit in bonum in ordine ad actuale eſſe.

67 Dices, omnipotentiam exiſtere eſt bonum creaturæ: ergo Deus neceſſario amās ſuam omnipotentiam, neceſſario vult creaturis bonum: ac proinde illas neceſſario amat. Reſpondeo non ſufficere ad amādum aliquem, velle illi bonum extrinſecum niſi amor boni extrinſeci ortum ducat ex complacentia ſubiecti, ſic poteſt ſubditus prælatum nullo modo amās; debitum cultum illi exhibere propter honeſtatem ipſum obſervandi, quin illum amet, ſed pure obſervet; quia licet cultus in ratione talis ſit bonum prælati non exhibetur ex complacentia illius.

68 Sed quæres, ſi Deus non amet neceſſario creaturas quatenus earum æternam poſsibilitatem amat, quo pacto dici poſsit in ſententia contraria, eas neceſſario amare? Reſpondeo in illa ſententia hoc ideo eſſe; quia dum Deus neceſſario cognoſcit poſsibilitatem creaturarum, ipſas creaturas earumque bonitatem, & pulchritudinem cognoſcit, in eamque ſic cognitam neceſſario afficitur. Hic adverte meditaſſe. Diſputationes in Salmanticenſi Academia anno 1657. poſtea vero cū anno 1670. ibidē tractatū de voluntate Dei traderem, mutaſſe ſententiā, & docuiſſe Deum amare neceſſario creaturas poſsibiles; vt conſtat ex dictis t.1. diſp.26. ſect.5. ideo autem nolui hanc doctrinam ab hac diſputatione præcidere; quia forſam arridebit eis, quibus placuerit hanc partem defendere.

DISPVTATIO SEPTIMA,

AN VERBVM PER SE PROCEDAT EX COGNITIONE FVTVRORVM CONTINgentium, & Spiritus Sanctus ex eorum amore.

1 VERBVM per ſe procedere ex cognitione futurorum contingentium tã abſoluta, quam conditionata, docuit Pater Zuñiga diſp. 9 de Trinitate dub. 7. §, *Reſpondeo, igitur, nihil valet*, vbi illã egregie fundavit pro ea adducens P. Valentia q. 8. de Trinit. punto 2. §. *Reſpondeo igitur*, & ex PP. Divum Auguſtinum, Anſelmum, & Sanctũ Thomam Zuñigam ſequitur, P. Arriaga 1. p. diſp. 52. ſect. 4. ſubſ. 3. pro eadem adducens P. Ruiz diſput. 63. de Trinit. ſect. 4. communis vero Scholaſticorum ſententia negat, ex aliqua cognitione contingenti, Verbum procedere. Media via, incedit P. Molina 1 p. q. 34. art. 3. exiſtimans, procedere ex ſcientia media, non autem ex ſcientia viſionis, cuius ſententiam ſequitur, & plurimum illuſtrat P. Aldrete diſp. 12. de Trin. ſect. 3.

SECTIO PRIMA.

Euertitur fundamentum, quo aliqui probant Verbum non procedere ex ſcientia viſionis, vbi an decreta libera ſupponant perſonas conſtitutas.

2 VERBVM per ſe non procedere ex ſcientia viſionis, probant nonnulli apud Zuñigã dubio 7. memb. 3. num. 2. quia omnis ſcientia viſionis per ſe ſupponit aliquod liberum Dei decretum, vel efficaciter præfiniens exiſtentiam futuri, vel ſaltem exiſtentiam cauſarum: at omne decretum liberum per ſe ſupponit perſonas iam conſtitutas: ergo omnis ſcientia viſionis ſupponit perſonas iam conſtitutas: at Verbum procedere nequit ex ſcientia ſupponente perſonas, vt patet: ergo, &c. Prima minor, in qua ſola eſt difficultas, probatur à P. Con. diſp. 3. de Trinit. à num. 109. & diſput. 14. à num. 28. & à P. Aldrete diſp. 13. de Trinit. ſect. 1. num 13. & ſect. 4. quia ſi decreta libera non ſupponerent perſonas iam conſtitutas, prius vtique exiſterent in Patre, quam in filio: hoc autem eſſe abſurdum, probant, quia hoc ipſo Filius & Spiritus Sanctus nõ amarent libere; quia vt aliquis amet libere, debet ſe ab intrinſeco determinare, ita vt in eius poteſtate ſit impedire amorem: at in illa ſententia Filius, & Spiritus Sanctus non ſe determinarent, ſed determinarentur à Patre, nec poſſent impedire amorem, quia ex ſuppoſitione, quod iſte exiſtat in Patre, neceſſe eſt, vt exiſtat in ipſis: illi autem facere nequeunt, ne exiſtat in Patre; quia antequam intelligantur exiſtentes, iam intelligitur exiſtere decretum in Patre: nullum autem agens poteſt impedire exiſtentiam formæ, quæ intelligitur exiſtens ante ipſum.

3 Hoc tamen fundamentum ineffi-cax mihi videtur. Sicut enim Filius vivit proprie per cognitionem, & volitionem neceſſarias à Patre acceptas, quamvis vivere ſit ab intrinſeco ſe movere; ita poterit amare libere per volitionem acceptam à Patre, quamvis amare libere ſit libere ſe determinare. Par enim eſt vtrobique ratio: ideo enim Filius, & Spiritus Sanctus proprie vivunt per illos actus acceptos à Patre, licet homo vivere non poſsit per actum ſibi ab extrinſeco communicatum; quia nimirum illos actus non accipiunt, niſi accipiendo naturam, cui conveniunt ab intrinſeco. Vnde ſtat, Filium habere à Patre intellectionem neceſſariam, & tamen per illam ſe ab intrinſeco movere, quia habet à Patre naturam ab intrinſeco ſe moventem. & ille non poteſt alio modo ſe movere, quam ratione naturæ: non ſtat autem, hominem habere ab alio intellectionem & tamen per illã ab intrinſeco ſe movere. Quæ ratio etiã militat in noſtro caſu: nam Filius, & Spiritus Sanctus non aliter accipiunt à Patre volitionem liberam, niſi quatenus accipiũt naturam libere amantem: implicat autem accipere naturam libere amantem, & tamen neceſſario amare, quia denominatio amantis non convenit divinis perſonis, niſi ratione naturæ: vbi ergo hanc libere amantem habent, libere amant.

Quare licet volitio libera ex ſuppoſitione, quod exiſtat in Patre, neceſſario trahatur ad Filium, illa tamen ſuppoſitio eſt libera Filio, quia eſt libera naturæ divinæ, quatenus natura divina eſt, & conſequenter quatenus eſt natura Filij, nimirum filiationem ſuapte natu-

ra

ra vendicans per identitatem : quod autem liberum eſt naturæ alicuius, quatenus natura eius eſt, liberum ipſi eſt. Hinc falſum eſt, Filium in illa ſententia non ſe determinare ad amandum, quia hoc ipſo quod natura divina ſe determinat, Filius etiam ſe determinat, non quidem ratione filiationis, ſed ratione naturæ. Quod autem decretum liberum intelligatur in Patre prius origine quam exiſtat Filius, probat quidem, illud decretum non eſſe liberum Filio ratione filiationis, non probat autem ipſi abſolute liberum non eſſe.

4 Dices cum Patre Aldrete diſp. 13. de Trinitate ſect. 3. n. 7. vt perſona denominetur libere amans, non ſufficere quod natura ipſius libere amet; nam ſi Verbum, vt potuit, aſſumpſiſſet humanitatem, cui data eſſet facultas merendi vnionem hypoſtaticam per actum præceptum, & demerẽdi per eius omiſsionem, tunc illa humanitas eſſet potens peccare; & tamen denominatio illa non derivaretur in hominem reſultantem ex humanitate & Verbo: Rurſus licet humanitas Chriſti pro priori ad vnionem aliquid de congruo meruiſſet, non propterea Chriſtus denominaretur merens de congruo.

5 Reſpondeo, vt perſona denominetur amans libere, ſatis eſſe, quod natura ipſius, quatenus ipſius libere amet; hoc autem haberet natura divina, quæ propriori ad filiationem amaret, quatenus natura Filij, quia amaret quatenus natura divina; quatenus talis autem eſt natura Filij, & reliquarum perſonarum. At natura humana potens peccare pro priori ad vnionem cum Verbo, non eſſet potẽs peccare, quatenus eſt natura Verbi: vnde illa denominatio non poſſet in ipſum refundi. Adde perſonam Verbi eſſe incapacem ſuſcipiendi denominationem peccantis, & merentis de congruo: denominationes enim convenientes naturæ non derivari in perſonam, niſi quando hæc capax illarum eſt.

6 Alia etiam ratione illud fundamẽtum inefficax eſt, nimirum quatenus ex eo quod decreta libera non ſupponerent perſonas conſtitutas, deducit; fore, vt exiſterent prius origine in Patre, quam in alijs perſonis; ſtat enim decreta libera ex conceptu ſuo nec ſupponere perſonas, nec ad illas ſupponi, ſed mere concomitanter ſe habere: eſto aliqua decreta ob peculiarem rationem illas ſupponant, verbi gratia decretum remunerandi merita Chriſti, vel Beatæ Virginis elicita ex fide Incarnationis peractæ, & ſimilia; idque ego abſolute verum exiſtimo, & in primis non ſupponi pro priori originis facile probatur; quia non ſunt per ſe requiſita, vt Pater, verbi gratia generet Verbum, quod magis conſtabit ex dicendis ſectione ſequenti. Nõ ſupponere autẽ probatur, quia decretum ſolum per ſe ſupponit id quod eſt prærequiſitum ex parte principij vt talis ad ſui exiſtentiam. At hoc modo non eſt prærequiſita Trinitas perſonarum ad exiſtentiam decreti: ergo, &c. Probatur minor; quia nec eſt prærequiſita per modum principij *quo*: ſiquidem principium *quo* eſt divina voluntas: nec per modum principij *quod*; quia hic numero Deus realiter communis tribus perſonis eſt principium *quod* per ſe primo volendi: non enim hic numero Deus vult, quia eſt Pater, aut Filius, ſed quia eſt Deus: è contra vero Pater nõ vult, quia eſt Pater, ſed quia eſt Deus, & ſic de alijs perſonis; nec per modũ conditionis requiſitæ ex parte principij ad eliciendum, vel quaſi eliciendum actum liberum; cum enim hic numero Deus, qui præintelligitur ad perſonalitates, ſit infinite perfectus; habeatque obiectum ſibi applicatum per cognitionem, nihil amplius deſiderari valet, vt libere ſe exerceat: ergo, &c.

7 Confirmatur primo: hic numero Deus, quatenus talis nõ includit relationes, ſed ad, ipſas præſupponitur, vt docet Exim. Doctor lib. 4. de Trinitate cap. 14 num 5. & 6. cum S. Tho. 1. p. q. 39. art. 4. ad 3. & cũ Scoto in 1. diſtinct. 4. q. 2. §. *ſed pro quo*, & eſt ſententia eorum, qui ponunt ſubſiſtentiam abſolutam in divinis: hi autem ſunt plurimi, quos refert, & ſequitur P. Faſſolus quæſt. 30. art. 1. quorum ſententiam veriſsimam puto, & pro nunc ſupono, hanc dumtaxat pro ea breviter modo rationem conficiens: natura divina ratione ſui formaliter debet includere omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem; ergo debet ratione ſui eſſe Deus; quando quidem eſſe Deum eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, cum in vno quoque melior ſit ipſa, quam non ipſa. Tum ſic: at hic numero Deus includit omnia, quæ per ſe neceſſaria ſunt ad aliquid libere decernendum; cum enim vt talis ſit perfectiſsimus in linea eſſendi, debet eſſe quoque in linea operandi. Nec relationes afferre poſſunt aliquid neceſſarium ad operandum ad extra, ſed ſolum ad eſſe communicandum ad intra: quia diſtinctio, quæ requiritur inter producens, & productum, non convenit Deo reſpectu creaturarum per relationes, ſed per eſſentiam, quæ ſicut per ſe ipſam eſt increata, ita eſt diſtincta ab omni creato, licet diſtinctio, quæ reperitur ad intra, conveniat per relationes, & ideo iſtæ per ſe neceſſariæ ſint ad operandum ad intra.

8 Confirmatur ſecundo, quia quod non eſt per ſe neceſſarium, vt Deus ad extra operetur, non eſt per ſe neceſſarium, vt libere velit operari, vt patet, maxime ſi decreta libera

ra

ra compleantur per operationem ad extra, vt fert communis ſententia. At Trinitas perſonarum non eſt per ſe neceſſaria, vt Deus ad extra operetur: ergo, &c. Minor eſt communis ſententia Theologorum, quos refert P. Ruiz diſp. 109. de Trinitate ſect. 2. num. 7. inter eos numerans Suarium, Vazquez, Molinam, & Bellarminum: licet ipſe oppoſitam ſententiam tueatur. Eoſdem refert, & ſequitur P. Faſſolus q 44. art. 6. nihil deterritus authoritatibus Patrum adductis à Ruizio, aſſerens, eos dumtaxat voluiſſe, Trinitatem perſonarum eſſe neceſſariam ex parte Dei creatoris, non quatenus formaliter creator eſt, ſed quatenus formaliter Deus eſt, ac proinde ſolum docuiſſe, perſonalitates eſſe conditiones per ſe requiſitas materialiter, non formaliter ad creandum. Noſtram autem ſententiam explicat per hanc conditionalem: quia ſi per impoſsibile ſepararetur Deus ab omnibus perſonalitatibus, maneret quidem natura divina entitative, & quaſi materialiter imperfecta; maneret tamen omnino perfecta in ratione formali principij operativi ad extra, ita vt nihil illi deeſſet, nec vt conditio, nec vt ratio formalis ad actu operandum. Id quod expreſsis Verbis docet etiam D. Thom. in 1. diſt. 11. q. 1. art. 4. ad 2.

9 Probatur autem illa minor primo: quia inde oſtendi ſolet à Theologis cum Divo Thoma 1. p. q. 32. art 1. non poſſe ex effectibus creatis demonſtrari exiſtentiam Trinitatis, quia omnes effectus creati procedunt à Deo, vt vnus eſt, non autem vt trinus: ergo perſonarum Trinitas non eſt per ſe requiſita ad operandum ad extra. Secundo, quia quod non eſt neceſſarium, vt cauſa perfecte exiſtat, & habeat omnem virtutem, & applicationem, non eſt neceſſarium ad productionem effectus: at relationes non ſunt neceſſariæ, vt hic numero Deus perfecte exiſtat: hoc enim habet pro priori ad ipſas: nam vt fert commune axioma Theologorum cum Nazianzeno, neceſsitas divinarum productionum non ex indigentia oritur, ſed ex opulentia: oriretur autem ex indigentia, ſi natura divina propriori ad relationes non eſſet perfecte exiſtens: nam hoc ipſo neceſſariæ forent, vt per ipſas excluderetur per ſe primo à natura divina defectus perfecte exiſtẽdi; vnumquodque autem ens indiget illa forma, per quã ab ipſo excludenda eſt per ſe primo aliqua imperfectio. Rurſus non ſunt neceſſariæ, vt hic numero Deus habeat totam virtutem operandi ad extra, cum hæc virtus adæquate in omnipotentia conſiſtat. Nec vt habeat applicationem; quia per illas nec cognoſcit, nec exiſtit in loco; nulla autem alia applicatio requiritur ad operandum ad extra præter cognitionem, & exiſtentiam in omni loco; ergo, &c.

10 Objicies primo, in creatis ſubſiſtentia intelligitur pro priori ad actum liberum, ergo & in divinis debent intelligi perſonalitates ante decretũ. Reſpondeo, in mea ſententia ſubſiſtentiam non addere aliquid poſitivum increatis ſupra naturam, vt late probavi in metaphiſica, & conſtabit ſequentibus ſelectarum diſputationum in tertiam partem diſp. 21. quod ſi adderet modum aliquem, eius munus foret, facere vt natura non exiſtat in alio digniori, cui tribuantur ipſius operationes: per hoc enim præcisè quod humanitas, verbi gratia, non exiſtat in alio digniore, intelligitur eſſe homo, & per ſe exiſtere. Vnde in creatis ſubſiſtentia non tam eſt neceſſaria, vt natura eliciat operationem, quam vt hæc ipſi primario tribuatur: ac proinde non debet intelligi pro priori ad operationem, vt eliciendam, ſed vt tribuendam naturę tanquam principio *quod*: illa enim per hoc præcisè, quod non exiſtat in alio digniori eſt principium *quod* ſuarum operationum: quod ſi ſubſiſtentia foret neceſſaria ad operationes eliciẽdas, & per conſequens deberet intelligi pro priori cauſalitatis, hoc ideo eſſet, quia natura creata per illam conſtitueretur in ratione perfecte, & complete exiſtentis, quod prius debet eſſe, quam operari: quæ ratio non militat in natura divina, quæ per ſe ipſam perfectiſsime exiſtit pro priori ad relationes.

11 Objicies ſecundo: *Neceſſaria ſunt priora liberis*, vt fert commune proloquium: ergo productiones ad intra ſunt priores quam decreta libera. Reſpondeo illud axioma vniverſaliter ſumptum ſolum eſſe verum de prioritate rationis *in quo*, quatenus ſcilicet cõcipimus perſonas divinas, quin concipiamus illas vt volentes libere, è converſo autẽ nõ cõcipimus illas vt volentes libere quin prædicata earũ neceſſaria concipiamus; non autẽ de prioritate *à quo* ſeu originis; vel ſolum eſſe verum de prioritate in ſubſiſtendi conſequentia; nam ex exiſtentia decreti ſaltem mediate infertur exiſtentia Trinitatis, quia decretum eſt connexum cum hoc numero Deo, & hic numero Deus cum Trinitate; licet ex exiſtentia Trinitatis non inferatur exiſtentia decreti. Vel dicito intelligendum eſſe de prioritate dignitatis.

12 Omitto obiectiones petitas ab authoritate; ad eas enim optimè reſpondet Faſſolus vbi ſupra, & Martinon tract. 1. diſp. 32. ſect. 4. nobis vero in eis explicandis per tempus immorari non licet.

13 Sed quæres, quomodo dicantur opera ad extra communia tori Trinitati; ſi hæc non eſt requiſita ad illorum productionẽ? Reſpondeo, propterea quod fiunt à Deo quatenus

Deus

Deus eſt; quæ autem ſic fiunt, omnibus debent, convenire, tribus perſonis propter idēritatem, quam habent cum hoc numero Deo. Ad differentiam productionum ad intra, quæ quia non proveniunt à Deo, quatenus Deus, ſed à Patre quatenus Pater eſt, vel à Patre, & Filio, quatenus ſunt vnus Spirator, non dicuntur communia toti Trinitati.

SECTIO SECVNDA.

Oſtenditur Verbum ex nulla ſcientia contingenti per ſe procedere.

14 HÆC eſt communis, & vera ſententia, quam hunc in modum ſuadeo; primo, nequit aſsignari productio activa, per quam ſcientia contingens per ſe influat in Verbum: ſi hoc autem ex illa per ſe procederet, poſſet talis productio aſsignari: ergo &c. Probatur maior, illa productio activa in primis nequit conſiſtere in ipſamet ſcientia contingenti; primo, quia ſcientia illa non diſtinguitur à productione paſsiva Verbi; in divinis autem debent diſtingui realiter productio activa, & paſsiva, vt dilucide oſtendit authoritate Patrum, & Conciliorum noſter Ruiz diſp. 84. de Trinitate, quod adeo certum putat, vt ſection. 3 num. 12. oppoſitum appellet temerarium. Et ratio eſt, quia cum principium producens in divinis ſit ſumme perfectum, debet in ratione principij habere ſummam actualitatē, ac proinde identificare ſecum productionem activam termini; quia hæc eſt vltima actualitas principij in ratione principij: & cum identificare nequeat productionē paſsivam eiuſdem termini vtpote indiſtinctam à termino, debet productio activa realiter diſtingui à paſsiva. Secundo, quia productio realis in divinis, quatenus talis, aliquid relativum debet eſſe, ſicut & paſsiva; ſcientia autem non eſt aliquid relativum; ergo &c.

15 Deinde nequit illa productio activa conſiſtere in paternitate; nam actio ſeparari nequit à principio, cuius eſt actio; paternitas autem ſeparari poteſt à ſcientia contingenti: ergo paternitas non eſt actio, per quam illa ſcientia influat in Verbum. Item actio nequit exiſtere, quin ſit vltima determinatio principij ad influendum, at paternitas potuit exiſtere, quin eſſet determinatio huius ſcientiæ contingentis, quia potuit exiſtere, quin exiſteret hæc ſcientia cōtingens: ergo &c. Denique nequit eſſe formalitas aliqua contingens relativa diſtincta virtualiter à paternitate: etenim eiuſmodi formalitatem gratis confingi, & contra mētem Concilij Florentini, paulo poſt conſtabit.

16 Probatur ſecundo noſtra ſententia, nam Verbum eſſentialiter ſumptum, & quatenus Verbum eſt neceſſariorum, nequit procedere à ſcientia contingentium; quia ſic ſumptum adæquate, & ſufficienter procedit ex ſcientia neceſſariorum; ſed nec quatenus eſt Verbum contingentium, procedere poteſt ab illa ſcientia; ergo nullo modo. Probatur minor; quia quatenus eſt Verbū contingentium, nihil includit præter ſcientiam contingētem, & filiationem, ſicut quatenus Verbum neceſſariorum nihil includit præter ſciētiam neceſſariam, & filiationem: ergo quatenus Verbum contingentium non includit aliquam formalitatem, quæ poſsit eſſe terminus formalis *quo* productus a ſciētia contingenti, vt à principio *quo*, & conſequenter quatenus Verbum contingentium nequit ex illa ſcientia procedere. Probatur conſequentia; quia nulla ex his formalitatibus poteſt eſſe terminus formalis productus à ſcientia: non quidem ſcientia ipſa, quia illa à ſe virtualiter non diſtinguitur; inter principium autem *quo*, & terminum formalem ſaltem diſtinctio virtualis debet reperiri; nec filiatio, quia hæc ſufficienter, & adæquate procedit à ſcientia neceſſaria, nec vllum habet prædicatum, quod correſpondere poſsit ſcientiæ contigenti vt principio: ergo &c.

17 Dices cum quibuſdam Recentioribus, quorū meminit Pater Aldrete diſput. 13. de Trinit. ſectione 5. Verbum Divinum quatenus eſt Verbum futurorum includere ſubſiſtentiam relativam contingentem, & ipſam ſcientiam. Pro cuius intelligentia ſciēdum eſt hos Authores aſſerere, admittendas eſſe ſubſiſtētias relativas inter ſe virtualiter diſtinctas, ſicut admittuntur ſcientię in vnāquāque perſona: ac proindè ſicut ſcientia neceſſaria virtualiter diſtinguitur à contingenti, ita ſubſiſtentiam, qua terminatur ſcientia neceſſaria, diſtinguēdam eſſe virtualiter à ſubſiſtentia, qua terminatur ſcientia contingens. Hinc aſſerunt, Verbum non procedere ſimul ſecundum omnes ſui formalitates, ſed prius origine procedere vt Verbum neceſſariorū, quam vt Verbum futurorum, quia prius origine producitur ſubſiſtentia terminans ſcientiam neceſſariam, nempe filiatio, quam ſubſiſtentia terminans ſcientiam contingentem. Poſt productionē autem neceſſariam arbitrantur, advenire ſcientiam contingentem, & hanc prius exiſtere in Patre, quam in Filio, eo quod in Patre terminatur per ſubſiſtentiam contigentē

ſe habentem per modum principij reſpectu ſubſiſtentiæ contingentis exiſtentis in Filio, ſicut paternitas ſe habet in eorum ſententia, vt principium *quo* reſpectu filiationis.

18 Sed contra primo: quia vt conſtat ex dictis diſput. præcedenti capite 4. illæ ſubſiſtentiæ relativæ ſuperfluæ omnino ſunt. Secundo; quia hi Authores ſalvare, nequeunt, quod definit Florentinum in decreto fidei, nempe Patrem gignendo dediſſe Filio *omnia præter eſſe Patrem*, ex quo principio deducit Concilium communicaſſe Filio virtutem ſpirandi, cum hæc non ſit formaliter eſſe Patrem. Etenim in illorum ſententia Pater non dedit Filio ſubſiſtentiam relativam exiſtentem in ipſo Patre, cum tamen illa non ſit, formaliter eſſe Patrem. Tertio: quia ſubſiſtentia contingens exiſtens in ſolo Patre diſtingueretur realiter non ſolum à ſubſiſtentia contingenti exiſtenti in ſolo Filio, cum qua relativè opponitur; ſed à ſubſiſtentia neceſſaria Filij, cum qua non habet oppoſitionem relativam: hoc autem eſt abſurdum; *quia in Diuinis omnia ſunt vnum, vbi non obſtat relationis oppoſitio.* Quarto: illa nova ſubſiſtentia contingens ideo ponitur in Filio, vt per illius productionem Pater intelligatur communicare ſcientiam cõtingentem Filio, & illi loqui de futuris, ſicut communicat ſcientiam neceſſariam, & loquitur de poſsibilibus per productionẽ ſubſiſtentiæ neceſſariæ, vt contendit Arriaga diſput. 52. numero 40. At ad id muneris ſupervacua eſt; quia ante quam adveniat illa nova ſubſiſtentia contingens, iam Filius intelligitur formaliter cognoſcens futura, & conſequenter ea audiens à Patre: ſiquidem cum primum ſcientia libera exiſtit, intelligitur in natura Divina, vt terminata per ſubſiſtentias neceſſarias; quãdo quidem iuxta hunc Authorem prius eſt, illam terminari per ſubſiſtentias neceſſarias, quam habere ſcientiam liberam: ergo intelligitur in omnibus perſonis, eaſque cognoſcentes denominat pro priori ad ſubſiſtentiam contingentem Filij.

19 Confirmatur; ſcientiam contingentem cõmunicari Filio nihil aliud eſt quam identificari filiationi: at pro priori ad ſubſiſtentiam contingentem illa ſcientia intelligitur identificata Filiationi: nam pro illo priori intelligitur ipſa exiſtens, & intelligitur exiſtens filiatio: ergo intelligũtur vt diſtinctæ, vel vt idẽtificatæ; nec enim poteſt dari præſciſio, ſiquidem identitas, vel diſtinctio inter duas formalitates illis convenit per ſe ipſas, ac proinde vbi ab illis non præſcinditur, nec præſcindi poteſt ab earum diſtinctione, vel identitate: at non intelligũtur vt diſtinctæ: ergo vt identificatæ; ac proinde ſubſiſtentia contingens Filij ſuperveniens pro poſteriori ad ſcientiam, & filiationem, nequit eſſe neceſſaria, vt illa communicetur iſti.

20 Tertio, quia implicat, vt aliquid contingens vt tale ſit principium per ſe influens in aliquid neceſſarium; cum neceſsitas eſſendi nequeat contineri, niſi in neceſsitate eſſendi: ergo nulla ſcientia contingens poteſt, eſſe principium *quo* Verbi. Nec ſatis eſt, ſi reſpondeas, hanc, vel illam ſcientiam contingentem vage ſumptam eſſe neceſſariam, quia nequit Deus omni ſcientia contingenti carere. Etenim neceſsitas illa non eſt prædicatum imbibitum in ipſis ſcientijs contingentibus, quatenus ſcientiæ contingentes ſunt, ſed eſt prædicatum intellectus divini de ſe neceſsitati ad habendam aliquam ſcientiam. Principium autem *quo* per ſe influens in terminum neceſſarium debet imbibere in ſe ipſo formaliter neceſsitatem eſſendi; quod inde ſuadetur, quia ſi illa neceſsitas vaga ſufficeret, poſſet, intelligi aliqua formalitas neceſſaria producta, quin aliquod ipſius principium eſſet quid neceſſariuum: ſatis enim eſſet, quod daretur neceſsitas, vt exiſteret aliqua formalitas contingens, quæ eſſet principium illius formalitatis neceſſariæ.

21 Confirmatur, quia ſi ſcientia contingens ſimul cum neceſſaria influit in filiationẽ: ergo aliqua formalitas ipſius filiationis correſpondet ipſi, nempe poſſe terminare ſcientiam contingentem: hoc autem eſſet falſum; quia cum illa formalitas, vt talis ſit neceſſaria, nequit, correſpondere principio contingenti.

Denique ſuadetur concluſio; quia ſcientia contingens, vt talis nullam dicit perfectionem: alioqui poſſet aliqua perfectio Deo deeſſe: ergo vt talis nequit, eſſe principium generationis dicentis infinitam perfectionem.

SECTIO TERTIA.

Soluuntur obiectiones.

22 ARgumentantur primo Adverſarij ab authoritate Auguſtini; nam lib. 15. de Trin. c. 14. ait; *Quidquid eſt in ſcientia, de qua natum eſt Verbum, in ipſo eſſe, quod autem in ea non eſt, nec in ipſo eſſe.* Item; *Verbum eſſe de omnibus, quæ ſunt ſcientia Patris.* Quod peinde videtur eſſe, ac procedere de omni ſcien-

ſcientia, quæ eſt in Patre; ac proinde de ſcientia futurorum. Rurſus ibidem cap. 15. initio docet: *Verbum verum non eſſe, niſi quod de re, quæ ſcitur gignitur*: id eſt de ſcientia rei, cuius eſt Verbum. Vnde ſequitur procedere ex ſcientia futurorum, quando quidem futura exprimit, & eſt illorum Verbum. Denique tractatu 21. in Ioann. ad illa verba: *Pater diligit Filium, & omnia demonſtrat ei, aſſerit, Patrem dicendo in Filio, quod facturus erat per Filium, ipſum Filium genuiſſe, per quem faceret omnia.*

Ad primam authoritatem reſpondeo, Auguſtinum ibi ſolum docere, Verbum eſſe per omnia ſimile Patri, ac proinde nihil eſſe in ſcientia Patris, quod Verbum non exprimat, nec aliquid exprimere, quod non ſit in ſcientia Patris: *Non enim ſeipſum integre, perfecteque dixiſſet, ſi aliquid minus aut amplius eſſet in eius Verbo, quam in ipſo*; vt ibidem inquit Auguſtinus; aliud autem eſt, omnem ſcientiam exiſtentem in Patre exiſtere etiam in Verbo, & aliud Verbum procedere ex omni ſcientia exiſtenti in Patre Primum intendit ibi Auguſtinus, & nos fatemur, ſecundum vero nec Auguſt. docet, nec nos admittimus; quod autem ibi affirmat, Verbum eſſe de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Patris, non eſt perinde, ac eſſe de omni ſcientia exiſtente in Patre, ſed perinde ac eſſe Verbum omnium, id eſt exprimēs omnia, quæ ſunt in ſcientia Patris; quę duo valde diverſa ſunt; ſolum ergo per illa verba Auguſtinus intendit, quod per priora, nempe Verbum eſſe ſapientiam genitam eorum omnium, quorum Pater eſt ſapientia ingenita, & habere à Patre notitiam omnem quam Pater habet à ſe: *Eſt enim Verbum Dei Patris per omnia Patri ſimilis, & æqualis*; inquit ibi Auguſtinus.

23 Ad ſecundam reſpondeo, ibi Auguſtinum comparare Verbum divinum cum noſtro, & hanc diſſimilitudinem vnius ab alio inter alias ponere, quod nos ſæpe dicimus plura, quæ neſcimus, ſæpeque decipimur, ac proinde ſæpe Verbum noſtrum eſt falſum, *quia Verbum verum non eſt, niſi quod de re, quæ ſcitur, gignitur*: Verbum autem divinum falſum eſſe nequit, quia eſt de re, quæ ſcitur. Aliud autem eſt, eſſe de re, quæ ſcitur, aliud eſſe de ſcientia rei, cuius eſt Verbum. Nam ad primum ſufficit, quod ipſum Verbum involvat ſcientiam rei, cuius eſt Verbum, quod non ſufficit ad ſecundū, & primum intenditur ad Auguſtino, non autem ſecundum.

24 Ad tertiam reſpondeo aliud eſſe Patrem dicere id, quod facturus eſt, aliud dicere, ſe aliquid facturum. Primum ſalvatur per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ hoc ipſo quod repræſentet res omnes factibiles, repræſentat eas, quæ de facto faciendæ ſunt, licet non vt faciendas: Secundū vero ſpectat ad ſcientiam viſionis: Pater ergo iuxta Auguſtinum genuit Filium dicendo id, quod facturus erat, quod ſpectat ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ; non autem dicendo, ſe aliquid facturum, quod ſpectat ad ſcientiam viſionis: hanc autem fuiſſe Auguſtini mentem conſtat ex libro 6. de Trinit. capite 10. vbi docet, res omnes repræſentari in Verbo, tanquam in arte, & ſic in eo videri; in arte autem videntur propriè vt factibiles, non autem vt factæ, ſeu faciendæ.

Ad hunc etiam ſenſum intelligendus eſt Divus Thomas dum 1. parte quæſt. 34 art. 1. ad 3. inquit, *Patrem intelligendo ſe, & Filium, & Spirtum Sanctum, & alia, quæ eius ſcientia continentur, dicere Verbum*: ſolum enim docet, Patrem genuiſſe Verbum intelligendo res omnes, & conſequenter etiam intelligendo res futuras, non tamen intelligendo illas vt futuras.

25 Deinde argumentantur à ratione: Pater loquitur cum Filio; omnia enim dicit Verbo ſuo, ideſt omnia, quæ cognoſcit, ac proinde de his omnibus loquitur cum illo: at nequit loqui de futuris, niſi pro priori ad loquendum futura vt talia cognoſcat: nemo enim poteſt loqui de incognitis: ergo pro priori ad loquēdum cum Filio cognoſcit Pater futura: ergo cum illum generet dicendo ſeu per dictionem, & loquutionem, pro priori ad generationem Verbi iam cognoſcit futura: ergo ex hac cognitione Verbum procedit.

26 Reſponderi poteſt primo, Patrem non loqui formaliter cum Filio de futuris, vt tenet Amicus diſput. 26. numero. 178. ſed ſolum radicaliter, quia non communicat Filio per generationem ſcientiam futurorum; ſed ſolum radicaliter, quatenus communicat ei omnia, quæ ex parte ſcientis ſunt neceſſaria ad cognoſcenda futura. Ad loquendum vero hoc modo de futuris non opus eſt, vt præcedat in Patre cognitio eorum vt talium. Et vero ſi ad loquendum formaliter de futuris neceſſe ſit, vt præ exiſtat in Patre eiuſmodi cognitio, ab omnibus dicendum erit, Patrem non loqui formaliter cum Filio de omnibus futuris; cum ſint aliqua, quæ ſupponunt Verbi generationem, nempe illa, quæ ſupponunt myſteriū incarnationis executioni mandatū: hęc enim non dignoſcuntur à Patre, niſi pro poſteriori ad generationem Verbi.

Sed

27 Secundo rependetur admittendo, Patrem loqui formaliter de futuris cum Filio, quod magis conſonat Verbis Chriſti Ioan. 8. *ego, quæ audiui à Patre, hæc loquor in mundo.* Et Ioan 12. *ſicut dixit mihi Pater, ſic loquor:* item rationi, quia Pater non debet eſſe impotens loqui ea omnia, quæ ſcit. Verum ad id muneris non eſſe neceſſarium, vt Verbum procedat ex cognitione futurorum; quia licet nemo vere poſsit loqui de rebus à ſe incognitis, nõ eſt tamen opus, vt ante loquendi voluntatem præcedat in loquente ea rei notitia, quæ communicatur audienti; ſed ſatis eſt, quod præcedat ea rei notitia, quæ ſufficiens ſit ad dirigendam intentionem manifeſtandi alteri aliquam eiuſdem rei notitiam; & ratio à priori eſt, quia, vt inquit Divus Thomas 1. parte quæſt. 107. articulo 1. in fine corporis, *nihil aliud eſt loqui ad alterum, quam conceptum mentis alteri manifeſtare;* vt quis autem alteri manifeſtet conceptum ſuæ mentis; non eſt opus, vt iſte præcedat in ipſo pro priori ad intentionem eum manifeſtãdi; ad hoc autem ſatis eſt cognoſcere illum vt poſsibilem; ergo vt Pater loquatur cum Verbo de futuris, non eſt opus, vt pro priori ad generationẽ præexiſtat in ipſo cognitio futurorum vt talium.

28 Itaque Pater loquitur formaliter cum Filio de futuris, quia pro priori ad generationem cognoſcit infallibiliter, ſe habiturum, vel cognitionem huius eventus, vel cognitionem eventus oppoſiti, quæ ſcientia eſt ſufficiens, vt Pater generet Verbum cum intentione, vt illi communicetur ea determinatè notitia eventus futuri, quæ exiſtet in intellectu Divino. Vnde productio activa Verbi eſt locutio activa conditionata de futuritione mundi, verbi gratia, nimirum ſub conditione, quod exiſtat in Deo ſcientia repræſentans mundum, vt futurum, & productio paſsiva eſt locutio paſsiva, ſeu auditio ſub eadem conditione; ac proinde Pater in ratione loquentis abſolutè de futuris, vt talibus, conſtituitur per Paternitatem, & per ſcientiam contingentem; & Filius in ratione audientis abſolutè conſtituitur per filiationem, & per eandem ſcientiam: nam paternitas eſt manifeſtatio activa conditionata illius ſcientiæ, & filiatio manifeſtatio paſsiva; vnde cum primum intelligitur ſcientia futurorum, intelligitur Pater abſolute manifeſtans Filio futura, & hic intelligitur illa audiens à Patre.

29 Argumentantur tertiò: de ratione Verbi eſt procedere ex ſcientia eorũ, quæ Verbo dicuntur; ac proinde quorum eſt Verbum; cum de ratione illius ſit, eſſe à cognoſcente ea, quæ Verbo exprimuntur; quatenus cognoſcente, atque adeò à cognitione eorum, ſive in actu primo, vt in creaturis, vbi Verbum eſt à cognoſcẽte in actu primo per ſpeciem impreſſam, eo quod producatur ex indigentia ad intelligendum; ſive in actu ſecundo, vt in Deo, vbi eſt à cognoſcente actualiter, eoquod producatur ex fœcũditate intelligendi; at Verbum Dei eſt Verbum futurorum, quo illa ſempiternè dicuntur; cum enim ſit Verbum adæquatum ſcientiæ Paternæ, debet in ipſo, & per ipſum exprimi, quidquid eſt in illa ſcientia; ergo &c.

30 Confirmatur primo; ideo Verbum procedit ex cognitione eſſentiæ, & Perſonarum; quia eſt Verbum earum; ergo ſi eſt Verbum futurorum debet ex cognitione illorum procedere. Confirmatur ſecundo; ideo Spiritus Sãctus nullius obiecti eſt Verbum, quia ex nullius ſcientia procedit, eſto omnium ſcientia illi communicetur; ergo ſi Verbum non procedit ex cognitione futurorum, nec erit illorum Verbum. Tertio; de ratione Verbi eſt produci; ergo Verbũ, quatenus eſt Verbum futurorum producitur ab aliquo principio *quo*, nempe ab aliqua ſcientia, non autem ab alia, quam à ſcientia futurorum; quia vt ſic nequit produci à ſcientia poſsibilium, ſiquidem ab illa dumtaxat procedit, quatenus eſt Verbum poſsibilium; ergo &c.

31 Reſpondeo ad argumentum, non eſſe de conceptu Verbi Divini procedere ex ſcientia formali omnium, quorum eſt expreſſivum, ſed vel à ſcientia formali, vel à ſcientia, quaſi radicali, & habituali, quamvis enim de conceptu illius ſit produci ex fœcunditate intelligendi, & non ex indigentia ad intelligendum; hinc minimè ſequitur, debere procedere ex ſcientia formali omnium veritatum, quę per ipſum exprimuntur; ſed dumtaxat ex ſcientia formali earum veritatum, quæ repræſentantur per comprehenſionem Paternam vt talem; ſiquidem ideo procedit ex fœcunditate intelligendi, quia procedit ex cognitione, quà Pater ſeipſum comprehendit; per hanc autem cognitionem non repræſentantur veritates futuræ vt tales; ergo, &c. Nec vero propterea Pater producet Verbum ex indigentia, vt formaliter per ipſum cognoſcat futura; ea enim cognoſcit, vel per formalitatem abſolutam ſcientiæ cõtingentis ſecundum ſe, vel per ipſam ſcientiam neceſſariam contingenter terminatam ad futura; non autem per hanc vt terminatã filiatione, ſub qua ratione eſt Verbum futurorum.

32 Et vero quod non requiratur; Ver-

Verbum procedere ex ſcientia futurorum, vt ſit eorum Verbum; facile ſuadetur; quia Verbum mentis nihil aliud eſt, quam imago, vel ſimilitudo obiecti intentionalis expreſſa ab intellectu, & manens in intelligente: in quo conceptu duo involuuntur, nempe ratio repræſentationis, & ratio termini producti. Primum conuenit Verbo ratione ſcientiæ communis tribus Perſonis; ſecundũ vero ratione proprietatis perſonalis, nempe filiationis, vt fert communis ſententia, & probat Pater Suarez lib. 9. de Trinit. cap. 6. numero 22. ex his vero duobus neutrum debet procedere à ſcientia contingentiæ, vt patet ex ſecunda probatione noſtræ ſententiæ: ergo vt ſit Verbum futurorum non opus eſt, vt oriatur à ſcientia futurorum, eſt tamen opus, vt oriatur à ſcientia neceſſaria, vt ſit Verbum neceſſariorum, quia filiatio, quam ſimul cum ſcientia neceſſaria vt tali includit, cũ ex fœcunditate intelligendi producatur, & ſit neceſſaria, debet prouenire à ſcientia neceſſaria, tanquam à principio *quo*.

33 Hinc ad primam confirmationem reſpõdeo, cauſalem illam eſſe, veram ratione materiæ, ſed non ratione formæ; ideo enim nequit eſſe Verbum eſſentiæ, & perſonarum, quin ex illorum cognitione procedat, quia cum ſit Verbum ex fœcunditate intelligendi productum à Patre, debet procedere à cognitione, qua ille ſeipſum comprehendit; nequit autem ex ea cognitione procedere, quin procedat ex cognitione eorum omnium, de quibus in argumento fit mentio: poteſt autem, quin procedat ex cognitione contingentium, quia Pater cognitione, qua ſe ipſum comprehendit vt talem, non attingit formaliter futura.

34 Ad ſecundam poteſt, conceſſo antecedenti, negari conſequentia, quia de ratione Verbi ex fecunditate producti eſt includere formalitatem productam ab intelligente, quatenus intelligens eſt. Vnde cum ſpiratio paſſiua non ſit producta ab intelligente, quatenus intelligens eſt, ſed quatenus amans, nequit Spiritus Sanctus eſſe Verbum: at cum filiatio, quam includit Verbum futurorum vt tale, ſit producta ab intelligente, quatenus intelligens eſt futura ſpecifica, tiue per ſcientiam neceſſariam, licet non quatenus intelligens eſt futura reduplicatiue vt talia, poteſt Filius eſſe Verbum futurorum. Secundo; poteſt diſtingui antecedens; nam Spiritus Sanctus non ideo præſcisè nõ eſt Verbum, quia non procedit à ſcientia formali, ſed quia neć à formali, nec à radicali, ſed tantum à voluntate procedit.

35 Ad tertiam reſpondeo, Verbum futurorum produci ab aliqua ſcientia, non ratione repræſentationis abſolutæ, quam includit, ſed ratione relationis; illa autem ſcientia eſt cognitio comprehenſiua Patris, quæ res ipſas futuras repræſentat, licet quatenus comprehenſiua non repræſentet pro illo priori eas vt futuras; vnde illa ſcientia influit in filiationem, vt potentem conſtituere Verbum futurorum, & non ſolum vt conſtituentem Verbum neceſſariorum.

36 Omitto alia, quæ ex dictis diſputat. præcedenti ſect. 4. & 5. facile ſolvi poſſunt. Tantumque addo, non rectè ab aliquibus probari Verbum per ſe procedere ex Scientia Media, eo quod procedat, vt ars, & ſapientia Patris, per quam Deus dicitur omnia creaſſe; vt docent Patres: ex quo ipſi inferunt, per ſe procedere ex omni ſcientia requiſita ad creandum, in quibus numeratur Scientia Media; ſiquidem Deus antequam decernat creationem Angeli, v. g. debet perſpecta habere commoda omnia, vel incommoda, quæ ſequuntur ex eiuſmodi creatione. Etenim quod Verbum procedat vt ars, ſolum probat procedere vt repræſentans practicè omnia factibilia; quod habet formaliter per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ Deus vero non dicitur, omnia Verbo ſuo creaſſe propter rationem aſſignatam, ſed duplici ex cauſa adducta à Divo Thoma 1. parte quæſt. 45. articulo 6. in corp. Prima; quia Deus Pater communicavit Verbo potentiam creandi. Secunda; quia Filio appropiatur ſapientia, per quam agens per intellectum, qualis eſt Deus, operatur, & ideo dicitur de Filio, *per quem omnia facta ſunt*, inquit D. Thomas.

Ex dictis in tota hac diſput. infero, Spiritum Sanctum non procedere ex amore libero creaturarum.

DIS-

DISPVTATIO OCTAVA.

AN SI SPIRITVS SANCTVS NON PROCEDERET A FILIO DISTINGVERETVR AB ILLO.

SECTIO PRIMA.

Præmittuntur aliqua certa, & proponitur vtilitas, & ſtatus quæſtionis.

§. I.

Præmittuntur certa circa proceſsionem Spiritus Sancti.

1 IN primis certum eſt, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, vt definitum eſt in capite *Firmiter de ſumma Trinitate* contra Græcos, qui defendentes Divinitatem Spiritus Sancti adverſus Macedonium aſſeruerunt, illum habere totam ſuam originem à ſolo Patre, non autem à Filio; ideoque per fœdum ſchiſma deſciverunt ab Eccleſia Latina in ſuo etiam ſymbolo contrarium profitente. Ad cuius quidem communionem eiurato errore ſunt reverſi ſub Gregorio Decimo in Concilio Lugdunenſi, & ſub Eugenio Quarto in Cõcilio Florentino. Verum non multò poſt pace cum Latinis rupta memoratum iam errorem denuò amplexi ſunt, vt accuratè narrat Petavius de Trinit. lib. 7. cap. 1. Quæ concluſio probari ſolet ex ſimplicitate Divina; quę omnia Deo identificat, inter quæ non intercedit oppoſitio relativa.

2 Certum eſt ſecundo, Spiritum Sanctum procere à Patre, & Filio, tanquam ab vnico principio; nam in Concilio Lugdunenſi, vti refertur capite *Fideli de ſumma Trinitate*, definitum eſt, *Spiritum Sanctum æternaliter ex Patre, & Filio, nõ tanquam ex duobus principijs, ſed tanquam ex vno principio, non duabus ſpirationibus, ſed vna ſpiratione procedere.* Quod poſtea ſancivit Synodus Florent. in decreto vnionis.

3 Ex quo infertur, principium *quo* ſpirandi debere eſſe aliquid commune Patri, & Filio, ſive conſiſtat in aliquo abſoluto, nempe in amore neceſſario, ſive in aliquo relativo, videlicet in ſpiratione activa: non poſſent enim Pater, & Filius, eſſe vnum principium, ſi virtus ſpirandi conſiſteret in Paternitate, & Filiatione. Inde etiam communiter inferunt Theologi, Patrem, & Filiũ eſſe vnum principiũ *quod*, quia principium abſolutè prolatum non ſumitur tantum in abſtracto, ſive vt *quo*, ſed in concreto, ſive vt *quod*. Et quia nomen *Spirator* eſt nomen principij *quod*; conſtat autem, Patrem, & Filium eſſe vnicum Spiratorem: ergo ſunt vnũ principium *quod*. Et id putat ad fidem Catholicam pertinere Pater Molina 1. parte quæſt. 36. articulo 4. diſput. 2. §. *quo loco*.

4 Certum eſt tertio, Spiritum Sanctum duplici titulo procedere à Patre, & immediatè, & mediatè, quatenus ſimul oritur immediatè à Filio procedente à Patre. Hinc conciliandi ſunt Patres, quos congerit Petavius libro 7. capite 2. quorum aliqui aſſeruntprocedere mediatè, alij vero procedere immediatè. Certum eſt quarto in vero ſenſu concedi poſſe, ac debere, Spiritum Sanctum procedere à Patre per Filium: duo enim illà phraſi ſignificantur, & Spiritum Sanctum nõ à ſolo Patre Spirari, ſed etiam à Filio, & hãc vim Spirandi non habere Filium à ſe ipſo, ſed accepiſſe à Patre; & vtrumque veriſsimũ eſt.

§. II.

Vtilitas, & ſtatus quæſtionis.

5 QVæſtionem hanc eſſe inutilem cenſent nonnulli Theologi cum Gotfredo, cuius ſententiam refert, & optime impugnat Scotus in 1. diſtinct. 11. quæſt. 2. fundamentum autem Gotfredi erat: quia illa quæſtio inutilis eſt, in qua nulla pars contradictionis poteſt determinatè ſuſtineri, ſeu propugnanda ſuſcipi; talis eſt autem omnis quæſtio procedens ex hypotheſi impoſsibili; quia ſtatim ſuſtinens poſſet redargui; quod eſt inconveniẽs vltimum, ad quod reſpondens reduci valet; tali enim hypotheſi admiſſa, non poteſt regula rectæ diſputationis ſalvari, ſcilicet ex poſitis concedendo ſequens, & negando repugnans: quia cum ex impoſsibili ſequatur quodlibet, nempe vtrumque contradictio-

nis

nis extremum,ſtatim oportet concedere cõtradictoria. Confirmatur, quia illa inutilis eſt quæſtio,in qua non poteſt magis deduci vna pars contradictionis,quam alia,cũ omnis diſputatio eo tendat,vt vnam partẽ potius,quam aliam ervat ad perſuadendam veritatem: talis autem eſt omnis quæſtio procedens ex hypotheſi impoſsibili, ex qua neceſſe eſt, vt vtrumque ſequatur.

6 Hanc tamẽ quæſtionẽ, & plures alias ſimiles vtiles eſſe,tenẽt reliqui omnes Scholaſtici;eius autẽ vtilitas vel inde elucet,quod deſerviat, vt contra Græcos concludamus, vel ab ipſis negandum,Spiritum S.diſtingui à Filio,vel fatendum,ab ipſo procedere; ſic enim formatur argumentum: ſi Spiritus S.nõ procederet à Filio,non diſtingueretur realiter ab illo; ſed per vos diſtinguitur realiter à Filio: ergo procedit ab illo: vel ſi non procedit: ergo nec diſtinguitur.

7 Falſiſsimumque eſt,vtile non eſſe ſumere hypotheſim impoſsibilem ad probandam veritatem.Primò,quia S.Patres ea ſæpe vtuntur: nam Aug. lib.5 de Trin.c.6. initio: *non hoc eſſe,dicere ingenitũ, quod eſt Patrem dicere*, probat ex iſta hypotheſi impoſsibili:*quia etſi Filiũ non genuiſſet,nihil prohiberet,eum dicere ingenitum*. Et Richardus Vict.lib.3.de Trin.c.16 *plenitudinẽ ſapientiæ in Deo non prouenire ex Trinitate perſonarum,ſed ex abſoluta naturæ diuinæ perfectione*, probat ex hac hypotheſi: *nam etiãſi ſola vna perſona in diuinitate eſſet, nihilominus plenitudinem ſapientiæ habere potuiſſet.* Secundo, quia ſæpe Philoſophus eiuſmodi quęſtionibus vtitur, vt enim alia exempla omittã, relata ab Amico in præſenti 4.phyſ. quærit,an ſi eſſet aliquod ſpatium non habẽs corpus ſenſibile,ſed dumtaxat ſonũ,vel colorem,illud foret vacuum? Et reſpõdet fore; ſi natum eſſet recipere corpus,ſecus ſi non.

8 Tertio, quia Theologi vtiliſsime aſſumunt eiuſmodi conditionales ad indagãdos rerum conceptus:nam ad indagandã cõiunctionem,quam actio cum ſuo agente poſtulat,inquirunt,an ſi per impoſsibile Deus in cœlo tantum exiſteret,poſſet adhuc in terra operari?Et ad examinandum, an Trinitas perſonarum ſit per ſe requiſita ad creandũ, quærunt,an ſi per impoſsibile Deus nõ eſſet trinus, poſſet nihilominus ad extra operari? Et ad probandum, decreta libera nõ eſſe rationem vnicam cognoſcendi futura, vtiliter aſſumetur hæc conditionalis: *ſi per impoſsibile Deus non concurreret ad actus noſtros liberos, & conſequenter non haberet decreta libera circa illos, vel ſi per impoſsibile inciperet velle in tempore,adhuc ex æternitate cognoſceret actu illos vt exiſtentes pro ſua differentia temporis.*

9 Quare vt ſapienter ſcripſit P. Vazq; 1.p.diſp.143.n.22. *Vt inter ea, quæ in productione,aut diſtinctione alicuius rei actu cõueniunt,diſcernamus,quæ ſint per ſe pertinẽtia,quæ vero accidentarie,& concomitanter, ſeu conſequenter ſe habeant,ad hoc vtiliſsimũ eſt ex ſuppoſitionibus impoſsibilibus argumẽtari.* Vt igitur inveſtigemus,quę ſit ratio formalis diſtinguens Filium ab Spiritu S.vtiliter quærimus,an ſi per impoſsibile non foret eius principium,ab illo diſtingueretur? Nam ſi in illa hypotheſi diſtingueretur: ergo oppoſitio relativa non eſt vnica ratio diſtinguendi illũ ab Spiritu S.ſed filiatio quatenus præciſe reſpicit Patrẽ,ipſum ſufficienter diſtinguit ab vtroque:ſi vero non diſtingueretur: ergo oppoſitio relativa eſt vnica ratio diſtinguendi. Et quidem ſi fundamentum Gotfredi aliquid valeret,vt optime argumentatur P.Ruiz diſp.68.ſect.1.n.3.convinceret, inutiles, & ſophiſticas eſſe plurimas probationes Theologicas diverſorum dogmatum ducentes ad impoſsibile, vt illã, qua probatur,Deum non agere ex neceſsitate naturæ; quia alioqui operatus fuiſſet ab æterno ſecundum vltimum potentiæ,vel nihil vnquam produxiſſet;& illam,qua oſtenditur, cognoſcere creaturas poſsibiles, & exiſtentes,quia ſi non cognoſceret,non poſſet eas producere, & gubernare.

10 Ad fundamentum autem contrariũ reſpondet bene Scotus,licet poſitio, quæ ex conceptu ſuo involuit contradictoria, non poſsit admitti,poſſe tamen admitti illã,quæ in conceptu ſuo vnum tantum contradictorium involvit formaliter. & aliud non niſi per conſequentiã accidentalem,vel per locũ extrinſecum.Poteſt enim concedi,inquit,ſequens conſequentia eſſentiali, & negari repugnans. Si autem inferatur aliud repugnãs ſequens per locum extrinſecum, vel conſequentia accidentali; negandum eſt illud ſequens,quia propoſitio illa,per quã talis cõſequentia teneret, deſtrueretur ex poſitione, ſeu hypotheſi; talis autem,inquit, eſt poſitio præſens, quia ſpiratio activa nõ eſt de intellectu Filij,vt perſona eſt,ſed quaſi paſsio cõmunis Patri,& Filio,igitur circũſcripta illa, ponendo Filium in eſſe Filij, non ponuntur contradictoria ex primo intellectu poſiti, ſed tantum alterum, ſcilicet,quod Filius ſit Filius,& reliquum non niſi ex conſequentia accidentali, & per locum extrinſecum, ex remotione, quaſi paſsionis, removendo, quaſi ſubiectum.

11 Eandem ſolutionem præbet Aureolus in 1.diſt.11.art. 2. dicens omnem ſuppoſitionem relinquentem rationem formalem ſubiecti relinquere locum,vt poſsit formari

mari quæſtio de illo. Si enim ponamus, inquit, hominem non eſſe, niſi hominẽ, adhuc poſſumus, quærere, an illa in hypotheſi eſſet animal, vel ſubſtantia: ſi autem ponamus non eſſe rationalem, nõ poſſumus quærere, an in illa hypotheſi eſſet ſubſtantia; quia hypotheſis tollit totaliter rationẽ hominis. Porrò præſentem ſuppoſitionem relinquere rationem formalẽ ſubiecti, probat quia ſuppoſitio non tollit, quod Spiritus Sanctus eſſet Spiritus Sanctus, cum perfecte, & complete, & ſecundum totam ſuam rationem procedat à Patre.

13 Ex qua doctrina reſpondeo, in illa hypotheſi non ſequi vtramque partem contradictionis per locum intrinſecum: quæſtio enim preſens, vt docet P. Vazq. n. 2. procedit ex hypotheſi ſemper perſeverante, ex qua ſolum licet inferre; & hoc eſt, inquit, per locũ intrinſecum ex ſuppoſitione argumẽtari; ex hypotheſi autem perſeverante nõ poteſt inferri, niſi alterum extremum cõtradictionis: vel enim filiatio præcisè quatenus refertur ad Patrem præſcindẽdo à ratione principij Spiritus S. eſt ratio ſufficiens ad diſtinguẽdum Filium ab Spiritu S. vel non: ſi primũ, ſolum poteſt deduci, adhuc Filiũ diſtinguẽdum, vt vult Scotus: ſi ſecundũ; ſolum poteſt deduci, non diſtinguẽdum, vt vult S. Thom. Si autem quis vellet, probare Spiritum S. in illo eventu non diſtinguendum propter rationem D. Th. & ſimul diſtinguendum, quia eſſet idem Spiritus S. qui modo eſt, de cuius conceptu eſt, diſtingui à Filio: reſpondendũ eſſet, non fore eundem quo ad omnia prædicata, quæ modo habet, ſed ſolum quoad rationem formalem, quæ eſt ſubiectum hypotheſis: nam in iſta præſcinditur ratio Spiritus à ratione procedentis à Filio, & ſupponitur, non procedere à Filio, & inquiritur, quid ſequatur attendendo præcisè ad prædicata remanentia in illa hypotheſi.

14 Et vero quamvis attendendo ad exiſtentiam Spiritus S. tunc manentis inferretur, adhuc diſtinguendum à Filio; quia adhuc eſſet terminus productus per voluntatẽ, qui ex conceptu ſuo petit diſtingui à termino producto per intellectum, quatenus poſtulat ab illo procedere; hoc non tollit, vtilitatem quæſtionis; vt enim recte obſervat P. Ruiz in præſenti ſect. 3. n. 4. præſentis quæſtionis ſcopus eſt, inveſtigare, quid ſequatur ex negata proceſsione Spiritus S. à Filio, parum curãdo, quid ſequatur ex affirmata exiſtentia Filij, & affirmata proceſsione Spiritus S. per voluntatem: & tamen ſi ex negata proceſsione recte infertur carentia diſtinctionis, conſtat rationem vnicam diſtinguendi eſſe oppoſitionem relativam.

15 Vt hæc autem melius intelligantur, obſervandum eſt cum P. Vekeno in præſenti, vt quæſtiones conditionales de obiecto impoſsibili non nugatorie, ſed vtiliter inſtituantur, non debere prædicatum, quod inquiritur, referri ad vtramque partem hypotheſis, ita vt tota illa aſſumatur pro medio ad inveſtigandam viritatem, cum enim involvat contradictionem, quidquid ex illa efficeretur, contradictorium foret; ſed vnam tantum partem eſſe ſpectandam, nempe illã, quæ ponitur vt prædicatum hypotheſis, cuius natura inveſtigatur. Vnde cum in præſẽti examinetur natura proceſsionis, & oppoſitionis relativę, an ſcilicet ſit ratio vnica diſtinguendi perſonas, ſolum inſpiciendũ eſt, quid ſequatur ex hac parte hypotheſis, nempe quod Spiritus non procederet à Filio, ſed haberet præciſe illa prædicata, quæ illi tribuebant Græci. Addit inſuper Aureolus aliam regulam ad diſcernendũ, quando quęſtio de hypotheſi impoſsibili ſit vtilis, & diſputabilis, alleritque tunc eſſe diſputandã, quãdo ei correſpõdet per modũ æquipollẽtis quæſtio cathegorica vtilis, & diſputabilis: hæc enim quæſtio, inquit, rationalis eſt: an aſinus volaret, ſi haberet alas, quia cathegorica, & ęquipollẽs dubitabilis eſt, videlicet vtrum omne habens alas poſsit volare? iam vero noſtræ quæſtioni hypotheticæ correſpondet cathegorica vtilis, & diſputabilis: ſcilicet, an vnica ratio diſtinguendi Filiũ ab Spiritu Sancto ſit oppoſitio relativa producentis, & producti?

16 Dices, ex hac eadẽ regula ſequi, noſtram quæſtionem eſſe inutilẽ, ſi enim habet abſolutam ſibi æquipollentem, per hanc debuit veritas inveſtigari; nãque veritas illius conditionalis pẽdet ex veritate huius abſolutæ. Non enim ideo vnica ratio diſtinguẽdi eſt oppoſitio relativa, quia Spiritus non diſtingueretur à Filio, ſi non procederet ab illo, ſed potius è converſo, ideo non diſtingueretur, ſi non procederet, quia vnica ratio, &c. Reſp. negata ſequela, primo, quia aliud eſt, quæſtionẽ hanc non eſſe abſolute neceſſariam, aliud, non eſſe vtilem: ſecundo, quia eius vtilitas ex eo ſatis comprobatur, quod deſerviat ad directe concludendum Spiritum S. procedere à Filio, vt præſtitũ eſt in Florentino, modo ſupra explicato. Denique, quia licet à priori potius conditionalis probanda ſit per abſolutam, quam è converſo: à poſteriori tamen abſoluta apprime declaratur per illam conditionalem; & vnde oriatur quod Filius & Spiritus Sanctus realiter diſtinguantur, ex hac hypotheſi accurate dignoſcitur, vt ait Pat. Fabolus in præſenti numero 27.

SE-

§. III.

Quid ſit aliquid ſequi per locum intrinſecum?

18 QVoniam in hac & ſimilibus queſtionibus frequenter occurrũt hi termini *per locum intrinſecum, & per locum extrinſecum*, opere prętium erit eorum vſum exponere. Obſervandum igitur eſt, non eſſe ſemper eumdem horũ terminorum vſum apud Rethores, & Dialecticos, ac apud Theologos. Suprema illa capita, & ſedes, vnde argumenta petuntur, loci appellantur, & dividuntur in intrinſecos, & extrinſecos. Intrinſeci à Dialecticis nuncupantur illi, qui ad ſubſtantiam rei pertinent, vel eam commitantur; extrinſeci vero, qui non ſunt in ipſa re, nec ab ea procedunt, ſed ab aliquo extrinſeco ſumuntur, vt explicat Pater Rubius ad finem Logicæ in Selectis Topicorum. Novem autem aſsignantur loci intrinſeci: *Definitio, genus, differentia, ſpecies, totum, deſcripſio, proprium, accidens, & ſubiectum*, & argumenta ab eis petita, inſita, & per locum intrinſecum appellantur: reliqui autem omnes ſunt extrinſeci, & argumenta ab eis petita, remota & per locum extrinſecum nuncupantur, vt argumenta ab authoritate, à ſimili, à contrario, à cauſis, & effectibus extrinſecis.

19 Apud Theologos autem non idẽ eſt horum terminorum vſus. Nam per locum extrinſecum ſolet dici argumentum probans defectum ſubiecti ex defectu proprietatis quantũvis cum illo identificaræ, vt conſtare poteſt ex Scoto ſupra relato, qui appellat conſequentiam accidentalem, & per locum extrinſencum illam quæ infert defectum filiationis ex defectu ſpirationis activæ. E contra vero ſolet dici per locum intrinſecum argumentum inferens defectũ ſubiecti ex defectu alicuius extrinſeci, ad quod ſubiectum vt tale refertur cũ connexione. Quo pacto P. Vazquez 1. p. diſp. 143. n. 20. aiebat, ex ſententia admittente connexionem eſſentialem Dei cum non repugnantia creaturarum per locum intrinſecum ſequi Verbum non fore idem ſi creaturæ repugnarent.

20 Quantum autem obſervare potui, termini illi in duplici, vel triplici vſurpari ſolẽt ſenſu. Primò, & maxime proprie, tunc conſequentia dicitur *per locum intrinſecum*, quando concludit aliquid de ſubiecto per aliquid eſſentiale illius, vel removet removendo aliquid eſſentiale, vt quando arguitur à definitione ad definitum, à forma ad effectum formalem, vel à defectu conſtitutivi formalis ad defectum cõſtituti. Dicitur vero *per locum extrinſecum*, quando illud, quod concluditur de aliquo, non concluditur per aliquid eſſentiale illius, neq; removetur per remotionem alicuius eſſentialis, vt explicat Lychetus in 1. diſtinct. 11. quæſt. 2. & talis eſt omnis conſequentia inferens defectum ſubiecti ex defectu alicuius prædicati non imbibiti in conceptu formali illius, vt defectum hominis ex defectu riſibilis. Vnde locus extrinſecus hic potius logice, quam phiſice vſurpatur.

21 Secundo dicitur *per locum intrinſecum* conſequentia illa, quæ infert non exiſtentiam effectus ex defectu illius prædicati, quod in cauſa ratione ſui eſt neceſſarium ad exiſtentiam effectus, vt illa, quæ infert non exiſtentiam creaturæ ex defectu omnipotentiæ: *per locum vero extrinſecum* dicitur illa, quæ infert non exiſtentiam effectus ex defectu alicuius prædicati neceſſario quidem exiſtentis in cauſa, non tamen ratione ſui formaliter præ requiſiti ad effectus productionem, vt illa, quę infert non exiſtentiam creaturæ ex defectu Trinitatis. Tertiò, quod in idem recidit, illud dicitur, *per locum intrinſecum ſequi*, quod per conſequentiam immediatam legitime infertur, vt non exiſtentia creaturæ ex non exiſtentia omnipotentiæ, & non exiſtentia Petri ex defectu virtutis productivæ ipſius: *per locum vero extrinſecum* id, quod non niſi per conſequentiam remotã colligitur, vt non exiſtentia creaturæ ex defectu Trinitatis, & non exiſtentia Petri ex defectu virtutis productivæ formicæ; quatenus ex defectu Trinitatis arguitur defectus omnipotentiæ, & huius numero Dei, & ex defectu virtutis productivæ formicæ defectus virtutis productivæ Petri in Deo. In hoc ſenſu dixit Amicus diſp. 27. n 47 ablata ſpiratione activa non tolli immediate & per locum intrinſecum filiationem, cum vna formalitas expreſſe concepta non ſit alia, ſed tantum mediate, & per locum extrinſecum, quia cum vna eſſentialiter connectatur cum alia, implicat, vnam tolli, non ſublata alia.

22 Iam vero in noſtra quæſtione per locum intrinſecum primo modo ſumptum ſequitur in ſententia D. Thomæ, Spiritum Sanctum non diſtinguendum, ſi non procederet à Filio, quia deficeret ratio formalis vnica diſtinguendi vnum ab alio in divinis, nempe oppoſitio relativa. In ſententia autem Scoti, in qua productio per voluntatem ex conceptu ſuo diſtinguitur à productione per intellectum ſecluſo omni ordine inter ipſas, ſequitur per locum intrinſecum adhuc diſtinguendos; quia adhuc maneret ſufficiens ratio formalis diſtinguendi, à ratione autem formali ad effectum formalem per locum intrinſecum arguitur.

)()(

§. IV.

Reſoluitur duplex dubium circa quæſtionis intelligentiam.

23 PRimum, an in hac quæſtione debeat ſupponi, Spiritum Sanctum manere? P. Valentia q. 10. de Trinit. punct. 3. probat, Spiritum in illo eventu non diſtinguẽdum à Filio, quia ſi non procederet, non eſſet omnino; quod autem nõ eſt, non diſtinguitur; ac proinde aſſerit, quæſtionem ſolum procedere, data præcisè illa hypotheſi, quod Spiritus Sanctus non procederet à Filio; non vero inſuper data alia, quod ſcilicet adhuc maneret. Nã ſi hoc etiam ſupponitur, omnis hæc diſputatio leviſsima erit; nam cum conſtet, Spiritum Sanctum per illud ipſum, quo eſt talis perſona, realiter diſtingui à Filio, ſi ſuppoſito, quod non procederet a Filio, & quod nihilominus eſſet, quæreretur, an diſtingueretur à Filio; perinde eſſet, ac ſi quæreres, an ſuppoſito, quod non procederet à Filio, & quod diſtingueretur ab eo, diſtingueretur ab ipſo? quem modum diſputandi quæſtionem, laudat, & ſequitur M. Albiz diſp. 9. de Trin. ſect. 6.

24 Sed contra: quia ſcopus huius quæſtionis eſt inveſtigare, quænam ſit ratio formalis diſtinguendi Filium ab Spiritu Sãcto; ad quem inutilis foret, ſi eatenus deduceretur, non diſtinguendum Spiritum à Filio, quatenus in ea hypotheſi non exiſteret. Hinc enim minime conſtare poſſet, an Filius per filiationem, vt filiatio eſt, an per filiationem vt eſt virtus ſpirandi diſtinguatur ab Spiritu Sancto: ſiquidem in eo ſenſu etiam ſequeretur, Spiritum non diſtinctum iri à Filio, ſi per impoſsibile non eſſet immenſus; quin tamen inde alicui liceret inferre, ab eo diſtingui per immenſitatem.

25 Dicedum ergo eſt, ſenſum quæſtionis eſſe, an ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, ſed à ſolo Patre, vt volebant Græci, adhuc diſtingueretur ab illo; id eſt, an ſi retineret præcisè conceptum Filij, ſeu tantum producti à Patre per intellectum, & Spiritus conceptum tantum producti per voluntatem abſque vllo ordine producentis, & producti inter ipſos, adhuc invicem diſtinguerentur realiter. Ex quo patet, Spiritum debere ſupponi, manere quoad aliquid ſui, non tamen quoad omnia, quæ de facto habet. Et inde nullo negotio evaneſcit fundamentum P. Valentia.

26 Secundum dubium, an quæſtio hæc intelligenda ſit de perſonis de facto exiſtẽtibus, an de alijs chymæricis? Hoc ſecundum tenet Pater Zuñiga diſput. 11. dubio 3. membro 1. cui favet Pater Suarez libro 10. capit. 2. num. 12. & Faſſolus in præſenti num. 27. Illud primum defendit Albiz vbi ſupra num. 7. cum alijs pluribus. Mihi dicendum videtur, quæſtionem quidem agitari de his perſonis, quę de facto exiſtunt, cæterum eas non fore eaſdem, ſi vna non procederet ab alia. Hoc ſecundum ſuadetur; quia ſi Spiritus non procederet à Filio: ergo nec poſſet, quia cum in neceſſarijs idem ſit poſſe, ac eſſe, vbi negatur vnum, hoc ipſo negatur aliud: ergo Filius in illo eventu non haberet ratione ſui exigentiam producẽdi Spiritum. At illam habet de facto: nam licet potentiam proximam ſpirandi habeat per ſpirationem activam, exigentiam tamen habendi iſtam, & per illam ſpirandi habet per ſe ipſum, formaliter. ergo in illo evenru non eſſet idem qui modo eſt. Primum vero probatur; quia cũ hæc quæſtio dirigatur, ad inveſtigandum, per quid perſonæ exiſtentes diſtinguantur, de his interrogari debet, an diſtingueretur, ſi per impoſsibile vna ab alia non procederet. Et quidem Divus Thomas de hoc numero Spiritu probat, procedere à Filio, quia ſi non procederet, non diſtingueretur: ergo de illo, & non de alio chymærico procedit quæſtio.

SECTIO SECVNDA.

Eligitur, & probatur ſententia communis;

27 VEra, & communis ſententia Theologorum cum D. Thoma 1. p. q. 36. articulo 2. tenet, Spiritum Sanctum non diſtinctum iri à Filio, ſi ab illo non procederet contra Scotum, Henricum, Vaconiũ, Aureolum, Okamum, Gabrielem; & Carruſianum; quæ probatur primo authoritate Concilij Toletani ſecundi in confeſsione fidei, vbi cum docuiſſet, perſonas ſolis relationibus diſtingui, ſubdit: *Ergo hoc ſolo numerum inſinuant, quod inuicem ſunt, & in hoc numero carent, quod ad ſe ſunt.* Atqui non ſunt ad invicem niſi per relationem producentis & producti: ergo non diſtinguuntur, niſi per hanc relationem, ac proinde ea ſublata non diſtinguerentur. Secundo authoritate Ioannis Theologi, qui nomine Patrum Latinorũ in Concilio Florentino diſputans contra Græcos ſeſſ. 18. §. *dixi quidem*, docuit, perſonas non alia ratione multiplicari, aut differre, quam per relationes, quibus conveniunt, *à quo*, & *ad quod*. Tertio, authoritate Beſarionis Archiepiſcopi in oratione, quam habuit in eodem Concilio, & ab eo fuit approbata, quæ ponitur poſt ſeſſ. 26. vbi cap. 6. ante medium expreſſe docet fore, vt Filius, & Spiritus Sanctus non ſufficienter ad invicem diſtinguerentur, niſi alter per alterum, ſive ab altero eſſet. Conſulatur Pater Coninch, diſputatione 13. de Trinitat. lib. 3. vbi has

aus

authoritates optime expendit, & numero 55. advertit, Ioannis, & Beſſarionis authoritatem non eſſe reijciendam, vt particularium hominum, *quia ab his dicta*, inquit, *fuerunt à toto Concilio approbata, & eorum rationes ad concluſionem fidei inferendam ipſum Concilium permouerunt*: ibidem numero 53. expendit authoritatem Niſeni, qui in libro, *quod non ſint tres Dei* circa finem aperte dicit, perſonas non diſtingui, niſi quia vna procedit ab alia.

28 Secundo probatur ex illo principio: *in diuinis omnia ſunt vnum vbi non obviat relationis oppoſitio*, quod commune eſſe, & Theologis ſatis probatum, teſtatur P. Vazq. 1. p. diſp. 143, n. 22. quodque P. Ruiz diſp. 68. ſect. 6. contendit eſſe Anſelmi, & alij ex Boetio colligunt; atqui ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non daretur inter ipſos relationis oppoſitio: ergo, &c. Veritas autem illius principij probatur primo à priori; quia ſumma Dei ſimplicitas poſtulat, vt in ipſo reperiantur identificatæ perfectiones omnes, quæ inter ſe non habent oppoſitionem relativam: hinc enim fit, vt cognitio, & amor, vbicatio, & duratio, quæ in creatis non niſi diſtincta, in Deo reperiuntur identificata; cum enim quodlibet prædicatum ſit ex parte obiecti ſimpliciter infinitum, petit ſecum identificare omnem perfectionem; niſi cum ea oppoſitionem relativam habeat; vnde diſtinctio realis ſine oppoſitione relativa neceſſario oritur ex limitatione perfectionis, & finitudine eſſendi. Quapropter ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio hoc ideo foret; quia ei virtus ſpirandi repugnaret. Non poſſet autem ei repugnare, niſi quia in ſe haberet ſimul cum filiatione ſpirationem paſſivam activæ oppoſitam; quia ſi ex alio capite ei repugnaret, hoc non poſſet eſſe niſi ex limitatione eſſendi: in illo ergo eventu neceſſario forent idem Verbum, & amor productus. Et quidem ſi terminus productus per voluntatem non eſſet à termino producto per intellectum, non magis inter ſe deberent diſtingui, quam intellectus, & voluntas.

29 Probatur ſecundo à poſteriori ratione adducta à D. Th. *Quia Pater habet*, inquit, *duas relationes, quarum vna refertur ad Filium, & alia ad Spiritum Sanctum; quæ tamen, quia non ſunt oppoſitæ, non conſtituũt duas perſonas, ſed ad vnam perſonam Patris tantum pertinẽt ſi ergo in Filio, & in Spiritu Sancto non eſſet inuenire niſi duas relationes, quibus vterque refertur ad Patrẽ, illæ non eſſent adinuicem oppoſitæ, ſicut nec duæ relationes, quibus Pater refertur ad illos. Vnde ſicut perſona Patris eſt vna, ita ſequeretur quod perſona Filij & Spiritus Sãcti eſſet vna habens duas relationes oppoſitas duabus relationibus Patris*: hæc ille. Et quidem nulla apparet ratio, cur magis in illo eventu ſpiratio paſſiva, & filiatio deberent eſſe diſtinctæ, & in compoſsibiles in eodem ſuppoſito, quam de facto ſpiratio activa, & Paternitas.

30 Negat Scotus paritatem non enim oportet, inquit, tantam eſſe diſtinctionem, vel in compoſsibilitatem productionum activarum quanta eſt productionũ paſsivarũ, quia impoſsibile eſt idem duabus productionibus oppoſitis produci: non autem eſt impoſsibile, idem duabus productionibus activis communicare eſſe diſtinctis perſonis. Sed contra; quia licet ab eodem principio poſsint termini realiter diſtincti prodire: nulla tamen eſt ratio, cur productiones paſsivæ diſparatæ debeant eſſe realiter diſtinctæ, & ſufficientes ad conſtituendas perſonas diſtinctas, ſi ſemel productiones activæ diſparatæ realiter diſtinctæ non ſunt, nec ſufficientes conſtituere perſonas diſtinctas, vt generatio, & ſpiratio activa. Quod enim aliæ ſint activæ, aliæ paſsivæ, parum refert, ſi inter paſsivas nulla maior oppoſitio, quã inter activas reperitur, nec loquendo de ſuppoſitis, quę conſtituuntur per relationem producentis, & producti, poteſt aſsignari ratio propter quam relationes producti multiplicent ſuppoſita, & non relationes producentis, ſi inter illas non reperitur maior oppoſitio, quam inter iſtas. Contra ſecundo; quia Scotus petit principium, dum ſupponit, in illo eventu fore duas productiones oppoſitas. Vnde enim haberent hanc oppoſitionem? quare nec forent duę productiones adæquatę, quia non eſſent niſi ratione diſtinctæ, ſicut nec earum termini; vnde vna actio eſſet ſpiratio, & generatio, & vnus terminus eſſet Verbum, & amor, ad illumque vt Verbũ terminaretur actio, quatenus generatio, ad eundem vero quatenus amor terminaretur, quatenus ſpiratio.

31 Dices ſpirationem activam non conſtituere perſonam, & ideo poſſe ſuperuenire perſonæ iam conſtitutæ. At ſpirationem paſsivam eſſe conſtitutivam perſonæ, ac proinde non poſſe advenire perſonæ iam conſtitutę, ſed debere aliam perſonam conſtituere. Sed cõtra primo; quia licet de facto ſpiratio paſsiva ſit conſtitutiva perſonæ; in illo tamen eventu non videtur hoc poſſe habere, quia nec conſtitueret perſonam diſtinctam à perſona Filij, nec ipſam perſonam filij formaliter, vtpote integre cõſtitutã eſſentialiter per filiationẽ, quapropter vt Faſſ. docet in preſenti n. 46 videtur dicẽdum ſpirationem paſsivam fore in illo eventu proprietatẽ perſonæ productæ; ſicut modo eſt proprietas perſonæ producẽtis. Contra ſecũdo; quia licet ſpiratio activa de facto ſit proprietas Patris, ſecus foret in illo eventu: in quo eſſet

eadem formalitas cum paternitate, mere concomitanter cum illa ſe habens, ac proinde ad conſtitutionem Patris pertineret, & ſpiratio paſsiva ad conſtitutionem Filij.

SECTIO QVARTA.

Soluuntur Scoti fundamenta.

32 PRæcipuum eſt huiuſmodi, per illud principium, quo res aliqua conſtituitur, debet diſtingui ab omni alia quæ eodem principio non conſtituitur; nam cum res conſtituitur ſub ratione entis, conſtituitur etiam ſub ratione vnius, ac proinde ſub ratione indiſtinctæ à ſe, & diſtinctæ à quolibet alio; atqui filius conſtituitur filiatione, qua Spiritus Sanctus non conſtituitur: ergo diſtinguitur ab illo filiatione: ergo hæc eſt ſufficiens ratio diſtinguendi Filium ab Spiritu Sancto: at hæc maneret in illa hypotheſi: ergo, &c.

33 Cui argumento aliquas adijciam confirmationes eiſdem pene Scoti verbis acumen ſpirantibus. Prima; quodlibet habens aliquod eſſe diſtinguitur diſtinctione conuenienti illi eſſe per aliquid, quod eſt de ratione eius in quantum habet tale eſſe: Filius igitur perſonaliter diſtinguitur per aliquid quod eſt de ratione eius in quãtum perſona. At ſpiratio activa non eſt de ratione eius, in quantum perſona, cum ſit proprietas adveniens perſonæ iam cõſtitutæ: ergo per illã non diſtinguitur perſonaliter ab Spiritu: ergo præciſe per filiationem; hæc autem maneret in illa hypotheſi: ergo, &c.

34 Secunda quodcumque diſtinguitur ab alio per ſe in quantum tale, diſtinguitur per aliquid, quod eſt de ratione illius, in quantum tale: at Filius per ſe diſtinguitur à non Filio: ergo per aliquid, quod eſt de eſſentia illius vt talis: ſed hæc non eſt vis ſpirativa: ergo filiatio: hæc autem maneret in illo evẽtu: ergo, &c.

35 Tertia, per formale conſtitutivum diſtinguitur conſtitutum ab omni alio, etiã ſi per impoſsibile quodcumque aliud ab ipſo circũſcribatur, quia per illud diſtinguitur ab omni non tali: quodcumque autem non habens illam formam conſtitutivam eſt non tale; at Filius formaliter conſtituitur per filiationem, per quã non conſtituitur Spiritus Sanctus: ergo, &c.

36 Quarta; ſola Paternitas, qua Pater conſtituitur, ſufficienter ipſum diſtinguit ab Spiritu Sancto, ita vt ſi à Patre non procederet, nihilominus diſtingueretur ab eo: ergo ſola filiatio, qua filius conſtituitur, ipſum ſufficienter diſtinguit ab Spiritu Sancto, ita vt ſi à Filio non procederet, nihilominus diſtingueretur ab illo.

37 Hoc Scoti principium, quod ſcilicet idem debeat eſſe conſtitutivum, & diſtinctivum, noſtri communiter tuentur Authores: vt videre eſt apud Faſſolum in præſenti num. 38. vbi ait, illud eſſe evidens vniverſaliter cum proportionali ratione, vt nimirum principium conſtituens eſſentialiter, ſit etiam principium diſtinguens eſſentialiter, & principium conſtituens accidentaliter, ſit etiam diſtinguens accidentaliter; & principium conſtituens perſonaliter, diſtinguens perſonaliter; & apud Eximium Doctorem lib. 7. de Trinit. cap. 4. n. 7. vbi ait, vix intelligi poſſe, quod vna entitas diſtinguatur realiter ab altera, niſi per illud, quod formaliter facit, illam eſſe talem entitatem. Item apud Vazq. in præſenti exiſtimantem illud principium hoc ſyllogiſmo demonſtrari: omne, quod conſtituit aliquid in ratione entis, qualecumque illud ſit, conſtituet etiam idem in ratione vnius, ac proinde in ratione indiſtincti à ſe, & diſtincti à quovis alio, quod illo non conſtituitur: ſed Filiatio conſtituit Filium in ratione perſonæ: ergo in ratione vnius indiſtinctæ à ſe, & diſtinctæ à qualibet alia, quæ filiatione non conſtituitur, qualis eſt perſona Spiritus Sancti. Denique apud Coninch diſp. 4. de Trinitate à n. 165. vbi late propugnat illud principium.

38 Reſpondent nihilominus Thomiſtæ cum Caietano 1. parte quæſtione 36. articulo 2. §. *Ad euidentiam*; eo principio, quo res conſtituitur, eodem etiam diſtingui, quoties principium conſtituens non eſt relatio: ſi autem ſit relatio, ſolum diſtinguere ab oppoſito: inter rem enim abſolutam, & relativam hoc intereſt diſcriminis, inquit Caietanus, quod res abſoluta conſtituit rem in ſe, relatio vero conſtituit rem ad aliam, & quoniam vnumquodque, ſicut eſt ens, ita vnum, & diſtinctum; conſtitutivum abſolutum ſicut conſtituit ens in ſe, ita diſtinguit illud ſecundum ſe, & conſequenter ab vniverſis alijs: conſtitutivum vero in eſſe relativo, quia conſtituit ens ad aliud vnum, correlativum ſcilicet, ita illud diſtinguit ab illo vno tantũ; alioqui divertas, ſeu diſtinctio non eſſet proportionata paſſio entis. Quam ſolutionem probat etiam Ferrarienſis 4. contra gent. capit. 24. §. *Conſiderandum.*

39 Hæc Caietani ſolutio impugnari ſolet ex eo, quod relatio etiam ſecundum rationem propriam poteſt diſtinguere ab alio, quam ab oppoſita relatione, tum quia prædicamentum relationis diſtinguitur ab alijs novem per modum intrinſecum *ad* ſibi proprium: illis autem non opponitur, ſed quaſi per diſparatam rationem ab alijs diſtinguitur: tum quia intra prædicamentum non tantum differunt, quæ ſunt oppoſita, ſed etiam alia multa: pa-

ter-

ternitas enim non ſolum differt à filiatione, ſed à relatione ſimilitudinis, & alijs. Denique, quia relatio ſecundum propriam rationem relationis terminatur ad abſolutum in creatis: ac proinde ſecundum rationem propriam, non tantum diſtinguit à relatione oppoſita, ſed etiam ab abſoluto.

40 Hæc tamen parum vrgent Caietanum contendentem, relativum vt ſic ſolum diſtinguere relative à ſuo oppoſito, omnem autem aliam diſtinctionem non facere, quatenus relativum, ſed ex conceptu communi ſibi cum rebus abſolutis. Conſtitutivum enim, inquit, alicuius in eſſe relativo non eſt diſtinctivum eius in eſſe relativo, niſi à correlativo, propter ipſam relationis naturam; à cæteris autem diſtinguit quovis alio modo; puta diſtinctione diſparata, vel privativa. Duplum enim, vt tale, quia non eſt, niſi ad dimidium, non diſtinguitur relative, niſi à dimidio: à triplo autem, & quadruplo, & reliquis entibus diſtinguitur quidem duplicitate, in quantum eſt hoc ens, non autem relative. Hinc recte infert, Filium, vt Filium, non diſtingui relative niſi à ſuo correlativo, nempe à Patre, ac proinde nec realiter, cum in divinis non ſit diſtinctio realis, niſi relativa. Vnde dicit, hanc propoſitionem eſſe falſam: Filius diſtinguitur realiter ab Spiritu, filiatione; quia hæc eſt falſa: Filius Filiatione diſtinguitur relative ab Spiritu, cum tamẽ in divinis idem ſit diſtingui realiter, ac diſtingui relative. Hinc concedit, Filium diſtingui ab Spiritu Filiatione, nimirum diſtinctione diſparata, optime tamen negat, hinc inferri, diſtingui realiter: quia licet diſtinctio diſparata in creatis propter limitationem extremorum ſit realis, nõ tamen in divinis, vt patet in Patre, & ſpiratore. Nec vero Caietanus dicit, relationem ſolũ diſtinguere ab oppoſita relatione in abſtracto, quaſi ipſa diſtinctio ſolum verſetur inter formas, ſed dicit, vnum relativum diſtingui ab alio per relationem, tanquam per rationem formalem diſtinguendi.

41 Melius impugnatur Caiet. primo; quia licet correlativum Patris ſit ſolus Filius, ille tamen per Paternitatem non diſtinguitur à ſolo Filio, ſed etiam ab Spiritu: ergo relativũ in divinis non diſtinguit realiter præciſe à ſuo correlativo: ergo Filius per filiationem poterit diſtingui ab Spiritu, quamvis correlativum ipſius ſit ſolus Pater. Antecedens patet; quia ſi per impoſsibile virtus ſpirandi exiſteret in ſolo Filio, adhuc Pater diſtingueretur realiter ab Spiritu, alioqui iſte identificaretur cum Patre & exiſteret prius priori ad Filium, à quo procederet, quod eſt in terminis repugnãs. Secundo, quia vel Filiatio ſecundum ſe, & quatenus antecedit ſpirationem activam, habet repugnantiam, vt identificetur ſpirationi paſsivæ, vel non? Si ſecundum: ergo cum illa neceſſario identificatur; quod enim identificetur cum ſpiratione activa nequit impedire illius identitatem cum paſsiva, ſi ſemel huius identitatis per ſe incapax non eſt, vt patet exemplo naturæ divinæ. Si primum; ergo per ſe ipſam diſtinguitur ab illa: quod enim per ſe ipſum habet repugnantiam, vt identificetur cum alio, per ſe ipſum diſtinguitur ab alio.

42 P. Vazq. in præſenti n. 35. reſpondet illud principium Scoti ſolum eſſe verũ, vbi conſtitutio eſt realis, quia tunc principium conſtituens diſtinguit ab omni alio, quod eo principio non conſtituitur, ſicut animal diſtinguit hominem ab equo, & ab alijs, quæ ipſo nõ conſtituuntur. Non autem vbi conſtitutio eſt ſolum rationis, qualis eſt in præſenti, vbi conſtitutiva ſola ratione diſtinguuntur inter ſe, & à conſtituto: non enim oportet, vt eo principio, quo res conſtituitur ſecundum rationem tantum, diſtinguatur realiter à quocũque alio. Verum hæc reſponſio, vt inquit Eximius Doctor lib. 7. de Trin. c. 4. n. 5. ſolum eſt inventa ad fugiendam vim argumenti, non tamen ſatisfacit. Licet enim hæc conſtitutio non ſit realis, quoad diſtinctionem extremorum, eſt tamen realis, quo ad realitatem conſtitutivi, & conſtitutivorum, iam vero realis diſtinctio conſtituti ab omni alio, quod non eſt illud, non oritur ex reali diſtinctione conſtituentis, & conſtituti, ſed ex realitate vtriuſque, vt expendenti patebit.

43 Solidius diſcurreret P. Vazq. ſi diceret illud principium Scoti debere intelligi de conſtitutione reali in hoc ſenſu; vt non intelligatur de re præciſive conſiderata, ſed prout eſt in ſe: quia loquendo de illa ſecundum omnia, quæ realiter ſecum identificat, implicat diſtingui ab alia, niſi ratione alicuius conſtitutivi, quod realiter includit. At vero loquendo de illa ſecundum aliquã præciſionem, non oportet, vt ſecundũ eam includat formaliter aliquid, per quod diſtinguatur ab omni eo, quod non conſtituitur per illud conſtitutivum: ſic homo realiter ſumptus debet includere aliquid, ratione cuius repugnet illi eſſe equum: at conſideratus præciſive, quatenus eſt animal, non debet hoc habere: ſic ergo in præſenti poteſt dici, ſecundã perſonam præciſive conſideratã, quatenus Filiũ, non debere includere aliquid, per quod diſtinguatur ab Spiritu, ſed ſatis eſſe, quod realiter ſumpta hoc includat, quatenus realiter ſumpta eſt virtus ſpirandi, & per illam denominatur ſpirans, quod ſufficit, vt ei relative opponatur; vt magis patebit ex nuper dicendis.

44 Igitur cũ P. Suar. Faſſ. Ruizio, & alijs ad argumentum Scoti reſpondeo, Filium

quidem diſtingui Filiatione ab Spiritu; nego tamen inde ſequi, diſtinguendum caſu, quo Spiritus ab illo non procederet. Ratio eſt, quia Filiatio defacto exiſtens ratione ſui exigit ſpirationem activam, per quam producat Spiritum Sanctum, & hæc exigentia non eſt proprietas, ſed formale conſtitutivum illius. Hoc autem ſufficit, vt per ſe ipſam formaliter diſtinguatur ab Spiritu, cum ex terminis implicet, aliquid exigere producere aliud, & non diſtingui per ſe ipſum ab illo: at in illa hypotheſi nō exigeret producere Spiritum Sanctum, imo exigeret non producere, quia tunc Spiritus exigeret produci à ſolo Patre: vnde in illo eventu nō eſſet eadem Filiatio, quę modo eſt, nec haberet illud prædicatum, ratione cuius modo diſtinguitur: quia modo non diſtinguitur ab Spiritu præcisè, quia reſpicit Patrem, ſed quia exigit producere Spiritum.

45 Contra hanc reſponſionem iraſcitur Smiſsingus diſp 4. de Trin. n. 32. dicens, eam tollere hypotheſim quæſtionis, vt enim inquit P. Vazq. d. 147. n. 35. præſens quęſtio procedit ſuppoſito, quod idem Filius, qui nunc eſt, & ſpirat, nō ſpiraret, ſicut Græci ſupponunt; maneret tamen idem Filius, an ſcilicet haberet principium ſufficiens, quo diſtingueretur ab Spiritu, retenta ſolum eadem Filiatione. Fallitur tamen vterque: quia quæſtio præſens debet ſupponere, Filium non ſpirare, ac proinde nec poſſe, vt aſſerebant Græci, qui profecto non negarent actum ſpirandi, ſi concederent potentiam. Vnde cum filiatio ratione ſui formaliter habeat potentiam illam radicalem, ſi ſupponeretur manere eadem, ſupponeretur manere cum exigentia ſpirandi: ac proinde non ſupponeretur manere talis, qualem illam adſtruebant Græci: vt ergo talis ſupponatur, debet ſupponi manere eadem præcisè, quo ad reſpectum ad Patrem, non autem quoad reſpectum principij radicalis Spiritus Sancti.

46 Dices: Filius, vt Filius, & ſecundum quod refertur ad Patrem præſcindendo à virtute radicali ſpirandi, exprimit prædicatum, quod non reperitur realiter in Spiritu Sancto: ergo per illud prædicatum vt tale diſtinguitur ab Spiritu Sancto: at illud maneret in illa hypotheſi: ergo, &c. Ante reſponſionem adverto, Filium divinum vt talem non præſcindere perfectè à virtute radicali ſpirandi; quia de conceptu Filij divini eſt eſſe hunc, & de conceptu huius eſt exigere vim ſpirandi: ſolum ergo præſcindit ſecundum explicitum, quatenus ſcilicet illa cognitio non exprimit eam exigentiam, quam tamen imbibit in ſuo conceptu obiectivo filiatio vt diſtincta ab ſpiratione activa.

47 Iam ad argumentum in forma diſtinguo antecedens, exprimit prędicatum, quod non reperitur, ac proinde, quod repugnat reperiri in Spiritu Sancto, repugnantia proveniente ex illo prædicato ſecundum id, quod explicat, nego; ſecundum id, quod implicat, concedo. Propterea enim ille conceptus explicitus filiationis non reperitur in Spiritu Sancto, quia eſt in ſe virtus radicalis ſpirandi formaliter formalitate obiecti: vnde ſolum ſequitur diſtingui per filiationem, vt eſt principium radicale ſpirandi, ſub quo conceptu non maneret in illa hypotheſi.

48 Hinc inferes verum eſſe, quod ſupra diximus. nempe axioma illud Scoti, quod ſcilicet principium conſtituendi rem debeat eſſe principium illam diſtinguendi ab omni alia, quæ eo non conſtituitur, intelligendum eſſe de conſtitutione rei ſecundum ſe, non autē de conſtitutione rei, prout eſt in noſtra cognitione inadæquata: nam ſic ſumpta poteſt exprimere aliquid, quod non reperitur in alia, quin per illud, vt ſic expreſſum diſtinguatur ab illa. Ex qua doctrina facile erit reſpondere in forma ad argumentum Scoti, eiuſque tres priores cōfirmationes. Dicimus enim ad primam Filium diſtingui quidem perſonaliter ab Spiritu, per aliquid, quod eſt de conceptu illius, in quantū eſt perſona, nempe per filiationem, vt radicaliter exigentem ſpirare; nam filiatio non conſtituit Filium in ratione perſonæ præcisè ſecūdum reſpectum, quem explicat ad Patrem, ſed inſuper ſecundum reſpectum, quem implicat ad Spiritum. Cum enim perſona ſit rationalis naturæ individua ſubſtantia, debet Filius, quatenus eſt hæc perſona includere omne id, quod importat hæc filiatio, quatenus hæc, in illo tamen eventu, in quo Spiritus non procederet ab illo, conſtitueretur per filiationem, præcise vt dicentem reſpectum ad Patrem, & excludentem reſpectum principij radicalis ad Spiritum Sanctum, quia tunc filiatio in individuo haberet præcisè priorem reſpectum, & per illū intelligeretur cōſtituta in ratione ſubſtantiæ cōpletę.

49 Ad ſecundam reſpondeo, id, quod in quantum tale diſtinguitur ab alio, debere diſtingui per aliquid, quod eſt de conceptu eius, in quantum tale; cæterum dico de conceptu Filij inadæquate ſumpti pręcisè ſecundum reſpectum ad Patrem non eſſe diſtingui realiter ab Spiritu, ſed conceptu eius adæquate ſumpti, quatenus ſcilicet eſt hæc numero perſona radicaliter potens ſpirare; vnde Filius per filiationem quidem diſtinguitur ab Spiritu Sancto, nō tamen priori, ſed poſteriori modo ſumptam, quatenus ſcilicet exigit ſpirationem activam, vt proprietatem. Ad tertiam dico, per formale conſtitutivum adæquate ſumptum diſtingui conſtitutum ab omni alio, non tamen per illud

lud ſolum inadæquatè ſumptum.

50 Ad quartam, neganda eſt conſequentia, quia licet Spiritus procederet immediate à ſolo Filio, opponeretur relative cum Patre, quia ab illo realiter mediate procederet: cæterum ſi procederet immediate à ſolo Patre, nullam cum Filio oppoſitionem haberet, quia nullo modo ab illo realiter procederet.

51 Sed obijcit P. Vazq. filiatio neć eſt ipſa potentia ſpirandi formaliter, nec conditio voluntatis, vt eam conſtituat ſub potentia ſpirandi, alioqui enim exiſteret in Patre integra potentia ſpirandi: ergo ſecundum ſe non habet nunc peculiarem rationem, ob quam diſtinguat Filium ab Spiritu, quam non haberet, ſi Spiritus à Filio non procederet. Sed contra; quia cum de fide ſit, Filiũ vere, & proprie producere Spiritum Sanctum, licet potentia ſpirandi non conſtituatur per filiationem, ſed per voluntatem in recto, & relationem Spiratoris de connotato, vt vult ipſe Vazq. diſputat. 174. num. 12. Filius tamen ſecundum ſe eſt capax vt per illam potentiam denominetur potens ſpirare, quam capacitatem non haberet in illa hypotheſi; quod ſufficit, vt modo opponatur relative Spiritui Sancto, licet tunc nõ opponeretur. Adde iuxta P. Vazq. diſp. 149. num. 9. Spiratorem directe ſignificare naturam ipſam, ſeu virtutem ſpirandi, connotare autem ſuppoſita habentia talem virtutem vage hoc, vel illud; ac proinde iuxta hunc Authorem Filius eſt ratione ſui principium *quod* immediatum Spiritus Sancti, quod ſufficit, vt ei opponatur relative, licet filiatio non conſtituat potentiam ſpirandi.

52 Si autem cum Molina, Scoto, & Nominalibus apud ipſum dicamus, Spiratorem prout eſt principium *quod* non includere formaliter paternitatem, aut filiationem, ſed eſſe quid ſubſiſtens commune Patri, & Filio reſultans ex natura divina, & ſpiratione activa, ſicut Spiritus Sanctus ex natura, & ſpiratione paſsiva: adhuc Filius opponitur Spiritui, quia cum Spirator cõparetur cum illo, tanquam commune cum particulari, debet ſuſcipere omnem denominationem illi convenientem; quia quod prædicatur de communi, prædicari debet de particulari; quo pacto tres divinæ Perſonæ denominantur creantes, hoc ipſo, quod hic numero Deus creet: vnde per ſe primo Spirator opponetur Spiritui Sancto, quia opponeretur; licet per impoſsibile non eſſet Filius; Filius autem non opponeretur niſi ſecundario, quia non opponeretur, ſi non eſſet Spirator, id eſt, ſi non exigeret identificari cum Spiratore.

53 Alterum fundamentum Scoti. Proceſsio per intellectum ex conceptu ſuo eſt generatio, non vero proceſsio per voluntatem; ergo diſtinguuntur. Præterea, generatio eſt actio adæquata, ſimiliter proceſsio per voluntatem; at in illo eventu retinerent eoſdem conceptus generationis, & proceſsionis; ergo eſſent actiones adæquatæ, ac proinde producerent terminos diſtinctos, cum ſaltem naturaliter repugnet, duas actiones totales verſari circa eundem terminum. Confirmatur primo; in illa hypotheſi generatio vt talis eſſet perfectiſsima productio; ergo adęquata; nam actio partialis ex cõceptu ſuo eſt imperfecta: ergo generatio vt talis produceret terminum, quem non produceret ſpiratio, & conſequenter realiter diſtinctum à termino ſpirationis. Confirmatur ſecundo; in illo eventu Pater per generationem vt talem produceret perſonam, quia produceret Filium, de cuius conceptu eſt eſſe ſuppoſitũ, cum ſit vivens à vivente in ſimilitudine naturæ, ſuppoſitum vero rationalis naturæ eſt perſona: at hoc ipſo Pater per generationem vt talem produceret terminum realiter diſtinctum à termino producto per voluntatem; nam perſonalitas producta per generationem deberet eſſe incommunicabilis alteri perſonalitati, eſt enim contra conceptum perſonalitatis, quod alteri communicetur, ideoque ſpiratio activa non eſt perſonalitas.

54 Reſpondeo proceſsionem per intellectum de facto exiſtentem ex conceptu ſuo diſtingui realiter à proceſsione per voluntatem, quia ex conceptu ſuo eſt proceſsio termini exigẽtis producere Spiritum Sanctũ; at in illo eventu proceſsio per intellectum identificaretur realiter cum proceſsione per voluntatem, & nõ alio diſtinctionis genere diſtinguerentur, quam modo intellectus, & voluntas divina. Si vero proceſsio per intellectum accipiatur ſecundum conceptum communem proceſsioni, quę de facto datur, & ei, quæ daretur, ex conceptu ſuo neć erit compoſsibilis, nec incompoſsibilis cum proceſsione per voluntatem, ſed præſcindet ab vtroque; ſić enim præſcindet ab oppoſitione, & conſequenter à diſtinctione: hinc in illo eventu proceſsio per intellectum non eſſet adæquata productio, quia non produceret terminum realiter diſtinctum à termino producto per voluntatem; nec tamen eſſet imperfecta; nam actio partialis tunc eſt imperfecta, cum ex parte obiecti, & realiter talis eſt; at in noſtro caſu ſolum ratione noſtra eſſet partialis, eſſet enim generatio ſimul ſpiratio, & ex parte obiecti actio adæquata termini, qui ſimul eſſet Filius, & Spiritus.

Ad

55 Ad primam confirmationem reſpondeo, ſatis eſt ad perfectionem illius productionis, quod quatenus generatio reſpiciat Filium infinitum, & ex parte obiecti ſit adæquata, licet non pro vt eſt generatio præciſſe. Ad ſecundam reſpondeo, negando, quod ſit de conceptu perſonalitatis non poſſe communicari alteri perſonalitati; quia licet de conceptu perſonæ ſit eſſe incommunicabilem; illa tamen incommunicabilitas non eſt ita explicanda vt volunt Adverſarij, quaſi ſit contra conceptum perſonalitatis communicari perſonalitati, ſed eſt intelligenda, quatenus in communicabile opponitur communi, vt ſcilicet de conceptu perſonæ ſit eſſe aliquid omnino particulare, & minime commune pluribus: in communicabilitas enim ponitur in definitione perſonæ vt excludatur à ratione perſonæ natura divina, Spirator, & quævis ratio communis, quæ in pluribus reperitur. Cum ergo licet in illa hypotheſi Filiatio communicaretur Spirationi paſsivæ, adhuc neutra eſſet pluribus communis, quælibet retineret conceptum perſonalitatis. Vnde conſtat, cur Spiratio activa perſonalitas non ſit, nõ quia communicatur perſonalitati, ſed quia eſt pluribus communis, quæ inter ſe diſtinguuntur; itaque in illo eventu Filius vt talis eſſet perſona, ſimiliter & Spiritus Sanctus, non tamẽ Filius diſtincta perſona ab Spiritu Sancto.

56 Secundo reſponderi poteſt: in illo eventu, neque Filium vt talem fore perſonam, neque Spiritum Sanctum, ſed totum illud, quod eſſet ſimul Filius, & Spiritus Sanctus: & ratio eſt; quia conceptus perſonæ eſt conceptus ſubſtantiç completæ; vnde anima neque in ſtatu ſeparationis eſt perſona; in illo autem eventu ex Filio, & Spiritu Sancto reſultaret aliquid completum; ſicut neque in eadem hypotheſi pater vt talis eſſet perſona, nec Spirator vt talis, ſed totum illud, quod eſſet ſimul Pater, & Spirator.

57 Dicestergo neque de facto Pater vt Pater eſt perſona, quia vt talis non eſt ſubſtantia completa, nam vt Pater non includit Spirationem activam, quæ eſt complementum ſubſtantiale ipſius. Conſequens eſt abſurdum, quia pro priori ad generationem Verbi intelligitur iam conſtitutum in ratione perſonæ; & tamen in illo priori non habet Spirationem activam. Reſpondeo diſparem eſſe rationem, quia de facto Spiratio diſtinguitur virtualiter intrinſece à paternitate, cum hæc ſit ſolius Patris propria, illa vero Patri & Filio communis, & advenit Patri vt producenti; ſiquidem prius eſt Patrẽ generare Filium, quam habere Spirationem activam; quod autem advenit Patri vt producenti, nõ conſtituit ipſum in ratione ſuppoſiti, ac perſonæ; at vero in illo eventu Spiratio paſsiva non diſtingueretur virtualiter intrinſece à Filiatione, nec enim tunc illis prædicata contradictoria convenirent; ſicut in veriore, ſententià de facto non diſtinguuntur intellectio, & volitio neceſſaria; vnde concomitanter ſe haberent, & vna non poſſet eſſe proprietas alterius, ſed vnaquæque ſeorſim concepta eſſet inadæquata ingenere ſubſtantiæ: quod ſi Spiratio paſsiva virtualiter tunc diſtingueretur à filiatione, & virtualiter ab ipſa manaret, certe ex fœcunditate, & non ex exigentia dimanaret; adeoque ſupponeret illam completam in ratione ſubſtantiæ, proindeque in ratione perſonæ; vnde tunc Spiratio paſsiva eſſet proprietas quædam filiationis, ſicut modo activa Spiratio: ac per conſequens Filius, vt Filius eſſet perſona, ſed Spiritus Sanctus non foret perſona, ſed terminus quidam ſubſiſtentialis, qui eſſet propietas Filij. Vel dici poteſt, tunc adhuc fore perſonam Spiritum Sanctum, quia eſſet quid ſubſiſtens individuum, & pluribus incommunicabile, quæ realiter diſtinguuntur; ac proinde in illa hypoteſi, vnam perſonam virtualiter dimanare ab alia.

SECTIO QVINTA.

Nobilis Recentioris opinio examinatur.

58 PALDRETE Diſp. 13. de Trinit. probabile exiſtimat, in illa hypotheſi Spiritum Sanctum diſtinctum iri à Filio, idque probat hoc fundamẽto: in illo eventu adhuc virtus Spirandi maneret in Filio, in fœcunda tamen, & quin illum denominaret Spirantem, vel potentem Spirare: at hoc ſufficit, vt diſtingueretur realiter Filius ab Spiritu: ergo &c. Maiorem probat, primo quia ex Florentino Pater communicat Filio per generationem omnia prætereſſe Patrem; virtus vero Spirandi, vt talis, non coſtituit Patrem in ratione Patris. Secundo principaliter, quia ſi tunc exiſteret in ſolo Patre virtus Spirandi, daretur diſtinctio realis in Divinis abſque oppoſitione relativa (quod ab impugnantibus Scotum dici nequit) quia virtus Spirandi in ſolo Patre exiſtens diſtingueretur realiter non ſolum ab Spiratione paſsiva, cui opponitur relative, ſed etiam à filiatione, cum qua talẽ oppoſitionem non habet, virtus enim Spirãdi vt talis ſolum reſpicit terminũ Spirandi.

59 Minorem vero probat; quia perſona Spirata ſicut petit non eſſe idem cũ virtu-

virtutē Spirandi, ita neque cum perſona idē-tificante ſecum virtutem Spirandi; perſona enim Spirata eſt producta per virtutem Spirandi, perſona vero identificans ſecum virtutem Spirandi nequit eſſe producta per illam: ergo nequeūt huiuſmodi perſonæ inter ſe identificari, alioquin eadem perſona eſſet producta, & improducta per virtutem Spirandi: ergo hoc ipſo, quod Filius identificaret ſibi virtutem Spirandi, non poſſet eſſe idem cum Spiritu Sancto. Confirmatur; quia ſi in tali caſu Filius eſſet idem cum Spiritu Sancto, terminus productus vt *quod*, ſcilicet perſona, quæ ſimul eſſet Filius, & Spiritus Sāctus, identificaretur cum virtute productiva ſui: quod non minus repugnat, quam perſonam productam identificari cū producente.

60 Multa ex dictis reijciemus: in primis dico in illo eventu virtutem Spirandi futuram in ſolo Patre, quia cum ipſe ſolus generaret, & Spiraret, ipſe ſolus haberet relationem generantis, & Spirantis: & cum virtus Spirandi in illa ſententia conſtituente illam in relativo (qualis eſt ſententia huius Authoris) non diſtinguatur virtualiter intrinſece à relatione Spiratoris, & Spiratione actuali; ſolus Pater haberet tunc virtutem Spirandi, quia ſolus haberet relationem Spirantis. Rurſus ſi hæc virtus conſiſtat in relativo, non habet, niſi vnicum munus, nempe fœcundare perſonam ad Spirandum; quare ex conceptu ſuo eſt determinata ad nō exiſtendum in Perſona, quam non poteſt ad ſpirandum fœcundare: at in illa hypotheſi non fœcundaret Filium; ergo eſſet in ſolo Patre. Vnde in hypotheſi, in qua Filius ſupponitur non potens ſpirare, hoc etiam ſupponitur. Quod ſi virtus ſpirandi in voluntate conſiſteret, poſſet vtique eſſe in Filio, quin denominaretur potens ſpirare, ſed amans ratione alterius muneris, quod voluntas habet, non autem illa virtus ſi in relativo conſiſtat.

61 Neque Pater in illa hypotheſi deberet communicare Filio virtutem ſpirā-di: tametſi enim Patres, & Concilia doceant, Patrem gignendo dediſſe Filio omnia præter eſſe Patrem; inde tamen non infertur, idē dicendum in illa hypotheſi: imò per locum intrinſecum ex illa ſequitur oppoſitum: tūc enim præter eſſe Patrem haberet eſſe Spiratorem; & tamen non communicaret Filio eſſe Spiratorem: ergo non omnia præter eſſe Patrem. Quod ſi dicas: in illa hypotheſi primam perſonam conſtituendam in ratione ſpiratoris per relationem paternitatis, quæ eſt proprietas perſonalis Patris, & eadē formalitas obiectiva ſine diſtinctione intrinſeca virtuali eſſet indiviſibiliter paternitas, & ſpiratio ſolum ratione noſtra diſtinctæ; ac proinde ex eo, quod non communicaret Filio denominationem Spiratoris, non fieri, quod non communicaret omnia præter eſſe Patrem. Idem ego reſpondebo, quia adhuc Pater communicaret Filio omnia præter eſſe Patrem, licet non communicaret virtutem ſpirandi, quæ in Paternitate conſiſteret.

62 Ad abſurdum vero, ſcilicet fore, vt daretur diſtinctio realis ſine oppoſitione relativa, ſi virtus ſpirandi exiſteret in ſolo Patre, primò reſpondeo, ſi id ſequatur, ab omnibus eſſe admittendum; quia ſaltem denominatio ſpirantis tunc eſſet in ſolo Patre, quæ diſtingueretur à Filio, ſine oppoſitione cum illo. Et vero ſi ex illa hypotheſi ſequitur diſtinctio abſque oppoſitione, non propterea ſequitur, ſententiam Scoti eſſe veram, ſed illam ſuppoſitionem, ex qua id ſequitur, eſſe impoſsibilē. Scotus de facto admittit diſtinctionem realem independenter à titulo oppoſitionis relativæ, & in hoc eius ſententia eſt falſa. Qui vero Scotum impugnat, ſolum tenetur oſtendere vnicum caput diſtinctionis realis in Divinis eſſe oppoſitionē producentis, & producti; ac proinde hac deficiente deficere diſtinctionem; quidquid ſit, an data illa hypotheſi impoſsibili ſequatur tunc admittenda diſtinctio realis abſque oppoſitione: quod enim hoc ſequatur ſolum evincit, ſententiam Græcorum eſſe falſam duplici ex capite, & quia admittit diſtinctionem abſque oppoſitione inter Filium, & Spiritum Sanctum, & inter virtutem ſpirandi, & Filium

63 Verum abſolute reſpondeo, illud abſurdum non ſequi, quia in illa hypotheſi virtus ſpirandi opponeretur Filiationi; eſſet enim virtualiter idem cum paternitate (propterea enim de facto paternitas ab ſpiratione virtualiter intrinſece diſtinguitur, quia eſt propria ſolius Patris, Spiratio autē cōmunis Patri, & Filio, in illa vero hypotheſi vtraque eſſet propria ſolius Patris) vnde haberet oppoſitionem cum omni formalitate, cui paternitas opponitur: quare licet cognita præſciſſe ſub conceptu ſpirationis non exprimeret oppoſitionem, illam tamen haberet ex parte obiecti. Addo virtutem ſpirandi opponi ſpirationi paſsivæ: hęc vero tunc ex parte obiecti non diſtingueretur virtualiter à Filiatione, non enim aliam diſtinctionem inter ſe haberent, quam modo intellectus, & voluntas divina habent: tunc ergo virtus ſpirandi opponeretur Filiationi ex parte obiecti, licet non ex parte modi, ſcilicet in illa cognitione inadæquata.

Sed

64 Sed age demus adverſario in illa hypotheſi virtutem ſpirandi fore in Filio materialiter,& ſine fœcunditate:an propterea fiet,Spiritum Sanctum diſtinctum iri à Filio? Minime gentium; etenim in illa hypotheſi virtus ſpirandi opponeretur Spiritui Sancto,quia eſſet principium *quo* illius; Pater etiam ratione talis virtutis eſſet principium *quod*,adeoque opponeretur;at Filius neutro modo eſſet principium, vnde nec oppoſitus,nec diſtinctus: quare ſicut Filius eſſet incapax,vt à virtute ſpirandi denominaretur ſpirans,ſeu potens ſpirare, ita eſſet incapax oppoſitionis relativæ, & per conſequens diſtinctionis vnice in illa fundatæ, ſicut natura divina eſt incapax oppoſitionis relativæ cum Spiritu Sancto, quia licet ſecũ identificet virtutem ſpirandi, eſt tamen incapax,vt denominetur ab illa.

65 Ad probationem,& abſurdum reſpondeo, in illo eventu diſtinguendam eſſe virtualiter Filiationẽ ab Spiratione paſſiva,ſicut virtus ſpirandi à Paternitate, quæ diſtinctio virtualis ſufficeret, vt virtus ſpirandi produceret Spirationem paſsivam,& non Filiationem. Vnde terminus ille productus vt *quod*, qui ſimul eſſet Filius, & Spiritus Sanctus, diceretur productus à virtute ſpirandi,quatenus Spiritus eſt,non quatenus Filius;nec tamẽ diceretur productus, & improductus ſimpliciter per virtutem ſpirandi;ſed productus ſimpliciter, ad hoc enim ſatis eſt,quod ratione alicuius conſtitutivi producatur vere;improductus vero tantum ſecundum quid,vt enim talis ſimpliciter diceretur opus eſſet, vt ſecundum nullum ſui conſtitutivum produceretur.Hinc terminus ille identificaretur cum virtute productiva ſui,non ſecundum formalitatem,ratione cuius ab illa producitur, ſed ratione alterius: ſic de facto perſona producta quoad eſſentiam identificatur cum perſona producente,eo quod ſecundum eſſentiam non producitur.

66 Obijcies:in illa hypotheſi Filius adhuc retineret conceptum perſonæ, eſſet enim vivens à vivente in ſimilitudine naturæ,& filiatio retineret conceptum perſonalitatis:at hoc ipſo non poſſet identificari cum ſpiratione activa,quin realiter diſtingueretur à paſsiva, & conſequenter ab Spiritu Sancto: ergo &c. Probatur minor; quia implicat Filiationem retinere conceptum perſonalitatis,& identificari cum ſpiratione activa,& paſsiva inter ſe realiter diſtinctis,eſt enim contra cõceptum perſonæ, quod ſit quid commune pluribus; hac enim ratione excluditur Spirator à ratione perſonæ,& Spiratio activa à ratione perſonalitatis: ergo hoc ipſo, quod filiatio retineret conceptum perſonalitatis,& identificaretur cum ſpiratione activa,non poſſet identificari cum paſsiva,ſed ab ea diſtingui realiter.

67 Reſpondeo in dicta hypotheſi Filium non retenturum conceptum perſonæ, quia non denominaretur à virtute ſpirandi, & proinde non opponeretur relative Spiritui Sancto, propterea que non diſtingueretur ab eo,implicat autem,perſonam eſſe pluribus communicabilem eſt enim rationalis naturæ individua ſubſiſtentia, ſive incommunicabilis ſubſiſtentia: eſſet ergo tunc Filius vt *talis* aliquid per ſe ſubſiſtens, ſicut Spirator de facto:ex eo autem,quod eſſet vivens à vivente,non ſequitur, fore perſonam;ſicut enim de facto datur vivens producens,quin ſit perſona,ſcilicet Spirator,ita tunc vivens productus, licet enim de facto omne vivens à vivente procedens ſit ſuppoſitum,hoc non eſt,quia id poſtulat formalis conceptus Filij,ſed quia de facto omne eiuſmodi vivens eſt incommunicabile pluribus per identitatem.

DIS-

DISPVTATIO NONA.

AN DENTVR IN DEO POTENTIAE NOTIONALES, SEV POTENTIÆ, QVÆ SINT virtus agendi ad intra?

1 SVpra probabimus Verbum per ſe procedere ex cognitione comprehenſiva divinæ eſſentiæ, & conſequenter ex cognitione omnium prædicatorum neceſſariorum Dei, & omnium poſsibilium. Nunc examinandum eſt, an ideo Verbum dicatur procedere ex cognitione, & Spiritus Sanctus ex amore, quia cognitio illa, ſeu intellectus divinus ſit virtus producẽdi Filiũ, & quaſi ratio agẽdi; & amor ſeu volũtas ſit virtus producẽdi Spiritum S. Cũ enim omne principiũ *quod* agat per virtutẽ agendi ſicut ignis calefacit per calorem tanquã per virtutẽ agendi, & ſol illuminat per lucẽ & cum Pater ſit principium *quod* Verbi: & Pater & Filius per modum vnius ſpiratoris ſint principiũ *quod* Spiritus Sancti, examinandum eſt, quid in Patre ſit virtus agendi, & principium *quo*, an aliquid abſolutum, nempe intellectus ſeu intellectio; an aliquid relativũ, ſcilicet Paternitas: & ſimiliter reſpectu Spiritus Sancti, an virtus agendis, ſeu principium *quo* ſit voluntas ſeu volitio; an ſpiratio activa, quæ ad ſpirationem paſsivam comparatur ſicut Paternitas ad Filiationem. Hæc autem quæſtio ſupponit dari in Deo veram potentiam activam reſpectu perſonarum procedentium, & ideo prius examinandum eſt, an illa ſuppoſitio ſit vera.

SECTIO PRIMA.

Proponitur, & reijcitur ſententia negatiua Aureoli.

2 HAC in rẽ habet ſententiam ſingularem Aureolus in 1.d.7.q.1. art. 2. quam explicat duabus propoſitionibus: *Prima eſt: quod potentia generandi non nominat aliquod principium productiuum in diuinis: ſecunda eſt: quod potentia generandi eſt, ſicut potentia, qua Deus poteſt eſſe Deus, vel Pater eſſe Pater, vel Filius eſſe Filius. Et ſi ſic liceret loqui non eſt aliud potentia generandi, quam potentia patrizandi: eodem enim modo Pater facit ſe Patrem; & poteſt ſemper Paternitatem; & facit ſe generantem, & poteſt ſemper generare, & facit ſe Deum, & poteſt ſemper facere Deum. In omnibus iſtis namque non ſumitur potentia pro principio productiuo, ſed pro neceſsitate, & actuali connexione terminorum.* In hanc opinionem, vtpote à communi reliquorum Theologorum abhorrentem, acriter invehuntur graves authores P. Molina 1.p. q. 41. art. 4. vocat eam, *non ſolum ſingularem, ſed etiam parum conſonam Scripturæ Sacræ, Concilijs ac rationibus.*

3 Ruiz vero diſp. 99. ſect. 2. n. 23. *temerariam, periculoſam, & errori proximã.* Zumel ſententiam negantem potentiam notionalem in Deo hæreticam appellat, cum affirmãtem teſtetur eſſe de fide. Bañez *doctrinæ Sanctorum minime conſentaneam*: Derkenis *paſsim improbabilem haberi*: Amicus *maxime temerariam*: Tannerus *merito ab omnibus explosã. Scripturis, Patribus atque ſanctis omnibus contrariam*: Faber *omnibus, vno excepto, tam veteribus, quam recentibus Theologis abſque vlla dubitatione oppoſitam.* P. Aldrete diſp. 5. de Trinit. ſect. 1. approbat cenſuram Patris Ruiz. Zuñiga tamen diſputat. 16. dub. 4. reijciens cenſuram Molinæ, *aſſerit ſententiam Aureoli non carere probabilitate.* Eruditiſsimus autem Faſſolus eo art. 4. dub. 3. n. 9. *Equidem*, inquit, *ſicut eam non omnino damno, vt neque damnant Valentia, Suarez, Vazquez, & alij, ita probabilem eſſe minime dixerim.* Videtur tamen illi ſententiæ Aureoli favere Petavius tom. 2. Theologicorum dogmatum de Trinit. lib. 6. cap. 8. n. 6. vbi inquit: *Eſt quidem in Patre potentia quædam generandi, ratione dumtaxat pro captu intelligentiæ noſtræ eidem attributa, cum reipſa potentia ſit nulla, ſed totum actus occuparit. Verum omnipotens non ab inteſtina illa, & naturali operatione, ac neceſſaria dicitur, ſed ab ea, qua voluntate ſua, & extrinſecus, & ſic tanquam ex arte molitur aliquid.*

4 Probatur vera & communis ſententia Theologorum ratione, quam optime format Durandus in 1. diſt. 7. q. 1. n. 4. *quia* vbicumque ſunt plura realiter differentia, quorum vnum eſt productivum alterius, ibi eſt vere &

rea-

realiter potentia productiva; ſed in divinis Pater & Filius differunt realiter, & Filius eſt à Patre productus per generationem: ergo in Patre eſt vere & realiter potentia productiva Filij per generationem, ſed hæc eſt potentia generandi: ergo, &c. Maior patet ex ratione potentiæ activæ, vel quaſi activæ, quæ ſola ponitur in divinis: eſt enim potentia activa principiũ *quo* aliquid producitur, vt patet ex 5. metaph. & ideo omne quod producit aliud producit ipſum per aliquam potentiam productivam. Minor vero conſtat ex principijs fidei. Secundo probatur ratione D. Thomę: *Quia potentia generandi ſignificat id, quo generans generat: omne autem generans generat aliquo. Vnde in omni generante oportet ponere potentiam generandi, & in ſpiranti potentiam ſpirandi.* Nec ſatisfacies, ſi reſpondeas, omne generans generare aliquo tanquam actione ſeu exercitio generandi, non autem tanquam potentia generandi. Quia implicat aliquid per ſe ipſum eſſe exercitium generandi aliud, ſitque ipſum generare, quin ſit virtus ipſa generandi: nam generari paſsivum, & terminus genitus, ſicut ex terminis ſint ſupponit principium *quod* à quo procedit; ita ſupponit virtutem agendi, à qua procadit, & per quam principium *quod* conſtituitur *potens producere*, Quarè vt inquit *Sanctus Thomas, ſicut ponuntur actus notionales in diuinis; ita neceſſe eſt ibi ponere potentiam reſpectu huiuſmodi actuum, cum potentia nihil aliud ſignificet, quam principium alicuius actus.*

5 Reſpondebis, ex eo quod Filius procedat à Patre ſolum probari in Deo dari productionem activam identificatam cum Patre, & productionem paſsivam identificatam cum Filio; inde tamen non inferri, quod detur vera potentia productiva. Sed contra; quia quod productio activa identificetur cum Patre, ſolum probat in Deo non dari veram potentiam activam reſpectu generationis activæ identificata virtualiter cum Paternitate, non autem quod non detur reſpectu generationis paſsivę virtualiter identificatæ cum Filiatione. Pater enim ſicut vere generat & producit Filium, ita vere eſt potens generare & producere Filium; quod enim principiũ ſit ex ſe in vltima actualitate producendi, ſolum probat illud principium non eſſe imperfectum & potentiale, ſeu capax alicuius actualitatis à ſe diſtinctę per quam conſtituatur in ratione producentis actu; non autem probat, quod non ſit vere potens producere: ex eo enim quod actu producat realiter terminum, legitime infertur quod poſsit realiter terminum producere: & hæc potentia licet ſit tantum Logica reſpectu productionis activæ; ſicut potentia intelligendi in Deo eſt ſolum Logica reſpectu actualis intellectionis; quia non producit intellectionem, ſed illam habet à ſe, ſicut habet ſeipſam à ſe, tamen non eſt Logica, ſed vera & realis reſpectu termini, quem ſicut realiter producit, ita poteſt realiter producere.

6 Nec argumenta Aureoli, amplius probant, quam Patrem non habere potentiam generandi reſpicientem ipſam generationem activam tanquam terminum; vt patebit ex eorum ſolutione; non autem probant, quod non habeat veram potentiam generandi reſpectu generationis paſsivæ ſeu ipſius Filij. Et modo patet in medium proferendo verba Aureoli, quibus inter alia probat ſuam primam propoſitionem: *Quod potentia generandi non nominat aliquod principium productiuum* ſic enim argumentatur: *Potentia productiua non recipit intra ſe actum ſed actus egreditur ab ea; ſed generare non egreditur à Patre, imo eſt Pater, & in Patre ergo potentia, quam habet Pater ad generare non eſt productiua; imo eſt magis identitatiua: nihil enim aliud ſonat Patrem poſſe generare niſi Patrem poſſe eſſe ipſum generare, quod non pertinet ad potẽtiam productiuam.* Hæc enim ratio, vt conſtat, ſolum probat non dari in Patre potentiam realem ad generare, ſeu ad generationem activam, nõ probat autem quod non detur ad ipſum *generari*, ſeu ad generationem paſsivam, quæ non diſtinguitur à Filio. Vnde quamvis *potentia generandi non ſit aliud quam ipſummet generare, & actus generandi*, vt ait Aureolus; inde non probatur, quod non detur potentia generandi reſpectu filij.

7 Probatur ſecundo hæc communis ſententia ex illo Pſalm. 109. in quo Pater dicit ad Filium: *ex vtero ante Luciferum genuite*; quæ verba exponens Athanaſius Dialogo 1. de Sancta Trinitate, inquit: *Vterum audiens generandi vim intelligo.* Et poſt multa iterum: *Vteri nomine, quem ſcriptura Deo tribuit, genitricem vim hypoſtaſeos ipſius intelligo.* Vnde Damaſcenus etiam potẽtiam generandi tribuit Patri, dum lib. de duabus Chriſti voluntatibus ait: *Ea omnia, quæ habet Pater, ſunt Filij, ſola gignendi vi excepta.* Vide multa alia Patrum teſtimonia apud Faſiolum, & Ruizium. Vnum non prætermittam ex Auguſtino lib. 3. contra Maximinum hæreticum cap. 7. circa finem tom. 6. *Si Pater non potuit generare filium, ſibi æqualem, vbi eſt omnipotentia Patris?* Ergo in Patre datur vera potentia generativa reſpectu Filij. Probatur tertio, quia in Concilio Lugdunenſi cap. *Fideli* de ſumma Trinitate & de Fide Catholica libr. 6. & in Florentino in Literis Sanctæ vnionis in decreto de productione Spritu Sancti

cti definitum fuit, *Patrem & Filium eſſe vnũ principium Spiritus Sancti.* Vbi ſermo eſt de principio reali: ergo non ſolum ibi reperitur non repugnantia terminorum, ſed vera vis realis & potentia ad producendum Spiritum Sanctum.

8 Ex hac definitione ſic arguit nobilis Recentior: de fide eſt Patrem & Filium eſſe vnum principium Spiritu Sancti : ſed hæc vnitas ſtare non poteſt ſine virtute, aut principio *quo* ſpirativo; datur ergo eiuſmodi virtus vel principium, & ſic etiam generativum. Probatur minor, quia vnitas illa principij trahi non poteſt ab ipſis ſuppoſitis Patris & Filij, quæ non vnum, ſed duo ſunt : nec trahi poteſt ab aliqua ſuppoſitalitate vel perſonalitate communi Patri & Filio; quod apud omnes Theologos (ait Faſſolus) certum eſſe debet: imo ſine aperto errore (ait Molina) negari non poteſt, quia evidenter ſequeretur in divinis eſſe quatuor ſuppoſita. Nec trahi poteſt ex vna aliqua ſubſiſtentia vel perſonalitate ratione tãtum diſtincta à tribus relativis: nam illa ſimiliter eſſet relativa; vnde quatuor eſſent huiuſmodi ſubſiſtentiæ relativæ; quod ait Faſſolus non eſſe minus inauditum, quam eſſe quatuor ſuppoſita. Et præterea, nam ſi ratione illius, Pater & Filius ſunt vere vnum principium : ergo ipſa ratione ſui principium erit: ſicut enim non poſſet refundere rationem vnius niſi eſſet vna, ſic nec rationem principij niſi eſſet principium. Aut igitur erit principium *quo*, & ſic habebimus intentum: aut principium *quod*, & ſic non ſolum habebimus quatuor ſubſiſtentias, ſed etiam quatuor ſubſiſtentes, vel quartam perſonam ſaltem ratione diſtinctam à reliquis.

9 Verum argumentum hoc ſub hac forma, intentum non concludit. Nam vt late probo tom. 3. diſput. 24. ſect. 8. ſpirator eſt individuum quoddam per ſe ſubſiſtens, reſultans ex natura divina in obliquo, & ſpiratione activa in recto, & eſt principium *quod* Spiritus Sancti. Et vt inquit P. Molina 1. p. q. 39. art. 4. diſp 2. non videtur negandum, ſpiratorem eſſe vnum per ſe ſubſiſtens ex eſſentia divina & relatione ſpirationis activæ conſtitutum, quod id circo individuum ſit, & non perſona, quod Patri & Filio ſit commune. Dum autem dicit eſſe vnum per ſe ſubſiſtens, non ſumit ſubſiſtẽs in ea acceptione, in qua ſubſiſtens, & ſuppoſitum idem ſunt; ſed in ea, in qua omnes, qui admittunt ſubſiſtentiam abſolutam in Deo cũ D. Thom. 1. p. q. 36. art. 6. & cum Scoto in 1. diſt. 4. q. 2. & cum P. Suarez lib. 4. de Trinit. cap. 14 & cum alijs plurimis, quos citat & ſequitur P. Faſſolus q. 30 artic. 1. dub. 3. dicunt divinam eſſentiam eſſe quid ſubſiſtens, id eſt exiſtens independenter ab omni alio, cui quaſi in exiſtat, & conſtituere hoc concretum *Deus*. Quare vt docet ibi Molina *§. quo loco*, Eccleſia definiens, Patrem & Filium eſſe vnum principium Spiritus Sancti, definit eſſe vnum principium quod: ſicut enim hic numero Deus, quatenus eſt individuum abſolutum per ſe ſubſiſtens, eſt principium *quod* creaturarum; ita ſpirator, quatenus eſt vnum individuum per ſe ſubſiſtens, eſt principium *quod* Spiritus Sãcti. Neque inde infertur eſſe perſonam, vel ſuppoſitum. Nam perſona eſt rationalis naturæ incommunicabile ſubſiſtens, id eſt ſubſiſtens particulare & ita ſingulare, vt non poſſit de pluribus prædicari, ſed de vno ſolo, ſpirator autem eſt commune pluribus realiter diſtinctis, nempe Patri, & Filio, & ideo non eſt ſubſiſtens incommunicabile, ac proinde nec perſona: ſicut hic numero Deus non eſt perſona, quia de pluribus prædicatur.

10 Ex illa ergo definitione Concilij aliter nos formamus argumentum. Concilium definiens Patrem & Filium eſſe vnũ principium Spiritus Sancti, vel definit eſſe vnum principium *quo*, vel eſſe vnum principiũ *quo* : cum implicet aliquid eſſe principium, & non eſſe vel principium *quo*, vel principium *quod*. Si primum, habemus intentum, ſi ſecundum, etiam inde infertur dari principium *quo* Spiritus Sancti; implicat enim Patrem & Filium eſſe vnum principium *quod* Spiritus Sancti, quin poſſint ſpirare Spiritum Sanctum & quin habeant virtutem ſpirandi; ſicut implicat aliquod ſuppoſitum eſſe intelligens vt quod, quin habeat virtutem intelligendi *vt quo*; & eſſe calefactivum *vt quod* quin habeat virtutẽ calefaciendi. Valet enim conſequentia: Pater & Filius ſpirant Spiritum Sanctum, ergo poſſunt ſpirare; poſſe autem ſpirare Spiritum Sanctum non eſt ſolum habere potentiam Logicam ad ſpirationem paſsivam, ſeu ad Spiritum Sanctũ: nam ſicut ſpirare eſt vere producere realiter Spiritum Sanctum; ita poſſe ſpirare eſt poſſe realiter producere: ergo eſt habere potentiam phyſicam; ergo in Patre & Filio datur vera potentia phyſica ad producendum Spiritum Sanctum.

11 Quare abſurdum eſt, quod ait Aureolus non alio modo in Patre eſſe potentiã generativam, quam ſit in Deo potentia vt ſit Deus, & facere ſe poſſit Deum; & in Patre & Filio & Spiritu Sancto ſit potentia, qua vnuſquiſque poſsit facere id, quod eſt. Nam ſi res ita ſe haberet, æquè propriè Pater diceretur principium Patris, & Filius principium Filij, & Spiritus Sanctus principium Spiritus Sancti; ac Pater de facto dicitur principium Filij, & Pater & filius dicuntur principium Spiritus Sancti. Cum ergo fide ſanctum ſit Patrem pro-

du-

ducere filium, & Patrem & filium producere Spiritum Sanctum; & lumine naturæ notum ſit neminem poſſe producere ſeipſum, conſequens eſt, vt longe alia ſit illa potentia, qua Pater poteſt generare Filium ab illa qua Pater poteſt eſſe Pater. Nam prima eſt realis reſpiciens terminum diſtinctum, ſecunda eſt dumtaxat Logica, quatenus ab actu ad potentiam valet conſequentia.

SECTIO SECVNDA.

Soluuntur Aureoli fundamenta.

12 ARGVIT pro ſua ſententia Aureolus primo: *Quia vbi productiones non ſunt elicitæ, vanum eſt quærere productiuam potentiam, aut principium producendi, ſed in diuinis generare, & ſpirare non ſunt productiones elicitæ; Pater enim nihil habet elicitum, aut entitatem accipiens, & potiſſime illud, quo formaliter conſtituitur in eſſe ſuppoſiti, non poteſt eſſe aliunde, alias non eſſet ſuppoſitum improductum: ergo vanum eſt quærere productiuam potentiam, vel principium producendi reſpectu illarum productionum.* Reſpondeo argumentum dumtaxat probare non dari in Deo potentias, ſeu principia reſpectu generationis activæ, & ſpirationis activæ; quod libenter fatemur; non autem reſpectu generationis & ſpirationis paſſivarum; iſtæ enim proceſſiones paſſivę ſunt actus vitales vere producti, & quaſi eliciti, & ſunt virtualiter identificatæ cum Filiatione, & ſpiratione paſſiva: nam Filius quatenus Filius per ſe ipſum eſt genitus à Patre, ſicut Pater per ſe ipſum eſt generans Filium: & Spiritus Sanctus per ſe ipſum eſt productus ab ſpiratore identificato realiter cum Patre & Filio, ſicut ſpirator per ſe ipſum eſt producens ſpiritum.

13 Arguit ſecundo: *Poſſe eſſe Patrem, non eſt poſſe potentiæ productiuæ, ſed eſt poſſe connexionis neceſſariæ, eo modo quo homo poteſt eſſe animal, vel diameter poteſt nō commenſurari coſtæ: ſi enim poſſe eſſe Patrem caderet ſub aliqua potentia productiua, neceſſario Pater produceretur in diuinis in eſſe Patris, quod eſt erroneum. Atqui eadem eſt potentia, qua poteſt generare, & qua poteſt eſſe Pater. Ergo impoſsibile eſt, quod potentia generandi ſit productiua, niſi eſſet productiua huius quod eſt eſſe Patrem in diuinis, quod eſſet erroneum.* Minorem ſubſumptam multis probat; quam nos fatemur eſſe veriſsimam, quia Patrem actu generare Filium & eſſe Patrem non ſunt duæ formalitates virtualiter diſtinctæ, ſed vnica, ac proinde generatio activa, & Paternitas non diſtinguntur virtualiter intrinſece.

14 Ad argumentum conceſſa maiori, nego minorem. Nam potentia, qua Pater poteſt eſſe Pater, refertur ad Patrem tanquam ad terminum, & eſt potentia purè Logica, cum Pater non diſtinguatur à ſe ipſo. At potentia qua Pater poteſt generare refertur ad Filium, qui eſt terminus realiter diſtinctus à Patre vnde potentia generativa eſt realiter productiva Filij. In creatis quidem idem eſt patrem poſſe generare filium, ac patrem poſſe eſſe patrem, & vtrumque eſt accidentale perſonæ patris; quia perſona patris non eſt generatio activa & paternitas, ſed eſt cauſa generationis activæ, & paternitatis in illa actione fundatæ; & ſicut ab actione generativa realiter à ſe diſtincta denominatur generans, ita à paternitate à ſe diſtincta denominatur pater, & ſicut pater eſt cauſa generationis activæ, ita eſt cauſa ſuæ paternitatis, ſeu formæ, à qua denominatur pater: ac proinde eſſe patrem in creatis cadit ſub aliqua potentia productiva. At eſſe patrem in divinis non cadit ſub aliqua potentia activa: ſed ſolum Filius cadit ſub potentia productiva Patris, & eſſe Filium habet à Patre, Pater vero à ſe ipſo habet eſſe Patrem.

15 Arguit tertio, quia ſi potentia generandi dicit principium productivum & aliquam potentiam elicitivam: aliqua perfectio ſimpliciter eſt in Patre, quæ non eſt in Filio: potentia enim productiva creaturæ importat perfectionem, ergo multo fortius potentia productiva Dei, & creatoris: hæc autem potẽtia generativa non ponitur in Filio: ergo aliqua perfectio ſimpliciter erit in Patre, quæ nõ eſt in Filio. Ergo filius non eſt ſimpliciter perfectus; hoc autem eſt erroneum: ergo poni non poteſt, quod potentia generandi dicat aliquod principium productivum.

16 Quod ſi Aureolo obijcias, idem inconveniens ſequi ex ipſius ſententia, quia in Patre datur hoc quod eſt generare: quod eſt maxima perfectio: & hoc non datur in Filio: reſpondet, negando ſequelam: & reddit rationem diſparitatis: quia productiones non dicunt „ (inquit) perfectionem ſimpliciter: poſſe au„ tem producere, dicit: vt poſſe creare pertinet „ ad omnipotentiam, & eſt perfectio ſimplici„ ter, creare autem non: aliàs autem pater ab„ æterno, cum non creaverit, nont fuiſſe ſim„ pliciter perfectus. Quare autem potentiæ ſint „ perfectiones, actus vero non, ſatis patet, actus „ enim ſunt tranſeuntes. potentiæ vero imma„ nentes: propter quod non eſt perfectum vnũ „ quodque, cum generat ſibi ſimile, ſed cum „ poteſt ſibi ſimile generare ſecundum Philo„ ſophum.

Ve-

17 Verùm hæc Aureoli ſolutio minimè ſatisfacit: etſi enim productiones tranſeuntes non dicant perfectionem ſimpliciter, potẽtia autem ad illas perfectiones dicat perfectionem; quia productiones illæ ſunt contingentes, & extra Deum exiſtentes, potentia verò exercendi illas productiones eſt neceſſaria, & intra Deũ formaliter exiſtens. At productiones immanentes in Deo, ſunt omnino neceſſariæ, & cum Deo producente realiter identificatæ. Vnde ſi potentia generandi in Patre exiſtens potiùs quàm in Filio, & quatenus denominaret Patrem potentem generare, & non denominaret Filium, foret perfectio iuxta Aureolum; etiam debet eſſe perfectio generatio activa, quatenus denominat Patrem generantem, ſeu etiam debet eſſe perfectio hoc quod eſt generare: cùm enim in neceſſarijs idem ſit poſſe ac eſſe; implicat vt ſit perfectio hoc quod eſt primam perſonam poſſe generare ſecundã, & nõ ſit perfectio hoc quod eſt actualiter generare: ſicut implicat, quod ſit perfectio, Patrem poſſe intelligere, & non ſit perfectio Patrem actualiter intelligere. Quapropter ſi iuxta Aureolum ſalvatur, Patrem generare Filium per ſeipſum tanquam per generationem activã, quin propterea ſit perfectior Filio, cui non convenit perfectio generãdi; ita poterit ſalvari, potentiã generandi eſſe in Patre, quin propterea Pater ſit perfectior Filio, cui non convenit potentia generãdi, ſeu poſſe generare: in illa namque perſona, cui eſſentialiter & neceſſariò convenit actualiter generare, ſi ſemel eſt perfectio poſſe generare, ſeu potentia generandi; etiam debet eſſe perfectio, actualiter generare, ſeu actualis generatio activa, à qua denominatur realiter generans aliam perſonam. Idem ergo inconveniens ſequitur in ſententia Aureoli, quod ipſe obijcit contra ſententiam cõmunem. Quod ſi ipſe ſalvat, ex eo quòd generet Pater, & non generet Filius, non ſequi quòd Pater ſit perfectior Filio: ita nos ſalvabimus, ex eo quòd Pater poſsit generare, & non poſsit generare Filius, non ſequi, quòd Pater ſit perfectior Filio; ſed ſolùm ſequi Patrem non eſſe Filium, & Filium exhaurire potentiam generativam Patris, ſeu in divinis non poſſe eſſe niſi vnicum Filium.

18 Arguit quartò Aureolus ex Auguſtino libro tertio contra Maximinum cap. 7. vbi probat contra Arrianos, Filium eſſe æqualem Patri, & conficit hoc argumentum, quia ſi Pater non genuit Filium ſibi æqualem, vel id ideò fuit, quia non potuit, vel quia noluit: *Si non potuit, infirmus*; (inquit) *ſi noluit, invidus invenitur*. Et cap. 12. initio, vt Arrianorum dictum refert, & multis deinceps impugnat, *Quod non potuerit omnipotentem gignere omnipotens*. Et in fine ſubiungit: *Abſit autem, vt quomodo putas, ideo ſit potentior Pater Filio, quia creatorem genuit Pater, Filius autem non genuit creatorem: nec enim non potuit, ſed non oportuit*. Hinc arguit Aureolus: Iuxta Auguſtinum Filius non genuit, non quia non potuit, ſed quia non oportuit: aut ergo intellexit per non oportere, non congruere, non debere, & ſic ſua ſolutio fuit nulla: tum quia tales congruentiæ in neceſſarijs aſsignari non debent; vnde perſuaſionibus contentari in neceſſarijs, ridiculoſum eſt, vt Philoſophus dicit 1. Ethic. cap. 3. tum quia ſi potuit, & fuit poſsibile Filium generare, vtique cõgruum extitiſſet, cùm nullum incongruum poſsit eſſe in Deo: aut intellexit Auguſtinus per *non oportere* impoſsibile eſſe, & hæc fuit expreſsè intentio ſua, quaſi dicere vellet contra Maximinum concludentem, Patrem potentiorem Filio, pro eo quod ille generare poſsit, iſte verò non poſsit generare: Non eſt verùm hæreticè, quòd Filius non potuerit, accipiendo *non poſſe* pro negatione alicuius potentiæ, ſed accipiendo *non poſſe pro non oportuitate*, hoc eſt, *impoſsibilitate*: quidquid enim Pater poteſt, poteſt Filius, & èconverſò: ſed non omnis poſsibilitas eſſendi, quæ eſt in Patre, eſt in Filio, & èconverſò: imò neque omnis poſsibilitas, quæ eſt in creatura; homo enim poteſt eſſe albus, Deus non poteſt, nec propter hoc impotentior homine: ſimiliter Pater poteſt eſſe Pater, & poteſt eſſe generans, & eſſe ipſum generare; nec tamen propter hoc Filius eſt impotens, quia iſta impoſsibilia ſibi ſunt, nec Pater eſt impotens, quia repugnat ſibi, quòd idem Filius ſit. Hucuſque Aureolus. Vult ergo Aureolus, Auguſtinum negaſſe potentiam generandi eſſe potentiam *veram & propriam*, quæ etiam videtur fuiſſe expoſitio Magiſtri, qui illa verba, *Non enim potuit, ſed non oportuit*, ſic explicat; id eſt, *non ex impotentia ſui fuit*, quòd Filius non genuit, ſed ei nõ conveniebat: ſicut Deus Filius non eſt Deus Pater, nec tamen hoc ex impotentia ſui eſt: nam & Pater ſimiliter non eſt Filius, & hoc non ex impotentia Patris. Sed quærit Maximinus, vnde ergo eſt, quod Pater non poteſt eſſe Filius, vel Filius Pater? & reſpondet Magiſter: *Non vtique ex impotentia, ſed Pater proprietate generationis Pater eſt, qua oportet eum non eſſe Filium: & Filius proprietate natiuitatis Filius eſt, qua oportet eum non eſſe Patrem*.

19 Reſpondeo tamen ex verbis Auguſtini

ſtini minimè colligi, Patrem non habere veram & propriam potentiam generandi, ſiquidem eam expreſsè concedit eo lib. 3. cap. 7. vbi ex eo quòd Pater non poſſet producere Filium ſibi omnino æqualem, arguit defectum potentiæ. *An fortè dare non potuit?* (nempe æqualitatem) *vbi eſt omnipotentia Dei Patris?* dum ergo dixit, *Filium non genuiſſe creatorem, non quia non potuit, ſed quia non oportuit*, non ſignificat non dari potentiam in Deo reſpectu termini ad intrà producti, vt vult Aureolus, ſed ſignificat, hoc quod eſt Filium non poſſe generare, non provenire in ipſo ex defectu potentiæ, ex imperfectione, aut debilitate, vtpotè cui Pater communicat omnia quæ habet præter eſſe Patrem; ſed provenire ex ſumma perfectione Filij, cui congruit eſſe vnigenitum intra Deum, quod non haberet, ſi poſſet generare. Idque clariſsimè patet ex verbis, quæ immediatè ſubiungit Auguſtinus: *Neque enim non potuit, ſed non oportuit: immoderata enim eſſet diuina generatio, ſi genitus Filius nepotem gigneret Patri: quia & ipſe nepos, niſi avo ſuo pronepotem gigneret, ſecundùm veſtrã mirabilem ſapientiam, impotens diceretur. Similiter etiam ille ſi nepotem non gigneret avo ſuo, & pronepotem proavo ſuo, non à vobis appellaretur omnipotens: nec impleretur generationis ſeries, ſi ſemper alter ex altero naſceretur; nec illam perficeret vllus, ſi non ſufficeret vnus omnipotens. Itaque omnipotentem genuit Filium, quoniam quæcumque facit Pater, hæc & Filius facit ſimiliter: Filium quippe ipſum genuit vtique Patris natura, non fecit.* Vnde ſenſus Auguſtini eſt, *non enim non potuit, hoc eſt, non genuit quidem Filius*, ſed non ex defectu abſoluræ potentiæ, quam habet Pater; ſic enim non eſſet eiuſdem naturæ cum Patre: quod Maximinus extorquere contendebat ab Auguſtino: ſed quia non oportuit, id eſt, quia id non congruebat dignitati ipſius Filij, qui cùm ſit vnigenitus, excludit poſsibilitatem alterius Filij intra Deum.

20 Itaque Auguſtinus vtrumque docet, nempe quòd Pater non foret omnipotẽs, ſi non poſſet gignere Filiũ ſibi omnino æqualem: & quòd Filius ſit omnipotens, quamvis non poſsit generare; quia quod non poſsit generare, non oritur ex defectu potentiæ, aut debilitate, ſed quia non congruit excellentiæ ipſius poſſe generare, quia ex conceptu ſuo eſt vnigenitus, & adæquans & exhauriens vim generativam diuinitatis: cùm enim ſit Filius, quia Verbum, & ſit Verbum comprehenſivum Patris, eſt Verbum vnicum, ac proinde Filius vnicus, cui ex conceptu Filij diuini repugnat eſſe Pater alterius Filij; atque adeo non ideo Pater eſt potentior Filio, quia poteſt generare, Filius verò non poteſt; quia quod nequeat Filius generare, oritur ex ſumma ipſius perfectione, vi cuius eſt Verbum adæquatum & comprehenſivum Patris, ac proinde eſt Filius vnigenitus Dei. Atque adeo in Deo eſſet imperfectio, quod nulla perſona divina poſſet generare; quia hoc ipſo natura divina eſſet infœcunda, & ſterilis; at quòd ſola prima perſona poſsit generare, eſt ſumma perfectio eius, ſumma item perfectio ſecundæ perſonæ non poſſe generare.

21 Nullum ergo eſt fundamentum ad aſſerendum Patrem non habere veram potentiam generandi, ſed potius ex eo quod certum ſit, Patrem generare Filium, legitimè infertur habere veram & propriam potentiam generandi, ſicut enim non poteſt principium *quod* ſine actione diſtincta vel indiſtincta producere; ita non poteſt producere ſine principio *quo*, ſive diſtincto, ſive indiſtincto. Quare Pater Æternus eſt principium *quod*, & *quo*, & actio productiva Filij. Et ſicut certum eſt Patrem generare, & Filiũ non generare, quin inde arguatur vlla imperfectio in Filio; ita ſine inconvenienti debet dici Patrem habere potentiam generandi, & Filium non habere.

22 Arguit præterea Aureolus ex Ariſtotele 12. Metaph. text. 30. vbi expreſsè „ ait: Quòd quamvis videatur, quòd omne „ agens habeat potentiam, qua poſsit agere, „ non tamen eſt ſic. Quod exponit Commen„ tator, quòd impoſsibile eſt, quòd omnis „ motor & agens habeat potentiam agendi, „ & movendi: omne enim æternum eſt actio „ pura, & omne quod eſt actio pura non ha„ bet potẽtiam. Sed conſtat, quod Deus pro„ ducens eſt Pater Æternus, & eſt actio pri„ ma in producendo: ergo non oportet, quòd „ habeat potentiam productivam. Reſpondeo ex B. Alberto, & D. Thoma, & Didaco Deza illos referente in 1. diſt. 7. Ariſtotelem & Commentatorem ſolũm docuiſſe, æternũ motorem non eſſe in potentia ad movendum, ita vt potentia præcedat actum. Et ideo Commẽtator exponens vrgentiorem illam particulam Philoſophi, *Oportet igitur eſſe principium tale, cuius ſubſtantia ſit actus*, ait, *id eſt, quòd in nulla hora eſt motor abſque actu.* Atque adeò vt notat Bartholomæus Amicus, tract. 2. de cœlo, q. & dubit. 2. apud Ariſtotelem potentia vocatur, quæ eſt ſub privatione actus: ergo Ariſtoteles non negavit in primo motore potentiam identificatam cum actu, ſeu potentiam, quæ ſemper ſit in actu.

****

SEC-

SECTIO TERTIA.

Explicatur ampliùs, quo pacto Pater non ſit potentior Filio, quamvis in illo detur potentia generandi, & non in iſto.

23 PRÆCIPVVM Ergo fundamentum, quo videtur probari, non dari in Deo potentias notionales; quia alioqui Pater eſſet potentior Filio; ac proinde iſte non eſſet omnipotens, nec Patri æqualis in potentia, ac per conſequens neque in natura. & ſic Arrianus triumpharet, & fides noſtra triumpharetur.

Et hoc argumentum vim habet, quomodocumque explicetur potentia generativa; ſive dicatur conſiſtere in eſſentia connotata relatione; ſive in relatione connotata eſſentia: ſive in vtraque ex æquo in recto. Quomodocumque enim exponatur potentia generandi, & quâvis dicatur cõſiſtere adæquatè in eſſentia; certiſsimum eſt, eſſentiam divinam ſolum Patrem denominare potentem generare. Ergo ſi admittatur potentia generandi, Pater erit potentior Filio.

24 In quacumque ex ijs ſententijs explicandum nobis eſt, cur Pater non ſit potentior Filio, quamvis Pater poſsit generare Filium; & Filius non poſsit generare, neque ſeipſum, neque alium Filium: & quidem hoc difficilius eſt explicatu in ſententia aſſerente potentiam proximam generandi conſiſtere, in proprietate perſonali Patris, ſeu in paternitate, & nõ includere in recto & per modum virtutis proximæ agendi eſſentiam, ſed ſolùm illam connotare per modum radicis, & virtutis radicalis, & per modum formalitatis communicandæ Filio, vnde ſi hoc rectè exponatur, admiſſa illa ſententia, faciliùs exponetur in reliquis ſententijs. Reſpondeo ergo, ideo Patrem non eſſe potentiorem Filio, quia comparando vtrumque cum omni termino ab ipſis diſtincto, nullum terminum poteſt producere Pater, quem non poſsit producere Filius: quia omnis terminus diſtinctus à Patre & Filio, nihil eſt aliud quàm Spiritus Sanctus, & creaturæ omnes; & Filius non minùs quàm Pater producit Spiritum Sanctum, & eius potentia ſe extendit ad omnem creaturam, ad quam ſe extendit potentia Patris. Et aliunde quòd Filius nequeat generare, non oritur ex aliqua eius imperfectione, aut limitatione; ſed potiùs ex eo quòd ſit infinitè perfectus, & exhauriens vim generativam Patris; ideo enim non poteſt generare alium Filium, quia Filius eò eſt Filius, quo eſt *Verbum*, vt vidimus ex Auguſtino d. 4. ſect. 7. Eſt autem Verbum productum à Patre per cognitionem comprehenſivam ſui, ac proinde adæquat cognitionem, qua Pater ſuam eſſentiam comprehendit. Vnde ſicut impoſsibilis eſt Deo duplex cognitio comprehenſiva ſui, ita eſt impoſsibile Deo duplex Verbum, ac proinde duplex Filius vnde potentia generativa in Deo eſt perfectio in Patre; & in Filio foret imperfectio, & argueret imperfectionem in Patree; ſt enim imperfectio Patris, quòd poſsit generare Filium, & non poſsit generare Filium ſibi per omnia æqualem, & qui non accipiat à Patre omnia, quæ ſunt in Patre præter eſſe Patrem. Quapropter ex eo, quod Pater poſsit generare, & Filius non poſsit generare, non ſequitur, Patrem eſſe potentiorem Filio; ſed ſolùm ſequitur, Patrem generare Filium infinitum, & ſibi per omnia æqualem, & illi communicare ſuam eſſentiam, & omnes perfectiones ſuas præter hoc quòd eſt eſſe *Patrem*, qui eſt conceptus relativus omnino neceſſarius ad conceptum generantis, qui debet eſſe perſona diſtincta à genito. Tantaque perfectio eſt in Filio poſſe generari, ſicut eſt in Patre poſſe generare: divina enim eſſentia ob ſuam infinitam fœcunditatem poſtulat eſſe cum omnibus ſuis perfectionibus abſolutis in Patre tanquam in dante, & in Filio tanquam accipiente omnes illas perfectiones à Patre.

25 Vnde cùm Auguſtinus dixit, Filiũ non idcirco alium Filium genuiſſe, *quia non potuit, ſed quia non oportuit*, ſolùm ſignificare voluit, Filium non ex imperfectione, aut ex defectu potentiæ omnino, non genuiſſe. *Habet enim* (explicat P. Valentia) *potentiam Patris, quatenùs illi identificatur in ratione abſoluta eſſentiæ; ac proinde non omnino potentia generandi caret, quanquã vt opponitur Patri relatiuè, non illam habeat ſicut Pater. Neque tamen hinc ſequitur, Filium non eſſe omnipotentem, id quod ſolùm volebat Auguſtinus defendere contra obiectionem Maximini. Quemadmodũ enim ad hoc vt perſona Filij ſit infinita, ſatis eſt, illum habere entitatem omnem Patris in ratione abſoluta; ita vt ſit omnipotens æquè ac Pater, ſatis eſt, vt habeat omnem potentiam Patris in ratione abſoluta.* Quod autem vt *talis perſona*, non habeat potentiam Patris relativam, argumentum *id eſt* non imperfectionis, ſed diſtinctionis eius à Patre. Sicut etiam, quòd Pater vt talis perſona, non habeat potentiam vt generetur, quam habet Filius, non eſt argumentum imperfectionis Patris, ſed diſtinctionis eius à Filio.

ſatis enim eſt, quòd illam habeat in eſſentia, in qua Filio identificatur.

26 Senſus ergo eius, quod Auguſtinus dicit, Filium potuiſſe generare, eſt, illum in eſſentia quidem habere potentiam generandi. Senſus autem eius, quod addit, non oportuiſſe tamen vt generaret, eſt, non oportuiſſe vt Filius etiam haberet potentiam & actionem generandi, vt talis perſona eſt, licèt alioqui habeat in eſſentia. Nam perfectio Sanctiſsimæ Trinitatis talis eſt, vt potius oporteat Filium, quatenus talis perſona eſt, generari duntaxat, non autem habere, etiam vt opponitur Patri, potentiam generandi, aut generare. Hactenus P. Valentia.

27 Ad quam ſolutionem recurrere debent omnes, qui cum Magiſtro in 1. diſt. 7. litt. F. cum S. Thoma ibidem q. 1. art. 3. & q. 2. de potentia art. 5. initio corporis, & 1. p. q 42. art. 6. dicunt, potentiam dici vnivocè de potentia generandi, & de potentia creandi; & quod *potentia generandi pertinet ad omnipotentiam Patris*; & conſequenter *ſub omnipotentia comprehenditur potentia generandi & ſpirandi.* Quam vlterius explicare poſſumus, aſſerendo, de concepru perſonæ omnipotentis eſſe, quòd habeat in ſua eſſentia potentiam, qua poſsit produci quidquid non implicat contradictionem; ſive talis perſona denominetur per illam potentiam potens, ſive non denominetur: quando hoc quod eſt non denominari, non provenit ex imperfectione talis perſonæ, ſed potius ex ſumma perfectione: & hoc pacto Filius eſt omnipotens, quamvis non poſsit generare, ſicut poteſt Pater; & ſimiliter Spiritus Sanctus eſt omnipotens, quamvis non poſsit ſpirare, ſicut poſſunt Pater & Filius: quia licèt Filius non poſsit generare, habet tamen in ſua eſſentia per ſummam identitatem potentiam, qua ipſe generatur, quia habet in ſua eſſentia ſubſiſtentiam Patris, & omnia conſtitutiva, quibus conſtituitur Pater potens generare: & quod ipſe non poſsit denominari generans ab hac potentia, naſcitur ex eo, quòd ſit genitus à Patre cum ſumma perfectione, tanquam terminus adæquatus potentiæ generativæ. Similiter licèt Spiritus Sanctus non poſsit ſpirare; habet tamen in ſua eſſentia potentiam, qua ſpiratur; & quod ipſe non poſsit ſpirare, naſcitur ex eo, quod ſit centrum, in quo vltimo quieſcit amor divinus; quam perfectionem non haberet, ſi ipſe poſſet ſpirare aliam perſonam.

28 Quam ſolutionem tetigit S. Thomas 1. p. q. 41. ar. 6. ad 1. vbi dixit, potentiam generandi eſſe in Filio, ſi ly *generandi* ſit gerundium verbi impersonalis, vt ſit ſenſus: *Potentia generandi, qua ab aliqua perſona generatur*, id eſt, qua aliqua perſona identificans ſibi eandem naturam Filij, generat. Et magis placet, quàm alia ad quam recurrit Sanctus Doctor q. 42. ar. 6 ad 2. & cum illo Ferrara 4. contrag. cap. 13. qui vt defendant tres perſonas eſſe æquales in potentia, concedunt, potentiam, quæ eſt in Patre, eſſe in Filio, ſed ſub diverſo reſpectu: nã in Patre eſt, vt generet, in Filio verò vt generetur, & dicũt hoc ſatis eſſe vt dicantur æqualis potentiæ: vt enim inquit P. Vazquez diſp. 166. n. 3. cùm difficultas propoſita ſit de potentia ad agendum, vel producendum, quæ dicitur activa, non paſsiva vt producatur aliquid, non videtur eo modo ſufficienter reſponderi. Nam ſi aliqua potentia activa nõ eſt in Filio, ſequitur omnes perſonas non eſſe æquales in potentia ad agendum.

29 Quapropter vt aliqua perſona ſit omnipotens, ſatis eſt, quod vel poſsit producere omnia, quæ non implicant contradictionem, vel ſaltem habeat eſſentiam, quæ eſſentialiter habeat ſecum identificatam potentiam ad producendum omnia, quæ non repugnat abſolutè produci; licèt illam potentiam nõ habeat, neque exerceat in omni ſuppoſito, in quo eſt, ſed in aliquo vel aliquibus: dummodo hæc incapacitas vt illa potentia exerceatur per omnia ſuppoſita illius naturæ, non proveniat ex imperfectione, ſed potius ex perfectione illius ſuppoſiti, quod nequit denominari potens ab illa potentia: ſicut Filius non poteſt denominari potens generare à potentia generativa, quam infinita fœcunditas naturæ divinæ poſtulat in aliquo ſuppoſito, nempe in illo, cui neceſſariò convenit cõmunicare naturam divinam per viam generationis, producendo Filium, qui ſit perfectiſsima imago ſui principij; quod habere non poteſt, quin ſit vnigenitus exhauriens vim generativam, quæ eſt proprietas naturæ divinæ, quæ hoc ipſo quòd ſit ſummè intellectiva, & volitiva, exigit eſſentialiter proprietatem vi cuius communicetur per intellectum producendo Verbum, quod ſit perfecta imago principij producentis, & conſequenter Filius: & aliam ab illa virtualiter diſtinctam, vi cuius per ſpirationem communicetur per voluntatem, producendo perſonam, quæ ſit ex ſua proprietate perſonali vinculum amatorium, & quaſi centrum, in quo quieſcit amor, quo Pater & Filius ſe mutuò infinitè amant.

30 Quocircà vt meritò obſervavit D. Thomas q. 2. de pot. art. 5. initio corpotis: *Potentia generativa pertinet ad omni-*

poten-

potentiam Patris; non autem ad omnipotentiam ſimpliciter. Quia nimirum, vt Pater ſit omnipotens, neceſſe eſt vt poſsit generare Filium ſibi perfectè æqualem; quia ſi non poſſet generare, non haberet naturam infinitè fœcundam ad ſe communicandũ, ac proinde non foret omnipotens; vt docent Patres apud Faſolum tom. 3. pag. 576. & ideo Auguſtinus dicebat ſuprà: *Vbi eſt omnipotentia Patris; ſi æqualem ſibi gignere Filium non potuit?* At potentia generativa non pertinet ad omnipotentiam ſimpliciter; quia non eſt neceſſe vt omnis perſona omnipotens, ſit etiã potens generare; alioqui Filius & Spiritus Sanctus non forent omnipotentes; cùm neuter poſsit generare. Sunt autem omnipotentes æquè ac Pater: quia comparando has duas perſonas cum omnibus rebus poſsibilibus diſtinctis ab ipſis & à Patre, omnia poſſunt, quæ poteſt Pater. Et quod ad intra non poſsint generare, non provenit ex imperfectione, ſed potius ex ſumma perfectione: quia enim Filius eſt imago perfectiſsima Patris, eſt Verbum per ſe ſubſiſtens omnino adæquans infinitam vim intellectivam Patris, ac proinde reddens impoſsibile aliud Verbum, & conſequenter alium Filiũ. Et quia Spiritus Sanctus eſt amor productus adæquans vim amatoriam Patris & Filij, reddit impoſsibilem alium amorem ad intra productum. Vnde ad omnipotentiam Patris ſpectat, quòd ipſe ſolus poſsit generare, & ad omnipotentiam Patris & Filij ſpectat, quòd ipſi ſoli poſsint ſpirare, & ſpirando producere per modum vnius principij Spiritum Sanctum: iſte verò nequit alium Spiritum Sanctum producere; quia hoc ipſo non foret infinitus in ratione amoris producti, quia non foret centrum, in quo vltimò quieſceret Spirator, id eſt Pater & Filius ſpirantes per modũ vnius principij. Tantumque abeſt, vt ad omnipotentiam Filij pertineat potẽtia generativa quatenus generativa; vt potiùs non foret Filius omnipotens, & infinitus, ſi poſſet generare: quia ſi poſſet generare, non haberet eſſentiam poſtulantem tanquam proprietatem ſui virtutem, per quam vna perſona poſſet producere Filium æqualem genitori, & exhaurientem vim eius generativam: ac proinde nõ haberet eſſentiam omnipotentem. Eſt enim de conceptu eſſentiæ omnipotentis, quod poſsit eſſe in tribus perſonis, quarum vna generet, alia generetur: & per generationem accipiat omnes perfectiones Patris præter eſſe Patrem; ſitque imago adæquata infinitæ vi intelligendi, ac proinde ſit impotens producere aliam imaginem ad intra: & quarum duæ mutuò ſe amantes amore infinito, producant tertiam quaſi centrum vltimum, in quo tanquam in termino amor ille quieſcat; ac proinde quæ ſit impotens ſpirare aliam perſonam.

31 Alia via difficultatem hanc expedit P. Vazquez diſp. 166. cap. 2. aſſerẽs cum Scoto, Aureolo, Ochamo, Durando, Gabriele, Maiore, & alijs, ideo tres divinas perſonas eſſe æquales in omnipotentia, ſeu æquè omnipotentes; quia dum in Symbolo Athanaſij dicitur, *Omnipotens Pater, omnipotẽs Filius, omnipotens Spiritus S.* & tamen non *tres omnipotentes*, ſed *vnus omnipotens*, ſumitur attributum omnipotentiæ nõ pro quavis potentia, quæ intra Deum etiam poteſt producere, ſed reſpectu creaturarum extra Deum, ſicut accepit Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. vbi ſic ait: *In eo intelligitur omnipotentia Dei, quia omnem creaturam viſibilem de nihilo fecit.* Rationem reddit Vazquez: nam eodem modo Deus nunc dicitur omnipotens, ſicut dicebatur ante quam revelaretur myſterium Trinitatis; ſed ante huius revelationem ſolùm dicebatur omnipotens reſpectu creaturarum, & nulla cognoſcebatur potentia reſpectu actuum notionalium; ergo nunc eodem modo dicitur. Addit Vazquez: *Quod ſi omnipotentia* acciperetur pro „ *potentia* producendi aliquid, tam ad intrà, „ quàm ad extrà, ego non video, qua ratione „ poſſemus dicere, omnipotentiam eſſe in „ tribus perſonis. Quare omnipotentiam ego „ non vſurparem pro quacumque potentia, „ ſed pro potentia omnium, quæ extra Deum „ produci poſſunt, ſicut antiqui ante revela„ tum myſterium Trinitatis *acceperunt.*

32 Verùm quia multi Patres ac Theologi apud Faſolum q. 41. ar. 5. à nu. 36. expreſsè ſub omnipotentia comprehendunt potentiam generandi, & ſpirandi, recurrendum eſt ad ſolutionem hucuſque traditam, quæ locum habet, quamvis dicamus, virtutem proximam generandi in recto importare formalitatem relativam propriam ſolius Patris.

DISPVTATIO DECIMA.

AN PRINCIPIVM *QVO* DIVINARVM PROCESSIONVM, SEV POTENTIA, ET VIRTVS PROXIMA producendi ad intra conſiſtat in abſoluto, vel in relativo, vel in vtroque.

1 CVM De fide ſit Patrem generare Filium, & Patrem & Filiũ per modũ vnius principij producere Spiritum Sanctum; & evidens ſit, principium *quod* non poſſe agere, quin habeat potentiam & virtutem proximam agendi; inquiritur, an potentia hæc, & virtus generandi in Patre ſit de linea abſoluta, an de relativa, id eſt, an ſit eſſentia ipſa divina, vel intellectus, aut intellectio abſoluta; an potius ſit ipſa proprietas perſonalis Patris, ſeu formalitas relativa, quæ non tranſit ad Filiũ, nẽpe paternitas; quæ habeat hæc munera, nẽpe conſtituendi perſonã, quæ eſt potens generare vt *quod*, & exercendi munus potentiæ, & virtutis proximæ, per quam Pater conſtituatur potens generare; & ſimul munus generationis activæ conſtituentis Patrem in ratione actualiter generantis, & ſimul munus relationis, quæ quaſi concipitur reſultare ex actuali generatione; in creatis enim propterea aliqua perſona eſt Pater, quia generat, vel genuit Filium; & non generat, quia eſt Pater. Et ſimiliter inquiritur, an Pater & Filius producant Spiritum Sanctum per voluntatem & amorem abſolutum tanquam per virtutem agendi, an verò per ſpirationem activam; ita vt hæc non ſolùm ſit actio, ſed principium *quo*, ſeu virtus proxima agendi.

SECTIO PRIMA.

Referuntur Doctorum ſententiæ, in quo conſiſtat potentia notionalis.

2 PRIMA Sententia affirmat, naturam divinam eſſe principium remotum ac radicale divinarum proceſsionum; principium autem proximum *quo*, per modum virtutis & potentiæ proximæ eſſe intellectum & voluntatem; illum reſpectu Verbi, quod procedit per intellectum; iſtam reſpectu Spiritus Sancti, qui procedit per voluntatem: ac proinde dicunt, intellectum divinum eſſe totam rationem producendi Verbum, ſeu totam formam, à qua Pater denominatur potens generare; & voluntatem eſſe totam rationem producendi Spiritum Sanctum, ſeu totam formam, à qua Pater & Filius redduntur potentes ſperare. Ita Scotiſtæ cum Scoto in 1. diſt. 6. q. vnica; & Thomiſtæ communiter cum S. Thoma 1. p. q. 41. ar. 5. & è noſtris Suarius lib. 4. cap. 10. & lib. 6. cap. 5. Vazquez diſp. 164. cap. 4. Molina q. 41. ar. 5. Luiſius Turrianus diſp. 28. Granadus tract. 13. diſp. 3. Tunnerus tom. 1. diſp. 4. de Trinit. q. 2. dub. 5. Albertinus tom. 2. q. 11. dub. 2. Becanus p. 1. cap. 7. q. 3. Qui Authores inter ſe diviſi ſunt: aliqui enim requirunt relationem Patris de connotato, non quidem, vt intellectus ſit potentia generandi, quia dicunt hoc habere eſſentialiter ex ſe; ſed vt exerceat munus ſuum; quia ſcilicèt intellectus nequit reddere potentem generare, niſi ſolum Patrem; ac proinde in ſolo Patre poteſt exercere munus potentiæ generativæ: etſi enim poſtulet intellectus eſſe in tribus perſonis, & omnes reddere intelligentes; tamen ſolùm poſtulat exercere munus potentiæ generativæ in Patre; quia licèt ex ſe ſit potentia generativa; ex ſe eſt potentia generativa præcisè relatè ad Patrem, quia ſolus Pater eſt ſuppoſitum capax denominari potens generare.

3 Alij verò dicunt, relationem paternitatis non ſolùm eſſe conditionem neceſſariam, vt potentia generet, ſed vt ſit potentia generativa, quia nimirum intellectus cùm non ſit potentia generativa in Filio, nec in Spiritu Sancto; ſolùm eſt potentia generativa prout in Patre; ac proinde in ratione potentiæ generativæ imbibit de obliquo paternitatem: & hæc videtur fuiſſe ſententia D. Thomæ, qui q. 41. art. 5. ad 3. hæc habet: *Cùm dico potentiam generandi, potentia ſignificatur in recto, & generatio in obliquo: ſicut ſi dicerem eſſentiam Patris. Vnde quãtum ad eſſentiam, quæ ſignificatur, potentia generandi communis eſt tribus perſonis, quantum autem ad notionem, quæ connotatur, propria eſt perſonæ Patris.* Item q. 2. de potentia ar. 2. in fine corporis ſic loquitur: *In ratione potentiæ includitur quodam modo paternitas; etiam quantum ad id, quod eſt generationis principium: & propter hoc dicendum eſt, quod potentia generandi ſimul eſſentiam & notionem ſignificat.* Præterea in 1. diſt. 7. q. 2. art. 1. initio,

tio, ſic ait: *Sicut ſuprà dictum eſt, potentia generandi includit in ſe Paternitatem.*

4 Et in hoc ſenſu explicat ſententiam S. Thomæ Caietanus ea q. 41. art. 5. §. *Ad evidentiam*; & P. Vazquez ea diſp. 164. cap. 3. vbi aſſerit, *potentiam producendi intra Deum perſonam, eſſe eſſentiam connotata proprietate, quæ ipſam eſſentiã modificat, vt ſit potentia.* Item Capreolus in 1. diſt. 7. q. 1. art. 1. concl. 2. & 3. & Ferrarienſis 4. contra gent. cap 13. §. *Conſiderandum etiam: Quo circa* (inquit Vazquez) *proprietas perſonæ non tantùm erit conditio requiſita potẽtiæ, vt producat, & exeat in actum, ſed etiam vt ſit potentia formaliter: nam quamvis ad conceptum illius non pertineat in recto, tamen in obliquo eſſentialiter nomine potentiæ connotatur, & in ipſius conceptu includitur.*

5 Et iuxta hunc diſcurrendi modũ quamvis eſſentia potentiæ generativæ ſit in Filio, ſeu ipſa potentia generativa ſecundùm id quod importat in recto; quia in Filio eſt intellectus, qui in Patre eſt potentia generativa; tamen ſimpliciter & abſolutè potentia generativa non eſt in Filio; quia in Filio non reperitur relatio, quam potentia generativa eſſentialiter & quidditativè imbibit de obliquo, nẽpe proprietate perſonali inducta: non eſt autem potentia generativa ſimpliciter & abſolutè in eo ſuppoſito, in quo non exiſtunt omnia ipſius conſtitutiva. Et hæc videtur eſſe expreſſa ſententia D. Thomæ, qui ea q. 41. ar. 6. ad 1. ait: *Quòd quamvis ſimpliciter concedendum ſit, quòd potentia, quam habet Pater, habeat Filius; non tamen concedendum eſt, quòd Filius habeat potentiam generandi, ſi, GENERANDI, ſit gerundiũ verbi actiui, vt ſit ſenſus, quod Filius habeat potentiam ad generandum: ſicut licet idem eſſe ſit Patris & Filij, non tamen cõvenit Filio eſſe Patrem propter notionale adiunctum.*

Idque acutè explicat Caietanus vbi ſuprà: nam divina natura ſolùm eſt potentia generativa in Patre; ac proinde divina natura non ſecundùm ſe nudè eſt potentia generativa, ſed vt modificata Paternitate ſeu prout in Patre: *Divina autem natura* (inquit) *nõ ſolum vt Pater, ſed vt in Patre ſolius eſt Patris; ipſa enim vt ſic, id eſt vt in Patre, ſeu vt Patris, potentia eſt generatiua. Et propterea in littera dicitur, quod potentia generandi includit Paternitatem, non in recto, ſed in obliquo: Deitas enim non vt Paternitas, ſed vt Patris, potentia eſt generandi, & Patris propria.*

6 At Scotus in 1. diſt. 7. quæſt. 1. §. *Loquendo*, tenet, quòd potentia generativa conſiſtit in ſolo abſoluto: ſic enim ait: *Dico quod potentia generatiua Patris non eſt relatio, ſed aliquid abſolutum.* Vnde vt explicat P. Vazquez, ſubtilis Doctor cenſet potentiam agendi ad intra in Deo eſſe ſolam eſſentiam divinam in ſe abſolutam; conditionem verò neceſſariam vt producat, eſſe: proprietatem talis, aut talis perſonæ. Hæc videtur eſſe ſententia Magiſtri in 1. diſt. 7. quam ſequitur Gabriel ibidem q. 1. 2. & 3. & videtur etiam eſſe ſententia P. Suarez, qui lib. 6. cap. 5. n. 6. aſſerit, *potentiam ſeu principium formale producendi eſſe ſolam eſſentiam, poſtulare autem in perſona producente relationem propriam, ſeu* (*quod idẽ eſt*) *quod habeat naturam ſine tali productione.* Et lib. 4. cap. 10. n. 7. ait: *Potentiam productiuam ad intra, quantum ad principium formale, ſeu per ſe productionis, eſſe quid abſolutum, connotare autem aliquam relationem vt conditionem neceſſariam ad hoc, vt perſona habens tale abſolutum producere poſsit.* Verùm Eximius Doctor in eodem ſenſu videtur loqui, quo P. Vazquez, ſiquidem cap. 5. n. 8. *docet, potentiam generandi v. g. non eſſe communem ſimpliciter loquendo, ſed propriam Patris; ac proinde aliquo pacto includere proprietatem Patris, ſaltem vt conditionem neceſſariam ex parte perſonæ producentis.*

7 Verùm hæ duæ ſententiæ, vel potius duo modi explicandi ſententiam conſtituentem potentiam generandi per aliquid abſolutum, in re non differunt, ſed in modo loquendi: neutra enim ex illis requirit relationem tanquam virtutem adhuc partialiter influentem in terminum productum, ſed vel tanquam connotatum, vel tanquam conditionem, & de obliquo: hoc autem poſito, de nomine ſolùm manet diſcrimen, an ſcilicèt relatio compleat intrinſecè ipſam potentiam generandi, ita vt per ipſam minùs principaliter conſtituatur virtus generandi, quatenùs virtus generandi; an verò relatio ſe habeat extra conceptum potentiæ & principij *quo*, ſeu virtutis agendi, & ſolùm ſit requiſita ex parte ſubiecti per modum cõditionis ad hoc vt actu generet. Quanquam autem in re non differãt, abſolutè falsò aſſeritur, potentiam generandi eſſe ſolam eſſentiam, ſeu ſolum intellectum: quia ſi potentia generandi adæquatè conſiſteret in aliquo abſoluto, abſolutè potentia generandi eſſet in Filio, & Spiritu Sancto: quia potentia generandi abſolutè & ſimpliciter exiſtit, vbi exiſtunt omnia eius conſtitutiva: ergo ſi omnia conſtitutiva potentiæ generandi ſunt aliquid abſolutum; potentia generan-

di exiſtit in qualibet perſona, cùm in qualibet exiſtant omnia abſoluta: ergo quælibet perſona erit potens generare: nam omnis illa perſona eſt potens generare, in qua connaturaliter exiſtit potentia generandi quoad omnia ſui conſtitutiva.

8 Nec ſatisfacies, ſi reſponderis, in Filio eſſe quidem intellectum, qui in Patre eſt potentia generandi; non tamen idcircò abſolutè potentiam generandi eſſe in Filio. Non, inquam, ſatisfacies; nam ſi intellectus in Filio non eſt potentia generandi, & eſt potentia generandi in Patre; ergo in Patre aliquid habet per quod conſtituatur in ratione potentiæ generandi, quo caret in Filio: ergo potentia generandi non conſtituitur ex ſolo prædicato abſoluto: quia implicat non exiſtere rem, vbi exiſtunt omnia conſtitutiva ipſius: vnde ſi ſola prædicata abſoluta conſtituerent potentiam generandi; hæc neceſſariò exiſteret vbicumque exiſterent illa prædicata.

9 Neque iterùm ſatisfacies, ſi reſpondeas, potentiam generandi exiſtere quidem in Filio, cæterùm nõ denominare ipſum generantem, quia Filius eſt ſubiectum incapax denominari generans. Non, inquam, ſatisfacies: quia ſicut implicat calorem, qui eſt virtus calefaciendi, connaturaliter exiſtere in ſuppoſito aliquo, & illud ſuapte natura poſtulare, quin ſuppoſitum illud ſit capax denominari calefaciens à calore; & intellectionem atque volitionem eſſentialiter poſtulare exiſtere in ſubiecto incapaci denominari intelligens & volens: ita videtur omnino repugnans, quòd potentia generandi, quatenus potentia generandi, id eſt, ſecundùm omnia cõſtitutiva intrinſeca ſui, eſſentialiter poſtulet exiſtere in ſubiecto, vel quaſi ſubiecto omnino incapaci denominari ab illa. Quare ex eo quòd intellectus eſſentialiter poſtulet exiſtere in Filio, illumque denominet neceſſariò potentem proximè intelligere; & non denominet, neque denominare poſsit potentem generare: rectè infertur, intellectum ſe ſolo non eſſe potentiam generandi, ſicut ſe ſolo eſt potentia intelligendi. Vnde relatio, ſeu prædicatum relativum non eſt conditio neceſſaria, vt potentia generativa aliundè conſtituta, generet; ſed eſt conſtitutivum ipſius potentiæ generativæ, quatenus potentia generativa eſt: & licet poſsit appellari connotatum, vt intellectus ſit potentia generativa, non tamen eſt connotatum, ſed conſtitutivum potentiæ generativæ, vt talis.

10 Quare hi ſunt termini omninò repugnantes: *Potentia generandi* adæquatè ſita eſt in aliquo *abſoluto*; v.g. intellectu divino: & tamen relatio eſt conditio eſſentialiter requiſita vt intellectus ſit potentia generandi: vt enim optimè argumentatur P. Valentia: *Si quid* non eſt conditio requiſita, vt intrinſeca entitas atque ratio alterius per ſe conſtare & eſſe poſsit; id neque poteſt eſſe conditio requiſita ad hoc, vt aliquid de altero verificetur, quod formaliter non competit illi niſi ſecundùm id, quod habet intrinſecè ſuapte entitate & ratione: at cõiunctio eſſentiæ divinæ cum Paternitate non eſt conditio neceſſaria, vt entitas intrinſeca & ratio eſſentiæ, quatenus eſt quid abſolutum, conſtare per ſe & eſſe poſsit: ergo neque ea coniunctio cẽſeri poteſt conditio requiſita ad hoc vt eſſentia ſit potentia generandi: poſito quòd eſſentia ſit hæc potentia præcisè & formaliter ſecundùm ſuam rationem intrinſecam & abſolutam, vt illa opinio ponit. Minor conſtat; quia certum eſt de fide, eſſentiam eſſe in Filio & Spiritu Sancto, in quibus non eſt Paternitas. Minor verò declaratur in omnibus alijs, in quibus aliqua conditio dicitur neceſſaria ad aliquid. Quia enim hoc quod eſt eſſe potentiam calefaciendi, v.g. competit formaliter calori ſecũdùm ſuam ſolam entitatem intrinſecè; ideò quod non eſt conditio, vt entitas caloris ſit; non eſt conditio, vt entitas caloris ſit potentia calefaciendi; & ita coniunctio calidi cum paſſo non eſt conditio vt calor ſit potentia calefaciendi in calido, ſed vt calefactio de facto ſequatur, quæ, vt patet, non intrinſecè, ſed extrinſecè pertinet ad calorem.

11 Hinc infert P. Valentia, non ſatis eos circumſpectè ſentire, qui concedunt illud prædicatum, *potentia generandi*, verificari formaliter de ſola ratione abſoluta eſſentiæ divinæ ac intellectus; & tamen aiunt, coniunctionem eſſentiæ cum relatione Paternitatis eſſe conditionem requiſitam vt eſſentia ſit potentia generandi.

12 Secunda ſententia affirmat, potentiam generandi includere in recto relationem, & eſſentiam, ſeu Paternitatem & intellectum: & potentiam ſpirandi includere ſpirationem activam, & eſſentiam, ſeu voluntatem. Pro hac ſententia refert P. Vazquez Henricum quodlib. 3. q. 3. quia vt ex ipſo refert Scotus, Henricus docet, tam eſſentiam, quàm relationem eſſe per ſe & directè requiſitam ad rationem potentiæ, ita vt vtraque in recto ad eam pertineat, principaliùs tamẽ proprietas. Pro eadem Faſolus q. 41. ar. 5. n. 13. in fine citat P. Arrubal, quia hic Author diſp. 143. cap. 3. n. 17. dicit, *ad generandum concurrere eſſentiam cum paternitate tanquam cum ratione partiali influendi*: & citat Zumigam diſput. 16. dub. 6. memb. 2. & 3. vbi cla-

clariùs id docet. P. Aldrete præter Henricum citat etiam pro hac ſententia Richardum in 1. diſt. 7. art. 1. quæſt. 1. in corpore. Citari etiam poteſt P. Valentia quæſt. 15. punct. 2. vbi ponit tres aſſertiones: Prima aſſertio: *Potentia producendi in diuinis omninò conſtat ex eſſentia diuina, quamquam non ex illa ſola.* Nomine autem eſſentiæ in hoc loco vult intelligi etiam potentiam intellectus, & voluntatis, quæ ſunt perfectiones eſſentiales, & abſolutæ in divinis; ita vt potentia generandi ex eſſentia & intellectu; ſpirandi verò ex eſſentia & voluntate conſtet. Secũda aſſertio: *Potentia notionalis adæquatè & formaliter non cõtinetur ſola eſſentia diuina, & intellectu, & voluntate, ſed præterea etiam conſtat ex relatione.* Tertia aſſertio: *Potentia generandi adæquatè & completè eſt eſſentia, & intellectus, & relatio paternitatis, quatenus hæc relatio eſt etiam vis quædam vltima, per quam in diuinis eſt generatio. Similiter in potentia ſpirandi eſt eſſentia & voluntas, & relatio ſpiratoris, quatenus hæc relatio eſt etiam vis vltima, per quam eſt actio ſpirationis.* Ex ijs tribus P. Valentiæ aſſertionibus conſtat, ipſum tribuere relationi virtutem partialem influendi: nam vis vltima, per quam eſt generatio, eſt virtus vltima per quam eſt generatio, ac proinde iuxta hunc Authorem, prædicatum abſolutum completur tanquam per vim & virtutem activam inadæquatam per relationem in ratione potentiæ notionalis, ſeu principij *quo* formalis.

13 Et hæc ſententia videtur eſſe de mente D. Thomæ q. 2. de potentia ar. 2. poſt medium corporis, & in fine, vbi ſic ait: *In ratione potentiæ includitur quodammodo paternitas, etiam quantum ad id, quod eſt generationis principium: & propterea cũ alijs dicendum eſt, quod potentia generandi ſimul eſſentiam & relationem ſignificat.* Ergo iuxta D. Thomam potentia generandi includit paternitatem etiam quantum ad id, quod eſt generandi principium formale, ſeu principium *quo*; ergo includit paternitatem quantum ad id, quod eſt virtus generãdi: nam principium *quo* generandi, & virtus generãdi ſunt idem: ergo includit paternitatem vt virtutem inadæquatam influendi in generationem paſsivam Filij.

14 Tertia ſententia docet, potentiam notionalem, ſeu principium *quo*, & virtutem producendi ad intra eſſe aliquid relativum; v.g. virtutem generandi in Patre eſſe ipſam paternitatem, quæ indiviſibiliter ſit ſubſiſtentia relativa conſtituens perſonam Patris ſimul cum eſſentia, & paritèr ſit virtus generandi, & actualis generatio, & relatio paternitatis, quæ in creatis eſt quid reſultans ex generatione. Pro hac ſententia citat Faſolus q. 41. ar. 5. n. 1. Bonaventuram in 1. diſt. 7. ar. vnic. q. 1. Durandum ibidem quæſt. 2. à num. 29. & Carthuſianum q. 1. qui eandem tribuit Henrico, & Altiſiodorenſi, & Petro de Tarantaſia: item eandem ſecutus eſt Divus Thomas in 1. diſt. 7. q. 1. art. 2. poſt mediũ; vt fatentur Capreolus ibidem q. 2. art. 1. fine, & Caietanus 1. p. q. 41. art. 5. ante §. *Circa finem*, qui dicunt, Sanctum Doctorem eam poſtea in Partibus retractaſſe: eandem fusè tuentur P. Aldrete tomo de Trinitate, quem prælo paratum reliquit, diſp. 5. ſect. 5. qui præter allegatos citat pro hac ſententia Richardum in 1. diſt. 5. art. 1. q. 1. initio corporis dicentem: *Potentia generandi in diuinis dicit aliquid, & ad aliquid ſimul, ſed formaliùs ad aliquid quàm quid.* Quod ideò dixit, quia relationem importat per modum virtutis activæ, eſſentiam verò per modum formalitatis communicandæ, quia eſt prima exigentia relationis paternitatis, vt per illam tanquam per virtutem agendi cõmunicetur Filio; & relationem ſpiratoris, vt per illam tanquam per virtutem agendi communicetur Spiritui Sancto: & in hoc ſenſu eſſentia eſt principium *quo* communicativum, vt poſtea explicabimus. Citat etiam Rubionem in 1. diſp. 7. q. 2. art. 2. concl. 2. Aliacenſem ibi q. 7. art. 2. concl. 2. & 3. Ariminenſem q. vnica art. 2. Maiorem q. vnica initio, quatenùs dicit: *Non eſt aliquid principium QVO productiuum Filij diſtinctum à principio, quod producit.*

15 Ex noſtris modernis hanc ſententiam ſequitur Martinon diſp. 29. ſect. 4. pro eadem citans Cardinalem de Lugo diſp. 12. de Incarn. n. 96. & Patrem Herice diſp. 13. de voluntate Dei, & alios, quorum meminit Hemelman to. 1. tit. 4. diſp. 1. num. 7. eandem latè defendit Amicus diſp. 23. ſect. 2. & in eandem relabitur Alarcon diſp. 6. cap. 2. quamvis enim videatur ſequi communem ſententiam aſſerentem potentiam notionalem importare in recto eſſentiam, ſeu prædicatum eſſentiale & abſolutum; poſtea ſe explicans n. 15. expreſsè admonet, quoties dixit, aliquod prædicatum abſolutum pertinere ad potentiam generandi, ſeu principium *quo*, non eſſe intelligendum de potentia productiva vt *quo, quia hæc debet diſtingui realiter à termino producto.* Eandem breviter, ſed nervosè defendit P. Iacobus Platel in ſynopſi curſus Theologici cap. 5. §. 1. n. 140. vbi hæc habet: *Principium QVO, aut formale proximum diuinarum proceſsionum, ſeu im-*

mediatè productiuum ad intra, non eſt natura ſiue ſecundùm ſe, ſiue ſub ratione intellectionis aut volitionis, aliaue eſſentiali, aut abſoluta; ſed ſola proprietas relatiua.

16 Hanc ſententiam tueri debent, quotquot dicunt, virtutem productivam Spiritus Sancti eſſe ipſam relationem ſpiratoris, qui alterius principij productivi non meminere. Hic autem ſunt Alenſis 1. p. q. 70. mẽbro 3. à nu. 3. & q. 68. memb. 3. art. vnico §. vnico, B. Albertus 1. p. q. 31. membro 3. prope finem, & q. 39. memb. 2. particula 1. ad 2. Richardus in 1. diſt. 11. art. vnico q 3. & 4. Carthuſianus in 1. diſt. 29 q. 4. Ochamus in 1. diſt. 12. q. 1. §. *Circa primum*, Gabriel ibidem art. 2. Sed eandem tribuit Ruizius d. 60. ſect. 9. n. 9. Patribus Molinæ & Valentiæ. Sed expreſsiſsimè eam defendit Canariẽſis hic quæſt. 36. art. 4. in 3. parte commentarij, notabili 3. vbi inquit: *Notandum rurſus eſt, quod ſicut Deitas eſt communis Patri & Filio; ſic quoque virtus ſpirandi, ſeu ſpiratio, quorum vtrumque eſt relatio, vel in volvit relationem; & quemadmodum datur vnum abſolutum commune Patri & Filio, hoc eſt Deus communis, quod nihil aliud eſt, quàm Deitas ſignificata in concreto hoc nomine Deus: ita etiam datur vnum relatiuum commune Patri & Filio: quod eſt principium ſpirandi, vel ſpirator, & non eſt aliud quàm forma, quæ eſt virtus ſpirandi, ſeu ſpiratio in concreto ſignificata per hæc nomina.* Quod ſtatim hoc argumento confirmat: *Pater nihil aliud eſt quàm paternitas per ſe ſubſiſtens in cõcreto ſignificata hoc nomine, Pater, & ſimile de Filio aſſerendum eſt: ergo ſpirator nihil aliud eſt, quàm ſpiratio, ſeu virtus ſpirandi per ſe ſubſiſtens, & in concreto ſignificata hoc nomine Spirator, ſeu hoc nomine Principium Spiritus Sancti, quod æquiualens eſt illi.* Quod confirmat ex S. Thoma ea quæſt. 36. art. 4. ad 2. vbi hæc habet: *Cùm dicitur Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti, deſignatur vna proprietas, quæ eſt forma ſignificata per nomen.* Et confirmari etiam poſſet ex ijs, quæ Sanctus Doctor dicit in fine corporis illius articuli quarti, vbi ita loquitur: *Sicut Pater & Filius ſunt vnus Deus propter vnitatem formæ ſignificatæ per hoc nomen Deus: ita ſunt vnum principium Spiritus Sancti propter vnitatem proprietatis ſignificatæ per hoc nomen, Principium.*

SECTIO SECVNDA.

Eligitur ſententia affirmans principium formale QVO diuinarum proceſsionum, ſiue virtutem proximam producendi ad intra conſiſtere adæquatè in propietate relatiua: & primum caput illam probandi ab authoritate Patrum.

17 HANC Sententiam reliquis probabiliorem ſemper exiſtimavi; & nunc veriſsimam cenſeo. Quamvis enim eſſentia quatenus ſummè intellectiva & volitiva ſit principium *quo*, communicativum ſui, quatenus eſſentialiter poſtulat, & ſecum neceſſariò affert virtutem proximã productivam, per quam communicetur per viam intellectus; & virtutem proximam productivam, per quam communicetur per viam voluntatis; quæ virtutes ſint velut inſtrumentum ipſius eſſentiæ, non quidem quo eſſentia, quatenus eſſentia, generet, aut ſpiret, ſed *quo* aliquod principium *quod* identificatum cum eſſentia generet, & ſpiret: ipſa tamen eſſentia nequit per modum principij *quo*, aut virtutis generare, vel ſpirare. Eſt enim de conceptu virtutis agendi, à qua ſuppoſitum denominatur proximè potens influere in terminũ, ſeu proximè potens producere terminum, diſtingui realiter ab illo: quia non minùs repugnat quod aliquid ſit virtus ad ſeipſum producendum, quàm quod ſit agens ſeipſum producens. Vnde cùm eſſentia poſtulet eſſe in perſona communicante naturam per viam generationis, & in perſona accipiente naturam per generationem: & in hac duplici perſona communicante naturam per modum vnius principij ſpirantis per viam amoris, poſtulat neceſſariò proprietatem relativam ad producendum Verbum, quatenus eſt ſummè intellectiva, & conſequenter ad generandum Filium; nam ſecunda perſona *eo Verbum quò Filius, & eò Filius quò Verbum*, vt vidimus diſp. 4. n. 56. pag. 63. ex Auguſtino. Et poſtulat ſimiliter proprietatem relativam communem duabus perſonis ad producendum Spiritum Sanctum, qui eſt *amor productus*, & centrũ in quo Pater & Filius ſe mutuò amantes infinitè, vltimò quieſcunt: vnde proprietas perſonalis perſonæ ingenitæ eſt principium *quo* producendi Filium, id eſt paternitas ipſa. Spiratio autem activa, ſeu relatio ſpiratoris, eſt principium *quo* producendi Spiritum Sanctum. Eſſentia autem divina nec ſecundùm ſe, neque quatenus eſt intellectus & voluntas, eſt virtus proxima producendi: ſed ſolùm eſt principium *quo* remotum, non quidem quia producat realiter principium *quo* proximum,

ſed

ſed quia eſt prima ratio cur exiſtat illud principiũ proximum, Pater enim ideo habet virtutem generandi, quia habet eſſentiam divinam infinitè perfectam, ac proinde infinitè fœcundam, ac proinde eſſentialiter poſtulantem virtutem generativam media qua producatur Filius; non quidem ab eſſentia, ſed à Patre. Vnde eſſentia eſt principium purè cõmunicativum ſui ad Filium & Spiritum Sanctum, non autem productivum. Pater verò eſt principium productivum Filij, producendo Filium communicat ipſi naturam; nam in Filio filiatio eſt formalitas producta, & per productionem communicata ipſi à Patre; eſſentia verò eſt formalitas purè communicata, & non producta: & quia quatenus exiſtit in Patre exigit communicari Filio, & ſecum neceſſariò affert virtutem ad producendam filiationem, ſine cuius reali productione nequit ipſa communicari; ideo dicitur principium purè communicativum, non verò productivum, nec vt *quo*, nec vt *quod*.

18 Hanc autem ſententiam probo primò authoritate Athanaſij, qui Dialogo 1. de Trinit. inquit: *Pater hypoſtaſi gignit, mandato creat.* Pater autem gignit potentia & virtute generandi: ergo hypoſtaſis eſt virtus & potentia generandi. Secundò authoritate Ambroſij 4. de Fide ad Gratianum cap. 4. dicentis: *Generatio paternæ proprietatis eſt, non potentiæ*: ergo ſecundùm Ambroſiũ virtus generandi Filium, non eſt aliquod prædicatum commune tribus perſonis, ſed proprietas propria Patris. Similia verba citari ſolent ex Auguſtino de fide ad Petrum cap. 3. vbi inquit: *Generatio eſt opus paternæ proprietatis.* Tertiò probatur authoritate Damaſceni, qui lib. de duabus Chriſti voluntatibus inter principium & medium, inquit: *Omnia, quæ habet Pater, ſunt Filij, ſola gignendi vi excepta.* Ergo vis gignendi eſt aliquid relativum: ſiquidem Pater omnes abſolutas ſuas perfectiones communicat Filio; & non communicat illi vim gignendi; ergo vis gignendi eſt aliquid relativum. Quartò ex Concilio Florentino in litteris vnionis ſic aiente: *Omnia, quæ Patris ſunt, ipſe Pater vnigenito ſuo gignendo dedit, præter eſſe Patrem.* At Pater non didit Filio virtutem generandi: ergo virtus gignendi includitur formaliter in paternitate, ſeu in hoc quod eſt eſſe Patrem, ergo eſt aliquid relativum.

19 Quintò ex Auguſtino lib. 5. de Trinit. cap. 14. dicente: *Pater & Filius relatiuè ad Spiritum Sanctum vnum principium.* Ergo relatione conſtituitur Pater in ratione principij Spiritus Sancti, & ſimiliter Filius. At non relatione paternitatis, & filiationis: quia ſic non forent vnum principium, ſed duplex ſaltem partiale: ergo Pater & Filius conſtituuntur relatione ſpiratoris in ratione vnius principij. Ergo relatio ſpiratoris eſt principium *quo* Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum. Ergo pariter relatio paternitatis eſt principium quo Pater producit Filium. Ergo potentia & virtus agendi ad intra conſiſtit adæquatè in relativo. Sextò ex Epiphanio hæreſi 73. propè medium, vbi ſic habet: *Vox, Pater, plus eſt quam nomen ingeniti: in ingenito enim non apparet potentia Patris*, quæ ſcilicet apparet in Patre per id, quod Pater addit ſupra ingenitum: cùm igitur nihil aliud addat præter paternitatem; dicendum neceſſario eſt, ex mente Epiphanij potentiam proximam & vim generativã per modum virtutis agendi in Patre non diſtingui à proprietate perſonali relativa, ſeu à relatione paternitatis, nam vt nuper vidimus ex Damaſceno, Pater cõmunicat Filio omnia quæ habet præter vim gignendi: at certum eſt, Patrem comunicare Filio omnia, quæ habet præter paternitatem; ergo vis gignendi idem eſt cum paternitate.

20 Quod non ideo dixerim, quia exiſtimem, potentiam generandi completè ſumptam non includere eſſentiam: includit enim, non quidem tanquam virtutem proximam producendi Filium, cui tanquam terminus formalis productus correſpõdeat filiatio: ſed tanquam formalitatem exigentem communicari Filio, & conſequenter tanquã principium *quo* communicativum ſui. Pater enim dum eſt proximè potens generare, eſt proximè potens communicare Filio eandem numero naturam, quam ipſe habet; vnde duo includit; nempe prædicatum relativum, quod eſt proxima virtus ad producendũ Filiũ, producẽdo filiationẽ: & cõmunicandã eſſentiã cum omnib⁹ perfectionibus abſolutis, quæ cùm ob ſuã infinitatẽ poſtulet eſſe per identitatem in perſonis diſtinctis, poſtulat tranſire ad Filiũ, & ſic eſt principium communicativum, & nõ productivum: Pater verò eſt principium *quod* productivum Filij, & communicativum eſſentiæ; paternitas verò eſt principium *quo* productivum, & conſequenter etiam communicativum: omne enim principium *quo* productivum eſt etiam communicativum; non tamen omne principium vt *quo* communicativum, eſt etiam productivum vt *quo*; ſed eſt vel productivum, vel ſaltem poſtulans eſſentialiter principium productivum vt *quo*, & vt *quod*: nequit enim principiũ aliquod eſſe vt *quo* communicativum, niſi adſit principium productivum vt *quo*, & vt *quod*: quia non aliter poteſt communicari perfectio abſolu-

ſoluta in divinis, quæ vt talis eſt incapax generare, & generari, ſpirare & ſpirari, niſi producendo realiter terminum, cum quo identificetur illa formalitas: ac proinde omne principium productivum in divinis eſt etiam cõmunicativum perfectionis abſolutæ, quæ nec producit, neque producitur: ſed eſſentialiter identificat ſecum virtutẽ producendi & principium *quod* producendi; & inſuper terminũ productum: datur autem principium *vt quo* purè communicativum, quod non ſit productivum, nempe eſſentia, quatenus eſt quid abſolutum; quæ vt talis poſtulat communicari, ac proinde eſt prima ratio fundans poſsibilitatem productionum ad intrà.

21 Et hoc ſenſu videtur locutus Athanaſius Dialogo 1. de Trinitate contra Amonæos paulò poſt medium, dum explicans illud Pſalmi 109. *Ex vtero ante Luciferum genui te*: dixit: *Vteri nomine genitricem vim ipſius hypoſthaſeos intelligi*; conſtat enim, Athanaſium nomine hypoſthaſis non intellexiſſe eſſentiam, ſed perſonalitatem aut perſonam, vt teſtatur Nazianzenus in oratione de laudibus Athanaſij: per vim autem genitricem propriam hypoſthaſis, intelligit vim producendi Filium, & ipſi communicandi eſſentiam; quæ vis vtrumque claudit, ſcilicet relationem tanquam virtutẽ producendi proximam, & eſſentiam tanquam formalitatem communicandam, quæ ratione ſui eſt prima radix communicationum ad intra, non quidem tanquam principiũ verè influens vt *quod* vel vt *quo*, ſed tanquam prima ratio exigens principium influens, per quod communicetur ipſa, & fiat communis perſonis realiter inter ſe diſtinctis.

22 Et in hoc ſenſu loquuntur Patres, dum contra Arrianos dicunt, Patrem ex ſua ſubſtantia gignere Filium; & Patrem & Filium ex ſua ſubſtantia producere Spiritum Sanctum: non enim ſignificare voluerunt, ſubſtantiam Patris, quatenus eſt quid abſolutum, producere Filium, & ſubſtantiam Patris & Filij producere Spiritum Sanctum; ſed ſolùm ſignificare voluerunt, Patrem non aliunde, vel ex aliena ſubſtantia genuiſſe Filium, ſed illum genuiſſe, communicando ipſi propriam ſubſtantiam, eandemque numero divinitatem, & naturam, quam in ſe habet; & ſimiliter Patrem & Filium reſpectu Spiritus Sancti: & inſuper ſignificare voluerunt, Filium verè procedere à Patre, & eſſe perſonam diſtinctam ab illo: & Spiritum Sanctum verè procedere à Patre & Filio. Id patet ex Seſſ. 18. & 19. Concilij Florẽtini, in quibus Ioannes Theologus perſonam Eccleſiæ Latinæ agens, diſputavit cum Marco Præſule Coloſenſi partes Eccleſiæ Græcæ agente; qui ad probandum Spiritum Sanctum procedere à ſolo Patre, & non à Filio, vt dicebant Græci, in medium produxit ea Seſſ. 18. §. *Melius obſecro*, authoritatem Magni Baſilij, qui in libro contra Eunomium de Spiritus Sancti proceſsione loquens, inquit: *Generat Deus, non vt homo, generat autem verè: & natum ex ſe Spiritum emittit per os, non quale eſt hominũ; quando quidem Dei os non eſt corporeum: ex ipſo autem Spiritus, non aliunde.* Ex quibus Baſilij verbis arguebat Marcus: ſi ſecundùm Magnum Baſilium, Spiritus Sanctus *ex Patre eſt*, & non aliunde, *ſequitur Sanctum Spiritum ex ſola Patris perſona eſſe.*

23 Hanc verò Marci interpretationem poſtquam Ioannes Theologus de falſitate convicit, producens in medium teſtimonium eiuſdem Baſilij lib. 3. contra Eunomiũ, *in quo ſcriptum reliquit, Sanctũ Spiritum ex Filio eſſe*; poſtea veram Baſilij interpretationem adducens, & genuinum ſenſum aperiens, inquit: *Magnus Baſilius, reverende Pater, in Eunomium profitentem, Sanctum Spiritum creaturam eſſe*, ideo dixit, *ex ipſo, & non aliunde*, vt declararet, *ipſum Spiritum ex Patris eſſe ſubſtantia & natura, non autem aliunde, hoc eſt, non alterius eſſe ſubſtantiæ vel naturæ.* Quem ſenſum ſatis expreſsit ipſe Baſilius ab eodem Ioãne Theologo citatus ea Seſſ. 18. §. *Dixi equidem*, dũ dixit: *Operatur Deus non humanis manibus; operatur autem, non ex ſe creaturas producens, ſed agendo eas facit ſubſiſtere. Quemadmodum etiam homo ſuis manibus operando, opus ex ſe non producit.* Poſtea autem idem Ioannes Seſſ. 19. §. *Vt exẽplum*, explicat, quo pacto, dum dicimus, Spiritum Sanctum eſſe ex Patris ſubſtantia, & ex ſubſtantia Filij, non ſignificetur, ipſam ſubſtantiam eſſe verè cauſam, id eſt principium verè influens (nam apud Patres Græcos familiare eſt nomẽ cauſæ tribuere in Deo perſonæ producenti reſpectu perſonæ productæ) ſed hoc duntaxat competere proprietati perſonali, vel perſonæ; ſic enim ait: *Quoniam diuina ſubſtantia nomen abſtractum exiſtit, idcirco generatio ei non poteſt adſcribi: nã cum vna numero ſit, ſiquidẽ generare poſſet, proculdubiò in diuinis eſſet diſiunctio; quando quidem non ſeipſum, verum quidquam aliud generaret, propterea communi Doctorum ſententia diuina ſubſtantia nequaquam generat. Vnde ſequitur, verũ eſſe id, quod ſæpiſsimè protuli, vt cùm Spiritũ ex Patris ſubſtantia eſſe audiamus, neceſſe ſit ex ſuppoſito intelligamus, ſimiliter etiã cùm ex Filio.* Sectione autem ſequenti oſtẽ-

de-

demus, non minùs repugnare, quòd aliquid ſit virtus ad producẽdum ſeipſum, quàm principium producens ſeipſum.

§. I.

Sanctus Thomas hanc ſententiam tenuit in aliquibus locis.

24 SANCTVM Thomam hanc ſentẽtiam ſecutum fuiſſe in 1. ſententiarum diſt. 7. q. 1. ar. 2. in corpore, teſtantur præcipui eius Interpretes, Capreolus, & Caietanus, vt vidimus ſuprà n. qui addunt, eam poſtea retractaſſe 1. part. q. 41. ar. 5. Et quod res ita ſe habeat, conſtabit in medium, afferendo verba Sancti Doctoris: ſic enim ait: *Eſſentia ſecundùm quòd eſt ipſa paternitas, eſt principium huius actus, quod eſt generare, non ſicut agens, ſed ſicut quo agitur. Vnde principiũ generationis eſt eſſentiale ſub ratione relationis: Vnde eſt quaſi medium inter eſſentiale & notionale: ex parte enim illa, qua potentia, quæ eſt media inter eſſentiam & operationem, radicatur in eſſentia, eſt abſolutum; ex parte autem illa, qua coniungitur operationi, eſt relativum.* Ergo ſecundùm D. Thomam genetatio paſsiva Filij oritur tanquam à principio *quo*, & virtute agendi proxima, à relatione propria Patris: potentia enim generandi, quatenus coniungitur operationi, eſt quid relativum: nec eſſentia dicitur ſecundùm Sanctum Doctorem influere per modum virtutis in operationem, niſi quatenus imbibitur in relatione, nam iuxta S. Thomam relatio ſecundùm eſſe *in*, & quatenus radicatur in eſſentia, illam includit, nec videtur poſſe ab illa perfectè præcindi.

25 Quod confirmatur ex reſponſione ad 3. vbi hæc habet: *Relatio non diſtinguitur ſecundùm id quod eſt, ſed ſecundùm hoc tantùm comparatur ad eſſentiam, cum qua eſt idem re; ſed ſecundùm quod ad alterum eſt, & ſic reſpicit perſonam, & diſtinguit, & ideo in Patre eſt principium operationis ſecundùm proprietatem Patris, & in Filio ſecundùm proprietatem Filij.* Ergo iuxta S. Thomam relatio eſt principiũ *quo*, & potentia agendi, ſecundùm quod ad alterum eſt, & diſtinguitur realiter à termino producto: & eſſentia ſolùm dicitur principiũ *quo*, quatenùs in illa radicatur proprietas relativa, quæ eſt virtus proxima, non quidem denominans eſſentiam agentem & producentem, ſed denominans perſonam Patris: eſſentia enim non dicitur principium remotum, quod accedẽte virtute reddatur proximè potens; ſed dicitur principium remotum, ſeu radix, quia eſt prima ratio cur exiſtat proprietas relativa, quæ eſt virtus generandi, & ſimul conſtituit perſonam, quæ generat. Idque patet ex ijs, quæ ſubiungit S. Doctor, inquiens; *Et hoc voluerunt quidam dicere, dicentes potentiam generandi abſolutum, ſi conſideretur potentia remota, vel indiſpoſita; quã vis impropriè locuti ſint, quia proprietas nõ diſponit eſſentiam, ſed ſuppoſitum.* Quapropter ideo iuxta S. Thomam eſſentia non dicitur potentia remota, ſeu indiſpoſita, quia relatio non diſponit eſſentiam, ſed ſuppoſitum; id eſt, quia nõ denominat potentẽ generare eſſentiam, ſed duntaxat denominat ſuppoſitum Patris potens generare.

26 Idque ipſum S. Doctor videtur ſatis perſpicuè docuiſſe opuſculo 72. *in quo concordat ſeipſum in paſsibus apparenter contrarijs*: nam rem hanc explicans §. *Ad horum igitur evidentiam*, poſt aliqua ſic concludit: *Vnde eſſentia eſt quaſi principiũ primum, paternitas vero proximum, ſicut humanitas. Apud nos enim humanitas & potentia generatiua ſemper communicatur; ſed potentia generatiua non eſt ſemper: & ideo potentia ex æquo ſignificat eſſentiam & relationem, imò principaliter eſſentiam, quia eſſentia communicatur, & hoc pertinet ad naturam principij generationis.* Sentit ergo S. Thomas, paternitatem eſſe principium proximum *quo generationis*, per modũ virtutis producendi; eſſentiam verò eſſe principium *quo* primum, quia eſt prima ratio exigens communicari termino producto mediãte illa virtute proxima, non qua ipſa eſſentia denominetur potens generare, ſed qua denominetur perſona: generatio enim tendit ad communicandam eſſentiam principij generantis, vel illam extendendo & multiplicãdo, vt contingit in creatis, vbi eſſentia Filij realiter diſtinguitur ab eſſentia Patris, vel extendendo & multiplicando perſonas; vt contingit in Deo, in quo per generationem communicatur eadem numero eſſentia & natura, & ſic ſolùm producitur perſona accipiens naturam; & propterea natura in Deo nequit eſſe principium *quo* proximum productivum; ſed principium purè communicativum ſui per virtutem productivam ſolius perſonæ, & non eſſentiæ, & quæ perſonam denominat producentem, & non eſſentiam perſonæ.

27 Idque ipſum videtur docuiſſe 1. p. q. 36. ar. 4. in corpore, & ad 2. vbi expreſsè docet, ideo Patrem & Filium eſſe *vnum principium Spiritus Sancti*, quia nomine *principij* ſignificatur proprietas relativa cõmunis Patri & Filio, nempe ſpiratio activa.

Ergo

Ergo ſecundùm D. Thomam ſpiratio activa eſt principium *quo* Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum. Ergo paternitas eſt principium quo Pater producit Filium; ita enim comparatur ſpiratio activa ad perſonas ſpirãtes, ſicut generatio activa ad perſonam generantem: ergo ſi ſpiratio activa eſt ſimul virtus ſpirandi, & Pater & Filius per ſpirationem activam non ſolùm denominantur actu ſpirãtes, ſed potentes proximè ſpirare; & Pater & Filius non ſolùm ſunt vna actio ſpirandi, ſed vnum principium ſpirãdi; ita Pater, quatenus Pater & ſecundùm proprietatem perſonalem, non ſolùm eſt actualis generatio activa, ſed virtus generandi. Quod id ibi doceat S. Thomas, conſtat: nam in corpore articuli ait: *Sicut Pater & Filius ſunt vnus Deus, propter vnitatem formæ ſignificatæ per hoc nomen DEVS: ita ſunt vnum principiũ Spiritus Sancti propter vnitatem proprietatis ſignificatæ per hoc nomẽ PRINCIPIVM.* Et ad ſecundum: *Cùm dicitur Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti, ſignificatur vna proprietas, quæ eſt forma ſignificata per nomen.* Idem docet opuſc. 72. §. *Ad horum igitur evidentiam*, vbi ſic habet: *Quod Pater & Filius dicantur vnũ principium, non eſt ex eo quòd conveniant in aliquo, quod perſonas eorum conſtituat, ſed quia conveniant in vna relatione reſpectu Spiritus Sancti.* Sentit ergo, relationem communem Patri & Filio eſſe principium *quo* Spiritus Sancti. Si autem ſemel hoc dicitur, non eſt ratio cur relatio propria ſolius Patris non ſit *principium*, quo Pater generat.

SECTIO TERTIA.

Secundum caput probandi potentiam generandi non conſiſtere in eſſentia, ſed vnicè in relatione, quia alioqui eſſentia verè & propriè generaret.

28 SVPPONIMVS, Vt omnino certum, eſſentiam divinam nec generare, nec generari. Nam Innocentius III. in Concilio Lateranenſi, vt habetur cap. *Damnamus* de Summa Trinitate, contra errorem Abbatis Ioachimi decernit, eſſe veram ſententiam, quam de præſenti articulo Magiſter ſcripſit lib. 1. Sentent. diſt. 5. & inter alia dicit: *Quælibet trium perſonarum eſt illa res, videlicet ſubſtantia, eſſentia, ſeu natura diuina, quæ ſola eſt vniuerſorum principium, præter quod aliud inveniri non poteſt: & illa res non eſt generans, neque genita, neque producens; ſed eſt Pater, qui generat, & Filius, qui gignitur, & Spiritus Sanctus, qui procedit: vt diſtinctiones ſint in perſonis, & vnitas in natura.* Et propè finem præcipit, tanquam hæreticum evitari, qui præſumpſerit defendere vel approbare doctrinam contrariam Abbatis Ioachimi.

29 P. Ruiz diſp. 80. ſect. 3. nu. 4. teſtatur, ex antiquis Patribus reperiri neminem, qui præſens dogma tradiderit apertè: additque Theologos Scholaſticos cœpiſſe illud aſſererè circa annum Domini 1140. quando floruerunt Richardus Victorinus, & Magiſter Sententiarum, qui exactè hoc explicuit, *eumque omnes Scholaſtici ſequuntur nemine contradicente.*

Hanc doctrinam egregiè explicuit Ioannes Theologus in Concilio Florentino Seſſ. 18. §. *Dixi equidem*, & Seſſ. 19. §. *Iacob in hoc mundo*, vbi hæc habet: *Superius diximus, diuinam ſubſtantiam non generare, neque ſpirare: quando quidem eiuſmodi generatio atque ſpiratio ad perſonas ſolummodo. Vnde ſequitur, vt Patris perſona, nõ autem ſubſtantia, generationis ſpirationiſque cauſa ſit. Porrò autem quoniam ipſa Patris perſona in generando Filio ſubſtantiam ei communicat, idcircò iuxta Doctores Filius ex Patris, Spiritus autem ex Patris, Filiique ſubſtantia dicitur eſſe.*

30 Rationem huius dogmatis Magiſter, & S. Thomas ac cæteri Scholaſtici deſumunt ex illo principio lumine naturę noto, quo Patres Eccleſiæ vtuntur contra Sabellianos alioſque hæreticos apud Ruiz diſput. 19. ſect. 4. ad probandam realem diſtinctionem inter divinas perſonas, videlicet nihil poſſe producere ſeipſum, ſed quidquid producitur, ab alio ente realiter diſtincto debere produci. Vnde per evidentem conſequentiam deducitur, eſſe ſimpliciter falſas ſequentes propoſitiones: *Eſſentia generat, eſſentia ſpirat*; eſſentia generat aut producit Filium, eſſentia ſpirat aut producit Spiritum Sanctum: eſſentia generatur, ſpiratur, aut producitur, vt enim inquit Auguſtinus 1. de Trinit. apud Durandum in 1. diſt. 7. q. 2. num. 19. *Nihil eſt impoſſibilius, quàm quod aliquid producat ſeipſum.* Et vt ait Ariſtot. 1. Phyſicorũ apud eundem ibidem num. 26. *Principium & principiatum ſunt multa, & non vnum.* Hinc S. Thomas 1. p. q. 4. art. 4. ad 3. ait: *Potentia ſignificat principium: principium autem diſtinctionem importat ab eo, cuius eſt principium.* Et 2. contra gent. cap. 10. ex eo quod nihil poſſit eſſe ſui ipſius principium, deducit *tãquam quid manifeſtum*, potentiam non dici in Deo ſicut principium actionis, à qua potentia non diſtinguitur, ſed

ſicut

ſicut principium facti, ſeu termini producti per eiuſmodi actionem: & inſuper ait: *Potentiam importare reſpectum ad alterum in ratione principij, eſt enim potentia activa principium agendi in aliud*, vt docet Philoſophus 5. Metaphiſicæ: & quamvis ad intra non detur potentia agendi in aliud, vel aliud, ſed potentia agendi alium; quia Filius non eſt aliud à Patre, cùm Filius & Pater *ſint vnum*, iuxta illud: *Ego & Pater vnum ſumus*: datur tamen potentia agendi & producendi alium; nam Pater eſt alius à Filio, quem producit.

31 Hoc ſuppoſito, iam probo ſequelam in titulo ſectionis præfixam, & promiſſam: quia principium *quo producendi*, ſeu virtus atque potentia producendi, verè producit; & verè influit in terminum, & terminum verè continet: ſicut enim in Deo ideò Filius producitur, quia filiatio eſt terminus formalis productionis, à qua producta dicitur Filius productus: (cùm enim Filius ſolùm conſtituatur ex eſſentia & filiatione: & eſſentia non ſit formalitas producta, ſed purè communicata; & ſola filiatio ſit formalitas producta, ſequitur Filium dici verè productum, quia filiatio verè producitur) ſimiliter Pater dicitur verè producens, quia habet virtutem producendi verè producentem: nam termino formali *quo* verè producto debet correſpondere principium formale *quo* verè producēs: principium enim & principiatum ſunt correlativa; vnde ſicut principiatum vt *quod* dicitur principiari ratione formalitatis, quæ per modum termini formalis principiatur vt *quo*: ſimiliter principium vt *quod* dicitur principiare ratione principij formalis verè principiantis vt *quo*. Ergo ſi eſſentia divina eſſet potentia generandi, verè influeret in Filium, & verè eſſet producens. Vnde cùm aliunde ſit virtus agēdi per ſe ſubſiſtens, eſſet virtus agendi, & generandi, quæ verè ageret, & verè gigneret: virtus enim generandi, quæ non eſt accidens, ſeu entis ens, ſed eſt ſubſtantia per ſe ſubſiſtens, nequit agere purè vt *quo*, quin agat vt *quod*: ſic quia natura divina eſt per ſe ſubſiſtens, & eſt virtus intelligendi & amandi; natura divina verè intelligit & amat vt *quod*: & quia omnipotentia eſt virtus agendi ad extra; & eſt per ſe ſubſiſtens, omnipotentia verè producit vt *quod*, & propterea in creatis intellectus ſi ſit diſtinctus ab anima, non verè intelligit, ſed eſt virtus intelligendi reſpectu animæ; quia intellectus ille eſt accidens, & eſt purum inſtrumentum ſubſtantiæ ad producendum intellectionem, qua ſubſtantia animæ intelligat; & intellectus ille non eſt ſui, ſed alterius dignioris ſe, cui eius operatio principaliter tribui debet. At eſſentia divina eſt per ſe ſubſiſtens, & nequit eſſe inſtrumentum vel quaſi inſtrumentum alicuius dignioris ſe: vnde ſi eſt virtus generandi, erit virtus generans nomine ſui; cùm nequeat eſſe inſtrumentum alicuius dignioris ſe.

32 Neque ſatisfacies, ſi dixeris, eſſentiam divinam ſolùm eſſe virtutem generādi prout eſt in Patre: quia hinc ſolùm deducitur, eſſentiam divinam non generare niſi prout eſt in Patre: vnde in Patre verè generabit, & prout in Patre. Hoc autem non poteſt admitti: quia hoc ipſo verificaretur eſſentiam divinam verè generare: vt enim hoc abſolutè verificetur, ſatis eſt, quòd generet prout eſt in vna perſona: ſic eſſentia divina eſt verè cōmunicabilis ad intrà per intellectum, licèt hoc duntaxat habeat prout eſt in Patre. Neque enim vt aliquod prædicatum verè dicatur de eſſentia, opus eſt, vt ei conveniat in omni perſona: nā de eſſentia divina propriè verificatur quòd ſit communicabilis ad intra; & tamen hoc non competit ei prout eſt in Spiritu Sancto. Ratio eſt, quia quamvis loquamur de eſſentia prout in Patre, ſignificamus eſſentiam in recto: vnde ſi eſſentia prout in Patre eſt virtus generandi, eſſentia prout in Patre generābit, quia eſt virtus generandi per ſe ſubſiſtens, & non eſt virtus purè abſtracta, ſed concreta; vt enim oſtendo to. 3. diſp. 24. ſect. 2. n. 19. in Deo datur ſubſiſtentia abſoluta; & non ſolùm datur vna numero Deitas communis tribus perſonis, ſed hic numero Deus: & Deus quatenus Deus creat ad extra, nec Trinitas perſonarum eſt per ſe requiſita ad agendum ad extra: & ſicut tres divinæ perſonæ ſunt vna numero eſſentia, ita ſunt vnus numero Deus; neque hoc nomen Deus abſolutè prolatum ſine addito reſtringente & determinante ſupponit pro perſona, ſed pro ſubſtantia communi per ſe ſubſiſtente. Quamvis autem hic numero Deus ſit ſubſtātia completa per ſe ſubſiſtens, non tamen quatenus talis, eſt ſuppoſitum & perſona: quia de conceptu perſonæ eſt, quòd ſit ſubſtantia individua, quæ de vno ſolo prædicetur; quod non convenit huic numero Deo, qui eſt ſubſtantia completa per ſe ſubſiſtens prædicabilis de pluribus realiter diſtinctis. Eſt namque perſona, *rationalis naturæ incommunicabilis ſubſiſtētia*, id eſt, *incommunicabile ſubſiſtens*. Hæc autem incommunicabilitas propria perſonæ eſt incommunicabilitas per prædicationem; quia ſuppoſitum eſt quaſi ſub omnibus poſitum; & ſolùm verificatur de individuis vltimò contrahentibus rationem communem; vt latè expono to. 3. pag. 281. num. 17. & pag. 288. à num. 40. & pag. 282. à num. 20.

SEC-

SECTIO QVARTA.

Tertium caput idem probandi; quia principium QVO eſt verè & propriè principium, ac proinde debet realiter diſtingui à termino.

33 ANTE Probationem ſuppono, Concilia & Patres Eccleſiæ apud P. Hemelmam tom. 1. tit. 3. diſp. 1. cap. 10. & apud P. Didacum Ruiz diſp. 19. de Trinit. ſect. 4. contra Sabellium, alioſque hæreticos probare diſtinctionem realem inter Patrem & Filium inter ſe, & inter vtrumque & Spiritum Sanctum, ex eo quod Pater verè & propriè à parte rei ſit principium Filij; & Pater & Filius verè & propriè ſint à parte rei principium Spiritus Sancti: vt enim inquit Cyrillus lib. 1. in Ioan. cap. 2. *Nulla ratio patitur, vt quod ab alio efluxerit, ab eo, à quo efluxerit, non diſtinguatur.* Et iterum: *Genitum à Patre Scriptura prædicat, & veritas ita ſe habet, quod neceſſariò à generante genitum reipſa diſtinguitur.* Et Clemens Alexandrinus lib. 8. Stromat. pag. vlt. *Non eſt aliquid ipſum ſui ipſius cauſa, nec aliquis Pater ſuus.* Atque Hilarius lib. de Synodis poſt canonem 8. Orientalium, *Cùm nõ poſsit, niſi alius atque alius eſſe generans, & generatus.* Et denique, vt alios omittam, Auguſtinus lib. 1. de Trinit. cap. 1. *Qui putant*, inquit, *eius potentiæ eſſe Deum, vt ſeipſum ipſe genuerit; eo plus errant, quod non ſolùm Deus ita non eſt, ſed nec ſpiritualis, nec corporalis creatura. Nulla enim res ſeipſam gignit vt ſit.* Quam Auguſtini ſententiam à Magiſtro receptam 1. ſent. diſt. 4. cap. 1. ſequuntur omnes Scholaſtici. Et hinc ego tom. 1. diſp. 2. ſect. 3. cum ſequentibus & antecedentibus latè oſtendi, repugnare in Deo principium virtuale intrinſecum: quia cùm principium virtuale intrinſecum in ratione producentis non conſtituatur per actum intellectus noſtri, ſicut vna perfectio abſoluta in ratione diſtinctæ formaliter ab alia conſtituitur per actum noſtræ rationis repræſentantis vnam, & non repræſentantis alias: omne principium, quod non fuerit merè confictum, & purè imaginarium, debet verè à parte rei, & ante omnem operationem noſtri intellectus continere terminum, illumque producere: implicat autẽ vt aliquod prædicatum divinum verè & propriè à parte rei contineat aliud, illudque producat, ſi ſint inter ſe realiter identificata: quia ſi hoc poſſet ſalvari ſine reali diſtinctione, malè Patres probaſſent diſtinctionem realem inter Patrẽ & Filium ex eo quòd Pater verè producat Filium, id eſt à parte rei, & independenter à noſtris conceptibus, illi tribuat eſſe.

34 Hoc ſuppoſito, ſic argumentor: Implicat vt eſſentia divina ſit principiũ *quod Filij*, ſicut eſt principium *quod* creatnrarum: etſi enim vnus Deus, quatenus vnus Deus, creet omnia; non tamen quatenus eſt vnus Deus generat Filium; ſed ſolùm generat Deus quatenus Pater: vt enim probat P. Ruiz diſp. 80. de Trinit. ſect. 3. num. 11. in hac propoſitione, *Deus generat Deum*, quæ vera eſt & propria, vt probat idem Ruiz diſp. 79. ſect. 1. & 2. nomen *Deus* ſupponitur pro periona, nõ pro natura, ſive pro hoc numero Deo communi tribus perſonis; perindeque eſt dicere, *Deus generat Deum*, ac dicere, *vna perſona diuina, quæ eſt Deus, generat aliã, quæ eſt idem Deus.* Ergo etiam implicat, vt eſſentia ſit principium *quo* Filij. Probo conſequẽtiam; quia principium *quo* Filij, ſeu virtus producendi, à qua Pater denominatur potens producere, eſt verè & propriè principium, verè & propriè continet terminum, verè & propriè in illum influit, verè & propriè gignit Filium vt ſit: at quia principium *quod* Filij eſt verè & propriè principium Filij, illumque continet, & generat, & à parte rei dat illi eſſe, repugnat, vt eſſentia ſit principium *quod* Filij: ergo etiam repugnabit, quòd ſit principium *quo*. Vtrobique enim militat eadem ratio: nam vt ex communi Patrum & Theologorum inquit P. Ruiz diſp. 80. ſect. 3. num. 6. eſt principium evidens, & lumine naturæ notum, *nihil poſſe* producere ſeipſum ſed quidquid producitur, ab alio ente realiter diſtincto debere produci; & hoc principio innixi Patres Eccleſię probarunt contra Sabellianos, Patrem diſtingui realiter à Filio, quia Filium à parte rei verè producit, & nullum ens poteſt ſeipſum verè producere, id eſt, rem ſecũ identificatam. Quæ probatio irrita & inefficax foret, ſi ſemel aliquid poſſet eſſe principium *quo* ſui, ſeu virtus producendi aliquam formalitatem ſecum realiter identificatam, & verè influeret in illam, eamque contineret, quia ex terminis non minùs videtur repugnare quòd aliquid ſit potentia generãdi ſeipſum, ſeu virtus ad productionem ſui ipſius, quàm quod generet & producat ſeipſum.

35 Quod autem principium *quo* ſit verè & propriè principium, & verè & propriè influat in terminum, & det illi eſſe, ipſumque contineat, probatur: nam ſuppoſitum ſeu principium *quod* denominatur potens generare à potentia generandi, & potens producere à virtute producendi; potentia autem generandi & virtus producendi ſeipſis hoc habent, & ſe totis ſunt potentia generandi, & vir-

virtus producendi: ergo *per prius & verius eſt principium illud, quo producens producit*, & quo denominatur potens producere, quã ſuppoſitũ producens & potens producere: *quia propter quod vnumquodque tale & illud magis.* Atqui producens dicitur principium producti ratione formæ ſeu virtutis, per quam ipſum producit, & non è contrà: ergo forma illa ſeu virtus per prius & verius influit in terminum, quàm ipſum ſuppoſitum, quod ab illa virtute denominatur potens agere: vt rectè argumentatur Durandus. Sanè qualitas abſtracta à ſuppoſito agit, vt cernitur in ſpeciebus Euchariſticis: ſuppoſitum verò abſtractum à qualitate & virtute agendi, non ageret: nam color, odor, & ſapor panis conſervati extra omne ſuppoſitum, immutant ſenſus ſibi proportionatos ſubſtantia verò panis, ſi conſervaretur denudata ab his qualitatibus, quæ ſunt ipſi virtus agendi, & immutandi ſenſus, non ageret, neque immutaret ſenſus. Aqua calida cauſat calorem, & in illum influit; & quia tota virtus calefaciendi eſt calor, per prius & verius influit calor quàm aqua; imò hæc purè denominativè calefacit, neque aliter calefactio oritur ab aqua, niſi quatenus oritur à calore recepto in aqua. Et quia ignis medio calore tanquam virtute calefaciendi, calefacit paſſum ſibi applicatum, calor ignis verè influit in calorem, qui in paſſum introducitur, & verè calefacit, licèt calefaciat per modum virtutis, & tanquam principium *quo*: vnde eſſe principium per modum virtutis, & tanquam principium *quo*, non eſt additum diminuens rationem principij, ſed retinens rationem principij verè & propriè. Ergo ſi Pater media ſua eſſentia tanquam virtute generandi, generat Filium, eſſentia ipſa verè influit in Filium, & potiori titulo quàm Pater; nam influit ſe tota: Pater autem iuxta oppoſitam ſententiam non influit ſe toto; quia non influit media paternitate vt virtute adhuc partiali agendi, ſed media eſſentia tanquam tota ratione agendi & producendi Filium; vnde quamvis Pater in illa ſententia non agat vt *quod* purè denominativè; ſiquidem non agit mediante virtute agendi ſibi ſupperaddita, & à ſe adæquatè diſtincta, ſicut à qua calefacit purè denominativè à calore immediatè calefaciente; & ſicut aer illuminat media luce ſibi extrinſecus adveniente: ſed in illa ſententia agat ab intrinſeco per ſuam eſſentiam tanquam per virtutem adæquatam agendi: tamen non minùs propriè agit eſſentia, quàm Pater, quia implicat Patrem agere ratione eſſentiæ vt virtutis, & eſſentiam non agere. Sicut implicat tres perſonæ media ſua eſſentia vt omnipotente, ſeu mediâ omnipotentia ſibi eſſentiali agere ad extra, quin eſſentia ipſa ſeu omnipotentia, & Deus, quatenus Deus, agat ad extra.

Vnde ſic argumentor: Pater non minùs propriè generat Filium, ipſumque non minùs propriè producit; quàm Pater, Filius, & Spiritus Sanctus producant mundum: ſed quia Pater & Filius & Spiritus Sanctus producunt mundum media eſſentia atque omnipotentia tanquam virtute agendi; eſſentia & omnipotentia verè producit mundum, & Deus quatenus Deus creat. Ergo ſi Pater generat atque producit Filium media eſſentia atque intellectu, vt virtute agendi; eſſentia atque intellectus verè generabunt atque producent Filium; & Deus quatenus Deus generabit Filium, & non ſolùm quatenus Pater.

36 Dices, eſſentiam non eſſe capacem, vt denominetur generans, & verè producens Filium, quia eſt indiſtincta realiter à Filio: eſſe autem capacem, vt denominetur creans mundum, quia diſtinguitur ab ipſo. Sed contrà primò, quia ſi eſſentia non obſtante identitate reali cum Filio, eſt capax vt ſit tota virtus, qua Pater denominatur potens generare, & producere Filium; non obſtante illa identitate, erit capax vt denominetur producens: ac proinde non rectè Patres ex conceptu producentis & producti probarunt diſtinctionem realem inter Patrem & Filium. Contrà ſecundò, quia eſſentia & omnipotentia Dei non ideo eſt capax denominari producens & creans mundum, quia diſtinguitur ab illo: ſed potius ideo diſtinguitur à mundo, quia producit mundum, & ideo diſtinguitur non ſolùm perſonaliter, ſed etiam eſſentialiter ab Angelo, quia non ſolùm producit perſonam Angeli, ſed eius eſſentiam atque naturam. Pater autem ideo diſtinguitur perſonaliter à Filio, & non diſtinguitur eſſentialiter, quia licèt producat perſonalitatem Filij, ſeu filiationem, & ſic ratione filiationis productæ dicatur producere Filium; non producit tamen eſſentiam Filij. Hinc autem deducitur, virtutem producendi Filium non eſſe eſſentiam, ſed perſonalitatem Patris; quia ſola perſonalitas Patris eſt capax ſubeundi denominationem producentis perſonalitatem Filij tanquam principium formale *quo*; ſicut ſola perſonalitas Filij eſt capax ſubeundi denominationem termini formalis producti vt *quo*.

37 Dices ex Faſolo quæſtione 41. articulo 5. numero 20. principium *quo* agens agit, ex terminis ſuis non agere, ſed eſſe rationem formalem, quo aliud, nempe agens agit: nam ad producendum non ſolùm eſt

necessaria virtus productiva, seu forma, quam generans intendit communicare generando, & dicitur principium formale *quo*: *Sed etiã prærequiritur, vt talis virtus sit existens & in supposito, & distincta: quæ licèt non sint ipsæ rationes formales producendi, sunt tamen conditiones, vt ipsa potentia, seu vis productiua prodire possit in actum secundum. Vt saluetur igitur distinctio quæ requiritur inter producens & productum, satis est, vt hoc totale principium, quod producit, distinguatur à termino producendo; & non est necessarium, vt principium formale, quo producit, sit distinctum ab illo termino.* Hæc sunt verba Fasoli.

38 Sed contrà; quia implicat, agens mediante aliquo prædicato tanquam virtute verè agendi, verè agere, quin terminus productus verè egrediatur & fluat ab illa virtute: nam omnis terminus verè productus oriri debet à virtute productiva ipsius. Et quamvis quando virtus agendi est accidens substantiæ, destinatum vt illi deserviat tanquam instrumentum medio quo agat, actio tribuatur præcipuè substantiæ; tamen verè egreditur ab instrumento, & non minùs postulat distingui ab instrumento, quàm ab agente principali, cui tribuitur actio instrumenti. Quare principium *quo* agens agit, ex terminis suis verè influit, & causat, vel principiat terminum; licèt ex terminis suis præscindat ab eo quod agat nomine proprio, vel nomine alterius dignioris se, & tanquam instrumentum illius. Quando autem principium *quo* agens agit, est per se subsistens, & non minus principale, quàm ipsum agens; qualis est essentia divina respectu Patris, tunc principium *quo* necessariò est simul principium *quod*: vt essentia divina sub ratione omnipotentiæ est principium *quo* Trinitatis personarum ad extra agit, & simul agit vt *quod*: Deus enim quatenus vnus, creat. Vnde si natura divina seu Deitas esset principium *quo* Pater generat, Deitas, quatenus Deus generaret; Deitas enim & Deus, quatenus est quid absolutum, non differunt nisi ex modo significandi, sicut ens & entitas; nec vlla formalitas obiectiva significatur per hoc nomen *Deus*, quæ non significetur per hoc nomen *Deitas*.

39 Præterea impugnatur Fasoli solutio: quia in divinis omnis distinctio fundatur in productione; nam iuxta commune axioma Theologorum desumptum ex Anselmo, & ex Concilio Florentino Sess. 18. post medium, *In diuinis omnia sunt vnum, vbi non obviat relationis oppositio.* Vnde Ioannes Theologus ibi ait: *Diuinã substantiam etiam ex sententia Græcorum Patrum solam relationem producentis & producti distinguere in diuinis.* Vbi autem distinctio fundatur in productione, illud debet esse ratio formalis producendi, quod est ratio formalis distinguendi; at ratio formalis distinguendi Patrem à Filio est paternitas, & nõ essentia: ergo sola paternitas, & non essentia, est ratio formalis producendi, seu principium formale, quo Pater producit Filium: repugnantque videtur, vt conditio necessaria ad producendum debeat esse distincta realiter à termino producto, & non debeat esse distincta ipsa ratio formalis producendi seu virtus productiva, ratione cuius Pater continet realiter Filium, & est potens illum producere.

Præterea Fasolum impugno, assumendo eius verba: Per te ad producendum, requiriritur *vt virtus producendi sit existens, & in supposito, & distincta.* Ergo virtus producendi non est essentia quatenus intellectus existens in Patre; *sed essentia secũdum quod est ipsa paternitas*; vt loquitur D. Thomas in 1. dist. 7. quæst. 1. à num. 2. nam essentia existens in Patre non est distincta à Filio, & per te virtus producendi nequit exercere munus principij *quo*, nisi sit *in supposito, & distincta.* Ergo essentia existens in Patre non est virtus producendi Filium, quia vt sic existens non est distincta à Filio: nam dum reduplicatur essentia in recto, & solùm de obliquo importatur paternitas, non explicatur distinctio: neque de essentia existente in Patre, etiam prout existente in Patre, verificatur distingui à Filio, distinctione cadente supra essentiam: sed solùm verificatur de paternitate, & Patre ratione paternitatis importatæ in recto: & de essentia non potest verificari nisi quatenus est paternitas; quod perinde est ac verificari de aliquo realiter identificato cum essentia. Præterea si essentia non potest exercere munus principij *quo*, nisi vt distincta à Filio; sequitur solam paternitatem exercere munus principij *quo*, quia sola paternitas, in recto potest esse ratio distinguendi. Vnde si essentia vt existens in Patre reduplicat paternitatem in recto, & propterea de essentia vt existente in Patre, verificatur, quod sit principium *quo* producendi Filium; sequitur paternitatem esse in recto principium *quo*, contra id, quod docet Fasolus: dicendum ergo est, principium *quo* seu virtutem producendi terminum non minus debere distingui à termino, quàm principiũ *quod*, siquidem propterea principium *quo* debet distingui: quia ratione principij *quo* continet terminum, illumque producit.

Sed

40 Sed reſpondet Faſolus, quamvis in creatis requiratur diſtinctio realis inter principium *quo*, & terminum, ſiquidem non tantùm Petrus pater diſtinguitur à Paulo filio, ſed ipſa humanitas Petri, qua Petrus generat, eſt diſtincta à Paulo genito, eiuſque humanitate: id tamen non provenire ex conceptu cõmuni *principij quo*; ſed ex imperfectione & limitatione *principij quo* creati, propter quã non poteſt habere identitatem cum pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis, producente & producto. In Deo autem aliter ſerem habere, quia eſſentia propter ſuam infinitatem poſtulat eſſe in perſona producente, & in perſona producta; & cùm Pater producens aſſimilet ſibi in eſſentia Filium productũ; eſſentia debet eſſe principium *quo*: *Omne enim producens aliquid, per ſuam actionem producit ſibi ſimile, quantum ad formam, qua agit, ſicut homo genitus eſt ſimilis generanti in natura humana, cuius virtute Pater poteſt generare hominem.*

41 Sed contrà: quia ſicut principium *quod* ex terminis debet diſtingui à termino producto, atque adeo etiam in Deo hoc eſt verum: ita principiũ *quo*, per modum virtutis productivæ, ſeu virtus & ratio producẽdi, à qua principium *quod* redditur potens producere, debet diſtingui: quia tota vis producendi conſiſtit in principio *quo*; vnde iſtud debet ratione ſui, & ſecundùm ſe continere terminum, & eſſe fœcundum ad dandum illi eſſe per productionem illius formalitatis, quã terminus productus importat in recto, & ratione cuius dicitur ſimpliciter productus. Vnde quod virtus proxima generandi, à qua generans denominatur potens generare, nequeat identificari cum termino producto, non provenit ex limitatione talis virtutis, ſed provenit ex conceptu abſtracto virtutis productivæ, quæ ex terminis ſuis debet habere oppoſitionem relativam cum termino ab ipſa emanante, non minus quàm ipſum principium *quod* operans. Vnde de conceptu generantis vt ſic non eſt aſſimilare ſibi genitum in forma, quæ eſt virtus proxima, ſeu in potentia proxima generandi, ſed in natura, quæ eſt prima quaſi radix fundans potentiam generandi: quare, vt inquit P. Valentia q. 15. punct. 2. ad 3. *Non eſt neceſſe, vt in omni eo, quod eſt de ratione completa potentiæ generandi, producens aſſimilet ſibi productum, ſed ſatis eſt, vt illud ſibi aſſimilet in ſua eſſentia, atque adeo in principio primo, & quaſi radicali generationis. Nam mas cùm actiuè generat fœminam, non eam ſibi aſſimilat in potentia generandi actiuè, ſi vera ſit ſententia multorum, qui affirmant, fœminam non habere potentiam actiuam generandi.*

42 Eſt quidem de ratione completa agentis proximè potentis generare, quòd includat naturam, in qua intendit aſſimilare ſibi genitum, & inſuper virtutem proximam producendi genitum, cui communicet illam naturam. Vbi natura eſt finita & limitata, nõ poteſt generans communicare eandem numero, quam habet, ſed eandem ſpeciei vnde virtus generandi reſpicit pro termino formalĩ producto ipſam naturam geniti, quam perſona creata importat in recto: etenim hic homo nihil aliud eſt, quàm hæc natura humana per ſe exiſtens, id eſt non exiſtens in alia ſubſtantia digniori ſe, cui tribuantur ipſius operationes, vt latè explico tom. 3. diſp. 24. ſect. 5. ac proinde in creatis terminus formalis communicatus, & terminus formalis productus coincidunt. Vbi verò natura eſt infinita & illimitata, eadem numero, quæ eſt in generante, debet communicari genito; ac proinde illa non poteſt eſſe terminus formalis productus; ſed terminus formalis productus debet eſſe virtualiter intrinſecè diſtinctus à natura, & realiter diſtinctus à perſonalitate producentis. Vnde ex parte generantis præſupponi debet natura, quæ exigit cõmunicari Filio, & in qua Filius debet aſſimilari Patri, vel potiùs eſſe vnum cum Patre; & inſuper virtus producẽdi filiationem, cui communicetur natura; quæ virtus debet ex parte principij diſtingui virtualiter à natura, ſicut terminus formalis productus diſtinguitur virtualiter à natura, quæ ipſi communicatur.

43 Hinc quia Pater Æternus nequit Filio communicare naturam, producendo ipſam naturam, ſolùm poteſt communicare naturam, producendo filiationem, ſeu perſonalitatem Filij, quam perſonalitatem perſona divina importat in recto. Et ideo in Deo dantur tres perſonæ, quia dantur tres perſonalitates, quæ ſunt per ſe ſubſiſtentes, & quas perſonæ divinæ propterea important in recto, & naturam in obliquo, & idcircò denominatio generantis cadit in recto ſupra paternitatem; & denominatio geniti cadit in recto ſupra filiationem. At in creatis denominatio generãtis cadit in recto ſupra naturam, quæ eſt ſubſtantia completa per ſe exiſtens, & incommunicabilis per prædicationem pluribus realiter diſtinctis: hæc enim natura humana, ſeu hæc numero humanitas per ſe exiſtens eſt homo, & nequit identificari realiter cum pluribus perſonis realiter inter ſe diſtinctis: vnde licèt eadem humanitas haberet triplicẽ ſubſiſtentiam creatam, ſeu triplicem modum perfeiratis, nõ eſſet niſi vnus homo; quia tunc non daretur niſi vnica ſubſtantia completa per ſe exiſtens

triplici modo perfectatis: ſiquidem modus ille redderet naturam per ſe exiſtentem, & faceret vt natura humana eſſet homo & perſona, ipſe tamen modus non per ſe exiſteret, nec eſſet homo aut perſona; quod latè oſtendo tomo 3. diſputatione 23. ſectione 1. & diſputatione 24. ſectione 5. & diſputatione 28. At in Deo perſonalitas non facit vt natura diuina ſit perſona; ſed ipſa perſonalitas eſt perſona ſecundùm rectum perſonæ; quia eſt ſubſtãtia individua, quæ de vno ſolo prædicatur, atque adeo habet incommunicabilitatem propriam perſonæ: non facit, inquam, vt natura ſit perſona formaliter; quia non facit vt natura ſit ſubſtantia completa per ſe exiſtens; hoc enim habet natura diuina ratione ſui vt oſtẽdo tomo 3. diſputatione 24. ſectione 2. nec facit, vt ſit incommunicabilis, id eſt, quod de vno ſolo prædicetur, ſed potiùs paternitas v.g. facit vt natura diuina ſit communicabilis: vnde paternitas reddit Patrem incõmunicabilem; non autem naturam diuinam.

44 Ex quibus patet, quo pacto natura diuina ſit communicativa ſui; eſt enim communicativa ſui, non quidem immediatè per modum principij *quo*, ſeu virtutis productiuæ termini, cui ipſa eſt communicanda; ſed mediatè per modum exigentis virtutem, media qua communicetur, & exigentis ſuppoſitum, quod ipſam communicet: non eſt autem principium reale *quo* immediatum, nec mediatum, quia nec eſt virtus immediatè productiva Filij; ſiquidem hoc munus competit paternitati: nec productiva mediatè: quia licèt ipſa eſſentialiter poſtulet, & ſecum neceſſariò afferat paternitatem, media qua communicatur: non tamen eſt principiũ *quo* realiter productivum paternitatis; quia paternitas eſt omnino improducta non minus quàm ipſa eſſentia. Vnde eſſentia eſt quaſi principium purè communicativum, minimè verò productivum: Pater verò eſt principium *quod* productivum Filij & communicativum eſſentiæ: paternitas verò eſt principium *quo* productivum Filij, quatenus producit filiationem; & communicativum eſſentiæ, quatenus filiatio realiter producta eſt acceptio eſſentiæ, ſicut paternitas eſt datio & communicatio.

SECTIO QVINTA.

Ex eo quod eſſentia diuina ſit forma, à qua Pater redditur ſimilis & æqualis Filio, nõ benè arguitur, etiam eſſe formam, a qua Pater redditur potens generare Filium.

45 SVPPONENDVM Eſt tãquam omnino certum, perſonas diuinas eſſe inter ſe æquales; vt ex Euangelio, ex ſimbolo Athanaſij, & ex Concilijs probat Faſolus q. 42. ar. 1. Idque evincit ratio D. Thomæ in corpore illius articuli: *Nam ſecũdùm Philoſophum æquale dicitur, quaſi per negationem minoris & maioris: non autẽ poſſumus in diuinis ponere aliquid maius aut minus: quia inæqualium non poteſt eſſe vna quantitas numero. Quantitas autem in diuinis nõ eſt aliud quam eius eſſentia*: ſiquidẽ in Deo non datur quantitas molis, ſed ſola quantitas perfectionis; quantitas autem perfectionis divinarũ perſonarũ eſt eſſentia. *Vnde relinquitur* (infert S. Thomas) *quod ſi eſſet aliqua inæqualitas in diuinis perſonis, quod non eſſet in eis vna eſſentia, & ſic nõ eſſent tres perſonæ vnus Deus.* Præterea id cõvincitur ex ratione D. Auguſt. 6. de Trinit. cap. 8. ſiquidẽ *in ijs quæ mole magna ſunt, hoc eſt maius eſſe, quod melius eſſe.* Cùm ergo Pater non ſit melior Filio; quandoquidem Filius veraciter dixit, *Ego & Pater vnum ſumus*; conſequens neceſſariò eſt, quod non ſit maior, ſed omnino æqualis.

46 Supponendum eſt etiã, eadem certitudine, qua credimus, divinas perſonas eſſe inter ſe æquales, credendum quoque eſſe, quod ſint inter ſe ſimiles. Id probat Faſolus vbi nuper n. 3. ſiquidem eſſentia divina, in qua tres divinæ perſonæ vnum ſunt, concipitur à nobis vt quantitas virtualis, ſub qua ratione perſonas denominat æquales, & vt forma quædã quaſi qualificans perſonas, ſub qua alia ratione eas denominat ſimiles: nam vt docet Philoſophus 5. Metaph. text. 20. *Eadem ſunt, quorum ſubſtantia vna; ſimilia verò quorũ qualitas vna: æqualia autem, quorum quãtitas vna.* Ergo ſicut certum eſt, divinas perſonas habere perfectiſsimam vnitatem in vna numero ſubſtantia, & natura; ita pariter habere inter ſe perfectiſsimam identitatẽ, æqualitatem, ſimilitudinem. Vnde Chriſoſtomus hom. 2. in caput 1. epiſt. ad Hebræos, inquit: *Forma declarat eſſentiam ſimul & ſimilitudinem, quæ eſt ſecundùm eſſentiã*; & ideo vt concludit D. Thomas eo ar. 1. ad 2. *non ſolùm dicimus, Filiũ eſſe ſimilem Patri, vt excludatur error Eunomij, ſed etiam dicimus eſſe æqualẽ, vt excludatur error Arrij.* Plus enim dicit æqualitas quàm ſimilitudo: nã

vt

vt ibidem inquit S.Doctor, *Æqualitas ſecundùm quantitatem virtualem includit ſimilitudinem, & aliquid plus, quia excludit exceſſum. Quæcumque enim communicant in vna forma, poſſunt dici ſimilia, etiamſi inæqualiter eam formam participent, ſed non poſſunt dici æqualia, ſi vnum altero perfectius formam illam participet.* Vnde tunc ſolùm, quæ ſunt ſimilia ſecundùm perfectionem, ſunt æqualia, quando ſimilitudo eſt omnino perfecta. Et ideo *quia nõ ſolùm vna eſt natura Patris & Filij, ſed etiam æquè perfectè eſt in vtroque, ideo non ſolùm dicimus Filium eſſe ſimilem Patri, ſed etiam dicimus æqualem.*

47 His ſuppoſitis, poſſunt adverſarij ſic contra noſtram ſententiam, & rationem inſurgere: poteſt aliquid eſſe forma aſſimilandi, ſeu eſſe ratio ſimilitudinis, quin ſit ſimile: ergo pariter poteſt aliquid eſſe forma, ſeu ratio agendi, & principiandi, quin agat aut principiet. Ergo poterit eſſentia divina eſſe forma agendi ad intra, ſeu potentia producendi, vt principium *quo*, quin producat, & agat, atque principiet. Antecedens conſtat: nam eſſentia eſt forma & ratio aſſimilandi Patrem cum Filio, & forma reddens Patrem æqualem Filio; & tamen eſſentia non eſt ſimilis Filio, nec æqualis; nam eiuſdem ad ſeipſũ nequit dari ſimilitudo, aut æqualitas. Vt enim inquit S.Doct. eo ar. 1. ad 4. *Æqualitas vtrũque importat, ſcilicèt diſtinctionẽ perſonarũ (quia nihil ſibi ipſi dicitur æquale) & vnitatem eſſentiæ; quia ex hoc perſonæ ſunt ſibi invicem æquales, quod ſunt vnius magnitudinis & eſſentiæ; manifeſtum eſt autem, quod idem ad ſeipſum non referatur aliqua relatione reali. Et ideo æqualitas & ſimilitudo in diuinis perſonis, non eſt aliqua relatio realis diſtincta à relationibus perſonalibus, ſed in ſuo conceptu includit & relationes diſtinguentes perſonas & eſſentiæ vnitatem.*

48 Iam verò conſequentia probatur: quia ſi ſemel poteſt Pater reddi ſimilis Filio per formam, quæ non ſit ſimilis Filio, non eſt ratio, cur Pater non poſsit reddi potens producere Filium per formam, quæ non ſit potens producere Filium. Ratio namque videtur eſſe par vtrobique: nã ideo ſimilitudo, ſeu ratio & forma aſſimilandi non debet eſſe ſimilis, quia non eſt ſimilitudo ſui, ſed ſubiecti vel ſuppoſiti, quod afficit, & denominat ſimile: at pariter ratio ſeu forma & virtus agẽdi nõ debet eſſe ſui, ſed ſuppoſiti, quod afficit, & denominat potens agere: ergo propter eãdem rationem non debet eſſe potens agere, ſed ſatis eſt, quòd ex ſuo conceptu ſit virtus, à qua ſolum ſuppoſitum denominetur potens agere.

47 Reſpondeo tamen ad argumẽtum, conceſſo antecedenti, negando conſequentiã: eſt enim magna diſparitas inter formam aſſimilandi, & formam agendi: forma namque aſſimilãdi, quatenus talis, nõ cauſat diſtinctionẽ inter ſuppoſita ſimilia; ſed ſuppoſita diſtinctione eſt ratio formalis cur ſint ſimilia; & cũ duo ſuppoſita eſſe ſimilia in aliquo prædicato, nihil aliud ſit, quàm in illo convenire; & cum hæc convenientia non impediatur, ſed potius augeatur per hoc quod eadem numero forma ſit in vtroque; hinc eſt, quod forma aſſimilãdi ſuppoſita diſtincta non debeat eſſe ſimilis; quia cũ nihil poſsit eſſe ſimile ſibi ipſi, ſanè ſi forma vnius ſuppoſiti eſſet ſimilis formæ ſuppoſiti alterius, forma vnius ſupp. eſſet diſtincta realiter à forma alterius: quod tamẽ nõ requiritur vt vnũſuppoſitũ ſit ſimile alteri in forma aliqua; quia ad hoc vt in forma conveniant, non requiritur diſtinctio formarum, ſed potius requiritur vnitas in forma, quæ vnitas quo maior eſt, evadunt ſuppoſita illa magis ſimilia; maior autem eſt vnitas numerica, quàm ſpecifica. Vnde ſi eadem numero albedo ponatur in duplici pariete, parietes illi erunt ſimiles omninò in albedine, non minùs propriè, ſed potius magis ſtrictè, quàm ſi ſolùm convenirent ſpecifice in albedine. At verò forma agendi, quatenus talis, non ſupponit diſtinctionem ſuppoſitorum, ſed facit; & licet ad ſuppoſitum illud in quo exiſtit, comparetur ſolùm in genere cauſæ formalis; tamen ad ſuppoſitum, quod producitur, comparatur in genere cauſæ efficientis; ac proinde illud verè continet per modum principij, & ad inſtar cauſæ efficientis: cauſa autem efficiens, & virtus illa, ratione cuius verè cauſat, debet verè & propriè continere terminum productum, & in illum verè & propriè influere: ac proinde ab illo realiter diſtingui; quia implicat vt aliquid producat ſeipſum, vel influat in ſeipſum, vel ſit virtus producendi ſe: virtus namque & ratio cauſandi verè cauſati ſic habitus ſupernaturalis, quia eſt ratio agendi actus ſupernaturales, vel totalis, vt falsò docent moderni Thomiſtæ, vel partialis, vt verè docet Schola Societatis, verè cauſat actus illos: ſic calor ignis, qui in ſententia Thomiſtarum eſt virtus immediata generãdi ignem, verè illum cauſat: & in omnium ſententia verè cauſat calorem, quando ignis calefacit: & quando aqua calida calefacit, & aer lucidus illuminat, certum eſt calorem aquæ calefacere, & lucem aeris illuminare. Ex eo ergo, quod ratio aſſimilandi ex terminis ſuis non debeat eſſe ſimilis, perperam infertur, rationem agẽdi & producendi, non debere agere & producere.

48 Et quamvis quando virtus agendi eſt accidens, quod ex conceptu ſuo eſt entis ens, virtus agendi non ſit ſui, ſed alterius, nempe ſubſtantiæ, cui deſervit, & cuius eſt inſtrumentum; tamen verè agit: ſiquidem habitus ſupernaturales verè agunt, licèt non ſint ſui, ſed ſubſtantiæ rationalis, cui deſerviunt. Vnde quod in Deo eſt virtus generandi, verè debet influere in Filium, quāvis præcipuè Pater denominetur generans. Præterquamquod cùm eſſentia divina ſit per ſe ſubſiſtens, nec poſsit deſervire perſonæ vt inſtrumentum, nec comparari ad illam tanquam minùs principale ad magis principale, eo modo quo potentia creata comparatur ad ſubſtantiam à ſe diſtinctam, cuius eſt potentia: ſanè ſi eſſentia divina eſſet virtus agendi Filium, & ratio producendi, Filium generaret, vt oſtendi ſect. 3.

49 Hinc neganda eſt illa propoſitio: *Ideo ſimilitudo, ſeu ratio aſsimilandi non debet eſſe ſimilis, quia non eſt ſimilitudo ſui, ſed alterius*: ſiquidem poteſt qualitas eſſe ſimilitudo vnius ſubſtantiæ cum alia; & nihilominus eſſe ſimilis qualitati alterius ſubſtantiæ: ſic albedo vnius ovi eſt ratio aſsimilandi illud alteri ovo, & albedo vnius eſt pariter ſimilis albedini alterius. Ratio ergo, cur ratio aſsimilandi non debeat ex conceptu ſuo eſſe ſimilis, eſt, quia ſimilitudo eſt conveniētia ſuppoſitorum diſtinctorum in forma; conveniētia autem duorum ſuppoſitorum in forma non poſtulat, vt forma vnius ſit diſtincta à forma alterius. At virtus agendi conveniens vni ſuppoſito reſpectu alterius poſtulat diſtingui realiter à ſuppoſito producto; quia ſicut nihil poteſt producere ſeipſum, ita nihil poteſt eſſe virtus ad productionem ſui ipſius.

50 Præterea cùm Pater, quatenus diſtinctus à Filio, verè ipſum producat; quatenus diſtinctus à Filio, & per formalitatem in qua diſtinguitur à Filio, debet influere in Filium. Ergo debet influere per paternitatem, & non per eſſentiam: ergo paternitas, & non eſſentia, eſt virtus agendi. Implicat enim vt Pater producat Filium per eſſentiam tanquā per virtutem adæquatā agendi; & tamen quod quatenus Pater & quatenus diſtinctus à Filio verè producat: nam vt diſtinctus à Filio reduplicat ſolam paternitatem vt rationem diſtinguendi: paternitas autem, quatenus talis & quatenus diſtincta à Filio, nequit verè agere, ſi tota ratio agendi ſit eſſentia: ſic intellectus creatus nequit verè & propriè cauſare viſionem beatificam, ſi tota ratio agendi ſit ipſum lumen gloriæ; vt contra recentes Thomiſtas probant noſtri Doctores in tract. de viſione; neque voluntas noſtra poteſt eſſe verè cauſa actus charitatis, ſi habitus charitatis ſit tota ratio agandi; vt ijdem probant in tractatu de charitate. In illa namque ſententia, cùm voluntas & intellectus ab extrinſeco recipiant totam virtutem agendi, non magis propriè poſſunt dici cauſa viſionis, & actus charitatis, quàm aqua calida dicatur cauſa calefactionis, & aer lucidus dicitur cauſa illuminationis. Quapropter cùm paternitas non ſit vllo modo principium eſſentiæ divinæ; ſed potiùs eſſentia divina quodammodo concipiatur vt radix paternitatis; ſi tota ratio agendi & producendi Filium ſit eſſentia, paternitas non erit propriè principium Filij, ſed tota ratio veri principij reſidebit penes eſſentiam, quia principium *quo* non conſtituitur in ratione principij realis per principiū *quod*, ſed è converſo principium *quod* conſtituitur in ratione veri principij per principium *quo*. Ergo principium *quo* per ſe ipſum, & non denominativè ab alio, eſt principium reale termini: ergo per ſe ipſum, & non denominativè ab alio, influit in terminum: ergo per ſe ipſum, & non denominativè ab alio, diſtinguitur à termino. Sed in Patre non eſſentia, ſed ſola paternitas diſtinguitur à Filio: ergo in Patre non eſſentia, ſed ſola paternitas eſt principiū reale *quo* Filij; & ideo Pater, quatenus Pater, & prout diſtinctus à Filio, verè influit in Filium, quia paternitas eſt ipſi ratio influendi. Sicut ideo intellectus creatus, quatenus intellectus, verè cauſat viſionem beatificam, quia non influit per lumen tanquam per totam rationem agendi, ſed per ſe ipſum immediatè influit tanquam cauſa principalis: & quamvis vt Pater verè diceretur influere in Filium, quatenus eſt diſtinctus à Filio, ſufficeret, quòd paternitas eſſet principium *quo* partiale; tamē reipſa eſt principium *quo* adæquatum per modum virtutis productivæ; quia cùm eſſentia realiter identificetur cum Filio, nequit eſſe nec principium *quo* adæquatum, nec principium *quo* inadæquatum ad productionem Filij: omne enim principium, ſive totale, ſive partiale, debet diſtingui realiter à termino producto.

SECTIO SEXTA.

Quartum caput idem probandi, quia Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum per ſpirationem actiuam tanquam per principium QVO agendi.

51 ANTE Probationem ſupponendum eſt in Deo dari quatuor relationes reales, nec plures, nec pauciores: ſcilicèt, paternitatem, filiationē, ſpiratio-

rationem activam, & ſpirationem paſsivam. Ita omnes Theologi cum D. Thoma 1. p. q. 28. art. 4. Eſtque concluſio Theologica omnino certa, dari ſpirationem activam communem Patri & Filio, diſtinctam virtualiter intrinſecè à paternitate & filiatione, & diſtinctam realiter ab ſpiratione paſsiva, ſeu à ſubſiſtentia relativa tertiæ perſonæ; vt probat P. Ruiz diſp. 16. ſect. 2. Ratio cur dentur quatuor relationes reales in Deo, nec plures nec pauciores, redditur à D. Thoma: quia cùm relatio omnis ſecundùm Philoſophum 5. Metaphiſicæ fundetur ſupra quantitatem, vel ſupra actionem & paſsionem; & in Deo nec reperiatur quantitas nec paſsio, *relinquitur, quod relatio realis in Deo eſſe non poſsit, niſi ſupra actionem fundata*; at non ſupra actiones, ſecundùm quas procedit aliquid extrinſecum à Deo: quia vt probat idem Sanctus Doctor ea q. 28. art. 1. in Deo non eſt realis relatio ad creaturas, ſed in creaturis eſt relatio realis ad Deum: quia cùm creatura procedat à Deo in diverſitate naturæ, Deus eſt extra ordinem totius creaturæ; nec enim producit creaturam ex neceſsitate naturæ, ſed per intellectum & voluntatem; nec ex indigentia, ſed ex fœcũditate, & ſumma liberalitate: vnde non habet habitudinem ad exiſtentiã creaturarum, ac proinde non dicit relationem realẽ ad illas. Reſpectus enim tunc eſt realis, *quando eſt in ipſa natura rerum, vtpote quando aliquæ res ſecũdùm ſuam naturam adinvicem ordinatæ ſunt, & invicem inclinationem habent: ſicut in corpore gravi eſt inclinatio & ordo ad locum medium*; inquit S. Thomas eo ar. 1. corp. vnde cùm Deus non ordinetur ad creaturam, non poteſt dari relatio realis Dei ad creaturam. Quare relatio creatoris, & Domini creaturarum ſunt ſolùm relationes rationis, quatenus ratio noſtra cõferens Deum cum creaturis reſpectum aliquẽ apprehendit. Ergo in Deo relationes reales non poſſunt eſſe niſi ſecundùm actiones, ſecũdùm quas eſt proceſsio intra Deum. Huiuſmodi autem proceſsiones ſunt duæ tantùm; altera ſecundùm actionem intellectus, quæ eſt proceſsio Verbi; alia ſecundùm actionem voluntatis, quæ eſt proceſsio Amoris, ſeu Spiritus Sancti. *Secundùm* quamlibet autem proceſsionem oportet duas accipere relationes oppoſitas, quarum vna ſit procedentis à principio, & alia ipſius principij. Ex quo ſequitur eſſe quatuor relationes, duas ſe tenentes ex parte principiorum, nimirum paterniratem, & ſpirationem activam; duas verò ſe tenentes ex parte terminorum productorum, videlicèt filiationem, & ſpirationem paſsivam.

52 Quamquam autem ſit Theologicè certum, dari ſpirationem activam communem Patri & Filio, diſtinctam realiter ab Spiritu Sancto; non tamen eſt de fide: ſicut eſt de fide dari tres relationes realiter diſtinctas, conſtitutivas trium perſonarum. Vnde P. Ruiz diſput. illa 16. ſect. 4. ſic concludit: *Ex toto diſcurſu præſentis, & præcedentis ſectionis colligitur, realitatem ſpirationis actiuæ certam eſſe, ita vt eam negare, temerarium ſit, & periculoſum; quoniam non ſolùm efficaciter infertur ex multis dogmatibus Theologiæ communiter receptis, & corroboratur authoritate Patrum, ſed etiam vt certa recipitur expreſsè, vel tacitè ſupponitur ab omnibus Scholaſticis.*

53 Secundò ſupponendum eſt, de fide eſſe, Patrem & Filium non eſſe duo principia Spiritus Sancti, ſed vnum principium. Ita enim definivit Concilium Generale Lugdunenſe ſub Gregorio X. cap. vnico de Summa Trinitate in 6. dicens: *Damnamus omnes, qui negare præſumpſerint, æternaliter Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere, ſiue etiam temerario auſu aſſerere, quòd Spiritus Sanctus ex Patre & Filio tanquam ex duobus principijs, & non tanquam ex vno procedat.* Prius autem dixerat, *Non duabus ſpirationibus, ſed vnica ſpiratione procedit*, ſubiungens, eam eſſe doctrinam infallibilem totius Eccleſiæ. Idem poſt annos ferè ducentos decreverunt Patres Concilij Florentini Seſſ. 25. quæ eſt vltima: & Eugenius IV. in litteris vnionis ait: *Hoc ſacro vniuerſali approbante Florentino Concilio, diffinimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtianis credatur, & ſuſcipiatur, ſicque omnes profiteantur, quia Spiritus Sanctus à Patre & Filio æternaliter eſt, & eſſentiam ſuam, ſuumque eſſe ſubſiſtens habet ex Patre ſimul & Filio, & ex vtroque æternaliter tanquam ex vno principio, & vnica ſpiratione procedit.*

54 Hinc deducitur, virtutem ſpirandi, per quam Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum, non conſiſtere in paternitate & filiatione; vt enim docet P. Suarez lib. 10. de Trinit. cap. 5. n. 5. res eſt certa, & in qua conveniunt omnes Theologi, in Patre & Filio vnam tantùm eſſe virtutem ſpirandi, eãdem numero, & vtrique realiter communem: & ratio eſt, quia ſi Pater & Filius ſimul cum diſtinctione perſonali haberent etiam virtutes ſpirandi realiter diſtinctas, nihil ſupereſſet propter quod poſſent dici vnum principium verè & in re ipſa, prout Concilia definiunt. Deinde, quia ſi virtus ſpirandi conſiſteret in paternitate & filiatione, vel quælibet ſeorſim eſſet tantùm virtus partialis, & ſic foret quælibet

libet virtus imperfecta: vel eſſet virtus totalis; & ſic neceſſariò admittendi eſſent duo ſpiratores, ſicut admittantur duæ virtutes torales ſpirandi. At ex communi ſententia Theologorum cum D. Thoma q. 36. art. 4. ad 7. in divinis non datur duplex ſpirator, ſed vnus; & Pater & Filius ſunt vnus ſpirator.

55 His ſuppoſitis, iam probatur, ſpirationem activam eſſe virtutem ſpirandi ſeu principium *quo* Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum. Et ſic argumentor: virtus ſpirandi nequit eſſe voluntas divina, quatenus eſt quid abſolutum: nec rurſus poteſt eſſe cõplexum ex paternitate & filiatione; vt modò cõſtitit: ergo debet eſſe ipſa relatio ſpiratoris activæ, quæ ſimul habeat hæc tria munera; nimirum eſſe virtutem ſpirandi per ſe ſubſiſtentem, ſecundò eſſe actualem ſpirationem, tertiò eſſe relationẽ ſpiratoris, quæ à nobis concipitur advenire pro poſteriori ad actionem ſpirandi, ſicut paternitas concipitur advenire pro poſteriori ad actionem generandi. Cætera conſtant. Antecedens quoad primam partem probatur: quia ſi divina voluntas, prout eſt quid abſolutum, eſſet virtus ſpirandi, Pater & Filius ſpirarent Spiritum Sanctum per actum amoris abſolutum, prout exiſtentem in ipſis: nam cùm Pater & Filius ſint ſuppoſita potentia operari, ſanè ſi amor abſolutus eſſet potentia ſpirandi, ſeu virtus proxima ſpirandi; ab illo amore redderentur proximè potẽtes ſpirare, & vltimò determinati ad ſpirandum; vnde Spiritus Sanctus procederet ab illis vt mutuò ſe amantibus. Nihil ergo deeſſet ad proceſsionem Spiritus Sancti: ergo ſuperflueret ſpiratio activa communis Patri & Filio, & diſtincta realiter ab Spiritu Sancto; ad nullum enim munus eſſet neceſſaria eiuſmodi relatio: non ad munus potentiæ & virtutis; ſiquidem hoc competeret voluntati ſeu amori abſoluto; non ad munus diſtinguendi Patrem & Filium ab Spiritu Sancto; nam hoc ipſo quòd ab amore tanquàm à virtute reddantur proximè potentes ſpirare; ab ipſis vt ſic proximè potentibus emanaret Spiritus Sanctus; ac proinde diſtinguerentur Pater & Filius ab Spiritu Sãcto per paternitatem & filiationem, quatenus per illas, vt principium *quod*, & per amorem vt principium *quo* ſpirarent, & producerent Spiritum Sanctum. Sicut enim Pater per intellectum conſtituitur in illa ſententia proximè potens generare, ita Pater & Filius per amorem conſtituuntur proximè potentes ſpirare. Ergo ſicut à Patre vt intelligẽte generatur Filius; à Patre & Filio vt mutuò ſe amantibus producitur Spiritus Sanctus.

56 Quapropter dicendum eſt hic ad ipſum, quod latè oſtendo tom. 3. diſp. 24. ſect. 8. cum Ochamo, Gabriele, & P. Molinã; nimirum, ſicut ex paternitate & eſſentia reſultat Pater, ita ex eſſentia & ſpiratione activa reſultare Spiratorem, qui ſit individuum quoddam per ſe ſubſiſtens commune Patri & Filio; ſicut hic numero *Deus* eſt individuum quoddam commune Patri & Filio & Spiritui Sancto, ſecundùm ſententiam Doctorum admittentium ſubſiſtentiam abſolutam in Deo, ſcilicet D. Thomæ 1. p. q. 39. ar. 6. in corpore, Scoti in 1. diſt. 4. q. 2. §. *Sed pro quo*, Caietani 3. p. q. 3. ar. 2. §. *Quæſtio*, P. Suarez lib. 4. de Trinitate cap. 14. quos ſequitur Faſolus q. 30. ar. 1. dub. 3. Et quidem de hac noſtra ſententia aſſerente, Spiratorem nõ ſupponere directè & immediatè pro ſuppoſito, ſed pro individuo quodam ſingulari communi Patri & Spiritui Sancto, dicit rectè P. Vazquez 1. p. diſp. 149. non eſſe minus probabilem quam illam, quæ dicit, dari individuum quoddam divinitatis commune tribus perſonis, nimirum hunc numero Deum: quæ ſententia, vt nuper dicebamus, eſt communis inter Thomiſtas cum D. Thoma, & Scotiſtas cum Scoto, & inter noſtros cum Suario. Vnde ſicut paternitas cõſtituit principium *quod generandi*, & ſimul eſt virtus generandi; ita ſpiratio activa cõſtituit principium *quod ſpirandi*, nempe Spiratorem, & eſt virtus ſpirandi.

57 Quod autem ſpiratio activa ſit principium *quo* ſpirandi, & ſimul conſtituat Spiratorem in recto; probatur primò authoritate D. Auguſtini, qui libro 5. de Trinitate cap. 14. ait: *Sicut Pater & Filius & Spiritus Sanctus ſunt vnum principium creaturarum; ita Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti.* Atqui Pater & Filius & Spiritus Sanctus ſunt vnum principium creaturarum, quia ſunt hic numero Deus realiter communis tribus perſonis, qui eſt principium operandi ad extra, vt docet D. Thomas 1. p. q. 39. art. 4. vbi ait, in hac propoſitione, *Deus creat*, nomen *Deus* non ſupponere immediatè pro perſonis, ſed pro eſſentia, quæ eſt per ſe ſubſiſtens, quatenus ſubſiſtere idem eſt ac per ſe exiſtere independenter ab omni alio, cui tribuantur eius operationes; ac proinde ſupponit pro eſſentia vt conſtituente concretum ſubſtantiale; nõ enim ſolùm Deitas in abſtracto eſt communis tribus perſonis, ſed hic numero Deus, ſeu *habens Deitatem*, ſeu ſubſtantia infinita completa per ſe exiſtens: ergo Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti, quatenus ſunt hic numero Spirator reſultans ex ſpiratione activa & eſſentia.

58 Probatur ſecundò authoritate D. Tho-

Thomæ adducta ſect. 2. à num. 27. ex 1. p. q. 36. ar. 4. in fine corporis, vbi ſic concludit: *Sicut Pater & Filius ſunt vnus Deus propter vnitatẽ formæ ſignificatæ per hoc nomen DEVS; ita ſunt vnum principium Spiritus Sancti propter vnitatem proprietatis ſignificatæ in hoc nomine PRINCIPIVM.* Ergo Pater & Filius conſtituuntur in ratione vnius principij Spiritus Sancti per vnitatem proprietatis. Ergo ideo ſunt vnum principium, quia ſunt vna proprietas relativa; nimirum quia identificant ſecum ſpirationem activam. Nomen enim proprietatis ſignificat relationem, vt eſt manifeſtum: nec eſt alia relatio, quæ ſit vna in Patre & Filio, niſi relatio ſpirationis activæ: vnde S. Doctor opuſc. 72. vt vidimus num. 27. dixit, Patrem & Filium eſſe vnum principium Spiritus Sancti, *non ex eo quod conveniant in aliquo, quod perſonas eorum conſtituat, ſed quia conveniunt in vna relatione reſpectu Spiritus Sancti*: ergo relatio illa, in qua cõveniunt, eſt principium Spiritus Sancti. Patet conſequentia, quia nequeunt eſſe vnum principium ex eo quòd conveniant in vna relatione, niſi quia illa relatio eſt vnum principium.

59 Probatur tertiò: iuxta definitionem Concilij Florẽtini certum eſt, Spiritum Sanctum ex Patre ſimul & Filio *tanquam ex vno principio, & vnica ſpiratione procedere*: ergo Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti. At non ſunt vnum principium Spiritus Sancti, quatenus ſunt vnus Deus, vel quatenus ſunt vna eſſentia & vna voluntas, quia eſſentia divina & voluntas divina, quatenus tales, non ſunt principium Spiritus Sancti: nam eſſe principium Spiritus Sancti eſt eſſe aliquod oppoſitum relativè Spiritui Sancto; eſſe autem eſſentiam divinam & voluntatem divinam, non eſt eſſe aliquid oppoſitum relativè Spiritui Sancto: ergo eſſe eſſentiam & voluntatem divinam non eſt eſſe principium Spiritus Sancti. Nec item Pater & Filius ſunt vnum principium, quatenus ſunt paternitas & filiatio inter ſe realiter diſtinctæ, ſeu quatenus ſunt duæ perſonæ realiter diſtinctæ. Ergo ideo præcisè ſunt vnum principium Spiritus Sancti, quia ſunt vna relatio, quæ eſt principium, nimirum, quia ſunt vna ſpiratio activa, quæ eſt principiũ Spiritus S. quod perinde eſt, ac procedere ab vtraq; perſona tãquã ab vnica ſpiratione. Et ideo Spiritus procedit à Patre & Filio, tanquam ab vnico ſpiratore, quia nimirũ ſicut Pater importat in recto paternitatem, & de obliquo eſſentiam; ita ſpirator importat in recto ſpirationem activam, & de obliquo eſſentiam, & ſic immediatè & formaliter Spiritus Sanctus procedit ab ſpiratore, & quia Pater & Filius ſunt vnus ſpirator, propterea procedit à Patre & Filio tanquam ab vnico ſpiratore. Sunt ergo Pater & Filius vnus ſpirator propter vnitatem ſpirationis, vt docet S. Thomas q. 36. art. 4. ad 7. quãvis poſſint dici duo ſpirantes adiectivè, quia ſunt duæ perſonæ, quarum quælibet redditur ſpirans.

60 Et iuxta hanc doctrinam ſicut Pater Filius & Spiritus Sanctus, non ſolùm ſunt vnum principium *quo* reſpectu creaturarum, ſed vnum principium *quod*; quia ſunt hic numero Deus, qui creat; ita Pater & Filius non ſolùm ſunt vnum principium *quo* Spiritus Sancti, quatenus ſunt vna ſpiratio activa; quæ eſt virtus proxima producendi Spiritum Sanctum, ſed ſunt vnum principiũ *quod*, quia ſunt vnus *ſpirator*. Sicut enim paternitas eſt principium *quo* reſpectu Filij, & conſtituit in recto Patrem, qui eſt principium *quod*, ita ſpiratio *activa* eſt principium *quo* reſpectu Spiritus Sancti, & conſtituit in recto *ſpiratorem*, qui eſt principium *quod*. Nec poſſent verè dici ſimpliciter Pater & Filius vnũ principium Spiritus Sancti; niſi eſſent vnum principium *quod*: nam principium abſolutè prolatum ſignificat principium *quod*: ſunt autem vnum principium *quod*, non quia ſunt vnum ſuppoſitum; ſed quia ſunt vnum individuum per ſe ſubſiſtens oppoſitum relativè Spiritui Sancto, nempe vnus ſpirator; quod individuũ ideo præcisè non eſt ſuppoſitum; quia vt rectè explicat Durandus in 3. diſt. 1. q. 2. n. 6. *eſſe ſuppoſitum* eſt eſſe incõmunicabile, quia ſuppoſitum eſt ſic ab alio poſitum, quod ſub ipſo non eſt aliud poſitum: omne autem quod eſt cõmunicabile pluribus, habet aliquid poſitum ſub ſe, & ideo non eſt propriè & ſimpliciter ſuppoſitũ. Et ſubſiſtere in hac acceptione nihil aliud eſt, quàm ſub omnibus exiſtere, ſeu omnibus ſubijci, quod non competit, niſi individuis, de quibus alia prædicata dicuntur; ipſa verò non dicuntur de alijs: & ideo hic numero Deus, quamvis ſit ſubſtantia completa per ſe exiſtens, & principium *quod* intelligendi & volendi & operandi ad extra, non eſt ſuppoſitum, quia eſt communicabile pluribus realiter diſtinctis, & prædicatur de Patre Filio & Spiritu Sancto: nam Pater eſt hic numero Deus; Filius eſt hic numero Deus, & ſimiliter Spiritus Sanctus. Et pariter ſpirator non eſt ſuppoſitum quatenus ſpirator, quia quamvis ſit ſubſtantia completa per ſe exiſtens, & principium *quod* Spiritus Sancti, eſt quid commune Patri & Filio, & de ipſis prædicatur tanquam quid commune de particulari. Conſulantur quæ dico tom. 3. diſp. 24.

sect. 8. vbi latè probo, dari spiratorem, qui sit individuum quoddam per se subsistens cõmune Patri & Filio.

61 Dices ex P. Suarez lib. 10. de Trinitate cap. 4. n. 4. Spiritum Sanctum non posse procedere ab aliquo constituto ex spiratione activa; *quia spiratio*, inquit, *vt sic*, seu *vt dicitur esse quarta relatio*, non vnitur immediatè essentiæ, vt essentia est, sed Patri & Filio, quos secundùm ordinem rationis supponit spirantes: ergo non potest Spiritus S. immediatè procedere ex aliquo constituto ex illa spiratione & essentia. Consequentia est evidens. Antecedens probat ex differentia, quæ versatur inter paternitatem & spirationẽ activam, quòd paternitas vt proprietas constituens personam generantem, supponitur generationi; spiratio autem sub nulla ratione supponitur ante productionem Spiritus Sancti, quia non est necessaria ad personam constituendam, quæ est principium Spiritus Sancti. Et ratio differentiæ est clara, inquit, quia ante paternitatẽ non supponitur aliquod constitutum, quod possit esse principium productionis ad intra; ad spirationem autem activam supponitur. Sed contrà, quia si spiratio activa supponit Patrẽ & Filium vt spirantes, superfluè ponitur tanquam relatio realis distincta virtualiter à paternitate & filiatione, & ab essentia seu à voluntate: quod enim sufficit, vt Pater & Filius spirent Spiritum Sanctum, sufficit vt opponantur relativè Spiritui Sancto, & distinguatur ab illo: omnisque alia relatio virtualiter distincta à Patre & Filio vt spirantibus, est omnino superflua. Quare falsum omnino est, ante relationem spirationis activę supponi Patrem & Filium vt spirantes; siquidem ipsa spiratio activa est forma à qua denominantur spirantes: sicut paternitas est forma, à qua Pater denominatur generans. Vnde licet ante spirationem activam supponatur proprietas constitutiva personæ Patris, & proprietas constitutiva personæ Filij; non tamen supponitur ante spirationem proprietas constituens spiratorem, seu proprietas cõstituens Patrem & Filium in ratione vnius principij Spiritus Sancti: hæc enim proprietas est ipsa spiratio activa: & sicut in proprietate Patris considerantur hæc tria munera, primò quatenus est constitutiva personæ, secundò quatenus est actus notionalis seu actualis generatio, tertiò quatenus est relatio paternitatis; & quatenus paternitas supponit ex nostro modo concipiendi generationem; ita in spiratione activa consideratur ratio proprietatis constituentis spiratorem, seu principium *quod* potens spirare: secundò, ratio spirationis actualis, seu formalitatis reddentis spiratorem actu spirantem, & medio spiratore reddentis Patrem & Filium actu spirantes: tertiò, ratio relationis referentis Patrem & Filium ad Spiritum Sanctum in ratione spiratoris. Multa alia contra illam Patris Suarez sententiam oppono tom. 3. disp. 24. sect. 8. n. 53. præsertim illud, quod in hac prædicatione Pater est *spirator*, *Filius est spirator*, aliquid relativum, seu aliqua relatio prædicatur de Patre, & de Filio; hæc autem relatio non est paternitas, & filiatio; quia Pater & Filius sunt idem numero spirator; ac proinde dum dicitur, *Pater est spirator*, non prædicatur de Patre relatio paternitatis, quæ est realiter distincta à relatione filiationis: ergo prædicatur spiratio activa, quæ est eadem numero in Patre & Filio; & ideo ratione illius verificatur, quòd Pater & Filius sunt idem numero spirator; quia sunt eadẽ numero relatio spirationis, quam spirator importat in recto.

62 Vnde spiratio activa non minus est per se subsistens, quàm paternitas & filiatio: ac proinde non redditur subsistens per paternitatem & filiationem; sed constituit individuum quoddã per se subsistens, quòd ideo præcisè non est persona, quia est quid commune personis realiter distinctis, nempè Patri & Filio: & quod relativè opponitur Spiritui Sancto; ratione autem illius opponuntur eidem Pater & Filius, quia ratione voluntatis, qua se mutuò amant, vendicant sibi relationẽ, qua per modum virtutis producant Spiritum Sanctum, & sint vnum principiũ *quo*, & *quod* respectu Spiritus Sancti.

63 Probabile mihi videtur; essentiam divinam quatenus intellectivam & volitivam, necessariò afferre secum concomitanter paternitatem & spirationem activam, tanquam proprietates per quas communicetur vt intellectiva & volitiva; ita tamen vt prius origine debeat operari paternitas quàm spiratio; quia hæc postulat esse virtus duplicis suppositi; ac proinde non exercet munus suum spirationis actualis, donec Filius supponatur productus. Vel potest dici, essentiã divinam vtrãque proprietatem relativam activam radicare; cæterùm non vtramque concomitanter afferre, sed ordine quodam; ita vt priùs natura radicet paternitatem, media qua producatur Verbum, quod est opus intellectuale: & pro posteriori ad generationẽ Verbi radicet spirationem activam, media qua producatur Spiritus Sanctus tãquam terminus, in cuius productione quiescit infinitus amor, quo Pater & Filius se mutuò diligunt. In illo autẽ priori, in quo Pater & Filius præcedunt spirationem activam, nondum intelliguntur spirantes: quia si iam pro illo priori intelligeremus spi-

ran-

rantes, iam in illo priori haberent formam, per quam diſtinguerentur ab Spiritu Sancto; ac proinde ſuperflueret relatio ſpiratoris ſuperveniens pro poſteriori, quippe quæ ſupponeret iam Patrem & Filium ſpirantes Spiritum Sanctum, ac per conſequens iam oppoſitos relativè cum ipſo.

64 Quapropter Pater & Filius in illo ſigno in quo præcedunt ſpirationem activam, nec intelliguntur actu ſpirantes, nec proximè potentes ſpirare, ſed intelliguntur exigentes ſpirationem activam tanquam vnicum principium ſpirandi, & tanquam formã conſtitutivam ſpiratoris, à qua vt ſpirante conſtituantur ſpirantes; eatenus enim Pater & Filius ſpirant, quatenus identificant ſibi ſpirationem activam, quæ eſt principium *quo* ſpirandi, & ſimul conſtituit ſpiratorem, qui eſt principium *quod*. Spirator enim dicit in recto relationem: at non dicit paternitatem, nec filiationem: ergo dicit ſpirationem activam. Quod dicat in recto relationem, eſt certũ: quia ſpirator diſtinguitur realiter ab Spiritu Sancto, & opponitur illi relativè: at non diſtinguitur, nec opponitur niſi ratione relationis; ergo dicit in recto relationem. Quod autem non dicat paternitatem, ſuadetur: quia Filius eſt hic numero ſpirator: Filius autem non eſt paternitas, neque Pater; ergo ſpirator non importat in recto paternitatem. Quo eodem argumento probatur non importare in recto filiationem: nam Pater eſt hic numero ſpirator; Pater autem non eſt filiatio, nec Filius: ergo ſpirator non dicit in recto filiationem: ergo dicit in recto relationem, cum qua paternitas & filiatio realiter identificentur: hæc autem non eſt alia, quàm ſpiratio activa: ergo ſpirator dicit in recto ſpirationem activam; & Pater & Filius opponuntur relativè Spiritui Sancto, non quatenus ſunt Pater & Filius, ſic enim ſolùm opponuntur relativè inter ſe; ſed quatenus ſunt vnus ſpirator, ſeu vnum principium *quo* & *quod* reſpectu Spiritus S.

SECTIO SEPTIMA.

Quartum caput probandi, virtutem generandi conſiſtere adæquatè in relatiuo; ex eo, quod paternitas vt talis; eſt generatio activa per ſe ſubſiſtens, id eſt generatio generans; ac proinde generatio potens generare, quæ per ſeipſam ſit potentia generandi, & exercitium actum generandi.

65 EX dicendis diſp. ſequenti ſuppono, productionem activam in Deo diſtingui realiter à paſsiva, ac proinde generationem activam, à qua Pater denominatur generans, diſtingui à generatione paſsiva, à qua Filius dicitur genitus; ac proinde generationem activam eſſe eandem formalitatem virtualiter intrinſecè indiviſibilem ac paternitatem; & generationem paſsivam eſſe eandem formalitatem cum filiatione. Hanc veritatem tanquam certam ſtatuit eruditiſsimus P. Ruiz diſp. 84. de Trinitate ſect. 2. vbi hanc ſtatuit concluſionem: *Origo activa realiter adæquatè identificatur cum relatione principij producentis: nimirum generatio realiter adæquatè identificatur cum paternitate: & origo activa Spiritus Sancti realiter adæquatè identificatur cum relatione principij ſpiratiui, quæ vtraque, tam origo quam relatio vocari ſolet ſpiratio activa.* Et poſtmodum ſubiungit ſecũdam concluſionem ijs verbis: *Generatio activa realiter diſtinguitur à Natiuitate; & origo activa Spiritus Sãcti realiter diſtinguitur a proceſsione, prout eſt origo paſsiua Spiritus Sancti, ſicut etiam prout eſt relatio.* Poſtquam autem vtramque concluſionem authoritate Theologorum & Patrum, & rationibus comprobavit, tandem ſect. 3. n. 12. ſic concludit: *Ex fundamentis huius & præcedentis ſectionis colligitur gradus certitudinis, quem tenet identitas realis & adæquata originis activæ cum relatione principij, eiuſque realis diſtinctio ab origine paſsiua. Tanta quippe certitudo eſt, vt oppoſitum ſit temerarium, & non ſatis ab erroris periculo tutum.*

66 Hoc ſuppoſito, ſic argumentor, entitas relativa Patris, quatenus entitas relativa Patris, eſt generatio activa. At illa entitas eſt per ſe ſubſiſtens; nam Pater quatenus Pater eſt per ſe ſubſiſtens, & Pater quatenus Pater exprimit entitatem relativam in recto; quia quatenus Pater exprimit perſonam diſtinctam à perſona Filij, & non diſtinguitur à perſona Filij niſi per entitatem relativam: ergo entitas relativa Patris, quatenus entitas relativa, eſt per ſe ſubſiſtens. Atqui entitas relativa Patris, quatenus entitas relativa, eſt generatio activa: ergo eſt generatio activa per ſe ſubſiſtens: ergo eſt generatio generans. Patet conſequentia: quia generatio per ſe ſubſiſtens, non eſt generatio alterius entitatis virtualiter diſtinctæ vt ſubiecti, cum qua non identificetur realiter adæquatè, videlicèt eſſentiæ divinæ; cùm hæc, quatenus eſſentia, ſit incapax generare & generari, vt conſtat ex ſectione 3. ergo eſt generatio ſui, vt ſubiecti generantis: hæc enim denominatio in recto cadit ſupra entitatem relativam Patris; vnde cùm entitas relativa Patris ſit omnino idem

cum

cum generatione activa ; ſequitur denominationem generatis cadere ſupra generationem activam: ſicut to.1. diſp.2.ſect.4.oſtendi cognitionem divinam eſſe per ſe ſubſiſtentem, id eſt cognitionem cognoſcentem, & ſimiliter volitionem eſſe volitionem volentem. Ergo entitas relativa Patris, quatenus entitas relativa, eſt generatio generans : ergo eſt generatio potens generare : ergo quatenus entitas relativa, & vt diſtincta realiter à filiatione, habet denominationem potentis generare: ergo quatenus entitas relativa eſt potentia generandi. Probo conſequentiam; quia ſi vt entitas relativa eſt potens generare, eſt potens generare quatenus diſtincta realiter à Filio ; & quatenus diſtincta virtualiter intrinſecè ab eſſentia : ergo quatenus diſtincta virtualiter ab eſſentia, & conſequenter ab omni prædicato abſoluto, habet denominationem generantis : ergo quatenus diſtincta virtualiter ab omni prædicato abſoluto, includit formam, à qua denominetur potens generare, nimirum potentiam generandi. At quatenus diſtincta virtualiter ab omni prædicato abſoluto, nihil aliud includit niſi prædicata relativa: ergo potentia generandi, vt talis, eſt prædicatum relativum, ſecundùm illud quod talis potentia importat in recto, & per modum virtutis : ergo potentia generandi pro recto conſiſtit in prædicato relativo, nempe in paternitate ; quæ habet hæc omnia munera, nimirum munus perſonalitatis, munus potentiæ generativæ, munus originis activæ, & munus relationis.

67 Quæ ratio probat virtutem generandi adæquatè conſiſtere in entitate relativa; ſicut & hoc ipſum probant rationes præcedentes, ſiquidem virtus producendi hoc ipſo quòd ſit virtus producendi, ſive ſit virtus adæquata, ſive inadæquata, debet diſtingui realiter à termino producto, ſicut omne principium producēs debet diſtingui, ſive ſit producēs adæquatè, ſive ſit producēs inadæquatè.

SECTIO OCTAVA.

Quintum caput idem probandi, quia cùm Pater non generet quatenus eſt Deus, & quatenus eſt vnum cum Filio, ſed quatenus eſt Pater, & perſona diſtincta à Filio, debet generare per virtutem generandi diſtinctam à Filio.

68 EX Hoc capite ſic argumentor: Pater non generat quatenus Deus, ſicut quatenus Deus creat mundum; ſed quatenus eſt Pater ; non quatenus eſt vnum cum Filio, ſed quatenus eſt alius à Filio, ſeu quatenus eſt perſona diſtincta à Filio : ergo generat ſecundùm entitatem relativam : ergo entitas relativa, quatenus relativa, & quatenus diſtincta realiter à Filio, eſt quæ verè immediatè influit in Filium. Sed in Patre, quatenus Pater eſt, ſola relatio paternitatis eſt entitas relativa : ergo in Patre ſola paternitas eſt, quæ verè immediatè influit in Filium : ergo influit per ſeipſam tanquam per virtutem producendi. Probo conſequentiam; quia implicat vt paternitas, quatenus talis, verè influat vt principium *quod* immediatè in Filium, niſi influat per virtutem identificatam cum ſeipſa vt paternitas eſt, & vt eſt diſtincta realiter à Filio, nam ſi ſolùm influit per eſſentiam tanquam per virtutem influendi, non influit quatenus paternitas, & quatenus diſtincta à Filio, ſed quatenus eſſentia, & quatenus identificata cum Filio. Sicut hoc ipſo quòd ſubſtantia ignis non calefaciat niſi per calorem tanquam per virtutem calefaciendi, non calefacit ignis quatenus eſt ſubſtātia, ſed quatenus eſt ſubſtantia calida formaliter. Similiter hoc ipſo quod Pater producit mundū per eſſentiam divinam tanquam per virtutem, nō producit quatenus Pater, ſed quatenus Deus.

69 Quod ſi dicas, paternitatem verè producere vt paternitatem, quia vt paternitas eſt, fœcundatur ab eſſentia, tanquam à virtute generandi ; ac proinde verè producit vt *quod* per principium vt *quo* à ſe virtualiter intrinſecè diſtinctum. Contrà eſt; quia cū eſſentia non ſit à paternitate, ſed potius paternitas, quaſi ſit ab eſſentia ; non poteſt paternitas verè immediatè agere, ſi tota virtus agendi ſit eſſentia. Sicut in vera ſententia nequit anima noſtra verè agere immediatè actus ſupernaturales, ſi tota virtus agendi ſit habitus ſupernaturalis, qui minimè ab anima dimanat, ſed ei ab extrinſeco infunditur. Imò iuxta Societatis veriſsima principia nequit intellectus noſter verè producere viſionem, ſi tota virtus agendi ſit lumen gloriæ: quia purè denominaretur agēs ab actione immediatè orta ab habitu in quē ipſa nullo modo influit activè, ſed potiùs reſpectu illius ſe habet merè paſsivè. Ergo cùm paternitas nullo modo ſe habeat activè reſpectu eſſentię, nec vllo modo ſit principium eſſentiæ illius nec reale neque virtuale ; implicat quòd quatenus paternitas, & vt diſtincta à Filio, verè influat in Filium, ſi influit per eſſentiam tanquā per virtutem vnicam & adæquatam agendi. Nihil enim poteſt verè producere & agere vt *quod*, niſi agat per virtutem omnino ſecum identificatam, vel per virtutem à ſe fluentem. At paternitas, quatenus diſtincta à Filio, non eſt eſſentia, nec eſſentia oritur à paternitate: er-

go paternitas, quatenus diſtincta realiter à Filio nequit verè producere Filium, niſi influat per ſe ipſam immediatè vt diſtinctam à Filio: quia ſi influat vnicè per eſſentiam à ſe non fluentem tanquam per virtutem agendi, paternitas non aget propriè, nec influet propriè in Filium, ſed dicetur agere purè denominativè ab eſſentia agente, ac proinde Pater nõ generabit Filium quatenus Pater, ſed quatenus Deus.

70 Confirmatur præcedens ratio: quia quotieſcumque aliquis actus convenit per ſe vni ſuppoſito, & repugnat ex natura rei alteri, debet convenire illi per aliquam rationem formalem, per quã vnum differt ab alio, & non per illam in qua convenit cũ alio. Sed actio generandi convenit per ſe Patri; & repugnat ex natura rei Filio: ergo convenit Patri per rationem formalem, per quam differt à Filio, nempe per paternitatem, & non per rationem formalem, in qua convenit, nempe per eſſentiam. Maior, ad quam tota difficultas revocatur, probatur inductione: quia enim creare convenit per ſe Deo, & ex natura rei repugnat ſubſtantiæ creatæ; creare convenit Deo tanquam per rationem formalem per aſeitatem, qua differt ab omni ſubſtantia creata, & non per rationem communem, in qua convenit cum creatura. Item quia ratiocinare convenit homini, & repugnat bruto; neceſſe eſt, vt illud conveniat homini per id, in quo differt à bruto, & non per id, in quo convenit. Quo argumento vſus eſt Ariſtoteles 1. Ethic. ad probandum, quòd beatitudo hominis non conſiſtit in operatione & delectatione partis ſenſitivæ, ſed in operatione & delectatione partis intellectivæ: cùm enim beatitudo cõveniat homini, & repugnet bruto, debet convenire homini ratione partis intellectivæ, in qua differt à bruto, & non ratione partis ſenſitivæ, in qua convenit cum illo. Ergo cùm generare conveniat per ſe Patri, & omnino repugnet Filio, debet convenire Patri ob aliquam rationem formalem, in qua differt à Filio, & non ob aliam, in qua convenit. Ergo ratio formalis, ob quam Pater eſt potens generare, & actu generat, quod Filio omninò repugnat, non eſt eſſentia, ſed paternitas.

SECTIO NONA.

Soluitur prima obiectio, vbi exponitur quomodo paternitas poſsit eſſe tota ratio producendi Filium, quamvis non præcõtineat totã perfectionem Filij.

71 OBIICIES Primò: virtus adæquata producendi, debet continere totam perfectionem termini producti, cùm nemo poſsit dare quod non habet. At paternitas vt diſtincta virtualiter ab eſſentia, non præcontinet totam perfectionem Filij, cùm non contineat perfectionem eſſentiæ, quæ reperitur in Filio: ergo paternitas vt diſtincta virtualiter ab eſſentia, non eſt virtus adæquata producendi Filium. Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: debet continere totam perfectionem termini producti, ſecundùm formalitatem productam, concedo maiorem; ſecũdùm formalitatem purè communicatam, & minimè productam, nego maiorem. Et diſtinguo minorem: non præcontinet totã perfectionem Filij ſecũdùm formalitatem productam, nego minorem; ſecundùm formalitatem purè communicatam, concedo minorem: & nego conſequentiam. In Filio namque reperitur duplex formalitas, nempe formalitas abſoluta, & formalitas relativa, nempe eſſentia & filiatio: ex his duabus formalitatibus, eſſentia, quatenus eſſentia, purè communicatur, & minimè producitur; filiatio autem verè producitur; & quia Filius dicit in recto filiationem, ideò Filius verè producitur, denominatione deſumpta à formalitate filiationis producta. Iam verò paternitas, quatenus diſtincta virtualiter ab eſſentia, verè præcontinet totã perfectionem filiationis vt diſtinctæ virtualiter ab eſſentia, & conſequenter totam perfectionem Filij ſecundùm formalitatem productam. Vt autem paternitas ſit virtus communicandi eſſentiam, ſatis eſt, quod ſecum præhabeat eſſentiam per identitatem realem; & quod ſit virtus producendi filiationem, quæ ex conceptu ſuo eſt acceptio eſſentiæ, & illam ſecum identificat; ſicut illam identificat paternitas, quæ eſt datio, & activa communicatio eſſentiæ. Eſſentia namque divina non eſt capax cõmunicari per productionem ſui, ſed per productionem formalitatis ſecum identificatæ conſtituentis novam perſonam, ad quã neceſſariò tranſit per hoc præcisè, quòd producatur nova perſonalitas divina, ſeu nova entitas relativa.

72 In creatis quidem repugnat, vt aliquid ſit tota virtus producendi terminum, quin præcontineat totam perfectionem termini, & ideo in vera ſententia nequit accidẽs eſſe tota virtus producendi ſubſtantiam, ſed ſubſtantia debet eſſe immediatè operativa alterius ſubſtantiæ. Ratio autem diſparitatis eſt manifeſta, quia in creatis nulla formalitas communicatur termino, quæ non producatur à virtute agendi cauſæ, quia repugnat vt eadẽ numero eſſentia, quæ eſt in cauſa, ſit quoque in termino producto; ſed debet eſſentia termini produci, & terminus productus in creatis importat in recto entitatem & eſſentiam

riam termini, quàm accepit à principio per veram productionem. Vnde cùm omnis formalitas termini producti in creatis debeat eſſe producta, & virtus agendi debeat præcõtinere omnem formalitatem, quam in termino producit; debet abſolutè virtus agendi in creatis præcontinere omnem perfectionem termini.

73 Adde, Thomiſtas aſſerentes potẽtiam generativam in creatis eſſe diſtinctam à ſubſtantia, non poſſe vti argumento iſto; quia virtus generandi præcontinet terminum genitum, qui eſt ſubſtãtia, quin tamen ſit ſubſtantia: vnde ex terminis virtus proxima agẽdi non debet in illorum ſententia continere totam perfectionẽ termini; ſed ſatis eſt, quòd principium radicale, cuius eſt veluti inſtrumentum potentia proxima, præcontineat totam illam perfectionem: ſic natura humana poſtulans potentiam generandi ad ſe communicandum, adæquat perfectionem Filij producti, & illam præcontinet; licet eam perfectionem non adæquet potentia generandi, quæ iuxta illos eſt accidens. Ergo iuxta illa principia poterit paternitas eſſe tota potentia & virtus proxima generandi, quamvis non præcontineat totam perfectionem Filij divini; ſatis enim erit, quòd hæc præcontineatur in eſſentia, quæ eſt principium radicale, nõ quidem generans, ſed exigens principium *quo* generandi, nempe paternitatem, & principiũ *quod* generandi, nempe Patrem. Quia enim eſſentia illa eſt infinitè fœcunda, poſtulat eſſe in Patre generante, & in Filio genito, non tanquam generans, aut genita, ſed tanquam eſſentia Patris generantis, & Filij geniti; ac proinde poſtulat virtutem generandi, quæ ſimul ſit principium *quod* generandi, & actio generandi; nam eſſentia illa, cùm debeat trãſire eadem numero ad Filium, nequit formaliter eſſe neque virtus generandi, neque principium *quod* generandi, neque actio generativa, quatenus eſt eſſentia; ſed ſolùm poſtulat eſſe eſſentia Patris generantis, & Filij geniti.

SECTIO DECIMA.

Soluitur ſecunda obiectio; cuius occaſione exponitur, quomodo Filius procedat per intellectum, quamvis intellectio eſſentialis neque ſit principium QVO, neque productio actiua Verbi.

§. I.

74 OBIICIES Secundò, certum eſt, Filiũ procedere per intellectum, & ſpiritum Sanctum per voluntatem, quia Filius eò Filius quòd Verbum, & eò Verbum quòd Filius, vt vidimus ex S. Auguſtino diſp. 4. ſect. 7. & ſect. 5. n. 40. At ideo ſecunda perſona potiùs quàm tertia eſt Verbũ, quia procedit per intellectum, tertia verò procedit per voluntatem. Ergo intellectus ſeu intellectio eſſentialis eſt principium *quo* Pater producit Filium: & voluntas ſeu volitio eſſentialis eſt principium *quo* Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum.

Reſpondeo, conceſſa maiori & minori, negando conſequentiam: vt enim Filius ſeu Verbum procedat per intellectum, non requiritur, quòd intellectio eſſentialis ſit principium *quo* Pater generat *Verbum*; ſicut non requiritur quod ſit generatio, ſeu productio activa Verbi; vt conſtat ex dictis ſect. 7. initio; & conſtabit magis diſput. ſequenti, nam generatio activa, vt talis, eſt entitas relativa, oppoſita relativè generationi paſſivæ, & diſtincta realiter à Filio, quod cõvenire nequit intellectioni eſſentiali, quæ communis eſt tribus perſonis. Ratio ergo, cur Filius procedit per intellectum eſt, quia eſſentia divina quatenus eſt ſumme intellectiva poſtulat proprietatem relativam, quæ ſit virtus producendi Verbum, & ſit ſimul activa productio Verbi; quæ proprietas, quia eſt per ſe ſubſiſtens, & omnino à ſe & incommunicabilis, conſtituit perſonam ingenitam, ſeu Patrem. Et ratio cur Spiritus Sanctus procedat per voluntatem, eſt, quia eſſentia divina, quatenus ſummè volitiva poſtulat proprietatem relativam, quæ ſit virtus producendi Spiritum Sanctum, & ſimul ſit productio activa illius; quæ proprietas quia eſt per ſe ſubſiſtens, conſtituit cum eſſentia divina ſpiratorem; qui non eſt perſona, quia eſt quid commune Patri & Filio; ſed producit perſonam Spiritus Sancti, qui eſt vinculum amatorium Patris & Filij, & centrum vltimum, in quo quieſcit amor, quo Pater & Filius ſe diligunt.

Vt autem latè oſtendi diſp. 2. ſect. 10. ideo ſecunda perſona potiùs quàm tertia eſt Verbum, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis, ſeu ratione formalitatis productæ eſt ſimilitudo intentionalis producta ad exprimẽdas perfectiones divinas, ſeu quia eſt *imago Dei inviſibilis*, id eſt Patris, vt ait Apoſtolus ad Coloſ. 1. in qua Pater ſeipſum cognoſcit, & in qua qui vident Filium, Patrem cognoſcunt: ſeu quia ratione ſuæ perſonalitatis eſt *ſplendor gloriæ Patris, & figura ſubſtantiæ illius*, vt loquitur ad Hebr. 1. ſive quia eſt *candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei maieſtatis*, vt dicitur Sapient. 7. Recolantur quæ diximus pag. 23. à num. 29.

75 Quapropter ſecunda perſona ex ſua

ſua proprietate perſonali eſt de linea intellectuali,& de genere repreſentationis intentionalis; & hæc eſt ratio vera, cur procedat per intellectum; & non per voluntatem. Econtrà Spiritus Sanctus ex ſua proprietate perſonali eſt de linea affectiva, & eſt pondus amotoriũ; & amor ſubſtantialis productus; & hæc eſt ratio genuina, cur procedat potius per voluntatem, quàm per intellectum. Neque enim locutio illa, quòd ſecunda perſona procedat per intellectum,& nõ per voluntatem; & ècontra Spiritus Sanctus procedat per voluntatem, & nõ per intellectum, poteſt fundari in eo,quòd intellectus eſſentialis, & non voluntas influat in Filium; & ècontra voluntas, & non intellectus, influat in Spiritum Sanctum, vt latè oſtendi diſp. 2. ſect. 2. ſed debet neceſſariò fundari in aliquo diſcrimine vero & reali reperto in Filio & Spiritu Sancto,ſeu in aliqua differentia reali propria Filij, quæ non identificatur cum Spiritu Sancto. Hæc autem differentia non eſt alia, quàm ipſa perſonalitas Filij, quæ eſt de linea intellectiva,& de genere repræſentationis, & non de genere affectivo; cùm interim perſonalitas Spiritus Sancti ſit de linea affectiva, & non de intellectiva. Vnde ſicut ſecũdam perſonam eſſe Filium potiùs quàm tertiam, eſt aliqua differentia realis, quæ eſt in Filio, & non in Spiritu Sancto per identitatem immediatam cum perſona Filij, & per diſtinctionem realem ab Spiritu S. ita ſecundam perſonam potiùs quàm tertiam procedere per intellectum, & non per voluntatem, eſt aliqua differentia realis reperta in Filio, quæ non reperitur in Spiritu Sancto. In Filio autem nulla eſt differentia realis ab Spiritu Sancto, niſi ratione perſonalitatis,ſeu proprietatis relativæ. Ergo in hac, & non in aliquo prædicato communi fundatur illa locutio; & inde petenda eſt eius veritas.

§. II.

In Deo præter intellectum abſolutum datur notionalis, & qualis ille ſit.

76 HINC In Patre præter intellectum eſſentialem & abſolutum,qui eſt communis tribus perſonis, & vi cuius Deus, quatenus Deus, eſt intelligens, & Pater & Filius & Spiritus Sãctus intelligunt; admittendus eſt intellectus notionalis (vt vidimus diſputatione 2. numero 116.) cuius munus ſit producere Verbum, nõ quidem,quo Pater reddatur formaliter intelligens, nam vt oſtendi diſp. 2. ſect. 4. Filius non eſt ſapientia formalis, à qua Pater reddatur formaliter ſapiens, & intelligens: vt enim docet Auguſtinus: *Pater non eſt ſapiens ſapientia genita*; ſed Verbum, in quo tanquam in imagine viva, & exemplari perfectiſsimo Pater ſeipſum & omnia cognoſcat per cognitionem & intellectum eſſentialem, & ſimiliter in eodem Verbo cognoſcat Spiritus Sãctus & ipſummet Verbum: & ſimiliter in Patre & Filio præter voluntatem eſſentialem & abſolutam communem tribus perſonis, admittenda eſt voluntas notionalis, propria Patris & Filij, vi cuius Pater & Filius per modũ vnius principij producunt Spiritum Sanctum. Intellectus autem ille notionalis conſiſtit in paternitate; & voluntas notionalis conſiſtit in ſpiratione activa. Dicitur autem intellectus, non quia per illum Pater intelligat; neque quia per illum Pater producat intellectionem,qua intelligit. Pater enim intelligit, quatenus Deus, per intellectum & intellectionem eſſentialem omninò improductam; ſed quia per illum producit Verbum, quo infinitam ſuam ſapientiam manifeſtat, & ſine quo nequit Pater eſſe infinitè ſapiens; Deus enim, quatenus infinitè ſapiens, identificat neceſſariò ſecum virtutem producendi Verbum manifeſtativum infinitæ illius ſapientiæ; quæ virtus producendi Verbum, eſt ipſa paternitas,& conſtituit Patrem. Et ſimiliter ſpiratio activa dicitur voluntas, non quia per illam Pater & Filius ſe amant formaliter, tanquam per operationem amãdi; ſed quia per illam producunt Spiritum Sanctum, quo infinitum ſuum amorẽ manifeſtant, producendo tertiam perſonam, tanquam vinculum amatorium Patris & Filij, & tanquam centrum, in quo vltimò quieſcit mutuus eorum amor.

77 Neque difficile apparere debet, quòd detur intellectus,qui propriè non intelligat. Nam in ſententia Patris Suarez intellectus eſt diſtinctus ab anima, & eſt virtus quædam,qua adiuvatur anima ad producendas intellectiones, in quas etiam ipſa anima immediatè influit, vt probat diſp. 18. metaph. ſect. 5. & tamen intellectus ille non intelligit, neque percipit obiectum;quia hoc eſt proprium ipſius animæ, quæ eſt ſubſtantia intellectiva, & ad quam, & non ad potentiam diſtinctam, quæ eſt accidens, ſpectat perfectio intelligendi, & amandi: ſed intellectus ille datur animæ per modum virtutis ad productionem intellectionis. Sicut ergo in hac ſententia intellectus eſt potentia intelligendi, non quia intelligat, ſed quia eſt virtus producendi intellectionem: ita paternitas dicitur intellectus notionalis,non quia,vt talis,ſit intellectus intelligens,ſed quia vt talis eſt virtus,qua vtitur ſubſtantia intellectiva infinita, non quidem ad producendam intellectionem, qua intelligat;

gat; ſed ad producendum Verbum, in quo intelligat, & ſine cuius productione intelligere nequit: eſſentia enim divina nequit intelligere, quin identificet ſecum perſonam producentem Verbum, in quo intelligat.

§. III.

Cur præter intellectum abſolutum detur in Deo intellectus notionalis, cuius munus ſit eſſe virtutem productiuam Verbi, & actionem productiuam ipſius.

78 CVR In Deo debeat præter intellectum abſolutum dari intellectus notionalis productivus Verbi, poſſumus imprimis explicare iuxta principia D. Thomæ, qui 1. p. q. 27. art. 1. corp. vniverſaliter affirmat, quòd *quicumque intelligit, ex hoc ipſo quod intelligit, procedit aliquid intra ipſum, quod eſt conceptio rei intellectæ, & dicitur verbum cordis*: & opuſculo 14. quod eſt de natura Verbi intellectus, ait, *quòd prima actio intellectus informati ſpecie impreſſa obiecti, eſt formatio ſui obiecti, quo formato intelligit.* Quod ideo dixit, quia vt oſtendi diſp. 2. ſect. 7 D. Thomas diſtinguit intellectionem à verbo mentis, ſiquidem iuxta ipſum, verbum mentis nõ eſt id, quo intellectus intelligit vt forma intelligendi, ſed id, in quo intelligit obiectum, quia eſt imago obiecti, ſeu ipſum obiectum in eſſe intentionali, ac proinde eſt obiectum intellectus.

79 Hoc ſuppoſito, dici poteſt primò, ſubſtãtiam divinam à ſeipſa habere, quod ſit infinitè intelligens, & quod ſit producens Verbum, in quo intelligat omnia, & ſine quo nihil poteſt intelligere; vnde non priùs origine erit, aliqua prioritate vera & independẽti à noſtris conceptibus, eſſentia divina intelligens, quam Pater ſit producens Verbum: ſubſtantia namque divina vt producens Verbum, eſt Pater; ipſa verò vt intelligẽs in Verbo producto eſt eſſentia, & eſt communis tribus perſonis: omnes enim intelligunt in Verbo, licèt ſolus Pater producat Verbum. Vnde Pater intelligit omnia in Verbo à ſe producto: Verbum in ſe ipſo; Spiritus Sanctus in Verbo. Ac proinde Pater à ſe ipſo habet quod intelligat, quia à ſe ipſo habet producere Verbum in *quo* per eſſentiam ſuam intelligat; Filius verò non à ſe ipſo, ſed à Patre habet quòd intelligat; quia à Patre producitur ſecundùm eſſe perſonale, ac proinde accipit per productionem eſſe imaginem, in qua omnia repræſentantur: & per communicationem accipit eſſentiam atque adeo intellectionẽ eſſentialem, per quam tanquam per formam omnia in ſe ipſo cognoſcit tanquam in perfecta imagine Patris, & in perfectiſsimo exemplari omnium creaturarum. Hinc Pater quodammodo facit intelligere omnes divinas perſonas, quia cùm impoſsibile ſit aliquam perſonam divinã intelligere ſine Verbo producto, in quo intelligat; & ſolus Pater producat Verbum, ſolus Pater facit intelligere omnes divinas perſonas; ſe ipſum quidem facit intelligere, non quidem producendo intellectionem, per quam intelligit; hanc enim habet à ſe omnino improductam & incommunicatam; ſed producendo Verbum, ſine quo nequit per intellectionem eſſentialem intelligere. Vnde Pater Verbum producens, quaſi cauſam agit omniũ perſonarum, quorum eſt fons, & origo; quia producit Verbum, ſine quo nulla divina perſona poſsit aliquid intelligere: omnis enim intellectio iuxta illa principia vel eſt formaliter productio verbi, ita vt ſubſtantia intellectiva intelligendo producat verbum, & producendo verbum, intelligat; vt contingit in creatis ſecundùm ſententiam Patris Molinæ expoſitam diſp. 2. ſect. 6. num. 50. & ſecundùm genuinam ſentẽtiam D. Thomæ de verbo mentis expoſitam ibi ſect. 7. vel identificat ſecum realiter productionẽ verbi; vt contingit in Deo; in quo intellectio vt intellectio non eſt productio Verbi; ſiquidem reperitur in Patre & Filio, qui nõ producunt Verbum, ſed in Verbo à ſolo Patre producto intelligũt omnia.

80 Hinc Patres contra Arrianos probabant, Verbum divinum eſſe coæternum Patri, quia ſi Verbum non eſſet æternum, Pater ab æterno non intelligeret, vt videre eſt apud Didacum Ruiz diſp. 29. ſect. 3. Quæ illatio eſt per locum ab intrinſeco; quia ſi de conceptu ſubſtantiæ intelligentis, vt intelligentis, eſt producere verbum, ratione cuius obiectum intellectum ſit in intellectu vt intelligẽte; ſanè cùm certum ſit Deum ab æterno ſe ipſum intelligere, certum eſt Deum intellectum eſſe in ſe ipſo vt intelligente: Deus autem intellectus idem eſt ac Verbũ in phraſi D. Thomæ, vt vidimus diſp. 2. ſect. 7. & quãvis homo intellectus non ſit homo, ſed imago intentionalis hominis producta ab anima intelligente hominem, quia dum intelligit, format in ſe imaginem eius, quod intelligit: at Deus intellectus à Deo, eſt Deus, quia eſt in Deo intelligente, & quidquid eſt in Deo, Deus eſt Hinc quamvis Pater ſit Deus intelligens, & Filius ſit Deus intelligens, & Spiritus Sanctus ſit Deus intelligens; ſolus tamen Filius eſt Deus intellectus à mente Patris procedens;

dens; vt enim inquit D. Thomas 4. contra gent. cap. 11. circa medium, *oportet quod in homine intelligente ſeipſum, verbum interius conceptum non ſit homo verus, naturale eſſe hominis habens: ſed ſit homo intellectus tantùm, quaſi vera ſimilitudo hominis ab intellectu apprehenſa: ipſum verò Verbũ Dei ex hoc ipſo quòd eſt Deus intellectus, eſt verus Deus habens naturaliter eſſe diuinum, eo quod nõ eſt aliud eſſe Dei, aliud eius intelligere.*

81 Iuxta hunc diſcurrendi modum licèt Filius ſupponat Patrem vt producentem, & vt cognoſcentem, quia Pater nõ producit Filium ignorando id quod producit: tamen Pater, vt producens Filium, non ſupponit ſeipſum vt cognoſcentem ſeipſum, & omnia: quia cùm productio Verbi iuxta illum philoſophandi modum ſit neceſſaria vt Deus intelligat, non prius poteſt concipi Deus intelligens, quàm concipiatur ſuppoſitum Patris producens Verbum; vnde Pater producendo intelliget, & intelligendo producet, nõ quia productio Verbi, quatenus eſt productio, ſit intellectio aliqua relativa diſtincta virtualiter ab intellectione eſſentiali, ſed quia illa productio imbibit implicitè intellectionem eſſentialem, vel concomitanter cum intellectione ſe habet. Atque adeo ſi in Patre diſtinguamus ratione noſtra potentiam proximam generandi à generatione activa, ille actus primus proximus non conſtituitur per paternitatem & actualem intellectionem, ſed per paternitatem & per intellectum paternum, quī pro poſteriori habet exercitiũ actualiter intelligendi in eodem ſigno in quo Pater habet exercitium producendi. Ex his autem duobus exercitijs convenientibus Patri in illo ſigno, alterum convenit Patri ratione relationis paternitatis, alterum ratione intellectus abſoluti.

§. IV.

Quomodo inter ſe comparentur intelligere, & dicere, ſeu intellectio & dictio, vbi vindicatur ſententia Scoti ab impugnationibus P. Vazquez.

82 QVI Diſcurrendi modus conſonat ſententiæ Scoti in 1. diſt. 2. quæſtione 7. §. *Obijcitur contra*, vbi in divino intellectu duos actus meditatur; nimirum *intelligere*, & *dicere*, aſſeritque, illum primum eſſe eſſentialem, atque adeo communem tribus perſonis; ſecundum vero eſſe notionalem & proprium ſolius Patris, quia ſolus Pater dicit Filio & Spiritui Sancto; Filius verò non dicit Patri. Hanc Scoti ſententiam ex eo impugnat P. Vazquez diſp. 112. num. 6. quia dictio intellectualis eſt intellectio quædam; & Pater per ipſam dictionem formaliter debet intelligere ſeipſum in Verbo; nam ſi ſolum ſeipſum intelligeret in Verbo per intellectionem eſſentialem, hoc non magis verũ eſſet de Patre quàm de Filio & Spiritu Sancto: *At hoc*, inquit Vazquez, *nullus Theologorum concedet*: Ergo in Deo nequit diſtingui intelligere & dicere. Quapropter, vt explicuimus diſp. 2. ſect. 12. n. 114. & 115. Vazquez in Patre admittit duplicem intellectionẽ, alteram eſſentialem, & alteram notionalem; ita tamen vt eſſentialis intellectio includatur in notionali, ſicut animal includitur in homine. Verùm hoc nõ multum vrget. Quamvis enim Pater nõ poſsit loqui, & Verbum internum proferre, quin intelligat, non eſt neceſſe vt ipſa productio Verbi ſecundùm id quod addit ad eſſentiam, id eſt ſecundùm eſſe relativum ſit intellectio, ſed ſatis eſt, vel quòd ſit intellectio, vel intellectionem ſupponat, vel intellectionem ſecum neceſſariò afferat: ſatiſque eſt, vt ipſum Verbum productum vel ſit intellectio, qua intellectus intelligit; vel ſi ſit id, in quo intellectus intelligit, ſupponat, pro priori originis perſonam intelligentem, à qua procedat. In creatis enim probabiliſsimum eſt, verbũ mentis eſſe formam, qua ſubſtantia intelligit, vt explicuī diſp. 2. ſect. 11. nu. 109. At in Deo Verbum mentis non eſt id, quo Pater intelligit, ſed id in quo tanquam in imagine & ſimilitudine ſui intelligit ſe, & omnia: veriſsimumque eſt, nõ ſolùm Patrem ſeipſum intelligere in Verbo, ſed etiam Verbum ipſum, & Spiritum S. Patrem videre in Verbo, tanquam in imagine expreſſa Patris; & in illo intelligere omnia, tanquam in ſpecie expreſſa omnium cognoſcibilium: neque vt ſalventur ea, quæ Scriptura & Patres dicunt de Patre Æterno producente Verbum, requiritur, quod productio ipſa Verbi ſecundùm id quod addit ad prædicata abſoluta, ſit intellectio: ſed ſatis eſt vel quod intellectionẽ ſupponat, vel intellectionem neceſſariò concomitetur: intellectio nãque eſſentialis nequit eſſe ipſa productio activa Verbi ſecundùm id quod talis productio importat in recto, vt dixi ſect. 8.

83 Hæc dicta ſunt iuxta ſententiam aſſerentem, de conceptu intelligentis eſſe formare vel producere verbũ, in quo intelligat: & iuxta placitum D. Thomæ, qui in cõpendio Theologiæ probat divinitatem Verbi Incarnati, hoc argumento: *Cùm hoc Verbum in Deo ponatur per hoc quòd Deus ſeipſum intelligit, ſui Verbũ intelligibile concipien-*

do, oportet quòd ſi aliquando Dei Verbum non fuit, quod Deus ſeipſum tunc non intellexiſſet. Iuxta quam ſententiam facilè explicatur, cur ſecunda perſona procedit per intellectum, quia nimirum procedit vt Verbum, ſine quo nequit Pater intelligere, & in quo Pater & omnes divinæ perſonæ intelligunt; & quamvis non producatur per intellectum eſſentialem tanquã per principium *quo*, producitur per intellectum notionalem, ex exigentia intellectus eſſentialis petentis intellectum notionalem, vt natura divina quatenus intellectiva, ad intra cõmunicetur. Et in hac ſententia Pater producit Verbum, quia intelligit, & vt intelligat. Quorum primum eſt verum, quia intellectio eſſentialis eſt prima radix omnium perfectionum divinarum; ſecundum autem, quia de conceptu intelligentis eſt producere Verbum, & ſine Verbo mentis impoſsibile eſt intelligere.

84 Cæterùm iuxta ſententiam à nobis expoſitam diſp. 2. ſect. 10. num. 108. quæ aſſerit Patrem Æternum cognoſcere omnia poſsibilia in ſua eſſentia tanquam in medio cognoſcendi, præſcindendo à Verbo producto, ita vt quamvis per impoſsibile non produceret Verbum, adhuc intelligeret, licèt intellectione imperfecta, vtpotè impotenti ſe ad intra communicare: & iterum ſe & omnia cognoſcere in Verbo, tanquam in imagine expreſſa, in qua tepræſentantur omnia, quæ erant in ſcientia Patris: quia non producit Verbum vt intelligat, ſed quia pro priori intelligit cum infinita perfectione; & infinita cognitio petit titulo ſuę infinitatis exprimere Verbum ſubſtantiale manifeſtativum infinitæ ſapientiæ Dei; & quod ſit imago intentionalis per ſe ſubſiſtens principij producentis, nempe Patris, quæ imago titulo repræſentãdi cum infinita perfectione Patrem producentem petit eſſe eiuſdem naturæ cum ipſo, & ideo eſt Filius: vt explicui diſp. 4. ſect. 7. Quapropter, vt expoſui diſp. 2. pag. 24. num. 100. quoad hoc magis convenit Verbum divinum cum noſtro verbo vocali, quàm cum mentali: nos enim verbum mentale producimus vt intelligamus, & ex indigentia ad intelligendum: at Pater Æternus non producit Verbum vt intelligat, ſed quia intelligit; & vt ſuam ſciẽtiam aliaſque perfectiones alijs perſonis manifeſtet, nempe Filio & Spiritui Sancto; & vt habeat imaginem perfectiſsimã ſui, quam qui intuitus fuerit, hoc ipſo in illa perfectiſsimè cognoſcat Patrem, ſicut nos non proferimus verbum vocale, vt intelligamus, ſed quia intelligimus; & vt animum noſtrum alijs manifeſtemus. Et iuxta hunc diſcurrendi modum ſecunda perſona procedit per intellectum, quia procedit vt Verbum manifeſtativum ſcientiæ Patris, in qua eius eſſentia cõſiſtit: & quamvis non ſupponat intellectum atque intellectionem eſſentialem vt principiũ productivum ſui; ſupponit tamen intellectum atque intellectionem eſſentialem vt habentes ſummam inclinationem vt ſe communicent perſonæ diſtinctæ; & hoc titulo poſtulantes intellectum notionalem veluti potẽtiam, media qua tanquam virtute agendi communicẽtur; ideoque ex vi proceſsionis accipit ſecunda perſona formaliter intellectionẽ eſſentialẽ, quia cùm Verbum ſit ex ſua differentia perſonali de linea intellectiva, per ſe primò trahit ad ſe perfectiones abſolutas illius lineæ. Quod verum eſſe debet, quamvis dicamus, Patrem nõ intelligere per ipſam productionem activam Verbi, vt ſupra expoſuimus.

85 Neque contra hoc vrget argumentum, quo P. Vazquez diſp. 12. n. 7. impugnat ſententiam Scoti diſtinguentis in Patre actum dicendi ab actu intelligendi; *quia ſi dictio* (inquit) *qua procedit Verbum, formaliter non eſſet intellectio, Verbum non diceretur nata aut genita ſapientia: eodẽ namque modo diceretur Spiritus Sanctus ſapientia ſaltem procedens: quia eſt Deus procedens, & Deus eſt ſapientia. Fit ergo, vt Filius dicatur nata ſapientia, quia actu ſapientiæ & intellectionis procedit.* Non, inquam, vrget hoc argumentum. Sicut enim Filius non ideo dicitur ſapientia genita, quia ſit ſapientia formalis, à qua Pater reddatur formaliter intelligens, ſed quia eſt id, quod Pater cõcipit cognoſcendo, vt explicat S. Thomas q. 34. art. 1. ad 2. his verbis: *Cùm dicitur, quod Verbum eſt notitia, non accipitur notitia pro actu intellectus cognoſcẽtis, ſed pro eo, quod intellectus concipit cognoſcendo.* Ita non eſt neceſſe, vt dicatur ſapientia genita, quia actio producens ipſum, id eſt dictio, ſit formalis intellectio, à qua Pater reddatur intelligens: nã etiam iuxta communiorem ſentẽtiam eorum, qui dicunt principium *quo* Verbi conſiſtere in intellectione eſſentiali, productio activa Verbi nõ conſiſtit in intellectione, ſed in paternitate ſecundùm conceptũ relativum. Vnde quamvis eruditiſsimus Ruiz, diſp. 100. latè probet potentiam productivam ad intra ſignificare in recto naturam divinam, & de obliquo relationem, tamen diſp. 84. tanquam certum ſtatuit, originem activam diſtingui realiter à paſsiva, ac proinde imporrare in recto relationem. Quapropter ad ſalvandum, quòd Verbum eſt ſapientia genita, non requiritur quòd dictio, ſeu productio activa Verbi ſit formaliter intellectio; ſed ad ſummum requiretur quòd procedat per ſapientiam tanquam per prin-

principium *quo*, vt dicit communis ſentẽtia. Dixi ad *ſummum*; quia iam oſtẽdimus, neque hoc requiri; quia probavimus, non ideo ſecundam perſonam procedere per intellectum, & non per voluntatem, quia intellectus eſſentialis, & non voluntas ſit principium *quo* Verbi, ſed quia ipſa perſona Verbi ſecundùm formalitatem relativam eſt de linea intentionali, & repræſentativa, & non de affectiva.

§. V.

Proponuntur duo modi, quibus explicari poſſet, productionem actiuam Verbi eſſe formaliter intellectionem relatiuam.

86 DVOBVS Modis poteſt defendi, ipſam productionem Verbi eſſe formaliter intellectionem relativã, per quam ſolus Pater producendo Verbũ intelligat ſeipſũ in Verbo ſuo; ita vt Pater producendo intelligat, & intelligendo producat. Primò aſſerẽdo ipſam productionẽ Verbi, ſeu dictionem includere intellectionem eſſentialem, ſicut particulare includit vniverſale, & ſicut Pater includit eſſentiam: ſecundò, aſſerendo dictionem ſeu productionem Verbi diſtingui adæquatè ratione noſtra ab eſſentia & ab intellectione abſoluta; ac proinde aſſerendo, productionẽ Verbi diſtinctam virtualiter ab eſſentia, & vt præſcindentem ab illa, ſeu vt non includentem illam, eſſe formaliter intellectionem. Primum modum ſequitur P. Vazquez diſp. 112. cap. 3. qui vt ſuam ſententiam exponat, obſervat, *intelligere ita eſſe de ratione dictionis, & diligere de ratione ſpirationis; vt aliqua ſit differentia rationis inter illa; nam ſi idem eſſet omnino, cuicũque conveniret intelligere, conveniret etiã dicere; quare communis eſſet dictio tribus perſonis (quod eſt abſurdum) quia illis omnibus convenit intelligere. Differunt itaque* (ſubdit P. Vazquez) *noſtro modo intelligendi intelligere & dicere: diligere & ſpirare: nõ ſicut duæ rationes particulares, quo pacto dicimus attributa diuina differre inter ſe, ſed ſicut includens & incluſum, excedens & exceſſum: ſicut homo differt ab animali, nam animal in ſuo conceptu nõ includit hominem, vel rationem particularem illius, ſed homo includit animal, & aliquid peculiare noſtro modo intelligendi. Et ſicut in diuinis perſona differt ab eſſentia, quia illam includit, & addit modum particularem, quo contrahitur eſſentia, vt ſit perſona. Ergo ſicut diuina perſona formaliter eſt Deus, & ſine Deitate nequit intelligi; ſic productio Verbi, ſeu dictio eſt intellectio.*

87 Secundum modum ſequitur P. Valentia tom. 1. diſp. 2. q. 1. punct. 3. col. 619. verſu *Vt igitur*, vbi advertit, *quod ſicut propter diuinarum perſonarum tum conveniẽtiam eſſentialem, tum diſtinctionem perſonalem, in latitudine ſubſtantiæ, neceſſe eſt in latitudine ſubſtantiæ diuinæ eſſe duas rationes ſaltem virtualiter diſtinctas, videlicet rationem abſolutam, quæ eſt eſſentiæ, & rationem reſpectiuam, quæ eſt perſona: ita etiam in latitudine actionis diuinæ oportet ponere duas rationes actionis, ſaltem virtualiter diſtinctas, quarum altera ſit abſoluta, atque adeo communis omnibus perſonis, ſicut eſt eſſentia ſeu natura: altera ſit reſpectiua, quæ non ſit communis omnibus, ſed propria perſonæ vel perſonarum producentium.* Quod latè explicat, & confirmat, & poſtea §. *His autem* concludit, *quod nomine intellectionis, vt eſt intellectio, animo concipi debet intellectio abſoluta; ſicut aliàs intellectio, vt intellectio, abſolutũ quiddã eſſe ſolet: nomine autẽ intellectionis, vt eſt dictio, intellectio reſpectiua*

§. VI.

Vterque modus id explicandi difficilis eſt.

88 IMPRIMIS Modus traditus à P. Vazquez difficultatem habet; nam ſi *dictio*, vt ipſe ſupponit, idem eſt ac productio activa Verbi: & *diuinum dicere* propriè ſumptum idem eſt ac producere Verbum, vt inquit P. Ruiz diſp. 60. ſect. 1. n. 8. & latè probat ex Patribus; *dictio* importat in recto relationem paternitatis, & diſtinguitur realiter à Vrbo: nam productio activa in Deo manet in perſona producente, & diſtinguitur realiter à productione paſsiva, quæ identificatur cum termino producto; vt tanquam theologicè certum ſtatuit P. Ruiz, vt vidimus ſect. 7. ergo dictio non includit formaliter, quatenus dictio eſt, intellectionẽ eſſentialem, nec ad illam comparatur tãquam includens ad incluſum, ſicut comparatur homo ad animal, & Pater ad Deitatem. Pater enim eſt complexum ex paternitate & eſſentia: at productio activa Verbi quatenꝰ diſtincta realiter à productione paſsiva, ſeu filiatione, non includit formaliter eſſentiam, ſed ſolùm explicat relationem vt diſtinctam virtualiter ab eſſentia, & identificatam realiter duntaxat cum eſſentia, ſub qua ratione nõ includit formaliter eſſentiam; quia relatio quatenus diſtincta virtualiter ab eſſentia, non eſt formaliter eſſentia, ſicut homo eſt formaliter animal, & Pater eſt formaliter Deus. Vnde dictio non comparatur ad eſſentiam, ſicut Pater ad Deitatem, ſed ſicut

paternitas vt distincta virtualiter ab essentia, comparatur ad essentiam, cum qua constituit Patrem; & sicut rationale comparatur ad animal, cum quo constituit hominem.

89 Modus etiam P. Valentiæ difficilis est; quia vt inquit P. Ruiz disp. 59. sect. 1. n. 12. *non est possibile notionale intelligere*, quod sub ratione propria intellectionis sit notionale, seu personale, nec est possibile super essentiale intelligere adiungi aliquid formaliter pertinens ad rationem intellectionis, & intra illam quasi contrahens, quemadmodũ in creaturis practicum & speculativum limitãtes differentiæ sunt, distinguentes scientiam in ratione *scientiæ*. Quod latissimè ibi probat. A nobis autẽ breviter suadetur. cùm enim Deus quatenus Deus, & quatenus est quid absolutũ, sit infinitè cognoscẽs omnem veritatem cognoscibilem, identificatur adæquatè cum essentia divina omnis perfectio possibilis intra lineam cognitionis & scientiæ: cùm ergo Deus postulet esse Pater, non postulat paternitatem titulo cognoscendi per illam novo modo aliquam veritatem ex ijs, quas cognoscit per notitiam essentialem; cùm hæc absorbeat omnẽ perfectionem possibilem intra latitudinẽ notitiæ; nec titulo cognoscendi novam aliquam veritatem, quam nõ cognoverit per cognitionem essentialẽ, cùm hæc omnes veritates cõprehẽsivè cognoscat. Ergo impossibilis est alia scientia & cognitio, qua Deus Pater cognoscat iteratò idipsum, quod cognoscit per scientiam essentialem: ergo Pater, quatenus Pater, nón cognoscit cognitione aliqua superaddita ad illam, qua cognoscit quatenus Deus: ergo non datur cognitio relativa distincta virtualiter ab absoluta. Nec datur munus ad quod deservire possit; vt enim ostendimus contra P. Vazquez n. 82. nõ requiritur hæc nova cognitio vt Pater seipsũ cognoscat *in Verbo suo*: certum enim est, Patrem seipsum in Verbo intelligere per intellectionem absolutam; cùm per intellectionem absolutam Pater cognoscat omnem veritatem cognoscibilem; frustrà ergo ponitur alia cognitio propria & singularis solius Patris, qua se in Verbo suo cognoscat. Nam videre Patrem in Filio tanquam in imagine expressa Patris, cõpetit omni videnti Patrem, iuxta illud, *qui videt me, videt & Patrem meum*: & à fortiori convenit omni personæ divinæ comprehendenti per intellectionem absolutam personam Filij.

90 Rursus suadetur; quia cùm paternitas non transeat ad Filium, neque ad Spiritum Sanctum; sanè si paternitas, quatenus est productio Filij esset cognitio, & Pater quatenus producens Filium, per ipsam productionẽ vt talem cognosceret; haberet Pater aliquam scientiam, qua careret Filius & Spiritus Sanctus, quod videtur absurdum, quia Pater neque extensivè est sapientior Filio & Spiritu Sancto. Denique si paternitas, quatenus est productio, foret etiam intellectio; sanè cùm sit productio per se subsistens, seu productio producens; foret cognitio cognoscens; ac proinde daretur in Patre aliqua potentia cognoscitiva & perceptiva obiecti, quæ nõ inveniretur neque in Filio, neque in Spiritu S. vnde non solùm in Patre esset duplex cognitio, sed duplex potentia cognoscitiva & perceptiva obiecti, quod videtur absurdum. Restat ergo vt paternitas solũ dicatur intellectus notionalis, quia est virtus producendi Verbum, in quo Pater intelligit, & per quod suas perfectiones manifestat; prout à nobis explicatum fuit n. 76. & 77. & quia est virtus quam secum necessariò affert essentia divina, quatenus infinitè intellectiva, ac proinde est virtus propria intellectus divini, quatenus talis: vnde terminus procedens per eam virtutẽ rectè dicitur procedere per intellectũ, qui est prima ratio exigens cõmunicationem sui media illa virtute.

SECTIO VNDECIMA.

Soluitur tertia obiectio, vbi de personarum æqualitate.

91 OBIICIES Tertiò: quia si sola proprietas relativa esset virtus producendi ad intra, non salvaretur æqualitas divinarum personarum. At certum est ex Scriptura, ex symbolo Athanasij, & ex Concilijs, personas divinas esse inter se omnino æquales, vt constat ex dictis sect. 5. ergo sola proprietas relativa nõ est virtus producẽdi ad intra. Sequela probatur, tũ quia relatio producens est perfectior relatione non producente. Vnde Pater & Filius essent perfectiores Spiritu Sancto, qui constituitur relatione non productiva. Tum quia relatio producens debet continere relationem producendam: sed non potest continere illam formaliter; ergo eminenter; ergo est perfectior relatio producens, quàm relatio producta: & consequenter persona per illam constituta. Hoc argumentum desumptum est ex Scoto in 1. dist. 7. quæstione vnica, §. *Loquendo*, vbi hoc argumento probat, paternitatem non esse potentiam generandi, *quia tunc* (inquit) *paternitas esset perfectior filiatione: primò, quia illud, quo producens producit, si non est eiusdem rationis cum producti forma, continet eum virtualiter, & est perfectior ea: ergo si Paternitas est, quo Pater agit, & non est eiusdem rationis cum filiatione, cõtinet virtualiter filiationem, & est perfectior*

ctior ea. Secundò, quia filiatio non dat Filio quod agat, nihil enim nec ad intra neque ad extra producit Filius filiatione: ergo ſi Pater paternitate agit formaliter, erit paternitas perfectior filiatione.

92 Hoc argumentum inſtatur primò contra adverſarios: nam iuxta illos, quamvis eſſentia in Patre ſit fœcunda ad generandum, & non ſit fœcunda in Filio, non eſt perfectior in Patre, quàm in Filio: & quamvis in Patre, & Filio ſit potentia agẽdi ad intra, & hoc nõ habeat in Spiritu Sancto, non eſt perfectior in Patre & Filio, quàm in Spiritu Sancto. Ergo pariter quamvis paternitas ſit potentia agẽdi ad intra, & hoc non habeat filiatio, non propterea paternitas erit perfectior filiatione. Inſtatur rurſus; quia ſicut ex terminis melius eſt eſſe virtutem agendi, quàm nõ eſſe virtutem, ſeu dare ſuppoſito quòd agat, quàm non dare; ita ex terminis melius eſt eſſe à ſe, quàm eſſe ab alio: & tamen paternitas, quæ eſt à ſe, non eſt melior filiatione, quæ eſt ab alio. Quod hic reſponderunt adverſarij, reſpondebimus nos eorum argumento.

93 Ad argumentum ergo reſpondeo, negando ſequelam maioris: ad eius probationem primam reſpondeo, in Deo non eſſe perfectiorem relationem producentem, quàm nõ producẽtem; quia quælibet relatio divina habet infinitatem non ſolùm in genere relationis, ſed in genere entis; cum quælibet habeat realem identitatem cum eſſentia, & eſſentialiter poſtulet ab ea infinitè perfici. Vnde non minoris perfectionis eſt in Filio quòd generetur, & non poſsit generare, quàm in Patre quod poſsit generare, vt explicui diſp. 9. ſect. 3. cum enim eſſentia divina poſtulet ob ſummã ſuam perfectionem eſſe in tribus perſonis, poſtulat relationes ipſam communicantes, & relationes ipſam accipientes; & non minus perficit relationes recipiẽtes ab alio ipſam, quàm relationes communicantes alteri. Nec in Filio poteſt eſſe argumentum minoris perfectionis illud, quod eſt neceſſarium, vt Filius ſit æqualis Patri; vt autem Filius ſit æqualis Patri, neceſſe eſt quòd generetur, & non poſsit generare; ſi enim Pater Æternus genuiſſet Filiũ potentem generare, atque produxiſſet Verbũ potens producere aliud Verbum; Filius nõ eſſet æqualis Patri, vtpotè qui non adæquaret vim infinitam generativã Patris; nec verbum eſſet infinitè perfectum, vtpote non adæquans vim infinitam cognoſcendi exiſtentem in Patre; vt ibidem expoſui. Ergo quod nec Filius poſsit generare, nec Spiritus Sanctus aliquid ad intra producere; nõ eſt argumentum ad probandum quòd relatio filiationis, & ſpirationis paſsivæ ſint minus perfectæ quàm paternitas, & ſpiratio activa.

94 Vnde æqualitas divinarum perſonarum ſumitur ex eo, quòd quælibet perſona eſt Deus, & quælibet eſt ens à ſe infinitum ſimpliciter in omni genere; & quia quælibet rellatio eſt Deus, quælibet relatio eſt æqualis cuicumque alteri relationi: earum namque magnitudo ſumitur ab eſſentia, à qua æqualiter perficiũtur, quia omnes & ſingulæ conveniunt in ratione entis à ſe. Hoc pacto explicuit Auguſtinus æqualitatem divinarum perſonarum lib. 5. de Trinit. cap. 6. *Non ſecundùm hoc quod ad Patrem dicitur, æqualis eſt Filius Patri; reſtat vt ſecũdùm id æqualis ſit, quod ad ſe dicitur. Quidquid autem ad ſe dicitur, ſecundùm ſubſtantiam dicitur, reſtat ergo vt ſecundùm ſubſtantiam ſit æqualis.* Præterea lib. 3. contra Maximinũ cap. 18. propoſuit ſibi obiectionem, qua Maximinus contendebat, Filium eſſe minorẽ Patre, quia Pater genuit Filium, Filius verò nõ genuit; eamque diluit his verbis: *Quod ſi dixeris, eo ipſo maior eſt Pater Filio, quia de nullo genitus, genuit tamen æqualem: citò reſpondebo. Imò ideo non eſt maior Pater Filio, quia æqualem genuit, non minorem. Originis enim quæſtio eſt, quis de quo; æqualitatis autem, qualis, aut quantus.*

95 Ad idem principium recurrunt alij Patres pro explicanda æqualitate divinarum perſonarum. Nam Athanaſius ſermone de Sanctiſsima Deipara colum. 3. inquit: *Hinc perfectus Deus Pater, perfectus Deus Filius, perfectus Deus Spiritus Sanctus, quia ſinguli non deſtituuntur plenitudine Deitatis, ſed æqualitatem habent omnium earum proprietatum, quibus æqualiter plenitudo diuinitatis intelligatur. Quibus enim æqualis ſubſtantia eſt, diuerſis interim proprietatibus, ea æqualia ex æqualitate vſiæ nominantur.* Ergo ideo relationes ſunt æquales, quia perficiuntur ab eadem eſſentia ſummè perfecta. Deinde Cyrillus Alexandrinus libro ſecundo Theſauri, capite tertio, eodem modo rem hanc explicat: *Quãvis ergo*, inquit, *ſecundùm rationem ſubſtantiæ Patris, æqualis & penitus ſimilis ſit, maior tamen ipſo Pater eſt, in hoc ſolùm modo, quia ex eo Filius eſt.* Quare ſecundùm Cyrillum Pater maior Filio eſt ſine vlla inæqualitate, quia illa maioritas ſolùm importat rationem originis in ratione importante perfectionem, & dignitatem ſine vlla inæqualitate; quia ſolùm ſignificatur authoritas principij producentis, quæ per ſe fundaret inæqualitatem, niſi Filius participans per identitatem totam eſſentiam Patris, evaderet ratione eſſentiæ ſummè æqualis. Hinc Divus Thomas quæſtione 42. articulo

4. ad 2. meritò colligit, *æqualitatem & similitudinem* in diuinis attendi, non ſecundùm diſtinctionem & diuerſitatem relationum, ſed tantùm ſecundùm magnitudinem perfectionis eſſentialis, & relationis. Vnde tunc ſolùm relatio potens producere eſt perfectior relatione non productiva, quando relatio productiva non communicat termino eandem numero eſſentiam & ſubſtantiam, quam in ſe habet: quando verò relatio productiva communicat relationi non productiuæ Deitatem & eſſentiam infinitam, tunc relatio producens licet ſit maior origine, non tamen perfectione, ac proinde terminus productus non evadit minor principio producente, vt explicat Sanctus Thomas opuſculo 1. contra errores Græcorum capite 2. in fine, vbi explicans dictum Magni Baſilij affirmantis, quòd *Spiritus eſt ſecundus a Filio dignitate*, inquit: *Poteſt hoc exponi, non de dignitate naturali, ſed de perſonali, ſicut & ſecundùm nos dicitur, quòd perſona eſt hypoſtaſis proprietate diſtincta ad dignitatem pertinente. Secundùm quem modum dicit Hilarius, quòd Pater eſt maior Filio propter authoritatem. Filius tamen non eſt minor Patre propter ſubſtantiæ vnitatem.*

96 Ad ſecundam probationem maioris deſumptam ex eo, quòd relatio producẽs debet continere relationem producendam, & cùm non poſsit continere formaliter (ſiquidem relationes illæ non ſunt eiuſdem rationis) debet continere eminenter, ſeu virtualiter tanquam principium æquivocum; omne autem principium continens virtualiter terminum, debet eſſe perfectior illo. Reſpondeo, tunc principium æquivocum continens virtualiter terminum debere eſſe perfectius termino, quando eſſentia & ſubſtantia abſoluta termini producitur, & eſt diſtincta ab eſſentia principij; ſecùs quando eſt eadem propter infinitatem principij producentis habentis eſſentiam infinitam, & potentis illam eandem numero communicare alteri perſonæ diſtinctæ; vt contingit in Deo. Quapropter ad hoc vt principium æquivocum infinitum contineat terminum infinitum, nõ requiritur quòd ſit maioris perfectionis, ſed ſatis eſt, quòd nõ ſit minoris quàm terminus: ſicut enim principium vnivocum producit terminum in perfectione æqualem; ita principium æquivocum, ſi ſit eiuſdem ſubſtantiæ, poterit producere terminum in perfectione æqualem. Vnde propoſitio hæc vniverſaliter accepta: *Omne principium æquivocum continens adæquatè terminum, eſt perfectius illo*: eſt falſa, & ſolùm eſt vera in principio finito.

SECTIO DVODECIMA.

Soluitur quarta obiectio, vbi cur potentia producendi ad extra nõ ſit perfectior quàm potentia producendi ad intra; quamvis illa conſiſtat in eſſentia, iſta verò in relatione.

97 OBIICIES Quartò, ſi ſola relatio eſſet virtus agendi ad intra, ſequeretur, perfectiorem fore potentiam productivam ad extra, quoniam hæc eſt ipſa divina eſſentia vt actus purus infinitus in tota latitudine entis; quàm potentia producendi ad intra: quoniam hæc eſt ſola relatio infinita in vno tantùm genere. Hoc autẽ eſt falſum, nam perfectio potentiæ deſumitur ex perfectione termini; terminus autem potentiæ productivæ ad intra eſt perfectior quã terminus potentiæ productivæ ad extra; cùm ille ſit increatus, iſte verò ſit creatus. Ergo.

98 Ante ſolutionem noto, virtutem agendi ad intra, poſſe bifariam conſiderari; vel quatenus præcisè comparatur ad formalitatem termini productam, ſeu vt eſt purè productiva; vel quatenus comparatur ad totum terminum productum vt *quod*, id eſt ad perſonam productam, ſeu quatenus eſt productiva & communicativa ſimul; ſiquidem ſub priori reduplicatione comparatur paternitas v. g. præcisè ad filiationem vt diſtinctam ab eſſentia virtualiter; ſub poſteriori comparatur ad Filium vt includentem filiationem & eſſentiam; & ſic dicit reſpectum ad filiationẽ vt ad formalitatem productam, & ad eſſentiã vt ad formalitatem communicatam. Si conſideretur virtus productiva ad intra præcisè vt productiva, ſic conſiſtit adæquatè in relatione; quia ſola relatio eſt quæ influit in terminum productum; ſi autem conſideretur vt productiva relationis, & vt communicativa eſſentiæ, ſic includit relationem vt virtutem producendi, & eſſentiam vt formalitatem communicãdam; quæ eſſentia vt præexiſtens in Patre, dicitur principium communicativum, quia vẽdicat ſibi paternitatem, vt virtutem, media qua communicetur. In creatis verò potentia productiva, quatenus productiva, eſt pariter communicativa, quia in creatis nullum prædicatum communicatur termino, quod non producatur. Hoc ſuppoſito, ad argumentum reſpondeo negando ſequelam, ad eius probationem diſtinguo illam propoſitionem: Potẽtia productiva ad intra eſt ſola relatio, ſi ſumatur præcisè quatenus productiva, concedo; ſi ſumatur non quatenus productiva & communicativa ſimul, nego: nam quatenus communicativa eſſentiæ, includit eſſentiam, quia

non

non poteſt communicare eſſentiam, quin illâ præhabeat.

99 At replicabis: ergo loquendo de potentia productiva ſecundùm præciſum conceptum virtutis productivæ potentia productiva ad intra eſt minus perfecta, quàm potentia productiva ad extra. Reſpondeo diſtingo conſequens: realiter & entitativè, nego conſequentiam, quia paternitas eſt realiter eſſentia: formaliter & per rationem noſtram præſcindentem vnam rationem ab alia cum illa identificatam, concedo conſequentiam: quoniam potentia productiva ad extra explicitè & formaliter importat actum purum infinitum in omni genere perfectionis: potentia verò productiva ad intra, quatenus præciſè productiva, importat tantùm infinitam perfectionem in genere relationis. Ratio autem eſt, quia terminus formalis producibilis ad intrà, formaliter ſumptus, eſt ſola relatio; terminus autem producibilis ad extrà ſunt omnia poſsibilia. Quæ licèt ſint minùs perfectus terminus, ſupponũt tamen maiorem perfectionem formaliter & explicitè in virtute productiva ſui, quia ſupponunt in illa omnem perfectionem abſolutã participabilem à creatura; ſeu omnẽ perfectionem ſimpliciter ſimplicem adunatam in vnica eſſentia; quia omnis eſſentia creata eſt participatio eſſentiæ increatæ.

100 Vnde falſum eſt, vniverſaliter loquendo quòd perfectior potentia deſumenda ſit ex perfectiori termino producibili; nam perfectior terminus producibilis eſt forma equi, quæ eſt ſubſtantia, quam intellectio Angelica, quæ eſt accidens; & tamen hæc poſtulat perfectiorem potentiam productivam nẽpe intellectum Angeli, qui perfectior eſt, quã potentia generativa equi. Quare ſolùm de potentia vnivoca eſt verum, quòd perfectio potentiæ deſumitur ex perfectione termini; non autem de potentia æquivoca; qualis eſt potentia Dei ad extrà. Ratio autem diſcriminis eſt clara: quia terminus vnivocus ſupponit eandem perfectionẽ ſaltem in ſpecie in ſuo principio, quam habet in ſe: vnde quò maiorem perfectionem habebit in ſe, eo maiorem ſupponit in principio ipſo, cùm terminus productus nequeat ſuperare in perfectione ſuum principiũ. Atque adeo rectè ſequitur, ex perfectiori termino perfectiorem argui potentiã in ipſo principio. At terminus æquivocus, quia non ſupponit eandem perfectionem, ſed longè perfectiorem in principio productivo, quippe cùm virtus æquivoca debeat eſſe altioris ordinis termino ipſo producibili; non rectè infertur, quòd ſi terminus potentiæ æquivocæ ſit minùs perfectus quàm terminus potentiæ vnivocæ, ipſa quoque potentia vnivoca ſit minùs perfecta quàm potentia æquivoca: ſiquidem maior vel minor perfectio potentiæ æquivocæ non ſumitur præcisè ex maiore vel minore perfectione termini, ſed ex ipſius cauſæ & virtutis perfectione, & ex modo perfectiſsimo producendi terminum: quãvis enim terminus productus per creationem ſit exiguæ perfectionis, nec arguat infinitatem in cauſa; modus tamen proveniendi à cauſa per creationem arguit infinitatem in cauſa. Solus enim Deus poteſt ex nihilo aliquid cõnaturaliter producere.

101 Aliter hanc obiectionem diſſolvit P. Aldrete diſp. 5. de Trinit. ſect. 9. n. 5. ait ergo, potentiam productivam ad intrà non eſſe formaliter minùs perfectam, quàm potentiam producendi ad extrà, *quia relationes*, inquit, *ſunt paris perfectionis cum eſſentia, quia ita petunt eſſe idem cum eſſentia, vt formaliter includant ipſam eſſentiam quoad aliqua prædicata, quæ arguunt infinitam, & maximam, ſiue ſummam perfectionem.*

SECTIO XIII.

Soluitur quinta obiectio; & oſtenditur, id in quo genitus evadit ſimilis generanti, non debere eſſe id, quo agens agit tanquam virtute proxima productiua, ſed ſatis eſſe, quòd genitus evadat ſimilis in principio remoto, vel productiuo termini, vel purè cõmunicatiuo ſui ad terminum, mediãte virtute realiter productiua, quam poſtulat.

102 OBIICIES Quintò: illa eſt potentia agendi in quolibet agente, in qua agens ſibi aſsimilat productum: at in divinis perſona producens ſibi aſſimilat perſonam productam in ſola natura: igitur potentia producendi in divinis eſt ſola natura. Minor conſtat: nam in perſona producta ſunt duo, natura & perſonalitas: at perſona producta non procedit ſimilis producenti in perſonalitate, cùm in ea potius procedat diſsimilis, & oppoſita principio producenti. Maior probatur: quia *omne producens aliquid per ſuam actionem, producit ſibi ſimile quantum ad formã, qua agit*; omne enim agens agendo intendit aſsimilare ſibi productum in forma qua agit, vt inductione conſtat in omnibus agentibus. Homo enim gignendo aſsimilat ſibi genitum in natura humana, cuius virtute ſit potens ad gignendum, non autem in perfectione individuali, quæ licèt conſtituat perſonam generantem, non tamen

eſt id, quo generans generat; alioqui Sortes generaret Sortem. Quapropter cùm paternitas ſit proprietas perſonalis, habens ſe ad perſonã Patris, vt forma individualis ad aliquod individuum; conſequens eſt, vt paternitas nõ ſit id, quo Pater generat; quia alioqui Pater generaret Patrem.

103 Et confirmatur ex Concilio Florentino Seſſ. 18. longè poſt medium §. *Dixi equidem*, in cuius initio Ioannes Theologus explicans principium generandi in diuinis, inquit: *Ita vt perſona ſit producens & generans: principium autem, quo ipſa perſona generet, ſit id ſolùm, quod communicabile eſt. Pater ergo principiũ generatiuum eſt, & ſuppoſitum quoddam ſignificat: diuina verò ſubſtantia, quæ cum Patre realiter idem ſunt, (eſt) non quidem generat, ſed eſt principium, quo generatio fit.* Quod ſtatim declarat exemplo hominis, in quo natura humana, quæ per generationem communicatur, eſt principium *quo* generationis. *Nõ aliter* (inquit) *de diuinis perſonis intelligere poſſumus. Nam Patris perſona ſuppoſitum eſt, atque generans: diuina verò natura generatiuum principium, quo Pater generat.*

104 Vt ab hoc vltimo incipiam, notandum eſt, in illis verbis Concilij Florentini nõ contineri veritatem aliquam definitam à Concilio; certũ enim eſt apud omnes Theologos, non eſſe definitum in Florentino, nec in vllo alio Concilio, quod virtus proxima agendi ad intra conſiſtat in abſoluto; neque quòd conſiſtat in relativo: ab hac enim ſubtilitate definienda Concilia abſtinuerunt: in illis ergo verbis ſolùm continetur ſententia cuiuſdam Doctoris particularis magni nominis, quæ tunc erat communis inter Theologos. Vnde ex hac confirmatione ſolùm poterit cõcludi, noſtram ſententiam contrariam eſſe ſententiæ, quam ſecutus eſt inſignis ille Theologus; cuius authoritas maior non eſt, quàm authoritas S. Bonaventuræ, Durandi, Henrici, & aliorum, qui noſtram ſentẽtiam expreſsè tuentur.

105 Iam ad argumentum, reſpondeo, maiorem illam eſſe falſam, nimirũ quòd *in quolibet agente illa ſit potentia agendi, in qua agens aſsimilat productum*, ſi intelligatur de virtute proxima agendi: ſiquidem potentia generativa in ſententia Thomiſtarum diſtinguatur à ſubſtantia generantis, cùm ſit accidens: homo autem generans hominem, intendit ſibi aſsimilare genitum in natura humana, non autem præcipuè in potentia proxima generandi; vt patet in viro generante fœminam, cui licèt communicet naturam humanam, non communicat põtentiam & vim activam generandi, iuxta ſententiam aſſerentem fœminas non concurrere activè ad generationem, prout ſuprà num. 41. diximus cum P. Valentia: vnde diſtingui poteſt illa propoſitio, *in quolibet agente illa eſt potentia agẽdi, in qua agens ſibi aſsimilat productum*: proxima vel remota, concedo; proxima determinatè, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiã, vel diſtinguo conſequens: igitur potentia productiva *in diuinis eſt ſolæ natura*, remota per modum radicis exigentis virtutem proximam realiter productivam, cõcedo conſequentiam; proxima per modũ virtutis proximæ realiter productivæ, nego conſequentiam. Conſulantur, quæ dixi ſuprà pag. 131. num. 41.

106 Vel aliter diſtinguenda eſt hæc propoſitio, *omne producens aliquid per ſuã actionem producit ſibi ſimile quantum ad formam qua agit*: diſtingo, qua agit tanquam virtute proxima productiva, nego maiorem; qua agit tanquam principio *quo* purè communicativo ſui ad terminum, concedo maiorem. Iam verò Pater nõ agit per naturam divinam tanquam per virtutem productivam Filij; nam cùm Pater realiter producat Filium, debet agere per virtutem realiter productivam filiationis; eſſentia autem, cùm ſit realiter identificata cum filiatione, nequit eſſe virtus realiter producta filiationis, ſed ad ſummum virtus virtualiter productiva, in eo ſenſu, in quo eſſentia dicitur principium virtuale paternitatis, & ſpirationis activæ, quarum eſt radix virtualis: agit autem per naturam tanquam per principium purè communicativum ſui ad terminum, ſiquidem vt Pater generet Filium, debet præhabere naturam divinam, quæ cùm ſit prima ratio fundans poſsibilitatem generationis ad intra, & exigens eſſe in Patre, vt mediante paternitate tanquam virtute communicetur Filio, dicitur *principium quo* cõmunicativum, quia nimirum conſtituit paternitatem in ratione virtutis communicativæ naturæ divinæ; licèt enim paternitas ratione ſui & præſcindendo ab eſſentia ſit virtus productiva filiationis; non tamẽ ratione ſui præſcindendo à natura ſeu eſſentia, eſt virtus cõmunicativa naturæ, ſed in ratione talis conſtituitur per naturam tanquam per formam tranſituram de Patre ad Filium; nequit enim eſſe virtus communicandi naturam, quin prius originis ad Filium præhabeat naturam divinam, quæ per productionem filiationis communicetur Filio: quia niſi paternitas in illo priori originis haberet formaliter naturam, non eſſet virtus communicandi, nec cõmunicatio activa naturæ, nec filiatio foret paſ-

paſsiva acceptio naturæ. Vnde ſicut filiatio conſtituitur per naturam in ratione accipientis naturam; ita paternitas cõſtituitur per naturam in ratione virtutis proximè potentis communicare naturam, & in ratione communicantis actualiter naturam: cùm enim natura non communicetur in divinis per productionem ſui, ſicut communicatur in creatis, ſed per productionem filiationis, debet natura præexiſtere formaliter in principio ipſam communicante. In creatis autem quia natura Filij verè producitur non debet præexiſtere in ſe formaliter ante generationem Filij, ſed ſufficit quòd præexiſtat alia ſimilis, quæ ſit virtus producendi naturam Filij.

107 Hinc quia potentia generandi explicat potentiam communicandi naturam Patris; potentia generandi in divinis dicit duo, videlicet virtutem productivam filiationis, & potentiam communicativam naturæ. Vnde vtrumque debet præintelligi in Patre pro priori ad proceſsionem, ſeu paſsivam Filij productionem: virtus autẽ productiva adæquatè conſiſtit in paternitate; quia ſi per impoſsibile maneret ſola paternitas, adhuc eſſet virtus productiva filiationis; licèt tunc non foret virtus communicativa eſſentiæ: virtus verò communicativa eſſentiæ in genere cauſæ efficientis eſt paternitas in recto, vt includens de obliquo eſſentiam, ſeu naturam tanquam formam communicandam Filio. Atque adeo, licèt paternitas ſub conceptu expreſſo virtutis productivæ non includat eſſentiam; includit ſub conceptu potentiæ generativæ, ſeu potentiæ communicativæ naturæ. Vnde eſſentiam eſſe principium *quo* purè communicativum ſui, nihil aliud eſt, quàm eſſentiam eſſe primam rationem & quaſi radicem fundantem poſsibilitatem productionis realis ad intrà, & exigentem ſuppoſitum, quod ad intra producat, & virtutem producendi, & præintelligi in principio producente tãquam formam tranſituram ad ſuppoſitum producendum, ſeu tanquam formam communicandam Filio.

108 Et in hoc ſenſu videtur locutus Ioannes Theologus in Concilio Florentino, dum Seſſ. 18. §. *Dixi equidem*, inquit: *Patris perſona ſuppoſitum eſt atque generãs: diuina verò natura generatiuum principium, quo Pater Filium generat.* Et dum Seſſ. 19. §. *In genere*, ait: *Hæc ſubſtantia, vt ita dixerim, abſolutè ſimpliciterque cõſiderata, quæ generandi poteſtas eſt, principium eſt quo, vel per quod, quod quidem à Patre Filio communicatur.* Quod colligo ex ijs, quæ mox ſubiungit, inquiens: *Hanc doctrinam Doctores omnes tradiderant, orationes has exponentes: Filius eſt ex ſubſtantia Patris, & Sanctus Spiritus ex Patris Filijque ſubſtantia.* Colligo, inquam, ex ijs; ſiquidem Patres dum contra Arrianos docuerunt, Patrem ex ſua ſubſtantia gignere Filium, & Patrem & Filium ex ſua ſubſtantia producere Spiritum Sanctum, noluerunt ſignificare Patrem per ſuam ſubſtantiam tãquam per principiũ *quo* producere Filium; ſic enim etiam producit creaturas ex ſua ſubſtantia; ſed ſolùm ſignificare voluerunt, Patrem non aliũde, vel ex aliena ſubſtantia genuiſſe Filium, ſed illum genuiſſe communicando ipſi propriam ſubſtantiam, eandemque numero divinitatem & naturam, quam in ſe habet: & ſimiliter Patrem & Filium reſpectu Spiritus Sãcti; vt latè expoſui ſect. 2. à num. 22. cùm tamen creaturas non ex ſe producat, nec eis cõmunicet ſuam naturam; ſed participationem quandam analogicam ſuæ perfectionis. Dum ergo Ioannes Theologus dixit naturam divinam eſſe principium *quò* vel per *quod* Pater generat, nihil aliud intellexit per principium *quo*, quàm principium purè communicativum vt *quo*, ſeu formam communicandam Filio à Patre illam præhabente, quæ eſt prima ratio fundans productiones reales ad intra, quatenus ſecum neceſſariò idẽtificat virtutem realem producendi Filium, nempe paternitatem, quæ ſimul cõſtituit in recto principium *quod* producens.

109 Aliter poſſet reſponderi, diſtinguendo illam propoſitionem: *Omne producens aliquid per ſuam actionem producit ſibi ſimile, quantũ ad formam qua agit*; diſtingo, in creatis concedo; in divinis nego: nam cùm in creatis agens agat per ſuam naturam, quæ neceſſariò diſtincta eſt realiter à natura effectus producti, in creatis idem eſt principium *quo* productivum, & principium *quo* communicativum; quia in creatis illa ſolùm prædicata communicantur, quæ realiter producuntur: in divinis verò cum eademmet numero natura, quæ eſt in principio producente, debeat communicari termino producto per realem identitatem cum illo, & nihil poſsit eſſe virtus realis producẽdi aliquid ſecum realiter identificatum, ſicut nihil poteſt eſſe principium *quod* producens aliquid ſecũ realiter identificatum; virtus producendi ad intra in divinis, ſeu potentia, qua ſuppoſitum divinum aliquid ad intra producit, non eſt eſſentia ſeu natura, ſed relatio: ac proinde in divinis id, in quo perſona producens aſsimilatur perſonæ productæ, nequit eſſe virtus agendi, ſeu potentia, qua agens agit; ſed debet eſſe entitas relativa, per quam perſona producens diſtinguitur à termino producto. Cùm enim

enim in divinis omnia ſint vnum, vbi nõ obviat relatio producentis & producti, illud in Deo debet eſſe ratio producendi, quod eſt ratio diſtinguendi, & è contrà. Vnde cùm paternitas ſit ratio, qua Pater diſtinguitur realiter à Filio, paternitas eſt ratio agendi, qua Pater producit Filium: & cùm ſpiratio activa ſit ratio diſtinguendi Patrem & Filium ab Spiritu Sancto, ſpiratio activa eſt ratio, ſeu virtus, qua Pater & Filius producunt Spiritum Sanctum.

SECTIO XIV.

Soluuntur reliquæ obiectiones.

110 OBIICIES Sextò, authoritatem Patrum communiter affirmantiũ, generationem in divinis eſſe opus naturæ: item Filium & Spiritum Sanctũ procedere de ſubſtantia ipſa producentis: præſertim authoritatem Anſelmi, qui in Monologio cap. 52. loquens de proceſsione Spiritus Sancti, inquit: *Non ex eo procedit, in quo plures ſunt Pater & Filius, ſed ex eo, in quo vnum ſunt. Nam non ex relationibus ſuis, quæ plures ſunt, ſed ex ipſa ſua eſſentia, quæ pluralitatem non admittit, emittunt Pater & Filius tantùm pariter bonum.* Quod vrgentius confirmatur ex epiſtola de Spiritu Sancto cap. 10. vbi Anſelmus ſententiam oppoſitam notat his verbis: *Niſi fortè quis dicat, Spiritum Sanctum non procedere de Deitate Patris, ſed de paternitate; neque per Deitatem Filij, ſed per filiationem: quæ opinio ſua ſe patenti fatuitate ſuffocat.* Reſpondeo, ſcopum Patrum fuiſſe probare contra Arrium, Filium & Spiritum Sanctum eſſe verum Deum, & eiuſdem naturæ & eſſentiæ cum Patre; ad quod probandum aſſerebant, eos non liberè, ſed naturaliter; non ex nihilo, ſed ex ſubſtantia Patris procedere; contra Arriũ, qui oppoſitum blaſphemabat, aſſerens, Filium eſſe diverſæ naturæ à Patre, & ab ipſo liberè ex nihilo creatum; vt explicat Ioannes Latinus in Concilio Florentino Seſſ. 18. circa medium, vt vidimus ſect. 2. à num. 22. & ſect. præcedenti numero 108.

111 Eodem modo exponenda eſt authoritas Anſelmi; ſiquidem procedere de ſubſtantia alterius, non tam ſignificat cauſam veluti efficientem; ſeu principium, à quo Filius producitur; quam cauſam veluti materialem, & conſtitutivum intrinſecum, ex quo Filius conſtat, ſeu formam, quæ ipſi communicatur; ac proinde ſignificat principium *quo* communicativum, non autem principium *quo* productivum; ſic enim Filius nõn ſolùm produceretur de ſubſtantia Patris, ſed produceretur à ſubſtantia Patris, quod tamen Patres nõ dixerunt. Vnde ſicut dum Patres dicunt, Filiũ procedere de ſubſtantia Patris, nihil aliud ſignificant, quàm ſubſtantiam Patris, id eſt eſſentiam & naturam Patris communicari Filio, & in eodem repetiri per realem identitatem cum Filio; ita apud Anſelmum, Filiũ procedere de paternitate, ſignificat, Filium vi ſuæ originis accipere paternitatem ipſam, ſicut accipit eſſentiam, ſeu Deitatem: quod non ſolùm eſt falſum, ſed etiam fatuum. Alioqui ſi procedere de paternitate, idẽ foret apud Anſelmum ac procedere à paternitate; immeritò dixiſſet Anſelmus, fatuum eſſe aſſerere, Spiritum Sanctum procedere de paternitate: ſiquidem certum eſt, Spiritum Sanctum procedere à Patre, ac proinde verùm eſt procedere à paternitate, ſaltem tanquam à principio *quod*: quod confirmatur; quia in eodẽ ſenſu, in quo Anſelmus affirmat Spiritum Sanctum procedere de Deitate Patris, negat procedere de paternitate: at procedere de Deitate Patris apud Anſelmum idem eſt ac Deitatem Patris communicari Spiritui Sancto: ergo non procedere de paternitate Patris apud Anſelmum idem eſt ac paternitatem Patris non communicari Spiritui Sancto, quod eſt certiſsimum; quia ſicut de fide eſt, Spiritum Sanctum eſſe eundem Deum cum Patre, ita de fide eſt Spiritum Sanctum non eſſe eandem perſonam cũ Patre: & ſicut fatuum eſſet aſſerere Spiritum S. eſſe Patrem, ita fatuum eſſet aſſerere Spiritũ Sanctum procedere de paternitate Patris tanquam de principio communicativo, ſicut procedit de Deitate Patris.

112 Obijcies ſeptimò, Proprietas relativa increata reſpondet proprietati individuæ creatæ: at hæc non eſt ratio producendi, ſed ſola natura ſpecifica: ergo neque in divinis ratio producendi erit proprietas, ſed ſola natura abſoluta. Imprimis conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiã. In creatis enim non eſt neceſſarium recurrere ad proprietatẽ individualem tanquam ad principium *quo*; ſiquidem natura ſpecifica Petri patris diſtinguitur realiter à natura Pauli filij, ac proinde habet quidquid requiritur, vt ſit principiũ *quo* ad producendum filium, quin ſit neceſſe recurrere ad proprietatem individualem. At in Deo natura Dei Patris nõ diſtinguitur realiter à Filio, ſed ſola paternitas eſt quæ diſtinguitur; ac proinde hæc, & non illa poteſt eſſe virtus producendi Filium. Deinde reſpondeo negando minorem: nam in creatis individuũ generans aliud individuum eiuſdem ſpeciei conatur quantum poteſt producere illud ſibi ſimi-

ſimile non ſolùm in natura ſpecifica, ſed etiã in proprietate individuali: idque ſæpe obtinet, quando nimirum Filius evadit magis ſimilis parenti ſuo, quàm alijs hominibus: vnuſque homo ſæpe producit Filium magis ſimilem, quàm alius homo generet Filium ſuum. Quæ maior ſimilitudo aliunde provenire non poteſt, niſi ex virtute individuali vnius agentis fortius ſibi effectu aſsimilante, quàm virtus individualis alterius agentis.

113 Obijcies octavò, ſi relatio in divinis eſſet principium *quo*, ſequeretur, proceſsionem divinarum perſonarum non eſſe vnivocam, ſed æquivocam, contra omnes Doctores. Reſpondeo, negando ſequelam; quia vt terminus productus ſit ſimilis vnivocè principio producenti, ſatis eſt, quòd per proceſsionem ſuam accipiat eandem eſſentiam, quæ eſt in principio producente, eaſdemque perfectiones abſolutas: quod proprijſsimè verificatur de Filio reſpectu Patris, nam per generationem accipit omnia, quæ ſunt in Patre præter eſſe Patrem: & Spiritus Sanctus accipit ab ſpiratore omnia, quæ ſunt in ſpiratore præter eſſe ſpiratorem. Vnde eſt ſumma ſimilitudo inter divinas perſonas, quia conveniunt in omnibus perfectionibus, præter quã in relatione producentis, & producti, in quibus neceſſario debent diſtingui. Patetque manifeſtè, argumentum hoc eſſe contra omnes; quia perſona ipſa producta vnivocè convenit cum perſona producente, quamvis opponatur in relatione. Sicut ergo quòd relatio ſit principium *quod* non tollit vnivocationẽ: ita nec quòd relatio ſit principium *quo*.

114 Objcies nonò, ſi relatio eſſet proximum principium producendi ad extrà, poſſet de relatione ipſa prædicari actus notionalis hoc pacto: *Paternitas generat*; *ſpiratio ſpirat*: quia poteſt operatio prædicari de proximo principio operativo, etiam abſtractè ſignificato; ſicut dicimus omnipotentia creat, miſericordia miſeretur, inſtitia punit. P. Aldrete diſp. 5. de Trinit. ſect. 9. nu. 8. cum P. Amico diſp. 23. n. 43. negat ſequelam: & reddit rationem; quia generatio eſt productio vnivoca, ac proinde potentia generandi abſolutè cõſiderata includit illud principium, vi cuius productio dicitur vnivoca; tale autem principium eſt communicativum, & illo non intellecto, nequit intelligi potentia generativa. Vnde non paternitas, ſed Pater generat, quia Pater includit eſſentiã, quæ eſt principium communicativum; eam autem non includit formaliter paternitas in abſtracto ſignificata.

115 Sed ego de re nullam difficultatem experior in concedenda ſequela. Quamvis enim paternitas, quatenus eſt potentia generativa, includat de obliquo eſſentiam, quia quatenus eſt potentia generativa, eſt potentia communicativa eiuſdem naturæ, quæ eſt in principio generante, ac proinde eſt potentia productiva perſonæ, quæ ſit Deus, ſicut eſt Deus perſona producens; tamen potentia generativa in recto, quatenus eſt virtus producendi Filium, dicit paternitatem; actus autem poteſt verificari de eo, quod principium importat in recto. Sic generare verificatur de Patre, & non verificatur de eſſentia, quia Pater importat relationem in recto, & eſſentiam de obliquo: vnde quod de Patre prædicatur, reipſa verificatur de paternitate. Sed in modo loquendi non hæreamus. Certum eſt, hunc modum loquendi non eſſe in vſu, *Paternitas generat*; ſed ſolùm iſtum, *Pater generat*. Præterea in ſententia aſſerente relationes includere in ſuo conceptu formali eſſentiam, facilius poteſt illa locutio concedi, *Paternitas generat*; quia paternitas imbibens eſſentiam, producit filiationem, quæ etiam eſſentiam imbibit.

116 Et quidem authores oppoſitæ ſententiæ nequeunt hoc argumento vti; quia in illorum ſententia *eſſentia eſt principium quo* generandi, & tamen non generat. Quod ſi dixerint, ideo non ſuſcipere denominationem generantis, quia principium generans debet diſtingui realiter à termino, & eſſentia non diſtinguitur à Filio: pariter nos reſpondebimus, paternitatem non generare; quia principium generans debet includere formaliter formam, in qua genitus ipſi aſsimilatur; paternitas autem nõ includit formaliter Deitatem, in qua Filius aſsimilatur Patri.

117 Objcies decimò ex Scoto, ſi Deus produceret Deum natura diſtinctum, produceret illum per Deitatem, tanquam per rationem proximam producendi: ergo etiam nunc Deus Pater producens Deum Filium, producit per Deitatem tanquam per rationem proximam producendi. Probat conſequentiam; quia nunc producit Deum communicando illi eandem numero naturam; tunc autem produceret Deum communicando illi numero diverſam. At minùs eſt communicare eandem, quàm diverſam numero naturam: ergo ſi tunc principium proximum *quo* producendi eſſet Deitas, à fortiori erit nunc. Reſpondeo negando conſequentiam; quia vbi natura producentis eſt diſtincta à termino producto, poteſt eſſe principium; ſecùs vbi eſt idem cum termino producto. Falſumque omnino eſt, quòd minus ſit communicare eandem numero naturam, quàm diverſam; non enim eſt minus ſed infinitè plus. Præterea cùm tunc non produce-

duceretur ſola perſonalitas termini, ſed etiam natura; non poſſet ſola perſonalitas principij eſſe virtus producendi. At cùm nunc ſola perſonalitas Filij, non autem natura producatur, ſufficit ſola perſonalitas Patris per modum virtutis proximæ.

118 Obijcies vltimò, ex P. Egidio Conninch diſp. 10. n. 137. quia ſi eſſentia divina nõ eſſet principium *quo* productivum Filij, eſſet in divina natura inſufficientia de ſe, & impotentia ad producendum Filium, & conſequẽter haberet defectum in ratione potentiæ & virtutis productivæ, qui defectus per relationem ſuppleretur. Reſpondeo, ſicut in divina eſſentia non provenit ex imperfectione, quòd nequeat eſſe principium *quod* Filij, ſed potius ex ſumma perfectione; quia ſi poſſet producere Filium tanquam principiũ *quod*, hoc ipſo eſſet realiter diſtincta à Filio, ac proinde iſte non eſſet Deus, ſed creatura, vt ſomniavit Arrius. Similiter dico, quòd divina eſſentia nequeat eſſe principium *quo* producendi Filium, nõ provenire ex imperfectione, ſed ex ſumma perfectione; quia enim eſt infinita, poſtulat eſſe pariter tota in tribus perſonis realiter inter ſe diſtinctis, quarum quælibet ſit Deus; ac proinde poſtulat identificari cum virtute generandi diſtincta realiter à termino genito, & cum virtute ſpirandi diſtincta à termino ſpirato. Cùm enim nequeat eſſe in tribus perſonis, quin detur perſona producens, & producta; nequit eſſe in tribus perſonis, quin detur virtus realis producendi; quæ nõ minus debet diſtingui à termino producto, quàm principium *quod*, vt à nobis ſatis probatum eſt. Quamvis autem hæc ita ſe habeant, non eſt dicendum, quòd in divina natura detur inſufficientia, & impotentia: cùm enim ipſa ſecundùm ſe ſit prima quaſi radix paternitatis, & ſpirationis activæ; ex ſe potius eſt ſufficientia & potentia, vt dentur productiones ad intra, non per quas ipſa producat, ſed per quas producant Pater, & Spirator. Vnde neganda eſt ſequela argumẽti; quia licèt in divina natura non detur ſufficientia, vt per ſeipſam tanquam per principium *quo* generet; datur tamen ſufficientia, vt generet paternitas. Et hæc ſufficiant pro ſtabilienda noſtra ſententia conſtituente potentias notionales adæquatè per relativum. Quam ſententiam præter citatos ſect. 1. n. 14. & 15. tuentur quoque P. Quiros, P. Herrera, P. Franciſcus de Lugo, P. Bekenus, P. Berelienis, P. Alarcon, & Paſqualigius; ac proinde eſt ſatis iam communis.

DISPVTATIO VNDECIMA

AN ACTIO NOTIONALIS, SEV PRODVCTIO ACTIVA CONSISTAT IN RELATIVO, AN in abſoluto, an in vtroque?

SECTIO PRIMA.

Referuntur Doctorum placita.

1 PATER Faſolus quæſt. 41. art. 1. dub. 1. num. 1. aſſerit actus notionales non in obliquo & connotativè, ſed in recto formaliter & intrinſecè includere ipſos actus abſolutos intelligendi, & amandi; addens, hæc ſine dubio ſignificare omnes Patres, & Scholaſticos, qui contra Durandum docent, Verbum Dei immediatè procedere per intellectionem, & Spiritum Sanctum per volitionem: citat autem pro hac ſententia D. Thomæ, Capreolũ, Caietanum, Torres Epiſcopum Canarienſem, Bañezium, Zumelium, Nazarium, P. Vazquez, & P. Arrubal; quos etiam ſequuntur Tannerus, Meratius, & alij ex noſtris. Immo Ioannes à S. Thoma quæſt. 27. art. 4. num. 7. & Carmelitæ dicunt hanc eſſe communem omnium Thomiſtarum.

2 At notionales productiones conſiſtere in relativo defendunt non ſolùm omnes, qui dicunt potentias notionales conſiſtere adæquatè in relativo, quos diſp. præcedenti num. 14. & 15. & num. vltimo citavimus; ſed inſuper Molina q. 27. art. 3. ad 4. & q. 40. art. 2. diſp. 2. memb. 3. Valentia q. 1. punct. 4. Zuñiga q. 27. diſp. 2. dub. 7. memb. 2. Averſa ibidem ſect. 5. Arriaga diſp. 46. ſect. 2. num. 26. Conninch diſp. 10. dub. 2. & apud ipſum Magiſter & D. Thom. *& communiter, inquit, omnes Scholaſtici*: Suarez lib. 6. cap. 5. nu. 1. Eſmiſing, Martin Perez: item Pater Ruiz diſp. 83. ſect. 2. num. 2. vbi hanc ſtatuit concluſionem: *Originis actiuæ, ſeugenerationis vltimum & formale conſtitutiuum, in recto importatum, eſt entitas illa notionalis,*

nalis, & peculiaris Patri, adæquatè identificata cum vnica perſona Patris, & conſequenter diſtincta realiter à Filio, & Spiritu Sancto. Quam concluſionem latiſsimè probat authoritate Theologorum, & Sanctorum Patrum, ac rationibus: & diſp. 4. ſect. 2. & 3. ita validè probat dari diſtinctionem realem in Deo inter originem activam, ſeu actionem per quam principium producit, & originem paſsivam, ſeu formam, à qua perſona producta denominatur producta & procedens ab alia; vt num. 12. ſectionis 3. vt oppoſitum appellet *temerarium, & non ſatis ab erroris periculo tutum*; prout vidimus diſp. præced. ſect. 7. initio.

At P. Suarez lib. 6. de Trinit. cap. 2. num. 7. à nota erroris & temeritatis liberat ſententiam, quæ diceret, generationem activam realiter eſſe idem cum filiatione, ſicut in creatis generatio eſt idem cum perſona producta, nec enim in creatis actio, à qua agens denominatur agens, ſeu productio activa, diſtinguitur à paſsione, ſeu à productione paſsiva, à qua terminus denominatur productus: ac proinde quæ diceret, generationem & nativitatem in Deo non eſſe res diſtinctas, ſed eandem filiationem, quatenus in via concipitur prout egrediens à Patre, eſſe generationē, & diſtingui realiter à Patre, quia ab illo realiter fluit, vt vero tendit ad Filium dici nativitatem: de hac enim ſententia loquens, inquit: *In hac ſententia ſic declarata nihil invenio erroris aut temeritatis, quia nihil habet, quod repugnet myſterio, & cùm res hæc ſolùm videatur pertinere ad modum concipiendi noſtrum, ſatis commodè videtur illum explicare.* Nihilominus ipſe eximius Doctor ibidem cap. 1. n. 5. ait, de origine activa eſſe communem ſententiam Theologorum, quod ſit idem adæquatè cum relatione perſonæ producentis, generatio ſcilicet cum paternitate, & productio Spiritus Sancti cum ſpiratione, ſeu cum relatione ſpiratoris: & pro hac ſententia citat S. Thomam, S. Bonaventuram, Durādum, Egidium, Gabrielem, Capreolum, Scotum, Argentinam, Ferrariam, Caietanum, & Torres; & hanc ſententiam ipſe ſequitur.

3 Itaque in hac controverſia triplex duntaxat poteſt eſſe ſententia: prima affirmās, generationem activam eſſe intellectionem eſſentialem prout eſt in Patre: & actionem ſpirandi eſſe volitionem eſſentialem prout eſt in Patre & Filio. Secunda affirmans, generationem activam eſſe idem adæquatè cum paternitate; & ſpirationem eſſe idem adæquatè cum relatione ſpiratoris. Tertia affirmans, generationem activam eſſe idem adæquatè cum filiatione, & Patrem denominari generantem à generatione paſsiva, quatenus à nobis concipitur egrediens à Patre; à qua Filius denominetur genitus. Et Patrem & Filium denominari actu ſpirantes ab ſpiratione paſsiva, quæ eſt proprietas perſonalis Spiritus Sancti. Ex his ſententijs ſecundam veriſsimam cenſeo, vt iam dixi diſp. præced. ſect. 7. nu. 65.

SECTIO SECVNDA.

Eligitur ſententia affirmans, actionem generandi, ſeu generationem actiuam eſſe idē adæquatè cum paternitate, & diſtingui realiter à productione paſsiua, & primo probatur ab authoritate.

4 PROBATVR Noſtra ſententia primò authoritate Patrum: nam Athanaſius orat. 1. contra Arrianos inter principium & medium ait: *Quia genuit Pater eſt, & Filius quia aliunde genitus eſt*: vbi diſtinguit rationem paternitatis à ratione geniti. Ergo iuxta Athanaſiū licèt in creatis relatio paternitatis fundetur in generatione, à qua Filius denominatur genitus; quia ab eadem denominatur Pater generans: tamē in Deo generatio activa, à qua Pater denominatur generans, & in qua ſecundùm noſtrum modum concipiendi fundatur relatio paternitatis, diſtinguitur à generatione paſsiva, à qua Filius dicitur genitus, & in qua fundatur relatio filiationis. Cōfirmatur, ſiquidem Dialogo 1. de Sancta Trinit. contra Anomœum col. 3. *Nulla*, inquit, *eſt differentia Patris & Filij & Spiritus Sancti, nec in natura, nec in voluntate; ſed in eo demum aliqua, quod gignere, & gigni, emittere & producere, ſiue emitti, inter ſe differunt.* Deinde Cyrillus lib. 1. theſauri cap. 5. circa medium: *Generare*, inquit, *Patris notio eſt: Pater igitur eſt, quia generat, Filius quia generatur.* Ergo Pater in eſſe Patris conſtituitur per generationem. At indubitatum eſt conſtituī in eſſe Patris per paternitatem: ergo generatio activa & paternitas ſunt adæquatè idem, & opponuntur relativè Filio: ac proinde realiter diſtinguntur à filiatione, & à generatione paſsiva.

5 Tertiò Ambroſius Dialogo 1. de S. Trinit. col. 1. affirmat, *gignere & gigni, emittere & procedere inter ſe differre*: & in medio eiuſdem Dialogi inquit: *Nihil differt Pater a Filio reſpectu Dei, ſiue in Deū eſſe, ſed in Patrem eſſe & Filium eſſe; quoniam quidem ille genuit, hic vero genitus eſt*: vbi ſupponit, non minus differre inter ſe

gig-

gignere & gigni, quàm inter ſe differunt eſſe Patrem & eſſe Filium, ſeu inter paternitatem & filiationem. At inter paternitatem & filiationem datur diſtinctio & differentia realis: ergo inter gignere & gigni, ſeu inter generationem activam & paſsivam.

6 Quartò Fulgentius ad primam obiectionem Arrian. clariſsimè docet, *quòd generatio Patris & natiuitas Filij ſit proprietas in vnaquaque perſona.* Et lib. de Fide ad Petrum cap. 1. in fine id expreſsiſsimè tradit, inquiens: *Quia igitur aliud eſt genuiſſe, quàm natum eſſe, aliudque procedere, quàm genuiſſe, manifeſtum eſt, quoniam alius eſt Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus.*

7 Quintò, Bernardus epiſt. 190. *Quod*, inquit, *alter ex altero veraciſsimè dicitur, perſonarum deſignatio eſt*: ergo ex parte vtriuſque perſonæ ſe habet, quod vna procedat ex alia: ergo Pater denominatur generàs ab aliquo prædicato proprio ſolius Patris, in quo à Filio diſtinguatur realiter: ergo generatio activa idem omnino eſt ac paternitas. Idque ſatis perſpicuè tradidit Athanaſius Dialog. 1. de Sancta Trinit. paulo ante medium; ſiquidem pro eodem vſurpat, primam perſonam generare, ac Patrem eſſe, & ſecundam generari, ac Filium eſſe, *Pater*, inquit, *à Filio differt in Patrẽ eſſe & Filium eſſe, quoniam ille genuit, hic verò genitus eſt.* Quod magis explicat Boetius lib. de Trinit. multò poſt medium. *Hoc ſolo*, inquit, *differens à Patre Filius, quod ille Pater eſt, & hic Filius; id eſt, quod ille genuit, hic natus eſt.* Ergo apud hos PP. idẽ omnino ſunt generare ac Patrẽ eſſe: generari ac Filiũ eſſe: ergo apud illos generatio activa idẽ omnino eſt ac paternitas, & generatio paſsiva idẽ omnino ac filiatio, ſolũque differũt ex modo ſignificãdi, ex parte verò rei ſignificatæ sũt eadẽ omninò formalitas relativa, generatio activa & paternitas: generatio paſsiva & filiatio; vt docet expreſsè D. Thomas q. 41. art. 1. ad 2. his verbis: *Dicendum, quòd actus notionales ſecundùm modum ſignificandi tantùm, differunt à relationibus perſonarum; ſed re ſunt omnino idem.* Vnde Magiſter in 1. ſent. diſt. 16. dicit, *quod generatio & natiuitas alijs nominibus dicuntur paternitas & filiatio.* Quod latè explicat: *quia enim diuina concipimus adinſtar creaturũ, & in creatis actiones & paſsiones in quantum motũ implicant, aliud ſunt à relationibus, quæ ex actionibus & paſsionibus conſequũtur; oportuit ſeorſim ſignificari habitudines perſonarum per modum actus, & ſeorſim per modum relationis. Vnde patet, quòd ſint idem ſecundùm rem; ſed differunt ſolùm ſecundùm modum ſignificandi.* Vbi perſpicuum eſt D. Thomam non loqui de idẽtitate reali non omnino adæquata, qualis datur inter eſſentiam & relationes; ſed de identitate reali adæquata, ita vt paternitas identificetur realiter cum omni eo, cum quo identificatur generatio activa, & conversò, quæ identitas non datur inter paternitatem & eſſentiam, nam paternitas non identificatur cũ omni eo, cum quo identificatur eſſentia, nam hæc identificatur cum relatione filiationis, cum qua non identificatur relatio paternitatis. Planum etiam eſt, non loqui de identitate reali adæquata, quæ admittit diſtinctionem rationis ratiocinatæ adæquatæ, qualis datur inter iuſtitiam & miſericordiam: hæc enim attributa non differunt ſolùm ex modo ſignificandi, ſed ſunt formalitates obiectivæ invicem diſtinctæ formaliter, at generatio activa & paternitas: generatio paſsiva & filiatio ſolùm differunt ex modo ſignificandi, quia ſunt eadem formalitas obiectiva diverſo modo ſignificata.

8 Quod ſeptimò confirmatur ex Damaſceno lib. 1. fidei cap. 11. inter mediũ & finem dicente: *Secundùm omnia idẽ ſunt Pater & Filius, præter (ſi dicamus) ingignentiam, & gignentiam, & proceſsionem*: ergo ſecundùm Damaſcenum Pater differt à Filio per ingignentiam & gignentiam. Ergo ſicut ingignentia, ſeu eſſe ingenitum eſt proprietas ſolius Patris; ita gignentia ſeu generatio Filij eſt proprietas ſolius Patris: ergo ſecundùm Damaſcenum generatio activa in Deo realiter diſtinguitur à paſsiva.

SECTIO TERTIA.

Confirmatur authoritate Beſſarionis Patriarchæ, & S. Thomæ diſtinctio realis inter generationem actiuam, & paſsiuam. Et exponitur, per quid conſtituantur diuinæ perſonæ.

9 PRÆTEREA, Quod generatio activa realiter diſtinguatur à paſsiva, & conſequenter, quòd adæquatè identificetur cum paternitate, probatur authoritate Beſſarionis Patriarchæ, qui magnam habuit authoritatem in Concilio Florentino. Is namque author in oratione pro vnione capite 6. multò propius ad medium, quàm ad finem hæc habet: *Relatio & origo etſi ſecũdùm modum intelligendi differunt (ſiquidem origo ſignificatur per modum actus, vt generatio: relatio verò per modum formæ, vt paternitas) re tamen nõ differunt. Ideo*

vtro-

Vtroque quidem modo diſtinguũtur perſonæ; priùs tamen & principaliter, ſecundùm modum intelligendi, per relationes, per quas etiam conſtituuntur diuinæ perſonæ: conſequenter autem per diuerſum proceſsionis modum, ſiue per originem. Nõ enim generare, & genitum eſſe, quod originis eſt, conſtituit principaliter perſonam: ſed paternitas & filiatio, ſiue Patrem & Filium eſſe, quod relationis eſt. Sed quia relatio & origo idem ſunt re, & relatio conſequitur originem; & ideo Vtroque modo diſtinguũtur diuinæ perſonæ, ſed principalius relationes, ſiue proprietatibus. Hæc ille. Ergo Beſſarion affirmat, Patrem & Filium diſtingui reipſa per origines, quod verum eſſe non poteſt, quin generatio ſit realiter diſtincta à filiatione.

10 Ex his Beſſarionis verbis, & ex verbis Patrum iam adductis, & ex his, quæ adducit P. Ruiz diſp. 83. ſect. 2. & diſp. 84. ſect. 1.2. & 3. manifeſtè conſtat, divinas perſonas aliquomodo conſtitui & diſtingui per origines. Nam aliqua ex iſs teſtimonijs expreſsè dicunt, quòd genitum eſſe, vel procedere conſtituunt perſonas, alia dicunt diſtingui Filium, quia genitus eſt, & Spiritum Sãctum quia procedit. Alia dicunt, Patrem ideo eſſe Patrem, quia generat, & Filium ideo Filium, quia generatur. Alia dicunt, generari eſſe propriũ, aut proprietatem Filij; ſimiliter autẽ ſpirari eſſe proprietatem Spiritus S. Qui autẽ proprietatem dicit, conſtitutivũ dicit, vt enim inquit P. Ruiz diſp. 86. ſect. 2. n. 1. *Concluſio certa eſt, per aliquam proprietatem paſsiuam, quaſi per formam determinantem ad eſſe tale incommunicabile, Vnamquamque perſonam eſſe conſtitutam, à cæteriſque diſtinctam.* Alia denique dicunt, prædictas origines eſſe notiones, notio verò eſt ratio diſtinguendi: vt enim definit idem Ruiz diſp. 46. ſect. 1. n. 10. *Notio eſt proprietas vel nota perſonæ diuinæ, per quam ſecernitur ab alia perſona.* Sic enim accipitur à Patribus & Theologis Scholaſticis.

11 Rursus ex verbis Beſſarionis & Patrum aliorum conſtat, origines & relationes adæquatè identificari, & ſolùm ex modo ſignificandi diſtingui: ideo enim Beſſarion dicit perſonas vtroque modo diſtingui, nempe ratione originum, & ratione relationum, quia origines & relationes ſunt omnino idẽ, & non diſtinguũtur eo modo, quo eſſentia à relationibus, & propter eximiam coniunctionem & identitatem adæquatam, quam in re habent relationes, & origines, pro eodem reputãt Patres relatione vel origine declarare conſtitutionem & diſtinctionem perſonarum. Ergo certum eſt, originem activam in Deo diſtingui realiter à paſsiva; ſicut certum eſt, diſtingui paternitatem à filiatione: quia origo activa non poſſet eſſe notio diſtinguendi perſonam producentem à perſona producta, niſi eſſet diſtincta realiter ab origine paſsiva: & ideo S. Thomas q. 40. ar. 2. aiebat: *Inueniuntur in diuinis perſonis duo ſecundum quæ differunt, ſcilicet origo & relatio.*

12 Si autem quæras, cur Beſſarion dixerit, perſonas principalius conſtitui per relationes, quàm per origines: reſpondeo, rationem deſumpſiſſe ex D. Thoma q. 40. art. 2. vbi inquit: *Ad hoc quod aliqua duo diſtincta intelligantur, neceſſe eſt eorum diſtinctionem intelligi per aliquid intrinſecum vtrique: ſicut in rebus creatis vel per materiam vel per formam. Origo autem alicuius rei non ſignificatur vt aliquid intrinſecum, ſed vt via quædam a re, vel ad rem ſicut generatio ſignificatur vt via quædam ad rem genitam, & vt progrediens a generante. Vnde non poteſt eſſe quòd res genita & generans diſtinguantur ſola generatione: ſed oportet intelligere tam in generante, quam in genito ea, quibus adinvicem diſtinguuntur. In perſona autem diuina nõ eſt aliud intelligere niſi eſſentiam & relationem ſiue proprietatem. Vnde cùm in eſſentia conveniant, relinquitur quod per relationes perſonæ adinvicem diſtinguantur.*

13 Et cùm res vna non poſsit diſtingui ab alia niſi per conſtitutivum ſuum, hinc infert Sanctus Doctor, quòd ſicut perſonæ divinæ non diſtinguũtur ſolis originibus, ita non conſtituuntur ſolis illis. *Etenim contra rationem originis eſt* (inquit) *quòd cõſtituat hypoſtaſim vel perſonam. Quia origo actiue ſignificatur vt progrediens a perſona ſubſiſtente, vnde præſupponit eã. Origo autem paſsiuè ſignificata* (vt nativitas) *ſignificatur vt via ad perſonam ſubſiſtentem, & nondum vt eam conſtituens. Vnde melius dicitur quòd perſonæ ſeu hypoſtaſes diſtinguãtur relationibus, quàm per originem. Licèt enim diſtinguãtur vtroque modo, tamen priùs & principaliùs per relationes ſecundum modum intelligendi.* Similiter q. 8. de potentia ar. 3. dixit, rem aliquã poſſe diſtingui aliquo vt forma, & aliquo vt origine; & conſtitui ſimiliter: ſed id, quod diſtinguit vt forma principalius diſtinguere, quã quòd diſtinguit vt via & productio. Ergo licèt perſonæ principalius diſtinguantur per relationes, tamen verè diſtinguũtur per origines: at non poſſent diſtingui per origines, niſi illæ eſſent realiter diſtinctæ inter ſe. Ergo origo activa diſtinguitur realiter à paſsi-

va

va in Deo. Ergo non importat in recto eſſentiam, ſed prædicatum relativum ſignificatum per modum viæ.

14 Quapropter proprietas perſonalis, ſeu entitas relativa, qua Pater conſtituitur, poteſt conſiderari ſub triplici conceptu. Primò ſub conceptu formæ hypoſtaticæ, ſeu quatenus ſubſtantia individua particularis, quæ de vno ſolo poteſt prædicari, ſeu quatenus perſona ingenita fœcunda ad generandum, ſeu potens generare; ſub quo conceptu explicat relationem tranſcendentalem ad Filium; ſine qua non poſſet habere conceptum perſonæ divinæ diſtinguibilis realiter à Filio: quia in divinis omnis diſtinctio realis ſumitur ex relatione producentis & producti: & eatenus vna perſona diſtinguitur ab alia, quatenus comparantur vt producens & productum. In primo autem ſigno, in quo ſolùm concipimus ſubſtantiam ingenitam potentem generare, iam intelligimus primam perſonam conſtitutam, non intelligimus autem iam pro illo ſigno actualiter diſtinctam, quia nondum intelligitur alia perſona, à qua diſtinguatur, pro illo tamen ſigno iam intelligitur forma, per quã diſtinguetur à Filio, cùm iſte intelligatur iam exiſtens. Illa autem met entitas relativa ſecundò conſideratur ſub conceptu generationis actualis, ſub quo conceptu ſupponit primam perſonam iam conſtitutam in eſſe perſonæ. Tertiò ſub conceptu paternitatis, quatenus paternitas concipitur vt relatio prędicamentalis ſupponens ſuum fundamentum.

15 Quæ eſt doctrina D. Thomæ q. 40. art. 4. corp. vbi cùm præmiſiſſet, originem in divinis ſignificari activè & paſsivè, ſubiungit: *Origines paſsiuè ſignificatæ ſimpliciter præcedunt ſecundum intellectum proprietates perſonarum procedentium, etiam perſonales. Quia origo paſsiuè ſignificata ſignificatur vt via ad perſonam proprietate conſtitutam: ſimiliter & origo actiuè ſignificata prior eſt ſecundùm intellectum, quàm relatio perſonæ originantis, quæ non eſt perſonalis.... Sed proprietas perſonalis Patris poteſt conſiderari dupliciter: vno modo vt eſt relatio, & ſic ſecundùm intellectum præſupponit actum notionalem, quia relatio, in quantùm huiuſmodi, fundatur ſuper actum. Alio modo ſecundùm quod eſt conſtitutiua perſonæ, & ſic oportet, quòd præintelligatur relatio actui notionali, ſicut perſona agens præintelligatur actioni.*

16 Quapropter ſecundùm D. Thomam perſona Patris in ratione perſonæ, licèt conſtituatur per relationem, ſeu per entitatẽ relativam, non conſtituitur per illam, quatenus eſt origo activa, quia ſic concipitur egrediens à perſona ratione noſtra; nec quatenus eſt relatio, nempe relatio prædicamentalis, quæ ſupponit fundamentum, ex quo reſultat; ſed quatenus eſt perſona, ſeu forma conſtituens primam perſonam potentem generare; ſub quo conceptu exprimit relationem tranſcendentalem, quæ in Deo eſt neceſſaria, vt Pater diſtinguatur à Filio. Quamvis enim in creatis Petrus ſit perſona habens formam, per quam diſtinguatur à Paulo, ſi Paulus exiſtat, quamvis illum nequeat producere: in Deo nequit intelligi perſona divina habens formam, per quam diſtinguatur à perſona alia divina, præſcindendo à conceptu potentis illam producere, vel potentis ab illa produci: diſparitas eſt, quia in creatis diſtinctio provenit ex limitatione naturæ; in Deo autem ſolùm poteſt provenire ex oppoſitione producentis & producti.

17 Hinc S. Doctor ibi ad 1. docet, hanc propoſitionem, *prima perſona quia generat eſt Pater*; eſſe veram, ſi nomen *Patris* accipiatur ſecundùm quòd deſignat relationem tantùm; non autem ſi accipiatur ſecundùm quòd ſignificat perſonam ſubſiſtentem. *Sic enim oporteret*, inquit, *èconverſò dicere, quod quia Pater eſt, generat.* Vnde paternitas licèt quatenus eſt relatio ſupponat generationem, in qua fundatur; non tamen quatenus eſt conſtitutiva perſonæ; ſic enim potiùs ſupponitur ante generationem; quia generatio eſt actus perſonæ generantis.

18 Quapropter licèt in creatis Petrus ideo ſit pater, quia genuit; ſiquidem Petro non convenit eſſentialiter & neceſſariò eſſe patrem, ſed hæc eſt relatio competens ipſi accidentaliter, fundata ſcilicet in actione generandi, ſine qua Deus potuit ſubſiſtere: at prima perſona Sanctiſsimæ Trinitatis non ideo eſt Pater, quia genuit Filium, ſed potius genuit Filium, quia ex ſe eſt Pater; id eſt quia eſt prima perſona omnino ingenita, & ex ſe determinata ad generandum, & quia ex ſe & omnino à ſe eſt ſubſtantia individua, quæ de vno ſolo ſuppoſito poteſt prædicari, completa & ſubſiſtens; & quia eſt fons & origo totius Trinitatis. Vnde concipiendo divina adinſtar creatorum, antequam concipiamus hãc ſubſtantiam ſingularem vt actu generantem, & habentem Filium, iam concipimus illam vt hypoſthaſim & perſonam potentem generare, & determinatam ad generandum, & eſſentialiter poſtulantem referri ad Filium per ipſam actualem generationem; nec ibi datur relatio aliqua purè prædicamentalis, quæ reſultet ex eo, quòd illa perſona genuerit, ſicut

reſul-

reſultat in creatis: ſed eadem realitas & formalitas virtualiter intrinſecè indiviſibilis, eſt perſonalitas, eſt actio generativa, & relatio paternitatis: quia prima perſona per ſeipſam habet quòd ſit potens generare, quod generet, & quod ſit Pater: & quamvis nos apprehendentes divina adinſtar creatorum, concipiamus generationem activam vt ortam à perſona Patris; hoc non fit ſine aliqua fictione, quia illa generatio activa ex parte obiecti non oritur à perſona; ſed eſt ipſamet perſona, quia eſt generatio generans, & per ſe ſubſiſtens: ac proinde dum apprehendimus oriri, apprehendimus, quod non eſt. Vnde licèt Pater realiter generet Filium per generationẽ activam, tanquam per exercitium actuale potentiæ generativæ; non tamen eſt principium reale reſpectu generationis activæ, ſed à nobis, imperfectè concipiẽtibus divina adinſtar creatorum, concipitur vt principium, cùm tamen ex parte obiecti nullo pacto influat Pater in generationem activam, ſiquidem eſt adæquatè idem cum illa; neque paternitas & generatio activa ſubire poſſunt prædicata contradictoria, vt illa ſubeunt eſſentia & paternitas: nã quidquid verificatur à parte rei de paternitate, verificatur à parte rei de generatione activa, & è contrà. Solùm ergo perſona Patris eſt principiũ reale reſpectu generationis paſsivæ.

59 Vnde in Patre ex modo noſtro concipiendi primò intelligitur ratio primæ perſonæ, ſeu primæ hypoſtaſis, id eſt ratio ſubſtantiæ individuæ de vno ſolo prædicabilis, quæ ſit omnino ingenita & à ſe. Hanc autem rationem ſubſtantiæ de vno ſolo prædicabilis habet, quatenus eſt neceſſaria determinata ad generandum Filium, & ad ſpirandum ſimul cum Filio Spiritum S. Secundò concipitur ratio actualiter generantis. Tertiò relatio paternitatis ſecundùm conceptum relationis prædicamẽtalis, qui à nobis concipitur fundari in actuali generatione; ſive in creatis ſit modus realiter diſtinctus à generatione, & permanens in Patre, vt volunt Thomiſtæ; ſive indiſtinctus ab ipſa generatione, à qua Filius denominatur genitus, & Pater generans: neque enim in creatis diſtinguuntur generatio activa & paſsiva; quia actio generativa in creatis non manet in generante, ſed tranſit ad genitum, & recipitur in ſubiecto, in quod introducitur forma ſubſtantialis ſuppoſiti geniti. In Filio autem primò concipitur generatio paſsiva, vt via ad perſonam Filij: ſecundò concipitur perſona Filij; id eſt ſubſtantia individua, quæ per ſeipſam eſt eſſentialiter determinata vt oriatur à ſolo Patre: tertiò concipitur relatio quaſi prædicamentalis Filij, per quam Filius refertur ad Patrem. Vnde ex parte Patris tria illa munera proveniũt ab eadem indiviſibili formalitate obiectiva, quæ ſimul eſt perſonalitas prima Dei omnino ingenita, deinde ſummè fœcunda ad generandum, ac proinde à ſe habens, quòd poſsit generare: & eſt generatio activa denominans primam perſonam actu generantem: & eſt relatio paternitatis, per quam prima perſona prædicamentaliter refertur ad Filium. Similiter ex parte Filij tria illa munera, ſcilicet originis paſsivæ, perſonalitatis, ſeu ſubſiſtentiæ relativæ, & relationis, proveniunt ab eadem formalitate virtualiter intrinſecè indiviſibili, quæ æquivalet generationi creatæ, perſonalitati, & relationi Filij. Perſona autem Patris & Filij, licet per paternitatem & filiationem non referantur ad Spiritum Sanctum; quia tamen eſſentialiter poſtulant ſpirationem activam, ratione cuius ſint vnum principium Spiritus S. neceſſariò poſtulant diſtingui ab Spiritu S. immediatè & formaliter per relationem ſpiratoris, cui relativè opponitur ſpiratio paſsiva; quæ etiam poteſt concipi vt via ad Spiritum Sanctum, vt perſonalitas, & vt relatio Spiritus Sancti ad ſpiratorem; quæ relatio innominata eſt; ſiquidem non habemus nomen ſpeciale impoſitum ad ſignificandam illam relationem, quatenus cõcipitur vt adveniens termino procedenti per ſpirationem paſsivã à Patre & Filio, tanquã ab vnica ſpiratione, & ab vnico ſpiratore.

20 Et hæc eſt mens D. Thomæ, qui q. 29. art. 4. ad 1. inquit: *Hoc nomen, Perſona, dicitur ad ſe, non ad alterũ, quia ſignificat relationem, non per modum relationis, ſed per modum ſubſtantiæ, quæ eſt hypoſtaſis.* Et ibidem in corpore articuli: *Relatio in diuinis non eſt ſicut accidens inhærens ſubiecto, ſed eſt ipſa diuina eſſentia: vnde eſt ſubſiſtens, ſicut diuina eſſentia ſubſiſtit. Sicut ergo Deitas eſt Deus, ita paternitas diuina eſt Deus Pater, qui eſt perſona diuina. Perſona igitur diuina ſignificat relationem vt ſubſiſtentem. Et hoc eſt ſignificare relationem per modum ſubſtantiæ, quæ eſt hypoſtaſis ſubſiſtens in natura diuina; licet ſubſiſtens in natura diuina non ſit aliud quàm natura diuina. Et ſecundùm hoc verum eſt, quòd hoc nomen perſona ſignificat relationem in recto, & eſſentiam in obliquo; non tamen relationem in quantum eſt relatio, ſed in quantum ſignificatur per modum hypoſtaſis*: id eſt per modum ſubſtantiæ completæ per ſe ſubſiſtentis & incommunicabilis, id eſt, quæ per identitatem nequit communicari pluribus realiter inter ſe diſtinctis; prout conceptum perſonæ & ſuppoſiti expono to. 3. diſp. 24. ſect. 8. & 9.

27. ſect 3 & breviter attigi diſp. præced. n. 60.

21 Ideo autem nomen *perſona* dicitur ad ſe, & non ad alterum, quia per prius impoſitum eſt ad ſignificandas perſonas creatas, in quibus perſonalitas non eſt relativa. Atque inde provenit, quòd perſona non dicatur ad convertentiam, ſicut dicuntur relativa. Dicimus enim, *Pater eſt Filij Pater: & Filius eſt Patris Filius: & amicus eſt amici amicus*: ſed non dicimus, *Pater eſt perſona Filij*; vt obſervat Auguſtinus lib. 7 de Trinitate cap. 4. vbi rationem hanc reddit: *Ad ſe quippe dicitur perſona, non ad Filium, vel Spiritum Sanctum, ſicut ad ſe dicitur Deus, & Magnus.* Et ob hanc cauſam aiebat D. Thomas quæſt. 9. de Potentia ar. 4. corpore, *Perſonam diuinum formali ſignificatione denotare diſtinctum ſubſiſtēs in natura diuina*: & quia in diuina natura nequit vnum ſubſiſtēs eſſe diſtinctum ab alio, niſi ratione relationis, ideo perſona diuina in recto importat relationem, non ſub munere & conceptu expreſſo relationis, ſed ſub munere ſubſtantiæ individuæ, id eſt ſubſtantiæ de vno ſolo prædicabilis: nam perſona nihil aliud eſt, iuxta Boetium, quàm *rationalis naturæ individua ſubſtantia*, id eſt ſubſtantia rationalis completa per ſe exiſtens, incapax prædicari de pluribus realiter diſtinctis; individuum enim eſt, quod de vno ſolo prædicatur: & iuxta definitionem Richardi Victorini, perſona nihil aliud eſt, *quam rationalis naturæ incommunicabilis ſubſiſtentia*, id eſt, incōmunicabile ſubſiſtens, vt explicat P. Vazquez 1. p. diſp. 126. & communiter Theologi; vſitatum enim eſt apud Patres, vt ſubſiſtentia ſumatur pro ſubſiſtente, vt obſervat D. Thomas 3. p. q. 21. ar. 3. Duoque requiruntur ad rationē perſonæ primùm quòd ſit ſubſtantia completa per ſe exiſtens, id eſt non exiſtens in alio, cui tribuantur ipſius operationes; defectu cuius conditionis humanitas in Chriſto non eſt perſona, quia exiſtit in alio digniori ſe, cui tribuuntur eius operationes, nempe in Chriſto. Secundum eſt, quòd illa ſubſtantia completa per ſe exiſtens, nō ſit communis pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis; defectu cuius conditionis hic numero Deus, quatenus talis, non eſt perſona, quia licèt ſit ſubſtantia completa per ſe exiſtens, & omnino incapax exiſtēdi in alio digniori ſe, tamen quia eſt communicabilis pluribus ſuppoſitis realiter inter ſe diſtinctis, non eſt ſuppoſitum, nec ſpirator eſt ſuppoſitum ob eandem rationem.

22 Incommunicabilitas enim poſita in definitione ſuppoſiti & perſonæ, eſt incommunicabilitas per prædicationem, vt latè oſtendo to. 3. diſp. 27. ſect. 5. vt enim inquit D. Tho. 1. p. q. 40. ar. 3. corp. *Hypoſtaſis ſignificat aliquid diſtinctum in diuinis, cum hypoſtaſis ſit ſubſtantia individua*, id eſt quæ non poteſt de pluribus prædicari: quia vt ipſe ait 3. p. q. 3. ar. 1. ad 3. *Perſona dicitur incommunicabilis, in quantum nō poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari.* Vnde illa incōmunicabilitas poſita in definitione perſonæ, nō eſt incōmunicabilitas per vnionem; nam Verbum eſt ſuppoſitum, & tamen cōmunicatur alteri per vnionem, nempe humanitati Chriſti. Nec ſatisfacies ſi dixeris, de ratione ſuppoſiti eſſe, quòd ſit incōmunicabile alteri vt ſuppoſito; tum quia ſic circulus cōmittitur, & ratio ſuppoſiti inexplicata relinquitur: tū quia hinc heret, hunc numero Deū, quatenus talem, eſſe ſuppoſitum & perſonam, quia eſt incōmunicabilis per vnionem alteri à ſe diſtincto vt ſuppoſito: implicat enim vt ſuppoſitum creatum poſsit ſuppoſitare naturam diuinam: ſuppoſitum enim quando eſt diſtinctū à natura, quā ſuppoſitat, debet eſſe perfectius illa, nam ipſi vt digniori tribuuntur operationes naturæ.

23 Itaque de conceptu perſonæ eſt, quòd ſit ſubſtantia rationalis cōpleta (ſeu non indigens vnione ad alteram ſubſtantiam, nec ad exiſtendum nec ad operandum) & individua, quæ non poſsit prędicari de ſuppoſitis diſtinctis. Ac proinde debet eſſe incapax idētitatis realis cum pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis. Hæc autem incapacitas debet provenire vel ex limitatione eſſentiæ ſeu naturæ illius perſonæ, vt contingit in creatis; vel ex relatione producentis & producti: quia impoſsibile eſt, vt perſona producens perſonam, identificetur cū perſona producta; vt cōtingit in Deo, vbi *ſola relatio perſonas multiplicat*, vt dicitur in Cōcilio Florent. ſeſſ. 18. vt enim inquit Concilium Tolet. XI. in profeſsione fidei loquens de perſonis divinis. *Hoc ſolo numerū inſinuant, quod ad inuicem ſunt.* Vnde in divinis neceſſe eſt, vt diſtinctio perſonarum fundetur in relatione producētis & producti: ac proinde perſona divina importat in recto relationem, non ſub munere relationis, ſed ſub munere ſubſtantiæ individuæ, quæ de vno ſolo ſuppoſito poteſt prædicari.

24 Neque ex eo, quod perſona divina, quatenus perſona, non importet relationem ſub munere relationis, ſequitur conſtitui per abſolutum: quia licèt non importet relationem ſub munere relationis quaſi prædicamentalis, importat tamen ſub munere relationis tranſcendentalis: nam in Deo ideo dantur plures perſonæ, quia dantur plures relationes per ſe ſubſiſtentes, quarum quælibet ita eſt individua, vt de vno ſolo prædicetur:

ideo

Ideo autem hoc habet, quia quælibet perſona divina eſt per ſeipſam determinata vt aliam vel alias producat, vel ab alijs producatur. Nam prima perſona eſt ex ſe eſſentialiter determinata, vt producat Verbum, id eſt ſecundam perſonam, & cum Verbo producat amorem per ſe ſubſiſtentem, ſeu Spiritum Sanctum. Verbum eſt per ſe determinatum vt cũ Patre producat Spiritum Sanctum. Spiritus autem Sanctus ex ſuo conceptu poſtulat procedere à duabus perſonis, nempe à Patre & Filio, tanquã ab vnico principio. Vnde quælibet divina perſona conſtituitur per relationem tranſcendentalem ad aliam vel alias, quia vel producit, vel producitur

25 Hinc abſtractis per intellectum relationibus producentis & producti à perſonis divinis, non manerent hypoſtaſes, vt probat D. Thomas q. 40. ar. 3. ſed tunc hic numero Deus eſſet ſubſtantia ſingularis indivi-dua, quæ de vno ſolo ſuppoſito prædicaretur; quia tunc in Deo non darentur prædicata inter ſe realiter diſtincta, quia non communicaretur ad intra eſſentia divina per realẽ productionem; ſolùmque proinde daretur vnum ſuppoſitũ diſtinctũ ab omni ſuppoſito creato, habens eſſentiã, cui repugnaret eſſe per idẽtitatẽ in pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis.

26 Hinc etiam infertur, vnam perſonam divinam, quatenus diſtinctam ab alia, & prout ab illa differt, non conſtitui proprietate abſoluta, ſed relativa. Nulla enim proprietas conſtituens vnam perſonã diſtinctam ab alia, eſt communis omnibus perſonis: atqui omnis proprietas abſoluta eſt cõmunis omnibus tribus perſonis: ergo nulla proprietas abſoluta eſt conſtituens vnam perſonam diſtinctam ab alia. Et ratio à priori eſt, quia prædicatum infinitum non niſi ratione oppoſitionis relativę diſtingui poteſt ab alio: nam quod diſtinguitur ab alio præſcindendo à conceptu oppoſitionis producentis vel potẽtis producere, vel producti, vel potentis produci, ſeu producibilis, hoc ipſo habet limitationem in ſuo eſſe, & habet eſſentiam finitam. Vnde impoſsibile eſt vt concipiamus vnam perſonam divinam vt diſtinctam ab alia, quin concipiamus illam vt producentem, vel ſaltem vt potentem producere: vnde proprietas illa, vi cuius Pater poſtulat producere Filiũ, eſt conſtitutiva Patris; & proprietas illa, vi cuius Spiritus S. poſtulat procedere à Patre & Filio tanquam ab vnico principio, eſt conſtitutiva Spiritus S. Et quia proprietas illa, qua Pater poſtulat producere Filium, eſt etiam actio, qua producit; ideo Pater diſtinguitur à Filio per proprietatem perſonalem nõ ſolùm quatenus denominat Patrẽ potentem generare, ſed quatenus denominat actu generantem: & quia propietas illa, qua Pater & Filius poſtulant producere Spiritum S. per modum vnius principij, eſt etiam actio, qua producunt; ideo diſtinguuntur ab Spiritu S. per ſpirationem activam non ſolùm quatenus eſt virtus ſpirandi, ſed quatenus eſt actualis ſpiratio. Et quia Spiritus S. ratione ſuæ proprietatis perſonalis non ſolũ poſtulat procedere à Patre & Filio tanquã ab vnico principio; ſed actu procedit; ideo diſtinguitur ab ſpiratore per proprietatem perſonalem non ſolũ quatenus eſt terminus productus, ſed quatenus eſt origo paſsiva eius à ſuo principio. Pater verò nõ conſtituitur per paternitatem, quatenus à nobis concipitur vt relatio prædicamentalis, ſupponens Patrem generantem & Filiũ genitum; ſub hac enim expreſsione ſupponit iam Patrem conſtitutum, quatenus eſt potens generare, & actu generans. Et ideo verum eſt, priùm perſonam non ideo eſſe Patrẽ quia generat, ſed potius ideo generare, quia eſt Pater, vt docet D. Thom. q. 40. ar. 4 ad 1. cùm tamen in creatis perſona non ideo generet, quia eſt Pater, ſed potius ideo ſit Pater, quia generat. Quia nimirum perſona Patris in Deo antequam concipiatur actu generans & habẽs Filium, iam concipitur eſſentialiter determinata ad generandum, & habẽdum Filium pro ſigno ſequenti: & per hoc iã eſt Pater. At perſona creata cùm ex ſe non ſit eſſentialiter determinata ad generãdum; ſed generare, & eſſe Patrem ſit ipſi accidentale; prius eſt, quàm ſit Pater; ac proinde non ideo generat quia eſt Pater, ſed potius ideo eſt Pater quia generat. Vel ſi velis dicere Patrem conſtitui per paternitatem, quatenus eſt relatio prędicamentalis; dicere debes, conſtitui per paternitatem, quatenus eſt in abſtracto relatio prędicamentalis, nõ tamen per illam vt exercentem munus referendi; quia hoc munus non exercet, niſi poſt quam Filius intelligitur iam exiſtens; & antequam Filius intelligatur iam exiſtẽs, ipſa iam in ſigno priori originis exiſtit, exercetque munus conſtituendi perſonam potentem generare, & ſummè determinatam ad generãdũ; & munus conſtituendi actu generantem; non tamen munus actu referendi prædicamentaliter, ſed ad hoc munus exercendum expectat adventum Filij pro poſteriori originis: exercere autem hoc munus non eſt prædicatum novum ſuperveniens perſonalitati Patris, & Filij, ſed vtramque involuit.

27 Et quidem in creatis denominatiõ Patris involuit exiſtentiam Filij; nam ſi Filius moriatur, iam perſona, quæ erat Pater, deſinit eſſe Pater: & denominatio Filij involuit exiſtentiam Patris; quia ſi moriatur Pater, iam perſona, quæ dicebatur Filius, deſinit eſſe Filius. Et quia quoties aliqua denominatio eſſentialiter & intrinſecè coaleſcit

ex duabus entitatibus, vt exiſtentibus, illa denominatio eſt ratione noſtra poſterior, quàm exiſtentia cuiuslibet: quia ex genere ſuo exiſtentia duorum, ſive coexiſtentia exigit exiſtentiam vnius; ècontrà verò exiſtentia vnius ex genere ſuo non exigit exiſtentiam duorum. At verò in divinis denominatio Patris nõ eſt neceſſe vt involuat intrinſecè exiſtentiam Filij; quia perſona Patris per ſe ipſam eſt eſſentialiter determinata ad generãdum; ac proinde per ſe ipſam eſt Pater pro priori originis ad exiſtentiã Filij; & ſic non eſt neceſſe quod in ratione Patris conſtituatur per exiſtentiam Filij: & ſimiliter non eſt neceſſe, quòd Filius in ratione Filij conſtituatur per exiſtentiam Patris, vt Pater eſt, quia Filius divinus in ſuo eſſe perſonali nequit exiſtere ſine Patre. Sed prima perſona per ſeipſam eſt Pater, quia per ſe ipſam eſt determinata, vt permanenter & ſemper ſit actu generans, iuxta illud, *Ego hodie genui te, Filius meus es tu.* Et ſecunda perſona per ſe ipſam eſt eſſentialiter determinata, vt permanenter & ſemper ſit Filius, & actu ſemper oriatur à Patre. Ac proinde veriſſimum eſt, quod dixit D. Thomas, in Deo Patrem nõ ideo eſſe Patrem quia generat, ſed potius ideo generare, quia eſt Pater; & à fortiori, non ideo eſt Pater, quia habet Filiũ, ſeu quia Filius exiſtit ab ipſo; ſed ècontrà ideo habet Filium, quia eſt Pater: id eſt, quia eſt perſona eſſentialiter determinata ad ſemper generandum Filium.

28 Hoc tamen non tollit, quòd cõcipiendo divina adinſtar creaturarũ, & ſumendo paternitatem ſub conceptu relationis prædicamentalis, paternitas ſit poſterior ad exiſtentiam Filij, quatenus illã involuit, & inſuper exiſtentiam Patris; & verè etiam dicatur, Patrem Æternum ideo eſſe Patrem, ſeu ideo habere relationem Patris, & neceſſariò habiturum per totam æternitatem, quia genuit Filium neceſſariò extiturum ſemper. Ratio eſt, quia quod in creatis ſufficit ad conſtituendum Patrẽ, ſi hoc abſque imperfectione affirmetur de Deo, quãvis præſcindamus ab alijs prædicatis, poſſumus id ipſum affirmare de Deo. At, qui in creatis perſona aliqua dicitur pater, quia habet filiũ, ita vt relatio paternitatis de obliquo conſtituatur per exiſtentiam filij; & perſona aliqua dicitur filius, quia habet patrẽ, à quo genitus eſt, ita vt relatio filiationis conſtituatur de obliquo per exiſtentiam perſonæ patris. Et aliunde conceptus iſte perſonæ habentis filium, quem genuit; & perſonæ habẽtis patrem, à quo genitus eſt, conceptus communis eſt, & ab omni imperfectione præſcindit: ergo verificatur de Deo. Ergo in Deo verè admitti poteſt relatio prædicamentalis paternitatis, quæ in recto importet perſonã Patris, quæ genuit, & de obliquo exiſtentiam Filij, qui genitus eſt.

29 Et in hoc ſenſu verum eſt, perſonã Patris non conſtitui per paternitatem, quatenus relatio eſt, nimirum quatenus relatio prædicamentalis; quia paternitas, quatenus relatio prædicamentalis, eſt ratione noſtra poſterior perſona Patris, eo ſenſu quo complexum ex duabus partibus eſt poſterius qualibet ſeorſim ſumpta. Imo in hoc ſenſu paternitas, quatenus relatio prædicamentalis, diſtinguitur realiter inadæquatè à perſona Patris, quia paternitas, quatenus relatio prædicamẽtalis, conſtituitur per exiſtentiam Filij; perſona autem Patris nõ conſtituitur per perſonam Filij. Vnde relinquitur, Patrem cõſtitui per paternitatem; quatenus eſt relatio tranſcendentalis, id eſt quatenus eſt ſubſtãtia divina per ſe ſubſiſtens, ſummè fœcunda & ſummè determinata ad generandum Filium: & conſequenter per paternitatem, quatenus eſt virtus generãdi per ſe ſubſiſtens, eſſentialiter ex ſe determinata ad generandum Filium, & conſequenter quatenus ſimul eſt generatio activa per ſe ſubſiſtens, ſeu generatio generans: ſub quo conceptu dicit relationem in recto, & eſſentiam in obliquo. Et quamvis ſub conceptu hypoſtaſis, ſeu ſubſtãtiæ completæ individuæ per ſe ſubſiſtentis, quæ de vno ſolo poteſt prædicari, non exprimat oppoſitionem relativam, ſub hoc tamen conceptu nõ ſolùm includit eſſentiam & prædicata abſoluta, ſed includit formaliter relationem; quia quòd Pater divinus nequeat niſi de vno ſolo ſuppoſito prædicari, nõ provenit ex limitatione naturæ divinæ, ſicut provenit in creatis; ſed vnicè provenit ex eo, quòd Pater in divinis eſſentialiter conſtituatur per virtutem generandi omnino determinatam ad generandum. Quod non reperitur in creatis, vbi perſona Patris habet per quid diſtinguatur à perſona Filij, præſcindendo à potentia generandi Filium.

SECTIO QVARTA.

Oſtenditur à ratione, generationem actiuã in divinis diſtingui realiter à termino genito, & conſequẽter identificari adæquatè cum paternitate.

30 ID Probatur primò ex principijs ſtabilitis diſputatione præcedenti, vbi probavimus virtutem proximam producendi Filium conſiſtere adequatè in relatione paternitatis, quatenus Patrem conſtituit. Ex ijs enim principijs, manifeſtè infertur, generationem activam non importare in recto intellectionem eſſentialem: cùm enim actualiter generare ſit proprium ſolius Patris; certè ſi in ratione potentis proximè generare, id eſt producere Filium, non conſti-

tui-

fuitur in recto per eſſentiam tanquam per virtutem producendi, ſed per paternitatem; à fortiori non conſtituetur per eſſentiam, ſeu per intellectionem eſſentialem in ratione actu generantis: cùm denominatio actu generantis, quatenus actu generantis, non minùs opponatur relativè termino genito, quàm denominatio potentis generari. Vnde ſi abſurdum eſt, virtutem activam, qua Pater generat Filium, ſea qua denominatur potens generare, tranſire ad Filium; abſurdum quoque erit tranſire exercitium activum illius virtutis. Si ergo, vt probavimus, intellectio eſſentialis non eſt virtus agendi, neque erit actio ipſa productiva.

31 Præterea cùm eſſentia ſit ratione noſtra prior quàm proprietas, implicat vt eſſentia ſit exercitium proprietatis; exercitiũ enim potentiæ nequit potentiam præcedere, ſed ad illam debet ſubſequi, vel re vel ratione: abſurdum enim eſt intelligi exercitium potentiæ antequam intelligatur potentia. At intellectio eſſentialis intelligitur antequam intelligatur paternitas, quæ eſt potentia notionalis in Patre: ergo intellectio eſſentialis nequit eſſe exercitium potentiæ notionalis conſiſtentis in paternitate. Ergo exercitium illius potentiæ debet eſſe aliquid relativum. At non aliquid relativum exiſtens in Filio; ergo aliquid relativum exiſtens in ſolo Patre: in Patre autem ſolo nihil relativum exiſtit niſi paternitas; ergo debet eſſe paternitas.

31 Quod illud relativum nequeat eſſe aliquid exiſtens in Filio, ſuadetur: quia in Filio nihil relativum eſt, quod poſsit eſſe exercitium potentiæ generandi præter filiationem; hæc autem nequit eſſe exercitium, quo Pater conſtituitur generans: tum quia Patrem generare idem eſt ac Patrem producere Verbum; Pater autem in ratione producentis Verbum non conſtituitur per ipſum Verbum, quod eſt perſona per ſe ſubſiſtens procedens à Patre vt generante; ſed conſtituitur per actionem vitalem manentem in ipſo Patre, nempe per paternitatem; in Patre enim, quatenus Pater eſt, nihil vitale manet proprium ipſius Patris præter paternitatem: ergo conſtituitur per paternitatem, tum quia ita comparatur Spiritus Sanctus ad ſpirationem activam, qua Pater & Filius ſpirant, ſicut Filius ad generationem activam, qua Pater generat. At ſpiratio activa, qua Pater & Filius ſpirant Spiritum Sanctum, diſtinguitur realiter ab ſpiratione paſsiva, ſeu à perſonalitate Spiritus Sancti; nam vt vidimus diſput. 10. num. 53. Spiritus Sanctus procedit *ex Patre & Filio, tanquam ex vno principio, & vnica ſpiratione*; Spiritus autem Sanctus ſeu perſonalitas eius realiter diſtinguitur ab ſpiratione illa, ex qua, ſeu à qua procedit: ergo generatio activa, qua Pater generat Filium, diſtinguitur realiter à generatione paſsiva, ſeu à perſonalitate Filij, quæ producitur à generante.

32 Sed independenter à principijs noſtris de potentijs notionalibus conſiſtentibus adæquatè in relativo ſecundùm id, quod in recto important de virtute productiva; probandum nobis eſt, generationem activam in Deo diſtingui realiter à paſsiva; ac proinde adæquatè identificari generationem activam cum paternitate, & paſsivam cum filiatione. Probatur autem ſic: quia generatio activa importat in recto intellectionem eſſentialem, vel paternitatem, vel filiationem. At nec importat in recto intellectionem eſſentialem; neque filiationem: ergo paternitatem. Conſequentia eſt legitima. Maior conſtat à ſufficienti partium vel formalitatum enumeratione; quia non eſt imaginabile aliud prædicatum, à quo Pater denominetur generans Filium, niſi vel ab intellectione eſſentiali, quæ in Patre ſit generatio, vel à filiatione procedente à Patre, à qua Pater denominetur generans, ſicut Filius ab eadem denominetur genitus, ita vt in Deo identificentur adæquatè productio activa, à qua principium denominatur producens, & productio paſsiva, à qua terminus denominatur productus, ſicut in creatis productio activa & paſsiva realiter identificantur: nam cùm in creatis principium non ſit omnino determinatum ad producendum hic & nunc terminum, denominatur producens per aliquod exercitium ab ipſo ortũ, & termino adhærens, quod exercitiũ nõ diſtinguitur à product. paſsiva, qua terminus denominatur productꝰ hic & nũc ab hoc principio. Vel denique à paternitate, quæ ſit exercitiũ, quo Pater denominetur producẽs, quia perſona Patris per ſeipſam eſt vltimò determinata vt generet, neque in vllo ſigno exiſtit, quin in eodem ſit non ſolùm potẽs generare, ſed actualiter generans. Sola ergo minor probatione indiget, & per partes probanda eſt.

33 Et imprimis, quòd generatio activa non importet in recto filiationem, iam oſtenſum eſt n. 31. & 32. Quòd autem non importet in recto intellectionem eſſentialem, quæ in Patre ſit generatio, probatur: quia intellectio eſſentialis, quatenus eſt intellectio eſſentialis, ſolùm denominat Patrem intelligentem, quatenus denominat intelligentem naturam divinam, qua Pater conſtat. Patet enim intelligit, quatenus Deus; & hæc denominatio intelligitur in natura divina præſcindendo à relationibus, & quatenus natu-

ra divina concipitur à nobis tanquam radix relationum ; est enim natura divina , quatenus talis, & quatenus communis tribus personis, non solùm intellectiva quasi in actu primo , sed actu intelligens in actu secundo: ergo intellectio essentialis , quatenus intellectio est , non denominat Patrem intelligentem nisi quatenus Deum. Deus autem, quatenus Deus, non generat, sed solùm generat quatenus est Pater : ergo intellectio essentialis in Patre non est generatio ; sed ipsa paternitas est generatio.

34 Confirmatur primò, quia generatio activa est exercitium generantis, quatenus generans est , exercitium autem generantis, quatenus generans est, distingui debet realiter à termino genito , nisi illud exercitium producatur : quia generans, quatenus actualiter generans, aliquid generat ; at non generat seipsum , neque id, quod cum ipso realiter identificatur : ergo generat terminum realiter distinctum ab ipso: ergo exercitium generandi , à quo Pater denominatur actu generans, distinguitur realiter à Filio, nisi exercitium illud producatur. At intellectio essentialis nec producitur , nec distinguitur realiter à Filio : ergo intellectio essentialis, vt talis, non est exercitium, quo Pater denominatur generans Filium: ergo hoc exercitium generandi est ipsa paternitas.

35 Respondebis, personam generantem debere quidem distingui realiter à persona genita , non tamen debere exercitium, quo persona generans generat , distingui realiter à termino genito. Quod à paritate desumpta ex creatis explicatur : nam in sententia asserente intellectionem creatam non cõsistere in qualitate absoluta , sed in modo essentialiter affixo intellectui, intellectus constituitur in ratione producentis intellectionem per ipsammet intellectionem productam ; ac proinde licet ipse intellectus producens specificativè sumptus distinguatur realiter à termino producto; non tamen distinguitur actuale exercitium *quo* producit, à termino producto: licèt enim causa specificativè sumpta sit prior suo effectu; causa tamen vt causans nõ est prior effectu; quia potest constitui causans per ipsum terminum causatum. Et quamvis causa agens in creatis sit prior natura actione, per quam agit , si causa sumatur specificativè & secundùm se; non tamẽ si sumatur vt causans; nam vt causans, non est prior actione, per quã denominatur causans, sed simul natura, & cognitione. Ergo pariter licèt Pater Æternus specificativè sumptus sit prior origine Filio; non tamen vt actu generans ; quia generatio ipsa identificatur cum Filio.

36 Sed contra; quia hæc solutio facit quidem ad probãdum, generationem activam identificari realiter cum termino producto, nempe cum filiatione ; non facit autem ad probandum, identificari cum essentia, quæ non producitur. Vbi enim exercitium producendi verè producitur , & adæquatè identificatur cum termino producto , habere potest locum illa doctrina: secus verò, quando exercitium producendi non producitur. Exercitium enim, quod nec producitur, neque producit, quale est intellectio essentialis , nequit esse forma , à qua Pater denominetur producens: ergo hoc exercitium vel identificatur adæquatè cum termino producto, vel cũ principio producente, quatenus producens est. At non cum termino producto ; quia hoc exercitium est immanens in Patre, quatenus Pater est; Filius autem nõ manet in Patre, quatenus Pater est, seu ratione paternitatis; cùm Filius sit suppositũ realiter distinctum à Patre, & suppositũ vnũ quatenus per se subsistens & distinctum ab alio non est in alio iuxta cõmuniorẽ sententiã. Solùmque Filius dicitur esse in Patre ratione essentiæ; in quo sensu etiam Pater est in Filio, iuxta illud: *Ego in Patre, & Pater in me est*, Ioã. 14. v. 11. Ergo in divinis exercitiũ actuale, à quo Pater denominatur producens, identificatur adæquatè cum paternitate , quæ per seipsam est communicatio activa essentiæ, & productio filiationis. Quare ex terminis repugnat vt aliquod principium denominetur actu producens terminum nisi per exercitium productum & identificatum cum termino, vel per exercitium producens identificatum cum principio vt producente, & vt distincto à termino, & consequenter per exercitium distinctum realiter à termino.

37 Confirmatur secundò, quia nequit esse exercitium actuale producendi id, quod potest actualiter existere pro aliquo signo , quin exerceat munus producendi, sicut nequit esse vnio inter extrema id, quod potest intelligi existẽs, quin intelligatur actu vniẽs. Si enim potest aliquid esse actio productiva, quin denominet causam producẽtem pro omni signo, pro quo intelligitur existens, poterit aliquid esse actio productiva, quin denominet causam producentem pro illo instanti realĩ pro quo existit, ac proinde actio productiva poterit antecedere tempore terminum productũ. Quod tamen est falsum , alioqui posset Deus dici ab æterno creans mundũ incipientem in corpore, & actio creativa posset consistere in decreto Dei æterno. Quod tamen falsum esse probavi in Philosophia cum Patre Suarez ; creatio enim est actio transiens , ac proinde non est in Deo creante , sed in creatura

tura creata; quod expreſsè docuit S. Iuſtinus q. 3. ad Græc. col. 3. vbi inter alia dicit: *Sicut doctrina operatio eſt docentis in diſcipulo, ita creatio operatio eſt creantis in eo, qui creatur.* Et ideo optimè Aureolus in 2. diſt. 1. q. 2. art. 1. initio dixit: *Creatio, qua Deus ponit immediatè creaturam in eſſe elicitiuo, eſt vera actio tranſiens de genere actionis.*

38 Confirmatur tertiò, quia productio actualis, qua vt exercitio cauſa aliqua vel principium aliquod exerceatur, nequit prius ratione noſtra exiſtere, quàm cauſa vel principium, cuius eſt exercitium. At intellectio eſſentialis prius intelligitur, quàm Pater, qui eſt principium generans, ſiquidem prius intelligitur eſſentia, quàm relatio, quæ eſt proprietas eſſentiæ; in eo autem ſigno in quo intelligitur eſſentia, intelligitur intellectio eſſentialis. Ergo intellectio eſſentialis nequit eſſe productio actualis, ſeu generatio activa, à qua Pater denominatur genenerans Filium.

39 Deinde à priori oſtenditur, paternitatem eſſe ipſam generationem activam, à qua Pater denominatur generans; quia per ſeipſum eſt vltimò determinatus ad generandum Filium, quin in vllo ſigno exiſtat Pater, qui, quatenus prima perſona, ratione ſuę proprietatis perſonalis ſit vltimo determinatus ad generandum. Ergo paternitas eſt vltima determinatio ad generandum. Ergo paternitas eſt ipſa generatio activa: nam actio, qua agens agit, nihil aliud eſt, quàm vltima determinatio ad agendum. Ideo enim cauſa creata indiget actione diſtincta, vt actu producat, quia poteſt exiſtere quin producat; ac proinde indiget forma, qua determinetur vltimò. Et ideo Deus, vt denominetur actu creans, indiget actione creativa tranſeunte, orta in tempore ab omnipotentia, quia licet per decretum efficax ab æterno determinetur ad creandum in tempore; tamen ab æterno eſt volens creare, quin ab æterno ſit creans; vnde decretum illud non eſt vltima & formalis determinatio creandi, quæ ex ſe denominat actu creantem.

Et eodem argumento probatur, filiationem eſſe generationem paſsivam, à qua Filius intrinſecè denominatur genitus: quia Filius ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt vltimò determinatus, vt ſemper generetur à Patre ſolo; neque poteſt exiſtere in vllo ſigno filiatio, quin intelligatur actu oriens à Patre. In creatis enim ideo requiritur actio diſtincta à termino & à cauſa, vt terminus oriatur ab hac cauſa, quia poteſt exiſtere terminus, & exiſtere cauſa, quin terminus ille oriatur ab hac cauſa; & in ſententia eorum, qui identificant actionem productivam rei cum ipſius duratione, quamvis terminus ſit eſſentialiter determinatus, vt oriatur ab hac numero cauſa, indiget actione diſtincta, quia non eſt determinatus vt oriatur pro hoc tanti determinato v. g. pro *A*. Ergo cùm Filius divinus ſit eſſentialiter determinatus, vt ſemper & pro ſemper oriatur à Patre, per ſeipſum eſt productio paſsiva ſui.

40 At oppones ad probandum, generationem activam identificari cum paſsiva; quia non ſolùm Filius, ſed ipſa generatio Filij egreditur à Patre; nam in Patre datur potentia realis ad generandum: ergo datur potentia realis ad generationem; ergo nõ ſolùm Filius, ſed Filij generatio eſt à Patre; ſicut in creatis nõ ſolus effectus eſt à cauſa, ſed etiam productio activa effectus eſt à cauſa & ab illa emanat. Reſpondeo tamen facilè ex dictis diſp. 9. à num. 5. & 6. & num. 14. in Patre dari potentiam realem ad generandum, quia datur potentia ad faciendum vt detur perſona diſtincta à generante, potentia enim realis cõnotat terminum realiter diſtinctum à producente, & in noſtra ſententia connotat terminum realiter diſtinctum ab ipſa potentia producẽdi, à qua ſuppoſitum denominatur potens producere. Hinc autem ſolùm infertur, dari in Deo potentiam realem ad generationem paſsivam diſtinctam realiter à Patre; non verò ad generationem activam, quæ in Deo diſtinguĩ non poteſt realiter à generante; quia Pater ex ſe non ſolùm eſt potens generare, ſed actu generans; & ſicut in Patre non datur potentia realis ad paternitatem, ita nec ad generationem activam. Ratio eſt, quia vt inquit S. Thomas q. 41. art. 4. ad 3. *Potentia ſignificat principium; principium autem diſtinctionem importat ab eo, cuius eſt principium.* In creatis autem, cùm nulla cauſa ſit eſſentialiter determinata ad agendũ, quia omnis cauſa indiget concurſu divino, quem Deus poteſt negare; nulla cauſa eſt productio activa ſui effectus; ac proinde in creatis non ſolùm effectus, ſed etiam productio activa effectus emanat à cauſa: & quamvis in creatis omnis actio maneret in agente, & conſequenter foret diſtincta à paſsione, per quam effectus producitur in paſſo; tamen in creatis non ſolùm productio paſsiva effectus eſſet ab agente, ſed etiã productio activa, quæ in ipſo maneret. Vnde quamvis ab eadem forma, à qua principium denominatur producens, terminus gramaticaliter dicatur productus, & ſic Filius divinus poſsit denominari gramaticaliter & quaſi extrinſecè genitus à generatione activa manente in Patre; tamen philoſophicè denominatur intrinſecè productus à productione paſsiva

ſui, ſeu à filiatione. Et licèt Pater quaſi gramaticaliter & extrinſecè poſsit denominari generans à generatione paſsiva, per quam Filius intrinſecè denominatur genitus; tamen philoſophicè & intrinſecè denominatur generans à generatione activa ſecum adæquatè identificata. Et ſanè ad probandum diſtingui realiter in Deo generationem activam à paſsiva, eſt vrgẽtiſsima paritas illa, quę deſumitur ab ſpiratione activa, quæ realiter diſtinguitur à paſsiva; vt probavi ſuprà num. 31. & communis doctrina Patrum adducta ſect. 2. & 3. hoc evincit.

SECTIO VLTIMA.

Soluitur præcipua difficultas contra noſtram ſententiam.

41 SED Obijcies, ad probandum generationem activam Filij conſiſtere in intellectione, & productione activam Spiritus Sancti in volitione: nam quia Durandus docuit, proceſsiones divinas non eſſe per ſe formaliter operationes intellectus & voluntatis, ſed tantùm naturæ, quatenus hæc ratione præcedit intellectum & voluntatem; hæc eius ſententia notatur communiter à Theologis vt temeraria & erronea: & communis ſententia Theologorum cum Divo Thoma 1. p. q. 27. ar. 3. affirmat, proceſsiones divinas eſſe operationes intellectus & voluntatis; ideoque in Deo duas tantùm dari proceſsiones reales, *quia in diuinis non eſt proceſsio niſi ſecundùm actionem, quæ non tendit in aliquid extrinſecum, ſed manet in ipſo agente: huiuſmodi tamen actio in intellectuali natura eſt actio intellectus & voluntatis*, vt inquit D. Thomas. Vnde quia in Deo duæ tantùm dantur potentiæ immanenter operantes, ideo in Deo duæ duntaxat dantur proceſsiones, altera per intellectum, & altera per voluntatem. Ergo proceſsio activa Filij eſt intellectio formaliter, & proceſsio activa Spiritus Sancti eſt formaliter volitio. At in Deo non datur intellectio niſi eſſentialis, nec volitio niſi eſſentialis, quibus natura divina intelligit, & amat: ergo generatio activa Filij importat in recto intellectionem eſſentialem connotata paternitate, quia intellectio eſſentialis in ſolo Patre poteſt eſſe generatio activa: & ſpiratio activa, ſeu actio ſpirandi conſiſtit in volitione eſſentiali connotata relatione Spiratoris.

42 Reſpondeo, ex ſententia communi Theologorum contra Durandum minimè ſequi, quòd generatio activa Verbi ſit formaliter intellectio ſecundùm id quod importat in recto: & productio activa Spiritus Sancti ſit formaliter volitio. Durandus namque voluit proceſsiones divinas ita eſſe per naturã præſcindẽdo ab intellectu & voluntate; vt quamvis per impoſsibile Deus non eſſet intelligens & volens, adhuc eſſet productivus ad intra: ſicut ſi calor eſſet intelligens & volens, eſſet nihilominus productivus alterius caloris præſcindendo ab intellectione & volitione. Hoc autem eſt manifeſtè falſum: ideo enim ſubſtantia divina producit Verbum, quia eſt intellectiva, & ideo producit Verbum, quòd ſimul ſit Filius, quia eſt infinitivè intellectiva, & intelligens per eſſentiam. Et ſimiliter ideo producit Spiritum Sanctum, ſeu amorem relativum, quia eſt volitiva; & ideo producit amorem, qui ſit perſona, quia eſt infinitè volitiva, & volens per eſſentiam: vnde intellectio & volitio ita per ſe, ſe habent ad divinas proceſsiones; vt ſi per impoſsibile Deus non eſſet intelligens & volens, non poſſet aliquid ad intra producere. Et hoc ab omnibus dici debet, ſive dicant potentias notionales & origines activas importare in recto ſolam relationem connotando de obliquo intellectionẽ & volitionem: ſive dicant importare in recto intellectionem & volitionem connotando de obliquo relationem; ſive dicant importare in recto vtrumque.

43 Nos ex dictis diſp. 10. ſect. 10. facilè rem nunc expedimus; ibi namque explicuimus, quomodo verè Filius procedat per intellectum, & non per voluntatem, & Spiritus Sanctus verè procedat per voluntatem, & non per intellectum; quãvis intellectio eſſentialis neque ſit virtus producendi Filium, nec productio activa illius formaliter; & quamvis volitio eſſentialis nec ſit virtus producendi Spiritum Sãctum; nec productio activa illius. Productio ergo activa Filij conſiſtit formaliter in paternitate, & paternitas eſt actio & operatio ſubſtantiæ divinæ quatenus intellectiva eſt, quamvis ſecundùm id quod dicit in recto non ſit formaliter intellectio: quia nimirum paternitas eſt productio Verbi, productio autem Verbi eſt actio propria ſubſtantiæ intellectivæ, quatenus intellectiva eſt: non eſt autem neceſſe vt productio Verbi mentalis ſit ipſa intellectio formalis; quatenus eſt productio, & ſecundùm id, quod importat in recto. Nam in ſententia ſatis communi intellectio creata non diſtinguitur à verbo mentis; quia intellectus creatus producit verbum mentis, vt illo tãquam forma intelligat; & productio illius verbi non eſt ipſa formalis intellectio, ſed productio intellectionis formalis. Præterea verbum mentis iuxta aliorum ſententiam eſt id, in quo intellectus tanquam in imagine

cog-

cognoſcit obiectum: quod potiſsimum locum habet in Deo: quia Pater non producit Verbum, vt eo tanquam forma intelligat, ſiquidē *Pater non eſt ſapiens ſapientia genita*; vt conſtat ex dictis diſp. 2. ſect. 3. ſed vt per illud exprimat ſuas perfectiones, & in illo tanquam in ſua imagine ſe cognoſcat, & cognoſcatur ab omnibus intuētibus hoc verbum: vel verbum mentis in Deo eſt intellectio paſsiva, à qua obiecta redduntur intellecta, & conſtituuntur obiectivè præſentia intellectui diuino; ſeu per quod conſtituuntur in eſſe intellecto, & vi cuius Deus vt intellectus eſt in ſeipſo vt intelligente; vt dicebat P. Antonius Perez diſp. 2. ſect. 5.

44 Subſtantia itaque divina quatenus infinitè intellectiva poſtulat proprietatē relativam, quæ ſit virtus producendi Verbum & productio activa Verbi; non quia illa productio ſecundùm id quod addit ad eſſentiam ſit ipſa formalis intellectio, qua Deus quatenus Deus, vel quatenus Pater reddatur intelligens; nam intellectio formalis eſt abſoluta, & communis omnibus perſonis: ſed quia eſt productio Verbi, ſine quo nulla perſona divina poteſt intelligere, vt explicui diſp. 10. n. 79. vel quia eſt productio Verbi, quo Pater, quia eſt infinitè intelligens, manifeſtat & declarat ſuam infinitam ſapientiam, cæteraſque perfectiones; vt explicui ibidem à num. 81. Atque adeo illa productio licet ſit operatio intellectus notionalis, non eſt intellectio formalis, vt oſtendi eadem diſp. 10. num. 89. & 90. Nec eſt neceſſe vt omnis actio proveniens à ſubſtantia intellectiva, quatenus intellectiva, ſit formalis intellectio: nam in ſententia aſſerente intellectionem creatam conſiſtere in qualitate abſoluta, actio productiva illius qualitatis eſt actio intellectus, & tamen non eſt intellectio formalis, ſed quaſi intellefactio ſeu factio intellectionis. Vt ergo aliqua actio pertineat ad ſubſtantiam intellectivam, vt talem, non requiritur quòd ſit formalis intellectio, quæ ex genere ſuo eſt actio purè intentionalis, & quaſi gramaticalis; ſed vel quod ſit intellectio, vel productio intellectionis, vel productio verbi mentalis: & hoc vltimum habet paternitas, quæ quatenus productio Verbi, eſt actio purè phyſica, & non eſt repræſentatio formalis, per quam Pater percipiat formaliter obiecta.

DISPVTATIO XII.

AN RELATIONES DIVINAE, VT DISTINCTAE VIRTVALITER AB ESSENTIA, dicant perfectionem.

1 DVBIVM Non eſt, relationes divinas in concreto ſumptas dicere formaliter perfectionem. Pater enim quatenus Pater eſt formaliter Deus, ac proinde infinitè perfectus; & ſimiliter Filius, & Spiritus Sanctus. Sermo ergo eſt de relationibus in abſtracto ſumptis, videlicet de paternitate, & filiatione, & ſpiratione paſsiva, quatenus diſtinctæ ſunt ab eſſentia virtualiter intrinſecè, ſive virtualiter extrinſecè & ratione noſtra; an ſcilicet ſecundùm conceptum relativum, quem ſuperaddunt ad eſſentiam, & ſecundùm quem vna diſtinguitur realiter ab alia, dicant formaliter perfectionem, ſeu bonitatem & æſtimabilitate.

2 Affirmant vnanimiter Societatis Doctores, quatuor exceptis, nimirum Bellarmino, Molina, Becano, & Esforçia Pallavecino in libello de Deo Vno & Trino num. 385. Pro eadem ſententia citat Faſolus q. 28. art. 2. à num. 120. Alenſem, Albertum, Bonaventuram, Okamum, Aureolum, Baconium, Ariminenſem, Gabrielem, Clytovæum; & ex Thomiſtis Hervæum, Bañez, Canum, Zumelium, Flandriam. De mente autem D. Thomæ dicit Faſolus non ſatis conſtare, & propterea diviſos eſſe Thomiſtas in illa exponenda. Citatque pro hac ſententia ſplendida Patrū teſtimonia, Athanaſij, Hilarij, Epiphanij, Ambroſij, Cyrilli, Nazianzeni, Baſilij, Leonis Papæ, Hieronymi, atque Damaſceni. Idemque ante Faſolū præſtiterat eruditiſsimus Didacus Ruiz diſp. 29. & 30. qui præter Scholaſticos citatos à Faſolo, citat diſp. 29. ſect 2. nu. 2. Marſilium, & Canarienſem, Henricum, & Carthuſianum: additque ibi num. 1. in hac concluſione convenire non ſolùm Authores, qui dicunt, tres relationes eſſe tres perfectiones relativas, ſed etiam qui recuſant, tres perfectiones relativas admittere, nimirum Aureolus, Vazquez, diſput. 122. cap. 6. & ipſe Ruizius diſp. 30. ſect. 3. num. 1.

Ne-

3 Negant verò communiter Thomiſtæ, quos citat & ſequitur Godoy de Trinitate diſp. 78. & communiter Scotiſtæ cum Scoto quodlib. 5. art. 2. & præcipuè in fine totius quodlibeti; item in 1. diſt. 2. poſt quæſtionem 5. in ordine §. *Ad primam quæſtionem dico*, verſiculo *Hoc etiam arguitur*, & diſt. 26. quæſt. vnic. §. *Ad primum tertiæ viæ*, verſiculo *Per hoc patet*, & diſt. 19. q. 1. ad 2. principale. Quamvis inconſequenter loquatur ad ea, quæ ſcripſerat 1. diſt. 1. quæſt. 2. ad primum principale. Eſtque hæc ſententia adeo cõmunis inter Scotiſtas, vt Maſtrius to. 1. diſput. 7. q. 1. teſtetur, ſolum Pontium oppoſitam ſequi. Eã noviſsimè illuſtravit non parũ ſapientiſsimus Coanteceſſor noſter RR. M. Aguirre to. 2. Thologiæ Anſelmi diſp. 73.

SECTIO PRIMA.

Eligitur & probatur ſententia affirmans.

4 HANC Sententiam adeò veram exiſtimat P. Aldrete, vt diſput. 8. de Trinit. ſect. 3. nu. 1. ſic pronunciaverit: *Mihi videtur per ſe evidens, nulluſque, ni fallor, de veritate noſtræ aſſertionis dubitaſſet, niſi apud aliquos antiquos Theologos quoſdam obſcuros terminos inveniſſet, qui occaſionem dederunt controvertendi, vbi nulla erat cauſa altercationis.* Ego eam probo primò ex dictis diſp. 10. nam paternitas v. g. vt diſtincta ab eſſentia, eſt virtus proxima producendi Filium. At virtus proxima producendi Filium ex terminis ſuis eſt perfectio: ergo paternitas, vt diſtincta ab eſſentia, eſt perfectio. Secundò: nam Filius ratione filiationis eſt Verbum, & de genere repræſentativo, vt oſtendimus diſput. 2. ſect. 10. quia ratione filiationis, per quam diſtinguitur ab Spiritu Sancto, ipſe potius quàm Spiritus Sanctus eſt imago intentionalis per ſe ſubſiſtens producta ad exprimendas perfectiones Patris. Eſſe autem imaginem, & Verbum eſt perfectio: ergo ratione filiationis eſt perfectio, & non ſolùm ratione eſſentiæ. Cõfirmatur: ſecunda perſona, quatenus diſtincta à tertia, eſt Verbum; ſed quatenus Verbum eſt perfectio; ergo quatenus diſtincta à tertia, eſt perfectio. Ergo filiatio ratione ſui, & quatenus diſtincta realiter à paternitate, & conſequenter præſcindendo ab eſſentia, eſt perfectio; nam quatenus includens eſſentiam, vel quatenus eſt idem cum eſſentia, nõ diſtinguitur realiter à paternitate.

Probatur tertiò, nam Pater diſtinguitur realiter à Filio; & hæc diſtinctio eſt actualis: ergo Pater habet aliquã realitatem actualem, vel actualitatem realem, per quam diſtinguatur à Filio. Sed omnis realitas actualis, vel actualitas realis eſt aliqua bonitas tranſcendentalis, ſicut eſt aliqua veritas tranſcendentalis; quia cùm bonitas & veritas ſit paſsio entitatis realis, implicat dari diſtinctam entitatem realem ab alia entitate, quin detur diſtincta bonitas & veritas ab alia bonitate & veritate. Ergo in Patre datur aliqua bonitas tranſcendentalis, quæ non datur in Filio. At omnis bonitas tranſcẽdentalis eſt aliqua perfectio tranſcendentalis: ergo datur in Patre aliqua perfectio tranſcendentalis, quæ non datur conſtitutivè in Filio, ſeu aliqua perfectio diſtincta realiter à filiatione: ergo paternitas addit aliquam perfectionem tranſcendentalem ad eſſentiam: ergo vt diſtincta ab eſſentia eſt aliqua perfectio.

5 Probatur quartò, Pater producit Filium à ſe realiter actualiter diſtinctum: ergo producit aliquam realitatem actualem, vel actualitatem realem à ſe realiter diſtinctam. At Pater non producit realitatem actualem eſſentiæ, vel actualitatem realem eſſentiæ, quatenus eſt actualitas eſſentiæ; quia eſſentia nec generat, neque generatur: ergo producit aliquam actualitatem realem ratione noſtra diſtinctam ab actualitate eſſentiæ: ergo filiatio addit ſupra eſſentiam aliquam actualitatem realem, ſeu realitatem actualem. Ergo addit aliquam exiſtentiam realem, nempe exiſtentiam relativam. Patet conſequentia; nam omnis productio realis tendit ad producendam aliquam exiſtentiam; nõ enim tendit ad producendam poſsibilitatem extrinſecam, quæ ſupponitur, nec ad producendam non repugnantiam, quæ præintelligitur: ideo enim cauſa producit effectum, & principium ſuum terminum, quia effectus ille atque terminus ſupponitur poſsibilis, & non repugnans: ergo ſuppoſita poſsibilitate & non repugnãtia termini, tendit ad producẽdam eius exiſtentiam: ergo Pater producens Filium, aliquam exiſtẽtiam realem producit: ſed omnis exiſtentia eſt aliqua perfectio: ergo producit aliquã perfectionem: ergo Filius, quatenus Filius, addit aliquã perfectionẽ ad perfectionem eſſentiæ; ſicut addit aliquam entitatem, & actualitatem.

6 Reſpondebis ex Godoy tom. 3. in 1. part. pag. 195. num. 41. productionem realem ex conceptu ſuo tendere in exiſtentiã vt producendam, vel ad exiſtentiam communicandam. Vnde ex eo quòd Pater realiter producat Filium, non ſequi quòd producat aliquam exiſtentiã Filij, ſed ſolùm ſequi quòd Filio communicet exiſtentiam eſſentiæ. Sed contrà: quia producens, quatenus producens, aliquid producit: ſed Pater, quatenus Pater, non producit eſſentiam: ergo producit Filiũ.

At

At Filius non poteſt denominari verè productus ratione formalitatis non productæ: ergo non denominatur productus ratione eſſentiæ, quia hæc non producitur: ergo denominatur productus ratione filiationis: ergo filiatio vt diſtincta ab eſſentia, eſt formalitas producta: ergo vt diſtincta ab eſſentia habet exiſtẽtiam aliquam, nempe relativam. Ergo Pater generans Filium nõ ſolùm communicat ei exiſtentiam abſolutam, ſed etiam producit exiſtentiam relativam. Ergo in Filio præter perfectionem abſolutam datur perfectio relativa.

7 Reſpondebis iterùm ex eodem Godoy ibidem pag. 196. n. 47. Filium ſolùm debere habere exiſtentiam vi illius formalitatis, ratione eius terminat productionem; Filium autem, quatenus Filium, & conſequenter filiationem ratione ſuæ eſſentiæ terminare productionem, non autem ratione relationis ſuperadditæ ad eſſentiam. Sed cõtrà, nam filiatio divina, quatenus filiatio divina, diſtinguitur realiter à paternitate: ſed non diſtinguitur ratione eſſentiæ: ergo ratione alicuius ſuperadditi ad eſſentiam: ergo vt diſtincta à paternitate habet aliquam realitatem, ſive actualitatem, ratione cuius diſtinguitur: ſed non realitatem creatam, nec realitatem præſcindentem à creata & increata, quia eſt perſona divina diſtincta intra genus perſonæ divinæ: ergo realitatem increatam: ergo filiatio divina ſuperaddit ad eſſentiam realitatem divinam: ſed non realitatem merè poſsibilem & potentialem: ergo realitatem actualem: ergo exiſtentiam. Filio enim divino repugnat eſſe nihilum nõ ſolùm quia eſt Deus, ſed quia eſt Filius: ergo opponitur nihileitati non ſolùm ratione eſſentiæ, ſed etiam ratione relationis: ergo habet exiſtentiam non ſolùm ratione eſſentiæ, ſed ratione relationis.

8 Nec ſatisfacit Godoy, dum ibidem concedit, relationem filiationis habere entitatem productam, addens tamen, per productionem illius entitatis non conſtitui completè filiationem extra nihil; conſtitui autem completè extra nihil per exiſtentiam abſolutam; nullam quippe exiſtentiam concedit hic author in Deo, niſi abſolutam. Non, inquam, ſatisfacit: quia hæc doctrina contradictoria virtualiter continet: nam implicat, relationem vt diſtinctam ab eſſentia habere entitatem productam, & non habere exiſtentiam aliquam productam. Productio enim, quatenus productio, terminatur ad exiſtentiam illius, quod producit. Vnde implicatorium eſt, quòd filiatio, quatenus diſtincta ab eſſentia, habeat entitatem productam, quin habeat exiſtentiam productam: entitas enim producta, quatenus eſt entitas producta, eſt formaliſsimè exiſtentia; quid enim eſt exiſtentia rei productæ, quatenus productæ, niſi entitas actualis producta? neque enim productio terminatur ad poſsibilitatem entitatis, ſed ad eius exiſtentiam. Vnde relatio filiationis per productionem illius entitatis relativæ completè conſtituitur extra nihil ſui; ac proinde per productionem illius entitatis conſtituitur exiſtens exiſtentia relativa: habetque proinde exiſtentiam formaliter oppoſitam nihileitati relationis: ergo entitas illa relativa eſt exiſtentia relativa: ergo eſt perfectio relativa. Quapropter falſum eſt, quòd Godoy ibi contendit, nimirum relationes ſolùm exiſtere per exiſtentiam abſolutam eſſentiæ. Nam vt rectè probat eximus Doctor lib. 3. de Trinit. cap. 5. & latè Faſolus q. 30. ar. 1. dub. 2. plurimos Patres ac Scholaſticos pro ſua ſententia referens, in divinis perſonis dantur tres exiſtentiæ realiter diſtinctæ: quia dantur tres entitates actuales; entitas autem actualis, qualis eſt omnis entitas producta à ſuo principio, eſt formaliter exiſtentia.

9 At Godoy ibidem pag. 198. nu. 55. reſpondet, paternitatem vt diſtinctam ab eſſentia, eſſe quidem actualem, non tamen eſſe actualitatem; quia quamvis vt diſtincta ab eſſentia non ſit potentialis, non tamen prout diſtincta eſt explicitè actualitas, ſed ſolùm actualitatem implicitè claudit: quia vt paternitas actu, inquit, conſtituat, & diſtinguat Patrem à Filio, neceſſarium non eſt, quòd actualitas, qua in actu conſtituitur, ſit ratio conſtituendi, aut diſtinguendi, ſed ſolùm eſt conditio; ſicut etiam ad cauſandum, non ratio formalis, ſed conditio tantùm, exiſtentia eſt; ac proinde neceſſarium non eſt, quòd quatenus ratione ab eſſentia diſtinguitur, expreſsè ſit actualitas, ſed ſufficit quòd implicet illam.

10 Sed contra primò, quia hic author falsò ſupponit, in creatis diſtingui realiter eſſentiam ab exiſtentia; & in Deo diſtingui eſſentiam divinam ab exiſtentia abſoluta ratione noſtra; vt oſtendimus in metaph. cum Eximio Doctore diſp. 31. met. ſect. 6. & cum communi noſtrorum: eſſentia enim poſsibilis non diſtinguitur ab exiſtentia poſsibili, & eſſentia actualis ab exiſtentia actuali: & cùm cauſa per ſuam entitatem actualẽ influat in effectum, & entitas actualis idem ſit ac exiſtentia, implicat vt exiſtentia cauſæ ſit conditio tantùm, nõ verò ratio formalis influendi in effectum. Contra ſecundò, quia implicat, paternitatem vt diſtinctam ab eſſentia, habere entitatem actualem, ſeu eſſe entitatẽ actualem, & non eſſe actualitatem; quia quatenus entitas actualis, explicat actualitatem, & illã

reduplicat. Et ſicut implicat quòd paternitas diſtinguat realiter Patrem à Filio, quin ratione ſui ſit realitas diſtinguens Patrem à Filio; ita implicat vt diſtinguat actualiter, quin formaliter ſit actualitas diſtinguens actualiter. Contrà tertiò, quia implicat, vt paternitas, quatenus diſtincta virtualiter ab eſſentia, & ſecundùm conceptum relativum, quem addit ad eſſentiam, ſit entitas actualis, & non potentialis tantùm; quin vt ſic diſtincta formaliter explicet actualitatem, per quam ſecernitur ab entitate potentiali: entitas enim conſtituitur in ratione actualis per actualitatem; ergo ſi vt diſtincta ab eſſentia eſt formaliter entitas actualis, vt diſtincta ab eſſentia eſt actualitas. Ergo non ſolùm implicat, ſed explicat actualitatem. Contrà quartò, quia quãdo vna formalitas ſumitur vt diſtincta ab alia, illam non implicat; ſic rationalitas, vt diſtincta ab animalitate non implicat, ſeu implicitè claudit animalitatem; ſicut homo, quatenus homo, implicitè claudit formaliter vivens, & ſubſtantiam: vnde eſt implicatio in terminis ſumere entitatem actualem, vt diſtinctam ab actualitate, quia actualitas non eſt aliquid extra conceptum formalem entitatis actualis: nec enim entitas dicitur actualis per aliquid à ſe diſtinctum formaliter, ſicut ſubiectum dicitur album per albedinem, & intelligens per intellectionem; ſed dicitur entitas actualis per ſemetipſam, quatenus ad ipſam terminatur eius productio, quæ facit vt entitas illa, quæ antea erat duntaxat in cauſa, iam ſit in ſeipſa; quod eſt, illam entitatem iam eſſe actualem, quæ antea erat potentialis. Erat enim potentialis, dum ſolùm habebat eſſe in ſua cauſa, ſeu in ſuo principio, à cuius potẽtia denominabatur extrinſecè poſsibilis: nam rem eſſe poſsibilem, antequam reipſa producatur & in ſe exiſtat, nihil aliud eſt, quàm dari iam cauſam potentem facere vt in ſe exiſtat, & in ſe habeat actualitatem eſſendi: vt oſtendit Eximius Doctor diſp. 31. met. ſect. 3. num. 3. cum D. Thoma 1. p. q. 97. ar. 2. quare, vt inquit ibi S. Doctor. *omnes creaturæ antequam eſſent, non erant poſsibiles eſſe per aliquam potentiam creatam, cùm nullum creatum ſit æternum, ſed per ſolam potentiam diuinam, in quantum poteſt eas in eſſe producere.* Vnde cùm primùm intelligitur eſſentia creaturæ produci, in illo primo ſigno, in quo terminat actionem productivam ſui, habet iam actualitatem ſuæ exiſtentiæ; vt evincit Eximius Doctor diſp. 31. metaph. ſect. 6. oſtendens eſſentiam non diſtingui in creaturis ab earum exiſtentia. Et vt idem oſtendit ibidem ſect. 9. num. 15. omnis actio productiva, ſeu omnis realis actio & efficientia formaliſsimè tendit ad dandum aliquod eſſe exiſtentiæ ſuo intrinſeco termino: idemque formaliſsimè eſt producere eſſentiam alicuius creaturæ, ac producere eius exiſtentiam.

11 Hinc audiendus non eſt Godoy, qui eo tom. 3. in 1. p. pag. 196. nu. 48. ſupponens relationem prędicamentalem in creatis eſſe modum realiter diſtinctum à fundamento & termino, aſſerit, exiſtentiam illius relationis eſſe abſolutam. Audiendus, inquã, non eſt: *quia cum eſſe relatiui ſit ad aliud ſe habere*, vt dicitur in prædicamentis in capite ad aliquid, & citatur à D. Thoma 1. p. q. 28. art. 2. in 3. argumento; impoſsibile eſt, vt exiſtentia relationis creatæ, quæ ex eſſentia ſua eſt relativa, ſit abſoluta. Quamvis enim rei habenti eſſentiam & exiſtẽtiam omnino abſolutam poſsit ſuperaddi relatio realis ab illa eſſentia virtualiter diſtincta, vt contingit in Deo, vel realiter diſtincta, vt contingit in creatis: impoſsibile omnino eſt, vt rei habenti eſſentiam omnino relativam ſuperveniat exiſtentia omnino abſoluta, exiſtentia enim debet proportionari rei, cuius eſt exiſtentia; vnde ſi eſſentia rei ſit omnino relativa, implicatorium eſt, vt vnica eius exiſtentia ſit omnino abſoluta. Sicut ècontra repugnat, vt vbi eſſentia rei eſt omnino abſoluta, eius vnica exiſtentia ſit relativa. Quapropter ſicut in creatis modus relationis ſuperadditus rei abſolutæ neceſſariò affert ſecum exiſtentiã relativam modalem ſuperadditam exiſtentiæ abſolutæ rei, cuius eſt modus: ita in divinis relatio realis paternitatis v.g. ſuperaddita eſſentiæ & exiſtentiæ abſolutæ Dei ſuperaddit exiſtentiam relativam, quia ſuperaddit entitatem realem non merè potentialem, ſed actualem; entitas autem actualis eſt formaliter exiſtentia. Vnde Godoy ibidem pag. 198. num. 56. implicat in terminis, dum diſtinguit inter actualitatem entitativam, & actualitatem exiſtentiæ; & concedit, relationes divinas vt præciſas ab eſſentia habere actualitatem entitativam, & negat habere actualitatem exiſtentiæ: omnis enim actualitas entitativa eſt formaliſsimè actualitas exiſtentiæ: vnde res accipiens à ſua cauſa, vel à ſuo principio actualitatem entitativam, hoc ipſo accipit exiſtentiam, & intelligitur eſſe iam extra cauſam illam vel principium; quia iam non eſt merè poſsibilis, & in potentia: & ſic filiatio, & ſpiratio paſsiva accipientes à ſuo principio actualitatem entitativam relativam, accipiunt à ſuo principio actualitatem exiſtentiæ relativæ: & eſſentia divina, & paternitas habentes à ſe actualitatem entitativam, habent à ſe exiſtentiam; nec prius ſunt

in

in potentia ad exiſtendum, quàm ſint actu exiſtentes: quia ex terminis prius eſt ens in actu, quàm ens in potentia; cùm ens in potentia debeat reduci ad actum per ens in actu, vt demonſtrat D. Thomas 1. contra gent. cap. 16. *Ac proinde omne quod eſt aliquo modo in potentia habet aliquid prius ſe*, inquit Angelicus Doctor. Quo aureo principio innixi tom. 1. diſp. 2. num. 31. oſtendimus, repugnare in Deo principium virtuale reſpectu intellectionis & volitionis; quia implicat vt ſubſtãtia potens intelligere reducatur ad actũ intelligendi, niſi ex vi intelligentis in actu. Vnde primum intelligens nõ poteſt cum fundamento concipi prius potens intelligere, quàm actu intelligens, & multò minùs diuina eſſentia atque paternitas poſſunt prius intelligi potentes exiſtere ſeu exiſtentes in potentia, quàm exiſtentes actu; quia hoc ipſo intelligi deberet prius aliquod ens in actu, vi cuius diuina eſſentia, & diuina paternitas de potentia exiſtendi tranſirent ad actum exiſtẽdi; quod eſt implicatio manifeſta. Diuina ergo eſſentia & paternitas, ſicut à ſe habent actualitatem entitatiuã, ita à ſe habent actualitatem exiſtentiæ, & ideo exiſtentia eſt de eſſentia Dei: quia ſicut diuina eſſentia non poteſt concipi vt indifferens ad habẽdam vel non habendam actualitatem entitatiuam ſuæ eſſentiæ; ita non poteſt concipi vt indifferens ad habendam vel non habendam actualitatem exiſtentiæ.

SECTIO SECVNDA.

Alijs rationibus probatur eadem veritas.

12 PROBATVR Quintò relationes diuinas ratione ſui, & vt diſtinctas à natura diuina, & ab illa præciſas, dicere perfectionem. Nam paternitas v. g. vt præciſa ab exiſtentia dicit neceſsitatem eſſendi; neceſsitas autem eſſendi eſt perfectio, vt eſt manifeſtum. Ergo ratione ſui dicit perfectionem. Quod dicat ratione ſui neceſsitatem, probatur primò, quia Pater eſt ens à ſe, non ſolùm quatenus Deus, ſed quatenus Pater; quia quatenus Pater, non eſt ab alio; & paternitas ipſa ex parte obiecti non fluit ab eſſentia, ſed ſicut Deitas, quatenus talis, eſt omnino à ſe, ita paternitas diuina, quatenus paternitas diuina, eſt à ſe: eſſe autem paternitatem diuinã habet prout præciſa ab eſſentia; quia prout præciſa ab eſſentia nec eſt paternitas creata, nec eſt paternitas præſcindẽs à creata & increata; ergo eſt paternitas increata, & diuina. Eſſe enim prædicatum diuinum, eſt prædicatum tranſcendens omnia prædicata intrinſeca Deo, non ſolùm abſoluta, ſed etiam relatiua. Et paternitas diuina licet vt præciſa ab eſſentia non ſit Deus, quia in ratione Dei cõſtituitur per naturam diuinam; tamen vt præciſa ab eſſentia, eſt aliquid diuinum. Ergo vt paternitas diuina, eſt à ſe formaliter, & non ſolùm identicè, quatenus paternitas eſt eſſentia, & eſſentia eſt à ſe; entitas enim illa diuina ſimpliciſsima in primo ſigno, in quo cõcipitur exiſtere & eſſe, concipitur eſſe ſummè determinata ad generandum Filium; ac proinde à ſe habet, quòd ſit Pater.

Probatur ſecundò, quia paternitas, quatenus diſtincta ab eſſentia, eſt entitas realis, quia vt diſtincta ab eſſentia, eſt conſtitutiua & diſtinctiua perſonæ Patris; vt conſtitutiua autem & diſtinctiua Patris, eſt entitas realis; ſola enim entitas realis poteſt diſtinguere realiter & verè Patrem à Filio. At quatenus diſtincta ab eſſentia, non eſt entitas contingens; ergo quatenus diſtincta ab eſſentia, eſt entitas neceſſaria. Probatur conſequentia: quia entitas realis vt ſic, adæquatè dividitur in entitatem neceſſariam, & in entitatem non neceſſariam, ſeu contingentem.

13 Reſpondet Godoy pag. 176. n. 43. paternitatem ratione ſui nec eſſe entitatem contingentem, nec eſſe entitatem neceſſariam. Quamvis enim non detur medium inter entitatem neceſſariam & contingentem in re; at cùm aliqua reduplicatione addendo *ratione ſui*, datur medium: ſicut inter album & non album in re non datur medium; at inter album & non album cum addito *ratione ſui*, medium datur; homo enim ratione ſui nec eſt albus, nec eſt non albus. Sed contrà; quia licet vtraque ex ijs propoſitionibus ſit falſa, *homo ratione ſui eſt albus*, *homo ratione ſui eſt non albus*; quia vtraque eſt affirmativa, & vtraque affirmat, per ſe & neceſſariò convenire ſubiecto prædicatum reipſa contingens, ſiquidem altera affirmat convenire per ſe & neceſſariò homini albedinem; altera affirmat convenire per ſe & neceſſariò homini carentiam albedinis, & vtrumque eſt falſum, quia alterutrum poteſt convenire contingenter, neutrum autem cõvenit neceſſariò. Tamen impoſsibile eſt, vt ex his alijs duabus propoſitionibus, *homo ratione ſui eſt albus*; *homo ratione ſui non eſt albus*, vtraque ſit falſa; quia cùm ſint contradictoriæ, vna debet eſſe vera, ſi altera ſit falſa: eſt autem vera propoſitio negativa, quia falſum eſt homini ex prædicatis ſuis neceſſariò convenire quòd ſit albus, quamvis enim homo ſæpe ſit albus; quia tamen albedo eſt accidens, quod poteſt adeſſe & abeſſe præter ſubiecti corruptionem, ſemper eſt falſum affir-

mare;

mare, quòd ei conveniat ratione ſui, id eſt, neceſſariò ex ſuis prædicatis. Vnde propoſitio negativa ſemper eſt vera. Pariter ergo, ex his duabus propoſitionibus, *Relatio diuina ratione ſui eſt entitas neceſſaria*; *Relatio diuina ratione ſui non eſt entitas neceſſaria*, altera eſt vera, altera falſa. At propoſitio negativa non eſt vera, ergo eſt vera propoſitio affirmativa.

14 Quòd propoſitio hæc, *Relatio diuina ratione ſui non eſt entitas neceſſaria*, ſit falſa; probatur: quia cùm diviſio entitatis in neceſſariam & contingentem nõ ſit diviſio ſubiecti in accidentia, qualis eſt hæc, *Homo alius eſt albus*, *alius eſt non albus*, ſed ſit diviſio generis in ſpecies omnino oppoſitas, & adæquantes genus; ſanè vbi de aliquà re particulari, qualis eſt paternitas divina, verificatur, quòd ratione ſui eſt entitas formaliter; ſi de illa verificatur, quòd non ſit neceſſaria, de illa verificabitur, quòd ſit contingens, ſeu entitas non neceſſaria. Sicut quia ens vt ſic dividitur adæquatè in ſubſtantiam & accidens; ſi de aliqua entitate particulari verificatur, quòd ſit ratione ſui ens, & de eadem non verificatur, quòd ratione ſui ſit ens ſubſtantiale, de eadem verificabitur, quòd ratione ſui ſit ens accidentale. Similiter, quia animal adæquatè dividitur, tanquam genus, in rationale, & irrationale, & de aliqua entitate particulari verificatur, quòd ſit ratione ſui animal; ſanè ſi de eadem verè dicitur, quòd ratione ſui non eſt animal rationale, verè de eadẽ dicetur, quòd ratione ſui ſit animal irrationale: quia ſubiectum vivens, de quo formaliter verificatur, quòd ſit animal; ſi de eodem verè negatur, quòd ſit rationale, de eodem verè affirmabitur eſſe irrationale, quia idem eſt, aliquod animal carere rationalitate, ac habere irrationalitatem. Similiter, quia ſcientia Dei adæquatè dividitur in neceſſariam & contingentem; ſanè ſi de aliquo prædicato divino formaliter ſumpto verificatur, quòd ſit formaliter ſcientia, & de eodẽ ſic ſumpto verè negetur, quòd ſit ſcientia neceſſaria, de eodem verè affirmabitur, quòd ſit ſcientia contingens.

15 Ratio autem à priori, cur divina relatio hoc ipſo, quòd ratione ſui ſit entitas, & ratione ſui non ſit entitas contingens, debeat ratione ſui eſſe entitas neceſſaria, eſt conſpicua: quia hoc ipſo quòd relatio divina ratione ſui ſit formaliter entitas, vel debet ratione ſui eſſe entitas neceſſaria, vel ratione ſui eſſe entitas contingens, vel ratione ſui eſſe indifferens, vt ſit entitas neceſſaria, vel entitas contingens. Sicut hoc ipſo quòd inter hominem album, & hominem non album nõ detur medium; ſi aliquà entitas eſt homo ratione ſui, vel ratione ſui eſt homo albus, vel ratione ſui homo non albus; vel ratione ſui indifferens, vt ſit albus, vel non albus; quia ex ſe non magis connectitur cum albedine, quàm cum carentia albedinis. Et ideo ex hac propoſitione, *Homo ratione ſui non eſt albus*, non infertur hæc: *Ergo ratione ſui eſt non albus*: quia datur medium, nempe indifferentia, & poſitiva capacitas ad vnum, & alterum. At relatio divina v. g. paternitas divina ratione ſui eſt entitas, & ratione ſui nec eſt contingens, neque ratione ſui indifferens, vt ſit entitas contingens, vel vt ſit entitas neceſſaria: ergo ratione ſui eſt entitas neceſſaria. Ac proinde ex hac propoſitione, *Relatio diuina ratione ſui eſt entitas*; *& ratione ſui non eſt entitas contingens*, benè infertur: *Ergo ratione ſui eſt entitas neceſſaria*: quia diviſio entitatis in neceſſariam & contingentem non eſt diviſio ſubiecti in accidentia; quia eſſe neceſſariam, vel eſſe contingentem non eſt accidens entitatis, ſed eius ſubſtantia & differentia formalis intranea.

16 Hinc iuſus argumentor. Paternitas ratione ſui eſt entitas nullam habens ratione ſui indifferentiam vt ſit contingens; ſed quod ratione ſui eſt entitas, & ratione ſui nullam habet indifferentiã vt ſit contingens, eſt ratione ſui entitas neceſſaria, quia hoc ipſo eſt ratione ſui determinata ad neceſſitatẽ eſſendi. Quare, vt de aliquo ſubiecto verificetur, quòd ratione ſui eſt entitas, & ratione ſui non eſt entitas neceſſaria, nec ratione ſui eſt entitas contingens; illud ſubiectum debet eſſe aliqua ratio communis logicè enti neceſſario, & enti contingenti, & abſtracta à Deo & creatura; videlicet ratio entitatis vt ſic præſcindens à creata, & increata. At paternitas divina non eſt aliqua ratio abſtracta à Deo & creatura, ſed eſt ratio particularis individua divina; vnde ex ſe non poteſt præſcindere à neceſſitete eſſendi. Paternitas enim divina ex ſe eſt determinata vt conſtituat Patrem divinum æternum & increatum, & ſummè neceſſitatum ad exiſtendum. Pater enim Æternus non ſolùm eſt entitas neceſſaria, quatenus eſt Deus, ſed quatenus eſt Pater: & illud eſſe *Ad* paternitatis divinæ importat neceſſitatem exiſtendi; quia non eſt eſſe *Ad* abſtractum à relatione creata & increata, ſed eſſe *Ad* contractum ad relationem divinam; quia eſt eſſe *Ad* reſpiciens pro termino Filium divinum. Nec ly *diuinum* importatum in relatione divina eſt prædicatum abſolutũ; ſed prædicatum relativum formaliter inbibitum in relatione divina, quatenus præciſa ab eſſentia, & quatenus diſtincta ab illa: nequit

enim

enim paternitas divina præscindere ab eo quod sit relatio divina, & consequenter entitas divina. Quare exemplum illud de homine, qui nec ratione sui est albus, nec ratione sui est non albus, non rectè adducitur à Godoy, ad probandum relationem divinam ratione sui nec esse entitatem necessariam, nec entitatem contingentem.

Probatur sextò, relationem divinam ratione sui dicere perfectionem; quia licèt secundùm id, quod addit ad essentiam, & in quo distinguitur realiter ab alia relatione, non dicat formaliter essentiam, dicit tamen exigentiam identitatis cum essentia. Paternitas enim divina, quatenus distincta realiter à filiatione, est perfectibilis summè per essentiam, & ex suo conceptu exigit sic perfici, non vtcumque, sed per identitatem. At implicat, vt non dicat perfectionem secundùm eum conceptũ, secundùm quem exigit identificari cum essentia Dei. Si enim exigere videre Deum est perfectio adeo excellens, vt repugnet substantia creata, quæ suaptè natura exigat videre Deũ, licèt exigeret videre per visionem distinctam à se, & à Deo; vt tenet cõmunis & vera sententia: à fortiori in qualibet entitate erit perfectio, quod exigat identificari cum Deitate, & esse Deus.

17 At dices, hoc argumentum multum probare; probat enim actũ liberum Dei, quatenus liberum, addere aliquam perfectionem supra necessarium; quia, quatenus liber, exigit identificari cum Deo: quia, quatenus liber, est in Deo; & quidquid est in Deo, Deus est. At falsum est, actum liberum, vt liberum, addere perfectionem supra necessarium: ergo falsum est, relationes divinas addere perfectionem aliquam supra essentiam. Respondeo verbis Eximij Doctoris disp. 28. metaph. sect. 2. num. 16. hoc argumentum *apud me concludere, actum liberum vt liberum, seu vt liberè determinatum ad aliquod obiectum, non addere Deo aliquid rei, quod nunc sit in Deo, & potuerit non esse in illo; alioqui non video, quomodo illud potuerit dici ens necessarium, aut per essentiam, cùm simpliciter potuerit non esse.*

18 Quapropter, vt latè ostendi to. 1. disp. 27. sect. 1. & 2. sententiæ omnes affirmantes, actum liberum Dei addere supra necessarium formalitatem aliquam intrinsecam contingentem, sive appelletur pura habitudo, & respectus ad obiectum ponendum in tempore, sive appelletur pura connexio, sive appelletur volitio libera, sive appelletur terminatio libera; reipsa coguntur admittere perfectionem aliquam contingentem; nam illa terminatio intrinseca Deo, ex vna parte cùm sit libera, est defectibilis secundùm illud, quod addit ad actum necessarium; & ex alia est aliqua realitas; nam per illam verè & propriè Deus determinatur v. g. ad creandũ mundum; ac proinde est aliqua realitas contingens, & defectibilis, ac proinde aliqua entitas; aliunde cùm sit intrinseca Deo, exigit esse idem realiter cum Deo: quia quid est intra Deum, Deus est. Omnis autem realitas, omnis formalitas, & omnis entitas exigens identificari cum Deo, hoc ipso est aliqua perfectio: ergo in illa sententia necessariò admittendum est, dari in Deo aliquam perfectionem contingentem, quę potuerit non esse in Deo, & quæ ex suppositione quòd semel existat, necessariò identificetur cum Deo, necessitate scilicèt consequenti; quamvis potuerit potentia antecedenti non identificari cum Deo, quatenus potuit non esse: quo in casu eius formalitatis defectus compensaretur per actum oppositum. Nihilque mihi videntur dare nisi voces, assertores illius formalitatis intrinsecæ, dum dicunt, illam posse deficere, quoad terminationem, non autem quoad entitatem; cùm enim illa terminatio, quatenus terminatio libera & contingens, sit adæquatè intrinseca Deo; est aliqua realitas intrinseca Deo superaddita prædicatis necessarijs: vnde si potest deficere, quatenus est terminatio libera, potest deficere, quatenus est aliqua realitas contingens, & libera Dei: ergo quatenus est aliqua entitas: ergo potest deficere quoad aliquam entitatem; licèt non possit deficere quoad entitatem necessariam essentiæ, à qua distinguitur distinctione separabilitatis secundùm potentiam antecedentem.

19 Quare actus liber Dei nihil addit supra necessarium, quod sit intrinsecum Deo; sed solùm addit connotatum extrinsecũ, vt enim explicui illa disp. 27. sect. 3 nu. 31. volitio necessaria Dei, quæ est complacentia necessaria in creaturis possibilibus, dicitur liberè ab æterno terminari ad productionem creaturarum, quas per modum principij immediatè liberi est productura in tempore; est enim volitio omnium volibilium essentialiter determinata vt denominet Deum ab æterno volentem ea, ad quorum existentiam in tempore Deus immediatè liberè determinat. Sicut cognitio necessaria est essentialiter determinata vt ex æternitate intueatur id, quod in tempore fit. Vnde Deum ab æterno cognoscere peccatum Antichristi, in recto importat scientiam necessariam, & de obliquo existentiam temporalem talis peccati: ac proinde actus liber supra necessarium nihil addit ab æterno, nisi respectum rationis fundatum in actu necessario, & in connotato contingẽ-

ti creato ; quatenus à nobis concipitur, ac ſi eſſet reſpectus aliquis realis, & connexio metaphiſica cum obiecto ponendo in tempore.

20 Dices, hoc ipſo, quòd relationes ſint infinitè perfectibiles ab eſſentia, & ratione eſſentiæ, non poſſe habere ratione ſui aliquam perfectionem; ſed eſſe purè perfectibiles, quia hoc ipſo totam ſuam perfectionem hauriunt ab eſſentia, tanquam à forma. Sed contrà; quia perfectibilitas eo eſt æſtimabilior, quo reſpicit formam perfectiorem: ergo ſi ſubiectum aliquod eſſe perfectibile per formam finitam exigẽdo illam perfectionem, eſt non modica perfectio : à fortiori, divinas relationes eſſe perfectibiles per infinitã perfectionem eſſentiæ exigendo illam perfectionem, non vtcumque, ſed vt habendam per realem identitatem, erit maxima perfectio. Quare relationes divinę ratione divinæ eſſentiæ ſunt infinitè ſimpliciter & in genere entis; *ſecundùm proprias autem rationes, in quibus opponuntur, ſunt infinitæ tantùm in tali genere, ſeu quaſi ſpecie relationis, quomodo non repugnat plura infinita multiplicari, quia ſub ea ratione opponuntur, & ideo diſtingui & multiplicari poſſunt*; vt inquit P. Suarez diſp. 28. metaph. ſect. 2. nu. 9. & amplius infra explicabitur.

21 Replicabis, hoc tantùm probare, relationes divinas dicere perfectionem, quatenus comparantur ad eſſentiam, & ſecundùm eſſe *in*, non autem quatenus comparantur ad oppoſitam relationem, & ſecũdùm eſſe *ad*. Sed contrà, quia relationes ſecundùm id, quod ſuperadditur ad eſſentiam, impræſcindibiliter habent eſſe *in*, & eſſe *ad*; eadẽ enim formalitas virtualiter indiviſibilis dicit eſſe *in*, quatenus petit eſſe in eſſentia; & dicit eſſe *ad*, quatenus refertur ad oppoſitam relationem, ac proinde iam ſupperaddit aliquã perfectionem ad eſſentiam. Deinde etiam ſecundùm eſſe *ad eſt perfectio*, v.g. paternitas, quatenus eſt virtus generandi Filium, & quatenus eſt generatio activa Filij. Ergo ſecundùm eſſe *in*, & ſecundùm eſſe *ad* ſunt formaliter perfectio.

22 Septimò argumentor; quia id ratione cuius perſona divina eſt adorabilis, & amabilis, eſt formaliter perfectio. At perſona divina, v.g. Pater non ſolùm eſt adorabilis & amabilis ratione eſſentiæ, ſed etiam ratione relationis; non ſolùm enim adoramus Patrem & Filium, quatenus ſunt vnus Deus, ſed quatenus ſunt Trinitas perſonarum : adoramus ergo Patrem, quatenus Patrem, & Filium, quatenus Filium. Ergo paternitas reddit Patrem adorabilem: & ſimiliter filiatio: ergo paternitas ratione ſui eſt excellentia & perfectio: nam ſola excellentia & perfectio reddit perſonam adorabilem: vt enim inquit S. Thomas 3. p. q. 25. ar. 5. *Cauſa honoris eſt id, in quo ille, qui honoratur, habet aliquam excellentiam: nam honor eſt reverentia alicui exhibita propter ſui excellẽtiam.* Rurſus Pater amat Filium, quatenus Filium, & in illo complacet; & Filius amat Patrem, quatenus Patrem, à quo accipit eſſe ; rurſus Pater gaudet ſe eſſe Patrem potentem generare Filium infinitum, & Filius gaudet ſe eſſe Filiũ talis Patris. Ergo Pater redditur amabilis ratione paternitatis, & Filius ratione filiationis.

Et hæc probatio ſumitur ex Symbolo Athanaſij, vbi dicitur : *Fides Catholica hæc eſt, vt vnum Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate veneremur.* Et ex præfatio Trinitatis, vbi canit Eccleſia; *vt in perſonis proprietas, & in Maieſtate adoretur æqualitas.* Ergo Symbolum, & Eccleſia duas diſtinguunt venerationes, alteram, qua adoretur Deus, qua vnus eſt, altera, qua adoretur vt Trinus : ergo perſonæ ſunt dignæ adoratione ratione perſonalitatum : ergo iſtæ ratione ſui habent excellentiam. Confirmatur ex 6. Synodo generali, id eſt ex Concilio Nizeno II. quòd in confeſsione fidei profitetur, *ſecundùm ſingularitatem perſonarum tria adoranda.*

23 Argumentor octavò : quia certum eſt, Deum fore imperfectum, ſi non haberet fœcunditatem ad intra : ergo fœcunditas ad intra eſt ſumma perfectio Dei. Ad quid autem in divinis fœcunditas, ſi nihil ratione ſui æſtimabile produceret ad intra Deus? Ad quid perſonarum multiplicitas, ſi perſonæ ſupra eſſentiam nihil perfectionis adderent? Addit ergo perſonalitas perfectionem extenſivam ad eſſentiam. Nam Deum eſſe fœcundũ ad ſe communicandum ad intra maxima perfectio eſt. At natura divina conſtituitur fœcunda per relationes ſibi ſuperadditas: quia natura divina nõ eſt potens generare, ſeu potens ſe cõmunicare per viam intellectus, quatenus præcisè eſt natura, ſed quatenus eſt paternitas; nec eſt potens ſpirare, ſeu potens ſe communicare per viam voluntatis, niſi quatenus eſt ſpiratio activa: ergo perficitur extẽſivè per relationes, vel potius exigit relationes, vt perfectiones ſuperadditas, mediis quibus communicetur pluribus ſuppoſitis realiter inter ſe diſtinctis. Quare ſumma perfectio eſt naturæ divinæ, quod ſit radix perfectionũ relativarum, quibus conſtituantur ſuppoſita divina realiter diſtincta ; quas relationes ipſa perficit infinitè in genere entis, quia illas cõſtituit in ratione Dei. Et hoc ipſum arguit

rela-

relationes divinas vt diſtinctas virtualiter ab eſſentia, dicere perfectionē. Vt enim rectè inquit P. Faſol. q. 28. a. 2. n. 126. *Quis crediderit eſſentiā perfectiſſimæ naturæ eſſentialiter petere, vt ſit omnino idē cum illis, quæ nullam in ſua formali ratione perfectionem includun?* Itaque ex vtroque capite rectè arguitur, relationes ratione ſui dicere perfectionem: & quia ratione ſui exigunt identificari cum eſſentia; & quia eſſentia exigit identificari cum rationibus formalibus, quas addunt ad eſſentiam.

24 Dices ex Cardinali Eſforcia n. 387. divinam fæcunditatem non eſſe fruſtra, quamvis divinæ relationes non addant perfectionem ſupra eſſentiam: *Nam fæcunditas*, inquit, *non ordinatur ad bonum ipſius perfectionis, ſed ad bonum poſſidentis perfectionem: quare divina fæcunditas non eſt fruſtra, hoc ipſo, quod per eam producuntur plures poſſidentes infinitam perfectionem.* Sed contra, quia hoc ad ſummum probat, eſſentiam non perfici formaliter per relationes; non tamen probat, quod relationes non ſint formaliter perfectio: nam relationes ratione ſui exigunt poſſidere perfectionem eſſentiæ; hæc autem exigentia perfectio eſt.

25 Deinde argumentor: quia vt inquit S. Thomas 3. p. quæſt. 3. art. 1. ad tertium: *Proprium eſt divinæ perſonæ propter eius infinitatem, vt fiat in ea concurſus naturarum, non quidem accidentalium, ſed ſecundum ſubſiſtentiam.* Quare, vt oſtēdo tom. 3. diſp. 23. proprium eſt perſonæ infinitæ ob eius infinitatem, alienam poſſe ſuppoſitare naturam ſubſtantialem; vnde quamvis Verbum factum ſit homo, non potuit Angelus fieri homo, vt ibi latè probo: ergo Verbum non ſolum eſt infinitum ſecundum rationem Deitatis radicaliter, *quia ex Deitate quidquid eſt in Deo infinitatem habet*, ſed (vt inquit Caiet. eo art. 1. §. ad horum evidentiam) *ſecundum ſuam perſonalitatem eſt formaliter infinitum: quoniam perſonalitas divina non eſt conſtitutiva perſonæ, niſi infinitæ. Et quemadmodum perſonalitas Verbi, ſcilicet filiatio divina, eſt formaliter ſubſiſtens, alioqui non eſſet conſtitutiva perſonæ, quæ formaliter eſt ſubſiſtens: ita eſt formaliter infinita, quia ſubſiſtentia formaliter incluſa in perſonalitate Verbi, nec eſt finita, nec præſcindens à finita, & infinita.* Ergo perſonalitas divina vt diſtincta ab eſſentia eſt formaliter perfectio. Probo conſequentiam, quia vt diſtincta ab eſſentia eſt perſonalitas divina poſtulans conſtituere perſonam cum eſſentia; & vt perſonalitas eſt ſubſiſtentia; & vt ſubſiſtentia eſt perfectio. Quod autem vt perſonalitas ſit ſubſiſtentia, probatur, quia Pater non ſolum eſt ſubſiſtens quatenus eſt Deus, ſed quatenus Pater, & quatenus diſtinctus realiter à Filio: ergo quatenus diſtinctus realiter à Filio eſt ſubſiſtentia; nam ea ratione qua eſt ſubſiſtens formaliter, dicit ſubſiſtentiam; & quatenus diſtinctus à Filio, non dicit formaliter ſubſiſtentiam abſolutam, quæ eſt propria Dei quatenus Deus eſt: ergo dicit ſubſiſtentiam relativam: ergo dantur in Deo tres ſubſiſtentiæ relativæ. At ſubſiſtentia omnis eſt formaliter perfectio: ergo dantur tres perfectiones relativæ in Deo.

26 Nec video, quomodo verum eſſe poſſit, quod ibidem addit Caietanus: ſic enim ait: *Subſiſtentia formaliter incluſa in perſonalitate Verbi, neque eſt finita, nec abſtrahens à finito, & infinito: ſicut relatio, in quantum relatio, quia ſubſiſtentia perfectionem ſonat ſimpliciter, vt patet.* Non inquam video, quomodo hoc verum eſſe poſſit. Quamvis enim relatio, vt relatio, ſecundum prædicatum genericum præſcindens à relatione creata, & increata, à relatione realī & rationis, neque ſit finita, neque infinita; relatio tamen divina, quatenus talis relatio eſt, nimirum reſpiciens terminum divinum, & increatum, non præſcindit ab eo quod ſit entitas realis divina, ac proinde non præſcindit ab eo quod ſit finita vel infinita, ſed determinate eſt relatio infinita, quia eſt relatio conſtitutiva perſonæ infinitæ, & eſt relatio per ſe ſubſiſtens formaliter, & non ſolum identicè ratione ſubſiſtentiæ abſolutæ, quæ convenit eſſentiæ.

27 Quod confirmo: quia perſona divina in recto importat relationem, & de obliquo naturam: & propterea dantur tres perſonæ realiter diſtinctæ in Deo, quia dantur tres relationes realiter diſtinctæ. At perſona divina importat in recto perſonalitatem: ergo perſonalitas divina eſt formaliter relatio: ergo dantur tres perſonalitates: ergo tres ſubſiſtentiæ relativæ; nam perſonalitas vt diſtincta virtualiter à natura, importat formaliter ſubſiſtentiam; & ideo perſonalitas Verbi, vt diſtincta virtualiter à natura, ſuſtentat humanitatem; & Verbum ſubſiſtit in duplici natura, nimirum divina, & humana, quia perſonalitas Verbi eſt ſubſiſtentia ſubſiſtens vt quod, & ita terminat vt quod duplicem naturam, & eſt Deus quatenus terminat naturam divinam, & eſt homo, quatenus terminat naturam humanam. Confirmatur, quia Pater vt diſtinctus à Filio, ſubſiſtit: vt diſtinctus autem à Filio, non ſubſiſtit eadem ſubſiſtentia, qua Filius: ergo diſtincta: ergo non

ſolum dantur tres ſubſiſtentes, ſed tres ſubſiſtentiæ. At ſubſiſtentia ex terminis dicit perfectionem: ergo dantur tres perfectiones; nimirum relativæ. *Et ſanè cum perſona ſignificet id, quod eſt perfectiſsimum in tota natura, ſcilicet ſubſiſtens in rationalia natura*; vt inquit Sanct. Thomas 1. part. quæſt. 29. art. 3. *Et cum perſona diuina importet in recto relationem, & de obliquo naturam*; vt docet idem Sanct. Doctor ibidem art. 4. corpore ijs verbis: *Perſona diuina ſignificat relationem, vt ſubſiſtentem. Et hoc eſt ſignificare relationem per modum ſubſtantiæ, quæ eſt hypoſtaſis ſubſiſtens in natura diuina: & ſecundum hoc verum eſt, quod hoc nomen perſona, ſignificat relationem in recto, & eſſentiam in obliquo.* Neceſſario infertur, perſonam divinam importare in recto perfectionem; ac proinde relationem divinam eſſe ratione ſui perfectionem.

SECTIO TERTIA.

Probatur authoritate Patrum, relationes diuinas ratione ſui dicere aliquam perfectionem diſtinctam virtualiter ab eſſentia.

28 PATER Faſolus quæſt. 28. artic. 2. à num. 129. probat ex Patribus, relationes addere perfectionem ad eſſentiam, quia illi frequenter dicunt, Deum abſque relationibus fore imperfectum. *Quo dicto*, inquit, *duo evidenter importantur, & ipſas relationes eſſe aliquas perfectiones, quarum nimirum abſentia redderetur Deus imperfectus, & ipſum Deum perfectionem aliquam habere à relationibus. Cuius enim formæ abſentia res aliqua redditur imperfecta, eiuſdem præſentia reddatur perfecta neceſſe eſt.* Huic tamen probationi reſpondent Adverſarij, Deum ex abſentia relationum ſolum arguitivè fore imperfectum, quia ſi careret relationibus, natura divina non exigeret eſſentialiter ſe infinitè communicare, ac proinde non foret natura infinita. Illa autem exigentia, & ſumma neceſsitas communicationis ad intra, perfectio abſoluta eſt. Hanc tamen reſponſionem eſſe infufficientem, conſtabit ex Patribus ſtatim; & magis ſect. 8. §. 3. adducendis.

29 Probatur ergo primò, authoritate Cyrilli lib. 1. Theſauri cap. 6. vbi de perſona Patris loquens, inquit: *Perfectus eſt non ſolùm quà Deus, ſed etiam quà Pater.* Ergo non ſola Deitas, ſed etiam paternitas, vt diſtincta virtualiter à Deitate, eſt perfectio. Si enim paternitas ſolum foret perfectio quatenus eſt Deitas; Pater ſolum foret perfectus quatenus Deus, non autem vlterius, quatenus Pater. Secundò authoritate Damaſceni lib. 1. Fidei cap. 11. dicentis: *Vnum agnoſcimus Deum, in ſolis proprietatibus perſonalibus ſecundum perſonalem perfectionem differentiam intelligimus.* At ſi relatio ſolum ab eſſentia perficeretur, & ratione ſui non eſſet perfectio; non poſſet dici perſonalis perfectio, immò nec formaliter perfectio, ſed perfecta. Ergo ſecundum Damaſcenum relatio ratione ſui dicit perfectionem perſonalem; ſeu ratione ſui eſt perfectio.

30 Tertiò, authoritate Naiancenì Orat. de Pace, qui de divinis hypoſtaſibus, ſeu perſonis, atque ſuppoſitis loquens, inquit: *Non minus ob relationem, quam inter ſe habent, laudanda, quam vnumquodque per ſe acceptum, & intellectum.* Non laudarentur autem divinæ perſonæ ob relationem, quam inter ſe habent, ſi relatio illa non importaret formaliter perfectionem. Et cum Naiancenus inſtituens comparationem inter eſſentiam, & relationem, dicat, ob vtrumque eſſe laudandam divinam perſonam, manifeſtè ſignificat, non ſolam eſſentiam, ſed etiam relationem ratione ſui importare æſtimabilitatem, ratione cuius ſit laude digna.

31 Quartò, authoritate Dionyſij de Myſtica Theologia cap. 1. dicentis: *Trinitas, eſſentia, diuinitate, ac bonitate ſuperior eſt, ac præſtantior.* Quomodo autem Trinitas eſſet præſtantior divinitate, nimirum extenſivè, ſi relationes ratione ſui non importarent novam perfectionem extenſive. Quod confirmatur; nam idem Dionyſius cap. 2. de divinis nominibus *Filium, ac Spiritum Sanctum vocat veluti flores diuinitatis Deum producentis.* Quomodo enim flores divinitatis rectè dici poſsint, ſi nullam novam pulchritudinem, & perfectionem addunt ſupra eſſentiam, vel qua formaliter extenſivè perficiatur eſſentia, vel ſaltem ipſæ perſonæ?

Quintò, authoritate Epiphanij in Anchorato pag. 6. dicentis: *Honoratur Pater ſecundum quod Pater eſt, honoratur Filius prout Filius eſt, honrratur Spiritus Sanctus prout Spiritus Sanctus eſt.* Idem habet Sophronius Patriarcha Hieroſolimitanus in ſua fidei confeſsione, quæ habetur in ſexta Synodo Act. 11. aliquanto poſt medium, his verbis: *Sicut ſubſiſtentias tres exorare didicimus; ita & tres glorificare perſonas inſtruimur.* Cum ergo iuxta dicta num. 22.

ex

ex Sanct. Thom. nullus adorari, & honorari meritò potsit, niſi propter excellentiam, & perfectionem; conſequens eſt, vt relationes diuinæ ſuperaddant excellentiam, & perfectionem ad eſſentiam.

32 Denique Patres arguentes contra Arianos non ſolum ſignificant, diuinitatem fore arguitivè imperfectam, ſi careret relationibus, & perſonis inter ſe realiter diſtinctis, & identificatis realiter cum ipſa eſſentia; ſed etiam fore formaliter imperfectam: vt patet ex illis verbis Cyrilli lib. 2. Theſauri cap. 1. *Non poteſt eſſe perfecta Deitas, niſi Filium habeat.* Et ex illis Nacianceni Orat. 5. de Theologia: *Perfecta Deitas quomodo erit, in qua ad perfectionem aliquid deſideratur? Deſideratur autem, ſi ſanctitate careat. Hanc porrò quomodo habere queat, niſi ſpiritum habeat?* Item ex illis Athanaſij Orat. 2. contra Arianos multò poſt principium: *Cur dicitis, fuit quando non erat Filius? Quaſi plagiarij, Deum verbo ſuo ſpoliatis, & manifeſtò aduerſus eum loquimini, quaſi fuerit aliquando Deus ſine ſua ratione, ſine ſua ſapientia, & lucem ſplendore caruiſſe, & fontem, veluti ſterilem, exaruiſſe.* Et ex illis Auguſtini Orat. de quinque Hæreſibus cap. 6. poſt medium: *Si dicis, Deum aliquando ſine Filio, ac proinde ſine verbo, aut ſine ratione fuiſſe, iam non ſoli Filio, ſed etiam Patri Aduerſarius eris.* Et ex illis Ambroſij lib. 4. de Fide cap. 4. aliquanto ante finem: *Si aliquando, vt volunt, non fuit; (quod nefas dictu eſt) non fuit ergo in Deo perfectionis aliquando plenitudo diuinæ, ſi poſtea proceſſum generationis accepit.* Præterea ex illis Hilarij lib. 12. de Trinit. non longè à fine, in quibus alloquitur Deum Patrem: *Nec ſine tuo* (Filio) *fuiſſe confitendus aliquando es, ne aut imperfectus ſine generatione, aut ſuperfluus poſt generationem arguaris.* Qui plura deſiderat, adeat Petrem Didacum Ruiz diſputat. 29. de Trinitate ſect. 4. & dip. ſect. 2. 3. & 4. & Patrem Faſolum quæſt. 27. art. 1. à num. 57. & quæſt. 28. art. 2. à num. 129.

33 Finio hanc probationem petitam ab authoritate Patrum verbis D. Thomæ Opuſcul. 1. contra errores Græcorum cap. 2. vbi exponit dictum Baſilij Magni: *Quod ſcilicet Spiritus eſt ſecundus à Filio dignitate*; quod dictum difficilè eſt, *quia videtur in dignitate Trinitatis conſtituere gradum, cum ſit par dignitas, & eadem trium perſonarum.* Poſtquam autem Sanctus Thomas his verbis difficultatem illius dicti explicuit, ſic illam diſſolvit: *Poteſt autem hoc* (inquit) *exponi non de dignitate naturali, ſed de perſonali, ſicut & ſecundum nos dicitur, quod perſona eſt hypoſtaſis proprietate diſtincta ad dignitatem pertinente.* Ergo Sanctus Thomas cum Baſilio, & ex eius mente, & iuxta definitionem perſonæ, ſupponit, in ipſa relatione Filij, & Spiritus Sancti reperiri formaliter dignitatem; & authoritatem; at dignitas, & authoritas excellentiam, & perfectionem exprimit: ergo ſupponit dari in diuinis relationibus, ſeu perſonalitatibus ſpecialem perfectionem ratione diſtinctam à perfectione naturæ. Præterea ſupponit, in diuinis perſonis præter dignitatem naturalem, id eſt prouenientem formaliter à natura, reperiri aliam dignitatem ratione diſtinctam, prouenientem formaliter à proprietate perſonali. Idque exprimit ipſa definitio perſonæ, *nam ſi perſona eſt hypoſtaſis proprietate diſtincta ad dignitatem pertinente.* Ergo paternitas, exemp. gratia, per quam prima perſona conſtituitur diſtincta à ſecunda, eſt proprietas ad dignitatem pertinens; ergo eſt perfectio: ergo Pater non ſolum habet dignitatem, & perfectionem ratione eſſentię, ſed ratione proprietatis perſonalis.

SECTIO QVARTA.

Oſtenditur, perfectionem relatiuam, quam dicunt relationes, vt diſtinctæ ab eſſentia, multiplicari realiter in diuinis; ac proinde dari tres perfectiones perſonales relatiuas inter ſe realiter diſtinctas.

Vbi quid ſit bonitas tranſcendentalis, quæ eſt paſſio entis.

34 HÆC Aſſertio eſt contra Patrem Vazquez diſputat. 122. capit. 6. & contra Patrem Didacum Ruiz, diſputat. 30. & contra Zumel circa articulum ſecundum, quæſtionis vigeſimę octavę, qui quamvis dicant relationes, prout diſtinctas ratione noſtra ab eſſentia, dicere ratione ſui perfectionem; ac proinde quamvis admittant perfectionem relativam ratione diſtinctam ab abſoluta, negant tamen illam perfectionē relativam multiplicari, ac proinde dicunt, non eſſe in Deo tres perfectiones reales etiam relativas, neque aliquam perfectionem realem eſſe in vna perſona, quæ non ſit in alia. Hanc verò communiter tuentur Doctores affirmantes relationes ratione ſui dicere perfectionem cum Eximio, Suarez, lib. 3. de Trinitate,

cap. 9. à num. 7. & probatur manifesta ratione, quia cum conceptus relationis divinæ, quatenus virtualiter intrinsece distinctus ab essentia, sit communis omnibus relationibus divinis, nimirum paternitati, filiationi, spirationi activæ, & passivæ; sanè sicut conceptus iste realiter multiplicatur in inferioribus, & sic dantur in Deo relationes inter se realiter distinctæ; ita realiter debet multiplicari, quidquid formalissimè inhibitur in illo conceptu vt virtualiter distincto ab omni prædicato absoluto. At qui in conceptu relationis divinæ vt virtualiter distincto ab omni prædicato absoluto formalissimè imbibitur conceptus perfectionis relativæ; nam quælibet relatio divina vt distincta virtualiter ab omni prædicato absoluto communi tribus personis, est entitas actualis relativa, habens scilicet oppositionem cum alia entitate actuali relativa: ergo conceptus perfectionis relativæ realiter multiplicatur in Deo.

35 Explicatur, & confirmatur. Nam omnia illa, quæ non conveniunt personis ratione essentiæ communis, sed propter relationem, in qua realiter distinguntur, multiplicantur in personis, sicut relationes: sed ratio perfectionis non solum convenit relationibus ratione essentiæ, sed etiam ratione conceptus proprij, per quem realiter distinguuntur: ergo sicut sunt tres relationes, etiam sunt tres perfectiones relativæ realiter diversæ in genere perfectionis relativę. Minor constat: nam relatio perfectio est, quatenus contrahit naturam ad esse personę, & vltimo constituit eandem personam tribuens illi vim infinitam terminandi personaliter quamlibet naturam substantialem: sed relatio non constituit personam vltimo ratione essentię communis, sed per proprium conceptum: ergo aliquam habet perfectionem ratione sui, quam non habet ratione essentiæ: vnde hæc ratio perfectionis triplex esse debet in tribus relationibus.

36 Sed vt magis pateat veritas nostræ assertionis, explicandum nobis est, quid sit bonitas transcendentalis, seu perfectio transcendentalis, quæ est passio entis, & cum illo convertitur, vt videamus, an dentur in Deo tres bonitates transcendentales, seu tres perfectiones relativæ. Id autem cum Patre Arrubal explicabimus ex Aristotele 5. Metaphysicæ cap. 6. asserente perfectum dici duobus modis. Primo enim dicitur perfectum id, cui nihil deest ex ijs, quæ intrinsecè illud constituunt, hoc enim est entitativè perfectum. Alio vero modo dicitur perfectum id, cui nihil deest ex his, quibus benè se habet, præsertim, quæ postulatur à natura ipsius: vnde infert, perfectionem formaliter consistere in integritate rei habentis omnia, quæ intrinsecè requiruntur, vt sit, aut etiam omnia, quibus potest benè se habere, aut omnia, quæ petit, vt benè se habeat. Quare perfectio, à qua denominatur res in se perfecta, alia est entitativa, qua res est integra in sua entitate: alia vero est superaddita extra intrinsecam rationem formalem, constans ex illis, quæ adduntur, vt bene se habeat. Vtraque vero integritas, & perfectio claritatis gratiâ dici potest perfectio absoluta, seu rei in se, à qua denominatur perfecta, & integra in se, non significando, an sit, vel non sit perfectio alterius. Sed quoniam integritas hæc non constat sine formis, aut attributis integrantibus rem, nomine perfectionis significare solemus quamlibet rationem formalem, quæ deseruit rei, vt intrinsecè constituatur, vel saltem vt benè se habeat, quia reipsa est illi conveniens, & bona, quæ ratio perfectionis, non tantum denominat illud, de quo prædicatur, perfectum in se, sed denominat illud, esse perfectionem alterius. Quapropter dici poterit hæc perfectio respectiva, non rei in se, sed alterius; cui convenit.

37 Vnde constat, hoc secundo modo dupliciter aliquid esse perfectionem alterius, aut intrinsecam constituendo illud, aut superadditam, illud afficiendo, vt melius se habeat. Quæ duæ rationes formales eidem formæ convenire possunt respectu diversorum; anima enim est perfectio hominis, dum illum constituit; materiæ vero, illam informando, & afficiendo. Quando ergo quærimus, an relatio prout distincta ab essentia, dicat perfectionem, quæstio esse poterit primo, an relatio includat perfectionem in se, à qua denominetur perfecta: secundo an includat esse perfectionem alterius, comparata videlicet, vel ad divinam personam, quam constituit, vel ad essentiam, quam afficit, & determinat ad esse personę.

38 Hoc supposito, probatur, multiplicari in Deo perfectiones relativas, nam Pater habet integritatem relativam distinctam ab integritate relativa Filij; nam Pater quatenus Pater est integra persona, distincta realiter à persona Filij, & nihil illi deest ex ijs, quæ illum constituunt in ratione talis personæ: & similiter de Filio: ergo multiplicatur in divinis integritas relativa; sicut multiplicantur personæ; vnaquæque enim habet integritatem suorum constituti-

vorum

vorum, & ſicut vnaquæque habet integritatem abſolutam, quia nihil illi deeſt vt ſit vnus Deus; ita habet integritatem relativam, quia nihil illi deeſt, vt ſit vna perſona diſtincta realiter ab alijs. Vnde paternitas eſt perfectio in ſe, quia nihil illi deeſt, vt ſit paternitas; & eſt perfectio reſpectu Patris, quia illum conſtituit in ratione Patris; & eſt perfectio reſpectu eſſentiæ, eſt enim bona, & conveniens reſpectu eſſentiæ, cum enim eſſentia eſſentialiter poſtulet eſſe in tribus perſonis; paternitas eſt conveniens eſſentiæ vt conſtituat Patrem; & Filiatio vt conſtituat Filium, & ſpiratio paſsiva, vt conſtituat Spiritum Sanctum.

39 Dices ex Pate Vazquez, illa diſput. 122. num. 22. ſi loquamur de perfe-„ctione, quæ eſt paſsio entis, & conſiſtit „in integritate rei; vnam tantum eſſe perfe-„ctionem in Deo: omnia enim, quæ in Deo „(inquit) ſunt, noſtro modo intelligendi, „ſive eſſentia, ſive relationes, ad hanc in-„tegritatem, & perfectionem, ſeu bonita-„tem pertinent. Quamvis autem quælibet „relatio, ſeu perſona per ſe dicatur res, & „tres relationes tres res in Deo dicantur, „non tamen dicuntur tres bonitates, & per-„fectiones: quia omnes hæ ſunt idem cum „eſſentia, cum qua vnum integrant Deum, „& perficiunt; ex quo vna ſola integritas „reſultat. Et quamvis in rebus creatis com-„poſita ex pluribus rebus diſtinctus ſint plu-„res perfectiones, ſicut etiam integritates „partiales; in Deo tamen eſſe non poſſunt, „quia omnia cum eſſentia ſunt idem; ac „proinde non habent aliam integritatem „præter illam, quam cum ipſa conſtituunt. Hæc Vazquez.

40 Sed contra primò, quia licet ſi ſumatur perfectio pro cumulo omnium prædicatorum, quæ rem perficere poſſunt; quatenus perfectum idem ſit, ac illud, cui nihil deeſt eorum, quæ poſtulat vt benè ſe habeat; vnica tantum ſit perfectio in Deo, coaleſcens ex eſſentia, & attributis, & relationibus, quia omnia hæc requiruntur vt Deus habeat omnia, quæ exigit, & vt vndequaque benè ſe habeat: tamen vt notat ipſe Vazquez ibidem num. 2. *Altero modo perfectio dicitur quidquid ad integritatem alicuius pertinet, & ipſum integrat, & perficit; vt ei conſentaneum, & conveniens.* Et quamvis hic Author ibi dicat, perfectionem hoc ſecundo modo ſumptam non eſſe paſsionem entis: *Nihilominus* (ſubdit ipſe) *cùm nihil ſit in Deo, quod ei nõ maximè conveniat, nihil erit, quod non ſit perfectio illius hoc ſecundo modo.* Ex quibus verbis contra ipſum deduco, paternitatẽ, v.g. in eodem ſenſu eſſe perfectionem Dei, quo intellectus, vt ratione noſtra diſtinctus à voluntate, eſt perfectio Dei, & quo ſingula attributa vt ratione noſtra diſtincta ab alijs, ſunt perfectio Dei. Quis autem dicat, intellectum vt præciſum à voluntate, & reliquis attributis, non eſſe perfectionem Dei, eo quod intellectus non eſt integritas omnium, quæ Deum perficiunt? Ergo ſicut intellectus, voluntas, iuſtitia, miſericordia, æternitas, potentia, ſunt perfectio Dei, in eodem ſenſu paternitas vt diſtincta realiter à filiatione, erit perfectio Dei: quia ſicut ſingula attributa ingrediuntur ad conſtituendam integritatem Dei, ita ingreditur paternitas, & hoc, & nihil aliud intendunt Theologi, dum dicunt, relationes ratione ſui eſſe perfectionem: non enim ſignificare volunt, paternitatem vt diſtinctam realiter à filiatione, eſſe totam integritatem, & perfectionem Dei: ſicut dum dicunt, iuſtitiam eſſe formaliter perfectionem Dei, nolunt ſignificare, iuſtitiam, vt diſtinctam per rationem à miſericordia, eſſe totam integritatem & perfectionem Dei: ſolum enim ſignificare volunt, miſericordiam eſſe perfectionem inadæquatam. Et quamquam in Deo propriè non dentur integritates abſolutæ partiales partialitate rei; quia vnum attributũ non diſtinguitur à parte rei ab alio: dantur tamen integritates relativę partiales partialitate diſtinctionis realis; quia quęlibet perſona pertinet ad integritatem Dei, & quælibet perſona non eſt tota integritas Dei: licet non ſint partiales partialitate integritatis; quia quælibet perſona, vt diſta ab alia, eſt ſubſtantia cõpletiſsima. Vnde ſicut certum eſt, dari in Deo plures perfectiones abſoluras ratione noſtra diſtinctas; quia certum eſt, Deum verè, & realiter perfici per ſapientiam, per iuſtitiam, per miſericordiam, & reliqua attributa; ita certũ eſt dari in Deo plures perfectiones relativas realiter inter ſe diſtinctas. Si enim vnaquæque relatio, vt diſtincta realiter ab alia, eſt perfectio; manifeſtè ſequitur, eſſe plures perfectiones, ſicut ſunt plures relationes.

41 Nec ſatisfacit Pater Vazquez, dum num. 21. ait; vt aliquid ſit perfectio alicuius rei illo poſteriori modo, neceſſarium eſſe, vt ab ea realiter diſtinguatur: *Quia eo* (inquit) *eſt perfectio illius, quod illam perficit, & integrat; nihil autem ſeipſum realiter perficit, ſicut nihil ſeipſum realiter conſtituit.* Non, inquam, ſatisfacit, vt enim optimè notat P. Suarez lib. 3. cap. 9. numer. 13. hæc eſt mera æquivocatio: Identitas namque perfectionis cum ſubiecto, non tollit, quod talis perfectio verè, & realiter ſubiectum perficiat: immò quo intimius

vnitur perfectio cum perfectibili, eo melius perficit: vnde vnio per identitatem realem, nequit tollere rationem perfectionis realis. Sapientia enim vere perficit Deum realiter, & à parte rei, & ſic de alijs attributis; ac proinde ſapientia vere, & realiter conſtituit Deum ſapientem, & quamvis quod ſapientia diſtinguatur à natura divina, ſit ſolum per rationem, tamen quod perficiat, & conſtituat ſapientem, eſt vere, & realiter à parte rei: & ſicut perfectio, quæ eſt paſsio entis, vere perficit ens, cuius eſt paſsio, quamvis non diſtinguatur niſi per rationem ab illo; ita ſapientia, iuſtitia, miſericordia, & cætera attributa realiter perficiunt Deum, quamvis à Deo non diſtinguantur realiter. Pariter ergo paternitas, v.grat. erit realis perfectio Dei, illumque realiter perficiet, quamvis à Deo non diſtinguatur niſi per rationem: vnde diſtinctio eſt rationis, perfectio vero, & conſtitutio eſt realis. Vnde falſiſsimum eſt, nihil ſeipſum realiter perficere: nam paternitas vere perficit Patrem, à quo non diſtinguitur: & Deitas vere perficit, & conſtituit perſonas, à quibus realiter non diſtinguitur.

42 Vrgeturque & confirmatur noſtra probatio. Nam ſicut in Deo multiplicantur perſonæ, neceſſe eſt, vt multiplicentur perfectiones relativæ. Ideo enim multiplicantur perſonæ, quia ratio divinæ perſonalitatis in divinis non eſt alia niſi ratio formalitatis formaliter relativæ, & conſequenter oppoſitæ. At in divinis perfectio relativa non eſt alia niſi ratio formalitatis formaliter relativæ, & conſequenter oppoſitæ alteri formalitati. Ergo etiam multiplicantur perfectiones relativæ. Vnde ſicut propter oppoſitionem relativam, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, nec eſſe, nec concipi poſſunt vna quædam perſona; ita propter eandem oppoſitionem perfectio relativa Patris, & perfectio relativa Filij, & perfectio relativa Spiritus Sancti, nec eſſe, nec concipi poſſunt vna quædam perfectio relativa.

Quidquid autem à Petro Vazquez dicitur ad excludendam pluralitatem perfectionum relativarum; poſſet arripi à Sabellianis ad excludendam pluralitatem perſonarum: ſicut enim Pater Vazquez ideo dicit, tres relationes eſſe vnam perfectionem totalem, quia pertinent ad perfectionem tranſcendentalem, & integritatem Dei; hæc autem Dei integritas, & tranſcendentalis perfectio eſt vna per ſummã identitatẽ cum eſſentia: ſimiliter Sabelliani dicere poſſent, ex relationibus divinis conſurgere vnam tantum perſonam, quia divinæ relationes Patris, & Filij, & Spiritus Sancti pertinent ad integritatem Dei, quam conſtituunt; hæc autem integritas eſt vna propter ſummam identitatem cum eſſentia: ergo ex ijs relationibus conſurget vna tantum perſona, quæ ſimul ſit Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Sicut ex tribus relationibus, quarum quælibet eſt formaliter perfectio relativa, conſurgit iuxta Vazquez vna perfectio relativa, quæ eſt perfectio relativa Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

43 Quare diſcurſus Patris Vazquez inſufficiens eſt; quia tam relationes ipſas, quam relativas perfectiones conſiderat diminutè, ſecundum vnam tantum communem rationem eſſendi *In*, hoc eſt per ſolam comparationem ad eſſentiam, cum qua omnes ſunt idem omnino; cum tamen eædem poſsint, ac debeant conſiderari ſecundum aliam propriam rationem eſſendi *Ad*, per comparationem ad terminos, quibus opponuntur; ſub qua ratione formali realiter multiplicantur; & ſicut conſtituunt plures perſonas relativas; ita pariter conſtituunt plures perfectiones relativas.

44 Hinc ad hominem hunc Authorem impugno; ille enim ea diſp. 122. numer. 20. dicit, perfectionem, & bonitatem realem eſſe hic accipiendam pro integritate rei, ſeu pro re, cui in ſuo eſſe nihil deeſt. At qui totum hoc, ſi accipiatur vt cõtractum, ſeu determinatum ad rem formaliter relativam, & cõſideretur non per ordinem ad eſſentiam, cui non opponitur, ſed per ordinem ad oppoſitum terminum, multiplicatur in divinis. Siquidem Patri, & Pater eſt, & quatenus diſtinctus realiter à Filio, nihil deeſt vt ſit perfectiſsima perſona, & eſt integra perſona diſtincta realiter ab aliâ. Ergo ſi relationes addunt perfectionem relativam ad eſſentiam, vt P. Vazquez concedit; neceſſe eſt, vt perfectio relativa multiplicetur; ſicut eſt neceſſe vt multiplicentur perſonæ; quia neceſſe eſt, vt multiplicentur integritates perſonales. Vnde ſicut tres perſonæ comparatæ ad eſſentiam ſunt vnus integer Deus, & vna integritas abſoluta, ita comparatæ inter ſe, ſunt plures integræ perſonæ, & multæ integritates relativæ.

45 Et ſanè cum accepta perfectione, ſeu bonitate, pro conveniẽtia vnius ad aliud, P. Vazquez ea diſp. 122. num. 23. fateatur, in pluribus perſonis divinis plures bonitates reperiri; fruſtra cõtendit, has eſſe bonitates rationis, non reales; *quia convenientia eiuſdẽ ad ſeipſum eſt per rationem tantum.* Fruſtra inquam, quia vt ſupra dicebamus cum P. Suarez; hæc mera æquivocatio eſt: quia licet relatio convenientiæ ſit rationis tantum

rum ; ſiquidem eiuſdem ad ſeipſum non datur vera relatio : fundamentum illius relationis reale eſt: verè enim & realiter illa bonitas reddit bonum ſubiectum, in quo eſt. Eſtò enim relatio realis poſtulet diſtinctionẽ realem à termino, quia nihil poteſt eſſe principium reale, vel cauſa ſui ipſius : tamen perfectio realis non poſtulat diſtinctionem realem à ſubiecto, quid perficit; alioqui ſapientia divina non perficeret realiter Deum, neque redderet realiter ſapientem. Quia ergo vnaquæque relatio eſt perfectio relativa, & vnaquæque diſtinguantur realiter ab alia ; & perfectio realis non requirit diſtinctionem à ſubiecto, quod perficit verè & realiter ; conſequens eſt, vt in Deo dentur tres perfectiones reales ; ſive vnaquæque perfectio relativa ſolum formaliter perficiat perſonam, quam refert, ſive ſingulæ perficiant extenſivè eſſentiam, quam non referunt.

46 Nec intelligibile eſt, quod quælibet relatio prout diſtincta virtualiter ab eſſentia, & ſecundum id quod addit ad eſſentiam, ſit formaliter perfectio relativa; & nihilominus quod tres relationes ſint vnica tãtum perfectio relativa. Illa enim perfectio relativa ex ſolis relationibus vt diſtinctis ab eſſentia conſurgit, ac proinde includit tres relationes vt realiter inter ſe diſtinctas : implicat autem vt perfectio conſurgens ex tribus relationibus vt realiter diſtinctis, ſit vna numero prædicabilis de ſingulis perſonis (prout neceſſe eſt vt aſſeratur à Patre Vazquez ; nam ſi vnaquæque perſona eſt non ſolum perfectio abſoluta, ſed perfectio relativa, & non eſt perfectio relativa diſtincta à perfectione relativa alterius, erit perfectio relativa identificata cum perfectione relativa alterius.) cum enim vna perſona non ſit tota Trinitas, quia vna perſona non eſt tres perſonę; implicat vt vna perſona ſit perfectio illa relativa, quæ conſurgit ex tribus relationibus: ergo ſi ſemel relationes addunt perfectionem ad eſſentiam, ex tribus relationibus nequit conflari vnica perfectio realis relativa ; ſed triplex debet conſurgere : quamvis enim à perfectione relativa Patris, & à perfectione relativa Filij, & à perfectione relativa Spiritus Sancti poſsit abſtrahi conceptus communis perfectionis relativæ, ſicut à tribus perſonis abſtrahitur conceptus communis perſonæ; hæc non eſt vnitas realis, ſed rationis; & in re multiplicatur, ſicut multiplicantur in re perſonæ.

47 Confirmatur, quia in perfectione relativa includitur verus tranſcendentalis numerus rerum: ex numero autem rerum diſtinctarum, vt tales ſunt, non conficitur vnum niſi vel compoſitione, vel collectione, vel omnino per accidens. Ergo cum relationes divinæ vt diſtinctæ, non faciant vnum per compoſitionem, ſolum conſtituunt collectionem quandam perfectionum relativarum. Ergo non datur vnica perfectio perſonalis, & relativa, quæ prædicetur de Patre, & Filio, & Spiritu Sancto ; ſed in illis datur multiplex perfectio, & de Patre non prædicatur eadem numero perfectio relativa, quæ prædicatur de Filio, ſed alia numero diſtincta. Dixi ex numero rerum diſtinctarum, *vt tales ſunt*, non confici vnum ; quia perſonæ divinæ vt ſunt vnum in eſſentia, non vniuntur in perfectione perſonali, ſed tantum in eſſentiali. Vnde conſtat, tres divinas perſonas, ſicut ſunt vnus Deus, & triplex perſona, ita eſſe vnicam perfectionem abſolutam, & triplicem relativam. Ac proinde licet relationes divinæ cõparatæ cum eſſentia, ſint vna entitas, vna integritas, & vna perfectio ; comparatæ tamen inter ſe, & cũ perſonis, quas conſtituunt, ſunt plures entitates, plures integritates, & plures perfectiones : Pater enim eſt integra perſona ; & ſimiliter Filius, & Spiritus Sanctus, prorſuſque implicat, dari in Deo tres entitates actuales, quin dentur tres perfectiones relativæ. Nam perfectio integritatis, à qua res denominatur perfecta tranſcendentaliter, non poteſt non convenire cuilibet entitati actuali, prout actualis eſt : nam contradictionem involvit, in re exiſtere aliquã actualẽ entitatẽ ſine aggregatione omnium, quæ neceſſaria ſunt ad conſtitutionem talis entitatis : vnde perfectum, & bonum dici ſolent prædicata tranſcendentalia omnium rerum. At relationes divinæ ſecundum proprium conceptum ſunt actuales entitates ratione diſtinctæ ab eſſentia : ergo neceſſario ſunt perfectæ perfectione entitativa ratione diverſa à perfectione eſſentiæ ; vt enim docet D. Thom. 1. part. quæſt. 4. art. 1. eatenus aliquid eſt perfectum, quatenus eſt in actu. Vnde implicat, vt res includat aliquid in actu ratione diverſum, quin etiam ſit perfecta perfectione ratione diverſa,

(o)

SECTIO QVINTA.

Proponitur præcipua ratio, qua Scotus cõtendit, relationes diuinas ratione ſui non dicere perfectionem: & inſtatur, oſtendendo, quod ſicut cum eo quod eſſentia ſit entitas infinita, componitur quod relatio addat entitatem relatiuam, ita cum eo quod eſſentia ſit perfectio infinita, componitur quod relatio addat perfectionem relatiuam.

§. I.

48 SVBTILIS Doctor Scotus Quodlibeto 5. in ſolutione vltimi argumẽti exiſtimat diviſionem entis in finitum, & infinitum non eſſe diviſionem entis adæquatam, ſed potius eſſe ſubdiviſionem entis, quod prius dividendum eſſet in ens quantum, & non quantum, & rurſus ens quãtum infinitum, & infinitum. Vnde ſuperiori membro poſſet addi tertium membrum, nempe ens, quod nec finitum eſt, nec infinitum. Pro qua ſententia præter Scotum citat Eximius Doctor diſp. 28. Metaph. ſect. 2. num. 4. Lychetum. Ly autem *quantum* accipitur ab Scoto non ſolum de ente quanto quantitate formali, ſeu molis; ſed de ente quanto quantitate virtuali, ſeu quantitate virtutis, & perfectionis. *Vnde finitum, & infinitum,* (inquit Subtilis Doctor) *conueniunt præciſe enti in ſe habenti quantitatem aliquam perfectionalem: talis autem quantitas non conuenit entitati, niſi quæ poteſt eſſe totalis vel partialis inter eſſentias: quantitatem enim comparatam ad aliam ſtatim oportet excedere, vel excedi, & eſſe partiale, vel totale. Paternitas autem, vt Paternitas, nõ potẽſt eſſe inter entitates totalis, nec partialis.* Vnde Scotus ibi ſic pronuntiat. *Dico ergo breuiter quod Paternitas nec formaliter eſt finita, nec formaliter infinita.*

49 Antequam Scotus eo Quodlibet. 5. probet relationem ratione ſui non dicere perfectionem, art. 1. explicat ſenſum quæſtionis, & dicit ſenſum eſſe, *An relatio formaliter, hoc eſt ſecundum ſuam entitatem propriam, quæ eſt entitas ad alterum, ſit infinita intẽſiuè infinitate illius entitatis, hoc eſt, an entitati propriæ huius Paternitatis, ſit infinitas intenſiua modus per ſe intrinſecus, ita per ſe intrinſecus, quod nõ tantum ratione alicuius alterius, quod ſit realiter illi entitati idem, ſed non includẽdo aliquam entitatem, niſi iſtam, immò circunſcribendo quodlibet præter iſtam ad alterum, adhuc eſſet entitas illa, quæ eſt ad alterum, infinita intenſiuè in ſeipſa.* Poſtea art. 3. ſtatuit principia, quibus probatur, relationem ratione ſui non dicere perfectionem, & ſic formatur ratio. Si relatio ratione ſui diceret perfectionem, vel diceret perfectionem finitam, vel infinitam. At ratione ſui, nec finitam, nec infinitam perfectionem dicit, quia ratione ſui nullam dicit perfectionem. Quod ratione ſui non dicat finitam, ſupponitur tanquam certum, & facilè ſuadetur: quia ſi ratione ſui diceret perfectionem finitam, non poſſet identificari cum eſſentia infinita: finitum enim, & infinitum nequeunt inter ſe realiter identificari. Quod autem ratione ſui non dicat infinitam perfectionem, probat Scotus triplici medio, ſeu ratione. Primam deſumit ex entis infiniti vnitate: ſecundam ex eius communicabilitate: tertiam ex eius ſimplicitate, & incompoſibilitate. *Siquidem ens infinitum intenſiuè eſt* (inquit) *vnicum, impluriſicabile, & non arctatum, ſed communicabile, & cuicunque incomponibile.*

50 Primam rationem ſic format: *Non poſſunt eſſe plura realiter diſtincta, & formaliter infinita. At plures ſunt relationes originis realiter diſtinctæ: ergo non ſunt formaliter infinitæ.* Nec per conſequens *aliqua illarum*, quia qua ratione vna, & quælibet alia. Maiorem probat primò ſic. *Infinito nihil deficit entitatis eo modo quo poſſibile eſt illud haberi in vno; ſed omnem perfectionem ſimpliciter poſſibile eſt, realiter, & per identitatem haberi in vno ſummè perfecto. Infinitum ergo habet in ſe realiter, & per identitatem omnem perfectionem ſimpliciter; ſed non habet in ſe realiter illud, quod realiter eſt diſtinctum ab eo: ergo ab infinito nulla perfectio ſimpliciter, ſiue nullum perfectum ſimpliciter poteſt eſſe realiter diſtinctum; eſſet autem perfectio ſimpliciter diſtincta realiter, ſi eſſet aliud infinitum realiter diſtinctum.*

51 Quod autem poſſibile ſit omnem perfectionem ſimpliciter per identitatem haberi in ſummè perfecto, probat Scotus ſic: *Quia nihil eſt ſummè perfectum, cui deficit aliqua perfectio ſimpliciter, quod probatur, quia nulla perfectio ſimpliciter eſt incompoſsibilis alteri perfectioni ſimpliciter.* Perfectio enim ſimpliciter eſt melior in quolibet quam non ipſa, hoc eſt quam quodlibet incompoſsibile ſibi, vt conſtat ex doctrina Anſelmi. Si autem non poſſet qualibet perfectio ſimpliciter haberi in ſummè perfecto, hoc ſanè foret propter aliquam incompoſsibilitatem earum, ergo poſsibile eſt omnem

nem perfectionem ſimpliciter per identitatē haberi in ſummè perfecto.

52 Verum hoc argumentum Scoti multum probat; ſiquidem vel nihil probat, vel probat, relationes ratione ſui nullam dicere entitatem ſuperadditam entitati eſſentię; quia nec poſſunt dicere entitatem finitā, nec infinitam. At planum eſt, relationes divinas ſecundùm eſſe illud, propter quod vna diſtinguitur ab alia, dicere entitatem realem, vt evincunt ea, quæ adducit Faſolus q. 28. ar. 1. à num. 12. etſi enim relatio divina ſumpta ſecundùm eſſe *ad* communiſſimum, abſtractum à relatione reali & rationis, non dicat entitatem; tamen dicit entitatem ſecundùm eſſe *ad* abſtractum à relatione reali creata & increata, & multò magis ſecundùm eſſe ad contractum ad relationem divinam. Sicut enim relatio increata habet eſſe *in* ſpecificum & differentiale per ordinem ad eſſentiam divinam, quatenus ex conceptu ſuo poſtulat identificari cum natura divina; ita habet eſſe *ad ſpecificum* per ordinem ad terminum divinum. Paternitas enim divina realiter diſtinguitur à filiatione divina: ergo diſtinguitur ratione alicuius realitatis actualis, ſeu ratione alicuius entitatis realis; implicat enim dari diſtinctionem realem ſine multiplicitate entitatum realium. Vnde inintelligibile mihi eſt, quod docet noſter Pallavicinus in libello de Trinit. num. 385. nimirum, ſi prædicatū illud, quod inter producens & productum eſt principium diſtinctionis, addatur enti infinito; nihil entitatis illi adiungere: nam ens infinitum habet per ſe omnē entitatem, & omnem perfectionem: quare nihil ſuperaddit pertinens ad complementum illius, & ad eſſe *in*; ſed addit purum eſſe *ad*, hoc eſt reſpectum ad alium. Qui reſpectus ſecundùm ſe, & ſupra eſſe *in* non dicit vllam entitatem: nam ens vel eſt aliquid abſolutum, hoc eſt *ſubſtantia*; vel aliquid inhærens ipſi abſoluto, hoc eſt *accidens*. Id verò, quod nec eſt *ſubſtantia*, nec inhæret ſubſtantiæ, ſed eſt merus reſpectus ad aliquid aliud, non habet rationem *entis*. Hęc ad verbum Cardinalis Pallavecinus.

53 Inintelligibile, inquam, hoc aſſertum mihi eſt: vt enim inquit noſter Eximius Doctor lib. 3. de Trinit. cap. 9. n. 15. *Incredibile eſt, myſterium Trinitatis, vt tale eſt, nullam perfectionē ponere in Deo. Cur enim eſſet illa multiplicatio perſonarū in ente ſummè perfecto, ſi illarum, quatenus tales ſunt, nulla eſt perfectio?* Quod ſi hoc eſt incredibile, multò incredibilius eſt, relationes divinas nullam entitatem addere ad eſſentiam: ad quid enim infinita fœcunditas eſſentiæ ad intrà, ſi adintrà nequit ſuperaddi aliqua entitas ratione noſtra diſtincta ab entitate eſſentiæ? Quomodo Filius eſt entitas verè producta, ſi in Filio nulla eſt formalitas, quæ verè producatur? Nulla autem erit formalitas, quæ verè producatur, ſi filiatio ſecūdùm id, quod addit ad eſſentiam, non ſit formaliter entitas: nam eſſentia non producitur; ac proinde Filius non producitur, quia producatur eſſentia: ergo producitur, quia producitur filiatio: ergo filiatio ratione ſui eſt entitas: nam productio ad entitatem terminatur, vt latè oſtendi ſect. 1. & 2. ſi ergo filiatio non eſt ratione ſui entitas ſuperaddita entitati eſſentiæ, Filius non erit entitas verè producta. Sanè Pater eſt entitas verè producens; quia fide ſanctum eſt, Patrem verè producere Filium. Denominatio autē producentis *vt quod* nequit cadere niſi ſupra entitatem realem. Pater verò non denominatur productus ratione eſſentiæ, quaſi eſſentia producat; ſed ratione paternitatis, quam Pater importat in recto. Ergo paternitas eſt formaliter entitas realis ſecundùm id, quod ſuperaddit ad eſſentiam.

54 Quapropter ſicut eſſe *in* propriū accidentis diſtinguitur realiter à ſubſtantia, cui accidens inhæret: ita eſſe *in* proprium paternitatis diſtinguitur virtualiter intrinſecè ab eſſentia divina, in qua ſubſiſtit paternitas, & cum qua conſtituit Patrem, ac proinde paternitas ſupperaddit ad eſſentiam non purum eſſe *ad*, ſed eſſe *ad*, & eſſe *in*: etſi enim poſſimus præſcindere paternitatem divinam ab eſſentia, & illam conſiderare, quatenus eſt paternitas, quin cōſideremus, quatenus eſt Deus, non tamen poſſumus illam præſcindere ab ordine ad eſſentiam. Paternitas enim ſecundùm id, quod ſuperaddit ad eſſentiam, non poteſt præſcindere ab eo quòd ſit relatio divina exigens ratione ſui identificari cum eſſentia, ac proinde ratione ſui, & vt diſtincta virtualiter intrinſecè, vel per rationem ab eſſentia, dicit ordinem ad eſſentiam; ordo autem ille eſt eſſe *in* proprium relationis divinæ: ergo quamvis poſſimus præſcindere relationem ab eſſentia, non tamē poſſumus præſcindere illam ab ordine ad eſſentiam, ac proinde ab omni eſſe *in*. Sicut licèt accidens poſsit realiter ſeparari à ſubſtantia, non tamen poteſt ſeparari ab ordine ad ſubſtantiam; vt cernitur in accidentibus Euchariſticis, quæ ſeparata ſunt à ſubſtantia; & vt ſic ſeparata exigunt ex natura rei inhærere ſubſtantiæ; hæc enim exigentia eſt omnino identificata cum accidenti.

55 Vnde contra Scotum infero, quòd ſicut cum eo, quòd eſſentia ſit entitas ſimpliciter infinita, componitur, quòd relatio ſuperaddat aliquam entitatem ad eſſentiā,

nimi-

nimirum entitatem relativam ; ita cum eo, quòd eſſentia ſit ſimpliciter infinita componetur, quòd relatio ſuperaddat aliquam entitatem ad eſſentiam.

§. II.

Ratio Scoti ſolùm probat, relationem non ſuperaddere eſſentiæ perfectionem infinitam in genere entis, non autem ſuperaddere perfectionem infinitam in proprio genere relationis, v. g. in genere paternitatis.

56 IAM Reſpondeo, illam Scoti rationem ſolùm probare, relationem non ſuperaddere eſſentię perfectionem infinitam in genere entis; quia perfectio infinita in genere entis debet claudere omnem perfectionem, illamque continere vel formaliter, vel ſaltem eminenter. quia vt ipſe ait art. 1. illius quodlibeti, ſicut ſi daretur actu infinitum in genere quantitatis molis, deberet cõtinere totam quantitatem, quin aliqua quantitas illi deeſſet, vel illi poſſet ſuperaddi: ita ſi aliquid ſit infinitum quantitate perfectionis in genere entis, debet continere totam perfectionem poſsibilẽ haberi ab vno in genere entis; ac proinde debet continere omnẽ perfectionem ſine imperfectione. Sicut enim infinitum in quantitate molis eſt illud, cui nihil quantitatis deeſt; ita infinitum in perfectione erit illud, cui nihil perfectionis deeſt; ſed omnem perfectionem ſecum habet identificatam: quod non poteſt competere paternitati vt diſtinctæ ab eſſentia; quia ſic diſtinguitur realiter à filiatione, ac proinde nõ poteſt ſecum identificare perfectionem filiationis. Id autem ſoli Deo Vno & Trino cõpetit, quia Deus identificat ſibi omnem perfectionem tam abſolutam quàm relativam; ac proinde Deus, quatenus Deus, eſt infinitus in genere entis formaliter vel eminenter; quia quatenus Deus, includit formaliter omnem perfectionem abſolutam; & exigit ſecũ identificare omnem perfectionem relativam, & per illam vel intenſivè vel ſaltem extenſivè perficitur. Quare paternitas eſt infinita ſolùm in genere paternitatis; quia in illo genere nõ eſt poſsibilis perfectior paternitas; & quamvis non poſsit identificari cum filiatione, poſtulat ex ſe identificari realiter cum eſſentia; quod ſufficit vt in genere paternitatis ſit infinita; licèt non ſit ſatis, vt ſit infinita in genere entis; quia quod eſt ſic infinitum, debet habere ſecum identificatã omnem perfectionem cuiuslibet lineæ.

57 Et contra Scotum ex eius doctrina arguere poſſumus ad hominem. Nam ipſe in 1. diſt. 8. q. 4. inde probat, attributum miſericordiæ differre ab attributo iuſtitiæ, quamvis vnaquæque illarum ſit infinita, quia infinitas cuiuſque non extrahit eam extra ſuum genus, ſed in ſuo genere reddit infinitam, ita vt infinita perfectio iuſtitię non contineat in ſe infinitam perfectionem miſericordiæ. Pariter ergo poterit paternitas eſſe infinita perfectio in genere paternitatis abſque eo quòd contineat infinitam perfectionem filiationis. Malè ergo Scotus arguit, dum inde probat, paternitatem non eſſe formaliter perfectionem, quia deberet eſſe perfectio infinita; ac proinde in ſe contineret perfectionem filiationis, quod repugnat.

58 Hinc diſtinguenda eſt illa Scoti propoſitio ex num. 50. *Non poſſunt eſſe plura realiter diſtincta & formaliter infinita*: in genere entis, concedo maiorem: in genere proprio peculiari, v. g. paternitatis, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo ſimiliter conſequens: *Ergo relationes non ſunt formaliter infinitæ*: in genere entis, concedo conſequentiam; in genere peculiari nego. Ad probationem maioris diſtinguo illam propoſitionem, *Infinito nihil deficit entitatis, eo modo quo poſsibile eſt illud haberi in vno*; infinito ſimpliciter in omni genere, ſeu in genere entis, concedo antecedens; infinito in aliquo genere determinato, v.g. paternitatis, nego antecedẽs: & diſtinguo ſimiliter conſequens: *Ergo infinitum habet in ſe realiter & per identitatem omnem perfectionem*; infinitum in genere entis, cõcedo conſequentiam; infinitum in tali genere determinato, v.g. relationis, nego conſequentiam. Itaque relatio, vt præciſa ab eſſentia, non eſt infinita ſimpliciter & in omni genere, ſed ſecundùm quid, & in genere determinato. Et ita docent Eximius Doctor, Pater Arrubal; P. Valentia, & P. Faſolus eos referens q. 28. ar. 2. num. 149. & Amicus diſput. 19. num. 208. abſolutè verò quælibet relatio realiter eſt infinita ſimpliciter, quia quælibet relatio eſt Deus.

59 Vnde diviſio illa entis vt ſic in quantum & non quantum; ſi intelligatur de quanto quantitate perfectionis, eſt commentitia: quia vnumquodque eo modo quo eſt ens in actu, eo modo eſt quantum quantitate perfectionis & bonitatis; cùm bonitas ſit paſſio entis non minùs quàm veritas. Vnde ſicut hęc eſſet diviſio commentitia, ens aliud verum, aliud non verum; ita & illa, ens aliud bonum, aliud non bonum; cùm omne ens, quatenus ens, ſit bonum, ſicut verum: & præterea illa diviſio petit principium, & ſupponit quod

erat

erat probandum; nempe relationes divinas vt diſtinctas ab eſſentia nullam habere quantitatem perfectionis ſuperadditam perfectioni eſſentiæ; vt ex ipſis Scotiſtis notavit Maſtrius tom. 1. diſp. 7. quæſt. 1. art. 1. num. 2. affirmans, Scotiſtas vtentes pro preſenti quæſtione illa ſua diviſione entis in quantum, & non quātum, manifeſtè principium petere, vtpotè aſſumentes vt verum id, quod in hac quæſtione vertitur in dubium, nimirum, præter ens quantum & perfectum dari ens non quantum, & huiuſmodi ens eſſe relationes divinas præciſas ab eſſentia, quod conſtantiſsimè negant, omnes Doctores affirmantes, relationes ratione ſui dicere perfectionem; cum id inde potiſsimè probent, quia relationes ſuperaddunt entitatem actualem ad eſſentiam; ſeu actualitatem realem; quæ non poteſt non eſſe aliqua perfectio.

SECTIO SEXTA.

Solvitur ſecunda ratio Scoti, vbi exponitur definitio perfectionis ſimpliciter ſimplicis tradita ab Anſelmo, & oſtenditur, relationes eſſe perfectiones ſimpliciter ſimplices.

60 SECVNDAM Rationem petit Scotus à communicabilitate perfectioniis infinitę, vt vidimus num. 49. & eam ſic proponit eo Quodlib. 5. §. ſecunda ratio: *Omnis perfectio ſimpliciter eſt communicabilis; omne infinitum intenſivè, eſt perfectio ſimpliciter: ergo omne infinitum intenſivè eſt communicabile. Nulla autem proprietas perſonalis eſt communicabilis, quia eſt formalis ratio incommunicabiliter exiſtendi: ergo nulla proprietas perſonalis eſt infinita intenſivè.* Cætera conſtāt, maiorem primi ſyllogiſmi, nempe quod omnis perfectio ſimpliciter, ſit communicabilis, probat Scotus quia iuxta Anſelmum in Monologio cap. 14. & in Proſologio cap. 15. *Perfectio ſimpliter eſt, quæ in quolibet habente ipſam melius eſt ipſam habere, quam non ipſam habere.* Et vt communiter exponitur, *perfectio ſimpliciter ſimplex eſt ea, quæ in quolibet melior eſt ipſa, quam non ipſa.* Dicit autem Scotus, illam Anſelmi definitionem duplici indigere expoſitione. *Primo namque*, ait, *ly non ipſum, non eſſe accipiendum pro negatione, vt ſit ſenſus, melius eſt ipſum, quam ſua negatio contradictoriè oppoſita; quia ſic quodlibet poſitivū eſt perfectio ſimpliciter, quia quodlibet poſitivum eſt melius ſua negatione contradictoriè oppoſita. Sed intelligi ibi non ipſum pro quocumque ſibi incōpoſsibili, etiam poſitivè, vt ſit ſenſus: perfectio ſimpliciter eſt in quolibet melior quocumque ſibi incōpoſsibili. Secundo, dicit, ly quocumque, non eſſe accipiendum pro quacumque natura, ſed pro quocumque ſuppoſito, non intelligendo, vt eſt naturæ talis, vel talis, ſed abſolutè accepto, vt eſt tale ſuppoſitum, præſcindendo rationem naturæ, cuius eſt ſuppoſitum. Hoc pater, inquit, quia auro ſic conſiderato, vt habet naturam auri, vel ſuppoſito conſiderato vt ſubſiſtens eſt in natura auri, non eſt melius non aurum, quam aurum, quia incompoſsibile, vt incompoſsibile, non eſt alicui melius, deſtruit enim entitatem ipſius; immo melius ſic eſt aurum eſſe aurum, quam quodcumque incompoſsibile naturæ auri.* Hinc concludit Scotus, ſenſum propoſitionis Anſelmi eſſe hunc: *Perfectio ſimpliciter eſt talis, quod in quocumque ſuppoſito abſolutè cōſiderato ſecundum rationem ſuppoſiti, non determinando naturam, in qua, vel cuius ſit ſuppoſitum, melius eſt ipſum, quam non ipſum, hoc eſt quam quodcumque incompoſsibile ipſi.*

61 Ex hac doctrina Anſelmi ſic explicata, inquit Scotus, neceſſario inferrī nullam perfectionem ſimpliciter eſſe incommunicabilem: *Quia quod eſt formaliter incommunicabile, eſt formaliter incompoſsibile cuilibet alteri, conſiderando etiam illud ſub ratione ſuppoſiti, non includendo naturam, cuius eſt illud.* Quod probat: *Quia quod repugnat alicui, cum vt ſibi repugnat deſtruat ipſum; vt ſic non eſt melius ipſum quam non tale; quod autem eſt de ſe incommunibabile, repugnat cuilibet etiam ſub ratione ſuppoſiti; ergo non eſt melius illi, etiam vt conſideratur ſub ratione ſuppoſiti, quam non ipſum.* Ergo vera eſt illa maior, nimirum, quod nulla perfectio ſimpliciter eſt formaliter incommunicabilis. Eandem doctrinam tradit brevius in 1. diſt. 8. quæſt. 1. ad primum vbi explicans, definitionem Anſelmi, inquit: *Illa deſcriptio debet ſic intelligi, quod perfectio ſimpliciter eſt melius non tantum ſuo contradictorio: ita enim quidcumque poſsitivum eſt melius, & ſimpliciter perfectius ſua negatione, immo nulla negatio eſt perfectio; aliqua formaliter: ſed intelligitur ſic melius ipſum, quam non ipſum, id eſt quolibet ſuo incompoſsibili, & tunc debet intelligi hoc, quo dicitur, in quolibet eſt melius, conſiderando quolibet præciſe in quantum ſuppoſitum, non conſiderando in qua*

natura illud ſuppoſitum ſubſiſtat; conſiderando enim aliquod in quantum ſubſiſtit in aliqua natura, poteſt aliqua perfectio non ſimpliciter eſſe melior ſibi, quam incompoſſibilis, vt eſt in tali natura, quia repugnat tali naturæ; tamen ei, in quantum præcisè ſubſiſtens, non repugnat, ſed ſi hoc modo cõſideretur illam habere, erit ſimpliciter perfectius ens, quàm ſi haberet quodcumque ſibi incompoſsibile.

62 Et huic explicationi definitionis traditæ ab Anſelmo conſonat illa, quam exhibet Caietanus in tract. de ente & eſſentia cap. 2. q. 3. vbi docet, propterea ab Anſelmo dici, *quòd perfectio ſimpliciter ſimplex eſt illa, quæ in vnoquoque melior eſt ipſa, quàm non ipſa*; quia in vnaquaque re conſiderata ſub ratione entis melior eſt ipſa, quàm oppoſitum & incompoſsibile ipſius: vt conſiderato equo, non vt equo, ſed vt ente, melius eſſet ipſi intelligere quàm quævis alia perfectio huic repugnans, & incompoſsibilis: licèt equo conſiderato vt equo, non ſit melius intelligere quàm non intelligere, quoniam intelligere deſtruit naturam equi; nulla autem perfectio, quantumvis maxima, poteſt melior eſſe ſuppoſito, cuius eſt deſtructiva. Conſonat, inquam, hæc explicatio explicationi Scoti: nam Caietanus conſiderat vnumquodque ſuppoſitum ſub ratione entis; Scotus verò ſub ratione communi ſuppoſiti, præſcindendo ab eo quòd ſit ſuppoſitum talis vel talis naturæ. Et hinc deducit, paternitatem non eſſe perfectionem ſimpliciter; quia conſiderato Patre, non vt Patre, ſed vt ſuppoſito, non melius eſt ipſi eſſe Patrẽ, quàm eſſe Filium; quia in Deo non melior eſt perſona Patris, quàm perſona Filij. Vnde deducit, paternitatem divinam nõ eſſe perfectionem, quia in quocumque ſuppoſito conſiderato ſub ratione ſuppoſiti non melior eſt paternitas, quàm filiatio ipſi oppoſita, & incompoſsibilis.

63 Verùm neque hæc ſecunda Scoti ratio intentum concludit. Primò namque Eximius Suarez lib. 3. de Trinit. cap. 10. n. 4. dicit, duplicem eſſe perfectionem: *Vna eſt*, inquit, *quæ vocatur à Theologis ſimpliciter ſimplex, quam definit Anſelmus eſſe illam, quæ in quolibet melior eſt ipſa quàm non ipſa. Alia verò eſt perfectio non ſimpliciter ſimplex, & in hoc ſecundo ordine collocandam cenſeo perfectionem relatiuã, quatenus talis eſt.... Duplici enim ex capite provenit, quod aliqua perfectio non ſit ſimpliciter ſimplex eo modo, quo ab Anſelmo definita eſt, & ab Scholaſticis communiter recipitur. Primò propter imperfectionem, vel limitationem, quam habet aduinctam, & hoc convenire non poteſt perfectioni exiſtenti in Deo. Secundò ex oppoſitione, quam habet cum alia æquali perfectione. Nam hinc fit, vt ambæ relationes inter ſe oppoſitæ non poſsint ſimul convenire eidem perſonæ, & conſequenter etiam fit, vt neutra ſit melior in omni ente, ſeu perſona, quam oppoſita. Atque ita neutri competit definitio perfectionis ſimpliciter ſimplicis. Quod inveniri nõ poteſt in perfectione abſoluta, quia non includit oppoſitionem.* Huiuſque Eximius Doctor; cuius doctrinam frequenter ſequuntur poſteriores Theologi.

64 Et ſtando huic doctrinæ, ad rationem Scoti propoſitam initio huius ſectionis num. 60. in forma reſponderi poteſt, diſtinguendo maiorem: *Omnis perfectio ſimpliciter, eſt communicabilis*, ſi ſit perfectio ſimpliciter ſimplex, concedo maiorem; ſi ſit præcisè perfectio ſimpliciter, ſeu perfectio carens omni imperfectione, nego maiorem: & diſtinguo minorem: *Omne infinitum intenſiuè, eſt perfectio ſimpliciter*, ſi ſit infinitum intenſivè in genere entis, ſeu in omni genere, concedo minorem; ſi ſit infinitum intenſivè in genere aliquo determinato, videlicet in genere entis relativi, ſubdiſtinguo: eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, nego minorem; perfectio ſimpliciter vtcumque, id eſt perfectio depurata ab omni imperfectione, concedo minorem: & diſtinguo conſequens: *Ergo omne infinitum intenſiuè, eſt communicabile*; ſi ſit infinitum ſimpliciter, & in omni genere, concedo conſequentiam; ſi ſit ſolùm infinitum intenſivè cum addito diminuente, & limitante, nimirum in genere determinato, nempe in genere relativo, nego conſequẽtiam: & conceſſa minori ſubſumpta, nego vltimam conſequentiã: vel diſtinguo vlt. conſequens: *Ergo nulla proprietas perſonalis eſt infinita intenſiuè*; ſimpliciter & abſolutè, & in omni genere, ſeu in genere entis, concedo conſequentiam; in determinato genere, nẽpe in genere relationis, v. g. paternitatis, nego. Paternitas namque divina, quatenus diſtincta virtualiter ab eſſentia, & ſecundùm id quod ad eſſentiam ſuperaddit, ſuperat infinitè quãcumque aliam paternitatem; quamvis enim ſpecies paternitatis creſcant in infinitum, nulla poteſt æquare paternitatem divinam; vnde illa continet vnitè in vna ſimpliciſsima formalitate relativa perfectionem diſperſam per infinitas paternitates perfectiores, & perfectiores ſine fine: ac proinde eſt infinitè perfecta in ſuo genere: vt enim rectè dicit Ocham in 1. diſt. 19. q. 1. lit. O. *Ex ſe eſt perfectior omni creatura, & ex ſe eſt res, cui repugnat omnis imperfectio*: & quia eſt paternitas

divi-

divina, licèt quatenus paternitas divina diſtincta virtualiter ab eſſentia, illam non includat; includit tamen ordinem ad eſſentiam cum qua exigit identificari, & impræſcindibiliter importat eſſe *ad* relatè ad terminum, nempe ad filiationem, & eſſe *in* relatè ad eſſentiam. Et in ipſo eſſe *ad* ſpecificè ſumpto, & quatenus diſtincto ab omni *ad* creato, formaliſsimè involvitur reſpectus ad divinitatẽ; quia paternitas, vt talis, eſt relàtio & reſpectus ad filiationem divinã, ſeu ad filiationem exigentem ratione ſui identitatem cum divina eſſentia. Vnde licèt relationem divinam poſſimus concipere vt præciſam à natura divina, non tamen poſſumus concipere vt præciſam ab omni ordine ad naturam divinam; ſic enim ſolùm conciperemus illam ſecundùm prædicata generica, ſibi communia cum relatione reali creata, ſub quo conceptu relatio divina præſcindit à finitate, & infinitate.

65 Sed ne ſolutionẽ alligemus doctrinæ illi diſtinguenti inter perfectionẽ ſimpliciter ſimplicem, & perfectionẽ ſine imperfectione, & dicenti perfectionem ſine imperfectione latiùs patere, quàm perfectionem ſimpliciter ſimplicem; quia perfectio ſine imperfectione ambit ſub ſe perfectionem abſolutam, quæ eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, & perfectionem relativam, quæ præcisè eſt ſimpliciter perfectio: admittamus, ab Anſelmo in illa definitione comprehenſam eſſe omnem perfectionem ſine imperfectione, vt docent octo graves Doctores apud Faſolum illis ſubſcribentem quæſt. 28. art. 2. num. 157. ac proinde admittamus, idem eſſe perfectionem ſine imperfectione, ac perfectionem ſimpliciter ſimplicem; & concedamus, relationes divinas ſuperaddere perfectionem ſimpliciter ſimplicẽ ad eſſntiam. Et hoc toto admiſſo, dico, argumentum Scoti non concludere intentum, nec ex definitione tradita ab Anſelmo poſſe perſuadẽri, paternitatem v.g. non eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem.

66 Ratio eſt, quia falsò Scotus aſſumpſit ab Anſelmo dici, de conceptu perfectionis ſimpliciter ſimplicis eſſe, quòd in vnoquoque ſuppoſito, quatenus ſuppoſitum eſt, ſit melior ipſa quàm non ipſa. Anſelmus enim, vt benè docent Vazquez diſp. 122. n. 10. Faſolus q. 28. art. 2. n. 157. & q. 4. ar. 2. num. 4. Ruiz diſp. 30. ſect 9. à num. 5. præſertim nu. 10. ſolùm docet, perfectionẽ ſimpliciter ſimplicem eſſe illam, quæ in vnoquoque individuo per ſe ſubſiſtente, quatenus individuum per ſe ſubſiſtens eſt, eſt melior quàm alia cum ipſa incompoſsibilis in vno individuo. Individuum autem per ſe ſubſiſtens, licèt in creatis ſit ſuppoſitum, non tamen in divinis. Ratio eſt, quia cùm individuum per ſe ſubſiſtens ſit ſubſtantia ſingularis completa per ſe exiſtens; & omnis ſubſtantia ſingularis creata de vno ſolo ſit prædicabilis; quia ob ſuam limitationẽ nequit eadem numero ſubſtantia creata identificari cum pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis; ſanè hoc ipſo quòd ſubſtantia illa ſit completa, id eſt non indigens vnione ad aliam ſubſtantiam neque ad exiſtẽdum neque ad operandum, & aliunde ſit per ſe exiſtens, id eſt non exiſtens in alio digniori, cui tribuantur eius operationes; hoc ipſo eſt perſona; vt latè oſtendo tom. 3. diſp. 27. ſect. 5. At in divinis datur ſubſtantia ſingularis completa & per ſe exiſtens, quæ non eſt formaliter ſuppoſitum; nimirum hic numero Deus, qui, quatenus hic numero Deus, eſt communis tribus perſonis; non ſolùm enim datur Deitas in abſtracto communis tribus ſuppoſitis, ſed Deus in concreto; nam hic numero Deus, quatenus hic numero Deus, nihil relativum includit; datur enim in Deo ſubſiſtentia abſoluta præter tres ſubſiſtentias relativas; vt cum Doct. Angelico, cum Subtili, & Eximio Doctore ſæpe probo tom. 3. vnde quamvis hic homo ſit ſuppoſitum formaliter, quatenus eſt hic homo; tamen hic numero Deus, quatenus hic numero Deus, non eſt ſuppoſitum. Quapropter paternitas divina eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, quia huic numero Deo, quatenus eſt individuum per ſe exiſtens, melius eſt eſſe Patrem quàm non eſſe Patrem, ſeu melius quàm eſſe aliam perfectionem incompoſsibilem cum eo quòd ſit Pater; quia intra Deũ nulla datur perfectio incompoſsibilis cum eo quòd Deus ſit Pater; nam Deum eſſe Filium, non impedit Deum eſſe Patrem, imò ad hoc eſſentialiter requiritur. Ac proinde quando Anſelmus dicit, perfectionem ſimpliciter ſimplicem eſſe illam, quæ in vnoquoque melior eſt ipſa quàm nõ ipſa, hoc non debet intelligi reſpectu cuiuslibet perſonæ, vt in qualibet melior ſit ipſa quàm nõ ipſa; ſed reſpectu naturæ ſingularis completæ per ſe ſubſiſtentis, cuius eſt perfectio. Naturæ autem divinæ melior eſt paternitas, quàm non paternitas: & ſimiliter melior eſt filiatio, & ſpiratio paſsiva, quàm non filiatio, & non ſpiratio. Omnis enim ſubſtantia habens in ſe aliquid incompoſsibile cum eo quòd ſit Pater, eſt formaliter imperfecta; ſicut eſt imperfecta omnis ſubſtãtia habens in ſe aliquid incompoſsibile cum eo quòd ſit intellectiva, & immaterialis.

67 Præterea quãvis permitteremus, definitionem Anſelmi accipiendam eſſe reſpectu cuiuslibet perſonæ, adhuc paternitas erit perfectio ſimpliciter ſimplex: quia melior eſt paternitas, quàm omnis alia forma incõ-

poſ-

posſibilis in Patre cum paternitate. Nam intra Deum nihil eſt incompoſsibile cum Patre. Etſi enim paternitas ſit oppoſita relativè filiationi, non eſt tamen incompoſsibilis cum filiatione; nam cum eo quòd Pater non ſit Filius, optimè componitur quòd Filius ſit in Patre, & Pater in Filio; non eſt autem incõpoſsibile cum aliquo illud, quod propriè eſt in illo. Quare omnino repugnat relationem divinam ſecundùm propriam entitatem relativam eſſe perfectionem, & nõ eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem; vt enim inquit Anſelmus in monologio cap. 14. aliquanto poſt medium: *Nefas eſt putare, quòd ſubſtãtia ſummæ naturæ ſit aliquid, quo melius ſit aliquo modo non ipſum.* Atqui ſubſtantia ſummæ naturæ eſt Pater v.g. imò ipſamet paternitas. Ergo nefas eſt ex Anſelmi ſententia putare, quòd eſſe Patrem, vel paternitas, vel quævis alia relatio in Deo, non ſit perfectio ſimpliciter ſimplex. Quo teſtimonio vſus eſt Gregorius Ariminenſis in 1. diſt. 19. q. 1. ar. 1. aliquanto ante finem contra Aureolum aſſerentem, relationem divinam ſecundùm ſuam entitatem relativam eſſe perfectionem; & tamen non eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem.

SECTIO SEPTIMA.

Soluitur tertia ratio Scoti.

68 SCOTVS Eo quodlibeto 5. §. *Tertiò arguitur*, inde probat relationem divinam ratione ſui nõ dicere perfectionem, ac proinde ratione ſui non eſſe infinitam: quia omnis perfectio ſimpliciter neceſſariò eſt idem realiter cum omni eo, quod ſecum eſt compoſsibile in eodem ſuppoſito, ita vt non ſolùm in recto, & prout exiſtens in tali ſubiecto vel ſuppoſito, ſed etiã in abſtracto prædicetur de perfectione ſecum compoſsibili in eodem ſuppoſito. Quia enim in Patre exiſtit eſſentia, quæ eſt infinita, non ſolùm eſt verum dicere, *Pater eſt Deus*, ſed *Paternitas eſt Deitas.* Si ergo paternitas & ſpiratio activa ratione ſui ſunt perfectio, & vnaquæque eſt perfectio infinita, non ſolùm hæc erit vera, *Pater eſt ſpirans*, ſed etiam hæc: *Paternitas eſt ſpiratio.* Quandoquidem vbi vnum extremum eſt infinitum, per abſtractionem à ſuppoſito non tollitur ratio ſufficiens, ob quam debet eſſe idem cum omni cõpoſsibili ſecum in eodem ſuppoſito: nam ratio identificandi ſecum ea, quæ cum ipſo cõpoſsibilia ſunt in eodem ſuppoſito, non eſt præcisè identitas ſubiecti ſeu ſuppoſiti, illa enim ſufficit quidem vt vna perfectio prædicetur de alia in concreto, & verè dicatur, *generans eſt ſpirans*; ſicut verè dicimus, *albũ eſt dulce, vel album non eſt muſicum*: quia albedo & dulcedo, ſeu albedo & muſica ſunt idem in ſubiecto, ſeu quia habent idem ſubiectum: non tamen ſufficit, vt vna prædicetur de alia in abſtracto, & verè dicatur *generatio eſt ſpiratio*; ſicut in exemplo poſito identitas ſubiecti non ſufficit, vt verè dicatur, albedo eſt dulcedo, albedo eſt muſica: ſed propter identitatem in ſuppoſito & quaſi ſubiecto, eſt ratio ſufficiens identitatis vnius cum alio cõpoſsibili ſecum in eodem ſuppoſito, infinitas vnius extremi: quia hoc ipſo quòd vnum extremum ſit infinitum, eſt incapax faciendi cõpoſitionem cum alio compoſsibili ſecum in eodem ſuppoſito; quia cùm omne totum ſit maius ſua parte, ſi infinitum componeret totum ſimul cum alio, daretur aliquid maius infinito; & ſic iam infinitum non eſſet infinitũ. Vnde omnis perfectio infinita debet eſſe vna ſimpliciſsima res ſimul cum omni alia perfectione ſecum compoſsibili in eodem ſuppoſito, ac proinde debet de illa prædicari nõ ſolum in concreto, ſed in abſtracto. Tum ſic: at hæc propoſitio eſt falſa: *Paternitas eſt ſpiratio*: ſi enim hæc eſſet vera, etiam eſſet vera iſta: *Generatio eſt ſpiratio*; ſiquidem paternitas eſt formaliter generatio. At iſta eſt falſa, *Generatio eſt ſpiratio*: ergo & illa; ergo nec paternitas, nec ſpiratio eſt infinita; nam ſi eſſet infinita, ratione infinitatis poſſet generatio de ſpiratione prædicari. Quod autem illa propoſitio, *Generatio eſt ſpiratio*, ſit falſa, non probat Scotus, ſed ibi ſupponit: probari autem poteſt; quia ſi generatio eſt ſpiratio: ergo idem eſt generare ac ſpirare: ergo idem eſt terminus genitus, & ſpiratus.

69 Verùm hoc argumentum ineffícax eſt: quia veriſsimum eſt, paternitatem eſſe ſpirationem, non quidem paſsivam, ſed activam. Sicut enim hæc eſt vera: *Pater eſt ſpirator*; ita hæc eſt vera: *Paternitas eſt ſpiratio.* In divinis enim omnia ſunt vnum vbi non obviat relationis oppoſitio. Pater autem non producit ſpiratorem; nec paternitas producit ſpirationem activam, ſed ſicut Pater & Filius ſunt vnum principium Spiritus Sancti, ſeu vnus ſpirator; ita Pater & Filius ſunt vnica ſpiratio; ſiquidem certum eſt ex definitione Concilij Florentini, Spiritum Sanctum ex Patre ſimul & Filio *tanquam ex vno principio, & vnica ſpiratione procedere.* Quapropter illa propoſitio, *Generatio eſt ſpiratio*, diſtinguenda eſt; eſt ſpiratio activa, concedo; eſt ſpiratio paſsiva, nego: ſiquidem *ſpiratio* paſsiva idem eſt formaliter ac proprietas perſonalis Spiritus Sancti; hæc autem realiter

liter diſtinguitur à paternitate, & conſequenter à generatione activa: & realiter diſtinguitur etiam à generatione paſsiva, id eſt à filiatione. Illa autem probatio à nobis adducta in favorem Scoti, *Si generatio eſt ſpiratio, idē erit generare ac ſpirare*, diſtinguenda eſt: idem erit ex parte principij generantis & ſpirantis, concedo; ex parte termini geniti & ſpirati, nego: quia terminus genitus diſtinguitur realiter à termino ſpirato; non præcisè quia eſt genitus, ſed quia eſt genitus, & ſimul eſt ſpirans, vt expoſui diſp. 8. vbi cum communi Theologorum contra Scotum probavi, Spiritum Sanctum non diſtinctum iri realiter à Filio, ſi ab ipſo non procederet: vt autem diſtinguantur termini inter ſe, non requiritur, quòd productio activa vnius diſtinguatur realiter à productione alterius.

SECTIO OCTAVA.

Ex eo quòd relatio ratione ſui dicat perfectionem, non ſequitur, quòd aliqua perfectio ſit in Patre, quæ non ſit in Filio, neque ſequitur, Vnam perſonam ſeorſim eſſe minus perfectam, quam omnes ſimul.

§. I.

Proponitur difficultas.

70 POTISSIMVM Fundamentum, quo ab inconvenienti vtuntur Thomiſtæ, & Scotiſtæ contra noſtram ſententiam, eſt, quia ſi paternitas v. g. ſit perfectio relativa ſuperaddita perfectioni abſolutæ eſſentiæ; aliqua perfectio erit in Patre, quæ non ſit in Filio & Spiritu Sancto: & ſimiliter aliqua erit in Filio, quę non ſit in Patre, nempe filiatio: & pariter de Spiritu Sancto: cùm enim proprietas perſonalis diſtinguens vnam perſonam realiter ab alia, ſit in ipſa, & non in alia perſona; quia Pater nō eſt Filius, nec Filius eſt Pater: ſanè ſi proprietas perſonalis eſt perfectio, quælibet perſona habebit ſuam peculiarem perfectionem, qua careat alter. Imò in Patre & Filio dabūtur plures perfectiones, quàm in Spiritu Sancto; quia in Patre & Filio dantur plures relationes; ſiquidem in Patre & Filio præter relationes perſonales, ſeu conſtitutivas perſonæ, nēpe præter paternitatem & filiationem, datur relatio non conſtituens perſonam, nempe ſpiratio activa: in Spiritu autē Sancto ſola datur proprietas perſonalis, atque adeo vna ſola relatio. Ergo ſi relatio ratione ſui eſt perfectio, perſona habens plures relationes, habebit plures perfectiones, ac proinde erit perfectior, quàm alia, quia perſona pluribus gaudens perfectionibus, perfectior eſt. Rurſus tres perſonæ ſimul ſumptæ, erunt quid perfectius, quàm quę libet ſeorſim. Hoc autem eſt contra Patres, præſertim Auguſtinum, qui lib. 6. de Trinit. cap. 7. inquit: *Neque quoniam Trinitas eſt, ideo triplex putandus eſt. Alioqui minor erit Pater ſolus, aut Filius ſolus, quàm ſimul Pater & Filius.* Idem docet lib. 8. in proemio, & lib. 15. cap. 3. & ſerm. 38. de tempore circa medium, & epiſt. 66. ad Maxim. ante medium, dicens: *Hæc Trinitas Vnius eſt, eiuſdemque naturæ, atque ſubſtantiæ, non minor in ſingulis, quàm in omnibus, nec maior in omnibus, quàm in ſingulis; ſed tanta in ſolo Patre, vel in ſolo Filio, quanta in Patre ſimul, & Filio; & tāta in ſolo Spiritu S. quāta ſimul in Patre Filio, & Spiritu S. Neque enim Pater, vt haberet Filiū de ſeipſo, minuit ſeipſum: ſed ita genuit de ſe alterum ſe, vt totus maneret in ſe, & eſſet in Filio tantus, quantus & ſolus. Similiter & Spiritus Sanctus integer de integro, non præcedit, vnde procedit: ſed tantus cū illo, quantus ex illo: nec minuit eū procedendo, nec auget hærendo.*

71 Quam Auguſtini doctrinam ſecuti ſunt poſteriores Patres Latini, vt Fulgentius lib. 13. ad Maximinum cap. 7. Anſelmus in Proſolog. cap. 23. & Bernard. epiſt. 190. ad Innocentium col. 2. Item ſecuta ſunt Concilia poſteriora Auguſtino. Vnde Toletanum VI. in profeſsione fidei ſic habet: *Trinitas nec minor in ſingulis, quam in omnibus, nec maior in omnibus, quam in ſingulis perſonis manet.* Similiter Concilium Toletanum XI. in profeſsione fidei: *Nec minoratur in ſingulis, nec augetur in tribus: nec amplius, cùm totæ tres perſonæ Vnus Deus enuntiantur.* Secuti inſuper omnes Scholaſtici cum M. in 1. diſtinct. 19. & cum Divo Thoma 1. p. q. 42. ar. 4. in fine; quæ etiam certa videtur ex Symbolo Athanaſij, in quo dicitur: *In hac Trinitate nihil prius ac poſterius, nihil maius, aut minus, ſed totæ tres perſonæ coæternæ ſibi sūt, & coæquales.*

§. II.

Prima huius difficultatis enodatio, affirmans, eſſentiam eminenter continere perfectionem relationum, ac proinde per illas nō perfici formaliter, nec conſtituere aliquid intēſiuè perfectius.

72 HANC Difficultatem bifariam componunt noſtræ ſententiæ Authores. Primò namque noſter Eximius Doctor lib. 3. de Trinitate cap. 10. n. 7. ref-

reſpõdet, in quælibet perſona eſſe eminenter, & conſequenter abſolutè & ſimpliciter, perfectiones proprias aliarum perſonarum: quia in qualibet perſona eſt formaliter eſſentia divina; hæc autem, licèt vt præciſa à relationibus illas non includat formaliter, includit tamen eminenter; tum quia includit formaliter omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem; tum quia eſt radix virtualis relationum: ac proinde includit eminenter perfectioue propriam relationum. Vnde licèt in vna perſona ſit formaliter aliqua perfectio, quæ formaliter non eſt in alia; nam in Patre eſt paternitas, quæ formaliter non eſt in Filio: tamen in vna perſona non eſt formaliter aliqua perfectio, quæ ſimpliciter & abſolutè nõ ſit in alia; quia nimirum in Filio eſt eſſentia divina eminenter continens paternitatem: ac proinde ratione eſſentiæ Filius continet perfectionem relativam Patris, & perfectionẽ relativam Spiritus Sancti. Vnde quælibet perſona eſt infinitè ſimpliciter perfecta, ac proinde non eſt quid abſolutè & ſimpliciter maius tota Trinitas ſimul, quàm quælibet perſona ſeorſim. *Vt enim res ſit ſimpliciter perfecta* (inquit Eximius Suarez) *& conſequenter infinitè perfecta abſolutè & ſimpliciter, ſatis eſt, quòd formaliter contineat omnẽ perfectionem ſimpliciter ſimplicem, & eminenter omnem aliam. Sic enim Deitas ipſa ex ſolo conceptu eſſentiæ, eſt ſimpliciter perfectiſsimum ens, neque fit perfectius per adiunctam relationem: quia formalis perfectio non ſimpliciter addita vltra continentiam eminentialem, non reddit perfectius, ſicut humanitas adiũcta Verbo non reddit illud perfectius, quia tota perfectio humanitatis in Verbo ipſo continetur.*

74 Ad eandem ſolutionem recurrit P. Arrubal diſp. 105. num. 29. *Nam in qualibet*, inquit, *perſona, quaſi eminenter continetur perfectio relatiua alterius, quatenus in qualibet perſona eſt eſſentia abſoluta, quæ propter ſuam infinitatem poſtulat quatuor relationes perſonales, quarum eſt prima radix identificata cum omnibus; etſi illæ diſtinguantur inter ſe: quod ſufficit, vt omnes perfectiones perſonales quaſi eminẽter dicantur conuenire cuilibet perſonæ; ſiquidem illi conueniunt, quatenus Deus eſt, & quatenus eſt vnum in eſſentia cum alia perſona.* Conſultò autem dixit Arrubal *quaſi eminenter*: quia eminenter abſolutè, & ſine addito ſolùm eſſentia divina continet perfectiones creatas, quæ immixtæ ſunt imperfectionibus. Relativas autem perfectiones carentes omni imperfectione, ſolùm continet *quaſi eminenter, vel, vt ita dicam, æquiualenter*, inquit Arrubal: qui addit num. 32. ex eo quòd proprietates perſonales addant perfectionem relativam ad eſſentiam, minimè ſequi, plus eſſe perfectionis in omnibus perſonis, quàm in vna: & Trinitatem eſſe perfectiorem, quàm ſit quælibet perſona: redditque rationem: *Nam quælibet*, inquit, *perſona habet formaliter, vel quaſi eminenter omnẽ perfectionem, etiam relatiuam, qua ſine imperfectione poteſt perfici ratio communis entis. Quod diſcrimen notandum eſt*, inquit, *inter perfectionem abſolutam, & relatiuam ſimplicem, carẽtem omni imperfectione: nam perfectio abſoluta ſimplex neceſſario eſt perfectio ſimpliciter, melior videlicèt, quàm oppoſita, & ideo formaliter conuenire debet perfecto ſimpliciter: perfectio verò relatiua, quamvis pura ab omni imperfectione, non eſt perfectio ſimpliciter, id eſt non melior quàm oppoſita; nam habere poteſt aliam relationem ſibi æqualem, & ideo ſaltem formaliter poteſt deeſſe, illi videlicet, quod habet alteram perfectionem oppoſitam æqualem.*

75 Hinc negat, ſimpliciter plus eſſe perfectionis in tribus perſonis, quàm in vna. *Significatur enim*, inquit, *in hac locutione, perfectionem intenſiuè creſcere propter Trinitatem perfectionum relatiuarũ, quod falſum eſt: nam licèt in tribus perſonis ſint plures perfectiones relatiuæ, quàm ſint formaliter in vna perſona, prout reſpectiua eſt; nõ tamen ſunt plures in omnibus, quàm in vna, ſaltem eminẽter, aut etiam quatenus eſt Deus conueniens in natura cũ aliis perſonis. Vnde etiam conſtat, non eſſe plus perfectionis in perſona, quæ includit eſſentiam & relationem formaliter, quam in eſſentia præcisè ſumpta: nam in eſſentia prout ſic, eminenter includitur perfectio relationum.* Hactenus Arrubal: & hæc ſolutio eſt ſatis communis inter Authores defendentes, relationes addere perfectionem aliquam ad eſſentiam.

§. III.

Præmittitur ad genuinam difficultatis ſolutionem, eſſentiam formaliter perfici per relationes; & Deum, vt Trinum, eſſe quid intenſiuè perfectius, quàm Deum, vt præciſum à relationibus.

76 IN Hac doctrina ego difficultatem non modicam ſentio; quia quamvis eſſentia, vt præciſa à relationibus, ſit ſummè perfecta in ratione entis abſoluti; non tamen in genere entis, prout ens præſcindit à relativo & abſoluto; ſed intra latitudinem

entis

entis Deus, quatenus Deus, perficitur per Trinitatem personarum; ſicut intra latitudinem entis abſoluti perficitur formaliter per intellectionem, & volitionem, & per omnia attributa; ſi enim per conceptus noſtros concipiamus naturam divinam præcisè vt ſubſtantiam intellectivam, non concipimus illam ita perfectam ac dum concipimus illam vt intellectivã & inſuper vt actu intelligentem & amãtem; ac proinde natura divina, vt actu intelligens & amans, eſt intenſivè perfectior, quàm vt præcisè potens intelligere & amare. Pariter ergo intra latitudinem entis Deus, vt Trinus, eſt perfectior intenſivè, quàm Deus præcisè conſideratus, vt Deus, ſecundùm perfectiones abſolutas; quia, vt Trinus, includit aliquam perfectionẽ ſine omni imperfectione, quam non includit præcisè, vt Deus. Quare nobis cum P. Vazquez, cum P. Ruiz, & Fatolo, dicendum eſt, nõ minus ad Dei perfectionem attinere relationes, quàm attributa, & Deum, ſeu naturam divinam formaliter perfici per relationes non minus, quàm per attributa; ac proinde quid intenſivè perfectius eſſe intra genus entis eſſentiam, vt ſubſiſtentem in relationibus, quàm præcisè conſideratam ſecundùm ſola prædicata abſoluta, ſicut intra genus entis abſoluti perfectior eſt eſſentia ſimul cum attributis, quàm eſſentia præcisè ſumpta. *Quia* (vt inquit optimè P. Vazquez diſp. 122. nu. 3.) *ſicut melius eſt Deo eſſe ſapientem, quam non eſſe ſapientem; ita melius eſt Deo eſſe Patrem, Filium, & Spiritum S. quàm nõ eſſe. Illud autẽ, quod melius eſt alicui rei, quàm negatio illius, non poteſt non eſſe perfectio rei: quod enim alicui melius eſt, illi perfectius eſt: melius enim & perfectius idem ſunt, ſicut bonum & perfectum.* Vnde ſupra ſect. 6. oſtendimus, relationem divinam ſecundùm id, quod ſuperaddit ad eſſentiã, eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem, & ei cõpetere definitionẽ traditam ab Anſelmo, iuxta quam perfectio ſimpliciter eſt illa, *quæ in vnoquoque eſt melior ipſa, quàm non ipſa*, id eſt quàm alia incompoſsibilis cum ipſa in eodem ſingulari ſubſiſtente.

77 Ratio autem à priori, cur relatio ſimul cum eſſentia ſit quid intẽſivè perfectius, & maius ſimpliciter, quàm eſſentia ſeorſim, eſt: quia vt optimè inquit Scotus quodlib. 5. in 5. art. §. *Ad argumentum principale*: *Infinitas in entitate dicit totalitatem in entitate; & per oppoſitũ finitas ſuo modo dicit partialitatem.* Et vt inquit ibidẽ ar. 1. §. *Ex hoc ſequitur*: *Infinitum intenſiuè dicitur illud, cui nihil deeſt, & quod excedit omne finitũ vltra omnem perfectionẽ determinabilem.* Ergo infinitum perfectionis in genere entis includere debet formaliter omnem perfectionem poſsibilẽ ſine imperfectione intra genus entis; ac proinde debet includere non ſolùm omnem perfectionem abſoluram, ſed omnem perfectionem relativam; quia debet habere totalitatem perfectionis intra genus entis, ac proinde in omni genere. Ergo debet formaliter habere omnem perfectionem ſine imperfectione, quia melius eſt illi habere quamlibet perfectionem ſine imperfectione, quàm habere perfectionem aliam oppoſitam alicui perfectioni ſine imperfectione, & cum illa incompoſsibilem in eodẽ individuo ſubſiſtente. Sola enim perfectio immixta imperfectioni poteſt in eodem individuo, ſeu natura completa & per ſe exiſtente, eſſe incompoſsibilis cũ perfectione nullam dicente imperfectionem.

78 Hinc relationes non propriè continentur in eſſentia eminenter, ſed ſolùm in illa exiſtunt formaliter. Solæ creaturæ ſunt, quæ continentur eminẽter in Deo; quia quidquid eſt perfectionis in creaturis, reperitur formaliter in Deo, ſecluſis imperfectionibus; at quod eſt perfectionis relativæ in relationibus, nõ reperitur formaliter in eſſentia, vt diſtincta ab ipſis. Vnde perfectiones creatæ ſimul cum Deo conſtituunt plures perfectiones quoad numerum; quia in binario Dei & creaturæ plures perfectiones reperiuntur, quàm in Deo: non tamen conſtituunt aliquid intẽſivè perfectius: tum quia nequeunt Deum perficere: tum quia creaturæ oriũtur ab ente infinitè perfecto in omni genere; ac proinde oriuntur ab ente includente totalitatem perfectionis, & per conſequens impotente creſcere in perfectione: vnde creaturæ ſimul cum Deo nõ ſunt quid maius, quàm Deus ſolus; quia finitum additum infinito nõ facit maius, in eo nimirum genere, in quo eſt infinitum illud, cui additur; vnde ſi illud, cui additur, eſt infinitũ in omni genere, in nullo genere poteſt facere maius cũ illo cõplexũ: ergo cõplexũ ex Deo & creatura ſolùm eſt maius extenſivè & quoad numerum perfectionũ; non tamen abſolutè & intenſivè.

79 Hinc non tenet paritas adducta à P. Suarez de humanitate aſſumpta à Verbo, quæ cum Verbo non facit aliquid maius, quàm ſit Verbum ſecundùm ſe. Verbum enim ſupponitur perfectum infinitè in omni linea, & in omni genere, ac proinde non poteſt creſcere: at relationes licèt ſupponant per conceptus noſtros eſſentiam infinitè perfectam in genere perfectionis abſolutæ, non tamẽ in omni genere, & in genere entis vt ſic: ac proinde eſſentiam poſſunt perficere; ens enim ſummum & infinitũ in ratione entis eſt illud, quod formaliter includit omnẽ perfectionem ſine imperfectione poſsibilem intra genus entis. Er-

go cùm intra genus entis ſit poſsibilis, imò neceſſariò exiſtens perfectio relativa, omni carens imperfectione, hanc debet formaliter includere ens infinitè perfectum: ac proinde Deus non concipitur vt infinitè perfectus in omni genere, quouſque concipitur, vt Trinus.

80 Præterea, eſſentiam perfici formaliter per relationes, perſuadet efficaciter ex Patribus P. Ruiz diſp. 29. ſect. 3. cuius hic eſt titulus: *Sine relationibus imperfectus eſſet Deus, non ſolùm in quantum Pater, ſed etiã in quantũ Deus, & ſubinde non eſſet Deus.* Ibique adducit teſtimonia Athanaſij, Niſſeni, Nazianzeni, Cyrilli Alexandrini, Baſilij, Epiphanij, & Ambroſij & ſect. 4. cuius titulus eſt: *Diuinitas ipſa, & abſoluta ſubſtantia, fuiſſet imperfecta, ſi definiſſent relationes.* Vt enim inquit Cyrillus Alexandrinus lib. 2. theſauri cap. 1. *Non poteſt eſſe perfecta Deitas, niſi Filium habeat, & fructum ex ſe pariat: neque poteſt Deus creator eſſe abſque Filio, per quẽ omnia fiunt.* Et vt inquit Athanaſius orat. 3. contra Arrianos prope initium: *Si non ſit Filius, quomodo creator eſſe dici poterit? ſiquidem in ſapientia omnia fiunt, ſine quo nihil fieri poteſt.* Idque ſatis clarè docet Hilarius lib. 12. de Trinit. in medio, dũ ait: *Quantum Filio temporis, ne ſemper Filius fuerit, abnegabitur, tãtùm Patri deeſt, ne Pater ſemper ſit; vt licèt ſemper Deus, non tamen & Pater in ea fuerit infinitate, qua Deus eſt.* Quibus verbis clarè docet, Deũ non eſſe infinitum in genere entis præſcindẽdo à relationibus: ſiquidem ſi careret relatione Patris pro aliquo tempore, non ſolùm pro eo tẽpore non foret Pater, ſed non foret Deus infinitus. Idem docet Damaſcenus, dum orat. 37. contendit Deitatem futuram imperfectam ſine Spiritu S. *Quæ Deitas, ſi imperfecta? Perfecta autem quomodo erit, in qua ad perfectionem aliquid deſideretur? Deſideratur enim, ſi ſanctitate careat. Hanc porrò, quomodo habere queat, niſi Spiritum habeat?*

81 Vnde quamvis Deus foret ſine creaturis, non eſſet minus perfectus, quàm modo eſt; neque nũc datur aliquid ſimpliciter maius, quàm tunc daretur. At ſi exiſteret ſine relationibus, foret minùs perfectus, quã modo eſt, non ſolùm arguitivè, ſed formaliter. Vt enim inquit Athanaſ. orat. 2. in medio: *Creaturæ ab eo conditæ ſi non ſunt in rerum natura, non deminuunt conditorem: proles autem, ſi non coæternaliter coexiſtat cum Patre, detrimentum adfert perfectitudini illius ſubſtantiæ.*

82 Idipſum quod ex Patribus aſſeruit Ruiz, aſſerit quoque Faſolus quæſt. 28. art. 2. num. 129. poſtquam enim aſſeruit relationes non ſolùm eſſe perfectiones perſonarum, ſed etiam eſſentiæ, ſic ſubiungit: *Hanc eſſentiæ diuinæ perfectionem a perſonalibus relationibus prouenientem, expreſsè ſignificarunt Patres docentes, Deum abſque relationibus futurum imperfectum. Quo dicto duo euidenter importantur; & ipſas relationes eſſe aliquas perfectiones, quarum nimirum abſentia redderetur Deus imperfectus; & ipſum Deum perfectionem aliquam habere a relationibus, cuius enim formæ abſentia res aliqua redditur imperfecta, eiuſdem præſentia perfecta reddatur neceſſe eſt.* Idque probat ex iis, quæ quæſt. 27. art. 1. à num. 57. adducit ex Patribus, qui vt contra Arrianos probarent diuinitatem Filij, arguebant ex hoc abſurdo, quia ſequeretur, *Deum æterno tempore fuiſſe ſine ratione, ſine virtute, ſine ſapientia. Et*, vt addit Athanaſius, *lucem ſplendore caruiſſe, & fontem veluti ſterilem exaruiſſe.* Vide quæ ſupra attulimus ſect. 3. num. 32.

83 Ratio autem à priori, cur eſſentia perficiatur per proprietates perſonales, ſeu relationes, eſt, quia eſſentia, ſeu natura diuina per ſuam perſonalitatem formaliter habet, vt per ſe ſubſiſtat incommunicabiliter, & habeat rationem perſonæ perfectiſsimæ; ac proinde vt ſit terminata ſubſtantialiter, & omnino cõpleta in genere ſubſtantiæ; vnde habetur in diuinis perfecta fœcunditas, nam ſine perſonalitatibus nulla intra Deum eſſe productio, nulla proceſsio. Quare cùm non minùs ſit perfectio Dei, quòd ſit fœcundus ad ſe communicandum ad intra, quàm quòd ſit intelligens, & volens; & in ratione fœcundi conſtituatur formaliter per relationes; conſequens eſt, vt non minùs perficiatur per relationes, quàm per intellectionem & volitionem. Sicut enim eſt perfectio Dei eſſe intelligẽtem & volentẽ; ita eſt eius perfectio, eſſe potentem generare, & eſſe ſpiratorem potentem ſpirare.

§. IV.

Soluuntur obiectiones contendentes eſſentiam diuinam nõ perfici formaliter per relationes.

84 DICES Primò: ex eo quòd eſſentia diuina perficiatur relationibus ſequi, Patrem indigere Filio, ac Spiritu Sancto, & dependere ab illo, quia Pater indiget omni forma, qua eius eſſentia perficitur. Vnde Pater non producet Filium ex fœcunditate, ſed ex indigentia, vt ſcilicèt ſua ipſius eſſentia ſit omnino perfecta. Reſpondeo negando ſequelam: quamvis enim ex negatione Filij ſequatur imperfectio Dei Patris non ſolùm arguitivè, ſed formaliter; non ſequitur

indi-

indigentia; *quoniam illud eſt propriè indigens, quod in ſeipſo & a ſeipſo non habet aliquid requiſitum ad ſuam perfectionẽ, ſed illud accipere debet ab alienâ ſubſtãtia, & eſſentia diſtincta. At verò Deus, & perſona Patris realiter in ſeipſa, & à ſeipſa quidditatiuè continet quidquid ad ſui perfectionem requiritur, non ſolùm tanquam conſtitutiuum Dei aut Patris, ſed etiam tanquam terminus, & fructus, & Verbum*; vt explicat præclarè P. Ruiz diſp. 29. ſect. 5. nu. 10. Quare in eodem ſenſu, quo Pater indiget intellectione vt ſit intelligens, & æternitate, vt ſit æternus; ita indiget Filio & Spiritu Sãcto, vt ſit ſummè perfectus in omni genere: hæc autẽ non eſt indigentia imperfectionem importãs, quia non tam eſt indigentia, quàm exigentia. Vnde P. Ruiz diſp. 10. ſect. 2. latè probat, vnã relationem divinam non dependere propriè ab alia, ſed illam exigere. Quare non ſolùm Pater non dependet à Filio, quamvis ſine illo nequeat habere complementum ſuæ perfectionis; ſed neque Filius propriè dependet à Patre, à quo accipit eſſe; vt explicat S. Thomas 4. contra gent. cap. 14. ad nonã rationem, quia dependẽtia vnius ab alio importat diſtinctionem in eſſentia; quæ diſtinctio in divinis locum non habet; & ideo quãvis in creatis intellectio depẽdeat à ſubſtantia intelligente, non tamen in Deo; quia eſſentia intellectionis in Deo non diſtinguitur ab eſſentia ſubſtantiæ intelligentis, quia ſicut à ſeipſa habet eſſe, ita à ſeipſa habet intelligere, & eius intelligere eſt eius eſſe, & eſſentia. Et ideo licèt Filius totum ſuum eſſe & perfectionẽ accipiat à Patre; *nihilominus* (inquit Ruiz diſp. 29. ſect. 5. n. 11.) *non indiget Patre, quia totum accipit vt proprium ac debitũ ſuæ quidditati.* Quod confirmat, quoniam exigentia propter quam vnum ſine alio non poteſt exiſtere, nec eſt, nec infert indigentiam, ſed aliquando reperitur ſine illa. Quemadmodum ſcientia viſionis Dei exigit exiſtentiam veritatum contingentium in aliqua differentia temporis, ſed tamen propriè loquendo non indiget.

85 Quare hæc duo inter ſe rectè cohærent, nempe Patrem producere Filium ex fœcunditate, & tamen eſſentiam formaliter perfici per filiationem. Producit enim ex fœcunditate, quia habet eſſentiam includentem formaliter omnem perfectionem abſolutam; hinc enim provenit, quòd eſſentia exigat eſſentialiter relationes, cum quibus realiter identificetur. Si enim eſſentia nõ eſſet ratione ſui infinitè perfecta in genere perfectionis abſolutæ, non exigeret relationes, quibus cõmunicetur formaliter omnis perfectio abſoluta; & à quibus formaliter perficiatur in genere entis. Et quamvis diceremus, Deum ſeu naturam divinã non eſſe intẽſivè perfectiorem in genere entis ſimul cum relationibus, quàm ſecundùm ſe, nihilominus negari nequit, eſſentiam perfici extenſivè ſaltem, per relationes: omnis enim natura exigens aliquam entitatem poſitivam ſibi intrinſecam, per illam perfici debet, quia illam exigit, quia ſibi conveniens eſt, & quia melius ſibi eſt illam habere, quàm illa carere. Et ſanè cùm natura velit ſibi relationes, illas ſibi vult, quia ſunt ſibi convenientes & bonæ; ergo per illas ſaltem extenſivè augetur perfectio, bonitas, & amabilitas eſſentiæ; eſt enim amabilis Filius, non ſolùm quia Deus, ſed quia Filius; & conſequenter ratione filiationis habet amabilitatẽ peculiarem virtualiter diſtinctam ab amabilitate, quam habet ratione eſſentiæ. Et ideo Nazianzenus orat. 13. de pace in medio aiebat: *Deo quidnam maius, aut præſtabilius erit, quam Filij Patrem eſſe, quod quidẽ gloriæ acceſſio eſt, non deceſſio.*

86 Dices ſecundò, eſſentiam non perfici formaliter per relationes, quia alioquì eſſentia generaret, & generaretur, ſpiraret, & ſpiraretur, & conſequẽter referretur realiter; quia effectus formalis generationis activæ eſt reddere generantem & generationis paſſivæ reddere genitum. Reſpondeo negando ſequelam; quia quamvis non ſit perfectio eſſentiæ, vt quatenus eſſentia generet & generetur; quia id eſt omnino impoſsibile, ſiquidem eſſentia eſſentialiter poſtulat eſſe idem cum Filio, & cum Patre; generans autem & genitum ex cõceptu ſuo poſtulant diſtinctionem realem; tamen eſt perfectio eſſentiæ quòd ſit Pater generans, & Filius genitus; & quòd per relationem conſtituatur in ratione perſonæ, & ſubſiſtentis incõmunicabiliter. Vnde relatio quatenus relatio, & generatio, ſolùm habet denominare perſonam, illamque referre; habet tamen reſpectu naturæ illam terminare, & complere, & conſtituere in ratione perſonæ. Sic filiatio, ſeu ſubſiſtentia perſonalis Filij, quamvis ex conceptu ſuo ſit relatio, & communicetur atque vniatur humanitati Chriſti, illam non denominat genitam à Patre Æterno, nec illam denominat relatam; & tamen denominat perſonatam, & ſanctam, & ſuſtentatam à Verbo: ac proinde non communicatur humanitati ſub conceptu relationis, & generationis paſſivæ, ſed ſub conceptu perſonæ, & ſubſiſtentiæ.

87 Idque optimè explicat P. Ruiz diſp. 30. ſect. 5. n. 14. „ *Nam* arbor perficitur fru„ ctu ſibi vnito, & in ipſa manẽte; intellectus „ creatus perficitur verbo mentis, producto „ per intellectionem, & manente in ipſo in„ tellectu. Ergo à fortiori Pater *perficitur*

„ Filio: quippe qui fructus eſt, virtualiter „ productus & quidditativè poſtulans coniũgi „ cum ſua radice, ſeu principio, & eſt Verbũ „ productum per actionẽ immanentem intel- „ lectus Paterni: ergo Pater ad ſui perfectio- „ nem quidditativè poſtulat intra ſeipſum, & „ in ſe continere perfectionem filiationis, nõ „ tanquam conſtitutivam ſuæ perſonæ, ſed „ tanquam decus & ornamentũ ſuę perſonæ.

88 Quod amplius explicat n. 15. *Nam mater*, in quantum mater eſt, perficitur, or- „ naturque Filio, quem in vtero geſtat, vel in „ ſinu pendentem ab vbere. Magis autem per- „ ficeretur, ſi Filium adultum atque perfectũ, „ & nulla prorſus perfectione deſtitutũ, ſem „ per actualiter generans, mater geſtaret, ſine „ onere ac deformitate ſecum inſeparabiliter „ conjunctum. Sed Æternus Pater eminentio- „ ri quadã ratione complectitur vim genera- „ tivam Patris & matris, vt ex Patribus pro- „ bat idem Ruiz diſp. 4. ſect. 5. n. 21. ob quã „ rationem Scriptura tractans de generatione „ divina, tribuit Patri quæcumque patri & „ matri conveniunt in humana generatione: „ qualia ſunt non modo generare, ſed etiam „ concipere, parturire, ex vtero generare, „ & in ſinu habere, & dare Filio vitam. Ergo „ Pater Æternus perficitur Vnigenito, *qui eſt* „ *in ſinu Patris*, Ioan. 1. & quem *ex vtero* „ *ante Luciferũ genuit*, Pſal. 109. ac ſemper „ actualiter generat, ſemper in vtero continẽ „ dum, quia nec incrementum, nec lumen, nec „ aliquid perfectionis deſideratur in vtero.

89 Dices tertiò ex noſtro Antonio Perez, p. pag. 479. n. 106. naturam divinam, ſeu Deitatẽ nõ perfici formaliter relationibus divinis. Nam Deitas ſibi per ſeipſam, & non per aliud, ſive realiter, ſive virtualiter diſtinctũ coniungitur. At perfici nihil aliud eſt, quã Deitati cõiungi: ergo Deitas per ſe ſolam perficitur formaliter: ergo nõ per relationes. Iſtæ verò perficiũtur per Deitatẽ, quia per Deitatẽ & eſſe Deitatis Deitati coniunguntur. Verùm hoc argumẽtũ multum probat; probat nimirũ naturam divinam, quatenus à nobis diſtinguitur ab attributis, & concipitur vt radix attributorum, non perfici formaliter per attributa; nam natura divina, quatenus eſt potens intelligere, & apprehenditur à nobis vt intellectiva radicaliter, nõ appropinquat ſibi ipſi per intellectionem actualem, nec per vllũ attributum, & tamen per omnia perficitur.

90 Quare ſolùm de rebus creatis realiter diſtinctis a Deo verificatur, quòd perficiantur per hoc quòd appropinquent, & cõiungantur primo enti, ſeu Deo, quatenus eſt ſummè perfectus in omni genere; appropinquant autem magis vel minus per imitationem, & participationem formalem diviuarum perfectionum; eſt enim creatura perfectior, quæ in pluribus prædicatis convenit cum Deo, & per gratiam erit ſummè perfecta, natura rationalis, quæ phyſicè coniungatur & vniatur cũ Deo; vt vnita eſt humanitas Chriſti. Quamvis autem natura divina non appropinquet ſibi ipſi per relationes, nihilominus per illas formaliter perficitur; quia Deo, quatenus Deus eſt, melius eſt eſſe Patrem, quàm eſſe aliquid incompoſsibile cum eo quod ipſe ſit Pater, & ſimiliter melius eſt ipſi eſſe Filium, & Spiritum Sanctum. Reſpectu autem cujuſcũque entis illud eſt perfectio, per quod melius ſe habet vnumquodque ens, quatenus ens, quàm per formam ſibi oppoſitam. Præterea vnumquodque perficitur per id, quod exigit, vt ſit omnino integrum & perfectum: Deus autem, vt ſit ens omnino integrum & perfectum, exigit omnes relationes ſuas, quæ neceſſariæ ſunt, vt ſit Trinus; ergo per illas perficitur. Prorſuſque repugnat, relationes eſſe ratione ſui perfectiones, quin Deus illas neceſſariò exigens, per ipſas perficiatur in genere entis; ita vt cum omnibus illis ſit vnum ens ſummè perfectum in omni genere.

§. V.

Ideo, quamvis relationes ratione ſui dicant perfectionem, nulla eſt perfectio in vna perſona, quæ non ſit in alia; neque omnes tres perſonæ ſimul ſunt quid perfectius quam vna; quia in qualibet perſona ſunt omnes perſonæ, illam perficientes, quatenus omnes perficiunt naturam diuinam.

91 RATIO Eſt, quia quamvis Pater nõ ſit Filius, tamen paternitas eſt in Filio, quia Filius eſt Deus & quatenus Deus, perficitur per paternitatem, per filiationem, per ſpirationem activam, & per paſsivam, & dum Filius accipit à Patre eſſentiam, non accipit illam nudè ſumptam, ſed vt ſummè perfectam in tota latitudine entis, ac proinde vt perfectam non ſolùm perfectionibus abſolutis, ſed perfectionibus relativis. Vnde Filius perficitur per Patrem, & Pater per Filium, & Spiritum S. & Spiritus S. per Patrẽ, & Filiũ. *Quamvis enim Patri* (inquit Ruiz diſp. 30. ſect. 9. n. 16.) *non ſit melius, ipſum Patrem eſſe Filium, & Spiritum S. nihilominus Patri melius eſt, Filium & Spiritum S. eſſe immanentes intimè in Patre tãquam terminos ab eo vitaliter productos.*

92 Vnde quamvis paternitas non ſit in Filio ſubſtantivè, quidditativè, & conſti-

tuti-

tutivè, ſeu vt Filium conſtituat in eſſe Patris; eſt tamen in Filio adiectivè, aut extra eſſentialiter, & perfectivè, & vt Filium reddat ſummè perfectum in genere entis: quia Filius eſt Deus ſummè perfectus, in Deo autem, quatenus ſummè perfecto, involvuntur omnes perfectiones non ſolùm abſolutæ, ſed etiam relativæ; ac proinde in Filio eſt paternitas, vt perficiens naturam divinam Filij, per quam vt ſummè perfectam conſtituitur Filius ſummè perfectus; eſt enim ſummè perfectus, quia eſt Deus, & Deus eſt ſummè perfectus omni genere perfectionis. Vnde paternitas eſt in Filio, non quatenus Filio, ſed quatenus Deo, id eſt non ratione filiationis, ſed ratione Deitatis, quam paternitas neceſſariò comitatur vbicumque ſit. Neque vt Filius ſit ſummè perfectus, requiritur, vt Filius, quatenus Filius, ſit omnis perfectio, per quam redditur ſummè perfectus, nam Filius perficitur per omnem perfectionem, per quam perficitur eſſentia ipſius, nempe natura divina; quod enim eſt perfectio naturæ, eſt perfectio perſonæ, quæ ſubſiſtit in illa natura; natura autem divina perficitur per paternitatem: ergo Filius, quatenus Filius, perficitur per paternitatem: & tamen Filius, quatenus Filius, non eſt paternitas, ſiquidem Filius non eſt Pater. Ergo vt Filius ſit ſummè perfectus, non debet eſſe omnis perfectio, per quam perficitur. Aliud enim eſt ſubiectum vel ſuppoſitum aliquod habere aliquam perfectionem, & per illam perfici; aliud eſt, ſuppoſitum eſſe illam perfectionem.

93 Itaque Pater dedit Filio paternitatem, quamvis non dederit Filio eſſe Patrem: vt enim definit Concilium Florentinũ in litteris vnionis, *Omnia quæ Patris ſunt, ipſe Pater Vnigenito Filio ſuo gignendo dedit, præter eſſe Patrem.* Cùm autem excepit *eſſe Patrem*, non excepit *Paternitatem*; alioqui Pater non eſſet in Filio; quod eſt cõtra illud Chriſti Ioan. 14. *Ego in Patre, & Pater in me eſt*: & cõtra illud eiuſdem Ioan. 16. *Omnia, quæ habet Pater, mea ſunt.* Solùm ergo excipit denominationem Patris, quã non habet Filius, non quia non habeat in ſe ipſo ſimpliciter paternitatẽ; ſed præcisè quia non habet ratione filiationis per identitatem cum paternitate, quam identitatem propriè ſignificat hæc propoſitio, *Filius eſt Pater*, ſed habet per identitatem cum natura divina, quæ eſt paternitas. Itaque Filio deeſt quidem eſſe Patrem, non deeſt tamen paternitas; & Patri deeſt eſſe Filium, non tamen deeſt filiatio. Non enim deeſt alicui ſuppoſito, quod in ipſo eſt; at de fide eſt, Patrem eſſe in Filio, & Filium in Patre; ergo nec Filio deeſt Pater, nec Patri Filius. Ergo nec paternitas deeſt Filio; nec filiatio deeſt Patri. Veriſsimum ergo eſt, paternitatem eſſe in Filio, & filiationem in Patre. Ergo paternitas eſt in Filio perficiẽs naturam Filij; & filiatio eſt in Patre perficiẽs naturam Patris.

94 Ex eo ergo quòd paternitas ſit aliqua perfectio relativa, non ſequitur quòd aliqua perfectio ſit in Patre, quæ non ſit in Filio; ſed ſolùm ſequitur, Patrem, quatenus Patrem, identificare ſecum aliquam perfectionem, quam non identificat ſecum Filius, quatenus Filius: quia licèt paternitas non ſit filiatio, paternitas tamen eſt in Filio. Nec ſequitur, perſonam identificantem ſecum plures relationes eſſe perfectiorem alia perſona idẽtificante ſecum vnam tantùm, videlicet Patrẽ identificantem ſecum paternitatem & ſpirationem activam, & Filium identificantem ſecum filiationem & ſpirationem activam, eſſe perfectiorem Spiritu Sancto, qui ſolùm identificat ſpirationem paſsivam; quia licèt Spiritus Sanctus non identificet ſecum ſpirationem activam, perficitur tamen per illam, & in ſe illam habet; quia Spiritus Sanctus eſt Deus ſummè perfectus, Deus autem in ratione ſummè perfecti conſtituitur non ſolùm per perfectiones abſolutas, ſed per omnes relativas. Nec ex eo quòd dentur in Deo tres perfectiones relativæ inter ſe realiter diſtinctæ; ſequitur, vnam perſonam eſſe minus perfectã ſeorſim, quàm omnes ſimul; quia cùm omnes perſonæ ſint in ſingulis, omnes perficiunt ſingulas; ac proinde ſingulæ ſunt æquè perfectæ ac omnes; quia ſingulæ ſunt vnus Deus infinitè perfectus in omni genere, ſeu, qui eſt infinitè perfectus in omni genere. Pater ergo eſt vnum ens infinitè perfectum in omni genere; & Filius eſt hoc idem vnum ens infinitè perfectum, & ſimiliter Spiritus Sanctus: quia Pater eſt vnus Deus infinitè perfectus in omni genere; & Filius eſt hic idem Deus, & ſimiliter Spiritus; & hoc eſt quòd Chriſtus Dominus dixit: *Ego & Pater Vnum ſumus, Vnum ſcilicèt ens* infinitè perfectum omni genere perfectionis, tam abſolutæ, quàm relativæ; & hoc eſt quod dicit Ioannes: *Et hi tres Vnum ſunt.* Hoc etiam eſt, quòd Apoſtolus prædicat ad Coloſenſ. 2. *In Chriſto inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, quia in Chriſto inhabitat verbum, in quo eſt omnis plenitudo diviniratis, quia ſcilicet in Verbo non ſolùm eſt diviniras, ſed ratione divinitatis ſunt in Verbo omnes divinæ perſonalitates, quibus divinitas completur: & ideo Hilarius lib. 3. de Trinit. col. 2. aiebat: *Pater in Filio, quia ex eo Filius: Filius in Patre, quia non alinnde quod Filius. Vnige-*

nitus in Ingenito; quia ab Ingenito Vnigenitus. Ita in ſe invicem, quia vt omnia in Ingenito Patre perfecta ſunt; ita in Filio Vnigenito perfecta ſunt. Et propterea col. penult. concludit: *Patrem in Filio, & Filium in Patre eſſe, plenitudo diuinitatis in vtroque perfecta eſt.* Ergo iuxta Hilarium ideo plenitudo divinitatis eſt perfecta in qualibet perſona; quia in qualibet perſona non ſolùm eſt divinitas præciſa à perſonalitatibus, ſed divinitas cum omni complemẽto ſuarum perſonalitatum. Quamvis enim perſonalitates nõ ſint de conceptu & eſſentia naturæ divinæ, ſeu Deitatis, ſunt tamen de complemẽto, perfectione, & integritate Deitatis: vnde verificari non poteſt, in vnaquaque perſona eſſe totam plenitudinem divinitatis, quin in qualibet perſona ſint ratione eſſentię omnes perſonæ complentes & perficientes naturam divinam in ratione entis ſummi, habentis omnem perfectionem ſine imperfectione.

95 Eadem de cauſa Cyrillus lib. 3. theſauri cap. 1. inter principium & medium aiebat: *Nihil habet alter, quod alteri non inſit, niſi quod hic Pater, ille Filius eſt.* Sed Pater habet paternitatem: ergo paternitas eſt in Filio; non quidem vt Filius ſit Pater, ſed vt Filius compleatur & perficiatur per Patrẽ: & Auguſtinus 5. de Trinit. cap. 14. *Eſt Filius*, inquit, *hoc omninò quod Pater, nõ tamen eſt Pater*; quia nimirum Filius eſt vnum ens infinitè perfectum omni perfectione tam abſoluta quàm relativa, ac proinde eſt vnum ens perfectum divinitate & quatuor relationibus; & hoc vnum ens eſt ipſe Pater; quamvis Pater non ſit Filius. Quod egregiè explicat S. Thomas in caput 16. Ioan. lect. 4. poſt medium dicens: *Simpliciter concedimus, quidquid habet Pater, habet Filius: non tamen quod eodem ordine habeat Filius, quo Pater habet: nam Filius habet ſicut ab alio accipiens; Pater verò ſicut alijs dans.* Pater ergo àſe habet quòd ſit vnum ens infinitè cõpletum omni genere perfectionis ſine imperfectione; ac proinde quòd ſit vnum ens completum vna eſſentia, & tribus perſonalitatibus: & Filius à Patre habet, quòd ſit illud ipſum ens ita completum.

96 Quare veriſimum eſt, quòd eruditiſsimus P. Ruiz dicit diſp. 30. in ipſo titulo capitis ſexti, *Circumſeſsio perſonarum, invicem immanentium, complet in vnaquaque perſona plenitudinẽ perfectionis.* Quod toto eo capite, & cap. 5. ex Patribus probat: & idem præſtat diligentiſsimus Patrum & Theologorum obſervator Faſolus q. 28. ar. 2. à num. 136. vſque ad 149.

§. VI.

Soluuntur obiectiones contendentes, per circumſeſsionem vnius perſonæ in alia, non rectè ſaluari, nullam perfectionem eſſe in vna perſona, quæ non ſit in alia.

97 OBIICIES Primò: *Eſſe Patrem* eſt aliqua perfectio; ſed hæc perfectio non eſt in Filio; quia Pater gignendo dedit Filio omnia, quæ ſunt in Patre præter eſſe Patrem, vt definitum eſt in Florentino; ergo Pater non dedit Filio eſſe Patrem; ergo aliquam perfectionem nõ dedit Filio: ergo aliqua perfectio eſt in Patre, quæ non eſt in Filio. Ergo ſi ſemel relationes ratione ſui dicũt perfectionem, aliqua perfectio erit in Patre, quæ non eſt in Filio; ac proinde in Patre non erit omnis perfectio, ſeu plenitudo perfectionis. Reſpondeo: diſtinguo maiorem: eſſe Patrem eſt aliqua perfectio, reſpectu Dei, & reſpectu primæ perſonæ, concedo maiorem; reſpectu cuiuſcumque perſonæ, nego maiorem, & diſtinguo minorem: eſſe Patrem non eſt in Filio, ratione filiationis concedo; ratione Deitatis nego minorem, & cõſequẽtiam: nam in Filio eſt Deitas, & hic numero Deus, Deus autẽ habet hanc perfectionem *eſſendi Patrem*, quia Deus eſt Pater, & Filius, & Spiritus S. Vnde cùm in Filio ſit Deus, & in Deo ſit hoc quod eſt *eſſe Patrem*, in Filio ratione Deitatis eſt hoc quod eſt *eſſe Patrem*; ac proinde in Filio eſt omnis perfectio; quamvis Filius non ſit Pater.

98 Quod explicatur: Pater dedit Filio eſſe Deum; nam Filius eſt *Deus de Deo*; ſed eſſe Deum eſt eſſe Patrem & Filium & Spiritum S. ergo Pater dedit Filio, quòd, quatenus Deus, ſit Pater & Filius & Spiritus S. non tamen ſequitur, quòd Pater dederit Filio *eſſe Patrem*: nã in ipſo conceptu dantis, & accipientis exprimitur diſtinctio Filij à Patre in ratione perſonæ, ac proinde exprimitur, quòd Filius nõ ſit Pater, ac proinde, quòd Pater nõ dederit Filio *eſſe Patrẽ*. Vnde licèt Pater & Filius ſint vnum ens infinitè perfectũ in omnĩ linea, iuxta illud Chriſti, *Ego & Pater vnũ ſumus*; nõ tamen ſunt vnus, ſed vnus, & alius, quia ſunt perſonæ diſtinctæ.

99 Obijcies ſecũdò: Pater eſt integer Deus, ſeu integrè Deus; at Pater non eſt tres relationes; ergo tres relationes non ſunt de integritate Dei; ergo in conceptu Dei, vt integrè perfecti omni genere perfectionis, non includuntur relationes: ergo independenter à circumſeſsione divinarũ perſonarum explicandum eſt, quomodo Patri nulla deſit perfectio; quia nimirum Pater includit eſſentiam, quæ eminenter continet filiationem, per quã formaliter non perficitur Deus. Reſ-

100 Reſpondeo, Patrem eſſe integrum Deum, quia per identitatem eſt hic numero Deus, qui Deus completur per omnes relationes, & per illas conſtituitur in ratione ſummè perfecti; ſi enim aliqua ex illis per impoſsibile deficeret, licèt tũc Pater foret Deus, non tamen foret Deus ſummè perfectus, & cõpletus omni genere perfectionis: ſicut ſi per impoſsibile deficeret vnum attributum manente natura divina, Pater tunc foret Deus, non tamẽ foret Deus ſummè perfectus in omni linea perfectionis abſolutæ. Sicut enim Deus perficitur per attributa, ita perficitur per relationes: quia ſicut Deo melius eſt eſſe miſericordem, quàm non eſſe miſericordem, eſſe ſapientem, quàm non eſſe ſapientem; ita melius eſt Deo eſſe Patrem, quàm non eſſe Patrem, eſſe Filium, quàm non eſſe Filium, & eſſe Spiritum Sanctum, quàm non eſſe Spiritum Sanctum. Vnde licèt Pater de facto ſit Deus integer & completus, non eſt Deus integer & completus præſcindendo ab eo, quòd in Patre ratione eſſentiæ ſint filiatio & ſpiratio paſsiva complentes & integrãtes naturam Patris. Ac proinde præſcindendo à circumineſsione omnium perſonarum in quali bet, non poteſt explicari quòd quælibet perſona ſit Deus ſummè perfectus & completus in omni linea, & in genere entis. Quare ideo de facto Pater eſt Deus ſummè perfectus, quia in Patre ratione eſſentiæ ſunt omnes relationes complentes naturam Patris. Vnde Athanaſius oratione 2. contra Arrianos proprius ad medium, quàm ad principium, divinitatis vnitatem *integram* vocat, ſi habeat Filium; ſed *nõ integram*, ſi aliquando non habuit Filium. Et Dionyſius cap. 2. de divinis nominibus ſub initium ſub hoc nomine, *Tota, perfecta, integra, plenaque diuinitate*, intelligit tres perſonas, ſimul ſumptas, vt evidens eſt ex cõtextu, & S. Thomas in commentario lect. 1. col. 2. prope medium exponit eſſe integrum & perfectum. Vnde *cùm perfectum illud ſit, cui nihil deeſt ex ijs, quibus benè ſe habet, præſertim quæ poſtulantur ab ipſius natura*; vt vidimus ſect. 4. n. 36. neceſſariò ſequitur, Deum non fore perfectum & integrum, atque omnino completum, ſi illi deficeret aliqua relatio ex his, quas eius natura poſtulat, & cum quibus benè ſe habet, quales ſunt paternitas, filiatio, ſpiratio activa, & paſsiva. Ergo Pater non eſſet perfectus & integer Deus, ſi ratione divinitatis non exiſterent in Patre omnes perſonalitates perficientes, integrantes, & complentes naturam Patris in ratione entis ſummè perfecti.

101 Hinc in forma ad argumentum ex num. 99. reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, negando conſeqnentiam: quæ non ſequitur ex præmiſsis. Ex eo enim quòd Pater non ſit tres relationes, non ſequitur quòd tres relationes non ſint in Patre integrantes, complentes, & perficientes naturam Patris: nam ex eo quòd Pater non ſit Filius, non ſequitur, quòd Pater *non ſit vnum cum Filio*, iuxta illud: *Ego & Pater vnum ſumus*; ac proinde non ſequitur, quòd Pater non ſit vnũ ens ſummè perfectum in omni linea, ac proinde ſummè perfectum in genere relativo; ac proinde ens completum per tres perſonas, quod eſt eſſe *Deum Vnum & Trinum*.

102 Obijcies tertiò: forma eſſentialiter alicui repugnans, nullum effectum poteſt illi præſtare; ſed filiatio eſſentialiter repugnat Patri: ergo non poteſt illi aliquem effectum præbere, & conſequenter non poteſt illum perfectum conſtituere. Imprimis conceſſa maiori, poteſt negari minor: non enim repugnat alicui id, quod ex ſe poſtulat eſſe vnum cum illo. At filiatio & Filius ex ſe poſtulat eſſe vnum cum Patre, iuxta illud Chriſti, *Ego & Pater vnum ſumus*. Ergo filiatio non repugnat eſſentialiter Patri. Aliud enim eſt opponi relativè, & conſequenter diſtingui; aliud opponi eſſentialiter. Non enim opponuntur, quæ in eadem ſubſtantia & eſſentia communicãt. Eſſentialiter aſſenſus repugnat diſſenſui, & amor odio, & gratia peccato: & calor ſummus ex natura rei repugnat ſummo frigori; & ideo neque amor poteſt perficere odium, nec diſſenſus aſſenſum, nec calor frigus, nec gratia peccatum. At Filius nõ opponitur hoc modo Patri, ſed ſolùm relativè; quia Filius nequit eſſe Pater: hoc autem non ſufficit, ne perficere poſsit Filius Patrem: nã etiã accidens diſtinguitur eſſentialiter à ſubſtantia, & nihilominus illam perficit.

103 Deinde, conceſſa maiori, poteſt diſtingui minor. Filiatio repugnat Patri, quatenus Pater eſt, admitto minorem; quatenus Deus eſt, nego minorem. Vnde ſolùm infertur, quòd filiatio non poſsit perficere Patrem, quatenus Pater eſt, ſeu ratione paternitatis; non autem quòd nequeat ipſum perficere, quatenus Deus eſt, ſeu ratione Deitatis. Patri enim melius eſt habere eſſentiam, quæ ſimul ſit filiatio, ſeu eſſe Deum, qui ſit Filius, quàm eſſe Deum, qui non foret Filius. Nos autem hoc præcipuè intendimus, nempe quòd quælibet perſona perficiatur per omnes relationes, ſaltem quatenus eſt Deus.

104 Obijcies quartò: quia ſi Filius perficeretur formaliter per paternitatem, faceret vnum cum ipſa, ſicut omne ſubiectum vel quaſi ſubiectum facit vnum cum forma, per quam perficitur; at non vnum per *identi-*

tatem, cùm Filius realiter diſtinguatur à paternitate: ergo per compoſitionem, & quidem realem, cùm extrema componentia ſint realiter diſtincta. At huiuſmodi compoſitio diuinæ ſimplicitati repugnat: ergo repugnat, Filium formaliter perfici per paternitatem.

Reſpondeo, hoc argumentum ad ſummum probare, Filium, vt Filium, non perfici ratione filiationis per paternitatẽ, ita vt ſubiectum, vel quaſi ſubiectum immediatè ſuſcipiens denominationem perfecti per paternitatem, ſit Filius, quatenus Filius, ſeu ipſa filiatio: non probare tamen, quòd non perficiatur Filius, quatenus Deus: nam Filius abſolutè eſt vnum cum Patre, vt patet ex illo, *Ego & Pater vnum ſumus*: quidquid autem perficit & complet naturam Filij tanquam proprietas poſtulata ab illa natura, & illi intrinſeca, Filium perficit. Vnde in forma diſtinguo maiorem: ſi Filius perficeretur per paternitatem faceret vnum cum ipſa, vel quatenus Deus, vel quatenus Filius, id eſt vel ratione eſſentiæ, vel ratione relationis, concedo maiorem; præcisè quatenus Filius, ſeu ratione filiationis, nego maiorem: & nego, quòd non faciat vnum cum paternitate; licèt enim non faciat vnum cum paternitate Filius, quatenus Filius, & ratione filiationis; facit tamen vnũ cum paternitate, quatenus Deus, & ratione Deitatis, ſub qua ratione eſt vnum per identitatem cum Patre: ſicut enim hæc duo inter ſe cohærent ſecundum fidem, nempe Filium eſſe realiter diſtinctum à Patre, & tamen eſſe vnum cum illo: quia licèt Pater & Filius non ſint vnus, ſunt tamen vnum: ita cohærent, Patrem eſſe diſtinctum realiter à Filio, & tamen facere vnum cum Filio vnitate eſſentiæ, & vnitate entis ſimpliciter; quia Pater & Filius ſunt vnum ens ſimpliciter, à quo omnia entia dependent.

105 Secundò ex abundanti, & quaſi diſputandi gratia, reſpondeo, Filium perfici formaliter per paternitatem, quatenus Filium, id eſt ratione filiationis, ita vt filiatio formaliter perficiatur per paternitatem, & paternitas per filiationem. Pro quo ſupponẽdæ ſunt duæ vel tres concluſiones, quas ex Patribus & Theologis latiſsimè probant P. Didacus Ruiz diſp. 107. ſect. 3. P. Faſolus q. 42. ar. 5. dub. 1. à num. 6. & P. Aldrete diſp. 8. de Trinit. ſect. 14. Nam Ruiz pro titulo illius ſectionis ponit hanc concluſionẽ: *Quælibet perſona ſecundùm ſe totam eſt in alia tota perſona.* Quam concluſionem ſic ſtatim explicat: *Duas partes continet dogma propoſitũ in titulo: prima eſt; totus Pater eſt in Filio, ita vt nõ ſolùm eſſentia, ſed etiam relatio, ſeu proprietas paternitatis ſit in Filio, & Spiritu Sancto: idemque vicißim intelligatur de Filio, & Spiritu Sancto. Secunda pars eſt; Pater eſt in toto Filio, ita vt non ſolùm ſit in eſſentia Filij, ſed etiam in relatione, ſeu proprietate filiationis: idẽque vicißim intelligatur de Patre & Spiritu.* Et vtrãque partem latiſsimè probat apertis Patrum teſtimonijs.

106 Faſolus autem ſequentes ſtatuit concluſiones: primam num. 6. ſic: *Vna perſona in alia eſſe dicitur, non ſolùm ſecundùm eſſentiam, ſecundùm quam identificatur in re cum alia; ſed etiam ſecundùm perſonalitatem, ſecundùm quam ab alia realiter diſtinguitur. Ita omnes: & videtur apertè contineri in verbis Scripturæ dicẽtis, Pater eſt in Filio, Filius eſt in Patre.* Secundam num. 8. ſic: *Sicut quælibet perſona tota, & ſecundùm eſſentiam, & ſecundùm relationem, eſt in alia; ita pariter eſt in alia tota, & ſecundùm eſſentiam, & ſecundùm relationem. Hoc expreſsè docere cenſendi ſunt Patres, qui non ſolùm dicunt, totas perſonas eſſe in alijs ſimpliciter, ſed etiam in alijs totis.* Tertiam num. 10. ſic: *Cùm dicitur vna perſonn eſt in alia, debet intelligi formaliter, & reduplicatiuè; ita vt non ſolùm is, qui eſt v.g. Pater, ſit in eo, qui eſt Filius, ſed etiam ipſa formalis paternitas ſit in ipſa formali filiatione: & conſequenter Pater, vt Pater, ſit in Filio, vt Filio reduplicatiuè.*

107 Et has concluſiones & veritates videtur expreſsè docere Eccleſia in hymno feriæ ſecundæ ad laudes: *In Patre totus Filius, & totus in Verbo Pater.* Item Nyſſenus lib. de differentia eſſentiæ & hypoſtaſis: *Totus quoque Filius in Patre manet, ac totum rurſus in ſe Patrem habet.* Et Cyrillus lib. 3. theſauri cap. 1. *Perſpicuum eſt, totum Patrem eſſe in toto Filio, & totum Filium in toto Patre.* Denique, vt alios omittam, Auguſtinus lib. 6. de Trinit. cap. 10. in fine, vt æqualitatem inter divinas perſonas probaret, dixit: *Singula ſunt in ſingulis, & omnia in ſingulis, & ſingula in omnibus, & omnia in omnibus, & vnum omnia.*

108 Suppoſita veritate harum concluſionum, apertum eſt, paternitatem habere aliquam veram & propriam vnionem cum filiatione, & filiationem cum paternitate. Quomodo enim verificabitur, Filium, quatenus Filium, eſſe in Patre, quatenus Patre, quin detur aliquod verum vnionis vinculũ, & colligatio aliqua intima inter filiationem & paternitatem? Et ſanè dari illam vnionem, ſuadetur: nam Filius eſt verbum Patris; verbum autem mentis ita procedit à perſona intelligente,

gente, & ab illa exit, vt maneat in illa; licet enim quod procedit ab alio per actionem transeuntem, & ab illo exit per motum localem, non maneat in illo; tamen quod ab alio procedit vitaliter, & per actionem immanentem, in illo proprie manet, & quamvis Verbum Divinum, quia eſt ſubſtantia per ſe ſubſiſtens, non maneat in ſuo principio, vt manet Verbum creatum, ſcilicet tanquam accidens inhærens ſubſtantiæ, quia accidens non eſt ens ſimpliciter, ſed entis ens, & non eſt ſui, ſed ſubſtantiæ; manet tamen verè, & propriè, tanquam quid adſtans intrinſecè Patri, & in illo inſidens: & quamvis Verbum Divinum ſit ſuppoſitum, & ſit ſui, eique tribuantur operationes producendi Spiritum Sanctum, & creandi omnia; tamen ita eſt ſui, vt ſimul ſit aliquid Patris, illi intimè conjunctum.

109 Ex his facilè eſt defendere, Filium formaliter perfici per paternitatem; & è contra, Patrem per filiationem, vt aſſerunt prædicti Doctores. Et ideo P. Alderete tom. 2. de Incarnat. pag. 341. num. 9. in fine, expreſſe affirmat, vnam relationem divinam formaliter perficere aliam, & idem docet in tomo de Trinitate diſp. 8. ſect. 14. num. 6. Probaturque, quia vna relatio non eſt extrinſeca, ſed eſt intrinſeca alteri, vt modo conſtitit; & aliunde eſt ipſi conveniens; Patri enim bonum eſt habere Filium, in quo ſibi bonè complaceat; & Filio bonum eſt habere Patrem, cui complaceat; & in quo ſibi benè complaceat. Quid autem eſt bonum alicui, & ipſi intrinſecum, præſertim ſi ſit ab ipſo exactum, ipſum perficit. Et idcirco Athanaſius in Oration. contra Sabellij gregales aliquantò ante medium dixit: *Perfecta paternitas in Filio ſubſiſtit.* Et ſermon. 4. contra Arianos aliquanto poſt principium: *Eſt Filius in Patre, quatenus intelligere conceditur; & quod quidquid eſt Filius, id vniuerſum ſit proprium, hoc eſt intimum ſubſtantiæ Patris.* Et Cyrillus lib. 2. Theſauri aliquantò ante medium: *Nihil proprium vni eſt, quod alteri non inſit, excepta ſolum Patris, & Filij appellatione.* Et hoc eſt, quod S. Thom. lect. 4. in cap. 16. Ioannis dicebat: *Quidquid habet Pater, habet Filius, non tamen eodē ordine; nam Filius habet ſicut ab alio accipiens; Pater verò ſicut alij dans.* Itaque Pater dat Filio filiationem, ipſam producendo; dat eſſentiam, illam communicando per identitatem filiationis cum eſſentia: dat paternitatem, illam communicando, non quidē per identitatem cum filiatione, ſed per intimam vnionem cum filiatione: nam hoc ipſo quod paternitas, & filiatio ita inter ſe realiter diſtinguantur relativè, vt ſint vnū quoad omnia abſoluta; ita inter ſe diſtinguuntur, vt ſint immediatè inter ſe vnita ratione vnius eſſentiæ vt vinculi, & vnionis copulantis inter ſe ea, quę ſunt idem cum ipſo, ſervata earum diſtinctione relativa.

110 His poſitis, ad argumentum propoſitum num. 104. reſpondeo, diſtinguendo ſequelam maioris, *Si Filius perficeretur formaliter per paternitatem, faceret vnum cum ipſa*; vnum vnitate perſonali, nego maiorem: vnum vnitate in genere entis, concedo maiorem, iuxta illud, *Ego, & Pater vnum ſumus.* Et diſtinguo illam minorem: *At non vnum per identitatem*, inter ſe, concedo minorem; *per identitatem*, cum tertio, nego minorem; vel paulo aliter; *per identitatem*, penes relativa, concedo minorem; penes abſoluta, nego minorem; & nego conſequentiam. Ex eo enim quod Pater, & Filius non faciant vnum per identitatem penes relativa, neutiquam infertur, quod penes relativa faciant vnum per compoſitionē; datur enim medium, nempe facere vnum per identitatem cum tertio; quæ identitas cum tertio eſt intima vnio relativorum inter ſe, ſervans diſtinctionem relativam, & excludens veram compoſitionem. Vt enim duo aliqua prædicata inter ſe realiter diſtincta, faciant vnum per compoſitionem, requiritur quod neque penes prædicata relativa, neque penes prædicata abſoluta, & eſſentialia inter ſe identificentur; ac proinde requiretur, quod non ſint idem cum vno tertio: vt contingit in relationibus divinis, quæ ita inter ſe ſunt diſtincta penes prædicata relativa, vt penes omnia abſoluta ſint omnino idē. Non enim faciunt compoſitionem inter ſe illa, quorum eſſentia, & perfectiones omnes abſolutæ ſunt omnino idem huiuſmodi enim diſtincta non comparantur per modum actus, & potentiæ, ita vt vnum prædicatum ſit ſubiectum recipiens, & alterum forma informans; ſed comparantur vt duæ ſubſtantiæ relativæ per ſe ſubſiſtentes, & ſibi invicem aſſiſtentes intrinſece, & ſe mutuo perficientes ſine vlla potentialitate, & imperfectione. Hoc enim ipſo, quod quælibet relatio divina exigat ratione ſui idētitatem realem cum eſſentia infinita, æterna, & immenſa, eſt eſſentialiter determinata, vt ſit intimè præſens in omni loco, & tempore alteri relationi exigenti etiam identitatem realem cum eadem eſſentia.

111 Dices, hoc pacto, vnam relationem non vniri immediatè alteri, ſed ſolum mediante eſſentia. Reſpondeo medium identificatum cum extremis, non impedire vnionem

nem immediatam extremorum inter se. Nam natura divina immediate vnitur humanitati Christi, illamque sanctificat, ex communi sententia Theologorum; quia licet non vniatur formaliter ratione sui, sed ratione subsistentiæ Verbi, in qua facta est vnio, tamen subsistentia Verbi medians inter naturam humanam, & divinam, non est distincta realiter à natura divina, sed sunt realiter idem. Et hac de causa non solum est verum dicere: Verbum est incarnatum, sed divinitas est incarnata; & Deus factus est homo. Non tamē potest dici, quod Pater sit incarnatus; quia videlicet Pater distinguitur realiter à Filio, qui ratione filiationis formaliter immediate est incarnatus. Et sicut verum est dicere, quod Pater, & Filius sunt vnum in essentia, quia habent essentiam eandem vtrique personæ communem; ita natura divina, & humana in Christo sunt vnum in persona; quia nimirum persona eadem Verbi subsistit in duplici natura, divina scilicet, & humana, in divina quidem necessario, & essentialiter; in humana verò contingenter, & per gratiam factam humanitati; in divina per identitatem realem, in humana per vnionem.

112 Quare quamvis ex eo quod in Deo duo prędicata sint idem cum vno tertio, non sequatur, illa esse idem inter se, quando prędicata illa sunt relativa, & habent inter se oppositionem producentis, & producti: tamen ex eo, quod duo prædicata divina inter se relativè opposita, sint idem cum vno tertio, nempe cum divina natura, rectè sequitur, esse immediatè vnita, & colligata inter se, vtpotè mutuo inseparabilia quoad existentiam, quoad durationem, quoad vbicationem, & quoad intrinsecam existentiam vnus in alio. Nam hoc ipso, quod sint idem vni tertio, debent habere omnem illam coniunctionem, quæ componitur cum eo, quod vnum procedat ab alio. At cum eo quod vnum procedat ab alio rectè componitur, quod vnum intimè sit vnitum cum illo, & in illo existat; licet non componatur quod vnum sit idem cum alio: ergo quæ sunt idem vni tertio debent saltem esse vnita inter se. Quæ vnio immediata est, quia non intervenit medium distinctum realiter ab extremis.

Quod confirmatur; quia quamvis inter materiam, & formam mediet vnionis modus, illa immediate vniuntur inter se, quia videlicet esto extrema illa distinguantur à modo vnionis, quia quodlibet seorsim, & vtrumque simul est separabile à modo vnionis; modus tamen vnionis cum sit omnino inseparabilis ab illis extremis, est quodammodo idem cum illis; & sępè à Patre Suarez dicitur modus vnionis esse idem cum extremis: ergo à fortiori quamvis inter vnam personalitatem, & aliam distinctam mediet essentia divina; quia tamen non solum personalitates identificantur cum essentia, sed essentia cum personalitatibus, quia sunt mutuo inseparabilia, quoad existentiam, quoad locum, & quoad tempus, & mutuo se perficiunt, quia essentia perficit relationes omni genere perfectionis absolutę, & relationes perficiunt essentiam perfectione propria suæ lineæ, & illam complent tanquam proprietates ab illa petitæ, & ipsi bonæ, & convenientes, ideo essentia non impedit vnionem immediatam eorum inter se.

113 Addo, ipsas relationes, vt distinctas virtualiter ab essentia, & quatenus vt sic distinctæ identificant secum virtualiter ordinem ad essentiam, ita vt esse ad illarum sit imnino in præscindibile ab esse in proprio illarum, vt supra explicui num. 54. esse immediatè inter se vnitas; quia filiatio per seipsam habet procedere à paternitate, & in paternitate manere, tanquam in principio immanenter operante, & paternitas per seipsam habet producere filiationem, & esse illi intimè coniunctam tanquam termino à se vitaliter producto. Non vniuntur autem ad faciendam vnam personam; sed ad faciendum vnum ens infinitè perfectum in omni genere, & vt sint inter se omnino æquales, non solum intensivè, sed etiam extensivè. Quod non possent habere nisi vna ralatio perficeretur per aliam à se realiter distinctam, non minus, quam per seipsam. Nam si vna relatio solum perficeretur per prædicata secum realiter identificata; perfectior, saltem extensivè esset paternitas, & filiatio, quam spiratio passva: nam paternitas non solum perficitur per seipsam, & similiter filiacio, sed etiam vnaquæque ex illis perficitur formaliter per spirationem activam, cum qua realiter identificatur: spiratio autem passiva in illa sententia non perficeretur formaliter per spirationem activam, à qua realiter distinguitur: ergo saltem extensivè, esset minus perfecta, quàm paternitas, & filiatio. Atque adeo Spiritus Sanctus non esset æquè perfectus tàm intensivè, quàm extensivè: ac proinde personæ divinæ non essent omnino æquales in perfectione; sed Pater esset extensivè perfectior, quam Spiritus Sanctus; & similiter Filius: quod est absurdum, & à nemine potest concedi.

114 Objicies quintò, intellectio quatenus intellectio non potest formaliter perficere nisi illud suppositum, quod constituit formaliter intelligens: vnde si ponatur

in

in lapide, omnino materialiter erit in lapide; quatenus intellectio; quia quatenus intellectio, illud non perficit, cum lapidem non reddat intelligentem: ergo filiatio, quatenus filiatio, solum potest perficere illud suppositū, quod constituit Filium; & similiter paternitas solum potest perficere illud suppositum, quod constituit Patrem; ergo nec filiatio perficit formaliter Patrem, nec paternitas Filium. Verum hoc argumentum, quod formatur à Recentioribus concedentibus, essentiam saltem extensivè perfici per relationes, multum probat; quia videlicet probat; filiationem, vt filiatio est, non perficere essentiā; quia filiatio non facit in genere causæ formalis vt essentia sit Filius, seu vt essentia sit genita; essentia enim quatenus essentia nec generatur, nec generat, & Filius non importat in divinis in recto essentiam tanquam subiectum denominationis Filij, sed in recto importat relationem, & de obliquo naturam. Ideo enim in Deo multiplicantur personæ, hoc ipso quod multiplicentur relationes, quia persona divina importat in recto relationem. In creatis autem, quia persona creata importat in recto naturam, & de obliquo modum subsistentiæ, non multiplicantur personæ, quin multiplicentur naturæ; vna enim natura cum triplici modo subsistendi, non est triplex persona, vt latè ostendo tom. 3. quia non est triplex subsistens incommunicabiliter, sed vnum subsistens triplici subsistentia; sicut vna substantia cum triplici albedine non est triplex album.

115 Ad argumentum ergo in forma, concesso antecedenti, nego consequentiam. Antecedens enim est verum ratione materiæ. Intellectio enim quatenus intellectio, est actus vitalis, ac proinde ex conceptu intellectionis petit provenire ab intrinseco à substantia vivente; ac proinde illam solam substantiam potest denominare intelligentem, à qua postulat immanenter produci. Vnde cum non postulet oriri à lapide, immò postulet non oriri à lapide; nec lapis postulet producere intellectionem aliquam, neque ad illam inclinet; intellectio quatenus intellectio non est bona lapidi, nec ili conveniens; ac proinde quatenus intellectio, nequit lapidem perficere. At filiatio quatenus filiatio, est bona Patri; quia bonum; & conveniens est Patri gignere Filium; ac proinde quatenus filiatio, Patrem perficit, tanquam fructus perficit arborem, vt explicuimus supra num. 87. & 88. & similiter paternitas est bona Filio; quia bonum, & conveniens est Filio habere Patrem; ac proinde paternitas perficit Filium, sicut radix perficit fructus: Pater enim est in Filio tanquam intrinsecum principium vitæ Filij, cum Pater sit fons, & origo divinitatis; *Nam sicut Pater habet vitam in semetipso sic dedit & Filio habere vitam in semetipso.* Ioann. 5. neque Filius potest habere vitam in semetipso, nisi illam accipiat à Patre, vt à principio sibi intrinseco; & in quo manere debet; essentiale enim est Filio divino semper esse in sinu Patris, per quem sinum ornatur, & perficitur.

116 Obijcies sextò: vnaquæque persona per se sumpta est integra, & perfecta persona, quatenus distincta realiter ab alia; Pater enim Æternus, quatenus distinctus realiter à Filio, est perfecta, & integra persona: ergo vna persona divina quatenus distincta ab alia, est persona infinite perfecta. At quatenus distincta ab alia, non includit aliam: ergo quatenus non includens aliam, est infinitè perfecta: ergo in ratione infinite perfectæ solum includit per personalitatem propriam & essentiam: ergo infinita perfectio personarum explicanda est præscindendo à circuminsessione aliarū personarum in vnaquaque. Respondeo distinguendo antecedens, vnaquæque persona est perfecta, & integra persona, vt distincta ab alia; præscindendo ab eo, quod persona, à qua distinguitur, existat in ipsa tāquam complens ipsius naturam, & perficiens per inexistentiam ipsam personam in ratione entis; nego maiorem; est perfecta peesona, quatenus distincta ab alia; habens tamen illam per immanentiam intrinsecam in seipsa tanquam complementum suæ perfectionis; concedo maiorem: & similiter, distinguo consequens. Quia vna persona divina quatenus distincta ab alia, est infinite perfecta; præscindendo ab eo, quod habeat in se intrinsece immanentem personam, à qua distinguitur; nego consequentiam; includendo personam à se distinctam, vt immanentem in ipsa, & complentem naturam ipsius, concedo consequentiam. Nam si per impossibile maneret sola prima persona cum sua personalitate, & omnibus prædicatis absolutis; & deficerent reliquæ personalitates, tunc prima persona non esset æquè perfecta, ac nunc est, sed intra genus entis esset imperfecta; vt constat ex dictis num. 100. & numer. 101.

117 Obijcies septimò, ex Godoy disp. 97. §. 12. num. 268. si Pater perficeretur filiatione, perficeretur per aliquid à se realiter distinctum. Hoc autem repugnat, quia perfici per aliquid realiter distinctum à perfectibili, importat imperfectionem: nam realiter perfectibile est in potentia reali ad perfectionem à se realiter distinctam, & conse-

quen-

quenter comparatur ad illam, ſicut potentia ad actum & ex vtroque fit realis compoſitio. Confirmatur, quia ſi Pater poſſet perfici formaliter per perfectionem à ſe realiter diſtinctam, poſſet eſſe ſapiens per ſapientiam genitam, quod eſt contra Auguſtinum, & omnes Theolos, vt vidimus diſp. 2. ſect. 4.

118 Reſpondeo primò, hoc argumentum non impugnare concluſionem à nobis præcipuè intentam, nempe quod relationes ſuperaddant perfectionem relativam ad eſſentiam, & quod quælibet perſona perficiatur formaliter per omnes perfectiones relativas. Ad hoc enim ſalvandum ſatis eſt, quod Pater, quatenus Deus, perficiatur per relationem Filij: Pater enim verè perficitur per omne id, quo ipſius natura formaliter redditur perfectior, ſive intenſivè, ſive dumtaxat extenſivè.

119 Sed age admittamus, Paternitatem formaliter perfici filiatione, vt ſupra à num. 109. dicebamus cum P. Ruiz, Faſolo, & Alderete: hoc admiſſo, reſpondeo, tunc ſolum perfectibile per aliquid à ſe diſtinctum realiter, dicere imperfectionem, quando diſtinctio vnius ab alio oritur ex limitatione eſſentiæ vnius, quæ ex ſe non habet omnem perfectionem abſolutam; quia tunc comparatur ad perfectionem à ſe diſtinctam, tanquam potentia receptiva ad actum: ſecus quando ea, quæ diſtinguntur realiter, ſunt perfectiſſimè vnum in eſſentia, & ſolum diſtinguntur relative propter oppoſitionem producentis, & producti, tunc enim perfectibile non recipit perfectionem, à qua perficitur; vtrumque enim tàm perfectibile, quàm perficiens, ſunt per ſe ſubſiſtentia, & mutuo ſe perficiũt, quia propter ſummam identitatem, quam habent cum eadem eſſentia, ſunt mutuo in exiſtentia, & mutuo ſe perficiunt, & exornant. Hoc pacto licet omne producibile ab alio habente diverſam naturam, eſſentialiter ſit imperfectum, quia hoc ipſo eius eſſentia eſt limitata, & dependens; tamen ex terminis producibile ab alio, non dicit imperfectionem; quia poteſt alietas eſſe præciſe penes relationem, & non penes naturam: nam produci ab alio, & per productionem accipere eandem numero naturam, quam habet producens, non ſolum non eſt imperfectio, ſed potius arguit ſummam perfectionem in principio producente, & in termino producto, vnde ex eo quod paternitas perficiatur per filiationem, & filiatio per paternitatem, non ſequitur, quod faciant compoſitionem, vt explicui num. 110.

120 Ad confirmationem reſpondeo, negando ſequelam. Nam ex eo, quod Pater reddatur ſapiens ſapientia genita, ſequitur, naturam divinam non eſſe ratione ſui infinitam in genere perfectionis abſolutæ; quia ſequitur illam ratione ſui, & à ſe, ſolum eſſe intellectivam in actu primo: non autem intelligentem in actu ſecundo, ac proinde ſequitur, reducendum eſſe ad actum intelligendi ex vi alicuius intelligentis in actu, quod ſit prius ipſa: implicat enim ex terminis, vt ſubſtantia, quæ ex ſe ſolum eſt potens intelligere, reducatur ad actum intelligendi niſi ex vi intelligentis in actu; ex terminis enim prius eſt intelligens in actu, quam intelligens in potentia, ſicut prius eſt ens in actu, quam ens in potentia, vt demonſtravi tom. 1. diſp. 1. num. 4. ex D. Thoma 1. Contrag. cap. 16. & diſp. 2. ſect. 4. latè probavi naturam divinam à ſe eſſe formaliter intelligentem, & amantem, prorſuſque repugnare principium aliquod verum, etiam virtuale reſpectu intellectionis, & volitionis divinæ. Vnde cum prorſus repugnet dari aliquod intelligẽs actũ prius Deo, repugnat Deum eſſe ſapientem, & intelligentem vnicè per intellectionem productam realiter. Quod abſurdum minimè ſequitur ex eo quod Paternitas perficiatur formaliter per filiationem.

121 Adde, ex eo, quod Pater ſolum redderetur ſapiens formaliter, & intelligens per Filium à te productum, manifeſtè ſequi, Patrem non genuiſſe Filium voluntariè, & ſponte, & quia voluit; quod eſt aperte falſum, vt docent omnes Theologi cum D. Thoma, quæſt. 41. art. 2. Etſi enim Deus non genuerit voluntate, hoc eſt libere libertate indifferentiæ, ſicut voluntate produxit mundum; ac proinde licet genuerit neceſſario neceſsitate oppoſita libertati indifferentiæ, non tamen genuit neceſſario neceſsitate oppoſita voluntarietati, & ſpontaneitati, Pater enim voluit generare Filium, & ſicut ſemper geterat, ita ſemper vult generare. Vnde generatio eſt voluntaria voluntate concomitante, & quodammodo etiam voluntate præcedente, vt principio, vt ex Patribus; & Scholaſticis, probat P. Ruiz diſp. 93. ſect. 2. vt enim inquit Athanaſius Orat. 4. contra Arianos: *Sicut P. voleus, cupitorque eſt ſuæ eſſentiæ; ita quoque Filius, qui ſubſtantia illi proprius eſt, non eſt illi invito ſuperinductus.* Et Clemens Romanus lib. 7. conſtitut. cap. 42. in ſymbolo recitando à baptizandis, dicit: *Vnigenitum ante ſæcula volente Patre genitum*, vel vt alij legunt: *Beneplacito Patris genitum.* Nec ſolum Pater complacet quaſi ſpeculative in Filio vt iam genito; ſed in eo ſigno, in quo intelligitur potens generare, & ſummè determinatus ad generandum

per

per intellectum, intelligitur volens generare, volitione ſcilicet practica, & aliquo pacto præcedente Filium, ex quo evidenter infertur, Patrem pro priori ad Filium eſſe actu intelligentem, & ſapientem; quia implicat pro priori ad Filium eſſe actu amantem Filij exiſtentiam, & non eſſe actu cognoſcentem, cum volitio neceſſario debeat eſſe ex directione cognitionis. Quod planè eſſet falſum, ſi Pater ſolum eſſet ſapiens ſapientia genita: quia ſicut ante Filium non intelligeretur ſapiens, & actualiter cognoſcens, ita nec intelligereretur volens: ergo ex eo, quod Pater perficiatur per Filium à ſe realiter diſtinctum, minimè ſequitur, quod ſit ſapiens ſapientia genita, quaſi à ſe non habeat formaliter ſapientiam, ſed eam producere debeat, vt ſit formaliter ſapiens.

SECTIO NONA.

Soluitur fundamentum Thomiſtarum deſumptum a magnitudine, quæ in Deo non multiplicatur.

122 EX Hoc capite arguit Godoy diſp. 78 §. 3. num. 19. *In Deo* non ſunt concedendæ tres magnitudines etiam relativæ. At ſi relationes ratione ſui dicerent perfectionem, concedendæ eſſent in Deo tres magnitudines relativæ: ergo relationes ratione ſui non dicunt perfectionem. Sequelam minoris probat Godoy. Primò, nam iuxta D. Thom. quæſt. 42. à num. 4. magnitudo Dei idem eſt, ac perfectio Dei. Secundò, quia ideo tres magnitudines negantur *in Deo*, ne alicui ex diuinis perſonis aliqua magnitudo deſit, & ne in magnitudine ſummè non adæquentur, at idem eſt inconueniens, quod alicui perſonæ aliqua perfectio deſit, & quod in ratione perfectionis ſummè non adæquentur: ergo eadem ratione, qua in Deo tres magnitudines negantur, debent etiam tres perfectiones in illo negari. Antecedens verò probat ex Auguſtino pluribus in locis, præcipuè lib. 5. de Trinitate cap. 8. vbi ita loquitur: *Quemadmodum Deus eſt Pater, Filius Deus eſt, & Spiritus Sanctus Deus eſt, non tamen tres Deos dicimus, ſed vnum; ita Magnus Pater, Magnus Filius, Magnus Spiritus Sanctus, non tres Magni, ſed vnus Magnus.* Et ad finem capitis: *Sicut non dicimus tres eſſentias; ſic non dicimus tres Magnitudines, ſed vnam eſſentiam, & vnam magnitudinem.*

123 Reſpondeo, perfectionem Dei abſolutè, & ſimpliciter, & ſine addito determinante prolatam, ſupponere pro perfectione abſoluta, quatenus habet identificatam ſecum omnem perfectionem ſine imperfectione, ſeu pro ente ſummè perfecto, cum quo ſunt vnum omnia diuina; nomen enim perfectionis diuinæ, dum non determinatur, & reſtringitur ad ſupponendum determinate pro aliquo genere, & linea perfectionis, ſupponit pro cumulo omnium perfectionum, quatenus inter ſe adunantur in vna eſſentia. Nam cum perfectum iuxta nominis Ethimologiam nihil aliud ſit, quàm quod eſt admodum & conſumatè factum, & quaſi perfectum, augente ſcilicet particula, *per*, ſignificationem, vt ſæpè ſolet, prout notat ex D. Gregorio, S. Thomas 1. part. quæſt. 4. art. 1. hoc nomen *perfectum*, impoſitum eſt ad ſignificandum id, cui nihil deeſt, vt docet Ariſtot. 5. Metaph. cap. 6. vnde quamvis in Deo non ſit illud, à quo eſt impoſitum nomen; illud tamen, ad quod ſignificandum imponitur, proprijſsimè reperitur in Deo, cui nihil deeſſe poteſt. Vnde in Deo eſt ſimpliciter vna bonitas, & vna perfectio, quia Deus eſt vnum ens infinite bonum, & infinite perfectum. Vt enim inquit D. Thom. 1. part. quæſt. 4. art. 1. corp. *Bonum dicit rationem perfecti, quod eſt appetibile, & per conſequens dicit rationem vltimi. Vnde id, quod eſt vltimò perfectum dicitur bonum ſimpliciter: quod autem non habet vltimam perfectionem, quam debet habere, quamvis habeat aliquam perfectionem, in quantum eſt actu; non tamen dicitur perfectum ſimpliciter, nec bonum ſimpliciter, ſed ſecundum quid.* Cum ergo Deus ſit vnum ens vltimo perfectum, & in eo omnes perfectiones ſint *vnum quid* ſimpliciter infinitum, *nam hi tres*, Pater ſcilicet, & Filius, & Spiritus Sanctus, *vnum ſunt*; ac proinde ſunt ſimpliciter vna bonitas, & vna perfectio. Quia tamen id, cui nihil deeſt, conſtituitur per multas formalitates, ſeu per multa prædicata, inter ſe, vel realiter, vel ratione noſtra diſtincta; id quod eſt vnum perfectum, & vna perfectio, vnum bonum, & vna bonitas ſimpliciter, & abſolutè loquendo; poteſt cum addito dominnante, & determinante dividi in multas perfectiones, vel bonitates partiales, vel quaſi partialis, quarum quælibet dicatur perfectio, & bonitas inadæquata. Sic ergo quamvis in Deo vna tantum ſit ſimpliciter, & abſolutè loquendo Magnitudo, Bonitas, & perfectio; nimirum conſumata, & complectens omnia, quæ Deo intrinſecè convenire poſſunt; poſſunt tamen dici multæ perfectiones, multæ Bonitates, multæ Magnitudines, cum illo addito

dito diminuente, reſtringente, & determinante, *relativè*, vnde ſicut in Deo cum eo quod tres perſonę ſint inter ſe realiter diſtinctæ, componitur optimè quod ſint ſimpliciter *vnum* iuxta illud, *Ego & Pater vnum ſumus*, & illud, *Hi tres vnum ſunt*; ita cum eo quod tres perſonæ ſunt tres perfectiones relativæ, tres bonitates relativæ, tres magnitudines relativæ, tres entitates relativæ, tres exiſtentiæ relativæ, componitur optimè, quod ſimpliciter, & abſolute loquendo omnes tres divinæ perſonæ non ſint niſi vna bonitas, vna magnitudo, vna entitas, & vna exiſtentia; quia illud additum *relativæ* determinat, limitat, & contrahit rationem perfectionis complectentem omnem lineam, & omnem gradum perfectionis, ad certum, & determinatum genus, quod in Deo eſt ſecundarium, ſi ſumatur vt præciſum ab eſſentia.

125 Nam eſſentia eſt infinitè perfecta ſimpliciter in omni genere perfectionis abſolutæ, & per ſeipſam ſummè felix, & ſummè beata, neque exigit relationes vt ſit ſummè perfecta, ſed quia eſt ſic perfecta, & ex redundantia perfectionis, vt ſcilicet habeat, cui ſuas abſolutas perfectiones communicet; & relationes eatenus ſunt perfectæ infinitè in ſuo genere, quia ratione ſui exiguunt identitatem cum eſſentia, qua exigentia ſecluſa non eſſent infinitæ in ſuo genere; vnde relationum magnitudo eſt ſecundaria, & per ordinem ad eſſentiam, eſtque proinde magnitudo ſecundum quid, ſi præſcindamus relationes ab eſſentia, & earum magnitudinem per conceptus noſtros comparemus cum magnitudine, quam habet eſſentia ſecundum ſe vt præciſa à relationibus. Et idem eſt de alijs prædicatis, videlicet de bonitate, exiſtentia, & entitate. Hæc ergo eſt ratio cur D. Thom. quæſt. 42. art. 4. initio corporis dixerit: *Magnitudo Dei non eſt aliud quam perfectio naturæ ipſius.* Et ad ſecundum, vt explicet, quo pacto Filius ſit æqualis Patri in magnitudine, inquit: *Magnitudo in diuinis ſignificat perfectionem naturæ, & ad eſſentiam pertinet, & ideo æqualitas in diuinis, & ſimilitudo ſecundum eſſentialia attenditur.* Ideo ergo licet Magnus ſit Pater, & Magnus Filius, & Magnus Spiritus Sanctus, non ſunt tres Magni, ſed vnus Magnus, quia omnes tres perſonæ ſunt vna eſſentia & vnus Deus, qui in te formaliter includit omnem perfectionem abſolutam, & neceſſario ſecum affert omnem perfectionem relativam poſſibilem ſine imperfectione, per quam, vel intenſivè, vel ſaltem extenſivè perficitur, & conſtituitur infinitum formaliter in tota latitudine entis. Et ideo prædicatum Dei, æterni, immenſi, omnipotentis, exiſtentis, Magni, & ſimilia, quę ſunt abſoluta, non multiplicantur, quamvis multiplicentur perſonæ habentes illa prædicata: quia vt explico latè tomo 3. diſp. 24. non ſolum forma in abſtracto eſt communis; ſed individuum per ſe exiſtens, quod ab illa forma abſoluta primò, & per ſe denominatur. Nam Deus idem eſt ac habens Deitatem, omnipotens idem, ac habens omnipotentiam, Magnus idem, ac habens magnitudinem: denominatio autem habentis hęc prædicata abſoluta cadit in recto ſupra eſſentiam, quæ primo, & per ſe non eſt alterius à ſe virtualiter diſtincti, niſi mirum relationis, ſed ſui. Deitas enim habet ſubſiſtentiam abſolutam, & ratione illius eſt habens ſeipſam, habens omnipotentiam, & reliqua omnia prædicata abſoluta: ideoque concreta illa non multiplicantur, non præciſe, quia non multiplicatur forma habita, ſed quia non multiplicatur ſubiectum, vel quaſi ſubiectum habens per ſe primo formam. Quamvis enim Pater, v. g. habeat Deitatem, omnipotentiam, & ſimilia, denominatio habentis non multiplicatur; quia non cadit ſupra Patrem, quatenus Pater eſt reduplicativè, ſed ſupra Patrem quatenus Deus eſt. Denominationes autem relativæ cadunt in recto ſupra relationes, & ideo multiplicantur ad multiplicationem relationum; & ideo ſunt tres perſonæ, tres ſubſiſtentes incõmunicabiliter, vnus producens, & alter productus; vnus generans, & alter genitus; duo ſpirantes, & vnus ſpiratus. Quia ergo denominatio habentis exiſtentiam de ſe eſt abſoluta, & præſcindens à relatione, & denominatio habentis omnipotentiam, & ſimiles; ideo non poſſunt dici abſolutè & ſine addito tres exiſtentes, tres omnipotentes, &c. ſed ſolum cum hoc addito, *relativè*, vel tres exiſtentes adiectivè, & ſecundario.

SECTIO DECIMA.

Soluuntur argumenta recentis Scriptoris.

126 OBIICIT Præterea nobis Sapientiſſimus M. Aguirre ſupra laudatus initio huius diſputationis, tom. 2. Theologiæ S. Anſelmi (quem Salmanticæ edidit anno 1681. ſub eodem prælo, & eiſdem caracteribus, quibus tunc tomus iſte excudi cæpit) diſp. 37. num. 12. *In diuinis omnia ſunt vnum, vbi non obviat relationis oppoſitio.* Atqui penes bonitatem ſeu perfectionem, nulla eſt inter perſonas oppoſitio relativa: ergo bonitas, ſeu perfectio non multiplicatur ſimpliciter, ac reipſa

in

in divinis. Maior conſtat ex Patribus, & Concilijs. Minorem probat, quia iuxta fidem perſonæ divinæ non opponuntur penes eſſentiam, cum ea ſit planè communis tribus verè, & per identitatem. Vnde quælibet illarum in Concilijs dicitur PERFECTVS DEVS: ergo neque opponuntur, quoad bonitatem, ſeu perfectionem aliquam in toto genere entis. Probat conſequentiam: quia eſſentia divina per ſeipſam, & ex ſuo conceptu formali eſt omnis bonitas, & perfectio de genere entis; cum conſiſtat in ratione entis à ſe, quæ in ſuo conceptu formali excludit omnem dependentiam, limitationemque; ac proinde plenitudinem bonitatis, & perfectionis in omni genere claudit abſque vllo defectu perfectionis, bonitatiſve intra totum genus entis: ergo ſicut perſonæ divinæ nullatenus opponuntur in eſſentia, ita neque in vlla bonitate, ac perfectione intra totum genus entis.

127 Vrget eandem rationem num. 13. Ideo tres perſonæ nullam ſubeunt pluralitatem perfectionũ attributalium, vt æternitatis, immenſitatis, ſapientiæ, &c. quia quoad illas nullateuus opponuntur: ideo autem non opponuntur in ijs, quia conveniunt in vna numero eſſentia, quæ per ſeipſam, & abſque vlla diſtinctione reali, aut virtuali intrinſeca, eſt æternitas, immenſitas, ſapientia, &c. Atqui eadem divina eſſentia per ſeipſam, & abſque vlla diſtinctione virtuali intrinſeca eſt omnis bonitas, ſeu perfectio de genere entis: eſt enim de ſuo conceptu formali ens à ſe, ac proinde eſſentialiter excludit omnem dependentiam à qualibet cauſa, omnemque ſubinde limitationem, à qua ſola poteſt provenire quilibet defectus, ſive privativus, ſive negativus perfectionis intra totum genus entis: ergo tres perſonæ divinæ nullam ſubeunt pluralitatem alicuius bonitatis, aut perfectionis intra totum genus entis.

128 Verum hoc argumentum eadem forma probabit, reletiones divinas non addere ratione ſui aliquam entitatem, vel realitatem ad eſſentiam, quod eſt apertè falſum; nam vt hic author num. 15. merito pronuntiat, eſſentia divina ob ſuam fœcunditatem exigit diſtinctionem realem trium perſonarum, *ac ſubinde tres res, & tria entia relatiua*. Sequela probatur, repetendo formam argumenti; nam ſicut penes bonitatem, & perfectionem, ſimpliciter talem, non opponuntur relationes; quia omnes ſunt vnum ſummum bonum, & vnum ſummè perfectum; ita non opponuntur penes entitatem ſimpliciter talem, quia omnes ſunt vnum ens primum; neque enim dantur multa prima entia. Sicut ergo hoc non obſtante admitti debent tres entitates cum hoc addito *relatiuæ*; ita admitti debent tres bonitates, & tres perfectiones cum hoc addito *relatiuæ*; entitas enim actualis, & realitas actualis, qualis eſt relatio, eſt formaliſsimè bonitas, & perfectio; cum bonitas & perfectio ſit proprietas metaphyſica entitatis, ſicut & vnitas; vnde prorſus implicat multiplicari entitates actuales; quin multiplicentur bonitates; tres enim relationes, quatenus ſũt tres entitates actuales, ſũt bonæ perſonis, & ipſi eſſentiæ, bonũ enim eſſentiæ eſt id, quod ipſa ratione ſui exigit; & ratione ſui eſt amabile, & appetibile id, quod ratione ſui exigit identificari cum Deo.

129 Hinc in forma ad argumentum ex num. 126. concedo maiorem; & diſtinguo minorem: *Penes bonitatem, ſeu perfectionem, nulla eſt inter perſonas oppoſitio relatiua*: penes bonitatem, & perfectionem abſoluram, ſive ſimpliciter talem; concedo minotem: penes bonitatem, & perfectionem relativam, nego minorem: ad eius probationem concedo antecedens, & nego conſequẽtiam; quia in genere entis, & ſub eius amplitudine comprehenduntur, non ſolum perfectiones, & bonitates abſolutæ, inter ſe idẽtificatæ; ſed perfectiones, & bonitates relativæ inter ſe diſtinctæ, & identificatę cum perfectionibus abſolutis. Nec illa conſequentia benè probatur: etſi enim eſſentia divina per ſeipſam, & in ſuo conceptu formali ſit omnis bonitas, & perfectio de genere entis abſoluti, & per ſeipſam, & in ſuo conceptu formali exigat omnem perfectionem relativam ſecum realiter identificare: tamen in ſuo conceptu formali non includit omnem perfectionem de genere entis; ſicut in ſuo conceptu formali non includit omnem entitatem de genere entis, quia non includit formaliter entitatem relativam paternitatis, v.g. ſiquidem ſub conceptu formali eſſentiæ eſt per identitatem in Filio, & in eodem non eſt per identitatem paternitas. Nec ex eo, quòd eſſentia divina conſiſtat in ratione entis à ſe, & in ſuo conceptu formali excludat omnem dependentiam, limitationemque, inferri poteſt, quod in ſuo conceptu formali includat formaliter plenitudinem perfectionis, & bonitatis in omni genere: ſed ſolum ſequitur, quod includat formaliter omnem perfectionem abſolutam carentem imperfectione, & quod exigat omnem perfectionem relativam, vel quod illam eminenter contineat: ſicut inde non ſequitur, quod in ſuo conceptu formali includat omnem entitatem carentem imperfectione intra genus, & latitudinem entis; quia entitas eſſentiæ quamtumvis ſit infinita, non includit in ſuo conceptu

ceptu formali entitatem paternitatis, v.grat. quatenus paternitas est; quia entitas essentiæ formaliter inclusa in eius conceptu identificatur realiter cum filiatione; cum qua tamen non identificatur entitas relativa filiationis, ex quo necessario sequitur, illam entitatem relativam non includi formaliter in entitate essentiæ, quatenus est entitas essentiæ. Neque ex eo quod essentia sit formaliter ens à se excludens omnem dependentiam ab omni causa, & omnem limitationem, inferri potest, vt iam dixi, quod excludat perfectionem à relatione, vt distincta virtualiter ab essentia; immò necessario infertur, relationes formaliter perfectionem dicere in conceptu suo; quia ex eo quod essentia sit ens à se, sequitur ipsam exigere relationes inter se realiter distinctas, quæ quatenus sic distinctæ, sunt bonæ, & appetibiles ratione sui ab essentia; quia quatenus sic distinctæ, sunt omnino necessariæ, vt natura diuina existat in pluribus personis, & sit omnino completa in genere entis; omnis autem formalitas complens naturam divinam intra latitudinem entis, bonitas, & perfectio est, ratione sui appetibilis, & æstimabilis, & in qua Deus necessario complacet. Et Verbum ratione suæ proprietatis personalis est repræsentatio producta, vt ostendi disp. 2. & denominatio *repræsentationis productæ* non cadit supra repræsentationem essentialem; sed supra relativam, quæ est imago, in qua Pater videt suas perfectiones, neque enim solum denominatur producta relatio quatenus est ad aliud, sed quatenus est hypostasis Filij; & imago Patris: vt enim inquit Augustinus 7. de Trinit. cap. 1. *Omnis essentia, quæ relatiuè dicitur, est aliquid, excepto eo, quid dicitur.* Vnde cap. 3. sic infert: *Si Pater non est aliquid ad se, non est omnino, qui relatiuè dicatur ad aliud.* Ergo Pater, vt Pater, est aliqua perfectio, quæ relativè dicitur ad Filium, & Filius vt Filius, est aliqua perfectio, quæ relativè dicitur ad Patrem: ergo multiplicantur perfectiones, & bonitates relativæ.

130 Secundò, idem author num. 16. arguit contra nos ex doctrina Anselmi, & aliorum Patrum asserentium, tantam esse perfectionem, & æqualitatem divinarum personarum, vt nulla ex his sit perfectior alia, neque duæ, aut tres simul sint aliquid melius, aut maius, quam singulæ seorsim acceptæ, quæ Patrum assertio nequit salvari, si relationes ratione sui superadderent perfectionem ad essentiam. Verum huic argumento abunde à nobis satisfactum est tota sect. 8. præsertim §. 5. & 6. per circuminsessionem vnius personæ in alia, vi cuius quælibet persona, non minus perficit alias, quàm seipsam; Omnes enim relationes sunt in essentia cuiuslibet personæ per identitatem, & illam reddunt perfectam omni genere perfectionis. Vnde cum in qualibet persona sit essentia eadem, vt identificans secum omnes perfectiones relativas, quamvis eas perfectiones relativas non identificet inter se, quia identificat illas secum, quin eas confundat inter se; & cum in omnibus simul nihil aliud sit; quam essentia cum omnibus relationibus; fit consequens, vt in omnibus simul non sit aliquid maius, aut perfectius, nec intensivè, neque extensive, quam in qualibet seorsim.

131 At instat Sapientissimus Magister num. 23. *Quia per se loquendo* (inquit) *& ex terminis, vt aiunt, melius, ac præstantius est in qualibet re habere aliquam perfectionem identificatam reipsa, quàm distinctam, quanto melius, ac præstantius est habere rationem puri, & simplicis actus, quam mixti, ac coalescentis ex actiuo, & passiuo. Si igitur in diuinis sunt tres perfectiones relatiuæ identificatæ reipsa cum essentia, & cum tribus personis, distinctæ tamen in re à qualibet persona seorsim; melior, & præstantior erit tum essentia, tum triplex persona, quàm vna sola.* Sed respondeo facilè ex dictis tota sect. 8. distinguendo illam propositionem: *Melius, ac præstantius est in qualibet re habere perfectionem identificatam reipsa, quam distinctam.* Habere identificatam cum essentia sua, quam distinctam ab essentia sua; concedo: habere identificatam cum personalitate sua, potius quàm distinctam; sub distinguo, quando personalitas est entitas absoluta, concedo; quando est relativa, vt contingit in Deo, nego.

132 Itaque argumentum solum probat, omnes personas simul, fore perfectiores qualibet seorsim, si personalitates, sicut sunt inter se realiter distinctæ, ita forent distinctæ realiter ab essentia; quia tunc resultaret per compositionem totum quoddam maius qualibet parte seorsim, quia essentia tunc multiplicaretur, sicut multiplicantur personalitates, & in qualibet persona daretur essentia distincta ab essentia alterius. Et quamvis fingeremus, eandem naturam numero existere realiter in tribus personalitatibus ab ipsa realiter distinctis, sequeretur idem incòveniens; quia hoc ipso, quod natura distingueretur à personalitatibus; esset finita,, & similiter personalitates; entitas autem finita vnita duabus vel tribus finitis facit quid maius, quam vnita cum vnâ tantum entitate finita. At vbi persona vna habet naturam realiter identificatam cum alijs personis à se distinctis, non

minus

minus perficitur per alias perſonas, quam per ſeipſam; quia ipſius naturæ & eſſentiæ non minus bonæ ſunt aliæ perſonalitates, quam propria. Natura enim Patris Æterni non minus completur, & perficitur per filiationem, quam per paternitatem; æquè autem bonum eſt alicui ſuppoſito, quod æquè perficit naturam ipſius. Quare vna perſona illius naturæ eſt æquè perfecta, ac omnes ſimul, quia quælibet perſona perficitur per omnes perſonalitates identificatas cum ipſius natura, & aliæ perſonæ non minus perficiunt ipſam, quàm ipſa perficiatur à ſeipſa.

133 Et comparando etiam immediate filiationem cum paternitate, in qua per circumſeſsionem inexiſtit; Pater non minus gaudet de filiatione, quam de paternitate, neque minus bona eſt Patri filiatio manẽs per circumſeſsionem in ipſo quatenus Patre, quam ipſa paternitas; & quãvis diſtincta à Patre, non minus connexa eſt cum Patre, quam ipſa paternitas; ac proinde non minus Patrem exornat, & perficit, quam paternitas. Sic ſi fingamus duas ſubſtantias, alteram identificantem ſecum gratiam habitualem; alteram habentem gratiam habitualem diſtinctam ſibi ita inhærentem, vt neque ſubſtãtia à gratia, neque gratia à ſubſtãtia per vllam potentiam ſepari poſſet, non minus ſanctificaretur poſterior per gratiã diſtinctam, quam prior per gratiam identificatam.

134 Arguit tertiò, n. 26. quia iuxta doctrinam Patrum, in divinis perſonis vnica eſt Magnitudo, Maieſtas, Dignitas, & Bonitas, ſicuti vna eſt eſſentia: ergo eſt vnica perfectio in ijs, non triplex. Sed ad hoc argumentum ſatis diximus tota ſect. 9. à num. 122.

135 Arguit quartò, n. 30. ex verbis ſymboli S. Athanaſij, in quibus de Chriſto dicitur: *Perfectus Deus, perfectus homo.* Similiterque à Concilijs, & Patribus quælibet ex divinis perſonis, dicitur, *Perfectus Deus*, vnde Anſelm. in Monol. cap. 14. aliàs 43. inquit: *Eſt autẽ perfectè ſumma eſſentia Pater, & perfectè ſumma eſſentia Filius. Pariter ergo Pater perfectus per ſe eſt, & pariter perfectus Filius per ſe eſt, ſicut vterque ſapit per ſe.* Hoc autem eſſet falſum, ſi relationes ſuperadderent perfectionem aliquam ad eſſentiam, ergo non ſuperaddunt. Probat minorem, quia Filius nequit eſſe perfectus Deus, niſi à divinitate ſibi communicata ſecundũ omnem ipſius perfectionem. Si autem paternitas v.g. ex proprijs affert perfectionem relativam, hæc proculdubio perficiet in ſenſu formali divinitatẽ. Cumque paternitas non communicetur Filio, vt fide ſanctũ eſt, neque divinitas perfectè Filio communicabitur, proindeque non erit perfectus Deus.

136 Imprimis huic argumento facilè reſpondebunt, qui cum noſtro ſubtili Antonio Perez ſuprà citato, n. 89. defendunt, divinã eſſentiã, neq intenſivè, nec extenſivè perfici formaliter relationibus, quia continet eminentiſſimè perfectionem omnium relationum, eſtque in ſe ita infinitè perfectã, vt eius perfectio nequeat formaliter augeri, atque adeo relationes non exigit, vt per eas perficiatur, ſed vt eas infinitè perficiat. Facilè, inquam, reſpondebunt, vnamquamque perſonam habet eſſentiam divinam vt ſummè perfectã, & quamvis Filius non habeat paternitatem, nullam perfectionẽ eſſentiæ illi deficere, quia paternitas perficit formaliter Patrem, non autem eſſentiam. Atque adeo dicent, perſonam quamlibet eſſe extenſivè perfectiorem, quam ſit eſſentia ſecundum ſe, quia includit infinitam perfectionem eſſentiæ, & inſuper perfectionem paternitatis, & ab vtraque perficitur.

137 Secundò, qui cum P. Suarez dicant, eſſentiam ratione ſui continere eminenter perfectionẽ relationum, & eſſe infinitè intenſivè perfectam ratione ſui, & ſolum extenſivè perfici per relationes: reſpondebunt, vnãquamque perſonam eſſe perfectum Deum, quia vnaquæque habet ſummam eſſentiam, quæ intenſivè nequit eſſe perfectior; & quãvis careat perſonalitate ſibi relativè oppoſita, non propterea deſinere eſſe perfectum Deum, quia Deus in ratione perfecti Dei conſtituitur dumtaxat per prædicata eſſentialia.

138 Nos vero iuxta principia ſtabilita ſect. 8. §. 4. à n. 76. vbi probavimus eſſentiam formaliter perfici per relationes, & intra genus entis intenſivè creſcere eius perfectionem per relationes; ad argumentum ex n. 136. Reſpondemus negando ſequelam minoris: ad eius probationem dicimus, Filium non poſſe eſſe perfectum Deum niſi à divinitate ſibi communicata ſecundum omnem ipſius perfectionem; aſſerimus tamen divinitatem communicari Filio cum omni ſua perfectione, atque adeo dicimus, Filio non ſolum communicari eſſentiam, ſed etiam paternitatem; eſſentia namque in Filio non eſt denudata paternitate, ſed in Filio habet omnes ſuas relationes, & per illas perficitur, nam de fide eſt, Patrem eſſe in Filio, & Filium in Patre; iuxta illud Chriſti: *Ego in Patre, & Pater in me eſt*: vnde licet fide ſanctũ ſit Patrem non eſſe Filium, fide tamen ſanctum non eſt, ſed planè falſum, paternitatem non communicari Filio: nam certum eſt, Patrem, quatenus Patrem eſſe in Filio, atque adeo in Filio eſſe paternitatem, non quidem conſtitutivè, & ſubſtantivè, ſed perfectivè, & adiectivè, & per intimam circumſeſsionem, vt explicui ſect. 8. toto §. 5. à num. 91. certum etiam eſt, nihil habere Filium, quod non ſit ſibi communi-

tarum à Patre, vnde in qualibet perſona eſt eſſentia cum omni ſua perfectione, tàm abſoluta, quàm relativa: atque adeò veriſimum eſt, quod dicit Anſelmus: *Eſt perfectè ſumma eſſentia Pater*, & ſimiliter Filius. Licet enim Pater non ſit omnis perfectio per quã perficitur eſſentia; eſt tamen eſſentia perfecta per omnẽ perfectionem, tàm abſolutã, quàm relativã quas omnes perfectiones eſſentia ſecum defert ad omnes, & ſingulas perſonas; nec enim in vlla perſona eſt denudata, & carens aliqua relatione. Idque ſatis perſpicuè docuit idem Anſelmus in Monologio cap. 57. aliàs § 9. *Iocundum eſt intueri in Patre, & Filio, & vtriuſque Spiritu, quomodo ſint in ſe invicem tanta æqualitate, vt nullus alium excedat.* Et poſt pauca: *Eſt enim totus Pater in Filio, & communi Spiritu, & Filius in Patre, & eodem Spiritus & idem Spiritus in Patre, & Filio.*

SECTIO VNDECIMA.

Soluitur vltimum argumentum. Vbi an relationes diuinæ, quatenus præciſſæ ab eſſentia, ſint inter ſe æquales.

139 DENIQVE Opponit nobis Godoy diſp. 78. num. 26. Eoipſo quod „ paternitas perfectio relativa „ ſit, realiter à filiatione diſtincta, eſt perfectio „ realiter diſtincta à perfectione filiationis, & „ conſequenter æquales eſſe non poſſunt, quia „ vt communis Philoſophia tradit, duæ ſpe„ cies, ſeu duo eſſentialiter diſtincta, non poſ„ ſunt inter ſe adæquari; ſed neceſſario debet „ inter illas intervenire exceſſus, aſſerente „ Philoſopho, *ſpecies eſſe ſicut numeros*, in„ ter quos eoipſo quod intercedat eſſentialis „ diſtinctio, æqualitas in ratione numeri in„ tercedere nequit: *Ergo Pater vt Pater, &* „ *Filius vt Filius* in perfectione adæquari nõ „ poſſunt, eoipſo quod relationes perfectiones „ dicant non convenientes omnibus perſonis „ formaliter: inæqualitas enim formarum in „ ſuis concretis relucere, eſt neceſſe. Hucuſque ille author.

140 Clytovæus in Damaſcenum lib. 1. cap. 11. videtur concedere, paternitatem ſecundum propriam perfectionem relativam dicere maiorem perfectionem, quàm dicat formaliter filiatio: & hoc modo intelligit Damaſcenum, & alios Patres Græcos dicentes, *Patrem eſſe maiorem Filio, non natura, ſed dignitate perſonali.* Quod non potat eſſe contra æqualitatem ſimpliciter, quia Filius ratione eſſentiæ eminenter continentis relationes, abſolute eſt æquè perfectus, ac Pater. Et hanc ſententiam ſecutus eſt P. Faſolus quæſt. 28. art. 2. dub. 5. nam poſtquam num. 144. aſſeruit: *Perſonalitates, ac relationes, etiam ſi conſiderentur prout inter ſe realiter diſtinctæ, modo accipiantur adæquate ſecundum totum id, quod vere ſunt in reipſa, eſſe ſimpliciter dicendas inter ſe æqualis omnino perfectionis.* Et poſtquam ibi dixit, *hoc a nullo bono Theologo poſſe negari.* Poſtea num. 145. hanc ſtatuit concluſionem: *Eædem diuinæ relationes, ſi conſiderentur tantum vt realiter diſtinctæ inter ſe, & & non conſiderentur, vt identificatæ cum eſſentia, ſed conſiderentur vt ab ea omninò præciſæ mentaliter, dici non poſſunt æqualis omninò perfectionis.* Et iterum quæſt. 42. art. 1. num. 11. & 13. aſſerit, relationes vt præciſas ab eſſentia, eſſe inæquales, & diſſimiles. Additque, Patres adeò clarè, ac frequenter favere huic dicendi modo, *vt ingenuus Theologus, qui eos attentè legit, & non ſuum, ſed eorum ſenſum ſequi vult, non poſſit hunc dicendi modum abijcere.* Et illo priori loco num. 146. ait, ſe potiſſimum ad hoc aſſerendum motum fuiſſe graviſſima, & communiſſima Patrum authoritate, qui illud Chriſti Ioan. 14. *Pater maior me eſt*, exponunt de Filio Dei ſecundum ſe, & non vt incarnato, vt ipſe expendit quæſt. 27. art. 1. num. 49. Magiſter verò ſententiarum apud Faſolum q. 42. art. 1. num. 11. ait, divinas relationes, vt præciſas ab eſſentia, nec eſſe æquales, nec inæquales, neque ſimiles, neque diſſimiles. Vt patet ex eius verbis adductis à Faſolo ibi num. 9. nam poſtquam Magiſter dixit: *Perſonas æquales eſſe propter vnitatẽ eſſentiæ*, & ſimiles *propter eſſentiæ ſimplicitatem.* Sic tandem concludit: *Non ergo ſecundum quod Filius eſt genitus à Patre, æqualis, vel inæqualis eſt Patri, nec ſimilis, vel diſſimilis; ſed æqualis, & ſimilis ſecundum ſubſtantiam.*

141 Melius tamen loqueretur, qui diceret, relationes ſecundum proprias rationes, nec æquales, neque inæquales eſſe, ſed diverſas, quia ſuo modo ſunt diverſarum rationum, & ea, quæ comparantur in ratione æqualis, vel inæqualis, oportet, vt habeant quantitatem eiuſdem rationis. Neque illa duo immediate opponuntur reſpectu omnium, quæ diſtincta ſunt; nam linea, & ſuperficies, neque æquales dici poſſunt, neque inæquales, & hunc diſcurrendi modum ſectari debent quotquot aiunt, relationes ratione ſui nullam dicere perfectionem, neque imperfectionem. Cum enim teſte Philoſopho 5. metaph. *Æqualia ſint, quorum quantitas eſt vna*, & quantitas alia ſit molis, alia perfectionis: ſanè relationes, vt præciſæ ab eſſentia, neque æquales, neque inæquales erunt, ſi ratione ſui nullam dicunt perfectionem, ſeu quantitatem virtualem. Verum cum hæc ſen-

ten-

rentia efficaciter ſit impugnata in tota hac diſputatione; dicendum neceſſario eſt, relationes vt præciſas ab eſſentia, vel æquales, vel inæquales eſſe; quia ſi omnino conveniunt in quantitate perfectionis, erunt æquales, ſi diſcrepant, erunt inæquales.

142 Mihi veriſsimum apparet, relationes divinas eſſe omnino æquales, non ſolum quatenus ſunt idem cum eſſentia, & quatenus vnaquæque illarum perficitur per omnes viciſsim, ſed etiam comparando paternitatem nudè ſumptam cum filiatione, & quatenus eſt perfectio relativa diſtincta ab illa. Ratio eſt, quia quamvis præſcindamus relationes ab eſſentia, non poſſumus præſcindere illas ab ordine ad eſſentiam. Quia ralationes divinæ, ſi concipiantur vt relationes divinæ, & non tantum ſecundum conceptum genericum, in quo conveniunt cum relationibus creatis, debent concipi, vt exigentes ratione ſui identitatem cum eſſentia; ſub quo conceptu habent in genere relationis perfectionem infinitam, in hoc autem conceptu filiatio æqualis eſt paternitati. Non enim minoris perfectionis eſt in filiatione, quod ratione ſui ſit paſsiva acceptio eſſentiæ, quam in paternitate, quod ratione ſui ſit datio, & communicatio eſſentiæ. Quamvis enim in creatis *melius ſit dare, quam accipere*, in Deo tamen melius non eſt: tantæ enim perfectionis eſt in filiatione, quod ſit entitas producta cum identitate ad naturam divinam, quantæ eſt in paternitate, quod ſit entitas producens cum identitate ad naturam, vt iam explicui diſp. 10. ſect. 11. pag. 148.

143 Fundamentum autem illud Illuſtriſsimi Godoy ex num. 139. debile eſt. Primò, quia etiam in creatis falſum eſt non poſſe reperiri ſubſtantias ſpecie diverſas, quin ſint inæquales: nam diſtinctio ſpecifica attenditur penes diſsimilitudinem, & per hoc præciſe, quod ſubſtantiæ habeant proprietates, & operationes diſsimiles, ſunt diverſæ: poſſunt autẽ eſſe tales, quamvis omnibus penſatis non magis æſtimabilis ſit vna quam alia: nec vlla eſt ratio, quæ perſuadeat, omnes ſpecies debere eſſe ſicut numeros diverſos, qui hocipſo ſunt inæquales. Secundò, quia illud Philoſophi pronũtiatum intelligitur de eſſentijs, quæ nequeũt eſſe diverſæ, quin ſint inæquales; ſpecies enim eſſentiam ſignificat; non autem de relationibus, quatenus diſtinctæ ſunt. Tertiò, quia quidquid ſit, an illud pronuntiatum verum ſit in creatis; in Deo verum eſſe non poteſt, quia cum relationes divinæ totam ſuam perfectionẽ ſumant per ordinem ad eſſentiam, cum qua ratione ſui exigunt identificari, implicat, vt habeant inæqualitatem; ſiquidem in exigenda eſſentia omnino conveniunt quando quidem omnes exigunt identitatem realem cum eadem numero eſſentia. Quod ſi dicas, hoc pacto relationes divinas non poni æquales ſecundum *eſſe ad*, ſed ſecundum *eſſe in*. Reſpondeo, relationes divinas, ſi concipiantur vt divinæ eſſe omnino in præſcindibiles ab omni *eſſe in*, vt explicui in hac diſput. num. 54. quod ſi concipiamus illas ſecundum *eſſe ad* commune relationibus creatis, & increatis, ſub illo conceptu præſcindunt ab æqualitate, vel inæqualitate. Paternitas verò ſumpta vt diſtincta ab eſſentia divina, & concepta, vt paternitas terminata ad filiationem increatam, neceſſario dicit ordinem ad naturam divinam, & nequit ab hoc ordine præſcindere, licet præſcindat ad ipſa eſſentia, & divinitate, quatenus eſt perfectio abſolutiſsima infinite perfecta. Et propterea admittendæ ſunt tres exiſtentiæ relativæ, quia vnaquæque relatio habet ſuum proprium *eſſe in*, ac proinde ſuam propriam exiſtentiam diſtinctam realiter ab exiſtentia relativa alterius. Vt enim inquit Caietanus 1. p. q. 28. art. 2. §. In reſp. *Relatio realis fundata in ſubſtantia habet proprium* eſſe in, *& proprium* eſſe ad, *& cum conſtet, quod* eſſe in *eſt eius actualis exiſtentia, conſtat quod genus generaliſsimũ relationis eſt forma habens propriam exiſtentiam.*

SECTIO DVODECIMA.

Aliquæ illationes ex dictis circa multiplicationem prædicatorum diuinorum.

144 EX Dictis in hac diſputatione conſtat manifeſtè, dari tres exiſtentias relativas, vt probavi num. 8. quod latè probat Exim. Doct. lib. 3. cap. 5. & reddit rationem num. 8. quia exiſtentia nihil aliud eſt, quàm actualis entitas, vel ſi ita loqui velimus, nihil aliud eſt, quam actualitas ipſius entitatis; at tres proprietates perſonales, ac divinæ, ſunt tres entitates actuales realiter inter ſe diſtinctæ, & ratione ab entitate eſſentiæ: ergo ſun tres exiſtentiæ relativæ realiter inter ſe diſtinctæ, & ratione ab exiſtentia eſſentiæ. Cõſtat ſimiliter, dari tres bonitates, ſeu perfectiones relativas, & tres veritates relativas tranſcendentales. Licet loquendo abſolutè, & ſine addito illo determinante *relativæ*, vnica ſit Dei exiſtentia, vnica bonitas, & vnica perfectio.

145 An in Deo dentur tres res? Circa hoc, *omnes fatentur, tres perſonas eſſe, & poſſe dici tres res*, inquit Exim. Doct. lib. 3. cap. 6. n. 2. & ita loquitur S. Thom. 1. p. q. 39. art. 3. ad tertium, dicens: *Hoc nomen, Res, ſecundum quod pertinet ad relationem pluraliter prædicari de diuinis perſonis.* Idem

docet Anſelm. lib. de Incarnat. Verbi cap. 3. redditque rationem, *Solemus enim dicere rē: quidquid aliquo modo dicimus eſſe aliquid; qui autem de Deo Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum dicit, aliquid dicit.* Probatque hoc ipſum P. Suar. *Quia vnaquæque perſona eſt aliqua res ſimpliciter, & abſolutè, quia eſt aliqua ſubſtantia vera, & realis & diſtinguntur realiter, quia ſunt tres res.*

146 Si autem quæras, an in Deo dentur tria entia? S. Thom. circa hoc nomen ens ſcrupuloſius loquitur in 1. diſt. 25. art. 4. non enim vult, vt cōcedamus tria entia, ſicut tres res & reddit rationem, quia ens dictum eſt ab eſſe: *ergo non poſſunt eſſe plura entia.* At Exim. Doct. eo cap. 6. n. 4. *Nihilominus verum*, inquit, *cenſeo, tres perſonas eſſe tria entia realia.* Quia revera illæ duæ voces, *Ens*, & *res*, *licet fortaſſe habeant Etymologias diuerſas, tamen quoad rem ſignificatam ſunt ſynonimæ, & idem conceptus mentis illis correſpondet, vt conſtat ex vſu, & communi modo concipiendi.* Idque confirmat, quia *ens* non ſignificat de formali ipſum eſſe, ſed entitatem quamcumque: vnde cum in Deo multiplicentur entitates, hocipſo multiplicantur entia.

147 Mihi ſatius videtur; omnia hæc nomina, *exiſtentia*, *Bonitas*, perfectio, res, exiſtentia, ens, non poſſe abſolutè, & ſine addito in Deo dici pluraliter; quia omnes divinæ perſonæ ſunt abſolutè, & ſimpliciter vnū ens, vnum exiſtens, vnum bonum, vnum perfectum, vna res, vna exiſtentia, vna bonitas, vna perfectio, & vna entitas. Vt ergo pluraliter dici poſsint, addendum eſt additum determinans, & reſtringens ad relationes, ac proinde dici poterunt tria entia relativa, tres bonitates, tres res, tres entitates relativæ.

148 Sed quæres, an dici poſsint tres eſſentiæ relativæ? Ratio dubitandi, quia cum dentur tres divinæ perſonæ, & perſonæ quatenus diſtinctæ poſsint definiri, & definitio ſit oratio explicans eſſentiam rei, videtur poſſe admitti tres eſſentias relativas, ſicut admittuntur tres exiſtentiæ relativæ. M. Bañez 1. p. q. 29. art. 3. immediatè ante dubium, ſcripſit: *Quod hæc propoſitio, in Deo ſunt tres eſſentiæ relatiuæ, poſſet aliqua ratione concedi.* At P. Faſolus q. 30. art. 1. n. 27. hoc cum Zumel acriter impugnat. Et eruditiſsimus Ruiz diſp. 24. ſect. 2. ex doctrina Patrum latè probat, tres divinas perſonas non eſſe tres eſſentias, ſive naturas. Potiſsima ratio eſt (inquit ſect. 3. num. 1.) quoniam *eſſentia* quamvis formatione vocis eſſe videatur abſtractum entis; attamen ſignificatione non parum diſcrepat ab adæquato abſtracto entis. Hanc autem ſignificationem contulit vſus Philoſophorum, & Theologorum, apud quos, *vſia*, ſive *eſſentia*, *vel natura* propriè ſignificat quidditatem abſtractam à ſingularibus differentijs, & conſequenter abſtractam etiam à ſuppoſitalitate, ſeu perſonalitate, quæ ſupervenit ſingularibus differentijs.

149 Et hæc doctrina traditur à D. Thom. 1. p. q. 29. art. 2. in quo inquirit: *Vtrum perſona ſit idem quod hypoſtaſis, ſubſiſtentia, & eſſentia.* Nam ad tertium hæc habet: *Dicendum, quod eſſentia proprie eſt id, quod ſignificatur per definitionem. Definitio autem complectitur principia ſpeciei, non autē principia indiuidualia. Et ideo hypoſtaſis, & perſona addūt ſupra rationem eſſentiæ principia indiuidualia.* Quare licet in Deo multiplicentur perſonæ, atque relationes, & entitates relativæ, non tamē multiplicatur eſſentia; quia perſonalitates, & relationes ſunt principia individualia, per quæ perſonæ, quæ in eſſentia conveniunt, & vi cuius vnaquæque perſona eſt Deus, eſſentialiter differens ab alia ſubſtantia, quæ Deus non eſt, diſtinguntur, realiter inter ſe, non quidem ſpecificè, ſed individualiter, neque penes naturam, & eſſentiam, ſed penes relationem, quæ eſt proprietas individualis vniuſcuiuſque perſonæ. Vt enim docet idem D. Thom. 1. p. q. 28. art. 2. corpore, eſſentia, & relatio in Deo licet ſint idem re, differunt ſecundum rationē, *quia in relatione importatur reſpectus ad ſuum oppoſitum, qui non importatur in nomine eſſentiæ,*

150 Quapropter ſicut in homine nemo dicit eſſe duplicem eſſentiam, alteram naturæ humanæ, alteram humanæ ſubſiſtentiæ, ſeu perſonalitatis: ita nec in divinis licet admittere eſſentiam abſolutam Deitatis, & eſſentiam relativam perſonalitatis. Eſſentia enim divina ſignificat id, quo Deus conſtituitur formaliter in eſſe Dei, quod neque abſolutè, nec relativè multiplicatur. Adde, quod apud Patres, & Concilia contra Arianos pro eodem vſurpatur natura, & eſſentia. Atqui in Deo non poſſunt admitti tres naturæ relativæ; ergo nec tres eſſentiæ relativæ. Minor conſtat, ex edicto fidei edito à Iuſtin. quod extat in 2. tom. Concil. ante 6. Synodum; in quo edicto ſic dicitur: *Nemo vnquam auſus eſt, in Catholica Eccleſia dicere, quod ſicut tres ſubſiſtentiæ, ſic & tres naturæ ſunt Sanctæ Trinit. Tres enim naturas in Sancta Trinit. ſolus Arius auſus eſt dicere.* Quæres iterum, an tres perſonæ dici poſsint tres ſubſiſtentiæ? Reſpondeo ex D. Thom. 1. p. q. 29. art. 2. corp. ſecundum Philoſophum 5. Metaph. ſubſtantiam ſumi dupliciter: *Vno modo dicitur*, inquit, *ſubſtantia quidditas rei, quam ſignificat definitio: ſecundum quod dicimus, quod definitio ſignificat ſubſtantiam rei. Quam quidem ſubſtantiam*

tantiam, Græci vſiam vocant, quod nos eſſentiam dicere poſſumus. Alio modo dicitur ſubſtantia ſubiectam, vel ſuppoſitum, quod ſubſiſtit in genere ſubſtantiæ. Quare ſi ſubſtantia ſumatur pro vſia, ſeu eſſentia, in Deo vna tantum ſubſtantia datur. Si autem ſubſtantia ſumatur pro ſuppoſito, quod Græci hypoſtaſim vocant, & in rationali natura idem eſt, ac perſona; in Deo ſicut dantur tria ſuppoſita, ſicut tres perſonæ, vel tres hypoſtaſes, ita in Deo dantur tres ſubſtantiæ: *Sed quia nomen ſubſtantiæ, quod ſecundum proprietatem ſignificationis reſpondet hypoſtaſi, æquiuocatur apud nos, cum quandoque ſignificet eſſentiam, quandoque hypoſtaſim, ne poſsit eſſe erroris occaſio, maluerunt* (Patres, ac Theologi) *pro hypoſtaſi transferre ſubſiſtentiam, quam ſubſtantiam*, vt inquit D. Thom. ibid. ad ſecundum, vnde ſicut apud Græcos in Deo datur vna vſia, & triplex hypoſtaſis; ita apud Latinos datur vna eſſentia, & triplex ſubſiſtentia, ſeu perſona. Nomen verò ſubſtantiæ eſt æquiuocum apud Latinos, & nunquam poteſt concedi triplex ſubſtantia in Deo, quin addatur aliqua particula exprimens perſonalitates, & relationes; vt ſi dicatur: datur triplex ſubſtãtia perſonalis, vel triplex *ſubſiſtentia*, id eſt, triplex hypoſtaſis, vel perſona.

151 Abſolutè autem loquendo, & ſine aliquo addito determinante, vel explicante, tres perſonæ non ſunt triplex ſubſtantia, ſed tantum vna, vt probat ex Concilijs, & Patribus P. Ruiz diſp. 23. ſect. 2. vnde Concilium Toletanum Vndecimum in profeſsione fidei colum. 2. pronuntiat: *Nec ſicut tres perſonas, ita tres ſubſtantias prædicamus, ſed vnam ſubſtantiam, & tres perſonas.* Et ratio eſt, quia nomen ſubſtantiæ non ſignificat relationem, & oppoſitionem cum alio, ſicut nomen perſona, hypoſtaſis, & ſuppoſitum. Vnde licet abſolutè dicamus tres perſonas, nec poſsimus dicere, quod in Deo datur vna tantum perſona; tamen abſolutè non poſſumus dicere, quod dantur tres ſubſtantiæ in Deo; poſſumus vero dicere, quod in Deo datur vna tantum ſubſtantia.

SECTIO VLTIMA.

Ex dictis in tota diſputatione infertur, non magis eſſentiam eſſe de conceptu relationum, quam relationes ſint de conceptu eſſentiæ.

152 EXIMIVS Doct. P. Franciſcus Suar. diſp. 28. Metaph. ſect. 2. n. 10. aſſerit, relationem divinam, v. grat.

„ Paternitatem, quantumvis præciſe, ac formaliter concipiatur à nobis, eſſe ens ſimpliciter „ infinitum, quia nunquam poteſt præſcindi, „ vel abſtrahi, quin in ſuo obiectivo conceptu „ includat eſſentialiter totam eſſentiæ perfe„ ctionem. Quamquam enim, inquit, mens „ noſtra dicatur præſcindere paternitatem in „ abſtracto ab eſſentia, ex parte conceptus for„ malis, ſeu expreſſæ conſiderationis, quia ni„ mirum per illum actum mens non conſiderat „ paternitatem vt includentem eſſentiam, nec „ eſſentiam vt in relatione incluſam, nihilomi„ nus non poteſt ita præſcindi, vel excludi eſ„ ſentia ex parte conceptus obiectivi paterni„ tatis, quin in illo eſſentialiter includatur, ita „ vt ſi mens reflectatur, & conſideret, quid in „ illa paternitate concepta includatur, neceſ„ ſario inveniat, ibi includi eſſentialiter to„ tam divinitatem, & infinitatem, quia divini„ tas eſt de conceptu omnium, quæ in Deo „ ſunt. Hæc ibi. Quod etiam docet 1. p. lib. 1. de eſſentia Dei cap. 12. Addit vero, relationes non eſſe de conceptu eſſentiæ, & lib. 4. de Trinitate cap. 5. hoc latè probat. Potiſsima autem ratio eſt, quia quid eſt de eſſentia Dei, ſeu de conceptu formali eſſentiæ divinæ, eſt de eſſentia ſingularum perſonarum, & de conceptu formali illarum: ſed tres relationes non ſunt de eſſentia, ſeu conceptu formali ſingularum perſonarum: ergo nec ſunt de eſſentia Dei, ſeu de conceptu formali eſſentię. Et cap. 7. num. 5. latè probat, *divinam naturam eſſentialiter includi in relationibus ipſis, nec poſſe ab eis præcindi eo modo, quo relationes ab ea præſcinduntur.* Quare in hac ſententia Pater & paternitas non differunt niſi ex modo ſignificandi, ſicut ens, & entitas, Deus, & Deitas, quia quidquid includitur in conceptu formali obiectivo Patris, includitur etiam in conceptu paternitatis. Et hanc ſententiam P. Suarez quoad vtrãque partem ſequitur P. Ruiz. Quoad primam, quod ſcilicet eſſentia claudatur in quidditativa ratione perſonalitatis, diſp. 13. quoad ſecundam vero diſp. 14. ſect. 2.

153 Mihi vero, eodem modo philoſophandum videtur in eſſentia reſpectu relationum, ac in relationibus reſpectu eſſentiæ. Sicut enim paternitas in abſtracto ſumpta, & vt à nobis concipitur expræſſe, quin concipiamus eſſentiam, nequit præſciedi ab ordine ad eſſentiam, quia vt ſic concepta exigit identificari realiter cum eſſentia: ita è converſo eſſentia divina, quantumvis concipiatur expræſſe præſcindendo à relationibus; nihilominus non poteſt præſcindi ab eo, quod exigat eſſentialiter identificari cum tribus perſonis, quia hocipſo quod concipiamus illam, vt infinitam, ſi reflectamus ſupra hanc infinitatem, comperiemus illam eſſentiam ratione ſui formaliſsimè exigere eſſe in tribus perſonis, quia debemus conci-

pere illam vt fęcundam, & infinite communicabilem. Etſi enim relationes ipſæ virtualiter intrinſecè diſtinguantur ab eſſentia; tamen exigentia relationum ab eſſentia nullo pacto diſtinguitur, quia eſſentia per ſeipſam exigit relationes. Nec vrget ratio, qua nititur P. Suarez; etſi enim eſſentia ſit in Filio, & in eodem non ſit paternitas conſtitutivè, id eſt, identificans ſibi filiationem; eſt tamen in Filio perfectivè, ſeu identificans ſibi eſſentiam Filij; & vbicumque exiſtit eſſentia, exiſtunt omnes relationes, vt identificatæ cum ipſa, quamvis exiſtant cum ordine inter ſe. Eſſentia enim eſt identitas ſui cum relationibus, non tamen eſt identitas earum inter ſe, vnde prorſus implicat eſſentiam exiſtere in aliqua perſona, quin in eadem perſona exiſtant omnes relationes, vt identificatæ cum eſſentia, quamvis non omnes ibi exiſtant identificatæ cum illa perſona, vt latè ſupra expoſuimus explicantes circuminſeſſionem perſonarum. Ac proinde ſicut paternitas, v. gr. nullibi exiſtit, quin ibi habeat ſecum identificatam eſſentiam; ita eſſentia nullibi exiſtit, quin ibi habeat ſecum identificatam paternitatem, filiationem, ſpirationem activam, & paſſivam: ergo ſi eſſentia eſt de conceptu relationum; debent relationes eſſe de conceptu eſſentiæ. Vtrumque autem abſolutè aſſerunt Aureolus, Bañez, Valentia, & Zumel apud Faſolum, quæſt. 28. art. 2. dub. 4. num. 93.

154 Ego vero conveniens cum P. Suarez, & P. Ruiz & cum communi ſententia apud Faſolum ibidem dub. 3. à num. 58. in eo quod relationes non ſint de conceptu eſſentiæ; pariter ſentio, eſſentiam non eſſe de conceptu relationum, cum P. Vazquez diſp. 121. cap. 2. Molina quæſt. 28. art. 2. diſp. 6. concl. 4. Becano cap. 2. quæſt. 5. Zuñiga diſp. 3. dub. 15. & 16. & cum Faſolo quæſt. 28. art. 2. toto dub. 4. à num. 91. referente pro hac ſententia ſexdecim Doctores. Rationem inſinuavi in hac diſp. ſect. 1. num. 12. quæ vlterius confirmatur. Paternitas enim quatenus diſtincta realiter à filiatione, & diſtincta virtualiter intrinſecè ab eſſentia, ſolum dicit in ſuo conceptu formali obiectivo illud prædicatũ, vi cuius diſtinguitur realiter à filiatione, non autẽ illud ratione cuius eſt idem cum filiatione; ſed ratione eſſentiæ eſt idem cum filiatione: ergo paternitas, vt diſtincta realiter à filiatione, non includit formaliter eſſentiam, ſed pręciſſe includit prædicatum relativum, vi cuius diſtinguitur realiter ab illa.

155 Quare licet paternitas, vt diſtincta à filiatione, ſit prædicatum divinum, non tamen vt ſic diſtincta, eſt formaliter ipſa divina natura, ſeu Deitas: ſed dicitur prædicatum divinum, quia ratione ſui exigit identificari cum divinitate, ſeu Deitate, & eſt aliquid exiſtens intra Deum, vt conſtat ex dictis ſect. 2. num. 12. Hæc pro dignitate probare, non eſt noſtri inſtituti: ſolum placuit illa inſinuare, quia iuxta hunc diſcurrendi modum, facilius intelligitur, quomodo relationes vt diſtinctæ ab eſſentia, dicant perfectionem. Quamquam P. Suarez hocipſum ſufficienter explicet: nam in eius ſententia licet eſſentia non poſsit excludi à relatione, quia in illa formaliter implicitè includitur; nihilominus poteſt pręciſe à nobis cõſiderari, quid habeat paternitas divina ſecundum id tantum, quod intelligitur addere vltra abſolutam perfectionem eſſentiæ: & ita in illa ſententia paternitas ſecundum id, quod explicitè dicit, addit perfectionem relativam ad perfectionem abſolutam eſſentiæ, & ſecundum id, quod implicitè imbibit, dicit perfectionem eſſentiæ. Vnde relatio ſecundum illud explicitum in ſententia Patris Suarez dicit perfectionem infinitam in aliquo genere determinato, nempe in genere relativo: at vero ſecundum implicitum dicit perfectionem infinitam in omni genere, ſeu in genere entis; vt ipſe explicat ea diſp. 28. metaph. ſect. 2. num 11. In noſtra vero ſentẽtia licet relatio realiter ſumpta ſit infinita in omni genere, tamen ſumpta formaliter quatenus diſtincta realiter ab alia relatione, & diſtincta per rationẽ præſcindentem ab eſſentia, non dicit perfectionem infinitam in omni genere; ſed infinitam in ſuo genere. Et hæc ſufficiant pro hac graviſsima controverſia, & pro toto tractatu de Trinitate.

INDEX

INDEX ALPHABETICVS RERVM, QVAE CONTINENTVR IN HOC TOMO, IN QVO, QVIA PAGINAE TRACTATVS de Trinitate non continuantur cum paginis tractatus de Prædestinatione, littera *P.* magna, significat tractatum *de Prædestinatione*, littera verò *p.* parva, significat paginã: littera verò *T.* significat tractatum *de Trinitate*: littera *N.* numerum marginalem.

A.

Actio.

Actio meritoria est tota à gratia, & tota à libero arbitrio, *P.* p. 83. n. 252.

Actio elicita à voluntate ex vi præfinitionis antecedentis scientiam mediam non subderetur dominio ipsius, *P.* p. 153. num. 49.

Vt cognitio applicet potentiam ad actionem externam, non requiritur affectus voluntatis determinatè illam subsecutus, *P.* p. 179. n. 47. Actio productiva cuiuslibet debet esse inconnexa cum merito, & carentia meriti, *P.* p. 210. nu. 63. In creatis actio physica est de conceptu intelligentis, *T.* p. 26. num. 109. Actio generativa in Deo est idem virtualiter cum paternitate, *T.* p. 139. n. 65. & p. 157. tota disp. 11.

Actus.

Actus intellectus, qui constituit prædestinationem, assignatur, *P.* p. 13. n. 41.

Actus præfinitus necessariò evenit necessitate consequentiæ, non consequentis, *P.* p. 19. n. 22. Actus pravus cadit sub Dei providentiã permittentem, non præfinientem, *P.* p. 37. n. 101. Actus existens præter intentionem Dei, non ideo est casualis respectu ipsius, *P.* p. 38. nu. 102. Omnis actus salutaris propriè noster est, quamvis principalius sit effectus gratiæ, *P.* p. 83. n. 252. Perfectissimũ Dei dominium supra actus liberos creaturę solùm petit esse immediatum in influendo, & mediatum in determinando, *P.* p. 104. n. 321. & 322.

Deus amat necessitatem eliciendi actum bonum vel malum, quin amet disiunctivè actũ bonum, & malum, *P.* p. 113. num. 38.

Nec datur, nec dari potest actus intrinsecè, & essentialiter liber, nõ tamen repugnat actus essentialiter necessarius, *P.* p. 124. à nu. 79.

Duobus modis potest impediri existentia actus liberi divini, *P.* p. 155. num. 57.

Duobus tantum modis assignari potest prioritas inter ipsos actus liberos Dei, *P.* p. 210. n. 68.

Trinitas personarum non est prior priorĩtate à quo respectu actum liberorũ, *P.* p. 245. n. 2. Imperium efficax antecedens non cohæret cum indifferentia proxima ad actum imperatum, *P.* p. 300. n. 29. & 30.

Auxilium gratiæ vnicè, & determinatè inclinat in actum honestum, & vnicè in illum influere potest, *P.* p. 66. n. 197.

Amo, Amor.

Repugnat Deum amare futuritionem conditionatam peccati, *P.* p. 113. num. 38.

Deus amat necessitatem eliciẽdi actum bonum vel malum, quin amet disiunctivè ipsum actum bonum & malum, *P.* ibid.

Non stat libertas ad amorem, quin voluntas habeat, vel pro libito habere possit carentiam decreti cum amore connexi, *P.* p. 142. n. 12.

Repugnat voluntatem liberè amare, quin amor oriatur ab omnipotentia, vt pro priori indifferenti ad concurrendum, vel non concurrendum, *P.* p. 147. n. 30.

Ante voluntatem conferendi auxilium cõgruum necessariò debet præcedere maior aliquis amor Dei erga hominem, cui confert auxilia efficacia, *P.* p. 257. num. 51.

Vt aliquis amor sit efficax, præter connexionem cum obiecto, requiritur vis determinandi ad existentiam illius, *P.* p. 318. n. 66. & 67. Amor angelicus, & humanus differunt intra propriam lineam amoris, *T.* p. 47. n. 8.

Amor divinus productus intra Deum est Deus, quatenus est à natura divina media voluntate, *T.* p. 49. n. 12.

Non amat Deus necessariò possibilia, licèt ea necessariò cognoscat, *T.* p. 85. n. 59.

Etsi Deus necessariò amaret possibilia, non propterea Spiritus Sanctus per se procederet ex eorum amore, *T.* p. 86. num. 63.

Stat benè poſsibilitatem creaturæ amari, quin creatura ipſa ametur, *T.* p. 86. n. 63.

Licèt Filius, & Spiritus Sanctus neceſſariò accipiant amorem liberum, non tamen neceſſariò, ſed liberè amant, *T.* p. 88. n. 3. & 4.

Angelus.

Dei perfectioni non derogat, quòd Angelum peccantem ad pœnitentiam excitare non poſsit, *P.* p. 29. n. 71. Angeli dum ſeipſos intelligunt, formant Verbum mentis, *T.* p. 15. n. 59.

Agens.

Eadem formalitas poteſt eſſe libera reſpectu duplicis agentis: reſpectu vnius poſitivè, & reſpectu alterius negativè, *P.* p. 164. n. 89.

M. Aguirre.

Eius argumenta contra perfectionem relativam ſuperadditam abſolutæ, diſſolvuntur, à p. 207. ad 212.

Anſelmus.

Definitio perfectionis ſimpliciter ſimplicis ab ipſo tradita, explicatur, *T.* p. 185. à n. 60. Iuxta ipſum omnis neceſsitas, quæ cauſa eſt, vt noſter actus ſit, tollit libertatem, *P.* p. 140. n. 3. Optima ſimilitudine explicat, cur homo non poſsit de bono ſuo opere gloriari, *P.* p. 88. n. 68.

Auxilium.

Specialitas auxilij, ſine quo finaliter perſeverare non poſſumus, iuxta Tridentinũ, in quo conſiſtat, *P.* p. 23. num. 42. Auxilia phyſicè æqualia, ſunt inæqualia in ratione gratiæ, & beneficij, *P.* ibid. Quamvis omnia auxilia prævideréntur inefficacia, adhuc Deus poſſet voluntatem convertere, relinquendo libertatem ſufficientem ad meritum, *P.* p. 50. n. 72. Quomodo intelligendum ſit, Deum non poſſe liberè convertere voluntatem ex ſuppoſitione quòd omnia auxilia appareant incongrua, *P.* p. 50. n. 75. Auxilium gratiæ vnicè, & determinatè inclinat in actum honeſtum, & vnicè in illum influere poteſt, *P.* p. 66. nu. 1997. Omnipotentiſsima Dei poteſtas ad faciẽdum vt volũtas liberè ſe exerceat, eſt poteſtas exercenda per auxilia indifferentia, & non prædeterminantia, diſp. 3. n. 105. & 106. n. 136. & 187. 146. & ſeq. & 166. Nullum eſt auxilium inefficax, quod non redderetur efficax, ſi Deus circunſtantias mutaret, *P.* p. 100. n. 311. Deum non poſſe convertere voluntatem per auxilium *A* determinatè negãdo omne aliud, eſt impotentia ſolùm conſequens, nec indecẽs, ibid. Scientia media de inefficacia auxilij nullam aufert Deo potentiam, quam antea habebat, *P.* p. 101. n. 314. Repugnat metaphyſicè eventus, in quo voluntas prævideatur diſſenſura omnibus auxilijs collectivè, *P.* p. 107. n. 6. Aliqua infallibilitas fundatur in collectione auxiliorum, quæ non fundatur in ſingulis, *P.* p. 108. nu. 12. Eo modo, quo auxilia ſunt indifferentia, & inconnexa, collectio etiam indifferens eſt, & inconnexa, *P.* p. 111. n. 24. Ex eo quòd voluntas poſsit reſiſtere ſingulis auxilijs, non rectè deducitur poſſe videri reſiſtens ſingulis *P.* ibid. n. 27. Voluntas eſt metaphyſicè neceſsitata, vt appareat in ſtatu cõditionato conſentiens infinitis auxilijs, *P.* p. 121. n. 69. Deus cum eodem numero auxilio poteſt convertere liberè voluntatem, quando, quomodo, & vbi voluerit, *P.* p. 128. à n. 5. Ita dat Deus ex vi providentiæ generalis auxilia, quæ futura ſunt efficacia, vt illa dediſſet, quãvis futura fuiſſent inefficacia, *P.* p. 199. à n. 30. Deus in diſtribuendis auxilijs vi voluntatis generalis, non attendit ad eorum congruitatem, *P.* p. 203. n. 45. & 46. Motivum intrinſecum voluntatis conferentis auxilium congruum ad perſeverandum, non eſt eius congruitas, ſed divina bonitas, *P.* p. 208. n. 56. & p. 329. n. 105. Directio ſcientiæ mediæ non eſt neceſſaria, vt collatio auxilij congrui ſit ſpeciale beneficium, *P.* p. 247. à n. 9. Licèt ſcientia media de congruitate auxilij augeat beneficium, tamen ſcientia de incongruitate, illud non minuit, *P.* p. 249. n. 22. Deus conferens duobus hominibus auxilia omnino æqualia, & pari effectu cum ignorantia eventus ſecuturi, adhuc maius beneficium conferret operanti, quàm non operanti, *P.* p. 249. n. 23. Scientia media nequit non habere prioritatem, à quo reſpectu decreti conferentis auxilium congruum, *P.* p. 251. n. 30. Abuſus auxilij prævi ſi per ſcientiam mediam retrahit ab eius collatione, ibid. n. 31. Ante voluntatem conferendi auxilium congruum neceſſariò debet præcedere maior aliquis amor Dei erga hominem illum, cui confert auxilia efficacia, *P.* p. 257. nu. 51. Intentio efficax operationis honeſtæ non præcedit priori decretum eligens auxilium congruum ad obtinendum illum finem, ibid. n. 52. Productio auxilij congrui nequit eſſe eſſentialiter connexa cum operatione, *P.* p. 304. à num. 3. Repugnat auxilium vnicè pendere à præfinitione efficaci non complexa operis, *P.* p. 308. n. 22. & 24. Repugnat voluntatem collativã auxilij coexiſtere cum ſcientia congruitatis, quin ab illa oriatur, *P.* p. 329. n. 104. & 105. Obiectum decreti applicantis omnipotentiã eſt collatio auxilij ſufficiẽtis, & negatio prædeterminantis, *P.* p. 355. nu. 191. Repugnat voluntatem collativam auxilij ſufficientis ad rectè operandũ eſſe eſſentialiter connexam cũ exiſtentia peccati, *P.* p. 375. n. 51. V. *Electio.*

Auguſtinus.

Iuxta Auguſtinum gratia efficax non conſiſtit

ſiſtit in prædeterminatione phyſica, ſed in motu vitali præparante voluntatem, *P.* p. 32. n. 80. & p. 33. nu. 83. Collocatur ab ipſo in vocatione congrua, ibid. p. 90. n. 276. Celebris definitio prædeſtinationis ab ipſo tradita, latè exponitur, *P.* à p. 3. in illis verbis, *Præſcientia, & præparatio, &c.* loquitur de præſcientia abſoluta, ibid. p. 4. Iuxta Auguſtinum ideo bona voluntas noſtra libera eſt donum Dei, quia ante illam præcedit vocatio gratuita, *P.* p. 105. n. 325. Nec agnoſcit mediũ inter vocationẽ & conſenſum noſtrum liberũ, ibi. & p. 79. n. 238. & p. 67. nu. 199. Iuxta ipſum repugnat metaphyſicè eventus, in quo nullum appareat per ſcientiam mediam auxilium congrum ad faciendum vt voluntas noſtra liberè convertatur, *P.* p. 107. n. 7. Nunquam Auguſtinus hanc retractavit propoſitionem, *Vt velimus ſuum eſſe voluit, & noſtrum: ſuum, vocando; noſtrum, ſequendo*; vt illi imponit Pſeudo Philaletes, *P.* p. 78. à n. 235. Aliquando docuit, fidem non eſſe donum Dei; & hoc poſtea retractavit, & acriter confutavit, *P.* p. 81. n. 243. Inſignis Auguſtini locus, vnde conſtat gratiam non eſſe ab intrinſeco efficacem, ſed in noſtra poteſtate eſſe eius efficaciam impedire, *P.* p. 67. nu. 199. Quomodo iuxta Auguſtinum Deus benè operantes à non operantibus diſcernat, *P.* p. 87. n. 267. Deus iuxta Auguſtinum non vult, ſed tantùm permittit vt fiat actus peccati, *P.* p. 46. n. 126. Nunquam retractavit ſententiam de vocatione congrua, *P.* p. 89.

B.

Beatus.

Beati, dum Deum vident, producunt verbum mentis, *T.* p. 15. n. 56. Beati in Verbo vident creaturas, non ita in Spiritu Sancto, *T.* p. 25. num. 104.

Beneficium.

Conſenſus liber circa obiectum honeſtum non eſt novum beneficium diſtinctum à collatione actus primi, & vocationis congruæ, *P.* p. 105. nu. 324. Deus conferens Petro auxilium, quod prævidet congrum, maius beneficium illi confert, quàm Paulo, cui confert ſimile auxilium, prævidens non fore efficax, *P.* p. 201. n. 37. & p. 23. à n. 42. Directio ſcientiæ mediæ non eſt neceſſaria, vt collatio auxilij congrui ſit ſpeciale beneficiũ, *P.* p. 247. à n. 9. Licet non ſtet beneficium ſine animo benefaciendi, ſtat tamen maius beneficium ſine animo magis benefaciendi, *P.* p. 249. n. 20. Licèt ſcientia media de congruitate auxilij augeat beneficium, tamen ſcientia de incongruitate illud non minuit, *P.* p. 249. nu. 22. Vide verbo *Auxilium.*

Bonum, Bonitas.

Repugnat, quòd voluntas ita deſerat bonum honeſtum, vt eſſet illud deſſertura ob quamcumque tentationem minorem, & minorem, *P.* p. 129. n. 9. Implicat, voluntatem creatam amare ſine actione phyſica, per quam tendat in bonum cognitum, *T.* p. 26. n. 109. Sola bonitas divina eſt motivum intrinſecum voluntatis conferentis auxilium congruum ad perſeverandum, non eius congruitas, *P.* p. 208. n. 56. & p. 329. n. 105. Bonitas tranſcendentalis quid? *T.* p. 178. à n. 36. Hæc multiplicatur in Deo, ſicut multiplicantur relationes, ibi. p. 177. tota ſect. 4.

C.

Cauſa, Cauſo.

Quæ Deus cauſat, prædeſtinat, *P.* p. 2. n. 3. Nulla cauſa creata impedire poteſt, ne Deus obtineat, quæ efficaciter vult, *P.* p. 93. num. 286. Cauſa prima debet immediatè influere in omnes res creatas, non tamen illas omnes immediatè determinare, *P.* p. 105. nu. 323. Scientia media non eſt ſimpliciter cauſa operis, ſed ſolùm ſecundùm quid, *P.* p. 259. n. 60.

Chriſtus.

Deus in decreto mittendi Chriſtum cognovit, an eſſet venturus Adamo non peccante, *P.* p. 136. nu. 33. De fide eſt, Chriſtum non pro ſolis Prædeſtinatis mortuum fuiſſe, *P.* p. 198. num. 27.

Caramuel.

Hic ingenioſus author ſententiam Societatis non penetravit, *P.* p. 63. nu. 186.

Circumſeſsio vnius perſonæ in alia.

In qualibet perſona ſunt omnes per circumſeſsionem, *T.* à p. 196. Quamvis relationes dicant perfectionem, nulla eſt perfectio in vna, quæ non ſit in alia, quia in qualibet perſona ſunt omnes perſonæ illam perficientes, quatenus perficiunt eius eſſentiã, ib. à p. 197. ad 204. Perſona ſecũdùm ſe totam eſt in alia tota perſona; & ita paternitas eſt in filiatione, & ècontra, *T.* p. 200. n. 105.

Cognoſco, Cognitio.

Deus ob eminentiam ſui intellectus eſt eſſentialiter determinatus ad cognoſcendum, quid faceret voluntas creata poſita ſub quacumque conditione, *P.* p. 98. nu. 300. Deus in determinatione præſenti ſuæ voluntatis cognoſcere poteſt, quid ipſe eſſet decreturus in alijs circunſtantijs, *P.* p. 135. n. 32. Deus in decreto mittendi Chriſtum cognovit, an eſſet venturus Chriſtus, Adamo non peccante, *P.* p. 136. nu. 33. Poteſt aliquid eſſe medium cognoſcendi ſub conditione incompoſſibili cum eius exiſtentia, *P.* p. 138. nu. 42. Vt cognitio applicet potentiam executivam ad actionem externam, nõ requiritur affectus

voluntatis determinatè illam ſubſecutus, *P.* p. 179. n. 47. Cognitio creata iuxta mentem D. Thom. eſt actio productiva verbi à ſe realiter diſtincti, *T.* p. 16. à n. 63. Probabilius eſt cognitionem in creatis eſſe ipſum verbum, *T.* p. 26. n. 109. Ex cognitione totius Trinitatis procedit Verbum Divinum, *T.* p. 67. n. 5. Cognitio iſta non eſt abſtractiva, ſed entitativa, *T.* p. 69. n. 13. In ſigno priori ad productionem Verbi Deus non cognoſcit perſonas vt producendas, aut extituras, *T.* pag. 69. n. 14. Verbum Divinum procedit ex cognitione poſsibilium, *T.* p. 71. n. 2. Dei eſſentia connectitur eſſentialiter cum cognitione vt repræſentante in actu ſecundo poſsibilia, *T.* p. 75. n. 20. & 21. Deus habet relationẽ tranſcendentalem ad creaturas paſsibiles, *T.* p. 76. n. 23. Si Deus non connecteretur eſſentialiter cum cognitione poſsibilium, non procederet Verbum ex tali cognitione, *T.* p. 78. n. 33. Tribus modis poteſt Deus cognoſcere poſsibilia, *T.* p. 78. n. 34. Si nullum obiectum reale creatum cognoſceret Deus, nec etiam cognoſceret aliquid impoſsibile, *T.* p. 79. n. 36. Deus non cognoſcit poſsibilia in ſeipſis, *T.* p. 83. n. 54. & 55. Verbum Divinum non procedit ex cognitione poſsibilium in ſeipſis, *T.* p. 83. à n. 54. Verbum Divinum non procedit ex vlla cognitione futurorum contingentium, *T.* p. 91. n. 14.

Collectio.

Poteſt aliqua potentia impedire ſingula extrema alicuius collectionis, quin poſsit totam collectionem, *P.* p. 109. n. 16. Poteſt collectio aliqua neceſsario exiſtere, licet ſingulæ eius partes libere exiſtant, *P.* p. 109. n. 17. & pag. 110. n. 20.

Concretum.

Spirator eſt concretum reſultans ex ſpiratione activa in recto, & Deitate de obliquo.

Conſtitutiuum.

Quomodo conſtituantur perſonæ divinæ, an per proprietatem abſolutam, an per relativam; explicatur, *T.* p. 158. tota ſect. 3.

Converſio, Converto

Abſurdum non eſt, quod Deus facere non poſsit, vt convertatur homo in aliquibus circunſtantijs, in quibus homo poteſt ſeipſum covertere, *P.* p. 27. n. 60. Non eſt idem Deum poſſe libere convertere hominem, & hominem poſſe libere convertere ſeipſum, ibidem n. 61. Poteſtas convertendi voluntatem non eſt explicanda per poteſtatem prædeterminãdi, *P.* p. 29. n. 66. & 67. Licet omnia auxilia præviderentur inefficacia, adhuc poſſet Deus convertere hominem relinquendo ipſi libertatem ſufficientem ad meritum, *P.* p. 50. n. 72. Perfectio Dei eſt, non repugnare metaphyſicè eventum, in quo nequeat voluntatem libere convertere, *P.* p. 30. n. 74. Quid ſit Deũ non poſſe libere convertere voluntatem ex ſuppoſitione, quod omnia auxilia appareant incongrua, *P.* p. 30. n. 74. Scientia media conditionatæ converſionis non tollit, quominus potentia præfiniendi converſionem præfinitione infallibili, cui nemo reſiſtere poteſt, vnice fundetur in omnipotentia, & ſapientia Dei, *P.* p. 94. n. 287. Simpliciter dici poteſt impoſsibile eſſe, quod Deus non poſsit facere vt voluntas libere convertatur, licet huius rei detur ſolum impoſsibilitas moralis, *P.* p. 100. n. 308. Deum non poſſe convertere voluntatem per auxilium A. determinate, eſt impotentia ſolum conſequens, *P.* p. 100. n. 311. Deus cum eodem numero auxilio convertere poteſt voluntatem quando, quomodo, & vbi voluerit, *P.* p. 124. à n. 50.

Creatura, Creo.

Poſsibilitas creaturarum non eſt aliquid poſsitivum, aut negativum diſtinctum ab omnipotentia, *T.* p. 71. à n. 4. Repugnante quacumque creatura, per locum intrinſecum ſequeretur, Verbum Divinum, vel non per manſurum, vel non eiuſdem rationis, *T.* p. 74. n. 14. Stat bene poſsibilitatem creaturæ amari, quin creatura ipſa ametur, *T.* p. 86. n. 63.

D

Decretum, Decerno.

Repugnat Deum decernere decreto executivo collationem auxilij, quin ante decretum noverit, quem ſit ſortiturum effectum, *P.* p. 20. n. 25. Decretum applicativum omnipotentiæ nequit eſſe indifferens in amando, ſed ſolum in convertendo, *P.* p. 36. n. 98. Indifferentia decreti non impedit quominus ex diuina diſpoſitione, & providentia exiſtat amor præ odio, *P.* p. 37. n. 99. Decretum indifferens ſupponit neceſsario ſcientiam mediam, *P.* p. 42. n. 114. Negari nequit decretum indifferens applicativum omnipotentiæ, *P.* p. 44. n. 121. & p. 51. à n. 146. Decretum cauſans determinationem voluntatis, non ideo eſt determinans, aut prædeterminans, *P.* p. 50. n. 142. Decretum, quo Deus præparat ſuum concurſum, non eſt proprie conditionatum, ſed tantum improprie, & quaſi conditionatum, *P.* p. 52. à n. 150. Hoc decretum quo ſenſu ſit abſolutum, *P.* p. 55. n. 158. Decretum indifferens non tollit perfectiſsimum dominium ſupra voluntatem noſtram, *P.* p. 57 à n. 166. Decretum indifferens quomodo determinetur ad concurrendũ, *P.* p. 60. à n. 176. Deus in determinatione præſenti ſuæ voluntatis dignoſcere poteſt, quid ipſe eſſet decreturus in alijs circunſtantijs, *P.* p. 135. n. 32. In decreto mittendi Chriſtum cognovit Deus

an

an eſſet venturus Chriſtus, Adamo non peccante, *P.* p. 136. n. 33. Decretum antecedẽs connexum cum amore, eſt impedimentum odij, & carentiæ amoris, *P.* p. 142. num. 13. Bifariam impediri poteſt exiſtẽtia divini decreti, *P.* p. 143. nu. 16. Voluntas ſubiacens decreto antecedenti connexo cum amore, nõ habet poteſtatem determinandi omnipotentiam ad odium, *P.* p. 147. nu. 29. Decretum antevertens ſcientiam mediam non cohæret cum potentia proxima indifferenti ad actum, *P.* p. 151. n. 42. Pro priori ad ſcientiam mediam nullum poteſt Deus concipere decretũ liberum, *P.* p. 153. nu. 51. Quodcumque decretum antecedens ſcientiam mediam, nequit dependere quaſi à priori ab operatione noſtra libera, ſive abſolutè, ſive conditionatè, *P.* p. 155. num. 55. Repugnat Deo decretum efficax finis ab ipſo ponendi, quod eiuſdem executivum non ſit, *P.* p. 169. nu. 9. Vt effectus ſit Deo perfectè voluntarius, non requiritur decretum determinatè amans eius exiſtẽtiam, *P.* p. 178. n. 44. Deus habet decretum efficax conditionatum dandi omnibus gloriam, ſub conditione, quòd decedant in gratia, *P.* p. 191. n. 5. Ex decreto abſoluto, & efficaci dandi Petro gloriam, nequit oriri cominatio ſeria privandi ipſum gloria ſub conditione impœnitentiæ finalis, *P.* p. 208. nu. 58. Decretum efficax dandi gloriam eſt ordine cauſalitatis poſterius decreto dandi merita, *P.* p. 210. n. 68. Decretum efficax gloriæ præſcindens à circunſtantia coronæ, ſi ſit ita præciſivum, vt nec poſtulet dari homini potentiam merendi, nec poſtulet, vt potentia merendi coniungatur cum meritis, omnino repugnat cum cauſalitate meritorum, *P.* p. 238. à num. 37. In hac providentia potuit Deus decernere numerum determinatum electorum, prius ratione ſtatuendo numerum formalem, quàm materialem, *P.* p. 243. n. 9. Decretum collativum auxilij indifferentis eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam eventus reipſa futuri, *P.* p. 250. n. 25. Scientia media nequit nõ habere prioritatẽ à quo reſpectu decreti conferentis auxilium congruum, *P.* p. 252. n. 30. Sine decreto eſſentialiter ſupponente ſcientiam mediam poſſunt ſalvari omnia, quæ in ſuo decreto ordinavit P. N. Claudius, *P.* p. 253. n. 37. Intentio efficax operationis honeſtæ non præcedit decretum eligens auxilium congruum ad obtinendum talem finem, *P.* p. 257. n. 52. Vt ſalvetur libertas decretum collativum auxilij neceſſariò debet eſſe indifferens, *P.* p. 267. nu. 1. Voluntas creata inducere nequit in Deum decretum aliquod executivum auxilij, *P.* p. 268. n. 5. Decretum indifferens exequens auxilium eſt principium immediatum conſenſus, *P.* p. 276. num. 33. Præter decretum indifferens non requiritur aliud concomitans immediatè liberum Deo pro exercitio actus boni, *P.* p. 282. n. 14. Stat decretum executivum auxilij eſſentialiter eſſe immediate liberum Deo, & nihilominus exiſtere vi imperij efficacis antecedentis, *P.* p. 352. nu. 190. Obiectum decreti applicantis omnipotentiam eſt collatio auxilij ſufficientis, & negatio prædeterminantis, *P.* p. 355. nu. 193. Trinitas perſonarum non eſt prærequiſita ad exiſtentiam decretorum, *T.* p. 89. à num. 6.

Deſtino.

Huius verbi multiplex ſignificatio, *P.* p. 11 num. 1.

Determino, Determinatio.

Decretum cauſans determinationem voluntatis non ideo eſt determinans, aut prædeterminans, *P.* p. 50. n. 142. Deus determinat voluntatem quoad individuum, & determinatur ab illa, quoad ſpeciem actus, *P.* p. 61. nu. 181. Repugnat, Deum determinare voluntatem in eo ſenſu, quo voluntas determinat Deum, *P.* p. 63. n. 188. Deus in determinatione præſenti ſuæ voluntatis dignoſcere poteſt quid ipſe eſſet decreturus in alijs circunſtantijs, *P.* p. 135. n. 32. Voluntas ſubiacens decreto antecedenti connexo cum amore, non habet poteſtatem determinandi omnipotentiam ad odium, *P.* p. 147. nu. 29. Deus non potuit à ſe, & ex ſe nulla ſumpta occaſione ex malitia hominum, vel Angelorum, antecedenter determinare numerum ſalvandorum, *P.* p. 243. num. 6.

Deus.

Deus, vt Trinus, eſt quid intenſivè perfectius, quàm Deus, quatenus præcisè eſt quid abſolutum, *T.* p. 190. n. 76.

Dicere, Dictio.

Quomodo inter ſe comparentur intelligere & dicere, *T.* p. 145. Defenditur ſententia Scoti, ibi.

Diſtinctio, Diſtinguo.

Inutilis non eſt modus inveſtigandi rationem formalem diſtinctionis Filij à Spiritu S. ex aliqua hypotheſi impoſsibili, *T.* p. 97. à nu. 6. Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nec ab illo realiter diſtingueretur, *T.* p. 100. n. 27. Pater per paternitatem diſtinguitur nõ ſolùm à Filio, ſed etiam à Spiritu Sancto, *T.* p. 103. n. 41. Filius per ſuam filiationem formaliter diſtinguitur à Spiritu Sancto, *T.* p. 103. num. 44.

Diſcerno.

Homo ſe diſcernit in eodem ſenſu, quo ſe determinat ad benè operandum, *P.* p. 87. num. 266.

Diſcretio.

Diſcretionis radix non eſt ex nobis, *P.* p. 72. nu. 215. Quo pacto gloriari poſsit homo de ſua diſcretione, & honeſta operatione, *P.* p. 87. num. 267. Quomodo non poſsit homo gloriari de bono opere, explicat Anſelmus optima ſimilitudine, *P.* p. 88. n. 68.

Dominium.

Dominium perfectiſsimum Dei ſupra arbitrium creatum ſtat abſque poteſtate prædeterminandi, *P.* p. 57 n.168. & p.104.n.321. Perfectiſsimum Dei dominium ſupra actus liberos creaturæ ſolùm petit eſſe immediatum in influendo, & mediatum in determinando, *P.* p. 104. à num. 321. & p. 58. n. 169. Dominium Dei ſupra actus malos eſt perfectiſsimum, licèt nequeat eſſe illorum inductivum, ſed tantùm permiſsivum ibid. Perfectum Dei dominium everteretur, ſi poſsibilis eſſet metaphyſicè eventus, in quo voluntas videretur diſſentura omnibus auxilijs, *P.* p. 107. nu. 8. Perfectum Dei dominium ſupra voluntatem creatam facit, vt repugnet metaphyſicè eventus, in quo Deus non poſsit facere, vt voluntas liberè convertatur, *P.* p. 122. n. 71. Perfectum dominium Dei ſupra voluntatem vt contentivam alicuius actionis determinatæ, non petit vt Deus poſsit in omni eventu facere, vt voluntas ponat talem actionem, *P.* ibid. Actio elicita à voluntate creata ex vi præfinitionis antecedentis ſcientiam mediam, non ſubderetur dominio ipſius, *P.* p.153. nu. 49. Non tollitur perfectiſsimum Dei dominium ſupra voluntatem noſtram per decretũ indifferens, *P.* p. 57. à n.166.

Donum.

Fides eſt verè, & propriè donum Dei, *P.* p. 79. n. 237. Non aliam agnovit D. Auguſtinus prædeſtinationem, quàm quæ neceſſariò colligitur ex eo quòd initium fidei ſit Dei donum, *P.* p. 223. n. 124.

E.

Effectus.

Vt effectus aliquis ſit Deo perfectè voluntarius, non requiritur actus determinatè amãs eius exiſtentiam, *P.* p. 178. nu. 44. V. *Prædeſtinatio.* Duobus modis intelligi poteſt, quòd motio voluntatem præmovens infallibiliter conſequatur ſuum effectum. *P.* p.31. nu. 78.

Electio.

Electio efficax ad gloriam omnino indepẽdens à ſcientia media, everteret libertatẽ, *P.* p. 13 n.4. Ex vi collectionis infinitæ auxiliorum indifferentium nequit Deus efficaciter eligere ad gloriam ſine ſcientia media, *P.* p. 20 n. 25. Perfectio divini intellectus, & divinæ providentiæ poſtulat, vt ante omnẽ electionem liberam cognoſcat omnem veritatem contingentem conditionatam, *P.* p.153. nu. 1. Electio medij poteſt eſſe intentio efficax finis, *P.* p. 187. n.72. Deus verè, & propriè elegit homines ad gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum, *P.* p. 193. Electio efficax abſoluta non eſt eſſentialiter prærequiſita ad ſalutem, *P.* p. 204. n. 48. Duplex genus electionis ſtatuit D. Auguſtinus, *P.* p. 220. à nu. 110. Prædeſtinatio Auguſtiniana hominum ad gloriam non importat electionem abſolutam & efficacem ad gloriam ante merita abſolutè prævisa, *P.* p. 216 nu. 137. Electio efficax ad gloriam eſt cõpoſsibilis cũ poteſtate proxima libera ad damnationem, *P.* p.229.n.10. Repugnat electio materialis, ſeu amans medium propter ſe, quin illud amet, vt vtile ad finem, *P.* p. 311. à num. 38. D. Auguſtino cum Pelagianis nulla fuit controverſia de electione ad gloriam ante prævisa merita, *P.* p. 219. n. 103.

Eligo, Electus.

Deus verè & propriè elegit homines aliquos ad gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum, *P.* p. 192. n. 7. Deus non elegit omnes Prædeſtinatos ad gloriam vt coronam electione antecedenti omnino abſoluta, *P.* p. 193. n.10. De lege ordinaria Deus non eligit efficaciter ad gloriam, niſi poſt prævisa merita, *P.* p. 206. nu. 52. Beata Virgo electa fuit efficaciter ad maternitatem, & gloriam ante merita abſolutè prævisa, *P.* p. 241. num.48. In hac providentia potuit Deus decernere numerum determinatum electorum, prius ratione ſtatuendo numerum formalem, quàm materialem, *P.* p. 243. nu. 9. Deus non potuit à ſe, & ex ſe, & nulla ſumpta occaſione ex malitia hominum, vel Angelorum, antecedenter eligere determinatum numerum ſalvãdorum, *P.* p. 243. n. 6. Suppoſito peccato originali, potuit Deus determinatum numerum hominum eligere in gloriam, reliquis relictis in maſſa perditionis, *P.* p.243. n.7. In hac providentia non habet Deus voluntatem antecedentem eligendi tot, & non plures ad gloriã, ibid. n. 8. Prædeſtinati non ſunt antecedenter omnino abſolutè electi ad gloriam, *P.* p. 244. nu. Deus ſuppoſita ſcientia media non præfinit efficaciter præfinitione formali omnia bona quæ fiunt ab Electis & Reprobis cum omnibus ſuis circunſtantijs, *P.* p. 256. num.47.

Error.

Errores Semipelagianorum, quales fuerint? *P.* p. 77. n. 230.

Eſſentia, vide *Principium*, & *Potentia.*

Ex eo quòd eſſentia divina ſit forma, à qua Pater redditur ſimilis Filio, non ſequitur debere eſſe formam, à qua redditur potens gene-

SOCIEDAD INTELECTUAL

nerare, *T.* p. 132. tota ſect. 5. Si eſſentia divina ſit de conceptu relationum, etiam relationes debent eſſe de conceptu eſſentiæ, *T.* p. 213. n. 153. Abſolute nec eſſentia eſt de conceptu relationum, nec relationes reſpectu eſſentiæ, *T.* p. 214. n. 154. An eſſentia divina contineat eminenter relationes? Proponitur ſententia affirmans, *T.* p. 189. à n. 73. Eſſentia perficitur formaliter per relationes, etiam intenſivè in genere entis, *T.* p. 190. à n. 76. Non poſſunt admitti tres eſſentiæ relativæ; licet admittantur tres exiſtentiæ, *T.* p. 212. n. 148.

Eventus.

Eventus proviſus, & efficaciter à Deo intentus inevitabilis eſt à nobis, *P.* p. 19. n. 21. Decretum collativum auxilij indifferentis eſſentialiter ſupponit ſcientiam mediam eventus reipſa futuri, *P.* p. 250. n. 25.

F

Facio.

Deus facit, vt faciamus, *P.* p. 67. n. 198. 202. & 220. Quo pacto faciat Deus vt faciamus, ibid. Idem eſt apud Auguſtinum aliquid fieri Deo vocante, ac fieri Deo inſpirante, *P.* p. 81. n. 246. Quidquid Deus libere vult vt fiat, potuit non fieri, *P.* p. 173. n. 26. & 175. num. 33.

Fœcunditas, fœcundus.

Non eſt de conceptu Filij accipere fœcunditatem ad producendum aliud ſuppoſitum vivens, *T.* p. 38. n. 42.

Fides eſt.

Fides eſt vere, & proprie donum Dei, *P.* p. 79. n. 237. Non aliam agnovit Auguſtinus prædeſtinationem, quam quæ neceſſario colligitur ex eo, quod initium fidei, & perſeverantia ſit donum Dei, *P.* p. 223. n. 124.

Filius.

In Filio non reperitur duplex intellectio, vel virtualiter, vel formaliter diſtincta, *T.* p. 9. n. 28. Filius ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo intentionalis, in qua omnia repræſentantur, *T.* p. 24. n. 102. Non eſt de conceptu Filij accipere fœcunditatem ad producendum aliud ſuppoſitum vivens, *T.* p. 38. n. 42. Filius ſimul cum Patre conſtituit vnum principium *quo*, & *quod* Spiritus Sancti, *T.* p. 41. n. 50. Eſt de conceptu Filij habere perfectam, & adæquatam ſimilitudinem cum ſuo principio in omni proprietate ſubſtantiali, *T.* p. 43. n. 56. & p. 42. n. 54. Ideo Verbum præ Spiritu Sancto eſt Filius, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo per ſe ſubſiſtens producta ad repræſentandam eſſentiam, & perfectiones ſui principij producentis, *T.* p. 88. n. 3. & 4. In Filio non repetitur aliqua ſubſiſtentia relativa contingens, *T.* p. 92. n. 18. & 19. Pro priori ad generationem Filij non cognoſcit Pater formaliter futura, licet cum illo formaliter loquatur de futuris, *T.* p. 94. n. 27. & 28. Inutilis non eſt modus inveſtigandi rationem formalem diſtinctionis Filij à Spiritu Sancto ex aliqua ſuppoſitione, vel hypotheſi impoſſibili, *T.* p. 97. à n. 6. Si Spiritus Sanctus non procederet realiter à Filio, nec ab illo realiter diſtingueretur, *T.* p. 100. n. 27. Filius per ſuâ filiationē formaliter diſtinguitur à Spiritu Sancto, *T.* p. 103. n. 44. Quomodo Filius procedat per intellectum, licet intellectio eſſentialis non ſit principium *quo*, *T.* p. 142. tota ſect. 10.

Finis.

Deus nequit efficaciter intendere finem nobis liberum, ex directione ſcientiæ nobis non liberæ, *P.* p. 114. n. 41. Repugnat intentio efficax finis, à qua agens non poſsit intrinſece moveri ad exequenda media, *P.* p. 364. à n. 13. Electio medij poteſt eſſe intentio efficax finis, *P.* p. 187. n. 72.

Futuritio, Futurum.

Non eſt contra libertatem actus, quod ſit neceſſario futurus in ſtatu conditionato ſub aliquo auxilio vage, *P.* p. 114. n. 42. Omnes futuritiones conditionatæ liberę, ſunt ſimul cognoſcibiles, *P.* p. 154. n. 52. Pater pro priori ad generationem non cognoſcit formaliter futura, licet de illis formaliter loquatur cum Filio, *T.* p. 94. n. 27. & 28. Licet verbum non procedat ex ſcientia futurorum, eſt tamen verbum futurorum, *T.* p. 94. n. 32.

G

Generatio.

Generatio bifariam ſumitur, *T.* p. 30. n. 1. Pro priori ad generationem Filij non cognoſcit Pater formaliter futura, licet de illis formaliter loquatur cum Filio, *T.* p. 94. n. 27. & 28. Generatio activa conſiſtit adæquatè in paternitate, *T.* p. 139. Cur in divinis generatio dicatur opus naturæ, *T.* p. 154. n. 110. In divinis generatio activa, & paſsiva realiter diſtinguuntur, *T.* p. 157. à n. 4. Et hæc eſt ſententia D. Thomæ, & Beſſarionis Patriarchæ, ibid. p. 158. tota ſect. 3. Oſtenditur à ratione, ibid. p. 164. à n. 30.

Gloria.

Licet intentio antecedens gloriæ, ſit immediate executiva gloriæ, poteſt eſſe neceſſaria nova voluntas executiva ſupponens merita, *P.* p. 180. n. 51. Quod intentio antecedens gloriæ ſit actus elicitus à liberalitate, non ſufficit vt collatio externa gloriæ ſit abſolute liberalis, *P.* p. 182. n. 55. Poteſt Deus in executione conferre gloriam propter merita, *quin* habeat voluntatem executivam conceptam intuitu meritorum, *P.* p. 183. n. 57. Ex decre-

creto efficaci dandi Petro gloriam nequit oriri ſeria cominatio privandi ipſum gloria ſub conditione impœnitentiæ finalis, *P.* p. 208. n. 58. & p. 215. n. 90. Ex mente D. Auguſtini nemo eligitur ad gloriam vt coronam niſi ex prævisione meritorum, *P.* p. 221. n. 116.

Suppoſito peccato originali potuit Deus determinatum numerum hominum eligere ad gloriam, reliquos relictis in maſſa perditionis, *P.* p. 243. n. 7. In hac providentia non habet Deus voluntatem antecedentem tot, & non plures eligendi ad gloriam, *P.* p. 243. n. 8. vide electio.

Glorior.

Quo pacto gloriari poſsit homo de ſua diſcretione, *P.* p. 87. n. 267.

Gratia.

Gratia non datur homini, quia futurus eſt Sanctus, ſed vt ſit Sanctus, *P.* p. 25. n. 53. Gratiæ efficacia non per prædeterminationem, ſed per voluntatis præparationem explicanda eſt iuxta Auguſtinum, *P.* p. 32. n. 80. & p. 33. n. 83. Gratia determinat voluntatem, & ſimul determinatur ab illa, abſque vlla contradictione, *P.* p. 67. n. 201. Gratia non eſt pedisequa arbitrij, ſed è contra, *P.* p. 71. n. 212. Non ſolum gratia adiuvans, ſed & excitans & præveniens eſt neceſſaria ad honeſte operandum, *P.* p. 86. n. 262. Quod gratia ſit principium indifferens, non tollit quominus poſſit eſſe cauſa, quod actus fiat, *P.* p. 88. n. 270. Quo ſenſu dicenda ſit gratia indifferens, ibid. Gratia eſt initium omnis meriti, *P.* p. 90. n. 275. Gratia efficax collocatur à D. Auguſtino in vocatione congrua, ibid. n. 276. Voluntas conferendi gratiam præcedit omne meritum ſalutare, *P.* p. 221. n. 116. vide auxilium. Bonus vſus gratiæ præſcitus non meritum, ſed ad ſummum congruitas eſt, ob quam Deus velit gratiam conferre bene vſuro, *P.* p. 75. n. 224. Bonus vſus gratiæ non nobis, ſed Deo tribuenti vires ſupernaturales ad illum, imputandus eſt, *P.* p. 88. n. 69. Idipſum declaratur exemplo D. Anſelmi, ibid. n. 268.

Gubernatio, guberno.

Gubernatio diſtinguitur à prædeſtinatione, *P.* p. 7. n. 38.

I

Ignorantia.

Duplex eſt ignorantia, alia antecedens, & concomitans alia, *P.* p. 138. n. 4. Ignorentia antecedens cauſat involuntarium, ibid. Ignorantia concomitãs non eſt cauſa effectus, ibid.

Illuſtratio.

Per illuſtrationem intellectus, & inſpirationem voluntatis movet Deus hominem ad conſenſum ſalutarem, *P.* p. 83. n. 251. vide, *Vocatio, gratia.*

Impedimentum, impedio.

Carentia impedimenti antecedentis eſt neceſſaria ad poteſtatem ponendi actum, cuius eſt exercitium, *P.* p. 143. n. 15. Decretum antecedens connexum cum amore eſt impedimentum odij, & carentiæ ipſius amoris, *P.* p. 142. n. 15. Duobus modis poteſt impediri exiſtentia actus liberi divini, *P.* p. 155. n. 97.

Imperium.

Imperium quid ſit iuxta mentem D. Thomæ, *P.* p. 9. n. 5. Poſsibile eſt imperium intellectus diſtinctum ab apprehenſione, & iudicio, *P.* p. 10. n. 16. Imperium Thomiſticum, nec in Deo, nec in nobis neceſſarium eſt ad operis executionem, *P.* p. 11. à n. 22. & p. 187. n. 69. Imperium efficax antecedens non cohæret cum proxima indifferentia ad actum imperatum, *P.* p. 300. n. 29. Stat decretum executivum auxilij eſſentialiter eſſe immediate liberum Deo, & nihilominus exiſtere vi imperij efficacis antecedentis, *P.* p. 352. n. 190. Prædeſtinatio nequit conſiſtere in imperio Thomiſtico, *P.* p. 11. n. 22. Conſiſtit tamen in imperio practico, quo divinus intellectus, ſuppoſita intentione efficaci perducendi homines ad gloriam per hæc media, ordinat vt illa executioni mandentur, *P.* p. 44. num. 10.

Impoſtura.

Impoſturæ Pſeudo Philalethis contra ſcientiæ mediæ Patronos diſſolvuntur, *P.* p. 65. num. 195.

Infinitum.

Repugnat infinitum in actu exiſtere à parte rei, *P.* p. 109. n. 16. & 17.

Initium.

Initium ſalutis non libero arbitrio, ſed Deo vocanti tribuendum eſt, *P.* p. 73. n. 217.

Intellectio.

In Verbo divino non eſt duplex intellectio virtualiter, aut formaliter diſtincta, *T.* p. 9. n. 29. Intellectio activa, & paſsiva nullam inter ſe diſtinctionẽ habere poſſunt, *T.* p. 11. n. 37. & 38. Repugnat, intellectum intelligere per intellectionem ab extrinſeco infuſam, *T.* p. 26. n. 109. & 267. n. 110. Intellectio poſſibilium, vide, *Cognitio.* Intellectio nequit dici ratio ſub qua Pater tendit in Verbum, & non in Spiritum Sanctum, *T.* p. 34. n. 27. & 29. In creatis actio phyſica eſt de conceptu intelligentis, quãvis intellectio non ſit actio, *T.* p. 26. n. 109. Quomodo inter ſe comparentur intellectio, & dictio, *T.* p. 145.

Intelligo.

Deus ita eſt ex ſe completiſsimus in omni linea, vt à rebus creatis nullam ſcientiam accipere poſsit, *P.* p. 98. num. 299. Prius eſt intelligens in actu, quam intelligens in potentia,

tia, *T.* p. 8. n. 24. In creatis actio physica est de conceptu intelligentis, quamvis intellectio non sit actio, *T.* p. 26. num. 109. Repugnat intellectum intelligere per intellectionem ab extrinseco infusam, *T.* ibid. & p. 27. n. 110. Passivum intelligi, quo constituitur Verbum divinum, non est quid absolutum, sed relativum, *T.* p. 53. n. 25. Angeli dum seipsos intelligunt, formant verbum mentis, *T.* p. 151. n. 56. vide *Cognosco.*

Intellectus.

Perfectio intellectus divini postulat, vt ante omnem electionem liberâ cognoscat omnem entitatem cõtingentem conditionatam, *P.* p. 153. n. 51. Intellectus absolutus non est principium *quo* Verbi, *T.* p. 122. per totam disp. 10. Et tamen Verbum procedit per intellectũ verè & propriè, ib. p. 142. tota sect. 10. Præter intellectum absolutum datur in Deo intellectus notionalis, & qualis sit, *T.* p. 143. Cur præter intellectum absolutum datur notionalis, cuius munus non sit intelligere, sed esse virtutem producendi Verbum, in quo Pater intelligit, *T.* p. 144. à n. 78.

Intendo, intentio.

Nequit Deus efficaciter intendere finem nobis liberum ex directione scientiæ nobis non liberæ, *P.* p. 114. nu. 41. Licèt intentio antecedens gloriæ sit immediatè executiva gloriæ, necessaria esse potest alia volũtas executiva supponens merita, *P.* p. 180. num. 5. Quòd intentio antecedens glorię sit actus elicitus à liberalitate, non sufficit, vt collatio externa gloriæ sit absolutè liberalis, *P.* p. 182. n. 55. Intentio ista propter diversum modum tendendi ad multiplicem virtutem spectare potest, ibid. n. 56. Potest Deus conferre gloriam propter merita ex vi solius intentionis antecedentis, *P.* p. 183. n. 57. Intentio efficax finis potest esse electio mediorum, *P.* p. 187. nu. 72. Intentio efficax necessariò præcedere non debet electionẽ mediorũ, *P.* p. 188. n. 73. Intentio efficax operationis honestæ non precedit pro priori decretum eligens auxilium congruum ad obtinendum talem finem *P.* p. 257. n. 52. Repugnat intentio efficax finis, à qua agens non possit intrinsecè moveri ad exequenda media, *P.* p. 364. num. 13. & p. 366. à num. 17.

Iustificatio.

Iustificationes, & merita interrupta per peccata sunt effectus prædestinationis, *P.* p. 385. n. 13. & 14.

L.

Liberalitas.

Vt aliquis actus non sit elicitus à liberalitate, non sufficit quòd ipse non sit debitus, *P.* p. 181. n. 52. Quòd intentio antecedens gloriæ sit actus elicitus à liberalitate, non sufficit vt collatio externa gloriæ sit absolutè liberalis, *P.* p. 182. n. 55.

Libertas.

Ad libertatem requiritur, quòd voluntas se ipsam determinet, & nõ determinetur ab alio, *P.* p. 18. n. 18. Libertas Prædestinati nõ cohæret cum electione efficaci ad gloriam, nisi suppositio electionis sit consequens, *P.* p. 19. n. 22. Voluntas liberè converti posset à Deo libertate sufficienti ad meritum, etiamsi omnia auxilia præviderentur inefficacia per scientiam mediam, *P.* p. 50. n. 72. Libertatis variæ acceptiones, *P.* p. 85. n. 257. Non est necesse, vt id, quod est liberum creaturæ, subijciatur libertati immediatæ Dei, *P.* p. 102. n. 317. Non est contra libertatem actus, quòd sit necessariò futurus in statu conditionato sub aliquo auxilio vagè, *P.* p. 114. n. 42. Necessitas metaphysica vaga in ordine ad statũ conditionatum non pugnat cum libertate in statu absoluto, *P.* p. 119. num. 63. Libertas non est intrinseca, & essentialis actibus voluntatis, *P.* p. 124. num. 79. Licèt non repugnet actus essentialiter necessarius, repugnat tamen essentialiter liber, ibid. num. 80. & 81. Ad libertatem requiritur vt voluntas possit coniũgere carentiam actionis cum omnibus prærequisitis ad agendum, *P.* p. 140. à nu. 4. & p. 142. à num. 12. Neque scientia visionis, nec scientia media libertatem lædunt, *P.* p. 261. n. 66. Vt salvetur libertas à necessitate, decretum collativum auxilij necessariò debet esse indifferens, *P.* p. 267. num. 1. Ad libertatem requiritur, quòd voluntas possit impedire omnem suppositionem essentialiter connexam cũ existentia actus, ibid. Si libertas sit essentialis actibus, præfinitio efficax non cohæret cum nostra libertate, *P.* p. 293. num. 3. Gratia ab intrinseco efficax libertatem evertit, vide *Gratia, Auxilium.*

M.

Magnitudo.

In Deo vna duntaxat datur magnitudo, simpliciter & absolutè talis; dantur tamen tres magnitudines relativæ, *T.* à p. 205. tota sect. 10. & 11.

Martyr.

Martyr non potest licitè intendere absolutè finem supponentem peccatum Tyranni, ac proinde nec martyrium, *P.* p. 379. Desiderium non impediendi sui necem, si Tyrannus velit illam inferre in odium fidei, potest esse absolutum, ibid.

Meritum.

Merita prævisa sub conditione auxilij indifferentis nequeunt esse ratio prædestinandi, *P.* p. 24. n. 49. Vsus gratiæ præcitus non habet

bet rationem meriti, ſed finis, *P.* p. 25. n. 53. Meritum purè conditionatum nequit exercere cauſalitatem meritoriam, *P.* p. 77. n. 231. Poteſt Deus exequi gloriam propter merita, quin concipiat voluntatem executivam gloriæ intuitu meritorum, *P.* p. 183. n. 57. Ante abſolutam prævisionem meritorum efficaciter elegit Deus homines ad gloriam, *P.* p. 192. nu. 7. Actio productiva hominis nequit eſſe eſſentialiter connexa cum eius merito, aut cũ carentia meriti, *P.* p. 210. num. 63. Regnum cœlorum nõ eſt paratum Iuſtis niſi ob eorum merita prævisa, *P.* p. 214. nu. 87 & p. 221. n. 116. Voluntas conferendi gratiam præcedit omne meritum ſalutare, *P.* p. 221. n. 116. Decretum efficax gloriæ ita præſcindens à circunſtantia coronæ, vt nec poſtulet dari homini potentiam merendi, nec poſtulet vt potentia merendi coniungatur cum meritis, omnino repugnat cum cauſalitate meritorum, *P.* p. 238. à n. 37 B. Virgo electa fuit efficaciter ad maternitatem, & gloriam ante abſolutam prævisionem meritorum, *P.* p. 241. nu. 48. Merita interrupta per peccatum ſunt effectus prædeſtinationis, *P.* p. 385. n. 13. & 14. Quamvis omnia auxilia præviderentur ineffacia, adhuc poſſet Deus voluntatem convertere, relinquendo libertatem ſufficientem ad meritum, *P.* p. 50. n. 7. Gratia eſt initium omnis meriti, *P.* p. 90. n. 275. Voluntas cõferendi gratiam præcedit omne meritum ſalutare, *P.* p. 221. n. 116.

Motio, Moveo.

Duobus modis intelligi poteſt quòd motio voluntatem præmovens infallibiliter conſequatur ſuum effectum, *P.* p. 31. n. 78. Motio, per quam Deus facit nos velle, intentionalis eſt, eique reſiſtere poſſumus, *P.* p. 86. num. 264. Bonum pœnitentiæ dupliciter movere poteſt Deum ad permittendum peccatum, *P.* p. 378. n. 60. & 61.

N.

Natura.

Natura divina per ſe, & propter ſe communicatur Spiritui Sancto, *T.* p. 6. à nu. 15. & p. 56. nu. 36. Natura ſub conceptu & munere proprio naturæ reperitur æquè in Filio, ac in Spiritu Sancto, *T.* p. 37. à nu. 37. Natura ſub conceptu naturę nequit conſtitui per paternitatem, aut filiationem, ibid. num. 16.

Neceſsitas.

Neceſsitas vaga in ipſis rebus fundatur, *P.* p. 112. n. 29. Deus amat neceſsitatem eliciẽdi actum bonum, vel malum, quin amet diſiunctivè actum bonum, & malum, *P.* p. 113. n. 58. Datur neceſsitas futuritionis conditionatæ peccati Petri, non tamen futuritionis abſolutæ, *P.* p. 114. n. 43. Neceſsitas moralis peccandi in aliquo inſtanti totius vitæ nõ arguit neceſsitatem peccandi in vltimo, ex ſuppoſitione quòd peccatum non ſit in prioribus, id tamen arguit neceſsitas phyſica, *P.* p. 117. nu. 56. Neceſsitas vaga in ordine ad ſtatum conditionatum, non pugnat cum libertate in ſtatu abſoluto, *P.* p. 119. n. 63. Datur neceſsitas metaphyſica, vt voluntas appareat in ſtatu conditionato conſentiens infinitis auxilijs, *P.* p. 121. nu. 69. Actus præfinitus neceſſariò evenit neceſsitate conſequentiæ, non conſequentis, *P.* p. 19. n. 22.

O.

Omnipotentia.

Non eſt imperfectio omnipotentiæ quaſi ſubijci voluntari creatæ ex libera determinatione ipſius Dei, *P.* p. 45. nu. 124. Omnipotentia ſimpliciter ſibi ſubordinat arbitrium creatum, *P.* p. 50. num. 141. Omnipotentiſſima Dei poteſtas flectendi hominum corda rectè ſalvatur independenter ab omni phyſica prædeterminatione, *P.* p. 92. num. 282. Soli omnipotentiæ tribuendum eſt, quòd nemo reſiſtere poſsit Dei voluntati, *P.* p. 94. num. 287. Voluntas ſubiacens decreto antecedenti connexo cum amore, non habet poteſtatem determinandi omnipotentiam ad odium, *P.* p. 147. n. 29. Omnipotentia ſubijcit voluntati creatæ concurſum externum, quem exhibet voluntati, ibi. n. 30. Repugnat voluntatem liberè amare, quin amor oriatur ab omnipotẽtia vt pro priori indifferenti ad concurrendũ vel non concurrendum, *P.* p. ibid. Declaratur in quo conſiſtat, Deum applicare ſuam omnipotentiam creaturis ad operandum, *P.* p. 355. à n. 193. Decretum applicativũ omnipotentiæ non eſt indifferens in amando, ſed ſolùm in concurrendo, *P.* p. 36. n. 98. Negari nequit decretum indifferens applicativum omnipotentiæ, vide *Decretum.* Omnipotentia Dei eſt poſsibilitas creaturarum, *T.* p. 71. à n. 4. Potentia generativa pertinet ad omnipotentiam Patris iuxta Auguſt. *T.* p. 114. n. 20. Et tamen Filius eſt omnipotens, quamvis nequeat generare, ibidem, & p. 115. tota ſect. 3. Potentia generativa comprehenditur ſub omnipotentia, ibid. Vt aliqua perſona ſit omnipotens, ſatis eſt, quòd habeat eſſentiam idẽtificantem ſecum potentiam ad producendum omnia, quæ non repugnant abſolutè produci, *T.* p. 116. n. 29. Potentia generativa pertinet ad omnipotentiam Patris, non tamen ad omnipotentiam ſimpliciter, iuxta S. Thomã, *T.* p. 116. n. 30.

Operatio.

In operatione gratiæ aliquid eſt propriè noſtrum, *P.* p. 83. n. 252. Operatio meritoria eſt tota à gratia, & tota à libero arbitrio, ibid.

ibid. In omni ſua operatione duplicem explicat voluntas inclinationem, *P.* p. 131. n. 18. Quodcumque decretum antecedens ſcientiam mediam nequit dependere quaſi à priori ab operatione noſtra libera, nec abſolute, nec conditionate, *P.* p. 154. n. 55. Intentio efficax operationis honeſtæ, non præcedit pro priori decretum eligens auxilium congruum ad obtinendum talem finem, *P.* p. 257. n. 52. In quo conſiſtat Deum applicare ſuam omnipotentiam creaturis ad operandum, *P.* p. 355. à n. 193. vide, *Decretum.* Trinitas perſonarum non eſt per ſe requiſita ad operationes ad extra, *T.* p. 89. n. 7. & 8.

Operor.

Deus non potuit intendere pulchritudinem vniverſi reſultantem ex eo, quod alij bene, alij prave operentur, *P.* p. 113. n. 34. Voluntas noſtra poteſt facere, ne Deus vnquam viderit illam operantem, aut operaturam, *P.* p. 151. num. 41.

Origenes.

An perſonæ divinę conſtituantur & diſtinguantur per Origenes, *T.* p. 159. tota ſect. 3. à n. 9. ad 29.

P

Pater, paternitas.

Pater ſimul cum Filio cõſtituit vnũ principiũ *quo* & *quod* reſpectu Spir. Sancti, *T.* p. 41. n. 50. In Patre non reperitur ſubſiſtẽtia aliqua relativa contingens, *T.* p. 92. n. 18. & 19. Pater loquitur formaliter cum Filio de futuris, quin pro priori ad generationem cognoſcat formaliter futura, *T.* p. 94. n. 28. & 27. Pater per paternitatem diſtinguitur non ſolum à Filio, ſed etiam à Spiritu Sancto, *T.* p. 103. n. 41. Pater non eſt potentior Filio, quamvis hic non poſsit generare, *T.* p. 112. cum ſequentibus. Reditur amplior huius ratio p. 115. à n. 114. Quomodo paternitas ſit tota ratio producendi Filium, quamvis non præcontineat totam eius perfectionem, *T.* p. 141. An hæc prædicatio ſit vera: *Paternitas generat*, ibid. p. 155. n. 114. In creatis denominatio Patris involuit exiſtẽtiam Filij, ſecus in Deo, *T.* p. 163. n. 127. Paternitas in Deo ſub munere relationis prædicamentalis ſupponit Filium, ibid. n. 28.

Peccatum.

Deus concurrit ad actum peccati quaſi invitus, *P.* p. 45. n. 124. Peccata excluduntur à prædeſtinatione, *P.* p. 2. n. 3. Attenta hominum natura, neceſſarium moraliter fuit, vt aliqui peccarent, *P.* p. 112. n. 32. Repugnat Deũ ex ſe amare futuritionem conditionatam peccati, *P.* p. 113. n. 38. Voluntas neceſsitata moraliter ad peccandum in aliquo ex decem diebus, non eſt neceſsitata ad peccandum in decimo ex ſuppoſitione quod omnia peccata vitaverit in novem prioribus diebus, *P.* pag. 116. n. 53. Suppoſito peccato originali potuit Deus determinatum numerum hominum eligere ad gloriam, reliquis relictis in maſſa perditionis, *T.* p. 243. n. 7. Non poteſt Deus præfinire pœnitentiam ante peccatum abſolute prævisum, *P.* p. 361. à n. 2. Repugnat, voluntatem collativam auxilij eſſe eſſentialiter connexam cum peccato, *P.* p. 375. n. 51. Bonum pœnitentiæ dupliciter movere poteſt ad permittendum peccatum, *P.* p. 378. n. 60. & 61.

Deus non poſſet permittere peccatum, niſi prævideret, quæ bona occaſione peccati colligere poſſet, *P.* p. 378. à n. 61. Permiſsio activa peccati diſtinguitur à permiſsione paſsiva eiuſdem, *P.* p. 381. n. 69. Permiſsio peccati, vt connexa cum peccato nequit eſſe effectus prædeſtinationis, *P.* p. 383. n. 6. Permiſsio peccati ſecundum ſe poteſt eſſe effectus prędeſtinationis, *P.* p. 384. n. 8. Deus iuxta Auguſtinum non vult vt fiat actus peccati, *P.* pag. 467. n. 126.

Perfectio, perfectum.

Relationes divinæ ratione ſui dicunt perfectionem, *T.* p. 170. tota diſp. 12. Perfectio relativa multiplicatur in divinis, ibid. p. 177. tota ſect. 4. Quid ſit bonitas, & perfectio trãſcendentalis, ibid. Ex eo quod relationes dicant perfectionem, non ſequitur, aliquam perfectionem eſſe in Patre, quæ non ſit in Filio, *P.* p. 189. tota ſect. 8. Quid ſit perfectio ſimpliciter ſimplex iuxta *Anſelmum*, *T.* p. 185. Relationes ratione ſui ſunt perfectio ſimpliciter ſimplex, ibid. Omnes perſonæ ſimul non ſunt quid perfectius, quam quælibet ſeorſim, *T.* p. 196.

Permiſsio, permitto.

Permiſsio activa peccati diſtinguitur à permiſsione paſsiva eiuſdem, vide, *peccatum.*

Perſeverantia.

Voluntas, qua Deus vult nobis vitam æternam ante prævisionem perſeverantiæ, eſt conditionata, *P.* p. 207. n. 53.

Perſona.

Vna perſona ſecundum ſe totam, eſt in alia tota, *T.* p. 200. à num. 105. Et vna perſonalitas divina habet veram vnionem cum alia, ibid. num. 108. Nec propterea facit compoſitionem cum illa, ibid. num. 110. Quæ incommunicabilitas ſit de conceptu perſonæ, *T.* p. 162. à n. 22. Perſona creata importat in recto naturam, & de obliquo perſcitatem, *T.* p. 59. n. 45. Perſonarum divinarum æqualitas quomodo explicanda, *T.* p. 148. Id, in quo genitus evadit ſimilis generanti, non debet eſſe id, quo agens agit tanquam virtute proxima, ibid. p. 151. Quomodo proprium ſit perſonæ divinæ alienam poſſe terminare naturam, *T.* pag. 177. n. 25. Perſona divina

P im-

importat in recto relationem, & de obliquo naturam, *T.* p. 177. (per errorem 75.) n. 127.

Quomodo divinæ perſonæ conſtituantur principalius per relationes, quam per origines, *T.* p. 159. à n. 12.

Sub quo conceptu relatio conſtituat perſonam in divinis, ibid. p. 160. à num. 14.

Licet in creatis ideo Pater ſit Pater, quia genuit; in Deo tamen è contra, ideo prima perſona generat, quia eſt Pater, ibid. n. 18.

Perſona divina quatenus diſtincta ab alia, non conſtituitur, proprietate abſoluta, ſed relativa, ibid. p. 163. n. 26.

Perſona divina importat relationem, non ſub munere relationis prædicamentalis, ſed relationis tranſcendentalis, ibid. pag. 162. n. 24. Perſonarum æqualitas inde ſumenda, quod in qualibet perſona ſunt omnes perſonæ, & illam formaliter perficiunt, *T.* p. 196. ad 204. Et ideo una non eſt minus perfecta, quam omnes ſimul, ibid.

Pœnitentia.

Dei perfectioni non derogat, quod Angelum peccantem ad pœnitentiam excitare non poſsit, *P.* p. 29. n. 71.

Non poteſt Deus præfinire pœnitentiam ante peccatum abſolute prævisum, *P.* p. 361. à num. 2.

Bonum pœnitentiæ dupliciter movere poteſt ad permittendum peccatum, *P.* pag. 378. num. 60. & 61.

Poſsibilitas, poſsibile.

Poſsibilitas creaturarum, non eſt aliquid diſtinctum ab omnipotentia, *T.* p. 71. à n. 4.

Deus nequit conſtitui in ratione abſolute potentis per aliquam poſsibilitatem ſe tenentem ex parte creaturarum, *T.* p. 72. n. 7.

Dei eſſentia connectitur eſſentialiter cum cognitione, vt repræſentante in actu ſecundo poſsibilia, *T.* p. 75. n. 20. & 21.

Tribus modis poteſt Deus cognoſcere poſsibilia, *T.* p. 78. n. 34.

Deus non cognoſcit poſsibilia in ſeipſis, *T.* p. 83. n. 54. & 55.

Spiritus Sanctus non procedit ex amore poſsibilium, *T.* p. 85. n. 59.

Non amat Deus neceſſario poſsibilia, licet ea neceſſario cognoſcat, ibid. Stat bene poſsibilitatem creaturæ amari, quin creatura ipſa ametur, *T.* p. 86. n. 63.

Potentia.

In Deo dantur potentiæ notionales vere, & realiter tales, *T.* p. 109. à n. 4.

Potentiam generandi eſſe ſolam eſſentiam, aut ſolum intellectum, falſum eſt, *T.* p. 119. à num. 7. Alioqui quælibet perſona divina diceretur potens generare, ibid.

Potentia generativa pertinet ad omnipotentiam Patris, non tamen ad omnipotentiam ſimpliciter, *T.* p. 116. n. 30. Potentia notionalis in divinis conſiſtit adæquate in relativo, *T.* à p. 118. tota diſp. X. Quomodo exponendi ſunt Authores conſtituentes potentiam notionalem adæquate in abſoluto, *T.* p. 116. tota ſect. 1.

S. Thomas in aliquibus locis conſtituit potentiam generativam in relativo, *T.* pag. 125.

Primum caput probandi, potentiam notionalem conſiſtere adæquate in relativo, ab authoritate Patrum, *T.* p. 122. ſect. 2. Secundum, quia alioqui eſſentia generaret, ibid. p. 126. Tertium, quia principium *quo* eſt vere, & proprie principium, ibid. p. 128.

Quartum, quia Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum per ſpirationem activam tanquam principium *quo*, ibid. p. 134. Quintum, quia paternitas eſt generatio activa per ſe ſubſiſtens, ibid. p. 139. Sextum, quia Pater non generat quatenus eſt Deus, ſed quatenus eſt Pater, ibid. p. 140. Potentia producendi ad extra conſiſtens in abſoluto, non eſt perfectior potentia producendi conſiſtente in relativo, *T.* p. 150.

Potens.

Deus non conſtituitur abſolute potens per poſsibilitatem ſe habentem ex parte creaturarum, *T.* p. 71. n. 7. & 8. Cur Filius non ſit minus potens, quam Pater, licet non ſit potens generare, *T.* p. 115. tota ſect. 3.

Prædeſtinatio.

Peccata omnia excluduntur à prædeſtinatione, *P.* p. 2. n. 3. Prædeſtinationis variæ acceptiones, *P.* p. 1. n. 1. & n. 4. Prædeſtinationis explicatio tradita ab antiquis Theologis, *P.* p. 2. n. 7.

Prædeſtinationis declaratio tradita à D. Auguſtino, *P.* p. 3. n. 8. Prædeſtinatio nihil aliud eſt, quam gratiæ deſtinatio, vt ab æterno exiſtens in cognitione divina, *P.* p. 4. à n. 14.

Prædeſtinationis definitio tradita à D. Thoma, *P.* p. 5. n. 23. Prædeſtinatio in quo differat à providentia, ibid. n. 25. & p. 103. n. 318.

Prædeſtinatio eſt actus immanens intellectus, vel voluntatis divinæ, *P.* p. 7. n. 38. Prædeſtinatio iſta eſt æterna, & diſtincta à gubernatione, ibid. Prædeſtinatio conſiſtit in imperio practico, quo divinus intellectus, ſuppoſita intentione efficaci producendi homines ad gloriam per hæc media, ordinat vt illa executioni mandentur, *P.* p. 9. n. 10. Prædeſtinatio conſiſtere nequit in imperio Thomiſtico, *P.* p. 11. n. 22. Prædeſtinatio Theologice ſumpta importat formaliter actum intellectus, & voluntatis, *P.* p. 12. n. 34. Prædeſtinatio formaliter verſatur circa media, & ſupponit ratione noſtra intentionem finis, *P.* p. 13. n. 40.

Aſsig-

Aſsignatur actus intellectus, per quem conſtituitur prædeſtinatio, *P.* p.13. n.42.

Prædeſtinatio independens à ſcientia media non cohæret cum poteſtate antecedenti libera ad imperſeverantiam finalem, *P.* p.15. num.4.

Prædeſtinatio nequit dependere à meritis noſtris, ex eo, quod ad illam neceſſaria ſit ſcientia media, *P.* p.25. n.51. Prædeſtinationis certitudo rectè conciliatur cum libertate independenter à phyſica prædeterminatione, *P.* p. 92. n.282. Eam certitudinem conciliat Auguſtinus per ſcientiam mediam, *P.* ibid. num. 283.

Prædeſtinatio eſt certa, non ſolum certitudine præſcientiæ, ſed etiam certitudine ordinis, & cauſalitatis, *P* p.200. Prædeſtinatio proprie accepta verſatur immediate, & formaliter circa media gratiæ, quibus homines infallibiliter obtinent finem gloriæ, *P.* p.216. n.95.

Non aliam agnovit Auguſtinus prædeſtinationem, quam quæ neceſſario colligitur ex eo quod initium fidei, & perſeverantia ſit donum Dei, *P.* p.223. n.124.

Prædeſtinatio Auguſtiniana hominum ad gloriam non importat electionem abſolutam, & efficacem ad gloriam ante merita abſolute prævisa, *P.* p.226. n. 137.

Prædeſtinationis effectus.

Declarantur conditiones requiſitæ vt aliquid ſit effectus prædeſtinationis, *P.* p. 38. num.1.

Permiſsio peccati vt connexa cum peccato nequit eſſe effectus prædeſtinationis, *P.* p.383. n.6.

Permiſsio peccati ſecundum ſe poteſt eſſe effectus prædeſtinationis, *P.* p.384. n.8. Merita interrupta per peccatum ſunt effectus prædeſtinationis, *P.* p.385. n.13.

Prædeſtino.

Verbum, *prædeſtino*, vnde derivetur, *P.* pag. 1. n.1. Omnia dicuntur à Deo prædeſtinari ab æterno, quæ fiunt in tempore, *P.* pag. 1. num.3.

Deus prædeſtinat omnia, quæ cauſat, *P.* p. 2. n.3.

Deus ab æterno prædeſtinavit aliquos homines, & Angelos ad gloriam, *P.* p.6. n.34.

Prædeſtinatus.

Prædeſtinatus in ſententia Thomiſtarum nequit habere potentiam liberam vt damnetur, *P.* p.16. n.8.

Repugnat caſus, in quo homo ſalvetur quin ſit prædeſtinatus, *P.* p.7. num.37.

Prædeſtinati non ſunt antecedenter omnino abſolute electi ad gloriam, *P.* pag. 244. num.10. & p. 193. n. 10.

Voluntas ſalvandi omnes eſt communis prædeſtinatis, & reprobis, *P.* p.196. n.23.

De fide eſt Chriſtum non pro ſolis prædeſtinatis mortuum fuiſſe, *P.* p.198. n.27.

Prædeterminatio.

Phyſica prædeterminatio non cohæret cum libertate, *P.* p. 139. n. 5. vide, *Auxilium gratia prædeterminans.*

Prædetermino.

Poteſtas prædeterminandi non eſt neceſſaria ad ſalvandum perfectum Dei dominium ſupra voluntatem creatam, *P.* p.92. n.282.

Quod Deus non poſsit prædeterminare ad actum liberum, non tollit quominus Deus magis habeat in ſua poteſtate voluntas hominum, quam ipſi ſuas, *P.* p. 58. à n.169.

Prædicata diuina.

Quomodo in Deo multiplicentur prædicata; an ſicut dantur tres res, dentur tria entia, tres exiſtentiæ, &c. *P.* pag. 211. num. vide v. *Eſſentia.*

Præfinio.

Deus poteſt præfinire cuiuſcumque ſalutem, ſimul decernendo relinquere illum in manu conſilij ſui. *P.* p.93. n. 286.

Poteſtas præfiniendi converſionem hominis præfinitione infruſtrabili, cui homo reſiſtere nequeat, fundatur in omnipotentia, & ſapientia Dei, *P.* p.94. n. 287.

Potentia proxima præfiniendi abſque abſurdo conſtituitur per ſcientiam mediam, *P.* pag.98. n.302.

Voluntas noſtra poteſt privare Deum poteſtate proxima præfiniendi per quamcumque determinate præfinitionem, *P.* pag. 162. num. 79.

Deus ſuppoſita ſcientia media non præfinit efficaciter præfinitione formali omnia bona, quæ fiunt ab electis, & reprobis cum omnibus ſuis circunſtantijs, *P.* pag. 256. num. 47.

Non poteſt Deus præfinire pœnitentiam ante peccatum abſolute prævisum, *P.* p.361. à num. 2.

Præfinitio.

Præfinitio efficax neceſſario præcedit omne opus honeſtum, *P.* pag. 37. num. 100. & pag. 349. n.181.

Præfinitio efficax, qua talis, non eſt ſuppoſitio antecedens, ſed conſequens, *P.* pag. 402. num.108.

Voluntas creata habet impotentiam antecedentem fruſtrandi præfinitionem efficacem, at ſolum habet impotentiam conſequentem impediendi, *P.* p.94. n.299.

Præfinitio efficax independens à ſcientia media in eſſendo non poſſet non eſſe dependens ab illa in operando, *P.* p.100. n.310.

Præfinitio efficax independens à ſcientia media adhuc in eſſendo, evertit libertatem, *P.* p. 141. à n 7.

Præfinitio antecedens ſcientiam mediam neceſſario infert aliquid phyſice immutãs voluntatem, rapiendo illam ad agendum, *P.* pag. 153. n. 49. Caréntia præfinitionis efficacis ad conſenſum, neceſſario præſupponi debet ad diſſenſum, vel ſaltém inducibilis eſſe debet per ipſum diſſenſum, *P.* p. 157. n.61. & pag. 159. à n.67. Aliqua præfinitio Dei eſt neceſſaria, & prærequiſita ad actum ſalutarem, *P.* p.252. n. 35. & p.349. n. 181. Sine præfinitionibus eſſentialiter ſupponentibus ſcientiam mediam poſſunt ſalvari omnia, quæ R.P. N. Claudius ordinavit in ſuo Decreto, *P.* p. 253. à n. 37. Præfinitio concomitans determinationem cauſæ ſecundæ, independens tamen à ſcientia media, evertit libertatem, *P.* p. 279. à n.2. Præfinitio efficax ſimplex, nequit eſſe eſſentialiter requiſita ad agendum, *P.* p.283. à n.18. Præfinitio ſimplex etiam ſi admittatur, nequit eſſe principium immediatum operis, *P.* p. 289. n.47. Si libertas ſit eſſentialis actibus, præfinitio efficax non cohæret cum noſtra libertate, *P.* p. 293. n.3. Præfinitio efficax nequit ſupponere eſſentialiter volitionem oblativam concurſus, *P.* p. 295. n. 11. & 12. Repugnat auxilium vnice pendere à præfinitione efficaci non complexa operis, *P.* p.308 num. 22. & p. 350. n. 184.

Diſtinctio præfinitionis formalis à præfinitione virtuali, *P.* p.335. n.227. Quæcumque præfinitio non immutans principia proxima indifferentia, cohæret cum libertate, *P.* p.341. n. 146. Abſolute probabilius eſt, quod non repugnet præfinitio ſimplex, ex ſe, & ab intrinſeco efficax, dependens à ſcientia media, *P.* p.351. à n.186. Quo pacto concordanda ſit talis præfinitio cum libertate, *P.* p.352. à num. 189.

Præſcientia.

Præſcientia, de qua loquitur Auguſtinus in definitione prædeſtinationis, non eſt conditionata, ſed ab abſoluta, *P.* p 3. à n.9. Præſcientia idem eſt, quod præparatio, *P.* p. 4. num. 16.

Principium, *vide*, Potentia.

Pater, & Filius ſunt vnum principium *quo* & *quod* reſpectu Spiritus Sancti, *T.* pag. 41. n. 50. Nulla ſcientia contingens poteſt eſſe principium *quo* Verbi, *T.* p 91 à n.14. Principium *quo* ſpirandi debet eſſe aliquid commune Patri, & Filio, *T.* p. 96. n. 3. Omne principium conſtitutivum debet eſſe eodem modo diſtinctivum, *T.* p. 102. à n. 37. Principium *quo* in divinis conſiſtit adæquate in relativo, *T.* à p.116. tota diſp. 10. Quomodo explicent Doctores ſententiam affirmantem principium *quo* in divinis conſiſtere in abſoluto, *T.* p.116. tota ſect. 1. Principium *quo* debet diſtingui realiter à termino, *T.* p.128. tota ſect. 4. Non eſt de conceptu principij *quo*, vt in eo terminus aſſimiletur principio producenti, T. p.151.

Procedo.

Verbum Divinum procedit ex cognitione totius Trinitatis, *T.* p.71. n.2. Verbum per ſe non procedit ex vlla ſcientia contingentis, *T.* p. 91. n. 14. Nec procedit ex cognitionem poſsibilium in ſeipſis, *T.* p. 83. à n. 54. Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nec ab illo realiter diſtingueretur, *T* pag. 100. n. 27.

Proceſsio.

Proceſsio in Divinis quid, & quotuplex? *T.* p.1. n.1. & p.3. n. 10. Proceſsiones Divinæ non ſunt immediate per naturam, præſcindendo ab intellectu, & voluntate, ibid. n.2. Proceſsiones Divinæ ſervant inter ſe ordinem originis, *T.* p.3. n. 11. & 12. Spiritus Sanctus ex vi formali ſuæ proceſsionis accipit intellectionem, *T.* p.5. n. 8. & 9. Quomodo Filius procedat per intellectum, quamvis hic non ſit principium *quo*, *T.* p.142. tota ſect. 10. Ex eo, quod proceſsiones in divinis ſint per intellectum, & voluntatem, non ſequitur, quod productio activa in divinis conſiſtat in intellectione eſſentiali, & volitione, *T.* pag. 168. à n. 41.

Productio.

Productio activa, & paſsiva realiter debent diſtingui in divinis, *T.* p 91. n.14. & p.139. n.65. & p.157. tota diſp. 11.

Promiſsio.

Promiſsio eſt duplex, alia interna, & externa alia, *P.* p.331. n.114. Voluntas creata conſtituta in actu primo indifferenti, poterit impedire promiſsionem externam Dei de ſua converſione, *P.* p.331. n.111.

Proprietas.

Proprietas relativa in divinis quomodo comparetur proprietati individuali increatis, *T.* p.154. n.112.

Providentia.

Providentia quid? Et in quo differat à prædeſtinatione, *P.* p.5. à n.24. Providentia cõparatur ad prædeſtinationem tanquam genus ad ſpeciem, *P.* p. 6. n. 27. Providentia importat actum intellectus, *P.* p. 12. n. 36. & actum voluntatis, n.38. Providentia Dei efficax eſſentialiter ſupponitur ad omnem operationem honeſtam, *P.* p. 37. n. 100. Actus malus cadit ſub Dei providentiam permittentem, non præfinientem, *P.* p.37. n.101. Providentia non debet eſſe efficax circa finem,

ſed

ſed ſatis eſt quòd ſit efficax circa media, *P.* p. 6. n. 32. Providentia Dei, quantum eſt ex parte ipſius, eò tendit vt omnes ſalventur, *P.* pag. 112. n. 78. Bifariam poteſt aliquid dici effectus providentiæ communis, *P.* p. 186. num. 20.

Prudentia.

Tres actus pertinent ad prudentiam; conſilium, iudicium, imperium, *P.* p. 9. n. 8. Munus prudentiæ quale ſit, *P.* p. 12. n. 37. Prouidentia eſt pars principalis prudentiæ ibid. num. 36.

R

Relatio.

Spiratio activa eſt relatio ſuperaddita paternitati, & Filiationi, ab eis virtualiter diſtincta, *T.* p. 40. n. 48. Relatio ſimilitudinis Filij ad Patrem eſt realis, *T.* p. 60. n. 47. Deus dicit relationem tranſcendentalem ad creaturas poſsibiles, *T.* p. 76. n. 23. Licet relationes per ſe neceſſariæ ſint ad operandum ad intra, non tamen ad operandum ad extra, *T.* p. 89. n. 7. & 8. Relatio in divinis eſt tota ratio agendi ad intra, *T.* p. 122. tota diſp. 10. vide ver. *Potentia, & principium.* An relationes divinæ ratione ſui dicant perfectionem, *T.* à p. 169. per totam diſp. XII. Probatur ſententia affirmans ibi à p. 170. Impugnatur dictum Caietani affirmantis, ſubſiſtentiam formaliter incluſam in perſonalitate Verbi, nec eſſe finitam, nec infinitam; ſecus relationem, in quantum eſt relatio, *T.* p. 177. (per errorem 175.) n. 26. Impugnantur rationes, quibus Scotus probat, relationes divinas ratione ſui non dicere perfectionem, *T.* pag. 182. ad 189. Relationes non ſuperaddunt ad eſſentiam perfectionem infinitam ſimpliciter, & in omni genere; ſed infinitam in genere relativo, *T.* p. 184. à n. 56. ad 60. Relationes formaliter perficiunt eſſentiam, & in genere entis intenſivè augent eius perfectionem, *T.* p. 190. ad 196. Omnes relationes ſunt in quavis perſona per circuminſeſsionem, illam perficientes, & inde petēda eſt omnimoda æqualitas perfectionis in divinis perſonis, *T.* pag. 196. ad 204.

Reprobus.

Voluntas ſalvandi omnes eſt communis prædeſtinatis, & reprobis, *P.* p. 196. num. 23.

Nullus reprobus apparenter conqueri poteſt de Deo, quod minus ſincere, & ſerio procuraverit eius ſalutem, *P.* p. 200. n. 34.

Reſiſto.

Nulla voluntas creata reſiſtere poteſt divinæ, *P.* p. 93. n. 286. Soli omnipotentiæ tribuendum eſt, quod nemo reſiſtere poſsit divinæ voluntati, ibid. n. 287. Voluntas creata reſiſtere poſſet Deo volenti ſalvum facere, niſi eius poteſtas ſupereminēret voluntati, *P.* pag. 95. n. 291. Quod voluntas reſiſtere poſsit ſingulis auxilijs, non probat poſſe videri reſiſtētem ſingulis, *P.* p. 111. n. 27.

S

Salus.

Salutis initium non libero arbitrio, ſed Deo vocanti tribuendum eſt, *T.* p. 72. n. 217. Non omnes, qui ſalutē conſequuntur, illam cōſequuntur ex vi voluntatis generalis, *P.* p. 206. n. 51.

Sapientia.

Perſonæ divinæ non ſapiunt ſapientia aliqua formali vere producta, *T.* p. 7. à num. 21.

In Verbo Divino non datur duplex ſapientia virtualiter diſtincta, *T.* p. 9. n. 26.

Scientia.

Scientia media eſt eſſentialiter neceſſaria ad negotium prædeſtinationis, *P.* p. 14. n. 2.

Etiam in ſententia negante electionem ad gloriam ſcientia media eſt neceſſaria ad prædeſtinationem, *P.* p. 21. à num. 29. Scientia media ex parte hypotheſis ſolum reſpicit conſtitutiva potentiæ proximæ, *P.* p. 22. n. 36. Neceſsitas ſcientiæ mediæ ad prædeſtinationem, non facit hanc dependere à noſtris meritis, *P.* p. 25. n. 51. Licet ſcientia media præcedat collationem auxilij, non tamen conſenſum, *P.* p. 43. n. 116. Scientia media ſubijcit liberratem ſuo Creatori, *P.* p. 84. num. 259. Scientia media exigens ad libertatem obſervandi præceptum potentiam peccandi, non deſtruit libertatem indifferentiæ, nec libertatem à ſervitute peccati, *P.* p. 85. n. 259.

Sententia de ſcientia media, ac indifferentia auxiliorum eſt expreſſa D. Auguſt. *P.* pag. 89. n. 274. D. Auguſtinus in conciliando certitudinē prædeſtinationis cum libertate creata ſupponit ſcientiam mediam, *P.* p. 34. à n. 284. Qualis debeat eſſe ſcientia media, quæ debet præcedere decretum efficax ſalvandi hominem, *P.* p. 94. n. 287. Quantumcumque ſcientia media præcedat tale decretum, ſoli omnipotentiæ tribuendum eſt, quod nemo poſsit Dei voluntati reſiſtere, ibid. Deus non ab alio, ſed à ſe habet ſcientiam mediam, *P.* p. 97. n. 299. Non tamen libere, ſed neceſſario, ibid. 300. Scientia media non eſt proprie libera voluntati creatæ, ſed tantum improprie, *P.* p. 98. n. 301. Abſurdum non eſt, Deum reddi proxime potentem prę finire operationem noſtram liberam per ſcientiam mediam, ibid. n. 302.

Scientia media à nulla entitate creata eſt proprie dependens, ibid. Scientia media de inefficacia auxilij nullam affert Deo potentiam, quam antecedenter habebat, *P.* p. 101. à n. 314. Stat bene, voluntatem impedire poſſe ſingulas formalitates ſcientiæ mediæ de effi-

cacia

tacia auxiliorum, quin poſsit totam collectionem impedire, *P.* p. 109. n. 16. Pro priori ad ſcientiam mediam nullum poteſt Deus concipere decretum liberum, *P.* p. 153. num. 51. Si aliquod decretum poſſet concipere Deus ante ſcientiam mediam, non poſſet dependere quaſi à priori ab operatione noſtra, neque abſolute, neque conditionate, *P.* p. 154. n. 55.

Scientia media reflexa cum libertate non cohæret, *P.* p. 163. à n. 83. Directio ſcientiæ mediæ non eſt neceſſaria, vt collatio auxilij congrui ſit ſpeciale beneficium, *P.* p. 247. n. 9. Eſto ſcientia media de congruitate auxilij augeat beneficium, ſcientia tamen de incongruitate illud non minuit, *P.* p. 249. n. 22. Decretum collativum auxilij indifferentis eſſentialiter ſupponit ſcientiã mediã eventus ex ipſa futuri, *P.* p. 250. n. 25. Scientia media nequit non habere prioritatẽ à *quo* reſpectu decreti conferentis auxilium congruum, *P.* pag. 251. n. 30. Scientia media abuſus auxilij retrahit ab eius collatione, ibid. n. 31. Sine præfinitionibus eſſentialiter ſupponentibus ſcientiam mediam poſſunt ſalvari omnia, quæ in ſuo decreto ordinavit R.P.N. Claudius, *P.* p. 253. à n. 37.

Scientia media, nec eſt antecedens ſimpliciter, nec ſimpliciter cauſa operis, ſed ſolum ſecundum quid, *P.* p. 259. à n. 60. Datur mutua prioritas in diverſo genere inter ſcientiam mediam conſenſus, & conſenſum ipſum, *P.* p. 261. n. 65. Scientia media libertatem non lædit, ibid. n. 66. Solum in ſtatu abſoluto convenit voluntati creatæ poteſtas impediendi ſcientiam mediam, *P.* p 262. num. 69. Non proprie illam determinat, nec proprie impedit, ibid. n. 70. Deus neceſſitio, & cum attemperatione, & quaſi ſubordinatione ad electionem liberam voluntatis creatæ determinat ad ſcientiam mediam, *P.* p 270. n. 13. Repugnat voluntatem collativam auxilij coexiſtere ſcientiæ congruitatis, quin ab illa oriatur, *P.* p. 329. n 104. Scientia media ad quid neceſſaria, & inventa fuerit, *P.* p. 345. à n. 165. Verbum Divinum non procedit ex ſcientia media, ſeu conditionata, *T.* pag. 91. n. 14. Licet Verbum non procedat ex ſcientia futurorum conditionatorum, eſt tamen Verbum eorum futurorum, *T.* p. 94. n. 32.

Scotus.

Impugnantur rationes, quibus probat, relationes ratione ſui non dicere perfectionem, *T.* à p. 182. ad 189. Eius ſententia de *actione* defenditur, *T.* p. 145.

Similitudo, ſimilis.

Eſſentia eſt forma, à qua Pater redditur ſimilis Filio, non tamen à qua redditur potens generare, *T.* p. 132. tota ſect. 5. Id in quo genitus evadit ſimilis generanti, non debet eſſe id, quo agens agit tanquam virtute proxima, *T.* p. 151.

Species.

Beati producunt ſpeciem expreſſam Dei, quem vident, *T.* p. 15. à n. 56. Idque oſtenditur ex eo quod de facto vniatur ipſis eſſentiæ divina per modum ſpeciei impreſſæ, ibid. p. 16. num. 60.

Spiratio.

Spiratio activa eſt relatio realis ſuperadditа paternitati, & filiationi, ab eis virtualiter diſtincta, *T.* p. 40. n. 48. Spiratio activa eſt virtualiter diſtincta ab amore eſſentiali, ibid.

Spirator.

Pater & Filius non ſunt duo ſpiratores, ſed vnus ſpirator, *T.* p. 40. n. 49. Spirator eſt concretum reſultans ex ſpiratione activa in recto, & Deitate de obliquo, *T.* p. 41. n. 51.

Spiritus Sanctus.

Spiritus Sanctus ex vi formali ſuæ proceſſionis accipit intellectionem, *T.* p. 5. num. 8. Spiritui Sancto primo, per ſe, & propter ſe communicatur natura, ſeu eſſentia, *T.* pag. 6. n. 15. & p. 56. n. 36. Spiritus Sanctus procedit formaliter vt perſona divina, *T.* pag. 56. n. 36. Spiritus Sanctus non procedit ex amore poſsibilium, licet Verbum procedat ex cognitione eorundem, *T.* p. 85. à. num. 59.

Licet Spiritus Sanctus neceſſario accipiat à Patre, & Filio volitionem liberam, non tamen neceſſario, ſed libere amat, *T.* p. 88. n. 34. Vtilis eſt modus inveſtigandi rationem formalem diſtinctionis Filij à Spiritu Sancto, ſupponendo, vel procedendo ex hypotheſi impoſſibili, *T.* p. 97. à n. 6. Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nec ab illo realiter diſtingueretur, *T.* p. 100. n. 27. Pater per paternitatem diſtinguitur non ſolum à Filio, ſed etiam à Spiritu Sancto, *T* p. 103. n. 41. Filius formaliter per ſuam filiationem diſtinguitur à Spiritu Sancto. *T.* p. 103. n. 44.

Subſiſtentia.

Nec in Patre, nec in Filio reperitur aliqua ſubſiſtentia relativa contingens, *T.* pag. 92. n. 18. & 19.

T

Tentatio.

Non eſt abſurdum, dari neceſsitatem phyſicam, vt homo peccet in ſtatu conditionato ſub aliqua ex infinitis tentationibus vage, licet abſurdum foret ita neceſsitari in ſtatu abſoluto, *P.* p. 114. n. 43. Voluntas eſt neceſsitata moraliter ad ſuccumbendum alicui ex multis tentationibus longo tempore occurrentibus, vage, & confuſe, nulli tamen determinate, *P.* p. 116. n. 52. Repugnat quod voluntas ita deſerat bonum honeſtum, vt eſſet

illud

illud deſſertura ob quamcumque tentationem minorem, & maiorem, *P.* p. 129. n. 9.

S. Thomas.

Iuxta ipſum, ad libertatem requiritur, quod voluntas creata non determinetur ab alio, *P.* p. 139. & 140. & ibid. p. 18. à n. 17.

Et quod poſsit reſiſtere omni motioni gratiæ prævenientis, ibid. p. 18. n. 18.

Ad explicandam prædeſtinationis infallibilitatem recurrit ad multitudinem auxiliorũ, quibus Deus pulſat voluntatẽ, *P.* p. 20. n. 24.

In quo collocet gratiam efficacem, *P.* pag. 38. n. 169.

Trinitas.

Trinitas non eſt prior prioritate à *quo* reſpectu actuum liberorum, T. p. 245. n. 2.

Verbum Divinum procedit ex cognitione totius Trinitatis, *T.* p. 67. n. 5.

Trinitas Perſonarum non eſt prærequiſita ad exiſtentiam decretorum liberorum, *P.* pag. 89. à num. 6.

Nec item eſt requiſita ad operandum ad extra, ibid. Opera tamen ad extra communia ſunt toti Trinitati, *T.* p. 90. n. 13.

Trinitas Perſonarum addit tres bonitates relativas ad eſſentiam; & perficit, non ſolum extenſivè, ſed intenſivè Deum in genere entis, *T.* pag. 177. tota ſect. 4. & pag. 189. tota ſect. 8.

V

Verbum Diuinum.

Verbum in Deo non eſt dicendum eſſentialiter, ſed tantum perſonaliter, *T.* p. 4. n. 3. & p. 6. num. 11. Verbum Divinum quoad ſuam proprietatem perſonalem eſt de genere repreſentativo, *T.* p. 4. num. 5.

Verbum procedit potius per intellectum, quam per voluntatem, explicatque vim intellectivam, & non affectivam, *T.* p. 5. num. 7. & p. 142. à n. 14.

Verbum Divinum non eſt formalis intellectio producta, qua Perſonæ Divinæ intelligant, *T.* p. 7. à num. 21. Vera ratio cur ſecunda perſona præ tertia ſit Verbum, *T.* pag. 23. num. 97.

Beati in Verbo vident creaturas, & non in Spiritu Sancto, *T.* p. 25. n. 104. Speciali ratione defenditur, ſecundam perſonam præ tertia eſſe Verbum, *T.* p. 18. n. 113.

Paſsivum intelligi, quo conſtituitur Verbum Divinum, non eſt quid abſolutum, ſed relativum, *T.* p. 53. n. 26. Intellectio nequit dici ratio ſub qua Pater tendit in Verbum, & non in Spiritum Sanctum, *T.* pag. 54. n. 27. & num. 29.

Ideo Verbum præ Spiritu Sancto eſt Filius, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſt ſimilitudo per ſe ſubſiſtens producta ad repræſentandum eſſentiam, & perfectiones ſui principij producentis, *T.* p. 59. à n. 44.

Verbum Divinum procedit ex cognitione totius Trinitatis, *T.* p. 67. n. 5. Verbum Divinum procedit etiam ex cognitione poſsibilium, *T.* p. 71. num. 2.

Deficiente poſsibilitate cuiuſcumque creaturæ, per locum intrinſecum ſequitur, Verbum, vel non permanſurum, vel non eiuſdem rationis, *T.* p. 74. num. 14.

Si Deus non connecteretur eſſentialiter cum cognitione poſsibilium, Verbum Divinum non procederet ex tali cognitione, *T.* p. 78. à num. 33.

Verbum non procedit ex cognitione poſsibilium in ſeipſis, *T.* p. 83. à num. 54.

Verbum Divinum non procedit ex cognitione futurorum contingentium, *T.* pag. 91. num. 14.

Vt Verbum Divinum ſit futurorum Verbum, non debet ex eorum notitia procedere, *T.* p. 94. num. 32.

Verbum iuxta Patres Græcos per ſe requiritur vt Deus intelligat, quamvis non intelligat per ipſum tanquam per formam intelligendi. *T.* p. 144. n. 79. & 80.

Verbi productio quo ſenſu ſit intellectio relativa, *T.* p. 147.

Verbum creatum.

Beati dum Deum vident, & Angeli dum ſeipſos intelligunt, producunt Verbum mentis, *T.* p. 15. num. 56.

Cognitio creata iuxta mentem D. Thomæ eſt actio productiva Verbi mentalis, ab ipſa cognitione realiter diſtincti, *T.* p. 16. n. 63.

Probabilius tamen eſt verbum creatum non eſſe realiter diſtinctum à cognitione, *T.* p. 26. num. 109.

Viſio, videe.

Si poſsibilis eſſet ſubſtantia, cui connaturalis eſſet viſio Dei, non poſſet Deus negare illi ſuum concurſum ad ſe videndum, *P.* pag. 355. num. 194.

Beati dum Deum vident, formant verbum mentis, *T.* p. 15. num. 56.

Viſio beatifica eſt ſimilitudo, & repræſentatio expreſſa producta in intellectu Beati, *T.* p. 16. num. 60.

Beati in Verbo vident creaturas, & non in Spiritu Sancto, *T.* p. 25. num. 104.

Deus non videt poſsibilia in ſeipſis, *T.* p. 83. num. 54.

Vocatio.

Ex ſolo Dei beneplacito pendet, quod vni potius, quam alteri tribuatur vocatio, cum qua novit Deus hominem perſeveraturum, *P.* p. 25. num. 54.

In vocatione congrua conſiſtit gratiæ efficacia,

cacia, *P.* pag. 33. num. 83. Vocatio idem est ac spiratio, *P.* p. 82. n. 248.

Nomine vocationis intelligenda est interna, & non externa ibid. n. 50.

Vocationis internæ, & externæ explicatio, *P.* p. 86. num. 274.

D. Augustinus non disputando, sed asserendo collocavit gratiam efficacem in vocatione congrua, *P.* p. 9. n. 276.

Est in potestate hominis sufficienter vocati reddere vocationem efficacem, *P.* pag. 92. num. 283.

Deus per vocationem congruam, & non per physicam prædeterminationem facit, vt voluntas libere, & laudabiliter se exerceat; disp. 3. à num. 84.

Vocatio secundum propositum nihil aliud est iuxta mentem D. Augustini, quam vocatio congrua, *P.* pag. 225. num. 134.

ERRATA NOTABILIORA CORRIGENDA IN TRACTATV DE PRÆDESTINATIONE.

P. significat Paginam, N. Numerum, L Lineam.

PAG. 11. num. 26 lin. 3. vt potest electionem, lege, vt post electionem. p. 17. n. 12. l. 7. vt eli coniungendo, lege, vt eliciat coniungendo. p. 20. n. 24. l. 9. post taliter facere, lege, potest aliter facere. p. 21. n. 32. l. 17. perfectissime providentia, lege, providentis. p. 25. n. 45. l. vlt. *sed ego eligo*, lege, *sed ego elegi*. p. 46. n. 128. octo lin. ante finem odium obit, lege, odit. p. 49. n. 136. l. penult. comprobat per nulla capita, lege, per non nulla. p. 69. n. 206. l 13. dominis arbitrium, lege, hominis arbitrium. p. 81. n. 243. l. 7. on error, lege, nam error. p. 114. n. 40. l. 14. quodnamsi, lege, quodnam sit. n. 136. n. 34. l 7. hic &, lege, hic, & nunc. p 140. n. 5. l. 8 in suppolice, lege, in suppositione. p. 148. n. 31. l. 24 affectus quidam sensus amoris, lege, affectus quidam amotis. p. 155. n. 57. l. 40. & quamvis hoc non foret de conceptu primæ potentiæ liberæ, lege, & quamvis hoc non foret de conceptu potentiæ liberæ vt sic; foret tamen de conceptu primæ potentiæ liberæ. p. 164. n. 89. l. 7. pro libito suo videat, lege, valeat. p. 174. n. 31 l. 4. libere nolito, lege, libere volito, vel libere nolito. p. 187. n. 72. l. 13. post enim, lege, potest enim. p. 264 n. 78 l 7 assentiat, lege, non assentiat. p. 169. n. 8. l. 5. & essentialiter, lege, & intentionaliter. p. 272. n. 20. l. 17. coronam gloriam, lege, coronam gloriæ. p. 274. n 26. l. 26, intendit, lege, sic enim tendit. p. 275. in fin. l. penult. & liberæ, lege, & liberæ operationis. p. 336. §. 3. in titulo quod componitur, lege, quod non componitur. p. 336. n. 131. l. 28. quæ intentio sit effectus, lege, quæ intentio sit affectus. p. 336 n. 131. l. 34. tota efficacia illius intentionis sit, lege, tota efficacia illius intentionis sistit. p. 336 n. 132. l. 44. munus post quod, lege, per quod. p. 337. n. 131. in fin. ego efficaciter volo quantum est ex me, vt eliciat talem amorem, lege, ego efficaciter volo, vt Petrus eliciat amorem, & quia id volo efficaciter, volo quantum est ex me, vt eliciat talem amorem. p. 340. n. 143 l. 6 per se intentivam, lege, per se pure intentivam. p. 340. n. 143. l. 22. decretū collativum consensus a vtrúque, lege, oblativū concursus ad vtrumque. p. 341. n. 148 l. 13. controversiam, lege, conversionem. p. 356. n. 195. in fin. eam partem caloris, lege, eam partem ignis. p. 372. n. 40. l. 36. deest hæc particula. *non impedire*. p. 375. n. 50. l 7. quia posset, lege, quia si posset. p. 382. n. 2. l. 2 intendere pœnitentem, lege, intendere pœnitentiam. p. 386 n. 19. l. 23. sub scientiæ vtilitatis exillo sequuturi, lege, sub scientia vtilitatis ex illo sequuturæ.

ERRATA NOTABILIORA CORRIGENDA IN TRACTATV DE TRINITATE.

PAG. 7. num. 15. lin. 25. vel intentio spiratoris a vel elici communicandum est innattendens ad ta, lege, vel intentio spiratoris, tendens ad communicandum amorem, est innata, vel elicita. p. 15. initio primæ col. inordinatur, lege, non ordinatur. p. 26. n. 109. l. 16. si ab intrinseco, lege, si ab extrinseco. p. 34. n 23. l. 6. intra id naturæ, lege, intra lineam naturæ. p. 41. n. 51. in fin. Spiritum Sanctum, lege, Spiritus Sancti. p. 42. n. 54. l. 34. ita divina suo principio, lege, ita de fide est, esse similem suo principio in natura. p. 167. n. 39. paulò ante fin. pro hoc tanti, lege, pro hoc instanti. p. 174. n. 16. l. 1. hin iusus, lege, hinc rursus. p. 177. n. 32. l. 8. eum sit par, lege, cum sit par. p. 204. n. 121. l. 3. à te productum, lege, à se productum. p 206. n. 125. l. 33. qui in te, lege qui in se.

His demptis, vel correctis, correspondet suo originali. Salmanticæ die 18. Octobris, anno 1686.

Magist. D. Petrus Mendez Varrio,
Corrector Vniversitatis.

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y REGISTRO DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL PALENCIA

FINIS.

1.669